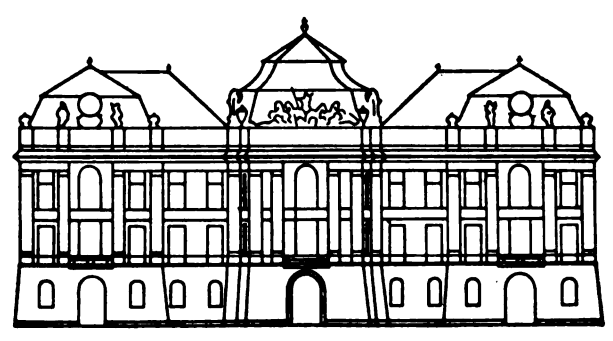

43. C. 17.
3. Vol.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

43. C. 17. 3 Vol.

Coll.

38. D. 18 Schreibpap.

autore. Jac Bongarsio

GESTA DEI PER FRANCOs,

Sive

ORIENTALIVM
EXPEDITIONVM,

Et

REGNI FRANCORVM
HIEROSOLIMITANI

Historia

A

Variis, sed illius aui scriptoribus, litteris commendata:

Nunc primùm aut editis, aut ad libros veteres emendatis.

Auctores Praefatio ad Lectorem exhibet.

Orientalis Historiæ

Tomus Primus.

HANOVIAE,
Typis Wecheliani, apud heredes Ioan. Aubrii.
M. DC. XI.

Cum Privilegiis, S. Cas. Romanorum Maiestatis, & Regia Francorum.

43.C.17

1.1

REGI
 CHRISTIANISSIMO
 LUDOVICO
 HENRICI MAGNI
 FILIO.

ULTA abs te, magnaque,
 LUDOVICE Rex, pau-
 culæ istæ voces exigunt. Nec
 te ego morabor multis. RE-
 GEM cùm dicimus, imposi-
 tum nobis à DEO rectorem
 agnoscimus, solo DEO minorem. Castum
 itaque, & DEO simillimum Principem ex-
 spectamus. CHRISTIANISSIMUM
 verò, tanto post se interuallo relinquere alios
 decet, quanto supra genus omne hominum
 homo CHRISTIANVS attollitur. Suaue &
 expetendum CHRISTIANVM nomen, eius-
 que Coronam admirabilem, dixit Oris aurei
 Doctor: sed CHRISTIANISSIMI nomine glo-
 riosius nihil se habere profitetur, qui vt voce
 olim, ita scriptis hodiè que, spargit

*Chrysof. ho-
 mil. 3. ad
 Antioch.*

*Ambr. epist.
 ad Gratia-
 num An-
 gustum.*

— *salubres Ambrosia succos.*

Te itaque, Vnctum DOMINI, summam
 ad gloriam vocat vox propria Regiæ gentis

tuæ: nec mortale hoc solum, & perituum Re-
gnum capeſſendum; ſed multo etiam arden-
tiùs immortalẽ à CHRISTO Coronam
perſequendam admonet. Ad gloriam; in-
quam, adſpirandum tibi: ſed ſolidam illam
certamque, paucis aut cognitam aut petitam
mortalibus: quæ, non effræni & diſſolutâ pe-
tentiâ, ſed legibus adſtrictâ ratione quæritur.

Impoſitum verò, non ſine Numine, L V-
D O V I C I nomen; & H E N R I C I Magni,
parentis, glorioſiſſimi Principum, recens me-
moriam, Maiorum te tuorum Virtutibus obli-
gat. Neque enim facinus magnum, aut fanè
memorable eſt, in paternum Regnum, bonis
benevolentibus, nequicquam malevolentibus
improbis, ſuccedere; & Regiam inde
pompam, externumque cultum, luxumque
excultum perſequi: ſed meminiffe virtutum,
de iis cum optimis quibuſque certare; omnes-
que omnis memoriæ bonos Principes, institu-
tis factisque laudabilibus vincere, dignum &
titulis & Maioribus tuis facinus exiſtima.

Sed ab illis omnium ætatum, ad tuos te re-
uoco: quos ſi æquaueris, omnes omnium gen-
tium alios facilè ſuperaueris. De multis, pau-
cos accipe: & principes primùm Regnorum
tuorum auctores ſuſpice, W A R A M V N D V M, &
M O N C A D A M: illum,

Omnia veridico qui quondam ore profudit:

hunc,

hunc, expansâ manu facilem, & munificum:
Ad tuos inde descende LVDOVICOS: &
in his illum BEATVM intuere, à quo gene-
ris tui felix propago; atque hunc proximum,
cui PATRIS POPVLI nomen Virtus fecit:
Virtus verè Regia. Nam rei militaris scien-
tiam, & illud circa pectus æs triplex, non pasci,
etiam mercenarii & è plebe duces habuere:
sed populorum salutem, studio, curâ, solici-
tudine, prouidentia complecti, Regum res
est; eorum maximè qui CHRISTIA-
NISSIMI audiunt. Ab his LVDOVI-
CIS duobus cum abieris, excipiat qui edi-
dit Magnus HENRICVS: ingenio, vir-
tute, lenitate maximus: cuius verissimas lau-
des alii dixere, dicentque: Illis, imò & tibi;
nos fortasse aliquid aliquando dabimus, vt
quos imiteris habeas è Maioribus tuis cogno-
mines duos, omnium optimos maximos.

Et BEATI quidem illius gesta, hæc attingit, quam offero Maiestati tuæ, Historicorum collectio. Offero autem, quia Historia: quia res arduas à plerisque omnibus Christianis Principibus, in primis à Maioribus tuis, ingenti piòque animo susceptas confectasque continet: quia & LVDOVICORVM Regum facta memorat: quia de tot Regiis Principum familiis, qui his vt periculosissimis, ita gloriosissimis expeditionibus adfuerunt,

tuam vnam, quantum meminisse possum, vel
lut è publico mortalitatis naufragio, sacram
tabulam. **DEVS** superesse voluit.

Historiarum quidem studium eiusmodi
est, vt cum omnibus ingenuis hominibus
conueniat; tum eorum quos **Reip. DEVS**
admouit, proprium sit: Regibus autem ma-
ximè omnium necessarium esse videatur. Fa-
cit enim illa à **DEO** maiestas, quæ verendos
bonis omnibus Reges reddit, vt paucos tam
præsenti animo reperire sit, qui oculos attolle-
re, mentem intèdere, os aperire ad tantisplen-
dorem luminis, (an numinis?) audeant. Oris
canini, & ferreæ frontis homines, vt ineptissi-
mi, ita audacissimi, vobis se Regibus insinuant:
neque teneram tantum ætatem, clam mo-
rum magistris, labefactant; sed adultos & iam
confirmatos Principes à recta via ad vitia re-
trahunt, atque inde agunt præcipites: blandi,
sed perniciosissimi Doctores. Itaq; ad **LIBROS**
te voco: Veritatis incorruptos illos & custo-
des & indices: non eum ad modum, quem
prauum nonnulli Principum secuti sunt, do-
ctrinæ & eruditionis plebeia captantes vel fa-
mam vel fumum. Meliorem te ex iis, & pru-
dentiorem volumus. Quod alii seruilibus aut
etiam turpibus officiis impendunt; eius tu
temporis particulam pauculis, sed electis ali-
quot è vetustate, atque etiam è tua gente, pro-
bis au-

bis auctoribus tribue: in secessu illos habeas; clam ad illos adeas, tãquam ad secretissimos & fidelissimos consiliarios: in quibus sit, si lubet in hac collectione princeps, Tyri Archiepiscopus Guislermus: qui & Regis pueri ingenium Præceptor formauit; & imperantium consilia Cancellarius rexit; & grauissimis de rebus legationes ad Reges maiores tuos, & alios Occidentis magnos Principes, variã doctrinã instructus, & vsu multo subactus obiit. Teneat & suum locum illa, quam ante dixi, B. LVDOVICI, cuius & origine & nomine gaudes, insignis historia: quæ & hîc obiter inserta, & aliis ex professo dicta est.

Sed vnã, è tot Regiis, solam superstitem familiam tuam; commemorandum atque explicandum videtur. XERXEM illachrymasse ferunt, cum immensum exercitum lustrasset oculis: quòd de innumerabili multitudine, intra centum annos nemo superfuturus esset. Sed singulorum, quamuis innumero numero, conclusam angustis terminis viuacitatem, mirum non videatur, qui iusto DEI iudicio, morte damnatam sciat generis humani contumaciam. Integras verò familias, quæ longã filiorum nepotumque serie reddidisse immortalitatem mortalibus videri poterant, tam breui tempore occidere, meminisse horret. Magno olim, vti dixi,

Principum, nationumque Christianorum
concurſu in Turcos & Sarracenos itum eſt.
Hic Germaniæ & Græciæ IMPERATORES;
Francorum, Angliæ, Hungariæ, Daniæ, Nor-
uegiæ, Siciliæ & Cypri REGES; Lotharin-
giæ, Bauariæ, Normandiæ, Auſtriæ, Aquita-
niæ, Burgundiæ, Flandriæ, Biturigum, Ande-
gauorum, Campaniæ, Montisferrati, Tholo-
ſæ, Henaucorum, aliõsque PRINCIPES & pro-
ceres alios innumerabiles legimus. GER-
MANICVM Imperium, per artes bonas quæſi-
tum exercitumque tum tenuere poſt Franci-
cos Sueuici, quos, desperatis in Oriente Chri-
ſtianorum, in Italia Imperii rebus, ipſâ Ger-
maniâ variis feſâ tempeſtatibus, exceperunt
Auſtriaci Principes. Sed illi fuerunt: fortis
autem & religioſa in Turcos opera, fidei ho-
rum aliorumque auctorum commemoratio-
ne viuit. GRÆCORVM Imperium in ſede-
rant Comneni, & poſt eos Angeli, malo rei
Chriſtianiæ orbi immiſſi: quorum & nomen
periit: Imperii autem cum Vrber reliquias, peſ-
ſum iam eunte Hieroſolimitano regno, occu-
parunt iuncti Venetis Franci tui; tenuerunt
que, donec per inſteſtina mala diſtractis Chri-
ſtianorum animis, domeſticorum perfidiæ
ceſſit noſtrorum deſtituta Virtus. De Regi-
bus quorũ inſignis hiſce bellis opera & com-
memorabilis fuit, ANGLIAM habuere Nor-
mannici

mannici primùm, dein Andegauensis, atque etiam Campanici sanguinis Principes, sub Maiorum tuorum nati imperio: SICILIAM, iidem tui Normanni: DANIAM & NORWEGIAM, sui, vt videtur, indigenę: HUNGARIAM, Attilæ posteritas: CYPRVM, & ipsi clientes tui, Lusignani. Sed, vt illorum Imperatorum, ita & horum Regum, posteritas omnis ad plures abiit. HISPANIS, negotium facessebat Saracenorum alia natio, quibus perdomitis, sublatae & hæ Regum familiæ, regnandas terras suas illis ipsis Austriacis Principibus reliquerunt. Per aliorum ire Principum omnium gentes, vt non iniucundum, esset tamen longum nimis, & extra modum epistolæ. Et de his, vix vna & altera hunc breuem, sed rapidum, temporis cursum superauit. Ita subuerso, certè aliam atque aliam in faciem sæpius conuerso terrarum Orbe, solum Francorum Regnum, Reges tenuit suos: soli Francorum Regno, Reges DEVS seruauit suos. Viuit in te, tuisque Principibus, Regius ille ab Alto sanguis; viuétque, quamdiu hic viuét rerum ordo, si tu tuique, ad summam & in omni memoria vnicam DEI gratiam excitati DEO redditis quæ DEI; populo, quæ populi: id est, si Pietatem, si Virtutem colitis. Facilis res est. Namque Virtus plano aditur; eiusque vt aperta & simplex acquisitio, ita certa & quies

ta possessio; & ex ea tandem, nec marcescens & immortalis, quam dixi, Corona. Vitiorum, & difficiles sunt aditus; & ubi superaueris, semper inquieta possessio; & cum æterna infamia poenæque, tristes hîc, & turpes, ac miserandi exitus.

Tu, ad summa nate, **L V D O V I C E** Princeps, rectam illam & Regiam viam pergito, tritam bonis: &, quod ciues tuos decet, vt quam quisque artem profitetur, eam exerceat, id & te omnium puta decere maximè. Numquam te tui, numquam muneris tui pudeat. Eo genere natus es, quod Francorum Regnum tenuit annos supra sexcentos: quot, vel villulam tenuisse, rarum est; quot, vel ignobile regnum, nulla gens tenuit vmquam. Quæ mortales omni opere, cum fidei & fortunarum dispendio, cum vitæ periculo, per ruinas cædésque & generis humani exitium, igni ferroque sectantur, omnia tibi nascenti **D E V S** tribuit. **A D E O** secundus, **D E I** in terris vicem geris: te miseri felicésque pariter respiciunt, coluntque; ad te inopiâ pressi, calamitate afflicti, iniuriâ violati, tamquam ad præsens numen confugiunt: & sunt, quos quo conuicio proclamem nescio, qui hoc muneris refugiant! At tu, eius auctorem **D E V M**, pietate sequere; humanum tibi creditum genus, virtute complectere: miseros, liberalitate & iusticiâ

iustitiâ refoue; felices, prudentiâ rege. De-
nique, ad quod natus es, ad quod vocatus;
HOC AGE. Nam & hîc DEVS est, iu-
dex, vindexque: cuius oculos, nec artificiosè
vltimis ædibus abdita conclauia, nec profun-
di sylvarum recessus, fallant; vim, nec vis vlla
sustineat, nec ingenium eludat. Igitur HOC
AGE. Feras alii, dies noctesque sequantur:
alii gulæ, & foedis nec nominandis voluptati-
bus indulgeant: gemmis alii ingeniosè distin-
cta opera, & spirantes tabulas, & viuos de mar-
more vultus, eleganti, sed indignâ Principe
curâ conquirent: ærarium nec sufficiens ne-
cessariis, turpibus exhauriant: Naturæ etiam
arcana nonnulli, laudabili, sed alieno studio
perscrutentur. Hiique ipsi, postquam ætatem
aliud egerunt, si quid grauius inciderit, tan-
quam nouum in Orbem per somnum delati,
stupeant, & velut deprensi pelago, ignari ma-
ris, ventis fluctibusque, quàm regere, cui vitam
impendere debeant, Reip. nauim desperantes
relinquant. Hinc, direptiones mortésque in-
nocentum, Regnorum vastitates, Imperio-
rum naufragia consequantur.

—*Excutitur, pronusque Magister*

Voluitur in caput.—

Arma virum, tabulaque, & Troia gaza per vndas.

Ista igitur, alii: vt indigna fastigio suo, ita ipsi
Diuino, quod negligunt atque abiiciunt, in-
digni munere. Tibi, tantum abs re tua otii

non sit : Sed R E X , regere memento , non
tuos quidem , ne falsus sis , sed tuę fidei commis-
sos à D E O populos . Quem vnum habes au-
ctorem , habebis & gloriosi operis adiutorem ,
& contra parricidarum perfidiam , custodem
D E V M : habebis & rectorem ipse Do-
minum dominantium , Regum Regem ,
CHRISTVM , per quem solum REGES
REGNANT ; PRINCIPES IMPERANT . Is
regat te Sancto Spiritu ; tueatur potenti bra-
chio suo : vt amore , subditos ; armis , hostes ;
præsenti animo & clementiâ , Magnum Pa-
rentem ; Virtutibus , omnes vincas : & cum
nomine , illos quos dixi , S ANCTVM , & PA-
TREM POPVLI LVDOVICOS ,
Orbi Regnóque referas .

AMEN . AMEN .

AMEN .

LECTO

LECTORI HISTORIARVM STUDIOSO S.

OLLECTIONIS huius primum nobis auctorem scias, Lector, Franciscum Pithoëum; inde, Paulum Petauium: quos nominare sufficit: neque enim, prädicatione meâ quidquam eis accedere ad laudem potest. Scriptores paucos, qui ad manum erant, addere Guillermo Archiepiscopo Tyrensi animus erat, cum passim alii atq; alii veluti occurrere: donec in hanc molem opus excreuit, quæ vel curioso, neclum studioso, mouere fastidium possit. Animum porrò addidit Ioannes Pistorius, qui cum historia aliàs bonam operam nauasset, huius etiam argumenti scriptores, sub nomine Syriacorum, obtulit edendos Typographo: nihil autem ferè collegerat præter aliquot Peregrinationum auctores vulgatos, & quæ in tomos Antiquæ Lectiõnis coniecit Henricus Canisius, cum Tyrensi, eoque editionis posterioris, id est, à prima synceriores abeuntis.

*Damus autem scriptores novos omnes, aut ita renouatos, ut noui videri possint: excepto Alberto Aquensi, in quo Reineri Rein-
eccii fidem secuti sumus. Nam Iacobum de Vitriaco, nonnullis locis auctiorem, plurimis emendatiorem, edimus. Recentiore nullum admisimus: Hi omnes, aut visas sibi res, & partim administratas, aut ab iis qui viderant acceptas, memoria prodiderunt. Non quòd improbandum illorum studium videretur: sed quod abducendam à Nouis ad Veteres adolescentum, Veritatis amanti-
tium diligentiam putaremus. Illi enim, dum sibi indulgent, & noua dare videri volunt, aut falsa affingunt, aut ab Veteribus dicta tot pigmentis vestiunt atque ornant, ut natius Veritatis color omnis obscuretur: Hi, quamuis rusticulè, sine fuco & fallaciis, nudam & incontaminatam Veritatem exhibent. Ut ingenii atque studii, ita styli varii. Sunt quos percucurrisse suffecerit: sunt qui te & rerum grauitate, & iudicii pondere legentem retineant:*

(b)

ut tu ipse, Lector, legendo cognosces. Sed quem cui debeas, & me profiteri, & te audire, interest pudoris nostri.

I. Igitur, primum sine nomine scriptorem, debemus PAVLO PETAVIO, & GVILL. CAMBDENO. Italum stylus prodit, & in Boamundum affectus: in cuius comitatu viam ingressum, ex lib. I. cap. IV. & alias interfuisse, apparet ex lib. IV. cap. XIX. & XXIII. &c. Libro titulum fecit, GESTA FRANCORVM ET ALIORVM HIERSOLIMITANORVM. Oreditur ab Urbani PP. II. in Galliam profectio, & prima Crucis predicatione: Finit post captam Hierosolimam, victo ad Ascalonam Ammirauiso Babilonis: & historiam continet annorum quinque, à M XCV. ad M XCI X. Cambdeni Codex librum claudit tribus verbis: Explicite via bona: que hic male omissa. Pag. I.

II. ROBERTVS MONACHVS, hanc quam HIERSOLIMITANAM HISTORIAM inscripsit, composuisse testatur ipse, præfatione Apologeticâ, in claustrò cuiusdam cellæ S. Remigii, constituta in Episcopatu Remensi, iussu Abbatis cuiusdam, nomine Bernardus: ita enim plenè in veteri MS. nuperrimè legimus: cui huius argumenti ab alio, nescio quo, conscripta narratio displicebat: quoderat & acephala, & stylo negligentiore composita. Ipse Concilio Claromontis interfuit, à quo hic Occidentis in Orientem motus cœpit. Eum Blondus citat non semel, sed ut expeditionis comitem: Delectauit nos, inquit 2. Decad. lib. 4. Robertum vidisse monachum, eas describere machinas, in hunc modum, &c. Et paulò post: Robertus monachus, qui tunc Hierosolimis erat. & Fatetur ingenuè Robertus monachus, à quo scriptore hæc certiora sumuntur. De eodem Trithemius: Rupertus monachus cœnobii S. Remigii in diocesi Remensi, ordinis diui Patris Benedicti, natione Gallicus, vir in diuinis Scripturis iugi studio exercitatus, & secularium disciplinarum non ignarus: ingenio clarus & apertus eloquio. Scripsit nonnulla ingenii sui opuscula, quibus nomen eius posteritati innotuit: è quibus ego tantum vidi, Gestorum in Terra Sancta per Christianos tempore Urbani Secundi, contra infideles, historiam insignem, lib. X. Inter omnes historiogr. De aliis nihil vidi. Claruit sub Henrico V. anno Domini M C X X. Hæc Trithemius: qui aut libro auctius exemplar nostris, aut unum in duos diuisum habuit: quomodo in prioribus editionibus septimus & octauus in unum coaluerunt. Defuit autem Trithemio, ut apparet, præfatio apologetica, quam edidit Reuberus: que & in nostris membranis legitur. Auctor libri Principalis bellorum DOMINI pro tempore nouæ legis, qui est MS. in bibliotheca P. PETAVII, citat Robertum Abbatem sancti Remigii. Posseninus confundit cum Sigeberti continuatore, Apparatu,

paratu, in Robertus monachus: quæ antea distinxerat, ex Arnol-
do Vuione, in Robertus Anglus. Nos vsi sumus codicibus MSS.
NICOLAI FABRI, LAURENTII BOCELLI, nostris: impressis,
nostro antiquissimo & optimo, nullâ nec loci, nec typographi, nec
temporis notâ; alio deprauatissimo Basiliensi Henrici Petri, anni
1533. & Vechelianâ Iusti Reuberi, emendatiore. Scias au-
tem, Lector, olim editum illum nostrum, pag. hîc 80. lin. 35. ex Ful-
cherio inserta habere plurima: nempe capita quindecim: à XX. ad
XXXV. ita: pridie Idibus Augusti. Hiis peractis, placuit quibusdam
in patriam nationis suæ reuerti. &c. qua leguntur sine capitis XIX.
Fulcherii, paucissimis oculis variantibus: Tandem redire ad
ea quibus opus suum claudit Robertus: Quia verò hic historicus ser-
mo, &c. Hæc eodẽ omninò modo habentur in MS. libro veteri, quæ
hac editione absolutâ fortè inter nostros latentẽ reperimus. Misit
& varias lectiones è suis ANDREAS SCHOTTVS: quarũ vsus erit
tertio tomo, si vitam hanc DEVS, animumq; seruauerit. Ver-
sus illius aui, ut erant in MSS. margini inscripsimus, ne quid non
exhiberemus. Initium scribendi, facit à Concilio Claromontano,
anno M X C V: finem, in illa de Admirauiso victoria. Pag. 30.

Tertium locum dedimus BALDRICO. Is, primùm Burgulien-
sium fratrum Abbas, postea Dolensium Archiepiscopus: ut ipse præ-
scribit. Episcopus hîc inscribitur, quia de Archiepiscopatus digni-
tate controuersiam fecit ecclesie Dolensi, Turonensis Archiepisco-
pus: de quo in Indicibus qua occurrent notabimus, si DEVS vo-
luerit. Operæ pretium est qua de hoc scriptore sibi viso, scriptum
reliquit Ordricus Vitalis Anglus, Historia Ecclesiastica, cuius par-
tem habemus MS. libro IX. Baldricus, inquit, Dolensis Archiepi-
scopus, quatuor libros luculenter conscripsit, in quibus integram
narrationem ab initio Peregrinationis vsque ad primum bellum
post captam Hierusalem, veraciter & eloquenter deprompsit. Mul-
ti etiam Latinorum & Græcorum, de tam memoranda re tractaue-
runt: & posteritati claros euentus Heroum viuacibus scriptis intima-
uerunt. Et sine libri: Hucusque venerabilis Baldrici persecutus sum
vestigia, & veracem feci narrationem de famosa CHRISTI militia,
quæ, iuuante DEO, insigniter debellauit in Eois partibus Ethnicorum
agmina. Multis in locis Operi nostro inserui eadem verba Sophistæ,
sicut deprompserat ipse, non ausus aliter eius dicta propalare, quæ non
credebam me posse emendare. Quædam tamen, ne prolixitas taxa-
tionis nostræ fastidio legentes oneraret, abbreviando recidi: nonnulla
verò posteritati notificanda, quæ tacuerat, veraciter adieci, prout ab
his, qui laboribus & periculis interfuerunt, edidici. Præfatum senio-
rem, quem bene agnoui, veneranter honorare decreui. Hic ciuis fuit
Aurelianensis, monachus & Abbas Burguliensis, liberalibus imbutus

III.

(b) 2

studiis, & religiosæ meritis vitæ venerabilis: inde pro religione & sapientia, ad gradum *Dolensis* Archiepiscopatus electione prouectus est ecclesiasticâ: in episcopatu monachatum seruauit; & cum monachis, prout fors dabat, plerunq; habitabat. Indomitibus enim Britonibus præerat, quorum peruersitatem tolerare non poterat: unde proteruos & exleges frequenter deserebat, & in Normanniam fugiebat: vbi *Dolensis* ecclesia, super *Risèlam* fluuium, à temporibus S. Sampsonis, regnante *Hilderico* Rege Francorum, fundos habebat & quietè possidebat. Ibi scriptis & dogmatibus suis, auditores suos ad cultum DEI incitabat; & vicina cœnobia, *Fiscannum* videlicet & *Fontinellam* atque *Gemmeticum*, aliaque plura visitabat, & in timore DEI sacris sermonibus confortabat. Tandem in senectute bona defunctus est; & *Pratellis*, in basilica S. Petri Apostoli, ante Crucifixum sepultus est. *Hæc ille: quæ ipsa, illustrant* & Petri Malleocensis abbat is huic historia præfixam epistolam. Citatur & Vincentio Belluacensi, *Speculo Historiarum* lib. 25. cap. 96. &c. & auctori Chronici Belgici maioris, quod edidit Ioan. Pistorius, in quo, uti & in Vincentio, dicitur Burgalensis abbas: corruptè. Citat & Cuspinianus, vitâ Imperatoris *Henrici IV.* In Bellorum DOMINI compilatione, vocatur *Albricus* sæpè: nisi alius est ab hoc, laudatus & Chronico Belgico: de quo videbimus.

Manum autem penè sexagenariam admouit operi, ut ipse in præfatione scribit: & epistolâ ad Petrum Malleocensem, seniles oculos suos commemorat. Neque visa narravit: sed ab anonymo verè, stilo tamen rusticano, scripta secutus, inseruit audita ab iis qui interfuerant, cum & ipse Concilio Claremontano adfuisset: præfatione, & pag. 88, 14, 35. Librum ipse de Hierosolimitano itinere, Malleocensis, Ierosolimitanum vocat. Scripsisse vitam D. Sampsonis notat ex Simlero aut Gesnero, Possuinus in Apparatu: sed & alia composuisse apparet ex superioribus Ordrici: & Epistolâ Historia præpositâ, pollicetur emendaturum Glossulas super Moysis Pentateuchum. Amicos habuit Gælfredum, parentibus Ebredunensem, abbatem Melleacensem, vel Malleocensem: utrumque enim legimus: & eius, ut consanguineum, ita & successorem Petrum.

Nos codicibus vsi sumus, vno FR. PITHOEI, tribus nostris manuscriptis. Est autem narratio illius quinquennii, quod & præcedentes exposuerunt: nam quod sine operis legitur, Millesimo nonagesimo anno ab incarnatione DOMINI, est aut scribe, aut fortè auctoris ipsius σφάλμα: neque enim librariis imponenda sunt omnia: neque statim ut quid erratum est, tanquam auctori neri dictum exigendum. Peccant ipsi auctores sæpissime, aut memoriâ

aut festinatione, aut ignorantia. Nobis nostra ut condonet Lector, per humani ingenii omnibus communem imbecillitatem, petimus, quam in nobis multis rationibus increuisse sentimus. Est omne hoc scientiae genus, diligentia & memoria: & hac quidem nos deficit; illam tam exactam adhibere animus non est, ne in hoc otio grato nimis, negotium ipsi nobis graue, & ex eo ingratum nimis imponamus. Pag. 81.

Sequitur quartus, RAIMUNDVS DE AGILES, Canonicus, ut ipse inscribit, Podiensis: capellanus Comitis Tholosani: ipse pag. 151, 46. 152, 39. 169, 13. Itaque de Comite S. Aegidii, id est Tholosano, & Episcopo Podiensi praecipue scripturum se profitetur: praefatione. Adfuit cum effoderetur Lancea: pag. 167, 43. quam & in praelio tulit: pag. 155, 6. Ad sacerdotium promotus in hoc itinere: pag. 163, 59. scripsit precibus Pontii de Baladuno, pag. 163, 52. & inscribit Orthodoxis & Transalpinis omnibus, nominatim Episcopo Viuariensi: ibid. & praefat.

Fuit autem hic Pontius, miles, vir nobilis, & familiaris Comiti Tholosano: quod praeter hunc, notat Tyrius lib. VII. cap. XVII. alii. Manuscripta Gallica membrana vocant Poinces de Baladon & Baladun. Lapide petraria interfectus in obsidione Archados, temere à Comite incepta: pag. 163, 52. & 164, 2. dignus memoria posteritatis, posteritatis ipse in tantis periculis memor. Pontium Balonensem vocat Robertus: pag. 73, 13. Ab eo scriptam huius belli historiam, quae Londini exstet, legimus in bibliotheca Gesneriana: quae & Raimundum de Podio laudat auctorem scriptio- nis eiusdem argumenti: utraque, nisi fallor, eadem cum hac nostra. Petzuanus liber Principalis bellorum DOMINI, citat Raimundum de Arguilliers, ut nos ipse Petzuius per literas docuit.

Sed hanc habemus ex MS. uno Vulcobiano GUILIELMI ANCELI; altero nostro, quem nobis dono dedit Lingonensibus nuper iuridicundo praefectus, Reip. studiosissimus JOANNES RVSSATVS. Libri extrema, sunt ab alio auctore: quod dictio indicat, & testatur Vulcobianus. Incipit ab Comitis Tholosani in Sclauoniam ingressu: & narrationem eiusdem illius quinquennii persequitur, quam praecedentes, scilicet ad illam de Admirato, ita enim vocat, Babylonia victoriam. Pag. 139.

Canonicum Podiensem, excipit Canonicus & Custos Aquensis Ecclesiae ALBERTVS: cuius historiam sane accuratam, debemus REINERO REINECCIO, nomen auctoris, DAVIDI HOESCHELIO, praefatione in Alexiadem, quod annotatum vidimus

(b) 3

postea Jacobo Gretzero ex MS. codice: è quo cum Reinecciano comparato, diuersas lectiones ad nos idem misit David Hæschelinus, quibus locum dabimus in Appendice, in quam & Indices & Chronologiam reuicimus. Sed in illis diuersis lectionibus, notauit vir diligentissimus Albericum dici.

VI Scripsit autem, ardens desiderio ipsius expeditionis, qua & auditu & relatione (ita enim legendum, quomodo lib. 111. c. 11.) nota habuit ab iis qui presentes adfuerant, ipse lib. 1. cap. 1. xxiv, xxv. lib. 11. cap. xxxiii. & lib. 11. c. 11. lxxv. & lib. 1v. c. liii. lv. & lib. vi. cap. xxiv. l. & lib. viii. c. xxi. Nos Reineccii editionem secuti sumus, qua ex codice CHRISTIANI DISTELMEYERII prodiit Helmstadii, anno 1184. sub titulo CHRONICI HIEROSOLIMITANI. Initium facit ab ipso expeditionis initio; finem; anno secundo Balduini Regis secundi: & complectitur annos
VI. XXVI. Pag. 184.

Sexto loco FULCHERIVM posuimus Carnotensem: qui cum cæteris Pefegrinisiens, postea quæ oculis vidit, diligenter & sollicitè in memoriam posteris collegit: sine cap. 1. & cap. xx. xxi. xxiii. xxxii. & c. Iter ingressus est cum Normannia Comite, siue Duce (Vtrumq; enim tum promiscuè dicebatur: res quàm verba curantibus Principibus) Roberto, & Blesensi Stephano. cap. 11. 111. 1v. Erat autem Blesensis etiam Carnotensis Comes: Tyr. lib. 1. c. xvii. Cum prope abesset Antiochia Syria, Balduinum secutus est, Godefridi Ducis fratrem, cuius tum erat Capellanus: cap. vi.

Citatur & reprehenditur à Guiberto: cap. xxix. & xxx. & xxxi. & xxxii. & xxxviii. Laudatur Ordrico Vitali lib. IX. historia Ecclesiastica: Fulcherius, inquit, Carnotensis Godefridi Lotharingæ Ducis (fratris, dicere voluit, certè debuit) capellanus, qui laboribus & periculis prædicabilis expeditionis interfuit, certum & verax volumen de laudabili militia exercitus CHRISTI edidit. Guilhelmo Malmesberiensis, scriptori probo, lib. 4. Balduini actus integrâ & breui veritate apponentur, fidei soliditate accommodata dictis Fulcherii Carnotensis, qui capellanus ipsius aliquanta de ipso scripsit, stilo non quidem agresti, sed, vt dici solet, sine nitore & palæstra, & qui alios admonere potuit, vt accuratiùs scriberent. & auctori Chronici Belgici Pistoriani: cuius (Balduini Regis) actus scripsit ex parte Fulcherius Carnotensis, capellanus eiusdem. Auctori etiam Dialogorum de Hierarchia subcælesti, lib. 1. cap. 10. quos vidimus MSS. apud Fr. Pitheum: Sunt autem scripti in Italia anno 1381: exstant & Cantabrigia: Eius verba sunt; Ecclesiæ tamen Hierosolimitanæ honorificentia quædam à dicta Nicena Synodo reseruata quæ etiam notificatur à Iustino Augusto Hormistæ scribente Roma: no Pon-

no Pontifici: & à Paschali Papa confirmatur, tempore Balduini Regis, fratris Godefridi, in historia Fulcherii Cardinalis: *ex Carnotensi Cardinalem fecit. Est autem locus quem citat in fine operis. Idem ille Hierarchia auctor, lib. 4. c. 9.* Lege, si lubet, vt cæteros sileam, saltem Rom. Pontificum historias ad Hieronymum, &c. Chronicas Ptolomei de Luca, Tripartitam Sicardi de Cremona, Iohannis de Columna, qui fuerunt Italici. Si velles exprimere historiographos notabiles Galliarum, Richardum Cluniacensem, Vincentium Beluacensem, Gregorium Turonensem, Turpinum Remensem, Fulcherium Carnotensem, Martinum Pœnitentiarium, Albertum S. Remigii, Guillelmum S. Dionysii, &c. *(Citatur & libro Bellorum Domini. Papyrius Massonus in Urbano PP: II. Balduinus Carnotensis, belli Sacri, cui interfuit, primus scriptor. Error, viro de historia bene merito, natus currente calamo, vt Balduinum dixerit Balduini Capellanum. Ex Fulcherii Carnotensis narratione proluxa, suam desumpsisse fatetur, qui scripsit Gesta Francorum expugnantium Hierusalem. Fulcherium alterum, Carnotensem, militem, commemorat Robertus Monachus, sine lib. v. & Albertus Aquensis lib. I. cap. XXII. lib. III. cap. XXXV. & lib. V. cap. XV. & XXII.*

Sed hunc damus de exemplari ipsius PAP. MASSONI, vitiosissimo; & nostro vetere, nec ipso satis emendato: illud ex scriptum erat de libro Claromontensis Ecclesie Aruernorum; hoc dono habemus ab Io. RVSSATO. Usui etiam fuit fragmentum olim editum cum Roberto Monacho, de quo accepimus quæ pag. 407. 408. 409. ductâ à lineâ, ab aliis separata sunt: Exstant eadem in veteri MS. quem ad Robertum supra diximus respondere olim impresso. In utroque, quæ hic sine cap. XXXII. p. 418, lin. ult. & pag. 419. vsq; ad lin. 11. habentur, referuntur ad cap. XXXIV. pag. 420, 2. auctiora, hoc modo: Talionem sibi duplicauerant. Nec in impetibus, nec in vtrorumque percussionibus, quæ in bello fieri solent, vltius immorabor: volo enim artare paginam limite parciori. Sed ne vel scriptorum negligentia, vel imperitia, siue quòd rari erant, aut suis impediti curis insudabant, hæc gesta, &c. mendaciter confundat. Quæ verba finem operis redolent: vt appareat repetitum opus à Fulcherio: & certè hic Epitomam Fulcherii finit, qui scripsit, Gesta Francorum expugnantium Hierusalem. Memini autem videre me eodidem: à quo, non memini: in quo hoc ipsum opus distinctum erat in libros tres: quorum incipiebat secundus à Balduino I. Rege, tertius à Balduino II. Is erat & nonnullis locis melior nostris, vt de pauculis cognoui quæ tum obiter excerpseram. Etenim pag. 440. quæ in nostris vitiosè, in eo leguntur emendatè: Nam quæ apud Ethnicos ciuitas habuerat in magisterio Primiflaminem vel Archiflaminem, se-

(b) 4

cundum Patrum institutionem habebat Primatem. *Et paulo post lin. 11. Anacletus. Et lin. 34. Asianarum siquidem Ecclesiarum qua coniectura emendare aliis haud fuisset difficile, nos illi lubentes libro acceptum ferimus: cui praeterea erant addita capita: De navigatione adolescentis Boamundi: De periculis mari euenientibus: De pestilentia murium. Et hoc quidem ultimum, incipit: Anno MCXXVII. ab ortu Domini, Et c. tandem: explicit historia Iherosolimitana domni Fulcherii Carnotensis. Incipit praefatio sequentis operis. Reuerentissimo patri & domino H. DEI gratia Olomacensium antistiti R. fraterellus, stolae iocunditatis indui, Et c. neque enim plura exscripsi. Et hac ipsa indicare visum, ne quid te, Lector, eorum lateat, qua nobis vel leuiter notata sunt. Fratellum Archidiaconum Antiochenum, qui Terram Sanctam descripserit, inter auctores suos ponit Christianus Adrichomius, theatro Terra Sancta. Sed Fulcherius illud intra quod superiores, excepto Alberto, se tenuerant quinquennium egressus, historiam deducit ab anno MCV. ad MCXXIV. Pag. 381.*

VII. *ANTIOCHENA BELLA subiecimus Fulcherio, secuti MS. librum nostrum. Ea scripsit GALTERIVS, qui ipse Cancellarium se dicit, utriusque fortuna participem: pag. 449, 18. Et Cancellarii iterum meminit: pag. 451, 52. Lingua Gallum, ipsa lingua prodit: pag. 465, 44. Quater viginti millia pugnatorum: quod nemo nisi nostras dixerit, aut nostrati lingua tinctus. Nec oblitus matris suae filii: pag. 451, 2. Disconfectura: pag. 453, 34. Galterium Cancellarium citari libro Bellorum DOMINI, auctor nobis ipse libri dominus Petauus. Totum scriptum cancellari dignum: nisi quod historia est, qua quomodocunque scripta, seruanda est. Ipse vi carceris hebetatum ingenium queritur: pag. 449, 32. Sed Et codex quo vsi sumus unico, noster ab IOANNE RYSSATO, scriptus est vitiosissime: nec mutare quidquam voluimus. Narrat autem ad Antiochiam gesta feliciter, anno MCXV. infeliciter MCXIX. Pag. 441.*

VIII. *GVIBERTVS, Abbas monasterii S. Mariae Nouigenti, quod situm est sub castro Cociaco, in pago Laudunensis: ipse titulo operis, Et sine praefationis. Vixit illa ipsa aetate, cuius historia partem describit: Et scripsit Balduino, fratre Godofridi regnante: lib. I. cap. XII. & lib. VII. cap. XXI. Boemundo marito Constantie Regis Francorum filiae: extremo lib. I. Biennio, post Manassis Remorum Archiepiscopi mortem: extremo lib. V. finem scriptioni imposuit mortuo iam Boemundo: lib. VI. cap. XXXIV. anno post Gerna-*

Geruasii egregii militis martyrium: lib. eod. cap. XL. *Interpretem se profiteretur aliena historia*: lib. II. cap. X. & XIII. *Et ipsa epistola ad Lysiardum*, *Et qua eam sequitur prefatione*: quod ipsum in eodem argumento factum Roberto Monacho, *Et Balarico*: supra. *Suppleuit, ut Et illi, qua deerant, ex eorum qui viderant relatione*: lib. II. cap. III. lib. III. cap. XIII. & lib. VII. cap. XIV. & ult. *Et c.* *Scribendi rationem subobscuram secutus est, rudium Et impolitè dictorum fugitans*: ut ipse loquitur, princ. lib. V. *operosam verborum elegantiam vocat, sine epistola ad Lysiardum.*

Nobili loco natum inde apparet, quòd lib. I V. cap. ult. hominem narrat militare, equestri officio insignem, parentum suorum beneficia tenuisse, iisq; hominum debuisse. *Et lib. V. c. XV. Guilielmi Et Alberici fratrum ex municipio agnomen, exprimere prohibetur pudori ipsorum parcens, generis eorum amicà sibi contiguitate deuictus. Exprimit autem quòd ille supprimit nomen, Baldricus, Et Guillelmum de Grantemaisnil nominat: pag. 114, 28. Non enim eorum, inquit, parcere debemus infamiae, qui suae, nimis formidolosi, non pepercerunt famae. Graecis etiam notus: Anna Comnena, Alexiade, est $\chi\lambda\iota\epsilon\lambda\mu\omicron\varsigma\ \delta\ \epsilon\pi\alpha\tau\epsilon\mu\omicron\rho\eta$. Tyrius lib. VI. cap. V. virum inclitum dicit, de Apulia, qui sororem Boamundi habebat uxorem. Gallici interpretes plenius: Magnum virum in Normandia natum, qui in Apulia multa loca tenebat. De quibus plura, in Indicibus, si absoluerit *DEVS* dederit. Fulcherii Carnotensis historiam non lectam ex auditu carpit, lib. ult. cap. XXIX, XXX. XXXI & XXXVIII, & XXXIX. Fine operis excusat si quid minus à se diligenter sit explicatum, quòd *Et* alià professione detineatur, *Et* non visa timidiùs descripserit. Sed alia scripsisse testatur ipse, initio lib. V. *Et epistola ad Lysiardum* Expositiones Geneleos, & alia opuscula tractatoria commemorat. Hic autem Lysiardus Episcopus Sueffonensis, etiam Luonis Episcopi Carnotensis epistolis notus est.*

Nos hic secuti sumus ex scriptum NICOLAI VIGNERII; Et veteres, unum FR. PITHOEI, meos duos. Appendix est ex Pithoeano codice, Et ex scripto FR. LINDENBRUCHII.

Titulum quem operi suo Guibertus, cetera verè scholasticus, nos huic collectioni imposuimus: GESTA DEI PER FRANCOs: quo excogitari aliud, nec aptius potest, nec verius. Ut DEVM in caelis dicimus, non quòd non Et alibi, qui ubique: ita hac GESTA DEI vocamus, non quòd non alia omnia, maxima, minima, moueat, regat Et moderetur DEVS: sed quòd his tam manifestus ac praesens interfuisse videatur, quàm caelum ac sidera insidet. De mille unū accipe. Admirationi Annibal fuit, quòd aliena

in solo ex Afris, Hispanis, Gallis, Italis exercitum, ita vno velut à vinculo copulatum tenuerit, ut nulla inter ipsos, nec aduersus Ducem seditio exstiterit: cum & pecunia saepe in stipendium, & commeatus in hostium agro deessent. Tit. Liuius lib. 28. Nuge, pra his nostris. Nam, neq; ille tot in unum nationes diuersas collectas habuit unquam, neque tam procul domo deduxit; neque tam alienis, infestis, barbaris & numerosis gentibus, etiam diuersitate Religionis inflammatis, concurrendum ei, cui cum unis Romanis, nondum certis Italia dominis, res fuit: & quod unum seruare varium corpus illud potuit, ipse tot membris caput, & Imperator adfuit. Hic, totius Occidentis populi omnes, quot recensere difficile est, linguis, habitu, conditione, ingenio, sine diuersi, ex Occidente in Orientem, tanquam alium in Orbem, peragratà Europà, per Germaniam, Hungariam, Bulgariam, Thraciam, in Asiam penetrant: ut Graecorum dolis, ita Turcorum armis inuicti, superatà Bithynià, Pisidià, Lycaonià, Cilicià, Cappadocià, Syrià, Palestinà, tandem expetitam Hierosolimam obtinent: coniuatis in eos qui antea, imperii emulatione, arma in se conuerterant, Turcis & Sarracenis, non unius aut provinciae aut urbis, sed totius Orbis, certè Asia totius viribus succinctis, & praeter cetera zelo superstitionis accensis: nullo stipendio, nullo Duce, nisi Dux, qui & Auctor DEVS fuit.

Quis casum meritis adscribere talibus audeat?

Quis neget auctorem hac constituisse DEVM?

Qui Godefridum imperasse volunt, viri magni, na illi in hac historia ita negligenter versati sunt, ut lecta nec legisse videantur. PER FRANCO S autem Gesta dicimus: quoniam cum in regno Francorum captum expeditionis huius consilium, & Principum, militumq; longè maxima pars è Regno Francorum esset: Francorum ita seu virtus seu numerus excelluit, ut inde, toto Oriente, etiam hodie, FRANCI dicantur qui ad Occidentem habent Christiani omnes, Germani, Itali, Angli, Dani (nam & hi in partem huius gloria merito veniunt.) Hispani. Ut olim Romani sic habuere: alia omnia virtuti suae prona esse; cum Gallis pro salute, non de gloria certari: ita ad Francorum nomen non illos tantum quorum maiores fortitudinem gentis erant experti, sed ultimos etiam Indos, ad nomen, nomine solo notum, percelli, memoria graues auctores prodiderunt: de quo, DEO volente, aliàs: nam & hac se ingesserunt praeter institutum.

Sed Guibertus historiam incipit à successibus in Oriente orientis Mahometica perfidia, & auxilio Christianorum Occidentis Principum, per Epistolam Constantinopolitani Imperatoris ad Ro-

ad Robertum Flandria Comitem, petito: quod Claromontanum
Concilium pracesit: & deducit ad Balduini I. regnum. Appen-
dixrem gestam narrat anno MCXII. Pag. 467.

Nonum scriptorem anonymum, dedit FR. PITHOEVS, cui IX.
exemplum accessit etiam vetus à MARQUARDO FREHERO, ex
bibliotheca Laugingana Illustrissimi Principis PHILIPPI LV-
DOVICI, Ducis Bavaria, &c. Est autem nihil aliud quam ex
Fulcherii historia, & iis qua de aliis, arguta, ut ipse loquitur, in-
quisitione didicerat, abbreviata narratio. cap. 11. Quo loco Pi-
thaeanus Fulbertum habet Carnotensem: nos ex Laugingano,
Eulcherium maluimus. Sed Fulcherius suam historiam produxit
ad annum MCXXIV. hic finit anno MCVI. Et cap. LIV.
satis indicat, cum scriberet, in Christianorū potestate nondū fuisse
Tripolim: cuius captionem narrat Fulcherius, anno MCIX.
cap. xxxv. Itaque Lector iudicet.

Inscriptio est GESTA FRANCORVM EXPVGNANTIVM
HIERSALEM. Citatur historia veteris MS. Rex Cypri, in-
quit, propter captionem Satalia, maritimae ciuitatis Turquiae, quam
vi armorum super Turcos dudum conquieserat; scilicet die S. Bar-
tholomaei Apostoli, Anno MCCCLX. maiore audacia fretus, pro-
posuit venire ad Reges, Principes & Praelatos Christianitatis, incitare
viam Iherosolimitanam: prout olim fecerat Petrus Heremita, ut ha-
beretur in Gestis Francorum Iherusalem expugnantium. Pag. 561.

Secunda pars HISTORIAE HIERSOLIMITANAE (prima X.
enim in Codice quo unico usi sumus, nostro, à P. DANIELE, non
existat) auctor, eundem secutus est Fulcherium, ita ut verba ea-
dem saepius reddat, & cum eo narrationem finiat. Vixisse illo
tempore ipso videtur, ex eo quod anno MCVI. & MCX. quid
in solis & prodigia, quid Cometes portenderint, minus adhuc ha-
beri probatum ait. Continet autem pars haec secunda res ge-
stas ab anno MC. ad annum MCXXIV. id est, à Balduino E-
dessaui ad fratrem Godefridum visendum profectio, ad obsidio-
nem Tyri. Pag. 594.

Sequitur totius historia Princeps, doctrinā non vulgari, & XI.
supra seculum illud amēnā, experientiā variā, & ex iis, acri iu-
dicio vir, quantumque iudicare licet, vitā & ingenio probus,
dictione etiam elegans & grauis, GVILLERMVS TIRENSIS Ar-
chiepiscopus. De Parentibus eius & prima origine, nihil habed
dicere. Sed qui Gallum facit Balduinus IC. & qui parentibus
Germanis ortum, auctor vitae eius, praefixa editioni secunda Basi-
lensi, quae est Henrici Pantaleonis, nullo quod sciam, argumento

nituntur: nisi quòd quidam sunt tam stultè amantes patriæ, ut eò
licere possent asserere sibi quæ ubique habentur egregia. Ipse, opo-
ris & lib. X X I I I. præfatione, cum, Patriæ amorem, natalis solii
dulcedinem; & patriæ calamitatem & miseras dicit: certè Sy-
riam dicit, & de quo agit Hierosolymitanum Regnum. Nam, ut
illius vita auctori concedamus quod verum est, duplicem esse pa-
triam: non potest natale solum duplex esse. Lib. x i x. cap. i v. Non-
dum de scholis redieramus: sed trans mare adhuc, circa liberalium ar-
tium detinebamur studia. Ergo Syrus. Diserte autè veteres histo-
ria Gallicæ, quæ hanc ipsam Guillelmi exponunt & prosequuntur,
natum Hierosolimis dicunt. & frater Stephanus Lusignanus, scri-
ptor historiae Cypriæ, Cyprius ipse, eum refert propinquitate atti-
gisse regni Hierosolimitani Principes: nescio quo auctore. In pue-
ritia vidit Patriarcham Antiochenum Radulphum: lib. xv. c. xvii.
id est, nisi fallor, circa annum Domini MCXL. Cum diuortium in-
ter Amalricum Regem & Agnetem Edessanam celebraretur, in
scholis agebat, &c. loco supra notato. Id verò incidit in annum
MCLXII. Gallici nostri scriptores ad libri X X I. cap. I. in
Francia literis dedisse operam tradunt: quod vero simile est. Tum
enim ciuitas Parisiensis, velut fons hortorum, & puteus aquarum
viuentium, irrigabat vniuersæ terræ superficiem, panem delicatum,
& delicias præbens Regibus: & vniuersæ DEI Ecclesiæ, super mel &
fauum vbera dulciora propinans: ut ait Jacobus de Vitriaco Hist.
Occid. cap. 7. Inde Regi ob doctrinam carus & familiaris, ut ap-
paret ex lib. x i x. cap. i i i. Anno MCLXVII. nisi me ra-
tio fallit, rogante Rege Amalrico, & aliis multis honestis viris,
Archidiaconatum Ecclesiæ Tyrensis ei contulit Fridericus Archie-
piscopus: lib. x x. cap. i. Nec multum inde uti homini contigit
quem ingenium & doctrina, ut Principibus commendabant, et
aliorum obiiciebant inuidia. Statim enim, Legatus de re summa
Imperatorem Constantinopolitanum adiit, & feliciter consum-
mata legatione rediit: lib. x x. cap. i v. Paulo post, anno fortasse
MCLXIX. (nam hæc in Chronologia accuratius persequi consti-
tuimus) familiaribus tractus negotiis, & Archiepiscopi sui decli-
nans indignationem immeritam, ad Ecclesiam se contulit Roma-
nam, eodem lib. x x. cap. x v i i i. Reduci, Regium puerum Bal-
duinum, annorum nouem, multum pro eius eruditione sollicitus
pater, Rex Amalricus, multis precibus, & sub obtentu gratiæ suæ
instituentum, & liberalibus studiis imbuendum tradidit. lib. x x i.
cap. i. Ab eodem postea Rege, de consilio Principum, Cancellarii in
sacro palatio munere honoratus est: ut esset, inquit, qui regiarum E-
pistolarum curam haberet: lib. x x i. cap. v. & lib. x i x. cap. x x i v. &
lib. x x i i.

lib. xxi. cap. v. & præfat. operis. *Anno MCLXXIV. mense Maio*, consonante cleri & populi voto, Regis quoque, ut moris est, conueniente assensu, ad regimē Tyrensis ecclesiæ vocatus: decem post dies, per manus Amalrici patriarchæ Hierosolimitani, in ecclesia Domini Sepulchri, munus consecrationis, *VI. Idus Junii*, suscepit. lib. xxi. cap. ix. *Et anno postea proximo, idem consecrationis munus ipse, ex officio, impendit electis Sidoniensi & Berithensi.* *Anno MCLXXVI. funus* Wilhelmi Marchionis Montisferrati, regis sororis procurat. lib. eod. c. xiii. *Anno MCXXVII. Romam proficiscitur ad Synodum Lateranensem vocatus: cuius statuta & episcoporum nomina & titulos scripto complexus est, ad preces patrum qui interfuerunt: lib. xxi. c. xxvi.* A Synodo rediens, Henricum Trecentem, id est, *Campania Comitem, in Orientem magno comitatu Nobilium euntem, reliquit Brundusii*, lib. xxi. c. xx. *Constantinopoli per vii. menses continuos cū Manuele Imperatore moram fecit, sibi, ut inquit, & ecclesiæ suæ perutilem: & mandata ubi illo accepit ad Principem & Patriarcham Antiochenum: quibus exsequendis, cū IV. Id. Maias portum S. Simeonis attigisset, Antiochiam diuertit: usque completis, pr. Non. Iul. post annum & menses decem, ex quo ad Synodum profectus erat, Tyrum reuersus est: lib. xxi. cap. xv.* Vbi paullo post Magistro Odoni, ecclesiæ suæ Archidiacono ad Berithensem Episcopatum vocato, sacerdotii gradum & Pontificalem dignitatem contulit: lib. eod. c. vii. *Amisâ Hierosolymâ anno MCLXXVIII. desperatis Regni rebus, in Occidentem Legatus missus est.* Rogerus de Houeden eū scribit *interfuisse colloquio regum Francia & Anglia inter Gisortium & Trie: Interfuit, inquit, Archiepiscopus Tyri, qui repletus spiritu sapientiæ & intellectus, miro modo prædicauit verbum Domini corâ regibus & principibus; & conuertit corda eorum ad Crucem capiendam: & qui prius hostes erant, illo prædicante & Deo cooperante, facti sunt amici in illa die; & de manu eius Crucem receperunt: & in eadem hora apparuit supra eos Crucis signum in cælo, &c.* *Mattheus Paris addit, Willielmum Tyrensem à domino Papa officium Legationis super negotio Crucis suscepisse. Eius nomen restitue Joanni Saresberienſi, Epistolâ 275. in qua malè editum est, Tyrenensi Archiepiscopo.* Meminit & huius legationis Giralduſ Cambrenſis, lib. 2. Hibern. expugnat. cap. 23. *Et Guilielmus Neubrig. lib. 3. Anglic. rerum, cap. 23. Nisi fortasse alius hic fuit à nostro, eius nominis tertius: de quo viderimus aliàs.*

X.

XI.

Sed vitam huius nostri qui descripsit, præpositam secunda editioni Basiliensi, siue is Henricus Pantaleon, quod mihi facile persuadeo, siue alius est, non obseruata nobis hac addit affirmare. Guilielmum iam Archidiaconum, à purpuratis patribus, iploquo

(c)

Pontifice Victore I V. inuitatum, in schola Romana per biennium ferè, disputando, legendo, & lucubrando, doctissimi & acutissimi Philosophi nomen, cæteraque doctrinæ & eruditionis insignia adeptum : actum etiam de eo, opimis sacerdotiis cumulato, inter senatores purpuratos legendo: Amori autem patriæ, omnia postposuisse. Regno labante, eâ famâ fuisse, vt omnium acclamatione, ei soli pecunia sacra ex collectis facta, crederetur. Friderico Barbarossæ Imp. funebrem orationem persplendidam habuisse. *Qua quidem examinare hoc tempore non vacat: nec tamen tam asseneranter, quamuis sine auctore, posita, praterire volumus.*

Finem nostri, vt miserabilem, ita commemorabilem, absque scriptoribus Gallicis ignoraremus: quorum verba fideliter, quantum possumus, exposita, addere placuit: quia & lucem rebus adferunt; & exemplo sanè graui, vitam instruunt; & rara quadam, nec alibi obuia continent. Igitur, Erant isto tempore in terra vltimarina Clerici duo, Archiepiscopi, Tyri vnus, alter Cæsareæ, non illius quæ Philippi dicitur, sed maritimæ. Ille, *Guillelmus* vocabatur, quo nullus habebatur illo tempore toto Orbe Christiano melior clericus: Hic *Heraclius* dicebatur, Aruernus natione: qui pauper clericus in terram vltamarinam profectus, formæ elegantiam Regine matri commendatus, eiusdem operâ Archiepiscopus Cæsareæ factus est. Accidit autem horum duorum Clericorum tempore, vt diem suum obiret Patriarcha Hierosolimitanus. Vocati igitur in urbem Archiepiscopi ad electionem Patriarchæ, cum omnes conuenissent, adiit ad Canonicos S. Sepulchri, ad quos spectabat electio Patriarchæ, Tyrensis: & hæc ad eos, præfatâ veniâ, verba fecit: *Seniores, in scripturis reperi Heraclium in Perside S. Crucem acquisuisse, eamque Hierusalem deportasse: fore autem, vt eandem Heraclius alter, suo tempore exigeret Hierosolymâ, & mitteretque.* Itaque, per *DEVM* vos oro, *Heraclium Patriarcham ne dicatis: eum enim si nominaueritis, à Rege acceptum iri scio: scio praterea eo Patriarchâ, ciuitatem Hierusalem, & totam Terram amissum iri. Neque id me desiderio Patriarchatus accensum dicere iudicetis: sed duos prater nos alios, per DEVM, legite: quos si in hac regione non reperitis, vobis operam nostram pollicemur, vt consilio virorum bonorum, è Francia Patriarcham habeatis.* Eius verò, Canonici S. S. nihil fecerunt. Petierat enim ab eis mater Regina, vt Cæsariensem nominarent: quem & reipsa cum Guillelmo Tyrensi nominauerunt: Ea est enim in terra Vltimarina Patriarchæ electionis ratio, quæ & Archiepiscoporum, & Episcoporum, & Abbatum: vt duos legant Canonici, Regique offerant, qui de eis vnum capiat: ita, vt si manè offerantur, intra vesperarum signum; si vespèri, post decantatum officium, die altero, vnum Rex eligat.

Hanc

Hanc rationem secuti sunt Apostoli, mortuo Iudâ, ut duos legerent, Iosephum Iustum & Matthiam: hanc & in Terra Sancta adhuc seruant. Ita Rex elector est, & quem vult capit. Cùm essent igitur duo illi Archiepiscopi Regi oblatis, *Heraclium* Cæsariensem Rex elegit, pro quo matri intercedenti fidem dederat. In hunc modum factus Patriarcha Hierosolimitanus, *Heraclius*, omnes statim Archiepiscopos & Episcopos ad præstandam obedientiam euocauit. Venerunt omnes, excepto Tyrensi. Hic enim ipsummet *Heraclium* Romam appellauit, certò demonstraturum se affirmans, talem eum, qui Patriarcha esse nõ deberet. Interpositâ appellatione, rebus suis compositis, transfretauit, & Romam venit. Eius aduentu lætus Apostolicus, hominem multo honore excepit ipse, & Cardinales: neque tanto vnquam honore clericum vllum Romæ ab Apostolico & Cardinalibus omnibus affectum meminerant. Voluit & Apostolicus ut Missam cantaret; & Cardinales vestiri iussit, ut ei ad altare inferirent. Iamq; apud Apostolicum tantum profecerat, ut si superuixisset, certa esset *Heraclii*, si Romam venisset, depositio. Iam verò referam vobis quo modo, antequam Romam appelleret *Heraclius*, ille vitâ functus sit. Cùm illum *Heraclius* Romam contra se abiisse cognouisset, certus se depositum iri, si ad suum vsque aduentum ille durasset, Physicum è suis conuenit, quem ut Romam illum sequeretur perpulit, atque veneno tolleret. Id successit. Mortuo itaque Archiepiscopo Tyri, Romam cùm venisset Patriarcha, ab Apostolico quæ voluit impetrauit, & Hierusalem rediit. Qualem autem Româ Hierosolimam reuersus, vitam vixerit, audite. In amorem incidit vxoris cuiusdam propolæ & tabernarii mercatoris, qui Neapoli habitabat, leucis Hierosolymâ XII. Ea ad illum frequenter, accersita ventitabat; & dona, quo esset viro acceptior, ampla referebat. Viro verò paullo post defuncto, eam cum patre & matre, tum superstitibus, Hierosolimam Patriarcha transtulit: eique comparauit egregiam lapideam domum: atque eam, videntibus omnibus, habuit ut vxorem maritus, nisi quòd sub eodem cum illo tecto non morabatur. Cùm ad Templum ibat, ita incedebat ornata magnificè, ut si Imperatrix esset aut Regina, suis præcedentibus seruientibus. Si qui, eius fortè ignari, interrogabant, ut solet, quæ illa esset Domina, respondebant quibus nota erat, *Patriarchissam* esse, vxorem Patriarchæ. Vocabatur nomine, *Pascha de Riueri*: & liberos de Patriarcha susceperat. Accidit autem, cùm in exercitu de pugna cum Sarracenis qui in proximo erant, committenda (quâ quid factum sit aliàs cognoscetis) deliberationem Rex cum Patriarcha & Baronibus instituisset, ingressus scurra ad Patriarcham accedens, *Da mihi*, inquit, *domine Patriarcha, nuntii lati pramium. Pascha de Riueri, vxor tua, filium elegantem est enixa.* Rubore suffusus Patriarcha: *Tace*, inquit, *stulte, tace.* Hæc Patriarchæ vita, aliis exemplo erat: & Sacerdotes, & Clerici, & Monachi ita erant luxuriæ & adulteriis dediti, ut vix vlla casta totâ ciuitate mulier reperiretur. Hæc peccata, has sordes, ut Dominus noster *IESVS CHRISTVS* in ea Ciuitate vidit, in qua crucifixus,

pro redimendo populo sanguinem profuderat, ferrea non magis potuit quam Sodomæ olim & Gomorræ. Itaque ciuitatem sordidâ & foetidâ luxuriâ ita purgavit, vt de iis qui tempore Heraclii Patriarchæ eam habebant omnibus, de viris, foeminis, infantibus, inquam, omnibus, duo omninò seruitutem effugerint: quorum vnus vocabatur *Robertus de Corbia*, qui Godefrido Bullionio in capienda vrbe adfuerat; alteri nomen erat *Fulco Folie* (aliâs *Fiole*) qui primus omnium in vrbe à Godefrido capta natus erat. His, cum excedere nollent, & manendi libertatem dedit, & vitæ necessaria omnia ministrari iussit Saladinus.

Narrationis huius insignis, quamuis temporibus non satis explicata (de quo suo tempore videbimus) fidem asserunt, cum euentus, tum scriptores probi. Euentus: vt enim recuperatâ Heraclio Imperatore Crux; ita Heraclio Patriarchâ (vti erat à Tyrensi prædictum) & Crux & Vrbs amissa. Scriptores: Marinus Sanutus lib. III. parte VI. cap. XXIV. Anno, inquit, MCLXXX. Patriarcha Almericus moritur, cuius simplicitas modicum Ecclesiæ profuit: cui successit Heraclius tam perniciosi exempli, vt procedentem ornatissimam mulierem, quam publicè tenebat, vulgus Patriarchissam vocaret. In eius electione publicè dictum fuit: sub Heraclio amittendam esse Crucem, sicut sub Heraclio Imperatore recuperata fuerat: quod & accidit. Paulus Aemilius, sub finem lib. V. de rebus gestis Francorum, Philippo Augusto Rege: Sacrosancta Crux, velut fatale pignus sacri Regni, iam manibus minus sanctis tractabatur. Exstant illius temporis æquales auctores, sacerdotes fuisse flagitiis sceleribusque obrutos: atque adeo ipsum Patriarcham, neque castè neque integrè vitam egisse.

Nos verò ad nostra redeamus. Scribenda historia consilium longè ante ceperat, quàm inciperet; & ad tantum opus necessaria coegerat. Cæpit tandem precibus Amalrici Regis: præfat. & extremo lib. XX. Traditionibus instructus, & oculatâ fide; nullâ scripturâ præduce. Non legisse studiosum & doctum hominem; qui transfretauerat, & vt cum loquebantur, etiam transalpinauerat, tot de hac Via editos libros ab iis qui inter viatores fuerât, probabile non est. Ordricus supradictus Vitalis, multos alios tam Latinorum quàm Græcorum de tam memoranda re tractasse memorat. Nos Græcum vnum vidimus in Regia Bibliotheca, beneficio Isaaci Casauboni vulgari linguâ scriptum, Iohanni Meursio crebrò citatum in Lexico Græco-barbaro: Is autem sacrum hoc bellum (quantum memini) vnâ aut alterâ tantum pagellâ perstringit. Sed neglexisse, & pro nullis habuisse videtur noster, quæ & alii olim prædicarunt, & nos tanto studio atq; sumptû colligimus: Usque ad regnû Baldvini III. Regis, quod incipit lib. X. VI. ex aliorum relatione, quibus, vt ait, prisca temporis plenior adhuc famula-

batur

batur memoria, narrationem contexit: sequentia aut ipse vidit; aut de iis qui rebus ipsis interfuerant, hausit: uti testatur ipse, præfat. lib. xvi. sed & lib. xii. cap. xxi. ait, audita se referre à senioribus quibusdam qui constanter asseriebant se prædictis omnibus interfuisse. Neque uno spiritu, hoc spatium confecit, hic palam interquiescit, & velut animam atque animum recipit: illo ipso libro xvi. tanquam certiora deinceps editurus; & absoluto lib. xxii. accedens ad Patria extrema describenda, inuitus.

Non imposuisse operi utilissimo ultimam manum apparet: non & quedam reperit atque inculcat, qua semel dixisse suffecerat: quedam non dicta, leuiter tangit tanquam iam explicata; nec tempora ubique respondent. Præfatione, presentem tum annum notat MCLXXXIV. quem lib. i. c. ii. facit MCLXXXII. quomodo legendum sine c. xxi. lib. xix. ubi vulgò notatur annus MCLXXII. Et libro xxi. cap. xxvi. ait Ecclesia Tyrensi tum se præfuisse annos sex: quod incidit in annum MCLXXX. Ex quibus, quod iam dixi constat, sapius diuersis temporibus manus huic operi admouisse; & ultimo loco ei scriptam eam partem qua hodie prima legitur. Libro xxi. cap. vii. & xiii. de re loquitur, qua cum scriberet, gerebatur: dicitur obsidere, inquit, & frequentibus, more hostili, impugnare congressionibus, &c. Opera suæ volumen, libris distinxit, quos & tractatus vocat; libros, capitibus. Libros autem scripsit xxiii. ut ipse auctor est, præfatione: sed vicesimum & tertium non absoluisse inde apparet, quod MS. veteres paulò post eius aetatem exarati, nec una litterula alter altero plus minusue habeat: nec præposita libris capitula præter ea qua habemus quicquam promittant. Et cum Gallici interpretes historiam longius, etiam ultra Guillelmi mortem, deduxerint, unus tamè Palatinus Heydelbergensis, nec verbulo Latinum excedit. Nam quid velit Joannes Herold, non capio, cum præfatione continuationis suæ Belli sacri, ait, ad Friderici II. August. excessum usque, historiã suam eundem Guilhelmum perfecisse, magnorù virorù testimonio, iuratum. Ea enim ratione superasset viuendo annos centum & viginti: nisi velimus Heroldo dictum Fredericum primum, pro secundo. Ita suffragator è fortasse haberet P. Emilius, ut statim dicemus. Illic igitur substitit, negotiis auocatus, & moræ præuentus; animo tamè persequendi: propositum habens numerum uia augere librorù, pro quantitate, inquit, occurrentis materiz: cum antea constituisset languorè patrie, & suorù ultimos defectus non attingere: præf. operis, & lib. xxiii. Qui quidem lib. xxiii. in Anglicano Cantabrigiensi legitur iunctus vicesimo secundo: ex scriptore iudicante unam istam aut alteram pagellam, non esse proprio

libro inscribendam. Annos complexus est ferè centum; id est, ut postea, exactius ipse computat, octoginta quatuor: præfatione. In veritate querenda diligens: patet ex lib. I X. cap. X V I. & X V I I. cap. V I I. & X X. cap. X V I I I. In dubiis suspensus & religiosus: patet lib. X X I I. cap. V. fine, V I I I. X X V. X X V I I. fine. & lib. X X. cap. X X. alibi. Itaque & recentia, ut ad quorum inquirendam veritatē tempus defuerit, dubiè refert. lib. X X I I. cap. X I X. & c. Generalia persequens, specialibus non multam dat operam. lib. X V I I. cap. X X I V. Occupationes excusat publicas priuatāsque, si quid forte excidit quo Lector offendatur: præfatione. Toto denique opere, quam præmittit præfatione, & ostentat, modestiam, prudentiam, pietatem, præstat. Heraclium Patriarcham sine odio memorat, sine cap. I V. lib. X X I I.

Iniquior fortasse videatur Guidoni Liziniaco, Comiti Iop-pensi: quem postquam imparē viribus & prudentiā dixisset, hominem vocat incognitum, indiscretum & penitus inutilem: lib. X X I I. cap. X X V. & X X V I I. Vt alia vera sint, ut nō sunt à vero multum aliena, incognitum non debuit dicere quem eiusdem libri cap. I. dixerat satis nobilem, Hugonis Bruni filium: cum & Hugonem Liziniacensem, & Hugonem de Liziniaco, cognominatum Brunum, commemorasset lib. X. cap. X I X. & lib. X I X. cap. V I I I. cum eadem familia, Antiochia Principē dedisset Raymondum Pictaviensem, ex ultima Angliā petiit. lib. X I V. cap. X X X X I. sed de familia illustrissima dicemus in Genealogico, si DEVS visam. Certè virtutibus imparē oneri tanto fuisse, & illi experti sunt miserrè, & nos ex ipsa historia discimus. Verum, ei & cum hostium viribus & cum domesticorum inuidiā decertandum fuit. Alienum hominem Regis sororium, postea Regni procuratorem, & tandem successorē, indignè ferebant Regni Principes: cum & nobiles & prudentiores & disiores etiam in Regno potuissent reperiri, ut ipse inquit noster lib. X X. cap. I. Notat Iacobus de Vitriaco, diu in Regno versatus, Histor. Hieros. cap. L X X I I. novos illos Syriam indigenas, quos dictos Pulanos ait, in eos qui de longinquis regionibus causā deuotionis, aut ad eorum subsidium aduenissent, non solum ingratos, sed multifariè molestos extitisse. Experti eorum inuidiā aculeos, & perfidia graues ictus, magno cum Reip. tum Regni ipsius damno Conradus Imper. & Rex Ludouicus ad Damascum, noster lib. X V I I. cap. V. & V I I. Expertus & Flandrensiū Comes Theodoricus: lib. X V I I I. cap. X V I I I. Neque omnino domesticorum ille in exteros animi motus, sine ratione est. Videtur enim indignum ut qui totā vitā suā regno militantes, infinitos labores pertulerunt, ab iis qui recenter aduenissent tantorum fractus laborum

bonum colligentibus, negligentur, & spe remunerationis excidant.
 ipse Tyrius lib. X V I I. cap. VII. Sic vos, non vobis. Sed hac alterius lo-
 ci questio est. Hic verò D E I admiremur Providentiam & iu-
 sta iudicia: qui, cum perdere meritissimò nostros constituisset, Gui-
 donem illis Regem, mediâ petitem Galliâ, è summa Pictonum no-
 bilitate: cum tempore eodem attollere res Sarracenorum, Saladi-
 num è pulvere excitatum, terra filium, sed virtutibus omnibus ab-
 solutissimum, Principem dedit. Sit itaque nostri auctoris, vel a-
 more & miseratione patriæ excusatum, si quod fuit, in Guidonem
 adimmi: quod nec latuit fratrem Stephanum Lusignanum, ordinis
 predicatorum, qui historiam Regni Cypri edidit, primùm Itali-
 cè, deinde Gallicè. Is odii causam adscribit, ipse è Guidonis posteri-
 tate, propinquitati quâ Regni præces noster Guillelmus contin-
 gebat, quibus ille successionem Regni alienigena eripuisse videba-
 tur. Idem Stephanus alia, tanquam scripta Guillelmo, recitat,
 qua nusquam legimus: aliâs parum ipse literis eruditus, aut lectio-
 ne doctus. Tripolitanum autè Comitem, Guidonis amulum lau-
 dibus noster effert, passim: lib. X X I I. cap. I X. X V I. X X I X. & lib.
 X X I I I. cap. I. Sed & Manuelem Imperatorem Constantinopolita-
 num eum affectu memorat, lib. X V. cap. X X I I I. & lib. X X I. cap. X I I.
 & causam aperit, cum eius in se beneficentiam prædicat: lib. X X. cap.
 X V. & lib. X X I I. cap. I V. Verè enim ipsemet de Saladini virtu-
 tibus: Nullo alio hodie visco, subiectorum, etiam quorumlibet alio-
 rum hominum corda magis solent Principibus conciliari, nihilque
 alienos animos magis obligat, quàm munificencia. Hac & peccata
 quamvis eminentia, operit, & virtutes etiam latentes aperit.

Hanc verò historiam laudat, qui vixit anno MCCCCL,
 Antoninus Florentinus Archiepiscopus, tit. 17. cap. 9. §. 3. & 12. Do-
 minus, inquit, Guillelmus Archiepiscopus Tyrensis in Chronico. &
 alibi eius ipsissimis verbis utitur: quod & sapissimè, tacito nomi-
 ne, qui eius ætati proximus fuit, Jacobus de Vitriaco. Sed tit. 16.
 cap. 13. princ. quem auctorem citat, Guillelmus, est Malme-
 riensis, cuius verbis subiicit & nostri ipsissimas voces, qua legun-
 tur lib. I. c. X V I I. Paulus Æmilius, gravis auctor, de rebus Franc.
 lib. 4. & 5. nostrum non semel appellat, nomine Pontificis Tyrio-
 rum, verbaque eius adducit. Sed lib. 6. que tradi à Tyrio dicit il-
 lius temporis auctore, de morte Friderici I. Imp. scrupulum mihi
 & dubitationem quandam iniiciunt. Excessit enim Fridericus
 Imp. anno M C X C. proxime quidem ætatem Tyri: sed nos, non
 superasse scribendo Tyrium annum M C L X X X. antea firmavi-
 mus. Latebat in bibliothecis Æmilii tempore Tyrius, nondum
 typis editus: itaque incidisse illum in huius ab alio continuatam

historiam, quales Gallicas habemus aliquot, probabile est, quam totam pro Tyrii legerit, habueritque: &

— opere in longo fas est obrepere somnum.

Blondus in harum rerum explicatione Guillelmum citat, scriptorem, inquit, Gallicum, lib. 4. dec. 2. sed & Guillelmum sæpius nominat, alium à nostro, eodem & præcedenti libro: itaque dubito. Cætera, bonus & necessarius auctor Historiæ, satis in hac negligenter versatus est Blondus: quod solens iis qui complecti omnia, & generalia, ut vocant, conscribere historias aggrediuntur, fraudem lectoribus titulo magnifico facientes: quos ut fugiant adolescentes, suadeo, legant cum attentione & iudicio, alii: ne, dum cæcum casus, ducit, ambo in foueam incidant.

Opus præterea Guillelmus noster composuit, cuius non possumus iacturam non agerrimè ferre historiariù studiosi, in argumento obscuro maxime, nec ullius diligentia scriptoris illustrato, cuius

Ad nos vix tenuis famæ perlabitur aura:

De gestis Occidentaliù Principum: lib. I. cap. III. siue, de Principibus Orientalibus & eorù actibus, lib. XIX. cap. XV. & XXI. à tempore seductoris Mahumet, usq; ad annù DOMINI MCLXXXIV. præfatione. Quingentorum septuaginta annorum seriem completum: præfat. & lib. I. c. III. vel quingentorum septuaginta & septem, ut lib. XIX. cap. XXI. quæ varietas quod supra dixi confirmat, non recognitum auctori hoc nostrum opus. Illud verò, eodem Amalrico Rege instante & rogante, & exemplaria Arabica ministrante, absoluit: præfat. eadem, & lib. XIX. cap. XXI. laudabili omnino, & Regiæ, & ad DEVM, cui proximi Reges, accedente curâ: verbòq; mortuos excitare, & in vitam reducere. Admirandum etiam in Rege, quod mediâ & profundâ barbariâ, inter lituùm stridorè, & armorum tonitrua, & presentissima quotidie pericula, literas coluerit, & librorum copiam vsui studiosorum comparauerit: quæ aliis, altâ etiâ pace, negliguntur. De Concilio Lateranensi scriptû edidisse, supra retulimus. Eiusdem plures Epistolas ad Bernardum Antiochenum exstare, scribit exscriptor Simleri Antonius Possenus, Apparatu: uterq; falsus: neque enim huius, sed alterius, Tyrensis item Archiepiscopi, Guillelmi Anglici sunt illæ, quas non vidimus, ad Antiochenû Epistola: Obiit Bernardus, nostro vix nato, nempe circa annum MCXXVII. quem paullo post & ille alter Guillelmus secutus est: ut ex nostro constat: lib. XIV. cap. X. & XI.

Sed hac historiâ primus nos beavit PHILIBERTVS POISSÉNOTVS, D. Morâdi in Maxima Sequanorum prepositus: ut eum Iohannes Herold continuatione Belli sacri, demonstrat: typis Io. Oporini, anno 1549. Postea, quam emendatam pollicetur, corrumpit

ptano

ptam dedit ab Henrico Pantaleone, Nicolaus Brillingerus, anno 1564. nec diffitetur ipse Pantaleon, se vetustissimum exemplar fideliter correxisse; in quibusdam etiam locis vsitata verba pro obsoletis, & sententias perfectas pro imperfectis apposuisse: atque sic multè emendatiorem denuò in lucem edidisse: scilicet! Nos quàm potuimus exactissimè veteres secuti, ex iis passim lacunas repleuimus; & lib. III. quod deerat integrum caput quintum, aliis locis periodos integras, restituiimus; voces emendauimus, quot dici nō potest; nobis, nihil permisiimus. Sumus autem vsi Codicibus PITHOEA-NO, CANTABRIGIENSI, PARIENSI Nauarrenno. Cantabrigiensem humanitate præferti & sociorum admissi, vidimus & cōsultauimus in Bibliotheca collegii S. Benedicti: & eius, antequam eò accederemus, gustum nobis dederat Merlinus Higdenus, conciliante eum nobis Stephano Le Sieur. Parisiensis Codicis qui in Nauarrenno collegio exstat, index fuit Albertus Myræus: eiusq; postea lectiōnes à vulgato diuersas diligenter & iudicio collectas misit Timotheus Hoyus, Andrea filius: Tres, omnino probæ notæ, sub ipsam ætatem auctoris conscripti. Nauarrenum, subscriptio indicat donatum ab Anselmo Episcopo Meldensi, qui vitiosè Demochari dicitur Aurellus & Ausellus: vixit is circa annum DOMINI MCC. id est, paullo post nostrum Archiepiscopum. Vera lectiōni firmanda, & illustranda historia, profuerunt GALLICAE interpretatiōnes: PALATINA Heydelbergensis, quam fuisse Isabellæ Reginae Norwegia indicat inscriptio rubricata: eam nobis olim impetrauit Georg. Michael Lingelsbemiuss; nuper consulenti, adfuit Iacobus Gruterus. FAYCHETIANA, à Dionysio Godofredo ꝑ. C. Nostra.

Pag. 625.

Subiecimus Tyrio, NOTITIAM PATRIARCHATVVM Antiocheni & Hierosolimitani, membranas secuti: nam in editis collocatur lib. XIV. c. XII. Nomina uti erant in MSS. diuersa à vulgatis, exhibuimus, sanè corruptissimæ: qua dabit, ut speramus, emendata Alberti Miræi diligentia.

Pag. 1144.

Sequitur Primatem suum, Tyrensem Archiepiscopum, suffraganeus, Acconensis Episcopus IACOBVS DE VITRIACO; cuius vita ab Andrea Hoio, legitur præposita editioni Duacensi duorum eius librorum Orientalis & Occidentalis historiarum: spicas post eius messem, has legimus.

Vincentius, Specul. Hist. lib. 30. cap. 10. Anno MCCXIII. sanctæ & admirabilis vitæ, S. Maria de Oegnies in Episcopatu Leodiensi, obiit, cuius vitam Magister Iacobus de Vitriaco diligenter conscripsit. Hic etiam Iacobus ante fuerat in villa prope Parisius, quæ dicitur

tur Argentolium, presbyter Parrochialis; postea verò secularem vitam relinquens, in monasterio de Oegnies factus est Canonicus regularis. Cuius itidem Parochiæ cura cum ei commissa esset, eidem Mariæ in eadem parochia conuersanti, propter vitæ ipsius sanctitatem valde familiaris effectus est: cui etiam illa spiritualem, vt fertur, gratiam orationibus suis impetrauit. Vnde & ipse Crucem contra Albigenes in Francia prædicans, eloquii suauitate atque dulcedine multos atque innumerabiles ad signum Crucis accipiendum prouocauit. Postea verò factus est *Episcopus Acconensis*, & inde translatus auctoritate Apostolicâ, factus est *Episcopus Tusculanus, sedis Apostolicæ Cardinalis*. Tandem ex vita præsentis migrans, fecit corpus suum apud Oegnies deferri, & in eadem ecclesia in qua illa quondam eius dilecta sepulta fuerat, sepeliri. Hic etiam volumen vnum aliud confecit, in quo multa de naturis rerum, & præcipuè de mirabilibus, quæ in transmarinis partibus reperiuntur, inseruit. Sed & cum vita prædictæ Mariæ, de sanctis mulieribus, quæ tempore suo in partibus Leodiensium abundabant, multa bona scripsit, & earum detractores acriter reprehendit, ac venerabili Tholosano episcopo Fulconiloquens, ita dicit. *Ec. qua sequuntur ex libro Vitriaci de vita Maria de Oegnies, & sanctis mulieribus Leodiensibus sunt excerpta. Historia Comitum Tholosa manuscripta, bibliothecâ ad S. Benedictum Cantabrigia.* Mittitur interea in Franciam à Legato Fulco episcopus Tholosanus, prædicaturus Crucem cum aliis qui mandatum habuerunt consonum: quibus affuit Magister *Iacobus de Vitriaco*, vir magnæ honestatis & litteraturæ, & eloquentiæ, qui postea fuit *Episcopus Acconensis*, deinde in Rom. curiâ *Cardinalis*: cui iniunctum fuerat per visionem in sompniis à B. Saturnino Tholosæ protopræsule, vt contra suum populum prædicaret.

Membrana ad Tyrium Gallica: Fuit in Francia bonus clericus, nomine Magister *Iacobus de Vitriaco*, qui multos Cruce signauit, vbiunque prædicare eum contigit. Eum verò electum, Canonici *Acconenses* ab Apostolico petierunt Episcopum: neque enim ille absq; Apostolici mandato, episcopatum vnquam accepisset. Mare igitur transit, & diu *Episcopus fuit Acconensis*, multisque regionem illam bonis affecit. Tandem resignato episcopatu in Franciam rediit: & ab Apostolico *Cardinalis Romanus* factus est. *De eius obitu Chronicum Belgicum Pistorianum, ad annum MCXL.* Anno prænotato, magister *Iacobus de Vitriaco*, quondam episcopus *Acconensis*, tunc *Cardinalis Tusculanensis*, Cal. Maii Romæ obiit: cuius ossa post aliquantum temporis translata apud Ognies, Leodiensis diocesis, & ibi honorificè tumulata sunt.

Animum ad scribendum applicuit captâ Damiatâ, cum otio fugiendo scripturarum meditatione, & compedibus, vt ipse loquitur, lectionis assidua, animum tanquam seruum maleuolum, studeret adstringere: & recreationis causâ, studioque discendi, euolutis Orientalibus historiis, doleret reproborum gesta accuratè descripta

descripta legi; indicta & neglecta iacere Regis aeterni praelia. Eodem ferè stomacho commotus, quamuis ignarus DEI veri, Seneca: Quanto potius, inquit, opera DEI celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia? Sed & hæc opera DEI sunt: quod ignoratū Seneca, nos de DEI verbo discimus. Sunt, inquam, DEI opera, quomodo pestes, quomodo inundatio, quomodo conflagratio, quibus illos ipse comparat Seneca. Nabuchodonosor seruum suum DEVS ^{Ierem. 5, 9.} ^{64.} vocat, non semel. Ecce, ego mittam, inquit, & assumam vniuersas cognationes Aquilonis, & Nebuchodonosor regem Babylonis seruum meum, &c. Igitur, & hæc cognoscere Christiano, non minus decet, quàm

—errantem Lunam, Solisque labores:

Vnde hominum genus, & pecudes; vnde imber & ignes: & Natura cetera. Sed Jacobus, illo impulsu, tribus libris res Christiani populi scribere aggressus est: ita ut primo, res Orientis describeret; secundo, statum Occidentis Ecclesiasticum: tertio, in Orientem regrediens, ea explicaret, quæ propriis oculis vidisset. ipse præfat. Latine, Græcè, Arabicè doctus, ut ex eadem præfatione; in sacrarum litterarum lectione diligenter versatus, ut ex ipsis eius libris apparet. Citatur sæpè auctori Chronici Belgici, & alius. Scriptor Fortalitii fidei, qui vixit anno MCCCLIX. lib. 4. confid. 9. anno MC. Acconensis, inquit, Episcopus, in libro de rebus & statu terræ Orientalis. Borchardus, siue Brocardus, descriptione Terra sanctæ, cap. 6. §. 6. Dominus Iacobus de Vitriaco, Hierosolimitanus Patriarcha, & Romanæ Sedis Legatus, in libro quem de conquesto Terræ Sanctæ edidit, sic dicit: Regionis Decapoleos fines siue extremitates sunt mare Galilææ ab Oriente, & Sidon magna. qui locus legitur in hac ipsa historia cap. XLVII. Citatur & libro Bellorum Domini, Petauiano. Guillermi Tyrensis ipsissima verba, non semel, suppresso nomine, utitur Vitriacus: uti ipsius Vitriaci, Marinus Sanutus.

Libri titulus, ut ex supra notatis intelligis, Lector, variat: Manuscriptis dicitur HISTORIA IHEROSOLIMITANA, & HISTORIA IHEROSOLIMITANA ABBREVIATA. vnus, sine libri habet: Explicit hic liber de captione & redemptione Hierusalem. Vidi Londini beneficio domini Gent, librum veterem, cui nomen erat præscriptum domini Allen, hac inscriptione: Incipit liber de Imagine mundi, editus à Reuerendo patre ac domino Petro Patriarcha Hierosolimitano. Incipit Prologus. Postquam diuinæ propitiationis munificentia, & cetera, quæ hic edita. Subiiciuntur capitula CXXXIV. distincta libris tribus: primus absolvitur capitibus LXXXII. Postea, Incipit liber secundus. Descriptio terræ Orientalis, ex his quæ in ea mirabiliter fiunt, vel continentur: & primo de Terræmotu & To-

nitruis & niuibus, cap. 83. *quo numero idem & hic legitur. finit: de die in diem expectantes: qui est & huius historia finis. Inde, incipit liber tertius, de corruptione habitantium in Terra Sancta, cap. c. i. Cùm igitur Orientalis Ecclesia. &c. quod est in editione Duacensi caput primum historia Occidentalis. Vltimum caput, CXXXIV, finit: puluerem autem retinet & abscondit. Sequitur in eodem Codice, Incipiunt exempla magistri Iacobi de Vitriaco. Nauis per se descendit in flumen; sed per se non ascendit: similiter homo. &c. Plura non notavi, destitutus tum & libris & valetudine. Hac autem, qualia qualia, apponere hic visum, si forte usui sint studioso harum literarum Lectori.*

Patriarcha Hierosolymitani nomen, quod ei tribuit Borhardus, unde sit, nescio: nisi, qui vitas & gesta summorum Pontificum scripsit Alfonso Ciaconius, sub Gregorio IX. PP. narrat ex Episcopo Acconensi in Patriarcham Hierosolimitanum electum: Pontificem autem, quod Rom: Ecclesia eum necessarium esse ostenderet, in eius locum obtulisse Canonicis Episcopum Nannetensem. Petrus autem, qui in Londinensi codice dicitur & ipse Patriarcha Hierosolimitanus, an Petrus de Palude? Sed huius Iacobi alia scripta è. Trithemio pete, & Hoio; & ab Hoio notatis locis adde è Chronico MS. quod habemus à Marq. Frebero: Item eodẽ tempore (sc. anno MCCXIII.) obiit domina Maria de Onies in territorio Laud. cuius vitam mirabilem Iacobus de Vitriaco Cardinalis scribit.

Hoc verò damus ex editione Duacensi Balthafaris Belleri, anni 1597. quam procuravit, FR. MOSCHVS, illustravit A. Hoius: nos emendauimus & auximus ex MSS. duobus P. PETAVII, vno nostro. Parisiensem editionem, ex qua hunc auctorem Syriacis suis inserere Pistorius cogitabat, nõ vidimus. Praefationem qua Duacensi deest, in Antiquis dedit & Henr. Canisius, tomo VI. Eam nos ex nostris descriptam habebamus ante editionem Canisianam, vno aut altero loco fortasse meliorem: de quo in diuersis lectionibus.

Libro secundo, qui est Occidentalis historia, quòd argumentum tractet à nostro alienum, onerare hanc collectionem noluimus. Eius sine ait ipse, praefatione, differuisse de ordine & Religione Cruce signatorum, & utilitate Peregrinationis, plenius: quod in editione Duacensi non exstat.

Tertium, & EPISTOLA medimus fide IACOBI GRETSERI, qui inseruit Horto Crucis. Libro tertio nominat Acconensem Episcopum: id est, seipsum. Quae praemittit de Saphadini filiis & locis Terra Sanctae, ea Gallica habemus MSS. authore Patriarcha Hierosolymitano quodam; neque enim nomen editur: iussu Papae Innocentii:

nocentii: quibus & sua auxit Vincentius, speculo histor. lib. 31. cap. 54. &c. Reliqua illius tertii libri, descripta sunt ex Oliueri Coloniensis Epistola; ex qua & Matthao Pari & Beluacensi, emendare est, qua hic leguntur corruptissima. His facile mihi persuaderi paterer non esse librum Vitriaci: nisi hac ipsa scribenti succurreret, nec nouum esse, scriptorem obliquè seipsum, tanquam alium, in ipsam historiam inducere: & Patriarcham Hierosolimitanum dici Vitriacum, ex superioribus cognouissemus: & reliqua tam Oliuerus ex hoc, quàm ex illo hic describere potuisset.

Orditur historiam ab ipsa origine malorum Mahometo: & ab eo descendens ad Petri Eremita primam peregrinationem, & ex ea expeditionem, finit post receptam Ptolomaidam in coronatione Regis Ioannis de Brenna, qua facta est anno MCCX. Constat igitur ratio, cum cap. 1 v. ait, iam ferè per DC. annos serpentem antiquum, per os Pseudoprophetæ execrabilis erroris venenum euomuisse. Liber tertius & Epistola, obsidionem & captionem Damiatæ referunt, qua est anni MCCXVIII. Rebus adfuit, atque etiam præfuit, ut ex his videre est, & sine Epistola Oliueri.

Pag. 1047.

De HIEROSOLIMITANÆ HISTORIÆ hoc fragmento, nihil habemus dicere: nisi quod visa scribit auctor; & res gestas, ad huc calente memoriâ, stilo designat, ut ipse loquitur præfatione: & pag. 1170. lin. 55. quos cum cerneremus signis prodire distinctis. &c. Homo, ut illo seculo, eleganter doctus. Natione Anglicum, iudicabit unâ mecum qui attentè legerit. Eius nobis copiam fecit NICOLAUS SERVINUS, Reginus in Parlamento Parisiensi Aduocatus. Res gestas narrat ab anno MCLXXVII. ad MCXC.

Pag. 1150.

EPISTOLÆ à Regibus, Principibus, Prælatiis, ad Regem Francorum LUDOVICUM Iuniorum, viginti septem; una, ad Alexandrum PP. III. scripta, ex bibliotheca P. PETAVII, sunt hæc: XIV.

1. R. Principis Antiocheni. Frequens librariis illius ætatis, hominum dignitate illustrium nomina notare litterâ singulari, nominis principe. Hic itaq;, R. est Raimundus.
2. Giberti, Magistri Hospitalis.
3. Hugonis, Abbatis Ecclesie B. Mariae Adrianopolis, & Petri prioris S. Ioannis Constantinopoleos Hospitalis: Alexandro R. E. Pontifici.
4. Amalrici, Regis Hierosolymorum.
5. A. Patriarchæ S. Resurrectionis. Est Amalricus.

(d)

6. Eiusdem.
7. R. Ducis *Narbona*, *Comitis Tholosa*, *Marchionis Prouincia: est Raimundus.*
8. R. de Balneo: *fidelis Imperatoris Constantinopolitani Emanuelis.*
9. A. Regis *Hierosolimorum.*
10. B. de Blancesfort, *Magistri Militia Templi.*
11. Eiusdem.
12. Gilberti, *custodis Hospitalis Hierusalem.*
13. A. Regis *Hierosolimorum.*
14. B. de Blancesfort, *Magistri Militia Templi.*
15. G. Fulcherii, *procuratoris domorum Militia Templi.*
16. A. Regis *Hierusalem.*
17. A. olim Prioris *de monte Thabor.*
18. Petri Prioris *Hospitalis Constantinopoleos.*
19. A. Patriarchæ *Dominica Resurrectionis Ecclesia.*
20. Hugonis, *Abbatis S. Maria Adrianopolis; & Prioris S. Ioannis Constantinopolis.*
21. Amalrici Regis *Hierosolimorum.*
22. Bertrandi de Blancafort, *Magistri Militia Templi.*
23. Amalrici Regis *Hierosolimorum.*
24. Gaufridi Fulcherii, *præceptoris Hierosolimitana domus.*
25. B. *Raimundi filii, Principis Antiochia.*
26. G. Fulcherii *conserui Militia Templi.*
27. B. *Militia Templi ministri.*
28. *Adriani PP.*

Pag. 1172.

XV. *Bullam Innocentii PP. cum ANDREAE Regis Hungaria ad Honorium PP. litteris, habemus à NICOLAO FABRO. Incidit autem Andrea Regis expeditio in annum MCCXVII.*

Pag. 1192.

XVI. *OLIVERI Epistolam suppeditauit & P. PETAVI insignis bibliotheca, & exscriptū FRIDERICI LINDENBRUCHII. Scholasticum Coloniensem ipse se inscribit: eiusque frequens meminit Cæsarius Heisterbacensis, qui vixit anno MCCXXII. lib. 2. cap. 7. & 3. cap. 6. & 4. cap. 10. & 10. cap. 22, 31, 37, 38, 39. & 12. cap. 23. Crucem aut prædicasse in Brabantia, Flandria, Frisia; & discipulum eius commemorat Arnoldum; & illius se verbis uti profitetur. Scripsit autem quæ vidit, gesta an. MCCXVIII. & MCCXIX. Godfridus Pantaleonis, Rerum Germanicarum tomo Freberiano primo, anno MCCXVIII. narrat ad Damiatam Oliverum hunc*

hunc nostrum, Scholasticum Coloniensem, ex puris eleemosynis pauperum, ædificium construxisse, in quo erant propugnacula & pons: &c. Isdem quibus hic verbis eadem exponit Godefridus: quod & de Acconensi iam annotavi. Albertus Abbas Stadenfis, editus à R. Reineccio, Chronico, anno MCCXVII. (vixit autem abbas anno MCCXL.) Multi, inquit, Peregrini versus Hierusalem sunt profecti, petentes de Marsilia Terram Sanctam: in quorum comitatu erat magister Oliuerus, prædicator famosissimus; postea Paderbornensis electus, & tandem S. Sabinæ presbyter Cardinalis: quod & sub Honorio PP. III. notant Onufrius & Ciaconius. Lubet hic & Emmium Vbbonem adducere, recentem sed elegantem & accuratum scriptorem. Is rerum Frisicarum lib. 8. anno MCCIII. Coloniensem Archiepiscopum usum operâ Oliueri, qui contionibus populum ad sacram militiam vocaret: Hominis, inquit, vt ea ferebât tempora, cum primis eruditi & facundi, ab ipso Rom. Pontifice ad hoc munus auctorati. Is Frisiam ingressus, anno MCCIV. contionibus passim institutis, &c. hominum turbam ad profitendum eam militiam, recepto Crucis signo concitauit. & sub finem libri eiusdem: Oliuerus, qui expeditionis huius historiam prodidit, non veretur scribere, sibi videri non aliam magis ob causam oppidum tam validum & munitum, & cui ad obsidionem quantumuis diuturnam, deesse nihil poterat, Christianis maria tenentibus, tam subito esse amissum; quàm quòd nec in DEVM satis pii, cuius beneficio tantam victoriam recens retulerant; nec in Teutonas, & Frisios præsertim, satis grati qui bellum administrabant, fuissent. Ex quo constat & amissâ Damiatâ scripsisse Oliuerum, qua non vidimus: uti & sine huius Epistola, alias à se scriptas literas ait, de Castro Filii DEI, quod edificarat Militia Templi.

Pag. 1185.

Agmen claudit ex nostra Bibliotheca Beati LVDOVICI Regis ad subditos suos in regno Francia constitutos, Epistola: scripta in Acon, anno M C C L.

XVII.

Pag. 1196.

Cui Regis eiusdem subiecimus CANONISATIONEM, editam Parisiis anno 1516. per Henricum Stephanum, cum oratione Jodoci Chlichtouei, de laudibus Regis optimi & fortissimi: Eius præterea exscriptum de veteri codice nobis communicavit, qui omnia, P. PETAVIUS.

Pag. 1201.

*C*Æterum, si quid in his auctoribus habetur, Lector, factum dictumue impie, superstitiosè, improbè, id in Veritatis honestiq; præiudicium trahere nemo, nisi impius ipse improbusque, præsumserit. Neque enim quid debeat, sed quid fiat Historici referunt.

(d) 2

De in
quibus li.
bre in
Causi histo-
riam vedi-
mus.

Annalium conscriptores, inquit noster, non qualia optant ipsi, sed qualia ministrant tempora, mandare solent literis, ex officio. *Est enim humana vita speculum, Historia: humana verò vita, ea ratio, ut non stultorum tantum, sed improborum etiã atq; impiorum infinitus sit numerus. Itaq; rectè omninò suam Paulus Orosius, de Miseria hominum inscripsit. Etenim, quid aliud Historia? cuius in ipso limine, primi Parentis stultum cupidinem, impium animum horreas: mox madefactam sanguine fraterno magnam Matrem: inde, in omne scelus precipitatum genus humanum. Hanc, quamdamus, vide: & ne te morer, Tyrii nostri primi libri caput octaviũ lege; quaque antea notauimus de causis excidii Hierusalem, repetite: hæc tempora, hos mores videbis. Et, ista cum legimus, causas presentium atq; imminentium malorum quarimus? face cupiditatis incensum, ardere malis mundum, miramur?*

Fœcunda culpæ secula, nuptias

Primùm inquinauère, & genus, & domos:

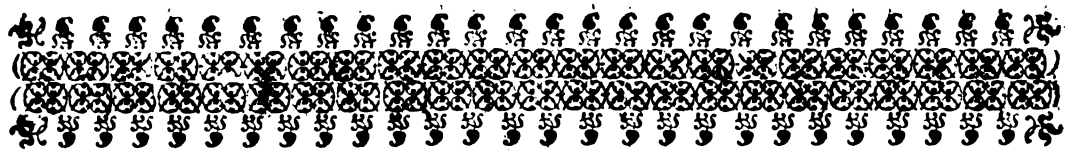
Hoc fonte deriuata clades,

In patriam populumque fluxit.

Itaque, ex usu & multitudine qui atrocinum vitiis quarit: is omnes omnium atatum, omniumq; gentium historiographos, is hodie hominum uniuersitatem, à se habeat. Idem verò sciat: cum de Veritate, cum de Virtute quaritur, illud discessionum locum non habere: Hæc pars maior esse videtur: ideo enim peior, quia maior.

Sed te, DEVS, cuius res Christiana numine, non hominum ratione & consilio gubernatur, pacem ac veniam peto: precorque, DOMINE, ut Principum, quorum à te, & à tua proxima potestas, ad pietatem & innocentiam, populorum ad obsequium flectere animos velis: ut hic mundi contextus tibi in pace seruiat, per pacis tecum nostra auctorem, DOMINVM nostrum IESVM CHRISTVM Amen.

PRINCI-

PRINCIPVM & PRÆLATORVM
MILITVM QVE

nomina

qui nomini CHRISTIANO militarunt,

Scriptoribus his dicta.

de quibus

&

aliis, qui hisce bellis operam nauauerunt,

in Indicibus, DEO dante, accuratiùs.

CICERO II. PHILIP.

Quibus ortus sis, non quibuscum viuas, considera.

SALLVSTIVS IVGVRTINVS.

Sæpiùs ego audiui Q. Maximum, P. Scipionem, præterea ciuitatis nostræ claros viros, solitos dicere: Cùm Maiorum imagines intuerentur, vehementissimè sibi animum ad Virtutem accendi. Scilicet non ceram illam, siue figuram; tantam vim in sese habere: sed memoriâ rerum gestarum eam flammam egregiis viris in pectore crescere; neque priùs sedari, quàm Virtus eorum famam atq; gloriam adæquauerit. &c.

CICERO AD APPIVM, EPIST. VII.

Quæso: etiamne tu has ineptias? &c. vllam Appietatem aut Lentilitatem valere apud me plus quàm Virtutis ornamenta existimas? Cùm ea consecutus nondum eram, quæ sunt hominum opinionibus amplissima, tùm ista vestra nomina nunquam sum admiratus: Viros eos qui ea vobis reliquissent, Magnos arbitrabar. &c.

(d)

PRINCIPES, PRÆLATI,
MILITES,

Qui his auctoribus memorati, Bellis istis Orientalibus adfuerunt.

Chardus de Montemerulo. aliàs Aichardus de Montemerla.

Adam, filius Michaelis.

Addo de Keresi.

Adelbero F. Conradi comitis de Lutzburg, Archidiaconus Metensis.

Adelboldus, familiaris ducis Godefridi.

Adolfus de Monte, frater Coloniensis Archiepiscopi.

Egidius de Santi, Francigena.

Aimarus, aliàs Ademarus, Podiensis Episcopus.

Aimarus Patriarcha Antiochenus.

Aimericus Lemouicensis, Patriarcha Antiochenus.

Aimericus de Lizinio, frater Guidonis Regis.

Alanus dapifer.

Alanus dominus Cerepi.

Alanus Fergaudus, Britannorum princeps.

Alberedus de Cagnano.

Albericus Beluacensis, episcopus Ostiensis, Legatus.

Albericus, frater Guillelmi de Grantemaifnil.

Albericus, vicedapifer.

Albertinus Moresinus, Bayliuus.

Albertus, comes de Blandraz.

Albertus, frater Comitis de Namurra.

Albertus de Nigrocastro (fort. Scwhartzenburg) de Alemania, præceptor domus Hospitalis.

Alexander de Conuersana Apulus.

Alexander de Grauina.

Almericus, Comes Montefortis.

Amalricus Nouiomensis, de oppido Neella, ex Ecclesiæ Dominici Sepulchri Priore, Patriarcha Hierusalem.

Andreas, Rex Hungariæ.

Andreas, comes Brennensis.

Andreas de Espeisse.

Andreas de Nantolio, frater electi Beluacensis.

Andreas, Comes de Rupecanina.

Anfaldus, Genuensis.

Anselmus de Bria.

Ansellus de Pas.

Anselmus de Riburgimonte. aliàs Ansellus de Ribodimonte.

Anselmus;

Anselmus, turris David custos.
Arnaldus de Toroge, magister militiae Templi.
Arnoldus eques & princeps de castello Aldenardis.
Arnoldus filius Villici.
Arnolfus de Tyrs castello.
Arnulfus Calaber, episcopus Consentinus.
Arnulfus, episcopus Lexouienfis.
Arnulfus, capellanus Comitis Normannorum, de Rohes castello
 Flandriae, tandem Patriarcha Hierosolimitanus.
Arnulfus Marisiensis, dapifer.
Arnulfus de Turuassel.
Arpinus de Buduordi.
Aschetinus, aliàs Asquittinus, Bethleemita episcopus.
Aufonsus, siue *Alfonsus*, comes Tolosanus, frater B. Ludouici regis.
Aufredus, vir religiosus.
Austria dux.

B *Aldricus*, dapifer ducis Godefridi.
Balduinus Boloniensis, frater ducis Godefridi, & post eum Rex I.
Balduinus de Burgo, Rex II. Hierusalem.
Balduinus de Calderon.
Balduinus Flandriae comes.
Balduinus de Gant castello.
Balduinus de Grant preit.
Balduinus de Hastrut castello Flandriae.
Balduinus Hamaucorum, aliàs de Monte, comes.
Balduinus de Insula.
Balduinus de Mares.
Balduinus de Ramis.
Balduinus Tauns castello Flandriae.
Balduinus, è comitatu Godefridi Ducis, Caesarex archiepiscopus.
Balduinus, Dominici Sepulchri canonicus & thesaurarius.

Balianus.
de Bar comes.
Bartulfus de Breis.
Bartholomaeus Francigena.
Belli montis vicecomes, filius Gualteri camerarii regis Francorum.
Beluoldus miles.
Benedictus Edeffanus Archiepiscopus.
Berengarius Aurasicensis episcopus.
Bernardus Antiochenus Patriarcha; Hispanum dicit *Benedictus de*
 Accoltis.
Bernardus extraneus.
Bernardus Raymondus filius Gualteri de S. Valerio.
Bernardus de Stampis.
Bernardus de Tremetey.

(d)

Bernardus Vacher.
Bernhardus de Witrazh.
Bernhardus, filius Waltheri de Dromedart.
Bertoldus de Andes dux Bauariæ.
Bertramus, F. comitis Raimundi Tholosani, aliàs Bertrannus.
Bertramus de Blancafort, magister militiæ Templi, aliàs Bertrannus & Bertrandus.
Bertramus, Podiensis sacerdos.
Bertrandus, F. comitis Gisluberti.
de Bethuna, aduocatus, cum duobus filiis: de Betania legebatur in editis.
Boamundus, Apulus.
Boëlus Carnotensis, aliàs Boëllo.
Bonifacius de Molinis, Venetus.
Bonwanckerus de Capis, castello.
Bruno, F. sororis Conradi stabularii Henrici Imp.
Budellus, Carnotensis.

C*Alo de Caluo monte.*
Caproolus, Princeps Tharsi & Mamistræ.
Carolus, frater B. Ludouici Regis.
de Castellione, vicecomes frater comitis Ranulfi.
Centorius de Bierhia, aliàs Gentonius de Bear.
Cestria comes.
Clarenbaldus de Vendoliolo, aliàs de Vendolio.
Colinus, Anglicus.
Conanus Brito, filius comitis Gaufridi.
Conradus Imperator.
Conradus, Marchio Montisferrati.
Conradus, stabularius Henrici Imp.
Cuno de Monteacuto, comes.

D*Aimbertus archiepiscopus Pisanus patriarcha Hierusalem.*
Dodo de Cons, aliàs, Dudo.
Dodo de Claromonte.
Domimicus Michaelis, dux Venetiæ.
Drogo, quidam in comitatu Hugonis Magni.
Drogo de Monci.
Drogo de Nahella.

E*Brardus, sacerdos.*
Ebremarus, Patriarcha Hierusalem.
Engelbertus.
Engelbertus de Tornaco, frater Ludolfi.
Engelgerus.
Engelradus, F. Hugonis comitis de S. Paulo. al. Engeltrannus de S. Paulo.
Engelradus, miles quidam.
Engelradus, de ciuitate Cadelin.

Engelradus

Engelradus, episcopus de Monte Lauduni.

Eraldus, de ciuitate Cadelin.

Erkenboldus.

Eurardus de Bretoil.

Eurardus de Puisat, aliàs *Ebrardus*.

Eurardus, frater vxoris Widonis de Putcolo.

Eurardus, venator.

Eustachius, Bononiensis, frater ducis Godefridi.

Eustachius Cholet, de regione Pontiui.

Eustachius Grener, aliàs *Granarius*,

Folkerus, Aurelianensis.

Folkerus, de castro Bullon.

Folkerus, Carnotensis miles.

Folkerus, capellanus, historiæ auctor.

Franciscus, magister fratrum Minorum.

Franco, de villa Machela super Mosam.

Fridericus I. Imperator.

Fridericus II. Imperator.

Fridericus, Lotharingus, archiepiscopus Tyri.

Fulco de Villareto, magister Hospitalis.

Fulcherus Engolismensis, archiepiscopus Tyri.

Gaufredus de S. Aldemaro.

Gaufridus de Charpatu, frater Ioscelini senioris.

Gaufridus de Lizinio, aliàs *de Liziniaco*, frater Regis Guidonis.

Gaufridus Martel, frater comitis Engolismensis.

Gaufridus Monachus, vir nobilis & in armis strenuus.

Gaufridus de Monte Scabioso.

Gaufridus de Nououico, canonicus **Dominici Sepulchri**.

Gaufridus de Rancun, Aquitanus.

Gaufridus de Turri David.

Gaufridus, comes Vindocinensis.

Gebhardus de Gornaio.

Gentonijs, sup. *Centorius*.

Georgius, comes de Wide.

Gerardus de castello Auenis (al. *Auesnes*) de genere **Hamaicorum**.

Gerardus Camerarius.

Gerardus de Ceresiaco, aliàs *de Keresi*, castello.

Gerardus, archiepiscopus Laodicensis.

Gerardus, senex de *Melione*: aliàs, *Milione*.

Gerardus miles, de domo Balduini I. Regis.

Gerardus de Pugi.

Gerardus de Rosseilon, aliàs, *Gebhardus*.

Gerardus Zebertus, frater Hospitalis.

Gerbertus Assalit, magister Hospitalis.

Getbodo, de castello *Wintine*.

Geruasius de castello Basilicas, pagi Sueffonici.

Gilbertus de Laci.

Gilbertus de Monteclaro.

Giselbertus, canonicus S. Mariæ Aquisgrani.

Giselbertus de castello Cuiun.

Gilebertus de Tornaco, frater Ludolfi.

Giselbertus de Trena, aliàs *Gillebertus*.

Godefridus de Ascha.

Godefridus Boloniensis, dux Lotharingiæ, &c.

Godefridus Burel, de Stampis.

Godefridus de Burs, Parisiensis, frater *Wilhelmi*.

Godefridus, Lingonensis episcopus.

Godescalcus, sacerdos, Teutonicus, Rhenensis.

Godescalcus de Turholt, aliàs *Tourhout*.

Gormundus, de oppido Picqueniaco, Patriarcha Hierusalem.

Goscelo, F. *Lamberti*.

Gosfredus, breuis in statura.

Gosfredus, F. *Radulfi*.

Gothardus, F. *Godefridi*.

Gozeo, F. *Cunonis* de Monte acuto.

Gozelinus de Cortona, an de *Courtenay*, vt sit idem qui

Ioscelinus?

Gualterus Bertaudi, aliàs *Bertaüd*.

Gualterus, Brenensis comes.

Gualterus, camerarius Regis Francorum.

Gualterus de Dommedart.

Gualterus de Falcumberga.

Gualterus Francigena.

Gualterus de Maisnilio, frater Templi.

Gualterus de Monte Beliard.

Gualterus miles.

Gualterus de Montjay.

Gualterus de Quaisneto.

Gualterus Senjaneir, aliàs, *Sine habere*. *Emilio*, *Egerius*.

Gualterus de S. Valerio.

Gualterus Vindocinensis.

Gualterus de Verra.

Plura vide in *Waltheris*.

Guarinus Gainart, aliàs *Garinus*.

Guarinus de Petra mora.

Guelfo. vide *Welfo*.

Guercius Hispanus.

Guido. vide *Wido*.

Guinemerus, Boloniensis.

Guilferius quidam.

Guilferius de Turribus, Lemouicensis, aliàs *de la Turre*.

Guilferius

Gunterus, miles.

Gutmannus, de Bruffella, castello.

H*Adewerck*, de præpotentibus Westfalorum.

Hardinus, de Anglia.

Harpinus, Bituricensis.

Hardwicus de *S. Medardo*.

Hartmannus comes, de Maioribus Alemaniarum.

Henricus de Ascha, castello, frater Godefridi, F. Fredelonis.

Henricus, dux Austriarum.

Henricus de Barleduc, comes.

Henricus, dux Burgundiæ iunior.

Henricus Dango, frater Balduini comitis Flandriarum.

Henricus, comes Longobardus.

Henricus, dux de Lemborc.

Henricus, dux Louaniarum, princeps de Imperio Teutonicorum.

Henricus, Senescalcus ecclesiæ.

Henricus comes Trecensis, siue Campaniarum.

Henricus, Tullensis episcopus, frater Theodorici comitis
Flandrensis.

Henricus de Vlma.

Heraclius vicecomes, vexillifer episcopi Podiensis.

Herebrandus de Boillon.

Herluinus, interpres.

Hermannus quidam.

Hermannus de Carni, aliàs *Canni*.

Hermannus, comes de regno Teutonicorum.

Hermannus, Marchio Veronensis.

Hermannus, Viennensis.

Herneus, F. Dodemanni.

Herneus de Visione.

Hugo de S. Abraham.

Hugo de Breis.

Hugo de Botuns.

Hugo de Burg.

Hugo de Brulis.

Hugo, dux Burgundiæ.

Hugo de Cantalar.

Hugo de Creona, Siculus.

Hugo Ebriacus, Genuensis.

Hugo de Falkenberg, frater Gerardi.

Hugo de Hamach.

Hugo, miles quidam.

Hugo Liziniacensis, qui & *Brunus*.

Hugo Magnus, comes Veromanduorum, frater Philippi Regis
Francorum.

Hugo de Montbeel.
Hugo de Montbeliard.
Hugo de Montilio.
Hugo de Paganis.
Hugo de Pelychin.
Hugo de Pnsato, cum vxore.
Hugo de S. Paulo, comes, ex Regno Francia.
Hunfredus de Montescabioso.
Hunfredus, F. Rodolfi.

J *Acobus de Auesnis.*
Ioannes d' Arciers, aliàs de Arciato.
Ioannes, comes Brenensis.
Ioannes de Cameraco.
Ioannes de Dionanto.
Ioannes Dandulus.
Ioannes Goman, aliàs Gomar.
Ioannes Gotmannus.
Ioannes de Grells.
Ioannes miles.
Ioannes, comes de Mascon.
Ioannes de Namerca.
Ioannes de Neelle.
magister Ioannes de Niuela.
Ioannes Pisanus, Archidiaconus Tyrensis, postea Cardinalis.
Ioannes Polanus, Venetorum Capitaneus.
Ioannes Tristanus, F. beati Ludouici Regis.
Ioscelinus de Courtenay.
Ioscelinus Pisellus.
Ioscelinus de Samosato.
Iosfridus, camerarius ducis Godefridi.
Isuardus, comes Diensis.
Isuardus de Gagia, Prouincialis.
Isuardus de Nuisone, vel de Musone.
Ikerus de Magnac.
Iterius de Tacci.
Iuo quidam.
Iuo de regno Francia.
Iuo de Neelle, Sueffonensis comes.

L *Ambertus archidiaconus Antiochenus.*
Lanibertus F. Cunonis de Monteacuto.
Lambertus pauper.
Laurentius Teuplo, capitaneus Venetus.
Leiboldus, miles ducis Godefridi.
Lietardus.

Liebardus

Lithardus de Cameraco, ciuitate Gallia.

Lucas de Grimaldis, Genuensis.

B. LVDOVICVS, Rex.

Ludouicus VII. Iunior dictus, Rex Francorum.

Ludouicus, comes Blesensis.

*Ludouicus de Moncons, aliàs MonZons, F. comitis Durici de Monthi-
liart.*

Ludouicus, archidiaconus Tullensis.

Ludolfus de Tornaco, frater Gisleberti.

M*agnus, frater regis de Norwegia.*

Mala Corona, seruiens Boamundi.

Manasses de Barcinona.

Manasses, episcopus de Barcinona.

Manasses de Herger, regni Constabularius.

de Mandeuilla, comes.

de Marcha, comes.

Marcus Iustinianus, consul Venetorum.

Martinus, comes Laodicia.

Matthaus, de Apulia comes.

Matthaus quidam, eques & Martyr.

Matthaus, dapifer ducis Godefridi.

Mauricius, Cardinalis de XII. Legatus.

Milo de Braio.

Milo de Claromonte.

Milo, Louer cognomine.

Milo de Planci, de Campania ultramontana, id est, Francia.

O*do, ordinatus archiepiscopus Tyri.*

Odo de S. Amando.

Odo, Balgentiacus.

Odo, episcopus Baiocensis, frater regis Anglia, comes Cantia.

Odo de Castellione.

Odo de Montefalconis, frater Templi.

Odoardus, F. Regis Anglia.

Oliuerius, frater regis Anglia.

Oliuerius de castro Iulli.

Oliuerius de Termes.

Ordelaufus, dux Venetia.

Otho Alaspaha, filius sororis Alberti comitis de Blandraz.

Otto, Frisingensis episcopus, frater Conradi Imperatoris.

Otto de Risbergis.

Otho de Roges.

P*aganus, Beluacensis, de iuuentute Hugonis Magni.*

Paganus, Cancellarius Regni.

(e)

Robertus, Atrebatensis comes, frater B. Ludouici Regis.
Robertus Burgundio, Aquitanicus, magister militiæ Templi.
Robertus de Boues.
Robertus, Flandriæ comes.
Robertus, F. Gerardi, Conestabulus Boamundi.
Robertus de S. Laudo.
Robertus, miles.
Robertus, comitis de Neuers Wilhelmi frater.
Robertus, Normannus genere, episcopus Liddensis.
Robertus, Parisiensis.
Robertus, comes Percensis, frater Regis Ludouici Iunioris.
Robertus Prodius.
Robertus, episcopus Rames.
Robertus de Roseto.
Robertus de Surdaualle.
Robertus de Sidon.
Robertus, F. Tristani.
Robertus de Veteri ponte.
Rodolfus, de castello Alos in Flandria.
Rodolfus, Britannus.
Rodolfus, frater comitis Asafonis. aliàs, *Radulfus*.
Rodolfus, cognatus Wilhelmi comitis Pictauiensis.
Rodolfus Peel, de Lan.
Rogerus de Barnauilla. aliàs, *Rotgerus*.
Rogerus, comes S. Seuerini.
Rotgerus, F. Dagoberti, Francigena.
Rotgerus de Montmarin.
Rogerus de Moris, magister hospitalis.
Rotgerius quidam.
Rogerus, F. Richardi.
Rogerus, Tancredi cognatus & successor.
Rotgerus de castello Rosset.
Rotgerus alius.
Romanus de Podio.
de Rosinolo comes.
Rothardus, poculi ducis Godefridi prouisor.
Rotholdus quidam.
Rotholdus comes Berchensis.

S *Auericus de Mallion*. aliàs, *Saluericus de Malleon*.
de Saroponte, comes. aliàs, *de Sarreburge*.
Scacolfus, Belga.
Scopulus, capitaneus Venetorum.
Seiher de Mamedune. aliàs, *Mamedimi*.
Sigemar, de villa Machella, super Mosam.
Simon, capellanus quidam.

Simon

Simon, Ducis filius.

Simon, Comes de Monteforti.

Stabelo, aliàs, *Stabulo*, ducis Godefridi camerarius.

Stephanus, comes de Alba Marla F. Vdonis de Campania, nepos Roberti Normanni.

Stephanus, Burgundiæ comes seu dux.

Stephanus, comes Carnotensis & Bletensis.

Stephanus Carnotensis, Balduini Regis confanguineus: ex abbate S. Ioannis de Valea Carnoti, Patriarcha Hierosolimitanus.

Stephanus, Metensis Episcopus.

Stephanus, comes Perticensis.

Stephanus, frater comitis de Percio Rotholdi, cancellarius Siciliae regis, electus Panormitanus.

Stephanus, comes de Sanfuerre.

Stephanus, sacerdos.

Stephanus, F. Theobaldi senioris, comitis Blefensium, Carnotensium, & Trecensium.

Stephanus, F. Wilhelmi comitis de Saona.

Stephanus, comes quidam.

Sueno, F. Regis Danorum.

T *Ancredus*, Wilhelmi Marchisi F.

Theobaldus, comes Campanie, rex Navarrae.

Theobaldus comes, Franciæ Mareschallus.

Theodericus Barneuille.

Theodericus, comes Flandriæ.

Theotinus, episcopus Portuensis, Legatus.

Thomas, comes.

Thomas de Feria castro, Francigena.

Thomas, ei uenture Hugonis Magni.

V *Delradus*, (aliàs *Vbelhardus*) de *Wizan*, Godefrido Duci à consiliis.

Venetiarum Dux, & episcopus.

Viscones de Firmamento.

Vrsinus, de montanis Antiochiæ: qui Armenus fortasse, non Francus.

W *Albertus*, aliàs, *Wigbertus*, castellanus Lauduni.

Walbricus.

Walo de Calmont, seu de Calomonte.

Walo siue *Galo*, Comes stabuli regis Francorum.

Walterus de S. Abraham.

Walterus à Berga.

Walterus de Castelens.

Walterus de Dromedart.

Walterus de Greis, aliàs, *Garnerus*.

Walterus Tauns.
Walterus de Verueis.
Walterus de Verna castello.
Welfo, dux Bauariæ. aliàs Guelfo.
Welfo Bulionensis.
Welfo Burgundio.
Welfo quidam.
de Werthe, Comes.
Wido de Blandraz, frater Comitum:
Wido, frater Boamundi.
Wido Brisebarre.
Wido Capreolus.
Wido, dapifer Regis Francorum.
Wido de Florentia, Cardinalis legatus.
Wido Fraxinus.
Wido Frenellus.
Wido de Garlanda.
Wido de Gresalt.
Wido de Insula Flandriæ, Comes.
Wido de Monteforti, Simonis frater.
Wido de Pontino, Comes.
Wido de Porfessa castro: aliàs, de Possessa.
Wido Rufus.
Wido de Scandalione.
Wido Trufellus. aliàs, Torfellus.
Wicherius: aliàs, Guicherius.
Wickerus, Alemannus.
Wigbertus, comes Parmæ.
Winemarus, pirata. aliàs, Guinemerus.
Winricus, pincerna ducis Godefridi, conueniens officio nomen.
an idem qui Winricus, Flandrensis?
Wiscardus de Insula.
Wilhelmus de Albin.
Wilhelmus Amanen. aliàs, Amaneus.
Wilhelmus Anglicus, Archiepiscopus Tyrensis.
Wilhelmus, Aquitaniæ dux, Pictauesium comes.
Wilhelmus, Aurasicensis Episcopus.
Wilhelmus Belga, dux naualis.
Wilhelmus Blenensis. aliàs, Benensis.
Wilhelmus F. Boni, miles Arelatensis.
Wilhelmus de Burris.
Wilhelmus de Burs, frater Godefridi Parisiensis.
fr. Wilhelmus de Carnoto.
Wilhelmus Carpentarius.
Wilhelmus Claret.
Wilhelmus de Cumiliaco. aliàs, Wilhelmus Petri de Cimiliaco.

Wilhelmus

Wilhelmus de Dompierre.
Wilhelmus Ebriacus, Genuensis.
Wilhelmus de Ferreres.
Wilhelmus, Flamingus natione, ex priore S. Sepulchri, Patriarcha.
Wilhelmus, comes de Foreis castello. al. Forensis.
Wilhelmus de Granduna.
Wilhelmus de Grantemaisnil, Normannus, de Apulia, sororius Boamundi.
Wilhelmus, comes de Hollandia.
Wilhelmus Iordanis, nepos comitis Tolosani Raimundi.
Wilhelmus, Marechalci F. Hugoni Magno comes.
Wilhelmus, Marchio Montisferrati: Imperatoris sororius.
Wilhelmus Malus puer, Niterensis.
Wilhelmus, Marchionis F. Tancredi frater.
Wilhelmus de Mandeuilla.
Wilhelmus de Montepessulano. aliàs, de Pisterio.
Wilhelmus, comes & Princeps de Neuers.
Wilhelmus, de ciuitate Nonanta, signifer comitis Wilhelmi de Neuers.
Wilhelmus du Perce.
Wilhelmus de prouincia, patriota & comes Comitis Tholosani.
Wilhelmus Picardus.
Wilhelmus, Comes & Princeps Pictauensis.
Wilhelmus quidam.
Wilhelmus alius.
Wilhelmus, F. Radulfi vicecomitis.
Wilhelmus de Resseilon.
Wilhelmus, F. Normannorum comitis.
Wilhelmus Richan.
Wilhelmus de Sabran.
Wilhelmus, Comes de Sartenges, ex sorore nepos Raimundi Tholosani.
Wilhelmus, Vendomiensis.
Wilhelmus de Wanges.

FOEMINÆ ILLUSTRES VIÆ COMITES.

A Gnes, Romana.
Arnulphi, archidiaconi, post Patriarchæ, neptis.
Balduini de Burgo, soror.
de Blois, comitissa.
Flandriæ comitissa.
Florina, filia Ducis Burgundiæ.
Folkeri, de castro Bullon, vxor.
Gutuera, vxor Balduini Boloniensis.
Ida, de Marchia Austriæ.
Leonora, Aquitana, Regina Francorum, post Angliæ.
Mamilia, F. Hugonis Cholet, Comitis de Ruci, vxor
 Hugonis de Pufato.
Sibylla, comitissa Flandriæ.
Tholosa comitis Raimundi vxor.

TYPOGRAPHVS LECTORI BENEVOLO S.

H Errata, opere in magno commissa, non negamus, amice
 Lector: sed eorum, quæ nobis fortassis adscribes, maxi-
 mam partem, scias esse ab ipsis primis exemplaribus, à
 quibus discedere religio fuit: ab eodem fonte, parùm constans, et-
 iam in propriis nominibus, orthographiæ ratio. Indicem va-
 rium & copiosum illustranda historia, ut & lectiones diuersas, a-
 liâque vsui tuo, in Tertium Tomum reiecit ipse huius editionis au-
 ctor: quo & Armeniaca complecti, & Tartarica, cum quibusdam hîc
 omisis opusculis, constituit. Tu, laborem nostrum, quo Andrea
 Wecheli aui, & Ioannis Aubrii parentis industriam, ani-
 mo tuam publicamque rem adiuuandi, sequimur,
 æqui bonique consule. Vale.

GESTA

GESTA FRANCORVM, ET ALIORVM HIERO- SOLYMITANORVM.

VM iam appropinquasset ille terminus, quem Dominus IESVS quotidie suis demonstrat fidelibus, specialiter in Euangelio, dicens: *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me: facta est motio vauda per vniuersas Galliarum regiones: vt si aliquis Dominum studiosè puroq; corde & mente sequi desideraret, atque post ipsum crucem fideliter baiulare vellet, non pigritaretur sancti Sepulchri viam celerius arripere: Apostolicus namque Romanæ sedis Urbanus vltra montanas partes quantocius profectus est, cum suis archiepiscopis, episcopis, abbatibus & presbyteris; cœpitq; subtiliter fermocinari & prædicare, dicens: Vt si quis animam suam saluam facere vellet, non dubitaret humiliter viam incipere Domini: ac si denariorum ei deesset copia, diuina ei satis daret misericordia. Ait namque Dominus Apostolicus: *Fratres, nos oportet multa pati pro nomine CHRISTI, videlicet miseria, paupertates, nuditates, persecutiones, egestates, infirmitates, fames, sitis, & alia huiusmodi: sicuti Dominus ait suis discipulis: Oportet vos pati multa pro nomine meo: & Nolite erubescere loqui ante facies hominum: ego verò dabo vobis os & eloquium, ac deinceps persequetur vos larga retributio.* Cùmque iam hic sermo paulatim per vniuersas regiones ac Galliarum patrias cœpisset crebrescere, Franci audientes talia, protinus in dextra fecere cruces suere scapula, dicentes sese CHRISTI vnanimiter sequi vestigia, quibus de manu erant redempti tartaræ. Iam iamq; Galli è suis remoti sunt domibus. Fecerunt denique Galli tres partes: Vna pars Francorum in Hungaria intrauit regionem, scilicet Petrus heremita, & dux Godefridus, & Balduinus trater eius, & Balduinus Comes de Monte. Isti potentissimi milites & alii plures, quos ignoro, venerunt per viam, quam iam dudum Carolus Magnus, mirificus rex Franciæ, aptari fecit vsque Constantinopolim. Petrus verò supradictus, primus venit Constantinopolim Kalendis Augusti, & cum eo maxima gens Alamannorum. Illic inuenit Lombardos, & Longobardos, & alios plures congregatos, quibus Imperator iusserat dari mercatum, sicuti erat in ciuitate, dixitq; illis: *Nolite transmeare Brachium, donec veniat maxima Christianorum virtus: quoniam vos tanti non estis, vt cum Turcis preliare valeatis.* Ipsiq; Christiani nequiter deducebant se: quia palatia vrbis sternebant & ardebant, & auferabant plumbum, quo Ecclesiæ erant coopertæ, & vendebant Græcis: vnde Imperator iratus est, iussitq; eos transmeare Brachium. Postquam transfretauerunt, non cessabant agere omnia mala, comburentes & deuasantes domos & Ecclesias. Tandem peruenerunt Nicomediam, vbi diuisi sunt Lombardi & Longobardi, & Alamanni à Francis: quia Franci tuebant superbiâ. Elegerunt Lombardi & Longobardi Seniore[m] super se, cui nomen Rainaldus: Alamanni similiter: & intrauerunt in Romaniam, & per quatuor dies ierunt vltra Nicenam urbem, inueneruntque quoddam castrum, cui nomen Exerogorgo, quod erat vacuum gente. Et apprehenderunt illud, in quo inuenerunt latis frumenti & vini, & carnis, & omnium bonorum abundantiam. Audientes itaque Turci quod Christiani essent in castro, venerunt obsidere illud: Ante portam castri erat pu-*

A

teus, & ad pedem castrifons viuus, iuxta quem exiit. *Reinaldus* infidari Turcos. Venientes verò Turci in die dedicationis S. Mikahelis, qui est in Kal. Octob. inuenerunt *Reinaldum* & qui cum eo erant; occideruntq; Turci multos ex eis, alii qui remanserunt viui, fugerunt in castrum: quod confestim Turci obsederunt, & aquam abstulerunt. Fueruntq; nostri in tanta afflictione sitis, vt flebotomarēt suos equos & asinos, quorum sanguinem bibebant; alii mittebant zonas atq; panniculos in piscinam, & inde exprimebant aquam in os suum; alii mingebant in pugillo alterius & bibebant; alii fodiebant humidam terram, & supinabant se, terramq; sternebant super pectora sua pro nimia ariditate sitis. Episcopi verò & Presbyteri confortabant nostros, & commonebant ne deficerent, dicentes: *Estote ubique fortes in fide CHRISTI; & nolite eos timere qui vos persequuntur*: sicut Dominus dicit: *Nolite timere eos qui corpus occidunt; animam verò non possunt occidere*. hæc tribulatio fuit per octo dies. Denique dominus Alamannorum *Reinaldus* concordatus est cum Turcis, vt traderet socios illis; & fingens se exire ad bellum, fugit ad illos, & multi cum eo. Illi autem qui Dominum negare noluerunt, capitalem sententiam susceperunt; alios, quos cœperunt viuos, ad inuicem diuiserunt quasi oues; alios miserunt ad signum & sagittabant eos; alios vendebant & donabant quasi animalia. Quidam conducebant suos in domum suam, alios in *Corosanum*, alios in *Antiochiam*, alios in *Aleph*, aut vbi ipsi manebant. Isti primo felix acceperunt martyrium pro nomine Domini I E S V. Audientes denique Turci, quod *Petrus* heremita & *Guualterius sine habere* fuissent in *Cyuito*, quæ supra Nicenam vibem est, venerunt illuc cum magno gaudio, vt occiderent illos, & eos qui cum ipsis erant. Cumq; venissent latantes, obuauerunt *Guualterio* cum suis, quos Turci mox occiderunt. *Petrus* verò heremita paulò ante ierat *Constantinopolin*, eo quod nequibat refrenare illam diuersam gentem, quæ nec illum, nec verba eius audire volebat. Irruentes verò Turci super eos occiderunt multos ex eis: alios inuenerunt dormientes, alios iacentes, alios nudos, quos omnes necauerunt: cum quibus quendam sacerdotem inuenerunt Missam celebrantem, quem statim super altare martyrizauerunt. Illi verò qui euadere potuerunt, *Cyuito* fugerunt: alii præcipitabant se in mare, alii latebant in syluis & montaneis. Turci verò persequentes illos in castrum, adunauerunt ligna, vt eos comburerent cum castro. *Christiani* igitur qui in castro erant, miserunt ignem in ligna congregata, & versus ignis in Turcos, quosdam eorum cremauit: sed ab illo incendio Deus nostros liberauit. Tandem Turci apprehenderunt illos viuos, diuiseruntq; illos sicut prius fecerant alios, & disperferunt illos per vniuersas regiones has, alios in *Corosanum*, alios in *Persidem*. Hoc totum est factum in mense *Octobri*. Audiens Imperator quod Turci sic dissipassent nostros, gaudus est valde, & mandauit pro eis, fecitq; eos Brachium transire. Postquam vltra fuerunt, comparauit omnia arma eorum. Secunda pars verò intrauit in *Sclauinia* partes, scilicet Comes de *S. Ægidio Raimundus*, & *Podiensis Episcopus*. Tertia autem pars per antiquam Romæ viam venit. In hac parte fuerunt *Boamundus* & *Richardus de Principatu*, *Robertus* Comes Flandrensis, *Robertus* Nortmannus, *Hugo* magnus, *Eurardus* de Puiatio, *Achardus* de Monte Merlo, *Isuardus* de Musone, & alii plures. Deinde venerunt ad portum *Brandosim*, aut *Barim*, siue *Otrentum*. *Hugo* denique magnus & *Wilhelmus* Marchisi filius intrauerunt mare ad portum Bari, & transfretantes venerunt *Durachium*. Audiens verò dux illius loci hos prudentissimos viros illic esse applicitos, mox mânia cogitatio cor eius tetigit, illosq; apprehendit, ac iussit *Constantinopolim* Imperatori cautè duci, quò ei fidelitatem facerent. Dux denique *Godefridus* primus omnium Seniorum *Constantinopolim* venit cum magno exercitu, duobus diebus ante Domini nostri natale, & hospitatus est extra urbem, donec iniquus Imperator iussit eum hospitari in *burgo* vrbis. Cumq; fuisset hospitatus Dux, securè mittebat armigeros suos per singulos dies, vt paleas & alia equis necessaria asportarent. Et iam cum putarent exire fiducialiter quò vellent, iniquus Imperator *Alexius* sagaciter faciebat eos excubare, suisq; *Turcopolis* & *Pincinatis* imperabat eos inuadere & occidere. *Baldwinus* itaq; frater ducis hæc audiens, misit se in insidiis; tandemq; inuenit eos occidentes gentem suam, eosque inuasit forti animo, ac Deo iuuante superauit eos: & apprehendens sexaginta ex eis, partem occidit, partem duci fratri suo præsentauit. Quod cum audisset Imperator, valde iratus est; Videns verò Dux inde iratum Imperatorem, exiit cum suis de *burgo*, & hospitatus

spitatus est extra urbem. Sero autem facto, infelix Imperator iussit suis exercitibus inuadere Ducem cum CHRISTI gente. Quos Dux persequens inuictus cum CHRISTI militibus, septem ex illis occidit, persequendo alios usque ad portam ciuitatis. Reuersusq; Dux ad sua tentoria, mansit inibi per quinque dies, donec pactum iniit cum Imperatore: dixitq; illi Imperator, ut transfretaret *Brachium S. Georgii*, promisitq; eum habere omnem mercatumq; ibi, sicut est *Constantinopoli*, & pauperibus eleemosynam erogare, vnde potuissent viuere. At bellipotens *Boamundus* IV. qui erat in obsidione *Malfi* Scafardi pontis, audiens venisse innumerabilem gentem *Christianorum* de Francis, ituram ad Domini Sepulcrum, & paratam ad
 10 proelium contra gentem Paganorum, cepit diligenter inquirere, quæ arma pugnandi hæc gens deferat, & quam ostensionem CHRISTI in via portet, vel quod signum in certamine sonet. Cui per ordinem hæc dicta sunt. *Deferunt arma ad bellum congrua; in dextra vel inter utrasque scapulas crucem CHRISTI baiulant, signum verò, DEVS LEVOLT, DEVS LEVOLT, DEVS LEVOLT, vnâ voce conclamant.* Mox tanto commotus Spiritu, iussit preciosissimum pallium, quod apud te habebat incidere, totumq; statim in cruces expendit. Cæpit tunc ad eum vehementer concurrere maxima pars militum, qui erant in obsidione illa: adeo vt *Rogerius* Comes penè solus remanserit, reuersusq; *Siciliam* dolebat & mœrebat quandoq; gentem amittere suam. Denique reuersus iterum in terram suam dominus Boamundus diligenter
 20 honestauit sese ad incipiendum sancti Sepulcri iter. Tandem transfretauit mare cum suo exercitu, & cum eo *Tancredus* Marchisi filius, & *Richardus* princeps, ac *Rainulfus* frater eius, & *Robertus* de Ansa, & *Hermannus* de Canni, *Robertus* de Surda vaile, *Robertus* filius Tostani, & *Hunfredus* filius Radulfi *Richardus* filius Comitum Rainulfi, & Comes de *Russinolo* cum fratribus suis, & *Boello* Carnotensis, & *Alberedus* de Cagnano, & *Hunfredus* de Monte scabioso. Hi omnes transfretauerunt ad Boamundi famulatum, & applicuerunt *Bulgaria* partibus, vbi inuenerunt nimiam abundantiam frumenti, vini, & alimentorum corporis: Deinde descendentes in *vallem de Andronopoli*, exspectauerunt gentem suam, donec omnes pariter transfretassent. Tunc sapiens *Boamundus* ordinauit concilium cum gente sua, confortans & monens omnes, dicens: *Seniores, caute omnes vos: quia nos sumus peregrini Dei. Oportet igitur nos esse magis bonos & humiles quàm antè fuimus: & nolite depredate terram istam, quia Christianorum est: & nemo accipiat plus, nisi quod ei sufficiat ad edendum pro benedictione.*
 30 Tunc exeuntes inde, venerunt per nimiam plenitudinem de villa in villam, de ciuitate in ciuitatem, de castello in castellum, quousque peruenimus *Castoriam*, ibique *Natiuitatem Domini* solènter celebrauimus: fuimusq; ibi per plures dies & quaesiuimus mercatum: sed ipsi noluerunt nobis assentire: eo quod valde timebant nos, non putantes nos esse peregrinos, sed velle populari terram, & occidere illos. Quapropter apprehendebamus boues, equos & alinos, & omnia quæ inueniebamus. Egredi de *Castoria* intrauimus *Palagoniam*, in qua erat quoddam *Hæreticorum* ca-
 40 strum, quod vndiq; aggressi sumus, moxq; nostro succubuit imperio: accenso itaq; igne, combussimus castrum cum habitatoribus suis, scilicet *Hæreticorum* congregatione. Postea peruenimus ad flumen *Bardarum*. Denique perrexit dominus *Boamundus* ultra cum sua gente, sed non tota. Remansit enim *Comes de Russinolo* cum fratribus suis. Venit itaque exercitus Imperatoris, & inuasit Comitum cum fratribus suis, & omnes qui erant cum eis. Quod audiens *Tancredus* rediit retrò, & proiectus in flumen natando peruenit ad alios; & duo millia miserunt se in flumen sequendo *Tancredum*. Tandem inuenerunt *Turcopulos* & *Pinzinacos* dimicantes cum nostris, quos repente fortiter inuaserunt, & prudenter eos superauerunt; & apprehenderunt plures ex illis, & duxere illos ligatos ante domini Boamundi præsentiam; quibus ait ipse: *Quare miseri occidistis gentem CHRISTI & meam? Ego cum vestro Imperatore nullam altercationem habeo.* qui responderunt: *Nos nequimus aliud agere: In roga Imperatoris sumus: & quicquid nobis imperat, nos oportet implere.* Quos Boamundus impunitos permisit abire. Hoc bellum factum est in quarta feria, quæ est caput ieiunii. Per omnia benedictus Dominus. Amen.

EXPLICIT LIBER PRIMVS.

A 2

GESTA FRANCORVM ET
INCIPIT LIBER SE-
CVNDVS.

V. **M** Andauit infelix Imperator simul cum nostris nuntiis, vni ex suis quē valde diligebat, quem & *Corpaliūm* vocant, vt nos securē deduceret per terram suam, donec veniremus *Constantinopolim*. Cūq; transiremus ante illorum ciuitates, iubebat habitatoribus terræ, vt nobis 10
bis apportarent mercatum, sicut faciebant & illi quos diximus. Certē tantum timebant fortissimam gentem domini Boamundi, vt nullum nostrorum sinerent intrare muros ciuitatum. Volueruntq; nostri quoddam castrum aggredi & apprehendere, eo quod erat plenum omnibus bonis. Sed vir prudens *Boamundus* noluit consentire, tantum pro iusticia terræ, quantū pro fiducia Imperatoris: Vnde valde iratus est propter hoc, cum Tancredo & aliis omnibus. Hoc factum est vespere Mane verò facto, exierunt habitatores castrī, & cū processione deferentes in manibus cruces, venerunt in præsentiam Boamundi. Ipse verò gaudens recepit eos, & cum læticia abire permisit illos. Deinde venimus ad quandam urbem quæ dicitur *Serra*, vbi nostra fiximus tentoria, & sat habuimus mercatum illis diebus conueniens. 20
Ibiq; doctus *Boamundus* optimē concordatus est cum duobus *Corpaliis*, & pro amicitia eorum ac pro iusticia terræ iussit reddi omnia animalia quæ nostri deprædata tenebant: & *Corpalius* illi promiserat missos retrò mandare, & hominibus illis animalia per hominem reddi. Deinde peruenimus de castello in castellum, & de villa in villam ad *Rusam* ciuitatem. Græcorum autem gens exhibat & veniebat gaudens in occursum domini Boamundi, nobis deferens maximum mercatum, ibiq; nostros tetēdimus papiliones in quarta feria ante Cœnam Domini: ibi etiam doctus Boamundus totam gentem suam dimisit, perrexitq; loqui cum iniquissimo Imperatore *Constantinopolim*, suisq; hominibus imperauit, dicens: *Modeste* 30
appropinquate ciuitatem; ego autem ibo prius, qui & duxit secum paucos milites. *Tancredus* remanlit caput militiæ CHRISTI; vidensq; peregrinos cibos emere, ait intra se, quod exiret extra viam, & hunc populum conduceret vbi feliciter viueret. Denique intrauit vallem quandam plenam omnibus bonis, quæ corporalibus nutri-
VI. mentis sunt congrua: in qua *Pascha Domini* deuotissimē celebrauimus. Cū Imperator audisset honestissimum virum *Boamundum* ad se venisse, iussit eum honorabiliter recipi, & cautē hospitari extra urbem. Quo hospitato malignus Imperator, misit pro eo, vt veniret loqui simul secretò secum. Illic quippe inuenit ducem *Godefridum* cum fratre suo: ac deinde Comes S. *Ægidii* appropinquauit ciuitati. Tunc Imperator anxius & bulliens irā, cogitabat quemadmodum callidē fraudulenterq; comprehenderent hos CHRISTI milites. Sed diuinā gratiā reuelante, 40
neque locus, neque nocendi spatium ab eo vel à suis inuenta sunt. Nouissimē verò congregati omnes maiores natu, qui *Constantinopoli* erant, timentes ne sua priuarentur patria, repererunt in suis consiliis atque ingeniosis scematibus quod nostrorum duces, Comites, seu omnes maiores Imperatori sacramentum fideliter facere deberent: Qui omnino prohibuerunt, dixeruntque: *Certē indigni sumus atq; iniustum nobis videtur vllatenus ei sacramentum iurare*. *Forſitan adhuc à nostris Maioribus sepe deluſi erimus*. Ad vltimum quid facturi erant? dicent, quoniam necessitate compulsi, nolentes volentesq; humiliauerunt se ad nequissimi Imperatoris voluntatem. Fortissimo autem viro *Boamundo*, quem valde timebat, quia olim eum sepe cum suo exercitu eiecerat de campo, dixit: quoniam si libenter ei iuraret, quindecim 50
dies eundi terræ in extensione ab *Antiochia* retrò daret, & octo in latitudine: eiq; tali modo iurauit, vt si ille fideliter teneret illud sacramentum, iste suum nunquam præteriret. Tam fortes & tam duri milites, cur hoc fecerunt? propterea igitur, quia multa coacti erant necessitate. Imperator quoque omnibus nostris fidem & securitatem dedit, iurauit etiam quia veniret nobiscum pariter cum suo exercitu per terram mareq; & nobis mercatum terrā atque mari fideliter daret, ac omnia nostra perdita diligenter restauraret; insuper & neminem nostrorum peregrinorum conturbari vel contristari in via sancti Sepulcri vellet aut permitteret. Comes autem S. *Ægidii* erat hospitatus extra urbem in *Burgo*, zensq; sua remanserat retro. Mandauit itaque Imperator Comiti, vt faceret ei *hominium* & fiduciam, sicut

sicut alii fecerant. Et dum Imperator hæc mandabat, Comes meditabatur qualiter vindictam de Imperatoris exercitu habere posset. Sed Dux *Godefridus* & *Robertus* Comes Flandrensis aliique Principes dixerunt ei, *iniustum fore contra Christianos pugnare*. Vir quoque sapiens *Boamundus* dixit: quia si aliquid iniustum Imperatori faceret, & fiduciam ei facere prohiberet, ipse ex Imperatoris parte fieret. Igitur Comes, accepto consilio à suis, Alexio *vitam & honorem iuravit, quod nec ipse nec per alium auferre consentiat*. Cùmque de *hominio* appellaretur, non se respondit pro capitis periculo id facturum. Tunc gens domini Boamundi appropinquavit Constantinopoli. *Tancredus* verò & *Richardus de Principatu* propter iusiurandum Imperatoris latenter transfretauerunt *Brachium*, & ferè omnis gens Boamundi iuxta illos. Et mox exercitus Comitis S. *Ægidii* appropinquavit *Constantinopoli*: Comes verò remansit ibi cum ipsa sua gente. Vir itaque prudens *Boamundus* remansit cum Imperatore, vt cum eo consilium acciperet, quo modo mandarent mercatum gentibus, quæ erant vltra Nicenam urbem. Dux itaque *Godefridus* iuit prius *Nicomediã* simul cum *Tancredo*, & aliis omnibus, fueruntque ibi per tres dies. Videns verò Dux quod nulla via pateret, per quam posset conducere has gentes vsque *Niceam* ciuitatem; quoniam per illam viam, per quam prius alii transierant, non posset modo tanta gens transire, misit ante se tria millia hominum cum securibus & gladiis, qui inciderunt & aperuerunt hanc viam, quæ patefacta staret nostris peregrinis vsque *Nicenam* urbem. Quæ via fuit aperta per angustam & nimis immensam montaneam: & faciebant retrò per viam cruces ferreas ac ligneas, quas ponebant super stipites, vt eas nostri peregrini cognoscerent. Interea peruenimus ad *Niceam*, quæ est caput totius *Romania*, in quarto die pridie nonas Maii; ibique castra metati sumus. Priusquam autem dominus Boamundus venisset ad nos, tanta inopia panis fuit inter nos, vt vnus panis venderetur viginti aut triginta denariis. Postquam venit vir prudens *Boamundus*, iussit maximum mercatum conduci per mare, & pariter vtrimque veniebant, ille per terram & ille per mare: & fuit maxima vbertas in tota CHRISTI militia. In die autem *Ascensionis Domini* cœpimus urbem vndequaue inuadere, & ædificare instrumenta lignorum, turresque ligneas, quò possemus murales turres sternere. Tam fortiter & tam acriter aggredimur urbem per duos dies, vt etiam foderemus murum vrbis. *Turci* quippe, licet gens barbara, qui erant in vrbe: miserunt nuntios aliis, qui venerant adiutorium ciuitati dare, in hunc modum: *quod audacter securèq; approximent, & per meridianam introeant portam: quoniam ex illa nemo eis erit obuiam, nec contristabit*: Quæ porta ipsâ die à Comite S. *Ægidii* in die Sabbathi post Ascensionem Domini, & *Episcopo Podiensi* hospitata est. Qui Comes veniens ex alia parte, protectus diuinâ virtute, ac terrenis fulgebat armis cum suo fortissimo exercitu. Hic itaque inuenit contra nos venientes *Turcos*. Qui vndique signo crucis armatus, vehementer irruit super illos, atque superauit; dederuntque fugam & fuit mortua maxima pars illorum. Qui rursus venerunt auxilio aliorum gaudentes & exultantes ad certum bellum, trahentes secum funes, quibus nos ligatos ducerent *Corosanum*: Venientes autem lætantes, cœperunt ex cacumine montis paulatim descendere. Quotquot descenderunt, illic cæsis capitibus à manibus nostrorum remanserunt: proiiciebant autem nostri capita occisorum fundâ in urbem, vt inde *Turci* magis terrerentur. Denique Comes S. *Ægidii* & *Episcopus Podiensis* consiliati sunt in vnum qualiter facerent subfodi quandam turrim, quæ erat ante tentoria eorum. Ordinati sunt homines, qui hanc subfodiant, & arbalistæ & sagittarii qui eos vndique defendant. Foderunt namque illam vsque ad radices muri, submiseruntque postes & ligna, ac deinde miserunt ignem. Sero autem facto cecidit turris iam in nocte: sed quia nox erat, non potuerunt præliari cum illis. Nocte verò illâ surrexerunt festinanter *Turci*, & restaurarunt murum tam fortiter, vt veniente die nemo posset eos lædere ex illa parte. Modo venit Comes de *Nortmannia* & Comes *Stephanus*, & alii plures, ac deinceps *Rogerus de Barna villa*. *Boamundus* denique obsedit urbem in prima fronte, & iuxta eum *Tancredus*, & postea Dux *Godefridus*, ac deinde Comes *Flandrensis*, iuxta quem *Robertus* Nortmannus, & iuxta eum Comes S. *Ægidii*, iuxta quem *Podiensis Episcopus*. Ita verò per terram fuit obsessa, vt nemo auderet exire, neque intrare: fueruntque ibi omnes congregati in vnum. Et quis poterat numerare tantam CHRISTI militiam? Nullus, vt puto, tot prudentissimos milites nec antea vidit, nec vltra videre poterit. Erat autem

ex vna parte vr̄bis immensus lacus, in quo Turci suas mittebant naues, & exi-
bant & intrabant & afferebant herbam, ligna & alia plura. Tunc nostri Maio-
res consiliati in vnum, miserunt nuncios *Constantinopolim* dicturos Imperatori, vt
faceret naues conduci ad *Ciuuio*, vbi portus est, atque iuberet congregari boues
qui eas traherent per montaneas & syluas, vsque approximent lacui: quod con-
tinuò factum est, suosque *Turcopulos* mandauit cum eis. Die verò quo naues fue-
rant conductæ, noluerunt eas statim mittere in lacum, plenas Turcopolis, bene ar-
matis. Summo autem diluculo stabant naues optimè ordinatæ, per lacum prope-
rantes contra vr̄bem. Videntes eas *Turci* mirabantur, ignorantes an esset eorum
gens, an Imperatoris. Postquam autem cognouerunt esse gentem Imperatoris, 10
timuerunt vsque ad mortem, plorantes & lamentantes: Francique gaudebant &
dabant gloriam DEO. Videntes autem *Turci* quod nullatenus ex suis exercitibus
adiutorium habere possent, legationem mandauerunt Imperatori, quia ciuitatem
spontè redderent, si eos omninò abire permitteret cum mulieribus & filiis & om-
nibus substantiis suis. Tunc Imperator plenus vanâ & iniquâ cogitatione,
iussit illos impunitos abire sine vllò timore, ac sibi eos *Constantinopolim* cum
magna fiducia adduci. Quos studiosè seruabat, vt illos ad Francorum nocumen-
ta & obstacula paratos haberet. Fuimusque in obsidione illa per septem hebde-
madas & tres dies, & multi ex nostris illic receperunt martyrium, & lætantes
gaudentesque reddiderunt felices animas DEO; & ex pauperrima gente multi 20
mortui sunt fame pro CHRISTI nomine, qui in cælum triumphantes portarunt
stolam recepti martyrii, vnâ voce dicentes: *Vindica Domine sanguinem nostrum, qui
pro te effusus est, qui es benedictus & laudabilis in secula seculorum.* AMEN.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS.

INCIPIT LIBER TER-
TIVS.

7X. **I**Nterea redditâ ciuitate & Turcis deductis *Constantinopolim*, vnde
Imperator magis magisque gauisus, quod ciuitas reddita sit eius po-
testati, iussit maximas elemosynas erogari nostris pauperibus. De-
nique primâ die quâ recessimus à ciuitate, venimus ad quendam
pontem, ibique mansimus per duos dies. Tertia autem die priusquam
lux cœpisset oriri, surrexerunt nostri, & quia nox erat, non viderunt tenere vnâ
viam, sed sunt diuisi per duo agmina, & venerunt diuisi per duos dies. In vno a-
gmine fuit vir *** *Boamundus* & *Robertus* Nortmannus, & prudens *Tancredus*, & a-
lii plures: In alio fuit *Comes S. Ægidii*, & Dux *Godefridus* & *Podiensis Episcopus*, & *Hu-*
go Magnus, *Comesque Flandrensis* & alii plures. Tertia verò die irruerunt *Turci* 40
vehementer super *Boamundum*, & eos qui cum ipso erant. Continuò *Turci* cœ-
perunt stridere & garrere, ac clamare excelsa voce, dicentes diabolicum sonum
nescio quo modo in sua lingua. Sapiens vir *Boamundus* videns innumerabiles *Tur-*
cos, procul stridentes & clamantes dæmoniacâ voce, protinus iussit omnes mili-
tes descendere, & tentoria celeriter extendere. Priusquam tentoria fuissent ex-
tensa, rursus dixit omnibus militibus: *Seniores & fortissimi milites CHRISTI, ecce mo-*
dò bellum angustum est vndique circa nos. Igitur omnes milites eant viriliter obuiam illis, &
pedites prudenter & citius extendant tentoria. Postquam verò hoc totum factum est,
Turci vndique iam erant circumcingentes nos, dimicando, iaculando ac spicu-
lando, & mirabiliter longè lateque sagittando. Nos itaque, quanquam nequiu- 50
mus resistere illis, neque sufferre pondus tantorum hostium; tamen pertulimus
illuc vnanimiter gradum. Fœminæ quoque nostræ in illa die fuerunt nobis in
magno refugio, quæ afferebant ad bibendum aquam nostris præliatoribus; &
fortiter semper confortabant illos pugnantes & defendentes. Vir itaque sa-
piens *Boamundus* protinus mandauit aliis, scilicet egregio Comiti de *S. Ægidio*,
& inclito Duci *Godefrido*, *Hugoni Magno*, atque honestissimo *Podiensi Episco-*
po, aliisque omnibus *CHRISTI* militibus, quò festinent, & ad bellum citius
approximent, dicens: *Et si hodie luctari volunt, viriliter veniant.* Qui omni modo
pro-

prohibentes deludentes illos & dicentes: *Veruntamen hoc fallacium est totum.* Nam nos non credebamus iam illos esse tam pudentes quòd amplius auderent se erigere & præliari nobiscum. Dux itaque Godefridus audax & fortis, ac Hugo Magnus simul venerunt prius cum suis exercitibus; Episcopus quoque Podiensis profecutus est illos, vna cum suo exercitu, & Comes de S. Ægidio iuxta illos cum magna gente. Mirabantur ergo nostri valde vnde esset exorta tanta multitudo *Turcorum, & Arabum, & Saracenorum,* & aliorum quos enumerare ignoro: quia penè omnes montes, colles, valles & omnia plana loca intus & extra vndique erant cooperta de illa excommunicata generatione. Factus est itaque sermo
 10 secretus inter nos, laudantes, & consulentes, atque dicentes: *Estote omninò unanimes in fide CHRISTI & S. Crucis vexilli victoria: quia hodie omnes diuites, si DEO placet, effecti eritis.* Continuo fuerunt ordinatæ nostrorum acies. In sinistra parte fuit vir sapiens *Boamundus* & *Robertus* Nortmannus, & prudens *Tancredus* a honestissimus miles *Robertus* de Ansa, & inclitus *Richardus* de Principatu. Episcopus verò *Podiensis* venit per alteram montaneam, vndique circuncingens incredulos Turcos: In sinistra quoque parte equitavit fortissimus miles *Raimundus* Comes de S. Ægidio. In dextera verò parte fuit honorabilis Dux *Godefridus,* & acerrimus miles *Flandrensis* Comes, & *Hugo* Magnus, & alii plures, quorum nomina ignoro. Statim autem venientibus militibus nostris, *Turci & Arabes & Saraceni & Agulani,*
 20 & omnes barbaræ nationes dederunt velociter fugam, per compendia montium & per plana loca. Erat autem numerus *Turcorum, Persarum Publicanorum, Saracenorum, Angulanorum* aliorumq; paganorum, trecenta sexaginta millia, extra Arabes, quorum numerum nemo scit nisi solus DEVS Fugerunt verò nimis velociter ad sua tentoria, ibique eos diu morari non licuit. Iterum verò arripuerunt fugam, nosque illos persecuti sumus occidentes tota vna die. Et accepimus spolia multa: aurum, argentum, equos & alinos, camelos, oves & boues, & plurima alia quæ ignoramus. Et nisi Dominus fuisset nobiscum in bello, & aliam citò nobis misisset aciem, nullus nostrorum euasisset: quia ab hora tertia vsque in horam nonam perduravit hæc pugna. Sed Omnipotens DEVS, pius & misericors, qui
 30 non permisit suos milites perire, nec in manus inimicorum incidere, festinè nobis adiutorium misit. Sed fuerunt illic mortui duo ex nostris milites honorabiles, scilicet *Gosfredus* de monte *Scabioso* & *Wilhelmus* *Marchisi* filius frater *Tancredi,* aliiq; milites & pedites, quorum nomina ignoro. Quis vnquam tam sapiens aut doctus vir audebit describere prudentiam militiamq; & fortitudinem *Turcorum?* Qui putabant terrere gentem Francorum minis suarum sagittarum, sicut teruerunt Arabes, Saracenos & Hermenios, Suranios & Græcos? Sed si Deo placet, nunquam tantum valebunt, quantum nostri. Veruntamen dicunt *se esse de Francorum generatione:* & quia nullus homo naturaliter debet esse miles nisi Franci & illi. Veritatem dicam, quam nemo audebit prohibere. Certè si in fide CHRISTI
 40 & Christianitate sancta semper firmi fuissent, & unum Dominum in trinitate confiteri voluissent, DEIQUE Filium natum de Virgine matre, passum, resurgentem à mortuis tertià die, & in cælum suis cernentibus discipulis ascendentem, ac deinde consolationem sancti Spiritus perfecte mittentem & eum in cælo & in terra regnantem, recta mente & fide credidissent; ipsis potentiores vel fortiores vel bellorum ingeniosissimos nullus inuenire poruisset: Et tamen, gratia DEI, victi sunt à nostris. Hoc bellum est factum primo die Iulii.

EXPLICIT LIBER TERTIVS.

INCIPIT LIBER QVARTVS.

Bostquam verò *Turci* inimici Dei & sanctæ Christianitatis omninò fuerunt deuicti, per quatuor dies & noctes fugientes huc & illuc, contigit vt *Solimannus* Dux illorum, filius *Solimani* veteris, fugeret de *Nicea,* qui inuenit decem millia *Arabum,* qui dixerunt ei: *Infelix, & infelicioꝝ omnibus gentilibus, cur tremefactus fugis?* Qui *Solimannus* lacrymans respondit: *Quoniam olim cum habuissem omnes Francos deuictos, equæ putarem iam in captiuitate ligatos, dum paulatim voluissem ligare ad inuicem, tunc respi-*

ciens retro, vidi tam innumerabilem gentem eorum, ut si vos aut aliquis illic adesset, putaret quod omnes montes & colles vallesque & omnia plana loca plena essent illorum multitudine. Nos igitur illos cernentes, statim cepimus capere subitaneum iter, timentes tam mirabiliter, ut vix euaserimus de illorum manibus: unde adhuc in nimio terrore sumus. Et si mihi & verbis meis velletis credere, auferretis vos hinc: quia si & ipsi potuerint vos solummodo scire, vnus ex vobis vix amplius euadet viuens. At illi audientes talia, retrorsum verterunt dorso, & se expanderunt per vniuersam Romaniam. Tunc veniebamur nos persequentes iniquissimos Turcos, quotidie fugientes ante nos. At illi venientes ad cuncta castra siue vrbes, fingentes & deludentes habitatores terrarum illarum dicebant: Nos deuicimus Christianos omnes, & superauimus illos, ita ut nullus eorum iam unquam audeat erigere se ante nos: tantum permittite nos intus intrare. Qui intrantes spoliabant Ecclesias & domos & alia omnia, & ducebant equos secum & asinos & mulos, aurum, argentum & ea quæ reperire poterant. Adhuc quoque filios Christianorum secum tollebant, & ardebant ac deuastabant omnia conuenientia siue vtilia, fugientes & pauentes valde ante faciem nostram. Nos itaque persequeremur eos per deserta & inaquosa, & inhabitabilem terram, ex qua vix viui euasimus vel exiuimus. Fames verò & sitis vndique coartabant nos, nihilque penitus nobis erat ad edendum, nisi forte vellentes & fricantes spicas manibus nostris, tali cibo quàm miserrimè vivebamus. Illic fuit mortua maxima pars nostrorum equorum, eo quòd multi eorum remanserunt pedites, & pro penuria equorum erant nobis boues loco caballorum, & pro nimia necessitate succedebant nobis capri & muliones ac canes ad portandum. Interea cepimus intrare in terram optimam, plenam corporalibus alimentis & delitiis, omnibusque bonis, ac deinceps appropinquauimus Iconio. Habitatores verò terræ illius suadebant & amonebant nos, nobiscum ferre vtres plenos aquâ, quia illic, in itinere diei vnus, est maxima penuria aquæ. Nos verò ita fecimus donec peruenimus ad quoddam flumem, ibique hospitati sumus per duos dies: cœperunt autem cursores nostri ante ire, donec peruenirent ad Erachiam, in qua erat Turcorum nimia congregatio, exspectans & insidians, quomodo posset CHRISTI milites nocere & contristare. Quos Turcos, DEI Omnipotentis milites inuenientes, audacter inuaserunt; superati itaque, sunt inimici nostri in illa die: tamque celeriter fugiebant, quàm sagitta fugit emissâ ictu valido cordæ & arcus; nostri igitur intrauerunt statim in ciuitatem, ibique mansimus per quatuor dies. Illic diuisit se ab aliis Tancredus Marchisi filius, & Balduinus Comes egregius frater Ducis Godefridi; simulque intrauerunt vallem de Botrenthrot. Diuisit quoque se Tancredus & venit Tarsum solummodo cum suis milibus. Exierunt denique Turci de vrbe & venerunt obuiam eis, atque in vnum congregati properauerunt ad bellum contra Christianos. Appropinquantibus itaque nostris & pugnantibus, dederunt inimici nostri fugam, reuertentes in vrbem celeri gressu. Tancredus verò vir prudens, atque honorabilis miles CHRISTI, peruenit laxatis loris, & castra metatus est ante portam vrbis. Ex alia igitur parte venit vir inclytus Comes Balduinus cum suo exercitu, postulans & depræcans Tancredum acerrimum militem, quatinus eum amicissimè in societatem ciuitatis dignaretur suscipere. Cui ait Tancredus: Te omnimodo in hac societate denego. Nocte itaque superueniente, omnes Turci tremefacti, fugam vnâ arripuerunt: exierunt itaque habitatores ciuitatis sub illa noctis obscuritate, clamantes excelsâ voce: Currite inuisitissimi Franci, currite: quia Turci expergefacti vestro timore omnes pariter recederunt. Ortâ autem die, venerunt Maiores ciuitatis & reddiderunt spontè ciuitatem, dicentes illis qui super hoc litigabant ad inuicem. Sinite modo, Seniores, sinite: quia volumus & petimus dominari & regnare super nos, illum qui heri tam viriliter pugnauit cum Turcis. Balduinus itaque mirificus Comes altercabatur & litigabat cum Tancredo, dicens: Intremus simul, & spoliemus ciuitatem: & qui plus potuerit habere, habeat; & qui poterit capere, capiat. Cui obtans fortissimus Tancredus dixit: Absit hoc à me. Ego namque Christianos nolo expoliare: homines istius ciuitatis elegerunt me dominum super se, meque habere desiderant. Tandem nequiuit vir fortis diu luctari cum Balduino doctissimo Comite, quia illi magnus erat exercitus: tamen volens nolensque dimisit eam, & viriliter recessit cum suo exercitu: fueruntque ei statim traditæ duæ optimæ ciuitates, videlicet Athena & Manustra, & plurima castra. Maior verò exercitus, scilicet Ruimundus Comes de S. Aegidio & doctissimus Ruimundus, duxque Godefridus & alii

in Her-

Principes, in *Hermeniorum* intrauerunt terram, sitientes atque æstuantes Turcorum sanguinem. Tandem peruenerunt ad quoddam castrum, quod tam forte erat ut nihil ei possent facere. Erat autem ibi homo quidam nomine *Symeon*, qui in illa ortus fuit regione, quiq; hanc petiit terram, quo eam de manibus defenderet Turcorum inimicorum: cui spontè illi dederunt terram, quiq; remansit ibi cum sua gente. Nos deniq; exeuntes inde, peruenimus feliciter vsque *Casaream* Cappadociæ: à Cappadocia autem egressi, venimus ad *quandam ciuitatem* pulcerrimam & nimis vberimam, quam paululum ante nostrum aduentum obsederant Turci per tres hebdomadas, sed non superauerant: mox illuc aduenientibus nobis continuo tradidit se in manu nostra, cum magna lætitia. Hanc igitur petiit quidam miles, cui nomen *Petrus de Alpibus*, ab omnibus Senioribus, quatinus eam defenderet *in fidelitate Dei & S. Sepulcri*, & Seniorum atque Imperatoris: cui cum nimio amore gratis concesserunt eam. Sequenti nocte audiuit *Boamundus* quod *Turci* qui fuerant in obsessione ciuitatis frequenter præcederent nos: extemplo præparauit se solummodo cum militibus, quatinus illos vndiq; expugnaret; sed eos inuenire non potuit. Deinde venimus ad quandam urbem nomine *Coxon*, in qua erat maxima vbertas omnium bonorum, quæ nobis erant necessaria. *Christiani* igitur, videlicet alumni urbis illius, reddiderunt se statim; nosq; fuimus ibi optimè per tres dies, & illic maximè sunt recuperati nostri. Audiens itaque *Raimundus* Comes de S. Ægidio, quod *Turci*, qui erant in custodia *Antiochia*, discessissent, in suo inuenit consilio, quod mitteret illuc aliquos ex suis militibus qui eam diligenter custodirent. Tandè elegit illos quos legare voluit, videlicet *Petrum de Castellione* Vicecomitem, *Wilhelmum de Monte Pislerio*, *Petrum de Roasa*, *Petrum Reimundum de Pul*, cum quingentis militibus. Venerunt itaque in vallem propè Antiochiam ad quoddam castrum Publicanorum: illicq; audierunt Turcos esse in ciuitate, eamq; fortiter defendere præparabant. *Petrus* de Roasa diuisit se ibi ab aliis, & proxima nocte transiit propè Antiochiam, intra itq; *Vallem de Rugia*: & inuenit Turcos & Saracenos, & præliatus est cum eis, & occidit multos ex eis, & alios persecutus est valde. Videntes hoc *Hermenii* habitatores terræ illius, illum fortiter superasse Paganos, continuo reddiderunt se. Ipse verò statim cœpit ciuitatem & plurima castra. Nos autem qui remansimus, exeuntes inde intrauimus in diabolicam montanam, quæ tam erat alta & angusta, ut nullus nostrorum auderet per semitam, quæ in monte patebat, alium præire. Illic præcipitabant se equi, & vnus *Sammarius* præcipitabat alium. Milites ergo stabant vndique tristes, feriebant se manibus præ nimia tristitia & dolore, dubitantes quid facerent de semetipsis, & de suis armis, vendentes suos clipeos & loricas optimas cum galeis, solummodò propter tres aut quinque denarios, vel pro ut quisque poterat habere. Qui autem vendere nequibât, gratis à se iactabant & ibant. Exeuntes igitur de execrata montana peruenimus ad ciuitatem quæ vocatur *Marasi*: Cultores verò illius ciuitatis exierunt obuiam nobis lætantes, & deferentes maximum mercatum: illicque habuimus omnem copiam, expectando donec veniret dominus *Boamundus*. Venerunt itaq; nostri milites in vallem, in qua regalis ciuitas *Antiochia* sita est, quæ est caput totius *Syria*, quamq; Dominus IESVS CHRISTVS tradidit B. *Petro Apostolorum* principi, quatinus eam ad cultum sanctæ fidei reuocaret, qui viuit & regnat cum Deo Patre in vnitatem Spiritus S. Deus per omnia secula seculorum. Amen. Cùm cœpissimus appropinquare ad *pontem Farreum*, cur- XII. sores nostri, qui semper solebant nos præcedere, inuenerunt Turcos innumerabiles congregatos obuiam eis, qui dare adiutorium *Antiochiæ* festinabant. Irruentes igitur nostri vno corde & mente super illos, superauerunt Turcos. Consternati sunt barbari, dederuntq; fugam, & multi mortui sunt ex eis in ipso certamine. Nostri igitur superâtes illos, DEI gratiâ, acceperunt spolia multa, equos, camelos, mulos, alinos onustos frumento & vino. Venientes deniq; nostri, castra metati sunt super ripam fluminis. Protinus vir sapiens *Boamundus* cum quatuor millibus militum venit ante portam ciuitatis, vigilare, si fortè aliquis nocte latentè exiret, aut intraret ciuitatem. Crastinâ verò die peruenerunt vsq; *Antiochiam* mediâ die, in quarta feria, quæ est duodecima Kal. Nou. & obsedimus mirabiliter tres portas ciuitatis: quoniâ in alia parte deerat nobis locus obsidendi, quia alta & nimis angusta montanea nos coartabat. Tantùm autè timebant nos vndiq; inimici nostri *Turci*, qui erant intus in vrbe, ut nemo eorû auderet offendere aliquem ex nostris, ferè per spacium dierû quindecim. Mox hospitâtes nos circa *Antiochiâ* reperimus illic omnè abun-

dantiam, videlicet vineas vndique plenas, foueas plenas frumento, arbores refectas pomis, & alia multa bona corporibus vtilia. *Hermenii & Suriani* qui erant intus in vrbe, exeuntes & ostendentes sese fugere, cotidie erant nobiscum; sed eorum vxores in ciuitate. Illi verò ingeniosè inuestigabant nostrum esse, nostramq; qualitatem, referebantq; omnia his excommunicatis qui erant in vrbe inclusi. Postquam verò *Turci* fuerunt edocti de nostra essentia, cœperunt paulatim vrbe exire, nostros peregrinos vndique coangustare, non solum ex vna parte, sed vndique erant latentes obuiam nobis ad mare & ad montaneam. Erat autem non longè castrum cui nomen *Aregh*, vbi erant congregati multi *Turci* fortissimi, qui frequenter cōturbabant nostros. Audientes itaque nostri Seniores talia, nimis doluerunt, miseruntq; ex militibus suis, qui diligenter explorarent locum vbi erant *Turci*: reperto igitur loco vbi latebant, nostri milites, qui quærebant illos, obuiant eis. At nostris paulatim retrogredientibus vbi sciebant *Boamundum* esse cum suo exercitu, statim fuerunt illic mortui duo ex nostris. Hoc audiens *Boamundus*, surrexit cum suis vt fortissimus **CHRISTI** athleta: & barbari irruerunt contra illos, eo quod nostri erāt pauci, tamen simul iuncti inierunt bellum. Mortui sunt verò multi ex nostris inimicis, & capti alii ducti sunt ante portam vrbis, ibiq; decollabantur, vt magis tristes fierent, qui erant in vrbe. Exhibant quidem alii de ciuitate & descendebant in quandam portam, & sagittabant nos ita vt sagittæ eorum caderent in domini **XIII.** *Boamundi* plateam, & vna mulier occubuit ictu sagittæ. Congregati itaque sunt omnes Maiores nostri & ordinauerunt consilium, dicentes: *Faciamus castrum in vertice montis Maregart, qui mons est super hostem Boamundi, quod securiat, vt tuti possimus permanere de Turcorum formidine.* Facto itaque castro atque munito, omnes maiores illud in vicem custodiebant. Iam iam cœperant frumentum & omnia nutrimenta corporum nimis esse cara ante Natale Domini. Foras penitus non audebamus exire, nihilque penitus in terra Christianorum inuenire poteramus, ad edendum. In Saracenorum namque terra, nemo intrare audebat nisi cum magna gente. Ad vltimum statuerunt nostri Seniores concilium, ordinando qualiter regerent tantas gentes. Inuenerunt in consilio, vt vna pars nostri iret diligenter attrahere stipendium, & vbique custodire exercitum: alia quoque pars fiducialiter remaneret custodire hostem. *Boamundus* denique dixit: *Seniores, & prudentissimi milites, si vultis, & honestum & bonum vobis videtur, ego ero cum Flandrensi Comite iturus cum eo.* Celebratis itaque gloriosissime solennitatibus *Natiuitatis*, die lunæ, secunda scilicet feria egressi sunt illi, & alii plusquam viginti millia militum & peditum, ac sani & incolumes intrauerunt terram Saracenorum. Congregati quippe erant multi *Turci*, & Arabes & Saraceni, ab Hierusalem & Damasco & Aleph & ab aliis regionibus qui veniebant fortitudinem Antiochiæ dare. Audientes itaque isti *Christianorum* gentem conductam esse in illorum terram, illico præparauerunt se ad bellum contra Christianos: atq; summo diluculo venerunt in locum, vbi gens nostra erat in vnum. Diuiseruntq; se barbari & fecerunt duas acies, vnam ante & aliam retrò, cupientes ex omni parte circumcingere nos. Egregius itaq; *Comes Flandrensis* vndiq; regimine fidei, signoq; crucis, quam fideliter cotidie baiulabat, armatus, occurrit illis vna cum *Boamundo*; irrueruntq; nostri vnanimiter super illos, qui statim arripuerunt fugam & festinanter verterunt retrò scapulas: ac mortui sunt ex illis plurimi, nostriq; cœperunt equos eorum & alia spolia: alii verò qui viui remanserant, velociter fugerunt, & in iram perditionis abierunt. Nos autem reuertētes cum magno tripudio, laudauimus & magnificauimus trinū & vnum Deū, qui viuit & regnat nunc & in æuum.

XIV. Amen. *Turci* deniq; inimici Dei & Christianitatis, qui erant intus in custodia ciuitatis Antiochiæ, audientes dominū *Boamundum* & *Flandrensem* Comitem in obfessione nō esse, exierunt ciuitate & audacter veniebant præliari nobiscum, insidiatē vndiq; in qua parte obsidio esset languidior: scientes illos prudētissimos milites foris esse, inueneruntq; quod in vna Martis die possent obsisterenobis & ledere. Venerunt verò iniquissimi barbari cautē, & irruerunt vehemēter super nos, & incautos occiderunt multos ex nostris militibus & peditibus. *Episcopus* quoq; *Podiensis* in illa amara die perdidit suū *Senescalum*, conducentem & regentem eius vexillum. Et nisi esset flumē, quod inter nos & illos erat, sæpius inuasissent nos, atq; maximam læsionem fecissent in nostram gentem. Egrediebatur tunc vir prudēs *Boamundus* cum exercitu suo de terra Saracenorū, venitq; in *Tancredi* mōtaneam, cogitans an fortē ibi valeret inuenire aliquid, quod potuisset deferri: nam totam terram in expendio miserant

- serant: alii quippe inuenerant, alii verò vacui redierant. Tunc vir sapiens Boamundus increpauit eos dicens: *O infelix & miserrima gens, o vilissima omnium Christianorum! cur tam celeriter vultis abire? sinite modo, sinite, vsquequò erimus congregati in vnum: & nolite errare sicut oves non habentes pastorem. Si autem inimici nostri inuenerint vos errantes, occident vos: quia die noctuq; vigilant, ut vos sine ductore segregatos vel solos inueniant: vosq; cotidie occidere, & in captiuitatem ducere laborant.* Cùmq; his esset dictis, rediit ad suam hostem cum suis plus vacuis quam onustis. Videntes autem Heremii & Surani quod nostri penitus vacui rediissent, consiliati in vnum abibant per montaneas & præscita loca, subtiliter inquirentes & ementes frumentum, & corporea alimenta, quæ ad hostem deferebant, in quo erat fames immensa: & vendebant onus vnus a fini octo purpuratis, qui appræciabantur centum viginti solidis denariorum. Ibi quidem sunt mortui multi ex nostris, non habentes præcium vnde tam carum emere potuissent. **XV.** *Wilhelmus* igitur *Carpentarius* & *Petrus* Heremita, pro immensa infelicitate ac miseria ipsa, latenter recesserunt. Quos *Tancredus* persequens, apprehendit, secumq; reduxit cum dedecore, qui dextram & fidem illi dederunt, quia libenter ad hostem redirent & satisfactionem Senioribus facerent. Tota denique nocte Wilhelmus, vti mala, res in tenda Boamundi iacuit. Crastina verò die summo diluculo veniens, erubescendo ante Boamundi præsentiam stetit, quem alloquens Boamundus dixit: *O infelix, & infamia totius Francia: dedecus & scelus Galliarum; O nequissime omnium quas terra suffert! cur tam turpiter fugisti? Forsitan ob hoc quod voluisti tradere hos milites & hostem CHRISTI, sicut tradidisti alios in Hispania? Qui omnino tacuit, & nullus sermo ex eius ore processit. Adunauerunt scilicet omnes ferè Francigenæ, rogaueruntq; humiliter dominum Boamundum, ne deterius ei fieri permetteret. Annuit ille sereno vultu, & ait: *Hæc pro vestri amore libenter consentiam, si in toto corde & mente iurauerit, quod nunquam recedet ab Hierosolymitano itinere, siue bono siue malo: & Tancredus neque per se neque per suos aliquid contrarii ei consentiet fieri.* Qui auditis his verbis, voluntariè concessit; ipse verò protinus dimisit eum. Postmodum verò *Carpentarius*, maximâ captus turpitudine, non diu morans, furtim recessit. Hanc paupertatem & miseriam pro nostris delictis concessit nos habere Deus. In totâ namq; hoste, non valebat aliquis inuenire mille milites, qui equos haberent optimos. **XVI.** Interea inimicus *Tetigus*, audiens quod exercitus Turcorum venissent super nos; ait: *setimauisse; arbitransq; nos omnes perisse, atque in manibus inimicorum incidisse, fingens omnia falsa, quæ assiduè cis mare poterat, dixit: Seniores, & viri prudentissimi, videte quia nos hic sumus in maxima necessitate, & ex nulla parte nobis adiutorium succedit. Ecce modo sinite me in Romania patriam reuerti: & ego absque ulla dubitatione faciam multas naues huc venire per mare, onustas frumento, vino, hordeo, carne, farina & caseis, omnibusq; bonis quæ sunt nobis necessaria. Faciam & equos conduci ad vendendum: & mercatum per terram in fidelitate Imperatoris, huc aduenire faciam. Ecce hæc omnia vobis fideliter iurabo & attendam. Adhuc quoque & domestici mei & papilio meus sunt in campo, vnde & firmiter credite, quia quantocius redibo.* Sic itaque fecerunt finem dictis. Iuit ille inimicus: omnia sua dimisit in campo, & in periurio manet & manebit. Itaque tali modo inerat nobis maxima necessitas, quia Turci vndique præstringebant nos, ita ut nullus nostrorum auderet iam exire extra tentoria: nam illi constringebant nos ex vna parte, & fames cruciabat ex alia: succursus verò & adiutorium nobis deerat. Gens minuta & pauperrima fugiebat *Cyprum, Romaniam, & in montaneas.* Ad mare vtique non audebamus ire propter timorem pessimorum **XVII.** *Turcorum*, nusquam erat nobis via patefacta. Itaque audiens dominus Boamundus innumerabilem gentem Turcorum venientem super nos, cautè venit ad alios, dicens: *Seniores, & prudentissimi milites, quid facturi erimus? Nos namque tanti non sumus, ut in duabus partibus pugnare valeamus. Sed, scitis quid faciemus? Faciamus ex nobis duas partes. Pars pedum remanet iugiter custodire papiliones, & quibus nimis obsistere his qui in ciuitate sunt: Alia verò pars militum, nobiscum veniat obuiam inimicis nostris, qui hic hospitati sunt prope nos, in castello *Areg*, vltra pontem *Farrenm*.* Serò autem factò, exiit è tentoriis vir prudens Boamundus cum aliis prudentissimis militibus; iuitq; iacere inter fluuium & lacum. Summo diluculo, iussit protinus exploratores exire, & viderè quot sint Turcorum turmæ, & vbi sint, aut certè quid agant. Exierunt illi, coeperuntq; subtiliter inquirere, vbi essent acies Turcorum reconditæ. Viderunt namque Turcos innumerabiles segregatos venire ex parte fluminis diuisos per duas acies, maxima verò virtus illorum veniebat retro.*

Reuerſi ſunt namque celeriter ſpeculatores, dicentes: *Ecce, ecce, veniunt. Igitur eſto-
re omnes parati, quia iam prope nos ſunt.* Dixitque vir ſapiens Boamundus aliis: *Seniores
& inuictiſſimi milites, ordinate ad inuicem bellum.* Reſponderuntque illi: *Tu ſapiens &
prudens, tu magnus & magnificus, tu fortis & victor, tu bellorum arbiter & certaminum index,
hoc totum fac; hoc totum ſuper te ſit. Omne bonum quod tibi videtur nobis & tibi, operare, & fac.*
Tunc Boamundus iuſſit, vt principum quiſque per ſe dirigeret aciem ſuam ordi-
natim. Feceruntq; ita, & ordinatæ ſunt ſex acies. Quinq; verò ex eis, ierunt adu-
natim inuadere illos. Boamundus itaque paulatim gradiebatur retro, cum ſua acie.
Iunctis igitur proſperè noſtris, vnus cominus percutiebat alium. Clamor verò
reſonabat ad cœlum. Omnes præliabantur in ſimul. Imbres telorum obnubi-
labant aërem. Poſtquam venit maxima virtus illorum, quæ erat retrò, acriter in-
uaſit noſtros, ita vt noſtri paululum iam cederent retrò. Quod vt vidit vir do-
ctiſſimus Boamundus, ingemuit. Tunc præcepit ſuo Conſtabili ſcilicet *Roberto*
filio *Girardi*, dicens: *Vade quàm citius potes, vt vir fortis, & recordare prudentium antiquo-
rumq; noſtrorum fortium parentum, & eſto acer in adiutorium Dei ſanctique Sepulcri. Et
reuera ſcias, quia hoc bellum carnale non eſt, ſed ſpirituale. Eſto igitur fortiſſimus athleta CHRIS-
TI. Vade in pace: dominus ſit tecum vbique.* Fuit itaq; ille vndiq; ligno crucis munitus,
qualiter leo perpeſſus famem per tres aut quatuor dies, qui exiens à ſuis cauer-
nis, rugiens & ſitiens ſanguinem pecudum: ſic improuidè ruit ille inter agmina
gregum, dilanians oues, fugientes huc & illuc: ita agebat iſte inter agmina *Turco-
rum*. Tam vehementer inſtabat illis, vt linguæ honorabilis vexilli volitarent ſu-
per *Turcorum* capita. Videntes autem aliæ acies; quod vexillum Boamundi tam
honestè eſſet ante alios delatum, ilico redierunt retrorſum; noſtriq; vnanimiter
inuaderunt *Turcos*, qui omnes ſtupefacti, arripuerunt fugam. Noſtri itaque per-
ſecuti ſunt illos, & detruncauerunt; vſque ad *portem Farreum*. Reuerſi ſunt autem
Turci feſtinanter in caſtrum ſuum, acceperuntque omnia quæ ibi reperire potue-
runt, totumque caſtrum ſpoliauerunt, miſeruntque ignem, & fugerunt. *Hermewii*
& *Suriani* ſcientes *Turcos* omnino perdidiffe bellum, exierunt, & excubauerunt
per arta loca, & occiderunt, & apprehenderunt multos ex eis. Superati ſunt itaque,
Deo annuente, in illo die inimici noſtri. Satis verò recuperati ſunt noſtri de equis,
& de aliis multis quæ erant illis valde neceſſaria. Et centum capita mortuorum
derulerunt ante portam ciuitatis, vbi legati *Ammirati Babylonia* caſtra metati fu-
erant, qui mittebantur Senioribus. Illi, qui remanſerant in tentoriis tota die præ-
liati ſunt cum illis, qui erant in ciuitate, ante tres portas ciuitatis. Factum eſt
hoc bellum in die Martis ante caput ieiunii quinto Idus Februarii, fauente Domi-
no noſtro IESU CHRISTO qui cum Patre & Spiritu S. viuit & regnat Deus per
immortalia ſecula ſeculorum. Amen. Reuerſi ſunt noſtri, agente Deo, trium- XVII.
phantes, & gaudentes de triumpho, quem in die illo habuerunt deuictis inimicis,
qui ſunt per omnia ſuperati, ſemper fugientes, huc & illuc vagantes & errantes,
alii in *Corrozanam*, alii verò in *Saracenorum* introierunt terram. Videntes autem
noſtri maiores, quòd malè tractarent & conſtringerèt nos inimici noſtri, qui erant
in ciuitate, die ac nocte inuigilantes & inſidiantes qua parte nos lædere poſſent,
congregati in vnum dixerunt. *Priusquam perdamus gentem noſtram, faciamus caſtrum
ad Machumariam, qua eſt ante urbis portam, vbi pons eſt: ibiq; forſitan noſtros poterimus con-
ſtringere inimicos.* Conſenſerunt omnes, & laudauerunt quod bonum eſſet ad faci-
endum. Comes de S. *Agidio* primus dixit: *Eſtote mihi in adiutorium ad faciendum ca-
ſtrum, & ego muniam & ſeruabo.* Reſpondit Boamundus: *Si vos vultis, & alii ſeniores lau-
dant, ibo vobiscum ad portam S. Simeonis, diligenter conducere illos, qui illic ſunt homines, ve
peragant hoc opus; alii qui ſunt remanſuri vnuntant ſe vndique ad defendendum, ſi forſè inimici
noſtri & Dei exierint de ciuitate, & in illo loco ſint omnes congregati in vnum licet vbi nos de-
monſtraremus.* Factumq; eſt ita. Comes igitur & Boamundus perrexerunt ad S. Simeon-
nis portum. Nos verò qui remanſimus, congregati in vnum, caſtrum incipieba-
mus, dum *Turci* præparauerunt ſe ilico, & exierunt extra ciuitatem obuiam no-
bis ad proelium. Sic itaque irruerunt ſuper nos, & miſerunt noſtros in fugam, oc-
cideruntq; plures ex noſtris: vnde triftes valde fuimus. Craſtina autem die, viden-
tes *Turci* quod maiores noſtri deeſſent, & quod præterita die iuiſſent ad portam,
præparauerunt ſe, & ierunt obuiam illis venientibus è portu. Tunc videntes Co-
mitem & Boamundum venientes, & conducentes illam gentem, mox cœperunt ſtri-
dere & garrire, ac clamare vehementiſſimo clamore, circumcingendo vndiq; no-
ſtros,

stros, iaculando, sagittando, vulnerando, & crudeliter detruncando. Nam tam acriter inuaserunt nostros, vt illi inirent fugam per proximam montaneam: & vbi via eundi patebat, qui potuit celeri se gressu expedire, euasit viuus; qui verò fugere nequiuit, mortem suscepit. Fueruntq; in illa die martyrizati ex nostris militibus seu peditibus plusquam mille, qui in cœlum lætantes ascendebant, atque candidati ferentes stolam recepti martyrii, glorificantes & magnificantes Dominum DEVM nostrum trinum & vnum, in quo feliciter triumphabant, & dicebant concordabili voce: *Quare non defendis sanguinem nostrum, qui hodie pro tuo nomine effusus est?* Itaque *Boamundus* viam quam tenuerant, non tenuit; sed celerius cum paucis militibus ad nos venit, qui eramus in vnum congregati. Tunc nos accensi occisione nostrorum, CHRISTI nomine inuocato, & S. Sepulcri confidentes itinere, iuncti simul peruenimus contra eos ad bellum; eosque inuasimus vno corde & animo. Stabant verò inimici DEI & nostri vndiq; iam stupefacti & vehementer perterriti, putantes nostros se deuincere & occidere, sicut fecerant gentem Comitum & Boamundi. Sed DEVS Omnipotens hoc illis non permisit. Milites igitur veri Dei, vndiq; signo crucis armati, irruerunt acriter super illos & fortiter inuaserunt: illi autem celeriter fugerunt per medium angusti pontis ad illorum introitum. Illi qui viui nequiuerunt transire pontem, præ nimia multitudine gentium & cabalorum, ibi receperunt sempiternum interitum, & reddiderunt infelices animas Diabolo & sathanæ ministris. Nos itaque illos superauimus, impellentes in flumen, & deiicientes. Vnda verò rapidi fluminis vndique videbatur fluere rubea Turcorum sanguine. Et si fortè aliquis eorum voluisset reptare super pontis columnas, aut natando ad terram moliretur exire, vulneratus est à nostris, vndiq; stantibus super fluminis ripam. Rumor quoq; & clamor nostrorum & illorum resonabat ad cœlum. Pluuiæ telorum & sagittarum tegebant polum, & claritatem diei: altæ voces intus & extra: Mulieres Christianæ vrbs veniebant ad muri fenestras, spectantes misera fata Turcorum, & occultè plaudebant manibus, sicut mos erat illarum. *Hermenii & Suriani*, iussu Maiorum Turcorum, inuiti seu spontanei, sagittas iaciebant foris ad nos. Mortui sunt, etiam in anima & corpore, duodecim Ammiralii de Turcorum agmine, in prælio illo: & alii prudentissimorum & fortiorum militum, qui melius ciuitatem pugnando defendebant, numerus quorum fuit mille & quingenti. Alii qui remanserant viui, iam amplius nõ audebant clamitare vel garrere, in die siue in nocte, sicut ante solebant. Omnes itaq; nos & illos, solummodo separauit nox, noxque diuisit vtrosque in præliando, iaculando, spiculando, sagittando. Sic superati sunt inimici nostri, virtute DEI & S. Sepulcri; & vltèrius non valuerunt talem virtutem habere, neq; in voce, neq; in opere sicuti prius. Nos itaq; valde fuimus refecti in illa die de illorum equis, & de aliis multis rebus, quæ satis erant nobis necessaria. Crastinà verò die summi diluculo exierunt alii *Turci* de ciuitate & collegerunt omnia cadauera ferentia Turcorum mortuorum, quæ reperitè potuerunt super ripam fluminis, exceptis illis quæ in alueo latebant eiusdem fluminis; & sepelierunt ad *Machumariam*, quæ est vltra pontem, ante portam vrbs: simulq; illis cõsepelierunt pallia, bizanteos aureos, arcus, sagittas & alia plurima instrumenta, quæ nominare nequimus. Audientes itaque nostri quod humassent mortuos suos *Turci*, omnes sese præparauerunt, & venerunt festinantes ad diabolicum atrium & iusserunt desepeliri, & frangi tumbas eorum, & trahi eos extra sepulcra. Et eiecerunt omnia cadauera eorum in quandam foueam, & deportauerunt cæsa capita ad tentoria nostra, quatinus perfectè sciretur eorum numerus; excepto quod onerauerat quatuor equos qui fuerunt ad mare nuntiis *Amiralii* de *Babylone* delata. Quod videntes *Turci* doluerunt nimis, fueruntq; tristes vsque ad necem. Nam cotidie dolentes, nihil aliud agebant nisi flere & vlulare. Tertià verò die cœpimus simul iuncti, cum gaudio magno, ædificare castrum supra dictum; de lapidibus scilicet, quos abstraximus de tumulis Turcorum. Peraçto itaque castro mox cœpimus ex omni parte coangustare inimicos nostros, quorum superbia ad nihilum iam erat redacta. Nos autem securè ambulabamus huc & illuc, ad portam & ad montaneas, laudantes & glorificantes Dominum DEVM nostrum, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen. Iam iam omnes semitæ penè prohibitæ & incisæ vndiq; erant *Turcis*; nisi ex illa parte fluminis, vbi erat castrum & quoddam monasterium. Quod castrum, si fuisset à nobis perfectè munitum, iam nullus eorum auderet extra ciuitatis portam exire. Conciliauerunt se denique nostri & vnâ voce concorditer

dixerunt: *Eligamus unum ex nobis, qui robuste teneat illud castrum, & nostris inimicis protul-
beat montaneas, & plana, & introitum urbis ac exitum.* Plures verò ex illis prohibentes se
illud hospitari, nisi fortè fuissent multi in vnum. Tancredus igitur primus protulit
se ante alios, dicens: *Si scirem quid proficui mihi attigerit, ego sedule cū meis solummodo homi-
nibus corroborarem castrum: & viam per quam inimici nostri solent frequentius sauire, viriliter de-
uetabo illis.* Qui continuo sponponderunt ei quater centum marcas argenti. Non ad-
quieuit Tancredus, quamquam solus erat, tamen perrexit cum suis honestissimis
militibus ac seruientibus, & extemplo abstulit vndiq; viam & semitam *Turcis*; ita vt
nulli auderent ex eis, iam timore eius perterriti, extra vrbs portam exire, neq; pro-
pter herbam, neque propter ligna, neq; propter vlla necessaria. Remansit verò ibi
Tancredus cum suis, cœpitq; vehementer vbiq; coangustare ciuitatem. Ipsa quoq;
die, veniebat maxima pars *Hermeniorum & Suriunorum* securè de montaneis, qui fere-
bant alimenta *Turcis* in adiutorium ciuitatis. Quibus aduenit obuiam Tancredus,
& apprehēdit eos & omnia quæ deferebant, videlicet frumentum, vinum, hordeū,
oleum, & alia huiusmodi. Sic itaque robustè & prosperè deducebat se Tancredus,
iamq; habebat prohibitas & incitas omnes semitas *Turcis*, donec *Antiochia* esset ca-
pta. Omnia quæ egimus antequam vrbs esset capta, nequeo enarrare; quia nemo
est in his partibus siue clericus siue laicus, qui omnino possit vel scribere vel narrare
xx. sicut res gesta est: Tamen aliquantulum dicam. Erat quidam Amiratus de gene-
re *Turcorum* cui nomen *Pirus*, qui maximam amicitiam receperat cū Boamundo.
Hunc sæpè Boamundus pullabat nuntiis ad inuicem missis, quo cum infra ciuitatem
amicissimè reciperet, eiq; Christianitatem liberius promittebat, & eum se diuitem
facturum cum multo honore mandabat. Consensit ille dictis & promissionibus di-
cens: *Tres turres custodio, eiq; libenter ipsas promitto, & quacumq; hora voluerit, in eas cum recol-
ligam.* Erat itaq; Boamundus iam securus de introitu ciuitatis; & gauisus serenâque
mente, placido vultu venit ad omnes Seniores, eisq; iocunda verba intulit, dicens:
*Viri prudentissimi milites, videte quomodo nos omnes in nimia paupertate & miseria sumus, ma-
iores siue minores: & ignoramus penitus qua parte melius succedat nobis. Igitur si vobis bonum &
honestum videtur, eligat se ante alios vnus ex nobis, vt si aliquo modo, vel ingenio ciuitatem acqui-
rere, vel ingeniare potuerit, per se vel per alios, concordæ voce ei urbem dono concedamus. Qui
omninò prohibuerunt & denegarunt, dicentes: Nemini dimittetur hac ciuitas, sed o-
mnes aequaliter habebimus illam: sicut aequalem habuimus laborem, sic inde aequalem habeamus ho-
norem.* itaque Boamundus auditis his verbis, paulominus subridens, protinus recef-
sit. Non multò post audiuius nuncios, de exercitu hostium nostrorum, *Turcorū,*
Publicanorum, Angulanorū, Azinitarum & aliarum plurimarum nationum genti-
lium: quas numerare neq; nominare nescio. Statimq; adunauerunt se omnes Ma-
iores nostri simul, tenueruntq; concilium dicentes: *Quoniam si Boamundus potuerit
adquirere ciuitatem, aut per se aut per alios, nos vnâ libenti corde vtròq; donamus, eotemore vt si
Imperator venerit nobis in adiutorium, & omnem conuentionem sicut promisit nobis & iurauit
attendere voluerit, nos ei eam iure reddemus. Sin autem, Boamundus eam in suam habeat potesta-
tem.* Mox itaque Boamundus cœpit humiliter amicum suum quotidianâ deprecari
petitione, promittendo humillima, maxima, & dulcia, in hunc modum: *Ecce verè
tempus modo habemus idoneum, in quo possumus operari quicquid boni volumus: ergo adiuuet me
nunc amicus meus Pirrus. Qui satis gauisus de nuntio, ait se illum adiuuare omnino
sicut agere deberet. Noctè itaq; veniente proximâ, misit cautè filium suum, pignus
Boamundo, vt securior fieret de introitu vrbs. Misit quoque ei verba in hunc mo-
dum: *Vt in crastinum omnem Francorum gentem præconiare atque summouere faciat, quod in Sa-
racenorum terram depradare vadat dissimulans: ac deinde celeriter reuertatur per dextram mon-
taneam: ego verò, ait, ero intentione erectâ præsolans illa agmina, eaq; recipiam in turres quas in
mea habeo potestate ac custodia.* Dein Boamundus iussit celeriter ad se vocari quendam
seruientem suum, videlicet *Malam coronam*; eiq; præcepit, vt quasi præco commo-
neret Francorum maximam gentem, quatinus fideliter præpararet se in Saraceno-
rum itura terram. Factumq; est ita. Credidit itaque Boamundus hoc consilium Du-
ci *Godefrido & Flandrensi Comiti.* Comiti quoque de *S. Egidio* atque *Podiensis Episcopo*,
dicens: *Quia DEI fauente gratiâ, hac noctè tradetur nobis Antiochia.* Ordinata sunt deni-
que hæc omnia; milites tenuerunt plana, & pedites montaneam. Totâ noctè equi-
tauerunt & ambulauerunt vsque propè auroram, ac deinceps ceperunt appropin-
quare ad turres quas ille vigil custodiebat. Confestim ascendit Boamundus; & præ-
cepit omnibus dicēs: *Ite securo animo, & felici concordiâ, & ascendite per scalas in Antiochiâ,**

quam statim habebimus, si DEO placet, in vestra custodia. Venerunt illi vsque ad scalam, quæ iam erat erecta & fortiter ligata ad ciuitatis merulas: & ascenderunt per illam homines ferè sexaginta ex nostris, ac diuisi sunt per turres, quas ille obseruabat. Videns hoc Pirrus quod tam pauci ascendissent ex nostris, cepit pauere, timens sibi & nostris, ne in manus Turcorum inciderent, dixit: *Micro Francos echome: hoc est: paucos Francos habemus. Vbi est acerrimus Boamundus? ubi est ille miles inuictus?* Interim descendit quidam seruiens Longobardus deorsum, & cucurrit quantociùs ad Boamundum, dicens: *Quid hic stas, vir prudens? Quam obrem huc venisti? Ecce nos iam tres turres habemus.* Motus est ille cum aliis, & omnes gaudentes peruenerunt ad scalam. Videntes itaque illi qui iam erant in turribus, cœperunt iocunda voce clamare, DEVS LE VOLT. Nos verò idem clamabamus. Nunc cœperunt ilico mirabiliter ascendere: ascenderunt tamen, & cucurrerunt festinanter in alias turres. Quos illic inueniebant, mortalem eis continuò dabant sententiam: fratrem quoq; Pirri occiderunt. Interea fortè rupta est scala, per quam noster erat ascensus: vnde inter nos orta est immensa angustia, & tristitia. Quanquam autem scala fuisset fracta, tamè quædam erat porta iuxta nos clausa in sinistra parte, quæ quibusdam manebat incognita; nox namque erat: sed tamen palpando & inquirendo inuenimus eam, omnesq; cucurrimus ad illam, & ipsâ fractâ intrauimus per eam. Tunc innumerabilis fragor mirabiliter resonabat per totam urbem. Non adqueuit Boamundus his, sed ilico imperauit honorabile vexillum deferri sursum, coram castello, in quodam monte: omnes verò pariter stridebant in ciuitate. Summo autè diluculo audientes illi, qui foris erant in tentoriis, vehementissimum rumorem strepere per ciuitatem, exierunt festinantes, & viderunt vexillū Boamundi sursum in monte: celeriq; cursu properantes, venerunt omnes, & per portas intrauerunt in urbem: & interfecerunt Turcos & Saracenos quos ibi reppererunt, extra illos qui fugerant sursum in castrum. Alii verò Turcorum per portas exierunt, & fugientes viui euaserunt. Cassianus verò dominus illorum, timens valdè gentem Francorum, dedit se omnino fugæ, cum aliis multis qui erant cum eo, & fugiendo peruenit in Tancredi terram non longè à ciuitate. Fatigati verò erant equi eorū, miseruntq; se in quoddam casale & mergi sunt in vnam domum. Cognouerunt ergo eum habitatores illius montanæ, scilicet Suriani & Hermeni, & confestim apprehenderunt eum, truncaueruntq; caput illius, & tulerunt ante Boamundi præsentiam; vt inde mererentur libertatem accipere. Balteum quoq; eius & vaginam, appræciauerunt sexaginta bizanteis. Hæc omnia gesta sunt tertia die intrante mense Iunio, quinta feria, tertia nonas Iunii. Omnes namq; plateæ ciuitatis iam vndiq; erant plenæ cadaueribus mortuorum, ita vt nemo posset sufferre ibi esse, præ nimis fœtoribus: nullus verò poterat ire per semitam ciuitatis, nisi super cadauera Turcorum. Curbaram autem, princeps militiæ Soldani Persiæ, dum adhuc esset Corrozanum, quotiens Cassianus Ammiralius Antiochiæ legationem ei misit, quò sibi succurreret in tempore opportuno, quoniam gens fortissima Francorum, eum impeditum grauer obsidebat in Antiochia; & si adiutorium ei impenderet, urbem Antiochenam illi traderet, aut eum maximo munere ditaret: cumq; iam habuisset maximum exercitum Turcorum, ex longo collectum tempore, & licentiam Christianos occidendi accepisset à Calipha illorum Apostolico, ilico incoauit iter longæ viæ Antiochiæ. Hierosolymitanus Ammiralius in adiutorium cum suo exercitu venit: Rex Damasci illuc venit cum maxima gente. Idem verò Curbaram congregauit innumeras gentes paganorum, videlicet Turcos, Arabes, Saracenos, Publicanos, Azimitas, Curtos, Perses, Agulanos & alias multas gentes innumerabiles. Et Agulani fuerunt numero tria millia, qui neq; lanceas, neque sagittas, neq; vlla arma timebant: quia omnes erant vndique cooperti ferro, & equi eorum; ipsiq; nolebant in bellum ferre arma nisi solummodo gladios. Isti omnes venerunt in obsidionem Antiochiæ, ad dispergendum Francorum collegium. Et cum appropinquassent vrbi, venit obuiam illis Sensadulus filius Cassiani Ammiralii Antiochiæ; & continuò cucurrit ad Curbaram, lacrymabiliter rogans eū dicens: *Inuictissime Princeps, te supplex precor, quatinus modo mihi succurras: quoniam Franci vndiq; obsident me in Antiocheno oppido, urbemq; in suo tenent imperio, nosq; alienare à regione Romaniae siue Cyria, adhuc autem & Corrozani, capiunt. Omnia patrauerunt que voluerunt; patrem occiderunt meum; nihil aliud superest, nisi vt me & te, & omnes alios ex genere nostro interficiat. Ego namque iam dudum tuum exspecto auxilium, vt mihi succurras in hoc periculo. Cui ait ille: Si vis vt ex toto corde in tuo sim proficuo, tibiq; fideliter in hoc succurram periculo; illud oppidum in*

meam trades manum: & tum videbis qualiter in tuo ero proficuo; idq; faciam custodire meos homines. Ait illi Sensadolus: Si potes omnes Francos occidere, mihiq; capita eorum tradere, tibi dabo oppidum; tibiq; faciam hominum & in tua fidelitate custodiam illud oppidum. Cui Curbaram: Non ita, inquit, erit, sed continuo in meam manum committe castrum. tamen volēs, nolensq; ei commisit castrum. Tertiã verò die postquam intrauimus ciuitatem, eorū præcursores ante urbem præcurrerūt: exercitus autem illorum, ante pontem Farreum castra metatus est: & expugnauerūt turrim, & occiderunt omnes quos illic inuenērunt, & nemo euasit uiuus nisi dominus illorum, quem inuenimus ligatum in vinculis ferreis, factò maiore bello. Crastinã verò die, moto exercitu Paganorum, appropinquauerunt vrbi, & castra metati sunt inter duo flumina: steteruntq; ibi per duos 10 dies. Recepto itaque castro, Curbaram conuocauit vnum Ammiralium ex suis, quē sciebat veracem, mitem, & pacificum, & ait illi: Volo ut intres in fidelitatem meam custodire hoc castrum, quoniam ex longissimo tempore scio te fidelissimum, ideoque precor te ut summã cautelã hoc serues oppidum: adhuc namq; quod scio te in opere prudentissimum, nullum magis veracē & fortissimum hinc modo reperire possum. Cui ait Ammiralius: Tibi unquam de tali nolle obedire officio: Sed priusquam me tuo arguas stimulo, hoc faciam illo tenore, ut si Franci eiecerint vos de mortali pralio, & vicerint, eis continuo tradam hoc castrum. Dixitq; illi Curbaram: Tam honestum & prudentem te cognosco, ut omne quicquid boni vis agere, ego consentiam. Reuersus est itaq; Curbaram ad iuum exercitum, & protinus Turci, deludentes Francorum collegium, derulerunt ante conspectum Curbaram, quendam vilissimum 20 ensẽ rubigine tectum, & deterrimum arcum ligneũ & lanceam nimis inutilem, quæ abstulerant nuper pauperibus peregrinis, dixeruntq;: Ecce arma, quæ attulerunt Franci obuiam nobis adpugnam. Tunc Curbara cœpit subridere palã, dicens omnibus, qui in illo aderant collegio: Hæc sunt arma bellica & nitida, quæ attulerunt Christiani super nos in Asiam, quibus putant nos & confidunt expellere ultra confinia Corrozanã, & dele- re nomina nostra ultra Amazonia flumina, qui propulerunt omnes parentes nostros à Romania & Antiochia vrbe regia, quæ est honorabile caput totius Syria. Mox conuocauit suum fidelem notarium, & ait: Scribe citò plures chartas, quæ in Corrozanã sint legenda, videlicet: Caliphæ nostro Apostolico, ac nostro regi domino Soldano, militi fortissimo, atq; omnibus prudentissimis Corrozanã militibus, salus & immensus honor. Satis sint læti & gaudi- 30 si iocundã concordia, & satisfaciant ventribus, imperent & fermocinent per vniuersam regionem illam, ut omnino dent sese ad petulantiam & luxuriam, multosq; filios patrare congaudeant, qui contra Christianos fortiter pugnare praeualeant, & libenter suscipiant hæc tria arma, quæ olim abstulimus à Francorum turmã, & discant modo quæ arma attulerit super nos gens Francigena, qualiter optima & perfectã sunt. Heu certate contra nostra arma, quæ bis aut ter, siue quater sunt colorata, aut purgata seu argentum aut aurum purissimum. Adhuc quoque sciant omnes, quoniam ego cunctos Francos intus in Antiochia conclusos habeo, & castrum mea libera teneo voluntate, illi verò deorsum sunt in ciuitate: habeo etiam omnes illos iam in mea manu, eosq; faciam aut capitalem subire sententiam, aut deduci in Corrozanã in captiuitatem nimiam eo quod minantur nos suis armis propulsare & expellere ab omnibus finibus nostris, aut eicere ultra superiorem Iudaam: seu 40 eiecerunt omnes parentes nostros à Romania siue Syria. A modo iuro vobis per Machomet & per omnia deorum nomina quoniam ante vestram non ero rediturus presentiam, donec regalem urbẽ Antiochiam, & omnem Suriam siue Romaniam atq; Bulgariam usq; in Apuliam adquisiero, meã forti dexterã, ad deorum honorem & vestrum, & omnium qui sunt ex genere Turcorum. Sic fecit finem dictis. Mater verò eiusdem Curbaram, quæ erat in Aleph ciuitate, statim venit ad eum, dixitq; illi lacrymabiliter. Fili, sunt ne vera, quæ audio? cui ait ille. Quæ? Et dixit illa: Audiui quia bellum vis committere cum Francorum gente. Ait ille: Hoc verum omnino scias. Dixit illa: Contestor te, fili, per omnium Deorum nomina & per tuam magnam bonitatem, ne bellum cum Francis committas: quoniam tu es miles inuictus: & nullam imprudentiam ex te, aut ex tuo exercitu unquam penitus audiui; & te è campo, ab aliquo victore fugientem quisquam minimè inuenit. Diffamata est tua militia ubiq;, omnesq; prudentes milites, audito tuo nomine, contremiscunt. Satis scimus, fili, quoniam tu es bellipotens, & fortis, & bellorum ingeniosus; nullaq; gens Christianorum vel Paganorũ ante tuum conspectum aliquam virtutem habere potuit: Sed fugiebant solummodo audito tuo nomine, sicut oues ante leonis furorem fugiunt. Ideoq; obsecro te, charissime fili, ut meis acquiescas consiliis, & ne unquam in tuo hæset animo, aut in tuo inueniatur consilio, ut bellum velis incipere cum Christianorum gente. Tunc Curbaram, materna audiens monita, feroci respondit fermone: Quid est hoc, mater, quod mihi refers? pro- 50 ro quod insanis, aut furis es plena. Enimverò mecum habeo plures Ammiralios, quã Christiani sint, siue maiores siue minores. Respondit ei mater sua: O dulcissime fili, Christiani nequeunt vobis- cum bel-

cum bellare: scio namq; quod non valent vobis pugnam inferre: sed DEVS eorum pro ipsis cotidie pugnat, eosq; diu noctuq; suâ protectione defendit, & vigilat super eos, sicut pastor vigilat super gregem suum; & non permittit eos ladi nec perturbari ab vlla gente: & quicumque volunt eis obsistere, idem eorum DEVS conturbat illos, sicut ait ipse per os Dauid Propheta: Dissipa gentes quæ bella volunt. Et alibi: Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt; & in regna, quæ nomen tuum non inuocauerunt. Antequam verò preparati sint ad incipiendum bellum, eorum DEVS optimus & bellipotens, simul cum Sanctis suis, omnes inimicos iam habet deuictos: quanto magis modò faciet circa vos qui eius estis inimici, & qui preparastis vos eis obsistere tota virtute? Hoc autem, karissime, in rei veritate scias, quoniam isti Christiani, filii CHRISTI vocati sunt; & prophetarum ore, filii adoptionis & promissionis, & secundum Apostolum, hæredes CHRISTI sunt, quibus CHRISTVS hereditates re promissas iam donauit. dicendo per Prophetas: A Solis ortu vique ad occasum erunt termini vestri, & nemo stabit contra vos. Et quis potest his dictis contradicere, vel obstar? Certè si hoc bellum cõtra illos inceperis, maximum tibi erit damnum ac dedecus & multos tuos fideles milites perdes, & vniuersa spolia, quæ apud te habes, amittes, & nimio pauore fugiendo euerteris. Tu autem: hoc bello non morieris modò, sed tamen in hoc anno: quoniam ipse DEVS, non statim vindicat offendentem se exercitã irã, sed quando vult punit eum manifesta vindictã, ideoq; timeo ne te inducat pænali tristitiã. Non morieris, inquam, modò, verumtamen perditurus es in presentiarum habitã. Curbaram deniq; valde dolens intimis visceribus, auditis maternis sermonibus, respondit. Mater karissima, quæ so te, quis dixit tibi ista de gente Christiana, quod DEVS eorum tantum eos amet, & quod ipse pugnandi virtutem in se retinet maximam, & quod illi Christiani vincent nos in Antiocheno pralio, & quod ipsi capturi sunt nostra spolia, nosq; persecuturi magnã victoriã, & quod in hoc anno moriturus sum morte subitaneã? Tunc respondit ei mater, dolens: Fili karissime, ecce sunt plusquam centum annorum tempora, de quibus inuentum est in nostra pagina & in gentilium voluminibus, quoniam gens Christiana foret super nos ventura, & nos ubique victura, ac super Paganos regnatura, & nostra gens illis ubique erit subdita. Sed ignoro, utrum modò, an in futuro sint hac ventura. Ego utique misera, sum te secuta ab Aleph vrbe pulcherrima, in qua speculari atque ingeniosè rimando respexi in cælorum astra & sagaciter scrutata sum planetas, & duodecim signa, siue sortes innumeras: in eis omnibus reperi, quoniam gens Christiana ubique nos est deuictura: ideoq; de te valdè timeo, nimis mæsta, ne ex te remaneam orbata. Dixit illi Curbaram: Mater karissima, dic mihi omnia quæ in corde meo sunt incredula. Quæ respondens, ait: Hoc, karissime, libenter faciam, si sciero ea quæ tibi sunt incognita. Cui ille dixit: Non sunt igitur Boamundus & Tancredus Francorum dii, & non eos liberant de inimicis suis, & quod ipsi manducant in vno quoque prandio duo millia vaccas & quatuor millia porcos? Respondit mater: Fili karissime, Boamundus & Tancredus mortales sunt, sicut alii omnes: sed DEVS eorum valdè diligit eos præ omnibus aliis, & virtutem praliandi dat eis præ cæteris. Nam DEVS illorum, Omnipotens est nomen eius, qui fecit cælum & terram, & fundauit maria & omnia quæ in eis sunt: cuius sedes in cælo est, parata in æternum, cuius potestas ubique est metuenda. Ait filius: Si ita est causa, cum eis praliari non desinam. Itaque audiens mater eius quòd nullo modo adqueiceret consiliis suis, necessitima recessit retrorsum in Aleph, deferens secum cuncta spolia quæ conducere potuit. Tertia verò die armauit se Curbaram & maxima pars Turcorum cum eo, veneruntq; ad ciuitatem ex illa parte in qua erat castrum. Nos autem putantes resistere posse illis, parauimus bellum contra eos. Sed tam magna fuit virtus illorum, quod nequiuimus illis resistere; sicq; coacti intrauimus ciuitatem: quibus fuit tam mirabiliter arata & angusta porta, vt illinc fuerint multi mortui oppressione aliorum. Interea alii pugnabant extra urbem, alii intus, in quinta feria, per totum diem vsque ad vesperam. Inter hæc Wilhelmus de Grentamenig, & Albricus frater eius, & Wido Trursellus, & Lambertus Pauper: isti omnes timore perterriti de hesterno bello, quod durauerat vsq; ad vesperã, nocte latenter demissi sunt per murũ, fugientes pedibus contra mare, ita vt neque in manibus neque in pedibus remaneret aliquid nisi solummodo ossa. Multiq; alii fugerunt cum illis, quos nescio. Venientes igitur ad naues, quæ erant ad portum S. Symeonis, dixerunt nautis: Quid hic, miseri, status? Omnes nostri mortui sunt, & nos mortem vix cuasimus, quia exercitus Turcorum undique obsident alios in vrbe. At illi audientes talia, stabant stupefacti; ac timore perterriti cucurrerunt ad naues & miserunt se in mare. Deinde superuenientes Turci, quos inuenerunt, occiderunt, & naues quæ in alueo fluminis remanserant, combusserunt igni, & apprehenderunt spolia eorum. Nos deniq; qui remansimus, nequiuimus sufferre pondus armorum illorum; fecimusq; murum inter nos & illos, quem custodiebamus diu nõ-

Et quæ. Interea tantâ oppressione fuimus oppressi, ut equos & asinos nostros mand-
 caremus. **XXIII.** Quodam verò die stantibus nostris Maioribus, sursum ante castellum,
 tristibus ac dolentibus, venit quidam Sacerdos ad eos, & dixit: *Seniores, si vobis pla-*
cet, audite rem quandam, quam in visione vidi. Cum nocte vna iacerem in Ecclesia S. Mariae ma-
tris Domini nostri IESV CHRISTI, apparuit mihi Saluator mundi cum sua genitrice, & B. Pe-
tro Apostolorum Principe, stetitq; ante me & dixit mihi: Agnosce me? Cui respondi: Non;
His dictis, ecce apparuit integra crux in capite eius. Iterum ergo interrogauit me Dominus, dicens:
Agnosce me? Cui dixi: Te alio modo non agnosco, nisi quia crucem in capite tui
cerno, sicut Saluatoris nostri: qui dixit: Ego sum. Statim cecidi ad pedes eius, rogans hu-
militer ut subueniret nobis in oppressione illa qua super nos erat. Respondit Dominus: Bene adiu-
 ui vos, & à modò adiuuabo. Ego permitti vos habere *Niceam* ciuitatem, & omnia
 deuincere bella, & conduxì vos huc vsq;, & condolui vestræ miseriam, quam passi fui-
 stis in obsidione *Antiochia*. Ecce in auxilio oportuno misi vos sanos & incolumes
 in ciuitatem: & ecce, multam prauam dilectionem operantes cum Christianis,
 & prauis Paganis mulieribus; vnde immensus fœtor ascendit in cœlum. *Tunc abna*
Virgo, & B. Petrus ceciderunt ad pedes eius, rogantes eum & deprecantes, ut suum in hac tribula-
tione adiuuaret populum. Dixitq; B. Petrus: Domine, per tot tempora tenuit paganorum
 gens domum meam, in qua multa & ineffabilia mala fecerunt. Modò verò expulsis
 inimicis inde, Domine, lætantur Angeli in cœlis. *Dixitq; mihi Dominus: Vade ergo,*
 & dic populo meo, ut reuertatur ad me, & ego reuertar ad illum; & infra quinque dies
 mittam ei magnū adiutorium, & cotidie decantet responsum: *Congregati sunt, to-*
tum cum versu. Seniores, si hoc non creditis esse verum, sinite modò me in hanc scandere turrim,
mittamq; me deorsum: si verò fuero incolumis, credatis hoc esse verum; Sin autem ullam lesionem
fuero passus, decollate me, aut in igne proiicite me. Tunc Podientis Episcopus, iussit ut adfe-
 rentur Euangelia & crux, quatinus iurat: et ille hoc esse verū. Confiliati sunt omnes
 Maiores nostri in illa hora, ut iurarent sacramentum, quod *illorum nullus fugeret, neque*
pro morte, neque pro vita, quamdiu viui essent. Primus dicitur iurasse *Boamundus*, Deinde
Comes S. A. gidii, & Robertus Nortmannus, ac Dux Godefridus, & Comes Flandrensis: Tan-
credus verò iurauit ac promisit tali modo, quia quamdiu secum quadraginta milites habe-
ret, non solum ex illo bello, sed etiam ab Hierosolymitano itinere non esset recessurus. Nimis autem
XXV. exultauit Christiana cōgregatio, hoc audiens sacramentum. Erat autem quidā
 peregrinus de nostro exercitu, cui nomen *Petrus*, cui antequā ciuitatem intraremus
 apparuit *S. Andreas* Apostolus, dicens: *Quid agis bone vir? Cui ille respondit: Tu quis es?*
 Dixit ei Apostolus: *Ego sum Andreas Apostolus. Agnosce fili, quia dum villam intraueris,*
vadens ad Ecclesiam B. Petri, ibi inuenies lanceam Saluatoris nostri IESV CHRISTI, ex qua in
crucis, pendens patibulo vulneratus est. hæc omnia dicens Apostolus continuo recessit.
 Ipse autem timens reuelare consilium Apostoli, noluit indicare nostris peregrinis.
 Estimabat autem se visum videre, Et dixit ad eum: *Domine, quis hoc crediderit?* In illa
 verò hora accepit eum *S. Andreas*, & portauit eum vsq; ad locum vbi lancea erat te-
 condita in terra. Iterum cū essemus ita ut superius diximus, venit *S. Andreas* rursus
 dicens ei: *Quare non abstulisti lanceam de terra, ut ego tibi precepi? Scias reuera, quia quicumq;*
lanceam hanc portauerit in bello, nunquam ab hoste superabitur. Petrus verò continuo reue-
 lauit mysteriū Apostoli, hominibus nostris. Populus autem nō credebat, sed prohibe-
 bat, dicens: *Quomodo possumus hoc credere? Omnino enim erāt pauentes & protinus*
 mori putabant. Accessit itaq; ille & iurauit hoc totū veracissimum esse; quoniā ei *S.*
Andreas bis in visione apparuerat, eiq; dixerat: *Surge, vade, & dic populo DEI, ne timeat,*
sed firmiter toto corde credat in unum verum DEVM, eruntq; ubiq; victuri; & infra quinque
dies mandabit eis Dominus talem rem, vnde læti & gauisi manebunt: & si certare voluerint, mox
ut exierint unanimiter ad bellum, omnes inimici eorum vincētur, & nemo stabit contra illos. Au-
 dientes itaq; quod inimici eorū ab eis omninō essent vincendi, protinus cœperunt
 sese vinificare, & confortabant se ad inuicem dicentes: *Expergiscimini. & estote ubique*
fortes & prudentes, quoniam in proximo erit nobis DEVS in adiutorium; & erit maximum re-
XXVI. fugium populo suo, quem respicit in mare manentem. Turci deniq; qui erant seorsum in
 castello, vniq; tam mirabiliter coangustabant nos, ut quadam die incluserint tres
 milites ex nostris in turrim, quæ erat ante eorū castellum. Exierant namq; gentiles
 & irruerant super illos tam acriter, ut nequirent sufferre pondus eorum. Duo ex mi-
 litibus exierunt de turri vulnerati; & tertius per totam diem viriliter defendebat se
 de Turcorū inuasionem, tam prudēter, ut in ipsa die duos Turcos strauerit super adi-
 tum muri cæsis hastis. Nam tres hæc detuncatæ sunt in illa die in manibus suis. Illi
 verò

Verò acceperunt capitalem sententiam. Erat nomen illi *Hugo Celi Forcenex*, de exercitu *Gosfredi de Monte Scaioso*. Videns autem vir venerabilis *Boamundus*, quia nullatenus posset conducere gentes sursum in castellum ad bellum: nam qui erant inclusi in domibus, timebant alii fame, alii timore Turcorum: iratus est valdè, iussitque confestim mitti ignem per urbem, in illa parte in qua erat *Cassiani palatium*. Quod videntes illi qui erant in ciuitate, dereliquerunt domos, & omnia quæ habebant, fugiebantque; alii in castellum, alii ad portam Comitum S. *Ægidii*, alii ad portam Ducis *Godefridi*, vnusquisque ad suam gentem. Tunc nimia tempestas venti subito surrexit, ita vt nemo posset se regere rectum. *Boamundus* itaque vir sapiens contristatus est valdè, timens pro aliisque Ecclesiis. Hæc ira durauit ab hora tertia vsque in mediam noctem, fueruntque crematæ ferè duo millia Ecclesiarum & domorum. Veniente autem mediâ nocte, statim omnis feritas ignis cecidit. Itaque *Turci* habitantes in castello, intra urbem bellabant nobiscum diu noctuque, & nihil aliud disseparabat nos nisi arma. Videtes hoc nostri, quod non possent diu hæc pati, quoniam qui habebat panem non licebat ei manducare, & qui habebat, non licebat bibere, fecerunt murum inter nos & ipsos petrà & calce; & ædificauerunt castellum, & machinas, vt securi essent. Pars autem Turcorum remansit in castello agendo nobiscum bellum, alia verò pars hospitata erat propè castellum in vna valle. Nocte quippe superueniente, ignis de cælo apparuit ab Occidente veniens, & appropinquans cecidit intra Turcorum exercitus: vnde mirati sunt & nostri & *Turci*. Mane autem facto, tremefacti *Turci* fugerunt omnes pariter, pro ignis timore, ante domini *Boamundi* portam: illicque hospitati sunt. Pars verò quæ erat in castello, agebat bellum, cum nostris die nocteque, sagittando, vulnerando, occidendo. Alia autem pars vndique obsedit ciuitatem, ita vt nullus nostrorum ciuitatem audeat exire aut intrare, nisi nocte & occultè. Ita verò eramus obsessi & oppressi ab illis paganis inimicis DEI & sanctæ Trinitatis, quorum numerus fuit innumerabilis; Istique prophani & inimici DEI ita tenebāt nos inclusos in vrbe *Antiochiæ*, vt multi mortui fuerint fame: quoniam paruus panis vendebatur vno *bizantio*: de vino non loquar. Equinas namque carnes aut asininas manducabant & vendebant: Vendebant quoque gallinam quindecim solidis; ouum duobus solidis; vnam nucem, vno denario: omnia enim valdè erant cara: Folia fici, vitis, & cardui, omniumque arborum coquebant & manducabant: tantam famem immensam habebāt. Alii coria caballorum & camelorum & asinorum atque bouum seu bufalorum sicca decoquebant, & manducabant. Istas & multas anxietates ac angustias, quas nominare nequeo, passi sumus pro CHRISTI nomine & S. Sepulcri via deliberanda. Tales quoque tribulationes & fames ac timores passi sumus per viginti sex dies. Imprudens itaque *Stephanus Carotenensis Comes*, quem omnes nostri Maiores elegerant vt esset ductor nostrorum, maxima se finxit deprimi infirmitate, priusquam *Antiochia* esset capta: turpiterque recessit in aliud castrum, quod vocatur *Alexandreta*. Nos itaque cotidie præstolabamur eum, quatinus subueniret nobis in adiutorio qui eramus inclusi in vrbe, salutifero carere auxilio. At ille postquam audiuit gentem Turcorum circumcingentem & obsidentem nos, latenter ascendit super proximam montaneam, quæ stabat propè *Antiochiam*, viditque innumerabilia rectoria, vehementerque captus timore recessit, fugiitque festinanter cum suo exercitu. Veniens autem in suum castrum, exspoliavit illud, & ceteri cursu retrovertitur. Postquam verò venit ob viam Imperatori ad *Philomenam*, seorsum vocauit eum secreto dicens: *Scias reuera quoniam capta est Antiochia, & castrum minime captum est, nostrique omnes graui obsessione obsessi sunt, & vt puto à Turcis modo interfecti sunt. Reuertere ergo retro quam citius potes, ne & ipsi inueniant te, & hanc gentem quam tecum ducis.* Tunc Imperator timore perterritus clam vocauit *Widonem* fratrem *Boamundi*, & quosdam alios, & ait illis: *Seniores, quid faciemus? Ecce omnes nostri districta obsessione impediti sunt, & forsitan in hac hora à Turcorum manibus omnes mortui sunt; aut in captiuitatem ducti, sicut iste infelix Comes, turpiter fugiens, narrat. Si vultis reuertamur retro, ceteri cursu, ne & nos moriamur repetinam morte, quemadmodum & illi mortui sunt.* Cum *Wido* miles honestissimus talia audiret fallacia, cum omnibus statim cepit plorare, atque vehementissimo vlulatu plangere, vnâque voce omnes dicebant: *ODEVS verus, trinus & vnus, quam ob rem hæc fieri permisisti? Cur populum sequentem te in manibus inimicorum incidere permisisti? & via mortui iteris tuis, sepulcri liberare volentes tam citò demisisti? Certè, si verum est hoc verbum quod ab istis nequissimis audiuimus, nos & alii Christiani derelinquemus te; nec te amplius rememorabimur, & vnus ex nobis non audebit ulterius inuocare nomen tuum.* Et fuit hic sermo

mœstissimus in tota militia, ita vt nullus illorum siue Episcopus siue Abbas, seu Clericus, seu laicus, auderet inuocare CHRISTI nomen, per plures dies. Nemo namq; poterat consolari *Widonem* plorantem, & ferientem se manibus, suosq; frangentem digitos, & dicentem: *Heu mihi, domine mi Boamunde; honor & decus totius mundi, quæ omnis mundus timebat & amabat: heu mihi tristis, non merui dolens tuam videre honestissimam speciem, qui nullam rem magis videre desiderabam. Quis mihi det vt ego moriar pro te, dulcissime amice & domine? Cur ego ex utero matris meæ exiens, non statim mortuus fui? Cur ad hanc lugubrem diem perueni? Cur non demersus fui in mare? Cur non ex equo cecidi fracto collo, vt recepisssem repentinum interitum? Vtinam tecum recepisssem felix mart;rium, vt cernerem te gloriosissimum recepisse finem.* Cumq; omnes cucurrissent ad eum, quatinus consolarentur eum, 10 vt iam finem daret planctui, in se reuersus, ait: *Forssitan creditis huic Semicano imprudenti militi? Vnquam verè non audiui loqui de militia aliqua, quam idem fecisset. Sed turpiter & inhonestè recedit, sicut nequissimus & infelix: & quicquid miser nuntiat, sciat is falsum esse.* Interea iussit Imperator suis hominibus, dicens: *Ite & conducite omnes homines istius terræ in Bulgariam, & explore, & deuastate vniuersa loca, vt cum venerint Turci nihil possint hic reperire.*

Voluissent, noluisse nostri, reuersi sunt retrorsum, dolentes amarissimè vsque ad mortem: fueruntq; mortui multi ex peregrinis languentes, nec valentes fortiter militiam sequi, remanebantq; morientes in via; Omnes verò alii, reuersi sunt Constantinopolim. Nos igitur auditis sermonibus illius, qui nobis CHRISTI reuelationem retulit per verba Apostoli, statim festinantes peruenimus ad locum in S. 20 Petri Ecclesia, quem ille demonstraauerat. Et foderunt ibi tredecim homines à mane vsq; ad vesperam: sicq; homo ille inuenit lanceam, sicut indicauerat: Et acceperunt illam cum magno gaudio & timore; fuitq; orta immensa laetitia in tota vrbē, Ab illa hora accepimus inter nos consilium belli. Porro statuerunt omnes Maiores nostri consilium, quatinus nuncium mitterent ad inimicos CHRISTI Turcos, qui per aliquem interpretem interrogaret eos securo eloquio, dicens: *quamobrem superbissimè in Christianorum introissent terram, & cur castra metati sint, & quare CHRISTI seruos occidant, & conquassent.* Cumq; iam finis esset dictis, inuenerunt quosdam viros, *Petrum* scilicet heremitam & *Herluinum*, illisq; dixerunt hæc omnia: *Ite ad execratum Turcorum exercitum, & diligenter narrate eis hæc omnia, interrogantes eos: cur audeat & superbissimè in-* 30 *troierint terram Christianorum & nostram.* His dictis, recesserunt nuntii, veneruntq; ad prophanium collegium, dicentes omnia missa verba *Curbarum*, & aliis, ita: *Satis multumq; mirantur nostri Maiores, & Seniores, quamobrem temerè ac superbissimè in Christianorum introistis terram, & illorum. Putamus forssitan & credimus, quia huc ideo venistis, quoniam per omnia vultis effici Christiani: aut propterea igitur huc venistis? vt per omnia Christianos afficiatis. Rogant vos igitur omnes pariter nostri Maiores, vt velociter recedatis à terra DEI, & Christianorum, quam B. Petrus Apostolus iam dudum predicando ad CHRISTI culturam conuertit. At illi permittunt adhuc vobiscum deduci omnia vestra: scilicet equos, & mulos, asinos & camelos, oues & boues, & omnia alia ornamenta permittunt vobiscum, quocunq; volueritis ferre.* Tunc *Curbarum* princeps militiæ Soldani *Perfidis*, cum omnibus aliis, pleni- 40 perbia, feroci respondere sermone: *DEVM vestrum & vestram Christianitatem nec optamus, nec volumus, vosq; cum illis omnino respicimus. Huc vsque iam venimus, eo quod valde miramur quamobrem Seniores ac Maiores, quos memoratis, cur terram quam abstulimus effeminaris gentibus, illi vocant esse suam. Vultis namq; scire, quid vobis dicimus? Reuertimini ergo quantocius, & dicite vestris Senioribus, quia si per omnia cupiunt effici Turci & DEVM vestrum, quæ vos inclini colitis, abnegare volunt, & leges vestras spernere, nos illis hanc, & satis plus dabimus de terra, & ciuitates & castella: adhuc autem quod nemo vestrorum remanebit pedes, sederunt omnes milites, sicut & nos sumus: & habebimus semper eos in summa amicitia. Sin autem, sciant se per omnia capitatem subire sententiam, aut deducti in vinculis Corrozanam in captiuitate perpetua seruiens nobis, nostrisq; infantibus per sempiterna tempora.* Nuntii verò nostri velociter 50 reuersi sunt retrorsum, referentes omnia quæ respondisset eis gens crudelissima. Fertur *Herluinus* vtramque scisse linguam, fuitq; interpres *Petro Heremita*. Interea exercitus noster in vtraque tremefactus parte, ignorabat quid faceret. Ex vna enim parte coangustabat eos cruciabilis fames, in alia constringebat timor Tur-

XXIX.

corum. Tandem triduanis expletis ieiuniis, & processionibus celebratis ab vna Ecclesia in aliam, de peccatis suis confessi sunt & absoluti; fideliterq; corpori & sanguini CHRISTI communicauerunt; datisq; elemosynis fecerunt celebrari Missas. Deinde stabilitæ sunt sex acies ex eis, intra ciuitatem. In prima verò acie, in primo videlicet capite, fuit *Hugo Magnus* cum Francigenis & Flandrensi Comite:

Comite: in secunda, *Dux Godefridus* cū suo exercitu: In tertia verò fuit *Robertus Nortmannus*, cum suis militibus: In quarta fuit *Podiensis Episcopus*, portans secum lanceam Saluatoris, cum sua gente, & cum exercitu *Raimundi* Comitis S. *Ægidii*, qui remansit sursum custodire castellum, pro timore Turcorum, ne descenderent in ciuitatē: In quinta acie fuit *Tancredus* Marchisi filius, cum sua gente: In sexta etenim fuit vir sapiens *Boamundus* cū sua militia. Episcopi nostri & Presbyteri & Clerici ac Monachi sacris vestibus induti nobiscum exierunt cum crucibus, orantes & deprecantes Dominum, vt nos saluos faceret, & custodiret, & ab omnibus malis eriperet. Alii stabant super murum portę, tenentes sacras cruces in manibus suis, signando & benedicendo nos. Ita nos ordinati & signo crucis protecti, exiuimus per portam, quę est ante Machomariam. Postquam *Curbaram* vidit Francorum acies, tam pulcrę ordinatas, exire vnā post aliam, dixit: *Simite eos exire, vt melius eos habeamus in potestate nostra*. Postquam verò fuerunt foris de vrbe, viditq; *Curbaram* ingentem Francorum gentē, valdē timuit. Mox mandauit suo Ammiralio, qui omnia habebat in custodia, vt si ille videret ignem accensum in capite hostis, protinus præconari faceret, omnē exercitum redire, sciens Turcos amisisse bellum. Continuo *Curbaram* cępit paulatim redire retrò contra montaneam: nostriq; paulatim persequabantur illos. Denique diuisi sunt *Turci*: vna pars iuit contra mare, & alii steterunt illic, putātes nostros includere inter se. Videntes hoc nostri, fecerunt similiter. Illic fuit ordinata acies 20 septena, ex acie Ducis Godefridi & Comitis Nortmānię, & caput illius fuit Comes *Reinaldus*. Hanc miserunt obuiam *Turcis*, qui veniebant à mari. *Turci* autem præliati sunt cum illis, & sagittando multos occiderunt ex nostris. Alię autem turmę ordinatę sunt à flumine vsq; ad montaneam, quod distat per duo miliaria. Cęperunt verò turmę eę vtraq; parte exire, nostrosq; vndiq; circumcingere, iaculando, sagittando, vulnerando. Exhibant quoq; de montaneis innumerabiles exercitus, habentes equos albos, quorum vexilla omnia erant alba. Videntes itaq; nostri hunc exercitum, ignorabant penitus quid hoc esset & qui essent, donec cognouerunt esse adiutorium CHRISTI. Cuius ductores fuerunt *sancti Georgius, Mercurius & Demetrius*. Hęc verba credenda sunt, quia plures ex nostris viderunt. *Turci* autem qui stabant 30 in parte maris, videntes quod non possent sufferre amplius, miserunt ignem in herbam, vt videntes illi, qui erant in tentoriis, fugerēt. At illi cognoscentes illud signū, arripuerunt omnia honorabilia spolia, & fugerunt. Nostri verò paulatim militabāt vbi maxima virtus eorum erat, scilicet ad tentoria illorum. *Dux Godefridus & Flandrensis Comes & Hugo Magnus*, equitabant iuxta aquam, vbi virtus illorum erat. Isti primitus signo crucis muniti, vnanimiter inuaserunt illos. Videntes hoc alię acies, simili modo inuaserunt illos: exclamauerunt autem *Persę & Turci*. Nos itaq; inuocātes DEVM viuum & verum, equitauimus contra illos, & in nomine IESU CHRISTI & S. Sepulcri incepimus bellum, & DEO iuuante deuicimus eos. *Turci* verò tremefacti arripuerunt fugam, nostriq; illos persequabantur iuxta tentoria. Itaq; milites CHRISTI magis amabant persequi illos, quā vlla spolia quærere. Et persecuti sunt eos vsq; ad *pontem Farreum*, ac deinde vsq; ad castellum *Tancredi*. Illi verò dimiserunt ibi papiliones suos, & aurum & argentum, multaq; ornamenta, oues quoque & boues, equos & mulos, camelos & asinos, frumentum & vinum, farinam, & alia multa quę nobis erant necessaria. *Hermenii & Surrani* qui habitabant in illis partibus, audientes nos superasse *Turcos*, cucurrerunt ad montaneam obuiantes illis, & quantos comprehēderunt ex illis, interfecerunt. Nos autē reuertentes ad ciuitatē cum magno gaudio, laudauimus & benediximus DEVM, qui victoriam dedit populo suo. *Ammiralius* itaq; qui castellū custodiebat, videns *Curbaram* & omnes alios fugiētes è campo ante Francorū exercitum, magis timuit: Statim verò cum magna festinatione petebat Francorum vexilla. Comes igitur *S. Ægidii*, qui illic astabat ante castellum, iussit ei portari suum vexillum. Ille autem accepit illud, & diligenter misit in turrim. Statim dixerunt Longobardi, qui illic stabant: *hoc vexillum non est Boamundi*. Interrogauit ille & dixit: *cuius est*: qui dixerunt: *S. Ægidii Comitis*; accessit ille & apprehenso vexillo reddidit Comiti. Ipsa verò horā venit vir honorabilis *Boamundus*, deditq; illi suum vexillum; Ille autem illud accepit, cum magno gaudio: & iniit pactum cum domino *Boamundo*, vt pagani qui vellent Christianitatē recipere essent cum eo, & qui vellent abire, sanos & absq; vlla læsione abire permetteret. Consensit ei quicquid *Ammiralius* postulauit, & continuo misit suos seruiētes in castellum. Non post multos dies baptizatus est *Ammiralius* cum illis qui CHRISTI

STVM recognoscere maluerunt. Illos verò qui suas voluerunt tenere leges, fecit dominus *Boamundus* conduci in *Saracenorum* terram. Hoc bellum factum est in quarto Kalend. Iul. in vigilia Apostolorum Petri & Pauli, regnante Domino nostro IESV CHRISTO, cui est honor & gloria in sempiterna secula. Amen. Et cum essent omnes inimici nostri (Deo trino & vno summoque dignas referimus) grates, per omnia deuicti, huc illucque fugientes, alii semiuiui, alii vulnerati, in vallibus & in nemoribus, & in aruis & in viis deficiebant mortui. Populus verò CHRISTI, victores scilicet peregrini, reuersi sunt gaudentes felici triumpho, deuictis hostibus, in ciuitatem. Statim omnes nostri Seniores videlicet Dux *Godefridus*, Comes S. *Ægidii*, *Raimundus*, *Boamundus* & Comes *Normannia*, Comesque *Flandrensis*, & alii omnes miserunt nobilissimum militem *Hugonem* Magnum Imperatori *Constantinopolim*, vt ad recipiendam ciuitatem veniret, & conventiones quas erga illos habebat, expleret: Iuit, nec postea rediit. Postquam verò hæc omnia facta sunt, congregati omnes nostri Maiores ordinauerunt concilium, quemadmodum hunc feliciter valerent conducere & regere populum, donec peragerent iter S. Sepulcri, pro quo huc vsque multa erant passi pericula. Inuentum in concilio, quia nondum auderent intrare in paganorum terram, eò quòd valde, in æstiuo tempore, est arida & inaquosa: ideoque acceperunt terminum attendendum ad Kalend. Nouemb. Denique diuisi sunt Seniores, & vnusquisque profectus est in terram suam, donec esset propè terminus eundi. Feceruntque Principes præconari per urbem vniuersam, vt si fortè aliquis egens illic adesset, & auro argentoque careret, conventionem factam cum illis remanere si vellet, ab eis cum gaudio retentus esset. Erat autem ibi quidam miles de exercitu Comitis S. *Ægidii*, cui nomen *Raimundus Piletus*, hic plurimos retinuit homines, milites ac pedites: egressus est ille cum collecto exercitu, & viriliter introiit in *Saracenorum* terram, & profectus est vltra duas ciuitates, & peruenit ad quoddam castrum, cui nomen *Talamaniam*. Habitatores castri, scilicet *Suriani*, confestim sua sponte se tradiderunt ei. Cumque omnes essent ibi ferè per octo dies, nuntii venerunt ad eum dicentes, quoniam hic propè nos est castrum *Saracenorum multitudinem plenum*. Ad hoc castrum ilico ierunt CHRISTI milites peregrini & vndique inuasertunt illud: quod continuò ab illis captum est, CHRISTI adiutorio. Apprehēderunt igitur omnes illius loci colonos: & qui Christianitatem recipere noluerunt, occiderunt; qui verò CHRISTVM recognoscere maluerunt, viuos conseruarunt. Reuersi sunt itaque hoc peracto nostri Franci, cum magno gaudio ad prius castrum; tertia verò die exierunt & venerunt ad quandam urbem, cui nomen *Marra*, quæ illic erat propè illos. Erant autem ibi multi *Turci* congregati, & *Saraceni* ab *Aleph* ciuitate, & ab omnibus urbibus, & castris que circa illam sunt. Exierunt ergo barbari contra illis ad bellum, nostrique æstimantes luctari cum illis præliando, coegerunt eos in fugam: & tamen reuersi, per totum diem inuadebant nostros ad inuicem, & vsque ad vesperam perduravit illa inuasio: æstus namque erat immensus. Nequibat iam nostri sufferre tantam sitim, quoniam nullatenus ad bibendum inuenire ibi aquam poterant; voluerunt tamen ad illorum castrum securè redire. Pro illorum enim peccatis *Suriani* & minuta gens nimio pauore correpti, mox cœperunt viam capere retrorsum. Vt autem *Turci* viderunt illos retrocedentes, statim cœperunt illos persequi, & victoria illis ministrabat vires: multi namque ex ipsis reddiderunt animas DEO, cuius amore illic congregati fuerant. Hæc occisio facta est quinto die, in mense Iulio. Reuersi sunt autem Franci illi qui remanserant, in suum castrum: & fuit ibi *Raimundus*, cum sua gente per plures dies. Alii verò qui in *Antiochia* remanserant, steterunt in ea cum gaudio & lætitia magna; quorum rector & pastor extitit *Podiensis Episcopus*, qui, nutu DEI, graui ægritudine captus est: & vt DEI volūtas fuit, migravit ab hoc seculo, & in pace requiescens obdormiuit in Domino, in solennitate scilicet S. Petri, quæ dicitur ad *Vincula*: vnde magna angustia & tribulatio, immensusque dolor fuit in tota CHRISTI militia: quia ille erat sustentamentum pauperum, consilium diuitum, ipseque ordinabat clericos, prædicabat & summonebat milites, dicens: quia nemo ex vobis saluari potest nisi honorificet pauperes, & reficiat: vosque non potestis saluari sine illis, ipsique viuere nequeunt sine vobis. Oportet igitur vt ipsi, quotidiana supplicatione, pro vestris orent delictis DEVM, quem in multis cotidie offenditis: vnde vos ro-

XXXI. go vt pro DEI amore eos diligatis, & in quantum potestis eos sustentetis. Non post multum verò temporis venit vir venerabilis, *Raimundus* Comes de S. *Ægidio*, & intrauit in *Saracenorum* terram, & peruenit in quandam urbem quæ vocatur *Albarras*, quam

quam inuasit vna cum suo exercitu, eamq; continuò cœpit; & occidit omnes Saracenos & Saracenas, maiores & minores, quos ibi reperit. Quam postquam suo continuit imperio, ad CHRISTI reuocauit fidem, quæsiuitq; consilium à suis sapientissimis viris, vt Episcopum in hac vrbe deuotissimè præordinari faceret, qui illam ad CHRISTI cultum fideliter reuocaret, & de domo diabolica templum DEO viuo & vero, & oracula Sanctorum consecraret. Nouissimè elegerunt quendam honorabilem ac sapientissimum virum, & duxere illum in *Antiochiam* ad cōsecrandum; factumq; est ita. Alii autem qui in Antiochia remanserant, fuerunt ibidem cum gaudio & lætitia. Appropinquante verò termino, videlicet *festo omnium Sanctorum*, regressi sunt omnes Maiores nostri in vnum, in Antiochiam, omnesq; simul cœperunt quærere qualiter S. Sepulcri iter valerent peragere, dicentes: quoniã appropinquauerat eundi terminus, nulla erat hora conturbandum amplius. *Boamundus* autem quærebat cotidie conuentionem, quam omnes Seniores olim habuerant ei in reddendam ciuitatem: sed *Comes S. Ægidii* ad nullam conuentionem volebat se emollire erga Boamundum, eò quòd timebat se peierare erga Imperatorem; tamen sæpè fuerunt congregati in Ecclesia S. Petri ad faciendum quod iustum erat. *Boamundus* recitauit suã conuentionem, suumq; ostendit compotum. *Comes S. Ægidii* similiter sua patefecit verba, & iusurandum quod fecerat Imperatori, per consilium Boamundi. Episcopi & Dux *Godefridus, Flandrensisq;* Comes, & *Comes de Nortmannia*, aliiq; Seniores diuisi sunt ab aliis, & intrauerunt vbi est Cathedra S. Petri, vt ibi iudicium inter vtrumq; discernere. Postea verò timentes ne S. Sepulcri via perturbaretur, noluerunt a pertè dicere iudicium. Ait deniq; *Comes S. Ægidii: priusquã via S. Sepulcri remaneat, si Boamundus nobiscum venire voluerit, quicquid nostri Pares, videlicet Dux Godefridus, & Flandrensis Comes, & Robertus Nortmannus, aliiq; Seniores laudauerint, ego fideliter consentiam, saluã fidelitate Imperatoris.* Hoc totum laudauit Boamundus, & promiserunt ambo in manibus Episcoporum, quod nullo modo per se via S. Sepulcri deturbaretur. Tunc accepit Boamundus consilium cum suis hominibus, quomodo muniret castrum de alta montanea hominibus & victu. Similiter *Comes S. Ægidii* accepit consilium cum suis quomodo muniret palatium *Cassiani Ammiraliis* & turrim, quæ est super portam pontis: muniret, in quã, hominibus & victu, qui non deficeret longò tempore. Hæc Vrbs *Antiochia* scilicet, valdè est pulcra & honorabilis: quia infra muros eius sunt quatuor montaneæ maximæ & nimis altæ: In altiori quoq; est castellum ædificatum, mirabile & nimis forte. De deorsum est ciuitas honorabilis & cōueniens, omnibusq; ornata honoribus: quoniam multæ Ecclesiæ sunt in ea ædificatæ: tercenta & sexaginta monasteria in se continet. Sub suo iugo continet Patriarcha centum quinquaginta tres Episcopos. Clauditur ciuitas duobus muris: maior quoq; valde est altus, & mirabiliter latus, magnisq; lapidibus compositus, in quo sunt ordinatæ quater centum & quinquaginta turres: modisq; omnibus est ciuitas formosa: ab Oriente, clauditur quatuor magnis montaneis; ab Occidente, secus muros vrbis fluit quoddam flumen cui nomen *Farfur*: & ita noluerunt, stultè neq; inane dimittere regalem ciuitatem Antiochiã, quæ tantæ auctoritatis fuit, quod eam prius septuaginta quinque reges constituerunt, quorũ fuit caput *Antiochus* Rex, à quo dicitur Antiochia. Istam ciuitatè tenuerunt Franci obsessam per octo menses, & vnum diem: Postea fuerunt intus inclusi tres hebdomadas à *Turcis*, & ab aliis paganis, quorũ numero nunquam fuit maior congregatio hominũ, vel Christianorum vel paganorum. Tamen, adiutorio DEI & S. Sepulcri, de uictis illis à Christianis, requiecuimus cum gaudio & lætitia magna in Antiochia, per quinque menses & octo dies. Quibus expletis, mense Nouembrio, discessit *Raimundus* Comes S. Ægidii cum suo exercitu ab Antiochia, venitq; per vnã ciuitatem, quæ vocatur *Rugia*, & per aliam quæ dicitur *Albaria*: Quarto verò die exeunte Nouembrio peruenit ad *Marram* ciuitatem, in qua maxima multitudo Saracenorũ & Turcorum & *Arabum*, aliorumq; paganorũ erat congregata; ipseq; Comes in crastinum inuasit eam. Non post multum verò temporis *Boamundus*, cum suo exercitu, secutus est Comites, & applicitus est cum eis in die Dominica. Secundã verò feria nimis fortiter inuasit vndiq; ciuitatem, & tam acriter, tamq; fortiter, vt scalæ starent erectæ ad murum: Sed tam maxima virtus paganorum erat, quòd illã die nihil eos offendere aut nocere potuerunt. Videntes autem Seniores quia nihil agere poterant & frustra laborabant; fecit Raimundus Comes de sancto Ægidio fieri quoddam lignenũ castrum forte & altum: Quod castrum ingeniatum & ædificatum erat super quatuor rotas, super quod stabant plures mi-

XXXVII.
Situs Vrbs
Antiochia

XXXVIII.

lites, & *Edwardus* venator, tubam fortiter sonans; Subter verò armati milites erant, qui deduxerunt castrum vsque propè vrbis murum, iuxta turrim quandam. Quod videns gens pagana statim fecerunt instrumentum, quo iactabant maximos lapides super castrum, ita vt penè nostros milites occiderent. Iaciebant quoque *Græcos ignes* super castrum; putantes illud ardere & deuastari. Sed *DEVS* Omnipotens noluit, vt castrum arderet hac vice: supereminebat verò omnes muros ciuitatis. Milites igitur nostri qui erant in superiori *solario*, videlicet *Wilhelmus de Monte Pislerio*, & alii multi iactabant immensos lapides super illos, qui stabant in muro vrbis; & ita percutiebant eos super clipeos, vt clipeus & inimicus caderent deorsum in ciuitatem, in mortem. Ita faciebant isti, alii verò tenebant in hastis honorabilia signa, & cum lanceis & hamis ferreis putabant eos trahere ad se: & sic præliati sunt vsq; ad vesperam. Retro castrum, stabant presbyteri, clerici, sacris vestibus induti; orantes & obsecrantes *DEVM*, vt suum defenderet populum, & Christianitatem exaltaret, ac paganismum deponeret. In alia verò parte, certabant nostri milites cotidie cum illis, erigentes scalas ad murum vrbis: sed virtus paganorum erat tanta, vt nihil proficere nostri possent. Tamen *Gulferius de Daturre* primus ascendit per scalam in murum, sed statim fuit fracta scala pro multitudine aliorum: tamen ascendit ipse, cum aliquantis, supra murum: alii quoque inuenerunt aliam scalam, erexeruntq; eam festinanter ad murum, & ascenderunt per eam multi milites & pedites: statimq; ascenderunt super murum. *Saraceni* igitur tam robustè inuasert illos per murum & per terram sagittando, & spiculando cominus cum suis lanceis, vt multi ex nostris timore perterriti demitterent se per murum. Tamdiu verò illi prudentissimi viri, qui remanserant in muro, sufferebant illorum persecutionem; quamdiu alii, qui subter castrum erant, foderunt murum vrbis. Videntes verò *Saraceni* quod nostri fodissent murum, statim, timore perterriti, inierunt fugam in ciuitatem. Hoc totum factum est in die Sabbati, ad horam vesperi, Occidente sole, vndecimâ die, intrante Decembri. *Boamundus* igitur fecit per interpretem loqui *Saracenis* Maioribus, vt ipsi cum suis mulieribus & infantibus, aliisq; substantiis mitterent se in vnum palatium, quod est supra portam, ipseque defenderet eos de mortali sententia. Intrauerunt verò omnes nostri in ciuitatem; & quicquid boni inuenerunt in domibus & foueis, hoc vnusquisq; ad suum continebat proprium. Facto autem die, vbicunque reperiabant quenquam illorum, siue masculum siue fœminam, occidebant. Nullus angulus ciuitatis deerat vacuus *Saracenor*um cadaueribus: vixq; poterat aliquis per vias ire ciuitatis, nisi calcando super *Saracenor*um cadauera. *Boamundus* deniq; illos quos iusserat in palatium intrare apprehedit, illisq; abstulit omnia quæ habebant: videlicet aurum, argentum, aliaq; ornamenta; alios verò fecit occidi; alios autem iussit conducì ad vendendum *Antiochiæ*. Mora autem *Francor*um fuit in illa vrbe per vnum mensem & quatuor dies, in qua fuit mortuus *Oriens* Episcopus. Fuerunt ibi ex nostris qui illic non inuenerunt, sicuti opus eis erat, tantum ex longa mora, quantum ex districtione famis: quia foris nequiuerant aliquid inuenire ad capiendum: sed scindebant corpora mortuorum, eo quod in ventribus eorù inueniebant *bisanteos* reconditos: alii verò cedebant carnes eorum per frustra, & coquebant ad manducandum. *Boamundus* autem non potuit apud *Comitem S. Egidii* concordari super id quod petebat: iratusque reuersus est *Antiochiam*. Comes igitur *Raimundus*, non diu moratus, mandauit per suos legatos *Antiochiæ*, *Duci Godefrido* & *Flandrensi Comiti*, ac *Roberto Nortmanno*, & *Boamundo*, vt ipsi venirent ad *Rugiam* ciuitatè, loqui cum eo. Veneruntq; illuc omnes Seniores, feceruntq; concilium quomodo honestè possent tenere viam *S. Sepulcri*, pro qua moti sunt, & huc vsq; peruentum sit. Nequiuerunt concordare *Boamundum* cù *Raimundo*, nisi *Raimundus* Comes *Antiochiam* redderet ei. Noluit Comes ad hoc assentire, pro fiducia quâ fecerat Imperatori. Comites deniq; & *Dux* reuersi sunt in *Antiochiam* vnà cum *Boamundo*. Comes verò *Raimundus* reuersus est ad *Marram*, vbi peregrini erant: mandauit quoq; suis militibus honestare palatiũ & castellũ quod erat supra portam ciuitatis. Videns autem *Raimundus* quod nullus Seniorum voluisset, causa eius, ire in viã *S. Sepulcri*, exiuit nudis pedibus de *Marra* decimatertia die intrante Ianuario, & peruenit vsq; *Capharda*; fuitq; ibi per tres dies. Illic adiunxit se Comes *Normannia* *Comiti Raimundo*. *Rex* autem *Cæsareæ* multotiens mandauerat per suos nuntios *Comiti, Marræ* & *Caphardæ*, quod cum eo pacè vellet habere, & de suo preciũ ei daret, & *Christianos* peregrinos diligeret, fiduciamq; face-

quia quantum continet eius imperium peregrinis non esset offendiculum, & mercatum de equis, & de corporalibus alimentis daret gaudenter. Exierunt autem nostri & venerunt hospitari iuxta *Cesaream*, super fluuium *Farfara*. Cumque vidisset rex *Cesareæ* contubernium Francorum tam propè ciuitatem hospitatum esse, doluit animo, & iussit illis deuetari mercatum, nisi discederent à ciuitatis confinio. Crastina verò die misit cum illis duos *Turcos*, suos videlicet nuntios, qui eis monstrarent fluminis vadum, eosque conducerent, ad capiendum vbi inuenire potuissent. Denique venerunt in *vallem* quandam subter *castrum* quoddam: ibi depredati sunt plus quam quinq; animalium millia, & satis trumenti, atque alia bona: unde valde fuit resecta CHRIS T I militia. Tamen illud castrum, reddidit se Comiti, ei que dedit equos, & aurum purissimum, & iurauerunt suà lege quod peregrinis exinde nil fieret mali: fuimusque ibi per quinque dies. Egressi etenim inde peruenimus gaudentes hospitari ad quoddam *Arabum castrum*. Exiuit igitur Dominus castri, & concordatus est cum comite. Exeuntes verò inde peruenimus ad quandam ciuitatem pulcherrimam, & omnibus bonis resecta: tam in quadam valle sitam nomine *Kephaliam*. Habitatores verò illius, audientes Francos venisse, dimiserunt urbem, & hortos plenos oleribus, & domos plenas alimentis corporalibus, & fugerunt. Tertià die egressi ab illa vrbe, transiuimus per altam & immensam montancam, & intrauimus in vallem de *Lem*, in qua erat maxima vbertas omnibus bonis: fuimusque ibi per dies ferè quindecim. Hic propè nos erat quoddam *castrum*, in quo erat congregata maxima paganorum multitudo. Quod castrum aggressi sunt nostri, idque fortiter superassent, nisi Saraceni iactassent foràs immensas turmas animalium: reuersi sunt nostri deferentes omnia bona ad sua tentoria. Summo autem diluculo collegerunt nostri suos papiliones, & venerunt obsidere idem castrum: ibique putabant extendere tentoria: sed gens pagana omnino dedit sese fugæ, ac dimiserunt castrum vacuum. Intrans autem nostri inuenerunt ibi omnem abundantiam frumenti, vini, farinæ, olei & quicquid eis opus erat. Illic deuotissime celebrauimus festiuitatem *purificationis sanctæ MARIE*, veneruntque illuc nuntii de *Camela* ciuitate. Rex namque illius mandauit Comiti equos, aurum, & pactus est cum eo quod Christianos nullo modo offenderet, sed eos diligeret & honoraret. Rex autem *Tripolis* mandauit Comiti, quoniam cum eo fideliter pactum iniret, & amicitiam haberet, si ei placeret, misitque illi equos decem, & quatuor mulas, & aurum. Sed Comes ait nullo modo cum eo pacem se recipere, nisi ille Christianus efficèretur. Exeuntes autem de optima *valle*, peruenimus ad quoddam castrum quod dicitur *Archa* in die Lunæ, scilicet secunda feria, mediante *Februario*: circa quod tentoria detendimus. Quod castrum plenum erat innumerabili gente paganorum, videlicet *Turcorum*, *Saracenorum*, *Arabum*, *Publicanorum*; mirabiliter munierunt castrum illud, & defendebant se fortiter. Tunc exeuntes quatuordecim ex nostris militibus, ierunt contra *Tripolim* urbem, quæ erat secus nos: isti quatuordecim inuenerunt circa sexaginta *Turcos*, & alios quosdam, qui habebant ante se collectos homines & animalia plus quam mille quingenta. Qui signo Crucis muniti inuaserunt eos, & DEO iuuante mirabiliter superauerunt illos; & occiderunt sex ex illis, & apprehenderunt sex equos. De exercitu verò *Raimundi* Comitis exierunt *Raimundus Pileus* & *Raimundus Vicecomes de Tentoria*, veneruntque ante *Tortosam* ciuitatem, & fortiter aggrediuntur illam, quæ nimis erat munita multitidine Paganorum. Sero autem iam factò, secesserunt in quendam angulum; ibique hospitati sunt, feceruntque innumerabiles ignes, quasi tota hostis esset ibi. Pagani verò, timore perterriti nocte latenter fugerunt, & dimiserunt ciuitatem plenam omnibus bonis: quæ etiam valdè optimum portum secus mare in se retinet. Crastina autem die uenerunt nostri, ut vndique inuaderent illam, inueneruntque illam vacuum, & intrans habitauerunt in ea, vsque dum obsessio esset ante urbem *Archa*. Est propè istam, alia vrbs quæ dicitur *Maraclea*: Amiralus, qui eam regebat, pactus est cum nostris, & misit nostros in ciuitatem, nostraque vexilla.

Dux quoque *Godefridus*, & *Boamundus*, Flandrensisque Comes uenerunt vsque ad XXXV. *Lichiam* ciuitatem. Disseparauit enim se *Boamundus* ab eis, & reuersus est *Antiochiam*. Illi verò uenerunt, & obsederunt quandam urbem cui nomen *Gibellum*. Audiens itaque *Raimundus* Comes de *S. Ægidio*, quod innumerabilis Paganorum gens rueret super nos, ad certum bellum, illico consilium habuit cum suis ut manderet Senioribus qui sunt in obsidione *Gibelli*, quatinus eis subuenirent. Quod illi

audientes statim pacti sunt cum Ammiralio, facientes pacem cum eo, & acceperunt equos & aurum: dimiseruntque urbem venientes ad nos in adiutorium. Sed illi non venerunt ad bellum contra nos. Itaque Comites prædicti hospitati sunt ultra flumen, ibique obsederunt castrum illud. Non multò post equitauerunt nostri contra *Tripolim*, inueneruntque extra ciuitatem Turcos, Arabes & Sarracenos, quos inuaserunt nostri, & miserunt eos in fugam, & occiderunt maximam partem nobilium urbis. Tanta fuit Paganorum occisio, & sanguinis effusio, ut etiam aqua que in ciuitate fluebat, videretur rubere, & fluere in cisternas eorum; unde valde fuerunt tristes alii, dolentesque: Iam verò erant tanto timore perterriti, ut nullus eorum auderet exire extra ciuitatis portam. Aliam verò die equitauerunt ultra *Desem*: & inuenerunt boues & oves & asinos, multaque animalia; camelos quoque; depredati sunt, ferè tria millia. Obsedimus verò castrum supradictum per tres menses, minus unam diem: ibique *Pascha Domini* celebrauimus I. Idus Aprilis. Naues quippe nostræ venerunt prope nos in quendam portum, quamdiu fuimus in illa obsidione, deferentes maximum mercatum: scilicet frumentum, vinum, & carnem, & caseum, & hordeum, & oleum: unde maxima vbertas fuit in tota expeditione. In illa denique obsidione feliciter acceperunt martyrium plures ex nostris, videlicet *Anselmus de Riboatmont*, *Willhelmus Picardus*, & alii plures quos ignoro. Rex quoque *Tripolis*, læpè nuntios mittebat Senioribus, ut dimitterent castrum, & cum eo concordarentur. Audientes itaque nostri hoc, scilicet & Dux *Godefridus* & *Raimundus* Comes *S. Egidii*, ac *Robertus* Normannus, Flandrensisque Comes: videntesque nouos fructus properasse: quia in medio Martio comedebamus nouellas fabas; medio quoque Aprili frumentum: consiliati sunt nostri dicentes: *Bonum valde esse Hierosolimitanum iter explorare cum nouis fructibus*. Discessimus igitur à castro, & peruenimus *Tripolim* in sexta feria, decimo tertio die intrante Maio, ibique fuimus per tres dies. Tandem concordatus est Rex *Tripolis* cum Senioribus, illisque continuo dissoluit plusquam trecentos Peregrinos, qui illic capti erant, deditque illis quindecim milia Bisanteos, & quindecim equos magni pretii; dedit etiam nobis magnum mercatum equorum, asinorum, omniumque bonorum: unde nimis ditata est omnis *CHRISTI* militia. Pactus est verò cum illis, quia si bellum, quod eis *Ammiralibus Babylonia* parabat, possent deuinccere, & Hierusalem apprehendere, ille Christianus efficeretur, terramque; ab eis recognosceret: atque tali modo factum est placitum. Nos autem discessimus ab urbe in secunda feria mensis Maii, transiuimusque per viam ardam & arduam tota die ac nocte, & peruenimus ad castrum cui nomen *Bethelon*: deinde ad urbem quæ dicitur *Zebari*, secus mare, in qua passi sumus nimiam sitim: & sic defessi peruenimus ad flumen cui nomen *Braym*. Deinde transiuimus nocte ac die *Ascensionis Domini* per montem, in quo est via nimis angusta, & illic putauimus inimicos insidiantes nobis inuenire: sed *DEO* annuente, nullus eorum audebat properare ante nos. Nostri denique milites præcedentes nos, liberauerunt, ante nos viam illam, & applicuimus ad ciuitatem iuxta mare, quæ dicitur *Baruth*: & inde venimus ad aliam urbem, quæ vocatur *Sagitta*: de hinc ad aliam, quæ dicitur *Sur*: & de *Sur* ad *Acram* ciuitatem. De *Acra* verò venimus ad castrum cui nomen *Cayphas*, ac deinceps hospitati sumus iuxta *Casarea*, ibique celebrauimus *Pentecosten*, tertiâ die, exiit Maio. Denique venimus ad urbem *Ramola*, quam Saraceni dimiserant vacuam, propter metum Francorum: iuxta quam erat honorabilis Ecclesia in qua requieuit preciosissimum *S. Georgii* corpus, quia illic à perfidis paganis pro *CHRISTI* nomine feliciter martyrium suscepit. Ibi consiliati sunt nostri maiores, ut illic eligerent *Episcopum*, qui hæc custodiret & erigeret Ecclesiam, cui suas dederunt decimas, & auro argentoque ditauerunt, & equis ac animalibus aliis, quò deuotè & honestè viueret cum illis, qui cum eo essent. Remansit ipse illic cum gaudio; nos autem lætantes & exultantes, usque ad ciuitatem *Hierusalem* peruenimus, tertia tertia octauo Idus Iunii: eamque mirabiliter obsedimus. *Robertus* namque Normannus eam obsedit à Septentrione, iuxta *S. Stephani* protomartyris Ecclesiam, ubi gaudenter lapidatus est pro nomine *CHRISTI*; iuxta eum *Robertus*, Fladrensis Comes. Ab Occidente verò; obsedit eam Dux *Godefridus* & *Tancredus*: à Meridie, obsedit eam Comes *S. Egidii*, scilicet in monte *Sion*, circa Ecclesiam *S. Mariæ* Matris Domini, ubi Dominus cum suis cenauit discipulis. Tertia verò die, ex nostris, scilicet *Raimundus Piletus* & *Raimundus de Taurina*, & alii plures causa præliandi, inuenerunt bis centum Arabes; & præliati sunt *CHRISTI* milites contra illos incredulos; & *DEO* adiuuante, fortiter illos superaerunt, & occiderunt multos ex eis, & apprehenderunt

derunt triginta equos. Secunda verò veniente feria, aggredimur fortissimè ciuitatem, tam mirabiliter, vt si scalæ fuissent paratæ, in nostra fuisset ciuitas manu. Tamè minore m strauimus murum: & vnam scalam ereximus ad maiorem murum, super quam ascendebāt nostri milites, & cominus percutiebant Sarracenos suis ensibus & lanceis, & defensores ciuitatis: fueruntq; mortui multi ex nostris; sed plures ex illis. In illa autem obsidione panes ad emendum iuuenire non poteramus, ferè per spatium dierum decem, donec venit nuntius nostrarū nauium: & in nimia pressura sitis detenti fuimus, ita vt per nimium terrorem & pauorem per sex millia nostros potarem equos, & alia animalia. *Syloa* namq; fons, qui est ad radicem mōtis *Syon*,
10 sustinebat nos: sed tamen carā vendebatur aqua inter nos. Postquam enim venit nuntius nostrarum nauium, acceperunt inter se nostri Seniores consilium, quemadmodū mitterēt milites qui fideliter cūstodirēt homines & naues in portu *Iaphia*. Summo autem diluculo, exierunt centum milites, de exercitu *Raimundi*, Comitis *S. Ægidii*, *Raimundus Pileus*, & *Achardus de Mommellon*, & *Wilhelmus de Sabra*, & ibant cum fiducia ad portum. Diuiserunt denique se triginta milites ex nostris ab aliis, & inuenerunt septingentos Arabes, & Turcos, & Sarracenos, de exercitu Ammirauisi, quos inuaserunt fortiter CHRISTI milites: sed tam magna fuit virtus illorū super nostros, vt vndique circumcingerent illos: & occiderunt *Achardum de Mommellon*, & pauperes homines pedites. Cū autem tenerent nostros iam inclusos,
20 qui omnes putabant mori, venit alius quidā nuntius, dicēs Raimundo Pileo: *Quid hic astas cum his militibus? Ecce omnes nostri in nimia districtione Arabum & Turcorum & Sarracenorum sunt, & forsitan in hac hora omnes mortui sunt: Succurrite ergo illis, succurrite*. Audientes nostri hæc, itatim cucurrerunt celeri cursu, & festinanter peruenerunt vsq; ad illos preliando. Paganorū verò gens, videns CHRISTI milites, diuisit se, & fecerunt duo agmina. Nostri autem inuocato CHRISTI nomine, tum acriter inuaserunt illos incredulos, vt quisq; miles prosterneret suum. Videntes verò illi quod non possent stare ante Francorum fortitudinē, timore nimio perterriti, verterunt scapulas retro, quos nostri persequentes ferè per spacia quatuor miliū, occiderunt multos ex eis, vnumq; retinuerūt viuum, qui noua eis per ordinē diceret: retinuerunt quoq; centū & tres equos. In eadem obsidione tanta oppressione sitis fuimus
30 grauari, vt sueremus coria boum & bufalorū in quibus deferebamus aquas ferè per spaciū sex milliariorū: ex illis quippe vasculis fœtida utebatur aqua: & quantū ex olida aqua, & hordaceo pane, in nimia districtione & afflictione eramus cotidie. Sarraceni namq; in cūctis fontib. & aquis latentes, insidiabātur nostris, eosq; vbiq; occidebant & dilaniabant: animalia quoq; secū in suas cauernas & speluncas deducebant. Tunc Seniores nostri ordinauerūt quomodo possent ingeniare ciuitatem, vt ad adorandum nostri *Saluatoris* intrarent *Sepulcrum*. Feceruntque duo lignea castra, & alia plura machinamenta. Dux *Godefridus* suum fecit castrum cum machinis, & *Raimundus* Comes similiter, quib. de longinquis terris attrahebant ligna. Sarraceni igitur, videntes nostros facientes has machinas, mirabiliter muniebant ciuitatē, & turres nocte accrescebāt. Videntes autē nostri Seniores ex qua parte ciuitas esset magis languida, illuc in quadā nocte Sabbathi deportauerunt nostram machinam, & ligneum castrū in Orientalem partem. Summo autem diluculo erexerunt ea, & aptauerunt, & ornauerūt castrum in prima & secunda & tertia feria. Comes namq; *S. Ægidii* à meridiana plaga, reficiebat suam machinam. Interea in tanta pressura sitis fuimus districti, vt vnus homo pro vno denario nō posset ad sufficientiam habere aquā, aut extinguere sitim suam. Noctē verò ac die in quarta & quinta feria mirabiliter aggredimur ciuitatē ex omni parte. Sed antequam inuaderemus eam, ordinauerunt Episcopi & Sacerdotes prædicando & commonendo omnes vt
50 processionem DEO in circuitu Hierusalem celebrarent, & orationēs atque Eleemosynas & ieiunia fideliter facerent. Sexta verò feria, summo mane, vndique aggredimur urbem, & nihil ei nocere potuimus, eramusq; omnes stupefacti ac in nimio pauore. Appropinquante autem hora, scilicet in qua Dominus noster IESVS CHRISTVS dignatus est pro nobis sufferre patibulum crucis, nostri milites fortiter pugnabāt in Castello, videlicet Dux *Godefridus*, & Comes *Eustachius*, frater eius. Tūc ascendit quidam miles ex nostris, *Leholdus* nomine, super murū Urbis. Mox verò vt ascendit, omnes defensores ciuitatis fugerunt per muros, & per ciuitatem, nostriq; subsequenti persequerantur eos occidendo, & detrucando vsque ad templum *Salomonis*: ibique talis occisio fuit, vt nostri in sanguine illorum pedes vsq; ad cauillas

mitterent. At *Raimundus* Comes, à Meridie conduxit suum exercitum, & castellum vsq; propè murum: sed inter castellum & murum erat quedam fouea nimis profunda. tunc consiliati sunt nostri vt implerent foueam, feceruntq; præconari vt si aliquis in illam foueam portasset tres petras, vnum haberet denarium. Perdurauit verò hæc impletio per tres dies & noctes: Tandem plenâ foueâ, conduxerunt Castellum iuxta murum. Illi autem qui intus erant mirabiliter præliabatur cum nostris, igne & lapidibus. Audiens itaq; Comes quod Franci essent in Vrbe, suis dixit hominibus: *Quid tardatis? Ecce omnes Francigena iam sunt in Vrbe.* Ammiralius itaque, qui erat in *Turri David*, reddidit se Comiti, eiq; aperuit portam, vbi peregrini perfoluere solebant tributa. Intrantes autem nostri ciuitatē Peregrini, persequabantur & occidebant Sarracenos, vsq; ad *Templum Salomonis*: in quo congregati, dederunt nostris maximū bellum per totum diem, ita vt sanguis illorum per totum Templum flueret. Tandem superatis Paganis, apprehenderunt nostri masculos & foeminas sat in templo; & occiderunt quos voluerunt, & quos voluerunt retinuerunt viuos. Super templum verò Salomonis erat maxima Paganorum congregatio vtriusq; sexus, quibus *Tancredus* & *Gaston de Beers* dederunt sua vexilla. Mox cucurrerunt per vniuersam urbem, capientes aurum & argentum, equos & mulas, domosq; plenas omnibus bonis. Venerunt autem omnes nostri gaudentes, & præ nimio gaudio plorantes, ad nostri Saluatoris *Iesv* Sepulcrum adorandum, & reddiderunt ei capitale debitum. Mane autem facto ascenderunt nostri cautè supra rectum templi, & inuasert Sarracenos masculos & foeminas, decollantes eos nudis ensibus; alii verò dabant se præcipites in templo: Hoc videns *Tancredus* iratus est nimis. Tunc nostri tenuerunt Consilium, vt vnusquisq; faceret Eleemosynas cum orationibus, quatinus sibi *Devs* eligeret, quæ vellet regnare super alios, & regere ciuitatē. Iusserunt quoq; Sarracenos mortuos omnes eici foras, præ nimio foetore: quia omnis vrbs plena erat illorum cadaueribus: & viui Sarraceni trahebant mortuos ante portarum exitus, & ordinabant montes ex eis quasi essent domos. Tales occisiones de Paganorum gente, nullus vnquam audiuit, nec vidit: quoniam pyræ erant ordinatæ ex eis, sicut metæ: & nemo scit numerum eorum, nisi solus *Devs*. Fecit verò Comes *Raimundus* conduci Ammiralium, & alios qui cum eo erant vsq; *Scalonam*, sanos & illesos. Octauo autem die quo ciuitas fuit capta, elegerunt Ducem *Godefridum*, Principem ciuitatis, qui debellaret Paganos, & custodiret Christianos. Similiter elegerunt *Patriarcham*, quendam sapientissimum & honorabilem virum nomine *Arnulfum*, in die S. Petri ad vincula. Hæc ciuitas fuit capta à Christianis *Dei*, decimo quinto die Iulii, in sexta feria. Interea nuntius venit *Tancredo*, & Comiti *Eustachio*, vt præpararet se & pergerent ad recipiendam *Neopolitanam* urbem. Exierunt illi & duxerunt secum multos milites & pedones, & peruenerunt ad urbem: habitatores verò illius reddiderunt se illico. Denuo mandauit illis Dux, vt citò veniret ad bellum quod nobis Ammiralisus Babylonie præparat vrbi *Scalona*. Illi autem festinando intrauerunt montaneam, quæ rentes Sarracenorū bella, & venerunt *Cesaream*. Itaq; venientes illi iuxta mare ad urbem *Ramore*, illic inuenerunt multos Arabes, qui præcursores erant belli. Quos nostri persequentes, apprehenderunt plures ex eis, qui dixerunt omnia belli noua, vbi essent, & quot essent, aut vbi bellare disponerent contra Christianos. Quod audiens *Tancredus*, statim misit nuntium Hierusalē Duci *Godefrido*, & Patriarchæ, omnibusq; principibus dicens: *Scitis quod nobis paratū est bellum Scalona: venite ergo festinantes cum omni virtute quam habere poteritis.* Tunc iussit Dux submoneri omnes, vt fideliter irent præparati Scalona, obuiam inimicis nostris. Ipse verò cum Patriarcha, & *Roberto Flandrensi* Comite exiit de vrbe, in feria tertia, & *Marturanensis Episcopus* cum eis. Comes vero *S. Ægidii*, ac *Robertus Normannus* dixerunt se non exituros, nisi certum bellum scirent. Iusserunt ergo militibus suis vt pergerent videre, si bellum verè esset? & reuertentur quantocius, quia ipsi mox essent parati ire. Ierunt illi, videruntq; bellum, & citò renuntiauerunt se vidisse oculis suis. Continuo Dux apprehenso Marturanensi Episcopo, mandauit Hierusalem, quò milites qui ibi erant præparent se, & veniant ad bellum. Quarta verò feria, illi Principes exierunt, & militauerunt ad bellum. Episcopus verò Marturanensis rediit reportans verba missa Patriarchæ & Duci: exieruntq; Sarraceni & obuiauerunt ei, & apprehensum secum duxerunt. *Petrus* verò heremita, remansit Hierusalē, ordinando & præcipiendo Græcis & Latinis atq; clericis, vt fideliter *Deo* processionē celebrēt, & orationes eleemosinasq; faciant, vt *Devs* populo suo victoriā daret. Clerici namq; & presbyteri, induti sacris vestibus ad templum Domini cōduxere processionē, Missas & Orationes decantantes, vt suum defenderet populū.

Deniq; Patriarcha & Episcopi, aliiq; Seniores, cōgregati sunt ad flumē quod est ex hac parte Scalonz. Illic multa animalia boū, camelorum, ouium atq; omnium bonorū deprædati sunt. Venerunt autē *Arabes* ferè trecenti, irrueruntq; nostri super illos, & apprehēderunt duos ex eis, persequētes alios vsq; ad eorum exercitū. Sero autē factō, Patriarcha fecit præconari per omnē hostem, vt in summo mane cras essent omnes parati ad bellū, excommunicās, *ne vllus homo intenderet ad vlla spolia, donec bellum esset factum: sed eo factō, reuertentur cū felici gaudio ad accipiendū quicquid eis prædestinasū esset à Domino.* Summo verò diluculo, in sexta feria, intrauerūt in vallem nimis pulchrā, secus litus maris, in qua suas ordinauerūt acies. *Dux* instruxit suam aciem, 10 & *Comes Normannia* suam, *Comes S. Aegidij* suam, *Comes Flandrensis* suam, *Comes Eustachius* suam, *Tancredus* & *Gaston* suam: ordinauerunt quoq; pedites & sagittarios qui præcederent milites, & sic ordinauerunt omnia; statimq; cœperunt militare in nomine domini nostri IESU CHRISTI. In sinistra verò parte fuit dux *Godefridus* cū sua acie; *Comes*q; *S. Aegidij* equitauit iuxta mare in dextera parte; *Comes Normannia*, & *Comes Flandrensis* & *Tancredus* omnesque alii, equitabant in medio. Tunc nostri cœperunt paulatim ambulare. Paganī verò, stabant parati ad bellum. Vnusquisq; suum habebat vasculum pendens collo, ex quibus potarent persequentes nos: sed illis non licuit, gratiā DEI. Comes autem de *Normannia*, cernens *Ammirauissum* 20 habere quoddam pomum aureum in summitate haste, quæ erat cooperta argento, ruit vehementer super illum, eumq; vulnerauit vsq; ad mortē. Ex alia parte, *Comes Flandrensis* nimis acriter illos inualit. *Tancredus* igitur impetū fecit per medium tentoriorū eorum: quod videntes pagani continuo inierunt fugam. Paganorum multitudo erat innumerabilis, numerumq; eorum nemo scit, nisi solus DEVS: Bella verò erant immensa; sed virtus diuina comitabatur nobiscū, tam magna, tam fortis, quòd statim superauimus illos. Stabant autem inimici DEI excæcati, & stupefacti; ac videntes CHRISTI milites, apertis oculis nil videbant, & contra Christianos erigere se non audebant, virtute DEI tremefacti: pro nimio timore ascendebant in arbores, in quibus putabant se abscondere; at nostri sagittando, & cum lanceis & ensibus occidendo, eos ad terram præcipitabant; alii autem iactabant se in terram, non audentes se erigere contra nos. Nostri igitur illos detrucabant, si- 30 cut aliquis detruncat animalia ad macellum: *Comes S. Aegidij*, iuxta mare, ex eis occidit sine numero; alii verò se præcipitabant in mare, alii fugiebant huc illucq;. Veniens itaq; *Ammirauissus* ante ciuitatem, dolens & mœrens, lacrymando dixit: *O Deorum spiritus, quis vnquam vidit vel audiuit talia? Tanta potestas, tanta virtus, tanta militia qua nunquam ab vlla gente fuit superata, modo à tantilla gente Christianorum, quod in pugillo potest claudi, est deuicta? Heu mihi tristis, ac dolens: quid amplius dicam? Superatus sum à gente mendica, inermi & pauperrima, qua nō habet nisi saccum & peram: Ipsa modo persequitur gentem Aegyptiacam, qua illi plerumq; suas largita est elemosynas, dum olim per annem nostram Patriam mendicaret. Huc conduxit ad conuentionem ducenta millia militum, & video ipsos laxis frenis fugientes per viam Babylonicam, & nō audenti reuerti aduersus gentem Francigenam. Iuro per Ma-* 40 *chumet, & per omnia Deorum numina, quod vltimus non retinebo milites conuentione aliqua, quia expulsus sum à gente aduena. Conduxi omnia armorum genera, & omnia instrumenta siue machinamenta vt eos obsiderem in Hierusalem, & ipsi præuenerunt me ad bellum, itinere dierum duorū. Vech! quid mihi esset, si illuc gentem conduxissem meam? Heu mihi, quid amplius dicam? inhonoratus ero semper in terra Babylonica.* Nostri autem acceperunt eius *stantarum* quod comparauit *Comes de Normannia* viginti marchas argenti, & dedit Patriarchæ in DEI honorem, sanctiq; Sepulchri: ensem verò emit quidam sexaginta bisanteis. Superati sunt deniq; inimici nostri, DEO annuente. Omnes naues terrarum Paganorum ibi aderant: homines verò qui intus erant, videntes *Ammirauissum* fugientem cum suo exercitu, statim suspenderunt vela & impulerūt se in alta maria. Reuersi sunt nostri 50 ad tentoria eorum, acceperuntq; innumera spolia auri & argēti, omniumq; bonorum cumula: equos, & mulos, asinos & camelos, innumerabiles oues & boues, & instrumenta. Omnes namq; montes & colles, & omnia plana stabant cooperta de multitudine illorum animalium, & inuenerunt armorum cumula: quæ voluerunt, deportauerunt; reliqua igne consumpserunt. Reuersi sunt nostri cum gaudio Hierusalem, deferentes secum omnia bona, scilicet camelos & asinos honestos panis biscocto, & farina, & frumento, & caseo, & pane, & oleo, & omnibus bonis quæ illis necesse erāt. Hoc bellum factum est pridie Idus Aug. largiente hoc Domino nostro IESU CHRISTO: cui est honor & gloria, nunc & semper, & in secula seculorū. Dicat omnis spiritus, AMEN.

ROBERTI MONACHI

HISTORIA HIEROSOLYMITANA.

INCIPIT PRÆFATIO APOLOGETICA ROBERTI MONACHI IN HISTORIA Hierosolymitana.

VNIVERSOS, qui hanc historiam legerint, siue legi audierint, & auditam intellexerint, deprecor; ut cum in ea aliquid inurbanè compositum inuenerint, concedant veniam, quia hanc scribere compulsus fui per obedientiam. Quidam enim abbas, nomine N. litterarum scientia & morum probitate præditus, ostendit mihi vnã historiam secundum hanc materiam, sed ei admodum displicebat: partim, quòd initium suum quod in Clarimontis concilio constitutum fuit, non habebat: partim quòd series tam pulchræ materiæ inculta iacebat, & literalium compositio dictionum incondita vacillabat. Præcepit ergo mihi, ut qui Clarimontis interfui concilio, ac phala materiæ caput præponerem, & lecturis eam accuratiori stylo componerem. Ego verò, quia notarium non habui alium nisi me, & dictaui, & scripsi: sic quòd continuatim paruit menti manus, & manui penna, & penna pagina: & fidem satis præstare potest & leuitas carminis, & minimè phalerata compositio dictionis. Vnde, si cui Academicorum studijs innutrito displicet hæc nostra editio, ob hoc forsitan quòd pedestri sermone incedentes plus iusto in ea rusticauerimus: notificare ei volumus, quòd apud nos probabilius est, abscondita rustico elucidare, quàm aperta philosophando obnubilare. Sermo enim semper exactus, semper est ingratus; quia quòd difficili intellectu percipitur, surdiori aure hauritur. Nos verò plebeio incessu sic volumus progredi sermonem nostrum, ut quiuis cum audierit, speret idem; & si fortassis idem tentauerit esse, longè separetur ab idem. Si quis affectat scire locum quo hæc historia composita fuerit; sciat esse claustrum cuiusdam cellæ S. Remigii constitutæ in episcopatu Rhemensis. Si nomen authoris exigitur, qui eam composuit, Robertus appellatur.

INCIPIT PROLOGVS.

INTER omnes historiographos noui ac veteris testamēt: Moses sanctus obtinet principatum, qui diuino spiritu prophetiæ, Hebraicis literis, quarum ipse autor existit, mundi descripsit exordium: & primæ ætatis ac secundæ facta mirabilia, nec non & patriarcharum gesta nobis adduxit in medium. Huius exemplum secuti sunt Iesus Naue, Samuel & Dauid, quorum primus Iosue librum, secundus & tertius Regum historias contempserunt. Ex hoc ergo liquido colligi potest, quòd reuera DEO sit acceptabile, ut ad noticiam fidelium suorum literis commendetur, cum in terra peragit, quòd præfixis temporibus fieri disposuit, aliquod opus mirabile. Sed quid post creationem mundi mirabilius factum est, præter salutiferæ crucis mysterium, quàm quòd modernis temporibus actum est, in hoc itinere nostrorum Hierosolymitarum? Quòd quanto studiosius quisque aduerterit, tanto vberius intra mentis suæ dilatatos sinus obstupescet. Hoc enim non fuit humanum

manum opus, sed diuinum. Et ideo literali *compaginatione* commendari debet noticiæ, tam præsentium, quàm futurorum, vt per hoc & spes in DEVM Christiana magis solidetur, & laus eius in eorum mentibus viuacior incitetur. Nam quis regum aut principum posset subigere tot ciuitates & castella, natura, arte, seu humano ingenio præmunita, nisi *Francorum* beata gens, cuius est Dominus DEVS eius, populus quem elegit in hæreditatem sibi? Inferat ergo nobis DEI sapientia, quòd ad laudem sui nominis proferamus. Et sciant, qui hæc legerint siue audierint, quòd nihil friuoli, nihil mendacii, nihil nugarum, nisi quod verum est, enarrabimus.

10

EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIT LIBER PRIMVS.

20 **ANN**o igitur Dominicæ incarnationis *millesimo nonagesimo quinto*, ma- A.D. 109; gnium inter fines Galie concilium celebratum est, in Alueria scilicet, in ciuitate quæ *Clarus mons* appellatur. Cui Papa *Vrbani* secundus cum episcopis & cardinalibus præfuit. Fuit autem illud concilium valde celeberrimum, conuentu Gallorum ac Germanorum, tam episcoporum quàm principum. Ordinatis igitur in eo rebus ecclesiasticis, exiit dominus Papa in quadam spatiosæ latitudinis platea: quia non poterat illos capere cuiuslibet ædificii clausura. Qui hac suadelâ & rhetoricæ dul-

20 cedinis, generaliter ad omnes in hæc verba prorupit, dicens: *Gens Francorum, gens transmontana, gens sicut in pluribus vestris elucet operibus, à DEO dilecta & electa, iam situ terrarum, quàm fide catholice, quàm honore sanctæ ecclesiæ, ab vniuersis nationibus segregata* Ad vos sermo noster dirigitur, vobisq; exhortatio nostra protenditur: scire vos volumus, quæ lugubris causa ad vestros fines nos adduxerit; quæ necessitas vestra cunctorumq; fidelium attraxerit. Ab Hierosolymorum finibus & vrbe Constantinopolitana relatio grauis emerfit, & sæpissimè iam ad aures nostras peruenit: quòd videlicet gens regni Persarum, gens maledicta, extranea gens prorsus à DEO aliena: generatio scilicet quæ non direxit cor suum, & non est creditus cum DEO spiritus eius: terras illorum Christianorum inuasit, ferro, rapina, incendio depopulauerit ipsosq; captiuos partim in terram suam abduxerit, partimq; nece miserabili prostrauerit; ecclesias DEI aut funditus

30 euerterit, aut suorum ritui sacrorum mancipauerit. Altaria suis sæditatibus inquinata subuertunt, Christianos circumcidunt, cruoremq; circumcisionis, aut super altaria fundunt, aut in vasis baptisterii immergunt. Et quos eis placet turpi occubitu mulctant, umbilicum eis perforant, caput vitæ abstrahunt, ad stipitem ligant, & sic flagellando circumducunt, quo ad usq; extrahitis visceribus solo prostrati corruunt: Quosdã stipiti ligatos sagittat: Quosdam extento collo & nudato gladio appetunt, & vtrum vno ictu truncare possint perentat. Quid dicã de nefanda mulierum conuersione? De qua loqui deterius est quàm silere. Regnum Græcorum iam ab eis emutilatum est, & suis visib. emancipatum, quòd transmeari non potest itinere duorum mensium. Quibus igitur ad hoc ulciscendum, ad hoc eripiendum, labor incumbit; nisi vobis, quibus præ ceteris gentibus contulit Dominus in signe decus armorum, magnitudinem animorum, agilitatem corporum, virtutem hu-

40 miliandi verticem capilli vobis resistentium? Moueant vos & incitent animos vestros ad virilitatem gesta prædecessorum, probitas & magnitudo Karoli magni regis, & Ludouici filii eius, aliorumq; regum vestrorum: qui regna Turcorum destruxerunt, & in eis fines sanctæ Ecclesiæ dilatauerunt. Præsertim moueat vos sanctum Domini nostri Saluatoris Sepulchrum, quòd ab immundis gentibus possidetur, & loca sancta quæ nunc inhonestè tractantur, & irreuerenter eorum immundiciis sordidantur, O fortissimi milites, & inuictorum propago parentum, nolite degenerare, sed virtutes maiorum vestrorum reminiscimini. Quod si vos charus liberorum & parentum & coniugum continet affectus, en recolite quid in Euangelio dicat Dominus: Qui amat patrem aut matrem super me, non est me dignus. Omnis qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Non vos protrahat vlla possessio, vlla rei familiaris sollicitudo, quoniam terra hæc quam inhabitatis clausura maris undiq; & iugis montium circumdata, numerositate vestra coangustatur, nec copia diuitiarum exuberat; & vix sola alimenta suis cultoribus administrat. Inde est quòd vos inuicem mordetis, & comeditis; bella mouetis, & plerumq; mutuis vulneribus occiditis. Cessent igitur inter vos odia, conticecant iurgia, bella quiescant, & totius controuersie & dissensiones sopiantur. Viam Sancti Sepulchri incipite; terram illam nefaria genti auferre, eamq; vobis subiicite. Terra illa filiis Israel à Deo in potestatem data fuit, sicut Scriptura dicit, quæ lacte & melle fluit. Hierusalem umbilicus est terrarum,

Qui legis hæc dicit, Ne sit tibi mors male facta: Urbani Papa, Dulcia verba cap.

*Iherosolē gau-
de & tibi constat
laus, sine frau-
de.*

*terra præ cæteris fructifera, quasi alter paradysus deliciarum. Hanc redemptor humani generis suo illustravit aduentu, decoravit conuersione, sacravit passione, morte redemit, sepulturâ insigniuit. Hac igitur ciuitas regalis in orbis medio posita, nunc à suis hostibus captiua tenetur, & ab ignorantibus Deum ritui gentium ancillatur. Querit igitur & optat liberari, & ut ei subueniatis non cessat imprecari. A vobis quidem præcipue exigit subsidium, quoniam à Deo vobis collatum est præ cunctis nationibus, ut iam diximus, insignis decus armorum. Arripite igitur viam hanc, in remissionem peccatorum vestrorum, securi de immarcescibili gloria regni calorum. Hæc & id genus plurima vbi Papa *Vrbannus* vrbano fermone perorauit, ita omnium qui aderant affectus in vnum conciliauit, ut omnes acclamarent, *DEVS vult, DEVS vult.* Quod ut venerandus pontifex Romanus audiuit, erectis luminibus in cælum Deo gratias egit, & manu silentium indicens, ait: *Fratres Karissimi, hodie in vobis est ostensum, quod Dominus dicit in Euangelio: Vbi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi in medio eorum sum. Nisi enim Dominus Deus in mentibus vestris fuisset, vna omnium vestrum vox non fuisset. Licet enim vox vestra numerosa prodierit, tamen origo vocis vna fuit. Propterea dico vobis, quod Deus hanc à vobis elicit, qui vestris eam pectoribus inseruit. Sit ergo vobis vox ista in rebus bellicis militare signum: quia verbum hoc à Deo est prolatum. Cum in hostem fiet bellicosi impetus congressio, erit vniuersis hæc ex parte Dei vna vociferatio: DEVS vult, DEVS vult. Et non præcipimus aut suademus, ut senes aut imbecilles, & vsui armorum minimè idonei, hoc iter arripiant; nec mulieres sine coniugibus suis, aut fratribus, aut legitimis testimoniis vllatenus profiscantur. Tales enim magis sunt impedimento, quàm adiuuen- 20
to, plus oneri, quàm utilitati. Diuites in opibus subueniant, & expeditos ad bellum de suis facultatibus secum ducant. Presbyteris siue clericis cuiuscunq; ordinis absq; Episcoporum suorum licentia non licet ire; quoniam inutilis eis fieret hæc via, si irent sine illorum licentia. Quia nec laicis expedit peregrinari, nisi cum sui benedictione sacerdotis. Quicumque ergo huius sancta peregrinationis animum habuerit, & Deo sponsonem inde fecerit, eiq; se litaturum hostiam viuam, sanctam, Deo placentem, deuouerit, signum Dominica Crucis in fronte sua siue in pectore præferat. Qui verò inde voti compos ingredi voluerit, inter scapulas retro ponat. Tales quippe bifariâ operatione complebunt illud Domini præceptum, quod ipse iubet per Euangelium: Qui non baiulat crucem suam & venit post me, non est me dignus. His ita completis, vnus ex Cardinalibus, nomine *Gregorius*, pro omnibus terræ prostratis dixit confessionem 30
suam: & sic omnes pectora sua tundentes, impetrauerunt de his quæ malè commiserant absolutionem; & facta absolutione, benedictionem; & benedictione consecuta, ad propria remeâdi licentiam. Et ut cunctis claresceret fidelibus, quòd hæc via à Deo, non ab homine sit constituta; (sicut à multis postea comperimus) ipso die quo hæc facta & dicta sunt, fama præconans tantæ constitutionis totum commouit orbem; ita ut etiam in maritimis Oceani insulis diuulgatum esset, quòd Iherosolymitanum iter in Concilio sic stabilitum fuisset. Gloria prouenit inde Christianis & exultatio; gentilibus autem Persis, & Arabiæ cultoribus, mœror & trepidatio. His additur animi magnitudo, illis incutitur pauor & mentis hebetudo: adeò cœlestis 40
tuba percrepuit, quod vbiq; gens omnis infesta Christiano nomini intremuit. Elucet igitur quòd non fuit humanæ vocis officium, sed spiritus Domini qui replet orbem terrarū. Ad sua itaq; reuersus est vnusquisq; laicorum. Et *Vrbannus* Papa, in crastinum residere fecit conuentum Episcoporum: quibus residentibus accepit consilium, quem præponeret tantæ multitudini peregrinari cupientium, quia nõdum erat inter eos aliquis nominatorum principum. Vniuersi verò elegerunt *Podiensē* Episcopum, asserentes eum rebus humanis ac diuinis valde esse idoneum, & vtrâque scientiâ peritissimum, suisq; in actionibus multiuidum. Ille itaque, licet inuitus, suscepit quasi alter *Moses*, ducatum ac regimen Dominici populi, cum benedictione domini Papæ ac totius Concilii. O quot diuersæ ætatis ac potentæ seu domesticæ facultatis homines in illo Concilio cruces susceperunt, & viam Sancti 50
Sepulchri sponponderunt! Hinc diuulgatum est vbiq; terrarum illud Concilium venerabile, & ad aures Regum ac Principum peruenit Concilii constitutum honorabile. Placuit omnibus; & plus quàm trecenta millia mente iter concipiunt, & adimplere satagunt, pro ut vnicuiq; posse contulit Dominus. Iamque turmatim exultare cœpit Francigenæ gentis vnanimitas; & desiderio iam cū Turcis pugnatorem proba ferocitas. Erat in illis diebus quidam, qui eremita extiterat, nomine *Petrus*, qui apud illos qui terrena sapiunt magni æstimabatur, & super ipsos præfules & abbates apice religionis efferebatur: eo quòd nec pane nec carne vescebatur; sed tamen vino aliisq; cibis omnibus fruebatur, & summam abstinentiam in de-**

licie.

Uicis querebat. Hic ea tempestate collegit sibi non modicam equitum peditumque multitudinem, & iter suum direxit per *Vngariam*. Associatur autem cuidam Duci *Teutonicorum*, nomine *Godefrido*, qui erat *Eustachii* *Bolonienfis* Comitis filius, sed officio dignitatis Dux erat *Teutonicus*. Hic vultu elegans, staturâ procerus, dulcis eloquio, moribus egregius, & in tantum lenis, vt magis in se monachum, quàm militem figuraret. Hic tamen, cùm hostem sentiebat adesse, & imminere prælium, tunc audaci mente concipiebat animum, & quasi leo frendens ad nullius pauebat occursum: Et quæ lorica vel clypeus sustinere posset impetum mucronis illius? Hic cum fratribus suis *Eustachio* & *Baldvino*, & magna manu militum, peditumque per *Vngariam* iter arripuit. Per viam scilicet, quam *Karolus Magnus*, incomparabilis Rex Francorum, olim suo exercitui fieri vsq; ad *Constantinopolim* præcepit. Primus igitur *Petrus* eremita cum suis, & magna gente *Alemanorum*, *Constantinopolim* venit; & copiosam *Langobardorum* gentem, multosque alios ex diuersis locorum spaciis aggregatos inuenit. Quibus Imperator licentiam introeundi ciuitatem nunquam præbuit; quia virtutem Christianæ militiæ & maximè Francorum suspectam semper habuit. Idem tamen mercatum eis habere concedebat, quod & in ciuitate erat: Prohibueratque illis, ne transirent illud vicini æquoris spacium quod vocatur *Sancti Georgii Brachium*, quoad vsque veniret formidabilis exercitus Francorum. Turcorum enim infinitus numerus erat, qui aduentum illorum bestiali mente sitiebat: In quorum manus si ipsi absentibus Francorum Principibus deuenissent, sicut postea rei probauit euentus, omnes æqualiter morti subiacerent. *Sed omnis congregatio hominum qua bono auctore nõ gubernatur, si ei languidam caput dominatur, in deterius labitur & quotidie languescit, & à salute elongatur.* Propterea & hi, quia prudentem Principem qui eorum dominaretur non habebant, reprehensibilia opera faciebant. Ecclesiis enim & vrbis Palatia destruebant, & quæ in eis erant auferentes, plumbum quo tegebantur abstrahabant, & Græcis vendebant. Vnde Imperator *Alexius* nomine, vehementer iratus fuit, & æquorem *Sancti Georgii Brachium* transire præcepit: qui vltra progressi, Ducem sibi elegerunt, & quendam *Rainaldum* sibi præposuerunt: qui licet Principem haberent, eadem tamen rapinæ opera agere non cessabant. Nam domos quas inueniebant igni comburebant, & ecclesias bonis suis & facultatibus denudabant. Sic *Nicomediã* vsque venerunt, & inde *Romania* terram intrauerunt. Tribus igitur diebus ambulando consumptis, vltra *Nicam* urbem perrexerunt, & quoddam castrum, cui nomen erat *Exerogorgo*, à gente vacuum inuenerunt, in quod intrantes repererunt magnam vbertatem trimenti, carnis & vini, omniumque bonorum quæ sunt humanæ vitæ sustentaculum. *Turci* verò metu Francorum perterriti longè ab illa terra secesserant, sed tamen exploratores suos dimiserat, qui illis aduentum nostrorum & quomodo se haberent, nuntiarent. Qui vt per internuntios compererunt, quòd venerant rapere, non possidere; destruere, non retinere; protinus contra illos accurrerunt, & castellum in quo erant, obsidione circumdederunt. Erat quippe ingens numerus illorum & copiosa multitudo. Ante portã castelli erat puteus, & iuxta ex altera parte fons viuus, iuxta quẽ *Rainaldus* princeps Christianorũ exierat, & insidiis positus, eorum præstolabatur aduentũ. *Turci* verò nil hæsitantes irruerunt in eum, & multos qui cum eo erant occiderunt, alii autẽ in castrum fugerunt. Illi autem a quam eis omnino abstulerunt, & in magno cruciatu per aquæ penuriã Christianos immiserunt. Erat autem festiuitas *S. Michaelis*, quam venerari debet omnis anima fidelis. Obsessi autem in tantam sitis angustiam deuenierunt, quòd venis equorũ incisus bouumque; & asinorum aliarumque; pecudum sanguinem eliciebant & bibebant: Alii terram humectiorem fodiebant, & sic ori apponebant, ardentemque sitis temperabant: Quidam yrinam suam in vase, aut in manibus suis mingeabant, & quod dictum mirabile est, abstergebant. Quid plura? Nullum erat vitæ solatium, nisi sola mors percumbens erat subsidium. Tandem princeps illorum *Rainaldus* cum *Turcis* furtiuum iniit fœdus, malens temporalem vitam retinere, quam pro CHRISTO mortem in tali martyrio subire. Dispositis itaque agminibus suis, simulauit cum aduersariis inire congressionẽ; sed mox vt exiit, fecit ad illos cum multis aliis digressionẽ. Heu heu meticolosus miles, non ab Austro, sed ab Aquilone progressus, quàm eneruiter & effœminatè pro cœlesti rege & regno dimicauit! Qui nec dum vel leui stipula tactus, martyrium subire perhorruit; & fidei Christianæ professionẽ, sanus, eques, & armatus, abdicauit: Iure igitur apud Deum euanescentis gloriæ iacturã promeruit,

Dux prior in-
cessit: Nec rostro
postea cessit.

Nec leniter na-
tus, Rainaldus
apostata factus,
Abiurando De-
um, se probas
effœcum.

& in sortē illius qui sedē suam elegit ad Aquilonē deuenit. Qui verò remanserunt, nec Christianæ fidei titulum mutare voluerunt, mortis exterminium pertulerunt. Igitur ex tota illa multitudine occiderunt *Terci* quos voluerunt, & quos libuit (vt placuit) captiuauerūt. Quosdam ad signū positos sagittabāt, & omni ludibrio, pro vt eis placuit, seruos DEI contumeliis afficiebant: & illi maluerunt sic occumbere gloriosè, quàm negantes fidem DEI, cum eis infelicitè viuere. DEVS verò, vt credimus, recepit eos in septa sempiterni Paradisi sui, quoniam noluerunt à fide sua peregrinari. Iam quippe diabolica legio victrix exultat, & contra *Petrum eremitam*, qui erat in quodā castello nomine *Ciuiso*, dimicat, Erat autem illud castrū supra Nicæam ciuitatem constitutū. Contra quod Turci dum cursū suū dirigerēt, obuiauerunt *Waltero*, qui erat primicerius & signifer agminis eremitæ. Sed licet miles egregius claruisset tot militiæ titulis, his tamen omnino resistere non valuit, sed tamen preciosam mortē suam, multo Turcorū sanguine commendauit. Irruit enim in illos velut vt sus esuriens in animalia, & quos in occursum inuenit, prostrauit & vita priuauit. Similiter & qui cum eo erant armati, adhuc viuē iam necem quam erant passuri fortiter vindicabant, & quàm diu eis arma valuerunt, hostes de victoria nunquam tripudiauē. Sed ibi multitudo audaciam, non audacia multitudinē superauit: nisi quòd animositas numerositatē sextuplo minuerit. Fractis tandem armis & non animis, laudabili morte, sic in bello, sicut pro DEO, vitā terminauerūt, eosq; in sortem cælitum angelici spiritus transtulerūt. Tunc primū Turci reuolutis cadaueribus suorū, cognouerūt, quòd cum quibus pugnauerūt, fuerūt Franci. His ita patratīs pars Turcorū cucurrit ad castra Christianorū; & ibi vnum presbyterū *Missam* celebrantē inuenerunt, quem ante altare detruncauerunt. O felix felicitis presbyteri martyrium, cui præbuit ducatum Dominici corporis viaticum! Similiter quotquot inuenerunt, aut occiderunt aut abduxerunt. *Petrus* verò eremita abierat, & Constantinopolim remeauerat. In castello autē quod supra memorauimus, cui nomen *Ciuiso*, remanserat Christianorū plurima multitudo; & qui de castris siue de prælio viui euaserant, retro ad illud castellum confluxerant: quos Turci insequentes, strues lignorum, vt nostros comburerent, circumposuerūt. Sed qui obleseri erant de tuitione vitæ solliciti, ignē in strues immiserunt, & DEI nutu flante vento, plerōsq; de hostibus combusserunt. Turci tandem illos vi comprehenderunt, & secundum ludibrium suum variis pœnarū generibus affectos, alios occiderunt, alios in captiuitatē vendiderūt. Qui tamen aliquo casu seu ingenio euaserūt, ad Brachium *S. Gregorij* reuersi sunt: & iubente nequissimo imperatore Constantinopolim regressi sunt. Imperator quidem cum suis Græcis de victoria Turcorū exultauit, & omnia arma nostrorū, vt eos inermes redderet, callidè comparauit. His ita geltis, huic narrationi terminū ponamus, & stilum retro conuertentes, quomodo illuc conuenerit nostra gens Francorū, & cum quibus Principibus, disseramus.

Hac mors Walteri, Debet preciosa videri.

Sic & presbyteri Mors huius debet haberi.

EXPLICIT LIBER PRIMVS.

40

INCIPIT LIBER SECVNDVS.

Agmina contumunt, Numero, saq; millia funt. Quoru tu proceres, Si consociari videres, Agmē tam pulcrum, Laudares iure sepulcrū. Pro quo sic Patriam, Respueunt propriam.

NTEREA dum hæc aguntur, de remotis Occidentalium partibus, à parte Aquilonis excitauit Dominus Comites duos, quibus vnum nomen, vna consanguinitas, æqua potestas, idem & armis & animis, etiam gloria consularis compares: *Normannus*, scilicet & *Flandrensis* Comes: cum quibus *Hugo Magnus*, frater Philippi regis Francorum, qui ipso tempore Franciam suo subiugabat imperio: Hic honestate morum, & elegantia corporis, & animi virtute, regalem de qua ortus erat cōmendabat pro sapiam: Cum quo & *Stephanus Carnotensis* Comes, qui à bonis initiis prauos deinceps obtinuit exitus. O quam alii innumeri optimates & minoris famæ Consules, cum his sunt associati tam eiusdem Franciæ, quàm maioris & minoris Britannicæ! A parte Australi mota sunt castra *Podiensis Episcopi*, & *Comitis Sancti Aegidii*, nomine *Raimundi*. Vir iste cum prædiues esset, & temporalibus bonis locupletatus, omnia sua vendidit, & viam deliberationis Sancti Sepulchri arripuit. Ecce præsentialiter nunc videmus in re, quòd olim Dominus promisit per os *Esaie* Prophetæ. Ait enim: *Noli timere, quia ego tecum sum: ab Aquilone adducam semen tuum,*

& ab

*Hic scripsit dux
Spreuit tamen
Apulia dux.*

*Dux quoq; ve-
galem Primus
peruenit ad vr-
bem.*

*Francigena gē-
tes, Vrbi simul
aduenientes,
Terrorē mor-
tis Prædantur
compatriotis.*

liaribus in ducatu suo remanere pertimuit: Erat autem dux ille frater Boamundi, vterque filii scilicet *Roberti Wischardi*. Dum verò *Boamundus* viæ necessaria parauit, Francigenæ ad marinos portus peruenerunt; alii scilicet ad *Brundosum*, alii ad *Barim*, alii *Otrentum* mare intrauerunt. *Hugo* siquidem *Magnus*, & *Wilermus Marchisi* filius, in portu *Barim* mare intrauerunt, & *Durachium* vsque nauigauerunt. Quos vt deprehendit adesse dux loci illius, captus iniquâ cogitatione, illos continuo iussit apprehendi, & apprehensos Constantinopolim transduci. Edixerat enim subdolos Imperator, vt omnes Iherosolymitani caperentur, & ad se Constantinopolim ducerentur. Volebat namq; vt omnes sibi fidelitatē facerent, vt scilicet suū esset quicquid per arma acquirerent. Sed deprehensi, cum ad Urbem venerūt, magnum sibi solatium inuenerūt, quoniam ducem *Godefridum* cum magno exercitu repererūt. Flere præ gaudio potuit, qui *Hugonem Magnum* & Ducem *Godefridum* inuicem amplexari & osculari conspexit. Gaudet *Hugus Magnus* se fuisse comprehensum, quia meruit hac occasione adduci ad Ducē *Godefridum*. Gaudet Dux, quia amplexatur præcordialem amicum & cognatū suum & totius generositatis nobilem virum. Gaudet alter in altero innouatum foedus amicitia, & antiquæ familiaritatis, & quod in utroq; inerat insigne decus probitatis. In his duobus viris primò denudatæ sunt fraudes Imperatoris, sicut mox sequentia declarabunt. Dux *Godefridus* prior omnium Francorum principum Constantinopolim venit, quia per *Vngariam* recto gressu profectus est. Venit itaq; duobus diebus ante *Natale Domini*, & hospitari voluit extra urbem: sed subdolos Imperator eum inter suburbana recepit. Sperauit interim Dux ibi securū remanere se posse, donec veniret agmina gentis Francigenæ. Et cum per aliquot dies mittere cœpit clientes suos ad comparanda necessaria, dolosus Imperator præcepit Turcopolis suis & Pincenatibus, vt in insidiis positi eos inuaderent & occiderent. Sed *Baldwinus* frater Ducis, cognita eorum nequitia, occultauit se, & eorum præuenit insidias: quia dum suos sequerentur vt occiderent, forti animo & virili impetu illos inuasit; & sic Deo iuuante illos superauit, pluresque ex eis occidit, & captos fratri suo Duci præsentauit. Quod cum audisset Imperator, iratus est, quia cognouit denudatas esse Francis dolositates & insidias suas. Dux, vt cognouit erga se suosq; Imperatorem iratum esse, de suburbanis illius exiuit, & extra urbem sua tētoria fixit. Sole igitur occidente, cum nox superficiem terræ cooperuisset, satellites Imperatoris præsumperunt ducem inuadere; sed diuina adminiculante gratia, cum magno sui detrimento, vix manus illius potuerunt euadere. Alter in alterū inuit, sed alter altero præstantior fuit: Dux cum suis frendens vt leo, illos citò dispersit, & septem occidit, cæteros insecutus vsq; ad portam ciuitatis. Dux inde ad tentoria sua rediit, & quietus deinceps mansit. Imperator autem pacentē ab eo per internuntios quæsiuit, & tandem impetrauit, & mercatum ei & si ægenti, sicut in ciuitate erat, habere permisit. Interea gens Gallicana cœpit appropinquare regiæ ciuitati. *Podiensis Episcopus*, & *Comes S. Ægidii*, Comites quoque *Normanus*, *Flandrensis*, & *Stephanus Carnotensis*. Dùm hæc itaque aguntur, vt diximus, prospero successu Boamundus Apulientis, paratis suis stipendiis tanto itineri congruentibus, mare intrauit, & in Bulgariam regionem transnauigauit, cum quo erant nobilissimi principes, *Tancredus* videlicet nepos suus, & *Marchisi filius Richardus* princeps, & omnes terræ illius optimates, qui tantam in *Bulgaria* copiam repererunt, quod a fructu frumenti, vini, & olei omnes multiplicati sunt. Deinde descendentes in vallem *Andronopolis* ibi tamdiu quietauerūt, quousq; omnes transfretauerunt. Illic Boamundus vir prudens comminatus est suo exercitui, ne aliquis aliquid alicui violenter auferret, sed vnusquisque quod sibi competeat, compararet. Tandem transfretatis omnibus, in quandam regionem intrauerunt, bonis omnibus vberriam, & de villa in villam, de castello in castellum, de ciuitate in ciuitatem progredientes, *Castoriam* peruenerunt, & ibi solennitatem *Dominicæ Natiuitatis* celebrauerūt, & per dies plurimos dietauerūt. Cumq; forum rerum venalium ab indigenis quærerent, impetrare nequiverunt; quoniam omnes à facie eorum confugiebāt, æstimantes nostros aduenisse causâ prædandi, & omnem terram depopulandi. Ideo nostri compulsi sunt ciborū inopiâ, rapere, prædari, oues, boues, arietes, hircos, porcos, & quæ vsui ciborum erant vtilia. Egressi de *Castoria* venerunt in *Palagoniam*, in qua erat quoddam castrum *Hereticorum*, quod vndique aggressi sunt, & crepantibus buccinis, & telis ac sagittis volantibus illico ceperunt, & spoliatum omnibus bonis, cum suis habitatoribus igni combusserunt. Nec id eis iniuria

iniuria contigit, quia illorum detestabilis sermo, ut cancer serpebat: iamq; circumiacentes regiones suo prauo dogmate foedauerat, sicut & ipsos à rectâ fide sua foeda intentio abstulerat. Denique in crastinum ad flumen *Bardarum* venientes, plures ipso die transferunt, alii verò qui Sole stante transire nequiverant, remanserunt. In crastinum illos qui remanserant, inuadit exercitus Imperatoris, summo diluculo, aurorâ iam lucescente: & omnes occidere aut captos vincetosque abducere, in animo habebât, Quibus dum nostri fortiter resisterent, rumor peruenit ad aures Boamundi & Tancredi. *Tancredus* verò non diu ferens suos ita iniuriis affici, equo volitans ad flumen rediit, & se cum equo & armis in illud iniecit, eumq; duo millia equitum sunt insecati. Qui protinus aduenientes iuenerunt Turcopolas & Pincenates cum eis dimicâtes, in quos subito, ut effrenati irruentes, multos neci dederunt, & plures captos in vincula coniecerunt, & locis in retibus ad Boamundum adduxerunt. Quos ut vidit, Deo gratias egit, & hilari vultu subridens, eis per interpretem dixit: *Gens male sana, quare queritis occidere gentem nostram & DEI nos sumus Christiana fidei consortes & domestici, & peregrini milites*. Sepulcri. *Nos neminem vestrum quarimus ledere, nec Imperatori vestro molimur aliquid auferre*. Ad hæc illi respondentes dixerunt: *Domine, conducti sumus milites sumus Imperatoris, & donatiua nostra promereri ab eo desideramus: Quod ei libet vadimus, quod præcipit facimus, & magis illi quàm Deo obedimus. Nos tamen bene recognoscimus, quod magis oportet obedire Deo quàm hominibus. Imperator noster magis perhorrescit agmina vestra, quàm cæli fulmina: quia plus intelligit vos velle eum regno suo priuare, quàm velle peregrinari: & ideo non cessat malum erga vos machinari. Sed propter Deum, cuius peregrini & milites estis, dignemini nostri misereri*. Ad hæc verba vir egregius commotus spiritu misericordiæ, condonauit eis vitam, & illæfos abire permisit. Et dum sic læto successu procederet, *Francorum* exercitus Constantinopolim conuenerat, & eius præstolabatur aduentum, quem audierat illic in proximo affuturum. Imperator autem cum vidisset castra Dei vndique sic affluere, & exercitum suum, quem miserat contra *Boamundum*, sic dissipatum esse; exæstuans animo cœpit admodum anxari, & fraudulentæ cogitationes in corde eius versari. Tandem simulauit animum, & quasi de eius aductu gratulabundus esset, mihi obuiam Boamundo, qui eum per ciuitates & castella sua gratanter exciperent, & ad se cum honorificentia conduceret. Compertum verò nostri habebant, quod non agebat hoc de aliquo famulatu amicitia, sed secretâ cordis simulatione. Indigenæ autem terræ illius, accepto Imperatoris imperio, cateruatim victui necessaria conferebant, & precio satis competenti vendebant. Sicq; venientes ad ciuitatem, quæ *Susa* memoratur, *Boamundus* ibi suum dimisit exercitum, & *Constantinopolim* cum paucis perrexit ad Imperatoris colloquium. *Tancredus* autem remansit, Dux & custos exercitus: & noluit ibi diutius manere, quia extranei ibi erant cibi quos sibi oportebat emere: & eduxit eos seorsum in vallem satis omnibus bonis vberimam, & corporalibus incrementis satis opimam. Interea Boamundus dum aduentaret ciuitati, Francorum exercitus pars maxima venit ei obuiam, & vnanimiter receperunt eum, sicut mater vnicum filium. Boamundus autem ut conspicatus est tot consules, tot duces, tot optimates, obuiam sibi occurrere, in cælum manus erigens, obortis præ gaudio lacrymis, fleuit vberimè: & osculatis pluribus, vix tandem repressis singultibus, ut loqui potuit, suffusus ora fletibus in hæc verba exorsus est fari: *O bellatores DEI & indeficientes peregrini Sancti Sepulcri, quis ad hæc peregrina loca vos adduxit, nisi ille qui filios Israel ex Agypto per Mare Rubrum sicco vestigio transduxit? Quis alius inseruit vobis animum ut relinqueretis possessiones vestras, & natale solum? Cognatos & affines, coniuges & liberos abdicastis, imò & omni corporea voluptati renuntiaistis. Nunc iterum secundo regenerati estis, per confessionem scilicet & pœnitentiam, quàm quotidie duris laboribus exhibetis. O felices qui in tali opere deficient; qui ante visuri sunt Paradisum, quàm patriam suam. O ordo militum, nunc terq; quater, beatus, qui huc vsque fuisi homicidii sanguine deturpatus, nunc Sanctorum sudoribus compar martyrnum cælesti es diademate laureatus. Huc vsque extitisti incisamentum ira DEI: Nunc verò reconciliatio gratia ipsius, & propugnaculum fidei sua. Quapropter, inuicti milites, quia nunc primum incepimus DEO militare, non gloriemur in viribus siue in armis nostris, sed in DEO potentissimo omnium: quoniam ipsius est bellum nostrum, & ipse dominabitur gentibus*. Boamundus cum hæc & plura id genus prætenderet, conciliauit in se animos audientium, & magnam gratiam inuenit in conspectu omnium. Tunc omnes cum eo ad ciuitatem venerunt, & ad hospitium suum, quod ei Imperator præparari iusserat extra urbem, deduxerunt. Subdolos

Inuadit nostros exercitus Imperatoris.

Utrq; Boamundus Nostri est associatus, Rex suis inanis Constantini nopolis annus.

Verba Boamundi Non laudant prosperi mundi.

Militiamq; parum Non laudat Christiolarum.

itaque Imperator videns crescere castra Dei, & de die in diem augmentari, inops animi, expertus sensus, pauper consilii, ira vehementi cœpit inflammari. Nesciebat quid ageret, quò se verteret; quorsum, si eum vrgeret necessitas, fugeret. Timebat enim ne tantus & tantorum exercitus in se confurgeret. *Mens enim fraude plena semper anxiat, & est sollicita; & quòd machinatur alteri, pertimescit semper sibi machinari.* Sed nostri hoc prorsus non querebant, quia contra Christianos preliari volebant. Tandem iussit ad se vocari *Boamundum*, & cum illo & cum Græcis suis huiusmodi habuit consilium. Requisiuit à nostris, vt sibi Principes exercitus facerent *hominium*, id est, securitatem pacis: & ipse conduceret eis per desertas regiones, quas ingressuri erant forum rerum venialium omnium, & in omnibus bellicis negotiis sui præsentiam, & suæ gentis auxilium; iuraret etiam generaliter omnibus quòd omnia quibus indigebant in armis & vestimentis, ipse suppleret, nec amplius vlli peregrino Sancti Sepulcri noceret, aut noceri consentiret. Hoc consilium cum detectum fuisset, placuit in cordibus ferè omnium: quoniam plerosque angebat necessitas rerum temporalium. Fecerunt igitur ei cum sacramento hoc hominum tali conditione, vt tam diu duraret, quàm diu ipse perseverasset in sacramento suo & promissione. Comes verò sancti *Ægidii* cum requisitus fuisset de hominio, id nullatenus facere voluit; sed si ei crederetur, tota ciuitas cum suis habitatoribus & ipso Imperatore destrueretur. Sed non erat ratio, vt tam regia ciuitas, tantæq; Deo sacratæ destruerentur Ecclesiæ, & tot Sanctorum corpora aut igne cremarentur, aut suis sedibus viduarentur. Tandem Comes sancti *Ægidii* aliorum suasionibus euctus, assensum præbuit, & in hæc verba ei fidelitatem promisit dicēs: *Alexio Imperatori iuro, quòd nunquam per me aut per meos vitam aut honorem amittet, aut quicquid hodie iuste aut iniuste possidet.* Hanc illi fiduciam iurauit & Imperator adqueuit. iurauit deinde idem Imperator dicens: *Ego Alexius Imperator iuro Hugoni Magni & Godefrido Duci, cæteris qui hic astant Francorum Principibus, quòd nunquam in vita mea iniuriabor vllum peregrinum Sancti Sepulcri, aut permittam iniuriari; & quòd cum illis pergam in bellicis negotiis, & proposse meo mercatum sufficienssem illis conduci faciam.* Nemo miretur quòd tot & tam nobiles Franci quasi coacti hominum fecerunt, quoniam si res ex ratione pensetur, quia verè coacti fuerint inuenietur. Intraturi enim erant terram desertam & inuiam, terram ab omnibus bonis prorsus alienam; & sciebant quia *diurnum laborem ferre non sufficit, cui victus quotidianus deficit.* Pro huiusmodi angaria, facta fuit hæc hominii pactio: Sed in mente Imperatoris semper mansit fraudulenta factio. Et benè competeret hominii rata conciliatio, si apud Imperatorem foret integræ fidei assertio. Sed quicquid stipulauit, totum cum verbo exinaniuit: maluitq; periurii noxam incurrere, quàm gentem Francorum à suis finibus non elongare. Sed ne omninò videamur vt elingues præterisse Urbem regiam, loquamur aliquid de ea, quoniam dissonum non videtur ab historia. Legimus in quadam historia, quòd *Constantinus* Imperator Romanus, cum quadam nocte in ciuitate quæ *Bizantium* memoratur, obdormisset, visionem vidit, quæ in hunc modum ei apparuit. Anus quædam veste dissipata & quasi semicinctis circumsepta, veniebat ad eum, & suæ opis flagitabat subsidium: Vestem exigebat qua indueretur, coperturam qua tegeretur, alimoniam qua pasceretur, promisitque ei Rex continuo se subuenturum, & indubitanter postulata collaturum. Et sic visio disparuit. Tunc vir potentissimus somno excitus, cum in corde suo quænam esset visio hæc, versaretur, diuino nutu intellexit, ciuitatem ipsam in qua erat auxilium querere, & se in melius restitui peroptare. Sicq; Constantinus à fundamentis illam erexit, & de suo nomine *Constantinopolim* appellauit, quam Romæ mœnibus altis, ædificiorum structura nobili coæquauit, & pari gloria & honore terreno sublimem reddidit: quæ *sicut Roma est caput Occidentis, ita & illa ciuitas debet esse Orientalis.* Est autem sita inter Adriaticum mare, & illud quod nunc vocatur *Brachium sancti Georgii*, supra quod mœnia ciuitatis locata sunt. Hæc præ cunctis aliis urbibus fecunda est pingui agro, & omni marinarum diuitiarum mercimonio. Hanc itaque diuino nutu conditam nemo dubitet: quoniam præuidit Deus quod erat futurum, quod nos modò videmus impletum. Nisi enim talis condita fuisset ciuitas, Orientalis Christianitas vbi diffugium habuisset? Ibi nunc receptaculum habent sanctissimæ reliquæ Sanctorum Prophetarum & Apostolorum, & innumerabilium martyrum Sanctorum, quæ illuc translatae sunt à facie Paganorum. Asia & Africa olim fuerunt Christianorum, quæ nunc subiiciuntur immundis ritibus

Hoc quod Rex iurat, Non longo tempore durat. Iuras & abinuat, Qui de senò bonè curat.

Visio per plana Fuit hæc Constantiniana.

ritibus gentilium. Ideo talis effecta est vrbs regia *Constantinopolis*, vt sanctarum, quas supra diximus, reliquiarum foret tutissima regia. Et ideo debet benè Romæ cœquari dignitate sanctuarii, & excellentiâ regiæ dignitatis: nisi quòd *Roma* est Pappali apice sublimata, & caput & summa totius Christianitatis. De his ergo loqui sufficiat, & hic secundus liber finem recipiat.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS.

INCIPIT LIBER TERTIVS.

10

ONFOEDERATIS igitur cum Imperatore *Francorum* Principibus, iussit Imperator naues ad portum adduci, vt omnis exercitus sine magna dilatione possit transfretari. Primi itaque transfretauerunt Dux *Godofridus* & *Tancredus*, & vsque *Nicomediã* perrexerunt, & per tres dies ibi feriatum sunt. Videns ergo Dux, quòd nulla pateret

*Lam mare trãf-
itur: Sed ad in-
uia iamq; ve-
nitur.*

via tranlituris, per quam tantum exercitum conducere posset, præmisit quatuor millia hominum cum securibus ac vomeribus, aliisque ferramentis aptandæ viæ conuenientibus. Erat autem terra illa inuia, per iuga montium, per concaua val-
20 lium, per defossa terrarum vndique præpedita. Constrauerunt itaque viam plurimo sudore vsque *Nicaam* ciuitatem, peditibus, equis, omniq; transeunti satis idoneam: posueruntq; ligneas cruces per reflexu viarum, in testimonium; vt cunctis notum fieret, quòd via illa erat peregrinantium: Sicq; suo tractu pertransiit omnis multitudo, excepto quòd *Boamundus* remansit cum Imperatore, dispositurus cum eo de com meatu promissione. Sed vltra modum *protelari* videbatur illa promissio, quia antequam perueniret, apud illos qui pauperiores erant versabatur maxima famis cruciatio. Ad *Nicæam* urbem conuenit robur exercitus, pridie nonas Maii, & antequam mercatum adduceretur, vendebatur viginti aut triginta denariis vnus panis. Postquam verò *Boamundus* cum com meatu venit, penuria

*Tu quoque Ni-
caæ. Dabis istis
ampla trophæa.*

30 euanuit, & vbertas omnium bonorum affuit. Die liquidem *Ascensionis* Domini urbem obsidione vallauerunt, & balistas arietes, & cætera id genus instrumenta quibus inhabitantes expugnari quirent, apposuerunt. A parte Orientis, quia inexpugnabilior & magis munita ciuitas esse videbatur, applicuerunt sui robur exercitus Principes isti: *Podiensis* Episcopus, Comes *Raimundus*, *Hugo Magnus*, Comes *Normannus*, Comes *Flandrensis*, Comes *Stephanus* Carnotentis: A Septentrione Dux *Godofridus*: Ab Occasu solis *Boamundus*: Ab Austro verò pars nulla fuit, quia lacus magnus ibi præsidio fuit: In illum ciues cum nauibus introibant, & ligna & herbas, aliaq; necessaria afferebant. Quod vt Principes agnouerunt, tum legatio ad Imperatorem cucurrit, vt naues conduci faceret, vsque *Ciuio* vbi portus est, & boues cum eis qui eas vsque ad lacum traherent. Qui illicò dictis paruit; & iux-
40 ta Principum velle factum fuit. Quid plura? Dispositis circa urbem agminibus, Christianicæ viriliter insistent: & *Turci* quia de vita eorum agitur, fortiter resistunt; *Turci* toxicatas sagittas mittebant, vt quos vel leui tactu sauciarent, graui morte perimerent. Nostri verò pro vita moti non formidantes, altas circa muros machinas erigunt, quibus infra se illos qui in muris erant despiciunt. Lignæ turres lapideis turtibus opponuntur; & iam cominus hostis lanceis & ensibus impugnatur.

*Cum se v'sta-
bunt, Et vastatis
superabunt.*

Iamq; sudescunt faces, lapides iaculantur in urbem. Hostis terretur, quia iam de morte timetur. Vnde
40 de fragor turba clamorq; sonabat in urbe. Passim fugiebant matres cum filiis & filiabus suis solutis crinibus, latebrasq; quærebant, quia spem vitæ nusquam habebant.

*Pro turba tur-
ba Fragor est
permotus in ur-
be.*

50 Iamq; vt se victum reddere parabat hostis, sexaginta millia *Turcorum* eminus aduenire conspexit. Ipsi enim de ciuitate præmiserant ad illos, dicentes, vt per Meridianam portam venirent ad ipsos, & adiuuarent eos. Nostri verò interim obsederant illam portam magno comitatu, & custodiebant eam *Podiensis* Episcopus & Comes *Sancti Egidii*. *Turci* verò de montanis descendentes, vt eminus nostrorum agmina conspexerunt, timore percussi sunt: & nisi in sua multitudine confidissent, fugæ prælidium, frenis retroflexis, arripuissent: feceruntq; tres turmas, vt vna supra dictam irrumperet portam, & duæ confligendo, si necesse eis incumberet, liberiùs subsequerentur tertiam. Sic *Turci* disposuerunt; sed DEI consilio, nostri eruditiores hanc definitionem aliter mutauerunt. Nam *Podiensis* Episcopus, &

Comitis *Raimundi* exercitus, vt primùm illos visu attigerunt, vrbe relicta, celerissimo cursu irruunt in illos: non plus eorum formidantes multitudinem, quàm canes fugientem leporem. O quot millia electorum militum illos sunt insecuti; paratiore de Turcorum corporibus extrahere animas, quàm quisquam famelicus eundem ad nuptias! *Turci* verò, vt viderunt tot armorum prænitium splendorem (suggerbat enim flammantibus radiis Sol fulgorem) tot veloces equorum occurfus tremetium, tot hastas contra se vibrantes, terga verterunt, & nimis pigri & inertes ad montana redire voluerunt; sed quicumque inde descenderant, rursus ascendere non potuerunt. *Et male multati nece dirà sunt cruciari. Auxiliante D E O, Sic agmina nostra trophæo Tali latantur, Et ad urbem regrediuntur.* Qui iterum machinas atcendentes, vt maiorem metum hostibus incuterent, balistis & fundis occisorum capita Turcorum intus proiiciebant. *Nec tardante morâ, sunt ipsa temporis hora. Naues allata Constantinopolitana:* Sed illâ die in lacum non immiserunt, sed nocte, plenas Turcopolis, gente scilicet Imperatoris benè doctâ & assuetâ nauibus. In crastinum surgente aurorâ, vt viderunt naues hii qui erant in ciuitate, prænitio timore exterriti sunt, & vltra non habentes spiritum, quasi iam mortui in terram corruerunt. Vluabant omnes filia cum matribus, iuuenes cum virginibus, senes cum iunioribus. Vndique luctus, vndique miseria, quia euadendi spes non erat vlla: Intus erat mœror, & mentis hebetudo; foris gaudium & exultatio. Tandem inuenerunt euadendi cõsiliu, quia per Turcopolas Imperatori significarunt, ei se reddere ciuitatem, si illæfos & incolumes cum suis rebus eos permitteret abire. Quod vbi Imperatori nuntiatu, admodum inde gratulatur: sed & inde mente concipit fraudem, vt deinceps parturiat iniquitatem: lubet vt suis reddatur ciuitas, *Turci* integra fiducia tribuatur, & ad se, *Constantinopolim* conducantur. Quod ideò fecit (vt res ipsa deinceps innotuit) vt cum tempus accederet, ad detrimentum *Francorum* paratiore inueniret. Itaque ciuitas redditur, & *Turci* *Constantinopolim* deducuntur. Neq̃ immemor tamen fuit Imperator tanti beneficii: quia pauperibus qui erant in exercitu, largas elemosynas præcepit erogari. Septem itaque hebdomadibus & tribus diebus *Nicææ* ciuitatis protensa est expugnatio: nec vlla vi humana superata fuisset, nisi *D E I* adiutorio. Est enim muris densissimis & altis turribus præmunita, vt caput & nulli compar in tota Romania. In hac olim, tempore *Constantini* Imperatoris, trecenti & octodecim Episcopi aggregati fuerunt; & de fide nostra, propter hæreticorum versutiam qui tunc temporis erant, tractauerunt; & ita omnia, sicut tenet nunc Catholica Ecclesia, omnes vnanimiter sanxerunt. Et ob hoc dignum erat, vt inimicis sanctæ fidei auferretur & *D E O* reconciliaretur, & sanctæ matri nostræ Ecclesiæ, vt membrum suum, redintegraretur. Et prouisa fuit, & disposita fuit à *D E O* hæc noua redintegratio, quoniam plurimorū qui ibi occisi sunt, consecrata est martyrio. Taliter vt diximus, liberata est *Nicææ* ciuitas, & expulsa est ab ea omnis diabolica captiuitas. *His ita patratu, sua mox tentoria nostri Desigunt, & abire parant, sic vrbe relicta Missis legatis Constantinopolitanis.* Postquam vero de ciuitate recesserunt, duobus diebus coniuncta agmina in vnum processerunt, & ad vnum pontem peruenerunt, iuxta quem duobus diebus quiescentes feriatu sunt, & de virenti gramine equos & bestias suas refocillauerunt. Quia verò ingressuri erant terram desertam & inaquosam, consiliu inierunt, vt diuiderentur, & in duo agmina partirentur. Non enim vna terra, vna regio sufficiebat tot hominibus, tot equis, tot animalibus. Vna igitur & maior acies *Hugoni Magno* committitur: Altera verò *Boamundo* coniungitur. In prima acie fuerunt cum *Hugone Magno Podiensis* Episcopus, Comes *Raimundus*, Dux *Godefridus*, & *Flandrensis Comes Robertus*. In secunda autem cum *Boamundo*, *Tauvedus*, *Robertus Comes Normannus*, & multi alii principes, quorum nomina ignoramus. Itaque prospero successu per Romaniam iam quali securi equitabant. Sed euoluto trium dierum curriculo, quarta iam die, hora tertia, hii qui erant cum *Boamundo*, viderunt trecentorum *Turcorum* millia sibi occurrere, & clamosis vocibus, nescio quid barbarum perstridere. Pro quorum immensa multitudine quidam ex nostris hæsitare cœperunt, vtrum resisterent, aut fugæ diuortia quærent. Tunc *Boamundus*, vt vir multiuidus, & *Normannus* Comes vt miles animosus, vt viderunt quorundam animos titubare, præcipiunt omnes milites descendere, & sudes tentoriorum infigere. Erat autem ibi quidam riuus currentis aquæ præterfluens, iuxta quem in longum sua tentoria posuit. Concitò prouidus *Boamundus* celerem dirigit nuntiu, qui celeri volis arces equo.

Tam Turci fugiunt, Pavidiq̃ per omnia sunt.

Hostes inclusi, Magnâ formidine fusi, Quo se conuertunt, Valeant, non sunt benè certi.

Hostis captiuus Condonatâ necè viuus, Redditur à Franci Constantinopolitanis.

equos nostrosq; vocaret, Quatinus ad bellum properarent iamq; paratum. Antequam verò tentoria tenta fuissent, centum quinquaginta *Turci* equis velocioribus aduecti, nostros appropiauerunt, & tensis arcubus suas sagittas toxicatas in eos immiserunt. Nostri verò equis admissis illos exceperunt, & comprehensos occiderunt. *Turcorum* quippe consuetudo est, vt retrò confugiât tractis sagittis, & dum fugiunt aduersum vulnus se insequentibus infligant. Sed fugæ nullus locus erat, quia densitas hostium occupauerat ipsa cacumina montium. Propterea nostri dextra leuaq; eos instanter trucidabant, & arcus & sagittæ inutilem ibi locum habebant. Tandem con fractis lanceis *Francorum* in corporibus impiorum, res agitur gladiis. O quot ibi corpora

10 corruerunt, truncatis capitibus, aut mutilatis aliquibus membris! Illic videres, quòd posterior pars hostium impellebat priorem in gladios trucidantium. *Dum sic pugnatur, dum sic pars prima necatur, Pars ea Turcorum qua riuum transit, illa Protinus inuasit tentoria Christianorum:* Diruunt illa; trucidant matres cum pueris, & quos imparatos bello reperiunt & sine armis. Clamor morientium *Boamundi* peruenit ad aures, & protinus quid esset intellexit. Bellum Comiti Normanno committit: & ad tentoria cum paucis celeri cursu repedauit. *Quos vt viderunt Turci, mox terga dederunt.* Boamundus autem conspicatus ibi iacere multos exanimos, cœpit lamentari; & Dominum, vt viuis ac mortuis esset refugium, deprecari. Ad bellum festinus remeauit, sed tamen pro vallo & munimine in tentoriis milites dereliquit. Antequam verò ad bellum

20 diret, fuerant iam nostri adeò fatigati, siti, labore & calore æstus, quia nisi mulieres potum de riuo præterfluente attulissent, multi ipso die bello succubissent. Iam verò nostri *Turcis* irruentibus semel terga dederunt, & nisi citò Comes Normannus aureum vexillum in dextra vibrans equum conuertisset, & geminatis vocibus militate signum, *DEVS vult, DEVS vult,* exclamasset: *Nostri illa dies nimis exitiabilis esset.* Sed postquam viderunt reuerti Boamundum & Comitem Normannum, spiritum audaciæ resumpserunt, & magis mori quàm ulterius fugere elegerunt. Tanta quippe erat *Turcorum* instantia, & vnus ita impellebat alium: quòd nusquam erat cuiquam pro vilo commodo diffugium: Nostros ita vallauerant, quòd locum vacuum nisi circa tentoria non inueniebant: Multi de nostris tunc mortui sunt, qui *Turcorum* sagittis perierunt. Nullus nostrorum vacabat ab officio; nullus erat absque ministerio. Milites & ad bellum expediti pugnabant; sacerdotes & clerici plorabant & orabant; mulieres lamentantes mortuorum corpora in tentoria trahebant. Et dum sic nostri coartantur, dum nube volantium sagittarum obumbrantur, aduolat interea Dux *Godefridus* & *Hugo*. Qui cum ad montana peruenerunt cum quadraginta millibus electorum militum, aspiciunt tentoria suorum vndiq; circumsepta agminibus *Turcorum*, sociosq; suos vtcunque pugnantes, mulieres in tentoriis magno vlulatu vociferantes; ardescunt animo, & sicut aquila fertur in prædam, *Quam vox pullorum stimulat ieiuna suorum, Sic ira accensa, penetrarunt agmina densa.* O quantus ibi fragor armorum, quantus strepitus confringentium lancearum, quantus clamor morientium, & quàm hilaris vox pugnantium *Francorum*, militare signum suum altis vocibus conclamantium! Congeminantur illæ voces dum eas recipiunt, & recipiendo emittunt concaua vallium, cacumina montium, scissuræ rupium. Miseri quos primùm inueniunt; quia nunc homines, nunc sola cadauera sunt, quos non contegit lorica vel clypeus, & quos nõ adiuuat sagitta vel sinuatus arcus. Vlulât, gemunt, terram morientes calcibus terunt, aut procumbentes herbam mordicus scindunt. Hos repentinos sonitus dum longè positi percipiunt; alii gratulantur; alii mœsti fiunt. Franci intelligunt militare signum suorum pugnantium; *Turci* verò lamentabiles gemitus suorum morientium. Torpescit stupefacta manus iniquorum; cõualefcit iam fatigata manus *Christianorum*. Interea dum *Turci* qui nostros im-

30 pugnabant ad montana respiciunt, conspiciunt *Podiensem Episcopum* & *Comitem Raimundum*, cum reliquo exercitu militum & peditum de montibus descendere, suosque inuadere: obriguerunt timore magno præ multitudine bellatorum, putantes quòd aut de supernis sedibus bellatores compluissent, aut de ipsis montibus emerissent. Iterum prælia innouantur, recenterq; plurima *Turcorum* millia prosternuntur. *Quid faceret Turcus, populusq; per omnia spurcus? Nè sua terga daret quòd venerat & remearet. Sed qui cauda prius fuerat, caput incipit esse.* Sicque caput caudam sequitur, fugientes fugientes. Nostri quoque qui iam propè in suis erant inclusi tentoriis, iterum reuolupto spiritu animantur, & sua vulnera grauesq; iniurias de hostibus vlcisuntur. *Qui prius instabant, fugiunt per denia quæque: Nec curant quorsum, vel in antea siue retrorsum: Sed*

Ecce sic hic pugna, Quæ non fuit omnibus vna.

Hinc labor, inde calor, sitis, im-probus hostis & arma Nostros inuadunt, & ob hoc iam terga parabunt.

Assunt presidio Dux Godefridus & Hugo.

Militia tantæ bellum nunquàm fuit ante: Hinc timor incessit quo trans abin-derecessit.

Iam Sarraceni fugiunt, Arabes, Agarem,

Ann Publica-
ni, Medis, Per-
sis, Agulanis.

miles CHRISTI prostermit eos nece tristi; Sanguine terra madet, montis rubet undique clivus, Completurque simul fluitanti sanguine rivus. Corpora caesorum tot erant prostrata per agrum; Quod nisi vix ullus currere quibat equus. Ab hora igitur diei tertia usque ad noctis crepusculum conflictus ille continuus fuit: & mirum esse poterat vnde gens tanta aggregata fuerit. Sed ut asserant, qui se melius scire arbitrantur, Persa, Publicani, Medii, Syri, Chaldaei, Saraceni, Agulani, Arabes & Turci ibi conuenerant, & superficiem terræ cooperuerant, sicut locustæ & bruchus quorum non est numerus. Nox quippe litem diremit, magnoque illis fuit præsidio; quia nisi tenebræ eos occulissent, pauci ex tanta multitudine superfuissent. Gloria magna DEO, tali tantoque trophæo. Qui perimit nocuos, glorificatque suos. Nostri itaque compellentibus tenebris, ad sua tentoria reuerfi sunt, sacerdotibus & clericis hymnum DEO dicentibus in hunc modum: *Gloriosus es Domine, in sanctis tuis, mirabilis in sanctitate tua: terribilis atque laudabilis, & faciens mirabilia. Dexteræ tuæ, Domine, percussit inimicum, & in multitudine gloriæ tuæ deposuisti aduersarios tuos. Dixerat inimicus; Persequar & comprehendam illos, diuidam ipsa, implebitur anima mea, euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Sed tu, Domine, nobiscum fuisti, tanquam bellator fortis, & Dux & protector fuisti in misericordia tua populo tuo quem redemisti. Nunc, Domine, cognoscimus, quia portas nos in fortitudine tua, ad habitaculum sanctum tuum, ad sanctum scilicet Sepulcrum tuum.* His dictis voces suppresserunt, & securi iam ab hostibus nocte illa quæuerunt. In crastinum verò ubi sol flammanti lumine mundum venustauit, omnes ad campum belli curre-
20
currerunt, & de suis plurimos peremptos inueherunt: & nisi cruces fuissent, segregari ab illis vix potuissent. Illi verò quibus erat sanior intellectus, ut CHRISTI martyres venerabantur, & digniori honore quo poterant tumulabant. Et sacerdotes & clerici sepulturæ debitos effundebant cantus: Matres pro filiis, amici pro amicis, lugubres emittebant planctus. His ita completis, ad cadauera hostium spolianda festinauerunt. Et quis referre potest, quantam ibi abundantiam vestium, quantam auri argentiq; copiam repererint? O quantam multitudinem equorum, mulorum, mularum, camelorum & asinorum nostri tunc habuerunt? Qui prius erant pauperes, DEO opitulante, diuites effecti sunt. Qui prius seminudi, sericis indumentis vestiti sunt. Leguntur tela & sagittæ, & vacuæ implentur pharetræ. Cura vulne-
30
ratis impenditur, & curæ medicorum committuntur. Sicq; die tota, non est gens nostra remota. Huic factio egregiæ laudis, si quis mentis oculum velit apponere, DEVM mirabilem in suis operibus poterit aduertere. Esurientes etenim suos repleuit bonis, diuites verò non suos dimisit inanes; deposuit potentes, & exaltauit humiles, potentes abiectos reddens, humiles gloriosos. Hæc est quod per Esaiam Prophetam spondit suæ dilectæ Iherusalem: *Ponam te in superbiam seculorum, gaudium in generationem & generationem: & suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis, & scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob.* Superbia seculorum, nobilitas est virorum illustrium; mamilla Regum, diuitiæ thesauros suos in terram fodientium. Quæ nobilitas mamilla regum pascitur, cum ei mundana potestas subiicitur. Et inde habet gaudium
40
& lætitiâ non tantum in hac generatione præsentis, sed & in futura generatione seculorum. Altera autem die, quæ erat tertia mensis Iulii, tentoria summo manè defixerunt, & vestigia Turcorum fugientium sequi festinauerunt. Sed illi sicut trepidæ columbæ à facie accipitris, ita ante eorum faciem fugiebant. Igitur per quatuor dies huc illucq; fugientes, contingit ut Solimannus Dux illorum inueniret decem millia Arabum venientia sibi in auxilium. Erat autem Solimannus filius Solimanni veteris, qui totam Romaniam abstulit Imperatori. Hic quippe postquam de Nicaea vrbe fugerat, gentem hanc in vnum congregauerat, & quasi pro vlciscenda sua iniuria, super Christianos adduxerat. Hic cum eos vidisset & Arabes illum, præ nimio dolore equo lapsus in terram, cœpit magnis vocibus heulare, seq; miserum
50
& infelicem proclamare. Cui Arabes infortunii sui casum ignorantes, dicunt: *O curstorum hominum impudentior! quid is a fugis? Multum degeneras: quia nunquam pater tuus de prælio fugit. Resume animi constantiam, & reuertere ad prælium, quoniam venimus tibi in auxilium.* Quibus ille, suspiriis vocem interruptentibus, ait: *Magna vos vexat insania: nondum vos cognovistis virtutem Francorum, nec experti estis animos eorum. Virtus eorum non est humana sed cælestis, aut diabolica. Nec ipsi tantum in suo confidunt auxilio, sed diuino. Nonne in tantum deuiceramus eos, quod iam parabamus iliceos funes & canabinos, ut eorum collo immisteremus? Tum subito gens innumera, qua mortem non veretur & hostem non timet, erupit de montibus, & indubitanter se inseruit nostris agminibus. Quorum oculi ferre poterant*

Corpora nostrorum cū Dei laude tumulantur.
Corpora Turcorum per campum despoliantur.

Terror erat magnus, quo territus est Solimannus.

- eorum terribilium armorum splendorem? Lancea eorum micabant ut coruscantia sidera, galea & lorica, ut vernantis aurora lumina vibrantia: fragor armorum, terribilior erat sonitu tonitruorum. Cum se bello preparant erectis in caelum lanceis, seriatim incedunt, & ac si sine voce essent, conticescunt. Cum verò suis adproximant aduersariis, tunc laxatis loris tanto impetu irruunt, ac si leones quos stimulat ieiuna fames, & sanguinem animalium sitiunt. Tunc vociferant & strident dentibus & aëra clamoribus implent, & peregrini à misericordia neminem capiunt, sed omnes necant. Et quid dicere de tam crudeligenae valco? Nulla gens est qua huic valeat resistere, qua fugiendi locum possit inuenire: quia aut diuino aut diabolico fulciuntur auxilio. Omnes aliae gentes nostros arcus expauescunt, & tela timent: isti verò postquam loricati sunt, tantum timent sagittam, quantum & stipulam: sic formidant telum, sicut & fustem ligneum. Heu heu trecenta sexaginta millia fuimus, & omnes vel occisi sumus ab istis, vel dispersi fugimus. Nunc quartus dies est, ex quo à facie eorum fugere cepimus, & adhuc non timore minori, quam & primo die trepidamus. Quae de re, si sano vultis parere consilio, quam primum valeatis à tota Romania abscedite; & ne illorum oculus vos videat, summam cautelam prouidete. Hæc Arabes ut audierunt, cum ipso Solimanno fugam concito arripuerunt. Christiani autem maiori solertia sequebantur fugientium vestigia; sed illi nunquam in eodem statu morabantur: & quantumuis eorum animi confusi fuerint, ad quascunque tamen Christianorum vrbes vel castella fugiendo veniebant, hilarem vultum quasi potiti victoria, præferabant: dicentes, Gaudentes & cum letitia aperite nobis ianuas vobis sic fugiebant.
- 1° *stras, quoniam occidimus vobis omnes Francigenas, qui vos & terras vestras depredari venerant: ne vnus quidem superest de illis. quin aut mortuus sit, aut teneatur in vinculis nostris. Solimannus etenim Dux noster aliam viam procedit, & captiuos secum deduxit. Qui verò verbis eorum creduli erant, aperiebant, & ductique graues pœnas luebant. Nam depredantes eorum possessiones, domos incendebant, ipsosque aut trucidabant, aut loris astrictos secum ducebant. Nolebant quippe ut Franci qui eos insequerentur, aliquid inuenirent, ut vel sic inopia coacti persequi desisterent. Qui in hoc, prudenti vsi sunt consilio, quia illis valde profuit, nocuitque omni exercitui nostro. Nostri enim inuenerunt terram illam desertam, & inaquosam, omnibus bonis vacuam. Vellebant spicas segetum ad maturitatem proximantium, & inter manus confricando expilabant, tali que cibo famem vtrunque mitigabant. Ibi mortua fuit maior pars equorum, & multi qui prius equites extiterant, pedites effecti sunt. Equitabant vaccas & boues, & magnæ fortitudinis & altitudinis terræ illius arietes & canes. Transierunt itaque solum illud quam citò potuerunt, & intrauerunt *Lycaoniam*, prouinciam omnibus bonis vberissimam, & venerunt *Iconium*. Est autem Iconium opulentissima ciuitas temporalibus bonis, de qua meminit *Paulus* Apostolus in epistolis suis. Qui verò errauerunt in solitudine, in inaquoso, ciuitatem hospitio commodam inuenerunt, & Domino suggerente, bonis terrenis repleti sunt. Cumque digredi à ciuitate placuit, suadentibus incolis, aquam in vasis & vtribus secum tulerunt, quia aquam in crastinum nusquam repererunt. Die*
- 2° verò secunda in vespere ad quoddam flumen peruenerunt, ibique duobus diebus hospitati sunt. Altera autem die cursores qui præbant agmina, primò venerunt ad ciuitatem, quæ *Heraclea* memoratur, in qua Turcorum maxima multitudo aggregabatur. Qui ut à longè deprehederunt vexilla Francorum volitantia, protinus effugerunt ut damulus ereptus de laqueo, aut cerua sagittata. Nostri verò laudantes Dominum sine obstaculo ciuitatem intrauerunt, & per dies quatuor ibi dietauerunt, die verò quinta de ciuitate omnes exierunt. Tunc *Baldwinus* Comes frater *Godefridi Ducis*, & *Tancredus*, ab aliis se cum suis militibus diuiserunt, & ad urbem *Tasum* diuerterunt. Erant autem multi *Turci* in ea, qui contra eos exierunt ad prælium: sed diu obstare non potuerunt. Cum enim veloces impetus nostrorum, & sinuatos incurfus, & diros ictus ferre non potuerunt, pluribus suorum prostratis in munitione vrbis se receperunt: & nostri castra sua ante urbem locauerunt, & excubitores posuerunt. Illi verò qui erant in ciuitate Christiani, nocte media ad castra veniunt, cum magno gaudio clamantes atque dicentes: *Surgite, inuicti milites Francorum, quoniam Turci omnes de ciuitate fugiunt, & ulterius vobiscum decertare non presumunt.* Nostri tamē eos persequi noluerunt, quia nox erat, tempus scilicet ad pericquendum minimè idoneum. Die verò lucescente nostri in ciuitatem introierunt, & ciues eos libentissimè receperunt. Facta est autem contentio inter Comitem *Baldwinum* & *Tancredum*, quis eorum ciuitati dominaretur, an vtrorumque dominio subderetur. *Tancredus* renitebatur,

Prædes fugiebant Arabes, dum sic fugiebant.

Inuenit famam nostris, post festuliam.

Hæc Vrbs hostis nostris, post festuliam, accepit.

Hic agmen sparsum, perit urbem nomine *Tasum*.

quia pro se eam volebat habere: sed tandem cessit *Balduino*, quia maior erat illi exercitus fortitudo. Fuerunt autem eis in breui temporis interuallo traditæ duæ ciuitates: vna quæ vocatur *Athena*, alia quæ *Manustra*, & multa castella. Iam verò ibant secundis successibus, quoniam *Turci* iam non equitabant, sed abditi erant in munitissimis munitioibus. Maior autem pars Francorum ingressa est *terram Armeniorum*: quia inhianter affectabant inebriare terram sanguine Turcorum. Terra autem omnis siebat in conspectu ipsorum, eisque *Armenii* obuiam veniebant, & in suas ciuitates & castella recipiebant. Ad quoddam verò castrum peruenerunt, quod ita naturali positione munitum erat, vt nulla arma prorsus, nulla machinamenta bellica metuebat. Sed tamen noluerunt ibi diu demorari, cum scilicet tota 10 alia terra eis esset subdita, & ex affectu volebat inclinari. Erat autem in exercitu quidam miles fortis & strenuus & ab illa regione oriundus, qui terram illam postulauit à cunctis Principibus, vt eam in fidelitate DEI & *Sancti Sepulcri* & eorum custodiret, vt vitam & honorem suum protegeret. Cui Principes vnanimiter assensum tribuerunt, quia sciebant eum esse virum fidelem, & bellicis rebus idoneum & fortem. Dehinc prospero successu venerunt ad *Casaream* Cappadociæ. *Cappadocia* autem regio est in capite *Syria* sita, ad Septentrionalem plagam porrecta: Cuius incolæ ciuitatis vltro se tradiderunt, eosque benignè receperunt. Egressique de Cappadocia, prosperè venerunt ad quandam urbem pulcherrimam & satis vbererrimam, quam *Turci* non multò antè obsederant, & per tres hebdomadas impu- 20 gnauerant, sed expugnare nequuerant. Ad quam accedentes, mox cum summa lætitia ciues obuiam venerunt, & beneuolè susceperunt. Hanc iterum petiit alter miles, nomine *Petrus ab Alpibus*, & impetrauit eam celerrimè ab vniuersis principibus. Ipsa nocte quidam delator nugarum venit ad *Boamundum*, dixitque ei, vsque ad viginti millia Turcorum in proximo adesse, qui nondum scirent *Francos* exercitum illuc aduenisse. Ille credulus verbis mendacibus, elegit milites electos quos secum duxit, & loca in quibus latitare dicebatur peragrauit. Sed sicut delator inanis fuit, sic & inquisitionis effectus frustratus. Dehinc consurgentes venerunt ad quandam urbem, quæ vocatur *Cosor*, quæ plena erat omnibus bonis, quæ vtilia sunt corporibus humanis. Ad quam accedentes, ab his qui erant in ea Christianis, officiosissi- 30 me suscepti sunt. Et ibi per tres dies feriatum sunt. Illic vnusquisque suæ consuluit indigentia: lassi inuenerunt requiem, esurientes refectioem, sitientes potum, nudi operimentum. Prouidit itaque eis DEVS tale habitaculum, quò facilius pati valerent validum superuenturæ famis cruciatum. Interea nuntiatum est Comiti *Raimundo*, quòd *Turci* metu territi, de *Antiochia* fugerant, ciuitatemque minimè præmunitam reliquerant. Qui inde accepit consilium, quod illuc quingentos milites dirigeret, qui arcem ciuitatis occuparent, antequam aliis cognitum esset. Et vt venerunt in vallem *Antiochiæ* vicinam, tunc primùm audierunt verum non esse quòd *Turci* discessissent à ciuitate, sed omni nisu quo poterant moliebantur defendere. Perrexerunt igitur vsque ad *castellum Publicanorum*, eoque subiugato, aliò 40 secundo itinere diuerterunt; & in vallem *de Rugia* peruenerunt; multosque ibi *Turcos* & *Saracenos* inuenerunt, quos in ore gladii superatos prælio occiderunt. Quod videntes *Armenii*, terræ illius habitatores, gauisi sunt: quia videlicet à Christianis tam viriliter & *Turci* & *Publicani* sunt occisi; continuoque cum terra sua reddiderunt se illis. Et *Rasam* ciuitatem obtinuerunt, & plurima castella suo dominio mancipauerunt. Vniuersus verò exercitus qui remanserat iter arripuit, miseròque infortunii successu per quædam montana, quæ nulli erant nisi feris aut reptilibus peruia: vbi semita erat quæ non amplius quàm vnus pedis spacio dilatabatur, sed hinc & inde rupibus & densis spinarum seu veprium frutetis artabatur: ima vallium in abyssum videbantur immergi, cacumina montium ad sydera tolli: hac 50 inæquali semitâ milites & armigeri collo suo arma dependentia gestabant: omnes æqualiter pedites, quia nulli eorum equitabant: plerique libentissimè loricas, galeas, clypeosque suos vèdidissent, si emptorem inuenissent: multi quidem plurima lassitudine deficientes ea proiciebant, vt saltem sic expediti ire valerent. Iumenta cum oneribus ire nullatenus poterant, sed plerisque in locis onera iumentorum homines ferebant. Stare loco aut sedere nemo poterat, quia alter alterum impellebat. Nemo poterat iuuare suum comitem, nisi præcedentem vltimus, quoniam qui præibat vix conuerti valebat ad subsequenter. Tandem finitâ tam infelici viâ, & inuiâ, venerunt ad ciuitatem, quæ *Marasim* memoratur, & ab incolis illis cum honore & gaudio

Consera Francorum, Terram subit Armeniorum.

Quod petit affequitur Miles, patriâque potitur.

Hic cum Casaria, Traditur & patria.

Hic fame deleta Successit copia lara.

Mundi fortuna Mutabilis est quasi Luna. Si bona præcedit, Sequitur mala, prospera cedit. Quod liquet in rebus Multis, vni in his acieb.

gaudio excipiuntur. Illic abundantiam rerum temporalium inueniunt; ibi suæ
 miseræ & defectus consolationem recipiunt. Ibi prior præstatur ultimum: sed
 antè pertransit integra dies, antequam cauda capiti cohæreret. Congregati verò
 & die vnâ quiescentes, secundâ die venerunt in vallem, in qua est *Antiochia* sita: re-
 gia videlicet ciuitas ab *Antiocho* rege constituta, & ab ipso nuncupata. Hæc me-
 tropolis est & caput totius regionis *Syria*: olim insignita per beatum *Petrum* Apo-
 stolorum Principem cultu fidei Catholicæ: in ea Episcopalem Cathedram posuit,
 & Apostolos *Barnaban* & *Paulum* ordinauit. Nunc verò vt Dominus ostenderet o-
 culis mortalium, quòd *non est virtus nec vlla potestas nisi ab ipso*, prius hanc adquirere
 10 voluit, in humilitate sermonis ore prædicantium; modò eam recuperare voluit,
 in sublimitate potentia armis debellantium. Sic nostri in virtute *Dæi* ad ciuitatem
 properantes ad *pontem Ferreum* venerunt: inuenerunt que ibi numerositatem *Turco-*
rum pontem transire cupientium; vt his, qui erant in vrbe, præstarent auxilium.
 Sed non est hominum dirigere gressus suos, sed eius est, cuius vniuersa subiecta sunt
 imperio. Nostri protinus irruerunt vnanimiter in eos, nullique pepercerunt, sed in
 ore gladii magnam multitudinem ex eis peremerunt: Alii mente consternati fuge-
 runt, & sic vitæ præsentis suæ consuluerunt. Sic potiti Christiani victoriâ, multa ini-
 bi repererunt spolia: iumenta, asinos, camelos, oneratos vino, frumento & oleo, &
 rebus aliis quæ obsessis sunt pernecessariæ. Tunc castrametati sunt super ripam
 20 fluminis, quòd non longè distat à mœnibus ciuitatis. In die crastina onusti bonis o-
 mnibus ad ciuitatem ire disponunt: ad quam *Dæo* Ductore peruenientes, in par-
 tibus tribus castra circumponunt: Ex vna enim parte montana prohibent acces-
 sum, & omne bellandi procul arcent ingenium. Quarta feria duodecimo Kal.
 Nouembris obsidio circa *Antiochiam* posita fuit, ad laudem & gloriam futuram
 Domini nostri *IESV CHRISTI*, qui semper est mirabilis in operibus suis.

EXPLICIT LIBER TERTIVS.

30 INCIPIT LIBER QVARTVS.

VIA verò *Vrbs Antiochena*, non solum naturali situ, verum etiam in te-
 nibus excelsis, turribusque in altum porrectis, densissimisque in ca-
 cuminibus murorum propugnaculis præmunita erat: consilium in-
 ierunt Principes, quòd contra eam pugnarent, non virtute, sed in-
 genio; arte, non Marte, machinamento, non conflictu bellico. Prius
 igitur pontem supra flumen statuerunt, vt expeditius flumen transirent, quotiens
 transeundi necesse haberent. Tunc quippe in confinio vrbis magnam bonarum
 fructuum vbertatem inueniebant, copiosas vindemias, foueas frumento plenas &
 40 ordeo, aliisque cibariis, arboresque multigenis pomis refertas. Hoc quoque insinua-
 bant eis *Armenii* qui in ciuitate erant, qui que inde consentientibus *Turcis* ad eos ve-
 niebant: sed eorum vxores & filii in vrbe remanebant. Et hoc totum, licet Christia-
 ni essent, callidè tamen faciebant: quoniam dicta nostrorum siue facta, *Turcis* intus
 renuntiabant. Construuntur à Christicolis bellica machinamenta ad oppugnan-
 dum congrua, turres ligneæ, balistæ, falces, arietes, talpæ, tela, fudes, & fundæ, & si
 qua alia potuerunt vlla excogitari arte. Sed quid valuerunt aduersum vrbem inex-
 pugnabilem? præsertim cum tot in ea essent defensores, qui etiam cum nostris
 campestri prælio pugnare potuissent. Postquam verò: *Phosphorus aurora rutilos præcessit*
serat ortus, Ipsaq; rorifluo cum iam candore vibraret, Solq; venisset et flammanti lumine mun-
 50 *dum: Exurgunt properè proceres, procerumq; caserua, Armaque corripunt, & ad vrbis mœ-*
nia currunt. Pugna quidem dextrâ forti fit & intus & extrâ: Illi defendunt, dum nostri spicula
fundunt: Telaque cum baculis, nec non lapides, fudesq;. Fit labor immanis, sed profectus fit ina-
nis Sicq; recesserunt, quia sternere non potuerunt Turres & muros, vi nulla corruituros. Cumq;
 viderent nostri quòd nil proficere possent, illam dimittunt pugnam; retinent tamè
 obsidionem. *Turci* quippe in sua confidètes inuictissima ciuitate, nocte ianuis aper-
 tis exhibant, & in castra sagittas mittebant. Contigit autem vt ita sagittando vnâ mu-
 lierem ante tentoria *Boamundi* Principis occiderint, & ideo vigilantiores excubias
 per castra posuerunt, qui etiam portam per quam exire solebant custodierunt. Pla-
 cuit itaque principibus militiæ & optimatibus, vt castellum sibi construerent,

quò securiores essent, si inimici DEI villo modo prævalerent, qui vndique sicut apes ad aluearia confluebant. Quod & factum est. Interea dum rarefcere cœpit quotidiani victus impensa, consilium inierunt; vt cibos quærerent, & ad quærendum, armigeros & plerosque milites ob custodiam transmitterent. Sed qui prædari voluerunt, *Partim prædati, partimq; fuere necati.* Nam castellum quoddam erat in montanis non longè à ciuitate nomine *Arech*, quod erat plenum rebellantibus *Turcis*, qui nostris insidias prætenderunt, multos vulnerauerunt & plures occiderunt, & plerosque captos abduxerunt, cæterosq; turpiter iniuriatos ad castra redire compulerunt. Quod miseri casus infortunium vbi militia DEI cognouit, admodum indoluit: sed sibi deinceps salubre consilium inuenit. Mille armigeros antè præmittunt, quos *Boamundus & Flandrensis* Comes cum electis militibus subsequuntur, prænominatâ valle, in qua ad ipsos confugerent, si *Turci* eos insequerentur. Quod ita absque dilatione contigit. Quoniam *Turci* postquam illos eminus agnouerunt, laxatis loris, & equos calcaribus vrgentes, insecuti sunt, eosque in fugam verterunt. Nostri verò ad suos, sicut ad tutissimum asylum, confugerunt, & præsidium diuini subsidii inuenerunt. *Turci* verò cum nimis de proximo nostros milites paratos esse deprehenderunt, primò quidem hæsitantes loco libentissimè cessissent, si cedere valuissent. Vt tamen cognouerunt, quia pauciores Christiani essent quàm ipsi, bellum inierunt; tamen cum tremore, in sua confidentes numerosa multitudine. Sed quid valet prælium, contra quod diuinum militat auxilium? **DEVS enim fortis, & potens est: Dominus potens in prælio.** Duo enim ex nostris ibi tantum perempti sunt: Sed de *Turcis*, quorum non est numerus, qui & de manu DEI repulsi sunt, absque numero occisi sunt. Multos ex eis captos ad castra conduxerunt, & coram illis qui supra mœnia inelytæ ciuitatis erant, decollauerunt. Et vt maiorem illis dolorem incuterent & terrorem, balistis in eis capita in ciuitatem proiecerunt. De hinc expeditius ire potuerunt nostri ad villas & vicos Armeniorum, victum quærentes, & ipsi *Armenii* & indigenæ terræ illius ad nostros mercatum afferentes. Aduenit interea sacratissima dies *Dominica natiuitatis*, quam **DEVS** cunctis fidelibus suis celeberrimam in hoc contulit; quia qui creaturis omnibus nasci tribuit, pro solis hominibus nasci disposuit. Festiuam igitur illam Christiani fecerunt, sicut qui in tentoriis erant agere potuerunt. Maius quippe gaudium erat in castris, quàm intra mœnia inelytæ vrbs: inelytam dico, non propter scdam gentilitatis habitationem, sed propter humanæ conditionis positionem, & præsertim beati *Petri* Apostolorum Principis apud Deum reconciliationem. Qua celebratione peracta, consilium acceperunt quid agerent: quoniam in castris victus deficiebat, & glacialis hyems mercatum afferentes ad ipsos venire non sinebat. Illi nanque qui erant in vrbe, quantò magis sciebant nostros esurire, tantò magis incipiebant in illos desæuire. Hinc aëris inclementia, hinc miseræ egestatis inopia, hinc opprimebat aduersariorum violentia. Et sicut solet contingere in multitudine congregatorum, non deficiebat vox murmurantium. Nec mirum erat, si humana fragilitas sub tot tormentis pressa deficiebat. Grando, nix, glacies, spiritus procellarum, illos violentissimè opprimebant, quos nulla tectura cooperiebat. Quid mirum si se malè dementabât, qui extra tentoria erant, cum ipsa tentoria innatabant. Propterea, vt supra diximus, consilium inierunt, quid agerent, & tale inuicem acceperunt. *Boamundus & Comes Flandrensis* ad his subueniendum se ipsos obtulerunt: & omnibus placuit, & libentissimè concesserunt. Hi itaque triginta millia equitum pedumq; elegerunt, & in terram Sarracenorum intrauerunt. O rerum omnium mediator **DEVS**, quàm tempestiuè subuenis in periculis, & necessitate laborantibus, vt impleretur illud quod Salomon scripsit in prouerbiiis: *Conseruatur iusto substantia peccatoris.* A *Iherusalem & Damasco, & Aleph*, cæterisque regionibus congregati erant, *Persæ, Arabes, & Medi*, gens videlicet multa nimis, quæ ad *Antiochiam* disposuerat venire, eamq; à Christianis defendere. Sed aliter in cœlo fuit dispositum; quæ dispositio illorum ordinatione inclinauit deorsum. Cum enim audissent, quia pars Christianorum intrauerat in terram suam, gauisi sunt valdè, quoniâ in vinculis iam quasi irretitos arbitrati sunt. Tunc diuiserunt se in duas acies, vt sic vallati ab eis nostri, fugæ præsidium nusquam inuenirent. Quæ diuisio stulta fuit: quia *stultitia in cordibus incredulorum semper requiescit.* Nam vtræque acies vt sese inuicem aspexerunt, incunctanter altera in alteram irruit; quia illa in sua multitudine, ista in DEI Omnipotentia cõfidit: & ideo euentus belli dissimilis fuit. Milites armati quotquot in occursum

cursum sui venerunt, ut falcator messem, prostrauerunt Sed cum in gyrum reuerti frenis voluerunt, quos iterum percuterent nisi fugientes non inuenerunt. Qui vero in manibus nostrorum peditem deuenit, in immane precipitium corruerunt. Sciunt enim quibus bella nota sunt, quia *graniori attritione pedites quam equites interficiunt*. Altera vero acies quae se ab altera separauerat, ut nostros circumueniret, ut audiuit voces bellantium, sonitumque confringentium armorum, laxatis habenis accurrebat suis in auxilium. Sed ut miseros illorum casus agnouit, fugientesque circumspexit, timor in illos vehementissimus irruit, fugiendique contulit societatem. Sed quid aliud nostri facerent, nisi ut persequerentur? Nam, sicut in vulgari prouerbio dicitur: *si est qui fugiat, non deest qui persequatur*; iam omnes nostri eos persequerentur, quoniam qui pedites venerant, alcentores equorum efficiebantur. Quid plura? Qui euadere potuit, lætus & hilaris fuit; qui vero interceptus, miserimam nece occubuit. Quot asini & camelus, quotque iumenta frumento, vino, cæterisque cibariis onusta, ibi capta sunt? quæ esurienti exercitui DEI grata erant. Quantum gaudium, & tripudii exultatio fuit in illa die in castris; cum talia dona viderent summi procuratoris? Mirandum & gaudendum erat, quod Dominus de mercibus inimicorum suorum de longinquo adductis, fideles suos reficiebat. *surientes bonis implebat*, quibus aduersarios suos spoliabat. Sic quoque filiis Israël olim faciebat, cum per terram gentilium regum transire cupiebant, & illi publicum viæ regis incessum eis denegabant. Omnes pari modo, qui contra illos accipiebant gladium, gladio peribant; & eorum terra & facultates dabantur eis in possessionem. Nunc vero idem Dominus eadem recompensatione auferit suorum aduersariis, ut isti credant veraciter actum fuisse, quod scriptum est de illis. Per omnia sit DEVS, qui benedicendus est, benedictus; sine ipso nihil possumus. Interim dum isti gloriosi Principes abfuerunt; qui in ciuitate erant, repente de ea exierunt, nostrosque inter castra inuaserunt: & plurimos ex eis occiderunt. Ipso die *Podiensis* Episcopus perdidit dapiferum suum, qui suæ aciei deferre solebat vexillum. Et nisi flumen inter castrum & urbem fluxisset, maioribus iniuriis & frequentioribus lacessissent. Quibus bellorum euentibus, & maximè famis inopia, plerique nostrorum afflicti, abire moliebantur: quia nimis graue erat inuitis ferre ieiunium, & ideo machinabantur ab obsidione diffugium. Quos Boamundus vir facundus & gratus eloquio, ita affatus est, dicens: *O Viri, qui huc usque fuistis bellatores egregii, quos Deus per multa iam bellorum pericula victores reddidit, quosque virtus experientia ut illustres decorauit, ut quid contra Dominum murmuratis, quia premit vos angustia paupertatis? Cum vobis porrigit manum, tunc exultatis; cum relaxat, tunc desperatis. In hoc videmini non diligere dantem, sed dona; non largitorem, sed largientis oblationem. Cum largitur Dominus, amicus est; cum cessat, inimicus vobis videtur esse & extraneus. Cui unquam genti praestitit DEVS in tam breui tempore tot bella committere, tot acerrimos hostes superare, tot spoliis gentium ditari, tot triumphantiam palmis insigniri? Ecce nunc innumerabiles hostes subegimus: ecce nunc eorum spolia ad vos attulimus. Quid est quod sic diffidimus, cum sic quotidie vincamus? Non longè est a vobis, qui sic pugnat pro vobis: sæpe quidem fideles suos tentat, ut veram diligant ipsam innorescat. Nunc tentat vos per inopia molestias, & per assiduas inimicantium vobis pressuras. Quod si tantas intulissent nobis iniurias, quantas & nos eis irrogauimus? si tot de nobis occidissent, quot de illis nos prostrauimus? si aliquis de nobis superesset, iure ille conqueri potuisset. Sed pro certo qui conqueretur nullus esset; quoniam nemo superstes remansisset. Propterea nolite diffidere, sed estote viri cordati; quoniam si in ipso viuistis, aut pro ipso morimini, estis beati. His & talibus dictis animos eorum eneruatos, robustos reddidit; & in effeminas mentes virilitatem induxit. Paucis denique diebus euolutis hyems aspera inhorruit, & in castris ciborum abundantia euauit. Illi qui vendere cibos solebant, niuis & glacie prohibente, nullatenus venire valebant. Curfores exercitus qui usque ad terram Saracenorum transcurrebant, nihil prorsus inueniebant: quia omnes de toto terræ illius confinio, aut longè fugerant, aut in speluncis, aut in cauernis petrarum delituerant. Cumque *Armenii & Surani* vidissent, in tanto discrimine famis nostros esse positos, per nota loca gradiebantur, sollicitè inquirentes, si quid inuenirent, quod ad nostros afferre valerent. Sed apud tantos pauprum erat, nec tantæ multitudini suppetebat, & ideo vendebatur asinariū onus frumenti; septem librarum pretio; ouum, duodecim denariis; & vna nux vno. Ut quid vniuersa percurram, cum carum nimis vdebatur quicquid vilius habebatur: propter quod multi fame ibi perierunt, qui vnde aliquid emerent, non habuerunt.*

*Necesse est
pretio, cum nu-
mo venditur
vno.
Fit nimis arguo
nocturno, cum
bis sex vendi-
tur onum.*

Cœpit itaque oriri inter eos magna inconstantia animorum, mentis defectus, & totius bonæ spei diffidentia. Et quid mirum si pauperum, si imbecillium animi nutabant, cum illi qui videbantur quasi columnæ esse, deficiebant omnino? *Petrus* enim eremita, & *Willelmus Carpentarius* nocturno elapsu in fugam versi sunt, & à sacra fidelium Dei societate disiuncti sunt. De Willelmo verò qui fuerit, dicamus: quoniam de Petro superius mentionem fecimus. *Willelmus* de regali profapia ortus fuit, & Vicecomes cuiusdam regii castelli, quod *Milidunum* dicitur, olim extitit: qui ideò *Carpentarius* cœpit cognominari, quia in bello nullus volebat ei occursum. Nulla enim lorica erat, galea vel clypeus, qui duros lanceæ illius siue mucronis sustineret ictus. Vnde mirandum, & cum admiratione dolendum, quòd in 10 talem ac tantum virum tanta mentis hebetudo incefferit, quòd tam turpiter à castris virorum illustrium recesserit. Sed hoc non metu præliorum, ut speramus, fecerat: sed tantam famis iniuriam pati nunquam didicerat. Quod fugæ discidium ut *Tancredus* miles fortis & integer animo cognovit, vehementer condolens, insecutus est illos, & comprehendit; & cum dedecore reuerti coëgit, & ad domum *Boamundi* adduxit. Non dicendum est si passus est verecundiam, qui nullo fugante inierat fugam. Dolebant plurimi qui eum agnouerant; conuertiabantur omnes qui qualis extiterat ignorabant. Tandem multis lacessitus iniuriis, pro reuerentia *Hugonis magni*, cuius consanguineus erat, & quia iam cum ipsis in retroactis certaminibus *honestè* pugnauerat, pacem obtinuit: sed nunquam se amplius 20 ita discessurum coram omnibus iuravit. Sed tamen diu sacramentum non custodiuit: quia quantocius potuit clam discessit. Hanc itaque famis asperitatem, ut suos probaret, euenire permisit Deus, & ut terror eius fieret in vniuersis nationibus. Nam & suos premebat ieiunio; & vicinas nationes eorum determinabat gladio. Cadebant mille à latere vnus, & decem millia à dextris alterius. Et ideo nunquam est à Domino tali desperandum: quia quæcunque agit, diligentibus se cooperantur in bonum. Ne illi insolescerent tot victoriis bellorum, opprimebat eos graui inedia ieiuniorum. In toto namque exercitu mille equi inueniri non poterant, ad pugnandum idonei: ut per hoc innotesceret quoniam in fortitudine equi non haberent fiduciam; sed in se, per quem, & quomodo volebat & quando volebat, supe- 30 rabant. Erat quidam miles in exercitu eodem, nomine *Tetigus*, diues apud suos, & nominatissimus, in Romanicæ partibus benè notus, palliato nugacitatis tegmine velatus. Hic venit ad principes, & ait illis: *Vt quid hic ita torpescimus? Quare que nobis sunt profutura non quarimus? Si bonum vobis videtur, ego in regionem Romania pergam, & inde in fidelitate Imperatoris copiosum mercatum adducam: naues onustas omnibus rebus, frumento, vino, oleo, hordeo, carne, farina, caseis, per mare adduci faciam, & equos, mulos, mulasque per terram. Et ne vllam de me spem diffidentia habeatis, papiliones meos & omnia bona mea derelinquam, hoc solum excepto quod mecum feram. Et si adhuc mihi decideris, iurabo quòd citius ad vos redibo.* Principes mendacibus verbis illius crediderunt, sed & sacramentum receperunt: Ipse autem nec sacramentum tenuit, nec verborum sponsonem imple- 40 uit. Hoc ideò de his duobus militibus refero, ut quisque percipiat quanta egestas in castris fuerit, quæ etiam fugere diuites, & periurare compellebat. Cumque iam sic arctarentur, & omnis humana spes omnino deficeret, plurima pars exercitus retrò eundi licentiam à principibus petierunt; & ipsi vnanimiter flentes eis concesserunt. Ut quid enim retinerent, quos consolari non poterant? Dum sic inualidè desolatio pullularet in castris, & nullus vllum haberet consilium; miseratio diuina solitum eis præstitit auxilium: Affuit nuncius qui innumera Turcorum agminum millia propè adesse retulit, & in castro eis proximo, nomine *Arech*, quod supra memorauimus, illa nocte aggregari asseruit. Qui ideò latenter & in magno silentio veniebant, ut imparatos in castris inuenirent. Hoc dictum cunctis innotuit, & quos 50 somno pigrityæ torpentes inuenit, excitatos reddidit. Salit & tripudiat, qui antea ambulare nequibat. Reuixit spiritus illorum, quos sopierat indigentia ciborum. Erectis in cælum manibus DEVM laudant; & quasi iam vicerint, manibus applaudunt. Malebant enim honestè in bello mori, quàm escarum inopiâ cruciari. Tunc proceres exercitus acceperunt consilium, ut pars vna omnium in castris remaneret ad custodiendū; pars altera obuiam venientibus iret ad prælium. Qui de castris nocte egredientes, in insidiis positi sunt, prætereuntium præstolantes occursum, tacueruntque inter flumen & lacum. Summo itaque diluculo, aurorâ lumen terris deferente, miserunt exploratores, qui illorum agmina viderent, & esse eorum renuntia- rent.

rent. Exploratores renuntiant tot illorum millia insimul se nunquam vidisse: Et ex parte fluminis duas acies separatas à multitudine equis velocioribus accurrere. Tunc nostri in quodam cliuo positi, crucis signo cum armis se præmuniunt, & manus in cælum protendunt, Deo quæ se committunt, eiusque flagitant auxilium. Mox nostri superuenientes illos excipiunt, & ictu pungentes quotquot obuiant, solo prosternunt. Alii per campum dispersi circumuolant, imbresque venenatarum emittunt sagittarum. Strident dentibus, & more canum latrant, quia terrere sic suos aduersarios putant. Sed hæc nostri irridebant; & protecti clypeis, loriceis, galeis, eorum immissuras vilipendebant. Sed cum innumerabilis illorum multitudo
10 appropiauit, cum tanto impetu nostros inuasit, quod modicè in fugam versi sunt. Quod ut vidit *Boamundus*, qui postremò obseruabat custodiam, cum sua acie prorupit in medium, sociosque recolligens, inimicos perduxit ad interitum. Illi namque ut viderunt nostrorum vexilla super vertices suos dependètia, nostrosque more leonum rugientium, in medios hostes circumferri, omnesque circa se lanciari, pauent & conturbantur, versisque retrò habenis equorum, ad *pontem Ferreum* quàm celerrimè repedantur. Sed quid modò *Franci* facerent nisi cominus ente tererent? Sternitur via corporibus morientium; impletur aër vocibus heulantium. Tellus madefacta cruore morientium, perforatur pedibus conculcantium equorum. Ut venitur ad pontem, via arctatur, & non omnes pons recepit; hinc quàm
20 plures in flumen præcipitantur, & quos vnda tenebat, celeri rotatu inuolutos absorbebat. Et cur per singula morarer? Maior pars periit, quàm euaserit: Plures occisi sunt, quàm viui remanserint. Qui euaserunt, ad castrum suum quod superius nominauimus confugerunt, sed in eo non diu permanserunt: Prædatum enim, vacuum dimiserunt, & fugientes abierunt. Nostri verò illud accipiunt, & custodes qui illud custodirent, & pontem, posuerunt. *Armenii* quoque & *Surani* fugientes insecuti sunt, & arcta loca anticipando multos occiderunt, pluresque captiuos detinuerunt. Sicque filii diaboli secundum suum meritum, de ruina in ruinam receperunt interitum. Nostri verò cum gaudio ingenti ad castra remearunt, adducentes secum equos & mulos & mulas, & spolia plurima, & multa alia quæ indigentibus sociis
30 valde erant necessaria. Multorum etiam capita mortuorum simul attulerunt, quæ ante portam ciuitatis posuerunt, vbi *Admiraldi Babylonia* habebant hospitium. Receperunt illos cum summa lætitia socii qui in castris erant, qui que tota die cum ciuibus qui egressi sunt de vrbe pugnaverant, palmamque victoriæ reportarant. Tunc geminata lætitia duplicis victoriæ, festiui temporis effectus; & eos qui egestatis mœrore consumpti penè erant, refecit. Iam verò *Armenii* & *Surani*, victum ad castra ferebant, & de felici nostrorum euentu congaudebant. Sic illi de ciuitate egrediebantur, & inter saxa montium latitabant; insidiabanturque illis qui victum afferebant, & quotquot comprehendere poterant occidebant. Quod valde mœstificauit proceres; & super hoc consilium inierunt, remediumque huic calamitati repererunt. Castrum construxerunt ante portam ciuitatis, super pontem
40 iuxta *Machumariam*, quod illos valde perdomuit, quoniam deinceps nullus eorum exire per pontem ausus fuit. Et tunc quia castrales ad hoc peragendum opus non sufficebant, *Boamundus* & *Comes Sancti Egidii* ad portum *Sancti Symeonis* perrexerunt, & inde operarios precio adducere studuerunt. Quos cum adducerent, *Turcos* qui nocte illa de ciuitate exierant, in insidiis positos inuenerunt, qui subitaneo incursu tam fortiter nostros inuasit, quoad usque illos qui equites erant absque vlla certaminis reuerberatione in montana fugauerunt: Pedites qui fugere non poterunt, diram necem perpeffi sunt. sed quanto fuit acrior, tanto & gloriosior. Et qui ibi mortui sunt, ferè mille fuerunt. sed occidentes diu gauisi non sunt. Relatio enim huius occisionis ad castra peruenit, tantosque Principes proceresque commouit. Qui equis proficientes ad vlciscendam mortem suorum ordinatis agminibus peruolant, inueniuntque eos adhuc in campo, occisorum capita detruncantes. Illi verò nequaquam perterriti, in sua confidentes multitudine ad pugnam congregiuntur. sed nostris toto corde totà virtute confidentibus, postquam pedites nostri equitibus consociati sunt, in breui superantur. Nam ut viderunt illos quos ad montana fugere compulerant accurrere, nostrorumque agmina fortiter crescere, & crescendo fortiùs insistere, terga vertunt, & versus pontem fugæ viam arripiunt. Sed valde impediuit difficultas itineris angusti, quia nec fugere vsquam poterant, nec conuerti. Reuerti retrò fas non erat, quia hostis vrgebat; dextra læ-

uaq; diuersi, impossibilitas angusti itineris prohibebat; praere, vetabat densa mul-
 tudo fugientium: Sicque eis diuino nutu contigerat, vt nec fugere, nec pugnare
 licuerit. Ibi Turco nec toxicata sagitta proficiebat, nec equi velocitas subueniebat.
 Ibi maiorem stragem pedites egerunt, quam qui equis insidebant: quoniam seria-
 tim, vt falcator prata vel messem, detruncabant. Illic satiari potuissent enses & re-
 la aliarum gentium Turcorum sanguine: sed quia Francigenarum erant, nec ob-
 tundi poterant, nec repleti cruore. Nostri tantum pugnabant, illi patiebantur; no-
 stri percutiebant, illi moriebantur. Nec tantum infatigata manus dilaniare pote-
 rat, quantum quod dilaniaret, reperiebat. Inter viuos mortui stabant; quia suffulti
 densitate viuorum, cadere non poterant; & calamitas tanta eos oppresserat quod
 alter alterum in mortem opprimebat. Tantus illos timor inuaserat, quod subse-
 quens praecedentem, vt fugere posset, impellebat. Dux itaque *Godofridus* mili-
 tia decus egregium, vt vidit, quod nemo illos ferire potuit, nisi post dorsum, equo
 celeri volitans anticipauit pontis introitum. Et quae lingua valet explicare, quan-
 tas strages Dux solus illic dedit super corporibus gentis iniquae? Illi fugere coepe-
 rant, armaque sua in terram proiecerant; gladium Ducis vt mortem expauesce-
 bant, & tamen vitare non poterat. Ille exertis brachiis, ense nudato, eorum ceruices
 amputabat; illi minimè renitentes, nuda corpora inuiti offerebant. Ibi ira, locus,
 gladius, validaq; manus pugnabat; & hoc totum in membris miserorum redunda-
 bat. Cumq; vnus ex eis audacior caeteris, & mole corporis praestantior, & viribus, vt
 alter *Golias*, robustior, videret Ducem sic immisericorditer in suos saeuientem, san-
 guineis calcatibus vrget equum aduersus illum, & mucrone in altum sublato, to-
 tum super verticem Ducis transuerberat scutum: & nisi istui vmbonem Dux expa-
 distet, & se in alteram partem inclinasset, mortis debitum persoluisset. Sed DEVS
 militem suum custodiuit, eumque scuto suae defensionis muniuit. Dux ira succen-
 sus vehementi, parat rependere vicem, eiusque tali modo amputat ceruicem. En-
 sem eleuat, eumque à sinistra parte scapularum tantà virtute intorsit, quod pectus
 medium disunxit, spinam & vitalia interruptit, & sic lubricus ensis super crus dex-
 trum integer exiuit; sicque caput integrum cum dextra parte corporis immerfit
 gurgiti; partemque quae equo praesidebat remisit ciuitati. Ad quod horrendum
 spectaculum omnes qui in ciuitate erant confluunt, & videntes sic admirati sunt,
 conturbati sunt, commoti sunt; tremor apprehendit eos: ibi dolores vt parturien-
 tis, ibi voces heulantium, quia ille vnus fuerat ex *Admiraldis* eorum. Tunc euagi-
 nauerunt gladios suos, incenderunt arcus suos, parauerunt sagittas suas in phare-
 tra, vt sagittarent Ducem: cupientes, si eis permissum esset, tantam militiae Christia-
 nae extinguere lucem. Sed DEVS eorum prauae voluntati non consensit, quia Dux
 retrocessit: Sustinere enim telorum ac sagittarum grandinem diu non potuit. O
 praedicabilis, ô inuicta Ducis dextra, & animosi pectoris robur eximium! Laudan-
 dus & ensis, quod in sua integritate perseuerans, vibranti dexterae sui famulatus
 impendit obsequium. Et cuius cor eructare, cuius lingua enarrare, cuius manus
 scribere, quae pagina valet suscipere aliorum facta Principum, qui illi compares
 fuerunt in omnibus victoriis praeriorum? Victoria Ducis praeter caeteris enituit; quo-
 niam pars dimidiati corporis quae remansit, testimonium laudis fuit: Fluctus verò
 qui occisorum corpora absorbit, aliorum ietus mirabiles occuluit. Sed sicut ven-
 tus turbinis annosae, arboris constringit brachia; sic incisa cadebant morientium
 membra. In hoc praelio persecutus est vnus mille, & duo fugauerunt decem millia.
 Qui in flumen rapido cursu immergebantur, emergentes pontis lignae colum-
 nas amplexabantur: sed nostri desuper illos lanceis perforabant & perimebant.
 Cruor effusus sanguineum flumini dabat colorem, cunctisque cernentibus ma-
 gnum incutiebat horrorem. Quippe densitas corporum fluminis impedi-
 ebat cursum, & retrogrado incessu ire cogebat retrorsum. Et quid mirum? Super pon-
 tem etenim quinque millia prostrata fuerunt, quae omnia deorsum in aquam pra-
 cipitata sunt. Et quis numerare potuit, quot mucro desuuiens praecipiti saltu in
 amnem mergi compulit? In illo conflictu occisus est *Cassiani* Magni regis *Antio-
 chiae* filius, & duodecim *Admiraldi* regis *Babyloniae*, quos cum suis exercitibus
 miserat ad ferenda auxilia regi *Antiochiae*. Et quos *Admiraldos* vocant, reges
 sunt, qui prouinciis regionum praesunt. *Prouincia* quidem est, quae vnum habet *Me-
 tropolitanum*, duodecim *consules* & vnum *regem*. Ex tot itaque prouinciis conue-
 nerunt, quot ibi *Admiraldi* fuerunt mortui. Et qui ibi capti sunt, pro septem milli-
 bus com-

Dux ferit, ille
 perit, Et medium
 crepuit.

bus computati sunt. Vestium, armorum, cæteri que cultus adparatum nemo retinere potuit per ullam memoriam. Sic itaque superati sunt *Turci* magnanimiter à *Francis*, siluitque deinceps garrula vox eorum, atque stridor dentium, & quotidianorum clamoritas conuitorum. Iam verò demissis vultibus ibant, & plerique omnino diffidentes, furtim de ciuitate exeuntes, fugiebant. Nox superueniens litem diremit, & nostri victores ad castra redierunt: illi verò obseratis ianuis, intra urbem se receperunt. In crastinum ut primùm lux matutina processit, *Turci* de ciuitate exierunt, & collegerunt corpora mortuorum, quot inuenire potuerunt, & sepulturæ tradiderunt. Quod Christiani exercitus iuuenes ut audierat, multi in vnum conglobati ad cœmeterium cucurrerunt; & quæ illi cum magno honore sepelierant, cum magno dedecore foras proiecerunt. Subterrauerant quippe illa ultra pontem ad *Machumariam* quæ erat ante portam ciuitatis, & plurima palliis inuoluerant, & byzanteos aureos, arcus, & sagittas & alia multa cum eis reposuerant. Sic enim est eorum consuetudo sepelire: nostrorum verò est libentissimè ea tollere. Extractis itaque corporibus vniuersis, capita absciderunt, scire cupientes numerum illorum qui ad ripam fluminis necati sunt. Truncata siquidem capita ad castra attulerunt, & cadauera feris & volucris inhumata reliquerunt. Quod ab altis mœnibus & turribus excelsis prospicientes, vehementer indoluerunt, & genas scindentes & crines vellentes, *Machomum* præceptorem suum in auxilium sui cœperunt inuocare: sed *Machomus* non potuit restaurare, quos *CHRISTVS* per suos milites voluit exterminare.

EXPLICIT LIBER QVARTVS.

INCIPIT LIBER QVINTVS.

30 **Q**VMQVE hæc crebro vicissitudinum ætitarentur impulsu, præambulus quidam aduenit, qui nuncios principis Babyloniz in crastinum præconabatur aduenire, & à Principibus castrorum fiduciam quærit veniendi securè: Qui libenter annuunt, seque eorum susceptioni sollemniter præmuniunt. Tentoria variis ornamentorum generibus venustantur: terræ infixis sudibus scuta apponuntur, quibus in crastinum *Quintana* ludus, scilicet equestris exerceretur: *Alex*, scaci; veloces cursus equorum flexis in gyrum frenis non defuerunt, & militares impetus; hastarumque vibrationes in alterutrum ibi celebratæ sunt. In quibus actibus monstrabatur, quòd nullo pauore trepidabant, qui talia operabantur. Talia quippe iuuentus excolebat: sed ætate sensuque Seniores in vnum confederant, causasque consilii & prudentiæ conferebant. Interim Babylonienfes nuncii cum approximarent, tantosque tanto gaudio tripudiantes conspiciantur, mirati sunt: quoniam relatio usque *Babyloniæ* cucurrerat, quia & fame cruciabantur & pauore concutiebantur. Ad ducti igitur ante Principes sunt; & in hæc verba retulerunt, quæ eis commissa sunt. *Dominus noster Admirabilissus Babylonia, mandat vobis Francorum Principibus salutem & amicitiam, si eius voluntati vultis obedire. In aula regis Persarum dominique nostri, magnus vestri causa congregatus est conuentus; septemque diebus protelatum est consilium, quid nam eis super hoc sit agendum. Mirantur enim ut quid sic armati quaritis Domini vestri Sepulchrum gentem suam à sinibus diu possessis exterminantes; imò, quod nefarium est Peregrinis, in ore gladii trucidantes. Quod si posthac in pera & baculo vultis ire, cum honore maximo rerumque opulentia vos illuc facient pertransire: de pedibus equites facient; qui pauperes sunt, in toto itinere nec in reditu amplius esurient. Et si per mensem ad Sepulchrum vobis diurnare placuerit, bonorum copia vobis non deerit: facultas eundi per vniuersam Iherusalem vobis concedetur, ut quo honore placuerit; & Templum & Sepulchrum quilibet veneretur. Quod si hac vobis indulta contempnitis & in animorum vestrorum magnitudine confiditis & armis, videndum vobis est etiam atque etiam, quanto periculo vos exponatis: apud nos certè ducimus esse temerarium, quòd vlla, quantumvis magna, humana potestas congrassetur contra Babylonios, regemque Persarum. Iam verò quæ vobis applaudunt super his, nobis aperite; quæ verò displicent, in communi edicite.* Ad hæc communis sententia Principum respondit, dicens: *Nulli sapienti mirandum est, si ad Domini nostri Sepulchrum cum armis venimus, gentemque vestram ab istis sinibus eliminamus. Quoniam quicumque de nostris huc usque in baculo & pera venire soliti erant, turpi ludibrio affecti sunt;*

E 2

ignominiam contumeliarum tolerantes, ad extremum perimebantur. Terra autem gentis illorum non est, licet diu possederint: quia nostrorum à priscis temporibus fuit, eisq. propter malitiam iniustitiamq. suam vestra gens aduersa abstulit: quæ tamen ideo vestra non debet esse, quia diu eam tenuistis. Cælesti enim censura nunc decretum est, ut misericorditer reddatur filiis, quod iniuste patribus ablatum est. Ne gloriatur gens vestra, quia superauerit effæminatam gentem Gracorum: quoniam diuina suffragante potentia, in cernicibus vestris meritum recompensabitur gladio Francorum. Et notum esse poterit, his qui ignorant, quod non est hominum euertere regna, sed eius per quem reges regnant. Ipsi dicunt se velle nobis indulgere, si in pera & baculo à modo velimus transire: in seipsam redeat eorum misericordia, quoniam velint nolint, thesauris eorum nostra ditabitur seu vacuabitur inopia. Iherusalem cum nobis à DEO concessa sit, quis praualeat auferre eam? Nulla virtus est humana quæ nobis ullo modo terrorem incutiat: quia cum morimur nascimur, cum vitam amittimus temporalem, recuperamus sempiternam. Idcirco renuntiate his qui miserunt vos: quod arma quæ in patria nostra sumpsimus, etiam cum capta erit Iherusalem, non dimitemus. Confidimus enim in eo qui docet manus nostras ad prælium, & brachia nostra ponit ut arcum æreum; quoniam & via nostris gladiis aperietur, & omnia scandala eradicabuntur, & Iherusalem capietur. Tunc nostra erit non per hominis indulgentiam, sed per cælestis censurae aequitatem. De vultu enim Domini hoc iudicium prodiit, quia Iherusalem nostra erit. Legati verò quid vltra prætenderent non inuenerunt, sed audito hoc verbo scandalizati sunt, Antiochiamque nostris consentientibus introierunt. His ita transactis, tertiâ die post peractum prælium, castellum cœperunt ædificare, de quo superius mentionem fecimus; constructum in introitu pontis, ad Machumariam scilicet, in loco cimeterii ante ianuam ciuitatis. Destruerunt autem omnes tumulos lapideos mortuorum, & ex illis castrum munierunt. Quod cum peractum fuit, commendatum est Raimundo egregio Comiti sancti Aegidii. Hoc factum valde constrinxit eos qui in ciuitate erant; quoniam vltimus ab illa parte non valuerunt exire. Nostri verò iam securè ibant, quocumque ire disponebant. Tunc proceres elegerunt viros optimos, equosque velociores: & non longè ab vrbe transierunt fluuium, & prædam maximam inuenerunt, equos & equas, mulos & mulas, asinos & camelos, & animalium quinque millia. Omnia hæc egregia cohors adduxit ad castra, & celebrata est apud *Christicolas* ætitia magna. Quod infortunium ciues vehementer attriuit: quoniam abundantia rerum, quæ nostros roborauit, perdita, illos debilitauit. Illic verò vbi præda capta fuit, erat antiquum castrum, sed incuriâ & vetustate dirutum: & adhuc vigeat ibi quoddam monasterium, quod vt magis constringerent inimicos suos, proceribus placuit reædificare, & forti munitione circumdare. Quod cum in breui peractum fuit, inquisitio facta est, quis illud custodiret: Et dum tractaretur de custodia, & plurima in ventum procederent verba, Tancredus illustris Princeps & egregius iuuenis, sicut erat alacer in sermonibus & factis, in medium prosiluit, dicens: Ego custodiam castellum, si custodia mea dignum recompensabitur meritum. Pretium ergo omnes in commune taxauerunt; & quadringentas argenti marcas ei contulerunt. Tancredus castellum intrauit, idque peditum turmis fortique milite plusquam munitionem aliam firmavit. Quod feliciter, DEO opitulante, suscepit: quoniam ipsa die magnus Armeniorum populus, & Suranorum ad ciuitatem veniebat, & urbanis opima victualia afferbat. Quos omnes in insidiis positus Tancredus apprehendit: nec tamen eos, quia Christiani erant, occidere voluit, sed cum ipsis farcinis ad castrum suum conduxit. Quos tandem tali conditione illæsos abire permisit: quia promiserunt ei in fide Christiana, se allaturos Christianis pro competenti pretio necessaria, quo ad usque caperetur Antiochia, quod illi strenuè impleuerunt, sicut & sponponderunt. Tancredus verò vias ac semitas obstruxerat, his qui erant in ciuitate, quod nullus audebat exire. Propterea pacis inducias quæsierunt, dicentes, quod illo temporis interuallo apud se tractarent, qua lege, qua conditione, se & ciuitatem Christianis deliberarent. Crediderunt Principes, & dispositis pactationibus, & tempore constituto, tenendæ pacis sacramenta dederunt & acceperunt. Portæ ciuitatis aperiuntur, & eundi inuicem alteri ad alterum facultas conceditur. Tunc liberè Franci per circuitum murorum ibant, & ad propugnacula cum ipsis ciuibus stabant, & ciues cum gaudio ad castra veniebant. Processu denique temporis, cum iam suprema dies induciarum aduenisset, Walo quidam miles Christianus, & in armis egregius, & inter præcipuos nominatissimus: hic perfidæ

Francorum
verba Resonant
pintate superba.

perfidæ genti nimium credulus, quadam die per virgulta eorum spaciabatur, & locorum amœnitate oculos pascebat. Hunc, vt inermem virum, armati canes aggressi sunt, & membratim diuisum, miserabili cruciatu discerperunt. Heu, heu! morte *Walonis* pax infringitur, data fidei sacramenta violantur, portæ iterum vrbs obstruuntur; & perfidi Gentiles intra mœnium turriumque suarum cauernas recluduntur. Luctus in castris permaximus habetur: quoniam ab omnibus viris ac mulieribus mors *Walonis* crebris singultibus lamentatur. Coniunx verò illius vniuersos ad lacrymas concitabat, quæ se vltra morem aliarum miserabiliter laniabat: & quæ alios ad luctum commouebat, propter crebra suspiria singultusque, nec loqui nec clamare poterat. Erat autem illa alto procerum sanguine procreata, & secundum carnis huius infirmitatem, forma præ cæteris egregia. Erat autem plerunque immobilis velut columna marmorea, ita vt sæpius mortua putaretur: nisi vitalis calor palpitans in supremo pectore sentiretur. Sed & adhuc pulsabat vena latens sub cute minimè pilosa, pubem quæ ciliorum discriminabat. Cùm verò respirabat, oblita scæminei pudoris se in terram volutabat, & genas vnguibus secans, aureos crines dirumpibat. Occurrunt aliæ matronæ, quæ de se illi facere talia prohibent, & piâ custodiâ obseruant. Quæ cùm loqui potuit, in hæc verba prorupit dicens: *Rex in personis trinus, miserere Walonis: Et vita munus sibi confer, ut es DEVS vnus. Quid meruit Walo, quod mortuus est sine bello? Virgine matre satius, Walonis tergere reatus, Quem de bellorum tot casibus eripuisti: Et permisisti nunc tandem martyrizari. Heu quantum videre desiderabat tuum Sepulchrum, pro quo contempsit omnia sua qua habuit, & seipsum. Quo infelici infortunio fuit elongatus ensis suus, qui sic conueniebat lateri eius. O me saltem felicem, si licuisset mihi in supremo spiritu oculos claudere, vulnera lacrymis abluere, & manibus vestique detergere, & dulcia sepulchro membra committere.* His questibus *Eunrardus* frater tuus interuenit, & in quantum admisit vis doloris, compescuit. Illud sanè prætereundum non est, quod ante mortem viri istius contigit, dum tempus induciarum integrum & fidele mansit. Erat quidem *Admiraldus* de genere Turcorum in illa ciuitate regia, cum quo *Boamundus* plurima & priuata pacis tempore habuit colloquia. Hic inter cætera quodam die requisit ab eo, vbi nam castra posuerit ille candidatorum exercitus innumerabilis, quorum in omnibus bellis fulciebantur auxilio. Dicebat enim quia aduentum illorum nunquam poterant sustinere; sed statim vt videbant illos, incipiebant pauere: illi ipsos vt ventus turbinis opprimerent, & isti vulnerabant; illi obruebant, & isti occidebant. Cui *Boamundus* ait: *Putasne alium exercitum esse, quàm hunc quem vides nostrum?* Cui ille: *Per Machomum meum præceptorem iuro, quoniam si hic ades, tota hac planities illos non caperet. Omnes habent equos albos, mira celeritatis, & vestimenta, & scuta, & vexilla eiusdem coloris. Sed forsitan ideo absconduntur, ne virtus vestra nobis manifestetur. Sed per fidem, quam habes in IESVM, vbi castra eorum locata sunt?* *Boamundus* itaq; spiritu DEI illustratus, illico sensit hanc quam viderat, visionem DEI esse; nec quod quærebat extentione, sed ex bona voluntate procedere: & respondens inquit: *Licet sis extraneus à lege nostra, quia video te bona erga nos voluntate, bonoque spiritu animatum, aperiam tibi aliquod fidei nostra sacramentum. Si tantum profundi intellectus haberes, gratias Creatori omnium referre deberes, qui tibi ostendit exercitum candidatum: & scias quia in terra non conuersantur, sed in supernis mansionibus regni cælorum. Hi sunt qui pro fide CHRISTI martyrium sustinuerunt, & in omni terra contra incredulos dimicauerunt. Horum præcipui sunt signiferi, Georgius, Demetrius, Mauricius, qui in hac temporali vita militaria arma gestauerunt, & pro Christiana fide capite plexi sunt. Hi quotiens nobis expedit, iubente Domino IESV CHRISTO, nobis suffragantur, & per hos inimici nostri præcipitantur. Et ut me verum cognoscas profiteri, inquire & hodie & cras, & in die altera, an in tota regione hac eorum castra poterunt inueniri. Quod si inueniuntur, redarguti in conspectu tuo à mendacio, erubescemus. Et cùm in tota regione nequiueris illos inuenire, si nobis necesse erit, in crastinum videbis adesse. Vnde igitur tam citò veniunt? nisi à supernis sedibus in quibus morantur.* Cui respondit *Pyrrhus*: licenim erat nomen eius: *Et si de cælo veniunt, vbi tot albos equos, tot scuta, tot vexilla inueniuntur?* Cui *Boamundus*: Tu magna, & super sensum meum requiris. Propterea si vis, accedat *Capellanus* meus, qui tibi super hiis respondebit. Ad hæc *Capellanus*: Cùm Omnipotens creator angelos suos, siue iustorum spiritus, mittere disponit in terram, tunc assumunt sibi aëria corpora, vt per ea nobis innotescant, qui videri non possunt in spiritali essentia sua. Ideo armati nunc apparent, vt quod in bello laboraturis auxilio veniunt indicent. Si enim vt peregrini, vel vt sacerdotes stolis dealbati apparerent, non bellum,

Walo truncatus, Nece cuius pax violatur.

De neco Walonis Dolor ingens capis haberi.

sed pacem nuntiarent. Expleto siquidem negotio pro quo veniunt, ad caelestia remeant, unde venerunt; & corpora, quae, ut visibiles apparerent, acceperunt, in eandem reponunt materiam quam sumpserunt. Ne mireris, si Omnipotens factor omnium transmutet materiam à se factam in quamlibet speciem, qui uniuersa de nihilo adduxit in essentiam. Et Pyrrhus ad hæc ait: Per ipsum quem asseris Creatorem, mira dicis, & rationalia, nobisq; hæcenus inaudita. His Boamundus adiecit & ait: O Pyrrhe, nonne tibi videtur magnum esse miraculum, quod per nos operatur Dominus IESVS CHRISTVS, in quem credimus? quia quanto nos pauciores sumus, tanto & fortiores: vos vero quanto numerosiores, tanto imbecilliores. Cui hanc virtutem attribuis, humanitati an diuinitati? Homo non est à seipso, sed à creatore suo: à quo habet esse, habet & posse. Ex hoc igitur conuicere potes, quia licet vnus creator creauerit nos & vos, vberiore tamen suae virtutis præstat abundantiam nobis quam vobis. Certi quippe in illius virtute sumus, quia non solum Antiochiam, verum etiam Romaniam totam, & Syriam, ipsam & Iherusalem obtinebimus; quia hoc promisit DEI Filius Omnipotens IESVS. Pyrrhus quidem hæc & consimilia dicta Boamundi prudenter intellexit, eumque vehemente Boamundus suo amoris attraxit. Cùmque contigisset, inimico humani generis suadente, quod superius dictum est de Walone, Pyrrhus cum suo Boamundo loqui amplius non valuit, sed tamen occultè per internuntium hæc ei significauit: *Novi te nobilem virum, atque fidelem Christianum: commendo me tuae fidei & meam domum; faciam tibi quae me hortatus es: tres turres quas in Antiochia custodis, tibi tradam, & vnam de portis, tibi tuæque genti Christiana: & ne frivolum illud esse credas, & ne de mea fide diffidas, mitto filium meum tibi, quem unice unicum diligo; eumq; sicut & me ipsum, tuae fidei committo.* Quibus visis & auditis, Boamundus magno luccentus est gaudio; magnaque in eo apud DEVM excreuit deuotio; lacrymæ ab oculis vberes erupunt; & DEO gratias agens, manus in cælum tetendit. Nec mora, Principes in vnum conuocauit, eisque talia retulit, dicens: *Egregii Principes & viri bellatores, compertum est vobis quantum iniuriarum passi sumus in hac obsidione, quantaq; patimur, & quam diu voluerit DEVS patiemur. Si DEVS alicui hanc ciuitatem per aliquod ingenium dare vellet, dicite, an vestra autoritas eam concederet.* Ad hæc multi exclamauerunt in vnum, dicentes: *Nos simul eam habebimus, quoniam simul angustias necessitatem rolerauimus.* Tunc Boamundus modicum subridens, ait: *Vacuati qua tot dominis subiecta erit, nolite, fratres, ea dicere: sed eius imperio subiciatur, qui eam poterit acquirere. Qui ut vidit quia nil proficiebat, ad castra sua rediit, & tamen nuncios Pyrrhi, qui ad se venerant, detinuit.* Principes verò amoto Boamundo, consilium inierunt dicentes: *Nos bonum consilium non habemus, qui verbis Boamundi viri sapientissimi contrairimus. Si à primo die quo huc venimus, hoc fieri potuisset, magnum nobis commodum inde peruenisset. Nullus nostrorum propter ambitionem urbis Antiochia de terra sua exiuit: eam habeat cui DEVS dare voluerit, nostra omnium vna sit intentio, Sancti scilicet Sepulchri deliberatio.* Placuit omnibus. Boamundus vocatus, eique Antiochia, si eam acquirere potest, beniuolè ab omnibus conceditur. Boamundus itaque haud segnis viros sibi fideles, noctis crepusculo, remittit ad amicum, ut ei renuntiet & modum & terminum. Pyrrhus remandat ut in crastinum commoueat exercitus Francorum, quasi ire velit ad prædandum in terram Saracenorum. Et cùm nox obscurare cœperit, reuertantur ad castra ex parte ciuitatis, in qua ipse erectis (inquit) excubabo auribus in turribus meis. Prope murum parati veniant, & nihil prorsus timeant. Credidit hoc consilium Boamundus quibusdam suis familiaribus Hugoni Magno, & Duci Godefrido, Podiensi Episcopo, & Comiti Raimundo. Dixit itaque eis: *Nocte ventura, diuina opitulante gratia, tradetur nobis Antiochia:* exposuitq; eis nuntium. Qui auditis omnibus, gratulati sunt, & benedixerunt Dominum. In crastinum congregauerunt duces bellorum, ingentes militum cuneos, peditumq; quam plures turmas: & egressi montana transierunt, quasi prædaturi, in terram Saracenorum. Nocte adueniente cum summo silentio redierunt, seque bonæ spei præpauerunt. Boamundus verò ad locum sibi ab amico destinatum perrexit cum suis tantum militibus, & cum paucis longè remansit à mœnibus, cæterosque cum vna scala direxit ad ipsa mœnia, quæ erecta pertingere potuit ad propugnacula. Quæ cùm erecta fuit, ex tanta multitudine nullus prior ascendere præsumpsit. Cùmq; omnes sic hæsitarent, tunc vnus miles, nomine Fulcherius, Carnotensis natione, audacior cæteris, ait: *Ego in nomine IESV CHRISTI primus ascendam ad quodcunque me DEVS vocauerit suscipiendum; siue ad martyrium, seu ad obtinendum victoriam bravium.* Quo ascendente, cæteri subsequuntur, & in breui ad ipsa murorum fastigia peruenitur. Pyrrhus autem stabat illic, prætolans eorum aduentum, & ægrè ferens nimiam

tarditatem. Qui cum *Boamundum* minimè videret, inquisiuit ubi esset. Qui proximè adesse dicitur, sed *Pyrrhus* de absentia vehementer contristatus est, dicens: *Quid facit ille piger? quid tardat, quidve moratur? Mittite qui dicat, quòd citius veniat. Mittite qui dicat, quia lux hodierna propinquat, Et creber cantus præsignat adesse serenum. Nuntius eligitur qui nuntiet hæc Boamundo.* Quod ut audiuit, festinus accurrit: sed cum ad scalam peruenit, fractam inuenit. Interea *Fulcherius* qui cum sexaginta iuuenibus armatis ascenderat, exceptis turribus *Pyrrhi*, tres alias bellica virtute occupauerat, & in eis duos fratres *Pyrrhi* interemerat. Quòd licet *Pyrrhus* non ignoraret, tamen à promisso fidei pacto non retardauit: sed ut audiuit quia scala fracta esset, venienti *Boamundo* & omni *Francorum* multitudini portas aperuit. Et cum graues gemitus ab imo pectore traheret, longaque suspiria; nulla tamen eum à promissâ fide, illata reuocauit iniuria. Quem *Boamundus* in ipso portæ introitu summissò capite saluauit; ei que de collato beneficio gratias egit. Sed cum causam lamentationis eius didicisset, admodum indoluit: & de militibus suis qui eum custodirent resque eius tuerentur, fidelem custodiam dereliquit. Nec reticendum, quoniam sub illa nocte, cometa quæ regni mutationem præsignat, inter alia cœli sydera rutilabat, & suæ lucis radios producebat; & inter Septentrionem & Orientem, igneus rubor in cœlo coruscabat. His euidentibus signis in cœlo radiantibus: & aurorâ terris lucem referente, exercitus Dei portas *Antiochia* intrauit, in virtute illius qui inferni portas æreas contriuit, & ferreos vetes confregit, cuius potestas permanet in secula seculorum. Amen.

EXPLICIT LIBER QVINTVS.

INCIPIT LIBER SEXTVS.

VNIuersi fideles huius *Pyrrhi* fidem attendite, & attendentes, si quid ex fide per fidem promittitis, absque vlla contradictione perficite. Nulla hunc memoria fraternæ mortis, nulla vis doloris, nulla instigatio mœroris auertere potuit à promissa fidei stabilitate; magisque valuit apud ipsum fidei pactio, quàm duorum germanorum diri cruciatus interemptio. Et si illud antiquum problema *Samsonis* in medium volumus adducere, huic æquipollens possumus proponere. *Samson* ait: *De comedente exiuit cibus, & de forti egressa est dulcedo.* Nunc verò de infideli, processit fides; & de extraneo, familiaris & integra dilectio. At ne fastidiosam videamus facere digressionem, ad inceptam redeamus historiæ propositionem. Quarto Nonas Iunii, Christiani urbem *Antiochia* introierunt, & in ore gladii de suis eam inuasoribus vindicauerunt. *Fulcherius* & sui complices, qui cum eo muros ascenderant, turres vndique inuadebant, & incautos vigiles somnoque solutos, spiculis gladiisque confodiebant, & de summo illarum fastigio ad terram proiciebant. Qui in domibus sopiebantur, sonitu clamoris excitati, scire gestientes quid hoc esset, cum foras exirent, non reuertebantur; quoniam gladios inueniebant paratos quibus excipiebantur. Qui Christiani erant *Kyrie eleison*, & alias Deo laudes personabant; ut per hoc scilicet nostris innotescerent, quòd non *Turci* sed *Christiani* essent. Passim sternuntur plateæ ciuitatis corporibus morientium; quoniam tunc nullus eorum resistebat, sed quærebant omnes latibula & fugæ præsidium. Nulli honor impenditur, pueri cum puellis, iuuenes cum senibus, matres quoque cum filiabus interficiuntur. Qui fugere poterant per portas exibant, mortem tamen minimè euadentes, quia in manus de castris venientium incidebant. Contigit autem ut inter fugientes *Cassianus* rex & dominus ciuitatis, vilibus pannis oblitus euaderet, & in terram *Tancredi* fugiendo perueniret. Sed in malis infortunio *Armenii* cum cognouerunt, & ei illico cervicem amputauerunt, & caput illius ad Principes attulerunt & baltheum: baltheique precium 1 x bisanceos appreciauerunt. Pars magna fugit in castrum quod ciuitati imminet: quòd ita loci positione & naturâ munitum est, ut nullius machinæ artificium timeat. Illic enim est mons vrbi contiguus, cuius cacumen porrigitur ad sydera, quòd vix attingere possunt intuentium lumina. Et de ipso potest circumspici tota regio. In eam confugit numerosa multitudo *Turcorum*, habueruntque illud soluni receptaculum. Erat autem huic castro vna turris nimium vicina, quam *Boamundus*

cum suis satellitibus iam obtinebat, illudq; castrum per eam impugnare parabat. Sed illi resumptis viribus, turri, satis eminentiores, sagittas & spicula, instar grandinis, desuper immittunt, ita ut nostris minimè licuerit contra eos pugnare; sed se clypeis cooperire, & armis defendere cogebantur. Locus enim artus angebat, & hostis desuper opprimebat: quia non erat alia via decertantium, quàm præstabat lätitudo murorum. Propterea contigit quia *Turci* irruentes contra turrim, vnus impellebat alium, nec retroire erat facultas, nec in leua nec in dextra vlli erat diuortium. Quotquot impetus irruentium super nostros impingebat, illi in lanceis, spiculis & mucronibus excipiebant, & vulneratos ad terram proiiciebant; & cum eis illos qui turrim desubtus moliebantur effodere, prosternebant: sicq; 10 mortuus viuo necem inferebat, & cui in anima vita deerat, in corpore mors apparebat. In quo conspectu *Boamundus* grauiter sagittatus est in femore, nec iam nisi claudicans valebat incedere. Sanguis vbertim de vulnere cœpit stillare, & cor nobilissimi Principis à virtute pristina cœpit deficere. Qui nolens & inuitus, in aliam turrim retrocessit, bellumq; dereliquit. In eius infirmitate aliorum virtus corruit, quoniam vnusquisque miserabilem casum sui Ducis admodum doluit. Pugnam dimittunt, Turcos turrimque relinquunt. Vnus tamen in superiori turris fastigio remansit, cuius egregia funera vniuersus nostrorum exercitus vnanimiter planxit. Ille enim ut vidit se solum esse derelictum, tamen in se animum gerens inuictum, ut vsus inter molossos cœpit se vtrinque defendere; lapi- 20 desq; & cœmentum de parietibus auellebat, & super ipsos qui eum impugnabant proiiciebat. Tandem mille sagittis onustus, ut vidit quòd mortem non eua-deret, mortem sibi accelerauit, quoniam cum clypeo & armis vbi turbam densiorem esse conspexit, in medium prosiliuit, suisque interfecto-ribus tormentum fuit. Non est lingua carnis quæ satis valeat enarrare, quid Francorum manus ibi valuit pessundare: & nisi castelli municipium tam forte fuisset, ipso die ventris calamitatibus suorum magnum leuamen Dominus præstitisset. Sed voluit Deus vt vrbs *Antiochena* difficulter adipisceretur, vt adepta, carior haberetur. Ci- tius enim aduicta viliscunt, diu desiderata carius amplectimur. Nox interueniens litem diremit, & diurno labori contulit moderamen; quia pugnae ademit 30 necessitatem, sed fessis dormiendi non tribuit facultatem. Vbi enim intra muros hostis adest, nulla requiescendi facultas esse potest. In crastinum, id est feriã sextã, alii spoliata cadauera mortuorum extra muros foris trahebant, alii de turribus cum castellanis, iaculis & sagittis decertabant. Cùmque sic res agitur, ecce illi qui stabant in turribus & muris, eminus contemplantur immensam nubem agitati pulueris. De qua diuersa sentientes, alii dicebant; *Constantinopolitanum* Imperatorem esse, qui sibi in auxilium veniebat; alii, quod verum erat, agmina Persarum. Sed qui primi veniebat, ut viderunt urbem *Antiochia*, in vnum confedere, præstolantes retro veniens robur suæ militiæ. Erat autem *Corbanan* Princeps militiæ regis *Persarum*, qui ex longo tempore collegerat sibi illud a- 40 gmen diuersarum gentium. Erant quippe ibi *Persæ* & *Medi*, *Arabes*, & *Turci*, *Azimita*, & *Saraceni*, *Curti*, & *Publicani*, & diuersarum nationum alii multi. De *Agulanis* erant ibi tria millia, qui nullam armorum copiam nisi solos enses gestabant: qui omnes vndique ferro cooperti, nulla arma aduersantia timebant. Equi eorum vexilla & lanceas ferre aspernabantur, & in eos qui ferebant, nimia ira succendebantur. Cùmque hi omnes in vnum conuenissent, cursores suos ante urbem direxerunt, qui nostros ad bellum prouocarent, & de ciuitate exire suaderent. Sed nostri qui de hesterno conspectu fatigati erant, salubrius esse iudicauerunt inter mœnia remanere, quàm extra bella mouere. Illi verò per campos & plana currentes, nostros ad bella ciebant, diraque eis conuitia improp- 50 rabant. Lanceas & gladios in altum eiciebant, & in manibus recipiebant ludentes & luxuriantes. Sed cùm neminem de nostris potuerunt extrahere, disposuerunt remeare ad castra. Quos cùm reuerterentur, insecutus est vnus ex nostris, *Rogerus de Bardavilla*, cum aliis tribus armatis, sperantes quòd aliquos possent elicere ab illis: sed ipsi nolebant cum paribus inire certamen, quia iam de præliis *Francorum* multa audierant enarrare, posueruntq; insidias post se sub rupe cauata, & quosdam ex suis dimiserunt qui eos quasi lacerarent in pugnam. Cùmq; nostri transirent insidiarum locum, fures de cauernis suis exierunt, eosq; à tergo inuasertunt. Qui præibant reuertuntur in occursum, celeremq; contra eos dirigunt cursum. Qui cùm se comprehē- 60 sos esse

Hos esse cognoscerent, flexis frenis, fugæ tutelam sperauerunt consequi, sed nullatenus potuit inueniri. Rogerius socios præmittit ante suos vultus, & ipse parma post tergum reiecta, creberrimos illorum sustinet ictus. Iamq; penè euaserat, iamque saluti proxima loca tenebat, cum equus illius solo proruit, & cadenti inhærens ipse cecidit, qui nullo modo leuari potuit, quoniam equi mole oppressus fuit. Heu! quantus dolor stridorque dentium tunc erat, super muros *Antiochia*, cum generosa Francorum pubes, videret inclytum militem suum rabidos canes tam atrociter occidere, sicque discerpere. Auertebant oculos, nec videre poterant, cum eum membratim dilaniabant. Ad extremum caput eius amputauerunt; con-
 1.0 toque infigentes, quasi triumphi vexillum, ad castra deportauerunt. Erant autem castra illorum iuxta *pontem Ferreum* *Sensadulus* autem filius regis *Antiochiæ* nuper defuncti, ierat ad *Corbanan*, supplexque ad pedes illius corruit, rogans, ut sui miseretur, & contra Francos adiuuaret, qui patrem eius occiderant, & de inclyta vrbe exhæreditauerant. Non habebat refugium, nisi in solo vrbis oppido, quoniam iam tota ciuitas Francorum subiacebat imperio. Pater meus, inquit, dum adhuc viueret, legationem tibi transmisiit ut ei subuenires, ut te aut magnis muneribus ditares, aut *Antiochiam* & vniuersum regnum de te susciperes. Idem tibi promitto, quia si potes recuperare *Antiochiam*, quod à te illam suscipiam, omnemque tibi fidelitatem faciam. Quod si non potes, fugiendum tibi est, & omnibus hominibus nostra gentis. Non enim eis sufficiet *Romania*, siue *Syria*, ne-
 2.0 que *Corosaim*: quoniam *Iherosolimam* dicunt esse suam, regnumque *Damasci*. Erant autem ibi reges harum prouinciarum, qui audiebant illud verbum. His dictis *Corbanan* respondit: Si vis ut te omnimodis adiuuem, tuoque regno restituum, castellum quod adhuc habes, redde in manum meam, quia restituetur tibi per illud *Antiochia*. Cui iterum *Sensadulus*: Si præuales Francos eliminare ab vrbe, mihi que eorum ceruices casus deliberare, tibi tradam castellum, & tibi inde faciam hominum. Contentit vterque, & tradidit castellum. Et *Corbanan* deliberauit cuidam fidei suo ad custodiendum. Tali conditione recepit in custodiam, ut si *Franci* vincerentur, custodiret; si vincerent, & ipse sicut & alii, relicto castro confugeret. Cui ille: Et si nos victi sumus, de castello quid faceremus? Dignum est ut victores habeant castellum: quoniam victoria, castello maius erit præmium.
 3.0 His ita gestis, *Corbanan* super his conticuit, & ad alia instituenda tempus disposuit. Et cum sederet in folio, attulerunt ante eum *Francigenam* enses valde despicabilem & obtusum, & fœda rubigine rectum: Attulerunt & lanceam eadem deformitate consimilem; quæ etiam sua abiectione, enses faciebat præpollentem. Quæ cum *Corbanan* vidisset, ait: Quis dicet nobis ubi sunt arma hæc reperta? Aut qua de causa nostro conspectui sunt præsentata? Cum illi qui attulerant dixerunt: Glorioso Princeps, & decus regni *Persarum*, hæc arma cuidam *Francigena* abstulimus, & tibi attulimus, ut videas & agnoscas quibus armis illa pannonica gens conetur nos & fines nostros depreddari, imò & omnem *Asiam* depopulari. Tunc *Corbanan* subridens ait: Liques, quia satis est gens illa insensata, & ratione parum vitur, qua talibus armis æstimat posse subiugare sibi regnum *Persarum*. Gens quippe est presumptuosa, & alterius iuris nimium ambitiosa. Gens videlicet qua in
 4.0 sua confidit animositate: sed per *Machomum*, malè intravit fines *Syria*, murosque regia ciuitatis *Antiochia*. Hæc dixit, notariumque suum arreptum illi. Cui accersito, inquit: Sume plures sedulas, & scribe religioso *Papa* nostro *Caliphæ*, regique *Persarum* Soldano super omnes glorioso, maioribusque regni *Persarum* proceribus, ut longam vitam, pacem continuam, salutem corporum diuturnam. Fortuna felix & iocunda benè nobis prosperetur, secundisq; successibus arridet; quoniam *Francorum* exercitum intra muros *Antiochia* inclusum tenco, & castellum quod ciuitati præminet, iam in manu nostra habeo. Vnde certum sit vobis, quia rumores quos de eis audieratis, non sunt illius generis cuius audistis: quia nec lupus tantus efficitur, quantus & clamor qui eum subsequitur. Quia verò præcepistis, ut omnino eos de terra delerem, gladioque vitam priuarem, nolite aduersum me indignari, si quosdam de melioribus victos vobis transmitto: quoniam tunc erit in vestra deliberatione, utrum velitis eos mori siue viuere. Nobis enim conueniens esse videtur, ut qui captiuare nos venerant, captiui fiant, & dura apud nos exercent seruitia. Honorificum quippe erit regno *Persarum*, si in eo exulet frater regis *Francorum*. Vos autem in pace & summa tranquillitate viuete, omnique corporea voluptati operam impendite, filiosque sine cessatione procreate, qui aliis, si necesse fuerit, *Francis* obstant, & cum nostra defecerint vires, tunc valeant. Faciei vestre præsentiam non ante videbo, donec totam *Syriam*, & *Romaniam*, atque *Bulgariam* vestra ditioni subiugauero. Hæc *Corbanan* locutus in superbia & in abusione, quæ ei

conuersa sunt in ignominiam & confusionem. Post hæc mater eius venit ad eum mœrens & tristis, lugubremque afferens vultum. Et cum in secreto cubili ambo conuenissent, dixit mater ad filium: *Fili, solatium mea senectutis, & unicum pignus totius meae dilectionis, ad te festina venio, fatigata longinquitate itineris. Ego eram in Aleph civitate magna, cum de te grauis sermo aures meas perculit, suoque impulsu maximum cordi meo dolorem impulit. Dictum est enim, quod tua agmina disponebas, & contra Christianos pugnare volebas. Propterea festina veni, à temetipso scire volens, utrum ferese ita habeat, an non.* Ait ad matrem filius: *Mater, nihil unquam verius audisti.* Et mater ad filium inquit: *Quis, fili, tale consilium iniquus tibi dedit? Nondum es expertus virtutem Christianorum, & præcipue gentis Francorum. Si legisses scripta omnium Prophetarum, & antiquorum sapientum, profecto non ignorares, quia ipse est Omnipotens & DEVS Deorum omnium. Si pugnabis aduersus Christianos, pugnabis contra ipsum & angelos eius. Sed dementissimum est contra ipsum Omnipotentem pugnare; quoniam id ipsum est velle se destruere. De ipso quidem inuictissimo DEO dicit Propheta: Ego occidam, & ego viuere faciam: percutiam, & ego sanabo: & non est qui de manu mea possit eruere. Si acvero ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me, retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Formidolosum est contra hunc conflictum inire, qui gladium suum nouit sic acueri, acutum inebriare, inebriato carnes macerare. Fili, Pharaonem regem Ægypti quis submersit in mari rubro, cum omni exercitu suo? Quis eiecit Seon regem Amorreorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan, & dedit suis in hereditatem? Ipse idem DEVS ostendit quanto amore diligat populum suum, quantaque tutela circumuallet eum, cum dicit: Ecce ego mittam angelum meum, qui præcedat te, & custodiat semper. Obserua & audi vocem meam, & inimicus ero inimicis tuis, & odientes te affligam, & præcedet te angelus meus. Genti nostra iratus est DEVS ille, quia nec audimus vocem eius, nec facimus voluntatem: & idcirco de remotis partibus Occidentis excitauit in nos gentem suam, deditque ei uniuersam terram hanc in possessionem. Non est qui possit eam auertere; nec est qui eam valeat amplius exterminare.* Post hæc inquit filius matri suæ: *Credo, mater, quod aut insanis, aut furis infernalibus exagitaris. Quis tibi dixit, quod gens ista non potest exterminari? Plures mecum sunt optimates & Admiraldi, quam sint omnes Christiani in simul congregati. Dic mihi mater: Hugo eorum vexillarius, & Apulienfis Boamundus, & gladiator Godofridus sunt ipsi Dii eorum? Nonne sicut & nos aluntur temporali cibo? Nonne eorum caro sicut & nostra potest incidit ferro?* Ad hæc mater respondit: *Non sunt Dii quos tu nominas, sed homines, & milites DEI excelsi, qui dat eis animos, suggerat vires, redditque magnanimos: sicut ipse per Prophetam loquitur dicens: Persequetur vnus de vobis mille, & duo fugabunt decem millia: quod iam in his expertum est, qui nostros fugauerunt de tota Romania. Propterea, fili, contestor te per omnium nostrorum numinum nomina, ut te auertas à facie istorum, & non inecas contra eos bellum. Stultum est enim, ut superius dixi, contra Omnipotentem sentire, & in gentem suam debachare.* Et respondit filius matri suæ: *Karissima, noli lachrymari, noli crebris gemitibus anxari; quoniam nulla arte, nullo ingenio reuocabis, etiam si in pralio scirem meipsum aueriturum.* Tunc mater tristior effecta, iterum filio suo dixit: *Scio quia pugnabis, & modo non morieris: sed antequam transeat annus, de hac vita discedes. Modò es in omni regione Orientali fama laudabili præditus; in aula regis Persarum nulli secundus: cum autem modò victus fueris, iuxta qua nunc tibi est gloria, ingloriosus eris. Quanto enim quisque ceteros antecellit, tanto magis sordescit, si turpius ruit. Nunc verdò omni flore Orientalium regum ac diuitum stipatus, tantorum innumerabilium satellitum caterua circumdatus, si superatus eris, cum quo ulterius pari aut impari numero decertabis? Tu qui olim cum paucis multos solebas in fugam vertere, nunc disces etiam fugere cum ingenti copiarum vi, & paucos cum multis ut canem lepores præcursare.* Tunc filius, iræ impatiens, verba matris diutius ferre non poterat, sed ea interrumpens ait: *Vt quid mater ærem concitas inanibus verbis, nosque ad fastidium pertrahis sermonibus imperitis? Nulla virtus bellorum nobis valet resistere; nec valet alter exercitus nostro præualere. Sed dic, mater mea, unde scis quòd vinci debeamus in hac pugna; & quòd mori debeo non hic, sed antequam transeat annus, morte subitanea; & quòd gens Christiana fines nostros sit possessura? Cui mater ait: A centum annis & infra inuenerunt patres nostri in sacris Deorum responsis, & in sortibus & diuinationibus suis & animalium extis, quod Christiana gens super nos esset ventura, nosque victura. Concordant itaque super hoc aruspices, magi, arioli & numinum nostrorum responsa, & prophetarum dicta, in quibus dicitur: A solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari, erunt termini vestri, &*

Verba sua matri
tunc furis male
filius acrius,
Tunc ait Cor-
banan, Mærem
que gerit male
sanam.

nullus stabit contra vos. *Credimus, quia hoc totum venturum est, sed nescimus si nunc velin
 proximo est; sed propè quibusdam nostrorum videtur: quia hoc assidua rerum mundi ruina prae-
 gnant, & astrorum intuitus prænuntiauit. De hoc siquidem praelio quod commissurus es, dicam
 tibi veritatem, & de morte tua quam inde habeo, notitiam. Ex quo milites ad patrandum bellum
 hoc colligere cepisti, sollicita indagazione perscrutata sum, quicumque mihi possunt ventura pradi-
 cere; & consonant, quòd nullus omnino Christianos poterit superare. Cum astrologis siderum
 cursus, septem scilicet planetas, & duodecim signa sapienter contemplata sum, & quicquid physica-
 culari potest cum aruspiciibus, extis & armis pecudum; cum sortilegis sortes temperavi: & om-
 nia in unum concordant, genti, Francorum victoria titulos prænuntiant, & necem tibi, sicut
 10 dixi superius, intentant. Tunc me, Mater, inquit, cessa ab his de cetero, quia cum Francis pu-
 gnabo quam primum potero. Illa videns quòd nil proficeret, non diu morata vnde ve-
 nerat rediit, secumq; reportauit quicquid spoliolum adipisci potuit. Iam verò
 de his quæ interim in vrbe gesta sunt, aliquid referamus. Turcis libera facultas erat
 intrandi castellum, & exeundi: nostrosq; die nocteque iaculando & sagittando ad
 bella ciebant, & cum certantium vires deficiebant, noui recentesque subibant.
 Sicque nouis iugiter superuenientibus virtus illorum crescebat; nostrorum verò
 quotidiana lassitudine deficiebat. Nulla enim quies erat, nec arma deponebant;
 sed in procinctu militiæ semper erant. Telis & sagittis plateæ ciuitatis impediaban-
 tur, & tecta domorum onerabantur. Omni die ante castellum fit noua congressio,
 20 multotiesque fiebat nostrorum & ipsorum vna commistio: de nostris tamen DEO
 protegente pauci moriebantur: de illis verò cateruatim perimebantur. Et dum sic
 tempus prolabitur, *fames* omni hoste crudelior nostros inuadit, viresq; eorum de
 die in diem attenuauit. Vultus marcescunt, brachia deficiunt, & tremula manus
 vix terra vellicat herbas, & frondes arborum, & radices vaporum syluestrium.
 Hæc omnia coquebantur, & comedebantur. Crus asini sexaginta solidis compa-
 rabatur, & qui emebat dissipator substantiæ non æstimabatur: Panis paruus appre-
 ciabatur vno bisantio: Carnes asinorum, equorum, camelorum, bouum, bubalo-
 rum consumebantur, in super eorum coria concoquebantur. Matres filios suos fa-
 me pereuntes, ad vbera suspendebant; sed pueri in maternis vberibus nihil inue-
 niebant, & præ inopia lactis clausis oculis palpitabant. Quadam die *Corbanus* inci-
 tauit nostros ad prælium, scilicet extra urbem, ab illa parte in qua erat castellum;
 sed milites & equi fame cruciati, diu non potuerunt sufferre veloces impetus eo-
 rum. Conglobati igitur in vnum, nostri ad ciuitatem regredi salubrius esse intel-
 lexerunt; sed oppressi à Turcis, portam nimis angustam repererunt, in tantum
 quòd quidam ibi vsq; ad mortem attriti sunt. Sicq; fiebat pugna intus & exterius,
 nec dabatur vlla quies nostris fame pereuntibus. Propter hæc & his similia aliqui
 de nostris militibus immoderatè perterriti, fugâ in ipsa nocte elapsi sunt, funibus
 ad propugnacula ligatis, quibus manus suas omnino decoriauerunt, & sic ad mare
 pedibus tetenderunt. Quo peruenientes dixerunt nautis, vt fugerent, quoniam
 40 omnes Christiani aut mortui aut vincti essent. Illi autem dolentes in mare semi-
 serunt, & Turcarum se potentatui subtraxerunt. *Stephanus* Carnotensis Comes,
 qui inter alios principes videbatur magnus, consilio prouidus, morum hono-
 state præclarus, antequam caperetur *Antiochia*, graui infirmitate detentus est: &
 ad quoddam castrum, quod suum erat, secessit, cui nomen *Alexandrea* fuit. Hic
 vt à fugientibus audiuit hanc de nostris relationem, montana vrbi præminentia
 ascendit, vt videret quidnam esset, vtrumne relatio vera fieret. Sed innumerabilia
 Turcorum agmina à longè conspexit, nostrosque intra urbem inclusos esse depre-
 hendit; & perterritus timore, aufugit, & ad castrum suum remeans funditus expo-
 situs: & sic versus *Constantinopolim* equitare cœpit. Illi verò qui in vrbe obsidebatur,
 50 summo desiderio aduentum eius præstolabantur, putantes quòd Imperatorem se-
 cum adduceret, & cū eo rebus necessariis succurreret. At ipse in diuersum tendens,
 vt ad *Philomenam* venit, Imperatorem ibi inuenit, eiq; secretâ allocutione dixit: *Do-
 mine Imperator, nostri reuera Antiochiam obtinent; sed castellum quod ei superest adhuc Turci
 possident, innumera Turcorum agmina eos de foris obsident, & qui in castello sunt intus oppugnant.
 Sed quid super his restat, nisi quia aut mortui iam sunt, aut in proximo omnes morientur? Tu autem,
 reuerende Imperator, si nostro credis consilio, ulterius non progredieris, sed ad urbem tuam reuerte-
 ris. Nam non potest humana eis potestas vlla subuenire, sed si illuc ieris cum tuo exercitu poteris in-
 sarire.* His auditis sermonibus Imperator valde tristis efficitur, & quod ei dixerat*

*Consul Carno-
 tis, Vrbs in chry-
 sarâ, notis,
 Tarricus aufu-
 git, Bellum fo-
 ciosq; reliquit.*

Guido nimis
plorat, Domi-
num cum fleti-
bus orat.

in secreto, principibus suis ac magistratibus propalauit in aperto. Omnes contri-
stantur, nostrorumque funera lacrymantur. Erat ibi quidam miles, nomine *Wido*,
qui per militiam celebre sibi nomen adquisierat, multumque *Boamundo* familiaris
extiterat. Qui cum hoc audisset, ita indoluit, quod ac si mortuus esset, in terra cor-
ruit. Et cum resumpto spiritu ab illa mentis alienatione reuerteretur, flere immo-
derate cepit, genasque unguibus sulcando, crines manibus decerpando, omnes
cogebat ad luctum, dicebatque: *O DEVS Omnipotens, ubi est virtus tua? Si Omnipotens es,*
cur hac fieri consensisti? nonne erant & milites tui & peregrini? Quis unquam Rex, aut Impera-
tor, aut potens Dominus familiam suam ita permisit occidi, si ullo modo potuit adiuuare? Quis
erit unquam miles tuus aut peregrinus? O Boamunde, honor aliorum ducum, corona sapientum, 10
gloria militum, solamen defolatorum, robur militia, & totius mundi decus in signo, cur tibi tale in-
fortunium contigit, ut Turcorum ludibrio subiaceres? Heu, heu, cur mihi concessum est viuere post
te? qua mihi post hac lux grata, qua species amena, qua gloria delectabilis, qua vita iocunda, te
minime superstitis? O DEVS, si verum est quod iste nugacissimus & fugitiuus Comes attulit,
quid amplius erit de via Sepulcri tui, qua causa ita occisi sunt, quasi dominum non haberent serui
tui? O Boamunde, ubi est illa fides tua, quam semper habuisti in Salvatore tuo Domino nostro IESV
CHRISTO? O Imperator, & egregii milites, qui mecum tanta tantorumque funera lugetis, quis per-
fecte credere potest, quod tanta militia sic perierit? Pro certo si in medio campo ab omni Orientali po-
pulo circumsepti fuissent, non ante omnes occiderentur quam ulciscerentur. Nunc autem & ciui-
tatem habebant, in qua se defendere poterant, & ita interempti sunt? O Imperator, certissime 20
scias, quia si Turci nostros occiderunt, pauci de ipsis remanserunt. Propterea ne paueas illuc ire,
quia Antiochiam recipere poteris. Imperator consilio illius noluit assentum præbere,
verbis nugacis, fugitiuique Comitum nimium credulus, sed retrò destinauit abire,
Bulgariaque loca præcepit deuastare, ut si Turci in partes illas peruenirent; nihil
penitus inuenirent. Cum ipso pariter & ipse Wido, & illi qui cum ipso Imperatore
ierant, reuersi sunt; quia ultra ire non præsumserunt. Sic igitur nostri omni hu-
mano solatio destituti sunt; & per viginti ferè dies, cum hostibus & fame, cum gla-
dio & penuria indefinenter decertauerunt.

EXPLICIT LIBER SEXTVS.

30

INCIPIT LIBER SEPTIMVS.

Cui Deus appa-
ret, Quia sic sine
crimine parat.

SUPERNA pietas humano destitutis auxilio nisi præuidisset, ex Fran-
cigenis, iam ciuibus Antiochenis, nullus superesset. Sed cum iam
vita diffiderent, omniaque mortem intentarent; placuit DEO Sal-
uatori regi regum IESV CHRISTO, ut cuidam sacerdoti suo appa-
reret, dum quadam nocte in Ecclesia sue sanctæ castæ genitricis dor-
miret. **Erant** autem cum eo, ipsa mater & Virgo Maria, & beatus *Petrus* Apostolus, 40
cui **pastoratum** ouium suarum dedit ipse Dominus. Cui & ait: *Agnosce me?* Cui
sacerdos: *Non. Tu quis es, Domine?* Tunc in capite Saluatoris crux cœpit apparere.
Cui iterum Dominus: *Iam ne agnosceis me?* Iterum sacerdos respondit: *Non aliter a-*
gnosco te, nisi quia crucem in capite tuo video, sicut in imaginibus, qua sumus in honore Domini no-
stri IESV CHRISTI, videre soleo. Et Dominus ad eum: *Ecce, ego ipse sum.* Sacerdos
verò ut audiuit quod Dominus est, statim prosternebat se ad pedes eius, supplici-
ter obsecrans ut suis Christianis subueniret, fame & hostium oppressione laboran-
tibus. Cui ait: *Non tibi videtur, quod bene eos adiuuerim hucusque, quia illis & Nicaam tra-*
didi ciuitatem, & omnia qua eis superuenere bella, vincere feci? In obsidione Antiochia eorum
miseria condolui; nunc verò ad extremum, ciuitatis ingressum tribui. omnes tribulationes & 50
impedimenta, qua passi sunt, ideo euenire permisi, quoniam multa nefanda sunt operata, cum
Christianis mulieribus, & Paganis, qua valde displicent in oculo meo. Ad hæc mater miseri-
cordiæ piissima Virgo & beatus *Petrus* ceciderunt ad pedes eius rogantes, ut populi
sui misereretur. Adiecit autem beatus Apostolus preceationi suæ, & ait: *Domine, gra-*
tias tibi ago, quoniam Ecclesiam meam in potestate feruorum tuorum dedisti, quam propter ma-
litiã inhabitantium in ea tot annorum curriculis paganorum seditatibus sordidari permisisti:
Vnde in cœlis latantur sancti Angeli tui, & consortes mei Apostoli. Tunc Dominus ait sacer-
doti suo: *Vade, dic populo meo ut reuertatur ad me, & ego reuertar ad eum, & infra quinque*
dies mittam eis sufficiens auxilium, interim quotidie cantet hoc responsum: Congregati sunt
inimici

inimici nostri & gloriantur in virtute sua: *totum cum versu*. Hac ita visione completa, venerabilis Presbyter somno excitatus surrexit, expansisque manibus oravit, pro ut Spiritus sanctus daret eloqui illi. Inde eadem die hora tertia immediate ad Principes exercitus perrexit, inuenitque eos sursum ante castellum præliantes contra inimicos, & mouentes inuicem bellum: quibus conuocatis, læto & hilari vultu dixit: *O belligeratores Regis aeterni, annuntio vobis ex parte Salvatoris nostri gaudium & exultationem; suamque quam transmittit vobis benedictionem: & si ei obedieritis, consequimini & gratiam*. Tunc omnibus attentè audientibus & vndique confluentibus, omnem seriatim exposuit visionem. Quâ expositâ, subiicit & ait: *Si huic decrederitis*
 10 *visioni, falsamque eam suspicamini, quia vera est faciam vobis quod libuerit experimentum; & si mendax inueniar, omni iniuria afficite corpus meum*. Tunc Podiensis Episcopus iussit afferri crucem, & sanctum Euangelium, ut coram cunctis iuraret hoc verum esse: quod ita factum est. Et ut diuina bonitas, bona bonis accumularet, suosque lugubres seruos magis magisque lætificaret; affuit ibi quidam peregrinus, nomine Petrus, qui hanc visionem retulit coram omnibus: *Audite populus Domini & serui DEI excelsi vocem meam, & sermonibus meis inclinate aurem vestram. Dum in obsidione huius ciuitatis eramus, quadam nocte astitit mihi in visione sanctus Andreas Apostolus, dicens: Bone vir, audi & intellige me. Et aio ad eum: Tu quis es domine? Et ille: Ego sum Andreas Apostolus. Adiecitque: Fili, cum urbem hanc intraueritis, & eam in pote-*
 20 *state habueritis, ad Ecclesiam beati Petri celeriter vade, & in loco quem monstrabo tibi, inuenies lanceam, quâ perforatum est latus Salvatoris nostri. Hoc tunc solummodo Apostolus dixit mihi. Ego verò tunc ausus non fui hoc alicui indicare, existimans me vanam visionem vidisse. Nunc verò ista nocte iterum apparuit mihi dicens: Veni & ostendam tibi locum vbi lancea abscondita est, sicut promisi tibi. Festina igitur ut extrahas eam, quoniam portantibus eam sequetur victoria. Et ostendis mihi sanctus*
 30 *post olus locum, quem venite & videte, & inde eam mecum extrahite*. Cùmque omnes ad Ecclesiam beati Petri currere vellet, adiecit adhuc, & ait: *Mandat vobis sanctus Andreas Apostolus: Ne timeatis; sed confitemini & pœnitentiam agite à malis operibus vestris: quoniam infra quinque dies super inimicos vestros iterum triumphabitis*. Tunc omnes vnanimiter glorihaucrunt DEVM, qui dignabatur consolari dolores ipsorum. Statim verò cucurrerunt ad Ecclesiam beati Petri cupientes locum videre, vbi debebat lancea inueniri. foderunt autem ibi tredecim homines, à mane vsque ad vesperam: sicque eam, Domino disponente, reppererunt: fuitque magna lætitia in omni populo, magnisque vocibus personabant: *Te DEVM laudamus. Gloria in excelsis DEO*. Tunc omnes in simul iurauerunt, ut nullus eorum propter vllam tribulationem seu mortem fugeret, nec ab incepto itinere *Sancti Sepulcri* discederet. Omnis itaque plebeia multitudo gauisa est, cùm sacramentum hoc iurarent Maiores; & alter alterum ad virile robur hortabatur, & de diuino adiutorio, quod fiducialiter vnusquisque præstolabatur, applaudebat. Noctè igitur insecuta ignis de cælo veniens ab Occidente apparuit, & inter Turcorum exercitum corruit: quod signum corda omnium vehementer obstupescit, & maximè Turcorum in quorum tentoria cecidit. Inter se enim vaticinari cœperunt, quod postea contigit: quia *ignis de cælo descendens, ira DEI erat*. quia verò ab Occidente venerat, *Francorum* agmina deligebat, per quos iræ suæ animaduersionem exercebat. Iam verò qui Seniores erant, cœperunt à ferocitate sua quantumcunque mansuescere, & ab ea quam prius habuerant animositate torpescere. Sed quia stultorum infinitus erat numerus, nostrosque ad prælium concitabant, nec die nec nocte requiescebant, placuit Senioribus murum inter se & illos construere, ut vel sic liceret ad modicum respirare. Vna die enim tam acriter in nostros irruerunt, ut tres in vna turre quæ erat ante castellum inluserint: ex quibus duo vulnerati de turre exire compulsi, & capite plexi sunt; vnus verò, vsque ad vesperam fortiter resistens permansit, duosque ex illis occidit, & sic deinceps gladio vitam finiuit: Quibus dum viuerent, cùm *Boamundus* vellet succurrere, vix aliquem potuit extrahere: quia illos non tantum hostis vrgebat, quantum valida fames opprimebat: Vnde iratus ignem poni præcepit in domibus quæ erant ab illa parte, vbi & palatium *Cassiani* erat: ut qui exire sponte nolebant, saltem exire compellerentur inuiti. Tunc cum igne tanta venti tempestas exorta est, quòd tantum flamma inualuit, quòd vsque ad duomillia domorum & ecclesiarum combusserit. *Boamundus* ut vidit flammam ignis ita insurgere, pœnitentiâ ductus vehementer doluit; quoniam de Ecclesia beati

Petrifanctæque DEI genitricis Mariæ, multisque aliis pertimuit. Duravitq; incendium ab hora diei tertia vsque in noctem mediam; & sic flante vento à parte dextera, in se ipsam reuerfa est flamma. *Lancea*, vt supra diximus, nutu DEI inuenta, Seniores & magistratus militiæ consilium acceperunt, vt ad *Corbanan* legationem suam mitterent, eiq; mandata suumq; consilium per interpretem sui sermonis deferrent. Cùmque de multis fieret inquisitio, nec aliquis præsumeret hæc ferre mandata; tandem duo inuenti sunt, *Heluinus*, & *Petrus eremita*. Hi cum interprete iter suum ad Turcorum castra direxerunt, dein ad *Corbanan* tentoria peruenerunt. Conuenerunt vndique *Turci*, audire gestientes, quid dicerent Christianorum nuntii. Erat autem *Corbanan* residens in folio, indutus cultu regio, habituque pomposo: ante cuius faciem venientes minimè se inclinauerunt, sed erecta ceruice astiterunt. Quod cùm *Turci* viderent, ægrè tulerunt; & nisi nuntii essent, superbæ continentiæ ignominiam vindicassent. Tunc nuntii nil cunctantes, licet omnes ira commoti, circumfremere, superbo Principi dixerunt. *Corbanan*, Francorum proceres tibi mandant: Vnde tibi contigit tam temulenta audacia, quòd armata manu contra eos venisti, cùm tu & Rex tuus gensque tua in eorum conspectu culpabiles sis, qui seruas Christianorum immoderata cupiditate inuasisti, eosque omnes iniuria affectos occidisti. Infernales dii tui te turpius non potuerunt dehonestare, quàm quòd remisisti contra eos pugnare. Si ratio iuris tecum esset, & censura aequitatis nobiscum agere velles, nos tecum iuris honore seruato ratiocinemur, & quòd Christianorum esse debet, in contradicibili sermone ostenderemus. Quod si apud te aequi ponderis sunt ius & ratio, vt voluptuosa voluntas, fiat inter tuos & nostros determinata pugna, & victoribus absque aliorum sanguinis dispendio tota hæc concedatur patria. Quod si nec ita, nec sic, complacet, aut fugam protinus inite, aut colla vestra nostrorum ensis us præparat. His dictis sermonis mediator conticuit. *Corbanan* verò ira magna inflammatus, vix loqui potuit: & tandem in hæc verba prorupit, dicens: Verè gens Francorum, gens superba: sed nostro gladio refrenabitur eorum superbia. Ideo autem requirunt denominatum prælium, vt quibus cedet victoria, cedat & imperium: quoniam sine aliorum sanguinis dispendio, aut patria volunt distari, aut à manibus nostris liberari. Sed tunc salubre consilium non inuenerunt, cùm pro effæminata gente arma sumpserunt. Tamen adhuc ite, illisque renuntiate: quoniam si volunt DEVM suum abnegare, suaque Christianitati renuntiare, in gratiam omnes recipiemus, & terram hanc eis donabimus, & multò meliorem: & de omnibus equites faciemus. Quod si facere neglexerint, omnes in proximo morientur, aut vinculati in terram nostram captiui abuntur. Post hæc *Heluinus*, qui illorum nouerat linguam, subiecit & ait: O Princeps nullius militia, sed totius malitia, si scires quàm dementissimum est apud Christianos dicere, nega Dominum, nunquam de tuo ore polluto egrederetur tale verbum. Scimus pro certo ipso DEO quem negare suades reuelante, quia in proximo est nostra salus, & vester interitus; nostrum gaudium, & vestrum detrimentum. Quis verò serò vobis transmisit ignem, qui vos ita perterruit, & de loco in quo tentoria fixeratis ita perturbauit? Signum hoc, in portensum veniet vobis; nobis, in salutem: quoniam ipsius DEI nostri certam inde habemus legationem. *Corbanan* diu ferre non potuit conuitia *Heluini*, & præcepit à conspectu suo illum amoueri. Dixeruntque ei qui illic astabant, vt citò recederet, aliàs nunquam ei legatio proficeret quin statim interiret. Ille cum sociis ita discessit, & ad urbem remeavit. Nec prætereundum quid istis recedentibus, *Corbanan* suis dixerit: Audistis nunc, quid pannosi illi, vultuque despicabiles, & nullius persona homunculi, & quàm constanter locuti sint: nec iram nostram & vela micantia expauerunt. Vnum de illis est, quia desperati sunt, & volunt mori; & malunt mori, quàm captiuari. Propterea ò fortissimi milites, cùm ad prælium venerint, vndique eos circumuallate, ne alicui sit locus diuertendi, nec spatium diu viuendi: quoniam si eis aliquandiu licet viuere, antequam omnes interficiantur, magnas strages de nostris facient. In hoc apparet quòd *Corbanan* stultus erat, quia sic loquendo suorum mentibus terrorem incutiebat. Nec mirandum si insipiens loquitur amentiam, quia spiritus sapientia non intrat in maleuolam animam. *Petrus eremita* & *Heluinus* ad Principes exercitus reuersi sunt: & quæ *Corbanan* responderat narrauerunt. Tunc *Podiensis Episcopus* nutu & assensu omnium, triduanum omnibus indixit ieiunium. Vnusquisque puro corde confessus fuit; & qui aliquid ad edendum habuit, non habenti distribuit. Illos tres dies deduxerunt cum omni humilitate & puritate cordis, ecclesias processionando circuentes, & Domini misericordiam implorantes. Tertia die illucescente, Missæ per ecclesias celebratæ sunt; omnesque sancta Domini corporis communionem communicati sunt. Comuni deinde consilio intra urbem sex acies constituuntur, & quæ prius, &

Francigena
gentes Natura
Marte furentes,
Hoc mandant
Partis Vt sint
in bella parati.

Corbanan fa-
sur, Et nostris
commicinat.

Seruus & iste
DEI Conuicia
tur ai.

quæ posterius irent ordinantur. Prima acies fuit *Hugonis Magni, & Flandrensis* Comititis: secunda verò Ducis *Godefridi*: in tertia verò fuit Comes *Robertus Normannus* cum suis: quarta fuit *Podiensis Episcopi*, qui secum portauit lanceam nostræ Saluatoris; & cum illo fuit magna pars exercitus *Comitis Sancti Aegidii*, qui ad custodiam ciuitatis remansit: quinta *Tancredi* fuit: & *Boamundi* sexta, cum quo expeditiores ad bellum pedites fuerunt, & milites qui equos suos necessitate victi vendiderant. Episcopi, Presbyteri, Clerici, & Monachi, sacris vestibus induti cùm militibus extrà portam ciuitatis exierunt, portantes in manibus suis cruces, quibus DEI populum signabant, & magnis vocibus ad cælum manibus extensis clamabant: *Saluum fac populum tuum, Domine, & benedic hereditati tuae, & rege eos, & extolle eos nunc & vsque in aeternum. Esto eis Domine, turris fortitudinis à facie inimicorum suorum.* Hos & alios psalmos concinebant, illos præcipuè qui tribulationi conueniebant. Similiter illi qui in turribus erant & super murum, idem faciebant, & cantabant. Egressi sunt itaque milites CHRISTI contra satellites Antichristi, per portam quæ est ante *Machumariam*. *Corbanan* verò in quodam monticulo stans, ex euntes aspiciebat, & dum exirent, dicebat: *State quieti, milites mei; & omnibus exire permittite, ut eos melius valeamus comprehendere.* Habebat autem iuxta se positum *Aquitanicum* quendam, quem nos *Prouincialem* dicimus, qui fidei nostræ abrenuntiauerat, & edacitatis gula coactus de ciuitate exierat, & in aduersariorum se castra contulerat. Hic de nostris multa nefanda dixerat, quòd fame moriebantur & omnes fugæ præsidia moliebantur, quòd equos suos comederant, & victus inopia tabescebant, nihilque restare, nisi quòd aut fugerent, aut ditione *Corbanan* se subderent. Dumque diuisæ acies suis ordinibus de ciuitate exirent, *Corbanan* cuius esset vnaquæque requirebat, quæ *Aquitanicus* ei ordine referebat. Sol verò super auratas loricas & lanceas radios inferens, oculos intuentium reuerberabat, & aduersariis terrorem immittebat, vt diuina Scriptura testatur: quia *terribilis est castrorum acies ordinata.* Vt autem in simul omnes conspexit, intra semetipsum infremuit, circumstantibus dicens: *Magna est gens illa, honestèque armata: non mihi videtur quòd velint fugere, sed instare; quòdve velint obsequi, sed persequi.* Conuersus itaque ad apostatam suum, inquit: *Furcifer omniumque scelestissime, qua friuola dixisti nobis super hominibus istis, quòd equos suos comederint, & fame cruciati fugam pararint? Per Machomum in caput tuum retorquetur istud mendacium, capitisque lues supplicium.* Tunc accersitus gladiator, tyranni paruit imperio, & euaginato gladio caput illius præcidit; dignamque suæ garrulitatis & apostasiæ mortem subiit. Tunc quippe mandauit *Admiraldo* suo qui custodiebat suum thesaurum, vt si ignem accensum in capite sui exercitus videret, fugam protinus arriperet; & omnia quæ sua erant, secum portaret, aliosque fugere compelleret: Sciret enim quia *Francorum* gentis erat bellum; sibi verò victoria cesserat in contrarium. Nostri verò milites vt primùm in quandam planiciem venerunt, *Podiente* Episcopo innuente steterunt, & cum summo silentio sermonem illius audierunt. Erat autem vestitus lorica, & in dextera manu illius in altum erecta Saluatoris lancea. qui os suum in hæc verba aperiens, dixit: *Omnes qui in Christo baptizati sumus, filii DEI & fratres inuicem sumus; quos ergo coniunxit vna spiritalis copula, iungat & dilectio vna. Pugnemus igitur unanimes, vt fratres, pro animabus & corporibus nostris, sicut positi in rebus extremis. Memnoscite quantas tribulationes passi estis pro peccatis vestris: sicut nunc vobis innotescere dignatus est in visionibus Dominus DEVS noster. Nunc verò purgati estis, DEO que per omnia reconciliati. Et quid timeretis? nullum vobis contingere potest omnino infortunium. Qui hic morietur, viuente felicius erit: quia pro temporali vita, gaudia adipiscetur aeterna: Qui verò remanserit superstes, super inimicorum suorum triumphabit victoria, diuitiusque illorum ditabitur, & nulla angustabitur inopia. Vos scitis quid perpeffistis, & quid in presentiarum ante vos videatis: Orientales diuitias adduxit vobis Dominus vester in faciem vestram, imò in manibus vestris. Confortamini, & estote viri cordati: quoniam iam mittet Dominus legiones sanctorum suorum, qui vlciscentur vos de inimicis vestris. Hodie videbitis illos oculis vestris: & cum venerint, de eorum terribili fragore ne timeatis. Non enim debet inassueta vobis esse visio eorum: quoniam vice altera venerunt vobis in auxilium. sed humanus aspectus pauescit in aduentu supernorum ciuium. Considerate quomodo aduersarii vestri extento collo, sicut cerui & dammula pauescunt, aduentum vestrum aspiciunt, paratiores ad fugam quam ad prælium. Et vos bene nostis eorum prælia: quoniam tractâ sagittâ, plus in fuga quam in pugna confidunt. Itægitur contra eos in nomine Domini nostri IESV CHRISTI ad bellum;*

Sermo finitur,
Sed & agmina
confirmandum.

& Dominus DEVS noster Omnipotens sit vobiscum. Cùmque omnes respondissent, Amen; extensis in longum legionibus, prior erecto vexillo antecedit *Hugo Magnus*, qui iure vocatus est Magnus, quoniam hoc privilegium commendauit actibus & moribus: Hunc subsecuti sunt alii, sicut superius sunt nominati: fuitque eorum prolixa extensio, à flumine vsque ad montana scilicet, cui spatio intersunt duo miliaria. Tunc verò *Corbanam* cœpit retroire & montanis appropinquare. Nostri autem paulatim illum insequerentur, quoniam moderato gressu omnes gradiebantur. Tunc *Turci* in duo sunt diuisi: quia pars vna à regione maris processit; pars altera maior, in campo remansit. Statuerunt igitur nostros sic inter se includere, & à dorso sagittare. Sed ordinata est septima acies, quæ contra partem diuisam confingeret: ordinata est autem ex militibus Ducis *Godefridi* & *Normanni* Comitis: cui præfuit quidam Dux, nomine *Rainaldus*. Hunc contra illos miserunt, & præliati sunt; multi que hinc & inde ceciderunt. Et vt aliæ sex acies ad iactum sagittæ peruenerunt, *Turci* viciniùs ire recusantes, tensis arcubus trahunt, sed frustra: quia ventus ex obliquo flans eorum iactus redegit in vanum. Quod *Turci* vt viderunt, versis frenis retro fugiunt: sicque prima acies quæ fuit in bello bellum, nec inuenit: quæsiuit quem percuteret, aut à quo percuteretur, nec reperit. Interea missus est nuntius à *Boamundo* Hugoni Magno, vt ei ferret auxilium, quia nimium vrgebatur oppressione *Turcorum*. Mox *Hugo* conuersus, ait suis: *O viri bellatores, nos pugna fugit, quaramus pugnam, eamusque ad Boamundum egregium Ducem: illic est pugna, quam quaritis; illic ferreus instat hostis, quem desideratis.* Tunc citius dicto volat illic quisque satellites, iungunturque simul egregii Comites. Quod vt vidit Dux ducum *Godefridus*, quod magnus amicus suus ita celeri cursu cum omnibus suis discurrebat, secutus est eum: quoniam & ipse à bello vacabat. Illic quippe incumbere rebur militiæ *Persarum*, & maior fortitudo; & bene decebat, vt illic current *Godefridus* & *Hugo*. Erat enim vnus ab altero, quasi alter idem, vnâ habentes in se amicitiam. *Hugo Magnus* cùm ad pugnam conflictum prior venisset, intuitus est vnum de aduersariis, qui erat audacior cæteris, aliosque ad pugnam clamando hortabatur: qui spumantem equum dirigit contra eum, & lancea ei guttur perforauit, & sic os illius oppilauit. Quid miser faceret? solo statim corruit, & diis infernalibus animam commendauit. Post hæc contigit nostris grande incommodum: quia *Odo Belgentiacus*, qui vexillum ferebat, sagitta toxicata vulneratus fuit; & dolore vulneris ingrauescente, cum vexillo terræ corruit: sed *Blemensis Guilelmus* ense nudato, viam per medios hostes aperuit, & signum tellure leuauit. Quid Dux ducum *Godefridus*, quid *Boamundus*, quid clara iuuentus ibi egerint, nec lingua dicere, nec manus scribere, nec pagina valet capere. Nullus nostrorum ibi iners fuit, nullus timidus, quia nec locum habebat; & hostis supereminens vnum quemque vrgebat. Quanto magis enim occidebantur, tanto magis crescere videbantur. Sicut enim putredini muscæ confluere solent; sic & ipsi vndique conueniebant. Dum sic certatur, & tam longi certaminis prolixitas poterat tædiare; nec numerus hostium videbatur decrescere, albatorum militum numerabilis exercitus visus est de montibus descendere, quorum signiferi & Duces esse dicuntur *Georgius*, *Mauricius*, *Demetrius*: quos vt primùm vidit *Podiensis Episcopus*, exclamauit voce magna dicens: *O milites: ecce venit auxilium, quid vobis promissit DEVS.* Et certè nostros valde expauescent, nisi fuisset spes quam in Domino habebant. Tunc tremor maximus irruit in hostes, & versis vultibus scutis terga cooperiunt; & fugam quò vnique locus dabat arripiunt. Pars illa quæ à parte pugnat maris, vt vidit fugam suorum, ignem sparsit super gramen campi, quod celeriter arsit, quia illud siccauerat ardor æstatis. Hæc ideo fecerunt, vt hoc signo illi qui in tentoriis erant, statim fugerent, & secum ditiora spolia tollerent. Illi verò cognito signo, qui in montanis erant, protinus fugerunt, cum omnibus spoliis quæ portare valuerunt. Sed quid eis profuit, cùm diu eis ferre non licuerit? *Armenii* & *Surani* siquidem vbi videntur, quia victi erant, & nostros insequerentur, obuiam illis veniebant & occidebant. *Hugo* verò Magnus & Dux *Godefridus* & *Flandrensis Comes*, simul cum suis agminibus equitabant iuxta aquam, vbi robustior & densior eorum erat exercitus: tantoque impetu vrgeri cœperunt, vt ad sua tentoria quò tendebant, remeare non potuerint. Et vt citius persequi valerent, illorum equos qui moriebantur, ascendebant, suosque qui erant macilentiores & afflicti fame, frenis à capite detractis

Currit in auxilium Boamundo Belliger Hugo, quem sequitur iuuenis Godefridus, clarus in armis.

Nomina sanctorum De celo signiferorum.

detractis relinquebant in campo. Omnipotens virtus DEI Omnipotentis, & im-
 mensa potestas! Miles tuus longo afflictus ieiunio, persequitur tumentes adipe &
 pinguedine, ita ut etiam nec ad sua bona, quæ reliquerant, auderent respicere.
 Spiritus tuus bonus erat in mentibus eorum, qui & vires suggerebat corporum,
 & audaciam præstabat animorum. Non illum retardat vlla cupiditas spoliatorum,
 nulla vllius rei auaritia: quoniam illius mentem magis titillabat victoria. Sicut in
 macello bestiarum corpora solitum est dilaniare; sic & nostris licitum erat Tur-
 carum corpora laniare. Euolat sanguis de corporibus vulneratorum; euolat pul-
 vis agitato equorum pedibus discurrentium: Æther obnubilatur, & quasi cre-
 10 pulsculum fieret obtenebratur. Contigit autem quòd fugientes in quendam col-
 lem deuenerunt, & ibi se contra nostros recolligere sperauerunt. Tunc *Gerardus*
senex de Meleone, qui longo tempore ægrotus iacuerat in obsidione, equo celeri
 transuectus, improvidè incidit in illos, eorumque iaculis est confossus, & sic di-
 gna morte peremptus. Quod ut viderunt qui eum viciniùs subsequiebantur; *Emu-*
zardus scilicet de *Puteolo*, *Paganus Beluacensis*, *Drogo*, & *Thomas*, & *Clarenbaldus*, cæte-
 raque iuventus *Hugonis Magni*, nil hæsitantes in illos irruunt: & quidem forte
 bellum inuenerunt; sed tamen, DEO iuuante, crescente caterua suorum, virili-
 ter dissipauerunt. Ibi multum cruoris effusum est, multorum truncata capita, qui
 si, ut cœperant, fugissent, euadere potuissent. Persecuti sunt autem illos vsque
 20 ad *pontem Ferreum*, & ad castellum *Tancredi*: & vltra non potuerunt persequi, quia
 nox obscura finem rei imposuit. Mortui sunt autem illo die centum millia equi-
 tum; sed propter fastidium nullus numeratus est de tota multitudine peditum.
 Miles fatigatus, quia longè ab vrbe erat, ad tentoria quæ suorum erant inimico-
 rum rediit; multumque quod ad edendum sibi sufficebat, inuenit. Antè enim
 quàm timor DEI venisset in corda illorum, in sartaginibus & cacabis & lebetibus
 & in ollis parauerant carnes ad obsonium: sed miseris quæ parauerant, non licuit
 coquere nec tollere. Ibi potuit videri venerandus Sacerdos *Podiensis Episcopus*, lori-
 ca vestitus & casside, & lancea sancta in manibus, qui præ nimio gaudio rorabat
 vberimis ora fletibus. Hic illos hortabatur, ut DEO gratias agerent per quem vi-
 30 ctiores extiterant: dicebatque eis: *Ex quo milites esse cœperunt, nulli vobis compares fue-*
runt: quia nulli in tam breui tempore tot tantaque bella bellati sunt, quanta & vos peregistis, ex
quo mare Constantinopolitanum transistis. Multum quippe est à fide Christiana alienus, qui
videt quæ vos hodie vidistis, & in DEI dilectione non est continuus. Hæc & his similia ve-
 nerandus pontifex dicebat, & verbis talibus populum sibi commissum instruebat,
 & iocos, & risus eorum temperabat. Contemplatio enim vultus illius præsentia
 ita omnes reuerberabat, quòd nemo eo præsentem verba vana proferre præsume-
 bat. Peracta nocte illa, in crastinum quindecim millia camelorum sunt inuen-
 ta: equos verò & mulos, & asinos, oves, & boues, & omnis generis pecora quis di-
 numeraret? Inuenta sunt vasa aurea, & argentea multa, plurima pallia, & spolia
 40 magna, magni precii diuersæque varietatis. Cum his omnia ad ciuitatem tri-
 umphantes venerunt: & ab his qui remanserant clericis & presbyteris & monachis,
 cum solenni processione suscepti sunt. *Admiraldus* verò qui in castello erat, ut vi-
 dit principem suum, & eos qui cum illo erant à campo fuga diuertere, viditque in-
 numerata albatum equitum millia, cum candidis vexillis per plana discurrentia, ad-
 modum expauit, vnumque de vexillis nostris ob tutelam dari sibi poposcit. *Comes*
Sancti Aegidii qui illic ad custodiam ciuitatis remanserat, suum illi vexillum por-
 texit, & gratanter accepit, acceptumque muro castelli affixit. Sed ut cognouit à
 quibusdam Langobardis, qui astabant ibi, quòd Boamundi non esset, cui tota
 ciuitas concessa erat, signum suum reddidit Comiti, & signum quæsiuit Boa-
 50 mundi: & *Boamundus* misit ei. quòd cum reciperet, Boamundo mandauit, ut ad
 se veniret. Ille vicino pede legationi ambulauit, & quid dicere vellet auscultauit.
 Gentilis, fidei pactum requirit: ut qui cum eo erant, & discedere vellent, nullius
 iniuriæ læsionem paterentur, & vsque in terram *Saracenorum* conducerentur: qui ve-
 rò secum Christianus fieri vellet, faciendi licentiam haberet. *Boamundus* immenso
 gaudio repletus dixit: *Amice, quod exposcis libenter concedimus tibi; sed præstolare modicum,*
quia istud Principibus nostris renuntiabo, & celeriter reuertar ad te. Et mox festinanter cu-
 currit, & aggregatis in vnum Principibus verba gentilis enarrauit. Placuit omni-
 bus, Omnipotentis DEO gratias agentibus. Boamundus ad iam domesticum regre-
 ditur gentilem, & requisitæ ab eo conuentionis confirmat sponsonem. Ille verò red-

didit se *Episcopo Podiensi*, & sanctæ Christianitati, cum trecentis suis militibus valde speciosis & iuuenibus: fuitque inter Christianos tunc maius gaudium de eorum Christianitate, quàm de castelli traditione. *Boamundus* castellum recepit, & eos qui Christiani fieri noluerunt, in terram *Saracenorum* conduxit. Triduo peracto ieiunio, *baptizati* sunt gentiles cum lætitia magna: & creuit ibi laus DEI, & gloria Christiana. Ipsi referre postea soliti erant, quod cum de castelli arce bellum aspicerent, innumera subito candidatorum militum millia se vidisse, quorum intuitus ipsos vehementer terruit. Nec mirum fuit: quia omne castellum funditus intremuit. Cumque viderent eos agminibus Christianorum consociari, suosque in excidium fugamque verti, protinus intellexerunt cœlestia numina esse, Christianorum- 10
que DEVM superari non posse. Inde compuncta fuerunt corda illorum, sequique Christianos fieri sponderunt. Actum est siquidem bellum hoc, quarto Kalendas Iulii, vigiliam scilicet Apostolorum *Petri & Pauli*. Sicque, diuina respiciente misericordia, procella *Antiochena* tribulationis, quæ ferè per decem menses intumuerat, sedata fuit, & regia ciuitas quæ longo tractu temporum iugo diabolicæ captiuitatis subiecta fuerat, amissam pristinae libertatis gratiam recuperauit. Hostes qui eam incaptiuauerant, sunt & ipsi captiui, & in latebris sylvarum, cauernisque petrarum, & fossis montium sunt dispersi. *Armenii* quoque & *Surani* habitatores terræ illius, per dies plurimos scrutati sunt illos, & inueniebant alios semineces, alios vulneratos, alios parte capitis carentes, alios ventri suo, ne omnino vitalia exirent, manus suas apponentes; & detractis eorum spoliis interficiebant. Itaque inimici DEI depopulati sunt; & Christiani, serui DEI excelsi, in gloriosa vrbe cum gaudio & lætitia aggregati sunt. Cumque quadam die conuenirent, consiliauerunt, vt ad *Constantinopolitanum* Imperatorem legatos mitterent; suamque ciuitatem vt recipere veniret, denunciauerunt. Et, proh dolor, iudicauerunt omnes, vt quia Regi mittebant, regalis nuntius debebat ire: & electus est *Hugo Magnus*, verè regalis & genere & moribus: Quem nullatenus elegissent, si non reuersurum scissent. Hic cum Regi legationem suam complexerit, morte interceptus occubuit; & quò regredi disposuerat, ad extremum non potuit. Constantinopolitanus autem Imperator vulpinus pro receptu tantæ vrbis non presumpsit venire: quoniam recogno- 30
scebat se fidem, & sacramenti iura, & data pignora *Francis* violasse, & nequaquam custodisse. Sicque omnes conuentiones deletæ fuerunt, quæ inter eos factæ sunt. Interea in vrbe residentes, tractare cœperunt de via *Dominici Sepulcri*: quid agerent, an mox inciperent, aut quando tempus terminarent. Ad hoc siquidem communis assensus adducitur, vt vsque ad Kalendas Octobris reinceptum viæ protelatur. Æstatis siquidem ardor nimis incanduerat; & terra Saracenorum quam ingressuri erant, inaquosa & nimis erat arida. Propterea tempus expectauerunt, quod tunc humidum fit, & quo tellus absconditos latices erumpit. Definiendum simili modo erat, quid tantus populus interim ageret; & vbi, & quomodo viueret. Accepto inde consilio, præco quæritur: inde, qui dicat, quid in- 40
de definitur. Præco quæsitus & inuentus, ascendit & præconatus est: vt qui omnino egens erat, in vrbe remaneret, cumque illis qui ditiores erant conuentionem faceret ac seruiret. Principes autem diuisi sunt, per castella sua & ciuitates. Erat autem quidam miles de exercitu Comitis *Sancti Agidii*, nomine *Raimundus*, cognomine *Pileus*, animo virilis, & corpore spectabilis. Hic perfectò odio *Turcis* inimicabatur, nec diutius tolerare potuit, vt longo tempore ferirentur. Hic plurimam alligauit sibi militum peditumque multitudinem, & in terram Saracenorum transduxit eam; transiitque duarum ciuitatum terminos: & peruenerunt ad quoddam castrum, quod *Talamaniam* vocabatur, cui gens *Suriana* principabatur. *Suriani* nostros receperunt, sequique eorum libentissimè dominio tradiderunt. Octo 50
ibi diebus transactis, perrexerunt ad aliud castrum in quo latitabat multitudo magna Saracenorum. ad quod peruenientes, militari impetu inuasērunt, & in remissa manu tota die pugnantes, vespascente die expugnauerunt. Quo ita capto omnes occiderunt, præter eos qui Christianitatem receperunt. Hac itaque depopulatione facta, reuersi sunt ad castrum, quod *Talamaniam* diximus nuncupatum: In quo duobus perendinatis diebus, die tertia omnes exierunt, & ad urbem quæ *Marra* dicitur perrexerunt. Erat autem ibi aggregata non minima multitudo *Turcorum* & *Saracenorum*, ab *Aleph* aliisque ciuitatibus & castellis, quæ in circuitu eius sunt, illorum præstolantes occursum. Ad quam cum appropiare cœperunt, illi
barba-

barbari contra eos exierunt: sed conflictum diu cum nostris tenere noluerunt: quia in fugam versi intra urbem se receperunt. Nostri verò diu ibi residere non potuerunt: quia aestiuum cauma eos vehementer vrgebat; nihilque inueniri poterat ad bibendum. Iamque diei inclinante umbra, reuersi sunt ad castrum suum *Talamania*. Plurimi quidem Christiani patriæ illius incolæ cum nostris ierant; sed cum nostris redire contempserunt: quos *Turci* in insidiis occultati ceperunt & occiderunt: Stultitia siquidem sua perierunt: quia si cum nostris reuerterentur, nemo tunc moreretur; Sed sicut in communi verbo dicitur: *Nihil times gens solida, donec eam opprimit infelix fortuna.* *Raimundus* verò ad illam vltià non rediit ciuitatem, quia non habebat exercitum quo obsideret eam: sed in castro suo vsque ad præfinitum tempus Kalendarum Octobrium remansit; semperque interim terram *Saracenorum* captiuauit. Illi autem qui in *Antiochia* remanserunt, cum magna tranquillitate & gaudio fuerunt, quousque dominum suum *Podiensem Episcopum* amiserunt. Hic cum summa pax esset exercitui DEI, mense Iulio cœpit infirmari: sed non diu ægrotauit, quia Dominus non est passus illum longa ægritudine cruciari. Kalendis Augusti sancta eius anima vinculis carnis soluta, translata est in Paradisum DEI: in gloriosa festiuitate scilicet sancti *Petri*, quæ dicitur *Ad vincula*. Et vt censura diuini iudicii id actum esse claresceret, in die quo principis Apostolorum vincula à Iherosolymis *Romam* sunt allata, soluta est à corporis nexibus pontificis anima. Nec vnquam pro vlla tribulatione tantus fuit in illa DEI militia mœror, tantaque tristitia, quanta in morte illius. Hunc omnes debito iure lacrymabantur, quia consilium erat diuitum, consolator mœrentium, sustentator debiliũ, thesaurus indigentium, reconciliator discordantium. Hic militibus dicere solitus erat: *Si vultis esse triumphatores & amici DEI, mundiciam corporum custodite, & pauperum miseremini. Nulla enim res ita à morte vos liberabit, sicut elemosyna: quia & melius protegit quàm parma; & acutior est in hostem quàm lancea. Qui non est idoneus pro se orare, det elemosynam, & orabit pro se.* Pro his operibus & huiusmodi sermonibus carus erat DEO & omni populo. Si quis autem vellet omnium virtutum eius charismata enumerare, videretur iam ab historia elongare. Hoc itaque decenter in Ecclesia beati *Petri* tumulto, *Comes sancti Aegidii* in terram *Saracenorum* transiit, urbemque, quam *Albariam* vocant, adiit. Quam vndique forti milite circumcingens inuadit, diuque missilibus & sagittis cum his qui erant in mœnibus decertauit. Sed vt vidit ita se proficere parum, erectis ad murum scalis, loricati milites ascenderunt, & in fugam hostes ire compulerunt. *Miles vt ascendit murum, fit celsior illis, Hostis & ille fuit viribus inferior, Muro descendunt super abdita tecta domorum, De domibus verò saluunt per plana viarum. Huc illuc quæ senes fugiunt, pueri iuuenesque: Sed prorsus nulli profuit vlla fuga.* Præcepit enim *Comes*, vt omnes caperentur, & qui in CHRISTVM credere nollent, decollarentur. Illic visi sunt plurimi capite plecti; plurimisque pueris cum puellis subtracta est vita longi temporis. Iudicium enim Domini fuit hoc: quia Christianorum fuerat ciuitas illa, eisque simili mortis ludibrio ablata erat. Nullus ex tanta multitudine reseruatus est, nisi qui sponte CHRISTO cõfidens baptizatus est. Sicque mundata est ciuitas illa, & ad cultum nostræ fidei reuocata. Tunc *Comes* cum suis optimatibus habuit consilium, vt in ea ordinaretur Episcopus, cuius consilio & auxilio ciuitas regeretur, & fides IESV CHRISTI in cordibus nouiter baptizatorum solidaretur. Electus est igitur vir sapiens & personatus, literarumque eruditione pollens, & vtraque scientia præditus, & ad ordinandum *Antiochiam* est missus.

50

EXPLICIT LIBER SEPTIMVS.

INCIPIT LIBER OCTAVVS.

Aestiuum tempus solis ardore represso, cum iam transiret, noxque diem horarum numerositate transcenderet, milites CHRISTI quaque versum æstiuarant ad *Antiochiam* remearunt, & Kalendis Nouembris, die festo *solemnitatis omnium Sanctorum* ibi conuenerunt. Et benedicta gloria Regis æterni, quia tunc numerosior fuit turba redeun-

F 4

rium, quàm fuerat, cum se ab inuicem diuiserunt. Ex cunctis enim mundi partibus secuti erant multi egregii milites & pedites priorum vestigia, quotidieq; crescebat Christiana militia. Cumq; in vnum ita residerent, & de via Sancti Sepulcri quò dirigerent iter, disponerent, *Boamundus* pactionem vr̄bis requirit, quam sibi sponderant. *Comes Sancti Egidii* dicebat id non posse fieri propter sacramenta quæ per *Boamundum* fecerant imperatori Constantinopolitano. Inde per dies plurimos factus est in Ecclesia sancti *Petri* conuentus, magnusque verborum ex vtraque parte conflictus. Cumque in communi conuentu fieri nequiret vlla diffinitio quæ paci conueniret, episcopi & abbates, & consilii sanioris Duces & Comites, locum in quo est Cathedra sancti *Petri* intrauerunt, & illic intra se diuiserunt, qualiter & *Boamundo* seruarent promissa, & Imperatori facta sacramenta. Cum verò à loco consilii exierunt, consilium tamen omnibus patefacere noluerunt. Itaque domestico affatu reuelatum est consilium Comiti sancti *Egidii*, & ipse laudauit dispositum: ita tamen vt *Boamundus* pergeret cum eis iter inceptum. *Boamundus* requisitus, idem laudauit, & vterque in manibus episcoporum, fidei ad stipulatione, promisit, quòd ab ipsis via *Sancti Sepulcri* nunquam desereretur; neq; propter dissidium vllam quod inter se habuerint conturbaretur. Tunc *Boamundus* muniuit castellum quod supereminet ciuitati, & Comes palatium *Cassiani*, & turrim quæ supra portam vr̄bis est, à parte portus *Sancti Simeonis*. Quia verò nos longo narrationis tractu *Antiochia* detinuit, nostrosq; peregrinos milites per octo menses sua obsidione fatigauit, nec vlla vi humana vel arte, vel ingenio superari potuit; de eius situ & magnitudine aliquid dicamus, eisq; qui eam nunquam viderunt aliquid inde aperiamus. Urbem hanc, vt eius historia testatur, sexaginta quinque reges constituerunt: qui omnes eius principatui famulatum subiectionis exhibuerunt. Circundatur autem muris duobus. Prior est ex magnis lapidibus in quadrum sectis, & subtili artificio politis; & in eo ordinatæ & distinctæ sunt in suis locis quadringentæ turres & sexaginta. Hic se intuentibus venustate suæ compositionis arridet; & spatiosus est latitudine nimis ampla. Continentur intra septa murorum quatuor montes magni & in altum eminentes. In altiore eorum constructum est castellum, quod ita naturali positione munitur, quòd nec bellicosum timet imperum, nec cuiuslibet machinationis ingenium. Trecentas & sexaginta Ecclesias obtinet in sui cõfinii territorio, & Patriarcha habet centum & quinquaginta & tres episcopos sub principatu suo. Ab Oriente quatuor magnis montibus præmunitur. Ab Occidente verò quodam flumine alluitur, cuius nomẽ *Farsar* dicitur. Hanc *Antiochus* rex cum suis, vt supra diximus, sexaginta quinque regibus constituit, nomenq; ei de suo nomine indidit. Hanc itaq; urbem regiam tamque famosissimam obsederunt nostri peregrini milites, per octo menses & diem vnum; & tribus hebdomadibus intus fuerunt inclusi à gente *Parthorum*: qua diuino superata subsidio, postea quieuerunt in ea quatuor menses & dies octo. Quibus explicitis, *Raimundus Comes Sancti Egidii* primus cum gente sua de *Antiochia* exiit, & ad urbem quæ *Rugia* dicitur peruenit. Alia die ad alteram venit ciuitatem, quam nominant *Albariam*. Has duas ciuitates compendiosa sua militia suo subiugauerat imperio, CHRISTIQ; mancipauerat seruitio. Quarto die, exeunte Nouembre, venit ad urbem quæ *Marra* nuncupatur; quam *Raimundus Pileus* miles eius primus inuaserat, sed recessit fortiter inde repulsus. Erat autem ciuitas illa populosa, & ab omni gente quæ in circuitu erat nimis constipata. Quæ gens aduersa, vt nostros eminus conspexit, quia ad comparationem sui pauci esse videbantur, despexit, eisq; extra ciuitatem resistere conata est. Sed protinus agnouerunt, quòd gens compendiosa & fortis præfertur temulentæ multitudini; & præcipuè gens illa cuius spes est & fiducia in nomine Domini. Nostri enim vt viderunt illos ad resistendum paratos, clypeis pectoribus oppositis, lancearumque mucronibus præpositis, militari impetu in illos irrumpunt; sicq; per medium subeuntes dirumpunt. Ibi confregit Dominus potentias arcuum, scutum & gladium & bellum: quia postquam gladiis agitur pugna, inutilis est arcus & sagittæ. Qui portæ ciuitatis propinquior fuit, beatiorem se esse existimauit; qui verò longe aberat, toto affectu peroptabat, vt aut portæ vicinior fieret, aut ad se porta veniret. Multum quippe illis profuit, quia propè ianuam ciuitatis illa congressio facta fuit. Tamen nõ omnes qui incolumes fuerant egressi, salutari recessu sunt regressi.

Illi potissimum malos regressus habuerunt, quos nostri primo impetu inuen-
 runt. De nostris equis plurimos sagittauerunt; sed de suis fessoribus ad terram
 deuolutis, multò plures reliquerunt. Iphis itaque intra urbem receptis, nostri ad
 iactum sagittæ vnus tentoria ponunt. Excubata igitur nocte tota, cum in crasti-
 num diurnæ luci Solis se iubar immiscuit, nostri armis instructi urbem vndiq; val-
 lauerunt, acerrimoque congressu inuaserunt. *Tela, sudas, lapidesq; volant, ignes j facesq;*
Ex quibus arderent introrsus tecta domorum. Sed obstitente hostium immensa multitu-
 dine, illa die nostri nihil præualuerunt, sed lassī ad tentoria remearunt. Ipsa die *Boa-*
mundus cum gente sua multisque aliis Comitem secutus illuc peruenerunt, & ca-
 10 strametantes vndique urbem vallauerunt. Quod videntes qui introrsus erant, ni-
 mio terrore percelluntur, omnesq; portæ ciuitatis obiectu lapidum ab eis obstru-
 untur. Acceperunt igitur Comites in inuicem consilium; quoniam ex æquo non
 fiebat prælium: Præcipiuntur fieri *arietes*, ferratæ scilicet trabes, quæ manibus
 militum funibus appensæ & tractæ in murum impellerentur: & sic crebris earum
 percussionibus muri destruerentur. Facta est & *lignæ turris*, lapideis turribus satis
 altior, & machinis omnibus quæ introrsus erant eminentior. Habebat autem tria
 solaria quæ erant benè scutis & trochleis præmunita. In duobus superioribus erant
 loricati cum telis & sudibus & sagittis, & lapidibus, pilis, & facibus: Subtus erant
 nihilominus armati qui rotas impingebant, super quas ipsam turrim constituerāt.
 20 Alii quidem factam testitudinem muro applicuerunt, & fossatum quod erat in-
 gens adæquarunt, vt turrim muro possent lociare, & ipsius munimine protecti, i-
 ipsum murum valerent perforare. quod ita factum est. Sed miseri ciues contra fece-
 rant quoddam instrumentum, quo grandes lapides aduersum turrim iaciebant, &
 etiam ignem Græcum, quò eam arderent, emittebant. Sed DEI gratia protegen-
 te, omnis conatus eorum omnesque machinationes frustratæ sunt, & ad nihilum
 redactæ. Nam turris lignea vbi muro proxima fuit, omnes qui in illa parte muri e-
 rant, vt sub se despiciens prostrauit. *Guillermus de Monte Pisterio*, [aliàs *Pessula-*
no] ipse fuit cum multis aliis in superiori solario. Erat autem cum eo venator qui-
 dam, nomine *Euuardus*, qui spiritu buccinandi erat præditus. Nam sono tumultuo-
 30 sæ vocis & aduersarios exterrebat, & suos ad bella incitabat. Et dum Guillermus
 cum suis quæ circa se sunt deuastat: nam missis molaribus saxis, ipsa domorum te-
 cta confringebat: qui sub eo erant, murum fodiebant: & alii ad muri propugnacu-
 la scalam erigebant, quam erectam, cum nullus auderet ascendere prior, non per-
 tulit quidam *Gulferius de la Torre* miles honestus, sed incunctanter ascendit murum,
 pluresq; viri fortes secuti sunt eum. Gentiles verò vt viderunt eos super murum
 ascendentes, irâ vehementi commoti sunt, & vndique in illos confurgunt, tan-
 tumq; eos iaculis & sagittis coartauerunt, vt quidam nostrorum qui murum ascen-
 derant, seipos ad terram deiecerint, qui mortem quam euadere putabant, collisi
 ad terram inuenerunt. Quod cum vidisset clara iuuentus nostrorum, *Gulferium*
 scilicet cum paucis pugnare super propugnacula murorum; immemores sui, sed
 40 memores sociorum, confestim ascendunt, partemque muri sua multitudine co-
 operiunt. Stabant autem iuxta ligneam turrim sacerdotes & leuitæ, ministri Do-
 mini, inuocantes propugnatorem gentis Christianæ IESVM CHRISTVM Filium
 DEI, & dicebant: *Domine miserere nostri: Esto brachium nostrum in manè, & salus nostra*
in tempore tribulationis. Effunde iram tuam in gentes qua te non nouerunt, & in regna
qua nomen tuum non inuocauerunt. Disperge illos in virtute tua, & depone eos, protector
nostr Domine. Dum sic ageretur, quòd alii pugnabant, alii plorabant, & psal-
 lebant, alii muros suffodiebant, *Gulferius* grauiori pugna desudabat: quia om-
 nes aduersarii in eum & in eius consortes, & ipse cum suis contra omnes.
 50 Clypeus eius erat omnibus suis protectio fortis, his videlicet qui erant in mu-
 ro. Muri breuis & arcta latitudo, socium sibi coniungi non admittebat: nec ad-
 uersarium, nisi vnum, venire permittebat: Sed de *Gulferio* nullus hostium tri-
 umphauit: cum tamen ipse de compluribus triumphauerit. Propterea nemo il-
 li iam occurrere præsumebat, quia infortunium quod aliis ense illius contige-
 rat, vnusquisque sibi metuebat. *Tela, sagittas, sudas, lapides*, illi iaciebant; tan-
 tumq; clypeum eius ex his onerauerāt, vt ab vno homine leuari non potuerit. Iam-
 que fortissimi vir fatigatus erat; iamq; sudores toto de corpore in terram deflue-
 bant; iamq; vt ei alter succederet grandis necessitas exigebat: cum illi qui murum
 suffoderant, cum magno impetu intrauerunt, detruncantes vniuersos quos pri-

mitus inuenerunt. Qua inopinata rei admiratione stupefacti sunt omnes qui erant super muros, & *concordia vitalis calor ossa reliquit eorum, Frigidus atque pavor possedit corda eorum.* Quid faceret gens data neci, sensuque aliena, quam sui vndique hostes urgebant & intra & in muro? *Gulferius* enim qui paulo antè fatigatus deficiebat, nouas interim resumpserat vires: & iam non clypeo protectus aut galea, sed ensẽm rubeũ tenens in dextera, fugientem celer insequitur hostem; pluresque mortificauit formidine quàm gladio, qui seiplos præcipitauerunt de muro. Erat autem supra portam vna turris quæ præstantissima & fortior cæteris videbatur: in eam mandauit *Boamundus* ditioribus ciuibus per interpretem, vt fugerent: quoniam eos à morte liberaret, si se ab ipso redimerent. Quod & illi fecerunt, seque fidei illius crediderunt. Cessauit igitur tunc illa persecutio, quia vltra protendi abnuebat vesperi obtenebratio. Sabbathũ verò cùm esset, nec victoribus nec victis poterat esse requies. Misit Comes circa urbem excubitores, & intus & extra, ne vllus fugeret, & spolia vr̄bis secum auferret. In crastinum vt dies lucescere cœpit, nostri ad arma currunt, & per vicos & plateas, rectaque domorum, ceu leæna raptis catulis, sæuiendõ discurrunt: *Dilaniant, traduntq; neci pueros inuenesq;, Quosque grauat longæua dies, curuatque senectus:* Nulli parcebant, sed plures, vt citius finirentur, laqueis suspendebant. Mira res, mirumq; spectaculum, quòd tantæ gentis multitudo & armata, sic impunè occidebatur, quòd nullus eorum reluctabatur. Quia verò nostrorum erat quicquid quisque reperiebat, ipsa mortuorum exta euilcerabant, & bifanceos & nummos aureos inde eruebant. O detestanda auri cupiditas! Omnes viæ vr̄bis riuis sanguinum inficiebantur, & cadaueribus cadentium sternebantur. Et ô gens cæca, & omnino morti destinata! Nullus ex tanta multitudine fuit, qui nomini IESU CHRISTI voluerit confiteri. *Boamundus* denique illos quos in turris palatio iusserat includi, ad se venire iussit, annosæque ætatis mulieres & decrepitos senes, & inualido corpore imbecilles, præcepit interfici; puberes & maiusculæ ætatis adultos, validoque corpore viros reseruari, & vt omnes venderentur, conduci *Antiochiam.* Facta est autem maceratio hæc Turcorum duodecimo die Decembris, in die Dominica, nec tota tamen fieri potuit die illa. In crastinum autem quicumque in quibuscunque locis inueniebantur, eidem pœnæ capitis subiiciebantur. Nullus erat locus in vr̄be tota, nullaque fouea quæ eorum cadaueribus seu cruoribus non esset inquinata. Vr̄be igitur sic adquisita, & à rebellibus *Turcis* liberata, *Boamundus* pacem Comitum requisit: vt scilicet *Antiochiam* absolutam sibi redderet, & in pace eam sibi habere permitteret. Comes verò contra dicebat, id nullatenus sine periurio posse fieri, propter sacramentum, quod ipso etiam mediante factum fuerat Imperatori *Alexio.* *Boamundus* itaque reuersus est *Antiochiam*, suamq; ibi dimisit societatem. Dietauit autem in illa ciuitate exercitus *Francorum* per mensem vnum & dies quatuor: & in hac mora temporis obiit morte pretiosa *Episcopus Orientalis.* Longo quidem tempore, nimiumque prolixo hyemauerunt ibi: quia nihil quod ederent, quod raperent, poterat inueniri. Sicque famis iniuria compellente, contigit, quod etiam dictu horribile est, quòd corpora gentilium in frustra scindebant, & comedebant. Hac igitur incommoditate permotus *Comes Sancti Egidii* mandauit cunctis Principibus, qui erant *Antiochiæ*, vt ad *Rugiam* ciuitatem conuenirent, & de via *S. Sepulcri* ibi inter se disponent. Illi quidem illic conuenierunt, sed de quo & pro quo venerant minimè locuti sunt: sed de pace & concordia inter Comitẽ & *Boamundũ* colloquiũ habuerunt. Quibus minimè conciliatis, omnes Principes *Antiochiam* reuersi sunt, & Comitẽ & viam dimiserunt. Remanserunt autem cum Comite non solum sui, sed & multa iuuentus, cui inerat ardor viam perficiendi. Ipse igitur plus in Domino confidens, quàm in Principibus, ad *Marram*, vbi cum peregrini præstolabantur est reuersus: fuitque dolor magnus in omni exercitu Christianorum de dissensione Principum. Omnes quidem nouerant, quòd pura iustitia cum *Raimundo* erat, nec vllus amor aut ambitio eum ad indebitum declinare poterat. Qui tamen vt vidit, quòd propter eum impediretur via *S. Sepulcri*, admodum indoluit, & discaletis pedibus à *Marra* vsque *Capharda* peruenit. Ibi quatuor diebus perendinatis, cùm Principes iterum conuenirent, & de eadem re verborum conflictus haberetur, dixit *Comes Raimundus: Viri fratres & domini, qui vestris omnibus & vobismetipsis abnegastis propter amorem DEI, ostendite mihi an sine periurio, possum cum Boamundo, si requirit, pacificari; aut si aliter fieri non potest, an pro amore*

~~rumore eius debeam periurare.~~ Cumq; huius sermonis iudex nullus esse præsumeret, & omnes concordiam laudarent, & quomodo fieri deberet non dicerent, ab inuicem discesserunt, & Antiochiam redierunt. Sed *Normannus* Comes cum suis omnibus remansit cum *Raimundo*, sciens & intelligens, quia iustitia erat cum eo. Igitur hi duo Comites agmina sua disponunt, & ad *Cæsaream* tendunt. Rex enim *Cæsareæ* sapius significauerat Comiti *Marra* & *Capharde*, quòd cum eo pacem veller habere, eiq; de suo gratanter seruire. Hac fiducia illuc perrexerunt, & propè ciuitatem castra posuerunt. Rex autem vt vidit agmina *Francorum* iuxta se posita, vehementer obstupuit, & indoluit, & ne illis vllum mercatum præsentaretur, prohibuit. In crastinum misit Comites duos de suis, qui eis vada fluminis ostenderent, & vbi prædam capere possent conducerent. Erat autem nomen fluminis *Farsar*. Conduxeruntq; illos in vallem satis idoneam, bonisq; omnibus locupletem. Huic præerat quoddam munitissimum castrum sub quo inuenerunt viginti millia animalium, in valle fertili pascentium, quæ omnia nostri rapuerunt. Et cum castellum obsidere vellent, illico castellani se reddiderunt; pactumq; huiuscemodi tenendi in perpetuum fæderis, cum Comitibus habuerunt: In fide sua promiserunt, & super legem suam iurauerunt, quòd nunquam amplius nocerent Christianis peregrinantibus, eisq; sicut & hominibus suæ gentis præberent mercatum & hospitium. Manserunt autem ibi per dies quinque. Sexto verò die oneratis camelis & iumentis, frumento, farina, & oleo, & caseis, rebusq; aliis ad edendum idoneis, gaudentes exierunt, & ad castellum quoddam *Arabum* peruenerunt. Dominus autem castelli sapienti vsus consilio, obuiam venit Comiti *Raimundo*, & pacificatus est cum illo. Inde venerunt ad quandam ciuitatem, in quadam valle speciosa & spatiosa constitutam, muris & turribus benè munitam, & omni genere fructuum abundantissimè refertam, quam incolæ appellant *Caphaliam*. Huius vrbis habitatores audito rumore *Francorum* perterriti, proprias sedes deseruerant, & ad alienas confugerant. Quippe infelicitas quæ contigerat *Antiochia* & *Marra*, omnes perterrera, & fugæ domesticos effecerat. Cumq; nostri tentoria circa eam vellent ponere, & in gyrum obsidere, mirati sunt, quòd de tanta ciuitate non aliquis obuiam veniebat; nec in excelsis turribus aut mœnium propugnaculis apparebat; altumq; silentium intus habebatur, nec vllius vocis sonus audiebatur. Tunc miserunt exploratores qui rem diligenter inquirerent, & inquisitam renuntiarent. Illi autem profecti, cum portæ propiùs accessissent, ianuam quidem apertam inuenerunt, sed intus neminem esse viderunt. Tunc scuta vultibus præponentes, cum aliqua adhuc cunctatione portas subeunt: sed nec viros nec mulieres, nec aliquam bestiam intus inuenerunt. Pulchros quidem apparatus ibi inueniunt: horrea scilicet frumento plena, torcularia vino redundantia, arcas plenas nucibus, caseis, & farina. Tunc citò ad Comites redeunt, & quod inuenerunt referunt. Non fuit ibi opus tentoria figere: quoniam *DEVS* faciebat illos in labores illorum sine ferro vel pugna introire. Ibi actum est, quod dicitur in prouerbiis *Salomonis*: *Conseruatur iusto substantia peccatoris.* Ibi inuenerunt hortos plenos oleribus & fabis, aliisq; leguminibus iam ad præcocitatem maturantibus. Ibi quietauerunt tribus diebus; & custodibus deputatis qui urbem custodirent, quædam ardua montana conscenderunt, & in vallem descenderunt. Erat autem illa vallis gratuita, & omnium frugum fructuumq; vbertate plenissima: manseruntq; ibi per dies quindecim. Prope vallem erat castellum, *Saracenorum* multitudine plenum. quòd cum die quadam nostri aggredierentur, *Saraceni* de muro proiecerunt eis multas pecudes, plurimaq; animalia, putantes, quòd nostri nil aliud quærerent nisi victum: quæ nostri gratanter receperunt, & ad tentoria conduxerunt. In die altera collegerunt papiliones & tentoria, & illuc castra direxerunt: sed cum illuc peruenerunt, ab omni gente vacuum inuenerunt. Illâ enim nocte omnes fugerunt: sed magnam copiam frugum & fructuum, lactis & mellis dimiserunt. Ibi celebrauerunt nostri purificationem sancta *Maria* *DEI* genitricis, glorificantes *DEVM* qui tanta bona ministrabat eis. Rex de *Camela* ciuitate misit Comitibus nuntios suos, dum ibi erant, rogans ea quæ pacis sunt; præmittens dona concupiscibilia, & equos, & aurum. Misit arcum aureum, vestes pretiosas, & micantia tela: quæ omnia nostri receperunt; sed nil certi tunc illis renuntiauerunt. Rex *Tripolis* eodem terrore permotus, misit equos decem & mulas quatuor: similiter rogans ea quæ pacis sunt. Sed dona quidem receperunt, illique quòd nunquam

*Rex de Camela
Mittit splendensia sola.*

pacem cum illo haberent, nisi Christianus efficeretur, remandauerunt. Comes enim S. Aegidii multū desiderabat terram illius, quia optima erat; & regnum eius, quoniā præ ceteris erat honorabilius. Itaque quatuordecim diebus explicitis, quintodecimo exierunt de optima valle, & abierunt ad quoddam antiquissimum castrum, cui nomen erat *Archas*: quod licet haberet nomen castri, tamen egregiis urbibus poterat æquiparari, & loci positione, & clausura murorum, & eminentia turrium. In hoc propter fortitudinem gens magna confluerat: quia nec arma, nec hostem, nec aliquod ingenium metuebat. Hoc tamen nostri, celeri obsidione vallantes, cum festinatione aggressi sunt: sed eorum impetum castellani viriliter sustinuerunt. Sæpius illos inuaserunt omni genere telorum & tormentorum; & non præualuerunt, 10 sed magis quàm lucrarentur, perdidit. Tunc quatuordecim de nostris militibus otio vacare nescientes, erga *Tripolim* perrexerunt: & sexaginta Turcos inuenerunt, qui multos captiuos, & plus quàm mille & quinquaginta animalia rapuerant, & ante se ducebant. Quos ut nostri viderunt, licet per pauci essent, in cælum manus protendentes, regemq; Sabaoth inuocantes, militariter inuaserunt; & Domino exercituum adiuuante superauerunt, & sex de illis occiderunt, & eorū equos retinuerunt, & ouantes ad castra cum immensa præda remeauerunt. Ingens gaudium fuit in omni exercitu de paucorum magna victoria, & multa rapina. Cumq; hæc viderent alii, exierunt plures de exercitu Raimundi zelo probitatis accensi. quibus præfuerunt *Raimundus Piletus*, & *Raimundus Vicecomes de Tentoria*, & vexillis in 20 altum protensis, equitauerunt aduersus ciuitatem quæ *Tortosa* dicitur. Ad quam peruenientes forti impetu aggrediuntur: sed illa die nihil fecerunt; nocteq; superueniente in quendam angulum secesserunt; feceruntq; tota nocte immensos rogos ignium, ac si totus adesset retrò commanens exercitus Christianorum. Quibus flammarum globis gens quæ erat in ciuitate perterrita, existimantes quòd nostri omnes adessent, omnes subito confugerunt: ciuitatemq; plenam bonis opibus reliquerunt. Est autem ciuitas illa omni necessitate profus aliena, ut in optimo portu pelagi constituta. In crastinum cum nostri ad eam expugnandam uenerunt, omnino vacuam inuenerunt. Summas igitur laudes Deo referentes, intraverunt eam, & quandiu apud *Archas* durauit obsidio, ibi remanserunt. Est autem 30 & alia ciuitas non longè ab ea, quæ dicitur *Maraclea*: cuius princeps pacem cum eis inuit, ipsosq; & eorum vexilla in urbem recepit. Omnia DEI virtus, mirandaque potentia! Cum procul abessent Principes, qui videbantur regere populum & sustentare, per pauciores & minores cœpit Dominus etiam ipsos reges superare: ne dicat humana præsumptio: *Nos Antiochiam aliasque urbes subegimus: nos tot ac tanta bella deuicimus*. Quia pro certo nunquam superassent, nisi cum eis fuisset ille per quem reges regnant. Cum verò Dux ducum & miles militum *Godefridus* audisset felices euentus, insignesque triumphos pugnantium, zelo victoriæ animatus tunc primùm tam ipse quàm *Flandrensis* Comes & *Boamundus*, castra ab *Antiochia* mouerunt, & ad *Licium* ciuitatem uenerunt. Ibi quippe diuisit se *Boamundus* ab eis & ab omni exercitu DEI: habuitque à patre suo qui fuit Francigena, optima principia; sed à matre, quæ Apulientis exstitit, retinuit vestigia. Tunc Dux & Comes ad urbem, quæ *Gibellum* vocatur, acies suas direxerunt, eamque obsidione cinxerunt. Illâ siquidem horâ, venit nuntius ad Comitem *Sancti Aegidii*, quòd *Turci* præparauerant se ad pugnandum contra eum; essetque futurum bellum graue nimis & permaximum. Protinus Comes misit nuntium Duci & Flandrensi Comiti, ut celerrimè ad illud uenirent prælium, sibi que auxilium ferrent. Quod ubi Dux audiuit, Principi ciuitatis pacem, quam sæpe iam quæsierat, mandauit. Pace igitur facta, pactæque promissionis muneribus receptis, ad speratum bellum conuolarunt, & ad obsidionem, quæ erat ad supra dictum castrum, 50 conuenerunt, & in alteram fluminis ripam castra posuerunt. Sed cum Dux uideret, quòd nihil proficere, contra *Tripolim* direxit acies, cunctosque ibi paratos reperit hostes. Tensis enim arcibus hostes se nostris opposuerunt: sed nostri præiectis clypeis arcus eorum & sagittas velut stipulas contempserunt. Pugna itaque committitur, sed non æquâ lance, quoniam tractis sagittis illi, ut eorum consuetudo est, fugere uoluerunt; sed nostri inter ipsos & ciuitatem obstaculum posuerunt. Et quid pluribus utar uerbis? tantum ibi humani sanguinis fufum est, quòd aqua rubicunda facta est, quæ in ciuitatem fluebat, & eorum cisternas replebat. Nobiliores ipsius ciuitatis ibi occisi sunt; & qui uiui remanserunt, de contaminatione cister-

Dux Godefridus, Ensis cuius bene fidus. Consul Flandrensis, Cuius non fallitur ensis.

cisternarum multum ingemuerunt. Qua cæde peracta, nostri minimè contenti, quia nihil ibi lucrati erant, nisi tela & indumentorum spolia, in suprâ dictam vallem *Defen* eueurrerunt; & absq; numero oues, boues, asinos, diuersiq; generis pecudes depredati sunt; & tria millia camelorum simul rapuerunt. Tanta copia bestiarum vnde conuenerat, nostri vehementer mirati sunt; quia in eadem valle quindecim diebus hospitati fuerunt. *Illi cum tanta redeunt ad castrorum rapina.* Nulla vnquam inopia fuit in obsidione illa; quia naues ad quendam portum veniebant, quæ omnia necessaria afferebant. Dominicum *Pascha* celebrauerunt ibi, quod fuit tunc quarto Idus Aprilis. Durauit autem illa obsidio tribus mensibus, vnâ die minus. Fuit autē

10 ibi mortuus *Ansellus de Ribodi monte*, vir per multa laudabilis, & in suo militari ordine præcipuus. qui dum in mundo fuit, multa digna relatu peregit, quibus illud præferendum est, quod *Aquiscingensis* cœnobii indefessus adiutor in omnibus extitit. Similiter ibi mortuus est *Pontius Balonensis* [vel de Baladino:] cuius tempora perforauit ictus lapidis, tormento iaculati. *Willermus Picardus*, & *Guarinus de Petra Mora*, primus iaculo, alter obiit sagittâ. His vita functis, obsidionem illam nostri dimiserunt, quia illud inexpugnabile castrum nullam timebat violentiam impugnantium. Detentis igitur tentoriis, ad *Tripolim* pergunt, & pacem à rege & ciuibus diu quæsitam stabiliant. Datis igitur iuicem dextris, fidei illorum in tantum se proceres commēdauerunt, vt vsq; ad palatium regis ciuitatem introierint. Rex autem vt fiduciâ pa-

20 cis tenendæ ex sua parte certior crederetur, trecentos peregrinos ex nostris dissoluit à vinculis, & proceribus donauit. Dedit & quindecim millia Bisanceorum, & quindecim equos multa honestate præditos; misitq; omni exercitui mercatum, laudabile, quod omnino priuauit illos ab omni necessitate. Pepigit etiam & iurauit illis vt si *Iherusalem* sibi possent acquirere, & bellum quod eis *Admiraldus* Babylonæ inferre minabatur, superare, Christianus efficeretur, & regis Iherusalem ditioni subiiceretur. Fuerunt autem apud Tripolim per dies tres. Videntes autem proceres & viri bellatores, quod iam tempus nouarum frugum instabat, cōcordati sunt, quod Iherosolimitanum iter ex toto arriperent, & omillis omnibus, rectiorem viam tenerent. Erat autem dies Maii quarta, cum de Tripoli exierunt, & per quendam

30 ardua montana ascendentes ad castrum, cui nomen *Betelon*, peruenerunt. Alterâ die venerunt ad urbem quæ dicitur *Zabaris*, in cuius confinio nihil aquæ potuit inueniri, qua extingueretur eorum nimia sitis. Æstus quippe erat, & equi & omnis hominum multitudo sitiebat. In crastinum venerunt ad flumen, cui nomen *Braim*. Ibi igitur pernoctauerunt, & sitim suam deposuerunt. Nox subsequens fuit Dominicæ ascensionis; & ipsi ascenderunt montem, in quo erat via nimis angusta, in qua putauerunt occurrentes inuenturos se hostes: sed DEVS, quoniam Dux eorum fuit solus, & non erat cum eis DEVS alienus, fecit eos inoffensos transire. Tunc venerunt ad urbem *Baruth* supra mare sitam: deinde ad aliam, quæ vocatur *Sagitta*: Post hæc ad aliam quæ *Sur* dicitur: Deinde ad *Acram*; de Acra ad castrum, cui nomen

40 *Caiphas*, & sic ad *Cesaream*. Est autem Cesarea insignis ciuitas Palæstinæ, in qua Philippus Apostolus dicitur domum habuisse, quæ vsq; hodie monstratur: nec non & cubiculum filiarum eius prophetantium. Est autem in littore maris sita; olim *Pirgos*, id est, *turris Stratonis*, appellata. Sed ab Herode rege nobilior & pulchrior & cōtra vim maris vtilius extructa, in honorem Cæsaris Augusti *Cesarea* est cognominata: cui etiam in ea templum albo marmore construxit: in qua nepos eius Herodes est ab Angelo percussus, Cornelius baptizatus, & Agabus propheta zona Pauli est ligatus. Iuxta illam nostri sua tentoria fixerunt; & sanctam Domini Pentecosten celebrauerunt. Deinde venerunt ad urbem *Ramolam*, quam Saraceni propter metum eorum dimiserant vacuam; iuxta quam erat illustris ecclesia sancti *Georgii*

50 martyris, in qua sanctissimum eius corpus requiescit: quo in loco ipse pro CHRISTI nomine martyrii suscepit. In ea milites Christiani pro veneratione militis CHRISTI episcopum elegerunt, electum constituerunt, constitutum decimis omnium diuitiarum suarum ditauerunt. Et dignum erat vt *Georgius* inuictus miles, eorum militiæ signifer, istum ab eis honorem reciperet. Remansit itaque illic Episcopus cum suis, diues auro & argento, equis & animalibus. Et ad ciuitatem statim Hierusalem direxit iter Christianus exercitus, in virtute nominis illius, qui in ea mortuus iacuit, & die tertia resurrexit, cui est cum patre & sancto Spiritu æqua potestas & gloria interminabilis: Amen.

EXPLICIT LIBER OCTAVVS.

G

INCIPIT LIBER NONVS.

BONE IESV, vt castra tua viderunt, huius terrenæ *Iherusalem* muros, quantos exitus aquarum oculi eorum deduxerunt! Et mox terræ procumbentia sonitu oris & nutu inclinati corporis Sanctum Sepulchrum tuum salutauerunt; & te qui in eo iacuisti, vt sedentem in dextera Patris, vt venturum iudicem omnium, adorauerunt. Verè tunc ab omnibus cor lapideum abstulisti, & cor carneum contulisti, Spiritumque Sanctum tuum in medio eorum posuisti. Itaque contra inimicos tuos qui erant in ea, iam scilicet longè positi, pugnabāt, quoniam ad auxilium suum ita te concitabant; & meliùs lachrymis, quam iacula intorquendo, pugnabant; quoniam licet in terram defluerēt vbertim, in cœlum tamen ante te propugnatores suos conscendebant. qui ab oratione surgentes, ad regalem ciuitatem properarunt; inimicos regis æterni intus inuenerunt: circa quos tali ordine castra sua posuerunt. A Septentrione castrametati sunt duo comites, *Normannus & Flandrensis*, iuxta Ecclesiam *Sancti Stephani* protomartyris, vbi lapidatus est à Iudæis: Ab occidente Dux *Godefridus & Tancredus*; A meridie verò Comes *Sancti Aegidij*, scilicet in monte Sion, circa Ecclesiam Sanctæ Mariæ matris Domini, vbi Dominus cœnauit cum discipulis suis. Tentoriis igitur in circuitu *Iherusalem* ita dispositis, dum vexatione itineris fatigati, requiescerent, & machinas ad expugnandam urbem præpararent; *Raimundus Pileus*, & *Raimundus de Taurina*, & alii quàm plures de castris egressi sunt, vt finitimam regionem lustrarent, ne scilicet hostes improvisi super illos venirent, & in præparatos inuenerent. Inuenerunt itaque trecentos Arabes, & pugnauerunt cum eis, & superauerunt eos, & plures occiderunt, & equos triginta inde habuerunt. Secunda igitur feria hebdomadæ secundæ, quarto Idus Iunii, aggressi sunt *Iherusalem* Christiani, sed eodem die non præualuerunt: nec tamen fuit labor inanis. Ita enim antemurale prostrauerunt, vt ad maiorem murum scalarum vnâ erexerint: & si tunc scalarum copiam habuissent, labor ille primus vltimus fuisset. Nam illi qui per scalam ascenderunt, cum hostibus diu cominus iaculis & ensibus decertauerunt. Multi de nostris in illo confictu mortui sunt, sed multò plures ex eis. Hora vesperi bello incompetens diremit litem, & nox superueniens vtrisque contulit quietem. Repulsa siquidem ista, grauem & nimis longum laborem intulit nostris: quia panes inueniri non poterant ad edendum per interuallum decem dierum, quouique naues eorum onustæ ad portum *Iaphia* venerunt. Et nimia sitis pressura illos attriuit, quia *Syloe*, quæ ad montis radicem Sion oritur, non poterat nisi vix solos homines ad aquare. Equi verò & cætera animalia ad aquandum ducebantur per sex miliaria, & tunc cum magna militum custodia. Vnde & cara erat aqua inter eos, & caro vendebatur pretio. Consilio igitur inuito, elegerunt milites qui ad naues irent, eaq; ab extranea gente custodirent. Itaque summo diluculo diei egressi sunt centum milites, de exercitu Comitis Sancti Aegidij, *Raimundus* scilicet *Pileus*, qui semper fuit omni labori militiæ domesticus, & prorsus otio peregrinus; & cum eo alter *Raimundus de Taurina*, & *Achardus de Monte Merulo*; *Guillelmus* etiam *Sabratensis*: Et ibant vt ad bellum parati, ad portum maris. Et dum irent, triginta ex eis diuiserunt se ab aliis, vt semitas viarum discerēt, & vtrum venirent hostes explorarent. Cumque paululum itineris processissent, septingentos *Turcos & Arabes* eminus conspiciunt; quos, licet per pauci essent, incunctanter tamen inuadunt. Sed numerositas inimicorum tanta fuit, vt paucitas nostrorum resistere non potuerit. Nostris tamen quos in primo impetu offenderunt, neci perpetuæ destinauerunt. Sed cum facto illo congressu regyrare posse æstimaauerunt, circumuallati multitudine, velle suum implere non potuerunt. Tunc ibi mortuus est *Achardus* vir bellator, fortis & egregius, & quidam ex peditibus. Antequam verò bellum inciperet, nuntius equo celeri ad *Pileum* cucurrerat, qui *Arabes & Turcos*, nostros inuasisse nuntiarent. Quod vt *Pileus* audiuit, absq; mora equum calcibus vrget: sero tamen illuc peruenit. Iam enim *Achardus* mortuus erat, qui tamen antequam decederet vitam suam multo sanguine, & mortem morte plurimorum commutauit. Vt verò nostros illi eminus prospexerunt, vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ assolent, sic illi fugiunt, & terga nostris dederunt. Nostris verò persecuti sunt illos, & multos occiderunt. Et vnum ex eis viuum

Si foret hic achardus, non sic moreretur Achardus.

num retinuerunt, qui Turcorū dolos eis referret, & quid machinarentur mali præ-
nuntiaret; retinueruntq; ab eis centum & tres equos, quos miserunt ad castra, & **GODE-
FRIDVS,** ipsi ad naues iniuncta perficiunt mandata. Famem quippe naues cibis onustæ ex-
tinxerunt; sed vehementem sitim extinguere non potuerunt. Tanta quippe sitis
erat in obsidione, vt tellurem cauarent, & glebas humectiores ori apponerent, ro-
rantiaq; marmora lamberent. Coria bouum & bubalorum, aliorumq; animalium,
recentia suebāt, & cum ad aquandos equos ire disponderent, vsque ad sex millia mi-
lites armati pergebant: Tunc ea, aquā implebant, & ad castra referebant, & ex illa
olida aqua bibebant: pleriq; prout ferre poterant ieiunabant: quia ieiunio sitim
10 temperabant. Et quis crederet, quod fames proficeret? dolor dolorem expel-
leret? Dum hæc paterentur, proceres à longo terræ spacio ligneas trabes adduci fa-
ciebant, quibus turres & machinæ fierent, quæ ciuitatem expugnarent. Quibus
adductis, dux Ducum *Godefridus* suam turrim construxit: & ab Orientali plaga ad-
duci præcepit. Et contra venerandus *Comes Sancti Aegidij* consimile castrum con-
stituit, & à meridiana plaga applicuit. Quintâ siquidem feriâ ieiunia nostri cele-
brauerunt & pauperibus elemosynas distribuerunt. Sextâ verò feriâ quæ erat Iulii
mensis dies duodecima, aurora sereno lumine coruscante, turres egregii bellatores
ascendunt, & scalas mœnibus apponunt. Stupent & contremiscunt adulterini ci-
ues vrbis eximæ, cum se vident circumvallari tanta multitudine. Quâ vero supre-
20 mum diem sibi imminere videbant, & mortem super capita sua dependere, acriter
cœperunt resistere, & sicut iam de morte non dubii, propugnare. Illic eminebat
in sua turri Dux *Godefridus*, non tunc miles, sed sagittarius: cuius manus ad prælium
& digitos ad bellum Dominus dirigebat; quoniam sagittis iactis, inimicorum pe-
ctora, & vtraq; latera perforabat. Iuxta quem fratres eius *Eustachius* & *Baldwinus*, ve-
lut duo iuxta leonem leones, & duros ictus iaculorum & lapidum suscipiebant, &
quadruplici scœnore compensabant. Et quis omnium probitates referre valeret, cū
omnium qui nunc sunt philosophorū facundia tantis minime laudibus sufficeret?
Et dū sic desuper mœnia pugnabatur, processio circa ipsa mœnia agebatur, & cru-
ces ac reliquæ & sacra altaria deferuntur. Tota itaq; die alternis ictibus decertatū
30 est. Sed vt appropinquauit hora, quâ Saluator omnium mortem subiit, miles qui-
dam, nomine *Lesoldus*, de castro Ducis primus insiluit, post quē *Guicherius*, qui leo-
nem propria virtute prostrauit, & occidit, Statim dux milites suos sequitur, & o-
mnes alii milites Ducem suum. Tunc verò arcus & sagittæ dimittuntur, & fulminei
enses arripiuntur. Quibus visis hostes illico murum deserunt, & ad terram dilabū-
tur, & milites **CHRISTI** celeri gressu cum magnis vocibus persequuntur. Quas vo-
ces cū audiret *Comes Raimundus*, qui castrum suum muro propius adponere ge-
stiebat, protinus intellexit Francos esse in vrbe, suisq; militibus ait: *Quid hic stamus,*
& in cassum laboramus? Francigenæ urbem obtinent; magnisq; vocibus & ictibus personant.
Tunc celeri gressu cum suo comitatu perrexit ad portam, quæ est secus turrim Da-
40 uid, & vocauit eos qui in arce erant, vt aperirent. Protinus *Admirauisus* qui tur-
rim custodiebat, vt cognouit quis esset, ianuam ei aperuit; seque suosq; & sua fidei
eius commendauit, vt se tueretur ne destrueretur. Sed *Comes* dixit, quod id nun-
quam faceret, nisi sibi turrim dimitteret. Qui ei assensum gratanter tribuit: & *Comes*
illi, vt petebat, omnem fiduciam sponndit. Dux verò *Godefridus*, non arcem,
non aulam, non aurum, non argentum, non spolia, ambiebat: sed cum Francis suis,
sanguinem seruorum suorum, qui in circuitu Iherusalem effusus fuerat, ab eis vin-
dicare satagebat; & irrisiones & contumelias quas peregrinis intulerant, vlcisci cu-
piebat. In nullo autem bello talem habuit occidendi facultatem: nec super pontē
Antiochiæ, cum giganteum dimidiauit gentilem. Nunc vero absque vlla refraga-
50 tione, tam ipse quam *Guicherius*, qui medium secuit leonem, multaq; electorum
militum millia, à capite vsque ad renes secabant humana corpora, & dextra leuaq;
per vtraq; latera. Nullus ibi nostrorum iners fuit, meticulosus nullus, vbi nemo re-
sistebat, sed pro posse suo vnusquisq; fugiebat: sed fugere nemo poterat, quoniam
multitudo à seipsa in seipsam perplexa, sibimet impedimento erat. Qui tamen de
tantæ cladis maceratione elabi potuerunt, templum Salomonis intrauerunt, &
se ibi longo diei spatio defenderunt. Sed cū iam dies inclinari videretur, nostri
timentes solis occasum, animositate conceptâ, abdita Templi irrumpūt, eosq; mi-
sera morte pessundarunt. Tantū ibi humani sanguinis effusum est, vt cesorū cor-
pora, vnda sanguinis impellente voluerentur per pauimentū, & brachia siue trun-
potenti.

GODE-
FRIDVS
REX.

catæ manus super cruorem fluitabant, & extraneo corpori iungebantur, ita vt nemo valeret discernere cuius erat corporis brachium, quod truncato corpori erat adiunctum. Ipsi etiam milites qui hoc carnificium operabantur, exhalantes calidi feruoris nebulas vix patiebantur. Hac itaq; inenarrabili cæde peracta, aliquantulum naturæ indulserunt; & plures ex iuuenibus tam viros quàm mulieres vitæ reseruauerunt, & suo famulatu mancipauerunt. Mox per vicos & plateas discurrentes, quicquid inuenerunt rapuerunt, & quod quisq; rapuit hoc suum fuit. Erat autem *Iherusalem* tunc referta temporalibus bonis, nec aliquo indigebat, nisi spiritalibus deliciis: Tunc quippe filios suos, de longè ad se venientes, ita ditauit, quia in ea nullus pauper remansit. Tantis itaq; ditati diuitiis, ad Sanctum Domini *Sepulchrum* lato incesso perrexerunt: & ei qui in eo sepultus fuit gratias referentes capitalicia sua obtulerunt. Ipsa die, sicut per Prophetam fuerat prædictum, Sepulchrum Domini fuit gloriosum: cum omnes non incesso pedum, sed poplitum & cubitorum proni incedebant & pauimenta imbre lacrymarum inundabant. Hac itaq; oblatione solenni deuotione completa, ad domos suas, eis à DEO destinatas, redierunt: & naturæ necessariis indulgentes, fessis corporibus cibum & somni requiem tradiderunt. In crastinum igitur cum caput aurora terris ostenderet, ne vllus in vrbe locus infidiis remaneret, armati ad templum *Salomonis* cucurrerunt, vt scilicet illos delectent, qui supra Templi fastigia ascenderat. Maxima enim illuc copia Turcorum conscenderat, quæ libentiùs fugisset, si sumptis alis volare potuisset. Sed quibus natura alas negauit, misera vita infelices exitus donauit. Vt enim nostros ex aduerso sibi occurfare supra Templum viderunt, obuiam nudis ensibus veniebant, malentes citissima morte occumbere, quàm miseræ iugo seruitutis longissimè perire. Nam se terræ præcipientes dabant, & ad terram quæ cunctis mortalibus vitæ præbet alimenta, mortem inueniebant. Nec tamen omnes occiderunt: sed seruituti suæ plurimos reseruauerunt. Tunc constitutum est vt ciuitas mundaretur; & iniunctum est *Sarracenis* viuis, vt mortuos foras extraheret, ciuitatemq; ab omni spurcicia tanti morticinii prorsus mundaret, qui proutinus iussis obtemperantes, & lugebāt & extrahebāt; & extra portam ingētes, veluti castellinas defensalesq; domos, pyras construebant. Membra truncata in sportis colligebāt, & foris deferebant; & pauimenta templorum, domorumq; à sanguine aqua eluebant. Eliminatis itaq; omnibus inimicis, ab vrbe pacifici nominis, de ordinando Rege, quæstio debebat agitari; vt scilicet vnus ex ipsis omnibus eligeretur, qui tæxæ vibi tantoq; populo præficeretur. Comuni igitur decreto omnium, pari voto, generaliq; assensu Dux *Godefridus* eligitur: cæteruo scilicet die quo ciuitas expugnatur. In quo bene assensus omnium conuenire debuit; quia in illo regimine talem se exhibuit, vt ipse magis regiam dignitatē, quàm regia dignitas ipsum commendaret. Non honor illustrem faciebat eum: sed honori multiplicabatur gloria propter eum. In tantum enim Regiæ dignitati præfuit & profuit, quod si fieri posset, vt vniuersi reges terræ iuxta illum adessent, censura æquitatis omnibus principari iudicaretur, & merito equestris probitatis, & vultuosa corporis elegantia & nobilium morum prærogatiua. Congruum quoq; deinceps erat, vt qui sibi gubernatorem corporum decenter & decentem elegerant, rectorē animarum pari modo sibi proponerent. Elegerunt itaq; quendam clericum, nomine *Arnulfum* diuina & humana lege bene eruditum. Erat autem scriba dectus in regno cætorum, id est, in Sancta Ecclesia: qui benè poterat de thesauro suo proferre noua & vetera. Eius siquidem electio facta fuit in festiuitate *S. Petri ad vincula*; quæ festiuitas bene congruit vinculatæ ciuitati, quæ dæmoniacis nexibus diu fuerat illigata: quoniam ipso die quo dignum habuit sacerdote libera fuit & absoluta. Gratias igitur Deo saluatori & liberatori suorum: qui totiens eam destrui & ancillari permisit; totiensq; destructam reedificauit, & ancillatam mirabili potentia liberauit. His, vt præfatum est, bellorum confictibus gens Gallicana fines Orientis penetravit; & ab immundiciis gentilium, quibus per annos circiter quadraginta Iherusalem fuerat inquinata, diuina opitulante gratia, emundauit. In qua sacerdote canonicè consecrato, & rege sublimato, *Francorum* celebre nomen omni Orienti innotuit: & omnipotentia IESU CHRISTI in ea crucifixi mentibus etiam infidelium resplenduit. Quo splendore renitenti gratiæ, cum sacerdotis ac regis ordinatio solenni gaudio fuisset exhibita, nuntii de *Neapolitana* vrbe ad regem Godefridum venerunt: ciuium suorum mandata ferentes, vt ad ipsos, scilicet de suis, mitteret, & ciues & ciuitatem eorum in suo regimine, suaq; ditione reciperet: volebant enim

de seipsis

de seipsis suum dilatare imperiū, magis affectantes suum quàm alterius principatū. **GODE-**
 Est autē *Neapolis* ciuitas *Cariæ*, quæ est prouincia *Asiæ*. Rex accepto consilio, misit **FRIDVS**
 ad illos *Eustachium* fratrem suum, & *Tancredum*, cum magna manu militum & peditū: **REX.**
 quos illi cum magnæ venerationis officio susceperunt, & seipsos & ciuitatē in eius
 ditionem tradiderunt. Cū hæc ita fieri inciperent, ille tortuosus & lubricus an-
 guis, qui fidelium semper inuidet felicitati, titulum scilicet Christiani nominis ita
 ampliari, & regnum renouatæ Iherusalem ita dilatari, admodum indoluit. Et *Cle-*
mentem imò dementem Admirauisum *Babylonæ*, contra ipsos felle commouit, &
 cum ipso omnem Orientē excitauit. Sperauit etenim totius malitiæ præsumptor,
 10 omnes illos & urbem delere, & memoriam *Dominici Sepulchri* funditus abolere.
 Sed sicut cogitationes hominum vanæ sunt, ita & potentiæ euanescent. Collegit
 igitur quicquid potuit hominum, & pomposo apparatu *Ascalonam* peruenit. Quò
 cū peruenisset, nuntius ad Regem festinus venit, & rem ut erat, ei intimauit. Nec
 mora longa fuit, quòd Rex ad illos quos miserat misit, ut videlicet festinarent ad
 bellum venire, quod præparauerat *Admirauisus* *Babylonæ*. Ipse enim iam cum
 innumera gente *Ascalonæ* erat, & Iherosolymam obsidere parabat. Quod ubi *Eus-*
stachius & *Tancredus*, ceteriq; viri bellatores audierūt, imminens belli, negotiū *Nea-*
politani ciuibus ostenderunt: & vale eis dicentes, cum bono gaudii & amicitie
 discesserunt. Nostri quippe *Turcorum* occursum desiderantes, montana conscen-
 20 derunt, & tota die ac nocte insomnes & inquieti *Cæsaream* peruenierunt. In crastinū
 iuxta mare ambulauerunt, & ad quandam urbem quæ *Ramola* dicitur peruenierunt,
 multosq; ibi Arabes, qui belli præcursores erant, inuenerunt. Quos fortiter nostri
 insequentes, plures ex eis apprehenderūt, qui ipsis omnem belli apparatus in ve-
 ritate aperuerūt. Quare comperta, nuntios velocibus equis insidentes, Regi citiùs
 legauerūt, ut omnes absq; dilatione commoneret: & contra *Ascalonam* ad bellum
 procederet. Est autem *Ascalona* ciuitas insignis *Palæstine*, viginti quinque milliariis
 distans ab Iherosolyma: quam quondam *Allophyli* condiderunt, & *Ascalonam* ex
 nomine *Celon*, qui fuit nepos *Cham* & filius *Mesaim*, vocauerūt. Fuit autē semper
 aduersatrix *Iherusalem*; & cū vicina sit, tamen nulla vnquam familiaritate con-
 iungi voluit. In hac igitur *Admirauisus* *Babylonæ* erat, cū nuntii ad Regem ve-
 30 nerunt, & quæ supra diximus, retulerunt. Rex autem ut audiuit, *Patriarchā* conuo-
 cari præcepit, & ab eo consilium accepit, ut per totam ciuitatē præconaretur, quò
 in crastinum summo mane omnes ad ecclesiam conuenirent: ut post sacra missa-
 rum solemniam *Dominici* corporis *Eucharistiā* perciperent, & ad bellū versus *Asca-*
lonam equitarent. Rumor iste minimè perturbauit animos audientium; sed nox
 subsequens visa est illi tardiori successu protensior cæteris extitisse. *Vt primum ma-*
tutina caput aurora leuauit, Ad missam resonans cunctos campana vocauit. Missa peroratur, po-
pulus Domino sociatur. Quæ benedicuntur, sacra munera dum capiuntur, Exit ab ecclesia plebs,
atque cucurrit ad arma, Et ieiuna suum contraria pergit ad hostem. Classica, sistræ, tubæ, postquæ
 40 *Rex exit ab urbe, Insonuere simul: quorum clangoribus, omnes In gyrum montes, cum vallibus*
echonisabant, Terroremque suis inimicis incutiebant. Ita procedunt ad præliū *Christianæ*
 acies, Deum victore, arbelli, corpore & mente gestantes: & propterea non tertentur
 hominum vlla multitudine, quia non confidunt in sua, sed in ipsius virtute. *Patriarcha*
 quidem dereliquit vices suas *Petro eremite*, ut missas ordinaret, orationes
 constitueret, & procelliones componeret ad *Sepulchrum*, ut *Deus* homo, qui in
 eo iacuit, populo suo fieret in præsidium. Cūq; Rex cum suo exercitu veniret
 ad flumen, quod est circa *Ascalonam*, inuenit ibi multa millia bouum, camelorum,
 asinorum, mulorum, & mularum: quæ non solum erant de ciuitate, sed & cum
 exercitu *Admirauisi* venerant. Quæ omnia centum Arabes custodiebant: sed ut
 50 primum nostros viderunt, & prædam eis dereliquerunt, & fugæ subsidiū sibi qua-
 sierunt. Nostri verò persecuti sunt illos, sed apprehendere non potuerunt nisi
 duos. Prædam autem vniuersam rapuerunt, & *Iherusalem* ex ea copiosè ditauerunt.
 Rex quidem die iam ad uesperascente, vociferari præcepit per vniuersum
 agmen, ut omnes quiescerent, & primo diluculo consurgerent, seque bello præ-
 pararent. *Patriarcha* verò anathematizauit omnes, qui in illo conflictu aliquid
 raperent, ante consecutam victoriam. Nocte igitur transactâ aurora solito cla-
 rior incanduit, & nostros à somno excitauit. Erat autem feriâ sextâ, in qua *Saluator*
 generis humani, diabolum regem *Babylonæ*, trophæo crucis prostrauit: &
 nunc iterum *Admirauisum* suæ *Babylonæ*, per satellites suos *Dominus* superauit.

GODE-
FRIDVS
REX.

Rex, vt superiùs diximus, flumen transmeauit, sed Patriarcha cum Episcopis aliisque religiosis viris, tam Græcis quàm Latinis citra remansit. Descendit itaq; Rex in quandam vallem speciosam & spatiosam cum suis omnibus, & secus littus maris intrauit, ibique suas acies ordinauit. Ipse suam constituit primam: Comes *Normannus* secundam: Comes *Sancti Aegidii* tertiam: Comes *Flandrensis* quartam: Comes *Eustachius* & *Tancredus* & *Guafton de Bebert* quintam. Vniuersique pedites cum sagittis, & pilis, & telis præpoluerunt se militibus: & sic ordinati obuiam ire cœperunt Babylonienfibus. In dextera parte iuxta mare, Comes Sancti Aegidii fuit; in sinistra verò Rex, vbi maior hostium fortitudo incumbibat, equitauit. Inter hos alii omnes fuerunt. Sed non est prætereundum, quid *Clemens* Admirauisus dixerit, 1° cum ei, quòd nostri contra eum equitabant ad prælium, nunciatum fuit. De ferotina enim præda quam nostri ceperant, nullus ei nuntiauerat: quoniam nisi læta & prospera nullus ei dicere præsumebat, quia in gaudio semper esse volebat. Quicunque enim ei aduersa nuntiabat, nullam deinceps gratiam in conspectu eius inueniebat. Nec illum tamen vlla res possessa suo distractu turbauerat; tantæ facultatis erat, quod remanebat. Et ne friuolum esse dicat quis, quod dicturi sumus: à quodam Turco, qui hæc postea in Iherusalem retulit, habuimus; qui sponte sua factus est Christianus, & in baptisate vocatus est *Boamundus*. Summo itaque mane dictum est ei, quòd reuera Franci parati erant ad prælium, & quòd iam propè essent, venientes contra ipsum. Tunc fertur demens dixisse nuntio: *Quod mihi dicis, non audeo credere, quia nec etiam intra muros Iherusalem aestimo illos inuenire.* Cui & ille: *Certissimè sciat, Domine, magnitudo tua, quia parati ad prælium veniunt, & iam propè sunt.* Tunc præcepit vt omnes arma caperent, & ad bellum properarent. Cumque parati omnes ex aduerso starent, & ipse nostros intuitus esset, dixit: *O regnum Babylonie cunctis regnis antecellens, quantum dedecus hodie pateris, in hoc quòd tantilla gens, contra te venire præsumit: Ego verò nunquam aestimaui illos nec intra septa etiam cuiuslibet urbis innemire; & ipsi contra me iuere diei unius ausi sunt venire? Aus sensum amiserunt, aut mori sicut & viuere diligunt. Præcipio itaque vobis, ô Babylonici bellatores, vt omnes istos de terra tollatis, nulli parcat oculus vester, nulliusq; misereamini.* Sic ergo commissum est prælium. Primus siquidem. Comes *Normannie* miles imperterritus cum sua acie congressionem 3° incepit: in illa scilicet regione, in qua vexillum Admirauisi, quod *standardum* vocat, conspexit. Qui ferro per medias acies viam interrumpens, multas strages dedit, & tandè ad illum qui *standardum* tenebat perueniēs, illum ante pedes Admirauisi prostrauit, & vexillum accepit. Admirauisus autem vix euasit, & *Ascalonam* fugiens, ante urbis ianuam constitit. Et miser miserimam suorum cladem, à longe prospexit. Non dissimili audacia Rex & reliqui Comites in oppositos irruunt; & sæuissima mulctatione dextra læuaque perimunt quotquot sibi occurrunt. Ibi Turcentis arcus nulli eorum profuit, quia imperus nostrorum tam celer tamque densissimus fuit, quòd nulli trahere licuit, sed fugere libuit. Multa quippe ibi millia mortua sunt, quæ mortua non essent, si fugere præualuissent. Sed multitudo tanta 4° erat: quoniam qui retro erant, præmissos in mortiferos nostrorum gladios impellebant. *Tancredus* & *Bolonienfis* Comes *Eustachius* irruerunt in eorum tentoria, & multa ibi præclara egerunt: quæ si scriberentur, digna essent memoriâ. Nullus nostrorum segnis, nullus pauidus repertus est, sed omnes vno spiritu animati, vnanimitè prosequiebantur inimicos crucis CHRISTI. Mirum quippe erat, quòd tantorū multitudinem armatorum paucitas nostrorum non expauescebat, sed diuina suffragante gratia, magis ac magis cõualescebat, & eorum ceruicositatem inclinabat. sicq; die tota pugnae conflictus initur vsque quò Sol centrum poli conscendit, hora videlicet qua Dominus noster IESVS crucem ascendit: ipsa eadem hora omne robur contrariæ gentis emarcuit, qui ita sensu mutati erant quòd nec fugere poterant, nec se defendere valebant. Arbores ascendebant, putantes quòd sic se tuerentur ne à nostris intuerentur. Nostri verò sagittabant illos sicut aucupes volatilia, & ad terram demersos trucidabant, vt in macello carnifices animalia. Alii autem tenentes gladios in manibus, pedibus nostrorum prouoluti, terræ se inclinabant, & erigere se contra Christianos non audebant. Iam verò prima pars Babylonici exercitus tota fugiebat, & posterior de victoria cuius esset, adhuc dubitabat; quia nihil vnquam minus sperabat, quàm suorum fugam, & victoriam Christianorum. Cùm enim suos conspiciatur per plana camporum fugiendo discurrere, aestimabat illos persequi Christianos, & velle occidere. Sed postquam compere-

runt

runt quòd Christianorum erat victoria, gaudium quod habuerant, superavit mœstitia. Tunc & ipsi perterriti fugiunt, & sequacibus suis fugiendi præstant confortium. Et ut ventus aquilo dissipat nubes, & immissus turbo aggeres stipularum; sic nostri dissipabant alas & cuneos fugientium. Dum hæc ita fierent, dum sic milites CHRISTI satellites diaboli destruerent, & Comes Sancti AEGIDIÏ qui iuxta mare pugnabat, absque numero perimeret, & multò plures in mare præcipites ire compelleret: quid Clemens, nunc verò demens Admirauisus scans ante portam AScalonæ dixerit, audiamus: sicut supra dictus profelytus Iherosolymis deinceps retulit, qui iuxta illum erat, ut assecla, & domesticus & verna illius. Clemens igitur ut demens dicebat, dum gentem suam gens Christiana detruncabat: *O Machomet præceptor noster & patronus, ubi est virtus tua? Vbi est cælestium virtus numinum, cum quibus ipse gloriaris? Vbi est creatoris efficax potentia, cui semper astat tua presentia? Cur sic reliquisti gentem tuam, quã immisericorditer dissipat, destruit, & interficit gens pauperrima & pannosa gens, aliarum gentium peripsa, omniumq; prorsus hominum sex, rubigo & scoria. Gens, inquam, quã à nostrâ solita erat querere panem, quã nihil prorsus habebat, nisi baculum & peram? Totiens eis Eleemosynam dedimus, totiens eorum miseri sumus. Heu heu, quare eis pepercimus? Cur illorum miseria indulgimus? Quare non omnes occidimus? Nunc scire possumus, quòd huc veniebant non ut veri adoratores, sed ut subdoli exploratores. Gloriam nostra felicitatis viderunt, diuitias nostras concupierunt, concupiscentiam secum in terram suam detulerunt, & isti nuntiauerunt. Nunc igitur isti sitiunt aurum argentumq; nostrum, & ob hoc tam crudeliter effundunt sanguinem nostrum. Ergone sunt homines isti, qui tantam habent potestatem, aut certè infernales dii? Forsitan infernus ruptus est, & populus iste eruptus est. Abyssus crepuit, inde gens ista efferbuit. nulla enim habent viscera humanitatis; nulla indicia pietatis. Si homines essent, mori timerent: sed unde emerferunt, in infernũ redire non expauescunt. O gloria regni Babylonia, quã turpiter hodie dehonestaris, quã bellatores tuos olim fortes nunc debilitatos amittis. Quã gens ulterius poterit huic nefaria genti resistere, cum gens tua contra eam nec ad horam poterit sustinere? Heu heu, nunc fugiunt, qui nunquam fugere didicerunt, & turpiter prosternuntur, qui alios prosternere consueverunt. Proh dolor, omnia nobis cedunt in contrarium. Vincere solebamus, & vincimur. In lætitia cordis assidue versari, nunc mœrore afficimur. Quis enim valet oculos suos à lacrymis temperare, & erumpentes ab intimo corde singultus cohibere? Diu est quòd in collectione huius exercitus curam magna sollicitudinis expendi, multumq; tempus frustra consumpsi. Fortiores totius Orientis milites innumerabili pretio conduximus, & ad hoc bellum adduximus: & nunc ad extremum & ipsos & pretium amisimus. Multo argenti dispendio paraueram ligna ad construendas turres ligneas, & omnis generis machinas in circuitu Iherusalem, ut eos obsiderem: & ipsi longè ab ea præuenerunt faciem meam. Quem honorem habebò ulterius in terra mea, cum sic me dehonestat gens aduena, populus alienus? O Machomet, Machomet, quis unquam venustiori cultu te colitur, in delubris auro argentoq; insignitis, pulchrisq; de te imaginibus decoratis, & ceremoniis & solemnitatibus omniumq; ritu sacrorum? Sed hoc est quòd Christiani nobis insultare solent, quia maior est virtus crucifixi quàm tua; quoniam ipse potens est in cælo & in terra. Apparet autem nunc, quoniam qui in eo confidunt vincunt illi verò vincuntur, qui te venerantur. Sed hoc non exigit incuria nostra: quoniam auro, gemmis, cunctisq; opibus pretiosis, magis insignita est sepultura tua quàm CHRISTI, Ciuitas illa quæ tuo nobilitatur corpore, nunquam decisa est ab honore, sed omni sublimitate semper excreuit, omniaq; famulatu debita venerationis enituit. Ista verò in qua crucifixus tumulatus est, nunquam deinceps honorem habuit, sed destructa & conculcata, & ad nihilum redacta multotiens fuit. Cuius igitur culpã ita degeneres efficimur, cum omnem tibi exhibeamus honorem, & nullam nobis rependis vicem? O Iherusalem ciuitas seductrix & adultera, si ullo tempore contingeret ut in manus nostras deuenires, totam te solo coaquarem; & Sepulti tui Sepulchrum funditus exterminarem. Cùm hæc & his æquipolentia Clemens Admirauisus voce querula rotaret: nostri assuetæ virtutis suæ non immemores, ante vrbs ianuam tanto impetu in Babylonios irruerunt, quòd neminem eorum nisi mortuum aut plagis exhaustum extra ianuam reliquerunt. Tali itaq; modo diuina virtus bellum deuicit, & nostros victoria commendauit. Et quis ad plenum valet referre quot occisi sunt, in angusto portæ introitu? Tunc Clemens iure flere potuit, cum tot ante se suorũ cadauera extincta vidit. Quidam adhuc in supremo spiritu positi palpitabant, & Clementi qui illuc eos adduxerat, maledicebant. Fertur tunc Clemens heulando fleuisse, & nostros maledixisse. Erant autem in mari, quod adiacet ciuitati, nautæ & naues circum adiacentium regionum, qui iussu Admirauisus attulerant totius opulentia supplementum ad obsidionem vrbs Iherusalem necessarium. Qui ut viderunt suos & dominum suum tam turpiter confulum, timore perterriti vela suspenderunt, & in altum*

Hac ut demens
Sunt tristia
verba Clemens
i.

mare se impulerunt. Nostri verò cum manibus erectis ad cœlum, cordibus DEO gratias retulerunt; & ad eorum tentoria reuertentes aurum & argentum, & innumera spolia vestium, copiamque ciborum, multa genera animalium omnium, instrumenta armorum, inuenerunt. Inuenerunt etiam equos & iumenta, mulos & mulas, asellos & asinas, & dromedarium vnum. Quid de ouibus & arietibus, aliisque pecoribus referam, quæ ad esum parata erant? Lebetes & caldariæ, cacabi, lecti, eorumque exuiæ, cophini pleni auro argentoque, aureisque vestibus, omnisque eorum apparatus ibi inuentus est: ditissimaque præda locupletati sunt, qui tentoria Admirauisi regalibus referta diuitiis habuerunt. Standardum quod in summitate argenteæ hastæ pomū habebat aureum, *Comes Normania* obtulit Sepulcro Domini, fuitque apreciaturum precio viginti marcarum. Ensem verò alter emit sexaginta byzanceis. Dum verò nostri sic triumphaliter reuerterentur, inueniebant agmina rusticorum, vasa vinaria & aquatilia deferentium, quæ necessaria esse putabant in obsidione, suorum visibus dominorum: qui, velut bestię, stupefacti nusquam diuertebant; & inclinatis verticibus, enses nostrorum expectabant. Plerique in mortuorum sanguine se volutabant, & quasi mortui inter mortua corpora latitabant. Ut autem nostri peruenerunt ad flumen, vbi Patriarcham dereliquerant, quieuerunt; utque fatigati, somnum suum dormierunt. Utque dies terris aurora præueniente, redditur, exurgunt, & iter cœptum properarunt. Qui ut ciuitati ferè ad duo millia proximare cœperunt, sicut triumphatores insonuere tubis, fistris & cornibus, atque omnis generis musicis instrumentis, ita ut montes & colles harmoniæ modulatis tinnitibus responderent; & quodammodo cum eis Domino iubilarent. Tunc realiter implebatur, quod spiritualiter per Esaiam de Ecclesia fidelium dicitur: *Montes & colles cantabunt coram vobis laudem*. Erat autem admodum grata multitudineque suauitate delectabilis harmonia, cum voci militum sonituique tubarum echonisarent tinnitus montium, concaua rupium, & ima conuallium. Cùm verò ante portas Vrbs venirent, ab his qui remanserant, cum diuinis laudibus, non iam à terrenis montibus, sed à cœlestibus præconantur. Et meritò DEVS super hoc laudabatur, quoniam nunc Peregrini sui portis apertis recipiuntur cum laudibus, qui olim cum magna difficultate in magnis iniuriis suscipiebantur, datis etiam muneribus. De his Peregrinis & portis per Esaiam dicitur: *Et porta tua eis aperientur iugiter, die ac nocte non claudentur*. Hæc prophetia nostris temporibus adimpletur, quia nunc portæ Iherusalem filiis Peregrinorum aperiuntur, quæ eis antea die ac nocte claudebantur. Factum est autem hoc prælium ad laudem & gloriam Domini nostri IESU CHRISTI, pridie Idus Augusti. Quia verò historicus sermo iste ab *Iherosolyma* sumpsit exordium nominis sui, & finem retinet sicut & medium, nulli incognitionum videatur, si in calce huius operis, quis eam primitus fecerit, quis ita appellauerit, inscribatur. *Melchisedech* fertur eam post diluuium condidisse, quem Iudæi asserunt filium Noë fuisse. Hanc in Syria conditam *Salam* appellauit; & in ea deinceps permulta tempora regnauit: quam postea Iebusei tenuerunt, & partem sui nominis, quæ est *Iebus*, ei addiderunt, & sic collectis in vnum nominibus *B in R* mutatâ *Iherusalem* vocauerunt. Postea verò à *Salomone* nobilior composita & Templo DOMINI & sua domo regia, multisque aliis fabricis & hortis & piscinis *Iherosolyma* appellatur, & quasi de suo nomine *Iherosolomonia* intelligitur. Hæc à poetis *Solyma* corruptè vocatur: & à prophetis *Sion* dicitur, quod in nostra lingua *Speculatio* interpretatur: pro eo quòd in monte constituta, de longè venientia contempletur. *Iherusalem* autem, in nostro Sermonem. *Pacifica* transfertur. De antiqua huius gloriosa opulentia scriptum inuenimus in libris Regum, quia Salomon fecit ut tanta abundantia argenti esset in Iherusalem, quanta & lapidum. Enimverò multò copiosius ditior enituit, cùm in ea DEI filius, pro generali omnium redemptione, crucem sustinuit, cœlum suis syderibus obnubilauit, & terra tremuit, petræ scissæ sunt, monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. In qua ciuitate contigit vnquam tam mirabile mysterium, de quo emanauit salus omnium fidelium? Ex quò hoc conicitur, quòd hanc ita DEI filius sua gloriosa morte illustrauit, quia si nostris placuisset autoribus, non *Iherusalem*, sed *R in B* mutata *Iebusalem* debuisset vocari: & sic in nostro idiomate *Salus pacifica* potuisset interpretari. Pro his & huiusmodi figuratiuis actionibus, forma est & mysticum sacramentum illius Iherusalem cœlestis, de qua dicitur: *Vrbs fortitudinis nostra Sion Saluator, ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas & ingredietur gens iusta, custodietur veritatem*. De huius laude cuncta referre

Munus pulcrū
Desert Comes
ante sepulcrum.

Monstrat Iherusalem, qui primus condidit illam.

nō possumus, quæ dicta sunt à prophetis & legis doctoribus. Hæc verò terrena nostra ætate fuit à Deo derelicta, & odio habita, à malitia inhabitantium in ea. Cùm autem ipsi Domino placuit, adduxit Francigenam gentem ab extremis terræ, & per eam ab immundis gentilibus liberare eam disposuit. Hoc à longè per Prophetam Esaiam prædixerat, cùm ait: *Adducam filios tuos de longè, argentum eorum & aurum eorum cum eis, in nomine Domini DEI tui, & sancto Israël, quia glorificauit te. Aedificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.* Hæc & multa alia inuenimus in prophetis libris, quæ congruunt huic liberationi factæ ætatibus nostris. Per omnia & super omnia benedictus DEVS, qui iusto iudicio percutit & vulnerat; & gratuita bonitate quando vult & quomodo vult miseretur & sanat. AMEN.

E X P L I C I T.

HISTORIA IHEROSOLIMITANA,

A

BALDRICO EPISCOPO
Dolensi.

BALDRICI DEI GRATIA DOLENSIS
ARCHIEPISCOPI EPISTOLA AD PETRUM
Abbatem Malleocensem.

AMOR mihi silentium interdicit, & in verbositate inducit: amor aufert otium, & trahit in negotium: amor vetat ut sileam; cogit ut loquar & scribam. Totum hoc agit amor: non nouus; sed inueteratus & continuus, quodam tamen modo renouatus. Quendam amicam singularem habui & unicum, qui me sibi totum peculiarauerat, & in me sibi duntaxat ipse complacebat: Dominum Gaufridum dico
40 virum venerabilem, parentibus Ebredunensem, Abbatem Malleocensem: hominem memorandum & describendum, nisi temporis ingruentis molestia suum mihi peperisset obstaculum. Ego ei reuera in quantum poteram, diligendo respondebam; quoniam in eum amando nullatenus inferior esse volebam. Is tandem laudabili fine quieuit: Abbatem tamen sponte prius exiit, ut & liberiùs theoria vacaret, atque ipsi DEO exoccupatiores deseruiret. Huic in eodem regimine, ipso tamen volente, successit Petrus eius consanguineus, pastor postmodum idoneus, vir satis industrius, & tanta sollicitudini multum opportunus. Hunc etenim Monachi Malleacenses elegerunt, & sibi rapuerunt, & quantum dominum meum Gaufridum dilexerant, in eo ipso monstrauerunt, quem pro patruum amore Abbatem sibi præfecerunt: quamvis & multæ utilitates ipsum Abbatia dignum prædicarent. Is sicuti auunculo suo successiuus subintravit in honore; sic & heres ei perstitit in morum decentissima liberalitate. Habemus igitur hunc Petrum, Deo gratias, bono Gaufrido superstitem, moribus & temporibus nostris satis concordem. Ad hunc ergo modo scribo, ego Baldricus Dei gratia Dolensis Archiepiscopus; Petrum quoque meum, meum inquam & vestrum tota voluntate saluto. Saluto

te, Petre mi, sicuti Malleacensem Rectorem; saluto te sicuti fratrem meum karissimum; saluto te sicut oratorem & viatorem Ierosolymitanum. Gratias ago DEO meo, frater dulcissime, qui te duxit & reduxit: Gratias ago DEO meo qui pedem tuum bene direxit; qui omnia tua dispensat, & huc usque dispensauit: dispenset etiam obsecro, & ut tibi vultum suum serenet efflagito. Gratias etiam ago tibi quarum tenorem forsitan huc usque non audisti, cum nondum quod precepturus sum audieris; & tamen quodam modo iam factum sit, quod tibi imperare decreuerim: ac si iam mihi responderis, puta dictum, puta factum. Imperare tibi decerno, 10 non rogare: quia malo imperiosus ei esse in quo confido, quam sugillator & diosus imminere ei à quo desperare compellor. Gratias ago, quia talis es in quo confidam; quem rogare, vel cui iubere debeam. Petre, quæso, meus, Sacerdos reuerende, gratiarum mearum actiones eâ quâ loquor dilectione munificus accipe: quas & si quilibet ex obliquo remordebit præproperas, homo tamē sani cerebri iudicabit tempestiuas. Nihil enim poterit esse intempestiuum, quod erit insignis amoris comitate & titulo decusatum. Parit enim perpulchra & urbana ludicra, splendens amicitiarum prærogatiua. Neque enim verè sunt amici, qui inter se dubitant: nam 20 amicabilis fascinatur identitas, ubi liuidatur alterutra securitas. Ne verò velut ingratus mihi ipsi redarguar: ingratitude siquidem totius bonæ opinionis est nouerca; mihi ipsi gratias actito, qui cui imperare possum, quemlibet habeo. Non enim omni amicorum destitutus solatio, qui erga te potestatiuo vtor imperio. Quod autem impero huiusmodi est: Glosulas exposituras mihi nuper super Moyssi Pentateuchum in camera tua ostendisti, ipsemet legisti, auctorem verò nuncupare non nosti: Complacere mihi, quia & verborum connexionem exprimebant; & si quid erat caliginosum elucidabant. Nunc igitur fraternitati tuæ præcipiendo præcipio 30 quatenus libellum illum transcriptum obsecranti mihi dirigas, tali compactum caractere, talibusq; figuris, quæ seniles oculos non offendant, quæ iter legenti præbeant, ne se duplex littera findere videatur, quæ intellectum nostrum inconcinna non obtundat. Si verò residuum quod deest alicubi reperire poteris: siue illud mihi insinuando significa, ut totum obtineam; siue bene prodigus, tuis sumptibus mihi redimi iubeas. Puto siquidem quod postquam in hoc mihi adqueueris, studiosum me parturies, & de iacto semine messem multiplicem recipies. Apponam siquidem & sententias interlineares, & excerptam sicubi latent medullas interiores. Adijciam 40 adhuc, si quid decurtatum est; castigabo, si quid superfluum est. Totum autem illud nomini tuo destinabo, & libello tuo præeunte posteritati legentium illud profuturum, irrequietus indagator, commendabo. Quod præcepi, non diffido quin sollemniter exequaris: sed est aliud quod precor, quod desidero, quo valdè iocundabor. Non mihi sis sterilis quin rescribas, ut tali legato me visites; meque peregrinum ac exulem, in citeriori Britannia sic salutes. Complectar illud tanquam alterum me: tu verò me tibi vicinum semper exopta, tanquam alterum te. Libellum quem de Ierosolymitano itinere quoquo modo composui, ad castigandum, tibi 50 transmissi, quem regulari censura volo compeasca, & polias; & epistolam hanc cum ipso mihi non irremuneratam remittas. Salutemus nos interim inuicem, ut alteruter viuamus & valeamus, & iterum nos mutuò videamus, Amen.

PETRVS

PETRVS ABBAS MALLEOCENSIS,

BALDRICO ARCHIEPISCOPO DOLENSI.

SICVT autem experientia tuae subtiliter satisq; succincta praelibavit
 sanctitas, amorem silentium nullatenus diligere, diu est ex
 10 quo, reuerendissime Pater, experimento didicimus. Otia siquidem
 eliminando expellit; atq; ad ea quae sui iuris sunt amanti animum,
 & in his iocundantis, indicibiliter trahendo accendit. Sed vnde hoc mihi, vt ve-
 niat epistola Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est auditio eius in auribus meis,
 exultauerunt omnia interiora in vtero meo. Quemadmodum etenim tetri atque
 caliginosi aeris ad Boreae impetum effugantur nubila; sic sic ad visionem illius, om-
 nium fantasmata cogitatum, quarumlibet etiam mordacium expulsa sunt pon-
 20 dera curarum. Nullius quippe tristitiae locus remansit, vbi tanta letitiae tam desi-
 derabilis materies superuenit. Legant alij, atque desudent, ingentia Philosopho-
 rum reuoluendo volumina: mihi siquidem mei admirandi Ciceronis scripta
 sufficiunt, suaque inexplicabili obdulcoratione animam legentis reficiunt. Credat
 itaque, quicquid veteres cecinere poetae, amantissimus duntaxat meus prosa vel
 pede me visitet, atq; diuersorum fatigationibus* negotionibus praegratum, sua-
 rum crebra dulciq; consolatione epistolarum releuando releuet. Huius ego beni-
 gnissimam morum benignitatem atq; praclarissima facta describere aggrederer* ad
 tanta rei magnitudinem obstupescens, non ea explanando, sed potius inscitiae meae
 30 incuria attenuando obfuscare metuerem. Satis igitur consultius est tot & tanta
 pij Patris contemplando admirari; & in eius totius mentis brachiis amplexando
 atque amando amore delectari. Veruntamen huius indissolubilis dilectionis, cui
 grates referam? Ascribam ne mea probitati; an eius sibi quoslibet incorporanti
 caritati? Illi prorsus assignandum, illi totum est imputandum, qui formicam sibi
 copulauit, & perpetuae fraternitatis glutino conglutinauit. Ea propter quicquid
 placuerit, quicquid cordi aduenerit, seruo suo emptitio indubitanter praecipiat: &
 non praecipi sui expletionem, sed implentis deuotionem, considerans perpendat.
 40 Sum, fateor, sum emptitius illius: sed cuius illius? Eius sine dubio quem ab ineunte
 etate laudabilis vita laudabilia commendant praeconia: qui etiam de virtute
 in virtutem ascendens, ad summum sacerdotij apicem sublimari meruit, populum-
 que sibi subiectum, tam praedicationis sanctae vomere, quam bonorum operum o-
 stensione arguendo, obsecrando, pennis virtutum ad sublimia prouehit. Felix re-
 uera, & DEO amabilis terra Britanniae, tanti sideris illustrata coruscationibus.
 Exultat Oriens, Apostolicorum patrum doctrinis seu gloriosissima palma decorata:
 Latetur nihilominus & Occidens, primatis tanti titulis insignita. Deponat gens
 50 efferata genuinam quodammodo ferocitatem, cursitans ad sui speculatoris mellifluam
 affabilitatem. Non imputetur ei ulterius fatuitas quaedam naturalis, tam sapi-
 entissimi antistitis documentis informata. O admiranda atque praedicanda super-
 nae dispensationis clementia! Ut ferocium misereretur, fatuitatemq; excluderet, pa-
 tronum mitissimum, atq; incomprehensibilis sapientiae, sale conditum, ad edoman-
 dam beluinam eorum ceruicositatem direxit. Illos, visitando ditauit; nos vero,
 gratissima eius visione expoliavit. Visitando inquam, plebem barbaricam, diuq;
 sub ignorantiae tenebris sepultam, incomparabili thesauro ditauit, ac nobis pastore,

quasi Luciferum inter nostrates resurgentem, subtraxit. Ad hunc sermo meus prolixior sese direxisset: nisi iam instantis persecutionis & aduersum nos intonantis procellosa tempestas intercidisset. Ad presens itaque id tantillulum benignus benignè suscipiat; videat, nec legere dedignetur: non attendens litteraturæ superficiem; sed mittentis, seseq; pedum ipsius vestigijs toto corde & corpore substernentis, considerans affectionem. Et quoniam Diuina astipulatione paginae, thesaurus absconditus & sapientia occulta friuola sunt: glosulas super Pentateuchum, quas irrequietus indagator pulsando quærit, quam citius poterimus transcriptas illius veneranda paternitati transmittemus. Non enim diffidimus, quin de paruissimo manipulo multiplicatae segetis centesimum fructum, successiuè posteritati profuturum, recolligamus. Porro præ omnibus efflagitamus, quatinus sicut ad unguem eas promisit corrigat, superflua quæque abradendo, & si qua desunt diligenter interserendo. Librum quoque Ierusalimitanum, Ierusalimitano mihi directum, cum epistola in fronte ipsius appositamiraque dulcedine referta remittimus. Non minimum verò obstupescendo miror, quo animo libellum præfatum ad compefcendum & poliendum direxerit insciolo, & penè nullius scientiæ gutta rigato: cum præsertim nullus poëtarum id præsumere audeat. Quippe ubi concahenatio multiplicium sententiarum consonat, partium quoq; iunctura regulari censura liberoque gressu discurret: nihilque Lector diligens absorum inibi reperiat. Verum cum salute submissa iam finem sermonis facimus; & ut patrem desideratum videre mereamur, intente exposcimus.

HISTORIA IEROSOLIMITANA BALDRICI ARCHIEPISCOPI.

INCIPIT PROLOGVS DOMINI BALDRICI ARCHIEPISCOPI IN HISTORIA Ierusalimitana.

BALDRICVS, Burgulienſium fratrum Abbas, poſtea vero DEI miſericordiã Dolenſium Archiepiſcopus, licet indignus, omnibus Chriſtianiſ pacem & veritatem diligere. Benedictus Dominus noſter IESVS CHRISTVS, Chriſtiani nominis auctor & rector inuiſtiſſimus, & amplitudinis Chriſtianiſ ſapientiſſimus propagator: Hunc vt benedicatis, & in omnibus ſuis operibus laudetis oportet, fratres kariffimi, & indeficientis ſuæ erga nos miſericordiæ nullatenus obliuiſcamini. Ipſe Reges mutat, & tempora: ipſe pius corrigit, vt prouehat; ipſe punit impioſ, vt corrigit: quippe, in quo nihil eſt immiſericordiæ. Ipſe temporibus noſtris Chriſtianiſtatem ſuam, vbicunq; terrarum erat, pænè totam excitauit: & vt ad eruendam in qua paſſus eſt Ieruſalem, deſpurcorum manibus Turcorum, qui ei velut captiuæ dominabantur, Chriſtianiſna concurreret militia, fideles ſuos vnanimiter incitauit. Non enim ſine diuina inſpiratione credendum eſt, ab Occidentali ad Orientalem plagam, omnium rerum copioſos velle militatũ iri; & contra barbaras nationes, relictis prædiis & domibus, filiis & vxoribus, pugnatuſos brachio ſuo, inter innumeras calamitates gaudenter proficiſci. Quis enim tot Principes, tot Duces, tot milites, tot pedites ſine Rege, ſine Imperatore dimicantes eatenus audiuit? Neq; ſiquidem in iſto exercitu, alter alteri præfuit, alius alii imperauit: nemo quod ſibi peculiare videbatur diſpoſuit, niſi quod ſapientium commune conſultum decreuit, niſi quod plebiſcitũ collaudauit. Certum eſt ergo quia Spiritus Sanctus, qui vbi vult ſpirat, & vt tantos labores arriperent eos animauit, atque indiſciſſam eis concordiam inſpirauit.

Huius

Huius Historiæ seriem posteræ successioni stilo nostro, licet non satis expolito, nisus sum commendare: quamvis tantum onus ingenioli nostri tenuitas non suffecerit conuenienter explicare. Sed quoniam diebus nostris magna erat Salustiorum & Ciceronum copia; qui tamen huic otio non ignobili assidere vellent, sterilis imminebat inopia: maioribus nostris, qui dormitabant & pigritabantur, velut indignatus, hoc opus aggressus sum: & ne inuidæ obliuioni cederet historia digna relatu, ad scribendum pœnè sexagenariam appuli manum. Sanè si melius facundiores id ipsum attentauerint, ipsorum nequaquam præiudico, si me castigauerint, facundiæ: tantum precor vt nostro non derogent labori, causâ inuidentiæ vel culpâ insolentiæ. Non tamen huic beatæ interesse promerui militiæ, neque visa narraui: sed nescio quis compilator, nomine suo suppresso, libellum super hac re nimis rusticanum ediderat; veritatem tamen texerat: sed propter inurbanitatem codicis, nobilis materies viluerat: & simpliciores etiam, inculta & incomprælectio confestim à se auocabat. Accessi igitur ad hoc studium, non inanis gloriæ cupidus, non supercilii tumore inflatus: sed quod successiuæ placeat Christianitati, membranulis indidi curiosus. Et quamuis Christianus ego, Christianis processerim attauis, vt iam nunc tanquam hæreditate possideam sanctuarium DEI, & hæreditarium Christianæ mihi professionis vindicauerim titulum; Paganismum autem, vt pote à lege DEI extorrem, totis viribus abominauerim: tamen in proferenda historiæ veritate, in neutrà amor vel odium, vel cætera vitia, me scientem præcipitabunt partem: vt scilicet Paganis detrahendo, Christianis, mendax & mendosus, temerè faueam; & si quid fortiter & audacter gentiles egerunt, eorum fortitudini & audaciæ zelando aliquid decerpam: proferendæ siquidem veritati temperanter studebo; & animi mei fauorem, quem tamen maxime Christianis debeo, veritatis censura castigabo. Si enim gentilium robur plus iusto attenuarem; Christianorum fortitudini & laboribus detraherem: dum tanquam aduersus gentem imbellem, genus nostrum hiatu temerario dimicasse declamarem. Succinctè igitur quæ in codice prædicto perpensi, recapitulabo; & partium narrantium qui ibi affuerunt relatione fretus, quæ audiui interseram: sicque iuuante DEO, aggressum opus consummabo. Iam igitur, ad prælibatum negotium stilum expectantem applicemus. Emolumentum præsumpti opusculi, bonorum omnium retributor, in bonum mihi retribuatur DEVS. AMEN.

EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIT HISTORIA IERUSALEM:

QUALITER CHRISTIANI A REMOTIS PARTIBUS MUNDI, cum maximo labore eam exquisierunt, expugnauerunt & tenuerunt.

49

IERUSALEM, totius Iudææ Metropolim, non ignobilem nec ignotam ciuitatē, Regalibus honorificentis in immensum multotiens decoratā, multotiens à Tyrānis hostibus obsessam, & ad solum vsq; dirutam, & à propriis filijs in captiuitatē abductis orbatam, variasq; temporum tumultationes ante Saluatoris aduētum perpeffam, noverunt qui vel historiographorum libros saltem tenuiter legerunt; vel qui computanti relationi aures audiendi auidas accomodauerunt. Iam verò CHRISTVM prædicantē super eam fesse, & eius abolitionem denuntiasse, nullus ignorat, nisi si quis fortè paginā Euangelii imprudens & impudens vecorditer conculcat. Quod quomodo acciderit, legenti gesta Titi & Vespasiani indifficulter patebit: quam lectionē vir eloquentissimus *Iosephus*, stilo celebri consecrauit. Ipsam iterum reædificatam & Christianis insignibus insignitam, & ecclesiarum ædificiis decentissimis honoratam, ipsa adhuc loquuntur ædificia, & quibus tota ciuitas circumualatur prouecta testantur mœnia: quæ ciuitas, quoniam in ipsius suæ Christianitatis temporibus, CHRISTO suo quam oportuit minus obtemperauit, terreno Regi subiugata rursum seruiuit, quia cœlesti Imperatori militare pedetentim contempsit. Facta est igitur *Babylonico Admiraldi* diutino tempore tributaria, quæ superba ceruicositate à CHRISTO suo deuiarat: quam obrem seruiuerunt dominis prophanis hi qui mortem euaserunt vel captiuitatem, eiusdem vrbs coloni; & do-

H

minati sunt filii indigenis gentiles aduentitii. Pollutum est nimirum sanctum DEI templum; & facta est aula DEI gentium conuenarum irreuerenter conuen-
 ticulum: Domus orationis; spelunca latronum facta est; & filiis suis mater Eccle-
 sia, in nouercam alienata est. Sanè *Sancti Sepulchri Ecclesiam*, paulo seruari sinebant
 honorificentius: non quia multum de Religione Christiana curabant; sed quo-
 niam taliter vtilitatibus & cupiditatibus suis satisfaciebant. Aduentabant siqui-
 dem à remotis orbis partibus Christiani, orationis gratia; & honorabant sanctua-
 rium illud largifluis oblationibus, confluentes autem Christianos multimodis
 gentiles angaris affligebant; & opimis euectionibus quas attulerant, Peregrinos
 funditus emungebāt: vtpote quos & de vecturis conducendis inuitos in via com- 10
 pellebant; & ab introitu desideratæ & diu quæsitæ ciuitatis, quousque ingredien-
 di pretium dedissent coërcebant: & sic variis exactionibus eos pauperabant: ad
 extremum verò, ab iniuriatis corporibus animas plerunque tormentis profliga-
 tas, extorquebant. Ecclesiarum etiam alias in vsus peculiare gens barbara redu-
 xerant, aut in ipsis iumenta sua stabulantes, aut si quid est ignomini osius in eis ope-
 rantes. Exacerbauerunt itaque contra se DEVM, qui DEVM abominabiliter in-
 honorauerunt; & loca sancta illicitis & fœdis actibus dehonestauerunt. Decreuit
 igitur eos diuinum consilium castigare; & per eos quibus imperitauerant delibe-
 ravit eos à DEO locis dicatis eliminare. Iam enim gentiles vsque *Antiochiam* im-
 perium suum dilatauerant; & similiter ipsius sanctæ Ciuitatis loca gloriosa tæda- 20
 uerant. Idcirco irritauerant in se furorem Omnipotentis: quoniam operum suo-
 rum fœtorem emiserant in cœlum. Videbamus aliquando ciues ipsius *Ierusalem*,
 inter nos, mendicos & exules: videbamus indigenas *Antiochie*, casum locorum
 sanctorum deplorantes; sibi que pauperatis, suppliciter stipem publicam implo-
 rantes. Aliqui condolebamus egenis: id ipsum siquidem per nostros, si quando
 reuertebantur, audiebamus Peregrinos. Publicæ prædicationis causa, Papa Ro-
 manus, *Vrbani* nomine venit in Gallias, & prout erat disertus *feminiuerbins*, ver-
 bum DEI passim seminabat. Sanè *Placentia* Concilio generali celebrato, præliba-
 tus Pontifex paulo post *Aruernis* aduenit, ibique cum multis Galliarum Episco-
 pis & Abbatibus, iterum generalem synodum celebravit: in qua, quæ ad fidem 30
 pertinebant præmissis, de Christianorum Ierosolimitanorum & Antiochenorum
 casibus ærumosis, huiuscemodi sermonem subiunxit. Confluxerant etiam ad
 Concilium è multis regionibus viri potentes, & honorati innumeri, quamuis cingu-
 lo laicalis militiæ superbi. Itaque residens in pulpito sic peroravit. *Audiuimus,*
fratres dilectissimi, & audistis quod sine profundis singulisque retractare nequaquam possumus,
quantis calamitatibus, quantis incommoditatibus, quam diris contritionibus, in Ierusalem &
in Antiochia & in cæteris Orientalis plagis ciuitatibus, Christiani nostri fratres nostri mem-
bra CHRISTI flagellantur, opprimantur, iniuriantur. Germani fratres vestri contuberniales
uteri vestri: nam & eiusdem CHRISTI, & eiusdem Ecclesia filii estis: in ipsis suis domibus ha-
reditariis, vel alienis, dominis mancipantur, vel ex ipsis exploduntur, aut inter nos mendicant;
aut, quod grauius est, in ipsis suis patrimoniis venales exulant & vapulant. Effunditur sanguis
Christianus, CHRISTI sanguine redemptus; & caro Christiana carni CHRISTI consan-
guinea, nefandis inepiis, & seruitutibus nefariis mancipatur. Illis in vrbibus ubique luctus,
ubique miseria, ubique gemitus. Suspiriosus dico, Ecclesia in quibus olim diuina celebrata sunt
sacrificia, proh dolor, ecce animalibus eorum stabula preparantur: Nequam homines sanctas oc-
cupauere ciuitates: Turci, spurci & immundi, nostris fratribus dominantur. Antiochiæ be-
atus Petrus primus resedit Episcopus: ecce in ipsa Ecclesia gentiles suas collocauere superstitiones;
& Religionem Christianam: quam potissimum coluisse debuerant, ab aula DEO dicata turpiter
eliminauerunt. Prædia Sanctorum stipendiis dedita, & nobilium patrimonia sustentandis paupe-
ribus contradita Pagana tyrannidi subiiciuntur; iisq; in proprios vsus redactis domini crudeles 50
abutuntur. Sacerdotium DEI humotenus conculcatum est. Sanctuarium DEI, pro nefas,
ubiq; profanatum est. Si qui ibi adhuc latitant Christiani, inauditis exquiruntur tormentis. De san-
ctâ Ierusalem, fratres, huc vsq; quasi loqui dissimulauimus, quod valde loqui de ea pertimescimus.
& erubescimus: quoniam ipsa ciuitas, in qua, prout omnes nostis, CHRISTVS ipse pro nobis pas-
sus est, peccatis nostris exigentibus sub spurciam Paganorum redacta est DEIQ; seruituti, (ad igno-
miniam nostrâ dico) subducta est: quod enim ita est improprietii nostri cumulus est, Christianorum, qui
ita promeruimus, magnū dedecus est. Cui seruit nunc Ecclesia B. Mariæ in qua ipsa pro corpore
sepulta fuit in valle Iosaphat: Sed quid Templū Salomonis, immò Domini prætermisimus,
in quo simulachra sua barbara nationes contra ius & fas modo collocata venerantur? De Sepulcro
 Domi-

Dominico ideo reminisci super sedimus, quoniam quidam vestrum, oculis vestris vidistis quanta abominationi traditum sit. Inde violenter abstrahunt Turci quas pro eleemosyna illic multotiens intulistis oblationes: ibi nimirum multas & innumeras Religioni nostra ingerunt irrisiones. Et tamen illo in loco, (non ignota loquor), requieuit DEVS: ibi pro nobis mortuus est, ibi sepultus est. Quam preciosus Sepultura Domini locus concupiscibilis, locus incomparabilis! Neque siquidem ibi DEVS adhuc annum pratermissit facere miraculum: Cum in diebus Passionis suae, extinctis omnibus & in Sepulchro & in Ecclesia circum circa luminibus, iubare diuino lampades extinctae reaccendantur. Cuius peccus silicinium, fratres, tantum miraculum non emolliat? Credite mihi, bestialis homo & insulsi capitis est, cuius cor virtus diuina tam praesens, ad fidem non enerberat. Et tamen gentiles cum Christianis ista vident communiter, nec emendantur: perterrentur equidem, sed non conuertuntur ad fidem: nec mirum, quoniam mentis obcaecatio illis dominatur. Quante afflictionibus vos qui adestis, qui redistis iniuriauerint, vos ipsi melius nostis, qui substantias vestras, qui sanguinem vestrum inibi DEO immolastis. Haeccirco karissimi, diximus, ut vos ipsos sermonis nostri testes habeamus. Plures supersunt & fratrum nostrorum miseria, & Ecclesiarum DEI depopulationes, quae singulatim possemus referre: sed instant lachrima, & gemitus; instant suspiria, & singultus. Ploremus fratres, eia ploremus & cum Psalmita medullitus plorantes ingemiscamus. Nos miseri, nos infelices quorum propheta ista completa est. DEVS, venerunt gentes in haereditatem tuam: polluerunt templum sanctitatis tuae; posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam; dederunt morticina seruorum tuorum escam volatilibus caeli, carnem sanctorum tuorum bestiis terrae: Effuderunt sanguinem ipsorum, tanquam aquam in circuitibus Ierusalem, & non erat qui sepeliret. *Va nobis, fratres: Nos, qui iam facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & irrisio his qui in circuitu nostro sunt, condoleamus & compatiamur fratribus nostris, saltem in lachrimis: Nos abiectio plebis facti, & omnium deteriores, immanissimam sanctissima terra plangamus deuastationem. Quam Terram merito Sanctam dixerimus, in qua non est etiam passus pedis quem non illustrauerit & sanctificauerit, vel corpus vel umbra Saluatoris; vel gloriosa praesentia sancta DEI genitricis; vel amplectendus Apostolorum comneatus: vel martyrum ebibendus sanguis effusus. Quam beati, o Stephane prothomartyr, qui te laureauerunt lapides? quam felices, o Baptista Iohannes, qui tibi ad Saluatorem baptizandum seruiuerunt Iordanici latices? Filii Irahel ab Aegyptiis educti, qui Rubro Mari transito vos praefigurauerunt, terram illam armis suis IESV duce, sibi vindicauerunt; Iebuscos & alios conuenas inde expulerunt; & instar Ierusalem caelestis, Ierusalem terrenam incoluerunt. Quid dicimus fratres? Audite & intelligite: Vos accincti cingulo militiae, magno superbitis supercilio; fratres vestros laniatis, atque inter vos dissecamini: Non est haec militia CHRISTI, qua discerpit onite redemptoris. Sancta Ecclesia, ad suorum opitulationem sibi reseruaui militiam, sed eam male deprauastis in malitiam. Ut veritatem fateamur, cuius pracones esse debemus, verè non tenetis viam per quam estis ad salutem & vitam: vos pupillarum oppressores, vos viduarum predones, vos homicidae, vos sacrilegi, vos alieni iuris direptores: vos pro effundendo sanguine Christiano expectatis latrocinantium stipendia; & sicut vultures odorantur cadauera, sic longinquarum partium auspicamini & sectamini bella. Certè via ista pessima est, quoniam à DEO omnino remota est. Porro si vultis animabus vestris consuli, aut istiusmodi militia cingulum quantocius deponite: aut CHRISTI milites audacter proceatite, & ad defendendam Orientalem Ecclesiam velocius concurrite. Haec est enim de qua totius vestra salutis emanauerunt gaudia, qua distillauit in os vestrum diuini lactis verba; qua vobis propinauit Euangeliorum sacrosancta dogmata. Hac ideo, fratres, decimus, ut & manus homicidas, à fraterna nece contineatis; & pro fidei domesticis, vos exteris nationibus opponatis, Et sub IESV CHRISTO duce nostro, acies Christiana, acies inuictissima, melius quam ipsi veteres Iacobitæ, pro vestra Ierusalem decertetis; & Turcos qui in ea sunt, nefandiores quam Iebuscos, impugnetis & expugnetis. Pulchrum sit vobis in illa ciuitate mori pro CHRISTO, in qua pro vobis CHRISTVS mortuus est. Caterum si vos citra mori contigerit, id ipsum autumate mori in via si tamen in sua CHRISTVS vos inuenerit militia. DEVS eiusedem denarii retributor est, prima & hora vnadecima. Horrendum est, fratres, horrendum est, vos in Christianos rapacem manum extèdere: minus malum est in Sarracenos gladium vibrare, singulare bonum est: quia & caritas est, pro fratribus animas ponere. Ne verò de crastinis euectionibus solliciti sitis: sciatis quod timentibus DEVM nihil deest, neq. his qui eum diligunt in veritate. Facultates etiam inimicorum vestra erunt: quoniam & illorum thesauros expoliabitis, & vel victoriosi ad propria remeabitis, vel sanguine vestro purpurati, perenne brauium adipiscemini. Tali Imperatori militare debetis, cui omnis non deest potentia; cui qua rependat nulla desunt stipendia. Via breuis est, labor permodicus est; quis aram inmarcescibilem vobis rependet coronam. Iam nunc igitur auctoritate loquamur Pro-*

Psal. 44. 4.

phetica. Accingere ô homo vnusquisque, gladio tuo super femur tuum, potentissime: *Accingimini inquam & estote filii potentes: quoniam melius est vobis mori in bello, quàm videre mala gentis vestra & Sanctorum. Non vos demulceant illecebrosa blandimenta mulierum, rerumque vestrarum, quini eatis; nec vos deterreant perferendi labores, quatenus remaneatis.* Et conuersus ad Episcopos: Vos (inquit) Fratres & Coepiscopi, vos confacerdotes & cohæredes CHRISTI, per Ecclesias vobis Commissas id ipsum annunciate, & viam in Ierusalem toto ore viriliter predicatè. Confessis peccatorum suorum ignorantiam, securi de CHRISTO cœlestem pacificimini veniam. Vos autem qui ituri estis, habebitis nos pro vobis oratores; nos habeamus vos pro populo DEI pugnatores. Nostrum est orare, vestrum sit contra Amalechitas pugnare. Nos extendemus cum Moyle manus indefessas orantes, in cœlum; vos exerite & vibratè intrepidi praliatores in Amalech gladium. His vel huiuscemodialiis à Domino Apostolico, his qui aderant luculenter instrimatis, alii suffundebantur ora lachrimis, alii trepidabant, alii super hac re discere prabant. Inter omnes autem in eodem concilio, nobis videntibus, vir magni nominis & summæ ingenuitatis Episcopus Podiensis nomine Naimarus, ad Dominum Papam vultu iocundus accessit, & genu flexo, licentiam & benedictionem eundi poposcit, & impetrauit: insuper & ab Apostolico mandatum promeruit, vt omnes ei obedirent; & ipse pro officio suo in omnibus, exercitui patrocineretur: vt pote quem omnes magnæ strenuitatis, & singularis industriæ præfulem nouerant. Digno itaque exercitui DEI inuento *primis serio*, præbuit assensum multitudine multa Nobilium: & statim omnes in veltibus superamictis consuerunt sanctæ Crucis vexillum. Sic etenim Papa præceperat; & ituris hoc signum facere complacuerat: quippe prædicauerat summus Pontifex Dominum dixisse sequacibus suis: *Si quis non baiulat crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus. Idcirco, debetis, inquit, vobis Crucem coaptare vestris in vestibus: quatinus, & ex hoc tutiores incedatis; & his qui viderint, exemplum & incitamentum suggeratis.* Dum hæc agerentur, ecce ex improbitate affuerunt legati Comitis Tolotani, Raimundi videlicet de Sancto Egidio, qui ipsum iturum iamque sibi crucem coaptasse retulerunt, & in Concilio testati sunt: *Adiuncti sunt etiam ipsi, inquit, milites innumeri, & populum in ducatu suo conducet quàm plurimum.* Et adiunxerunt: *Si quis est DEI, iungatur ei; quoniam opes suas indigentibus communicabit; & auxilium & consilium suum, nemini viantium denegabit.* Ecce, DEO gratias, iam Christianis ituris, duo vltroque processere Duces: ecce Sacerdotium & Regnum; Clericalis ordo & Laicalis ad exercitum DEI conducendum concordant. Episcopus & Comes, Moysen & Aaron nobis reimaginantur. His auditis si qui pusillanimes heri extiterant, hodie animabantur, & sancta Cruce passim palliabantur. Solutum est Concilium, & nos vnusquisque properantes rediuimus ad propria. Prædicabant Episcopi, & voce liberiori iam illud idem vociferabantur Laici: verbum DEI seminabatur, & quotidie numerus Ierosolimitanorum augebatur: verecundabantur qui remanebant; & iam coram gloriabatur qui peregrinatum ire disponebant: Alii alios cohortabantur; & in angulis & in compitis, inde singuli sermoncinabantur. Nimirum pro his agendis dicunt quædam diuinitus obtigisse signa, quæ nos omnino non ignoramus vera. Anno siquidem ab incarnatione *millesimo nonagesimo quinto*, pridie Nonarum Aprilium, feria quarta, Luna vigesima quinta, vitus est ab innumeris inspectoribus in Gallis, tantus stellarum discursus, vt grande, nisi lucerent, pro densitate putarentur: opinabantur etiam quidam eas cecidisse: nos tamè de earum occubitu, nihil temerè præsumimus affirmare. Nouimus tamè, Veritate testante, quod quandoq; stellæ cadent de cœlo: De discursu autem vel earum corruscationibus, si quis dubitat, vel nobis credat; vel *annalibus nostris*, in quibus id notatum reperiet, saltem adquiescat. Quid autem concursus iste præcipuè portenderit minimè diffinimus: præsertim cum nobis nondum datum sit nosse mysterium regni DEI: sed per parabolas & quædam competencias, motui stellarum Christianitatis *motum* comparabant. Quippe anno subsequente & Synodus *Auernis* habita est, & via inchoata est. Præter hæc omnia, quædam Christianis intima inspirabatur voluntas, vt penè omnes iter arriperent, si stipendiorum facultas eis suppeteret. Lætabantur patres, filiis abscedentibus; gaudebant vxores abeuntibus maritis dilectissimis, plusq; tristabantur quod remanebant. Plures tamen abierunt, quàm quòd vel vix vel nullatenus redituri earum viri properabant. Et mirum in modum, quod fieri solet in mortibus carorum, lachrimas his & illis extorquebat Iocunditatis affectus. *Excessit tamè medicina modum*, quia plusquàm debuit in quibusdam eundi voluntas

A. D.
1095.

Matt. 24. 29.

A. D.
1096.

luntas surrepsit. Nam & multi Heremita & reclusi & Monachi, domiciliis suis nō satis sapienter relictis, ire viam perrexerunt: Quidam autem orationis gratia, ab Abbatibus suis accepta licentia, profecti sunt; plures autem fugiendo, se subduxerunt. Multi etiam de gente plebeia, Crucem sibi diuinitus innatam iactando ostentabant; quod & idem quædam ex mulierculis præsumperunt: hoc enim falsum depræhensum est omnino. Multi verò ferrum calidum instar crucis sibi adhibuerunt, vel peste iactantiæ, vel bonæ suæ voluntatis ostentatione. Sed de his, vt libet. Talibus enim rumoribus concursus euntium in tantum augmentabatur, vt iam esset numerus innumerus. Hæc iccirco inseruimus, ne vel aliquid præterisse videamur; vel nostratibus, in vanitatibus suis perpercisse redarguamur. Nec tantummodo populares citramontanos homines is rumor exciuit, sed Palatinos Consules & Regios Tyrannos cieuit: videlicet *Hugonem Magnum*, fratrem Regis Francorum; *Robertum Normanniæ* Comitem, Anglorum Regis *Wilhelmi* filium; iterum *Robertum Flandrensem*. In Alamanniæ partibus Dux *Godefridus*, cum fratre suo *Balduino & Enstachio*, sermonem hunc recepit, & iterum alius *Balduinus* Comes de Monte. Ultra montes quoque, in *Apulia* scilicet, verbum istud percrebuit: & *Boamundum*, virum admodum industrium, *Roberti Guischari* filium, Ducis *Rogeri* fratrem vocauit; eique *Tancredum* nepotem suum, & *Ricardum* de Principatu sociauit. Porro si de viris Consularibus loquar tentarem, nec de *Radulpho Balgentiacensi* tacerem; nec *Ebrardum de Puiſat* prætermitterem, nec de *Centorio de Bieria*, nec de *Wilhelmo Amanei* aliquid dissimularem, nec multos alios stylus noster fastidiret: qui tamen præclaris facinoribus suis seipſos magnificauerunt, & in exercitu DEI se laudabiliter habuerunt. Nec tamen hos vel alios æmula præteribit obliuio, vbi se opportuna offeret occasio. Prædicti itaque viri, expeditionem DEI aggressi, *Constantinopolim*, imperatoris dignitatis ciuitatem, cum populis innumeris appropinquauerunt. Neque siquidem *Angliam*, vel alias maritimas insulas, licet à nobis vndisoni maris abyſſo ab orbe remotas, tonitruum istud latere potuit; imò & *Britannos & Guascones*, & extremos hominum *Gallicos*, fama perneciter succrescens animauit, & armauit.

30 *Venetii* quoque & *Pisani*, & *Ienuani*, & qui vel Oceani vel maris Mediterranei litus incolebant, nauibus onustis armis & hominibus, machinis & victualibus mare sulcantes operuerunt: & qui terrâ ibant, vniuersæ terræ faciem, tanquam locustæ, occuluerunt. Transcundum fuit prædictis *Alamannis* per *Vngariam*, & transierunt. *Petrus* quidam, magnus *Heremita*, cum multis *Alamannis* & *Francis* plurimis, subsequens agmen præcesserat, & Regiam ad urbem applicuerat: Inuenit tamen multos *Lumbardos & Longobardos* & iterum *Alamannos* qui eum præcesserant; & ex Imperatoris responſo, venientem exercitum sustinebant. Imperator autem interim iis mercatum dari iusserat, sicut erat rectum, in ciuitate: Mandando quoque mandauerat, ne quendam sinum maris, quem *Brachium Sancti Georgii* vocant, transfretarent, quousque maximus qui subsequeretur aduenisset exercitus. Si enim, ait, aliter egeritis, efferi Gentes in vos irruent, & imbellem hanc periment legionem: quod & sic postea contigit. Gens etenim illa sine Rege, sine Duce, variis aggregata locis indiscipline viuentes, in res alienas rapaciter inuolabant, & plumbum, de quo Ecclesiæ copertæ fuerant, absportabant & vendebant; necnon & palatia destruebant, & in omnibus se nequiter agebant. His cognitis Imperator iratus est valde: quippe qui beneficiis suis illos iam videbat ingratos: Coegit itaque eos transfretare expulſos à ciuitate. Qui transfretati multis iterum illicitis in Christianos patratibus: nam & domos eorum, & Ecclesias, hostiliter terrâ deprædatâ, cremauerunt:

50 tandem venerunt *Nichomiam*. Illic *Lumbardos*, *Longobardos* & *Alamannos* à *Francis* separantes: *Franci* siquidem ferociiores & intractabiliores erant; & ob id, ad omne malum procliuiiores: præfecerunt sibi gentes aliæ, *Francis* remotis, quendam *Raginaldum*; & sub eius Ducatu ingressi sunt *Romaniam*. Ultra *Nicenam* autem ciuitatē progrediētes, quatuor itinere dierum, inuenerunt quoddâ castellum cui nomē *Exerogorga*, (incertum an timore an industria,) incolis omnibus vacuum: illud igitur intrantes causa hospitandi, ibi demorati sunt, quippe ipsum inuenerūt, omnium victualium redundantia plenum. Quo *Turci* per exploratores suos cognito, haud mora circumuallare castellum festinauerunt. *Raginaldus* cum suis

castellum exierat, ut *Turcis* venientibus prætenderet insidias. Præualuerunt autem Turci, & multos ex eis gladio ceciderunt; si qui verò potuerunt, fuga elapsi in castellum recepti sunt: Quo vndique obfesso aquam illis confestim abstulerunt. Fons etenim & puteus, quo castellum sustentabatur, extra erat, quem vtrinque viriliter circumseptum Turcorum exercitus indefinenter obseruabat. *Nihil est laborantibus, aqua penuriâ durius*: Nihil citius tuta expugnant loca, quàm intollerabilis fitis iniuria. Coacti sunt ergo Christiani, suorum sanguinem elicere & bibere iumentorum: Alii pannos in cisternas limosas deponebant, & si quid humoris inuenissent, in os suum exprimere non erubescabant: Dictum est, quod nimis turpe est, quod quidam in manibus suis micturiebant & sorbebant: Alii si fortè reperissent terram humidam vel frigidam, fodiebant; & in ipsa vel nudi supinabantur, vel suis apponebant pectoribus, ut saltem sic quoquomodo refrigerarentur. Quis in tantis anxiatus angustiis viuere potuit? Sustinuerunt tamen moribundi magnam hanc per octo dies incommoditatem, Sacerdotibus qui aderant sic interim fermocinantibus: *Sustinete fratres, ut enim vos tenet adest DEVS. Nolite itaque desperare in his etiam magnis tribulationibus, Sed efficitte gnauius, ut qui eius prouocastis iram, vel in arcto positi nunc, eius largis suam vobis euerberet misericordiam. Promereri poteritis in tali angustia positi eius beneficium, si ad ipsius toto corde confugietis auxilium. Ipse olim percussit in deserto Sina, petram; & fluxerunt aqua, & biberunt patres nostri in saturitate. Adhuc est eiusdem potentia; adhuc est eiusdem misericordia. Si vos modo non exaudierit, culpa nostra est; si vos modo non respexerit, nostra est negligentia. Reminiscamini quoniam cum grauiter offendimus, & irritauimus, qui in rerum fraternalium rapacitate & in Ecclesiarum destructione inexplicabiliter crassati sumus.* Hæc illis Sacerdotes quotidie referebant, sed illi nullo vino compunctionis potari poterant. Computruerant illi, tanquam iumenta in stercore suis, ideoque de peccatis suis, indurati corde cum Pharaone, DEO satisfacere nequaquam potuerunt: quocirca perierunt. Obthuraerunt igitur aures suas, aspidibus surdiores, contra vocem incantantium sapienter: & iccirco reuera operati sunt insipienter. Quin Dux eorum *Raginaldus* cum Turcis consiliatus est; & ut eis si posset fratres suos proderet pactus est. Exiuit itaque cum multis, fingens se ad bellum procedere, & transfuga fugit ad Turcos. Qui remanserant, in honestam coacti fecerunt deditioem; & ô miserum facinus! versi in desperationem, contra Dominum abominabilem commiserunt apostasiam. Illi verò qui fidei suæ testimonium perhibuerunt, vel capitalem subière sententiam, vel in signum positi, sagittati sunt; vel ab inuicem diuulsi, pro vili præcio venundati sunt; vel in captiuitatem abducti sunt, alii in *Antiochiam*, alii in *Corrosanum*, alii in *Aleph*, aut vbi de eis triumphantibus, & captiuantibus captiuos captiuatum ire magis complacuit: qui tamen pro fidei Christianæ inconuulso tenore; glorioso fine quieuerunt. Hanc persecutionem primam perpeffi sunt Christiani *tertio Kalend. Octobris*. Audientes iterum *Turci* quod *Petrus Heremita* & *Walterius* cognomento *Sine habere*, in alia ciuitate cui nomen *Ciuitot* prope *Nicenam* essent, persequi aggressi sunt illos, pro secundis successibus rabidiores; & more luporum debachantium vel feræ tygridis, sanguine effundendo procliuius incumbentes. Iam igitur, securi de triumpho, accurrentes obuiauerunt *Walterio*, quem & multos qui cum eo erant, obtruncauerunt. *Petrus* enim *Heremita* iam *Constantinopolim* redierat, quoniam illum auscultare gens litigiosa non adquiescebat. Et quoniam eos imparatos *Turci* repererunt, ideo facilius superauerunt. Decollauerunt etiam quendam Domini Sacerdotem, *Missarum* solennia suppleiter celebrantem. Si qui potuerunt euadere viui, fugerunt; vel in carceris vel syluis, vel in montanis delitescentes; alii *Ciuitot* castellum, quatinus se defenderent, tenuerunt; quod & *Turci* protinus obsederunt; lignisque quàm plurimis vndequaque allatis, incendium & castello & hominibus præparabant. *Christiani* autem, extrema iam in desperatione positi, animosiores: *Desperatio siquidem aliquando audacioris facis*: audenter in ligna iaculati sunt ignem. Sic ergo euaserunt incendium, sed non omnino euaserunt imminens mortis periculum. Appræhenderunt siquidem *Turci* totam castri munitionem; & *Christianos* appræhensos vel occiderunt, vel captiuauerunt, vel in quodlibet opprobrium sublannauerunt. Hæc iterum passio contigit eis in *mensè Octobri*. Ecce modico temporum interuallo, paruo terrarum interstitio Christianitas bis profigata est, bis multata, bis castigata: quod pro expiatione facinorum suorum illis contigisse non ambigimus; & pro reprimenda minus cautorum stoliditate; & pro

subse-

subsequentis exercitus necessaria castigatione. Qui enim adhuc citra *Constantinopolim* castra metati fuerant, hoc audito (multi etenim profugi redierant, quorum omnium arma Imperator emerat, quatinus inermes suis minus nocere possent) alii alios expectabant, quatinus Consilio communicato, auxiliariis freti ducibus, & copiis stipati militaribus, terram inimicorum ingrederentur, Deitate sibi, precum pura Confessione, prius complacata. Dum hæc agerentur Dux *Godefridus* & *Baldwinus* atque *Eustachius* fratres, & *Baldwinus de Monte* cum turmis suis per Vngariam commeantes, Constantinopolim appropinquabant. *Podiensis* namq; *Episcopus* & *Comes Raimundus* per Sclauariam gradiebantur. *Hugo Magnus* & *Flandrensis Comes*, & *Robertus Normannorum Dux*, cum suis commilitonibus Romam prætereuntes, in *Apuliam* deuenerunt. *Boamundus* autem tantas *Francorum* frequentias audiens aduentare: neque siquidem tantum hominem huiusce rei ignarum, tam diuulgatâ famâ pertransire poterat: singulorum probitatibus signisque perferutatis, pallium optimum præcepit afferri: quod per particulas concisum, crucem unicuique suorum distribuit, suamque sibi retinuit. Tantus igitur militum concursus ad eam subito factus est, quatinus *Comes Rogerius* in obsidione (erant siquidem vterque in quadam obsidione) penè solus remaneret; dolensq; se suam amisisse gentem, *Siciliam* cum paucis reuersus est. *Boamundus* autem, vt erat vir per omnia modestissimus, modestè viam suam & euectiones præparauit; & cum optimatibus suis & cum affluentibus armatorum copiis transfretauit, & tandem tranquillo remige in *Bulgaria* partibus applicuit. Nomina verò suorum qui ei in itinere hoc adhæserunt, eisque aliis cohæserant in bellis, hæc sunt: *Tancredus* Marchionis filius; *Richardus* de Principatu, *Ranulfus* frater eius; *Robertus* de Anxa; *Ermannus* de Canni; *Robertus* de Surda valle; *Robertus* filius Turstani; *Hunfredus* filius Radulfi; *Ricardus* filius Comitum Rannulfi; & *Comes de Rusinolo*, cum fratribus suis, & *Boëllus Carnotensis*; *Alberedus de Cagnano*, & *Gunfredus de Monte Scabioso*. Hi omnes vnanimiter Boamundo coniuncti sunt; eiq; se deuotissimè in via DEI obedituros, inseparabiliter iurauerunt. *Hugo* verò *Magnus* & *Wilhelmus Marchisi* filius ad portum *Bari* pelagus præproperè ingressi sunt, & nauigantes applicuerunt *Duracium*: Dux autem ciuitatis illius de Principibus Imperatoris vnus, arbitratus eos, vt reuera erant, viros magnos & gnaros, apprehendi iussit eos, vtpote qui nondum erant cuneis militaribus, & auxiliariis peditem manipulis satis præmuniti. Fecit ergo eos sub excubanti custodia Constantinopolim sopperter deduci: quatinus Imperator pro libitu suo super eos decerneret; sique vellet *hominium* & fidelitatem ab eis reciperet. Hoc autem Dux ille iccirco maximè fecisse visus est, vt & deuotionem quam erga Imperatorem suum habebat, res ipsa talibus iudiciis approbaret; eumque sibi vehementiùs conciliaret. Dux autem *Godefridus*, Ducum omnium primus Constantinopolin venit, duos dies ante *Natale Domini*, & prope illam castra metatus est. *Boamundus* enim suos expectando, qui cum subsequi satagebant, pederentim gradiebatur; proinde callidè eos paulatim eundo in dies operiebatur. *Imperator* autem in suburbio ciuitatis, duci paulo post mandauit hospitium. Armigeri verò Ducalis exercitus, sine qualibet cautela, ad subuehendas paleas, vel cætera sibi necessaria, extra ciuitatem cursitabant. Quippe nondum aliquid de Imperatore suspicabantur sinistrum, vtpote qui eis voluntarius præbuisset hospitium. *Imperator* verò absconsè suis mandauerat *Turcopolis* & *Pincinatis*, quatinus in dies exeuntes inuaderent, & perimerent, & curiosissimè super hoc excubarent. Duci, suorum defectus nunciatus est; & inopinatè *Turcopolorum* ei patuerunt insidiæ. Exiuit igitur *Baldwinus* ad suorum protectionem, & si posset ad insidiantium deletionem: inuenit autem eos insequentibus suis; & ex improviso incautos inuasit, & superauit; partem occidit: sexaginta quoque ex iis viuos compræhensos, fratri suo Duci imperterritus præsentauit. Audiens hoc *Imperator Alexius*, (*Alexius* enim vocabatur,) valde iratus, malum exercitui CHRISTI in corde suo indefinenter machinabatur. Dux de Imperatoris furibunda perturbatione certus, præcauens in futurum, Ciuitatem exiuit; & vbi prius sua fixerat tentoria collocauit. Nocte superueniente, iussu Imperatoris inuasa sunt castra Ducis, & exercitus eius multis laceffitibus iniuriis. Dux autem, sicut erat huiusce rei sagacissimus, & puginator acerrimus, excubiatores qui tentoriis excubarent prudenter disposuerat; & vnumquemque vigilare sibi mandauerat: Versutias enim Imperatoris non nesciebat. Repulsi sunt quanto-

cius inuafores; & ex illis septem peremptis, vsque ad portam ciuitatis audacter Dux fugauit fugientes. Ad tentoria itaque sua reuersus, fuit ibi penè quinque diebus. Imperator enim interim in eum malum moliri; Dux sollicitius sibi suisq; consiliari: Imperatori transitum per ciuitatem Regiam prohibere; Dux subsequerium Optimatum aduentum expectare. Imperator tandem vt nihil intemptatum relinqueret, (erat namque vir perspicax & industrius,) sub pacis obtentu pactus est cum Duce, quod si transfretaret *Brachium*, copiosum ei semper mitteret mercatum; & omnibus indigentibus, stipem impertiret necessariam: tantum de eo iuramento esset securus. Ideo sic fecit Imperator, vt Ducem à Regione illa cum suis amoueret copiis, ne posset còiti superuentorum Principum consiliis & auxiliis. Transiuit itaque Dux Imperatori facta, & ab eodem accepta identidem promissorum fidelitate. Boamundus interim in vallem de *Andrinopolin* venit, ibique suos concionando taliter alloquutus: *Optimates & Commilitones nostri, Oportet caute uos omnes dehinc abeamus. Castela nobis est pernecessaria, praesertim cum pro DEO à nostra peregrinamur patria: Peregrini pro DEO sumus; CHRISTI milites sumus: à Christianorum permatibus diripiendis, manus rapaces cohibeamus. Tempus erit cum terram hostilem intrabimus, cum de eorum spoliis opimis ditabimur & letabimur. Christiani quicumque nobis mercatum praestiterint, securi veniant & securi redeant: terra in qua sumus Christianorum est, ideo uobis eam depraedari non licet: Tantummodo in ea pro benedictione cibaria capiamus; nec ultra quam usus uiuendi postulat fratrum suppellectilem discerpamus. Vos autem, proceres nostri, familiares nostri, qui expeditiones estis, de peditibus vigilantius procurate; & ne deficiant in via, eos expectando maturius procedite; & tentoria uestra tempestiue figite. Et quoniam, DEO gratias, opulentiores estis, opes uestras pro elemosyna pauperibus effundite: Dominum ante oculos praesentem semper habete.* His dictis heros prudentissimus conticuit, & moueri castra de valle praecipit. Tandem peruentum est *Castoriam*, in qua Natale Domini solenniter peregerunt; ibique per aliquot morati dies, quaesitumque mercatum habere non potuerunt: Praetendebant enim homines ciuitatis illius eos nequaquam peregrinos, sed gladiatores & Tyrannos. Compulsi sunt ergo, inedia cogente, boues, equos & asinos rapere; & si quid quod mandi posset conuenientius inueniebatur. Egressi subinde de *Castoria* castrametati sunt in *Pelagoniam*. Castellum autem *Hereticorum* ibi erat munitissimum, abundè bonis omnibus refertum: quod vndiq; aggressum, habitatoribus eiusdem cum eo combustis, omnino pessum dederunt: haereticis nimirum inimicantes. Omnes siquidem illi viatores, *Iudeos, Haereticos, Sarracenos* aequaliter habent exosos, quos omnes appellant, *inimicos DEI*. Castello igitur illo radicitus diruto, extinctisque omnibus habitatoribus eius, tentoriis collectis perueniunt ad flumen *Bardanum*: quod Boamundus cum parte sui exercitus pertransiuit: pars etenim, *Comes*, videlicet de *Rosinolo*, cum fratribus suis, remansit. Homines autem Imperatoris qui vias obsidentes, palantes explorabant, videntes exercitum diuisum, impetu facto irruerunt in Comitem & in suos, sperantes se in eos indifficiliter praualituros, exercitu duntaxat à se disgregato. Quo *Tancredus* siue per legatum siue per tumultum cognito: nec dum enim multum ab aliis aberant: rapidum calcaribus vrgens cornipedem fulmineus aduolat; & fluuio qui intererat euadato, sed potius enatato, festinum Comiti contulit praesidium. Duo siquidem milia militum *Tancredum* subsequuti fuere, qui similiter amne transito eis auxilium praebuerunt: qui confestim, contra spem *Turcopolorum*, ipsis praualuerunt, & eos de praelio fugauerunt, & de fugatis gloriose triumphauerunt. Nonnullis autem peremptis, plures apprehensos, victos praesentauerunt Boamundo. qui eos percunctatos quare tam crudeliter suae resisterent expeditioni, praesertim cum suo non inimicaretur Imperatori, ipsis respondentibus audiuit: *Nos in roga Imperatoris locati, nihil aliud quam quod ipse imperat possumus.* Boamundus autem Imperatori indignatus, seipsum tamen reprimens, eos quidem impunitos dimisit; sed ne suis de caetero nocerent, interminando eos compescuit. Dixisse tamen suis familiaribus putatur: *Nos transituri per Imperatorem, tumorem animi compescamus; & ne eum iniuste exacerbemus, prout possumus euitemus. Extrema imperitia genus est, hominem ibi totum efflare spiritum, ubi commotus animus nullum habebit effectum: Porro prudentia modus est potestatum hominem se ipsum dissimulare, ubi potentia sua nequit satisfacere. Prudentia est, in tempus differre, quod continuo non possis implere. Rursus socordia & ignauia redarguendus est, qui cum ultra non possit, insonat minis; cum vero possit, illata obliuiscitur improbitatis. Si possumus, Imperatorem bene-*

beneficia superemus; sin autem, mala nobis illata aequanimiter dissimulemus. Hæc ait, & iram animi tacitus continuit. Hoc bellum factum est *quarta feria in capite ieiuniorum*. Nul-
 10 li dubiū quin illa die inuiti pugnaverint Peregrini, nisi quod se defendendi necessi-
 tas eis incubuit. Interea Imperatoris legati obuiauerunt Boamundo, (*Boamundus* enim iam suos ad eum direxerat,) qui eum per terram illam sc̄cure deduceret, & eis vbiq; mercatum impenderet. Misit autem ad hoc quendam suum *Corpalatium*, valde sibi familiarem, hominem admodum solertem: Iste semper præibat, & ex Imperatore regionarios allocutus, forum rerum venalium semper eis præparabat. Ad quoddam ventum est *castellum*, quod quia frumento, caseo, vino & oleo redun-
 20 dabat, aggredi contendebant: Castellani siquidem, neque eis mercatum præpara-
 bant; & in tantum eos verebantur, quod neminem eorum recipiebant. *Boamundus* autem viriliter illud prohibuit, ne fortè Imperator in eo, aliquam inueniret per-
 peram: licet ei *Tancredus* & alii multum in faciem restiterint; præualuit tamen sententia prohibentis. Manè factò obuiam illi exierunt Castellani, Cruces præ manibus gestantes, & indulgentiam deprecantes; & ei quæcunque placuissent of-
 ferebant: Ille autem libenter eis indulxit & pertransiuit. Venit autem ad ciuitatem quæ *Serra* dicitur; & ibi sufficiens habuerunt mercatum. *Boamundus* tunc pruden-
 30 ter egit, quoniam cum duobus *Corpalatiis*, sine aliqua amaritudine concordatus est; & amicissimi in die illa facti sunt: pro illorum denique amicitia, cuncta
 reddi animalia iussit, quæ sui rapuerant, quæcunque fuerunt inuenta. *Corpalati* autem, hominibus omnia quorum fuerant, reddiderunt: Luctus itaque plangen-
 tium, versus est in gaudium. Denique prout tempus poscebat, de loco in locum castra metati sunt; & vsque *Rusam* ciuitatem venerunt: Ibi quæcunque necessaria erant sufficienter comparatis (*Græcorum* quippe gens *Boamundum* videre desi-
 derabat inhianter,) suos tetenderunt papiliones, *feria quarta ante Cænam Domini*. *Boamundus* ibi sua gente dimissa, cum paucis ad Imperatorem profectus est, suis-
 que dixit hominibus: *Modeste vos agite: ego vos præibo, vobis transitum præparaturus; vos autem moderanter appropinquate ciuitatem, & omnia sapienter agite*. *Tancredus* au-
 40 tem caput & Princeps militiæ *Boamundanæ*, videns Christianos in expeditione
 pauperatos & mendicos, eis in immensum condoluit; & illos, qua cibaria inuenirent, per aliam viam conducere cogitauit. Intrauerunt igitur in *vallem* vberæ gle-
 bæ gaudentem, & nutrimentis corporalibus refertam: vbi *Pascha* Domini celebra-
 uerunt. *Imperator* audiens, quem nimium verebatur, aduenisse *Boamundum*, (fre-
 quenter enim de prudentia & audacia eius audierat; ipseque semel & iterum cum
 patre suo *Guifcharo* pugauerat & superauerat) honorificè suscepit eum, & ex-
 tra ciuitatem, prout vtrumque decebat copiosè procurauit. Dum autem Imperator de colloquio *Boamundi* præcepisset, *Dux Godefridus, Constantinopolim*, suis vltra
 50 *Brachium* relictis, redierat: quoniam Imperator, vt ei pepigerat, mercatum nul-
 lum transmittabat. *Episcopus* verò *Podiensis* & *Sancti Aegidii* Comes, sua iterum post
 se intermissa multitudine, aderant. Imperator à suis accepto consilio, (gens quippe *Græcorum* multum caller in consiliis) Heroas singulos per internuntios
 allocutus est: quatinus ei omnes, & *hominium* & fidelitatem facerent; & sic securi transfretarent. Optimates enim Regiæ ciuitatis sibi præcauentes, ne fortè *Franci*
 congregati in eos insurgerent, bonisque suis eos priuarent, illud Imperatori consuluerant, vt saltem à *Francis* taliter securi viuerent. *Franci* siquidem omnino per-
 iurium vitant. Hoc Imperator ingeniosè querere; *Franci* viriliter negare: *Franci* prætere-
 dere se iuramentum nulli nisi DEO debere, cuius milites erant in via: ad hæc Imperator transitum abdicare: de cætero, & mercatum & conductum polli-
 50 ceri; seque ipsum post eos iturum, & iis cum omnibus suis copiis subuenturum
 affirmare. Angustiabantur *Franci*, iuramentum facere renuentes, præsertim cum
Græci aliter eis meatum nequaquam consentirent. Quid facerent? contra
 Christianos pugnare nolebant; transitum pacifici habere non poterant: imper-
 fectò ad quod icrant negotio, ad propria regredi abominabantur. Tandem multi
 compulsi necessitatibus in hanc deuenère sententiam, pollicitationibus Imperatoris aliquantulum allecti: quatinus eo tenore satisfacerent Imperatori, si ipse de
 quibuscunque eis promittebat, eis iurari præciperet: quod ita totum factum est.
 Iurauerunt igitur *Alexio* Imperatori *vitam & honorem, quod neutrum ei auferrens, quoad ipse quod iurabat bona fide teneret*. Comes autem *Sancti Aegidii* plus aliis renite-
 batur; imò, quomodo de Imperatore suos vlcisceretur, irrequietus cogitabat.

Præualuit tamen communis Heroum sententia; & ab hac intentione animosum Comitem reuocauerunt. Iurauit itaque, sed ad *hominium* nequaquam deductus est: dixit enim se malle mori, quàm hominum faceret Imperatori. Dicunt Græcis sacramentum Comitis satis fuisse, quandoquidem illud quòd ampliùs exigebant extorquere non potuerunt. præceptum est igitur ilico de nauigio. *Tancredus* interim cum exercitu sibi commisso aduenerat. Audiens itaque quod Imperator à maioribus natu sacramentum exegerat, cum *Ricardo de Principatu* inter plebeios delituit; puppibusq; acceleratis, properus pertransiuit. *Boamundus* tamè suis transfretaturis, succinctè dixit: *Maturate gradum, nec aliquid incautè faciatis: demorabor adhuc de mercato locuturus, ne aliquid inconsultè fecisse videamur: vos prudenter ambulate: nec nimis remissè, nec insipienter militate. Plerumque contingit, ut quorundam insipientia, sapientium causas impediatur. Videte ergo quomodo cautè ambuletis omnes & singuli; & alius alium attentius commoneat.* *FRANCIS* ait, & de transitu festinanter mandauit. Ecce iterum Legationes Episcopi *Podiensis* pariterque Comitis aderant *Tobiani*. Remansit itaque Comes cum sua gente, donec ei & Boamundo satisfactum est de mercato. Dux *Godfridus* cum aliis Nichomediam venit, ibique cum Tancredo tribus diebus fuit. Cognitoque quod nulla, qua tot & tantæ gentes possent procedere, pateret via: misit Dux qui rupium & montium complanarent præcipitia, hominum tria milia, qui acceptis securibus ascis & vidulis, aliisque multimodis ferramentis, ad carecta & fructeeta stirpanda, & ad prærupta montium coæquanda, viam exercitui præparauerunt: positisque in altum signis, quæ subsequentes agnoscere possent, ne fortè deuiarent; venerunt Nicheam, *pridie Nonas Maii*: *Nichea* autem totius Romaniz caput est. Castris itaque metatis, locatisque tentoriis, obsessa est *Nichea*, quæ est ciuitas munitissima: utpote quam ostentabant inexpugnabilem in cælum porrecta menia; lacusque adiacens ciuitatem à latere cingens. Passi sunt igitur ibi Christiani calamitosam panis inopiam: ita ut si quando panis vnus inueniebatur, viginti vel triginta denarios emeretur: Nondum enim mercatum ad eos ab Imperatore fuerat directum. Sed DEO de suis procurante, venit confestim *Boamundus* copiosum terra mariq; deducens mercatum: facta est itaq; inopina & repentina victualium vbertas, in tota CHRISTI militia. In die autem *Ascensionis Dominica*, aggressi sunt ciuitatem expugnare; & contra muralem altitudinem machinas ligneas erigere. Per duos igitur dies infestantes acriter ciuitatem, conati sunt etiam murum effodere. Gentiles qui intus erant, è contra viriliter instare; muros penatesque suos magna vi defensare; lapides & spicula dirigere, clipeis se protegere, & superuenienti telorum nimbo se audacter opponere. E regione Galli nihil intentatum relinquere; consertorum testudine scutorum se occultare, & sic iaculorum ingruentiam deuitare; & sic persæpe fatiscentes obsessos laceffere. Ciues interim missis nuntiis, neque siquidem qua lacus extendebatur, ciuitas obseruari poterat. à Contribulibus & Confinibus suis adiutorium conuocauerunt, dicentes: *Accelerate, per meridianam portam, nihil formidantes intraturi. Porta, inquit, enim meridiana, adhuc ab omni vacat obsidione.* Ipsa autem die, porta eadem Comiti *Tolosano* & *Podienti* Episcopo, Sabbatho scilicet post *Ascensionem Domini*, commissa tuit: nam eadem die vterque aduenerant. Comes itaque *Saracenis* securè ac currentibus, ex improviso armatus obuiauit: & eius exercitus totus in armis speciosus; & omnes signo sanctæ Crucis confisi, barbaram viriliter repulerunt stoliditatem. Quæ gens non paucis suorum amissis, in fugam turpiter versa est, & à *Francis* indifficiliter superata. Comes itaque cum magno trophæo, eâ die tentoria sua ingressus est. Ciues obsessi alios rursus direxere nuntios, qui de auxilio loquerentur; & spem pugnæ & certitudinem victoriæ, iurando testarentur. Veniebant igitur cateruarum congaudentes, & victoriam in manibus autumantes, & de spoliis inimicorum diripiendis iam lætantes. Efferebant itaque suos vnusquisque funiculos, quibus victos ad sua captiuatum ducerent Christianos. Confidebant namque, & in magnis nationum congregatarum copiis, & in suæ viribus animositatis: paruipendebant etiam gentem Christianam, utpote & itineris longinquitate molestatam; & fame & siti, multisque aliis incommoditatibus profligatam. Ex montium igitur cacuminibus incautè conglobati descendebant, & ad ciuitatem vsque discurrere satagebant. Quibus iterum obuiantes *Franci*: *Franci* siquidem nihil negligentes, vias omnes obseruabant: eos rursus inuasert, rursus superauerunt, rursus fugauerunt; multos autem internecioni deditis

deditis victoriosi redierunt: attulerunt etiam plurima caesorum capita, quae
fundibulari proiecerunt in ciuitatem, ad obsidentium exultationem, ad obses-
 sionum perturbationem. Non tamen gentiles minus animosiores Christianis
 resistebant: Sed modo de propugnaculis iacula dirigere, muros defendere;
 modo progredientes, ipsa castra perturbare. Contra Comes *Raimundus* & *Po-*
ciensis Episcopus, homines ordinauerunt, qui turrem quae tentoriis suis por-
 recta praeminebat, incessanter suffoderent; & infractis viribus operi iniun-
 cto insisterent. Aggressi itaque ciuitatem, colonos rebellantes, balistis & ai-
 cubus & fundis deterrentes, (grandinem etenim superuenientia tela puta-
 res:) homines praeparatos ad muros usque dirrexerunt; & ne quideis mali pos-
 sent oppidani moliri; sagaciter eos tuebantur; suffoderunt itaque turrem radi-
 citus, immissisque lignis, & igni in muro terebrato succenso, indemnes redi-
 erunt ad suos. Ignis extemplo lignis praualuit: Quibus combustis, turtis de-
 pendens extrahuit; & per rimas dehiscens, ruinae machina tota succubuit. Sed
 quoniam nox erat, non potuerunt nec voluerunt Christiani contra urbem
 praeliari, quod mane futuro se facturos disponebant. Dilatio autem ipsa mul-
 tum obsessis profuit, multum vero Christianis obfuit. Nocte siquidem gen-
 tiles murum irrequieti reaedificauerunt; noctemque illam insomnem duxerunt,
 in nullo pigritantes, sed de ciuitatis suae tuitione se inuicem cohortantes. Fa-
 cto diluculo *Franci* de inopina muri reaedificatione vehementer admirati sunt,
 & eorum irrequietudinem laudauerunt; & tamen quia diutius ibi morari com-
 pulsi sunt, doluerunt. De repente siquidem maceriam eò usque in altauerant,
 ut Christiani eos ex illa parte nequiquam nocere possent. Cassatus itaque Chri-
 stianorum labor hoc modo fuit, quibus illa moeniorum suffossio nihil profuit.
 Ecce aduenerat Comes *Robertus de Normannia*. Isti omnes urbem obsede-
 runt, tentoria sua propè locantes. Ex vna parte obsederant eam *Boamundus* &
Tancredus: iuxta quos *Dux Godefridus*, cum fratre suo *Balduino* atque *Eustachio*:
 Deinceps autem *Comes Flandrensis*, vir quidem strenuus & miles audacissimus:
 iuxta hunc etiam *Comes Robertus Normannus* atque *Stephanus Carnotensis*, & *Co-*
mes de Sancto Paulo, & *Chomanus filius Comitis Gaufridi*, & *Radulphus de Guac*, &
Rogerus de Barnauilla & alii quam plures. A porta vero meridiana *Tolosanus* &
Podiensis, ut dictum est, excubabant. Ita circumcirca eam vallauerant, quat-
 nus nemo vel ingredi vel egredi possit, nisi qua lacu ciuitas cingebatur. Per
 lacum enim Christianis videntibus, securi nauigabant, sibi que necessaria nau-
 uigio deuectabant. Porro CHRISTI militia taliter urbem obsederat. *O ca-*
stra speciosa! o Tentoria Imperiosa! quis unquam similia vidit Tabernacula? Cesset illa
adulabilis fabula de Troia; vilescant illa Pelasgorum tentoria; obscurentur ulterius proce-
rum illorum actus & nomina. Illic Vlysses suam exercuit astutiam; Ajax suam ostenta-
uit audaciam; Achilles suam manifestauit duriciam. Hic Columbinam Christiani pra-
tendebant simplicitatem; & in armis mundam & gloriosam exercebant militiam: mundi
moribus, vegeti corporibus, animosi pectoribus dimicabant: Quippe animabus suis praecaue-
bant; carnisque voluntatibus & voluptatibus, omnia illicita, abdicabant; fulgebant in ar-
mis, maximeque in morum ornatu erant decensissimi. Fateor & verum fateor, quo-
niam si Balaam huic tam formosae speculationi adesse meruisset, tentoria ista,
 tentoriis Israeliticis praeposisset. In castris siquidem Christianis, nec *Fines*
 Medianitidem, quam pugione confodere deberet, inueniret; nec serpens ma-
 lignus quem pro malignitate sua torreret, haberet. Ut breuiter dicam, mili-
 tia illa, formosae Ecclesiae instar erat; & forma, ut de tali non temerarius Sa-
 lomoni decantasse autumauerimus: *Ecce tu pulchra es amica mea, sicut Taberna-*
cula Cedar, sicut pelles Salomonis. In ista siquidem expeditione Duces ipsi mili-
 tabant, ipsi duces excubabant; ut nescires quid Dux à milite, quid miles dif-
 ferret à Duce. Praeterea ibi erat tanta omnium rerum communitas, ut vix aliquis
 aliquid sibi diceret proprium; sed, sicut in primitiua Ecclesia, ferme illis
 erant omnia communia: Lupanar & prostibulum omnino à castris suis pro-
 cul eliminauerant, & potissimum de morum honestate disceptabant: Ibi ta-
 men cum hominibus mulieres habitabant, sed vel in coniugio vel in legali
 ministerio. Si quis enim alicuius conuincebatur inhonestatis, vel in faciem, ut

Num. 24, 5.

Num. 25, 6.

Cantic. 1, 4.

cæteris metus incuteretur, castigandus increpabatur; vel grauius de eo vindicabatur: quotidie siquidem de continentia sermocinabantur Episcopi, & omnes sortum, & abusum de medio castrorum abhominabantur. Opponebant se certatim castrenses illi pro fratribus, inimicorum gladiis; & mirum in modum lætabantur, si mori mererentur pro uiscendis proximorum iniuriis: *O super omnes regiones extollenda Gallia! quam pulchra tabernacula tua ecce in Romania! ab Occidentali Europa armata iser arripuisti; & in Asia tentoria tua & Conopæorum tuorum paxillos collocaſti. Conseruet, ac perennes DEVS hanc bonæ voluntatis tuæ unanimi aem: quatinus tua procedere possis ad quam suspiras Ierusalem.* Turci interim & pro ciuitate defendenda deludabant, & à mœniorum restauratione nullatenus quiescebant. Terrâ vndique obsessi, lacui 10 virtualia subuecturi securi se committebant. Ibant & redibant Christianis videntibus, nec eis nocere poterat Francorum quantuslibet exercitus. Sed quis eorum sollicitam euasit solertiam? *Franci*, viri per omnia prudentissimi, consilium acceperunt, quatinus oppidanis auferrent etiam lacum. Direxerunt itaque Legationem suam *Constantinopolim*, quæ vocabulo antiquiori *Bizantium* dicta fuit: vnde & adhuc monetæ ciuitatis illius, denarios *Bizanteos* vocamus: quatinus Imperator imperio potestatiuo, nauigium copiosum *Ciuitat* dirigeret, vbi portus erat oportunus: & quoniam *vocuit differre paratis*, nullas in remittendo inueneret moras. *Insuper*, inquit, *boves & plaustra nobis trans mitte, ad rates per montana & sylvas ad lacum vsque subuectendas. Si enim taliter egeris, ciuitatem Nicheam, quam obsedimus; quam 20* *Turci tibi violenter abstulerunt, indubitanter recuperabis: nullum enim habent effugium, si suum eis in interdicens nauigium.* Ex Imperatoris præcepto & boves festinanter adducti sunt, & naues veliuolæ; portum *Ciuitot* appulerunt: *Turcopoli* etiam Imperatoris affuerunt. Scaphæ carrucis superpositæ, bobus huic operi ministrantibus, vsque ad crepidinem lacus magno labore deductæ sunt. Ea verò die noluerunt eas impingere in lacum: quòd commodius duxerunt noctem expectare. Hoc autem idco fecisse videntur, quatinus ex improviso ciuitati per lacum approximarent; nauigiumq; castellanorum, dum nescirent, diriperent. Sole ruente, nocteque terris incumbente naues in lacum impegerunt, easque *Turcopolis* mandauerunt. Crepusculo diei albescente, lacum sulcantes, ordinatè tendebant puppes ad ciui- 30 tatè. Ciues lacum nauibus opertum eminus aspiciètes, admirabantur; & si fortè sibi veniret adiutorium suspicabantur. At postquam fides eis facta est naues illas contra se præparatas; neque nauigio suo licet heri & nudiustertius, illis patebat de cætero com meatus, diriguere neru, & exangues facti desperauerunt: repentino siquidem casu perturbatis, præter spem omnia contigerant. Rebellando etiam nequaquam vltèrius resistere poterant, super quos confluerant gentes innumera: vrbi, terrâ lacuque obsessæ, nulla spes erat salutis; nullus locus effugii, præter, quod omnibus adiacet victis; dedecus deditiois. Exterrebant eos arma incognita, & ipse fulgor armorum, obsessos exanimabat: nouerant Francorum gentem ferocem & bellicosam; nec eos ab incepto desistere, donec eis omnia 40 pro voto contigerint: Sciebant illos penitus immisericordes, quos ipsi exacerbauerant, gentis suæ peremptores. De imminente ergo tractantes periculo ad *Imperatorem* dirigunt, utq; sibi sub lege deditiois respond. at satisfaciunt. *Securos*, inquit, *nos faciat, Imperatoria fides tua non violanda, de familiaribus & substantiis nostris; urbemq; deditam suscipe pacto tuæ protectionis; impune iubeas recedamus, urbemque tuam tibi reddemus. Tuere nos ab istis carnificibus qui adhuc te grauius infestant, tuisque nos fac presentari conspectibus: Obtemperabimus tuis mandatis, si nostris aquè respondeas voluntatibus: liceat nos tibi seruire, liceat nos viuos in tuum imperium vel in tuum caput insurgentes dimicare. Ne nobis imputes, quoniam dum licuit contra te pugnauimus, quòd tum lege belli vivebamus: fac nos tibi obnoxios vitâ concessâ; ex inimicis præpara nos tibi deuotos seruos: Si, quod 50 absit, post hac nos tibi senties ingratos, ingratitude nostra, plexis corporibus, & tandem capitibus amputatis, digna repende. Tantò siquidem erimus tibi fideiiores, quanto parturies nos beneficium tuis obnoxiores. Larga liberalitas Imperatoris parcat victis, debellet superbos.* His Imperator auditis, Christianorum profectui postea rei probauit euentus, occultè inuidens, obsessorumque legationi satisfaciens, satellitibus suis imperauit, quatenus & se, & sua dedentes, *Constantinopolim* impunitos deducerent, deque ciuitate seruanda curiosi procurarent. Iuxta præceptum Imperatoris omnia facta sunt, & ciuitas reddita est; gensque gentilium ad urbem Imperatoriam indemnis deducta est: Quam ut dictum est non modò captiuitatis, sed honorificentia liber-

libertatis suscepit Imperator, magnisq; dapnilitatibus eductam honorauit. Hoc autem iccirco fecisse dicitur, quatinus & liberatos sibi affectaret, aliosque ad deditionem inuiraret, eosque contra Christianos tempore opportuno animaret; ac per eos, in quibus clam inuidebat, occasione se præbente, rebellaret. Pauperibus tamen Christianis, multa largitus est donaria, ut taliter quod apud se occultabat, clandestino dissimularet figmento; seque suaque commenta, in futurum per competentes referuaret machinationes. Ciuitate reddita, Christianorum gens ab obsidione secessit. Mortui sunt ibi multi Christiani, alii fame, alii gladio, alii quolibet alio exterminio. Hos autem omnes existimant foelici laureatos martyrio, quoniam

10 pro fratrum compassione sua corpora tradiderunt. Gentilium etiam, pro variis bellorum euentibus, pro ingruentibus incurstantium infortuniis, multa trucidata videres corpora, multa passim reperires inhumata cadauera. Per septem hebdomadarum circulum, tresque dies, ibi Christiani demorati sunt; & capta seu magis reddita Ciuitate, pedem alias dirregerunt. De non publicandis etenim Ciuitatis illius penatibus Imperator mandauerat: Noluissent ibi etiam tot dies expendisse, quoniam rebus suis multisque diebus in cassum expensis, ut videbatur, Imperatori totum immolauerant, quod vel sanguinem suum effuderant, vel quod quas attulerant facultates in immensum attenuauerant; nec etiam, que multimodis mortibus adquisierant, spoliis opimis gratulabantur. Pœnitebat igitur eos longæ obsidionis, quando

20 quidem non dominati sunt vbi, more subiugatæ Ciuitatis: nam si saltem publicarentur facultates inimicorum, & paupertas egenorum temperaretur, & absumptæ aliquantulum resarcirentur impensæ. Non igitur æquanimitè *Alexii* mandatum pertulerunt: Et tamen quod tunc nihil proficerent, in tempus situerunt. Hic primum patuit odiorum seminarium: hic compertum est inimicitiarum fomentum: hinc discordiarum ceperunt incentiua pullulare: hinc simulatum simulachra visa sunt succrescere: Nam quoniam *Alexius* non rectè contra eos egerat, ipsi contra eum de ultione cogitabant. Hic igitur primus liber claudatur, vbi prima Ciuitate deuicta, quamuis ea pro voto potiti non fuerint, Christianus aliàs militatum ire disponit Exercitus. Vadant interim Christiani, nosque ad incœ-

30 ptum opus accingamur, cum luce surgentis auroræ.

EXPLICIT LIBER PRIMVS.

INCIPIT LIBER SECVNDVS.

40 VA in die soluta est obsidio, ad quendam peruentum est *ponstem*; vbi sua Exercitus Christianus collocauit tentoria. Fecerunt autem ibi duos dies: Tertia verò diè antequam matutinatus Lucifer exalberceret, iter præproperi arripuerunt: Et quoniam nox erat tenebrosata, incertam incerti arripuerunt viam. Diuisi ergo ab inuicem duorum continuauerunt iter dierum, *Boamundus* & *Robertus* Normannus *Blesiensis*que Comes, *Stephanus* & *Tancredus*. nec non *Comes de Sancto Paulo*; & *Walterius de Sancto Valerio*, *Bernardus*que filius eius, & *Girardus de Gormaino*; & *Wilhelmus* filius Vicecomitis *Ranulphi*, & *Wilhelmus de Ferreres*, & *Herveus* filius *Dodemani*, & *Thomas* filius *Comitis Gaufridi*, & *Radulfus de Guær*, & *Alanus* filius eius, & *Rioldus de Loheel*, & *Alanus Dapifer* sacre Ecclesiæ *Dolensis* Archiepiscopi; & alii plures erant in vno agmine. In altero *Talosanus* & *Podicensis* Episcopus, Duxque *Godefridus*, & *Baldwinus*, & *Hugo magnus*, & *Flandrensis*, cum copiosis commeantium examinibus: Die altera post secundam, Turci tanquam arena maris, innumeri contra *Boamundum* conflauerunt. Videntes autem Christianos, magna quidem confisi multitudine, intrepidi vnanimiter ipsos impetebant: Animabat enim eos ira, furorque; Indignabantur etiam, quod eorum possessiones depopularentur alienigenæ: Denique nimis ægrè ferebant, quod *Nicheam* præsumpissent expugnare. *Boamundus* autem videns innumerabilem inimicorum multitudinem, suis & ore rapido & effero gladio minitantem & insultantem, stetit imperterritus, suisque satis consultè dixit comitibus: *Fortissimi CHRISTI milites, ecce dimicandi tempus est; Metum omnem qui etiam viros effeminat abiicite; & de vobis ipsis defensandis, viriliter procurate; Ictus impugnantium indefessi sustinere; & ex IESU CHRISTI confisi adiutorio, manus bellicosas exerite; viresque auitas ecce, dum tempus est, ostentate. Ne quasi desurpetur propter nostram ne-*

gligētiā Laus Francorū, non ulescat propter nostrā segnitie, Sanctum nomē Christianorū. Res in
 arcto est, bellum ex aduerso est, Hostis multus in proximo est: Nihil tamē prater spem seu uoluntate
 uestrā contigit uobis: Omnia uobis ex uoto prouenerūt. Ad hoc patriā egressi estis; ad hoc uenistis:
 Bellum semper desiderastis. Ecce quod diu optastis & orastis: Ecce undiq; nos uallauerūt. Sed, o ge-
 nus infractū, o gens inuictissima: ne terreamini: quoniam reuera nobiscum est DEVS. Si quis meti-
 culosus est, seu audacem animum, in angusto positus, sibi mutuet seu saltē, pra pudore, metum dissi-
 mulet. Nunc armis & animis opus est: non est tempus soccordia, nec imperitia. Quid moror uerbis?
 Iam nunc sibi quisq; loquatur. Iubet deniq; celeriter aptari tētoria: mandatq; locis qui
 ab eo longiusculē recesserant, quatinus ad eos iuandos præponerent. Instat enim
 nobis, ait nisi acceleraueritis, inenitabile mortis periculū. Non est ambigua de Conflictatione fama,¹⁰
 quam oculis intuemur, quam icti corporibus per sentimus. Age: iam Christiani accurrite & nos &
 uestram Remp. defendite. Commune periculum est in quo sumus. Commune discrimen est in quo la-
 boramus. Deinde dixit, Qui pedites estis, impigrē & prudenter tentoria figite: qui milites estis,
 obuiam eis mecū procedite, & laborē certaminis indefessē sustinete. Pro CHRISTO praliatores ad-
 uenimus: in isto CHRISTI pralio ne deficiamus. Vnusquisq; sibi dicat quod in tali negotio faciendū
 non ignorat. Interim Turci declamantes aduenerant; & seu sagittando seu iaculando,
 seu cominus feriendo, Christianos acerrimē infestabāt: nulla fatigatis dabatur re-
 quies; sed omnia Christianorū corpora, vel cruore, vel sudore liquentia cōspiceres.
 Franci enim ē contra, pondus belli indefinēter sufferre; incurfus in hostes aliquan-
 do prudenter differre; gladiis interdum resistere; socios uocatos expectare, nec in²⁰
 aliquo titubare. Hāc conflictuum uolentiam, ab hora diei tertia, vsq; in horam no-
 nam pertulerunt Christiani. Illa die fuerunt mulieres bellantibus perneceffariā:
 quæ & aquam sitientibus perniciter porrigebant, & pugnantes exhortando cōfor-
 tabant. Martis campus incanduerat, nam utrinq; totis uiribus certabatur: Angebā-
 tur Christiani, nam plerumque in ipsis castris impugnabantur. Alius Excercitus,
 Boamundi Legatis discredebat, de belli certitudine ambigens: Nullam siquidem
 gentem sperabat esse, quæ contra Excercitus sui partem decimam, de bello aude-
 ret anhelare. Postquam tamen rumor iste per totum percrebuit Excercitum, & le-
 gatis legati superadditi sunt, Dux ut erat miles acerrimus, Comes quoq; Stephanus
 uir prudens & modestus, nec nō Hugo magnus cum suis aduolant commilitonibus:³⁰
 Balduinus quoq; atq; Eustachius frater eius, intrepidi aduolāt cum suis commilito-
 nibus: Podiensis Episcopus illos ponē sequebatur, comesq; Tolosanus Raimundus.
 Mirabantur iam fatiscientium Christianorū corda, unde tanta gens, tamq; repeati-
 na præter spem in eos emerisset. Cooperuerāt enim montes & ualles, & si qua pla-
 na erant densis turmarum Cuncis omnia frequentabantur. Erant enim Sarraceni,
 Agulani, Persæ, quorum numerum computauerunt trecenta sexaginta millia, præ-
 ter Arabes, quorum concursus fuit indeterminatus. Interea necessarium desidera-
 batur & expectabatur adiutorium. Dicebant ergo. o si uenerit! Loquebantur autem
 mutuò: secretum habeamus quod inhianter opinamur: DEO hodie iuuante, de istis nos nunc atro-
 citer infestibus, triumphabimus. Hodie de ipsorum opulentiis ditabimur & latabimur: Sileamus⁴⁰
 interim & duremus. Taliter se cohortabatur; & gladiis exercitis & in mortem vibratis,
 res dumtaxat gerebatur. Et nisi DEVS in castris suorum tunc affuisset, subsidiumq;
 iam defessis præparasset, ipsa dies totius expeditionis finem peperisset. Adfunt re-
 pentini quos aduocauerant socii. Podiensis cum suo magno Excercitu, à tergo præ-
 occupauit inimicos: Parte altera, Comes Sancti Egidij & Balduinus, atq; Eustachius testi-
 nanter equitabant: à dextera Dux Godefridus irruit, & Hugo Magnus, & Flandrensis
 Robertus, per omnia miles expeditissimus. Robertus namque Normannus iam cum
 Blesienti Stephano, nec non Tancredo atq; Balduino pugnat. Gentiles obstupefacti,
 quoniam hostiliter & à facie, & à tergo inopinē præmebantur, fugæ se crediderūt;
 & terga cedentibus consenserunt. Cecidit autem eos vsq; ad inernecionem Chri-⁵⁰
 stianorum gladius; & multi, multimodis oppetierunt mortibus. Nam, & si qui po-
 tuerunt, latibulis delituerunt, cæsa sunt ibi Barbarorum multa millia, quoniam in
 eos uhemēter crassati sunt, quos tota die immifericorditer insectati fuerant. Wil-
 helmus Marchisus, Tancredi frater ea die oppetiit, & Gaufridus de Monte Scabioso, Viri
 multum militares, bonæ indolis & Illustres. Præter hos multi ceciderunt milites ex
 Christianis & pedites. Non enim Turcos imbelles audemus dicere, qui astu nimio
 præpollentes audaci uigent animo, & irreuerberato conflagunt gladio. Mortes e-
 tiam eminus inimicis creberrimē infligunt: quia utuntur arcubus, & multis instru-
 mentis bellicis nituntur. Sed tamen multum tunc dedidicerant usum præliandi,
 quoniam

quoniam habuerant diuturnum tempus feriandi. Iactitant tamen se de Francorū stirpe duxisse Genealogiam, eorumq; proattavos à Christianitate descisse. Dicunt etiam nullos naturaliter debere militare nisi se & Francos. Si tamen ad Christianitatem redirent, tunc demum de Francorum profapia exortos sese gloriarentur rectè. Hoc ad præfens sufficiat: quoniam indubita **er** viri sunt callidi, ingeniosi & bellicosi; sed, proh dolor, à DEO alienati. Obscure igitur ingenuitas illa, quā sicuti dicunt oriundi emanauerūt: quia veræ oliuæ, quæ CHRISTVS est, ne utiquam inferti sunt. Factum est hoc prælium *Kalendis Iulii*. Christiani CHRISTO suo gratias egerunt, qui eos de inimicantium eripuit manibus, eosque suis repleuit consolationibus. Duxerunt ergo diem illam solemnem, DEO que dignam immolauerunt laudem. His ita pessumdatis, & procul effugatis, ad eorum tentoria diripienda conuersi sunt Christiani, quoniam ipsis fugientibus non vti que ibi diu licuit immorari. Inuentum est ibi & auri & argenti plurimum: Subiugalia, mulas & equos, boues & camelos, verueces & asinos & copiosam suppellectilem in eorum papilionibus reperierunt; & diuersis onusti gazis, cum triumpho & inenarrabili gaudio, redierunt ad suos. Facta est igitur lætitia magna in Christianorum tentoriis; & celebrem habuerunt diem illam, gratias agentes prosperatori viæ, & vitæ suæ, Domino nostro IESU CHRISTO. Solennis igitur habita est victoria, quā liberati sunt non manu sua, sed virtute Diuina, ex omni angustia; & omni

20 affluentia bonorum referti. Nec fama fuit contenta circumsitæ vrbes excire, sed longinquas & exteras nationes cœpit deterrere; & titulum Christianitatis, remotorum populorum auribus infundere, diulgabantur Christianorum præclara facinora; sibiq; superuenturâ eorum militiâ, omnes & singuli formidabant. Vnde factū est vt *Solimanus* Senioris Solimani filius de *Nichea* fugiens, inuenerit *Arabum* decemillia. Qui comperto quod fugeret, dixerunt ei; *Excors & miser quid fugis? Quibus Solimanus: olim, ait, putabam, me Francorum posse superare & vincere populum, sed versa vice superati sumus; & ea propter vagabundi huc & illuc diffugimus. Vidimus enim, seu nos vidisse putamus, tam diffusam eorum multitudinem, vt nullus eorum astimare sufficiat apparatum; Mirari potuissetis & obstupescere: quoniam cæli sideribus innumerabiliores sunt. Nos*

30 *autem adhuc tremuli, vix eorum Legiones euasimus. Hac de re nimio terrore concussi, palpitando vix adhuc respiramus. Si ergo nobis creditis, priusquam vos deprehenderint delitescentes, aufugietis. Neq; enim ciuitatula qualibet poterunt obsistere: quandoquidē Nicheam Metropolim nostram, prauauerunt expugnare.* Qui cum audissent Solimanum, fugere tentauerunt. Venientes autem ad castella vel ciuitates quibus morabantur *Suriani*, qui & ipsi titulo Christianitatis erant insigniti, subdolè ad eos loquebantur & dicebant: *Denicimus Francos: Ita omnino defecerunt, vt omnino eraserimus de terra ista, memoriam eorum; si qui superuixerunt in curculis absconditi sunt.* Sic incautos alloquebantur, & intra portas recipiebantur: Ingressi autem, in sciorum municipia, domos eorum & ecclesias deprædabantur; quicquid erat preciosum & concupiscibile, & filios

40 & filias, auferabant, & sic eis passim illudebant: *Francorum* etenim præoccupabant aduentum; & antequam isti accessissent, illi recesserant. His auditis, Christiani eos insequentes, iter suum moliebantur. Intrauerant autem terram inaquosam & inhabitabilem, in qua fame & siti, defecerunt vsque ad mortem. Si fortè tamen segetes immaturas inueniebant, spicas vellebant, & fricantes masticabant, & glutiebant. His tam parcis victualibus, multis deficientibus, alii utcumque sustentabantur, illic eorum defecerunt subiugales equi & asini; multique gloriosi milites coacti sunt ire pedites: Et qui potuerunt pro vehiculis adhibuerunt sibi boues, vel ad se vel ad sua subuehenda. Nec multò post vberriam ingressi sunt terram, victualibus & bonis omnibus refertam: Excepto quod e-

50 *quinas nequaquam sibi potuerunt reparare vecturas.* Ventum est autem ad *Ichnium*; habitatorum verò terræ illius persuasione, quoniam colonia illa penuriam aquarum patitur, repleuerunt vtres suos ad refocillandum: post hæc itinere diei confecto venerunt ad quendam *fluum*, vbi duos dies hospitati recreati sunt. Cursitores, qui semper exercitum præcurrebant, seu vt exercitui præuiderent; seu vt paleas vel alia necessaria diriperent; præcurrerunt ad *Erachiam*, in qua ciuitate multus erat *Turcorum* conuentus, si qua possent obesse Christianis expectans. Collocauerant nociuas igitur, si potuissent, cursitantibus insidias: Quos inuentos audacter aggressi sunt Franci, & fugatos indifficulter disperserunt.

Ciuitas ergo *Erachia*, Turcis abiectis, confestim in dominationem Christianorum redacta est: ibique quatuor confecerunt dies. Ibi se disgregauerunt *Tancredus* ab aliis, vir equidem singularis strenuitatis; & *Baldwinus* frater Ducis Godefridi, vir nequaquam Tancredo probitate dissimilis: & cum suis expeditionibus *vallem* intrauerunt de *Botrentos*. Tancredus autem iterum à Balduino separatus, *Tharsum* venit cum suis militibus. Turci verò de ciuitate progressi, obuauerunt eis ad resistendum præparati. Quos *Tancredus* hostiliter aggressos; viriliter cecidit; eosque fugientes in ipsam præliando refugauit ciuitatem. Tancredus autem, vir æque per omnia imperterritus, laxis habenis castra metatus est propè mœnia ciuitatis. Nec mora *Baldwinus* affuit, postulans ut se ad capiendam amicabiliter sociaret ciuitatem: Quod Tancredus omnino prohibebat. Nocte insecuta Turci, exeuntes ciuitatem: inierunt fugam. Habitatores autem ciuitatis illius sub ipso noctis articulo, post Turcos ciuitatem egressi, alta voce clamabant: *Franci triumphantes & dominatores, Turci recesserunt; vrbs patet, accedite. Currite Franci insiditissimi, recipite ciuitatem; Currite, ne moremini, cur tardatis?* Hæc castrorum excubitores audiebant illos, nec clam nec submissè, vociferantes: Sed quoniam nox erat, & consilium & negotium illud in diem dilatum est. Aurora illucescente, venerunt ciuitatis Maiores, seque suaque Christianis dementes. Volentes igitur, quas audiebant litigantium compescere simultates, Non inconsultè responderunt: *Optimates incliti, ab his in presentiarum absistite controuersis. Nos volumus & oramus, pacifici veniatis: Sin autem, Tancredus ille nobis dominetur, qui heritam gloriôsè, nobis admirantibus contra Turcos dimicauit.* Noluit Baldwinus acquiescere, sed volebat vel eam sibi dimidiare, vel saltem eam totam communiter diripiendo publicare. *Absit*, inquit, *Tancredus, ut fratrum nostrorum facultates dirreptas nobis peculiemus. Ipsi me rogant, ipsi me desiderant, ipsi vitam suam mihi committunt; & ego luporapaci assimilis prædam mihi commissam deuorabo? Absit hoc* inquit *à me.* Suriani enim, qui ciuitates illas incolabant, Christiani erant, sed eis Turci principabantur. *Baldwinus* nolebat Tancredi sermonibus acquiescere, sed in suam anhelans sententiam, in vrbis publicationem deliberabat pronis pedibus currere. Totus erat vel in penatum depopulatione, vel nitebatur ciuitatem dimidiam vindicare. Nec voluit nec potuit Tancredus, refraganti Balduino diutius obluatari, quoniam copix maiores illius exercitus erant; datoque signo suis, lituisque clangentibus, aliquantulum amaricatus abscessit. Temperauit tamen, prout erat moderatus iræ suæ; & neuiquam intendebat iter in Ierusalem, pro iniuriis etiam sibi illatis, perturbare. Ita Baldwinus Tarsum totam solus obtinuit. Tancredo autem, nec morâ, redditæ sunt duæ Ciuitates optimæ, *Azera*, & *Mamistra*, & Castella plurima. Optimates alii cum suis exercitibus, *Armeniorum terram* intrauerant. Inuenerunt autem ibi municipium munitissimum; & quoniam noluerunt ibi diutius demorari, illo illæso præterito, abierunt: Nec enim pro vno castello, totum exercitum fatigare commodum ducebant. Erat non longè quædam ciuitas *Alfia*, quæ venientibus confestim est reddita. Quidam autem vir ex militari cingulo nomine *Simeon*, terræ illius indigena, ad defendendam terram, urbem illam petiit, & accepit: Qui cum quibus petiit ibi remansit. Porro maior exercitus pertransiuit: venerunt quoque ad *Cæsaream* Cappadociæ, quæ ad solum vsque diruta erat: ruinx tamen utcunque subsistentes, quanta fuerit illa *Cæsarea* testabantur. Inde digressi, pedem direxerunt ad aliam ciuitatem pulchram & vberè glebæ opimam *Plasentiam*, quam Turci paulo antè tribus obsederant hebdomadibus; quæ quoniam erat inexpugnabilis, à Turcis nullatenus potuit expugnari. Hæc igitur illico non ingratanter Christianis patuit. Hanc quidam *Petrus de Alfia*, petitam ab Optimatibus, indifficulter obtinuit, ad tuendam & expugnandam terram, *in fide elitate Sancti Sepulcri & Christianisatis.* Auditum est in illa expeditione, quòd Turci qui ciuitatem obsederant, haud longè præirent exercitum, si qua possent eis nocituri. *Boamundus* autem; negotiorum militarium vir industrius, de suis quos voluit accitis militibus, eos curiosè insecutus est, sicubi fortè posset eos inuenire & lædere. Nihil tamen profecit, quoniam eos inuenire non potuit. Ventum est deinceps ad *Coxon*, nobilem & copiosam ciuitatem, quam alumni loci illius cum fratribus suis Christianis libenter reddiderunt. Ibi tribus diebus, fatigatus pausauit exercitus. Relatum est *Comiti Tholosano*, quòd Turci qui fuerant in *Antiochia* custodia; discedentes aufugissent. Igitur cum suis consiliatus, elegit quos præmitteret, qui rem diligenter inuestigarent, & cætera curiosi explorarent;

Ad

Ad hoc directi sunt consulares viri disciplinæ militaris non ignari, *Viccomes de Castellone, Wilhelmus de Monte Pislerio, Petrus de Roasa, Petrus Raimundi*, cum militibus multis. Venerunt autem in vallem *Antiochia*, & ibi rem aliter audierunt: audierunt enim quod se *Turci* copiosè præparassent, ad ciuitatem defendendam. *Petrus* autem de *Roasa* declinans ab aliis, introiuit vallem de *Rugia*. Inuentisquæ *Turcis* quàm plurimis, eos grauitè cecidit, superauit, fugauit. *Armenii* illi auditis Christianorum secundis successibus, Paganorumquæ frequentibus infortuniis, reddiderunt *Petro Rufam* ciuitatem, & quædam castella. Illis autem sic prosperè; at non æquè maiori prouenit exercitui. Iter etenim aggressi, gradiebantur rependo per montana, nimis aspera & scopulosa, per quæ nec eorum phalanges poterant, sicut heri & nudius tertius, seriatim procedere; nec eorum elitellariis dabatur saltem reperere posse, sed miserrimè hi & illi prægrauabantur: neque siquidem illis in angusto positis, aliud erat aliunde diuerticulum. Collidebantur ergo & conquassabantur laborantes, & deficientes per viam inuiam: Qui præ nimia tristitiâ, strictim complosis manibus & stridentes dentibus ingemiscebant; labebantur equi in immane præcipitium, & trames artissimus pepererat omnibus dehiscens offendiculum, multi vel equis, vel elitellariis cum rebus superpositis illic amissis, pauperati sunt. Alii pro vili prætiolo venditabant, vel ancilia vel loricas, vel galeas; alii procul à se iactitabant: quippe ibi nullus, etiam inermis, esse poterat exoccupatus. Vnica eis erat nec sine formidine cura, de suis conducendis corporibus. Postquam illas calamitosas vix euaserunt angustias, ad quandam diuerterunt ciuitatem, quæ vocatur *Marasin*. Conuenæ autem ciuitatis illius copiosum illis detulerunt mercatum: Ibi autem aliquantisper demorati, donec quantumlibet recrearentur, dominum sustinebant *Boamus ndum*, qui & ipse, vt dictum est, vt *Turcos* insequeretur, nuper ab eis abscellerat. Posthæc ingressi sunt vallem illam inclitam, vallem spatiosam & vberem, in qua Regia & famosa ciuitas *Antiochia* sita est, quæ totius *Syria* metropolis & princeps est, in qua primicerius Apostolorum *Petrus*, Cathedram decorauit Pontificalem. Nunc occulto DEI iudicio, sed non iniusto, plurimis in ea dirutis Ecclesiis, quibusdam vsibus humanis irreuerenter applicatis, *Turcanis* sceditatibus prohdolor, mancipabatur. Cursitores autem, qui subsequenter exercitum præcurrere solebant, *Pontem ferreum* propinquantes, *Turcos* inuenerunt innumeros, munitum *Antiochiam* testinantes: Itaque repentino impetu in eos facto, semper enim Christiani proficiscebantur armati, subito confictu eos consternauerunt. Multis itaque delictis, eorum *burdones*, quos multimodis onustos victualibus & diuersis gazis ad ciuitatem adducebant, ad propria reduxerunt castra, quæ super fluminis ripam metati fuerant. Factum est igitur immensum gaudium in castris, tum pro victoria, tum propter optima, quæ ad eos reportauerant, cursitores spolia: nec cessabant DEO gratias agere, ne ingrati viderentur, cuius ope fatebantur tam scælices successus eis contingere. Dicebant ergo: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da* Psul. 135. *gloriam*. Quotidianas ergo & continuas DEO reddebant laudes; & omnium agendorum suorum, deuotis precibus & summissis cordibus eum implorabant protectorem. *Boamundus*, pigritiæ vel somnolentiæ nunquam adquiescens (irrequietus enim homo erat) cum quatuor milibus militum, cautè prope portam *Antiochiæ*, clandestinus venit, si qui fortè latenter ingrederentur vel egrederentur expectans. Summo verò diluculo exercitus de loco in quo erant, tentoria collegit, iter arripuit, *Antiochiam* accessit; & quarta feria, duodecima Kalend. Nouembris. Tentoria sua coaptauit, & à tribus portis ciuitatem viriliter obsedit. Parte namque alia nequaquam fuit obsessa, quoniam tam porrectis & inaccessis coangustabatur scopulis & montanis, vt nullus illac se accõmodaret obsidendi locus. Tantus autem timor inuasit *Antiochenos*, & omnes in circuitu positos, vt nullus eorum, cursitorum auderet expectare occursum. Siluerunt itaque fermè diebus quindecim. Terra verò quæ circa *Antiochiam* adiacebat, prout vallis est fertilis, erat vberissima, vineis referta, fructibus & frugibus iocunda, arboribus nemorosa, ortis opima, pascuis opulenta. Erant autem in ciuitate *Armenii* multi & *Suriani*: ipsi equidem Christiani, sed *Turcis* multum obnoxii: Ipsi fugam simulantes, audacter exhibant in castra, mendicantes & stipem publicam postulantes. Hi, quoniam mulieres eorum erant intra ciuitatem, ad familiares redibant lares; & exploratores maligni, quæcunque in castris audiebant *Turcis* fideliter insinuabant: Quod non mediocri-

ter obfuisse dicunt Christianis; *Nihil enim magis nocet bellantibus, quàm inimicorum re-*
scire secreta; & contra preparata, obuiantia preparare machinamenta; & inimicorum exinanire
vel prauenire consilia. Vbi Antiochenis, castrensiū patefacta sunt consilia, cœpe-
 runt paulatim torinsecus intrepidi prodire, & peregrinos homines aggressos co-
 angustare. Aggrediebantur siquidem & trucidabant, si præualerent, incautos; I t
 patratilatrociniis, vel in ciuitatem redibant, vel indemnes ad tutiora secede-
 bant loca. Sic circumcirca omnes obsidebant vias, vt & à mari & à montanis omnia
 clauderentur Christianis. Sicque factum est vt iam peius qui foris erant obsideren-
 tur, quàm qui intrinsecus latitabant. Erat ibi non longè castellum satis munitum
 nomine *Areth*, vbi morabantur qui in Christianos frequenter irruebant. Quo O
 ptimates comperto, de incurfatione hostili vehementer condoluerunt: quoniã
 in gentem sanctam ausi sunt, nefarii, cruentos euaginare gladios. Iam enim indige-
 narum insidiis, multi occubuerunt. Miserunt ergo, qui Turcis obuiarent, & eos
 dum ipsimet refugerent, allicerent. *Boamundus* namque, totus militiæ deditus, in
 insidiis delituit: Christiani verò videntes Turcos sese acerrimè insequentes, fu-
 gamque fingentes, prout erant edocti, confestim terga dederunt; & quo Boamun-
 dus reconditus erat, scienter declinauerunt. Occisi sunt tamen in illo conflictu
 vel potius fuga, duo milites Christiani. Porrò Boamundus præliator fortissimus,
 de loco in quo diuerterant cõcitus surrexit; Turcosque aggressos multos peremit,
 & quosdam viuos retinuit, quos ante portam ciuitatis solenniter in spectaculum
 decollari præcepit. Hoc ideo fecisse dicitur, vt qui erant in ciuitate, pro multa-
 tis contribulibus suis, terrerentur, si fortè ab insectatione Francorum taliter auo-
 carentur. Sæpè namque pro pœnis aliis illatis, alii exanimantur. Qui tamen e-
 rant in ciuitate, magis efferati, plerumque turres editiores ascendebant; à pro-
 pugnaculis Christianos sagittabant, & quibuscunque modis poterant eos procul
 ab vrbe repellabant. Sagittæ namque eorum coram Boamundi tentoriis advola-
 bant: ibi siquidem icu sagittæ percussa mulier occubuit: quia propè ciuitatem ca-
 stra sua Christiani locauerant. Consilio iterum Castrenses accepto, super verti-
 cem montis qui vocatur *Marsgard*, qui Boamundi tẽtoriis imminebat, Castellum
 ædificauerunt, quò à Turcorum incurfionibus castra tutarentur: quod per die-
 rum successiones, Heroum vnus, quisque in ordine vicis suæ, custodiebant. Inte-
 rim attenuata sunt victualia: quia neque cursitare audebant, neque mercatum
 habebant: quod enim in valle repperierant, dum de crastino non prospectauerunt,
 affluenter consumpserant. In castris tamen eorum parum quid erat residuum,
 quod quotidie absumptum minuebatur. Itaque cibaria omnino erant percara. Et
 iam instabat *Dominici Natalis* sollemnitas. Loquuti sunt ad inuicem Proceres illi,
 consilium quo gentes alerentur accepturi. Affectu quippe paterno maiores mi-
 noribus patrocinauerunt. Iam verò fames inhorrescebat, quoniam pabula o-
 mnia de die in diem deficiebant. Dixerunt ergo: *pars nostrum procul frumentatum &*
pradatum excedat, pars depradantes, succenturiata custodiat: pars in castris remaneat: & nihil
relinquamus intentatum. Milites CHRISTI, nunquam tepe scamus otiosi. Quid etiam mo-
ramur? Iam iam gens Christiana, magna ex parte periclitatur. Boamundus itaque primus
 adiecit: *Si vobis sanum videtur, Optimates & Domini, ego & Flandrensis Comes foras exhibi-*
mus, & si quid DEVS prestiterit, vos videbitis: interim pro castris excubate, & nihil negli-
genter agite. Collaudatum est consilium, & solutum est concilium. Celebrata igitur
 diligenter *CHRISTI Natiuitate*, *Flandrensis & Boamundus* armati, non sine
 remanentium lachrymis processerunt, & cum eis militum ac peditum plusquam
 viginti millia, & perniciousiter dispersi sunt per Sarracenorum colonias. *Sarraceni*
 autem & *Arabes & Turci*, ab Ierusalem & Damasco, & ab aliis regionum multa-
 rum municipiis, congregati erant, gentes ingentes, quatinus *Antiochia* subueni-
 rent. Audientes autem Christianos per regionem suam dispersos, admodum ga-
 uisi sunt, sperantes se illis pro certo præualituros, vt potè quos opinabantur pau-
 cos & aduentitios. Intempesta igitur nocte, duas acies ordinauerunt in insidiis, v-
 nam à facie, alteram à tergo: quatinus facto diluculo, vbi eos aggredierentur in neu-
 tram Christiani partem effugerent, imò illis ab vtroque incumberent latere.
 Comes autem *Flandrensis* vir armipotens & *Boamundus*, in eos vnanimiter irruerunt,
 & inuocato nomine *IESV*, & euecto quod semper præferebant sanctæ Crucis si-
 gno, constantissimè præliati sunt, & inimicos suos grauiter afflixerunt. Mortui
 sunt ergo multi ex illis; sed de spoliis eorum parum ditati sunt Christiani: Non
 enim

enim otium habuerunt vel eos persequendi, vel spoliandi. Interea Turci qui stabant in præsidio ciuitatis, audientes Boamundum abcessisse, audaciùs exibant de ciuitate, & iam in ipsis discurrebant castris. Explorauerunt igitur, quæ tentoria languidiora reperirentur. Quadam ergo die, irruerunt vnanimiter in castris; & cominus vnanimiter impegerunt Christianos: Necdum enim suos audierant superatos. Die ergo illa multi ex Christianis perempti sunt, quoniam *Ismahelita* illi vehementer in castris perstiterunt. Ea die *Podiensis* suum amisit signiferum, qui eius deferebat vexillum: & nisi luteæ interessent salebræ quæ ciuitatem à castris dirimebant, & Ideo transitus vel nullus erat vel difficilis, laxis habenis frequenter ipsa protererent tentoria, & debaccharentur in Christianorum gentem, quæ iam aliquantulum marcuerat. *Boamundus* de Saracenorum Regionibus regrediens, bello peracto, sed modico, quod deprædaretur inuento, alia conscendit montana, si fortè quidlibet aliàs inueniret, quod deprædatum vel suis Comitibus, vel expectantibus se proficeret. Sed in tantam iam terra redacta erat vastitatem, vt multi vacui remeauerint. Incassum ergo laborauerant, nisi quod de Turcis solenniter triumphauerant. Sed *nulla victoria famem extinguit*, vbi totum quod mandi debeat deficit. *Parum durat læticia, quam panis egestas contristat*. Reuersi sunt autem ad castra, quæ perhorrescens inedia sauciabat. *Armenii & Suriani*, homines terræ illius indigenæ, & lucris inexplebiliter inhiantes, videntes Christianos rediisse vacuos, ad opportuna & remotiora discurrebant loca, quæ reperiebant, coëmementes cibaria, in castra deferebant; & multo pretio quod vili comparauerant, venditabāt. A selli quidem onus octo vendebant purpuratos, qui appretiati, denariorum centum viginti solidos valebant: Ergo morbi lues contaminabat castra; & passim quibus facultas comparandi deerat, fame calamitosa moriebantur. Qui tamen ditiores erant, multa indigentibus & hostiatim postulantibus conferebant donaria: Sed tamen non poterant multis diebus sustentare tot millia. Cogitauerunt igitur aliqui castra subterfugere. Consiliati sunt ergo *Wilhelmus Carpentarius & Petrus Heremita* quatinus latenter fugerent: & fugerunt; quos inuentos *Tancredus* apprehendit, & inhonestè conuiciatos & coactos ad hostem redire compulit. Iuramentum enim & fidem ab eis extorsit, vt redirent, & fratribus satisfacerent: Wilhelmus ad Boamundi tentoria deductus est: Quem probrosis *Boamundus* c̄hercuit verbis & condignis castigauit angariis. Dicebat ergo: *Quid, ò dedecus & totius improprium Francia, facere præsumpsisti? cur emeruare voluisti tuorum corda confratrum, vt exemplo tuo hostem DEI, non redituri dimitterent? An tu solus tutum tibi arripuisti pauorem, vt tu nobis dimissus sanus effugeres? Omnium miserissime, decuerat te in Castris DEI permanere, & pro fratribus gloriosam animam ponere. Nunc igitur, omnibus diebus vitæ tuæ super terram eris ignominiosus*. Interim ad Boamundum accesserunt *Franci*, & pro Wilhelmo quem tenebat rogauerūt, qui eis quantocius adqueiuit: ne tamen de cætero discederet, ipsis collaudantibus, Wilhelmus iurauit. Tunc etiã in tantum Christianorū defecerunt equi, vt vix in toto & tanto exercitu mille milites inuenirentur qui Caballis vterentur: homines namque & equi pari laborabant incommodo: nec erat vlla spes euadendi, nisi *DEVS* eis, suspirantibus & clamitantibus, propitiaretur. Ad Dominum enim eorum iugiebant corda & ora: & quia terreno desperauerant adiutorio, in *DEO* totam spem suam collocauerant. *Taliter autem DEVS redargebat eos misericorditer, vt ad eum toto corde conuerterentur: & si quid in eis inpenitendinis latitabat, igne compunctionis & infortunio superuenientis necessitatis excocti, purgarentur*. Fames augebatur indies, & omnes timore perterriti tabelcebant: Accedebat ad metum exagerandum fama, præfaga mali & rumor augmentatrix, quæ Turcos prænunciabat superuenturos. Quidam igitur *Constantinopolitanus* natione Græcus, nomine *Tagingus*, ab Imperatoris latere venerat, qui satellitibus quos Imperator in exercitum legauerat principando præerat. Hic metu mortis plus aliis renes dissolutus, ad Opprimates venit; & quod enormiter verebatur dissimulans, ad eos sic exorsus est. *Video vos, egregii Proceres, summa in anxietate positos, & omnibus angustiis circumuentos: omnia victualia consumpta sunt, equi mortui sunt, Castra obsessa sunt: Grauius nos obsidemur qui obsidemus, quàm illi quos obsedimus: ipsi equitant, ipsi cursitant, ipsi grauius nos impugnant: nos undique circumuallamur, vt nullatenus egredi audeamus: Nullum adiutorem expectamus: Omne mercatum nobis inhihetur. Ista diu tolerare nihil est aliud quàm per singula momenta deficere. Misereor liberalitatis vestra, Patres conscripti, qui ab extremitate terra Regionibus aduenistis in his exercis nationibus morituri, nisi vel mihi credideritis*

*vel melius consilium acceperitis. Cuius pectus ferreum non moueat tot Christianorum defectus? Mihi credite, Patres conscripti, non ignota loquor: in terra mihi non incognita sum: Satis mihi possem consulere, si cogitarem vos deserere. Sed deleatur anima mea de libro uiuentium: si uestra sanctitudini unquam me subtraho; nisi necessitatibus uestris semper communicabo: sed interim tædet animam meam miseriarum uestrarum, & nisi uobis potero subuenire, totus moriar in amaritudine. Accipite igitur meum dum bene dixerō consilium. Nolo uiuus, ut pralibatum est, ab hoste recedere, nisi contubernalibus nostris melius excogitassē prodesse. Ego domesticus sum, ut nostis, Imperatori: Ego percognitus sum omni Græca nationi. Ascendit igitur cor meum cogitatio, quam, licet mihi molestum & laboriosum sit, quod cogito, uobis insinno. Paratus sum & ad portus & ad Imperatorem euolare; & ubi ubi decretum Imperiale dirigere, ut omnes ad adiutorium uestrum festinanter conueniant: farinam & uinum, carnem & caseum abundanter deuehant; & quicquid victualium habent fideles Imperatoris, uobis largiter suppeditent. Equos etiam elaborabo, uita comite, plurimos adducere. Ne autem de me diffidatis, in ueritate loquar: quicquid uultro neus offero, fideliter exequar. Papiliones autem & Comites meos, mox rediturus, hic dimitto, & sic me omnia bona fide profecuturum super hac sacrosancta iuro. Sic iurauit, & abiit. Credit enim ei multitudo, & de reditu accelerando omnis populus eum obnixius obrestabantur. Abiit autem, sed malè periurus nunquam rediit. Tali enim occasione consuluit miserimæ uitæ suæ. Gens interim pauperata furtim discedebat, vadens quò uicere se putabat. Ad mare nullus audebat procedere: quoniam uix & auia seruabantur. In portu autem naues adnauerant, quæ illis possent prodesse; si accessus ad eas patefieret. Ecce iterum fama recens percrebuit, Turcos in numeros aduentare; & ingruentiam mortis confestim omnibus imminere. Tot enim erant, quod uix multo uñ stadiorum sufficeret eis quaqua uersum porrecta capacitas. Ecce iterum nouus timor: ecce de repente timebant, ac si nullatenus ea uicq; timuissent: excordes & exangues facti pallebant; & multi eorum colla marcida circulabant. Nobilitas tamen de bello disputare causa est. Confluxerant omnes de quibus supra meminimus Optimates: Omnes se inuicem de bello cohortabantur: quoniam inter eos nec aliquis tepidus, nec aliquis pusillanimus inueniebatur, Boamundus tamen suum depromens consilium adiecit: *Video uos, DEO gratias, omnes unanimes, nec aliquis hac in re dissentit ab aliquo. superfluum ergo reor, tot Optimates, tot uiros prudentes ducere per ambages, quos iam uideo in eadē uoluntate complices. Omnes quidem anhelatis ad pugnam: omnes id ad communem profuturum creditis salutem. Ego uerò, id ipsum collaudo: ego id ipsum uementer efflagito. Nam rogo, ne sicut segnes moriamur uel imbelles: non simus improperium, uel omnium Infamia Christianorum: Si mori contigerit, gloriose saltem moriamur in bello. Tantum est si moriamur inglorii, ac si comparemur iumentis insipientibus, brutis a similes pecudibus. Nam quo ad populum DEI qui se nobis commisit, multum mori conspicabimur. Quid differt Dominus à seruo, nobilis à plebeio, diues à paupere, miles à pedite, nisi nostrum qui presidemus eis prosit consilium, & patrocinetur auxilium? si Turci mihi dominabuntur impune, nolo amplius uiuere. Vos, domini Consulares & Illustres uiri, lux & flos uictoriosa Francia, decus & speculum pugnatricis militia, pro uobis ipsis decertate: & pro fratribus uestris animas ponite. Inuocemus nomen Domini IESU: & uel spoliis latabimur opimis, uel morte moriemur insigni: quando saltem de animarum uestrarum securi, non moriemur sicut mori solent ignaui. Denique non sumus tot nec tanti, qui duo ualeamus bella sustinere. Sed, ô milites, omnes egrediamur castra: sic enim mihi uidetur pulchrum & utile; & intrepidi procedamus iis obuiam: uos autem omnes in castris remanete pedites, castris munimentum; Eis qui in ciuitate, sunt obstaculum. Omnes insomnes pernoctate; uel vicarii, alii alius succedite: uobismetipsis fulcite uos & unusquisque uestrum pugnat pro uobis, imò alius alium defendite: Præcipue portas ciuitatis, qua coram uobis sunt, diligenter obseruate, ne illis referatis possint in uos liberè discurrere. A modo sicut fuerit uoluntas in celo, sic fiat, His dictis armati, & Communione sancta præmuniti, procellerunt è castris, non line grauibus utriusque cateruæ lamentis: Neuter de se confidebat, nec Sacerdos, nec mulier: nec populus, nec miles: nec isti, nec illi sperabant se de cætero, posse frui aspectu mutuo. Hi & illi prouebant in carorū oscula, & omnes in lachrimas ciebat tur. Milites hospitati sunt inter fluuium, qui in antiquo uocabulo, *Daphnes* nuncupatus est, qui præterfluit *Antiochiam*, & lacum: audierant siquidē Turcos in castello *Arreb* conuenisse, ultra *Pontem Ferreum*. Optimates antelucani conuenerūt: nec enim in tãto discrimine coarctati somnum capere potuerant: Et aurora prima illucescente, gnaros præmiserunt exploratores, qui eis de Turcis renuntiarent. Nec morâ uiderunt eos ex altera ripa fluminis accelerantes. Fecerant autem duas oopiosas acies: Pone uerò sequebatur maxima uirtus illorum. Reuersi sunt ergo celeri-**

Ieriter speculatores, acclamantes: *quid opus est verbis? Ecce eos: ne moremini, propè enim sunt.* Locuti sunt optimates de bello ordinando, & negotium illud commiserunt Boamundo. *Eia, inquit Boamundus, singuli vos conuocate, & signo dato vnusquisq; vestra cum acie militate; ubi autem opus fuerit lanceis & gladiis, rem peragite; & absum, & istum patrum ne obliuiscamini.* Ordinatae sunt itaque sex acies. Quinque ex illis praecesserunt quae belli pondus sustinerent, & inimicum agmen efficaciter feriendo propellerent: *Boamundus* postremus cum acie sua paulatim gradiebatur, omnibus prouisurus, & subuenturus; & si Turci prioribus praualerent, totam belli ingruentiam excepturus. Litui clangebant, buccinae reboabant, vtriusque multitudinis clamor audiebatur: & iam clipeo clipeus, iam umbone umbo repellebatur; hastis confractis, enses mutilabantur; & comminus vtraque instabant legiones. Superuenere Turcorum succenturiae, qui grauitur Christianos coeperunt impellere. Nequibant *Franci* tantum impetum, tot examinatorum nationum, sustinere, sed titubantes cogebantur cedere. Tantus enim erat & clamor & strepitus, & telorum imber, ut ipsum etiam obnubilarent aërem. Ingemuit *Boamundus*, qui vix illique prospiciebat eis, tanquam totus oculatus, & ait: *CHRISTE tuos sustenta Christianos.* & adiecit, *Roberte*; Robertus siquidem, Girardi filius, suum detulerat vexillum: *rapidum calcaribus urge cornipedem; & Christianis titillantibus, imperterritus esto iuuenem. Memor esto, obsecro, Parentum nostrorum; & ne liuidaueris in aliquo, rutilantem titulum*

20 *Francorum. Scito nobis illico de caelo auxilium futurum: Sed vult DEVS ut nos, tamquam fortes athletae, promereamur & adipiscamur brauium:* Robertus, Sanctae Crucis signo munitus, & auxiliaribus contipatus manipulis, praeproperus affuit; Turcisq; cruentis, miles audacissimus obstitit. In tantum enim perfidos aggressus est illos, ut vexilli Boamundi lingulas, in ora Turcorum volitare faceret, altoq; clamore suo Turcos aliquantulum deterreret. Ad illius primipilaris impetum & clamorem, Franci animo resumpto, in Turcos irruerunt vnanimiter; & pugionibus vibratis instabant efferacius in instantes: fragor armorum multus erat, & ab aëre cassidibus, ignis elucubratus scintillabat: vulnera vulneribus illidebantur; & campi nimio sanguine purpurabantur. Intestina videres dependentia: videres & caesa capita, &

30 *tunca corpora passim oppetentia. Exterriti sunt autem Turci praetimore nimio; & repente, cuneis eorum labantibus, fugae se commiserunt. Persecuti sunt ergo Christiani vltra Pontem Ferreum, sternendo, proterendo, mactando. Cæsi sunt ibi Turcorum multi milites: quoniam praelium illud non habuerat pedites. Christiani autem magno potiti tropheo, reuersi sunt ad suos, secum adducentes equos multos, quibus singulariter indigebant; & spolia multa quae sibi ipsi pepererant manu sua in praelio: factum est igitur gaudium magnum in castris, Deo que dignas omnes edidere gratias. Turci vero ad castellum suum *Arath*, satis inglorii regressi sunt, animo contrito vultuq; dimisso: Quod omnino despoliantes, succenderunt & auferunt. Quod *Armenii* videntes & *Sariani*, arcta praecipua loca; Turcisq; fugitantibus magnum interuenere nocumentum: multos enim peremerunt, quosdam etiam viuos reduxerunt; Castellum etiam praedictum, Christianis subiugatum reddiderunt. Franci quoque in castris centum capita peremptorum attulerunt, ad consolationem sudrum & ad defectionem obsessorum; quae etiam legatis *Admirabilis Babilonii* praesentauerunt, qui tunc forte à Babilonia ad eos missi, iuxta eos suis morabantur in tentoriis. Illi autem qui remanserant in castris, in *Antiochenos* tota die pugnauerant: utpote qui tres portas ciuitatis, ne foras erumperent indelinerenter seruaerunt. Praelium hoc factum est *Idus Februarii, feria tertia*, quae caput ieiunii quadragesimalis praecedebat. Qui vero ciuitatem munerant magis in iram efferrati, Christianos ardentius impetebant; & ab incurstationibus in eos nullatenus*

50 *absistebant. Et quamuis in praeliis hucusq; semper superati fuerint: alii mortui, alii vulnerati, alii capti, residui omnes fugati defecerint: tamè tanta erat in ciuitate multitudo, ut incessanter ipsa castra perturbaret; frequenter insilirent, & frequentiùs eos quibuslibet mortibus funestarent. Christiani praeter hæc magnis affligebantur incommodis: quia nec obsidionem deserere, nec procul à castris audebant procedere. Regiones autem circumsitae in tantam redactae erant solitudinem, ut nullam eis suppeditarent pabulorum subministrationem. Turci nimirum; quibus locorum oportunitates erant percognitae, & frumentatum cursitabant, & Christianis attentius insidiabantur. Porro quaecumq; ciuitates, quaecumq; castella, quaecumq; municipia, quilibet homo, quelibet mulier, omnes qui vel propè vel proculerant, Christianis inimicabantur: Omnis locus obstructus erat, ne forte negotiatores ad eos accederent. Itaq; perhorreda pe-*

riclitabantur eduliorum inopia. Nobilitas igitur, ut plebi consulerent, misericorditer anxiantur. Dixerunt ergo: *Videtur quod nihil proficimus. Civitas hac inexpugnabilis est. Nos non possumus eam saltem circumvallare. Ipsa intrinsecus, cibariorum ubertate redundat. Nos forinsecus calamitosa fame periclitamur. Pene plures sunt qui latitant intus, quam nos qui sumus exterius. Tamen si de praelio loquerentur, illud gratanter audiremus. Ecce ipsa moenia, etiamsi dormierint, ipsos defendunt. Nobis videntibus, ubique discurrunt. Denique quid mali patiuntur? imò nos patimur, qui tam graviter coartamur; faciamus igitur unum quid nobis omnibus profuturum, illis precipue, ut videtur, obfuturum. Cernitis Machomariam illam, ante portam civitatis aedificatam? Illic pons est, eorum commensibus sufficienter opportunus. Ibi ergo castrum erigamus, quo munito, iis facilius resistere valebimus, & genti nostrae subvenire: quippe postquam inimici nostri & pontem & transitum amiserint, nos autem & liberius & securius discurreremus, vel etiam in castris tutiores pernoctabimus.* Bonus igitur vilus est sermo iste in oculis eorum. Ad quos Tholosanus; *Faciamus ait, sicut dicitis castellum: & ego munitum illud custodiam.* Boamundus etiam subiunxit: *Si consilium meum acceptabile vobis, patres conscripsi, videbitur, eamus ad Sancti Symeonis portum: nam & ego vadam vobiscum; & adducam illam, qua illic nos expectat quantulamcunque gentem: qua fideliter nobis subveniat, atque efficaciter hoc opus praedestinatum perficiat. Illic & multa sunt naues, & multi nostri sunt Comes: sed acersiti non audent accedere, quia loca omnia impio plena sunt crassatore. Nos autem militemus, semper securi de bello; & cauti & providi simus nostris quos adduxerimus in adiutorio: qui verò remanebunt ad sarcinas, & de castris tutandis non negligenter procurent, & operi denotato indeficienter insistant. Nihil segniter aggrediendum est. Sed hoc & illud graviter tentandum est.* Comes S. Aegidii Boamundo adiunctus est: & ad portum S. Symeonis acceleratum est. Qui verò in castris remanserunt, accincti gladiis, ad castellum inchoandum unanimiter se praeparaverunt. Turci nec minus expediti, nec numero nec armis impares, intrepidè Francis obuiauerunt. In tantum igitur imperterriti Christianos aggressi sunt, quatinus eos in fugam compulerint, multosque peremerint. Facta est ergo tristitia magna in castris: Doluerunt itaque in tentoriis, & die illa siluerunt. Turci denique comperto quod Tholosanus & Boamundus ad portum abscessissent, insidiis clandestinis competenter collocatis, qualiter Christianis nocere potuissent machinati sunt. Ecce à portu redibant Christiani, secum adducentes gentem nec satis armatam, nec multum pugnacem: quos Sarraceni undique circumseptos & circumuentos, immaniter aggressi sunt, & omnimoda telorum ingruentia impugnare moliti sunt. Impetebant igitur eos nunc sagittis, nunc ensibus, nunc lanceis, nunc missilibus. Obruncabant eos immisericorditer, & clamitabant in eos dentibus stridentes. Non potuerunt Christiani, utpote pauci, debacchantium crudelitatem diutius perpeti; & quoniam non poterant rebellare, fugam compulsi sunt semetipsum praeripere. Si qui potuerunt seu latitare, seu effugere, viuentes euasere; alii letali sorte praeventi, pro dolor, occubuerunt. Perempti sunt itaque in illo conflictu plusquam mille Christiani: & ecce duplicatus augmentabatur moeror in castris: heri & hodie triumphavit de Christianitate Gentilitas; ecce per insolentiam elata Gentilitate & plaudere, humiliata est hodie lugubris Christianitas. *Tales tamen sunt bellorum euentus; tales sunt vicissitudines, & hominum & temporum. Nulli unquam semper successit feliciter, nemo unquam de continua prosperitate, velle latitur vel letatus est. Hac de re & timenda & cauenda est in prosperis aduersitas: & speranda, & optanda est in aduersis prosperitas.* Rumor de Christianis superatis, aures eorum qui remanserant impleuerat; & ideo pariter omnis populus lamentabatur. Nesciebant enim vel quos viuos vel quos autumarent mortuos. Plurimi tamen, per montana repentes, euasert, & ad tentoria quantocius redierunt. Boamundus autem per compendiosorem reuersus viam, Tholosanum praeventit; & de Christianorum defectu verus interpretis nunciauit. Christiani verò magis in iram concitati quam exterriti, contra Turcos unanimiter exierunt, eosque viriliter aggressi sunt: è regione Sarraceni restiterunt, putantes se posse praualere, sicuti nuper Tholosano & Boamundo praualuerant. Credebant etiam Gallos ex ipso timore defecisse & seipsum pro felici successu succrescere. Vtrinque igitur acerrimè dimicatum est. Turci pontem transierant, & Christianis audacter obuiauerant: Christiani, tanquam singularis ferus, vel canum moribus irritatus, vel venabuli cuspide sauciatus, occasione comilitonum & confratrum excitati, Turcorum sanguinem inhianter sitiebant; & ad vlciscendos suos penitus elaborabant. Gentiles, quoniam eis praeter spem acciderat expauescunt, terga ferientibus, nec mora praebuerunt; & fugiendo elabi voluerunt, fuga

fuga igitur inita, legio tota irreuerenter effoeminabatur. Oberat ipsis fugientibus seu pons angustus, seu fluuius rapidus & profundus. Nam vel per vtrunq; vel per alterum instabat eis transeūdum. Fluuium circa pontem euadare nemo, enatare vix aliquis poterat. Tanta multitudo equitatum pontē pariter conscenderūt, vt alius alium impediret; multi alter alterū suffocarent: Facilius enim singulatim quā conglobati transirent. Deniq; cedentibus prestò aderant Christiani, fraternarum suarumq; iniuriarū nequaquam immemores; sui sanguinis effusi auidissimi vltiores; & victorię cupidi, & de Ciuitate subiuganda solliciti. Instabant itaq; illis insatiati peremptores, & lanceis & ensibus in eos cōminus utebantur. Quoscuq; poterant vel in fluuium præcipitabant, vel leralibus gladiis confodiebant; ita vt ipse fluuius & cruentatus videretur, & cadaueribus supertegeretur. Siqui siquidem, vel enatare moliebantur, vel reptare circa pontē conabantur, ab instantibus necabantur, & omnimoda calamitate pessumdabātur. Dies mortis, dies illa Gentilibus illuxerat, in qua vix aliquis mortem euitare poterat. Instabant Christiani fugientibus, instabāt enatare molientibus, super incumbebāt procumbentibus. Nullus à sanguine suam manum prohibebat; sed omnis Christianus gladium suum occisorū sanguine inebriabat. Mulieres à murorū & propugnaculorū spectaculis, & suorum miserias prospēctabant, & successiuis Francorū prosperitatibus inuidebant. Illo in prælio mortui sunt Principes XII. de Turcorū agminibus quos *Admiralios* vocant, Illustres & egregii proceres; & mille quingenti milites, viri indultrii & fortissimi, qui diu solerter inuigilauerant defendendæ Ciuitati. Porrò alios timor altus compescuit, ne de cætero arroganter contra Christianos clamitaret, vel præsumptuosi super eos cursitarent. Prælium autem illud nox intempesta diremit. Qui verò viui potuerūt euadere, ciuitatē exangues intrauerunt; neq; dein vires pristinas resumere potuerunt. Christiani quoque ad suos victoriosi rediēre, equis multis & spoliis copiosis, quibus nō mediocriter indigebant, secū & adductis & allatis. Lætabantur autē in Domino IESV; & gratias agentes, de die in diem proficiebant in melius. Facta die crastina, Turci de Ciuitate prodeutes, summo diluculo Cadauera collegerunt, quæcunq; reperire potuerunt; & ea sepelierunt vltra pontem ad *Machomariam* ante Ciuitatis portā. Plurima verò submersa in fluuio dimiserunt, super quibus dicere potuerunt: *Fluuius tegitur qui non habet urnā.* Quæ autem subtumulauerūt, palliorum & pretiosarū exutiariū gazis prosequuti sunt; & arcus & pharetras & plurimos Byzanteos, mortuorū procuratori adiecerūt. Quo Christiani comperto, partim exuuiarū cupiditate allecti, partim vt dolorem Turcis apponerēt, incitati, sepultos desepelierūt; & corporibus egestis satis ignominiosè insultauerūt. Quicquid autē substantiæ concupiscibilis cum ipsis repertū est, rapuerunt; & corpora congregata in foueā vnam contumeliosè proiecerūt. Bardones verò quatuor cesorū, capitibus onustos miserunt ad portū, quatinus ea *Legati de Babylonia* qui ibi fortè aderant viderēt, & dolentes obstupescerent. Porro Ciues ista videntes, in immensum doluerunt, & ad mortem vsq; contristati sunt. Ingemiscebant igitur tota die & vlulabāt, & lamentabantur & quotidie deficiebāt. Tertia vero die *Castellum*, de quo supra memoratū est, ædificare cæperūt; & de lapidibus ipsis, quos de sepulturis dehumatorū abstraxerāt, munire deliberauerūt. Quo satis munito iam coangustabant arctius inimicos suos, & ne fortè foras excederent tota sedulitate obseruantes insistebant. Franci autē securiores ad montana cursitabāt; & paleis, vel aliis quibuslibet victualibus deuehēdis, iam liberiùs vacabant. Ex altera namq; parte fluminis, vbi Christiani nondum sua locauerāt tentoria, Turci securū habebant discursum, vtpote vbi nullum verabantur Christianū. Consiliati sunt ergo ad inuicē Christiani: *Si, inquit, aliqui ex nobis essent, qui Castellum illac ædificatū inhabitarent, ac defensarent, & nos essemus securiores, & ista Ciuitas sollertius obsessa, facilius tabesceret: nimirū eis & comedendis facultas omnis interdiceretur, & omnino eis pabula prohiberentur.* Omnes istud collaudant Consilium: omnes tamē, & vnusquisque præcipuè, transire fluuium hospitandi gratiā formidabant. Vnus & alter sibi metuebat; neq; aliquis de Castello defendendo sibi præsumebat: Alius, se subtrahēdo, inuitabat & incitabat alium; nullus tamen illud sibi ambiebat Castellum. *Tancredus* demū loquutus est, & de Castello illo seruando, cū primoribus Francorū pactus est. Excitis itaq; commilitonibus, suisq; manipulis, & si quos alios asciscere potuit sodalitati suæ adiunctis, castellum munitū obtinuit; & qualiter obsessæ Ciuitati acriter obstaretur instituit. Obseruabāt nāq; satellites eius vias & inuia; & vbiq; sui complices irrequieti excubabant. Quadā verò die, sicut heri & nudius tertius, *Suriani* & *Armenij*, quæcūq; necessaria in Ciuitatē abundanter deferebāt:

quos inuentos *Tancredus* celeriter aggreditur; & omnibus quæ deuehebant ablati, opimis & spoliis & victualibus victoriosè gratulatur. Ex tunc pavor tam magnus Ciuitatè inuasit, ut & ciues, sed & omnes qui ciuibus subuenire cogitabant, exterrerentur. Ciuitasq; omnibus iam indigebat stipendiis, & in multa miseria iam periclitabatur: utpote quæ pænè omnia sua consumpserat, nec aliquid in illam inueniri poterat. Undique siquidem circumuallabantur, & præcipuè illi totus negotiationis comeatus inbibebatur. Nec tamen omnes singulatim, vel quas oppidani, vel qui morabantur in castris, passi sunt calamitates explicamus: quoniã *non omnia possumus omnes*. Hi & illi magna vicissim patiebantur infortunia: frequentius tamen Caltrensis dum præliarentur serenior arridebat fortuna. *Franci* siquidem moribus ferociores, natura animosiores, vsu in bello expeditiores erant; & ad hoc in longinquas Regiones & exteras nationes iter arripuerant. Longanimitate igitur præditi, quosvis lætabundi perferebant labores. Deum autem in angustiis necessitatibus suis, adiutorem inuocabant; eiq; frequenter pro humanis suis excessibus, deuoti satisfaciebant. Erat in obsessa Ciuitate quidam *Admiratus*, Turcorum profapia oriundus, nomine *Pirrus*, qui fœdus amicitie per fideles internuncios cum *Boamundo* inierat: Non quod, ut reor, Boamundum aliquando viderit; sed quoniam de eo fama volans ad eum multa bona detulerat, & de prudentia ipsius neutiquam ambigebat. Frequenter igitur per fidos interpretes, & nota intersigna loquebantur adinuicem. Hunc Boamundus aliquando ad Christianitatè incitabat; aliquando ad Ciuitatem reddendam multimodis pollicitationibus suadebat: & ut vit callens, nihil intentatum relinquebat. Nunc enim eum pro infortuniis Ciuitati imminentibus deterrebat; nunc eum pro præmiis copiosis, quæ à Deo gloriosè destinantur Christianitati, alliciebat. Aiebat itaque Boamundus. *Persuasurum iri*, inquam, *uolo tibi, Pirre mi karissime, quatinus iuxta morem vera amicitia agas omnia: ut scilicet mea secreta quæ tibi transfundo, in te sepelias; neq; cuiquam proditurus arcana nostra tibi solus habeas; neq; posthac amicus amico, unicus unico discredas. Fac igitur omnia de quibus sermo est, celeriter: & de mihi reddenda Ciuitate, & de tibi adipiscenda libertate, & imprimis de suscipienda Christianitate cogita viuaciter. Non deerunt tibi quacunq; volueris: Nosq; tibi paciscimur quacunq; mandaueris. Quæ nisi omnia feceris, cum sint & vtilia & honesta, & in immensum errabis, & te non nostrum fuisse amicū procul dubio demonstrabis.* His vel huiusmodi dictis adque uiu *Pirrus*; & tentantibus Legationibus aurem credulam accommodans, tandem in hæc prorupit mandata: iam etenim ei Deus aspirauerat quid agere deberet; & ut Boamundo pro voluntate responderet, in aure cordis eius stillauerat: *Assentior*, inquit *mandatis tuis, mi karissime. Noui enim te virum modestum & honestum: Deinde non incognitum habeo, quanti debeamus facere nomen & virtutem amicitia, cuius idem uelle & idem uolle summus gradus est. Casus quoslibet imminentes urbi, posthac mihi præterendas nolo. Non sumus qui minis uestris deterreamur: Ciuitas enim ut uides inexpugnabilis est. De Christianitate tua, ad quam uehementer suspiro, quam inuictissimam uideo, & gloriosam nequaquam diffiteor, loquaris uolo. Denique, ut compendiosius loquar, utq; tibi satis faciam, & animam meam in manibus unici mei pono: & Ciuitatem istam in fide amici mei colloco. Sunt sub mea custodia tres Turres satis munitæ, quas tuis reddam apparitoribus. Ne ue mihi in aliquo discredas, filium meum obsidem tibi transmittam, ut quos miseris, securiores accelerent. At ne proditoris redarguar quicquid agere dispono, totum Christianitati uestræ imputo. Nolo autem ita incipias, quatinus fatiscens, imperfecto negotio succumbas: sic etenim mors mihi meisq; immineret; & de cætero, de Ciuitate reddenda nulla daretur alicui facultas. Ne differas ergo, ne ue dissimules: quoniam inuocuit differre paratis: sed accepto atque accelerato consilio, vel ex toto dimittes, vel rem maturatam perfice.* His Boamundus auditis, uimium gauisus est: attamen uultum & os ad tempus compescuit, ne ex inepta læticia depræhenderetur intestinus animi motus: loquutus autem ad optimates, sic demum ora resoluit. *Videtis, Patres Conscripti, quod sine profundis singulis enucleare non possum, quanti affecti sumus calamitatibus, quanti incommoditatibus populus iste percellitur. Sed quid plebeios homines commemorem, cum uos, ô Illustris sanguinis stemmata, inedia palleatis, radio tabescatis, laboribus marcescatis? Grauis lues castra nostra contaminat, grauib; indigentis contracta. Iam diu est ex quo sub dio uigilatur, puro sub aere dormitur: algida noctes ualde nos infestant: Omnis ista terra nobis imitatur agri in solitudinem redacti, vel nullo vel raro excoluntur uomer. Tempore quo alii messes suas colligent, nos spicas nullas metemus; nec mercatum quod nostris alimoniam suppeditet habemus. Ciues, quibus hæc Regio nota est, quin eant & redeant non possunt cohiberi. Ciuitatem istam inexpugnatam dimittere, Contumeliosum est: Et ô uitam, omnes potius morimur, quam*

quam non dedita vel deleta ciuitate recedamus. De infelicibus iam securi, utrum felices successus nobis proueniant ignoramus. Sed quam diu hic mortem continuam patiemur? Ciuitas hæc, ut uidetis, inexpugnabilis est. Nam quid hic arietes, quid baliſta, quid qualibet ad expugnandam ciuitatem hic prodeſſent machina? Reſtat ergo ut ad conſiliorum diuerſam experimenta: quandoquidem nobis non profunt, vel quorumlibet armorum congreſſuum machinamenta. Tenet ergo unusquisque ueſtrum, Patres conſcripti, an pecuniâ, an amicitiâ an miniſ à quibuslibet ciuitatem hanc ſibi vindicare proualebit angariis: eamque illi ultro ſibi concedamus, qui hoc efficere quolibet poterit ingenio. Nam quid hic tanto moramur tempore? An quaerunt ciuitatis ſubiugata emolumenta, ſi antequam ſubiugabitur, totus exercitus Chriſtianus, quibuslibet moribus exterminabitur? Igitur ſi meis, Seniores optimi, ad quietendum cenſueritis conſiliis, in medium conſulite; & ei qui urbem iſtam ſibi ſubiugare poterit, concedamus & concedite; & ut etiam id efficaciter quilibet noſtrum exequatur, rogat. Tandem vero eloquens Heros conticuit: Procerum autem conuocatorum huiusmodi fuit reſponſum: Opinor & ipſe, quia iam ſuſpicando ſermonem illum intelligentes præoccupauerant; Boamundum ſcilicet, tanquam ſibi ſoli loquutum, autumabant. Quam ob rem illi velut ex obliquo taliter reſponderunt: Abſit, inquit, à nobis, ut alter præponatur alteri: ut uidelicet alicui noſtrum, ciuitas hæc ſpecialiter condonetur. Fratres ſumus & pares iure fraſterno & ſorte parili, poſtquam eam obtinuerimus, diuidemus. Dignum & iuſtum eſt, ut ſicut participes ſumus laboris, participes ſimus & honoris: Pariter eâ expugnemus, pariter de illa fortiamur. In his ſermonibus ſolutus eſt ille conuentus; Boamundus autem ſiluit: & interim res dilata ad nullum prouenit effectum: ſibi ergo ipſi vir apprime prudens temperauit: ne ſi quid quod noluiſſet audierat, mutatione ſui vultus illud addiſceretur. Nec multo poſt fama, præſaga mali, percrebuit in caſtris, Turcos, Publicanos, Agulanos, Azimitas, & plurimas alias Gentilium nationes aduentare, & de bello in Chriſtianos condixiſſe; iamque certi eruperant nuncii, qui de certitudine imminentis teſtabantur periculi. Loquuti ſunt igitur ad inuicem Chriſtianorum duces, & ſponte ſua Boamundo ſubintulerunt: *Vides quomodo in articulo res noſtra poſita ſit. Si ciuitatem ergo iſtam vel prece vel pratio, nobis etiam inuantiſſimis poteris obtinere, nos eam tibi unanimiter concedimus: ſaluo in omnibus quod Imperatori te collaudante, fecimus ſacramento. Si ergo Imperator nobis adiutor aduenerit, iuratasque præſertiones cuſtodierit, periuri uiuere nolumus: ſed quod pace tua dictum ſit, nos illi eam concedimus: Sin autem, tua ſemper ſit ſubdita poteſtati.* Mox Boamundus, iteratis ſermonibus cœpit interpellare Pirrum; neue moras innecteret, ſuum ſedulò propulſabat amicum. Pirrus autem nihil percontatus, ita conſulendo feſtinanti feſtinus reſpondit: miſit etiam filium ſuum obſidem in hæc verba: *Preco ueſter in caſtris ueſtris inſonet alta voce, ut gens Francorum hodie præparata, cras ingrediatur Sarracenorum terram deprædandi cauſa: & ſic noſtris & ueſtris diſſimulabitur cauſa noſtra. Noſtri ſiquidem minus ſolliciti quieteſcent, utpote ſperantes longiuscule abiſſe maiorem gentis ueſtræ multitudinem. Poſtquam uero ueſtra exierint tentoria, noctis ſub ſilentio per loca reuertantur oportuna: vos interim clauſi ſi, ſcala muro adnota accelerate; tumultumque omnem compeſcite; murumque uelociter & confidenter aſcendite: quoniam Turres meas ut uobis promiſi mandabo. Vos autem de reliquis agendis procurate, rerumque euentus gladiis perficite, nec aliquid quod agendum ſit, tanquam ſegnes, negligite: Ego uero inſomnis & ſollicitus, ueſtrum præſtolabor aduentum.* Boamundus, officium præconandi cuidam ſuo iniunxit ſeruenti, quem neſcio de qua re *Malam coronam* nuncupabant: qui vadens per omnia caſtra, clamorâ voce perſtrepebat: tempus ab optimatibus iudici, ut arent deprædatum terram inimicorum ſuorum. Secretum autem omnium agendorum ſuorum. Boamundus credidit Duci *Godofrido*, & Comiti *Flandrenſi*, & Comiti *de Sancto Egidio*, atque *Podienſi* Epifcopo, *Robertoque* Normanno, & quibusdam aliis optimatibus. *Tancredus* enim, ſuique conſilarii, rem totam ab origine nouerant. *Stephanus* Bleſienſis aberat: qui magna ſicut aſſerebat detentus inualitudine, ad *Alexandriam*, recreationis gratia, donec conualuiſſet, diſceſſerat. Exercitus igitur Chriſtianus huiusce rei ignarus, die ueſperafcente caſtra egreſſus eſt; & per quædam deuia deductus, aurora nondum illucente, prope ciuitatem, per compendioſa repedauit diuerticula. Boamundus autem interim ſuis familiaribus mandauit; *Hanc, quam præparavi muro illi quem cernitis, prudenter apponite ſcalam. & taciturni ſapienter uos agite, & confidenter aſcendite. Faciet uos tuos Pirrus amicus noſter, in ſuis Turribus poteſtati uos collocabit uos. Filium ſuum mecum obſidem habeo. Vos autem poſtquam Turres aſcenderitis, rem reliquam peragite gladio. Nullus timeat, nemo ſuſpreat: Scala muro ad-*

iuncta est, & vincula cum propugnaculis desuper. Properate igitur & intrepidi ascendite. Ascendit primus quidam Langobardus, nomine *Paganus*, non tamen omnino intrepidus: nec mirum, cum & de prodicione timeret, atque ad loca incognita transcenderet; & de quibuslibet euentis formidaret, ac mortis horrorem sibi præsentem semper immaginaret. Subsequuti sunt tamen eum homines ferè sexaginta: quibus diligentissimè *Pirrus* collectis, atque suis in turribus collocatis, postquam vidit plures numero nequaquam subsequentes, materna dixisse fertur lingua, *Michro Francos echome*, hoc est, *heu, heu! paucos habemus Francos*. Verebatur enim, quoniam quidem pauci erant ad defendendum, nedum ad congregandum, ne illi cum ipso in manus inciderent Turcorum. In Boamundum ergo tanquam inefficacem & segnem; suam retorquebat querelam; eumque amicabilibus conuiciis lacestiebat. Descendit præproperus ille Langobardus, per quam primum ascenderat scalam: dixitque eminus expectanti Boamundo: *Quid agis? an dormis? mitte quos velociter missurus es: quoniam iam indemnes obtinuimus tres Turres. Alioquin & nos, & ciuitatē, & amicum tuum qui totam spem, & animam suam in sanum tuum expādit, amisisti.* Lætatus est, & qui cum eo erant, *Boamundus*: & dicto citius festinanter cursum arripiunt, ascensum præoccupant; & commonendo, iam alius alium præueniebat. Itaque iam multi ascenderant, multi adhuc ascendebant, cum qui in turribus & in aliis mœniorum erant propugnaculis, vocibus altifonis exclamauerunt. Occupauerunt etiam turres alias, & iam discurrebant personantes per muros & plateas. Quoscumque verò repperire poterant, trucidabant; & nemini obuiati parcebant. Ciues enim vix expergefacti & adhuc somnolenti: laboribus enim longæ oblidionis fatigati, supini deficiebant; rem ignorantes, domos suas inertes exhibant; & somno & sono clamantium stupefacti, cauti incautis occurrebant; & suos esse sperantes, Christianos, ac si suos, conuocabant: illi autem vbicumque obuiabantur, tanquam oues procumbebant, & obtruncabantur. Tunc etiam, fortuito, mactatus est Pirri couterinus frater. *Tales sunt, caca & intempesta nox, tui euentus: tales sunt, hora caliginosa, vestra tumultuationes.* Interea tantus erat per scalam repentium concursus, vt ipsa scala diffiliens dissolueretur: quod & ad luctum & ad magnum impedimentum Christianis accidisse, nemo sani capitis dubitat. Phalanges siquidem Francorum, visum propter muros aderant: sed eis qui sursum & intus pugnabant, nullum auxilium conferre poterant. Orta est igitur ibi non modica tristitia. Erat autem non procul à scala quædam porta, quæ retroactis diebus Christiani explorantes viderant: Hanc à sinistra parte palpantes inuenerunt; & ipsa fracta, quantocius ingressi sunt. Tunc maior exortus est fragor, & vberior succreuit Christianis dimicandi occasio; *Turci*que somno vinoque sepultis, crudelior necis obuenit angustia. Gentiles illi, dum periculum imminens effugere vellent, impegerunt in Christianos; & impetum euitare fatigantes, dum nesciunt, in repentinum ceciderunt mortis discrimen. *Boamundus*, quoniam *animo cupienti nihil satis festinatur*: morarum impatiens, vexillum suum efferrè mandauit in ciuitate; & collocari contra municipium quod erat in vrbe, in editiori colle. Tanto siquidem examine urbem introierant Franci, gentique illi circumcisæ præualuerant, vt innumeris interemptis, quidquid residuum esse potuit, vel in castellum quod imminebat vrbi abigerent, vel in alia quælibet diuerticula effugarent: nec ætati nec sexui, nec cuius conditioni nocte illa indultum est. Nox erat ambigua & ideo promiscui sexus nullū exceperat. Dies illuxit: & qui morabantur in castris, tumultuantibus populis, & reboantibus exciti lituis, vexillum Boamundi viderunt & agnouerunt; & de capta ciuitate gauisi sunt. Cucurrerunt igitur ad portas, & introcutes; si quos inuenerunt Turcos, subterfugere molientes, ceciderunt: & facta est illa dies maxima gentilium strages. Nox illa & manè illud lethalem peperit *Antiochenis* fortunam. Quidam etiam per portas viui effugerunt, quoniam impetuosis Francis incogniti fuerunt. *Cassianus* autem Turcorum Dominus inter fugientes delituit; & nescio quomodo, non minori tamen infortunio, sed dilato, viuis aufugit. Peruenit enim in *Tancredi* terram, vltra quam credi potest palpitans. Incertum habetur, an totius expers confugii discesserit; an ad disquirendum à contribulibus suis adiutorium discurrerit. Illud certum habetur, quoniã si castellum suum introisset, sibi suisque opportunius consulisset. Equis ergo suis sodaliumque suorū ad extremum fatigatis, coactus substituit; & in quoddam rugurium diuertit, ibique non satis fideliter delituit. Hoc etenim re-

nim regionis illius accolæ comperto, *Suriani* videlicet vel *Armenii*, concursu in eum facto, superincubuerunt; & apprehensi caput amputauerunt, & amputatum coram *Boamundo* detulerunt: vt scilicet taliter ipsius promererentur gratiam; ipsique libertate donarentur & potirentur optatâ. *Cassiani* autem, viri Clarissimi, figis fuit obscurus & miserabilis. *Tales sunt tua remuneraciones, mundana prosperitas: Huiusmodi sunt tua stipendia, fallax & deceptiua fortuna.* Gentiles, fatis & fortunæ nimis adquiescunt. Ecce *Cassianus* infœlix, Dux & Admirabilis Antiochenus, hodie miserabili sorte, miserabili præuentus infortunio, fatisque infestis delusus, perimitur. Ecce germen Regium, tanquam quilibet in stercore natus, indecenter corpore inhumato plectitur. Balteum autem eius & vaginam, sexaginta Byzanteos appreciauerunt. Gentes enim illæ huiusmodi fallaris & fibulis valde gloriantur. Plateæ verò & omnes ciuitatis intercapedines, ita densis erant occupatæ cadaueribus, vt liber nemini daretur incessus, compita nimirum & viculi, cæsis impediabantur corporibus. Horror itaque, & fœtor nimius quibuslibet incumbibat viatoribus. Ciuitas itaque *Antiochia*, excepto municipio, capta est; & *Cassianus* vt dictum est, deformiter obruncatus est, quartâ feriâ tertio *Nonas Iunii*.

ECCE LIBER SECVNDVS FINEM HABET.

20

INCIPIIT LIBER TERTIVS.

CVM obsideretur *Antiochia*, multi ad eius adiutoriū confluxerant, multi adhuc confluebant: Sed qui confluxerant, capta ciuitate, alii perempti sunt, alii in municipium recepti, alii verò, vitæ suæ fugâ consuluerunt: Qui autem confluebant, audito de Antiochenorum casu rumore, substiterunt, deliberantes an procul discederent, an propius accederent. Discedere suadebat fama, quæ felices Christianorum passim prænuntiabat successus; & ex felicibus foeliciores auspicabantur: & iccirco, metus quàm maximus singulorum pectoribus inferebatur. Accedere verò eos exhortabatur ira, pro contribulium suorum inimica interfectione; pudor, pro peregrinorum nullatenus adhuc repressa temeritate. Confidebant etiam in nationum coagularum diffusa multitudine; & in sua, sicuti iactitabant, singulari animositate. Præterea ingloriosè se esse dicebant, nisi multi paucorum stoliditatem compercerent; nisi aduentitios indigenæ, à suis finibus dislicerent: nisi suorum sanguinem, hostiliter effusum, vlciscerentur; nisi filios & vxores penatesque suos, lariumque suorum residuam suppellectilem, desides tutarentur. Horum Princeps & Dux *Curbarannus* erat: vir quidem bellicosissimus, nulli audaciâ secundus, prudentiâ præditus, diuitiis copiosus, militaribus auxiliis constipatus, cupidus laudis, inflatus supercilio iactantiæ, magni nominis homo, militiæ Soldani *Persia* Magister. Hunc *Cassianus* Antiochiæ Admiratus, dum obsideretur, multis inuitauerat Legationibus, quatinus ad Antiochiam liberandam festinaret: nam illum multis honoratum denariis remitteret. *Curbarannus* autem, tum vt stipendia promissâ reciperet, tum maximè vt nomen suum dilaret, à *Caliphis*, gentis suæ Apostolico, accepta licentia sæuendi in Christianos, sibi gentes innumeras, *Turcos* videlicet, *Sarracenos*, *Arabes*, *Publicanos*, *Azimisas*, *Curtos*, *Perses*, *Agulanos*, & alios innumeros coagulauerat, & exercitum immensum conflauerat. Contractis itaque vndequaue viribus copiosis, quas dinumerare nemo poterat; adiunctis adhuc eidem collegio, *Ierosolymitanorum Admirato*, *Damascenorum* quoque Rege, *Curbarannus* ad Antiochiam proficiscebatur. Erant in expeditione eadem, vt dictum est, *Agulani*, circiter tria millia, qui toti ferro loricati, neque sagittas neque lanceas timebant; neque præter gladios in bellum arma ferebant. Istis Antiochiam appropinquantibus obuiauit *Sensadulus* Cassiani filius, & pro capta ciuitate lugubris, & pro morte contabescens. Videres lachrymas per pubescencia stillantes ora, quæ pectus etiam adamantinum ad misericordiam commouerent, & ad adiutorium incitarent. Is igitur huiuscemodi verba in sinum *Curbaranni* profudit: *Princeps inuictissimæ, inimica læsus fortuna, supplex ad te compellor*

K 2

accedere; & auxilium à liberali munificentia tua rogare. Moneat te, quaso, debita miseri-
 cordia; cogat te mutua carnalitate humanus affectus. Cogita, inquam, in quos de-
 venerim casus: perpende humana tribulationis vicissitudines. Quae me modo fortuna obli-
 quo respicit intuitu, mihi nuper arridebat; & tunc patre optimo & civitate in chrya gratula-
 bar. Idem infortunium tibi timeas oportet. In tuis secundis successibus, praemeditaris necesse
 est de precauendis aduersitatibus. Fortunati & liberalis hominis est, aliena calamitates, au-
 tumare suas; aliena miseria, largam impendere misericordiam. Succurre ergo mihi, quo
 tibi succurri velles animo, si te fortuna meo tetigisset incommodo. Si de Christianis trium-
 phare volueris, potes etenim eos indifficulter disperdere: & tibi nomen magnum ad-
 quires, & gentem nostram libertati restitues. Quod si contra eos dimicare distimulaueris, 10
 quid restat nisi ut domum & cognationem tuam perditum ire contendam? Gens enim ista
 nisi viriliter reprimatur, Corrosanum ire anhelat; & mirum in modum ultra vires suas
 attentat, & minatur grandia. Ecce Antiochiam inexpugnabilem ciuitatem, ingeniosa
 prodicione obtinuerunt; & municipium quod imminet urbi, populus temerarius obsede-
 runt; hiatuque Coturnoso contra gentem nostram, quisquilia viles, ogganniunt. Propera
 igitur, & de mihi subueniendo festina: quoniam non recedes irremuneratus, nec ero benefi-
 cius tuis ingratus. Praeterea perpes tibi faciam hominum, & in tua fidelitate ciuitatem quam
 mihi reddideris, tenebo. Non, inquit Curbarannus, ita facere disposui. Sed si vo-
 lueris ut totis viribus pro te contendam, Castellum in manu nostra committe; & ego illud
 satellitibus meis delegabo. Postquam de te, sicut dixi, securus ero, plebeculam illam, totis 20
 nisibus impugnabo: Sin autem, terra mea tantummodo patrocinabor. Senfadolus indi-
 gnus auxilii, Curbaranni postulationibus adqueiuit, & municipium potestati
 protectoris contradidit. Tertia verò die postquam ciuitas Christianis est tra-
 dita, municipium quoque Curbarannus obtinuit; praedictique Principis curso-
 res propè ciuitatem cui sitauerunt: Exercitus reliquus ponè sequebatur, & ca-
 stra metati sunt ad Pontem Ferreum: & firmitatem illam confestim expugnaue-
 runt; & omnes extemplo interfecerunt, reseruato illius castelli Domino; fer-
 reisque vinculis alligato. Is etiam bello, de quo post dicetur, peracto, viuis
 & vinctus inuentus est. Facta est dies crastina, & Curbarannus inter flumen & la-
 cum metatus est castra: & ibi duos fecerunt dies. Castellum autem sibi red 30
 ditum, cuidam familiari suo commisit, & ait: Noui fidem tuam, & audaciam, &
 temperantiam: & iccirco ciuitatem hanc vigilantia tua committam. Sciebam, inquam, te no-
 stro congausurum honore; & ideo hunc honorem quam maximum tua comcredo fidei.
 Prudenter igitur obserua illud, & super iniuncto tibi negotio vigilantiter procura. Sunt multi
 ut nosti, mihi Admirati, qui in omnibus dicto citius nostris obtemperarent mandatis: sed
 illorum fidei, fidem tuam praepondero, eorum solertia solertiam tuam praepono: nullum enim
 sagacitati tua aquirero. Ad quem Admiratus ille: Si, inquit, salua gratia tua, Senten-
 tiam hanc tuam euitare possem, in quemlibet alium praesens mandatum transferres optarem.
 Sin autem, antequam infidelitatis cuiuslibet me redarguas, animumque tuum erga me im-
 pacatum sentiam, Castellum hoc recipiam: tali tamen conditione, ut si in campo manibus 40
 praelio consertis superaberis vita mea consulens, Castellum Francis patefaciam. Ad quem
 Curbarannus, Prudentiam & probitatem tuam non inexpertam habeo: quaecumque futu-
 ra sunt, ex dispositione tua concedo. Commisso & accepto, ut dictum est, Castello,
 Curbarannus qui cum quibusdam suis aduenerat, reuersus est ad castra, in valle
 vbi suus exercitus papiliones suos locauerant. Agareni autem illi, quaedam arma
 vilissima, ensen rubiginosum videlicet, lanceoiam quoque fatis inutilem, qui-
 busdam pauperculis diripuerant Christianis. Hæc Curbaranno ad Francorum
 improperium obtulerunt, dicentes: Hæc sunt arma bellica, arma nimis pretiosa, qua
 attulerunt locusta illa de mendica Gallia: His nos expugnare minantur, his contra nos oblu-
 etantur. Curbarannus verò subridens & in manus arma suscipiens, subannan- 50
 do sic aiebat: Franci nullos adhuc inuenerunt viros: Hæcine sunt arma in quibus confi-
 dunt? Hæcine sunt armorum simulachra, in quibus Antiochiam prodicione deceptam, ex-
 pugnasse credunt? Sed, o inaniter super hoc gloriantur, quoniam municipium, quod praesidet
 Antiochia, munitum propugnaculis & militibus retinuimus: & eos inclusos quibuslibet iniuriis
 afficiemus. Expergiscamur igitur, o gens nostra semper inuictissima, & in primo conflictu qui su-
 mus, an iumenta, an homines, gens infelix experiantur. Abigamus abiectiorem plebis à finibus
 nostris. & o genus infractum, indeficentes prosequamur eos etiam in nationibus suis. Censco dedecus
 quam maximam. Optimates nostri, in terra nostra nos defendisse & superasse, nisi talionem reddentes
 eis, in

uis, in terra sua nobis contigerit, eos & quacunq; sunt eorum, deleat. Antiochia, ciuitas regalis & incluta, totius Syria: caput est, quam prodicione non armis; quam pollicitationibus & adulationibus suis, non bello praecipuaerunt. Haec igitur dimicando excutiamus, & ipsis explosis eorum terras aggrediamur. Accito itaque notario suo, sic ait: Scribe chartas in Corrosano recitandas, qua hunc modum contineant. Calipha nostro Papa, & Solimanno Regi Magno, perpesalus, & honor immensus. Noueritis quoniam locusta ille, qua propriam non habent mansionem, qui Christiani dicuntur, latibula sua irreuerenter exierunt; & prout audistis, terram nostram aggredi irreuerentius praesumpserunt: sed nos ad reprimentam gentis illius stoliditatem, beniuolentia uestra & brachio nostro confisi, exiimus, & eos in-

10 difficulter in seruitutem redigemus. Sed hoc parum nobis esse censemus nisi etiam fines eorum manipulis nostris operiemus; & omnia bona eorum absorbeamus. Interim gaudeatis omnes amici nostri, & filios generetis oportet, qui dum in longinquam militabimus Regionem, illi quos nobiscum adduxerimus resarciant, & donec redibimus, Regiones nostras possideant. Nos autem in incipium, quod urbi Antiochena imminet, nobis redditum munuimus. & modo contra eos quatinus dimicemus, consiliantes tractamus. Ut ergo videatis in quos pugnare habeamus, eorum gloriosa uobis direximus arma, in quibus notare poteritis quam nugaces sint armorum istorum geruli. Ut etiam plenius latari possitis, eos qui Antiochiam suis occupare praestigiis, iam inclusos habemus, nec de illorum deditioe ambigimus. Indulgete igitur affluenter uoluntatibus & uoluptatibus uestris, & ualete omnes amici & Consiliarii nostri. Valeat pra-

20 pue Solimannus, Rex potens & magnus. Iuro enim me nullatenus reuersurum, donec Syria & Romania in libertatem redacta, Apuliam quoque meo subdiderim dominio. Dum haec aguntur praedicti Curbaranni mater, qua erat in ciuitate Aleph, ad praedictum accessit filium, de his qua audierat pro filio gemebunda. Erat enim fenex & plena dierum, utpote centenaria, & praesaga futurorum: Colligebat etiam multa, mulier fortilega, de constellationibus; & geniculorum non erat ignara, & multarum disciplinarum erat conscia. Flebilis igitur ad filium aiebat. Ut quid, me inconsulta, fili karissime, negotium aggressus es bellicum? an quoniam sum decrepita, me des-

30 pisse putasti? Crede mihi, uiget sensus, efficit in uisceribus; & laxa cutis & ruga senilis; uicacem adhuc fouet animum. Denique tuum nulli fidelius poteris referare consilium, qua te uel

30 artius diligeret, uel qua tibi discretius consuleret. Quid enim affectui materno comparari poterit? Quid igitur matrem inconsultam, matrem insalutam, o homo plumbei cordis, au-

40 fugere praesumpsisti: o pectus silicinum & iecur adamantinum, quod non emolliuit matris memoria, quod non euerberauit ad colloquium affectuosa matris reuerentia! Si enim emarcuit corpus, uiuit & uiget adhuc irreuerberatus sensus. Ad extremum, fili dulcissime, quam grande, quam inefficax aggressus es negotium sine me saltem cautus libripens, prius debueras praeponderare. Decuerat te metiri, cum qua insuperabili dimicaturus es gente: oportuerat te perpendere, quam insueti sunt praeliandi, quas undequaque corrogasti copia. Ut enim ueritatem nullatenus tacuerim, nostra gens aurea est, illa ferrea. Nostra tamen satis animosa est,

50 sed manu, minus inefficax, inexperta & experta est multum huiusce laboris: quoniam admodum

40 in pace effloruit senectus istius nationis. Praeterea DEVS Francorum reuera Omnipotens est, quem nisi ipsi grauiter offenderint, semper eos uictoriosos protegit. Nostris in Regionibus, os meum & caro mea, nomen tuum satis dilatatum est: sed in Christianos brachium tuum nondum satis approbatum est: Quos nisi impugnare desieris, de duobus alterum erit, seu de Christianis triumphans gloriosior eris: seu titulum tuae probitatis superatus, quod absit, liuidabis: Porro si matri consulenti adiuuisceres, ab hac temeritate respiciens abisteres; neque gentemque tuam huic praesumptiuo labori, qualibet occasione non inhonesta subtraheres. Sim autem, periculosum est certe ancipiti te committas fortuna. Dubium est enim cui potius Mars arripserit parti: nostris tamen timeo: quoniam & carnificum illorum ferocitas, & u-

50 sus praeliandi assuetus, suaque calliditas me uehementer exanimat. Haec igitur omnia, discretiori essent considerata cautela: sed quoniam tuo sic inchoasti arbitrio, nec ab his amoueri poteris inceptis: obstinatus enim homo es: ne aliquid adulationis praetermiserim: In isto, si commiseris, superandus es praelio, & gazis opimis tuus expoliabitur exercitus. Multis autem interfectis, tu uiuus euades: hoc tamen morieris in anno, ei mihi: morte subita. Veterana illa in lachrymis deficiens, loquedi finem tegerat, cum filius eius in tabundus, sic paucis respondit: Miror, mater mi, qua fronte de Christianorum pronuntiaueris uictoria; cum ipsi nec numero, nec armis nec animis genti nostrae debeant comparari. Plures enim solus ego habeo Admiratos potentes, bellicosos, quam ipsi sint cum tota sua expeditione. Quis tamen falsus interpres hac annuntiauit tibi? Interim tamen sileas uolo, ne forte nostri exercitus animos tuis enerues sermocinationibus.

Reuertere igitur, mater dulcissima, euentumque rei meliora desiderans, expecta. Ipsi homines sunt, sicut & nos; & contra homines impuros, & incircumcisos, non contra DEVM, nec DEVS contra nos, pugnabimus. Aequalis sorte mortalitatis circumdamur: Illi dumtaxat ocius morientur, quorum manus segniores erunt; quorum animi ad non defendendum, frigescent minus audaces. Tu autem, mater, tota digna reuerentia, vale; & nec dum tempus illud quod portendunt sortes & auguria nostra, quod scilicet Christiani terram nostram possessuri sunt, credas adesse. His dictis belliger Heros conticuit; materque, filio deolcuati, genas suffulas lachrimas, ad lares suos curiosa remeauit; & opes quas vndequa- que corrogare potuit, in *Aleph*, Ciuitatem munitissimam conseruandas intulit. Tertia die post hæc *Curbarannus* armatus, in oppidum sibi commissum equitabat. 10 Christiani verò videntes acies ordinatè procedentes, vrbique appropinquantés, exierunt eis obuiam; & prælio præparato se iis posse resistere autumabant. Tarta- ra verò fuit *Ismahelitarum* illorum multitudo & fortitudo, quod extemplo coacti sunt *Franci* refugere in ciuitatem, pertimescentes impetuofas sustinere gen- tes. Et quoniam non poterat eis portarum angustia ingressum præbere liberum, ex ipso impetu multi suffocati perierunt. Aggressi sunt eos *Turci* vehemente; iamque deficiebat dies, neque lassus dabatur requies. Sic exhausta die, nox o- prata, terras obumbravit. Incubuit igitur Christianis magna desperatio: alii tamen consolabantur alios, & in diem crastinum concionabantur de prælio. Ab- qui tamen vltra ius & fas meticulosiores, & fratrum affectus immemores, noctu 20 de fuga cogitauerunt; & ad totius suæ consanguinitatis & successionis ignomi- niam ignominiosiores aufugerunt. Non enim meminerunt quantum fuerit de- decus, fratribus & commilitonibus dimissis, amicis infalutatis, proceribus in- consultis, per murum funibus diuitti, vii ille robur turpiter effæminari, homi- nes antequam oporteat dementari. Nam qui quondam à præliis, sociis dimissis, fugie- bant, sociorum proditorum vocabantur, & plerumque capitibus in eis vindicabatur. Horum quoddam nominare non prætermittam: licet omnes nominarem, si omnes ex no- mine nossem. Non enim eorum parcere debemus infamia, qui suæ nimis formidolosi non pepercerunt fama. *Wilhelmus de Grenta Maisnil*, & *Albericus* frater eius, & *Gual- 30 Trosellus*, & *Lambertus Pauper*: Hi hesterni belli timore perterriti, & vt crastinum aufugerent, solliciti, funibus per murum demissi sunt; & ad perpetuam suam igno- miniam *furtiui funambuli* vocati sunt. Noctis igitur illius conticinio, & funibus e- lapsi sunt, & ad portum *Sancti Symeonis* pedites, manibus & pedibus excoriatis, deuen- erunt. Ambulauerunt tota nocte per præcipitiorum abrupta; & cum multis Comitibus ad portum præfatum ambulantes, defessi substiterunt: & nau- tis in portu vacillantibus dixerunt: Erant nempe in portu naues multæ: *Quid hic agitis, gens miseranda? Omnes quos expectatis, decolati & deleti sunt Christiani: Et nemo præter nos viuus euasit: Et vos adhuc desidiosè moras agitis? Turci Antiochiam quam subegeramus, obsederunt; imò cæperunt: Alios omnes decollauerunt; & nos vix eo- rum gladios euasimus, dum nocte hac ad vos vsque viam direximus. Rumpite igitur fumes: 40 quantocius, inquam rumpite, remisque mare percellite: quoniam si moras in nexu eritis, quod dicimus videbitis.* Nautæ, huiuscemodi rumoribus excitati, alii anchoris ab- ruptis, mare veliuolum iam sulcabant, & carbasa crepitantes in auras obli- quabant. Dum hæc aguntur, ecce *Turci* repentini littora explorantes adue- lant; & imparatos & timoratos nautas trucidant; rates in portu remorantes, ignibus appositis depopulantur, & spoliant; & desidiosos homines pro voto dilacerant. Qui verò remanserant in ciuitate, pondus belli *Turcani* tota die susti- nuere; nec iam diutius fatigati, tantos poterant perferre labores, cum subitum arripietes consilium, murum de lapidibus impolitus, & sine cemento inter ci- uitatem & oppidum ædificauerunt, ne *Turcis* in eos liber daretur excursus. Ipsa 50 enim maceria oportunum Christianis præstitit auxilium; importunum autem *Turcis* peperit impedimentum. Ad murum vsque siquidem oppidani discurre- bant, sed statim à *Francis* repellebantur; & ita congressus gentilium frustra- batur. *Franci* siquidem, tota sedulitate, propter murum armati assistebant; nec somno, nec cui libet aliis curandis indulgebant. Fames interim pedetentim conua- luit: & vt equos & asinos, & si quid aliud immundum erat, deuorarent, compulsi sunt Christiani. In magna constituti miseria, plerique desperabant; alii tamen ad DEVM medullitus suspirabant. Necessitatem enim qualiter euadat, circum- spectus homo cogitare non desinit: Nec facilius quilibet euadit, quam qui sibi

Domi-

Dominum coadiutorem efficit. Inuocabant igitur Dominum, & ipse exaudiuit eos: Et misit eis quendam Sacerdotem, ita sermocinantem: *Fratres, & amici mei, audite visionem quam videns vidi: quam ne putetis phantasiā, vel somniorum ludificationem, si mentior, meam volo deleatis impudentiam. Dum in Ecclesia Sancta DEI Genitricis pernoctare decreuissem, pro nobis, inquam, intercessurus: nescio vel vigilans vel semi-sopitus: nescio, DEVS scit: Dominum nostrum IESVM CHRISTVM vidi, nec tamen agnouit. Aderat etiam sanctissima sua genitrix, & Princeps Apostolorum Petrus sanctissimus. Hos omnes aspiciebam. neque ut dictum est, homo dementatus, Dominum meum sanctumque illud collegium agnoscebam. Dixitque mihi Dominus: Agnoscis ne me? Cui ego, vocem quippe percunctantem intelligebam, sed personam interrogantis, nondum agnoscebam: Nequaquam Domine mihi. Interim crux splendida super caput eius resplenduit apposita. Interim interrogauit me eundem sermonem, & ego. Si bene, Domine mi, percipio ex ligno Crucis capiti tuo impositæ, crucifixum & Redemptorem nostrum te intelligo. qui dixit: Ita est planè ut dicis. Ego verò suffusus lacrimis genas ad pedes eius singultuosus cecidi, & adieci. Domine, miserere nostri. Domine memor esto populi tui. Domine DEVS adiuua nos. Et Dominus ad me: Et ego huc usque vos iuui, Nam & Nicheam obtinere vos permisi, & in multis vos protexi præliis; meque duce vicistis, & Antiochia præualuistis, & in ipsa obsidione multa pro voto vestro vobis indulsi: vos beneficiis meis ingrati, contra me intumuisistis; & tanquam ex adipe iniquitas vestra prodiit; meque, gens iniuriosa, gentiliter exacerbastis, dum cum mulieribus vel alienigenis, vel vestræ professionis, sed illicitis, fornicati estis. Ille siquidem singularis pedor, cælos attingit, & oculos meos à vobis auertit. Retribuam igitur ego vestræ ingratitude, nec parcā prostitutæ & lupananti multitudini. Tunc misericordia mater Petrusque beatus, ad pedes misericordes ceciderunt Redemptoris; & his supplicationibus iram mitigabant minitantis: Domine, tot annis gens Pagana domum istam, quæ domus erat orationis, obtinuit; suisque spurcitiis, pro pudor, eam delegauit: & ecce, paucorum culpis exigentibus, omni Christianitati tuæ, quæ domum istam suo sanguine exinde liberauit, eam deleturus irasceris? Parce Domine, parce; parce populo tuo; & ne des hæreditatem tuam in perditionem, ut dominantur eis nationes. Adquieuit Sanctus Sanctorum, supplicantis matris & Apostoli precibus, iamque vultus ocundior, dixit mihi: Vade, & dic populo meo: Lupanari, & prostibulum, & omnem à vobis remouete ab usum; & vestra lacrimis eluite facinora: & ad me reuertimini, & ego reuertar ad vos: & infra quinque dies opportunum providebo vobis auxilium. Quia DEVS nihil habens immisericordiæ, ipse sum. Interim quotidie decantent *Congregati sunt inimici nostri & gloriantur in virtute sua: Contere fortitudinem illorum, Domine; & disperse illos: ut cognoscant quod non est qui pugnet pro nobis, nisi tu DEVS noster. Disperse illos in virtute tua; & depone eos, protector noster, Domine.* Hæc & alia Capitula, Deitatem complacantia, indefinenter placent. Hæc Sacerdos dixit, & adiecit: *Fratres & Domini mei, nolite mea discredere paruitati: quoniam non fictis loquor ambagibus; nec fantasticis elusus fallo vos imaginationibus. Si vultis etiam huius rei faciam experimentum, ne forè quod absit, contemnatis quod vobis edixi, Redemptoris mandatum. Vel de turris cuiuslibet summitate me precipitate, vel in ignem proiicite; & dum vobis illesus videbor, tunc demum adquiescite. Alioquin, me figmenta locutum scitote.* Podientis, Euangelium & Crucem coram afferri mandauit: super quæ Presbyter; satisfaciens populo, iurauit, ita visionem seriatim se vidisse, sicut testatus fuerat in eadem contione. Populus omnis statim ad lamentum conuertitur; & de reatus sui confessione alius alium cohortatur: videres suffusa fletibus Christianorum ora: capitibus cineratis, & nudis pedibus, passim orationis gratiâ, omnis ætas, nulla excepta persona, maturabant per Ecclesias: Petunt auxiliū, rogant consilium. Inspirauit autē Dominus eis hoc consilium, quod vnanimiter acceperunt. Dixit enim quispiam illorū: *Optimates nostri, iuremus adinuicem, quod nullus nostrum deinceps de isto sancto, quoad vixerit, subter fugiat collegio: donec Sepulcro Domini DEI nostri, pro quo viam hanc ingressi sumus, deosculato. Tunc, etiam consalutatis fratribus, qui voluerint ad propria reuertantur.* Placuit itaque sermo iste, communi conuentui. Iurauerunt igitur omnes Duces, quorum vocabula superiùs habes prænotata: *Tunc idem iurauit & adiecit: Quod quamdiu possit sexaginta secum habere milites, à Ierosolimitano itinere nequaquam recederet.* Animata est igitur & corroborata tota Christianorum congregatio, & in immensum exhilarata est, tali communita iuramento. Erat etiam ibi quidam peregrinus nomine *Petrus*, cui ante-*

quam Antiochia præoccuparetur; Sanctus apparuerat *Andreas*, interrogans eum & dicens: *Quid agis bone vir?* Cui Petrus: *Quis enim es tu, Domine mi?* Dicit ei: *Ego sum Andreas Apostolus CHRISTI.* *Noueris igitur volo, quoniam postquam ingressus civitatem istam: beati Petri Ecclesiam intraueris, inuenies illo in loco: Locumque denotat: strauit: Lanceam qua latus Saluatoris in cruce perforauit. Quicquid enim in patibulo Crucis, salutare illud Spiritus sancti domicilium tetigit, sacrosanctum est, & Christianis omnibus specialiter amplectendum est.* His dictis beatus disparuit Apostolus. Peregrinus his auditis, siluit: Responsum enim Apostoli, nemini proflare voluit: æstimabat enim se, somniantis more visionem vidisse istam. Beatus tamen *Andreas*, sicut postea peregrinus referebat, eum ad locum vsque deportauerat; ibique quod diu latuerat, totum demonstrauerat. Captam igitur ciuitate, & vt dictum est, multum profligata Christianitate, iterum apparuit ei beatus *Andreas* dicens: *quare pusillanimis, lanceam non abstulisti?* Cui Petrus: *Ecquis inquit Domine, meo crederet auditui. Noli desperare, ait Apostolus, noli desperare. Sed scito pro certo vt dixi, tibi que demonstravi, omnia vera esse, scias enim quoniam hec reuelatio multum proderit fatigatis Christianis: utpote quibus pro lancea, confidentia profluet salutaris. Infra enim quinque dies visitabis eos Dominus. & potenter eruet eos a persequentium manibus.* Petrus autem consilium hoc sibi diuinitus insinuatum, suis patefecit comitibus. Populus autem discredabat, & testificanti subsannabat. Perstitit ille, & iureiurando affirmauit, bis ei *sanctum Andream* apparuisse, sibi que talia denuntiasse; & ne ulterius secretum sibi concreditum absconderet, vehementer adiurasse. Tandem crediderunt iuranti, vires que pristinas animo resumpserunt; tanquam expergefacti a somno. Iam enim duo præcænes emerferant, qui de sua salute, DEI quoque propitiatione concordabant. Iam ergo de DEI securiores adiutorio, velut iam vicissent, congratulabantur in Domino. Interea *Turci*, qui erant in Castello, a Christianorum infestatione nullatenus abistebant; sed tota sedulitate Francos incurfabant. Incluserunt itaque quadam die, Francis videntibus, tres Christianos in quadam turre, nec ausi fuerunt *Franci* subsidium inclusis conferre. Defecerant enim multis afflictis tribulationibus; & adhuc tabescebant, nullis nisi in spe releuati consolationibus. Duo igitur ex eis grauitur vulnerati, exierunt de turre; tertius quoque viriliter tota die se defendebat solus, de *Turcorum* inuasione: strauit itaque duos *Turcos*, nullis coadiutus auxiliis: sed sola manu persequentium obstitit turmis. Hæc iccirco dixerimus, vt quantum iam exterriti fuerint Christiani, dicere non omiserimus: quoniam fratres suos videbant impugnari, nec audebant pro iis, corampositi, oblucri. Ille præliator fortissimus, *Hugo Forfenatus* dicebatur, de exercitu *Godefridi de monte Scabioso*; vir quidem magnanimus & audax, & inter omnes bellicosos præcipua laude dignus. Hunc igitur quem suorum non iuuerunt arma, successiuis saltem generationibus, militem gloriosum, nostra commendauerit pagina. Heu! quot & quantis calamitatibus Francorum emarcuerant animi, qui vnum ex suis tota die viderunt pugnantem, nec succurrerunt; audierunt clamantem, nec responderunt: Quos cum Duces vocarent, non conueniebant; cum litui clangerent, in domibus latitabant: imò inermes & exanimati, bellum diu rogatum detestabantur; & iam velut exanimis, imbelles & inglorii, mori præoptabant. *Boamundus* & Duces sic exercitum defectum ite videntes: quod neque se volebant defendere; nec saltem ad murum vsque, qui ciuitatem ab oppido vt cunque tenui discrimine separabat, poterant eos conducere: ignem copiosum mandauerunt accendi; ciuitatem ex parte cremari: quatinus vel sic domos exirent, & latibula in quibus ad vltimum euirati, satis inuerecundè delectebant. Accensus est itaque ignis in vrbe, qua parte *Cassiani* palatium prominebat. Duces enim molestiabantur & ægrè ferebant, quod more solito nullam eis reuerentiam; ad pugnam acciti, exhibebant. Ignis itaque nec mora præualuit: quoniam flammis crepitantibus, alimenta præbebat lignorum antiqua congeries: ventus autem vrens, suppeditabat incitamentum & vires. Quicunque igitur in domibus illis hospitati fuerant, spoliis suis vix arreptis, ad Duces suos coacti confugiebant, qui ad portas ciuitatis excubandi causa sibi vnusquisque locum acceperant: Ab hora diei tertia vsque ad mediam noctem incendium non defecit; & combusta sunt vel domus vel Ecclesiæ circiter ad duo millia. Sopitus igitur est ignis, quoniam omnis ventorum feritas euauit. *Turci* oppidani, iam omnino Francis se vix tutantibus, præualuerant, quos penè ab inuicem

Inuicem nihil nisi arma separabant. Iam enim res brachio manuq; duntaxat gerebatur, & iam cominus vtrinque certabatur, nec bellum vel ad momentum interrumpebatur. *Turci* plures numero, & impensiore confortati cibo, vicibus sibi succedere, nihil intentatum prætermittere, Francos audacter aggredi, vltro se congressibus ingerere; alius alium commonere. *Franci* è regione, immoderanter angustiatu vacillare; nec cibum nec somnum capere, quippe quibus nulla dabatur requies: qui enim panem habebat, comedere non licebat; aquâ quoque referuatâ, nullus os squalidum, refrigerare sibi poterat; quippe quibus nec respirare vacabat. In tanta igitur constituti miseria, murum alium silice & calce aggressi sunt prouehere: quoniam quem ipsi incementatum erexerant, indifficiliter *Turci* prostrauerant. Ligneam insuper erexere machinam, quò securiores Christiani se tutare potuissent. Nec etiam bellum interim deerat, quoniam ne murus ageretur, *Turci* indefessi omnimodis elaborabant. Nox caliginosa, rerum omnium colores occuluerat; & ignis ab occidente de cælo visus est imminere, & inter *Turcorum* castra tanquam cadens deszuire. Non enim multum eorum castra differebant à ciuitate, qui sua locauerant tentoria proxima in valle. Et licet ignis indemnus & innoxius eis fuerit, multum tamen eis incussit terrorem, & mœsticiam; Christianis autem solamen & læticiam: vtrisque siquidem populis, signum illud de cælo enituit. Quidam autem eorum castris continuo relictis, pauitantes hospitati sunt vbi potuerunt, videlicet propè *Boamundi portam*. Qui verò in municipio remanserant, tota die cum Christianis confugebant, nec ab eorum vel mortibus vel fatigationibus auelli poterant: instabant lanceis & missilibus, & illidebant vulnera vulneribus. Pars autem quæ morabatur in castris, ita ciuitatem circumuallauit, vt nemini pateret in die vel introitus vel exitus. Nocte siquidem aliquando aliquis poterat exire; sed occultè, nec tamen sine timore. Igitur fames in dies inualescebat, & Christianorum exercitum vltra quàm credi vel dici potest vehementer angebat: multi siquidem expirauerunt fame: Qui viui, vix palpitabant, lurida videbatur eorum facies, quos enormiter deformabat exhausta, protelatis ieiuniis, attenuata macies. Nullos in illa calamitate videres prodigos; imò quosque ditiores, etiam videres indigos: & omnes obesum carnibus, & tenuata inedia macilentos. Panis enim paximatus & permodicus, si quando inueniebatur, Byzanteo comparabatur. De vino melius puto silere quàm dicere: cum vinum ibi vix aliquis Ducum libauerit. Equinæ carnes vel asininæ, pro Imperialibus computabantur delitiis. Gallinæ præcium, quindecim erat solidorum; ouum, duobus solidis; nux iuglans, vno appreciabat denario: multos stateres quæque vilia, valebant: folia ficulnearum, vitium & Cardonum, & si quæ inueniebantur aliarum arborum, auidius decerptas bulliebant & vorabant: coria caballorum, asinorum, & camelorum, siue bufalorum sicca coquebant, & manducabant: & præterea multas alias ibi passi sunt calamitates & penurias. Coacti sunt etenim cibos olim fastidiosos, fame perurgente, dentibus auidis masticare, & deglutire. Nihil enim fuit tam fœdum, tam insipidum, cui fames saporem non attribuerit; cui verecundiam vt gustaret non abstulerit. Hanc passionem continuam tolerauerunt gens miseranda diebus triginta sex. Nemo igitur vera dixisse nos ambigat, nemo submurmuret: cum quibus eduliis viuere potuerint qui messem non collegerant, qui horrea nulla reppererant, qui urbem longa obsidione depopulatam, & tandem combustam incolebant, qui forum venalium rerum ab indigenis non accipiebant, nullus conuenienter excogitare queat. Admirari quidem potest, sed vnde tam diu vixerint competenter definire non posset. Neque DEO, pro quo talia passi sunt, calumniosè imputandum est; qui castigat vt corrigat; flagellat autem paterno affectu, omnem filium quem recipit. In ipsis etenim flagellis misericors est; & bonitas eius secreta, nihil agit perperam vel immisericorditer: DEI namque iudicia nunquam sunt iniusta. Sed CHRISTVS de suis Christianis ita disponebat, vt in ipsis afflictationibus, præter spem Barbarorum, conualescerent: & cum eos putarent defecisse, superarent. In oppressionibus siquidem suis, quæ eis vt ad liquidum examinarentur contingebant, indefinenter decantabant: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Hæc redarguti, misericorditer, de profundis clamabant &

exaudiebantur; & super inimicos suos eleuabantur. *Stephanus* interim *Comes Carnotensis* quem maiores natu elegerant debere præesse consiliis & publicis agendis, homo facundus & singularis scientiæ, aliquantula, vt dicebat, detentus infirmitate, vt dictum est, ad *Alexandretam* secesserat conualescendi gratia: huius reditum omnes expectabant, vtpote quem ducem, quem consiliarium sibi præfererant. Sperabant etiam si rediret, eius peritiam omnibus valde iocundam; Is autem, nondum capta ciuitate, vt dictum est, ægrotauerat & abierat. Vbi verò audiuit Turcos ciuitatem circumuallasse: his & aliis exercitus rumoribus, (non enim *Alexandreta* multum remota est ab *Antiochia*) montana latenter conscendit, quæ decliuæ prominebant ciuitati, quatinus pleniter addisceret exercitus vtriusque, vel defectus vel apparatus. Vidit itaque Turcorum innumera tentoria; & ipsos tanquam harenam maris per stadia plurima diffusos: ciuitatem etiam vidit circumuallatam, & paruam Christianorum manum agnouit inclusam. Arbitratus itaq; consodales suos, vel iam omnes deletos vel omnes extemplo delendos: quid enim aliud expers homo arbitrari poterat? Cum suis qui aderant, timore non modico perterritus, cursim fugam iniiit & clandestinus discessit. Satis tamen inconsultè, quia nullum allocutus fuerat de Christianorum expeditione. Debuerat siquidem de suis aliquem, clanculo prius mittere, nihil temerè negligere; quid intus ageretur, reuera dignoscere; si posset, eos diligenter consulere: non metum qui omnibus imminēbat, sibi soli totum arripere; nec vt qui libet & popularibus indecenter aufugere. Gloriosius enim ei fuerat mori cum fratribus, quàm fugitium superuixisse, & in Patriam rediisse. Quam offensam postea, tactus cordis contritione, rediens à Patria in Ierusalem, piavit; & sic omnibus satisfecit. Sed ad tempus, timor inconsultus eum ad inhonestam præcipitauit fugam. Quod ad improprium ei multum imputatum fuit, donec culpam diluit; inclusis etiam nimis obfuit. Postquam enim castellum suum, reuersus spoliauerat; & fugam initam accelerabat, Imperatori ad *Philomenam* obuiauit; eique seorsum vocato dixit: *Antiochiam pro certo captam fuisse noueris à Christianis: sed castellum, quod munitissimum prominet urbi, sibi retinuerunt Turci; & ecce, ciuitatem circumuallatam obsident; & ex municipii propugnaculis expugnant: seu magis ut reor, iam expugnauerunt eam, & omnes viri perierunt. Consule igitur & tibi, & quam conducis genti: Consulo ita & ego: & quam citius reuertere, ne fortè incidatis in manus insequentium nos; & vos omnes in ictu oculi pereatis. Quod si secus egeris, dico tibi, in proximo: sed serò, temeritatis huiusce te penitebit.* Imperator confestim accito consilio suo, & *Francis*, qui multi cum eo aderant; quia vtrinque populus *Gallus* & *Græcus*, ad obsessorum adiutorium copiosus confluebat: rem eis ex ordine patefecit & dixit: *Franci, ad quos succurrendum festinaramus, maiore quàm nostronunc egerent auxilio: quia, vel omnes in morte iam absorpti sunt, vel in captiuitatem abducti sunt. Indigerent ergo, seu qui eos viuificare possent auxiliatore; vel qui eos reduceret virtute prauulida, in quam minati sunt ex longinqua captiuitate. Nam ita Comes iste, qui adest, testificatur: nos autem neutrum horum possumus. Auxilium quod eis præparabamus, præproperum anticipauit tempus. Ecquid amplius possumus? Postquam omnes deleti sunt, quid eis nostrum proficeret auxilium? Illuc quippe laboriosè & dispendio magno tendere, vbi nihil proficias, extremæ dementiæ est. Visum est igitur nobis, vt citius reuertamur; ne fortè & nos inutiliter exterminemur. Ecce enim Turci plus solito insolentiores, & præ sanguine effuso tigridibus efferaciores, si nobis irruant, facillimè praualebunt: quia nostri, rumoribus his auditis, excordes illico titubabunt. Reuertamur igitur & rem nostram in tempus crastinum differamus. Veniet, inquam, dies cum sanguinem effusum, de Turcis perfidis ultum iri proficiscemur. Volo ad præsens moriantur nostri, morte repentina; sed regrediantur, vt uiuant: & reseruemus & reparemus eos, ad irascendum & ulciscendum. Interim, post terga terram istam, edicto Imperiali, deuastatum iri præcipimus: vt si quando Turci in nos emerferint, dum nihil hic inuenerint coacti recedant. Porro gentem istius regionis incolam, transferri mandamus in *Bulgariam*: vt nullius rei redarguamur immemores. Itaque *Franci* reuertebantur inuiti, & amarissimè lamentabantur. Multi etiam è pauperibus peregrinis passim moriebantur, ægroti diutinis inualetudinibus. *Guido* *Boamundi* frater, erat cum Imperatore, donec rumigerulus *Comes* loquebatur: hic audito loquentis vaticinio, valde contristatus est; & ex ipsis præcordiorum conquestus medullis, lachrimatus est: eiulans ergo clamabat: *Heu! mi frater & karissime domine Boamunde, quid contigit? Quomodo spes populi DEI cecidisti? Putamus sic perieristi? Veni mihi: cur ipse non potius perii? O DEVS quare sic iudicasti? Cur populum tuum sic abo-**

sic abominatus es? Vt quid improprium facti sumus Gentium? Quis mihi det, Boamunde frater dulcissime, ut ego moriar pro te? Morietur anima mea, gens DEI, Duces totius laudis titula digni, morte vestra. Hæc dicens & ad uncis vnguibus pubentes genas dirimebat, flauamq; Cæsariem decerpebat; Et omnes ad lamenta ciebat auditores. Vix autem consolatus, non tamen lenito dolore, cum Imperatore compulsus est redire. Obrepit etiam inæstimabilis mœstitudo in populo DEI. Nam Episcopi & Abbates & Presbyteri, pœnè triduo à precibus & laudibus DEI cessauerunt, & profundis gemitibus suspirabant. *Guido* etiam semper in ipso itinere conquerebatur & gemebat; & in prædictum Comitem, conuitia multa euomebat. Interim etiam omnis exercitus ille, die illo facti sunt stupidi, vt stupore mentis perterriti, penè a se ipsis desipuerint: Tandem tamen redierunt ad se; & voces quæulas & preces placabiles, & lugubres querelas, denuo ad DEVM deuotius emisere. *Imperator* autem, nimis festinè verbis credulus *Elefensis*, in illa singulari necessitate, nullo Christianis obfessis auxilio collato, *Constantinopolim* suæ quieti satisfaciens reuersus est: Ecce, quantum nocuit exercitui DEI *Stephanus Carnotensis*, qui dum sibi soli consuluit fratribus & commilitonibus suis dimissis, Imperatoris auxiliarem præsentiam, ab eis auertit; & rumores alios quàm eum decuit, non veridicus portiter eructauit. Ex DEI ramentatione factum non dubitamus, qui disponit omnia suauiter; nec casu fortuito permittit, vel vnum passerem ad terram cadere. Si enim *Alexius Imperator* aduenisset, Turcosque superasset, triumphus genti suæ, non exercitui DEI ascriberetur; & Græcorum multitudini deputaretur, non Francorum fortitudini. Qui autem erant in ciuitate, ad DEVM conuersi, totam suam spem in supernis collocauerunt: quoniam ab humano adiutorio coacti sunt diffidere. Loquuti sunt ergo ad inuicem de *Lancea Domini* disquirenda. Magnam enim habebant in illa fiduciam, si inueniretur; quoniam ita ex DEO promiserat *Andreas* Apostolus. Ventum est igitur in Ecclesiam Beati *Petri*; & ibi diligenter notato loco super hac re diutius altercatum; præualuit autem sententia plurimorum; & tredecim laboriosis & strenuis hominibus, qui ibi curiosè foderent, opus illud commiserunt: foderunt ergo à mane vsque ad vesperam; & tandem, eodem *Petro* cui reuelatum fuerat præsentem, reppererunt lanceam. Qua cum digna reuerentia leuata, publicus clamor exeritur; & vt debebatur, lætabundus ad eam fit concursus, & tota deuotione deosculatur. Videres populos lachrimis irroratos, quas extorquebat gaudium: perpenderes gaudium, quod pepererat tantæ rei experimentum. Orta est igitur inter eos tanta lætitia, vt remota omni accidia, deinceps nullius meminerint mœstitiæ: Et ex tunc ausi fuerunt de bello tractare. Consiliati sunt ergo vt nuntios suos ad *Turcorum* Principes dirigerent, qui per interpretem ad eos sua responsa referrent. Miserunt autem duos, *Petrum Heremitam*, & quendam *Herluinum*, linguæ Turcæ non expertem. Hi duo, satis gnari & industrii viri, ex Christianis *Curbaranno* suisque ita dixerunt: *Mittunt nos ad vos Christianorum Duces, & omnis Christianorum exercitus, rogantes vt ab eorum infestatione deim absistatis: & Christianos infestari à modo desinatis. Vt quid enim contra eos tentoria vestra locastis, & arma bellaturi vibrando parastis? Quid enim vobis malè faciunt? Nam quid ad vos de Antiochia, pro qua congregati estis? Si iudicio contendere vultis, nunquid terra ista, distans iustitia, Christianorum non est? Nonne eam prædicatione sua, beatus Christianitati destinauit *Petrus*? Nunquid in ipsa eadem ipse præsedis *Episcopus*? Vos autem freti superba tyrannide, fratribus nostris peremptis, ipsam vestro coagulastis imperio. Ecce, iterum ausu temerario in eos militare disponitis. Itane vobis iustum videtur, quod si suam terram modo recuperare volunt, neque quicquam de vestro vobis auferre moliantur, vos in regione, gladiis accincti in insontes insurgatis? Mandant igitur quod si pacifici recederitis, omnia vestra vobis abspoliare permitterent; & si quid velletis de suo gratis contraderent: Si autem, quod melius esset, ad Baptesimum suspiraretis, Sacramentum illud vobis libenter impertirent; & terram istam ditioni vestre restituerent; & semetipsos inimicis vestris, pro vobis, tanquam vterini fratres, opponerent. Sin autem accingimini gladio & si audetis cogitare de pralio, pugnabit securus, quem eiusdem causa, pro qua pugnatur, iusticia tuetur: sed nos, in voluntate DEI, & DEVM promerebimur adiutorem, & iustitiam habebimus astricticem. Si quid respondere habetis, respondentes audiemus. Tunc *Curbarannus*, toruo vultu respondisse fertur: *Longè aliter trutinamus: Christianitatem enim vestram, qua idololatria & abhominatio est, omnino respuimus & abhominamur. Crucifixus vester, quem prætenditis, qui se crucis improprio non potuit eripere, vos nostris eripiet manibus?**

*Miramur, quò hiat terra, quam deū possedimus, vestram vocare presumis, quam ante
 Petrum illum supersticiosum vestrum, progenitores nostri possederunt: sed illos fallacis suis, à
 DEITATIS sua cultura auertit; eos, in nugacissimam sectam vestram deceptos seduxit. Poòò,
 & terra nostris est ab antiquo, & virtus nostra, vobis eras, nobis eam mox restituet.
 Quod si nobiscum velletis Turci fieri, quod nobis ad vitam tutandam esset pernecessarium, &
 istam ciuitatem, & multas alias Regiones vobis committeremus: & quicumque pedites sunt equi-
 res sublimaremus; & pro vobis ubique pugnaremus. Quod si & hoc respicitis, vos cogitate de
 fuga: nos enim providebimus nobis de terra subigenda, imò tam subacta. Legati retrogradum
 iter arripientes, festini redierunt; & exercitum Christianum de bello imminen- 10
 ti, certiozem reddiderunt: Interim fames inualefcebat; & timor Turcorum, cor-
 èa pauitantium Christianorum, adhuc aliquatenus euirabat. Tandem, Sacerdo-
 rum edicto, triduanis expletis ieiuniis; processionibusque per Ecclesias cum læ-
 taniis celebratis; & Christianorum singulis sacrosancto viatico munitis, pugnam
 ordinauerunt. Sex igitur acies in ipsa ciuitate stabiliuerunt. In acie prima, fuit
 Hugo Magnus cum Francigenis & Comite Flandrensi: In secunda, Dux Godefridus
 cum suo bellicoso exercitu: In tertia, Robertus Normannorum Dux: In quarta,
 Podiensis Episcopus, secum portans lanceam, quam Christiani sibi præferri deside-
 rabant; & præsidium & tutamentum sibi magnum credebant: Raimundus quoque
 Comes Sancti Agidii remansit, quatinus obseruaret ne Turci de Castello descen- 20
 derent, & in ciuitatem pede libero irruerent: Aciem quintam regebat Tancre-
 dus, princeps & miles strenuus: Aciei sextæ præsedet Boamundus, vt omnibus pro-
 uideret, atque singulorum in necessitatibus totus adesset. Episcopi & Presbyteri
 fermocinabantur, & orabant, & signo reuerendæ crucis, editioribus stantes in
 locis, omnes consignabant. Exhibant autem ordinatè, per portam quæ est ante
 Machomariam. Nec illud silentio supprimendum arbitror: quod dum exirent de
 ciuitate, pluuiola, tanquam rosca stilla, cecidit: quæ, quasi ros matutinus, ir-
 roratos equos & equites ita lætificauit vt equi tanquam exhilarati hinnire cœ-
 perint: equitum animi dulcorati, vegetiores & alacriores fuerint; & omnes se-
 ipsos promptiores & expeditiores senserint. Fuit tamen pluuia illa tam subtilis &
 modica, vt vix pluuiam fuisse dixerint; sed quasdam guttulas rotantes plus sense- 30
 rint, quàm viderint. Hoc enim nobis à multis relatum est probabilibus personis.
 Quis autem, hoc diuini muneris largitatem dubitauerit? quis, guttularum irro-
 rantiam DEI suos visitantis benedictionem nescierit? Ad bellum igitur iam ma-
 iori fiducia procedebant animati. Curbarannus dixisse fertur: Plus ad fugam hi pro-
 perant quàm ad pugnam. Tantæ liquidem animositatis & stoliditatis erat, vt nullam
 generationem audere sibi obuiam venire arbitraretur. Postquam tamen illos vi-
 dit nec hac nec illac formidolosos deuiare, sed gressu maturato procedere, iterum
 non erubuit dicere: *Ha contemptibiles canicula de bello forsitan audebunt presumere?* Dici-
 tur etiam aliquantulum timuisse, & præ ira efferum expalluisse. Prius enim dixe-
 rat suis dum Christianos videret exeuntes: *Sinite eos huc vsque accedere, vt liberius de-* 40
*glutiamus eos in nostra potestate. Exeant; veniant: nos enim eos statim circumcingemus, &
 praualebimus, & suffocabimus.* Christiani verò gradatim ibant, nec alius alium in-
 ordinatè præproperabat. Idcirco Curbarannus, vt dictum est, maiori metu diri-
 guit, solutisque solitis viribus corporis, animo friguit. Mandauit igitur clam
 procuratori suo, quem *Admiralium* vocant, qui suis rebus præerat, vt si videret
 in capite sui exercitus ignem accensum fumigare, suos sciret superatos: & ille
 confestim dato signo, suisque omnibus sublati recederet: ne fortè populus qui
 cum eo erat, vel in papilionibus, totus deperiret. Curbarannus autem acies or-
 dinatas speculatus, & maiores quàm audierat copias intuitus, pedem paulatim
 astutus ad montana retrahere cœpit, vt eos fugere putantes, Franci præcipites 50
 insequerentur; & ob id exordinati, possent facilius lædi. Tunc & Turci, cum ni-
 hil ita proficerent, disgregati sunt ab inuicem: pars à mari veniebat; alii stabant
 in loco, sperantes includere posse se Christianos. Econtra Franci hostilium in-
 fidiarum non ignari, ex acie Ducis Godefridi & Roberti Normanni partem as-
 sumperunt, quam aciem septimam statuerunt; & illis quendam *Reinaldum* præ-
 fecerunt, qui venientibus à mari Gentilibus confestim obuiauerunt. Turci verò
 in eos instanter præliabantur, & multos ex illis sagittauerunt; seu illis quælibet a-
 lia mortis genera atrociter intulerunt. Aliz Christianorum turmæ ordinauerunt
 se extendendo à mari vsque ad montana: quod interstitium quasi duorum dicitur
 esse*

esse miliariorum. Et à montanis & à mari sagaciter instabant *Turci*, Christianos circumcingentes, & eos vndique infestantes. Ecce DEO gratias, ab ipsis montanis visus est exire exercitus innumerabilis, equis albis insidentes, & vexilla candida in manibus præferentes. Hoc multi viderunt Christianorum, & sicut putant Gentilium; & hæsitantes, mirabantur quidnam esset. Tandem vtrique cognouerunt signum de cælo factum: Cognouerunt enim duces illius agminis, *Sanctum Georgium* & *Sanctum Demetrium*, & *Sanctum Mercurium*; sua signa ferentes, præcedere. *Sarracenis* ergo visio hæc multum incussit timorem; Christianis autem spem auxit meliorem: Istos animauit, illos exanimauit. Hoc, qui affuerunt mul-
10 ti contigisse testati sunt; non tamen id omnes videre potuerunt; sed quibus Dominus voluit arcanum suum reuelare: Reuelauit autem aliis ad confusionem, aliis ad instantis triumphi ostensionem. Porro mendacii nemo nos redarguat: quia nihil ex corde nostro fingimus; sed quod audiuimus, id testamur: & testimonium nostrum, ex ore eorum qui affuerunt, verum est. Gentiles è regione maris pugnâtes, postquam pondus belli sustinere non poterant, sicut *Curbarannus* prædixerat, in herbam ignem miserunt; vt videntes qui erant in tentoriis, fugam inirent; & spolia quæcunque possent, secum absportarent. Signo autem quod diximus, cognito, pernices & irrequieti aufugiebant; & tremuli suppellestem præciosiorem diripiebant. *Christiani* autem qui ex aduerso pugnabant, iam ad eorum tentoria
20 pugnam diuertebant, vbi maiorem eorum virtutem remansisse non nesciebant. Obstabant adhuc *Turci*, tota qua poterant obstinatione: alii siquidem pugnabât, alii tendis spoliandis intendebant. Dux *Godefridus*, & *Robertus* Flandrensis, & *Hugo Magnus*, iuxta flumen equitabant, vbi rursus maxima pugnantium erat copia. Hi constanter eos aggressos, vnanimiter repellebant; instabant Gentiles illi pertinaciter, & vtrinque pugnabatur irremediabiliter. Resonabant æneæ cassides, tanquam percussæ incudes, minutatim scintillabat ignis; mutilabantur enses, eliso cerebro humi procumbebant homines; rumpebantur lorice, fundebantur extra; fatiscentes sudabant equi, nec equis nec equitibus vlla præstabatur requies. Agmina confert, tenui armorum discrimine vix à seipsis iam distabant; alii siqui-
30 dem alios, comminus impingebant; & manus manibus, pedes pedibus, corpora corporibus repellebant. Timor tamen super *Turcos* illapsus diuinitus, eos exterruit; & constantia Francorum inuincibilis, illos admirari & obstupescere fecit, & in fugam coëgit. Cœpit ergo legio tota labare, nec buccina, nec tympanum, nec lituus, nec præco poterat eos reuocare. *Impossibile siquidem est tot Gentes, fugam inita, denuo reuerti, denuo praliari ipse quippe impetus, & communis metus eos exanimat, & in fugam elapsos precipitat.* Declinauerunt autem *Turci* fugitantes ad tentoria, vbi multos suorum quos ibi dimiserant succenturiatos æstimabant: sed illi, dum isti decetabant, fugam inierant, postquam vt dictum est, ignem succensum prospexerant. *Franci* verò despoliandis papilionibus manus & oculos ad tempus continentes, eosque
40 diligenter & immisericorditer occidendo persequentes, & ad *Pontem Ferreum* vsq; fugauerunt; & adhuc ad *Tancredi* castellum, passim obruncando persecuti sunt. Tandem ad tendas eorum reuertentes, quicquid erat concupiscibile diripuerunt; & gazas omnimodas, & equos & iumenta innumera, & oves lanigeras & alimenta copiosa, & quæcumque indigentibus erant necessaria, detulerunt in ciuitatem. Hanc etenim Gentiles habent consuetudinem, vt si quando vadant in hostem, vel causa necessitatis suæ supplendæ, vel supercilio iactantiæ, opes copiosas secū debehât: & equos & asinos & camelos ad subuehendū, clitellarios faciant; & oves & boves ad comedendū deduci præcipiant; nec annonam, nec farinā, nec fabam, nec oleum, nec vinum prætermittant. His igitur omnibus in ciuitatē abundanter illatis,
50 optatoq; triumpho potiti, cōdignis laudibus DEVM benedixerunt; eumq; sui protectorem ac defensorem præsentialiter cognouerunt; hymnosq; gratulabundos in cælum extulerunt. *Suriani* etiam & *Armenii* qui illas incolebant regiones, videntes *Turcos* irrecuperabiliter in bello superatos, notos montaneorum anfractus oppilabant, callesq; angustos præoccupabant; & illis immensam deletionem, strictis gladiis, parturiebant. Mactabant siquidem eos velut oves errantes, vtpote præpauore nimio, totius defensionis immemores. *Admiralius* quoque qui in municipio ciuitatis remanserat, cui *Curbarannus* castellum illud commiserat, videns suos longè lateq; indecenter effusos, antequam omnes *Franci* rediissent timore perterritus, Christianorū vexillum rogauit; & accepit, & in municipio in loco edi-

tiori collocauit. Hoc autem ideo fecisse dinoscitur, ut sic & suis & sibi parceretur, nec de municipio reddendo dubitaretur. Erat autem signum illud, quoniam dum rogaretur presentior aderat, *Comitis Sancti Aegidii*. Quod Longobardi videntes vehementer indignari sunt: quoniam non erat illatum *Boamundi* vexillum, cui confratres illi ciuitatem prelibatis pactionibus, concesserant. Admiralius autem ille pro controuersia pacificanda illa, reddito Comitis signo, Boamundi in turre sublimauit: & tempore colloquii petito, de pace commilitonumque suorum salute, loquutus est. Pacti sunt ergo *Boamundus*, & *Admiralius* ad inuicem quod illi castellani, qui Christiani fieri vellent, de vita securi liberalitate Christiana tractarentur: qui verò legem suam seruare voluissent, indemnes ad tuta loca conducerentur; nec ibi ab eis quæ secum detulissent dolosis exactionibus priuarentur. Pactum hoc ab omnibus firmatum est; & municipium Boamundo confestim redditum est. Admiralius autem ille nec multo post baptizatus est, & liberali Francorum munificentia donatus est: Solebat autem dicere postea, quod sibi Christianitatem peculiariter adoptasset à diuturno tempore. Qui fidei Christianæ recalcitrauerunt, Boamundi conductu in terram suam remigrauerunt. Hoc prælium factum est *quarto Kalend. Iulii, in vigilia Apostolorum Petri & Pauli*. Gentilibus autem sic deuictis, & aliis à ciuitate procul explosis, & Christianis CHRISTO suo Duce, glorioso triumpho potitis, & condignis DEO laudibus exhibitis, Duces illius speciosæ Christianitatis, in vnum conuenerunt; & communicato consilio, *Hugonem* Magnum, virum non imperitum, ad *Alexium* Imperatorem, *Constantinopolim* direxerunt: quatinus ad ciuitatem recipiendam, quam calamitosis passionibus ei adquisierant, festinaret; iisque similiter iuratas pactiones illibatas conseruaret: ipsi etenim à suis declinare nullatenus volebant: venire ergo, quatinus ne uer à promissis & debitis fraudaretur. *Ad nos*, inquit, *ueniat, & sicut nobis pactus est, & irremotum comitem à modo se nobis in Ierusalem impertiat. Nolumus de Sacramento quod ei fecimus, adhuc aliquas prætere occassunculas, quod tamen certe possemus: nec ipse quin ueniat & iuramentum suum teneat, ullam excusationem præferat.*

» *Periuris siquidem ipsa res est, non simulachrum periurii, nisi ultra vires etiam, omni dolositate*

» *remota, obseruare iuramentum elabores.* Iuit Hugo Magnus huiusce Legationis officio functus; sed, quamuis in ipsa expeditione gnauiter multâ manu consilioque peregerit, ibi tamen multum deliquit, ubi ad fratres sicut promiserat, & debuerat, coruini generis Legatus, postea non rediuit. Postquam Hugo prædictus ad Imperatorem recesserat, *Francorum Duces* consilium ordinauerunt, & de conducendo in Ierusalem populo DEI consiliati sunt. Dixerunt ergo: *Populus iste qui multas passus est calamitates, ut Sepulcrum Domini DEI sui uidere promereatur, iam multis fatigatus infortunatis, de accelerando itinere palam conqueritur: & nos itidem multo affecti radio conquerimur. Prouideamus igitur ipsis quid magis utile sit: Moras nequaquam ulterius quaslibet censemus innectendas, præter quas inenitabilis opposuerit necessitas. Sed tamen singula non impetuose, sed diligenter & modeste sunt æstimanda: Terra per quam ituri sumus, inaquosa est, æstas ultra modum torrida est: aeris ad presens inclementiam ferre non possemus. Longa obsidione, & viribus, & sumptibus exhausti sumus. Sileamus ergo, & quiescamus; & vulneratos & infirmos nostros reparemus; & interim pauperum nostrorum misereamur. Expectemus humida solstitia; & declinemus Cancris & Leonis nocuos successus. Calendis Nouembribus, tempus refrigerabitur: & tunc congregati, unanimiter condictum iter aggrediamur. Alioquin totum populum intempestiuus ardoribus affigeremus. Hoc autem consilium, turbis flagitantibus, enucleatiùs disseratur: Tempus intractabile necesse est declinemus; & hoc omnibus uillimum perpendimus.* Id in toto exercitu annunciatum est, & tandem ab omnibus collaudatum est. Dispersi sunt ergo duces & familiæ, per finitimas regiones, æstiuandi gratia: & egeni eos subsequabantur, viuendi causa. Dixerant enim Duces: *Si quis egenus est & corpore vegetus, iungatur nobis, & nos omnibus, datis unicuique stipendiis, subsidabimur: infirmi publica stipe donec conualuerint, sustententur.* Erat in eodem exercitu miles quidam pectoris non modici, de familiaribus comitis Sancti Aegidii, cui nomen *Raimundus Piletus*: Hic collegit sibi plures homines, milites ac pedites. Collecto igitur quantum potuit exercitu, *Sarracenorum* audacter introiuit terram; & ultra duas ciuitates profectus, ad quoddam deuenit castrum, cui nomen *Thalamania*. Habitatores autè illius castri, quoniã erant *Suriani*, sponte sua se reddiderunt ei. Requieuerunt autem eo in loco ferè diebus octo. Nunciatum est igitur illis, quoniã non longè

longè aberat castellum Sarracenorum plenum. Cingulis itaque militaribus accincti, pannisque obiectis protecti, castellum vndique aggredientes coangustauerunt; & præualuerunt, & deprædati sunt, & colonos illos humotenus perfundederunt: Si qui tamen ad Catholicam voluerunt conuerti fidem, illos reuertauerunt illæfos. Reuersi sunt ergo ad prius castellum, victorum potiti gaudia. Iterum die tertia exierunt; & venerunt ad quandam ciuitatem nomine *Marram*, quæ propè eos erat. Conuenerant ibi multi Gentiles ab *Aleph*, & aliis circumfinitis ciuitatibus, qui contra eos exierunt ad bellum. *Franci* pugnatuos eos arbitratu, ad pugnam se; nec morâ, castrensi more militum præparauerunt; sed deludit eos exinanita spes illorum. *Turci* namque versus ciuitatem cautè reuersi sunt, non fugientes neque cominus propugnantes; sed quodam actu se pugnae subducentes, & iterum Francos celeri gestu impugnantes: Inuadebant eos & gyro facillimo reuertebantur; & mox reducti equi rursus indifficiliter gyabantur. *Franci* frequentes sustinebant impetus; nec tutò deuitare poterant instantium concursus: si enim attentarent recedere, Gentiles à tergo, quod & accidit postea, cedentibus insisterent. Sustinuerunt igitur vsque ad vesperam, & laborem & sitis ardorem: æstus quippe erat quàm maximus. Postquam amplius nec labore non poterant sustinere, nec sitis pestem compescere: quoniam ad refocillandum nulla inueniebatur aqua: conati sunt & condixerunt, ad castellum suum conglobati gradatim redire: Sed gens inualida & indocta, pedites videlicet & *Suriani*, ordine spreto, & edicto militum neglecto, cœperunt disgregatim fugere, nimio correpti pauore: Instabant eis Gentiles indefessi, & terga præbentes insequabantur, & cedebant; & lupis atrociores, nemini parcebant. Suggerebat illis vires optata victoria, & præsentis temporis opportunitas. Multi itaque de gente plebeia & pusillanimi, perempti sunt; alii necati gladio, alii suffocati sitibundarum faucium incommodo. Qui viui euaserunt, cum suo Raimundo ad castellum suum redierunt, feceruntque ibi dies aliquot: facta est illa occisio in prædicto mense *Julio*. Neque enim semper sæliciter successit Christianis: castigabat siquidem eos Dominus de insolentia, ne fortè propter frequentes victorias, mentes eorum aliquantula liuidarentur superbia. Qui verò in *Antiochia* remanserant, votorum compotes, potiti sunt quiete & lætitia: excepto quod dux & patronus eorum *Podiensis Episcopus*, graui corporis detentus incommodo, cœpit ægrotare; & infirmatus, ægritudinis lecto recubuit. Paterno igitur ore filios lugubres allocutus, & affatim eos consolatus, viam vniuersæ carnis ingrediens, in grauescente morbo, migravit in Domino. Factus est itaque luctus immoderatus, in tota *CHRISTI* militia: quoniam ipse fuerat consilium nobilium, spes orphanorum, imbecillium sustentamentum; militibus homo militaris, clericos clericaliter educebat, & educabat; singulari prudentia præcluebat, eloquens & iocundus, omnibus omnis erat. Vnde factum est, vt eum sicut patrem & Dominum toto venerarentur animo, quoniam singulis affectu patrocinabatur interno. Celebrauerunt autem singultuosus exercitus eius exequias, episcopali honorificentia; & condito eius corpore, quibus potuerunt aromatibus, imperialibus exeniis illud profecuti sunt; & pupillorum examina patrem defunctum, lachrimabiliter, & solenniter in Ecclesia beati *Petri* sepelierunt. Vix autem ab eius sepulchro populi, crines & ora discerpentes, auiis, Episcopo defuncto, diutinas immolauerunt lachrimas, quibus exteris rursus sibi consulere. Comes enim *Sancti Egidii*, nullatenus adquiescens pigritiæ vel socordix, quin Gentilibus zelo continuo inimicaretur, *Sarracenorum* ingressus est terram; & peruenit ad *Albaram* non ignobilem eorum ciuitatem: quam exercitus eius violenter expugnatam, apprehendit; & omnes vtriusque sexus ciuitatis incolas, ad nihilum perimendo redegit; vrbemque subactam, suo dominio mancipauit. Electum autem in ea Pontificem, virum prudentem & honestum, consecrandi gratia, miserunt Antiochiam: præfecerunt igitur eum in eodem loco antistitem, & populo Christiano dignum dispensatorem. Ordinatis igitur ibi quæ ad Religionis cultum attinebant, mensis Nouember appropinquabat. Instabat igitur eundi iam conditum tempus; ac de peragendo itinere omnes sollicitabantur. Conueniebant ergo omnes Optimates in Antiochiam, in qua maior pars exercitus æstiuauerat. Inuenerunt autem eos lætantes & exultantes, excepto quod Kalend. Augusti, Podiensem tumu-

lauerant Pontificem. Cœperunt autem postquam omnes conuenerant, de imminente negotio differere, ne videlicet vterius disturbarentur ab itinere. *Boamundus* interim in propatulo conquerebatur de ciuitate, quòd nondum totam eam haberet in sua potestate. Alloquebatur enim eos de fœderatis, quas ei fecerant, pactionibus, dum necdum capta ciuitas obsideretur. Pepigerant enim ei totius ciuitatis dominationem, donec res ex integro referretur ad Imperatorem; Comes *Sancti Ægidii* nullo modo poterat emolliri, quin semper de sacramento loqueretur, quod imperatori fecerat, sicuti *Boamundus* ipse collaudauerat. *Perturii*, aiebat, *nusquam volo redargui; nec interim patiar ut tu solus huic urbi domineris. Sit dumtaxat Ciuitas sub communi custodia, & de via per agenda exoccupatiis disceptemus. Sin autem, pares & coequales nostrâ, quod iustum est determinando diiudicent.* Hæc erat insopibilis altercatio inter *Boamundum*, & Comitem de *Sancto Ægidio*. Congregati sunt ergo omnes maiores natu, & quorum præminebat peritia, in Ecclesia *Beati Petri*, si qua posset sopiri tanta simultas. Auditæ sunt diligenter vtriusque litigantis questiones, expectantes iudicum peritorum definitiones: Itum est in partem, & à viris peritis luculenter & abundè disputatum: dilata est sententia, ne augmentaretur discordia. Dixerunt ergo & *Dux Godefridus*, & *Flandrensis Comes*, & *Robertus Normannus* & alii maiores: *quoniam ad præsens nullam dare possumus sententiam, qua alteri non displiceat, prout poterimus causam istam sub pacis obtentu procrastinemus: interim fiet aliquid.* Responderunt autem expectantibus: *Nullam in præsentiarum dare possumus sententiam: sed volumus & collaudamus, quatinus ista re pacificè induciata, viam nostram acceleremus, qua peracta, vel ordine iudiciario vel consilii nostri auctoritate, postquam DEO prosperante redierimus, tantum nobis credite, vos adinuicem concordabimus.* Id totum ita concessum est, & sic se simpliciter profecuturos, manu in manu *Episcoporum*, firmatum est. *Boamundus* itaque muniuit quod ei redditum fuerat castellum, alimentis & hominibus, armis & excubitoribus: *Comes* similiter, quod præoccupauerat *Palatium Cassiani Admiralli*, & turrem quæ est supra pontem, à portu *Sancti Symeonis*. Tantæ enim erant & ambitiones & similitates, vt neuter alteri crederet, vter sub palliata ambitione ciuitatem sibi attentaret. Nec mirum quantum ad honorem & vtilitatem. *Antiochia* siquidem, ciuitas est pulcherrima & mun-

nitissima, & copiosorum reddituum opulentissima. Sunt intra ipsam quatuor montanæ satis altæ, in quarum vna, sublimiori scilicet, castellum est, quod omni ciuitati prominet. Deorsum ciuitas est decenter ædificata, & duplici muro circumambita: Murus interior amplius, & in æra porrectus est, & magnis quadris lapidibus compactus, & compaginatus est: in qua muri compagine, turre sunt quinquaginta quadringentæ, formosis venustatæ mœniis, & defensæ propugnaculis: murus exterior non tantæ est celsitudinis, sed tamen admirandæ venustatis. Continet in se trecentas & quadraginta Ecclesias. Pro suo magno primatu *Patriarcham* habet, cuius *Patriarchatu* subiiciuntur, centum quinquaginta & tres *Episcopi*. Ab Oriente quatuor clauditur montaneis; ab Occidente verò, Ciuitatis

muros præerfluit fluuius, cui nomen *Farfar*. Octoginta & quinque Reges eam constituendo sublimauerunt & nobilitauerunt: Quorum *Maximus* & primus emerit *Antiochus*, de cuius nomine *Antiochia* nuncupata videtur. Et quoniam tantæ fuit auctoritatis & nobilitatis, noluerunt eam deuictam temerè dimittere *Franci*: vtpote quæ Caput totius *Syria* extiterat; & primatum suum longè lateque protulerat; & *Regiones* etiam longinquas, eis erat subiugatura. Hanc *Christiani* per octo menses & diem vnum obsederant, & apprehenderant. Iterum in ipsa ciuitate iam capta, *Gentiles* obsessos eos tenuerunt per tres hebdomadas. In qua obsidione diuturna tantus confluxit *Gentilium* conuentus, vt nullus meminerit copiosorem, vel se vidisse vel audisse, populorum frequentiam. Requieuerunt igitur in ea quinque mensibus & nouem diebus. Tot rebus occurrentibus, noluerunt eam incautè dimittere, sed *fideliter* delegauerunt tutelæ: *Comes* tamen & *Boamundus* peculiariter super ea sibi met cogitabant. Ciuitatem ergo, vt dictum est, muniunt; & in mense *Novembri*, alias profecturi, rebus quibuslibet compositis, *Antiochiam* exierunt. *Comes Raimundus* cum suo exiuit exercitu & pertransitis duabus ciuitatibus, *Rugia* & *Albaria*, quinto Kalend. *Decembris*, applicuit ad *Marram*, ciuitatem munitam & opimam, & multis *Agarenorum* nationibus refertam. Die verò crastina ciuitatem

uitatem expugnare adorsus est; sed obstantibus mœniis & defensoribus, tunc quidem nihil profecit. Subsequutus est *Boamundus* & in die Dominica prædictam venit ad urbem. Altera verò die, feria scilicet secunda, urbem viriliter aggressi sunt: Nam & scalas pro muro ciuitatis erexerunt; & tutores mœniorum tota die variis assultibus infestauerunt, & similiter parum eis nocuerunt. Nam & scalæ ad murum erant erectæ, sed *Turcis* occlamantibus & oppugnantibus, nemo præsumebat scandere. Credebant etiam ciues illi se similiter istis obstare posse; sicut & *Raimundo Pileto* dudum obstiterant: sed ad vltimum spes præsumptuosa fefellit eos. *Raimundus* enim *Comes* ligneam compaginari machinam fecit: quæ vt habilior esset ad conducendum, super quatuor eam collocauerat rotulas: fuit autem tantæ proceritatis, vt mœniorum culmen despiceret, turrium quoque porrecturam adæquaret. Admouerunt igitur struem illam, propter quandam turrem. Lituorum & tubarum clangebant classica; phalanges armatæ circumuallabant mœnia; Balistarii & sagittarii spicula dirigebant; & qui in arce lignea erant, lapides immensos sursum iactabant: Sacerdotes & Clerici DEVM suppliciter exorabant, quatinus suam defenderet Christianitatē, præstans illis sospitatem & victoriam. *Wilhelmus de Monte Pislerio* erat in machina, & alii multi. Et quoniam ædificium illud erat muris porrectius, facilius eis nocebant: vtpote super quos lapides iaculati deforsum ruebant. Percussi verò vel in ancilibus vel in Galeis vel in capitibus, indifficulter oppetebant, & omnimodis deficiebant. Hæbebant etiam vncinos ferreos, quibus sine intermissione infestabant alii alios. *Turci* nihilominus qui erant in turribus, Christianos sagittis & lapidibus impugnare; ignem, quem *Gracum* vocant, in machinam iacere; & nihil otiosum admittere. Christiani è contra, oleum quod maxime illum ignem extinguit, effundere; ascensum attentare, pedemque retrahere: qui muris supererant, formidare, in nullo tamen deficere. Sic prælium illud vsq; ad vesperam protelatum est. Tantum siquidem erat infatigata virtus Agarenorum, vt audacter refellerent versutias Christianorum. *Gulferius* tamen *de Turribus*, vir altifanguinis, & audaciæ mirabilis, Lemouicensis oriundus profapia, primus audacter scalam ascendit, & vsque in murum pedem tetendit. Ascenderunt post eum aliquot; sed non multi: Scala siquidem confraeta dissiluit. Defensabat tamen murum viriliter; & Paganis expugnatis, locios & nutu & voce conuocabat. Interim alia scalam festinanter erecta est, & per eam gradiebantur multi pedites ac milites: denique tot ascenderunt vt murum magna ex parte præoccupauerint, & ciues expugnando reiecerint. Insurrexerunt tamen Pagani, totisque viribus Christianos aggressi sunt. Tanta siquidem virtute illos aliquotiens impetierunt, vt Francorum aliqui è muro se dimiserint, timore subacti. Plures tamen in muro remanserunt, qui tam diu frequentes impetus tolerauerunt, & recompensauerunt, quousque Christiani murum suffodissent, & aditum patefacerent. Quo *Turci* cognito ad desperationem vsque timuerunt, & in fugam irreuocabiliter præcipitati sunt. Capta est igitur *Marra* ciuitas opulenta, horâ vespertinâ, die Sabbathi, tertio idus Decembris. Visum est Maioribus ciuitatis, in tanta trepidationis miseria, filiis & vxoribus suisq; suppelletilibus ascitis, coire in Palatium quod supra portam erat: vt sic saltem mors repentina dilata temperaretur; & ad viuendum lucrarentur momentum. *Sperant enim omnes morituri summum lucrum, si possint prolongare vitam ad modicum.* Christiani verò urbem deuictam ingressi sunt; & quicquid gazarum, vel in domibus vel in foveis inuenire potuerunt, rapaciter abstulerunt. Sarracenis autem perimedis, tanto conatu institerunt, vt vix aliquem viuere permiserint. Non itaque in tota ciuitate, vel platea vel angulus vel domus vel locus aliquis vacabat à cadaueribus: gressus quoque viantium grauitè offendebatur, ab extinctis & condensis corporibus. Pauor qui viuus oriri solet ex mortuis, ibi nullus erat: quoniam mortuos, vbique locorum, tanquam viuos sibi contiguos didicerant: Fœtor illis dumtaxat officiebat: nam sentire vel videre vel inter mortuos dormire sine fastidio iam illis consuetum erat. Qui in Palatio congregati erant, alii perempti sunt, alii in *Antiochiam*, *Boamundo* iubete, vel seruitium vel venû deducti sunt; & omnes ita, opibus eorû direptis, dissipati sunt: nam qui deficiebant in via, vel lapidibus obruebantur, vel gladiis confodiebatur: passi sunt itaq; *Marrenses* ciues infœlices, exterminium quod diximus. Morati sunt autè *Franci* in eadem ciuitate, mensem integrum & tres dies. *Oriensis* Episcopus infirmatus, ibi recessit à superis & ad superos euolauit. Ex illâ morâ successit exercitui fames valida, quoniã omnia quæ in ciuitate inuenerat,

equi vel equites consumpserant: nec extra ciuitatem, totâ terrâ depopulatâ, tantulumcunque inuenire poterant, & mercatum nullum habebant: Vnde factum est vt ex ipsâ diurnitate, fames ista, fami quam in *Antiochia* perpeffi sunt, præmineret. Compulsi sunt ergo quælibet inhonesta vel inconſueta velaustera, vel etiam illicita, dentibus infastiditis attingere. Relatum est enim & compertum, quod multi carnes Turcinas, carnes scilicet humanas, verutatas & ignibus affas, inuerecundis morsibus tetigere. Exhibât itaque furtim à ciuitate, & procul ignibus accensis coquebant; & nefandis dapibus sumptis, sic etenim miseræ consulebant vitæ, tanquam nihil egerint eiusmodi, reuertebantur. Palam gamen hoc verbum factum est in exercitu: sed quoniam fames præualebat, vltio suspendebatur. Ma- 10
iores tamen pectus & os percutiebant, & horrentes silebant: nec tamen imputabatur eis pro scelere, quoniam famem illam pro DEO alacriter patiebantur; & inimicis manibus & dentibus inimicabantur. Parrabant equidem illicita, sed legem violari compellebat angustiosa necessitas. *Fames enim Castrensis omnia appetit, nihil respuit. Quid enim non cogis sæua fames? Hæc enim lues incurabilis est, & cibus ablatis fames augmentatur in dies.* Nullam enim grauedinem minus potest homo tolerare quam famem: qua de re multociens contigit, vt quidam famelici, tanquam somniantes, seipſos suis dentibus appetierint. Nihil enim homini, fame est intollerabilius. Alii qui viuere volebant honestiùs, findebant Turcorum corpora: quoniam in eorum visceribus Byzanteos inueniebant; & aurum illud 20
quod glutierant, Christiani sibi tollebant. Tantam inedia pestilentiam Christiani passi sunt in *Marra*: pleriq; autem fame perierunt præualida. Ibi rursus de concordia loquuti sunt inter *Boamundum* & *Comitem Raimundum*: quæ res postquâ nihil profecit, Boamundus confestim iratus *Antiochiam* reuersus est: & iter in *Ierusalem* ad populorum detrimentum disturbatum est. *Prinata siquidem Principum simulates subiectos pessum dant, & affligunt, dum alter ab altero dissentiunt. Dum enim vnusquisque quod suum est quarit, à communi prouidentia tepestcit:* populi quoque ad communem perniciem delolantur, vbi consules seipſos non consolantur. Populus itaque *Ierosolimitanus* multum erat impeditus, pro Ducum suorum querelis particularibus. Iam igitur liber iste tertius finiatur, & ad quartum inchoandum rursus accingamur. 30

EXPLICIT LIBER TERTIVS.

INCIPIIT LIBER QVARTVS.

MAYA *simulatis* mutuz inter Principes, re vera erat *Antiochia*: Porro querelarum *occasiones* erant, quod alius sacramentum Imperatori factum, palam omnibus prætendebat, quod præuaricari nullatenus volebat; alius donum sibi ab omnibus factum de ciuitate dicebat, & 40
iccirco donum sibi factum obtinere volebat. Vtrumque tamen verum erat: Et quamuis ita se res haberet, quoniam tamen nequibant pacificari, magnum impedimentum hoc erat omni exercitui. Postquam *Boamundus* ad *Antiochiam* recesserat, *Raimundus* Comes per Legatos suos Principes qui erant *Antiochiæ* prosequutus est, & vt ei ad *Rugiam* confabulandi gratia obuiarent, illos alloquutus est. Venerunt *Rugiam* conuocati Principes, Dux videlicet *Godefridus* & *Robertus* Normannus & *Robertus* Flandrensis, & *Boamundum* secum adduxerunt: Loquuti sunt sicuti heri & nudius tertius de concordandis Proceribus. Postquam iterum res ad nullum processit effectum, Principes illi contristati *Antiochiam* redierunt: quoniam de via maturanda nihil adhuc profecerunt. Nec Comes nec *Boa-* 50
mundus ire volebant, quoniam adhuc vehementer de ciuitate disceptabant. *Boamundus* ire nolebat, nisi ciuitas ei tota redderetur; neque Comes, nisi *Boamundus* eos comitaretur. Comes *Marram* reuersus est, vbi Christianus exercitus fame periclitabatur. Compunctos autem corde, animo suo liberaliter dominatus est; & vt DEI militibus consuleret, eundo in *Ierusalem* aggressus est. Præposuit enim causam DEI, suæ vel voluntati vel utilitati. *Summa quidem virtus est in Principibus, si sibi ipsis dominantur, nisi pertinaciter obstinentur: In Ducibus enim nimia obstinatio, subditorum omnium est periclitatio.* Imperauit igitur Comes sibi ipsi, ne omnino noceret

ret Christianitati. Procurauit ergo mandando hominibus suis, de palatio *Cassari* curiosè muniendo, Exiuit igitur *Marram Idus Ianuarii*, nudis pedibus, & coagulauit se spontaneus peregrinis hominibus: hoc enim signum susceptæ peregrinationis, humiliatus Comes ostendit. Facta est itaque in populo DEI magna lætitia; & proficiscentibus illis. adiunctus est ad ciuitatem *Capharda*, Comes de Normannia, & ibi tres quieuerunt dies. Rex ergo *Cæsaria*, pactionem pacis pactus est cum Comitibus. Multociens enim Legatos suos ante *Marram* dirregerat, conuentionem hanc condixerat, quòd pacificus esset Christianis, & multa de hiis libenter eis impertiret, nisi ad eum exhæredandum, vel ad regnum suum depopulandum

10 Francorum genus indomitum anhelaret. Fiduciam insuper eis fecit, quod quamdiu suum dilataretur regnum, nullum omnino Christianis fieret offendiculum, eisque copiosum mandaret mercatum. Hanc fidelitatem à Rege *Cæsariæ* susceperunt, & confidentiores ire perrexerunt. Exeuntes à *Capharda*, castra metati sunt secus fluuium *Pharfar* propè *Cæsaream*. Cumque vidisset Rex Francos propè ciuitatem suam hospitatos, vehementer indoluit: quoniam castrorum alienigenarum, iuxta se eum puduit. Dixitque, *Nisi summo diluculo castra uestra, à ciuitatis nostræ suburbio remoueritis, vos fedus ininitum violabitis, nosque vobis mercatum pronissum vetabimus, nosque nobis prouidebimus.* Manè igitur factò duos de suis ad eos direxit, qui eos euadare fluuium edocerent, & exercitum in terram fertilem deducerent. In-

20 trauerunt ergo quandam *vallem opimam* & locupletem, cui super erat *Castellum*, quod extemplo fecit Comitibus securitatem. Deprædati sunt igitur ibi animalium tanquam ad quinque milia. Repertum est etiam ibi multum diuerforum alimentorum, & præuertate gratuita refecta est tota CHRISTI militia. Castrenses etiam exercitui dederunt equos, aurumque purissimum, multamque pecuniam; & iurauerunt se peregrinis nullatenus deinceps nocituros, neque subinde mercatum eis prohibituos. Manserunt autem ibi diebus quinque: porro inde digressi, ad quoddam *Arabum* applicuere *Castrum*. Exiuit igitur continuo Castellum Dominus cum

30 eis locuturus, & de pace pasciscenda tractaturus: facta verò pace, quæ vtrique complacuit parti, ad aliam demigrauerunt ciuitatem, muris pulcherrimam & bonis omnibus opulentam, in quadam valle sitam, nomine *Cephalia*. Ciues autem vrbis illius, aduentum Francorum pertimescentes, urbem puitantes exierunt; & ortos oleribus refertos, & domos alimentorum & opum plenas, absteriti reliquerunt, & inconsulti aufugerunt. Quibus omnibus *Franci* gratulanter potiti, die tertia inde processerunt; & altam & immensam montaneam præcipitando transcenderunt; & iterum in vallem vberem descenderunt, vbi dies duodecim quieuerunt. Erat autem haud procul à valle Castellum, Sarracenorum plenum, quod Christiani viriliter aggressum apprehendere nitebantur: & reuera illud deuicissent, nisi Gentiles animalium & iumentorum & pecorum greges foras eiecissent, quibus Christiani direptis, sic à Castello nocte illa quieuerunt. Reuersi

40 sunt ergo ad sua tentoria, deducentes secum, quæ Castrenses emiserant animalia. Diei crepusculo *Franci*, suis collectis papilionibus, ad idem castrum redibant, putantes se ibi sua metatum iri castra. Gens autem pagana nimium perterrita, noctu secessit, & castellum hominibus reliquit. Introcuntes ergo festinanter Christiani, quamuis vacuum esset hominibus, illud tamen inuenerunt copiosum omnium abundantiarum consolationibus; neque siquidem deerat frumentum, nec vinum, nec farina, nec ordeum, nec oleum. Si quis egens ibi remansit, egestatis molestiam ignauix infortunium ei peperit. Ibi celebrauerunt deuotissimi *Purificationem Sanctæ Mariæ* die altera Februarii. Venerunt ibi ad Comites, nuntii Regis *de Camela* ciuitate. Mandauit enim Comitibus Rex illius ciuitatis

50 larga donaria, & de pace cum eis constituit: dixit etiam quòd nunquam Christianos offenderet, imò diligeret ac honoraret: tantum populus Christianus ei talionem retribueret. Rex autem *Tripolis* suos ad Comites accelerauit nuntios, deducentes eis decem equos, & mulas quatuor, & auri pondus immensum. Quibus oblatis, subintulerunt nuntii: *Rex Tripolis in hac verba ista dirigit, ut scilicet pacem & amicitiam cum illo habeatis; & eum tanquam ipse vos in veritate diligatis.* Comites cum eo nec pacem fecerunt, neque oblata receperunt, imò fiducialiter responderunt: *Hac omnia ex te respicimus, quousque fieri satagas Christianus.* Exeuntes autem de valle illa optima, transtulerunt ad quoddam Castrum quod *Arche* dicitur, pridie idus Februarii: iuxta quod castra locauerunt. Oppidum autem illud innumerabili Pa-

ganorum gente munitum erat, & *Arabum* & *Publicanorum* frequentis: Defendebant igitur se viriliter. Iuerunt autem quatuordecim milites Christiani versus *Tripolim*, quæ non multum ab exercitu differebat: hi Turcos inuenerunt sexaginta, qui ante se multos conducebant homines, *Sarracenos*, *Turcos* & *Arabes*, mille circiter quingentos; & animalia plurima. Hos pertinaciter inuaserunt Christiani; & ex illis sex occiderunt, & equos totidem abstulerunt, & alios fugauerunt, & animalia reduxerunt. Francorum siquidem inuincibilis ferocitas, & finitimos & procul positos omnes deterrebat. DEVS etenim sic operabatur in illis, vt etiam nunc quatuordecim, sexaginta superauerint; & residuam multitudinem fugauerint, animalibus ex ipsorum faucibus abstractis. De exercitu *Sancti Aegidii* Comitis exierunt *Raimundus Pileus* & *Raimundus Vicecomes*; & cum militibus non multis, ante *Tortosam* ciuitatem discurrebant: Ibi autem erat Paganorum multitudo non modica. Sero iam facto, secretum recesserunt ad locum, & oportunis in locis pluribus accensis ignibus, tamquam totus ibi aduentasset exercitus, in loco pernoctauerunt. Orto iam sole *Franci* conuenerunt, quatinus ciuitatem aggredierentur: Quam vacuam inuentam inhabitauerunt, quousque ad castellum fuit obsidio. Erat alia ciuitas non longè ab ista, quæ dicitur *Maraclea*: Admiralius autem qui ei præsidebat, pactus cum Christianis, inuexit in illam Francorum vexilla. Dux interea *Godefridus*, & *Flandrensis* Comes, & *Boamundus* venerunt vsque ad *Lichiam* ciuitatem. Boamundus iterum ab illis segregatus reuersus est *Antiochiam*, quam multum desiderabat esse suam. Dux autem & Comes quandam obsederunt ciuitatem, cui vocabulum fuit *Gibellum*, Audiuit Comes *Raimundus* Gentiles cum magnis militantium cuneis aduentare, bellumque Christianis non anceps præparare. Misit ergo ad socios qui *Gibellum* obsederant, dicens: *Bellum nobis imminet non incertum, & super nos conueniunt agmina Paganorum. Cum ciuitate ergo quam obsedistis, agatis volumus de pace: fratribus tutandis expeditiores adestote. Melius est nos conuenire & pugnare; quàm nos à nobis separari & superari. In bellis mora modica est, sed vincentibus lucrum quàm maximum: Obsidiones multa consumunt tempora; & vix obfessa subiungantur municipia. Bella nobis subdent nationes & Regna: Bello subacti, euascent, tanquam fumus, inimici: Bello peracto & hoste deuicto, vastum imperium nobis patebit. Nonum est ergo vt conueniamus, quoniam si DEVM promereri poterimus Ducem, & pæambulum, non indubitanter statim de inimicis nostris triumphabimus. Accelerate, inquam, ne nos inueniant amuli nostri, dum uenerint, imparatos.* Dux & Comes Legationem gratanter audiebant, quoniam bellum inhianter esuriebant: fecerunt pacem cum *Gibellensi* Admirali; & acceptis ab eo muneribus, auro & burdonibus, & aliis quæ complacuerunt pactioibus, ciuitate relicta, confratrum ad auxilium profecti sunt: sed tunc minimè Turcos quos sperabant inuenerunt. Frustrato igitur quod desiderabant prælio, frustrata est illorum præliandi voluntas in illa die: hospitati sunt autem ultra fluuium, & ex illa parte castellum illud obsederunt. Nec multo post equitauerunt ex Christianis quidam ad *Tripolim*, si qua possent obesse Gentilibus illis attentantes. Inuenerunt igitur gentem illam effusam extra ciuitatem, Arabes & ipsos *Tripolitanos* & *Turcos*, excursum Christianorum similiter expectantes, & velut in insidiis latitantes. Alii verò pertinaciter inuaserunt alios: Agareni siquidem illos primos impetus aliquantulum sustinuerunt, & diutius oblectati sunt. Tandem percutientibus, terga dedere; & in tergiuersatione illa è suis multos amifere. Ceciderunt etiam ibi multi ex nobilioribus ciuitatis. Mulieres, matres & virgines à pinnarum spectaculis, mala Christianis impræcabantur, & pro suis anxiebantur, & ingemiscebant; & tamen forsitan earum aliquæ probitati Francorum in cordibus suis applaudebant. Tanta fuit eo die Paganorum occisio, & cruoris effusio, vt fluuius qui ciuitatem alluebat, rubuisse visus fuerit; & cisternæ ciuium, quæ in urbis erant sinu, quas ille fluuius alebat, sanguine illo contaminatæ forduerint. Incubuit igitur mœror & luctus *Tripolitanis* quàm maximus, tum pro trucidatis suis maioribus, tum pro cisternis fœda sanguinis incursione pollutis. Porrò die illa duobus affecti damnis, duplices profuderunt lachrimas: Angustiabat eos quod inopinabiliter *Franci* potiti sunt trophæo; contristabat eos cisternarum suarum, quas magnipendebant, sanguinolenta fœdatio. Exterriti sunt vsque ad defectionem *Tripolitani*, & vltèius sine obsidione obfessi, non audebant exire ciuitatis portam. *Tripolitanorum* finitimi eisdem percellabantur infortuniis. *Franci* gratulabunda potiti victoria, hymnizantes DEO, reuersi sunt ad suos. Die altera milites de

res de exercitu equitauerunt ultra *vallem Desem*, deprædatum terram; & inuentis bobus & asinis, ouibus & camelis, quorum fuit numerus ferè ad tria milia, tantâ onusti prædâ, cum gaudio remearunt ad castra. Sedeant ergo ad castrum illud, nam nimis erat inexpugnabile tribus mensibus & vna die: Celebrauerunt etiam ibi *Pascha* suam, quarto Idus Aprilis. Naues enim Christianorum, de quibus imprimis diximus, ad quendam applicuerant portum satis tutum & castello vicinum: quæ suppeditauerant Castrensibus illis frumentum & vinum, caseum, & oleum, fabam & lardum, & totius vbertatis mercatum. Iccirco & illic tamdiu confederant, quoniam & nauigium eos sustentauerat; & terram opulentam deprædatum frequenter exhibant. Exhibant, inquam: & quoniam nullatenus à suo fraudabantur voto, ob id lætiores reuertebantur, & ad discurrendum iterum vehementer incitabantur. Ibi etiam multi ex Christianis perempti sunt, quoniam & *Sarracenorum* gladii non semper fuerunt obtusi; nec semper eorum militia fuit otiosa, nec manus inualida: quoniam & occiderunt *Anselmum de Rabamonte*, & *Wilhelmum Picardum*, viros alti sanguinis; & gnaros rei militaris, quorum præclara facinora euidenter comperta sunt in illa CHRISTI militia: Et plures alii ceciderunt: quorum nomina in memoriali vitæ suæ contineat: nos enim, *non omnia possumus omnes*. Tripolitanus autem Rex per internuntios sæpè Christianorum Duces alloquebatur; & omnimodis eorum animos pertentabat: vt datis ei muneribus secum paciscerentur; Castrum dimitterent, & pactas acciperent pecunias. Christiani de Christianitate illi proponebant, nec aliter à proposito suo diuelli poterant. Rex ille Christianitati nimium recalcitrabat: quoniam Patrum leges, & attauorum consuetudines verebatur & verecundabatur. Tempore procedente nouæ fruges exalbuerant, quoniam tractus ille terrarum maioribus quam citra montanus vaporat feruoribus: & iccirco properantior ætas properantiores maturat messes. Martio mediante fabæ colligebantur nouellæ: Idus Aprilis frumenta secabantur, & vindemiarum redibat autumnus. Loquuti sunt igitur & Dux *Normannus* & *Flandrensis*, & *Tholosanus*, & *Tancredus* de via peragenda: quoniam iam instabat, imò pœnè transierat temporis opportunitas. Dimisso igitur quod diu obsederant Castello, ventum est ad *Tripolim*, pactique sunt cum Tripolitanis: Rex siquidem quindecim milia Byzanteorum dedit illis, & quindecim equos magni pretii; & reddidit eis trecentos Peregrinos, quos ex diu tenuerat captiuos. Denique sub obtentu pacis, mercatum eis præstitit, vnde refecti sunt vniuersi; & firmiter eis pepigit, quod si bellum quod eis Admiralius Babylonicus præparabat aliquando euincere possent, ipsemet Christianus efficeretur, & terram suam in eorum fidelitate retineret. Itaque discesserunt à ciuitate Maio mediante. Eundam illis erat, & iuerunt tota die, per artam & arduam atque inuiam viam; & serò perueniunt ad Castrum cui nomen *Bethoron*: deinde appropinquauerunt Ciuitati sitæ in littoribus maritimis, quæ dicitur *Zebaris*. Ibi propter aquarum penuriam perpepsi sunt sitis immoderatam angustiam, qua nimis defecti, cursum præparauerunt ad fluuium *Braim*: ibi recreati sunt quantum ad potum, & homines & iumenta. Die verò *Ascensionis Dominica* commeari illos oportuit; & viam angustam: ibi discursum Gentilium tota die metuebat; metuendo tamen, ab eundo non vacabant. Signiferi & milites, armati præcedebant; & toto exercitui ab insidiatoribus præcauebant: sublequebantur sarcinarum prouisores, & clitelliariorum subleuatores: Pone properabat ordo militaris, & omnes omnium aderant necessitudinibus. Sic quotidie sarcinarii mediæstini properabant, & eos imbellium turmarum comitabantur greges. Audiebantur buccinæ, & gradatim, ne debiliores deficerent, in via pergebatur: Excubabant vicissim noctibus; & vbi maior ingrebat metus, ibi vigilantior præparatur excubitus. Nihil enim inconsultum, nihil inordinatum admittebant: indisciplinati castigabantur, inscii erudiebantur, rebelles obiurgabantur, incontinentes de incontinentia sua redarguebantur, & omnes in commune ad eleemosinam incitabantur. Omnes etiam frugalitati & pudicitæ studebant; & vt ita dixerim, quædam schola disciplinæ moralis, in castris erat; Is erat modus & hæc erat forma in Ierusalem ambulantium. Dum hunc disciplinæ rigorem tenuerunt, & affectu caritatiuo redundauerunt, euidenter inter eos DEVS conuersatus est, & per eos bella sua bellatus est. Hæc iccirco dixerimus quatinus indisciplinatorum illorum, qui huic expeditioni gloriosæ, superciliosi successerunt, illos extollentes, vitam & viam redarguerimus. Ni-

Utile enim est inter homines uilius disciplina. Montaneis illis, in quibus timebantur hostes, sine hoste tranſcenis, uenerunt ad ciuitatem ſecus mare, cui nomen *Barruch*; & de illa ad aliam, quæ nuncupatur *Sagitta*; & exinde ad aliam, quæ *Sur* dicitur, & de *Sur*, ad *Acra*; & de *Acra*, ad Castellum quod uocatur *Cayphas*; & exinde hoſpitandi uenerunt iuxta *Casariam*, ubi die *Pentecostes*, quarto Kalend. Iunii quieuerunt. Quodie ſolenniter, ut Chriſtianorum mos eſt, exhauſto, collectis papilionibus & itinere rurfus quod inſtabat emenſo, ad ciuitatem quæ *Ramula* uocatur, de uenerunt; ibique uia fatigati ſubſtiterunt: Quorum aduentum ciues Ciuitatis illius reuerentes, quoniam illo in uico contra Chriſtianos conſigere aſi non ſunt, ipſâ uacua dimiſſâ, fugâ elapſi ſunt. Iuxta quam ciuitatulam honorabilis monſtrabatur Eccleſia, in qua prætioſiſſimum Beati *Georgii Martyris* corpus quieuerat: quoniam à Paganis ibi detentus, curſum irroratum tælix agonista compleuerat. Habuerat heſternis temporibus Episcopum locus iſte; ſed gentilitati modò mancipatus, amiſſa Pontificis dignitate, *Sarracenorum* ceruiſitati ſubdebatur inglorius. Ingemuerunt Chriſtiani, amore inuictiſſimi *Georgii* duntaxat allecti: quem enim audierant & uiderant in bello *Antiocheno* præanubulum, & præcurſorem, & contra gentem erroneam propugnatoſem, uolebant etiam ſemper promereri ſocium & deſenſorem: ſolent enim dicere Gentiles, quoniam & eis ſemper infeſtus eſt. Videbant Eccleſiæ parietes uenustatos ædificiis, eamque deſertam populis: Reſtituerunt igitur ciuitati deſolatæ ſuam priſtinam dignitatem; & electum ei præfecerunt Pontificem. Conſidebant enim in Domino, ſubdendam ſibi regionem illam, & iccirco ſatagebant ad Chriſtianitatis plenitudinem reſtaurandam. Sed quoniam reſtitutus Episcopus, quibus uiuere poſſet, poſſeſſiunculas nondum habebat: quoniam ueproſa fructificabant uniuerſa Eccleſiæ illius prædia; Chriſtiani facultatum ſuarum ei decimas obtulerunt, quibus collatis dapſilitatibus, prædictus Pontifex uiuere, & Eccleſiam reſicere potuiſſet. Rogauerunt autem eum & de fidei caſtitate conſeruanda; & de plebe ad fidem Catholicam conuocanda. Suggerebant ei, quatinus æquanimiter pauperatæ Regionis deſolationem pateretur: quoniam qui pro Chriſtianiſtaurandis olim pauper factus fuerat, non habens ubi caput ſuum reclinaret, ecce inuocatus, ut pote non inexaudibilis, cum eo efficaciter cooperaretur. Sciret enim ſuis eum dixiſſe cooperariis *Ecce ego uobiscum ſum, omnibus diebus, uſque ad conſummationem ſæculi.* Apud *Ramulam* hiſ ita compoſitis, iter in *Ieruſalem* accelerandum diluculo cenſuerunt: ſigno dato, uiam ingreſſi ſunt; & ſicut diu deſiderauerant, ea die ad ciuitatem uſque peruenerunt. Non enim multum diſtat à *Ramula* *Ieruſalem*, ſed quaſi uiginti quatuor miliaris. Nocte illa qua in craſtinum uenerunt in *Ieruſalem*, nulla nox, ut credo, fuit eis in uia importunior, ſeu tædioſior; quæ inueteratæ famis quaſi quoddam fuit irritamentum. Cùm enim eſurienti à nudiſ tertius cibus oſtenditur, nec porrigitur; quanto cenſes deſiderio, quaſi nouo, iterum afficitur? ſic qui uiam in *Ieruſalem* arripuerant, & tot noctes intempeſtiuas propter hoc tolerauerant, poſtquam ſe die craſtina cognouerunt illic ad futuros, quantum impedimentum putas eis nox moroſa præſtitit? Noctes aliæ, uel algores, uel metus, uel bella illis intulerant; nox iſta, quod grauius eſt, dilatatum ſuccendebat deſiderium. Vix autem abant diem illam affuturam, quam tamen affuturam non ignorabant, quæ uotis ſuis ſatisfaceret, quæ deſideratam ciuitatem eis oſtenderet: Expectabatur illud mane & mox illuſceſcendum non neſciebatur: ſed quoniam quaſi differebatur, & iccirco dilatus affectus augmentabatur: *Animo ſiquidem cupienti nihil, ſatis feſtinatur.* Illuxit dies, & montana quæ inſtabant DEI populus indefeſſus concendit: ibat ergo gaudenter, quoniam annuis laboribus ea finem fuerat collatura dies. Ea dies erat deſiderabilis, tanquam dies poſtrema mercenarii. Ubi uerò ad locum uentum eſt, unde ipſam turritam *Ieruſalem* poſſent admirari, quis quàm multas ediderint lachrimas dignè recenſeat? quis affectus illos conuenienter exprimat? Extorquebat gaudium ſuſpiria, & ſingultus generabat immenſa lætitia. Omnes uifâ *Ieruſalem* ſubſtiterunt, & adorauerunt; & flexo poplite Terram Sanctam deoſculati ſunt: Omnes nudis pedibus ambularent, niſi metus hoſtilis eos armatos incedere debere præciperet. Ibant, & flebant; & qui orandi gratiâ conuenerant, pugnatuſ prius properis arma deſerebant. Fleuerunt igitur ſuper illam, ſuper quam & CHRIS T VS illorum fleuerat: & mirum in modum, ſuper quam flebant, feria tertia, octauo Idus Iunii, obſederunt. Obſederunt,

Matth. 28.
20.

runt, inquam, non tanquam nouercam priuigni; sed quasi matrem filii. Obsederunt enim, non illa obsidione quâ dixerat Dominus: *Ecce venient dies in te, & inimici tui circumdabunt te, & coangustabunt te & filios tuos qui in te sunt!* Nunc è conuerso circumdederunt eam amici, & filii coangustauerunt aduenas & adulterinos. Ecce enim nullos habebat in se filios, qui ei consulentes principarentur; sed modò patiebatur dominos extorres & peregrinos, discolas & impuros, qui ei captiuæ, iugo abusu dominabantur. Obsederunt igitur eam, non vt liberam captiuarent, sed vt captiuam liberarent. Obsedit eam *Robertus* Dux Normannorum à Septentrionali parte, iuxta Ecclesiam beati *Stephani* Prothomartyris, vbi lapidatus à ludæis obdormiuit in Domino: hunc iuxta *Comes Flandrensis* sua tentoria collocauit: Ab Occidente obsederunt eam Dux *Godofridus* & *Tancredus*: A meridie obsedit eam *Comes Sancti Aegidii*, videlicet in monte *Syon*, circa Ecclesiam beatissimæ DEI genitricis *Mariae*, vbi Dominus IESVS cum suis cœnauit discipulis. Ierusalem itaque sic oblecta, filiis suis occludebatur; intus autem à populis Mazælinis prophanabatur. Die tertia exierunt castra milites è Christianis, *Raimundus* videlicet *Pileus*, & *Raimundus de Taurina* cum aliis pluribus, vel causa circumspiciendi vel deprædandi: & inuentos *Arabes* ducentos superauerunt & fugauerunt; multos autem occiderunt, & ibi triginta equos apprehenderunt. His ita gestis, alacres reuersi sunt ad suos. Feria secunda, constanter impetierunt ciuitatem: & vt putabant, reuera tunc præualuissent, si scalas sufficienter præparassent. Strauerunt tamen murum exteriorum, & scalam vnâ erectam admouerunt ad interiorum. Super illam autem vicissim ascendebant milites Christiani; & cominus præliabantur in muro cum *Sarracenis*, & eos percutiebant ensibus & lanceis. In illa congressione ex vtroque populo multi perempti sunt, plures tamen ex Gentilibus perierunt. Audito retrahendi lituo, Christiani ab impetu illo tandem destiterunt, & ad castra remearunt. Victualia verò quæ secum detulerant, interim deperderant; nec iam inueniebatur panis ad emendum, nec ire poterant frumentatum: vel quia regio illa nullatenus est irrigua, imò torrida & perarida, & ideo minus iumentis & animalibus opportuna, vtpote pascuis inopima: nec terra illa est nemorosa, & iccirco minus fructifera, excepto quod palmam alit & oliuam: patitur autem & vineam. *Iordanus* ab Ierusalem stadiis ferè triginta, vt purant, se iungitur: lacus habet, sed remotos. Ciuitas suas habet cisternas vnde alitur. Ad radicem montis *Syon* *Syloe* fons est, sed vix paucos poterat sustentare homines: iuuabat tamen: & magnis expensis modica comparabatur aqua. Equos potum ducebant non sine pauore nimio per sex miliaria. Interim nuntiatum est in castris, naues Christianorum onerarias in portu *Iaphi*, quam antiquo vocabulo *Ioppe* dictam putamus, applicuisse: quod valde omnibus complacuit castrensibus. Consiliati sunt Principes, quomodo euntes & redeuntes tutos facerent, qui è nauibus necessaria deueherent: *Ioppe* siquidem vel *Iaphi* à *Ramula*, quasi octo distat miliaris. Porro *Aschalonita*, vel indigenæ, qui vagabantur seu in montaneis seu in excisis præruptorum cuniculis, viatores aliquotiens incurstabant, & obruncabant. Motus iste, vel rumor, negotiatorum commeatu disturbabat. Ad hoc exequendum summo diluculo de exercitu Comitum Sancti *Aegidii*, *Raimundus Pileus*, & *Acardus de Montinerlo*, & *Willemus de Sabra*, & centum milites exierunt, & quidam pedites, ad mare procedentes. Ibant autem, sua confisi audacia, militantes ad portum: Incertum habemus an industria, an post agitando moras: viæ ignorantia, diuisi sunt ab inuicem. Triginta namque milites, aliam viam gradientes, seiuncti sunt ab aliis: qui triginta centum *Arabes* inuenerunt, *Turcos*, & *Sarracenos* nonnullos, de Admirauis exercitu; & audacter eos aggressi sunt, & in prælium conuenerunt. Illi verò è regione pertinaciter restiterunt; consilique multitudine sua, multi paucos circumcinxerunt: *Sarracenis* enim is modus est pugnandi. Iam incluserant Christianos; & iam de mortibus eorum garrientes confidebant, cum nuntius *Raimundum Pileum* vociferans, sic exciuit: *Nisi citissimus ad commilitones tuos euolaueris, auxilium eis perhibiturus, omnes pro certo amisisti: Iam enim circumvallati sunt ab inimicis: adhuc tamen utcumque se defendunt.* Habenas laxant, & calcaribus cornipedes urgent æneis; & dicto citius omnes aduolant; & scutis pettoribus oppositis, turbas contis depellunt, & oppositos disiciunt; & vnusquisque suum sternit humi. Ex improviso siquidem ignaris supersunt, & rem totam gladiis comittunt. Præualebant igitur illis: qui duo rursus statuentes agmina, pu-

trauerunt se posse resistere; nec quicquam profecere. *Franci* siquidem denuo ferociter eos inuaserunt, suosque ab impetu illo taliter liberauerunt: excepto quod *Acardum* de Montinerlo, militem audacissimum, ibi amiserunt, & aliquot ex perditibus. Dederunt ergo *Turci* scapulas, & fugam initam maturauerunt: sed plures cuspidibus insequentium, confossi sunt: insequuti sunt enim eos ferè ad quatuor millia. Retinuerunt etiam ibi centum & tres equos, & vnum hominem viuum, qui quæcunque Christianis præparabantur coactus enarrauit per ordinem. In obsidione interim Ierosolimitana sitis vehemens grassabatur, & perurgebat Christianorum castra: consuebant tamen & bouum & bufalorum & equorum coria recentia; & consutis vtribus aquam per sex referebant miliaria. Ducebant equos suos illuc adaquatum: sed Gentiles eis insidiabantur, & ex locorum angustiis grauius eos aduersabantur. Aqua tamen quam velut diremptam deuehebant, in tantum erat olida, vt equi etiam illam aspernarentur, quâ odoratâ nares contra tactas rugabant, & præ fastidio nauisæ, sternutabant. Erat autem hæc passio fatigabilis: *diutius enim possunt homines famem dissimulare, quàm sitim.* Si qua fontium signa reperiebantur, vel illa Gentiles obstruxerant, & per alios comeatus diriuauerant; vel ipsi latitantes nocituri latrunculi obseruabant. *Cedron* & alii torrentes æstu torrido aruerant. Panis ordeiceus in castris, erat prætiuosus. Indigetes siquidem in cauernis vel in speluncis delitescerent, omnes comeatus abdicauerant. Exercitus itaque Christianus de die in diem in tanta periclitabatur miseria. Designati Principes ad consilium conuenerunt, & quid eis in tantis calamitatibus agitandum instaret, eloquuti sunt. Dixerunt ergo: *Angustia undique: Panis defecit, aqua deest. Nos ipsi grauius obsidemur, dum ciuitatem istam obsedisse putamus. Extra castra egredi vix audemus, & tunc vacui redimus. Ex longa mora penuriam hanc contraximus: & nisi præcauebimus grauiorem contrahemus. Armis & brachio, sine machinis ciuitatem hanc expugnare nequimus. Obstant muri, obstant propugnacula, obstant turres; obstant rebelles, qui intrinsecus redundant, defensores: Quid ergo, Patres conscripti, censetis? Misereamur populo huic; & tandem aggrediamur aliquid, quod nostris prosit omnibus, quod inclusis obsit ciuibus: quod nos etiam ab his laboribus expediat. Grauisimum tamen est, quod huiuscemodi agendis necessarium est. Terra ista non est arborifera: nam si arbores alicubi reperire possemus, machinas equidem facere sat ageremus, qua ista despicerent mœnia, qua turres coaquarent altipres. Queramus igitur, vel tigna de domibus, vel trabes de Ecclesiis absporemus; vel de qualibet alia materia machinas compactas erigamus; & ciuitatem hanc totis nisibus aggrediamur: alioquin tempus incassum consumimus.* Inuenerunt tandem ligna, quamuis a loco procul distantia, quæ quidem grandi labore attulerunt. Acciti sunt de toto exercitu artifices lignarii, quorum artificio machinæ compaginarentur. Iam igitur instant operi, & alii lignorum inconcignam superficiem componunt; atque alii dolant, alii terebrant, alii ligna lignis copulant: & iam in modico machinas erigebant. Dux etenim *Godefridus* vnam de suis constituebat facultatibus: nec non alteram Comes *Tholosanus* de suis sumptibus statui mandauerat. Instabant igitur artifices illis operibus sagaciter. Nec minus *Agareni* illi indefessi, de ciuitate munienda sollicitabantur; & nocte turribus in altandis insistebant, & vrbi defensandæ irrequieti vacabant. Explorauerunt interim viri perspicaciores, qua parte ciuitas immunitior erat; & illuc quodam Sabbatho, nocte intempesta Ducis *Godefridi* machinam transtulerunt, quam sole exorto erexerunt ab Oriente: Hanc quoque prima & secunda & tertia feria, tota sedulitate præparauerunt & coaptauerunt. Comes autem *Sancti Aegidii* à Meridiana parte, suam erigebat machinam: quas machinas pro suo magno munimine *castra lignea* possumus appellare. Comes autem castrum suum prope murum conduxit: sed inter murum & castrum quoddam profundum patebat præcipitium, quod omnino castello superuenienti erat inuium: Neque siquidem tales machinas ad decliua posses conducere loca, neque contra montuosos dirigere; sed vt possit conduci semper æquam expectat planiciem. Clamauerunt itaque per exercitum præcones: vt *quicumque in foueam illam tres lapides iaceret, iactis lapidibus vnum denarium haberet.* Omnes igitur quibus illæ moræ fuerunt tardiosæ: vix enim ad linguam refrigerandam pro denario paucillum aquæ inuenires: vel lapidibus diuehendis libenter insistebant, vel vrbi aggrediendæ inhiabant. Antequam ergo ciuitatē aggredierentur, Pontifices & sacerdotes amictus amicti sacerdotales, alloquuti sunt populares; & aliquis in loco constitutus editiori sic orditus est: *Audite, fratres & domini. Quamuis omnia qua vobis ad præsens dicturi sumus, vos ipsi noueritis:*

tam enim ista multis audistis; attamen perpulchrum & dulce & voluptuosum est, de Domino DEO nostro semper sermocinari: semper audire, & efficaciter intelligere vos indefessenter oportet. Vos in ista ciuitate qua coram est, CHRISTVS redemit, in hac Christianismum DEVS instituit; ex hac Christianitatis sacramentum ad nos usque emanauit. A finibus nostris, ut hic oraremus, & Sepulchrum DEI nostri deoscularemur, aduenimus. Hac, quam videtis, totius nostri est causa laboris. Hac tamen, Ierusalem celestis instar est: Hac ciuitatis illius, ad quam suspiramus, forma est. Videtis quanta pertinacia, viles & insulsi & adeo extorres, hanc nobis contradicunt? Videtis quanta stoliditate, quorum iuris non est, quod nostrum esse debet nobis contendunt? Nostis denique qua temeritate san-

10 Etuarium DEI polluant; quam innumeris fœditatibus, sanctam ciuitatem subdiderunt. Certe, si bene & recte considerare volueritis, ista Ierusalem, quam videtis, cui aduenistis, cui adestis, illam ciuitatem celestem, & praefiguratur & pratendit: hanc nobis hostes ecce contradicunt visibiles: porro semitas ad illam pertendentes inuisibiles obsident inimici, aduersus quos spiritualis constat conflictus. Et grauius est nobis oblectari contra spiritualia nequitia in caelestibus, quam aduersus carnem & sanguinem quos videmus. Hi qui in ciuitatula illa gannunt, illorum umbra sunt, & suis Magistris inferiores & imbecilliores sunt. Quod si isti, qui propè nihil sunt, poterunt euincere, & ciuitatem quam videmus vobis auferre, quid putas Domini facient, audent cum talia serui: Pro certo timendum est, ut ciuitas

20 illa celestis nobis claudatur, nobis auferatur, si nobis desidijs, à malignis hospitibus nostra domus abdicabitur. Imbelles omnino & inefficaces in lucta spiritali erimus. si contra canes inspidos, nec oblatrare valentes, effeminatos, & inermes, pro quibuslibet mortibus meticulosi, non assurgemus. Expergiscimini igitur, familia CHRISTI; expergiscimini, milites & pedites expediti: & ciuitatem hanc, Rem quidem publicam nostram, constanter capebite; & CHRISTVM, qui adhuc hodie in ciuitate ista proscribitur, & crucifigitur attendite; & de cruce, cum Ioseph, vobis illum deponite; & in Sepulchro cordis vestri, thesaurum illum incomparabilem, thesaurum concupiscibilem, collocate; & istis impijs crucifixoribus illum viriliter eripite. Quotiens enim isti mali Iudices, Herodis & Pilati complices, fratribus vestris illudunt vel angariant; quotiens CHRISTVM crucifigunt: quotiens eos tormentant & occidunt, quotiens latere CHRISTI cum Longino

30 lanceam infligunt. Hac quidem omnia faciunt; & quod peius est ipsi CHRISTO, legique nostra subsannant & improperant, & ore temerario nos exacerbant. Quid igitur agitis? aequumne est vos hoc audire, vos ista videre, nec ingemiscere? Patribus & filiis & fratribus & nepotibus dico: nunquid si quis externus vestrum aliquem percusserit, sanguinem vestrum non ulciscimini? Multò magis DEVM vestrum, Patrem vestrum, fratrem vestrum ulcisci debetis: quem exprobrari, quem proscribi, quem crucifigi videtis; quem clamantem & desolatam & auxilium poscentem auditis. Torcular calcavi solus, Isa. 63. 3. & de gentibus non est vit mecum. Agite ergo, & arma vestra confidenter vobis cooptate; & ciuitatem hanc constanter, DEI coadiutores, impetite: & pulchrum sit mori vobis pro CHRISTO, in ista regione, pro quibus CHRISTVS mortuus est in ista

40 ciuitate Vos igitur inchoate bellum; ipse, Dux vester, belli dabit supplementum, & bona voluntatis & gloriosa actionis emolumentum. Finem dicendi fecerat heros, & omnes iam armis accincti, urbem vnanimiter impetebant, vnusquisque iam sibi sermocinabatur, vnusquisque sibi erat & Sacerdos & Episcopus: Quarta igitur & quinta feria, nocte & die ciuitati insistebant. Præmissis ergo & orationibus & ieiuniis, singultibus & elemosinis, & ipsis sacri viatici communionem munitis, sextâ feriâ ciuitatem summo diluculo aggrediuntur; nec præualere poterant: qui enim in turribus vel in mœniis erant, sibi inuicem optulabantur, & ignem & lapides continuo iaculabantur. Tholosanus foueam completâ: tribus enim diebus & noctibus, vix illam consumauerat: conduxit castrum ad murum; morasque suis succensebat. Hora verò, quâ DOMINVS pro Iudæorum voluntate passus est, Christiani non immemores illius passionis: tanquam viribus resumptis recentibus, & quadam noua eis superueniente audacia: Dux Godefridus & frater eius Eustachius, omnium manibus suisque fortiter præliabantur: duces enim illos reliqui subsequabantur. Tunc quidam miles nomine Lesaldus murum ascendit, & constanter dimicans, exclamauit. Subsecuti sunt illum illico & alii. Qui verò muros illuc usque defenderant, passim diffugiebant; nec amplius de ciuitate tutanda

procurabant. Christianorum multitudo, ciuitatem ingressa persequebatur fugitios; & nemini parcebat. *Admiralius*, qui *Turri David* præsidebat, tremefactus, se Comiti reddidit; ei que portam confestim aperuit, ad quam Peregrini suis pecuniis vt intrarent violenter emungebantur: ibi siquidem vectigalia reddere solebant; alioquin, immisericorditer cohercebantur à porta. Ciues ad *Templum Salomonis* fugientes, conuenerunt; & adhuc in illo se defendere præsumpserunt. Dederunt igitur ibi magnos impetus Christianis: sed postquam se nihil viderunt proficere, gladiis proiectis, colla neci submisere. Numerum eorum qui perempti sunt nemo nouit; sed sanguis eorum qui per Templum defluebat, vsque ad furas ambulantium attingebat; & cadauerum per totam ciuitatem magni acerui erant, quoniam nec ætati, nec sexui, nec nobilitati, nec cuilibet conditioni miserebantur Christiani. Tanto siquidem odio persequebantur eos, quia *Templum Domini* & *Sancti Sepulchri* Ecclesiam, & *Templum Salomonis*, & alias Ecclesias suis vsibus illicitis pecuniauerant; ac indecenti contaminauerant. Super Salomonis templum quidam diffugerant, qui *Tancredi* signo, vt saltem sic liberarentur, rogato & accepto fortunam quamlibet operiebantur: sed parum vel nihil profecerunt, quia nec eis Christiani pepercerunt: excepto quod qui mortuos efferrent, ad tempus viuos aliquos referuauerunt, quos denique vel vendiderunt vel à superis alienauerunt. Et tamen Tancredus inde multum contristatus est: nec tamen super hoc, contra Christianos efferatus est: siluit ergo, & à commotione illa totus quieuit. *Tolosanus* Admiralius, qui ei se commiserat, & *arcem David* sibi reddiderat, & alios qui cum illo erant, vsque *Ascalonam* illæsos conduci præcepit: Ita enim eis pepigerat, pactumque suum illibatum conseruare volebat. Ciuitatem autem illam non more subiugatæ vrbs spoliauerunt, vel cremauerunt; sed sicut domos omnibus bonis refertas inuenerunt, suis necessitudinibus eas peculiatas reseruauerunt: & multi dapsiliter inuenta pauperioribus communicauerunt. Iam verò diu desiderato lætificati triumpho, manibus à cæde ablutis: multi pedibus discalciatis gaudentes, & præ gaudio plorantes, ad *Sepulchrum* Saluatoris deosculandum, cateruatim properauerunt; & ibi gratulabunda donaria, & hostias pacificas obtulerunt. Quis verò iam conuenienter illud explanabit gaudium? Melius ergo vnusquisque cogitet in se, & perpendat quantum debuit esse, quàm sterilem & verborum inopem me causetur interpretem: vnumquemque ergo transmitto ad se, vt sic saltem neuter insurgat contra me. Fuit enim immensum gaudium, vbi omnes quod diu expectauerant adepti sunt. Ibi finem laboris sui videbant; & iam securiores, ex præsentibus de futuris bonis, sibi retributiones affuturas imaginabant. De efferendis autem cadaueribus procurauerunt, quoniam horror & fœtor inualescebat immanissimus: viuis ergo Gentilibus illud opus mandauerunt; & quoniam non sufficiebant, pauperibus Christianis, dato prætio, idem negotium iterum commiserunt: illos verò per piras coaceruatos postea combusserunt, & ita ciuitatem ab immunditiis emundauerunt. Sederunt autem in ciuitate condignas DEO gratias referentes, itineris & laboris sui prosperatori, & de perfidis Gentilibus magnifico Triumphatori. Non enim viribus suis hanc ascribebant victoriam; sed DEO, qui operatus est in eis & velle & posse, totum illud attribuebant. Restituerunt etiam dignitates suas Ecclesiis; & singulas eas coaptauerunt ad opus orationis. Profundebant igitur lachrimas in earum singulis; & vota sua reddebant tota die cum incenso compunctionis. Ducebant equidem dies illas solemnes, & velut sabbatizabant, ferias cuiusdam Iubilei celebrantes. Diem autem illam, qua ciuitatem recuperauerunt, celebrem instituerunt, *quintadecima die Iulii*, feria sexta. Diem quippe illam triumphalem meritò diligunt, quicumque liberationi ciuitatis illius, & victoriæ populû Christiani congauudentes applaudunt. De constituendo etiã ibi rege consiliati sunt; Et huiuscemodi sermonem ad inuicem maiores habuerunt: *Gratias agimus Domino nostro, Proceres egregii, qui nomini suo dedit gloriam; nobis autem seruis suis prestavit victoriam. Videtis, Optimates nostri, ad quem portum requietionis, publicam itineris nostri causam DEVS perduxerit: videatis quo in statu summam nostræ voluntatis mutua collocauerit: quid autem singula, que per nos ipse,*
vel

vel nos per eum operati sumus recapitularemus? Ecce, tempus instat quatinus aliqui nostrum, quae diu desiderauimus iam expletis, ad propria redire cogitemus. Sed antequam iste Sanctus soluatur conuentus, promidendum nobis est, cui haec ciuitas regenda committatur: ad quem plebs quae hic remanebit respiciat, qui ei tuitionis curam sagax prouisor impendat. Quid enim prodest ciuitatem hanc mille mortibus nos obtinuisse, si, quod absit, contigerit eam nos nequaquam conseruari? Sed, cur à finibus orbis huc aduentauimus? cur tot & tantos labores, ad alium Solis axem properantes, sustinuumus, si tandem vrbe inconsulta reuertimur? Prius ergo consulamus vrbi, ut postea qui reuersuri sunt vacantiis consulant sibi. Ciuitas haec ab antiquo, Regiam habuit dignitatem & simul Patriarchatus ¹⁰ obtinuit sublimitatem. Vt enim Melchisedech, Abrahae contemporaneum quasi pratermissimus, si ad moderniora tempora, veniamus, & à Dauid in Iosiam, & à transmigratione Babylonis, genealogiam & lineam regum computauerimus, fabulam satis longam texuisse videbimur: & tamen ciuitatem hanc Reges habuisse comprobauerimus. Porro in hac eadem Iacobum, fratrem Domini, Episcopum praesidisse non ambigimus. Qua de re hanc Apostolico dignam approbamus, quod dignitatis nomen in Patriarcham usurpauit modernior Christianitas. Consideremus igitur virum qui virtute Regali competenter praeuincat: qui quantum ad ²⁰ DEVM seferuum exhibeat; quantum ad homines se Regem sentiat; DEI cultum diligat, ce populum foueat, militiam teneat: Neque siquidem, quae Sarracenis adiacet ista monarchia, ce potest defendi sine militia. Itidem de Patriarcha dicimus: quoniam his duabus consulendum ³⁰ est necessitati. Regnum, sacerdotio indiget; sacerdotium, Regno sustentandum & tutandum est. Et quoniam haec singula non ignoratis pernecearia; & alia iterum nobis supersunt pertractanda negotia, verbis omissis ad effectum veniamus; & Godetridum Ducem eligimus, quem huic ciuitati subrogatum praeficiamus. Multa siquidem in eo conueniunt, quae Regiae dignitati competunt. Est enim, ut omnes nouimus, vir Regii sanguinis; à proauis Christianae professionis: more Gallico militia peritus; pectore & brachio vir in re militari efficacissimus: quae de re per omnia est in hac expeditione singulariter approbatus. Serenitas in eo specialiter praesulget, clementia in eo floret, quae geminae sorores praecipue deceat Principes. Dapsilitatem vnicè diligit: quia totum Patrimonium suum & quicquid ex se habuit, in ista militia largiter effudit; imò in DEI seruitio prudenter collocauit. Iste Gentilibus hostiliter ⁴⁰ inimicabitur; & Christianis viriliter patrocinabitur. Denique ut alienis utamur verbis; & in breui comprehenderimus plenitudinem opportuni Principis: iste est, qui reuit patere subiectis & debellare superbos. Hunc igitur iam Diuino alloquamur oraculo, & potestatis ei mandemus praecipua. Audi, fili, & vide & obliuiscere populum tuum & domum patris tui, & veni in terram, quam demonstraui tibi, faciamque te in gentem magnam. Ipse fratres habet, ipse cognatos & notos & affines habet; ipse sub se multos habet milites: qui omnes cum eo spontanei remanebunt, & bella DEI, cum eo bellabunt. Tu autem, Princeps optime, quem hodie DEVS elegit in Regem, esto miles DEI & praeliare praelia Domini: Ex DEO, tibi id iniungimus. Et manibus iniectis eum apprehendentur dicentes, Et ecce, te Regem post DEVM designamus: Dominus sit tecum actusque tuos dirigat. & prerogatiuam morum tuorum, in bonum adaugeat: hostesque suos in manibus tuis affligat. Id ipsum & de Patriarcha dicimus: erit enim & populo DEI & ipsi Regi pernecessarius. Porro, de persona eligenda nihil ad praesens occurrit melius, quam ut dominum Arnulfum, virum litteris apprime liberalibus eruditum, conueniamus; & hunc huic cura vicarium praeficiamus: quousque consilio deliberatiuo, vel ipsum vel alium inthronizandum decreuerimus. Nouimus enim eum iustitia censura praeuincentem, lingua facundia pollentem: insuper plurima quae conueniunt Episcopo in eo concurrunt. Sed quoniam non possumus in praesentiarum hoc statuere consilium (ad alia siquidem properamus) rem istam, (de quolibet videlicet inthronizando) censemus induciendam: excepto quod dominum Arnulfum nominamus, qui vices suppleat Episcopi, & interim respondeat ore pastoris: ipsemet, vel postcras, si fortè rogantibus adqueuerit, inthronizabitur; vel quoquo modo res prouenire debeat, consiliabitur. Ecce siquidem, iurans & eiulans, ne & ipse fiat Pontifex irrefragabiliter oblutatur, sed saltem dandis consiliis praesidiabitur. Nunc interim episcopetur consilio: donec quem DEVS idoneum sibi prouiderit, episcopetur officio. Die octaua, postquam ciuitas capta est, facta electio est Ducis in Regem. Interea nuntii venerunt Tancredo, & Comiti Eustachio, ut expedite procederent ad recipiendam Neapolitanam ciuitatem: Habitatores nempe ciuitatis illius, in manibus eorum se dedere volebant; qui assumptis satellitibus, & multis clientibus, ad urbem venerunt: quae confestim eis & pa-

cificata & reddita est. Manserunt autem ibi, & lætantes quieuerunt, quousque Dux, imò Rex, ad eos legatos direxit velocissimos, qui eis dicerent: *Audiuimus, & certum est, quoniam Admirauisus Babilonius Ascalone est; & ibi contra nos bellum ingens preparat. Accelerate igitur, & venite, ut & nos iis audacter possimus obuiare, antequam nos possint in urbe concludere. Iam tunc enim non possemus ex aquo decertare contra eos: In- clusis etiam grauis est & exitus & introitus; & frequenter obiurgat eos inconueniens metus. Porrò sin aperto concurrerimus campo, DEO gubernante, liberior & facilior nobis succedet ef- fectus. Expediiores equidem sumus armis & manu, quàm illi. Et volumus illis obuiare, ubi nihil adhuc sperabunt se timere.* Illi ciuitatem exeuntes, continuo discurrebant per montana, inuestigantes si forte alicubi Sarracenos inuenirent, quos modo quolibet nocere potuissent. Venerunt itaque iuxta mare ad ciuitatem *Ramulam*; multosque reppererunt *Arabes*, exercitum Admirauisi præcurrentes: quos tota mentis aggressos confidentia, nec mora, disgregauerunt ab inuicem; & quibusdam peremptis, quosdam viuos reseruauerunt, qui eis noua referrent, & de Admirauiso & eius exercitu quæque nuntiarent, quibus auditis ipsi sibi solertiores præcauerent. Ad vnguem igitur singula rimati sunt: qui essent; quàm infinita gens essent; quid præpararent; quo in loco se præualituros dispo- nerent. Quibus diligenter auditis, captiui siquidem pro vita pacta enucleatim lo- quebantur: *Tancredus*, Regi & Principibus per nuntios ita loquutus est: *Sciat is in- dubitanter contra nos Ascalone bellum paratum; & pænè totum orbem conuenisse & coniu- rasse, qui violenter putant nos opprimere & subiugare. Venite igitur, & collectis omnibus vestris viribus, dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipso- rum. Si enim, prout mandastis, imperterriti eis obuiauerimus, pro eo ipso ipsis longè faci- lius præualebimus. Ipsi conueniunt ad obsidendum nos, & ad ciuitatem expugnandam suas deferunt machinas: nos ex insperato insurgamus eis. Nam postquam præter spem suam vi- derint rem procedere, obstupescunt, & arescent; & sicubi poterunt, diffugiunt: Nos autem in ipsorum visceribus, capulo tenus enses nostros impingemus; & ex ipsis victoriosi triumphabi- mus.* Rex per præconem clamauit, quatinus omnes de bello præmuni- rentur, de quo præmonebantur; & vexillum Regis omnes impigè subsequere- rentur. *Inimici siquidem, ait, nostri omnes Ascalone conueniunt, in prælium super nos affu- turi: procedite ergo illis obuiam omnes, & nullus nisi inualidus remaneat.* Exiit itaque Rex, & Patriarcha conditus, & Comes Flandrensis & Mataronnensis Episco- pus, feriâ tertiâ ciuitatem. Comes namque Sancti Egidii, & Robertus Nor- mannorum Dux noluerunt exire, donec certiores fierent de Admirauisi incur- sione: *quid enim, inquit, frustra fatigaremur? Primò rem compertam habeamus, & iam tunc confidentiores exhibimus.* Miserunt tamen exploratores de suis, milites qui certa renuntiarent, ut & ipsi renuntiantibus incunctantiùs crederent eis: Qui vi- sis omnibus quæ parabantur, pernici redierunt cursu, & quæ viderant fidei te- stati sunt relatu. Rex etiam, illorum non satis credulus legationi, *Martaronensem* Episcopum direxit in Ierusalem, qui Principibus testaretur quæcunque parabantur. Ille siquidem rem competentius acceleraret, qui oculis suis ea vi- disse, atque à latere Regis eadem die discessisset. *Martaronensis*, ut indicta ver- ba comitum referret Patriarchæ & Regi: (iam enim Tholosano & Norman- no loquutus fuerat:) in manus deuenit Paganorum; & dubium est an abductus an peremptus: sed postea non comparuit. *Tholosanus* autem & *Normannus*, cum multis reliquis ad bellum profecti sunt; & quarta feria Ierusalem exierunt. Cle- rus, & rara populi imbecillis frequentia, qui in ciuitate remanserant, & *Petrus Heremita*, & genus imbellis mulierum, processiones de Ecclesia in Ecclesiam agi- tabant, orationibus & ieiuniis intenti, quatinus DEVS populo suo propitiare- tur; atque illorum inimicos, coram eis, forti manu, irrecuperabiliter proster- neret; eosque ab inimicis defensos, cum gaudio sospitatis & triumphi, redu- ceret. Clerici, sicut dictum est, Missis & reliquis orationibus vacabāt. Primores ita- que cum suis exercitibus congregati sunt ad flumen quod est contra Ascalonem: illic inuentis armentis copiosis, opima præda ditati sunt; & quicunq; indigebāt re- creati sunt. Venerunt itaq; trecenti *Arabes*, Francos prosequētes: contra quos ir- ruerunt Christiani; eosq; duobus ex ipsis apprehensis, vsq; ad exercitum suum fu- gauerunt. Nec iam de pugna rumor erat incertus: quòd enim soleranceps fama auribus intimare, illud totum, res non anceps, oculis insinuabat singulorum, cum

Psal. 2, 3.

10

20

30

40

50

cùm alii alios indubitanter vidissent: Christiani post illum incursum ad castra remeantes, illa nocte quieuerunt, nisi quod potius omnes excubiis & orationibus incubuerunt. Serò, ex Patriarcha clamatum & interdictum est: *ne in crastinum ad pugnam procedentes Christiani quilibet, spoliis diripiendis intenderent, quo minus expediri bello instarent, & ipsa spoliorum onera ipsis ad vincendum efficerent: Præ operæto, spoliis læarentur optimis; & sarcinis, hostibus deuictis incumberent arripendis.* Sol terris illuxerat, & populus DEI de bello ineundo cogitabat; intrauerunt autem vallem vnã, secus littus maris, formosa planicie venustam: illic vnusquisque suas acies gregatim ornauerunt & ordinauerunt. Rex suam acuratè instruxit aciem; Comes Normannorum *Robertus*, (nam *Tholosanus*, suam; *Flandrensis*, & *Gauffron* suam; Comes *Eustachius*, suam; *Tancredus*, suam: horum vnusquisque sagittarios & pedites suos ordinauerunt; & ipsis præmissis pedetentim pergebant. Edocebantur autem qualiter occlamarent, qualiter obstarent; qualiter impenetrabiles inimicos feriendo penetrarent; & vt ad signa sua, nihil reuerentes, frequenter respicerent; & seipso ad ictus hostiles sufferendos obdurarent: licet hæc omnia in aliis bellis benè gestis didicissent. Nec minus è regione Gentiles cuneatim, stellis innumerabiliores densabantur; & per agmina innumeræ legiones à latere in latus extendebantur. Præmiserunt autem quandam gentem, quam *Æthiopes* vocabant, quos in loco statuerunt, & immotos eos manere mandauerunt. Hi genibus humi defixis, dextro tamen postposito, ancilibus corpora superiora tutantes, sagittis utebantur & gladiis: his imperatum fuerat, ne vel ad momentum recederent; vel locum occupatum saltem ad passum excedereat. Porrò manipuli militares prout erant instructi, loca condicta tenebant. Et quoniam sitis immoderantiam, propter æstum & puluerulentam nebulam, & propter laborem & diurnitatem præliandi, metuebant, aquarum cantarulos plenos à collo suspenderant: quibus recentati, vel constantius obfisterent, vel fugientes indeficientius persequerentur. De fuga quippe sua, nulla mentio fuerat, quoniam iam se vicisse putabant. Confidebant siquidem, & in multitudinibus suis innumeris; & in pectoribus gentium animosis; & in Imperialibus, ne vnquam fugerent, edictis. Dixerant enim: *fugientes capitum animaduersione, inuitabiliter puniantur.* Bello vtrinque parato, vt ventum est ad locum, vnde *Franci* Gentiles aliquantulum iam propiores inspicerent, relatum est nobis, quodam Christiani parumper subsisterunt; & oculis in cælum erectis, genibus interram defixis, orauerunt: erant enim auxilium de cælo sperantes. Vbi verò breuiter oratum est; & signum salutiferæ Crucis reuerenter eorum frontibus admotum est, maiori confidentia equitauerunt. Gentiles enim iam substiterant, & immoti expectabant. In dextro cornu iuxta mare, *Tholosanus* equitabat: In parte sinistra *Rex* cum suis expeditionibus properabat: Porrò *Normannus* in medio, & *Flandrensis*, & *Tancredus*, & alii militabant: sed, quid vnus ad centum? quid decem ad mille? sed reuera ille qui aliquando in choro cantari fecerat, *Saul percussit mille, & David decem milia*: ipse die illa operatus est haut dissimiliter in Christianis. Christiani siquidem, in nomine Domini IESV CHRISTI exclamantes, illos viriliter aggressi sunt. Comes Normannorum, ecce, pro re benè gesta proprio nomine sæpe dicendus, *Robertus*, Admirauit *stantarum* à longè considerans, quod in summitate hastæ pomum aureum habebat; hasta verò argento cooperta decenter albicabat: vt ipsum esse depræhendit, audacter per medias acies super eum irruit; & grauiter ad mortem vulnerauit: Quod non medicum Gentilibus incussit timorem. Comes etiam *Flandrensis* hostiliter eos inuasit. *Tancredus* per medium tentoriorum, ipsos imperterritus impetiuit. Milites Pagani confestim fugam inierunt: *Æthiopes* stupefacti substiterunt. *Rex* autem & Francorum quidam ad *Æthiopes* conuersi, & ibi aliquantulum demorati, eos tanquam segetem in transuerso gladiis secabant; & eorum corpora detrucentes, dimidiabant. Irrorabantur, sed potius inundabantur, campi sanguine; & passim morticina Gentilium obuoluebantur. Insequuti sunt fugientes eos Christiani: nam Gentiles, DEI virtute tremefacti, respirandi locum non habebant, nec aliquatenus respirabant. Si enim credendum est Gentilibus, ipsi frequenter retulerunt postea, quoniam ita stupefacti fuerunt, vt apertis oculis Christianos vix possent videre; nihil autem omnino eis nocere.

Non audebant se contra Christianos erigere, nec multi contra paucos oblatrare: fugiebant ergo, & alii conscensis arboribus vel scopulis, mortem euitare volebant; alii cauernarum latibula, eadem de causa, introibant: Christiani contra insistentes satagebant, alios in præcipitium cogebant, alios pugionibus transfodiebant; alios iugulabant, in commune nulli parcebant. Incubuerat itaque Gentilibus letalis dies, qua nec vni dabatur euadendi occasio; illi dumtaxat euaserunt, qui effugere quoquomodo potuerunt. Comes *Sancti Egidii* à mari militans interfecit innumeros, & fugientes ad ciuitatem arcebat: sed quoniam ab ipsis ciuitas aliquatenus distabat, qui fatigati remanebant, vel confestim percussi oppetebant, vel in mare se præcipitabant; & sic præcipites à morte in mortem ruebant. Quos enim *Franci* cursu poterant præuenire, illis nullæ dabantur induciæ. Navigium Admirauisi mare totum occuluerat; & gens illa finem belli expectabat: videntes autem aliam, quam sperauerant, suis imminere fortunam, scaphis ascensis, in ventû obliquauerunt vela, & sic remigrauerunt ad patriam. Dies itaque illa Babylonis illis nimium fuit aduersa: Fuit enim dies tribulationis, & dispersionis; dies mortis, & confusionis: Si qui tamen potuerunt, ad ciuitatem fugerunt. Dicunt autem *Admirauisum*, vix palpitantem altè ingemuisse, & sic planxisse: *Omnium Creator, quid est hoc? quid accidit? quod fatum nobis infestum nocuit? Ei mihi! quàm ineffabile dedecus! quàm diuturnum improperium genti nostra contigit! Gens mendica, gens modica, genti nostra praualluit? unde hoc? Conuentione facta, huc adduxi militum ducenta milia, & peditum non erat numerus, quos omni mundo credebam prauallituros: Nunc autem, ut non mentiar, à minus quàm à mille militibus, & triginta milibus peditum, tam indecenter superati sunt. Aut DEVS illorum Omnipotens est, & pro eis pugnat; aut noster nobis iratus est, & nos nimis austero furore redarguit, & castigat. Quicquid sit, vnum erit: in eos denuo non erigar, sed potius ad patriam meam, ignominiosus donec vixero, reuertar.* His dictis, lachrimabiliter conquerebatur; & ab intimis iamentabatur. Iuro, inquit, per *Machometh*, & per omnia Deorum numina, quod ulterius non retinebo milites conuentione aliqua: quoniam expulsus sum à gente aliena & aduena. Conduxi omnia armorum genera & machinamenta, ut eos obsiderem in *Ierusalem*; & ipsi prauenerunt me ad bellum itinere duorum dierum. Heu mihi! quid amplius dicam? *Inhonoratus ero semper in terra Babilonica.* Christiani, cæde peracta, reuerli sunt ad *Hilinaeitarum* tentoria diripienda. Inuenerunt igitur, vt breuiter dixerim, quicquid bonæ suppellectilis excogitari potest: Argentum, aurum, annonam, farinam, & oleum; armenta pecorum innumerabilium, omnem pompam ornamentorum, cumulos armorum; & si quid aliud potest esse melius. His omnibus dirreptis, in ciuitatem sanctam *Ierusalem*, cum gaudio, reuersi sunt; condignasque DEO gratias, per singulas retulerunt Ecclesias. Comes Normannorum *Robertus* emit stantarum ab his, qui illud ab Admirauiso fauciato retinuerunt, viginti marcas argenti, & intulit in *Sepulchrum Domini*, ad monumentum memorandi triumphi: alter emit enses eiusdem Admirauisi, sexaginta byzanteos. Factum est igitur gaudium inenarrabile in vniuersa Christianitate. Sic Christiani *Ierusalem* à manibus Turcorum impiorum, Anno, ab incarnatione Domini, *Millesimo nonagesimo octauo*, liberauerunt; & multotiens ex ipsis, CHRISTO duce, triumphauerunt. Hoc autem bellum ingens factum est *pridie Idus Augusti*; & Christianitas vbique terrarum, DEO gratias, exaltata est. Nos autem librum quartum istius historiarum in pugnam, post captam ciuitatem infra paucos dies, mirabiliter deuictam, opitulante DEO, claudimus: & sic soluto promisso quiescimus.

A. D.
1098.

EXPLICIT HISTORIA IEROSOLIMITANA A BALDRICO
DOLENSIUM ARCHIEPISCOPO EDITA.

RAIMON.

RAIMONDI DE AGILES

Canonici Podiensis,

10 HISTORIA FRANCORVM QVI CEPERVNT IHERVSALEM

EPISCOPO VIVARIENSI domino meo, & omnibus orthodoxis, Pontius de Baladuno, & Raimondus Canonicus Podiensis salutem, & laboris nostri participationem. Necessarium duximus vobis, & Transalpinis omnibus manifestare magnalia quæ DEVS nobiscum, solito pietatis suæ more, fecit; & assidue facere non
 20 desinit: maximè ideò, quia imbelles & pavidè recedentes à nobis, falsitatem astruere pro veritate nituntur. Sed qui apostasiam eorum viderit, verba & consortia eorum fugiat. Exercitus enim DEI, & si pro peccatis flagellum Domini sui sustinuit, pro eiusdem misericordia victor super omnem Paganitatem extitit. Sed quia alii per Sclauoniam, alii per Hungariam, alii per Langobardiam, alii per mare venerunt: tadiosum nobis ad scribendum de singulis fuit. Quapropter dimissis aliis, de Comite Sancti Egidii, & Episcopo Podiensi, & exercitu eorum scribere curauimus.

30 **I**LLI igitur Sclauoniam ingressi, multa dispendia itineris passi sunt, maximè propter hyemem quæ tunc erat. Sclauonia etenim est tellus deserta & inuia, & montuosa, vbi nec feras nec volucres per tres hebdomadas vidimus: Incolæ Regionis adeò agrestes & rudes sunt, vt nec commercium nobis, nec ducarum præbere voluerint: sed fugientes de vicis, & castellis suis, debiles, anus, pauperes & infirmos, qui à longè præ infirmitate sua sequebantur exercitum, ac si multum nocuissent, vt pecora trucidabant: nec facile nostris militibus erat latrones inermes, locorum scientes, per abrupta montium & condensa siluarum persequi: sed assidue eos sustinebant, nec pugnare valentes, nec sine pugna esse poterant.
 40 Quoddam verò facinus egregium Comitum non prætereamus. Cùm conclusus esset aliquando Comes à Sclauis cum quibusdam militibus suis, impetum fecit in Sclauos, atque vsque ad sex ex eis cepit. Cùmque propter hoc Sclauis vehementius imminerent, & Comes sequi exercitum compelleretur, erui oculos eorum, & aliorum pedes abscidi iussit: & nasum & manus aliorum truncari præcepit: vt taliter aliis deterritis & doloris cognitione occupatis, securè Comes effugere cum fociis suis posset. Itaque per DEI gratiam de mortis angustia, & de loci difficultate liberatus est. Quanta verò ibi fortitudine & consilio Comes claruerit, non facile referendum est. Quadraginta etenim ferè dies in Sclauonia fuimus, in quibus tantam spissitudinem nebularum passi sumus, vt palpare & per motum
 50 remouere eas à nobis aliquatenus possemus. Inter hæc Comes assidue in postremis pugnans, semper populum defendens erat; & numquam prior, semper vltimus hospitabatur. Et licet alii meridie, alii vespere; Comes verò frequenter media nocte, vel galli cantu ad hospitium veniebat. Tandem per DEI misericordiam, & Comitum laborem, & Episcopi consilium, sic exercitus transiit, vt nullum fame, nullum in aperta congressione ibi perderemus. Ob illam reor causam voluit DEVS, exercitum suum transire per Sclauoniam, vt agrestes homines qui DEVM ignorabant, cognita virtute & patientia militum eius, aut aliquando à feritate resipiscant, aut inexcusabiles DEI iudicio adducantur. Tandem post multa laborum pericula apud Scodram, ad Regem Sclauorum peruenimus: ac cum eo

Comes frequenter fraternitatem confirmauit, & multa ei retribuit, vt exercitus securè emere & quærere necessaria posset. Sed hæc opinio sola fuit: Nam pacis petitz nos pœnituit: cum per eius occasionem *Sclau*, de more solito furentes, nostros interficiunt, & quæ poterant ab inermibus arripiunt. Quæsiuimus locum fugæ, non vltionis. Hactenus de Sclauonia. Venimus *Dirachium*: credidimus esse in patria nostra, existimantes Imperatorem *Alexium*, & satellites suos nobis esse fratres & coadiutores. Illi verò ritu leonum incrudescentes, pacificos homines, nihil minus quàm arma cogitantes, inuadunt; per occulta trucidant; in nemoribus, in vicis remotis à castris, quæ poterant per totam noctem furabantur. Et licet sic insanirent, tamen Dux eorum, pacem promittebat; & per pacis inducias *Pontium R inardum* interfecerunt, & *Petrum* eius fratrem mortaliter plagauerunt: & erant hi principes nobi'issimi. Cùmque locus vltionis nobis offerretur, placuit iter, non iniuriarum vindicta; sed incepimus iter nostrum. Habuimus litteras obuiam *Imperatoris* de pace, de fraternitate; & vt ita dicam, de filiatione: hæc autem verbotenus. Nam antè & retrò, dextrorsum & sinistrorsum, *Turci, Comani, Hufi, & Tenaces, Pincenati, & Bulgari* nobis insidiabantur. Quadam autem die cùm essemus in valle *Pelagonia*, Episcopus *Podiensis*, gratiâ conuenienter hospitandi, cùm paulisper à castris discessisset, à *Pincenatis* captus est: qui deicientes eum de mula, spoliauerunt; & in capite grauer percusserunt. Sed quia tantus Pontifex adhuc populo DEI erat necessarius, per eius misericordiam vitæ referuatus est. Nam vnus de *Pincenatis* dum aurum ab eo quereret, à cæteris eum defendebat: Interea sonus exit in castris; & sic inter moram hostium, & impetum sociorum eripitur. Taliter per insidias cùm venissemus ad quoddam castrum, quod vocatur *Bucinat*, didicit Comes quod in angustiis cuiusdam montis *Pincenati* exercitum nostrum aggredi vellēt: qui cum militibus quibusdam in occultis remanens, *Pincenatis* occurrit, atque pluribus interfectis, cæteros in fugā vertit. Occurrebant interea pacificæ litteræ *Imperatoris*; circumdabant nos vndiq; hostes *Imperatoris* dolis. Cùm verò venissemus *Theffalonicam*, infirmatus est Episcopus, & remansit cum paucis infra ciuitatem. Post hæc venimus ad quandam ciuitatem nomine *Roffam*: vbi cum manifestè eius ciues in nos multa mala molirentur, paulisper nostra solita patientia displicuit. Itaque arreptis armis, diruuntur antemuralia; capitur ingens præda, & ciuitas in deditioem: atque illatis signis in ciuitatem, & acclamata *Tholosa*, quod erat signum clamoris Comitum, discessimus. Venimus ad aliam ciuitatem, nomine *Rodesol*: vbi cùm milites de roga *Imperatoris*, pro vindicta sua contra nos agere vellent, multi ex ipsis interfecti sunt, & aliquantula capta præda. Venerunt ibi nobis Legati nostri, quos præmiseramus ad *Imperatorem*: qui accepta ab eo pecunia, omnia prospera nobis apud *Imperatorem* promiserunt. Quid plura? eò verba Legatorum *Imperatoris* & nostrorum peruenerunt, vt Comes relicto exercitu, solus cum paucis, & inermis ad *Imperatorem* festinaret. Dicebant enim quia *Boimundus, & Dux Lotharingie, & Flandrensis Comes, & alii Principes* hoc præcabantur: vt properaret Comes conuenire *Imperatorem* de itinere *Iherosolimitano*; vt assumpta cruce, Dux & *Imperator* in exercitu DEI fieret: ad hæc aiebant *Imperatorem* dixisse, omnia cum *Comite* se acturum, & de se, & de aliis, quæ itineris vsui forent: præterea nuntiabant bellum imminere, & si auctoritas tanti viri abesset, fortassis incommodum fore. itaque cum paucis aduentaret Comes, vt cum exercitus suus venisset, compositis cum *Imperatore* omnibus, nullis in moram fieret. Victus tandem Comes est, vt hac sola vice relicto præsidio in castris, exercitum præcederet: & sic inermis *Constantinopolim* venit. Facile autem res gesta, hactenus me scriptorem quibusdam lætitiæ & prosperitatis gressibus comitabatur, quæ tanto acerbioris & mœroris onere nunc premit, vt incepisse me tædeat, cum perficere vortum sit. Quid verò potissimum, & primùm aggrediar dicere? An *Imperatoris* fraudulentissimam ac detestabilem ammonitionis dolo sitatem? An exercitus nostri turpissimam fugam, & inopinabilem desperationem? An mortes tantorum Principum enumerando, perpetui mœroris monumenta relinquam? Hæc autem quicumque nosse desiderat, ab aliis potius quàm à nobis requirat. Hoc vnum valdè memorabile, silentio dignum excusamus: quòd dum omnes nostri castra relinquere, arripere fugam, deserere socios, dimittere omnia, quæ de tam longinquis Regionibus asportauerant, meditarentur, per salutiferam Pœnitentiam at-

tix atque Ieiunii opem, ad tantam constantiæ fortitudinem sunt reducti, vt solus pudor prius habitæ desperationis & fugæ, vehementissimè eos afficeret. Et de his hætenus dictum sit. Honorificentissimè itaque ab *Imperatore* & Principibus suis suscepto Comite, postulat Imperator à Comite *hominium* & iuramenta, quæ cæteri Principes ei fecerant. Respondit Comes: *se idè non venisse, vt Dominum alium faceret, aut alii militaret, nisi illi propter quem patriam & bona patria sua dimiserat. Et tamen fore, si Imperator cum exercitu iret Ierusalem: quod se suosque & sua omnia illi committeret.* Sed Imperator excusat iter, dicens: *se prætuerere Alemannos, & Vngaros, & Comanos, aliasque feras gentes, quæ Imperium suum depopularentur, si ipse transitum cum peregrinis faceret.* Interea Comes audita morte suorum & fuga, se proditum esse credidit; & Imperatorem Alexium, per quosdam Principes de nostro exercitu, factæ prodicionis commonefecit. At *Alexius* dicit, *se nostros nescisse depopulatos esse, regnum suum; & suos multas passos esse iniurias. Nihil esse quod Comes quærebatur: nisi quod, dum exercitus Comitis solito more villas & castra vastaret, exercitu suo conspecto, fugam arripuerit: tamen se satisfacturum Comiti:* atque Boimundum obsidem satisfactionis dedit. Ad iudicium veniunt: cogitur Comes, præter ius, absoluerè obsidem. Interea exercitus noster *Constantinopolim* venit: & post hæc consecutus est nos *Episcopus* cum fratre suo, quem infirmum dimiserat *Dirachii*. Mandat & remandat *Alexius*, pollicetur multa se daturum Comiti, si quælitum hominum sibi faceret, quod & alii Principes sibi fecerant. Meditabatur autem Comes assiduè, qualiter suorum iniuriam vindicaret; & tantæ infamiæ dedecus à se suisque depelleret. Sed Dux Lotharingæ, & Flandrensis Comes, atque alii Principes, huiusmodi detestabantur, dicentes: *Stultissimum esse contra Christianos pugnare, cum Turci imminerent.* Boimundus verò se adiutorem Imperatoris pollicetur, si quicquam Comes contra ipsum moliretur; vel si hominum & iuramenta diutius excusaret. Consilio itaque accepto à suis Comes, *Alexio vitam & honorem iurauit, quod nec ipse, nec per alium ei auferret.* Cumque de hominio appellaretur, respondit, non se pro capitis sui periculo id facturum. Quapropter pauca largitus est *Alexius*. Itaque mare transiuimus, & ad *Niceam* vsque peruenimus. Præcesserant enim Comitem *Dux* & *Boimundus*, atque alii Principes; & obsidioni operam dabant. Est itaque *Nicea* vrbs munitissima, tam natura quàm ingenio. Habet enim ab occidentelacum maximum, muris influentem; à reliquis tribus partibus vallum de restagnatione quorundam riuulorum plenum: Præterea muris ita eminentibus cingitur, vt nullorum hominum assultus, nullius machinæ impetus vereatur: balistaria verò vicinarum turrium, sic respicientia sunt ad inuicem, vt sine periculo nullus accedere possit; Si quis autem propius accedere voluerit, obesse cum nequeat, facile de altitudine turrium obruitur. Hanc igitur talem, vt diximus, ciuitatem, *Boimundus* obsedit à Septentrione; *Dux* & *Alemanni* ab Oriente; *Comes* & *Episcopus Podiensis* à Meridie: Nam *Normannia* Comes nondum erat nobiscum. Sed hoc vnum reticendum non credimus, quia cum Comes inibi cum suis hospitari vellet, *Turci* de montanis descendentes in duabus turmis, exercitum nostrum aggrediebantur: eo nimirum consilio, vt dum altera pars Ducem & Alemannos impugnaret, qui ab Oriente erant, pars altera Turcarum, per meridionalem ciuitatis plagam ingrediens, ac per alteram portam exiens, nostros facile à castris propelleret, nil simile cogitantes. Sed qui consilium impiorum subuertere solet *DEVS*, sic apparatus illorum exinaniuit, vt veluti dispositò, ingredienti iam ferè ciuitatem Turcarum turmæ, hospitari volentem Comitem cum suis immisit: qui primo impetu eos in fugam vertit; atque pluribus interfectis reliquos insecutus est vsque ad montis altitudinem: Pars altera Turcorum, quæ *Alemannos* oppugnare voluit, exemplo simili fugatur atque prostermitur. Post hoc machinæ extruuntur, atque murus impetitur: sed hoc erat frustrà. Nam murus è contra, firmissimus erat; & viriliter sagittis & machinis defendebatur. Sic pro nihilo hebdomadibus quinque pugnatum est. Tandem per *DEI* voluntatem quidam de familia Comitis, & *Episcopi*, satis periculosè ad angularem turrim, quæ respicit ad Austrum accedentes, post vim facta testudine, vnam de turribus cauare ceperunt, & cauando ad terram prostrauerunt. Itaque capta esset ciuitas, nisi noctis tenebræ obstidissent. Instauratus est autem murus ab eis per noctem, & laborem pristinum nobis inane reddidit. Attamen eo metu perterrita ciuitas, ad deditionem facta coacta est. Accedebat eò quòd Imperatoris naues, per terram tra-

Etæ, in lacum descenderant. His igitur de causis cum iam ulterius succursum nul-
 lum sperarent, & augeri exercitum Francorum, quotidie cernerent, diffisi viribus,
 Alexio se reddiderunt. Venerat Comes *Normannia*. Promiserat *Alexius* Prin-
 cipibus & genti Francorum, quod totum aurum & argentum, & equos, & om-
 nem suppellectilem, quæ intus erat, eis redderet; & Monasterium Latinum, &
 hospitium pauperibus Francorum ibi faceret: præterea tantum de propriis vni-
 cuique de exercitu daret, ut illi semper militare velint. Hæc igitur *Franci* sperantes
 verba fidelissima, deditionem laudauerunt. *Alexius* itaque accepta ciuitate, tan-
 tam gratiarum actione exercitui dedit, ut quandiu vixerit, populus semper ei
 maledicat, & proclamet proditorem eum. Cognouimus tunc quod *Petrum* 10
Heremitam, qui longè antè exercitus nostros cum magna multitudine *Constantino-*
polim venerat, Imperator eum prodidisset. Etenim ipsum, qui ignarus locorum e-
 rat, & totius militiæ, & suos transfretare coëgit, atque *Turcis* exposuit. *Turca*
 autem de *Nicea*, illam inbellem multitudinem videntes, sine labore & mora, ex
 eis decollauerunt vsque ad sexaginta millia. Reliqui verò ad munitionem quan-
 dam confugientes, gladios *Turcarum* euaserunt. Quapropter *Turcæ* audaces
 & superbi effecti, arma quæ ibi ceperant, & captiuos ad nobiles suæ gentis & Sar-
 racenorum, longè ea mittebant: scribentes ad populos, & ad ciuitates longin-
 quas nihil valere *Francos* in bello. Profecti igitur à *Nicaa* ciuitate in *Romaniam*, se-
 cunda die temerè *Boimundus* cum quibusdam Principibus, à Comite, & Episco- 20
 po, ac Duce, digressus est. Cumque in die tertia digressionis suæ temptoria dispo-
 neret figere, centum quinquaginta millia *Turcarum* in pugnam aduentare con-
 spiciunt. Dumque ordines pro tempore instruit, & bellum disponit, plures qui se-
 quebantur de exercitu suo perdidit. Inter hæc Comiti & Duci mandauit, ut sibi
 succurrerent: aberant enim per duo miliaria. Vti autem nuntius *Boimundi* in
 castra venit, certatim omnes, equos & arma arripiunt; atque obuiam ire con-
 tendunt. Ut autem cognouit *Solimannus* & qui cum eo erant, exercitum nostrum,
 id est, Episcopi, Ducis, & Comitis, contra suum in pugnam concurrere, de victo-
 ria desperans fugere compulsus est: Et qui captiuos & tentoria plurima de castris
Boimundi acceperat, per DEI virtutem sua reliquit. Fertur quoddam in signe mi- 30
 raculum: sed nos non vidimus: quod duo equites armis choruscis, & mirabili
 facie, exercitum nostrum præcedentes, sic hostibus imminebant, ut nullo modo
 facultatem pugnandi eis concederent; at verò *Turcæ* cum referire eos lanceis
 vellent, insauciabiles eis apparebant. Hæc autem quæ dicimus, ab illis, qui eo-
 rum confortium spernentes nobis adhæserunt, didicimus. Quod verò pro testi-
 monio adducimus, tale est: Per primam & alteram diem, per totam viam equos
 inimicorum mortuos cum dominis ipsis reperimus. Itaque denictis & pro-
 fligatis *Turcis*, pacificè & alacriter per *Romaniam* vsque *Antiochiam* venimus.
 Sed Comes aliquantulum exercitum retardauit, causa infirmitatis suæ. Quod si
 incredulis ingratum fore satis cognouimus, tamen quod diuina clementia ope- 40
 ratur, reticere non debemus. Erat quidam Comes de *Saxonia*, in nostro exercitu,
 qui ad Comitem *Raimundum*, venit, & legatum se *Sancti Egidii* assererat; & semel
 secundoque se admonitum, ut diceret Comiti, aiebat: *Esto securus, non morieris de hac*
infirmitate: ego tibi inducias à DEO impetravi: ego semper tecum ero. Et licet satis hæc
 Comes crederet; tamen ita ea infirmitate affectus fuit, ut depositus de lecto in
 terram, vix etiam vitalem pulsum haberet. Vnde *Episcopus Aurasica* vrbis, offi-
 cium ei quasi defuncto impendit: sed diuina clementia quæ eum Ducem perfe-
 cerat exercitus sui, de morte eum ilicò releuauit, & sospitati reddidit. Igitur cum
Antiochiam appropinquauimus, non erat consilium multorum Principum ut
 eam oblideremus, præsertim cum hyems immineret; & exercitus tunc diffusus 50
 per castella, & imminutus æstiuo tempore fuerat. Imperatoris etiam vires oportere
 expectari dicebant; & exercitum de *Francia*, qui venire nuntiabatur, sicque
 hyemare vsque in verno præcipiebant. At alii de Principibus in quibus erat Co-
 mes, dicebant: *P r DEI inspirationem nos venisse; per ipsius misericordiam nos Nicaam,*
munitissimam urbem obtinuisse; atque per eiusdem clementiam, victoriam & securitatem de
Turcis habuisse; pacem & concordiam in exercitu nostro fuisse: atque ideo Ipsi de nobis commit-
tendum esse. Non oportere vereri Reges, aut Regum Principes; nec formidare loca, & tempora,
 cum DOMINVS de tam pluribus periculis nos eripuisset. Igitur ad *Antiochiam* veni-
 mus,

mus, atque iuxta castra posuimus, adeò vt frequenter de turribus hostes, & homines & equos nostros in tentoriis vulnerarent. Et quoniam de *Antiochia* se occasio nobis præbuit, de situ eiusdem loci dicere necessarium esse videtur: vt facilius bella & assultus, qui ibi facti sunt, ab his qui non viderunt, intelligantur. Est quædam planities inter montes Libani, quæ in latitudinem per diem vnum, tenet viatorem; & in longitudine diem & dimidium. Hæc autem planities, habet ab Occidente paludem quandam; ab Oriente fluuium, qui quandam partem eiusdem planitiei cingens ad pedes montium, quas in latere habet à Meridie, ita recurrit, vt inter montes & fluuium transitus nullus sit; & sic mari Mediterraneo, quod *Antiochiæ* proximum est, influit. In angustiis autem illis quas fluuius iam adhærens supradictis montibus facit, *Antiochia* sita est: vt ab Occidente fluuius, inferiori muro influens, quandam in modum sagittæ partem terræ, inter se & ipsam ciuitatem relinquit. Hoc modo ab Oriente vrbs sita, surgit in Orientem; atque suo ambitu, trium montium iuga complectitur. Ille verò mons quem à Septentrione habet, quodam maximo prærupto ab aliis diuiditur, vt ab illo ad alios nullus vel difficillimus accessus habeatur. In colle autem Septentrionali, castellum quoddam est, & in medio collis castellum aliud, quod lingua Græca *Colax* vocatur. In tertio colle, tantum turres. Tenet autem ciuitas duo milliaria in longitudine, muris & turribus, & antemuralibus ita munita, vt nullius machinæ impetus, nullius hominum assultus, etiam si genus omne hominum conueniat, vereatur. Hanc igitur vt diximus talem, tam munitissimam ciuitatem, exercitus Francorum à Septentrione obsedit. Neque tamen, licet tercentum vel trecenta millia armatorum in exercitu essent, aliquem assultum ibi fecerunt; nisi quod iuxta, castra sua posuerunt. Erant præterea in ciuitate duo millia optimi milites, & quatuor vel quinque millia militum gregariorum, atque decem milia peditum, & eo amplius. Muri verò ita eminentes, & vallo & paludibus munitabantur; vt portæ custodirentur, cætera secura manerent. Igitur, vt venimus in principio, ita temerè castra posuimus, vt si præcogniti ab eis essemus, aliqua pars castrorum ab hostibus corripì potuisset: cum in exercitu nostro nec vigilæ, nec modus hospitandi vnquam seruatus sit. Accedebat etiam quod omnia castella regionis eiusdem, & finitimæ ciuitates se nostris reddiderunt, tum timore nostri exercitus, tum amore fugiendæ Turcarum seruitutis. Quæ res exercitum nostrum multum dispersit: *Volebat enim quisque priuatam rem, maximam facere; de publica verò nihil cogitabat.* Interea hii qui in castris remanserant, tantam copiam victualium habuerunt, vt de bubus nil præter femora, & armos, & rarissimi pectus leuare vellent; de annonâ verò & vino, non est dicendum quàm leuissimè acciperentur. Cumque hæc in castris aguntur, hostes sese primò ita occultabant infra mœnia, vt nullus, nisi vigilis, in muris cerneretur. Dum hæc ita didicissent, quod palàm & inermes nostri villas & agros vastarent: nescio vel de *Antiochia* hostes emissi, vel de alia ciuitate quæ per dies duos aberat, nomine *Caleph*, venientes, nostros interficere ceperunt, quos palàm euntes & inermes reperiebant. Quæ res aliquantulum copiam in castris nostris imminuerat. Illi verò hostes, facultate cædis & rapinæ, multò acriùs vias obsidebant. Vt autem hæc in castris manifestè comperta sunt, electus est *Boimundus*, vt iret obuius illis. Profecti sunt autem cum illo *Comites Flandrensis & Normannia*: Neque secum plusquam centum quinquaginta milites educere potuerunt: & nisi pudor reuertendi obstitisset, pro paucitate militum reuerterentur. Itaque perurgente DEO profecti, hostes reperiunt, & persequuntur, atque necari in flumine cogunt. Sic potiti victoria, & spoliis, cum ingenti exultatione ad castra redeunt. Interea *Genuensium* naues littori, quod per decem milliaria aberat à castris, applicuerunt. Vocatur autem locus ille *portus Sancti Simeonis*. Iamque paulatim hostes de ciuitate egredientes, armigeros vel rusticos, qui equos vel boues pascebant ultra fluuium, interficiunt; atque prædam infra ciuitatem deducunt. Posueramus enim tentoria iuxta fluuium, & pontem de nauibus ibi repertis feceramus. Habebat autem & ciuitas pontem quasi in inferiori angulo Occidentali, & monticulum quendam aduersum nos, vbi duæ erant *Basumaria*, & quædam sepulchrorum *Casalia*. Hæc autem ideò diximus, vt faciliè manifesta sint, quæ ibi facta narrabuntur. Sicut diximus, cum paulatim hostium audacia aliquatenus creuisset, nostri audacter de castris egredientes, licet hostibus frequenter pauciores, tamen illis incurrere non metuebant. Turcæ

autem licet frequenter fusi & fugati, in bellum illicò resurgebant: tum quia velocissimos equos habebant, & expediti, nec graues aliis armis quàm sagittis; tum quia in pontem, quem diximus, spes refugiendi illorum erat, & de monticulo facultatem sagittandi eminus prospiciebant. Aberat enim pons illorum à nostro ponte, quasi per vnum miliarium. In planitie autem, quæ inter utrosque pontes fuerat, assidue assultus, quotidie pugna erat. Contigit verò in principio obsidionis vt Comes & Episcopus *Podiensis*, iuxta fluuium castra ponerent; & idè hostibus viciniore frequentissime ab eis impetebantur. Sicque factum est, per assultus huiusmodi, vt equos suos omnes perderent: quoniam *Turci* non lanceis, vel gladiis bellum conferre parati, sed sagittis eminus iuxta metuendi, dum fugiunt, & dum insequuntur. Cumque iam in tertio mense obsidionis earius alimonie mercarentur, electus est *Boimundus* & *Flandrensis Comes* vt exercitum propter victualia in *Hispaniam* ducerent, Comite & Episcopo Podiensi praesidio relicto in castris. Nam *Normannia* Comes eo tempore aberat, & *Dux* maximè infirmabatur. Hoc autem cum hostes comperissent, solitos inceperunt assultus. Cogitur autem Comes solito more eis incurrere: atque compositis ordinibus peditum, ipse cum aliquantis militibus assultatores persequutus est; atque duos ex ipsis in descensu monticuli cepit, & occidit; & hostes ingredi omnes per pontem coëgit. Quod vt pedites nostri viderunt, remissis stationibus suis & relictis signis, vsque ad pontem illorum permixtim concurrunt. Cumque iam ibi quasi securi facti, lapides & tela in eos qui pontem defendebant, coniecissent, *Turci* facto agmine, per pontem & per vadum quod inferius erat, contra nostros currere ceperunt. Interea milites nostri equum quendam, vnde dominum suum deiecerant, versus pontem nostrum insequabantur. Quæ populus noster videns, fugam militum arbitratus ad incursum hostium, sine mora hostibus terga praebuit: *Turci* verò incessanter fugientes interficiunt. Cumque milites Francorum resistere, & pugnare pro suis veilent, à multitudine peditum fugientium apprehensi, per arma & per iugas, & caudas equorum, vel ab equis deiciebantur; vel pro misericordia & salute suorum, in fugam ferebantur. Hostes verò, sine mora, sine misericordia caedem persequi & spoliare mortuorum ceperunt cadauera. Nostros autem non satis erat relinquere arma, arripere fugam, contemnere pudorem; sed in fluuium immergebantur, obruituri lapidibus vel sagittis hostium, vel sub amne remansuri. Si quem peritiam & vis natandi ultra fluuium euexit, hic ad sociorum castra peruenit. Tenuit autem nostra fuga à ponte illorum vsque ad nostrum pontem. Ceciderunt ibi vsque ad quindecim milites nostri, pedites verò circiter viginti. Interfectus est ibi vexillifer Episcopi, & captum est vexillum eius. Interiit ibi quidam nobilissimus iuuenis *Barnardus Raimundus*, patriam Bitterensis. Non causentur neque irascantur in nos, serui DEI, si tam aperte pudorem nostri exercitus, memoriae mandamus: quoniam DEVS, qui hoc modo flagitiosorum, adulteril & rapinae, mentes ad poenitentiam concuti voluit, exercitum nostrum in *Hispaniis* eodem tempore laetificauit. Rumor enim de castris nostris egrediens, prospera omnia, atque Comitem nobilissima potitum victoria, Boimundo & sociis eius nuntiauit. Hæc autem fama non mediocriter animos eorum erexit. Etenim *Boimundus* cum villam quandam expugnaret, subito fugere & clamare quosdam rusticos, de suis audiuit. Cumque obuiam illis milites misisset, *Turcarum* & *Arabum* exercitum cominus inspexerunt. Erat autem inter eos qui profecti fuerant, ad prospiciendum fugæ & clamoris causas, *Flandrensis* Comes & cum eo quidam *Prouinciales*; namque omnes de Burgundia, & Aluernia, & Vasconia, & Gothi, *Prouinciales* appellabantur; cæteri verò *Francigena*: & hoc in exercitu: Inter hostes autem *Franci* dicebantur. Hic autem *Flandrensis* Comes, vt diximus, pudorem arbitratus, prius de hostibus referre, quàm eis incurrere, inreuocabilis in *Turcorum* cuneos ruit. *Turcæ* verò insoliti agere bellum gladiis, fugam pro refugio arripuerunt. Nec prius Comes gladium recondidit, quàm centum de hostibus à vita subduxit. Cumque iam victor ad Boimundum reuerteretur, duodecim milia *Turcorum*, post se venire conspexit; atque à colle qui proximus erat à sinistris, innumerabilem peditum multitudinem surgere vidit. Tunc communicato consilio cum reliquis de exercitu, rursus assumptis pluribus, viriliter hostes aggressus est. *Boimundus* verò eminus sequebatur cum reliquis, & agmina posteriora custodiebat. Etenim id moris pugnandi apud *Turcas* est, vt licet pauciores sint, semper ni-

pernitantur cingere suos: quod etiam in hoc bello facere conati sunt: sed prudentiâ Boimundi, hostium insidiæ præventæ sunt. *Turca* verò & *Arabes* qui contra Flā-
 drensem Comitem veniebant, vt vidēre quod non iam sagittis eminūs, sed comi-
 nūs gladiis res gerenda foret, in fugam versi sunt. Prosecutus est eos Comes per
 duo milliaria: atque vt in agros manipulos messis, sic in hoc agro spatioso cæforum
 corpora resupina iacere videres. Hostium verò insidiæ quas Boimundus sustinue-
 rat, simili modo fusæ fugatæq; sunt. Innumerabilis verò turba peditum, quam su-
 præ diximus, per loca equis inuia, fugâ lapsa est. Auderem, inquam, nisi arrogans
 iudicaret, bellum hoc *Machabeorum* bellis præferre. Quoniam, si Machabeus in tri-
 10 bus milibus, hostium quadraginta & octo milia prostrauit; hîc, plus quàm sexagin-
 ta milia hostium, ope quadringentorum militum in fugam versa sunt. Sed nos neq;
 Machabeum contemnimus; nec virtutem militum nostrorum prædicamus: sed
 DEVM tunc in Machabeo mirabilem, in nostris mirabiliorem annuntiamus. O-
 peræ precium est profligatis inimicis, nostris audaciam decreuisse, ne auderēt per-
 sequi quos præcipitari aspiciebant. Igitur regresso exercitu victore & vacuo, tanta
 fames in castris fuit, vt vix duo solidi homini sufficerēt in pane per diem: nec cæte-
 ra minūs carè accipiebantur. Ceperunt itaq; discedere pauperes, & multi diuites
 pauperiem verentes: Si qui amore virtutis in castris remanebāt, equos suos diutur-
 na contrabescere fame patiebantur. Quippè nec paleæ habundabant; & annona
 20 tam cara erat, vt septem vel octo solidi, non sufficerent equo per noctem. Accede-
 bat etiam & alia exercitui calamitas, quod *Boimundus*, qui clarissimus factus fuerat
 in Hispania, discessurum se aiebat: eò quòd propter honorē venerit, & homines &
 equos suos deperire conspiceret; nec esse se diuitē dicebat, cui ad tam longam obsi-
 dionē, rei familiaris opes sufficerent. Quæ postea comperimus eū ob hoc dixisse,
 quod ambitione princeps ciuitati *Antiochiæ* inhiabat. Interea terræ motus factus
 est magnus in Kal. Ianuarii; & signū in cælo fatis mirabile vidimus. Namq; in pri-
 ma vigilia noctis, ita cælum rubicundū à Septentrione fuit, vt quasi suborta auro-
 ra diem deferre videretur. Et licet hoc modo exercitum suum Deus flagellaret, vt
 lumini quod in tenebris oriebatur intenderemus, tamen quorundā mentes ita ce-
 30 cæ & præcipientes erant, vt neq; à luxuria vel rapina reuocarentur. Prædicauit eo tē-
 pore *Episcopus* triduanum ieiuniū; & cum processione, orationes, & eleemosynas ad
 populum: ad presbyteros autem mandauit vt vacarent Missis & orationibus; & cle-
 rici psalmis. Recordatus itaque pius Dominus misericordiæ suæ, filiorum vindictā
 distulit, ne aduersariorum superbia cresceret. Erat præterea in nostro exercitu qui-
 dam de familia Imperatoris, quem pro se *Alexius* nobis tradiderat, *Tatic* nomine, na-
 ribus truncus, & omni virtute. Huius ego penè oblitus fueram: quia obliuioni per-
 petuæ tradendus fuerat. Hic autē quotidie auribus Principum instillabat, vt disce-
 derent ad castra finitima, atq; inde frequenti assultatione, & insidiis Antiochiam
 propulsarent. Hæc autē omnia vt Comiti manifestè cōperta sunt: æger enim fu-
 40 erat, ex die quo fugere apud pontē compulsus est: principes suos & *Podiensem Episco-
 pum* in vnum vocat; atque habito consilio, quingentas Marchas argenti illis largi-
 tur: ea nimirum conditione, vt si quis militum suorum equum suum deperderet, de
 illis quingentis marchis illi restauraretur, ac de aliis quæ fraternitati concessa sunt.
 Hæc autem conditio confraternitatis, multum illo tempore profuit: quoniam
 pauperes de nostro exercitu, qui pro colligendis herbis vltra fluuium transire vo-
 lebant, frequentem hostium assultationem metuebant: & quontam rarissimè ali-
 qui obuiam hostibus ire volebant, cum equi famelici & debiles essent, atque ad-
 modum pauci, vt in toto exercitu Comitis & Episcopi vix centum reperirentur.
 Similiter *Boimundo* & reliquis contigerat. Hanc igitur ob causam milites nostri,
 50 hostibus occurrere nō formidabant, præsertim ii qui viles vel debiles equos habebat;
 cum scirent se, perditis suis, meliores habituros. Accessit autē & aliud, quod om-
 nes Principes, præter Comitē, Boimundo ciuitatē dum caperetur pepigerunt.
 Hac itaq; pactione Boimundus, & reliqui Principes iurauerūt, se ab oppugnatione
 Antiochiæ non discessuros per septē annos, nisi ciuitas caperetur. Dum hæc
 in castris aguntur, rumor etiā exercitū Imperatoris venire nuntiauit, qui de multis
 gētibus collectus esse nuntiabatur: vt sunt *Sclani*, & *Pincenati*, & *Comani*, & Turcopo-
 li. *Turcopoli* enim dicuntur, qui vel nutriti apud Turcas, vel de matre Christiana, pa-
 tre Turca procreantur. Hæ autem gentes, quia nobis in itinere nocuerant, se

præmetuerent consortium nostrum fatebantur. Hæc autem omnia *Tatic* ille trunous, composuerat, qui ut discedere posset talia commentabatur. Hic non solum commentis, verum etiam maximis impendiis, prodicione sociorum & periurio cumulat, per fugam lapsus est. Gocessit enim Boimundo, duas nescio aut tres ciuitates, *Turfol, Mamistam, & Addeuam*. Taliter igitur sibi & suis mercatus perpetuum pudorem, simulato itinere, quasi ad exercitum Imperatoris, dimissis tentoriis & familiaribus suis, cum DEI maledictione profectus est. Nuntiatum est nobis eo tempore quod *Dux de Calep*, conducto magno exercitu de *Corrozana*, ad succurrendum ciuitati *Antiochia* veniret. Quapropter habito consilio in domo Episcopi, consultum est, ut pedites castra seruari, & milites hostibus obuiam extra castra pergerent: dicebant enim quod multi de exercitu nostro, imbelles & pauidi, si viderent Turcarum multitudinem, timoris potius, quam audaciæ exempla monstrarent. Igitur sub noctem profecti, ne ii qui in ciuitate erant perciperent, atq; his qui in auxilium eorum venerant nuntiarent, longè à nostris castris per duas leugas inter monticulos se occultauerunt. Manè autè factò, cum sole hostes apparuerunt. Audiant igitur, audiant obsecro qui aliquando exercitum lædere conati sunt: ut cum magnificare DEVM suam misericordiam in nobis cognouerint, per pœnitentiæ lamenta ipsi satisfacere contendant. Dispositis itaque militibus, in sex turmis, tantum eos DEVS multiplicauit, ut qui vix septingenti antè ordinationem apparebant, habita partitione plusquam duo milia inesse vnicuiq; ordini affirmarentur. De audacia verò eorū quid loquar? Cùm etiam vultus militares tam festiuè milites agerent, ut quasi pro ludo, imminens bellum haberent. Contigit autè in eo loco bellum fieri, quo palus & fluuius, per milliarium vicina sunt. Hoc autè hostibus euagandi licentiã vetuit, ne more suo accingere possent. Namq; DEVS, qui cetera nobis dederat, sex valles continuas, prodiētibus ad bellū præbuit: atq; vna hora egressi, campoq; occupato, sole etiam refulgente, in armis & clipeis pugna cōmittitur. Nostri autè, primò paulatim ceperunt procedere: Turcæ verò discurrere, sagittare, tamè recedere. At nostri tantū patiebantur, dum priores de Turcis, posterioribus infarcirētur. Etenim, ut à profugis eorum didicimus, non minus quàm viginti & octo milia Turcarū in hoc bello fuisse referuntur. Vtq; satis prior acies Turcarum subsequētib; inclusa est, 30 inuocato DEO, procurrūt *Franci*. Nec morâ, adest *Dominus, fortis & potēs in pralio*: prorexit filios, & prostrauit inimicos. Itaq; prosequuti sunt eos *Franci*, vsq; ad castrum eorum munitissimum, quod à loco pugne decem milliaribus aberat. Castellani autem suorum fugam videntes, in censo castro fugā arripiunt. Hoc autem totū, gaudium & exultatio nobis fuit, ut alteram victoriam de incenso castro confiteremur. Eodem itaq; die tāta pugna in castris fuit, ut ibi nullus locus fuerit, versus ciuitatē, vbi bellum nō esset. Composuerant enim hostes, ut dum ab obsessis acerrimè impugnaremur, ab improvisis auxiliatoribus eorum, à tergo opprimeremur. Sed DEVS, qui militibus nostris victoriam conferebat, in peditibus nostris præliabatur. Nec minorem suscepimus eo die de obsessis triumphū, quàm de fautoribus eorum 40 milites nostri gloriam retulerunt. Igitur potita victoria & spoliis, capita cæsorū ad castra deportata sunt. Et ut hostibus timorem, & testimoniū de profligato eorū succursu ostenderemus, delata capita in palis suspensa sunt. Quod dispositione DEI actum esse, postea credidimus. Namq; capto nuper vexillo beatæ semper Virginis Mariæ quasi ad opprobrium nostrum, cuspidem in terra figebant. Itaque actum est, ut visis suorum erectis capitibus ab improperio nostro reuocarentur. Erant eo tempore in nostris castris *Legati à Rege Babyloniorum*, qui videntes miracula DEVS per seruos suos operabatur: *IESVM Mariæ Virginis Filium* glorificabant: qui per pauperes suos, potentissimos conculcabat. Hi autem *Legati*, gratiam & benevolentiam apud Regem suum nobis promittebant: præterea plura beneficia Regis in Christianos *Ægyptios*, & peregrinos nostros referebant. Itaq; remissi sunt cum illis *Legati* nostri, qui fœdus amicitiamq; cum Rege inirēt. Eodem tempore visum est Principibus nostris, ut in colle, qui supra tétoria Boimundi erat, castrū firmaretur: ne si rursus hostes contra nos venirent, nullo modo tentoria nostra impellete possent. Cùm hoc factū fuisset, fuerunt castra nostra ita firmissima, ut ad instar ciuitatis clausi, tā opere quàm natura vndiq; essemus. Erat enim ab Oriente nobis castrum hoc: à Meridie, muri ciuitatis; & palus, quæ muros muniebat, castra etiam nostra tuebantur, nec facultatem pugnandi, his de ciuitate concedebat, nisi per portas egrederentur: ab Occidente verò fluuius erat: à Septentrione quod-

*Bellum unum
præmaximum,
quod fuit inter
paludem & flu-
uium.*

Mat. 23, 8.

dam vetus vallum, quod à monte descendens, ad fluvium vsque perueniebat. Laudabat etiam populus vt castellum aliud in monticulo, qui supra pontem illorum erat, firmaretur: factæ sunt etiam in castris machinæ, quæ muros ciuitatis impellerent; sed hoc frustra fuit. Cumque iam in quinto mense obsidionis nostræ naues vndique cum alimoniis ad portum nostrum applicarent, Turcæ ciuitatis, vias maris obsidere, atque portitores victualium interficere ceperunt: Nostri verò Principes primo tantum patiebantur; Turcæ autem sceleris impunitate, spe rapinæ, die noctuque instabant. Consultumque est tandem vt ad pontem illorum, castrum firmaremus. Sed quia plurimi de nobis ad portum abierant, electus est *Comes & Boimundus* vt eos inde adducerent, cum rastris, & aliis instrumentis quibus vallum noui castelli fieret. Cumque compertum esset in ciuitate Comitem & Boimundum abesse, assaultus solitos inceperunt. Nostri autem, nimis temerè atque inordinate progressi, turpiter fusi atque fugati sunt. Cumque die quarto Comes & Boimundus, cum multitudine maxima à portu reuerterentur, à Turcis explorati sunt: nostri autem solo tumultu suo, securi esse arbitrabantur. Sed cur pluribus moror? Ventum est ad pugnam: Nostri autem terga dederunt. Perdidimus ibi vsque ad trecentos homines; quantum verò spoliolum & armorum, non est nostrum dicere: dumque more pecudum per montes & abrupta quæque trucidaremur, & collideremur, hii de castris hostibus obuiam procedere ceperunt: Sicque factum est vt à cæde fugientium reuocarentur. *Quid igitur Domine DEVS? in castris victi sunt; & hii duo maximi Principes in exercitu tuo, extra castra victi sunt! An ad castra fugiemus? an hi de castris ad nos? Exurge & adiuua nos Domine propter nomē tuum. Quod si in castris rescitum est quod Principes victi sint; vel si nos castris fugam nosse contigerit, communis omnium fuga fiet.* Surrexit itaque adiutor in opportunitatibus Dominus, atque illos quos prius tulerat, priores in pugnam animauit. Videns igitur *Cassianus*, qui ciuitatis rector erat, & nostrorum spolia, & suorum victoriam, & adhuc quorundam nostrorum audaciam, milites & pedites suos omnes emisit; atque in spem victoriæ adductus, portas ciuitatis post suos recludi iussit: denuntians militibus suis, *vincere vel mori.* Interea nostri paulatim, & pro imperio procedere: *Turcæ* autem discurrere, sagittate, nimis audacter incurrire: At nostri interdum patiebantur, dum densatis incurrire possent: nec ad impetum eorum retardabantur. Tantus verò luctus & clamor in castris ad DEVM erat, vt affluencia lachrymarum DEI pietatem descendendam putares. Cumque iam cominus res gerenda foret, quidam *Isuardus* miles de Gagia, Prouincialis nobilissimus, cum centum quinquaginta pedibus, inuocato DEO, genibus flexis, socios hortatus est dicens: *Eia milites CHRISTI!* Atque hostibus incurrit: Similiter & aliarum acies nostræ incurrunt. Hostium itaque superbia turbatur; porta clausa est, & pons strictus, fluiuius verè maximus. Quid igitur? hostes turbati prosteruntur, & cæduntur, & saxis in flumine obruuntur; fuga autem nulla patet. Quod nisi *Cassianus* pontis portam aperuisset, illa die de *Antiochia* pacem habuissemus. Audiui ego à multis qui ibi fuerunt, quod triginta Turcos, & amplius, de pōte sumptis spondalibus in flumine obruissent. Claruit ibi multum *dux Lotharingia.* Hic namque hostes ad pontem præuenit, atque ascenso gradu venientes per medium diuidebat. Celebrata itaque victoria cum ingenti exultatione, & multis spoliis, & equis multis, nostri ad castra redeunt. Contigit ibi quoddam memorabile, quod vtinam qui nos suis prosequuntur votis, videre potuissent. Quidam enim eorum eques, timore mortis, dum præceps profundum fluminis ingrederetur, à multis de sua gente comprehensus, & ab equo suo deiectus, in medio fluminis obrutus est, cum illa multitudine quæ eum apprehenderat. Operæ precium est, vidisse quosdam pauperes à victoria reuertentes: alii namque intra tentoria in equis variis discurrentes, releuationem suæ paupertatis sociis ostendebant: alii autem duobus vel tribus induti sericis vestimentis, largitorem victoriæ & muneris DEVM magnificabant: alii verò tribus vel quatuor muniti clipeis, victoriæ suæ triumphum alacriter prætendebant. Dumque his & aliis ostentamentis fidem magnificæ victoriæ nobis persuasissent, de multitudine interfectorum suadere non potuerunt. Quoniam victoria sub nocte habita est, cæсорum capita ad castra delata non sunt. Cumque postridie castrum ante pontem illorum ædificaretur, in vallo quidam de Turcis reperti sunt: erat enim mons ille in sepulturâ *Sarracenorum*: * Ex his igitur eorum prouocati pauperes, omnia eorum monumenta fregerunt. Effossis itaque Turcis, qualis victoria fuerit, nulli dubium fuit. Namque numerati sunt, circiter mille quingenti: taceo modò & in ciuitate sepultos,

& in flumine tractos. Cùm autem foetore intolerabili laborantibus in castello ob-
 stitissent cadauera, in flumine proiecta sunt. Nautæ verò, qui in fuga Comitæ &
 Boimvadi dispersi & vulnerati fuerant, de victoria adhuc præ timore dubitabant.
 Hi autem videntes tantam multitudinem, quasi de quadam multitudine conua-
 lescentes, DEVM magnificare ceperunt, qui filios suos corrigere & lætificare
 consuevit. Sic itaque DEI dispositione actum est, vt qui victualium conductores,
 in littore & ripis fluminis peremptos, feris & volucris dederant, in locis eis-
 dem feris & volucris victualia fierent. Celebrata itaque & cognita victoria, &
 castro ædificato, ciuitas *Antiochia* à Septentrione & Meridie obfessa est. Consul-
 tum est eo tempore, quis de Principibus ad custodiendum castrum migrare po- 10
 tuisset. Quippe *res communis pluribus frequenter negligitur, dum alii ab aliis custodiri eam
 arbitrantur.* Dumque alii de Principibus, quasi pro mercede, vigilum suffragia ab
 aliis quærent, Comes præter suorum voluntatem, castrum custodiam arripuit, si-
 mul vt desidiæ & auaritiæ excusaret; & vigoris atque prudentiæ semitam tor-
 pentibus demonstraret. Namque præteritæ ætatis graui ac diuturno morbo fati-
 gatus, & ad eò mollis per totam hyemem fuerat, vt nec ad militandum, nec ad lar-
 giendum promptus esse diceretur: & licet multa, quia plura posse credebatur, nul-
 lus esse credebatur. Igitur nactus hanc difficultatem, scilicet materiam virtu-
 tis, tantam omnium inuidiam passus est, vt penè à suis priuatis dissociaretur. In- 20
 terea dum Comes hæc negligit, sperans hostes de ciuitate maxima ex parte op-
 pressos, ilicò fugituros, quodam diluculo ab hostibus circumdatus est. Claruit ibi
 magnum diuinæ protectionis miraculum, quod sexaginta viri de nostris, pugnam
Sarracenorum septem milium sustinuerunt: atque, quò magis mirum fit, præteri-
 tis diebus imber immoderatus terram recentem humefactans, vallum noui ca-
 stelli complouerat. Sicque hostes nulla inuia, sed sola virtus DEI retardabat. Non
 arbitror modo quorundam militum nostrorum egregiam virtutem reticendam,
 qui præuentim ab inimicis, dum eorum pontem custodiunt, ad castellum refugere
 non potuerunt: aberat enim castellum à ponte illorum, quasi iactu vnus sagittæ.
 Igitur hi milites, facto giro inter hostium multitudinem, ad angulum cuiusdam
 vicinæ domus peruenerunt; ibique hostium impetus, & sagittarum rabiem, & sa- 30
 xorum vndiq; nebulam, viriliter & imperterriti sustulerunt. Interea sonitus pugne
 auditus in castris nostros exciuit: Sicque castrum ab hostibus liberatum est: & licet
 à longè prospecto succursu ab oppugnatione destitissent; & licet ponte illorū pro-
 ximo, tamen posteriores eorum interempti sunt. Rursus itaque instaurato vallo, &
 mœnibus castrum, victualium conductores securè ire & redire à portu potuerunt. Igi-
 tur inuidia quam Comes pertulerat, ad eò lenita est, vt ab omnibus pater & con-
 seruator exercitus appellaretur. Ab eo itaque tēpore creuit Comitæ nomē, eò quòd
 solus, hostium assaultus sustineret. Obsesso igitur ponte & porta ciuitatis, ceperunt
 egredi *Turca* per aliam portam, quæ respicit ad Meridiem iuxta fluuium; atque
 emittere equos suos ad quendam recessum, qui inter montes & fluuium erat opti- 40
 ma pascua. Explorato itaque loco à nostris, & terminato die, per quandam montis
 difficultatem circinata ciuitate, ad pascua illa venerunt, atque alii per vadum tran-
 euntes, duo millia equorum inde adduxerunt, exceptis mulis & mulabus quæ
 recuperata sunt: etenim præterito tempore hyemis, in itinere maris, multas nobis
 mulas abstulerant, quæ modò captæ & recognitæ sunt à dominis suis, & pristinæ
 diuisioni concessæ. Post hoc tempus muniuit *Tancredus* monasterium quod-
 dam vltra fluuium: & dedit ei Comes ob hoc centum Marchas argenti; & alii de
 Principibus prout potuerunt: hoc enim multum hostes constrinxit. Libet itaque
 attendere, quia *quantò pauciores numero sumus, tantò fortiores nos DEI gratia fecit.* In- 50
 terea nuntii venire cœperunt frequentissimè, quod succursus hostibus veniret.
 Hæc autem fama non solum ab Armenicis & Græcis nobis veniebat, verum et-
 iam ab his qui in ciuitate erant nobis annuntiabatur. Quoniam *Turca* per an-
 nos quatuordecim *Antiochiam* obtinuerant, atque *Armenios* iuuenes, & *Græcos*,
 quasi pro penuria domesticorum turcauerant, & vxores eis dederant. Hii ta-
 les, cùm libertatem fugæ habere poterant, cum equis & armis ad nos venie-
 bant. Cumque hæc fama de succursu hostium crebresceret, multi de nostris
 pauidi, fugere ceperunt, & Armenii mercatores. Interea milites boni qui
 per castella diffusi erant, venire, atque arma emere, & adaptare & reficere ce-
 perunt. Dumque satis contabescens tumiditas ab exercitu nostro defluxisset;
 & ani-

& animositas, semper prompta cum fratribus & pro fratribus pericula subire, venisset, quidam de Turcatis qui erat in ciuitate, per Boimundum Principibus mandauit nostris, quod ciuitatem nobis redderet. Igitur communicato consilio Principes, *Boimundam & Ducem Lotharingie, & Flandrensem* Comitem, ad hæc experientia miserunt. Cumque per medium noctis venissent, ad collem ciuitatis, remissus internuncius ab eo qui ciuitatem reddebat, dixit: *Expectate dum lampas transeat*: Etenim tres viri vel quatuor cum lampadibus per muros ciuitatis tota nocte pergebant excitando & commonendo vigiles. Post hæc autem appropinquantes ad murum, & erectâ scalâ, ceperunt ascendere nostri. Primusque quidam Francus, nomine *Fulcherius*, frater scilicet Budelli Carnotensis, murum intrepidus conscendit: quem Comes Flandrensis consecutus, Boimundo & Duci mandauit vt ascenderent: cumque omnes festinarent, vt alius alium præueniret, scala fracta est: At verò ii qui ascenderant, descendentes in ciuitatem, posterulam quandam aperuerunt. Ingressi itaque nostri omnes, non ceperunt aliquem de his quos inuenerunt. Cumque diei aurora comparuisset, conclamauerunt: Ad hanc vocem cum omnis ciuitas turbaretur, mulieres & paruuli eorum flere ceperunt. Illi verò qui in castello Comitis erant, ad hanc vocem omnes excitati, quippe propinquiores, dicere ceperunt ad inuicem: *Succursus eorum venit*: Alii autem è contra, *Non videtur vox ista latantium*. Cumque dies albesceret, in Meridionali colle ciuitatis signa nostra comparuerunt. Turbati igitur ciues, cum in monte super se nostros conspicerent, alii per portas fugere ceperunt, alii se præcipitare; restitit nullus: quippe turbauerat eos Dominus: Iocundum spectaculum tandem post multa tempora nobis factum, vt qui tamdiu Antiochiâ contra nos tenuerant, de illa modo fugere non valerent: quod si quidam eorum arripere fugam ausi sunt, tamen mortem euadere non potuerunt. Accidit ibi quoddam fatis nobis iocundum atque delectabile. Dum enim per prærupta, quæ collem diuidunt à Septemtrione, Turcæ quidam subterfugere niterentur, nostris quibusdam obuiauere: cumque Turcæ regredi compellerentur, tanto impetu se affecerunt repulsi fugientes, vt omnes pariter præcipitarentur. Gaudium quidem fuit nobis de præcipitatis hostibus, sed de equis plusquam trecentis inibi decollatis doluimus. Quanti autem de *Sarracenis & de Turcis* tunc perierunt, dicere nescimus: quàm diuersis mortibus, & quàm variis cæciderunt, explicare crudele est. Quantum verò spoliolum est captum infra *Antiochiam*, non est nostrum dicere: nisi quod credite, quantum vultis, & æstimate supra. Illi autem hostes qui castellum de medio colle seruabant, videntes suorum necem, & nostros ab oppugnatione sui desistere, castellum suum retinuerunt. *Cassianus* autem egressus per posterulam quandam, ab *Armenis* rusticis captus & decapitatus, atque caput eius nobis oblatum est: quod ineffabili DEI dispositione actum credo, vt qui multos eiusdem gentis homines decollari fecerat. Capta est igitur ciuitas Antiochiæ *tertio Nonas Iunii*: obsessa autem circiter vndecimo Kalend. Nouemb. Interea dum nostri enumerando & recognoscendo spolia, ab oppugnatione superioris castri desisterent, atque audiendo saltatrices Paganorum, splendide ac superbe epularentur, nullatenus DEI memores, qui tantum beneficium eis cõtulerat, post tertium diem in Nonis eiusdem mensis Iunii à Paganis obsessi sunt. Sicque actum est, vt qui tamdiu per DEI misericordiam Antiochenos Turcas obsederant, per eius dispositionem à Turcis obsiderentur. Atque vt magis timeremus, castellum superius dictum, quod quasi ciuitatis custodia est, in manibus hostium erat: Timore igitur coacti nostri, castelli obsidionem arripuerunt. *Corbaras* autem Tucorum dominus, in principio aduentus sui, sperans bellum illico futurum, longè à ciuitate, quasi per duo miliaria, tentoria sua fixit, atque ordinibus factis vsque ad pontem ciuitatis peruenit. Nostri autem prima die castellum Comitis munierunt: metuentes, si ad bellum procederent, vt ab hostibus qui in castello erant, ciuitas corriperetur; vel si castellum quod antè pontem erat desererent, & hostes illud occuparent, facultatem pugnandi, & aditum egrediendi nobis recluderent. Erat autem in exercitu miles clarissimus, & karissimus omnibus *Rotgerius* nomine de *Barnouilla*: hic cum exercitum omnium reuertenti inimicorum assequeretur, captus & capite truncatus est. Inuasere igitur nostros dolor & timor, adeò vt vsque ad desperationem euadendi multi ducerentur. Passi igitur Turcæ semel, & secundò repulsam pugnandi, tertia die castrum oppugnant: atque ibi tanta vi certatum est, vt sola DEI virtus defendere castrum, & resistere

aduersariis crederetur. Namque cum iam transcendere vallum & diruere murum pararent, nescio unde concepto timore, præcipientes in fugam ruunt. Decurso itaque aliquantulo spatio, cum fugæ causam nullam conspicerent, tarditatem suam causantes ad oppugnationem redeunt; & quasi satisfacturi pro pudore habitæ fugæ, vehementius imminet; rursus diu vehementius pugnant: Itaque hostes ea die ad castra sua redeunt. Alia autem die, cum maximo apparatu ad castrum redire ceperunt: nostri verò castrum incendunt, atque mœnibus ciuitatis se intrudunt. Auctus itaque timor Francorum est, & hostium excreuit audacia: quippe qui nihil extra ciuitatem haberemus, & ab inimicis nostris; castellum, quod caput ciuitatis est, retineretur. Igitur confirmati Turcæ ingredi ad nos per castellum dis- 10
posuerunt. Nostri autem loci oportunitate, & eminentia confisi, obuiam hostibus contendunt; & primo impetu eos prosternunt: dumq; imminentis belli obliuiscuntur, & prædæ inhiant, fœdissimè in fugam vertuntur. Etenim plusquam centum homines in porta ciuitatis suffocati sunt; equi verò quàm plures. Igitur ingressi castellum Turcæ, in ciuitatem deorsum descendere voluerunt. Erat enim vallis inter castellum ipsorum & montem nostrum, non magna quidem; & cisterna quædam erat in medio & modica planities. Nec erat descensus in ciuitatem, nisi per medium nostri montis. Quapropter omni intentione & omni virtute sua nos expugnare, & remouere ab itinere suo in ciuitate nos contendunt: atque ibi tanta vi à manè vsque ad vesperum pugnatum est, vt nusquam simile audiatur. 20
Contigit ibi quoddam nostris satis horrendum, atque hætenus inauditum, quòd inter sagittarum grandinem, & saxorum atque telorum continuos impulsus, & inter mortes tantorum, nostri sopiebantur. Finem huius pugnæ si quæritis, nox fuit. In nocte autem cum nostri DEI misericordiam sperare debuissent, multi desperare ceperunt; atque præcipientes, per funes ab altitudine murorum deiiciebantur. Alii autem à bello discedentes in ciuitatem, communem omnium decapitationem venisse, cunctis nuntiabant: & quo magis timeri poterat, dum alii alios adhortabatur vt viriliter resisterent, ipsi in fugam vertuntur. Itaq; vt diximus, dum nostri conturbarentur, & in desperationem ruerent, diuina eis clementia adfuit; & quæ lasciuientes filios correxerat, nimium tristes tali modo consolatus est. Igitur 30
cum capta esset ciuitas *Antiochia*, vsus sua potentia & benignitate Dominus, pauperem quædam rusticum elegit, *Prouincialem* genere, per quem omnes nos confortauit; & Comiti & Podiensi Episcopo hæc verba mandauit: *Andreas DEI & Domini nostri IESV CHRISTI Apostolus, me quater olim admonuit, & iussit vt ad vos venirem, ac lanceam qua Saluatoris latus aperuit, capta ciuitate vobis redderem. Hodie autem cum ad pugnam profectus essem extra ciuitatem cum reliquis, atque comprehensus à duobus equitibus penè suffocatus in regressu fuisssem: quasi ex animis illic super lapidem quendam tristis resedi: cumq; præ dolore & timore, sicut tristis titubarem: venit ante me beatus Andreas cum socio quodam, & multum mihi interminatus est, nisi citò vobis redderem lanceam.* Cumque ab eo Comes & Episcopus reuelationis & visionis Apostolicæ ordinem requirerent, respondit: 40
*In principio terramotus, qui apud Antiochiam factus est, cum exercitus Francorum obsideret eam, tantus timor me inuasit, vt nihil præter DEVS ADIUVA, dicere possem. Erat enim nox, & ego iacebam; nec in tugurio meo erat aliquis cuius consortio resouerer. Cum autem, vt dixi, concussio diutius duraret, & timor meus semper excreceret, coram me duo viri adstiterunt, in veste clarissima: alter erat senior, rufo canoq; capillo, oculi nigri, & conuenientes faciei; barba verò cana, & lata atque prolixa; & statura eius media: Alter verò iunior, & procerior erat, speciosus formâ præ filiis hominum: & ait mihi senior: Quid agis? Et ego maximè timui, quia nullam adesse sciebam. Et respondi: Quis es tu? Et ait: surge, & noli timere; & audi quæ ego loquar ad te. Ego sum Andreas Apostolus. Congrega Episcopum Podiensem, & Comitem Sancti Egidii, & Petrum Raimundum de Altopullo. & hæc dices ad illos: 50
Cur negligit Episcopus prædicare, & commonere, & cum Cruce quam præfert signare populum? etenim multum prodesset illis. Et addidit: Veni, & ostendam tibi, patris nostri IESV CHRISTI lanceam, quam Comiti donabis: etenim eam DEVS concessit illi, ex quo genitus est. Surrexi itaque, & sequentis sum cum in ciuitatem nullo circumdatus amictu, præter camisiam. Et induxit me in Ecclesiam beati Petri per Septemtrionalem portam, quam antea Sarraceni Basumariam fecerant. In Ecclesia verò dua lampades erant, quæ tantum lumen ibi reddebant, ac si Meridies illuxisset: Et dixit mihi, expecta hic. Et iussit me assistere columna, qua proxima erat gradibus, quibus ascendebatur ad altare à Meridie: Et socius eius à longè stetit, ante gradus altaris. Ingressus autem sub terram sanctus Andreas,*

Qualiter Lan-
ca fuit inuen-
ta.

*Andreas, produxit lanceam, atque in manibus mihi tradidit. Et dixit mihi: Ecce lancea quæ
 latus aperuit, vnde totius mundi salus emanauit. Dumq; in manibus eam tenerem, la-
 chrimando pra gaudio, dixi ei: Domine si vis portabo eam, & reddam Comiti. Et dixit
 mihi: Sine modo, futurum enim, vt ciuitas capiatur. Et tunc venies cum duode-
 cim viris, & quæres eam hic, vnde ego abstraxi, & vbi eam recondam. Et recondi-
 dit eam. His ita peractis, super murum ciuitatis reduxit me in domum meam; & sic à me recesserunt.
 Tunc ego mecum recogitans, & paupertatis meæ habitum, & vestram magnitudinem, ve-
 ritus sum ad vos accedere. Post illud tempus cum profectus essem ad quoddam castrum, quod est
 iuxta Roiaui, propter alimoniam, prima die quadragesima in galli cantu, adfuit mihi beatus
 10 Andreas in eodem habitu, & cum eo quo prius venerat socio: & magna claritas domum reple-
 uit. Et ait beatus Andreas: Vigilas ne? sic expergescitur, respondi: Non, Domine mi;
 non dormio; & ait mihi: Dixisti ea quæ dudum tibi dicenda mandauit? & respondi:
 Domine, nonne precatus sum vos, vt alium eis mitteretis? Etenim metuens pau-
 pertati meæ, accedere ad illos dubitavi. Et dixit mihi: Nescis ne cur DEVS huc vos
 adduxit, & quantum vos diligat, & quomodo vos præcipue elegit: Pro contemptu
 sui, & suorum vindicta, vos huc venire fecit. Diligit vos adeo, vt Sæcti iam in requie
 positi, diuinæ dispositionis gratiam prænoscentes, in carne esse, & concertare vo-
 biscum vellent. Elegit vos DEVS, ex omnibus gentibus, sicut triticæ spicæ de a-
 ueuaria colliguntur. Etenim meritis & gratia præceditis omnes. qui ante & post
 20 vos venient, sicut aurum prætio præcedit argentum. Post hæc discesserunt, & me tanta
 agritudo oppressit, vt lumen oculorum perderem; & dispositionem tenuissima paupertatis meæ
 facerem. Tunc ego cepi mecum cogitare, quod ob negligentiam Apostolica visionis, hæc iuste
 mihi contingerent. Confortatus itaque, ad obsidionem reuersus sum. Rursus, paupertatis meæ de-
 bilitatem recogitans, timere cepi, si ad vos venirem, famelicum me esse, & pro victu talia referre
 me proclamaretis: Itaque & ea vice conticui. Defluente itaque tempore, cum apud portum
 Sancti Simeonis essem, atque cum domino meo Wilhelmo Petri, infra tentorium vnà recubarem,
 affuit beatus Andreas cum socio, & habitu eodem quo prius venerat, atque sic mihi loquutus est:
 Cur non dixisti Comiti: & Episcopo, & aliis, quæ ego præceperam tibi? & respondi:
 No nne ego precatus sum te, Domine, vt alium pro me mitteres, qui & sapientior
 30 esset, & quem vellent audire: præterea Turcæ sunt in itinere, qui venientes &
 abeuntes interficiunt. Et ait Sanctus Andreas: Noli timere, quia nihil tibi nocer-
 unt: hæc quoque dices Comiti, cum venerit ad Iordanem fluuium, non intingua-
 tur ibi, sed nauigio transeat: cum autem transierit, camisia & braxis lineis indutus,
 de flumine aspergatur. Et postquam siccata fuerint eius vestimenta, reponat ea, &
 conseruet ea cum lancea Domini. Et hæc dominus meus Wilhelmus Petri audiuit, licet non
 videret Apostolum. Confortatus igitur, ad exercitum reuersus sum. Cumq; vobis hæc pariter di-
 cere vellem, coadunare vos non potui. Itaque profectus sum ad portum de Mamista. Ibi verò cum
 nauigare in Cyprum insulam pro victualibus vellem, comminatus est mihi multum beatus An-
 40 dreas, nisi cito redirem & vobis iniuncta mihi referrem. Cumq; cogitarem mecum quomodo re-
 uerterer ad castra: aberat enim portus ille, ab exercitu quasi per tres dies: amarissime flere cepi, cum
 redeundi facultatem reperire non possem. Tandem à sociis & domino meo commonitus, nauigium
 ingressus in Cyprum remigrare cepimus. Et cum per totam diem remis & prosperis ventis
 ageremur, vsque ad solis occasum, ortus subitò tempestate, in spatio vnus hora vel duarum ad re-
 lectum portum reuersi sumus. Ibi languorem grauissimum incurri. Capta autem ciuitate, ad vos
 veni. Et nunc si vobis placet, experimini qua dico. Episcopus autem nihil esse, præter
 verba putauit: Comes verò illic credidit, & illum qui hoc dixerat capellano suo
 Raimundo, custodiendum tradidit. Apparuit in ipsa nocte quæ secuta est, Do-
 minus noster IESVS CHRISTVS cuidam Sacerdoti, nomine Stephano, lachrymanti
 50 pro interitu suo & sociorum, quem futurum illic sperabat. Etenim terruerant
 cum quidam, qui de castello descenderant, dicentes Turcos iam descendere de
 monte in ciuitatem; atque nostros fugere, & victos esse. Propterea Sacerdos vo-
 lens habere DEVM mortis suæ testem, ingressus Ecclesiam beatæ semper Virginis
 Maria, habita confessione, & sumpta venia, cum quibusdam sociis Psalmos can-
 tare cepit: dormientibusque aliis cum solus vigilaret, atque cum dixisset: Domine Psalm. 141.
 quis habitabit in Tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Stetit coram eo vir
 quidam, vltra omnem speciem, habens pulchritudinem, & dixit ei: Homo, quam
 est hæc gens, quæ ciuitatem ingressa est? Et ait presbyter: Christiani. Et ille dixit: cuiusmo-
 di Christiani? Et Sacerdos, Qui credunt CHRISTVM de Virgine natum, & in cruce pas-
 sum, mortuum, & sepultum; & resurrexisse tertia die, atque in caelum ascendisse. Et dixit vir*

ille: *Et si Christiani sunt, cur Paganorum multitudinem verentur?* Et addidit: *Agnosce me me?* Et presbyter respondit: *Non agnoscite Domine, nisi quod pulcherrimum omnium video te.* Et ait vir: *diligentissime intueri me.* Cumque in eum perspicaciter Sacerdos intenderet, de capite eius, speciem Crucis sole multò clariorem procedere vidit. Et ait presbyter viro interroganti de se: *Domine, Imagines Domini nostri IESU CHRISTI esse dicimus, qua similem tibi speciem præsferunt.* Et dixit illi Dominus: *bene dixisti, quia ego sum. Nonne scriptum est de me, quia sum Dominus fortis & potens; Dominus potens in pralio? Et quis est Dominus in exercitu?* Et respondit presbyter: *Domine, non fuit tibi vnus solus Dominus vnquam, sed magis Episcopo credunt.* Et dixit Dominus: *hac dices Episcopo; Populus iste male agendo me elongauit a se, & ideo dicas eis: Hæc dicit Dominus, 10*
Conuertimini ad me & ego reuertar ad vos. Et cum pugnam inierint, dicant: *Congregati sunt inimici nostri, & gloriantur in virtute sua, contere fortitudinem illorum, Domine, & disper-*
ge illos, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu DEVS noster. Et hæc quoque dices ad eos: *Si feceritis, qua ego precipio vobis, vsque ad quinque dies, vestri miserebor.* Hæc autem eo dicente, Mulier quædam supra modum inflammati vultus accessit, Et intuita Dominum, dixit ei: *Domine, & quid huic viro dicitis?* & Dominus ad illam: *Domina, quæreb eo de hac gente, qua in ciuitate ingressa est, qua sit.* Et ait Domina: *O Domine mi, hi sunt pro quibus ego tantum terogo.* Cuiusque Sacerdos suum socium qui propè dormiebat pulsaret, vt tantæ visionis testem habere potuisset, ab oculis eius sublatis sunt. Manè autem facto in montem Sacerdos ascendit, vbi Principes nostri morabatur, 20
 contra Turcarum castellum, præter Ducem: ille enim castellum quod erat in Septentrionali colle seruabat: Conuocata itaq; Sacerdos contione, habuit hæc verba ad nostros Principes: atque vt verum esse monstraret, super Crucem iurauit Incredulis autem satisfacere volens, vel transire per ignem, vel præcipitare se de altitudine turris voluit. Tunc iurauerunt Principes, quod de *Antiochia* non fugerent, neque egrederentur, nisi de communi consilio omnium: Etenim populus ea tempestate existimabat, quòd Principes vellent fugere ad portum. Confortati sunt itaq; multi. Etenim in nocte præterita pauci steterunt in fide, qui fugere non voluissent. Quòd nisi *Episcopus* & *Boimundus* portas ciuitatis reclusissent, admodum pauci remansissent. Fugit tamen *Wilelmus de Grandunna*, simul & frater eius, & mul- 30
 ti alii, laici & Clerici. Multis autem contigit, vt cum de ciuitate, cum maximo periculo euassissent, in manus Turcarum maius periculum mortis incurrebant. Contigerunt eo tempore, nobis plurimæ reuelationes, per fratres nostros; & signum in cælo mirabile vidimus. Nam stella quædam maxima, per noctem super ciuitatem stetit: quæ post paululum in tres partes diuisa est, atque in Turcorum partes occidit. Confortati igitur aliquantulum nostri, diem quintum, quem prædixerat Sacerdos, expectabant. Die autem alia, præparatis necessariis, cum homine illo, qui de Lancea dixerat, eiectis de Ecclesia beati Petri omnibus aliis, fodere cepimus. Fuit autem in illis duodecim viris, *Episcopus Aurascensis*, & *Raimundus Comitum capellanus*, qui hæc scripsit, & ipse *Comes*, & *Pontius de Baladuno*, & *Faraldus de* 40
Thoart. Cumque manè vsque ad vespèrum fodissent, in vespere quidam de inuentione lanceæ desperare ceperunt. Discesserat enim Comes propter castelli custodiam: sed loco illius & aliorum, qui fodiendo fatigabantur, alios recentes inducebamus, qui viriliter operi insisterent. Videns autem iuuenis qui de Lancea dixerat, nos defatigati, discinctus, & discalciatis pedibus in camisia in foueam descendit, atque obtestatus est nos vt *DEVM* deprecaremur, quatinus nobis Lanceam suam redderet, in confortationem & victoriam suæ plebis. Tandem per gratiam suæ pietatis commonitus Dominus Lanceam suam nobis ostendit. Et ego qui hæc scripsi, cum solus mucro adhuc appareret super terram, osculatus sum eum. Quantum gaudium & exultatio tunc ciuitatem repleuit, non possum dicere. In- 50
 uenta est autem lancea octauodecimo Kalend. Iulii. Secunda verò nocte astitit beatus *Andreas* iuueni, per quem nobis lanceam reddiderat, & dixit ei: *Ecce DEVS donauit Comiti quod nulli alii vnquam donare voluit, & constituit eum vexilliferum istius exercitus siquidem perseuerauerit in amore eius.* Cumque ab eo misericordiam pro populo postulat et iuuenis, Respondit ei Sanctus *Andreas*, *quod reuera Dominus miseretur populi sui.* Et rursus cum quæreret ab eodem de socio suo, quis esset quem roties viderat, dixit ei *B. Andreas*: *Accede & osculare pedem eius.* Festinus itaque volens accedere, vidit plagam vnã super pedem eius ita recentem, & sanguinolentam, ac si modo facta fuisset. Cùm autem dubitaret accedere, propter vulnus & sanguini-

fanguinem, Sanctus Andreas ait: *Ecce ille pater, qui pro nobis vulneratus fuit in Cruce, & hac inde plaga. Hac etiam Dominus praecepit, ut celebrem habeatis diem illum, in quo lanceam suam vobis reddidit. Et quia in vespera reperta est, & non potuit dies illa celebris haberi, sequenti hebdomada in octauis, solemnitatem celebrabitis; & singulis annis deinceps in die inuentionis ipsius Lanceae. Hac quoque dices ad illos, ut contineant se sicut epistola docet fratris mei Petri, quae hodie legitur. Et Epistola fuit hæc: Humiliamini sub potenti manu DEI. Et quotidie clerici ante Lanceam cantent hunc hymnum. *Lustra sex qui iam peracta.* Et cum dixerint: *Agnus in Crucis leuatur immolandus stipite*: Flexis genibus, hymnum finiant. Cum autem ad hæc Episcopus Aurasicensis, & ego quæreremus: *si sciret litteras*, respondit: *nescio*: Existimans si diceret, *scio*, non crederemus ei. Et erat aliquantulum sciens: sed in ipsa hora ita ignorauit, ut nec literas cognosceret; neque aliquid eorum quæ literis didicerat memor esset, exceptis, *Pater noster*: &, *Credo in DEVM*: &, *Magnificat*: &, *Gloria in excelsis DEO*: & *Benedictus Dominus DEVS Israel*. Cætera enim ita perdidit, ac si nunquam ea audisset: & licet cum maximo labore, pauca postea recuperare potuit. Inter hæc autem tanta fames in ciuitate fuit, ut excepta lingua, caput equinum duobus vel tribus solidis venderetur: Intertina verò capræ, quinque solidis: Gallina, octo vel nouem solidis. De pane quid dicam, cum quinque solidi non sufficerent ad pellendam famem vnus: Nec erat mirum, nec graue esse poterat his qui tam carè mercabantur, cum auro & argento & palliis abundarent. Hæc autem idèo cara erant; quia conscientiam militum, audaciam carebant. Ficus autem immaturas ab arboribus decerpebant; atque coctas karissimè vendebant. Coria verò bouum & equorum, & alia neglecta ex longo tempore illa similiter diu cocta, karissimè vendebantur: adeò ut duas solidatas quilibet comedere posset. Plerique milites sanguine suorum equorum viuebant; & expectantes DEI misericordiam, nolabant eos adhuc occidere. Hæc autem & alia multa mala obsessis imminebant, quæ enumerare difficile est. Accedebat etià aliud satis graue, quod quidam de nostris ad Turcos fugiebant; & miseriam quæ erat in ciuitate eos docebant. His, autem atque aliis rebus Turce audaces effecti, vehementissimè nobis imminebant. Die autem quadam media, in turrem vnã de nostris ascenderant circiter triginta Turci, qui nostros satis exhorruerunt. Tamen nostri pro periculo certantes DEI adiutorio, alios occiderunt, alios præcipitari coegerunt. Ob hanc igitur causam, omnes *in mundo* obedientiam promiserunt, usque ad quindecim dies post bellum, ut de custodia ciuitatis, & de bello ipse disponeret. Nam Comes valde infirmabatur, & Episcopus: *Stephanus* autem Comes, quem antè captam ciuitatem pro dictatore alii Principes elegerant, audiens famam belli, aufugerat. Sicut diximus, ita nostris deuietis & depressis, & angustiatis, celeste auxilium adfuit. Et quomodo ante bellum & in bello agere deberemus, *B. Andreas* per iuuenem illum qui de lancea dixerat, edocuit. *Offendistis*, inquit, *omnes grauiter, & idèo humiliati estis: & clamastis ad Dominum, & exaudiuit nos Dominus. Et nunc pro suis offensis vnusquisque se Domino committat, & quinque elemosynas faciat, propter quinque plagas Domini. Quod si hæc nequiverit, quinquies dicat, PATER NOSTER, &c. His ita peractis, in ea sententia qua conueniant Principes de bello, incipite in nomine Domini, per diem siue per noctem: quia manus Domini erit vobiscum. Si quis autem de victoria dubitat, aperiantur ei portæ, & vadat ad Turcas, & videbit quomodo DEVS illorum, saluum faciet illum. Si autem pugnare aliquis recusauerit, sit cum Iuda proditore Domini, qui Apostolos deseruit, & Dominum suum Iudæis vendidit. Pugnent verò in fide beati Petri, tenentes quod CHRISTVS sibi promissit, quòd post tertium diem resurgeret. & ei appareret: & pro hac etiam causa, quòd hæc terra iuris B. Petri sit, & non Paganorum. Et sit signum clamoris vestri, DEVS ADIUVATA: & reuera DEVS adiuuabit vos: Omnes etiam fratres vestri qui obierunt, ab incepto itinere, aderunt vobiscum in hac pugna: & vos expugnatè decimam partem hostium, quia ipsi in virtute DEI, nouem partes expugnabunt. Et ne differatis de bello. * Quoniam totidem hostes ab altero latere adducet Dominus, quot habetis ab vno: & tam diu vos hic tenebit inclusos, donec alii comedant alios. Sed scitote profectò, quia aduenerunt dies illi, quos promissit Dominus beata semper Virgini Maria, & Apostolis suis: quòd eleuaret regnum Christianorum, deiecto & conculcato Paganorum regno. Ad tentoria eorum propter aurum & argentum ne diuertatis. Statuit tunc DEI potentia, ut qui nobis per Apostolum tuum supra dicta prædicari iussit, corda omnium adeò confortauit, ut fide & spe iam se triumphasse quisque de hostibus suis videretur. Adhortabantur alii alios, & adhortando vires pugnandi resumebant. Vulgus etiam, quòd diebus præteritis inopia atque formidine consumptum esse videbatur, Principibus modò conuiciabatur, de belli dilatione. Constituta autem**

1. Pet. 5, 6.

*Subauditum si non egeritis quia dico.

die ad pugnam, miserunt nostri *Petrum Heremitam* ad *Corbaran* ducem Turcorum, ut desisteret ab oppugnatione Ciuitatis: quia iuris erat *Beati Petri & Christianorum*. Respondit ille superbus, quia iure vel iniuria, Francos & Ciuitatem habere volebat. Atque *Petrum* Eremitam inclinare nolentem, supplicare sibi coegit. Quersitum est, eo tempore, quis ciuitatem custodiret contra illos qui in Castello erant, dum alii ad pugnam progredierentur. Et fecerunt in colle montis nostri, contra hostes murum calceum, & propugnacula; & munierunt hæc multis petriariis: & dimiserunt ibi *Raimundum* Comitem qui vsque ad mortem infirmabatur, & viros vsque ducentos. Ventum erat ad diem pugnae: Mane communicauerunt omnes, & se DEO dederunt, vel ad mortem si vellet, vel ad decus Romanæ Ecclesiæ, & gentis Francorum. Constituerunt autem de bello sic: ut de gente *Comitis & Episcopi* fierent duo ordines duplices; ut pedites præirent militibus, & pro impetio Principum irent & starent; & milites sequerentur eos, atque à tergo custodirent: De gente *Boimundi & Taucredi* similiter: de gente *Comitis Normannia, & Francigenis* similiter; de gente *Ducis, & Burgundionibus* similiter. Ibant autem præcones per ciuitatem clamantes, ut quisque homo Principibus de sua gente adhereret. Mandatum est etiam ut *Hugo Magnus & Comes Flandrensis, & Normannia Comes*, primi ad bella procederent; deinde Dux; post Ducem Episcopus, deinde sequeretur eos *Boimundus*. Congregati sunt ergo vnusquisque ad signum, & cognationem suam, infra ciuitatem ante portam pontis. *O quam beata gens, cuius est* 20
Dominus DEVS eius! O quam beatus populus, quem DEVS elegit: O quam immutata faciem huius exercitus, à tristitia in alacritatem! Cuius quippe, præteritis diebus, ibant per plateas ciuitatis, DEI auxilium appellantes ad Ecclesias, Principes & nobiles, & ii qui erant de populo nudis pedibus lachrymantes, & pectora sua percutientes; adeo tristes, ut pater filium obuium non resalutaret, neque respiceret, neque frater fratrem. Modo verò cerneret eos alacres equos emittere, excutere arma & vibrare hastas; nec posse pati quietem, quin dictu vel opere, aliquid iocundū facerent vel dicerent. Sed cur pluribus moror? Concessa est illis egrediendi potestas; & quæ à Principibus consulta fuerant, ordine complentur. Inter hæc Dux Turcorum *Corbaras*, infra tentorium suum *Schachis* iudebat; & accepto nuncio quòd Franci ad pugnam progredierentur, turbatus animo, quòd præter spem hæc audiebat, appellauit quendam Turcum nomine *Miredalin*, qui de Antiochia aufugerat, nobilem, & nobis notum per militiam suam, & dixit ei: *Quid est hoc? Nonne tu mihi dixisti, quia Franci erant pauci, & nunquam mecum pugnarent.* Et respondit ei *Miredalin*: *Non dixi quòd non pugnarent, sed veni, & videbo eos, & dicam tibi, si poteris eos facile superare.* Et iam tertius ordo progrediebatur: Cumque vidisset ordinum dispositiones, *Miredalin* dixit ad *Corbaram*: *Occidi quidem possunt isti, sed verti in fugam nequeunt.* Et tunc *Corbaras* illi: *Nulli eorum propelli aliquatenus possunt?* Et respondit *Miredalin*; *Non quantum planta pedis habet, cedent, si omne genus Paganorum eis incurrat.* Tunc ille, licet turbatus, ordines multos & multiplices, instruit aduersum nos. Et cum primò potuissent exitum nobis prohibere, pacificè exire permittebant. Nostri tamen acies suas versus montana dirigebant, cauentes ne nos incingerent à tergo. Erant autem montana longè à ponte, quasi duobus magnis miliaribus. Procedebamus ita spaciosi, sicut in processioibus Clerici pergere solent: Et reuera nobis processio erat: Etenim sacerdotes, & multi monachi induti albis stolis ante acies militum nostrorum, pergebant, DEI adiutorium & Sanctorum patrocina inuocando cantantes. At contra, hostes nobis incurrere volebant, & sagittabant. Mandauit etiam *Corbaras* ad Principes nostros, paratus erat facere modo quod nuper abnegauit, ut *quinque vel decem Turci pugnarent cum totidem Francis & quorum milites vincerentur, pacificè aliis cederent.* Responderunt ad hæc nostri: *Noluisse, cum hoc voluimus; Nunc autem quia parauimus nos ad pugnam, decertent singuli pro suo iure.* Cumque ut diximus, pianitiem totam occupauissemus, quædam pars Turcorum post nos remansit, atque peditibus nostris incurrit: Pedites verò illi, facto gyro, impetum hostium viriliter sustinuerunt. Cumque Turci nullo modo eos propellere possent, ignem circa eos accenderunt: ut qui gladios non formidabant, saltem ab igne corripentur. Itaque cedere eos compulerunt: habebat enim locus ille fænum multum, & siccum. Egressis itaque ordinibus, stabant sacerdotes nudis pedibus & induti sacerdotalibus vestimentis supra muros ciuitatis, DEVM inuocantes ut populum suum defenderet; atque testamentum quod sanguine suo sanciuit, in hoc bello per victoriam

victoriam Francorum, testificaretur. In hoc autem spacio quòd processimus à ponte vsque ad montana, maximè laborauimus propter hoc quòd ipsi hostes nos volebant accingere. Inter hæc, licet maiores hostium ordines, nobis qui in turma Episcopi eramus incumberent, tamen per præsidium *Dominicæ Lanceæ*, quæ ibi erat, nullum ibi vulnerauerunt; sed neque sagittam nobis intorserunt. Vidi ego hæc quæ loquor, & *Dominicam Lanceã* ibi ferebam. Quòd si quis *Heraclium* vicecomitem, vexilliferum Episcopi, in hoc bello vulneratum fuisse dicat, sciat quòd & vexillum suum alii tradiderat, & ordinem nostrum longè reliquerat. Vt verò omnes viri bellatores de ciuitate egressi sunt, apparuerunt quinque aliæ acies inter nos. Etenim, vt iam dictum est, octo acies nostri Principes tantum constituerant; & tredecim ordines extra ciuitatem fuerunt. Hoc vnum valdè memorabile non prætereamus: In principio egressionis nostræ ad pugnam, imbrem diuinum super omnem exercitum suum misit Dominus, paruum; sed tam gratum, quo qui tactus est, omni gratia repletus & fortitudine, & hostes contemnebat, & quasi in deliciis Regis semper enutritus exiliebat: Non minus hoc idem mirabile, equis nostris etiam contigit. Cui enim defecit equus suus, nisi peracta pugna? etiam si non gustauerit aliquid præter cortices & folia arborum per septem dies. Multiplicauit in super adeò Dominus exercitum nostrum, vt qui ante pugnam pauciores eramus quàm hostes, in bello plures eis fuimus. Itaque nostris progressis & dispositis, nõ licuit nobis committere pugnam, quoniam ipsi versi sunt in fugã. Persecuti sunt eos nostri, vsque ad occasum Solis. Operabatur ibi mirabiliter Dominus, tam in viris quàm in equis nostris: Quippe viri, auaritia à bello non reuocabantur; & illi equi famelici, quos vix domini sui, in prælium pascendo deduxerant, leuissimè equos Turcarum, pingues & currentissimos, modo consequebantur. Nec hoc solum gaudium voluit nos habere Dominus. Etenim Turcæ qui castellum de ciuitate munierant, videntes suorum præcipitem fugam, desperantes, alii tantum pacti vitam se nostris reddiderunt; alii præcipites fugerunt. Et licet bellum hoc tam atrox atque timidum esset, tamen pauci milites de hostibus ibi ceciderunt: sed de peditibus eorum vix aliquis euasit. Omnia autem temptoria eorum capta sunt, & auri & argenti multum, & spoliolum plurimum: Annonæ verò & pecorum ac camelorum, sine mensura, & numero. Renouatumque est nobis illud Samaritæ, de mensura similaginis & hordei, quæ pro statere accipiebantur. Facta sunt autem hæc in vigilia Apostolorum *Petri & Pauli*, quibus intercessoribus IESVS CHRISTVS Dominus noster, contulit hanc victoriam peregrinæ Ecclesiæ Francorum, qui *viuit & manet cum seruis suis, propitijs DEVS per omnia secula seculorum, Amen.* Factum est autem post victoriam, quòd Principes nostri, *Boimundus, & Comes, & Dux & Flandrensis Comes*, communiter castrum ciuitatis receperunt: sed *Boimundus* altiores turres suscepit, iam tunc concipiens dolorem, qui protulit iniquitatem. Etenim consequenter homines *Ducis, & Flandrensis, & Comit*

40 *Sancti Egidii*, violenter de castello expulit, dicens, se iurasse illi Turco qui ciuitatem reddidit, quòd ipse solus haberet eam. Ob hoc etiam, quia impunè id commiserat, castella ciuitatis, & portas quas *Comes & Episcopus & Dux*, ex tempore quo obsessi fueramus seruauerant, requirere cepit: Concesserunt ei omnes præter *Comitem*. Ille enim licet infirmus esset, tamen portam pontis, nec prece, nec promissis, nec minis dimittere voluit. Nec solum Principes nostros eo tempore discordia concussit, verum etiam populi gratiam ita dissoluit, vt pauci essent, qui non cum sociis vel domesticis suis, de furti, vel rapinæ causis concertarent. Nec in ciuitate iudex aliquis erat qui posset vel vellet dirimere causas; sed quantum quisque poterat, eo modus iniuriæ venit. *Comes* autem & *Episcopus* valdè infirmabantur, nec

50 tueri eos ab iniuria poterant. Sed quid moram in his agimus? Quippe nostri otio & diuitiis remissi, de itinere propter quod venerant, vsque in Kal. Nouemb. contra DEI præceptum, distulerunt. Etenim eo tempore, ita territæ atque confectæ timore Sarracenorum ciuitates in fuga Turcorum fuerunt, vt si tunc equitassent nostri Franci, non esset vsque in Hierusalem ciuitas, quæ lapidem, vt nos credimus, eis cremitteret. Interea Dominus *Adamarus* Episcopus Podiensis, dilectus DEO & hominibus, vir per omnia omnibus charus, die Kal. Aug. in pace migravit ad Dominum. Tantusque luctus omnium Christianorum ibi morantium in morte eius fuit, vt nos qui vidimus, cum pro magnitudine rerum scribere curauissemus, comprehendere aliquatenus nequissimus. Quàm utilis autem DEI exercitui & Prin-

cipibus fuerat, post mortem eius manifestum fuit: cum inter se diuisi Principes, *Boimundus* in Romaniam est regressus; & *Dux Lotharingie* versus Roais profectus est. Sepulto igitur Episcopo in Ecclesia beati Petri Antiochiæ, secunda nocte adstitit Dominus IESVS, cum beato Andrea & ipso eodem Episcopo, *Petro illi Bartholomeo* qui de Lancea dixerat, in Capella Comitis, ubi Lancea Domini erat. Et loquutus est ei Episcopus dicens: *Gratias Deo, & omnibus fratribus meis, & Boimundo, qui me de inferno liberauerunt. Etenim peccaui grauiter postquam Domini Lancea reperta est. Ob hoc itaque in infernum deductus sum atque ibi flagellatus acerrimè; & caput meum & facies combusta sunt, sicut videre potes. Fuit autem ibi anima mea, ab hora qua de corpore egressa est, donec corpusculum meum pulueri traditum est. Reddidit mihi Dominus, inter ipsa flammaram incendia, vestimentum quod vides: quia cum Episcopatus ordinem suscepi, illud pro DEC. cuidam pauperi tribui. Et licet exastuaret gehenna, & insanirent aduersum me ministri Tartarei. nihil tamè subtus ladere potuerunt. Tamen nihil de omnibus, qua de patria mea detuli, adèd mihi profuit sicut hac candela, quam amici mei hic pro me obtulerunt; & illi tres denarij, quos ego Lancea obtuli: Hac etenim me refecerunt, cum vsque ad mortem esuriens de inferno progrededer. Dominus meus Boimundus dixit, quod corpus meum in Iherusalem portaret: Sit illi pro gratia sua ne me moueat, quia de sanguine Domini adhuc ibi est, cui me sociauit. Sed si dubitat de his qua tibi dico, aperiat sepulchrum meum, & caput & faciem meam videbit perustam. Domino meo Comiti familiam meam commisi: benefaciat ei, ut DEVS faciat secum misericordiam, & adimpleat qua illi promisit. Et ne doleant fratres mei si ego vitam finiui: Quoniam nunquam tantum eis profui, quantum prodero, si precepta DEI seruare voluerint. Etenim cum illis habitabo, & omnes fratres mei qui vitam, ut ego, finierunt; & eis apparebo, & multò melius consolabor eos quam hætenus. Et vos, fratres mei, estote memores pænarum inferni, qua tam graues & horrenda sunt. Seruite itaque Domino, qui vos liberare potest de his, atque aliis malis. Et, o quam benè natus, qui inferni penas ignorabit Poterit hoc illis cõferre Saluator, qui precepta eius seruauerint. Quod superauerit de hac candela in mane, conserua. Et eligat Comes cum quibus ipse voluerit, Episcopum loco mei, quoniam non est iustum, ut si ego defunctus sum, beata semper Virgo Maria Episcopum non habeat. Vnum de palliis meis, donate ad Ecclesiam beati Andrea. Et beatus Andreas supplicauit ei. Post hæc beatus Andreas assiltens propiùs, taliter loquutus est: Audiant omnes, quid per me loquitur DEVS, dicens: Memor esto, Comes, illius doni, quod tibi tradidit Dominus, qua operaris, in nomine eius operare, ut Dominus facta & dicta tua dirigat, & orationes tuas exaudiat. Primum donum quod vobis contulit Dominus, scilicet Niceam, est auersa ab eo: Dominus donauit vobis ciuitatem hanc, & abstulit eam inimicis vestris; & postea non fuit ibi cognitus: Et si aliquis ibi inuocauit nomen Domini, flagellatus fuit, & opera Domini non fuerunt ibi facta. Sed propter bonitatem suam noluit vos derelinquere Dominus, quin concederet ea vobis qua petiistis; & plus etiam quam querere ausi estis. Ille enim Lanceam contulit vobis, qua corpus suum plagauit, unde sanguis nostra redemptionis effluxit. Et non donauit vobis ita facere de hac ciuitate, sicut de altera fecistis: & videre potestis quia pro meritis vestris, non donauit eam vobis Dominus. Mandat tibi Dominus, o Comes, ut sapias qui se dominum huius ciuitatis voluerit facere super alios; & quare ab eo quale dominium voluerit portare propter Dominum. Quod si tu & alij fratres tui, quibus DEVS dedit hanc ciuitatem, cognoueritis quod fidelis sit, & iustitiam tenere vel facere voluerit, habeat: Et si iudicium vel iustitiam tenere vel facere noluerit, sed per potestatem suam vult tenere ciuitatem, tu per te & per fratres tuos postula à DEO consilium, & dabit tibi DEVS. Et illi homines qui viam rectam tenent, vel DEVM diligunt, tibi non deficient: Illi autem qui viam rectam tenere nolunt, reuertantur ad illum qui noluit tenere iustitiã, & videbunt quomodo DEVS saluabit illos. Sed habebunt maledictionem, ex parte DEI & matris eius, illam quam habuit Lucifer cum de cælo cecidit. Et vos, si vnanimes estis, postulate consilium in oratione, & DEVS dabit vobis. Et si concordia sit inter vos, tenete consilium de Patriarcha, qui sit de lege vestra. Illos autem homines qui de captiuitate ad vos venerunt ut legem vestram tenerent, nolite soluere eos: Sed & illos qui ambulauerunt in Corrozanam, ut DEVM Turcorum adorarent, nolite recipere eos: sed habete sicut Turcos: & mittite duos vel tres ex his in carcerem, & ipsi demonstrabunt vobis alios. Postquam ista à vobis fuerint acta petite à Domino consilium de via pro qua venistis; & ille benè consulat vobis. Ierusalem est prope vos decem dies, & si non vultis tenere supradicta, de decem annis non ibitis in Ierusalem. Et post decem annos, reducam infideles in honore; & centum de illis, praeualebunt aduersus mille de vobis. Et vos, homines CHRISTI, petite à Domino petitionem quam Apostoli petierunt: sicut & illis donauit, ita & vobis nunc donabit. Comes & Boimundus ite ad Ecclesiam beati Andrea, & ille donabit vobis optimum consilium apud DEVM. Et quod in corde vestro posuerit DEVS, illud facite. Et postquam visitauit vos beatus Andreas, visitate illum; & facite ut fratres vestri visitent illum. Inter vos, Comes & Boimundus, sit concordia, & dilectio*

dilectio DEI & proximi. Et si bene vos cōcordaueritis, nulla res poterit vos dissipare. Primā iustitiā quam debētis facere, decet demonstrare. Sicut sunt homines de singulis Episcopis suis, profiteātur diuitias suas, & adiuuent pauperes de patria sua, prout poterūt, & necesse fuerit. Alias autem sicut cōcordaueritis, facite. Quod si hęc, & alias iustitias tenere noluerint, vos eos constringite. Et si aliquis aliam ciuitatē tenere voluerit, de his quas dabit vobis DEVS, secundū suprascripta facite vt se contineat. Si autē facere noluerit, Comes cum filijs DEI eū flagellet. Hęc verō primū credita, deinde oblita sunt: Etenim alii dicebant, reddamus ciuitatē Imperatori, alii autem non. Atq; sic per huiusmodi discordias & seditiones, res pauperū annullatę sunt. De cōsilio autē quod apud Sanctū Andreā accipere Prīncipes debuerūt, nihil fuit.

- 10 Inter hęc *Turci de Calep*, quoddā castrum obsederūt. Afflicti igitur Turci qui intus erant, mandauerūt *Duci*, qui in illis regionibus erat, vt castrū ipsoꝝ reciperet: quia deinceps, nō aliū nisi de genere Francorū dominū habere volebant. Ob hoc itaq; Dux Antiochiā reuersus, *Comitē*, qui iā cōualuerat ex infirmitate, & milites & pedites suos omnes pro causa pauperū in vnū euocauerat, vt in *Hispaniā*, depredatū eos deduceret, multū rogauit, vt Turcis qui DEVM reclamabāt, pro DEO & pro gloria gentis Francorū, atq; pro se succurreret: addens, quod contra machinas obsidentiū Turcorū, obsessi Turci Crucē prætenderent. His atq; aliis huiusmodi precibus, cū Duce Comes profectus est. Hęc autē vbi à Turcis cognita sunt, ab obsidione discedunt. Vt verō ad *Asā* exercitus noster peruenit, suscepit Dux obsides de castello pro
- 20 fidelitate deinceps: & Comes cū grandi dispendio sui exercitus, Antiochiā reuersus est. Rursus *Comes* congregauit milites suos, vt plebē pauperū in *Hispaniā* conducerent, quę fame & tadio Antiochię deficiebat. Apparuit autē *Sanctus Andreas Petro Bartholomeo*, eo tēpore apud *Rodiam*, infra tentoriū, vbi manebat Episcopus *Atensis*, & Capellanus Comitis *Raimūdu*, & alius Capellanus nomine *Symon*. Hic autē *Symon* audiens eos colloquentes sibi, scilicet Sanctū Andreā cū Petro Bartholomeo, caput suū cooperuit, & vt ipse retulit, plurima audiuit, sed hoc solū retinuit: *Domine ego dicā*, Episcopus *Atensis* ait: *Nescio vtrū in somnis fuerit an nō: quidā senex stetit corā me, indutus stola alba, atq; in manibus suis Dominicā lanceā tenēs*, ait mihi: *Credis hęc lanceā esse IESV CHRISTI?* & respondi: *credo Domine*, atq; cū sic secūdo & tertio idē quęssisset à me,
- 30 dixi: *Reuera credo, Domine, hanc esse lanceā, quę sanguinē de latere Domini nostri IESV CHRISTI eduxit, vnde omnes redēpti sumus*. Et post hęc cū impetu me *Raimūdu*, qui prope dormiebā, excitauit. Ego autē, *Raimundus*, cū euigilassem, splendorē quidem insolitū vidi, & quasi quandā gratiam animo conticipiens, ab eis, qui aderant, quærere cepi: vtrū quidā, quasi plebis tumultuationē, sentirent. Et ceperūt omnes alii dicere: *minimē*: Ille verō *Petrus* cui hęc reuelatio factā fuerat, cū ad inuicē ea quę supra diximus quæreremus, respōdit: *Et meritō gratificū splendorē hic conspicietis, cū ille Pater diutius hic steterit, à quo omnis gratia procedit*. Cū autē ab eo quæreremus, vt quę sibi dicta fuerāt nobis manifestaret, hęc *Comiti* & nobis dixit: *Hac nocte venit hic Dominus & beatus Andreas, in specie, qua prius venire soliti sunt, & tertius quidā, cuius statura erat parua, in-*
- 40 *datus lineis, & barba longissima. Et cōminatus est mihi multū beatus Andreas, eo quod reliquias corporis ipsius apud Antiochiā repertas in Ecclesia ipsius, in quodā loco indigno dimiserā*. & dixit: *Cū precipitatus es de quodā monte ab infidelibus, duos digitos mihi cōfregi, atq; post mortē meam hic vir eos accepit, & Antiochiā detulit. & tu cū eos inuenisses, negligēter habuisti: alterū passus es tibi subripi; alterū ibi indignē dimisisti*. Et ostēdit mihi manū, in me duobus digitis. *Deinde de te o Comes, multū cōquestus est. Nā cū venerabile munus, nullūq; alij à Domino concessū acceperis, grauitē & nequiter peccare, in cōspectu Domini nō vereris. Vnde tibi Dominus hoc signū demonstrauit. Nam ante quintū diem cū in festiuitate beata *Fidis* candelā magnā obtulisses, vt per tres dies & totidē noctes durare potuisset, nullū quidē illa splendorē dedit; sed statim liquefacta, in terrā corruit. In hac autē noctē cū paruā candelā obtulisses, adeo vt vix vsq; ad galliscantū durare posset, et*
- 50 *dies est & durat adhuc, nec tertia pars ex ea cōbusta est. Propiē ea hęc tibi mandat Dominus: Nihil incipias, nisi prius pœnitentiā egeris. Alioquin tu & quicquid egeris, vt candelā liquefacta, in terrā corruēs. Quod si pœnitentiā egeris, quicquid inceperis in nomine Domini, DEVS perficiet, & consummabit; vt & candelā vides durare paruā, sic faciet Dominus magnā, quicquid ceperis, etiā si paruum sit. Cumq; Comes, se ita grauitē peccasse excusaret; tūc *Petrus*, & peccatū sibi narrauit, & Comes ita cōfessus est, & pœnitentiā egit. Et rursū dixit *Petrus* ad *Comitē*: *Conqueritur, o Comes, de cōsiliariis tuis beatus Andreas, eo quod multa mala tibi sciēter cōsiliētur. Quare tibi precipitur vt illos ad cōsiliū tuū non admittas, nisi prius tibi iurent, quod scienter tibi mala nō cōsiliētur. Audi adhuc, Comes: Mādat tibi Dominus ne diutius moram facias, quia nisi prius *Ierusalē* capta fuerit, succursū nullū habebis. Cū autē prope *Ierusalē* fueris, nullus per duas leugas ibi equitet. Quod si ita feceritis, ciuitatem suam donabit vobis Dominus. Post hęc**

multas gratias retulit mihi Sanctus Andreas, quod Ecclesiā, quæ suo nomine fabricata fuerat, apud Antiochiā consecrari fecerā. Hæc & alia mihi loquutus est Sanctus Andreas, de quibus nunc nō est locus dicendi: & sublatis sunt, ipse & socii eius.

Igitur Comes cum populo pauperum, & paucis militibus in Syriam profectus, primam ciuitatem Sarracenorum, *Barram* nomine, viriliter expugnauit; & multa millia Sarracenorū ibi interfecit, & multa millia ad Antiochiā reducti venundati sunt. Et illos qui dum oppugnarentur timore mortis se ei reddiderūt, liberos abire permisit. Demū habito cōsilio, cū Cappellanis & Principibus suis, satis laudabiliter & honestē quendā sacerdotē Episcopum ibi elegit. Etenim conuocatis omnibus, qui ibi secū aderāt, quidā Comitum capellanus, parietē quendā ascendit, atq; omni conuentui, Comitum desiderium manifestauit. Cumq; populus multū instaret vt electio fieret, idē Comitum capellanus rursū cepit querere, si esset ibi aliquis, de Clero, qui fidelium vota susciperet; & quantū posset Paganis resistēdo, DEO & fratribus ibi seruiret. Cumq; omnes tacerent, *Petrum* quendā, Narbonensem genere, aduocauimus, cui in præsentia totius cōsiliū, laborē Episcopatus ostendimus, rogātes vt pro DEO & pro fratribus, illū suscipere non dubitaret, si hoc in animo haberet, vt mallet mori, quā relinquare ciuitatē illam. Quæ cum profiteretur, vnanimiter laudauit eum populus, atq; DEO multas gratias egit, qui Episcopū Romanū in Orientali Ecclesia habere voluit, pro sui administrationem. Concessit Episcopo Comes medietatem ciuitatis, & totius territorii. Erat autem *Barra*, ab Antiochia longè per duos dies vltra Antiochiā. Et iam instabant Kal. Nouemb. in quibus omnes Principes cōuenire *Antiochiā* promiserant; & incipere iter propter quod uenerant. Igitur Comes relicto exercitu suo apud *Barram* cum electo suo, & multis captiuis, & spoliis magnis, cū grandi exultatione Antiochiā reuersus est. Cōueniant enim ibi omnes Principes, præter *Balduinū* fratrem Ducis. Hic verò *Balduinus* ante captā Antiochiā versus Euphratem profectus, *Roas*, ditissimam ciuitatem atq; famosissimā, obtinuerat; & multa prælia cū Turcis feliciter gesserat. Sed antequā ad reliqua perueniamus, hoc vnum prætereundū non videtur de *Duce Lotharingi*: qui cum Antiochiā eo tempore, cum duodecim militibus veniret, centū quinquaginta Turcos obuiam habuit. Tunc assumptis armis, & cohortatus milites suos, viriliter hostes aggressus est. *Turci* autē, vt viderūt quia *Franci* mortē magis pugnando, quā fugam cū salute eligerent: quædam pars Turcorū descēdit, vt altera pars securius pugnaret, cū seirēt socios suos à bello, dimissis equis suis, nō discessuros. Sic itaq; bellū inceptum cū diu grauerq; duraret, cōfortati ad inuicē milites Ducis, quod & numerū duodecim Apostolorū continerent; & dominū suum quasi vicariū CHRISTI haberēt, imperterriti agmina Turcorū inuadūt. Contulit ibi DEVS tantam victoriā Duci, vt vsq; ad triginta ex eis occideret, & totidē caperet; reliquos persequutus in paludibus & flumine, quæ vicina etāt, alios necari, alios submergi coegit. Et sic cū magna victoriā Antiochiā venit: faciebat enim capita caesorū ab aliis Turcis viuis deferri: quod nostris satis iocundū fuit. Itaq; cū omnes Principes conuenissent in Ecclesia B. Petri, de itinere nostro agere ceperūt. Tunc quidam qui castella & reditus in regione Antiochiæ habebant, dixerunt: *Quid fiet de Antiochia? Quis seruabit eam? Imperator non veniet. Etenim accepto nuntio quod Turci obsiderēt nos, non confidens virtuti suæ, et hominū multitudini, quam secum habebat, aufugit. An adhuc expectabimus eum? Certē nō veniet in auxiliū nostrū, qui fratres nostros ad auxiliū DEI venientes, vt reuerterentur coegit. Et si dimittimus hanc ciuitatē, & Turci occupent eā, erunt vltima peiora prioribus. Sed omnes cōcedant eam Boimundo: quoniā & ipse sapiens est, & optimē seruabit eam; & nomen eius magnū est inter Paganos.* At Comes Raimundus, & alii e contra dicebant: *Imperatori iurauimus super Dominicā Crucem, & spineā coronam, & super multa alia Sancta: quod nec ciuitatē, nec castellū, de omnibus pertinentibus ad Imperiū eius, retineremus sine eius voluntate.* Sic itaq; aliis cōtradicientibus, hoc modo & alio modo, in tantā discordiā cōuerterūt Principes nostri, vt penē ad arma veniret. Etenim Dux & Comes Flādrēsis, leuiter de ciuitate Antiochiæ habebant: propterea, licet de Boimundo vellēt, quod haberet eā, tamen non audebāt laudare ei, metuentes incurrere periurii infamiā. Hoc igitur modo de itinere, & de aliis rebus, quæ itineri & pauperibus vsui forent, differebatur. Hæc autē cū populus vidisset cepit dicere quisq; ad sociū suū, deinde palam omnibus: *Quoniā Principes, vel propter timorē vel propter iuramēta quæ Imperatori fecerūt, nos in Hierusalē ducere nolūt, eligamus de militibus, aliquē fortē, cui fideliter seruēdo, et tuti esse possimus; & si gratia DEI est, eodē milite duce in Hierusalē perueniamus. Hæc hō: nō sufficit Principibus nostris, quod hic per annū fuimus, & ducē a millia armatorū hic cōsumpta sūt? Habeat quis volunt*

*volunt auri Imperatoris; et qui volunt redditus Antiochia habeant. Nos autē, CHRISTO pro quo
 venimus duce, iter nostrū aggrediamur. Pereant malē qui volūt habitare Antiochia; sicut nuper ha-
 bitatores eius perierūt. Quod si hac tāta lis diutius propter Antiochiā datur, diruamus muros eius: et
 pax quæ ante captā ciuitatē Principes tenuit, destructa ciuitate eosdē tenebit. Alioquin ante quā fa-
 me omnino & radio hīc deficiamus, ad propria reuerti debemus.* His atq; aliis de causis discor-
 dem pacē Comes & Boimūdu inter se fecerūt. Igitur terminato die, iubetur popu-
 lus præparari ad deuotū iter. Præparatis igitur necessariis, die cōstituta, profe-
 ctus est Comes Sancti Egidii, & Comes *Flandrēsis* in Syriā; ibiq; *Marrā*, ditissimā ciui-
 tatē, & populosā obsederūt. Erat autē *Marrā* à *Barra* longē octo miliaribus. Et erāt
 10 ciues *Marræ* ita superbi, quia quodā tēpore in quadā pugna de nostris multos occi-
 derāt, & exercitui nostro maledicebāt, & cōiuciabātur: & vt maximē nos prouocā-
 rēt, Crucis super muros ponētes, multis iniuriis eas afficiebant. Hac itaq; de causa,
 secunda die aduentus nostri, ita acriter eos oppugnauimus, vt si quatuor scalas plus
 habuissemus, capta esset ciuitas: sed quoniā nō habuimus nisi duas, & illas easdē bre-
 ues & fragiles, adeo vt timidē super eas ascēdere timebamus, cōsultū est vt fierēt mā-
 chinæ & crates, & aggeres, quibus impelleretur murus, & effoderetur, & quoēqua-
 retur. Interea venit *Boimūdu* cū exercitu suo, & obsedit eā ex alia parte: rursus nō cō-
 paratis armamētis quæ supra diximus, quasi per cohortationē *Boimundi* qui priori
 20 oppugnationi non affuerat, voluimus vallum cōplendo, inuadere murū. Sed hoc
 frustra fuit: Nā multo deterius quā antea, tunc pugnatū est. Post hęc tantā fames in
 exercitu fuit, vt quod dictū est miserabile, plus quā decem millia virorum, per fata,
 more pecudū, ite videres, fodiendo, & inuestigādo si forte aliqua grana frumenti,
 vel hordei, vel fabæ, siue alicuius leguminis, reperirent. Interea, licet cōpararētur
 quæ supra diximus ad oppugnandū machinæ, tamen quidā de nostris videndo mi-
 teriā populi nostri & audaciā Sarracenorū, desperantes de DEI misericordia, aufu-
 giebāt. Sed DEVS, cui cura est de famulis suis, viterius misereri populo suo nō distu-
 lit, quē in vltimis tribulationibus positū vidit. Itaq; per beatos Apostolos Petrū &
 Andream nobis mandauit: per quos voluntatē eius sciremus, & iram eius grauē erga
 nos placare possemus. Illi igitur in capellā Comitum venientes, per noctis medium,
 30 Petrū cui Lanceā ostenderāt, excitauerūt. Tunc ille subito, vidēs eos de formi veste
 & sordidissima indutos, scriniis vbi reliquiæ manebāt assistere, pauperes esse aliquos
 credidit, qui aliquid de tentorio vellent subripere. Erat enim Sāctus *Andreas* indu-
 tus tunica veteri, & ad humeros dirupta, & in foraminē sinistri humeri pannus in-
 situs erat, in dextro nihil, & viliter calceatus erat: beatus verò *Petrus*, camisia gros-
 sa, & longa vsq; ad talos indutus erat. Tūc ait ad eos *Petrus* *Bartholomeus*: *Qui estis
 Domini? vel quid queritis?* Et respōdit beatus *Petrus*: *Legati sumus DEI. Ego sum Petrus, &
 iste est Andreas. Sed volumus tibi in hoc habitu apparere, vt cognoscas quantum proficit qui DEO
 deuotē seruit: hac in aetate & habitu, quales nos vides, ad DEVM venimus: & tales sumus.* Et hoc
 dicto tales fuerūt, vt nihil eis ciarius, nihil pulchrius. *Petrus* verò qui hæc videbat,
 40 subita claritate perterritus, veluti mortuus cecidit in tetram; & præ nimia angustia
 sudās, nattā super quā ceciderat humefecit. Tūc eleuauit eū beatus *Petrus*, & dixit
 ei: *Leuiter cecidisti.* Et ille respōdit: *ita est Domine.* Et rursus beatus *Petrus*: *Sic cadēt omnes
 qui in incredulitate vel transgressione mādatorū DEI sūt. Sed si paniteat eos de malefactis suis, et ad
 DEVM clamēt, erigit eos Dominus; sicut ego cū cecidisses te erexi. Et sicut sudor tuus ibi super nattā
 cecidit & remansit; sic peccata ad se clamantiū tollit DEVS & aufert. Dic mihi, quomodo se habet
 exercitus?* Et respōdit ille: *Certē Domine in magno timore famis, et totius miseria sunt.* Et bea-
 tus *Petrus*: *Et reuera in magno timore esse possunt, qui DEVM omnipotentē deseruerūt; nec peri-
 culorū de quibus eruit eos recordātur, vt aliquā gratiā ei referant. Etenim cū illic esset is omnes, vidēti
 & humiliati infra Antiochiā; quia clamastis ad Dominū adeo, vt nos qui in celo eramus omnes au-
 50 diremus, exaudiuit vos Dominus, et Lanceā suā quasi pignus victoria vobis cōtulit: deinde mirifice
 & gloriose de inimicis vestris, qui vos obsederāt triumphare fecit. Et nunc quomodo creditis vos esse
 tutos, qui DEVM grauiter offendistis? Poterūt vos mōtes excelsi, vel antra tueri? Etenim si esset is in
 aliquo loco excelsi, & firmissimo, & abundaret is omnibus vitæ necessariis, non tamen securi posse-
 ris esse, cū vicinis, de vobis centum millia aduersariorum imminerent. Inter vos cades & ra-
 pina sunt, & furta; nulla iustitia; & plurima adulteria: cū DEO placitum sit, si uxores vos
 omnes ducatis. De iustitia verò, sic præcipit Dominus: vt quicumque pauperi violentiam in-
 tulerit, quicquid est in domo oppressoris, publicetur. De decimis autem dico, quod si eas red-
 datis, quicquid vobis necesse fuerit, donare paratus est. Ciuitatem verò istam, pro sua misericor-
 dia, & non pro meritis vestris, donabit vobis. Cū in autē hæc manē Comiti nuntiallet *Pe-
 trus*, cōmōcauit populum *Episcopis* *Aurasicēsis* & *Barię*; & supra scripta eis expo-*

fuimus. Adducti igitur fideles in magnam spem capiendæ ciuitatis, largissimas elemosynas, & orationes Deo omnipotenti offerebāt, vt plebē pauperū suorū, pro solo nomine suo liberaret. Fiūt itaq; post hęc velociter scalæ, & turris lignea extruitur, & crates iungūtur, & terminatā die pugna incipitur. At verò illi qui infra ciuitatē erant, in nostros, qui murū suffodiebāt, lapides cū tormētis, & tela, & ignē, & ligna, & aluearia cū apibus, & calcē, permixtim iaciebant. Sed, DEI virtute & misericordia, nullū vel paucos de nostris ista lædebāt. Nostri verò cū petrariis & scalis, murū imperterriti aggrediebātur. Tenuit autē hęc pugna ab orto Solis, vsq; ad occasū ita mirabiliter, vt nulli vnquā requies cōcederetur: & adhuc de victoria dubitabatur. Tandē exclamauerūt vnanimiter omnes ad Dominū, vt plebi suę propitius fieret; ¹⁰ & Apostolorū suorū promissa adimpleret. Affuit ilico Dominus, & ciuitatē secundū Apostolorū dicta nobis donauit. Ascēdit autē omnes *Golferius de Turribus*: quem subsecuti sunt plures, qui murū, & quasdā turrez ciuitatis inuasērunt. Et nox superueniens, pugna diremit. Retinebāt adhuc Sarraceni quasdā turrez, & partē ciuitatis. Ob hoc itaq; sperantes milites quod vsq; in manē, se Sarraceni nō dedissent, extra muros ciuitatis custodiebāt, ne aliquis subterfugeret. At verò ii quibus sua vita non multū chara fuerat, quos lōga ieiunia in sui despectū deduxerāt, per noctis tenebras inferre bella Sarracenis nō formidabāt. Atq; sic pauperes, & spolia ciuitatis, & domos habuerūt. Manē autē factō, ingressi milites ciuitatē, quę sibi tollerēt, pauca inuenerunt *Sarraceni* verò, concluderant se in specus subterraneos; & nulli, vel ²⁰ pauci apparebant. Cumq; nostri omnia, quę super terrā repererant, sustulissent, arbitrati omnia esse cū Sarracenis, igne & fumo sulphureo antra perquirebāt; & quia non multa spolia ibi reperiebant, quos poterant inuenire de Sarracenis, donec ad mortē pro spoliis afficiebant. Contigit autē quibusdā de nostris, vt cū Sarracenos pro spoliis per ciuitatē ducerent, vsq; ad puteos Sarraceni nostros perducebāt; atq; se subitō intus præcipitabāt, eligentes magis mortis compendiū, quā sua vel aliqua demonstrare vellēt. Quapropter omnes morti subiacuerūt; & proicēti sunt, per paludes ciuitatis & extra muros. Sicq; nō multa spolia capta fuerūt in ciuitate. Interea orta est contentio inter homines Boimundi & Comitis: ob hoc, quia cū milites Boimundi oppugnationi nō multū institissent, plurimū turrez & domos, & capti- ³⁰ uos obtinerent. Mirabile quoddā fecerat ibi Dominus. Etenim, cū ante captam Marram præcepta Sanctorū Apostolorū Petri & Andreę, sicut supra scriptū est, ad populū exponeremus: irrisit nos *Boimundus*, & socii eius. Itaq; nec ipse nec qui cū eo erant, pugna profuerunt, sed potius oberant. Et cū modō plurima haberēt spolia, quidā de familia Comitis indignē ferebant. Tamen inter ipsos Dominos malē cōueniebāt; ob hoc quod Comes volebat dare ciuitatē Episcopo Albariēsi; & Boimundus nolebat dimittere quasdā turrez, quę se ei dederāt, dicens: *nisi Comes dimiserit mihi turrez Antiochia, non ei consentiā in aliquo*. Interea de itinere milites & populus quærere ceperūt, quando Principibus placeret vt inciperetur. Etenim licet ex longo tēpore inceptū esset iter; tamen quotidie videbatur nobis incipi cū iter age- ⁴⁰ remus, quia nundū fuerat cōpletū. Boimundus dicebat quod vsq; in Pascha differretur. Et tunc erat tempus Dominicę Natiuitatis. Desperabāt etiā multi, eò quod pauci essent equi in exercitu, & Dux aberat; & multi de militibus abierant ad Balduinum de Roais. Itaq; multi reuertebantur. Tandem cōuenērunt Episcopus Albariensis, & quidam nobiles cum populo pauperū, & *Comitē* euocauerunt. Cumq; Episcopus prædicationem suam cōpleuisset, procubuerunt milites, & omnis populus ante Comitē; & cum lachrymis multis deprecabantur eū, vt ipse cui *Lanceā suā Dominus contulerat, ductor & dominus exercitus eiusdē fieret: addētes quod ob hoc Lanceā Dominicā promeruisset, vt si alij Principes defecissent, ipse obnoxius tanto beneficio Domini, securus cum populo pergere non formidaret. Alioquin, traderet Lanceam populo; & iret populus in Ierusalem, i-* ⁵⁰ *pso Domino duce*. Dubitabat autem Comes, propter aliorum Principum absentiam, metuens quod si ipse solus diem itineris terminaret, ob inuidiam sui cæteri non issent. Quid multa? Vincitur Comes lachrymis pauperū, & diem quintū decimum ad iter nominauit. Quā ob rē indignatus *Boimundus*, diem quintū aut sextū obclamare itineri per ciuitatē iussit: & post hęc, Antiochiā reuersus est. Quærebat Comes cū Episcopo, quomodo ciuitatē potuisset retinere; & quos, & quantos viros; pro custodia ibi dimittere possent. Interea mandauit Comes *Duci Lotharingiæ* & ad alios qui Marræ non interfuerant, vt congregarentur in vnum locum; atq; de his, quę itineri vtilia forent & populo Dei, pertraherent. Atque sic conuenerunt apud *Roiam*, quæ inter Antiochiam & Marram quasi media est. Ibiq; omnes ⁶⁰ principi-

Principes, habito colloquio, in deterius vertebantur. Etenim Principes se ab itinere excusabant, & causa eorum, alii multi. Volebat tunc Comes Duci donare decem millia solidorum; & Roberto Normanniæ Comiti totidem; & sex millia Comiti Flandrensi; & Tancredo quinque millia; & aliis Principibus prout erant. Inter hæc, cum ad pauperes, qui apud Marram remanserant, peruentum esset, quod Comes in ciuitate Marræ, multos milites & pedites de exercitu, pro custodia, dimittere vellet, dixerunt ad inuicem: *Heho! & propter Antiochiam lites, & propter Marram lites; & in omni loco quem DEVS dederit nobis, Principum certamina, et imminutio exercitus DEI erit? Certè, propter hanc ciuitatem ulterius lites non habebuntur. Venite, & diruamus muros eius; & fiet pax inter Principes, & Comiti securitas, ne perdat eam.*

10 Surgentes itaque debiles & infirmi de cubilibus suis, innixi baculis, ad muros usque; perueniebant; & illos lapides quos vix tria vel quatuor paria bouum trahere possent, facile quidam famelicus reuolutos à muro longè proiiciebat. Episcopus verò Albariensis, causando & interdicendo ne hoc villo modo fieret, circuibat ciuitatem, & pariter Comitum familiares. Cum autem pertransissent custodes isti, statim reuertebantur ad inceptum opus, qui se occultauerant, & qui declinauerant ad aduentum Episcopi & sociorum eius. Et qui non audebant per diem diruere, vel non poterant aliis intèti, per noctem instabant. Vix erat aliquis de populo debilis vel infirmus, ad confringendum murum. Interea tanta fames fuit in exercitu, ut multa corpora Sarracenorum iam fetentium, que in paludibus ciuitatis eiusdem per duas hebdomadas, & amplius iacuerant, populus audivissimè comederet. Terrebant ista multos, tam nostræ gentis homines, quam extraneos. Reuertebantur ob eam nostri quam plures, desperantes de itinere, sine succursu de gente Francorum. Sarraceni verò & Turci e contra dicebant: *Et quis poterit sustinere hæc gentem, quæ tam obstinata atque crudelis est, ut per annum non potuerit renouari ab obsidione Antiochia, fame vel gladio, vel aliquibus periculis? & nunc carnibus humanis vescitur?* Hæc & alia crudelissima tibi, in nobis dicebant esse Paganum. Etenim dederat DEVS timorem nostrum cunctis gentibus; sed nos nesciebamus. Interea Comes à colloquio Principum regressus Marram, grauiter irascebatur, de destructione muri contra populum. Cumque expositum esset ei, quod neque Episcopus, neque alii Principes sui possent amouere, minis vel verberibus, populum à muti destructione,

30 intellexit illico diuinum esse; & ut funditus murum diruerent præcepit. Interim ingrauescebat fames quotidie. Cumque iam dies proposita itineri instaret, prædicabamus, elemosynas & orationes fieri in populo ad DEVM pro itinere. Cum verò vidisset Comes quod nulli de Principibus Maioribus ad se venirent; & omnem populum contabescere cerneret, in interiora Hispania pro victualibus populum ire præcepit; & ipse cum militibus, præcessit eum. Sed hoc non erat gratum quibusdam suis priuatis: dicebant enim: *in exercitu vix sunt trecenti milites, & aliorum armatorum non est grandis numerus, & alii ibunt in expeditionem, atque alii hic erunt infra ciuitatem hanc destruetam, qua sine munimine est?* Et intendebant Comiti nimiam leuitatem. Ad vltimum tamen pro causa pauperum Comes profectus est; & castella multa obtinuit, & ca-

40 ptiuos; & maximam prædam cepit. Cumque reuerteretur, cum grandi exultatione & victoria, pluribus Sarracenorum interfectis, sex vel septem de nostris pauperibus à Paganis capti & interfecti sunt: hi autem omnes defuncti, cruces in dextris humeris habuerunt. Hæc autem cum Comes & qui cum eo erant vidissent, Omnipotenti DEO gratias quantas poterant reddebant, qui pauperum suorum memor erat: & ob hoc maximè confortabantur. Itaque, ut omnibus qui ad sarcinas, apud Marram remanserant, satisfacerent, unum de interfectis qui adhuc spirabat detulerunt: & mirum certè in homine illo vidimus: qui, cum vix haberet integrum vbi latere posset anima, per septem aut octo dies sine victu permanit: testificans IESVM, ad cuius iudicium erat venturus, sine dubio, Crucis illius DEVM fuisse auctorem. Igitur prouentu rerum

50 & Crucis confortati, in quodam castro qui vocabatur *Capharca*, & erat in itinere longè à Marra quatuor leugis, spolia sua dimiserunt; atque illi qui socios habebant Marræ, cum Comite eo reuersi sunt. Constituta itaque die, & incensa ciuitate, proficiscebantur. Sed Comes, cum clericis suis, & Episcopo *Albariensi*, discalceatus incedebat, inuocantes DEI misericordiam & Sanctorum præsidia. Et consecutus est nos *Tancredus* cum quadraginta militibus, & peditibus multis. Cumque hoc audissent Reges de terra illa Arabum nobiles, cum supplicationibus, & multis donariis ad Comites mittebant: dicentes se nunc & deinceps tributarii eorum futuri, & allaturi victualia gratis, & pro commercio. Itaque acceptis securitatibus ab eis per iurandum, & vadibus, pro conductu,

ulterius tendebamus. Habuimus autē à Rege Cæsareæ duces, qui nos in prima die
 vt nobis videbatur, malè duxerunt. Fuimus etenim in hospitio illo, in penuria to-
 tius boni, præter aquæ: Secunda verò die iidem duces imprudenter induxi ut nos
 in quandā vallem, vbi armenta Regis & totius Regionis propter timorē nostrum
 confugerant. Etenim Rex longè antè, nos ibi venturos sciebat; & vt fugerent ante
 nos, omnib. Saracenis mandauerat. Sed si iussisset vt omnes de Regione illa obuiā
 nobis venirent, non ita factū esset. *Raimundus de Insula & focii eius ea die vnum Sar-*
racenū ceperunt, cum literis Regis, quas deferebat ad omnes de illa regione, vt fu-
gerent ante nos. Cumq; hæc Regi cognita fuissent, dixit: Ego quidē iusseram hominibus
meis vt fugerent ante faciem Francorū, quantum possent; & ipsi ad eos venerūt. Video quia DEVS
10 hanc gentē elegit: propterea quodlibet faciant, nō eis nocebo. Tunc DEVS ipse Rex benedice-
 bat, qui sufficienter prouidet necessaria timentibus se. Videntes autē tam subitam
 ac ratē plenitudinē nostri milites, & multi de plebe viri fortes, assumptis omnibus
 pecuniis suis *Cæsareā & Camelam* adibant, vt equos farios ibi mercarentur, dicentes:
Quoniam DEVS de victu nostro curam agit, nos de pauperibus, & de militia eius curemus: Sicq;
 tactum est, vt vsq; mille optimos dextrarios haberemus. Conualescebant quotidie
 pauperes; confortabantur quotidie milites; & sic quotidie exercitus multiplicaba-
 tur. Et quāto ulterius progrediebamus, tanto ampliora nobis beneficia prouidebat
 DEVS. Et licet omnia sufficienter nobis prouenirent, tamen quidam Comitem ad
 hoc inclinauerunt, vt quasi cauf. *Zibelli*, quæ est ciuitas in maritimis, deuiare pauli-
 sper vellet. Sed *Tancredus* aliiq; multi viri fortes & boni, ne hoc villo modo fieret ef-
 fecerunt, dicente: *DEVS visitauit plebem pauperū, & nos declinare ab itinere debemus? Suf-*
ficient nobis præteriti labores apud Antiochiam, belli & frigoris, & inedia, denique & totius
miseria. Numquid nos soli mundum expugnabimus? & habitatores mundi omnes interficiemus?
Ecce de centum millibus equitum, vix milites mille habemus. & de ducentis millibus peditum ar-
matarum & amplius, modo non sunt in exercitu nostro quinque millia armati: & expectabimus
donec omnes consumamur? Numquid idē venient alij de terra nostra, quia audient captam esse
Antiochiā & Zibellum, atq; reliquas ciuitates Sarracenorū, nostras? Sed eamus in Ierusalē pro qua
venimus: & reuera DEVS eam nobis dabit. Et tunc, solo timore eorū qui venient de terra nostra,
& de alijs terris, alia ciuitates, scilicet Zimel & Tripolis, et Sur, & Accaron, qua sunt in itinere no-
30 stro, ab incolis relinquuntur. Sic itaq; cum antè progredieremur, quidam Turci &
 Arabes exercitū sequebantur; & pauperes qui pro debilitate sua longè post exerci-
 tum remanebant, interficiebant & spoliabant. Cumq; hoc semel & secundò fecis-
 sent, alia die remansit Comes in occultis, donec omnis exercitus pertransiret. Ho-
 stes verò, impunitate cædis, & spe rapinæ, exercitū nostrum more solito in seque-
 bantur: sed cum iam insidias præterissent, egressi nostri de occultis cum Comite,
 agmina hostiū inuadunt, conturbant & confundunt; atq; ipsos interficiunt, & e-
 quos eorū optimos, cum grandi exultatione ad exercitū deduxerunt. Et post hæc,
 nulli hostes exercitū assequebantur: quoniā Comes cum armata multitudine mi-
 litum post omnes debiles ibat. Alij autē milites armati cum Comite Normanniæ
 & Tancredo, & Episcopo Albarienſi frequenter exercitum præcedebant: ne vel à
 tergo vel à fronte, improuisi, hostes conturbaret nos. Etenim Comes quia paucos
 milites secum habebat cum à Marra proficisceretur, rogauit Episcopum, vt posito
 præsidio Barræ, ipse veniret secum. Quod Episcopus audiens, *Guillelmum Petri* no-
 mine de *Cimiliaco* quendam militem suum ibi dimisit, cum militibus septem & pe-
 ditibus triginta, virū fidelē ac Deo deuotū; qui res Episcopi auxit, adiutore Deo,
 in decuplū, breui tēpore: & homines pedites habuit pro triginta, septuaginta; & e-
 quites sexaginta, & amplius. Consultū est eo tēpore de itinere nostro, vt dimittere-
 mus viā quæ ducebat *Damascū*, & diuiteremus ad maritimā: quoniā, si nostræ naues
 quas in portu Antiochiæ reliqueramus ad nos venirent, haberemus cōmercia cum
 his de insula Cypri, & reliquarum Insularū. Cumq; vt consultū est, iter ageremus,
 relinquebant ciuitates & castra & villas, plenas omnibus bonis, habitatores terræ.
 Itaq; circinacis magnis montanis, cū in vallem quandā opulentissimā venissemus,
 rustici quidam multitudine sua & castri sui munitione superbi, neq; ad nos mittere
 pro pace, neq; relinquere castrū suum volebāt; sed insuper armigeris nostris & pe-
 ditibus, qui inermes erant, & per villas discurrebant pro victualibus, incurri ut; &
 quibusdam interfectis, spolia intra castellum suum miserunt. Indignati itaq; nostri,
 ad castellū vsq; perueniunt. Rustici autē obuiam nobis vsq; ad pedē montis, in quo
 castellū erat, venire non dubitauerūt. Tunc nostri accepto cōsilio, ordines peditū
 & mili-

& militum cōstituerunt; & sic à tribus partibus, per altitudinē montis ascendētes, agmina rusticorum fugere compulerunt. Erant enim circiter triginta millia *Sarraceni*: & castellum ipsorum erat, in descensu cuiusdam maximi montis: & propterea cum volebant refugiebant ad castellum, & alii in superiori montis parte, & sic aliquantulum nobis resistebant. Tandem exclamauimus signum solitum in necessitatibus nostris, *DEVS ADIUVVA, DEVS ADIUVVA*: & inimici nostri ita turbati sunt, ut vsque ad centum, solo timore & impetu sociorum suorum, sine vulneribus, in ingressu castelli, mortui remanerent. Erat autem maxima præda bouum & equorum & ouium extra castellum, vbi populus noster occupabatur. Dumque Comes cum quibusdam militibus bello intenderet, pauperes nostri accepta præda, vnus post alium redire ceperunt; deinde pedites viam tenebant, postea milites plebei. Erant autem tentoria nostra longè à castello, quasi decem miliaribus. Interea Comes, milites & populum hospitari iubebat. Videntes autem Sarraceni, qui ad superiorem montem ascenderant, & ii qui erant in castello, quod maxima pars nostrorum discesserat, ventilare ad inuicem ceperunt, ut coniungerentur: Comes verò dum hæc negligit, penè se derelictum à militibus suis reperit. Erat collis in quo castellum erat, multum arduus & lapideus; & ardua semita, per quam vnus equus post alium vix ire poterat. Hac itaque difficultate comprehensus Comes, quasi versus illos, qui de superiori monte descenderant, pergere cum sociis cepit, quasi pugnaturus: qui primo paululum ad aduentum Comitum non dubitauerunt. Tunc nostri verso itinere, in vallem quasi securi tendebant. Videntes Sarraceni se frustratos, & nostros securè descendere; & hi de castello, & hi de montibus pariter nostris incurrunt. Coacti itaque nostri alii ab equis suis descenderunt, alii se præcipites per abrupta dederunt; & sic cum maximo periculo mortem euaserunt: quidam verò vitiliter pugnando, mortui sunt. Hoc vnum certum scimus, quod nunquam fuit Comes in maiori periculo vitæ suæ: Itaque iratus sibi & suis; reuersus ad exercitum consilium conuocauit, & conquestus est multum de militibus; quod sinè licentia redissent, & se in periculo mortis reliquissent. Tunc promiserunt omnes se nunquam à castelli oppugnatione discessuros, donec funditus, per

DEI gratiam, euersum esset. Sed DEVS qui eos conducebat, ne in quibuslibet vilibus impedirentur, ita terruit castellanos per noctem, ut nec interfectos suos sepultura tradidissent, dum præcipientes in fugam ferebantur. Manè autem facto cum venissemus ibi, spolia tantum & castrum vacuum ab hominibus inuenimus. Erant autem eo tempore nobiscum Legati ab *Ammirato Camela, Rege Babylonis, & à Rege Tripolis*. Hi cum vidissent audaciam & fortitudinem nostram, licentiam à Comite deprecabantur, dicentes, se quam certissime reuersuros. Dimissi itaque illi cum nostris, breui tempore cum magnis muneribus & multis equis reuersi sunt. Terruerat enim totam Regionem illam, castelli oppugnatione: quoniam nunquam antea ab aliquibus potuit expugnari. Propterea illius incolæ regionis, cum multis supplicationibus & muneribus, ad Comitem mittebant præcantes, ut dum ciuitas & castella eorum recipi faceret, interim signa & sigilla sua eis dirigeret. Etenim mos erat in exercitu, ut si signum alicuius *Franci*, in ciuitate aut castello reperiretur, à nullo postea oppugnaretur. Quare Rex Tripolis signa Comitum in castellis suis posuit. erat eo tempore tantum nomen Comitum, ut nullius vnquam nomini priorum impar esse videretur. Cumque milites nostri qui allegati Tripolim fuerant, Regias opes, & ditissima regna, & populosam ciuitatem vidissent, Comiti persuaferunt ut castellum munitissimum *Archados* & inexpugnabile viribus humanis, obsideret: habiturus post quartum vel quintum diem à Rege Tripolis; quantum auri & argenti desideraret. Itaque obsedimus pro voluntate eorum castellum; vbi tantos labores sunt passi nostri viri fortes, ut nusquam amplius. Præterea tantos ac tales milites ibi perdidimus, quod relatu grauissimum est. Interfectus est ibi dominus *Pontius de Baladano*, cum lapide de petraria: cuius ago precibus ad omnes orthodoxos, & maxime ad Transalpinos, & ad te, *reuerendè præsul Viuariensis*, cui hoc opus scribere curauit. Nunc autem quod reliquum est, DEO inspirante, qui hæc omnia fecit, eadem hilaritate, quam incepti, perficere curabo: Oro igitur & obsecro omnes qui hæc audituri sunt, ut credant hæc ita fuisse. Quod si quicquam ego præter credita & visa studeo referre, vel odio alicuius apposui, apponat mihi DEVS omnes Inferni plagas, & delet me de libro vitæ. Etenim, licet ut alia plurima ignorem, hoc vnum scio, quia cum promotus ad sacerdotium in itinere DEI

sim, magis debeo DEO obedire testificando veritatem, quàm in texendo mendacia, alicuius muneris captare dispendia. Obiit karissimus meus in Domino, *Pontius de Baladuno*, sicut iam dictum est, apud castrum *Archados*: Sed quia secundum *Apolloniam*, *charitas nunquam excidit*: eadem charitate hoc opus agere volo: auxilietur mihi DEVS. Cumq; in hac obsidione aliquam moram fecissemus, venerunt ad nos nostræ naues ab *Antiochia*, & *Laodicia*, & multæ aliæ naues Veneticorum & Græcorum, cum frumento, vino, & hordeo, & carne porcina, & aliis venalibus. Sed quia hoc castrum à mari aberat per miliarium, nec in portu poterant esse naues, reuertebantur nauæ ad *Laodicia portum*, & ad portum *Tortosa*. Hanc enim *Tortosam*, ciuitatem valdè firmissimam, muris & antemuralibus exstructam, & refertam omnibus bonis, reliquerunt ciues eius Sarraceni, solo timore nostri exercitus. Etenim tantum effecerat DEVS timorem nostrum in *Sarracenas* & *Arabes* illius regionis, vt nos omnia crederent posse; & quæ poteramus, velle exte-¹⁰ minare. Sed hoc antè obsidionem *Archados*. Hanc autem obsidionem, quia maximè pro aliis contra iustitiam, quàm pro DEO posuimus, noluit promouere eam DEVS; sed omnia aduersa nobis tribuit. Eterat mirum, cum ad alia bella & assultus omnes prompti & parati essent, ad hoc segnes & inutiles inueniebantur. Si qui verò feruentes spiritu agere aliquid vellent; vel ipsi vulnerabantur, vel quod inceperant frustra eueniebat. Migravit hic gloriosè *Anselmus de Ripamondi*: etenim cum surrexisset manè, vocauit ad se Sacerdotes, & de negligentis suis & peccatis²⁰ confessus, misericordiam à DEO & ab ipsis deprecabatur; denunciatis eis inminere vitæ suæ finem: cumque admirarentur de hoc, quia sanum & incolumen eum videbant, dixit eis: *Nolite mirari, sed audite me potius. Hac nocte vidi dominum* Egelratinum de Sancto Paulo, qui apud *Marram* interfectus est; non in somnis, sed vigilanter. Et dixi ad eum: *Quid est hoc? quia vos mortuus eratis, & ecce nunc viuitis*: Et ille respondit: *Equidem non moriuntur illi, qui in CHRISTI seruitio vitam finiunt. Cum verò rursus quaerem ab eodem, de pulchritudine eius, quæ nimia erat, vnde accidisset ei, respondit mihi: Non debet mirari super pulchritudine mea, cum in tam pulchram domum habitarem. Et continuo ostendit mihi domum quandam in caelo ita pulchram, vt nihil pulchrius ego crederem. Cumq; obstupescerem ad splendorem domus illius, dixit mihi: Multò tibi pulchrior preparatur, vsque in³⁰ crastinum. Et his dictis, sublatu est. Contigit autem eodie cum hæc pluribus enarrasset idem *Anselmus*, vt ad pugnam progredere contra Sarracenos: qui de castello latenter egressi, vsque ad tentoria nostra venire solebant, vt aliquid inde subriperent, vel alicui nocerent. Sed cum hæc pugna inualuisset ex vtraque parte, & *Anselmus* viriliter resisteret, de lapide tormenti in capite percussus est; atque sic ad locum sibi à DEO præparatum, migravit ab hoc seculo. Venit hic ad nos Legatus quidam à *Rege Babylonie*; & remisit ad nos Legatos nostros cum ipso, quos tenuerat captos per annum. Dubitauerat enim an faceret nobiscum amicitiam, an cum Turcis. Volebamus nos in hoc conuenire cum eo: si faceret nobis de *Ierusalem* auxilium, vel si redderet nobis *Ierusalem* cum pertinentiis suis; redderemus nos ciuitates omnes suas, quas ei Turci abstulerant cum caperemus eas: alias autem ciuitates *Turcorum*, quæ de regno eius non fuerunt, si cum auxilio illius, caperentur, partiremur. Turci verò vt nobis relatum est, volebant hoc facere illi: si veniret contra nos in prælium, & colerent *Alim*, quem ipse colit, qui est de genere *Bahumeth*, & acciperent monetam eius, & remitterent tributum quadam, & multa ali., quæ ego non satis noui, facerent ei. Sciebat de nobis quod pauci eramus, & quod Imperator *Alexius* vsque ad mortem nobis inimicabatur: vnde nos litteras Imperatoris *Alexii* de nobis factas inuenimus, confecto bello cum eodem Rege *Babyloniorum* apud *Ascaloniam*, in tentorio eiusdem Regis: His atque aliis de causis *Ammiratus* detinuit Legatos nostros per annum captos, infra *Babyloniam*. Modò verò cum audisset, quod terram suam ingressi, villas & agros vastaremus, mandauit nobis: vt sine armis ducenti vel trecenti, iremus *Ierosolymam*; & adorato Domino nostro reuerteremur. Sed nos iruitimus hoc, sperantes de DEI misericordia, minantes, quod nisi gratis redderet nobis *Ierusalem*, *Babyloniam* calumniaremur ei. Habebat enim *Ammiratus* *Iherusalem*, eo tempore. Etenim cum audisset quod Turci essent à nobis superati apud *Antiochiam*, venit ad oppugnandum *Iherusalem*, sciens quod Turci toties fusi à nobis atque fugati, non occurrerent sibi in prælium. Tandem datis maximis muneribus his qui eam defendebant, recepit ciuitatem *Iherusalem*; & obtulit candelas, & incensum ad *Sepulchrum Domini*, & in *Caluario monte*. Sed iam ad obsidionem redeamus. Dum vt dixi-*

diximus exercitus noster multum laboraret in oppugnatione *Archados*, nuntiatum est nobis, quod *Papa Turcorum* veniret contra nos in prælium: & quia erat de genere *Bahumeth*, sequerentur eum gentes sine numero. Igitur mandatum est nobis, ut nos præpararemur ad pugnam. Et miserunt Episcopum *Albariensem* ad Ducem & ad *Flandrensem* Comitem, qui *Zibellum* obsederant: quod est castrum supra mare, quali loco medio, inter *Antiochiam* & castrum *Archados*, longè ab utroque duobus diebus. Illi verò accepto nuntio de bello, relicta oblidione, celeriter ad nos venerunt. Interim inuentum est falsum; & quod *Sarraceni* illud composuerant, ut nobis taliter deterritis, aliquantulum respirare possent obsessi. Coniunctis itaque exercitibus, ceperunt ostendere illi de parte Comitis, equos farios & diuitias suas, quas dederat illis DEVS in regionibus Sarracenorum: eò quòd morti se pro DEO exposuissent: at alii paupertatem suam prætendebant. Prædicatum est eo tempore *ut daret populus decimas de omnibus quæ cepisset*: quoniam multi pauperes erant in exercitu, & multi infirmi: & mandatum est ut quartam partem redderent sacerdotibus suis ad quorum Missas veniebant; & quartam Episcopis; reliquas verò duas *Petro heremita*, quem pauperibus de clero & populo præfecerant: Ideoque duas partes accipiebat, vnam videlicet, pro his qui erant de Clero, & alteram pro his qui erant de populo. Multiplicabat itaque DEVS exercitum nostrum, adeò in equis & mulis; & chamelis, & aliis vitæ necessariis, ut nec bis ipsis in mirum & in stuporem fieret. *Orta est* itaque *ex rerum opulentia, contentio atque superbia* inter Principes: adeò ut illi qui DEVM intimè diligebant, rerum inopiam atque bella formidolosa nobis imminere præoptarent. Volebat nobis dare *Rex Tripolis*, quindecim millia aureorum *Sarracena moneta*; præterea equos & mulos, & vestes multas, & tributa deinceps singulis annis, multò his ampliora, si non expugnaretur à nobis. Valebat quippe vnus aureus, octo vel nouem solidos monetae nostri exercitus. Erat moneta nostra hæc: *Pictauiini, Cartenses, Mansei, Lucenses, Valentineses, Mergoresi, & duo Pogessi* pro vno istorum. Ille ergo *dominus Zibelli* metuens ne rursus oppugnaretur; mitit ad Principes nostros quinque millia aureos, & equos, & mulas, & vinum multum: annonam enim sufficientem habebamus. Baptizabantur etiam aliqui Sarracenorum, timore & zelo nostræ legis, anathematizantes *Bahumeth* & omnè eius progeniem. Ob hoc itaque mittebant quisque de Principibus nostris ad ciuitates Sarracenorum legatos, cum litteris, dicens se esse dominum exercitus. Sic itaque agebant eò tempore nostri Principes. Et maximè *Tancredus* rem conturbabat: qui cum accepisset à Comite Raimundo quinque millia solidorum, & duos equos farios optimos, ut in seruitio eius esset vsque Ierusalem, volebat modo discedere; & esse cum Duce Lotharingæ: & ob hoc multæ lites habitæ sunt. Tandem malè discessit à Comite. Multæ reuelationes eo tempore nobis denunciatae sunt, quæ nobis à DEO mandabantur. Quarum vna hæc est, quæ sub nomine ipsius scripta est, qui vidit eam.

40 *Anno ab incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI millesimo nonagesimo nono, indictione septima, Epacta vicesima sexta, concurrente quinto Nonis Aprilis: in nocte, cum ego Petrus iacerem in capella Comitis Sancti Egidii ad obsidionem Archados, cogitare mecum cepi, de sacerdote illo cui Dominus cum cruce apparuit, cum à Turcis obsessi in Antiochia teneremur: atque cum multum mirarer quod nunquam cum Cruce mihi apparuerat, vidi illic Dominum ingredientem, & Apostolos eius Petrum & Andream, & alium quendam magnum & spissum, bruno colore & subcaluo, & magnis oculis. Et ait mihi Dominus: Quid agis? Et respondi: Domine, ego sto. Et ait iterum Dominus: Tu penè cum aliis submersus esses. Sed quid modo cogitabas? Et respondi: Domine Pater, ego de sacerdote illo, cui cum Cruce apparuisti, cogitabam. Et Dominus: Ego scio istud. Et deinceps: Crede quia ego sum Dominus, pro quo omnes huc venistis; & qui pro peccatoribus in Ierusalem in cruce passus sum, sicut modo videbis. Et in ipsa hora vidi quandam crucem de duobus lignis nigris atque rotundis factam, non politam neque adaptatam: nisi quod in medio trabes incisæ se inuicem complectebantur. Et ait mihi Dominus: Ecce Crucem quam quarebas. Et fuit in Cruce illa Dominus sic distentus & crucifixus, sicut in tempore Passionis: Petrus autem in capite suo, illam à dextris sustinebat: Andreas à sinistris, in collo; tertius verò ille à tergo, manibus sustinebat. Et dixit mihi Dominus: Hec dices populo meo, quia sic me vidisti. Vides has quinque plagas meas? sic vos quinque ordinibus consistitis. Primus ordo est non reformidantium tela vel gladios, nec aliquod genus tormenti. Ordo iste similis mihi est: Ego enim in Ierusalem veni, gladios & lanceas, &*

A. D.
1099.

genus tormenti. Ordo iste similis mihi est: Ego enim in Ierusalem veni, gladios & lanceas, & fustes, & baculos, demum & crucem non dubitavi: Moriuntur pro me: ego quoque pro eis mortuus sum: Ego sum in eis, & ipsi sunt in me. Cum vero ii tales obeunt, à dextris DEI collocantur, ubi ego post resurrectionem, in cælum ascendens con sedi. Secundus autem ordo est eorum qui in subsidio prioribus sunt, atque à tergo eos custodiunt, ad quos etiam refugere illi possunt: hi vero Apostolis sunt similes, qui me sequebantur, mecumq; manducabant. Tertius vero ordo est eorum, qui lapides & tela prioribus ministrant: hi namque similes sunt illis, qui cum viderent me in cruce, de passione mea dolentes, pectora sua percutiebant, iniuriam fieri mihi proclamantes. Quartus autem ordo, est eorum qui videntes bellum insurgere, se domibus intrudunt atque ad negotia sua conuertuntur, non credentes in virtute mea victoriam consistere: sed in hominum probitate. 10
 Hi tales, illis sunt similes qui dixerunt: reus est mortis, crucifigatur: quia Regem se fecit, & DEI Filium se dixit. Quintus autem ordo eorum est, qui cum belli clamorem audiunt, de longè speculantes clamoris causas requirunt, & ignavia non virtutis alius exempla tribuunt & non solum pericula pro me, verum etiam pro fratribus subire nolunt: sed sub specie cauendi, alios volentes pugnare, vel pugnatoribus arma ministrare, secum ad speculandum inuitant: hi Iuda proditori, & Pilato iudici similes sunt. Erat autem nudus in Cruce Dominus: tamen linteolo præcinctus, à genibus vique ad lumbos: & erat linteolum medio colore, coloratum inter nigritudinem & rubeum. Et circa horam habebat vittas albas, & rubeas atq; virides. Post sublatam Cruce remansit in habitu in quo prius venerat Dominus. Et dixi ad eum: Domine DEVS, si hoc dixerò non credent mihi. Et respondit mihi Dominus: Vis cognoscere eos qui 20
 his non credent? Et dixi, Etiam Domine. Et Dominus: Congreget Comes Principes & populum; disponatq; de bello, vel de castri oppugnatione aliquid, cum tempus fuerit: proclametq; notissimus praco, DEVS ADIURA, ter, atque dispositum complere tendat. Tunc sicut tibi dixi, ordines videbis, & tu & alii qui his creditis, & incredulos distinguetis. Et dixi: Domine, quid de incredulis faciemus? Et respondit mihi Dominus: Non parcatis eis, sed occidite, quia proditores mei sunt, fratres Iudæ Iscariothæ. Res vero illorum his qui de priore ordine sunt concedite, prout necessarium fuerit. Si sic agitis, inuenistis viam rectam quam hætenus circuistis. Et sicut cetera que eis dixisti, incommutata prouenerunt, & hæc quoque venient. Scis tu quam gentem præcipue dilexerim. Et respondi: Domine, gentem Iudeorum. Et Dominus: Hi quoniam increduli fuerunt, odio eos habui, & inferiores omnibus gentibus stabilui. Videte itaque ne increduli sitis: Alioquin, vobis remanentibus cum Iudeis, alios populos assumam, & per ipsos complebo que vobis promiseram. Hæc quoque dices ad eos: cur timent facere iustitiam? Et, quid melius iustitia? Hæc iustitiam volo ut teneant: per familias & cognationes ponant iudices. Cum autem quilibet offenderit alium, dicat qui iniuriam patitur: frater vellesne sic tibi fieri? Post hæc nisi malefactor deserit, ex nomine sue potestatis ei contradicat: deinde licenter Iudex à malefactore omnia bona sibi auferat: & medietas sit eius qui iniuriam patiebatur; reliqua vero, potestatis. Si autem Iudex aliqua de causa hæc facere distulerit, tu vade ad eum & corripis eum: & dic ei, Quod nisi ille se correxerit, non exsoluetur vsque ad ultimum seculi diem, nisi remiseris illi. Nescis ne quam graue sit prohibitum? Etenim ego prohibui Adæ, de arbore Scientiæ ne tangret: transgressus meum prohibitum, & ipse, & posteri sui in captiuitate misera fuerunt: donec ego veniens 40
 in carne, eos, morte Crucis moriendo redemi. De decimis vero, bene, quidam fecerunt, quod eas sicut præcepi dederunt. Multiplicabo itaque illos, atque inter alios cognoscibiles faciam. Cum autem hæc dixisset Dominus, cepi postulare ab eo, vt pro caritate sua litterarum scientiam, quam nuper mihi abstulerat, redderet. Et ait Dominus: Non sufficiunt tibi ad enarrandum ea que nosti? & tamen vis scire plura. Et continuo ita mihi vitus in me sapiens, vt nihil sapere vitra rogarem. & ait Dominus: sufficiunt tibi adhuc que nosti? Et respondi: sufficiunt. Et Dominus rursum: Quid dixi tibi? responde. Et ego nihil sciebam. Cumque mihi instaret vt aliquid eorum quæ dixerat responderem sibi, respondi: Domine nihil noui. Et ait Dominus: Vade & annuntia que nosti, & sufficiant tibi que scis. Cum autem hæc fratribus ostendissemus, ceperunt quidam dicere, quod nunquã crederet quod huiuscemodi homini loqueretur DEVS, & dimitteret Episcopos & Principes, & ostenderet se homini rustico: vnde etiã de Lancea Domini dubitabãt. Quapropter conuocauimus fratres illos quibus de Lancea aliquando reuelatũ fuerat; & post hæc Arnolsum Capellanum Comitis Normaniæ, qui caput omnium incredulorum erat: & quia litteratus erat, credebãt ei multi: & quæsiuimus ab eo, quare ipse dubitaret: cumq; diceret, quod Episcopus Podiensis indubitanerit: respondit quidã Sacerdos Petrus nomine Desiderii. Ego post obitum eius 50
 vidi Episcopum Podiensem, & beatum Nicolaum cum eo: & post multa alia, dixit mihi Episcopus:
 Ego

Ego sum in uno Choro cum beato Nicolao: sed quia de Lancea Domini dubitavi, qui maxime credere debuissim, deductus sum in Infernum: ibique capilli mei, ex hac parte dextera capitis, & medietas barba combusta est: & licet in pena non sim, tamen clare DEVM videre non potero, donec capilli & barba sicut antefuerant, mihi succenerint. Hæc & multa alia ex parte DEI, prædixit Sacerdos iste, quæ postea nobis euenerunt: Sed hæc suo loco dici poterunt. Accessit & alius quidam Sacerdos Ebrardus nomine, & dixit: Eo tempore quò Turci obsidebant exercitum nostrum infra Antiochiam, ego eram Tripolis. Veneram enim illuc ante captam Antiochiam, pro vita mea necessariis. Cum verò audissem quod Antiochia capta esset; & nostri ita intus tenerentur obsessi, ut nullus ingredi velegredi de nostris auderet; & multa mala alia qua obsessis imminerebant; & plurima falsa, qua Sarraceni & Turci veris malis addebant, de vita mea dubius, ad Ecclesiam quandam confugi. Ibi ante maiestatem quandam Matris Domini procubui; lacrymis quæ & precibus appellare per eam DEI misericordiam cepti. Cumque per aliquot dies id fecissem, permanens impransus, & dicens ei: O Regina Domina, isti peregrini sunt qui dimissis paruulis & mulieribus, & omnibus charis suis, pro nomine filii tui, & pro te, huc de longinquo venerunt; & pro filio tuo pugnant: miserere eorum. Et, ô Domina, quid dicetur de te, & de Filio tuo, in terris ipsorum, si in manibus Turcorum eos tradideris? Hæc & alia similia cum moestus & gemens læpius iterassem, venit ad me quidam Surianus qui Christianus erat, & dixit mihi: Bono animo esto, & vide ne amplius fleueris. Et dixit: Modò eram ante fores Ecclesie beatae Mariæ matris Domini, & venit quidam clericus ad me albis vestibus indutus: & cum quaesivissem ab eo quis esset, & unde veniret, respondit: Ego sum Marcus Evangelista, & venio ab Alexandria; & diuerii huc propter Ecclesiam beatae Mariæ semper Virginis. Et cum rursus quærerem quò iret, dixit: Dominus noster IESVS CHRISTVS est apud Antiochiam, & mandavit omnibus discipulis suis, ut eò venirent: quoniam Franci debent pugnare cum Turcis, & nos erimus eis præsidium. Et hoc dicto abiit. Cumque ego his parum crederem, nec a dolore nec a lacrymis cessassem, dixit mihi isdem Surianus: Intellige: In Evangelio Beati Petri est scriptum quod nos habemus, quod gens Christianorum qua capiet Ierusalem, infra Antiochiam clausa erit; nec inde exire poterit, nisi prius Lanceam Domini repererit. Et dixit Sacerdos: Si aliquid horum dubitatis, fiat ignis; & in DEI nomine, & horum testimonio, transibo per mediam. Accessit & alius Sacerdos, nomine Stephanus, cognomine Valanti, vir magni testimonii, & bonæ vitæ; & dixit: Ipse Dominus IESVS locutus est mihi in ipso seruire tribulationis qua fuit apud Antiochiam: & promissit mihi coram Matre sua, beatissima Virgine Maria: quod in quinta die qua futura erat, misericordiam populo suo faceret & labores eius quamplurimos completeret, si ad eum reuertentur ex toto corde: & in die illa Lancea Domini reperta est: ubi ego promissa Domini completa esse credo. Si quid inde dubitatis, Episcopo Podiensi statim ut hæc vidi obtuli pro testimonio horum, quorum multitudo omni, quod si ipse vellet, ego transfrem per ignes, vel de altissima turre præcipitarem: adhuc hoc ipsum vobis offero. Accessit autem & Episcopus Athenis, & dixit: In somnis ego an vigilans ista viderim, certum nescio; DEVS scit. Vir quidam venit indutus albis, & stetit ante me, & tenebat Lanceam Dominicam istam in manibus suis, & dixit mihi: Credis hanc lanceam esse Domini? Et respondi: Credo Domine. Dubitaueram & ego aliquando de ea. Cum id secundò & tertio grauitè exegisset, dixi ad eum: Credo Domine, hanc esse Lanceam Domini nostri IESV CHRISTI. Et post hæc dimisit me. Et ego Raimundus, qui hæc scripsi coram fratribus & Episcopis, hæc ibi dixi. Interfui ego dum effodiretur lancea Domini, & antequam tota super terram apparuisset; mucronem osculatus sum. Et sunt in exercitu plures, qui mecum ista viderunt. Et addidi: Et est alius quidam Sacerdos Bertramus nomine, Podiensi, Episcopo Podiensi in vita ipsius familiaris. Hic autem Sacerdos infirmus est usque ad mortem: cumque iam de vita sua desperasset, apparuit ei Episcopus Podiensi cum Heraclio vexillifero suo: qui in bello maximo factò apud Antiochiam, in faciem percussus sagitta, cum intrepidus agmina Turcorum prosterneret; & inde vitam finierat. Et dixit Episcopus Sacerdoti: Bertrame, quid agis? Et dixit Heraclius: Domine, infirmus est. Et respondit Episcopus: propter incredulitatem infirmatur. Et Sacerdos ad hæc: Domine, nonne ego de Lancea Domini credo, sicut & de passione Domini? Et dixit ei Episcopus: Et adhuc multa alia credere oportet. Et licet ad hoc negotium non pertineat, tamen quia egrègiū est, gratia bonorum hominum aliquid adiugam. Cum resedisset Sacerdos ad præsentiam Episcopi, & Heraclii domini sui: infirmus enim erat, nec stare poterat; vidit in faciem Domini sui, vulnus non esse sanatum. Et ait Sacerdos: Quid est hoc? Et respondit Heraclius: Cum ego venissem ante Dominum meum, deprecatus sum eum, ut nunquam hac plaga clauderetur: quoniam propter eum vitam finieram. Et hoc mihi concessit Dominus. His atque pluribus auditis, credidit Arnulfus; & confessus est: & promi-

sit Episcopo *Albariensi*, Quod coram omni multitudine populi, pro incredulitate sua veniam peteret. Die autem constituta, cum venisset vocatus ad consilium *Arnulfus*, cepit dicere, quod bene crederet; sed cum domino suo volebat loqui, antequam veniam inde peteret. Cum verò hoc audisset *Petrus Bartholomeus*, iratus nimium, dixit sicut homo simplex, & qui veritatem benè nouerat: *Volo ac deprecor, ut fiat ignis maximus; & cum lancea Domini transibo per medium: &, si lancea Domini est, incolumis transeam; sin autem falsum est, combur ar in igne. Video enim quia nec signis nec testibus creditur.* Placuerunt hæc omnia nobis; & indicto ei ieiunio, diximus quod eodie fieret ignis, quo Dominus noster pro salute nostra, plagatus, & in Cruce fuit. Et post diem erat *Parascene*. Itaque illucescente die constituta; ignis paratus est post meridiem. Conuenerunt eò Principes & populus, vsque ad quadraginta millia virorum; fueruntque ibi sacerdotes nudis pedibus; & induti sacerdotalibus vestimentis. Factus est ignis de oleis siccis, & habuit in longitudine quatuordecim pedes: & erant duo aggeres: & erat inter vtrosque duos aggeres spacium quasi vnus pedis; atque in altitudine aggerum erant quatuor pedes. Cum verò vehementer ignis accensus esset, dixi ego *Raimundus* coram omni multitudine: *Si DEVS Omnipotens huic homini loquutus est facie ad faciem, & beatus Andreas Lanceam Dominicam ostendit ei, cum ipse vigilaret, transeat iste illaesus per ignem. Sin autem aliter est, & mendacium est; comburatur iste cum lancea, quam portabit in manibus suis.* Et omnes flexis genibus responderunt: *A M E N.* Exæstuabat ita incendium, vt vsque ad triginta cubitos aërem occuparet: accedere verò propè nullus poterat. Tunc *Petrus Bartholomeus*, indutus solummodo tunica, & flexis genibus ante Episcopū *Albarientem*, *DEVM* testem inuocauit, quod facie ad faciem ipsum in cruce viderit; & hæc, quæ supra scripta sunt ab eo audierit, & à beatis Apostolis *Petro & Andrea*: & neque quicquam eorum, quæ ipse sub nomine Sancti *Andrea* vel Sancti *Petri*, vel ipsius Domini dixit, se composuisse: & si quicquam mentitus erat, præsens incendium numquam transisset. Casera quæ ipse commisisset in *DEVM* & in proximum, dimitteret ei *DEVS*. & pro his oraret Episcopus, atque omnes alii Sacerdotes, & populus qui ad hoc spectaculum conuenerant. Post hæc cum Episcopus posuisset ei Lanceam in manu flexis genibus, & facto signo Crucis, cum lancea viriliter & imperterritus incendium ingressus est; atque spacio quodam in medio ignis demoratus est: & sic per *DEI* gratiam transiit. Sunt nonnulli adhuc, qui signum hoc ibi viderunt: quod antequam ingrederetur in ignem; quædam auis de super volans, lustrato igne, se intus misit: Et hoc vidit *Ebrardus* Sacerdos ille, cuius superius mentionem fecimus, qui Hierosolymis post eam pro *DEO* remansit: & *Wilhelmus Boni* filius, optimus miles, & boni testimonii, patria *Arelatensis*, hoc ipsum se vidisse testatur. Alius quidem miles est optimus, genere *Niterensis*, nomine *Wilhelmus Malus puer*, qui antequam *Petrus* ingrederetur in flammam, quendam hominem indutam veste sacerdotali, nisi quod casulam habebat super caput replicatam, ingredi in ignem vidit: & cum videret quod non egrederetur, existimans *Petrum Bartholomeum* esse, lachrimari cepit, credens eum extinctum esse in igne. Erat autem multitudo ibi hominum, nec poterant omnes omnia videre. Et alia multa nobis relata sunt, & facta, quæ nos metuentes legentibus fastidium, scribere nolimus: cum ad omnem causam tres idonei testes sufficiunt. Vnum verò non prætereamus. Postquam enim *Petrus* per ignem transiit, licet adhuc multum exæstualet incendium; tamen populus ita auidè titiones collegit, & carbones cum cinere, vt in breui spatio nihil indè appareret. In fide etenim illorum, multas per hæc virtutes operatus est postea Dominus. Vt verò *Petrus Bartholomeus* de igne egressus est, ita vt nec tunica eius combusta fuerit; nec etiam ille subtilissimus pannus de quo lancea Domini inuoluta erat signum alicuius læsionis habuisset, accepit eum populus, cum signasset eos cum lancea Domini, & clamasset, alta voce, *DEVS ADIUVVA*: accepit, inquam, & traxit eum per terram, & conculcauit eum omnis illa multitudo populi, dum quisque volebat eum tangere, vel accipere de vestimento eius aliquid, & dum credebat eum esse quisquam apud alium. Itaque tria vulnera vel quatuor fecerunt ei in cruribus, absidentes de carne eius; & spinam dorsi confringentes, crepuerunt eum. Expirasset autem ibi *Petrus*, sicut nos credimus, nisi *Raimundus Pelez* nobilissimus miles, & fortis, facto agmine sociorum irrupisset in agmen turbæ turbatæ; & vsque ad mortem pugnando liberasset eum. Sed nos in solitudine & angustia modo positi, amplius de his scribere non possumus: Cum verò detulisset *Raimundus Pelez* *Petrum* ad domum nostram, colligatis vulneribus eius cepimus

cepimus quærere ab eo quare moram fecisset in igne. Ad hæc ipse respondit: *Occurrit mihi Dominus in medio igne, & apprehendens me per manum, dixit mihi: Quia dubitasti de inuentione Lanceæ, cum beatus Andreas eam tibi ostendisset, non sic transibis illæsus, sed infernum non videbis. Et hoc dicto, dimisit me.* Videte itaque, si vultis, adustionem meam: & erat aliqua adustio in cruribus, verum non multa: sed plagæ erant magnæ. Post hæc conuocauimus omnes qui de Lancea Domini dubitauerant: vt venirent & viderent faciem eius, & caput, & reliqua membra; & intelligerent, quòd verum est, quicquid ipse dixerat de lancea, & de aliis: cum pro testimonio eorum non extimisset introire tale incendium. Viderunt itaque multi, & videntes faciem eius at-

10 que totum corpus, glorificabant DEVM dicentes: *Benè potest nos Dominus custodire inter gladios inimicorum nostrorum, qui hominem istum liberauit de tanto incendio flammarum. Certè non credebamus, quòd sagitta aliqua sic transire possët, illa sa per ignem, quomodo iste transiuit.* Post hæc Petrus cõuocauit ad se Capellanum Comitum, nomine Raimundum, & dixit ei: *Quare voluisti vt ego ob testimonium Domini lancea, & ceterorum que ex parte DEI dixeram, per incendium transirem? Scio satis quia hoc & hoc cogitasti.* Et dixit ei quæ ipse cogitauerat. Cumq; ille se taliter cogitasse negaret, respondit Petrus Bartholomeus: *mibi quidem negare non potes, quia certum hoc habeo: Etenim illa nocte fuit hic beatissima Virgo Maria, & Episcopus Podiensis, per quos ego que tu negas didici. Miror satis cum de verbis Domini & Apostolorum eius non dubitaueris, quare experimentum cum periculo meo, de*

20 *solis his habere volueris.* Tunc deprehensam cogitationem suam, & se culpabilem ante DEVM Raimundus videns, amarissimè in lachrymas prorupit. Et Petrus ad hæc. *Noli desperare, quia piissima Virgo Maria, & Sanctus Andreas tibi veniam apud DEVM obtinebunt. Tu verò enixius eos deprecare.* Interim tantæ ac tales lites inter Principes nostri exercitus obortæ sunt, vt penè totus exercitus diuideretur. Sed DEVS qui ductor erat, & Dominus noster, ne talia fierent beneficiis suis prohibebat: Erat ciuitas nomine *Tripolis*, cuius superius mentio facta est, non multum longè à castris nostris. Huius igitur ciuitatis Dominus, cum discordiam Principum nostrorum didicisset, respondit nostris, qui de reddendo tributo eum appellabat: *Et qui sunt Franci? Et quales milites sunt? Et quanta eorum potentia? Ecce tertius mensis modo agitur ex*

30 *quo exercitus Francorum obsedis castrum Archados, & neque assaultum eorum habui, neque aliquem armatum de ipsis vidi; & tamen sunt propè me per quatuor leugas. Sed veniant huc, & videamus eos, & comprobemus militiam eorum. Quare ego eorum hominum tributarius fierem, quorum facies non vidi, & fortitudinem ignoro?* Vt verò hæc relata sunt ad exercitum nostrum; dixerunt quique ad inuicem: *Ecce quod acquisuimus pro contentionibus & discordiis nostris: Blasphematur DEVS; & nos contemnimur.* Itaque conuenientes in vnum Principes nostri, itauerunt vt *Albariensis* Episcopus cum parte exercitus castra seruaret; & Principes cum ordinibus peditum & militum, sicut pugnandi mos est, vsque ad muros ciuitatis assaultarent. Constituta autem die cum nostri taliter proficiscerentur, egressi Tripolitani obuiam illis, in multitudine & tumultu suo confisi, pugnare cum nostris parabant. Est quidam murus firmissimus aquæducti in ciuitatem & altus, inter quem & mare, non multum ampla via est: à tribus enim partibus Tripolim mare cingit. Hunc igitur murum aquæducti quem diximus, *Sarraceni* munierunt, vt quasi de castello ad castellum exire & regredi possent, si quid aduersi contigisset. Videntes itaque nostri hanc multitudinem loco & armis confidentem, inuocando DEVM, & erectis hastis conglobatim pedites & milites, more processionis, vsque ad eos venerunt; vt si nostros vidisses, amicos nō hostes esse eos dixisses: vt autem permixti sunt, hostes esse & non amicos crederes. Fœdatur enim terra sanguine Maurorum; & completur aquæductus cadaueribus eorum. Tantum namque timorem hostibus immisit Dominus, vt vix fugere, post primos ictus eorum aliqui possent. Erat quidem ad videndum satis delectabile, cum aquæducti ri-

40 *nulus raptim truncata cadauera nobilium & vulgi in ciuitatem inferret. Ceciderunt ibi de nostris vnus vel duo: de hostibus verò, vsque ad septingentos cecidisse audiuius.* Reuersi itaque cum grandi victoria, & spoliis multis, dixerunt nostri Principes ad populum: *Hodie vidit nos Rex Tripolis; & nos vidimus vias ciuitatis, & considerauimus accessus: & nunc, si laudatis, iustum esse decernimus, vt cras sapias Rex quales milites sumus.* Reuersi itaque altera die, extra ciuitatem nullum inuenerunt. Post hæc autem mandauit Rex Tripolis ad nostros Principes si desisterent ab oppugnatione *Archados*, donaret eis quindecim millia aureos, & equos multos & mulas, & vestes, & victualia; atque mercatum faceret de omnibus rebus

omni populo; præterea redderet omnes captiuos, quos habebat de nostra gente. Venerunt eo tempore ab *Alexio* Imperatore legati, cum maximis quærimoniis de *Boimundo*, eò quòd retineret ciuitatem *Antiochia*, contra iuramenta quæ Imperatori fecerat. Habebat enim *Boimundus* *Antiochiam* eo tēpore. Namq; cùm audisset de *Comite*, quòd profectus esset à *Marra* in interiora *Syriæ*, expulit homines *Comitis* violenter de turribus *Antiochiæ*, quas seruabant. Et propterea mandauit *Alexius* ad Principes nostros, quòd donaret aurum & argentum multum eis, & veniret cum eis in *Ierusalem*, si expectarent vsque ad festiuitatem *Sancti Iohannis*; & tunc instabat *Dominicum Pascha*. Dicebant ob ea multi in quibus *Comes* erat: *Expectemus Imperatorem, & habebimus donatiua eius, & ipsum, qui faciet nobis venire mercatum per mare & terram; & sub ipsius dominio concordabimus. Omnes ciuitates se dabunt ei, & ille vestiet quas voluerit, & quas voluerit destruet. Propterea populus iste noster, longis & diuturnis defatigationibus conquassatus, si venerit in Ierusalem, uolet fortasse reuerti, ut de foris uiderit eam. Quæ uerò & quanta pericula maneant illos qui perficere iter desiderant, perpenditis. Adhuc autem obsidemus castellum *Archados*, & usque ad mensē uel se reddent uel uicapiētur: & cū longè notum sit de obstatione ista, si dimittamus eam ut inexplicabilem, multum contemnetur noster exercitus, qui hæctenus nihil incepit, quod in expletum dimiserit. At uerò alii è contrà dicebant: Semper nocuit nobis Imperator, semper mentitus est, semper aduersum nos cogitauit. Et nunc quia uidet se nihil posse, & nos ualere per gratiam *DEI*, ex studio agit quatinus à proposito itineris nos retrahat, ne hi qui audierint, exemplo nostri venire disponant. Sed iam quos ipse multoties lesit uerbis & opere, fidei eius frustra animos adhibere caueant. Fidentes igitur, *CHRISTO* Duce, qui nos de tam multis, præter spem liberauit periculis, & contra omnia molimina Imperatoris & fraudes eius nos contutus est, uiam pro qua uenimus ingrediamur: & facile, ex *DEI* promissione, quod uolumus consequemur. Et cū hoc audierit Imperator, captam scilicet esse *Ierusalem*, tunc liberum iter quod uerbis simulabat, opere complebit. Similiter de eius donatiuis erit laus. Populus hanc maximè laudabat sententiam. Sed quia *Comitis* familiares erant multi: quippe cū pro populo se *Comes*, sinè aliis Principibus, morti exposuisset; & pluribus magna & priuata beneficia contulisset, propterea consilia Principum & populi uota impediabantur. Prædicauimus eo tempore ieiunium, & orationes & eleemosynas in populo, ut *DEVS* Omnipotens, qui eum de tam multis regionibus conduxerat illuc, inspirare dignaretur, quid erat gratum de hoc itinere in conspectu suo. Itaq; fidelium uota quod quærebant apud *DEVM*, facile promeruerunt. Apparuit enim *Episcopus Podiensis* *Stephano Valentino*, de quo superius mentionem fecimus, quia *Dominum* cū cruce uiderit: & percussit eum cum uirga, regredientem ad domum suam per noctem *Episcopus*, & dixit ei: *Stephane*. & ille respondit, *Domine*. & respiciēs agnouit eum. Et ait *Episcopus*: Quare neglexisti semel uel secundo quod tibi dixi de Cruce, *Domina* & *matris* nostra semper *Virginis Mariæ*? de Cruce dico, quam ego præferri faciebam, ut apportaretur in exercitum. Et quod signum melius Cruce? An non est satis illa crux pro nobis lapidata? An non illa crux benè uos conduxit, usque ad *Lanceam Domini*? Et nunc ait *Domina* & *beatissima* semper *Virgo Maria*, quòd nisi illa. rucem habeatis, non potestis habere consilium. Et continuo ait *Sacerdos*, *O reuerendissime domine*, & ubi est *beatissima* *virgo Maria*? Et statim *Episcopus* eam monstrauit ei. Erat autem *beatissima* *virgo Maria* longè ab eo quasi nouè uel decem cubitis, specie & ornatu valdè admirabilis; & assistebant ei *beata Agatha*, & quædam altera *virgo* cum duobus cereis. Et tunc *Sacerdos* ait ad *Episcopum*, qui assistebat ei: *Domine*, quanta dicuntur de uobis in exercitu, quòd in inferno uobis barba & capilli combusti sunt, & alia multa quibus non creditur? Et nunc oro, ut unam de candelis istis in testimonium horum quæ dicitis, mihi donetis ut deferam ad *Comitem*. Tunc ait ille *Episcopus*: Videns, uide faciem meam, Nunquid perusta est? Post hæc accessit *Episcopus* ad *beatissimam* *Virginem*, & cognita eius uoluntate regressus est ad *Sacerdotem*, & dixit ei: Quod tu queris, impetrare non potes: sed hic annulus quem habes in digito tuo, nec tibi prodest, nec portare eum debes: Vade, & dabis eum *Comiti*, dicens: *Virgo mater Sanctissima*, mittit tibi hunc annulum: & quoties defeceris in aliquibus rebus, recordare illius *Domina* qua tibi mittit hunc annulum: & appellabis eam, & *Dominus* auxiliabitur tibi. Rursus, cū quæreret *Sacerdos* ab eo, quid uellet ut faceret frater suus, respōdit *Episcopus*. Oret benè electum *Episcopum*, ut pro animabus parentum nostrorum celebret tres missas ad *Dominum*. Et ait iterum: Præcepit mater nostra, ut deinceps *Lancea* non monstretur nisi à sacerdote induto sacris uestibus; & crux ei præferatur; sic. Et tenuit *Episcopus* *Crucem* in hastile positam, & quidam indutus sacerdotalibus uestibus sequebatur eum, habens *Lanceam* in-*

ter manus. Et Episcopus incepit Responsorium hoc: *Gaude Maria virgo, cunctas hæreses sola interemisti.* Et ilico inceperunt sine numero centena millia virorum: atque sic illud sanctum collegium abiit. Manè autem factò venit Sacerdos, & primùm quaesivit, si haberemus Lanceam: & cum vidisset eam, cum multis lachrimis cepit enarrare ea quæ superius diximus. Misit itaque Comes *Guillelmum Vgonem de Montilio*, fratrem Podiensis Episcopi Laodiciam, ubi crux dimissa fuerat, cum capella ipsius Episcopi. Interea *Petrus Bartholomeus*, morbo defatigatus ex conuassatione & vulneribus, conuocauit Comitem & Principes eius, & dixit eis: *Finis vitamæ appropinquant: & scio satis quia de omnibus, quæ malè feci & dixi, vel etiam cogitavi, ante*
 10 *DEVM iudicabor: in cuius conspectu, hodie testificor ipsum, coram vobis, me nihil composuisse ex his omnibus quæ ex parte DEI, & Apostolorum ipsius vobis nuntiaui, & adhuc vobis dicam. Et sicut vidistis ea quæ vobis nuntiaui, sic sine dubio videbitis ea quæ vobis dicam, siquidem DEO fideliter seruiatis. Tu verò Comes, cum veneris in Ierusalem, fac ut exercitus postulet DEVM, ut vitam tuam prolonget, atque continuet; & DEVS prolongabit eam tantundem quantum vixisti. Tu autem cum reuersus fueris propè quinque leugas, in Ecclesiam Sancti Trophimi Lanceam Domini pones, & Ecclesiam ibi fabricare facies: & fiet ibi moneta, quam tu iurabis ne falsa fiat. Sed neque aliud aliquid falsum ibi permittes. Vocabitur autem locus Mons gaudii: Et fient hæc intra Prouinciã. Etenim beatus Petrus Apostolus Trophimo suo discipulo promissit, quod Lanceam Domini ei mitteret.* Post hæc Petrus Bartholomeus, securus & in pace, hora si-
 20 *biã DEO constituta, migravit ad Dominum: sepultusque est in loco illò, ubi cum Lancea Domini per ignem transierat.* Interea Comes atque alii Principes de itinere Ierusalem, quã melius ac leuius fieret, ab incolis regionis perquirebant. Tunc accesserunt ad nos quidam *Suriani*. Sunt enim ibi montana Libani, in quibus ad sexaginta millia habitabant Christianorum: & terram illam, & montana multo tempore Christiani possederunt, qui propter ciuitatem *Tyri*, quæ vulgariter nunc *Sur* appellatur, *Suriani* vocantur. Sed insurgentibus, per DEI iudicium, *Sarracenis* atque *Turcis*, in tanta oppressione seruitutis isti Suriani fuerunt, per quadringentos & amplius annos, vt multi eorum compellentur patriam & Christianam deserere legem: Si qui, per DEI gratiam, contempsissent, cogebantur tradere
 30 *pulchros paruulos suos ad circumcidendum vel Turcandum; vel rapiebantur de sinibus matrum, interfecto patre & illusa parente. Quippe in tantam malitiam exarserant illa hominum genera, vt Ecclesias DEI subuerterent, & eius, vel Sanctorum eius imagines delerent, & quas non poterant delere per morã, oculos eorum eruebant, vel sagittabant; altaria verò omnia suffodiebant. In Ecclesiis autem magnis, Basiliarias faciebãt. Quod si aliquis de illis angustiatis Christianis, imaginem DEI vel alicuius Sancti, domi suæ habere volebat, vel redimebat eam per singulos menses vel annos; aut cõculcata in stercore, corã oculis ipsius comminebatur. Quodque adhuc relatu nimis durum est, ponebãt iuvenes in prostibulis, & commutantes sorores eorum pro vino, vt nequius agerent. Et neque his neque aliis tristibus, illacri-*
 40 *mari palàm etiam matres audebant. Et quid de his multa narramus? Coniurauerat certè gens illa contra Sanctum Sanctorum, & eius hæreditatem. Quod nisi iussu & instinctu DEI, Francorum gentes, his malis occurrissent, profectò bruta animalia contra illos DEVS armasset: quod aliquando nobis præsentibus fecit. Et de his, hætenus dictum sit. Illi, inquam, Suriani, de quibus superius diximus, qui ad Comitem venerunt, requisiti de meliori itinere, responderunt: *Est via per Damascum plana satis, & plena victualium; sed non inuenietis aquam per duos dies: Est alia per montana Libani, suta satis & copiosa; sed grauis multum sagmaris, atque camelis. Est & alia secus mare; ubi tam multa ac tales angustie sunt, vt siquingaginta aut centum Sarraceni eas retinere voluerint, prohibere possint omne genus humanum. Et tamen in Euangelio beati Petri, quod apud nos est,*
 50 *cõtinetur, quòd si vos estis gens illa quæ Ierusalem capere debet, per maritima transire debetis, licet propter difficultatem nobis impossibile videatur. Non solum autem hoc, de itinere vestro; sed & alia multa, quomodo vos egistis, & qualiter agere debeatis, in Euangelio suo apud nos scripta continentur.* His atque aliis modis perluentibus, & contradicentibus aliis, *Guillelmus Vgo de Montilio* reuersus est cum Cruce, de qua superius diximus. Hanc autem Crucem, cum vidissent etiam familiares Comitis, in tantã itineris commotione deuenerunt, vt præter Comitis & aliorum Principum consilium, incensis tabernaculis suis, & primum Comitis familiares, obsidionem *Archados* dimitterent. Conturbabatur itaque Comes vsque ad lachrymas, & vsque ad sui & suorum odium: neque tamen ob hoc voluntatem suæ plebis DEVS imminuebat. Sed *Dux Lotharingia*, maximè*

hoc iter volebat, & plebem ad hoc monefaciebat. Itaque profecti ab inuisa illa & odiosa obsidione Archados, venimus ante *Tripolim*. Nitebatur etiam tunc Comes *Raimundus*, precibus atque muneribus apud omnes nobiles, ut ciuitatem *Tripolim* obsiderent; sed omnes ei contradicebant. Apparuit eo tempore *Sanctus Andreas* Apostolus *Petro Desiderii*, de quo supra mentio facta est, & dixit ei: *Vade & dic Comiti: Noli molestus esse tibi met, neque aliis: quia nisi prius capta fuerit Ierusalem, nullum succursum habebitis. Non te molestet inexpleta obsidio Archados; non te grauet quod hac ciuitas vel alia qua in itinere sunt ad praesens non capiuntur: quia imminet vobis in proximo bellum, ubi hac & alia multa ciuitates conquesta erunt. Propterea tu noli esse molestus tibi neque tuis; sed quicquid tibi DEVS concesserit, in nomine eius libenter distribue; atque tuis hominibus, socius & fidelis amicus esto. Si sic egeris, dabit tibi Dominus Ierusalem, & Alexandriam, atque Babyloniam. Quod si hac neglexeris, nec promissa tibi à DEO consequeris; nec legatum eius habebis: donec in illa angustia positus sis, ut quò declinare possis ignores.* Accepit itaque Comes haec verba Sacerdotis; accepit inquam verbis, sed operibus abnegauit. Etenim cum accepisset multam pecuniam à Rege *Tripolis*, nulli vnquam largiri aliquid inde voluit; sed etiam verberibus atque contumeliis quotidie suos lacerabat. Non solum autem haec Sacerdos dixit; verum etiam multa alia quae retrò acta sunt, de quibus quaedam huic operi apponimus. Aliquando namque cum proficisci vellemus ab *Antiochia*, venit Sacerdos iste ad me *Raimundum*, & dixit mihi, quod quidam sibi in visione apparuerit, qui dixit ei *Vade in Ecclesiam beati Leontii: & inuenies ibi de reliquiis, & quatuor Sanctorum. & tolles eas tecum, atque portabis in Ierusalem.* Et ostendit ei in ipsa visione reliquias, & reliquiarum loculos, & docuit nomina Sanctorum. Cum verò euigilasset Sacerdos, & non satis suae crederet visioni, cepit agere precibus, & obsecrationibus ad DEVM, ut si haec reuelatio ab ipso erat, secundò saltem sibi innotesceret. Adstitit ei idem Sanctus in visione post aliquot dies, atque multum comminatus est, quod mandatum à Domino neglexisset, & nisi usque ad quintam feriam sustulisset illas reliquias, esset sibi graue damnum & Domino suo *Ysoardo Comiti*. Erat enim *Ysoardus Comes Diensis*, vir in quantum nouerat, DEO fidelis, & omnibus nobis sapientia & probitate utilis. Cum hoc mihi *Raimundo* narrasset Sacerdos, re-tuli ego ad *Aurascensem Episcopum*, & ad *Comitē Sancti Egidii*, & ad alios quosdā. Qui acceptis candelis, venimus ad Ecclesiam *Sancti Leontii*. Obtulimus candelas & vota DEO, & Sanctis eiusdem Ecclesiae, ut DEVS Omnipotēs qui eos sanctificauerat, nobis eos cōsortes, & coadiutores donaret; & Sancti illi, peregrinorū & exulū pro DEO non spernerent consortium, sed magis nobis cōiungerentur, & nos DEO coniungerent. Manè autem facto, venimus cum Sacerdote ad Sanctarum reliquiarum loculos, & sicut nobis praedictum fuerat inuenimus. Sunt autem nomina Sanctorū istorum, *Cyprianus, Omezius, Leontius, Ioannes Chrysostomus*. Inter ipsos autem loculos, capsulam quandam reperimus cum reliquiis: de quibus cum quæreremus à Sacerdote, cuius Sancti essent illarū reliquiae, se nescire respondit: cum verò ab incolis quæreremus si scirent cuius Sancti essent, se nescire dicebant: alii *Sancti Mercurii*, alii *Sanctorum aliorum*. Sacerdos verò leuare & colligere eum aliis reliquiis eas volebat. Cui ego *Raimundus* coram omnibus, qui ibi aderant fortiter dixi: *Si uenire uoluerit iste Sanctus Ierusalem, nomen suum & uoluntatem manifestet: alioquin remaneat hic. Nunquid de ignotis ossibus honorabimur?* Itaque illo die dimissae sunt reliquiae illae. Cum verò Sacerdos alias reliquias collegisset, & pannis atque pallio eas inuoluisset, in nocte quae sequuta est, astitit ei vigilanti quidam iuuenis, quasi quindecim annorum, pulcherrimus valdè, qui dixit ei: *Quare hodie non accepisti reliquias meas cum ceteris?* Et presbyter ad haec: *Et quis es tu, Domine?* Et ille: *An ignoras quis sit vexillifer huius exercitus?* Et respondit presbyter: *Nescio Domine.* Cumq; secundò eidem quærenti, eadem Sacerdos respondisset, terribiliter comminatus est ei, dicens: *Tu reuera mihi dices.* Et tunc ait Sacerdos: *Domine, dicitur de Sancto Georgio, quod sit vexillifer huius exercitus.* Et ille: *Bene dixisti. Ego sum ille.* Accipe igitur reliquias meas, atque seorsum tum aliis pones. Cum autem Sacerdos per aliquot dies haec facere distulisset, aduenit idem *Sanctus Georgius*, & praecipit presbytero grauitè dicens: *Nullatenus dimittas quòd manè reliquias meas non tollas: atque iuxta inuenies in ampullula, de sanguine Sancta Virginis & martyris Tecla, quem pariter tolles: & post haec Missam cantabis.* Haec atque omnia quae ei dixerat, reperit Sacerdos, & fecit. Sed antequam ad reliqua perueniamus, de his praetermittere non debemus, qui pro amore sanctissimae expeditionis, per ignota & longissima aequora *Mediterranei, & Oceani*

Oceani nauigare non dubitauerunt. Erenim *Angli* audito nomine vltionis Domini nostri IESV CHRISTI, in eos qui terram natiuitatis Domini, & Apostolorum eius indignè occupauerant, ingressi mare Anglicum, & circinata Hispanias transfretantes per mare Oceanum, atque sic Mediterraneum mare fulcantes, portum *Antiochia*, atque ciuitatem Laodicæ, antequam exercitus noster, per terram illuc veniret, laboriosè obtinuerunt. Profuerunt eo tempore nobis tam istorum naues, quàm & *Genuensium*. Habebamus enim ad obsidionem, per istas naues, & per securitatem earum commercia à Cypro, & à reliquis insulis. Quippe hæ naues quotidie discurrebant per mare; & ob eas Græcorum naues securæ erant: quia

20 *Sarraceni* eis incurrere formidabant. Ergo cum vidissent illi Angli exercitum proficisci in Ierusalem, & robur suarum nauium à longinquitate temporis imminutum: quippe qui vsque ad triginta in principio naues habuissent, modo vix decem vel nouem habere poterant, alii dimissis nauibus suis & expositis, alii autem incensis nobiscum iter accelerauerunt. Cumq; ante Tripolim nostri Principes moras innecterent, tantum amorem eundi in Ierusalem misit Dominus in populo, quòd nullus se vel alium retinere ibi poterit: sed profecti vespere contra Principum decreta, & contra amorem nostri exercitus, tota illa nocte perambulantes, sequenti die *Berintum* deuenimus: atque post hæc præoccupatis ex improviso angultiis, quæ *Buccatorta* nominatur, infra paucos dies & sine impedimento venimus

20 *Accaron*. Rex autem Accaron, metuens ne ciuitatem suam obsideremus, iurauit Comiti, propter hoc vt discederemus: *si caperemus Ierusalem: vel si essemus in regione Iudæa, per viginti dies, & Rex Babyloniorum nobis in bello occurreret; vel si possemus superare ipsum Regem, redderet nobis se, & ciuitatem suam: interim verò amicus noster esset.* Profecti igitur ab Accaron vna die in vespere, iuxta paludes quæ sunt propè *Casaream*, castra tetendimus. Dumque, sicut moris est, alii pro necessitate infra castra discurrerent; alii autem de sociis vbi hospitati essent, à notis sibi inquirerent: columbã desuper exercitum volantẽ, accipiter in medio discurrentiũ, mortaliter plagatã deiecit. Cum autẽ sustulisset eã Episcopus *Atensis*, reperit litteras, quas illa deferebat: Et erat sententia litterarum quasi huiusmodi: REX ACCHARON, DVCI CÆSAR

30 REÆ. *Generatio canina per me transiit, gens stulta atque contentiosa, sine regimine, quibus per te & per alios, quantum legem tuam diligis, nocere desidera: Quod si vis, facile poteris. Hoc idem & ad alias ciuitates, atque castra mandabis.* In manẽ autem cum exercitum requiescere præciperemus, expositæ sunt litteræ ad Principes, & ad omnem populum; & quomodo DEVS benignus esset erga eos, adeò vt nec etiam aues ad nocendum nobis transire per aëra possent; & inimicorum nostrorum etiam nobis arcana referarent. Vndè Omnipotenti DEO, laudes & gratias referebamus. Atque indè profecti securi & alacres, & frequentes cum prima parte exercitus, & in vltima præcedebamus. Cum verò audissent *Sarraceni* qui habitabant in *Ramulis*, quia transferamus fluuium qui propè est, deseruerunt munitionem & arma, & frumentum multum

40 in areis, & messes quas collegerant. Cum autem venissemus eò altera die, cognouimus quia DEVS reuera pro nobis pugnaret. Itaque obrulimus vota *Sancto Georgio*: Et quoniam se ducem nostrum professus est, visum est à Maioribus, & omni populo, vt Episcopum ibi eligeremus: quoniam in illam Ecclesiam in terra Iisrahel, primam inueneramus; ac simul vt B. Georgius pro nobis DEO supplicaret; & per terram incolatus sui nos fideliter educeret. Sunt autem *Ramula* propè ab Ierusalem, quasi sedecim milliaria. Itaque habuimus ibi colloquium: & dicebant alii: *Non eamus ad presens in Ierusalem. sed versus Ægyptum & Babyloniam: & si, per gratiam DEI, superare poterimus Regem Ægypti, non solum Ierusalem, verum etiam Alexandriam & Babyloniam, & plurima regna obtinebimus. Quod si modo eamus in Ierusalem, & non inuenientes aquam sufficientem deseramus obsidionem, nec hoc nec illud postea perficiemus.* At verò alii e contra dicebant: *vix sunt in exercitu mille quingenti milites, & armatorũ peditum grandis numerus nõ est: & laudatur modo, vt ignotas & longissimas regiones adeamus, vbi nec succursus de nostra gente habere possimus, nec sanctam Ciuitatẽ capiamus; nec præsidium ponere, nec etiã indè reuerti, cum necessariũ fuerit, valeamus? Sed nihil est hoc: teneamus viam nostrã, & de obsidione, & de siti & de fame, & de aliis, DEVS prouideat seruis suis.* Dimisso itaq; præsidio cū Episcopo nouo in castro *Ramulis*, onerauimus boues & camelos, deniq; & omnia iumenta nostra, & equos; & ad Ierusalẽ iter vertimus. Verbum autẽ quod præceperat nobis *Petrus Bartholomeus*, vt nõ nisi discalciati, ad Ierusalẽ per duas leugas appropin-

quaremus, & obliti sumus, & vile habuimus, dum vnusquisq; volebat alium præuenire, ex ambitione occupandi castella, & villas. Erat enim ista consuetudo inter nos, vt si ad castellum vel villam quis prior venisset, & posuisset signum cum custodia, à nullo alio postea contingebatur. Itaque hac ambitione, de media nocte surgentes, non expectatis fociis, omnia illa montana obtinuerunt, & villas quæ sunt in campestribus Iordanis. Pauci autem, quibus hoc mandatum DEI charius erat, nudis pedibus incedentes, pro contemptu Diuini verbi grauerit suspirabant: & tamen nullus socium vel amicum, ab illo ambitioso cursu reuocabat. Cùm autem sic superbè incedendo venissemus propè *Ierusalem*, egressi *Sarraceni* de ciuitate obuiam prioribus de nostris, homines & equos grauerit plagauerunt; & 10 de ipsis ea die ceciderunt tres vel quatuor, & multi plagati sunt. Obsederunt autem ciuitatem à Septemtrione *Dux* & *Comes Flandrensis*, & *Comes Normannus*: obsederunt verò eam, ab Ecclesia Sancti *Stephani*, quæ est quasi ad medium ciuitatis, à Septemtrione vsque ad angularem turrim, quæ proxima est turri *David*. *Comes* autem & exercitus eius, sedit ab Occidente, & obsedit eam ab obsidione Ducis, vsque ad descensum montis *Syon*: sed quia non poterant homines eius planè accedere ad oppugnandum murum ciuitatis: quia vallis quædam erat in medio: volebat mutare castella sua & locum. Quadam autem die cum circuisset *Comes* ciuitatem, & venisset in montem *Syon*, & vidisset Ecclesiã, & audisset mira, quæ DEVS ibi operatus est, dixit ad Principes, & ad eos qui ibi aderat: *Si dimittamus hæc sacra quæ 20 nobis DEVS hic præsentauit; & deinceps Sarraceni occupent ea, quid erit de nobis? Quid si propter odium nostrum contaminent ea, atque confringant? Quis scit, an in tentationem DEVS nobis dederit hæc, vt comprobaret, quantum diligeremus eum? Certò hoc vnum scio, quia nisi diligenter conseruemus hæc sacra, non tradet nobis DEVS illa quæ sunt infra ciuitatem.* Itaque *Comes Raimundus*, præter suorum Principum voluntatem, tentoria sua illuc transferri iussit: vnde tantam inuidiam suorum passus est, vt neque hospitari, neque excubias per noctem agere vellent; sed manebat vnusquisq; in loco suo, in quo prius hospitatus fuerat, nisi pauci qui cum *Comite* illuc transmigrauerunt. Sed conducebat quotidie *Comes* milites & pedites, cum magna mercede, qui castra sua seruarent. Sunt autem in Ecclesia illa hæc sacra: Sepulchrum regis *David*, & *Salomonis*, & Sancti prothomartyris *Stephani*: migravit ibi beatissima *Virgo Maria* de seculo: cœnauit ibi *Dominus*; & resurgens à mortuis, discipulis ibi apparuit, & *Thomas*: ibidem *Apostoli* inflâmati sunt aduētū *Spiritus Sancti*. Itaque posita obsidione, vna dierum cum venissent Principes ad reclusum qui est in monte *Oliueti*, dixit eis: *Si cras ciuitatem oppugnaueritis vsque ad nonam, tradet vobis eam Dominus.* Cui cùm respondissent: *Non habemus armamenta quibus oppugnari murus possit.* Ad hæc ille respondit: *DEVS Omnipotens est, qui in *scala iuncea*, murum oppugnabit, si voluerit. Præsto est Dominus laborantibus pro veritate.* Itaque comparatis armamentis quæ per noctem illam potuerunt comparari, ita fortiter à manè vsque ad tertiam ciuitas oppugnata est, vt compellerentur *Sarraceni* deferere interiorem murum fracto à nostris antemura- 40 li, & quibusdã de nostris ascendentibus vsque ad altitudinem muri interioris. Cùmq; iam ciuitas caperetur, subrepente desidia & timore, oppugnatio intermissa est: & multos de nostris tunc perdidimus. Altera verò die, nulla oppugnatio incepta fuit. Post hæc profecti sunt omnes per regionem illam, ad congreganda victualia: & nõ erat verbum de necessariis comparandis ad capiendam ciuitatem; sed quisq; ventri & gulæ seruebat: & quod multò deterius erat, non inuocabant *Dominum*, vt liberaret eos de tantis ac tam multiplicibus malis, in quibus vsq; ad mortem grauabatur. Etenim ad aduentum nostrum *Sarraceni*, clauserant ora puteorũ, & cisternas dissipauerant, & obstruxerant venas fontium. Iam ipse *Dominus posuerat flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim, à malitia eorum qui terras illas incolebant.* Propterea 50 cum magno labore ibi aqua conquirebatur. Est quidam fons in descensu montis *Syon*, qui *natatoria Siloe* appellatur; magnus quidẽ fons, sed non profluebat nisi tertia die. Dicebãt autẽ incolæ de illo fonte, quod in sexta feria tantũ erat solitus profluere; per reliquos verò dies, erat quasi palus. Quid autem id fuerit, præter DEI voluntatem ignoramus. Cùm verò, vt dictum est, nobis in tertia die aqua decurreret; cum tãto impetu & oppressione aqua hauriebatur, vt mutuò se homines in eã proicerent, & iumenta atq; pecora multa deperirent. Itaque repleto fonte & collisione & cadaueribus animalium, ad exitum ipsius aquæ, quæ per quandam rupis incisurã egrediebatur, fortiores se vsq; ad mortem opprimebant: debiles autẽ nihilominus

Psalm. 106. 33.

in Mam

illam aquã immundissimam sibi tollebant. Iacebant autem multi infirmi secus fontem, ex ariditate linguarum non valentes emittere vocem; sed tantum ore aperto, manus prætendebant illis quos videbant aquã habere. Per campos verò stabant equi, muli, boues, & plurima pecora non valentia mutare gressum: sed ubi ex ariditate sitis confecta atque siccata fuerant, ubi diu steterant, corruiebant: unde in castris nostris foetor grauissimus erat. Sic itaque afflicti, ad fontes longè per duas leugas & per tres, mittebant pariter, vt inde aqua deferretur, et animalia adaquarètur. At ubi Sarraceni cognouerunt nostros inermes discurrere ad fontes, per montana quæ sunt asperrima, insidias eis tendebant; & quantos ex eis volebant trucidabant, & captiuebant; & iumenta eorum & pecora deducebant. Itaque si aliquis detulisset aquam venalem in plateis, quantum volebat inde accipiebat: quippe quinque vel sex nummi, satis non sufficiebant alicui sitienti per diem, si aquam limpida mercari vellent. De vino autem nullus, vel rarissimus sermo erat: præterea calor & puluis, & ventus, si non satis per se sitis possset, eam instigabant. Sed quid de his multa dicimus? Pauci etiam DEI memores erant; nec illorum quæ vel ad oppugnandam ciuitatem opus erant, vel quæ misericordiam DEI prouocarent, curam gerebant. Sicq; neque DEVM inter verbera agnoscebamus; neque ipse ingratis propitiabatur. Inter hæc venerunt nuntii, quod noue naues de nostris applicuerant *Ioppen*; & mandabant nautæ, vt præsidium mitteretur illuc, quo & turris *Ioppe* custodiretur, & ipsi securi in portu essent. Est autem *Ioppe* ciuitas destructa, præter castellum; & illud etiam satis dissipatum, præter vnam turrim. Sed est ibi portus; & prope est Ierusalem, itinere diei vnus: ibi est mare propius Ierusalem. Audientes itaque de nauibus, omnes nostri gauisi sunt: & misit ibi Comes *Galdemarum*, qui *Carpinellus* dicitur, cum viginti militibus, & peditibus circiter quinquaginta; & post ipsum, *Raimundus Peleth* cum quinquaginta militibus, & *Villelmus de Sabrano* cum sociis suis. Cùm verò aduenisset Galdemarus ad campestria, quæ sunt citra Ramulas, occurrerunt ei quadringenti Arabes, & Turci circiter ducenti. Ille verò secundum paucitatem, dispositis militibus suis, & sagittariis in prima fronte, versus hostes tendebat nihil dubitans, confusus in DEI auxilio. Hostes autem credentes se eum posse absorbere, cum suis hominibus, & incurrebant, & sagittabant, & circumdabant. Ceciderunt ibi de parte Galdemari, tres vel quatuor milites, & *Achardus de monte Merulo*, nobilissimus iuuenis, & inclitus miles; & alii plagati; sagittarii verò omnes ceciderunt: de parte verò inimicorum, multi ceciderunt. Neq; tamen ob hoc imminuentia hostium imminuebantur bella; neque fortitudo nostrorum militum, de DEI misericordia desperabat: sed ex vulneribus, & ab ipsa morte incalescentes, tantò acriores instabant hostibus, quantum grauiora se ab eis perpeffos sentiebant. Sed dum nostri duces, iam magis fatigati ex lassitudine quàm ex timore confecti, declinare ab acie vellent, cognito puluere à longè, Raimundus Peleth, præceps & festinus in pugnam intrauit; atq; tantum puluerem commouebat, vt crederent hostes cum eo esse plurimos milites. Sicque per DEI gratiam, & nostri liberati sunt, & hostes fusi atque fugati; & circiter ducenti ex eis interfecti, & plurima spolia capta sunt. Etenim ista consuetudo est apud illas gentes, quod si fugiant, & imminere hostes suos sentiant, primùm proiciunt arma, post hæc vestimenta, deindè subsellia. Itaque in hoc bello contigit, vt nostri pauci milites, donec ad lassitudinem, ex illa multitudine inimicorum occiderent; & reliquorum spolia retinerent. Collectis igitur, & diuisis spoliis, cùm venissent nostri milites *Ioppen*, cum tanta lætitia & securitate nautæ eos susceperunt, vt nauium etiam suarum obliuiscerentur, & vigilias per mare non agerent; & panem & vinum & pisces, quæ secum detulerant eis communicarent. Sic itaque ex alacritate & securitate nautæ negligentes effecti, dum vigilias per noctem non agunt, de improviso per mare ab hostibus per noctem circumdati sunt. Cùmque vidissent diluculò quia non possent pugnare contra tantam multitudinem, expositis nauibus suis spolia tantum detulerunt: atque sic pariter victores & victi Hierosolymis reuersi sunt. Sed vna de nauibus nõ est intercepta, quæ prædatum abierat. Hæc autem nauis cum maxima præda regrediens, cùm vidisset reliquas naues inclusas classe inimicorum, remis acta & velo, Laodiciam reuersa est: ibique sociis & amicis nostris, de nobis qui eramus Iherosolymis, sicuti erat, denuntiauit. Sed hæc omnia adhuc iuste contingisse cognouimus, cum & sermonibus, qui à DEO mandabantur nobis, fidem abnegaremus: & desperantes de DEI misericordia, ad campestria Iordani descendeabant, & colligebant

ibi palmas, & baptizabatur in flumine: & ob hoc maximè vt trãferrent se Ioppen, visa Ierusalem, & dimissa obsidione; atque sic quomodocunq̃ possent reuertentur. sed de nauibus, prouidit Dominus suis incredulis. Habuimus eo tempore conuentus: quia Principes malè inter se conueniebant. Et quæstio habita est de *Tancredo* eò quod Bethlehem occupasset; & super Ecclesiam Dominicæ Natiuitatis, quasi super communem domum vexillum suum posuisset. Quæsitum est vt aliquis de Principibus, in Regem eligeretur, qui ciuitatem custodiret, ne communis facta, si nobis illam traderet *DEVS*, à nullo custodita communiter destrueretur: quibus ab Episcopis & à clero responsum est: *Non debere ibi eligi Regem, ubi DEVS passus & coronatus est. Quod si in corde suo diceret: Sedeo super solium Dauid, & regnum eius obtineo, degener de fide & virtute Dauid, fortassis disperderet eum DEVS, & loco et genti irascetur. Præterea clamat Propheta, dicens: Cùm venerit Sanctus Sanctorum, cessabit unctio: quod aduenisse, cunctis gentibus manifestum erat. Sed esset aliquis Aduocatus, qui & ciuitatem custodiret; & custodibus ciuitatis, tributis regionis diuideret & redditis.* Atque his & aliis de causis multis, dilata electio; & impedita, donec ad octauum diem post captam Ierusalem. Neque hoc solùm, verùm etiam aliud aliquid nobis non proueniebat: sed labor & tribulatio per dies singulos in populo duplicabatur. Tandè propter nomè suum, misericors & propitius Dominus, simul ne aduersarii nostri legi eius insultarent, dicentes: *Vbi est DEVS eorum?* mandauit nobis per Episcopum Podiensem dominum *Ademarum*, qualiter iram eius placare possemus & impetrare misericordiam. Sed & nos, de mandato Domini reticentes, faciendum esse illud prædicabamus: ne si populus hoc mandatù præterisset, culpabilis magis, maximè affligeretur. Etenim tam benignus erga nos erat Dominus, vt legatos suos ad nos mitteret: sed quia fratres erant, non credebant eis. Loquutus est ergo Episcopus, *Petro Desiderio* dicens: *Loquere ad Principes & ad omnem populum, & dices: Vos qui venistis de tam longinquis regionibus, vt DEVM & Dominum exercituum hic adoretis, sanctificamini ab immunditiis vestris & reuertatur unusquisque ab operibus suis prauis Et post hac, nudis pedibus circuite Ierusalèm, inuocantes DEVM, & ieiunate. Si sic egeritis, & oppugnaueritis Ierusalem viriliter vsque ad novè dies, capietur. Alioquin, omnia mala qua passus estis, vobis à Domino multiplicabuntur.* Cùmque hæc dixisset sacerdos ad fratrem ipsius Episcopi *Willelmum Vgonem* & ad *Ysoardum* Comitem dominum suum, & ad quosdam de clero, coadunauerunt consiliũ de Principibus, & de omni populo, & dixerunt: *Viri fratres, vos scitis, quæ causa itineris nostri sit, ac tanta defatigationis: & negligenter agimus, adeò vt neque comparemus ea qua necessaria sunt ad oppugnandam ciuitatem; neque curam gerimus quomodo DEVM nobis reconciliemus, quem tam multipliciter omnes in omnibus offendimus; quem à nobis expulimus, & longè multum per nostra praua opera à nobis effugauimus. Et nunc, si vobis iustum videtur, reconcilietur unusquisque fratri suo quem offendit, & frater benignè fratri condonet. Et post hac humiliemur DEO, & circumeamus Ierusalem nudis pedibus; & DEI misericordiam, per Sanctorum patrocina appellemus: vt ille DEVS omnipotens, qui pro nobis, de nobis, seruis suis carnè assumpsit, exinanita forma Domini sui; & qui humiliter super asinã sedens, passurus in Cruce moris supplicii pro nobis, hanc ciuitatè ingressus est, turbis ei occurrentibus cum magno processionis honore: ille nos ad honorem & gloriam nominis sui, & ciuitatem nobis aperiat & facere iudicium de inimicis suis & nostris, omnibus nobis concedat, qui locum passionis suæ & sepultura eius indignè obrinentes contaminant; & qui nos à tanto beneficio humilitatis diuina, & redemptionis nostræ excludere contendunt.* Placuerunt hæc verba Principibus, & omni populo: & ideo publicè iustum est, vt in sexta feria quæ proxima erat, Clerici præpararent se cum Crucibus & Sanctorum reliquiis ad processionem; & milites atq; omnes viri fortes sequerentur eos cum tubis & vexillis, atque armati nudis pedibus incederent. Quæ omnia secundum iussionem DEI & Principum lætanter expleuimus. Namq; cùm venissemus in montem Oliueti; & essemus in loco, vnde Dominus post resurrectionem suam ascendit in cælũ, prædicauimus in populo dicentes: *Quoniam secuti sumus Dominum vsque ad locum Ascensionis eius, & vltèrius pergere nequimus, condonet unusquisque fratri suo qui læsus est, vt DEVS omnipotens nobis fieri possit propitius.* Quid multa? Condonauerunt omnes; & largissimis elemosynis DEI misericordiam appellabant, vt in fine populum suum *DEVS* non desereret, quem vsque ad finem gloriosè, & mirabiliter adduxerat. Placatur itaque DEI misericordia: quoniam omnia quæ prius nobis aduersa fuerant, nunc commodè nobis proueniebant. Sed licet multa prætereamus, hoc vnum præterire non libuit. Cùm circuiremus ciuitatem de foris cum processionis tumultu, Sarraceni & Turci infra ciuitatem girabant, multimodè

modè nos deridentes; multas Cruces super muros ponebant in patibulis, afficientes eas cum verberibus & contumeliis. Quibus signis nos è vicino misericordiam DEI sperantes, ad expugnandam ciuitatem, die noctuque operibus instabamus. Præfecerant itaq; Dux & Comes Normanniæ, & Flandriæ, *Gastonem de Beardo* operariis qui machinas construebant; & crates & aggeres, ad inuadendum murum componebant. Hic autem Gasto nobilissimus Princeps, apud omnes honoratus erat, vtilitatis suæ & probitatis merito: atque ideò opus sibi à Principibus commissum sagaciter operariis diuidès, sapienter accelerabat. Principes autè tantum gerebant curam de comportanda lignorum materia; & Gasto, de construendis necessariis sollicitudinem agebat. Similiter Comes Raimundus præfecerat *Willelmum Richart* operariis suis in montem Syon; & Episcopum Albariensem Sarracenis, & palus qui ligna deferebant. Acceperant namque homines Comitis, multa castella & villas Sarracensorum; & Sarracenis, quasi seruis suis, opera indicebant: qui quinquaginta vel sexaginta portabant suo collo trabem maximam, quam non deferrent quatuor paria bouum, ad machinas construendas Iherusalem. Quid multa: omnes vno animo parilique consensu opus agebant, atque laborabant, & construebant, & adiuuabant: nullus segnis, nullius manus remittebantur. Omnes spontanei operabantur, præter artifices: illis dabatur merces de collectis, quæ factæ in populo fuerant. Sed Comes de censu suo suis operariis debita soluebat. Et certè manus Domini operabatur, & operantes adiuuabat. Cumq; breui interuallo omnia molimina nostra & machinæ comparatæ essent, habuerunt nostri Principes consiliū, & dixerunt: *Omnis homo præparet se ad pugnam in quinta feria. Interim orationibus, & vigiliis operam demus, atq; eleemosynis. Iumenta vestra cum pueris, artificibus nostris & lignariis præstate vt deferant trabes, & perticas, atque palos, & virgas ad crates faciendas. Duo & duo milites cratem vnã curuam faciant, vel vnã scalam: Et ne dubitetis laborare pro DEO, quia in proximo labores vestros terminabit.* Hæc autè omnia libenter accepta sunt. Post hæc mandatum est, quis de Principibus cum sua gente quam partem vrbis expugnaret, & quæ machinæ quibus locis applicarentur. Videntes autem Sarraceni qui infra ciuitatem erant, multitudinem machinarum quæ construebantur, infirmiora murorum loca, ad eò aduersum nos munierunt, vt quibusdam desperabile videretur posse expugnari. Instante autem iussæ oppugnationis die, *Dux & Comes Flandrensiss,* atque *Normanniæ* Comes, cum vidissent quod Sarraceni tanta ac talia munimina argumentorum contra omnes machinas nostras composuissent, tota nocte machinas suas, & crates, & aggeres, transportauerunt contra Urbis partem, quæ est ab Ecclesiâ Sancti Stephani vsque ad vallem Iosaphat. Vos verò qui hæc legitis, non putetis paruum laborem atque industriam ibi fuisse. Etenim ferè milliarium est ibi, à loco vnde machinæ dissolutæ per membra comportabantur, vsque ad eum locum vbi construebantur. Manè autem factò cum vidissent Sarraceni omnia instrumenta atq; tentoria, nocturno tempore illuc deportata, obstupuerunt. Nec solum Sarracenis, verum etiã nobis in stuporè fiebat. Manifestè etenim potuit quisque cognoscere fidelis, quòd manus Domini nobiscum erat. Hæc autè transmigratio ob hoc facta est, quia locus planus erat, & conueniens instrumentis ad murum adiungendis, quæ non poterant nisi per plana conduci: & etiam ob hoc, quia illa pars vrbis infirmior esse videbatur: quia longè steterat à castris, immunita illa pars remanserat: Hæc autem pars ciuitatis est à Septentrione. Nihil minus laborabat Comes & sui in monte Syon, qui est ciuitati ad Meridiem: sed habebat tunc multos adiutores, scilicet *Willelmum Ebriacum,* & cum eo omnes nautas Genuenses, qui naues suas, sicut superius narrauimus, apud Ioppen perdiderant: sed extraxerunt de nauibus suis cordas & malleos ferri; atque clauos, & ascias, atque dolabra & secures, quæ permximè nobis necessariæ fuerunt. Sed quid moramur? Iamque dies pugnæ constitutæ aduenerat, & oppugnatio incepta est. Sed hoc vnum in primis dicere volumus, quòd, pro opinione multorum & nostra, vsque ad sexaginta millia hominum belligeratorum erant infra ciuitatem: exceptis paruulis & mulieribus, de quibus non erat numerus. Et de nostris ad arma valentes, in quantum nos existimamus, numerum duodecim millium non transcendebant: sed habebamus multos debiles, atque pauperes. Et erant in exercitu nostro mille ducenti vel trecenti milites, & vt ego arbitror, non amplius. Hæc autem ideò diximus, vt intelligatis, quòd siue grande siue parum sit, quod in nomine Domini incipitur, nihil frustra euenire: quod subsequens pagina continet. Vt autem nostri turres, ac muros

minare cęperunt, ab omni parte volabant lapides excussi à tormentis, atq; pętra-
 riis; & sagittę vt grando innumerabiles. Sed ista patienter serui DEI sustinebant,
 habentes fidei propositum, quod vel occumberent, vel quod ad pręsens se de ho-
 stibus vindicarent. Fiebatque pugna nullo indicio victorię: sed cüm iam proxima-
 rent cum machinis ad muros, non solùm lapides & sagittę, verum etiam ligna &
 stipula proiiciebantur, & super hæc ignis; & mallei lignei inuoluti pęce, & cera,
 & sulphure, & stупpa, & panniculis igne succensis proiiciebantur in machinas:
 Mallei inquam clauati ab omni parte, vt quaqua parte ferirent, hærerent, & hære-
 do inflammarent. Ligna verò & stipula idè iaciebant, vt saltim incendia indè ac-
 censa, retardarent quos neque gladius, & alta męnia retardarentur, nec profundũ
 vallum retinere poterat. Acta est itaque pugna ab ortu solis vsque ad occasum die
 illa, ita mirabiliter, vt nusquam mirabilius aliquid gestum esse credatur. Et adhuc
 DEVM omnipotentem ducem ac conductorem nostrũ appellabamus, confidentes
 de eius misericordia. Nox autem adueniens, vtrumque timorem nostrum con-
 duplicauit. Metuebant enim *Sarraceni* ne per noctem ciuitas à nostris caperetur;
 vel sequenti die, iam fractis antemuralibus, & completo vallo, citissimè murus pet-
 uaderetur. At verò nostri hoc solùm metuebāt, ne ad motas machinas aliquo mo-
 do Sarraceni incenderent, & sic confortarentur. Propterea ab vtrisque custodia,
 ab vtrisque labor, ab vtrisque insomnes curę. Hinc, spes certissima; illinc, dubius timor.
 Operabantur isti pro DEO, spontanei, opera ad capiendũ; operabatur illi pro legi-
 bus Bahumeth, inuiti, opera ad resistendũ. Quę verò & qualia molimina ab vtrisque
 per noctẽ facta fuerint, mirabile credite. Manè autẽ facto, tantus ardor nostris in-
 cubuit, vt vsq; ad muros progredierentur, & machinas illuc deducerent. At Sarrace-
 ni tantas machinas fecerant, vt vnicuiq; de nostris nouem vel decem apponerentur;
 atq; sic multum molimina nostra impediabant. Et tamen hæc dies nona erat,
 de qua sacerdos dixerat, quòd vsque ad eam ciuitas caperetur. Sed quid nimiam
 moram agimus? Iam machinę nostrę quassabantur ad tam crebros lapidum ictus;
 & viri deficiebant nostri, multimodè defatigati. Sed restabat adhuc DEI miseri-
 cordia, nunquam expugnabilis, nusquam superata, in tribulationibus semper o-
 portuna. Sed hoc præterire non libuit: quod dum duę mulieres petrariam vnã,
 de nostris fascinare vellent, lapis viriliter excussus, mulieres carminantes cum tri-
 bus pueris allisit, atque animabus excussis, incantationes auertit. Cumque iam cir-
 ca Meridiem omnes nostri conturbarentur, tam lassitudine quàm desperatione:
 quippe cum vnicuique de nostris plures aduersarii resisterent; præterea murus fir-
 missimus & altus; & multa copia atq; oportunitas, quę hostibus ad munimen, no-
 bis autem aduersa. Inter huiusmodi defectum nostrum, & hostium exultationem,
 accessit mediatrix DEI misericordia, quę luctum nostrum in gaudium conuertit,
 quòd nulla dies à nobis auferat. Etenim cõsiliũ quorundam iam agebatur, vt ma-
 chinę nostrę reducerentur, quarũ pars combusta, altera conuassata fuerat. Tum
 ecce Miles quidam, de monte Oliueti cum clipeo suo ventilare cepit, ad eos qui
 erant de parte Comitum, & ad alios vt ingrederentur. Quis autem iste miles fuerit,
 cognoscere non potuimus. Hoc signo nostri confortati qui iam languebant, cepe-
 runt incurrere muris; alii autem scalas, & funes sursum iniiciebant. Præterea qui-
 dam iuuenes ignierāt sagittas; & sagittauerunt culcitrās, quibus muniebatur pro-
 pugnaculum quod Sarraceni fecerant, contra turrem ligneam Ducis & duorum
 Comitum: erant autem culcitrę de *gambasio*. Ibi itaque ignis accensus effugauit
 eos, qui defendebant munitionem. Tum velociter Dux & qui cum eo erant solue-
 runt cratem de sursum quã muniebantur anteriora turre conductę, à summo
 vsque ad medium: atq; sic facto ponte, viriliter & imperterriti intrare in Ierusalem
 ceperunt. Inter primos verò ingressus est *Tancredus*, & *Dux Lotharingie*, qui quã-
 tum sanguinem ea die fuderint, vix est credibile. Post illos autem ascendebant om-
 nēs; & Sarraceni iam patiebantur. Sed mirum quod modò dicam: Cumque iam
 ciuitas penè correpta esset à Francigenis, adhuc tamen resistebant Sarraceni his
 qui erāt de parte Comitum, ac si nunquã capiendi essent. Sed cüm iam nostri mœ-
 nibus potirentur ciuitatis, & turribus, tunc erat videre mirabilia. Alii namque il-
 lorũ, quod leuius erat, obruncabantur caputibus; alii autem sagittati, de turribus
 saltare cogebantur; alii verò diutissimè torti, & ignibus adusti flammeriebantur.
 Videbantur per vicos & plateas ciuitatis aggeres capitum, & manuum atque pe-
 dum. Per cadauera verò publicè, hominum & equitum discursus erat. Sed parua & pauca-

pauca ista quæ diximus. Sed ad *templum Salomonis* veniamus, vbi suos ritus atque solemnitates cantare solebant. Sed quid ibi factum est? Si verum dicimus, fidem excedimus. Sed tantum hoc dixisse sufficiat, quod in templo & in porticu Salomonis, equitabatur in sanguine vsque ad genua, & vsque ad frenos equorum. Iusto miroque DEI iudicio, vt locus idem eorum sanguinem exciperet, quorum blasphemias in DEVM tam longo tempore pertulerat. Repleta itaque cadaueribus & sanguine ciuitate, confugerunt aliquanti ad turrem David; & poposcerunt à Comite Raimundo securitatis dextrâ, & reddiderunt ei arcem. Capta autem vrbe operæpretium erat, videre deuotionem Peregrinorum ad *Sepulchrum Domini*, quomodo plaudebant, exultantes & cantantes canticum nouum Domino. Et enim mens eorum, DEO *victori & triumphanti vota laudum offerebat*, quæ explicare nõ poterant. Noua dies, nouum gaudium & exultatio, noua & perpetua lætitia; laboris & deuotionis consummatio, noua verba, noua cantica, ab vniuersis exigebat. Hæc, inquam, dies celebris in omni seculo venturo, omnes dolores atque labores nostros gaudium & exultationem fecit: dies hæc, inquam, totius Christianitatis confirmatio, & Paganitatis exinanitio, & fidei nostræ renouatio. *Hæc dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea*: quia in hac illuxit & benedixit Dominus populo suo. In hac die dominus *Ademarus* Podiensis Episcopus à multis in ciuitate visus est: Et etiam multi de eo testantur, quod ipse primus murum ascendens, ad ascendendum socios atque populum inuitabat. In hac autem die eieci Apostoli ab Hierosolymis, per vniuersum mundum dispersi sunt. In hac eadem die, Apostolorum filii, DEO & patribus urbem & patriam vindicauerunt. Hæc dies celebratur *Idus Iulij*, ad laudem & gloriam nominis CHRISTI, qui dedit precibus Ecclesiæ suæ urbem & patriam quam iurauit patribus; & reddidit in fide & benedictione filiis. In hac die officium de Resurrectione cantauimus: quia in hac, ille qui sua virtute à mortuis surrexit, per gratiam suã nos resuscitauit. Et de his hætenus dictum sit. Peractis igitur sex vel septem diebus, solemniter in octaua die ceperunt agere Principes, vt aliquis eligeretur in Regem: qui omnium curam gerens, & tributa regionis colligeret; & ad quem plebes terræ reuerterentur, & qui prouideret ne vltius desolaretur. Cumque id agerent, congregati sunt de Clero quidam, & Principibus dixerunt: *Laudamus electionem vestram, verum si rectè & ordinatè faciatis: sicut sunt aeterna priora temporalibus: sic vicarium spiritualem eligite prius; post hæc qui rebus a. g.endis secularibus præsit. Alioquin inuisidam esse censemus, electionem vestram.* Principes verò cum hæc audissent irati nimium, electionem tamen nihilominus accelerabant. Sed imminutus erat Clerus, ablato domino *Ademaro* Podiense Pontifice, qui in vita sua, alter Moyses, nostrum exercitum, rebus & alloquiis diuinis confouens, continebat. Post illum autem cum *Willelmus Aurasicensis*, vir bonæ memoriæ & Episcopus, pro viribus nobis prodesse vellet, breui tempore apud Marram in pace conqueiuit. Sic itaque bonis ablati, humiliter se Clerus agebat, præter Episcopum Albariensem & alios quosdam. Episcopus namque *Martraniensis* aliter quam recto itinere gradiens, cum Bethlehemiticam Ecclesiam fraudulentè obtinuisset, tertio vel quarto die à Sarracenis captus, nusquam inter nostros comparuit. Spreta itaque admonitione, & contradictione Clericorum, hortabantur Principes *Comitem Sancti Egidij*, vt acciperet regnum. At ille nomen Regium se perhorrescere fatebatur in illa ciuitate: Sed præbere se illis consensum, si id alius acciperet. Ob hoc elegerunt pariter *Ducem*, & obtulerunt eum ad *Sepulchrum Domini*. Post hæc autem requirebat Dux arcem David à Comite: At ille hoc excusabat, dicens, se velle moram agere in regione illa donec in Pascha; & interim se & suos honestè haberi velle. At Dux potius se aiebat cætera dimissurum, quam Turrem. Inde multiplicabantur lites. Flandrensis & Normanniæ Comites fauebant Duci, & omnes etiam penè de terra Comitum, credentes reddita Turre, se consequenter cum eo esse reuersuros. Non solùm autem Prouinciales in hoc domino suo Comiti aduersabantur, verùm etiam multa de eo turpia composuerunt, ne eligeretur in Regem. Destitutus itaque Comes sociorum & amicorum consilio, pro iudicio subeundo, tradidit Turrem in manu Albariensem Episcopi. Ille verò non expectato iudicio, tradidit turrem Duci. Cumque appellaretur Episcopus de hoc facto, proditor: dicebat sese coactum fuisse, atq; passum violentiam. Sed hoc ego in veritate comperi, plurima arma esse illata in Patriarchalem domum, vbi Episcopus manebat propè Ecclesiam Dominici Sepulchri. Sed de violentia sibi illata ille dicebat; & frequen-

GODEFRIDVS
 Rex electus.

Psal. 117. 23.

ter clam huiusce rei Comitis familiares in simulabat. Reddita itaque turrē, in magnum odium contra suos Comes exarsit, dicens se inhonoratum, non posse manere in illa patria. Itaque profecti ab Hierosolymis Iericho, & acceptis palmis venimus ad Iordanem; & sicut præceperat Petrus Bartholomeus, facta rate de viminibus, & imposito desuper Comite transfuimus eum: quippe cum non haberemus nauem, sic nobis melius visum fuit. Post hæc conuocata multitudo exegimus, quatinus rogarent DEVM pro vita Comitis, & aliorum Principum: dehinc indutum camisia, & braciis nouis, sicut nobis præceptum fuerat peregrimus: sed quare taliter homo DEI præceperit, adhuc ignoramus.

Hisq; peractis, reuersi sumus Iherosolimā. Eodē tēpore *Arnulfus* Capellanus Normanniæ Comitis, à quibusdā in Patriarchā eligitur, contradicentibus bonis: Tū quia non erat subdiaconus; maximè etiam quia erat de genere sacerdotali, & in itinere nostro de incontinentia accusabatur: adeò vt vulgares cantus de eo inhonestè composuissent. Sed ille nec canonū decreta reueritus, tanta ambitione tentus, nec genus, nec conscientia infamiam, contra bonos populum concitauit; atq; se cum hymnis & cantibus in sede Patriarchali, magno populorum plausu eleuare fecit: Sed de Episcopo *Matranensi*, qui huiusce rei incentor & administrator fuerat, vindicta Diuinitus sumpta non modo Arnulfum non terruit; sed insuper clericos qui habebāt altaria in Ecclesia Domini Sepulchri, vel quibus erant pro custodia mercedes constitutæ, priuare beneficiis non desinebat. Nactus itaque *Arnulfus* hanc potestatem, cepit requirere ab incolis ciuitatis, vbi *Cruce* erat quam Peregrini antè captam Iherosolimam adorare consueuerant: Quibus negantibus, & iuramento & aliis signis se necesse probare volentibus, tandē coacti sunt; & hæc dixerunt; *Manifestum est quod DEVS vos elegit, & ex omnibus tribulationibus vos eripuit, & hanc ciuitatem & alias multas vobis tribuit: non in virtutis vestra robore, sed in furore suo excacans impios; & ciuitates munitissimas vobis aperuit, & bella formidolosa vobis, ductor & Dominus vester, pro vobis ipse peregit. Qua itaque pertinacia cum Dominum vobiscum videamus, eius beneficia vobis celabimus?* Post hæc deduxerunt eos ad quoddam atrium Ecclesiæ; & ibi effodientes reddiderunt. Gauisi sunt itaque omnes nostri, & DEO Omnipotenti laudes & gratias referebant, qui non solū urbem in qua passus est; sed etiam insignia passionis suæ atque victoriæ nobis reddidit: vt tantò eum manibus fidei arctiùs amplecteremur, quantò certiora nostræ salutis contueremur. Dumq; sicut superiùs diximus, de *Duce Lotharingia* ordinatum esset, quod ciuitatem retinere deberet; & Comes dolore & iniuria exercebatur, eò quod *archem David*, scilicet totius regni Iudaici caput, leuiter perdiderat, & ob hoc regredi cum maxima parte nostræ gentis disponderet: Nunciatum est nobis quod *Rex Babyloniorū Ascabona* venisset, cum innumerabili Paganorum multitudine: & vt nobis relatū est, quod Iherosolimam expugnare venerat, & occidere Francos omnes à viginti annis & supra; & captiuare reliquos cum mulieribus, daturus viros mulieribus de sua gente, & iuuenibus mulieres; vt Babyloniorum domini deinceps bellicosas familias haberent, de genere Francorum. Sed, non his adhuc contentus, similiter Antiochiæ & Boamundo facturum se aiebat: Damasci etiam, & reliquarum ciuitatum diadema capiti suo impositurū se dicebat: nihil Turcos, nihil Francos, Turcorum victores, esse dicebat, considerata multitudine peditum suorum & militū. Sed nec etiam his contentus, in DEVM blasphemias intorquebat, dicens: quod locū Dominicæ Natiuitatis, & præsepe vbi Dominus reclinatus est; & locū passionis & *Golgota*, vbi dicitur quod sanguis Domini pendentis in Cruce defluerit; & locum Dominicæ sepulturæ, & alia omnia loca Sancta quæ in ciuitate, vel iuxta populo venerantur Christiano, ita deleret, vt etiam à stirpe, à terra abstraheret & cominueret: & post hæc puluerem in mari proiiceret, vt non esset aliquod *Dominicum* memorabile, quod Francorum gens in regionibus illis vltteriùs requirerent. Cū autem hæc & alia multa, & de multitudine gentis quæ cum ipso tyranno erat, nobis nunciarentur; & quòd omnes isti congregati erant *Ascalona*, quæ proxima erat Iherusalem per diē & dimidium: congregati sunt nostri Principes & Clerus, & nudis pedibus incedentes antè *Sepulchrum Domini* cum multis orationibus & lachrymis, misericordiam à Domino deprecabantur, vt populum suum modo liberaret, quem hæctenus victorem de omnibus fecerat; & qui locum sanctificationis suæ mun-

suam mundauerat, vltetiùs contaminari propter nomen suum non pateretur. Post-
 hæc similiter nudis pedibus incedentes in Psalmis & hymnis, & Sanctorum præsi-
 diis misericordiam DEI appellantes, ad Templum Domini venimus: Ibiq; animo
 & corpore antè effusi, vt benedictionis suæ ibidem effusæ recordaretur: *Si peccauerit* ^{3. Reg. 8.}
in te populus tuus & conuersus egerit pœnitentiã, veniensq; orauerit in loco isto, tu exaudies de cœ-
lo, Domine: & libera eum de manibus inimicorum suorum. Posthæc percepta benedictione
 ab Episcopis, statuerunt Principes de belli administratione, & de custodia ciuita-
 tis. Profectus est itaque Dux & milites eius vt certissimum comprobarent si de *A-*
mirauis ita res se haberet vt fama ferebatur: qui cùm ad *campestria Ramularum* per-
 10 uenisset, causam negotii per Episcopũ *Matronensem* Hierosolymis remisit ad Co-
 mites. Illi autem certificati de bello, comunè pugnãdi causam apud omnes for-
 tes qui in ciuitate remanserant, detulerunt: Itaq; supplicantes DEO & acceptis ar-
 mis & Dominicã lanceam, profecti sumus ab Iherosolimis, & venimus ad campe-
 stria die illa. Altera autẽ die coniuncto exercitu, per turmas dispositis præsi-
 diis ab omni parte, procedebamus. In vespere verò cùm venissemus propè *fluuium* qui est
 in itinere euntibus ab Iherusalem Ascalonam, pascebant ibi *Arabes* greges oui-
 um, & armenta bouum innumerabilia, & sine numero camelos. Cùm vidissent
 autem nostri hanc multitudinem & hominum & animalium, existimantes bel-
 lum esse, arreptis armis ad prospiciendum milites vsque ducentos: cæteri verò ar-
 20 mati, vt diximus, in nouem turmis incedebant. Erant autẽ tres à tergo, tres à fron-
 te, tres in medio, sic ordinatæ, vt vbicunq; bellum se emergeret in tribus ordini-
 bus illis occurreretur, turma media manente cunctis ad præsi-
 diũ. Videntes autem pastores Arabum nostros præmissos milites, animalia deseruerunt: Et tam si æquo
 modo ad illos vt ad nos respiceret DEVS, pugnam cū omnibus nobis inire debuif-
 sent. Erant in armis, de pastoribus circiter tria millia; in exercitu verò nostro supra
 mille ducentos dubitanter adscribimus: sed & peditum multitudinẽ vltra nouem
 millia producere nõ audemus. Effugatis itaq; pastoribus, cepimus prædam, quantã
 ante diem illam non vidimus; & aliqui de pastoribus interfecti sunt, & pauci capti.
 Posthæc autẽ mansimus in eodẽ loco, quia vespere erat. Et tũc coegimus captiuos
 ad cõfitendũ hostium voluntatẽ, & habitudinẽ, & numerum. Confessi sunt itaq;
 30 quod voluntas eorũ erat obsidere Iherusalem, & expugnare omnes Francos, & in-
 terficere & captiuare: & addũt quod *Admirauis* ibi propè quinque leugis erat in castris,
 postridiẽ profecturus aduersum nos. De numero autẽ vix aliquis certus erat, quia
 quotidie multiplicabantur. De se verò & de sociis qui essent, interrogati, dixerunt
 quod pastores essent animalium, quæ diuidenda erant in stipendiis per exercitũ Ba-
 byloniorũ. Certi itaq; nostri de bello & alacres, sociis suis noxarũ causas atq; cõtro-
 uersas remittebant. Posthæc confessi de peccatis, & de negligentiis suis, ad eũ erecti
 sunt animis, vt vix credibiles eis fieret hostes ad pugnã esse paratos. Innaſcebatur
 enim tanta securitas in cordibus singulorũ, vt crederet suos hostes ceruis timidio-
 40 res, & ouibus innocentiores. Sed hæc securitas ideò nobis erat, quia credebamus
 Dominũ nobiscũ esse, sicut & in reliquis negotiis; & propter blasphemias sibi illa-
 tas, agere propter seipsum, si etiã causã nostra inualida fuisset: Vnde in nostra parte
 defensorẽ, & in sua adiutores illi esse voluimus. Deindẽ cõclamatũ est per exercitũ
 vt mane ad pugnã omnes parati essent; & quisq; Principibus de sua gẽte coniũgere-
 tur; & nemo prædã tangeret: & excõmunicati sunt quicumq; eã tangeret nisi prius
 bello cõfecto. Mansimus ea nocte satis pauperrimè: etenim tẽtoria nõ habebamus,
 panẽ pauci, vinũ nullus, annonã atq; sale m paucissimi: sed copia carnis erat quasi a-
 rena: sed vescebamur carnibus; & pro pane, ouium caro erat. Et iã aurora sequenti die
 oriebatur; & peruigil turba, tubis & cornubus in pugnã animabatur. Itaq; summo
 50 diluculo profecti, dispositis, vt iã diximus, ab omni parte præsi-
 diis, exercitũ DEI in
 castra Mahumet dirigebamur. At verò hostes infra castra sua demorabantur, nun-
 quã existimantes quod infra mœnia ad aduentũ eorũ vix cõtineremur. Etenim cũ
 audissent de nece & fuga pastorũ, dicebant: *propter prædã venerũt Franci, & cũ ea reuer-*
tuntur. Quippe edocebãtur quotidie ab his qui fugerãt ab Iherosolimis, & de pau-
 citate nostra, ac debilitate vulgi & equorũ. Præterea numero atq; viribus suis cõfisi,
 in solis sputis nos & castra nostra submergere se posse credebãt. *Catellatores* etiã eo-
 rũ & augures, vt fertur, dixerant vt non mouerent castella sua vsq; ad septimã feriã;
 neq; pugnaret aduersũ nos: quòd si maturiùs aliquid de his agere vellẽt, in aduersũ
 cõuerteretur. Nos autem vt diximus, ordinati, in nouem turmis progrediebamur.

Multiplicauit DEVS exercitū suū, adeò vt inferiores numero hostibus nō vidēbāmur. Etenim coniunxerant se nobis animalia quę dimiseramus, & factis gregibus, nemine cōpellente, nos comitebātur, adeò vt starent cū stantibus, cū currentibus * currerent, cum præcedentibus præcederent. * Hęc autē præciosarū inæstimabilis multitudo erat. Armorū autem atq; papilionū summā, quis dinumerare sufficiat? Videntes igitur hostes nostri, & suorū cæsam multitudinē, & nostros in castris suis & pro victoria & spoliis securè & alacriter agere, reuersi ad se dixerunt: *Solum præsidium fuga est: & quid moramur? Si hodie defatigati ex itinere, fame & siti penè semimortui, omnē nostrā multitudinē vno impetu prostrauerūt, quid repausati & refecti, & victores cōtra semineces & imminutos atq; pauidos faciemus?* Itaq; hostes, conturbatis animis reuersi sunt *Ascalona*,¹⁰ quę miliarium a castris nostris aberat: sed nō omnes. Tunc placuit Comiti *Raimundo*, vt mitteret *Boamundū* quendā Turcū genere, ad Admirauis, obtentu ineundæ amicitie: accusando eū quod noluerit liberā reddere Iherusalem, & qui aduersum nos arma detulerat: simul vt præsentiret, fugā an bellum in animo pararet, & quomodo victum se haberet.

INTEREA nuntius venit *Tancredo*, & *Comiti Eustachio*, vt præpararent se, & pergerent ad recipiendam urbem Neapolim. At illi exierunt, & duxerunt secum multos milites, & pēdones, & peruenerunt ad urbem. Habitatores verò illius, reddiderunt se illico. Posthęc mandauit illis Dux *Godefridus*, qui & Rex Ierusalem, vt²⁰ citò venirent ad bellū, quod *Ammiratus* *Babyloniæ* præparauerat eis *Aschalone*. Illi autem festinando intrauerunt montanā, quęrentes *Sarraceno*ū bolla, & venerunt *Cæsaream*. Venientes quoq; iuxta mare ad urbē *Ramore*, illic inuenerunt multos Arabes, qui præcursores erant belli. Quos nostri persequentes apprehenderūt plures ex eis, qui dixerūt omnia belli noua: vbi essent, & quot, aut vbi bellare discepterent cōtra Christianos. Quod audiens *Tancredus*, statim misit nunciū *Ierusalē* duci *Godefrido*, & *Patriarchę*, omnibusq; Principibus, dicēs: *Sciatis, quod nobis paratum est bellū Aschalonie ab Ammirato. Igitur venite festinanter cū omni virtute, quā habere poteritis.* Tunc iussit Dux commoneri omnes, vt fideliter irent præparati *Aschalonam*, obuiam inimicis nostris. Ipse verò cum *Patriarcha*, & *Roberto Flandrensi* *Comite*,³⁰ exiuit de urbe in feria tertia, & *Marturanensis* *Episcopus* cum eis. Tum verò *Sancti Egidii* *Comes*, ac *Robertus Normannus*, dixerunt se non exituros, nisi certum bellum scirent. Iusserunt ergò militibus suis, vt pergerent videre si bellum verè esset, & reuerterentur quantocyus, quia ipsi mox essent parati venire. Iuerunt illi, videruntque bellum paratum, & citò renuntiauerunt se vidisse oculis suis. Continuo Dux apprehenso *Marturanensi* *Episcopo* mandauit in *Ierusalem*, quo milites qui ibi erant præpararent se, & venirent ad bellum. *Episcopus* verò *Marturanensis* rediit, reportans verba missa *Patriarchæ*, & *Duci*: exieruntque *Sarraceni* obuiam ei, & apprehensum secum duxerunt. *Petrus* verò *Eremita* remansit in *Ierusalem*, ordinando & præcipiendo *Græcis* & *Latinis*, ac clericis, vt fideliter DEO processio-⁴⁰ nem celebrarent, & eleemosynas orationesq; facerent, vt DEVS populo suo victoriam daret. Clerici & *Presbyteri* induti sacris vestibus ad *Templum Domini* conduxerunt processionem; ac *Missas* & orationes celebrabant, vt DEVS suum defenderet populum. Denique *Patriarcha* & *Episcopi*, aliiq; *Seniores*, congregati sunt ad fluuium quod est ex hac parte *Aschalonie*. Illicq; multa animalia, boum, camelotum, ouium, atque omnium bonorum deprædati sunt. Venerunt autem Arabes ferè trecenti, irrueruntque nostri super illos; & apprehenderunt duos ex eis, persequentes alios vsque ad eorum exercitum. Sero autem facto, *Patriarcha* fecit præconari per omnem exercitum, vt in summo mane omnes in castro essent parati ad bellum, *excommunicans ne ullus homo intenderet ad vlla spolia, donec*⁵⁰ *bellum esset factum*: sed eo facto, reuerterentur cum felici gaudio, ad capiendum, quicquid eis prædestinatum esset à Domino. Summo verò diluculo intrauerunt in vallem nimis pulchram, secus litus maris, in qua ordinauerunt suas acies. Dux instruxit suam, *Comes Normannus* suam, *Comes Sancti Egidij* suam, *Comes Flandrensis* suam, *Comes Eustachius* suam, *Tancredus* & *Gaston* suam. Ordinauerunt quoque *pedites* & *sagittarios* qui præcederent milites; & sic ordinauerunt omnia: Statimque præliari ceperunt in nomine Domini nostri IESU CHRISTI. In sinistra parte fuit Dux *Godefridus* cum sua acie, *Comes Sancti Egidii* iuxta mare, in dextra parte: *Comes Normannus*, *Comes* quoque *Flandrensis*, & *Tancre-*

Tancredus, omnesque alii equitabant in medio. Tunc nostri ceperunt paulatim ambulare; Pagani verò stabant parati ad bellum. Vnusquisque suum habebat vasculum pendens collo, ex quibus potarent persequentes nos: sed illis non licuit, gratia DEI. Comes autem *Normannus*, cernens Ammirati Stantarum habentem, quoddam pomum aureum in summitate hastæ, quæ erat cooperta argento, irruit vehementer super illum, eumque vulneravit vsque ad mortem. Ex alia parte Comes *Flandrensis*, nimis acriter eos inuasit. *Tancredus* igitur impetum fecit per mediũ tentorium eorum. Quod videntes Pagani, continuo arripuerunt fugam. Paganorum autem multitudo erat innumerabilis, numerumque eorumque nemo scit, nisi solus DEVS. Bella verò erant immensa, sed virtus Diuina comitabatur nobiscum, tam magna, tam fortis, quòd statim superauimus illos. Stabant verò inimici DEI excæcati, & stupefacti: ac videntes CHRISTI milites, apertis oculis nihil videbant; & contra Christianos erigere se non audebant, virtute DEI tremefacti. Pro nimio namque timore ascendebant in arbores, in quibus putabant se effugere, vel abscondere. At nostri sagittando, & cum lanceis & ensibus occidendo, eos ad terram præcipitabant. Alii iactabant se in terram, non audentes se erigere contra nos. Nostri igitur illos detruncabant, sicut aliquis detruncat animalia ad macellum. Comes verò *Sancti Egidij*, iuxta mare occidit ex eis sine numero. Alii verò se præcipitabant in mare, alii fugiebant huc illucque. Veniens itaque Ammiratus Babylonix antè A scalon ciuitatem, dolens & mœrens lachrymando dixit: O DEORVM spiritus, quis vnquam vidit vel audiuit talia? Tanta potestas, tanta virtus, tanta militia, que nunquam ab ulla gente fuit superata, modo à tantilla gente Christianorum est deuicta. Heu mihi, tristis ac dolens: quid amplius dicam? Superatus sum à gente mendica, inermi & pauperrima, que non habet nisi saccum & peram. Ipsa modo persequitur & occidit gentem Ægyptiacam, que illi plerumque suas largita est elemosynas, dum olim per omnem nostram patriam mendicaret. Huc conduxit ad communitationem ducenta millia militum, & video illos laxis frenis fugientes per viam Babylonicam, & non audent reuerti aduersus gentem Francigenam. Iuro per *Macumeth* & per omnia DEORVM numina, quod vltra non retinebo milites conuentione aliqua, quia expulsus sum à gente aliena & aduena. Conduxi omnia armorum genera, & omnia machinamenta, vt eos obsiderem in Ierusalem, & ipsi prauenerunt me ad bellum itinere duorum dierum. Heu mihi: quid amplius dicam? In honoratus ero semper in terra Babylonica. Nostri autem acceperunt Itantarũ, quod comparauit Comes de Normannia, viginti marchas argenti, & dedit illud Patriarchæ in DEI honorem, Sanctique Sepulchri. Ensem verò emit quidam sexaginta Bisanteis. Superati sunt igitur inimici nostri à nobis, DEO auerente. Omnes naues Paganorum ibi aderant: Homines verò qui intus erant, videntes Ammiratum fugientem cum suo exercitu, statim suspenderunt vela, & impulerunt se in alta maria. Reuersi sunt itaq; nostri ad eorum tentoria, acceperuntque innumera spolia, aurum argentumque multum, omniumque animalium genera, & omnium armorum instrumenta; quæ voluerunt asportauerunt, reliqua igni consumpserunt. Reuersi sunt ergò nostri, cum gaudio magno Ierusalem, deferentes secum omnia bona, quæ illis erant necessaria. Hoc bellum actum est, *Pridi Id. Augusti*, largiente Domino nostro IESU CHRISTO fidelibus suis victoriam, qui cum patre & spiritu Sancto viuit & regnat, DEVS per infinita secula seculorum. Amen.

INCIPIT HISTORIA HIERO- SOLIMITANÆ EXPEDITIONIS EDITA

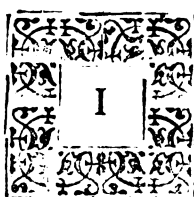
AB ALBERTO

CANONICO AC CVSTODE AQVENSIS ECCLESIAE,
super passagio Godefridi de Bullione, & alio-
rum Principum.

LIBER PRIMVS.

Argumenta Capitum.

- CAP. I. Proœmium sequentis operis.
- II. Quomodo Petrus eremita primus au-
ctor extiterit expeditionis in Ierusalem.
- III. Quomodo Patriacham adierit.
- IV. Quid Patriarcha Petro responderit, &
quomodo auxilia Christianorum inuitarit.
- V. Quomodo maiestas Domini IESV in So-
mnia Petro apparuerit, eumq; allocuta sit.
- VI. Quomodo Petrus Romam venerit: le-
gatione Apostolico resulerit: & de terramotu.
- VII. De quodam W altero eunte Hieroso-
lymam, quid egerit, vel quid pertulerit.
- VIII. Quomodo Petrus cum copioso exer-
citu tendens Ierusalem, vindictam sociorum in
Vngaria fecerit.
- IX. Quomodo Maroam fluiuum cum dif-
ficultate transferit.
- X. Quomodo Duci Bulgarorum obsides dan-
tur: quibus receptis, grauis contentio cum Bul-
garis oritur.
- XI. Quomodo Dux exercitum infecutus
plurima diripuerit.
- XII. Quomodo Petro cum exercitu causa
pacificam obuiam Duci regresso, plurima iuuentus
prostrata sit.
- XIII. Qualiter exercitus ex magna par-
te dispersus sit, & iterum ad triginta millia ad-
unatus.
- XIV. Quomodo Imperator Petro legatos
direxerit, ut veniret Constantinopolin.
- XV. Quomodo Petrus secundam Impera-
toris legationem acceperit, ut Constantinopolin
maturaret iter.
- XVI. Quomodo Petrus & exercitus ab Im-
peratore benignè susceptus sit, & deinde mare
transierit.
- XVII. Quomodo in terra urbis Nicee iu-
uentus pradam fecerit, & castellum quoddam
Solymani ceperit.
- XVIII. Quomodo Solymanus Dux, con-
gregatis Turcis, pradietum castrum expugnauerit,
quosdam captiuos duxerit, reliquos occiderit.
- XIX. Quomodo exercitus per dies octo Pe-
trum expectauerit, & quomodo quosdam Turci
de exercitu decollauerint.
- XX. Quomodo Christianis, ad ultionem so-
ciorum armatis, Solymanus cum multa manu
occurreret pugnaturus.
- XXI. Quomodo Turci cum Christianis gra-
uiter conflixerint.
- XXII. Quomodo Turci infinitam multitu-
dinem Christianorum peremerunt.
- XXIII. Quomodo tria millia Christiano-
rum qui euaserant, à Turcis obsessi, Imperatoris
auxilio liberabantur.
- XXIV. Quomodo quidam Godescalcus ma-
gnam manu in eandem expeditionem contraxerit.
- XXV. Qualiter omnis exercitus Godescal-
ci insolenter agens in Vngaria peremptus sit.
- XXVI. Quomodo ex diuersis regnis copiosa
gens in eandem expeditionem adunata sit.
- XXVII. De strage Iudeorum Colonia.
- XXVIII. De simili strage facta Moguntia.
- XXIX. Quomodo exercitus negato transitu
cum Vngaris conflixerit.
- XXX. Qualiter subito disturbato exercitu
innumerabilis multitudo perierit.
- XXXI. De superstitione asferis & capella.

INCIPIT liber primus expeditionis Hierosolymitana urbis, vbi clarissi-
mi Ducis Godefridi inclyta gesta narratur: cuius labore & studio Ci-
uitas Sancta ab infidelibus liberata, sanctę Ecclesię filiis est restituta.

Diu multumq; his vsq; diebus, ob inaudita & plurimū admirada,
sæpius accensus sum desiderio eiusdem expeditionis, & faciendę o-
rationis illic, dum feruerem. Sed cum minimè ob diuersa impedi-
menta

dimēta intentioni meæ effectus daretur, temerario ausu decreui saltē ex his aliqua memoriæ cōmendare, quæ auditu & reuelatione nota fierēt ab his, qui præsentēs affuissent: vt vel sic nō in ocio, sed quasi in via, si nō corpore, at tota mente & animo cōsocius essem, elaborarē. Quapropter de labore & miseriis, de firmata fide, de robustorū Principū cæterorumq; hominū conspiratione bona in amore CHRISTI; quomodo scilicet reliquerint patriā, cognatos, vxores, filios, filiasq; vrbes, castella, agros, regna & omnē huius mūdi dulcedinē, certa pro incertis, & in nomine IESU EXILIA quæsierint: quomodo in manu forti & exercitu robusto iter Hierosolymā fecerint, & mille millies Turcorum Sarracenorumq; legiones audaci assultu triūphantēs occiderint; quomodo introitū & accessū *Sacri Sepulcri* Domini nostri IESU CHRISTI patefecerint; census & tributa Peregrinorū, huc intrare cupientium, ex toto remiserint, pro viribus nostris exiguis, puerili & incauto stylo scribere præsumsi.

Sacerdos quidā, *Petrus* nomine, quondā eremita, ortus de ciuitate *Amiēs*, quæ est in occidentē, de regno Francorū, omni instinctu, quo potuit, huius viæ cōstantiam primū adhortatus est, in *Beru* regione præfati regni factus prædicator, in omni admonitione & sermone. Huius admonitione assidua & vocatione, Episcopi, Abbates, Clerici & Monachi; deinde Laici nobilissimi, diuersorum regnorū Principes; totūq; vulgus, tā casti quā in casti, ad alteri, homicidæ, fures, periuri, prædones; vniuersū scilicet genus Christianę professionis; quin & sexus fœmineus, pœnitentiā ducti, ad hanc lætā iter concurrūt viam. Qua occasione & intentione hanc viā idē eremita prædicauerit, & eius primus ductor extiterit, præsens pagina declarabit.

Hic sacerdos aliquot annis ante huius viæ initū causā orationis *Hierosolymā* profectus est, vbi in oratorio *Dominici Sepulcri*, pro h dolor, visa quædā illicita & nefanda tristi animo accepit, & infirmuit spūitu; ipsumq; Dominū iudicem super istis iniuriis appellat. Tandē super nefariis operibus motus, *Patriarcham* sanctæ Hierosolymitanæ Ecclesię expetit: & cur pateretur gentiles & impios Sācta inquinare, & ab his fidelīū oblationes asportare; item Ecclesia vti pro prostibulis, Christianos colaphizari, peregrinos sanctos iniusta mercede spoliari, & multis oppressionibus angustiari, requirit.

Patriarcha verò, & venerabilis sacerdos *Sepulcri Dominici*, his auditis, pia & fidelia profert responsio: *O fidelissime Christianorum, quid super his compellas & inquietas paternitatem nostram, cum nostra vires vel potentia non magis quā formica exigua aduersus tantorum superbiam computentur? Vita enim nostra aut assiduis redimitur tributis; aut mortiferis deputatur suppliciis. Et maiora speramus de die in diem affore pericula, nisi Christianorū affuerint auxilia, qua tua legatione inuitamus.* Cui Petrus in hunc modum respōdit: *Venerande pater, satis comperimus, & nunc intelligimus ac videmus, quā inualida manus Christianorū sit tecum hic inhabitantiū: & quantis subiaceatis oppressionibus gentiliū. Qua de causa ob Domini gratiā, & vestram liberationē, & Sanctorū emundationē, Domino comite, vita sospite rediens, in primis dominū Apostolicū requiram. deinde omnes primates Christianorum Reges, Duces, Comites, & Principatū regni tenētes: seruitutis vestra miseriā, & angustiarū tolerantiam cunctis insinuās. Iam omnia inter se hac nuncia aequē videntur vsiant.*

Interim tenebris cœlo circumquaq; incumbentibus, *Petrus* orandi causa ad Sanctum Sepulcrū redit: vbi sub vigiliis & orationibus fatigatus, somno decipitur. Cui in visu maiestas Domini IESU oblati est, hominē mortale & fragile sic dignata alloqui: *Petre, dilectissime fili Christianorū, surgens visitabis Patriarchā nostrū, & ab eo sumes sū sigillo sanctæ Crucis litteras legationis nostræ: & in terrā cognationis tuæ iter quantocius accelerabis calumnias & iniurias populo nostro & loco sancto illatas referabis; & suscitabis corda fidelīū ad purganda loca Sancta Ierusalem, & ad restauranda officia sanctorū. Per pericula enim & tentationes varias, paradisi porta nūc aperiētur vocatis & electis.* Ad hanc itaq; mirā, & dignā Domino reuelationē, subtracta vi-

lione, *Petrus* somno expergefactus est. Qui in primo diei crepusculo processit à limine Tēpli; Patriarchā petiit, visionē Domini sibi ex ordine aperuit, litteras legationis diuinę cū signo sanctæ Crucis requirit. Quas ille dare nō recusauit, sed cum gratiarū actione accommodauit. Accepta hinc licentia, in obœdientia legationis ad natales horas regressus est. Nō modica anxietate nauigio per mare regressus, ad ciuitatem *Barum* reuehitur. Vbi terris redditus, Romā sine mora proficiscitur. Ibi repperit *Apostolico*, quā audiuit, & accepit à Deo & Patriarcha, legationē retulit super immundiciis gentiliū, & iniuriis Sanctorum & Peregrinorū. Hæc autem Apostolicus mente voluntaria & intēta vt accepit, in omnibus se promisit mandatis parere sanctorum precibus. Qua de causa sollicitus venit ad ciuitatem *Vercellas*; transfretisque Alpibus, conuentum totius Occidentalis Franciæ, & concilium apud *Podium*, ciuitatem sanctæ Mariæ fieri decreuit. deinde ad *Clarum montem* in Ar-

uernis proficiscitur. Vbi audita legatione diuina & admonitione Apostolica, Episcopi totius Franciæ, Duces ac Comites, magnique Principes cuiusque ordinis ac gradus, expeditionem ex proprio sumtu ad ipsum Sepulcrum Domini annuerunt. Ipso etenim in regno amplissimo conspiratio & coniuratio sancta huius viæ, datis dextris, inter potentissimos exiuit. In quorum affirmatione terræmotus magnus factus est, nil aliud portendens, quam diuersorum regnorum iter moturas legiones, tam ex regno Franciæ, quam Lotharingiæ terræ, Teutonicorum simul & Anglorum, & ex regione Danorum. Anno Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo quinto, Indictione quarta, **A.D.** **1095** *Henrico* quarto Rege ac tertio Imperatore Romanorum Augusto, anno regni sui 10 quadragesimo tertio, imperii verò decimo tertio; *Vrbano* secundo qui & *Odardus* Apostolico, octauo die mensis Martii, *Walterus*, cognomento *Senzauebor*, miles egregius, cum magna societate Francigenarum peditum, solummodò octo habens equites, ex admonitione prædicti Petri eremitæ in initio viæ Hierosolymitanæ intrauit regnum *Vngaria*. Vbi cognita virtute, & audita animi illius intentione, & causa assumptæ viæ, à Domino *Kalomano*, rege Christianissimo Vngarorum, benignè susceptus est; & concessus est sibi pacificè transitus per vniuersam terram regni sui, & emendi licentia. Hic itaque sine offensione, & aliquo aduerso incurſu, vsque ad *Belegrauum*, ciuitatem Bulgarorum, profectus est, transiens *Maleuillam*, vbi terminantur fines regni Vngarorum. Illic pacificè fluium *Maroë* nauigio traiecit. Sed in eodem loco *Maleuillæ* sedecim de comitatu illius remorati sunt, vt emerent arma, ignorante *Waltero*, qui iam diu fluium transferat. Vngari verò quidam peruersæ mentis, videntes procul *Walteri* absentiam & illius exercitus, manus sedecim illis iniecerunt; quos armis, vestibus, auro & argento spoliauerunt: & sic nudi & vacui abire permisi sunt. Hi verò dolentes, rebus & armis vacui, vsque ad prædictam *Belegrauum*, quò *Walterus* cum omni manu sua extra muros ad hospitandum tentoria posuerat, iter accelerauerunt; omne infortunium, quod eis acciderat, sibi referentes. Sed *Walterus* æquo animo, quia reditus ad vindictam tædio erat, accepit. In ipsa denique nocte, qua socii nudi & vacui recepti sunt, *Walterus* emendi vitæ necessarium requisit à Principe Bulgarorum, & magistratu ciuitatis: qui fraudes & exploratores terræ existimantes, omnia venalia eis interdixerunt. Quapropter *Walterus* & omnis illius comitatus animo grauiter motus, armenta, boues & oues illorum, quæ per agros ad pabula herbarum emissæ, passim vagabantur, cœperunt vi rapere & abducere, quo vsque grauis seditio inter peregrinos, & Bulgarios, gregem suum excutientes, accrescere cœpit & misceri armis. Dum tandem viuitute Bulgarorum inualescente vsque ad centum & quadraginta millia, de peregrino exercitu à multitudine societatis quidam diuisi, in quoddam Oratorium fugientes deueniunt. Bulgari verò accrescente suorum manu, & *Waltero* deficiente, ac cum tota societate diffugium faciente, oratorium obsidentes, sexaginta ex inclusis combusserunt; cæteros, vix ab hostibus & oratorio, pro defensione vitæ, elabentes, plurimos graui vulnere percusserunt. Post hæc calamitatem & attritionem suorum, *Walterus*, relictis circumquaque sociis, fugitiuus sylvas Bulgarorum, per octo dies exuperans, ad ciuitatem ditissimam, quæ vocatur *Niczha*, in medio Bulgarorum regno, secessit. Vbi Duci & principi terræ reperto iniuriam & damnum sibi illatum referens, iustitiam de omnibus clementer ab eo consecutus est; quin & arma & pecuniam illi in reconciliatione largitus est: Ac ei conductum Dominus terræ per ciuitates *Bulgaria Sternitz*, *Phinopolin* atque *Adrianopolin* pacificè dedit, & emendi licentiam, quousque ad imperatoriam urbem *Constantinopolin*, quæ est caput totius regni Græcorum, cum omni manu sua descendit. Vt autem descendit, omni instantia humilimæ petitionis, qua potuit, ab ipso Domino Imperatore exorauit, quatenus in regno suo pacificè moram obtineret, cum licentia emendi vitæ necessaria, donec *Petrus* eremita, cuius admonitione & instinctu viam hanc inchoauerant, socius haberetur; & sic coniunctis millibus suis, brachium maris *S. Georgij* nauigio transmearet; & sic tutius Turcis, cunctisque gentilium cuneis resistere valerent. Quod & actum est; & à Domino Imperatore, *Alexio* nomine, benignè de omnibus petenti responsum & concessum est. Post hæc, nec longi temporis interuallo, *Petrus* prædictus, & exercitus illius copiosus, vt arena maris innumerabilis, qui a diuersis regnis illi con-

illi coniunctus conuenerat, scilicet *Francigena, Suedi, Baiarii, Lotharingi*, continuabat pariter viam Ierusalem. Qui in itinere suo in *Vngaria* descendens regnum, ante portam *Cyperon* tabernacula sua fixit cum omnibus exercitu, quem eduxerat. His locatis, protinus regnatori *Vngariæ* nuncios direxit, quatenus sibi suisque consociis pateret aditus & transitus per medium regni eius. Quod illi concessum est, ea conditione interposita, ne in terra Regis prædam cõtingeret; sed pacificè viam tenerent; omnia verò, quibus indigeret exercitus, sine iurgiis & lite precio mutuarèt. Petrus ergo auditâ erga se suosque Regis beneuolentiâ, gauisus est; & pacificè regnū *Vngariæ* transiit, dans & accipiens omnia vsui necessaria in numero, iustitia & mensura: & sic sine turbine vsque ad *Maleuillam* cum omni legione sua profectus est. Ut autem appropinquauit terminis loci prædicti, fama in auribus suis suorumque alata est, quomodo Comes regionis illius, nomine *Guz*, vnus de primatibus regis *Vngariæ*, auaritia corruptus, adunationem armatorum contraxisset militum; & pessimum consiliū iniisset cum prædicto Duce, *Nichita* nomine, principe *Bulgarorum* & præside ciuitatis *Belegraue*: quatenus & ipse collecta virtute satellitum, anteriores agminis Petri debellaret & occideret; ipse verò postremos insecutione suorum militum detruncaret: vt sic vniuersa spolia tanti exercitus in equis, auro & argento ac vestibus, diriperent & diuiderent. *Petrus* hæc audiens, quia Christiani erant *Vngari* & *Bulgari*, omnino de illis tantum facinus credere noluit, quousque ad *Maleuillam* venientes, consocii illius arma & spolia sedecim sociorum *Walteri*, in mœnibus & muris pendentia, aspexerunt, quos paulò antè retardatos *Vngari* in dolo spoliare præsumferant. Petrus autem hac confratru iniuria comperta, visisque illorum armis & spoliis, socios ad vindictam admonet. Qui fortiter signis cornicinum intonant, erectis signis ad mœnia conuolant, muros grandine sagittarum oppugnant, quos tam incessabili & incredibili densitate oculis in mœnibus assistentium intorquebant, vt nequaquam virtutē Gallorum impugnantium *Vngari* sufferre valentes, à muro declinarent, si fortè intra ciuitatem ante vires illorum remanere valerent. Adhæc *Godefridus* quidam, cognomen habens *Burel, de Stampis* ciuitate ortus, magister & signifer ducentorum peditum, qui & ipse pedes erat, fortis viribus, intuens fugam aduersariorum procul à mœnibus, muros scala, quàm fortè ibidem reperit, transuolat. *Reinoldus* de castro *Breis*, eques insignis, opertum habens caput galea, & lorica indutus, pariter mœnia post *Godefridum* ascendit: donec vniuersi tam equites quàm pedites intrare contendunt. *Vngari* verò videntes animæ suæ angustias & imminens periculum, ad septem millia conglobantur ad defensionem; ac per aliam portam, quæ respicit ad Orientem, egressi super verticem præcellæ silicis, quàm præterfluit *Danubius*, & qua ex parte insuperabile erat munimentum, constiterunt. Quorum plurima pars, quæ præ angusto aditu per portam velociter effugere nequuerant, ante ipsam ianuam in ore gladii ceciderunt: alii, qui in vertice montis liberari sperabant, ab insequentibus peregrinis trucidati sunt: alii à cacumine montis præcipitati, in ipsius *Danubii* vndis absorpti sunt: sed plures nauigio elapsi sunt. Ceciderunt illic circiter quatuor millia *Vngarorum*; Peregrinorum centum tantum, præter vulneratos ibidem occisi sunt. Hanc *Petrus* adeptus victoriam, cum vniuersis suis in eodem castro *Maleuillæ* diebus mansit quinque: propter abundantiam alimentorum, quæ ibi reperit in frumento, gregibus ouium & armentis, & poculorum plenitudine & infinito numero equorum. Comperta hac victoria & *Vngarorum* cæde cruenta, & visis ferro cæsis corporibus illorum, quæ plurima extincta atroci vulnere *Danubius* IX. suis procellis aduexerat *Belegraue*, vbi reflexo aluo iter & cursum continuat, à *Maleuilla* distans milliari, Dux præfatus *Nichita*, suos conuocat; & consilio ab omnibus accepto, metu concussus, *Belegraue* *Petrum* vltra expectare recusat: sed *Nichita*, spe defensionis aduersus vires *Francigenarum Romanorum*, & *Teutonicorum*, quia robore murorum ciuitas hæc munita habebatur, migrare disposuit, secum asportatis vniuersis thesauris *Belegraue*: conciuēs verò illius, per sylvas & montana ac deserta loca cum armentis suis in fugam misit: quousque accersito auxilio Imperatoris *Constantinopolitani*, sociis *Petri* resisteret; & vindictam *Vngarorum* sumeret propter amicitiam & foedus, quod cum *Guz*, Comite & principe *Maleuillæ*, percussisset. Transactis ab hinc sex diebus, nuncius quidam de de villa aduenarum *Francorum* *Petro* celeriter mittitur, qui hanc minarum certam legationem illi indicaret, dicens: *Rex Vngariæ, collecto exercitu vniuersi regni sui,*

in ultionem suorum ad vos descensurus est, de quibus ne unum quidem certum est ab armis illius euadere: nam dolor occisorum & lamenta, Regem & uniuersos parentes & amicos illorum commouerunt: quapropter quantociam fluiuium *Maroam* superantes, viam uestram hinc maturate. Petrus intelligens iram regis, & illius grauissimam adunationem, cum uniuersis sociis *Maleuillam* deferens; sed cuncta spolia gregesque ac prædam equorum abducens, *Maroam* transire disposuit. Sed paucas naues, numero tantum centum quinquaginta in toto littore inuenit, quibus tanta multitudo subito posset transire & euadere, propter timorem Regis in fortitudine graui superuenientis. Vnde quam plurimi, quibus naues defecerant, iunctura lignorum & copulatione viminum transire certabant. Sed à *Pincenariis*, qui *Bulgariam* inhabitabant, plurimi in ipsa lignorum & viminum copulatione fluctuantes sine gubernaculo, & à societate interdum diuisi, sagittis confixi interierunt. Videns autem Petrus interitum & submersionem suorum, quæ fiebat, *Baioariis*, *Alemanis* cæterisque *Teutonicis* ex promissione obedientiæ imperauit, vt *Francigenis* fratribus subuenirent. Qui illico septem ratibus inuecti, septem nauiculas *Pincenariorum* submerserunt cum inhabitantibus; septem tantum uiuos captiuantes, quos in præsentiam Petri adductos ex præcepto illius trucidauerunt. Hac ultione suorum facta, & *Maroam* fluuio transito, ingentia & spaciosissima nemora *Bulgarorum* Petrus ingreditur cum vehiculis cibariorum & omni apparatu, & spoliis *Belegrauæ*. Et septem diebus in saltu spaciosissimo expletis, ipse cum suis urbem *Nicz* munitissimam applicuit: vbi flumen quoddam per lapideum pontem ante ciuitatem transeuntes, pratium, vjriditate & amplitudine voluptuosum, & ripam fluminis fixis tentoriis occupauerunt. Hospitatis itaque peregrinis legionibus, ex prouidètia Petri & Maiorum consilio sit legatio ad Ducem *Nichitam*, principem *Bulgarorum*, qui in eadem ciuitate præsens habebatur, quateus licentiam emendi cibos acciperent. Quod benignè annuit, sub hac tamen conditione, vt obsides ei darentur, re aliqua iniuria aut vis, sicut *Belegrauæ*, à tanta multitudine fieret. *Walterus* filius *Waleramni* de *Bretillo* castello, quod est iuxta *Beluatium*, & *Godefridus Burel* de *Stampis*, Duci obsides constituti & dati sunt. His missis, & à Duce receptis, omnium rerum sufficientia ad emendum vndique illis concessa est; & non habentibus vnde emerent, plurima largitio elemosynarum à ciuitate largita est. Hac igitur nocte cum omni tranquillitate peracta, & obsidibus Petro à Principe fideliter restitutis, centum viri *Alemanorum* propter contentionem vilissimam, cum quodam *Bulgaro* vespere habitam in venditione & emtione, paulisper subtracti à tergo agminis Petri, septem molendinis, quæ sub prædicto ponte in flumine degebant, ignem submiserunt, & in fauillam redegerunt; quin & domos quasdam, quæ extra urbem erant, simili incendio in ultior em furoris sui succenderunt. Ciues autem videntes ædificia suorum igne conflagrare, vnanimi conuentu suum Ducem *Nichitam* adeunt, Petrum & uniuersos sequaces illius falsos Christianos asserentes; raptores tantum esse & non homines pacificos, qui *Pincenarios* Ducis *Belegrauæ*, & *Maleuillæ* tot *Vngaros* occiderint; & nunc incendium hoc præsumperint, nequaquam pro benefacto remunerationem restituentes.

XI. Dux audita hac iniuria & querimonia suorum, præcepit, vt uniuersi ad arma contenderent cum omni equitatu, quem illic adunauerat, cognita inuasiōe *Maleuillæ*; & absque mora vt peregrinos insequerentur, in caput eorum reddentes uniuersa mala, quæ sibi illata sint. Ad hoc denique Ducis imperium *Bulgari*, *Comanitiæ*, *Vngari* plurimi cum *Pincenariis*, qui conuentione solidorum ad vrbis defensionem conuenerant, arcus corneos & osseos arripiunt, loricas induunt; & vexillis hastæ innexis, Petrum cum exercitu suo securè gradientem insequuntur; ac tardos & extremos exercitus detruncare & transfigere non parcentes, currus & plaustra lento gressu subsequentiæ retinuerunt, matronas, puellas, pueros teneros abducentes, qui exules & captiui in terra *Bulgaricæ* vsque in præsentem diem cum uniuersis rebus & armentis inuenti sunt. Protinus in hac repentina Peregrinorum disturbance & occisione, quidam *Lambertus* nomine, velocitate equi elapsus, ad Petrum peruenit: cui rem hanc ignoranti, & omnia quæ acciderant, retulit; & quomodo hæc initia malorum & dolorum ab *Alemanis* extiterint propter incendium, quod fecerant. Petrus verò milliari remotus hæc omnia ignorabat: qui ad hæc verba nuncii grauer turbatus, conuocat sapientiores & magis sensatos de exercitu, quibus sic loquitur, dicens:

GRAN

Grave & durum nobis infortunium, ex furore insipientiū Teutonicoꝝ ortum, imminet. Nostri XII.
quàm plurimi cum ipsis Alemanis, à Duce Nichita & suo satellitio, in arcu & gladio ceciderunt,
in ultione incendii, quod me prorsus latebat: nostra autem plaustra omnia, cum opibus & armentis
retenta sunt. Nihil aliud super his video utilius, quàm ut obuiam Duci redeamus, pacem cum illo
componamus: quia iniuste nostri cum eo egerunt, cum omnia nobis necessaria pacificè ciues sui sub-
ministrauerint. Ad hanc vocē & sententiā Petri repetito itinere, ex ceteris reuertis
 est ad ipsam ciuitatem *Niczh*, & in prato præfato tentoria sua relocauerunt, vt ex-
 10 cufaret se Petrus & vniuersam legionem, quæ præcesserat: vt sic mitigato Duce,
 captiuos suos & plaustra recuperarent. In hac itaque intentione & consilio Petrus
 cum prudentioribus dum satageret, & verbis cautis excusationem suam ordinaret,
 mille insensatorum hominum iuuentus, nimix leuitatis & duræ ceruicis, gens in-
 domita & effrenis, sine causa, sine ratione, trans prædictum pontem lapideum ad
 mœnia & portam ciuitatis in graui assultu vadunt: quibus mille eiusdem leuitatis
 iuuentus, trans vada & ipsum pontem concurrentes, ingenti vociferatione & fu-
 rore in auxilium iunguntur, Petrum ductorem suum hæc prohibentem, & pacem
 fieri volentem, cum omnibus sensatis audire recusantes. In hac igitur dissensione
 grauissima discordantium legionum, totus cum Petro, hanc seditionem prohi-
 bente, præter hæc duo millia, remansit exercitus, qui nullo modo ad opem his se
 contulerunt. *Bulgari* videntes hoc schisma in populo, & facilè hæc duo millia posse
 20 superari, è duabus eruperunt portis in sagittis & lanceis & graui vulnere; & sic in
 virtute magna oppressos vniuersos in fugam verterunt. Quorum viginti à ponte
 corruentes, vndis immerfi ac suffocati sunt: Alii verò in latere pontis trecenti ad
 vada incognita fugam inierunt, quorum alii armis, alii vndis perierunt. Tandem
 qui in altera parte fluuii ab hac insania reuocati cum Petro in viridario remanse-
 rant, videntes quia sui tam sæuo martyrio consumebantur, non vltra se potuerunt
 continere ab auxilio; sed induti loriceis & galeis, nolente volente Petro, ad ipsum
 pontem conuolant. In quo crudeliter hinc & hinc bellum exoritur, in sagittis, gla-
 diis & lanceis. Sed à *Bulgaris* vado & ponte præuento, nequaquam transire potue-
 runt, sed fortiter in fugam remissi sunt. Petrus visa hac suorum contritione & fu-
 30 ga, legationem per quendam *Bulgarum*, qui Sanctam Viam decreuerat in Ierusa-
 lem, Duci præfato misit, quatenus colloquium secum paulisper habere dignaretur,
 & pacem in Domini nomine vtrinque componerent. Quod & actum est.

Pace hac diulgata in populo Petri, & turbine sedato, quouisq; omnia redirent XIII.
 in concordiam, pedestre vulgus rebelle & incorrigibile, currus & plaustra reparans
 & onerans, viam instabant. Quibus *Petrus, Folckerus, Reinoldus* interdicentes, donec
 viderent, si colloquium procederet in concordiam, nequaquam insensatos & re-
 belles ab incepto auertere poterant. Ciues autem videntes, quia Petrus & Maiores
 exercitus obstaculo viæ euntibus erant, & plaustris ac curribus obstabant, arbitra-
 ti sunt, quòd cum vulgo fugam aptassent. Quapropter à porta vrbs exilientes cum
 40 militibus Ducis, insēcuti sunt eos in manu torti; & ad duo milliaria grauis oecisio
 & captiuatio facta est ab his retardati exercitus. Plaustrum, super quod erat scri-
 nium Petri plenum innumerabilis auri & argenti, captum & retentum est, & ad
Niczh vnà cum captiuatis reductum, & in ærario Ducis repositum: cætera spolia
 militibus diuisa sunt: viri sine numero cæsi sunt; pueri cum matribus abducti, mu-
 lieres nuptæ & innuptæ, quarum ignoratur numerus. Petrus verò & omnis manus
 illius, quæ euadere potuit, per opacum & spaciosum nemus, pars per abrupta mon-
 tium, pars per deserta loca dispersi, vt oues à lupis fugam matorabant. Tandem Pe-
 trus, *Reinoldus de Breis, Walterus* filius *Waleranini de Bretoil, Godefridus Burel, Folcke-*
rus Aureliensis, omnes hi cum quingentis solummodò post hanc fugam in vertice
 50 cuiusdam montis casu conuenerunt. Nec enim de quadraginta millibus plures
 remansisse visi sunt. Tunc verò Petrus considerans, quia gens & exercitus eius gra-
 uiter imminutus est, anxie in diuersa meditatur; & vehementi suspirio dolet diffi-
 patas legiones, & tot millia suorum cecidisse; *Bulgarorum* autem vnum solummo-
 dò periisse: miratus, si adhuc quispiam de quadraginta millibus profugis ac disper-
 sis viueret. Vnde ex ipsius sententia & visione hi, qui secum in montis cacumine
 constiterant fugientes, signis & cornibus perstreperunt, vt *Peregrini*, quacunque
 dispersi essent per montes & syluas ac loca deserta, audito signo Petri suorumque,
 in vnum reuertentes coadunarentur; & iter, quod cœperant, iterarent. Nec
 primùm dies inclinata fuit, quòd audito signo ad septem millia collecta sunt. Sic

adunati, & à dispersione reuersi, viâ iteratò insistant, & ad ciuitatem quandam rebus vacuum & ciuibus, applicuerunt: vbi castra figentes, socios profugos ac dispersos prætolati sunt. Sed minimè alimenta in locis desertis reperire aut inuestigare potuerunt, nimiam ibi tolerantibus penuriam: quia plaustra & currus, frumentum, hordeum, carnesque ferentes ad edendum, supra duo millia amiserant, neminem videntem aut aliquid offerentem inuenientes. In mense itaque Iulio hæc aduersa illis contigerant, quando hac in regione frumenta & segetes maturæ iam ad messem flauescunt. Angustiato itaque fame populo, visum est viris consilio cautissimis, vt segetes maturas repertas in campestribus desertæ & vacuæ ciuitatis igne torrerent, & torrida grana excuterent, quibus populus ieiunus sustentari posset. Hoc etenim sustentaculo annonæ tribus diebus vixit populus: quousque profugi & dispersi ad triginta millia readunati sunt, præter decem millia quæ perierant.

XIV. Interea nuncii Ducis ad Dominum *Imperatorem* Constantinopolin præcesserunt, qui sibi vniuersa in malo de actibus & infortunio retulerunt: nempe qualiter exercitus Vngaros Maleuillæ occiderit; & quomodo ad ciuitatem *Niczâ* veniens, pro benefactis mala ciuibus reddiderit, sed non tamen hoc impune præsumserit. Imperator hæc audiens, Petro legatos dirigit, qui Petrum, vacua & deserta ciuitate relicta, in urbem *Sternitz* cum omni comitatu suo profectum repererunt, ex edicto Imperatoris hæc illi nuncia ferentes: *Petre, Domino Imperatori graues de te tuisque querimoniae allatae sunt, eò quòd in regno ipsius prædam & seditionem tuas fecerit exercitus. Quapropter ex Imperio ipsius interdicitur tibi, ne ultra tres dies moram facias in aliqua regni sui ciuitate, donec urbem Constantinopolin ingrediaris. Ciuitatibus autem omnibus, per quas transiturus es, ex Imperatoria iussione præcipimus, vt pacificè tibi omnia tuisque vendant; & quia Christianus es, Christianique tui consocii, non ultra iter tuum impediunt. Et quicquid in superbia & furore satellites tui aduersus Ducem *Nichitam* deliquerunt, prorsus tibi remittit: scit enim, quòd pro hac iniuria grauius pœnas exoluisti.* Petrus hac audita Domini Imperatoris legatione pacifica, non modicum gauisus, & præ gaudio lachrymatus, gratias DEO retulit, qui post nimiam & seueram correptionem, nec immeritam, sibi suisque dedit gratiam in conspectu tam magnifici & nominatissimi Imperatoris.

XV. Igitur mandatis illius obediens, à Sternitz ciuitate processit; & ad urbem *Phinopolin* cum omni populo suo secessit. Vbi vniuerso casu & infortunio suo recitato in audientia omnium Græcorum ciuium, plurima Byzantium, argenti, equorum & mulorum munera suscepit pro nomine IESV & timore DEI, omnibus super eum misericordia motis. Deinde post tertiam lucem hilaris & lætus in largitate rerum necessariarum migrans, *Adrianopolin* secessit. Vbi duobus solummodò diebus hospitio remoratus extra muros vrbs, tertia luce exorta inde recessit. Nam secunda legatio Imperatoris sollicitabat eum, vt Constantinopolin maturaret iter: quia feruebat Imperator desiderio videndi eundem Petrum propter famam, quam de illo audierat. Vt autem ventum est *Constantinopolin*, exercitus Petri iussus est procul à ciuitate hospitari, quibus emendi licentia pleniter concessa est.

XVI. *Petrus* verò staturâ pusillus, sed sermone & corde magnus, in præsentiam Imperatoris cum solo *Folkero* introducit à legatis ipsius Imperatoris, vt videret, si esset, sicut de illo fama erat. Petrus verò introiens ad Imperatorem confidenter, in nomine Domini IESV CHRISTI salutauit; & quia in ipsius CHRISTI amore & gratia ad visitandum *Sanctum* eius *Sepulchrum* ex patria sua secesserit, recitat per singula; & aduersitates, quas iam in breui pertulerit, commemorat; viros potentissimos, Comites & Duces nobilissimos, se post modicum subsecuturos denunciat, qui causa visendi Dominicum Sepulchrum, ardentissimo desiderio pariter viam insistere Ierusalem decreuerint. Imperator autem viso Petro, & animi illius intentione ex ipsius verbis cognita, quid velit aut quid de suo cupiat, requirit. Qui vt misericorditer accipiat precatur, vnde sustentationem vitæ cum suis habeat, asserens quanta & quàm innumerabilia bona ex imprudentia & rebellionem suorum amiserit. Imperator hac Petri humilitate audita, motus misericordia, ducentos *Byzantios* aureos sibi dari iussit, demoneta verò, quæ dicitur *Tartaron*, modium vnum exercitui illius erogauit. Post hæc Petrus à colloquio & palatio Imperatoris regressus, & benignè ab eo commendatus, solummodo quinque diebus requieuit in campis & prædio ad Constantinopolin: vbi simul *Walterus Senzauehor* sua locauit tentoria, socius factus ab ipso die & deinceps, admixtis copiis, armis, & vniuersis vsui necessariis. Deinde diebus quinque completis, tentoria sua

sua mouentes, *Brachium* maris *S. Georgii* nauigio & auxilio Imperatoris superant; & terminos Cappadociæ intrantes, per montana ingressi sunt *Nicomediã*, ibidem pernoctantes. Et post hæc ad portum, qui vocatur *Cinitor*, castra metati sunt. Illuc assidue mercatores admovebant naues onustas cibariis vini, frumenti, olei & hordei caseorumque abundantia, vendentes omnia Peregrinis in æquitate & mensura. In hac itaque necessariorum plenitudine gaudentibus, & corpora fessa curantibus, assunt nuncii Christianissimi Imperatoris, qui Petro exercituique eius interdixerunt iter versus montana *Nicææ* vrbis, propter insidias & incursum Turcorum, donec amplior numerus affuturorum Christianorum illis accresceret. Petrus vero audiens, legationi & consilio Imperatoris acquieuit, vt & vniuersus populus Christianorum. Et curriculo duorum mensium illic in pace & lætitia epulati, moram fecerunt, securè ab omni hostili impetu dormientes. Post duos itaque XVII.

menses, lasciuui & effrenes facti præ ocio & inestimabili copia ciborum, vocem Petri non audientes, sed contra voluntatem illius, in terram *Nicææ* vrbis & regni *Solymani*, ducis Turcorum, per montana ingressi sunt, deprædatis armenta, boues, oves, hircos, greges Græcorum Turcis famulantium, & ad socios deferentes. Petrus hæc intuens, tristi animo accepit, sciens, quia non impunè ferrent: vnde sapius admonuit, ne viterius prædam hanc iuxta consilium Imperatoris contingerent: sed frustra insipienti & rebeli populo locutus est. His itaque prosperè succedentibus, & nullam adhuc prædaram excussionem metuentibus, visum est animosis & ventosis iuuenibus, quatenus assumpta manu de exercitu, prædam in pratis & pascuis ante muros ciuitatis *Nicææ* in conspectu Turcorum raperent & abducerent. Quapropter ad septem millia peditum conglobati, cum equitibus tantum trecentis loriceis, in vexillorum suorum eleuatione & tumultu nimio profecti, septingentos boues cum cæteris pecoribus à pratis *Nicææ* vrbis abduxerunt; & ad tabernacula Petri remeantes, plenum & pingue fecerunt conuiuium: plurimum verò gregis vendiderunt Græcis & nautis Imperatori subditis. Videntes autem *Teutonici*, quia *Romanis Francigenis* res prosperè successit, & quòd sine impedimento toties cum præda sua reuertuntur, accenti & ipsi rapinarum avaritia, ad tria millia XVIII.

in vnum conferuntur peditum, equites ducenti tantum: & in signis ostreis & purpureis semitam per eadem montana ingressi, ad castellum quoddam *Solymani*, viri magnifici, ducis & principis Turcorum, peruenerunt, vbi montana terminantur & sylua, distans à *Nicæa* spacio trium milliarium. Aggressi sunt autem omni virtute armorum & fremitu bellico præfatum castellum, quousque habitatores illius expugnatos percusserunt in ore gladii, Græcis Christianis solummodò parcentes: cæteri omnes in ipso præsidio inuenti, aut cæsi aut eiectioni sunt. Expugnato itaque præsidio, & habitatoribus eius expulsis, in abundantia alimentorum illic reperta lætati sunt. Et victoria hac iocundati, consilium inuicem dederunt, vt in præsidio hoc remanentes, terras *Solymani* & principatum eius faciliè in virtute sua obtinerent, prædas & escas vndique comportarent, & securè *Solymanum* debilitarent, quousque magnorum principum promissus exercitus propinquaret.

Solymanus autem, Dux & Princeps exercitus Turcorum, aduentu Christianorum audito, tum præda & rapinis, suorum quindecim millia ab omni Romania & regno *Corrozan* contraxit, viros peritissimos belli in arcu corneo & osseo, & sagittarios agilimos. Quibus congregatis, post duos dies *Teutonicorum* victoriæ, ad urbem *Nicæam* reuertitur de terra longinqua cum adunatione validissima: vbi amplior ira & dolor illi auctus est ex fama *Alemanorum* & inuasiõne præsidii, quod amiserat, & strage ac eiectione virorum suorum. Deinde tertiæ diei sole orto, *Solymanus* cum omni comitatu suo castra metatus, à *Nicæa*, præsidio, quod *Teutonici* inuaserant, applicuit. Quod signiferi illius in virtute sagittariorum fortiter affilientes, *Teutonicos* in mœnibus atrociter resistentes sagittis crudeliter infigunt ac fatigant, quousque ad defensionem vltra stare non valentes, à muro & mœnibus immoderato grandine sagittarum retrusi sunt, infra præsidium protectionem à iaculis nudi & angustiati quærentes. Turci verò videntes, quia *Alemanos* à muris & mœnibus represserant, trans muros & mœnia transcendere parant. Sed *Alemani*, qui infra præsidium erant, vitæ solliciti & studiosi, penetrare volentibus lanceas opponebant; alii gladiis & bipennibus in faciem illis resistebant, quousque non vltra conscendere ausi sunt. Turci igitur hac sagittarum impugnatione, & nimio grandine *Alemanos* abstertere non valentes, comportauerunt o-

mnia lignorum genera ad ipsam ianuam præsidii: Quæ igne submissa combusta est, & plurima ædificia, quæ erant in arce, donec flamma & calore inualescente, alii exusti sunt, alii à muris salutem sperantes desiliunt. Sed Turci, qui foris erant, exeuntes & fugientes ense trucidabant: alios, vultu & corpore iuuenili venustos, circiter ducentos abduxerunt captiuos; cæteri omnes gladio & sagitta consumti sunt.

XIX. Vltione hac graui *Solymano* cum suis & cum Alemanis captiuis regresso, fama tam crudelissimæ necis Teutonicorum perlata est in castris *Petri*. Vnde animi & corda cunctorum, vehementi consternata sunt dolore super interitu confratrum suorum. Hoc ergo infortunio suorum moti, sæpius consiliis inter se vtuntur, vtrum recenter in vltionem illorum insurgerent, an *Petrum* operirentur. Ante hos enim dies *Petrus Constantinopolin* ad Imperatorem migrauerat, pro exercitu suo rogaturus, vt illis venditionem necessariorum alleuiaret. Consilium autem inter se habentibus, *Walterus Senzauehor* omnino se in vltionem fratrum ire contradixit, donec euentus rei planus innotesceret, & præsentia *Petri* adesset, cuius consilio omnia acturi essent. Hoc consilio *Walteri* sedatus est populus octo diebus, præstolans aduentum *Petri*. Sed nequaquam adhuc potuit ab Imperatore redeundi licentiam habere. Octauo dehinc die Turci viri militares, & arte belli illustres, surrexerunt ab vrbe *Nicæa*, numero centum, regionem & vrbes in montanis sitas perlustrantes, scire & intelligere volentes de præda & rapinis, quas Galli adduxerant. Ibi ipsa die plurimos peregrinos, hæc & illac vagantes, diuersis in 20 locis, interdum decem, interdum quindecim, aut eo amplius, decollasse perhibentur. Hoc denique rumore in castris *Petri* rursus ventilato, scilicet Turcos adesse, & suos circumuagos decollasse, omnino excusant credere, tam longè eos à *Nicæa* descendisse. Sed tamen aliqui consilium dederunt, vt eos persequerentur, si

XX. adhuc in finibus illis reperiri possent. Interea veritate comperta, exoritur tumultus in populo; & vnanimiter pedites conueniunt *Reinoldum de Breis*, *Walterum Senzauehor*, *Walterum* quoque *de Breuil* & *Folkerum Aureliensem*, qui erant principes exercitus *Petri*: quatenus ad vindictam fratrum conuigerent aduersus Turcorum audaciam. Sed hi prorsus ituros se negant, donec *Petri* præsentiam & consilium haberent. *Godefridus* autem *Burel*, magister peditum, illorum responsis auditis; timidos minimè in bello valere tam egregios milites asserens, sæpius sermone aspero improperabat viris his, qui Turcos persequi in vltionem fratrum cæteros socios prohiberent. E contra primores legionis contumelias & impropria illius suorumque sequacium vltra ferre non valentes, ira & indignatione grauitè moti, ituros se pollicentur aduersus Turcorum vires & insidias, etiamsi mori contingat illos in prælio. Nec morâ, surgente primo diluculo quartæ diei, per vniuersa castra iubentur armari vniuersi equites & pedites, & signis cornicinum intonare, & bellum congregari. Soli inermes & infirmi cum fœmineo sexu innumerabiles in castris relictæ sunt. Armati verò, & vniuersi congregati ad viginti quinque millia peditum & quingentos equites loricatos, viam insunt ad urbem *Nicæam*, vt

Duce *Solymanum* & cæteros Turcos, bello laceffentes, in vltionem confratrum eum eis prælium committerent. In sex acies itaque diuisi & ordinati, & quibusque vexillis attitulati, in dextro & in sinistro incedebant. Vix tria milliaria à portu & statione *Ciuitor* processerant, absente, & omnia ignorante *Petro*, per prædictam syluam & montana in vociferatione & tumultu vehementi gloriantes & intonantes, & ecce *Solymanus* cum omni comitatu suo intolerabili eandem syluam ex fronte altera intrauerat, à *Nicæa* vrbe descendens, vt repentino tumultu Gallos in castris incurreret; & nescios ac improuisos in ore gladii vniuersos consumeret atque deleret. Hic audito aduentu & vehementi strepitu Christianorum, miratur nimium, quidnam tumultus is voluerit: nam latebant eum vniuersa, quæ Christiani

decreuerant. Statimq; peregrinos adesse intelligens, suos sic alloquitur: *Ecce Franci, ad quos tendimus, assunt. Certum autem sit vobis, quia aduersum nos pugnaturi veniunt. Sed quantocius à sylua & montanis recedamus in apertam camporum planiciem, ubi liberè cum eis prælia conferamus, & nullum inuenire possint refugium.* Quod ita ad vocem *Solymani* actum est, & in silentio magno à syluis & montanis egressi sunt.

Francigenæ autem, *Solymani* ignorantes aduentum, à syluis & montanis in clamore & alta vociferatione procedebant, tunc primùm *Solymani* acies mediis campis intuentes, & eos ad prælium operientes. Quibus visis, inuicem se confortare in nomine Domini ceperunt; duasque acies præmittunt, quæ quingentos equites habebant.

Solyma-

Solymanus autem duas acies præmissas intuens, frena sine tardatione laxat equi, laxantque sui; & inaudita atque intolerabili vociferatione reddunt attonitos & stupefactos milites catholicos. Dehinc sagittarum gaudine per medias irruunt acies, quæ grauiter attritæ & dissipatæ, à subsequente sua multitudine diuisæ sunt. Audita hac armorum concussione, & vociferantium Turcorum crudeli infecutione, postremi exercitus, qui nondum à sylua processerant, in vnum conglobantur in angusta semita, per quam venerant, ad resistendum & prohibendum semitæ angustiam & montana: Prædictæ verò acies, per quas Turci à societate diuisas irruerant, ad syluam & montana reditum non habentes, versus *Nicaam* iter arripiunt.

10 De qua exemplo reuersi, fortiter inclamantes per medios Turcos reuolant: & se setam equites quàm pedites inuicem commouentes, ducentos milites Turcorum in momento peremerunt. *Turci* autem videntes quia virtus equitum præualuisset in concertatione suorum, equos eorum transmissis sagittis vulnerant; & sic in pedibus fortissimos athletas CHRISTI reddunt. Vbi *Walterus Senzauer* xxxi. *hor* trans loriam & præcordia septem sagittis infixus occubuit, *Reinoldus de Breis* & *Folckerus Carnutensis*, viri nominatissimi in terra sua, simili martyrio ab hostibus consumti ceciderunt; sed non sine magna strage Turcorum. *Walterus* verò de *Bretoil*, filius *Walramni*, & *Godefridus Burel*, magister peditum, inter vepres & dumeta fuga elapsi, per angustam semitam, qua tota manus subtracta à prælio, & in vnum collecta habebatur, reuersi sunt. Quorum fuga ac desolatione cognita, vniuersi in fugam versi sunt, accelerantes iter versus *Ciuitor*, eadem via qua venerant, parum se defendentes ab hostibus. Turci itaque gaudentes prospero successu victoriæ, detruncabant miseram manum Peregrinorum, quos spacio trium miliarium cædendo vsque ad tentoria Petri persecuti sunt. Tentoria verò intrantes, quotquot repererunt languidos ac debiles, clericos, Monachos, mulieres grandæuas, pueros fugentes, omnemque ætatem gladio extinxerunt; solummodo puellas teneras & moniales, quarum facies & forma oculis eorum placere videbatur, iuvenesque imberbes & vultu venustos abduxerunt; pecuniam, vestes, mulos, equos & omnia preciosiora cum ipsis tentoriis *Nicaam* asportarunt. Est autem supra littus maris

30 iuxta prædictum *Ciuitor*, præsidium quoddam antiquum & desertum, ad quod tria millia Peregrinorum fugam arripietes, ingressi sunt dirutum præsidium pro spe defensionis. Sed portas & obstacula nulla reperiens, clypeos pro porta, sicut anxii & auxilio destituti, cum ingenti mole saxorum ostio aduoluerunt, lanceis tantum & arcu ligneo & missilibus saxis viriliter pro vitæ necessitate se defendentes ab hostibus. *Turci* verò videntes se parum proficere in cæde inclusorum, vndique cinxerunt præsidium, quod erat sine tecto, sagittas in altum intorquentes, vt ab æthere reuertentes in verticem, & in corpora inclusorum corruentes, missellos extinguerent; cæteri que hoc viso in deditioem cogerentur. Plurimi sic læsi & extincti illic fuisse referuntur: sed crudeliorem ab impiis pœnam metuentes, non

40 armis, non vi exire coacti sunt. Iam sol mediam diem peregerat, quando hæc tria millia præsidium ingressa à Turcis obsessi sunt. Sed fortiter pro vitæ necessitate se defendentes, nullo tamen ingenio, aut in ipsius noctis umbra ab hoc præsidio potuerunt diuelli: donec nuncius quidam Græcus fidelis & catholicus, noctu nauigio mare transiens, Petro, in ciuitate regia reperto, omnia pericula eorum retulit, & cæterorum casum & consumptionem. *Petrus* agnito periculo suorum & infortunio consumptorum, lugens ac dolens, Imperatorem humiliter deprecatur, quatenus missellis peregrinis paucis, tot millium reliquiis, in nomine IESÛ CHRISTI subueniat; & non à tantis carnificibus desolatos & anxios consumi patiatur. Imperator audito Petro de casu & obsidione suorum, motus est misericordia; & vndique *Tarcopolis* accitis, & cunctis nationibus regni sui, præcepit sub omni festinatione trans brachium maris fugitiuis & obsessis Christianis subuenire, & Turcos ab obsidione expugnatos effugare. Turci autem Imperatoris edicto comperto, media nocte cum captiuis Christianis & spoliis plurimis à præsidio se mouerunt; & sic inclusi & obsessi peregrini milites ab impiis liberati sunt.

50 Non multo temporis interuallo post Petri transitum, quidam presbyter *Godeschalvus* nomine, Teutonicus natione, incola fluminis Rheni, eiusdem viæ in Ierusalem amore & desiderio succensus ex Petri admonitione, plurimorum corda ex diuersis nationibus ad instandum pariter viam suo excitauit sermone; & ex diuersis regionibus Lotharingæ, Orientalis Franciæ, Bauriæ, Alemaniz supra

quindecim millia contraxit, tam militaris quàm pedestris vulgi, qui pecuniâ ineffabili cum cæteris rebus necessariis collectâ, iter suum pacificè vsque in regnum *Vngaria* continuasse perhibentur. Ad portam verò *Meseburg* & eius præsidium, gratia regis Kalomani venientes, honorificè introducti sunt. Quibus etiam concessa est licentia emendi vitæ necessaria; & pax vtrinque indicta ex præcepto regis, ne qua seditio à tantò exercitu oriretur. Sed dum per aliquot dies moram illic facerent, & vagari cœpissent; *Bauari* verò & *Sueui*, gens animosa, & cæteri facti modum potandi excederent, pacem indictam violant, *Vngaris* vinum, hordeum & cætera necessaria paulatim auferentes; ad vltimum oues & boues per agros rapientes occiderunt; resistentes quoque & excutere volentes peremerunt; cæteraque plurima flagitia, quæ omnia referre nequimus, perpetrarunt, sicut gens rusticano more insulsa, indisciplinata, & indomita. Iuuenem quendam *Vngarum*, ut aiunt qui præsentem fuerunt, pro vilissima cõtentione palo per secreta naturæ transfixerunt in fori platea. Cuius rei, & cæterarum iniuriarum querimonia, vsque ad aures Regis suorumque principum perlata est. Rex hac inquietatus infamia, totaque illius domo turbata, præcepit satellitibus suis se armare, & signo totam *Vngariam* in vltionem huius facinoris cæterarumque contumeliarum commoueri, & nulli peregrinorum parcere: eò quòd fœdam rem perpetrassent. Mox exercitus *Godescalci* tam crudele mandatum Regis ad internecionem eorum intelligentes, signis inuenerunt per vniuersas societates, & in campo *Belegraue* secus oratorium S. Martini conglobati sunt. Nec morâ, regia virtus totius regni *Vngariæ* in armis affuit, ut populum conglobatum disturbaret. Sed fortiter resistentes, sicut anxios & vitæ sollicitos, in gladiis & lanceis & sagittis Teutonicos repererunt. Quapropter & ipsi minus eos aggredi ausi sunt. Ut ergo viderunt, quia illis res erat pro anima, & non sine inæstimabili damno cum Gallis committere possent, blandè eis in dolo locuti sunt in hunc modum: *Peruenit querimonia ad Dominum nostrum Regem de iniuriis, quas regno suo intulistis. Sed arbitratur vos non omnes huius facinoris reos: eò quòd plurimi inter vos sensati habeantur, & non minus vos molestauerit pax violata, quàm ipsum Regem & suos. Vnde, si Domino Regi satis facere vultis, & principes terra placare, oportet & necesse est, ut omnia arma vestra in manum Domini Regis reddatis, & ex consilio nostro pacificos vos exhibeatis; in ditionem verò Regis cum omni pecunia, quam habetis, intrantes, iram eius mitigetis, & sic gratiam in oculis eius inueniatis. Sin autem aliud egeritis, nec vnus quidem vestrum ante faciem eius suorumque viuere poterit: quia contumeliam & iniuriam nimiam in regno eius exercuistis.* *Godescalcus* igitur & cæteri viri sensati hoc audientes, & puram fidem ex his credentes verbis, & quia *Vngari* Christianæ erant professionis, vniuerso cœtui consilium dederunt, quatenus iuxta hunc sermonem ad satisfaciendum Regi arma redderent: & sic omnia in pacem & concordiam redirent. Acquieuerunt vniuersi huic consilio, & loricas, galeas & omnia arma totamque pecuniam, (stipendium vitæ suæ scilicet in *Ierusalem*) in manus magistratus Regis reddiderunt; ac humiles & tremefacti colla sua Regi subdiderunt, totius misericordiæ & humanitatis certi erga Regem consequendæ. Ministri verò Regis & milites vniuersa arma palatio Regis intulerunt in conclauis; pecuniam & cætera preciosiora, quæ tantus congesserat exercitus, in ærarium Regis deputauerunt. Sic armis vniuersorum in conclauis repositis, omnem clementiam, quam polliciti sunt Regem in populo habiturum, mentiti sunt: quin potius crudeli strage irruentes in eos, inermes ac nudos detruncabant; ac eandem immanissimam in eos exercebant: adeò ut sicut hi pro vero affirmant, qui præsentem vix euaserunt, extinctis & occisis corporibus & sanguine tota planities *Belegraue* occuparetur, & pauci ab hoc martyrio liberarentur. Eodem anno, ætatis tempore inchoante, quo *Petrus* & *Godescalcus* congregato exercitu præcesserant, postmodum ex diuersis regnis & terris: scilicet è regno *Franciæ*, *Angliæ*, *Flandriæ*, *Lotharingiæ*, gens copiosa & innumerabilis Christianorum, igne diuini amoris flagrans, & Crucis signo suscepto, vndique incessanter per turmas suas confluebant cum omni suppellectile & substantia rerum & instrumentis armorum, quibus *Ierusalem* proficiscentes indigebant. His itaque per turmas ex diuersis regnis & ciuitatibus in vnum collectis, sed nequaquam ab illicitis & fornicariis commixtionibus auersis, immoderata erat commessatio; cum mulieribus & cum puellis sub eiusdem leuitatis intentione egressis, assidua delectatio; & in omni temeritate sub huius vitæ occasione gloriatio. Vnde

Vnde, nescio si vel Domini iudicio, aut aliquo animi errore, spiritu crudel-
 itatis aduersus Iudæorum populum surrexerunt per quascunque ciuitates disper-
 sum; & crudelissimam in eos exercuerunt necem, & præcipuè in regno Lotharin-
 giæ, afferentes, adesse principium expeditionis suæ & obsequii contra hostes fidei
 Christianæ. Hæc strages *Iudæorum* primùm in ciuitate Colonienfî à ciuibus acta
 est: qui subitò irruentes in modicam manum illorum, plurimos graui vulnere de-
 truncauerunt; domos & synagogas eorum subuerterunt, plurimum pecuniæ inter
 se diuidentes. Hac ergo crudelitate visa, circiter ducenti in silentio noctis *Nyffiam*
 nauigio fugam inierunt, quos Peregrini & cruce signati comperientes, nec vnum
 10 quidè viuum reliquerunt, sed simili multatos strage rebus omnibus spoliauerunt.

Nec mora, post hæc viam insistètes, sicut deuouerant, in multitudine graui *Mo-*
guntiam peruenerunt. Vbi Comes *Emicho*, vir nobilissimus, & in hac regione po-
 tentissimus, cum nimia Teutonicorum manu prætolabatur aduentum Peregri-
 norum, de diuersis locis regia via illic confluentium. Iudæi verò ciuitatis illius in-
 telligentes necem confratrum suorum, nec manus tantorum se posse euadere, ad
 Episcopum *Rothardum* spe salutis confugiunt, thesauros infinitos in custodiam &
 fidem illius reponentes; multumque de protectione eius, quia ciuitatis eiusdem e-
 rat Episcopus, confidentes. Hic autem summus Sacerdos ciuitatis pecuniam in-
 auditam ab eis receptam cautè reposuit; Iudæos in spaciosissimo domus suæ solæ-
 20 rio à specie Comitum *Emichonis* & eius sequacium constituit, vt illic in tutissimo
 ac firmissimo habitaculo salui & sani remanerent. Verùm *Emicho* & cætera ma-
 nus habito consilio, orto sole diei in sagittis & lanceis in solærio Iudæos affiliunt;
 quos, fractis seris & ianuis, expugnatos ad septingentos peremerunt, frustra resi-
 stentes contra tot millium vires & assultus: mulieres pariter trucidauerunt; pue-
 ros teneros cuiusque ætatis & sexus in ore gladii percusserunt. Iudæi verò viden-
 tes Christianos hostes in se suosque paruulos insurgere, & nulli ætati parcere, ipsi
 quoque in se suosque confratres, natosque, mulieres, matres & sorores irruerunt,
 & mutua cæde peremerunt. Matres pueris lactentibus, quod dictum nefas est, guttu-
 ra ferro secabant, alios transforabant, volentes sic potius manibus propriis peri-
 30 re, quam incircumcisorum armis extinguî. Hac Iudæorum cæde tam crude-

liter peracta, paucisq; elapsis, & paucis timore potius mortis quam amore Chri-
 stianæ professionis baptizatis, cum plurimis illorum spoliis Comes *Emicho*, *Clareboldus*
de Vinduil, *Thomas*, & omnis illa intolerabilis societas virorum ac mulierum
 • viam Ierusalem continuârunt, tendentes versus regnum Vngariæ, vbi transitus re-
 gia via vniuersis Peregrinis minimè negari solebat. Sed his ad præsidium Regis
Meseburg venientibus, quod fluiui, *Danubius* & *Lintax*, paludibus firmant, pons &
 porta præsidii clausa reperitur, ex præcepto Regis Vngariæ: quia timor magnus in-
 uaserat vniuersos Vngaros pro cæde, quam exercuerant in confratres eorum: &
 adhuc fœtebant corpora occisorum, cum tantus subsequutus est exercitus: Erant e-
 40 nim ducenta millia equitum & peditum; sed equitum vix ad tria millia com-
 putabatur numerus. Clausa itaque ianua, & vniuersis transitu per regnum nega-
 to, locauerunt castra per camporum planiciem, & nuncios Regi dirigentes, pa-
 cemq; quærentes, minimè in pace & promissione sua auditi sunt. Hinc *Emicho*,
Thomas, *Clareboldus*, viri militari actione illustres, cum cautiore consilio
 consilium: vt Regis terras ex hac parte iacentes vastarent, nec hinc recederent, donec
 trans paludem & fluiuium *Lintax* pons locaretur, per quem murò præsidii ali-
 qua arte appropinquantes transforarent, vt vel sic transitus in virtute sua pa-
 teret. Qui diebus multis à medio mensis Iunii ante præsidium residentes, &
 pontem componentes, sæpius inclusos expugnabant: defensores verò præ-
 50 sidii fortiter resistentes hinc & hinc iacula intorquebant, & plurimam stragem v-
 trinque faciebant. Interdum hi ex arce erumpentes in virtute loricorum, forti-
 ter Gallos citra fluiuium & pontem vrgebant: interdum *Galli* præualescentes, *Vnga-
 ros* bello & vulnere aggrauatos vsque in præsidium remittebant. Die autem que-
 dam circa nonam, *Thomas*, *Clareboldus* & *Willelmus* cum trecentis, lorica &
 galea indutis, & equo doctis militibus, descenderunt ad insidias, vbi transitus Vnga-
 rorum nauigio sæpius fiebat ad tuendam terram, si fortè cum illis configere, & bel-
 lum committere opportunitas daretur, aut armenta illorū inuenta deprædari pos-
 sent. Illis ergo hac in spe descendantibus, septingenti milites Regis ad explorandū
 exercitum Christianorum occurrerunt in equis militaribus & armis. Qui viden-

tes, ab eis se nequaquam posse effugere, subito Gallorum turmas incurrerunt; & prælia committentes, superati & vulnerati grauius attriti sunt, fugam per nota loca facientes, & suam in terram tristes & dolentes nauigio remeantes. In hac conflictione Wilhelmus Principem exercitus Vngarorum & collateralem Regis aggressus, virum illustrem, & niueis crinibus renitentem, decollauit. Ex hac victoria vniuersæ legiones totam noctem illam in lætitia vigilem duxerunt, & multos

xxx. Vngarorum captiuos habuerunt. Postquam huiusmodi plurimas congregationes, & cotidianas strages per longum temporis spacium, exercitus tædio victus, & escarum defectu attenuatus, die constituto in virtute loricatorum trans pontem, quem firmauerant, alii conferuntur, alii per paludes diffusi præsidium ¹⁰ *Meseburg* fortiter aggrediuntur. Et applicitis ingeniis, duobus in locis muros pertorant; Vngaros non parè angustiant, donec ferè omnibus, in crastino si persistenter, aperiretur. Rex autem *Kalomanus* & omnis comitatus eius maturè equos ascenderunt, parati ad fugam versus regnum Russiæ, si tantam vim Gallorum, superato præsidio, terram ingredi viderent. Pontes, iam longa verustate dirutos reparauerant, per quos transire possent paludes & fluuios in terram Russiæ, si necessitate cogerentur. Sed dum ferè omnia prosperè successissent Christianis, & muros grandi foramine penetrassent, nescio quo casu aut infortunio tantus timor vniuersum exercitum inuasit, vt in fugam pariter redderentur, vt quasi oues à lupis irruentibus dispersi & concussi, hac & illac diffugium quærentes, sociorum ²⁰ obliuiscerentur. Vngari verò videntes tam subito athletas fortes deficere, & fugam maturare, in virtute magna è portis cum Rege exiliunt; sine tardatione fugientes persequuntur, plurimam cædem exercentes, & plurimos captiuantes, ac plerumque noctis in persecutione consumentes. Pedestris vulgi vtriusque sexus tanta facta est occisio, vt aquæ *Danubii* & *Lintax* in sanguineas mutarentur vndas. Plurimi verò & numero incomparabiles per aquas liberari sperantes, præ timore imminentis occisionis Danubii vndis cæco ausu inferuntur, & aquis vehementibus suffocantur. Mirabile dictu: tanta fugitiuorum submersio facta est, vt tam spaciosi fluminis aquæ præ tot millium corporibus per aliquantum tempus videri non possent. *Emicho* autem, *Thomas*, *Clareboldus*, *Willehelmus*, & alii pauci, quorum equi cursu adhuc valebant, incolumes euaserunt, & aliqui, qui in palustri herba ³⁰ fructibusque latuerunt, aut in opaca nocte fugere potuerunt. *Emicho* & quidam suorum, via qua venerant, reditum fugiendo tenuerunt: *Thomas*, *Clareboldus* & plures suorum versus Carinthiam & Italiam fuga elapsi sunt. Sic manus Domini contra Peregrinos esse creditur, qui nimis immundiciis & fornicario concubitu in conspectu eius peccauerant; & exules Iudæos, licet CHRISTO contrarios, pecuniæ avaritia magis, quàm pro iustitia Domini graui cæde mactauerant, cum iustus iudex sit Dominus, & neminem inuitum aut coactum ad iugum Fidei Catho-

xxxI. licæ iubeat venire. Fuit & aliud scelus detestabile in hac congregatione pedestris populi stulti & vesanæ leuitatis, quod Domino odibile & omnibus fidei- ⁴⁰ bus incredibile non dubitatur. Anserem quendam diuino spiritu asserebant afflatum, & capellam non minus eodem repletam; & has sibi duces huius secundæ viæ fecerant in Ierusalem, quas & nimium venerabantur, ac bestiali more his intendebant ex tota animi intentione. Quod absit à fidelibus cordibus, vt Dominus IESVS à brutis animalibus & insensatis Sepulcrum sui sanctissimi corporis visitari velit; & hæc fieri duces Christianarum animarum, quas precio sanguinis sui ab idolorum spurcitiis reuocatas redimere dignatus est: cum cælos ascensus duces & rectores populi sui sanctissimos & DEO dignos præfules & Abbates præordinauerit, non bruta & insensata animalia. Sed quid mirum, si modernis temporibus huiusmodi abominationes, & tam fœda scelera, inter aliquas societates tot ⁵⁰ millium inuenta sunt, quæ Dominus in caput eorum reddiderit? cum temporibus Moyfi & Iosue & cæterorum seruorum Domini in medio iustorum inuenta sit iniquitas, & ab eo, qui est Dominus vltionum, virga suæ maiestatis correpta & purificata.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS
HIEROSOLYMITANÆ LIBER SECVNDVS.

Argumenta Capitulum.

- I. Cum quibus & quo tempore Dux Godefridus secundam inierit profectiōem.
- II. Principes per internuncios conuenerunt Pannoniæ regem, quare perdidit populum Domini.
- 10 III. Responso Regis, & quomodo Ducem accerserit.
- III. Dux Pannoniam ingrediens quàm decenter susceptus sit, & quid inter eum & regni primores conuenerit.
- V. Vbi exercitus iussu Ducis castra posuerint.
- VI. Obsidibus datis, qualiter Vngariam transferint.
- VII. Vbi rex obsides reconfignat, & qualiter Rex Graciæ Ducem per internuncios interpellauerit.
- 20 VIII. Quid Dux resalutato Regi mandauerit, & pro retentis Principibus quid egerit.
- IX. Rex Gracorum quomodo captiuis principibus absolutis, regno suo consuluerit, Ducem simul accersens.
- X. Post aliquantas utrinque animositates tandem Dux cum Imperatore pacem componit.
- XI. Causa Imperatoris Dux castrorum loca mutat: beneuolentiæ nuncios ad eum mittit, rogatus venire dissimulat.
- 30 XII. Imperator alimenta emenda subtrahit, exercitus partes Graciæ inuadit.
- XIII. Frater Ducis cum periculo populum Ducis transduxit, dimicantes inter se partes Dux dirimit.
- XIIII. Imperator promissis obsidibus Ducem ad se inuitat, & quid ipse Dux legatis Boemundi responderit.
- XV. Filio Imperatoris obside accepto, Dux 40 curiam ingreditur.
- XVI. Quàm gloriosè Dux ab Imperatore susceptus sit & exhibitus, & quid inter eos conuenerit.
- XVII. Monitu Imperatoris populus Domini in Cappadociam migrat: Dux Imperatorem pro necessariis rebus sapius interpellat.
- XVIII. Boemundus adueniens, agrè persuasus est Imperatoris homo fieri.
- XIX. Nepos Boemundi clanculo digreditur: Dux cum suis decenter ab Imperatore dimittitur: Robertus Comes homo illius efficitur.
- 50 XX. Exercitus versus Nicæam iter dirigit: de Reymundo Comite & Petro eremita & de quibusdam aliis Principibus.
- XXI. De Obsidione urbis Nicææ.
- XXII. Item dispositio obsidionis, quibus principibus qua partes ciuitatis delegata sint.
- XXIII. Item de eodem.
- XXIIII. De uiris sacri ordinis & vulgo inermi, & de lacu ciuitatis.
- XXV. De principe urbis Nicææ & de exploratoribus eius.
- XXVI. Item de uno exploratorum illorum, & quàm sollicitè populus Domini gentiliū prestolaretur aduentum.
- XXVII. Aduentus Solymani: exhortatio Podiensis Episcopi: conflictus & victoria populi Christiani.
- XXVIII. De munificentia Imperatoris in Principes, & de Turco falsi nominis Christiano.
- XXIX. De uiris capitaneis in eadem obsidione occumbentibus.
- XXX. Item de aliis ibidem pereuntibus.
- XXXI. De murorum & præcipuè cuiusdam turris oppugnatione.
- XXXII. Populus Domini supra dictum lacum nauali obsidione circumdat.
- XXXIII. Profani resistentes valde Christianicolas defatigant: Vbi Dux ipse Turcorum bellicosissimum sagitta traiecit.
- XXXIV. De occiso Christiano bellatore qui ad ludibrium fidelium in muro suspenditur.
- XXXV. Quomodo Longobardus quidam nouum genus machinæ operatus sit.
- XXXVI. De euerfione immanissima turris, & domina ciuitatis quomodo capta sit.
- XXXVII. Deditio ciuitatis Nicææ, & de quadam sanctimoniali femina captiua.
- XXXVIII. Qualiter ex consultu Principum populus DEI in duas partes diuisus sit.
- XXXIX. De immanissima cade Christianorum per insidias Principis Nicæani.
- XL. De nuccio fidelium CHRISTI ad Ducem.
- XLI. Vbi Dux & qui cum eo erant subueniunt pereuntibus.
- XLII. Vbi Dux & alii quidam procerum ex nomine notantur, qui tunc fortiter pro DEO egerunt.
- XLIII. Post victoriam quid inter fideles Domini conuenerit, & quomodo sacer ordo curauerit cadauera prostratorum.

GITVR post Petri Eremitæ profectiōem, post Waltheri Senzauehor, militis egregii, occisionem, eiusque exercitus grauissimum casum; dehinc modico interuallo post crudelem stragem Godescalci presbyteri, & eius exercitus, post infortunium Comitis Alemanæ, Emichonis, cæterorumque fortium virorum & Principum de terra

- Gallię, scilicet *Drogonis de Nabella, Clareboldi de Vinduil*, ac contritionem sui exercitus crudeliter factam in regno Vngarię ad portā Meseburg: *Godefridus*, Dux Lotharingię, vir nobilissimus, fraterque eius vterinus, *Baldewinus, Vuernerus de Greis*, cognatus ipsius Ducis *Baldewinus* pariter de Burg, *Reinardus* Comes de Tul, *Petrus*que frater eius, *Dudo* de Cons, *Henricus* de Ascha, ac frater illius *Godefridus*, fortissimi milites ac principes clarissimi eodem anno medio mēsis Augusti viam recto itinere in Ierusalem facientes, in terram Osterreich ad ciuitatem *Tollenburg*, vbi fluvius *Lintax* regnum Gallię terminat & diuidit, hospitio resederunt curriculo trium hebdomadarum mensis Septembris, vt audirent & intelligerent, qua occasione exorta seditione, Peregrinorum exercitus paulo ante hos dies perierit, & à proposito eundi Ierusalem cum suis Principibus & ductoribus auersus fuerit, iamque eis
- II. obuiam desperatus redierit. Tandem post plurimum mali rumoris, quid primum, quid cautius & consultius agerēt ad explorandam rem & crudelitatem Vngarorum, quam fecerant aduersus Christianos confrares, dum sapius tractaret, visum est omnibus vtile consilium, vt neminem ex nominatissimis & Capitaneis viris ad inquisitionem tam nefandi homicidii & sceleris præmitterent, præter *Godefridum de Ascha*, eò quòd notus esset *Kalomano*, Regi terrę, ante multum tempus huius vię in legationem Ducis Godefridi missus ad eundem Regem Vngarorum. Alios verò duodecim electos ex familia ipsius Ducis, *Baldericum* inquam, *Stabelonem* & quorum nomina latent, vnà cum illo direxerunt, vt legationem tantorum Principum hoc modo aperirent: REGI VNGARORVM KALOMANO, GODEFRIDVS, DVX LOTHARINGORVM, ET CÆTERI COMPRIMORES GALLIÆ, SALVTEM ET OMNE BONVM IN CHRISTO. *Mirantur Domini & Principes nostri, cum Christianę professionis sitis, cur tam crudeli martyrio exercitum DEI viuētis interemistis, terram verò & regnum pertransire interdixistis, & variis calumniis eos affecistis. Quapropter nunc timore & dubietate concussi, Tollenburg moram facere decreuerunt, donec ex ore Regis intelligant, cur tam crudele facinus à Christianis, persecutoribus Christianorum, commissum sit.* Respondit Rex, vniuerso cœtu suorum audiente: *Non Christianorum persecutores sumus, sed quicquid crudelitatis ostendimus, aut in illorum interitu commisimus, nimia necessitate compulsi fecimus. Cum enim primo exercitui vestro, quem Petrus Eremita contraxit, omnia accommodaremus, emendi licentia concessa in mensura & pondere a-*
- III. *quitatis, & pacifice illis per terram Vngarię transitum constitueremus, malum pro bono nobis reddiderunt, non solum in auro & argento, equis & mulis & pecore regionis nostrę auferentes, sed & ciuitates & castella euertentes, hominesque nostros ad quatuor millia mortificantes, rebus & vestibus expoliauerunt. Post has à comitatu etri nobis tam innumerabiles, sed iniuste illatas iniurias, subsequens exercitus Godescalci, & nunc recenter attritus, quem in fugam conuersum obuiam habuistis, castellum ac munitionem regni nostri Meseburg obsederunt, in superbia & impotentia virtutis suę ad nos intrare volentes, vt nos punirent & exterminarent, de quibus DEO auxiliante vix defensi sumus.* Rex autem vt hæc respondit, iussit eisdem legatos Ducis honorifice in palatio suo hospitari in loco qui dicitur *Pannonia*, vbi per dies octo omnia illis necessaria in ipsa Regis mensa affluenter ministrata sunt. Post dies verò octo Rex super legationem Ducis consilio primatum suorum accepto, remisit legatos cum legatis de domo sua, vt Duci & primis exercitus in hunc modum responsa portarent. REGI KALOMANVS DVCI GODEFRIDO ET OMNIBVS CHRISTIANIS SALVTEM ET DILECTIONEM SINE SIMVLATIONE. *Andiuimus de te, quia vir potens & princeps tuus sis in terra, & fidelis inuentus ab vniuersis, qui te nouerunt. Itcirco te semper diligens ex sola bona fama, nunc te videre & agnoscere optaui. Et exinde consilium accepi, vt descendas ad nos in castellum Cyperon sine opinione alicuius periculi, & vtraque ripa paludis residentes, totum colloquium teneamus de omnibus, quę à nobis requi-*
- IV. *ris, & quorum nos reos arbitraris.* Hoc Regis nuncio audito, Dux vniuerso cœtu relicto, ex consilio Maiorum trecentis tantum militibus assumptis, ad Regem profectus est in loco præsignato. Et vtrinque hinc & hinc omisso comitatu suorum, Dux solummodò *Wernero* de Greis, viro nobilissimo & propinquo eius, *Reinardo* de Tul, & *Petro* euocatis, pontem, qui paludi imminet, ascendit, in quo regem reprensens, benignissimè salutauit, & humili deuotione osculatus est eum. Dehinc inter se diuersa habuere colloquia de concordia & reconciliatione Christianorum, quo vsq; ratio hæc pacis & dilectionis adeò firmiter processit, vt se Dux fidei eius credens duodecim ex trecentis suscepit, cum quibus eum Rege in Pannoniam & terram Vngarorum descendit, fratrem verò *Baldewinum*, relicto *Tollenburg*, populū regere & procurare,

curare, remisso exercitu trecentorū, constituit. Dux itaq; Pannoniā ingressus, honorificè ab ipso Rege & primatibus suis susceptus est; eiq; benignè & copiosè omnia necessariaparata sunt de domo Regis & mensa, quæ tam egregium virum decebant. Dehinc Rex per dies octo plurimum conventum suorum habens, qui etiā ad videndum tam nominatissimum Principem confluxerant, querebat consilium: qua fide & fiducia salvo regno suo rebusque suorum tam copiosus exercitus fortiter armatus intromitteretur. Tandem repertum est consilium & Duci declaratum quomodo, nisi darentur obsides viri egregii & primores exercitus, nullus sibi suisque concederetur transitus, ne aliqua occasione assumpta, in virtute tam innumera-
 10 rabilis gentis terram & regnum amitteret. His auditis, Dux voluntati Regis in omnibus cessit, & obsides, quos petebat, dari non abnuit, hac tamē conditione: ut ultra Peregrinorū exercitus, tam præsens quā futurus, per terram eius transiret sine aliquo obstaculo, & pacificè mutaret vitæ necessaria. Nec mora, percussit Rex fœdus cum Duce; percusserunt & vniuersi Principes regni sui in iureiurando, non ultra nocere Peregrinis transiuris. His ergo sic vtrinque in vera fide firmatis, Rex ex consilio suorum requisivit *Baldevinum*, fratrem ipsius Ducis, obsidem fieri, uxorem quoque ac familiam eius. Quod Dux sine vlla contradictione adimpleri concessit: statinque post dies octo missa legatione, Dux vniuersum exercitum præcepit pro-
 20 perare ad castellū *Cyperon*, ac tabernacula sua hac altera in ripa fluminis & paludis collocari. Ad hanc Ducis legationem cœpit exercitus nimium hilarescere, & gauisi sunt vniuersi, qui antea ex diutina Ducis absentia hæsitabant, existimantes enim in falsa fide traditum & extinctum: sed nunc quasi de graui somno expergefati, surrexerunt; & iuxta ducis mandatum venientes, in ripa fluminis & paludis castrametati sunt. Collocatis itaq; tentoriis, Dux de regno Vngariæ reductus, & suis restitutus est, referens, quantam ei Rex curam & honorem exhibuerit, & omnia, quæ cum Rege & Principibus eius pactus sit; & quomodo frater eius *Baldevinus* à Rege in obsidem cum uxore & familia requisitus sit, donec populus cum silentio & pace transeat: alioqui nullam sibi dari licentiam transeundi. Et post pauca statim admonuit fratrem suum *Baldevinum*, obses fieret pro populo, sicut decretū erat.
 30 Qui vehementer cœpit reniti & contradicere, donec Dux hæsitacione illius turbatus, constituit, ut ille curam exercitus Deigereret, & ipse pro fratribus obses fieri non dubitaret. Tandem *Baldevinus* omni mentis suæ fluctuatione exclusus, concessit obses fieri, & exilio pro salute fratrum suorum transferri. Igitur tam præclaro Principe iam obside facto, & Rege vnā cum illo in Pannoniam regresso, vniuersus exercitus ex iussu & concessu Regis per pontem trans paludem intromissus est, & ad fluuiū *Lintax* castrametatus est. Castris verò positis, & vniuersis hospicio sedatis, *Godefridus* Dux præcones per singulas domos ac tentoria acclamare constituit sub iudicio mortis: ne quicquā contingerent, aut violenter in regno Vngariæ raperent, & nullam seditionem mouerent, sed omnia æquo precio mutarētur. Similiter & Rex per vniuersum regnum acclamari præcepit, ut omnē copiam rerum
 40 necessariorū reperiret exercitus in pane, vino, frumento, hordeo, in bestiis agri & volatilibus cœli: iussuq; sub iudicio vitæ, ne iniusta venditione Vngari grauarēt exercitum aut conturbarent, sed potius omnia venalia illis alleuarent. Sic & sic per singulos dies in silentio & pace, in mensura æqua, & iusta venditione Dux & populus regnum Vngariæ pertransiens, ad *Drowa* fluuium peruenierunt. Vbi congerie lignorum composita, & plurima viminum copulatione facta, eundem fluuiū traiecerunt, assidue Rege cum validissima manu equitum à sinistris gradiente vnā cum *Baldevino* & cæteris obsidibus, quousq; ad locū, qui dicitur *Francauilla*, perueniam est. Illic per tres dies remorati, vitæ necessaria, & quibus indigebat exercitus, precio mutuantes, cum omnibus *Malcuillam* descenderunt, in littore *Sowa* diebus quinque pernoctantes. Illic Duci cæterisque Principibus exercitus innotuit, quā intolerabilis virtus militiæ Imperatoris Constantinopolis affuisset ad prohibendam Peregrinis viam per regnum Bulgariæ. Quapropter Dux & vniuersi consilium inierunt, ut partem exercitus in armis trans fluuium præmitterent ad reprimendos hostes, milites Imperatoris, quousq; populus enauigaret. Non amplius enim quā tres naues illic repertæ sunt, cum quibus mille equites loricati ad præoccupandum littus transmissi sunt. Cætera multitudo, copulatione lignorum & viminum, fluminis alueum superauerunt. Vix enauigauit
 50

populus & eorum princeps; & ecce Rex cum omni apparatu suo, & fratre Ducis Baldewino, eiusque vxore & cunctis obsidibus affuit, quos ibidem in manu Ducis restituit. Ac dehinc nimia dilectione commendato Duce fratreque eius in donis plurimis & osculo pacis, in terram regni sui reuersus est. Dux verò & omnis exercitus illius altera in ripa constituti, in villa *Belegraue* Bulgarorum hospitio pernoctârunt, quam Petrus & illius exercitus non longè antè deprædati combusserant. Mane autem facto, Dux & exercitus illius exurgentes, sylvas immensas & inauditas regni Bulgarorum ingressi sunt. Vbi legati Imperatoris illis occurrerunt, in hæc verba nuncia deferentes: ALEXIVS, IMPERATOR CONSTANTINOPOLIS REGNI GRÆCORVM, DVCI GODEFRIDO SVISQUE SECVACIVS INTEGRAM DILECTIONEM. *Rogote, Dux Christianissime, quatenus regnum & terras meas, quas ingressus es, gentem tuam vastare & depradari non patiaris: sed emendi licentiam obtineas, & sic omnia sufficienter ex nostro Imperio emenda & vendenda tui reperiant.* Hanc itaque Imperatoris legationem Dux intelligens, in omnibus se Imperatoris parere pollicetur mandatis. Vnde vniuersis indictum est, ne deinceps quicquam aliqua iniusta vi contingant, præter pabula equorum. Sic verò pacificè ex rogatu Imperatoris pertranseuntes, peruenerunt *Niczb* præsidium eius. Vbi mira affluentia ciborum in frumento, hordeo, vino & oleo plurimaque venatione ex Imperatoris dono Duci oblata est, cæteris licentia vendendi & emendi concessa. Illic siquidem per dies quatuor in omni opulentia & iocunditate recreati sunt. Post hæc Dux cum omni exercitu *Sternitz* profectus est: vbi non minori pinguedine donorum Imperatoris sibi satisfactum est. Dehinc post aliquot dies discedens, ad *Phinopolin*, ciuitatem præclaram, descendens, illic similiter ex Imperatoris dono omnem abundantiam necessariorum habuit per dies octo. Vbi nuncia illi allata sunt, quomodo Imperator *Hugonem Magnum*, fratrem regis Franciæ, *Drogonem* & VII. *Clareboldum*, in vinculis & carcere tenuisset. Hoc audito, Dux Imperatori legationem misit, quatenus hos Principes terræ suæ, quos tenebat captiuos, libertati restitueret, alioqui se fidem illi & amicitiam non posse seruare. *Baldewinus*, Hamaiorum Comes, & *Henricus de Ascha*, intellecta Ducis legatione ad Imperatorem destinata, primo diluculo, Duce ignorante, viam anticipauerunt in Constantinopolim, vt legatos præuenientes ab Imperatore maiora dona consequerentur. Dux verò audiens grauer accepit; sed tamen dissimulans iram, *Adrianopolin* profectus est: vbi quodam flumine natatu equorum superato, tentoriis positus pernoctauit. Pons denique, qui trans fluuium per mediam ciuitatem porrigitur, sibi & suis ab incolis interdicitur. Deinde exurgentes, & *Salabriam* properantes, tentoria posuerunt per amœna loca pratorum. Vbi reuersi nunci Ducis ab Imperatore, retulerunt, quomodo captiuos Principes minimè reddidisset. Vnde Dux & omnis societas in iram exarserunt; & vltra illi fidem & fœdus pacis seruare noluerunt. Statimque ex præcepto Ducis omnis terra illa in prædam data est Peregrinis & aduenis militibus: qui per dies octo illic moram facientes, totam regionem illam depopulati IX. sunt. Imperator autem intelligens regionem grauer depopulari, *Rudolfum Peel* de Lan & *Roggerum*, filium Dagoberti, viros disertissimos, de terra & cognatione Francigenarum, Duci misit, rogans; vt à præda regni sui & vastatione cessaret exercitus, & captiuos, quos petebat, sine dilatione redderet. Dux verò inuito consilio cum cæteris Principibus, acquieuit legationi Imperatoris, & amouens castra, præda interdicta, secessit ad ipsam urbem *Constantinopolin* cum vniuerso comitatu Peregrinorum. Vbi fixis tentoriis, hospitati sunt in manu robusta & intolerabili, lorice & omni bellica armatura muniti. Et ecce in occursum *Hugo, Drogo, Willelmus Carpentarius* & *Clareboldus*, laxati ab Imperatore, Duci affuerunt, gaudentes illius aduentu & suæ multitudinis, & in amplexum Ducis cæterorumque plurimo osculo corruentes. Similiter & prædicti legati Imperatoris Duci occurrerunt, rogantes eum, vt intraret palatium Imperatoris cum aliquibus primis de exercitu, vt audiret verbum Regis; cætera multitudo extra muros ciuitatis remaneret. Vix hanc legationem Dux accepit, & ecce quidam aduenæ de terra Francorum occultè in castris Duci affuerunt, qui plurimum eum monuerunt, vt caueret versutias & venenatas vestes ipsius Imperatoris ac verba dolosa; & nequaquam ad eum intraret aliqua blanda promissione, sed extra muros sedens omnia quæ sibi offerret, securè susciperet. Dux igitur sic præmonitus ab aduenis, & Græcorum deceptiones edoctus, ad Imperatorem minimè introiuit. Quapropter Imperator indignatione vehementer

hemente motus aduersus Ducem & omnem eius exercitum, vendendi & emendi licentiam illis interdixit. *Baldewinus* verò frater Ducis, agnita hac Imperatoris indignatione, & videns populi indigentiam, nimiamque defectionem necessariorum, egit cum Duce & Magnificis exercitus, quatenus rursus per regiones & terras Græcorum prædas contraherent, escas comportarent, donec Imperator his cladibus coactus, rursus emendi vendendique licentiam concederet. Imperator ergo videns terræ regni sui prædas & mala ingruere, licentiam vendendi & emendi omnibus iterauit. Erat *Natalis Domini*: ideoque in tam solenni tempore & diebus
 10 pacis & gaudii, visum est vniuersis bonum & laudabile & acceptum coram Deo, vtrinque concordiam renouari, inter domum Imperatoris & Ducem ac vniuersos præp-
 tentes exercitus. Et sic pace composita, conuenerunt manus suas ab omni præda & iniuria. His ergo quatuor diebus sanctis, in omni quiete & iucunditate resederunt ante urbem mœnia Constantinopoli. Post quatuor verò dies legatio Impera-
 20 toris processit ad Ducem, quatenus castra moueret eius causa & precibus, & intra palatia, quæ in littore Brachii maris sita erant, cum exercitu suo hospitaretur propter medios algores niuis & hyemis, qui pluuiali tempore imminebant, ne tentoria eorum madefacta & attrita deperirent. Cessit tandem Dux & cæteri compri-
 mores Imperatoris voluntati, & amotis tentoriis, per palatia & turritas domos, quæ spacium triginta milliarium in littore maris comprehendunt, hospitati sunt cum
 30 omni exercitu Christianorum. Ab ea die & deinceps omnem plenitudinem cibari-
 orum & rerum necessariorum, ex Imperatoris iussu repererunt & emerunt. Post paululum dehinc rursus Imperatoris legatio Duci affuit, quæ eum admonuit ad eum ingredi, & eius verba intelligere. Quod Dux omnino renuit, præmonitis ab aduenis ciuibus de versutia illius: sed viros egregios direxit illi nuncios, *Cunonem* Comitem de Monte acuto, *Baldewinum de Burg*, & *Godefridum de Ascha*, qui excusarent eum, & in hunc modum loquerentur: *Godefridus Dux Imperatori fidem & obsequium: Libenter & optatò ad te ingrederer, honores & diuitias domus tue considerarem. Sed ter-
 ruerunt me plurima mala, quæ auribus meis de te innotuerunt: nescio tamen si vel inuidia aut
 40 odii tui hac adiuuenta & vulgata sint.* Imperator hæc audiens, plurimum de omnibus se excusauit, dicens: nunquam oportere Ducem vel aliquem de societate, quicquã fallaciæ de eo timere; sed eum suosque quasi filium & amicos seruare & honorare. Regressi autem nuncii Ducis, omnia, quæ benè promissa & fideliter ex ore Imperatoris audierant, in bonum retulerunt. Verùm Dux adhuc minimè melius illi-
 50 lius promissis credens, prorsus colloquium eius refutauit. Et sic inter hæc nuncia hinc & hinc, quindecim dies euoluti sunt. Imperator itaque cognoscens Ducis
 constantiam, eumque ad suam præsentiam inuitari non posse, iteratò molestè accepit; & hordeum & pisces ad vendendum subtraxit, deinde panis alimentum, ut vel sic coactus Dux Imperatoris præsentiam non recusaret. Sed nec sic Imperatore
 60 proficiente, ut animum Ducis emolliret, quadam die ex instinctu Imperatoris
 quingenti *Turcopoli* nauibus inuecti per Brachium maris, armati arcu & pharetra, matutinos milites Ducis sagittis infixerunt, alios mortificatos alios fauciatos à littore arcentes, ne illic emere ex solito alimenta liceret. Continuò hæc crudelis fama in folio Ducis allata est. Qui illico iussit cornua perstreperè, populum vniuersum armari; & ante ipsam urbem Constantinopolin redire, tentoriaque relocare. Ad hanc Ducis iussionem signo dato cornicinum, eruperunt vniuersi ad arma; & palatia & turres, in quibus hospitio manserant, alia incendio vastauerunt, alia
 70 comminuerunt, damnum irrecuperabile Constantinopoli inferentes. Ex-
 orta denique iam in palatio fama tam vehementis incendii & exterminii, Dux nimium expauit, metuens, ne flamma ædificiorum & strepitu moti exercitus percep-
 80 to, pontem, per quem transierant à ciuitate Constantinopoli ad palatiorum mansiones, subito in manu robusta præoccuparent milites & sagittarii Imperatoris. Ideoque sine mora præmisit *Baldewinum* fratrem suum cum quingentis loricatis militibus ad obtinendum pontem, ne aliqua vis Imperatoris præcurrens, illum corrumperet; & sic Peregrinis transitus, & reditus ultra negaretur. *Baldewinus* vix medio ponte constiterat, & ecce à dextris & sinistris *Turcopoli*, milites Imperatoris, nauigio inuecti circumquaque in transeuntes sagittis irruunt, & fortiter impugnant. Quibus *Baldewinus* è ponte resistere nullam habens copiam, sagittas illorum effugere properauit; & sic superato ponte, velociter in aliam partem pontis sicco littore se contulit, pontem obtinens & obseruans versus mœnia dominæ

& magistræ ciuitatis, quò vsque totus per pontem migraret exercitus. Dux verò à tergo cum suis custodiam agebat. Interea à portis versus Sanctum Argonium infinita manus Turcopolorum & totius generis militum prosiluit in sagittis & varia armatura ad expugnandum Baldewinum, & vniuersum gentis Christianæ comitatum. Sed *Baldewinus* immobilis & insuperabilis ab omni illorum assultu in loco constituto perstitit, donec à mane vsque ad vesperam populo trans pontem ante vrbs mœnia relato, & castris positus hospitato, eosdem Turcopolos, à portis egressos, & populum impugnantem cum quingentis loricatis fortiter incurrit; & vtrinque grauitè commisso prælio, plurimi hinc & hinc ceciderunt, & plurimi equi Francorum sagittis interierunt. Sed ad vltimum Baldewinus præualens, milites hos Imperatoris grauitos ac fugitiuos in portas ire compulit, camposque & victoriam potenter obtinuit. Verùm *Turcopoli* & milites Imperatoris indignantes se victos, & bello fugitiuos, iteratò crebrius à portis eruperunt, ad ascendendum & expugnandum exercitum: quo vsque Dux adueniens, quia nox erat, omnia pace composuit; commonens fratrem suum cum vniuersis in castra redire, & à pugna hac in noctis vmbra manus & arma continere. Similiter Imperator, metuens amplius & validius hanc belli tempestatem ingruere, & vespere vmbroso suos deficere & perire, pacem & ipse fieri imperat, lætatus Ducem suos à bello pacare

XIV. voluisse. Crastina verò luce exorta, ex præcepto Ducis exurgens populus, terram & regnum Imperatoris perlustrans, curriculo dierum sex grauitè deprædatus est; vt vel sic saltem Imperatoris suorumque superbia humiliari videretur. Quo cognito, Imperator tristari & dolere cepit, quòd terra & regnum sic dissiparetur. Quia statim accepto consilio, Duci legationem misit, quatenus prædam & incendium prohiberet, & in omnibus illi satisfaceret, in hæc verba loquens: *Cessent inter nos & vos inimicitia, & Dux ad me ingrediatur, fiduciam & obsides sine aliqua dubietate à me recipiens, quòd incolumis veniat & redeat, certus de omni honore & gloria, quam sibi suisque facere poterimus.* Quod benignè Dux annuit, si tales darentur obsides, quibus credere possit de vita & salute sua; & sic procul dubio ad eum descendens, libenter sibi & viua voce & ore ad os loqueretur. Vix post hanc Ducis responsonem legati Imperatoris recesserant, & ecce quidam alii legati ad eundem Ducem venientes ex parte *Boëmundi* salutauerunt eum, sic loquentes: *Rogat te Boëmundus, princeps ditissimus Sicilia & Calabria, vt nequaquam cum Imperatore in concordiam redeas; sed in ciuitates Bulgarorum Adrianopolin & Phinopolin secedas, & tempus hyemale illic peragas; certus quòd mense Martio inchoante, idem Boëmundus cum vniuersis copiis in auxilium tibi est affuturus, ad expugnandum hunc Imperatorem, & illius regnum inuadendum.* Audita hac boëmundi legatione, Dux omne responsum è contra fieri distulit, dum luce proxima exorta, ex consilio suorum respondit: *se non causa questus, aut pro destructione Christianorum, à terra & cognatione sua exiisse, sed in CHRISTI nomine viam instituisse Ierusalem; hancque velle perficere & adimplere consilio Imperatoris, si eius gratiam & bonam voluntatem recuperare & obseruare possit.* Hanc autem Ducis intentionem & responsonem nuncii Boëmundi intelligentes, benignè à Duce commendati, in terram Apulię reuersi sunt, omnia sicut ex ore

XV. Ducis didicerant, referentes. Imperator verò Boëmundi hanc nouam legationem & suggestionem intelligens, Ducem ac eius amicos amplius de concordia sollicitabat, quatenus, si ei placari vellet, & terram eius pacificè pertransire, sibi verò facie ad faciem præsentari in colloquio, dilectissimum filium suum, *Iohannem* nomine, sibi obsidem daret; & omnia necessaria cum emendi licentia sibi suisque accommodaret. Hæc Imperatoris promissa decreta & firmata Dux intelligens, ex consilio suorum castra mouit à muro ciuitatis, & iterum trans pontem hospitandi gratia in Brachio maris in muratis ædificiis secessit, vniuersum populū admonens, vt pacifici essent, & sine seditione necessaria emerent. Crastina verò luce exorta, *Canonem* Comitum de Monte acuto, & *Baldewinum* de Burg, viros nobilissimos, & in omni verbo disertissimos, iussit coram adesse, quos ad suscipiendum obsidem filii Imperatoris confidenter direxit: quòd actum est. Abducto ergo iam obside filio Imperatoris, ac in potestatem Ducis suorumque fideli custodia constituto, Dux sine dilatione nauigio per Brachiū maris Constantinopolin aduectus est. Et assumptis egregiis viris, *Wernero de Greis*, *Petro de ** & cæteris Principibus, audacter curiam Imperatoris ingressus, facie ad faciem sibi astitit, vt audiret verbū eius; & viua voce responderet ei super omnibus quæ requireret, aut eum interpellaret. *Baldewinus* verò nequaquam tunc palatium Imperatoris introiuit, sed in littore cum multitudine

titudine remansit. *Imperator* autem tam magnifico & honorifico Duce viso, XVI.
 eiusque sequacibus, in splendore & ornatu preciosarum vestium tam ex ostro quam
 aurifrigio, & in niueo opere harmelino & ex mardrino griseoque & vario, quibus
 Gallorum Principes precipue vtuntur, vehementer admirans honorem ac deco-
 rem illorum, primum Ducem in osculo benignè suscepit; dehinc vniuersos pri-
 mates & collaterales illius eodem pacis osculo honorare non distulit. Sedebat au-
 tem Imperator more suo potenter in throno regni sui, non Duci, non alicui assur-
 gens ad porrigenda oscula, sed flexis genibus Dux incuruatus est, incuruati sunt &
 sui ad osculandum tam gloriosissimum Imperatorem & potentissimum. Osculatis
 10 denique omnibus ex ordine, Duci in hæc verba locutus est: *Audiui de te, quoniam mi-
 les & Princeps potentissimus tuas in terra, & vir prudentissimus ac perfectæ fidei. Quapropter te
 in filium adoptiuum suscipio, & vniuersa quæ possideo, in potestate tua constituo, ut per te Imperium
 meum & terra mea à facie presentis & affutura multitudinis liberari ac saluari possit.* His paci-
 ficis & piis Imperatoris sermonibus Dux placatus, & illectus, non loquutus se ei in fi-
 lium, sicut mos est terræ, sed etiam *vasallum* iunctis manibus reddidit cum vniuer-
 sis primis, qui tunc aderant, & postea iubeuti sunt. Nec morâ, aliqua ex ærario
 Imperatoris allata sunt dona in æstimabilia Duci, & cunctis qui conuenerant, tam
 in auro quam argento, & ostro diuersi generis, in mulis & equis, & in omni, quod
 20 preciosius habebat. Sic verò Imperatore ac Duce perfectæ fidei & amicitie vincu-
 lo insolubili innodatis, à tempore Dominicæ incarnationis, quo hæc concordia
 contigit, vsque ante paucos dies Pentecostes per singulas hebdomadas quatuor viri,
 aureis Byzantiis onerati, cum decem modis monetæ Tartaron, de domo Impera-
 toris Duci mittebantur, quibus milites sustentari possent. Mirabile dictum. Vniuer-
 sa, quæ ex dono Imperatoris Dux militibus distribuebat, in mutatione alimentor-
 um ad ærarium Regis protinus redibant; & non solum hæc, sed etiam quæ sub vni-
 uerso orbe illuc congefisset exercitus. Nec mirum, nam nullius præter Imperatoris
 merces tam in vino & oleo, quam in frumento & hordeo, omni que esca, vende-
 batur in toto regno. Et ideo Regis ærarium assidua pecunia abundans, nulla datione
 euacuari potest. Pace & concordia inter Imperatorem & Ducem hæc con- XVII.
 30 ditione firmata, quam diximus, Dux in hospitia ædificiorum in Brachio maris re-
 latus, hætenus obsidem filium Imperatoris honorificè remisit, certus ultra de fide
 & amicitia ab Imperatore suscepta. Altera dehinc die, acclamatum est ex iussu Du-
 cis per vniuersum exercitum, ut *pax & honor* Imperatori & omnibus suis deinceps
 exhiberetur; & iustitia seruetur in omni mensura venditionis & emtionis. Impe-
 rator similiter interdixit in omni regno suo sub iudicio vitæ, ne quis noceret aut
 defraudaret quenquam de exercitu; sed omnia æquo pondere & mensura Peregrini-
 nis venderentur, precium verò alleuiaretur. Post hæc *quadragesimali* tempore in-
 choante, Imperator Ducem admonuit suæ adesse præsentie, multum per amici-
 tiam & fidem datam illum obtestans & deprecans, quatenus transfretaret, & in-
 40 terram Cappadociæ tabernacula collocaret, propter ædificia, quæ populus incor-
 rigibilis destruebat. Quod Dux benignè annuit, ac traiecto flumine, alio in litto-
 re in pratis *Cappadocia*, ipse & vniuersus populus castris positus commorati sunt. Ab-
 hinc & deinceps, paulatim Peregrinis carè omnia vendebantur, sed tamen mune-
 ra Imperatoris nequaquam Duci imminuta sunt: metuebat enim eum valde. Dux
 verò venditionis penuriam rerum necessariorum intuens, & populi clamorem
 molestè accipiens, Imperatorem sapius nauigio conueniebat, & de grauitate ven-
 ditionis eum arguebat. Sed Imperator quasi inscius, & id fieri nolens, rursus Pere-
 grinis omnia alleuiabat. Interea dum hæc ad Ducem cum Imperatore ageren- XVIII.
 50 tar, & sanctū *Pascha*, iam tribus septimanis euolutis, processisset, *Boemundus* decem
 millia habens equitum, & plurimas copias peditum, per *Valonam* & *Durax*, & cæ-
 teras ciuitates regni Bulgarorum descendens, in virtute magna ante muros ciui-
 tatis Constantinopolis astitit. Cui Dux ex rogatu Imperatoris cum viginti primo-
 ribus de suo assumpto exercitu occurrit, ut eum ad Imperatoris præsentiam sub fir-
 ma fide introduceret, priusquam arma reponerent, aut tentoria collocarent. Tan-
 dem vero cum se inuicem salutassent, & Dux diu cum ipso Boemundo ageret, plu-
 rimisque blanditiis ei persuaderet, ut verbum Imperatoris auditorus curiam intra-
 ret; Boemundus verò prorsus negaret, ac referret, nimium se Imperatorem peri-
 mescere, eo quod vir callidus & subdolos haberetur: ad extremum victus bona
 promissione Ducis & allocutione, fiducialiter palatium Imperatoris introiuit, in-

- osculo pacis, & in omni gratia & honore susceptus. Deinde diuersis colloquiis & consiliis inter se habitis, Boemundus *homo* Imperatoris factus est, cum iuramento & fide data pactus cum eo, quod nihil de regno eius sibi retineret, nisi ex eius gratia & consensu. Statimque allata sunt Boemundo sicut Godefrido munera, miri & inauditi thesauri in auro & argento; vasa quoque preciosa opere & decore, multoque ampliora, quam ab aliquo possit aestimari. Cùm hæc concordia & fœdus inter Imperatorem & Boemundum fieret, *Tankradus*, sororis filius Boemundi, Brachium maris cum vniuerso comitatu & apparatu tam suo quam Boemundi transfretauit, clam Imperatore, Duce ac Boemundo, ne & ipse subditus illi fieret. Hac igitur Tankradi præsumptione Imperator audita, molestè accepit, eò quod eius colloquium vitauerit. Sed tamen prudenter diffimulans, Boemundum atque Ducem cum amore & immenso honore munerumque largitione commendatos, trans fluuium ad exercitum remisit. Breui dehinc interuallo affuit *Robertus Flandrensis* cū immensis copiis: qui & ipse audita concordia Ducis & Boemundi cum Imperatore, fœdus iniit, homo illius factus: Vnde ipse quoque sicut & illi, ingentia munera de manu Imperatoris meruit accipere. Dehinc post aliquot dies ab Imperatore benignè commendatus est, & flumine prædicti maris emenso, in regione & pratis Cappadociæ sociis & Christianis Principibus admixtus, armis & copiis associatus
- XX. est. Non multo dehinc tempore tam egregiis viris in vnum collatis, placuit ex communi consilio, quatenus iam congruum tempus expeditionis operti, sicut deuouerant, deinceps viam continuarent versus ciuitatem Nicæam, quam gentilis virtus Turcorum, Imperatori iniuste ereptam, suo subiugauit dominio. Eadem siquidem die, qua castra mouerunt, *Rufinus* applicuerunt. Et ecce legatio *Reymundi*, Comitis Sancti Ægidii affuit, quomodo & ipse in ciuitatem Constantinopolin ingressus cum Imperatore fœdus percussisset, rogans & obtestans, quatenus eum, & Episcopum de Podio *Reymerum* nomine, præstolari vellent. Hi verò se minime eum præstolari, aut longius his partibus immorari astruxerunt; sed paulatim se præcedere, ipsum verò Comitem recto & non nimium maturato calle posse subsequi, rebus suis cautè & diligenter cum Imperatore ordinatis. Ibidem *Rufinus*, *Petrus Eremita*, præstolatus Principes, cum paucis reliquis suæ attritæ multitudinis adiunctus est, Comitis verò Reymundi legati, accepto Ducis responso, Constantinopolin reuersi sunt. Dux siquidem & Boemundus & Robertus Flandrensis, donis à Rege preciosis donati & nimium commendati, iter suum continuant. Reymundus gratosus & dilectus factus Imperatori, diebus quindecim Constantinopoli moram fecit, plurimum honoris & doni ab Imperatore consecutus, sub fide &
- XXI. iacramento homo illius factus. In his itaque diebus *Robertus*, *Normanorum* Comes *Stephanus Blesensis*, *Eustachius*, frater prædicti Ducis, cum ingenti manu equitum & peditum similiter affuerunt: qui & ipsi cum Imperatore fœdus & amicitiam ineuntes, hominesque illius in fidei iuramento facti, nimis donis ab eo honestati sunt. Dux verò & qui cum eo erant, interea *Nicæam* urbem adierunt: quò ipse Dux primùm obsidionem, ante maiorem portam vrbs positis castris, constituit fieri. Subsecutis verò Principibus, paucissima requies in terminis Cappadociæ fuit trans prædictum Brachium maris S. Georgii; sed festinato itinere & ipsi castra metati, circa Nicæam urbem confederunt: quæ mœnibus, muris, munitionibus turrium insuperabilis videbatur. In hac vrbe antiqua & robustissima, *Solymanus*, vnus ex principibus Turcorum, vir nobilissimus, sed Gentilis, dominio præerat. Qui audito Christianorum intentionis aduentu, omni armatura fortium virorum ciuitatem muniuit, quin & alimenta copiosa, vndecunque collecta, intulit; portas verò vndique seris firmissimis obstruxerunt. Vt enim circa Nicæam & eius mœnia in equis velocissimis prædicti Principes conuenerunt, alii in assultibus & discursibus equorum delectabantur, turres & fortissima mœnia admirantes, murosque duplices. Sed neque his circumspèctis, aliqua formidine concuti potuerunt; verum omni virtute & militari habitu animati, urbem assiliunt & oppugnant: alii verò pedestri agrestu, non minus arcu & sagittis defensores vrbs bello lacessunt: sed plures grauissimis ictibus & iaculis desuper repugnantium attriti sunt, qui incautè & cæco impetu ac fragore subito prælia iuxta muros tentare ausi sunt.
- XXII. Principes verò exercitus, videntes sic frustra & inutiliter bello populum perire, nec quicquam inclusis huic præsidio posse nocere, nil melius senserunt, quam vt obsidione circumstaque posita, urbem cogerent, & custodes murorum. Vnde in pri-

in prima obsidione *Godefridus*, Dux Lotharingæ, Princeps ac Dominus de castello Bullionis, cum vniuerso comitatu Lotharingorum constitutus est: *Boemundus* Princeps Siciliae & Calabriae, natione Nortmanus, vir alti cordis & miri ingenii, ac omni militari virtute in rebus bellicis aptissimus, & opibus ditissimus, vicinus sedē collocauit: *Tankradus*, tiro illustri, iuxta eundem Boemundum, auunculum suum, cum suis sodalibus considere decernitur. *Tatinus* quidam truncati nasi, familiaris Imperatoris Constantinopolis, & eius secretorum conscius, ductor Christiani exercitus, eò quòd loca regionis nota sibi essent, cum auxiliari manu militum eiusdem Imperatoris, urbē in decreta sibi parte premebat. *Robertus*, Comes Flandrensis, nulli illorū dispar in armis, diuitiis & viribus; & Comes *Robertus*, princeps Normaniæ, filius regis Anglorum ferocissimus, armis rebusque militaribus ditissimus, iuxta prædictos in obsidione eiusdem urbis in ordine locati sunt. *Wernerus* de Greis castro, miles irreprehensibilis in arte bellica, *Eustachius*, frater prædicti Ducis Godefridi, cum *Baldewino* fratre eorum, viro clarissimo, & bello inuictissimo, pariter in ordine confederunt. *Baldewinus* de Monte castello, Hamaicorum Comes & princeps, vir illustrissimus in omni militari actione; *Thomas de Feria* castro, Francigena, miles acerrimus, vnà cum *Baldewino de Burg Drogo* de Nahella, *Gerhardus* de Keresi castello, *Anselmus* de Riburgis monte, *Hugo* Comes de S. Paulo, *Engibradus* eiusdem Hugonis filius, miles egregius, *Wido* de castro Porfessa, tiro in armis fortissimus, *Baldewinus* de castello Gant, *Baldewinus* quoque vir bello nominatissimus, cognomine Calderim Comes, vnà *Wilhelmus* de Foreis castello, omni virtute & potentia bellica præclarus, ad obseruandam urbem, vix humanis viribus superabilē, omnes viri fortissimi, in decreta sibi parte confederunt. Episcopus verò de Po-
xxiii.
dio, *Reymerus* nomine, omni bonitate repletus, non modica manu & apparatu circa urbem vires augebat. *Stephanus*, Comes Blefensis, & caput & primus consilio in omni exercitu, in multitudine graui vno in latere urbem tuebatur. *Hugo*, cognomine Magnus, frater regis Franciæ, illustrissimus socius, ad custodiendam urbem suo sedit in ordine. *Robertus*, filius Gerhardi, *Reymundus* cognomine Pellez, *Bonwankerus* de Capis castello, *Milo* quoque cognomine Louer miles fortissimus; *Stephanus*
30
de Albemarla, filius Vdonis Comitis de Campania; *Waltherus* de Dromedart, & eius filius *Bernhardus* dilectissimus, in omni facto, & forma delectabilis; *Gerhardus* de Gorna, *Gothardus*, filius Godefridi, iuuenis clarissimus, *Rudolfus*, ditissimus copiarum; Dominus *Alentus*, cognomine Ferrans, *Conamus* quoque, ambo Principes Britanorum, *Reinoldus* de ciuitate Beluaciæ, *Walo* de Calmont, *Wilhelmus* de Montpelir, viri imperterriti, fixis papilionibus cum cæteris præfatis in circuitu urbis confederunt. *Castus* quoque de Berdeiz ciuitate, *Gebardus* de Roselon ciuitate, *Gisfbertus* de Treua, vnus de Principibus Burgundiæ; *Oliuerus* de castro Iussi, miles audax & pugnax; *Achar* de Motinerla, candidus capite; *Reimboldus*, Comes de Oringis ciuitate, quo non alter valentior; *Lodowicus* de Monzons, mi-
40
rabilis in operè militari, filius Comitis Dirici de Monthiliart; *Dudo* de Cons, rufus capite, bello doctissimus; *Gozelo* & frater eius *Lambertus*, bello peritissimus, cum patre suo *Cunone* de Monte acuto, viro illustrissimo, iuxta prædictorum papilio-
50
tabernacula collocauerunt. *Perrus* de Stadeneis, *Reinardus* de Tul ciuitate, *Walterus* de Verueis, *Arnolfus* de Tyr, *Iohannes* de Namecca, *Herebrandus* de Boillon: hi omnes ad omne bellorum incendium indefessi urbem cingebant. Nec dubitandū est, cum tot Capitaneis primis nō paucos affuisse sequaces & inferiores, seruos & ancillas, nuptas & innuptas, cuiusq; ordinis viros & mulieres. His omnibus, Episcopi, Abbates, Monachi, Canonici & Presbyteri præerant ad instruendos & corroborandos. Obsessa ab his copiis tota continetur ciuitas præter locum, quem ad tu-
xxiv.
endum, & vacuū relictum, Comiti Reymundo decreuerant. Viētū, & omne quod necesse est corpori, nullis immitti portis nam copiosus sinebat exercitus. Sed lacus quidā miræ latitudinis & lōgitudinis, in modū maris altus, aptus remis & nauigio, in quodā latere murorū ciuitatis habebatur, per quē sepius ingressus & egressus viris Solymani, necessaria inferentibus, ipsiq; Solymano, patere solebat. Nondū verò *Reymundus*, præfatus Comes de terra S. Ægidii, quæ dicitur *Prouincia*, vires & opem contulerat. Nam cum Imperatore Constantinopoli cum suis cuneis moram faciebat, multum ei fœderatus prædonis magnificis, quibus de die in diem de domo Regis augebatur. *Solymanus* audita tantorum virorum belligeratorum, adu-
xxv.
natione, a præsidio Nicææ egressus est propter auxilium cæterorum Turcorum &

Gentilium, spacio plurimorum dierum defudans, quousque quingenta millia virorum pugnatorum & ferratorum equitum ex omni Romania contraxit. Quibus undique collectis & admonitis, fama obsidionis Nicææ & exercitus Christianorum ad aures eius perlata est; & quia numerus tot millium supra quadringenta millia illic confedisse referatur. Fama autem hac attonitus, cum vniuersa collectione suorum iter suum per montana mouit versus mœnia Nicææ, si fortè è specula rupium posset oculis deprehendere, si tot, vt audierat, illuc millia conuenissent, & qua parte hos sanius aggredi posset. Tandem ex consilio suorum, quarta die obsidionis transacta, idem *Solymanus* duos ex suis sub falsa specie Christiana in morem Peregrinorum ad explorandam virtutem & actus Christiani exercitus direxit, qui custodibus arcis, & defensoribus Nicææ vrbs, in hunc modum nuncia deferrent: *Scitote, quia Princeps & Dominus vrbs nostra, Solymanus, mittit nos ad vos, vt spem firmissimam in suo iuuamine teneatis. Nil formidinis vobis ab his circumsedentibus incutiatur, qui longinquo fatigati itinere, & huc in exilium progressi, pro stultis computabuntur, quos simili pœna & martyrio, vt Petri agmina ante hos dies tractabit; & in proximo vobis succurrere in manu robusta & in millibus infinitis paratus est.* Hac Solymani legatione accepta, viri duo præmissi per loca nota & deuia versus locum, quo vrbs inobfessa erat, viam insistant, si fortè enauigare occultè ad ipsos vrbs defensores valerent, & nota facere, quæ illis à Solymano iniuncta erant: qualiter Solymanus, factis cuneis, in breui peregrinos aggredetur, & vt omnis virtus Turcorum à portis erumperet, & sic in fortitudine admixta populum Domini deleret. Sed ex Domini voluntate à custodibus Christianis, circumquaque diffusis ad tuenda loca & semitas, ne qua fraus aut vis ex aduerso noceret, hi duo præmissi à Solymano, capti & retenti sunt, quorum alter in impetu occisus est, alter ad præsentiam Christianorum principum adductus est. Virum itaque apprehensum *Godefridus Dux & Boemundus*, & cæteri minis suppliciorum coegerunt, vt cuius rei causa missus venerit, sola veritate explicaret. Ille autem tot electorum Principum minas expauescens, & vitam suam in articulo mortis positam agnoscens, flebili voce, humili vultu lachrymarumque continua inundatione de vita & salute sua multum precatur; omnibus trepidans mentibus, & rei veritatem pollicetur aperire, & quod vtile & salubre vniuerso populo futurum esset. Fatetur enim se à Solymano missum, quem iugis montium cum innumerabili gente hospitatum, & adeò vicinum asserit, vt in crastino die circa horam tertiam eum ad pugnam credant affuturum, & eius dolos ac repentinos incurfus sua relatione posse præcauere. Rogabat enim se in custodiam vsque ad prædictam horam teneri, quousque rei veritas & Solymani probaretur aduentus; sin autem aliquando his sefellisset, nequaquam sibi vitam donari, sed collo amputato velle perire. Instabat etiam multa & humili prece, quatenus Christianitatis professione baptismum susciperet, & Christiano iure Christianis comunicaret. Sed hoc potius petebat timore susceptæ mortis, quàm aliquo catholicæ fidei amore. Tandem miserabili fletu illius & nimia Christianitatis promissione, primorum exercitus mollita sunt corda, ac illius misericordiam vitam sibi donauerunt; sed tamè mittitur in custodiam, quam petebat. Ab hinc & deinceps peruigili cura totus sollicitatur exercitus Christianorum, die ac nocte, armis & apparatu prouidus, vsque ad hanc horam, quam ex captiui promissione Solymani copias ab Alpibus innumerabiles ebullire didicerant. Dux *Godefridus*, *Boemundus*, *Robertus Flandrensis* & vniuersi, qui aderant, *Comiti Reymundo* tota nocte hac legationem direxerunt, quatenus plus solito viam maturaret, si cū Turcis bellum committere vellet, & fociis subuenire. Sciebant enim eum in proximo iam ab Imperatore laxatum, & multis honoribus & diuitiis commendatum. Qui tantorum Principum legatione cognita, & Solymani tam maturata aduentatione, nihil moræ vltra faciens, toto huius noctis tempore acceleravit iter; ac prima hora diei, iam sole mundum replente, cum Podiensi Episcopo in signis varii coloris & decoris affuit, in loriceis & galeis, in fortitudine vehemente equestris & pedestris exercitus. Itaq; ipsius Comitatus vix tentoria ponebatur, cū *Solymanus* circa horam tertiam ab altitudine montium descendebat, & omnis comitatus eius, vt arena maris per diuersas semitas factis aciebus exundans: omnes viri fortissimi, & bello cautissimi, loriceis & galeis & clypeis aureis valde armati, signaque plurima miræ pulcritudinis in manibus præferentes. Horum in prima acie ad decem millia, viri omnes sagittarii, in conuallè Nicææ præcucurrerant, arcus cornos

neos & osseos, ad feriendum rigidissimos manu ferentes; & vniuersi equis insidentes cursu velocissimis & bello aptissimis. Sic Solymanus & sui descendentes, per portam vbi bis irumpere in impetu nitentur, quam *Reymundus*, predictus Comes ad tuendum obsederat. Sed ab ipso Comite & à *Baldewino*, fratre Ducis, illis ex adverso cum *Baldewino Calderim* occurrentibus plurima manu, grauius retri & expugnati sunt. In hoc horrore crudelissimi belli inter manus festinantes, sermo Episcopi sic populum consolatur: *O gens Deo dicata, omnia pro DEI amore reliquistis, diuitias, agros vineas & castella: nunc in promptu vita perpetua est ei cui contigerit hoc in praelio martyrio coronari. Indubitanter hos inimicos, DEO viuenti contrarios, adite; DEO donante hodie victoriam suscipietis.* Hac admonitione. *Paganus* de Garlanda, dapifer Regis Francorum, *Wido* de Horfella, *Tankradus* & *Rogerus* de Barnauilla, *Robertus* Flandresis, *Robertus* Normannorum Princeps, confratribus in CHRISTO sine mora subueniunt, per medias acies fulmineis ictibus & equorum celeritate discurrentes. Dux *Godofridus* & *Boemundus* non equo tardantes, laxis frenis per medios hostes aduolant, hos lanceis perforantes, hos ab equis deicientes, & socios sæpe hortantes, ad trucidandos hostes virili admonitione consolantur. Illic non modicus fragor hastarum, tinnitus gladiatorum & galearum in hoc luctamine belli est auditus; non modica Turcorum ruina ab his egregiis viris, eorumque sociis facta est. Hac victoria DEI gratia in populo catholico habita, *Solymanus* & sui in montana fuga reuersi sunt, nulla ulterius pugna in hac obsidione populum DEI aggredi audentes. Ab illo die omnem clementiam erga captiuum legatum Solymani fideles CHRISTI exhibebant: quia eum verum & fidelem in sua promissione experti sunt: & priuatus inter familiares summorum Principum diligebatur. Occisorum verò & vulneratorum capita Christiani amputantes, secum in signum victoriae defenda in sellarum suarum corrigiis ad tentoria sua detulerunt; & ad societatem, partim in tabernaculis relictam, circa urbem ad prohibendum exitum inclusorum, cum gaudio reuersi sunt. At huius primi belli turbine sedato circa *Nicaeam*, capita Turcorum amputata intra urbis mœnia iactabant, ad terrendos magistros arcis & custodes murorum. Deinde mille capita Turcorum collecta, in curribus & saccis plaustrisque reposita, detulerunt vsque ad portum, qui *Ciuitot* dicitur; & sic nauigio Imperatori Constantinopolim missa sunt. Imperator visis tot capitibus aduersariorum suorum, & militum Solymani, cuius iniusta vi urbem *Nicaeam* in dolo amiserat, plurimum in hoc fidelium triumpho exhilarescit, ac disponit, ut pro labore bellico magnam recipiant remunerationem. Unde pecuniam non modicam, ostia diuersi generis, & omnia necessaria ad remunerandum quosque potentem in vehiculis mulorum & equorum direxit: victus innumerabiles pariter attribuit; vendendi & emendi vndique suo in regno largissima facultas concessa est. Nautæ & mercatores certabant ex Imperatoria iussione nauibus plenis cibariis frumenti, carnis, vini, olei & hordei per mare discurrere, quousque ad portum *Ciuitot* anchoras iaciunt, ubi fidelium turmæ ad refocillandum corpus, ante ieiuniis aggrauatum, omnia venalia reperiebant. Hac frequentia escarum fruentes & gaudentes, conspirant & affirmant, se non recessuros, quousque urbs superata & capta Imperatoris potestati restituantur. Promiserant enim iuramento, nihil de regno Imperatoris, non castra, non ciuitates, nisi ex eius voluntate aut dono, retinere. Hoc comperto & inuestigato, & visa Christianorum victoria & Turcorum cæde cruentissima, captiuus ille, quem prædiximus, diffusus vitæ, & Christianitatis iugum effugere cogitans, quadam die visa opportunitate clarissima, & custodiæ negligentia, facilis saltu pedis, vallum murorum urbis transuolat; Turcos per mœnia præsentis, & tunc belli otio vacantes, ad subueniendum sibi ineffabili voce admonet ac precatur. Qui sine mora funiculo à mœnibus dimisso inter manus fallacis & fugitiui, * pereni mox in ipso pendentem & manibus hærentem, intra mœnia non paruo clamore ac fragore facto interius & exterius, leuauerunt. Nullus tamen Christianorum fugientem sequi aut retinere præsumsit, propter Turcorum iacula desuper infestantium. Cum in decreto firmissimo obsidionis & destructionis urbis, curricula septem hebdomadarum ibidem, circa mœnia eius versarentur; & Principes alii iactus & tormenta lapidum ad minuendos muros & turre aptarent; alii arietes ferratos componerent, & diuersa ingenia quærerent, assultusque plurimos inferrent, *Baldewinus Calderim* incessanter muros impugnans, nimisque temerario & audaci conatu præcurrens, in ictu præmissi lapidis fractis ceruicibus vitam expirauit. *Baldewinus de Gant* dum ibidem in as-

sultu vr̄bis desudaret, & incautè muros appeteret, vertice transfixo in impetu sagittæ, vitam exhalauit. Post hæc dum ex consilio & decreto Principum rursus exercitus iteraret assultum, *Comes de Foreis* & alter de Insula Flandriæ *Walo* nomine, in eodem assultu nimium feruentes, & bello vehementes, dum hostes lacefferent, sagittis infixi interierunt. *Wido de Porfessa*, illustris eques ibidem infirmitate occupatus, vita decessit. Fleuit super his omnis populus catholicorum, quoniam fortes consiliarii & auctores rerum capitalium habebantur. Tantos etenim viros nobilissimos cum omni honore & religione Episcopi & Abbates sepelierunt, non modicam eleemosynarum largitionem pro salute animarum illorum diuidentes
 xxx. egenis & mendicis. Dehinc quadam die dum plurimorum Principum strues¹⁰ & machinæ muro Nicææ applicarentur, & quædam non in vanum, quædam frustra laborarent, *Henricus de Ascha* & *Hartmanus* Comes, vnus de Maioribus¹⁰ *Almaniz*, vulpem ex proprio sumtu quercinis trabibus composuerunt, cuius in gyro tutos intexuerunt parietes, vt grauissimos Turcorum sufferret ictus armorum, omniumque iaculorum genera; ac sic in ea manentes, tuti & illæsi vr̄bem fortiter impugnando perforarent. Hoc tandem *vulpis instrumentum* dum ad vnguem, opere & ligaturis perduceretur, milites prædictorum Principum loricati ad viginti in eadem vulpis protectione sunt constituti. Sed magna virorum inundatione & conamine iuxta muros applicata, non æquo subsedit aggere, non recto impulsu aut æquo conductu moderata: & sic trabes, postes, vniuersæque ligaturæ contritæ, viros in ea latentes in momento oppresserunt. *Hartmanus* ac *Henricus* dolentes, & magnum de casu suorum luctum habentes, sepultura extinctos honorificè condiderunt; sed non parum gaudere potuerunt, quòd cum suis non in hac
 xxxi. momentana suffocatione perierunt. Alia post hæc die dum creberrimi assultus plurimorum in vanum consumerentur, *Comes Reymundus* turrim quandam duobus tormentis lapidum, quæ vulgo dicuntur *Mangena*, fortiter quassatam oppugnauit. Sed minui & dissolui vel lapis vnus ab hoc antiquo opere, & cæmento vix solubili, robustissimo tam iactu non potuit, dum ad extremum plura adaucta sunt lapidum quassantium instrumenta, quibus tandem muri concussi rimas per loca pertulerunt, & aliqui lapides præ creberrima iactatione cum cæmento minui
 30 ac labi experunt. Quod videns exercitus DEI viuentis, adunata manu, & facta testudine viminea vallum superans, audaci transitu muros impetunt; turrim, muris eminentem vncis ligonibus perumpere & perforare moliantur, quam Turci interius coaceruatione lapidum compleuerant, vt validius stare densitate lapidum, & si fortè exterior murus à Gallis corrumperetur, volentibus penetrare impedimento esset congeries infinitorum lapidum. Populus autem DEI viui æcensâ magis ac magis ira, & strage suorum commotus, turrim percurrit acumine mordacis ferri, quousque foramen trans turrim tanta virtute reddunt, vt hiatus cauati muri duos in simul penetrare præsumètes capere videretur, qui coaceruationem lapidum singulatim eruerent & minuerent, viamque ad hostes paten-
 40 teraperirent: Sed nec sic proficere potuerunt. Nocte verò quadam ab hac colluctatione, & plurima stragis conamine, circa vr̄bem populo vexato, & interdum in castris relato, deprehensum est, Turcos nauigio per lacum ab vr̄be sæpius exire; viros coadiutores arma & omnia necessaria clam inferre, mercatores vsquequaque illuc conuenire, & à Turcis omnia venalia in eodem lacu reperire. Ex hoc denique Principes plurimis vsi sunt consiliis, quid agerent vel insistèrent, qualiter lacus his interdicaretur, & inclusis exitus & introitus vltra nauigio negetur, dicentes non aliter suos assultus vel laborem posse perficere. Tandem inter plurimas discussiones tale reperit consilium, quia nisi nauali custodia tam spatiosus obseruaretur lacus, nequaquam hostes posse reprimi, nec vr̄bem alimentis
 50 posse vacuari. Vnde magnis & paruis in vnum vocatis, decretum est cõmuni consilio, vt ad portum *Ciuitot* innumerabiles copię equestris & pedestris vulgi mitterentur, qui naues à Domino Imperatore impetratas, eiusque dono concessas, à mari per siccum iter vehiculis, arte lignorum aptatis funibus canabinis, & loris tauris humero & collo hominũ & equorum impositis, vsq; ad lacum Nicææ perducere valerēt. Quod actũ est; & noctis in silentio viam septem milliarium trahentes, has naues miri ponderis & magnitudinis, quæ numerum centum virorum capere poterant, orto Sole ad prædictũ locũ applicuerũt, has in littore & vndis reponentes. Nec mora, Principes exercitus exurgẽtes vndiq; peruenerũt ad lacũ, videre & scire de nauis

de nauibus; gauisi, quòd sui incolumes, & sine hostili infestatione, & naues sine læsione receptæ sunt. Nauibus itaque receptis sanis & illæsis, fortissimi milites Gallorum in eis sunt constituti, qui vltra exitu Turcis interdicto obstarèt, & nihil prorsus necessariorum eis inferri paterentur. In vna autem naue de *Turcopolis* Imperatoris viri sagittarii habebantur, qui nauali certamine in aquis multum præuallere solebant. *Turci* verò, & vniuersi custodes præsidii, circa lacum tumultum populi, & Principum tam matutinos conuentus intelligentes, ad mœnia versus fluiuium concurrunt, multum de nouiter adductis nauibus admirati, quas procul dubio suas æstimassent, nisi quòd suæ adhuc altero in littore iuxta muros & mœnia catenatæ ferro & seris stare videbantur. Sic lacu nauali obsidione præoccupato, & militum illic in flumine loricate manu, in lanceis, arcu & sagittis armata, relicta, Comes *Reymundus*, & sui satellites, ac plurima manus de exercitu iteratò prædictam turrin conueniunt; assultus & lapidum iactus multiplicant; Turcos non parè vexant & impugnant, ariete ferrato muros crebra hominum vociferatione impellentes. Turci siquidem videntes crebro ariete muros impelli & concuti, & turrin lignibus perfodi, adipem, oleum, picemque stuppis & facibus ardentissimis commixtam, fundebant à mœnibus, quæ instrumentum arietis & crates vimineas prorsus absumserunt: alii sagittis & corneo arcu plurimos interimebant; alii saxorum læsione secus muros & turrin laborantes opprimebant. In hac Turcorum defensione & reluctatione, quidam miles illorum ferocissimi animi & cordis non parcè desudabat arcu & iaculis; & quòd dictu mirabile est, in vulnere sibi illato diffusus vitæ, procul abiecto clypeo, manifestè opposuit pectus telis cunctorum, & rupea saxa in medium vulgus ambabus manibus torquebat. Hic quamuis, vt aiunt pro vero qui affuerunt, viginti sagittis adhuc hærentibus in præcordiis premere-
 20 tur, non continebat manus à iactura lapidum & percussione Gallorum; sed amplius & sæuius damnum exercebat in populo. Dux verò *Godefridus* videns tam ferocissimum & crudelissimum sæuire, nec tot sagittarum ir fixatione deficere, sed plures fidelium illius iaculatione perire, arrepto arcu baleari, & stans post scuta duorum sociorum, eundem Turcum trans vitalia cordis perculit; sicque mortuum vltra à cæde horrenda compefcit. Tandem fatigato populo Christianorum, & Sole
 30 declinato, & assultu tam horribili sedato, Turci angustiati præ foramine turrin, rursus saxorum acervos comportant interius noctis in silentio, ne facilis aditus in crastino reperiretur. Manè autem Sole relato, populus Dei ad iterandum assultum, & ampliandum turrin penetrabile, animatur & armatur. Sed visa & agnita rursus lapidum collatione opposita in recenti foramine, memor periculi & anxietatis, quam priori luce pertulerat, cœpit animo mollescere, & quisque alium commonere, vt præiret. Tandem miles quidam illustris, de tabernaculis prædicti *Roberti* Nortmanorum Comitum exiliens, galea opertus & lorica, & reclusus clypeo, trans vallum muros imperterritus inuadit, ad turrin properat, & acervos
 40 lapidum à foramine eruere nititur, & aditum saxi occupatum vacuare. Sed grandine saxorum, & assidua inundatione iaculorum incepti obliuiscitur. Videns autem idem miles omni auxilio se destitutum, & præ oppreessione immensorum lapidum nihil posse proficere, cominus muro se astringit ad deuitanda iacula Turcorum, quæ sine intermissione fatigabant virum egregium. Sed nec sic, euadendi manus illorum vlla via aut facultas illi monstratur. Tandem tot millium lapidibus à collo & capite illius scuto auulso, fractis cervicibus iuxta muros obruitur; & in ipsa lorica & galea moritur in aspectu omnium fidelium, nequaquam illi subuenientium. Turci ergo videntes virum immobilem iam obisse, ab ipsa nefanda turri catenâ proiiciunt, vngues ferreos acutissimos & rapacissimos ex fabril
 50 ingenio & opere habentem quasi hamos, quæ anulo lorice extincti militis infixæ, eundem arripiens ac retinens, cum cadauere mortuo intra mœnia leuatur. Dehinc corpus militis apprehensum, licet extinctum, in laqueo funis ad mœnia suspenderunt, vt Christianos per hanc inhumanitatem amplius offenderent. Offensi igitur & tristes vniuersi lamentabantur confratrem, tam crudeli nece & vili tractatu obisse. Quem post hanc diutinam illusionem nudum à mœnibus proiectum, honorificè susceptum cum cæteris præfatis & ibidem occisis fidelibus, in eleemosynarum distributione, sacerdotumque commendatione sepelierunt. Hac
 60 ruina virorum fortium, & creberrimis damnis Christianorum, quæ in assultu vrbis per singulos dies patiebatur, Duce Godefrido & Boemudo cunctisque Principi-

bus turbatis; & quia nullo conamine machinarum & balistarum aut impetu viri-
 muris aliquam læsionem inferre poterant, sed omnis labor, & virtus eorum in-
 cassum consumebatur, quidam Longobardus genere, *magister & inuentor ma-*
gnarum artium & operum, videns miserias & strages Christianorum, vltro se obtu-
 lit præfatis Principibus, quorum animum huiuscemodi solatione & promissio-
 ne releuat, dicens: *Video, quia omne opus machinarum nostrarum in vanum laborat, ve-*
strates crebra morte circa muros minuuntur, & magnis periculis vita residuorum adhuc sub-
iacet. Nam Turci inclusi confidenter & securi à turribus & mœnibus repugnant, incautos & nu-
dos sagittis & saxis obruunt, quin murus antiquorum astutia fundatus, non ferro aut aliquo ro-
bore potest rescindi. Vnde quia omnem virtutem vestram sic frustrari perspexi, maiestatem 10
vestram adire & compellare disposui, quatenus si consiliis meis acquiescat, & aliquod laboris mei
præmium à vobis consequar, Deo auxiliante, turrim hanc, qua valida & insuperabilis vide-
tur, humi cogam procumbere sine damno & vestrorum periculo commilitonum, per quam aditus
patebit ad inimicos, vobisq; contrarios: tantum necessaria arti mea & communi sumtu & iuuami-
ne administrantur. Audita hac viri promissione, cum omni benevolentia pacti iunt
 ei dare quindecim libras Cartanensis monetæ, præmium laboris sui; & quicquid
 necessarium operi requireret, indefinenter administrare, gauisi & confidentes in
 spe promissi artificii. Magister itaque artis facta prædicta conuentione, ingenia sua
 aptat, parietes decliues connectit, & virgeas crates affluit mirifico instrumento,
 sub cuius protectione ipse ac secum defudantes capita sua tuta à iaculis Turco- 20
 xxxvi. rum, desuper resistentium, haberent. Ad vnguem verò instrumento suæ pro-
 tectionis perducto, viri Christianorum loricati & clypeati circa machinam con-
 globantur. Quam in virtute sua trans vallum impulerunt trahentes; & iuxta mu-
 ros, inuitis & prohibentibus desuper omnibus Turcis, cominus adiunctam statue-
 runt. In qua magister artis cum cæteris opificibus suis tutus relinquitur, regressis
 sine magna læsione fidelium turmis. *Turci* verò videntes huius ingenii instrumen-
 tum in detrimento vrbs posse præualere, faculas ardentis cum pice & adipe ia-
 ctant super machinam, & faxeas moles conuoluunt à mœnibus, si sic aliqua arte ars
 muro illata destruat, & inclusi in ea absterreantur. Sed frustra omnia iactant aut
 conantur: quia parietes decliues nil ingestum ignis aut lapidis retinebant. Magi- 30
 ster verò artis fiducialiter latens in machina cum sociis secum habitis, sub funda-
 mento turris lignonibus & acutissimo ferro cauare terram non desinit, donec tra-
 bes, postes & cætera immanissima robora lignorum in ipsa cauatione sub funda-
 mento componeret, quibus muri, ablata terra, ne subito super adhuc fodientes ru-
 erent, inniterentur. Iam verò cauatione per maxima facta in latitudine & longitu-
 dine, ex admonitione magistri artis, vniuersi de exercitu, parui & magni, fermen-
 ta, stipulas, tegulas, calamosque aridos, stuppas, & omnia fomenta ignis confe-
 runt, & inter postes & trabes & magnificas arbores coaceruant, vndique his lignis
 cauatione occupata: Post hæc ignis à magistro operis immissus, magno spirami- 40
 ne suscitatur, quousque perstrepens & discurrens flamma insuperabilis magis ac
 magis inualuit, quæ postes, trabes & omnia ligna supposita in cinerem rededit. His
 ita in fauillam redactis, & fundamentis sustentaculo deficiente, tam terræ quàm
 lignorum ædificium vetustissimæ turris resupinum in momento, noctis medio,
 corruens, tantum reddidit sonitum, vt tonitruum fragor, omnibus somno excitatis,
 videretur. Igitur tam intolerabile pondus collapsæ turris licet repentino casu pro-
 cumberet, non cæmentorum aut petrarum collisione, in plurimas partes dissiliit;
 sed quassi & corrupti per loca muri ipsius arcis iacentes rimarum læsione hiabant,
 aditumque, sed tamen difficilem, exhibebant. In hac itaque turris ruina & contri-
 tione, vxor nobilissima Solymani vehementer exterrita, non vltà in vrbs confisa 50
 præsidio, noctis in silentio, à suis in lacus flumine immissa est, vt sic nauigio Christia-
 nos euaderet. Sed percepto eius abscessu à militibus, lacum tuentibus, remigio no-
 uiter adductarum nauium capta, & in custodiam Principum cum duobus tenellis
 xxxvii. filiis reposita est. Turci & arcis defensores pariter, turri humi procumbente
 perterriti, ac matronæ huius captiuitate stupefacti, & lacus enauigatione amodo
 desperati, suorum occisorum interius graui imminutione desolati, longa obsidio-
 ne fatigati, nec se euadere posse videntes, consilio inuicem habito de vita & salu-
 te membrorum precantur sibi parci ab exercitu Christiano, clauis vrbs polliciti
 reddere in manus Imperatoris Constantinopolis, sub cuius conditione vrbs pri-
 mitus hæreditario iure seruiens habebatur, quousque iniusta vi Solymanus sibi
 subiuga-

subiugatam inuasit. *Tatinus* verò truncatæ naris, familiaris Imperatoris, consilio Maiorum exercitus satisfaciens, precibus illorum, suscepta vtrinque fide & reddita, apud Christianos proceres pro eis intercessit, hac conditione, vt ab vrbe incolumes exeant, & in Imperatoris deditioem veniant, cum vxore Solymani nobilissima, quæ nuper capta, in custodia Principum Francorum habebatur cum duobus filiis suis tenellis. Sic vtrinque sedato assultu, dam diuersa consilia reddendæ ciuitatis agerentur, & plures captiui Christianorum redderentur, quædam sanctimonialis foemina de cœnobio S. Mariæ ad horrea Treurenensis Ecclesiæ cum cæteris restituta & absoluta est in manus Christiani exercitus, quæ se de attrito Petri

10 agmine captam & abductam professa est, parumque intermissionis à foeda & abominabili cuiusdam Turci & cæterorum commixtione habuisse conquesta est. Dum verò super his iniuriis miserabiles gemitus in audientia Christianorum proferret, inter proceres & milites CHRISTI *Henricum de Ascha* castello recognouit. Quem ex nomine lachrymabili & humili voce compellens, ad auxilium suæ emendationis adesse commonuit. Qui statim hac recognita, super infortunio eius motus est, omnique industria & misericordia, qua potuit, apud Ducem *Godefridum* obtinuit, quatenus ei à Domino *Reymero*, venerabili Episcopo, consilium pœnitentiæ daretur de huiuscemodi incestu. Tandem consilio accepto à

20 Clero, facta est ei remissio illicitæ copulationis cum Turco, & alleuiata pœnitentia; eò quòd vi & nolens ab impiis & sceleratissimis hominibus hanc foedam per tulit oppressionem. Post hæc modico interuallo solius noctis, per internuncium eiusdem Turci, qui eam violauerat, & cæteris abstulerat, plurima suasionem & blanda promissione ad illicitos & incestos thalamos reinuitatur. Exarserat enim idem *Turcus* in illius inæstimabilem pulcritudinem, vnde nimium ægrè ferebat ipsius absentiam, cui adeò præmia promiserat, quæ illius animo sic infederant, vt ad nefandum maritum rediret. Promittebat enim se idem *Turcus* in breui Christianum fieri, si fortè à captiuitate & vinculis Imperatoris exiret. Tandem misella, si vi antè deliquit, nunc blanditiis & vana spe decepta ad impium sponsum & adulterinas nuptias recurrit, vniuerso ignorante exercitu, quæ astutiâ & lasciuia ab eis

30 subtracta est. Post hæc à relatoribus innotuit; quòd ad eundem Turcum reuersa sit in exilio quò erat, non alia de causa, nisi propter libidinis intolerantiam. Iam sic turbine sedato belli, & Christianis captiuis ab vrbe restitutis, Turcisque in deditioem Imperatoris susceptis & transmissis, exercitus DEI viuentis hanc diem in magno gaudio & exultatione ibidem in castris exegit: quia pro spe illis adhuc omnia contingebant. Crastino verò die illucescente, vsui sumtis necessariis, XXXVIII. mouit omnis populus, iter faciens per mediam *Romaniam* securus, & nihil metuens affuturæ aduersitatis. Biduo autem communi agmine gradientes per iugamontium, & angustas fauces viarum, decreuerunt tanti exercitus diuisionem fieri, vt liberius & spatiosius in castris populus habitaret; sicque diuisus, pleniùs escis

40 & pabulo equorum abundaret. Conuenerunt quidem inter duos montium apices; vbi per pontem flumine quodam superato, *Boemundus* prorsus cum suis sequacibus turmis à Duce *Godefrido* dissociatur. Quem quidam magnifici primores sunt secuti, *Robertus* Comes Normannorum, & *Stephanus* Blesensium Princeps; sic semper viam ad dexteram insistentes ac moderantes, vt amplius milliari à confratribus non elongarentur. *Dux* suique contubernales cum Episcopo *Podiensi* & *Reymundo* Comite semper ad dexteram tendebant. Hac ergo diuisione facta, *Boemundus* cum omni exercitu suo in vallem *Dogorganhi*, quæ à modernis *Ozellis* nuncupatur, hospitandi gratia, circumquaque locis in gramine diffusis, circa horam nonam descendit, vt alimentis, cæterisque necessariis, in locis, aptis riuis &

50 pratis, castra locarent. Vix verò *Boemundus* & cæteri viri fortissimi ab equis descendenterant, & ecce *Solymanus*, qui ab eo tempore, quo in fugam ab vrbe *Nicaa* versus est, auxilium & vires contraxit ab Antiochia, Tarso, Alapia & cæteris ciuitatibus Romanicæ, à Turcis sparsim positis, affuit in impetu vehementi & multitudine graui. Nec mora, nec requies vlla cædendi & expugnandi exercitum, ac discurrendi per castra fuit, aliis sagittis transfixis, aliis gladio detruncatis, nonnullis à tam crudeli hoste captiuatis: adhuc vndique clamor magnus & tremor in populo excitatur; mulieres nuptæ & innuptæ vnâ cum viris & infantulis detruncantur. *Robertus* verò Parisiensis miseris volens succurrere, sagitta volatili confixus & extinctus est. *Boemundus* hac strage grauissima attonitus cæteri que priores, equos

- reparant, ad loricas & arma festinantes in vnum conglobantur, ac plurimum se ex improviso defendentes, diu prælia cum hostibus committebant. *Willelhelmus* iuuenis audacissimus, & tiro pulcherrimus, frater *Tankradi*, dum multum in armis resisteret, Turcos hasta sæpius perforaret, in conspectu ipsius *Boemundi* sagitta percussus corruit. *Tankradus* viriliter in gladio defensus, vix viuens euasit; sed signum decoris, quod in hasta prætulera, ibidem cum fratre reliquit. Turci cum Principe suo *Solymano* magis ac magis inualescentes, fortiter irrumpunt in castra, sagittis & corneo arcu ferientes & mortificantes pedites, peregrinos, puellas, mulieres, paruulos ac senes, nulli parcentes ætati. Hac crudelitate atrocissimæ mortis stupefactæ teneræ puellæ & nobilissimæ, vestibus ornari festinabant, se offerentes Turcis, vt saltem amore honestarum formarum accensi & placati, discant captiuarum misereri. Cùm sic afficerentur fidelium greges, & *Boemundi* virtus iam minus resistere valeret, eò quòd ex improviso in se suosq; armis exutos irruissent, iamque ad quatuor millia de exercitu Christianorum in manu hostili cecidissent, nuncius per abrupta montium sine mora equo transuolat, quo usque ad castra Ducis tristis & exhaustus spiritu venit. Quem vt *Godefridus* Dux, ab ostio tabernaculi aliquo spacio transgressus ad considerandos socios, à longè perspexit rapido cursu festinantem, & mœsto vultu pallentem, qua de causa viam accelerauerit, requirit, vt sibi cæterisque primoribus referat & exponat. Hic amara & graua nuncia retulit, dicens: *Nostri Principes cum ipso Boemundo grauissimum belli laborem sustinent; vulgusque sequens iam totum capitalem subiit sententiam, qua & domini Principes nostri sunt casuri in præsens, nisi festinatio manus vestra subueniat. Turci quidem castra nostra irruerunt, & per vallem, qua dicitur Ozellis vel terribilis, descendentes ad vallem Degorganhi Peregrinos trucidare non cessant. Robertum Parisiensem capite deciso iam interemerunt: Willelhelmum iuuenem egregium, sororis Boemundi filium, dignum planctum, percusserunt. Et iccirco vos omnis inuitat societas ad ferendum auxilium: nulla vos mora aut dilatio impediat aut retardet.* Hac audita miseria & Turcorum audacia, Dux per vniuersa agmina iussit oornua perstreperere; socios commonere vniuersos & arma capere, signa erigere, sociis sine vlla dilatione aut requie subuenire. Tanquam si ad conuiuium omnium deliciarum vocarentur, festinant arma capere, loricas induere, gladios recingere, equis frena referre, sellas tergis imponere, clypeos resumere; & ad sexaginta millia equitum è castris procedunt cum cætera manu pedestri. Iam dies clarissima illuxerat, Sol radiis fulgebat lucidissimus: cuius splendor in clypeos aureos & vestes ferreas refulsit; signa & vexilla gemmis & ostro fulgida erecta, & hastis infixæ coruscabant. Caballi celeres calcaribus vrgebantur, nullus socium aut fratrem expectabat, sed quisque, quo velocius poterat, ad auxilium & vindictam Christianorum viam insistebat. Hos denique Turci ex improviso vt persenserunt ad auxilium sociorum omni velocitate & belli instantia animatos esse tam robusta manu, & in armis & veste ferrea, & in signis luciferis ad bella erectis, fugam arripiunt; & timore concussi, à cæde horrenda declinant, alii per deuia, alii per semitas notas diffugium facientes. Sed *Solymanus* cum ampliori manu & densioribus cuneis in montis cacumine fuga elapsus consistens, Christianis insequentibus occurrere ibidem, & in faciem resistere disposuit. Dux autem *Godefridus*, qui solus cum quinquaginta sodalibus in equi velocitate præcesserat, subsequens populi in breui adunatis viribus, indubitanter ad ardua montis conscendit, cum Turcis ferire & armis committere, quos conglobatos & immobiles ad resistendum in montis vertice respiciebat. Iamque vndique suis receptis & adiunctis, hostes immobiles incurrit, hastas in eos dirigit, sociosq; vt cõstanter eos adeant, virili voce adhortatur. Turci verò cum Duce suo *Solymano* Ducis *Godefridi* & suorum constantiam nequaquam animo ad præsens bellum deficere videntes, à montis summitate laxis frenis equorum velocitate fugam parant. Quos Dux via sex miliarium insecutus, alios in ore gladii percussit, nonnullos captiuos cum suis tenuit; prædas & spolia illorum non pauca cepit; puellas & iuuenes & omne, quod asportare vel abducere sperabant, ab hostibus excusserunt. *Gerardus de Keresi* in equo laudabili residens, in eadem hostium insecutione in supercilio montis adhuc Turcum manentem, & nimium audentem viribus, respiciens, scuto tectus fortiter hasta incurrit: Quem sagitta illius emissa & clypeo excussa, transiecur & pulmonem perforat, equumque morientis & labentis abduxit. *Baldewinus* Comes Hamaicorum, vir & largitor magnarum elemosynarum, cum *Roberto* Flandrensi Turcos

Turcos fugientes sternit; hortatur socios, circumquaque concurrentes, ut feriant & trucident, & ab insecutione illorum nunquam retardari aut manus continere videantur. *Baldewinus* de Burg, *Thomas de Feris* castro, *Reinoldus* Beluacio, *Walo* de Calmont, *Goshardus* filius *Godefridi*, *Gastus* de Berdeiz, *Rudolphus* etiam: hi omnes vnanimes in luctamine belli desudabant, Turcorum agmina in virtute militari insequentes ac scindentes. Equorum ilia grauis anhelitus pulsatur, fumus ab ipso anhelitu per medias acies in nubem densabatur. *Turci* verò interdum recuperatis viribus, in virtute multitudinis suæ freti viriliter resistebant in grandine sagittarum denso volantium & cadentium. Sed huius grandinis tempestate citò transmissa, fidelium turmæ, tela manu retinentes, illorum globos attenuant & mortificant, victosque tandem cogunt in diffugium per devia viarum & abrupta montium, quorū semitas notas habebant. Christiani ergo victores, quicquid in stipendio suæ expeditionis *Turci* conduxerant, frumentum, vinum non modicum, buflos, boues & arietes, camelos, asinos, equos & mulos, præterea aurum preciosum & argentum infinitum, papiliones mirifici decoris & operis abstulerunt. In huius victoriæ prospero successu omnes vnanimiter, *Boemundus* scilicet & cæteri Principes præfati, qui erant ductores & columnæ exercitus, in concordiam & cōsiliū redeunt, & ab illo die commixtis cibariis cunctisque rebus necessariis, omnia communia habere decreuerunt: Quod & actum est. In hoc conflictu belli, *Turcorum*que diffugio, nonnulli Christianorum militum sagittis vulnerati perierunt; *Turcorum* autem tria millia cecidisse referuntur. Hoc tam crudeli certamine finito, circa flumen quoddam & eius caretum Christiani milites spatio trium dierum quieuerunt, curantes corpora nimis fessa ex abundantia escarum, quas *Turci* occisi reliquerant. Episcopi verò, presbyteri, monachi, qui aderant, corpora occisorum terræ tradiderunt, animas fideles illorum in manu IESU CHRISTI precibus & Psalmis commendantes. *Solymanus* iam denuò victus, Alpes Romanicæ vix euadens condescenderat, nihil ultra spei habens urbis *Niceæ*, uxoris filiorumque; ac nimium luctum faciens suorum, quos ante hos dies in campo *Nicææ* extinctos à Gallis amiserat, & nunc eorum, quos in valle *Gorgonia* captos & peremptos reliquit.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS HIEROSOLYMITANÆ LIBER TERTIVS.

Argumenta Capitum.

- I. Post victoriam CHRISTI fideles ubi castra locauerint, & miserabili siti cruciati, quanti exspirauerint.
- II. Item de eodem.
- III. Ultra progrediuntur: exercitus in geminas partes diuiditur: primores venatui vacant.
- IV. Dux cum urso confligens, grauius sauciatur: sed auxilio alterius militis precepta bestia viuus eripitur.
- V. *Tankradus* fixis iuxta *Tarsum* ciuitatem tentoriis, apud ciues de urbis traditione nunc minis nunc blanditiis agit.
- VI. Ciues deditionem pollicentur: viri exercitus DEI longè à se diuisi, hostes adesse de alterutris suspicantur.
- VII. Obsides fœdus rumpunt: *Tankradus* & *Baldewinus* mixtis copiis obsidionem reparant, & de situ urbis.
- VIII. De mutua quorundam Principum altercatione: ubi & *Tarsenses* *Tankradum* sibi præesse desiderant.
- IX. De eadem re.
- X. De eodem, & qualiter *Tankradus* urbem *Azaram* intrauerit.
- XI. Vbi *Baldewinus*, princeps ciuitatis factus, Christianos partis *Tankradi* intrmittere non vult.
- XII. Christiani extra portam ciuitatis manentes, noctu à gentilibus extincti sunt.
- XIII. Huius necis populus DEI *Baldewinum* insimulans, ad arma ruit, cui satisfaciens, contra reliquos DEI inimicos vehementer insurgit.
- XIV. Vbi viri *Baldewini* cum piratis Christianis fœdus ineunt, & *Tarsum* simul petunt.
- XV. *Tankradus* *Mamisstram* ciuitatem armis capit, & de instinctu cuiusdam *Richardi* castra *Baldewini* hostiliter inuadit.
- XVI. *Baldewinus* & *Tankradus* bellum conserunt, in quo *Tankradus* inferior inuentus est.
- XVII. *Tankradus* & *Baldewinus* pacem inter se reformant.

XXVIII. De prospero euentu Baldeuini in expugnandis munitionibus, & de perfidia cuiusdam Armenii. Iam inuitus idem Armenius commissum sibi praesidium reddit.

XXIX. Dux ciuitatis Rohas Baldeuinum in auxilium vocat: Baldeuinus vocatus, ire perrexit: à Turcis ueritus iteratò repropert.

XX. Baldeuinus qualiter in urbe Rohas exceptus sit, & quàm magnanimè Ducis illius dona respuerit: & petitio seniorum.

XXI. A Duce urbis Rohas Baldeuinus in filium adoptatus, petitione ipsius Samusart ciuitatem impugnat: sed infecto negotio reuersus est inanis.

XXII. Conspirata plebis consilium in Duce suam Baldeuinus uolens reprimere, nihil proficit.

XXIII. Quàm miserè idem Dux interfectus sit.

XXIV. Occiso Duce, Baldeuinus surrogatus uenalem arcem Samusart emere primò contempsit, postmodò consilio suorum rebus pretiosissimis comparauit.

XXV. Praesidium Sororgia in manus Baldeuini nò sine labore traditur, & Balduc fraudulenta notatur.

XXVI. Tankradus damnoisa Christianis praesidia destruit, & oblata sibi ab hostibus munera prudenter reponit.

XXVII. De ciuitate Maresch, ubi & uxor Baldeuini obiit.

XXVIII. De ciuitate Arthesia, ubi Christiani Armenii secum manentibus Turcis capita defecantes, fratres benignè recipiunt.

XXIX. Populus DEI profana multitudine circumplexi, ferro sibi uiam aperiunt, & uix euadunt, obfessi fiducialiter agunt.

XXX. Profani Arthesiam obsidentes, de aduentu Christiani exercitus per exploratores edocti, nequaquam, usq; in noctem, obsidionem soluant.

XXXI. Exercitu DEI adueniente, Arthesia fidelium tuitioque munitur: Baldeuinus triumphis clarus nouis nuptiis illustratur.

XXXII. CHRISTI populus adunatus non ultra diuiditur, quem Podiensis Episcopus circumspèctum fore, paternè alloquitur.

XXXIII. Relicta Romania, praelectos sequentes signiferos ad pontem usque fluminis Farsar perueniunt: ubi à Turcis bellicosè excepti sunt.

XXXIV. Dura conflictio fidelium & Turcorum pro transitu pontis.

XXXV. Monitu Iodienfis Episcopi pontem saperant: commisso praelio bellatores CHRISTI victores redeunt: Principem Antiochia nuncia dura percullunt.

XXXVI. Iter Antiochiam indicitur: antistes populum alloquitur, & per eum qui princi-

pes exercitus praecedere, qui extremas custodiam obseruare debeant, ordinantur.

XXXVII. Antiochiam peruenientes quid egerint, & quantus aestimatus sit exercitus DEI.

XXXVIII. Descriptio qualiter obsessa sit urbs.

XXXIX. Item de eadem re.

XL. De ponte fluminis, ad cuius destructionem machina exquisita componuntur. 10

XLI. Congressio valida pontis, ubi machina Christianorum in fauillam redigitur, & instaurantur alia instrumenta.

XLII. De nauali ponte fidelium ad euitandas Turcorum insidias.

XLIII. Qualiter Turci Christianos, ad eorum pabula missos, clam inuaserint.

XLIV. Fideles, in ultionem suorum consurgentes, post mutua cadem partim gladiis consumti, partim in flumine submersi sunt. 20

XLV. Custodia porta pacto pecunia Tankrado mandatur.

XLVI. De Clerico & matrona, qui dum aleis luderent, insidiosè perempti sunt.

XLVII. De milite propria incuria prostrato, & de pomario, quod fidelibus nocuum succiditur.

XLVIII. De Hugone Comite, qui fidelium neces dolens, Turcorum fraudibus prudenter occurrit.

XLIX. Vbi Comitis eius filius Turcorum sensissimum post nonnulla uita discrimina prostermit, victorq; regreditur. 30

L. Desicientibus victui necessariis, Principes in hoc electi de circumpositis terris pradae innumeras abducunt.

LI. Vbi à gentilibus prada excutitur.

LII. De prada Roberti Comitis, & inualefcente fame, minores quid egerint, vel quid passi sint. 40

LIII. Mors atrocissima cuiusdam Archidiaconi & comitum eius.

LIV. De morte filii Regis Danorum, & Florina cuiusdam matrona, & eorum, qui in balneis occisi sunt.

LV. Porta Christianis mortifera: Reymundus Comes profanos aliquantum à fidelium inuisione coarctet.

LVI. Pro redemptione cuiusdam captiui inuenis, parentes eius uolentes turrin suam Christianis tradere, expulsi sunt, & inuenis à Christianis occisus est. 50

LVII. Decretum populi DEI, & denotatio duorum, qui in adulterio deprehensi sunt.

LVIII. Dux Godefridus iam recuperata salute, & Reymundus Comes, per regiones diuisi, ad contrahendas pradarum copias destinantur.

LIX. Legatio Babylonici Regis ad populum DEI.

DEI, & quomodo Winemarum Laodiceam & strenuè ceperit, & stultè amiserit.

LX. Consiliam obfesse Antiochia catholicis proditur: Episcopus Podiensis & Dux Godefridus populum DEI verbis consolatoriis adhortantur.

LXI. Electi milites hostilia castra inuadere, multitudine graui superueniente, non terrentur.

¹⁰ LXII. Pontificis sermone peregrini roborati, septingentos hostium palam triumphant, scētisque ceruicibus dehonestant.

LXIII. Boemundus & comites eius dum

pontem hostibus incommensabilem facere nituntur, partim cæsi partim læsi sunt, & hoc Duci Godefrido flebiliter nunciatur.

LXIV. Fidelibus in ultionem suorum confurgentibus, anceps utrinque pugna diutius agitur.

LXV. Vbi Dux loricatedum Turcum unum ictum medium diuidit: & post cruentam pugnam fideles victoria comitatur.

LXVI. Quidam obfessorum Antiochia ad Christianos clanculo confugerunt: & praesidium iuxta pontem extructum custodia Reymundi delegatum est.

OSTQVAM hostilis impetus abscessit, quartæ imminente lucis crepusculo, Francigenæ, Lotharingi, Alemanni, Bawari, Flandrenses & vniuersum genus Teutonicorū castra mouerunt cū omnibus rebus sibi necessariis & spoliis Turcorum; & in vertice *nigrorum montium* castra metati, hospitio pernoctauerunt. Manè autem facto, Normanni, Burgundiones, Britanni, Alemanni, Bawari, Teutonici, omnis videlicet exercitus, abhinc descenderunt in valle nomine *Malabyumas*, vbi propter difficultates locorum & angustarum faucium inter rupes iter per dies abbreviabant, & ob innumerabilem multitudinem, & nimios calores mensis Augusti. Sabbati dehinc die cuiusdam instante eiusdem mensis, defectus aquæ magnus accreuit in populo. Quapropter satis anxietate oppressi, vtriusque sexus quàm plurimi, vt dicunt, qui affuerunt, circiter quingenti ipsa die spiritum exhalârunt. Propterea equi, asini, cameli, muli, boues, multaque animalia eodem fine grauissimæ sitis extincti sunt. Comperimus etiam illic non ex auditu solum, sed ex veridica eorum relatione, qui & participes fuere eiusdem tribulationis, in eodem sitis articulo viros & mulieres miseros cruciatus pertulisse, quod mens horrescat, auditus expauescat, & de tam miserabili infortunio in suis contremiscat. Quàm plurimæ namque fœtæ mulieres exiccatis faucibus, arefactis visceribus, venisque omnibus corporis, Solis & torridæ plagæ ardore inæstimabili exhaustis, media platea in omnium aspectu fœtus suos enixæ relinquebant: Aliæ miseræ iuxta fœtus suos in via communi volutabantur, omnem pudorem & secreta sua oblitæ præ memoratæ sitis difficilima passione. Nec ordine mensium aut hora instanti parere compellebantur; sed Solis æstuatione, viarum lassitudine, sitis collectione, aquarum longa remotione ad partum cogeantur: quarum infantes alii mortui, alii semiuui media platea reperiebantur. Viri autem quàm plurimi sudore & calore deficientes, a pertore & faucibus hiantes, aërem tenuissimum captabant ad medicandam sitim: quod nequaquam prodesse potuit. Nam plurima pars, vt prædiximus, illic periisse hac die perhibetur. Nisi verò, & accipitres, aues domitæ & gratissimæ procerum & nobilium, calore eodem & siti moriebantur in manibus eas ferentium. Sed & canes in venatoria arte laudabiles inter manus magistrorum extinguebantur. Iam sic omnibus in hac pestilentia laborantibus, optatus quæsitusque aperitur fluuius. Ad quem festinantes, præ nimio desiderio quisque alium in magna pressara præuenire studebat, nullum modum bibendi habentes, quo vsque infirmati plurimi ex nimia potatione tam homines quàm iumenta perierunt. Post hæc egressis ab angustiis rupibus, decretum est communi beneuolentia, propter nimietatem populi, exercitum in partes diuidi. De quibus *Tankradus* & *Baldewinus*, frater Ducis Godefridi, cum suis recedentes, per medias valles Ozellis transibant. Sed *Tankradus* cum suis præcedens, ad vrbes finitimas, *Relei* & *Stancona* descendit, in quibus Christiani ciues habitabant, Turcis, viris Solymani, subiugati. *Baldewinus* cum suis montanis semitis perplexis inceserat, graui cibariorum defectione cum omni manu sua aggrauatus; quin equi pabulo deficiente vix sequi, nedum viros portare poterant. Dux verò *Godefridus*, *Boemundus*, *Robertus*, *Reymundus* regia via à longè sequebantur, & *Antiochiam minorem* reclinantes, quæ in latere *Relei* sita est, hospitio nona diei hora moram facere decreuerunt. Vespere autem facto, Godefridus Dux cæteri que primores iuxta montana per amce-

na loca prætorum tentoria locauerunt, aptam & voluptuosam regionem considerantes & venationibus sæcundissimam, quibus nobilitas delectari & exerceri gaudet. Illic accubantes, armis cunctisque exuviis repositis, syluam aptissimam venatibus reperientes, sumto arcu & pharetra, gladiis accincti, saltus montanis contiguos ingrediuntur, si fortè obueniret, quod configere & persequi catulorum sagacitate valerent. Tandem diffusis per opaca nemoris singulis in sua semita ad insidias ferarum, Dux *Godofridus* vrsum immanissimum, & horrendi corporis, Peregrinum inopem, sarmenta congerentem, inuasisse respicit, & in circuitu arboris fugientem ad deuorandum persequi, sicut solitus erat pastores regionis aut syluam intrantes deuorare, iuxta illorum narrationem. Dux verò, sicut solitus erat & promptus ad omnia aduersa Christianis fratribus subuenire, educto raptim gladio, & equo fortiter calcaribus admonito, misello homini aduolat, eripere à dentibus & vnguibus lanionis anxiatum festinat, & clamore vehementi per media fructecta accelerans, obuius crudeli hosti offertur. Vrsus itaq; viso equo eiusq; sessorē celeri cursu premente, ferocitati suæ fidens & rapacitati vnguium suorum, non segnius facie ad faciem Duci occurrens, fauces vt iugulet, aperit; totum se ad resistendum, imò ad inuadendum, erigit; vngues suos acutissimos exerit vt laniet: caput & brachia, ab ictu gladii diligenter cauens, subtrahit, ac sæpe volentem ferire decipit; quin murmure horrifono totam syluam & montana commouet, ita vt omnes mirarentur, qui hoc audire poterant. Dux ergo astutum & pessimum animal considerans in feritate audaci resistere, motus animo, vehementer indignatur; & verso mucronis acumine, temerario & cæco impetu propinquat belluæ, vt iecur eius perforaret. Sed infelici casu ictum gladii effugiens bellua, subito curuos vngues tunicæ Ducis infixit; ac complexum brachiis, equo deuolutum, terræ applicans dentibus iugulare properabat. Dux itaque angustiat, reminiscens multorum suorum insignium factorum, & de omni periculo se adhuc nobiliter ereptum, nunc verò vili morte à cruenta bestia se suffocari dolens, recuperatis viribus in momento resurgit in pedes, gladiumque in hoc repentino lapsu ab equo, & cum insana bestia luctamine, propriis cruribus implicitum, celeriter in eiusdem feræ iugulum rapiens, & capulo retinens, furas & nervos proprii cruris graui incisione truncauit. Sed tamen licet sanguis incessabili vnda proflueret, viresque Ducis minueret, iniquæ belluæ non cessit, ad defensionem stans asperimus: quo vsque audito inopis rustici, & ab vrsu liberati, clamore ingenti, & murmure lanionis vehementi, quidam *Husechinus* nomine ex consociis, per syluam diffusis, velocitate equi, Duci in auxilium affuit: qui stricto mucrone horribilem feram impetiit, & vnà cum Duce iecur & costas illius transfixit. Sic tandem ferocissima fera extincta, Dux primùm vulneris dolore, deinde nimia sanguinis effusione cæpit corde deficere, vultu palescere, ac totum exercitum impiâ famâ conturbare. Concurrunt vniuersi ad locum, vbi athleta & vir consiliorum, caput Peregrinorum, læsus ferebatur. Quem Principes exercitus gestatorio imponentes, ad castra cum ingenti luctu, cum planctu virorum & vlulatu mulierum detulerunt, medicos peritissimos ad sanandum ei adhibentes: feram verò inter se diidentes, nullam illi magnitudine similem antea se vidisse fatebantur. Duce verò sic graui vulnere impedito, exercitu lentiore gradu subsequente, *Tankradus*, qui præcesserat, & regiam viam tenebat versus maritima, prior Baldewino fratre Ducis, per vallem *Buetrenton* superatis rupibus, per portam, quæ dicitur *Iuda* ad ciuitatem, quæ dicitur *Tursus*, vulgari nomine *Tursolt*, descendit, quam etiam Turci, primates Solymani, subiugatam cum turribus suis retinebant. Illic Armenius quidam, qui cum Tankrado aliquandiu moras fecerat, & eius notitiam habuerat, promisit se ciuibus vrbis, graui Turcorum iugo depressis, suggerere, vt in manu eiusdem Tankradi vrbem cautè, & Turcis nesciis, redderent, si fortè locum & opportunitatem reperirent. Sed timidis ciuibus, nec consiliis Armenii fratres acquiescentibus propter Turcorum præsentiam & custodiam, Tankradus, qui præcesserat, finitimas oras prædictæ vrbis deprædatus est, ac contractis infinitis copiis prædarum in vsum obsidionis, in circuitu murorum tentoria sua extendit. Locatis ergo tentoriis, Tankradus plurimum minarum Turcis, per mœnia & turres diffusis, ex aduentu Boemundi, & subsequente exercitus virtute intulit, nisi exeuntes, portas vrbis aperirent, asserens, non prius subuenientem exercitum ab huius obsidione recedere, quàm vt *Nicaa* cum omnibus inhabitantibus caperetur superata: Sive-
rò vo-

rō voluntati eius acquiescerent, urbem aperirent, non solum in oculis Boemundi
 gratiam & vitam inuenirent; sed & præmia multa accipientes, eidem ciuita-
 ti & aliis præesse præsidis mererentur. His blanditiis & promissis, inter-
 dum nimis magnificis, Turci molliti, Tankrado hæc conditione urbem policen-
 tur, ne quid periculi aut seditionis ab vlla subsequenti manu vltra eis inferatur,
 donec Boemundi potestati cum vrbis præsidio subderentur. Quod *Tankradus*
 minimè recusans, fœdus in hunc modum cum illis innodari instituit, quatenus ve-
 xillum ipsius Tankradi in cacumine magistræ arcis in signum erigerent, quòd
 Boemundo præcurrens, hanc Tankradus vendicauerit ciuitatem, & sic intacta
 deinceps ab omni hostili impetu haberetur. *Baldewinus* verò frater Ducis Gode-
 fridi, *Petrus* Comes de Stadeneis, *Reinardus* Comes de Tul ciuitate, vir magnæ
 industriæ, *Baldewinus* de Burg, iuuenis præclarus, coniuncti per amicitiam, alio
 itinere diuisi, per dies tres ab exercitu errantes per loca deserta montium & igno-
 ta, graui afflicti ieiunio, necessariorumque penuria, tandem per errorem perple-
 xarum viarum in cuiusdam montis cacumine casu constiterunt. De quo tentoria
 Tankradi speculantes, per camporum planiciom in obsidionem *Tarsi* locata, ti-
 muerunt timore magno, existimantes Turcorum hunc apparatus fore. Nec mi-
 nus *Tankradus* viros in montis cacumine à longè contemplatus, expauit, Turcos
 adesset: abitratus, qui sociis vrbis inclusis ad subueniendum properassent. His tan-
 dem descendatibus, vitæ diffisis, fame semiuivis, Tankradus vt miles acerrimus,
 socios adinonet, vt eis res sit pro anima defendenda. *Turci* autem, qui in tur-
 ribus & mœnibus ad spectaculum & defensionem ad quingentos conuenerant, &
 ipsi pariter *Baldewinum* eiusque comitatum, acies Turcorum existimantes esse,
 Tankrado improperantes in hunc modum minabantur: *Ecce manus auxiliari nobis*
properantium: nos non intua, vt existimabas, sed tu tuique in manu nostra & virtute hodie
conterendi estis. Quapropter te hoc in fœdere, quod frustra pepigimus, iam deceptum credas.
Nec aliam ob causam te morari in castris fecimus, nisi quia spes auxilii in his, quas vides, aciebus
in tuam tuorum, perditionem præsolabamur. Tankradus, iuuenis imperterritus, Turco-
 rum minas paruipendit, & breui responso improperantibus resistit: *Si hi vestri mi-*
lites aut Principes habentur, in DEI nomine eos paruipendimus; adire non timemus. Qui si à
nobis, DEO opitulante, victi fuerint, superbia vestra & iactantia pœnas non euadet. Quod si
peccato nostro aduersante stare nequiverimus, nequaquam tamen manus Boemundi & sui exerci-
tus subsequenti, euadetis. Hoc dicto Tankradus cum vniuersa tua adunatione, quæ
 secum confluxerat, insignis arinis, galeis & loricis, & equis rapidissimis *Baldewi-*
 no in occursum properat. Turci verò tubis & cornibus horrifonis ad terrendum
 ipsum Tankradum à muris fortiter intonant. Sed vtrinque Christianitatis signis
 recognitis, & visis amicis ac compatriotis, præ gaudio in lachrymas defluunt,
 quòd sic DEI gratia à pœnis & periculis nunc liberati sint. Nec morâ, deinceps
 commixtis copiis, tentoria communi consensu pariter ante vrbis mœnia reponunt;
 & ex præda, quam contraxerant ex montanis & regione in bobus & armentis, ci-
 bos maectant, & parant, igniq; apponunt: quos sine sale costos diutina fames man-
 ducare coegit, prorsus pane illic cunctis deficiente. Erat enim ciuitas ex omni par-
 te munita, habitatoribus, riuus & pratis apta & commoda, sita in campis fertilibus:
 cuius mœnia adeò admirantur fortissima, vt nullis vinci humanis viribus, nisi
 DEO annuente, credatur. Craetina verò luce exorta, *Baldewinus* exurgens sui-
 que sequaces, atque ad vrbis mœnia tendentes, signum Tankradi, quod erat no-
 tissimum, in eminentiore turris arce, ex consensu & fœdere percusso Turcorum,
 positum contemplantur: Vnde nimia indignatione & ira accensi, in verba ama-
 ra & seditiosa aduersus Tankradum suosque eruperunt, Tankradi & Boemun-
 di iactantiam & principatum flocci pendentes, luto & fæci æquiparantes. His
 & huiuscemodi verbis amaris ferè ad arma ventum est, nisi viri pacifici & prudentes
 tali consilio interuenissent, vt ab ipsis ciuibus Armeniis ex amborum lega-
 tione cognosceretur, sub cuius dominio & ditione urbem magis subesse inten-
 derent, cuiusque parti meliori optione fauerent. Continuo responsum est ab
 omnibus, magis velle subiici & credere Tankrado, quam alterius Principis di-
 tioni. Dicebant enim hoc non ex cordis deuotione, sed ex Boemundi, quam
 semper habebant, inuasionis suspicione. Nec mirum, cum longè ante hanc ex-
 peditionem in partibus Græciæ, Romanæ, Syriæ Boemundi semper fama cla-
 ruit, bellum inhorruit; Godefridi verò Ducis nunc primum nomen scintillabat.
 His auditis, *Baldewinus* feruētore animo aduersus Tankradū in irā extollitur,

& grauioribus verbis in eius præsentia tam ciues quàm Turcos per verba interpretis sic allocutus est: *Boemundum & hunc Tankradum, quos sic veneramini ac formidatis, nequaquam magistros maiores & potentiores Christiani exercitus credatis; nec fratri meo Godefrido, Duci Principiq; militia totius Gallia, nulliq; sui generis istos esse comparandos. Princeps enim idem frater meus, Dux Godefridus, regni magni & primi Imperatoris Romanorum Augusti hereditario iure suorum antecessorum nobilium, ab omni honoratur exercitu, cuius voci & consiliis ad omnia magni paruiq; obtemperare non desinunt, cum caput & Dominus ab omnibus sit electus & constitutus. Scitote quidem vos & omnia vestra, urbem quoq; ab eodem Duce in ore gladii & flammis deleri & consumi; nec Boemundum, nec hunc Tankradum stare vestros propugnatores aut defensores. Sed nec is Tankradus, ad quem intenditis, hodie manus nostras euadet, nisi vexillum, quod nobis in contumeliam, sibi ad gloriam erexit, à culmine turris iactetis, portasq; nobis aperiri faciat. Si verò nostræ voluntati in huius vexilli eiectione & urbis redditione satisfeceritis, vos exaltabimus super omnes in terminis his confidentes, & gloriosi in conspectu domini & fratris mei, Ducis, vosq; dignis muneribus honorati, semper eritis.* Hac spe bonæ & blandæ promissionis ciues & Turci illecti, Tankrado penitus ignorante, fœdus & amicitiam cum Baldewino firmauerunt, & sine mora vexillum Tankradi de culmine turris est amotum, & procul à mœnibus in loco palustri viliter eiectum: **x.** Baldewini verò signum in eiusdem turris apice promotum est. *Tankradus* viso signo Baldewini promotum, suo verò remoto, licet tristis, patienter tulit. Qui seditionem oriri inter suos & Baldewini satellites ex hac vexilli mutatione percipiens, & quia pars sua numero & armis erat inferior, vltra hac in discordia morari noluit, sed ad vicinam ciuitatem, nomine *Azaram*, munitam & locupletem, transtulit: cuius portas clausas reperiens, minimè introire permissus est. Obtinuit enim hanc ciuitatem quidam *Welfo*, ortus de regno Burgundiæ, miles egregius, qui eiectis & attritis Turcis, urbem possederat, aurum & argentum, pallia preciosa, cibaria, oues, boues, vinū, oleum, frumentum & hordeum, & omnia necessaria illic reperientes. Præcesserat enim idem *Welfo* cum cæteris ab exercitu sequestratis. Tankradus portas ciuitatis inueniens clausas, & principem Christianum urbem tenere intelligens, missis nunciis fide data, intromitti hospitandi gratia, precatur, & alimenta iusta venditione & emtione sibi impertiri. Qui petentem exaudiens, **30** iussit urbem aperiri, virum cum suis focis induci, & cuncta vitæ necessaria illis administrari. **x.** Post huius Tankradi abcessum, *Baldewinus* iteratò Turcos admonet, instat & promittit honores & præmia à Duce consequi ingentia, & non solum illi, sed cæteris ciuitatibus præferri, si urbem aperiant, si se suosque datis dextris in fidei obligatione intromittant. *Turci* autem & *Armenii* videntes Tankradi fugam & absentiam, Baldewini verò præualere potentiam, vtrinque fide data & firmata, portas urbis aperiunt, Baldewinum suosq; intromittunt; sed in omnibus munitionibus turritis mansionem retinere decreuerunt, donec Dux Godefridus & subsequens exercitus propinquaret, & tunc dono & gratia ipsius Ducis de eadem ciuitate & cæteris rebus iuxta promissum Baldewini cum eis ageretur, siue **40** in promissione Christiana, siue in ritu Gentilium persistere delegissent. Duas tantum turres magistras Baldewino contulerunt, in quibus securus & fiducialiter manere & quiescere posset: cætera multitudo exercitus per domos & loca ciuitatis passim diffusa est. His itaque cum Principe suo Baldewino intromissis, & hospitii quiete recreatis, proxima dehinc die iam vespere instante, trecenti ab exercitu Peregrinorū sequestrati, ac vestigia Tankradi secuti, de familia & populo Boemundi, ante urbis mœnia in armis & clypeis astiterunt, quibus ex iussu Baldewini & consilio Maiorum vrbs & ianua interdicta est. Hi verò longo fessi itinere, & rebus necessariis vacui & exhausti, multum precantur urbis hospitalitatem & rerum necessariorum venalitatem: precati sunt etiam plebei ordinis de comitatu Baldewini, eò quòd confratres, & Christianæ essent professionis. Sed nequaquam preces eorum à Baldewino exauditæ sunt, hac de causa scilicet, quòd in auxilium Tankrado descendissent; & propter fidei firmationem, quam cum Turcis & Armeniis fecerat, nullum præter suos ante Ducis Godefridi aduentum in urbem re-

xii. cipi aut intromitti. Confratres autem & Peregrini societatis Baldewini, videntes sic exclusos nullo modo posse impetrare intromissionem, miserti sunt eorum, quia fame videbant eos periclitari: quibus in portis panes & per funes pecora ad vescendum porrigere decreuerunt. Illis ergo ita refocillatis, & notis in silentio præ itineris lassitudine graui sopore occupatis, Turci, qui erant in præsidis

Præsidii turrium sub fidei tutamine, prorsus desperati, nec Baldewino suisque
 conchristianis perfectè se credentes, occulto habito inter se consilio, trecentis
 thesauris omnibus suis secum & cæteris rebus auectis, per vada cuiusdam flumi-
 nis, eis non incognita, quod media vrbe præfluebat, Baldewino & vniuersis suis
 somno deditis clam egressi sunt, ducentis solummodo ex sua humili clientela &
 familia in præsidiis relictis, nè fugæ eorum suspicio aliqua apud Christianos ori-
 reretur. Egressi autem in viros Christianos, qui per prata ante urbem membra fessa
 sopori dederant, subito irruunt, alios decollantes, alios trucidantes, alios sagittis
 transigentes, neminem aut paucos de omnibus vitæ relinquentes. Manè XXX

10 dehinc factò, Christiani, qui intra urbem erant, somno exurgentes, & ad mœnia
 tendentes scire & videre, si adhuc moram in pratis Christiani fratres haberent,
 viderunt vniuersos armis Turcorum detruncatos, & sanguine illorum prata fœda-
 ta nimium redundare. Sicque Turcorum perfidia & iniquitas propalata est. Nec
 mora, per vniuersam ciuitatem tumultus in populo catholico exoritur, arma ab
 omnibus capiuntur, & in vltionem sanguinis confratrum, in fraude mortificato-
 rum, turres infringere, & Turcos illic inuentos extinguere festinant, tubis & in-
 genti clamore non modicam seditionem concitantes. Tam vehementi strepitu,
 populi que tumultuoso concursu *Baldewinus* attonitus, à turris præsidio per me-
 diam urbem equo aduolans, turmas armatas à bello cessare, & in sua commone-
 20 bat redire hospitia, ne tam subito fœdus mutuo datum corrumperetur, donec cæ-
 des Christianorum illi plenius notificarentur. Sed magis ac magis tumultu in-
 gruente, & populo necem Christianorum agrè ferente, & Baldewinum huius oc-
 cisionis, tanquam mortiferi consilii, reum acclamante, talis ac tantus in eum fit
 concursus, sagittarumque immissio, vt turrim, refugii causa, & vitæ suæ neces-
 sitate compulsus, subire cogeretur. Qui ilico ad se reuersus, animi sui ferocitate
 deposita, populo satisfaciendo excusat se de omnibus, & crudelitatis Turcorum
 se nescium asserit; nec populum DEI viui aliam ob causam exclusisse, nisi quia iu-
 reiurando *Turcis & Armeniis* promiserat, neminem præter suos ante Ducis ad-
 uentum vrbi intromitti. Sic Baldewinus excusatus, populoque suo reconcilia-
 30 tus, Turcos in singulis turribus, qui de humili familia & clientela remanserant, af-
 filit & expugnat; expugnant & sui, dum in vltionem suorum fermè ducenti de-
 collati sunt. Accusabant enim eosdem Turcos plurimæ illustres fœminæ ciuita-
 tis, ostendentes eis aures & nares, quas sibi detruncauerant, eò quod stupri sui
 eas consentaneas inuenire nequiverunt. Hac infamia & horrenda accusatione
 magis populus IESU CHRISTI in odium Turcorum exarserat, eorumque strag-
 gem eò amplius multiplicabat. Post hæc diebus paucis elapsis, viri Baldewini XXV
 per mœnia diffusi, à longè nauium diuersi generis & operis multitudinem in me-
 dio maris trans tria milliaria ab vrbe contemplantur, quarum mali miræ magni-
 tudinis & altitudinis auro purissimo operti, in radiis Solis refulgebant; & viros ab
 40 iisdem nauibus in littus maris descendentes, & plurima spolia, quæ longo tem-
 pore, seu annis fermè octo contraxerant, inter se diuidentes. His visis, hostiles
 vires accitas ab his, qui noctu, cæde Christianorum facta, effugerant, existima-
 bant. Vnde ad arma contendentes, equo alii, pede alii vsque ad ipsum littus con-
 currunt; curaduenerint, vel ex qua natione processerint, intrepido ore perqui-
 rentes. Illi se Christianæ professionis milites esse respondent; è *Flandria* & ab *Ant-*
uerpia & *Frisia* cæterisque Galliæ partibus se venisse fatentes; & piratas annis
 octo vsque ad hanc diem se fuisse. Requirebant etiam qui aduecti fuerant, qua de
 causa ipsi à Romanis & Teutonicis partibus descendissent; & in longinquum exi-
 hium, inter tot barbaras nationes aduenissent. Qui causa Peregrinationis, & ad
 50 adorandum in Ierusalem, venisse se testati sunt. Et sic vtrinque lingua & sermo-
 ne suo recognito, fœdus dextris datis inierunt pariter eundi Ierusalem. Erat in
 hoc nauali collegio quidam *Winemarus* nomine, caput & magister vniuersorum
 confodaliū, de terra Bulonæ & de domo Comitis Eustachii, magnifici Princi-
 pis eiusdem terræ. Iam hinc & hinc fide ad inuicem firmati, cum spoliis & vniuer-
 sis sarcinis, relictis nauibus, cum Baldewino urbem *Tarsum* subierunt, per aliquot
 dies in omnibus bonis terræ ibidem iocundati & epulati. Dehinc habito inter
 se consilio, in custodiam & defensionem vrbis trecenti ex nauali exercitu sunt e-
 lecti, sicut & ex legione Baldewini ducenti attitulati. His ordinatis & con-
 stitutis, profecti sunt à Tarso Baldewinus & sui, coniunctis armis & viribus

- XV. in tubis & cornibus & potentia magna, regia via gradientes. Interea *Tankradus* ab Azara ciuitate, & *Welfone* ciuitatis Principe, migrans, *Mamistram* ciuitatem, à Turcis possessam & munitam, descendit: quam resistentem & contradicentem sibi fortiter cum lorica manu affilit; humi in breui muros illius deiecit, portas & vinctes ferreos diruit; Turcorum superbiam, quæ in hac dominabatur, crudeli strage attriuit. Tali modo eiectis hostibus, *Tankradus* turres suorum custodia muniuit, alimoniam, vestes, aurum & argentum grande in ea reperiens, Christianis confodalibus diuisit, ibidem per aliquot dies remoratus. Dumque illic securè moram faceret, & de vrbis custodia sollicitè ageret, *Baldewinus*, frater Ducis, cum armis & sociis regia via incedens, in terminos eiusdem ciuitatis descendit; & in viridario quodam spaciofo, arboribus consito, quod erat iuxta urbem, tentoria ipse sui que fautores & comprimores in ordine locauerunt. Hæc quidam *Richardus*, Princeps Salerni ciuitatis Italiae, de genere Nortmanorum, proximus *Tankradi*, intuens, molestè accepit; & verbis amarissimis super hoc *Tankradum* compellat, dicens: *Ah Tankrade, hodie vilissimus omnium factus es. Baldewinum presentem aspicias, cuius iniustitia & inuidia Tarsum amisisti. Ah, si nunc aliquid virtutis in te haberes, iam tuos commoueres, & tibi illatam iniuriam in caput eius rependeres.* His auditis, *Tankradus* infremuit spiritu; & illico arma & milites requires, sagittarios suos in virtute magna præmisit ad laceffendos hostes in tentoriis, & vt læderent equos, per pascua & prata vagantes. Ipse quoque cum quingentis loricatoris equitibus repentè in eiusdem *Baldewini* castra & satellites ruit, vt in omnibus
- XVI. iniuriis, quas sibi intulerat, dignam sumeret vltionem. *Baldewinus* sine mora, *Baldewinus* quoque de *Burg*, æqui uocus eius, & *Giselbertus de Claro monte*, omnisque illius comitatus, agnito tam repentino assultu & impetu *Tankradi*, ferro induuntur, signa erigunt; sociisque virili voce admonitis, obuiam *Tankrado* in multa vociferatione turbarum & cornuum raptim exhibentur, vtrinque prælia grauer committentes, & graui vulnere corruentes. Sed manus *Tankradi*, dispar numero & viribus, terga vertit, belli pondus sustinere non valens: ac in vrbis præsidium vix trans arctum pontem aquæ cum ipso *Tankrado* fugam faciens, à belli turbine elapsa est. In huius pontis angustia *Richardus* princeps Salerni, proximus *Tankradi*, & *Robertus* de *Ansa* ciuitate, milites acerrimi, nimirum retardati, capti ac retenti sunt; plurimi equites & pedites de societate *Tankradi*, alii extincti alii vulnerati perierunt. Solus *Giselbertus de Claro monte* nimium insecutus, & in mediis hostibus inuolutus, in ipsius pontis angustia captus & abductus est; quem *Baldewinus* & sui peremptum existimantes, planctu magno lamentabantur.
- XVII. Crastina verò die orta, vtrinque de absentia captiuorum virorum nobilium dolentes, ac recordati quia ambo deliquissent, tam sacræ viæ Ierusalem deuotione violata, ex consilio Maiorum suæ legionis pacem firmam composuerunt, captos pro captiuis sibi inuicem restituentes. Hac pace composita, & vniuersis spoliis cum captiuis restitutis, *Baldewinus* cum suis septingentis equitibus diuisis consilio cuiusdam Armenii militis, *Panocratii* nomine, terram Armeniæ ingressus, præsidium mirifici operis & roboris, nomine *Turbayfel*, obsedit. Quod Armenii ciues, viri Christianæ professionis, videntes, consilio clam cum ipso Principe *Baldewino* habito, Turcis expulsis, qui arci præerant, in manus eius tradiderunt, volentes magis sub Christiano Duce seruire, quàm sub Gentili ditione. Hac itaque ciuitate cum arce præsidii subiugata, & viris suis in hac repositis: *Rauenel* præsidium humanis viribus inexpugnabile, similiter obsedit & apprehendit. De quo Turci, captione *Turbayfel* exterriti, fugisse & abisse referuntur. Apprehendit & multas ciuitates cum castellis, quæ in circuitu erant, exterritas à facie exercitus *Antiochiam* tendentis: quas itidem Turci diu subiugatas custodientes, nunc formidine concussi fugitui noctu relinquebant. *Rauenel* itaque apprehensum *Panocratio Armenio* prædicto commisit, viro instabili & magnæ perfidiæ, quem à vinculis Imperatoris Græcorum elapsum *Nicae* retinuit, eò quòd audisset eum virum bellicosum esse & multiformis ingenii, & quia omnis *Armenia* & *Syria* & *Græcia* illi notæ haberentur. *Panocratius*, vt erat perfidus & astutus, Turcis apprime notissimus, æstimans robore commissi sibi præsidii huius *Rauenel* terram se posse obtinere, nullum de comitatu *Baldewini* intromittens, filium suum adolescentem illustrem, in eo constituit: & tamen hoc fraude fieri, cum *Baldewino* ambulans & manens, dissimulabat.
- Tandem

Tandem quidam Principes, qui audita Baldewini industria & nobilitate, fœ- xviii
 dus cum eo pepigerant, viri Armenii, quorum alter *Fer*, præpositus Turbayzel, al-
 ter *Nicusus* nomine dictus est, cuius castra & præsidia spaciola Turbayzel adiace-
 bant, intellecta perfidia Pancrati, quam cum Turcis moliebatur, scientes cum vi-
 rum noxium & facilem, Baldewino retulerunt, asserentes, si tali viro, & tam faci-
 noroso, Imperatoris periuro, longius præsidium *Rauenel* crederet, in breui ter-
 ram, quam subdiderat, posse amittere. Baldewinus hoc audito ab his viris credu-
 lis & fidelibus, sapius versutias illius ipse expertus, præsidium illi commissum re-
 70 quisiuit: quod Pancratius obstinato animo in manu vel custodia Gallorum red-
 dere recusavit. Postremò Baldewinus post plurimam requisitionem præsidii
 indignatus, quadam die sibi assistentem & contradicentem teneri iussit, vinculis
 astringi, tormentis affligi, quo vsque præsidium coactus redderet. Sed nec sic ad-
 huc reddere vllius tormenti labore aut vitæ necessitate compulsus est. *Baldewiniis*
 20 rædio tormentorum illius victus, ad vltimum iussit, vt viuus membratim discer-
 peretur, nisi præsidii de redditione sibi satisfaceret. Qui hanc atrocem membro-
 rum & nervorum discerptionem metuens, in manu *Fer* literas direxit filio, vt
 præsidium festinatò pro vitæ suæ & membrorum suorum liberatione Baldewino
 redderet. Quod actum est; & Pancratius à vinculis absolutus, & deinde à colle-
 gio Baldewini dissociatus. Baldewinus ergo susceptum præsidium custodiæ ac
 30 fidei suorum contulit Gallorum; & Turbayzel, quod dicitur *Bersabee*, discessit,
 terram & regionem vndique expugnans, suæque potestati subiiciens. Post xix
 hæc diebus aliquot euolutis, & fama *Baldewini* longè lateque crebescente, & bel-
 lorum suorum virtute super omnes hostes suos diulgata, Dux ciuitatis *Rohas*, quæ
 dicitur *Edeffa*, sita in regione Mesopotamiæ, Episcopum eiusdem vrbis cum duo-
 decim Maioribus ciuitatis, quorum consilio omnis status regionis fiebat, ad
 ipsum Baldewinum misit, quatenus cum Gallis militibus ad urbem descenderet;
 terram aduersus Turcorum infestationes defenderet; & cum Duce communi po-
 tentia & dominio vniuersos redditus & tributa obrineret. Qui tandem consilio
 accepto acquieuit, & descendit solùm cum quingentis equitibus, cætera multitu-
 30 dine dimissa ac relicta Turbayzel ac *Rauenel*, & multis in locis, quæ Turcis expul-
 sis nunc suæ suberant potestati. Dum autem via maturata vsque ad *Euphratem*,
 fluuium magnum transfretare parauissent, Pancrati consilio & instinctu, quem
 soluerat à vinculis, Turci & cæteri hostiles copię educæ, & vndique conglobatæ
 ad viginti millia affuerunt obuiam transire volentibus. Sed vim & equitatum eorũ
 comperiens, & minimè nunc tot millia sufferre valens & debellare, via, qua vene-
 rat, Turbayzel reuersus est. Dehinc Turcis dispersis, ac in sua tutamina reuersis,
 Baldewinus iteratò ducentis equitibus assumtis, *Rohas* profectus est conductu vi-
 rorum fidelium, sine impedimento & hostili incurso itinere suo peracto, & *Eu-*
 40 *phrate* flumine cum omni prosperitate enauigato. Huius tam egregii & no- xx
 minatissimi Principis aduentus fama, vt aures senatorum vrbis penetrârat, gaudiũ
 & iocunditas facta est in vniuersis, qui audierant; ac in tubis & omni genere musi-
 corum, tam maiores quàm minores in occursum eius conuenerunt, omni honore
 & gaudio, sicut tantum decebat virum vrbis introducentes. Inducto tam honorificè
 viro, & gloriosè portis ciuitatis & hospitio cum suis constituto, Dux, qui cum cõ-
 silio duodecim senatorum ad resistendum aduersariis ciuitatis eum acciuerat, in-
 dignatus super laudibus & honoribus, quos illi populus & senatus exhibuerat, sub
 arcano cordis sui grauitè cœpit ei inuidere; sed & eum penitus ciuitati & regionĩ
 præesse interdixit, nec parem sibi ad aliquos fore redditus vel tributa. Dicebat e-
 50 nim, illi plurimum auri, argenti, ostris, mulorum & equorum armorumque copiam
 se daturum, si sibi & ciuibus ac regionĩ contra Turcorum insidias & assaultus propu-
 gnator & auxiliator in locis sibi constitutis esse non negaret. Qui omninò Ducis
 hæc munera sub tam vili conuentione suscipienda reiecit, rogans, vt tantum
 conductus sui fiducia sine periculo & iniquo machinamento ad ducem *Godefridum*
 & confratrem suum sanus & incolumis redire possit. Hoc duodecim proce-
 res senatores & primi ciuitatis, cæteraque multitudo audientes, quia non auro vel
 argento vel vllis preciosis muneribus possit retineri, Ducem adierunt, omni-
 bus modis & precibus instantes, vt virum tam nobilem & propugnatores fortis-
 simum recedere non pateretur, nec à se aliamaret, sed de regno & ciuitate sociũ sibi

- faceret, cuius protectione & militari ope ciuitas & terra semper posset defendi, & **XXI.** nequaquam de promisso viri molestaret. Dux quidē duodecim præfectorum & omnium conciuum constantiam & benevolentiam erga Baldewinum videns, eorum nolens petitioni satisfecit, ac Baldewinum sibi filium adoptiuum fecit, sicut mos regionis illius & gentis habetur, nudo pectori suo illum astringens, & sub proximo carnis suæ indumento semel hunc inuestiens, fide vtrinque data & accepta. Sic vtrisque firmatis paternitate & filiatione, Dux Baldewinum die quadam loco filii admonuit, vt omni militia & solidorum conuentione conuocatis suis, pariterque ciuibus *Rohas* assumtis, ad munitionem *Samusart*, quæ erat iuxta Euphratem, proficiscens, expugnaret *Balduc*, principem Turcorum, qui eandem arcem, ad *Rohas* pertinentem, inuaserat iniuste, & obtinebat. Intulerat enim idem *Balduc* ciuibus intolerabile malum: nam filios Maiorum ciuitatis non paucos obfides sibi dari minis extorserat, propter annuos redditus & tributa Byzantium, quæ illi ad redimendas vineas & fata dare conuenerant. *Baldewinus* primam petitionem hanc Ducis & Maiorum ciuitatis non refutans, assumtis ducentis sociis & omni ciuitatis pedestri, & equestri comitatu, castrum *Samusart* est aggressus, multam vim in virtute suorum hostibus inferens. Sed *Balduc* & suis occurrentibus in grandine sagittarum & tubarum stridore, grauiter repressi sunt. Nam illic infinita manus ciuium Armeniorum effcinatorum, incautè & segniter dimicantium, corruit, sex tantum strenui & probi milites *Baldewini* sagittis confixi perierunt: quorum exequiis Christiano more completis, planctus & dolor magnus per vniuersam ciuitatem factus est. *Baldewinus* videns arcem præsidii *Samusart* insuperabilem, & in ea Turcos bello fortissimos & indefessos, apud *S. Iohannem*, quod erat in præsidio non longè ab arce, suos in lorica, galea & equo reliquit, qui semper Turcis ad resistendum occurrerent, & belli assiduitate vexarent: **XXII.** ipse solus cum duodecim Gallis *Rohas* reuersus est. Post hæc paucis diebus euolutis, omnis senatus & vniuersi ciues considerantes *Baldewini* prudentiam & constantiam aduersus Turcorum insidias, multumque sub manu eius ciuitatem & eius munitiones posse saluari ac defendi, in vnum conuenerunt, *Constantino* de montanis accito ad commune consilium, viro potentissimo, quatenus Ducem suum interimerent, & *Baldewinum* loco eius Ducem & Dominum exaltarent. Erat enim idem Dux valde eis contrarius: nam multis eos calumniis affecerat, aurum & argentum incomparabiliter cunctis abstulerat: si quis verò resistebat, Turcorum inimicitias & odium non solum in periculum vitæ suæ, verum etiam in vineis & in satis suis succidendis, & in præda gregum suorum suscitabat. Hoc audito consilio, die quadam vniuersi parui & magni ciuitatis, ad arma conuolant; armati & loricati *Baldewinum* conueniunt, vt cum eis ad interitum Ducis sui contendant, asserentes eum loco suo dominum & Ducem communi consilio fieri, se decreuisse. Qui tale facinus præsumere omninò contradixit, cum vice filii sibi sit constitutus, & nihil causæ vel mali adhuc in eo repererit, vnde perditionis eius confectaneus & socius fiat. Ait enim: *Inestimabile coram DEO peccatum esset, vt in hunc virum manum sine causa mitterem, quem in patrem assumpsi, cui etiam fidem contuli. Sed precor vos, ne sanguine & morte eius pollui me sinatis, & nomen meum inter Principes Christiani exercitus vilescere faciatis. Peto etiam vos, vt sibi ore ad os loqui mihi liceat in solio turris, super quam vsque in præsens habitare vestro dono exaltatus consuevit. Quod mox ei annuerunt.* Et ecce currim ascendens, sic ei locutus est: *Omnes ciues & præfecti ciuitatis huius in necem tuam conspirati, in omni genere armorum ad turrim hanc in furore & impetu animi properant: quod doleo & molestè fero. Sed vt aliqua ratione liberari possis, vel rerum tuarum datione præuenire non neglexi.* Vix Dux colloquentem sibi audiuit, & ecce in circuitu turris multitudo ciuium in obsidione & impugnatione confluit, incessabili mangena- **XXIII.** rum & sagittarum iactu muros & turris ostia quatientes. Dux videns animæ suæ angustias, thesauros suos incomparabiles in ostro, in vasis aureis & argenteis, in Byzantiis copiosis *Baldewino* aperuit, rogans, vt suscipiat, quatenus apud ciues pro vita & salute sua interueniat, & nudum ac vacuum à turri exire & abire patiantur. *Baldewinus* preces illius exaudiens, misericordia motus super desperato, præfectos populi obnixa suasionem adhortatur & instat, vt Duci suo parcentes non occidant, & thesauros innumerabiles, quos viderat, inter se partiri non refutent. Senatus & vniuersi ciues ad *Baldewini* & promissionem thesaurorum minimè auscultant, non viuam,

viuum, non sanum pro vlla rerum commutatione aut datione illum euadere vnanimiter exclamantes, iniurias & calumnias sibi obiicientes, quas sub eo & à Turcis eius instinctu sæpè sustinuerant. Dux itaque vitæ suæ diffusus, nec precibus suis aut vllis preciosis donis videns se quicquam proficere, Baldewinum à turri remisit, se per fenestram funiculo à solio laxans, exiuit: quem mille sagittis in momento confixum mortificantes, media platea proiecerunt; caputque eius amputantes, ad ludibrium omnibus hastæ præfixum per omnes vicos ciuitatis derulerunt. Cra- XXIV.
 stina verò die *Baldewinum*, plurimum renitentem & contradicentem, Ducem ac Principem ciuitatis statuerunt; turrim insuperabilem cum vniuersis thesauris extincti Ducis, in ea repertis, illi contulerunt, iureiurando subiecti illi facti & fideles. *Balduc* hac Baldewini noua promotione audita, timore magno percussus est, ne in virtute Gallorum, virorum belligerorum, obsidione facta præsidium *Samusart* amitteret. Vnde legatione ad Baldewinum facta, arcem illi venalem pro numero decem millium Byzantium obtulit, & quia abhinc & deinceps illi pro solidorū conuentione fideliter militaret. Qui ad eius verba nequaquam attendit, eò quòd iniuste Christianis hanc arcem abstulisset, quondam ad ciuitatem *Rohas* non longè ante hoc tempus pertinentem. *Balduc* videns feritatem & constantiam Ducis Baldewini, dixit se arcem incendio consumere, obsides ciuium & præfectorum, quos plurimos tenebat, decollare, & semper insidias aduersus Baldewinum nocte ac diem moliri. Tandem vt plerunque temporis processit, Baldewinus audito consilio suorum, *Balduc* talentum auri & argenti & ostra preeiosa cum purpura, equos & mulos, non modico precio dignos, contulit; & sic præsidium *Samusart* ab hostili manu & potestate redemit. Ab ea denique die & deinceps *Balduc* Baldewino subditus factus est, in domo eius condomesticus & familiares inter Gallos constitutus. Baldewinus arcem susceptam fidei suorum custodia muniuit, obsides illic repertos primoribus quibusque & ciuibus restituit. Post hæc, quia æquè Gentilibus & Christianis non conuenit, & inuicem sibi semper sunt suspecti, Baldewinus vxorè *Balduc* & filios pro fidei stabilitate requisit: qui benignè annuit, sed de die in diem occasione adiuuenta, obsides hos dare differebat. *Baldewi-* XXV.
 no Duce sic exaltato, & militari actione diuulgato, *Balas*, qui & ipse Princeps & inuasor præsidii ciuitatis *Sororgia* erat, duci Baldewino legationem misit, quatenus exercitu adunato, ad ciuitatem, quæ à præsidio & montanis distabat, & rebellis adhuc resistebat, descenderet, & præsidium in eius manu, ciuibus & vrbe superatis, absque dilatione reponeret: erant enim ciues *Sarraceni*, qui sibi resistebant, & tributa dare contemnebant. Baldewinus promissis illius credens, fœdere ad inuicem percusso, cum omni apparatu suo urbem obsidere & expugnare disposuit, donec ciues victi cederent, & deinceps tributarii fierent. Verùm ciues Baldewini aduentum & indignationem ex *Balas* suggestione intelligentes, *Balduc* conuentione solidorum, cæterosque Turcorum milites multis præmiis sibi asciuerunt, sperantes sub eorum tutamine mœnia vrbs posse retineri ac defendi. *Balduc* miles, & vnus de Principibus Turcorum, avaritia Byzantium iam corruptus, cum suis ad urbem accessit, sperans eidem vrbi adhuc præesse & dominari. Baldewinus hoc comperto, in manu forti die statuto ad obsidionem vrbs *Sororgia* proficisci disposuit cum mangenis & omni apparatu armorum, quibus vrbs scindi aut expugnari posset. Ciues verò & *Sarraceni* milites apparatus intolerabilem audientes, formidine concussi, nuncia illi miserunt, vt pacificè ad illos descenderet, urbem sine contradictione reciperet, reditusque singulis annis suæ ditioni nō negarent. Baldewinus precibus eorum cessit; diem statuit, qua omnia hæc cum pace & fide rata & credula cōponerentur. *Balduc* videns, quia ciues à defensione defecerant, & timore perterriti resistere tanto Principi nequiverant, urbem cum suis egressus, *Rohas* ad ipsum Baldewinum simulata fide in his verbis, descendit: *Nequaquam credas, vt arbitreris me ideo urbem Sororgia intrasse, vt ciuibus auxiliū aduersus te ferrem, sed veni, vt eos quolibet consilio ab incepto rebellionis suæ reuocarem, tibiq; subditos facerem ac tributarios.* Quod Baldewinus patienter accipiens, *Balduc* in excusatione hac manere se cum ab illo die concessit; sed tamen minimè fidei illius se credebat. Nec morâ in manus eius vrbs est reddita, ciues tributarii facti; præsidium *Balas*, quod in montanis preminebat, in manum eius & suorum custodiam reposuit. Baldewinus ciuitate cum præsidio suscepta, *Folkerum* Carnûntensem, virum militarem & belli peritissimū, ad procuranda & tuenda mœnia in eis reliquit; ipse *Rohas* in magna gloria reuersus est.

- XXVI. *Tankradus*, qui à Baldewino diuifus, Mamiftræ ad maritima remanferat, cum ad-
 auctis fibi viribus de nauali exercitu, quem Baldewinus aduexerat, *castrum puellarum*,
 quod vulgariter appellatur *de Bateffes*, obsedit & expugnauit: fimiliter *castrum pasto-*
rum expugnatum diruit; castrum quoque *adolefcentum*, quod dicitur *de Bakelers*, quæ
 in montanis erant præfidia, in manu robustorum militum, deiecit & attriuit.
Alexandriam minorem portis & muris dirutis subiugatam obtinuit. Turcos in eis
 repertos in ore gladii percussit. Omnia autem castella & præfidia hætenus Perè-
 grinis nocentia, aut cepit aut incendit; hostes Gentiles in eis inuentos alios occi-
 dit, alios captiuos tenuit. Hostes verò, qui Christianis subiugatis, per montana di-
 sperfi Christianorum præfidia & loca iniustè inuaferant, audita illius virtute mili- 10
 tati, alii fugam capiebant; alii missis equis & mulis, auri argenti que donis preciosis,
 amicitia illius iungebantur, quatenus eum pacificum in omnibus, quæ obtinebāt,
 reperirent. Tankradus de omnibus, quæ offerebātur, nihil refutabat; sed sicut cau-
 tus & prouidus omnia suscipiens reponebat, memor præteritarum angustiarum,
 XXVII. & maiorum adhuc credulus futurarum. Interea totus apparatus & virtus grã-
 dis exercitus accelerabat, rectitudine itineris per mediam *Romaniam*, per abrupta
 montium & decliua vallium incedens, quen. *Godefridus Dux*, *Boemundus Reymundus*
Comes, *Robertus Flandrensis*, *Reymerus Episcopus de Podio*, *Robertus de Nortmania*,
 communi consilio & pari conductu moderabantur. Hi ad ciuitatem, quæ *Maresch* 20
 dicitur, in manu forti descendentes, hospitio pernoctauerunt, tabernacula in lo-
 cis virentibus ante vrbs mœnia extendentes, nullam vim Christianis illic ciuibus
 inferentes, sed pacificè ab vrbe vitæ necessaria venalia suscipientes. *Turci*, qui ad-
 uentum tantorum ac tot Principum intellexerant, ab vrbs præsidio aufugerunt,
 quam iniqua vi & iniustis tributis ante multos hos annos oppresserunt. Hac in re-
 gione *Maresch*, *uxor Baldewini* nobilissima, quam de regno Angliæ eduxit, diutina
 corporis molestia aggrauata, & Duci Godefrido commendata, vitam exhalauit,
 sepulta catholicis obsequiis, cuius nomen erat *Godwera*. *Vdeltrardus* similiter de Wi-
 zan infirmitate correptus, ibidem obiit, honorificè sepulcro illic conditus; miles
 irreprehensibilis, & in omni bellorum consilio & actione utilis, de domo Ducis
 XXVIII. Godefridi, semper secretorum illius ante omnes conscius. Egressi à montanis 30
 & regione *Maresch* prædicti Principes cum omnibus sequacibus legionibus, cõ-
 pererunt à quibusdam Christianis Syriæ, sibi occurrentibus, ciuitatem *Arthesiam*
 non procul abesse, rebus necessariis vitæ locupletem, sed à *Turcis* possessam. Hoc
 comperto, *Robertus* de Flandria assumtis secum viris cautissimis, *Rotgero* de Roscir,
Gozelonæ filio Comitum Cunonis de Monte acuto, cum mille loricatis, ab exercitu
 exurgens, ad *Arthesiam* descendit, ciuitatem muro, mœnibus & præsidio turrito
 munitissimam, in qua *Turci* manentes, Armenios Christianos seruili iugo subege-
 rant. Vrbs itaque & eius mœnibus appropinquantes in signis erectis cuiusque co-
 lore pulcherrimis, in galeis æneis auro lucidissimis, totam regionem fama aduentus
 sui concusserunt. *Turci* in mœnibus *Arthesiæ* & præsidio, causa defensionis & re- 40
 pugnationis, repentina hac Gallorum congressione perterriti, astiterunt, portas
 ciuitatis obice & seris munitas. Verùm ciues Armenii, quos iidem *Turci* longa
 seruitute depresserant, secum in eisdem munitionibus constituti, reminiscetes
 iniuriarum suarum, quas ab eisdem *Turcis* diu pertulerant in raptu vxorū & filia-
 rum, in actione cæterorum nefariorum, in exactione tributorum iniustorū, nunc
 freti auxilio & aduentu Christianorum eosdem *Turcos* inuadentes, in ore gladii
 peremerunt, & capita eorum amputantes, è fenestris & mœnibus eiecerunt, por-
 tasque vrbs confratribus Christianis aperientes, aditum reddiderunt tutum in
 occisione Gentilium, in eiectione extinctorum corporum: benignè etiam & omni-
 pia susceptione fideles fratres inducūt, armis & sarcinis familiariter exonerantes; 50
 cibis diuersis & amicis potibus recreant, equis & mulis eorum pabula sufficienter
 XXIX. subministrantes. Ab hac vrbs statione vsque ad Antiochiam decem milliaria
 computantur: & fama nouæ cædis *Turcorum* veloci pede transuolans, *Turcos* ab
 Antiochia & de cunctis finibus eius, ad viginti millia congregatos acciuit vsque ad
 prædictam ciuitatem *Arthesiæ*. Ex his millibus *Turcorum* astutiores & agiliores
 triginta, equis in modum venti currentibus insidentes, in dolo præcesserunt, post
 terga relictis insidiis totius legionis, quatenus in arcu corneo & osseo Gallos è præ-
 sidio laceffere & protrahere valerēt. *Galli* equidè fraudes & latentes insidias igno-
 rantes, pede & equo, armis muniti & loricis induti, illis mediis occurrerūt campis,
 vt cum

vt cum hostibus committerent. Sed non aliquis successus illis vlllo conflictu potuit contingere. Nam Turci, qui erant in insidiis, transuerso itinere viam in graui multitudine anticipant, ne Galli reditum aut refugium ad urbem haberent, sed momentaneo interitu suffocarentur. Hoc viso repentino impetu & improuiso, *Robertus de Flandria* & *Rogerus* cæteri que capitales exercitus, fortiter sociis admonitis, & in vnum conglobatis, per medias densas acies Turcorum à campi planicie frenis reductis transuolantes, rigidis hastis hostes irruperunt: Irruit & omnis societas virili audacia, quousque incolumes à manibus inimicorum intra portas & mœnia illapsi sunt. Turci verò elapsos in portis grandine mille sagittarum insequuntur, portas cum eis intrare conantes: Sed retrusi à limine in manu valida, licet exigua, portas intrare cum Gallis nequaquam permisi sunt. Multi tamen in repentinis sagittarum ictibus hinc & hinc armigeri, equites & pedites, muli quoque & equi grauati sunt. Turci ergo videntes, se nihil profecisse, & adhuc in copiis suis confidentes, obsidionem circa prædictam urbem constituerunt. Sed fideles inclusi ex sufficientia ciborum in arce reperta murali robore firma & inexpugnabili, tuti & quieti resederunt. Illic in præsidio *Arthesiæ* *Gozelo* filius Comitis Cunonis, languore grauissimo occupatus, post dies aliquot vita ditcessit, & à confratribus Christianis debitum sepulturæ honorificè & catholicè suscepit. In- xxx.

terea non longo interuallo maturabat viam magnus exercitus Christianorum, inter quos latenter exploratores degebant, qui ab exercitu occultè, visa opportunitate subtrasti, Turcis referebant, quæ audierant de aduentu & consiliis catholicæ legionis. Delatores prædicti audientes, quia ab *Arthesia* fama obsidionis suorum, ad Principem *Godefridum*, *Boemundum*, cæterosque peruenerat, & quia ad subueniendum consilium inierant, festinatò ad castra Turcorum redierunt, iam Romanos Francigenas & Teutonicos in proximo aduentare nunciantes; nec vires eorum sustinere posse, nec à manibus eorum eripi, nisi citò ciuitate relicta, in sua remearent tutamina. Nequaquã tamen his sinistris nunciis admoniti expauescunt, freti nimium in suis prædictis millibus; sed per integras vnus diei horas urbem impugnant, & in assultibus plurimis laborant: Sed laborem suum in cassum consumunt, Gallis ab arce & mœnibus non parcè resistantibus. Dehinc nocte rela- xxxi.

ta & tenebris incumbentibus, plurimis consiliis inuicem habitis, consilium repperum est, vt primo diluculo apparente, ad pontem *fluminis Fernæ* reditum pararent, & *Antiochiam*, urbem turribus munitam & fundatam & humanis viribus insuperabilem, securi intrarent, ne ponte præuento & flumine ab exercitu Christianorum, periculum vitæ expugnati paterentur. Vix *Antiochiam* prædicti Turci subierant, cum sequentis lucis crepusculo magnus exercitus catholicorum in terminos *Arthesiæ* castra applicuit, ibidem pernoctans in lætitia & iocunditate. Illic ex decreto Maiorum mille & quingenti viri loricati electi, ad *Arthesiam* sunt directi ad auxilium confratrum, qui erant in arce, vt sic sani & incolumes copiis & viribus

40 communi via, minus de hostili impetu solliciti, ad exercitum repedarent. Ciuitate *Arthesia* fidei Christianorum tuitione munita, ad exercitum sine vlla offensione sunt reuersi: Redit & *Tankradus* ab *Alexandria* minore & maritimis regionibus; redierunt & vniuersi, quibusque locis ad subiugandam terram & castella & ciuitates præmissi & dispersi, præter *Baldewinum*, fratrem Ducis *Godefridi*: Qui ad meridiam plagam profectus in terram *Armenia*, expugnaturus Turcos, *Turbayse* & *Rauenel* & cætera præsidia suæ ditioni subiecerat. Idem verò *Baldewinus* sic de die in diem bellis actriumphis magis ac magis accrescens, ex consilio duodecim præfectorum ciuitatis, vxorē nobilissimā de genere *Armenio* magnificis & legalibus duxit nuptiis, filiam cuiusdam Principis, & fratris *Constantini*, nomine *Taphnuz*, qui

50 in montanis præsidia & plurimas munitiones obtinebat, quorū vniuersorum hæredem *Baldewinum* cōstituit. Sexaginta etiam millia *Byzantinorum* illi dare spondit, de quibus conuentionem solidorum militibus suis soluens, terram potenter aduersus Turcorum incursum retineret. Spondit quidem, sed tantum septem millia illi dedit; quæ verò restabant, de die in diem differebat. Nuptiis *Baldewini* inæstimabili apparatu celebratis, decretum consilio communi & Maiorum ciuitatis & regionis, vt idem *Taphnuz* cum genero suo de statu terræ & vtilitate ciuitatis tractaret, eò quod vir esset prouectæ ætatis & sanioris consilii: sicque se inuicem mutuo præuenirent honore: quod & actum est. Postquam in vnum conuen- xxxii.

runt congregati, non vltra ab hac die diuisi sunt propter copias Turcorum inæstimabiles, qui à montanis & omni *Romania* profugi, ad urbem *Antiochiam*, quæ

erat inestimabilis murorum firmitate, & inexpugnabilis, pro defensione propo-
 rauerant. Nec mora, Episcopus Podiensis, *Reymerus*, sermonē ad populum faciens,
 huiusmodi exhortatione vniuersos patetnē admonuit & docuit, iuxta quod instās
 necessitas, & creberrima fama vicinā nimium Antiochiā exigebat: *O fratres & filij*
carissimi, Antiochiam ciuitatem nimium vicinam, ut compertum habemus, scitote funditam
murali munitione firmissimam, qua ferro vel iactu lapidis rescindi non potest, inauditi & insolu-
bilis cœmenti opere, & mole magnorum lapidum constructa. In hac omnes hostes Christiani no-
minis, Turcos, Sarracenos, Arabes, è montanis Romania & ex omni parte à facie nostra fugientes,
conuenisse procul dubio cognouimus. Vnde cauendum summopere nobis est, vltra aliquos ex nostris
diuisionem facere, nec temerè praecurrere sed in communi & unanimi virtute in castino vs-
 XXXIII. *que ad pontem Ferna nos commeari, consilio cautissimo definiuimus.* Omnis ergo popu-
 lus venerabilis sacerdotis admonitioni acquieuit; & castino sole exorto, cum fo-
 ciis ab Arthelia receptis, cum *Tankrado* & *Welfone* Buloniensi, maritimisque Galio-
 rum fociis vniuersis relatis, cum camelis & alinis, omnibusque vehiculis sarcinarū
 rerumque necessariorum, in vno comitatu & armorū fiducia vsque ad pontem flu-
 minis *Ferne*, quod dicitur *Farfara*, profecti sunt, relicti asperis Alpibus vallibusque
 grauissimæ Romanicæ. Hac enim die *Robertus Normannorum* Comes, præelectus est
 cum suis militibus exercitum præire, sicut mos est in omni exercitu militari: qua-
 tenus si aliqua vis aduersariorum latuisset, nunciaretur catholicæ legionis Ducibus
 & Principibus, vt ad arma, loricas & parandos cuneos quantocius properarent. 20
 Huius inter millia *Rotgerus* de Barneuilla, *Euerhardus* de Poifat, milites in omni ne-
 gocio militari laudabiles, signa præferentes, equitatum regebant, quousque ad ip-
 sū pontem prænotatum sine dilatione consistenterunt. Pons denique iste mirabili
 arte & antiquo opere in modum arcus formam accepit, subter quā *Farfara* fluuius
 Damasci, *Ferna* vulgariter dictus, cursu rapidissimo alueum perluit. In vtraque pon-
 tis fronte duæ prominebant turres ferro insolubiles, & ad resistendum aprissimæ,
 in quibus Turcorum semper erat custodia. Subsecuta est societas duū millium
 peditum virorum egregiorum, qui etiam ad pontem consistentes, minimè trans-
 ire permitti sunt. Nam Turci, qui in turribus pontis ad centum defensionis causa
 constituti erant, fortiter in arcu & sagittarum grandine transire volentibus resi- 30
 stebant; equos crebris vulneribus lædebant, fessores equorum trans loricarum te-
 XXXIV. *gmina volatili sagitta plurimos transfigebant.* Orta hinc & hinc tam graui cō-
 tentione, his transire volentibus, illis è contrā transitum prohibentibus, & adhuc
 præualentibus, septingenti Turci, qui ab *Antiochia* acciti exierant, videntes con-
 stantiam & defensionem suorum in ponte, in equis celerrimis nimium bello ani-
 mati aduolantes, vada præoccupant, ne quispiam Christianorum transeundi licē-
 tiam obtineat. Equites & pedites Christianorum videntes copias Turcorum lori-
 catorum in fluminis ripa ad resistendum diffusas, diffunduntur & ipsi spatiosè al-
 tera in ripa; & vtraque parte sagittis virili conatu intortis & immisissis, longa fit cō-
 certatio, hominesque & equi quàm plures confixi in vtraque ripa moribundi ca- 40
 dentes deficiebant. Turcis tandem plurimum præualentibus, & sagittarum noti-
 tia & luctamine præeuntibus & perdurantibus, exercitus fidelium armis & equis
 paratus, ad subueniendum præmissis sociis vndique accelerabat. Sed nec Turci
 à ripa tunc quidem recedentes, maluerunt mori quàm cedere, incessanti conatu
 XXXV. sagittarum transmittere volentibus obsistentes. *Episcopus Podiensis*, qui audita
 tam graui contentione magnum præcessit exercitum, videns corda suorum metu
 fluxa aliquantulum deficere læsione equorum, pectusque suorum transfixione,
 sermonem iterat, populumque in DEI viui nomine sic roborat ad defensionem:
Ne timueritis impetum aduersariorum. Stete viriliter, insurgite cōtra hos canes remordaces. Iam
enim hodie pro vobis pugnabit DEVS. Ad hæc verba & monita tam præclari Pontificis 50
 facta leuatorum testudine, testis galea capitibus, & indutis lorica pectoribus, for-
 titer pontem penetrant, hostes à ponte retrudentes in fugam conuertunt. Alii to-
 tum videntes auxilio sibi cōuenisse exercitum, nimium freti, vada intrantes equis
 transnatant: alii pedibus vadis repertis, transire aquas properant, ex desiderio belli
 committendi; & ietus percussorum & fundibularios sustinentes, cæcoque aggressu
 Turcos impetentes, & à statione effugantes, in altero fluminis littore sicco con-
 sistunt. *Wido*, lapifer Regis Franciæ, equo & lancea Turcos incurrit: *Reinoldus* Bel-
 uacensis, tiro asperrimus, minimè iacula sagittarum curans, in medio hostiū lan-
 cea & gladio præcurrens, sæuissimas strages operatur: miscentur vtrinque vehe-
 menti

menti impetu agmina fidelium & infidelium, & belli sudore feruescunt, cædes & strages operantur. *Boemundus, Godefridus, Reymundus, Robertus, Rotgerus*, acies & signa bellica diuersi coloris pulcherrima moderantur, donec Turci equis celerrimis fugam ineuntes, Antiochiam reuersi sunt, per deuexa montium & loca sibi nota viâ accelerantes. Christiani victores ab insecutione & plurima strage inimicorum reuertentes, neque vltius hostem insequentes, eò quòd nimium proxima mœnia Antiochiæ viderentur, & omnium Gentilium vires in ea confluxissent, iuxta fluiuium Ferne pernoctârunt; prædas & spolia vsquequaque contraxerunt, plurimos de exercitu Petri, quos Turci per Antiochiæ regionem diuiserant, à vinculis excluderunt. Hæc nuncia sinistra, euentumque suorum in contraria versum, *Darsianus* Princeps & caput ciuitatis comperiens, vultu deiecto, corde metu contrito, magnis arctatur doloribus; quid acturus sit, mente inuoluens, si sibi eueniat, quod & Solymano in amissione vrbs Nicææ euenit. Nec morâ, consiliis creberrimis inuigilans, escas comportare, arma & vires sociorum congregare sine intermissione studet, portas & mœnia fideli custodia munire non cessat. Præterea illucescen- xxxvi.

te die, Dux *Godefridus, Boemundus* & vniuersi Capitanei exercitus exurgentes, armis & loriceis atque galeis rursus induti, iter intermissum ad urbem Antiochiam iterare vniuersos iubent, cum omni necessario apparatu, & omni genere armorum vehiculisque cibariorum, quibus tantus opus habeat exercitus. His in vnum xxxvii.

20 conglobatis, & viæ preparatis, prouidus Antistes in hunc modum loquitur, dicēs: *Viri fratres, & filij dilectissimi, verba, quæ ad vos refero, diligenter audite, & attendere vos non pigeat. Vrbs Antiochia proxima est, nobisque vicina: quatuor inter hanc & nos sunt millia-ria. Hæc vrbs mirifica, & opus nobis inauditum regis Antiochi immanissimis saxis & turribus fundata est, quarum numerus trecenti & sexaginta computantur. In hac Santadoniâ filium Regis Darsiani, Principem fortissimum, dominari scimus & Admiraldos quatuor nobilissimos & potentissimos, ac si Reges essent, ex imperio Darsiani accitos conuenisse comperimus, & se suosque præ timore aduentus nostri in manu forti præuidisse & armasse. Horum nomina sunt: Adortonium, Copatrix, Rotleleon, Carcornutus, quorum omnium Rex & caput & dominus Darsianus esse refertur. Hi quatuor Admiraldi ex triginta ciuitatibus, quæ in circuitu longè, lateque ad Antiochiam pertinentes, Regi Darsiano tributaria suberant, quatuor ditiores dono & gratia Darsiani in beneficio tenent, singuli singulas centum castellis. Qua de causa nunc admoniti ab ipso Darsiano, Rege Syria & totius Armenia, non in modica virtute ad resistendum, & defendendam urbem, dominam harum omnium urbium & regnorum, aduenisse perhibentur. Unde & nobis necesse est, ut cautè & ordinatè ambulemus. Serò, ut nostis, commisimus bellum: fatigati sumus: equi exhausti viribus sunt. Godefridus Dux, Boemundus, Reinardus de Fui, Petrus de Stadencis, Euerhardus de Poifar, Tankradus, Wernerus de Greis, Henricus de Ascha, ad conducendum exercitum in fronte præcedant, factis aciebus: Robertus Flandrensis, Robertusque Comes Nortmannorum, Stephanus Blesensis, Reymundus Comes, Tatinus familiaris Imperatoris Constantinopolitani, Adam filius Michaelis, Robertus de Barnauilla, si gratum vobis est consilium, extremas acies equitum & peditum moderantest tueantur.* xxxviii.

30 Hoc itaque consilio cunctis ab Antistite, & cæteris viris astutis, ordinatis, regia via vsque ad ipsos muros horribiles Antiochiæ vnanimiter in splendore clypeorum coloris aurei, viridis, rubei, cuiusque generis, & in signis erectis auro distinctis omni opere ostreo visu decoris, in equis bello aptissimis, in loriceis & galeis splendidissimis, proficiscuntur, tabernacula potenter extendentes iuxta locum, qui dicitur *Altalon*. Illic pomaria & arbores diuersi generis in securi & ascia succisas extirpauerunt, terram protentis papilionibus occupantes. His locatis, certatim indulgent operum ciborum, cornibus mille & mille perstreptentes, prædis & pabulis equorum vndique insistentes, quorum fragor & strepitus vsque xxxviii.

40 ad terminum milliariis fermè posse audiri referebatur. Nec mirum, cum numerus tanti exercitus sexcentis millibus victorum pugnatorum ab vniuersis procul dubio computetur, absque sexu fœmineo & pueris sequentibus, quorum millia plurima esse videbantur. In hoc Christianorum aduentu & obsidione recenti, illo die tanto silentio vrbs conquieuit, ut nec sonus nec strepitus ab vrbe audiretur, & vacua ciuitas à defensoribus crederetur, cum fœta nimis armis & gentilium copiis in omnibus turribus & præsiidiis redundasset. Dies quartæ feriæ illuxit, quando ingressi sunt terram Antiochiæ, & muros eius obsederunt. Hac die *Tankradus* primus secus *Altalon* sedem ponit. Iuxta hunc *Rotgerus* de Barnauilla socius augetur: *Adam* filius *Michaelis*, iuxta cum suis sequacibus ordinatur, ne in hac parte Turcis aliqua

necessaria inferrentur. Ad portam verò quæ respicit ad Persidem plagam, vbi iuga
 montium deficere incipiunt, *Boemundus* cum robustorum manu locum occupat,
 ibique firmato præsidio, tutus morabatur. *Tatinus* verò familiaris Imperatoris,
 aliquantulum remotus ab vrbe, in campo, *Conbrus* nomine, tentorium fixit,
 semper fugæ intentus. Ante eundem *Tatinum* *Baldewinus* Comes Hamaicorum,
 sedem posuit cum sua manu. *Robertus* dehinc Nortmanorum Comes, & *Robe-*
rtus Flandrensis ad obsidendos muros cum omni sua militia ordinantur. *Ste-*
phanus Blesensis pariter ad cingendam urbem iuxta prædictos Principes suo sedit
 in ordine. *Hugo* Magnus, regis Franciæ *Philippi* frater, similiter cum suis so-
 ciis ad hanc obsidionem consedit. Vrbs hæc *Antiochia*, vt aiunt, ad plenum 10
 duo milliaria continet in longitudine, vnum & semis in latitudine: quam præfluit
 amnis præfatus *Farfus*, muris & turribus occupatus, quorum quarumque muni-
 tio & opus vsque in supercilium montis extenditur, vbi principalior arx & ma-
 gistra vrbis & omnium turrium fundata præminet: In circuitu huius arcis qua-
 tuor insuperabiles turres, positæ ob custodiam mediæ arcis in medio sedentis, re-
 feruntur, quarum præfati Ammiraldi semper custodes & defensores regis *Darsia-*
 ni attituti sunt. Adhuc ad ipsam *Antiochiam* obsidendam, quam tam spa-
 ciosam audistis, ad portam, quæ dicitur à modernis *Warsaru*, quæ insuperabilis
 est, ipse *Antistes* assidet, sociato sibi Comite *Reymundo*, cum quibus Prouinciales &
Valcones, & omnes sequaces eorum, contederunt. In loco vltiore, vbi po- 20
 stea pons ex nauium copulatione constructus est, *Godefridus* Dux super ripam flu-
 minis, portam vnã ciuitatis cum vniuersis millibus *Lotharingis*, *Saxonibus*,
Alemanis, *Bawaris*, gladio sæuissimis, obsidet. Cum Duce eodem *Reinardus* de
Tul, *Petrus* de *Stadeneis*, qui *Mamistræ* à *Baldewino*, fratre Ducis, sequestrati,
 ad exercitum & Ducem redierant, *Cuno* etiam de *Monte acuto*, *Henricus* de *Ascha*,
 fraterque eius *Godefridus*, milites semper hostibus infestissimi, ad prohibendum
Turcis introitum & egressum pariter confederunt. His feruentior & maior in-
 cumbebat labor. Super hunc amnem prædictum, qui longissimo alueo vsque
 in mare protenditur, præterlabens muros, ab ipsa vrbe pons porrigitur lapideus,
 opus antiquum, sed minimè turritum, qui prorsus terminata legione, hac ex parte 30
 inobessus remansit. Per hunc siquidem pontem sæpius *Turci* egrediebantur,
 & necessaria, vidente exercitu, cum suis erumpentes & remeantes inferebant;
 & populum *IESV CHRISTI*, per regiones & montana dispersum ad quæren-
 dum victum vel pabula equorum, eodem ponte emissi frequenter, illius dispersio-
 ne comperta, trucidabant. Similiter ab ipsa porta *Warsaru*, quam Præsul *Reyme-*
rus, *Reymundus*que obseruabant, pons alius etiam infestus, ingenio antiquo-
 rum fundatus, porrigitur trans paludem quandam, satis lutulentam & profun-
 dissimam, ex impetu & inundatione assidui fontis, iuxta urbem extra muros e-
 manantis. Per hunc pontem interdum exercitui insidiarum oblitto, aut in die
 aut in noctis obscuro, egredientes *Turci* sagittas intorquebant, aut in impetu 40
 aliquos gladio percutiebant, subitoque recursu per eundem pontem in vrbis
 præsidium euadebant. Cuius pontis infestationem *Episcopus* & omnis prima-
 tus conquerens, inito consilio, ad eius destructionem conspirauerunt; ac die
 statuto cum instrumento malleorum ferreorum, cum lignonibus & securibus à
 castris exierunt. Sed nequaquam vis eorum in huius pontis destructione
 præualuit. Erat enim opus insolubile antiquorum cæmentis & ingeniis funda-
 tum. Hinc frustrato in conamine malleorum exercitu, machinam, ex strue ligno-
 rum & vimineo opere intextam, componere Principes decreuerunt: cuius liga-
 turas ferro fabricatas & connexas, coriis equinis, taurinis, camelinis operue-
 runt, ne igne cum pice & sulphure iniecto, à *Turcis* combureretur. Hanc verò 50
 perfectam vsque ad medium pontem ad portam *Warsaru* vi loricorum dedu-
 centes, *Reymundum* Comitem, custodem & magistrum machinæ constituerunt.

XLII. *Turci* hac visa structura, ad mœnia contendentes, sagittis & manganarum iactu
 in ponte luctantes feriunt *Gallos*, quatenus percussos à ponte & machina arcere
 valerēt. Similiter ex aduerso *Christiani* in sagittis & baleari arcu resistentes, forti-
 ter hostes in mœnibus impugnant, quibusque filium cuiusdã Ammiraldi sagitta trās
 iecur perfodiunt. Illius verò interitu & fidelium repugnatione *Turci* indignati,
 amphiore ira feruescunt; & tandem in vnum collecto robore suorum, repente por-
 tam aperientes, egressi viriliter machinam assiliunt; custodibus subito instat & expu-
 gnant;

gnant; ignem piceasque faces & sulphureum fomentum fortiter machinæ ingerunt, totam eam in favillam redigentes. Custodes autem machinæ periculum vitæ suæ metuentes, licet inuiti, exire coguntur in fugam præcipites, vix defensi & elapsi. Peregrinorum itaque milites & Principes hac arte nihil se proficere videntes, sequenti die instrumenta trium mangenarum (Franci *barbicales* vocant) opponunt ponti, quæ portam Warfaru & turrin portæ eiusque nœnia crebro iactu & impetu saxorum quaterent & attererent, murosque exteriores, qui erant ante murale, in plurima frustra minuerent: Sed nec sic in contritione portæ valuerunt. Cùm verò nihil proficerent, quadam die ex communi consilio robora arborea ingentia, vixque mobilia, & saxa mobilia miri ponderis ac magnitudinis, in virtute & conatu mille loricatorum trans pontem portæ aduoluerunt, impedimento Turcis exire & nocere volentibus. Ex his ambobus pontibus cùm plurima damna & incursiones exercitui Christianorum ingruerent, sed nunc porta & ponte Warfaru robore lignorum & saxi immanissimis occupato & obstru-
cto, frequentius ex eo ponte, quem in altera parte ciuitatis trans fluuium *Farfar* locatum diximus, de quo Turcorum egressus erat, & qui præ vrbs amplitudine inobessus remanserat, insidiæ fierent ad perdendos fideles, pontem ex nauibus componi constituerunt in funium retinaculis, per quem ad portum *Simeonis eremite* liberum iter haberent: nam antea lento nauigio ex vtraque ripa expectantes, singulatim & tardè transibant. Nunc verò hac de causa pons iste naualis constructus est, vt egressis Turcis per pontem lapideum Farfar in insidias Christianorum, per hunc ligneum pontem Galli festinanter occurrentes, suis subuenirent, à portu maris escas afferentibus, & Turcos sine mora repellent. A ponte lapideo prædicti fluminis vsque ad pontem nauium funibus vimineis cratibus aptatum, dimidium milliare computatur. Ponte autem ex nauium collectione & coniunctione perfecto, Christiani tam milites quàm pedites quadam die trecenti transmeant fluuium *Farfar*, ad quærenda pabula equorum & victui necessaria. Quod Turci agnoscetes, & à mœnibus speculantes, per pontem vrbs lapideum raptim sociis collectis, armis & pharetris sumtis, in equo pariter exeun-
tes, ex improviso assunt Christianis in tergo ad pabula missis, quorum plurima corpora, amputatis capitibus, humi prostrata reliquerunt; cæteros verò, quibus fugiendi facultas erat, vsque ad nouum pontem insequuntur: felices, qui tam crudeles hostes euadere potuerunt. Alii ad vada contendentes, vndis inuoluti suffocantur, à facie Turcorum fugientes, quibus pons nouus præ multitudine transeuntium negabatur. Hoc tam graue infortunium ad proceres exercitus vt est perlatum, ad quinque ferè millia armati, complures lorica induiti, & equis insidentes, è tentoriis aduolant ad reprimendos hostes temerarios. *Henricus* filius Fredelonis de Ascha castello, audius hostes insequi, sicut erat bello & a-
ctis nominatissimus, trans fluuium equo natauit, licet è lorica & galea clypeoque grauatus: nam transitum naualis pontis, præ longa mora expectare nequiuerat: Caput verò huius temerè vada intrantis cum equo, fluctus profundissimi operuerunt: Attamen DEO protegente, cuius gratia vitam opponebat periculo, viuens & sospes in equo adhuc residens, cum cæteris transnatantibus siccum litus recepit, & in persecutione Turcorum nimium perdurans, vsque ad ipsum pontem socios equites & pedites imperterritus insequi adhortatur. Turci itaque alii retenti, alii vix elapsi, socios qui erant ad pontem Farfar & in porta conglobati, ad auxilium sibi magno fragore vociferantes, exierunt; equosque ad frena in exitu & fremitu subuenientium reiicientes, Gallos hætenus se infestantes in fugam grauissimam retulerunt vsque ad ipsum pontem, quem ex nauibus composuerunt. Hæc remordatione & inundatione Turcorum grauissima, & celeri fuga & reuersione Christianorum ad pontem, plurimi pedites interierunt, à Turcis sagitta confixi. Plures post terga mortem momentaneam videntes, sola aqua liberari sperantes, vndis profundi fluminis inferuntur: quorum non modica pars ab amne submersa & suffocata periclitari & mori visa est: Alii verò è ponte præ pressura fugientium cum ipsis equis & galeis ac loricis corruerant, qui submersi vndis & extincti, non vltra reperti sunt. Sic Turcis sæpè à ponte hoc, & à porta per quam postea
vrbs est tradita, quæ sursum in montanis sita exitum præbebat, ad nocendum populis egredientibus, Principes exercitus consilium inierunt, quatenus *Tankradus* illic locato præsidio custodiâ ageret, & ab vtraque porta Turcos egredi audentes

repentè reprimeret; hacque pro custodia per singulos menses in conventionè quadraginta marcas argenti ab exercitu reciperet. Qui dum die quadam in præsidio, in montanis locato, iuxta aras Turcorum custodiam ageret trans fluvium *Farfar*, eo scilicet in loco, quo longè ab vrbe ferè semimilliare profluit, Turcos, sicuti erant soliti, vada transeuntes fortiter incurrit; atque cum eis prælio commisso, tandem præualens, quatuor ex Turcis gladio occidit, cæteros trans flumen in fugam conuertit, usque ad locum, quo armenta illorum herbis pascebantur. His ultra flumen fugatis, prædam de armentis cum camelo vno abduxit, & ad præsidium nouum; quod firmauerat, in victoria hac reuersus est. His duabus portis, vna versus montana, altera ad pontem lapideum Tankradi custodia obseruatis, & Christiano exercitu sedato, atque à rebus bellicis aliquantulum securo, aliquibus sociis interdum maleis præ otio intendentibus, contigit quodam die filium Comitis Conradi de Lutzelburg, *Adelbertum* nomine, clericum & Archidiaconum Metensis Ecclesiæ, iuuenem nobilissimum de regio sanguine, & proximum Henrici III. Romanorum Augusti, alearum ludo pariter recreari & occupari cum matrona quadam, quæ magnæ erat ingenuitatis ac formositatis, in viridario pomiferis arboribus & herbarum abundantia plenissimo, & sylua, quæ iuxta sedem & eandem portam vrbs habebatur, quam Dux Godefridus & Teutonicorum comitatus obsidione præmebat. His, vt dictum est, otio & ludo intentis, Turci solliciti insidiarum & necis Christianorum, ciam è porta procedunt; & cautè se abscondentes inter altam & supereminentem herbam arborumque densitatem, Archidiaconum & sibi colludentem matronam, subito clamore nescios & obstupefactos incurrunt, sagittis insigentes, sociosque, qui iudices ad ludum conuenerant, iam præ timore oblitos alearum, dispergunt & vulnerant. Et ipsi quidem Archidiaconi caput amputatum per portam, raptim & in momento hoc facto, repedante secum detulerunt; matronam verò viuam, & intactam armis, rapientes traxerunt in vrbe, per totam noctem immoderatæ libidinis suæ incesto concubitu eam vexantes, nihilque humanitatis in eam exhibentes. Tandem tam abominabili & sceleratissima plurimorum commixtionè abusam ad mœnia deducentes; capitali sententiæ peremerunt; caput verò illius continuo mangenellis suis impoentes, vnâ cum capite archidiaconi procul à mutis in medios proiecerunt campos. Amborum itaque capita inuenta Deci Godefrido allata sunt & monstrata; qui Archidiaconi recognito capite sepulchrum corporis illius iam inhumati iussit aperiri, & caput proprio loco restitui, ne tam nobilissimi viri membra remaneret insepulta.

Dehinè alio die Turci successu suæ fraudis gaudentes, & similem deceptionem adhuc Christianis se inferre arbitantes, à porta egressi, & inter scipotum densitatem fragilesque calamos palustris loci clanculum accedentes, Peregrinis quibusdam in prædicto pomario insurrexerunt solita feritate & vociferatione; sed à militibus subuenientibus retrusi & in fugam coacti sunt. Nullus quidem ab his percussus tunc aut vulneratus est præter *Arnolphum* de Tyr castello, qui eques semper bello feruidus fuit & prouidus; licet nunc incautus sine tegmine leuti & indumento ferri ad clamorem Peregrinorum subito in pomarium contenderit. Vbi à cæco & volatili telo sagittæ cuiusdam Turci lethali vulnere transfixus, mortuus est. Dux ergo suique contubernales molestè ferentes à pomario hoc Turcos insidias Christianis moliri, & tam egregios viros illic in dolo cecidisse, decreuerunt, vt in ferramentis & securibus Christiani de exercitu conuenientes, hoc radiatus extirparent, herbas, scirpos & calamos metere, ne qua fraudulenta manus illic ultra latere aut nocere posset. Turci enim dolositates suas hac in porta, & ab hac porta populum Dei viuentis præcauere videntes, rursus per portam Farfar exeuntes, inuigilabant perditioni Peregrinorum, per pontem nauium transieantium, lignorum sarmeta comportantium, herbas & pabula equorum quæ:entium: & quotquot à specula montis hac & illac pro necessariis rebus vagari conspiciebant, illico insequentes gladiis & sagittis interemerunt. Cum verò hæc cædes, insidiarum, incursionum, mane, meridie, vespere, singulis diebus fierent, & cotidiana lamenta super occisis audirentur in castris, nec Tankradus toties hostibus occurrere valeret præ diuersis opinionibus hostilis fraudis, & eo ignorante sæpe ab vrbe per pontem erumperent, Hugo Comes de S. Paulo ex regno Franciæ;

motus

motus est pietate super hac cotidiana strage fidelium, cum cæterisque potentibus
 famularium, & res necessarias afferentium. Vnde filium suum *Engelradum*, tiro-
 nem armis agilem, paterna suggestione admonuit, ut & cæteros sibi familiares,
 quatenus in vna voluntate secum accensi, pauperes suos atque confratres Chri-
 stianos à tot Turcorum cædibus & assaultibus liberare & vlcisci velint, & absterre-
 re toties insequentes hostes. His factis, & voluntariis inuentis, ipse grandævus
 pater primus arma & equum requirens, ascendit; pontemque nauium in noctis
 umbra transiens, iuxta montana in latibulo vallis cum dilectissimo filio & secum
 assumtis sociis occultatus, summo mane peditem Christianum reliquit in cam-
 10 pestri planicie, vbi Turcorum oculis manifestè pateret. *Turci* itaque non imme-
 mores suæ crudelitatis & cædis Christianæ, ab vrbe per pontem fluminis *Farsar* rursus
 procedentes, in montis vertice, sicuti soliti erant, consistunt, de quo à montanis
 ad montana per camporum planiciem longè spectacula ferè ad duo millia-
 dantur. Illic solum Peregrinum vagantem, & sarmenta legentem, contemplan-
 tes, ad eius interfectionem velocitate equorum conuolant, & subito clamore ex-
 territum vsque ad montana & frutecta profugum insectantes, insidias latentium
 cominus Christianorum præterierunt. Peregrino verò iam in montibus abscon-
 dito, viam remensi sunt hi quatuor *Turci*, iuxta Christianorum insidias fiduciali-
 ter redire sperantes. Sed exemplò Comes & sui à valle exurgentes, in eisdem irue-
 20 runt equorum velocitate, duos in momento attritos solo relinquentes, equis &
 armis eorum abductis, alios vero duos vitæ reseruantes vinctos ad exercitum per-
 duxerunt. Concurrent vndiq; Peregrini, nobiles & ignobiles, ad videndos *Turcos*
 captiuos, gloriam DEO dantes super hoc prospero euentu: laudesq; multiplicant
 Comiti Hugoni & filio eius *Engelrado*, quorum prudentia & virili audacia tam
 noxii aduersarii capti & attriti sunt. Primores verò *Turcorum*, & omnis ma- xlix
 nus eorum, audita suorum contritione, dolribus acuunt iras; consilia ineunt;
 quibus in breui rependant crudeliora damna Christianis in vltione suorum. Vn-
 de quidam audaciores, atimioq; ferocios, ex millibus suis electi ad lacessendos
 Christianos vsq; ad pontem nauium, viginti præmissi sunt in equis vento veloci-
 30 tate similibus. Qui multis & propinquis discursibus in littore iuxta pontem præ-
 ludentes, & sagittas intorquentes, totum post se commouere conati sunt exerci-
 tum, ut vires sociorum, raptim ex vrbe inundantes, graui martyrio aliquos, sicut
 soliti erant, conturbarent. Fideles autem CHRISTI satis & sapius experti falla-
 cias illorum, compescuerunt ab insecutione temeraria populum. Sed ne eos tardio
 belli victos asserent *Engelradum* filium prædicti Hugonis, cum quibusdam sociis
 obuiam *Turcis* præmiserunt, qui etiam suo more equos in discursionibus flecten-
 tes, dolosos hostes mutuo conflictu fallere tentarent. Nec mora, pontem trans-
 euntes, equos vexant huc & illuc diuersis inter se discursibus, & hi alterna in-
 festatione hastas dirigunt ad feriendum, hi sagittas intorquent ad configendum. Po-
 40 stremo post plurimam cursum contentionem, honor & laus victoriæ *Engelrado*,
 DEO auxiliante, collata est. Nam *Turcum* cæteris insigniorem & sciuorem cur-
 su exuperans, in conspectu patris sui & omnium, qui conuenerant ad perspicien-
 dum rei euentum, altero in littore constituti, equo deliciens, hasta perfodit; cæ-
 terosque illius casu & infortunio concussos, & mox in fugam versos, cum Christianis
 sodalibus acriter insecutus est, sed non longè à ponte, idque propter insidias
 sapius ab vrbe occurrentes, & insequentibus resistentes. Saluo abhinc filio rece-
 pto aliisque consociis, cor longæui patris in nimiam erigitur lætitiâ, omniumque
 fauore & plausu maiorum & minorum, gloriosus iuuenis attollitur vnâ cum suis ad-
 iutoribus & conuictoribus. Inter hæc assiduitatis ludibria, & creberrimas in- L
 50 curiones, mora aliquanti temporis transacta, populus DEI rebus & escis attenuari
 cepit, præ defectione urbium & regionum, quas in circuitu tantus exhauserat
 exercitus. Vnde cotidie fame inualecente, & exercitu præ indigentia morlente,
 præcipue humili populo, miserabiles gemitus & dolores piissimum Antistitem &
 vniuersos Principes legionis pulsant & sollicitant, quatenus super his miseriis con-
 sulant quomodo populus posset sustentari. Nulla tamen via reperta, qua po-
 pulo subueniretur, visum est omnibus, ut in terram *Sarracenorum* opulentissi-
 mam, adhuc præda intactam, *Boemundum*, *Tankradum* & *Robertum* Flan-
 drensium, cum comitatu equitum & peditum, mitterent ad contrahendas præ-
 das & necessaria, quibus fames extinguatur, & populus ab inopia posset releuari. Tan-

- kradus, iam tunc custodit peracta, à montanis ad exercitum reuersus fuerat. *Boemundus* verò & *Robertus* idemque *Tankradus*, sicut decretum erat in principio *neminem magnum aut paruum contradicere debere, quacumque imperaret exercitum*, quindecim millia peditum, duo equitum electorum, in armis allumentes, regna Gentilium sub spacio dierum trium ingressi, prædarum & pecorum vniuersique generis armentorum copias inauditas contraxerunt, quas sine impedimento biduo abduxerunt. Sed die tertia vespere superueniente, fatigati itinere, & onere rapinarum grauata omnis societas, in campestri planicie iuxta montana quiescere decreuerunt.
- LI.** Interea fama & clamor omnium in circuitu regionum ad aures Gentilium primatum festinans, à diuersis partibus & montanis sedibus tot millia exegit ad persequendum Boemundum, Robertum & populum eorum, & prædas excutiendas, quod dictum & auditum mirabile est. Boemundo siquidem hæc ignorante, nihilque aduersitatis affuturum existimante, sed securè cum Roberto somniantem, prima diei aurora prædicta inimicorum affuerunt millia, à quibus se suosque sic obsessos viderunt, ac si syluam densissimam ex omni parte decreuisse mirarentur. His visis stupefacti & vitæ diffisi, subito in vnum conuocatis equitibus ad latus suum, bellum se committere, & tormillium vires non posse sustinere profitentur. Vnde facta scutorum testudine, & densata militum fronte, aditum & fugam explorant, quo rarior & debilior coadunatio visa est. Mox districtis mucronibus, & frenis impetu laxatis, vnanimiter irruentes, obstantes penetrant acies; ac solam fugam meditantem, celeriter ad montana contendunt, relictis desolatis peditibus cum omni collectione prædarum ac spoliolum. His per abrupta montium & deuia ereptis, plurimis tamen ex eorum sequacibus retentis & attritis, Gentilium acies miseros & profugos pedites inuoluerunt, quos gladiis & sagittis consumere non pepercerunt: plures tamen captiuantes, armisque expoliantes,
- LII.** prædas & omnia sibi suisque ablata reducebant. Hac miserrima contritione Boemundo disturbato, & ad exercitum & confratres in humilitate lachrymofi vultus relato, luxit populus vehementer, mulieres, iuuenes, pueri, patres, matres, fratres & sorores, qui dilectissimos amicos, filios & cognatos amiserant. *Robertus* quidem Flandrensis, qui cum ipso Boemundo in terram Sarracenorum descenderat ad deprædandum, & tunc Boemundo cum copiis suis attrito, & in fugam misso, ab eo diuisis recesserat, licet inuitus, sequenti die ducentis equitibus readunatis, Turcis Sarracenisque dispersis, & securè gradientibus, ex aduerso occurrit: cum quibus fortiter dimicans, victoriam gloriose, his in fugam conuersis, obtinuit, atque cum immensis copiis prædarum, quas illic Turci fugientes reliquerant, ad castra *Antiochia* est reuersus, multo solamine releuans populum, in hac Boemundi calamitate desperatum. Modico dehinc tempore transacto, & paucis diebus præda Roberti consumpta, nec vltra audente aliquo longè ab exercitu prædam quærere præ crudeli occisione Boemundi sociorum, amplior & validior fames in populo cœpit multiplicari, & inestimabilis mortalitas humilis plebis fieri, & exercitus attenuari. Nec mirum. Nam solus paniculus, qui antea denario Luculensis monetæ poterat mutuari, nunc duobus solidis vendebatur indigentibus. Bos duabus marcis vendebatur, qui paulò ante decem solidis poterat comparari: agniculus quinque solidis appreciabatur. Sic itaque grauissima penuria cogente populum Dei viui, plurimi vagabantur, se subtrahentes in omnem regionem Antiochiæ ad quærendas escas, trecenti aut ducenti conspirati ad defensionem contra Turcorum insidias, & ad æquam diuisionem omnium rerum, quas reperire aut rapere possent. *Turci* audita & intellecta populi angustia, famisque miseria, & Boemundi recenti contritione quàm maxima, & exercitus vagatione assidua, per vicinas horas exiliunt à porta ex ea parte vrbs, quæ inobscissa prominebat in montanis, grandi differente interuallo à porta, quam Boemundus obseruabat, per decliua rupium descendentes, & fideles *CHRISTI* circumquaque diffusos insequentes, &
- LIII.** atroci cæde consumentes. Quadam die inualecente inedia, & urgente plures nobiles & ignobiles, quidam Tullensis ecclesiæ Archidiaconus, nomine *Ladovicus*, defectione sui stipendii compellus, & famis gladio expugnatus, cum cæteris clericis & laicis, numero trecentis, inopia coactus, ab exercitu secessit in loca vbertate alimentorum diffamata, sita in montanis Antiochiæ interuallo trium milliarium, vbi securè prædari & morari arbitrabantur. *Turci* autem comper-

cōmperto illorum abscessu per delatores, qui assidue inter populos fraternitate habitabant falsa, ad sexaginta milites armatos ab eadem prædicta parte vr̄bis & porta clam per notas semitas montium egressi, persecuti sunt Christianos ad locum, quo viam constituerant spe recuperandi alimenti. Quos ferociter inclamantes aggrediuntur, sagitta perforantes trans caput & latus & viscera; vniuersos, vt lupi oues, laniantes & fuga dispergentes. Archidiaconum verò, nequicquam fugam ad montana conantem, quidam Turcus velocissimo equo infecutus; sagitta celeri transfixit, eductoque ense ex vtraque parte colli grauissimo vulnere illius secuit scapulas: & sic sanguinis riuo in terram defluente, spiritum vitæ emisit. Hanc crudelissimam famam primores exercitus vt compererunt, spiritu mœroris conturbati sunt, indignati tot cædes à Turcis per portam inoblesam singulis diebus fieri, & nunc amplius dolentes necem tam nobilissimi Archidiaconi, & creberrimos vlulatus in perditione quorumq; amicorum audiri. In- LIV. ter hæc plurima aduersa adhuc recentia, impius rumor aures totius sacræ legionis perculit, qualiter post deuictam & captam Nicæam filius regis Danorum, *Sueno* nomine, nobilissimus & forma pulcherrimus, per aliquot dies retardatus, & benigne ab Imperatore Constantinopolis susceptus & commendatus, per mediam Romaniam securus iter agebat, audita Christianorum victoria: qui socios mille & quingentos viros belligeros secum in auxilium obsidionis Antiochiæ adducebat. Sed à *Solymano*, qui in montanis victus, Gallos euaserat; intra Finiminis & Ferna, vr̄bes Romanix, hospitatus, in media densissima sylua vicorum & calamorum recubans, in grandine sagittarum occisus est; totusque comitatus illius eodem martyrio ab iniquis carnificibus consumtus est. Nec mirum, si vniuersi Turcorum viribus oppressi interierunt: Nam quorundam iniquorum Christianorum, Græcorum scilicet proditione propalati sunt, & improuise à Solymani manu è montanis adunata, circumuenti sunt. Attamen filius regis, Sueno multa armorum defensione resistens, multos Turcorum gladio straux, strauerunt & sui. Sed ad vltimum fessi & armis exuti, ineffabilem aduersariorum multitudinem sufferre non valentes, pariter sagittis confixi, interierunt. Ibidem matrona quædam, *Florina* nomine, filia Ducis Burgundiæ, Philippensium Principi copulata, nunc verò miserabiliter viduata, in eodem comitatu Danorum erat, sperans post triumphum fidelium tam magno tantoque sociari marito. Sed hanc spem Turcorum abruptit ferocitas. Nam eandem in mulo sedentem sex confixerunt sagittis, versus montana fugientem: quæ licet percussa; non tamen à mulo elapsa est, semper mortem euadere credens, dum tandem cursu sperata, cum filio Regis capitali sententia extincta est. Turci ergo milites Solymani, gaudentes suo victrici euentu & cæde Christianorum immanissima, ad lacus calidorum fontium, qui ibidem iuxta Finiminis fumabant; celeriter aduolant. Qui mendicos & febricitantes peregrinos in his ad curandum debile corpus reperientes, sagittis infixerunt, totam vndam sanguineam reddentes; aliosque sub vnda caput ab ictu ferientes abscondentes, sæuo sine demersionis suffocati cogebant. His LV. creberrimis Turcorum insidiis, & assiduis à porta prædicta exitibus, suorumque miserimis casibus, primores exercitus conturbati, acuuntur ira ampliori, & portam præfatam, quæ ex difficultate montium, & inæqualitate scopulorum, obsideri non poterat, hoc obstaculo impediri consulunt: videlicet, vt munitionem quandam in dorso cuiusdam silicis, stantis ad radicem montium; locarent: obstaculum (inquam) firmissimum valle & congeriè lapidum. Nam penuria illic erat lignorum. In hac ergo, custodiam quisque Primorum statuto tempore agebat; Turcorumque exitum à porta per montana & vallium notas semitas, è specula silicis & munitione contemplabatur; & per planiciem regionis descendentes ex templo persecuti, à Christianorum cæde arcebant. Facta denique ipsa prædicta munitione, à comite *Reymundo*, in ordine vicis suæ custodiam in ea faciente, quadam die collocatis in abscondito insidiis suorum militum; Turci equites ferme ducenti armati & loricati in prima aurora diei exurgentes, à solita porta egressi, & per deuexa montium descendentes, repente assultu ad munitionem contendunt, custodes in ea impugnantes; & murorum congeriem destruere moliantur, quia egressioni eorum; & insidiis contraria erat. Illis tandem frustra circa nouam munitionem laborantibus, insidiæ Comitis Reymundi surrexerunt; in equis velocissimis ad auxilium sociorum, qui erant in præsidio, contententes;

- & Turcos, iam diem vltimum metuentes, & regredi sursum ad portam præparantes, vehementi insecutione oppresserunt, solumq; iuuenem de nobili parentela procreatum, retinuerunt; cæteri fuga elapsi sunt. Capto autem iuvene, cæteris fugatis, milites Comitum *Reymundi* in castra ad exercitum regressi sunt in lætitia & victoria. *Turci* quoque in tæstitia ad suos remeantes aliquot diebus quieuerunt, non
- LVI. temerè ab illo die Christianos circumuagos insequi præsumentes. Crastina die Christiani Principes hunc ortum ex nobilibus Turcorum comperientes, & plurimo dolore infligere corda suorum, eundem iuuenem carnalibus cognatis suis, in vna arce turrium ad defensionem à Rege *Darsiano* constitutis, præsentauerunt: si fortè pietate moti in redemptionem illius, arcem, cui præerant, redderent, & Christianos clanculum intromitterent. Illis verò omnino arcem negantibus, sed pecuniam nimiam pro redemptione & vita illius offerentibus, Christianis autem omnia contradicentibus præter urbem & arcem, quia sciebant eum ex altis parentibus, corda cognatorum mollescere cæperunt, & priuata colloquia inter se & Christianos haberi: quo vsque res propalata ad aures *Sensadonia*, filii Regis *Darsiani*, peruenit, quòd in redemptione capti iuuenis inter cognatos illius & Christianos concordia fieret, per quam vrbs, nisi præcauerent, citò posset amitti. *Darsianus* itaque rex & filius eius *Sensadonia* hæc præsentientes, habito cum suis primatibus consilio, vniuersos cognatos capti iuuenis fratresque illius, & vniuersos familiares, ab illa turri, cui præerant, iussit expelli, ne per eandem turrim pro redemptione propinqui vrbs Christianis intromissis tradetur. His expulsis, consiliis eorum patefactis, Christiani nullam spem vltra reddendæ turris habentes, eò quòd nimium in palam omnia egerint, post longam fatigationem, & diuersos illi cruciatus illatos, ferè sub vnius mensis spacio vexatum in aspectu omnium Turcorum ante vrbs mœnia trahentes misellum, vixque palpitantem præ tormentis, amputato collo peremerunt: & præcipuè ex accusatione Græcorum fidelium occisus est, qui referebant, hunc plus quàm mille Christianorum propriis mortificasse manibus. His finitis, & Christianorum aliquantulum persecutione ex noua munitione & istius decollatione repressa, Christiani Principes aduersitates suorum *Boemundi*q; societatis attritæ recolentes, ac famis pestilentiam clademq; mortalitatis in populo recensentes, ex peccatorum multitudine hæc fieri asserabant. Qua de causa consilio habito cum Episcopis & omni clero, qui aderant, decreuerunt omnem iniustitiam & sceditatem de exercitu abscindi: videlicet *ut nullus in pondere aut mensura, nec in auri vel argenti ambitione, nec in alicuius rei mutatione aut negotio confratrem Christianum circumueniret; nullus furtum præsumeret; nullus fornicatione sine adulterio contaminaretur. Si quis verò hoc mandatum transgrediretur, deprehensus sæuissima pœna affligeretur: & sic populus DEI ab iniquitate & immundicijs sanctificaretur.* Hoc quidem decretum plurimi transgredientes, seuerè à iudicibus constitutis correpti sunt, alii vinculati, alii virgis cæsi, alii tonsi & cauteriati, ad correctionem & emendationem totius legionis. Deprehensi ibidem in adulterio vir & foemina, coram omni exercitu denudati, & post terga manibus reuinctis, à percussoribus grauitè virgis verberati, totum circuire exercitum coguntur, vt sæuissimis illorum plagis visis, à tali & tam nefario scelere cæteri absterreantur. Hac iustitia in populo DEI corroborata ex Maiorum sententia, quatenus ira Domini placaretur, dux *Godefridus* iam à vulneris sui infirmitate conualuit. Quém in terram *Sarracenorum* & *Turcorum* direxit exercitus ad repetendas prædas & spolia, quæ *Boemundus* attritus & profugus deseruit, vt gaudium ex infortunio leiunæ & attritæ plebi reportaret: quod DEO annuente actum est: sed non multas prædarum contraxit copias. Nam *Sarraceni* & *Gentiles* ab eo tempore, quo *Boemundus* terram eorum intrauit, prædasque abduxit, prouisi, armenta sua cum vniuersis rebus & pecuniis per montana & loca inuestigabilia absconderunt: *Reymundus* similiter & cæteri Principes ex decreto exercitus missi sunt. Sed paucas prædas contraxerunt, propter diffugium, quod *Sarraceni* cum rebus, armentis & pecudibus per montana & longinquam regionem faciebant.
- LIX. Huius autem longæ obsidionis aliquo transacto curriculo, & grauissimis pœnis afflicto populo in laboribus vigiliarum, famis & pestilentia, ac frequentia incurfantium *Turcorum*; *Ammirabilis Babylonia Rex*, quoniam inter se & *Turcos* grauis diu antè expeditionem hanc Christianorum erat discordia & odium, per Abbatem quendam Christianorum legatione & intentione

cognita, de pacis & regni sui ad inuicem confœderatione quindecim legatos; linguæ diuersi generis peritos, ad exercitum DEI viuentis direxit, hæc ferentes nuncia: REX AMMIRABILIS BABYLONIÆ GAVISVS ADVENTV VESTRO, ET PROSPERE ADHVC VOS EGISSE, SALVTEM PRINCIPIBVS MAGNIS ET HVMILIBVS CHRISTIANORVM. *Turci, gens externa, mihi & regno meo infesti, sæpe terras nostras inuasere, urbem Ierusalem, quæ nostra ditionis est, retinentes. Sed nunc viribus nostris hanc ante aduentum vestrum recuperauimus, Turcos eiecimus; sædus & amicitiam vobiscum inimus; genti Christianorum urbem sanctam & iurim David montemq; Sion restituemus; de fidei Christiana professione discutiemus, qua discussa, si placuerit, hanc apprehendere parati sumus: si autem in lege & ritû Gentilitatis persisterimus, sædus tamen, quod ad inuicem habuerimus, minimè rumpetur. Precamur & monemus, ne ab hac ciuitate Antiochiæ recedatis, quo vsque in manu vestra restituantur, Imperatori Græcorû & Christianis iniuste ablata.*

Winemarus, qui Mamistræ à Baldewino & Tankrado recesserat ad maritima, iterato nauigio Laodiceâ cum omni armaturâ naualis exercitus properauit: quam vallatam nauali obsidione & expugnatam in virtute suorum apprehendit, nil auxilii & respectus de omnibus quæ acquisierat, Christianis confratribus, Antiochiæ confidentibus, conferens aut impertiens. Laodiceam denique apprehensam dum securè obtineret, suiq; commilitones & conspirati ocio vacarent, ac bonis terræ & ciuitatis fruèrentur, à Turcopolis & militibus Regis Græcorum ex industria censi sunt & exuperati; arx ciuitatis recuperata; ipse Winemarus captus & in custodia carceris constitutus est, Duce Godefrido cæterisque Principibus hæc Antiochiæ adhuc ignorantibus. Interea Turci obsessi in Antiochia, opem quærere non tardantes, & amicos admonere, à montanis & finitimis regionibus magnas & copiosas vires Turcorum contraxerunt, quorum in breui triginta millia congregata sunt in vnum. Disposuerant enim in animo suo & consultu obsessi, ab ipsis exterioribus primo diluculo assultum fieri in populum sanctum DEI; deinde interiores vrbis ad roborandum & augendum assultum ex impetu affore; Christianos armis & sagittarum grandine fatigare, quo vsq; cæsis cœlis confumerentur in breui gladii. Tam nefandorum consiliorum & sceleratæ conspirationis delatio peruenit in castrâ catholicorum virorum, Godefridi Ducis & Episcopi Podienlis, cæterorumq; primatum quibus præ inopia annonæ, & diuturna lassatione, diuersaque clade, non amplius quam inille valentes equi habebantur. Nunc ad hanc curam & angustiam profertur sententia Episcopi, quæ in hoc modo fuit: *Viri Christianissimi, & qui estis flos electus Gallia, quid modo sit vtilius in consilio, videre nescio, nisi vt spem in nomine Domini IESV habentes, illis ex improviso occurratis. Gentiles quamuis vsquequaque adunati in tot millibus, vt audistis, superueniant, nullis aggravati laboribus, nec longo itinere à terra sua egressi & fatigati, & iam vsque Barich ciuitatem profecti, tamen non est difficile in manu DEI tot millia cœcludi, & à vestris paucis copiis consumi.* Ad hæc verba Pontificis Dux Godefridus, in officio belli semper indeficiens, in auditu & præsentia cœuocatæ legionis sic respondit: *DEI viui & Domini IESV CHRISTI sumus cultores, cuius nomini militamus. Hi in virtute sua, nos verò in nomine DEI viuentis adunati sumus. In cuius gratia confidentes, impios & incredulos impetere non dabitemus: quia siue viuimus siue morimur, Domini sumus.* Sicut enim salutem & vitam diligimus, sic oportet, ne in palam verbum istud fiat; ne hostes solliciti & prouidi de aduentu & impetu nostro, nimis exterreantur, & nobiscum præliari non expauescant. Hæc Duce monente & exhortante, septingenti equites viri præliatores eliguntur; quos tamen res prorsus latebat præter aliquos primores exercitus: defecerant enim pleriq; equi, præ diuersis plagis; vt prædiximus, & paucissimi valentes fuere equi: vnde alii iumentis, alii mulis & asinis, pro vt necessitas exhibebat, infidentes; intempertæ noctis silentio iter mouerunt, per pontem nauium transeuntes, Turcis his ignorantibus, qui in præsidio Antiochiæ fuerunt ad defensionem. *Boemundus, Tankradus, Robertus Flandrensis, Robertus de Nortmania, vnâ cum Duce Godefrido in loco decreto pariter conuenerunt. Rotgerus de Barnauilla pariter conuocatus affuit, qui insidiis Turcorum assiduus, & strages sæpius exercens, apud eosdem Turcos notissimus & famosissimus laudem eam obtinuit, vt sæpius inter Christianos & ipsos de omni conuentione vtrinque captiuorum & cuiusque rei internunciis audiretur. Ipse pariter Antistes, socius in omni admonitione sancta sequebatur ad confortandos viros DEI. His verò per noctem iam superata via, & ad castra Turcorum properantibus, Boemundus quidam de genere Turcorum, qui Veritate cognita, quæ CHRISTVS est, baptismi gra-*

tiam percepit, & à Boemundo Principe recenter de sacro fonte leuatus, nomine eius est vocatus: & *Walterus* de Drommedart præmittuntur, cautissimè gradientes, quo usque primo diluculo gentem innumerabilem, ad auxilium Antiochenorum venientem, inspeçant à sylua & fructibus vndiquè properare. Hi autem vt hostes à longè speculantur, reditum parant, ad septingentos socios laeis frenis reuolant, rem vt erat aperientes, sed omnem terrorem bono folamine adimentes. **LXII.** Antistes verò egregius auditis verbis Walteri & Boemundi, admonet socios, metu & anxietate aliquantulum hæsitantes, ne dubitarent mori pro eius amore, cuius vestigia cum signo sanctæ Crucis sunt secuti, & cuius gratia patriam, cognationem & omnia reliquerunt, certi quia cum Domino DEO Zebaoth, quem hodie hinc mori contigerit, cælos possidebit. In hac beata admonitione roborati, decreuerunt vnanimiter malle mori, quàm inimicis viliter terga dare. Ad hæc *Comes Reymundus* hilari animo vibrata hasta, clypeo que pectori obducto, & *Godefridus* Dux non minus æstuans desiderio conferendi prælia, cæteri que septingenti viri bellicosi, ex improviso per medios aduolantes infringunt, & eorum multitudinem copiosam, disturbantes, palmam DEO donante victores accipiunt, Turcis attritis, & in fugam conuersis. DEI etiam auxiliò & misericordia nerui arcuum eorum, præ pluuia molliti ac defecti, nil poterant: quod illis fuit magno impedimento, & fidelibus in triumpho augmento. Victores ergo Christiani facti, videntes se præualuisse, & paucos suorum cecidisse, ab equis descendentes, capita occisorum amputant, sellis al-
ligant, sociis nonnullis, in castris Antiochiæ rei euentum expectantibus, in magna lætitia afferunt cum mille equis valentibus & spoliis multis, quæ deuictis hostibus acceperunt. Affuerunt in eodem prælio nuncii Regis Babylonix, qui etiam capita Turcorum amputata in sellis ad exercitum detulerunt. Contigit autem hæc victoria Christianis in manu paucorum præcedente die *capitis Ieiunii*. Ipsis etiam fidelibus in magna gloria repedantibus ad populum suum, & tentoria in pratis Antiochiæ relicta, Turci, qui obsessi auxiliū attritæ multitudinis operiebantur, in mœnibus suis stantes, contemp!abantur à longè victrices aquilas fidelium. Quas suæ expectatæ gentis æstimantes, subito fragore clamantium, & cornicinum strepitu, ad arma conuolant, è portis fortiter exundant, putantes ab intus & de foris in momento omnem illam sacram consumere legionem. Sed cominus appropinquantibus Christianis, & visis capitibus Turcorum, exuuiis quoque & caballis eorum recognitis, fragorem & tubarum sonitum compresserunt; gaudere cessauerunt, & in munitionem celeri fuga relati sunt. Christiani verò ad augendum Turcis dolorem, capita Turcorum trans mœnia & muros iactauerunt, cætera fermè ducenta, hastis & palis infixæ, in conspectu omnium astantium ad mœnia contulerunt.

LXIII. Crastina autem die illucescente, Principes fidelium consiliis inuigilant, læti de recenti victoria, quatenus præsidium cuiusdã machinæ locarent iuxta præfatū pontem ciuitatis, qui porrigitur trans fluuiū Farfar: vt sic auferrèt locatã machinã, introitum & exitum ab vrbe comitantibus, & escas inferentibus, & insidias per eundem pontem Christianis molientibus. Tandem reperto consilio, *Boemundum* Principem Siciliæ, & *Euerhardum* de Poifat, *Reymundum* Comitem de Prouincia, *Wernerum* de Greis, ad portum maris, qui dicitur Simeonis eremitæ, propter emendos cibos cum plurimis peditibus dirigunt, & vt vocarent socios ad opem construendi præsidii, qui in ipso littore maris propter naues, quæ escas adducebant, morabantur. Reduxerunt etiam in eodem comitatu legatos Regis Babylonix, quos magnificis muneribus honoratos in bona fide saluos nauigio remiserunt. Tam egregiorum virorum consilio & discessu per delatores comperto & manifestato, Turci gauisi sunt gaudio magno. Qui assumtis quatuor millibus electorum militum, per pontem prædictum ab vrbe egressi, viros prædictos, ductores exercitus, per notas sibi semitas insecuti sunt, hoc magno exercitu ignorante, in montanis insidias ponentes inter vepres & fructus, quo usque missi Principes à portu maris repedarent. Repedantibus autem sociis tam in equis quàm in pedibus, ex admonitione Boemundi, cæterorumque primorum iam quatuor millia confluerant. Turci improvisos & cibariis onustos, raptim ab insidiis exurgentes, incurrunt sagittis trans pectus & viscera confodientes, alios gladio trucidantes. Et quia à dextris illis erat victoria, manus suas à fidelium martyrio non antè continuerunt, quàm per sylvas & cæpos, quingentos amputatis capitibus extinxerunt. Vulneratorum quidem & captiuorum non erat numerus. *Boemundus* igitur, qui retrò agebat

agebat custodiam cum cæteris viris magnificis, intellecta hac cæde crudelissima, vidensq; suos semineces, per abrupta montium, per opaca loca latere; celeri fuga hac illacq; tendere: & perspicies se fugitiuis ac victis nequaquam prodesse, sed sibi in promptu esse mori, reductis frenis cum sociis, equo insidentibus, se subtraxit, & ad maritima, via relecta, tendens cum paucis repedabat. Nec mora, quidã, qui vix velocitate equi per deuexa collium elapsus, ab armis declinauerat, Godefridum Ducem, qui ab exercitu trans pontem nauium veniens, mediis assistens campis ex Pontificis monitu Turcos & armenta eorum in urbem redire coegerat, graui inquietauit fama, asserens, quomodo Boemundus cæteri que comprimores in mortis articulo positi, intra inimicorum insidias ardentur, & quanta crudelitate populus, à porta repedàs, sit attritus. Dux verò his auditis, nuncios per vniuersa misit tentoria nunciare famã tam crudelem, & vt parati essent ad omnia nũc sibi aduersantia. Conturbati & exterriti vniuersi fideles, omnibus è tentoriis sine dilatione confluunt, humerisque squamosas vestes ferri ingerunt, hastis vexilla præfigunt, festinanter equos frenis & sellis reparant, ordinat acies; aditum pontis & urbis celeri via disponunt appetere, quò inimicos ad præsidium urbis redituros sperabant. His sine vlla tardatione pontem nauium transcuntibus, & Duce *Godefrido* mediis campis trans amnem reperto, & tristi vultu de sociorum nece mutato, adest alter nuncius, qui ex legione Boemundi, Reymundi, *Werner*i cæterorumque per montana fugam facientium, Ducem in campo aliosque primores secum, consistentes commouit, quatenus in tentoria redirent propter insidias Turcorum & assultus, quorum vires & multitudinem intolerabiliorẽ arbitrabantur, quàm fuisset. Dux verò imperterritus, & vindictam attritorum fidelium sitiens, prorsus hinc abiit, aut aliqua formidine locum hunc deserere, contradixit; sed cum iuramento asseruit, se aut hodie montem, quo firmatum erat præsidium conscendere, aut in eodem cum suis vitam amittere. Hac in Ducis responsione & affirmatione, & cunctorum ordinatione, assunt præfati Principes incolumes, *Boemundus, Reymundus, Wernerus*, de quorum aduentu & vita vniuersi lætati & confortati, contendunt ad locum montis prædicti ante pontem urbis; decemque equites ex multitudine electos præmiserunt in illius montis cacumine, ad videndum, si quæ insidiæ Turcorum altera in valle montis iuxta montana haberentur. Vix decem in equo præmissi milites in montis arduo constiterunt, & ecce totam manum Turcorum illorum, scilicet qui à recenti cæde Christianorum in circuitu per montana & notas semitas clam redierant, contemplantur. De quibus aduersus se viginti equites præcurrere intuentur, qui decem à montis cacumine arcerent. Christianis verò decem cedentibus propter nimium vicinas Turcorum insidias, & his viginti montis cacumen obtinentibus, subuenere triginta Christiani confratres, qui illos viginti fortiter incursantes de montis apice vsque ad ipsas Turcorum insidias in fugam reddiderunt. His viginti fugam ad societatem maturantibus, sexaginta Turci equites ab insidiis erumpunt, viri fortissimi, & in equis doctissimi, qui mox triginta Christianos equites in arcu & sagitta amouentes, in eodem permanserunt. Visa siquidem illorum audacia & incursum, sexaginta pariter equites Christiani, sexaginta occurrere Turcis in monte, interim toto exercitu Christianorum appropiante, qui eos repentè de monte fugatos, in valle, quo Turcorum manus & virtus iuxta montana adunata erat, celeri fuga remiserunt. Ad hæc tota vis Turcorum ab insidiis confurgit, & sexaginta equites Gallorum, iam prauium montis tenentes, grauissima cæperunt insecutione vrgeri, ac per medium montis cacumen vsque ad ipsam vallem, quam appropians Christianus exercitus occupauit, retulerunt. Turci quidem videntes, se nimium processisse, & Christianum exercitum immobilem permanere, nec aliqua formidine posse auerti à proposito, sed aduersum se festinatò contendere, frustra fugam arripiunt. Galli nihilominus ad persequendum instant, qui in momento permixti, quia cominus ad inuicem confluerant, eruenta cæde in Turcos sæuiunt in vltionem suorum attritorum, & à portu Simeonis redeuntium. Hac in fuga Turcorum & proximatione Christianorum, non parcè eos cadentium, plurimæ copię, quæ à mœnibus vndique ad portam confluerant, Turcorum cæterorumq; reditum operientes, sed non videntes fortunam illorum euersã, & casus eorum miserrimos, patefaciunt ianuã, & in patulis cãpis armati procedunt, vt suis auerent vires, & fiduciam darent urbem intrandi. Iam ex vtraque parte fidelium & infidelium permixti erant equites & pedites. Dux verò *Godefridus*,

cuius manus bello doctissima erat, plurima capita, licet galea tecta, ibidem amputasse, refertur ore illorum qui presentes oculis perspexerunt. Dum sic plurimo belli labore desudaret, mediisque in hostibus plurimam stragem exerceret, Turcum, mirabile dictu, sibi arcu importunum acutissimo ense duas diuisit in partes lorica indutum: cuius corporis medietas à pectore sursum sabulo cecidit, altera adhuc cruribus equum complexa, in medium pontem ante urbis moenia refertur, ubi lapsa remansit. Hoc prospero euentu lætati, *Robertus Flandrensis*, *Robertus Comes Nortmanorum*, *Cuno de Monte acuto*, *Comes Reymundus*, & omnis nobilitas Galliarum quæ aderat, hostes impetù equorum perimpunt, multos hasta & gladio perforant, in pontem moribundos cogunt tendere. Vbi præ nimia pressura, quam pons sustinere nequieverat (quia tot fugientibus sua latitudo non sufficiebat) plurimi è ponte cadentes undis Færnarum inuoluuntur. *Boemundus*, qui per iugurium, solis hibicibus peruia elapsus cum cæteris comparibus ad societatem gratia DEI saluus redierat, in eodem sanguinis opere atrociter desudans, socios commonet & consolatur; à ponte verò labentes hostes hasta perforatos gladio trucidat. Pedites denique iocundati hoc triumpho, corruentes & densatos in pontis margine & aluei crepidine lanceis impetunt, ab occisione non antè manum continentes, donec sanguine occisorum totus immutaretur fluvius. His itaque prosperè finitis, Christianisque readunatis, & Turcos adhuc insequentibus in ponte, & portam cum eisdem intrare conantibus, porta ab interioribus extemplo obstruitur, sociosque miserè exclusos inter percussorum manus relinquunt. Hæc certamina, & Christianorum recens victoria, vna die acta sunt mense Martio: & viri Turcorum, tam qui in bello ceciderunt, quam qui in undis perierunt, mille & quingenti computati sunt. Victis in nomine Domini IESV CHRISTI tam ferocissimis Turcorum cuneis, & crudeli cæde fugaque in portam urbis coactis, atque Christianis cum magna victoriæ gloria in tentoria relatis, ab ipsa die & deinceps Gentilium animi cœperunt mollescere, & assultus eorum antè creberrimi prorsus deficerè, insidiæ quiescere, virtus eorum languescere; timor quàm plurimos eorum ad eò inuadere, vt aliqui à ciuitate & suorum societate subtracti, in noctu migrarent, & Christianos se velle fieri contentes, Christianorum se Principibus commendarent. Commendati vero, & Christianorum turbis sociati, retulerunt, quanta suorum pertulissent damna, & quanta de casu illorum per totam urbem exercuissent lamenta: Ammiraldos etiam duodecim potentissimos Regis Darsiani vespere illo in eodè prælio cecidisse afferebant, de quorù nête plarctus & gemitus totam conturbabat Antiochiam. Quarta dehinc orta die, Dux & vniuersi Principes exercitus DEI à tentoriis egressi in virtute magna, præsidium quod decreuerant, in vertice prædicti montis antè pontem & portam urbis congerie lapidum & bitumine fragilis luti ædificantes, turrisimo vallo munierunt, Comitibus *Reymundi* custodiam in ea constituentes cum quingentis viris militaris audacis & indultrix.

ALBERTI A QVENSIS EXPÉDITIONIS

HIEROSOLYMITANÆ LIBER QVARTVS.

Argumenta Capitulorum.

<i>I. Audiens Princeps Antiochia Christianorum victoriam, quid factò opus sit, à suis fidelibus sciscitatur.</i> <i>II. Innouatio nunciorum Darsiani, & qui sint, quos ad auxilium inuitat.</i> <i>III. Allegatio causa apud Regem Corrozan.</i> <i>IV. Qualiter ipse Rex accepit verba nunciorum.</i> <i>V. Insultatio Corbahan contra populù DEI in conspectu vocatorum Regis.</i> <i>VI. Expugnata Nicæa Princeps virtutem prædicat Christiani exercitus.</i> <i>VII. Corbahan in superbia magna minatur, se in breui Christianam fortitudinè experturum.</i> <i>VIII. Rex Corrozan de belli euentu Magos consulit, & Turcorum Principes ex nomine vocantur.</i>	<i>IX. De munificentia Baldeini in Principes, & de tentorio Duci transmissio.</i> <i>X. De conuentu nationum, ad obsidionem Christianorum festinatum, et de accusatione Baldeini.</i> <i>XI. Profanis Rohas obsidere parantibus Baldeinus obuiat, dimicat & triumphat.</i> <i>XII. Corbahan triduo, Rohas frustra obsidet; Baldeinus recedentem bellicosè insequitur.</i> <i>XIII. Christiani exercitus quidam castris se subrahunt, & viri industrii in occursum Gentilium exploratum pergunt.</i> <i>XIV. Percepto nationum apparatu, quod Principes inierint consilium.</i> <i>XV. Mysterium arcani consilij Boemundi de traditione Antiochia.</i>

XVI. Quam

- XVI. Quam prudenter ipsum consiliū inter primates ventilatū sit ceteris ignorantibus.
- XVII. Quam caute sibi conuenerint fidelium interpret & traditor ciuitatis.
- XVIII. Godefridus & Robertus electos in hoc bellones, ne primum murū ascensum horreant, adhortantur.
- XIX. Viri cordati qualiter per coriaceā scalam intramissi sint.
- 10 XX. Scala dirupta nonnulli perierunt, sed denū reparata, fiducialiter ascendunt.
- XXI. Immissi stragē custodiū operatur: gentiles alii somno expēges facti Christianos impugnat.
- XXII. Tumultuātibz hinc inde partibus, Principes tunc primum, traditam esse ciuitatē, multitudini indicant.
- XXIII. Fideles portas urbis aperiunt: vexillum Boemundū in arce præeminet: prima luce geritur bellicosissimus Mars.
- 20 XXIV. Pagani, quō quisque poterat, fugam ineunt: aliqui de altissimis rupibus cadentes elisi sunt & extincti.
- XXV. De opibz influentis in ciuitate, & quā die capta sit urbs.
- XXVI. De fuga & nece Regis Antiochiæ.
- XXVII. De Rotgero, qui gentiles, exercitum præcedentes, bellator excipiens, in sperata morte præuentus est.
- 30 XXVIII. Excusatio fratrum, quare non subuenierint coram se peruenti.
- XXIX. Obstatio nationum circa Antiochiam.
- XXX. Dux Godefridus bellans in fugā uertitur, & plurimi comitum eius diuersis modis profugantur.
- XXXI. Boemundus acriter impugnatur: sed auxilio fratrum superior efficitur: & quā necessitate profani remōtius castra locarint.
- XXXII. Voi Corbahān hos & illos per singulas portas distribuit, & Tankradus mœnia oppugnantē aggreditur.
- 40 XXXIII. Christiani præsidium se retinere possē: desperantes, demoliuntur incendio.
- XXXIV. De magnitudine famis in populo DEI, & quā carē uendebantur uilissima.
- XXXV. Turci urbem latenter recuperare uolentes, deiecti sunt: qui post diuinā collecta-
- tionem muro depulsi, miserè perierunt.
- XXXVI. De quibusdam Christianis uictū extra muros quarentibus, & de nece nauarum, obsessis alimenta uendentium.
- XXXVII. Quomodo primorū quidā desperatione uiuendi de ciuitate clam fugerint.
- XXXVIII. Verba consolatoria Clerici cuiusdam ad populū.
- XXXIX. Item exhortatio principalium uirorum, & fugitiui Principes quōmodo Constantinopolim nauigare cœperint.
- XL. Quōmodo prædicti uiri Gracum Imperatorē ab auxilio fratrum reuocauerint.
- XLI. Alij quidā Principes fugā meditantes bonorum uirorum exhortationibus retinetur.
- XLII. De milite Christiano, cuius equus cum fugiente cecidit.
- XLIII. De inuentione Dominica lancea.
- XLIV. Vbi Petrus legatione fungitur apud Corbahān, Principem obsidionis.
- XLV. Item de eodē, & quā tumidē Princeps uerba legationis acceperit.
- XLVI. Petrus reuertitur, responsio Maioribus aperitur, & quid factū opus sit, in commune discutitur.
- XLVII. Bellum indicitur, omnes quasi morituri in crastinū preparantur, et distributa acies sub ducibus ordinantur.
- XLVIII. Relicto in urbe Reymundo Comite fideles portas erumpunt, quibus Gentiles a magistra arce signo accepto occurrunt.
- XLIX. Christi populus in prima acie uictor Gentilium fumo impeditur.
- L. Peregrini multisarise dissipantur: acies Boemundi in mortis articulo posita Godefrido Duci nunciatur.
- LI. Dux hostes fugat & proterit, fratres a porta mortis educit.
- LII. Item de eodē.
- LIII. Corbahā uictis suis spē uiuendi ponit in fuga, quem Podiensis Episcopus insectatur.
- LIV. Vbi notantur Principes qui præ inopia mendicant.
- LV. De eadem re & fuga & cade hostium.
- LVI. De direptione castrorum & diuersitate vinculorum.

50 **A**NDEM à Duce Godefrido, populoque fidelium; triumphatis & ob-
 cutis in gurgitis flumine aduersariis Christianæ plebis, & præsidio
 firmato nemine obsistente, quidā nuntius ex Turcis festinus ad tur-
 rim & palatiū Darisiani, regitatoris Antiochiæ, quod est in monta-
 nis, transuolat, quāta sint damna suorū indicans; & nisi diligentē &
 solcite prouideat, Antiochiā ceteraq; finitimas oras illius in breui eum amissurū.
 Rex Darisianus, homo grandæuus, audiens præsidium firmatū, subrumq; ruinā irrecu-
 perabilē, hætenus in omni cōsuctu & euentu diuersarū rerum securus, inq; sollo
 dormiens, nunc primum suspitio angustiat; & filiū suū Sansadoniā, cū stolq; sibi
 subditos primores ad suū inuitat cōsiliū. Aderat in conspectu eiudē scēptrigeri
 Solymanus, de Nicæa urbe expulsus & Romaniæ finibus, quē præfatus Darisianus cō-
 pellas, nunciū suę legationis fieri obnixè petit, sciens eū uirum facundū, & omni-
 bus regnis Gentiliū notissimū, dicens ad eū: Tu generis mei proximus eū duodecim legatus

meis, & filio meo Sanfadonia, Corrozan, in terram & regnū natiuitatis nostra profectū eris. Copatrix & Odorsonius, duo ex Principibus n. eis fidelissimi, in hac legatione tecū erunt ad faciendā querimoniā iniuriarū nostrarū. Vos verò transcuntes, Br. de an. de ciuate Alapia, confratres & amicū, ad auxiliū nostrū commonete. Palair, cuius milites & armā sunt copiosa, ad opē nobis confrendā similiter admonete, eò quòd nobis sit semper fœdere coniūctus. Sceptrigero autē de Corrozan Soldano, qui caput & Princeps est Turcorū, aduersitates & calamitates nostras exponite; Corbahanq; familiari eiusdē sceptrigeri suggerite, ut mihi familiares opes exhibeat & copias. Vocetur ergo nobis scriptor & notarius meus, ut sigillū meum & litteras vobiscum deferat, quatenus cōfidentius credat necessitates nostras. Plurimi enim dies transierūt, ex quo in initio obsidionis huius urbis filius meus Buldagis, Corrozan vos precessit, ut aduentū Christiana gēis confratribus & Principibus nostris notū faceret, & aduersus eam ut nobis subueniant, vniuersos commoneret.

- III. Hac Regis audita volūtate & imperio, ipsiūq; acceptis cū sigillo litteris, ex urbe & palatio Regis procedētes, in terrā Corrozan profecti sunt. Venerūt siquidē in apparatu & sumtu nimio & in gloria magna ad ciuitatē magnā Sammarchā, quæ erat de regno Corrozan: in qua ipsū Principē magnū & Sceptrigerū Soldanū, per omnes Reges & Principes oriētalis plagæ, Corbahanq; Principē, & secūdū a Rege, in gloria magna reppererūt. Quē Solymanus, quia etate et, at prior, & industria nominatissimus ac faciūdia, salutauit. Salutato autē Rege, antequā legationē aperiret, sicut mos est Turcorū, de infortunio & iniuriis cōquerentiū, in conspectu eiusdē magni ac potentissimi Regis, & præsētia suorū, pileos à capite humi iaciētes, barbas vnguibus sœuissimis dicerpūt, & in magnis lamentationibus suspiria trahūt. Rex Corrozan his Turcorū discissionibus visis, in superbia magna sic respondit: *Solymane, amice & frater noster, quid vobis cōtigerit, expone, & vobis illas iniurias aperit: viuere nequaquā poterit à facie nostra, quicumq; est ille, qui vos cōurbare presumerit.* Solymanus gauisus & cōtidēs in respōlis tā potētissimi Regis, & in virtute illius, amaritudinē, quā grauiter in corde tenebat, & omnē rem ex ordine retulit, quodq; vna voce nō poterat, litterarū assertionē memorabat: *Nicaā, inquit, quā nosti nominatissimā, & terram, quā dicūt Romanā, de regno Græcorum, quam auxilio tuisq; viribus ex tuo dono et gratia nobis collatā acquisimus, quadā gens superueniens, quam dicunt Christianos, de regno Francia, in manu forti & exercitu vehementi nobis abstulerunt, & captam cum uxore & duobus filiis meis Imperatori Constantinopolis tradiderunt, me autem in fortitudine sua attritum & fugatum, ad urbem Antiochiam, in qua sperabam remanere, insecuti sunt: vbi non solum me meosq;, sed etiam Regem Darsianum de genere nostro virum nobilissimum, tibi subiectum & amicum, tuoq; munere urbem & terras tementem, armata manu obsederunt. Misit ergo nos ad te idem Princeps, & tibi subiectus Darsianus, maior & consanguineus noster, ut sibi auxiliari digneris in virtute multa, qua potes: nimium enim, & supra quā credimus, necessitas exposcit. Populus & exercitus noster attritus est; terra & regio nostra dissipata est; nostra vita & omnia nostra nunc in manu tua: spem aliam sicut in te, non habemus.*

IV. In risu & deliramento verba & querimonias huius Rex Corrozan accepit, leuiter in aures misit; minimē has calamitates ab vlla mundi plaga posse Turcis inferri se credere fatetur; virtutem Solymani, hætenus nominatissimam, militizque illius audaciam, pro paruo reputans, audiente suorum cœtu. Solymanus, sicut is, qui nuper expertus erat virtutem Christianorum non leui animo sententiam Regis accepit. Vnde quia nequieverat omnia viua voce explicare, litteras cum sigillo Darsiani aperit, in quibus nomina regnorum & nomina Principum vniuersorum Christianorum, Turcos expugnantium, intitulata erant, & quanti eorum sint exercitus & vires. Rex verò & omnis primatus Gentilium, qui secum erant, agnitis litteris & rebus vitibusque Gallorum, consternati sunt animo; & vultu in terram dimisso, non vltra super querimoniis Solymani frustra mirati sunt. Ad hæc sine intermissione in vniuersas terras regni sui missa legatione, omnes primates & Ammiraldos suos in vnum iubet conuenire, die determinata, quæ tunc aptior videbatūr. Iam die adueniente, vnanimiter ex decreto & iussu Regis conuenerunt, quibus Rex verba & querimonias Solymani, & calumnias à Christianis illatas, aperuit, dicens: *Vniuersi, qui conuenistis, pensate ut pensandum est; quia Christiani, qui superuenierunt, sicut fecerunt ceteris ciuitatibus & amicis & confratribus nostris, sic nobis facient, ni reprimantur.* Corbahan verò familiaris, & pri-

v. mus in aula Regis & secundus à Rege in regno Corrozan, vir contumax, & plenus superba feritate, virtutes Christianorū parui pendens, in hæc verba spiritu superbia erupit: *Miror verba & querelā Solymani, Sanfadonia & Buldagis, filiorū Regis Darsiani, super infestatione Christianorū, quorū obsidione Solymanus terras & urbes suas amisit, de quibus*

noti fa-

non facilius possent defendi, quam si à tot miseris & brutis animalibus fuissent obsessi. Olim centum millia Christianorum stravi, amputatis capitibus, iuxta Ciuitot, ubi montana terminatur, in auxilium Solymani accitus contra Imperatorem Gracorum, dissipato illius exercitu, & fugato ab obsidione urbis Nicaeae. Post hac Petri eremita agmina innumerabilia satellites mei, in auxilium Solymani missi, attrinuerunt, quorum cadauere & ossibus campi regionis nunquam poterunt vacuari. Solymanus, qui VI. erat vir mirae & magnae industriae, audita illius superbia, & verborum iactantia, æquo animo hæc illi respondit: O frater & amice noster Corbahan, quare sic nos parui pendis, & paruū audientes astrais, nosq; tuo auxilio vicisse, & Imperatorem Constantinopolis & Petri Eremita inaudita millia attriuisse? Imperatoris exercitus, gens Gracorum mollis & effæminata, bellorumq; exercitiis raro vexata, facile in virtute robustorum potuit superari, superata decollari. Petri similiter Eremita agmina, pusillam manū & mendicā, & iners vulgus faeminarū, pedites omnes longa via fatigatos, quingentosq; solummodo equites reuera cōprobauit: quos leui incursum et cade cōsumere nobis non multū erat difficile. Hos verò, quorum nomina & virtutes & bella & industrias litterarū notitia didicistis, & aduersū quos difficile est bellū committere, scitote viros fortissimos, miro equorum volumine doctos, in prælio non morte, non aliquo genere armorū posse absterreri. Horū ferrea vestes, clypei auro & gemmis inserti, variisq; coloribus depicti: Galea in capitibus eorū splendentes super solis splendore coruscāt. Hasta fraxinea in manibus eorū ferro acutissimo præfixa, sunt quasi grandes perticae. Equi eorū cursu & bollo doctissimi. Vexilla in hastis eorū nodis aureis & fimbriis argenteis montes in circuitu nimio lucis decore coruscare faciunt. Audaciā eorū tantā scitote, quod mille equites illorū, si ad pugnam processerint, non dubitet viginti millia nostrorū adire, sicut leones et aprī mortiferis ictibus armorū fulminantes. Ego autē vires illorū pro minimo duxi, nec stare aduersū me eos aestimaui, congregata fortitudine meorū, sed sic virtutē illorū contere speraui, ut paulo antè Petri Eremita exercitū deleui. Sperabā etiā eos ab urbe Nicaeae posse absterrere in virtute meorū, uxore meam filiosq; meos, milites & Principes meos, qui infra urbis mœnia erāt, liberare: denuò cū his bellū commisi: sed frustra cōsumpto labore, vix per iuga montium manus illorū euasi, non paucos meos occisos reliqui. Illi meis attritis, & cade suorū non aquē ferentes, Nicaeam redeunt: obsidionē iterant firmiter & tutius quàm antea, quo usq; meos viētos cū uxore & filiis meis in deditione tenētes, cū clauibus urbis Imperatori Constantinopolis reddiderūt. Præterea oppida et castella Romania, qua mea ditionis erāt, deuicta & subiugata eidē Imperatori restituētes, plurimas munitiones nostras inuaserūt. Non 30 amplius de omnibus terris & ciuitatibus & præsiidiis, qua tenui, mihi relictuū est, quā Foloraca arx, qua est iuxta mare & confinia regni Rusiæ. Adhac hi Christiani milites, quos tu credis inualidos, Tursolet, Azarā & Mamistrā, ciuitates Romania, cū plurimis præsiidiis expugnatas obtinēt. Ciuitates verò Armenia & castella Dandromuch & Harimnu & Turbayfel & montana Constatini, Armenia Principis, & Pæcratij, terramq; Ducis Corrouasiliij, ferro & viribus coacta sibi subdidērūt. Ciuitatē verò Rohas, mœnibus & murali adificio munitissimā, fertilitate quidē famosissimam, obtinent. Sed & Princeps quidā Baldezinus, caput & ductor huius Christiani populi, filiā Principis terra uxore duxit, & vice Ducis extincti à ciuibus promotus, terrā totam et regionē sibi tributariā fecit: & sic usq; ad Malatinā omnia loca et regna iudē Christiani inuaserunt. Nunc Antiochiā, his à dextris & sinistris subiugatis, obsident. Gentes hamiri laboris sunt & exercitij: non curant corpora 40 vlla mora aut requie, sed inimicos sibiq; cōtrarios de die in diē requirunt, quos inuētos & expugnatos mittunt in perditionē. Corbahan superbus hac Solymani audita narratione, amplius in elationē & iactantiā os suū aperuit, dicēs: Si, inquit, vita sospes fuero, non sex mēsum pertransibūt dies, & hos Christianos experiar, utrum sic fortes sint, ut afferis, quos (in DEO meo iuro sic delebo, ut omnis hoc eorū posteritas doleat. Rex autē Corrozan in verbis horū ad inuicē cōtendētium, Corbahan & Solymani, magos, ariolos, aruspices deorū suorū inuitat, de victoriā futura requirit: qui omnia prosperē succedere, Christianos triūphare, facili bello superare, Regē promiserūt. Hoc audito Corbahan respōso diuinorū suorū, in quo cor & consiliū Regis intēdebat, multiplici legatione diffusa per vniuersū regnū Corrozan, ex magnifica Regis iussione omnes primores & nobilissimos inuitat, quatenus in armis & sagittis vehiculisq; cibariorū expeditionē maturarēt. Fabros, qui in omni regione cōmorabātur, catenas & vincula fabricare cōstituit, in quibus vinciti & captiuati Peregrini in barbaras terras abducerētur. Pulait, qui erat vnus Turcorū potētissimus, qui iuxta flumē Euphratē habitabat, Brodoā de Alapia ciuitate præclara, qui & ipse abundabat satellitio, in vltionē Turcorum & iniuriarum, quæ à Christianis illatæ erant Solymano Darsianoq; Regi Antiochiæ, amicis & cognatis Turcorū, vnanimis Regis Corrozā inuitat legatio; res explicat, & instantes denunciat necessitates. Damascenorū quoq; Principē eadē fama & legatio pulsat & admonet, qui & ipse tertam Syriæ magna ex parte subiugauerat, & potens erat vbertate glebæ & equitum robore. Amasam etiam de Niz regione, lita in-

latere *Corrozan*, qui nimium diulgabatur fama militiæ & audaciæ, Regis pariter sollicitabat legatio, eò quòd ipse in fronte aciei semper in quocunque periculo signifer haberetur. Eiusdem *Amasæ* hasta & sagitta omnium Turcorum sagittis incomparabilis erat, arcu omnes præibat in sagittando: ad omnem expeditionem non minus centum equis, cursu velocissimis, munitus erat, ut vno sagittâ percussio, aut aliquo aduerso casu pereunte, alii sufficerent in belli assiduitate, quo semper præuolans & infestus hostibus ferebatur. *Boefas* ex eadem secta Turcorum, & non dispar apparatu & armis, inuitatur. *Amasa* alter de *Curzh* terra amplissima & ditissima, virisque sagittariis abundans, similiter ex Regis mandato adesse commonetur. *Balas* de præsidio *Amacha* & *Sororgia* ciuitate, *Baldac* de *Samusart*, Turci 10 dolosi, milites verò armis & bello famosi; *Karageth* de *Karan*, ciuitate mœnibus & muris firmissima, ad eandem expeditionis diem adesse commonentur. Hi in regno *Corrozan* ex regia admonitione, aut aliis in regnis quicunq; dispersi præerant, ad hanc expeditionem sunt conuocati, ab initio obsidionis *Antiochiæ*, & à die, qua secunda legatio Regis *Darsiani* per *Solymanum* facta est. Et in *Corrozan* rebus necessariis operam dabant, milites armabant, & in omni apparatu bellico sine inter-

IX. missione intenti feruebant. Exercitus Christianorù & vniuersi Principes, qui in obsidione & labore erant circa *Antiochiam*, prorsus de hac re ignorabant expeditionem: sed de die in diem non solù escharum, sed equorù armorùq; defectione artabantur, & ante omnes curas grauis inopia vniuersos reddere sollicitos. Dùm hæc 20 longo tempore indigentia magis ac magis accresceret, & plurimi præ imminutione necessariarum rerum desperarent, *Baldewinus*, qui *Edessam* ciuitatem vel *Rohas* dux promotus subiugauerat, plurima talenta auri & argenti fratri suo, *Duci Godefrido*, *Roberto Flandrensi*, *Roberto Nortmanorum Comiti*, *Reymundo*, cæterisque præpotentibus, per *Gerhardum*, nimium sibi familiarem, misit, ad instaurandam defectionem, quam tales & tam nobiles Principes comperit tolerare. Equos etiam cursu laudabiles & præstantis corporis cum ornatu sellarum & fœnorum honorifico, eidem fratri misit & cæteris Principibus. Misit etiam arma miri honoris & decoris. Deinde post aliquot dies *Nicusus*, Princeps *Armenius*, de regione *Turbaysel*, tentorium miri operis & decoris *Godefrido Duci* misit, ut gratiam & amicitiam, 30 illius inueniret. Sed à *Pancratio* insidiis positus, pueris ipsius *Nicusi* tentorium ablatum est, & ex eius dono *Boemundo* transmissum. Quod dum *Godefridus Dux* & *Robertus Flandrensis*, qui ad inuicem dilectissimi amici & consocii cæderati erant, ex verbis *Nicusi* sibi allatum intellexissent, *Boemundum*, ut redderet, quod iniuste acceperat, verbis pacificis admonuerunt. Qui omnino admonitioni eorum contradixit & petitioni. Indignati ergo Principes prædicti, rursus ex consilio Maiorum ablatum requirunt tentorium: qui nequaquam se reddere asserit, sed graui responsione animos prædictorum Principum aduersus se concitauit. Concitati verò, *Boemundum*, conuocata manu suorum, aggredi in castris statuerunt, nisi quod iniuste acceperat, citò remitteret. Tandem *Boemundus* ex consilio primorum ex- 40 ercitus, ne dissidium fieret in populo, tentorium *Duci* restituit, & pace composita, rursus ad inuicem amici facti sunt. Dehinc inedia inualescente, & copia escharum, deficiente circa regionem *Antiochiæ*, *Baldewinus Duci* & fratri suo vterino *Godefrido* omnes redditus *Turbaysel* constituit, in frumeto, vino, hordeo & oleo, in auro

X. solùm singulis annis quinquaginta millia *Byzantium*. Iam dies determinata expeditionis Regis de *Corrozan*, à longo tempore indictæ & procuratæ, propinquauit. Et ecce vniuersæ nationes regni illius, & Principes prædicti, per regionem *Armenia*, *Syriæ*, *Romanie*, dispersi, in armis & copioso apparatu ad castrum *Sooch* cõuenerunt, habentes ducenta millia equitum bellatorum absq; exiguo vulgo & fœmineo sexu, absque iumentis & camelis, & cæteris animalibus, quæ nullo numero 50 poterant cõputari. Affuit & *Corbahan*, princeps & caput militiæ, qui in vehiculis cibariorù, qui in copiis & armis militum, qui in tentoriis & nimio apparatu super omnes affluebat: quæ vniuersi Principes & nationes, quæ cõuenerat, tanquã Dominum venerabatur, & in omnibus magistrum ac præceptorẽ audiebant. Hic suo in vnũ collecto exercitu, viã iuxta onera curruum suorum & sarcinas iumentorum & camelorum diebus multis morabatur, donec terram & ciuitatem *Rohas* ingressus est, ubi per aliquot dies remoratus, pernoctauit. Hanc per regionem descendens, dum iter per dies præximam pressura gētis & iumentorum abbreviaret, plurimi de diuersis locis accurrerunt, plurimiq;

maque de exercitu & obsidione Antiochiæ retulerunt. Inter hæc & alia *Baldewinum* apud eum est accusatus, eò quòd Turcis attritis & extinctis, non solùm ciuitatem *Rohas*, sed & omnia in circuitu præsidia suo subiugasset dominio. Hoc audito, *Corbahan* & comprimores sui exercitus ad inuicem consuluerunt, vt ciuitatem *Rohas* obsidentes & expugnantes, *Baldewinum* & suos conchristianos captiuarent atq; punirent, & ciuitatem ac regionem Turcorum restituerent ditioni. Sed *Baldewinus*, quem nec minè, nec aliqui terrores poterant mouere, còperto aduèru *Corbahan* & consilio eius aduersum se & ciuitatem *Rohas*, conuocata & armata vniuersa manu suorum, in equis, cursu valentibus, occurrit militibus *Corbahan*,
10 præmissis ab obsidione *Rohas*. Quos fortiter assiliens, & cum eis in arcu Armeniorum & lancea Gallorum dimicans, vsque ad castra *Corbahan* in fugam remisit, spolia, nempe camelos & iumenta cum rebus necessariis præmissa, in ciuitatem *Rohas* adducens. *Corbahan* verò *Baldewinum* hoc aduersum se præsumsisse, cùm præsens fuerit, ne dum absens, vehementer admiratur. Et indignatus super eius audacia, obsidionem circa *Rohas* nunquam se prætermittere in DEO suo iurat, sed admonito exercitu suo, hanc in momento irrumpere, & *Baldewinum* captiuum abducere. Vix *Corbahan*, Princeps & homo metuendus, fo-
20 cios admonuit, & ecce vniuersi exurgentes ciuitatem *Rohas* obsederunt in tubarum & cornicinum stridore & tumultu, plurimam vim & assultus triduo circa vrbis mœnia & portas inferentes. Sed & à defensoribus & custodibus ciuitatis videntes sibi validè repugnari, nec se in momento vel breui spacio posse proficere, quia vrbis muris & turribus esset inexpugnabilis, *Corbahan* consilium dederunt, vt nunc castra ab obsidione moueret, viam quam decreuerat, ad *Antiochiam* maturaret; *Antiochia* verò deuicta reditum faciens, ad obsidionem circa *Rohas* reiteraret, donec *Baldewinum* suosque tanquam oues in ouili trucidaret. *Corbahan* huius rei consiliariis acquiescens, iter suum versus *Antiochiam* continuans, propter montium difficultates, exercitus inaudita millia diuisit in partes. Et quia nauigio longum erat tot millia flumen magnum *Euphratem* transmeare, *Baldewini* & eorum, qui cum eo erant in ciuitate, non immutati sunt vultus præ angu-
30 stia tantæ multitudinis; sed *Corbahan* recedente à statione vrbis, equos ascendentes, postremos exercitus insecuti sunt, si fortè aliqua pars tardaret, cui possent aduersari. Sed dum parum eis succederet propter prouidentiam & custodiam Turcorum, *Rohas* reuersi sunt, Dominum cœli exorantes, vt Ducis *Godefridi*, *Roberti*, *Reymundi Boemundi*, & omnium Christianorum misereatur, & de manu inimicorum, in tanta fortitudine superuenientium, defendat, & sua gratia tueatur. Nec mora, à delatoribus Syris & Armeniis cœpit crebescere fama aduentus *Corbahan* suorumque militum per aures Christiani exercitus. Sed alii credere renuebant; alii credentes Ducem ad prouidendam rem sollicitabant. Inter
40 has diuersas opiniones, nescia qua de causa, *Stephanus Blesensis* infirmitate occupari se plurimum testatus est, nec se posse vltra moram facere in obsidione: fratresque commendans, & ab eis recedens, hac infirmitatis occasione versus maritima ad *Alexandriam minorem* profectus est. Eò itaque recedente, quatuor millia viro- rum belligerorum eum secuti sunt, qui de eius fuerant comitatu *Godefridus Dux*, *Boemundus*, *Robertus*, *Reymundus*, Capitanei exercitus, magis ac magis fama Gentium superuenientium attoniti, vnanimiter decreuerunt, viros industrios de exercitu eligere, & ad explorandam rei veritatem per montana & loca difficilia, vnde tutius specularentur, præmittere. Præmissi sunt ergo *Drogo* de *Naheila*, *Clareboldus* de *Vinduil*, *Iuo* de regno Francorum, *Reinardus* de *Tul*, viri clarissimi: vt si quæ de aduentu Gentilium pro vero comperta in aures eorum sonuissent,
50 aut oculis eorum deprehendissent, absque mora ad exercitum referrent, vt prouisi Principes minus iacula infestantium timerent. Præmissi milites & rei exploratores, quidam ad *Arthesiam*, quidam versus *Rossam*, quidam versus viam *Romania* sunt diffusi ad intelligendam rei veritatem: qui exercitum vndique ebullire à montanis & diuersis viis vt arenam maris perspexerunt, infinita millia eorum admirantes, & minimè denuerare valentes. Visis autem tot millibus & arma-
tura *Corbahan* incomparabili, & gloria rerum suarum, sub omni festinatione
60 *Antiochiam* reuersi sunt, diebus septem priusquam *Corbahan* & suæ acies terminos & campos regionis *Antiochiæ* attingerent. Reuersi deniq; sicut didicerat, & oculis viderant, aduentum & omnem apparatus *Corbahan*, & omnem militiam, quam aduxerat, Duci & cæteris Principibus clam retulerunt; ne populus exterritus, eò

quòd longa obsidione & graui penuria affectus esset, desperaret, minusque resisteret; ac diffugium, tenebris ingruentibus, præpararent. Dux *Godefridus*, *Robertus*, *Reymundus*, *Boemundus*, *Eustachius*, *Tankradus*, omnisque primatus proxima die, postquam reuersi sunt præmissi milites ad explorandum exercitum *Corbahan*, in vnum conuocati conuenerunt, quid melius agerent, quod sanius consilium inirent, discussissent, ne subito præoccupati, ab irruentibus millibus inimicorum in gladio & arcu consumerentur. *Godefridus* Dux, *Robertus* & alii multi contendebant, vt exurgentes in loriceis, in galeis & clypeis, in signis erectis, in aciebus ordinatis, occurrerent *Corbahan* in millibus superuenienti; & in Domino IESU omnem spem suam ponentes, cum eis bella committerent, & in DEI 10 nomine illic martyrio vitam finirent. Alii consilium dabant, quatenus pars in obsidione remaneret, ne Turci ab vrbe ad auxiliũ *Corbahan* erumperent; & fortior pars iuxta consilium Ducis & *Roberti* Flandrensis non longius quàm trans duo

xv. milliaria obuiam hostibus irent. His in consiliis dum quilibet suam proferret sententiam. *Boemundus*, vir apprimè prudens & astutus, *Godefridum*, *Robertum* Flandrensem & *Reymundum* seorsim à conuentu sociorum abduxit in loco secreto, quibus omnia, quæ habebat in corde suo, in hunc modum loquens, professus est: *Domini & fratres mei dilectissimi: secretum habeo, quod nunc vestra fidei aperiam, in quo DEO annuente & opitulante, omnis exercitus & Principes nostri liberari & saluari poterunt. Ciuitas Antiochia, ex quo mihi promissum est, quòd in manum meam tradatur, iam septem trans-* 20 *ierunt menses. Et sic firmata inter me & traditorem hac est conuentio sub fidei illius alligatione, quòd nequaquam solui aut mutari possit; sed in quacunque hora monuero, una ex turribus, quæ ducit in ciuitatem, & in qua idem traditor habitat, in manum meam reddatur. Multum enim pro hac re laboravi, videns urbem humanis viribus insuperabilem. Multam & innumerabilem pecuniam pactus sum illi dare; & non minus illum exaltare & ditare inter amicos meos, quàm *Tankradum*, filium sororis meæ, sub fidei firmatione spondi. Huius secreta conuentionis & traditionis *Boemundus*, equiuocus meus, vir de genere Turcorum, actor factus est à principio Christianitatis suæ. Et nunc eò processit ratio, vt nequaquam de omnibus, quæ traditor pollicitus est, fallat, & in eo, quòd spondi, magnum illi præmium conferre, me paratum inueniat. Vnde quia non paruum talentum debeo illi dare, & huius rei totum pondus sustineo, vnum vobis* 30 *secretò aperio, qui estis columna & Capitanei exercitus, videlicet; vt si vestra fuerit voluntas & cæterorum, ubi ciuitas capta fuerit, in manu mea reddatur. Hanc conuentionem & consilium ad finem pertraham; & quòd pactus sum traditori, ex meo sine dilatione conferre paratus sum.* Hæc audientes Principes, magno gaudio gauisi sunt, & ex omni beneuolentia *Boemundo* ciuitatem annuerunt, cæterosq; comprimores pariter eiusdem doni

xvi. & concessionis voluntarios reddiderunt. Factis omnibus Capitaneis voluntariis, sub admonitione summæ fidei ad inuicem datis dextris indictum est, ne istud verbum palàm fieret, sed suppressum silentio nulli pateret. Aiunt etiam quidam, quòd in conflictu & assaultu hinc & abhinc dimicantium adolescens filius eiusdem Turci captus, in manum *Boemundi* peruenerit, cuius redemtionis 40 causa, pater pueri *Boemundi* cœpit priuatus fieri. Et ad vltimum malens vitam filii, quàm omnium inhabitantium salutem, perfidiam aduersus *Darsianum* Regem assumpsit, & fidem in restitutione filii cum *Boemundo* iniit, & he in ciuitatem fideles Christi milites intromisit. * *Boemundo*, si caperetur, ciuitas concessa est. Vnde vespere iam terras operiente, ex ipsius consilio decretum est, vt *Godefridus* & *Robertus* Flandrensis septingentos milites illustres de exercitu assumerent; & Turcis per mœnia diffusis, nuncque domesticæ curæ intentis, in vmbra noctis versus montana iter insisterent, quasi ad insidias profecturi aliquorum de exercitu *Corbahan* ad urbem præcedentium. His verò septingentis in obscuro noctis iam versus montana gradientibus per loca inuia & vix commeabilia, per angustas 50 fauces, conductu *Boemundi*, nuper facti Christiani, *Godefridus* Dux vniuersis hæc firmiter iniunxit, dicens: *Viri fratres & Peregrini, DEO deuoti, Turcis & hostilibus alius, nobis propè hospitatis, decreuimus in occursum ire, & cum illis configere, si fortè aliquis euentus victoria nobis detur. Tumultum verò & strepitum aliquem in nobis fieri sub iudicio vitæ prohibemus.* Sed aliud erat ei in mente, quàm quòd cum populo loquebatur. Nam in montanis cum scis solummodò rei consciis contendens, hanc scilicet in partem, qua vrbs & præsidium *Darsiani* in summo situm est cacumine, valles & abrupta montium superat; ac longo in recessu ab vrbe, & secretò, in valle consistens vnà cū *Roberto* Flandrèsi, cuncta ordinat, quæ cautè de vrbs traditione agèda erāt & sollicitè.

Ordina-

Ordinatis itaq; vniuersis cauto consilio, quendam *interpretem linguarum*, gene-^{XVII.}
 re Longobardum, de domesticis Boemundi præmiserunt ad turrim, quam tradi-
 tor tuebatur, quatenus de conuentione intromissionis Christianorum ex parte
 Boemundi cum admoneret, & super hoc eius responsa audiens, Principibus
 renunciaret. Qui ad muros perueniens, *traditorem*, qui in ipsa nocte constitu-
 ta in turris fenestra Gallos præstolabatur peruigil, Græco sermone appellat: si
 solus sit, requirit, vt fiducialius cum eo sermonem de legatione Boemundi habe-
 ret. Qui verbis & signis certissimis Boemundi recognitis, per anulum videlicet,
 quem *Boemundus* ab eo susceptum nunc in signum illi remiserat, verba interpre-
 10° tis abhinc credula non refutauit, sed si Boemundus aut sui adessent, diligenter per-
 contactus est. Interpres verò audiens, quòd traditor non in dolo sibi loquebatur,
 Boemundi milites non longè abesse profiteretur, & ad omnia paratos, quæ ex eius
 consilio inire deberent. Qui eos appropinquare sine dubio aut metu commonet,
 murosque securè ascendere, nec aliqua mora hoc differre propter breue spacium
 noctis & lucem diei appropinquantis. Sollicitabat etiam eos hac maximè de cau-
 sa, ne custos murorum suæ vicis in ordine faculâ in manu ferens mœnia vrbis mu-
 ros & turres perlustrans ad prouidendum, ascendentes propalaret; sicque in peri-
 culo vitæ suæ, expergefatis hostibus, haberentur. Interpres audito hoc consi-^{XVIII.}
 lio traditoris, ad Principes in montanis relictos celeri gressu tendit, omnia quæ au-
 20° dierat, referens, & vehementer eos sollicitans, vt quos velint audaciores eligant, qui
 sine intermissione muros ascendentes, ciuitati immittantur. Continuo viri electi
 sunt ad ascensionem murorum; sed metu & dubietate corda eorum concussa sunt,
 singulique hæsitantes de prima ingressione & ascensione murorum plurimum re-
 nitebantur. *Godfridus* verò Dux & *Robereus* viros sic videntes expauescere, nec qui
 præcederent, inuenientes, eò quòd diffidebât de promissione Turci, hæc machi-
 namenta dolum arbitantes, nimium spiritu infremuerunt, sic vniuersos solamine
 reficientes; *Memento te, in cuius nomine à terra & cognatione vestra existis, & quomodo ter-
 rena vita abrenunciastis, nulla pericula mortis pro CHRISTO inire metuentes. Nec mora, credere
 debetis, scilicet feliciter cum CHRISTO viuere, ideoq; eius gratia & amore, quacunque occurrerint
 30° in via hac, a quo & libenti animo suscipere. Eia, dilectissimi CHRISTI milites, non pro terrena re-
 muneratiõne hoc periculum incurritis; sed illius meritum expectatis, qui post mortem presentem
 aeterna vita præmia suis conferre nouit. Mori enim habemus quocunque modo. Iam quidem lux
 matutina diei manifestat consilium nostrum; iam si ciues & Turci nos persenserint, non vnus
 saltem ex nobis viuus euadet. Ite, & ascendentes vitam vestram DEO offerite, caritatem DEI
 40° scientes vitam pro amicis ponere.* Ad hæc tam magnanimorum Principum verba & ^{XIX.}
 solatia, plurimorum mentium dubietas deterfa est. Et scala assumta, quæ ex corio
 erat taurino, ad id negotium aptissima, paulatim muro appropinquauit cum inter-
 prete suo, vbi ad mœnia traditor viros aduentantes operiebatur. Vt ergo præmissi
 aliqui affuerunt, alii ex domesticis Ducis, alii ex comitatu Roberti, quidam ex fa-
 40° milia Boemundi, Turcùm eos ad mœnia præstolantem, interpres compellat,
 vt funem à mœnibus iaciat, qua scala innodata in mœnia subleuetur, per quam mi-
 lites ascendentes intromittantur. Turcus, sicut deuouerat, scalam fune subleuat,
 circa mœnia fortiter alligat; & submissa voce viros confortans, monet vt indu-
 bitanter ascendant. Nec mora, lorica & galea induti, gladio accincti, hastis inni-
 tentes, & manu se trahentes, scalam ascenderunt viri audaces, quos alii subse-
 quentes in dubia spe viuendi, iam ad viginti quinque immisi sunt. His immis-
 sis, & nimio silentio conquescentibus, confratres iuxta muros existentes, & euentum
 rei expectantes, sed neminem audientes, viros immisos iugulatos, & in fide falsa
 subito suffocatos existimabant, vnde ascendere & subsequi retardabant. ^{xx.}
 50° tes verò immisi, intelligentes quòd socios Christianos adeò timor inuaserat, vt se
 subtrahendo, à scala abirent, trans mœnia à muro se inclinantes, submissa voce so-
 cios ascendere hortabantur, asserentes, se nihil illic periculi passuros. Hi fratrum
 voce audita adhuc viuentium, certabant vehementi studio scalam ascendere, & vr-
 bem intrare, donec præ nimia pressura & pondere, mœnia antiqua & inueterata,
 dissolutis saxis cum cæmento, scissa sunt & diruta: sicq; scala, retinaculo carês, pror-
 sus humi corruit cum viris adhuc in ea consistentibus. Erant autè iuxta muros lan-
 gearum hastæ positæ & erectæ in quibus cõfixi, qui corruerant; alii à saxis de muro
 cadentibus oppressi & semineces facti, aliqui mortui sunt. Quòd multum populus
 DEI inhorruit, existimans omnia hæc in dolo à Turcis contigisse, & nunc, vniuer-
 sos immisos pulso dubio iniqua morte deperiisse. Non sonus, non fragor aliquis,

licet à corruentibus & infixis maximus extiterit, in vrbe aut in mœnibus est au-
 ditus. Dominus enim DEVS ventum validè spirantem hac suscitauit nocte. *Tur-*
cus fidem, quam Boemundo in vrbis traditione deuouerat, seruans, funem iteratò
 ad releuandam scalam dimittit. Qua rursus mœnia fortiora in eodem loco cir-
 cundans, desolatos & perterritos per interpretem reuocat, ascensumque repetere
 vniuersos fideliter admonet. Non vltà viri hæsitantes, sed ex interpretis verbis ro-
 borati, & confratrum agnita salute, rursus scalam ascendunt, & mœnibus inferun-
 tur, donec fermè sexaginta super muros inuecti constiterunt. Interea custos
 murorum in gyro ciuitatis perlustratis mœnibus ad visitandos vigiles Turcorum
 & commonendos, faculam manu ferens viris immisissis occurrit. Sed in momen- 10
 to ictu gladii capite illius amputato, transeuntes turrim vicinam ingressi sunt. In
 qua vniuersos reperientes adhuc sopore grauatos, in ore gladii percusserunt; ac in
 eodem impetu in alias turres irruentes, stragem plurimam operati sunt; donec fe-
 rè decem turrium custodes in ea parte vrbis graui somno immersos sine vlla voci-
 feratione peremerunt. His ita in gladio prostratis, per posticum quoddam, quod
 in montanis erat iuxta eundem locum, quo ascenderant, subito fractis feris pluri-
 ma manus ex septingentis immissa est, cornibusque fortiter intonantes, *Godefri-*
dum, *Robertum*, & cæteros comprimores aduocant, quatenus ad auxilium intro-
 missis quantocius properantes vrbe penetrent. Hi cornibus auditis, & pro signo
 dato recognitis, quia secretorum omnium consocii erant, in manu robusta ad- 20
 uolant, ad portam, quæ sursum in montanis prominebat, contendentes vt in-
 trarent. A magistra autem arce *Darsiani*, quæ huic portæ proxima erat, Turci ex-
 urgentes audito tumultu, lapidum iactu Gallos abegerunt, sociosque eorum, qui
 immisissis erant, minimè ad portam peruenire, vt hanc aperirent, passi sunt. Vnde
 ad posticum prædictum reuertentes milites, qui scala vrbe intrauerant, pene-
 trale huius postici ferro acutissimo, ingeniis Turcorum parato, fractis muris am-
 pliauerunt: & sic Principes ac socii eorum equo & pedibus spatiosè intromissi
 sunt. Turci itaque hac subita vociferatione & tumultu buccinarum, cornuum- 30
 que stridore, expergefatti, ad arma festinant, arcus & sagittas arripiunt, turres de-
 fensant, vtrinque ad inuicem graua certamina à sursum & deorsum conferentes.
 In hac clamorosa hinc & hinc contentione milites *Darsiani*, qui in montis cacumi-
 ne & eminentiore arce erant, cornibus fortiter insonuerunt, quatenus Turci, qui
 in ciuitate erant & turrium præsiidiis, & adhuc in summo diluculo stertebant, eui-
 gilantes, ad auxilium sociis exurgerent, sicque immisissis Christianis resistere vale-
 rent. Quod exercitus magnus, qui adhuc extra muros altera in parte spatiosæ vr-
 bis confederat, de aduentu & ingressione *Corbahan* hos in montanis & in arce vo-
 ces exaltate, cornibus strepere & congregari arbitrati sunt, penitus ignorantes, quo-
 modo vrbs tradita & capta in manu Gallorum sit. *Boemundus*, *Reymundus* &
Tankradus, quibus res tota innotuit, quique in obsidione remanserant, loricas in-
 duti, armis accincti, vexillis elatis ad vrbe exterius impugnandam aduolant, i- 40
 gnaros actæ rei plurimum confortantes in vrbis assaultum, & omnem illis rem enu-
 cleantes. Interea dum sic interiore & exteriorè pugna Turci nimium arctaren-
 tur; *Græci*, *Syri*, *Armenii* ciues, & viri Christianæ professionis, ad portas aperien-
 das & seras scindendas lætanter concurrunt, per quas Boemundus & vniuersus ex-
 exercitus intromissus est. Signum nempe *Boemundi*, quod sanguinei erat coloris,
 primo diei crepusculo ea in parte, qua vrbs facta est traditio, super muros in mon-
 tanis rutilabat, vt pateret omnibus, quòd DEI gratia & opitulatione vrbs ab homi-
 ne insuperabilis, in manus Boemundi & omnium fidelium CHRISTI, tradita &
 capta sit. Sic feris auulsis, & vndique portis patefactis, vniuersi admirati & gau-
 si, quomodo consilium istud non omnibus patebat, expergefatti celeriter ar- 50
 ma rapiunt, alius alium admonet, & rapido cursu omnes armati vrbe & por-
 tas intrare contendunt. Milliæ quispiam transcurrere poterat, priusquam vni-
 uersa multitudo Christianorum intromissa est. Mox intrantium tot millium fra-
 gore vehemente & strepitu, tubarumque sonitu horribili, & plurima vexillorum
 eleuatione, armatorum ingenti clamore, equorum hinnitibus Turci stupefacti,
 alii adhuc in strato suo quiescentes improuisi & inermes euigilant. Quorum pars
 subito spe defensionis adunatur, arcus & arma arripientes; alii in turribus & præsi-
 diis persistentes, plurimos incautos Christianos inertis vulgi, viros & mulieres,
 sagittis feriunt: concursus & diuersi conflictus inter se fiunt & cæco Marte agun-
 tur. Chri-

tur. Christiani, quorum virtus & copix magis ac magis affluebant, inuales-
 centes, per domos & plateas, & vicos ciuitatis Turcos diffusos & errantes
 in ore gladii percutiebant; nulli ætati parcebant aut sexui de genere Gentilium,
 donec terra sanguine & cadaueribus occisorum operata est, pluribus etiam cæsis
 exanimis Christianorum corporibus tam *Gallorum* quàm *Gracorum*, *Syrorum*, *Ar-*
meniorum admixtis. Nec mirum, cum vix luce agnita adhuc super terram essent
 tenebræ, & quibus parcerent, & quos ferirent, penitus ignorarent. Nam voce &
 signo Christianæ professionis *Turci* & *Sarraceni* timore mortis acclamantes, pluri-
 mi Peregrinos fallebant, & ideo communi strage vitam amittebant. Decem mil-
 10 lia fuere occisorum, quorum corpora per vicos & plateas ciuitatis cæsa, & ferro
 à Gallis extincta sunt. Plurimi Turcorum videntes cædem grauissimam, quæ
 fiebat, & quia tota vrbs armis & viribus Gallorum redundabat, vitæ diffidentes, è
 turribus & præsiidiis ciuitatis fugientes, ad montana contendunt notitiâ viarum
 perplexarum, vbi præsidium magistræ arcis intrantes, arma insequentium Gallo-
 rum euaserunt. Hæc autem arx & palatium in montanis situm, nulla arte, nulla vi
 superari potest; nullus in ea manentibus aduersari aut nocere potest. Alii circi-
 ter mille à longinquis partibus acciti auxilio & immissi, tubarum ac cornuum
 stridore exterriti; nimiaque suorum occisione desperati, quos profus notitia via-
 rum & fugæ latebat, pariter & ipsi ad montana, superiusque præsidium festinan-
 20 tes, vt Christianorum manum euaderent, in angustam & incognitam semitam
 cæco errore inciderunt. Vbi profus via deficiente, in sublimi colle nequaquam
 vltra reuertendi facultas esse poterat; sed à sursum per decliua & scopulos arctis-
 simos & incommeabiles cum equis & mulis corruentes, fractis collis, cruribus, &
 brachiis vniuersisque membris, inæstimabili & admirando casu vniuersi perie-
 runt. Populus autem DEI viui reuersus à cæde & insecutione Gentilium, in
 præsidium & montana fugientium, Sole iam altius radiante, & die plurima adul-
 ta, vrbs perlustrant, victus quæritant, sed paucos repererunt. Ostra tantum
 diuersi generis & coloris, piper quoque & pigmenta plurima, vestes & papiliones
 Gentilium, tesseræ & aleas, quin & pecuniam, sed non multam, inueerunt. Nec
 30 mirum: quia diuturna obsidione nouem mensium vallata, tot Gentilium millia
 illic congregata, totum consumserunt. Feriæ quinta erat dies serenissima, quando
 tertio Non. Iunii mensis tradita & capta est ciuitas *Antiochia* in manu Christiano-
 rum, Turcis prostratis & effugatis. *Darstanus* autem Rex *Antiochiæ*, intelli-
 gens fugam suorum, & totum iam præsidium & arcem fugitiuis repletam, timens
 ne Gallorum manus, capta vrbe, præsidium vallans expugnaret, mulo ascenso e-
 gressus est vt lateret in deuiss montium, dum finem & eventum rei pleniùs co-
 gnosceret, & an arx à facie Gallorum à suis retineri posset. Hic dum solus per de-
 uia montium diffugio erraret, quidam de *Syria* Christianæ professionis, qui causa
 rerum necessariarum iter per montana carpebant, ipsum Principem à longè in-
 40 tuentes & agnoscentes, plurimum admirati sunt, cur solus ab arcis præsidio per
 deuia declinauerit. Vnde ad inuicem locuti sunt: *Ecce dominus & Rex noster Darsta-*
nus non sine causa per hac deserta loca montium iter facit: forsitan vrbs capta est, sui occisi, ipse
nimirum fugæ intentus est. Qui ne manus nostras effugiat, videamus, à quo tot damna, intur-
rias & calumnias pertulimus. Hoc modo iudem tres Syri de morte illius tractantes,
 sed omnia dissimulantes, submissis ceruicibus illi falsam reuerentiam exhibentes,
 & in dolo salutantes, cominus ad eum accedebant, donec ipsius gladio accepto &
 educto, eum à mulo præcipitauerunt, caput illius amputantes, & in sacculo suo
 reponentes. Quod mox in vrbs *Antiochiam* in conspectu omnium Christiano-
 rum & Principum attulerunt. Caput verò miræ grossitudinis erat, aures latissimæ
 50 & pilosæ, capilli cani cum barba, quæ à mento vsque ad vmbilicum eius proflua-
 bat. Comperto deinde iam proximo aduentu *Corbahān* & suorum, quia in
Antiochia pauca alimenta reperta sunt, ad portum *Simeonis eremite* festinatò mit-
 tentes, pecunia escas nauigio allatas mutuauerunt, singuli prout sua erat possi-
 bilitas, quas *Antiochiæ* vesperi manè sequenti intulerunt. His ita expletis, &
 Turcis partim occisis, partim in præsidium fugatis, & Gallis circumquaque in
 turribus, domibus, palatiis, mœnibusque diffusis, sequenti die, quæ est sexta feria,
 trecenti equites Turcorum de gente *Corbahān* armati arcu, pharetra & sagitta,
 insignis ostreis, totum Gentilium præcesserunt exercitum ad aliquorum fidelium
 repentinum interitū, si que sibi improuisos extra muros reperirent. Ex his verò

trecentis, triginta præcedentes, viri belli peritissimi, & equo agilimi, ad muros & portas ciuitatis frena laxant, post terga sociis in valle quadam relictis ad insidias & incurfus fidelium, si fortè præmissos triginta vsque in vallem insequerentur, & in impetu irruerent super latentes viros. His itaque triginta muro ciuitatis appropinquantibus, & in arcu fideles CHRISTI per mœnia diffusos, acriter laceffentibus, *Rotgerus de Barnanilla* cum quindecim probatissimis sociis equo residens, armis & lorica indutus, in occursum ab vrbe properat, vt aliquid insigne cum eis ageret. Sed sine mora in fugam equos triginta præmissi Turci reiiciunt, & ad insidias contendunt, Rotgerum rapido eos cursu prementem vsque ad insidiarum locum perducentes. Insidiis ergo à valle exurgentibus, Rotgerus frena reiicit, ad urbem cum sociis viam velociter relegit. Turci non parcius equorum cursibus vrgent fugientem, quousque muro ciuitatis appropians cum suis ferè trans vadè *Farfara* elapsus est. Sed aduersante fortuna in conspectu omnium, in mœnibus altantium, nobilissimus athleta cursu velocioris equi à Turco milite superatus est: cuius tergo sagitta infixæ iecur & pulmonem eius penetravit; & sic ab equo labens mortuus expiravit. Mortuo itaque tam egregio viro, & suorum auxilio destituto, Turci crudelissimi carnifices ab equis descendentes, caput illius amputantes à collo, & ad *Corbahan* & eius exercitum repedantes, caput hastæ præfixum in ostensione recentis & nunc primæ victoriæ detulerunt. Hoc denique prospero successu gloriantes, multum legiones Gentilium ex hoc confortabant, quòd iuxta muros sic audacter egissent; & neminem ex Peregrinis ad opem Rotgeri occisi & decollati ab vrbe egredi, aut audere, vidissent. Non mirum alicui videatur, nec quisquam Gallos hebetudine mentis, aut timore superuenientis multitudinis, concussos mollescere arbitretur, & ideo tardatos ad opem & vindictam confratris ante omnium ora percussi, & decollati, cum nulla plaga mundi ante Galliam audaciores & in bello promptiores nutriat. Verùm equorum defectione eos fuisse retardatos procul dubio credat, quos aliquando pestilentia, aut diuturna fame, aut interdum fallaci Turcorum sagitta amiserunt. Vix enim Gallis centum quinquaginta equi remanserant, & ipsi attenuati fame pabulorum; Turcis verò pingues & non fatigati erant: quapropter celeri cursu euadere, & Gallieos nequam præuertere potuerunt. Quadringenti tantùm equi Turcorum in *Antiochia* reperti & capti sunt, quos minimè adhuc suo more ad equitandum domuerant, aut in persecutione hostium flectere, & calcaribus vrgere didicerant. Dehinc post Turcorum discessionem Peregrini tristes & dolentes, extinctum corpus Rotgeri vrbi intulerunt, cum eiulatu magno & fletu, ingemiscientes, quomodo vnus fortiorum de populo cecidisset, qui semper erat peruigil in insidiis & strage Gentilium, cuiusque facta insignia ampliora fuere, quàm noster stylus queat explicare. Fama quidem eius apud Turcos omnes antecessit, & libenter eum videre & audire solebant in omni negotio, quod cum Christianis agebant, aut in restitutione vtrinque captiuorum, aut cum aliquando pacem inter se componebant. Sepultus est autem in *Antiochia* idem miles fortissimus in vestibulo basilicæ B. Petri Apostoli à Principibus Christianorum, & à Domino *Episcopo Podiensi*, & ab omni clero catholico, qui aderat; animaque commendata CHRISTO Domino orationum victimis & psalmodiarum hymnis, cuius amore & honore exul factus, mori non dubitauit.

Vix inclyti militis expletæ sunt exequiæ, & ecce in ipso manè Sabbati, quod illuxit tertia die postquam vrbs capta est, afflunt vniuersæ barbaræ nationes & legiones Gentilium in apparatu copioso, quas *Corbahan* ex vniuersis regnis, terris & locis Orientalis plagæ contraxerat, in campis & planicie tentoriis locatis, obsidionem faciens circa spatiosæ vrbis muros & mœnia. Tertia dehinc die postquam fideles CHRISTI obsedit longè à muris residens, inito consilio, vt propiùs ciuitati hospitaretur, sustulit castra; & in multitudine virtutis suæ in montana in circuitu magistræ arcis, & in ea parte, qua vrbs capta est, in excelso rupium sedem posuit, vt *Sensadonia* & *Buldagi*, filiis *Darsiani*, cæteris in præsidio manentibus, esset solatio; vtque locum videret, per quem vrbs tradita & Christiani immissi sunt. Similiter ex iisdem montanis alii ex populo *Corbahan* in dextro latere præsidii, quo Dux *Godefridus* turrim & portam hanc infra tuebatur, qua *Boemundus* ante vrbis captionem extra confederat, tentoria vi locauerunt per deuexa montium, ne aliqua licentia & oportunitas exeundi Christianis vlla parte concederetur. Dux autem *Godefridus* virtutem & constantiam illorum nimium aduer-

aduersus se videns excreuisse, statim cum ingenti manu suorum per portam processit aduersus hostes, vt tentoria, quæ à foris extra muros locata erant, inuaderet, ac terreret, Turcosque inde expugnatos arceret. Sed ecce Turci exurgunt in occursum Ducis ad defendenda tentoria. Vbi diu prælio vtrinque commisso, grauis labor incubuit, dum Dux & sui viribus exhausti, belloque fessi, in fugam conuersi, vix per portam, qua exierant, reuertentes euaserunt. Alii verò multi, circiter ducenti, quibus porta angusta negata est, aut mortui, aut vulnerati aut capti sunt. Sic Duce fugato & retruso, plurimisque suis in porta attritis, Turci à præsidio & à porta præsidii erumpentes, eò quòd aduersus Ducem præualuissent, per femitas notas & vallem perplexam accedentes mœnia, subita vociferatione Christianos vagantes incurrebant, sagitta in impetu lædentes, & sine mora ad arcem & montana recurrentes. Dum sic mane, meridie & vespere à montanis & valle exilientes, Christianos impeterent, *Boemundus* & *Reymundus* ira moti, sine dilatione vallo immenso, quod dicitur *fossatum*, montanis & ciuitati deorsum interposito, & præsidio quodam murali ædificio desuper firmato, tutelam suis sic fieri constituerunt: ne subito à montanis aduersarii erumpentes, peregrinos milites incautè per vrbs spatia vagantes, armis & sagittis inuadendo detruncarent. Turci verò, qui in montanis præsidium adhuc obtinebant, sapius ad id nouum præsidium erumpebant, assultus faciebant, multum & grauitè custodes ac defensores noui præsidii in sagittarum grandine & armorum virtute vexantes & perimentes. Christiani verò milites *Walbricus*, *Iuo*, *Rudolphus* de Fontanis, *Euerhardus* de Poifat, *Reiboldus* Creton, *Petrus* filius *Giliae*, custodes & magistri noui præsidii, non minus Turcis in lancea & omni armatura cum suis resistebant; viam vallis eis contradicebant, interdum hinc & hinc graui strage & vulnere pereuntes.

Dum hi creberrimi assultus à Turcis aduersus nouum præsidium fierent, & xxxi. Turci acriter à Gallis reprimerentur, milites *Corbahan* pedestri agmine facto per portam insuperabilem præsidii ingredientes, & montana ac deuia deserentes, Boemundum compertum habentes in nouo præsidio esse, fortiter eum assiliunt. Vbi grauis belli contentio exorta est, & plurimorum occisio facta. Et ferè Boemundus victus ac sui fuisset, nisi ab omni vrbe Christianis confluentibus, Comes *Robertus* Flandrensis Duxque *Godefridus*, licet primò assultu victus; & *Robertus* Nortmanorum Princeps, ceterique magnifici proceres vires & opes contulissent; & Turcos in virtute loricatorum ab vrbe & nouo præsidio retrulissent. Turci ergo retrusi cum Principe suo *Corbahan*, moram extra portam & muros abhinc per duos dies in montanis constituerunt, arbitantes adhuc Christianis nocere. Sed pabulo herbarum in collibus minimè reperto, quod equis eorum sufficeret, castra amouerunt, & vadum fluminis *Farsar* transeuntes, longè ab vrbe, spacio semimilliaris tentoriis positis confederunt. Altero verò die *Corbahan* exsententia suorum, exercitum suum copiosum sic in multis millibus in gyro ciuitatis ad 40 obsidionem omnium portarum diuisit, vt ex omni parte inclusis Peregrinis nec à dextris, nec à sinistris vllus introitus pateret, aut exitus aliquis daretur. Sic xxxii. ex omni parte locata obsidione, & paucis diebus transactis, quadam luce clarissima aliqui Turcorum milites è castris procedentes, & ad mœnia *Antiochie* equo aduolantes, sagitta & arcu corneo Gallos prouocant: sperantes pari successu præualere, quo antea in *Rotgeri* decollatione gloriati sunt, & insigni fama in castris *Corbahan* præire. Quapropter amplius & validius in assultu mœnium desudantes, ab equis descenderunt, vt liberius, & sine læsione equorum in muro stantes expugnarent, & nunc pedites facti, facilius peregrinis iacula intorquerent. *Tankradus* autem miles acerrimus, & nunquam Turcorum sanguine fatiatus, sed semper cædi eorum inhians, comperta illorum infania, si emitu & audacia, artus ferro assuetos lorica vestiuit; assumtisque consociis, equo & lancea doctissimis, & à 50 porta, quam Boemundus, cum adhuc fieret obsidio, tuebatur, inter muros & antemurale, quod vulgo *Barbicanas* vocant, clam egrediens, Turcos pugnae intentos ex improviso inclamans, fortiter assilit; incautos, atterit & perforat. Illis verò, viso mortis periculo, non prius ad equos recurrendi vlla fuit facultas, quam sex percussi in vitionem capitis *Rotgeri*, ante muros decollati, sua capita gladio amiserunt. *Tankradus* in gloria magna & lætitia in urbem ad confratres regressus est, qui Turcorum capita secum in testimonium victoriæ detulit. Alio deinde die, post castra *Corbahan* locata & ordinata suæ cuiusque congregationis, xxxiii.

post obsessos vndique viarum exitus & introitus, decretum est communi consilio Gentilium, ut Turcorum milites ad duo millia eligantur ad expugnandum & prosternendum præsidium, quod *Godefridus* Dux cæteri que comprimores firmauerant in victoria & virtute magna, quam audistis: quando attriti Turci, in vnda *Ferax* fluminis submersi sunt sub ipso ponte, qui trans fluuium ab vrbe dirigitur, & in quo firmato præsidio *Reymundus* egit custodiam, quousque à Christianis capta est. Nunc verò quia neglectum & vacuum erat, Comes *Robertus Flandrensis* accitis quingentis viris belligeris, aduentu Gentilium audito, ipsum præsidium ingressus, tueri disposuit, ne virtus Turcorum illud subito occupans, Peregrinis pontem & aquam transire volentibus magno esset impedimento. Præfata itaque duo 10 millia Turcorum, destinata ad ruinam præsidii, in virtute magna & armorum tumultu confluerunt ad locum præsidii, vndique irruentes & impugnantes iaculis & arcu: Qui tandem pedites facti, trans vallum moliebantur currere, in ingenti tubarum stridore, & solita vociferatione rugientes; à manè vsque ad inclinatum diem defensores præsidii grauer vexantes. Sed *Robertus* sui que consodales, videntes sibi angustias imminere ab hostibus, & scientes se crudelibus modis consumi, si victi eorum dirioni subderentur, viriliter pro anima inimicis resistebant, lanceis & balistis hostes fortiter impetentes, & vià vallo arcentes, qui grauer ea die hinc & hinc vulnerati fuisse referuntur. *Turci* verò videntes se nihil proficere, sed omnem laborem suum in cassum consumi, hos in præsidio vix defensos dese- 20 rentes, ad *Corbaban* Principem multitudinis regressi sunt, vires sibi hominum augeri adhuc poscentes; & sic in crastinum præsidium eius que tutores deleri posse, astruentes. *Robertus* autem & qui cum eo erant, videntes *Turcos* recessisse, recordati sunt, quòd propter maius auxilium socios adissent. Quare consilio inito, in noctis caugine exierunt à munimine præsidii, eò quòd inualidum contra tot militum vires videretur, & ideo præsidium totum igne succenderunt; vallum que illius diruentes, in urbem Antiochiam à confratribus recepti sunt. Crastino 30 deinde Sole orto, duo millia Gentilium, iussu *Corbaban* duobus prædictis millibus addita, præsidium in manu robusta, in tubis & cornibus adierunt, sperantes illud repentino aggressu prosternere; inclusos que hesternæ die in defensione fatigatos, celeri interitu consumere: Sed vallum dirutum & munimen præsidii combustum reperientes, delusi & frustrati ad tentoria sua repedauerunt. Sic vndique vrbe vallata, & de die in diem Gentilium copiis accrescentibus, & omni parte exitum prohibentibus, tanta inter Christianos inualuit fames, ut pane deficiente non solum camelos, asinos, equos & mulos comedere non abhorrent; sed etiam coria, quæ indurata & putrefacta per tres & sex annos in domibus erant reperta, nunc calidis aquis madefacta & mollificata, tum ea, quæ recenter ab armentis auulsa, pipere, cumino aut quolibet pigmento condita, manducabant: Tam graui fame arctabantur. Scio, quòd horrescunt aures, mala & tormenta inaudita famis auscultantes, quibus populus DEI inclusus opprimebatur. Pro vno namque ouo 40 gallinæ, si inueniri poterat, sex denarii Lucensis monetæ numerabantur; pro decem fabis, denarius; pro capite vnus asini, equi, bouis, cameli, Byzantius vnus dabatur; pro pede vel aure, sex denarii; pro visceribus cuiuslibet horum animalium, quinque solidi accipiebantur mutuò. Iners denique & modicum vulgus calceos suos ex corio, præ famis angustia deuorare cogebatur: plures verò radicibus vrticarum, ac quarumlibet syluestrium herbarum, igne coctis & mollitis miserum ventrem impleuerunt: & sic infirmati, cotidie moriendo minuebantur. Dux verò *Godefridus*, ut aiunt, qui affuerunt, quindecim marcas argenti pro carnibus vilissimi cameli expendit; pro capra procul dubio dapifer eius *Baldricus* tres 50 marcas venditori dedisse perhibetur. Post aliquot dies, postquam *Corbaban* firmavit obsidionem in circuitu *Antiochia*, & omnem exitum ac introitum vrbe clauserat, populum que DEI diuersis assultibus vexauerat, cibos que inferri omni parte interdixerat, clade longa que abstinentia & bellico labore Christiani afflicti & fessi, minus vigiles esse cæperunt in tuitione vrbe & mœnium. Ergo turris quædam incustodita remansit versus montana, eo videlicet in loco, quo munitio ex bitumine fragilis luti fundata est ad reprimendos hostes, ad obfessa porta egredientes per montana, & Peregrinos diffusos persequentes, & vbi à *prouincia liber ille iuuenis captus est, in cuius redemptionem turri quadam requisita, sed à cognatis & amicis eius denegata, idem capitali sententia peremptus est.

est. Hanc itaque turrim prædictam vacuum ab inhabitatoribus quidam audacissimi milites ex Turcis præsentientes, scalas & ingenia sua latenter muro applicuerunt, sperantes in silentio noctis per eam aliquot Gentiles inducere; & sic urbem amissam recuperare. Interea quidam, qui urbem lustrabat ob negotia sibi necessaria, eleuans oculos, contemplatur Turcos in medio cacumine eiusdem turris incautè deambulantes: nec mora, alta vociferatione perstrepsens, socios, qui in vicina turri commorabantur, sollicitat, Turcos urbem inuasisse asserit; & sic commotionem magnam in populo suscitauit. Ad hæc *Henricus de Ascha* castello, miles sua in terra nominatissimus, filius *Fridelonis*, vnus de collateralibus Ducis

10 *Godefridi*, audito clamore & strepitu, scutum & gladium arripiens, velociter ad arcem turris properat, duobus sibi adiunctis probis tyronibus, *Francone* scilicet & *Sigemaro*, carnaliter cognatis, incolis villæ, quæ dicitur *Mechela* super *Mosam* fluiuium, vt inimicos immisos à turri repellerent, existimantes se cum vrbe ab aliquibus fratribus, auro vel argento corruptis, venditos fuisse. Turci verò cognoscentes se detectos, nec aliquo ingenio à manibus Peregrinorum posse liberari, in sola spe defensionis in limine turris occurrunt, & atroci ictu gladiorū resistunt. Nam *Franconem*, multam vim inferentem, in cerebro percusserunt vulnere graui & vix sanabili; *Sigemarum* verò cognato suo subuenire volentem, ense per aluum transfixerunt, capulo tenuis, miroque & inaudito conamine fideles

20 **CHRISTI** à limine arcebant. Tandem fidelium circumquaque crescente auxilio, & additis viribus, Turci fessi, & spiritu exhausti præ nimio labore, cœperunt in defensione deficere, arma & brachia remittere: quorum quatuor in gladio ceciderunt; alii ab altitudine depulsi, cervicibus, cruribus, & brachiis fractis mortui sunt. Post hæc Peregrinis famis angustia, pro vt audiistis & multo * amplius, **XXXVI.** coactis, nec aditum aliquem reperientibus ad inferendos vel acquirendos cibos, præ obsidione vndique constituta, quidam de humili vulgo vitam periculo destinantes, in magna ambiguitate & formidine clam procedebant, ab vrbe in umbra noctis, ad portum *Simeonis*, quondam illic in montanis cœmitæ, descendentes: & dato precio à nautis & mercatoribus victum accipientes, per vepres & frutesca in

30 tenebris ante lucem repedare solebant. Qui verò frumentum attulerant, octauam partem *Laodicensis* monetæ, tribus marcis vendebant; caseum *Flandrensem*, quinque solidis; pauxillum vini vel olei, vel quodlibet vitæ sustentaculum quantulumcunque, graui & inaudita comparatione auri vel argenti mutuabant. Ex his aliqui die quadam plus solito retardati, & quia nox erat breuis, in luce velocissimæ diei manifestati, à Turcis trucidati & expoliati fuisse referuntur: paucis dumis & frutescis latentes, vix liberati vrbi restituti sunt. Cuius rei occasione assumpta, Turci ad duo millia conglobati, & ad portum prædictum profecti, vniuersos illic nautas repertos repentino aggressu disturbauerunt, sagittis eos confodientes; nauesq; iniecto igne comburentes, escas & omnia allata nauigio rapi-

40 pientes, asportauerunt. Sicque deinceps vendentes & ementes à portu absterruerunt, ne vtrà à Christianis aliqua escarum sustentatio illic reperiri posset. Hæc itaque, vbi fama crudelissima in aures Christianorum inauditæ famis grauitate laborantium, pertulit, iam illis diuersæ Turcorum infestationes oneri esse cœperunt, multorumque animi in diuersa fluxerunt, qualiter ab hac obsidione & ab imminuentibus periculis euadere possent. Sic denique plurimi, quocunque conamine vel occasione exitum querentes, ab exercitu se nocte subtraxerunt. Talis **XXXVII.** formido, viuendi que desperatio, dum abundantius inualesceret, atque cogitationes in corda multorum ascenderent præ pondere cotidianæ tribulationis, quidam principales viri de exercitu, *Willehelmus Carpentarius*, *Willehelmus* que alter,

50 quondam familiaris & domesticus Imperatoris Constantinopolitani, qui & sororem *Boemundi*, Principis *Siciliæ*, vxorem duxerat, adeò magnis concussi sunt terroribus, vt in silentio noctis concordis consilio clam subtracti à sociis, versus montana conuenirent, & à mœnibus & muro in funium depositione laxarentur. Laxati verò per deuia montium, propter Turcorum insidias, iter sine requie haberunt, quousque in *Alexandriam* minorem profecti sunt, vbi *Stephanus Blesensis*, ab obsidione *Antiochiæ* sequestratus causa infirmitatis, morabatur, euentum rei & finem sociorum illic auditorus. In eodem siquidem loco idem *Stephanus*, intelligens ab iisdem viris, pericula confratrum de die in diem magis accreuisse: nempe famis intolerantiam, Turcorum iactantiam & assultus, virorum & equorum

cladem: diffusus est vitæ, minimè serutum credens in hoc loco, nec siccum iter insistere ausus, nauigio reditum suum ac diffugium cum prædictis Principibus parat. Ventilato deinde rumore per *Antiochiam*, tam egregios proceres abibi exisse, propter timorem infestantium Turcorum, plurimi pariter fugam meditabantur; & robustorum pectora metu deficiebant, nec sic prompti erant in defensione, vt solebant; præsidiumque nouum, quod in medio vrbs aduersus arcem, quæ est in montanis, firmauerant, lentius defendebant, desperati & fugæ intendentes.

XXXVIII. Adhæc quidam frater fidelissimus, genere *Longobardus*, vita & ordine *Clericus*, iuxta præfatum nouum præsidium consistens, desolatis *CHRISTI* militibus omnibus, qui illic aderant, clericis, laicis, nobiles & ignobilibus, magnum exhibit solatium, quo dubia corda cunctorum, metuque fluxa, releuauit, dicens: *Fratres vniuersi, qui laboratis fame & pestilentia, qui Turcorum & Gentilium turbis vallati, mortem temporalem speratis incurrere: non hunc gratis sufferre vos credatis laborem: sed audite & pensate premium, quod Dominus IESVS omnibus his redditurus est, qui eius amore & gratia hac in via morituri sunt. In initio enim huius via quidam Sacerdos vir boni testimonii, & eximia conuersationis, in Italiae partibus manens, mihi à pueritia notus, quadam die more solito Missam celebraturus, ad diocesin sibi commissam solus carpebat iter trans spacium cuiusdam agelli: cui in affabilitatis obsequium quidam Peregrinus affuit, de via huius instantia requirrens, quid super hac audierit; aut quid primum sibi de hoc videatur, quod tot regna, tot Principes, & vniuersum genus Christianorum sub vna intentione & desiderio ad Sepulcrum Domini nostri IESV CHRISTI, ad sanctam confluerint civitatem Ierusalem. Qui respondit: Diuersi diuersa super hac sentiunt via. Alii dicunt, à DEO & Domino nostro IESV CHRISTO hanc in omnibus Peregrinis suscitatum fuisse voluntatem: alii pro leuitate animi hanc Francigenas primores plurimumque vulgus insistere; & ob hoc in regno Vngarie & aliis regnis tot Peregrinis occurrisse impedimenta; nec ideo intentionem illorum ad effectum posse pertinere, putant. Vnde meus adhuc hæsitat animus, alioqui diu huius via desiderio tactus & totus in ipsa intentione occupatus. Cui protinus prædictus Peregrinus ait: Non leuitate aut gratis huius via credatis fuisse exordium; sed à DEO, cui nihil impossibile est, dispositum: & procul dubio inter martyres CHRISTI in aula cæli noueris esse computatos, ascriptos & feliciter coronatos, quicumque in hac via morte præoccupati fuerint; qui in nomine IESV exules facti, puro & integro corde in dilectione DEI perseuerauerint, & sine auaritia, furto, adulterio, fornicatione se continuerint. Presbyter vero admirans in verbis & promissione Peregrini, quis fuerit, aut de qua ortus regione, perquirat; vel vnde hoc certum didicerit, quod gloria cælesti cum beatis sint coronandi, qui in hac expeditione vita decellerint. Protinus sciscitanti sacerdoti, totius rei veritatem in hunc modum derexuit, dicens: Ego sum *Ambrosius, Mediolanensium Episcopus, seruus CHRISTI. Et hoc tibi sit signum. & vniuersis populis Catholicis, viam hanc insistentibus, quia non fallo de omnibus, qua de ore meo audisti: Ab hodierno tribus annis euolutis, scias Christianos, qui super fuerint, post multos labores civitatem sanctam Ierusalem, & victoriam de cunctis nationibus Barbaris feliciter obtinere.* His dictis sine mora euauit, nec vltra post hæc vilus est. Hæc te vidisse & audisse à sancto DEI Episcopo idem egregius presbyter cum veritate summa asseruit: & nunc, ex quo visio & promissio illa facta est, duo completi sunt anni; tertium adhuc restare, omnibus certum est. Posthæc, sicut prædixit *B. Ambrosius, Episcopus Mediolanensium*, in tertio anno *CHRISTI* milites Peregrini & eorum Principes obtinuerunt Ierusalem; & mundauerunt*

XXXIX. illic sancta, Sarracenis fugatis & attritis. Audita hac visione & promissione ex veraci fratris relatione, vniuersi timore amittendæ præsentis vitæ hæc tenentes, ac fugitiuorum Principum amissione turbati, spe & desiderio vitæ cælestis accensi, animo fiunt stabiles; nec vltra aliquo metu mortis à confratribus & vrbe se recedere fatentur, sed cum eis viuere & mori, & omnia pro *CHRISTO* sufferre. *Godefridus Dux* pariter & *Robertus Flandrensis* ferè vniuersos Principes, tanta formidine concussos, vt iam fugam conspirassent, humili vulgo nesciente, miro reuocauerunt solamine, & constantes ad omne reddiderunt periculum, in hunc modum loquentes: *Cur desperatis, de DEI auxilio diffidentes in tot aduersis, quæ superueniunt, & confratres humile & pedestre scilicet vulgus, fide vestra deficiente, deserere, aut fugam inire disposuistis? State, & virili animo vobis aduersantia pro CHRISTI nomine sufferre, fratresque vestros nequaquam in tribulatione deseratis; nec DEI iram incurratis, cuius gratia & misericordia non deficiet in se confidentibus.* Hæc dum cum lachrymis magnisque suspiris ad comprimores desolatos loquerentur, vniuersorum reuixit spiritus, & dein-

& deinceps stabiles cum eis in omni angustia permāserunt, nullam abhinc fugam
 meditantes. *Wilhelmus* & itidem *Wilhelmus*, *Stephanus* & eorum confocii formi-
 doli & profugi, aptant naues, remos & vela, alto mari inferuntur, *Constantinopolin*
 remeare disponentes, relictiis fratribus in obsidione, quos nunquam à manibus *Cor-*
bahan liberari posse existimabant. Aliquanto autē tempore cū nauigassent, xLi
 in quibusdam insulis de regno Græcorum pernoctantes, vel propter motum ma-
 ris commorantes, intellexerunt Christianum *Imperatorem Græcorum* ad urbem *Fini-*
minis peruonisse, in comitatu magno & apparatu copioso, ad succurrendum Pere-
 grinis, sicut fide promiserat, quando sacramento & fœdere percusso iuncti sunt illi
 10 in amicitiam. Is *Turcopolos*, *Pincenarios*, *Comanitas*, *Bulgaros*, arcu doctos & sagitta; *Da-*
naosq; bipe inium armatura dimicare peritissimos; *Gallos* exules, exercitum simul
 conuictitium, populum diuersi generis à desertis locis & montanis & à maritimis
 insulis, ab omni scilicet regno suo spatiosissimo, ad quadraginta millia contraxit.
 Hunc prædicti Principes in hac fortitudine armatorum virorum, equorum, arque
 in copiis cibariorum, tentoriorum, mulorum ac camelorum inuenerunt; & cum
 eo nouum exercitū Gallorum, circiter quadraginta millia, per longam hyemem
 congregatum; *Tatinum* quoq; truncatæ naris, qui similiter timore attonitus, in falsa
 fide à sociis recesserat ad ipsum Imperatorem; propter promissum auxilium lega-
 tionem laturus, quam minimè fideliter peregit, non ultrà Antiochiam reuersus.
 20 *Imperator* ingressos ad se Principes recognoscens, miratur valde, quomodo à sociis
 diuisi habeantur; ac percontatur de statu fidelium CHRISTI commilitonum, de
 salute Ducis *Godefridi*, *Reymundi* Comitis & Episcopi *Podiensis*, vtrum in prospero
 vel aduerso eorum res sita sit. Respondent, eos minimè in prosperitate & salute es-
 se; sed sic obsessos à *Corbahan*, Principe *Corrozan*, & à nationibus Gentilium,
 vt ne vnus quidem pateat aditus vel exitus à tam spatiosa vrbe, & quod nunquam
 manus illorum, nisi furtim aliqui, possint euadere. Deferebant autem quanta fa-
 me arctarentur; quomodo mercatores & naues odio illorum Turci attriuisent.
 Nullum verò ex omnibus viuere posse fatebantur à facie tantæ multitudinis, se-
 ipsos vix in astutia sua liberatos; suggerentes Imperatori vt rediret, nec frustra
 30 suum exercitum vexaret ad tantas hostium copias. *Imperator* his Chri- xLi
 stianorum auditis periculis, & Gentilium copiis compertis, cum primatibus suis
 habito consilio, tremens ac stupefactus, protinus totum redire præcepit exercitū.
 Quin terram Romaniz, quondam iniuste à *Solymano* sibi ablatam, sed nunc Pere-
 grinorum viribus restitutam, incendio & præda vastauit, vrbes & præsidia vniuer-
 sa subuertit, ne forte à *Solymano* recuperata illi seruitio prodesent. Tantus ergo ru-
 mor Imperatoris regressi, & sui exercitus dilperfi, mœnia *Antiochia* transuolans,
 Peregrinorum corda magno dolore infixit, & multum audaciæ ab eorum excussit
 animis. Ideo sæpius Principes exercitus CHRISTI consilium conferebant, quate-
 nus si aliqua arte valerent, clam ab vrbe recedentes, humile vulgus illic in perici lo
 relinquerent. Quod Dux *Godefridus*, *Robertus* Flandrensis & Episcopus *Podiensis* in-
 telligentes, iterum eos confortare cœperunt, sic ad vniuersos loquentes: *Non tur-*
 40 *bemini, neque formidet cor vestrum in hac Imperatoris vulgata reuersione. Potens est DEVS*
de manu inimicorum nos liberare, tantum stabiles estote in amore CHRISTI; & nunquam
fraudem hanc in fratres vestros faciat, vt fugam, clam ab eis subtracti, incatis. Procul dubio e-
nim si fugam inieritis pra timore inimicorum Corbahan & omnis multitudo illius vos persequen-
tur; & nequaquam manus illorum effugietis, cum primum fama vestra fuga ad aures eorum per-
uenierit. Stemus igitur, & in proposito vita nostra in nomine Domini moriamur. Ad hæc verba
 vniuersi stabiles facti sunt, & cum fratribus mori & viuere statuerunt, *Corba* xLii
han & omnes legiones Gentilium, audito Imperatoris recessu, amplius assaultu in-
 ualescebant; & in globis suis è castris procedentes, insidiabantur, si quis ab vrbe
 50 procederet, quem solito more detruncare possent. Quadam igitur die quosdam
 Turcos, sub eadem intentione in globo quadraginta militum ab hospicio taberna-
 culorum egressos, Christiani à mœnibus vrbis speculantur. Quibus, licet tri-
 stes & exterriti de aduersis sibi rebus, protinus trans vada *Ferna* aliqui armati oc-
 currerunt: sed ex templo ab ipsis Turcis repressi, trans vadum fugientes, alio stete-
 runt in littore, videntes se famelicorum equorum cursibus non posse contendere.
 Tandem post plurimam sagittarum grandinem, Turcos procul ab amne remean-
 tes, quidam robusti pectoris miles adhuc sui equi fidens virtute, & sociorum vi-
 res post tergum sequi existimans, immoderato cursu persequitur. Sed nemine
 Y

- fociorum ad auxilium sequi præsumente, duo atrocissimi equites ex globo in faciem Peregrini equo laxis frenis reiiciunt, & in fugam reditum veloci equorum vrgent leuitate, remensis eadem via ad socios stoualibus: cui in impetu & offensione pedis equus humi totus corruit, & sic ferè in extremo vitæ suæ constitutus est: lapso itaque & auxilio penitus destituito, cum iam propè ad feriendum affuissent carnifices, sic equi eorum immobiles perstiterunt, calcaria oblitæ, ac si in fronte percussi, retrò ire compellerentur, donec Peregrinus miles equum in pedibus resurgentem ascenderet; & DEO ac Domino IESV CHRISTO donante, fugam ad fociorum stationem iteraret. Vniuersi in littore & mœnibus ad spectacula stantes præ gaudio lachrymati sunt, sic incolumi fratre recepto, in cuius li-
 XLIII. beratione manifestè digitum DEI affuisse experti sunt. In hac itaque famis afflictione, quã audistis, & timore obsidionis, & solitudine insidiarum assaultuumq; quos à foris Turci adhuc assidue inferebant, populoq; DEI humiliato ac desperato, Clericus quidam de terra Prouinciæ per visionem sibi Lanceam reuelatam asseruit, qua Dominus noster IESVS CHRISTVS in latere perforatus est. Hic enim clericus Episcopo Podiensi, domino *Reymero*, & *Reymundo* comiti locum, quo preciosum thesaurum Lanceæ reperirent, retulit: videlicet in Ecclesia B. Petri Apostolorum principis: visionem suam sub omni veritate, qua potuit, attestatus. Qui verbis illius credentes, ad locum quem clericus assererat, communi decreto venerunt. In quo fodientes, Lanceam, sicut à clerico didicerant, inuenerunt; inuen-
 XLIV. tam autem in præsentiam omnium Christianorum Principum in ipso oratorio protulerunt, plurimum hanc diulgantes, & ostro precioso inuoluentes. In huius denique inuentione spes & lætitia magna facta est in populo Christianorum, qui non modica celebritate & oblatione innumerabilis auri & argenti hanc venerati sunt. Transactis deinde aliquot diebus, omnis primatus & Duces Christiani exercitus adhuc hæsitantes, & vitæ diffidentes in tot aduersitatibus, & famis pestilentia, bellumq; cum tot nationibus committere metuentes, eò quòd viribus hominum & equorum valetudine exhausti essent, consilio inuito, decreuerunt legationem mittere *Corbahan* magistro & Principi exercitus & obsidionis. Sed neminem inuenerunt, qui tam ferocissimo & superbo loqui auderet, quousque *Petrus*, qui principium huius vitæ extitit, se iturum indubitanter obtulit, & homini magnifica nuncia dicturum. Sinemora iniuncta sibi legatione à Duce *Godefrido*, *Boermundo* & aliis Principibus, *Petrus* prædictus statura pusillus, sed meritis magnus, ad tentorium *Corbahan*, in medio Gentilium iter præsumens, DEO protegente solus peruenit. Cui per interpretes nuncia Christianorum in hunc modum retulit: *Corbahan, Princeps clarissime & gloriosissime in tuo regno, nuncius sum Godefridi Ducis, Boermundi & Principum totius Christianæ multitudinis: decreta & consilium eorum, quod porto, ne dedigneris accipere. Duces Christiani exercitus decreuerunt, si CHRISTO Domino, qui verus est DEVS, & DEI Filius, credere concesseris, & Gentilium spurcitiis abrenunciaueris, tui fieri milites: & Antiochiam ciuitatem in manu tua restituentes, tibi sicut Domino & Principi
 XLV. seruire parati sunt. Quod audire, ne dum facere contemnit. Petrus verò eremitam sacrilegos ritus suos & sectam Gentilium edocet, asserens se nunquam ab hac rece-
 XLVI. dere. *Petrus* audito *Corbahan*, nempè quòd in derisum nomen & admonitionem Christianæ fidei acciperet, alia ei aperuit nuncia: *Visum est, inquit, adhuc Christianis Principibus, quandoquidem tam egregios homines tibi subdi recusas, & Christianus fieri renuncias, ut viginti tirones de tua eligas multitudine, quod etiam Christiani facient; & datis utringq; obsidibus, & facto iuramento utringq; tu in DEO tuo, ipsi in DEO suo, singulari certamine in medio confligent. Et si Christianis victoria non contigerit, ipsi in terram suam pacificè & sine damno redeant, Antiochiam tibi reddentes; si verò tui triumphare nequuerint, pacificè tu tuiq; ab obsidione repedes, urbem & terram nobis relinquentes: & non patiaris tantum exercitum perire
 XLVI. mutuo confligentem. Si autem hoc à Christianis decretum contemseris, certus sis, quia crastina luce vniuersi tecum praliam conferent. Corbahan his auditis, Petro in superbia magna respondit: *Vnum, Petre, te scire volo, quod Christiani eligant, scilicet ut omnis imberbis iuuentus ad nos transeant, mihi & Domino meo, Regi Corrozan, seruientes, quos magnis beneficiis & muneribus ditabimus: puella adhuc intacta similiter ad nos accessum habeant & viuendi licentiam: barbati verò, & aliquam caniciem habentes cum mulieribus nuptis decolladi sunt: Alioqui nulli parcemus, sed omnes delebo in ore gladii, quos autem voluero, in catenis & vinculis ferreis abducā.* Hoc dicto ostendit ei omnis generis catenarū & vinculorum copiam innumerabilem & inauditā. *Petrus* ad hæc à *Corbahan* accepta licentia redeundi, urbem Antiochiã introi-**

Introiuit, renunciaturus iactantiam, quam audiuerat à Corbahan. Et ecce vni-
 uersi Principes in circuitu Petri conglobantur cum cæteris Christianis militibus,
 quid Corbahan responderit, auscultare desiderâtes, & scire, utrum bellū attulerit,
 aut aliquod fœdus pacis constituendæ. *Petrus* circumfusus fidelium turbis, *Corba-*
han bellum desiderare indicat, nihilque niti in superbia magna & fiducia multitu-
 dinis suæ locutum fuisse asserit; & cætera minarum, quæ audierat, referre inci-
 pit. Sed eum procedere vltterius dux *Godefridus* non patitur; sed seorsum ductum
 monuit, ne quicquam de omnibus, quæ audierat, vlli indicet, ne populus, præ ti-
 more & angustia deficiens, à bello subtraheretur. Iam trium hebdomadarum &
 10 totidem dierum processerat tempus, quo populus Christianus obsessus cœpit an-
 gustiari penuriâ necessariorum & defecione panis. Vnde non vltra sufferre hæc
 valentes, inuicem consultum vadunt magni & parui, dicentes vtilius esse mori in
 bello, quàm fame tam crudeli perire, & de die in diem populum attenuari & mori.
 Ad hanc vocem conquerentis populi indicitur bellum crastina die futurum: XLVII.
 omnibusque iubetur, vt in orationibus pernoctent; & delictorum suorum con-
 fessionibus purgati, Dominici corporis & sanguinis sacramento muniantur; sic-
 que in primo diei diluculo armis accingantur. Manè autem facta, omnes in armis,
 loricis & galeis, Christiani milites conuenerunt quarta Kal. Iulii, & acies ordi-
 nant adhuc intra urbem commorantes. *Hugonem Magnum*, fratrem Regis Francia,
 20 præfecerunt primæ aciei ductorem, & sigiferum constituerunt equitum & pe-
 ditum. *Robertus* Comes Flandriæ, & *Robertus* princeps Nortmanorum, duabus
 præficiuntur aciebus; & sic iuncti hi duo propinqui in vno latere constituuntur.
Episcopus verò *Podiensis* suam per se aciem versus montana dirigebat, erecta in me-
 dio iussu cuneo Lancea, quam repererant, & in manibus cuiusdam Clerici con-
 stituta. *Petrus* de Stadeneis, *Reinardus* de Tul, frater eius *Wernerus* de Greis, *Henri-*
cus de Alcha, *Reinardus* de Heimersbach, *Walterus* de Dromedart, suum cuneum
 regere disponuntur versus hæc montana & viam, quæ ducit ad portum maris Si-
 meonis prædicti quondam eremitæ. Comes *Reinboldus* de Oringis, *Lodewicus* de
 Monzons, *Lambertus* filius Cunonis de monte acuto, vnius aciei ordini præf-
 30 se destinantur. Dux *Godefridus* cum *Teutonicis*, *Alemanis*, *Bawaris*, *Saxonibus*, *Lo-*
tharingis, ex duobus millibus equitum & peditum suam aciem composuit, quorum
 manus & gladius solet esse squissimus in cervicibus inimicorum. *Tankradus*,
 solus suam aciem ex equitibus & peditibus constituit. *Hugo* de S. Paulo, & filius
 eius *Engelradus*, *Thomas* de Feria castro, *Baldewinus* de Burg, *Robertus* filius Gerhar-
 di, *Reymundus* de Peleiz, *Reinoldus* Beluacensis, *Walo* de Calmont, *Euerhardus* de
 Poilat, *Drogo* de Monzei, *Rudolfus* filius Godefridi, *Conans* Britanus, *Rudolfus* simili-
 ter Britanus, hi omnes duas acies regere eliguntur. *Gastus* de Berdeiz, *Gerhardus* de
 Rosseon ciuitate, *Willehelmus* de Montpelir, acie tantum vna contenti sunt.
Reymundus de Sicilia in extrema acie, quæ erat densissima, equitibus & peditibus du-
 40 ctor attitatur, vt cæteras acies tueretur, & fortè auxilio indigentibus subueniret.
 Sic omnibus istis ordinatis & dispositis, comitem *Reymundum*, aliquantulum XLVIII.
 infirmitate laborantem, ad tuendam urbem propter Turcos, qui erant in emi-
 nentiore arce cum *Sansadonia*, filio Darsiani, reliquerunt cum plurima virtute
 Christianorum. Hoc expleto, omnes vnanimiter, sicut ordinati erant, & Princi-
 pes singuli cum suis aciebus aperta porta, quâ porrigitur trans *Fernam* pons lapi-
 deus, aduersus Barbarorum legiones procedere decreuerunt, in vexillis mille va-
 riis & decoris, in loricis & galeis. *Corbahan* similiter & *Solymanus* in dextro & fini-
 stro cornu; in fronte & à tergo, multiplices statuunt acies, arcus osseos & corneos
 in manibus ad pugnandum tenentes. Celerique pede è castris procedentes, Chri-
 50 stianis obuiam inuehuntur, vt primi grandine sagittarum certamen ineant, buc-
 cina, tubis & cornibus intolerabili clamore intonantes. Prouiderant enim sibi nõ
 solùm ex legatione Petri, qui bellum in crastino eis prædixerat affuturum; sed co-
 ridie suspecti & solliciti erant, ne Christiani ex improviso bellum cum eis com-
 mitterent. Vnde ad arcem *Sansadonia* nuncios assiduè dirigebant, quatenus si
 quando perferret Christianos armari, aut hortari ad pugnam, eis nunciaret;
 eò quòd ab arce, in supercilio montis sita, spectaculum rerum vniuersarum vndi-
 que in vrbe habuerit: quò & ipsi parati & cuneati occurrere possent, & minus pro-
 uisis Galli nocerent. *Sansadonia* nuncia mittere negat, sed pannum latissimum
 nigerrimi & horrendi coloris, in summitate hastarū præfixum, in culmine suæ ar-

- fociorum ad auxilium sequi præsumente, duo atrocissimi equites ex globo in faciem Peregrini equo laxis frenis reiciunt, & in fugam reditum veloci equorum vrgent leuitate, remensis eadem via ad socios stoualibus: cui in impetu & offensione pedis equus humi totus corruit, & sic ferè in extremo vitæ suæ constitutus est: lapsa itaque & auxilio penitus destituta, cum iam propè ad feriendum affuissent carnifices, sic equi eorum immobiles perstiterunt, calcaria oblitæ, ac si in fronte percussi, retrò ire compellerentur, donec Peregrinus miles equum in pedibus resurgentem ascenderet; & DEO ac Domino IESV CHRISTO donante, fugam ad sociorum stationem iteraret. Vniuersi in littore & mœnibus ad spectacula stantes præ gaudio lachrymati sunt, sic incolumi fratre recepto, in cuius li-
 10
 XLIII. beratione manifestè digitum DEI affuisse experti sunt. In hac itaque famis afflictione, quã audistis, & timore obsidionis, & solitudine insidiarum assaultuumq;, quos à foris Turci adhuc assiduè inferebant, populoq; DEI humiliato ac desperato, Clericus quidam de terra Prouinciæ per visionem sibi Lanceam reuelatam asseruit, qua Dominus noster IESVS CHRISTVS in latere perforatus est. Hic enim clericus Episcopo Podiensi, domino *Reymero*, & *Reymundo* comiti locum, quo preciosum thesaurum Lanceæ reperirent, retulit: videlicet in Ecclesia B. Petri Apostolorum principis: visionem suam sub omni veritate, qua potuit, attestatus. Qui verbis illius credentes, ad locum quem clericus assererat, communi decreto venerunt. In quo fodientes, Lanceam, sicut à clerico didicerant, inuenerunt; inuen-
 20
 XLIV. tam autem in præsentiam omnium Christianorum Principum in ipso oratorio protulerunt, plurimum hanc diulgantes, & ostro precioso inuoluentes. In huius denique inuentione spes & lætitia magna facta est in populo Christianorum, qui non modica celebritate & oblatione innumerabilis auri & argenti hanc venerati sunt. Transactis deinde aliquot diebus, omnis primatus & Duces Christiani exercitus adhuc hæsitantes, & vitæ diffidentes in tot aduersitatibus, & famis pestilentia, bellumq; cum tot nationibus committere metuentes, eò quòd viribus hominum & equorum valetudine exhausti essent, consilio inuito, decreuerunt legationem mittere *Corbahan* magistro & Principi exercitus & obsidionis. Sed neminem inuenerunt, qui tam ferocissimo & superbo loqui auderet, quousque *Pe-
 30
 trus*, qui principium huius vitæ extitit, se iturum indubitanter obtulit, & homini magnifica nuncia dicturum. Sine mora iniuncta sibi legatione à Duce *Godefrido*, *Boemundo* & aliis Principibus, Petrus prædictus statura pusillus, sed meritis magnus, ad tentorium *Corbahan*, in medio Gentilium iter præsumens, DEO protegente solus peruenit. Cui per interpretes nuncia Christianorum in hunc modum retulit: *Corbahan, Princeps clarissime & gloriosissime in tuo regno, nuncius sum Godefridi Ducis, Boemundi & Principum totius Christianæ multitudinis: decreta & consilium eorum, quod porto, ne dedigneris accipere. Duces Christiani exercitus decreuerunt, si CHRISTO Domino, qui verus est DEVS, & DEI Filius, credere concesseris, & Gentilium spurcitiis abrenunciaueris, tui fieri milites: & Antiochiam ciuitatem in manu tua restituentes, tibi sicut Domino & Principi
 40
 seruire parati sunt. Quod audire, ne dum facere contemnit. Petrum verò eremitam sacrilegos ritus suos & sectam Gentilium edocet, asserens se nunquam ab hac rece-
 XLV. dere. Petrus audito *Corbahan*, nempè quòd in derisum nomen & admonitionem Christianæ fidei acciperet, alia ei aperuit nuncia: *Visum est, inquit, adhuc Christianis Principibus, quandoquidem tam egregios homines tibi subdi recusas, & Christianus fieri renuncias, ut viginti tirones de tua eligas multitudine, quod etiam Christiani facient; & datis utringq; obsidibus, & facto iuramento utringq; tui in DEO tuo, ipsi in DEO suo, singulari certamine in medio confligent. Et si Christianis victoria non contigerit, ipsi in terram suam pacificè & sine damno redeant, Antiochiam tibi reddentes; si verò tui triumphare nequiverint, pacificè tu tuiq; ab obsidione repedes, urbem & terram nobis relinquentes: & non patiaris tantum exercitum perire
 50
 mutuo confligentem. Si autem hoc à Christianis decretum contemseris, certus sis, quia crastina luce vniuersi tecum prælia conferent. Corbahan his auditis, Petro in superbia magna respondit: *Vnum, Petre, te scire volo, quod Christiani eligant, scilicet ut omnis imberbis iuuentus ad nos transeant, mihi & Domino meo, Regi Corrozan, seruientes, quos magnis beneficiis & muneribus ditabimus: puella adhuc intacta similiter ad nos accessum habeant & viuendi licentiam: barbati verò, & aliquam caniciem habentes cum mulieribus nuptis decollati sunt: Alioqui nulli parcam atati, sed omnes delebo in ore gladii, quos autem voluero, in catenis & vinculis ferreus abducā. Hoc dicto ostendit ei omnis generis catenarū & vinculorum copiam innumerabilem &
 XLVI. inauditā. Petrus ad hæc à *Corbahan* accepta licentia redeundi, urbem Antiochiã introi-***

Introiuit, renunciatus iactantiam, quam audierat à Corbahan. Et ecce vniuersi Principes in circuitu Petri conglobantur cum cæteris Christianis militibus, quid Corbahan responderit, auscultare desiderantes, & scire, verum bellum attulerit, aut aliquod fœdus pacis constituendæ. *Petrus* circumfusus fidelium turbis, *Corbahan* bellum desiderare indicat, nihilque nisi in superbia magna & fiducia multitudinis suæ locutum fuisse asserit; & cætera minarum, quæ audierat, referre incipit. Sed cum procedere ulterius dux *Godefridus* non patitur; sed seorsum ductum monuit, ne quicquam de omnibus, quæ audierat, vlli indicet, ne populus, præ timore & angustia deficiens, à bello subtraheretur. Iam trium hebdomadarum & totidem dierum processerat tempus, quo populus Christianus obsessus cœpit angustiarum penuriâ necessariorum & defectione panis. Vnde non ultra sufferre hæc valentes, inuicem consultum vadunt magni & parui, dicentes vtilius esse mori in bello, quàm fame tam crudeli perire, & de die in diem populum attenuari & mori.

Ad hanc vocem conquerentis populi indicitur bellum crastina die futurum: XLVII. omnibusque iubetur, vt in orationibus pernoctent; & delictorum suorum confessionibus purgati, Dominici corporis & sanguinis sacramento muniantur; sicque in primo diei diluculo armis accingantur. Manè autem facta, omnes in armis, loriceis & galeis, Christiani milites conuenerunt quarta Kal. Iulii, & acies ordinant adhuc intra urbem commorantes. *Hugonem Magnum*, fratrem Regis Franciæ, præfecerunt primæ aciei ductorem, & signiferum constituerunt equitum & peditum. *Robertus* Comes Flandriæ, & *Robertus* princeps Nortmanorum, duabus præficiuntur aciebus; & sic iuncti hi duo propinqui in vno latere constituuntur. *Episcopus* verò *Podiensis* suam per se aciem versus montana dirigebat, erecta in medio iussu cuneo Lancea, quam repperant, & in manibus cuiusdam Clerici constituta. *Petrus* de Stadeneis, *Reinardus* de Tul, frater eius *Wernerus* de Greis, *Henricus* de Alcha, *Reinardus* de Heimersbach, *Walterus* de Dromedart, suum cuneum regere disponuntur versus hæc montana & viam, quæ ducit ad portum maris Simeonis prædicti quondam eremitæ. Comes *Reinboldus* de Oringis, *Lodewicus* de Monzons, *Lambertus* filius Cunonis de monte acuto, vnius aciei ordini præfeste destinantur. Dux *Godefridus* cum *Teutonicis*, *Alemanis*, *Baxaris*, *Saxonibus*, *Lotharingis*, ex duobus millibus equitum & peditum suam aciem composuit, quorum manus & gladius solet esse sæpius in cervicibus inimicorum. *Tankradus*, solus suam aciem ex equitibus & peditibus constituit. *Hugo* de S. Paulo, & filius eius *Engelradus*, *Thomas* de Feria castro, *Baldewinus* de Burg, *Robertus* filius Gerhardi, *Reymundus* de Peleiz, *Reinoldus* Beluacensis, *Walo* de Calmont, *Euerhardus* de Pottat, *Drogo* de Monzei, *Rudolfus* filius Godefridi, *Comans* Britanus. *Rudolfus* similiter Britanus, hi omnes duas acies regere eliguntur. *Gastus* de Berdeiz, *Gerhardus* de Rosse on ciuitate, *Willehelmus* de Montpelit, acie tantum vna contenti sunt. *Reymundus* de Sicilia in extrema acie, quæ erat densissima, equitibus & peditibus ductor attitatur, vt cæteras acies tueretur, & fortè auxilio indigentibus subueniret.

Sic omnibus istis ordinatis & dispositis, comitem *Reymundum*, aliquantulum XLVIII. infirmitate laborantem, ad tuendam urbem propter Turcos, qui erant in eminentiore arce cum *Sansadonia*, filio Darsiani, reliquerunt cum plurima virtute Christianorum. Hoc expleto, omnes vnanimiter, sicut ordinati erant, & Principes singuli cum suis aciebus aperta porta, quæ porrigitur trans *Fernam* pons lapideus, aduersus Barbarorum legiones procedere decreuerunt, in vexillis mille variis & decoris, in loriceis & galeis. *Corbahan* similiter & *Solymanus* in dextro & sinistro cornu; in fronte & à tergo, multiplices statuunt acies, arcus osseos & corneos in manibus ad pugnandum tenentes. Celerique pede è castris procedentes, Christianis obuiam inuehuntur, vt primi grandine sagittarum certamen ineant, bucina, tubis & cornibus intolerabili clamore intonantes. Prouiderant enim sibi non solum ex legatione Petri, qui bellum in crastino eis prædixerat affuturum; sed cotidie suspecti & solliciti erant, ne Christiani ex improviso bellum cum eis committerent. Vnde ad arcem *Sansadonia* nuncios assidue dirigebant, quatenus si quando perferret Christianos armari, aut hortari ad pugnam, eis nunciaret: eò quòd ab arce, in supercilio montis sita, spectaculum rerum vniuersarum vndique in vrbe habuerit: quò & ipsi parati & cunctati occurrere possent, & minus prouisis Galli nocerent. *Sansadonia* nuncia mittere negat, sed pannum latissimum nigerrimi & horrendi coloris, in summitate hastarum præfixum, in culmine suarum

cis erigere pollicetur, deinde horrifona buccina vehemēter perstreperet; & ita Gentiles certos reddere de apparatu belli Christianorum. Hunc itaque pannum fuscum in signum conferendi Martis erigens in montanis, super ipsam prædictam arcem fixit, eadem hora, qua Christianorum apparatus summo diluculo fieri cœperunt, & acies ordinabantur: ut viso hoc signo, etiam Gentiles ad resistendum prouiderent, arma & acies ordinarent. Protinus panni huius signo & fragore buccinæ, horribiliter tonantis, præmoniti, densantur & cuneantur; & Christianis turmis in occursum tendunt, ab equis circiter duo millia descendentes, ad prohibendum pontem eiusque fluuii transitum. *Christiani* autem Principes in eadem porta ordinati & conglobati, suspicantes ac præcipientes Turcos in arcu & sagitta sibi in exitu suo aduersaturos, omnem manum sagittariorum pedestris vulgi præmiserunt à porta trans pontem & fluuium *Farsar*. Qui Deo fauente pontem anticipantes, in Turcos sagitta infestos irruerunt, scuto tectis pectoribus resistentes, & à loco amouentes, quousque ad stationem equorum ipsorum sagitta Christianorum transuolante, peruentum est. Turci itaque, qui ad pontem ab equis descendentes pede præcurrerant, videntes se non posse obistere, nec viros Christianos à ponte abigere, sed equos suos posse sagittarum grandine perire, vel si in fugam & ad equos quantocius properantes, ipsos ascenderunt: & sic liberum exitum Christianis, licet inuiti, concesserunt. Adhæc *Anselmus de Riburgis* quondam, qui erat in prima hac acie constitutus cum *Hugone magno*, gaudens prospero successu & prima victorie fidelium, vibrata hasta medio Turcorum inuoluitur; qui hos detecit, hos perforat, alios resupinat, & ingenti illorum occisione laborat. Hugo siquidem Magnus, videns quòd *Anselmus* sine aliquo timore mortis hostes reprefferat, sine mora aduolat, simili cæde multans inimicorum cateruas. *Robertus* Flandrensis, *Robertus* Nortmanorum comes, *Baldewinus* Hamâicorum princeps, *Eustachius* quoque, audacter & fortiter cum hostilibus cuneis luctabantur, quos non modica strage interemerunt. *Solymanus* verò Dux Turcorum, miles sagittissimus, & *Rossilion* confocius eius, vnus ex quatuor capitalibus *Antiochia* sub *Darsiano* Rege, cum suis cuneis circiter quindécim millibus à cætera multitudine sequestrati, aduersus hæc montana & viam, quæ respicit ad portum *Simeonis*, festinatò contendunt: ut si Christiani victi fortè illuc fugam meditarentur ad maritimam, eis occurserent, & incautos attererent. Hoc in proposito auidè feruentes, properata via plus solito, super aciem *Reinardi* comitis, *Petri* de Stadeneis, *Walteri* de Dromedatt, *Henrici* de Ascha, *Reinardi* de Hemersbach, militis illustrissimi, *Weneri* de Greis casu irruerunt; quibus subito ad impedimentum ignem præiicerunt ab ollis in faciem terræ, quò eorum transitus erat ad societatem Christianorum. Ignis itaque ut hæsit terræ, arreptis herbis aridis & frondibus siccis venientem, statim vires in altitudine & amplitudine acquisiuit; & sic à vento suscitata nebula, fumus concreuit tenebrosus, solummodo oculos fidelium obumbrans, & aspectum impediens. Igitur Turci callidè eos post fumi nebulam insequentes, errore caliginis dissociatos alios trucidabant, alios sagittis transfigebant: Solummodò equis insidentes velocitate equorum euaserunt, sed non omninò illæsi à sagittis: peditum verò trecenti occisi, & pars in vinculis retenta est. *Karieth* autem Turcus de ciuitate *Caran*, viso *Solymani* prospero successu in contritione aciei *Reinardi*, *Petri*, *Weneri* & cæterorum, confidentiùs iter accelerans, in circuitu vnà cum Principe *Damascenorum* à montanis iuxta ciuitatem & *Fernam* fluuium descendit, appropinquante simul *Brodoan* de Alapia ciuitate Turcorum, ad coronandam aciem *Boemundi*, quæ erat extrema, peditibus & Francigenis plurimum densata: quam incurrentes, sagittis & virtute suorum irrumperere ac dispergere conati sunt. Oppressi siquidem viribus Turcorum, & fraude astutorum hominum circumuenti, comitatus *Boemundi* in miserum & anxium globum, quasi oues inter lupos perituræ, cogebantur, nec vltra reniti valebant; sed in proximo erat, ut morituri, vndique ab infidelibus turmis inuoluerentur. At *Godefridum* Ducem cum *Buldagi*, *Amasa*, *Boesa* & *Baldac* atrociter dimicantem, & in nomine IESU, Filii DEI viui, triumphantem, nuncius trans spatium viæ vnus, vocis percurrès, flebili rogatu pulsat & admonet, ut respiciat & cognoscat, quam in arcto res *Boemundi* suæque societatis sit sita: quibus, ni citò subueniret, omnes in breui à Turcis consumi asserebat. *Godefridus* Dux ex relatione velocis nuncii, *Boemundi* intellecta inuasiōe, suæque aciei à Turcis ferè coronata, cle-

ta, eleuans oculos, iam intuetur quomodo virtus *Boemundi* & cohortes illius pondere belli fatigabantur, & vix inimicorum vires sufferebant. Vnde festinus in faciem aduersariorum cum *Alemanis, Bawaris, Saxonibus, Lotharingis, Teutonicis, & Romanis*, qui in sua erant acie, aduolat in vexillis ostreis variis & decoris, vt vires Gentilium repelleret, & in angustia positus subueniret. *Hugo* verò Magnus, qui in exitu primæ aciei à ponte, qui ab vrbe trans *Farfar* porrigitur, fugatis Turcis & attritis, spatium campi cum Christianorum præmissis sagittariis victor obtinebat, videns quòd Ducis *Godefridi* acies & vexilla reuertebantur viâ quæ ducit ad fluum *Farfar*, vnà ipse festinus eodem itinere ad aciem Ducis cum sua legione
 10 ad vires & arma augenda, refertur, sciens quia hac parte maior angustia belli ingruerat. Moderabantur ambo Principes cursus suorum equitum, secundùm quòd pedites appropinquare poterant. Quos vbi Turci indubitanter in se tendere viderunt ad subueniendum Christianis consociis, paulatim ab inuasionem & assultu cœperunt subtrahi; & dato dorso remensi viam, ad tabernacula sua fugam arripiunt, Duce cum Christianis tironibus atrociter insequente & cædente.

Tandem superato quodam humili & modico torrente, à montanis defluente, LIX.
 paululum Christianis militibus in valle retardatis, Turci in vertice cuiusdam montis consistentes, ad defensionem frenam reiciunt, & sagittis suis Gallos insequentes abstertere nituntur. Ad hoc Peregrini Teutonici, corda intrepida habentes,
 20 altis vocibus CHRISTI clementiâ inuocatâ, obstantes Turcos indubitanter incurrunt, quos tunc & deinceps sic in fugam continuam mittunt, vt non aliquis eorum stare aut remordere in eodem conflictu præsumeret. *Boemundus* ergo Princeps magnus, & *Adam* filius *Michaëlis*, visa virtute *Godefridi* resistentis, & populum alleuiantis, & quia cæde cum suis inter hostium agmina fulminabat, cum omni acie & fortitudine quam vltimus regebat, abrumpit moras, & in impetu ac vociferatione per medias Turcorum acies infertur. Quorum immanissima strage facta, sic campi operiebantur corporibus occisorum, quasi grandine hinc & hinc sæuissimè commixtis cuneis. Sed DEO auxiliante, ingrauatum est bellum Gentibus; totumque prælii pondus versum est illis in contrarium. *Corbaban* autem
 30 superbus, qui ampliores sibi retinuerat vires & copias, & à sinistris Christianorum, stationem occupauerat, nequaquam suis fugitiuis & attritis sociis ad opem contendere poterat. Nam illi *Podiensis* Episcopus cum omni manu Prouincialium fortiter in faciem resistebat, eique Lanceam Dominicam semper opponebat. Vnde colligendum est, quòd DEO & Domino nostro IESU operante, virtus illius, diuinitus sibi timore immisso, elanguit, & corda suorum tremuerunt: quia sic immobilis permanebat in obstaculo & visione cœlestis armaturæ, ac si omnis pugnæ immemor cum infinito suo satellite haberetur. Sic DEO volente, in stupore & LIII.
 ecstasi posito quidam affuit, sinistra illi portans nunci, & dicens: *Corbaban princeps illustrissime, quid longius moram protrahis aduersus hanc Christianorum aciem? an non vides, quomodo tuus, quem eduxisti, exercitus, victus & attritus fuga dilapsus est? ecce in castra tua tuorumque Galli diffusi spolia auferunt, & res vniuersas colligunt, & ecce sine mora, ad te peruenturi sunt.* *Corbaban* hac tristi & dura legatione pulsatus, eleuatis oculis videns acies suas fuga defluxisse, continuo ipse cum omni comitatu suo dorso vertit in fugam, via qua venerat, ad regnum *Corrozan* & flumen *Euphratem* insistens. Quem sacer Episcopus cum omni acie sua persecutus est, non longè tamen, præ defectu equorum, & peditum lassitudine. Defecerant enim Christianis equi, quos à Gallia eduxerant, præ diuersis plagis, vt affirmant ex veritate, qui aderant. Nam vix ducenti supererant equi bello apti, in die quâ prælium cum tot nationibus Gentilium commiserunt. Plurimi siquidem egregii milites & nobilissimi, quorum latet numerus, equis mortuis & præ famis inopia consumptis, in numero peditum computati, pedites prælia discabant, qui à pueri æuo semper equis assueti & inuerti certamen inire solebant. Ex his verò egregiis viris, qui mulum aut asinum, vel vile iumentum, vel palefridum, tunc acquirere poterat, pro equo utebatur: inter quos fortissimi & ditissimi sua in terra Principes asino infidentes certamen inierunt: nec mirum. Nam diu deficiente illis proprio sumtu, egentes mendicauerant, & suis armis venditis propter inopiam, armis Turcorum infuetis & incongruis in bello utebantur. Horum in numero *Hartmannus*, diues & nobilissimus, vnus de præpotentibus in terra *Alemaniz* fuisse, asinoq; infidens, vmbonem Turci & gladium tantùm in die illo ad pugnam habuisse perhibetur

nec mirum. Nam rebus omnibus exhaustus, lorica, galea & armis venditis, diu mendicauerat. & eò ferè peruenerat, quòd nec mendicando viuere poterat. Peruenerat vnà *Henricus de Ascha*, miles nobilis & laude militari dignus. Sed Dux *Godefridus* gloriosus, illorum misertus, panem vnum cum portione carnis vel piscis ex suo proprio sumtu Hartmano constituit; Henricum verò, quia miles & homo suus multis sibi seruietat annis & bellorum periculis, conuiuiam & mensæ suæ sol-
 LV. cium attitulauit. Super his miseris & attenuationibus nobilium procerum, mirantur solummodò hi, qui nunquam huic simile audierunt, nec mala viderunt, quæ in tam longo exilio contigerunt tam egregiis viris; sed non mirantur, qui ipsum ducem *Godefridum*, & *Robertum* Principem Flandriæ, ad vltimum egere re- 10
 bus & equis, se vidisse testati sunt. Eguit siquidem dux *Godefridus*, qui equum, in quo die magni belli sedit, dono Comitum Reymundi suscepit, multa prece extortum. Nam defecerat illi pecunia præ angustia memoratæ famis, & nimia largitione eleemosynarum & rerum, quas in mendicis & attenuatis militibus expendit. Eguit pariter *Robertus*, ditissimus & potentissimus Princeps pinguis Flandriæ, quem sæpius in exercitu mendicasse asserunt, qui affuerunt, & oculis inspexerunt; ipsumque equum quem in die belli ascenderat, mendicando acquisuisse, multorum relatione didicimus. His denique equis, labore acquisitis, nunc tam egregii Principes in die belli inuicti aduersus infidelium acies, considerantes *Corbahan* cum omni comitatu suo terga vertisse, veloci cursu post eum frena dirigunt; cæ- 20
 dendoque & sternendo fuga deficientes & fugientes, in spatio trium milliarium sine intermissione insecuti sunt. *Tankradus*, qui etiam Christianorum aciem dirigebat, vt fugam persensit aduersariorum, vnà cum equestri manu in cæde illorum affuit velociter, quos via sex milliarium fugientes insecutus est. *Corbahan* viso suorum diffugie, & exercitus sui dispersione, semper intendebat fugæ, quo vsque ad
 LVI. Euphratem, fluuium magnum perueniens, cum suis nauigio elapsus est. His præfatis Christianorum Principibus auidè inimicorum cædi & insecutioni intendentibus, societas comitis *Reymundi*, & Episcopi *Reymeri* prædæ inhians, & spoliis Turcorum, in loco eodem quo victoria data est, parum persequens, permansit; & grandia spolia auri, Byzantium, frumenti, vini, vestimentorum & papilionum 30
 deprædata est. Alii verò qui pugnæ intenti erant, videntes illos spoliis manus inferre, eadem auaritia corrupti, manus similiter prædæ iniicientes, cum spoliis copiosis & infinitis in laude & lætitia & voce exultationis *Antiochiam* reuersi sunt: & qui antè inopes erant & famelici, nunc omnibus bonis satiati sunt. Codices verò innumerabiles in iisdem castris Gentilium repererunt, in quibus sacrilegi ritus Sarracenorum & Turcorum inscripti erant, & nefanda crimina hæreticorum & aruspicum cum characteribus execrabilibus. Catenarum, vinculorum, laqueorum ex funibus & ferro coriisque taurinis & equinis diuersa genera ibidem in tentoriis reperta sunt ad vinculandos Christianos: quæ omnia *Antiochiam* allata sunt, plurimo numero infinita; cum plurimis rebus & tentoriis, & cum ten- 40
 torio ipsius *Corbahan*, quod in modum ciuitatis turribus & mœnibus diuersi coloris, & preciosi serici ædificatum erat. Habebat idem mirabile tentorium vicos à se defluentes, in quibus duo hominum in millia spaciosè habitasse referuntur. Mulieres, pueri teneri & adhuc lactantes, quotquot in castris reperti sunt, alii trucidati, alii equorum pedibus conculcati, misero & lacero caduere campos impleuerunt, destituti suorum auxilio Gentilium de bello terga vertentium. Cætera, quæ in hoc bello acta sunt, tam in populo Christiano quàm Gentili, quæ etiam in obsidione vrbs *Antiochiæ* mira & inaudita gesta sunt, nullius stylo, nullius memoria æstimo retinenda, tot tamque diuersa fuisse referuntur.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS

HIEROSOLYMITANÆ LIBER QVINTVS.

Argumenta Capitulum.

I. De diuinorum mysteriorum restitutione,
 & de Patriarchæ recollatione.

II. Quibus Principibus subiecta sit *Antiochia*.

III. De duobus Principibus directis, quorum vnus

rum unus perit, alter vix euasit.

IV. De plaga mortalitatis, quæ facta est in populo DEI.

V. De insidiis Turcorum, & de quodam Folkerio & uxore eius.

VI. De inimicitis inter Brodoan de Alapia & Principem Hasart.

VII. Consilium Turci Christianæ mariti, de adipiscenda Christianorum amicitia.

10 VIII. Legatio Principis Hasart ad Godfridum Ducem, & quomodo Dux hesitat cum Turcis fœdus inire.

IX. Mahumet, filius Principis, Duci Godfrido datur obses: columba fœderis nuncia emittuntur.

X. Brodoan Hasart obsidet, Christianorum superuenit exercitus.

20 XI. Boemundus & Reymundus Duci Godfrido associantur: obsidio soluitur, sed per insidias quidam de Christianis occiduntur.

XII. A Principe Hasart cum magna gratiarum actione suscipitur Dux Godfridus: fœdus renouatur.

XIII. Dux inualescit pestilentia, coactus necessitate temporis, recessit ab Antiochia.

XIV. Dux ipse cum paucis Christianis præsidia inimica subuertit.

30 XV. Baldewinus confluentes ad se Christianos donis plurimis munerat, Turcos edomat.

XVI. Baldewinus conspirantes aduersus se proscribit, & custodia mancipat.

XVII. Baldewinus nimia datione exhaustus, pro redemptione captiuorum munera suscipit, quosdam excruciat, & urbe depellit.

XVIII. De socero Baldewini & de dolo Balus in præsidio Amacha.

XIX. Quomodo quidam viri sensati Baldewinum contra perfidiam Turci muniunt.

40 XX. Quomodo Baldewinus perfidiam Turci in captione suorum experitur.

XXI. Baldewinus grauer torquetur de captione suorum militum.

XXII. Balduc capite truncatur: sex de sociis Baldewini restituuntur.

XXIII. Multitudo Teutonicorum superueniens prædicta mortalitate consumitur.

50 XXIV. Sansadonias matrem cum filiis redimit: Winemarus reducitur: Mahumet obses diligenter custoditur: nauigia reparantur.

XXV. De prodigio cælitus ostenso, & de variis super hoc coniecturis.

XXVI. De gestis Principum, & Boemundi dominio in Antiochia.

XXVII. Qualiter Dux Godfridus Turcorum deprehendit insidias, & in paucis prostrauit plurimos.

XXVIII. De murmure Christianorum &

colloquio Principum.

XXIX. De horrenda famis angustia in obsidione Marra.

XXX. Quomodo Comes Reymundus castellum deiecerit, & Marram ceperit.

XXXI. Quomodo Reymundus, Turcorum & Sarracenorum præsidia expugnat, præsidium Archas obsederit, & de difficultate eiusdem obsidionis.

XXXII. Quomodo quæstio facta est de lancea Dominica, & quomodo puer Mahumet obses mortuus, & à Godfrido Duce patri honorifice remissus.

XXXIII. Quomodo Dux Godfridus & Robertus Flanrensium ciuitatem Gybel obsederunt, & quomodo Reymundus Comes, pecunia corruptus, eosdem Principes dolosa legatione ab obsidione reuocauit.

XXXIV. Quomodo Principes ab obsidione Gybel castra mouerant, & Reymundo in auxilium properauerunt.

XXXV. Prædicti Principes falsa legatione seducti, à societate Reymundi se separant, quos ille blanditiis & donis reuocat ad concordiam.

XXXVI. Qualiter creuit murmur in populo DEI, quod tam diu differrent viam in Ierusalém.

XXXVII. Obsidio ab Archas soluitur: Principes procul ab vni Tripolis signum territoria: camellos mellitos per plana repertos sumpsit populus.

XXXVIII. Inito fœdere, præses ciuitatis Tripolis ductorem via populo DEI concessit, cuius ductu loca difficilima pertransiit.

XXXIX. De Difficultate itineris, & quomodo fœdus inierint cum incolis urbis Baurim.

XL. Quomodo à serpentibus multi perierunt in regione Sidonis, & de amissione cuiusdam Walteri.

XLI. Quomodo transierint ciuitates Tyrum, Ptolemaida, Cayphas, Casarea, sicq; Pentecosten celebrauerint.

XLII. Quomodo ciuitatem Ramam inuenerunt & possederunt, ac Episcopum in ea constituerunt.

XLIII. Dum ad montana progreditur exercitus, nocte eclipsis Luna apparuit.

XLIV. Quomodo Christiani incola urbis Bethlehem Duci Godfrido legatos dirigunt, ut maturaret ad subueniendum, & de gratulanda susceptione sociorum.

XLV. Qualiter exercitus maturauerit Ierusalem comperta legatione à Bethlehem, & de prada à finitimis urbis abducta, & qualiter ante muros Ierusalem in laudibus & hymnis constiterint.

XLVI. Qualiter & à quibus Principibus ciuitas obsessa sit.

- A** CCEPTA hac victoria in campo Antiochiæ, magnæ & regiæ ciuitatis Syriæ, Episcopus Podienfis & cæteri Principes, à fuga & cæde exercitus Corbahan reuerfi in præfata vrbis mœnia, basilicam *B. Petri Apostoli*, quam Turci suis sacrilegis ritibus profanauerant, ab omni inquinamento mundantes, altaria sancta, quæ subuersa erant, in omni honestate reedificauerunt, imaginẽ verò Domini nostri IESV CHRISTI & figuras Sanctorum, quas in modum viuentis personę obcæcatas & obductas cœmento obscurauerant, summa reuerentia renouabant, cultores Catholicos in exequendis ibidem diuinis mysteriis restituentes in omni cleto tam Græcorũ quàm Latinorum. Deinde ex ostro purissimo & serico precioso & reliquis ornamentis, quæ in Antiochia sunt reperta, infulas, dalmaticas, cappas & omnem decorem ad vsus Ecclesiarum DEI viui fieri constituerunt, quibus diuina officia in templo *B. Petri* celebraturi sacerdotes & ministri ornarentur, vel quãdo in processione Dominicarum dierum, aut in celebri festo, ad Oratorium *S. Mariæ*, matris Domini nostri IESV CHRISTI, in psalmis & hymnis migrarent. Hoc idem oratorium breui interuallo distans ab ecclesia *B. Petri*, adhuc ab iisdem Turcis inuiolatum & intactum permansit, & Christianis, inter se post sibi subiugatam urbem dono & licentia eorum commorantibus, solummodò concessum est. *Patriarcham* verò vrbis, virũ clarissimum & Christianissimum, quem Turci, cùm adhuc Christianorum obfidione circumdarentur, sæpius funibus astrictum viuum ad mœnia suspenderunt in oculis omnium, ad augendas Christiano populo molestias, & cuius pedes frequenter compedũ læsione attriuerant, decentur in cathedra sua relocauerunt, & Principem Antiochiæ cum omni subiectione & religione præfecerunt. His itaque diuinis rebus prælatis & præordinatis, *Boemundum* Dominum & Aduocatũ vrbis constituerunt, eò quòd multum in traditione vrbis expendisset, plurimumque laboris pertulisset, vt custodias per turreas & mœnia aduersus Turcorum insidias faceret. *Boemundus* assumpta potestate & dominio vrbis, in præsidio, quod in eminentiore loco in montanis habetur, sedem & custodiam suorum posuit, nulla illic Turcorum defensione sibi aduersante. Nam audita fuga & contritione suorum, *Sansadenias*, & qui in arce erant, pariter etiam ipsi per montana fugerunt, vacuum & immunum relinquentes præsidium. Verũ *Reymundus* Comes de regione Prouinciæ, semper insatiatus desiderio acquirendi, turrim eam, quæ ponti Ferne imminet versus portum *S. Simeonis*, inuadens, suo muniuit satellitio, partemque hæc vrbis suæ ditioni subesse coëgit. Cæteri verò Principes, *Godefridus Dux*, *Robertus Flandrensis*, *Robertus*, Princeps Nortmanorum, cunctiq;, qui non minus laboris circa urbem pertulerant, minimè vrbis præesse, aut eius reditus vel tributa sibi impertiri quæsiuerunt, nolentes fidem & sacramentum, Imperatori Constantinopolis factum, violare. Iurauerunt enim sibi, vt si caperetur *Antiochia*, quia de regno eius erat, sicut *Nicæa* cum omnibus castellis & vrbibus, ad regnum eius pertinentibus, sibi reseruarent, suæque maiestati restituerent. Ex tunc & deinceps *Boemundus* Comiti *Reymundo* cœpit inuidere, sed tamen occultè. Prædicti verò Principes, quibus curæ erat fidem & iusiurandum seruare, *Baldewinum* Hamaicorũ Comitem, vnà cum *Hugone Magno*, fratre Regis Franciæ, paulo post victoriam à DEO collatam, direxerunt in legationem ad ipsum *Imperatorum Græcorum*, vt causam ab eo inuestigarent, cur tam impiè se gesserit erga populum DEI, & auxilium, quod pollicitus esset, cur in tanta necessitate exhibere neglexerit, cùm in aliquo eos fallaces aut seductores adhuc inuenire nequiuert. Iniunctum est etiam illis, vt eidem Imperatori dicerent, quomodo ab omni promissione & sacramento Principes exercitus soluti haberentur, eò quòd omnia, quæ promiserat auxilia ex timidorum & fugitiuorũ suggestione mentitus esset. Sic quidem duo prædicti Principes, assumpta sociorum confratrum legatione, ad ipsum Imperatorem viam insunt per mediã Romaniam. Vbi in confinio *Nicææ* in insidias Turcopolorum fortè inciderunt, non à dextris vel à sinistris declinare valentes. Turcopoli itaque gens impia & dicta Christiana nomine non opere, qui & Turco patre & Græca matre procreari, videntes viros sibi inter manus oblatos, subito irruerunt in eos, *Baldewinumq;*, qui *Hugonem* aliquantulum præcesserat, vt aiunt, sagittis confixerunt; quidam verò afferunt, quòd viuum illum & captiuum abduxerint; sed latet vsque in hodiernam diem, quo fine tam nobilissimus & Christianissimus princeps perierit. *Hugo* autem Magnus, qui modico interuallo viam post *Baldewinum* continuabat, cernens angustias

gustias animæ illius, celeri cursu iter remensus est ad syluam quãdam, montibus contiguam, cuius absconsione protectus, manus impiorum euasit. Post hæc, IV. ex omni parte crebrò affluente nauigio in cibariis ad portum S. Simeonis, & Peregri- nis in victoria DEI ab obsidione Barbarorum liberatis, felici abundantia cibari- orum, omniumque necessariorum fructibus, plaga maximæ mortalitatis facta est intra urbem Antiochiam, quã plurima & innumerabilis multitudo Christiani exercitus tam nobilium procerũ quàm humilis vulgi absumta est. Hac clade mor- tifera primùm venerabilis *Præsul de Podio* percussus vitam finiuit Kal. Augusti: quẽ nimia lamétatione nobiles & ignobiles deflentes, in ipsa basilica S. Petri sepulturæ
10 contulerunt, in eodem loco, quo Lancea Dominica reperta est. Sepulto itaq: tam venerabili sacerdote, amplior & grauior inualuit hæc plaga sæuissima; & morte mi- nuã deò Christianorum cœpit exercitus, vt per spacium fermè sex mensium vix aliqua oriretur dies, quin centum & quinquaginta vel triginta ad minus, tam no- biles quàm ignobiles spiritum vitæ exhalarent. Eiusdem cladis atrocitate *Henricus de Ascha*, miles nobilis genere, moriens occubuit in castello Turbayfel, illic catho- licè sepultus. *Reinardus* pariter de Hemersbach, miles clarissimus opere & genere, vitam amisit, sepultus in atrio basilicæ B. Petri Apostolorum principis. Præterea multi tam equites quàm pedites, nobiles & ignobiles, monachi & clerici, parui & magni, quin & sexus fœmineus, supra centum millia sine ferro morte vastati sunt.
20 Interea multi gaudentes pace & victoria, mortalitatemq; hanc vitantes, & cau- sa necessariorum dum viam frequenter *Rohas* insisterent, sperantes aliquid acci- pere de manu Baldewini, plurimas insidias & cædes à Turcis, qui habitabant in præsidio *Hafart*, patiebantur; & sæpius capti aliqui abducebantur. Quadam autem die quidam *Folkerus*, miles egregius, de castro Bullon ortus, dum cum vxore sua, quæ erat formæ elegantis, *Rohas* cum ceteris fratribus iter faceret, fortè in Turco- rum insidiantium manus incidit: qui ilicò cum ceteris, post multam defensionem, vi- ctus ac decollatus est. Vxor verò illius quia multum p: e honestate vultus sui pla- cuit in oculis eorum, capta in præsidium *Hafart* abducta est. Princeps ergo & do- minus præsidii hanc honorificè tractari iussit, dum videret, si in eius redemptione
30 aliquid magni precii consequeretur. Nec diu post, quidam Turcorum miles illu- strissimus, qui ad dominum præsidii *Hafart* in conuentione solidorum venerat, in concupiscentia formæ vxoris *Folkeri* captus, immoderato amore exarsit, ac nimiũ pro eo dominum præsidii efflagitabat, vt eam dono eius pro conuentione solidor- um in coniugium accipere mereretur. Quod & actum est. Miles itaque Tur-
40 cus nuptiis his lætatus, multo amplius, quàm solebat, insidias & bellum hostibus domini *Hafart* inferebat; & prædam de *Alapia* ciuitate magna *Brodoan*, cuiusdam Principis Turcorum, sæpius abduxit, insequentes ad excutienda spolia frequen- ter captiuabat, aut victos detruncabat. Erant enim ad inuicem, inter *Brodoan* de *Alapia* & Principem de *Hafart*, odium & graues inimicitia. Transactis dehinc ali-
50 quot diebus, *Brodoan* indignatus, quia miles prædictus manusq; militum de *Hafart* sæpius sibi aduersarentur, de vniuersis partibus ciuitatis *Alapia* Turcos suæ di- tionis collegit, vt die decreto, *Hafart* in manu valida obsidens, expugnaret. Hoc comperto, Princeps *Hafart* anxie meditatur, qualiter vires auxiliares acciret, cum quibus occurrere congregatis tot millibus *Brodoan* valeret. Ad hæc inter di-
60 uersa colloquia quæ fiebant, miles Turcus, qui Christianam duxerat vxorem, in- stinctu eiusdem coniugis sic Principem *Hafart* adhortatur, dicens: *An vides, quo- modo Brodoan undique Turcorum maxum contrahat & vires, atque in multis millibus te & præsidium, quod habes, vallare & expugnare disponit? Nunc si meo vis credere consilio, Godefri- dum, Ducem Christiani exercitus, qui Antiochiam, fugato Corbahan, potenter obtinet, ami- cum, datis dextris tibi facere non tardabis; & sic vniuersam Christianorum opem & comitatum in hac instante necessitate scias te adepturum. Nosti enim, quòd hac gens Christiana cuncta gen- tibus militari actu & audacia præfertur, & nulli eis fide & honore comparantur. Vnde nequa- quam consilium hoc parui pendas, sed sine dilatione eius tibi amicitiam apprehendas; & sic eos fœ- derato, vniuersos Christianos ad omne tibi scias auxilium voluntarios.* Hic verò Princeps, sciens hoc sanum esse consilium, seque *Brodoan* eiusque copiis innumeris sic pos- se resistere, nuncium Christianæ professionis, genere Syrum, hominum mirè dis- cretum, *Godefrido* Duci Antiochiam misit, in hæc verba loquentem. PRIN-
70 CEPUS HASART, GODEFRIDO MAGNO PRINCIPI AC DVCI CHRITSI- ANORVM, SALVTEM, ET QMNE QVOD MELIVS OPTARI POTEST.

Consilio nostrorum ad te direximus, pacem & concordiam inter nos componere, fidem & amicitiam statueret, atque ad omnem bellicam necessitatem arma nostra esse communia. Comperimus enim, quomodo vir & Princeps potens es viribus, & quòd auxilium ferre vales tibi confederatis, & nulla leuitate à fidei tua vinculo poteris resolui. Vnde pra omnibus te elegimus, te conuenimus, opem à te quarimus, fœdus percutimus, fiducia hac, qua certus nostra fidei semper habearis: Brodoan de ciuitate Alapia nobis factus inimicus, Turcorum undique contraxit auxilia, in breui ad praesidium nostrum Hafart in virtute magna & copioso exercitu peruenturus. Cui non in alio auxilio Turcorum Principum occurrere & resistere decreui, sed in manu tua, si credere mihi & succurrere non recusēs. Godefridus Dux audita hac legatione, consilio suorum habitis, fiduciam statuendæ pacis requirit, hæsitans, ne Turcorum perfidia sibi suisq; aliquo iniquo machinamento obesse possit, corrupto fœdere sub aliqua praua occasionis industria.

- x. Audiens verò Princeps de Hafart ex legati sui relatione, quia Dux & sui de hac concordia hæsitarent, & non multum in Turcorum promissis confiderent, Duci filium suum, *Mahumet* nomine, quem tenerè diligebat, obsidem misit, vt certior inter se statuendæ pacis ac fœderis abhinc & deinceps redderetur. Dux filio illius obside accepto, fidem & amicitiam cum illo pepigit; & se ad omnia aduersantia sibi auxiliari, & nunquam deficere, stabili iuramento promisit. His præmissis, diem certam statuit, qua ad auxilium contra Brodoan Christianū conduceret exercitum, & Turcorum legiones ab obsidione Hafart, Domino DEO suo IESU CHRISTO auxiliante, effugaret. Hæc Dux dum constanter pollicetur, legati de praesidio Hafart vehementer iocundati & lætati sunt; & sine mora columbas duas, aues gratas ac domitas, secum allatas eduxerunt à sinu suo, ac charta, Ducis responsis promissisque fidelibus inscripta, caudis illarum filo innodata, è manibus suis has ad ferenda læta nuncia emisserunt. Dux & vniuersi, qui cum eo aderant, de hac auium emissionem mirantur. Sed hic, cur per aues hæc fiant nuncia, illis à legatis responsum est: *Non dominus noster Dux, eiusque fideles super emissis miretur columbis, quas non pueriliter non frustra præmissimus, sed hac de causa præmissa sunt, vt rapido & incessabili volatu legationem fidei, quam erga eum habes, accelerent, & de auxilio tuo certificent, qualiscunque nobis in via fortuna vel impedimentum occurrerit. Est & aliud, quare hæc aues cum chartulis præmittuntur, ne si in sinu nostro reperta fuerint ab aliquibus fratribus nostris Turcis, rei morti damnemur.* Iam cum chartis tibi committis aues auolauerunt, in folium & mensam Ducis Hafart fideliter reuersæ. Princeps autem de Hafart ex more solito aues domesticas piè suscipiēs, chartas intitulatas à caudis earum soluit, secreta ducis Godefridi per legit, diem aduentus sui ad auxilium, & in quantis millibus Christiani exercitus subueniret, pernoſcit. His perlectis & agnitis, & Godefridi certus amicitia, & fidei, praesidium Hafart plurimis militum muniuit armis & copiis Turcorum sibi auxiliantium, quas è diuersis acciuit locis. Et ecce *Brodoan* in manu forti & numero quadraginta millium virorum Turcorum descendit in campos Hafart; sedemque in circuitu murorum illius fœdit tentoriis locauit, graui assultu mœnia & turres de die in diem oppugnans. Vix quinque federat diebus, & ecce dux *Godefridus* in fortitudine multa ab Antiochia est egressus in vexillis miræ pulcritudinis, in loriceis & galeis, in sagittis equitum & peditum, spacio dierum trium iter faciens. Peracta via vnus diei, *Baldewinus*, frater ipsius, à Rohas proficiscens cum tribus millibus virorum pugnatorum, occurrit in vexillis per aërem corruscantibus, ex Ducis legatione accitus. At *Boemundus* & *Reymundus* vehementi inuidia indignati sunt, quòd ipse Princeps de Hafart primùm ad Godefridum mittens, fœdus inierit, filiumq; suum sibi obsidem mutæ fidei dederit: & ideo omnino se in hanc Ducis expeditionem proficisci recusarunt. Dux iam itinere vnus diei expleto, videns quòd Principes hi præ inuidia remanserant, nec blandis monitis nec humili prece flecti poterant, vt venirent, iteratò eis legationem misit, in hunc modum locutus: *Non decet vos, qui estis columna & ductores Christiani exercitus, vt vos fratres vestros conchristianos auxilij vestri immunes relinquatis, occasionem falsam aduersum nos sumentes, cum adhuc in nulla angustia vel necessitate vobis defuerimus; sed semper in via hac etiam pro vobis mori parati fuimus. Credite procul dubio, quòd si hodie remanseritis, nec opem nobis ad id negotium tuleritis, hostes vestri erimus, nec ad ullam causam, ad vos pertinentem, ultra pes noster monebitur.* Boemundus & Reymundus videntes, quòd manus vniuersa Christianorum ad vocem Ducis Godefridi viam Hafart insitebat, & quòd Dux cæteri que confratres eis in ira loquerentur, recordati sunt, quòd iniuste egissent erga fratres suos; ac compuncti, sociis suis tam equitum quàm peditum circiter quatuor millia adunatis, Godefridum

defridum via regia secuti, in regione *Hafart* associati sunt. Erat numerus congregatorum Principum & eorum exercitus triginta millia virorum pugnatorum. *Brodoan* & qui cum eo in obsidione *Hafart* conuenerant, cognoscentes quia agmina Christianorum campos vicinos introiissent, à longè è castris eorum ignes in nocte relucere, & nebulam fumorum ascendere intuentes, ex consilio & pari mente castra ab obsidione mouerunt, scientes, quòd tot millibus resistere minimè valerent. Ex his ad decem millia in circuitu longæ remotione viæ per notas semitas & montana gradientes, tardatos & subsequentes Peregrinos ac postremos exercitus sagittis à tergo incurrerunt, & sexcentos subito expugnatos & exterritos, clam Duce & eis, qui longo spatio duorum milliarium præcesserant, in ore gladii percusserrunt. Hanc famam crudelem Dux & sui comperientes, equorum velocitate XII. inuecti, Turcis à cæde hac reuertentibus in valle montium regionis *Hafart* prope-rata via occurrerunt, non modicam stragem illorum lanceis & gladiis illic facientes. His attritis, & fuga per montana & veprium condensa dilapsis, Dux & cæteri comprimores ad præsidium *Hafart* applicuerunt. Quibus Princeps illius cū recentis, galea & lorica fulgenti opertis, occurrit, multas gratiarum actiones referens Duci super omnibus, quæ eius auxilio aduersus inimicorum vires victrices illis contigerunt. Moxque renouato fœdere, amicitia Duci inuiolabili coniunctas est in aspectu omnium, qui aderant, promittens se stabilem, & nunquam alienari à societate ipsius Ducis & Christianorum familiaritate ac dilectione. Dux ex consilio suorum viro sibi confœderato galeam, auro & argento mirè insertam, & lorica magnæ honestatis contulit, qua *Herebrandus de Bullon*, miles nobilis & bellico actu insignis, prælia commissurus semper induebatur. *Brodoan* igitur ab obsidione *Hafart* fugato, & Principe eiusdem præsidii à Duce & omnibus primoribus benignè commendato, ac pacificè in sua relato, exercitus Antiochiam repedauit; & in victoria ac pace magna vniuersi Principes in ea confederunt. Post hæc, prædi- XIII. cte pestilentia tempestate amplius & validius ingruente, multisque Principibus cum plebeia manu morientibus, Dux *Godefridus*, nemo quomodo perfimili clade olim est Romæ tactus in expeditione, quam egit cum Henrico, Rege quarto, Imperatore Romanorum tertio; & quomodo illic in pestifero mense Augusto quingenti fortissimi milites pluresque nobiles obierint, & plures exterriti, cum ipso Cæsare ab vrbe recesserint, nunc idem malum metuens, ab Antiochia recessens, secessit versus montana *Panratii* & *Corouassii*; & habitauit in vrbibus *Rauenel* & *Turbayfel*, à fratre *Baldewino* ante obsidionem Antiochiæ subiugatis, & post transmigrationem suam in *Rohas* eidem fratri & Duci relictis. In eisdem siquidem præsidiis XIV. quidam Armenii fratres, monachico habitu Deo seruantes, multas passi calumnias à militibus *Panratii* habitantibus in præsidio, præfatis locis *Rauenel* & *Turbayfel* contermino, ipsum Ducem, videntes virum esse pacificum & amatorem iustitiæ, sunt aggressi, querimoniam super illatis sibi iniuriis facientes, & super arce *Panratii* semper eisdem castellis eorumque habitatoribus infesta. Dux verò Christianissimus querimoniis pauperum CHRISTIANI pulsatus, & harum iniuriarum non immemor, quas sibi idem *Panratius* fecerat, cum adhuc à Christianis obsidio circa muros Antiochiæ fieret, molestè tulit, omnibus modis de his vltionem sumere meditans. Spoliauerat enim *Panratius* legatos *Baldewini*, fratris eiusdem Ducis, magnis & honorificis donis tam pecuniæ quàm cæterarum rerum, dum iter per terram & patriam eius agerent, quæ omnia *Boemundo* Principi ad componendam cum eo amicitiam mittere non expauit. His itaque iniuriis, & pauperum querimoniis, nunc Dux commotus, quinquaginta milites suorum sequacium eligens, in lorice, clypeis & lanceis, in balistis & lanceis Armeniacis profectus est ad vicinam arcem, XV. in qua noxii prædones *Panratii* morabantur. Hanc omni virtute instans, oppugnat repentino assultu; expugnatam flamma & igne humi cogit procumbere, viginti ex militibus, quos in ea reperit, eius iussu excæcatis in retributionem & vindictam superbiæ & iniuriarum, quas *Panratius* sibi CHRISTIANIQUE pauperibus inferre præsumsit. Similiter arx & præsidium *Corouassii* assultu & virtute militum Ducis, ex diuersis calumniis & iniuriis, quas Christianis intulerat, crematum, expugnatum, humique prostratum est. Duce itaque *Godefrido* ab *Hafart* in XIV. Antiochiam reuerso, dehinc obside *Mahumet* in manu & custodia suorum Antiochiæ relicto, *Turbayfel* & *Rauenel* profecto; *Baldewino* verò ab *Hafart* cum suis *Rohas* reuerso, plurimi de exercitu viri nobiles & ignobiles, *Drogo* de *Nahella*, *Rei-*

- ardus* de Tul, *Gastus* de Berdeiz, *Folkerus* Carnutenſis, cæteriſque primates & com-
 miliones per centenos & quinquagenos alii equo alii pede venerunt ad ciuita-
 tem Rohas, vt à Baldewino, duce & principe in ciuitate & regione factò, pro ob-
 ſequio militari præmia mererentur, moram aliquam apud eum facientes. Erant
 enim ſumma neceſſitate grauati, & longa expeditione rebus exhausti neceſſariis.
 Affluebant autem & accreſcebant ſingulis diebus in numero & virtute, dum fei-
 tota ciuitas obſeſſa à Gallis, & eorum hoſpitalitate occupata eſt. *Baldewinus* ſin-
 gulis de die in diem in Byzantiis auri, in talentis & vaſis argenteis dona plurima
 conferebat; regiones & cuncta ſibi aduerſantia congreſſione belli edomabat, Tur-
 cos & omnes in circuitu ſubiugabat, donec fœdus nobiliores & præpotentes terri-
 cum eo percufferunt. Hanc Francorum gentem ab Antiochia & è cunctis lo-
 cis ſic ebullire, & præualere in omni actu & arte, duodecim Principes & indigenæ
 ciuitatis Rohas vel Edeſſæ intuentes, eorumque conſilia ſuis præponi, & cum eis
 de omni re & negotio terræ Baldewinum agere; eoſque & eorum decreta plus ſo-
 lito negligere, vehementi indignatione aduerſus eum ſuoſque exarſerunt. Et omni-
 no ab his exterminari metuentes, nimium pœnituit eos, quòd Baldewinum ducẽ
 ac dominum ciuitati præceſſent. Vnde facta clam conſpiratione, & miſſa Turcis
 legatione, traditionem aduerſus Baldewinum machinabantur, qualiter cum ſuis
 aut occidi, aut ab vrbe poſſet depelli. Quod dum inter ſe frequenti & ſecreto con-
 uentu aptarent, quidam ex eis, *Enxhu* nomine, fidem puram intimo corde & mente
 erga Baldewinum ſeruans, fraudis adiuutores & conſentaneos ſibi ex ordine a-
 peruit; ideoque ſe ſuoſque & ciuitatis introitus nocte & die ab illorum traditione
 neceſſe eſſe tueri, ne improuiſos & incautos Turcorum vires & inſidiæ reperire
 poſſent. Baldewinus talem tantamque perfidiam eos machinari nunc veraci rela-
 tione, nunc triſtis vultus illorum immutatione expertus, miſſa familiari & deuota
 ſibi manu Gallorum, vniuerſos iuſſit teneri, & carceris cuſtodie mancipari; omnẽ
 verò ſubſtantiam & pecuniam illorum inauditam ſuo inferri palatio, quam non
 parcẽ ſuis ſequacibus pro militari obſequio expendit. Deinde pluribus die-
 bus euolutis, & multum illis pro vita & membrorũ ſalute precantibus, plurimumque
 ſe excuſantibus, dona verò non modica per exoratores pro ſua redemptione offe-
 rentibus, Baldewinus ſuorum ſemper cõſilio ad altiora tendebat, ſciens ex ore de-
 latorum, quòd per ſuam castella & munitiones theſauros ampliores, quodque pre-
 cioſius habebant, a facie Chriſtiani exercitus abſconderant. Poſtremò ex nimia
 datione & ſolidorũ conuentione, & magnitudine donorũ, quæ non ſolum Gallo-
 rum primatibus, ſed & inferiori manui contulerat, Baldewinus exhaustus, munera pro
 redemptione captiuorũ ſuſcipienda conceſſit. Duorum tantum munera recuſauit,
 quos nimium culpatoſos & reos traditionis iuſſit excæcari. Plures verò vulgi conſo-
 cios ſceleris, amputatis naribus, manibus aut pedibus, condemnatoſos vrbe iuſſit ex-
 pelli. Non minus à ſingulis redemptis quàm viginti millia Byzantiorum aut triginta
 aut ſexaginta, in ærarium ducis Baldewini illata ſunt, præter mulos & equos, vaſa
 argentea plurimaque ornamenta precioſa. Ab illo die & deinceps dux Baldewinus
 in ciuitate Rohas factus eſt metuendus; & nomen eius vſque ad extremum terræ
 diuulgatum eſt, virtute præclarus exiſtens. Socer autem Baldewini, *Taphnuz*
 nomine, videns quia ſic de viris perfidiæ vltionem ſumſit, eoſque damnis rerum &
 tormentis membrorum afflixit, occasione aſſumta in munitiones ſuas in montana
 perterritus fugit; nec vltra reuocari potuit, metuens ne pro pecunia, quam adhuc
 debebat, capitalem ſubiret ſententiam. *Balas* quoque de Sororgia ciuitate, ſpe re-
 recuperandæ ciuitatis, fruſtratus de manu Baldewini vel quicquã accipiendi propter
 affluentiam Gallorum, & quia cor illius omnino ad eos intendebat dolos, in ſe-
 creto cordis ſui aptare cœpit, qualiter Baldewinum ad interitum callido conſilio
 perduceret. Tandẽ via reperta iniquæ fraudis, qua eum decipere aut perdere poſ-
 ſet, die quadam, ac ſi in puritate fidei, eum circumueniens ſic locutus eſt: *Scio, quia
 vir magna potentia es & industria, & non parcẽ eos remuneras, qui tibi in obſequio militari volũ-
 tarii habentur. Vnde deuouitacitẽ mecum, vt non ſolum me, filioſque & uxore meam in manu tua
 commendem, ſed & præſidium meum Amacha, quo terram plurimam ſubiugare poteſ, tibi tradã
 die, quam melius aptam ad id ſuſcipiendum elegeris.* Baldewinus verò tam benignẽ, & ſibi
 fidenter loquenti, gauitſus de ſuſceptione præſidii, apprimẽ credidit; & diẽ ſtatuit,
 qua ſecundum verbum *Balas* ſibi traditio præſidii ſine aliquo fieret impedimento.
- iam die appropinquante, *Balas* doli ſui non immemor, Turcos centum, armis &
 loriciſ

& lorice munitos, castro *Amacha* induxit; & per mansiunculas præfidii hac & illae infidias inclusit, vt sic Baldewinū cum suis ingredientē viū cōprehenderēt, suęq; ditioni submitterent, *Baldewinus* fraudis huius nescius, sumtis ducentis militibus strenuis ad omne belli opus, vsq; ad præfidium *Amacha* profectus est, & *Balam*, iuxta quod promiserat, paratū ad reddēdū præfidium inuenit. *Balam* verò multū rogantē, & in dolo mellito ore adulantem, vt cum aliquibus de societate electis præfidium intraret ac susciperet, & in eius custodia fideliores, quos vellet, relinquere ordinaret, ille ferè audiuit & credidit; sociosq; secū ascensuros & intraturos iam assumere parabat, & qui extrà remanerēt, disponebat. Sed ecce quidā viri sensati Gallorū nihil fidei in huius verbis & promissis esse astruentes, Baldewinū seorsim ducūt, & vehementer arguunt, quòd verbis huius Turci Gentilis tā subito crediderit, & sine obside fiducialiter eius præfidium cum modica manu intrare concesserit. Tandē de hoc diu dubitantibus, plurimūq; consilii habentibus, & Baldewinū ab ingressu præfidii ex toto auertētibus, decretū est vtrinq; vt Baldewinus cū sociis in valle prætolaretur, & duodecim ex sociis, in quibus cōsideret, ad arcē suscipiendā præmitteret, qui eam suę ditioni, clauibus ferisq; sumtis, potenter subiicerent. Nec mora, viri duodecim ad arcē suscipiendā electi, armis & lorice induti, præfidium & turrim *Amacha* intrauerunt. Qui mox vt mediis infidiis astiterunt, centū Turci ex mansiunculis in impetu exilientes, viros armis & sagittis circumdederunt, & parū aduersus tantos in defensione valentes, cōprehenderūt. Duo solummodo ex duodecim se virili & multa repugnatione à manibus hostiū extorquentes, subito in solium, quod fenestratum in vallem respiciebat, euaserunt, gladiis eductis se ab insequentibus hostibus validè adeò defendentes, dum caput à fenestris exerentes, Baldewinū ad radicem montis cum suis stantē admonuerunt, vt se à dolis obseruaret; asserentes decē in fide falsa captos, & se in periculo mortis euidenter constitutos. *Baldewinus* intelligens ex illorū anxia vociferatione rem vniuersam in aduersitate positam, & dolos *Balas* manifestos, magnis doloribus de captiuitate suorū torquetur. Sed quid ageret, aut quid insisteret ad liberandos viros, nullo consilio inuenire potuit. Erat enim præfidium situm in excelso rupiū, humanis ingeniis aut viribus insuperabile.

Tandem Baldewinus de infortunio tam egregiorum virorum condolens, *Balam* multum de iniqua fraude redarguit, de iureiurando admonet, & quatenus captos suos restituat, pondus auri & Byzantiorum pro eorum redemptione recipiat. Sed is omnia refutat, & solam Sororgiam ciuitatem requirit. Baldewinus nequaquam ciuitatem sibi reddere in DEO iurat, etiam si membratim in conspectu eius omnes, quos ceperat, detruncaret. Sic nequaquam *Balas* Baldewini preces & admonitiones audiente, nec eius munera curante, præter Sororgiam, Baldewinus mœstus, & grauius conquerens de captiuis suis, Rohas reuersus est. Ab eo die Turcos eorumq; consilium & auxilium ac frequentationes vehementi odio habere cœpit. Post hæc non multi prætere dies, cū *Baldus* de Samusart, qui vxorē & filios Baldewino obsides daturus erat, sed plurimis diebus in dolo distulerat, palatium Baldewini in adulatione ingressus, iussu eius à Gallis tentus, ac capite truncatus est. Baldewinus in ciuitate Sororgiæ *Folkerum Carnutensem* cum centum probis & bello assuetis militibus constituit, vt semper *Amacha* vexarent assultu, & *Balæ* in vltionem captiuorum suorum fratrum dignam vicem rependere conarentur. Die ergo quadam *Folkerus* cum suis egressus est ad capiendās prædas in *Amacha* terra. Qui præmissis aliquibus sociis, Turcos ab arce vsque ad locum, vbi *Folkeri* erant infidiæ, pertraxerunt. Tum commisso prælio, sex ex Turcis & militibus *Balas* capti & abducti sunt. His captis & abductis, *Balas* sex de sociis Baldewini in redemptione suorū restituit; sex vsque ad diem illius in Ierusalem in sua retinuit custodia. Post hæc quatuor euaserunt ob negligentiam & præ longo tædio custodum. *Balas* verò *Gerhardum*, priuatum & secretarium Baldewini, vnā cum *Pisce'o*, filio sororis *Vbelhardi*, præclari militis & nobilissimi de *Wizā*, decollari iussit.

Godefrido ob cladem diffusam tam graui mortalitate per Antiochiā, in *Rauenel* & *Turbayel* moram faciente, eodem tempore pestifero mille & quingenti viri de gente Teutonicorum ex *Regnesburg*, ciuitate fluuii Danubii, & ex aliis ciuitatibus *Rheni* fluminis, conspirati & electi, ad urbem Antiochiam nauigio maris aduecti, ad portum *S. Simeonis* descenderunt, vt Christianorum turmis in Ierusalem ituris solatio & auxilio auerteretur. Sed sic illa cohors recenter victoriosus *Peregrinis* in Augusto mense admixta eadē mortalitatis clade consumta & deuasta-

- XXIV.** ta est, vt de mille & quingentis nec vnus quidem superesse vsq̄a videretur. Eodem tempore post victoriam Christianorum, *Sansadonias*, filius Darsiani, regis Antiochiæ, matrem suam cum duobus filiis redemit precio trium millium Byzantium de manu *Willelmi*, viri nobilissimi, commilitonis & compatriotæ comitis Reymundi de Prouincia, quos idem Willehelmus in prima inuasionē & ingressione Antiochiæ sopore grauatos primo diluculo captiuauit. Eodem tempore de terra Buloniæ *Wicemarus*, Laodiceæ captus à Turcopolis regis Græcorum, rogatu Ducis Godefridi post longa vincula, & diutinas carceris moras, absolutus, sed graui pœna afflictus, Antiochiam reuersus est. Puer autem *Mahumet*, filius Principis de Hafart, obses Godefrido datus, sub diligenti custodia tam seruorum suo-
 rum duodecim, quàm sub solerti cura clientelæ Godefridi, Antiochiæ remansit, cui nihil necessariorum de domo Ducis vllis horis deficiebat. Iam enim quàm plures, Ducem & cæteros potentes per loca ab Antiochia ob iminentem cladem migrasse videntes, alii ex loci infirmitate, alii ex mense pestifero Augusto hanc mortalitatem afferentes, mense Septembri inchoante ad portum præfati Simeonis causa morandi profecti sunt. Vbi nauæ post Turcorum stragem & fugam Corbahan, nauigium iterabant, vitæ necessaria afferentes, & indigentibus omnia sufficienter vendentes.
- XXV.** Mediato deinde mense in silentio cuiusdam noctis, quando omnia somni requie solent refoueri, cunctis qui aderant in custodia vigiliarum, visio mirifica in cœli culmine ostensa est, quasi ex omni cœlo stellæ
 in vnum collectæ, strictimque densatæ, in spacio latitudinis vnus atriis, tria iugera continentis, igneo fulgore, sicut prunæ in camino ardentes, & in globo contractæ, scintillabant, & post hanc diutinam & terribilem flagrantiam rarecentes, in modum coronæ cinxerunt polum sub spacio ciuitatis munitæ; diuque sic in gyro persistentes indiuisæ, aditum ad vltimum & viam in vno latere sui circuli scissæ exhibuerunt. Huius signi ostensione vigiles Christianorum exterriti, tumultuosa vociferatione vniuersos sopore depresso suscitant ad videndum portenti huius indicium. Vniuersi suat mirati, & quid portendat, diuersas protulere sententias. Alii ciuitatem Ierusalem, Turcorum Gentilium turmis densatam, portendere asserabant; & eam à suis viribus & densitate sic rarescere & attenuari, vt aditum tandem Christianis exhibere filiis videretur. Alii Christianum exercitum, adhuc in virtute sua conglobatum, diuinæque deuotionis ardore flagrantem, asserabant; & tandem diuisum per terram & ciuitates, à gentibus iniuste possessas, in circuitu Ierusalem & Antiochiæ potenter præualere & dominari. Quidam verò dicebant, significare hanc præsentem mortalitatem & populum copiosum Peregrinorum, qui in vnum vt nubes densata attenuaretur minuereturque. Et sic in diuersas contendebant sententias. Sed DEO volente, vt aiunt, in melius mutata est sententia visionis. Nam cum duce Godefrido cunctisque Christianis consociis de vniuersis locis accitus & regressus Antiochiam in mense Octobri, caloribus Augusti temperatis, Comes Reymundus, Robertus Flandrensis, Robertus Nortmanorum Princeps, Boemundus, cæteri que Principes, qui adhuc in ipsa Antiochia conglobati morabantur, vnus voluntatis compotes effecti, per terras & ciuitates, in circuitu Antiochiæ sitas, diffusi migrauerunt; & resistentes ac rebelles obsidione angentes, suæ ditioni subdiderunt.
- XXVI.** Ad Albariam itaque ciuitatem, diuitis opulentissimam, cum cuneis armatis primùm ascenderunt: quam non multo labore expugnatam apprehendentes, Turcos & Sarracenos in ea repertos in ore gladii percusserunt. Deinde verò succedente victoria, comes *Reymundus*, *Robertus* Nortmanorum Princeps, *Eustachius* frater Godefridi ducis, *Robertus* Flandrensis, *Boemundus* Princeps Antiochiæ factus, *Godefridus* dux, ad Marram ciuitatem Turcorum, armis & robore fectâ, declinauerunt. Sed tantùm quindecim diebus Godefridus, *Boemundus*, *Robertus* Flandrensis illic morâ in obsidione fecerunt. Deinde hi tres Antiochiâ reuersi sunt, Comitē verò Reymundū, & Robertū Nortmanorū principē, *Eustachiū* & *Tankradum* circa urbem Marrâ cum suis millibus reliquerunt. Post aliquot deinde dies *Godefridus* dux, assumtis quadraginta sociis, in armis & equo valentibus, versus Robas ciuitatem, quæ itinere dierum septem ab Antiochia est remota, profectus est. Vbi frater eius *Baldewinus*, qui eandem ciuitatem cum omnibus appendiciis suis detinebat, mediato itinere trans Euphratem, fluuium magnū, occurrit ei ad agendū ad inuicem colloquium. Boemundus ergo, cuius cor quàm maxima inuidia & indignatio animi aduersus Comitem Reymundum mordebat, vi-

bat, videns opportunitatem Godefridi discessione & Reymundi absentia, signo cornicinum sociis suis admonitis & conglobatis, turrim, quæ ponti Ferne imminēbat, in virtute magna assiliit, comitisque Reymundi milites, qui in ea remanserant, bello & sagittariis grauatos, ab arce & vrbe eiecit, sicque solus dominium Antiochiæ obtinuit. Post hæc *Godefridus* dux cum fratre habito colloquio, ^{xxvii.} & eidem valedicto, Antiochiam, ad contrates & Principes rediturus cum quadraginta prædictis sociis, iter festinus mouit, Turbayfel, Ravenel aliisque locis pacificè & prosperè hospitio susceptus. Deinde via maturata in regionē veniens, quæ *Episcopatus* nominatur, quadam die iuxta fontem quendam in loco prati herbosi ad prandium cum sociis discubuit, vtres vino repletos deposuit, & cætera, quæ vitæ necessaria secū in mulis & equis detulerant. Illic verò dum securè pranderet cum sociis, à pueris, quos ad speculandum Turcorum insidias miserat, intellexit, centum Turcos in cærecto & palustri loco grandis piscosique lacus secus montana ab Antiochia vrbe quinque milliaribus distante, latere, qui eiusdem Ducis reditum illic occultati operiebantur. Mox illorum insidias patefactis, Dux dilato prandio, cum adhærentibus sibi subito equos ascendit, qui arma arripientes, & loricas induentes, viam contendunt in hostem. Turci haud segnius aduersus hos frena vertentes, sagittis & arcu fortiter commiserere prælium. Sed duci suisque numero paucis pro vita pugnantibus fors victoriæ collata est. Tandem ²⁰ Dux & sui præualentes, Turcos fugaces lanceis transfodiunt, aliosque decollantes, capita eorum in sellis suis dependentia secum vsque ad ciuitatem Antiochiæ portauerunt cum spoliis & equis illorum. Vbi idem dux Boemundum, totius vrbe principem factum, inueniens, omnia sibi cæterisque principibus ac fratribus retulit, & quomodo in manu paucorum tot Turci victi & attriti sunt. Reuer- ^{xxviii.} so autem duce *Godefrido* hac victoria, post aliquod spacium temporis murmurauerunt vnanimiter Christianorum populi: quomodo in hac vrbe Antiochia sola mora eorum haberetur, & quòd nullo modo Ierusalem viam insisterent, cuius desiderio natales horas relinquentes tot aduersa pertulerint. Et facta est dissensio magna in populo: ac subtraxerunt se multi de populo ducis Godefridi, Roberti Flandrensis ³⁰ & Boemundi, qui in responsis & verbis eorum nullam habuere fiduciam ante multum tempus eundi in Ierusalem. Tandem prædicti Principes cognoscentes, quomodo iam populus tædio affectus paulatim dilaberetur, ne ultra aliquis nauigio pararet reditum, interdixerunt, vndique in portis maris custodiam ponentes. Conuentum verò & colloquium super hac populi querela quarta Non. Februarii decreuerunt habere. Collatis itaque in vnum, & colloquio habito ibidem intra Antiochiam, decretum est ab omnibus, magnis & paruis, vt in Kal. Martii *Laodiceam*, quæ Christianæ erat potestatis, pariter conuenirent; & illic collecto circumaque robore, nil periculi vitæ posthac considerantes, minimè ultra differrent viam insistere in Ierusalem. Interea comes *Reymundus* longa obsidione quin- ^{xxix.} ⁴⁰ que hebdomadarum circa *Marram*, ciuitatem vexabatur, vniuersique in comitatu suo ibidem commorantes. Qui circa urbem diu sedentes, & à Turcis vehementer repressi, magnæ famis angustias pertulerunt. Nec mirum: quia præ longa obsidione Antiochiæ, & nunc harum ciuitatum, plurimæ in circuitu regiones exhaustæ erant cibariis, & plurima pars habitatorum cum rebus & armentis suis per montana fugam fecerant. Erant enim decem millia exercitus comitis Reymundi & suorum, comprimorum. Mirabile dictu, & auribus horrendu. Tanta ipsa famis angustia has vrbes inualuit, quod nefas est dicere, nedu facere. Nam Christiani non solum Turcos vel Sarracenos occisos, verum etiam canes arreptos & igni coctos comedere non abhorruerunt præ inopia, quam audistis. Sed quid mirum? *Non est acutior gladius, quam à longo contracta fames.* Comes ergo *Reymundus* videns afflictionem, & ^{xxx.} ⁵⁰ populi dolore fame deficientis, assumpto robore equitum in montana profectus, interdum copias infinitas prædarum & cibariorum attulit, quibus Dei populus sæpè refocillatus est. Ibidem per deserta & montana Libani plurimi Christiani, qui victum quærebant, præfata necessitate compulsi, à Turcis trucidati reperti sunt. A *Damasco* leniq; quæ præcipua virtus erat Turcorum, sæpè procedebant insidiæ; dispersitque ac circumuagis de exercitu & obsidione occurfabant, alios trucidantes, alios sagittis mortiferis transigentes. Sed comes Reymundus intelligens mala, quæ suis circa sedentibus ab insidiis Turcorum inferebantur, moleste accepit, & hoc malum omnibus modis finire meditabatur. Vnde *Talariam*, castellum in mon-

tanis situm,aggreditur:quo in manu virorum fortium expugnato, & attrito cum
 Turcis in eo repertis, materiam lignorum de eodem castro attulit, ex quibus ma-
 chinam composuit ad superandam urbem prædictam *Marram*, quæ muris & mœ-
 nibus munitissima erat. Facta autem machina, & ingeniis ordinatis, urbs post non
 multum tempus à comite Reymūdo & cæteris Principibus, Roberto, Tankrado
 & Eustachio superata & capta, deiicitur; ac Christiani milites scutati & loricati in
 virtute magna media urbe assistentes, Turcos acriter repugnantes, seque defen-
 santes, gladio percusserunt, alios verò ad arcem fugientes insecuti, combusse-
 runt; & pacifice per tres hebdomadas in ea remanserunt, paucos illic cibos præ-
 ter olei abundantiam reperientes. *Engelradus*, filius Hugonis comitis, iuuenis mi- 10
 ræ audaciæ, in hac urbe ægritudine detentus, vita discessit, & in basilica *B. An-*
 xxxi. *drea* Apostoli corpus eius humatum est. Prædicta autem Marra ciuitate victa &
 attrita, ad vallem quandam, quam nominârunt *Gaudium*, prædictorum Principum
 descendit exercitus. Vbi reperta abundantia rerum necessariarum, per cæto dies
 corpora fessa & fame attenuata recreauerunt, duo præsidia in montanis expu-
 gnantes, in quibus Turci & Sarraceni habitabant. Deinde ciuitate *Tortosa* expu-
 gnata, & non multo labore capta, & in manu comitis Reymundi cuiusque custo-
 diæ mancipata, in vallem, quæ dicitur *Camelorum*, iter suum continuantes appli-
 cuerunt. Vbi prædam & escas plurimas contrahentes, præsidium quoddam, in-
 geniis & humanis viribus insuperabile, nomine *Archas*, profecti sunt. Illic ten- 20
 toria sua figentes, moram sibi per aliquod tempus fieri statuerunt, donec eadem
 arx, expugnatis eius defensoribus, caperetur. Ibi tandem machinas fecerunt &
 instrumenta mangenarum, moles lapidum in impetu iactantium per turres &
 antiqua muralia, quibus inclusos milites eiusdem præsidii absterrent & effu-
 garent. Sed eos defensores indefessos repererunt & inuictissimos. Deintus enim
 simili iactu mangenarum & impetu lapidum resistebant; damnumque Christianæ
 gentis tam sagittis quàm lapidibus faciebant. *Anselmum* de Riburgis monte, vi-
 rum nobilissimū & bellicosum, multam vim defensoribus arcis inferentem, im-
 petu saxi ab eadem arce volantis fracto cerebro percusserunt. Dolentes & turbati
 Principes de interitu fratris & commilitonis viri clarissimi, atque relictatione in- 30
 duorum Sarracenorum, disposuerunt montes sub fundamento murorum castri
 arte sua cauare, vt sic fundamento cum mœnibus & muris corruente, Gentiles, qui
 in his vel arce consisterent, simul obruti lapidum tectorumque ruina perirent. Sed
 frustra hic labor consumitur. Nam qui de intus erant, è contra fodientes, instru-
 menta Christianorum suis ingeniis retinebant, & opus eorum ad effectum peruc-
 nire non sinebant. Illic in eadem obsidione facta est contentio & quæstio de
 Lancea Dominica: vtrum ea fuerit, qua latus Domini apertum est, an non. Nam
 plures dubitabant, & schisma erat in eis. Quare auctor & predictor eiusdem inuen-
 tionis per ignem transiens, vt aiunt, illæsus abiuit, quem ipse *Reymundus* comes de
 Prouincia & *Reymundus Pelleiz* à manibus & pressura inuidorum abduxerunt, Lan- 40
 ceam verò cum omni comitatu suo ab ea die venerati sunt. Post hæc à quibusdam
 relatum est, eundem Clericum hac examinis exustione adeò fuisse aggrauatum, vt
 in breui mortuus & sepultus fuerit. Vnde minus in veneratione à fidelibus Lancea
 cœpit haberi, credentibus magis avaritiâ & industriâ Reymūdi, quàm aliqua De-
 itatis veritate omnia fieri. Dum hæc obsidiones circa Marram, Tortosam & Archas
 fierent, puer *Mahumet*, qui à Principe de Hasart, patre suo, Antiochiam obses mis-
 sus fuerat, fidei & custodiæ Ducis Godefridi commendatus, ægritudine correptus,
 obiit. Quem iuxta morē Gentiliū precioso ostro inuolutū patri remisit, excusans
 se sub omni fidei puritate, quòd ex causa suæ negligentiz minime puer obiisset, ob-
 restans etiam se non minus eius mortē, quàm fratris sui Baldewini, molestè ferre. 50
 Qui Ducis excusatione benignè accepta, & ex vero conperta ab his, quos de do-
 mo sua custodes pueri misit, nequaquam immutatus est à fide, quam promisit, sed
 xxxiii. mansit. Interea Kalend. Martii suis in ordine relatis, *Godefridus* dux, *Robertus* Flā-
 drensīs, *Boemundus* & vniuersi Principes adhuc Antiochię commorantes, sicut decre-
 uerāt, collecto Laodiceę exercitu suorū, ad viginti millia equitū & peditū, ad ciui-
 tatē *Gybel*, in littore maris sitā, diuitiis locupletē, castra applicuerūt, in circuitu ob-
 sidionē ponētes, vt Sarracenos, cunctosq; Gentiles, in ea ad defensionē cōstitutos,
 expugnare valerent & exterminare. *Boemundus* verò Laodicea regressus, Antio-
 chiam

chiam cum suis repédauit, semper sollicitus & suspicans ne urbem ipsam, humanis viribus insuperabilem, aliqua fraude vel odio amitteret. Nec mora, audita Albarix & Marræ destructione, & inhabitantium Turcorum occisione, & nunc Archas longa obsidione, eiusque expugnatione, *Sarraceni* milites inito consilio cū ciuibus, infinitam pecuniam duci Godefrido & Roberto Flandrensi obtulerunt, quatenus urbs *Gybel* à facie eorum cum ciuibus suis, vineis & omnibus frugibus, intacta permaneret, & aliò eorum migraret exercitus: quod à prædictis Principibus omnino refutatum est, nisi eorum potestati ciuitas cum clauibus redderetur. Intelligentes ergo ciues & urbis magistratus, quòd non pecunia, non aliquibus preciosis muneribus corrumpi possent præfati Principes, vt castra amouerent, nuncios clam ad Archas comiti Reymundo, factis & potentia inter primores Gentilium diffamato, miserunt, vt pecunià à duce cæterisque refutatam acciperet, quatenus ab obsidione Christianos Principes prece aut aliqua arte recedere suaderet. Comes idem super auro & argento infatigatus, dolos & ingenia versat, qualiter eosdem præpotentes ab obsidione *Gybel* remoueret, atque pro pecunia accipienda ciues & eorum vineas ac fruges liberaret: nam precibus eos ab incepto auertere, prorsus diffidebat. Vnde hanc finxit occasionem: videlicet, quòd Turci quorum copia multa erat in Damasco, consilium iniissent cum Sarracenis, Arabibus, cunctisque gentibus in proximo aduersus se apud Archas bellum constituere: & iam vniuersos in apparatu magno & copioso in terminos illius conuenisse. Hac itaque adinventione aptata, direxit nuncios ad præfatos Principes, in circuitu *Gybel* iam per hebdomadam residentes, quatenus sibi festinatò ad auxilium Archas properarent, alioqui se & confratres, qui secum erant, à facie Gentilium non posse mortis euadere periculum, eosque dehinc simile posse sperare martyrium. Legatis verò comitis Reymundi auditis, & periculo ac formidine, quæ ex multitudine Gentilium superuenire dicebatur, vnanimiter Dux cæterique comprimores consultum vadunt, omniumque cor & lingua in hanc erigitur sententiam: *Magnus Christianorum exercitus, cum adhuc integer esset simul & indiuisus Antiochia, vix ab innumeris Gentilium nationibus & armis est defensatus: nunc autem partim Antiochia est relictus, partim in hac obsidione Gybel, partim ad Archas est diuisus, partim ad expugnanda hostiū præsidia & vrbes migravit: sic vires nostrorum imminuta, nequaquam stare poterunt nunc aduersus tot millia Gentilium, vt nobis ex relatione comitis Reymundi innotuit: sed si casu aduersante nostrorum virtus apud Archas attrita fuerit, idem sperare procul dubio nos, certum est Vnde Gybel, quam subito percutere & vincere nequimus, necesse est vt hoc tempore intactam relinquamus, & ad opem nostrorum Archas castra & exercitum applicemus, atque Gentibus vnà cum sociis nostris in bello occurramus. Sicut fuerit voluntas in celo, sic fiat.* Hoc omnibus consilio bonum & vtile perspicientibus ac proferentibus, amota sunt castra ab obsidione *Gybel*. Dux verò *Godefridus, Robertus*q; Flandrensis cū cæteris omnibus viam insistant in armis omniq; apparatu bellorum; & spacio dierum circiter trium Archas conueniunt ad augendas vires & opem Christianorū confederalium. Verum à Tankrado & cōpluribus aliis nullas copias vel minas Gentiliū adesse didicerunt; sed comitem Reymundum non alia de causa hanc collectionē aduersariorum fictè asseruisse, & ipsos nunc ad auxilium inuitasse, nisi vt pecunias acciperet, quas in liberationē suā polliciti sunt habitatores *Gybel*, vt Christianos cautela sua ab obsidione murorū auerteret. Hoc itaque dolo & falsa legatione se à Comite frustratos prædicti Principes intelligentes, molestè ac grauiter acceperunt. Quare à societate & communione illius se subtrahentes, spacio duorū milliariū ab eo sequestrati, tentoria sua fixerunt, nullo modo in assultu Archas illi ferentes auxilium, aut aliquod colloquium amoris secum habentes. Erant enim illic apud Archas graues exortæ inimicitia inter comitē Reymundū & Tankradū propter conventionē solidorum & Byzantiorū, quæ sibi idē comes pro militari debebat obsequio; sed minimè soluebat iuxta laborem & militū copiā, quam idem Tankradus procurabat ac ducebat. Ab ipso deniq; die, quo dux Godefridus se cū cæteris præpotentibus eò contulit, Tankradus sæpius comitē de cōuentione sua cōmonuit: sed nihil in spe aliqua sibi respōso, cum Duce remanens, fideliter illi in omni militari subiectione constructus, Comitē prorsus exfestucauit. Abhinc iniurias sibi à Comite illatas vlciscens, insidiis omnibusq; modis sociis & amicis eiusdē Comitis nocere nō parcebat. Comes igitur Reymundus, videns quia dux *Godefridus & Robertus* Flandrensis, cunctiq; qui cum eis erāt, odiū graue aduersus se haberent, quòd eos falsa legatione seduxerat, auaritia cor-

ruptus, cœpit animum Ducis lenire blanditiis suis & astutia, quâ doctus erat, & à puerili quo imbutus. Sicq; ad extremum *Tankradi* omnem mitigauit iracundiam. Deinde equum magni precii formosiq; corporis misit Comes Duci, vt sic perfectius animum eius placaret, ac secū his donis reuocaret ad assultum *Archas*: sciens eum virum magnæ patientiæ & amoris: quo placato & reconciliato, cæteros in beneuolentia posse redire ad concordiam. Nouissimè autem Principes hinc inde, præter *Tankradum*, concordés effecti, pari assultu & obsidione circa præsidium *Archas* vim inferentes, à die, qua Dux illic descendit, curriculo quatuor hebdomadarum confederunt. Omnibus tandem in assultu præsidii tædio affectis, & cauatione montis deficientibus, præ labore intolerabili & defensione ab intus inæstimabili, atque inopia necessariorum vitæ, murmur creuit in populo Ducis & *Roberti* Flandrensis, asserentibus cunctis, se illic vltra in obsidione non posse persistere; & hoc præsidium, vi & arte insuperabile, vix per anni spacium capi, etiam si tunc gladio famis queat expugnari. Vnde attentius instabant Duci omnes, parui & magni, quatenus castra ab obsidione amouerent, & viam, sicut decreuerant, Ierusalem insisterent, cuius desiderio, & causa visendi Sepulcrum Domini nostri **I E S V C H R I S T I**, à natalibus horis processerant. E contrà Comes *Reymundus* omnibus modis & promissionibus meditatur, vt adhuc per aliquantum tempus tecum moram facerent, donec aliqua vi vel arte arx & Gentiles in ea conclusi caperentur, recensens quomodo *Anselmus* de Riburgis monte illic occisus ceciderit; & quòd plures commilitones sui sint ab iisdem Sarracenis alii morte, alii plagis damnati sæuissimis. Sed nequaquam à desiderio & proposito suo eos aliquo blanditiarum molimine vel promissione valens retinere, se suosq; in eodem loco remanere affirmat, quo vsque arx inimica in vltionem suorum attritorum ruina confumeretur.

In hac itaque intentione Comite perseverante, & multa arte discessionem confratrum auertente, quadam die dux *Godofridus*, *Robertus* Flandrensis, *Tankradus* etiam cum vniuersis sequacibus suis, igne castis suis immisso, profecti sunt ab obsidione *Archas*, pluribus adiunctis sibi de comitatu *Reymundi*, qui diutino tædio fatigati, inuiti apud *Archas* remorabantur, præcipuè ob desiderium semper eundi Ierusalem. Per duos enim menses & dimidium in circuitu præsidii *Archas* à principio cum ipso Comite confederant. Comes ergo videns, quòd post Ducem omnis tendebat populus, & sua manus defluerat, pauciq; secum essent in auxilio retenti, nolens volens simul secutus est Ducis vestigia & cæterorum; & in terminos ciuitatis *Tripolis*, vel *Triple*, in littore maris sitæ, cum cæteris suū applicuit comitatum. Vbi procul à ciuitate vniuersi tabernacula sua extenderunt, ne frugibus terræ, & vineis habitatorū vrbis, tantus noceret exercitus. Intercessores enim & legati ab eadem vrbe sapius *Archas* ad præfatos Principes descenderant, plurima dona afferentes, & ampliora promittentes, si vrbi rebusq; suis parcerent, & non huic facerent, sicut *Albariæ* & *Marræ* aliisq; ciuitatibus. Hac de causa procul ab vrbe refedit exercitus & omnis primatus, donec viderent, quo pacto & fœdere vel donorum oblatione placarentur, & inuicem amicitia firmaretur. Calamellos ibidem mellitos per camporū planiciem abundanter repertos, quos vocant *Zucra*, suxit populus, illorum salubri succo lætatus; & vix ad saturitatē præ dulcedine expleri hoc gustato valebant. Hoc enim genus herbæ summo labore agricolarum, per singulos excolitur annos. Deinde tempore messis maturum mortariolis indigenæ contundunt, succum colatum in vasis suis reponentes, quousque coagulatus indurescat sub specie niuis vel salis albi. Quem rasum cum pane miscentes, aut cū aqua terentes, pro pulmento sumunt, & supra fauum mellis gustantibus dulce ac salubre videtur. Aiunt quidā genus mellis esse quod reperiens *Ionathan* filius *Saul* regis super faciē terræ, inobediens gustare præsumsit. His ergo calamellis mellitis saporis populus in obsidione *Albariæ*, *Marræ* & *Archas* multū horrēda fame vexatus, est refocillatus.

Præses autem ciuitatis *Triple* gloriosæ atq; diuitiosæ, intelligens legiones fidelium ante muros & portas ciuitatis multo interuallo confedissee, ad primos exercitus *Godofridum* ducem, *Robertum* comitem Flandrensem, *Reymundū* comitem, *Robertum* Nortmanorum Principem, misit, quatenus dona ab eo reciperent, & pacificè terram suam obtineret à facie ipsorum, tum etiam terram *Gybi*loth & præsidium *Archas*. Tandem inito consilio, Præses in magna amicitia processit ad tentoria Ducis. Et Principibus satisfaciēs donis & verbis pacificis, ductorē vię per montana iuxta littora maris, vbi loca semitarū perplexa & ignota erāt, virū

zitate

ætate senem concessit, qui eos à littore maris via reflexa per angustas fauces mon-
 tis tam arcta semita duxit, ut vix homo post hominem, animal post animal incede-
 ret. Hic mons à montanis procerà longitudine vsque in mare porrigitur. In huius
 summitate turris, per portam quandam imminens, trans viam ædificata erat, cuius
 in habitaculo viri sex consistere poterant, quorum defensione omnibus, qui
 sub cælo viuunt, via contradici poterat: sed à facie exercitus, & præsidis Triple
 conducti, nemo tunc transeuntibus resistebat. His faucibus arctis & difficilimis
 superatis, notitia ductoris & conuiatoris sui Sarraceni, viam ad littora maris re-
 petentes, ad ciuitatem *Gybiloth*, pro qua præses vrbs *Tripolis* intercesserat, perue-
 10 nerunt. Qua relicta iuxta promissionem suam ne ei exercitus noceret, peracto
 tantùm ab hac milliari, super flumen cuiusdam dulcis aquæ pernoctauerunt: vbi
 & sequenti die remanserunt, operientes debile vulgus, præ lassitudine viæ per a-
 uia & scopulosa fatigatum. Dehinc tertia die castra amouentes, & viam rur- XXXIX.
 sus in littore maris continuantes, in semitam cuiusdam montis miræ & inauditæ
 angustæ referuntur: quæ repentina imbrium, in præceps ruentium, inundatio-
 ne & cauatione extitisse perhibetur: & per hanc iter esse illuc transeuntium.
 Hic itaque mons tam vicinis & creberrimis maris vndis tunditur, ut non à dex-
 tris vel sinistris liceat villo modo declinare, ne fortè in offensione habeat quis-
 20 piam in profundum maris cadere promptum. Hoc angustiarum itinere finito,
 & rursus quodam turris præsidio, ut præfatæ turris inexpugnabili, per Alpes tran-
 sito, quod vtrunque vacuum omni defensione remanserat, timore à DEO, non ab
 homine Sarracenis custodibus incusso, ad vesperam applicuerunt iuxta urbem
Baurim vel *Baruth* hospitati, semper comite Sarraceno conuiatore præcedente,
 ac eos ducente. Incolæ autem Baurim, cognoscentes aduentum Christianorum,
 & iam exercitum per campos ciuitatis hospitatum, munera acceptabilia cum
 verbis pacificis miserunt prædictis Principibus in hunc modum: *Precaur, ut arbo-*
res, vites ac sata nostra non vastantes, pacificè transeat: Et si propositum vestrum capiendi Ie-
rusalem prosperante fortuna adimpleritis, vobis cum omnibus rebus nostris seruituri sumus.
 His precibus & promissionibus donisque incolarum Baurim præfati Principes
 30 placati, surrexerunt cum vniuerso exercitu Christianorum, & rursus in littore
 maris viam insunt per easdem fauces & asperitates scopulorum, qui procellis
 maris semper illiduntur. De quibus egressi, in planiciem, quæ urbem, *Sagitta* XL.
 nomine, continet, descenderunt, vbi super ripam cuiusdam dulcis fluuii hospicio
 remanserunt. Illic plurimos acervos lapidum repererunt, inter quos infinita ma-
 nus debilis & pauperis vulgi dum fessa quiesceret & accubaret, à serpentibus, quos
 vocant *Tarenta*, quidam percussi, interierunt timore, & præ intolerabili siti inau-
 dita inflatione membrorum turgentibus. Ibi quoque *Sarraceni* in virtute sua
 confidentes, & ab vrbe Sidone euntes, laceßere præsumebant exercitum, cæsis
 Peregrinis, in vrbs huius regione victum & necessaria quærentibus. Sed ab equi-
 40 tibus Christianis grauius repressi, quidam armis, aliqui spem salutis ab armis in-
 ter vndas æstimantes, submersi sunt, ac suffocati fluctibus perierunt. Hanc itaque
 ciuitatem procul dubio in vltionem suorum Christiani obsidione compressissent:
 sed desiderio eundi Ierusalem auersi sunt. Hac in regione Sidonis dum plures à
 prædictis & ignitis serpentibus periclitarentur, & gemitus planctusque magnus
 super pereuntibus haberetur, medicinam hanc ab indigenis edocti sunt, ut omnis
 à serpentibus percussus nobiliorem ac præpotentem exercitus adiret: quia dex-
 tera manu illius aculei vulnere tacto ac circumplexo, non vltra venenum per
 membra diffusum nocere videri. Similiter & aliam edocti sunt medicinam, ut vir
 percussus sine mora coiret cum muliere, cum viro mulier: & sic ab omni timore
 veneni liberari vtrunque. Didicit etiam populus Christianus ab incolis, quatenus
 50 lapides ad inuicem assiduis ictibus manu quaterent, vel in clypeis crebra percus-
 sione sonitum facerent: & sic à serpentibus, hoc sonitu & strepitu exterritis, securè
 focii dormire valerent. Altera deinde lucescente die, quidam confrater Christia-
 norum, vir & miles nobili editus parentela, *Walterus* nomine, de *Verna* castello,
 assumtis quibusdam complicitibus suis de comitatu, in montana profectus est.
 Vbi ingentes prædarum contraxit copias, quas armigeris & aliquibus ex sociis
 commissas misit ad exercitum, ipse verò ampliores explorare vndique in loco
 montibus septo concupiuit, per arctum & difficilem aditum ad nimia armenta &
 res Sarracenorum ingressus: vbi ab eis circumuentus, latet in hodiernum diem,

- XLII.** quo sine perierit. Principes autem prædicti, & omnis comitatus eorum, ignorantes cur miles egregius ultra terminum faceret moras, adhuc tertia die in regione vr̄bis *Sidonis* remanserunt, si fortè miles honorificus redierit à montanis, vel aliquid de eius aduentu intelligerent: Sed minimè eo in prima nec in altera luce reperto, à statione vr̄bis migrauerunt. Ab hinc ergo camporum planiciem habentes vsque *Tyrum*, quam nunc *Sur* vocant, cum præductore suo descenderūt, castris illic per agrorum planiciem ad hospitandum collocatis. Manat enim illic fons, murato & arcuato opere sic exaltatus, vt impetu & abundantia aquarum riuum in origine sua tantum procreet, vt omnis exercitus illum exhaurire nequiret. Sequenti verò die *Sur* relicta, ad ciuitatem, *Ptolemaidem* nomine, quam nunc modernè *Accaron* vocant, eo quòd sit vr̄bs DEI Accaron, ventum est. Quam ad dextram in littore maris relinquentes, super flumen dulcis saporis, quod ibidem mari influit, biduo pernoctauerunt. Illic duæ diuiduntur viæ, vna quæ ducit per *Damascum* & fluuium *Iordanis* à sinistris in *Ierusalem*, altera quæ à dextris iuxta litus prædicti maris continuatur in *Ierusalem*. Vnde quia inter quinquaginta millia vitorum vix viginti millia in bello valentium reperiri poterant, consiliū inierunt, vt per *Damascum* nequaquam transirent: propter copiam *Turcorum*, qui *Damascum* inhabitabant; & propter apertam illic camporum planiciem, vbi eis in omni latere spaciosum videbatur ab hostibus incurfari. Quare inter mare & montana in littore viam insistentes, vbi fiducialiter transire poterant, protecti mari à dextris, & à montium altitudine incommehabili, ciuitatem *Cayphas*, dictam à *Caypha*, quondam Principe sacerdotum, præterierunt; eademque die in terminis *Cæsarea*, quam quondam vr̄bem, *turrim Stratonis* dictam, *Herodes* postea in honorem *Cæsaris* reedificatam, *Cæsaream* appellauit, castra metati hospitio remanserunt. Ibidem ad radicem montis fons manat, qui ibidem vbi influit per camporum apertam planiciem, vbi Dux *Godofridus* & *Robertus* *Flandrensis*, positis tentoriis, hospitati sunt. Comes verò *Reymundus*, *Robertus* *Nortmanorum* Princeps, post illos interposita eiusdem fluminis ampullima palude, procul abhinc in eodem flumine castra posuerunt. Per quatuor quippe dies ibidem commorantes, Sabbathum sanctum *Peutecostes*, ipsumque diem aduentus *Spiritus sancti* deuotissime celebrauerunt.
- XLIII.** Has itaque vr̄bes præfatas prætereuntes intactas, secunda, tertia & quarta feria in terminis & spaciola planicie prænominata *Cæsarea Cornelii* in regione *Palaestinarum* iter suum continuantes, quinta feria ad fluuium ciuitatis *Rama* vel *Rames* castra applicuerunt, & in crepidine aluei eiusdem fluminis tentoria ponentes, pernoctare decreuerunt. *Robertus* verò *Flandrensis* & *Gastus*, militaris homo de *Bordeiz*, assumtis quingentis locis tironibus, à societate præmissi, ad portas & explorandos muros præcesserunt. Quas apertas & resecatas subierunt, neminem in vr̄be reperientes: quòd audita tribulatione & infortunio *Gentilium* in circuitu & captione *Antiochia*, vniuersi ciues per montana & deserta loca fugientes à facie *Christianorum*, cum pueris, vxoribus, armentis & gazis suis se absconderunt. Sic ciuitatem *Rames* ciuibus & armis vacuam inuenientes, festinatò nuncium miserunt ad populum *Catholicum*, qui castra metatus erat in ripa fluminis, vt vniuersos accerferet ad intrandam & possidendam vr̄bem, artusque recreandos, quos magnis & longis affligerant laboribus. Quod *Peregrini* audientes, ad vr̄bem sine mora profecti sunt; & in ea per tres dies requiem sibi fecerunt, vine & oleo plurimoque reperto frumento refocillati. Episcopum etiam illic quendam *Robertum* constituerunt, *Christianos* incolas in ea relinquentes, qui terras colerent & iusticias facerent, agrorum vinearumque fructus redderent.
- XLIII.** Quarta verò dehinc exorta luce, pariter *Peregrini* procedentes, viam insistant, relicta ciuitate *Rames*, qui vsque ad locum, quo hæc montana incipiunt, quæ vr̄bem *Ierusalem* in medio sitam vndique circumstant, proficisci statuerunt. Sed in loco illo penuria aquæ nimia reperta est. Vnde ad castellum *Emmanus* tria milliaria, cisternis & irriguis fontibus compertis ex relatione conuiatoris & ductoris sui *Sarraceni*, plurima manus armigerorum transmissa est, qui non solum aquarum copiam, verum etiam pabula equorum attulere plurima. Ibidem eclipsis *Luna*, quæ decima quinta erat, in ipsa nocte facta est, ita vt ex toto à claritate sua deficeret; & in sanguineum colorem tota vsque in medium noctis commutata, omnibus id percipientibus timorem non modicum afferret; nisi à quibusdam, quibus patebat astrorum notitia, hoc solamen redderetur. Dicebant enim hoc portentum

nō malum omen Christianis esse affuturum, sed Lunæ defectionem, sanguineam-
 que eius obscuritatem, interitum Sarracenorum procul dubio ostendere. Solis
 verò eclipsin noxium esse Christianorū portentum affirmabāt. Hospitatis de- XLIV.
 nique Christianis in eodem loco iuxta montana *Ierusalem* cum vniuerso exerci-
 tu, iam die ad uesperascente, legatio Catholicorū incolarum vrbis *Bethlehem* Duci
Godefrido innotuit, & præcipuè illorum, quos *Sarraceni* suspectos traditionis in ad-
 uentu Christianorum ab *Ierusalem* eiecerant, minas mortis adhuc inferen-
 tes: quatenus in nomine Domini IESV CHRISTI sine aliqua retardatione
 eis ad subueniendum, viam maturarent. Gentiles enim ex omni plaga regni Baby-
 10 loniæ, audito aduentu Christianorum, confluebant in *Ierusalem*, ad defensionem
 vrbis & occisionem eorum. Dux verò audita legatione cum precibus, comper-
 toque Christianorum periculo, in eadem nocte centum circiter equites lorica-
 tos, de castris & comitatu suo electos, præmisit ad subueniendum desolatis & con-
 gregatis CHRISTI fidelibus in *Bethlehem*. Qui iuxta imperium Christiani du-
 cis equis insidentes, cum festinatione sex milliaribus per totam noctem superatis,
 in primo diei ortu in *Bethlehem* peruenerunt. Ciues verò Christiani cognito
 eorum aduentu, cum hymnis & laudibus & aspersione sanctificati fontis obuiam
 procedentes, lætanter eosdem equites Christianorum susceperunt, oculos & ma-
 nus eorum deosculantes, & hæc ad illos referentes: *DEO gratias, quia temporibus no-*
 20 *stris nunc ea videmus, qua nobis semper erant in desiderio: videlicet vos Christianos confratres*
ad excussionem iugi seruitutis nostræ adesse; & ad loca sancta Ierusalem instauranda, & ad anse-
rendos Gentilium ritus eorumque immundicias à loco sancto. Vix à castris præmissie- XLV.
 equites processerant, & ecce fama ad aures primorum vniuersique exercitus est
 perlata, legationem duei à *Bethlehem* esse allatam. Qua de causa vix medium
 noctis processit, & continuo omnes pusilli & magna castra sustulerunt, per angu-
 stias viarum arctasque fauces collium arctam viam insistentes. Abinde præire &
 iter maturare quique feruebant equites, ne in arctis semitarum faucibus multitu-
 dine pedum inundante, magnum fieret equitibus impedimentum. Maturabant
 siquidem magni & parui iter, sub pari intentione in *Ierusalem*. Cum quibus præ-
 30 missi milites, à *Bethlehem* reuertentes, in via associati sunt, cum primùm Solis ca-
 lore matutini rores in gramine solent exicari. *Gastus* de ciuitate Berdeiz cum
 triginta viris, gnaris certaminis & insidiarum, clam subtractus ab exercitu, sicut e-
 rat prouidus, sciens vires appropinquantium Peregrinorum adhuc latere ciues &
 milites *Ierusalem*, per confinia eiusdem vrbis cum suis freno laxat, prædas vndi-
 que contrahit & abducit. Sed comperta illius audacia, à ciuibus & Sarracenis mi-
 litibus præda excussa est; *Gastum* verò sociosque eius vsque ad ascensum rupis cu-
 iusdam insecuti sunt. Ab eadem autem rupe *Tankrado* descendenti ex aduerso,
 qui & ipse exercitum præcessit, causa querendi necessaria, idem *Gastus* obuiam
 factus est. Qui Sarracenorum ab vrbe egressionem, & prædæ suæ excussionem ma-
 40 nifestans, ad insectandos eosdem hostes ipsius *Tankradi* animum vehementer ac-
 cendit. Vnde ambo admixtis sociorum copiis, fortiter in terga aduersariorum e-
 quos laxant, vsque ad portam vrbis *Ierusalem* eos in fugam remittentes; prædam
 verò retinentes, ad subsequenter Christianorum exercitum perduxerunt. Visis
 autem prædarum gregibus, ac reuersis fratribus, requirunt vniuersi, vnde has
 prædarum copias abduxerint. Illi eas à campo *Ierusalem* rapuisse & abduxisse pro-
 fessi sunt. *Ierusalem* verò nominari audientes, omnes præ lætitia in flerum lachry-
 marum fluxerunt: eò quòd tam vicini essent loco sancto desideratæ Vrbs, pro quo
 tot labores, tot pericula, tot mortis genera perpeffi sunt. Mox pro auditæ Vrbs
 desiderio, & amore videndi Sanctam Ciuitatem, oblitum laborem suamque fatiga-
 50 tionem, amplius quàm solebant, iter maturant. Nec mora vlla intermissa est, quo
 vsque ante muros *Ierusalem* in laudibus hymnorumque vociferatione præ gaudio
 lacrymantes, sexaginta circiter millia vtriusque sexus constiterunt. His ita- XLVI.
 que in locis Christianissimo exercitu in variis signis & armis collato, portæ vrbs à
 militibus regis *Babyloniæ* clausæ sunt, *surreis David* satellitio armato munita; & v-
 uerfi ciues in mœnibus ad prohibendum & resistendum populo Catholico d. ffusi
 sunt. Ruperat enim *Rex Babyloniæ* foedus, quod legati eius *Antiochiam* missi, cum
 Christianis Principibus pepigerant, nihil causæ aduersus eos habens, præter
 quàm quòd *Reymundus Comes Tortosam* ciuitatem apprehendit, & præsidium
Archas plurimis diebus obsedit. Christiani verò videntes Regis militiam, vrbs

munitionem, Gentilium contradictionem, muros in circuitu locata obsidione vallant, ducemque *Godefridum*, quia erat potens consiliis & viribus cum Teutonicis, bello ferocissimis, in latere turris David, vbi maior vis defensionis redundabat, ordinant, & vnà cum eo *Tankradum* comitem, & *Reymundum* cum duobus Episcopis Italiae ante ianuam eiusdem turris cum suo comitatu sedere decreuerunt. Deinde *Robertus* Flandrensis, & *Hugo* grandæuus de S. Paulo cum suis sodalibus, ad obsidendos muros ciuitatis in accliu parte camporum sedere delegerunt. *Robertus* verò Nortmanorum princeps, & *comes Britanus*, iuxta muros, vbi est oratorium protomartyris Stephani, in ordine sociorum tabernacula extenderunt. Comes *Reinboldus* de ciuitate Oringis, *Lodewicus* de Monzun, *Cuno* de Mor-
te acuto, filiusque eius *Lambertus*, *Gastus* de Bordeiz, *Gerhardus* de Rosselon, *Baldewinus* de Burg, *Thomas* de Feria castro, vndique in circuitu vrbs confederunt. *Reymundus* verò Comes, videns quia aliàs posset proficere, castra sua ab obsidione portarum turris David sustulit, relictis quibusdam sociis ad custodiam portarum, & super montem *Sion* fixis tentoriis, vrbs obsidere profectus est. Hac itaque in circuitu obsidione locata à primoribus Gallorum, exploratisque locis, ne quid vacuum aut opportunum pateret insidiis, ad montem Oliueti ventum est: vbi etiam virorum fortium custodiam posuerunt, ne aliquis assultus ab hac parte fieret ex improviso; & Gentilium insidiæ, per iuga descendentium, Christianos incautos deciperent. *Vallis* verò *Iosaphat*, super quam erat vrbs, & eius imminabant
ædificia, remansit inoblessa propter locorum difficultatem & vallium profunditatem. Erant tamen illic, nocte & die, assidua vigilæ & custodiæ Christianorum.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS HIEROSOLYMITANÆ LIBER SEXTVS.

Argumenta Capitum.

I. Prima die congressionis diuersi variè affliguntur. II. Consilium primorum, quomodo ciuitas capi possit. III. De instrumentis vincēde vrbi appositis. IV. Quidam è populo dum victum longius quaerent, mortem incurrunt. V. Vbi vnus gentiliū illustris, & duo nobiles Christianorum trucidantur. VI. Quando obsessa sit vrbs, & de raritate potus. VII. Consilium inclusi cuiusdam super negotio incepto. VIII. De indicta processione, & quatuor gesta sint. IX. Machinis muro applicitis, ingenia partium inter se confidunt. X. Arietem muros perforantem obsessi dissipare moluntur. XI. Qui vndique machina præsent, disponuntur. XII. Quanta instantia ciues à machinis ferinsecus fatigentur. XIII. Vbi porta, qua Babylonicis nunciis peruenire erant, custodia deputantur. XIV. De duobus Regis Babylonia nunciis diuerso mortis genere pereuntibus. XV. De instrumentis profanorum contra machinas fidelium.	XVI. De crucifixo, cui perfidorum insania nocere non potuit. XVII. Item de diuersis perfidorū machinis. XVIII. Vbi ignis aceto sopitur, & catena gentiliū vi extorquetur. XIX. Qui sanctam ciuitatem obtinuerint primi. XX. De diffugio & interitu perditorum. XXI. Quid factum sit, per portas toto irumpente populo. XXII. De cisterna regii palatii. XXIII. Item de generali cade ciuium & direptione templi Domini. XXIV. Relatio de templo Domini. XXV. De oratoriis sanctæ ciuitatis, & quā deuotè Dux Sepulcrum Domini visitauerit. XXVI. Visio cuiusdam de Duce. XXVII. Interpretatio somnii. XXVIII. De auaritia Reymundi & Tankradi, & de nece quorundam Gentiliū. XXIX. Vbi consilio Maiorum ira Tankradi sedatur. XXX. Inter necio superstitum gentiliū. XXXI. De anteriore Turcorum dominio in vrbe Ierusalem. XXXII. Quomodo Turci eliminati sint, & de mendosa Babylonicis Regis promissione. XXXIII. Promotio gloriosi Ducis in Ierusalem.	30 40 50

XXXIV. So-

- XXXIV. *Somnium cuiusdam militis de Duce.*
 XXXV. *Solutio somni.*
 XXXVI. *Item visio cuiusdam Aquensis Clerici de Duce.*
 XXXVII. *Explanatio visionis.*
 XXXVIII. *Qualiter inuenta sit portio ligni salutaris.*
 XXXIX. *De obitu Patriarche Hierosolymitani.*
 XL. *De clericis & campanarum signis apud Dominicum sepulcrum institutis.*
 XLI. *Quomodo Dux copias hostium occiderit.*
 XLII. *Populus à prada gentiliam pramittus abstinet.*
 XLIII. *Præfecto gentili Dux exponit, cur populus pergat ad prælium.*
 XLIV. *Plebs Christianorum cruce signata in occursum pergit armatis.*
 XLV. *Qualiter fuerit eorum acies ordinata.*
 XLVI. *Post altera discrimina pars inimica diffugit.*
 XLVII. *De nece & spoliis occisorum.*
 XLVIII. *Populus rapinis inhians sternitur, manus continens superior efficitur.*
 XLIX. *Item de nece perditorum.*
 L. *Quando prælium hoc commissum sit, & de ibidem gestis.*
 LI. *Comes Reymundus Ascalonem & Sur contra Christianos consilio suo obfirmat.*
 LII. *Dux & Comes Reymundus pacificantur.*
 LIII. *Principibus repatriare cupientibus Dux valedicit, & ciues Sur Duci considerantur.*
 LIV. *De ceteris fidelibus repatriantibus.*
 LV. *Boemundus Laodiceam, Christianorum urbem, obsedit.*
 LVI. *Episcopus Nisanus redeuntes peregrinos humiliter salutat.*
 LVII. *Mutua collocutio Episcopi & peregrinorum.*
 LVIII. *Boemundus, nolens obsidionem solvere, deseritur ab omnibus.*
 LIX. *Armati fideles Laodiceam peruenientes, Boemundum fugisse reperiunt.*
 LX. *Boemundus Laodicensibus reconciliatur, & quibusdam aliis.*

30 **S**ANCTA autem ciuitate sic vndique vallaça, quinto die obsidionis ex consilio & iussione prædictorum Principum, loriceis & galeis Christiani induiti, facta scutorum testudine, muros & mœnia sunt aggressi, viros Sarracenos fortiter bello laceffentes in iaculis saxorum, fundis & sagittis trans muros volantibus, ab intus & de foris per longum diei spacium dimicantes. Multi ex fidelibus fauciati, & lapidibus quassati attritique sunt: quidam sagittarum infixione oculos amiserunt. Sed primorum nullus, DEO donante, illa die percussus est. *Christiani* molestè ferentes populi contritionem, labori & bello amplius incumbebant; & muros exteriores, quos *Barbicanas* vocant, validè impugnant, ferreis malleis & lignis partim sciderunt. Sed tamen non multum hac die profecerunt. Sedato tandem hoc belli turbine, videns Dux & primi exercitus, quòd vrbs armis & assultu foret insuperabilis, in castra ab assultu sunt relati, communi consilio vsi, quia nisi ingenii machinæ & manganarum vrbs acquiratur, nunquam aliqua vi armorum possit superari. Quod omnibus vtile visum est consilium, machinas & mangenas arietesque fabricari. Sed deficiebat materia lignorum, quorum in illis regionibus magna est penuria. Ad hæc quidam frater conchristianus, natione Syrus, Peregrinis locum indicat, vbi ligna ad construendas machinas possent reperiri: videlicet in quibusdam montibus versus plagam Arabiæ. Reuelato autem loco lignorum, *Robertus* Flandrensis, *Robertus* Nortmanorum Dominus, *Gerhardus* quoque de Keresi, assumpta manu equitum & peditum, trans quatuor miliaria profecti sunt. Vbi ligna inuenta tergis camelorum imponentes, ad sedem sociorum reuerfi sunt sine damno. Crastina verò luce primùm terris immissa, vniuersarum 30 tifices operi machinæ manganarum & arietis instant, alii securibus, alii terebellis, quo vsque sub spacio quatuor hebdomadarum opus machinæ arietis & manganarum ad vnguem perductum est ante turrim David, in aspectu omnium, qui in eodem præsidio morabantur. Deindè, moniti sunt iuuenes, senes, pueri, puellæ ac mulieres, vt conuenirent in vallem *Bethlehem*, omnes virgulta in mulis ac asinis aut humeris suis allaturi, de quibus crates triplices contexerentur, ex quibus machina vestita Sarracenorum parui penderet iacula. Quod & actum est: vimina & virgulta plurima allata sunt, quibus crates confertæ, coriis equinis & taurinis ac camelorum opertæ sunt; ne facilè hostili incendio machina cremaretur. In-

terea in hac mora longæ obsidionis, & proluxa operosaque machinarum structurâ,
 compulit quosdam indigentia rerum necessariarum ab exercitu surgere, & victum
 quærere. Sed dum casu in finitimas oras *Rames*, prænominatæ vrbis, inciderent,
 prædas comportarent, greges cogèrent, ab insidiis Sarracenorum, qui ab *Ascalo-*
ne, ciuitate Regis Babylonæ, descenderant, attriti sunt, & præda retenta est. *Gi-*
selbertus de Treua & *Achar* de Montinerla, fortes Christianorum Duces, & viri
 nobiles, illic post plurimum certaminis detruncati corruerunt: reliqui verò ex fo-
 ciis eorum in fugam conuersi, per montana viam accelerabant in Ierusalem. Ad
 hæc *Baldewinus de Burg*, ad idem negocium contrahendi escas cum *Thoma* de Fe-
 ria castro, assumpta manu equitum, progressus, obuiam fugitiuis & disturbatis
 fratribus factus est. Qui rem & casum illorum intelligens, consolatus est vniuersos,
 vt redirent secum in vltionem suarum calumniarum. Continuò Peregrini,
 consolatione virorum fortium respirantes, reuersi sunt vnanimiter & recenter in
 persecutionem inimicorum, & cum eis diu prælia conferentes, hinc & hinc tu-
 res occisi ac vulnerati sunt. *Baldewinus de Burg* aduerso telo in pectore vulnera-
 tus est. Tandem Christiani inualescentes, & Sarracenos in fugam cogentes,
 quendam eorum militem nobilissimum, virum calua fronte, statuta procerum,
 grandæuum ac corpulentum captum tenuerunt. Quem Ierusalem abducentes,
 in prædicti *Baldewini* tentorio compedibus religauerunt: sed is nobiliter in
 throno *Baldewini* resedit, quod ostro preciosissimo opertum erat. Videntes autem
 Christiani Principes, quia vir prudens & nobilis & strenuus idem foret Sar-
 racenus, de vita & moribus eius sæpius inquirentes ac disputantes, ad Christiani-
 tatis fidem eum vocare conabantur. Sed modis omnibus huic professioni abren-
 uncians, ante turrim *Dauid* productus, ad terrendos arcis custodes in conspectu
 omnium ab armigero *Baldewini* decollatus est. Præfati verò Principes, *Giselber-*
tus & *Achar*, insidiis Gentilium trucidati, ad locum obsidionis in magna la-
 mentatione referuntur: quibus Christiani sacerdotes catholicas exequias ex-
 hibentes, in sepulcro Christianorum confratrum, quod erat extra ciuita-
 tem, ossa eorum posuerunt. Obsessa est autem ciuitas Sancta, & mater
 nostra *Ierusalem*, quam adulterini filii inuaserunt, & legitimis filiis negauerunt,
 tertia feria in secunda hebdomada mensis Iulii, qui calore & Solis ardore intolerabilis ha-
 betur, & præcipue in his Orientalibus plagis, vbi etiam non solum riuus deficiunt
 aquarum, sed & fontes viui & modici solum trans tria milliaria reperiuntur. Hoc
 Solis ortu flagrantissimi, hoc defectu aquarum intolerabili, & ariditate inæstima-
 bili, Christianorum populus in obsidione hac grauiter vexatus est. Quorum socii
 ad hauriendos & inuestigandos fontes cum sparsim mitterentur, interdum incol-
 lumes hausto fonte redibant; interdum amputatis capitibus, insidiis gentilium
 periclitabantur. Aquam verò turbidam & lutulentam factam in contentione
 multitudinis haurientium, cum lubricis vermibus hirudinum in follibus caprinis
 afferebant. De qua, quantum os cuiusque à foramine angusto pellis capere poterat,
 licet vetus & putrida fuit, aut de fœdis sumta paludibus, vel antiquis cisternis,
 duobus nummis vendebatur. Plurimi autem inertis vulgi, qui sitis intolerantia
 ardebant, dum sic licentiam bibendi acciperent, lubricos vermes & aquatiles
 deglutiebant, & sic tumefacto gutture aut ventre extinguebantur. Tantum de
 monte *Sion* riuulus perexiguus manat, cuius subterraneus ductus à palatio *Solo-*
monis est iactu sagittæ, vsque ad eum locum, quo ædificium in modum claustrum
 muratum & quadratum habetur: cuius in medium per noctem riuulus congregatus
 adunatur, de quo in die ciues vtuntur & animalia adaquantur. Ex hoc
 creberrimo haustu exercitus refocillabatur, licet hac parte inobsessa sæpius ciues
 haurientibus iacula intorquerent, & à stillicidio hoc prorsus Christianos abster-
 rere laborarent. Vuarum copia viniq; affluentia primoribus semper abundabat, &
 precium habentibus; egenis verò, rebus exhaustis, etiam aqua, vt audistis, nimia
 erat defectio. Vnde hac sitis pestilentia ingrauescente, populoque Catholico diu
 in obsidione laborante, visum est primatibus populi ex consilio Episcoporum
 & cleri, qui aderant, vt consulerent quendam virum DEI, qui erat in antiqua
 turri proceræ altitudinis in monte *Oliuarum* solitarius, quid agerent, quid pri-
 mum insisterent; reuelantes ei, quanto desiderio ad ingrediendam Urbem, &
Sepulcrum Domini videndum, æstuarent, & quanta in via pro hac fide & voto peri-
 cula sustinissent. Vir autem DEI audita eorum intentione & desiderio, consi-
 lium

lium protulit, quatenus primùm in *afflictione ieiuniorum & continuatione orationum* deuotè insisterent; & post hæc muris & Sarracenis DEO auxiliante tutiùs inferrent assultus. Iam ex viri DEI consilio ab Episcopis & clero triduanum indicitur VIII. ieiunium: & sexta feria processionem vniuersi Christiani circa urbem facientes, deinde ad montem Oliueti venientes, in loco, vbi Dominus IESVS cælos ascendit, ac deinde procedentes alio in loco, vbi discipulos suos orare docuit, in omni deuotione & humilitate constiterunt. Illic in eodem loco montis *Petrus eremita & Arnulfus de Robes* castello Flandriæ, Clericus magnæ scientiæ & facundiæ, ad populum sermonem facientes, *plurimam discordiam, qua inter Peregrinos de diuersis causis excreuerat, extinxerunt*. Dissensionem verò, quæ inter comitem *Reymundum & Tankradum* diu inualuit, propter conventionem solidorum, quos ei iniuste Comes negauerat, ex admonitione spiritali ambobus Principibus compunctis, concordiam amore placauerunt. Placatis autem his, & in concordiam cum aliis multis Christianis confratribus reductis, tota illa Christianorum processio à loco prædicti montis Oliueti descendens, ad proximum montem *Sion* in ecclesiam sanctæ DEI Genitricis collata est. Vbi Clerici albis induti, & reliquias Sanctorum cum reuerentia fumentes, complures idonei laici à sagittis Sarracenorum, qui in mœnibus urbis obseruabant transeuntes, percussi sunt. Est autem ciuitas proxima huic ecclesiæ *Sion* quantum iactus habet sagittæ. Hoc autem in loco ad suscitandam iram Christianorum, in derisum etiam & opprobrium, Cruces fixerunt, super quas aut spuebant, aut in oculis omnium mingere non abhorrebant. Dehinc IX. ieiunio cum processione sancta & letania orationeque finita, cælum iam tenebris operientibus, noctis in silentio deportata est machina per partes, & vniuersa strues mangenarum, ad ipsum locum ciuitatis, vbi situm est *oratorium S. Stephani* protomartyris versus vallem *Iosaphat*, in die Sabbati, collocatis tabernaculis in circuitu machinæ ab hac statione sublatis. Vbi machina & omnia instrumenta mangenarum & arietis ad vnguem fabricata sunt. Verùm ex consilio Maiorum instrumenta trium mangenarum ordinata eriguntur, quarum priori assultu & impetu Christiani Sarracenos ciues à muris & mœnibus arcentes absterrent; & muralia repentino iactu, sicis quoque tactu, perstringere valerent. Tandem Sarraceni hoc impetu & iactu perspicientes muros grauius concuti & minui, saccos, stipula paleaque refertos, ac nauium funes magnæ grossitudinis, strictim densatos, muris & mœnibus affigentes, opposuerunt, quatenus impetum & iactum mangenarum molliter exciperent, & nequaquam muris mœnibusque nocerent. Dux verò videns hoc impedimentum suis ingeniis oppositum, funibus & saccis sagittas ardentes ilicò ab igneeductas, baleari arcu intorsit; & sic igne infixis, & aridæ materiei inhærente, à leui aura tenuis flamma suscitabatur, quo vsque vires acquirens, saccos funesque consumsit: & rursus impetus muros & mœnia minuebat. Inter hæc, ad augendam ruinam & stragem murorum allatus est præfatus aries horreni ponderis & operis, vestitus vimineis cratibus. Qui virtute & inestimabili virorum inundatione impulsus, *Barbicanas*, exteriores scilicet muros, oppositos æquato vallo urbis, à viris arietem impellentibus graui impetu in momento comminuit atque deiecit; & viam machinæ ad interiores muros & antiquos aprauit, foramenque per grande & horrendum, iam ad urbem pertransiens, infregit. Hoc itaque foramen trans muros urbis defensores intuentes, nec vltra id periculum sufferre valentes, igne sulphureo pice cæreoque suscitato, arietem, nimium muris vicinum, succenderunt, ne deinceps muros ferrata fronte impelleret, aut foramen ampliaret. Tunc subito clamore DEI populus commotus, vndique tentoriis & tigiuriis aquam conuehant, qua tandem aries ab igne restinctus est. Interea dum aries extinguitur, mangenarum iactus & impetus assidue muros minuebat, & custodes ac defensores à mœnibus arcebat. Nec mora, inter hæc, machina cum omni structura sua erecta est; parietes, cœnacula, cratesque illius operæ coriis taurinis, equinis & camelinis: in quibus constituti sunt milites, qui urbem impugnarèt, & resistentes, facilius certamine fatigarent. A die autem Sabbati huius machinæ operi & compagi insudantes, vsque ad quintam feriam protractum opus in vespere consummauerunt: & Ducem *Godefridum*, eiusque fratrem *Eustachium*, similiter fratres duos, *Ludolfum & Engelbertum*, ortos de ciuitate Tornaco, ad tuendam machinam, & urbem bello concitandam ordinauerunt. Ducem ergo suosque in superiore cœnaculo; Ludolfum cum fratre suo, & cæteris

- eorum sequacibus, medio coenaculo immorari decreuerunt; in inferiore verò, qui machinam trahentes vrbi applicarent. In arce verò machinæ eiusq; coenaculis his constitutis, arietem, post deletas Barbicanas & æquatam vallum, quia tam difficile onus tædium erat amouere, vltro Christiani suo igne combufferunt, ne tanti roboris magnitudo conductili machinæ esset impedimēto. Dehinc autem in sexta feria manè factò, Sarraceni milites, & qui vrbis erant ciues, machinam erectā intuentes, & in ea habitantes loricatos, stupefacti & tremefacti, mirantur tam matutinos & bello paratos milites in machina apparere; omnesq; per urbem gradientes sagittis & arcu infigere, ac pugna incessabili quosque per urbem visos à machina desuper muros prominente, iaculis & saxis vrgerè. Vnde vnanimiter intra ciuitatē 10
- Gentiles conglobati, volatili telo sagittarum nocere Duci & resistere non abstinuerunt; & per mœnia dispersi, Peregrinos lædebant: Peregrini verò fortiter ex aduerso resistebant. Ad hanc denique nimiam contritionem ab intus & extra, à machina, quæ altitudine hastæ fraxinæ urbem & mœnia superabat, viri & milites silices immanissimos contorquebant ad lædendos muros, & absterrendos ciues à defensione mœniū, vniuersos per urbem circumuagos in sagittis & lapide percussientes. Alii verò in latere vrbis supra montem *Sion*, vnâ machinâ comitis *Reymundi* milites contorquebant lapides & iacula, lædentes muros & per mœnia assilteutes, huicq; machinæ Comitibus frustra nocere quærentes: quæ eadem nocte & hora, qua 20
- XII. & Ducis, erecta & muris applicata est. Cùm hæc obsidio Sanctæ Ciuitatis iam tædio fieret, studioseque in eius captione modis omnibus & operibus feruerent, atque plurima de minis & virtute Regis Babylonix innotescerent, peruenit ad aures Principum exercitus per delatores eisdem qui fratri Tankrado pecuniam & ornatum templi Domini ante captionem vrbis propalauerunt: quòd ad urbem Ierusalem per eam portam montis Oliueti & vallis Iosaphar, quæ inobessa erat, a fiducia legatio Regi Babylonio mitteretur de omnibus quæ fiebant; rursusq; Regis nuncia & consilia per eandem portam sæpe & occultè reportarentur vrbis defensoribus: & Christianis leuiter posse fieri magnum impedimentum. Quare habito cautè super hoc consilio, Principes Christianorum collocauerunt latentes insidias in valle & exitu eiusdem montis, in silentio noctis, antè & retrò munitis viarum semitis vigili custodia: ne fortè aliquis ab Ascalone vel Babylonia aut ab aliqua parte regni huius descenderet, vel à porta inobessa solito more in legationem procederet; sed in insidias incidens, subito caperetur, nulloq; diffugio ante latera 30
- XIII. occultatus, à manibus vigilantium elaberetur. Sic tandem ordinatis viarum custodibus, & in loco prædicti montis Oliueti constitutis, duo Sarraceni ab Ascalone properantes, & *Regis Babylonia* nuncia defensoribus vrbis deferentes, iam noctis silentio incumbente, medio custodum venientes astiterunt, urbem sine aliquo obstaculo sperantes ingredi. Sed subito à militibus & custodibus portæ inobessæ capti sunt & retenti: quorum alter à iuvene immoderato hasta confixus, mox spiritum exhalauit; alter verò viuus & sanus in præsentiam Christianorum Principum 40
- adductus est, vt ab eo minis extorquerent aut promissione vitæ, cuius rei nuncii aduenissent: quatenus sic *iacula præuisa minus nocere possent*. Is deniq; multum vitæ suæ sollicitus & anxius, plurimū de Regis Babylonix consilio & legatione aperuit; & quomodo nunc per eos admonuisset fideles sibi milites vnâ cum ciuibus, ne aliquo terrore & oppressione fatigati, deficerent, sed se ipuicem consolando, stabiles in defensione persisteret: scientes, quia post quindecim dies ad auxilium in virtute magna Ierusalem venire decreuisset ad exterminandos Gallos, & suos liberandos, Post hanc cæterasq; relationes militibus restitutus, tormēto cuiusdam mangenæ, ligatis manibus & pedibus est immissus, vt sic post primam & secundam inundationem trans muros iactaretur. Sed nimio eius pondere pellis mangenæ grauata, 50
- XIV. fractis ceruicibus, neruis & ossibus, in momento extinctus fuisse refertur. Ciues autè & milites Regis Babylonix videntes sic legationē Regis dissipatā, & audaciùs Christianos urbē expugnare, & quia hinc & hinc machinæ nimium vrbi infectæ aduersarentur, apposuerunt & ipsi instrumenta quatuordecim mangenarū erigere, quarū virtute & impetu assiduè in machinas lapides iactarentur, quorū crebris ictibus attonitæ quassarentur ac perirent, & in eis positi vnâ earum ruina periclitarentur. Ex his verò quatuordecim mangenis nouem comitis *Reymundi* machinæ opponuntur, cum innumerabili manu & virtute ciuium: quarum intolerabili & crebro

crebro impetu grauiter machina concussa & attrita est; eiusque compagines dis-
 soluta. Quare vniuersi in ea viri belligeri nimium attriti, & obstupefacti inopina-
 to excidio, vix à mortis elapsi sunt periculo. Vnde quia tot creberrimos lapidum
 ictus sustinere non poterant, & machinæ protectio defecerat, procul à mœnibus
 machina reducta est, nec vltra inuentus, qui hanc iteratò ascenderet, ac ciues im-
 pugnando lacefferet. Quinque verò residuæ contra machinam Ducis eriguntur,
 vt eam pari impetu & iactu percuterent & attererent; sed Deo protegente, licet
 crebro ictu tacta & quassata, ruina minaretur, integra permanfit & intacta; vi-
 mineisque cratibus protecta, miros impetus lapidum molliter exceptos fortiter
 10 tolerabat. Erat Crux in summitate eiusdem machinæ, figuram continens
 Domini IESU auro fulgidissimam, quam iidem Sarraceni iactu mangenarum af-
 fiduè moliebantur percutere: sed nulla eis ferendi facultas aut amouendi con-
 cessa est. Illis verò sapius iacturam lapidum aduersus Crucem hanc molientibus,
 lapis fortuitò aduolans militem quendam, assistentem lateri Ducis, in caput for-
 riter percussit, qui fracto cerebro, & effusis ceruicibus, momentaneo sine ex-
 tinctus est. Dux verò vix ab ictu tam repentino obseruatus, multum balcari arcu
 ciuibus, mangenasque intorquentibus, insistebat; & crates, à machina impetu a-
 uulsas, interdum reparabat, & funibus religabat. *Sarraceni milites videntes,* XVII
 quia imperus mangenarum crates vimineas penetrare non poterat, interdum ol-
 20 las flammiumas iactabant in crates, machinam protegentes, vt prunæ aut scin-
 tillæ aridæ materiei adhærentes, leui aura suscitæ ampliarentur, & machina
 consumeretur: sed industria *Gallorum* artem artè præuenit. Nam coriis lubri-
 cis machinæ & crates opertæ, flammæ aut prunas iniectas minimè retinebant; sed
 subito à coriis ignis labens, humique cadens, deficiebat. Tandem harum quin-
 que mangenarum assiduis ictibus Dux sui que grauati, applicuerunt machinam
 in virtute Christianorum cominus mœniæ & muros, vt sic tutior aduersus ma-
 chinas obsisteret; & mangenæ, propter ædificia domorum turrium abduci in loco
 spaciofo non valentes, minus iacerent; & machinam ferire non possent. Iam verò
 iuxta muros abducta machina, & quinque mangenis ab illa spaciofum recessum
 30 non inuenientibus, lapis intortus, & in impetu emissus, nimium vicinam trans-
 uolat machinam; aut interdum volatu suo deficiens, iuxta muros cadens, Sarracenos
 opprimebat. Sarraceni tandem intelligentes, quia viri imperterriti in ma-
 china starent, qui mangenarum arte non possent lædi, turrim quandam, quæ
 in vicino erat machinæ, faccis stipula & sceno vel palea impletis, item vimineis
 cratibus & densitate naualium funium aduersus Christianorum mangenas vn-
 dique tectam, munierunt, viros pugnatores in ea constituentes, qui assidue moles
 lapidum fundibulis, aut paruis mangenellis in machinam iacerent; & eius habi-
 ratores diuersis armorum terroribus arctarent. Sed nec sic machina Ducis *God-
 40 fridi* cedente, nec eius custodibus ab assultu repressis, sed amplius & scruis inua-
 lescentibus, Sarracenorum artifices aliud aptant ingenium, quo machina eiusque
 possessores sine recuperatione consumerentur. Contulerunt enim immanif-
 50 simum magniq; ponderis robur arborum, quod totum clavis ferreis & vncis con-
 fixerunt, clausosque stuppis, pice, cera oleoque infusis & impinguatis, impleue-
 runt, & omni fomentorum ignis genere. Catenam quoque ferream & onerosam
 in medio robore affixerunt, ne eurus & ferreis hamis Peregrinorum leuiter
 posset auferri & amoueri, dum ad comburendam machinam trans muros &
 mœniæ præfatum lignum iactaretur. Aptato perfecto que huius roboris ædificio,
 quadam die vniuersi ciues ac milites Regis Babylonie intra urbem adunati, circa id
 opus conferuntur. Qui scalis, hastis & apparatus suis graue lignum, incensum
 60 igne omnia aqua inextinguibili, trans muros in virtute magna & in momento de-
 posuerunt, inter muros & machinam hoc iacentes; vt ab illius validissimo ar-
 dore postes, quibus tota innitebatur machina, correpti, cremarentur, ruinaque in
 ea habitantes paterentur; nec vlla aqua tam vehemens ignis restingueretur, quo
 vsq; tota machina cum præfato robore in cineres redacta corruisset. Verum Chri-
 stianis ab indigenis conchristianis res innotuit, & qualiter hic ignis, aqua inextin-
 guibilis, solo aceti liquore restingui valeat. Vnde in vtribus intra machinam ace-
 tum, ex prouidentia impositum, super iniectum & effusum est: sic grande incen-
 dium restinctum, vltra machinæ nocere non potuit. Ad huius denique roboris
 extinctionem concursus Peregrinorum factus est: qui catenam arripientes,

- totis viribus luctamen inierunt, hi exterius trahendo, hi interius retinendo. Sed Christianorum virtus, Deo fauente, præualuit; & sic Sarracenis catena erepta, à fidelibus retenta est. In eiusdem verò catenæ contentione abintus & deforis, ac quinque manganarum defectione frustra iam deintus iactantium, Dux, qui in eminentiore cœnaculo arcis obtinuerat mansionem, omne genus iaculorum saxorumque in medium vulgus conglobatorum cum suis intorquebat, & stantes in muro sine intermissione à mœnibus arcebat. Tres siquidem Christianorum manganæ sine requie, incessabili iactu mœnia transuolabant, & custodes hinc & hinc à mœnibus longo recessu absterrebant. Adhæc fratres prænominati, *Ludolfus & Engelbertus*, videntes Sarracenos ocio torpere, & manus à defensione continere, atque ex utroque latere mœnium procul absistere propter manganarum cæterorumque impetum, sine mora, sicuti muro erant propiores, à secundo cœnaculo, in quo manebant, porrectis arboribus, & in mœnia missis, primùm in urbem cum virtute armorum descenderunt, vniuersis murorum custodibus in fugam versis. Dux verò fraterque eius *Eustachius*, hos urbem iam ingressos intelligentes, ex templo à superiore arce descendentes, mox & ipsi in mœnibus consistentes, ad opem illorum descenderunt. Omnis populus hæc intuens; & Principes iam obtinere ciuitatem, inæstimabili clamore intonantes, scalis vndique muro applicitis, ascendere & intrare festinant. Ciues autem ac defensores urbis contemplantes capta mœnia & muros, ac media vrbe viros Christianos sistere, totamque ciuitatem armis Gallorum inundare, correpti sunt formidine & mentis hebetudine; ac repente diffugium facientes, plurima multitudo spe protectionis ad palatium Regis Solomonis, quod erat spaciosum atque firmissimum, fugam arripiunt. Quos *Galli* fortiter insecuti lanceis & gladiis, cum ipsis fugitiuis pariter portas palatii ingrediuntur; & in nimia Gentilium occisione perseuerant. Equites verò circiter quadringenti, qui à Rege Babyloniz missi, urbem assidue perlustrabant in admonitione defensionis & consolatione ciuium, visa angustia & fuga suorū, ad præsidium turris David veloci cursu equorum diuerterunt. Sed Gallis eos graui insecutione prementibus, vix portæ immissi, equos, ante ianuam vnanimiter descēdētes, reliquerunt: quos Christiani arripiētes, cum frenis & sellis abduxerunt, habentes ea. Interea quidam Peregrinorum ad portas urbis contendentes, seras & vectes ferreos auellunt, totumque vulgus ad auxilium intromittunt. Sed tanta pressura & anxietas ingredientium in porta hac fuisse, perhibetur, vt etiam ipsi equi, nimia oppressione grauati, plurimos dentibus, aperto ore ad morden- dum, nolente sessore, inuaderent, sudore inaudito diffluentes. Quare viri circiter sedecim pedibus equorum, mulorum, hominumque conculcati & discerpti & suffocati, spiritum vitæ exhalauerunt. Per foramen etiam murorum, quod aries ferrata fronte infregerat, plurima millia virorum ac mulierum intromissa sunt. Hi omnes conglobati, in vociferatione & strepitu magno ad palatium prædictum concursum facientes, fratribus præmissis auxilium contulerunt, Sarracenos per domum, quæ spaciosa erat, crudeli funere sternerentes: quorum adeò sanguinis facta est effusio, vt etiam riui per ipsa pauimenta regiz aulæ defluerent, & vsque ad talos fusus cruor accresceret. *Sarraceni*, interdum recuperato spiritu & viribus, in defensionem frustra eriguntur: sed tamen plures fidelium incautos mutua cæde perfoderunt. In cisternam autem regiam, quæ ante fores eiusdem palatii in modum lacus amplitudinē & magnitudinē cauatione continet, testudinē fornicei operis desuper habens, marmoreis vndique subnixis columnis, plures Sarracenorum per gradus, qui ad hauriendam aquam introeuntes perducunt, confugerunt: quorum alii aquis suffocati sunt, alii ab insequentibus Christianis in ipsis grauibus defensionis perempti sunt. Per ea verò foramina, quæ trans testudinem ora in modum putei habebant, tantum Christiani quàm Sarraceni præcipiti fuga, cæcoque cursu cadentes, non solum submersione periclitabantur, sed & fractis collis & ceruicibus, aut ruptis visceribus extinguebantur. Huius quippe cisternæ regiz aqua in omni obsidione urbis ad mensuram ciuibus indigentibus & militibus dari solebat, ad aquandos equos, greges & vniuersa iumenta, & ad omnes vsus necessarios. Ex omni stillicidio pluuiarum, ab ipsius tecti palatii canalibus, templique Domini testudine, & à tectis multorum ædificiorum, confluenta, hæc cisterna adimpletur, per circulū anni frigidam ac salubrem aquā abundè omnibus illic urbē inhabitantibus administrans. Egressi autē Christiani victores à palatio post nimiam & cruen-

& cruentam cædem Sarracenorum, quorum decem millia in ipso loco occiderunt; plures copias Gentilium, per vicos ciuitatis errantes diffugio præ timore mortis in ore gladii percusserunt. Mulieres, quæ in turris palatis & solis confugerant, tuerone confoderunt: infantes, adhuc fugentes, per plantam pedis è sinu matris, aut cunabulis arreptos, muris vel ostiorum liminibus allidentes, fractis cervicibus; alios armis trucidabant, alios lapidibus obruebant; nulli prorsus ætati aut generi Gentilium parcentes. Quicumque ergo domum aut palatium prior inuadebat, cum omni suppellectile, frumento, oleo, hordeo & vino, pecunia aut veste, vel qualibet re, pacificè obtinebat. Et sic possessores totius ciuitatis facti sunt. Intromissis verò Christianis in ciuitatem, & longa strage in palatio & vrbe scruentibus, spoliis atque diuitiis Sarracenorum inhiantibus, *Tankradus*, qui festinus in primo vrbis ingressu Templum præcurrit, & auulsis seris intrauit; pecuniam auri & argenti incomparabilem cum robore & ope sui satellitii à muris deauratis in circuitu, columnis & pilariis auulsit, biduo in raptione huius thesauri, à Turcis oratorio decorando collati, desudans. Quem thesaurum duo Sarraceni, ab vrbe in obsidione egressi, eidem Tankrado, vt gratiam & salutem vitæ suæ in oculis ipsius inuenirent, propalasse feruntur. Post prædictum verò tempus dierum Templi portas aperiens, & secum pecuniam asportans, duci Godefrido, cuius erat miles, fideliter diuisit, quam vix, vt aiunt, quibus tota massa innotuit, sex camelii aut muli portare poterant. Hoc Templum, quod dicitur *Domini*, non illud antiquum ac mirabile opus Regis Solomonis intelligendum est, cum tota vrbs Ierusalem à Rege Nabochodonosor, deinde à rege Antiocho ante multos annos Dominicæ incarnationis destructa fuerit; templumque Solomonis à fundamento dirutum, ornamentis & vasis sacris spoliatum sit. Rursus post incarnationem, ex prænuntiatione Domini IESU, à Principibus Romanorum, Vespasiano & Tito, funditus cum suis habitatoribus sic Ierusalem deleta est, vt secundum vocem Domini lapis super lapidem non relinqueretur. Verùm Templum hoc postea à modernis & Christianis cultoribus reedificatum, plures attestantur; nempe eo loco, quo Solomon pacificus de lignis cedrinis & Pario lapide pristinum DEI tabernaculum collocauit, & in ea Sancta Sanctorum. In medio autem hoc moderno tabernaculo mons lapideus, natura fundatus, prominet, ferè in latitudine continens tertiam partem iugeri, in altitudine habens duos cubitos: Cuius in vno latere gradus collocati, ad caua loca descendentes perducunt; alio verò in latere, vt in veritate referunt, qui tunc considerauerunt, ostiolum habet lapideum, sed semper signatum. Illic ex quorundam opinione quædam Sancta Sanctorum adhuc seruari perhibentur. In media siquidem testudine eiusdem Templi moderni, quod nunc mirifico opere signorum desuper murosum parietes in circuitu continet, rotundam catenam infixam esse asseuerant, in qua vas aurei fulgoris & operis, ponderis verò circiter ducentarum marcarum, pendere semper solet: Quod vnam auream alii affirmant, alii sanguinem Domini, alii manna in eo absconditum: & sic in varias sententias diuersa opinione eriguntur. itaque vas & promuntorium, quod in medio Templi prominere prædiximus, intactum à Tankrado permansit: quin Turci omni deuotione vtrunque venerantes, inuiolatum reseruabant. Vnde & tabernaculum omni honore & decore thesaurizabant, soli, omnibus gentibus cæteris exclusis, in illo suarum cæremoniarum obseruationi vacantes. Sic verò ipsum præfatum Templum ad exequendos ritus sui erroris summa reuerentia & custodia venerantes, soli etiam *Dominici Sepulcri templo*, eiusque cultoribus Christianis, parcebant: propter tributa, quæ ex oblatione fidelium assidue eis soluebantur: vnà cum *Ecclesia S. Maria ad Latinos*, quæ etiam tributaria erat. In reliqua verò oratoria vrbis sanctæ tam *Turci* quàm *Sarraceni* suam tyrannidem nimia strage exercuerunt, prorsus ab eis Catholicos cultores exterminantes. Ad hoc denique Templum Domini, vt prædictum est, iter suum Tankrado conuertente præ avaritia sibi propalatz pecuniæ; aliis verò ad præsidium turris David fugitiosos velociter insequentibus; cunctisque Principibus rebus & ædificiis Turcicis inhiantibus; vniuersoque vulgo ad palatium Solomonis tendente, & cædem nimiam crudeliter in Sarracenos operante, dux *Godefridus* ab omni strage se abstinens, mox tribus tantum suorum secum retentis, *Baldrico*, *Adelboldo* & *Stabulone*, exutus lorica, & lanæ veste indutus, nudatis pedibus muros egressus, in circuitu vrbis cum humilitate

- processit; & per eam portam, quæ respicit ad montem oliuarum, introiens, Sepulcro Domini nostri IESV CHRISTI, Filii DEI viui, præsentatus est, in lacrymis, orationibus & diuinis persistens laudibus; & DEO gratias agens, quia videre
- XXVI.** meruit, quod illi semper fuit summo desiderio. Nam pio Ducis proposito impleto, somni huius visio completa veraciter comprobatur. Ante viæ huius initium cum sæpe idem Dux suspiria traheret, sui que animi optio ante omnia esset, visitare sanctam ciuitatem *Ierusalem*, & videre Sepulcrum Domini IESV, ac sæpe priuatis famulis cordis sui aperiret intentionem, cuidam de familiaribus suis, *Stabuloni* videlicet, in hunc modum ostensa est visio. Videbat idem scalam auream, à cœlesti axe proceræ longitudinis vsque ad terram porrectam, quam ipse Dux, nio desiderio feruens, cum quodam poculi sui prouisore, *Rothardo* nomine, lucernam in manu ferente, conscendere conatus est. Sed prouisore iam media scala consistente, lucerna, quam gestabat, in manu illius extinguitur; & medius gradus scalæ, per quam ad supernum cœli solium scandebat, grauiter læsus & attritus est. Sic prouisor poculi ad inferiora reuersus, præ formidine vltra ad cœlestem portam cum Duce peruenire non potuit ac pulsare. At Stabulo, cuius est ista visio, lucernam extinctam reaccendens, scalam, qua pincerna indignus attolli non meruit, fiducialiter conscendit, & lucernam vltra indeficientem ferens, cum ipso Duce cœli penetrauit ad aulam: vbi mensa illis parata, & omni deliciarum dulcedine cumulata, reperta est. Ad hanc denique Dux cum electis & ea dignis recumbens,
- XXVII.** de omni, quæ aderat, dulcedinis suauitate partitus est. Quid per hanc scalam, ad cœli palatium ducentem, nisi via, quam Dux tota mentis intentione apprehendit, ab vrbe *Ierusalem*, quæ porta est cœlestis patriæ, significatur? Ex auro enim purissimo erat scata: quia ad hanc viam & cœli portam puro corde & perfecta humilitate veniendum. Media autem scala prouisoris poculi lucerna extinguitur, gradus læsus deficit, ascensus negatur, quia opus & onus viæ sanctæ, quod bona & pura voluntate vnà cum Duce deuouit, medio labore deseruit cum plurimis, sicut audiuitis. Propter diffidentiam enim & imminentes angustias à Duce subtractus est *Antiochia*, & sic apostata factus, ad aratrum reuersus est miseriarum, nec vltra per scalam cum Duce cœli introiens ianuam, sanctorum mensa dignus fuit participari. *Stabulo* verò, ducis camerarius, lucernam ab ipsius manu suscipiens, reaccendit: quia voluntatem bonam viæ huius, quam primum assumpsit, fortiter retinuit; & inter diuersas mentis vacillationes lampade benevolentia reaccensa, reflagranti voto firmiter hæsit, sicque insolubili gradu scalam cum Duce superauit. Insuper illius in omni tribulatione socius stabilis, & famulus existens fidelis DEI, eo vsque in *Ierusalem* peruenit, & ad *Sepulcrum Domini*, quod mensa est & desiderium totius dulcedinis sanctorum, intus meruit & orare. Post hæc Duce à sanctuario Domini Sepulcri regresso in lætitia cordis & exultatione post peractam ibi victoriam, & hospitio quiescendi causa declinato; iam toto exercitu sedato à Gentilium occisione, & nocte ea oculos vniuersorum præ labore aggrauante, quia *Ierusalem*, ciuitas DEI viuentis, & mater nostra, filiis restituta est in victoria magna, sexta feria, in die solenni *diuisionis Apostolorum*, quæ est Idus Iulii, comes *Reymundus*, avaritia corruptus, Sarracenos milites, quos in turrim David fuga elapsos oblederat, accepta ingenti pecunia, illæsos abire permisit; omnia autem arma, escas & exuias eorum cum eodem præsidio retinuit. Proxima ab hinc die Sabbati clarescente, quidam Sarracenorum spe vitæ in summitatem tecti domus præcellæ Solomonis ab armis elapsi, circiter trecenti confugerant. Qui multa prece pro vita flagitantes, in mortis articulo positi, nullius fiducia aut promissione audebant descendere, quo vsque vexillum Tar. kradi, in signum protectionis viuendi susceperunt. Sed minimè misellis profuit. Nam plurimis super hoc indignantibus,
- XXIX.** & Christianis furore commotis, ne vnus quidem illorum euasit. *Tankradus*, miles gloriosus super hac sibi illata iniuria vehemēti ira succensus est; nec sine discordia & graui vltione furor illius quieuisset, nisi consilium & sententia Maiorum ac prudentium illius animum his mitigasset verbis: *Ierusalem*, ciuitas DEI excelsi, vt vniuersi nostis, magna difficultate, & non sine damno nostrorum, recuperata, propriis filiis hodie restituta est, & liberata de manu Regis *Babylonia*, iugog, *Turcorum*. Sed modò cauendum est, ne avaritia aut pigritia vel misericordia erga inimicos habita, hanc amittamus, captiuus, & adhuc residuus in vrbe *Gentilibus*, parcentes. Nam si forte à Rege *Babylonia* in multitudine grani occupati fueri-

fuimus, subito ab intus & extra impugnabimur, sicq̄, in perpetuū exilium transportabimur. Vnde primum & fidele nobis videtur consiliū, quatenus vniversi Sarraceni & Gentiles, qui captiui tenentur, pecunia redimendi, aut redempti, sine dilatione in gladio corruant, ne fraude aut ingenio illorum nobis aliqua occurrant aduersa. Consilio hoc accepto, tertio die post victoriā egres- xxx,
 sa est sententia à Maioribus: & ecce vniuersi arma rapiunt, & miserabili cæde in omne vulgus Gentiliū, quod adhuc erat residuū, exurgunt, alios producetes è vinculis & decollates; alios per vicos & plateas ciuitatis inuentos trucidantes, quibus antea causa pecuniæ, aut humana pietate pepercerunt. Puellas verò, mulieres, matronas nobiles & foetas, cum puellis tenebris detruncabant, aut lapidibus obruebant, in nullis aliquam considerantes ætatem. E contra puellæ, mulieres, matronæ, metu momentaneæ mortis angustiatae, & horrore grauissimæ necis concussa, Christianos, in iugulum vtriusque sexus debachantes ac sæuientes, medios pro liberanda vita amplexabantur, quædam pedibus eorum aduoluebantur, de vita & salute sua illos nimium miserando fletu & eiulatu sollicitantes. Pueri verò quinquennes aut triennes matrum patrumque crudelem casum intuentes, vnà miserum clamorem & fletum multiplicabant. Sed frustra hæc pietatis & misericordiæ signa fiebant. Nam Christiani sic neci totum laxauerant animum, vt non signis masculus aut foemina, nedum infans vnus anni viuēs manum percussoris euaderet. Vnde plateæ totius ciuitatis *Ierusalem* corporibus extinctis viorum & mulierum, lacertisque membris infantium, adeò stratæ & optetæ fuisse referuntur, vt non solum in vicis, foliis & palatiis, sed etiam in locis desertæ solitudinis copia occisorum reperiretur innumerabilis. A die autem, qua Vrbs sancta à Sarracenis obfessa, xxxI,
 munita ac defensa fuit, vsque ad hanc diem, qua capta & victa, suisque restituta est, nullus Turcorum in ea repertus est, qui paulo antè hanc vi inuadentes, multo tempore obtinuerant, & graua tributa tam à Sarracenis quam Peregri- **CHRIST**
 nis & indigenis fidelius exigebant. Trecenti Turci erant, qui Ciuitatem Sanctam captiuauerant, longo tempore in ea dominati, plurimis in circuitu urbibus Syriæ & Palestinæ regionis illis tributariis factis, quas rex Babylonix cum Ierusalé quondam subditas, & regno suo appendentes, potenter obtinere solebat. Nunc, vt audistis, Christianorum exercitu in obsidione Antiochiæ post captam Nicæam ordinato, idem Rex Babylonix, audita gloria, virtute ac victoria Christianorum Principum, & Turcorum humiliatione, in vrbe Ierusalem, quam amiserat, trecentos Turcos in apparatu & exercitu copioso obfedit: Quos plurimo assultu & manganarum impetu expugnatos fatigauit, multum obsistentes ac repugnantes, sed non sine magno suorum detrimento. Erat autem *Solymanus* Princeps & **capit ho-** xxxII,
 rum Turcorum, miles ferocissimus, semper Regi Babylonix & eius regno aduersarius. Tandem Turci cum Principe suo, videntes manum suorum exiguum pondus belli & tot millium assultus, tolerare non posse, data mutuò fide & dextris de vita & salute sua, impetrauerunt, quatenus urbem reddentes, pacificè exirent; & conductum ipsius Regis vsque in Damascum haberent, in qua Princeps magnificus Donimani frater dominari perhibetur, qui nunc cum præfatis Turcis ab vrbe Ierusalem eiectus est. His eiectis, & conductum Regis vsque in Damascum habentibus, Rex Ierusalem ingressus, *Templum Domini* iuxta ritum Gentilium summa reuerentia & humilitate subiit. Deinde *Templum Dominici Sepulcri* cum omni habitu religionis Gentilis introiit, omnia pacificè perlustrans, & nullum Christianorum, à fide & ordine sui ritus auertens. Dehinc reuersus, ciuitatem fidei custodia disposit; *turrim* verò *Dauid* suo satellitio muniuit, *palatium Solomonis*, & cætera regalia ædificia & defensoria suo iuri mancipauit. Hac itaque ciuitate eius subditiōe relocata post Turcorum eiectionē, nimium gauisus, sed adhuc Turcos sibi à Damasco metuens aduersari, direxit legatos ad Christianorum Principes, circa urbem Antiochiam residentes, referens, quomodo ab vrbe Ierusalem & regno suo Turcos eiecerit, & quia in omnibus eorum voluntati de Vrbe Sancta satisfacere voluerit; & de fide **CHRISTI**, Christianitatisque professione, consiliis eorum acquiescere. Sed omnia mentitus, & in dolo locutus est. Nam vrbis introitum Peregrinis negauit omni armorum defensione, & militum virtute, qua poterat, donec cœlestis Regis auxilio, Sarracenis, vt audistis, crudeli nece perentis, nunc intromissi sunt. Hac verò miseranda strage Sarracenorum completa, in proximo die xxxIII,
 Dominico fideles & primores Christianorum inito consilio, dominium vrbis & custodiam Dominici Sepulcri comiti *Reymundo* dare decreuerunt. Quo renuente,

& cæteris vniuersis Capitaneis ad id officium electis, *Godefridus* Dux tandem, licet inuitus, ad tuendum vr̄bis principarum promouetur. Promotus ergo consilio & beneuolentia omnium Christianorum, *turrim David* regis, quam ipse Reymundus, laxatis fugæ Sarracenis, inuaserat, requisit. Sed Reymundus prorsus reddere negauit, donec minis ipsius Ducis & Christianorum restituere coactus est. Huius verò Ducis electio & promotio nequaquam humana voluntate facta fuisse credatur; sed totum DEI ordinatione & gratia factum, cum procul dubio ex visione cuiusdam boni & veridici militis didicerimus, ante decem annos huius viæ hunc à DEO electum & constitutum ductorem, Principem atque præceptorem Christiani exercitus, vt præ omnibus primatibus actu, victoria & consiliis beatiorem, & fide ac

xxxiv. veritate integriorem. Quadam ergo nocte præfatus miles, *Hezelo* nomine de Kinwilre villa, quæ est in rubuario, cum eodem Duce in sylua quadam, quæ vocatur *Kestema*, venatoria arte fatigatus, facili sopore occupatus est, statimque in spiritu ad montem Sina translatus est: vbi Moyses, famulus Domini, ieiunio quadraginta dierum expleto, claritatē gloriæ DEI meruit videre, & legem de manu DEI accipere. Super huius denique montis cacumen videbat prædictum cum timore & mansuetudine facili ascensu attolli, & duos ei in vestibus albis, & pontificali ornatu obuiam festinare, dicentes: *Qui seruo suo & fideli Moyfi contulit benedictionem & gratiam, eiusdem benedictionibus DEI viuentis replearis, & gratiam in oculis eius inuenias: dux ac præceptor populi sui Christiani in omni fide & veritate constitueris.* Hoc dicto, miles ex-

xxxv. pergetactus a somno, surrexit, & vitio subtracta est. Quid in hac visione considerandum, nisi quod in spiritu & lenitate Moyfi surgeret Dux spiritualis Israël, à DEO præordinatus, & princeps populi constitutus? Vnde hanc visionem & benedictionem verè & manifestè in eo adimpletam cognoscimus: quia reuera, cum plurimi Principes ac potentes, Episcopi & Comites, filiique Regū, viam hanc ante illum & post eum institerint, Christianorumque exercitus ductores fuerint, nequaquam prosperum iter fecit illis DEVS, aut sui desiderii compotes facti sunt; verum à Regibus & Barbaris nationibus multa illis aduersa, & vniuerso illorum exercitui, illata sunt: quia non erant illi, per quos salus veniret in Israël. At duce *Godefrido* post vniuersos præmissos viam insistente, desperatiquè exercitus duce ac Prin-

xxxvi. cipe existente, omnia aduersa in prospera sunt mutata: nec fuit, quod impediret viam, aut quæ noceret aduersitas; nec nisi in sceleratis & transgressoribus inuenta fuit iniquitas: inuēta verò iniquitate, ex iustitia vera DEI subsecuta est vltio, quæ & sanctificata est legio. Et sic filii castigati nunc fame, nunc gladio, tandē felices, & mundi ab inquinamētis, cum duce & principe suo beatum desiderium explentes, Urbem Sanctam *Ierusalem* intrare meruerunt, ac Domini Sepulcrum adorauerunt: mœnia etiam possidentes ex DEI prouidentia & voluntate, hinc vr̄bis rectorem, ac populi præceptorem gloriosissimè præfecerunt. Præterea reuelatum est cuidam fratri catholico, & Canonico S. Mariæ Aquisgrani, *Gisberto* nomine, in septimo mense discessionis ac peregrinationis eiusdem Ducis, quod caput omniū

xxxvii. & Princeps futurus esset in Ierusalem à DEO præscitus & constitutus. Videbatur enim fratri adhuc somno dedito, quod præfatus Dux in sole potenter sedere accepisset; & ex omni genere auium, quæ sub cælo sunt, in circuitu illius infinitæ copię confluxissent, quarum pars paulatim auolādo minui cœpit, amplior verò pars fixa & immobilis à dextris & sinistris remanebat: post hæc sol à radiis suæ claritatis maxima ex parte obscuratus est, sedesque Ducis breui interuallo prorsus deleta, & tota ferè auium multitudo, quæ remanserat, auolauit. In Sole sedem Dux accepit, cum in solio regni Ierusalem promoueretur, quæ omnes mundi superat ciuitates nomine & sanctitate, sicut Sol sua claritate vniuersas cæli stellas: quam IESVS CHRISTVS, DEI viui filius, qui verus est sol iustitiæ, sua illustrauit & exaltauit Deitate, quando in ea crucifixus, passus, mortuus & sepultus tertia die resurrexit à mortuis; suisque dilectoribus apparuit viuus. Congregatæ sunt aues cæli circa sedentem, cum de vniuersis regnis Christianorum parui & magni, nobiles & ignobiles, illi associati & subditi facti sunt. Auolauerunt aues, cum plurima Peregrinorum multitudo ad terram cognationis suę ex illius consensu & licentia reuersa est. Sed plurimę aues fixæ & immobiles permanferunt, cum multi pio amore illius innotati, & familiari eius allocutione delectati, cum eo vltra remanere decreuerunt. Post hæc breui interuallo Sol obscuratur, sedes Ducis aufertur, cum Ierusalem post paululum temporis viduata, tam magnifico Principe mortuo, multū obscurata est

PATRIARCHÆ Ierofolymitani.	COMIS PERSA- Tripolium.	SOLDANVS Turchiz.
<i>Hernoldus</i> . l. 3. p. 6. c. 2. <i>Cybertus</i> . p. 6. c. 3.	<i>Beltrandus</i> . p. 5. c. 4. <i>Pontius</i> , filius	
<i>Ebermars</i> . ibid. <i>Cybelinus</i> . ibid. <i>Hernoldus</i> , iterum. ib.	<i>Beltrandus</i> . p. 5. c. 4.	SALAPIÆ. s eius. p. 5. c. 4.
<i>Gormos</i> . p. 6. c. 9. <i>Stephanus</i> , primus. c. 14. <i>Guillelmus</i> . ib.	<i>Raimundus</i> , fil. c. 16.	<i>Solimannus</i> , nepos eius. p. 5. c. 4.
<i>Fulcerus</i> . p. 6. c. 9. <i>Americus</i> . p. 6. c. 20.	<i>Raimundus</i> , fil. c. 20.	
<i>Heraclius</i> . p. 6. c. 24.		

<i>Raimundus</i> , fil. cipis Antioch.	NO NIÆ.	In regno TVRQVESTEN	MAGNICANES IN REGNO CATAY, sive Syria.	IN PERSIA, vel ASIA MAIORI sive in TAVRISIO.
			<i>Cygn</i> , Chaam. p. 13. c. 5. <i>Othsa</i> , filius ibid.	
<i>Albertus</i> . p. 11. c. 5. <i>Rodolphus</i> . ib.				

<i>Boamundus</i> , filius p. 13.	fil. Oçota.	<i>Ioçym</i> , primus filius Oçota, p. 13. c. 5.	<i>Guyo</i> , filius, ibid. filius <i>Mango</i> , ibid. fr. <i>Cobila</i> , fr. ibid.	<i>Gaday</i> , tertius fil. O- çota p. 13. c. 5. <i>Halaon</i> , fil.
<i>Boamundus</i> , filius c. 4.				
<i>Boamundus</i> , filius c. 14.				<i>Abaga</i> , fil. p. 13. c. 7.
<i>Lucia</i> , filia. p. 12. Sequenti anno Tripolis.				<i>Tangodor</i> , frater. vel <i>Makum</i> . p. 13. c. 8. <i>Argon</i> , filius Abaga. ib.
ate Seraci: po M. equitum pu meliores equos de regno Tur- sunt æquè boni bella mouent liquando cum inter se.		<i>Capar</i> . Hic magis vicinatur regno Imperatoris, quam alii & potest cõ- gregare ccc M. e- quitum pugnatorum. Hiis gens Imperatoris sæpe infesta est, sed vi- liliter se defendunt.	<i>Tamer</i> , huius. Hic sedet in ciuitate long, & maiorem putatur habere potentiam quam omnes a- lii Tartarorum Principes si- mul iuncti.	<i>Quigau</i> , fr. p. 13. c. 8. <i>Bayas</i> , cont. ang. ibid. <i>Gazan</i> , fil. Argon. ib. <i>Carpandz</i> , frater ib. Hic potest congre- gare ccc M. equitum pugnatorum. Diuer- sarii tamen nationum, qui sunt diuites & be-

ne muniti. Huic Capar & Tathay sæpe
& ubi deficiat pabulum animalibus pluribus
etiam ibi quædam aues magnitudinis Phæ-
transit per Marc Abca, quod est in Georgia
vis solum transire possunt ad eum. Prima est de Turquesten versus Persiam, sicca & arida,
in loco, vocato Cyba, & locus ille munitus semper manet, maximè tempore hyemali. Sunt
fossata & fortilitia, & sic hostium produunt aduentum. Tertia via est per mare Maius, quæ

rata est à fama & gloria sua, multisque militibus & belligeris viris in illius casu at-
tenuata. Horum somniorum præsignatione ex DEI ordinatione, populi que xxxviii.
Christiani beneuolentia, *Godefrido* ad Principem & rectorem suorum confratrum
in solio regni Ierusalem exaltato, quidam fidelissimus Christianus, urbis indigena,
lege CHRISTI pleniter instructus, *Crucem* quandam semiulnæ, auro vestitam,
cui Dominici ligni particula in medio erat inserta, sed fabrilis operis expertus & nu-
da, indicauit se abscondisse in loco humili & puluerulento desertæ domus, pro-
pter metum Sarracenorum, ne in hoc turbine obsidionis inuenta eadem Crux,
auro spoliaretur; & lignum Dominicum ab his indignè tractaretur. Hac sancta re-
uelatione ligni Dominici vniuersi lætati fideles, qui aderant, in omni abstinentia
10 pura & disciplina, sexta feria, quæ est dies Dominicæ passionis, processione hono-
rifica clerus & populus conuenerunt ad locum, vbi absconditum fuit lignum ve-
nerabile. Quod cum timore & reuerentia susceperunt, & ad Templum Dominici
Sepulcri cum omni deuotione, hymnorumque modulatione, ferre, & ibidem col-
locare, decreuerunt. Post hæc placuit vniuerso cœtui fidelium, & visum est xxxix.
vtile acceptumque coram DEO, quoniam vniuersitas Gentiliū ab vrbe sancta ex-
terminata est, & sacrilegi ritus, *Godefridus* quoque Princeps Christianorum in thro-
no Ierusalem exaltatus ad protegendam urbem eiusque habitatores, vt pastor etiam
& *Patriarcha* restitueretur, qui gregi fideliū, sancteque præesset ecclesiæ. Nam viduata
20 erat pastore suo, *Patriarcha*, viro sanctissimo, in insula Cypro tempore obsidionis
Ierusalem, ex hac luce subtracto. Migravit idem *Patriarcha* ab Ierusalem & Sepul-
cro Domini, audito aduentu & sede Christianorum circa mœnia Antiochiæ, pro-
fectus ad insulam Cyprum propter minas Turcorum & importunitatē Sarracenorū,
Fuit quippe vir grandæuus & fidelis CHRISTI seruus, qui à prædicta insula pluri-
ma caritatis dona duci *Godefrido* cæterisque Principibus misit in initio obsidionis
Ierusalem, interdum fructum arboris, qui dicitur malum granatum, interdum præ-
ciosa poma cedrorum Libani, interdum pauones saginatos, aut laudabile vinū, &
quæcunq; iuxta possibilitatem suam consequi poterat, sperans, sub iisdem Princi-
pibus adhuc sancta Ecclesia restaurata, pacificè & securè ad Sepulcrum Domini
30 nostri IESU CHRISTI, filii DEI viui, seruire atque præesse. Sed recuperata à fide-
libus vrbe *Ierusalem*, & sacra illius ecclesia renouata, Christianissimus *Patriarcha*
è vita discessit, sicque ecclesia suo pastore viduata remansit. Quapropter consilio
inter Christianorum Principes habito, & sæpius discusso, vt prædictū est, quis tan-
to viro succederet, non aliquis reperitus est tanto honore & diuino regimine di-
gnus. Ideoque dilatio facta est, donec inueniretur aliquis, qui ad hoc Pontificale
officium foret idoneus: & tantum *Arnolsum de Robes*, clericum mitæ prudentiæ &
facundiæ, *Cancellarium* sanctæ Ecclesiæ Iherosolymitanæ, procuratorem sancta-
rum reliquiarum, & custodem elemosynarum fidelium constituerunt. Pro xl.
moto nunc *Arnolfo* ad hanc dignitatem sanctæ & nouæ Ecclesiæ, donec eligere-
40 tur *Patriarcha*, DEO & populo acceptabilis, placuit summo principi Ierusalem,
duci *Godefrido*, nec nō & cæteris omnibus, vt in Templo Dominici Sepulcri vigin-
ti fratres in CHRISTO diuini cultores officii constituerentur, qui assiduis Domi-
no DEO viuenti in laudibus & hymnis psallerent; hostiam corporis & sanguinis
IESU CHRISTI deuotè immolarent; deinde cotidianam sustentationem de obla-
tione fidelium constitutam susciperent. Sic diuino decenter obsequio restaurato
à duce Catholico Christianisque principibus, campanas ex ære cæterisque metal-
lis fieri iusserunt, quarum signum fratres dum caperent, mox ad Ecclesiam, laudes
psalmodiarum missarumque vota celebraturi, festinarent, & populus hæc auditorus
vna properaret. Nō enim huiusmodi soni aut signa visa vel audita sunt ante hos
50 dies in Ierusalem. Dehinc curriculo quinque hebdomadarum transacto, dux xli.
Godefridus, audita fama Gentiliū, munita vrbe & turri Davidi fidei custodia, assum-
tis tecum sociis, *Roberto* Flandrensi & *Tankrado*, profectus est in cælestria *Ascaloni*,
audire & intelligere de rebus & consiliis Gentilium. Vbi fortitio sibi nuncius oc-
currit, referens, quod *Meranis*, secundus à rege Babylonis, & vniuersa multitudo
Gentilium, vt arena maris innumerabilis, ex mādato Regis iam ad Ascalonē nau-
gio descenderunt; arma, escas & armenta infinita adduxerunt, omnemque belli ap-
paratū opiosum; & quod urbē Ierusalē & exules Christianos osidere decreuerūt.
Gens enim *Publicanorum*, & gens nigerrimæ cutis de terra *Ethiopia*, dicta vulgari-

ter *Aspar*, & omnes barbaræ nationes, quæ erant de regno Babylonæ, illuc ad urbem Ascalonem conuentum habere statuerunt. Dux verò *Godefridus* & qui cum eo erant, *Robertus* Flandrensis, *Tankradus* & *Eustachius*, frater ducis, comperta fama aduentantium copiarum armorumque Gentilium, iuxta montana, quæ procedunt ab Ierusalem, hospitati sunt. Deinde missa legatione comiti *Reymundo* Ierusalem, & *Roberto* Nortmanorum principi, omnia aperiri iubent: quanta scilicet collectio Gentilium Ascalonem occupauerit, & viam vsque Ierusalem habere constituerit. Vnde eosdem Principes cum omni manu equitum & peditum ad resistendum infidelibus accersunt. *Petrum* verò eremitam, & *Arnolfum*, quem Cancellariū ac custodē Sepulcri Domini constituerant, cum ligno Domini adesse monuerunt ad *Ascalonem* in occursum turmis infidelium sine aliqua dilatione: sed paucos ta-

XLII. men fideles in tuitione ac defensione vrbis remanere decreuerunt. His ita dispositis, & exercitu per urbem diffuso, admoniti ex legatione Ducis & comprimorū, equos & arma, breui intervallo deposita, reparant & resumunt, & iter in cornibus, & tubis & musicis & cytharis, omni que voce exultationis & lætitia per montana insistentes, duci Godefrido, in terminis Ascalonis residenti, coniuncti sunt, per prata & loca campestria hospitati. Solus comes *Reymundus* adhuc stimulo inuidiæ læuiens aduersus ducem Godefridum, eò quòd turrim David amiserat, inuitatus venire noluit, cum omni manu suorum sequacium: donec denuò à Duce cunctisque Principibus minis pulsatus & admonitus, tandem ex consilio suorum, & blanditiis fidelium virorum, exurgens, atque per montana regia via incedens, cum ingenti manu suorum Duci & prædictis Principibus in campestribus associatus est. Armenta, cameli, asini, boues, buffi, & omne genus domestici pecoris à Sarracenis in iisdem campestribus in multitudine graui dolosè præmissa erant & dispersa: vt populus Christianus ex concupiscentia raperet & cogeret, prædæ que animū aduerteret, vt sic rapinis impeditus, facilius ab hoste superaretur. Sed quidam nobilissimus ex Sarracenis, quondam vrbis *Rametis præfectus*, qui pacem & fœdus, superata Ierusalem, cum Duce iniit, nunc in auxiliū ipsius Ducis Godefridi, licet Gentilis, fidei intentione adueniens, dolositatem Babyloniorum enucleat: dicens, armenta nō aliam ob causam Sarracenos, Arabes, cunctosque Gentiles præmississe, nisi vt Peregrinos impedirent, quò magis prædæ quàm defensionis studerent. Hac præmonitione Gentilis principis dux & vniuersi rectores Christiani exercitus rem præcauentes, edictum in omni catholica legione statuunt, vt *quicumque de Peregrinis prædam ante prælium contigerit, auribus & naribus truncatus puniatur*. Iuxta verbum & edictum istud omnes à vetito manus continuerunt, solum quod victui hac nocte sufficeret, contraxerunt.

XLIII. Altera autem die, prima aurora radiante, vniuersus populus DEI viui bello armatur, in voce exultationis, & omni dulci modulatione iucunditatis, cytharis & musicis, tanquam ad conuiuium pergentes, lætati: Sanctæ Crucis signaculo ab *Arnolfo*, *Petro*, cæterisque sacerdotibus muniti & signati, confessionis puritate confortati sunt, sub quorum anathemate rursus præda & aliqua rapina ante agonem interdicta est. Præfectus autem ciuitatis *Rametis* videns populum in tibiis, cytharis, musicarumque sonis, ac voce exultationis iocundari & psallere, tanquam ad epulas omnium deliciarum inuitari essent, admiratus est vehementer; & Ducem super his sciscitatur, dicens: *Miror, & sufficienter mirari nequeo, vnde populus hic in tanta lætitia & voce exultationis gloriatur, quasi ad conuiuium iturus, cum hodie mors illi præsens sit, & præsens martyrium vniuersos præstoletur, & varius sit euentus belli; atque multa nunc & intolerabilis virtus aduersariorum congregata, non procul hinc castra sua locauerit*. Ad hæc Dux, fide CHRISTI plenus, & spirituali responsione instructus, sciscitanti viro super his sapienter exposuit, cur in spe hodiernæ mortis præsentisque prælii, ingenti gaudio dulci que melodia Christianus populus delectaretur. Dicebat enim: *Populus hic, quem vides & audis in voce exultationis aduersus inimicos properare, & prælium in nomine Domini IESU CHRISTI, filii DEI viui, committere, scito, quòd certus est hodie de corona Regni Cælorum; & quia ad meliorem transibit vitam, in qua primum felicius incipiet viuere, si pro eius nomine & gratia in hoc prælio mori meruerit. Ideo in gaudiū & iubilationem cor nostrū erigitur: quia si forte corruerimus in manu inimicorum, potestatem habet Dominus IESVS, DEVS noster, animas nostras in paradiso gloria sua collocare. Iccirco non timemus mortem ante inimicorum impetum: quia certi sumus post temporalem mortem, de certa illius retributione. Hoc verò signum sanctæ Crucis, quo munimur & sanctificamur, procul dubio spirituale nobis scutum est contra iacula inimicorum, & in eodem sperantes, tutius aduersus pericula cuncta stare audemus. In hoc utiq; ligno sancto*

sancta Crucis redempti sumus de manu mortis & inferni, ac potestate Angeli nequam. Et in sanguine Domini nostri IESU CHRISTI, filij DEI vivi, ab omni inquinamento veteris erroris emundati, fiduciam habemus vite aeternae. Ducis responione audita, rogatur per per-

ennis vitæ instructionem supra dictus Gentilis, vt cum & ipse causa Christianissimi ducis & Catholici populi contra gentem & confratres suos pugnaturus esset, eodē sanctæ Crucis signaculo muniatur & sanctificetur, quatenus fide & spe eiusdem sanctæ Crucis & Crucifixi incolumis ab armis, & inimicorum insidiis, conseruaretur: vtrum autem statim aut post bellum baptismum susceperit, incertum habemus, præter quod quidam profitentur, quod visa virtute & victoria Christianorū,

10 baptismi gratiā perceperit. Huius verò sanctæ Crucis signaculo de manu Arnolphi vniuerso cœtu Christianorum vnâ cum Gentili Principe sanctificato, ad arma sumenda, loricas induendas, acies ordinandas & vexilla in hastis extollenda, omnium fit labor & intentio. Nulla armentorum & vetiti gregis fit concupiscentia; sed præmissi greges & armenta ad decipiendos fideles CHRISTI, splendore armorum, galearum, clypeorumque stupefunt, & vehementi strepitu ac clamore exercitus attoniti, admirantur. Vnde erectis auribus stupefacti, & immobiles diu persistētes, tandem sociantur equitibus & peditibus, & sic armatis permixti cuneis, cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant; atque nubem pulueris multiplicantes, Sarracenis, rem ignorantibus, & cum sua multitudine copiosa à longe stantibus, timo-

20 rem asperferunt. Christianis deinde à montanis egressis, & in valle ac loco campestri consistentibus, vbi *Sarracenorum, Arabum, Maurorum, Publicanorumque* tentoria fixa erant, & acies ordinatæ, greges & vniuersa armenta, quæ nemo denumerare poterat, sponte segregata & directa sunt sine rectoribus & sine magistris ad locum satis vicini pascui, ac si diuino nutu præmonita & iussa vtrò cuneis Catholicis cederent, ne fortè eis impedimentum fierent; sed vt ibidem in loco pascui persistentes, à Christianis post victoriam reperiri possent. Nec mora, segregatis pecudibus, & visis infidelium turmis, acies Gallorum, sicut constitutæ erant, hæ in fronte, hæ à dextris & sinistris, aliæ ad extremum pugnatæ; bello aptantur. Vniuersi verò equites & pedites circa sua signa & vexilla cateruatim conferuntur: *Godefridus* dux,

30 & summus post Dominum dominatorum Ierusalēm, cum duobus milibus equitum & tribus peditum in omni armatura loricarum, galearum, clypeorum, lancearum & sagittarum portas Ascalonis obsedit, ne vlla vis inhabitantium ab vrbe hac parte erumperet, Gallosque retrò post terga improuisos impugnaret. Comes verò *Reymundus* à dextris versus pomatia spaciola ac densissima, quæ extra muros erant, cum ingenti manu suorum aciem suam dirigebat, vt bello ingruentē, sociis vires & opes augetet; cordaque metu fluxa ab instanti subleuaret angustia. *Robertus* Normanorum princeps, & *Robertus* Flandrensis, *Oliuerius* de Iussi, *Gerhardus* de Keresi, *Reynardus* de Tul, densata fronte acies à sinistris cōtra Mauros, & omne genus Gentium in campestribus moderabantur ad committendum prælium. Vniuersi autē

40 equites & pedites Christianorum conglobati in signis & vexillis, ad resistendum illic pari animo constiterunt. Sic vtrinque facie ad faciem obfistentibus, crudele bellum inhorruit. Nam *Azopart*, qui flexis genibus suo more bellum solent committere, præmissi, in fronte belli grauitè sagittarum grā dine Gallos impugnauerunt, tubis & tympanistris intonantes, vt tam horribili sonitu equos & viros perterritos à bello & locis campestribus absterrent. Habebant etiā iidem *Azopart*, viri horridi & terribili, flagella ferrea & sæuissima, quibus loricas & clypeos graui ictu penetrabant, equos in frontibus percutebant, & sonitū terribilem per vniuersa agmina fidelium faciebant. Gens verò *Arabum & Sarracenorum ac Publicanorum* nunc lanceis, nunc sagittis, nunc fundibulis & omni genere armorū in millibus suis accedentes, aduersus Christianorum acies dimicabant, prælia multiplicantes, & plurimum diei consummantes. E contra Christianorū manus exigua aduersus tot millia innumerabilia medio inuoluitur certamine, incessanter prælia conferēs, & hostiles acies atterens & attenuans. Tandē bello ingruato, & Gentiliū cuneis, Deo opitulante, contritis, totus exercitus Regis Babylonie fugam iniit; & per agrorum planiciem versus maritima dispersus, tendebat à facie cædentis & persequentis.

50 *Godefridus* dux, *Reymundus* comes, *Eustachius, Tankradus, Cuno* de Monte acuto & filius eius *Lambertus*, videntes quòd Gentilium exercitus & eorum virtus deficiēs cedebat, in impetu equorū & vehemēti cōcursu ac clamore pedestris vulgi mediis aduolant hostibus; & nimia cæde inter eos sæuientes; plurimum auxilii fratri-

bus contulerunt. *Arabes* verò cæteraque gentes, vt perspexerunt quòd deinceps bellum sufferre non possent, dispersi & contriti, per campos & angustas semitas fugam arripiunt. Sed vndique ab insequentibus victoriosisque militibus vt miseræ pecudes passim perimuntur. Horum infinita pars cum victa cederet, insecutione Christianorum oppressa, spe salutis, & causa effugiendi, ad naues & maritima contendit. Vbi comes *Reymundus* casu illis occurrit, quos crudeliter cædens & insequens, in profundum maris fugientes, submergi ad tria millia crebra armorum percussione arctauit. Sarracenorum autem cohortibus sic atroci cæde perterritis, & aliis ad mare fugam meditantibus, aliis ad pomaria, plurimis verò portam *Ascalonis* intrare quærentibus, vniuersi victores Christianorum, diffusi sunt per ten- 10 toria Gentilium, alii rapientes preciosam purpuram, alii vestes & vasa argentea, plurimamque massam vtriusque metalli preciosioris, alii camelos, mulos, equos, dromedarios cum asinis fortissimis; & cuique prædæ, sicut ieiuni & longa abstinentia macerati, nunc totius belli immemores, manus suas inferebant. At Gen- 20 tiles, quorum innumerabilis multitudo adhuc in littore maris & campestribus locis abundabat, videntes quomodo populus Galliarum rapinis & prædis totus inhababat, & ab insecutione cessauerat, vsquequaque relictis focis, & signo tubarum & cornicinum readunatis viribus suorum, viros prædæ intentos, & belli oblitos, viriliter incurrunt, graui strage perimentes incautos: totamque victoriam Christianorum cruentam reddidissent, nisi dux *Godefridus*, princeps summus Ierusalem, qui 20 versus montana extremas acies dirigebat, periculum illorum considerans, & quia auaritia essent cæcati, sine mora in faciem inimicorum aduolans, prædam præhibuisset; vniuersisque cum iurgio ad defensionem sic hortatus fuisset, dicens: *O viri rebelles & incorrigibiles, quis vos fascinavit, vt ad prædam vetitam & illicitam manus vestra conuerterentur, donec inimici vestri, DEO auxiliante, in gladio corruissent? Eia relinquite prædæ, & hostibus insistite, & nolite cedere nunc insurgentibus, & amaram de vobis vindictam querentibus.* Dixit, & necdum perueniens ad acies strictis mucronibus, in manu suorum sequentium graue hostium reddidit exterminium; & tunc vniuersos à præda reuocatos, secum acciuit in opus belli repetiti. Rursus superati Gentiles, terga verrunt, ab 30 armorum creberrimis ictibus ad *Ascalonis* urbem fugam maturantes. **DLXV.** 30 rò & qui cum eo erant, fugientes persequerentur tam equites quam pedites, & nullo interuallo à tergo aduersariorum absuerunt; sed in cæde grauissima persequentes, vsque ad portam *Ascalonis* eos persecuti sunt. Fortunati, qui in portam recepti sunt, aut intromitti potuerunt. Nam tanta pressura fugiendi & intrandi Sarracenis in ipsis foribus urbis fuisse refertur, vt duo millia & amplius occisorum & suffocatorum sub pedibus intrantium hominum, equorum & mulorum in foribus & ante fores extincta perierint. Postremi verò & in fuga tardiores, videntes hinc & hinc angustias animæ suæ, & difficilem portarum introitum, & in hoc horrore armorum ianuis clausis se ab urbe exclusos, arbores palmarum, alii ramos oliuarum aut ficorum conscendere properabant: vt saltè ramorum foliorumque densi- 40 tate latere, vel liberari possent. Sed pedites Christiani nimium propinqui, miseros in arboribus visos, & patefactos subito sagitta transfigebat, & quasi aues volatili telo percussas, ab ipsis arborum ramis moribundos humi procumbere, plurimumque 40 terræ cogebant operire. **L.** *Sexta feria, prid. Idus Augusti mensis* commissum est hoc prælium à viginti millibus Christianorum aduersus trecenta millia Gentilium, Sarracenorum, Arabum, Publicanorum, Maurorum de terra *Æthiopiæ*. Quorum triginta millia in aperta camporum planicie cecidisse, nobis reuelerunt, qui in eodem certamine præsentem affuerunt: præter duo millia suffocatorum & occisorum in porta urbis; & absque his, qui armorum pericula vitare existimantes, vnde abyssus maris submersi sine numero perierunt. Nulli vero Christianorum viri nominati illic 50 ceciderunt, præter paucos pedestris vulgi, vt procul dubio à veridicis fratribus cõpertum est. Hac fugâ & contritione Gentilium, ac Christianorum victoriâ, longissima hasta, argento operata per totum, quod vocat *Standart*, & quæ Regis *Babyloniæ* exercitui signum præferebatur, & circa quam præcipua virtus densabatur, ad quam victi & dissipati reuertebantur, capta est à *Roberto* Nortmanorum Principe, & in Templum *Dominici Sepulcri* transmissa; & vsque in hodiernum diem ob memoriam victoriæ Christianorum attitulata est. Nunc ergo hac bellorum tempestate sedata, atque *Merauis*, qui secundus à Rege in omni decreto & consilio habetur, cum tota gente sua triumphato, Christianis lætitia prædarum tam in teptoriis quam

quàm armētis, camelis, bufis, asinis, ouibus, hircis, bobus, cūctisq; rebus tribuitur. Quibus plurimi onusti & refocillati, tota nocte gradiētes, in gaudio cordis & voce exultationis Ierusalē reuersi sunt, ante Sepulcrum sanctissimū DEO laudes & gratias super omnibus referentes, quæ eis prosperè & gloriose acciderunt. Dux **LI:**

Godefridus readunatis sociis equitum & peditū circiter duo millia, vrbis Ascalonis portas in omni latere obsedit, vt ciues & milites ex noua cede & ceteri victoria stupefacti ac tremētes, ciuitatem redderent, vltra desperantes Regis Babyloniz auxilium, cum totius regni sui virtus congregata, vehementer nunc attrita fuerit & dissipata. Verū vbi aliquid noctis processit, plurimumq; cōsiliū Ascalonitæ de vrbis redditione & vitæ intercessione inissent, comes *Reymundus*, inuidus omnis gloriæ ducis Godefridi propter turrim Dauid, quam amiserat. Sarracēnorum ciuibus occultam in hunc modum misit legationem: *Estote viri fortissimi, & minis Ducis Godefridi ne terre amini, urbem in manus eius reddentes: quia vniuersi Principes nostri reditū in terrā cognationis suæ post peractum bellum habere decreuerunt; & exiguam manū pugnantium hac nocte circa urbē cum illo remanere sciatis.* Hac Comitē legatione & solamine ciues ac milites animati, & à redditione vrbis & dandis dextris auersi, orto Sole, in mētib; ad defensionē constitērunt, sagittis, fundib; omniq; armorū genere Ducem cum suis ab obsidione vrbis arcētes. Dux autem visā illorū audacia & repugnatione, & quia de omnibus suis non amplius quàm septingenti equites secum remanserant, & quia instinctu & suasu eiusdē Comitē vniuersi Principes abierāt, in littore maris viam continuantes, mouit & ipse castra ab obsidione, viā regia secus maritima vsq; ad ciuitatē *Assur* præcedentes comprimores consecutus. Illic comes *Reymundus* per diei vnius & noctis spaciū obsidionē circa ciuitatē *Assur* egerat, arbitrans ex noua eade & recenti victoria ciues concussos urbem in manu eius reddituros. Plurimas etiam minas & terrores ciuib; inferens, interdū vitam & salutem & omnē gratiā ab eo consequi, si redderent urbem, promittebat. Sed ducis Godefridi aduentu cōperto, conscius doli aduersus eum, quē per inuidiam fecerat, cum omni comitatu suo ab obsidione *Assur* recessit, hortatus ciues, ne Godefridū expauescerent; & ne aliqua minarum illatione aut bellico impetu urbem illi aperirent, plurimū contē-

stans, quia nullus Principū qui præcesserāt, illi ad auxiliū rediret. Taliter ciues **LII:** adhortatus ad impedimentum Ducis, iter maturauit, & in regione, quæ est inter *Casaream* & urbem *Gayphas* iuxta fluuium quendam dulcis aquæ, *Roberto* Flandrensi; & equiuoco suo, *Roberto* Nortmanorū Principi, ceterisq; primoribus associatus est. *Godefridus* dux ad *Assur* veniens, ciuitatem per diem obsedit, si fortē aliquo euentu aut timore Assyriis incusso, in manu eius traderetur. Sed *Reymundi* suasionē & attestatione hos sicut Ascalonitas rebelles ac resistētes inueniens, tristi animo diuertit ab vrbe, & admonuit socios, vt *Reymundū* in castris impeterēt, & omnē nefas, quod aduersus se egerat, in caput illius redderent. Qui statim lorice induti, dū vexillis erectis in castra veniūt, & in Comitē animo irato tendere disposuissent, *Reymundus* verò pariter ex prouidentia armatus ad resistendū illi occurrere decreuisset, *Robertus* Flandrensis & ceteri viri magnifici interuenērūt, viros grauiter arguerūt; quos tandē vtrinq; multo conatu placatos in cōcordiā reduxerūt. iam **LIII:**

DEO & Domino nostro IESU CHRISTO fauente, his in cōcordiam reductis, *Robertus* Flandrensis, *Robertus* Princeps Nortmanorū, *Reymundus* pariter de Prouincia, & vniuersi Principes reditus sui intētionē Duci aperiūt, ac beneuolū in omnibus, quæ habebant in animo, humili & mansueto habitu colloquio inuenērūt. Dux verò in cunctis volūtati fratrum satisfaciē, *Ierusalē* emeare decreuit, eò quòd potestas vrbis in tuitione & defensione ipsius collata sit: & diu colla sociorū amplexās, & omnes benignè deosculans, obnixè cū lacrymis precatur, eos in bono cōmendans, vt sui memores existant, & cōfratres Christianos admoneāt, quatenus ad Domini Sepulcrum venire non dubitent; ac sibi ceterisq; confociis in exilio remanētibus, auxilio de die in diem aduersus tot barbaras nationes cōcurrant. Viri verò & ciues *Assur*, audito quòd Dux remeabat, & cū *Reymundo* ceterisq; in cōcordiā redierat, de salute vrbis & pace fœdus cum Duce pepigerunt, obsides tributorū & ciuitatis constituentes illi. Ipsi pariter ab eodem Duce pro stabilitate fidei & pacis *Gerhardum* sibi deuotum militem, ortum de castello Auennis, obsidem susceperunt.

Et ecce tot præliis, tot laboribus omnibus seculis inauditis, in victoria & **LIV:** bono fine completis, Duce quoque & vniuersis sociis mutuo commendatis, magni & pusilli, primores & subditi, in terram natiuitatis suæ reditum parant à diuiti-

no exilio; & *palmas* victoriæ in manu sua referunt, præ nimia pietate lachrymis affluentes super fratribus in exilio relictis. Quibus, osculo dilectionis dato, valedicentes, viam remensi sunt per easdem ciuitates & montium difficultates iuxta mare Palæstinum, qua & venerant in Ierusalem: vbi illis ab omnibus prædictis ciuitatibus, *Peolemaide, Tyro, Sidone, Triple, Baurim*, & reliquis ciuitatibus, licentiâ concessa est vendendi & emendi vitæ necessaria. Ab omni denique impetu & insidiis à facie eorum omnes gentes vrbesque earum quieuerunt, pauidæ & tremefactæ super contritione Regis Babylonix, & victoria, quæ ipsis fidelibus à Deo viuente collata est. Sic igitur securè & pacificè loca hæc transeuntes, pauca quidem arma habentes, sed *palmas* in signum victoriæ iuauibus portantès, in regionem ciuitatis *Gybel*, frugibus & vineis opulentissimam, declinauerunt: vbi procul à montibus vrbis propter locariuis & pascuis commoda in aperta camporum planicie tabernacula extendentes, duobus diebus bonis vberimis terræ illius delectati sunt.

- LV. His itaque in locis dum moram facerent, nunciatum est illis, quomodo *Boemundus*, avaritia aggregandi & acquirendi insaturatus, *Laodiceam*, urbem & habitationem catholicorum Græcorum, longa obsidione occupasset; turresque duas ciuitatis, in littore maris sitas, magistras vrbis à nautis tributa exigentis, iam captas inuassisset auxilio & nauali assultu *Pisanorū & Genuensium*; custodesque catholicos alios trucidasset, alios visu excæcatos ab ipsarū arce eiecisset. Sed Pisani & Genuenses nō nimis super his iniuriis criminandi sunt: nam ex ore Boemundi longè aliter, quam res esset, intellexerunt. Vnde falsa illius adhortatione ducentis nauibus prædictas turres vallauerunt, & malis nauium, procerâ longitudine nubes tangentibus, & sportas vimineas in summitate affixas continentibus, custodes præsidiorū grauius oppresserunt, creberrimis lapidum & sagittarum ictibus à superueniente arbore turres & viros impugnantes. Audito enim *Pisanorū & Genuensium* aduentu, *Boemundus*, Princeps subdolos, & frater avarus, ab Antiochia, sex milliaribus *Laodiceæ* vicina, illis occurrens, omne malum & grande nefas de ciuibus *Laodiceæ* referebat: hos enim noxios esse Christianorum calumniatores: vt sic omnium animos in odium ciuium, & vrbis obsidionem, facilius hoc concitaret instinctu. Quare factum est, vt creduli verbi illius primū turres obsidentes, custodes earum in dedicationem cogerent; dehinc turribus suâ arte vel vi superatis, urbem cingerent. Qui graui & longo assultu ciues vexantes, iam trans vallum murorum pontes duos potenter locauerunt, per quos vsq; ad mœnia facilius ipsis pateret accessus, & sic vrbis angustiata in breui Boemundo redderetur. In proximo enim fuit, vt ciuitas applicitis huiusmodi ingeniis caperetur, ciues punirentur, & Boemundo omnia iniuste traderentur. Iniuste quidem: Nam in obsidione Antiochiæ eadem *Laodicea* nauali obsidione & assultu *Winemari* de Bulonia, piratarū magistri, & quorundā Christianorū, cum præfatis turribus superata & capta est. Hi collectione nauium, è diuersis terris & regnis contracta, scilicet ab *Antverpia, Tyla, Frisia, Flandria*, per mare Prouincialibus in terra S. *Ægidii*, de potestate comitis *Reymundi*, associati, nauigio in circuitu orbis terræ vsque ad ipsam urbem *Laodiceæ* appulsi sunt. Quam occupantes & expugnantes; Turcos & Sarracenos, iniustos dominatores, in ea repositos gladio percusserunt, urbem verò & eius mœnia apprehendentes, comiti *Reymundo* cū ipsis turribus post obsidionē Antiochiæ contulerunt: *Winemarus*, magister & ductor piratarū, post hæc à Turcopolis & militibus regis Græcorū captus & carceri deputatus est: sed ducis *Godefridi* interuentione post plurimum temporis à carcere & vinculis eductus est. Comes verò *Reymundus* post captionē Antiochiæ, deereito itinere suo in Ierusalē cum cæteris, Imperatori *Constantinopolis* *Laodiceā* ciuitatē, Turcis & gētibus ereptā, restituit; & sic fidē inuiolatā illi reseruauit. Iurauerat enim sibi, fœdusq; percusserat cū eo vnā cū *Godefrido* & Principibus cæteris, de cunctis vrbibus, castellis & terris, ad regnū ipsius pertinentibus, nihil quioquā de omnibus retinere aut mentiri. Hac de causa Boemundū Principes, ab Ierusalē regressi, & in terminis ciuitatis *Gybel* hospitati, cōperientes *Laodiceā* iniuste obsedisse, ac Imperatori comitiq; *Reymundo* iniuriā fecisse, nuncios cōstituūt, qui eū amicabiliter & pacificè ex legatione & rogatu Christianorū confratrū, ab Ierusalem in victoria DEI redeuntium, cōpellarēt, quatenus ab vrbis obsidione recederet, nullamq; vltra
- LVI. Christianis calumniā inferret. Interea dū ad hoc nuncii eligerētur, Episcopus *Pisanorū, Dagobertus* nomine, cognito aduētū & reditu Christianorū Peregrinorū ab Ierusalem, quorum per plurimum tempus fama nota fuit aut memoria vsque ad

diem hanc, assumtis aliquibus viris de comitatu suo egregiis, fratres adire & visitare contendit. Quibus inuentis in regione prædicta, nullo modo à fletu prægaudio se continere potuit; sed in omnium Maiorum atque minorum colla ruens, cœpit cum lacrymis vniuersos deosculari, dicens: *Verè & absque ulla ambiguitate fateor vos filios & amicos DEI viuentis, qui non solum rebus vestris, urbibus, castellis, prædiis, uxoribus, filiis ac filiabus abrenunciauistis, sed etiam animabus vestris non pepercistis, cum hanc DEI & Domini nostri IESU CHRISTI expeditionem, in tam longinquas & barbaras nationes facere non dubitastis, totq; aduersa, ut compertum habemus, pro redemptoris nostri gratia sustinuisstis. Non est auditum à CHRISTI natiuitate, ut aliquis Christianorum exercitus, per tot regna*

10 *& pericula transiens, Ierusalem, in potentia & virtute, expugnatis & eiectis adulterinis filiis & incolis, obtineret, ac loca sancta mundaret, atque in ea post victoriam adtuendum magnificum Christianorum principem Godefridum exaltaret, sicut de gloria & virtute eius & vestra nunc accepimus. Propter quod gausi desiderio videndi vos, & salutandi ac colloquendi, huc venire decreuimus.* Ad hæc a fidelibus Peregrinis venerabili Episcopo sic responsum est: **LVII.**

Christianorum prosperitati congaudetis, & saluti arridetis, cur Christianis ciuibus, videlicet urbis Laodiceæ iniuste vim intulistis, turres eorum cepistis, custodes trucidastis, & adhuc urbem obsidione vallastis? His auditis, Episcopus benignè & patienti animo excusauit se, ac se suoque in omnibus ignoranter deliquisse profiteretur, dicens: *Mundi à sanguine*

● *hoc sumus. Nam cum rudes ac totius guerra ignari, nauigio ad has partes venissemus, Boemundus*

20 *ab Antiochia nobis obuiam factus est, qui ciues Laodiceæ falsos Christianos esse asseruit; eosdem etiã semper Christianis confratribus aduersari, & traditores Peregrinorum apud Turcos & Sarracenos fuisse illos summopere referebat. Ad hoc ulciscendum, opem & virtutem nostrã precatus est. Nos verò verbis & assertionibus illius credentes, hosq; ciues sceleratissimos astimantes, vires & opẽ sibi ad obsidendã urbem & eius habitatores contulimus; & obsequiũ nos prestare DEO in occisione illorum arbitrati sumus. Sed nunc veritatẽ ex ore vestro nouimus, quomodo inuidia & auaritia, non DEI gratia, hos Boemundus persequitur, & nos miserè decepit ad obsidendos & puniendos Christianos. Et ideo sine mora ad nostros redituri, rem aperiemus, & sic ab urbe eos & ab omni impugnatione cohibebimus.* Hoc dicto, nuncii ab exercitu Hierosolymitarũ cum Pisanorũ **LVIII.**

Episcopo profecti sunt. Sed Boemundũ in nimia auaritiã suã pertinaciã reperiẽtes,

30 *legationẽ confratrum & comprimorũ benignè sibi aperuerunt, quatenus ab vrbe Laodicea arma & vires suas amouerẽt, ne erga Imperatorẽ Græcorũ fidẽ promissã meatirentur, & reditus sui impedimentũ grauiissimum in regno illius paterentur. Boemundus verò auditis nunciõrũ verbis, petitionẽ & admonitionẽ fidelium profusus spreuit; & nunquã se recessurum à muris & mœnibus Laodiceæ asseruit, donec vrbs & ciues suæ manciparẽtur ditioni. Nuncii autẽ omnia responsa & aspera verba Boemundi, eiusq; impatientiã, ad exercitũ referentes, primoribus indicant; ac iras omnium vehementer acuentes, eò animos illorũ commouẽt, vt arma acquiri, & bello aptari vniuersi, parui & magni, monerentur. Adhæc Episcopus, Boemundi intentione & respõsione cognita, in castra & classes suorũ descendẽs, vniuersos, qui*

40 *in suo erant comitatu, causam edocuit & commonitionẽ Christiani exercitus. Sic cunctis Pisanos & Genuenses, in Domino DEO compunctos, ab obsidione vrbis, & auxilio Boemundi, reuocauit, ne vltra ad subueniendũ manum in ciues mittere præsumissent. Boemundus ergo videns, se auxilio destitutũ, viresq; suas nimium attenuatas, & quòd fideles CHRISTI ac Principes bello & vi armorũ eũ amouere cõspirassent, vespere cœlos terraq; obumbrante, ab obsidione murorũ procul cum omni manu sua secessit, & confratrũ volũtati, nescio amore an timore, nolens volensq; obtẽperauit. Crastina verò die per vniuersum mundũ relata, omnis multitudo Peregrinorũ armis & loriceis induuntur, & iter insistentes, plurimumq; diẽi peracto, Laodiceã peruenerunt in vexillis ostreis tubarumq; multitudine. Sed nul-*

50 *lã contradictionẽ sibi resistentiũ inuenientes, pacificè portas ciuitatis, vltro sibi à ciuibus patefactas, introierunt in omni susceptione benigna. Boemundum enim procul abstittisse, & abhinc vsq; ad dimidiũ milliare cõsedisse, eis nunciatũ est. Comes ergo Reymundus cũ quingentis fratribus suæ societatis munitionẽ vrbis ingressus, suum vexillũ, quod erat notissimũ, in eminentioris turris erexit cacumine, custodia suorũ per vniuersas Laodiceæ turres locata. Cæteri verò fratres & comprimores per omnia edificia domorũ extrã & infra hospitãdi gratia diuisi sũt. Circiter viginti millia Hierosolymitanorũ erat numerus, quando ab Ierusalẽ reuersi, Laodiceæ confinia intrauerunt, quibus omnium rerum vitæ necessariarũ copia à vendentibus concessa est. Mensis enim September & Autumni remous erat, quando*

Laodiceam peruenerunt. Vbi præcipua uertate frumenti, uuarum, musti, olei & hordei fruentes, quindecim.dierum spacium lætanter peregerunt, ciuibus vrbs & Peregrinis Pisanis ac Genuensibus omnem familiaritatis & affabilitatis mutuã gratiam exhibentibus. Inter hæc mutuã caritatis gaudia utrinque sui recordati Christiani nominis, & communiter habitæ tribulationis, passionis & pristinæ dilectionis, internuncios constituerunt, qui Boemundum de iniustitia sua arguerent, & de concordia interpellarent: quatenus compunctus fratribus reconciliari non abnueret, fratres quoque eum satisfaciẽtem benignè in concordiam & caritatem reciperent. *Boemundus* his auditis nunciis, compunctus super omnibus; in unitatem & dilectionẽ festinanter redit. Etenim statuto die in campestribus Laodiceæ colloquio habito, præcipuè inter duos comites *Reymundum* & *Boemundum*; dehinc inter alios pax & amicitia firmata est, & omne vetus odium penitus exclusum. Sicque triduo cum illis Boemundus moram faciẽs, in obsequio caritatis uictoriam Ierusalem sciscitatus est: post hæc Antiochiam cum suis reuersus est. *Robertus* uerò Flandrensis, *Robertus* pariter Northmanorũ princeps, *Gastus* de Burdeiz, *Cuno* de Monte acuto & cæteri compares, post aliquot dies reditum nauigio constituerunt ad terram natiuitatis suæ. At comes *Reymundus*, retuens Laodiceam & Tortosam vrbes, quas difficili labore subiugauerat, ex Boemundi auaritia & instabilitate amittere, cum plurima manu suorum sequacium remansit.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS HIEROSOLYMITANÆ LIBER SEPTIMVS.

Argumenta Capitum.

I. Ciues Assur, transgressores fœderis, Dux obsidet iteratò. II. Lacrymosa narratio de Gerharδο milite. III. Vbi Ducis machina procumbente, pluri mi Christianorum pariter conflaryarunt. IV. Exhortatio Ducis ad milites. V. Populo pœnitentia indicitur, sed concremata simili machina, iterum plectitur. VI. Soluta obsidione Assur, Boemundus & Baldewinus sanctam ciuitatem ingrediuntur. VII. De ambitione Patriarchatus Pisani Episcopi. VIII. Principes cum Duce Iordanẽ adierunt. IX. Vbi ciues Assur graui membrorum abscissione mulctantur. X. Milites decem Christiani triginta equites Gentilium fugant & necant. XI. Apud Assur iterum Babylonici à Ducis militibus detruccantur. XII. Assur ciuitas facta est tributaria, & Ioppe instauratur. XIII. Principes circumiacentium ciuitatum munerarios se Duci sponte offerunt. XIV. De eodem, & quod Dux pacẽ statuerit per terram. XV. Suprà dictus Gerhardus incolumis remissus beneficiis honoratur. XVI. De pertinacia grossi rustici. XVII. Tankradi nuncios Princeps Damasce-nus perdidit: terram eius Dux inuadens, grossum rusticum ad fœdus coegit. XVIII. Vbi Dux gloriosus cepit agrotare. XIX. Venetorum muneribus Dux honoratur, ac deinde uehementius agritudine premitur.	XX. Consilio Ducis castelli Cayphas obsidio preparatur. XXI. Obitus gloriosi Ducis & Weneri militis. XXII. Obsidio castelli Cayphas. XXIII. Tankradi hortatu obsidio lentata paululum reparatur. XXIV. Quanta pertulerint illic fortissimi milites. XXV. Oppidum Cayphas expugnatur. XXVI. Gernarus expulsus, & Tankradus castellum Cayphas obtinuit. XXVII. Consilio Maiorum Boemundus adregnandum in Ierusalem uocatur, sed in itinere capitur. XXVIII. Donimanus, Princeps Turcorum, obsessis Malatina Christianis contemnitur. XXIX. Baldewinus liberare uolens Boemundum, nihil proficit. XXX. Baldewinus per legatos conuenitur, ut fratris loco regnũ Hierosolymitanum suscipiat. XXXI. Baldewinus Ierusalem profecturus, equiuocum suum ciuitati Rohas prefecit. XXXII. Baldewinus, diro imminentis prælii nuncio pulsatus, cum paucis obuiam pergit. XXXIII. De eodem. XXXIV. Ipse fugam simulans, reuersus gloriosam adeptus est uictoriam. XXXV. Quam sagaciter Baldewinus uersutiam Tankradi prauent. XXXVI. Tankrado solo aduentu Baldewini perterritus, Baldewinus sanctam ingressus est ciuitatem. XXXVII. Perquisitis rebus defuncti fratris,

ad viris fortibus tentare fortia suadetur.

XXXVIII. Urbem Ascalonē obsidens, post aliquot dies infecto negotio obsidionem soluit.

XXXIX. Quam ingeniosè vicerit gentem A. opart sub terra latentem.

XL. De eadem re.

XLI. Cùm per difficilia loca militem agit, plumes frigore extinguuntur.

XLII. Ciuitas Susumus igne deletur.

10 XLIII. In natali Domini apud Bethlehem Baldeuinus vnctus est in Regem.

XLIV. Prima sessione Regis, Tankradus accusatur, vocatus adesse dedignatur.

XLV. Rege cū Tankrado pacificato, Tankradus, Dux electus, Antiochiam profiscitur.

XLVI. Rex contra Patriarcham sedem Apostolicam appellat.

XLVII. Dominus Apostolicus Cardinalem Mauriciū cognitorem Hierosolymam mittit.

20 XLVIII. Patriarcha multis & gravibus à Rege capitulis impetratus, ab officio suspensus est.

XLIX. In cæna Domini dolēs Patriarcha se eodice officio suo priuari, Regē donis promissis placat.

L. Rex Cardinalem alloquitur de restituendo Patriarcha.

LI. De amicitia inter Cardinalē & Patriarcham, & Regis concordia, & de conuentione Gentiliū cum Rege.

LII. De mutuis legationibus Gentiliū.

30 LIII. De redemptione Turcorum.

LIV. Quomodo ciuitas Assur subiugatur.

LV. Casarea cinis obsidetur.

LVI. Tandem ciuitas Casarea superatur.

LVII. Quomodo Rex audita fama Babiloniorum, eorum praestolatur aduentum.

LVIII. Quomodo Rex Patriarcham conuenit, ut vel ipse milites procurer, vel ad procurandum eos, sibi aliquid pecunia impertiret.

LIX. Qualiter orta sit contentio inter Regē & Patriarcham.

LX. Contentio inter Regem & Patriarcham praesente Cardinale Mauricio.

LXI. Patriarcha ratione victus, milites se procurare promissit, quod tamen implere contempsit.

LXII. Patriarcha potestate & oblatione Sepulcri Domini priuatur. Pecunia Patriarcha Regi aperitur.

LXIII. Rex pecuniam militibus diuidit, crudelis legatio à Babilonia venit.

LXIV. Tres Regis acies à Babiloniis attrita deficiunt.

LXV. Rex à Pontificibus admonitus, coram cruce Dominica prostermitur.

LXVI. Post confessionem delictorum, Episcopo Gerharδο cruce Domini praesente, Rex per medios hostes irrumpit.

LXVII. Mira Domini IESU & sancta Crucis eius victoria.

LXVIII. Renouato bello, catholici Regis ad suos hortatio.

LXIX. De gloriosa Regis victoria & reditu in Ierusalem.

LXX. De obitu Wickeri, militis, Alemanni egregii.

OSTROYAM ciues Assar, vulgariter Arsid, ex consilio inuidiorum, in urbē & reditus, quos pepigerant Duci Godefrido singulis annis conferre, cōcussi timore victoriæ, quam acceperat iuxta Ascalonē, prorsus negauerunt, obsides illius, pro pacto amicitiae datos, iniquè retinentes, & suis gaudētes receptis, qui in fide malè serua ta Ducis eua-

ferat custodia, vltra se à facie Ducis forti munière tutela. Quapropter Rex ira motus, ceteriq; nobiles & ignobiles, qui secū remanserant, nēpe Willehelmus de Montpelis, Wernerus de Greiz, Geldemarus Carpent, Wickerus Alemanus, vniuersi equites & pedites Christiani cū tribus millibus urbē cinxerunt, in circuitu eius tabernacula sua extendentes. Collocatis ergo vndiq; tentoriis, aptauerunt machinas & instrumēta mangenatum, spacio septem hebdomadarū summo studio ea fabricantes. Ap- 11: plicitis tandē muro ingeniis, fortiter ciues oppugnabant. Illi veio non segnus pro vita resistebant à turrita arce & mœnibus. Sed frustra videntes se in defensione desudate, malum naualem proceræ altitudinis, qui in media vrbe iacebat, funibus & catenis astrictum leuauerunt in altum, in quo vnum de obsidibus Ducis, Gerhardum prædictam, ortum de genere Hamaicorum de præsidio Auennis, militem egregiū 50 affixerunt, in modum crucifixi manus & pedes illius extendētes funibr s: quem iā, diu pœnis consumtū à carnificibus arbitrabantur Christiani. Sed erectus & affixus in eulmine mali idē Gerhardus, in hanc miserabilē vocē cū lacrymis erupit, ac duccē alloquitur: O Dux illustrissime, nūc reminiscere, quomodo tuo præcepto huc obses & exul inter barbaras nationes & viros impios transmissus sum. Ideo, peso, ut aliqua misericordia vel humanitate super me mouearis. et tā graui et seuo martyrio me perire nō patiaris. Cui Dux: Nequaquā, o Gerharde, miles acerrime, tui misereri possū, et tot homines auertere à vindictā ciuitatis huius. Et ideo, si frater meus vterinus esses, ut Eustachius hac conditione liber non posses, ut vrbs illa permanent. Mori siquidē habes, et utilius est, ut tu solus moriaris, quā decretū & iusurādū nostro-

- rum violetur, & urbs hac semper Peregrinis habeatur infesta. Si enim presentis vita moriaris, vivere habes cum CHRISTO in caelestibus.* Hæc Gerhardus intelligens, & nulla scelerum prece videns proficere, summopere Ducem exorat, ut equum & arma sua Sancto præsentaret Sepulcro, quæ illic Deo famulantibus pro remedio animæ suæ largiatur. Ad hæc Dux & vniuersa multitudo Christianorum fortiter affiliunt urbem, in confratre Gerardo totius pietatis & misericordiæ obliti, urbis defensores in sagittis & fundibulis & manganellis circumquaque impugnantes. Et iam inter plurimas sagittas, incaute emissas, decem sagittis eiusdem Gerardi corpus
- III. confixum & vulneratum est. Gentiles autem cernentes, quia vir strenuus, omni pietate à cordibus suorum exclusa, vulneraretur, sic Duci & omni populo Christiano magnis blasphemis improperebant, dicentes: *Gens impia & crudelis, qui minimè fratri & conchristiano vestro parcere curastis sed acrius, in ovis & eius perditione urbem atque ciues oppugnastis.* Hoc dicto, ab intus manganellis, balistis & sagittis viriliter resistentes, urbem in machina expugnantes Ducis milites nitentur repellere. Palos enim ferreos & acutos, oleo, stuppis, pice, ignis fomite inuolutos, & omnino aqua inextinguibiles, creberima iaculatione à mœnibus intorquebant machinæ trans taurina cornua, quibus vimineæ crates opertæ erant ad excutendos iniectos ignes. Sed tandem paulatim flamma suscitata, & vires vndique in arida materia rapiente, tota machina combusta humi procumbens corruit cum tribus cœnaculis: in quibus viri bellatores amplius quàm quinquaginta, à Duce & cæteris primoribus constituti, nunc vndiq; flammæ inuasionem occupati, cum ipsa machina ruinam perpeffi sunt. Alii fractis ceruicibus & collo, alii semiputatis eruribus eorum aut brachiis, quidam ruptis visceribus ab intolerabili massa lignorum, nec vlla opè liberandi, vnà cum lignis in fauillam & cineres redacti sunt. In quibus *Francò de Mechela* villa, quæ est super Mosam fluuium, miles imperterritus, ab ardentissima trabe occupatus, eodem igne inextinguibili incendio concremari ab omnibus visus est.
- IV. Continuo sine mora *Rotholdus*, miles acerrimus, videns quia ars & flamma Sarracenorum inualuit, machinæque cum in habitatoribus suis humi procubuit, à mœnibus urbis, in quæ à machina descenderat ante incendium vnà cum *Petro Longobardo*, milite præclaro, celeri pede desiliit, quod nullum eis auxilium ferebatur, & in vallo iuxta muros corstiterunt illi si. Sarraceni autem videntes eos iuxta muros corruisse, ferratis sudibus, & immensa mole lapidum, viros opprimere certabant. sed Deo protegente, & galea fortissima crebros ictus sustinente, viui & incolumes ad societatem Christianorum reuersi sunt. Dux itaque cernens, sic suos audacissimos milites graui interitu & ruina corruisse, alios extinctos & combustos, alios eneruatos, & omne opus machinæ celeri strage & edaci flamma consumtum, ac plurimos Christianæ societatis animo deficere, fugamque meditari, mœstus & dolens, vniuersos desperatos reuocare cœpit ad assultum urbis, ad interitum aduersariorum, ad firmandam obsidionem, dicens: *Ah miseri & inutiles, ad quid de terra & cognatione vestra existis, nisi ut animas vestras usque ad mortem pro nomine IESU daretis, & redemptione sanctæ Ecclesiæ, & liberatione confratrum vestrorum? Ecce ciuitas hac, & vniuersæ nationes in circuitu, Ierusalem urbi inimicantur, & insidiantur salutem nostram, quarum hac vna est, quam obsedistis. Videte, ne deficiatis à proposito vestro, & tam viliter offeminati, hanc urbem insuperatam relinquatis. Agite ergo pœnitentiam. luxuria vestra sædissima, quæ in hac via sancta incesti exercuistis, & omnium iniquitatû vestrarum, quibus gratiam DEI offendistis, & sic Dominum cæli, apud quem non est iniquitas, venia & confessione delictorum vestrorum purgati, facite vobis placabilem: quia sine illo nihil potestis facere.*
- V. Ad hanc Ducis vocem & admonitionem vniuersi fugæ intenti, & timore concussi, tunc solatio roborati, obsidionem circa Assur amplius & validius, quàm antea firmauerunt, donec & altera machina, iteratò fabricata, muris applicaretur, per quam ciuitas capta redderetur. In hac tandem repertis omnibus, castina luce per rimum exorta, *Arnolfus* Cancellarius Sepulcri Dominici, clericus illustris & Deo deuotus, ipsum Ducem & vniuersos magnos & paruos cœpit redarguere de perfidia & duritia cordis, qua in fratres suos, *Gerhardum* & *Lambertum*, malo affixos, & apud Assyrios obsides derelictos, peccauerunt. Idcirco omnes de hac impietate, contumaciorumque fœditate delictorum, ad confessionem & correctionem paternam cohortatus est. Sic itaque eo adhortate ad cõpunctionem cordis, & veniam culpârû suarû, lacrymis profusus in vnâ eriguntur voluntate ad urbis obsidionem, rursusque cõponentes machinam & tormenta lapidum, longa tēpora circa muros expleuerunt. Ad instar verò magnitudinē prioris

prioris machinæ altera hæc machina facta & composita, muris ciuitatis in virtute loricatorum, ac multitudine virorum & mulierum, trans vallum applicata est, & in eius cœnaculis viri fortissimi & audaces, ad pugnam ciuibus inferendam, constituti sunt. Hæc autem machina dum sic trans vallum traheretur, vt muros ciuitatis plurimum sublimitate superaret, virique ex ea arcu, iaculis ac lanceis mœnia oppugnarent, ciues etiam in mœnibus consistentes grauitè vexarent; simili iaculatione palorum ignitorum; vt priorem machinam, *Sarracenicam* infixerunt, quousque flamma suscitata inualescens crates, postes, trabes inuasit ac combussit. Mox ad extinguendam machinam de omni exercitû & tentoriis concurrunt viri ac
10 mulieres, aquam singuli in singulis vasis afferentes. Sed minimè profecit tanta aquarum suffusio. Nam huius ignis genus aquâ erat inextinguibile, & flamma magna & insuperabilis, ideoque machina nequaquam potuit extinguì, donec penitus combusta ruinam magnam faciens, quàm plurimos virorum ac mulierum circumstantium diuersis plagis attriuit. Alii ibidem mortui, alii membrorum læsione eneuati iacebant; quidam seminecès quassatis visceribus purpureum sanguinem vomebant: Alii flammis suffocati, à nemine liberari valentes, miserè periclitabantur. Vnus erat dolor pereuntium; nulla quies. Nihil his ingeniis Duce
20 proficiente, consilio suorum accepto, eò quòd ciuitas *Assur*, hoc tempore grauissimæ hyemis inchoante, præ frigore & niue insuperabilis haberetur, Ierusalem Decembri mense mediato rediit; sed centum equites cum ducentis peditibus *Rames* vel *Ramæ* attulauit, qui assidue ciues *Assur* impugnarent, ac bello laceferent. Ciues verò præcauentes, ne aliquis impetus aut insidiæ illorum ex improviso nocerent, nequaquam longè à muris procedebant. Vnde milites Ducis lata & vineta illorum per singulos diès deprædabantur. Tandem iidem milites Christiani videntes; quia nihil insidiis aut assultu proficerent, *Ierusalem* & ipsi reuersi, per spacium duorum mensium se ab omni impetu & infestatione continuerunt. Sic securi facti viri *Assur*, & aduersitatis nihil ultra æstimantes, in negotiis suis paulatim ab vrbis procedebant incautè, & vites agrosque excolebant. *Boemundus* secus ciuitatem *Antiochia* audita Christianorum victoria, & Godefridi Ducis
30 gloria & exaltatione in Ierusalem, ex verbis & relatione Roberti Flandrensis, Roberti Nortmannorum principis, & cæterorum redeuntium, *Baldewino* eiusdem Ducis fratre, admonito per legatos, viam Ierusalem insistere decreuit ad visitandum locum Dominici Sepulcri. Quibus *Dagobertus* Pisanus Episcopus, cum omni comitatu suo longo tempore (trium mensium) in regione combratus Laodiceæ, nunc in viâ hac adiunctus est; datisque muneribus; cum vtrisque pactus est amicitiam; de die in diem in omni sermone, & actione simulatæ religionis, cunctis nimium acceptus. *Natali* autem *Domini* in proximo facto, præfati Principes cum ingenti honore & comitatu Christianorum Ierusalem sunt ingressi; duce Godefrido gloriose eis occurrente; & præ gaudio, nimioque desiderio eos videndi, pia eis
40 cula faciente. Aliquot deinde diebus transactis, *Episcopus Pisanus*, multum fauoribus *Baldewino* & *Boemundo* sibi conquisitis, Duci adeo gratus & dilectus fieri cœpit; quo vsque ad Patriarchatus dignitatem prouehi meruit, collatione potius pecuniæ, quàm dilectione nouæ Ecclesiæ. Idem verò *Dagobertus* cum adhuc Pisanus esset Episcopus; ab *Vrbano* Romanorum summo Pontifice, in Hispaniam directus in legationem Christiani cultus & religionis, honorificè ab Rege, *Alfonso* nomine, susceptus est, & ab omnibus Episcopis & Archiepiscopis regni illius, in obedientia & caritate: quin & muneribus præciosis ac magnificis, tam in auro quàm in argento & ostro ab ipso Rege cunctisque primoribus ditatus & honoratus est. Innotuit etiam plurimis, quomodo arietem aureum miri decoris &
50 operis idem Rex illustris per manû eiusdem *Dagoberti* domino Apostolico caritatis causâ dono miserit: quem ille cum cætera vndecunque collecta pecunia inardescens auaritia, celando retinuit. Et, vt pro vero aiunt, quibus res patuit, hanc massam grandis talenti & arietis aurei; mortuo *Vrbano* Pontifice; Ierusalem detulit; ac *Boemundum* *Baldewinum*que corumpens, Godefrido duci arietem & cætera munera contulit; sicque Patriarchatus honore sublimatus est. Iam
Dagoberto in cathedra Hierosolymitanorum sedis Patriarcha constituto, & consecrato à *Roberto* Episcopo ciuitatis *Rama*; quam vulgariter nominant *Rames*; & *Natali Domini* in omni iucunditate & lætitiâ à viris catholicis & Principibus celebrato, *Boemundus*, *Baldewinus* & ipse Patriarcha à Duce impetrauerunt, vt sic

- iter moderaruntur, quatenus ad Iordanis flumen in vigilia Epiphaniæ Domini convenirent, ubi Dominus Iesus à Iohanne baptizari dignatus est. Qui voluntati & desiderio eorum satisfaciens, in omni apparatu & virtute peditum & equitum cum eis ad ipsum flumen descendit: in quo præ gaudio loti sunt & delectati. Post hæc *Baldewinus* & *Boemundus* in omni hilaritate & mutua gratia cum Duce lætati, illic in regione Iordanis, dato cum lacrymis osculo, ad invicem dissociati sunt: *Godefridus* cum Patriarcha reuersus Ierusalem; *Boemundus* verò & *Baldewinus* Antiochiam & *Rohas* reuersi sunt. De hinc mense Februario mediantem, ciues *Assur*, dum securè de die in diem in omnibus negociis studerent, & pacificè ad excolendas vineas & agros procederent, quidam Sarracenus ex ciuibus vrbs *Assur*, vt gratiam inueniret in oculis Ducis, omnia propalauit, quàm securi, & nullius mortis respectum habentes, ab vrbe ciues exirent ad omnia, quæ eis erant necessaria. Dux autem Sarraceno audito, benignè illi in omnibus aurem adhibuit, & curam eius egit, vt sic magis viro blandiretur: vnde ab illo traditorie dies designata est, qua illos in vineis agrisque laborantes alios occidere, alios posset comprehendere. Eadem itaque die illucescente, *Godefridus* dux quadraginta milites armatos iuxta *Rames* in insidiis constituit: qui Sarracenos ad mille egressos repentino imperu equorum aggressi sunt; & eos sæuo vulnere interimentes, supra quingentos naribus amputatis & manibus aut pedibus in campo semivivos reliquerunt, ipsi verò victores cum captiuis vxoribus eorum & pueris *Ierusalem* reuersi sunt. Cognita hac strage grauissima, tota ciuitas *Assur* dolore & lamentis commota est, & vniuersi in ea habitantes: qui sine dilatione Regi *Babyloniz* tam crudelis famæ & damni nuncios miserunt. Audito quidem tam crudeli nuncio *Meranis*, qui post Regem secundus imperat, & cuius voci omnes ciues, & vniuersæ ciuitates de regno *Babyloniz*, obædiunt, turbatus est vehèmenter, statimque centum equites Arabes & ducentos *Azopart* mittere se promisit ad subueniendum ciuibus, vrbsque tuendam: non enim passus est ad aures Domini Regis *Babyloniz* Ammirabilis tam grauem legationem peruenire, ne cor eius nimium grauaretur. Intellecto hoc solamine, quod promiserat *Meranis*, multum gauisi sunt ciues *Assur*, & ab illo die portis apertis, ipsi & omnia armenta securè in agros procedebant, sed non tamen longè ab vrbe. Deinde octo diebus transactis, auxilium & vires Regis *Babyloniz* illis affuerunt, centum equites Arabes & ducenti *Azopart*: quorum iussione & consolatione longius, quàm solebant, ab vrbe & porta procedere præsumebant. Audito tandem in *Ierusalem* aduentu illorum, surrexerunt clam Duce decem milites Christianorum, & in termino *Rametis* constiterunt ad explorandam rei veritatem, vtrum milites *Babyloniz* affuissent in auxilium vrbs *Assur*. Qui protinus quinque armigeros direxerunt ante mœnia vrbs ad laceffendos & producendos viros, quorum fama erat; ipsi verò decem in campestria *Assur* descenderunt. Armigeris autem discurrentibus in equis ante mœnia vrbs ex decreto decem militum, triginta equites Arabum ab vrbe subito exierunt armati, eosque grauer insecuti sunt, post tergum relictis insidiis. Armigeri verò quantocius equorum velocitate ad decem equites Christianorum fugam inierunt. Quibus ad subueniendum decem domini sui illico in equis & armis affuerunt; & triginta Arabes in fugam remittentes, vsque ad portas & mœnia *Assur* eos persecuti sunt, tres illorum in momento perimentes; quorum capita, ab armigeris amputata, cum equis & spoliis eorum afferentes, *Ierusalem* cum gaudio reuersi sunt. Comperta hac victoria, & tam laudabili audacia decem equitum; Dux & vniuersi sui lætati sunt: Vnde centum & quadraginta equites conuocans, in insidiis versus *Rames* conductu *Werneri* de *Greis*, ac *Roberti* probi militis de *Apollia*, ituros, constituit, vt Arabes milites aliqua arte laceffitos, & ab vrbe *Assur* productos circumuenientes, aliquid insigne cum eis molirentur. Manserunt itaque hi milites Christiani Ducis iuxta *Rames* in insidiis duobus diebus: donec ciues *Assur* tertia die egressi fiducia suorum militum per agros cum gregibus suis, ignari totius infestationis, vagari securè cœperunt. Illis verò sine respectu periculi vagantibus, viginti milites continuò ab insidiis & societate Christianorum egressi, prædam vndique contraxerunt, vi etiam abducentes: sed mox à militibus *Assur* excussa est. Ad hæc tota manus Christianorum consurgens, ab insidiis fortiter affilierunt: milites quoque Arabum & *Azopart* omnesque pedites illorum idem fecerunt: & vtrinque graue commissum est prælium. Tandem Christiani prævalentes,

lentes, plurimam partem illorum occiderunt; prædamque retinentes, cum plurimis equis & captis ibidem militibus in gloria & iucunditate Ierusalem reuersi sunt. Residui autem Sarraceni, qui pauci vix euaserant, cum fama luctuosa Babyloniam reuersi sunt: & Regis iram, Babyloniorumque metum, adauxisse, nulli dubium habeatur. Dux denique Godéfridus de prospero euentu suorum non ad modicum lætatus est. Sic tandem ciuitas *Assur* cædio affecta, nec Regis sui auxilio videns se posse resistere, pacem composuit; clauis portarum & turrium Duci obtulit, facta ei tributaria. Cuius tributa Roberto, militi præclaro de Apulia, pro conuentione solidorum à Duce concessa sunt. Post hæc Dux volens adhuc amplius

10 *vrgeri & subiugare ciuitatem Ascalonem, & cæteras vires sub regno Babyloniz* deprimere & debellare, *Ioppen*, quæ vulgariter *Iaphet* dicitur, antiquo ex termino dirutam, reædificari, murisque muniri, constituit: quatenus illic portus nauium fieret, & ab hac cæteris Gentilium ciuitatibus locus esset resistendi ac nocendi. Firmata ac munita ciuitate Iaphet, ab omnibus regnis & insulis Christianorum mercatores, vitæ necessaria afferentes, ad eius portum accedebant: Peregrini quoque aduentantes vsquequaque secure illuc descendebant, corpora sua hospitio & quiete curantes. *Sarraceni* autem dolentes & tristes facti sunt, eo quod

20 ab hac ciuitate reædificata & instaurata vniuersæ ciuitates Gentilium in circuitu subiugandæ, debellandæ ac deuastandæ essent; Christianorumque vires per mare aduentantes de die in diem auergerentur. Quid aduersus hoc facerent, Gentiles nihil melius senserunt in omni consilio, nisi vt legatio ab Alcalone, Cæsarea, & Ptolemaide vel Accaron, ad salutandum Ducem maturaretur ex parte Ammiraldorum prædictarum urbium. Nec mora, legatio ad aures Ducis & omnium primatum suorum Ierusalem, in hunc modum delata est. AMMIRALDVS ASCALONIS, AMMIRALDVS CÆSARÆ, SIMILITER AMMIRALDVS PTOLEMAIDIS, DUCI GODEFRIDO IN OMNIBVS S. *Exoramus te, Ducem gloriosissimum ac magnificum, quatenus gratia & concessu tuo ciues nostri securi & pacifice ad negocia sua procedant. Et decem valentes equos mulosque tres, corpore elegantes, tibi mitemus; ac singulis mensibus quinque millia Byzantiorum in ratione tributorum reddituri sumus.* Hoc pacto

30 *mimum pax facta & firmata est, quin abhinc amicitia fieri cœpit de die in diem, præcipue inter Ducem & Ammiraldum ciuitatis Ascalonis, & donorum copiam Duci accrescebant in frumento, vino, hordeo & oleo plus quam dici & memorari possit. Similiter Cæsarea & Accaron, datis muneribus auri & argenti, pacem & securitatem obtinebant. Incubuit enim timor Christianissimi Ducis vniuersas terras & regiones Gentium.* Principes dehinc Arabiz, famam Ducis tam gloriosissimi nam intelligentes, pacem & ipsi pariter & amicitiam cum eo componebant, sub hac conditione: vt pacifice Ierusalem & Ioppen sui mercatores, omnia corpori necessaria afferentes, sine interdictione cum Christianis precio mutuarent. Quod sic actum est: & allata sunt abundanter vniuersa tam Ioppen quam Ierusalem in armentis, bobus, ouibus & equis, vestibus & annona; & omnia a quo precio cum Christianis mutuabant: & sic lætitia magna in populo facta est. Omnem verò commutationem & egressionem per mare omnibus Gentilibus interdixit. Erant enim custodes & insidiæ diffusæ per mare, ne quicquam Gentiles nauigio suis ciuitatibus inferrent, vnde ciuitates necessariis opibus abundantes, & confisæ factæ, rebelles superbirent; & fœdere neglecto, quod cum Duce pepigerant, exaltatæ resisterent. Si qui verò ab Alexandria, Damiatâ, vel Africa nauigio veniebant, cum opibus suis à militibus Ducis capti detruncabatur. Similiter Sarraceni Christianis nullam in mari pacem seruabant: solummodò pacem & fœdus vtrinque statuerunt super terram. Hæc pax nimium adeò inter Ducem & Ammiraldum Ascalonis esse cœpit, vt ciues illius pacifice cum rebus venalibus penetrarent; & viri

40 Christiani similiter Ascalonem sine impedimento proficiscerentur. Cum hæc pax tantum cresceret, & amicitiz magis ac magis iungerentur, quadam die idem præses & Ammiraldus Ascalonis *Gerhardum* de præsidio Auennis, ab omni plaga curatum, honorifice vestibus indutum, & equo optimo impositum, duci Christianissimo Ierusalem dono remisit: quem multis iam diebus in Assur obiisse, Dux & vniuersi Christiani existimabant, nescientes quòd à malo depositus, ab Assur eidem Ammiraldo missus fuisset. Dux itaque viso, & incolumi recepto, *Gerhardo*, dilecto milite suo, & egregio adolescente, gauisus est vehementer. Cui statim in remuneratione sui magni laboris maxima terræ beneficia centum marcarum

cum castello, quod dicitur *ad S. Abraham*, in præsentia omnium fidelium, qui aderant, largitus est. Cœpit denique ab ea die super terram magis ac magis pax hinc **xvi.** & hinc multiplicari, donec rædio facta est militibus Galliarum pugnacibus. Post hæc non multa mora *Tankradus* Duci Ierusalem occurrit in aduentu Natalis Domini à præsidio *Tabarie*: quod Dux idem vallo & insuperabili munitione, in montis arduo reedificauerat; & Tankradus dono Ducis ad tuendum susceperat: valde tunc conquestus & auxilium petens, eò quòd terra & ciuitas *Grossi Rustici*, regno Ægypti adiacentes, sibi rebellarent, & redditus reddere dedignarentur. Hoc Dux audito, & molestè accepto, post dies octo precibus Tankradi satisfaciens, ducentis equitibus & mille peditibus terram regionesque *Grossi Rustici* ingressus est; 10 & præda innumerabili vndique contracta, homines Gentiles alios trucidari, alios iussit captiuari, cætera verò omnia in flammam & cædes vsquequaque redegit. Moram itaque in regione hac Duce per dies octo strage & incendio faciente, *Grossus Rusticus*, Princeps regionis, legationem direxit propter auxilium Turcorum, si fortè viribus illorum fretus, Duci occurrens, resistere posset. Hic Princeps appellatus est à Gallis *Grossus Rusticus* præ nimia pinguique corpulentia vilique persona, in qua totus rusticus esse videbatur. Princeps verò Turcorum & Rex Damascenorum illius audita legatione, quingentos Turcos sine mora illi misit in auxilium. Iam Christiani milites post diuinam & nimiam stragem de terra *Rustici* exierunt, Duce semper cum præda gregis & vestium cæterarumque rerum in fronte **20** gradiente; Tankrado verò à longè post tergum cum centum equitibus custodiam faciente. Et ecce post paulum Turcorum milites cum festinatione visi sunt adesse. Quibus Tankradus non segniter occurrens, cum illis prælium commisit. Vtrinque hac die bello grauati sunt, alii occisi, alii vulnerati; Tankradus vix elapsus est. Vespere autem facto, Dux & tota manus illius per campestria, positis armis, pernoctans, & ignorans, quomodo Tankradus cum Turcis commiserat bellum; totus adhuc de euentu illius erat incertus, quo vsque ea nocte media incolumis ereptus est cum suis sodalibus, quorum aliqui sagittis grauati sunt. Dux verò vt intellexit, quomodo Turci Tankradum à Damasco persecuti fuerint, & cum eo bellum commiserint, iussit summo manè diei sequentis acies fieri, & Turcis eorum **30** persecutoribus occurrere. Sed nec vnus in regione hac repertus est. Nam egregii Ducis præsentiam nimium vicinam persentientes, per totam noctem in sua reuersi sunt, vltra ab insecutione Tankradi cessantes. Post hæc Dux in Ierusalem rediit: *Tankradus Tabariam* cum suis pariter regressus, sexaginta milites secum habens; illic moram fecit, singulis diebus Damascum & municipia Turcorum expugnans, & prædas à terra & regione eorum abducens. Arx autem hæc *Tabaria* sita est iuxta locum, quem appellant mare Tiberiadis, duo milliaria habens in longitudine, & duo in latitudine. Hanc à Duce Christianissimo subiugatam cum præsidio restructo Tankradus obtinuit in beneficio, eò quòd gratiam in oculis ipsius inuenèrit, in officio militari probus, & quia aduersariis Christianorum indeficiens ad re- **40**

xvii. sistendum videretur. *Turci* verò Tankradum de die in diem videntes inualefcere, ducisque *Godefridi* vires illi semper adesse, per aliquod tempus pacem cum eo decreuerunt componere, sub hac conditione: vt post huius pacis terminum, communi consilio inito, aut sibi vellent subesse, aut omnino fœdus cum illo refutarent subire. *Tankradus* super his cum Duce sumto consilio, acquieuit Turcorum precibus, & plurima munera Byzantium, auri & argenti & ostri ab eis & *Grosso Rustico* suscipiens, terram minimè posthac bello commouit. Deinde transactis aliquantibus diebus, Tankradus sex milites, viros disertos & peritissimos, direxit ad Principem Turcorum Damasci; quatenus urbem sibi redderet, & Christianitatis professionem assumeret, si tamen eius dono vel consensu **50** in aliqua parte regionis illius habitare vel viuere vellet; alioquin propter aurum vel argentum vel cætera donia se illi amicitiam seruare non posse. His igitur auditis, Princeps Damascenorum vehemente ira motus est, apprehensosque viros quinque decollari iussit: sextum autem, quia Turcorum sectam arripuit, vitæ reseruari præcepit. Istorum tam egregiorum legatorum cæde cruentissima Ducis ad aures perlata, vehementer vnà cum Tankrado & omni Ecclesia turbatus est. Qui continuò accitis vndique viribus equitum & peditum, in terram Damascenorum aduersus interfectores fratrum descendit, per dies quindecim terram & regiones depopulatus, nemine sibi resistente. Videns ergo Prin-
ceps

ceptis regionis, *Grossus Rusticus*, quia à facie Christianorum nil sibi nil Turcis intantum remanebat, uolens uolens foedus cum Duce & Tankrado percussit; Turcos uero renuit, quorum auxilio stare ante faciem Christianissimi Ducis profus non ualebat. Hoc foedere cum Principe praedicto confirmato sub ratione tributorum, *Dux* per *Ptolemaidem*, *Cæsaream* & *Cayphas* regredi disposuit: cui *Amiraldus Cæsareæ* in occursum ueniens, benignè prandium obtulit. Sed ille cibum contradicens, tantum de pomo cedri gustans cum omni mansuetudine & gratiarum actione, post modicum graui infirmitate correptus est; diuertensque Ioppen; *Episcopum & Ducem Venetorum* in apparatu copioso & armorum multitudine reperit. Cognito autem quod conchristiani essent, & non hostilis collectio, secreto hospitium, quod sibi nouum construxerat, cum paucis subintravit: Nam molestia corporis accrescente premebatur: Cui quatuor ex suis collateralibus assistentes, alii pedes illius in gremio accipiebant, alii capiti eius ad reclinandum pectus suum supponebant; quidam uero super eius dolore nimium ac dolenter flebant, eò quod tanto Principe destitui in hoc longo exilio pertimescebant.

Audientes ergo Christiani Peregrini, quomodo tantus Princeps ægrotaret, graui moerore & luctu concussi sunt, crebrò uisitandi gratia ad eum uenientes: inter quos ipse *Dux & Episcopus Venetiarum*; & eorum primates, introducti sunt ad saluandum ipsum Ducem, uidendum & colloquendum. Intromissi ergo, in uasis aureis & argenteis, ostro & ueste preciosa, mira & insolita dona Duci obtulerunt; ac dederunt, propter dilectionem & desiderium, quod uidendi eum, semper habebant. *Dux* quidem *Godefridus* summa cum caritate, ea, quæ obtulerant, suscepit, & benignè eos allocutus, nauali hospicio remisit, asserens se aliquantulum infirmitate detentam; sed in crastino, si ei quicquam remissiùs fuerit; in aspectu omnium se præsentare, qui eum uidere & cognoscere cupiebant, & tunc libenter uelle perfrui eorum communi affabilitate. Nocte deniq; eadem, dolore ac languore corporis illius inualecente, à suis, propter nimietatem tumultus naualis exercitus, *Ierusalem* se deferri iussit: quoniam hoc tempore, sicut pollicitus fuerat, Peregrinis *Venetiarum* nulla affabilitate potuit communicare.

Cognita hac Ducis ualida ægritudine, *dux & principes Venetorum Wernerium* de *Greis* & *Tankradum* aggressi sunt, uidelicet ut Duci loquerentur, quid acturi sint? seu an ciuitatem aliquam in litore maris obsidentes debellarent, priusquam *Ierusalem* descendant; seu expectarent quo usque Deo donante, *dux* sanitatem reciperet. Ascenderat autem tunc festinanter *Tankradus* à *Tabaria* in *Iaphet*, uehemente Ducis comperta infirmitate. Dehinc *Ducem* ambo *Principes* super his, quæ à *Venetis* audierant, conuenerunt; & consilio cum eo facto, licet ægrotante, & cæteris primoribus, decretum est, ut castellum, *Cayphas* dictum, *Peregrini Veneti* nauali obsidione circumdarent; *Tankradus* uero uice Ducis cum *Wernero* obsidionem in sicco locarent: uidelicet ut ab utroque latere maris & terræ, urbs obsessa & oppressa caperetur. Aptatis liquidem ingeniis, quibus *Cayphas* uinceretur in terra & in mari; fama luctuosa allata est in Ioppen, *ducem Godefridum* summum Principem iam obiisse. Quapropter conturbati uniuersi tam *Veneti* quam *Galli*; relicto omni apparatu obsidionis, festinato *Ierusalem* uenerunt; *Ducem* que sic occupatum infirmitate & ægrauatum inuenerunt, ut uix uerbum reddere ualeret. Sed tamen quantumcunque primores consolatus, se ab hac infirmitate fatebatur conualescere. Ad hanc Ducis consolationem adorato à *Venetis* Sepulcro *Dominico*, & locis Sanctis uisitatis, *Tankradus* & *Wernerus* ueniam cum *Patriarcha Dagoberto* in Ioppen reuersi sunt, apparatus suum sine otio ad uinguem iteantes. Et post dies quindecim cum omni opere machinarum & balistarum profecti, mari & terra *Cayphas* applicuerunt. Sed *Wernerus* *Iaphet* remansit, eò quod subito infirmitate fuerit correptus, & abhinc in gestario *Ierusalem* aduectus est. Post quatuor dies allato

Wernero in *Ierusalem*; *Dux* uehementiùs infirmitate cœpit laborare. Qui confessione delictorum suorum in uera cordis compunctione & lacrymis peracta, *Dominici* quoque corporis & sanguinis communionem percepta; sic spiritali scuto munitus & protectus, ab hac luce subtractus est. Mortuo igitur tam egregio Duce, & nobilissimo *CHRISTIA*thleta, maxima lamenta & nimis ploratus omnibus illic Christianis, *Gallis*, *Italicis*, *Syris*, *Armeniis*, *Græcis*, & *Gentilibus* plerisque; *Arabibus*, *Sarracenis*, *Turcis*, fuere per dies quinque. *Wernerus* deinde cognatus Ducis, & miles illustris, pariter obiit; & in ualle *Iosaphat* in porticu *Basilicæ S. Mariæ*

- virginis, & matris Domini nostri I E S U C H R I S T I, honorificè & catholicè huiusmodi est, octava die obitus nobilissimi Ducis & Principis sanctæ ciuitatis Ierusalem.
- XXII.** Gloriosissimo Duce infirmitate curriculo quinque hebdomadarum Ierusalem laborante, sicut decretum erat ante eius obitum, *Patriarcha, Tankradus* & omnis apparatus *Venetorum* cum Duce & Episcopo illorum ab Ioppe profecti sunt per mare & aridam ad ciuitatem, quæ dicitur *Cayphas*: Quam à mari & sicco obsederunt in machina miræ & proceræ altitudinis, & in tormentis lapidum septem, quæ vocant *mangenas*, ad expugnandos vr̄bis defensores eiusque habitatores. Applicitis itaque muro ingentis cum ingenti machina, & vndique graui assultu eam viris Galliæ oppugnantibus, ciues, qui ex genere Iudæorum inhabitabant dono & consensu Regis Babylonie in redditione tributorum, in mœnibus vr̄bis exurgentes, multum in defensione vr̄bis obstiterunt, quo vsque Christiani variis plagis grauati, per dies quindecim prorsus diffisi manus suas ab omni impetu continuerunt. Nec mirum. *Tankradus* enim non vt solebat viriliter auxilium cum suis ferebat fidele præiudicia, quæ præcordia illius mordebat, eò quòd Dux Godofridus dum adhuc viueret, & grabato æger cubaret, *Geldemaro*, cognomine *Carpenel*, egregio militi & nobili, vrbem in beneficio concesserit, si fortè caperetur.
- XXIII.** *Patriarcha* verò cognita illius inuidia & animi amaritudine, omni instiuctu & suasionem, qua poterat, ipsum *Tankradum* aggressus est, quem demulcere cœpit, & iram eius lenire, quatenus ciuitas, quæ fortiter defensa à Iudæis habebatur, non tam viriliter in statu suo permaneret ad confusionem Christianorum, quorum non modica pars attrita erat. Hanc etiam conditionem *Patriarcha* intèi ferebat, vt si DEO annuente vr̄bis caperetur, consilio fidelium ei, qui plus in eius strage laborauerit, traderetur. Dicebat enim: *Vides, o frater carissime Tankrade, quomodo Dux Venetorum cum tota manu sua bello victus & fatigatus abscessit, nec ultra vires adhibet; sui quoque perterriti, iam classem vsque in medium maris procul à ciuitate reduxerunt.* *Tankradus* autem audiens hæc verba *Patriarchæ* & eius bonam exhortationem, in CHRISTI nomine, omni deposita amaritudine, respondit: *Non ultra se aliqua occasione ab vr̄bis assultu & inuasionem abstinere, licet alius donum eiusdem ciuitatis susceperit, cum nondum obsessa vel capta fuerit, & cum Geldemari Carpenel virtus & manus sibi æquiparari non possit.* Hoc dicto, festinanter cornua sonuit, militesque hoc signo dato admonuit, quatenus assultum circa vr̄bem intermissum repeterent, & Iudæorum virtutem expugnarent, qui fortiter vr̄bem defendebant.
- XXIV.** Audito itaque signo *Tankradi*, vniuersa manus militum, qui aderant, tam Ducis quam *Tankradi*, ad arma contendunt, armati confluunt, machinam sine mora ascendentes. Ascendit autem *Winnicus*, pincerna Ducis, miles egregius, *Wickerus Alamannus*, in istugladii & Turcicectione laudabilis, & *Milo* de Claro monte, milites Ducis. Sed de omnibus Venetis militibus neminem præter vnum in machina repererunt, quem nulla mortis pericula ab eius potuerunt abstertere custodia. Videns verò idem Venetus tiro, sibi illos in auxilium concurrisse, in nimio gaudio ab imminente angustia respirauit, in hanc vocem prorumpens: *Recesserunt à me omnes viri nostratium, & solus ex omnibus remansi; sed non ultra, DEO annuente, à vobis dissociabor, quo vsque nostri assultus & rei euentum aut in vr̄bis aut in nostri ruina agnoscam. Si enim igitur in nomine Domini nunc coniuncti, etsi pauci, virtus DEI magna ad omnia, qui pro eius gratia parati sumus instare & sustinere pericula.* Nec mora his quatuor coniunctis & conspiratis in CHRISTI nomine ex admonitione Veneti ad omnem assultum vr̄bis, viginti milites *Tankradi* in momento eis adiuncti sunt, vnanimiter sic conspirati, vt ex machina hæc compositam turrim vr̄bis penetrare, aut certè ante eandem turrim in eodem loco vellent deperire. Et subito arreptis bipennibus, securibus & ferreis ligonibus, oppositam turrim fortiter cauantes infregerunt. Quibus Iudæi ciues; commixtis Sarracenorum turmis, sine dilatione viriliter resistentes, à turri oleum, picem feruentem, ignem & stuppas opposuerunt: grande videlicet incendium, per quod Christiani milites fumo & calore in machina extinguerentur, & vr̄bis eiusque turtis inuicta cum incolis suis remaneret. Christiani tandem milites, pro CHRISTO mori non diffidentes, imperterriti stabant, omnem angustiam sufferentes per diem & noctem, donec seuta eorum flammis concremata, fundibulis conquassata, ferreis sudibus perforata, grandi læsura peruideri potuerunt.
- XXV.** Dehinc die altera radiante, & Domino IESU suorum miserante, *Iudæi* & *Sarraceni* videntes Christianos insuperabiles, nec suis flammis aut armis

posse reprimi à turri & eius assultu, ipsam turrim mox relinquentes, nec eã amplius
 retinere valentes, fugam inierunt: post quos vniuersa ciuitas pariter in fugã con-
 uersa est. Ad hæc milites Christiani ciues hostiles per mediam urbem insecuti, &
 eos crudeliter perimentes, victoresque facti, portas ciuitatis aperientes, totum
 Christianum exercitum intromiserunt. Qui vniuersa in ea reperta, nempe pecu-
 niam innumerabilem tam in auro quàm in argento, cum vestibus, equis & mulis,
 hordeo, oleo & frumento, illic deprædati sunt. *Veneti* autem adhuc in mari fle-
 xis anchoris consistentes, nunc Gallorum cognita victoria, & urbis inuasionẽ, fe-
 stinanter leuatis anchoris affuerunt, aliquos Gentilium occidentes; sed nihil pe-
 cuniæ illic deprehenderunt. Capta autem ciuitate *Cayphas*, *Geldemarus Carpenel*,
 quia eandem, si caperetur, dono Ducis susceperat, quem obuisse nondum
 sciebat, milites & pedites suos conuocat ad ciuitatem retinendam ac muniendam.
 Sed copiæ *Tankradi* ampliores & validiores urbis mœniũ & eius turres obtinentes,
Carpenel & eius gentem ex urbe expulerunt. *Carpenel* quid ageret, non melius
 hæc hora sensit, quàm vt à ciuitate cum omnibus suis migraret; & ad castellum va-
 lidissimum ac ditissimum, quod dicitur ad S. Abraham, versus montana & ciuita-
 tes *Sodomæ* ac *Gomorrhæ* hoc tempore declinaret. Hoc equidem castellum *Dux*
 non longo assultu effugatis Gentilibus subiugauit, quod ab *Ierusalem* sex millia-
 ribus remotum, quondam primus *Patriarcha Abraham* ædificasse & inhabitasse,
 ibidemque sepultus fuisse, perhibetur. Hoc præsidium *Turci* & cæteri *Gentiles*
 & *Iudæi* nimia deuotione honorantes venerabantur, nec minore celebritate à
 Catholicis cultoribus obseruatur & colitur. *Patriarcha autem Dagobertus* & *Tankradus*
 ibidem mortem Ducis audientes, in vnum conspirauerunt, nihil de
 ciuitate *Cayphas Geldemaro Carpenel* se daturus, sed de ea ad velle acturos; de *Ie-
 rusalem* quoque, regno *Godefridi Ducis*, similiter per omnia pro velle deinceps li-
 ceat consulere ac disponere. Vnde consilium inierunt in ciuitate *Cayphas*,
 quatenus auunculo *Tankradi Boemundo* legationem *Antiochiam* mitterent, vt
 in terram *Ierusalem* proficisceretur cum omni apparatu suo, regnumque illic ob-
 tineret, priusquam aliquis hæres *Godefridi Ducis* thronum eius præoccuparet.
 Legatio hæc denique *Patriarchæ* & *Tankradi* sine mora directæ est. Verùm eius-
 dem legationis portitor, *Morellus* nomine, secretarius *Patriarchæ*, quia in dolo
 missus est, & contra iusiurandum, quod idem *Patriarcha* cum *Tankrado Duci* fe-
 cerat, si fortè obiret, nulli regnum *Ierusalem* se redditurum nisi fratribus suis, aut
 vni de sanguine eius, ira *DEI* aduersante *Laodiceæ* in manus *Reymundi Gomitis* ir-
 ruit: & sic tota legatio litterarum irrita fuit, & perfidia vbique patet facta. *Boemundus*
 siquidem eo tempore, diuino iudicio, in mense *Augusto* adunatis trecentis equi-
 tibus, versus *Malatinam* urbem descenderat, inuitatus ad auxilium Christiano-
 rum ex litteris & legatione *Gaueras*, *Armenix Ducis*, principis & domini eiusdem
 ciuitatis, eò quòd *Donimanius*, princeps *Turcorum*, urbem hanc in manu gra-
 ui angustiatam obsedisset. Hic itaque audito aduentu *Boemundi* & eius copia-
 rum, nec illum longè ab urbis obsidione abesse, quingentis militibus ab exercitu
 suo assumtis illi in planicie regionis occurrit; prælium cum eo commisit intolera-
 bili grandine sagittarum, donec *Boemundi* virtus attrita, & vniuersa societas suc-
 cubuit interemta, aut fugitiua facta ac dispersa. Ex hac, alii subito sunt detrunca-
 ti, alii viui capti & retenti vnà cum Principe suo *Boemundo*, & in exilium in *Ni-
 xandria* ciuitate eiusdem *Turci* abducti, & ferreis vinculis alligati sunt. Ca.
 pro itaque *Boemundo*, eiusque propinquo *Richardo*, & cæteris maioribus domus suæ,
Donimanius ad urbem *Malatinam* cum spoliis eorum & capitibus decollatorum in
 magna gloria regressus, ad *Gaueras* legationem præmisit, quatenus ciuitatem in
 manu eius redderet: sciens quia *Boemundum* captiuum tenuerit, & omnem equi-
 tatum illius attriuerit, in quo omnis Christianorum spes & summa fiducia pende-
 bat: alioqui non posse eum viuere à facie *Turcorum*. *Gaueras* verò iactantiam *Do-
 nimani* intelligens, nequaquam his minis ciuitatem se illi aperire fatetur, nec
 vllis eius obcedere mandatis, dum adhuc vitam *Baldewini*, Principis *Edeßæ* vel
Rohas, incolumem sciret, nec aliquod adhuc infortunium illius narraretur:
Donimanius, magnificus Princeps *Turcorum*, hæc audiens, in superbia magna lo-
 cutus, hæc viro responsa dedit: *Noli modo nimiam in eo habere spem aut fiduciam:
 Nam ipsum Baldewinum sicut Boemundum post paululum temporis spero me habiturum.*
 Inter hæc nuncia, *Boemundus*, totius vitæ & salutis diffusus, particulam ca-

pillorum capitis sui, signum captiuitatis suæ & doloris, clam per Syrum quempiam *Baldewino* misit, omnibus hoc Turcis ignorantibus: quatenus sine dilatione sibi subueniens, à manibus Turcorum eum eriperet, priusquam ad ignotas & barbaras nationes illorum perueniret. *Baldewinus* iam tertia luce captiuitatis Boemundi transacta, assumtis centum & quadraginta loricatis equitibus, descendit in campos *Malatine* ciuitatis ad excutiendum Boemundum confratrem in CHRISTO, si prosperante DEO, aliquo nisu in loco opportuno cum Turcis committere valeret. Sed *Donimanus* Baldewini aduentantis audacia, & plurima virtute illius militari, territus, sine mora ab obsidione castra mouit, & versus mare Russiæ in terram suam fugiendo, cum omni equitatu suo diuertit; gaudens se Boemundum, tam nominatissimum Principem, & caput Christianorum, arripuisse, ac metuens, ne viribus aut arte Christianorum illum amitteret. *Baldewinus* verò fugam eius intelligens, persecutus est spacio trium dierum; quem tamen longius persequi dubitans propter dolos falsorum Christianorum, aut insidias hostium, & quia non multos habebat milites, Malatinam reuersus est. *Gaueras* itaque Princeps ciuitatis, benignè eum suscipiens & in fide, in manu & tutamine illius urbem reddidit; ac vniuersum thesaurum ciuitatis cum plurima veste preciosa illi præsentans, vt de his remuneraretur, exorauit: sed de omnibus sibi præsentatis, nihil suscipiens, retinuit. Cognita itaque Baldewinus illius beneuolentia & fidei constantia, quinquaginta milites in vrbe cum illo constituit manere, ad tuenda & retinenda mœnia ciuitatis; ipse verò, cum cæteris Rohas regressus est. Post hæc *Donimanus*, comperto tam metuendi Principis ac militis recessu, readunatis viribus, iteratò urbem *Malatinam* obsedit diebus multis. Sed viriliter à quinquaginta prædictis tironibus, à Baldewino ibidem constitutis, vrbs defensa ab hostibus, & intacta atque inuisa remansit; dum tandem *Donimanus* bello fatigatus, & longe obsidionis tædio affectus, Christianorum territus auxilio, urbem deseruit, & sic deinceps ab obsidione illius quieuit. Interea *Baldewino* Rohas à Malatina regresso, crudelis legatio ad eum facta est: scilicet quia frater eius vterinus, *Godefridus*, Princeps magnificus, in Ierusalem obierit; & omne regnum terræ illius morte tam pii dominatoris in populo Christiano iam desolatum fuerit. Hac tristi legatione audita, in nimios ploratus & lamenta cor Baldewini defluxit; sed tamen, vt vir miræ abstinentiæ longè aliter simulauit ex carissimi fratris occasu, quàm in eius corde esset. *Robertus*, Episcopus Rames vel Ramæ, & *Robertus* miles, *Gunterus* similiter, huius legationis fuere nuncii, missi à *Geldemaro* Carpenel, *Roberto* filio Gerhardi, *Rudolpho* de Mozon, *Iosfrido* Camerario ducis, *Winrico* Flandrense, *Mattheo* dapifero illius, *Wickero* Alemano, & *Arnolfo*, prælato templi Domini: in hunc modum nuncia deferentes: *Milites & Principes regni Ierusalem, hætenus sub Christianissimo Duceseruietes, salutant te in nomine IESU CHRISTI, filii DEI viui, quorum decreto & consilio huc directi sumus, vt tibi notum sit, quòd frater tuus Godefridus Dux & Princeps Ierusalem, ab hac luce substractus est. Quapropter te unanimiter inuitant, vt festinatò venias, & loco fratris regnum suscipias, & in throno eius sedeas. Conspirauerunt enim, se non alium recipere, nisi fratrem aut vnum de sanguine, & propter inestimabilem eius bonitatem & nimiam largitatem & propter iusurandum, quo firmauerunt se, nunquam pati alienigenam regnare, aut sedere in throno Ierusalem.* Baldewinus benignè legationi & verbis eorum aurem adhibuit, promittens, se post non multum temporis, rebus suis ordinatis, Ierusalē velle descendere, & Deo prosperante, regnum consilio eorum suscipere atq; disponere. Legatis dehinc in omni amoris dulcedine commendatis, & Ierusalem repedantibus, *Baldewinus*, dux ciuitatis Rohas, in breui omnium fidelium suorum conuentum habuit, cuiusque voluntatem eundi Ierusalem singulatim requirens, cuiusque etiam remanendi in regione Rohas. Similiter *Baldewino de Burg*, viro nobili generis sui, filio Comitum Hugonis de Rorstet castello, litteras direxit, quatenus ab *Antiochia*, & conuentione solidorum sequestratus, descendat ad terram Rohas, & ciuitatem hanc in beneficio accipiat, loco eius dominaretur & hostes debellaret. Omnem verò rem aperuit ei de obitu fratris sui *Godefridi*, clarissimi Principis; & qualiter à præpotentibus Ierusalem sit inuitatus ad possidendum regnum, & quomodo illuc postmodum iturus sit. Remansit enim idem Baldewinus, ab Ierusalem & Ascalone cum cæteris profectus ad *Boemundum*, in *Antiochia* vsque ad diem hanc in obsequio militari, & solidorum conuentione. His ita dispositis, ac Baldewino de Burg statuto tempore ab An-

Ab Antiochia recepto, iamque in throno & maiestate ciuitatis Rohas collocato, *Baldewinus* primus, & magnificus frater ducis Godefridi, quadringentis equitibus egregiis contractis cum mille peditibus, regia via *Antiochiam* primum profectus est: cui milites vniuersi ciuitatisque custodes ad salutandum occurrentes, urbem ei obtulerunt, si Princeps aut dominus illius fieri voluisset. Illic quidem per tres dies in gloria & lætitia quiescens, vniuersos ciues & custodes benignè super omnibus audiuit, & sapienter respondit; plurimumque eos desperatos ex amissione Boemundi consolatus, ex toto ciuitatem vice illius suscipere contradixit.

Quarta verò die ab Antiochia procedens in omni iucunditate, *Laodiceam* paxificè cum omni apparatu suo descendit: vbi biduo requie fruens, retardati & subsequenti populi prætolabatur aduentum. Adunata siquidem vniuersa virtute suorum, fama ad aures ipsius perlata est: quomodo copiosa Gentilitas tam Turcorum quam Sarracenorum è diuersis locis & terris congregata, ad resistendum illi in facie affitura esset; & quomodo illi viam vltius procedendi prohibere decreuisset. Ex sola enim Damascenorum ciuitate, viginti millia Turcorum illuc in armis conuenisse ferebantur: cæterorum verò Gentilium numerus nequaquam inuestigari potuit præ illorum multitudine inæstimabili. Quapropter pars exercitus *Baldewini* formidine concussa, vitæque diffusa, in silentio noctis fugam iniit; alii timorata infirmitate, minimè se abhinc sequi posse asserabant. Manè autem factum, *Baldewinus* intelligens suum defluxisse exercitum, dolore nimio motus, nihil tamen expulsa, vniuersos, quos voti sui compotes reperit, sic adhortatur, dicens: *Video quomodo præ timore mortis, & noui rumoris, populus noster imminutus ac dilapsus est. Sed nihil congregatas nationes metuens, iter inceptum continuare non dubito: ideoque eos, qui remanserunt, in fide CHRISTI admoneo, ut mecum ituri Ierusalem, nullo mortis absterreantur periculo: verum constanti proficiantur animo, totam spem suam ponentes mecum in Domino DEO. Qui verò dubitant, & formidolosi sunt, de loco mecum pedem non mouentes, quò tutum illis videtur, reuertantur.* Hoc dicto, & vniuersis de via inquisitis, vniuersis, & viæ concordés omnes qui aderant, inuenit. Sed cum ad *Gybel* descenderet, ibique pernoctaret, de quadringentis equitibus & mille peditibus vix centum & quadraginta equites & quingenti pedites cum eo remanserunt; cæteri verò omnes præ angustia auditi aduentus Turcorum ab eo dilapsi sunt & dispersi. Nihil tamen formidinis habens *Baldewinus*, à campis & regione *Gybel* pacificè processit, eò quòd honorificè & cum mansuetudine à ciuibus sit susceptus in omni copia rerum necessariorum. Dehinc *Tortosam* ciuitatem præteriens, *Tripolin* peruenit: quem Princeps vrbis fideliter & iucundè suscepit in omni ad sustentationem ciborum, quibus indigebat exercitus. Illic innotuit ei, quomodo *Damascenorum Rex*, & *Geneadoil* Sarracenorum princeps de regione amplissima, quam a *Cameis* vocant *Camollam*, cui idem præerat *Geneadoil*, & de vniuersis ciuitatibus, quæ in littore maris Palæstini erant, & à montanis, diuersisque locis, conuenissent ad resistendum sibi in angustis faucibus & asperis scopulis ciuitatis *Baruth* vel *Baurim*. *Baldewinus* his minis, & tam læuorum impeterritus, omnia in CHRISTI nomine se tolerare profitetur; & nunquam pro tot nationum millibus in vnum collectis iter suum in Ierusalem velle differre, sed vsque ad sanguinem & mortem cum illis dimicare. Hoc dicto viam per diem insistens, nocte imminente ad radicem difficilium montium hospitandi gratia pernoctauit: vbi nunciatum est illi, omnes procul dubio illic conuenisse aduersarios ad prohibendum transitum, & in crastino ad committendum prælium. Quapropter aliquantum cor eius immutatum est, & renes eius dissoluti, eò quòd pauci viri secum remansissent. Attamen crastina luce exorta, dux *Baldewinus* in Domino IESU confortatus, iter inceptum pergit, quo vsque ad locum multitudinis aduersariorum peruentum est, vbi omnes vires illorum, sicut audierat, in occursum sibi paratæ erant. Has inter proficiscendum comperiens non procul abesse, media die flagrante, armis, loriceis, galeis induuntur; lanceis verò strictis & vexillis erectis, obuiam per angustas fauces Gentilibus turmis contendunt, diu cum illis prælia conferentes in locis arctissimis. Tandem virtute Turcorum intolerabili & Sarracenorum inualecente, Christianos cum Principe suo *Baldewino* à faucibus in arcu & iaculis abegerunt. Post hanc diuinam contentionem, quoniam nox incumberebat, vtrinque manus à prælio continuerunt. Eadem nocte *Baldewinus* à radice montis aliquantulum remotus,

- paucis fixis tentoriis pernoctauit, ac parçè illic epulatus, suis inibi dedit consiliū: ne aliqui eorum vllō modo à se diuiderentur, donec omnis subsequētiū Peregrinorum manus conueniret; sicque crastina die solerti prouidentia quodque periculum tutius inirent, ac pro nomine IESV martyrium recipientes, nihil tolerare
- XXXIV. dubitarent aduersi. His ita decretis, & populo Christiano iuxta verbum Baldewini consentiente, in ipsa nocte per montana mille ignes Turci & Sarraceni suscitauerunt, multò scilicet plures, quàm eorum indigeret exercitus, ad exterrēdos Christianorum populos. *Geneadoil*, princeps de Camolla, post suscitatos ignes, intelligens à relatoribus exiguas vires Baldewini, conuenit Ducem Damascenorum, quatenus in castris fessos, & somno occupatos, inuaderet. Sed displi- 10
cuit cæteris Principibus, econtra referentibus: *Non est utile & salubre consilium nobis Turcis, ut in umbra noctis prælium conferamus, ne à Sarracenis, qui nos semper odio habuerunt, subito circumuenti occidamur, & tam spolia Francorum quàm nostrorum auferantur. Sed si placet, dum aurora dici orta fuerit, differamus, qua nobis prouidere usquequaque possimus.* Et sic consilium Geneadoil dissipatum est. Altera autem die orta, Baldewinus sollicitus ac peruigil, intelligens Turcos iam matutinos adesse, in quandam planiciem, post tergum relictam, totum fidelium reduxit exercitum, ac si fugam iniisset. Quod Gentiles vniuersi videntes, & eum fugientem ac tremefactum æstimantes, graui- 20
ter eos equis secuti sunt cum quingentis præmissis equitibus & quindecim millibus peditum. At Baldewinus semper miles imperterritus, cernens hostes se gra- 20
uiter insequi, & iam per totam planiciem plurimum exercitus descendisse, sine mora cum vniuersis Catholicis militibus in freno equis reductis, Turcos veloci-
ter incurrit; duroque certamine commisso, circiter quadringenti Turcorum illic in gladio, lancea & sagitta occisi sunt. Cætera multitudo, quæ adhuc in faucibus sublequebatur, nec auxilio suis prodesse poterat præ angustia semitarum, nunc vitæ diffusa, in fugam conuersa est. *Baldewinus* sic victoriam, DEI gratia, adeptus, quadraginta octo ex Maioribus Turcorum in eodem captiuauit prælio, nihil prædæ præterquam equos probatissimos contrahens: quòd in altero latere angustarum faucium omnia armenta cum spoliis & tentoriis Gentilium remansissent. Finito autem hora nona tam graui prælio, Baldewinus in prædicta planicie re- 30
manens, tentoria fixit: eo quòd fons aquæ dulcis illic esset, mellitiq; saporis calameli, quibus refocillati sunt. Non amplius quàm duo milites, *Walterus Tauns* & *Baldewinus Tauns*, illic cecidisse reperti sunt, pauci verò vulnerati. Itidem in tentoriis captiui constituti, ac in custodiam missi sunt. Vespere autem factò, Baldewinus cum suis recreatus, in medio captiuorum resedit, ad inquisitionem de qua origine aut parentibus essent: inter quos Princeps & Tetrarcha Damascenorum repertus est, qui plurimum thesaurum pro vitæ redemptione perhibetur 40
XXXV. obtulisse. *Rex* verò *Damascenorum*, *Geneadoil*, & vniuersi Principes Gentilium, audita suorum contritione, plurimorumque captione, & Baldewini glorificatione, tota nocte diffugium fecerunt, metuentes ne manè factò, altero in la- 40
tere montis reperti, & à Christianis audaci incurfu impetiti, capitali sententia punirentur; aut superati, à Sarracenis regionis pro nihilo computati decollarentur. Est enim mos *Sarracenorum* gentis, ut quoslibet nouos victores timeant, & obædiant eis; victos parui pendant & persequantur. *Baldewinus* igitur fugam vniuersorum intelligens, orto sole cum præda equorum, cum captiuis Turcis & spoliis, castra mouit ad *Sidonem* ciuitatem & *Gibeloth*: quòd pertransiens sine obstaculo & periculo, *Sur*, quæ est *Tyrus*, declinavit, vbi commodè hospitio & alimonia cum suis refectus est. Post hæc *Prolemaidem*, quæ est *Accra* vel *Accaron*, præteriens, nihil contradictionis aut aduersitatis ab ea vel ab vrbibus illis pertulit propter victoriam & famam, quam de illo audierant. Sic pa- 50
XXXVI. cificè *Cayphas* perueniens, in ea diebus aliquot moratus est. Nescius quippe doli totius, Tankradum ibi reperire & alloqui feruebat; eiusque consilio de rebus suis vbique agere. Sed *Tankradus* omnia ignorans de aduentu Baldewini, Ierusalem profectus fuerat ad corrumpendos Principes & custodes turris Dauid, quatenus auunculus eius Boemundus aut ipse regnum obtineret: omnia autem instinctu, auxilio & consensu *Patriarcha* faciebat. Audito itaq; ibidem, in vrbe Cayphas, dolo & versutia Tankradi, quæ fiebat cōsensu Dagoberti Patriarchæ, Baldewinus vir illustris & prouidus, *Hugonem* de Falckenberg, & *Robertum* Episcopū ciuitatis Rames vel Rama, super his compellat; eosq; ex consilio suorum Ierusalem sine

sine dilatione direxit, ut præuenirent vniuersum dolam, metuens ne turrim David & regnum Ierusalem aliqua perfidia seu promissione pecuniæ amitteret.

Itaque perfectis, quidam probi milites de domo Ducis Godefridi, *Rudolfus, Geldemirus, Wickerus Alemanus, Rudolfus* de Montpizon, in via ciuitatis Cæsaræ, quæ Sarracenos persequerentur, aduentum Baldewini penitus ignorantes, tunc primum à præmissis fratribus rem cognouerunt: quomodo scilicet Baldewinus loco fratris sui Ierusalem obtinere aduenisset, atque Cayphas adhuc hospitio moraretur. Nec mora, auditò tam egregii Principis aduentu, & digno hæredes Ierusalem, gauisi sunt vniuersi, commixtisque fociis & armis, *Iaphet*, quæ est Ioppe, contenderunt. Vbi *Tankradum* ab Ierusalem in ira reuersum, quia urbem intrare non potuit, in obsidione reperientes, nunciauerunt ei Baldewinum adesse, & regnum Ierusalem velle obtinere. Tankradus auditò tam proximo aduentu Baldewini, statim ab obsidione Ioppe surrexit; per aliam viam Cayphas reuersus, nolens recto itinere Baldewino, à Cayphas reuertenti, occurrere. *Baldewinus* verò à *Caypha* procedens, prædictos milites de domo Ducis Godefridi in occursum habuit, qui omnia sibi de Tankrado retulerunt; & post hæc cum eo Ioppen accelerantes, duobus diebus continuis illic remorati sunt. Deinde ordinatis rebus in *Ioppe*, cum omni clientela & præda, quam abduxit de *Baruth*, quæ est Baurim, cum quadraginta quinque captiuis militibus Turcorum Ierusalem descendit, quos in præsidio turris David repositos cautè iussit custodiri. Quarta deni- XXXVI.

que die, postquam ascendit *Ierusalem*, congregatis vniuersis, magnis & parnis, de vniuerso cœtu Christianorum, requisit de suppellectile fratris sui Godefridi, de armatura eius, de pecunia, de beneficiis cuiusque militis ac præpotentis. Qui nihil de rebus fratris eius se habere testati sunt, sed eas in elemosynas pauperum & soluendis debitis esse dispersas; beneficia verò, prout vnicuique statuta erant de redditibus ciuitatum, protulerunt. Ipse autem omnia responsa illorum patienter accipiens, de rebus & armis aliquibus discussis, sed excusatis, obtulit, singulis singula reddens beneficia. Vnde ab omnibus iureiurando firmatus, in throno Ierusalem potenter exaltatus gloriosè resedit. Erat tempus mensis Nouembris circa festum *B. Martini* Turonici Pontificis, quando *Baldewinus* Ierusalem veniens, ab omnibus paruis & magnis Rex & dominus est constitutus. Sic collocato Baldewino gloriosè in throno Ierusalem, vniuersi Principes & milites de domo Ducis Godefridi convenientes in præsentiam eius, hoc modo ei locuti sunt: *Frater Ducis Godefridi es, Principis gloriosissimi ac nominatissimi; & ideo vniuersa nationes Gentilium in circuitu famam de te comperientes, aduentu tuo tremefacta sunt: quia te magnum, bellisq; famosissimum intellexerunt. Quapropter te decet insigne facere, quo stupecant Gentilium terra, & admirari eis non sufficiat: sicque nomen fratris tui, principis Ierusalem, in te reuiuifcet, ac magnificabitur.* Consiliis tuorum auditis, *Baldewinus* terram Ierusalem & ciuitatis in XXXVII.

circuitu muniens custodia fidelium, centum & quinquaginta militibus & quingentis peditibus assumtis, ab vrbe Ierusalem procellit nona hora diei; & vespere factò, hospitatus est iuxta fontem recentis aquæ, vbi montana terminantur. Post hæc quinta die abhinc exurgens, ad urbem *Ascalonem* cum omni virtute suorum descendit: in qua mille equites Arabes, à *Babylonia* missi, habitabant ad tuenda mœnia eius, ne noui Principis virtus subitò irrumperet improuisam. Ibi milites Baldewini in tentoriis, ante vrbs mœnia fixis, duobus diebus sine assultu confederunt. At die tertia milites Arabes cum ciuibus erumpentes, crebra cum eis prælia conseruerunt, donec tandem vtrinque non modicam contritionem suorum pertulerunt. Post duos dehinc dies, & plurimam stragem Sarracenorum, grauemq; vulnerationem Gallorum, Rex *Baldewinus* ab vrbs obsidione prudenti consilio sic suos reuocauit, dicens: *Hi aduersarii nostri in murorum protectione confisi, & plurima manu cinium, facile, aduersante fortuna, creberrimis suorum auxiliis possunt prauallere; nostrates verò incauti sagittis perire: ideo utile est consilium, ut ab hac ciuitate castra moueamus.* Cum XXXVIII.

hæc consilia inter se fierent, innotuit Baldewino, quomodo inter deserta *Ascalonis* & *Babyloniæ* in caueis subterraneis *Azopart*, gens fœdissima, latens accubisset ad disturbandos & perimendos Peregrinos, qui Hierosolymam proficisci desiderabât. Qui mox hac gentis impietate cognita, castra mouit ab *Ascalone*, & caua suo exercitu obsedit: quibus flâma immissa experiri voluit, vtrum præ nimia angustia fumi & caloris prodiret à tetris & inauditis antris. Sed de omnibus nulli egressi

sunt præter duos, qui & coram eo steterunt, si fortè misericordiam & vitam inuenirent. *Baldewinus* hos intuens viros horridos & squalidos, amica affabilitate eos compellat super omnibus, quæ de eis audierat, & vestibus preciosis eos adornans, de gente & cognatione eorum requirit. Qui secundùm quod interrogati fuerant, vniuersa sibi aperientes, & misericordem eum sibi arbitantes, obnixè deprecantur, vt alter eorum cum *Baldewino* maneret, alter ad caua & nota loca rediret, quatenus socios de perplexa domo, mirabili arce, ac inuestigabili fossa, inclusos, produceret in conspectum Principis, si fortè & ipsi gratiam in conspectu eius inuenirent. Ingressusque foueam, vestes & munera Regis ostendens, & de eius benigna susceptione loquens, illicò decem de consociis eduxit in præsentiam Regis & eius optimatum. Interea is, qui cum *Baldewino* remanserat, dum in foueam rediit alter, decollatus est à pueris Regis. Similiter socius, qui vana spe & promissione honestarum vestium decem produxerat ex cauernis, clanculum amotus, in momento decollatus est cum nouem. Decimus vitæ reseruatur, quem tota strages sodalium latebat. Hunc *Baldewinus* seorsum tollens, & honorificis ac mollibus indumentis opertum suo sermone demulcens, protinus illexit eum, quatenus rediens ad subterraneos sodales, eos prodire hortaretur, asserens, se illos benignè tractare, & donis magnificis honorare; quin omnia loca regionis illis in beneficiis concedere, & eorum consiliis vniuersa agere velle. His promissionibus miser seductus & illectus, ad caua reuersus cum veste preciosa, omnia complicitibus suis retulit de Principis affabilitate ac largitate, & ampliora quàm audisset, credens socios amotos & decollatos viuere, & missos ad tuendas ipsius *Baldewini* ciuitates.

XL. *Azopart* inæstimabili & inuestigabili cauatione subterrati, bonam promissionem socii audientes, minas quoque, deinde promissa magnifica, ad triginta processerunt. Qui coram ipso Principe assistentes, benignè ex ore eius suscepti sunt; statimque à conspectu illius abducti, quasi munera accepturi, omnes capitalem subiere sententiam, præter vnum, qui solus cum *Baldewino* ex omnibus triginta remansit. Hunc solum mirifico honore tractauit, nescium cædis complieum, quem etiam ad antra prædicta remisit, quatenus honores & munera ipsius subterratis viris referret, eosque ipse captus à suo præsidio exire hortaretur. Sic & sic illusi vanis spebus, ducenti & triginta processerunt, omnes sine dilatione iussu Principis decollati, eò quòd maxima mala Peregrinis, Hierosolymam transeuntibus, intulissent, alios expoliantes, alios trucidantes: tantumque scelus semper inultum remansisset, eò quòd nullus de specu hoc eos antea vi, seu qualibet arte, potuisset eiicere. His ducentis & triginta decollatis, ac nequitia sua in capita eorū reddita ingenio Christianissimi Principis in vltionem Peregrinorum; solummodò scemina & pueri eorum in caueis eorum remanserunt cum spoliis plurimorum. Qui necem eorum intelligentes, quoniam nullus ad eos vltra rediret, minimè exire ausi sunt. Quapropter *Baldewinus* vehementer aduersus eos indignatus, ligna, stipulas ac stuppas ante os cuiusque specus comportari iussit & incendi, quo vsque calore & fumo cogerentur exire. Tandem hac fumi & caloris nimietate vnanimiter oppressæ matres cum pueris, quibus virorum solamen defecerat, licet inuiti, processerunt, ac statim militibus in prædam dati sunt & diuisi: quorum cum matribus alii

XLI. precio redempti, alii verò pariter decollati sunt. *Baldewinus* post ista profectus ad castellum, quod dicitur *ad S. Abraham*, iuxta flumina scerentia Sodomæ & Gomorrhæ hospitio remansit, in cibo & equorum pabulo magnam illic sustinens indigentiam. Ibidem dum montana perlustrarent ad inuestiganda necessaria, inrtimatum est eis à quibusdam incolis, quomodo, si paulo procederent ad locum, qui dicitur *palmarum*, plurimas opes & copias ciborum reperirent, quibus cum equis suis recreari possent. Quod iuuenes quidam audientes, circiter quadraginta ab exercitu clam subtracti præcurrerunt, vt pecuniam & prædas contraherent. Sed nihil præter alimenta & plurimam venationem inuenerunt, quibus ventrem impleuerunt: Nihil verò vini aut alicuius potuli præter fontes aquarum dulcium biberunt. Illic quidem in loco palmarum refocillati, exurgentes ad montana Arabiæ peruenerunt. Quibus superatis; inter duos apices montium hospitati sunt, vbi nocte necessariis cibus, quos vehiculis mulorum, camelorum, asinorum attulerant, sufficienter recreati sunt, nihil prorsus reperientes illic præter aquas recentes. Hæc montana, eorumque difficiles scopulos ardasque fauces, spacio quinque dierum superauerunt graui & inæstimabili labore.

Sexta

Sexta verò die montanis permensis, in extremo illorum cacumine maxima pertulerunt pericula in grandine horribili, in glacie terribili, in pluuia & niue inaudita, quorum immanitate & horrore ingruente, ad triginta homines pedites præ frigore mortui sunt. Post montium ac scopulorum difficilia pericula in vallem descendentes, per diem continuum in equis residentes, planiciem pertransierunt, & vespere in villa quadam opulētissima castra metati, cum Principe suo Baldewino hospitio rebusque necessariis refecti sunt. Ibi quidam exploratores de Sarracenis ad promerendam gratiam tanti & tam magni Principis, & vitam impetrandā, affuerunt, qui ciuitatem iuxta sitam, *Sufumus* nomine, rebus nimium locupletem ipsi propalauerunt Principi; & hanc facile occupari posse & expugnari. *Baldewinus* his intellectis, quinta die à villa prædicta exiens, ad ciuitatem *Sufumus* vespere descendit. Sed domos & omnia loca ciuitatis vacua reperiens, ibidē potenter hospitio quieuit. Audito namque aduentu illius, vniuersi Gentiles à regione & ciuitate hac fugerunt, eò quòd sine muro hæc ciuitas infirma haberetur. In hac siquidem per octo dies sine impedimento, & aliquo incurfu inimicorum, secunda quiete corpora sua curauerunt, singulis diebus Gentiles in circuitu persequētes, & plurimos repertos trucidantes. Nona denique die clarescente, ex præcepto Baldewini vrbs *Sufumus* attrita est & combusta. Spolia verò ciuitatis in armentis & cæteris rebus ubiq; diripientes, per aliam regionem, quæ est in montanis, diuertentes, loca propalata Sarracenorū depopulati sunt, prædas ab vniuersis locis contrahentes. Tandem post dies octo, diuersis angustiis & difficultate locorum, interdum etiam fame grauati, ad præfata fœtentia flumina reditum parauerunt. Et ad *villam palmarum* venientes, nihil alimonix præter fructum dactylorum repererunt, quibus corpora fessa & escis ieiuna recreauerunt. Dehinc per castellum, quod dicitur *ad S. Abraham*, repedantes, via qua venerant, Ierusalem reuersi sunt tertia die ante *Natalē Domini nostri IESV CHRISTI*. Illic cum Patriarcha & cunctis optimatibus suis habito consilio, *Bethlehem* Natalem Domini celebrare decreuit. Vbi eadem die sancta & solenni consecratus, & in Regem Ierusalem vnctus, in gloria magna coronatus est. Noluit enim, nec præsumsit, in vrbe Ierusalem diademate, auro vel gemmis preciosis exaltari, adornari & in Regem promoueri, vbi Dominus IESVS, Rex Regum, & Dominus dominantium, humiliatus & obædiens vsque ad mortem, pro mundi redemptione, spinis horridis & acutis coronatus est. Proxima autem die à *Bethlehem* migrans, *Ierusalem* reuersus, curiam ac consilium suum cum omni primatu suo in palatio regis Solomonis tribus diebus eiusdem solennitatis tenuit, honorificè quindecim diebus illic in ciuitate regia moram faciendo. In his itaque diebus potenter sedit Rex in throno suo, vt faceret iudicium & iustitiam inter Christianos confratres, si cui illata fuisset iniuria, vel si qua accreuisset discordia, volens omnia cum æquitate tractare, & non ficta pace componere. *Geldemarus* ergo videns dominum Regem confedissee ad iustitiam, assistensque coram eo, grauius conquestus est super iniuriis de ciuitate, quæ sibi à *Tankrado* inferebantur, quam dono & ex manu Ducis *Godefridi* suscepit, ac militari obsequio promeruit, si caperetur; quamque nunc *Tankradus*, audita Ducis morte, vi & iniuste retinebat. Hac itaque *Geldemari* accepta querimonia, Rex ex consilio suorum primum *Tankrado* legationem direxit, quatenus Hierosolymam ascendens, responsionē super querimoniis *Geldemari*, & iniuriis ei illatis, faceret. *Tankradus* autem, nullā se de his responsionem coram illo habiturum, respondit, eò quòd nesciret eum Regem ciuitatis & iudicem regni Ierusalem. Rex autem iterato consilio suorum, illi secundo ac tertio legationem direxit: quatenus iustitiā non deuitaret, ne post-hac aliquis incularet Regem, nec fateretur aliter quàm iuste & patienter Regem aduersus confratrem, & vnum de Principibus Christianorum, fecisse. Tandem *Tankradus* anxius quid ex tertia admonitione faceret, consilium cum suis iniit, qualiter inter *Iaphet* & *Assur* altera ex ripa fluminis, quod has duas ciuitates diuidit, Regi responderet ac loqueretur, si ei gratum foret: quoniam Ierusalem venire metuebat. Rex autem responsum ac petitionē *Tankradi* intelligens, consilio Maiorum suorum voluntati illius acquieuit; & die statuto ad eundem locum fluminis inter *Iaphet* & *Assur* ad colloquium profectus est. Illic diuersis inter se consiliis habitis, rursus post quindecim dies *Cayphas* conuenire decreuerunt, eò quòd nihil hoc tempore potuissent definire: & sic *Tankradus* cum Patriarcha *Cayphas*, Rex Ierusalem reuersus est. Interea modico interuallo legatio ab *Antiochia Tan-*

- krado* directa est ab optimatibus Boemundi, quatenus ad eos descendens, loco Boemundi, quia hæres eius esset, regnum Antiochiæ possideret. *Tankradus* super hoc inuito consilio, Antiochiam proficisci decreuit, sed tamen diem statutam præstolari disposuit, quo cum Rege colloquium Cayphas habiturus esset; ne si ante diem proficisceretur, in opprobrium fugæ sibi imputaretur. Itaque die statuto ibidem, Cayphas, Rex & *Tankradus* ad colloquiū conuenerunt: vbi ambo concordēs & amici facti sunt, omni querimonia exclusa. Et *Tankradus* non solum terram & ciuitatem *Cayphas*, sed etiam arcem & turrim *Tabaria*, quam dono ducis Godefridi obtinuit, in manu ipsius reddidit, eò quòd essent de regno Ierusalem, aperiens ei legationem Antiochiæ. Veruntamen hæc conditio in omni concordia à *Tankrado* firmiter indicta est, vt si post annum & menses tres ab Antiochia rediret, in beneficio terras & ciuitates obtineret; si autem sibi non esset reditus intra prædicti temporis terminum, nequaquam vltra terras & ciuitates has à Rege vellet repetere. His vtrinque in magna caritate concessis, Rex sub eadem conditione terras & ciuitates suscipiens, *Hugoni* de præsidio *Falckenberg* *Tabaria* iam in custodiam & beneficium tradidit; *Cayphas* *Geldemaro* *Carpenel* reddidit: sicut enim fide seruata, vt *Tankrado* post præfatum terminum reuertenti omnia in manu eius dono Regis redderentur. Post hæc decreta, & pacem compositam, Rex Ierusalem secessit; *Tankradus* verò cum omni suo equitatu & manu quingentorum peditum per aridam
- XLVI.** vsque in Antiochiam descendit, vt eam susciperet. Non aliqua dehinc mora, *Rex* Ierusalem *Patriarcham* de perfidia, qua egerat cum *Tankrado* aduersus eum, ne dignus hæres *Godefrido* succederet, sed *Boemundus* externi sanguinis regnum possideret, coram omni Ecclesia interpellauit, eò quòd de hoc scelere multum à suis optimatibus criminaretur; obiiciens ei, iam ipsam fraudem esse detectam in litteris, per *Morellum*, qui secretarius ipsius erat, *Boemundo* transmissis, sed in via ablatis. Hæc contentio & discordia inter Regem & *Patriarcham* adeò de die in diem cœpit magis ac magis inualescere, vt tandem *Rex* *Baldewinus* illius feritate & pertinacia indignatus, *Apostolicum* ac *Romanum Pontificem Paschalem* ad iudicium & iustitiam appellaret; atque ad discussionem tam netandæ traditionis, & suscitandi homicidii ac discordiæ, quam, deprehensis litteris, inter Christianorum primo-
- XLVII.** res, & nouam teneramque Ecclesiam, idem *Patriarcha* fieri modis omnibus elaboraret. *Paschalis* verò pastor S. Romanæ ecclesiæ, & in toto orbis terrarum Christianæ fidei ac religionis examinatus, *Baldewini* precibus & S. Hierosolymitanæ ecclesiæ satisfaciens, consilio fidelium fratrem, *Mauricium* vnum de duodecim Cardinalibus, legatum S. Romanæ ecclesiæ Hierosolymam proficisci destinauit, vt vice domini Apostolici ipsum *Patriarcham*, pro merito & culpa discussum, aut excusatum, in cathedram episcopalem sanciret; aut victum, & iuste condemnatum de Apostolica sententia deponeret ac feriret. Itaque iussu domini Apostolici frater *Mauricius* Hierosolymam profectus, *Baldewinum* Regem vniuersamque ecclesiam in verbo domini Apostolici salutauit, benedictionem dedit; & audire in omni iustitia & veritate Regem & filios sanctæ ecclesiæ, DEO obœdientes, se asseruit, & mala omnia in bonum Apostolica auctoritate velle commutare. *Baldewinus* & omnis ecclesia fidelium gratias DEO super his retulerunt, & se in omni iustitia & veritate Apostolicis mandatis obœdire responderunt.
- XLVIII.** Nulla deinceps mora die statuto, & concilio fidelium Episcoporum Abbatumque collecto, in audientia omnium, qui aderant, & præsentia legati S. Romanæ ecclesiæ, *Patriarcham* assistentem, *Baldewinus* Rex reum periurii, traditionis regni Ierusalem, homicidii, vt à *Boemundo* occideretur in via, qua à *Rohas* Hierosolymam ascenderet, deprehensis litteris criminando & imputando astruxit, sub testimonio totius S. Hierosolymitanæ Ecclesiæ; & ideo non posse eum vltra episcopari, nisi valeat ab his expurgari. Qui minime de omnibus sibi illatis calumniis valens excusari, & præcipue de sacrilegio ligni Sanctæ Crucis, de qua partem minuit ac dispersit, suspensus est à diuino officio; dataque sunt ei adhuc induciæ, si fortè aliquam excusationem posset reperire.
- XLIX.** Inter hæc diuersa negotia mensis Martius suo ordine cœpit referri, ieiunium quadragesimale obseruari, dies solennis Paschæ propinquare, in quo *Chrisma* & *Oleum* infirmorum necesse est sanctificari. Hac igitur die recordationis & sanctificationis olei & chrismatum exorta, qua Dominus IESVS cum discipulis cenauit, *Cardinalis* in montem Oliueti, in quo id sacramentum chrismatum & olei compleri solet, ascendit albâ stolâ & idoneis vestibus ad tam deificum opus peragendum indutus,

indutus, & in nullo Patriarcham adesse consentiens. Verùm *Patriarcha Dagobertus* videns se officio suo priuari, quo eo die vniuersi Patriarchæ, sui antecessores in eodem monte Oliuarum solito more utebantur, chrisma & oleum consecrantes, humilis & supplex cum lachrymis Regem conueniens, instare cœpit, ne hac die tam leuiter ac viliter ab officio suo expelleretur, & sic in ore omnium Peregrinorum haberetur. Rege autem multum resistente, & plurima illi obiiciente, quæ idem aduersus se præsumerat, sicut anxius ei magis ac magis precibus instabat, rememorans, qualiter ab eo vnctus & in Regem consecratus sit. Sed nec sic Rege eum audiente, talenta ei trecentorum Byzantiorum obtulit in secreto auris suæ. Quo corruptus Rex, in omnibus deinceps petitioni Patriarchæ acquieuit; & ideo tam grâdis pecuniæ promissione Rex gauisus, quia plurimum defectione angustiat, hac modò indigebat ad remunerandum suorum militum laborem, illico surrexit, fratrem *Mauricium* conuenit, sic ei in hæc verba locutus. *Frater Maurici, hæc Ecclesia nostra rudis adhuc & tenera habetur. Quapropter nolumus, nec placet prudentioribus nostris, neque in consilio nostro reperimus, ut Ierusalem tam subito iustitia sua priuetur; & Patriarcha tam celebri die à suo officio destituatur; sicq; discordia Paschalibus diebus in confusionem Peregrinorum & gloriationem Gentilium inter nos oriatur. Itcirco constanter te petimus, ut nos, qui nostro sanguine hæc Sanctam Ecclesiam detinuimus, & vsque ad mortem pro ea dimicauimus, audire non recuses, neq; rem de Patriarcha à nobis propalata hoc tempore grauius accipias, donec viderimus, quorsum tendat illius excusatio, vel quæ finem accipiat. Tempus enim non effugiet, quin satis ad aequitatem iudicii de omnibus redeamus. Et hac de causa, quia placet vniuersis fidelibus, rogamus te, quatenus concedas ei, ut hoc tempore officio suo episcopali utatur, chrisma & oleum ipse sanctificet, Peregrinis, de longinquis regionibus huc profectis, indulgentiam & reconciliationem ipse faciat iuxta ritum S. Hierosolymitanae ecclesie. Post solennitatem verò Pascha, quod in summa caritate & cõcordia nunc oportet celebrari, tuo cõsilio decreuimus de illo agere, ita ut aut purgatus in statu suo permaneat, aut coniectus episcopali dignitate priuetur.* Cardinalis his & his flexus blanditiis, in omnibus volūtatis Regis optimatumq; cessit. Et exutus officiali indumento, Patriarcham permisit consecrare Oleum & Chrisma, ac solenne Pascha in omni diuino celebrare officio. Ab illo siquidem die *Cardinalis & Patriarcha* in summa amicitia coniuncti sunt, facientes sibi cumulos ex oblationibus fidelium; ciborum viniq; ac potus plenitudine nocte ac die in locis remotis perfruentes: omnia tamen hæc Rege ignorante. Interea hæc concordia in eodem mense Martio inter Regem & Patriarcham dum fieret, & terra syluæque, amota hyeme, reuiuiscerent, dies prolongari inciperent, serenitas aëris magis ac magis indies claresceret; ecce nuncia vniuersarum ciuitatum Gentilium in palatio Regis affuere, quædam in dolo, quædam in puritate Regem salutantia in donis ac tributis, pacem cum eo quærentes componere, quatenus sine respectu periculi & metus in negotia sua securè terram perambulant, & agros ac vineas sine formidine excolerent. Rex sicut nouus qui aduenerat, & multis indigebat thesauris in conuentione solidorum militum suorum, omnia quæ sibi offerebantur à ciuitatibus Gentilium, *Ascalone, Cæsarea, Ptolemaide, Sur,* quæ est Tyrus, suscipere consensit; sed *Assur* eiusque munera refutauit. Cæteris vsque post terminum sanctæ Pentecostes pacem & securitatem à se suisque largitus est. Vix termino pacis huius mediato, prædictæ ciuitates *Regi Babyloniorum* hæc nuncia detulerunt, quòd nisi in breui eis subueniret, Francoique de regno Ierusalem eiiceret, se in manu Regis illorum ex summa necessitate reddi debere, eò quòd vltra Christianis resistere non possent. Rex verò Babyloniorum summa necessitate urbium suarum intellecta, vniuersis ciuibus & Ammiraldis hanc legationem solatiumque remisit, quòd sine mora aliqua collectis armorum copiis, vniuersis ciuitatibus subueniret. Hæc autem nuncia & consilia omnia *Baldewinum* Regem latebant, & vniuersos fideles, qui in regno Ierusalem habitabant. Interea à *Damasco* frequens legatio Turcorum Ierusalem ad regem venit, pro redemptione captiuorum suorum, quos in arctissimis faucibus Baurim superatos captiuauit, & Ierusalem abductos reclusit in custodia turris Dauid. Qui consilium iniit cum optimatibus suis, ut pro captiuis precium susciperet, eò quòd in terra aliena, noua & ignota plurima indigeret pecunia in conuentione solidorum. Sicque vniuersis quadragintaquinque captiuis, quibus amputare colla decreuerat, nunc pepercit; & pecuniam inauditam supra quinquaginta millia Byzantiorum auri suscipiens, omnes viuos & incolumes à manicis & catenis solutos, ac de turri Dauid eiectos, pacificè in terram *Damascenorum* remisit, Eodem

tempore mensis Martii *classes Genuensium ac Pisanorum* nauigio appulsa *Toppen*, anchoras fixerunt, & illic Pascha Domini operientes, tandem Ierusalem venerunt ad celebrandam ipsam diem *Resurrectionis Dominicae*. Qua cum omni deuotione celebrata, Regem adierunt, summopere deprecantes, vt quam vellet ciuitatem Gentiliu, occupare & expugnare eis liceret. Rex igitur desiderium illorum intelligens, *Affur* obsidere per mare & aridam constituit. Ipse vero & omnis virtus eius ab Ierusalem mouens, in sicco urbem & moenia eius cinxit; Pisani & Genuenses in littore maris nauigio exitum illorum obseruabant. Vix tertia die obsidionis expleta, ciues *Affur* pacem cum Rege quaerebant componere, quatenus salua vita sanisque membris, cum rebus suis ab vrbe eis liceret exire; ciuitatem vero, in manu Regis reddere ac relinquere. Rex quidem consilio suorum pepercit viris, pacifice eos prodire promittens cum omnibus, quae collo deferre possent; & vsque in *Ascalonem* conductum eis sine respectu mortis largitus est. Ipse vero ciuitate ingressus cum vniuersa multitudine equitum & peditu, per dies octo illic requieuit; & consilia de reliquis ciuitatibus, cum Domino Patriarcha & optimatibus regni sui egir. Placuit tandem cunctis, vt *Cesaream* mitteretur legatio Regis *Ammiraldo* & primis ciuitatis, vt Regi redderetur vrbs, alioqui obsidere eam certum haberent; & si vi caperetur, vniuersos in ea repertos in ore gladii occidi debere. *Ammiraldus* cunctique habitatores ciuitatis responderunt in haec verba: *Absit a nobis, ut nos & ciuitatem nostram in manu Regis Christianorum tradamus, cum in manu Regis Babyloniorum in breui liberandi simus, & non diu sit, ex quo litteras eius susceperimus.* Rex autem illorum tantam compertus, in ita magna via cum Domino Patriarcha ab *Affur* egressus, relictis in ea custodibus, *Cesaream* occupauit, vndiq; circa eam suorum viribus collocatis. Erant illic inaudita pomaria in circuitu murorum, ac si sylua densissima, omni decore & fructuum abundantia inestimabilia: quae Rex in securi iussit extirpari, ne inter densitates frondium aliqua insidia Sarracenorum exercitui, sagittis in occulto emissis, nocere valerent. His extirpatis, in circuitu murorum firmavit obsidionem per dies quindecim, machinam componens, qua urbem expugnare, & ciues abstertere valeret. Ad vnguem tandem machina perducta, & ab exercitu super muros erecta, in sublime porrecta est, ac fortissimi pugnatores in ea constituti ad expugnanda moenia urbisque defensores. Deinde iussu Regis omnibus indictum est, vt summo mane coram Patriarcha & Rege conuenirent e cunctis locis & tabernaculis; eiusque caperent admonitionem ad assiliendam urbem, & implerent. Mane autem facto, ecce assunt ex mandato Regis vniuersi Christianorum equites & pedites coram Patriarcha & Rege: qui delictorum suorum confessione facta, indulgentia accepta, & Dominici corporis communionem, urbem fortiter assiliunt in mari & in terra, cum *Pisanis & Genuensibus*. Hi *Laodicea* tota hyeme otio torpentes, tempore Martii, vt supra relatum est, ad sacrum & solenne Pascha celebrandum Ierusalem ascenderant, viduati suo Episcopo Pisano, cum clam ab eis subtractus, cum *Boemundo* ac *Baldewino*, post captionem Ierusalem, in eam descendit; & a *Godefrido*

L.V. Duce in cathedram Patriarchatus est constitutus. Eodem die dominus *Patriarcha* Crucem Dominicam protulerat ad protectionem & defensionem gentis Catholicae, stola sancta & candida pro thorace indutus, quem vsque ad muros tota manus pugnatorum sequi non dubitauit. Qui duro & graui assultu ciues disturbatos a moenibus repulerunt: ac sic subito scalis muro applicitis, vrbi medix vi intromissi sunt. Sarraceni vero per urbem Gallos diffusos intuentes, nec eis resistere valentes, ad aliud munimen urbis, quod muro spatiosissimo ac robustissimo ciuitate diuidebat introrsum versus mare, conglobati fugam inierunt. Illic aliquantulum in moenibus resistentes, ad defensionem constiterunt, frustra sagittis, palis igneis & fundibulis consumentes diem. Nona tandem hora diei facta, grauati ciues crebris & nunquam intermissis assultibus, ac tam manganellis quam sagittarum grandine fessi & victi, per vicos & diuersa loca ciuitatis tremebundi fugerunt. Quos Galli insequentes, & hos muros scalis similiter transcendentem, graue illorum exterminium fecerunt; alios trucidantes, alios captiuantes, tum vndique spolia plurima auri, argenti & ostris preciosi rapientes. Sacerdos quoque ciuitatis homo grandaeuus, ibidem captus est; & *Azopart* quingenti decollati, illuc missi a Rege Babyloniorum in conuentione solidorum. Sacerdos itaque praedictus Regi praesentatus, iussu ipsius in neruo religatus est; mulieres quoque eius captae, & in compedibus positae, ad discutiendum talentum innumerabilis argenti, quod idem sacerdos propter

propter metum Christianorum subterraverat. Hac ciuitate attrita & expugnata, Rex à diebus Pentecostes vsque in natali S. Iohannis Baptistæ in omni plenitudine necessariorum requieuit in ea. In his diebus sacerdotem prædictum à ciuibus vrbis Ptolemaidis, quæ est *Acra*, mille Byzantiis redemptum, sine læsione membrorum dimisit. Post hæc Rex *Ioppem* in magna gloria secessit, *Arpinū* de Boduor-^{LVII.}dis ciuitate, principem magnificum, ad custodiendos muros & portas ciuitatis relinquens. Ioppe itaque Regi commoranti, legatio & fama *Merouis* à Babylonia innouit: quatenus Babylonii omnes ad arma confluxissent, & post octo dies cum eo bellum committere decreuissent. Hæc rex audiens, vniuerso cætu suorum in-
¹⁰ vnum conuocato, ex cõsilio illorū exiuit à Ioppe; atq; inter Ascalonem & Rames, tribus hebdomadibus euolutis, in planicie amplissima refedit vnà cū Patriarcha & omni apparatu suo, ac vniuersa domo fratris sui ducis Godefridi. Hoc verò in loco dum diu præstolarentur aduentū inimicorū, nec quisquā illorū adhuc in iactantia sua descēdisset, Rex quemq; suorū in sua remisit; ipse verò ciuitates in circuitu sitas, rā Cayphas quàm Asflur & cæteras, pacificè perlustrauit. Nec lōgo post hæc in-^{LVIII.}teruallo Rex à militibus suis in vrbe Iaphet pro pecunia angustiatu est, quā illis debebat pro conuentione solidorū, qui etiam fratri eius Godefrido, Principi Ierusalem, multū obsequii impenderant, & nunc eius causā & honore non minore studio militare laborabant. Quapropter Hierosolymam profectus, *Patriarchā* compellat,
²⁰ quatenus sibi aliquid pecuniæ de oblatione fidelium impertiret, quam militibus diuidens, voluntarios eos sibi redderet, ac secum teneret; alioqui eos in terminis Ierusalem non velle remanere, & Sancta Sanctorum defendere. Patriarcha Regis audita petitione, induciis per noctem susceptis, in crastino reuersus ducentas marcas argenti se ad vsus fratrum, inibi Deo famulantium, habuisse, & non amplius, profertur, & easdem benignè in eius mandato distribuere concessit: Credidit Rex in verbis, quæ à Patriarcha referebantur, & oblatum argentum suscepit. Sed *Arnolfus*, Sancti Sepulcri Cancellarius, & cæteri complures, quibus tota massa innotuit, & oblatio Dominici Sepulcri, nequaquam verum Patriarcham profiteri asserant; sed inæstimabilem pecuniam clanculū suis locellis reposuisse eum. Hac *Ar-*
³⁰ *nolfi* assertione, & populi opinione super thesauro abscondito, Rex nimium iratus vehementer Patriarcham vrgeri cœpit, vt ex oblationibus fidelium milites procuraret, & retineret in conuentione solidorum, qui Paganorū viribus resistentes, Peregrinos & vniuersam Ecclesiam ab eorum insidiis & assultibus protegerent ac defenderent. *Patriarcha* verò vinculo priuatę dilectionis fratri *Mauricio*, S. Ro-^{LIX.}manæ ecclesiæ legato, innodatus, ita vt simul affluenter de bonis terræ epulantes, in suo conclau oblationem Sancti Sepulcri pro velle diuiderent, prorsus audire Baldewinum Regem parui pendit, spem & fiduciam in promissis Cardinalis Apostolici, precio corrupti, habens; & in eo, quòd leui precatu, auriq; munere, Regē corrumpere potuit & placare. *Rege* itaque Patriarcham sæpius admonente, vt milites quadraginta procuraret, atque auro dato & argento, beneuolos in opus belli
⁴⁰ redderet; *Patriarcha* verò in nullo eum super his audiret: die quadam factum est, vt idem Patriarcha cum fratre *Mauricio* solito more in domo sua accumberet, variisque cibis splendide epularetur, vinum quoque non modicè biberet, ac securè in comessationibus diem duceret. Nunciatum est tandem Régi Baldewino, quòd huiusmodi luxu singulis diebus conuiuentes, fidelium vota vorarent sine modo & numero; & hoc ipsum Regem non solùm auditu, sed etiam faciè visu posse experiri. Nec mora, dum in eodem comessationis studio ad mensam discubuis-^{LX.}sent, Rex cum quibusdam de optimatibus suis pulsato ostio intromissus affuit, & hos patres durè arguens, in hæc verba aspera prorupit: *Vos in comessationibus, nos in tribulationibus die ac nocte pro confratrum nostrorum salute & periculis versamur: Vos gratis vota fidelium in deliciis vestris applicatis, angustiam & penuriam nostram ignoratis. Sic viuunt Dominus, amodò de omni oblatione fidelium non contingetis, nec de hac ventrem vestrum ultra tam delicatè implebitis, nisi milites in conuentione solidorū susceperitis. Vnde enim vobis, vt oblationes & munera fidelium tam liberè & potèter à Dominico Sepulcro tollatis, in cibos delicatos componatis, & minime fidelium necessitati subueniatis? Nos Ierusalem, ciuitatem sanctam & locum desiderati Sepulcri, sanguine nostro redemimus, & assiduè pro sanctorum defensione pondera laborum & bellorum portamus; vos oblationis fidelium nos exortes facietis? Absit, vt tale facinus patiar, & ultra manus vestra de his repleatur. Certe aut vos calicem, quem bibituri sumus, & bibimus hoc tempore angustiarum, nobiscum bibetis; aut videte, ne quicquam de rebus Ecclesiæ ultra susci-*

piatis. Hoc dicto, Patriarcha non minus in verba iracundiæ erupit, dicens: *Non rectè consultus fecisti, ut tam temerè nos argueres, & res Ecclesia interdiceres, cum nostra sit iustitia, ut qui altari seruiunt, de altari uiuant. An tributariam & ancillariam facere sanetam præsument Ecclesiam? quam Dominus IESVS, DEI filius, suo sanguine liberam ex ancilla faciens* custodia commisit & reliquit. Vide ne vltra præsumas de his loqui, aut agere, cum ad te minimè pertineat. & Domini Apostolici maledictionibus de talibus ausibus iudicio possis incurrere.* Frater Mauricius ad inuicem contendentes solummodo aufcultabat; sed de pace & concordia illos admonebat.

LXI. Verùm Rex non vltra Patriarchæ responsonem & asperitatem ferens, & ipse durè & impatienter locutus fuiss. perhibetur: *Videte, ne facile hanc mihi sapius obiciatis occasionem, ut qui altari seruiunt, de altari uiuant, cum summa necessitas exigat, ut de altari potius Christiani milites pascantur, quàm Sarraceni vi de sepulcro munera fidelium asportent & diuidant, & nō miles noster vel sacerdos contingat. Viuit Dominus, non solum oblationes fidelium comedā, militibusq; nostris diuidam, sed etiam aurum de Sepulcro Domini & altari euellam, quò milites & defensores Christiana plebis, regniq; Ierusalem, sustentari possint. Post hac cū Domino DEO placuerit, & superbia seu mina de regno Babylonia cessauerint, & terra siluerit, cuncta restaurabimus; Ecclesiā etiam eiusdē Sepulcri, sicut dignū est, thesaurizare nos nō pigebit, & auro ditiore, gēmis vel opere exaltare.* His dictis, laudè Patriarcha à Rege, viro interer erudito, conuictus, ex cōsilio fratris *Mauricij* triginta milites in cōuentione solidorum se procurare promisit: Sed in breui eorum tædio affectus, talentū inæstimabilis pecuniæ sustulit, milites vacuos & immunes reliquit. Rex autem hypocrisin illius de die in diem cognoscēs, vehementius eū urgebat, & de militari officio sollicitabat. Ille è contrario, aures surdas ad omnia faciebat: ita animo obstina-

LXII. tus erat. Igitur *Patriarcha* dolēs & tristis secessit *Iaphet*, vbi ex cōsensu Regis, quia sacerdotii gradū obtinebat, pacificè autumnū & hyemīs tēpus adimpleuit. Deinde mense Martio inchoante, anno primo regni ipsius *Baldewini* *Antiochiā* ad *Tankradum* nauigio profectus est. *Camerarii* autē illius capti & retenti, minus verberun q; terroribus coacti, pecuniā Patriarchæ subterrata professi sunt ad viginti millia *Byzantiorū* auri: Argenti autē tantū esse referebant, quò adhuc pondere & numero cunctos lateret. Fratrem verò *Mauriciū*, quia *Romani* Pontificis legatus erat, in omni, quo potuit, honore, Rex secū retinuit, ac diligēter procuratū benignè in omnibus

LXIII. tractauit. Interea dum Rex ex his & aliis diuersis rebus ageret, propalataq; pecuniā suis egregiis militibus diuideret, & cuiq; pro labore suo rependeret, crudelis legatio à *Babylonia* descendit, scilicet quòd *Merauis*, qui est secundus in regno, cū tota virtute & apparatu Regis *Babyloniæ* properaret, bellū in breui cum eo habiturus. Rex autē *Baldewinus* tam crudelia nuncia intelligens, nō securè nō facilè auribus immisit; sed à *Ierusalē* in Septembri mēse in solenni natiuitate matris ac *Virgiuis Mariæ* anno primo regni descendens, urbē *Ioppen* cū omni virtute peditū & equitum introiuit; eiusq; mœnia plurima suorū muniens fiducia, cum trecētis tantum equitibus & mille peditibus in occursū inimicorū festinauit, ut cognosceret, si vera belli legatio sibi innotuisset. Manè ergo dehinc factò, in cāpestribus *Rames*

LXIV. consistens, vires, copias & arma intolerabilia *Babyloniorū* vidit per terras & fines *Acalonis* occurrere, circiter ducenta millia tam equitū quàm peditū. De quibus Rex & omnes qui cum eo erant, non solū admirati, sed & terrore concussi sunt. Veruntamē Rex perspicuens se non posse vitare periculū, nec effugere inimicos haud procul absistentes, quinq; acies ordinauit tam ex manu militū quàm peditū. In prima acie fuit *Beluoldus*, miles nobilissimus, qui primūm prælio cōmisso, ac *Gētilibus* cū vniuersis suis peremptus est, absq; solo milite, qui ibidē manu detruncata, vix à periculo mortis elapsus est. Adhæc *Geldemarus Carpenel*, miles ferocissimus, secundā aciem regens, dum per medios hostes erumpens, periclitantibus sociis subuenire moliretur, cum omnibus sequacibus & coadiutoribus suis sub intolerabili manu inimicorū occubuit. Solummodò *Wilhelmus* & *Erkenboldus* viui euaserunt. *Hugo* verò de *Tabaria*, iuuenis bellicosus, in tertia acie cōstitutus, per medios hostes equo veloci aduolans, & cū illis diu grauitè pugnans, ad extremū certaminis pondere fatigatus, & victus, vix è medio turbinis euasit, omnibus de comitatu suo ibidē occisis & attritis. Rex ergo tam graue exterminū suorū fieri videns, vehementer cum duabus aciebus, quæ secum remanserant, timore concussus est. Nec mirum.

LXV. Nam idem mortis iudiciū in momento subire æstimabant. Ad hæc duobus catholici Pontifices, *Gerhardus* & *Baldewinus*, quorū alter *Gerhardus* Crucem *Dominicam* præferbat ad confusionē & obsecrationē *Sarracenorum*, & liberationē *Christianorum*,

norum, Regi in mansuetudine & correctione sic locuti sunt: *Timeamus, domine Rex, ne ob discordiam, qua inter te & dominum Patriarcham orta est, hodie nostris victoria fiat impedimentum. Ideo monemus te, ut cum illo in concordiam redeas, & sic Domino DEO pacis satisficias, quatenus à presenti periculo eruamur.* Quibus Rex: *Rectè, inquit, monuistis: & hæc dicens, ab equo desiliit, & coram Dominica Cruce prociðes in terram, adoravit Dominum cæli, & hæc Pontificibus responsa dedit: Patres & fratres in CHRISTO carissimi, pastores & doctores peritissimi, iudicium mortis nobis pressò est; inimici innumerabiles obstant in arcu, in hastis, in gladiis fulmineis, quos penetrare & expugnare pro imperio Romanorum, pro regno Francia & Anglia, non hodie apponerem, nisi per gratiam Domini nostri IESU*
 10 *CHRISTI: de quorum manibus sic me Dominus DEVS eruat, ut non cum illo pacem componam, nisi primùm coram Apostolico & omni Ecclesia de perfidia, quam egit, canonicè fuerit expurgatus.*

Ethoc dicto cum iureiurando, Confessionem delictorum tuorum coram iudicè LXVI
 Episcopis fecit: deinde Corporis & Sanguinis Dominici percepta Cõmunionem, decem milites loricos cum Gerardo Episcopo, lignum S. Crucis præferente, reliquit. Ipse verò ascendens equum, qui lingua Sarracena *Gazela* appellatur, eò quòd cæteris equis sit cursu potentior, præmisit quartam aciem, quam ordinauerat de militibus Ierusalem, viris bello assuetis ac robustissimis, quatenus cum hostibus in impetu ferirent ac dimicarent. Hæc autem quarta acies ex iussu Regis fortiter irruens, cum committeret cum aduersariis, præ multitudine illorum pondus
 20 belli non sustinens, cœpit fugiendo declinare. Sed à Rege eius fuga & contritione percepta, magno solamine releuata est. In momento enim cum sua quinta acie affuit, agens graue prælium cum hostibus, ac reperens, cædes & strages non modicas operatus est. Cùm sic *Rex* per medios hostium globos irrumperet, campos oc- LXVII.
 eisorum cadaueribus sterneret, quidam nominatissimus *Ammiraldus* Episcopo, crucem ferenti, occurrit in furore vehemèti, ut raptim caput eius detruncaret: sed diuina ultione & percussione præuētus, subitanea morte suffocatus expirauit. Deinde alter *Ammiraldus*, dum subito ipsum Regem Christianorū impeteret, mox equus illius trans ceruices hasta Regis confixus est, quæ ipsum etiam Ammiraldum eodè ictu & impetu trans pectus & iecur viriliter perforauit: sicq; ambo, equus sci-
 30 licet & sessor eius à Christiano rege occisi sunt. Mortuis itaq; duobus Ammiraldis, exercitus Babyloniorū magnis ductoribus, primo diuina ultione, altero hastæ Regis transfixione, Rex & vniuersi sui recuperatis viribus per medias acies Sarracenorū, in multitudine densatas, itrupei ut in virtute Domini nostri IESU CHRISTI, & S. Crucis, inauditam illorum occisionem facientes vsq; ad vesperū, donec hinc & hinc fatigati, vtrinq; se à bello continuerunt. Verùm *Rex* & reliquæ fidelium obtinentes camporū planiciem, in castris inimicorū pernoctauerūt. *Sarraceni* verò desperati in Montis cacumine ea nocte remanserunt. Patet hinc protectio, quomodo virtus S. Crucis non solum contra inuisibilem iacula præualet inimicorū, sed etiã aduersus arma visibiliū: quia in prima, secunda, tertia ac quarta acie superbia & for-
 40 titudo Gentiliū vincendo præcessit; in quinta verò acie, in qua lignū sanctæ ac venerandæ Crucis ante Regem & eius socios præferabatur, tota virtus infidelium cœpit infirmari, humiliari & conculcari. Sed & Principes eorū ferocissimi, Deo gloriam non dantes nec S. Cruci, sed in eam sibi oppositam audacter & insipienter irruentes, subitanea morte præoccupati perierunt. Igitur post hanc victoriam LXVIII.
 Christianorū, quæ in mense Septēbri ipso vespere natiuitatis beatæ DEI Genitricis Mariæ accepta est, crastino Sole exorto, quidam Gallorū adhuc viuentes & incolumes cum Rege suo rursus armari properant, suspicati adhuc bellū à Gentilibus ingruere. Sed in omni planicie regionis non sunt reperti aut visi. Reuertente autē Rege cum quadraginta tantum militibus & peditibus ducentis, qui vix euaserant,

50 viginti millia Sarracenorū, qui *Iaphet* obsederant, & vespere hesternò huic prælio non intererant, sed ciuitatem ex præcepto *Merauis* nimio assultu vexauerant, in aperto camporū affuerunt ex improviso. Quibus Rex, quia locus diuertendi ab eis non erat, resistere disposuit, & vniuersos magna & audaci voce sic consolatur: *Ecce inimici nostri obuiam nobis integris armis adueniunt: nos autē nuper bello fatigati, serò à manibus aduersariorū, solo DEO protegente, euasimus superatis hostibus: optimates nostri & equites cuncti præter nos ceci derunt: quid igitur pauci aduersus tot millia adhuc bello intacta acturi sumus? pauci sumus, & serò bello fatigati; locus & possibilitas ab eis diuertendi non est: & ideo quid consulam, nescio, nisi, ut in nomine Domini IESU, & in virtute S. Crucis, vniuersi stemus aduersus incredulos pugnantes. Potens enim est DEVS etiam de istorū manibus nos liberare, sicut heri de manu pluri-*

morum & fortiorum liberavit. Si autem morti & contritioni destinati sumus, fiducia & spem habeamus, quia si corpus nostrum pro nomine IESU & sanctis Ierusalem nunc in presenti seculo occidi permiserimus, in futuro animas nostras in vitam aeternam unam cum fratribus nostris, hesterni

LXIX. *prælio pro CHRISTO iugulatis & attritis, conservare poterimus.* Hac Regis exhortatione milites omnes & pedites, roborati in Ipe vitæ æternæ, inimicorū turmas operientes, visas à longè, armis properè induūtur, Lignumq; Dominicum semper ante faciem suam habentes, graue prælium cum hostibus commiserunt. Occæcati itaq; & infirmati *Sarraceni*, in obstaculo tam venerabilis Ligni timore illis immisso, nō diu perseverarunt in bello. Visa quippe Christianorum audacia, & suorū nimia ruina, alii versus Ascalonem fugientes, alii versus montana Ierusalē, victi ac dispersi diffugium fecerunt, Rege eos in graui exterminio crudeliter insequente. Rex autē reuersus à cæde hostium, paucissimis in vnum receptis sociis, cum spoliis recentibus auro & argento, equis & mulis, opibusq; plurimis, *Iaphet* declinavit. Vbi lorica ferrea & veste ostrea exutus est, quæ reuera & proculdubio tota tabe & sanguine hostium inebriata fuisse, ibidem visa est. Noctem illam Rex illic in lætitia & hilaritate ciborumq; abundantia exegit. Ciues verò exurgētes, & in campis Ascalonis festinantes, tentoria, aurum & argentum & multa preciosa spolia occisorum Gentiliū, quæ Rex suiq; paucissimi deferre nequieverant, a sinorum & camelorum vehiculo in ciuitatem Ioppen attulerūt. Deinde crastina luce affulgente, Rex in gloria magna *Hierosolymam* ascendit: Vbi de omnibus spoliis & præda inimicorum decimas

LXX. *Hospitum Christianique pauperibus erogauit.* *Wickerus* autem Alemanus eodem anno paulò ante hoc prælium validis febribus correptus, in mense Augusto obiit, sepultus in ciuitate Ioppe. Qui gladio suo, quo Turcum trans lorica & vestes super pontem Antiochiæ medium secuit, non modicā Regi opem hinc contulisse, nisi morte interueniente vitam finiisset. Hic miles magnificus Leonem magnū & horribilem, viros & armenta sapius iuxta montana deuorantē, in regione Ioppe die quadam equum pascentem inuadere volentem, munitus clypeo aggressus est: quem facili pede & saltu facie ad faciem sibi occurrentem eiusdem gladii acutissimi ictu percussit; ac fortiter cerebro eius in partes diuiso, crudele & intrepidum animal in campestribus mortuum reliquit.

ALBERTI A Q V E N S I S EXPEDITIONIS HIEROSOLYMITANÆ LIBER OCTAVVS.

Argumenta Capitum.

I. Quòd primo Baldevini Regis anno innumera Longobardorum multitudo per Bulgariam profecta sit Hierosolymam.

II. Vbi Constantinopolitanus Imperator eosdem Longobardos vendere & emere per castella Bulgarorū permittit, & eis rapinam interdixit.

III. Longobardi Regis edictum negligentes, Græcos & Bulgaros inuadunt: sed mox ab Imperatore conuocati, Constantinopolim tendunt.

IV. Imperator à Longobardis iniuriatus, vendere eos & emere inibi prohibet: illi palatiū eius unanimiter obsident.

V. Imperatore sandē per Episcopum Mediolanensium pacificato, Longobardi Constantinopolim relinquentes, Nicomediam applicuerunt ciuitatem.

VI. Conradus, Imperatore Henrici stabularius, cum nonnullis occidentalis Francia Principibus Nicomedia Longobardis associatur.

VII. Quod in diebus Pētecostes innumerabilis Christianorū ab vrbe Nicomedia exercitus egressus, versus regionē Flagania iter suū direxit.

VIII. Vbi populus in itinere suo illicitè luxuriatur, præsidium Ancras funditus diruens, saxa & segetes vicinas Turcorum succidens.

IX. Reymundus Comes, donis Turcorū corruptus, exercitum duxit per viam solitudinis: & Christiani per vires agunt custodiam in exercitu.

X. Turci cum Reymundo prælio decertant, & turma Christianorū propter hostes in unum cōglobata, mixtim per solitudinem gradiuntur.

XI. Qualiter exercitus in solitudine quindecim diebus vagando, sitiis & inedia miserias pertulerit grauissimas.

XII. De mille pedibus Christianorū, qui in valle hordeū colligentes, circumuenti sunt & combusti igne Turcorum.

XIII. Turci in viginti millibus cum ducibus suis, Donimano & Solymano, cum Christianis dimicantes, ad septingentos corruerunt.

XIV. Vbi Christiani quoddam præsidium Turcorum comminuerunt sed insidiis eorum excepti, ad septingentos perierunt.

XV. Episcopus Mediolanensium omnem exercitum ad confessionem delictorum suorum cohortatur.

hortatur, & uniuersa multitudo ad bellandos hostes in quinque acies cum ducibus suis ordinatur.

XVI. Longobardi, in prima fronte pugnantes, desciunt, post quos reliqua acies cum ducibus fugientes, diffugiunt.

XVII. Reymundus Comes pralio victus, versus montana fugiens cum decem militibus, silicet quandam præcellam occupat: de qua per socios liberatus, media nocte cum suis omnibus fugam iniiit.

10 XVIII. Post fugam Reymundi uniuersi Duces exercitus, cum reliqua multitudo tentorii & uxoribus suis in uia derelictis, celerem fugam arripiunt.

XIX. Quomodo Turci fugientium tentoria diriperint, & uxores eorum quasdam iugularint, quasdam captiuarint.

20 XX. Quod post depraedationem mulierum Turci fugientes Christianos insecuti, diuersa eos cede lacerauerint, plurima eorum spolia in itinere re relicta colligentes.

XXI. Quod Christiani exercitus centum & sexaginta millia siti ac fame, fuga & sanguine à Turcis in bello occisa sunt.

XXII. Qualiter residuus Christianorum populus uagus & profugus cum ducibus suis Constantinopolin repedauerit.

30 XXIII. De quadringentis Christianis, qui Turcos insequentes euaserunt, & de aliis mille militibus, qui in regressione Turcorum gladiis eorum iugulati ceciderunt.

XXIV. Quomodo Duces ac Comites exercitus dispersi, ad se Constantinopolin fugientes, Imperator benignè susceperit: & quod Reymundo infestus, postea eidem amicus extiterit, & quod ibi Mediolanensis Episcopus obierit.

XXV. Qualiter eodem tempore nobilissimus Princeps Willelmus, de regno occidentalis Francia egressus, quindecim milibus pedum ad inuictis, per aridam Bulgariam descenderit.

40 XXVI. Quod idem Comes cum omni apparatu suo Constantinopolin ueniens, susceptus ab Imperatore donarius multis sit honoratus.

XXVII. Quomodo Comes & exercitus eius Constantinopolin relinquentes, ad Stanconam, ciuitatem Turcorum, peruenerint.

XXVIII. Vbi Turci eis occurrentes, bello eos vexabant, Comitè unum Longobardorum sagitta perimentes.

50 XXIX. Christiani Turcis resistetes, & Stanconam frustra oppugnantes, Relei urbem appli-

cuerunt: ubi siti astuantes ad trecentos perierunt.

XXX. Turci cum Christianis decertantes, uictum fugientemq; Willelmum insecuti sunt: & de fuga Roberti & alterius Willelmi.

XXXI. Quomodo post fugam Ducis Turci residuos Christianos occiderint, uxores eorum captiuantes.

XXXII. Qualiter Willelmus Comes à Turcopolis deceptus, cum magno discrimine Antiochiam peruenerit.

XXXIII. Tankradus, nouus Princeps Antiochia, Willelmum profugum remunerat.

XXXIV. Quomodo Willelmus, Princeps Pictauji, & Welfo Dux Bawariorum, & Ida Comitissa, cum militia Bulgarum intrauerint.

XXXV. Quod in pralio pontis Rudolfus obierit, & quod Dux Bulgarorum se dederit.

XXXVI. Bulgarorum Duce placato, Willelmus Constantinopolin rediens, ab Imperatore donis sublimatus est.

XXXVII. Exercitu Willelmi Stanconam urbem ueniente, Turci fontes & cisternas obstruunt.

XXXVIII. Willelmus & Welfo cum Ducibus Turcorum ante urbem Relei praliantur, & Christiani fugam ineunt.

XXXIX. De fuga Aruernensis Episcopi, & Ducis Welfonis, & de interitu Ida Comitisse.

XL. Quomodo Willelmum per montana fugientem Tankradus, Princeps Antiochia, receperit.

XLI. Quomodo principes bello dispersi, collecto exercitu Antiochia conuenierint.

XLII. Reymundus, precibus Principum à Tankrado uinculis absoluitur, & expugnata urbi Tortosa proficitur.

XLIII. Welfo Dux Hierosolymis adorato sepulcro Domini, in Cyprum reuersus obiit.

XLIV. Quomodo Principes de uicta urbe Tortosa, cum Baldeuino Rege palmas Ioppe celebrauerint.

XLV. Principes Pascha Hierosolymis celebrato, inter Imperatorem & Regem pacem componunt.

XLVI. Fama uolat in populo, Imperatoris consilio Longobardos fuisse occisos.

XLVII. Baldeuinus Imperatori munera mittit se de perfidia excusanti.

XLVIII. Imperator Regi Baldewino dona dirigens, Roma de perfidia sua apud Papam incusatur.

ODEM tempore, quo bellum hoc mense Septembri actum est, & cruenta uictoria à Rege Baldewino habita, anno regni eius primo, gens Longobardorum incomputabilis de regno Italiae, post captionem Antiochia & Ierusalem, audita insigni Christianorum uictoria, è diuersis regionibus Italiae collecta, per regnum Ungariae prospero itinere transseunt, profecti sunt usque in regnum Bulgarorum, uolentes conchristianis fratribus auxilio augeri & prodesse. Affuerunt in eodem uoto & comitatu uiri nobilissimi, Episcopus Mediolanensis, Albertus Comes illustis de Blandraz, Wido frater ipsius, mi-

les egregius, *Hugo de Montbeel, Otho*, filius sororis prædicti Alberti, cognomine *Alta spata, Wigbertus* Comes ciuitatis Parmæ, cæteri que comprimores Italia, viri miræ nobilitatis & ductores exercitus: qui circiter triginta millia conglobati, terram
 XI. & regnum Bulgarorum, vt prædiximus, in manu forti ingressi sunt. Ingressi autem, direxerunt nuncia *Imperatori* Constantinopolitano, quatenus eius gratia & dono in terra Bulgarorum, quæ de eius regno erat, & potestate, necessaria vitæ precio mutarent, sicq; pacificè terram eius pertransirent. Accepta itaq; tam egregii & catholici exercitus, legatione & petitione, *Rex Græcorum* benignè omnia, quæ rogabant, cōcessit, hac scilicet interposita conditione; ne tanta adunatio aliqua violentia ea loca, quæ sui iuris essent, vastaret, seu facta remeie seditione cōturbaret. Hac igitur conditione contulit eis emendi & vendēdi licentiā in eiusdem regni Bulgarorum castellis, pane, vino, carne & omni pinguedine opulētissimis, castello videlicet *Panidos, Rossa, Rosto, Dedamis*, & castello, nomine de *Natura, & Safalabris, Adrianopoli & Phinepopoli*; vt per hæc hospitati, pacificè bonis terræ sustentarent vitam affluenter. Hanc deniq; in terram venientes, mandatū Regis transgressi sunt, nec audierūt ductores & Principes exercitus; sed omnia sine modo & sine ratione prædati sunt, sine aliqua mutuatione Bulgaris & Græcis sua auferentes, pecore & volatilia eorū diripientes, quodq; nefas est de populo Catholico dicere, *Quadragesimali* tempore & ieiunio ea deuorantes. Frægerunt etiā in prædictis locis & ciuitatibus ipsius pii Imperatoris oratoria, propter ambitionem rerum, quæ in eis erant reconditæ à facie tantæ multitudinis. Item, quod auditu est horrēdum, mamillas cuiusdam mulieris, sua defendentis, quidam ex parasitis impiè detruncauit. Audita hac infamia crudeli, & deuastatione intolerabili, quæ regno Bulgarorum ab his inferebatur, & querimonia suorum, Imperator ad primates & magistratus legionis direxit nuncia: quatenus in his non vltra morarentur regionibus, castellis & ciuitatibus; sed festinatò ad se in ciuitatem *Constantinopolin*, quæ caput totius est Græciæ, regia via contenderent. Venerunt ergo ad eandem ciuitatem Constantinopolin; & ex ipsius Regis ordinatione & decreto in littore maris, quod vocant *Brachium S. Georgij*, ex hac parte tabernacula sua locauerunt in crepidine alvei spacio trium milliarum. Duobus autem mensibus à veris tempore illic confederunt, priusquam aliqua societas de regno Franciæ aut Alemanæ illis iungeretur: vbi etiam plurimis iniuriis, sicuti erant soliti, ipsum Imperatorem ad iram & odium commouerunt. *Imperator* verò plurimis iniuriis sæpius concitatus, timens ne totæ tantis copiis vis diuersarum nationum augetur; & sic audaciores facti, aut avaritia, aut aliqua occasione assumta, insurgentes, in ciuitatem Constantinopolin rebelarent; admonuit eos, ne vltra in locis his, aut littore remanerent, sed quanto citius adhinc migrantes, in terminis Cappadociæ & Romanæ apud portum *Cinitor & Rusinel* hospitati, moram facerent, donec affuturæ legiones & copiæ cum eis simul in vnum confluerent. Sed responderunt vnanimiter, se minimè *Brachium* maris transituros, donec ampliores vires tantæ Francorum quàm Alemanorum obtinerent. Audita hac *Longobardorum* obstinata responsione, nolle eos à statione occupati maris se amouere ante aduentum futuræ societatis, Imperator illis emendi & vendēdi licentiam interdixit; & statim penuria necessariorum vitæ per triduum in populo facta est. Videntes autem Longobardi Regis iram, & interdictionem necessariorum vitæ, & sic famis angustiam in populo fieri, subitò vniuersi tam equites quàm pedites armis induuntur, & ad portam & muros maioris palatii ciuitatis in ligonibus, vncis ferreis, malleisque conferuntur ad locum, qui dicitur ad *S. Argemiu*: Vbi in duobus locis infringentes & intrâtes, in primis iuuenē de sanguine ipsius Imperatoris peremerunt, deinde leonem domitum, qui erat gratissimus in palatio Imperatoris, occiderunt. *Episcopus* verò *Mediolanensiu*, & *Albertus* Comes de Blandraz, & *Hugo de Montbeel*, & cæteri prudentiores primi que exercitus, cognoscentes seditionē hanc pessimā sibi suisq; plus nocere quàm prodesse, in medio populi exurgentes, hoc malum vltra fieri prohibuerunt. Tandē, nunc minis nunc blanditiis populū compescentes, quenq; in sua remisertunt. Sedata itaque hac litæ grauissima, Episcopus & Comes nauigio venerūt ad ipsum Imperatorem per *Brachium* maris eiusdē, cō quod milliari & amplius à ciuitate & Regis palatio essent hospitati. Qui confidenter ad eum ingressi, animum illius mitigare, & ab ira indignationis reuocare, conabātur, cum iuramento affirmantes, se ab hoc facto innoxios, & ab insensatis & incorrigibilibus hominibus hæc mala suscitata & orta fuisse. E-

contra

Contra Imperator præteritarum iniuriarum illis molestiam inferēbat; deinde cō-
 tumelias, quas recenter nunc in eius præsentia fecissent, scilicet in palatii sui de-
 structione, in proximi sui mortificatione, in leonis sui occisione. Sed prædicti Prin-
 cipes astuti, & in responsis moderati ac disertis, molestiam animi Imperatoris om-
 nibus modis lenire tentabant, primùm se cum iuramento excusantes, quòd
 minimè sua voluntate aut consensu hæc mala sint acta. Tandem Imperator humi-
 li eorum excusatione placatus, omnia quæ sibi fuerant illata, per intercessionem
 eorum Principum cum omni benevolentia cordis Peregrinis laxauit. Atta-
 men, sicut consilio suorum disposuerat, iterum eos de transitu *Brachii* maris ad-
 monebat: ad eò de regni sui inuasionē & impedimento sollicitus, ut magnis mune-
 ribus auri, argenti, oltri datis, ac maioribus promissis, apud istos obtinere & im-
 petrare conaretur, quatenus multitudinem hanc redderent voluntariam transe-
 undi Brachium maris. His magnis donis & promissis Imperatoris corrupti, *Al-
 bertus de Blandraz* nimium ei credens, decem equos cum aliis rebus preciosis susce-
 pit: sed Episcopus solerti prouidentia omnia hæc sibi oblata refutat, timens, ne si
 exercitus transiret, à Græcis molestatus Turcorum armis occidendus traderetur.
 Videns autem Imperator constantiam Episcopi, omnibus modis redit cum eo in
 concordia, & eius petitioni acquiescens, iteratò concessit Peregrinis vendendi &
 emendi licentiam, firmato ut: inque fœdere pacis conseruandæ. Descenderat au-
 tem eodem tempore comes *Reymundus* à Laodicea in ciuitatem Constantinopo-
 lin, qui multum Peregrinis in reconciliatione Imperatoris profuit, primus & col-
 lareralis illi in omni consilio & decreto factus præ omnibus, qui Hierosolymam
 ascenderunt. Tandem Pascha Domini celebrato, post aliquot dies *Longobardi*
Brachium maris transeuntes, ad ciuitatem *Nicomediæ* peruenerunt. *Contra- vii.*
Alus similiter, stabularius Henrici tertii Romanorum Imperatoris, cum duobus
 millibus Teutonicorum *Constantinopolin* perueniens, Imperatori *Alexio* notifica-
 tus, gratiam in oculis eius inuenit, præ cunctis dilectus, & magnificis donis hono-
 ratus. Qui & ipse Brachio maris traiecto, Longobardorum principibus sociatur.
 Dehinc *Stephanus* Blesensium Comes, pœnitentia ductus, Hierosolymam reditum
 parat, *Stephanus* quoque Dux Burgundiæ, *Milo* etiam de Braio, *Wido* pariter rufus
 capite, *Hugo* & *Bardolfus* de Breis, *Engelradus* Episcopus de Montelaudum, *Viscones* de
 firmamento, *Reinoldus* Episcopus de Sueffones, *Baldewinus* de Grantpœit, miles
 pulcherrimus, *Dudo* de Claromonte, *Walbertus* castellanus Lauduni. Hi omnes de
 regno occidentalis Franciæ cum omnibus copiis suis ibidem in ciuitate & regio-
 ne *Nicomedia* Longobardis associati sunt; & è diuersis terris & regionibus profes-
 sèti, in eandem ciuitatem conuenisse, & in eius finibus moras fecisse referuntur.
 Dehinc appropinquante die sanctæ Pentecostes, de diuersis mundi partibus *viii.*
 in vnum congregati circiter ducenta sexaginta millia, cum filiis & vxoribus plu-
 rimorum, cum Clericis & Monachis & plurima manu inertis vulgi, conductum
 Imperatoris Constantinopolitani quæsiuerunt. Qui precibus eorum satisfaciens,
 Comitem *S. Aegidii*, qui erat ei priuatus, cum quingentis Turcopolorum equitibus
 illis constituit, quatenus eius conductu & ordinatione iter suum continuâtes, pro-
 uidè agerent vniuersa. His ita dispositis, & comite *Reymundo* consiliario & ductore
 exercitus factò, *Stephanus* Blesensis viam, qua Dux Godetudus & Boemudus ac pri-
 mus incessit exercitus, per terram *Nicomediæ* & *Romaniæ* proficisci disposuit
 quia sic tutum & prosperum iter illi videbatur & plurimis de societate. Sed *Longo-
 bardi* de multitudine sua confidentes, per montana, & regionem *Flagania*, se ituros
 in magno dissidio firmauerunt; dicentes, se etiam regnum *Corrozan* vi intrare, ac
Boemundum de captiuitate Turcorum aut extorquere & liberare; aut in virtute sua
 ciuitatem *Baldach*, quæ est caput regni *Corrozan*, obsidere & destruere, sicque po-
 tenter confratrem suum à manicis eripere. *Stephanus* autem Blesensis & *Reymundus*
 cæteri que comprimores, intelligentes Longobardorum contentionem, sæuissimam,
 & nimiam iactantiam liberationis Boemundi, non valentes eos ab erro-
 re suo auertere, via, quam petebant, profecti sunt, præcedente ipso comite *Rey-
 mundo*, cum Turcopolis, & magno Imperatoris apparatu. Tribus dehinc *viii.*
 septimanis euolutis, & adhuc in itinere suo prosperè & abundanter Peregrinis e-
 pulantibus, & plurimis de populo illicite luxuriantibus, & multum incesta com-
 mixtione agentibus, in ipsa vigilia S. Iohannis Baptistæ, præcursoris Domini, ventū
 est ad montes ascensu difficiles, & valles profundissimas, deinde ad castellum,

- quod dicitur *Ancras*. Vbi Turcos repertos affilientes, & in assultu vsque in mediū mane perdurantes, nuntiationem funditus diruerunt, ducentis ibidem Turcis detruncatis. Sex tamen ex his capitales latitantes, in silentio noctis periculum mortis euaserunt. Hoc itaque castellum militibus Imperatoris restituentes, eò quòd de regno eius fuerit, & iniusta inuasionem Turcorum amiserit, profecti sunt ad præsidium *Gargara*, segetes & omnia sata regionis depopulantes; eò quòd præsidio nocere nequuerant propter eius munitionē, situ & natura locorū validam & insuperabilem. Hoc præsidio illæso, & non superato ab vniuersa legione relicto, Turci vehementer lætati sunt, quoniam munitio sua frustra à Christianis turmis vallata, nunc illæsa & inuicta remansit. Ab ea igitur die & deinceps exercitum persecuti, minus sequi valentes præ lassitudine incurfabant, & crebra cæde sagittarum mortificabant. 10
- IX.** Peruenerunt deinde Christianorum populi ad plurimas ciuitates & castella, quorum nomina latent. De quibus Turci dona & multa cibaria mittentes, comitem Reymundum præcedentem & milites Imperatoris auertebant. Sic corrupti, per deserta & inuia & solitudines locaque arida totum deducebant exercitum: vbi assidue Turcorum insidiæ occurrentes eis, vniuersos de exercitu, negligentia aut lassitudine retardatos, trucidabant. Perceptis igitur insidiis, & grauissima insecutione & populi contritione, Principes exercitus decreuerunt, retrò & antè suæ gentis custodiam fieri, ac *Francigenas* milites circiter septingentos semper in fronte præire & præcauere: *Longobardos* similiter ad septingentos, à tergo lassos & subsequentes fratres tueri & expectare. Turci verò comperta *Longobardorum* custodia post tergum sui exercitus, supra quingentos in arcu & equis conglobati, subito clamore intonantes, eos à tergo incurrerunt, sagittarum grandine velociter vexantes & vulnerantes. Tandem terrore mortis attoniti *Longobardi*, celeritate equorum in fugam conuersi sunt, miseros pedites & itinere fessos deferentes: quos Turci graui occisione circiter mille in hac prima custodia peremerunt. Crastina autem die exorta, & crudeli fama attritæ gentis perlata in castra, conturbati sunt omnes primores exercitus, multum *Longobardis* improperantes, quòd mollicie & pigritia eorum contritus & imminutus fuerit exercitus: vnde alios decreuerunt custodes statuere fessi & à longè subsequenti populi; sed nemo 20
- X.** se obtulit ad custodiam præter ducem Burgundiæ. Qui cum quingentis loricatis equitibus sic tuebatur exercitum, vt nec vnus in custodia suæ diei de populo periret. Sequenti verò die post Stephani custodiam, comes *Reymundus* suæ diei egit custodiam, quem Turci, ad septingentos in vnum collati, nona diei hora in locis arctissimis fortiter incurrentes, cum eo graue prælium in sagittis commiserunt: Sed Comes vitiliter resistens, non amplius quàm tres suorum amisit, præter aliquos graui sagittarum infixione ibidem vulneratos. Comes ergo *Reymundus* videns, quia bellum difficile sibi suisque ingruerat, & Turcorum copiarum accrescentes sibi vim inferebant, septem equites veloci cursu remisit ad exercitum, qui iam spatio septem milliarium præcesserat, quatenus sibi aliqua manus mitteretur, quæ sibi suisque nimium & diu angustiatis ab hostium impugnatione, subueniret. Audita hac Comitum legatione, decem millia equitum in momento sequestrati, loricis induti, galeis operti, clypeis pectori obductis, eadē die viam remensi sunt ad ferendum Comiti auxilium, existimantes, omnes Turcorum copias conuenisse. Turci ad hæc septingenti, visa Comitum constantia, & reuersę multitudinis audaci succursu, fugam velociter arripuerunt, in montanis se abscondentes. Ab illa denique die commixtis copiis, *Reymundus* & vniuersi ductores & capitanei decem millium cum omni manu equitum, & comitatu fatigatorum peditum, ad multitudinem exercitus redeuntes conuenerunt: qui deinceps diuidi, aut vllatenus aliquibus in locis spaciari, nulla fiducia præsumserunt, propter assiduos Turcorum assultus, 40
- XI.** & nimias illorum copias. Dehinc per quindecim continuos dies viam suam cōtinuantes, amplius in solitudines, & loca inhabitabilia & horroris, per montana asperrima incedebant: vbi nihil reperientes, non hominē, non pecudē, graui fame cœperunt coarctari: quin aurū nulli prodesse poterat nec argentū: quia nullius generis esca reperiebatur, quæ precio posset mutuari. Si qui verò de *Prouincialibus* præcurrebāt, quingenti inquā seu ducēti vel trecēti, ad inuestigandos cibos, circumuerti à Turcis, in momento occidebātur, quos subsequēs exercitus cotidie detruncatos reperisse perhibetur. Hęc enim Prouincialium gens amplius prædę & rapinis inhabitat præ omnibus, & ideo ampliori casu præ cæteris periclitabatur. Tantum diuitibus &

ribus & magnificis viris, qui vehiculis à portu *Ciuitor*, & à *Nicomedia* ciuitate, farinā, panes, carnes siccas vel baccones attulerant, sustentatio vitæ erat: cæteros grauis inopia frondes, cortices arborum ac radices herbarum corrodere, & sic ventrem implere cogebat. Hac arctati inopia, mille pedites de exercitu in confinio ciuitatis, *Conflannes* nomine, explorato nouello hordeo, sed nondum maturo, eadem tamen onusti annona, in quandā vallem descendentes, de arbutis & myricis ignem suscitauerunt, ipsa grana immaturi hordei flammis exusta & torrida de culmis excutere ad implendos ventres statuentes. Similiter pomula cuiusdam miri & inauditi generis, fructum amarum quorundam fructuorum, ibidem in deserto reperta & collecta, ad mitigandam famem coquere didicerunt: sed propalati, à crudelibus Turcis martyrio coronati sunt. Nam cum ad eos præ difficultate locorum, vallium & montium nullus hostium pateret accessus, nec viua esset facultas autars in sagittis nocendi, copioso igne ex ramis fructuorum, & arida materia herbarum, suscitato, vallem circumquaque impleuerunt, ex quo mille homines perusti sunt. Tam atroci fama combustionis & perditionis Catholicæ legionis in castris diuulgata, exterriti sunt vniuersi Principes Christianorum. Vnde ab illo die sex diebus continuis semper in vnum conglobati, sic iter suum moderati sunt, vt pedites inter equites ad omne periculum & defensionem pariter adesse viderentur. Igitur sex dies completi sunt, & ecce Turci, *Donimannus*, *Solymanus*, *Ca-* XIII.
rageth, *Brodoan* de Alapia, & à montanis *Flagania*, & omni regno *Antiochie*, cum viginti millibus, viris sagittariis in arcu corneo & osseo obuam Christianorum turmis affuerunt. Qui omnem rem & angustias illorum explorantes, sexta eos feria bello aggredi statuerunt. Superauit enim eadem die exercitus fidelium CHRISTI angustias & laboriosas fauces *Flagania*, & in planicie campestri applicantes, eisdem diei, scilicet ferix sextæ, hora nona ad quiescendum castra posuerunt. Et ecce Turci appropinquantes, & more suo altis vocibus inelamantes, totum coronauerunt exercitum, & vtrinque graue prælium commiserunt. Interdum Turci in castra repentino impetu aduolantes, & Christianos milites laceffentes, sagittis eos confixerunt: interdum Galli & Longobardi, licet fessi, & itinere grauati, exurgentes & aduersus tot creberri nos assultus indignantes, frequenter eos remittebant: quo vsque septingenti Turcorum corruerunt; Christianorum verò nulli percussi sunt: nam in vnum conglobatos nequaquam irrumperere & dispergere ea die Turci potuerunt. Turci autem videntes, se nihil hac die in cæde Christianorum proficere, sed plurimos suorum cecidisse, tristes ac dolentes in castra sua, vespere terras operiente, regressi sunt. Similiter & Christianus exercitus hac nocte statutis vigiliis & custodia in circuitu castrorum, omni bellorum turbine sedato quieuit. Sequenti verò die Sabbati tria millia exercitus Christiano- XIV.
rum, & Principes eorum *Conradus*, & *Bruno* filius sororis eius, cæteri que viri fortissimi à castris & planicie exeuntes, & in regionem ciuitatis, *Marsch* applicantes, iam sui itineris milliariibus duobus peractis, præsidium quoddam Turcorum assilierunt: quod frustra à Turcis defensum sine aliqua mora comminuentes, omnia vitæ necessaria, quæ in eo erant, diripuerunt, & Turcos inibi repertos in ore gladii percusserunt. Hoc prospero successu Christiani gaudentes, & spolia Turcorum grandia & multa ad tentoria secum deferentes, per quasdam montium fauces asperas & scopulosas descenderunt. Vbi insidiis Turcorum circumuenti, & sagittis laceffiti ac confixi, parum repugnantes præ lassitudine & onere prædaram angustia que locorum, ad septingentos perierunt, spolia omnia & prædas Turcorum, licet inuiti, illic relinquentes. Hi verò, qui ab eorum manu euaserunt, singulatim & sparsim, sicut victi & attriti, vespere ad castra relati sunt tristes & dolentes: Et ea die vltra, ab omni assultu exercitus lugens de casu suorum, in tentoriis requieuit. Similiter Dominica die tam Turci quàm Christiani ab omni infestatione & belli turbine cessauerunt. Secunda autem feria iam primo Sole xv.
radiante, *Episcopus Mediolanensium* in medio exercitus exurgens, diuino tactus spiritu, hac die bellum affuturum prædixit, & sermonem ad populum DEI viuentis faciens, omnes ad confessionem delictorum venire admonuit, quos in nomine IESU Apostolica potestate à peccatorum nexibus absoluit, vniuersos post datam indulgentiam brachio B. *Ambrosii*, Mediolanensis Episcopi, sanctificans & benedicens: quin & Lancea Dominica, quam *Reymundus* secum attulerat, est aucta ad sanctificandum & benedicendum populum. Post hanc benedictionem, & suæ

puritatis confessionem, *Stephanus* dux Burgundia, miles clarissimus, ex suo popu-
 lo sibi aciem constituit. *Reymundus* Turcopolos & Prouinciales in sua acie retinuit.
Conradus verò, stabularius Imperatoris Henrici III. Alemanos, Saxones, Baiouarios,
 Lotharingos & vniuersi s Teutonicos in aciẽ sibi asciiuit. *Episcopus Lauduni, Engelra-*
duus, Milo, Wido, Hugo, Bardolfus de Breis, *Walbertus* de ciuitate Lauduni, omnes hi
 ex manu Francigenarum aciem ordinauerunt. *Episcopus* verò *Mediolanensis, Albertus*
 de Blandraz, *Wido* frater illius, *Otho* de Alaspata, *Hugo* de Montbee, *Wigbertus*
 de Parma, & vniuersi Longobardi equites & pedites, densissimam sibi aciem com-
 posuerunt. His verò aciebus sic ordinatis, *Longobardi* in fronte constituti sunt, eò
 quòd illorum copia intolerabiles haberentur, vt aduersus Turcorum acies, quæ 10
 illis vicina erant, fixæ & impenetrabiles facie ad faciem obstantes, eas oppugna-
 rent. Deinde singula acies Christianorum vsquequaque à dextris & sinistris po-
 sitæ, singulis Gentilium aciebus obstabant, sæpius eos in fugam remittentes, &
 sæpius aduersus eos bellum iterantes. Sed Turci callidi, & prælio docti, post ali-
 quantulum fugæ subitò frena reiicientes, ac sagittarum grandine remordentes,
 XVI. graui vulnere tam homines quàm equos perimebant. *Longobardi* igitur, qui
 in prima fronte constituti erant, grauiter & diu cum Turcis committere prælium.
 Sed *Albertus*, ductor eorum, post nimiam & longam reluctationem pondus belli
 sufferre non valens, & præcipuè equorum defectione, qui fame attenuari nihil
 poterant, cum signo belli, quod dextrâ ferebat, fugam iniiit: & sic tota illa Longo- 20
 bardorum adunatio cum ducibus & Principibus suis in fugam vsque in tentoria re-
 missa est. *Conradus* verò, miles imperterritus, videns bellum ingrauescere, & Longo-
 bardos deficere ac fugam inire, repenti aduolans, cum sua acie irrupit, Tur-
 cos expugnans & dissipans à prima hora diei vsque post meridiem: Tum tandem
 victus præ nimia iaculorum assiduitate, fugam arripuit cum manu diu fame ma-
 cerata, & viribus exhausta; & ipse in tentoria reuersus est. *Stephanus* item cum
 Burgundionibus volens subuenire attritis & fugitiuis fratribus, cum sua acie ir-
 ruens, vehementer hostes expugnabat. Sed ad vltimum post longam contentio-
 nem cum omnibus suis terga vertit, innumerabili multitudine suorum ibidem oc-
 cisa, & à Turcorum armis extincta; & simili fuga ad tentoria repedauit. *Stephanus* 30
 verò Blesensis respiciens omnia tam Longobardis quàm Gallis verti in malum,
 cum omnibus Francigenis, qui in sua erant acie, ad subueniendum fratribus, &
 Turcos reprimendos, aduolat, ac bellum committere vsque ad vespertum non ab-
 stinuit. Tandem Turcorum manu intolerabili sagittis & arcu osseo inualecente,
 comes Blesensis victus & attritus, simili fuga, qua & focii, in castra relatus est,
 multis nobilibus viris de comitatu eius victis & extinctis. Ceciderunt in eius acie
 viri illustrissimi, *Baldewinus* de Grantpreit, *Dudo* de Claromonte, *Wigbertus* de
 monte Lauduni, custos & defensor eiusdem ciuitatis, DEI amicus, miles terocif-
 simus, corpore altus; & plurimi potentes ac primi exercitus, quorum nomina om-
 nia scire & inuestigare nequimus. Comes verò *Reymundus* cum militibus Impe- 40
 ratoris Turcopolis, & suis Prouincialibus cuneis socios releuare in eodem certa-
 mine festinans, multos Turcorum repenti prostrauit. Sed dehinc nimium casu
 aduersante, multis suorum prostratis, ac sagittis imminutis, bellum Turcorum
 nimis inualuit, donec tota manus Turcopolorum exterrita, & fuga dilapsa, ad lo-
 ca tabernaculorum diuertit, Comitem in mediis periculis deferens, cuius Pro-
 uinciales milites ferè omnes detruncati sunt. Videns ergo Comes fugam Tur-
 copolorum, & casum irrecuperabilem suorum, non vltra in mortis periculo sibi
 imminente remanens, sed vix ab armis effugiens, versus montana & per angusta
 loca declinans, in summitate cuiusdam præcelsi silicis ascensu difficili astitit cum
 decem tantum sociis, de quo, quantum poterat, Turcis insequentibus, & eum 50
 obsidentibus, resistere cum suis conabatur. Regressis itaque omnibus ad tentoria,
 qui Turcorum arma effugerant, *Stephanus* Comes Blesensis, de omnibus primo-
 ribus requisit, qui à bello redissent, aut armis occubuissent: cui statim innotuit,
 Reymundum in summitate silicis fecisse diffugium, & nisi sibi subueniretur, nun-
 quam eum manus Turcorum posse euadere. Ad hæc *Stephanus* Comes, ducen-
 tis sociis in lorica & galea readunatis, Reymundum ab inuasionem Turcorum libe-
 rare festinans, Turcis fugatis, qui eum insecuti fuerant, & ad triginta viris repen-
 tē attritis, Comitem saluum de silice recepit, & incolumem ad tentoria reduxit.
 Victis & attritis Christianorum fortissimis aciebus, & vsque ad tentoria de crude-
 li præ-

si prælio effugatis, Turci victores cum spoliis Gallorum & Longobardorum pariter in sua castra sunt regressi, vix duobus milliariibus à mansione Christianorum, satis tamen, luctuosam & cruentam victoriam hac die obtinentes. Ceciderunt enim societatis eorum tria millia virorum pugnatorum in eodem prælio, quo Christiani milites delictorum suorum pondere impediti, Diuino iudicio traditi sunt incredulis viris & impiis ad puniendum. Eadem verò nocte, qua Comes *Raymundus* à cacumine silicis, & Turcorum obsidione, subueniente Stephano Biscensi, ac Conrado stabulario, liberatus & reductus est in castra ad confratres, cœperunt focos & victus necessarios vniuersi parare, qui à cæde & bello in tabernacula confugerant; ligna quoque & sarmenta ad coquendos cibos componere, quibus fessa & ieiuna corpora recrearent. Et ecce, primo noctis factò silentio, idem Comes *Raymundus*, nescio qua formidine correptus & vitæ diffusus, cum omnibus suis, & cunctis Turcopolis Imperatoris, equos frenis ac sellis strauit, fugamque iniiit; ac tota nocte illa fugiendo, iter per montana & inuia loca accelerans, ad castellum Imperatoris, *Pulueral* nomine, venisse perhibetur. Igitur hac illius fuga cognita, & in populo diuulgata, vniuersos tantus metus inualit, vt nec vnus de Principibus remaneret, sed omnes vitæ diffidentes diffugium matura-
 rent, magni & parui, nobiles & ignobiles, vsque ad *Synoplum* Imperatoris præsidium, ignorantes quòd & Turcorum corda non minus formido fugiendi sollicitabat. Tentoria autem & omnem apparatus suum Christiani cum omnibus vehiculis, cum vxoribus teneris & carissimis, cum omni suppellectile, qua tot nobiles, & tam magnus indigebat exercitus, reliquerunt. Nec mora, per exploratores fama tam subitæ fugæ ad aures Turcorum peruenit, qui non longè post contritionem Christianorum, & acceptam victoriam, sua etiam in castra recesserant, vt & ipsi ea nocte cibis & somno sua refouerent membra, in cæde Catholicorum militum fessa & grauata. Turci quidem hæc audientes, & continuo exurgentes, omnibus suis in tubis & buccinis expergefatis & conuocatis, sicut sunt viri semper vigiles in cæde inimicorum, primo diluculo affuerunt in tentoriis Christianorum. Vbi mulieres nobilissimas, & matronas egregias, tam Gallorum quàm Longobardorum crudeliter aggressi, impiè raptas & vinculatas tenuerunt, in barbaras nationes, & ignotam linguam, supra mille transmittentes, ac si pecora muta deprædati essent, & perpetuo exilio in terram *Corrozan* quasi in carcere & conclaui eas constituentes: cæteras aliquantulum prouectæ ætatis gladio interemerunt. Terra autem & regnum *Corrozan* sic montanis & aquarum paludibus clausum est, vt quicumque captiui illuc semel intrauerint, non vlt à hinc magis quàm pecus à cauea exire valeant, nisi licentia & permissione Turcorum. Ah quantus dolor! quantæ illic videri poterant miseriæ! vbi tam tenerimæ & nobilissimæ matronæ ab impiis & horridis hominibus in prædam raptæ & abductæ sunt: quorum capita antè & retrò, à dextris & à sinistris, in modum colli rasa sunt; & quorum rari capilli, ab his quatuor collis dependentes, intonsa coma perhorrescunt, cum barba etiam intonsa & prolixa, & qui solùm tetris & immundis spiritibus similes esse in suo habitu referuntur. Verè non modicus dolor illic erat, non paruus timor delicatas matronas inuaserat; non paruus foemineus ululatus auditi sunt in castris, vbi dulces earum mariti alii occisi, alii fugitiui, vltima necessitate compulsi, miseræ ac desolatas inter manus percussorum reliquerunt. Aliæ illicita & foeda commixtione vicissim vexatæ, & post plurimam vexationem decollatæ sunt: aliæ hilari vultu & decora facie, oculis eorum placentes, in barbaras nationes, vt diximus, transmissæ sunt. Repertis itaque & captis tot honestis mulieribus in tentoriis fugientium Christianorum, Turci celeritate equorum insecuti sunt tam equites quàm pedites, tam Clericos quàm Monachos, & totum foemineum sexum, qui fuga euaserant de castris: quos non aliter gladio metebant, quàm messor, qui falce maturas segetes metere solet. Nulli ætati aut ordini parcebant: solos iuuenes imberbes, viros militaris officii, captiuabant, quos etiam in exilio cum matronis honorificis *Corrozan* abduci destinabant. Pecuniam quidem inauditam, à fugitiuis & lassis medio itinere relictam, sustulerunt; adhæc molles vestes, pelliceos varios, grifios, harmelinos, mardrinos, ostrâ innumerabilia auro texta, miri decoris, operis & coloris, equos quoque & mulos, plus quàm numero vel littera alicuius referri possit: quæ omnia tandem illis tædio fuerunt asportare.

- xxi. Terra autem & montana, ut aiunt pro vero, qui hæc oculis viderunt, & vix illic iudicium mortis euaserunt, Byzantiis, auro incommutabili, argento inæstimabili & denariorum dispersione sic operta erant in contritione & fuga tam magni exercitus, ut amplius tribus milliaribus super aurum, gemmas, vasa argentea & aurea, ostram mirificam & preciosam, vestesque subtiles ac sericas, incedere fugientes & persequentes viderentur. Sanguine verò occisorum tota via defluebat. Nec mirum: quoniam supra centum & sexaginta millia illic in gladio & sagitta ferocium Turcorum ceciderunt: facile ab hostibus superati ac detruncati præ fame diuturna, qua nimium afflicti, & viribus exhausti, nulla virtute resistere potuerunt. Tanta enim illis fames in desertis *Flagania* inebuit, ut corium bouis viginti solidis emeretur; paniculus, qui palmo concludi poterat, tribus solidis Lucensis monetæ venderetur; cadauer equi, muli, asini, sex marcis appreciaretur. In hac fuga sæuissima duo probi equites de populo Stephani Blesensis, dum viam maturarent à facie Turcorum insequentium, quidam ceruus ex aduerso, de montanis clamore & tumultu Turcorum & Christianorum attonitus, eis occurrit, impedimentum illis viæ factus: trans quem ambo casu corruentes, in momento ab hostibus de-
- xxii. collati sunt. Igitur exercitus sic attritus & profugus equo vel mulo euadere festinans, ad ciuitatem *Synoplum*, quam milites Imperatoris tuebantur, sparsim fugiendo peruenit; & sic semper fugiens, usque ad regiam urbem *Constantinopolin* partim reuersus est. *Stephanus* autem Dux Burgundiæ, *Stephanus* Blesensis, *Conradus* stabularius Imperatoris Romanorum, *Episcopus Mediolanensis*, *Episcopus Lauduni*, *Episcopus de Sueffomes*, *Wido*, *Hugo*, *Bardolfus* & cæteri comprimores, & vniuersi, qui grauissima Turcorum arma poterant effugere, *Constantinopolin*, per montana & inuia fugientes, regressi sunt. Comes verò *Reymundus* per abrupta montium & ima conuallium *Synoplum* cum *Turcopolis* Imperatoris Græciæ, omnibus locis & Principibus prætermisissis, ingrediens pernoctauit, & die crastina na-
- xxiii. uem ascendens, per mare *Constantinopolin* aduectus est. Interea tantillum exercitus, quod remanserat, dispersæ videlicet Christianorum reliquæ, dum vestigia comitis *Reymundi* & cæterorum eadem via tenerent, & ad quadringentos à diuersa fuga in vnum colligerentur, *Solymanus*, *Domimanus*, *Balas* de *Sororgia* nondum cæde satiati, à tertia feria usque in quartam eos persequuntur, eodem tramite, quo tendebant post Principes fugitios ad *Synoplum*, ut eos detruncarent & captiuarent. Sed nimium prolongatos ultra persequi non audentes propter vires & ciuitatem Imperatoris, reuersi sunt. Reuertentes verò, de dispersis & retardatis, qui eis obuiam fuere, eadem die mille amputatis collis sparsim peremerunt. Vbi impiis tyrannis vir nobilis *Eraldus* obuiam factus, sagitta illorum occubuit, ortus de ciuitate *Cadelim*. *Engelradus* pariter de eadem patria, *Dudo* miles egregius, *Arnoldus*, filius villici, *Walterus* de *Castelens*, & plurimi potentissimi milites, quibus equorum cursus minimè prodesse poterat, eisdem carnificibus obuiam facti, sagittis occisi sunt. Comes verò de *S. Agidio* & cæteri comprimores *Constantinopolin* ingressi, à Domino Imperatore benignè suscepti sunt. Sed aduersus *Reymundum* cœpit aliquantulum indignari, eò quòd à cæteris locis, *Stephano* & *Conrado*, fugiendo subtractus sit & alienatus. Qui occasione assumpta, respondit hæc ideo se fecisse, quoniam timuisset, ne in eum insurgerent, eò quòd primus fugam cum *Turcopolis* à castris inierit; & quia eum in dolo, & ex consilio Imperatoris, fugisse existimassent. Dehinc in breui Imperatoris indignatione cessante, misertus est vniuersorum, & cunctis opibus spoliatos & vacuos magnificis donis in auro, argento, armis, equis, mulis & vestibus releuauit; & toto autumnii & hyemalis tempore vniuersos secum habitare & refocillare concessit in omni affluentia & largitate rerum necessariarum. His itaque moram illic facientibus, *Episcopus Mediolanensis* vita discessit, cui Episcopi & vniuersi fideles Catholicas exequias exhibuerunt. Eodè quoque tempore, & anno primo regni *Baldewini* Regis, Comes & Princeps potentissimus de ciuitate *Niniue*, quod vulgò dicitur *Nauers*, *Wilhelmus* nomine, de terra & regno occidentalis Franciæ egrediens, & iter per *Italiam* faciens, ad portum, qui vocatur *Brandiz*, nauigio alto mari inuectus est cum quindecim millibus equitum & peditum virorum pugnatorum, absque sexu femineo innumerabili, & ad ciuitatem, nomine *Vallona*, secessit. Vbi in arido restitutus, ad ciuitatem *Salonicam*, sitam in regione *Macedoniæ* & terra *Bulgarorum*, descendit, pacificè hospitio susceptus ab incolis, in omni iustitia & benignitate;
- furto,

furto, rapina, præda & iniusta contentione sub iudicio mortis interdicta, ne Imperatoris Constantinopolitani terram aliqua iniuria exercitus, sicut paulò antè *Longobardi*, suscitarent. Deinde post plurimum itineris & diuersa hospitia xxvi. idem egregius Comes cum omni manu & apparatu suo *Constantinopolim* profectus, ab Imperatore benignè & honorificè susceptus, in littoie MARIS S. Georgii tentoria sua ponere ad hospitandum extra muros ciuitatis iussus est. Post tres deinde dies ex præcepto Imperatoris Comes & totus exercitus Brachium maris traiecit, & ad columnam marmoream, quæ in summitate arietem obtinet auratum, non longè à Brachio maris tentoriis fixis, per quatuordecim dies, qui sunt circa natalem B. Iohannis Baptistæ, illic moram fecit; & per singulos dies Imperatori nauigio præsentatus, non paucis muneribus ab eo honoratus & commendatus redibat: Peregrinis verò & humili populo cuiusdam generis monetam, quam vocant *Tartaroh*, ad sustentationem vitæ sæpius idem Imperator mittebat. Denique xxvii. post B. Iohannis natiuitatem *Ciuitos* profecti sunt. Vbi non diu moram facientes, relicto itinere, quod ducis Godefridi & Boemundi prior incessit exercitus, saltus densissimi itinere duorum dierum perambulantes, *Ancras* peruenerunt: ad eandem videlicet, quam comes Reymundus & manus Longobardorum recenter expugnauerant, Turcis in ea repertis decollatis, volentes exercitui Longobardorum, modico interuallo præmissis, admixtis armis & copiis sociari. Per diem xxviii. autem vnum illic in prædictæ ciuitatis loco moram facientes, & nequaquam Longobardorum societatem assequi valentes: qui per Flagianiam iter continuabant: à sinistris illos relinquentes, à dextris viam arripiunt, quæ ducit ad ciuitatem *Stauconam*, in ea aliquandiu moram habituri, & de euentu Longobardorum audiret aliquid. Ad hæc, cum nondum ciuitati appropinquassent, *Solymanus* & *Domimanus* cum copiis & armis Turcorum, à recenti cæde Longobardorum vix diebus octo peractis, reuersi, & Comitis *de Nauers* subsecutione compta, festinatò per notas semitas collium & vallium accelerantes illic occurrerunt, ac sagittis crudeliter assilientes, per triduum exercitum, ante & retrò positis insidiis, bello grauissimo & acerbis plagis fatigabant. Sed nondum in his locis obtinere victoriam: licet plurimæ copię Peregrinorum incautè & lento gressu prælassitudine subsequentes, creberrimo assultu ceciderunt; & quidam *Henricus*, genere Longobardus, Comes sua in terra magnificus, inter socios sagitta transixus obierit. Nam Christiani milites viriliter adhuc resistentes Turcis; plurimos xxix. perimebant, alios in fugam sæpius remittebant: & facillè quidem remittere poterant, cum nondum illis aquæ penuria fuisset, nec equorum virtus defecisset. Sic tandem Christiani milites in itinere à plurima Turcorum infestatione defensi, *Stauconam* peruenerunt: Vbi Turcorum custodiam & vires in præsidio reperientes; mœnia fortiter assiliunt, & dum hostes ab intus pro anima eis resistunt, vtrinque plurimi occisi sunt. Nihil autem in hac præsidii oppugnatione proficientes, castra xxx. hinc amouentes, ad ciuitatem *Relei* applicuerunt. Vbi triduo siti adeò intolerabili oppressus elanguit exercitus, vt supra trecentos extincti morte grauissima illic periclicarentur; cæteri verò viuentes viribus exhausti, & necessariorum defectione infirmati, parum ad resistendum valerent. Hac sitis intolerantia anxiiati; quidam ex locis super cacumen præcelsæ rupis gradientes constiterunt, si fortè alicubi aquam specularèntur. Sed tantùm ab hac ciuitatem vacuum habitatoribus & dirutam prospexerunt, aquam in ea esse existimantes; quæ minimè reperta est: nam cisternæ & putei ipsius à Turcis recenter subuersi erant & obruti. *Turci* autem xxxi. post paululum temporis comperientes exercitum iam sitis graui passione defectum, & parum posse resistere, extemplo eos insecuti, sagittis aggressi sunt per diem integram prælium graue hinc & hinc committentes; & vtrinque in gladio, arcu & lancea confluentes, totam latissimam vallem sanguine suo repleuerunt: ac densis corporibus occisorum, virorum ac mulierum, terta regionis huius occupata est. Tandem hoc ingruente sæuissimo bello, & Christianorum virtute siti debilitata, & ideo minus valente & resistente, Turcorum ferocitas exaltata cœpit inualescere, & Christianos victos atrociter in fugam cogere. Comitem quidè iam victum, ac de bello fugientem, vsque ad ciuitatem *Germanicoplam* insecuti sunt. *Robertus* verò, frater eiusdem Comitis, & *Willelmus* de ciuitate Nonanta, qui signifer erat exercitus, & primus terga vertit; vnà cum omnibus equitibus à Tur-

- xxi. Terra autem & montana, ut aiunt pro vero, qui hæc oculis viderunt, & vix illic iudicium mortis euaserunt, Byzantiis, auro incommutabili, argento inæstimabili & denariorum dispersione sic operta erant in contritione & fuga tam magni exercitus, ut amplius tribus milliariibus super aurum, gemmas, vasa argentea & aurea, ostram mirificam & preciosam, vestesque subtiles ac sericas, incedere fugientes & persequentes viderentur. Sanguine verò occisorum tota via defluebat. Nec mirum: quoniam supra centum & sexaginta millia illic in gladio & sagitta ferocium Turcorum ceciderunt: facile ab hostibus superati ac detruncati præ fame diuturna, qua nimium afflicti, & viribus exhausti, nulla virtute resistere potuerunt. Tanta enim illis fames in desertis *Flagania* ineubuit, ut corium bouis viginti solidis emeretur; paniculus, qui palmo concludi poterat, tribus solidis Lucensis monetæ venderetur; cadauer equi, muli, asini, sex marcis appreciaretur. In hac fuga sæuissima duo probi equites de populo Stephani Blesensis, dum viam maturarent à facie Turcorum insequentium, quidam ceruus ex aduerso, de montanis clamore & tumultu Turcorum & Christianorum attonitus, eis occurrit, impedimentum illis viæ factus: trans quem ambo casu corruentes, in momento ab hostibus delati sunt.
- xxii. Igitur exercitus sic attritus & profugus equo vel mulo euadere festinans, ad ciuitatem *Synoplum*, quam milites Imperatoris tuebantur, sparsim fugiendo peruenit; & sic semper fugiens, usque ad regiam urbem *Constantinopolin* partim reuersus est. *Stephanus* autem Dux Burgundiæ, *Stephanus* Blesensis, *Conradus* stabularius Imperatoris Romanorum, *Episcopus Mediolanensis*, *Episcopus Lauduni*, *Episcopus de Sueffomes*, *Wido*, *Hugo*, *Bardolfus* & cæteri comprimores, & vniuersi, qui grauissima Turcorum arma poterant effugere, *Constantinopolin*, per montana & inuia fugientes, regressi sunt. Comes verò *Reymundus* per abrupta montium & ima conuallium *Synoplum* cum *Turcopolis* Imperatoris Græciæ, omnibus sociis & Principibus prætermisissis, ingrediens pernoctauit, & die crastina nauem ascendens, per mare *Constantinopolin* aduectus est. Interea tantillum exercitus, quod remanserat, dispersæ videlicet Christianorum reliquæ, dum vestigia comitis *Reymundi* & cæterorum eadem via tenerent, & ad quadringentos à diuersa fuga in vnum colligerentur, *Solymanus*, *Domimanus*, *Balas* de *Sororgia* nondum cæde satiati, à tertia feria usque in quartam eos persequuntur, eodem tramite, quo tendebant post Principes fugitios ad *Synoplum*, ut eos detruncarent & captiuarent. Sed nimium prolongatos ultra persequi non audentes propter vires & ciuitatem Imperatoris, reuersi sunt. Reuertentes verò, de dispersis & retardatis, qui eis obuiam fuere, eadem die mille amputatis collis sparsim peremerunt. Vbi impiis tyrannis vir nobilis *Eraldus* obuiam factus, sagitta illorum occubuit, ortus de ciuitate *Cadelim*. *Engelradus* pariter de eadem patria, *Dudo* miles egregius, *Arnoldus*, filius villici, *Walterus* de *Castelens*, & plurimi potentissimi milites, quibus equorum cursus minimè prodesse poterat, eisdem carnificibus obuiam facti, sagittis occisi sunt.
- xxiii. Comes verò de *S. Agidio* & cæteri comprimores *Constantinopolin* ingressi, à Domino Imperatore benignè suscepti sunt. Sed aduersus *Reymundum* cœpit aliquantulum indignari, eò quòd à cæteris sociis, *Stephano* & *Conrado*, fugiendo substractus sit & alienatus. Qui occasione assumpta, respondit hæc ideo se fecisse, quoniam timuisset, ne in eum insurgerent, eò quòd primus fugam cum *Turcopolis* à castris inierit; & quia eum in dolo, & ex consilio Imperatoris, fugisse existimassent. Dehinc in breui Imperatoris indignatione cessante, misertus est vniuersorum, & cunctis opibus spoliatis & vacuos magnificis donis in auro, argento, armis, equis, mulis & vestibus releuauit; & toto autumnii & hyemis tempore vniuersos secum habitare & refocillare concessit in omni affluentia & largitate rerum necessariorum. His itaque moram illic facientibus, *Episcopus Mediolanensis* vita discessit, cui Episcopi & vniuersi fideles Catholicas exequias exhibuerunt.
- xxiv. Eodè quoque tempore, & anno primo regni *Baldewini* Regis, Comes & Princeps potentissimus de ciuitate *Niniue*, quod vulgò dicitur *Nauers*, *Wilhelmus* nomine, de terra & regno occidentalis Franciæ egrediens, & iter per *Iralliam* faciens, ad portum, qui vocatur *Brandiz*, nauigio alto mari inuectus est cum quindecim millibus equitum & peditum virorum pugnatorum, absque sexu femineo innumerabili, & ad ciuitatem, nomine *Vallona*, secessit. Vbi in arido restitutus, ad ciuitatem *Salonicam*, sitam in regione *Macedoniæ* & terra *Bulgarorum*, descendit, pacificè hospitio susceptus ab incolis, in omni iustitia & benignitate, furto,

furto, rapina, præda & iniusta contentione sub iudicio mortis interdicta, ne Imperatoris Constantinopolitani terram aliqua iniuria exercitus, sicut paulò antè *Longobardi*, suscitarent. Deinde post plurimum itineris & diuersa hospitia xxv.
 idem egregius Comes cum omni manu & apparatu suo *Constantinopolim* profectus, ab Imperatore benignè & honorificè susceptus, in litore maris S. Georgii tentoria sua ponere ad hospitandum extra muros ciuitatis iussus est. Post tres deinde dies ex præcepto Imperatoris Comes & totus exercitus Brachium maris traiecit, & ad columnam marmoream, quæ in summitate arietem obtinet auratum, non longè à Brachio maris tentoriis fixis, per quatuordecim dies, qui sunt circa natalem B. Iohannis Baptistæ, illic moram fecit; & per singulos dies Imperatori nauigio præsentatus, non paucis muneribus ab eo honoratus & commendatus redibat: Peregrinis verò & humili populo cuiusdam generis monetam, quam vocant *Tartaroh*, ad sustentationem vitæ sæpius idem Imperator mittebat. Denique xxvii.
 post B. Iohannis natiuitatem *Ciuitot* profecti sunt. Vbi non diu moram facientes, relicto itinere, quod ducis Godefridi & Boemundi prior incessit exercitus, saltus densissimi itinere duorum dierum perambulantes, *Ancras* peruenerunt: ad eandem videlicet, quam comes Reymundus & manus Longobardorum recentè expugnauerant, Turcis in ea repertis decollatis, volentes exercitui Longobardorum, modico interuallo præmisso, admixtis armis & copiis sociari. Per diem xxviii.
 autem vnum illic in prædictæ ciuitatis loco moram facientes, & nequaquam Longobardorum societatem assequi valentes: qui per Flagianiam iter continuabant: à sinistris illos relinquentes, à dextris viam arripiunt, quæ ducit ad ciuitatem *Stauconam*, in ea aliquandiu moram habituri, & de euentu Longobardorum audiret aliquid. Ad hæc, cum nondum ciuitati appropinquassent, *Solymanus* & *Donimanius* cum copiis & armis Turcorum, à recentè cæde Longobardorum vix diebus octo peractis, reuersi, & Comitis *de Nauers* subsecutione comperta, festinatò per notas semitas collium & vallium accelerantes illic occurrerunt, ac sagittis crudeliter affilientes, per triduum exercitum, ante & retrò positis insidiis, bello grauissimo & acerbis plagis fatigabant. Sed nondum in his locis obtinere victoriam: licet plurimæ copię Peregrinorum incautè & lento gressu prælassitudine subsequentes, creberrimo assultu ceciderunt; & quidam *Henricus*, genere Longobardus, Comes sua in terra magnificus, inter socios sagitta transixus obierit. Nam Christiani milites viriliter adhuc resistentes Turcis, plurimos xxix.
 perimebant, alios in fugam sæpius remittebant: & facillè quidem remittere poterant, cum nondum illis aquæ penuria fuisset, nec equorum virtus defecisset. Sic tandem Christiani milites in itinere à plurima Turcorum infestatione defensi, *Stauconam* peruenerunt: Vbi Turcorum custodiam & vires in præsidio reperientes, mœnia fortiter affiliunt, & dum hostes ab intus pro anima eis resistunt, vtrinque plurimi occisi sunt. Nihil autem in hac præsidii oppugnatione proficientes, castra xxx.
 hinc amouentes, ad ciuitatem *Relei* applicuerunt. Vbi triduo siti adeò intolerabili oppressus elanguit exercitus, vt supra trecentos extincti morte grauissima illic periclicarentur; cæteri verò viuentes viribus exhausti, & necessariorum defectione infirmati, parum ad resistendum valerent. Hac sitis intolerantia anxii, quidam ex locis super cacumen præcellæ rupis gradientes constiterunt, si fortè alicubi aquam specularentur. Sed tantùm ab hac ciuitatem vacuam habitatoribus & dirutam prospexerunt, aquam in ea esse existimantes; quæ minimè reperta est: nam cisternæ & putei ipsius à Turcis recentè subuersi erant & obruti. *Turci* autem xxxi.
 post paululum temporis comperientes exercitum iam sitis graui passione defectum, & parum posse resistere, extemplo eos insecuti, sagittis aggressi sunt per diem integram prælium graue hinc & hinc committentes; & vtrinque in gladio, arcu & lancea corruentes, totam latissimam vallem sanguine suo repleuerunt: ac densis corporibus occisorum, virorum ac mulierum, terta regionis huius occupata est. Tandem hoc ingruente sæuissimo bello, & Christianorum virtute siti debilitata, & ideo minus valente & resistente, Turcorum ferocitas exaltata cœpit inualescere, & Christianos victos atrociter in fugam cogere. Comitem quidè iam victum, ac de bello fugientem, vsque ad ciuitatem *Germanicoplasm* insecuti sunt. *Robertus* verò, frater eiusdem Comitis, & *Willelmius* de ciuitate Nonanta, qui signifer erat exercitus, & primus terga vertit, vnà cum omnibus equitibus à Tur-

corum armis elapsus, ad prædictam ciuitatem Germanicoplam fugam facientes peruenierunt, miseros pedites inter manus ferocium hostium relinquentes.

XXXI. Turci autem fugam gentis Christianæ & suorum Principum videntes, crudeli cæde furescunt in populo & toto Christianorum comitatu, quorum solummodò septingenti per abrupta montium, & sylvarum densitatem fugientes, vitæ reseruati sunt. Post hanc Turcorum victoriam, & Christianorum stragem luctuosam, vxores militum CHRISTI ad mille captiuatæ, & ab horridis hostibus abductæ sunt in terram ignotam & alienam. Equi verò & muli, argentum & aurum, vestes cuiusq; generis preciosissimæ, direptæ & asportatæ, terram & regnum Corrozan diuitiis nimis & spoliis auxerunt & impleuerunt. Acta sunt crudelissima hæc bella, & sæuissimæ strages Christianorum in mense Augusto, quando calore

XXXII. Solis & sitis intolerantia æstas grauior fieri solet. Comes igitur *de Nauers*, qui vix periculum mortis euaserat, adhuc aliquid de opibus & stipendiis suis, à manibus Turcorum fugiendo, retinuerat, & vix ad ciuitatem *Germanicoplam* declinauerat. Is duodecim Turcopolos, milites Imperatoris Græciæ, inibi ad tuenda mœnia constitutos, multa prece & plurima mercede collata, ductores vitæ acquisiuit eius, quæ ducit ad castellum *S. Andrea* ex hac parte ciuitatis Antiochiæ: videlicet vt sic per Antiochiam transiens, iter suum continuaret Ierusalem. Verùm Turcopoli, viri perfidi, minimè illi fidem seruauerunt; sed auaritia excæcati, Comitem & socios eius rebus expoliauerunt, nudos & pedites eos relinquentes in loco deserto & inuio, & acceptis spoliis Germanicoplam per notas semitas repedantes. Comes verò tristis & dolens, & præcipuè Christiani exercitus contritione anxius, viam, sicut deuouerat, sub paupere & vili tegmine, patienter omnia aduersa accipiens, perfecit; & in diuersis angustiis tandem Antiochiam peruenit.

XXXIII. *Tankradus* autem post captiuitatem Boemundi Princeps Antiochiæ factus, eundem Comitem, virum nobilissimum, sic ab impiis Turcis attritum, & rebus destitutum ingemiscens, optimis & honorificis renouauit vestibus, & magnificis eum in equis & mulis ditauit muneribus, per aliquot dies secum retinens, dum membra, siti, ieiunio, vigiliis, lassitudine viarum, squalida & exhausta, bonis terræ in vino, oleo & carniū dulcedine abundanter refoueret; & post hæc alleuita molestia & amaritudine animæ & corporis, viam in Ierusalem, sicut deuouerat, expectatis ibidem & relictis aliquibus de dispersis sodalibus, tempore Veris insisteret.

XXXIV. Modico dehinc interuallo, dierum scilicet octo, post hanc recentem stragem, *Willelhelmus* Comes & Princeps Pictauiensium, de sanguine Henrici III. Imperatoris Romani pacificè transito regno Vngarorum, cum Duce Bawariorum *Welfone*, & cum Comitissa nobili, nomine *Ida*, de Marchia Oisterrich, in ingenti manu equitum & peditum & fœminei sexus supra centum & sexaginta millia, in apparatu copioso terram Bulgarorum est ingressus. Vbi, sicut facillè fit ab indomito & incorrigibili populo, discordia exorta, & Duce Bulgarorum, *Guzb* nomine, variis iniuriis molestato, ad urbem *Adrianopolin*, inexpugnatus in virtute suorum, descendit. Sed eis pons, qui ducit in ciuitatem, à Duce præoccupatus & interdicitus est.

XXXV. Quapropter hinc Pincenariis, & cæteris militibus Gomanitis de regno Imperatoris, grauius pontem in arcu & sagitta prohibentibus, Christianis verò pontem transire non minus contendentibus, adeò crudele vtrinque commissum est præliū, vt *Rudolfus*, vir magnæ nobilitatis, de Scegonges ortus, cognatus ipsius *Willehelmi* Principis, illic sagitta percussus, interiret; *Hartwigus* de Sancto Medardo captus teneretur, & plurimi, quos singulatim lōgum esset narrare. Illic siquidem in eodem prælio, dum hinc & hinc varia & ingenti contritione diuersus fieret euentus, contigit ipsum Ducem Bulgarorum in manus *Willehelmi* & suorum incidere & teneri captiuum: donec ipsa die hinc & hinc habitis consiliis, in concordiam vniuersi redierunt; captiuus quoque restitutus, Pincenarii & Comanix sedati sunt.

XXXVI. Post hæc concordia, placato duce & suis, in tantum processit, vt non solum dux Christianis Peregrinis per pontem pacificè transitum concederet, licentiam emendi necessaria non negaret; sed etiam conductum omnibus vsque ad Constantinopolin attribueret, sine dolo & aliquo impedimento. In hac ciuitate idem Princeps *Willelhelmus*, *Welfo* Dux, & *Ida* Comitissa quinque hebdomadarum curriculo commorantes, Domino *Alexio* Imperatori innotuerunt cum omni voto, quod deuouerant in Ierusalem; & iccirco fidei sacramento sibi astricti, plurima necessariarum rerum dona, & licentiam

riam emendi necessaria, suscipere meruerunt. Post hæc messis tempore im- xxxvii.
 minente, *Brachium maris S. Georgii* ex iussione & suasione Imperatoris nauigio supe-
 rantes, in terram ciuitatis *Nicomedia* descenderunt; & iter suum continuantes per
 amœna loca, quibus hæc abundat regio, tentoria locauerunt; duobus ibi diebus
 moram facientes. Inde verò profecti, *Stancônâ* secesserunt, vbi ex longo itinere
 necessariis vitæ consumptis, graui inedia, tum siti intolerabili affecti, tam homi-
 nes quàm iumenta infirmati sunt. Nec mirum: Nam vniuersas segetes, à facie
 huius multitudinis, Turci, via anticipata, combusserant; puteos, cisternas, fon-
 tes obstruxerant, vt sic vltima necessitate famis & siris atrenuati, facili bello supè-
 rarentur. xxxviii.
 10 Videntes itaque *Willelmius*, & *Welfo*, & sui consodales has Tur-
 corum nequitias & dolos, vrbes, quæ de eorum erant potestate, scilicet *Phinimi-*
num & *Salamiam*, assilientes plurimo conatu stragis diruerunt; sed & omnia loca
 circumquaque illis subdita vastare minimè pepercerunt. Abhinc ciuitatem *Reclæ*,
 vbi fluius torrens, diu & longo desiderio optatus, cunctis sufficeret, descende-
 runt. Sed *Solymanus*, *Donimânus*, *Carasi*, *Agunich*, principes Turcorum, cum infinitis
 copiis & armis in occursum ex improbitate Peregrinis his incautis affuerunt al-
 tero ex littore, homines, equos & omnia iumenta aduari in arcu & sagittarum
 grandine prohibentes: dum à longè fatigati, & sic exhausti Christiani vltra vim
 iufferre non potuerunt. Vnde vnanimiter post plurimam & diutinam sæuissimam-
 20 que contentionem, quæ ex littore vtroque paloltri & profundo fiebat, vniuersi
 Christiani fugam arripientes, strage inaudita ab impiis persecutoribus attriti sunt.
 Quidam autem æstimantes tam crudele martyrium euadere, diuisi à multitudine
 quoddam in pratum concedentes, scœno latere & abscondi quærebant: sed ne-
 quaquam vitæ reseruati, ad trecentos ibidem sagittis confixi interiuerunt. E- xxxix.
 30 piscopus verò de *Aruernis*, & vniuersi comitatus illius, videntes **C H R I S T I** ex-
 ercitus sic fuga dilapsus & ab impiis carnificibus attritus; ad radices montis
 vbi fluius *Reclæ* oritur, & ipsi fugam inierunt; equos & omnia relinquentes; & ta-
 men pauci euadentes. Similiter etiam Dux *Welfo*, lorica & omnibus exutus, &
 per montana fugiens, vix ab hostili manu ereptus est. Plurima autem millia Ale-
 manorum, Francorum, *Wasconum*, qui procul erant à montanis, illic extincta
 fuisse referuntur. Comitissa verò *Ida* vtrum capta & abducta, aut pedibus tot mil-
 lium equorum membratim discerpta fuerit, vsque in hodiernum diem ignoratur:
 nisi quòd aiunt, eam inter tot millia matronarum in terram *Corrozan* æternò exi-
 lio deportatam. Comes autem cum solo armigero per montana & ignotas xl.
 vias arma inimicorum fugiens, ad urbem, nomine *Longinach*, iuxta *Tursolt*, quam
Bernardus cognominè *Extraneus* regebat, tandem peruenit; benigne ab eo sus-
 ceptus, omnibus sibi vitæ necessariis administratis. Paucis deinde transactis die-
 bus, audias *Tankradus*, Antiochiæ Princeps, tam egregium Principem illic spo-
 liis & omnibus rebus amissis, pauperem vitâ ducere, & nimis humillatum, miser-
 40 tus est cõchristiani fratris & Principis: & iccirco accepto cõsilio, militibus ab An-
 tiochia in occursum eius missis, honorificè eum suscepit, & preciosis vestibus per ali-
 quot dies secum commorantè, & bonis terræ conuiuantè, renouauit. xli.
 50 tritionè *Longobardorum* & *Willelmi* Principis de *Nauers*, *Willelmi* quoq; Comi-
 tis *Pictauiensis*, *Welfonis* Ducis *Bawariorum*, quicumq; dispersi fuerant, aut *Con-*
stantinopoli seu alibi hyemauefant, è cunctis locis singillatim quique Principes
 Christiani, relictis suis reliquiis, Antiochiâm mensè Martio inchoante conue-
 nerunt: *Albertus* scilicet de *Blandraz*, *Conradus* Stabularius, *Stephanus* *Blesensis*;
 item *Stephanus* Dux *Burgundiæ*, *Reymundus* Comes, *Willelmius* *Pictauiensis* Co-
 mes, *Welfo* Dux *Bawariorum*; Episcopi, *Engelradus* de *Lauduno*, *Manasses* de *Bar-*
cinona, aliiq; Episcopi *Italix*, nauigio ad portum *Simeonis* eremitæ pariter con-
 uenientes, Antiochiæ aliquanto tempore remorati sunt. *Bernardus* autem E- xlii.
 60 *Extraneus*, eo tempore Comitè *Reymundum* apud eundem portum captiuum te-
 nuit, eò quòd imputabatur ei necis traditio *Longobardorum* & cæterorum, qui
 in eadem fuerant expeditione: quem *Tankradus* Antiochiæ sibi traditum repo-
 suit in custodia. Principes igitur Christianorum, qui conuenerant, post dies
 paucos recordati confratris & Principis Christiani; eumq; sic indiscussum à
Tankrado in vinculis tenèri, obnixè precatũ sunt, vt in nomine **C H R I S T I** tam
 magnificum Principem solueret, ac suis restitueret. *Tankradus* verò satisfaciens
 precibus confratrum *Peregrinorum*, hac apposita conditione, à carcere eductum
E E

restituit: ne quicquam terræ hac ex parte ciuitatis *Acra* inuaderet; & id sacramen-
to obligatus, obseruaret. Post hæc recepto eodem principe Reymundo, vñani-
miter salutato Tankrado, ab Antiochia regressi sunt vsque ad ciuitatem *Tortosam*.
Quam obsidentes & expugnantes, subdiderunt: in qua ipse *Reymundus* ex commu-
ni consilio ad tuenda ipsius mœnia remansit, eò quòd vir cautus & doctus ad resi-
stendum hostibus videretur. Cæteri viam Ierusalem continuare decreuerunt.

XLIII.

Welfo autem Dux obsidionem hanc deuigans, *Ierusalem* ad adorandum descē-
dit vnà cum *Reinoldo* Duce Burgundiæ, fratre Stephani, vice ipsius Burgundiam
regentis, qui ante expeditionem Longobardorum Ierusalem tendens, Antiochiæ
vsque nunc hyemauerat: Sed infirmitate correptus, in via mortuus est idem *Rei-*¹⁰
noldus, & sepultus. *Welfo* igitur Ierusalem perueniens, adorato I E S V Domino
& eius Sepulcro, post aliquot dies nauigio vsque ad insulam *Cyprum* reuersus est:

XLIV. vbi & ipse infirmitate detentus, mortuus & sepultus est.

Cæteri autem Prin-
cipes præfati, post captionem ciuitatis *Tortosæ*, recto itinere vsque ad ciuitatem
Baurim cum decem millibus profecti sunt: Vbi Regem *Baldewinum*, ex præmissa le-
gatione admonitum, in occursum sibi in ingenti manu repererunt: quia transire
regiones & ciuitates Gentilium absque tam nominati & potentis noui Regis con-
ductu dubitabant. Deinde habita per noctis spacium cum eo requie, crastino ad-
mixtis copiis profecti sunt; & per quindecim dies ante sanctum Pascha *Ioppen* ve-
nientes, per dies octo, & ipsa solenni die Palmarum, illic morati sunt. Postea autem²⁰
die Palmarum à Ioppe egressi, *Hierosolymam* ascenderunt: In qua septem dies con-
morantes, & Sabbato Sancti Paschæ ignem de cœlo operientes, sanctam ciuita-
tem in orationibus & eleemosynis perlustrauerunt. *Conradus* quoque Stabularius,
& *Engelradus*, Episcopus Lauduni, paululum retardati, subsecuti sunt confratres

XLV. vsque *Iaphet*; qui & ipsi in Pascha Domini cæteris adiuncti sunt. Convenien-
tes igitur de omnibus locis in Ierusalem hac secunda hebdomada Paschali, & glo-
riose ac iucundè sanctam solennitatem cum Rege peragentes, malà & pericula
Peregrinorum rememorantes, consilium Regi *Baldewino* dederunt: quatenus in
humilitate ampliore, qua posset, & precibus mansuetis Imperatorem Constanti-
nopolitanum compellaret super miseris Christianorum: videlicet vt à perditio-³⁰
ne & traditione Christianorum cessaret, & Ecclesiæ Hierosolymitanæ subueni-
ret, Turcos & Sarracenos non audiret; sed pleniter ac fideliter omnem mutua-
tionem necessariorum à præfidiis & locis regni sui fieri vsque in Ierusalem non nega-

XLVI. ret. Fuit enim fama in populo Catholico, quòd ipsius *Imperatoris* occultis &
perfidis consiliis, à comite *Reymundo*, & militibus Turcopolis, deductus sit exerci-
tus Longobardorum per desertà & inuia & solitudines *Flagania*, vt illic à Turcis fa-
cilè præ fame & siti exhaustus, superatus occideretur. Verùm vt à veridicis & no-
bilibus viris relatum est, nequaquam hoc nefando scelere culpandus erat. Nam
sæpius exercitum præmonuit, & edocuit solitudines & defectiones & Turcorum
insidias in inuiis *Flaganiæ*, & ideo eos non securè & tutos per hanc viam posse in-⁴⁰
cedere.

XLVII. Acquieuit benignè Rex *Baldewinus* consilii vniuersorum; ac leones
duos domitos, & sibi gratissimos, Imperatori pro munere misit per *Gerhardum* Ar-
chiepiscopum, & *Episcopum de Barcinona*, ad confirmandum fœdus & amicitiam.
Imperator vniuersam petitionem Regis cum muneribus sibi præsentatis in bono
accepit; & de omni suspicione necis Longobardorum, quam aduersus eum Chri-
stiani habebant, iusiurandum in DEI nomine faciens, se excusauit: promittens
se deinceps omnibus misericordiam fieri, Regem *Baldewinum* se velle honorare
& amare. In eadem legatione ab Imperatore decretum est, vt Episcopus de *Batei-*
nona eum apud Romanum Pontificem *Paschalem* de traditione, sibi imposita, ex-⁵⁰
cusaret.

XLVIII. *Engelradus* autem miles quidam in Ierusalem repedans, muneribus
magnis ab Imperatore honoratus, bona nuncia reportauit: & amicitiam & fidem
Regi *Baldewino* Imperatorem velle obseruare, & Peregrinos non vltra offendē-
re. Sed *Episcopus* aliquantulum renisus est Imperatori, propter infidelitatem erga
Gallos, quam ab eo extorsit. Quapropter in amaritudine animi Romam ten-
dens, ipsum Imperatorem criminatus est in Ecclesia *Beneuentana*: & ideo assumtis
litteris ipsius Apostolici, querimonia grauis apud omnes Principes Galliz super
ipso Imperatore facta est.

ALBER.

ALBERTI AQVENSIS EXPEDITIONIS
HIEROSOLYMITANÆ LIBER NONVS.

Argumenta Capitulum.

- I. Quòd quidam de Christianis Principibus ad propria repedauerint, quibusdam cum Rege in Ierusalem remanentibus.
- II. De incendio à Babylonis templo S. Georgii, & de fuga Roberti, Episcopi urbis Rames.
- III. Rex Baldewinus contra Babylonios militiam congregat.
- IV. Rex Baldewinus contra Babylonios concreditur, quibusdam ex suis optimatibus in bello occumbentibus.
- V. De obsidione urbis Rames, & de fuga vel saluatione Regis Baldewini.
- VI. Vbi Sarraceni expugnata turri urbis Rames, quosdam Christianorum Principum interficiunt, Conradum stabularium captiuantes.
- VII. Quomodo ciues Ierusalem propter fugam Baldewini Regis consterriti, consolationem receperint.
- VIII. Vbi Conrado stabulario carcerato, Babylonis Iaphet ciuitatem & Baldewini Regis uxorem obsidione terruerunt.
- IX. Baldewinus Rex nauigio applicans Iaphet, cum gaudio suscipitur à ciuibus.
- X. Sarraceni Baldewinum Regem regressum paululum declinantes, ad obsidionem Iaphet denuò reuertuntur.
- XI. De classe Christianorum.
- XII. Qualiter Baldewinus Rex cum Sarracenis dimicans, tria millia ex eis prostrauit.
- XIII. Quomodo Baldewinus cum triumpho Ierusalem redierit, & post primam suorum interfectionem auxilia Christianorum Principum per legatos impetrauerit.
- XIV. Quòd Baldewinus Rex aduenientibus Principibus necessaria subministrans, eis pro Dagoberto Patriarcha intercedentibus annuerit.
- XV. Qualiter Baldewinus Rex cum Principibus ab eo susceptis Ascalonem obsidens, Ammiraldum Babyloniorum bello extinxerit.
- XVI. De inuestura Dagoberti Patriarcha, & de concilio super ipso Hierosolymis habito.
- XVII. De depositione Patriarcha prefati, & de ordinatione Euermeri, in locum eius surrogati.
- XVIII. Qualiter Principibus cum centum & quadraginta millibus Christianorum in sma de Ierusalem remanentibus, trecenta

ex ipsis naues partim ab hostibus, partim fluctibus interierunt.

XIX. Qualiter tertio regni sui anno Baldewinus Rex urbem Accaron obsederit, sed minime deuicerit.

XX. Quòd Reinoldo, sagittario Regis, in bello pereunte, ipse Rex ab obsidione urbis Accaron recesserit.

XXI. Baldewinus Rex venationi aliquantulum vacans cum decem sociis Sarracenos sexaginta aggreditur.

XXII. Baldewinus Rex à quodam Sarraceno latenter inter fructea vulneratur, & Ierusalem reportatus, curatur.

XXIII. Qualiter à Babylonis obsessa urbe Iaphet, & quòd Christiani nauigio appulsi contra Sarracenos praliati sunt.

XXIV. De altera naue Christianorum, qua naufragium faciens, penitus ab hostibus consumpta sit.

XXV. Quomodo Sarraceni, aduenientia Baldewino, obsidionem urbis Iaphet dimiserint, & utrinque agros suos excoluerint.

XXVI. Quòd ciuitas Gibelot, à Pisani expugnata, Reymundo Comiti subingata sit.

XXVII. Pisani Regis precibus euocati, cum eo urbem Accaron obsidione vexant.

XXVIII. Ammiraldus urbis Accaron consulens ciuibus suis, Baldewino Regi urbem tradere decreuit: Rex & Patriarcha de obsessis, & dextras petentibus, consultant.

XXIX. Qualiter Pisani Sarracenos urbe egredientes iniuste occiderint.

XXX. De quingentis Arabibus, qui Iappen bello aggressi, Orhonem ingulauerunt.

XXXI. De sexaginta Arabibus, urbem Casaream depraedantibus, quos Baldewinus Rex superauit.

XXXII. Quòd Reymundus contra Tripolin nouum presidium extruxerit, in quo moriens sepultus sit.

XXXIII. Vbi Alexius Imperator pro redemptione Boemundi copiosam promisit pecuniam.

XXXIV. Solymanus propter pecuniam ab Imperatore promissam, Donimanum bello fatigat.

XXXV. Vbi Boemundus de omnibus his consilium dedit.

XXXVI. Donimanus accepto consilio amicorum, Boemundum sub pecunia pristina

restituit libertati.

XXXVII. Solymanus propter redemptionem Boemundi inimicas Donimano litteras mittit.

XXXVIII. Vbi Boemundo Antiochiam reuerso, Turci Rohas urbem obsidere conantur.

XXXIX. Baldewinus Comes, Boemundus & Tankradus peccata sua confitentes, exercitum congregant, & contra Turcos axes ordinant.

XL. De decollatione octodecim Clericorum & de captiuitate Baldewini Comitis, Principis Rohas.

XLI. Boemundus & Tankradus, captiuato Baldewino, fugiunt, & Tankradus in locum Baldewini praeficitur.

XLII. Turci Rohas urbem obsidione cingunt, quibus Tankradus pro viribus resistit.

XLIII. Tankradus litteras Boemundo mittit pro redemptione Rohas; ad quem ille cum trecentis properat.

XLIV. Tankradus nondum veniente Boemundo, ante solis ortum castra Turcorum

tum omnibus suis in fugam vertit.

XLV. Vbi Boemundo Turcis fugientibus obviam facto, nobilissima matrona à sociis Tankradi capta est.

XLVI. Qualiter Turcorum Principes & Rex Baldewinus pro matrona interpellauerint Boemundum & Tankradum, & quid responderint illi.

XLVII. Quomodo Boemundo contra Regem Gracorum in Italiam profecto, Tankradus à Turcos bello deuicerit.

XLVIII. De preparatione belli inter Baldewinum Regem & Ammiraldum Babyloniorum.

XLIX. Quod aduocato Patriarcha Ierusalem, Rex Baldewinus in Domino confortatus de Babyloniis triumphauerit.

L. De septem millibus gentilium caesis, & de Willehelmo Comite.

LI. Quomodo Rex Baldewinus, deuictis à Babyloniis, fata Ascalonia succenderit, lesiis syluarum clamore exercitus perterritis.

LII. De Arnolfo, nobilissimo iuvene, in montibus interempto, cuius caput Ascalonitæ cum litteris Regi Baldewino remiserunt.

- P**OSTEA conuentu Christianorum de die in diem comminuto, aliis redeuntibus nauigio, aliis per diversas regiones in reditu suo dispersis, Conradus, stabularius Imperatoris Romanorum, Albertus de Blandraz, Stephanus Blesensis, Stephanus Princeps Burgundia, ³⁰ Otto cognomine Alaspata, Arpinus de Buduordis, Hugo de Falkenberg, Hugo de Lezenais, Baldewinus de Hestrut, Gutmanus de Brussela, Rudolfus de castro Alos, quod est in Flandria, Hugo de Botuns, Gerbodo de castro Wintine, Rotgerus de Roscit, & cæteri quàm plurimi nobiles & egregii viri, qui ad sanctum Pascha celebrandum tunc de vniuersis locis conuenerant, & in omni deuotione, ac caritatis plenitudine, feliciter sanctum tempus celebrauerant, in
11. ciuitate Ierusalem cum Rege remanserunt. Appropinquante dehinc festo sancta Pentecostes, & collectione Christianorum nimium attenuata, aliis nauigio; aliis per siccam regressis, exercitus Regis Babyloniae innumerabilis; & nunquam antea copiosior factus, ab Ascalone, aui nauigio alii per aridam, in equis & co- ⁴⁰ pio apparatu armorum descendentes, templum S. Georgii, distans milliari à ciuitate Rames, combusserunt cum vniuersis, quos in eo repererunt fugientes à facie eorum cum armentis & gregibus; quin etiam fata regionis depopulati sunt, nouum laborem Peregrinorum, & spem totius anni. At Robertus, ciuitatis Episcopus, vir Christianissimus, videns tam copiosum exercitum tam repentinis flammis & prædis regioni incumbere; & post captam urbem Rames in ciuitatem Ierusalem velle descendere, ad expugnanda eius mœnia, & obsidendum Regem cum populo Christiano: subito equum ascendens, & ab hostium incursu elapsus, præcucurrit Ierusalem, vt nunciaret Regi, quantus exercitus descēdisset à Babylonia; & quomodo omnia fata & vicina loca ciuitatis Rames iam ⁵⁰
111. flammis & præda consumisset. Rex itaque & vniuersa domus ducis Godefridi fratris ipsius, & cæteri nobiles, qui adhuc cum illo remanserant, audientes superuenisse tot millia duersariorum ad delendos catholicos populos, sine mora ad arma festinant; & iam ad septingentos adunati & loricati, cum Rege versus hostiles impetus in tubis & cornibus & vexillis ostreis regia via ferebantur. Vix à montanis Ierusalem Rex & sui egressi sunt, & ecce in valle & amplissima planicie Rames inimica agmina Sarracenorum, Arabumq̃, & Azopart appropinquabant cum infinitis millibus equitum & peditum, volentes in virtute hac Ierusalem recuperare, Regem

Regem & fideles CHRISTI expugnare. *Rex* igitur & omnis comitatus illius, **17** videntes, tam propinquas acies inimicorum astitisse, omni timore mortis deposito, & animæ suæ parcere non curantes, atrociter & vnanimiter per medios hostes ad eorum millia irruunt, acies penetrantes in virtute militari, & nimiam eadem suis armis multiplicantes. Dum verò hi solùm septingenti, pauca quidem manus, sed milites egregii & fortissimi, sic cædendo, & hostium muros diruendo; penetrare conarentur, gens intolerabilis *Azopart*, quæ in mediis millibus Gentilium constituta erat, cum fustibus, in modum malleorum ferro & plumbo compositis, occurrerunt Regi & suis; & non solùm milites, sed etiam equos illorum in fronte & cæteris membris fortiter ferientes, graui ictu eos à prælio absterrebant. **18** Alii verò sagittis & fundibulis viros egregios coronantes, incessanter affligebant, tanquam grando indeficiens, quæ de cælo cadit: quo vsque vim ultra suffrire non valentes, *Rex* & vniuersi in fugam conuersi sunt. *Rudolfus* de Alos, *Gerbado* de Wintine, *Gerhardus* de Auennis, *Gosfridus* brevis in statura, *Stabulo* Camerarius Ducis Godefridi, Comes *Hof* de castello Rura, *Hugo* de Hamach de terra Pictauiensi, *Hugo* Botuns, *Gerhardus* Barlon & cæteri omnes in mediis hostibus interierunt. Ex his quinquaginta versus Rames fugam arripietes, portæ urbis immissi sunt. *Lithardus* verò Cameracensis, *Rotgerus* de Roseit, *Philippus* de Bulon, *Baldewinus* de Heitrut, *Walbertus* de Berga, *Hugo* de Burg, *Addo* de Kereli versus Iaphet fugam inierunt. **19** Vbi decem millia illis occurrerunt, qui Regi ad auxilium festinabant. Sed ab his audito Regis infortunio, & suo interitu, ad eandem ciuitatem fuga reuersi sunt. His itaque ciuitati cum fugitiuis militibus immisissis, & portis clausis, *Sarraceni*, qui eos insequerentur, ad societatem reuersi sunt; & urbem Rames, vndique positis castris, obsederunt. Rex autem vitæ diffusus, propter urbis infirmitatem, per quandam muri fracturam cum solo *Hugone* de Brulis in *Gexelo* esidens, cum armigero suo versus montana Ierusalem distigium fecit, & tota die ac nocte errans, frustra iter peregit, donec maxima pars Sarracenorum erranti, & Ierusalem tendenti, occurrit: à quibus illi fuga per montana interdicta, grauiter insecutione illorum oppressus est, nescius quò vagari cæperit. Rex itaque intelligens, **20** se per montana euadere non posse, iam castro mane orto, & via aliquantulum recognita, versus *Affur*, ciuitatem Christianorum, secessit, licet sagittis insequentium trans lorica paulisper sauciatus: qui per diem & noctem in montanis & deuis multum laborauit, donec tandem in campi planicie sine requie & cibo vel equi pabulo assistens, regionis & viarum cæpit reminisci. Mane autem sic factus, *Affur* intrauit. Vbi *Rorgius*, qui ciuitatem Cayphas in beneficio acceperat, & obtinebat, in lætitia magna illum suscepit: existimabat enim eum cum cæteris corruisse. Sic Rex ab obsidione Rames, & manû Sarracenorum, elapsus, venit *Affur*. Cæteri verò, id est, *Conradus*, *Arpinus*, *Stephanus* Blesensis, *Stephanus* de Burgundia & alii milites egregii, turrim quandam ciuitatis eiusdem caula protectionis ingressi sunt. **21** Altera autem die *Sarraceni*, nec non *Azopart*, ruptis muris ciuitatis in virtute magna, ipsam turrim infringere & expugnare fortiter cæperunt ferreis vneis & ligonibus, donec tandem turri cauata, ignem & fumum in ea suscitauerunt, vt sic calore & fumo arctati & suffocati milites, aut perirent aut prodirent. Sed milites egregii, eligeates potius honesta defensione consumi, quàm misera morte suffocari & extinguui, tertia die inuocato nomine IESU, consilii eius gratia egressi sunt, & plurimum cum Sarracenis facie ad faciem dimicantes, plurimo sanguine & strage illorum animas suas vlti suer. *Conradus* verò audacia & viribus incomparabilis, gladio præcipuas Sarracenorum ita ages exercuit, quoad omnes admirati, qui aderant, & exterriti, procul ab eo absistentes, continuerunt manus suas: rogantes eum, vt cessaret à cæde horribili; & eorum dextras susciperet pro viuendi gratia; & sic in Regis Babylonix deditioem redderetur, donec placata Regis ira tam famosus & mirabilis miles in oculis eius gratiã inueniret, & post vincula præmia mereretur. Quod & actum est. *Arpinus* pariter captus & vitæ reseruatus est, eò quòd miles Imperatoris Græcorum fuisse, à veridicis testibus illic innotuisse. Cæteri verò omnes cum Stephano & altero Stephano, summis Principibus, ibidem decollati sunt. Interea Rex *Baldewinus* **22** hoc triduo *Affur* resedit, vt audiret euentum rerum. Sed fama hæc crudelis Ierusalem transuolans, omnes eam inhabitantes vehementer perterruit, & in luctum ac ploratum tota ciuitas conuersa est. Cæperunt enim adeo

omnium corda metu fluxa deficere, vt noctu & in tenebris à ciuitate recedere pararent, nisi *Gutmanus* quidam, ortus de Brussela, qui vix euaserat, plurimum eis consolationis attulisset; & sapius admonuisset, ne facile à ciuitate recederent, donec intelligerent, si Rex Baldewinus adhuc superesset. Tandem post paululum, fama allata est Regem adhuc esse incolumem: quod audientes, vniuersi lætati sunt & confortati. Et ideo abhinc diebus singulis per moenia diffusi, urbem defendebant ab assaultibus Sarracenorum, qui huc in superbia victoriæ suæ per turmas ad lacessendos ciues Christianos assidue conueniebant. His itaque decollatis, sed **VII.** Conrado & Arpino in dextris eorum susceptis, & in urbem Acalonem in carcerem transmissis, *Meranis* & cuncti potentes Babylonæ in virtute magna; & manu robusta, ad ciuitatē *Iaphet* profecti sunt, ac plurimo assaultu, instrumento & tormētis lapidum ac bellico apparatu & impetu viros in ea repertos vexauerunt. Caput verò *Gerbodonis* & eius crura precioso ostro calceata & induta amputantes, defensoribus vrbe ostenderunt, asserentes Regis esse Baldewini, eò quòd similis eius esset; & ideo eos ab vrbe exire, & in potestatem Regis Babylonæ sanis membris & vita incolumi venire, plurimum arctabant. *Christiani* verò arbitantes verum, & Regis caput & crura procul ostentari, nimia desperatione correpti sunt cum omnibus rebus suis egredi, sibi inuicem consulentes, & sic nauigio liberari. Erat his diebus *Regina* & vxor Baldewini in ipsa ciuitate *Iaphet*, quæ etiam terroribus attonita, & dolore mortis dilectissimi Regis, pariter fugam cum cæteris meditabatur inire. **IX.** Verum dehinc septem diebus euolutis, Rex ab Assur extens, nauem, quæ dicitur *Buza*, ascendit, & cum eo *Godericus* pirata de regno Angliæ, ac vexillo hastæ præfixo, & elato in aëre ad radios Solis vsque, *Iaphet* cum paucis nauigauit: vt hoc eius signo ciues Christiani recognito, fiduciam vitæ Regis haberent, & non facile hostium minis pauefacti, turpiter diffugium facerent, aut urbem reddere cogentur: Sciebat enim eos multum de vita & salute eius desperare. *Sarraceni* autem viso eius signo, & recognito, ea pars, quæ nauigio urbem cingebat, illi in Galeis viginti & carinis tredecim, quas vulgò appellant *Cazb*, occurrerunt, volentes *Buzam* Regis coronare. Sed *DEI* auxilio vndis maris illis exaduerso tumescētib; ac reluctātib; *Buza* autem Regis facili & agili cursu inter procellas labente ac volitante, in portu *Ioppe*, delusis hostibus, subito affuit, sex ex *Sarraceni* in arcu suo è nauicula percussis ac vulneratis. Intrans itaque ciuitatem, dum incolumis omnium pateret oculis, reuixit spiritus cunctorum gementium, & de eius morte hæcenus dolentium: eò quòd caput & Rex Christianorum **X.** & Princeps Ierusalem adhuc viuis & incolumis receptus sit. Iam dies media flagrabat, & *Rex* mox equum ascendens, portas ciuitatis cum sex tantum illustrissimis militibus egressus est, vt lacesseret tantum *Sarracenos* circumsidentes, & pateret omnium aspectui; quomodo adhuc viuis & sospes haberetur. Cognito autem Rege viuo & saluo, vniuersa multitudo Gentilium, ablatis tentoriis ab *Ioppe*, in campos Acalonis descenderunt, illic per tres septimanas commorantes, donec intelligerent, si aliqua virtus Regi Baldewino ad subueniendum aueretur. Legatio enim Regis ad vniuersos confratres per castella & ciuitates ac regiones proptereauxilium directa est. Sed minimè hoc tempore auxilium ferentibus *Tankrado*, *Reymundo*, *Baldewino* de *Burg*, eò quòd nimium remoti essent, *Sarraceni* ab Acalone venientes, obsidionem circa *Iaphet* iterauerunt, donec quindecim dies euoluti sunt. **XI.** Interea dum hæc obsidio ageretur, ducentæ naues Christianorum nauigio *Ioppen* appulsæ sunt, vt adorarent in Ierusalem. Horum *Bernhardus* *Witrazh* de terra *Galatiæ*, *Hardinus* de Angliæ, *Otho* de *Roges*, *Haderwerck*, vnus de præpotentibus *Westfalorum*, primi & ductores fuisse referuntur. *Sarraceni* quidam, qui ex aduerso urbem in superiore parte nauigio obsederant, videntes tot Christianorum acies adesse, constituerunt cum eis nauali impetu confluere. Sed Christianorum naues velis & remis ac prosperiore vento elementia *DEI* præualētes, validè repressis Gentilium viribus, in arido consistērunt; & additis ciuib; cum ipso Rege sibi in adiutorium, urbem ingressi sunt; amplior verò pars in aperta camporum planicie ex aduerso pariter fixis tentoriis hospitio resedit. Erat autem tertia feria Iulii mensis, quando hæc Christianorum copiar, *DEO* protegente, huc nauigio angustiatas & obiectas ad opem collatæ sunt. *Sarracenorū* autem turmæ, videntes quia Christianorum virtus audacter facio ad faciem vicino sibi hospicio proximè iungebatur, media nocte cæci incumbētes,

amotis tentoriis, amplius milliati subtractæ confederunt: dum luce exorta consilium inirent, vtrum Ascalonem redirent, aut ciues Iaphet crebris assultibus vexarent. Ab ipso verò die tertiæ feriæ dum sic in superbia & elatione suæ multitudinis immobiles Sarraceni persisterent, & multis armorum terroribus Christianum populum vexarent, sexta feria appropinquante, Rex *Baldewinus* in tubis & cornibus à Iaphet egrediens, in manu robusta equitum & peditum virtutem illorù crudeli bello est aggressus, magnis hinc & hinc clamoribus intonantes. Christiani quoque qui nauigio appulsi sunt, horribili pariter clamore cum Rege *Baldewino*, & graui strepitu, vociferantes, Babylonios vehementi pugna sunt aggressi, 10 scruissimis ac mortiferis plagis eos affligentes, donec bello fatigati, & vltra vim non sustinentes, fugam versus Ascalonem inierunt. Alii verò ab insecutoribus eripi existimantes, & mari se credentes, intolerabili procellarum fluctuatione absorpti sunt. Et sic ciuitas *Ioppe* cum habitatoribus suis liberata est. Ceciderunt hac die tria millia Sarracenorum; Christianorum verò pauci periisse inuenti sunt. Rex 13 ergo *Baldewinus* triumphum de inimicis gloriose adeptus, noctem hanc in *Ioppe* in lætitia magna exegit cum vniuersis Peregrinis, qui conuenerant, habentibus spolia multa. Altera verò die clarescente, *Ierusalem* cum omnibus Peregrinis profectus est, pacifice & potenter omnia disponens; & Peregrinis ad adorandù **CHRISTVM**, & vota sua reddenda in *Ierusalem*, templum Dominici Sepulcri aperiri iubens. Ante hæc omnia, cum nondum auxilium noui & peregrini exercitus affuisset, *Baldewinus* Rex anxius, & nimium desperatus ob interitum suorum, legationem Antiochiam *Tankrado*, & *Baldewino de Burg* in ciuitatem *Rohas* misit, quatenus festinanter sibi auxilio adessent; aut totam regionem Syriæ, & regnum in *Ierusalem*, in breui amitteret, Sarracenorum audaciam & contumacem victoriam annuncians, & quantum casum suorum egregiorum militum nuper ab hostibus passus sit. Qui statim collecto exercitu; *Tankradus* quidem in circuitu Antiochiæ; *Baldewinus* *Rohas*, ad septingentos equites & pedites mille; die statuto vnanimiter ad ipsam Antiochiam conuenerunt, *Willelmo* *Pictauien*si Principe, in eodem comitatu assumpto, qui nuper post Pascha Domini à *Ierusalem* adorato Sepulcro Dominico; ad *Tankradum* redierat: & nunc per conuallè *Damasci* & *Camollam* descendentes, sed *Tabariam* prætermittentes ad *Cæsaream* *Cornelii* peruenerunt; illi c positis tentoriis pernoctantes. Mane itaque facto, ad flumen *Assur* castra metati sunt, non amplius quàm solo milliari ab *Iaphet* hospitari constituentes. Descenderant autem tempore autumnii in mense Septembri, quando omnium frugum plenitudo redundare solet. *Baldewinus* itaq; Rex in ciuitate *Iaphet* tunc moram faciens, ac tam fortium virorum aduentum intelligens, nuncios egregios illis in occursum constituit, qui omnia vitæ necessaria illis procurarent in pane, carne, vino, oleo & hordeo ad refocillandos milites & eorum equos, longo itinere fatigatos. Erat autem *Dagobertus* in eorundem egregiorum virorum comitatu, reprobatus ab eodem Rege: qui Patriarchatus dignitatem recuperare arbitrans, cum 40 *Tankrado* *Iaphet* descendere disposuit. Vnde *Tankradus* & *Baldewinus* de *Burg*, *Willelmus* quoque Comes *Pictaui*, pariterque *Willelmus* *Carpentarius*, consilio iuncto, qualiter Patriarcha restitueretur, Regi legationem direxerunt, videlicet vt Patriarcham in suam sedem relocaret, alioqui nequaquam eos in vltionem suorù *Ascalonem* posse descendere. Rex horum audita legatione, inuitus eorum precibus acquieuit, nimium indignatus aduersus Patriarcham propter subterrata pecuniam. Attamen consilio suorum victus, concessit magnificis illius intercessoribus: vt primùm *Ascalonem* descendant aduersus arma & milites Regis *Babyloniæ*; dehinc se omnia de Patriarcha æquo iudicio & consilio ipsorum acturum. Dece- 50 uit etiam hæc omnia fieri examine *Roberti Parisiensis* Cardinalis, Episcopi & legati; qui *Mauricio* aliquo tempore mortuo, a *Paschali*, Romano Pontifice, missus, venerat ad discussionem & correctionem rerum illicitarum Sanctæ & Orientalis Ecclesiæ in his Orientalibus plagis. *Tankradus* autem & *Baldewinus* de *Burg*, *Willel- xv?*
helmus, itemque *Willelmus* hac Regis audita promissione, sub obtentu fidei in armis & virtute suorum cum Rege *Ascalonem* profecti sunt, per dies octo etus moenia obsidentes, vineas & sata & vniuersam spem anni illius deuastantes, & crebro assultu muros impugnantes. Dum tandem creberrimis assultibus illic scuirent, turres & moenia oppugnarent, quidam Ammiraldus *Babyloniæ* Regis nobilissimus, *Asterdepas* nomine, qui ad tuendos ciues remanserat, subito in virtute magna ab vr-

be erupit; & viros Christianorum ferro & sagittarum grandine in manu suorum
laccessit: Sed DEI gratia & virtute repente à Christianis occisus & attritus est
Merdes tã nominatissimo Ammiraldo Regis Babylonie sic extincto, & vniuersis
Gentilibus ciuibus A scalonis repressis, & vltra repugnare diffidentibus, portas ve-
rò in faciem Christianorum claudentibus, Rex assultus & labores suorum, in cas-
sum fieri intuens, ex consilio Maiorum ab vrbe, quæ ab humanis videtur viribus in-
superabilis, recessit; & *Ioppo* vnà cum Tankrado & Baldewino de Burg, Willehel-
mo & altero Willehelmo diuertit, vbi in omni gloria & lætitia simul epulati sunt.

XVI. Dehinc consilio ibidem habito cum Episcopis, Abbatibus & vniuersis ordina-
tis clero, & ex iudicio omnium patrum, qui aderant, omni honore & dignitate, qua
erat priuatus *Patriarcha* à Rege, reiuestitus ac Ierusalem reductus, honorificè in
cathedram episcopalem relocatus est. Reducto itaque sic Patriarcha Dagoberto
Ierusalè, ac in sede suæ maiestatis relocato, proxima die in templo Domini Sepul-
cri concilium statutum est, vbi idonei testes & accusatores in præsentia & au-
dientia domini Cardinalis ac totius Ecclesiæ conuenerunt, *Baldewinus* Cæsarea
vrbis Episcopus, et Episcopus de Berthehem, *Robertus* Episcopus de Rame, *Arnol-
fus* Cancellarius et Archidiaconus Domini Sepulcri, & Clerici multi. Ibi aut huc
ex simonia; alii ex homicidio Christianorum Græcorum, in insula Cephali eius in-
stinctu à Genuensibus perpetrato; alii ex traditione Regis Baldewini; quidam verò
ex oblatione et pecunia fidelium subterrata, constanter & obnixè criminati sunt. 20
Assuerunt pariter in eodem concilio *Engelhardus* Episcopus Lauduni; similiter &
Episcopus *Placentia*, Episcopus de *Tarsa*, Episcopus de *Mamistra*; aliique Episcopi
& Archiepiscopi ad decem et octo computati: Abbas etiam de *Santa Maria Latina*,
Abbas de *valle Iosaphat*, Abbas de *monte Tabot*; et alii de terra Gallæ circiter sex illic
sedisse referuntur.

XVII. Ibidem verò in medio tantorum probabiliū virorum,
conuentu, *Cardinale* prædicto residente, et æquo iudicio rem examinante, *Patriarcha*
victus, et confusus ab idoneis testibus de perfidia et cæteris, obmutuit. Qui in satis-
factione DEO et Cardinali rebellis et inobediens existēs, et in pertinacia suæ pra-
uæ excusationis permanens, sub iudicio omniū fidelium depositus ac anathemate
percussus est. *Tankradus* verò et cæteri Principes, videntes rem ex puro iudicio veri- 30
tatis finem accepisse, non vltra renisi sunt; sed Rege salutato, in terram Antiochiæ
et Edeßæ, Patriarcha abiecto, vtque aiunt, precibus tantorum procerum absolu-
to, secum abducto reuersi sunt. Rex quidem in lætitia & gloria magna remansit Ie-
rusalem. Nec mora, consilio eiusdem Roberti Cardinalis, Cieri quoque ac totius
populi electione, *Euemerus* quidam, vir et Clericus boni testimonii, præclarus ac
hilaris distributor eleccionum synarū, vice et loco Dagoberti Patriarcha constitutus,
successit, omni studio religionis ac bonæ conuersationis, in amore fraternitatis, et
caritate, illic in tēplo Domini Sepulcri Deo seruiens, et Regi Baldewino contra

XVIII. Sarracenos & incredulos fidelis adiutor existens. Regresso itaque Tankrado
cū cæteris Principibus supra centū & quadraginta millia virorū Peregrinorū, qui 40
Ierusalem hoc anno adorare cōuenerant, tædio diutinx moræ affecti, nauigio nūc
velis et remis aptato, Rege verò salutato, alto mari inuecti sunt, vt ad terram nati-
uitatis suæ redirent, æquo et ab omni feruore et turbine ventorum sedato. Sed illis
vix duobus diebus in tranquillo nauigantibus, circa æquinoctium hyemale sereni-
tas cœpit turbari, venti horribiles suscitari, naues vsquequaque graui turbine in-
quietari, & sæuis procellis deiici & quassari, dum tandem nauæ et homines Pere-
grini fessi, et tumidis fluctibus oppressi, alii attritis velis et remis in profundum fe-
rebantur; alii validis ventorum flatibus dispersi, ac per ignotum lactati mare, & va-
gii facti, Accaron peruenerunt; alii apud Sagittam, alii A scalonem, ciuitates Gen-
tilium, consistentes, aut capti, aut trucidati, aut vndis suffocati sunt. Fuerunt autē 50
naues Christianorū, qui perierunt, trecentæ, quarum decima pars vix saluata fuisse
perhibetur. Audito tantæ multitudinis casu in Ierusalem, Rex & vniuersi viri et
fœminæ ciuitatis in nimia lamentationem & complorationem versi sunt, eò quòd
tam amara morte tot millia confratrum suorū non solū vndis, sed et amnis Gen-
tilium extincti sunt.

XIX. Post hæc anno tertio regni sui Rex *Baldewinus* vehementer indignatus aduersus ciuitatem *Accaron*, eò quòd sæpius inuidia & auitus ab ea
Peregrinis accreuissent, iam hyemis graui frigore deterfo, et veris temperie aspi-
rante, post octauas Paschæ anni illius præcedentis, quo in campetribus Rames
prælia commisit, & omnibus suis attritis, cum paucis reliquis suorum militum vix

Sarra-

Sarracenorum vires euasit, exercitum congregans ad quinque millia virorum, ad præfatæ ciuitatis applicuit mœnia. Quam, vndique posita obsidione, curticulo quinque hebdomadarum sic manganarum lactu & machinarû sublimitate oppugnauit, vt vltra vim, & difficiles militum lapidumq; creberrimos ictus, ciues sufferré non valentes, iam in manu Regis, impetrata vita urbem reddere cogerentur. Iam enim tres ab urbe exierant Sarraceni, quod cæteros prorsus latuit, vt sibi Regem placarent, & parcere animæ suæ impetrarent, omnem casum & defectionem fortium virorum & ciuium illi referentes, & vniuersos interius adeo metu cōcussos, vt si semel adhuc validè urbem impugnarent, procul dubio portis apertis, in manu Regis traderetur. Vix hi tres sermonem & consilium cum Rege expleuerant; & ecce vespere facto, de *Sar*; quæ est Tyrus; & à *Tripoli*; quæ est Tripolis; ciuitatibus de regno Babylonæ; duodecim Galeidæ descenderunt cum multis armatis militibus, & eum quadam ingente naue, quingentos viros pugnatores continente, qui eadem tota nocte ciuitatem introeuntes, pœrtœnia & urbem diffusi sunt. Nec mota; minimè diem expectantes, sed rapidum ignem sulphure, oleo; pice, stuppis sufficientes, machinæ Regis subito iniecerunt, vt viros sagittas assidue de super intorquentes, & urbem validè impugnantes, ab ea absterrent. Verùm illorum aduentu cognito, & igne iam circa machinam sæpius aduolante, *Reynoldus* quidam miles Regis, arte sagittandi peritissimus, & magister sagittariorû, socios ad defensionem admonet; ipse verò arcu Baleari arrepto, supra centum & quinquaginta Sarracenos mortifero vulnere extinctos percussit: Mane autem facto, bellum utrinq; cœpit vehementius ingruere & inualescere, ac sæpius à portis erumpentes Sarracenorum milites læcis Peregrinos CHRISTI, alios graui vulnere percusserunt, alios momentanea morte extinxerunt. Eadem deniq; die *Reynoldus* plurimû belli & cædis dum machina aduersus hostes exerceret, incautus & intrepidus nimium in aperto assistens, subito mangelæ impetu lapis emissus illi in verticem venit, & sic mortuus iussa Regis sublatus, in monte Thabor à religiosis Monachis sepultus est. Videns autè Rex, quia virtus Sarracenorum præualebat præ intolerabili multitudinè; quæ nouiter à prædictis ciuitatibus huic urbi ad auxiliû nauigio cōfluxerat; & quia manu suorum non solum bello grauata, sed & longa obsidione ad resistendum deficiebat: ex consilio magnatum suorum ignem machinæ iussit immitti; nimium turbatus & dolens inde recedens, eò quod prosperum successum hoc tempore nequiverit habere. Eodem verò anno; quo Rex *Acram* inuictam deseruit, & à Ioppe Ierusalem ascendit, vt illic aliquantulum bellis intermissis quiesceret quadam die circa tempus Iulii mensis cum decem tantum militibus in venationem profectus, dum saltus ciuitati Cæsareæ contiguos à montanis intraret, & huius recreationis studio vacaret, Sarraceni circiter sexaginta ab Ascalone & Acra descenderunt ad insidias Christianorum, ut tam in plano quam in montanis deprehensos detruncarent, ac rebus expoliarent. Tunc quidam fortè Christianæ professionis illis obulam facti sunt, quos nimia audacia freti Gentiles præfati, persequi, occidere & rebus expoliare decreuerunt, vt sic in gloria & victoria cum spoliis fidelium ad suas ciuitates repedarent. Hac itaque crudeli intentione Sarracenis Christianorum vestigia insequentibus, vniuersa verò regione fama eorum commota ac tremefacta, eò quod vires illorum ampliores, quam fuissent, æstimarentur; *Baldewino* Regi, omnium horum ignaro, & solummodo venationi intento, nunciatum est, quomodo Sarraceni regionem ingressi fuissent ad insidiandum & trucidandum populum DEI viuui; & ideo citius eum oportere in hac necessitate subuenire. Qui illico hoc audito, decem socios, qui secum erant, nobiliter admonet vt sine intermissione hostes insequantur, & nunquã eos impunè à regione exire patiantur; sed fortiter cum eis dimicantes, prædam excutiant & rapinas confratrum suorum. Mox venatoriæ artis oblitus, *Otho* *Altaspatas*, *Albertus* de Blandraz & cæteri, qui cum Rege venationi intererant, licet lorica, scuto, lancea inermes, sed tantum gladio accincti & pharetra procul omni timore mortis ablato, equos calcaribus vrgent, & recto vestigio Sarracenos persequentes, fortè iam visos, sagittis & gladiis eductis, subito incurrerunt, & atrociter hinc & hinc prælium commiserunt. *Baldewinus* verò Rex præ cunctis acrius per medios hostes irruens, & eadem gladio multiplicans, ex improuiso iuxta fruticetâ humilis sylvæ in rapido cursu volantis equi assistit: Vbi à quodâ satellite Sarracenorum, qui inter ramos & opaca folia deliruit, furtiua lancea trans femur & renes perforatus est. Nec mora, à tam crudeli vulnere tam potentis Regis riuu sanguinis grauiter eruperunt, vultusque illius pallefcere; animus & virtus deficere, manus à gladii percussione cessare, experunt; donec tantum

dem in terra ab equo corruens, ac si mortuus & extinctus, expirasse crederetur. Quod sui commilitones vt viderūt, statim dolore inæstimabili commoti, amplius & validius cœperunt hostes cædere & persequi, quo vsque alii occisi, alii in fugam versi, per montana & inuia dispersi & elapsi sunt. Dehinc Regē circumstantes, ac plurimum flentes, gestatorioq; eum imponentes, Ierusalem in nimia lamentatione virorum ac mulierum detulerunt, medicos peritissimos illi acquirentes, quorū arte & peritia ab hac mortifera plaga Rex & fortis athleta posset conualescere.

- XXIII.** Audita hac Regis Baldewini vulneratione & aggrauatione, *Rex Babylonia & Meranis* congregato ab omni regno exercitu, nauali expeditione *Iaphet* descenderunt, quam fixis anchoris versus maritima obsederunt. *Ascalonita* verò ex præcepto Regis per aridam ad auxilium venientes, & pariter hinc & hinc, & ab intus & de foris prælia committentes, diuersis assultibus eam expugnare moliti sunt. Interea dum hæc obsidio fieret, et diuturnis præliis ad inuicem ciues Ioppe et hostes *Ascalonitæ* contenderent, duæ naues, quarum altera minor, quam vocant *Galeidæ*, et altera maior, quam vocant *Dromonem*, ex improviso cum Christianorū cœtu aduectæ sunt, vt adorarent in Ierusalem. Ex his maior naus, quæ supra quingentos viros absque matronis continebat, ignorante exercitu Gentilium, clam in obscura nocte repentino remigio aduecta, illulis custodibus vigiliarum neglectis, in portu & littore vrbs *Iaphet* resedit. Sed quassata ex impetu nimio et celeri fuga, et onere rerum et hominum, in partes dissiliens et hiscens, sabulo infixæ est. Videntes autè hanc Sarraceni in uio cursu, & nimium maturata fuga, attritam, ac in limbo littoris arenosi infixam, velociter nauigio aduenerunt, vt viros naufragantes percuterent, & res illorum & omnia, quæ vitæ erant necessaria, diriperent, ac inter se diuiderent. Verùm Christiani, qui in ipso vrbs *Iaphet* littore consistētes, ad euentum rei perspicendum, et vt subuenirent naufragantibus, concurrerant, viso con Christianorum periculo, nimia impugnatione resistentes, importunam multitudinem abegerunt, donec Dei auxilio repulsis Gentilibus, in liberatione fratrum suorum præualuerunt.
- XXIV.** Altera autem minor naus nō recto gubernaculo fulcans, sed ignaro magistro inuecta errans, cæca nocte repentino & facili cursu super naues hostium irruit. Quo agnito, Magister naus cum septem sociis suis clam exigua nauicula euasit, & nauem inter hostes destitutam reliquit. Erant enim in eadem nauis homines centum & quinquaginta præter foemineum sexum, equites verò septem cum equis suis & plurima armatura. Gentiles verò sentientes hanc Christianorum puppim inter se stulto errore allapsam, eam vndique coronantes, tota nocte eius inhabitatores prauis impugnatione vexauerunt, & illi e contra fortiter restiterunt, donec orto mane, non vltra tot millium iacula & vim sufferre valentes, & à defensione cessantes, vniuersi cum septem equitibus & curatis mulieribus capti & decollati sunt, præter solum armigeram, qui temerario ausu inter vndosas procellas vix nando euasit. Omnia autem spolia occisorum seu submersorum diripientes, inter se partiti sunt, gaudentes, & exultantes, hanc fortunam victoriæ suæ sic ex improviso suis manibus incidisse.
- XXV.** At *Baldewinus* Rex intellexit hæc longa obsidione circa vrbs *Iaphet*, & suorum confratrum consurtatione, iam paulisper sanitate recuperata, ad *Iaphet* descendere disposuit, vt audito eius aduentu, minus Christianos ciues Sarraceni terrent, & in vrbs obsidione manerent. *Sarraceni* autem tam potentis Regis aduentum & vitam incolumem operientes, & illi copias affaturas æstimantes, nequaquam illic vltra remanere præsumperunt, sed assumpta occasione Octobris mensis & temporis hyemalis, quo maris procellæ amplius intumescunt, reditum suum sine intermissione parauerunt. Rex verò & Christiani vrbs Ioppe velocibus buis & remis eos insequi constituerunt, si fortè aliqui securè & tardè nauigantes possent comprehendi. Sed minimè oportunitas hoc tempore, aut vlla vindicta sanguinis confratrum Christianorum, concessa est. Ipse quidem Rex & vniuersi fideles CHRISTI, qui Ioppe habitabant, gauisi sunt super vniuersis, quæ sibi gloriosè acciderant, & exaltati sunt, securè dormientes, & abhinc agros & vineas excolentes. *Ascalonitæ* verò Rege conualescente, minus vltra ausi sunt viros *Iaphet* bello laceffere, sed & ipsi pace gaudentes, & quia manus Regis bello vacabat, pariter & ipsi in fatis ac vineis hoc
- XXVI.** anno nō parcè elaborantes, quieuerunt. Proximo dehinc anno, mensis Martii tempore aspirante, anno scilicet quarto regni ipsius Baldewini, tursus *Pisani* & *Genuenses*, qui causa adorandi in Ierusalem conuenerant, à *Ladicea*, vbi hyemaerant,

rant, amouentes, *Gibelor* nauali apparatu applicuerunt. Vbi Comes *Reymundus* illis à Tortosa ciuitate occurrit, iuxtilium & vires illorum ad expugnanda ipsam *Gibelor* quærit: vt Sarracenis ciuibus extirminatis, vrbs Christianorū haberetur. Qui facile precibus eius acquiescentes, urbem multitudine copiosa nauium obsederunt, fortiter eam oppugnantes. Comes verò in arido eam obsidens, creberrimis assultibus, & machinarum ingeniis, debellauit, quo vsq; capta & victa, cum ciuibus suis in manu ipsius *Reymudi* tradita & subiugata est. Nec diu post vrbs illius captio- xxvii.
nem ipus *Genuensibus* & *Pisanis* legatio Regis *Baldewini* affuit, qua nimium ex parte ipsius salutati sunt. Deinde permagna Regis precatio ad vniuersos facta est, quatenus causa DEI & Sanctorum *Ierusalē*, ciuitatem *Ptolemaidem*, quam nunc vocant *Acram*, exercitu nauali in mari obsidentes, oppugnarēt; ipse autē auxilio DEI & copiis fidelium CHRISTI in sicco obsidione locaret. Audita hac Regis precatio- ne & admonitione, gauisi vniuersi continuo nauigio & manu robusta *Acram* vel *Accaron* applicuerunt: Rex autem in arido in circuitu murorum castra metatus est. Illic verò aliquot diebus tormenta lapidum & machinas fabricantes, deinde urbem & ciues sine modo viriliter & non parcè assilientes, vsquequaq; oppugnabāt, donec Sarracenorum & vires & manus ad resistendum fessæ, nihil ultra ausi sunt. Videns xxviii.
ecgo *Ammiraldus* urbis, quia sui à defensione defecerant, & quoniā nulla spe auxilii facti, non ulterius aduersus virtutem Regis stare audebant, pacem & belli dilatio- nem fieri rogauit, vt sic consiliū ageret, quatenus vrbs in Regis potestate, ciuibus saluatis, traderetur. Pax deniq; ex petitione *Ammiraldi*, vtrinque datis dextris firmata est, ac populus ab omni impugnatione quieuit. Tunc *Ammiraldus* vniuerso cætu Sarracenorum in vnum conuocato, consiliū anxie tenuit, & in hunc modum cor- am omnibus locutus est: *Diu hinc ciuitatē etiam vsq; ad sanguinē defendimus. Sed nūc nullū nobis auxilium à Rege nostro Babylonica, vel ab illius ciuitatibus, vt solitū erat fieri, speramus, propter naualis obsidionis infestationem. Quapropter si omnibus nostris nūc foret gratū, in hac vltima necessitate Regi *Baldewino* urbem reddi & aperiri oportet, priusquā armis illius pereamus, & pereuntes nec vitam nec urbem ad extremū teneamus. Vnde si vtile consiliū meum videtur, nec sanius modo reperiri valet; antequam vrbs illi aperiatūr, sic fœdus inter nos & ipsum firmetur; ut incolumes cum vxoribus & filiis nostris & vniuersis rebus exeamus, ubiq; viam pacificè & sine impedimento, infidibusq; suorū, habentes.* Concesserunt vniuersi hoc *Ammiraldi* consiliū: quod & Regis auribus sine mora innotuit, scilicet vt sub pura fide datis dextris pacificus exitus ciuibus daretur, & sic non ultra Regi resistentes, portas vrbs aperirent: Rex igitur & *Patriarcha Euermerus* consiliū cum suis super hoc iniecit: quoniam, si petitioni illorum contradicentes, fidem & pactū negarēt; ciues verò urbem nisi cum salute exire metuerent, non sine inæritu & periculo Christianorum eam posse expugnari: Vnde & petitioni illorum sic annuerunt, vt vrbe reddita & patefacta, cum vniuersis rebus pacificè migrantes, nihil periculi dubitarent. Verum, *Pisani* & *Genuenses* auaritiā rerum Gentilium inflammati, nequaquam sic fieri respon- 40 derunt, vt diuitiæ vrbs, & eius inæstimabiles thesauri, pacificè efferrentur. Tandē ab hac contradictione à Rege & Domino *Patriarcha* correcti & placati, assensum in vniuersis præbuerunt, quæ illis ad salutem Christianorum potiora videbantur. Et sic iureiurando à Rege Sarracenis promissa pace & firmata, vrbs & portæ eius in ipsa sancta & celebri die *Dominicæ Ascensionis* patefactæ sunt. Rex autem & ex- xxix.
ercitus eius intromissus est; Principes verò ciuitatis & cæteri inhabitatores pacificè cum vxoribus & filiis, cum pecoribus & omni substantia egressi sunt. Sed *Pisani* & *Genuenses*, videntes eos cum omni supellectile egredi, & gazam illorum inauditam efferri, auaritia vehementer excecati, fidemq; & pactum, quod cum Rege pepigerant, oblitī, subito per mediam urbem irruentes, ciues occiderūt, aurum, argentū, 50 ostia diuersi generis & plurima preciosa rapientes: Populus autem *Galilea* qui ab arido cum Rege urbem intrauerat, videns *Pisanos* per urbem discurrere, ciues occidere, thesauros inauditos diripere, pariter & ipsi auaritiæ flammis æstuantēs, & iuri iurandi oblitī, circiter quatuor millia ciuium in ore gladii percusserunt, gazas, vestes, pecora, & omnes diuitias illorum incōputabiles diripientes. Hac iniusta seditione ad extremū sedata, Rex vehementer indignatus est de illata sibi iniuria à *Pisanis* & *Genuensibus* propter iniuriā. Et ideo ne in dolo & cōsensu ipsius fidē & pactū præuaricari crederētūr, admonitis sociis ac domesticis suis, hoc scelus grauiter vlcisci voluit: nisi Domino *Patriarcha* interueniēs, & eius pedibus frequēter aduocatus, prudētico silio Regē placatū reddidisset, & vtrinq; pacē & cōcordiā reparasset;

xxx. Eodem verò anno post captionem *Prolemaidis*, quæ & Accaron dicitur, vulgari-
 ter verò *Acra*, in mense Septembri iam mediato, ipso die exaltationis S. Crucis,
 milites *Arabes* circiter quingenti in equis & armis ab *Ascalone* exurgentes, Ioppen
 descenderunt; ac iam sole flagrante medio axe cœli, ante vr̄bis ianuã assistentes, mili-
 tes Catholicos bello lacessere conati sunt. Et ecce *Otho*, nomine *Altaspara*, filius so-
 roris *Alberti* de *Blandraz*, miles tiro imperterritus, tantum cum viginti, qui aderat
 ad custodiendã vr̄bẽ, galea & lancea indutus, quingentis occurrit militibus. Quos
 plurimo equestri luctamine prouocantes, & temerario ausu copias illorum impe-
 tentes, nouissimè medio agmine nimiaz gentis permixti, nequaquam ab his extor-
 queri aut redite potuerunt, quo vsque *Otho* inimicorũ armis extinctus cum quin-
 que fratribus ibidem fuisse perhibetur. Continuo *Sarraceni* ac *Arabes* ab equis
 descendentes, capitaq; occisorum amputantes, secum *Ascalonẽ* in signum victo-
 riæ detulerunt, vt his visis, ciues ad quippiam audendum animarentur. Abhinc
 xxxi. diebus septem vix euolutis, sexaginta *Arabes*, viri militares, nomen pariter gloriæ &
 victoriæ aliquo insigni facto sibi acquirere volentes, mouerunt iter versus ciuitatẽ
Cæsaream in die natali Apostoli & Euangelistæ *Matthæi*, si fortè illis occurrerent a-
 liqui incauti ex Christianis. Sed nemine illis obuiam facto, prædam boum ouium-
 que Christianorum ante vr̄bis mœnia in pascuis repertam abduxerunt, vt vel hac
 occasione Christiani ab vr̄be egressi, & eos inlequentes, ex hostili industria puni-
 rentur. Hanc itaque prædam illis abducentibus, Christiani ciues vr̄bis *Cæsareæ*
 ira commoti, ab vr̄be fermè ducenti sunt progressi cum solo equite, qui diu et-
 iam febre correptus, vehementer elanguit, & adhuc parum sanitatis recuperave-
 rat, ac milites *Arabes* in arcu & sagitta & lancea sunt persecuti, vt prædam excute-
 rent & reducerent. E contra *Arabes* fortiter repugnantes, ac prædam abducentes,
 pedites Christianos sapius in fugam remittebant, quin etiam equitem adhuc lan-
 guidum, proximo cursu eos vrgentem, peremerunt, ipsius capite amputato, & se-
 cum deportato in sacculis armigerorum suorum, in quibus equorum pabula ferre
 cõsueuerant. Nec morã, Regi *Baldewino*, Iaphet vel Ioppe commoranti, diuulgatũ
 est, quomodo *Ascalonitæ* milites sexaginta *Cæsaream* deprædandi causa diuertif-
 sent. Qui solum quadraginta equites secum habes, diuisit eos per triginta, ac dire-
 xit per montana, vt vniuersas semitas præuenirent, per quas sperabat eos reuersu-
 ros. Ipse quidem decem assumtis, recto tramite, quo ab Ioppe itur *Cæsareã*, est pro-
 fectus, si fortè sibi obuenerent præfati sexaginta milites, vt eis malũ, quod fecerant
Cæsareæ, digna vicẽ possent rependere. Igitur dum aliquantulum itineris Rex &
 sui peregrissent, in armis & lorica armigeri & serui *Arabum*, præmissi cum præda &
 capite Christiani militis, Rege nescio, ac Regis nescii, obuiam facti sunt, sexaginta
 verò milites eadem via loricati & armati à longè subsequebantur, Rex autem suiq;
 armigeros apprehendentes, ac consulentes, vnde illis iter sit, sarcinasq; eorum a-
 pèrientes, in sacco vnus illorum caput Christiani militis inuenerunt. Quo viso &
 cognito, *Ascalonitarum* crudelitas propalata est: & Rex statim apprehensos armi-
 geros coëgit minis & terroribus suppliciorum, vt omnem rem gestam aperirent,
 quod si nollent, capitali sententiã vniuersos ibidem comminatus est punire. Qui
 illico professi sunt, dominos suos subsequi eodẽ itinere, quo & ipsi venerant, ac per
 montana Iaphet reditum suum constituisse. Rex hoc audito, protinus obducto pe-
 ctori clypeo, & hasta arrepta, cum decẽ sociis via cepta, ac niuiũ festinata, in hostes
 tetendit, metuens, ne fortè aliqua fama ab hac via declinarent. Nec multo abhinc
 spacio sexaginta *Arabes* appropinquant, super Regẽ & suos incautè irruerunt,
 Regẽ nequaquã aut aliquas insidias illic in via suspicantes. His verò inter manus
 Regis tã incautè oblatis, Rex fortiter tundens latera equi, suiq; non minus tundẽ-
 tes, viros subito clamore ac impetu aggressi, per medios irruerunt, alios lancea per-
 forantes, alios ab equis deicientes, & nõ parcẽ in cæde illorũ gladio sæuientes. Tã-
 dem omni virtute Rege inualescẽte, & *Arabes* vt stipulas penetrãto ac dispergẽte,
 hostes vltra pòdus certaminis sustinere nõ valẽtes, terga verterũ. De quibus decẽ
 capti & recẽti sunt absq; his, qui armis interierũ. Equi etiã illorũ non minus qua-
 draginta capti sunt, tũ arma & spolia eorũ, cũ quibus Rex Ioppẽ in gloria magna &
 vltione sui decollati militis reuersus est. Iaphet verò & omnes ciuitates fidelium, quẽ
 hæc audierũt, ab ea die lætatz & cõfortatz sunt. Exaltatũ est itaq; nomen Regis in
 vniuersis finibus *Ascalonitarũ* & omnium gentiliũ, non parum timentium & ad-
 mirantium, quod Rex cum decem sociis sexaginta *Arabes* tam felici congressu a-
 lios at-

lios attriuerit, alios captiuos duxit. Eodem quoque tempore & anno Comes **xxxii.**
Reymundus, adunata manu Christianæ gentis à diuersis locis & regnis, ciuitatem
Tripolin, quam vulgò *Triplam* vocant, obsedit, multis diebus & annis eam machi-
nis & armis expugnare molitus. Sed longo tempore dum circa hanc & eius mœ-
nia in cassum laboraret, nec factis angustia eos compellere valeret in eius reddi-
tionem, eò quòd à *Babylonia*, *Ascalone*, *Sagitta* & *Sur* auxilium illis frequenter
adesset, & nauigio rerum abundantia superesset, Comes *Reymundus* consilio
cum suis habito, nouum præsidium fieri decreuit, à quo semper vrbi aduersaretur,
& ad quod sui assidue protectionis causa ab hostili impetu repedarent. Appella-
10 tum est idem præsidium *Mons Peregrinorum*, eò quòd *Peregrinis* & Christianis mi-
litibus illic munimen contra Gentilium vires semper haberetur. Verùm biennio
euoluto post captionem *Ptolemaidis*, & ædificationem huius præsidii noui, quod
dicitur *Mons Peregrinorum*, Comes post Purificationem sanctæ *DEI* genitricis *Ma-*
riæ obiit mense *Februario*, in eodem nouo præsidio, quod extruxerat, catholicè se-
pultus. Interea dum præfata longa negotia circa *Acram*, quæ & *Ptolemais*, in **xxxiii.**
ciuium redemptione & vrbis deditioe agerentur, *Alexius* Imperator *Constanti-*
nopolis, cui semper *Boemundus* suspectus erat, ne eum à regno expelleret, pecuniã
ducentorū & sexaginta milliū *Byzantium* creberrimis legationibus epistolarū
obtulit *Donimano*, magnifico Principi *Turcorum*, quatenus *Boemundum*, Princi-
20 pem *Siciliæ*, quem adhuc tenebat in vinculis, suæ manciparet ditioni, volens eum
aut æterno exilio, aut perpetua damnatione perire, ne vltra regno eius aliqua ma-
chinatione nocere posset. Huius itaque tam grandis pecuniæ massam *Solyma-* **xxxiv.**
nus, ante hos annos Princeps *Nicææ* ciuitatis, intelligens pro redemptione *Boemū-*
di Imperatorem policeri, cauta & priuata epistolarū legatione compellat compri-
morem suum *Donimano*, vt eum tantæ pecuniæ participem faceret, eò quòd a-
mici & focii in bellis & plurimis prædis semper fuissent: sed vniuersum huius the-
sauri talentum *Donimano* inhians indiuisum retinere, callida occasione sibi assum-
ta id fieri prorsus interdixit. Hoc *Solymanus* grauitè accipiens, amicitiam & fœdus,
quod cum eo percusserat, abrumpens, cœpit ei assiduis infestationibus aduersari,
30 ac depopulari quæ illius erant; quin assumtis copiis iam tertio bello laceffitum, plu-
rimisque insidiis vexatum superauit, ac in fugam misit. Sic calumniatus & humilia-
tus *Donimano* ex industria *Solymani*, cœpit multis lamentationibus, ac crebris
suspiriis hoc infortunium suum rememorari in audientia vniuersorum amicorum
suorum, quatenus eorum adiutorio aliquam vindictam de illatis sibi iniuriis conse-
queretur. Has itaq; *Donimano*, Principis vrbis *Nicææ*, querimonias *Boemun-* **xxxv.**
di paulatim callida aure auscultans, dum adhuc teneretur in vinculis, cœpit cian-
culum à custodibus & procuratoribus requirere, quidnã esset, quòd *Donimano*
tam magnificus princeps triste ferret, ac tota domus eius plus solito turbata nunc
esset. Tandem die quadam dum res *Donimano* innotuit, quomodo *Boemundus*
40 de iniuriis & calumniis eius requisuisset, & quomodo nimmium super his ingemuis-
set, ad ipsum locum carceris, in quo catenis ferreis astrictus seruabatur, descendit:
quas pertulerit insidias & aduersitates à *Solymano* sibi recensens, pro pecunia in-
eius redemptione ab Imperatore sibi oblata, sed *Solymano* eius diuisione negata:
sciens eundem *Boemundum* virum astutum, & magni consilii adinuetorem, vt eo
audito, fortè *Solymano* dignam vicem iniuriarum rependere addisceret. Cui *Boe-*
mundus prudentiori, quo potuit, consilio de vniuersis, quæ ab eo intellexerat, sic re-
spondit: *Ex his omnibus, quæ tibi aduersantur, satis sanum consilium capere potes, quo Solymano*
facile in caput reddes cuncta, quæ tibi tuisq; intulit, si nõ tam leuiter cum Imperatore Alexio fa-
das pepigisses pro hac ingenti pecunia & mei venditione. Ad hæc *Donimano* nimis æstuas
50 curis in vltione suæ iniuriæ, *Boemundum* constantius rogar, vt quod sanius sentiret
consilium, edoceret. Qui protinus respondit: *Quoniam si Imperatoris volueris refutare*
pecuniam, & tam grandis talenti dimidium à me suscipere, me pristina libertati restituere, à ma-
nicis his absoluerè in omni, quæ placuerit, conditione, in DEO meo iurans, tibi inseparabilis dile-
ctionis & fidelitatis vinculo astringar, imò vniuersi Principes Christianorum. Amici verò mei &
cognati, & qui sunt Antiochia, quàm qui Robas, & qui habitant Ierusalem, & vniuersis locis, sub
iusdem tibi vinculo fidei sociabuntur, semper de honore tuo & salute consulentes & agentes. Si au-
tem pecunia, quæ tibi causa mea perditionis offertur, magis intenderis, quàm mea & confratrum
fidei, amicitia & seruituti, certus sis, quoniam pecunia de die in diem minuetur ac diuidetur, odia,
inimicitias, noxia consilia cognatorum & confratrum meorum nunquã dum vnus in partibus his

viuet & proualebit, scias tibi & terra tua posse deesse. Si verò ad me & ad seruitutem meorum & amicitiam animaduertaris, pecuniam Imperatoris recusaueris, & quantum deuoui, licet minus talenti, à me receperis, certus sis amicitia cunctorum confratrum meorum; & militare obsequium eorum in omnibus negotiis tuis procul dubio crede semper tibi in omni fide & subiectione paratum: nam sic fœderati utrinque & amici sub iurciurando facti, non solum ipsum Solymanum, qui sic aduersum te extollitur & inflatur, & se calumniari meditatur, in virtute tua & nostra facile expugnabimus, terram verò, quam possidet, eo expugnato & expulso subiugabimus; sed etiam Imperatoris regnum & terras, quantocyus decreueris, nostra ditioni subiiciemus.

xxxv i. Donimanus his Boemundi verbis & promissis acceptis, non parum mente in diuersa fluctuans, angustiari cœpit, quid primùm eligeret, quid refutaret. Vnde & hæc responsa illi dedit: *Placēt satis vniuersa, qua de ore tuo audiuī, si dicta factis inuolabilis fidei compleueris: Sed dextram tibi dare non absque meorum consiliis decet: & ideo in breui consiliū cum illis faciens, eisq; tuam intentionem & suggestionem aperiens, aut citò faciam, quod hortaris; aut meorum consilium acquiescam, vtiliora tamē non relinquens.* Dehinc post aliquot dies consilio habito, placuerunt vniuersa, quæ Donimanus à Boemundo audierat, & suis retulerat; & iccirco illius petitionem & consilium non vltà debere refutari, sed fieri, omnibus bonum & vtile visum est; hac tamē rata & firma conditione, vt quique sua lege & professione vtentes, amicitiam & fœdus integrè seruarent. Quod sic actum est: cœdimidiū pecuniæ, quod Imperator sponderat, Boemundo remissum est; & solummodo centū millia Byzantiorū persolui & recipi concessa sunt. Hoc itaq; firmato & concessu, Donimanus Imperatori legationem direxit ad contradicendum auri talentum, quod obtulerat. Boemundus igitur nimium gauisus, eò quòd iam per biennium vincula & carceres passus, nunc autem quòd gratiam in oculis Donimani, Deo miserante, inuenisset, & plurimam suæ redemptionis clementiam, ad vniuersos cognatos & amicos suos tam Antiochiam quàm Robas et in Siciliam pro congreganda pecunia misit, et vt congregatam designata die afferrent in regionē vrbis *Malatinae*, vbi reducendus & restituendus erat, concordia quoque et fœdus cum Donimano firmandum. Mox vniuersi de redemptione eius audientes, gaudio et exultatione repleti sunt, eiusque mandatum studiosè adimplentes, pecuniam vnde cunq; contractam & compositā ad locum prænominatum determinata die deferentes, conuenerunt. Vbi Donimanum et Boemundū, sicut decretum erat, reperientes, in numero & pondere pecuniam ipsi Donimano suisq; reddentes, utrinque pariter amicitia & fœdere percusso, ad inuicē reconciliati et amici facti sunt. Hac itaq; pecunia à privatis & cubiculariis Donimani suscepta et reposita, Boemundus datis dextris in vinculo iuramentæ dilectionis commēdatus, liber ab omni deditioe cum suis Antiochiam remittitur. In qua non modico gaudio ab vniuersis conchristianorum ciuibus susceptus, honorificatus & inductus est. Hæc Solymanus intelligēs, molestè nimium accepit, eò quòd pecuniæ particeps esse nequiverit. Vnde aduersus Donimanū loquens, *Soldanum*, Regem *Corrozan* & *Baldach*, quæ est ciuitas et caput regni Turcorum, cum vniuersis Principibus Gentilium commouit, vt ei aduersarentur; et vltà auxilio et gratia Regis priuaretur, quòd Boemundum, hominem belligerū, et tam astutum in omnibus negotiis rei militaris, et qui semper Turcis, regnoq; Turcorum et Græcorum malum et insidias moliretur, ignorante Rege absoluisset. Nec diu, dum hæc sinistra legationes ex accusatione Solymani ad Regem Turcorum factæ essent, ex his verò Regis ira, et indignatio cunctorum procerum Turcorum, in aures Donimani insonuissent, et variis minis eū suosq; perterruiissent, & plurimum sollicitassent, quadam die Solymanus in hunc modum epistolam scripsit: *Donimane, frater & fili de gente Turcorum; nunc vsque vir illustis & acceptus Regi, & omni regno Turcorum, fuisti in bellis & victoriis, quas gessisti. Sed ecce nomen tuum vehementer imminutum est; & nunc apud Regem Corrozan, & vniuersam gentem tuam, plurimum viluisti, exosus omnibus factus, eò quòd Boemundum tam leuiter redimi permisisti, & consilium nostrum in hac conuentione & redemptione vile & pro nihilo habuisti. Verum si id flagitium commutare volueris, Regisq; iram & Maiorum Corrozan placare, eundem Boemundum, quem præ omnibus Christianis magis suspectum habemus, in locum, quem signauero, quasi ad auxilium inuitabis; & tunc positis insidiis nostris subito circumuentus rapietur. Alioqui scias, te nunquam Regis gratiam recuperare, & effugere manus & indignationem Turcorū. Cui Donimanus nequaquam acquieuit, ne fides sua & omnium Turcorum apud Christianos nos & ceteros Gentiles vilescere videretur.* Post hæc eodem anno, quo Ptolemaide vel Acra capta, in mense Maio Boemundus Antiochiā ab exilio & vinculis reuersus

xxxv iii.

reuerfus est. *Geigremich*, magnificus Princeps Turcorum, cognatus Corbahan, frater Sochomani, qui regno Ierusalem, quod iniuste inuasit, nunc per virtutē Regis Babylonie amisso, in primo aduentu Christiani exercitus Damascū aufugit, ut illic à Turcis protegeretur, vnus de præpotentibus regni Corrozan, collecto exercitu sexaginta millium Turcorum, profectus est in superbia & virtute magna ad obsidendos muros & mœnia ciuitatis *Rohas*, quæ & *Edeffa* nuncupatur. Huius igitur XXXIX. infinitæ multitudinis aduentu & subito rumore *Baldewinus de Burg* attonitus, Princeps eiusdem ciuitatis à Rege *Baldewino* constitutus, vniuersos, qui secum erant in conuentione solidorum, ad defendenda mœnia cōuocat ac disponit; quin ab vrbe egrediens. *Boemundum* & *Tankradū* ad opem & vires augendas, missa legatione, inuitauit; rogans eos ac deprecans in nomine Domini, ne Turcorū superbiam Christianis confratribus dominari paterentur. Huius verò legatione accepta, & protinus collectione facta de omnibus locis & castellis Antiochiæ, circiter tria millia equorum, septē verò peditū, applicuerunt ad locū præsignatū, in campos scilicet ciuitatis *Aran* vel *Caran*, vbi *Baldewinus* aduentū eorū cū omni populo, quē cōtraxerat, præstolabatur. Illic à quodā Arabe innotuit Comiti *Baldewino*, *Boemundo*, *Tankrado*, quomodo illa adunatio Turcorū festinanter appropinquaret ad obsidēdos muros, & expugnādas munitiones ciuitatis *Rohas*. Audientes itaq; hæc nuncia tot superveniētū aduersariorum, mouerunt castra & omnem apparatū suum ad flumen *Cobar*, quod à partibus regni Babylonie vsq; ad has partes alueo dirigitur: vbi tentoriis locatis, in crepidine aluei pernoctasse perhibentur. Dehinc primo diluculo castra amouētes, in planicie ciuitatis *Racha* constiterūt, vbi de omnibus culpis & cōmissis apud *Patriarchā* Antiochiæ, & *Benedictū* Episcopū ciuitis *Rohas*, confessionē faciētes, discordiā omnē in caritate reuocantes, & acies viginti cōponentes, à dextris & sinistris cōstituerūt ad resistendū inimicis, & subueniendū sociis Christianis, & quo sic leuius belli onus sustinerēt. Vix acies ordinatæ erant, & ecce *Sochomanius* in dextrū latus cum triginta millibus fortū pugnatorū ac sagittariorū bellū committere audaci impetu, & tubarum horrifono strepitu appropinquabat. *Boemundus* verò, *Tankradus* & omnis militia Antiochiæ non segniter illi in faciem armis, lorica & galea ac scutorum testudine ad obsistendum in tubis & cornibus fortiter exclamantes properabant. A sinistris verò *Baldewinus* de Burg, *Gozelinus* de Cortona, quæ & *Turbayfel*, quod dono ipsius *Baldewini* in beneficiō tenebat, loricati occurrerunt in lanceis & gladiis & equis rapidissimis, hinc & hinc fortiter tubis & cornibus intonantes, & prælia committentes. *Boemundus* verò & *Tankradus*, qui in dextro latere cum hostibus luctabantur, DEO insistentē cœperūt præualere, hostes invadere & sternere, donec virtus eorum imminuta est, & ipsi fugam inierunt. Ceciderunt Turcorum quingenti milites in eodem prælio, quod in dextro *Boemundus* agebat; Christiani fermè ducenti interemti sunt. *Baldewinus* verò de Burg, *Gozelinus* de Cortona & cæteri egregii milites plus miliari à *Boemundo* cum sua acie remoti, audientes *Boemundum* & *Tankradum* iam bellū committere & præualere, velocitate equorum densatas & obsistentes acies rapido impetu irrumpere & atterere conati sunt, inter aciem *Boemundi* & *Tankradi* sociari, & misceri ad auxilium, feruentes: sed subito decem millia Turcorum ab insidiis surgentes, arcu & sagittis ferociter eis in faciē occurrerunt, grauiter eos assilientes, & sagittis figētes, donec tota manus in fugā versa est. Ex his alii captiuati & occisi sūt, & plures exilio æterno abducti. In hoc tam crudeli diffugio Clerici octodecim, XL. Monachi verò tres, qui ad corroborādos milites CHRISTI spiritualibus armis cōuenerant, decollati sunt; *Benedictus* verò Episcopus captus & abductus est; quin ipse *Baldewinus*, princeps *Rohas*, nimium audax cædis, & incautē accelerans, nec vixit. 50 & rices aquilas *Boemundi* opportunè præstolatus, victus, captus & abductus est. Ad hæc *Tankradus* à præsentī cæde Turcorum gloriose descendens, sed sinistro nuncio consternatus, sine mora cum suis aduolans, Turcos in *Baldewini* suorumque strage factos victores insequitur, ut captiuos excuteret; sed maturata via elapsi sunt. Solus Episcopus cum tribus tantum militibus liberatus & reductus est. Nocte denique instante, & die iam recedente, *Boemundus* & *Tankradus* in castra sua relati sunt cum vniuerso comitatu suo ad refocillandos artus, nimio bellorum pondere hoc die fatigatos. Dehinc primo galli cantu absentia *Baldewini* XLII. comperta, momentaneo metu correpti, ad ciuitatem *Rohas* omnes celeri fuga contenderunt, quatenus ad defendendos muros & mœnia præuenirent, ne Turcis in

- victoria sua præcurrentibus ciuitas traderetur. Ciues autē Rohas, qui & ipsi Christi-
 tiani, casum & interitum suorum audientes, & tam magnifici Principis abductio-
 nem, in lamenta & complorationem sunt versi, sed ad protegendū vniuersos mili-
 tes Christianos plurimum consolati sunt. Erat enim dies illa Dominica populo
 Christianorum celeberrima. Altera autem die exorta, *Armenii* ciues eiusdem vr-
 bis, inito consilio cum vniuersis, qui conuenerant ad lamentandum tam illustrem
 Principem, *Tankradum* loco eius restituerunt, dum viderent, si *Baldewinus* redimi
 aut liberari posset. *Boemundus* dehinc sic *Tankrado* ad obtinendam urbem, & eius
 principatum, loco *Baldewini* constituto, *Antiochiā* cum suis reuersus est. Post
 hæc octo diebus euolutis, & *Tankrado* præsidium *Rohas* & eius mœnia vigili cu-
 stodia procurate, *Geigremich* & sui, successu victoriæ suæ & *Baldewini* captione glo-
 riantes, & adhuc altiora sperantes conari, *Tankradum* verò & eius dominiū nunc
 ab vrbe *Rohas*, & omnem Gallorum potentiam, faciliè posse exterminari, nimium
 aduersus eundem *Tankradum* indignati, longè maiores prioribus contraxerunt
 copias ab vniuersis locis & regno Turcorum; cum quibus in manu forti in campū
Rohas ad obsidendas portas & eius mœnia descenderunt, spaciosè tentoria sua lo-
 cantes. Tot itaq; millibus & tentoriis, tot diuersis hostium armaturis visis, *Tankra-
 dus* nō modica angustia cœpit æstare, eò quòd tenuis sibi virtus esset militū Gal-
 lorum ad occurrendum & resistendum tot Turcorū adunatis & innumeis legio-
 nibus. Quapropter accepto consilio, urbem fidei custodia muniuit, ac ciues con-
 fortans, sine diutina mora se cum his aduersariorum turmis configere, & viriliter
 agere, promisit. Qui eius verba consolatoria intelligentes, & eum virum esse gran-
 dis fiduciæ & audaciæ, per muros & mœnia diffusū vniuersū vrbis ciues & milites,
 hostes excipiebant, ac procul repellebant; seras quoq; & portas omni solertia mu-
 nire non differebant. Sed dum hinc & hinc diu prælia conferebant, *Tankra-
 dus*, vir astutus in omni opere militari, clanculum legationem *Antiochiā* direxit
 in hunc modum. DOMINO ET AVVNCVLO SVO, BOEMVNDO, MAGNIFICO
 PRINCIPI ANTIOCHIÆ A DEO CONSTITVTO, TANKRADVS PROSPERE AGE-
 RE ET VALERE. *Ex quo à nobis recessisti, & me tutorē ac defensorē ciuitatis Rohas, loco fidelis
 fratris nostri Baldeuini, præfecisti, Geigremich & Sachomannus readunatis viribus & copiis suis, 30
 repentina obsidione ciuitatē Rohas & eius muros occupauerunt, ut expugnatīs turribus & mœni-
 bus, ciues trucidantes urbē expolient, me, sicut Baldeuiniū, captum tenentes, in barbaras nationes
 abducant. Quapropter caritatē tuam, quā semper erga fideles CHRISTI habuisti, considerantes,
 tribulationes & pericula nostra tibi nota facere decreuimus; quatenus mala & angustias nostras
 intelligēs, citius accitis sociis, & amicis ab Antiochia & cæteris locis, festinatō ad subueniendū nobis
 obsessis & oppressis viam insistas Turcorū minas & iactantiā minuas, & in nomine CHRISTI
 à præsentī obsidione repellas. Cōsiderare enim te oportet, quòd in hac terra peregrinationis pauci su-
 mus & ideo nullius consilii causa est, ut faciliè vllō tadio laborū aut bellorū aduersus hostes deficia-
 mus, qui omni cura & studio inuigilāt, ut nos expugnēt & deleant: sed opportunē & importunē al-
 ter alterius onera semper portantes, vnū sustineamus, in vno proficiamus, aduersa & prospera tole-
 rando. Si autē nos pigritia ceperit, aut aliquid indignationis tardauerit, vel negligētes ad confratrū
 auxiliū effecerit, nihil utilius super hoc prospicio, quā ut à terra exeamus, & hostibus sine intermis-
 sione insurgentibus cedamus. Nā liquidō patet, cum pauci simus, si diuisi & tadio affecti defecerim-
 us, viuere & stare ante virtutē inimicorū nequeamus.* His auditis *Boemundus*, recentis ra-
 ptim equitibus collectis, & quingentis peditibus, profectus est ad liberationem ne-
 potis sui, & Catholicorū inhabitatorū ciuitatis *Rohas*. Sed difficultate locorum &
 montium, vel itinere dierū septem plurimū tardasse his videbatur, qui cotidianis
 Turcorū assultibus & oppugnationibus laborabant. Vnde *Tankradus* & cæteri
 confratres ciuesq;, dū de die in diē multis suspiriis eum expectarent, sed *Boemūdo*
 tempore optato nō veniente, prorsus desperarent, deuouerūt vnanimiter, potius
 mori, quā *Corrozan* in exiliū deportari, & diuersis pœnis impiè ab impiis cruciari.
 Et ecce, conuocati in vnum ciues & milites, constituerunt prælium; & ab vrbe pri-
 mo diluculo in armis & turmis procedere, ad castra cum silentio properare, donec
 appropiantes fortiter in tubis & cornibus tumultuarētur, hostes adhuc sopore de-
 pressos, & secutè somniantes, subito improuisos inuaderēt; ac sic minimè ad arma
 contedere valentes, celerima strage detruncarent. Quod iuxta hoc cōstitutū ad-
 implētes, mox prima luce orta, egressi ab vrbe in omni armatura & virtute, qua po-
 terāt, repētino fragore & clamore vehemēti aggressi sunt castra aduersarioiū: quos
 adhuc hesternō vino sepultos & incautos vsquequaque in ore gladii percusserunt,
 donec corporibus extinctis & sanguinis riuis præfentes campi inundarent: Vra-
 tem.

tem plerunquod iei processit, manus & virtus Tankradi amplius cœpit prævalere, immanior metus hostes inuadere, donec præ nimia strage exterriti, vsque ad tentoria Principū exercitus in fugam cogentur. *Geigremich* tandem & *Sochomanus* videntes omnia castra suorum attrita, & in fugam conuersa, vix in equis cum his omnibus, qui iuxta se castra locauerant, residentes, relictis cunctis tentoriis suis cū cæteris rebus, spoliis & stipendiis, fugam accelerauerunt, semper eos Tankrado multa occasione insequente. His itaque dispersis & profugis factis, Tankrado XLV semper eos à tergo cædente, DEI nutu & clementiâ *Boemundus* ipsa eadem die fugientibus cum omni comitatu suo obuiam factus est: sciens quidem, quomodo ad XLVI hoc in nocte potenter campos occupauerant; sed quomodo Tankradus, cū eis tam matutino prælio conflixisset, penitus ignorabat. Nunc autē velut homo cautus & gnarus bellicæ artis, vt Turcorum superbiam & virtutem intellexit defluxisse, & nihil præter fugam meditari; Christianorum verò victrices aquilas cum magna vociferatione insequi, plurimum gauisus est; & pariter admixtis viribus & copiis suis eosdem fugientes insecutus, per totam diem in cæde & captione illorum, indeficienter laborasse perhibetur. In hoc diffugio & graui contritione Turcorum, *Geigremich* & *Sochomanus* vix cum paucis euaserunt. Sed matrona quædam nobilissima de regno Corrozan, quæ non modico apparatu opem & vires contulerat, ibidē à Tankrado & sociis eius capta & retenta est. Dehinc victoria hac DEI XLVII & Domini IESU CHRISTI clementia sic habita, *Boemundus* & *Tankradus* & vniuersi Christiani milites spolia multa Turcorum pacifice sumserunt, cum quibus ciuitatem Rohas in lætitia & gløria magna ingressi sunt. Transactis aliquot post hæc XLVIII diebus, legatio *Geigremich* & præpotentium regni Corrozan *Boemundum* & *Tankradum* in ciuitate Rohas de redemptione matronæ interpellauit, quatenus *Baldewinus de Burg*, quæ tenebant in carcere, pro eius restitutione remitterent; aut quindecim milia Byzantium in eius redditione ab eis mitterentur. Hac legatione *Geigremich* & tam nobilissimæ matronæ captione vsque in Ierusalem diuulgata, Regis Baldewini supplex legatio cum multa prece affuit, ad exorandum *Boemundum* & *Tankradum*, vt Baldewinus confrater & Princeps Rohas per captam matronam restitutam restitueretur; & nullam ante hoc pecuniam bonum esse, nec debere eos concupiscere. Qui Regis petitioni benignè super his in hunc modū responderunt. DOMINO SVO BALDEWINO, REGI CHRISTIANISSIMO IERUSALEM, BOEMVNDVS ET TANKRADVS OBSEQVIVM SINE INTERMISSIONE. *Libenter per omnia tua parère mandatis de redemptione Baldewini, amici & consocii nostri, decreuimus, & hac sollicitudo nostra semper fuit & est. Sed hoc tempore de hac re dissimulare, & silentio suppressere, necesse est, si forte aliquid pecunia cum ipso fratre Baldewino pro hac matrona restituenda extorquere possimus. qua nimium anxie indigemus ad remunerandos milites, assiduis laboribus nobiscum insudantes.* Sic blanda & bona satis hæc illorum fuere responsa; sed nequaquam in eis fides fuit aut veritas, aut aliqua voluntas virum redimendi; propter ambitionem ciuitatis et eius tributorum; quæ diuersis negotiis et rerum commutatione, quæ tantum infra mœnia agantur, ad quadraginta milia Byzantium singulis annis computantur; absq; his redditibus, quos plurima castella et regiones, ad eandem ciuitatem pertinentes, largiuntur. Sic Regi amica responsione et promissione satisfaciens, *Boemundus* quidem Antiochiam rediit; *Tankradus* verò ad tuendam et muniendam ciuitatē Rohas remansit. Annò dehinc sequenti post XLIX captionē Baldewini de Burg, anno verò Baldewini Regis quinto, *Boemundo* non solum in Italiam sed et Galliam profecto ad exquirendas vires, et comouendos Principes aduersus Regē Græcorū *Alexium*, Tankrado autē Antiochiæ vice auunculi sui relicto ad tuendā ciuitatē, eiusdemq; Tankradi custodia in Rohas disposita, *Brodoan*, Princeps magnificus ciuitatis Alapiæ, et frater Turcorū, occasione assumpta, ab amicitia et fœdere Tankradi in dolo recedens, loca et ciuitates ad urbē Antiochiā appendentes, grauitè deprædatus est; quin Episcopo ciuitatis Albariæ effugato, & plurimis ecclesiis DEI annihilatis: non tamen præda ac strage hac saturari potuit; sed ad vltimū decē milia equitū et viginti peditū de terra sua producēs ad assiliendā urbē Antiochiā, et expugnandū Tankradū, in superbia & iactantia magna profectus est. *Tankradus* autē virtutē et exercitū eius intolerabilē et copiosū accreuisse intelligens, quantum cunq; cum suis perterritus est. Sed tamen sine dilatione *Turbayfel*, *Rohas*, & *Maresch* nuncios dirigēs, vniuersos scilicet Catholicos viros, qui erant in circuitu, ad auxilium vocauit, quorū conuentū Antiochiæ fieri decreuit.

Vt autem conuenerunt ad mille equitum, & nouem millia peditum, sermo Episcopi factus est ad vniuersos: ne in multitudine aduersariorum dubitent; sed in nomine & virtute DEI confidenter hostibus resistent, de victoria certi, DEO auxiliante. Triduo de hinc ieiunio indicto & peracto ex Pontificis admonitione, *Tankradus* vsque ad pontem *Farfara* cum decem millibus equitum & peditum descendit, vbi hospitio per noctem remorati sunt. Crastina autem die radiante, *Tankradus* & sui, factis aciebus & erectis vexillis, *Artesiam* in loriceis, scutis et lanceis profecti sunt, vbi *Brodoan* cum inestimabili equitatu & apparatu occupauerat regionem vniuersam. Hic itaque comperto Christianorū, & Principis illorum *Tankradi*, aduentu, acies & cuneos fieri disposuit, ac tertia diei hora insistente, vtrinque praelium commissum est. Perdurante autem bello & nimia occisione in gladio vsque in horam nonam, auxilio Domini IESU, Christianorum acies inuictissimæ perstiterunt; Gentiles verò attritæ & dispersæ in fugam pariter versæ sunt. *Tankradus* verò & sui eas insequentes, alios occiderunt; alios captiuatos & vinctos cū spoliis armorū & equorum tenuerunt. Altera autem die *Tankradus* spoliis & armis inimicorum acceptis & diuisis, in gloria magna & læticia victoriæ Antiochiam reuersus est. Vniuersi verò fideles CHRISTI & ciues Antiochiæ vnà cum Domino Patriarcha & Episcopo ciuitatis eiusdem gauisi sunt gaudio magno, DEO & Domino IESU CHRISTO gratias agentes, cuius pietate & protectione ab hostium multitudine

XLVIII. saluatus tam catholicus princeps triumphauit. Anno dehinc secundo postquam *Acta* ciuitas capta est, virtus & apparatus magnus *Regis Babylonia* mense Augusto tam in mari quàm in arido profectus est, vt urbem *Iaphet* vel *Ioppe* obsideret; & abhinc nauali exercitu expugnaret: à campestribus vel à ciuitatis *Ascalonis* castra metati sunt, vt hinc & hinc à terra & mari subito regionem inuaderent, & sic ex improviso Regem *Baldewinum* suosque facilius debellarent. Rex *Baldewinus* interdum *Iaphet* moram faciebat: qui statim viso nauali exercitu, dolos & machinamenta *Babyloniorum* intellexit; nempe hac de causa à parte maris eos urbem præoccupasse, vt ipso Rege cum suis contra hos ad defensionem versus aquam laborante & intento, cæteræ copię Gentilium à campestribus *Ascalonis* irruentes, urbem *Iaphet* subito expugnarent. Sed Rex fraudem illorum cognoscens, ac virtutem illorum in campis *Ascalonis* curriculo trium hebdomadarum accubuisse, aduentum verò & pugnam aduersus *Iaphet* dissimulare, ac minimè diffamare, nec ipse socios inuitare, ac arma congregare obdormiuit, quatenus per totum id temporis spacium paratus & munitus haberetur; & illis quocunque die descendentibus, & ipse cum suis copiis ad resistendum occurfare, valeret. *Hugo* de *Tabaria*, *Rorgius* de *Cayphas*, *Gunfridus* de turri *Dauid*, *Hugo* de *S. Abraham*, *Eustasius* *Granarius*, *Gutmanus* de *Brusliella* castello *Brabantix*, *Lithardus* de *Cameraco* ciuitate *Gallix*, *Pisellus* de *Tuorna*, *Baldewinus* de *Hastrut*, castellis *Flandrix*; hi omnes à Rege inuitati ad auxilium, vndique contractis copiis equitum & peditum Christianorum, conuenerunt. Affuit in eodem Regis comitatu quidam *Turcorum* adolescens strenuus, *Mahumet* nomine, in armis & numero centum sagittariorum *Turcorū*, qui vitrici sui avaritia & industria à paterna sede, & à terra *Damascenorum*, expulsus, nunc cū Rege fœdus percussit, quatenus in omni militari auxilio fidelis & proutus illi haberetur. Videntes autem legiones *Sarracenorum*, quomodo Regi doli et insidiæ innotuissent, & nunc se præuidens, manum Christianorum vndecunque ad opem contraxisset, mouerunt castra à campis *Ascalonis*; & vsque ad locum, qui

XLIX. dicitur *Abilin*, in superbia multitudinis suæ profecti sunt. Quorum aduentū Rex vt persensit, & procul dubio iam eos appropiasse, direxit legationem domino Patriarchæ in *Ierusalem*, vt sine mora conuocata manu fidelium, ad augendas vires & opem contra inimicos properaret. Hic denique Regis audito nuncio, pedites centū & quinquaginta colligēs, arma aptauit, iter versus *Rames* insistentes, sicut ex mandato Regis illi constitutū erat. Post hæc Rex & vniuersi fideles ad id belli negotiū adunati, & communionem *Dominici Corporis* & *Sanguinis* muniti, ad sex millia in sexta feria urbem *Iaphet* egressi sunt, *Lithardo* *Cameracensi*, quia prudēs et fidelis erat, cū viris trecētis cōtra virtutē naualē in ipsa ciuitate relicto. Rex itaque cū omni comitatu suorū & signis ad *Rames* descendens, Sabbatho illic morā fecit, præstolatus dominū *Euermery* Patriarchā cū omni manu *Ierusalē*. Patriarcha verò iā suscepto, & cæteris fidelibus *Ierusalē*, orto mane *Dominicę* diei, Rex quinque ex equitibus & peditibus ordinauit, ad cōmittēda prælia cū hostibus; ipse verò Rex in extrema

acie

acie inter equites ad corroborandos & exhortandos suos imperterritus mansit. Pauci quidem equites, numero scilicet centum & sexaginta circūsteterunt illum: Nec mirum si pauci propter assiduam equorum in terra hac defectionem. His ita à Rege ordinatis, & signo S. Crucis cunctis Christianis à domino Patriarcha sanctificatis, signa & vexilla tolluntur; tubæ & cornua incessanter perstrepunt, Rex & sui ad castra aduersariorum contendere parant; quatenus anticipantes bellum, non vltà infidelium turmas impunè descendere paterentur. Gentiles quoque iam Regem tam proximum adesse & eius copias, comperientes, patiter & ipsi à castris in armis, signis & equis, & intolerabili stridore tubarum, processerunt, in multitudine graui quadraginta millium occurrentes, nec minus & ipsi bellum committere festinantes. Nec mirum, dum sic vterque exercitus in campo apparet, tubæ hinc & hinc fortiter insonuerunt; & agmina fidelium ac infidelium atrociter commiserunt à primo mane Dominicæ diei, quæ est extrema mensis Augusti, vsque ad horam nonam: Tunc DEI gratia & misericordia Sarraceni infirmati, fugam arripientes à facie Christianorum cædentium se & persequentium, Ascalonem repedare & intrare contenderunt. In hoc quidem prælio ceciderunt septem milia Gentilium; cecidit & *Ammiraldus Ascalonis*: Ammiraldus verò *Acra* & Ammiraldus *Assur*, qui vita à Rege impetrata, & ciuitatibus deditis, Ascalonem ante hunc annum confugerant, cum omnibus exuuiis suis capti sunt. Rex autem hac DEI & Domini IESU CHRISTI opitulatione victoria accepta, cum vniuersis spoliis inimicorum in gloria magna *Joppen* ingressus est. De cuius comitatu tantummodò centum perierunt cum milite egregio *Reinaldo Verdunense*, quem Rex & vniuersa ecclesia planxerunt planctu magno, catholicas illi exequias exhibentes. Erat verò naualis exercitus in latere vrbis: qui victoriam suorum affaturam sperantes, & Peregrinorum fugam atque contritionem, urbem subito irrumperere deuouerant. Sed viso capite decollati Ammiraldi & primi Ascalonis, & fuga & strage Ascalonitarum & Babyloniorum comperta, tristes & desperati à statione vrbis *Iaphet* velocibus remis amouerunt, *Triplamque* in spe refugii nauigantes, ac inibi pernoctantes, facto mane, *Ascalonem* & *Babyloniam* nauigio reuersi sunt. Comes autem de *Sartengis*, *Willehelmus* nomine: qui inuito Reymundo Comite, & auunculo suo, terram & ciuitates de *Camolla* hæreditario sanguine possidens, successit; & nunc post auunculi obitum plurimo assultu eandem urbem *Triplam* vel *Tripolin* debellabat de nouo præsidio, quod dicitur *Mons peregrinorum*, quod & ipse Reymundus multo robore firmauerat: nihil huic nauali exercitui, *Triplæ* hospitato, aduersari aut contradicere potuit, propter aquarum fiduciam quam habebant, & vrbis intolerabilem multitudinem, quæ illis in littore ad auxilium semper affluebat. Plurimo tamen conatu & infestatione reditum illorum idem Comes impeditè moliebatur nunc fundibulariis, nunc sagittariis: sed hi aquis nimis freti, sine contradictione & læsione Ascalonem potenter applicuerunt. Igitur post bellum & victoriam, quam Rex ad *Abilin*, quæ est inter Ascalonem & *Rames*, adeptus est, siluit terra Regis; & metus magnus corda Ascalonitarum & Babyloniorum concussit: quoniam toties à Rege in manu paucorum victi ceciderunt ac fugerunt; & nullæ eis spes vltà resistendi & viuendi in conspectu eius fuit. In hoc itaque mœrore & desperatione dum sederent, & iam curriculo octo mensium quiescerent, vineas excolerent, Regemque interdum cessare ab armis gauderent, & ipsum mutua pace & donis placare feruerent; sed omnia frustra tentarent, nisi urbem Ascalonem in manu eius redderent: verni menses processerunt, quando sata, fruges, vineæ & omnis spes anni in florem & fructus parturiunt, & messem affaturam in proximo promittunt. His ita in commodum & plenitudinem omnibus apparentibus, atque in campis omnibus Ascalonis iam ad messem properantibus, Rex à *Ierusalem* & omnibus locis sibi auxiliantibus milites atque arma copiosa contraxit, ac tempore *Rogationum*, quo illis in regionibus omnia sata festinant ad messem, occupauit terram Ascalonitarum, vineas, ficus & cuiusque generis arbores succidens in manu robusta; quin & sata, quæ equorum, camelorum, cæterorumque armentorum pabulo non suffecere, flamma combussit: vt vel hoc saltem incommutabili damno, gens dura & indomabilis ad subdenda colla molliretur. Sic vniuersa regione non solùm populari manu, sed & incendio vastata, Rex reditum *Ierusalem* cum parte exercitus aptauit; viamque per montana vniuersi insistentes, qui erant in comitatu, immenso stridore tubarum & cornuum

intonantes, vniuersa loca montium & vallium non paruo terrore concusserunt, per quæ in virtute sua transituri erant. Hoc inæstimabili fragore tanti exercitus plurimæ feræ, ab antris suis, & à desertis montium, stupefactæ & exterritæ, in solito errore viarum hac & illac vagabantur. Nec mirum, cum nec auium volatus tumultum populi vociferantis sufferret; sed altis vocibus attonitæ ac lapsæ ab aëre in medium vulgus à volatu deficiebant. Itaque dum sic ab antris diuersæ feræ pauidæ errarent, & hanc vociferationem inauditam mirarentur, contigit infelici casu quandam timidam damulam de montanis exire, & cæco errore inter populum fugam maturare: quam mox anteriores exercitus vt viderunt, grauitèr eam circumquaque equorum velocitate opprefferunt, hi vt præuentam caperent, hi vt 10 participes venationis haberentur. Inter hos dum feram hanc ad montana festinantem armiger nobilissimi iuuenis *Arnolphi*, probi equitis ac principis de castello Aldenardis, acrius vrgeret, & feram allequi ferueret, cingula equi illius in eadem cursus contentione rupta sunt, & sic ab equo corruens, prostratus humi ab insecutione quieuit. Equus verò illius circum vociferantium strepitu attonitus, ad montana rapido cursu & immoderato tetendit, nullius approximationem aut comprehensionem patiens, donec inter fauces montium euadens, non vitrà comparuit. Ad hæc contēderunt complures ad quærendum caballum fugitium, contendit & Arnolfus: Sed diu quæsito & minimè reperto, tædioque per montium difficultates affecti, repedauerunt vniuersi. Solus Arnolfus, quem cura ca 20 balli sollicitabat, & qui armigeri administratione & officio carere non potuit, longius profecutus est ad quærendum equum, vt inuentum fortè reduceret: Sed graui fortuna aduersante, equus quidem repertus est, sed iuuenis gloriosus non vitrà ad suos rediit. Affuerunt enim illic latentes *Arabum* insidix, qui ab Ascalone descenderant in montium latebrofa cacumina, videre & intelligere de combustione & populatione regionis, & aliquibus aduersari, sibi incautè de exercitu occurrentibus in vltione prædarum & flammaram, quas passi sunt: Hi nobilissimum iuuenem per montium iuga ac decliua solum ac inermem vagari considerantes, subitis clamoribus et armis sunt aggressi: Quem frustra diu, gladio educto, resistere ac se defendere conantem, tandem longa & assidua impugnatione vexatum ac de 30 fatigatum trans iecur et præcordia lanceis & sagittis confixum, & in multo sanguine ab equo cadentem, peremerunt; & caput eius in signum victoriæ Ascalonem intulerunt. Caballus denique illius per fauces & abrupta montium discurrens, nequaquam apprehendi à Gentilibus potuit: donec montana egressus ad exercitum Regis repedauit, domini ac scilicet floris sui sanguine sædatus, patenter mortis illius omnibus indicio factus. Hunc enim vt Rex et vniuersi de cætu Christianorum viderunt sanguine madentem, Arnolfum procul dubio armis Ascalonitarum incautè cecidisse retulerunt. Nec mora, per montana diffusi ad persequendos & inuestigandos hostes, solum Arnolfum mortuum, ac sine capite iacentem repererunt, Arabes nequaquam persentire potuerunt: Qui corpus exanimè sus 40 cipientes, Ierusalem detulerunt, catholicas illi exequias exhibentes in valle Iosaphat apud *Ecclesiam Latinam S. Mariae*, matris Domini IESU, vbi & honorificè sepultus est. Fleuit super eum Rex fletu magno in die exequiarum, fleuerunt & vniuersi Principes exercitus; fleuit & amarissimis lacrymis super eum nobilis *uxor Comitis Baldewini* Hamaicorum, eò quòd socius & conuiator de terra longinqua Gallix descendisset ad adorandum in Ierusalem. Non sit mirum, si tot magnorum fletum & planctum hic adolescens meruerit, qui omnibus affabilis & notus habebatur, & qui nunquam ab aliqua militari actione sinistra laude declinavit. Tertia abhinc die orta, postquam tam illustis miles sepulturæ traditus est, Ascalonitæ per internuncios requisitum caput illius Ierusalem remiserunt, cum litteris in vno crine illius dependentibus, & verba in hunc modum continentibus; *Ascalonitæ Regi Baldewino caput extincti, militis & viri nobilissimi, non alia amoris causâ remittunt, nisi vt dolor eius & illud inuentium venæctur & augeatur; & vt recognoscant, quomodo tanti viri perditio omni eorum damno & combustioni nequaquam possit comparari & appreciari, & in tanti militis decollatione non vitrà Ascalonitas damna sua velle recordari aut dolere.*

ALBERTI AQVENSIS EXPEDITIONIS
HIÉROSOlyMITANÆ LIBER DECIMVS.

Argumenta Capitum.

- I. *Qualiter anno septimo regni Baldewini Regis gens multa Hierosolymam nauigans conductum eiusdem Regis petierunt.*
- II. *Rex cum magno gaudio peregrinos suscipiens, cum suis consulit, qualiter eorum auxilio contra Sarracenos utatur.*
- III. *Rex suorum usus consilio, ad obsidendam Sidonem Anglos in Iaphet inbet expectare.*
- IV. *Vbi Rege machinas preparante, Sidonii Regi copiosam pecuniam, ne obsiderentur, promiserunt.*
- V. *Quòd Hugone Comite regionem Suet depraedante, Sarraceni pradam socii eius excusserunt: & qualiter Hugo eadem cade sagittatus, animam exhalauerit, & de obitu fratris eius.*
- VI. *Quomodo Rex pecuniam à Sidoniis perceperit, & Anglicum exercitum ad propria remisit.*
- VII. *Rex pecunià Sidoniorum subleuatus, Tabariam rediit, & Gernasum loco Hugonis restituit.*
- VIII. *Rege Tabaria commorante, Ascalonitæ quingentos Christianos iuxta flumen Ramens peremerunt.*
- IX. *Vbi Ascalonitæ Ramens expugnantibus Rotgerus cum militibus obuiauit in pugnam.*
- X. *De insidiis Ascalonitarum, & de uirtute Rotgeri & militis eius in pralio.*
- XI. *De Gerhardo equite, cuius instinctu fugà peruenit ad urbem Iaphet Christianus exercitus.*
- XII. *Sarraceni Rotgerum fugientem insecuti, quadraginta Christianos ante urbem necauerunt.*
- XIII. *Quomodo Sarraceni castellum Arnolphi obsidione diruerunt, prapositum ipsius arcis captiuantes.*
- XIV. *Vbi Sarraceni uictoria potiti, cum octo Galeidis nauibus unam nauē Dromonem Christianorum in portu Iaphet inuasērunt.*
- XV. *Quòd Rex istorum malorum fama excitatus, cum sex millibus de Tabaria contra Ascalonitas profectus est.*
- XVI. *Quòd Rex suorum consiliis sine bello Ierusalem redierit, & Rorgius de Cayphas obierit.*
- XVII. *De quodam Principe urbis Femia occiso per socium suum Botherum, quem ciues sui persequuntur.*
- XVIII. *Bothero auxilium Brodoan implorante, Tankradus à ciuibus inuitatus notamen intromissus est.*
- XIX. *Tankradus ad tempus recedens post Pascha urbem Femiam obsidione uallauit.*
- XX. *Quomodo Tankrado Femiam expugnante, duo filii Principis occisi auxilium illi dederunt contra Botherum.*
- XXI. *Vbi à Christianis urbe uallata, Botherus cum ciuibus suis se tradidit manibus Tankradi.*
- XXII. *Vbi filii Principis occisi Tankradum rogant, ut Botherus occidatur.*
- XXIII. *Quomodo Tankrado uictore Antiochiam reuerso, filii Principis occisi persecuti sint amicos Botheri.*
- XXIV. *Qualiter Baldewinus Rex exercitum Turcorum contra se ueniētium cum quindecim armatis explorauerit.*
- XXV. *De quinque Turcis à Rege Baldewino honorificatis, quorum instinctu tria millia Turcorum in fugam uersa sunt.*
- XXVI. *Rex Turcis fuga dispersis, conuocato exercitu, Hierosolymam tendit, & in capite ieiunii morem cineris impleuit.*
- XXVII. *Quomodo Rex contra tria millia Turcorum properans, conductum habuerit sacerdotis Christianorum Syrorum.*
- XXVIII. *Quomodo Sacerdos Syrorum in castra ueniens Turcorum, suasionibus suis omnes fugere compulerit.*
- XXIX. *De Arabibus in cauernis montium absconditis, quos Rex igne & fumo exire coegit.*
- XXX. *Rex adeptus uictoriam, prada onustus Ierusalem reuertitur, & loca regni sui uisitans consolatur.*
- XXXI. *Quomodo Ascalonitæ Ioppen obsidentibus, ciues urbis à Rege consolati, contra eos portis egressi prauauerunt.*
- XXXII. *Vbi Ascalonitas, contra Christianos praesidium adificare uolentes, Rex in fugam coegit.*
- XXXIII. *Christianis prada intentis, & ab hostibus penè praudentis; Rex affuit auxilio, hostibus plurimum spoliatis.*
- XXXIV. *Ascalonitæ ante Ierusalem assultus facientes, ad quinque corruerunt.*
- XXXV. *Quòd Rex Baldewinus negotiatores Babylonia iuxta Iordanem inuasit & expoliauerit.*
- XXXVI. *Vbi Baldewino Comite per G-*

zelinum de captiuitate redempto, Tankradus inimicus eius factus est.

XXXVII. Baldeuinus à Tankrado uictus obsidetur, sed Gozelini industria, & Geigremich, Principis Turcorum, instantia liberatur.

XXXVIII. Qualiter Henricus, Romanorum Imperator, Conradum stabulariū suum per Regem Gracorum receperit.

XXXIX. Quòd Boemundus de Italia cum exercitu reuersus, Dyrrhachium, Gracorum urbem, obsederit.

XL. Qualiter Conrado in Italia commorante, Boemundus mœnia Dyrrhachii urbis impugnaverit.

XLI. Quomodo Regi Gracorum aduenienti Boemundus in bello occurrerit, Dyrrhachium amplius impugnans.

XLII. De trecentis militibus Boemundi occisis à Turcopolis.

XLIII. Vbi Principes Italia, donis Gracorum corrupti, Boemundum ab obsidione auerterunt.

XLIV. De reconciliatione Boemundi cum Rege Gracorum, data per ipsum licentia Ierusalem tendentibus.

XLV. Baldeuinus Rex; contractis copiis Sidonem obsedit.

XLVI. De nobilissima matrona gētilium, quam Baldeuinus Rex per milites suos cepit cum quatuor millibus camelorum.

XLVII. De duabus turribus Sidonis, qua-

rum altera diuino nutu subuersa est.

XLVIII. Quòd Christiani nauale certamen inierunt contra Babylonios, in auxilium Sidonis missos.

XLIX. Rex cum Babylonii dimicans, uictoriam obtinuit, plurimis sociorum occisis.

L. Rex propter Turcos tentoria sua incendens, & ab obsidione recedens, uenationi paulisper indulgit.

LI. Populus Christianus de reditu Regis letitia perfunditur.

LII. Requisitio Turcorum à Sidonis de promissione pecuniarum taxatarum.

LIII. De quatuor millibus Turcorū, quos Geruasius, Princeps Tabaria, cum octoginta loricatoris infecutus est.

LIV. Geruasius, suis in bello cassis, uiuus capitur, Rege Baldeuino multam merente.

LV. Legatio Turcorum ad Regem Baldeuinum pro Geruasio, & pro ciuitatibus Caypha & Ptolemaide.

LVI. Damasceni, non impetratis à Rege ciuitatibus, Geruasium in medio urbis illudentes interficiunt.

LVII. Qualiter Euemerus à Romana Synodo litteras Apostolici pro restitutione sua detulerit Regi Baldeuino.

LVIII. Rege suam sententiam confirman- te, Euemerus deponitur, Gobelino sedem illius obtinente.

LIX. De Patriarcha peculatu.

- I. ODEM quoque tempore in anno septimo regni Baldewini, Regis catholici Ierusalem, plurimā multitudo naualis exercitus catholice gentis Anglorum circiter septem millia nauibus, quas *Buzas* appellant, cum cætera manu de regno Danorum, Flandriæ & Antuerpiæ aduecta, ad portum ciuitatis Iaphet anchoras fixerunt, moram ibi facere constituent, donec Regis licentia & conductu accepto, in Ierusalem eos securè licuisset adorare. Ex his illustriores & facundiores Regem aducentes in hunc modum locuti sunt: *Viuat Rex in CHRISTO, & prospere-
tur regnum ipsius de die in diem. De terra longinqua regni Anglorum, Flandria ac Danorum viri ac milites Christiana professionis, per aquam nimiam immensi maris huc ad nauigandum DEI opitulatione, causa adorandi in Ierusalem, & uidendi Sepulcrum DOMINI: Et ideo clementiam tuam super hoc precaturi conuenimus, quatenus tua gratia & conductu*
- II. *Ierusalem pacificè possimus ascendere, adorare & reuerti.* REX clementer vniuersum precatum eorum audiens, concessit eis conductum virorum fortium armatorum, qui eos securè ab omni impetu & insidiis Gentilium per notas semitas perduxerunt vsque in Ierusalem & vniuersa loca sancta. Perducti verò Peregrini & noui aduenæ CHRISTI, illic in Templo Domini Sepulcri vota sua Domino reddentes, cum gaudio magno sine aliquo obstaculo Ioppen reuersi sunt. Vbi Regem reperientes, auxilio sibi adesse in omnibus deuouerunt, ad quæcunque animus illius verteretur. Qui benignè viros commendans, & hospitari præcipiens, nequaquam de hoc tam subito se posse respondere profiteretur, donec conuocatis optimatibus suis à Domino Patriarcha, consilium inierit, quid utilius & opportunius insistere valerent, & non frustra tam voluntarium vexaret exercitum. Et ideo post paucos dies domino Patriarcha, Hugone de Tabaria, Gunfrido custode ac præposito turris David, accitis, & cæteris Maioribus militiæ suæ, cōuentū in ciuitate *Rames* habere disposuit, vt cōsuleret cum eis, quid utilius agere debuisset.

Quibus

Quibus statuto die collatis, & diuersa referentibus ac sentientibus, tandem III. visum est vniuersis sanius esse consilium, quatenus vrbs *Sagitta*, quæ est Sidon, obsideretur: si fortè DEI auxilio & viribus noui exercitus, terra & mari superari posset. Dehinc vniuersi qui aderant, & hanc obsideri poscebant, eò quòd esset vna ex his ciuitatibus Gentilium, quæ assiduè rebellabant, à Rege commendati & admoniti sunt, vt quisque in sua rediret; & se ad hanc expeditionem rebus necessariis & armis prouiderent. Recesserunt singuli in sua, recessit & *Hugo de Tabaria*, vir bellator præcipuus aduersus hostiles impetus, qui bellis & insidiis non die, non nocte, in terra Gentilium fatigari potuit, quàm diu vita in columis fuit. Dehinc quoque 10 statim imperauit legatio Regis vniuersæ multitudini *Anglorum*, ne tentoria vel classes amouerent à ciuitate *Iaphet*; sed Regis mandatum illic sine radio expectarent. Aperuit quoque eadem legatio vniuersis, quomodo Rex & omnis primatus ipsius decreuerint urbem *Sagittam* terra marique obsidare & expugnare; & illic eorum opem & vires necessarias haberi: & hac de causa Regem & Patriarcham ad ciuitatem *Aoram* descendere, machinas & mangenas adificare & ad expugnanda mœnia & eius habitatores; eos verò interim *Iaphet* debere habitare, dum Regis iussio innotescat. Sic fieri iuxta Regis mandatum vniuersi concesserunt; & eius legationem in portu *Iaphet* præstolari, & per omnia obœdire vsque ad sanguinem, responderunt. Rex *Aoram* cum Patriarcha & omni domo sua de- 14. scendit, machinas & plurima tormentorum genera per dies quadraginta fabricans & componens; ordinansque omnia ad vnguem fieri, quæ ad assultum vrbs videbantur aptiora. Hoc Regis studium & intentio vt sonuit in auribus habitatorum vrbs *Sagitta*; & intolerabiles copias armatorum *Iaphet* ad auxilium Regis confluisse, vehementer exterriti sunt: metuentes sic in ore gladii Regis contumisci & subiugari, quemadmodum aliæ ciuitates *Cæsarea*, *Assar*, *Acra*, *Cayphas*, *Tabaria*, attritæ sunt & subiugatæ. Et ideò inito consilio, pecuniam plurimam Byzantium Regi per secretarios intercessores sponderunt, sed & in singulis annis grande talentum dare, si modò non ciuitatem obsidens & expugnans, parceret vitæ eorum. Hæc igitur negotia de die in diem inter Regem & ciues agebantur; & Regem de redemptione ciuitatis & salute sua sollicitabant, ampliora nunc & nunc dona offerentes. Rex verò, sicut homo anxius & sollicitus de conuentione solidorum, quos debebat militibus, totus pecuniæ intendebat: Veruntamen quia fideles CHRISTI metuebat, ne sibi obicerent, minimè hanc adhuc contingere audebat. Interea *Hugo de Tabaria* accitus, copiis ducentorum equitum, peditum verò quadringentorum secessit in terram *Grossi Rustici*, nomine *Suet*, ditissimam auro & argento, armentis fecundissimam, conterminam regioni *Damascenorum*: vbi inauditas opes & armenta deprædatus est, quæ sibi ad obsidionem *Sagittæ* sufficerent, de quibus etiam Regi & sociis largiter impertiret. Præda autem hac vsquequaque contracta & abducta vsque ad ciuitatem *Belinas*, quam dicunt *Cæsaream Philippi*; *Turci*, qui *Damasci* habitabant, pariterque *Sarraceni*, incolæ regionis, hoc comperto, vndique per turmas affluentes, Hugonis comitatum insecuti sunt ad excutiendam prædam; & vsque ad montana, per quæ Hugonis pedites prædam ducebant, profecti sunt. Illic grauis tumultus vtrique exortus est: hi vt prædam retinerent, obsistebant; hi vt excuterent, conabantur totis viribus: donec tandem *Turcis* & *Sarracenis* prævalentibus, præda excussa & reducta est. Quod subito *Hugo* & sui equites intelligentes, qui in latere mortuum erant, sine mora inter angustas & scopulosas fauces laxis frenis reuolant, plurimum cum hostibus committentes, & suis peditibus subuenientes; sed casu infelici malè pugnatum est. Nam *Hugo* lorica exutus, mox mediis periculis illatus, & solito more 50 Gentiles impugnans & multans, sagitta à tergo trans pectus & iecur illius infixæ, inter manus suorum vitam exhalauit: Ad hæc Gentilium turmis cum præda excussa regressis, ac diuisis per obscuras ac difficiles semitas asperorum collium, milites Hugonis corpus extinctum, gestario impositum, in ciuitatem *Nazareth*, quæ est iuxta *Thabor*, attulerunt: vbi in multo fletu & planctu tam egregias Princeps, & fortis athleta, honorificè & catholicè sepultus est. Frater verò eiusdem Hugonis, *Gerhardus* nomine, graui infirmitate tunc laborabat. Qui fratris audito interitu, præ dolore validius molestia corporis illi adaucta, & ipse post dies octo morte occubuit; & iuxta fratris speluncam more fidelium appositus est. Post tam VI. nominatorum Principum lacrymosas exequias, Rex occasione assumpta mortis ho-

- rum virorum & primorum sui exercitus, pecuniam pro dilatione obsidionis Sagittæ urbis oblatam, clam omnibus suscipere consensit: dissimulans tamen pacem cum Sarracenis facere, sed opus, quod cœpit, velle perficere. Vnde missa legatione Iaphet, *Anglicos* milites admonuit, vt nauigio Acram descenderent; atque secum de obsidione & assultu urbis Sagittæ agerent, & tractarent. Qui ad Regis iussionem exurgentes, velis purpureis, & colore diuersi generis insignitis, protinus in altis malis Buzarum expansis, ac vexillis suis ostreis & sericis erectis, venerunt, & in littore urbis anchoras iactantes hospitati sunt. Rex verò crastina die secretariis & consociis suis accitis, Anglorum Danorumque primoribus dolorem suum aperuit de Hugonis interitu, & fratris illius occasu, & quantam in illis bellicarum rerum fiduciam habuerit: & ideo nunc eis defectis ac mortuis, necessariò oportere obsidionem urbis Sagittæ differre, & hoc tempore exercitum conuocatum relaxare. Hac Regis sententia in populo iam diuulgata, dilapsus est exercitus; & Angli, Dani, Flandrenses velis & remis iterato nauigio, salutato Rege in terram
- VII. natiuitatis suæ reuersi sunt. Rex verò à *Sagitta* quindecim millia Byzantium pro salute urbis accipiens, cum omni equitatu domus suæ *Tabariam* diuertit, vt in ea custodiam fortium virorum disponeret, qui terram, quam Hugo dono Regis obtinuit, magnisque & assiduis præliis acquisitam subiecit, simili virtute tuerentur; hostes arcerent, & transire eos montana nullo modo sustinerent. Quapropter *Geruasium*, virum illustrem & nobilissimum, de regno occidentalis Franciæ ortum, belliguarum & assuetum, loco Hugonis restituit, ac præficit *Tabariæ* & vniuersæ regionis, sciens eum fidelem & bello acerrimum contra omnes Gentilium, Sarracenorum, Turcorum, Damascenorum incursum. Interea dum Rex in his negotiis illic moram ageret, viri *Ascalonita* eius absentiam comperientes, & noui exercitus recessum, Hugonis ac fratris eius interitum, legationem *Sur*, quæ est Tyrus, & *Sagittam*, quæ est Sidon, *Barush* quoque, quæ est Baurim, cum festinatione dirigunt, vt in armis & copiis in vnum die statuto conferantur; & sic *Rames*, quæ est Rama, & *Iaphet* in impetu assilientes, viros Christianorum incautos aggrediantur, alios interimentes, alios captiuos abducentes. Qui vsquequaque iuxta legationem *Ascalonitarum* conuenientes, ad septem millia equitum annumerati, in fortitudine vehementi in planicie camporum *Assur* & *Rames*, subitis clamoribus irruerunt, vbi Peregrinos incautos, & tantæ multitudinis nescios, iuxta flumen, quod *Assur* & *Rames* interfluit, reperientes mense Octobri, feria quarta, ipso natali B. Dionysii Martyris, lanceis & sagittis fortiter incurrerunt, quorum non pauciores quàm quingenti detruncati & decollati sunt. Hac in potentia & virtute armorum suorum tot Peregrinis attritis, nimium gloriantes *Ascalonita* & ceteri Gentiles Regis *Babyloniæ*, mox affuerunt in campestribus *Rames*, vt expugnarent urbem; eius habitatores bello lacefferent, si fortè aliqui prodirent ex ea, pro ut solitum semper eorum audacia habebat resistere. Erant hac die Christiani ciues & milites improuisi & immunes; equites verò non amplius octo in urbis defensione & tuitione reperti sunt. Qui cum defensore suo quodam, *Baldewino* nomine, perterriti, omnes vires & apparatus Regis *Babyloniæ* adesse arbitantes, sine mora in equis celerrimis octo equites urbem egressi sunt, ac *Iaphet* introeuntes, nunciauerunt *Rotgero* de castello *Resset*, qui urbi *Iaphet* præerat, & cæteris conchristianis, quomodo *Ascalonitæ* & tota virtus *Babyloniæ* campestris urbis *Rames* occupassent; & procul dubio sine intermissione ad urbis *Iaphet* mœnia properare. Hoc audito, quotquot erant equites in urbe *Iaphet* & pedites, ex subita admonitione *Rotgeri* à porta urbis accincti armis processerunt obuiam, appropinquantes hosti, vt mœnia & urbis introitum inimicis omni armorum genere & virtute prohiberent. Verùm *Ascalonitæ* & Arabes ex industria in latibulis montium, qui ex aduerso sunt, copias suas abscondentes, præmiserunt viros inequis, lancea & sagittis peritissimos, vt cursu rapidissimo vsque ad urbis ianuam aduolantes, viros urbis longiùs protraherent, donec in insidias incidentes, vndique eos circumuenirent; & à latibulis erumpentes, nescios & incautos alios trucidarent, alios captiuarent. At *Rotgerus* sui que commilitones in armis parati obuiam exeuntes, cum Arabibus contigere non abstinerunt; ac plurimum diei euestri contentione & discursu consumentes, graui vulnere vexati & multo labore exhausti sunt. Tandem Christianis ex prospero successu longiùs insequentibus, Arabibus verò ex industria interdum cedentibus, hostiles copiæ à montanis

progressæ vsquæ quaque nimia & innumerabiles apparere & appropinquare cœperunt. Sed Christiani licet hoc bellum à Babylonia transmissum æstimauerunt, nequaquam formidine concuti potuerunt, fortiter resistentes, & in Domino Iesus v spem vitæ ponentes, pro cuius nomine & amore omnem cognationem carnis & sanguinis reliquerunt. Ad hæc *Gerhardus* quidam eques de domo Regis *Baldewini*, qui partem redituum ciuitatis *Iaphet* pro militari obsequio obtinebat, mediis Christianorum turmis equo velocissimo affuit, virtutem & copias innumerabiles inimicorum, & adeò intolerabiles, asserens, vt nunquam præsens Christianorum manus hæc sufferre possit; & ideo consultius esse, equites & pedites in vrbis tutamina redire, & mœnia defendere. Huius itaque verba diffidentia, alii viri vehementer indignabantur, & formidolosos factos ad vocem *Gerhardi* arguebāt, stare & repugnare adhortantes; alii verò consiliis *Gerhardi* acquiescere, nunc absente Rege, acclamabant, nimio terrore concussi, Hoc enim dissidio in momento sic cœtus Christianorum disturbati ac diffusi, communem inierunt fugam contra *Iaphet*, quemadmodum apes à facie turbinis auolare & dispergi solent.

Sarraceni autem & *Arabes*, videntes viros formidine defecisse, fugamque arripuisse, non parcè equos vrgentes fugitiuos insequuntur. Quis autem ceter lanceis & sagittis infigunt, præter eos, qui in porta ciuitatis euaserunt. *Rotgerus* verò & *Gerhardus*, ceterique Christianorum milites, equorum velocitate capti, in impetu fugæ tardos ac miseros pedites contulcabant; nec erat fas vlli aut spacium freni retinendi à facie insequentis eos & persecuti. Sola spes viuendi porta vrbis erat, eam intrare contendentibus. Sic tandem his graui insecutione vrgentibus, his verò in grandi pressura portam obtinentibus, quidam Christianorum lento cursu tardiores exclusi, ante ianuam & vrbis muros armis impiorum Gentilium occubuerunt; & ad quadraginta ibidem decollati sunt. Hanc itaque victoriam *Ascalonita* adepti, nulla mora vrbis mœnibus vim inferre conati sunt; sed capita decollatorum auferentes, gauisi prospero euentu belli, in terminos *Rames* reuersi sunt, in tubis & buccinis, & in superbia magna *castellum Arnolphi* obsidentes: quod versus Ierusalem in montanis ad regionem tuèdam, iussu Catholicici regis muris & mœnibus ædificatum prominebat. Illic bideò obsidionem facientes, & minas mangenarū & machinarū, adeò viros inhabitantes exterruerunt, vt *Gunfridus*, custos ac præpositus arcis & turris Ierusalē, qui & huic *Arnolphi* præsidio nunc præerat, vix vita impetrata, dextras *Sarraceni* quæretet; se in ditione redderet, ac præsidii ianuam hostibus aperiret: qui ingressi, muros præsidii statim diruerunt; inuentos in ore gladii percusserunt, solum *Gunfridum* reseruantes captum *Ascalonē* deduxerunt. Dehinc ab hac quarta feria post natalem S. Dionysii Martyris sexta feria inchoante, *Ascalonita* triumpho suo lætati & exaltati, octo *Galeidas*, aptantes in eis viros sagittarios ac robustissimos, constiterunt, qui vsque *Iaphet* applicarent, æstimantes Christianorum vires vel naues sibi occurrere, quibus aduersari captione aut submersione valerent. Et ecce in impetu magno & tubarum sonitu, orto mane, loppe applicantes, nauem immanissimam, quam appellant *dromonem*, diuersis rebus & vitæ necessariis onustam, in portu vrbis à longè speculatur: quam vndique aggressi, nimia impugnatione expoliauerunt; duos solummodo viros tum ad custodiendam eam relictos, sagittis confixerunt. Ciues verò Christiani vrbis *Iaphet*, considerantes *Sarracenos* præualere, & custodes *dromonis* mortificasse, eamq; rebus expoliassè, subuenire in lancea, arcu & fundibus properauerunt, quo vsq; naus illa pergrandis excussa & retenta est: Eam verò nauiculam, quæ *dromoni* ad leuiandum semper adhærebat, *Sarraceni* in virtute sua abruerunt, quam etiam multis diuitiis oneratam abduxerunt. Igitur tam grandis casu & infortunio bis & ter Christianis fratribus, & eorū ciuitatibus, disturbatis, subito fama per omnia volitans auribus Regis *Baldewini* in regione & ciuitate *Tabatæ* grauiter insonuit, quæ vehementer eum de omnibus, quæ acciderant, commouit, eò quòd dimissis sociis et copiis, vrbibus et locis *Sarraceni* percussisset; et quoniam sic eum in fraudè prædictæ pecuniæ circumuenire præsumissent. Vnde sine mora *Iaphet* reuersus, quingentis equitibus in lorica & galea contractis, pedibus verò ad sex millia, *Ascalonem* in vltione suorum proficisci voluit, & vsque ad locum *Palmarum*, quia est terminus castello *Beroart*, quod duobus miliaribus distat à ciuitate *Ascalone*, profectus est. Illic in loco eodem

- XVI. consilio cum suis habito, considerabat, quia in hoc tempore nihil contra Aſcalonem assultus ei proficerent, vel in satis, vel in vineis siue in arboribus depopulandis, eò quòd radicibus regione ante hos dies sæpius vastata igne & præda, nihil intactum extra urbem reliquisset: Ciues verò & milites Arabes nequaquam à mœnibus urbis ullos suorum procedere permiserunt. De quibus Rex in vindicta suorum acceptam iram animi sui mitigauit; & ideo Ierusalem cum domino *Patriarcha*, ultione suorum dilata, reuersus est. Eodem anno *Rorgius*, qui dono Regis Cayphas præerat, infirmitate valida occupatus, longo tempore languit, donec tandem molestia corporis adaueta, finem vitæ fecit; & in stillicidio porticus Ecclesiæ Dominici Sepulchri honorificè & catholicè sepultus est. Eodem anni 10
- XVII. tempore, quo Rex Baldewinus Sagittam obsidere distulit, Anglicosquæ milites remisit, & Hugo de Tabaria in arcu & sagitta Turci occidit, quidam princeps ciuitatis, nomine *Femia*, qui longè latequæ immensa potestate terræ in circuitu præerat, eò quòd Christianis & Peregrinis satellitibus largus & propitius habebatur, à quodam Sarraceno, *Bothero* nomine, qui secum in militari obsequio, & conuentione solidorum, morabatur, plurimum inuidiæ & indignationis pertulit; donec tandem die quadam visa oportunitate suæ malitiæ, in falsa fide ab eodem *Bothero* cœnandi gratia inuitatus, fraude & absconditis in domo insidiis circumuentus, ab illius complicitibus interemptus est. Eo autem sic in dolo perempto, ciues ciuitatis tam crudelis facinoris ignari, nimia ira aduersus *Botherum* exarserunt, sæpe animati 20
- XVIII. in ultionem sui Principis, & illorum contritionem, qui in eum manum mittere ausi sunt. *Botherus* igitur in vna turrium ciuitatis firmissima hospitatus, ciues habens suspectos, eo præcipuè quòd Christiani essent, *Brodoan*, Principi ciuitatis Alapiæ, occultè nuncios direxit, vt subito congregatis copiis descendens, ciuitatem *Femiam* occuparet & expugnaret; atque dextris inuicem datis, ciuitatem & regionem obtinerent. Hæc Christiani & Armenii ciues intelligentes, exterriti sunt vehementer, eò quòd rursus dominio Gentilis tyranni *Brodoan* subderentur. Et sub manu traditoris *Botheri* constituti, *Tankrado* nuncios dirigunt, eò quòd vir Christianus & bellator præcipuus fuerit: quatenus assumtis viribus & sociis, ad eos transiens, primatum ciuitatis & regionis apprehenderet, ac deinceps obtine- 30
- XIX. ret. Qui illic septingentis collectis equitibus, mille verò peditibus, ad ipsam ciuitatem profectus, minime intromissus est. Vniuersos enim ciues & primos urbis *Botherus*, traditor sceleratus, blandis promissis & magnis muneribus corrumperat, ac minis & terroribus animos & corda eunctorum infregerat. *Tankradus* quidem videns sibi ciues auersos, ante urbis mœnia tentoria locauit; ac trium hebdomadarum spacio illic consummato, in vniuersis assultibus suis nequaquam proficere potuit. Sic omnes traditor auertit. Ieiunium quadragesimale iam mediatum processerat. Igitur *Tankradus* videns, quia nihil hoc tempore proficeret, amotis castris Laodiceam & Antiochiam reuersus est. Non longè ante hoc Laodiceam obsederat, ac superatam, sibi quæ subiectam, de manu Regis Græcorum & 40
- suorum custodia in suam redegit potestatem. Post hæc celebratis octo diebus sancti Paschæ ritu & honore Christianorum, *Tankradus* readunatis sociis & viribus, *Femiam* descendit, vndique machinas & mangenas applicans, vt sic fortè superata ciuitas in manu sua, & non in manu *Brodoan*, redderetur, & ciues cum traditore punirentur.
- XX. Interea dum frustra assultibus & machinis circa hanc laboraret, & minime ciues abstereret; dies quæ plurimi iam præterirent, duo filii Principis ciuitatis infraude occisi, qui patris morte audita, vix de manu *Botheri* in umbra noctis elapsi, Damascum effugerant, apud cognatos suos illic moram facientes propter metum *Brodoan* & *Botheri*; nunc audientes quia denuò *Tankradus* *Femiam* obsederat, & *Brodoan* nihil aduersus eum poterat, nuncios *Tankrado* miserunt, quomodo sibi in auxilium & ultionem sanguinis patris sui venirent, si vtile & acceptum sibi suisquæ videretur. *Tankradus* autem nunciis eorum auditis, & benignè remissis, libenti animo eos sibi in auxilium affuturos annuit, scdus cum eis percutiens de omnibus, quæ circa urbem & aduersus ciues & *Botherum* acturus esset. Hi verò iuxta quod deuouerant, centum milites Arabes & Turcos sumentes, Februario usque in castra *Tankradi* venerunt, cui in hunc modum locuti sunt: *Terra & ciuitas hæc sedes & patris & antecessorum nostrorum fuit: sed inuidia & auaritia Botheri ab hac eie-* 50
- cti sumus facti exules: & ideo nunc apud te refugium & auxilium quarimus, fidem quarimus & inimus.*
- Sihus*

Si hac moenia apprehenderimus, non inuidemus; nihil spei in eius recuperatione quarimus, sed cum beneuolentia tibi concedimus: nobis post hæc, quæ tibi in animo videntur, pro militari obsequio facies & rependes. Sic dextris datis, super his omnibus Tankradum beneuolum, & tibi satisfaciendum, repererunt. Nec mora, assultus assidui, & iactus lapidum xxi.

sine intermissione, à foris fiunt; sed frustra omnia videntur fieri, donec tandem vallo tota circumfoditur ciuitas: ne cui deintus aliquo patentè exitu, ciues fame sic arctati, & traditor, qui in ea habitabat, in manum & traditionem Tankradi redderentur. Quod & actum est. Ciues enim & idem traditor fame intolerabili oppressi, & vim Tankradi vltra sufferre non valentes, sibi parci rogauerunt, dextrasque sibi dari ciuitatis portas promittentes aperire. Dehinc Tankradus à suis consilio accepto, eò quòd longæ obsidionis tædio fatigati essent, & iam vsque ad Augustum mensem confedissent, petitioni Botheri & ciuium acquieuit, videlicet vt Bothero dextram daret, ciuibus parceret, urbem pacificè intraret, redditamque obrineret. Et ita factum est, tradita ciuitate. Filii autem Principis xxii. occisi hæc indignantes, Tankradum obnixè precatum conuenerunt, dicentes: *Tam nefarium hominẽ, & tam nequam traditorẽ, non debere recipi, aut vitæ reseruari sed omnino de terra deleri.* Quibus Tankradus in omni mansuetudine sic respondit: *Fidem, quam promissimus isti, quem satis peruersum scio, ac periurum, non est Christiani moris violare, sed nostrum est, omni populo fidem & veritatem seruare: ideoque huic concedimus vitam cum salute membrorum; complices verò illius, quibus non indulsumus, in manu vestra siue ad mortem, siue ad vitam habeantur in ultione sanguinis patris, cum ab hac obsidione primùm pedem auertimus, & noster exercitus in suam reditum parauerit. Vobis autem in omnibus commodis vestris manus mea non deficiet.* xxiii.

Post hæc verba Tankradus, ciuitate sibi tradita, & tutela suorum in ea constituta, Antiochiam cum Bothero & cæteris obsidibus remeauit in fide data & suscepta: Filios verò in dolo occisi Principis in regione ciuitatis plurimis præfecit locis. Hi autem filii in regione hac post discessum Tankradi commorantes, complices Botheri interemerunt, reos patris sui interitus: aliosque confcios & reos eiusdem necis crebris insidiis comprehensos, aut membris debilitauerunt, aut laqueo iugulatos suffocauerunt. Dehinc post mortem xxiv.

Hugonis Rex *Baldewinus* à Tabaria & terra *Suet* eodem anno, celebrato ibidem Natali Domini, *Ptolemaidem* reuersus est, anno regni sui octauo, vt quiesceret à labore itineris. Ibi statim illius innotauit auribus, quomodo Princeps & Rex ciuitatis *Damasci*, de genere Turcorum, arma & apparatus contraxisset ad obsidendam *Tabariam*; & *Geruasum* loco Hugonis restitutum, expugnare decreuisset, & Regis virtutem non vltra timere. Hoc audito, Rex subito paucis assumtis copiis circiter quadraginta milites, ad resistendum Turcis properauit; & maritima relinquens, quindecim fociis adolescentulis, in armis & equo peritissimis, & cæteris electis, ad montana tendens, totum exercitum & vires Turcorum explorare audacter præcessit: Erat autem virtus Turcorum ad tria millia virorum pugnatorum: xxv.

Iam quidem omnibus exploratis copiis, & visis tentoriis, cautè per deuiã & notas semitas ad societatem suorum reuersus est. Vix arma sunt deposita, vix equi frenis & sellis spoliati; & ecce, quinque Turci assunt in castris Regis factò vespere. Qui legati cæterorum, de diuersis negotiis & pace componenda loquentes plurimum, & agentes, tandem benignè suscepti; muneribus quoque preciosæ vestis, vasorum argenteorum Byzantiumque onerati, & amicis verbis à Rege commendati, post plurimum sermonis ad castra redierunt. Hac igitur gratia & honore hi quinque à Rege honestati, ex tunc & deinceps parti illius nimium fauere cœperunt, virtutem quoque & apparatus illius septies magnificare, & inter ceterum Turcorum extollere, quam vidissent, volentes illi reddere dignam vicem omnium honorum & donorum, quæ eis Rex largitus est. Turci itaque & eorum ductores hæc à suis intelligentes, & multum eis de omnibus, quæ referabant, credentes, magna formidine concussi, fugam inierunt, vndique cælum & terram nocte operiente. Hoc à delatoribus Rex comperto; insecutus est eos prima diei aurora exurgente, donec per regionem & muros *Damascenorum* fugiendo elapsi sunt. His verò in sua tutamina elapsis & clausis, Rex reditum suum fieri abhinc cōstituit, donec per dies aliquot *Bethlehem* veniret, vbi in die Epiphaniæ solènter coronatus est. Ibi diebus octo morã faciens in diuersis negotiis rei militaris, *Iaphet*, deinde *Napolis*, quam dicunt *Samariã*, quã idem Rex *Baldewinus* sine apparatu bellieo xxvi.

- subiecit, profectus est: ad disponendas has ciuitates, ne aliqua versutia & dolus his aduersari posset. Exinde post dies nouem de vniuersis locis per circuitum sociis conuocatis, rediit Ierusalem mense Februario: vbi capite ieiunii inchoante, in monte Sion Christiano more cinere asperso capiti de manu Baldewini, Episcopi
- xxvii.** Cæsareæ Cornelii, ritum Quadragesimalem peregit. Sicut quoque initiato tempore Quadragesimali, proxima die quingentis militibus assumtis ex consilio cuiusdam Syri, nomine *Theodori*, cui innotuit, quomodo Turci à Damasco descendissent ad tria millia in antiqua valle Moyssi, ad quoddam præsidium firmandum, ne cui de gente Regis illic negotiandi causa via pateret: iter mouit ad destruendum præsidium, quod Turci rogatu & consensu Arabum illic collocauerant, ad interdicendum transitum vniuersis Christianis. Dehinc octo diebus per fœtentia flumina *Sodoma* & *Gomorrhæ*, & deserta loca, & per montium difficultates gradens, cum vniuersis sociis suis graui defectione oppressus, ad habitationem quorundam Syrorum Christianorum peruenit. Vbi hospitio demoratus, ac satis refocillatus & ipse & vniuersi ipsius sequaces fuere. Intelligens itaque quoniam Christiani essent, sacerdotem illorum accersiuit, sciscitaturus ab eo de nouo præsidio & Turcorum intentione, ac de omnibus ab eo consilium requisit. Qui diluculo exurgens cum Rege, in fide & veritate triduo iter fecit, ductor viæ & regionis illi factus: donec tandem Rex conductu ipsius in loco tuto non longè à præsidio &
- xxviii.** Turcis hospitio requieuit. Altera verò die illucescente, idem sacerdos & conuiator surgens, castra Turcorum intrauit, aliterque omnia eis referens, quam essent, in hunc modum locutus est: *Rex Baldewinus, cum ingenti manu ab Ierusalem descendens, tantillum mansionis, quod nobis erat, deuastauit; nos dispersi sumus, de quibus solus ego ad vos perueniens, vix aufugi, ut nunciarem vobis, ne eius arma & copias expectetis: non enim amplius eius comitatus & apparatus à vobis habetur, quam milliaris vnus interuallo.* Hoc denique audito nuncio, metus tantus vniuersorum corda ex DEI voluntate inuasit, vt sine mora tentoria sua ibidem relinquentes, vniuersam fugam maturarent. Vix tenebræ sunt remotæ, vix mane illuxit, & ecce Rex *Baldewinus* in sonitu tubarum, & armorum strepitu, vallem descendit: Sed Turcorum neminem reperit, neminem occidit, neminem cepit: Nam tota nocte illa non lentè fugam inie-
- xxix.** runt. *Arabes* autem, quorum consilio Turci à Damasco illuc conuenerant, vitæ diffidentes, in cauernis montium, & cæcis latebris, subito vt mures absconditi à facie Regis, disparuerunt cum armentis & suppellectile, quæ in auxilium edificandi præsidii illuc congefferant. Rex verò cum exercitu suo vallem descendens, cauationes totius regionis perlustrans, ora cauernarum fixis tentoriis obsedit. Sed nec sic viros cogere valens vt prodirent, tandem igne & fumo suscitato ante ora cauernarum, vniuersos exire arctauit: quorum mox alii armis extincti, alii capti & ad sexaginta abducti sunt, omnibus spoliis eorum de antro sublatis, cum asinis plurimis, bobus, ouibus & hircis. Rex igitur his prosperè gestis, cum omni manu sua & præda, quam acceperat, regressus est vsque ad torrentem *Jordanis*, Syros confratres & conchristianos è cunctis locis regionis congregans, & ad sexaginta secum abducens propter metum Arabum: vbi præda inter Regem & milites diuisa est. Deinde transacto biduo, Rex cum præda sua, quæ sibi in tertiam partem diuisionis contigerat, *Ierusalem* ascendit, cui in iocunditate & lætitia vniuersi Christianorum Peregrini & ciues occurrerunt. Post hæc quatuor diebus euolutis, à Ierusalem *Iaphet* descendens, ibidem aliquam moram fecit. Sed & *Acram* veniens, plurimum illic de negotio regni sui tractans, Pascha propinquante, in ipsa cœna Domini *Ierusalem* repedauit, vbi in hac sacra solennitate Dominicæ Resurrectionis gloriose & catholicè coronatus est. Post dies verò octo, iterato itinere, per castella & ciuitates *Ptolemaidem* descendit; quin & *Tabariam* profectus est, vt suos aduersus Turcorum insidias & minas militari solatio corroboraret. Et ecce *Ascalonite* gaudentes eius absentia, ad tria millia exierunt in planiciem camporum ciuitatis *Rames*. Sed nihil in factum proficientes illic, in ira magna venientes, loppem obsederunt. Hæc fama tam crudelis in auribus Regis iam de Tabaria *Ptolemaidem* reuersi, vt innotuit, sexaginta viros, armis & bello strenuos, nauigio *Iaphet* ad subueniendum ciuibus direxit; & vt eis nunciarent, quomodo sine mora Rex adunata manu eos subsequeretur. Audientes autem ciues, quoniam auxilium Regis præuenisset,

hisset, & Rex in breui subsequeretur,aperientes portas egressi sunt ad resistendum inimicis: ac vtrinque committentes, Sarracenorum octodecim ceciderunt; Christianorum verò, tredecim occisi sunt. Reliqui verò Sarracenorum æstimantes Regis præsentiam, & ideo ciues audacius nunc resistere, Domino IESU suos prosperante, fugam inierunt. Quos Christiani fortiter insequentes, solummodo sexaginta equos eorum in sagitta & lancea percusserunt; nullum tamen ex his apprehenderunt. Nec mora, *Rex*, sicut promiserat, *Iaphet* venit in magno apparatu armorum: Sed victoria DEO opitulante à suis ciuibus anticipata, optata requie illic cum suis usus est. Quatuor deinde diebus transactis, *Rex Ierusalem* rediit, vt dispo-

10 neret regnum; & sic, aliqua quiete frueretur: Cùm subito ad aures illi peruenit, quomodo rursus *Ascalonitæ*, Turcis in conuentione solidorum à *Damasco* accitis, præsidium firmare decreuerunt ad expugnandum castellum, quod dicitur *ad S. Abraham*, & destruendum, quod tunc quidam *Walterus*, cognomine *Mahumet*, post mortem *Rorgii* dono Regis susceptum, tuebatur. Hoc *Rex* sinistris nunciis compèriens, septuaginta probis militibus electis & assumtis; illuc festinus via secessit, & apud *S. Abraham* nocte hospitio quieuit. Mane verò cuiusdam sextæ ferriæ exorto, laxatis equis & frenis, in impetu magno, & cornuum stridore, vociferantiumque tumultu, *Ascalonitarum* castra inuadit; quos inscios, ac tam repentino turbine stupefactos, protinus in fugam coegit. At sui Christiani, avari-

20 tiâ rerum hostilium excæcati, & in tentoriis inimicorum nimium studentes ad congreganda spolia & asportanda, belli & armorum oblitii sunt. *Ascalonitæ* & *Turci* hæc considerantes, quomodo magis prædæ quàm fugitiuis hostibus intenderunt, vsquequaque readunati prællum cum eis committentes, quinque de egregiis regis militibus peremerunt: inter quos *Hugo de Cassel*, & *Albertus*, Apostolius cognomine, armis extincti sunt: Verùm *Rex*, DEO auxiliante, vix recuperatis viribus suorum inualescens, victoriam tandem adeptus est. Nam triginta ex inimicis in gladio eius ceciderunt; & sexaginta abducti, alii diffugio elapsi sunt. *Rex* verò & sui camelos triginta tres; equos sexaginta octo, cum præda & tentoriis multis *Ierusalem* abduxerunt in lætitiâ & exultatione super hac victoria iocundati.

30 Interea *Ascalonitæ* suæ contentions minimè oblitii, *Ierusalem* in armis & copiis confluerunt, per diem illic in equorum discursibus cum pueris confligentes. Sed quinque illorum, post plurimum contentions suæ, cum equis & spoliis illic capti fuisse referuntur. Christiani verò pedites, qui illic ad resistendum processerant, septem decollati fuisse perhibentur. Nam terrores & minæ Gentilium multum repressæ sunt. Post hæc diebus aliquot transactis, nunciatum est

40 *Regi*, quomodo negotiatores *Babylonii* affuturi essent trans flumen *Iordanem* in vmbra & silentio noctis, ac descensuri ad *Sur*, *Baurim* & *Sagittam*; admittendas merces *Damascum*; & multum prædæ posse eum ex his capere, & gentis suæ inopiam subleuare. Qui omnibus ex ordine auditis, sexaginta milites assumens, & de nocte cõsurgens, ad oram fluminis descendit. Sed mercatorum copias videns esse nimias; facie ad faciẽ cum eis confligere distulit; sed ab eis clam nunc declinans, nec mora; extremos fortiter inclamans & incurtens, vndecim gladio strauit; quadraginta captiuos tenuit; camelos vndecim *Zucra*, quatuor onustos * & cæteris pigmentis re-

50 busq; preciosis. decem & septem verò oleum & mel portantes; *Ierusalem* captos abduxerunt. Quorum abundantia tota regio Peregrinorum releuata & confortata est. Post hæc in anno octauo regni Regis *Baldewini*, *Gozelinus* de *Turbay* sel, miles fidelissimus, *Baldewinum* de *Burg*, cuius dono pro militari obsequio terræ & regionem obtinebat, de manu *Geigremich*, *Turci* potentissimi, centum millia *Byzantiorum* dans, redemit: quæ ab omnibus Principibus & viris Christianis, paruis & magnis, & vniuersis locis & ciuitatibus fidelium, plurima prece impetrata collegit. Sic itaque *Baldewino* redempto, & in ciuitatem *Rohas* cum omni honore relato, *Tankrado* autem ab eadem ciuitate, quam susceperat in custodiam, exeunte; semper inimicitia & inuidia inter ambos Principes adeò excreuerunt, vt congregata manu alter alteri præda & insidiis nocere & aduersari nõ abstineret. Tandem quadam die, hic ab *Antiochia*, hic à *Rohas*, in apparatu & armis cum copiis egressi, grauiter bellum commiserunt. Sed ex *Baldewini* societate plurimi cæsi, & exuperati sunt, ac plures capti: Ipse verò *Baldewinus* vix à campo effugiens, in ciuitate *Tuluppe* à *Tankrado* & suis obsessus est. *Gozelinus* verò, qui à campo & hostibus vix

- euaserat, sciens Baldewinum à Tankrado obsessum, profectus est ad *Geigremih*, multum instans & obsecrans, vt subueniret sibi mutua gratia confederato, & à Tankradi obsidione tam nominatissimum & cognatum Regis Ierusalem liberaret. Qui statim quadraginta millibus Turcorum accitis, ad Tuluppam se venturum in Baldewini liberationem statuta die, per omnem regionem notum fieri decreuit, qua vndique ad eum copiarum suarum illic conuenirent. *Tankradus* hanc Turci constantiam in liberatione Baldewini intelligens, castra amouit ab obsidione; & *Baldewinus* in ciuitate Rohas, præteritorum immemor malorum, in læticia & exultatione ingressus est. Eodem quoque tempore *Conradus* stabularius Henrici Tertii Romanorum Imperatoris, vir præclarus in omni actione militari, ex legatione & petitione ipsius Imperatoris facta ad Regem Græcorum, Regis verò facta ad Regem Babyloniarum, à carcere & vinculis eductus est, & ob causam dilectionis, & mutue retributionis, *Alexio*, Regi magno Græcorum, restitutus. Rex *Alexius* *Conrado* viuo & incolumi recepto, plurimum gauisus est, quem magnificis donis honoratum, *Henrico* Imperatori Romanorum super omne aurum & argentum, super ostras & lapides preciosos, acceptum remisit, nihil dulcius & preciosius videlicet in auro & argento, in ostro & lapidibus preciosis, arbitrans illi posse sufficere. Post hæc in anno secundo restitutionis *Conradi*, *Boemundus* à diuersis regnis Galliarum & Italiarum collecto exercitu Christianorum, nauigio *Valonam* descendens, hanc subito occupauit, vniuersaque loca, quæ in circuitu erant de regno Græcorum, superata subiugauit. His subiugatis, *Dyrrhachium*, ciuitatem magnam, rebus & omni virtute ciuium ac militum potentissimam, diuertit; & in circuitu murorum tabernacula extendens, in multitudine graui obsedit. Erant enim illi duodecim millia equitum pugnatorum, & sexaginta millia peditum virorum bel-
- XL. latorum. *Conradus* ab Imperatore Græcorum remissus, tunc in Italia moram fecit propter graues discordias, quæ inter dominum Imperatorem *Henricum*, filiumque eius *Henricum* V. Regem, inuidia & iniquorum consilio exortæ erant: ne in aliquo eorum fauore intendens, alterutrum grauius molestaret. Obsidione itaque tempore veris vndique locata, *Boemundus* machinas & tormenta lapidum fieri instituit, quibus vrbs oppugnaretur. Sic diebus multis mœnia & turres crebro ictu lapidum minuebat; ciuesque, & omnes inhabitantes vehementi assultu vexabat. Ciues verò econtra ollas igneas aqua inextinguibiles, fomite refertas, machinis intorquebant, ac diuersa genera incendiolorum in omne opus machinarum illius iactantes, sagittis & fundibus in omni virtute resistebant: Nam res illis pro anima erat. Tandem cum plurimo assultu & arte bellica urbem ciuesque vexaret, & iam omne tempus æstatis in rebus bellicis consumisset, Rex Græcorum adunato innumerabili exercitu, in campos vrbs *Bosthilia* descendit, vt vrbi *Dyrrhachio* subueniret, & *Boemundum* ab obsidione & vniuersum comitatum illius effugaret. Locatis itaque Imperatoris tentoriis in præfatis locis & campis, qui itinere diei vnus distant à regione *Dyrrhachii*, milites Imperatoris: non solum aduenæ Galli, qui conuentione solidorum Imperatori militabant, sed & *Turcopoli*, *Comanitarum* & *Pincenariarum*, ad decem millia conglobati, armati & loricati in lancea & sagitta, *Boemundum* & suos in castris aggredi statuerunt. Sed *Boemundus* à delatoribus re comperta, superuenientibus in aperta camporum planicie occurrit; & prælia in impetu committens, mille in gladio & lancea & sagitta peremit; cæteros in fugam vsque ad tentoria Imperatoris remisit. Post hæc *Boemundus* grauius assultum ad vrbs *Dyrrhachii* ruinam iterauit, machinas & tormenta applicans, vt custodes territi ex noua victoria, quam adeptus erat, portas sibi aperirent. Sed vrbs defensores minimè adhuc minis & assultibus his mollescere aut absterri potuerant; sed omni conamine & bellica arte vim inferentibus resistebat.
- XLII. Dehinc die quadam cum *Boemundi* copiis victualia & equorum pabula defecissent, milites trecenti, pedites septingenti, ad contrahendas prædas in regione Græcorum directi sunt. Quibus infinita multitudo *Turcopolorum*, *Comanitarum* & *Pincenariarum*, militum Imperatoris in occursum affuit; & bello grauius commisso, milites *Boemundi* ad trecentos illic occisi sunt, plures verò abducti.
- XLIII. Cum hæc contentiones, insidiæ, cotidianæ incursiones, grauissimæ cædes iam ferè per annum hinc & hinc fierent; & *Boemundi* exercitus diutinæ obsidionis tædio grauaretur, plurimi subtraherentur, naualisque collectio attenuata præ panis & cæterarum rerum inopia in Italiam nauigasset; Imperatoris verò naualis

naualis virtus in omni ciborum & armorum abundantia immitteretur, *Wido*, filius
 sororis Boemundi, *Willelmus Claret*, & ceteri primores exercitus, pecunia & blā-
 ditiis Imperatoris corrupti, Boemundo diuersas & graues opiniones opposcentes,
 nunc ex ciborum inopia, nunc ex populi & naualis exercitus dispersione, nunc ex
 Imperatoris vrbi immissa opulencia, eum ab obsidione auertere conati sunt, & a-
 micitia Imperatori confœderari. Ad vltimum verò videns *Boemundus* suos de- XLIV.
 fluxisse, plurimos ad auxilium Imperatoris migrasse, & minus ac minus in assultu
 vrbis eos laborare, consilio suorum credit; & sic Imperatori in magnitudine &
 pondere ineffabilis auri, argenti & ostris preciosi reconciliatus est. Reconciliatus
 10 verò, donis & thesauris infinitis susceptis, nauem ascendens in Apuliam regressus
 est, omnibus deceptis & minimè remuneratis, qui secum longos labores & belli
 pondera circa Dyrrhachium pertulerunt. Hi verò agnita Boemundi fraudulentia
 & eius recessione, Imperatoris exorârunt clementiam, vt pacificè per regnum eius
 vsque in *Ierusalem* viam eos continuare permitteret. Imperator verò post hanc com-
 positam pacem *Constantinopolim* reuersus, omnibus per regnum suum transeundi vi-
 am sine villo impedimento concessit: sicut Boemundo & cunctis primoribus Gal-
 liæ & Italiæ, illic tunc temporis præsentibus, iureiurando promisit & affirmavit,
 quando confœderati sunt. Eodem quoque anno, autumnali tempore instan- XLV.
 te, *Baldewinus Rex*, contractis vndique copiis à mari & terra ex diuersis nationibus
 20 regni Italiæ: videlicet *Pisanorum, Genuensium, Venetorum, Malfetanorum*, omniumque
 eorum, qui more prædonum expugnare & expoliare solent nauigantes: ciuitatem
Sagittam obsedit tam mari quàm terra in mente Augusto, mangonellis & machinis
 munito à terra in circuitu applicitis; malis verò nauium turrinis, belloq; paratis, ver-
 sus aquas in manu forti erectis: expugnans eam diebus multis, & in virtute multa
 suorum sæpius eam fortiter assiliens. Hac facta & ordinata obsidione, post a- XLVI.
 liquot dies Regi per delatores innotuit, qualite: *matrona* quædam nobilis & locu-
 ples nimis *de regno Arabia*, cum innumerabili grege camelorum, bouum, ouium,
 hircorum, trans Iordanem secus montana propter pingua pasua accubisset; &
 cum ea viros circiter quingentos, diuites in armentis & pecore, illic cum omni cli-
 30 entela sua in tuto confedisset. Qui illico *Willelmum*, filium Roberti Nortmanorū
 Principis, clam ascitum, Ierusalem remisit: vt militibus, quos in ciuitate tuenda
 reliquerat, assumtis, cum peditibus trans Iordanem festinaret; atque *Arabes Sarracenos*
 incautos, & in tuto gregem pascentes, inuaderet, & viros ac fœminas cum v-
 niuerso grege captiuaret. Ille verò iuxta edictum Regis Ierusalem accelerans, du-
 centos equites simul quingentos pedites assumpsit, cum quibus vada Iordanis præ-
 teriens, subitò irruit cum omni manu sua in custodes camelorum: Sed resistentes
 plurimum, & se suumque gregem defendentes in arcu & sagitta Sarracenos repe-
 rerunt. Tandem *Willelmus* et sui præuales, solùm duobus viris egregiis ex suis
 peremtis, plurimosex Gentilibus extinxerunt, plures captiuantes cum puellis &
 40 pueris teneris, et matrona nobilissima prænominata. Camelos verò ad quatuor
 millia cum cæteris armentis, prædam scilicet inæstimabilem, Ierusalem adduxe-
 runt, quorum mutatione plurimum aurum acceptum, iussu Regis militibus di-
 uisum est. Interea *Rex* turrim quandam ciuitatis Sagittæ ampliori assultu & XLVII.
 crebro ictu lapidum dum irrupere conaretur, & ferè perforasset, consilio *Arnolphi*
 clerici et Cancellarii animus Regis repressus est, ne hanc vltèrius lapidum iactu
 toties quassatam attereret: Dicebat enim, tam egregium opus minimè duobus
 millibus Byzantiorum posse reædificari, et hanc sine ruina et lapidum iactu post
 paucos dies in manu Regis traditam reseruari. Erat et alia turris, in qua apostatæ et
 præuaricatores fidei ex *Prouincia* de Comitatu Reymundi ad defensionem positi,
 50 resistebant, qui Ligno Dominico, quod *Rex* à Ierusalem detulerat ad protegendū
 populum DEI, deridentes illudebant; et sibi contrariò Crucem facientes, et in cul-
 mine eiusdem turris figentes, sputo & vrina, ipsi insipientes et maligni, inhonora-
 re præsumebant. Quod pius *Rex* et omnis populus deplorantes, DEVM cœli flebili
 voce inuocant, vt fontem misericordiæ suæ aperiens, apostaticis viris et stultis Sar-
 racenis demonstrare velit, quòd non rectè agentes, Diuinæ maiestati blasphemiam
 irrogare præsumissent. Mox eorum precibus exauditis, absq; hominum labore
 sic turris illa concussa et diruta est, iam vespere mundo imminente, vt lapis super
 lapidem non remaneret, et increduli homines ruina illius suffocati, obruerentur.
 Rex et sui hanc potentiam Dei videntes, per hanc turrim intrare ciuitatem dis-

- ponebant. Sed quia nox incumberebat, vespere consilio inter se habito, ^{datum} est dum dies illucesceret. Verum nocte eadem à regno Babyloniz viri & arma copiosa in multitudine quinquaginta nauium & triremium octo, quas dicunt *Castros*, affuerunt ciuibus *Sagittæ*, in tubis & cornibus Ptolemaidum applicantes; sed per diem à turbine venti sibi contrarii aliquantulum impeditum est eorum iter: Quod præpositus ciuitatis *Accaron* intelligens, Regi noctu festinata legatione fecit innotescere, quo minus prouisis hostilis turba nocere posset. Mane verò orto, à Tripoli ciuitate pariter multitudo nauium in manu forti, & intolerabili armaturæ, Babylonis vires addidit, quatenus portum vi obtinentes, stationem fidelium nauium & Regis obsidionem amouerent. Christiani verò videntes, à longe in manu forti & intolerabili gentes applicare, à portu egressi sunt, vt resisterent, ac plurimò naualis belli impetu cum eis confligentes, diu alternis incursums immorati sunt. Sed vim tantorum non valentes sufferre Christiani, vix ad aridam, & nequaquam ad portum, fugam inierunt, tribus suorū nauibus superatis & captis, ac vniuersis in ea repertis cæsis & decollatis. Sarraceni verò in manu robusta portum obtinuerunt.
- XLIX.** Dehinc proxima die Sarraceni milites loricati & armati portas vrbs egressi cum suis copiis, vsq; ad tentoria Regis in virtute sua astiterunt, Regem expugnare & effugare arbitantes. Verum Rex præsciis populi in se irruentis, occurrit cum quingentis solùm equitibus, quatuor verò millibus peditum, bellumque crudelè committens, circiter mille quingentos occidit ex eis in ore gladii; cæteram verò multitudinem, quadraginta scilicet millia, fugientem ad præsidia ciuitatis insecutus est. Ex Regis autem exercitu ipsa die quingenti cecidisse referuntur. Cecidit & *Gisbertus* de castello quod dicitur *Cuium*, vir illustris & valde militaris, post plurimum hac die certaminis sui laborem: què Rex & sui planxerunt plurimum, more fidelium cum sepelientes. Vespere iam factò, & Sarracenis in præsidium fugatis, Rege verò adhuc incolumi campum in victoria obtinente, fidelis legatio sibi innotuit, vt nequaquam lucem futuræ diei operiretur, propter Turcos, quos mercede triginta millium Byzantium à Damasco sibi Sidonii ascuerant. Erat autem numerus eorum ferme ad quindecim millia. Rex ergo credulus fidei legationi, cessit salubri consilio, ac cunctos vulnere grauatos *Ptolemaidem* præmittens, immisso igne propriis nauibus, cunctisque machinis ac tentoriis, vespere imminente, dum in cinerem & fauillam redigerentur, ipso in campo diem præstolatus est. Die verò agnita, Rex castra mouit ab obsidione, & *Accaron* tendens, in montanis hac die moram fecit; ac arte venatoria recreatus, solito more & cursu canum apros vexans, circiter quinque cepit, curas & casum suorum interim obliuioni dans.
- LI.** Interea in vrbe *Accaron* grauis luctus & desolatio erat inter viros & mulieres, eò quòd de vita & salute Regis vniuersa eos latebant adhuc; & multos suorum cecidisse, ac omnem apparatus nauium castrorumq; in flammam redactum audierat. Post hæc aliqua mora habita, Rex à venatione & montanis egressus, *Ptolemaidem* intrauit. Quem omnis populus Christianorū quasi rediuuium in voce exultationis suscipiens, præ nimio gaudio lacrymatus, caput & manus illius plurimum osculatus est.
- LII.** Et ecce Rege ab obsidione regresso, & *Acra* in gloria & lætitia suscepto, Turci à Damasco cum nimio apparatu equitum ante portas & mœnia *Sagittæ* affuerunt; sed foribus clausis, minimè intromissi sunt. Tunc quidam *Dochim* nomine, præses Damasci, ac Princeps militiæ Turcorum, triginta millia Byzantium à primis & incolis ciuitatis requisit: eò quòd in auxilium eorum accessi fuissent; & *Baldewinus* Rex, audito eorum aduentu, obsidionem distulisset. Verum ciues et primi ciuitatis, nequaquam assequi se tantam posse pecuniam, asferentes, omnem prorsus pactiōem illis negauerunt: dicentes, timore vitæ tot millia Byzantium illis se promisisse, vt magis ad auxilium eorum animarentur, dum tanta illis pecunia offerretur. Hęc Turci & eorum Principes audientes, vehementer in ira exarserunt; vrbemque per dies decem oppugnare non cessantes, nunc vim, nunc minas inferebant, Regem *Baldewinum* ad internecionem eorum se reuocare affirmantes. Tandem Sidonii Turcorum assultibus grauati, minis eorum desperati, nouem millia Byzantium obtulerunt. Quæ sæpius Turci refurantes, ad extremum tædio victi, Regisque vires & impetum metuentes, hoc tantillo recepto, Damascū regressi sunt.
- LIII.** Ante hanc obsidionem ciuitatis *Sagittæ*, tempore *Rogationum* instante, scilicet ante dies Pentecostes, iidem Turci in equitatu quatuor millium loricatorum à Damasco egressi, et in regionem *Tabariæ* profecti, hinc

Et, hinc & hinc insidiis positis, trecentos viros in equis velocissimis præmiserunt, qui solito impetu & assultu viros à munitione abstraherent, vsque dum ad locum insidiarum perueniretur. *Geruasius*, vir nominatissimus & nobilissimus de regno Franciæ, qui tunc dono Regis præerat ciuitati & præsidio Tabariæ, Turcos aduolasse comperiens, sine mora suis commilitonibus circiter octoginta ascitis in equis, armis, lorica, peditibus verò ducentis, nimium pugna audentibus, insecutus est Turcos præmissos cursu velociore quàm solebat; nec pedites subsequentes vllius consilio præstolatus est. *Turci* quidem simulata fuga ad locum insidiarum re-

pedantes, *Geruasium* in medium inimicorum per scopulosa & denia loca montium 1° perduxerunt, plurimum equis & peditibus illius cursu impoderato aggrauatis. Ad hæc *Turci* ab insidiis erumpentes, *Geruasium* & suos ex omni parte coronantes, graui cursu oppresserunt, arcum & sagittam in eos incessanter intorquentes, quos nequicquam in fugam missos, ad montana redire passi sunt. *Geruasius* tanta multitudi-
 2° ne exterritus, cum exigua manu per quandam planiciem limosæ terræ fugam iniit. Sed quia fessi, & flatu exhausti, præ longa insecutione, & aquatilis terræ mollicie, cursu defecerunt, dum *Turci* vndique viros circundantes in illos nimium sagitta & gladio præualuerunt, *Geruasius* & sui fugæ & vitæ diffisi, & *Turcos* iam circa latus suum aduolantes conspicientes, frenâ equorum fortiter in hostes reiciunt; & licet per pauci, tamen sanguine plurimo se in dextra sua vlti sunt, plurimos *Turcorum* sternentes, & ibidem honesta morte inter hostes feroces procumbentes. Ex omnibus his nullus euasit, præter duos armigeros, qui rei eventum Tabariæ retulerunt; sed alii occisi, alii capti sunt. *Geruasius* quoque captus & abductus est in Damascum, eatenus astrictus, & solerti custodia mancipatus. Tam crudelè famam vniuersi, qui audierunt, de tam egregio milite & interitu suorum, vehementi dolore cum fletu & eiulatu magno planxerunt diebus multis: quin & *Baldewinus Rex*, licet feritate leonis & apri ad omnia aduersa semper inflexus, nunc consternatus est animo, læto tamen vultu omnino dolore dissimulato.

Deinde post dies aliquot nuncii *Turcorum* Regi *Baldewino Accarone* in hunc modum locuti sunt: *Geruasium captum adhuc viuuum tenemus, quem si sanum & incolumem vis recipere, tres ciuitates, Ptolemaidem, Cayphas & Tabariam in manu nostra restituas; alioqui, nequaquam eum periculum mortis scias posse euadere.* His *Rex* auditis, habito cum suis consilio, sic in hæc verba respondit: *Si aurum & argentum vel aliqua preciosa pro salute & redemptione Geruasii quereretis, supra centum millia Byzantium à nobis assequi procul dubio possetis. Sed ciuitates quod requiritis: si fratrem meum veterinum totamq; parentelam, & cunctos primores Christiana plebis in vinculis vestris teneretis, nunquam hos pro aliqua salute vitæ illorum redderemus, nedum pro solo homine: quem si occideritis, nequaquam virtus nostra propter hoc erit imminuta; sed quandoque ut vicem mortis illius vobis rependamus, non est impossibile apud DEVM & Dominum nostrum.* His ita-

que à Rege responsis, & *Turcis* non vitrà habentibus spem de prænomi-
 4° natis ciuitatibus, *Geruasius* productus est in medio ciuitatis Damasci, qui post plurimam illuminationem sagittis *Turcorum* confixus, spiritum vitæ exhalauit. Mortuo sic *Geruasio*, milite egregio, *Soboas*, vnus ex præpotentibus *Turcorum*, caput illius iussit amputari; cutem verò capitis cum crinibus eius albis & floridis, multoque tempore intonsis, abstrahi & siccari, eò quòd miri essent decoris: vt in signum & memoriã victoriæ, ad suscitandum dolorem Christianorum semper in hasta sublimi tollerentur. Eodem anno, quo *Rex Baldewinus* à Sagitta obsidionem distulit, dominus

Euemerus, Patriarcha Ierusalem, à Romana synodo rediit, quam causa excusandi se de omni querela & culpa, sibi à Rege & Arnolfo Cancellario illata, adiit; & eundem iniqua aduersus se loquentem in medio Romanæ Ecclesiæ, & in domini Apostolici audientia, obstrueto ore fecit obmutescere; & ex sententia S. Romanæ Ecclesiæ cū litteris & signo ipsius domini Apostolici *Paschalis* ad Regem romissus est, quatenus honorificè & sine offensione sedem Patriarchatus vitrà retineret. Sed Rege nequaquam legationem aut litteras cum signo Romani Pontificis de illius restitutione audiente, Patriarcha in ciuitate Accaron remansit, dum videret, si Regis animus erga se adhuc, DEO adiuuante, mitigari posset. Tandem Rege ex

Arnolphi instinctu, amplius Patriarchæ aduersante, nec eum in sedè Patriarchatus redire consentiente, actum est multorum consilio, quatenus *Euemerus* sine conciliis & iudicio, Patriarchatus sui dignitatè vitrò absque vlla spe relinqueret: ne sancta ac nouella ecclesia Ierusalem in hoc odio & contentione tot diebus Pastoris vigilantia careret. Iam sic *Euemero* vitrò & absque spe vlla honore Patriarchatus

privato, tam Regis quam Arnolphi Cancellarii & totius ecclesie electione Clericus quidam, *Gobelinus* nomine, surrogatur: & Euermerum Casare Corneli, quæ nuper Pastore viduata erat, Archiepiscopum fieri, ab omnibus acclamatum est. Quod quamvis iniustum sit, ut hæc fiat altercatio, nisi ex canonum decreto & sententia alter eorum fuerit condemnatus; tamen quia rudis & tenera adhuc Hierosolymitana erat ecclesia, id fieri concessit Apostolicus. Et sic Regis dono, & omnium fidelium assensu, uterque honore sublimatus est. Cùm hæc negotia inter Regem & Patriarcham agerentur, isto negante pecuniam, illo autem pecuniam aut milites requirente, quidam Christianus, legatus *Rotgeri* fratris Boemundi, profectus de Apulia, coram Rege astitit: qui talentum auri mille Byzantium ante paucos dies Patriarchæ se attulisse, contestatus est in audientia totius Ecclesie, ut illud pro peccatis suis, & pro requie animæ ipsius suorumque, & æqua & fidei portione inita divideret. *unum videlicet in oblatione Dominici Sepulchri ad usus fratrum, DEO inibi famulantium alterum in sustentatione hospitalis languidorum ceterorumque, inualidorum; tertium Regi ad confortandos & remunerandos milites, rebus & armis destitutos.* Hæc Patriarcha, auri tantum excæcatus, omnia tibi sibi restituit; & nihil de talento his vel illis, sicut iniunctum, vel dispositum cum eo fuerat, distribuit. De hac ingenti fraude & infidelitate coram Rege conuictus à testibus idoneis, non ultra se valens excusare, conticuit. Quapropter statim sine dilatione privatus est potestate & oblatione Dominici Sepulchri; camerarii verò ac privati & conscii illius capti, & in custodiam missi sunt. 20

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS HIEROSOLYMITANÆ LIBER VNDECIMVS.

Argumenta Capitulum.

- I. Quod *Willelmus*, Comes de *Sartangis*, Rege *Damascenorum* devicto, presidium *Archas* obsederit.
- II. Quod idem presidium fame superatum *Willelmus* obtinuerit.
- III. Qualiter *Bertrannus* cum *Pisanis Amiroth*, urbem *Græcorum* occupaverit.
- IV. Quomodo *Bertrannus* à Rege *Græcorum* evocatus, homo illius factus, & ab eo remuneratus sit.
- V. *Tankradus* à *Bertranno* inuitatus, ad colloquium illius festinavit.
- VI. Postulatio *Betranni* pro restitutione partis *Antiochia*, & responsio *Tankradi*.
- VII. *Tankradus* *Bertranno* indignatus, monet eum quantocyus ab *Antiochia* discedere.
- VIII. Quomodo *Bertrannus* pro terra patriæ sui *Willelmum* interpellauerit, & quomodo *Tankradus* *Willelmum* adiuerit.
- IX. Legatio *Bertranni* ad *Baldewinum* Regem contra præfatos Principes, & quod *Tripolim* obsederit.
- X. Quod Rex *Baldewinus* *Willelmum* & *Tankradum* apud *Tripolim* occurrere mandavit.
- XI. Ibi rex *Tripolim* adueniens, *Bertrannum* suscepit in hominem.
- XII. Qualiter apud *Tripolim* Rex quatuor Principes pacificaverit.
- XIII. Quod *Tripolitæ* post reconciliationem Principum se manibus Regis dederunt.
- XIV. De quingentis *Babyloniis* subterraneo specu absconditis, & à muliere detectis.
- XV. Vbi *Willelmus* Comes ab armigero suo occiditur, & urbs *Baurim* à Rege obsidetur.
- XVI. Legatio *Baldewini* Comitis ad regem *Baldewinum*, quod *Edeffa* urbs consilio *Tankradi* fuerit obsessa.
- XVII. Rege *Baldewino* *Baurim* fortiter oppugnante, ciues ultro se dederunt.
- XVIII. Rex capta urbe *Baurim*, *Ierusalem* proficiscitur, & pro liberatione *Rohas* Principes hortatur.
- XIX. Vbi exhortante Rege *Bertrannus* cum reliquis ad urbem *Rohas* profectus est.
- XX. Quomodo Rege adueniente, *Turci Rohas* dimiserunt, & quomodo *Baldewinus* Comes *Tankradum* incusaverit.
- XXI. Legatio regis *Baldewini* ad *Tankradum* & collatio.
- XXII. Allocutio Regis ad *Tankradum* de reconciliationis gratia cum Principibus.
- XXIII. Vbi Rex Principibus pacificatis, *Turcos* effugavit, *Christianos* omnes in circuitu reconcilians.
- XXIV. Rex & *Tankradus* flumen *Euphratem* emanigant. quinque millibus *Christianorum* ex altera parte ab hostibus occisis.
- XXV. Quod Rex *Baldewinus* Comitem, de bello fugientem, sanum in *Rohas* reduxerit.
- XXVI. De *Magno*, Rege *Norwegia*, qui venit adorare *Ierusalem*.
- XXVII. De *Babyloniis* contra *Baurim* naviganti-

signantibus, & de nauibus Christianorum cum eis decertantium.

XXVIII. *Qualiter Ascalonia Ierusalem debellantes, à Christianis superati sint.*

XXIX. *Vbi naualis exercitus Babyloniorum Ptolemaidem impugnat, Rege ciuibus succurrente.*

XXX. *Vbi Rex Baldewinus Regem Magnū Hierosolymam gloriose perduxit.*

10 XXXI. *Qualiter hi duo Reges Sidonem obsederint, Babylonis in sua reuersis.*

XXXII. *Rex Baldewinus & sui Sidonios coronantes machinas plures apposuerunt.*

XXXIII. *Sidonii obscura cauastione machinam Regis moluntur incendere, & ab ipso callide praueniuntur.*

XXXIV. *Sidonii post longam obsidionem Regi Balde ino succedentes, ad quinq; millia urbem egressi sunt.*

20 XXXV. *Quomodo Ammiraldus Ascalonia occultè Ierusalē uenerit, & Ascalonē tradiderit.*

XXXVI. *Legatio Balde ino Comitis ad Regē Balde inum de aduētū Turcorū, & fama filii Babylonii Regis, Ascalonem descendens.*

XXXVII. *Rege Balde ino Ascalonē descendente, Regis Babylonii filius à ciuibus intromissus, Christianos ibi reptos occidit.*

XXXVIII. *Qualiter ducenta millia Turcorum Turbayfel obsidentes, & Antiochiam tendentes, Gozelinus Comes insecutus sit.*

XXXIX. *De centum millibus Turcorū, qui filium Brodoan, Principis Alapia, obsidem nequiter iugulauerunt.*

XL. *Congregatio Baldewini Regis & Christianorum Principum facta Antiochia contra Turcos.*

XLI. *Quod sedecim millia Christianorum contra Turcos acies direxerint, multa fame periclitati.*

XLII. *Quod sapius utrinque ordinatis aciebus Turci fugam inierint.*

XLIII. *Vbi Tankradus post discessum Turcorum praesidium Cerez multis diebus obsedit.*

XLIV. *Vbi Tankradus urbe Cerez tandē multis artibus deuicta, regionē illius totā obtinuit.*

XLV. *Qualiter Tankradus aliud praesidiū, nomine Vetule, obsederit, Ammiraldo quodam sibi confederato.*

XLVI. *Ammiraldus idem cum Tankrado Vetule obsidione cingens, ciuibus urbe erumpentibus, vix fuga elapsus est.*

XLVII. *Quod Tankradus obsidione longā urbem Vetule & omnem illius regionē obtinuit.*

XLVIII. *De obitu Boëmundi Ducis.*

ODEM tempore, quo Rex *Baldewinus* ab obsidione *Sagittæ* rediit, *Hertoldus* Comes de *Sartangis*, cōmissio prælio cum Rege *Damascenorum*, *Hertoldus* nomine, & eodē cum copiis suis attrito in campo castelli *Montis peregrinorum*, in victoria & gloria cum mille leuicatis equitibus & in spoliis multis regressus, praesidiū *Archas*, quod

dux *Godefridus* prima expeditione multis ingenijs aut viribus superare non potuit, nunc post plurimam vastationem segetū ac frugum, quam singulis annis circa regionem intulit, consilio cuiusdam *Sarraceni* in virtute magna obsedit, eò quod penuria alimenti habitatoribus loci nimia inesser. Qui tribus septimanis plurimam impugnationem machinis & balistis custodibus praesidii inferens, nullum introitum aut exitum alicui concedebat, donec praesidiū, quod naturā munitum, & humanis viribus insuperabile erat, fame arctaretur, & in eius deditioem redderetur. Quod ita actum est. Nam tribus septimanis transactis, tanta vniuersi habitatores inedia sunt oppressi, vt versus montana, vbi obsidio fieri non potuit, muris perforatis, praesidiū armentis vacuum, armis plenum, sed pecunia & preciosis quibusque iam asportatis, reliquerint. Quod quidam de exercitu *Willelmi* percipiens, eò quod nulla fieret à mœnibus praesidii defensio, trās *Barbicanas* & muros ad explorandam rem clam ascendens, neminem vidit aut persensit; idque sine morâ domino & Principi retulit *Willelmo* & vniuersis sociis: qui statim fractis seris & portis immissi, turres & mœnia obtinuerunt & munierūt; ac praesidium vltra retinentes, totam regionem vsque *Damascū* expugnantes de die in diem inuaserunt.

Eodē anno tempore quadragesimali, Martio mense inchoante, *Bertrannus*, filius comitis *Reymundi*, vndiq; sua in terra contractis copiis virorū bellatorū & equitū loricatorum, cum quadraginta *Galeidis*, quatuor millia continentibus, in singulis *Galeidis* centum viris pugnatoribus constitutis, absq; nautis, nauigio à loco & urbe *S. Egidii* egressus, *Pisas*, urbē *Italiae* applicuit. Vbi *Genuensibus*, qui in eodem voto *Ierusalē* eundi conspirauerāt, assumtis, & mutua fide firmatis sibi, octoginta verò *Galeidis* eorum sibi associatis, ad *Amiroth*, ciuitatē *Imperatoris Graecorū*, nauigio peruenit, vbi escas & vitæ necessaria vi vndiq; conferebant. Nec mora *Imperatoris* auribus innotuit, quomodo *Bertrannus*, filius comitis *Reymundi*, terram *Gale-*

- corum in virtute magna occupasset, & eam grauiter depopulari nō timuisset. Qui illico illi misit nuncios, vt ad se ingrederetur, in fide à suis susceptus primoribus, & habito secum pacis colloquio, quantum vellent pecuniz dono Imperatoris reciperet; & loco patris sui sibi in amicitia & fidelitate restitueretur, terram verò suam cum suis pertransiret. Qui statim Regis imperio acquieuit, & de mari per *Brachium S. Georgij* descendens cum quibusdam de comitatu electis, Imperatori in palatio suo locutus, sacramento ei coniunctus & subiectus factus est. Deinde donis plurimis auri, argenti, ostri ab Imperatore susceptis, nauigium iterans, vsque ad portum
- v. *S. Simeonis* vela direxit, quem *Tankradus* nunc sub sua potestate retinebat. Qui continuo nunciis *Tankrado* missis ex consilio suorum, vt virum salutarent, & aduentum suum apparatusque suorum consodalium illi indicarent, iussit, obnixè precantes, quatenus secum habere colloquium non refutaret. *Tankradus* in virtute magna hunc intelligens aduenisse, accitis vsque quaque viris suis, ab vrbe Antiochia illic occurrit, ad eundem portum; & oscula ad inuicem dantes, noctem illam in lætitia magna pariter deduxerūt. Mane autem facto, requisit *Tankradus*,
- vi. quade causa aduenisset. *Bertrannus* post plurima verba benignè inter se habitata, *Tankradum* in omni admonitione humilitatis precatus est, vt hanc partem Antiochiæ, quam pater suus in introitu ciuitatis prior inuaserat, sibi restituere non refutaret. *Tankradus* eius petitionem, non abnuit, hac tamen conditione apposita, vt ad Mamistram ciuitatem obsidendam & recuperandam eius opem & vires haberet, quam nuper traditione Armeniorum Imperatori redditam amiserat; alioqui sibi nihil super his velle responderi. *Bertrannus* verò precibus *Tankradi* nequaquam in obsidione huius ciuitatis acquieuit, propter fidelitatē, quam Imperatori se promississe non negabat: Verum si ei in animo sederet, *Gybel* se obsidere & apprehendere promittebat, eò quòd ciuitas esset Sarracenorum. *Tankradus* verò rursus de Mamistra admonuit, de *Gybel* prorsus tacuit. Sed *Bertrannus* pro sacramento facto, nihil se aduersus Imperatorem, aut eius ciuitatem, acturum respondit.
- vii. Ad hæc *Tankradus* grauiter indignatus, spreuit eum, admonens, vt eum suo comitatu terram, quæ de sua erat potestate, citò pertransiret, ne grande malum sibi suisque cōgregata manu inferret. Et illico præceptum est in omni hac regione, ne aliquis esset, qui *Bertranno* aut suis vitæ necessaria vendere præsumeret, si membrorum salutem diligeret: Hoc audito *Bertrannus* & sui, nauigium à portu iterantes, vsque ad ciuitatem *Tortosam* applicant, quam Comes *Reymundus* denudò expugnatā cœperat, & nunc *Willehelmus* de *Sartangis* suam retinebat. Hæc sibi nequaquam contradicta patuit; sed in ea hospitatus & sui, bonis terræ epulati sunt.
- viii. Die autem facta, cognato suo *Willehelmo* legatos dirigit, vt terram de *Camolla*, quam pater suus in primordio viæ huius inuaserat, sibi non negaret, si eius obsequium & amicitiam retinere curaret: Qui respondit, non facile se hoc verbū posse adimplere, cum *Reymundo* mortuo terra sibi in hæreditate constituta sit, & eam multis diebus per magna pericula & labores ab hostibus defendisset. Tandem *Willehelmus* de hac legatione sollicitus, consilio cum suis inito, *Tankrado* nuncios dirigit, quatenus ei subueniret aduersus *Bertrannū*, cognatum suum; & illius copias, & terram ex eius manu susciperet, illique vltra & miles suos seruiret. Hoc audiens *Tankradus*, annuit omne auxilium Comiti *Willehelmo*, diē constituens, quatenus ad *Tortosam* illi occurreret; & sic adiunctis armis suis & viribus, *Bertrannum* & eius adunationem de terra & ciuitate effugaret.
- ix. *Bertrannus* horum decreto & confederatione comperta, à *Tortosa* discessit, & testinatò tertia die nauigio ciuitatem *Tripolim* in virtute magna terra marique obsedit. Obsidione itaque locata, *Baldewino* Regi *Ierusalem* nuncios misit, quomodo *Tripolim* obsederit; & quia *Willehelmus* de *Sartangis* & *Tankradus* sibi negatis urbibus patris sui, vim inferre parati & confederati fuerint: & ideo multum super his iniuriis eius auxilio indigere, seipsum in eius obsequio asserens velle manere. Cuius legatos Rex benignè audiens, opem promisit, ac statim *Paganum* de *Cayphas* accitum, & *Eustachium*, cognomine Granarium, *Tankrado* & *Willehelmo* legatos in hæc verba direxit: *Bertrannum* confratrem & conchristianum, filium comitis *Reymundi*, à nobis auxilium scitote quassisse super iniuriis, quas sibi nunc inseritis de terra & urbibus patris sui, quod sic nequam fiat. Placet enim vniuersa ecclesia *Ierusalem*, vt ad nos *Tripolim* descendentes, iniuste ablatas ciuitates restituatis tam *Bertranno*, quam *Baldewino* de *Burg* & *Gozelino* de *Turbayjel* & sic inuicem consilio & conuentu habito, in concordiam redeamus. Alioqui terram, quam nuper intrauimus,

animus, aduersus inimicos hos in circuitu, Turcos & Sarracenos, nequaquam poterimus re-
tinere. Interea Rex cum quingentis equitibus totidemque pedibus *Tri-* **xI.**
polin descendit, *Sar, Sagittam, Bawim*, pacificè pertransiens, propter pacem, quam
 post obsidionem Sagittæ ad excolendas fruges & vineas firmam & inuiolabilem
 multo auro ab ipso Rege impetrauerunt. *Bertrannus* viso Rege & eius apparatu,
 gauisus est, & homo eius ibidem iureiurando factus. Iam tres septimanæ huius ob-
 sidionis & expugnationis ante Regis aduentum transierunt; cum hec machinis
 aut aliquibus mægenarum quassationibus aut terroribus vrbs adeò concuti aut su-
 perari potuit, ut portæ Bertranno aperiretur, nisi Regis præsentia essuisset. **Tan-** **xII.**
10 *kradus* Regis voluntate & nunciis auditis, *Willelhelmum* ab ira & omni assultu
 compefcuit, donec Regi ore ad os loquerentur, & ad eum Tripolin proficisceren-
 tur. Qui statim adunatis septuaginta viris, equitibus egregiis, Tripolin diuerte-
 runt: quos post paululum *Baldewinus* de Rohas & *Gozelinus* de Turbayfel, iuxta
 mandatum Regis, in equitatu magno subsecuti sunt. His omnibus illic collocatis,
 & cunctis iniuriis vtrinque coram Rege & fidelibus suis recitatis, *Baldewinus de Burg*
 & *Tankradus* reconciliati sunt, *Baldewino*, quæ iniuste obtinuerat, à *Tankrado* be-
 nigne remissis. *Bertrannus* etiam & *Willelhelmus* concordés facti sunt, ea tamen con-
 ditione: ut *Willelhelmus* *Archas*, & cætera quæ acquisierat, obtineret; *Bertranno*
 verò acquisita patris sui nemo impediret. Rex autem *Tankrado* *Cayphas* ciuitatem,
20 *templumq; Domini, Tabariam* simul & *Nazareth* cum omnibus redditibus, accepta ab eo
 fideitate, reddidit, quatenus deinceps in eius obsequio & dilectione stabilis per-
 maneret. Tantorum Principum comperta concordia, *Sarraceni*, non ultra vim **xIII.**
 ferre valentes, pacemq; querentes, urbem præterquam Regi nemini dare conspi-
 rant, eo quòd vita & salute membrorum impetrat; eius fidei se præcipuè crede-
 bant, ne à *Pisaniis* & *Genuensibus* foedere violato, armis impeterentur, sicut *Ptolemai-*
 denses; & non pacificè ab vrbe exiret. Rex itaq; vrbe suscepta, dextram illis dedit,
 ut ab vrbe incolumes exirent, non amplius, nisi quod humero valerent, efferentes.
 Et ecce, aperta ciuitas & eius portæ: quas *Pisani* & *Genuenses* & omnis exercitus
 intrantes, mœnia & turre munitentes vsquequaq; diffusi sunt. **Quingenti mili-** **xIV.**
30 *tes* in armis & lorica à Rege *Babylonia* missi, qui urbem cū ciuibus defenserent, audi-
 to facto foedere de vrbs traditione in manu Christianorū, subterraneo habitacu-
 lo, quod miro opere murali edificatū erat, absconditi sunt à facie introeuntiu & vrbe
 perlustrantiū: Deuouerant enim se ac cōspirauerant, in ipso primæ noctis silentio
 nullo somno sopiri, quo vsq; progressi de latibulo subterraneo, vniuersos somno de-
 ditos, & securè quiescentes, in impetu & vociferatione ex improviso armis detrun-
 carent. Sed mulier quædam, quæ à Christianis in primâ apprehensione ciuitatis ca-
 pta grauitè torquebatur pro dâda pecunia, tādē nimium anxiosa, & in articulo mor-
 tis posita, in hunc modū tortoribus suis locuta est *Si vna mea parcere velletis, & à peni-*
quibus me vexatis, manus cōsinentes, me liberâ à carceris exire permitteretis, salutis vestra & cōfrā-
40 *trū vestrorū procul dubio cōsuleret, et tale quid vobis propalarè, vnde vita vestra incolūmis persister-*
ret, qua post modicū vobis securis in dolo & mira arte extinguetur. Quod si de his quicquā sefellerò,
difficiliores cruciatus, quos didicistis, in me inferte, & vita meâ nō ultra super terrâ vna horâ esse
patiamini. Illi autē mulieres, mulieris verba & cōtantiâ admirati, cōsilio ciâ inter se ha-
 bito, in fide illi firmata sibi parere spondērūt, si iuxta verba eius veritatē de his ex-
 periret. Ad hæc mulier rē & omnes dolos, sicut erāt, vniuersis aperuit, dicēs: *De-*
creuerunt ciues callido & occulto consilio ante vrbs huius captionem, & salutis suæ pactionem, ut
milités quingenti loricati à fœdere Christianorū excepti, quoddam subterraneum habitaculum
intrantes, cum armis occultarentur infra vrbs huius habitationem, qui tenebris incumbentibus,
50 *& vobis securè dormientibus, pariter cum impetu & tumultu prodirent; & vos improvisos, ac hui-*
us rei nescios, armis mortificarent. Hoc machinamento in exitum Christianorū à
 muliere quibusdam militibus catholicis, à militibus vero Regi *Baldewino* & cæ-
 teris primoribus detecto, sine dilatione Rex & vniuersi in armis conglobati, ad
 eos cæcati & subterranei habitaculi vndique concurrentes, locum in circuitu ob-
 sederunt; & viros abintus parum resistentes ad extremum vi & plurimâ impugna-
 tione vinctos & eductos in ore gladii percusserunt, nulli eorum parcentes. Mulier
 verò iuxta promissionē fidei, quæ ei facta est à fidelibus, à carcere & vinculis deinceps
 libera fuit, ac vniuersa sua sibi sine cōtradictionē tã in ædificiis quã cæteris ré-
 bus restituta sūt. Dehinc post paululū tēporis *Willelhelmus de Sartangis*, pro vilis **xV.**
 iuria & cōtentione, qua armigerū suū molestauit, occultâ infestatione ab eo trās cōr-
 sagitta cōfixus expirauit: & sic *Bertrannus* præsidium *Archas* & vniuersa, quæ de illius
 erant potestate, solus obtinuit subiugata. Capta itaque & subiugata ciuitate *Tripla-*

Rex *Baldewinus* consilio *Bertranni*, filii Comitis *Reymundi*, quem præfecerat eidem ciuitati, in anno sequenti conuocatis vniuersis viris Christiani nominis, in mense Decembri medijs algoribus ciuitatem *Baurim*, quam vocant *Baruth*, obsedit: quæ in angusta fauce montium sita, & vix commeabili, à montanis viam exhibet iuxta littus abyssi maris descendentibus. Nauigio *Bertranni* & *Pisanorum* à *Triplà* versus mare applicato in vrbs obsidionem, ad planiciem camporum cum ingenti manu Gallorum, equo & pede ad omnem assultum paratorum, Regis & suorum tentoria locata sunt. Obsedit denique eam diebus multis, ac tormētis lapidum turres & muros singulis diebus non parçè assiliens & quatiens, nulla intermissione ciues ac defensores respirare sustinebat. Sed & vineas & fata succidens & vastans, urbem

XVI. non modicè perterebat. Post hæc cum dies aliquot obsidionis euoluerentur, & veris tempora iam aspitarent, legati *Baldewini* de *Burg* à ciuitate *Rohas* venientes affuerunt, nunciando Regi, quòd ex instinctu & suggestione *Tankradi* Principes *Turcorum*, *Arangaldus* scilicet, *Armigazi*, & *Samarqa* de regno *Corrozan*, in multitudine graui ciuitatem *Edeffam* obsederunt; & regionem vndique grauius depopulati sunt, *Baldewinum* alicuius oppugnationibus lacessentes, ciuitatem quoque plurimis assultibus aggrauantes. Asserebant etiã iidem nuncii, vltima necessitate famis ac defensionis *Baldewinum* & vniuersos ciues conpulsos: & ideo in breui eos Regis ope indigere aduersus tot millia *Turcorum*, ne vrbs capta & subiugata cum rebus & ciuibus periclitetur, & non *Baldewinus* suiq; capitali sententiæ subdantur. Rex vt hæc audiuit, legatos sub iudicio mortis hunc ingratum rumorē tacere iussit: quem & ipse dissimulans miro silentio suppressit, ne hominū corda, audita hæc *Turcorum* superbia & audacia, pauescēt minus ad vrbs ruinam laborarent. Siluit igitur Rex, siluerunt & nuncii. Nèc modò aliò intendit, nisi vt machinæ, iactus lapidum assultusq; circa vrbs mœnia fierent, quo vsq; *Sarracenorum* interiore virtute edomita, vrbs reddita aperiretur, ciues gladio punirentur, aut victi caperentur.

XVII. Tandem portis cum seris suis & muris grauius quassatis, *Ammiraldus* ciuitatis in insulam, *Cyprum* nomine, quæ est de regno *Græcorum*, nauigio noctu aufugit, cum multis desperatis, eò quòd in vrbs præsidio non aliquam fiduciam viuendi aut manendi haberent: quoniã dierum curriculis nulla à Rege *Babyloniæ* auxilia mitterentur. Ciues autem vidētes quomodo *Ammiraldus* & omnes Capitanei aufugerent, & vrbs à facie Christiani regis retineri non posset, & quòd terra mariq; tam longo tempore vndiq; bellum intolerabile ingrueret, vltiã vim ferre non valentes, dextras sibi dari, & vitæ suæ parcere rogabant, vt sic portis apertis, urbem salui egrederentur. Quod & actum est. Nam datis dextris, & ciuibus cum pace egressis, capta & patefacta est ciuitas sexta feria, quæ est ante Sabbatū sanctæ *Pentecostes*. Sed eorum, qui adhuc in vrbe inuenti, fœdere fœcto non exeuntes, stultè permanserant, à *Bertranno* & *Pisanis* circiter vnū & viginti millia occisi sunt. Paucum quidem preciosarum vestium, aut alicuius ornatus reppererunt: Nam ciues desperati, quod preciosius erat illis, in medio ciuitatis comportantes igni confluuerunt; aurum verò, argentum, vasa preciosa clanculum ac paulatim per cæcos aditus in *Cy-*

XVIII. prum insulam noctu translata sunt. Capta autem ciuitate, *Rex*, custodibus in ea ordinatis, *Ierusalem* reuersus est. Vbi celebrato festo *Pentecostes*, obsidionem *Edeffam* vel *Rohas* & calumnias *Baldewini* de *Burg*, sicut à legatis didicerat, tunc primum *Bertranno* & vniuersis de domo sua & de domo *Ierusalem* aperuit, in hunc modū per verba omnes hortatus: *Gratiã DEI & Domini nostri IESU CHRISTI voluntas nostra ac victoria adimpleta est de Baruth, licet longo tempore eam expugnauerimus. Sed nunc vt Rohas ciuitati & Baldewino, in eã obseffo, subueniamus, omnium vestrum quero beneuolentiam: nec sit, qui auertat, cum confratres sint, in omni necessitate nobis subuenire parati. Est enim inuiolabilis caritas*

XIX. vt subueniamus, & animas pro fratribus & amicis ponere non dubitemus. Ad hæc verba Regis, vniuersi qui aderant de regno *Ierusalē*, sunt voluntarii, ad expeditionē *Rohas* agenda, & conferendam opem obseffis conchristianis, vt cum *Turcis* bellū irent, & animas pro fratribus darent, iterant apparatus, renouant; & adhuc recentium laborū circa *Baruth* immemores, viam *Rohas* in initio mensis Iunii insistant in galeis & loriceis, in cuneis septingentorum equitum electorum, in manu trecentarum peditum, arcu & lancea apprimè valentium. Profectus est igitur *Rex*, profectus *Bertrannus* cum copiis suis à ciuitate *Ierusalem*, vigili & solerti providentiã mutuum munita; munitis & cæteris ciuitatibus, quæ suæ erant potestatis. Descenderunt itaque in campos & regionem *Armenia* ad ciuitatem *Rohas* diebus

mensis unius in itinere peractis. Quibus Regis audito aduentu, a diuersis locis & praesidiis per ceteros, sexagenos & quinquagenos plurimi tam Galli quam Armenii Christiani concurrentes, auxilio iuncti sunt. Vix ad flumen *Euphratem* peruentum est, & multiplicatus est eius exercitus ad quindecim millia virorum pugnatorum. Vt autem intrauit terminos & confinia ciuitatis in hac manu forti, in splendore signorum & galearum ex serenissimis radiis aestiui Solis, in grandi sonitu tubarum, & tumultuosa populi aduentatione, *Turci* compertaper exploratores illius approximatione, auulsis tentoriis ab obsidione recesserunt; & in terram ciuitatis *Caran*, quae sex milliaribus distabat a Rohas, relocatis castris, confederunt, donec scirent & intelligerent, si Regis viribus & copiis possent occurrere & resistere. His vero diei unius spatio a statione obsidionis Rohas remotis, *Baldewinus* de Burglætatus fama aduentus Regis, cum quadringentis equitibus, viuis bellicosis, & decem millibus Armeniacae gentis, obuiam illi ab urbe festinans, Turcos versus Caran diuertisse, notificauit; sed in castris eos adhuc praestolari, & audire de eius proposito, cum quadringentis equitum millibus nimium confidentes. Hos *Tankradus* consilio & instinctu ad obsidionem Rohas conuenisse referebat; & in omnibus Tankradum sibi contrarium & infestum esse. Hac *Baldewini* super iniuriis *Tankradi* audita querimonia, *Rex* consilio suorum *Tankrado* legationem Antiochiae misit, ut ad eum, & primos exercitus Christianorum, descenderet; & si quae ei iniuste essent illata a *Baldewino*, omnia aut aequo iudicio, aut e concordi consilio Maiorum, in praesentia Christianorum se velle definire. Qui multum renisus est venire: tandem consilio suorum cum mille quingentis militibus loriceis descendit: ut de omnibus his quibus a *Baldewino* de Burg accusaretur, audiret ac responderet; & si quae haberet aduersus eum, in audientia omnium demonstraret. Ergo veniens Regem salutauit; & a Rege susceptus est benignè. Dehinc *Rex*, praesente cetero fidelium, rationem cum eo habuit; quare aduersus fratres & conchristianos Turcos eduxerit, cum potius Christianis subuenire debuerit: Qui se minimè excusans, haec de causa se illis non subuenisse respondit, quod *Baldewinus*, praeses ciuitatis Rohas, nullum sibi respectum fecerit; cum ante hos dies ipsa ciuitas Rohas & multae aliae ciuitates de regno fuerint Antiochiae, & illi subditi annuos redditus dominatori Antiochiae dederint: Ad haec *Rex* *Baldewinus* *Tankradum* cum omni mansuetudine de hac querimonia compescuit, dicens: *Frater mi Tankrade, non iustam rem exigis, nec aduersus Baldewinum iustam habens molestiam; de aliquo loqui debes tributo, quod Antiochia haecenus reddebant ciuitates; cum nihil inter nos de iure Gentilium simus habituri in omnibus, quae DEVS nostra subiicit ditioni. Nescis, & uniuersis notum est Christianis, qualiter cum a terra & cognatione exiimus, pro nomine IESV exilia quaerentes, patrimonia deserentes; decreuerimus, ut quicquid in terra hac peregrinationis nostra quisque de regno & terris Gentilium expugnatis apprehenderet, pacifice & libere obtineret; nullus ad iniuriam in eum manum mitteret; nisi ut subueniret, & animam pro fratribus singuli ponerent. Et ideo scias, quia non iustam aduersus Baldewinum habes querelam, cum Gentilium decreta & nostra non conueniant; & stabili consilio de hoc in unum consenserimus, si res Christianorum adeo sublimè procederent, ut Regem constitueremus, eum reu caput, rectorem ac defensorem ad nostra retinenda ac propaganda subiecti sequeremur. Unde ex timore DEI & iusto iudicio omnium, qui nunc assunt Christianorum, oportet te in concordiam redire; & ab omni molestia, quam habes aduersus Baldewinum animam reuocare. Alioqui si Gentilibus vis sociari, & nostris moliri insidias, nequaquam frater Christianorum poteris remanere. Nos quoque confratri Christiano iuxta decretum nostrum coadiutores & defensores ad omnia parati sumus.* *Tankradus* Regem se iuste atque iudicio omnium intelligens; nec te iustam aduersus huius dicta habere excusationem, in concordiam & amicitiam rediit; ac poenitentia ductus, quod cum Gentilibus quiequam aduersus confratrem machinatus fuerit, promisit se vitra purum ac fidelem, sicut a principio viae deuouerat, coadiutorem confratrum velle persistere indeficientem. Hac pace composita, mixtis copiis & armis, *Rex* & *Tankradus* Turcos inter Caran insecuti sunt, ut pugnarent cum eis. Sed audita eorum reconciliatione, fugam inierunt, per deua & montana diffusi; plurimis tamen de comitatu suo attritis, armentis & cibariis non parum retentis & abductis. *Baldewinus* *Rex* ab insecutione & contritione inimicorum regressus, in terra Edessae paucis diebus moram fecit, reparans & componens vndique odia & dissidia inter Christianos reperta. Vix *Rex* & *Tankradus* sub festinatione scilicet, diei & noctis horis continuis

ad flumen Euphratem peruenerant, & ecce *Turci*, collectis vndiq; viribus & copiis, velociter eos insecuti sunt, vt eos in terga caderet, & sagittis in impetu & solita vociferatione expugnarent. Verum Rex comperto aduentu & audacia eorum, flumē nauigio tantum duarum nauium transire properauit cum omni manu, quam eduxerat. Sed infelici casu, Rege & Tankrado cum plurima manu exercitus sui transmissis, vtraque nauis, nimis cumulata armis & militibus, mediis fluctibus cepit periclitari & submergi: & sic cetera manus, que altero in stagno ad quinque millia remanserat, nequaquam ultra aut remis aut aliquo auxilio transuehi potuit. Nec mora, *Turci* in ipso feruore medię diei affuerunt in multitudine graui, qui miserum vulgus inuentum, nec transitum fluminis euadere valens, fortiter incurrentes, crudeliter in archa & sagitta peremerunt, vidente Rege & Tankrado, & vniuersis hac parte fluminis consistentibus. Rex tristis & dolens nimium factus est, eo quod naues periissent; & nequaquam suis, in aspectu eius cadentibus, subuenire potuisset. *Turcis* post tam cruentam caedem in terram Edesse reuertentibus, *Baldewinus* de Burg, qui Regem cum trecentis equitibus sequebatur, illis obuiam factus, nequaquam diuertere valens, bellum cum eis committere presumpsit. Sed *Turci* in multitudinis suę virtute preualetentes, vniuersos sagittis confixerunt. Solus *Baldewinus* ad montana fugiendo contendens, vix a manibus eorum elapsus est. Altera die crudelis fama tam grauis euentus in auribus *Regis ac Tankradi* innotuit. Qui statim nauigio aperto, flumen cum suis traiecerunt, vt in *Turcis* dignam poenam rependeret loco aliquo repertis. Sed minime repertis aut visis, *Baldewinum* de Burg desolatam & moestum ac flebilem de strage suorum repertum, in manu robusta Gallorum *Rohas* viuum & incolumem perduxerunt. Interea frater *Regis* de *Norwegia*, *Magnus* nomine, in plurimo apparatu, in multa armatura, in manu robusta, in buzis quadraginta, in decem millibus virotum pugnatorum, per biennium in circuitu spaciosi maris a regno suo enauigans, in portu *Ascalonis* ciuitatis anchoram integris horis diei ac noctis fixit, vt videret, si aliqui viri a ciuitate terra vel mari sibi occurrerent, cum quibus ex industria aut euentu aliquod certamen iniret. Sed *Ascalonitis* silentio compressis, & minime prodire audientibus, postera die *Iaphet* applicuit, desiderio adorandi in *Ierusalē*. Dehinc post dies aliquot incomparabilis naualis exercitus a regno *Babylonice* in *Gallia* leidis, in biremibus & triremibus, dictis vulgariter *Cassis*, turtis & bello compositis, aduectus est in ciuitatem *Baruth* vel *Baurim*, ad recuperandam urbem, si aliqua daretur opportunitas: Et spacio diei illic confidentes, custodes Christianorum lacessentes, nullo eis ingenio nocere aut preualere potuerunt. Nulla siquidem virtute aut industria hic preualetentes, sed spaciofo ambitu urbe obsidentes, naues a longe e fastigio mali speculati sunt: quarum tres a *Flandria* & *Antuerpia* venerunt, quibus preerat *Willelhelmus*, *Sarcolfus* & *Bernhardus*, causa adorandi in *Ierusalem* adnauigantes, quarta de regno *Græcorum* diuersas merces & cibaria portans, causa negotiationis huc viam maris pariter profecta est. His visis, & Christianitatis signo recognito, vndique certabant remis, Buzis & Galeidis, vt eas cotonantes captiuaient, ac plurimum conatu remorum ad eas festinantes, graueas insecutione ceegerunt ad fugam. Sed *Dei* gratia opitulante, velociore velo & remis viam maturantes, vna ad ciuitatem *Cayphas* euasit, ciuibus Christianis auxiliū a terra in archa & sagitta illi ferentibus: aliaque duę inter *Cayphas* & *Acram* pondere suę molis quassata, aquarū profundo deficiente, ciuibus Christianis pariter illis ad auxilium festinantibus elapsę sunt: quarta de regno *Græcorum*, nimium tardata, capta & retenta est, ac rebus omnibus expoliata. Eodem quoque tempore eiusdem mensis *Augusti*, quod hæc fiebant, *Ascalonita* gauisi absentia & diutina expeditione *Regis Baldewini*, & stimantes modicas vires militum *Ierusalem* remansisse, quingentis equitibus ascitis, decreuerunt ciuitatem obsidere & expugnare, & viros, qui erant in arce turtis *Dauid*, bello laceffere. Verum fideles *CHRISTI* cognito decreto & aduentu illorum, *Rames*, *Assur*, *Ioppen*, *Cayphas*, *Cæsaream* vndique miserunt ad vniuersos *Regi Baldewino* obcedentes; vt sine mora die ac nocte *Ierusalem* festinarent, urbem & eius arcem ab hostili assaultu defensarēt. Qui mox ex omni parte festinantes, ciuitatem intrauerunt noctis in silentio, & portas vigili custodia tam Clericorum quam mulierum, turresequē; fideli militum diligentia muniētes; ceteri armis & sagittis conglobati milites treceti, equo & pede per montana descēderunt, quod *Ascalonitarum* via affutura erat. Et ecce *Ascalonite* assunt in equitatu magno & apparatu, obuiam facti Christianis in campo. Vbi prelio diu commisso armis & sagittis, ad extremum *Ascalonite* terga vetterunt.

Quos

Quos Christiani insequentes, ducentos peremerunt, equos & spolia multa cū captiuis multis Ierusalem abducentes in lætitia & victoria inopinata. **Naualis ve- xxix.**
 rō exercitū, qui à Babylonia eruperat, & Christianis per mare insidias parabat, à Baurim *Ptolemaidē* diuertit. Et plurima vi in malotū altitudine præmientes, adeo vrbis defensores aggrauantes bello vexauerūt, vt totū portum ferè per dies octo, in nauū multitudine & fortitudine inuadentes, obtinuerint. Interea dū in hac vrbe *Ptolemaidē* magna fieret desolatio, & vix catena portus hostibus obfisteret, ne urbem apprehēdissent, Rex *Baldewinus*, & *Bertrannus* ab Antiochia & Rohas cū omni manu adhuc indiuisa reditū parabant. Qui audita Babyloniōrū adunatione & op-
 10 pugnatione aduersus Accaron, velociori via accelerēbāt, vt suis subuenirēt, & ab hostili impugnatione liberarent. Verūm Rex parte sui exercitus in auxiliū *Pto-* xxx.
lemaidē sub ciuibus Christianis relicta, ex cōsilio prudentiū virorū primū *Ioppen* ad Regē de Norwegia diuertit, vt ex ore illius audiēs, sciret, quid primū instare & adimplere posset. Mox omni amoris vinculo fœderatis, Rex nomine *Magnus*, *Baldewinū* Regem obnixè precatur, vt viā secum ad orandū in Ierusalē inlīstat ex Domini Iesū auctoritate, qui iubet fideles suos primū quærere regnum Dei, & postea omnia profutura quærētibus inuenire; deinde agere, quæcūq; eligeret, aut ciuitatē suā nauali exercitu obsidere. *Baldewinus* Rex votis Regis Magni & suorum primatū cum omni beneuolētia satisfecit; & Ierusalē sicut deuouerat, se cū eis iturū nō negauit. Ascendentibus itaq; vtrīq; Regibus in sanctā ciuitatē, vniuersus
 20 Clerus in albis; & in omni cultu diuinę religionis, in hymnis & canticis cū vniuersis ciuibus & populis occurrerūt; & Reges cū omni comitatu suo vsq; ad Dominicū Sepulcrū in voce exultationis abduxerūt. Rex siquidē *Baldewinus* Regē Magnum manu honorificè ac familiari amore ducebat, iuxta Apostoli vocē, qui vt *honore in-* Rom. 12, 10
uicē præueniamus, nos adhortatur. Ducebat quidē eū, ac docebat omnia loca sancta, & ea, quę nota habebat; ac multo obsequio & regali apparatu per dies aliquot eundem procurabat. Deinde vt magis ac magis amore & fide firmarentur; ad flumen *Jordanis* in manu forti cū eo descendit: vbi catholico ritu in nomine Domini Iesū peractū, *Ierusalē* ipsum Regem Magnū in gloria & iucunditate sanū, & ab omni turbine tutum, reduxit. Post hæc Ierusalē reuersi, conuocata ecclesia, decreuerūt
 30 cōmuni consilio *Sagittā*, vel *Sidonē*, quæ multa Peregrinis damna & calumnias inferēs, Regi sæpius restiterat, obsidere terra mariq; & nunquā ab ea recedere, donec vrbs capta in manu Christianorū traderetur. Nec multa mora, Rex *Baldewinus* & *Bertrannus* acceptis copiis, in apparatu copioso castra metati sunt in oblidionē vrbis *Sagittæ*, machinas & tormēta lapidū instituētēs, quibus vrbis per singulos dies oppugnaretur. Mouit pariter ab *Ioppe* Rex *Magnus* nauales copias, & applicuit ad urbem *Sagittā*, vt eam a mari obsidens et expugnans, nullū introitū aut exitum hac in parte pateretur. Horū tam fortiū virorū & magnorū Regum apparatū & vires terra mariq; adesse intelligēs naualis exercitus *Babylonia*, à portu *Ptolemaidis* et eius impugnatione secessit ad portū *Sar*, quæ est *Tyrus*, illic morā faciens, ne Rex Magnus repertos in oblidione *Ptolemaidis* nauali certamine disturbaret. Sed tamen aliqui ex Babyloniis, buzis velocissimis freti, hac et illac mediis aquis plurimo inferūtur conamine, si fortè aliquo euentu Catholicos viros superare & abducere valerent. At Babyloniis minimè successit: vnde *Baldewini* Regis audaciam et industriā metuentes, remensis aquis *Babyloniā* reuersi sunt. *Baldewinus* Rex et *Bertrannus* xxxii.
 accitis copiis, oblidionē à terra statuerūt; Rex de Norwegia cum omni manu sua anchoras figens, versus mare sedē in circuitu vrbis firmavit. Sic locata oblidione, toto conamine in assaultu & crebris ruinis murus & turres vrbis angustiantēs; ciuibus è cōtra in armis et tormento lapidū abintus fortiter resistentibus; machinam
 40 multis diebus compositā applicantes, viros in arcu *Baleari* in ea posuerūt, qui altitudine folio ū machinæ eminentes, desuper muros per urbem & turres & eius mœnia specularentur; et sic per vicos et plateas gradientes plaga intolerabili arctarūt. Ciues autē vidētes, machinā altitudine vrbis superare, & ciuibus nocere, noctis
 50 in obscuro cauatione in submuro fundamentō plurimo conatu, et mira industria, fecerūt: vt facta cauatione trans muros vsq; ad stationē machinæ, ligna arida, & ignis fomitē, comportarent; & his subito in fauillā redactis, cum humo machina rueret, et viros in ea positos in momento suffocaret. Sed Rex hanc artē præcauens iniquam ex quorundā relatione, machinam a loco cauationis amouit: et sic labor *Sidoniorum* frustra consumitus est. Tandem curriculo sex hebdomadarū *Sido-* xxxiv.
ni videntes se nihil aduersus machinam præualere, et tormentis lapidum assidue

urbem & eius portas concuti, quin & nauali assultu non minus grauati, naualem
 verò exercitum Babyloniz abesse, dextras sibi dari poscunt, & urbem cum turribus
 & clauiibus in Regis manibus reddi, sub hac tamen conditione, vt Ammiraldus,
 præses ciuitatis, & quibus esset animo, cum rebus suis, quantum valerent collo &
 humeris deferre, pacificè egrederentur. *Rex* verò longa obsidione & assultu defa-
 tigatus, consilio cum Rege Norwegie, cum Bertranno Comite, & ceteris viris sen-
 satis habito, petitioni Sidoniorum cessit: & sic vrbem in potestate suorum reddita, ac
 patefacta, Sidonii cum Ammiraldo suo circiter quinque millia cum rebus suis in
 pace egressi sunt, vsque ad Aſcalonem proficiscentes: ceteri qui remanserant, sub
 xxxv. iugo Regis & in eius seruitutem redacti sunt. *Rex Baldwinus* post hæc in ma- 10
 nu & custodia suorum ciuitate cõstituta, *Ierusalem* ascendit in gloria & victoria ipso
 natali S. Thomæ Apostoli: ibique natali Domini gloriosè & catholicè celebrato,
 exaltatum est in victoria nomen eius per vniuersas vrbes Gentiliũ; & timor omnes
 inuasit, qui audierunt, prosperè illi omnia euenisse; & quieuerunt ab omni impetu
 & assultu diebus plurimis. Dehinc solenniter à Rege Baldwinò & ab omni eccle-
 sia Pascha Domini celebrato, *Ammiraldus*, id est Princeps *Aſcalonis*, nescio spiritu
 timoris tactus, an amoris diuini, dominũ Regem per secretarios cœpit appellare;
 & cum eo agere de vrbs traditione: donec *Ierusalem* idem Ammiraldus, fide data
 & accepta, ad Regem intrauit, omnia ei elocutus, sicut in corde & animo deuoue-
 rat de vrbs traditione, & ipsius Regis & suorum intromissione, de fidelitatis deuo- 20
 tione erga Regem & suos habenda. Tandem cognita & inuenta ipsius pura deuo-
 tione & animi intentione, fide vt inque confederatis, decretum est primum
 ex consilio Regis & suorum Principum, Regem *Ierusalem* remanere; trecentos verò
 ex suis viros militares & belligeros cum Ammiraldo Aſcalonẽ descendere, urbem
 intrare, & eius turres obtinere, & vniuersos ciues Regi subiugare. Descendentes i-
 taq; sicut decretum erat, portas intrauerunt auxilio & consensu Ammiraldi, & ce-
 xxxvi. nia apprehendentes, ciues Regis ditioni subiicientes. Nec mora, cum prædi-
 cti milites urbem obtinuissent, & Regis potestati ex manu Ammiraldi omnia cõ-
 tulissent, *Rex* verò in *Ierusalem* in potentia & gloria magna resideret, legati *Balde-* 30
wini de Burg ad Regem intrẽntes, in hæc verba locuti sunt: *Turci à regno Corro-*
Zan, egressi in virtute magna ducentorum millium robustorum equitum, præſatũ Turbayſel
obſederunt terram præda & omni exterminio Christianõrum depopulantes: Qui alle-
 bus equitum & peditum, vsque ad locum, qui dicitur *S. nome*, decendit. Vbi cum
 diebus aliquot moram ageret propter copias Turcorum, qui à Damasco conue-
 nerant ad obsistendum sibi, crudelis fama innotuit, quomodo filius Regis Babylo-
 niz Aſcalonem descendisset, vt in ea receptos milites Christianos expugnaret, &
 xxxvii. urbem suæ potestati relocaret. Quibus *Rex* auditis, iter distulit, & *Aſcalonem*
 rediit, si fortè suis subuenire posset. Verum ciues, qui urbem inhabitabant, virtutẽ
 Babyloniz adesse intuentes, & Regis Baldwinus absentiam, quadam die contem-
 nentes, Ammiraldum in ore gladii percusserunt; & filium Regis Babyloniz, a pectus 40
 portis, vrbi immiserunt. Qui intromissus, priusquam *Rex Baldwinus* fines Aſca-
 lonis attingeret, milites catholicos, qui per mœnia diffusæ erant, exterritos, & subi-
 to expugnatos, vniuersos in ore gladii occidit; ciuitatem verò, seitis & omni cõ-
 stodia Sarracenorum minuit. *Rex* igitur *Baldwinus* accelerata via, vt interitum suorum
 comperit, & urbem ex perfidia ciuiũ amissam, Ammiraldum quoq; in fraudẽ per-
 emtum, *Ierusalem* epedauit: quia nulla tunc erat opportunitas urbem assiliendi, &
 xxxviii. suos decollatos viciscendi. Interca *Malducus, Arongaldus, Aringardus, & Samarga*, qui
 collecto exercitu ducentorũ millium equitum, *Turbayſel* obducerant, duobus mē-
 tibus montes ipsius præsidii in virtute nimia suffoderunt, vt sic putei oborietes & cister-
 naz aqua deficerent; & *Gozelinus* oci defensorẽ, & cum eo inhabitantes captiuat. 50
 Sed post nimium laborem Turci videntes, quomodo nihil proficiebant in demo-
 litione & cauatione montium, abhinc *Antidichia* profecti sunt cum centũ millibus;
 centum verò millia propter nimietatẽ, & diuturnam morã, in qua necessaria vitæ
 minuebatur, in terram *Corrozan* redire decreuerunt. *Gozelinus* reditũ & diuisionẽ
 illorũ intelligens, insecutus est remeantes cum centũ & quinquaginta equitibus &
 centũ peditibus: ac in impetu subsequẽtes ac retardatos, & vehiculis cibariorũ im-
 peditos incurrens, mille detruncatis, prædã magnã cũ spoliis, in præsidium abduxit.
 xxxix. Cætera verò multitudo centum millium Turcorum *Alapia* perueniens, *Brodoã*
 Principem ciuitatis precati sunt, vt uxores filiosque teneros ac filias ad tuendum
 susci-

fusciperet, donec euentum victoriæ suæ viderent. Sed his refutatis, quia pax inter eum & Tankradum erat, hoc tantum promisit eis, quod nulli parti hinc vel hinc auxilio haberetur, & hac de causa filium suum obsidem eis fecit. *Turci* verò filium illius tenentes, post paululum pactum fidei præuaricantes, filium illius se decollare constanter attestati sunt, nisi eis foret auxilio, & filios ac filias cum vxoribus & sarcinis suis intra mœnia reseruaret, propter dubium belli euentum. Quod cum ille negaret propter fœdus, quod pepigerat cum Tankrado, filium eius in oculis patris & omnium suorum aspectu, capitali sententiâ interimere non abhoruerunt. Decollato itaque tam impiè & dolosè filio Brodoan, *Cæsaream Philippi* profecti sunt, quæ sita est iuxta montana *Gybel*, ab Antiochia diei vnus itinere: vbi fixis tentoriis super fluuium *Farsa*, hospitati sunt. *Gozelinus* audiens *Turcos* à *Turbayfel*, quæ est Bersabee, Antiochiam diuertisse, cum centum equitibus & quinquaginta peditibus ad auxilium *Tankradi* Antiochiam sine aliqua dilatione acceleravit: Acceleravit & *Baldewinus* de Burg cum ducentis equitibus & centum peditibus *Paganus* etiam de Sororgia cum quinquaginta equitibus & triginta peditibus: prætereà *Hugo de Cantalar*, scilicet de prædio Hunnine, cum suis lociis auxilio adiunctus est. Venit & *Richardus*, præfectus ciuitatis Maresch cum sexaginta equitibus & centum peditibus; item *Wido* de Grefalt, *Willehelmus* de Albin, *Wido* cognomine Capreolus, Princeps ciuitatum *Tarsi* & *Mamistræ*: Venit & *Episcopus Tarsensis*, Episcopus simul de *Albaria*. *Willehelmus* pariter filius Comitis Nortmannorum, dominium habens ciuitatis *Tortosa*, quam *Tankradus* *Bertranno* abstulerat, cum suis sequacibus sociatus est. *Engelgerus*, præfectus ciuitatis *Femix*, cum ducentis equitibus venit. Venit & *Bonaplius*, ciuitatem tenens *Sarmit*: venit & *Gudo* cognomine Fraxinus, tenens ciuitatem *Harich*; *Robertus* simul de *Sidon*, *Rotgerus* de *Montmarin*, tenens præsidium *Hap*, *Piractus* *Talaminiam* tenens. Venerunt & *Pancras* & *Corrouasilius* de ciuitate *Crasson*; *Vrsinus* quoque de montanis Antiochiæ, *Anseuellus* etiam & *Leo*, frater eius: Venit & *Martinus* Comes *Laodiceæ*, quam *Tankradus*, eiectis & expugnatis militibus Imperatoris Græcorum, suo iuri mancipauerat. Venit & *Robertus de Veteri ponte*, qui miles egregius & indefessus, sæpius terras Gentilium militari manu deprædatus est. Hi omnes milites *Tankradi*, de regno Antiochiæ, vniuersi congregati sunt in ciuitate regia. Illic pariter Rex *Baldewinus* festinato itinere post contritionem suorum in ciuitate *Ascalone* ab *Ierusalem* descenderat; & cum eo *Bertrannus*, *Eustachius* Granarius, *Walterus* de *S. Abraham*, dominus quoque *Patriarcha*. *Gobelinus*, & cætera multitudo fidelium, qui ad quatuor millia in loco eodem in manu forti confluentes, pernoctauerunt vsque ad mane. Mane autem facto, vsque ad castellum de *Giril* profecti sunt.

Tertio verò die postquam ex omnibus locis & castellis in vnum conuenerant, ordinatis aciebus, *Cæsaream* viam instituerunt: vbi *Turcorum* copiæ sicut arena, quæ est in littore maris, congregatæ sunt. Erat autem exercitus Christianorum ad viginti sex millia equitum & peditum, vitorum bellatorum. Videntes *Turci*, quia Christianorum virtus appropinquasset, alteram in ripam fluminis *Farsar* transierunt; & tertia illic in spatioso loco reposuerunt: Quo in loco sedecim diebus vtrinque moram fecerunt. Sed Christiani minime cum *Turcis* stabili bello committere poterant, propter illorum miram hac & illac per agros discurtionem & circumuagationem, quæ in Christianos equorum velocitate moliebantur: Et cogebat iidem *Turci* vniuersas vrbes & munitiones in circuitu magnis minis & terroribus, ne quid venale Christianis afferretur. Quapropter sex diebus tanta penuria panis, & præcipue equorum pabuli, sunt arctati, vt amplius mille fame & pestilentia pericitari viderentur. Quintadecima verò die rursus *Christiani* agmina ordinauerunt, ordinauerunt & *Turci*. Ordinatis itaq; vtrinque tres acies Christianorum nimium auidæ cædis hostium, supra modum viam accelerauerunt aduersus hostiles cuneos. Sed nimis à societate prolongatæ, immoderato grandine sagittarum vexatæ, in fuga ad exercitum sunt reuersæ, plurimis vulneratis, pariter plurimis cum equis & mulis & omnibus spoliis retentis. Videntes autem *Baldewinus* & *Tankradus* suos bello defecisse, & vsque ad exercitum in fugam remissos, prolato ligno *S. Crucis*, contra inimicos in spe salutis & victoriæ laxis frenis *Turcos* impetu adeunt. Sed *Turci* solito more equorum cursu per centum & centum, per mille & mille, nequaquam bellum secum committere passi sunt. Quadam vero luce exorta, *Turci* consilio inuito, in terram *Corrozan* reuersi sunt: eo quod ni-

hil Antiochiæ nocere potuerunt, & Christianorum virtus illis obuiam facta sit, nec bello nec sagittis absterreri potuerit. Acta sunt hæc in festo S. Michaelis Archangeli tempore autumnii, quando vniuersæ fruges meri & colligi solent.

XLIII.

Hoc eodem anno *Tankradus* post discessum Regis & cæterorum magnorum, qui sibi in auxilium confluxerant, vires suas retinens, in mense Octobri præsidium *Gerez*, quod dicitur Sarepta Sidoniorum, eò quòd subiectum Regi Sidonis quondam fuisset, in manu potente obsedit. Sed Turcorum armis & custodia munitum reperit; turrium quoque & murorum ædificiis firmissimum vndique repertum est. Distabat enim hoc præsidium vix expugnabile sex milliariibus à ciuitate *Alapia*, quam *Brodoan* suis armis tuebatur. *Tankradus* videns præsidium firmissimum, & defensione Turcorum tutissimum, per dies plurimos machinas & tormenta lapidum fieri constituit, quibus vndique in duodecim partes suos circa præsidium constituens, nocte ac die turres & muros comminuens, oppugnabat. Circumfudit etiam idem *Tankradus* suos vallo tutissimo, quod & vigili custodia muniuit, ne subito hostes callidè ad eum, vel suos in obsidione diuisi irruptentes, bellum

XLIV.

cum eis committerent, & sic facillè expugnarent. Sic *Tankradus* ingenii suis muro & turribus applicitis, & in tutamine valli suis constitutis diebus multis, ruina præsidio intulit, dum quodam die Dominico post Natalem Domini, magistra arx crebro ictu lapidum quassata corruit, & ab alto cadens, turres duas, quæ illi erant collaterales, casu suo & pondere intolerabili comminuit; & sic *Tankradus* do suisque sequacibus aditum patefecit. *Tankradus* nunc amplius & validius quàm solebat, hostes in præsidio urgebat; & scutorum testudine, ad eos introitus venire facie ad faciem contendebat: sed adhuc præ magnitudine lapidum, quibus datus occupabant, ingredi confidenter nequibat, & propter infesta iacula, quæ à Turcis emissa obsistebant. *Turci* defensores præsidii, videntes ruina turrium, & quomodo *Tankradus* eos longo tempore obsideret, & adhuc obsidere decreuisset, donec præsidium caperetur, dextras sibi dari poscunt, & ostro cæterisque preciosis in auro & argento ab eo sumtis, à præsidio exeuntes in eius potestatem reddunt. Et sic *Tankradus* huius præsidii & totius regionis possessor &

XLV.

dominator factus est. Eodem anno tempore Quadragesimali *Sarepta* capta, muris & turribus reædificata & custodibus munita, castellum, quod dicitur *Vetule*, situm in montanis in regione Gybel; *Tankradus* collectis viribus obsedit spacio trium mensium; sed in vno latere inobessum reliquit propter difficultatem iocofum & copias Sarracenorum, qui hæc parte abundantius morabantur. Obsidione igitur locata, prædas circumquaque contrahebant, Gentiles captiuabant, & plurima damna inferebant. Tandem quidam *Ammiraldus*, videns regiones grauitè ab exercitu *Tankradi* vastari, pepigit fœdus cum eo, ne sua deprædandi causa ingrederetur; & ideo inobessum iocum præsidii obsideret, eò quòd notas haberet semitas, quæ inuestigabiles à Gallis nulla possent arte depræhendi. Quod & actum est. Nam *Tankradus* cum illo fœdere inito, decem equites, centum pedites illi in auxilium constituit, quatenus eius conductu & notitia locum inobessum, præoccuparet, nullum illic exitum aut introitum fieri patientes.

XLVI.

Ammiraldus militibus *Tankradi* secum assumtis, quingentis verò suorum ascitis, difficilia obsedit loca, vbi hospitia & mansiones ædificantes, vt in eis meram diebus aliquot obsidionis facerent, plurimum opere & labore grauati sunt. Fessis itaque & exhaustis via difficili & opere, & somno graui immeritis, in primæ noctis vigilia *Turci* ac *Sarraceni* cum multis millibus in castris eorum ex improviso affuerunt, pariterque vniuersi defensores è præsidio erumpentes, signo & voceiferatione audita, & vsque mane dimicantes, centum pedites detruncauerunt. *Ammiraldus* verò grauitè vulneratus, vix euasit cum decem militibus: sed quingenti milites in fallâ fide præsidium cum *Sarracenis* intrantes, à Duce & *Ammiraldus* suo sequestrati sunt.

XLVII.

Tankradus semper imperterritus, obsidionem magis firmans, manganas duodecim ad vrbis mœnia applicuit; donec *Barbicanas* & turres, spacio vnus immensus quassatas, vsque ad interiora præsidii perforauit. Videntes autem defensores, quia iactus lapidum nequaquam sustinere possent, in euiusdam noctis silentio ignem quibusdam ligneis ædificiis immittentes, diffugio elapsi sunt. *Tankradus* videns præsidium igne conflagrare, iam vespere facto, viros verò aufugisse comperiens, cum sociis adacter ingressus est; & turres suo

XLVIII.

satellitio muniens, regionem cœpit expugnare & subiugare. Hòc in anno

BOEMAN-

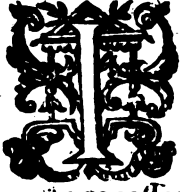
Boemundus, auunculus Tankradi, ægritudine correptus, vita discessit apud *Bare* ciuitatem, ad B. Nicolai catholicè sepultus, tempore quo *Henricus V.* Rex, Imperator IIII. Romæ plurimos sibi resistentes hostili impetû in ore gladii crudeliter edomuit; regnumque & Imperium ex hæreditariò iurè antecessorum potenter & gloriosè retinuit.

ALBERTI A QVENSIS EXPEDITIONIS
HIÉROSOLYMITANÆ LIBER DVODECIMVS.

10

Argumenta Capitulorum.

- I. *Qualiter Rex Baldewinus super obsidione Tyri consilium inierit.*
- II. *Quòd Tyrii contra Regem cum Principe Damascenorum fœdus inierunt & pepigerunt.*
- III. *De Reinfrido milite Christiano, cuius conductu nobiles Tyriorum à Rege casenati sunt.*
- IV. *Quomodo Princeps Damascenorum Tyriis subuenerit, & qualiter eisdem Rex obsiderit.*
- V. *Quòd Rege urbem vallante, Tyrii portis egressi, sed mox mirabiliter à Rege repressi, quosdam secum intrantes occiderunt.*
- VI. *Tyrii duas machinas Christianorum pice & sulphure mirabiliter combusserunt.*
- VII. *Legatio Tyriorum ad Principem Damascenorum, & reuersio Regis in Ierusalem post aduentum eorum.*
- VIII. *Qualiter Rex Baldewinus Idumaos mercatores spoliauerit, & quòd Tankradus, princeps Antiochia obierit.*
- IX. *De aduentu Turcorum contra Ierusalem, & quòd Rex econtrario militiam adunauit.*
- X. *De mille quingentis peregrinis Christianorum, propter quos Rex attriuit in pugna ducentos Turcorum.*
- XI. *Rex cum Turcis congregiendus, fuga dilabitur, quibusdam suorum in bello cadentibus.*
- XII. *Rex sedecim millibus congregatis, in secundo congressu Turcos à Iordane potenter effugauit.*
- XIII. *Quomodo coniux Ducis Sicilia ad thalamum Regis Baldewini cum magno apparatu properauit.*
- XIV. *Cum quali gloria Rex eandem matronam sibi copulauerit, militibus ab ea largiter remuneratis.*
- XV. *Vbi post reditum Christianorum Turci, deuastantes terram Græcorum, urbem Staminiam subuerterunt.*
- XVI. *De septem millibus Christianorum, qui mare transcentes, omnes nauigio perierunt.*
- XVII. *Quòd milites Baldewini Regis naturali pralio contra Babylonios gloriose decertauerint.*
- XVIII. *Quomodo Princeps Damascenorum fraude occiderit alium Principem Turcorum.*
- XIX. *De copioso apparatu gentilium uersus Antiochiam, quem Baldewinus Rex disperdidit per suam militiam.*
- XX. *Vbi Baldewinus Rege redeunte Hierosolymam, Turci readunatis viribus funduntur.*
- XXI. *Quòd Baldewinus Rex cum manu parua profectus sit in montem Sina.*
- XXII. *Rex Baldewinus suorum monitionibus à monte Sina reuertitur Ierusalem prouidus.*
- XXIII. *Quomodo Rex Baldewinus Ptolemaide aggrauatus, per multas elemosynas de infirmitate sit alleuiatus.*
- XXIV. *Qualiter eundem Regem Patriarcha corripuerit, & quòd ipsas illicitas nuptias repudiauere.*
- XXV. *Quomodo Pharamia ciuitas capta sit.*
- XXVI. *Rex Baldewinus capta Pharamia usque ad mortem agrotauit.*
- XXVII. *Consolatio & iussio Regis admittentes, habita de morte & sepultura eius.*
- XXVIII. *Inquisitio militum, qui post eum debeat tenere coronam: & corporis ipsius reportatio in Ierusalem.*
- XXIX. *Quòd Regali sepulcro Regem condiderunt, & quòd statim dominus Patriarcha infirmatus obierit.*
- XXX. *Quomodo sepulto Rege Baldewino nepos illius, Baldewinus de Burg, ab omnibus in Regem sit electus & unctus, Germundo nouo Patriarcha consecrato.*
- XXXI. *De quatuor millibus Idumaorum pastorum, quos in die sancto Pascha Christiani milites, dum insequuntur, passim occiduntur.*
- XXXII. *Rex Baldewinus Secundus in uisionem inimicorum militiam congregauit, quæ Idumæi pecunia placant.*
- XXXIII. *De septingentis Christianis peregrinis, qui post uisitationem Domini sepulcri in redeundo occisi sunt à nequissimis Sarracenis.*

- I.** N anno secundo postquam Sidon capta est, & Tankradus Sareptam percussit & obtinuit, Rex *Baldewinus* conuocata omni Ecclesia Ierusalem ab vniuersis locis, quæ sub manu eius erant, iniit consilium, quatenus obsideret *Sar*, quæ adhuc rebellabat, & conchristianis fratribus terra marique calumnias inferebat, & à tributis & pacto recesserat, in omnibus quæ Regi promiserat, mentita. Vniuersis verò admonitis, ac voluntariis ad hanc obsidionem inuentis, dies statuta est, qua conuenirent, & ex decreto Regis positis tentoriis mœnia vallarent & coangustarent.
- II.** Talis autem fama ut in auribus Tyrriorum insonuit, vehementer perterriti, inierunt fœdus cum quodam *Dochimo*, principe Damascenorum, ut tutelam & solatium ab eo consequerentur, & thesauros ciuitatis, & quæ habebant preciosa, in custodia & conclaui Damasci eius consensu & licentia deportarent. Rogauerunt etiam, ut eis viros sagittarios & defensores vrbs in auxilium mitteret in conuentione solidorum, viginti millium Byzantium sibi suisque dare promittentes.
- III.** Hoc itaque pacto vtrinque sub fide data accepto & firmato, Tyrii ciues quendam, *Reinfridum* nomine, virum Christianum, & illustrem militem Regis, mille Byzantium præmio promisso & dato conuenerunt, quatenus eius conductu in Damascum sarcinas thesaurorum suorum pacificè transferrent; & sine impedimento cum camelis & vehiculis repedarent. Reinfridus verò vir leuis, & non multum pensans; si fidem erga Gentile & incredulos violaret, vniuersa Regi detulit, ac diem, qua transituri erant in Damascum cum vniuersis copiis & rebus preciosis propalauit, asserens Regem hæc omnia posse capere ac retinere sine contradictione. Hoc Rex audiens, sine morâ peditibus ac militibus ducentis accitis, iussit viam obsidere, & cautè obseruare, per quas semitas viri Damascum cum sarcinis profecturi erant. Et ecce in silentio noctis cum omnia solent quiescere, Tyrii cum camelis suis, incomputabili auto, argento, ostro & quibusque aliis preciosis ornatis, conductu præfati Reinfridi viam Damasci venerunt. Cum subito Regis insidiæ in eos irruentes alios occiderunt, alios tenuerunt, & thesauros infinitos cum purpura preciosa & serico varii coloris & operis rapientes, cum ipso Reinfrido, in vehiculis camelorum & mulorum abduxerunt.
- IV.** Thesauri miri & inauditi illic capti sunt, quos Rex liberali manu militibus, longa nunc indigentia oppressis, benignè largitus est. His ita captis, his occisis, paucis verò elapsis, *Dochimus*, apud quem sperabant refugium, valde molestatus, sine mora quingentos milites, in sagitta & arcu peritos, ad urbem Tyrriorum direxit, ut præuenirent Regis obsidionem; & Regi suisque ab vrbe resistentes, in conuentione solidorum ciuibus subuenirent. Rex itaque *Baldewinus* in virtute & apparatu decem millium à Ierusalem descendens in vigilia S. Andreæ Apostoli, ciuitatis mœnia in arido positis castris occupauit; à mari verò in ipso vrbs laterè & portu naualis obsidio non magnæ virtutis & armaturæ fuit. Promiserat enim Rex Græcorum, illic per aquas copias affuturas; sed hyeme incumbente, minimè collatz sunt.
- V.** Rex autem postquam obsidionem firmavit, & munimine valli se suumque exercitum circumfodit, ne impetus aduersariorum ex improviso irrueret, aggressus vi urbem, turres & mœnia omni genere bellico oppugnauit, de die in diem crebris assultibus iteratis. Turci verò, qui in grandine sagittarum confundunt & resistunt, t̄contra per mœnia & turres diffusi, strages & graua vulnera Christianorum non parè multiplicabant, & ad portas & vèctes ferreos concurrentium multitudinem, lapidum incessabili iactu, sulphuris quoque ac picis feruentis effusione, suffocabant. Quodam denique die post plurimos assultus, & diutinos labores: dum paulisper à foris respiraret exercitus, manusque contineret à belli opere; deintus verò Tyrii & eorum Turci milites silentium tenerent, sed tamen consilium iniissent, quatenus in momento à portis in impetu castra Regis irrumperent: mox armis resumptis, lorica & galea induti, subito quasdam portas aperientes, in multitudine graui in apertam camporum planiciem; quam Rex & exercitus nunc belli immemor habitabat, vsque ad loca tenteriorum concurrere ausi sunt, plurimos sagittis transfigentes, & clamore magno & horrifono totum exercitum commouentes. Et ecce sine mora vniuersi milites Christianorum attoniti, è cunctis castris in armis & lanceis loricati in faciem illis aduolant, & hinc & illinc plurimà fortitudine contendentes; sed tandem Christiani præualescentes, Tyrios in fugam versos in portam coegerunt: licet
- verique

vtrique, hi fuga veloci, hi celeri insecutione permixti, potenter urbem ingressi sunt. Turci Tyriique Gallos iam secum urbem intrasse contuentes, reuersi sunt in faciem se à tergo prementium; & fortiter obstitentes, ac moenia ascendentes, exercitum adhuc intrare contendentem omni armatura iaculorum reprimebant, quo usque in virtute sua praevalentes, portas clausurunt, & circiter ducentos intra muros retinuerunt. Illic *Willelmus* de Wanges, miles gloriosus & nobilis, itemque *Willelmus* mirae audacitatis & militaris famae cum egregiis sociis equitibus & peditibus capti, sententia capitali perierunt; ceteri complures vinculis catenarum astricti sunt. Deinde post dies aliquot videns Rex assulta & lapidum vtr^o tormento se ciuibus & muris prorsus non nocere, duas fieri constituit machinas, muros plurima altitudine supereminentes, ac componi ordine duorum cenaculorum: quarum vna ex sumtu & labore *Eustachii Granarii*, praecelari militis, & primi de domo & consilio Regis, ad vnguem constructa & erecta est. In hac ergo idem *Eustachius* cum electis manens tironibus, Tyrios manè, meridiè, vespere per urbem gradientes omni genere iaculorum alios interimebant, alios vulnerabant, per turres, moenia & omnia urbis loca specularantes. Non minus ab altera machina milites Regis, inibi constituti, Turcos Tyriosque impugnabant, & sic eos ab ostio progressos arcu Baleari ferientes, perimebant. Tyrii quoque contra lapides aptabant ad quassandas machinas & eas inhabitantes: sed machinae coriis taurinis, camelinis, equinis, cratibus vimineis vestitae, iactus lapidum palosque ferreos & ignitos illatae & immobiles sustinebant. Tyrii cernentes, quia hoc modo machinis nocere nequibant, alia arte machinas atterere conati sunt. Arborè proceram altitudinis funibus erigentes, circulum quendam amplum & spaciosum in modum coronae ex grandi ligno componentes, summitati arboris catenis ferreis affixerunt; ac eundem ligneum circulum in circuitu pice, sulphure, cera, adipe, permixtis stuppis, impinguentes, ignique aqua inextinguibili succedentes, usque ad locum murorum, quo machina Eustachii sita erat, funibus pertraxerunt. Qui subito nimium flammivomus, ab arbore in machinam laxatur, quam undique flammam intolerabiles cingentes, grandi & insuperabili incendio combusserunt, cum plurima parte virorum, qui ignem excutere & extinguere conati, nequaquam euadere potuerunt. Eodem modo & arte regis machina combusta & in nihilum redacta est. Sic machinis his pariter combustis, tamen Rex in obsidione mansit imperterritus, volens urbem aut fame aut aliqua arte adhuc edomare. Adhuc vii. denique Regis constantiam & animum immobilem Tyrii cognoscentes, direxerunt clam legationem Damascum, quatenus *Dochinus* magnus Princeps eis subueniret, magnam illi spondentes pecuniam, & iurantes, se semper in eius auxilio & obsequio permanere. Qui illico viginti millibus equitum ascitis, per montana descendit usque ad confinia Tyri, ut in castris Regem suosque in castris incurret, & sic urbem de manu Regis, & eius obsidione, liberaret. Eodem vero die, quo idem *Dochinus*, vel *Duodechinus*, confinia Tyri per montana intrauit, armigeri septingenti cum sexaginta probis equitibus de exercitu Regis, ad quaerenda pabula equorum egressi, irruerunt casu & ignotanter super arma & vires Turcorum: qui vniuersi in sagitta & gladio ab hostibus perempti ac detruncati, perierunt; praeter paucos, qui vix euadentes, retulerunt, quae gesta sunt. Hoc denique comperto, quod tot millia iam iuxta conuenissent, & armigeros militesque Regis peruenissent, Rex ex consilio optimatum suorum, qui diutina obsidione vexati erant, & rebus & cibariis exhausti, tentoria sustulit; ac die Dominica, quae est ante *Dominicam Palmarum, Ptolemaidem* & ceteras ciuitates pertransiens, ipsa sancta & celebri die Palmarum per portam, quae respicit ad montem Oliuarum, per quam & *Domitius Iesus* a sello insidens intrauit, ipse cum suis, & vna cum quibusdam magnificis *legatis Graecorum*, qui ad eum superuenerant, dum adhuc in obsidione esset, introiit. Egit denique illam sanctam hebdomadam, sancta loca perlustrans, in oratione & eleemosynarum largitione & delictorum confessione. Diem vero *sancti Paschae* in omni honore & gloria propter legatos Regis Graecorum iussu domini Patriarchae coronatus solenniter ac regaliter, celebravit. Celebratis viii. itaque illic per dies octo sancti Paschae solenniis, assumtis ducentis equitibus, centum vero peditibus, ad vallem Moyli profectus est in partes Arabiae, ut praedatum aliquid abinde contraheret, quibus inopes milites & rebus vacuos ditaret, & deficientes animaret. Legati vero Regis Graecorum benigne commendati, donisque

magnificis ampliati, Constantinopolin remissi sunt. Vix verò partes Arabiæ intrauerat, & ecce *Idumæi*, quos moderni vocant *Bidamo*, viri mercatores cum immē-
 sis copiis diuersarum mercium, in mulis & camelis, inter manus Regis & suorum
 affuerunt, qui nullatenus effugere valentes, omnibus rebus diuitiarum suarum
 tam in auro quàm in argento, geminis preciosis, ostro diuersi generis & operis,
 pariterque pigmentis expoliati sunt; pluresque capti, Ierusalem abducti in custo-
 diam mancipati sunt, præda verò & spoliatorum inter milites diuisa sunt. Eodem
 anno *Tankradus*, qui Antiochiæ præerat, vehemente infirmitate correptus, in ad-
 uentu Domini IESU CHRISTI morte occubuit; & in basilica B. Petri Apostoli
 catholicè sepultus, plaudum magnum reliquit, omnibus propè positis mortem
 10
 eius audientibus. Post mortem tam famosi & bellicosi viri, Turcorumque
 vndique fortissimi expugnatoris, mense Martio nouo vere aspirante, præfatus
Malducus, qui & ipse vnus de præpotentibus regni Corrozan erat, ascitis fortissi-
 mis copiis Turcorum circiter triginta millia, disposuit transire vsque ad Dama-
 scum, vt assumpto *Dochino*, qui & ipse Turcus & Princeps iniuste erat Damasceno-
 rum, expugnaret ciuitates, quas Rex obtinebat; deinde Ierusalem, si eius voluntati
 prospere succederet, ad debellandos & expugnandos Christianos perueniret.
 Diulgata autem tam famosi Principis adunatione per regionem ciuitatis Edef-
 sæ, nuncii *Armenii* Regi *Baldewino* diriguntur, qui omnem rem & apparatus illius
 declarant; quatenus præuisis, & suis conuocatis, hostibus tutius & facilius ad resi-
 20
 stendum occurreret. Rex autem auditis nunciorum verbis, illico aptata legatio-
 ne Antiochiam ad *Rotgerum*, illustrissimum iuuenem & militem, filium sororis
 Tankradi, qui & loco eius restitutus principatum obtinebat Antiochiæ, direxit, vt
 sine intermissione ad auxilium eius venire operam daret in paratu armorum &
 copiis, sicut decretum fuerat à principio Christianos Christianis fratribus subue-
 nire. Rotgerus sine mora, accepta Regis legatione, septingentis equitibus, quin-
 gentis verò peditibus assumtis, ad ipsum Regem venire disposuit; sed aliquantulum
 propter colligenda arma retardatus est. *Turci* verò viam Damascum accele-
 rantes, ad mare Galileæ castra metati sunt, & prælidium *Tabaria* obsidentes, hac
 parte fluminis Iordanis plurimum temporis egerunt, montem Thabor occupan-
 30
 tes, & vndique Christianorum habitationem delere studentes. Iam enim in ca-
 lumniis & prædis & aggrauatione Christianorum curriculo trium mensium po-
 tenter obsederant, omnia vastantes, nulli parcetes, nocte ac die infidiis inuisgilar-
 40
 tes, milites Tabariæ crebris assultibus & bello laceffentes. His diebus mille
 quingenti Peregrini, qui Paschali solennitate Ierusalem moram fecerant, redi-
 tum parantes, sed per regionem Sur transire metuentes, Regem supplici pre-
 ce conuenerunt, quatenus conductum eius trans Sur habere mererentur, ne ab
 inhabitatoribus vrbis impugnarentur, parum resistere valentes, sicut fessi, & plu-
 rima inopia grauati. Rex videns illorum redeundi constantiam, trecentis ascitis
 militibus, viam cum eis vsque ad montana *Sur* tenuit. Sed in latibulo montium
 paulisper remoratus, Peregrinos præmisit, vt sic experiri posset, si qua virtus ci-
 uium Sur ad insecutionem Christianorum Peregrinorum appareret. His verò
 præmissis, milites ciuitatis Sur ad quingentos egressi, Peregrinos procul ab vrbe
 transeuntes, ad trucidandum & captiuandum insecuti sunt multa vociferatione
 & tubarum strepitu ad perterrendos illos inronantes. Verùm Rex audita hac vo-
 ciferatione, à latibulo & infidiis velociter exurgens, militibus in tergo affuit, pluri-
 mam eadem exercuit, quo vsque Sarraceni victi & attriti fugam arripientes, Sur
 viam remensi non prius portas introierunt, quàm ducenti ex eis capti & attriti
 sunt. Peregrini hac sola die via continuata, altera autem die audita Turcorum præ-
 sentia cum tot millibus, inito consilio, *Ptolemaidem* reuersi sunt, illic cum Rege
 50
 moram facientes. Rex igitur intelligens, Turcorum audaciam nimium ag-
 grauasse, longè lateque prædam contraxisse, ab assultu rarò quiescisse, vehementer
 indignatus, conuocat vniuersos, qui erant in circuitu Ierusalem & omnium ciui-
 tatum, quas possidebat, & ad septingentos congregans equites, peditum qua-
 tuor millia, peregrino exercitui iurat & contestatur, non vltra Rotgerum &
 remotos conchristianos Principes præstolari, nec longius pati Turcorum ar-
 rogantiam & calumnias. Et statim à *Ptolemaidé* tam nouis Peregrinis quàm cæ-
 teris ascitis, trans Iordanem castra figi statuit, ipso natali Apostolorum Pe-
 tri & Pauli: eo videlicet in loco, quo hætenus Turcorum per prata amena
 & volu-

& voluptuosa ponebantur tentoria. Turci verò astuti hoc per latores compertoy
 tentoriis sublatis, in montem Thabor secesserunt, ac si Regem metuentes, & fu-
 gam maturantes, cum eo bellum committere non auderent. Sed vix ponebantur
 tentoria, & ecce *Malducus Dodechinusque* cum vniuerso comitatu suorum erup-
 runt à montanis Thabor, vt arena maris fortiter irruentes arcu & sagitta in castra
 Regis & suorum, graui bello & vulnere atroci præliantes, & Christianis acies im-
 pugnantes: donec Rex & tota manus suorum vim tot millium sustinere non va-
 lentes, sed fugam ineuntes, ad mille quingentos occiderunt, præter equites, quo-
 rum triginta interemti sunt. Cecidit illic *Reimerus de Brus*, miles imperterritus. *Hu-
 go*, iuuenis nobilis & miles illustris; aliique quorum actus & bella laude & memo-
 ria dignissima sunt. Vix itaque Rege elapso, & Turcis loca campestria victo-
 riosè obtinentibus, altera die *Rotgerus*, successor & hæres Antiochiæ, filius sororis
 Tankradi, cum quadringentis equitibus & sexcentis peditibus affuit, mitè mo-
 lestus de Regis infortunio & suorum casu, & quia itineris tardatione hester-
 no prælio ei ad opem esse non potuit: Affuit & *Princeps* ciuitatis *Tripolis*, non mi-
 nus animo consternatus, quoniam sic à Turcis castra Regis cæsa sunt. Et post
 pauca affuerunt plurimæ acies Christianorum nauigio vsque ad Ptolemaidem
 aduectæ: quorum ex omni parte tam mari quàm terra affluentium sedecim mil-
 lia in vnum collecta sunt. Rex tot millibus in breui congregatis, Turcos adhuc
 trans Iordanem in sua feritate persistentes aggredi statuit ex consilio omnium qui
 aderant: quatenus in capite eorum, Deo auxiliante, redderet malum, quod sibi
 suisque & vniuersæ regioni inferre conati sunt. Verùm *Turci* audito Regis ad-
 uentu & voluntate, à loco & regione Iordanis recedentes, *Romaniam* ingressi
 sunt, Regis Græcorum castella & ciuitates plurimas obsidentes & expugnantes.
 Rege dehinc cum omni manu sua ab infecutione hostium *Ptolemaidem* re-
 uersus, mente Augusto inchoante, peruenit ad aures Regis, quomodo nobilissima
 coniux *Rotgeri*, Ducis Siciliæ, fratris *Bœmundi*, magnifici Principis, post obitum
 & exequias præfati mariti ad thalamum Regis magnopere properaret in appara-
 tu copioso magnarum diuitiarum, & plurimo militum comitatu. Fuerunt ei duæ
 triremes, singulæ cum quingentis viris bello doctissimis, cum nauibus septem, au-
 ro, argento, ostro, gemmarum vestiumque preciosarum multitudine, onustis:
 præter arma, loricas, gladios, galeas & clypeos auro fulgidissimos, & præter o-
 mnem armaturam, quam ad defensionem nauium solent viri potentissimi com-
 parare. In ipsa denique naue, in qua prædicta matrona manere decreuerat, malus
 auro purissimo tectus, procul radios ad solis claritatem exerebat; & vtraque na-
 uis cornua auro & argento fabuli opere vestita, spectaculo admirationis omni-
 bus erant ea intuentibus. In vna de septem nauibus viri Sarraceni & sagittarii,
 viri fortissimi, & claritate preciosarum vestium fulgentes, inerant, quos Regi
 adducti, & qui nullis in regione Ierusalem sagittandi arte inferiores habebantur.
 Huius itaque matronæ aduentu & gloria audita, Rex tres naues, quas vocant *Ga-
 leidas*, fortas viris egregiis, & marino certamine peritissimis, misit illi in occursum:
 sed ventorum turbine mari intumescente, nequaquam illi occurrere aut sociari
 potuerunt. Ventorum enim potentia naues longè iactatæ, tandem portu sinuque
Ascalonis vespere sunt receptæ circa horam nonam, nequaquam nautis valenti-
 bus aut frustra conantibus iter per aquas tenere, propter ventum, qui eis nimium
 contrarius repugnabat. *Ascalonite*, viris Christianis semper infesti, mox
 Christianorum signis recognitis, in Galeidis ferratis & armis occurrere & con-
 fligere cum eis accelerant. Sed post plurimam contentionem, & vtrinque sæpius
 factam incursionem, vna ex Galeidis Ascalonitarum, quinquaginta milites
 continens, attrita & submersa est; cæteræ expugnatae & repulsæ sunt. Nec mo-
 ra, Christiani ex omni parte prævalentes in victoria, & in vnum coadunati,
 Deo prosperante, tranquillo ventorum flamine relato, & omni furore maris se-
 dato, in virtute magna à portu & statione Ascalonis sunt egressi: sicque pacifico
 nauigio Ptolemaidem peruentum est. Nec mora, Rex aduentu tam gloriosæ ma-
 tronæ cognito, cum omnibus primoribus regni sui, & vniuersis pueris domus
 suæ, in vestitu diuersi generis & pulcritudinis, in regio cultæ, in equis & mulis, o-
 stro & argento fulgentibus, in tubis & in omni dulcedine musicorum è nauis e-
 gredienti affuit. Sed & plateæ mirificis & variis tapetibus stratae, vici purpureis
 velis adornati in honorem tam nobilissimæ, & thesauris famosissimæ matronæ,

- rutilabant, sicut deest Reges in omni gloria & pompa exaltari. Cum hac itaque iucunditate & laude ea inducta, & Regi stabili connubio copulata, nuptiarum magnus apparatus ornatusque factus est in regio palatio ciuitatis per dies aliquot; thesauri plurimi ab ea in ærarium Regis translati, quibus multum Rex & vniuersi, qui bellis Turcorum arma amiserant, nunc inæstimabiliter releuati & ditati sunt. His iam nuptiis finitis, & Rege Ierusalem cum sponsa sua ascendere disponente, *Rosgerus* in Antiochiâ, benignè à Rege commendatus, viam insistere disposuit, cui noua Regina mille marcas argenti cum ostris preciosis, cum Byzantiis quingentis, cum mulis & equis egregiis dono contulit: præter gregarios milites, qui à longinquo Regi ad opem confluerunt, quibus non modica præmia auri & 10
xv. argenti pariter collata sunt. Sic quibusdam ad sua redire feruentibus, quidam viam per Romaniam in arido insistentes, ciuitatem *Stamiriam* applicuerunt, qui à Græcis, viris Christianis, in omni administratione necessariorum clementer hospitio suscepti sunt. Nec mora, *Turci*, qui à Rege ex Galilæa fugati, ciuitates & municipia Regis Græcorum expugnata & attrita, præda & spoliis in nihilum redegerant, eiusdem ciuitatis mœnia aggressi, obsidionem in circuitu locauerunt, plurimam vim, minas & terrores ciuibus inferentes. Hinc non post multos dies, & post terribiles assultus, magistram portam vrbs in virtute nimia assilientes, militibus Græcorum, viris effœminatis, parum resistentibus, in securi & ascia ianuam comminuentes, defensoribus tandem fessis, vnanimiter irruerunt; & in vniuer- 20
 sos tam ciues, quam Peregrinos sagitta & arcu irruentes, non modicam cædem operati, plurimos abduxerunt; vniuersaq; pecunia, & quæ ibi preciosa reperta sunt, ab his sæuis prædonibus transportata sunt. In eadem verò ciuitate quidam de exercitu Christianorum hospitalitatis gratia moram facientes, ad quadraginta, capti & decollati sunt; sed non sine plurima sui sanguinis vtrione: quia inæstimabili virtute & bello à porta, ad quam defendendam locati erant, multis Turcis repulsis & occisis, inuicti perstiterunt, quo vsque ad portam, quam Græci tuebantur, ad-
xvi. uersarii immissi sunt. Quidam autem circiter septem millia, reditum per viam maris continuantes, & prosperis velis ac sine turbine nauigantes, in festo S. Martini ad portum & stationem insulæ *Cypri* applicuerunt, anchoras suas in præ- 30
 fundum iacentes, & in aridum ab ipsis nauibus descendere festinantes. Nec mora, ventus fortis ac vehemens, qualis per annos plurimos non est auditus à nauis, mari incubuit, motum & feruorem intolerabilem reddidit, naues quassauit, funes nauium suo impetu attriuit, anchoras à profundo sustulit, procellas sic contra naues ampliauit, vt naus in nauem discurrens sine remige mutuum dissolutionem pateretur, & sic tota illa congregatio Christianorum cum vniuersa suppellectile misera submersione absorberetur. Nulli euaserunt præter duas buzas, quæ de numero tredecim nauium erant. Crastina autem, mari à feritate sua sedato, tot millia corporum nobilium & ignobilium crebra illius inundatione in aridum sunt eiecta, vt vix trium hebdomadarum curriculo sepultura per camporum 40
xvii. planiciem illic à fidelibus conderentur. In anno secundo post nuptias Regis Baldewini, exercitus *Regis Babylonie* copiosus nauali aduentu vsque *Sar* allapsus est in assumptione B. Maria: Vbi insidias Christianorum alii molientes, alii rerum mercationem facientes, post tertium diem natiuitatis ipsius Virginis iam mora facta, reditum parauerunt. *Ptolemaidis* verò appropiantes, ordinauerunt nauales acies, omni armatura aduersus Christianorum vires munitas: quarum dux maioris virtutis & multitudinis post tergum custodiam agentes, sed nimium rebus & hominibus occupatæ, à longè plus milliari subsecutæ sunt. Ciues verò & Regis milites *Ptolemaide*, qui solito more cotidie per mœnia diffusi erant, intuentes vela & malos Gentilium, Babyloniam remigantium, statim lorice & ga- 50
 leis induti, tribusque Galeidis circiter quadringenti inuecti, vndis inferuntur, vt naues subsequentes aliqua bellica arte vexatas captiuarent. Naus verò ex duabus, quæ nimis onusta erat armis & populis, effugere minimè valens, plurima defensione armorum cœpit resistere ab hora diei nona vsque ad vesperam: Sed tandem post nimiam cædem vtrinque illatam cœpit viribus deficere; captaq; vsque ad portum ciuitatis *Cayphas* perducta est. Apud *Cayphas* quidam Sarraceni capti & vulnerati, custodiæ mancipati relinquuntur; incolumes verò, vsque *Ptolemaidem* cum sua naue capta transmissi sunt cum pariter vulneratis Christianis quibusdam. Sed vulneratis Christianis à tribus Galeidis expositis, cæteri
 adhuc

adhuc incolumes Christiani, aliis assumtis secum sociis in duabus Galeidis, nauem, quæ amplius rebus, militibus & armis onerata & impedita, tardior ibat, insecuti, iam quinque Galeidis validè assilientes cinxerunt. His econtra non minus validè se defendentibus, ac omni genere armorum sagittarumque iaculatione viriliter pro anima pugnantibus, postremò post nimium bellicum laborem à mane vsque ad medium diem vtrinque grauatis, ferè Gentilium nauis, quæ dicitur *Cattus*, ab eorum manibus defensa & elapsa est. Quod viri & milites Ptolemaidè à mœnibus speculantes, & Christianorum Galeidas defecisse, consilio factò, ducentos ad subueniendum illis mittere constituerunt. Et sic nauis vndique crebro assultu illarum sine intermissione fatigata ac superata, vespere Ptolemaidem vi perducta est. De *Sar*, quæ *Tyrus* dicitur, duæ Galeidæ illis in auxilium processerant: sed videntes Gallorum constantiam & suorum defectionem, fugiendo in sua reuersæ sunt. Erant hac in nauemille viri pugnatōres fortissimi, quos tota nocte ex iussu Regis ad custodiendum ciues multis vigiliis & armis obsederunt; & res eorum innumerabiles militibus diuisæ sunt. Ex Sarracenis alii decollati, alii innumerabili pretio redempti & laxati sunt. Post hæc anno sequenti præfatus *Malducus*, vnus de præpotentibus Turcorum, post plurimam stragem & cædem Christianorum à partibus Romanæ in Damascum rediens, apud Turcos & omnes gentiles nomine & fama exaltatus est, eò quòd præ omnibus ampliorem tyrannidem infideles CHRISTI exercuisset. Vnde *Dochinus*, Princeps Damascenorum, graui inuidiâ & indignatione tactus, omni verlutia, qua nouit, interitum illius moliebatur; sed tamen occultè, ne odium suorum incurreret, à quibus idem Malducus propter nimiam dationem suam, & militiæ strenuitatem, valde carus habebatur. Quapropter dum sæpe circa mortem illius dolosa machinatione satageret, nec inter plurimas verlutias locus hunc perimendi daretur, tandem hanc suæ fraudis reperit viam, qua virum mortificaret, nomenque eius deleret. Quatuor enim milites ex genere *Azopari* docti ac magnificis promissis cõuenit, quatenus clam eum in armis furtiuè in die solèni in secreto oratorii sui, dum in cæremoniis ritus Gentilis intemptus haberetur, subito transfoderent; & sic ab eo dona recipere mererentur. Immissi igitur clam oratorio Malducum intrantem, & cæremoniis securè insistentem, repentino impetu inuaserunt: quem acutissimo ferro pariter trans præcordia figentes, hæc prorsus ignorantem extinxerunt, fugaque elapsi sunt. *Dochinus* huius perfidiæ & homicidii conscius, licet tum dissimulãrit, dum à suis rem actam comperisset, fidei lacrymis & planctu maximo sine cordis affectione de morte tam magnifici Principis cœpit conqueri; & mortis illius auctores vsquequaque persequi iussit & inuestigare. Sed fraus illius post modicum apud Turcos cœpit propalari: & ex eo die in odia & inimicitias illorum incidit, multas insidias pro sua perfidia prorsus inexcusabili perpeffus. In anno secundo post necem Malduci *Burgoldus* de regno Corrozan egressus, *Brodoan* Rex Alapiæ, & *Cocofander* de ciuitate Lagabria, cum quadraginta millibus Turcorum in tetram Antiochiæ cum apparatu magno, & intolerabili armatura, profecti sunt, tentoria sua locantes in campostribus ciuitatum *Rossa*, *Royda*, & *Femie*, quarum suburbia tormentis lapidum atterentes & expugnantes, *Femie* verò nullatenus nocere valentes, totam regionem inibi præda & igne depopulati sunt. *Tommasam*, *Turgulant*, *Montsargiamque* ciuitates in virtute magna, & manu robusta, expugnantes, *Willelhelmum* Principem Christianum de Perce, horumque præsidiorum præsidem, captum & vinctum abduxerunt; cæteros in eis repertos alios capitali sententia peremerunt, alios captiuatos tenuerunt. His in regionibus diebus hebdomadarum vndecim confedisse perhibentur. Rex verò *Baldewinus* Ierusalem tunc moram faciebat. Qui inuitatus ad auxilium militum CHRISTI, cum quingentis equitibus & mille peditibus, & cum eo Princeps Damasci *Dochinus*, nunc ipsi Regi fide alligatus, in plurimo equitatu versus Antiochiam iter accelerant. *Pucius*, filius Bertranni de Tripla, quæ est Tripolis, affuit in eodem comitatu cum ducentis equitibus & duobus millibus peditum vsque ad ciuitatem *Tamriam* regia via profectus: Vbi *Rotgerus* de Antiochia, & *Baldewinus* de Rohas cum decem millibus equitum & peditum illis occurrentes, & hac in terra octo diebus moram facientes, castra metati sunt. *Turci* Regis audita præsentia & suorum copiis, versus ciuitatem *Malatinam* in montana fugam constitue-

- runt: quia cum eo configere diffidebant. Rex igitur comperto recessu Turcorum, redire cum suis disponens, *uxorem Tankradi*, quæ filia erat Regis Franciæ, secum duxit, quæ ex Regis consilio eidem *Puncto* copulata est, nuptiis gloriosè, & in omni plenitudine ac pinguedine, celebratis Triplæ, quæ sibi hæreditario iure à parentibus relicta est.
- XX. Post reuersionem Regis, *Turci* sine mora ad *Gastum, Harech & Synar*, ciuitates Gallorum, in fortitudine sua reuersi sunt, terram inuadentes, omniaque illic reperta non parcè depopulantes. *Rotgerus & Baldewinus* hoc audientes, plurimum de reditu Regis turbati sunt, eo quòd procul iam abiens reuocari non posset. Erideo consilio habito, ne ei nuncios in vanum dirigerent, suos tantùm ad quindecim millia collegerunt ex omni genere tam Franco- 10 rum quàm Armeniorum. Erant autem *Turci* in tres diuisi societates super fluium *Farfar*, qui inter duas ciuitates, *Cæsaream Stratonis & Femiam*, facit aluicum. Primo denique diluculo in die exaltationis S. Crucis, *Rotgerus & Baldewinus* factis aciebus ipsos *Turcos* aggressi sunt: vbi prælio commisso, quindecim millia *Turcorum* ceciderunt; pauci Christianorum occubuisse reperti sunt. Primo exercitu sic attrito, *Rotgerus* ad alterum dum tenderet vociferatione magna, vniuersi hostes metu attoniti, fugam ineunt ad vada prædicti fluminis; & vndis inuoluti & suffocati, perierunt. Tertius dehinc exercitus hac Catholicorum victoria stupefactus, dum viarum errore diffugium faceret, fortè applicuerunt in regione *Cammolla*, in valle quadam iuxta castrum *Malbech*. Vbi *Dochinus* cum octo millibus 20 occurrens, grauitè cum eis præliatus est, tribus millibus illorum occisis, & mille abductis captiuis. Erant enim inter hos *Turcos* fugitios multi de progenie & sanguine *Malduci*, qui plurimum sibi sæpe aduersabantur, de eius perfidia & nece iniqua, vt propinqui illorum, in terra *Corrozan* apud maiores & minores querimoniam facientes, & de nece propinqui vltionem exequentes. Hac de causa *Dochinus* semper sollicitus & suspectus, nunc Regi *Baldewino* & fidelibus Christianis scederatus integrius adhærebatur; *Turcis* vsquequaq; nocere non desistebat.
- XXI. In anno tertio postquam Rex *Baldewinus* nuptias suprâ dictas regaliter celebravit, tempore autumnii ducentis equitibus & quadringentis assumptis pedibus, profectus est ad montem *Oreb*, qui vulgò appellatur *Orel*: vbi præsidium nouum 30 curriculo dierum decem & octo firmavit, vt sic potentius terram *Arabum* expugnaret; & non vltra mercatoribus transitus hinc & hinc daretur, nisi ex Regis gratia & licentia; vel vllæ insidiæ aut vires inimicorum subito adessent, quin fidelibus Regis in arce constructis paterent: & sic eis regia arx impedimento esset. Sic huius præsidii munimine vndique firmato ad resistendum inimicis, Rex vt nouarum rerum semper erat audax, sexaginta equitibus illustribus secretò conuocatis, viam suam aperuit versus regnum *Babyloniæ*: si fortè in captione *Sarracenorum* & *Idumæorum*, aut inuasiōe ciuitatum, aliquid insigne agere valeret. Et iam deserta loca vastæ solitudinis exuperans, in abundantia *escarum*, quæ mulorum tergo ferebantur, ad *Mare Rubrum* venisse perhibetur, in quo ipse & sui, à caloribus, 40 qui in terra hac grauissimi sunt, balneando recreati sunt, ac piscibus huius maris refocillati. Ibi in monte *Sina* Monachos Deo seruiētes audiens commorari, ad eos per deuexa montis causa orationis & allocutionis, accelerare decreuit: Sed rogatus eorum nunciis ad se præmissis, minimè ascendit, ne scilicet Monachi suspecti propter Catholicum Regem, à Gentilibus de montis habitatione pellerentur. Abhinc enim vsque ad *Babyloniæ* ciuitatem intra quatuor dies veniri posse referebatur.
- XXII. Verùm, quia sibi vires erant exiguæ, cum quibus vsque per loca solitudinis in silentio descenderat; & quia nunc cœpit propter moras aliquas plenè aduentus eius propalari: datum est ei ab amicis consilium, vt nequaquam vltèrius viam perageret; sed quantocyus *Ierusalem* in silentio securus repedaret. Sic enim introitus aut exitus ipsius Regis innotuisset, supra centum millia cuiusque generis Gentiles ei in occursum confluentes in armis, vndique vias occupassent. Nunc verò suorum consiliis acquiescens, & à terra egrediens in cautela qua nouerat, per vallem *Hebron* & præsidium *S. Abrahæ* redire disposuit. Vbi cum suis pernoctans, corpora fessa cibariis terræ illius copiosè refecit: Dehinc viam, quæ ducit *Ascalonem*, insistens, vniuersam prædam, quæ per campestria *Ascalonis* vagabatur, in pascuis contraxit, camelos ducentos, armenta bouum plurima, greges ouium caprarumque: cum quibus potenter & sine persecu- 50
- XXIII. tione *Ierusalem* reuersus est. Post dies aliquot *Ptolemaidem* descendens, mense

mense Martio inchoante grauitè cœpit ægrotare; & de die in diem corporis molestia aggruari. Quare thesauros, quos habuit in vasis aureis & argenteis multisque millibus Byzantium, pauperibus iussit partim erogari pro peccatis suis & animæ suæ salute; vinum, frumentum, oleum et hordeum, quod habebat in Ierusalem, & aliis in locis plurimis, item pauperibus & orphanis & viduis sine dilatione iussit distribui, vitæ suæ nimium incertus: Domui quidem suæ partem contulit; militibus quoque domesticis & aduenis, & cunctis, qui sibi in auxilio militari seruierant in conuentione solidorum, Byzantios, aurum, argentum & ostræ plurima largitus est: Omnia debita sua persolui præcepit, & constanter admonuit, 20 ne animæ suæ essent impedimento. Sed DEO volente, qui omnibus pœnitentibus dat vitam, & mortem transfert, huic iam nullam spem viuendi habenti, precibus & lacrymis pupillorum & viduarum sanitas redditur; & corporis sui debilitate alleuiata, ex toto athleta CHRISTI conualuit. Iam enim antea tam valida illius ægritudine diuulgata, nauales exercitus *Babyloniorum*, qui *Sur* applicuerant, vt in ipsius Regis morte ciuitates Christianorum oppugnarent; nunc illius salute & sanitatis reparatione audita, sine aliqua mora iam aquarum in regionem suam remensi, absque vllius contradictione discesserunt. Dehinc Rege à languore 30 suo releuato, *Arnolfus* Cancellarius Sepulcri Dominici, nunc antistite Gobellino mortuo, *Patriarcha* electus & constitutus est: Deinde Romam profectus, à *Paschali*, Pontifice Romano, benignè commendatus, & reuersus, & de omnibus obiectis excusatus, dominum Regem, ex admonitione & iussione ipsius Apostolici, cœpit arguere & monere, vt prædictam matronam, quam duxit vxorem, à thalamo suo amoueret propter adulterium, quo in prima coniuge, orta de Principibus Armeniæ, peccauit, eò quòd legitimas nuptias adulterinis illius fœdauit connubiis: Interdixit etiam illi hac de causa, quòd consanguinitatis eiusdem matronæ, ortæ de sanguine Gallorum, reus haberetur. Ex hac admonitione constituto consilio in urbem *Ptolemaidem* in ecclesia S. Crucis, Rex ab vxore sua sequestratus est, Arnolfo Patriarcha hoc agente, & omni Clero & ipso iudicante: Illa verò tristis & dolens, ab hoc vinculo maritali Synodali lege soluta, in Siciliam nauigio 40 est reuersa. Rex verò ab ipsa die & deinceps in obseruantia indictæ pœnitentiæ persistens, mira abstinencia & castimonia ab omnibus illicitis corpus edomuit, à DEO tactus & monitus. Post aliquantum deinde temporis, audita querimonia su- 50 per omnibus aduersitatibus quæ ab Ascalonitis fiebant Peregrinis, Ierusalem venientibus aut redeuntibus, Rex *Baldewinus* accepto consilio suorum ipsum Regem Babylonis expugnare decreuit; vt si fortè terra & regnum diuitiæque illius dissiparentur, minus Ascalon superbire & rebellare valeret, quæ sæpius opulencia regni & copiis armorum releuari & extolli solebat. Et iam veris tempore aspirante, assumtis ducentis & sedecim equitibus, quadringentis verò peditibus, bellico opere doctis & assuetis, viam inquit per loca arida & solitaria cum vehi- 40 culis cibariorum, non prædam aut quicquam contingentes de vniuersis locis Arabiæ, quæ illi aut familiaritate confœderata erant, aut aliquem respectum faciebant. Vndecim denique diebus iam via continuata cum omni manu prædicta, aperitur ei fluuius *Nilus*, qui perfluit regionem terræ *Ægypti*: in quem descendentes, à sudore lotiunt. Inde castra mouentes, die quadam feriæ quintæ ante mediam Quadragesimam, mense Martio applicuerunt in terminos cuiusdam ciuitatis, quæ vocatur *Pharamia*, muris, portis & mœnibus munitissima. Et hæc de regno Babylonis erat vrbs speciosissima, non amplius quàm trium dierum itinere à Babylonia distans. Sexta verò feriæ, quæ proxima erat dies, ordinatis aciebus & signis tantilli exercitus, loriceis & galeis induti, aggredientes 50 ipsam ciuitatem vacuum defensoribus, portas eius patentes ingressi sunt in virtute & assultu & clamore magno: vbi necessariorum rerum copiam inauditam repererunt in vino, frumento, oleo & hordeo, in carne & piscibus, & omnibus, quæ vesci possunt: Auri & argenti & totius preciosi ornatus nullus erat numerus, quod ibi repertum est, Vniuersi enim inhabitatores ciuitatis, repente audita fama tam proximi aduentus Regis, omnis defensionis & rerum suarum oblitis, fugæque tantum intenti, procul ab vrbe recesserunt, solum de vita & salute curantes. Rex & sui curriculo nouem dierum, itinere & inæstimabili calore torridæ plagæ corpora fessa & grauata recreantes, cibis & potibus abundanter repertis, sexta feriæ & Sabbato & ipsa Dominica quieuerunt, iuxta voluntatem suam

- XXVI.** omnia facientes. Dominica verò, die qua mediatur ieiunium, viri sensati, & de sua salute solliciti, conuenerunt Regem, in hunc modum loquentes: *Paucis sumus, & iam ciuitati & regno Babylonia virtus nostra innotuit, & hac Babylonia non amplius hinc quam via trium dierum remota esse perhibetur: ideo consilium ad inuicem conferamus, ut ab hac ciuitate exeuntes, viam, sicut deuouimus, continuemus, & non moram hic faciamus.* Rex itaque suorum consiliis satisfaciens, summo diluculo sociis admonitis, muros ciuitatis diruens, ignes vniuersis ædificiis turrium & ædium immisit, totis viribus ante omnes præcipuè stragi illius incumbens, ne Babyloniis vltra vires & opem conferret. Hanc verò stragem, vt dictum est, dum Rex præ cunctis validius ac attentius exerceret in ruina murorum, in ædificiis incendendis, vltra modum membris calore & labore vexatis, vehemente infirmitate corripitur, & magis a cmagis molestia corporis cœpit augeti. Iam verò tenebris relatis, & profus Sole sublato, vitam desperans, primores sui exercitus conuocans, debilitatem sui corporis detexit; nec se posse mortem nunc euadere, attestatur. Hac audita desperatione, & desolatione Regis, vniuersi à minimo vsque ad maximum cœperunt ingemiscere, fletus nimii ac lacrymæ ab oculis erumpere, & magna in cunctis facta est desolatio: nulli quippe spes aut fiducia redeundi vltra Ierusalem erat, sed arbitrabantur se hoc in exilio capitali sententiâ esse perimendos.
- XXVII.** Ad quos corroborendos Rex, licet mirè aggravatus esset, ait: *Quare sic, viri fortissimi & sapius in periculis probati, animus vester in mei solius imminutione disturbatur, fletus, desolatio & dolores geminantur? Non, fratres mei dilectissimi, & commilitones dulcissimi, mors mei solius corda vestra sic mollescere & deficere faciat, & infirmare etiam in terra peregrina & inimicorum. Memento te in DE I nomine, quia mea virtus vnius est hominis & quia adhuc inter vos quàm plurimi habeantur, quorum virtus & consilium parum aut nihil à meo distat. Et iccirco viri estote fortissimi, & in dolore mortis mea tristes nequaquã effeminari incipiat; sed decet vos sollicitos esse, quomodo cautè redeatis in virtute armorum vestrorum, & regnum Ierusalem retineatis, sicut à principio DE O deuouistis.* Et hoc dicto, summa prece, & in fide atque obleruantia admonuit vniuersos, qui aderant, vt si obiret, nunquam corpus eius exanime in terra hæc Sarracenorum sepulcro recondere, ne ludibrio & derisui Gentibus haberetur; sed cum omni arte & labore, quo valerent, ad terram Ierusalem cadauer suum reportarent, & iuxta fratrem suum Godefridum sepelirent. Hoc audientes, & vix se à fletu cohibentes, responderunt, quòd graue & importabile onus illis imponeret, cum etiam impossibile esset in diebus grauissimi & æstiuu caloris aliquod cadauer referuare, tangere & portare. Ad hæc Rex magis instat, & admonet vniuersos; vt causâ dilectionis suæ hunc laborem non recusarent. Et post hæc dicta sic precatur, dicens: *Statim cum mortuus fuero, precor ut aluum meum ferro aperientes, interiora mea tollatis, corpus verò sale & aromatibus conditum corio aut tapetibus inuoluatis: & sic ad catholicas exequias Ierusalem iuxta sepulcrum fratris mei referatur & sepeliatur.* Nec mora, Adonem cocum, qui erat de domo sua, accessitum sacramento alligauit in alui sui sectione & viscerum eius sectione. Cui & ait: *Scias, me in breui moriturum, & iccirco sicut me diligis, aut viuentem atque incolumem dilexisti, & modò mortuo fidem serues, me ferro exentera, sale interioris & exterioris me apprimè frica; oculos, nares, aures & os meum non parcè imple, & cum ceteris me reportare non desinas: & sic desiderium meum scito te adimplere, & in hoc fidem mihi te credere serua.* Et hoc disposito, feria tertia vehementius infirmitate vsque ad interitum cœpit torqueri in oculis suorum primatum & fidelium.
- XXVIII.** Illi vitæ eius defectionem intuentes, quia vir magnæ erat sapientiæ, dum adhuc incolumis esset, requirunt, quem post mortem suam velit hæredem regni Ierusalem locari aut coronari: quatenus ex eius consilio & decreto certius & sine lite coronandus posset constitui: Qui fratri *Eustachio* regnum destinauit, si fortè venerit; si verò ætate nequiuerit *Baldewinus* de Burg eligatur; aut talis, qui populum Christianum regat, ecclesias defendat, qui stabilis in fide maneat, quem nulla aduersariorum virtus terreat, aut merces leuiter corrumpat. Et hoc dicto, vir in terra natiuitatis suæ de Lotharingia ex nobili sanguine nobilissimus, Rex in regno Ierusalem gloriosissimus ac victoriosissimus, DE I athleta fortissimus, spiritum vitæ exhalauit, in fide CHRISTI stabilis, & in confessione DOMINI purgatus, Domini Corporis & Sanguinis perceptione munitus. Iam sic defuncto Principe clarissimo in terra barbara, egregii Principes & commilitones, equites & pedites, præ dolore in lacrymas cum magno vlulatu & planctu fluxère nimias; & amplius fletum congreginassent, nisi timor esset, quem in terra vndique hostili appre-

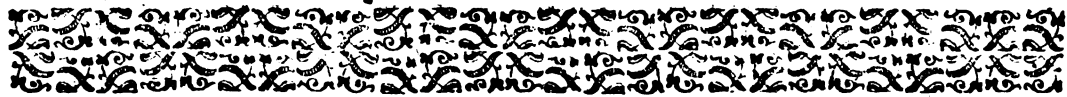
apprehenderunt, in tanti Principis amissione. Quapropter dissimulata illius morte & omni tristitia, sicut obnixè rogauit, sectus est alius illius, viscera exposita & sepulta, corpus verò salsum intus & exterius, in oculis, ore, naribus & auribus, aromatibus quoque ac balsamo cõditum; corio confutum ac tapetibus inuolutum, equis impositum, ac firmiter alligatum est: ita vt nulla Gentilium astutia percipi p̄sser, eum obiisse; & sic in audaciam persequendi exercitum desolatũ, vndiq; ebullientes, animarentur. Hac arte vbi corpus exanime compositum, hocque vehiculo cautè per terram peregrinam, per loca deserta & inuia deductũ; per regionem vallis *Hebron*, vbi castellum & sepultura sanctorum Patriarcharum; *Abrahã*,
 10 *Isaac*, & *Iacob*, vique in hodiernum diem à fidelibus honoratur, reditũ fecerũt, per dies continuos à dextris & à sinistris semper custodiam armatorum equitum & peditum habentes. Dehinc cum extincto corpore Regis in campis *Ascalonis* applicantes, erectis signis & cuneis ordinatis, in sola virtute militari confidentes, sine impedimento & aliquo aduersariorum incurſu, transisse perhibentur, quo vsque montana *Ierusalem* ipſo die sancto celebri *Palmarum* vniuersiter cum regio caduere ingressi sunt. Eadem denique die à monte *Oliuarum* dominus Pa- xxix:
triarcha cum Clero suo post *Palmarum* consecrationem descenderat: cui de templo Domini, & de vniuersis ecclesiis, fratres occurrentes, ad diem festum conueniunt in hymnis & laudibus, in celebratione diei sancti, quo & Dominus IESVS
 20 in asello residens, ciuitatem sanctam *Ierusalem* ingredi dignatus est. Sic verò omnibus conuenticulis Christianorum ad id solenne in laudibus DEI congregatis, ecce *Rex defunctus* in medio psallentium allatus est: in cuius visione voces suppressæ, & laudes humiliatæ sunt; fletus tam Cleri quàm populi plurimus auditus est. Veruntamen *palmarum* expleto officio, & omnibus per portam, quæ dicitur
auræa, per quam Dominus IESVS ad Passionẽ veniens, immissus est, cum Rege defuncto intromissis: decretum est communi consilio, vt statim corpus examine sepulturæ traderetur, quod diu reseruatũ etiam fœtidum diutius reseruari, grauẽ & inconueniens ab omnibus ferebatur. Nec mora, catholicis exequiis expletis, à
 30 domino Patriarcha terræ commendatus, iuxta fratris vterini *Godofridi* sepulcrũ in loco *Caluarie*, in vestibulo Templi *Dominici* sepulcri *Mausolei*, sicut decet Reges, in memoriam & honorem sui nominis, magno & mirifico opere, & marmore candido polito, inter cæteros sepultos promotus est; sicut & frater eius *Godofridus* eodem *Mausolei* honore sublimatus est. Iam sepulto tam clarissimo Principe *Ierusalem*,
Arnolfus Patriarcha venerabilis præ dolore mortis tanti Regis, & athletæ CHRISTI, vehementi infirmitate corripitur; & spacio trium hebdomadarum malè habens, vitam finit, iuxta Patriarchatum sepultus, in appositus.
 Eodem die, quo Rex *Baldewinus* humatus est, & *Arnolfus* Patriarcha cœpit xxx:
 40 agrotare, Clerus & populus tam vniuersæ ecclesiæ tãto Rege ac defensore viduatus, de Regis restitutione agere cœperunt: dicentes non vtilẽ esse consilium, vt Regẽ ac defensoris solatio locus & gens diu careret; & locus & terra à nullo defensa periret. Cumq; diuersi diuersa dicerent, tandẽ omnibus acceptũ fuit, v. *Baldewinus de Burg* in throno regni *Ierusalem* locaretur: sed quòd miles imperterritus, multa pericula in præſidiis pro salute Christianorum sæpè sustinisset; & terrã *Rohas* strenuè ab omni assaltu hostili defensam retinisset. Et statim acclamatum est, illum coronam regni iure recipere, & dominum Patriarcham eum in Regem procreare & promouere: Venerat enim idea *Baldewinus* ad diem festum adorare in *Ierusalẽ*, de omnibus, quæ acciderant, nesciunt. Patriarcha totum adhuc viuens, licet egrotus, videns populi deuotionem & constantiam ergã *Baldewinum*, quantumcunque renitentem, & diuitias *Rohas* sibi sufficere protestantem; ipse assensum benignè
 50 attribuens, in Regem & dominum *Ierusalem* vniuersi & consecrauit. Vinctus autem *Baldewinus* & cõsecratus in Regem, & in sanctæ Resurrectionis die præclara honoratus, honorificè est exaltatus in læticia his diebus sacris iocundatus, & iustitiã DEI in omnibus deuotissimè operatus. Die verò statuta, sicut iustum est, & leges docent, vniuersis primoribus regni in palatium *Solomonis* Regis conuocatis, singulis beneficia contulit, fidem & sacramentũ ab his suscipiens; & honorificè quæque in sua remisit. Ciuitates verò, *Neapolin*, *Samariam*, *Ioppen*, *Cayphas*, castellũ *S. Abrahæ*, *Ptolemaidem*, *Sagittam*, *Tabariam*, & cæteras ciuitates & loca, quæ erant de regno *Ierusalem*, suo subiecit imperio, quosdam reditus eorum suis constituens primatibus, quosdam verò suæ mensuræ attitulauit. Mortuo Rege *Baldewino*

no & Arnolfo Patriarcha, Baldewino quoque in Regem vncto, *Germundus*, vir bonæ conuersationis, ab omni Clero & populo in *Patriarcham* eligitur; & consecratus à sanctis Pontificibus, cathedram episcopalem Ierusalem meruit obtinere, ad regendum populum DEI viui, & corroborandam nouam & sanctam ecclesiam Ierusalem. In anno secundo regni *Baldewini de Burg*, noui Regis Ierusalem, principis Rohas ciuitatis, quidam *Sarraceni* de regno Arabiæ, quidam etiã de gente Idumæorum, quos moderni *Bidumos* vocant, armenta camelorum super triginta millia, boum centum millia, greges ouium & caprarum inaudita millia, de terra & regione sua educentes, & ad pascua cogentes in latere regni Damascenorum, illuc profecuti sunt herbarum copiam, licentiã & consensu Principis terræ Damasci, pro pacto Byzantiorũ, quod ipse Dominus terræ ab eis accepturus erat. Cum tot millibus, equites & pedites supra quatuor millia, ad custodiendos greges, sunt egressi de terra Ægypti & Arabiæ in lancea & gladio, & omni pinguedine cibariorũ necessariorum. Hi dum pacificè in latere regni Damasci super gregem suum custodiam agerēt solliciti, nec quicquam metuerent fiducia *Dochini*, Principis Damasci, cuius gratia & licentia per pascua diffusi erant cum vxoribus & pueris, sicut mos est Gentilium: fama tantorum pastorum, à terra longinqua huc progressorum, attigit aures *Gozelini* de Curcenay, qui dono Regis Baldewini, fratris Godefridi, terram & redditus Tabariæ in beneficio obtinuit, eò quòd altis parentibus ortus, filius esset amitæ Baldewini de Burg, facti Regis Ierusalem. Hic ergò Gozolinus tam innumerabili gregum compta multitudine in loco remoto & solitudinis, *Godefrido de Burs* & de terra ciuitatis Parisiorum, viro egregio, & militi clarissimo in omni opere bellico, fratrique eius *Willehelmo* indicare non distulit; & ad inuadendũ prædam vtrosque fratres adhortatus est. Qui illius adhortationi acquiescentes, centum & sexaginta equitibus, viuis bello audacissimis, & prædarum auidissimis, peditibus verò sexaginta, in arcu, lancea & gladio ferocissimis, admonitis & congregatis, profecti sunt in regionem eandem, qua pastores, & pastorum custodes, fortissimi milites Arabes, Ægyptii, Idumæi accubabant, & armenta cum ouibus & capris sp. ciosè in longitudine & latitudine vagabatur. Vt verò ad locum peruentum est, *Gozelinus* cum quinquaginta equitibus in vna acie à dextris attitutus est ad subueniendum: *Willehelmus* totidem in suo cuneo ordinatis equitibus, galea & lorica indatus, sinistra ex parte procul positus remansit, vt vires auxiliatrices sociis bellum insistentibus conferret. *Godefridus* de Burs sexaginta equites in sua acie retinens, cum omni comitatu robustorum peditum in medio cõstitutus, audacter pastores pastorumque magistros impetit, prædam abducere conatus; & omnibus viribus rapinæ insilens, nimium processit inter manus defensorum gregis. Quatuor millia, cornibus & signis auditis, in momento affuerunt ad excutiendos greges: qui Godefridum cum suis coronantes, grauitè cum eis commiserunt, donec Godefridus & sui paucissimi tantorum vim sufferre nõ valentes, ad quadraginta in arcu, lancea & gladio ceciderunt: viri fortissimi, & vsque ad hanc diem in omnibus præliis inuictissimi, singuli redditibus terrarum & locorum possessionibus ditati, in obsequio militari & ipsi equites sub se habentes, alius viginti, alius decem, alius quinque aut duo ad minus. Octo tantum captiui abducti sunt, reliqui armis inimicorũ interierunt. *Willehelmus* audita vociferatione ad inuicem fortiter dimicantium, ascenso equo suo cum suis, dum subuenire vellet angustiatis, per frutesca & loca arida errore viarum retardatur; & sic sociis in magno positus periculo nequaquam succurrere valuit. *Gozelinus* verò intelligens casum & interitum suorum fortium, & ipse inter manus crudelium audacter inuolat, nullo tamen auxilio iam occisis focus & attritis poterat prodesse. Referuntur autem supra ducentos Sarracenorũ in eodem prælio occisi esse. Pedites verò Christianorũ de sexaginta vix decem per devia & opaca loca elapsi sunt. Contigerunt hæc damna grauissima egregiorum militum ipso die Dominicæ Resurrectionis, quando omnes viri catholici solent quiescere à laboribus & cunctis seditionibus, vacare elemosinis & orationibus. Existimo igitur, quia hac de causa dati sunt in manibus inimicorũ, quòd tam sanctissima die rapinis inhiabant; & iccirco suorum auxilio per inuia errantium destitutos fuisse. Tam lacrymabili strage fortissimis viris peremptis, crudelis rumor ad Regem *Baldewinum*, ab Ierusalem profectum, & *Ptolemæide* commorantẽ, transfuat de nece et infortunio nominatorum Principum, quorum auxilio & consilio ecclesia Ierusalem confortata, multum de die in diem proficiebat. Quo audito, &

mostra

morte Godefridi, dilectissimi militis, agnita, concussam est cor illius dolore vehementi, & vultus eius ab omni hilaritate decidit; ac vniuersorum corda, qui his Paschalibus feriis lætitia affluebant, in luctum & gemitum per omnes vicos & plateas ciuitatis Ptolemaidis commutata sunt. Nec mora, vniuersis incolis ciuitatis Ierusalem conuocatis in vltionem confratrum occisorum, & de vniuersis locis Christianorum habitationis, Rex cōtraxit exercitum; & vsque *Bethan* cum sex millibus veniens, tentoria sua per campestria locari iussit. Nocte eadem cœpit tædere exercitum Ierusalem & cæteros, qui conuenerant, viz & vltionis huius, eò quòd Damascenorum ciuitas nimium vicina, & Turcorum armis munita erat. Interea dum sic hæsitarent, *Idumai*, exterriti fama aduentus noui Regis, diffisiq̃ de ope Turcorum, & illorum fidei leuitate, decreuerunt Regi dare quatuor millia Byzantium pro cæde suorum: vt sic eius gratia & cōsensu deinceps securè & pacificè gregem suum custodiant, & nulla eis vis inferatur. Quod Rex consilio suorum fieri concessit, videns populi sui, proficisci nolentis, constantiam. Accepta Rex hac auri massa, *Ptolemaidem* rediit, pro anima Godefridi & pro animabus cæterorum occisorum, elemosynas fieri constituens, & plurimas Missarum celebrationes.

Item ipso in anno secundo Regis Baldewini secundi in Sabbato sancto eius-
 10 dē Resurrectionis, qua Godefridus & prædicti milites in crastino sunt ab Idumæis
 trucidati: quando iugis de cælo gratia Dæi ad corroborandam fidem Dominicæ
 20 Resurrectionis, in lampade olei in Sepulcro Dominico reposita, flammam in mo-
 mento suscitatur ad incendendum hac nocte Paschalem cereum: quidam Peregrini
 circiter septingenti, qui adorato Domino IESV ante Sepulcrum ipsius venera-
 bile, & qui viso miraculo ignis cœlitus accensi, in gaudio & huiari corde ab Ierusa-
 lem descenderant, vt fluenta Iordanis visitarent iuxta ritum fidelium, vbi iam à mon-
 tanis vsque ad castellum *Cuschet* & de *Burgensins* processissent in solitudinis loco: ec-
 ce *Sarraceni* de Sur & Ascalone assunt, armis fortissimè Peregrinos incurrentes, &
 cum eis prælia conferentes. Peregrini sicut inermes, & multis diebus via aggrauati,
 30 cibis pro nomine IESVS attenuati, citò superati in fugam versi sunt: quos impii
 carnifices insecuti, trecentos in ore gladii peremerunt, sexaginta captiuos tenuerunt.
 His miseris & cædibus auditis in Ierusalem & circuitu eius, Rex & dominus
 Patriarcha *Germundus* cum omnibus viris, magnis afflicti sunt doloribus. Quare
 milites in vltionem fidelium interfectorum sine mora dirigunt: Sed frustra hi ad
 arma contendunt, viamque insistant. Nam Sarraceni post stragem hanc fugitiui
 facti sunt; & in mœnibus Sur & Ascalonis cum captiuis Christianis, cum spoliis
 Christianorum, immissi sunt.

40 FVLCHERII CARNOTENSIS
 GESTA PEREGRINANTIVM FRANCO-
 RVM CVM ARMIS HIERVSALEM
 PERGENTIVM.

50 **A** NNO ab incarnatione Domini, millesimo nonagesimo quinto: re-
 gnante in Allemania, *Hainrico* Imperatore dicto, in Francia rege *Phi-* A.D.
lippo: cum in vniuersis Europæ partibus mala multimoda, vacillante 1059.
 fide, inolescerent: præerat vrbi Romæ papa secundus *Vrbanus*, vir
 egregius, vita, & moribus: qui semper Ecclesiæ sanctæ statum subli-
 mius prouehendum, super omnia consulte ac strenuè moderari satagit. Videns au-
 tem Christianitatis fidem enormiter ab omnibus, tam clero quàm populo, pessundari;
 & terrarum principibus incessanter certamine bellico, nunc istis nunc illis inter
 se dissidentibus, pacem omnino postponi; bona terræ alternatim diripi; multos
 iniuriosè vinctos captiuari, & in carceres teterrimos truculentissimè subruui, supra
 modum redimi; vel intus trifariam argariatos scilicet inedia, siti, algore, obitu clã-
 destino extingui; loca Sancta violari, monasteria, villaq̃; igni cremari, nulli mor-
 talium parci, diuina & humana ludibriis haberi: audiens etiã interiores Romanæ

A.D. 1095. prouincias, à Turcis super Christianos occupatas, imperu feroci perniciosè subdi: pietate compatiens; dilectionisque DEI nutu permotus, Alpes transmeandos in Gallias descendit, atq; in Aruernia Concilium legationibus competenter vndique pramonitum, apud *Claramontem*, quæ sic vocatur ciuitas, fecit coadunari, trecentis decem tam episcoporum quàm abbatum assistentium bacculis deputatis. His itaque, die adhuc prænoto, ad se conuocatis, ad locutionem dulcissima diligenter conuentus causam innotuit. Nam sub Ecclesiæ lugentis voce querula, planctum non minimum expressit, & de mundi fluctuantis tempestatibus tantimodis, vt superius præfatum est, fide subruta, sermonem prolixum cum eis tenuit: deinceps, rogatu supplici, cunctos exhortatus est, vt resumpris fidei viribus cum ingenti sollicitatione ad expugnandas Diaboli machinationes viriliter se animarent; & Ecclesiæ sanctæ statum crudelissime à nephandis debilitatum, in honorem pristini competenter erigere conarentur: *Dilectissimi fratres*, inquit, *Apostolatus apice DEI permisso, orbi terra prelatu, occasione necessaria supereminente, tanquam monitionis diuina legatus, ad vos DEI seruos, has in partes condescendi Urbanus. Et quos dispensatores ministeriorum DEI aestimauit, tales & fideles, simulationis explosa eluione, reperiri optauit. Quod si aliquid gibbosum vel tortuosum, modestia rationis iustitia semota, contra legem DEI obstitat, praesente subfragamine diuino, diligenter expedire satagam. Dominus enim supra familiam suam, vt ei pro tempore parabula modesto sapore condita ministretis, vos dispensatores constituit: beati autem eritis, si fideles tandem dispensationis exactor vos inuenerit. Pastores etiam nuncupamini: videte autem nemer- 20*

Math. 5, 13 cenarii more fungamini. Veri ergo Pastores & bacculos semper in manibus habentes, estote; nec dormitantes, gregem vobis commissum vndique conseruate. Nam si per incuriam vestram aut negligentiam, ouem quamuis lupus abripuerit, mercedem nimirum vobis paratam apud Dominum nostrum amittetis: & delictorum flagris primitus asperrime censi, postmodum verò in custodia funesta conuersionis truculenter subruemini. Vos verò iuxta sermonem Euangelicum, *Sal estis terræ: Quod si defecerit is, ambigitur quomodo saliat. O quanta salitio. Vere necessè est, vos plebem idiotam, & mundi lasciuia supra modum inhiantem, sapientia sale corrigendo salire: ne delictis putrefacta, dum eam alloqui quandoque voluerit, Domino infalsa pateat: nam si vermes, hoc est peccata, causa desidia procurationis vestra, in ea repperit, illico vilipensam in precipitium spurciciarum eam subigi precipiet. Et quia tantum perditum ei restaurare nequiveritis, vos iudicio 30 dampnatos à familiaritate dilectionis suæ, profusus exterminabit. Sed huiusmodi salitorem oportet esse prudentem, prouisorem, modestum, edoctum, pacificum, scrutatorem, piuum, iustum, equum, munum. Nam quomodo indoctus doctos, immodestus modestos, immundus mundos efficere valebit? Quod si pacem adierit, quomodo pacificabit? Aut si quis habuerit manus suas sordidatas, quomodo sordes alterius coinquinationis tergere poterit? Lectum est, etiam quod si cecus cecum duxerit, ambobus cauea patebit. Caterum vos ipsos prius corrigite, vt in reprehensibiliter subditos queatis emendare. Si quidem amici DEI vultis esse: qua sentitis ei placita, libenter exerce- 40*

Math. 15, 14 res Ecclesiasticas præcipue in suo iure constare facite: & vt symoniacæ hæresis nullatenus apud vos radice, caute: ne vendentes ac ementes pariter flagris flagellati Dominicis, per angiportus ad exterminium confusionis miserabiliter propellatur. Ecclesiam suis ordinibus omnimode liberam ab 40

Job. 2, 14, 15 omni seculari potestate, sustentate: Decimasq; DEO proprias de omnibus terra cultibus fideliter dari facite; nec vendantur, aut retineantur. Quod qui Episcopum ceperit, omnino exlex habeatur: Quod qui monachos vel clericos vel sanctimoniales, & eorum famulos ceperit, aut expolauerit, vel peregrinos vel mercatores, anathema sit. Raptores, & domorum combustores, & eorum consentientes, ab Ecclesia extorres, anathemate feriuntur. Summo opere igitur considerandum est, qua multax- 50

Luc. 16, 19 dus sit pena, qui aliena diripit, si inferni dampnatione percutitur, qui propria non largitur. Sic enim diuini in Euangelio memorato contigit: qui non idcirco punitus est, quod aliena abstulisset, scilicet quia rebus acceptis, seipsum male dereliquit. His vero, vt dictum est, iniquitatibus, inquit, Karissimi, mundum vidistis grauissimè diu confusum fuisse: adeo vt nullus in aliquibus prouinciis vestrarum, sicut nobis à referentibus patefactum est, per imbecillitatem forsitan iustificationis vestra, vix tutè per viam gredi audeat, quin vel die à pradonibus, vel nocte à latronibus, aut vi aut ingenio maligno in domo vel extra, subripiatur. Quapropter Treuiani: sic vulgariter dictam, tam dudum à sanctis patribus nostris determinatam, reformari oportet: quam firmissimè vnusquisque vestrum in episcopatu suo teneri faciat monendo flagito. Quod si aliquis siue auiditate, siue superbia seductus, eam sponte infregerit, DEI auctoritate, & huius Concilii decretorum sanctione anathemati etur. His & aliis pluribus competenter dispositis, cuncti assistentes, tam clerus quam populus, DEO gratias agendo, dictis domini Urbani pontificis summi, voluntariè aspirauerunt; & fideli pollicitatione decreta illa bene tenenda confirmauerunt. Sed aliud ilico, non minus tribulationis superius memorata, sed & aut

& aut maius, aut pessimum, ex altero mundi climate, Christianitati obesse adiecit, A. D. 1095.
 inquit: *quoniam, o filii DEI, si pacem apud vos tenendam, & ecclesie iura tenenda fideliter*
conseruanda sustentare, virilius solito DEO polliciti estis, extat opera praeium ut insuper ad quod-
dam aliud negotium DEI & vestrum, emendatione Dominica nuper vegetati, probitatis vestra
valitudinem versetis. Necessse enim est, quatinus cum fratribus vestris in Orientali parte habitā-
tibus, auxilio vestro iam saepe proclamato indigis, accelerato itinere succurratis. Inuaserunt enim
eos, sicuti plerisque vestrum iam dictū est, vsq; Mare Meditaraneū, ad illud scilicet quod Brachiū
sancti Georgii vocant, Turci & Arabes, apud Romania fines; & terras illorum Christianorum
magis magisq; occupando, lite bellica iam vice septuplicata victos superauerunt, multos occidendo
 10 *vel captiuando, ecclesiasq; sabuertendo, regnum quoque vastando. Quos quidem si sic aliquandiu*
quiete permiseritis, multos latius fideles DEI supergredientur. Qua de re, supplici prece hortor, non
ego, sed Dominus: ut cunctis cuiuslibet ordinis tam peditibus quam equitibus, tam pauperibus: quā
dimitibus, edicto frequenti vos, CHRISTI pracones, suadeatis, ut ad id genus nequam, e regionib-
us nostratibus exterminandum, tempestiue Christicolis opitulari satagant. Praesentibus dico, ab-
sentibus mando; CHRISTVS autem imperat. Cunctis autem illuc euntibus, si ani gradiendo
aut transfretando, siue contra paganos dimicando, vitam finierint, peccaminum remissio praesens
aderit: Quod iturus annuo, dono tanto inuestitus a DEO. O quantum dedecus si gens tam spreta, de-
 20 *gener, & demonibus ancilla, gentem cuncti potentis DEI, fide preditam, & CHRISTI nomine*
splendidam, sic superauerit! O quanta impropria nobis ab ipso Domino imputabuntur, si eos non
iuueritis qui professione Christiana censentur, sicut & nos: Procedant, inquit, contra infideles ad
pugnam iam incipi dignam, trophoeo explendam: qui abusiue priuatum certamen contra fideles con-
suescebant distendere quondam. Nunc fiant milites, qui dudum extiterunt raptores: nunc ritē
contra barbaros pugnent qui olim contra fratres & consanguineos dimicabant: nunc aeterna pra-
mia nanciscantur; qui dudum pro solidis paucis mercenarii fuerunt: Pro honore duplici laborēt,
qui pro detrimento corporis & anima se fatigabant. Quinimmo, hic tristes & pauperes, illic locu-
pletēs, hic inimici domini, illic amici eius erunt. Iturus autem mora nō differat iter: sed propriis lo-
catīs, sumptibusq; collectis, cessante bruma, verno subsequente, Domino praevio tramitem alacriter
 30 *intrent. His dictis, & audientibus gratanter ad hoc animatis, nihil actu tali dignius*
astutantes, statim plures astantium se ituros; & ceteros absentes, inde diligenter
se exoratos sponderunt, de quibus fuit vnus Episcopus Podiensis, Ademarus
nomine, qui post ea vice fungens Apostolica, cunctū DEI exercitum prudente, &
consultē rexit, & ad negotia peragenda viuaciter animauit. Taliter in Cōsilio, quae
diximus statutis, & ab omnibus benē confirmatis, absolutionis benedictione da-
ta, tunc discesserunt; & hoc nescientibus post modum ad mansiones suas regressi,
 40 *pro vt gestum fuerat dilucidē diulgauerunt. Quod vt passim per provincias edi-*
ctum est, iurisiurandi firmitudine pacem, quam dicunt Treuiam, inuicem tenen-
dam constituerunt. Deinceps verō multi cuiuslibet artis fungentes officio, com-
parata remissione peccatorum, se profecturos, defecatae mentis intentione, deue-
uerunt, quorū iam ire iussum fuerat. O quā dignum erat & amcenum, nobis omni-
 50 *bus Cruces illas cernentibus, vel sericas vel auro textas aut quolibet genere pallii*
decoras, quas in clamidibus suis aut birris siue tunicis, Peregrini, iussu Papae praedi-
cti, post votum eundi, super humeros suos consuebant. Sane pugnatōres DEI me-
rito victoriae signo insigniri & muniri debebant, qui ob honorem eius ad praelian-
dum se praeparabant: Et qui significans sub agnitione fidei circa se sic pinxerunt;
denique diriuatum significatum verius adepti sunt: Speciem insignierunt, vt rem
speciei consequerentur. Patet & quidem, quia meditatio bona, bonum opus ma-
chinatur agendum: opus verō bonum, salutem lucratur animae. Quod si bonum
est, bene meditari, melius autem est post cogitatum, opus iustum patriari, optimum
 60 *est, ergo compendium salutare, quod per dignam actionem animae victui natum*
est. Vnusquisque igitur bonum cogitet, quod opere digno meliorando compleat:
vt optimum quod non deficiat in aeternum, emeritus tandem miles percipiat. Ta-
liter Urbanus, vir prudens & venerandus, est meditatus opus, quo postea floruit or-
bis. Nam pacem renouauit, Ecclesiaeque iura modos in pristinos restituit: sed & pa-
ganos de terris Christianorum, instinctu viuaci effugari conatus est. Et quoniam
cuncta quae DEI sunt exaltare omnimodē studebat, omnes ferē paternitati suae,
sub obedientia libenter se dederunt. Sed diabolus qui ad detrimentum homi-
num semper insistere nititur, & veluti leo quærit circinando quem deuoret: huic
aduersarium quendam nomine Guibertum, superbiae stimulo irritatum, ad confu-
sionem populi concitauit: qui dudum Imperatoris Baioariorum proteruitate suf-

A.D. 1095. fultus, dum prædecessor *Gregorius*, qui & *Hildebrannus*, in sede iure habebatur, apud
 stolicatus officium vsurpare cepit: ipso Gregorio à foribus basilicæ sancti Petri
 excluso. Et quia peruersè sic egit, populus eum melior cognoscere noluit. *Urbanus*
 autem rectè electo, & ab episcopis Cardinalibus consecrato, maior & sanctior pars
 populi, post *Hildebranni* excessum, obediendo aspirauit. *Guibertus* autè sustenta-
 mine Imperatoris prædicti, & plerorumque ciuium Romanorum irritamento a-
 nimatus, *Urbanum* quamdiu potuit à monasterio sancti Petri alienum fecit. Sed
 dum ab ecclesia illa sic eliminatus erat, per regiones incedens, populū in aliquan-
 tis deuium DEO conciliabat. *Guibertus* vero ob ecclesiæ principatum turgidus,
 Papam procliuem oberrantibus se ostentabat; & Apostolatus officium, licet iniu-
 stè, inter consentientes exercebat; & *Urbani* facta tamquam irrita vili pendebat.
Urbanus tamè eo anno, quo primitus Franci, Hierusalem ituri, per Romam transf-
 ierunt, totam omnino potestatem Apostolicam adeptus est: auxilio cuiusdam no-
 bilissimæ matronæ *Masildis* nomine, quæ in Romana patria tunc potestate mul-
 tâ vigebat. *Guibertus* vero tunc in Alemannia erat. Itaq; duo Papæ Romæ præciat:
 Sed cui horum obediretur, à quam plurimis ignorabatur, vel à quo consilium pos-
 ceretur, vel quis ægrotis mederetur. Alii huic; alii alteri fauebant. Pro vt asp. sti-
 bus hominū patebat, *Urbanus* prosperior & iustior erat: putandus est rectè fortior,
 qui cupiditates, tanquam hostes subicit. *Rauennæ* urbis *Guibertus* episcopus erat,
 honore & diuitiis opulentus valde splendebat; mirandum, quare sibi tam locupleti
 tantū non sufficiebat. Qui etiā ab omnibus exemplar iustæ actionis & humilitatis
 considerari debebat, cur temerè philopompus, inuadere præsumpsit regendum
 sceptrum imperii DEI? Sanè non est virapiendum; verū cum ratione & deu-
 otione suscipiendum. Debet susceptor non pro honore tumere, scilicet cōmissum
 sibi fideliter procurare; & quæ dignitati honoris tanti pertinent, si dispersa fuerint,
 oportunè regregare. Nec mirum si mundus tunc inquietaretur totus & conturbat-
 retur: quoniā si Romana ecclesia, in qua principalitas correctionis vniuersæ Chri-
 stianitatis obtineretur, turbine quolibet confunditur, confestim accidit membra
 sibi subdita, à capitaneis fibris dolore diriuato, passibiliter compatienter debilita-
 ri. Ea enim verò Ecclesia, mater scilicet nostra, lacte cuius educabamur, documen-
 to instrui valebamus, consilio muniebamur, ab illo superbo *Guiberto*, vehem-
 enter percussa erat. Cumq; caput sic tritum est, continuo membra læsa sunt. *Sic caput*
ægrotes, cætera membra dolent. Sed quia capite sic læso, etiam membris marcescentibus
 dolore diriuato: quia in partibus omnibus Europe, pax, bonitas, fides, in ecclesiis
 & extra, tam à maioribus quàm minoribus, viriliter subigebantur: necesse erat, vt
 malis tantimodis dimissis, monitione à Papa *Urbano* sic exorsa, contra paganos,
 saltem certamina inter se & contra se dudum consueta, distenderent. Nunc igitur
 ad inceptum reuerti, congruum est. Nam de iter agentibus Hierosolimam & quid
 euntibus accidit; & quantum res & labor ipse paulatim, iuante DEO, proficiendo
 claruit, decet amplius nescientibus enucleari: quod ego ipse *Fulcherius Carnotensis*,
 cum ceteris Peregrinis iens, postea, sicut oculis vidi, diligenter & sollicitè in me-
 moriam posteris collegi.

11. Anno ab incarnatione Domini millesimo nonage-
A.D. 1096. simo sexto, mense Marcio, post *Concilium*, de quo dictum est, *Aruernicum*, quod in
 mense Nouembri dominus *Urbanus* tenuit, alii paratu perniciores aliis, iter sanctū
 carpere ceperunt: alii quidem mense Aprili, vel Maio, vel Iunio, siue Iulio, nec non
 Augusto seu Septembri atque Octobri, pro vt sumptuū oportunitas occurrit, sub-
 sequuti sunt. Quo anno pax & ingens abundantia frumenti & vini, per cuncta ter-
 rarum climata exuberavit: disponente DEO, ne panis inopia in via deficerent, qui
 cum Crucibus suis, iuxta eiusdem præcepta, eum sequi elegerant. Et quia compe-
 tens est principum sic peregrinantium nomina in memoria teneri: *Hugonem magnū* &
Philipi Regis Francorum fratrem nomino; qui primus heroum mare transiens, a-
 pud *Duratum* urbem in Bulgaria cum suis allitauit: sed imprudenter cum agmine
 raro vadens, ibi ab ipsis ciuibus captus est; & vsque ad Imperatorem Constantino-
 politanum perductus: vbi per aliquantum temporis, non omnino liber moratus
 est. Postque eum *Buiamundus* Apulus, *Roberti* Guischari filius, origine tamen
 Normannus, per eundem tramitem, cum exercitu suo meauit. *Godefridus* quippe
 Dux Regni Lotariensis, per Vngarorum patriam iuit cum gente mult. *Raymondus*
 verò comes Prouincialis, cum Gothis & Gasconibus; episcopus quoque *Podiensis*, per
 Sclauoniam transferunt. *Petrus heremita* quidam, multis sibi adiectis pedibus, se &
 militibus

militibus paucis, primitus per Vngariam perrexit: cuius gētis postea satrapa fuit A.D. 1096.
 quidam *Galterius*, sine pecunia dictus: miles quidem optimus, qui postea intra Nico-
 mediam & Niceam vrbes, cum multis confociis suis, à Turcis occisus fuit. Mense
 verò Septembri *Robertus* Normanniæ comes, Guillelmi regis Anglorum filius, iter
 arripuit, collecto sibi exercitu magno de Normannis & Anglis atq; Britannis: cū
 quo ruit etiam *Stephanus* comes Blesensis Theobaldi filius, & *Robertus* comes Flan-
 driæ; adiectis his, & multis aliis nobilibus. Itaq; tanto collegio ab Occidentalibus
 partibus procedēte, paulatim per viā, diatim, de innumera gēte cōcreuit exercitus
 exercituum vndiq; conuenientiū, vt de linguis pluribus & regionibus multis vide-
 10 retis multitudinem infinitam. Non tamen omnes in vnum exercitus congregati
 fuerunt, donec ad Niceam urbem peruenimus. Quid ergo dicam? Insulæ marium
 & omnium terrarum regna concussa à DEO sunt: vt sit credendum adimpleri Di-
 nidis prophetiam quā in Psalmo dixit: *Omnes gentes quascunq; fecisti, venient, & adora-* Psal. 85. 8.
bunt corā te Domine: & vt de iure tandē dicant iuic perueniete: Adorabimus in loco vbi
steterūt pedes eius. De hoc itinere, etiā plurimā in Prophetiis legimus. O quantus erat
 dolor! quanta suspiria! quot ploratus! quot lamenta inter amicos! cum maritus de-
 relinqueret vxorem suam sibi tam dilectam; pueros quoq; suos, possessiones quan-
 taslibet, vel patrem, vel matrem, aut fratres, aut parentes. Et quamuis tot lachrymæ
 pro amicis iuris sic ante eos deorsum ab oculis remanentium funderentur; nequaquā
 20 proinde mulcebantur, quin propter amorem DEI, cuncta quæ possidebant relin-
 querent; indubitanter credentes centuplum illud percipere, quod Dominus pro-
 misit sequentibus se. Tunc coniux coniugi, ponebat terminum reuertendi: quod si
 vixerit, infra tres annos ad eam repatriabit: commendabat sic eam Domino, osculū
 porrigens, & pollicens se rediturum. Illa autem timēs non amplius videre eum, nō
 valebat præ dolore se sustentare, quin ad terram rueret exanimis; lugens pro ami-
 co suo, quem perdit viuum, quasi iam mortuū: se verò tamquā nil pietatis habēs, &
 tamen habens; nec fletui vxoris suæ; neq; filiorum neq; amicorum quorumcumq;
 cōdolens, & tamen clam condolens; sed duro animo constans, abibat. Tristitia re-
 manentibus; gaudiū autem euntibus erat. Quid dicere possimus inde? *A Domino fa-* Psal. 117. 22.
 30 *ctum est istud, & est mirabile in oculis nostris.* Igitur nos Franci occidentales per Italiā,
 ex carta Galia, transeuntes, cum vsq; *Lucam* peruenissemus, inuenimus prope urbē
 illam *Vrbantum* postolicū, cum quo locuti sunt comes *Robertus* Normannus, & co-
 mes *Stephanus*; nos quoque cæteri qui voluimus. Et ab eo benedictione suscepta,
 gaudentes *Romā* inimus. Et cum in basilica beati Petri introissemus, inuenimus an-
 te altare homines *Guiberti*, Papæ stolidi, qui oblationes altari superpositas, gladios
 suos in manibus tenētes, iniquē arripiebant: alii vero super trabes eiusdē monasterii
 cursabant; & inde deorsum vbi prostrati orabamus, lapides iaciebant. Nam cū vi-
 derent aliquem *Vrbano* fidelē, ilico trucidare eum volebant. In arche autem vnā
 40 monasterii inerant homines *Vrbani*, qui eam sollicitē custodiebant in ipsius *Vrba-*
ni fidelitatem; & aduersantibus sibi, pro vt poterant, obsistebant. Satis proinde do-
 luimus; cum tantam nequitiam ibi fieri vidimus: sed nil aliud facere potuimus, nisi
 quod à Domino vindictā inde fieri optauimus. Nec mora inde facta, multi qui no-
 bis cum illuc vsq; venerunt, ad domos suas ignaui redierunt. Nos autem per mediā
Campaniam & *Apuliam* euntes; peruenimus *Barrum*, quæ ciuitas optimā, in maris mar-
 gine sita est; ibiq; in ecclesia sancti Nicholai tuis ad DEVM precibus nostris, portū
 runcadeuntes sine mora transfrētare putauimus; sed absentibus nautis, & preuari-
 cante fortuna: tempus etiam tunc erat hyemale, quod nobis nocuum obiecerunt:
 oportuit *Robertum* comitem *Normania* in Calabriam diuertere, & toto brumali tē-
 50 pore illic hyemare. Tunc tamen comes *Flandrensis Robertus* cum cohorte sua trāsfrē-
 tauit. Tunc plurimi de pauperibus vel ignaui, inopiam futuram metuentes, arcu-
 bus suis venditis, & baculis peregrinationis resumptis, ad mansiones suas regressi
 sunt. Qua de re viles tam DEO quam hominibus facti sunt: & versum est eis
 in opprobrium. *Anno igitur Domini millesimo nonagesimo septimo*, reducente III.
 verno tempore mensem Martium, comes statim *Normannus*, & comes *Ste-* A.D. 1097.
phanus Blesensis, qui iuxta eum similiter tempus expectauerat oportu-
 reperierunt. Et classe parata, nonas Aprilis, quod tūc die sancti Pascha euenit, apud
 portum *Brondufanum* rates cum suis concesserunt. O quam incognita & inuesti-
 gabilia sunt iudicia DEI! Vidimus enim nauim vnā inter cæteras, quæ non su-
 pereminente occasione aliqua, per medium, subito euentu propelitus maris sub-
 crepuit: vnde ferē, quadringenti vtriusq; sexus demersi perierunt; de quibus laus

A. D. 1097. iocunda DEO statim sonuit. Nam cum corpora iam mortua qui circumstabāt pro-
 posse recollegissent, inuenerunt in carnibus quorundam, scilicet super spatulas,
 Crucis in modum notas insignitas: nam quod in pannis suis viui gestauerunt, com-
 petebat, Domino volente, in ipsis in seruicio suo sic præoccupatis, idem signū vi-
 ctoriosum sub fidei pignore permanere: etiam patefieri considerantibus, tali mira-
 culo merito dignum erat eos, defunctos sub misericordia DEI, iam quietem vitæ
 perhennis adeptos fuisse: vt verissimum pateret id compleri quod scriptum est. *Iu-
 stus qua morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* De reliquis autem iam cum torrela-
 ctantibus, vix pauci vitam retinuerunt. Equi verò & muli sub vndis extincti sunt:
 pecunia quoque multa perdita est. Quod infortunium cum videremus, pauo 10
 re grandi confusi sumus, in tantum vt pleriq; cordis debiles nondū nauis in gressi,
 ad domos suas reuerterentur, peregrinatione dimissa, dicentes nunquam amplius
 in aquā sic deceptionē se infigere. Nos autem in omnipotenti DEO spem nostram
 penitus ponentes, arte monibus sursum leuatis, tuba sonante multa DEVM procl-
 mando, & gubernante ipso, in pelagus nos impegimus, vento aliquantulū flante.
 Cumq; per tres dies vento deficiente in fluctibus altis detineremur, in quarto die
 iuxta urbem *Durasū*, quasi decem miliaris interstantibus, portui sanè aplicuimus:
 duo tamen portus, classē nostrā susceperunt. Tunc autē quidē iter siccū letabun-
 di resumpsimus; & ante urbē præfatā postea perreximus. Itaq; Bulgarorū regiones,
 per montiū prærupta, & loca satis deserta transiuimus. *Demonis* ad flumē rapidum 20
 cū venimus omnes, quod sic ab incolis terræ vocatur: & merito: vidimus enim in
 illo flumine diabolico quā plures, dū vadare pederentim sperabant, torrētis im-
 petu diro, quod nullus cernentiū iuuare poterat,mersu repētino perire: qua de re,
 lachrymas multas ibi pietate dimisimus: & nisi equites cū equis dextrariis, in uaso
 illo peditibus auxiliū ferrēt, multi modo simili, vitā ibi perderent. Tūc iuxta ripam
 castra nostra metati sumus: & ibi vnā nocte paulauimus. Montes vasti nobis vndiq;
 præerāt, in quibus nemo incola parebat. Manē quidē, aurora clarescente, classicis
 sonantibus, iter nostrū arripuimus: conscendendo montē, quē *Bagulatū* nuncupāt.
 Postea verò, montanis postpositis, tandē peruenimus ad flumen, quod vocatur *Bal-
 darius*. Et quod antea nisi nauigio transiri solitū erat, opitulante DEO, qui suis sem- 30
 per vbiq; præsens subuenit, letanter vadando transmeauimus. Quo transito, se-
 quenti die ante urbem *Thessalonicam*, bonis omnibus habundantem, tentoria ten-
 dimus nostra. **IV.** Mora autem per quatuor dies ibi facta, deinde *Macedoniam* transi-
 gentes, per vallem *Philipensium*, postq; *Lucretiam* & *Crisopolim* atque *Cristopolim* cæ-
 teras quoq; vrbes per quæ sunt in Græcia, *Constantinopolim* peruenimus. Ibi quidē an-
 te urbē tentoriis nostris extensis, per quatuordecim dies lassitudinē nostram rele-
 uauimus. Et quia ciuitatem illam ingredi non quiuimus, quoniam Imperatori nō
 placuit: timebat enim ne fortē aliquid dampnum ei machinaremur: stipendiū quo-
 tidianum extra muros allatum nos emere oportuit, quod præcepto Imperatoris
 nobis ciues afferebant. Nec permittebat Imperator introire in ciuitatem multos 40
 insimul: sed honoratim, vel quinq; vel sex de potentioribus, ad horam in ecclesiis
 ingredi sinebat. O quanta ciuitas nobilis & decora! quot monasteria, quotq; pala-
 cia sunt in ea, opere miro fabricata! quot etiā in plateis vel in vicis opera, ad spe-
 ctandum mirabilia. Tædium est quidem magnum recitare quanta sit ibi opulentia
 bonorum omnium, auri & argenti, palliorū multiformiū, sanctorumq; reliquiarū.
 Omni etiam tempore nauigio frequenti, cuncta hominū necessaria illuc afferun-
 tur. Ibi in super, vt spero, ferē viginti milia spadones, assidua habitatione cōuersan-
 tur. Cū autem nos satis fatigatos requie recreassemus, tunc Optimates nostri,
 accepto consilio, facti sunt homines Imperatoris: & pepigerūt fœdus cum ipso, si-
 cut iam ipse postulauerat ab eis; quod similiter iam fecerāt sub iureiurādo, qui nos 50
 in itinere ipso antecesserant, *Buamundus* scilicet, & dux *Godefridus*: comes autem *Ray-
 mondus* hoc facere tunc recusauit: Comes verò *Flandria*, sic sicut alii, iusiurandum
 fecit. Nam erat eis necesse vt taliter cū Imperatore amicitiam solidarent; vt tutius
 quærerent, & acciperent ab eo consilium & auxilium, præsens & futurum, tam si-
 bi, quā omnibus qui nos secuturi erant, per eundem tramitem. Quibus idcirco
 ipse Imperator præbuit de nummis matibus suis quantum placuit; de equis, & de
 palliis & de pecunia sua, qua nimis indigebant ad tantum iter explendū. Hoc ex-
 plecto, mare, quod *Brachium sancti Georgii* vocatur, transfretauimus. Tunc ad *Ni-
 ceam* urbem properauimus: quoniam obsidione *Buamundus*, & dux *Gode-
 fridus*,

Æfridus & comes Raymondus, & comes Flandriæ à medio Maii iam obsidebant A.D. 1097.
 quam urbem possidebant *Turci* orientales Pagani acris animi, & arcibus sagittarii. Hi quidem de Perside iam à quinquaginta annis, Euphrate fluuio transito; terram Romanicæ totâ vsq; Nichomediâ urbem sibi subiugauerant. O quot capita cæsa, & ossa occisorû vltra Nicomediâ in campis iacentiû tunc inuenim s! quos ipso anno, ignaros, & vsui sagittario modernos *Turci* peremerât: vnde moti pietate, satis lachrymas fundimus. Cum q; audissent qui Niceâ urbem iam obsidebant, venire principes comites nostros, *Robertum* scilicet Normannû, & *Stephanum* Blesensem, gaudenter eis & nobis obuam venerunt; & vsq; ad locum vbi tabernacula nostra extendimus, ante urbem in partem Australem, deduxerunt. Iam semel *Turci* congregati se parauerant, volentes vel obsidionem ab urbe si possent excutere; vel de militibus suis urbem melius munire: sed à nostris fortiter & ferociter repulsi, occisi sunt ex eis ferè ducenti. Cùm autem viderent Francos tam animosos, & probitate validissimos, secesserunt refugi in Romaniam interiorem, quo ad usque tempus opportunius aggrediendi eos sentirent. Nos quippe in ebdomada Iunii prima, postremi ad obsidionem venimus. Tunc de exercitibus plurimis, vnus illic exercitus effectus est, quorum centum milia lorice & galeis muniti erant: Quem, qui de numero sapiebant, sexies centum milia ad bella valentium esse æstimabant: exceptis in hermibus, videlicet clericis, monachis, mulieribus, & paruulis. Quid igitur insuper? Si omnes qui de domibus suis egressi votum iter iam inceperant simul illi adessent, procul dubio sexages centum milia bellatorum essent. Sed alii de Roma; alii de Apuleia, alii verò de Vngaria, vel Sclauonia, labore recusato, domos suas redierant: vel in locis multis, milibus multis occisis, & nobiscum multi vundo infirmati, vitam finierat defuncti. Multa cymiteria videretis in callibus & in campis, in lucis, de Peregrinis nostris sic sepultis. Sciendum, quia quamdiu Niceam urbem circûsedimus, nauigio marino, cõsensu Imperatoris, victus nobis ad emendû illius est allatus. Tunc Heroes nostri fecerunt machinas fieri, arietes, scrofas, turres ligneas petrarias. Distendebantur arcibus sagittæ, iaciebantur lapides; hostes nobis nosq; illis vicem certaminis, pro posse reddebamus. Sæpe cum machinis illis armati urbem assilliebamus; sed muro forti nobis obstante, cassabatur assultus: Sæpe de *Turcis*, Sæpe de Francis, sagittis vel lapidibus percussis, interibant. Verè doleretis, & pietate suspiraretis, cum aliquem de nostris prope murum quoquomodo trucidassent, & tum missis vncis ferreis quos viuibus deorsum dimittebant, corpus interempti, aliquando loricati, sursum ad se rapiebant, quod nullus nostrum audebat nec poterat ab eis extorquere: Corpore tunc expoliato, cadauer foras iaculabantur. Sed cùm quinq; septimanis urbem circûsedissemus; & multotiens assultibus *Turcos* pavidos fecissemus: facto interim placito per legationes apud Imperatorẽ, callidè reddiderunt ei urbem, cum iã ipsa vi & ingeniis valde coercita esset. Tunc *Turci* intro miserunt in eam *Turcopulos* ab Imperatore missos, qui urbem cum pecunia interna, de minimo suo Imperatori, sicut eis preceperat, seruauerunt. Quapropter pecunia illa reata, iussit Imperator de auro suo & argento atq; palliis proceribus nostris dari: peditibus quoq; distribui fecit de nummis suis æneis, quos vocant *tartarones*. Die quidẽ illo, quo Nicea sic est comprehesa, siue reddita, vnus mensis lotticio repercussus est: certioq; Kal. Iulii, cum Barones nostri ab Imperatore cõcessum abundi accepissent, à Nicea discessimus interiores Romanicæ regiones adituri. Sed cùm per duos dies iter egissemus nostrum, nunciatum est nobis quod *Turci*, præteritis nobis insidiis, in planis per quæ transituros nos arbitrabantur, præliaturi expectabãt. Hoc autẽ cum audiuissemus, nihil ob id audacitatis amisimus. Sed cùm sero illo speculatores nostri plures ex illis à longè vidissent, statim nos inde monuerunt: propter quod tentoria nostra nocte illa excubiis vndiq; conseruari fecimus. Ma. 40
 Mene autem factõ, quod accidit Kal. Iulii, sumptis armis, & monente cornu, aduersus eos per alas cõsequuti, tribunis & centurionibus cohortes & centurias ducentibus, vexillis leuatis, ordinatè ire cepimus. Hora diei secunda, ecce præcursores eorû speculatoribus nostris appropiauerunt. Quod cum audissemus, protinus tentoria nostra iuxta quoddam arundinetum, metari fecimus, vt expeditius clitellis, id est sarcinis, depositis promptiores ad preliandum essemus. Quo factõ, en *Turci*, quorû princeps & Admiratus erat *Soliman*, qui Niceam urbem & Romaniam in potestate sua tenebat, congregatis sibi *Turcis* ab Orientalibus partibus, qui triginta dierum itinere & eo amplius, in auxiliũ eius mandati venerant: Aderantq; cùm eo quã plures Admirati, videlicet *Amudaradigũ*, *Adiratos*, *Comardigũ*, *Amirchai*, *Lachin*, *Boldar*

A.D. 1097. *gis Caradigum* multiq̄ue alii: qui omnes in simul erant trecenta & sexaginta millia pugnatoꝝ ū scilicet sagitariorum. Mos enim eorū est, talibus vti armis. Equites erāt omnes; Nos autē vtrūq̄, pedites & equites. Sed nobis tunc deerāt, dux *Godefridus*, & comes *Raymondus*, atq; *Hugo magnus*: qui per duos dies iusipienter se à nobis subtraxerant cum gente maxima, tramite bifurco: vnde nobis dampnum inrestaurabile accidit, tam de nostris occisis; quàm Turcis non retentis, vel interfectis. Sed quia tardè legatos nostros inde habuerunt, ideo tardè nobis succurrerunt. Turci autē audacter vlulatus cōcrepātes, pluuiā sagittarū vehemēter nobis iacere cepē: ūt. Sed iētibus tā crebris nos stupefacti, mortuiq̄, & multi lesi, mox timidi versi sumus in fugam: nec erat mirandū; quia cunctis nobis tale bellū erat incognitū. Iam q̄; 10 ex altera parte atundineti, agmina densa ex eis ad vsq; papiliones nostros vehemēter irruerant, qui de rebus nostris intus arripiebant, & de gente nostra occidebant: cum fortē, disponēte DEO, Hugonis magni & comitis Raymondi & ducis Godefridi præcursores, tali infortunio à posteriore parte accurrerūt: & cum vsq; ad tentoria nostra iā fugati fuisset, statim qui ingressi fuerant à papilionibus se remouerūt: putantes propter eos tam cito nos regredi: sed quod audaciam vel probitatē suspicati sunt pauorē nimium sperare possent. Quid dicam? Nos quidē in vnū conglomerati, tamquam oues ouili clausæ, trepidi & pauefacti ab hostibus vndiq; val labamur, vt nullatenus aliquorsum procedere valeremus. Quod nobis visum est propter peccata nostra sic contigisse. Nam quosdā luxuria polluebat; quosdā verò 20 auaricia, vel superbia vitiabat. Clamor erat ingens æthera feriens, virorū ac mulierum atq; infantium, necnon & Paganorū qui super nos irruerant. Iam q̄; nulla spes erat vitæ. Tunc reos & peccatores nos omnes esse fatebamur, misericordiā à DEO deuotē postulantes. Aderat ibi *episcopus Podiensis*, patronus noster, & quatuor alii: ad erant q̄; sacerdotes quam plurimi, albis induti vestimentis, qui Dominum humillimè deposcebant, vt virtutē hostiū prosterneret; & nobis dona misericordiæ sue infunderet: plorando cantabāt, cantantes orabant. Tūc currebant multi ad eos, qui confestim mori tinētes cōfitebantur eis peccata sua. Tunc nostri proceres, *Robertus* Normaniæ comes, & *Stephanus* Blesensis, & comes *Flandria Buanmūdus* quoq; pro posse eis resistere, & eos sepe nitebātur inuadere: ipsi quidem à Turcis fortiter im- 30 petebantur. Sed forsitan supplicatione nostra Dominus placatus: quia nec nobilitatis pompæ, nec armis lucidis triumphare fauet; sed menti piæ & virtutibus diuinis munita, in necessitate piè subuenit: paulatim vigorem tunc nobis præstitit, & Turcos magis magisq; debilitauit. Nam ysis cōsociis nostris, qui postremi prope- rabant ad adiuuandum nos, laudantes DEVM audaciam resumpsimus; & per tuas & cohortes eis resistere nisi sumus. Heu! quot de nostris die illo post nos lentē venientes in via occiderunt! A prima diei hora vsq; ad sextam, nos, vt dixi, angustē coërcuerunt: sed tunc paulatim nobis animatis & de nostris sociis concretis, affuit mirabiliter Diuina gratia; & quasi momēto subitaneo, Turci omnes visibus nostris dorſa fugitiui verterunt. Nos vero post eos vehementer vociferantes, per montes 40 & valles persecuti eos sumus: quos fugare non cessauimus, donec anteriores nostri cursores ad tentoria eorum peruenerūt: vbi, alii de rebus eorū, & de tentoriis ipsis onerauerūt eorundē equos & camelos plures, quos pro timore illic reliquerāt: alii verò Turcos fugientes vsq; ad noctē persecuti sunt. Sed quia famelici & fatigati erant equi nostri, paucos ex eis retinuimus. Grande autē miraculum DEI fuit, quod die crastino & tertio nō cessauerūt fugere; quāuis eos nullus, nisi solus DEVS amplius fugaret. De tanta autē victoria nos facti lætissimi, DEO gratias omnes exsoluimus, quia noluit iternostrū omnino adnichilari; sed ad honorē sui & Christianitatis, honorabilius solito prosperari: vnde ab Oriēte vsq; ad Occasū fama personabit per hennis. Tū quidē, post eos iter nostrū modestē calcauimus. Turci verò ante nos fu- 50 giētes, cateruatim māſiones per Romaniam sibi queſierūt. Tū perreximus *Anthiochiā*, quam prænominant *peruam*, in prouincia Psidie; deinde *Tconium*: in quibus regionibus, sepiſsimè pane cibariisq; satis indiguimus. Nam Romaniam, quæ terra est optima & fertilissima bonorū omniū, inuenimus valde à Turcis vastatā & deploratam. Multotiens tamē videretis tantam gentis multitudinē de raris culturis, quas interdum per loca inueniebamus, bene refocillari supplemento illius DEI quide quinque panibus, & duobus piscibus, quinque milia hominum cibauit. Indo satis lætabamur; & congaudentes, dona misericordiæ DEI hæc esse, profitebamur. Tunc autem verè vel rideretis vel forsitan pietate lachrymaremini, cum multi nostrū iumentis egentes, quia de suis iam multa perdiderant, verueces,

carpas

Capras, sues, canes, de rebus suis, scilicet pannis vel panibus, seu qualibet sarcina A. D. 1097.
 peregrinorum vsui necessaria onerabant: quarum bestiolarum terga videbamus, mole
 le falcis grauis, esse corrupta: Equites, etiam supra boues cum armis suis interdum
 scandebant. Sed quis vnquam audiuit tot tribus linguarum in vno exercitu, cum ibi ad-
 essent Franci, Flandri, Frisi, Galli, Britoni, Allobroges, Lotharingi, Allemanni, Baic-
 rarii, Normanni Scoti, Anglici, Aquitani, Itali, Apuli, Yberi, Daci, Græci, Armeni.
 Quod si vellet me alloqui Britannus vel Teutonicus, neutro respondere saperem.
 Sed qui tot linguis diuisi eramus, tanquam fratres, sub dilectione Dei, & proximorum,
 vnanimes esse videbamur. Nam si de rebus suis aliquis aliquid perderet, perquam
 10 plurimos dies id diligenter tamdiu qui inuenisset deferret secum, donec inqui-
 rendo illum qui perdidisset, reperiret, & inuentum libenter redderet: hoc enim
 competit his, qui iuste peregrinantur. Cum autem ad *Eracleam* urbem peruenisse-
 20 mus, vidimus signum in celo quoddam, quod alburno splendore fulgens tunc ap-
 paruit in modum ensis figuratum, cuspage versus Orientem protento. Sed quid fu-
 turum promittebat nesciebamus: sed presentia & futura Domino committebamus.
 Ad oppidum optimum quoddam quod *Mariscum* nominatur, tunc profecti sumus, ubi per
 tres dies quieuimus: sed cum ex hinc viam vnus diei proculcassimus, & non longe
 ab Antiochia Syriæ, sed quasi tribus diebus essemus, ab exercitu discessi: & cum do-
 30 mino *Balduino* comite, Godefridi ducis antefati fratre, in sinistra parte provincie
 diuertimus. Erat quippe miles quam optimus, probitate & audacia valde famosus:
 qui antea relicto exercitu cum illis quos secum duxit, urbem, quam dicunt *Tharsum* Ci-
 licie, ausu magno ceperat, quam tamen *Tancredus* violenter abstulit; qui iam in ea ho-
 mines suos, Turcis ei consentientibus, intromiserat. Relictis itaque ibi custodibus, Bal-
 duinus ad exercitum rediit. Itaque confidens in Domino, & in valore suo, collegit secum
 milites paucos, proficiscens versus Euphratem fluium: & comprehendit ibi castra
 plurima tam vi quam ingenio; interque vnus cepit per optimum, quod vocatur *Turberes*: hoc
 pacifice reddidit ei qui in eo habitabat Armeni, & alia plurima huic subdita. Cum
 autem fama de eo longe lateque iam circumuolasset, misit ad eum legationem qui Princeps
 erat ciuitatis *Roais* id est *Edeffa*, que satis est nominata, & de bonis terre vberima. Est
 40 illa in Mesopotamia Syria, trans flumen predictum Euphratem, viginti fere miliaribus,
 & ab Antiochia distans, quasi centum vel paulo plus. Mandatum est itaque Balduino ut
 illuc iret, & efficeretur inuicem amici, quamdiu ambo viuerent, tanquam pater & filius:
 quod si dux ipse Edeffenus forte obiret, statim Balduinus, ac si filius eius esset, urbem
 & terram suam, quam tunc cumque possidebat, in hereditate possideret. Non enim ha-
 bebatur filium nec filiam. Et quoniam a Turcis se defendere non poterat, volebat Græcus ille
 & se & terram suam ab ipso Balduino defendi, quem & milites suos bellatores audiue-
 rat esse probissimos. Hoc audito postquam legati iureiurando fecerunt eum inde cre-
 dulum, cum minimo exercitulo suo, scilicet octoginta militibus, pergens transit Eup-
 50 phratem: quo transito, nocte tota per properem prope castra Sarratenorum, hinc & inde
 linquentes ea, valde pauidi perreximus. Quod cum audissent Turci qui in *Samosate*
 oppido fortiterant, insidias nobis in via, per quam ituros nos opinabantur, prætende-
 runt. Sed cum nocte alia, quidam Armenus in castello suo diligenter nos hospitatus fuis-
 set, intimatum est nobis quod ab hostibus illis insidiatibus precauere nos oportebat:
 quapropter diebus duobus illic delituimus. Sed cum tantam moram fastidiret illi, die
 tertia subito insultu de loco insidiatorio profilierunt, & ante castellum in quo eramus,
 signis leuatis accurrerunt, & prædam quam in pascuis ibi reperierunt, ante conspe-
 ctum nostrum arripuerunt. Nos autem contra eos egressi, quia pauci eramus, bellare cum
 eis non quiuimus: qui cum nobis sagittas iacere ceperunt, nullum de nostris, iuuante
 Deo, lauciauerunt: Ipsi autem vnum de sociis suis occisum lancea, in campo relique-
 60 runt, cuius equum, qui eum subuertit, retinuit. Tunc abierunt; nos autem ibi reman-
 simus. Sequenti vero die iter nostrum resumimus. Miraremini, cum ante castra Ar-
 meniotum transiremus, & nobis obuia cum Crucibus & vexillis, pro amore CHRISTI
 humillime procedebant, & pedes nostros & pannos osculabantur: eo quod audierant
 nos a Turcis eos defensuros, sub quorum iugo tam diu depressi fuerant. Peruenimus tam ad
Roais: ubi princeps urbis predictus, & vxor sua, vna cum ciuibus suis, gaudenter nos sus-
 ceperunt: & quod Balduino polliciti fuerant, indilate compleuerunt. Cumque per quindecim
 dies illic moram fecissemus, ciues urbis machinati sunt principem illum scelestum
 occidere, & Balduinum in palatio ad dominandum sublimare. Odio enim eum habebant.
 Dictum est, & factum est. Vnde Balduinus tamen, & sui, valde contristati sunt, quia pro eo

A.D. indulgentiā impetrare nequiverūt. Cum autē principatū illius, dono civiū Baldui-
1097. nus suscepisset, protinus aduersus Turcos, qui in patria erat, litem bellicā mouit,
 quos multotiens vel victos vel occisos superauit. Contigit tamen de nostris plures
 à Turcis interemptos fuisse. Ego vero *Fulcherius Carnotensis*, capellanus ipsius Bal-
 duini eram. Volo autem de exercitu **DEI**, sermonem quem deliqui resumere.

VII. Mense Octobri, peruenerunt Franci *Antiochiam* Syriæ, flumine transito quod
Fernum, vel *Oronsem* nominant. Ante urbem iussa sunt tentoria extendi, intra primū
 ab vrbe lapidem: vbi postea certamen pessimum vtrinque persepe factum est: nam
 cum de ciuitate Turci prosilirent, multos de nostris occidebāt; vicē tamē reddita,
 se quoq; superatos lugebant. Est nempe *Antiochia* ciuitas magna ambitu; situ forti,
 & muro valida: quæ & ab hostibus externis nunquā poterit comprehendi, si tantū
 inhabitātes pane muniti eam defendere voluerint. Est q; in eā basilica vna, satis ve-
 neranda, in honore sancti *Petri Apostoli* dedicata; vbi sedit in cathedra in episcopum
 sublimatus, postquā à Domino principatum Ecclesiæ, clauibus acceptis regni ce-
 lestis, suscepit. Est & altera in honore *beatae Mariae* fabrefacta: Sunt q; aliæ plures ec-
 clesiæ deceter cōpositæ. Quæ quāuis sub potestate Turcorū diu extiterant, **DEVS**
 tamē cuncta præsciēs, nobis eas integras reseruauit, vt à nobis quandoq; in eis ho-
 noraretur. Tredecim ferè miliaris, distat mare ab Antiochia. Et quia *Fernus* flu-
 uius inibi mare incidit, per eiusdem alueum fluii vsq; prope Antiochiā, naues de
 de longinquis partibus bonis refertæ omnibus, deducuntur. Itaque tam per mare
 quàm per terram munita bonis, abundat ciuitas diuitiis multimodis. Principes au-
 tem nostri, cum eam ad capiendum tam difficilem prospexissent, iureiurando cō-
 firmauerunt inuicē eam obsidione cohibere, donec, **DEO** suffragante, aut vi aut in-
 genio possent eam capere. Tum verò inuenerunt in flumine prædicto naues, cum
 iuxta illud deambularent: quas capientes coaptauerūt sibi de eis vnum pontem,
 per quē postea transierunt ad negotia sua facienda, cum antea pedetentim vadare
 per flumen illico non valerent. Sed cū Turci à tanta multitudine Christiana se ob-
 sideri circumspicerent, timentes quòd nullomodo ab eis excuti possent, inito con-
 silio inuicem, misit *Gracianus* Antiochiæ Admiratus filium suum *Sansadotē* nomine,
 ad *Soldanū*, hoc est ad Imperatorem Persidis, precantes vt eis citissimè succureret: 30
 quia in nullo alio spem auxilii habebant, præter Mahumet aduocatum eorum. Ille
 autem illuc sic destinatus, legationē perproperè gessit. Qui vero remanserunt, cu-
 stodierunt urbem, interim auxilium prestolantes mandatum: & contra Francos
 dampna multimoda frequenter machinati sunt. Franci quoque, calliditati eorum
 pro posse obsistebant: contigit enim, die quadam septingentos Turcos ab eis in-
 teremptos esse: & quia Francis insidias parauerant, ab insidiantibus similiter su-
 perati sunt: virtus enim **DEI**, presens ibi affuit. Nam nostri omnes sani regressi sunt,
 excepto vno ab illis sauciato. Heu! multos de Christianis, qui in vrbe cōuersabatur,
 scilicet, Græcis, Syris, Armenis, Turci rabie occidebant permoti; & petrariis &
 fundibulis suis capita occisorum, Francis cernentibus, extra muros eiiciebant: 40
 qua de re gens nostra valde tristabatur. Odio quidem Christianos illos habebant,
 quoniam ne forte Francos quoquomodo muerent, metuebant. Cū autem ali-
 quandiu Franci urbem circumfedisent; & provinciam affinem rapinantes pro vi-
 ctualibus necessariis sibi, vndiq; deuastassent; & panem ad emendum nusquam in-
 uenire possent, contigit eos famem magnam sustinere: vnde omnes valde desolati
 sunt; & multi latenter cogitauerunt de obsidione aufugere, siue per terram siue per
 mare. Non enim habebant quicquam stipendii, vnde viuere possent: quos etiam,
 oportebat victū suū longe querere, cum ingenti timore elongando se ab obsidione
 aut quadraginta aut sexaginta miliaris: vbi, videlicet in montanis, à Turcis insidiā-
 tibus, persepe occidebantur. Hæc autē incommoda putabamus sic Francis con- 50
 tigisse propter peccata sua, quibus multi cōstringebantur: & quod urbem tam lon-
 guo tēpore capere non poterant. Nam plurimi, tam superbiæ, quàm luxuriæ atq;
 rapinæ immodestiā debilitabantur. Tum proinde factō consilio, eiecerūt feminas
 de exercitu, tã cōiuges, quàm immaritas; ne luxuriæ sordibus coinquinati Domino
 displicerēt: illæ verò, in castris affinibus tūc sibi hospitia assumerūt. Desolati enim
 omnes erant, tam fame quàm occisione quotidiana; tam diuites quàm pauperes; &
 nisi **DEVS** eos, tamquam bonus pastor oues suas, gregatim constringeret, procul
 dubio omnino inde aufugerent, licet obsidionem iurassent obtinendam. Multi ta-
 men propter panis necessitatem, per plures dies quærebant per castella propin-
 quiora

quiora, quæ victui suo erant necessaria; nec postea reuertentes ad exercitum; obsidionē penitus dimittebant. Tum temporis vidimus vnū ruborē in celo mirabilē: A.D. 1098.
in super sensimus terræmotū magnū, qui nos pauidos reddidit omnes. Multi etiā viderūt quoddā signū in modū Crucis figuratū, colore alburnū, versus Oriētē recto tramite incedēs. *Anno autē Domini millesimo nonagesimo octauo*, postquā illa regio VIII.
Antiochena, circumquaq; à multitudine gentis nostræ prorsus deuastata fuisset, magis magisq; maiores & minores fame nimia vexati sunt. Tūc famelici comedebant furculos fabarum in agris adhuc crescentiū, herbasque multimodas & sale inconditas; carduos etiam qui propter lignorum deficientiam non bene cocti linguas manducantium depungebant; equos, asinos, camelosque, canes etiam, & mures: pauperiores, etiam bestiarum coria comedebant; & quod nefas est dicere; mures, & grana in stercorebus reperta: frigora, flagra, calores, pluuias densas, propter DEVM perpeffi sunt. Tentoria etiam iam erant inueterata, imbrium inundationibus putrefacta & disrupta: qua dere, multi eorum non nisi celo tegebantur: Itaque illi, quasi aurum ter igni probatum, septiesque purgatum, iam dudum à Domino, vt opinor, præelesti, & in calamitate tanta examinati, à peccatis suis purgati sunt: Diu enim agonizantes, si etiam gladius percussoris non deesset, martyrii cursum multi voluntariē compleissent: forsitan à iusto *Iob* gratiam tanti exempli sumpserunt, qui in tormentis corporis sui, animam purgans, DEVM semper in mente tenuit. Cum Paganis bellant; propter DEVM laborant. Licet DEVS qui cuncta creat, creata moderat, moderata sustentat, virtute gubernat, possit quæque vult momento vno destruere, sentio quod verberare Christianorum annuit Paganos ita subruī, qui tot temporibus cuncta quæ DEI sunt, permittente ipso, viliter pessunderunt. Christianos quidem ab ipsis Turcis permittit occidi, ad saluationis augmentum; Turcos autem, ad animarum suarum detrimentum: Quorum quosdam tamen iam salutis prædestinatos, placuit DEO tunc à sacerdotibus nostris baptizari, *Quos enim prædestinauit, hos & vocauit, nec non magnificauit.* Quid igitur? fuere quidam de nostris nonnulli, vt superiùs audistis, qui ab obsidione tam anxia se remouerunt; Alii propter egestatem, alii propter ignauiam, alii verò propter mortis timorem, primitus pauperes; deinde locupletes. Tunc *Stephanus* Comes Blesensis ab exercitu discessit, & per mare in Franciam repatriauit: vnde doluimus omnes: quoniam vit erat probissimus, & valde nobilis. Quo discedente, sequenti discessionis suæ die, vrbs *Antiochia* est tradita. Si perseuerasset, multum inde cum ceteris gauderet. Idcirco factum est ei hoc in opprobrium. Nec prodest cuiquam bonum initium, si bene non finierit. In rebus autem Domini, eo quod mentiri nollem, cauendum est: ne in aliquantis deuiem, multa breuiabo. Ab ipso autem mense Octobri, transcurfa hyeme sequenti, & deinde verno tempore vsque dum subintraret Iunius Mensis, vrbs obsidio perdurauit. Multotiens interim inuasiones & prælia insidiasque, Franci & Turci inuicem egerunt: vincebant, & vincebantur. Nostri tamen sæpius quàm illi triumphabant. Semel contigit plerosque de Turcis in flumen *Fernū*, fugiendo cadere, & in ipso mersos infelicititer introire. Cis *Fernū* & citra *Fornum*, vtraque gens inuicem bellabant sæpe. Castella quidem ante urbem composuerunt optimates nostri, quibus postea Turcos frequenti exitu assilientes, vehementer cohibuerunt: vnde bestiis eorum pascua sæpe abstulerunt. Nec ab externis prouinciæ Armenis, quicquam allatum fuit: Sæpe tamen ipsi ad lædendum nostros procedebant. Cum autem placuit Domino laborem populi sui consummare, forsitan precibus eorum placatus, qui cotidie preces inde supplicees ei fundebant, concessit pietate sua, per eorundem Turcorum fraudem, traditione clandestina urbem Christianis reddi. Audite ergo fraudem & non fraudem.
IX.
Apparuit enim Dominus noster cuidam Turco, gratia sua præelesto, & dixit ei: *Expergiscere qui dormis: impero tibi vt reddas Antiochiam Christianis.* Miratus autem ille, visionem illam silentio texit. Iterum autem apparuit ei Dominus: *Redde urbem Francis*, inquit: *Sum etenim CHRISTVS, qui hoc tibi iubeo.* Meditatus autem ille secum quid inde factururus esset, abiit ad dominum suum, Antiochiæ scilicet principem, & visionem illam innotuit ei. Cui respondit ille: *Nunquid sanctusmati, Bruse, vis obedire?* Reuersus autem ille, postmodum siluit. Cui rursum Dominus apparuit, inquiens: *Cur non explesti quid iussi? Non est tibi hesitandum: nam qui hoc impero Dominus sum omnium.* Ille autem non amplius dubitans, prudenter cum viris nostris tunc egit, vt sub machinationis suæ studio urbem acciperent. Quo prolocu-

A. D. 1098. ro, & filio suo Francis dato obside, domino scilicet *Buauimundo*, nocte quadam per
 1098. scalas de cordis factas, viginti de clientibus nostris per muri summum intromisit.
 Et non mora facta, statim porta aperta est. Franci omnes præparati, ciuitatem
 sunt ingressi. Et per cordas iam introierant quadraginta milites, qui quadraginta,
 ilico inuenerunt ibi Turcos, trium turrium custodes: quos occiderunt. Tunc alta
 voce. Franci omnes simul exclamauerunt: *DEVS hoc VULT, DEVS hoc VULT*.
 Hoc erat enim signum exclamationis nostræ, cum aliquid de negotio nostro agere
 volebamus. Quo audito Turci omnes vehementer exterriti sunt. Aurora quippe
 albescente, urbem Franci prorsus impetere ceperunt. Cumque Turci primitus
 vexillum *Buauimundi* rubicundum, iam in sublime displicari aspicerent, & tumu-
 tum tantum atque tot cornibus in muri apice Francos sonare, & per vicos & me-
 ros nudis ensibus eos late discurrere, & gentem suam ferociter occidere, obstupe-
 facti valde & hac & illac fugere ceperunt: de quibus multi mox occisi fuerunt: plu-
 resque fugiendo in castrum, quod in rupe celsa est situm, se intromiserunt. Plebs
 verò nostra cuncta quæ in vicis aut domibus inuenerunt, immoderate assumpse-
 runt. At milites, probitatis militiam tenuerunt, Turcos persequendo & occide-
 do. Tunc Admiratus Antiochiæ, scilicet *Gratianus*, à rustico quodam Armeno fi-
 xi. giens decollatus est: Qui caput abscisum Francis mox attulit eius. Contigit
 autem postquam ciuitas capta est, à quodam homine *Lanceam* vnã inueniri:
 quam in ecclesia beati Petri Apostoli, fossã humo repertam, asseuerabat esse il-
 lam, de qua *Longinus* latus Domini perforauit. Aiebat enim à sancto *Andrea Apo-*
 stolo euclatam hoc esse sibi. Visione, & monitione ab ipso Apostolo ter illi facta,
 totid subter pauimentum, ubi per visionem ei monstratum fuerat, & inuenit Lan-
 ceam, fallaciter occultatam forsitan. Hanc visionem propalauit primitus *episcopo*
Podiensi & *Raymondo* comiti. Quod tamen episcopus falsum esse putauit, Comes
 vero *Raymondus* verum esse sperauit. Sed cum sic reperta fuisset, & omnis popu-
 lus *DEVM* exultans glorificasset, & per centum iam ferè dies ab omnibus in vene-
 ratione magna haberetur, & à Comite *Raymondo* gloriose tractaretur: qui etiam
 oblationem à populo ad *Lanceam* deuotè factam, egenis sepe distribuerat, quia
Lanceam illam in custodiebat: forrè contigit *Episcopum Bare*, & alios quã plurimos,
 tam clericos quam laicos, hæsitare quod non esset illa *Dominica Lancea*, quæ spe-
 rabatur, sed altera erat ab homine illo stolido fraudulenter reperta. Quapropter
 consilio inite, post supplicationem ieiunii tridui, cum struem lignorum in me-
 dio campi igni accendissent, iuxta castrum *Archarum*, quod tunc obsidione co-
 erebant, octauo mense post *Antiochiam* captam, benedictione iudiciali super
 ignem ab Episcopis facta, inuentor *Lancea* per medium rogi flammantis vtrò ce-
 leriter transiit: Quo transacto, illum hominem quasi reum in cute flammis
 crematum viderunt, & in interiori parte corporis læsum morti intellexerunt.
 Quod rei exitus monstrauit, cum die duodecimo ipso angore obiit. Et quia ob ho-
 norem *DEI* & amorem, omnes *Lanceam* venerati fuerant, hoc inditio peracto,
 facti increduli, contristati sunt valde: Comes tamen *Raymondus* tam diu eam ser-
 uauit, donec eam nescio quo euentu perdidit. Nunc autem ad cætera dimissa re-
 uertar.
 XI. Cumque *Antiochia* ciuitas capta fuisset, vt dictum est, sequenti die
 Turcorum multitudo innumerabilis circa eandem urbem obsidionem opposue-
 runt. Nam *Soltanus*, rex scilicet Persarum, vnde iam parum præfatus sum, habita
 legatione quod Franci *Antiochiam* obsidebant: statim gente multa coadunata
 contra Francos exercitum suum misit. Cuius fuit *Corbagath* dux & Admiratus. Hi
 quidem ante urbem *Edissam*, ubi tunc *Balduinus* erat, per tres hebdomadas statio-
 nem fecerant: sed nihil ibi proficientes, *Antiochiam* properauerunt, ad succur-
 rendum *Gratiano*. Quibus visis, non minus solito iterum Franci desolati sunt:
 propter peccata enim sua poena est eis duplicata: Nam cum ciuitatem ingressi fu-
 isse, confestim cum sceminis exlegibus, concubuerunt plures ex eis. Tunc in-
 super ingressi sunt urbem sexaginta terè millia Turcorum per castrum sublime, à
 parte rupis celsæ: qui nostros vehementissimè crebris inuasionibus coartauerunt.
 Sed non fuit mora: pauore percussi magno, foras ad obsidionem relicta vrbe ex-
 ierunt: Franci autem inclusi, vltra quàm credi potest remanserunt anxii. In-
 terea tamen eorum non immemor *DEVS*, pluribus sæpe, quod dictis affirmabant,
 apparuit qui confortando eos promittebat populum ad presens victoria gauden-
 XII. dum. Tunc clerico cuidam, pro timore mortis aufugienti apparuit *Domi-*
 nus in-

nus inquit: *Quo frater protendis iter? fugio, respondit: ne infortunatus peream. Sic fugiunt multi, pereant ne morte maligna.* Cui Dominus ait: *Ne fugias, sed vade retro, & dic ceteris quod in pralio cum illis adero: Nam Matris meae placatus precibus, propiciabor eis. Sed quia peccauerunt, ferè perierunt. Sit autem spes eorum in me firma; & faciam eos in Turcos triumphare: peniteant, & salui fient. Dominus sum, qui loquor tecum.* Mox ille reuersus, quod sciuit narrauit: interea dum plures noctu per cordas de muro descendere volebant, & fugere: quoniam contigit multis hoc fieri, qui formidabant vel inedia vel gladio perire. Iterum, astitit cuidam descendenti, frater eiusdem iam mortuus:

10 *aiens ei: Quo frater fugis? Resta, ne timeas: quoniam Dominus erit vobiscum in pralio vestro: & consocii vestri qui in hoc itinere iam vos morte antecesserunt, contra Turcos vobiscum preliabuntur.* Miratus autem ille verba defuncti, ire desit: & quod audiuit ceteris recitauit.

Sed cum placuit Domino labori famulorum suorum finem dare, qui etiam angorem tantimodum amplius tolerare non poterant: nec iam quicquam habentes quid comederent, vnde tam ipsi quam equi eorum debiles nimis erant: constituerunt inuicem fieri triduanum ieiunium, cum precibus & eleemosinis: vt illis pœnitentibus, & Domino deuotè supplicantibus propiciaretur? Interim vero capto consilio, mandauerunt Turcis per *Petrum* quendam *Heremitam*: quod nisi terram quæ Christianis pertinebat ab olim, quietam eis dimitterent, die sequenti sine dubio bellum contra eos inirent. Quod si aliter fieri vellent aut per quinque, aut per decem, siue per viginti vel

20 *centum milites, ab utraque parte electos, fieret bellum: ne cunctis simul bellantibus, multitudo gentium moreretur: Et quorum pars alteram superaret, urbem & regnum meritò acciperet.* Hoc mandatum est; sed concessum à Turcis non est. Et quia multi erant, & equis muniti, propterea vincere putabant: æstimabantur quidem numero, sexcenti sexaginta millia, tam equites quàm pedites. Nostros verò milites, sciebant effici pedites, debiles, pauperes. Regresso autem Petro legato, redditur responsum. Quo audito parauerunt se Franci armis ad preliandum, nihil hesitantes: sed in Domino spem suam penitus ponentes. Principes Turcorum multi erant, quos *Admiratos* prænominabant. Hii sunt: *Corbagath, Meleducac, Amir soliman, Amir solendas, Amir he-*

30 *gibbe, Amirmaroane, Amirmahummeth, Caraiath, Coteloseniar, Mergascotelon, Baldus, Boel-* *lach, Amirboach, Aoxian, Sauxadole, Amigiam, Guinahadole, Amirtodigon, Amir natha, So-* *quenari, Boldagis, Amirrilius, Geraslan, Gigremis, Amirgogus, Artubech Amirdalis, Amir-* *moxe, Amircharaor, & multialii.* Francorum vero optimates isti aderant: *Hugo Magnus, Robertus* Normaniæ Comes, *Robertus* Comes Flandriæ, *Dux Godefridus* Comes *Raymondus, Buuumundus* & multi nobiles alii. Benedicat *DEVS* annuâ *Ademari* *Podiensis* Episcopi, qui, vt vir apostolicus, benignè semper populum confortabat, & in Domino roborabat. Opia res! Iusserat ipse vespere præcedente cunctæ militiæ *DEI* exercitus, sub edicto preconario, vt vnusquisque pro posse suo de annona nitetur præbendam equo suo impendere, ne in die crastino subter equitantes, hora bellica, debiles fame deficerent. Iussum est, & factum est. Igitur ad bellum

40 sic paratis omnibus, exierunt de ciuitate summo manè, quod quarto Calend. Iulii tunc euenit, vexillis præcedentibus scararum & acierum, separatim per ceteruas & phalanges conuenienter diuisarum. Inter quos sacerdotes albis amicti vestimentis erant, qui pro populo cuncto Domino fiendo psallebant, & preces multiplices mentibus deuotis fundebant. Tum quidam Turcus, *Amirdalis* nomine, militia probissimus, cum vidisset gentem nostram contra eos signis leuatis sic egredientem, miratus est vehementer: Et cum signa procerum nostrorum vidisset, quæ sigillatim cognoscebat, quia in Antiochia conuersari solebat, prælium mox fore ratus est. Quod statim *Corbagath*, Admirato maiori, intirauit. *Quid seaccis ludis? En Franci veniunt.* Cui respondit: *veniuntne ad bellandum?* Respondit *Amirdalis*:

50 *adhuc ignoro: Sed expecta parumper.* Cumque iterum prospicit vexilla principum nostrorum a trinsecus ordinatè præferri, & acies diuisas decenter subsequi, iterum ait *Corbagath*: *Ecce Franci. Quid putas?* Respondit, *Bellum reor,* inquit: *Sed adhuc paulisper operire.* *Signa quæ cerno quorum sunt non ignoro.* Iterum considerans attentius, cognouit vexillam Episcopi *Podiensis* cum turma tertia procedens: Longius haud restans, *Corbagath* tunc ait ille: *En Franci veniunt: vel nunc fuge, vel bene pugna. Nam signum video magni præcedere Papa. Et quos æstimabas iam omnino supplantari, hodie timeas ab eis superari.* *Corbagath* dixit: *Mittam ad Francos, vt quod hesternæ die mihi mandauerunt, hodie concedam.* *Amirdalis* dixit: *Tardè loquutus es.* At tamen id mandauit: sed quod quæsiuit non impetrauit. *Amirdalis* autem mox ab eo discedens, equum vrsit

A. D. **1099.** *calcaribus. Cogit as aufugias, socios tamen admonet ipse fortiter ut pugnent omnes, iaciantque sagittas.* Ecce Hugo magnus atque Robertus Normanus & Comes Flandriensis in prima acie constituti sunt inuafores: In secunda autem Dux Godefridus cum Alemannis & Lotharingensibus, subsecutus est: Post hos Episcopus Podiensis & gens Raymondi Comitis, Gascones & Prouinciales inceserunt: Ipse verò Comes in vrbe remansit ad custodiendum eam. Postremam quippe cateruam Buaimundus scelerter minauit. Turci autem cum considerassent, ab omni exercitu Francorum se impetu ferocissimo inuadi, sparsim profligare & iacere sagittas ceperunt. Sed immisso timore Domini super eos, ac si repente totus mundus super eos rueret, fugam omnes immoderatam egerunt; & à Francis pro posse eorum, fugientes fugati sunt. Sed quia paucos equos habebant & fame debiles, non quantum oporteret de Paganis retinuerunt: tentoria autem eorum cuncta remanserunt. De rebus quoque eorum multiformibus in eisdem tentoriis reperierunt: aurum scilicet, argentum, pallia, indumenta, utensilia, & cætera multa, quæ valde timidi per campos sparsim fugiendo, vel dimittebant, vel iaciebant: videlicet equos, mulos, camelos, & asinos, galerosque optimos, arcus, sagittas, cum pharetris. Fugit Corbagath ceruo velocius, qui minis & dictis iam feris, Francos iam per sæpe occiderat. Sed cur fugit qui tantam gentem habebat, & equis bene munitam? Quoniam contra DEVM bellare nitebatur: cuius pompam & arbitrium prospiciens Dominus, omnino cassauit. Nec tamen eum permisit in manus Francorum incidere, nec milites suos: quia cotidie non se vlcisitur de inimicis suis: & quoniam equos habebant veloces, effugerunt; lentiores verò, nostris Francis remanserunt. Multi quidem ex eis & de peditibus Sarracenis, gladiis detruncati sunt: de nostris autem pauci læsi sunt: scæminas verò in tentoriis eorum inuentas, gladio interfecerunt. Tunc omnes voce exultationis DEVM benedixerunt & glorificauerunt, qui in tanta necessitate positos & anxietate, dextera pietatis suæ, sperantes in se, ab hostibus tantis uicibus liberauerat: sed & ipsis deuidis triumphatores inde facti gloriabantur. De quorum etiam substantia locupletes effecti, ad urbem regressi sunt iocundi. *Cum urbs fuit capta tam nobilis Antiochena: Undecies centum si subtrahis unde bis unum. Tunc tot erant anni Domini de Virgine nati. Sub geminis Phæbus cum his nouies fuit ortus.* Tunc temporis obiit Ademarius Episcopus, Kalend. scilicet Augusti, cuius anima quiete potitur æterna: & tunc Hugo magnus Constantinopolim concessu heroum abiit, deinde in Franciam. Huius gestis omnibus, inclita principum turma totius exercitus, Epistolam hanc Romano Pontifici direxerunt. DOMINO SACRATO AC VENERABILI PAPÆ VRBANO, BUAVMUNDVS ET RAYMONDVS SANCTI EGIDII COMES, GODEFRIDVS DVX LOTHARIENSIS, ET ROBERTVS COMES NORMANIÆ, ROTBERTVS FLANDRENSIVM COMES, ET EVSTACHIVS COMES BOLONIÆ SALVTEM, ET FIDELIA SERVITIA, ET VT FILII SVO PATRI SPIRITVALI, VERAM IN CHRISTO SVBIECTIONEM Volumus omnes & desideramus notura fieri vobis quàm magna DEI misericordia, quamque euidentissimo eius amminiculo à nobis capta est Antiochia: & Turci, qui multa Domino nostro IESV intulerant opprobria, capti & interfecti sunt: & nos Hierosolymitani, IESV CHRISTI iniuriam, summi DEI, vindicauimus: & nos, qui Turcos prius obsideramus, qualiter postea à Turcis de Corozana, & Hierusalem, & Damasco, multisq; aliis terris venientibus, obsessi sumus; & quomodo IESV CHRISTI misericordia liberati sumus. Cum igitur capta Nicæna illa, maximam multitudinem Turcorum, sicut audistis, in Kalend. Iulii nobis obuiam in campo florido deuissemus, & illum magnum Sulmannum fugauissemus, suisque omnibus & terra & rebus expoliissemus, acquisita & pacificata tota Romania, ad obsidiendam Antiochiam venimus. Cuius in obsidione, multa mala perpeissemus, tum de bellis finitimorum Turcorum & Paganorum in nos tam frequenter & copiose irruentium, ut verius diceremur obsessi ab illis quos in Antiochia obsederamus. Tandem superatis omnibus bellis, ex eorum prospero euentu fides Christiana exaltata est, hoc modo. Ego Buaimundus, conuentione facta cum quodam Turco, qui ipsam mihi tradidit ciuitatem, scalas ante diem parum muro applicui: & sic ciuitatem antea CHRISTO resistentem tertio nonas Iulii accepimus; & Gratianum ipsum ciuitatis tyrannum, cum multis suorum militibus interfecimus: Eorumque uxores & filios ac familias cum auro & argento, & omnibus eorum possessionibus, retinuimus. Castrum autem Antiochianum à Turcis prænatum, habere non potuimus. Sed cum in crastinum castrum ipsum aggredi voluissemus, infinitam Turcorum multitudinem, quam multis diebus ad debellandum nobiscum venturam extra ciuitatem expectaueramus, per campos omnes discurrantem vidimus, qui die tertia nos obsederunt, & pra-

& predictum castrum plusquam centum eorum milites intrauerunt; ac per portam ipsius castrum ^{A.D.}
 ad ciuitatem sub castro constitutam, nobis illisq; communem, irrumpere voluerant. Nos autem in ^{1098.}
 alio monte existentes, ipsi castro opposito, viam inter utrumque exercitum ad ciuitatem descen-
 dentem, ne ipsi nobis multo plures irrumperent, custodientes, & intus & extra nocte & die bel-
 lantes, portas castrum ad ciuitatem descendentes intrare, & ad castra compulsi remeare. Cum
 ergo vidissent quod ex illa parte nihil nocere potuissent, ita nos ex omni parte circueuerunt quod
 nulli ex nostris ire, vel ad nos venire potuerunt. Qua de re ita desolati & afflicti omnes fuimus,
 quod fame & multis aliis angustiis morientes, equos & asinos nostros famelicos interficientes,
 muli nostrum comederunt: Sed interim, clementissima DEI Omnipotentis misericordia nobis
 1c subueniente, & pro nobis vigilante, Lanceam Dominicam, qua Saluatoris nostri latus Longini
 manibus perforatum fuit, sancto Andrea Apostolo cuidam famulo DEI ter reuelante, locum
 etiam ubi Lancea iacebat demonstrante, in Ecclesia beati Petri apostolorum principis inuenimus.
 Cuius inuentione aliisque multis diuinis reuelationibus ita confortati, & corroborati fuimus, ut
 qui antea afflicti & pauidi fuimus, tunc ad praeliandum audacissimi promptissimiq; alii alios
 hortabamur. Tribus igitur hebdomadis & quatuor diebus obsessi, in vigilia apostolorum Petri, &
 Pauli in DEO confidentes, de omnibus iniquitatibus nostris confessi, portas ciuitatis cum omni
 nostro bellico apparatu exiimus: & tam pauci eramus, quod ipsi nos non contra eos pugnare,
 sed fugere affirmabant. Nobis autem omnibus paratis, & tam peditum tam militum certis ordi-
 nibus dispositis, ubi maior eorum virtus & fortitudo erat audacter requisimus: cum Lancea
 2. Dominica, & prima belli statione fugere eos coegimus. Ipsi autem, ut mos eorum est, undique se
 dispergere ceperunt; occupando colles & vias ubicumque poterant nos girare voluerunt. Sic enim
 nos omnes interficere putauerunt. Sed nobis multis bellis contra eorum calliditates & ingenia edo-
 ctis, gratia DEI & misericordia ita subuenit, ut qui paucissimi ad eorum comparationem era-
 mus, omnes illos in unum coegimus; & coactos, dextera DEI nobiscum dimicante, fugere & ca-
 stra cum omnibus quae in castris erant, relinquere compulsi. Quibus deuictis totaque die fuga-
 tis, & multis eorum militibus interfectis, ad ciuitatem lati & hilares remeauimus. Castrum au-
 tem supradictum Admiratus quidam, qui in eo erat cum mille hominibus, Buamundo se redidit;
 & per ipsius manum Christiana se fidei unanimiter subiugauit. Itaque Dominus noster IESVS
 CHRISTVS totam Antiochiam, Romanae religioni ac fidei mancipauit. Verum quia solet sem-
 30 per aliquid maestum interuenire latius rebus, ille Podiensis Episcopus, quem tuum vicarium nobis
 commiseras, peracto bello, in quo honeste fuit, & pacificata ciuitate, Kal. Augusti mortuus est.
 Nunc ergo, filii tui commissio patre orbati, tibi, spiritali patri nostro mandamus, ut qui hanc
 viam incepisti, & sermonibus tuis nos omnes & terras nostras, & quicquid in terris erat, relin-
 quere fecisti & cruces baiulando CHRISTVM sequi praecepisti. & Christianum nomen exal-
 tare commonuisti, complendo qua hortatus es ad nos venias, & quoscunque poteris ut tecum ve-
 niant submoneas. Hinc enim Christianum nomen sumpsit exordium. Nam postquam beatus Pe-
 trus in cathedra quam cotidie cernimus in thronizatus fuit, illi qui prius vocabantur Galilei,
 primum hinc, & principaliter vocati sunt Christiani. Quid igitur in orbe rectius esse videtur,
 quam ut tu, qui pater & caput Christianae religionis existis, ad urbem principalem & capitalem
 40 Christiani nominis venias, & bellum quod tuum est, ex tua parte conficias? Nos enim Turcos &
 Paganos expugnauimus: hereticos autem, Gracos, & Armenos, Syros, Iacobitasq; expugnare nequi-
 uimus. Mandamus igitur & remandamus tibi hoc, karissimo patri nostro, ut tu pater & caput
 ad tua paternitatis locum venias: & qui beati Petri es vicarius, in cathedra eius sedes; & nos fi-
 lios tuos in omnibus recte agendis obediens habeas; & omnes hereses cuiuscumque generis sint,
 tua auctoritate & nostra virtute eradices & destruas: & sic nobiscum viam IESV CHRISTI
 a nobis inceptam, & a te predicatam, portas etiam utriusque Hierusalem nobis aperias; & Sepul-
 chrum Domini liberum; itaque Christianum nomen super omne nomen exaltatum facias. Si enim
 ad nos veneris, & viam per te inceptam nobiscum perfeceris, totus mundus tibi obediens erit.
 Quod ipse se facere faciat, qui viuit & regnat DEVS in secula seculorum, Amen. Cum VI.
 50 apud Antiochiam, per quatuor menses, viri nostri: cum equis suis, requie & edulio
 refecti, vires pristinas resumpserunt, qui tot diebus labore fatigati fuerant: pars v-
 na exercitus sumpto consilio Syriam adierunt interiorem, desiderantes tramitem
 Hierosolymitanum amplius diutare: in quo exercitu Buamundus, & Raymondus co-
 mes, maiores fuerunt. Alii enim principes, in partibus Antiochenis adhuc mora-
 bantur. Sed hii duo cum gente sua duas vrbes, Baram videlicet, & Maram, magnae
 probitatis inuasionem comprehenderunt: priori quarum citissime capta, & caede ci-
 uium prorsus depopulata, raptisque omnibus qui in ea reperierunt, festiui alteram
 adierunt; ubi obsidione per viginti dies peracta, famem nimiam pertulit gens no-
 stra. Dicere perhorreo quod plerique nostrum exasperati famis rabie, abscederunt

A. D. de natibus Sarraceni iam mortui frustrum vnum, vel duo: quo parum affato, manū
 1099. ducabant ore duro. Itaque plus obsessores, quam obsessi angebantur. Interea ma-
 chinis factis & tandem muro admotis, magnæ audacitatis affultu, suffragante
 DEO, per muri fastigium Franci se intromiserunt: qui die illo atque sequenti cun-
 ctos Sarracenos, à maiori vsque ad minimum, occiderunt; totamque substantiam
 eorum sibi arripuerunt. Vrbe itaque prostrata *Buamundus* Antiochiam remeavit: de
 qua tunc homines Raymondi comitis, quos ibi proportionis suæ custodes, elimi-
 nauit: quam urbem postea cum tota prouincia possedit. Aiebat enim per prolocu-
 tionem suam & machinamentum eam traditam fuisse. Comes verò *Raymondus*,
 iuncto sibi *Tancredo*, inceptum iter tenuit; sed & *Robertus* Normanus: qui die se- 10
 cundo discessit à Marra vrbe, quam ceperant, eidem exercitui aggregatus est.

XVII. Anno autem millesimo nonagesimo nono, ab incarnatione Domini, profecti sunt
 ad castrum *Archas* dictum, ad radicem Libani situm, quod propter sitam loci
 fortem, ad capiendum est difficillimum ab hostibus externis; ante quod, in taber-
 naculis hospitati, per quinque fere septimanas astiterunt. Illud oppidum anti-
 quissimum condidit Araceus Chanaan filius, vt legitur. Dux autem *Godofridus* &
Robertus Flandria Comes, non multo post exercitum illum subsecuti sunt. Qui ante-
 quam illuc peruenissent, *Gibellam*, castrum quoddam nominatissimum, obsidione
 vallauerunt. Sed legatione ab exercitu habita, vt eis festinè succurrerent contra
 Turcos, quos ad bellum expectabant, confestim Gibellum dimiserunt; & ad nego- 20
 tium mandatum profecti sunt. Ad quos cum peruenissent, cum eis sederunt, sed
 bellum quod fore putabant, non habuerunt. In illa tamen obsidione, *Ansellus de*
Riborimonte, miles strenuus, ictu lapidis interiit. Tunc autem, facto inuicem consi-
 lio, decreuerunt quod si aliquandiu ibi motam fecerint, & castrum illud capere
 non poterint, detrimentum irrecuperabile cunctis inde eueniet: dicuntq; opera-
 precium esse, vt dimissa obsidione vadant per viam quam commercio expertem
 noscunt, dum adhuc tempus missionis eos Hierosolimam ituros expectat: & dum
 iuerint, de messe vndique à Domino sibi præparata, viuant: & tali stipendio adiu-
 ti, ad locum desideratissimum, Domino ducente, peruenient. Sic laudatum est,
 & factum est. Tentoriis tunc collectis iter agentes, transierunt urbem *Tripolim*: qua 30
 transita iuxta *Gibellum* castrum meauerunt. Aprilis erat mensis, & iam de messibus
 viuebant: vltra deinde progressi haud longè ab vrbe *Beruto* transigentes, inuen-
 erunt post eam urbem aliam, quam legimus *Sidonem* vocabulo dictam, in terra Feni-
 ce, quam condidit Sidon filius Canaan, à quo Sidones: exinde Sareptam Sidonie:
 dehinc inuenerunt *Tyrum* ciuitatem peroptimam, vnde fuit *Appollonius* de quo
 legitur. De hiis etiam duabus Euangelista sonat: *In partes Tyri, & Sydonis*. Nunc au-
 tem regionis incolæ priorem *Sagittam*, alteram vero *Sur* non innot: nam hebraicè
Soor dicitur. Et est in sorte Neptunum. Post has transierunt *Ptolomaidam*, prius *Achon*
 dictam: quam quidam errantes, *Accaron* solebant legere, quod nos etiam facieba-
 mus cum primitus terram Palestinorum introiuimus. Sed *Accaron* vrbs est Philis- 40
 tea, inter Azotum & Iamniam prope Ascalonem: *Acon* verò, id est Ptolomaida,
 ab Austro habet Carmeli montem, iuxta quem transeuntes ad dexteram relique-
 runt oppidum *Caypham* dictum; exin iuxta *Doram* vel *Pirgul*: posthæc iuxta *Casa-*
ream palestina inuenimus, quæ quidem dicebatur & altero nomine *Turris Stratonis*:
 in qua Herodes, dictus Agrippa, nepos illius Herodis sub cuius tēpore CHRIS TV S
 natus est, percussus ab Angelo, consumptusque à vermibus, infeliciter expirauit.
 Tum quidem à dextera parte reliquerunt maritima, & per urbem nomine *Ramulam*
 perrexerunt: de qua Sarraceni incolæ iam obfugauerant, pridie quam illuc Fran-
 ci peruenissent. Illic annonam multam reperierunt: de qua iumenta sua cuncta os-

XVIII. nerauerunt, quam vsque Hierusalem postea portauerunt. Mora ibi per qua- 50
 tuor dies facta cū basilicæ *sancti Georgii* episcopū præposuissent & in arcibus homi-
 nes ad custodiendam urbem loca uissent, Hierusalem iter suum prætenderunt:
 Ipso die vsque ad castellum, quod dicitur *Emas*, ambulauerunt. Nocte verò illa,
 centum de militibus nostris calliditate moti, probitate prompti conscendunt in
 equos, qui albescente aurora prope *Hierusalem* transeuntes, vsque *Bethleem* prope-
 rauerunt: de quibus vnus erat *Tancredus*, alterque *Baldwinus* de Burgo. Quod cum
 Christiani, qui inibi conuersabantur, comperissent, Græci videlicet, & Syri, Fran-
 vos illuc aduenisse, gauisi sunt gaudio magno valde: ignorâtes tamen primitus quæ
 gens essent, rati sunt eos vel Turcos vel Arabes esse. Sed cum apertè eos pro-
 pius in-

pius intuerentur, & eos Francos esse nō dubitauerunt, statim gaudentes Crucibus ^{A.D.}
 assumptis & textis, obuiam fiendo pie cantando processerunt eis: fiendo, quoniā ^{1099.}
 metuebāt ne tantillū gentis à multitudine tanta Paganorū, quos in patria sciebāt
 esse, facillimè occiderētur: Cantādo, quoniā de illis cōgratulabātur quos diu de-
 siderauerāt v̄turos; quosq; Christianismū à nephandis tam diu pessundatū, in re-
 sumptum honorē releuare sentiebant. Facta autē statim, in basilica B. Mariæ, sup-
 plicatione ad DEVM deuota, cū locum vbi CHRISTVS fuit natus visitassent, dato
 Syris oculo pacis iocundo, ad Vr̄bem Sanctam celeriter sunt regressi. Ecce subse-
 quens exercitus noster ciuitati tunc appropinquauit, relicta *Gabaon* à sinistra par-
 te, quæ ab *Hierusalem* quinquaginta distat stadiis. Cumq; præcutores signa eleuata
 ciuibus monstrarent, protinus contra eos interni hostes exierunt. Sed qui sic festi-
 ni exierant, festinatus in vr̄bē mox repulsi, recesserunt: *Septenas Iunii idus dabas an-
 nui usus. Lucis septena iam Iunius igne calebat, Hierusalem Franci cum vallant obsidione.* Est
 quideñ ciuitas ipsa in montano loco sita, riuus, fluis, fontibusq; carens, excepto
 fonte *Siloe*, vbi sufficienter aqua interdum habetur, interdū verò rarò hauritur: qui
 fonticulus in vallis fundo, sub mont. *Syon* subter decursionem torrentis *Cedron*,
 qui tempore hyemali per vallen: *Iosaphat* fluere solet. Cisternæ autē multæ, & aquis
 satis habundē in vr̄be habentur: quæ si bene procuratæ fuerint, omnibus inhabitā-
 tibus, tam hominibus quā iumentis, omni tēpore indeficienter haustum præbent,
 hybernis imbribus reseruat. Constatq; ciuitas condecenti magnitudine per cir-
 cuitum composita, ita vt nec paruitate nec amplitudinē fastidiosa cuiquam videat-
 ur. Habet quidem ab Occasu Solis, *Turrim Dauidicam*, vtroq; latere murum ciuita-
 tis supplemē, quæ vsque ad medietatem sui à parte inferiori solidè massata est,
 & de lapidibus cementata quadratis, & plumbo fusili sigillatis: quæ si cibariis mu-
 nita fuerit, si tantum viginti vel quindecim homines defensores inerint, nunquā
 per vim ab exercitu quouis comprehenderetur. Et est in eadē vr̄be *Templum Domi-
 nicū*, rotundū, compositū in eodem loco quo Salomon alterum prius instituit miri-
 ficū: quod quamuis illi priori scemati nullatenus sit comparandū, istud tamen o-
 pere mirabili & forma speciosissima factū est: in cuius medio est rupis natua & in-
 gens, de qua deturpatur satis, & impeditur ipsum templū: nescio quare ab æterno
 permittitur locū occupare, quin profus exciditur: sed dicunt illum esse locum vbi
 stetit *Angelus percutiens*, cui David intulit pavidus nimis: *Ego quidem sum qui peccavi: isti
 qui oues sunt, quid fecerunt?* Aiuntq; in ipsa rupe Arcam fœderis Domini esse, cum Vir-
 ga, & tabulis Testamenti, bene sigillatam: eo quod Iosias Rex Iuda poni iussit eā in
 sanctuario Templi dicens: *Nequaquam portabitur eam de loco isto:* Pæuidebat enim
 futurā captiuitatē. Sed illud quod in descriptionibus Ierem. legimus obest: quod
 ipse Ieremias eam in Arabia occultauerat, dicens, quod non inueniēda esset do-
 nec gētes multæ congregatētur: ipse enim contemporaneus huius regis Iosias fuit:
 tamen viuendi finem fecit, antequā Ieremias obiret. Non credimus igitur Arcam
 in templo esse. Non valeo nec audeo recitare res tam sanctissimas quæ inibi habē-
 rūt; nec in aliquo auditores falsam: sed secundum dicta, quorundam, in honorem
 & amorē DEI, hæc tantilla in memoriā collegi. Hæc est pro certo domus DEI de
 qua scriptum est: *Benefundata est supra firmam petram:* in qua cū Salomon deuotè
 DEO precom suam tunderet, vt *ocul* eius die ac nocte super eam aperti essent, &
 qui ad sanctuarium illud oraret recto corde, ab eo exaudiretur, concessit ei Domi-
 nus, respondens prout ab eo postulauerat. Hanc domū, hoc est Domini Templū,
 in veneratione magna cuncti Sarraceni habuerāt, donec eis illud abstulimus; ibiq;
 prædicationes suas, libentius quā alibi facere solebant: quamuis idolo, in nomine
Mahumesh facti, eas vastarent: quod etiam nullum ingredi Christianum permit-
 tebant. Alterum verò *Templum Salomonis* dictū, magnum est, & mirabile: Sed non
 est illud idem quod ipse Salomon fabricauit: quod nunc satis dolendū est, eo quod
 inopia pressi, non potuimus recti eius structuram reformare postquam in manus
Balduni regis & nostras deuenit: sed ipse etiam plumbum negociatoribus vende-
 bat, cui n vel de recto aliquando decidebat, vel deorsum dirui præcipiebat. Inest
 insuper *Basilica decens super Dominicum Sepulchrum* rotunditate facta: cuius rotun-
 ditatis summitas ita artificiosè tegmine caret, vt foramine illo solis splendori pa-
 tula, clara semper habeatur: Non desunt etiam ciuitati per omnes vicos aquæ du-
 ctus, per quos imbrum tempore omnes immundiciæ diluuntur. Hanc etiam
 vr̄bem *Helius* Imperator Adrianus, mirificè decorauit, & vicos & plateas pauis

A. D. ¹⁰⁹⁹ mento decenter ornauit, de cuius nomine Hierusalē *Helia* vocata est. Ex hiis, & ce-
 teris multis, ciuitas ipsa venerabilis est, & gloriosa. Quam cū aspicerent Franci &
 viderent eam ad capiendū grauem, iussum est à principibus nostris scalas ligneas
 fieri: quibus muro postea erectis, cum assultu forti, per eas in summum muri scan-
 dentes, urbē forsitan, iuuante DEO, ingrederentur. Quod cū fecissent, sequenti die
 septimo, monitu procerū, buccinis sonantibus, manē claro, impetu miro, ciuitatē
 vndiq; assiluerunt. Et cum vsq; ad horam diei sextam assiluissent; & per scalas quas
 finxerant, eo quod pauca erant, introire nequissent, assultum tristes dimiserunt.
 Tunc autē sumpto consilio, iussum est ab artificibus machinas fieri, cū quibus mu-
 ro admotis, auxiliante DEO, spei effectum adipiscerentur. Et sic factum est. Interea ¹⁰
 nec panis nec carnis inopiā passi sunt. Sed quia locus vt superius dictū est, in quo-
 sus & sine fluminibus est, viri nostri propterea & iumenta eorum, indigebant aquā
 vehementer ad potandū. Quapropter, prout monebat necessitas, longē aquā qua-
 ritabant; & à quatuor milliariis vel quinq;, laboriosē ad obsidionem in vtribus suis
 apportabant. Machinis autē paratis, arietibus scilicet & scophris, & ad assiliendū
 item se parauerunt. Inter artificia verò cetera, vnam turrim de lignis exiguis, quia
 magna materies illis deerat, compegērunt: quā noctū, edictō proinde facto, ad cor-
 nu ciuitatis oportunius frustratim portauerunt: & sic manē ipso cū petrarias & ce-
 tera adminicula parauissent, citissimē haut longē à muro, compactam crexerunt.
 Quam erectā & de coriis de foris bene cōtectā, paulatim promouendā muro pro- ²⁰
 prius impegerunt. Tum verò rari milites, tamen audaces, monente cornu, ascende-
 runt in eā, de qua statim lapides & sagittas iacere ceperunt: Contra quos similiter
 Sarraceni defendendo se agebant, & ignem cū oleo & adipe viuidū faculis a pratis
 dictæ turri & militibus qui erant in ea, fundibulis suis iaculabantur. Multis igitur v-
 trorumq;, inuicē sic certantiū, mors sæpe aderat præsens. Ea quidē in parte qua *Ray-*
mondus Comes, & homines sui assiste bant, scilicet in montē Syon, cū machinis suis
 magnū assultū dabant: ex altera verò parte qua dux *Godefridus* erat, & *Robertus* Nor-
 mania Comites, & *Flandrensis Robertus*, maior erat muro assultus. Illo die sic fecerūt.
 Sequenti quoq; die, laborē eundē facto buccinarū concētū, viriliter inierunt, ita vt
 eū arietibus pulsando murū in vno loco perforarent. Pendebant nempe ante muri;
 propugnacula duo assera [i. conti] funibus illic alligata: quæ Sarraceni sibi propera-
 uerant, vt irruentibus & lapides in eos iactantibus, obstaculū fierent. Sed quod pro
 incremento sibi fecerant, idē ad detrimentū suū, Domino providente, acceperūt.
 Nam turri præfata muro admota, rudentibusq; quibus ligna pendebant, prædicta,
 fasciculis scætis, de eisdē tignis vnum pontē Franci tunc sibi coaptauerūt, quem de
 turri super murū, callidē extensum iactauerunt. Iā iamq; ardebat arx vna in muro
 lapidea, super quā machinatores nostri torres igneos iniecerant: vnde foco paula-
 tim intra materiem lignorū nutrito, fumus flammaq; sic prodire cepit, vt nec vnus
 custodū ciuiū, ibi vltèrius morari posset. Mox itaq; Francis hora meridiana Urbem
 intrantibus, die quæ Veneris habebatur, cornibus sonantibus, cunctis tumultuan- ⁴⁰
 tibus, viriliter impetentibus, ADIIVA DEVS exclamantibus, vexillo vno in muri
 fastigio iam subleuato, Pagani omnino pudefacti, per vicorum ciuitatis angipor-
 tus, audaciam suam in fugam celerem mutauerunt omnes: qui cum velociter fu-
 gerent, velocius fugati sunt. Hoc *Raymondus* Comes ex altera parte assiliens, non-
 dum sciebat, nec homines eius, donec Sarracenis per muri apicem ante eos profu-
 lire viderunt. Quo viso ad urbem lætissimi quantocius accurrerunt: & cum cete-
 ris, hostes nefarios fugare & occidere ceperunt. Tum quidē alii Sarracenorū, tam
 Arabes quā Æthiopes, in arcem Dauidicā fugiendo se intromiserunt: alii verò in
 Templū Domini atq; Salomonis se incluserunt. In quorū atriis Templorū impe-
 tus in eos agebatur nimius: locus etiā nusquā erat, quo gladiatores nostros euade- ⁵⁰
 re possent. Supra Salomonis Templū, quod fugiendo ascenderāt, multi ex eis ad
 mortē sagittati sunt; & deorsum de tecto insanabiliter præcipitati: in quo etiam
 Templo, decē ferme millia decollati sunt. Quod si inibi essetis, pedes nostri vsquo
 ad bases cruore perēptorū tingerētur. Quid narrabo? Nullus ex eis vitæ est refer-
 uatus: sed nec feminis nec paruulis pepercerunt. Mirabile quoddā videretis, cum
 feutigeri nostri atq; pedites pauperiores, calliditate Sarracenorū cōperta, vētres
 eorū iam occisorū findebant, vt de intestinis Bisantios exciperent, quos viui fau-
 cibus transglitiuerant. Quapropter post dies aliquot aceruo magno facto de cada-
 ueribus ea igni cōbuserunt, vt æs illud prædictū, in cinere facto facilius reperirent.
Tancredus autem Templum Domini cum festino cursu ingressus, multa aurea & ar-
 gentea,

gentea, quod erat nefas rapiendum, lapides etiam preciosos attripuit; sed hoc p-
 stea emendans, eadem cuncta vel eis apreciata loco sacrosancto remendavit. A. D.
1099.
*Ensisbus extractis curris gens nostra per urbem. Nec cuiquam parcunt etiam Misere precanti.
 Vulgus erat stratum veluti cum putrida motis. Poma cadunt ramis, agit atque ilice glandes.* Et
 post stragem tantam ingressi sunt domos, & ceperunt quæcumque in eis inueni-
 runt: ita sanè, vt quicumque primus domum intrasset, siue pauper siue diues es-
 set, nullatenus ab aliquo alio fieret illi iniuria, quia domum ipsam aut palacium &
 quodcumque in ea reperisset, ac si omnino propria, sibi assumeret & possideret.
 Hoc itaque ius tenendum inuicem stabilierant. Vnde multi inopes, facti sunt lo-
 10 cupletes. Tunc autem ad *Sepulchrum Domini*, & Templum eius gloriosum euntes,
 clerici simul & laici exultationis voce altisona, canticum nouum Domino decan-
 tando, loca sacrosancta tamdiu desiderata, cum oblationibus faciendis supplica-
 tionibusque humillimis, lætabundi omnes visitauerunt. O tempus tam desidera-
 tum! O tempus, inter cetera tempora memorandum! O factum, factis omnibus
 antefendum! verè desideratum: quoniam ab omnibus fidei Catholicæ cultori-
 bus interno mentis desiderio semper desideratum fuerat, vt locus in quo cun-
 ctarum creaturarum Creator recreationis salutiferæ munus, DEVS homo factus,
 humano generi pietate sua multiplici, nascendo, moriendo, resurgendoque
 20 contulit, à Paganorum contagione inhabitantium, quandoque mundatus, tandiu
 superstitione eorum contaminatus, à credentibus & confidentibus in se, in me-
 dum dignitatis suæ pristinum reformaretur. Et verè memoriale, & iure memoran-
 dum: quia quæq; Dominus noster IESVS CHRISTVS, in terra homo cum homini-
 bus conuersans, egit & docuit, ad memoriam famosissimam reuocata & reducta
 sunt. Et quod idem Dominus per hunc populum suum tam, vt opinor, dilectum
 alumpnum familiaremque, & ad hoc negotium præelectum, expleri voluit, vsque
 in finem seculi memoriale, linguis tribuum vniuersarum personabit. *Iulius effe-
 uens ter quina luce calebat. Vndecies centum numero si dempseris unum, Dicebant annos Domini
 tunc esse per actos, Cum nos Hierusalem, gens Gallica, cepimus urbem. Ter quina Iulius splen-
 debat luce micanti, Urbem cum Franci capiunt virtute potenti: Anno millesimo centeno quo mi-
 30 nus uno, Virginis à partu genuit qua cuncta regentē.* Idus erat Iulii, anno ab obitu *Karoli ma-
 gni* ducentesimo & octuagesimo quinto: & à morte *Guillemi* Angliæ regis primi,
 anno duodecimo. Quippe *GODEFRIDO* primo principe facto, quem ob nobilitatis
 excellentiam, & militiæ probitatem, atque mansuetudinis & patientiæ mode-
 stiam, nec non morum elegantiam, in Vrbe sancta regni principem, omnis popu-
 lus, DEI exercitus elegit, ad conseruandum illud atque regendum. Tunc quo-
 que locati sunt *Canonici* in ecclesia Sepulchri Dominici, atque in Templo eius.
Patriarcham tunc fieri decreuerunt prolongare, donec à Romano Papa consilium
 quæsiissent, quem præfici placeret. Interea *Turci*, & *Arabes*, nigrique *Æthiopes*, fe-
 40 re quingenti, qui in Arcem Dauidis se intromiserant, petierunt à *Raymundo* Comi-
 te, qui prope turrinam illam hospitatus erat, vt pecunia sua tota in aice ipsa relicta,
 viuos tamen eos abire permetteret. Nec facti mora fuit, *Ascalonem* abierunt. Tunc
 autem Domino placuit, quod inuenta est particula vna de Cruce Dominica, quæ
 ab antiquo tempore in loco secreto occultata, nunc à quodam homine Syro reue-
 lata fuit, qui cum patre suo eam olim absconderat & conseruarat. Quam particu-
 lam in modum Crucis reformatam, aurea & argentea fabrica velatam, ad Domini-
 cum Sepulchrum, dehinc ad Templum congratulanter, psallendo Domino, qui
 eis per tot dies hoc donum clementiæ suæ reseruauerat, omnes vna in sublime pro-
 palatam detulerunt. Rex autem *Babilonius*, & dux militiæ eius, nomine *Lauen-* XI
dafius, cum audisset quod Franci terras sibi subiugando, iam imperio Babilonico
 50 appropinquassent, cōgregata sub edicto præceptiuo multitudine maxima de *Tur-*
cis, *Arabibus*, *Æthiopibus*, contra eos ire præliaturi iussi sunt. Et cū iterum per nū-
 cios audissent Hierusalē tam ferociter iam ab eis captam fuisse, indignatus dux il-
 le prædictus Babiloniensis festinauit, vt vel præliū cum Francis committeret, vel
 eos in eadem vrbe inclusos obsideret. Quod cū Francis intimaretur assumpto ma-
 gnæ audacitatis consilio, versus *Ascalonē*, contra illos tyrannos acies suas direxerūt,
 portantes secū Lignum Crucis salutiferum, de quo iam fatus sum. Cumq; die quo-
 dam non longè ab *Ascalone* circumuagantes prælium Franci expectarēt, inueni-
 runt illic prædā non minimā, de bobus & camelis, ouibus & capris: quā *carram* cum
 iuxta tētoria sole ruente cōgregassent, sub edicto iusserūt principes nostri nunquā

A. D. 1099. eam in craftino quo bellum fore putabant secum animari: vt ab omni sarcina expediti, ad preliandum essent promptiores. Mane autem facto speculatoribus præmissis, Paganos accedere didicerunt: quo scito, mox tribuni & centuriones per alas & cuneos gente sua constituta, prælium agendum prudentissimè ordinauerunt; & contra Sarracenos vexillis leuatis, audacter processerunt: videretis prædictam prædam tanquã ducentium mōnitu, à dextera & leua parte acierum, gressum suũ rectè agere, licet à nullo minaretur: ita vt multi Paganorum eam à longe cū militibus nostris euntem spectâtes, totum æstimarent Francorum exercitum esse. Illi autem, populus innumerus, cū ad cuneos nostros iam appropiassent, tanquã certuus ramos cornuum prætendens, cuneo suo anteriori facto bifurco, distentione 10 Arabum præcurrentium explicata, machinati sunt accingere postremos: vbi dux *Godefridus* subsequenter cū agmine denso militũ armatorũ remigando posteritatẽ sollicitabat: Ceteri enim proceres, alii in prima, alii verò in secunda præibant acie. Sed cum ab vtraq; parte hostes hostibus, quantum est iactus lapidis & paulo plus, appropinquassent, illico pedites nostri sagittas, in illos distendentes, iecerunt. Cōgruentissimè mox secutæ sunt sagittas lanceæ, dum equites nostri omnes, tanquã iureiurando inuicem confirmassent, impetu vehementi irruerunt in eos; & quorũ quadrupedes tum non fuerunt cursui celeres, continuò neci submersi sunt supra sessores: vbi paruz horæ spatio multa corpora palluerunt exanimata. Tum multi eorum mortem metuentes, ascendebant arborũ cacumina, qui tamen inibi sagitati & mortilæsi, ad terram infeliciter corruerant. In cursu in eos penetrabili, vndiq; Sarraceni perimebantur. Tentoriis eorum transactis, vsq; *Ascalonis* mœnia qui euaserunt fugati sunt, quæ ciuitas septingentorũ & vigin ti stadiorũ spatio ab Hierosolimis distat. In prima quidem acie, eorum dux *Lauendalius*, licet antea Francos vilipendisset, non lentè fugiens dorsum eis vertit: quibus tabernaculum suum cū cæteris extensum, pecuniaq; multâ munitum, inuitus reliquit. Quorum Franci regressi victoria iocundi, Domino dando gratias, regregati sunt. Tunc ingressi tentoriis inuenerunt in eis gazas multimodas, aurum, argentum, pallia, induuias, lapides preciosos qui duodeni sic nominantur, *Iaspis, Saphirus, Calcedonius, Smaragdus, Sardonix, Sardius, Chrysolitus, Berillus, Topazius, Chrysoprassus, Iacintus, Amethystus.* K eperi 30 erunt etiam vt enlita multiformia & galleros auratos & anulos optimos, ensesque miribiles, annonam, farinam, & cetera multa. Ea verò nocte illic hospitati, per noctes bene se conseruauerunt: nam in die sequenti bellum se putabant à Sarracenis reiterari: qui tamen timore perterriti, nocte ipsa omnes aufugerunt. Quo manè per exploratores comperto, vocibus laudis DEVM benedixerūt & glorificauerūt, qui tot millia perfidorum, raro exercitu Christianorum dissipari permisit. *Benedictus ergo Dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Beata etiam gens cuius est Dominus DEVS eius.* Nonne nati fuerant ipsi Babilonii dicentes: *Eamus & capiamus Hierusalem cum Francis in ea clausis; & eis omnibus interemptis, eradiamus illud Sepulchrum tam sibi preciosum vt lapidibus architecte huius extra urbem eiectis, nec mentio inde ulterius fiat.* 40 Sed DEO votente, hoc in nichillo verso, de pecunia eorum etiam honerauerunt equos suos & camelos. Qui cum tot tentoria, & iacua in campis iacentia, arcusque & sagittas, ad Urbem Sanctam deferre non possent, hæc cuncta ibidem incendio commiserunt: deinde Hierusalem sic à perfidis excussam gaudenter, cum carra multa redierunt. His gestis, placuit quibusdam in patriam nationis suæ reuerti: & cum indilatè in *Jordane* flumine lori fuissent, & Palmarum ramos, promore, apud *Hierico* in orto Habrahæ collegissent, *Robertus Comes Normanorum,* & *Robertus Comes Flandria* Constantinopolim nauigio tunc repetierunt: Deinde Franciam ad propria repatriaerunt. *Raymondus* verò Comes vsque Loadiciam regressus est, exinde Constantinopolin, relicta vxore sua in Loadicia, rediturus. 50 Dux autem *Godefridus* retento secum Tancredo & aliis pluribus, principatum Hierosolimitanum rexit, quem consensu omnium susceperat optinendum.

xx. Cumque audissent *Buamundus*, qui tunc *Antiochia* principabatur ciuitati, vir prudens & strenuus, & *Baldwinus* præfati Godefridi frater, qui similiter *Ædesse* ciuitatis, patriæque affinis trans fluuium Euphratem potestate dominabatur, Hierusalem ab illis qui præierant collegis suis captam fuisse, lætissimi effecti, DEO inde laudes exsoluerunt supplices. Quod si illi qui festinatori itinere præcesserant eos, bene & vtiliter operati fuissent, quamuis tardius eos subsequuturi essent Buamundus & Baldwinus cum suis, participes eiusdem braui fieri,

tibi fieri, non est tamen dubitandum. Erat enim necesse, ut terra & ciuitates A. D.
1099.
 cum tanto labore iam Turcis ablatae, solerter custodiretur: ne forte terra incaute
 derelicta, si cuncti abissent, recursu repentino à Turcis, usque in Persidem iam de-
 pulsas, resumeretur: vnde detrimentum non minimum omnibus Francis tam eun-
 tibus quam redeuntibus oriretur. Sed terra interim sic custodita, primis & postre-
 mis grande proficuum foret: forsitan diuina prouidentia hoc distulit, plus in per-
 agendis quam in peractis suae militiae iudicans eos profuturos. O quotiens ipse
Baldwinus in Mesopotamiae finibus, preliis contra Turcos factis, fatigatus est: Quot-
 que capita eorum cesa illic fuissent, recitari non potest. Saepe illum contigit cum
 10 gente pauca, contra multitudinem eorum magnam preliari; & Deo iuuante, tri-
 umpho laetari. Sed cum per legationes eum praemonuisset *Buaumundus*, ut Hiero-
 solimam ambo cum suis iter nondum expletum, ituri pericerent, *Baldwinus* ilico
 res suas oportune disponens, iturum se parauit. Sed tunc audiens Turcos vnum
 cornu patriae suae ingressione alidi, incepto dimisso, cum necdum exercitulum suum
 congregasset, cum paucis illos Turcos adiit. Qui cum arbitrarentur eum iter suum
 iam incepisse, die quodam cum in tabernaculis suis securi essent: viso signo quod
 Baldwinus baiulabat albo, quantocius statim fugere ceperunt: quos cum parum cum
 duodecim militibus fugasset, ad id quod prius inceperat remeavit. Et ingressus
 iter, Antiochia dexterata, venit *Loadiciam*: vbi stipendio viatico empto, & clitelis
 20 reintegratis hinc secesserunt. Tunc mensis erat Nouembris: Cumque *Gibellum* trans-
 issent, *Buaumundum* in tentoriis suis hospitatum ante oppidum quoddam, *Valerium*
 nominatum, assecutus est. Erat cum eo archiepiscopus quidam Pisanus, nomine
Daibertus, qui cum quibusdam Tuscanis & Italicis, Loadiciae portui applicuerat: ibi-
 que nos expectabant: Aderatque alius episcopus *Apulus*; cum Balduino erat tertius. His
 itaque amicabiliter simul glomeratis, attimantur numero viginti quinque millia
 esse tam equitum quam peditum. Et cum fines Sarracenorum interiores introis-
 sent; & ab odiosis incolis regionis, nec panem nec aliquid edulii habere possent:
 quia nec erat qui daret, nec qui venderet, stipendio etiam suo magis magisque con-
 sumpto, contigit multos tunc fame anxari. Equi quoque & iumenta, deficiente an-
 30 nona, dolore geminato nimis angebantur: ibant, nec mandebant. Tunc erant in
 ipsis agris cultis messes quaedam, quas vocant *Cannamelles*, arundinibus similes: à
Canna & melle nomen compositum: vnde, ut puto, & *mel siluestre* dicitur illud quod
 de his sapienter conficitur. Has quidem, propter saporem mellitum, dentibus fa-
 melici ruminabamus: Tamen parum proderat: utique, pro amore Domini, haec &
 huiusmodi cetera, famés, frigora, pluias nimias sustinebamus. Plerique etiam e-
 quos, asinos, camelosque, pane egentes, manducabant: Insuper algore nimio, & im-
 brium affluentia saepissime torquebamur: nec erat Solis aestus tamen ex quo ex-
 sicari possemus, cum per quinque vel quatuor dies imbrum continuatione ma-
 didi essemus. Vidi tunc plures, tabernaculis carentes, imbrum algore interire.
 40 Ego *Fulcherius*, qui hiis intereram, vidi quadam die plures vtriusque sexus, bestias-
 que plurimas, imbre algidissimas mori. Longum est recitandum, & audiendi for-
 sitan taedium: quia nec anxietas, nec labor nimius defuit populo DEI. Saepe ab in-
 sidiaribus Sarracenis in artis meatibus, plures perimebantur, aut cum raptum i-
 rent pro victuali quae red. Videretis milites, progenie inclytos, equis quoquomo-
 do amissis, pedites effici: videretisque iumentis deficientibus, capras Sarracenis ab-
 latas, veruecesque, submissis sarcinis valde fatigari, & dorsa eorum mole illa corrupi.
 Bis in via, nec amplius, panem & annonam, commercio karissimo à Sarracenis
 Tripolitanis, & Caesariensis habuimus. Patet, quoniam aut vix aut nunquam,
 poterit quis, magnum aliquid, nisi cum magno acquirere labore. Magnum quod-
 50 dam fuit, quod usque *Hierusalem* peruenimus: qua visitata labor consummatus
 est diuinitus. Cumque Sancta Sanctorum desideratissima perspiceremus, gaudio
 ingenti repleti sumus. O quotiens memorati fueram; illius prophetiae Dauidi-
 cae: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius*: Quod de nobis completum tunc vidi-
 mus, quagnis aliis multis pertineat similiter. Illuc quidem ascendimus tribus
 Domini, ad confitendum nomini eius. Die autem illo, quo tunc Hierusalem in-
 troiuimus, Sol retrogradus, descensu hyemali peracto, recursum resumpsit ascen-
 sibilem. Cumque Sepulchrum & Templum Dominicum, & cetera sacrosancta visi-
 tassemus, die quarto *Bethleem* adiuius: ut nocte ipsa Dominicae Natiuitatis, reuo-
 lutione celebraturi annuam, vbi CHRIS TV S natus fuit, in orationibus peruigiles

- A. D. 1100.** **staromus.** Quam noctem cum decentissimè, obsequio competenti ab episcopis & clericis decantando deduxissemus, hora die tertia, Missa quoque tertia cantata Hierosolimam reuersi sumus. O quantus adhuc erat fœtor, circa muros ciuitatis, intus & extra de cadaueribus Sarracenorum adhuc ibi marcentium, quos vrbe capta collegæ nostri trucidauerant, vnde nares nostras & ora oppilare nos oportebat, Cùm autem nos & iumenta nostra quiete necessaria aliquantisper vegetaremus; & Patriareham, in Ecclesia Sepulchri Dominici, *Daybertum* scilicet superius memoratum, præfecissemus, reformato stipendio, & iumentis sarcinatis, regressione appetiuimus flumen Iordanicum. Tum quibusdam de exercitu placuit posteriori, in Hierusalem remanere; & quibusdam de priori, nobiscum remeare. Dux
- XXI.** Godefridus terram, sicut antea, rexit. *Anno millesimo centesimo ab incarnatione Dominica,* anni die prima, in Hierico ramis palmarum cæsis, ad afferendum coaptauimus; secundaq; die, iter remeabile cepimus. Tunc quidem placuit principibus nostris per urbem *Tyberadem*, iuxta mare Galilea, transire: quod mare de dulci aqua ibi congregatum, duodeviginti passuum millia habet in longum, & quinque in latum: deinde per *Cæsaream Philippi*, quæ *Paneas* lingua Syriaca dicitur, ad Libani montis radicem situm, vbi duo fontes emergunt, vnde *Iordanis* fluuius exoritur qui postea mare Galilee secans, in Mare Mortuum se ingerit. Hic autem Lacus *Genesar* dictus, quadraginta stadiis in latitudine patet, centumq; in longitudine, iuxta *Iosephum*. Venimus autem ad castrum illud; quod *Balbac* nuncupant, situ forti factum: vbi nobis Turci Damasceni obuii venerunt, trecenti ferè milites. Et quia didicerant nos esse inermes, & itinere valde fessos, arbitrati sunt nos quoquomodo debilitare. Quod si fortè postremos die illo dompnus *Baldwinus* sollicitè non conseruaret, nimirum multos de nostris occiderent: nō enim habebant vnde se protegerēt, arcibus & sagittis carentes: Inundatione enim imbrium hæc erant dissipata: quia cū glutine coaptantur. *Buaumundus* verò in primo cunco erat exercitus. Itaq; Deo auxiliante, nihil apud nos lucrati sunt. Tunc castra metati sumus ante memoratū oppidum. Exhinc sequenti die viam resumpsimus nostram, plus mari appropiantes: & ante vrbes *Torosam* & *Loadiciam* transeuntes. Ibiq; *Raymondum* comitem reperimus, quem ibi desideramus dum Hierusalem iremus: in *Loadicia* scilicet, vbi nihil mercationis stipendiariæ habere potuimus, quia rara habebatur annona: quapropter vsq; *Edeffam* properare non cessauimus. *Buaumundus* verò Antiochiam primitus peruenit, vbi à suis gaudenter susceptus, regnum suum per sex menses deinceps obtinuit. Sed cū mense Iulio sequente urbem, *Meletiniam* vocatā, cum pauca gente appeteret, quā ei qui eiusdem vrbis patronus erat Armenius quidam, nomine *Gabriel*, redditurus erat, iam per legationes conuentione mutuz amicitie facta: obuius fuit illi Admiratus quidam nomine *Danisman*, cum multitudine Turcorū magna *Buaumundum* sic imprudenter ambulancem, intercipere moliens. Et non longè ab vrbe præfata, insulerunt vndiq; subito gens illa nefaria ab insidiis, contra Francos & Apulos irruentes: Et non audientes nostri inire prælium, quia pauciorant, statim in dispersionem fugitiui versi sunt. De quibus Turci multos occiderūt; & pecuniam eorum totam habuerunt. *Buaumundum* verò comprehesum in captiōnem abduxerunt. Cùm autem infortuniam indilatè ab illis qui euaserant, diu ulgaretur, orta est inde genti nostræ grandis desolatio. Verumptamen *Baldwinus* dux vrbis *Edeffæ*, congregatis Francis quoscunque potuit, *Edeffensis* scilicet & *Antiochenis*, hostes prædictos vbi eos esse audiuit, quærere non distulit: *Buaumundus* etiam, cicigno capitis sui iam absciso, *Baldvino* legationem miserat, vt ei citò subueniret: hoc inter signo eum credulum faciens. *Danisman* autem hoc audito, qui *Baldvini* probitatem Francorumque animositatem metuebat, non ausus est ulterius ante *Meletiniam* esse, quàm obsidione cinxerat, sed paulatim ante nos fugiendo, ad sua propria remeauit: Qua de re multum doluimus, cum per tres dies ultra urbem illam eos profecuti sumus, qui libentissimè contra eos dimicaremus. Itaque cum regrederemur, *Baldvino Gabriel* prædictus ciuitatem ipsam reddidit: quibus amicis effectis, *Baldwinus* *Ædissam* rediit. Cùm autem prosperitate *BALDVINVS* sic frueretur, ecce nuncius dicens ei: quia *Godefridus* germanus eius apud Hierosolimam diem clauserat extremum, decimoquinto, Kalend. Augusti: quod anno post Hierusalem captam secundo contigit. Cui cum promptum fuisset, quod omnis populus Hierosolimitanus cum expectaret, in regni principem in locum fratris defuncti heredem substituendum: dolens aliquan-

aliquantulum de fratris morte, & plus gaudens de hereditate, accepto consilio, terram suam locavit quam possedebat, *Baldvino* cuidam propinquo suo eam committens. Et colligens exercitulum suum, septingentis fere militibus, & peditibus septingentis iter Hierosolimitanum, sexto nonas Octobris incepit. Nonnulli mirabantur quod cum gente tam pauca, erat ausus per tot hostium regiones incedere: nam ideo plerique timidi & pauidi, de collegio nostro latenter recesserunt, nobis nescientibus. Cum autem Turci comperissent atque Sarraceni nos ita iter agentes, congregatis omnibus quotcumque potuerunt, ubi magis nobis officere arbitrati sunt, armati obviam institerunt. Tum quidem per *Antiochiam* iuimus; deinde ante *Laodiciam*, &

10 *Gibellum*, *Maracleam* & *Tortosam*, *Archas* oppidum, & urbem *Tripolitanam* inuimus, ubi rex Tripolitanus *Baldvino* in tentorio suo hospitato, panem, vinum, mel siluestre, veruecesque legavit: & innotuit ei mandando quod *Duchar rex* *Damascenorum* & *Gimahaldole* Admiratus quidam rex Calipti, cum Turcis, & Sarracenis, Arabibusque in via, qua nos ituros sciebant, nobis nocituri expectabant. Quod licet omnino non certum esse crederemus, postmodum verum esse probauimus. Erat quidem, non longe ab urbe *Berito*, sed quasi miliaris quinque; distans, trames vnus iuxta mare, nobis & aliis illac euntibus ineuitabilis, & exercitui transituro angustissimus: quem si hostes inde praemuniti fuerint, nullatenus centum milia militum transire poterunt, quingentum aut septuaginta viri armati, introitum eius artum vi obtineant. Ideoque nos illic inimici nostri intercipere, & occidere sperabant. Nos autem illuc usque;

20 peruenimus. Et cum praecursores nostri praedicto meatui appropinquassent, viderunt de Turcis illis plures, segregatos ab aliis, contra nos procedentes, qui aduentum nostrum expectabant. Quod cum speculatores nostri perspexissent, rati sunt maiorem gentem post illos latere: quod statim domino *Baldvino* per vnum nuncium innotuerunt. Quo audito, militiam ilico per acies diuisam competenter praedidit ad praedium: & vexillis leuatis, paulatim contra eos progressi sumus. Nam cum bellum mox fore putauimus, eordibus compuncti puris, auxilium Domini deuote precabamur, ad eos accedentes. Continuo autem primo cuneo nostro illi congressi sunt, de quibus aliquanti confestim occisi sunt: de militibus nostris similiter, quatuor

30 tuoribus vitam amiserunt. Et cum certamen illud vtrumque dimississent, sumpto consilio, iussu est castra nostra defigi, ubi propius hostibus accesseramus: ne ab eis, quasi timidi videremus, si locum seu refugium linqueremus. Sed aliud monstrauimus; aliud vero cogitabamus: Audaciam fiximus; sed mortem metuimus. Difficile est remeare; sed difficilius anteire. Ab illis hostibus vndique obsidebamur: hinc isti, marinis nauibus; hinc illi, a celsis montibus, indefinenter nos urgebant. Die illo nec iumenta nec homines nostri aliquid boni, nec quietis habuimus. Ego quidem vel *Carnoti* vel *Aurelianis* malle esse, quam ibi: Alii quoque nocte ipsa tota, extra papiliones nostros peruigiles languimus. Diluculo autem summo cum aurora terris umbras dimouere cepisset, sumpto inuicem consilio, vel viueremus

40 vel moreremur, tentoriis collectis regredi elegimus, iumentis de rebus nostris onustis praeruntibus, clientibusque ea minantibus. Milites enim subsequentes, sollicitate a Sarracenis inpetentibus defendebant eos. Nam cum illi perfidi nos viderent ita summo mane regredi, confestim descenderunt ad persequendum nos, tamquam fugitiosos: Alii quidem, per mare cum nauibus; alii vero, post nos per viam qua ibamus; alii autem, per montes & colles, tam equites quam pedites, per angiportum, sicut oues ad ouile, ante se nos minabant: ut excursa planitie quadam, quae ibi est, in exitu angustissimo, inter salum & montem, ad interimendum nos facile interciperent. Sed non sicut putabant contigit: viri enim nostri statuerant intra se, dicentes: *si in platea illa patula, nos persequentes, poterimus illos intercipere, forsitan, DEO iuuante,*

50 *contra eos reuertentes, & bene pugnantes, eruemur ab eis.* Iam iam enim nauibus ad terram proficiebant; & incautos prope mare pergentes insidiis factis decollabant: Iamque in planitiem post nos praedictam descenderant; & sagittas multas post nos iaciebant vndique aduersum nos vociferantes, & tamquam canes, vel lupi ululantes, conuiciabantur nobis. Sed quid narrabo? Nusquam erat nobis locus in diuersorio, nullaque mortis excussio: Nec erat vspiam locus fugae, nec remanentibus spes salutis. *Nec saperet Salomon, nec posset vincere Sanson.* Sed magnae DEVS clementiae atque potentiae prospiciens de caelo in terra humilitatem nostram atque angustiam, nec non periculum quod propter eius seruicium & amorem sic incideramus, motus pietate quam rite suis praesens subuenit, militibus nostris tantae probitatis audaciam.

A. D. præstitit misericorditer, vt recursu repentino per viam trifurcam fugantes in fugã
1100. sic mitterent, vt nunquam animum defendendi se resumere possent. Tunc alii de
 rupibus præruptis celsis, in præceps se dederunt; alii vero, haud lentè, ad locum
 saluationis fugerunt; alii autem consecuti, gladiis perempti sunt. Tunc videretis
 naues eorum celeriter propter nos per mare fugere, quasi eos possemus manibus
 capere: per montes quoque & colles alii, cito pede fugiebant. Itaque de tanto tro-
 phæo gloriantes, ad clientelã quæ interim quadrupedia onctata in via custodierãt,
 lætabunda regressi sunt. Laudes DEO gaudenter tunc egimus, quia in tanta neces-
 sitate nobis auxiliator claruit magnificus. O quam admirabilia facta DEI! O
 quam magnum miraculum; & memoriæ commendandum! victi eramus; & victi
 vicimus. Sed nos non vicimus: Quomodo non vicimus? Vicit ille qui solus est ca-
Rom. 8, 31. mnpotens. Quod si etiam *DEVS pro nobis, quis contra nos?* Verè pro nobis & nobiscum
Luce. 26, 8. fuit, complens in nobis quod per Prophetam Israëlitis dixit: *Si præcepta mea seruaueritis,*
hoc dono vos dabo, vt persequantur quinq; de vobis, centum alienos; & centum decem milia. Et quia
 in seruitio DEI laborari multum, die ac nocte tolerabamus, superbiam eorũ
 perfidorum merito cassauit: Et quia deuotè, & in tribulato corde Domino famula-
 bamur, humilitatem nostram respexit. Tunc autè tabernacula extendi iussa sunt,
 & spolia occisorum & arma similiter allata: Equos cum sellis & lupatis aureis, etiã
 illuc qui ceperant adduxerunt. Noctè illa transacta, mane, pro vt astutius consultũ
 fuit, retro secessimus, vsq; castellum quoddam depopulatum, vbi cum equi & ca-
20 tera Turcis ablata, æquo iure militibus diuisa fuissent, noctè superueniente sub oli-
 uis & virgultis quieuimus. Summo autem mane *Baldwinus* item probitatem solitam
 amplectens, sumptis de militibus suis quot voluit, velociter vsq; ad meatũ arum,
 vnde factum est tam odiosum, equitauit, scire volens si Sarraceni, adhuc inibi es-
 sent. Qui cum illuc vsque peruenisset, & nullum ex eis repperisset, quia desolati
 pro dispersione facta omnes aufugerant, laudes inde DEO dedit; & statim in cacu-
 mine montis ipsius, accendi pro signo ignem præcepit, vt nos qui in hospitiis re-
 manseramus, viso fumo illo, promptè sequeremur illos qui præiuerant. Quod ibi
 factum est viso, DEVM laudantes; exploratores nostros ilico secuti sumus, & viam
 nostram apertam & liberam, DEO gratias, inuenimus; desideratumq; carpsimus;
6 iter. Illo die prope vrbem *Berutum*, hospitati sumus. Quo comperito, Admiratus
 eiusdem vrbis, pius causa timoris quam amoris, *Baldvino* stipendium diurnum, sca-
 pharum gestumisit. Similiter de ciuitatibus cæteris, ante quas transiuimus, qui in-
 habitabant fecerunt, scilicet *Syndonem* & *Tyrum*, atque *Achon*, hoc est *Ptolomai-*
dam, inicitiam fingentes; sed cor nequã habentes. Iam vero castrum *Cayphan* pos-
 sidebat tunc *Tancredus*, quod ipso anno Hierosolimitæ vi comprehenderant: &
 quia *Baldvino* tunc maliuolus erat, non illud introiimus. Ipse vero *Tancredus*,
 tunc non erat ibi: sed homines eius panem & vinum, extra muros nobis vendide-
 runt: Illi enim quasi fratres nos habebant, & videre nos desiderabant. Transeuntes
 autem *Casaream Palestinam*, & *Arsush* oppidum: quod ignari *Azotum* esse putabant,
40 quæ ciuitas vna fuit de quinque vrbibus Philistinorum, quæ inter Ioppen & Asea-
 lonem, in viculum etiam vastatum redacta est. Tandem *Ioppe* peruenimus, vbi
 Franci nostri Dominum *Balduinum*, vt regem iam suum, gaudenter susceperunt.
 Et non mora ibi facta, *Hierusalem* properauimus. Cumque Vrbi Sanctæ appropin-
 quassemus, processerunt ei obuiam, tam clerici quam laici omnes; Græci quo-
 que, ac Siri, cum Crucibus & cereis: qui cum ingenti gaudio, & honorificentia,
 vocibus altisonis, Domino laudes agendo, eum susceperunt; & vsque in ecclesiam
 Dominici Sepulchri deduxerunt: huic celebritati *Patriarcha Daybertus*, non inter-
 fuit: quoniam de quibusdam inculatus apud *Balduinũ*, maliuolus ei erat; & maior
 pars & populi, eum exosum tunc habebat: quapropter in monte Syon, sede prin-
50 tus, tunc morabatur, vbi fuit donec delictum ei maliuolentiæ condonatum est.

XXIII. Sed cum per sex dies, requie oportuna in Hierusalem, alleuiati labore fuisse-
 mus, & Rex de negotiis suis aliquanta explicasset; iter iterũ resumptũ, in expedi-
 tionẽ ituri renouauimus. Opus est enim omnibus hostes habentibus, quod secun-
 dum hominem dico, vt frequentissimè eos enixè coerceant: quantinus certami-
 nis tædio vel vi superent, vel ad pacis actionem attrahant. Igitur *Baldwinus*, gẽte sua
 resumpta, profectus est *Ascalonem*, per *Azotum* meantes, inter quam & *Iamniã*,
 quæ super mare sita est. Accaron dimisimus, Ante quam cum se monstraret vrbem,
 vsque in mœnia foris instantes vehementer impulit: & quia non fuit opportunitas
 maius

maius incipere, ad tentoria iam defixa reuersus est. Sequenti autem die regionem appetiuimus maiorem, vbi victum nobis, & iumentis nostris in locis opulentis haberemus, & terras inimicorum vastaremus. Euntes ergo inuenimus villas, vbi Sarraceni incolæ regionis in cauernis terræ, propter nos, se occultauerant, cum bestijs & rebus suis: de quibus cum vix aliquem trahere non possemus, accenso igni in cauernæ orificio mox propter fumum & calorem intolerabilem, alius post aliū paulatim foras ad nos exierunt: Erantq; quidam ex eis latrunculi, qui ritè inter Ramulam & Hierusalem Christianis nostris insidiari, & occidere solebant. Quod cū à Syris quibusdam, Christianis nostris, qui cum eis in abditis illis latebant, eiusdem villæ agricolis, nobis intimatum fuisset, quod huiusmodi fontes essent, mox cum de cauerna exibant, decollabantur: Syris autem & eorum coniugibus pepercimus: De Sarracenis verò, centum ferè occidimus. Tunc iussit Rex *Baldwinus* Syros illos Ascalonem mitti, ne ibi aliquatenus perimerentur. Et cū cuncta, quæ illic inuenimus, tam annonam quam bestias comedendo consumpsissemus, & nihil amplius in illa regione, quod nobis prodesset inuenire possemus: quoniam depopulata erat antiquitus: in toto consilio cum quibusdam patriæ alumpnis Sarracenis, sed nuper Christianis, qui loca culta & inculta longè lateque noicebant, in Arabiam exercitum secedere statutum est. Et transigentes montana iuxta *Patriarcharum sepulchra*, Abrahæ videlicet, & Ysaac, & Iacob, filii quoque eius iusti Ioseph, nec non Saræ & Rebeccæ, vbi gloriosè eorum corpora condita sunt, ab vrbe Hierosolima quasi milliariis quatuordecim distantia, venimus in vallem vbi *Sodoma & Gomorra* ciuitates scelestæ. DEI iudicio in abissum subuersæ sunt, vbi lacus *Asfalti* nunc est magnus, quem *Mare Mortuum* vocant. Longitudo cuius vsque ad *Zoaras* Arabiæ dirigitur stadis quingentis octoginta vsque ad vicinia Sodomorum; Latitudo verò centum quinquaginta patet: adeo falsus, vt nec bestia quælibet, neque volucris de eo bibere queat; quem sicut ego *Fulcherius Carnotensis*, in margine de mula mea descendens, gustu probaui, & elibato amariorem inueni: Et quia nihil in eo viuit; nec piscis cõuersatur, propterea *Mare Mortuum* vocatur. A parte Aquilonis, flumen recipit Iordanicum: ab Austro verò, nullum habet exitum, nec flumen nec lacus. Iuxta quem lacum, vel Mare illud Mortuum, extat mons vnus, similiter falsus, non tamen totus sed localiter, constans vt petra durissimus, & glaciei simillimus: vnde sal, quod *salis gemma* vocatur, multotiens vidistis, quod de monte illo comminuitur. Conicio bitariam lacum illum falsum esse: eo quod semper montis falsuginem glutit, quem vnda marginalis indefinenter lingit; & insuper, ex decursione imbrum, de monte ipso in lacum influentium: siue abyssus in tantum sit concaua, vt Magnum Mare, quod est falsum; inuisibili refluxu, in eandem abyssum sub terra influat. Demergi autem quis in profundum eius, nec de industria facillè potest. Girato autem Lacu à parte Australi, repperimus villam vnam: hanc villam dicunt esse *Segor*, situ gratissimam; & de fructibus palmarum, quos *dactilos* nominant, valde habundantem, quibus pro cibo placido vescabamur. De ceteris rebus, rarò ibi repperimus; aufugerant enim illic agricolæ Arabes, iam de nobis rumuscule audito, exceptis quibusdam inopibus, vt fuligo, nigerrimis: quos, vt algam spretos, illic dimisimus. Ibi vidi poma in arboribus, quæ, cum corticem rupissem, interius esse puluerulenta comperi & nigra. Exhinc, *Arabie* montana introire cepimus, in quorum concauis node pausauimus. In sequenti autem manè, cū montes ascendissemus, inuenimus ibi villas, sed omni bono vacuas: Nam aduentu nostro iam comperto, fugerant, & cum rebus suis in cauernis terræ se absconderant. Quamobrem parum illic profuimus, & ideò promptè iter nostrum aliàs extendimus, ductoribus nostris semper præuiis. Tunc inuenimus vallem vnam de omnibus frugibus opulentissimam, in qua *Moyse* etiam, Domino illuminante, virga scilicet bis percussit, vnde fons viuus statim, vt legitur, sic emanauit, vt populus atque iumenta sufficienter ex eo adaquarentur: Qui etiam nunc profluit non minus quàm tunc, adeo vt molendini, riuli eius impetu volubiles semper fiant: vbi ego ipse *Fulcherius*, equos adaquauit meos. Repperimus insuper in montis apice monasterium, quod dicitur *Sancti Aaron*, vbi *Moyse*, & ipse *Aaron* cum Domino loqui soliti erant: vnde valde lætabamur, cū loca tam sancta, & nobis incognita intuebamur. Et quoniam vltra vallem illam, terra erat deserta & inculta, vsque Babiloniæ affinitatem, vltèrius progredi nolimus. Vallis autem hæc, bonis omnibus erat opima. Sed quia in aliis villis prius morati fueramus, in-

A.D. colæ loci illius, ablatis secum rebus suis atque pecoribus, in montium diuersoriam
HOI. & in caueas saxearum, pro nobis fugientes, se intromiserant: ad quos cum appropin-
 quaremus, audacter se defendebant. Sed per tres dies illic otio facto, cum nos &
 iumenta nostra edulio refecissemus, die quodam opportuno, quadrupedibus de
 stipendio necessario oneratis, horam circiter secundam, cornu monente regio,
 residuum tramitem resumere visum est. Tunc remeauimus iuxta *mare* superius me-
 moratum, & per *sepulchra Patriarcharum* memoratorum: deinde per *Bethleem* &
Rachelis sepulchram, die, qua solsticium hyemale accidit, *Hierusalem* sanè peruenimus.
 Et præparatis ornamentis, quæ Regi conueniunt coronando, paccatus est *Dayber-*
XXIV. *sus* patriarcha cum Balduino, & canonicis aliquantis. *Anno millesimo centesi-*
mo primo, die Natiuitatis Dominicæ, in basilica beatæ Mariæ apud *Bethleem*. ab ipso 10
 Patriarcha, vna cum episcopis, cleroque ac populo circumstantibus, *Baldwinus* in
 Regem honorificè sacra vnctione sublimatus & coronatus est. Et quod fratri suo
 prædecessori non fecerant, quoniam tunc à quibusdam laudatum non fuerat, nec
 ipse voluit, huic, ratione sapientiùs considerata, fieri concesserunt. Dicebant en-
 nim: *Quid obest si CHRISTVS Dominus noster, in Hierusalem, tamquam scelestus aliquis,*
spinis coronatus à Iudeis perfidis fuit: quod cum ceteris opprobriis pluribus, ipse pius pro salute no-
stra, misericorditer pertulit? Corona illa quidem, quantum ad intellectum eorum, non fuit hono-
ris, nec regia potestatis, immo ignominia & dedecoris. Sed quod illi truces, ad opprobrium ei fece-
runt, ad salutem nostram atque gloriam, DEI gratia, versum est. Rex etiam contra iussa DEI
non perficitur: nam iure electus, benedictione autentica sanctificatur, & consecratur. Qui cum 20
suscipit regimen illud atque auream coronam, suscipit quoque iusticia obtinenda honestum onus.
Cui tunc populus à DEO commissus est, ut eum iure sollicitet & ab hostibus conseruet, Sane po-
Tim. 3.1. *test ei, sicut episcopo cuiuslibet de episcopatu, obici:* Bonum enim opus desiderat, qui regi-
 men delirat. *Quod si iure non regit, nec rex est.* In modernitate autem regiminis sui
Baldwinus, adhuc paucatum urbium possessor atque gentis, per ipsum tempus hye-
 male regnum suum ab hostibus suis vndique strenuè protexit. Et quia comper-
 rant eum esse bellatorem probissimum, quamuis gens eius rarissima esset, non ta-
 men ausi sunt eum aggredi. Quod si militiam maiorem haberet, hostes suos
 libenter adiret. Adhuc erat per terram via Peregrinis nostris vetita: Sed interdum
 per mare, tam Franci quàm Itali, seu Venetici, vel in vna naui siue duabus aut 30
 tribus aut quatuor, inter piratas hostiles, & ante ciuitates eorum velificantes, ti-
 midi valde vsque ad *Ioppen*, Domino ducente, perueniebant: Quos cum de parti-
 bus nostris Occidentalibus venire nosceremus (nullum alium habebamus adhuc
 portum) extimp'o eis obuiam corde iocundo procedebamus; & congaudenter,
 ac si fratres, ad litus manus excipientes, vnusquisque nostrum de natione & paren-
 tela sua diligenter inquirebamus. Illi verò intimabant, prout inde sapiebant:
 tum de prosperitate audita lætabamur; de incommoditate autem tristabamur.
 Hii Hierosolimam ibant, & Sancta Sanctorum visitabant: dehinc alii in terram
 Sanctam remanebant; alii verò in patriam suam, vsque in Franciam redibant.
 Qua de re, terra sancta Hierosolimitana remanebat gente vacua; nec erat 40
 qui eam à Sarracenis defendere posset, si tamen ipsi aggredi nos auderent. Sed
 quare non audebant? Tot populi, tot regna, quare regniculum nostrum, & po-
 pulum inuadere metuebant? Cur de Ægypto, de Perside, de Mesopotamia, de
 Syria non coadunabant saltem centies centum millia pugnatorum, vt nos eorum
 hostes, viriliter aggredierentur? & vt solent locustæ innumeræ messem in agello,
 nos omnino consumerent & destruerent, vt nec mentio de Christianis in terra,
 abolim sua, vltèrius fieret? Non enim tunc habebamus plusquam trecentos mili-
 tes, & tantum de peditibus, qui *Hierusalem* & *Ioppen*, atque *Ramulam*, castrumque
Cayphan custodiebant. Milites etiam nostros, vix adunare aliquando audebamus,
 cum insidias aliquis hostibus moliri volebamus, timentes ne interim, munitio- 50
 nibus relictis, damnum inde haberemus, verè liquet omnibus hoc miraculum
 esse valde mirabile, quod inter tot millia millium tam validi eramus, vt iam domi-
 nantes, eorum alios tributarios faciebamus, alios deprædando vel occidendo cõ-
 fundebamus. Sed vnde hæc probitas vndeue ista potentia? Verè ab illo proce-
 debat, cui nomen, *Omnipotens*. Qui populi sui, pro nomine eius desudantis, non
 immemor, in necessitate sua piè auxilium ei impendebat; qui etiam in nullo ali-
 quo nisi in ipso confidebat. Quem ipse *DEVS*, mercedula temporali aliquando
 lætificabat; in futuro autem æterna gloria remunerare promittebat. O tempora
 recor.

recordatione dignissima! Sæpe quidem contristabamur, cum de partibus nostris occiduis nec parentes nostri, nec amici nobis auxiliare veniebant, formidabamus enim ne hostes nostri, scientes gentis nostræ paucitatem, quandoque cursu subito super nos irruerent, vbi nullus, nisi DEVS auxilium nobis ferret: quibus nulla inopia esset, si tantummodogens & equi non defuissent. Quamobrem in expeditione ire nequibamus, nisi prope vel versus *Aschalonem*, vel *Arsush* equitarem. Et qui per pelagus Hierusalem veniebant, nequaquam equos secum adducere poterant: per terram verò nullus nobis subueniebat. Nec Antiocheni nobis, nec nos eis succurrere poteramus. Eo tempore contigit in Marcio mense

10 *Tancredum*, *Cayphan* oppidum suum regi *Balduno* relinquere; *Tiberiadem* quoque: & *Antiochiam* cum suis per terram ambulare. Miserrant enim Antiocheni legationem ad eum, dicentes: *Nemoveris, sed veni ad nos, & principare Antiochia ciuitati, & terra illi subdita donec de captiuitate Buamundus redeat qui est Dominus noster & tuus. Tu enim es propinquus eius, milesque probus, & nobis potentior: tu quidem terram melius quam nos, obtinere valebis. Si quandoq, DEO volente, Buamundus redierit erit inde quod ius monstrabit.* Illuc igitur iuit, & regnum regendum, vt dictum est, suscepit. Apud portum tunc *Lodiciae*, per ipsum tempus brumale, stolidus nauium rostratarum *Ianuensium*, & *Italarum* hyemauerat: qui cum viderent vernum tempus ad nauigandum aptum & tranquillum, vento prospero vsque loppem nauigauerunt: & cum portui applicuissent, gaudenter à rege suscepti sunt. Et quia prope erat *Pascha*, non ibi morati sunt: Sed nauibus suis ad terram tractis, Hierusalem simul cum rege perrexerunt: vbi conturbati sunt omnes propter ignem solitum, quem die Sabbati non habuimus ad Sepulchrum Domini: vnde plura restant verba non temere referenda.

Consuetudo est autem, propter *ignem caelestem*, qui ad Sepulchrum Domini cum vno quoque anno descensibilis celitus, nutu diuino, in *lampadibus*, in Vigilia Paschæ, solet accendi: vt quicumque intra monasterium illud sanctissimum inesse possint, die illo toto ipsius vigiliæ, supplicationi & orationi vacantes, lumen illud

30 à DEO mittendum deuoti cuncti expectent: & cum die illo basilica illa Sanctissima de tanta gente plenissima existeret, horam circiter tertiam iussu est à Patriarcha officium diurnum à Canonicis incipi. Tunc lectiones lectæ sunt alternatim, prius Latinus Latine; posterius verò Græcus, Græcè identidem quod Latinus legerat in pulpito relegit. Officium quippe sic eis explentibus, ante horum paulisper nonam, cæpit vnus de Græcis, à parte vna monasterii, pro more prisco, voce altisona *Kyrieleson* exclamare: cui statim cuncti qui aderant, modo simili eundem cantum responderunt. Ego autem *Fulcherius*, qui nunquam huiusmodi Symphoniam audieram, multiq; alii, tumultui huic laudifluo moderni, oculis sursum erectis, cordibus compuncti de terra surreximus, & lumē alium * alicui in ecclesia *

40 iam accendi sperauimus. Sed cum sursum ac deorsum hac & illac humilissimo corde intueremur, quia nondum venerat non id vidimus. Cùm autem vice trina Græco prædicto, *Kyrieleson* inchoante, cæteri omnes idem exclamando respondissent, siluerunt; & continuò canonici officium suum iam inceptum decantauerunt. Interim deuoti expectabamus ignem sanctum, qui horam circiter nonam aduenire ritu solebat. Nec multo post, sicut primitus, *Kyrieleson* decantatum fuerat, sic vice secunda repetitum fuit: nosq; sono tanto concitati, illam precem laudifluam præconi eam inchoanti voce celsa omnes respondimus. Et cum ignē optatum plerique tunc venisse speraremus, cum non venisset silentio requieui-mus; clerici autem, Lectiones & tractus diurnos cecinerunt. Cùm verò hora nona iam transisset vice trina voce sublimi, *Kyrieleson* repetitum est, tunc Patriarcha noster sumptis clauiculis referauit ostiosum Domini Sepulchri; & introgressus, cùm lumen quod desiderabamus non inueniret, mox ante ipsum sacrosanctum Sepulchrum supplex ad orandum, flendo se prostravit: poscens Omnipotenti Domini misericordiam, vt ignem olim consuetum, à populo suo supplicante tam desideratum, emittere dignaretur. Nos quoque cuncti, *Kyrieleson* altè concrepantes, Domino supplicabamus, expectantes quod Patriarcha, dicto Sepulchro regrediens, lumen, vt sperabamus, inuentum, à Domino missum, nobis omnibus manifestaretur. Sed cùm illic diu preces suas plorando fudisset, & quod poscebat non impetrasset, tristissimus ad nos inde exiens, ignem non inuenisse monstrauit: quo

A. D. comperto perterriti & contristati valde sumus. Iam ego ipse cum quodam Patri-
HOI. archæ capellano in locum, qui dicitur *Caluarie*, ascenderam, scrutans vtrum il-
 luc, vt interdum solebat, ignis ipse venisset, necne. Sed nec huc nec illuc tunc ve-
 nit. Iterum autem *Kyrieleyson* sedulo repetitum, alternantibus modis, deuotissimè
 ad DEVM iubilare ac ius solito cepimus. O quantus erat clamor ad Dominum!
 quanta suspiria! quantus luctus! plorando quippe *Kyrieleyson* cuncti cantabamus
 quod cantando misericordiam Domini exorabamus: exorantes autem quod qua-
 rebarum impetrare tunc nequimus. Iam ad uesperascebat, iam dies inclinebat: &
 eam sperare quod propter peccata nostra hoc cõtingeret, quod in annis præ-
 teritis nunquam euenerat, medicatus est vnusquisque in corde suo, emendare
 quod contra DEVM deliquerat. Quapropter quidam discordes qui monasterio
 inerant, Patriarcha reconciliante, concordés facti sunt. Oportebat enim vt pax
 quâ sine, DEO nihil placet, nobiscum esset: vt & nobis pacatis, & pro amore eius
 emendatis, libentius supplicationi nostræ intenderet. Et cum adhuc post hæc
 preces nostras non exaudisset, cogitauimus intra nos, & plerique prudentiores di-
 cere cæperunt: quod forsitan disponente DEI prouidentia nunquam amplius i-
 gnis, vt solitus erat, quondam veniet: quoniam necesse erat in annis præteritis
 cum ibi Christiani, Græci videlicet, & Syri, paucissimi incolæ essent, vt ignis ille
 sicut consueuerat, vnoquoque anno veniret: quia si in vno anno deficeret quin ve-
 niret, protinus à Paganis hoc explorantibus & inquentibus, omnes decollaren-
 tur: nunc autem, quia hic omnino, opitulante DEO, securi sumus, si non veniet
 mori non timemus. Nos etiam, ac si successores ipsius ignis, si dicere fas est, hic
 sumus qui Christianos illos, quos hic inuenimus, & nosmetipsos cum ipsis, DEO
 iuuante, à gente Pagana protegimus: quod nisi DEVS eos visibiliter sic consolaretur,
 nullum ex eis hic viuum inuenissemus. Quæ ergo necessitas nos cogit, vt i-
 gnis veniat? Hæc verba, & iis æquipollentia, sapientiores scilicet clerici, minus
 sapientibus demonstrabant, ignorantibus quid DEVS facturum esset. Erat tamen ali-
 quod solatium quod eos iam valde desolatos consolaretur. Accepto igitur consi-
 lio, iam imminente nocte, præcepit omnibus Patriarcha vt de monasterio exeun-
 tes ad domos vel hospitia sua abirent: vt locus sacrosanctus tota nocte à cunctis va-
 cuus remaneret: ne quid spurcitæ noxiæ forte in aliquo homine, vel in femina
 lateat, quod voluntati DEI vel eius habitationi, displiceat. Sic præceptum est, &
 sic factum est, Ecclesia nocte illa, vacua remansit, in qua nec Lampas nec candelæ
 lumine accenso splenduerunt. Manè autem, cum dies Sancti Paschæ clarescere
 cæpisset, ad Ecclesiam Sancti Sepulchri vndiq; conuenerunt misericordiam Do-
 mini adhuc expectantes. Et cum tunc ad Sepulchrū Domini Patriarcha ingressus
 fuisset, quærens an ignis adhuc inesset, cum non inuenisset, regrediens doluit. Sed
 tunc ipse cum cæteris assistentibus motus statim sermone illo Euangelico quo Do-
 minus dixit: *Petite, & accipietis; pulsate, & aperietur vobis:* adhuc cessare noluerunt quin
 iterum Dominum hoc insinuante in, & non mentientem, prece multifaria pulsa-
 rent: vt forsitan, quasi propter improbitatem clamoris eorum excitatus, aures suæ
 pietatis ad eos inclinaret. Fecerunt quidem tunc processionem clerus, & maior
 pars populi, rex & proceres sui, pedibus nudis ad Templum Dominicum: & vbi,
 scilicet in Templo, regi Salomoni Dominus DEVS promisit se exauditurum, cum
 ipse Salomon ibidem Dominum deprecaretur, quod *si populus ad sanctuarium illud
 peccati sui penitens, deuotè oraret, ab eo exaudiretur:* orationes suas tunderunt ad Domi-
 num, vt misericors misericorditer ignem illum emittere dignaretur, pro quo tot
 homines dolore tanto affligebantur, & desolabantur. Dum autem in Templo illo
 Dominico gens nostra sic oraret, in monasterio sanctissimi Sepulchri similiter
 Græci ac Syri, qui ibi remanserant non minus idem Sepulchrum cum processio-
 ne sua circumgirantes, orationi vacabant, qui præ nimio dolore genas suas & ca-
 pillos suos vlulando decerpebant: cum ergo populus noster, oratione sua in Tem-
 plo expleta, ad ecclesiam sanctissimi Sepulchri redisset, antequam ianuas introis-
 set, nuntiatum est Patriarchæ, & cæteris Ignem desideratissimum iam in lampade
 vna ante ipsum Sepulchrum cælitus, gratia DEI accensum fuisse: quem proprius
 astantes, per fenestras quasdam rutilare iam viderant. quod cum Patriarcha au-
 disset, quanto citius potuit illuc lætus properauit: & cum de clauiculis quas in ma-
 nu sua gestabat, ostium Sepulchri reserasset, confestim vidit Ignem in Lampade
 quem tam præoptauerat, splendere. Qua de re valde lætatus, primitus ante San-
 ctum Se-

Matth. 7, 7.

3. Reg. 3, 29.
6.

Etum Sepulchrum gratias DEO reddens, se humiliter prostravit: Postea verò ^{A. D.} accenso illic cereo vno foras reuertens, diuinum lumen omnibus manifestavit, ^{1101.} quod cum videremus qui aderamus omnes, *Kyrieleson* cum lachrymis exclamantes, gaudio magno gauisi sumus: & quanto dolueramus, tanto magis tunc de miraculo exultauius. Per totam extimplo ciuitatem, laus iocunda, & clamor laudifluus proinde sonuit: sonant signa, populus manibus plaudit, clerus lætus concinit; carmina dulcisona, modulis alternantibus symphonix miscentur. Tenebamus vnusquisque in manu sua cereum vnum, iam ad hoc præparatum, ad id lumen sanctum suscipiendum. Videretis per spatium vnus, plura millia ce-
 10 reorum in ecclesia sancta ab ipso igne accendi, quod alius alii libens ministrabat. *Ecce verè dies illa, quam fecit Dominus: exultauius & lætati sumus in ea: & amplius* ^{Psal. 117. 23.} quam adhuc dixerim, solemnitas solemnitatum die illa inter nos claruit. Quoniam cum Missa Dominica decenter celebrata fuisset, & post Missam solemnizata, *Balduinus rex*, qui eidem solemnitati assistens, pro more regio coronatus fuerat, in templo Salomonis, prandium suum festiuè & decentissimè expleuisset: nuntiatum est ei, & cæteris aliis qui cum eo eramus, Ignem sanctissimum in iterato aduentu, in duabus lampadibus quæ in ecclesia Dominici Sepuichri pende-
 20 bant, diuinitus accensum esse. quo audito laudes inde cunctipotenti Domino retulimus: & quibus libuit statim complures ad nouum miraculum videndum lætantes cucurrimus. Denique rex, & alii cum eo nos subsecuti sunt; & cum in ecclesia retroissemus, vidimus illico ignem, de quo fatum erat, diuinitus in lampadibus accendi: & cateruatim vnique lampadi accensæ, plebè mastare cum cæreis suis, vel accendendis, vel iam accensis, iubilantem DEO in voce exultationis. Tunc alius alii, corde iocundo hæc demonstrabat, dicens: *Ecce, iam lampas incipit illuminari.* alius nempe respondebat: *Ecce video alteram, in qua iam flamma rutilat: illuc quidem cereum meum illuminabo; tu autem tuum hic inflamma.* alius quippe dicebat: *astemus huic lampadi, & expectemus paulisper quum in ea ignis insurget. Nonne videtis, quia ceteræ lampades iam inflammatae sunt: & vide, quo modo in illa fumus enubilat; nunc autem flamma exoritur.* Taliter, inquam, lætificauit Dominus populum suum. qui
 30 dies pro miraculo tam glorioso, & de more in morem permutato, celeberrimus, & memorialis à generatione in generationem permanebit.

Peracta sollennitate Paschali, profectus est Rex *Ioppen*. Et fecit tunc con- ^{xxxv.} uentionem cum consulibus classis gentis *Ianuenfis*, vnde iam mentionem fecimus: *ut quamdiu ob amorem Domini morari vellent in sancta patria, si DEO concedente & iuuante, de ciuitatibus Sarracenorum aliquam, cum ipso Rege comprehendere possent, tertiam partem pecunia hostibus interuis ablatam, illi Ianuenses naua, nulla eis iniurta facta, communiter haberent. Rex autem primam & secundam: vicum insuper vnum, in eadem ciuitate, in hereditate sibi obtinerent perhenniter.* Quod cum nexu fidei interpositæ ab vtraque parte firmatum fuisset, indilatè oppidum illud, quod *Arsuth* vocatur, tam per mare, quàm per terram, obsederunt. Sed cum inhabitatores Sarraceni sentirent, nullo modo se à Christianis posse defendi, prolocutione apud Regem callidè facta, in die tertia muros regi reddiderunt; pecuniam autem suam exeuntes secum detulerunt. Et conuentione sic facta *Ascalonem*, licet mesti, abierunt: quos etiam Rex conuiati fecit. Vnde & laudes nos læti Domino dedimus, quo suffragante, sine occasione hominum nostrorum, munitionem tam nobis aduersariam comprehendere-
 40 ramus: Quod castrum valde odiosum in præterito anno dux *Godefridus* obsederat, nec ceperat: Cuius etiam inhabitatores de nostris quàm plurimis occisis, nos tristissimos persæpe fecerant. Iam tamen Franci cominus accipiebant muri propugnacula, cum fortuito lignea turris, forinsecus muro adiecta, præ multitudine in eam ascendentium, frustratim cecidit: vnde fermè centum Franci de ea ruentes insanabiliter læsi sunt: Itaque aliquantos tunc Sarraceni retinuerunt, quos in conspectu Francorum, in crucem pependerunt, & sagittis sagittauerunt; & quosdam occiderunt, & quosdam viuos detinuerunt viliter. Cumque Rex, *Arsuth*, prout opus erat, de gente sua muniuisset, confestim *Cesaream palestina* adiit, & obsidione circumdedit. Sed quia fortis erat muro, non potuit eam cito gens nostra capere: iussit tunc Rex petrias fieri, & machinam vnã ligneam altissimam de malis & remigibus nauium fabrefactam. Hanc artifices nostri excellen-

MM

A.D. 1101. tiorum muro, ut reor, longitudine viginti cubitorum: ut cum usque ad murum
 perfecta perduceretur, de ea hostes internos milites nostri lapidarent, sagittas et
 & cum sic de Sarracenis murum vacuarent, ingressum liberum in urbem homi-
 nes nostri haberent; & sic eam comprehenderent: sed cum per quindecim dies
 obsidionem tenuissent, & cum petrae, arces muri celsiores aliquantulum lax-
 sissent, nec dum turris nostra lignea esset compacta: moram eis fastidientibus, no-
 luit diutius Francorum probitas tolerare quin absque turri praedicta, & ceteris
 supplementis die quodam Veneris, civitatem ausu mirifico, cum scutis & lanceis
 assirent. Sarraceni vero se defendebant pro ut fortius poterant, mutuo se co-
 hortantes. Franci quidem, quorum Dominus Deus erat, erectis scalis non lente, 10
 quas ad id opus praeparauerant, per eas muri summitatem probitate mira con-
 scenderunt; & quos sibi obuios tunc inuenerunt, nihil aliud, sed gladiis eos pra-
 uenerunt. Quod cum Sarraceni gentem nostram sic sferatam super eos viderent,
 ubi diutius vivere sperauerunt, illic praeprope fugerunt. Sed nec hic nec illis
 delitescere potuerunt, quin morte pro merito trucidarentur. Nam pauci de ma-
 sculino sexu vitae reseruari sunt; feminis autem pluribus pepercerunt, ut molas
 manuales voluitur & semper sibi ancillarentur: quas cum cepissent, alii aliis eas,
 tam turpes quam pulchras, inuicem vendebant. Masculos quoque, Admira-
 tum tunc urbis ipsius, & episcopum, quem *Archadium* praenominant, rex viuos
 habuit: quibus pro pecunia plusquam pro amicitia pepercit. Quanta pecunia sit 20
 ibi repeita, & quot utensilia multiformia, non est dicendi facultas: unde multi
 pauperes, facti sunt locupletes. Vidi de Sarracenis plures ibi peremptos aceruo
 de illis facto igni comburi, quorum cadauerum foetor nos valde vexabat. Hoc enim
 fiebat Bisantiorum causa, quos ipsi improbi transglutiueraut, nolentes ut Franci
 eos haberent: quos quibusdam etiam in oribus suis iuxta gingiuas abscondebant.
 Unde aliquando contingebat cum quis vnum Sarracenum super collum pugno
 fenebat, ut decem aut sedecim bisantios ab ore foras excuteret: foeminae quoque
 impudenter intra se occultabant, quod & nefas erat sic recondendum, & turpe est
 satis ad recitandum. *Annus millesimus centenus erat, sed & vnus, Cum Stratonis turrem,
 sic dictam, cepimus urbem. Anni mille DEI centum, sed & vnus abibant. Cum nos Cae- 30*
 xxvi. *ream per scalas cepimus urbem.* Et cum de Caesarea, & de omnibus quae in ea rep-
 perimus, vna cum lanuentibus, prout libuit, egissemus; Archiepiscopum com-
 muniter electum ibi praefecissemus, relictis ad custodiendum paucis, festinauimus
 omnes ad civitatem *Ramulam*, quae est prope Liddam, ubi per vigintiquatuor dies
 bellum expectauimus ab Atchalonitis contra nos fieri; & de Babiloniis similiter,
 illic ob id congregatis. Sed quia gens eramus rara, contra eos ire metuebamus: ne
 sperate cum ante Aschalonem eos impeteremus, intra uicinia & aggeres suos re-
 cursu continuo ad interimendum nos illi interciperent. Propterea venire contra
 nos volebant, quia hoc fieri putabant. Quorum calliditate comperta, tam diu cal-
 liditatem eorum callidius callentes calluimus, usque dum, animis eorum pau- 40
 re marcescentibus venire aduersum nos penitus dimiserunt; & multi egestate
 pressi & moram fastiditi, ab exercitu suo discesserunt. Quo audito *Ioppem* reuer-
 sumus: & laudes DEO dedimus, eo quod a congressu eorum sic liberi facti eramus.
 Cum autem postea auribus semper ad eos intentis, per septuaginta dies quieti su-
 stinuissemus, intimatum est regi *Baldvino* aduersarios nostros animositate itera-
 ta, permoueri: & iam parati nos appetere accelerabant. Hoc audito fecit gen-
 tem suam congregari, de Hierosolyma videlicet, & Tyberiade, Caesarea quoque,
 & Caypha. Et quia nos necessitas anxabat, pro eo quod milites non habebamus
 nisi paucos, Rege monente, quicumque potuit, de armigeris suis militem fecit. Itaque
 simul omnes ducenti & sexaginta fuerunt; pedites vero nongenti. Qui autem 50
 contra nos, undecim millia militum; & vnum & viginti millia peditum erant: hoc
 quippe sciebamus; sed quia nobiscum DEVM habebamus, eos aggredi non
 formidauimus. Nec enim in armis nec in multa gente confidebamus, sed in
 Domino DEO nostro spem nostram posueramus. Magna audacitas: Sed non
 erat audacitas, immo fides & caritas. Quoniam pro amore illius mori parati e-
 ramus, qui pro nobis misericorditer mori dignatus est. Inuimus ad praelium,
 quo fecit Rex portari illud Dominicae Crucis lignum, quod nobis praebuit sa-
 lutare solatium. Die quodam de Ioppe exiuimus; sequenti vero, contra
 eos pu-

eos pugnauimus. Et cum ad eos appropinquarem, illi similiter ad nos nobis
 nescientibus: cumque speculatores eorum de specula nostra prospeximus,
 subsequantiam ceterorum; statim intelleximus. Et cum Rex cum quibusdam
 suis ulterius progredere, prospectans vidit tentoria eorum extensa in planis
 candescere: Quibus visis, mox equo calcaribus puncto, ad nos postremos re-
 currit, & quod viderat cunctis manifestauit: unde exultare cepimus, cum bel-
 lum fore credidimus: quoniam hoc desiderabamus. Si enim ad nos non venirent,
 nos utique ad eos iremus. Melius enim nobis erat in planis vastis præliari, ut
 cum superati essent, Domino suffragante, fuga longior eis fieret, unde maius
 10 paterentur in fuga detrimentum, quam si prope muros suos cum eis congrede-
 remur. Tunc iussit Rex arma sumi; & armatis cunctis, acies nostræ decenter ad
 bellandum ordinatæ sunt. Sic in manus Domini tunc nos commendantes, ad-
 uersus eos equitauimus. Abbas quidam vir venerandus crucem prædictam Do-
 mini, palam cunctis gestabat. Tunc Rex milites suos huius verbis præ affatus est.
*Eia milites CHRISTI, confortamini, & nolite timere: viriliter agite, & in hoc prælio fortēs
 estote, & pro animabus vestris pugnate: & nomen CHRISTI Domini diligenter exaltate, cui dege-
 nerēs isti semper exprobrant & conuiciantur. non credentes eius incarnationem, nec resurre-
 ctionem. Quod si hic interieritis, beati nimirum eritis: iam iamque nobis aperta est ianua regni
 celestis. Si autem victores viui remanseritis, inter Christianos omnes gloriosi fulgebitis. At fu-
 gere si volueritis, Francia longè est à nobis.* His verbis itaque dictis, omnes ei assente-
 runt. Ad pugnam properant: cunctos tædet mora valde. Quem feriat, vel quem
 subruat iam cogitat omnis. Ecce gens detestanda nobis occurrens, dextera le-
 uaque vehementer in nos irruit. Gens quoque nostra, licet paucissima, per sex a-
 cies tamen diuisa, tanquam solent aucupes in multitudine auium, intra cohortes
 eorum ingentes, ADIUA DEVS, exclamando, se miserunt. Quorum multitudo
 in tantum nos statim obtexit, ut vix alius alium tunc cernere posset. Iamque re-
 pulerant, iamque cassauerant duas de aciebus nostris anterioribus; cum Rex
Baldwinus, tanto negotio festinanter à parte postrema subuenit: ubi enim expecta-
 uit & cognouit virtutem hostium validiorem, accersito cursu cum scara sua impe-
 20 tui nefaudorum viriliter se obdidit; & coram potentiorebus eorum hasta vibrata,
 in qua signum pendebat album, ictu lanceæ percussit Arabum vnum sibi obuium,
 in cuius corpore ad terram de sonipede præcipitato, signum remansit idem: Lan-
 ceam autem inde extortam; ad lædendum cæteros, promptè detulit. Hinc isti,
 hinc illi fortiter pugnant. Videretis utique, horæ spatio exiguo, multos utrimque;
 equos sessoribus vacuos, terramque nimis occupatam tam de scutis, quam pugio-
 nibus; de Sarracenis quoque, & Æthiopicis, tam mortuis quam vulneratis. Ade-
 rat ibi Crux Domínica, inimicis CHRISTI contraria, contra quam pompa eorum;
 gratia DEI, præualere nō quivit. Sed ac si præsentia eius verecundi effecti, non so-
 lum nos inuadere cessauerunt; sed & pauore cælitus percussi, omnes in fugam ce-
 30 lerem, suam verterunt sententiam. Qui tunc habuit equum volucrum; fugiendo
 euasit mortem: Tot scuta rotunda, tot arcus & sagittæ, enses & lanceas siue mis-
 silia, quæ in campis proiecerant timidi; erat tædium colligere. Tot quoque cor-
 pora quæ ibi iacebant exanimata; si quis ea vellet dinumerare, deficeret quidem in
 computatione. Fertur tamen quinque millia ex eis tam de militibus quam pedi-
 tibus ibi peremptos esse. Dux enim militiæ Babiloniensis, qui eam ad præliandum
 adduxerat: cum ceteris trucidatus est. De nostris verò militibus, octuaginta per-
 didimus; De pedibus autem amplius. Probissimè se die illo exhibuit rex *Baldwi-
 nus*: optimus consolator, rigidusque percussor extitit: Milites quoque sui, licet pau-
 ci, erant optimi. Certamen illud non fuit diuanceps. Illi enim tempestiuè fuge-
 40 runt; hii verò promptè eos fugauerunt: O bellum, in fontibus odiosum, & intuen-
 tibus perhorridum! Bellum, quia non *bellum*: nam per antiphrasim est dictum:
 Bellum cernebam, mente nutabam, ictus timebam. Omnes in ferrum ruebant;
 ac si mortem nunquam metuerent. Dirā calamitas; ubi nulla est caritas. Fra-
 gor erat nimius, de vtrorumque percussionibus. hic percutit; ille corruit:
 hic nescit misericordiam; nec iste querit eam: Hic perdit oculum; ille verò
 pugnum. Mens refugit humata, ubi talis cernitur miseria. Mirabile autem di-
 ctu: In capite vicimus; in cauda superati sumus: In cauda Christiani ruunt;
 in capite autem Sarracenos vincunt. hos fugauimus ad Aschalonem; illi

A.D. 1101 peremptis nostris, mox equitauerunt vsque Ioppen. Itaque nec nos, nec illi, rei exitum die illo sciimus. Sed cum, tam occidendo quam fugando, Rex & sui campos de eis euacuassent, præcepit Rex vt in eorundem tentoriis, quæ fugitiui reliquerant Sarraceni, nocte illa quiesceremus. Iussit, & factum est. *Septenas Idus Septembris cum legeremus, Fecit hoc bellum dignum satis ad recitandum: Et fuit adiutrix diuina gratia Franci.* Factum est prælium istud septimo idus Septembris: anno ab vrbe Hierusalem capta tertio: Indictione vndecima. Sequenti autem die, cum in papillione suo Rex cum suis, Missam de natiuitate almæ Mariæ Virginis audisset, orneratis iumentis nostris de rebus hostium nostrorum, pane scilicet atque annona, farinaque, præceptum est, cornu monente regio, Ioppen regredi. Qui cum reuerteremur, & *Azotum* urbem Philistinorum deserit, iam transissemus, obuios nobis aspeximus quingentos ferè Arabes, cateruatim à loppe regredientes, qui die bellico illuc cucurrerant, & prædam illic inuentam arripuerant. Nam cum eadem Francorum fecissent magnam in parte postrema, vt superius dictum est: cum etiam crederent nos omnes similiter esse deuictos, sumptis occisorum Francorum scutis, & lanceis, atque galeis lucidis, vnde se pomposè ornauerunt, properantes statim vsque *Ioppen*, monstraerunt arma nostra, dicentes regem Balduinum & cæteros omnes in bello esse mortuos. Quod cum vidissent *Ioppita* mirati sunt valde; & timuerunt verum esse quod Sarraceni affirmabant: putantes quod Ioppen forsitan eis redderent obstupefacti. Sed cum nihil amplius ibi profecissent, regredi Aschalonem ceperunt. Qui cum nos regredientes Ioppen perspexissent, suspicati sunt nos esse de gente sua, qui nobis omnibus in prælio peremptis, reliquos Christianos versus Ioppen appetere vellent. Vnde satis mirabamur eo quod tam nobis appropriabant, nos non cognoscentes, quoad usque cita inualione viderent nostros milites eos aggredi. Tunc videretis sparsim eos huc illucque fugere, vt nec alius alium expectaret, & qui sonipedem tunc non habuit agilem, caput gladio mox subegit. Et quia Franci valde fatigati fuerant, & tam ipsi quam eorum equi in prælio vulnerati, parum eos deturbauerunt. Illi sic abierunt; nos verò *Ioppen* atiperuenimus. Sed quarta partatis, fuit exultatio, & DEO facta laudatio apud Ioppen, cum nos de muri specula remeare signis erectis cerneient, qui ibi remanserant? non est dictu minimum. Accurrerant enim duo nugigeruli, alius post alterum, qui Ioppitas fefellerant, dicentes regem Balduinum cum suis omnino deuictum fuisse; & quod maius est, forsitan omnes interimi. Qua de re vltra quàm credi potest contristati, hoc verum esse opinantes, iam miserant proinde ad *Tancredum* legationem, qui tunc Antiochiæ principabatur, in cartula scriptam, quam nauta quidam, monente regis coniuge, carinam suam ascendens, celerrimè Antiochiam portauit. Epistola quidem illa hæc verba ita continebat salutifera. *Tancrede vir precipue, milesque optime. accipe hanc scedulam, quam tibi regina & qui Ioppen inhabitant per me, festinum legatum, mittunt, & vt magis scriptura huic sigillata credas forsitan quam mihi, perlege illam. Quoniam pro dolor: Rex Hierosolimorum Balduinus, qui contra Babilonios & Aschalonis pugnam commisit, in congressu illorum deuictus, & forsitan cum suis omnibus, quos ad bellum secum perduxit, occisus est. Nam qui calamitatis huius miseriam euasit, Ioppen fugiens, hoc nobis depromisit. Quapropter ad te, non imprudentem virum, venio legatus, opem querens: vt, sumpto consilio, prapropere succurrere nitaris genti DEI valde anxia; & adhuc, vt reor, meta iam proxima vita in Palestina plebicula superstiti.* Hoc autem dixit: & ille obaudiens, mox parum siluit. Sed cum verum esse crederet quod audierat, præ grandi tristitia & dolore, tam ipse quam alii qui aderant, lachrimari omnes ceperunt: Et responsione legato facta, iussus est fieri paratus ad succurrendum anxietati Christianorum. Et cum iam parati essent ad iter agendum, ecce subito breuigerulus alter, scedam alteram priori dissimilem porrexit. Nam quod incommodum erat scriptum in priori, hoc prosperum monstrabatur in posteriori. Lectum est enim ibi, Balduinum regem Ioppen sanum remeasse; & Sarracenos in bello penitus superasse. Tunc ergo qui de detrimento doluerant, de bono successu lætati sunt. O mira DEI clementia! Non enim in multitudine gentis nostræ vicimus; sed diuina freti virtute, eos dispersimus. Et quia in eo sperabamus, non nos desiderio nostro minuit; sed magnificentia suâ, dono victoriæ, piè ditauit. Itaque tunc ab hostibus nostris erepti,

Hier-

Hierosolimam Rex & nos euntes, Domino exsoluimus laudes: Deinde per octo A. D.
 menses immunes quieuimus, vsque dum anni orbita tempus reduxit æstiuum. 1101.

Anno autem sequente *millesimo centesimo secundo*, tunc Maio mense mediante, xxvii.
 congregati sunt apud *Aschalonem Babilonii*, quos eorum Rex huc miserat ut nos
 Christianos omnino destruere niterentur. Erant simul illi viginti milia equitum,
 & decem milia peditū de Sarracenis & Æthiopibus, exceptis clivellariis, qui ca-
 melos asinosq; onustos victualibus minabant, gestantes in manibus suis vnusquisq;
 ad pugnandum clauas & sua missilia. Hii quidem, die quodam, urbem *Ramulam* ad-
 10 ierunt, & ante eam tentoria sua extenderunt, & messes iam maturatas circumcir-
 ca deuastauerūt. Porro in arce vna ciuitatis munita, erant quindecim milites, quos
 Rex ibi custodes posuerat, ante quam Syri quidam, ruricolæ, quasi sub Urbani,
 verlabantur. Hos quidem Christianos, Sarraceni sæpe nocentes & deturbantes,
 destruere conabantur, & arcem illam munitam diruere: quia non poterant pro-
 pter inhabitates per plana illa liberè percurrere: Insuper eiusdem vrbis Episcopū,
 qui in monasterio *S. Georgii* morabatur, cum clientela sua comprehendere molie-
 bantur: Quod monasterium, cum die quodam incurfu maliuolo circuissent, loci
 firmitate considerata, regressi sunt ad urbem prædictam. Cumq; fumos flammascq;
 circa illam ciuitatem exurgere aspexisset de ignibus eorum accēsis, timuit ne for-
 20 tē ab eis obsideretur: Et præcauens in futurum, misso statim legato, mandauit regi
Balduino qui Ioppe inerat, ut ei festinanter succurreret: quoniam ante *Ramulam*
Babilonii hospitati erant, de quibus cohors vna, circa monasterium suum incur-
 sum iam fecerant. Hoc quidem Regi intimato, sumptis armis ilico conscendit in
 equum, quem, monente buccina, militia eius citissimè secuta est. Aderant tunc in
 Ioppe milites quàm plurimi, qui ventum præstolantes oportunitate, in Franciam
 redituri, transfretare volebant. Hii quidem equis carebant: quoniam in anno præ-
 terito, cum per Romaniam peregrè Hierosolimā pergebant, equos suos & omnia
 quæ habebant amiserant: vnde mentio non incongruè, hic interferenda est. Nam
 cum Francorū exercitus ingens Hierusalem, ut dictum est, tendebat, in quo erant
 principes *Guillelmus Pictauiensis* comes & *Stephanus comes Blesensis*, qui ab Antiochia
 30 exercitu relicto discesserat, sed nunc quod deliquerat restaurare satagebat: Cū
 hiis aderat *Huguo magnus*, qui post Antiochiam captam, in Gallias repedauit: ade-
 ratq; cum hiis comes *Raymondus*, qui apud Constantinopolim moram fecerat,
 iam de Hierusalem regressus, nec non *Stephanus Burgundia* comes, multiq; alii
 nobiles adiecto sibi innumero populo de equitibus & peditibus, exercitu biper-
 tito facto. Hiis in Romaniaz finibus, obstitit *Soliman*, Turcus, cui Niceam urbem
 iam, ut audistis, abstulerant: & detrimenti sui non inmemor, cum multitudine
 Turcorum magna, exercitum Francorum infeliciter disperfit, & penè totum ad
 interitum subegit. Sed quia, providente Domino, cateruatim per plures incede-
 bant vias, nec contra omnes dimicare, nec omnes occidere potuit. Sed quia fati-
 40 gatos eos, siti & fame anxios, atque pugna sagittarios incautos esse cognouit, ma-
 gis quàm centum milia equitum & peditum gladio peremit: Porro de mulieri-
 bus alias occidit, alias secum adduxit. Multi verò per deuia fugientes & monta-
 na, siti & angustia extincti sunt: quorum equos & mulos, iumenta & omnimoda
 ornamenta Turci habuerunt. Illic perdidit Comes *Pictauiensis* quæcumque ha-
 bebat, familiam suam atque pecuniam: vix etiam mortis periculum euadens, pe-
 des tandem, & præ miseria lugubris, Antiochiam peruenit: cuius anxietati *Tan-*
credus tunc compatiens, eum piè suscepit, & de bonis suis subleuauit: quem Do-
 minus ita *castigans castigauit, sed morti non tradidit*. Hoc quippe nobis videbatur, tam Psal. 117. 107.
 illi quàm ceteris, propter peccata & superbiam sic accidisse. Qui autem euase-
 50 runt, vsque Hierusalem venire non cessauerunt, excepto *Hugone* magno, quem
 in *Th. v. s. o.* defunctum, sepelierunt. Qui cum in Antiochiam conuenissent, alii per
 terram alii per mare Hierusalem perrexerunt: Sed quicumque equum habe-
 re potuit, per terram libentius iuit. Et cum vsque *Tortosam* ciuitatem peruenis-
 sent, quam Sarraceni contra nos tenebant, non tardauerunt, sed probitate
 mira & per terram & per mare eam assilierunt. Quid morabor? urbem cepe-
 runt, Sarracenos occiderunt, pecuniam eorum habuerunt: Quo expleto
 iumentis de stipendio sarcinatis, ire statutum est. Sed valde molestum, cun-
 ctis fuit, cum *Raymondum* Comitem ibi remanere viderunt, quem omnis secum

A.D. Hierusalem iturum sperabant. Sed quia noluit, ibi remansit, & urbem obtinuit: quod ad blasphemiam ei imputabant. Ultra deinde progressi, transferunt *Archas*, oppidum in signe, & urbem *Tripolim, Gibellamq;*, donec venissent ad meatum angustum non longè à *Beruto* vrbe. Illic eos *Baldwinus* rex expectauerat per octodecim dies, custodiens interim locum ne fortè à Sarracenis occuparetur; & Peregrinũs transitum vetarent. Ipse enim Rex, legationem inde precatoriam, ab illo exercitu habuerat. Cumque Regem illic eis obuium inuenissent, congratulati sunt valde; & osculo dato iocundo, postea *Ioppen* profecti sunt: vbi iam applicuerant, qui per mare illuc venerant. Et cum prope Pascha esset, *Hierusalem* quò desiderabant perrexerunt: Qui postquam loca sacrosancta visitaſſent, & in Templo Salomonis cum Rege Balduino affatim, Pascha celebrando, pransiſſent, *Ioppen* omnes regressi sunt. Tunc, quia inops erat comes *Pictauiensis* & desolatus omnimodè, nauim ascendens, & Franciam remeans, à nobis discessit. Tunc *Stephanus* Blesensis, cum aliis pluribus similiter transfretare voluit; sed in pelago vento sibi obſistente, nil aliud quàm reuerti potuit. Hic erat tunc in Ioppe cum Rex equum suum ascendit, contra hostes iturus de quibus nuntium habuerat, vt superius dictum est, ante Ramulam hospitatis. Adhuc erant inibi *Gausfridus Vendoniensis* comes, & *Stephanus* quidam comes *Burgundia* & *Hugo Liziniacensis*, Raymondi comitis frater. Hii, cum equos ab amicis suis sibi quaſiſſent & accepissent, mox in eos cõſcendentes, Regem securi sunt. Hoc autem immodestia fuit Regis magna, qui noluit gentem suam expectare, nec ordinatè, sicut oportet, ad bellum sapienter ire; nec vllius monita attendere noluit: sed sine peditibus, milites suos vix expectans, non cessauit donec hostium multitudinem ante se, propius quam vellet, videret. In probitate sua nimis confidebat, nec plures esse quam mille, vel septingentos sperabat. Ideoque sic properabat, vt antequam refugerent, obuius illis fieret. Sed cum exercitum aduersariorum intuitus esset, timore perterritus, animo fremuit; attamen consolationis validitatem amplectens, respexit suos: quos piè alloquens, ait: *O milites CHRISTI, & amici mei, nolite hoc bellum respuere; sed armati DEI virtute, pro vobismetipsis fortiter pugnate: nam siue viuimus siue morimur, Domini sumus. Quod si fugere quis velit, iam non est spes euadendi. Pugnando, vincetis; fugiendo, cadetis.* Tunc autè, quoniam opus erat probitatem monstrandi, repentè in Arabes impetu forti se impegerunt. Et quia non erant nisi tantum ducenti milites, à viginti milibus circumplexi sunt. Nulli autem sit ambiguum, quod Rex & sui bene non pugnarent: sed cum a pressura Gentilium tam grauitè cohiberentur, & maior pars nostrorum, minimè horæ spatio, perempta cecidisset, onus huiusmodi ferre diutius nequiverunt, quin residui in fugam verterentur. Sed licet tam malè eis contigerit, prius in eos probissimè vlti sunt. Nam ex eis quamplures occiderunt, & de campo semeleiectos, tentoriis suis priuauerunt. Sed quia Dominus non permisit aliter fieri, à superatis superati sunt. Euasit autem Rex eos, gratia DEI, & nobiliores militiæ suæ aliquanti, qui cursu cito in urbem *Ramulam* se intromiserunt. Non enim longius fugere potuerunt. Rex autem, nolens ibi se includi, & mallens alibi mori, quam illic viliter intercipi, accepto protinus consilio, committens se tam morti quam vitæ, foras exire visus est, quinque tamen collegis sibi adhibitis: quos diu tamen non habuit, quoniam ab aduersariis retenti sunt: cursu præpete montana fugiens petiit. Itaque cum Dominus de manu fortiorum eius, eripuit. Ille libenter *Arsuth* castrum suum tunc proficisceretur, si posset; sed inimicis obſistentibus illuc ire non potuit. Hii autem qui in arce *Ramulensi* remanserunt, post modum extra hostium exire non valuerunt. Quoniam à gente impia vndiq; obſessi, denique, proch dolor, ab eis sunt comprehensi: quorum quosdam viuos secum abduxerunt; quosdam verò gladiis peremerunt. Episcopus quidem, tunc ecclesia *Sancti Georgii* derelicta, oportunitate considerata, *Ioppen* furtiuè aufugit. Heu, quam probos milites, & proles ingenuos, ea tempestate perdidimus, tam in bello prius quàm in arce posterius! Occisus est *Stephanus Blesensis* Comes, vir prudens & nobilis: simulque *Stephanus* Comes *Burgundia*. Extorserunt se inde tunc tres milites, quorum vnus vicecomes erat *Ioppitarum*, qui plagis grauitè afflicti, cursu fugituo *Hierusalem* nocte sequenti equitauerunt. Qui cum urbem essent ingressi, infortunium quod acciderat ciuibus propalauerunt: de Rege autem, siue viueret siue mortuus esset, nihil veri se scire dixerunt: vnde luctus ortus est non minimus statim. Ipse autem Rex,

Rom. 14, 8.

Rex, cum nocte sequenti pro timore hostium in montanis delituisse, die tertia A. D.
1102.
cum vno tantum milite armigero eius de montanis egressus per deuia planorum desertorumque esuriens & sitiens, *Arsuth* est regressus. Vna quidem res illi tunc saluti fuit, quod paulo ante illinc recesserant quingenti milites hostiles, qui aliquandiu murum oppidi tanquam exploratores circumierant: Quos Rex non euasisset, si ab eis tunc visus esset. Intrante autem *Arsuth* Rege, gaudenter à suis susceptus est. Comedit & bibit, & tutatus obdormiuit: hoc enim desiderabat humanitas. Ipso die, ecce *Hugo de Tiberiade* veniens ciuitate, vnus de optimatibus Regis, qui iam confusione eius audita, solatiū aliquod genti residuæ impendere desiderabat. Quo viso Rex, inde gauisus est valde: habebat enim secum octuaginta milites, de quibus valde Rex egebat. Nec tamen, ducens illos apud se, ausus est *Ioppen* per terram adire, propter hostes viatoribus insidiantes: sed puppim vnā ascendens, per mare illuc nauigauit. Et cum portui applicuisset, cum magno gaudio susceptus est: quia, iuxta dictum illud, *mortuus fuerat, & reuixit; perierat, & inuentus est*: Nunc autem, quem iam mortuum deplorauerant; viuū & sanū vident. Sequenti verò die *Hugo* prædictus, *Arsuth* egressus, *Ioppen* cum suis properauit: Cui Rex processit in adiutorium, ne in via ab hostibus in pugnaretur. Cumque *Ioppen* peruenissent, consilio non prolongato, Regem mouit necessitas, vt mandaret illos ad se venire qui Hierusalem iuerant, vt, congregatis illis, bellum iterum cum Sartacenis committeret. Dum autem meditaretur quem illuc legatum mitteret, vidit ibi quendam Syrum senem, hominem humilem, & habitu vilem, quem precibus tantum supplicauit quod legationem, tam pro DEI timore, quam pro Regis amore, portandam susciperet: Non enim audebat quispiam gradi per viam, propter hostiles insidias. Is autem, sumpta ex DEO audacia, nocte subopaca, ne ab impiis videretur, per inuia & aspera loca peruenit die tertio *Hierusalem*, fessus valde. Cumque rumorem tam desiderabilem ciuibus cunctis propalaret, & Regem viuū esse declararet, omnes Domino exsoluerunt dignas laudes. Nec fuit quidem mora longior: sed mox parati milites, vt reor, nonaginta, equos ascenderunt suos: cæteri quoque inhabitantes, quicumque vel equum vel iumentum habere potuit, cum equitibus equitauerunt. Sed quamuis voluntariè, tamen sic satis timidè, hostium quidem obstentiam proposse vitantes, à parte *Arsuth* oppidi, suū iter egerunt. Et cum iuxta litus maris pròperè graderentur, occurrerunt eis gens nefanda Gètilium, qui sperauerunt eos illic omnino ad interitionem intercipere: quorum aliquibus oportuit iumenta sua ibi relinquere, & in maris vndas ad natandum se iactare: vt *dolor doloris medicina* fieret. Illo enim natatu, ab impiis eruti sunt; iumenta autem perdiderunt. Milites verò equos habentes agiles, bene se defendendo, *Ioppen* peruenerunt. Rex autem, eorum aduentu exhilaratus, & admodum vegetatus, haud longius negotium suum differri voluit; sed manè sequenti, militibus suis cum gente pedestri ordinatis, contra inimicos suos bellaturus exiit. Illi verò non longè à *Ioppe* tunc erant, sed quasi miliaribus tribus, vbi machinas suas parabant, vt indilatè *Ioppen* obsiderent, & petraris murum diruerent. Sed cum Christianos contra se ad bellum venire expectarēt, protinus armis sumptis, eos audacter exceperunt. Et quia multitudo magna erat, gentem nostram vndique girauerunt. Quibus sic inclusis, nil eis vltèrius, nisi diuinum auxilium prodesse potuit. Sed in omnipotentia Domini prorsus confidentes, vbi turbam densiorem & fortiorem viderunt, impetu mutabili ferire non distulerunt. Qui cum in vna parte fortiter pugnando eos penetrassent, ilico alias eos recurrere necesse fuit: quoniam, vbi pedites nostros absque militum protectione videbant, illic statim properantes, extimos occidebant; sed pedites tamen non ignaui, sagittarum pluuiam inuadentibus se tantam iaciebant, vt in visibus eorum, & peltis, multas infigi videretis. Itaque cum à peditibus sagittariis vehementer essent repulsi, & à lanceis militaribus nimis sauciati, & de tentoriis suis iam priuati, Domino auxiliante, Francorum obtutibus dorſa fugientes verterunt. Sed non sunt diu fatigati, quia fugantes erant pauci: Tentoria autem sua, Francis in campo reliquerunt; stipendium quoque totum: equos verò suos ferè cunctos secum redixerunt; exceptis plagatis & in fuga siti extinctis: De camelis eorum, & asinis multos habuimus. Multi eorum, Domino gratias, cum fugerent, vel læsi vel siti exasperati, mortui sunt in via. Verè dignum & iustum, vt qui Ligno Dominicæ Crucis, quam tunc Rex in prælio deferri fecit, muniti erant, super inimicos eiusdem Cru-

A. D. 1102. cis victores existerent. Quod si in anteriori bello ipsa crux similiter deferretur, non est hæsitandum, quod Dominus populo suo non propiciaretur, si tantum Rex sapienter cum gente sua ad pugnam exiret. Sed sunt nonnulli qui plus in virtute sua quã in Domino confidentes; & in sensu nimirum suo, habundantes, spreto etiam sapientum consilio, negotia sua facere imprudenter præsumunt, & inconsultè: vnde sæpe contingit detrimentum maximum ei non solum euenire, sed & multis aliis, stulti operis eius innocentibus. Vnde tunc DEVM plus solent inculpate, quã in stulticiam suam recognoscere: Qui cum stultè quid inchoat, rei exitum

Promiss. 21, 31.

non considerat. *Equus paratus ad bellum; Dominus autem salutem tribuet.* Non semper iusti precatio exauditur à Domino, quantum inus impii? Cur exaudietur, cum apud DEVM hoc non sit promeritus? aut quare inculpatur DEVS, cum stulto desiderium suum non implet? Nonne nouit ipse quid agendum sit in omnibus? Quid quid igitur citra spem videas geri, rebus quidem rectus ordo est, opiniononi verò turæ peruersa confusio. Sed non rerum merita, sed fortunæ spectat euentum stultus. Multotiens existimat homo etiam id esse sibi nocium, quod indilatè, Domino prouidente, vertitur ad proficuum: & contingit eos cum alicui benè succedit, paulo post eidem euenire quod multum officit. Expleto bello, vt dictum est, in quo rex victor existit, collectis tentoriis *Ioppen* reuersus est. Postea quieuit terra bellorum immunis, tempore sequenti autumnali atque hyemali. *Anno millesimo*

A. D. 1103. *centesimo tertio*, verno tempore, cum sanctum Pascha ex more in Hierusalem celebrasset, vi bembem *Achon*, Rex cum exercitulo suo aggressus, obsedit. Sed quia muro & ante murali fortis erat valde, nec vi, nec ingenio potuit eam comprehendere: tunc præsertim cum Sarraceni probissimè intus se defenderent: Cum autem segetes eorum totas, & virgulta ortosq; deuastasset Rex, *Ioppen* rediit. De domini *Buauundo* rumor desiderabilis tunc diuulgatus est, quia DEO propitiante, de Turcorum custodia liberatus est. Ille enim, quomodo de captione pro redemptione exierat, per legatum suum mandando Regi notum fecit. Et qui *Antiochia* prius principatus fuerat, à ciuibus suis gaudenter susceptus, eam postea inobitavit & possedit. *Laodiciam* insuper ciuitatem, quam *Tancredus* vi comprehenderat, & hominibus *Imperatoris* Constantinopolitani abstulerat, suscepit insuper *Buauundo*, pro quo *Tancredo* de terra sua competenter tribuit, & eum sibi gratanter pacificauit. *Balduino* autem Rege contra Sarracenos, more solito, certante, contingit eum die quodam in paucos eorum irruere: Et dum de interitione eorum iam certus gauderet animo, en *Æthiops* vnus, ponè Rupem delitens, callidè insidiatus est ei, vt interimeret: qui missili fortiter vibrato, prope cor Regem à dorso profundè vulnerauit, quo ictu pene vsque ad mortem læsus est. Sed cum postea se medicare sollicitè studuisset, post incisionem etiam cicatricis vexatæ, tandem sospes effectus est. *Anno millesimo centesimo quarto* incarnatione Dominicæ,

A. D. 1104. transecta hyeme, cum in Hierusalem, verno florente Paschæ sollennia celebrata fuissent, congregata gente profectus est Rex *Achon*, & obsedit eam. Illuc quoque venerunt *Ianuenfes* cum classe septuaginta nauium rostratarum. Et cum ciuitatem machinis & peruationibus crebris, per viginti dies vndique cohibuissent, Sarraceni valde perterriti, vellent nollent, Regi eam reddiderunt. Erat autem nobis valde necessaria, quoniam inest ei portus adeo utilis, vt intra mœnia securo naues quam plurimas sane concipere valeat. *Iam nouies orto gemino sub sidere Phœbo, Vrbs Achon capitur, Ptolomaidaque vocitatur. Anno millesimo centesimo necne quaterno. Non est vrbs Acharon quam quilibet æstimat Achon: Illa Philistea, Ptolomaida dicitur ista. Qua vrbe lic capta de Sarracenis plures occiderunt, quosdam viuere permiserunt. Æstiuo deinde tempore euoluto, necessitate Buauundus nimia constrictus, raro nauigio transfretauit in Apuliam. Qui Antiochiam terram suam, Tancredo commisit, ducens secum Daibertum, qui Patriarcha Hierosolimorum fuerat. Vir prudens & consilio pollens iuit Buauundus, vt de transmontanis partibus gentem secum reduceret: iuit Daibertus vt causam suam & iniuriam sibi à rege factam Romano Papæ innotesceret: luit, & impetrauit, sed non rediit, quia in via obiit.* *Anno mille-*

A. D. 1105. *simo centesimo quinto*, mortuus est *Raymondus* comes & emeritus miles, in oppido suo, ante urbem *Tripolim*, secundo Kalend. Martii, cui successit *Guillelmus Iordanis* nepos eius. Ea tempestate Sarracenorum & Turcorum proterua solita non defuit, cum deinde mense Aprilis, Rex *Kalipti, Radoam* nomine, de regione sibi confini exercitum adunauerit non minimum, & contra *Tancredum*, *Antiochiæ*

tunc

tunc primatem, cornu suum ad præliandum nimis acutum, extulerit. *Tancredus* A. D.
1105.
autem non in gente multa, sed in Domino spei suæ figens anchoram, aciebus suis bene compositis, contra hostes illos incunctanter equitavit; & ne longius morer, audacter in eos irruit: & Domino suffragante, illi protinus pauore concussi, dorsum fugæ dederunt: fugerunt, & fugati sunt: Qui fugere non potuit, nec mortē euasit. De interemptis, non fuit numerus. De equis eorum plures habuit *Tancredus*: vexillum quoque Regis fugitiui retinuit. Cornu suo sic quassato, mutilatus abiit. Glorificatus est igitur *DEVS*, qui suis sic subuenit fidelibus. De Antiochenis hoc tantillum diximus: nunc autem de *Hierosolymis* non taceamus. Re- xxxi

10 ferendum est enim quomodo *Rex Babilonis*, ipso anno, gentem coadunauerit multam, quam *Ascaloniam* misit per militiæ suæ ducem, ad præliandum contra Christianismum, arbitrans ut moliens nos omnes penitus de Terra sancta exterminaret. Didicerant enim nos esse paucissimos, & sine Peregrinorum succursu solitorum. Conglobati sunt ergo apud *Aschalonem*, tam Arabes equites, quam *Æthiopes* pedites: cum quibus fuerunt *Turci Damasceni* fere mille, qui sagittarii erant probissimi. Quod cum Regi esset intimatum, congregata ilico gente sua, bellum apud *Ioppen* expectauit. Et quia necessitas hoc monebat, non remanebat in ciuitatibus nostris qui arma ferre posset, quin ad bellum pergeret: nisi tamen qui muros nocte custodirent. Timor & tremor tunc super nos uenerunt, metuentes aut

20 de ciuitatibus nostris aliquem caperent, gente vacuatam; aut regem cum popello suo, in bello perimerent. Augustus erat mensis: Callebant quidem ab vtraque parte, præliari differentes: quia nec nos illos, nec illi nos impetebant. Termino autem, ut opinor, diuinitus disposito promouit se gens nepharia ab *Aschalone*, & ceperunt partibus nostris approximare. Quo comperto egressus est *Rex Ioppen*, & equitavit vsque *Ramulam* ciuitatem. Et quia bonum erat nostros omnimodè Domino adherere, & in eo certam spem ponere, inspirato ab ipso Domino consilio, misit *Rex Hierusalem* nuntium suum festinum ad Patriarcham & clerum atque plebiculam, ut obnixè omnipotentis *DEI* misericordiam exorarent, ut Christianis suis in angustia magna positis, opem dare de excellis dignaretur: Noluit le-

30 gatus ille quicquam mercedis accipere rogatus, quia timebat ab aduersariis in via perimi: Sed melius meditans, elegit quandoq; à Domino sibi mercedem laboris sui recompensari: commendansq; corpus & animam in manus Domini, *Hierusalem* properè equitavit. Quo ciuitatem ingresso, quod opus quærebat, statim protulit. Quo manifestato iussit *Patriarcha* maiorem campanam sonari, & gentem ante se totam adunari. *O fratres*, inquit, *amici & serui DEI*, ecce verè bellum quod audieratis futurum: nam, referente hoc nuntio, certissime nobis est paratum: Et quia sine *DEI* auxilio, nullatenus genti tanta obfistere poterimus, clementiam igitur ipsius omnes implorate, ut regi nostro *Baldwino*, & suis omnibus, clemens & propitijs in hoc prælio imminente, dignetur uacèsse. Distulit quidem bellum hodie fieri, sicut per hunc breuigerum uobis mandauit, ut cras scilicet die

40 *Dominica*, quâ surrexit *CHRISTVS* à mortuis, securus prælictur: cum etiam orationibus & eleemosynis apud *DEVM* roboratus erit, in quibus satis confidit. Quapropter, iuxta dictum *Apostoli*, hac nocte uigilate, & in fide stete, & uestra fiant in charitate. 1. Cor. 16, 13, 14. Crasq; ibitis per loca in hac urbe sancta, affligentes & humiliantes uos, pedibus nudatis: & Dominum *DEVM* suppliciter exorantes, ut de manibus inimicorum suorum nos liberet. Ego quidem ibo ad prælium illud, iam iam à uobis discedens: rogoq; ut si quis ex uobis hic residuus arma ferre ualet, mecum illuc ueniat: *Rex* enim hominibus eget. Sed quid plus moror? conscenderunt in equos, fueruntque simul centum quinquaginta, tam equites quam pedites: & sic nocte imminente, celeriter perrexerunt, & diluculo *Ramulam* ciuitatem peruenerunt. Hii autem qui in *Hierusalem* remanserunt, orationibus & eleemosynis afflictionibus-

50 que studiosissimè vacauerunt; vsque horam meridianam ecclesias uisere non cessauerunt; cantando plorabant, plorando cantabant, hoc in processione faciebant. Ego quidem cum ipsis, nudipedes orabam. Maiores etiam natu, vsque horam nonnam die illo non comederunt; nec infantes matrum ubera sucxerunt, donec fame vexati plorauerunt. Eleemosinæ quidem egenis ubertim impartitæ sunt: hæc enim sunt opera quibus *DEVS* placatur, quibus ad salutem excitatur; quibusque conuersus non reliquit post se benedictionem. Cumque *Ramulam*, ut dictum est, *Patriarcha* peruenisset, & aurora postera stellas cepisset depellere micantes, gauisi sunt in aduentu suo; & excitati omnes cucurrerunt ad presbyteros, ut peccata sua *DEO* & eis confiterentur; ad *Patriarcham* similiter, volentes uerbum aliquid au-

A. D. direab eo, & à peccatis suis absolui. Hoc factò, veste pontificali Patriarcha tunc
 1105. indutus, Crucem Dominicam, quæ in talibus negotiis deferri solebat, in manibus
 sumpsit: & ordinatis, vt decuit, cateruis de militibus & peditibus, contra exerci-
 tum hostilem progressi sunt. Erant milites nostri, vt fertur, quingenti, aliis exce-
 ptis qui equitabant, qui nomine militari non fungebantur: pedites verò nostri,
 non plus quam duo milia æstimabantur. Gens autem aduersaria, quindecim mi-
 lia tam de equitibus quam peditibus computabantur: qui nocte illa, non longius
 quam quatuor miliaris ab vrbe Rmaulam, hospitati fuerant. Cumque Regem
 perspexissent cõtra se equitare cum suis, confestim more suo ad præliandum se pa-
 xauerunt. Attamen verlutia eorum aliquantulum tunc cassata est, cum partem v- 10
 nam, sed minorem, de gente sua ante *Ramulam* mitti disposuerant, vt exercitum
 nostrum aliquatenus fallerent; maiorem verò partem, *Ioppen*, vt eam assilirent, &
 nobis nescientibus caperēt. Sed cum Regem aduersus eos sic euntem spectarent,
 simul reglobati sunt, molimine suo confuso. Nec mora longior, alii alios impe-
 tierunt. *Tunc clipei resonant, & ferri stridit acamen.* factòque vtrunque impetu, excla-
 marunt omnes nostri, contra Paganos: *CHRISTVS viuat, CHRISTVS regnat,*
CHRISTVS imperat: sicut iussum eis fuerat. Illi autem nos circumuallantes, con-
 quassare & contundere penitus putauerunt. Turci enim nouissimam cateruam
 nostram retrogirantes; & sagittarum pluuia plagantes, iam arcuum officia dimi-
 serant, iam vaginis enses extraxerant, quibus nostros cominus feriebant: cum 20
 Rex hoc comperto audacitate minuitur, vexillum suum album, de manu cuius-
 dam militis sui arripuit, & cum paucis suis celeriter illie currens, illis oppressis
 succurrere satagit. Qui cum statim, DEO iuuante, impetendo Turcos & occidē-
 do dispersisset, ad maiorem multitudinem Sarracenorum & Æthiopum reuersus
 est. Sed nec in impetibus nec in percussionibus vtrorumque amplius immora-
 bor: quia volo artare paginam limite parciore. DEVS enim omnipotens, seruo-
 rum suorum nusquam immemor, noluit Christianos suos à perfidis illis destrui:
 quia pro eius amore & nomine ampliando, de longinquis partibus Hierusalem vi-
 sitatum venerant: dederunt illi fugam repentinam, nec cessauerunt fugere vsque
 Aschalonem. O si capi posset *Semelmuch* dux ipsius militiæ, multa nummismata in 30
 redemptionem sui, Regi Balduino solueret. Sed non effugit *Gemelmuch* Admira-
 tus Aschaloniz, vir locuples & prudentissimus: quo occiso desolatio illis omni-
 bus non minima fuit. Alterum Admiratum olim Aconitam, viuum retinuerunt:
 quem Rex fecit redimi viginti milibus nummismatum, præter equos resq; alias.
 Æthiopes verò quoniam fugere nequuerunt, in campis trucidati sunt. Quatuor
 milia tam de equitibus quam peditibus interfecti fuisse referuntur: de nostris
 verò, sexaginta. Tentoria nobis remanserunt: lumenta, & asinos, camelos, & dro-
 medas multos ibi perdiderunt. Tunc DEVS ab omnibus nobis laudatus & glorifi-
 catus est, in quo virtutem fecimus, qui et iam ad nihilum reduxit inimicos nostros.
 Omira Divini iudicii ordinatio! Ecce qui dicebant: *Eamus & Christianos omnes illic* 40
occidamus, & possidebimus Sanctuarium DEI. Sed non sic impii, non sic: quia vos posuit ut ro-
tam, & sicut stipulam, ante faciem ventis. in ira sua vos conturbauit. Ipsi etiam in iuge sua iu-
 rauerant, nunquam propter Francos fugere: sed tandem effugium fuit tunc sa-
 lus eorum. Regressus est autem Rex *Ioppen*, cum gaudio: vbi prædam in bello ca-
 ptam militibus & peditibus suis sub ratioe distribuit. Adhuc erat in mari ante
 Ioppen classis Sarracenorum, qui iam aliquandiu illie expectauerant, scire cupi-
 entes quomodo & quando tam per mare quam per terram nos omnes atque vr-
 bes maritimas omnino destruerēt: sed cum Rex per nautas suos, caput *Gemelmuch*
 Admirati in bello decollati, in vnam de nauibus eorum iactari fecisset, conturbati 50
 valde hoc viso, & exterriti, diutius ibi stare noluerunt: sed gentis suæ confusionē
 comperta, paululum tunc Austro flante, in portus Tyri & Sydonis secesserunt.
 Quæ classis cum deinde Babiloniam reuerteretur; spiritu procellarum, DEI gra-
 tia nobis satisfaciente partibus nostris, sparsim naufragio miserabili aduectæ
 sunt: De quibus, viginti quinque naues, Sarracenis plenas habuimus; reliquæ verò
 velificantes, vix euaserunt. Adiutor ergo pius in tribulationibus, manifestauit sic
 nobis Dominus potentiam suam. Ergo diem belli volo vobis certificari. *Iam de-*
cies orto Phæbo sub Virginis astro. Cum solida terras spectaret imagine Luna, Sexta Kalenda-
rum Septembris cum legeretur, Annuit Omnipotens Francos gaudere triumpho. Tum fugiunt
Arabes, Turci simul Æthiopesq;: Pars montana petit, remanet pars mortua campo. Quoniam
 quidem

Psal. 32. 11.
 Psal. 1. 4. 22.
 22. 2. 5.

quidem ne vel scriptorum negligentia vel imperitia, vel quod rari forsitan erant, ^{A.D.}
 vel suis impediti curis insudabant, hæc gesta obliuioni non scripta darentur, ma- ^{1105.}
 lui ego *Fulcherius*, scientia rudis, ingenio debilis, temeritatis nauo notari, quàm
 hæc DEI opera non propalari: secundùm quod oculis meis vidi, vel à relatoribus
 veridicis perscrutans, diligenter didici: Et quoniã à me solo, hæc omnia visu & in-
 tuitu non possent comprehendì: stilo inusitato, sed tamen veraci congesta, suc-
 cessoribus pio affectu reliqui. Precor autem legentem vt inscientiæ meæ chari-
 tatiuè indulgeat; & dictamen nondum à quolibet oratore correctum, locatim si
 velit corrigat: Verumptamen historiæ seriem, propter pulchritudinem partium
 10 pompaticam, non commutet: ne gestorum rei veritatem, mendaciter confu-
 dat. His autem gestis quæ narraui superius, anno ipso declinante, sensimus om-
 nes *terremotum* inagnum, qui Hierusalem ineramus, quod in vigilia Dominicæ
 natiuitatis valde nos terruit. *Anno* deinde *millesimo centesimo sexto*, vidimus ^{xxxiii.}
 nihilominus *Cometam* in æthere apparentem: nos illum suspicientes percussit, ^{A.D.}
 qui in ea parte quæ a Soli hiemali tempore occumbere solet, splendoris alburni ra- ^{1106.}
 dium, ad instar telæ lineæ, in longum mirificè produxit. Hoc signum in mense
 Februario rutilare incipiens, die quo Lunam pronuntiabamus primam, futuro-
 rum prælagium nunciabat. Sed quia nihil inde augurari præsumpsimus; quod
 designabat totum Domino commisimus. Quinquaginta diebus, eo amplius, ve-
 20 sperere quotidiano, cometa ille, per totum mundum visus est: Notandum autem
 quia à principio ortus sui tam ipse cometa, quam eius splendor niueus de die in
 diem, paulatim attenuatus est, adeo vt in diebus vltimis virtus sui luminis iam per-
 dens, parte omnino cessaret. Indilatè autem, mense in eodem, die videlicet quo
 Lunam computauimus vicissimam, vidimus in celo ab hora tertia, vsque meridia-
 nam, ad dexteram & læuam Solis partem, quasi duos alios Soles: nec tamen tan-
 tum sicut maior fulgentes, sed forma & lumine rariore mediocriter rutilantes. In
 quorum giro circulus in super vnus apparuit candidus, extans amplitudine tam-
 quam quæuis ciuitas: intra quem alter circulus clarebat dimidius, qui erat Iri simi-
 lis, quadruplici colore distinctus, & in parte Solis superiore, amplexione arcuata;
 30 vsque ad duos Soles iam dictos attingens. Deinde sequenti mense, hora noctis me-
 diæ, stellæ cœli visæ sunt pluerè. Postea *Hugo*, qui Tyberiadem urbem tunc posside-
 bat, æstiuo tempore aduersum militiam Damascenorum hostilem bellauit. Qui
 cum bis in ipso prælio iam ab eis repulsatus esset, tertio belli recursum, Domino su-
 fragante, victor victos eos superauit. Ducentos quidem ex eis occidit, totidem quæ
 de equis eorum retinuit; reliqui verò terga fugæ dederunt. Mirum dictu: sexies v-
 ginti, quadragies centum disperferunt. Sed deinceps mora non fuit: expeditione
 facta in terra eadem cum Rege Balduino, ictu sagittæ *Hugon* interiit. *Anno* ^{xxxiiii.}
millesimo centesimo septimo, transfretauit Hierosolimorum Patriarcha *Ebreminus* no- ^{A.D.}
 mine, Romam petens. Quæsiturus enim erat ab Apostolico vtrum Patriarcha re- ^{1107.}
 40 maneret. Nam *Daibertus* iam superius dictus, Patriarchatum recuperauerat; sed in
 reditu postmodum obierat. Mense demum Nouembri, eodem anno cum in scitu-
 tiam solitam *Aschalonitæ* efferuerent, ad radicem montanorū nostrorum, inter Ra-
 mulam & Hierusalem, posuerunt insidias: vt vnã gentis nostræ catenam, quam
 de toppe Hierusalem tunc ituram didicerant, occursum repentino perimerent. Sed
 hoc *Ioppitis* intimato, mox impigri conscenderunt in equos. Et cum ad locum
 insidiarum, ductore nuntio rei, peruenerunt, adhuc an verum dixisset dubitantes;
 visis illis exterriti valde timuerunt: Erant enim milites quingenti, & pedites
 prope modum mille; Nostri verò, milites non plus quam septuaginta quinque:
 50 quibus etiam cum non liceret cogitare quid facerent, & nõ erat saluatio eis si pu-
 gnam committerent, gratius elegerunt honorificè si contingeret mori, quàm fu-
 gæ infamiã posthæc notari. Impetu igitur tunc momentaneo, quasi nihil præter
 DEVM metuentes, mirum in modum penetrauerunt aciem hostilem, prosternendo
 eos, & occidendo; & per eos transeundo, & per eos reuertendo. Quo in certa-
 mine cum acrius Sarraceni se proteri cernerent, audacitatem suam; DEO vo-
 lente, omnino perdentes, bellare cessauerunt. Quod cum comperissent mi-
 lites nostri, potentius eos peruasurunt: & quos fugere putauerunt, illi eos fugerè
 compulerunt: de quibus plures occiderunt; & de equis eorū plurimos retinuerunt:
 De militibus verò nostris, non plus quàm tres ibi perdidimus. Sed clientela

A.D. eorum de iumentis nostris aliquot abduxerunt; de suis nostri, talionem sibi dupli-
1107. cauerunt. Anno autem eodem; postquam *Buaumundus* de Galliis regressus est, congregata gente quantamcunque potuit, in portu *Brondusiano*, quod est in Apulia, classem suam parauit. Qui cum tempus ad transfretandum expectasset opportunum, septimo Idus Octobris naues ingressi, *Bulgariam* nauigauerunt, & *Aualonis* portui applicuerunt. Et Aualone vrbe illa citissimè accepta, *Duratum* ciuitatem obsederunt, tertio Idus Nouembris. Sed quia ciuitas illa tam hominibus, quàm stipendiis satis erat munita, obsessores diu fatigauit. habebat quidem *Buaumundus* quinque milia militum, & sexaginta milia peditū: feminam autem nullam tunc tecum transfretare permisit, ne exercitantibus impedimento, & oneri essent. Erat ¹⁰ quidem *Imperator* Constantinopolitanus genti nostræ tunc valde contrarius; & Hierosolimam peregrinantibus, vel fraude clandestina, vel violentia manifesta, tam per terram quàm per mare, perturbator & tyrannus: quapropter *Buaumundus* collecto, vt dictum est, exercitu, terram illius intrauit, ciuitates & oppida comprehendere nitens.

XXXV. Anno *millesimo centesimo octauo*, cum iam per vnum annum ante *Duratum* sedisset *Buaumundus*, nihil perficiens; sed tamen interim contra *Imperatorem*, *Imperator* quoque contra eum, insidias & detrimenta omnimodè moliretur: tandem per internuntios pace prolucuta, cum etiam *Imperator* ad eum, cum exercitu suo approximasset, amici adinuicem, conuentionibus additis, facti sunt. Iurauit enim *Buaumundo* super reliquias preciosissimas, Peregrinos, de quibus iam sæpe fatum est, in terra & in mari, quanto latius imperium eius extendebatur, ab illo die & deinceps se saluaturum, & honoraturum: ne quis eorum vel diriperetur, vel malè tractaretur: Ille quoque contra iurauit *Imperatori* pacem, & fidelitatem omnimodè tenendam: qui postmodum, occasione accepta, remeauit *Apuliam*, partem exercitus sui minorem secum ducens: pars enim maior *Hierusalem*, vt vouerant, per mare profecti sunt. Anno ipso obiit *Philippus* Rex *Francia*.

XXXVI. Anno autem ab *incarnatione Dominica millesimo centesimo nono*, & ab *Hierusalem*
A.D. capta vndecimo, venit *Bertrannus* *Raymondi* comitis filius, de *Prouincia* quæ dicitur
1109. *Sancti Egidii*, adhibitis sibi *Ianuensibus* cum classe sua, scilicet nauibus rostratis septuaginta exceptis aliis ferè viginti; & applicuerunt vrbi, quæ *Tripolis* dicitur, ³⁰ quam ipse *Bertrannus* adiebat, volens eam expugnare, & sub patris sui iure hæreditario propriam possidere. Quam cum obsidione cinxissent, orta lite confestim inter *Bertrannum* & *Guilhermum Iordanum* cognatum suum, qui eam semper impugnaverat ab vsque *Raymondi* comitis excessu, & versabatur in oppido *Tripoli* proximo, quod *Mons Peregrinus* nuncupatur, parum in primis profuerunt. Et idcirco orta est illa, quia uile à dono patris sui, qui terram ipsam primitus adquisierat, eam obtinere debebat, vt affirmabat: hic autem, quia strenuè armis eam protexerat & amplificauerat, iustius possidere obiiciebat. Et quia, *sub discordiarite, magna de statu suo labuntur; & contra minima, in concordia exuberant*: tum *Guilhermus* aliquantulum de negotio illo, maliuolentiæ causa, se retrahebat; *Bertrannus* autem ⁴⁰ cum suis, urbem viriliter cohibebat: Hic nollet illum aliquid posse proficere; ille quoque nollet hunc etiam viuere: Certant pro incertis, & sunt incerti de certis: Contendunt pro momentaneis, & non laborant pro æternis: Currunt, & nō comprehendunt forsitan: Remanebit igitur ibi brauium in biuio. *Non est ergo volentis, nec currentis; sed est DEI misericentis.* Nec dum ceperant urbem, & iam de captura litigabant. Ad nutum autem *DEI* momenta transuolant, & cogitationes hominum vanæ subuertuntur. Et non fuit mora: postquam Rex *Hierosolimorum* *Baldwinus* ad obsidionem illam venit, causa deprecandi *Ianueses* vt eum iuuarent, eo anno ad capiendum *Aschalonem* atque *Berutum*, nec non *Sydonem*; & ordiebatur concordiam fieri de duobus Comitibus memoratis: nescio quo infortunio dum ⁵⁰ noctu equitabat, ictu sagittæ paræ clandestino, interiit *Guilhermus* ille *Iordanus*. Mirantur inde omnes, ignorant qui hoc fecisset; sciscitantur, scire nequeunt. Hi dolent, illi gaudent: Alii lugent amicum; alii lætantur propter obrutum inimicum. Nunquam etiam se diligerent, qui ambo terræ illi principari cupiebant. De mortuo nihil plus. Remansit *Bertrannus*, regis *Baldolini* homo fidelis effectus. Tunc coercuerunt vndique urbem: laborant externi, vexantur interni. Cumque *Sarraceni* valde coangustarentur, & nulla iam spes eis esset euadendi, sub fidei conuentione iurata & à Rege confirmata: Ne occiderentur, sed quo vellent sine corporum læsione abirent: post iusurandum inde factum, permiserunt maiores nostros

Rom. 9, 16.

nostros ultro in vnam vrbis partem ingredi. Quo dum ita fit, nescio quo euentu ^{A. D.} ortus est repentinus ilico tumultus inter minores Ianuensium: & per ^{1109.} scalas & cordas murum tunc conscenderunt, & urbem introierunt. Et qui Sarracenus tunc ibi est inuentus, nihil peius habuit cum caput perdidit. Et quamuis principibus clam hoc gestum fuisset, capita ibi sic perdit non sunt posthæc restituta. Qui autem in circo Regis sunt, iuxta pactiorem liberati sunt. *Terdecies cancro dederat iam lumina Phæbus, Si tria de numero tamen excutiendo recidas. Urbem cum Tripolim capiunt gens bellica per vim.*

¹⁰ *testus est Balduinus Rex Beritum ciuitatem, obsessurus eam.* Venit autem ei in auxilium *Bertrannus* Tripolitanus comes: & confedit exercitus eorum ad primum ab vrbe lapidem. Cumque per septuaginta quinque, vt opinor, dies ciuitatem vndique coartassent, & naues quæ ad subsidium eorum illuc confluerant, naues nostræ in portu conclusissent, turribus ligneis tum muro admotis, de illis ausu magno Franci nostri, nudatis ensibus, super murum profilierunt. Descendentes itaque in ciuitatem, & per portas etiam multi ingressi, hostes fugientes vehementer impugnantes, denique peremptos superauerunt, eorumque pecuniam totam diripuerunt. *Anno milleno centeno bis quoque quino, Urbem Beritum vireus capit armipotens.* *Bis decies ortus sub Tauri sydere Phæbus: Terque quaterni fuit, cum factum contigit istud.* Cumque gesta fuissent hæc, rediit Rex Hierusalem, DEO laudes acturus per quem honorificè, vt dictum est, triumphauerat. Quibus peractis laudibus, protinus præparauit se iturum contra Turcos qui *Ædessam* urbem Mesopotamiæ, iam obsidebant: dompnusque *Gibelinus* Patriarcha cum eo. Tunc per noctes quidem aliquot, vidimus *Cometam* vnum ab Aquilone ad Austrum radium protendentem suum. *Tancredus* etiam tunc adunauit gentem suam Antiochenam, & de regione tota quam possidebat, quamcumque poruit: expectato iam rege per dies aliquot, congregati sunt simul ante fluuium *Eufratem*. Quo transitu, inuenerunt statim Turcos quos appetebant, qui per regionem illam cateruatim discurrentes, Francorum expectabant aduentum. Sed quod sciebant esse probissimos bellatores, & mirabiles de lanceis percussores, non sunt ausi cum eis bellum committere; sed fugitiua calliditate ab eis diuerrentes, nec bellare audebant; nec de regione illa secedere in terram suam volebant. Et cum fallacia rædiosa, per dies aliquot nolentes præliari, nostros fatigare studuissent, sumpto vtilitatis & necessitatis consilio, muniuit Rex urbem *Ædessa* annonâ, quâ multum ciues egebant, quia vastauerant Turci totam regionem in circuitu, comprehensis castellis & colonis, quibus ciuitas ipsa pasci abundè solebat: non amplius morantes, ad fluuium præfatum redeuntes venerunt. Et cum paulatim nauibus paucis & minimis transissent, affuerunt post eos Turci versipelles & rapaces, qui multos de pedibus nostris ibi arripuerunt, & in Persidem adduxerunt, videlicet, de Armenis inopibus, quos Turci cum reculis suis impiis vastauerant. Et quia impossibilitas erat flumen contra eos retransire, inde satis dolentes regressi sunt: deinde, *Tancredus* Antiochiam, Rex quoque Hierusalem. Applicuerat interim *Ioppe* gens quædam, *Norrensis* dicta, quam de mari Occiduo concitauerat DEVS, vt irent Hierusalem: & erat classis eorum sexaginta nauium. Horum Maior erat iuuenis quidam, forma quidem speciosus valde, Regis terræ illius germanus. Cumque Rex Hierusalem regressus fuisset, horum aduentu gauisus, locutus est cum eis amicabiliter, monens eos & deprecans vt pro amore DEI mercarentur in terra, quam adierant, aliquantulum, & iuuarent eum Christianismum amplius prouehendum: vt expleto utcumque negotio CHRISTI, cum postea in terram suam repatriarent, gratias DEO magnificas redderent. Cuius petitionem illi benignè suscipientes, non pro alia causa eos in Terram Sanctam venisse responderunt: sed quocumque cum exercitu suo progredi vellet, simul proficisci voluntariè marino itinere sponderunt, tantum vt victum necessarium eis impendere curaret. hinc concessum est; illinc peractum. Et cum primitus *A-schalonem* adire disposuissent, tamen demum laudatiori sumpto consilio

NN

A.D. III. *Sydonem* ciuitatem obsessuri appetierunt. De Ptolomaida, quæ nunc frequen-
tius *Achon* dicitur, mouit Rex exercitum suum; *Norrenses* autem de *Ioppito* por-
tu parati processerunt. Tunc classis *Admirati Babiloniensis* in *Tyrio* portu latita-
bat: quia Sarraceni, ritu piratico, Christianis, nostris scilicet Peregrinis, per-
sæpe oberant; & ciuitates maritimas, quas adhuc Rex Babiloniensis possidebat,
multimodè communicantes, vegetabant. Cùm autem de Norrensibus murmu-
rari audissent, nequaquam tum temporis de *Tyrio* portu egredi præsumserunt:
quia cum eis præliari non ausi sunt. Cumque venisset *Rex* ad *Sydonem*, obsedit
eam à terra; *Norrenses* verò, à mari. Et factis machinis, terruit valdè internos
hostes: ita vt quærent à Rege qui soldarii essent, quatinus eos inde sanos ex- 10
ire permitteret; ac si placeret, agricolas ad excolendum terras, vtilitatis causa,
in vrbe retineret. Hoc petierunt, & hoc acceperunt. Sine donatio itaque soli-
darii abierunt; ruricolæ verò sub conditione prædicta, pacificè remanserunt.
Iam decies novies sol iusserat Arci tenentem, Urbem Sidonii cum reddunt mense Decembri.

XXXVII.

A.D. III. *Anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo undecimo*, ebullit de Perli-
de multitudo Turcorum maxima, & per Melopotamiam meantes transierunt
fluuium *Eufraten*; & obsederunt castrum quod *Turbexel* vocamus, morantes ibi
vno mente ferè. Et cùm non possent illud comprehendere statim, quia for-
te situ est, tædio molestati dimiserunt obsidionem, in partes *Alapix* vrbis se-
cedentes. Nam callidè agentes, moliebantur irritari *Tancredum*, vt contra eos 20
exiret ad bellum: vt ab *Antiochia* elongatum aliquantulum, possent eum cum
gente sua pauca intercipere, & omnino destruere. Sed *Tancredus*, astuciam
astuciæ opponens, noluit per stultam audaciam confundere suam probitatem:
sed misit Legatos suos ad *Balduinum* regem Hierosolimorum humillimè per eos
deposcens, vt Christianismo succurrere, itinere celeri festinaret. Quo audito
spondit Rex auxilium petitum: Et terra sua commissa custodibus, prope-
rauit ad bellum, ducens secum *Bertrannum* comitem Tripolitanum. Qui cùm
peruenissent vsque ad castellum vel villam, quam *Rugeam* nuncupant, ab altera
quæ *Russa* dicitur quatuor milibus distantem: affuit ibi *Tancredus* cum gente sua,
qui aduentum Regis iam per quinque dies expectauerat. Qui cum gaudio 30
susceptus fuisset, posita sunt tentoria regis super flumen *Fenum*, hospitalitatem
sumentes Hierosolimitani cum Antiochenis. Et non mora facta ibi, perrexerunt
vsque *Aphamiam* vrbem, quæ iam sub *Tancredo* villicabatur probissimè, in præ-
terito anno ab eo capta. Deinde versus Turcos progressi sunt, qui ante vr-
bem, quam dicunt *Silara*, castra metati erant. Quam vrbem Grammaticè no-
minare nescio, sed *Chezat* incolæ regionis eam vulgariter vocant, quæ ab *A-*
phamia sex milibus distat. Turci autem, quia iam audierant Francos contra
eos iacere, in virgultis & in clausuris ciuitatis ante fatæ, se inseruerant, vt
facilius se tueri possent, si Francorum impetu fortè coercerentur. Verum-
ptamen cum milites nostros appropinquare perspexissent, exierunt de mu- 40
nitione iam dicta; & monstraerunt se genti nostræ: & non præsumserunt
bellare; & noluerunt fugere. Milites quoque nostri per cateruas ordinati,
cùm viderent eos sparsim per campos amplos discurrere, & non ad bellan-
dum eos, vt vellent, se aptare, vitantes dampnum, noluerunt eos impetere.
Itaque tam metu quàm versutia, vtrique circumflexi, Turci inibi remanse-
runt: nostri quoque, tramite reciduo, reuersi sunt: Et quoniam stipendium
tam sibi quàm iumentis suis deficiebat, non diutius morari oportebat. Rediit
Rex Hierusalem; *Tancredus* verò, *Antiochiam*. Nec mora fuit, apparatu
accelerato aggressus est Rex *Tyrum* ciuitatem, quæ *Soor* Hæbraicè dicitur:
& obsedit eam; quæ cùm cum per quatuor & eo amplius menses admodum 50
vexasset, ipse etiam cum suis, labore & tædio valdè vexatus, tristis absces-
sit. Nam cùm duas turres quas artificiosè ligneas, muro vrbis altiores fie-
ri iusserat, prope murum iam impegisset, vnde ciuitatem comprehende-
re conabatur, si DEVS hoc expleri permitteret: sentientes Sarraceni se
morti iam proximos, nisi artem arte fallerent, ingenio ingenium opposue-
runt, probitatem probitate fefellerunt. Cùm enim ab altitudine turrium
nostrarum se superari penitus circumspexissent, festini egentes auxilii, no-
cturna

- Turna operatione duas turres murales in sublime adeo extulerunt; vt de supernis propugnaculis earum, probissimè se defenderent; & in terras nostras inferiores focum iacerent, & deinde concremarent. Quo infortunio milites nostri superati, dolore quoque circumfulsi: rupto spei suæ fune, Rex Achon, urbem suam, *Baldwinus* regressus est. Verè verum est prouerbum istud Rusticanum, *Interdum buccam coclear frustratur apertam.* Iam gens nostra, ciuium rerum capturam inuicem distribuebant: Iam alii aliis proportionibus incertis inuidebant: Iam diem captionis, tanquam certum, sed tamen incertum, disponebant. *Equus paratus ad bellum,* ait Salomon, *Dominus autem salutem tribuit.* Confidunt homines interdum in virtute sua, & in pecuniis suis; & à Domino recedit cor eius: quem voce sæpe inuocant, & operibus negant. Sed etiam si permitteret Dominus voluntates suas in talibus adimpleri; magis probitatem suam in laudarent, quàm misericordie Domini donum magnificarent. *Anno ab incarnatione Dominica millesimo centesimo duodecimo* Lethale debitum exsoluit *Tancredus*, qui Antiochenum regebat principarum. *Iam bis tredecies Sol viserat Arcitenentem, Cum subit quod erat, vt quod fuit id foret ipse.* Anno verò illo bellorum expertes fuimus. *Rogertius* succent *Tancredo.* *Anno ab incarnatione Dominica millesimo centesimo decimo tertio*, dum in mense Martio Luna habebamus vicésimam octauam, vidimus solè à mane usque ad primam, & eo amplius, defectione quadam ab vna parte minui. Et pars quæ primitus à summo tabescere incepit, tandem ac si in rotando, ad ima tendit. Verumpræmè Sol claritatem suam non amisit, quia non minoratus est nisi, vt æstimo, à quinta parte formæ suæ, taliter aliquantum cornutus. *Hoc ecliphs erat, quo Sol ita deficiebat.* Æstiuo deinde tempore congregati Turci transierunt *Eufraten* fluum, Hierosolimorum partes adituri, & nos Christianos, vt rati sunt, destructuri: & regionem *Antiochenam* ad dexteram linquentes, & non longe ab vrbe *Aphamia*, Syriam transeunt, & *Damascum* ad leuam dimittentes, & inter *Tyrum*, & *Cæsaream Philippi*, quæ *Pancas* dicitur, per regiones meantes *Feniceas*, calauerunt appetere regem Baldwinum: qui aduentu eorum audito, ab *Ptholomaida*, id est *Achon*; moto exercitu suo, iam contra eos exierat. Prouidentes autem quod sibi vtilius esse senserunt; & nostris ignorantibus quid facere molerentur, circueunt *mare Galilea* per terram *Neptalim* & terram *Zabulon*, usque dum in fine maris iam dicti, ad Austrum, inter duo flumina se includerent. Insula autem hæc inter duos pontes, ita tuitione munitur, quod non possent impeti, propter introitus artos pontium prædictorum. Cumque Turci tentoria sua illic extendissent, emiserunt duo milia de suis, transito ponte, vt insidiarentur nostris, quos illud adire indilatè non dubitabant. Igitur cum Rex illuc tenderet, vt prope pontem memoratum, à quo *Tyberiadem* inceditur, ponerentur castra sua, visis Turcis ferè quingentis qui de insidiis inuadere nostros erumpebant, ilico aliquanti contra Turcos imprudenter cucurrerunt; & cædendo eos persecuti sunt usque dum de insidiis duo milia prodierunt, qui nostros vehementi aggressu repulerunt, & triplicata cæde in fugam disperferunt. Proh dolor! grande dedecus, grandia peccata nostra die illo nobis contulerunt! fugit etiam Rex vexillo suo ibi perduto, tentorio quoque optimo cum rebus plurimis & vasis argenteis: *Patriarcha* similiter, qui aderat. Milites ibi perdidimus ferè triginta de melioribus; pedites verò mille ducentos. *Ter quater ex orto sub cancri fidere Phæbo, Dissipat incautos truciter gens perfida Francos.* Nondum regis miuitia illuc aduenerat tota: Nec princeps Antiochenus, *Rogertius* videlicet *Richardi* filius, ibi aderat qui mandatus, pro amore DEI & dilectione Regis illud ad negotium venerat: Pars quoque gentis *Tripolitanz*, qui exercitui regio iam conglobati erant: vnde valde tristati sunt, & immodestiam Regis vituperauerunt; quia sine consilio eorum tam festinus, cum paucis, inordinatè, aduersus aduersarios cucurrerat, licet suos Rex prohibuisset, non inconsultò impetere Turcos. Et quia tunc nequiuertunt nostri nocere in aliquo Turcis, hospitati sunt non longè ab eis, vt tota die vtrinque conspici posset exercitus vterque. *Maledoctus* vocabatur qui dux erat militiæ eorum, quique Regem *Damasci*, *Tuldequinum* nomine, in auxilium sibi conglutinauerat. Ille gentem innumeram adduxerat: iste verò de

A.D. 1113. Siria sibi subdita congregauerat multam. In valle Turci erant; in monte Fran-
 ci concedebant. Nec Turci audebant ab insula exire; nec Franci pote-
 rant eos assilire. Isti callent, illi timent: Isti callidi; illi prouidi. *Temporis asti-
 ni feruor cohibebat utrosque, Nec tamen angori poterant finem dare tanto.* Tunc abten-
 tes mirabantur, quid præsentis morabantur. Sarraceni nobis subditi, quasi alieni
 tunc recesserunt à nobis, nos coangustantes vndique. Turci etiam cateruatim
 ab exercitu suo prodeuntes, terram nostram vastabant: prædam & annonam ex-
 ercitu suo per Sarracenos nostros mittebant. *Sychem* urbem vel *Siccinam*, quam
Neapolim dicimus, tam interim obtinuerunt, quam diripuerunt, additis sibi Sar-
 racenis quos in montanis possidebamus. *Aschalonita*, Arabes, & Sarraceni, gens
 tamen pauca, Hierusalem adierunt, die quadam, dum vsque antemuralem vr-
 bem peruaferunt; messes collectas, igni incenderunt; sagittis suis aliquantis de no-
 stris, in muri propugnaculis, vulnerauerunt. De illis similiter nostri aliquantos ad
 mortem læserunt. Pauci de nostris peditibus extra murum, contra eos exierunt.
 Nam iussum erat portas claudi, ne ciuibus egressis dampnum aliquatenus eis
 eueniret. Milites quidem decerant, qui in hostem iuerant. Nocte sequenti,
 Luna orieate, hii hostes abierunt, vnde nostri valde lætati sunt, quoniam ob-
 sideri ab eis primitus putauerunt. Ea tempestate, aut vix aut nunquam vale-
 bat nuntius ad Regem, nec à Rege ad ciuitates nostras, propter hostiles infi-
 dias, transire: Ideoque nesciebatur ab iis, quid illi; nec ab hiis, quid facerent
 isti. *Ruribus in multis marcebat messis adulta: nec erat qui colligeret.* Eo quidem anno
 terræ frugum cultura, valde fuit abunda. Sed dum *Mare procellis turbatur, homines
 terret ne piscentur.* Cuncta cunctis in dubio pendebant, & quibus triumphum datu-
 rus esset DEVS, vnanimiter expectabant. Christiani à negotiis & operibus cessa-
 bant, excepto quod urbium & munitionum fracturas resarciiebant. Interea *ter-
 ramotum* persensimus vice duplicata, videlicet decimoquinto Kalend. Augusti,
 & quinto Idus Augusti: primum, nocte media; secundum, hora diei tertia.
 Turci autem versipelles, cum per duos menses oportunitatem vel dissipandi
 vel superandi nostros expectassent, nec potuissent: quia de transmarinis, vt
 mos est, Peregrinis eo tempore diatim exercitus noster crescebat: nec gens
 Antiochena recedens abibat, secesserunt in partes Damascenorum: & Rex
Balduinus cum suis, statim reuersus est *Ptholomaidam*, vbi *Comitissam Sicilia* repperit,
 quæ prius fuerat coniunx Rotgerii comitis, Roberti Guischari, fratris; nunc
 autem futura vxor Regis Balduini. Nec mora postmodum apud Damascum
 interemptus est. *Maulidulfus* à quodam Sarraceno viriliter: qui sica sub veste
 occultata & ter in ventrem illius impacta, duplex ibi expleuit homicidium: ille
 enim occiso, confestim ab assistentibus occisus est. Dura victoria, qua victor
 statim vincitur. Verè sapienter loquutus est Philosophus ille qui dixit: *Fortuna vi-
 trea est, tum cum splendet frangitur.* Erat quidem *Maulidulfus* diues valde, & magnipo-
 tens, & inter Turcos, nominatissimus, & in actibus suis astutissimus: sed voluntati
 DEI resistere non valuit. Permisit eum Dominus non aliquamdiu flagellare,
 qui postea voluit eum vili morte, & imbecilli manu suffocari. *Anno ab incar-
 natione Domini millesimo centesimo decimoquarto* multitudo *Locustarum* infinita ebulli-
 uit, à parte Arabia aduolans in terram Hierosolimorum; quæ per dies aliquantos
 segetes nostras mense Aprili atque Maio, valde vastauerunt. Die deinde festo
 sancti martyris Laurentii, *terramotus* factus est magnus. Tempore item sequenti,
 quod Idus accidit Nouembris, apud urbem *Mamisiriam* *terramotus* factus est
 magnus, qui partem subuertit oppidi. Itaque maior & inauditus regionem *Antio-
 chenam* *terramotus* adeo per loca concussit, vt oppida quamplurima, siue tota
 siue dimidia, tam domos quàm muralia, solotenus subrueret, in qua ruina etiam
 pars plebis suffocatae interiret. *Mariscum* dicunt oppidum peroptimum; quod ab
 Antiochia sexaginta, vt æstimo, distat miliaris, in parte Septentrionali sub-
 uertit adeo motus ille, vt domos & muralia penitus corruerent; & popu-
 lum inhabitantem, pro dolor! cunctum extingueret. Alium quoque castrum,
 quod *Trialetb* nuncupant, prope fluuium Eufratem, non minus subuertit.
Anno Dominica incarnationis millesimo centesimo decimoquinto, probitatem
 & audaciam solitam Turci remouentes, mense Iunio tacito satis aduentu,
 fluuius

nauis transito Eufrate, ingressi sunt Syriam, & castra metati sunt inter Antio- A. D. 1115.
 chiam & Damascum, scilicet ante *Chezar* urbem, ubi similiter in quarto ante anno
 stationem suam fecerunt, ut superius iam descriptum est. Comperiens autem &
 sciens *Doldequinus*, Rex Damascenorum, nihilominus se illis esse odiosum, quam
 nos Christianos, propter *Manduefum*, quem in præterito, ut superius legitur, do-
 losè consenserat perimi, qui sacra & magister militiæ eorum fuerat: fecit cum
 Rege *Balduino* & *Roggerio* principe Antiocheno pacem: ut victus cum hiis duobus
 tertius, funiculus triplex afficerentur, nè à Turcis postea facile rumperentur. Me-
 tuebat enim quod si solus remaneret, ipse cum Regno suo penitus confunde-
 retur. Necessitate verò urgente, & mandatione Antiochenorum monente, iuit
 Rex *Baldwinus* ad prælium fore putatum. Sed cum audissent eum Turci iam
 ad eos appropinquasse, quem Antiocheni & Damasceni per tres ferè menses
 expectauerant, metuentes mortis suæ periculum: si contra tantam gentem bella-
 rent, quomuis plures essent, abierunt retrò, tacito satis motu; & subierunt ca-
 ueas quasdam, non longè à nostris tamen. Et cum hoc fecissent, rati sunt Rex
 & alii, quod penitus à regionibus nostris abscessissent; & regressus est Rex vs-
 que ad urbem *Tripolim*. Dum autem hæc ira agerentur, scientes *Aschalonitæ*
 terram Hierosolimitanam militibus vacuam, accurrerunt subito vsque *Ioppen*, ci-
 uitatem nostram; & apposuerunt ei obsidionem, tam per mare quam per ter-
 ram. Affuit ibi Babilonica classis, septuaginta ferè nauium, quarum aliæ
 trirèmes aut rostratæ & ad præliandum aptatæ, aliæ verò negotiationis annona
 onustæ. Hiis, à parte maris egressi, & alii à terra parati, dederunt assultum vr-
 bi. Et cum per scalas quas secum attulerant, murum conscendere tempta-
 rent, à ciuibus, licet paucis & ægritudine debilibus, vehementer repulsi sunt.
 Sed cum viderent quod proficere, sicut rati sunt, non possent, præter portas
 vrbis quas igni combusserunt, timeutes quod auxiliùm Ioppitis Hierosolimita-
 ni, quibus iam nuntiatum hoc fuerat, ferrent, reuersi sunt *Aschalonem* qui
 per terram venerant; qui verò per mare, *Tyrum* nauigauerunt. Post dies au-
 tem decem, reuersi sunt *Aschalonitæ Ioppen*, arbitantes prouidi improvidos as-
 sulu repentino confunderè. Sed *DEVS* Omnipotens, qui eos primò, similiter se-
 cundo protexit & conseruauit. In defendendo etiam se, aliquantos ex illis occi-
 derunt, & de equis eorum retinuerunt. Cum fundibus cepèrunt urbem cohi-
 bere; & scalis, ut prius temptauerant, introire, quas in nauiculis sex attule-
 runt, qui per mare illic applicuerunt. Et cum per sex horas diei se fatigassent,
 moesti valde cum mortuis suis abierunt. Turci autem superius memorati, cum
 gentem nostram remeasse ad sua comperissent, regressi sunt ad priorem statio-
 nem suam, & discurrerunt per regionem Syriam, capientes castella quòt po-
 tuerunt villasquè, prædando patriam atque vastando; captiuos atque capti-
 uas secum abducendo. Sed cum hoc nuntiatum esset Antiochenis, qui iam se re-
 traxerant, recidiuo tramite ad Turcos reuersi sunt. Et cum appropinquassent
 ad eos, & tentoria eorum propius quam putabant prospexissent, ordinauerunt
 statim acies suas, & descenderunt in plana signis explicatis contra eos, iuxta *Sar-
 mish* oppidum. Quod cum vidissent Turci, pars vna eorum illico sagittaria obsti-
 tit. Sed Franci nostri animositate valida commoti, eligentes vel superare, si
DEVS concederet; vel superari, si permetteret, quam per vnumquemque an-
 num taliter ab eis confunderentur; ubi turbam densiorem conspexerunt, mirifi-
 cè eis impetierunt: Turci autem aliquantulum primitus renitentès, dein haud
 lentè percussoribus vel occidentibus terga verterunt. De quibus æstimati sunt
 tria milia occisi; Capti, multi. Et qui occidi noluerunt, fuga se liberauerunt.
 Tabernacula eorum nostris remanserunt, in quibus pecunia multa, & vrensi-
 lia reperta sunt. Cuius pecuniæ præcium æstimatæ, trecenta Bisantium milia
 dicta sunt. Captiuos nostros ibi reliquerunt, tam Francos, quam Syros; mulieres
 quoque suas, & ancillas, camelosque quamplurimos: milia mulorum percen-
 sita sunt, & equorum. Verè *DEVS* mirabilia in cunctis mirabilibus suis: dum e-
 nim Hierosolimitani vnà cum Antiochenis Damascenisque, parati ad prælian-
 dum fuerunt, nihil cernino profuerunt. Nunquid in multitudine gentis con-
 stat belli victoria? Mementote Machabeorum, & Gedeonis, & aliorum plu-
 rimorum: qui non in sua, sed in *DOMINI* confidentes virtute, cum paucis

A. D. multa milia prostrauerunt. *Hiis itaque descriptis, erit actio nota futuris. Tres ab-
III. erant noctes, ut abiret virginis astrum. Cum malè deceptor Turco fortuna fefellit. Omni-
bus unde satis liquido patet esse cauendum, Ante rei finem nihil nunquam credere cer-
tum. Finis enim pugna præter spem cedit utrique.* Ipso anno iterum subuersa est
vrbs terræmotu *Mamistria*, in qua pars oppidi ut dictum est, anno præterito
corruebat casu simili: aliàs etiam in regione Antiochena non minus idem ac-
cidit. Anno eodem venit Episcopus quidam *Aurascensis* ciuitatis Hieroso-
limam *Berengarius* nomine, quem legatum illuc *Paschalis*, qui tunc Romæ Papa
præerat, misit ad destituendum Hierosolimorū Patriarcham & *Arnulphum*: quem,
fama tumultuante, didicerat iniuste præfici, & tantam ecclesiam, obiectibus præ-
10
risque notatum, indignè possidere. *Vnde causa: in defama.* Concilium conuocauit:
in quo eum deposuit. Quapropter Romam adit, & Patriarchatu recuperato,
munitus pallio rediit. Eo anno profectus in Arabiam Rex ædificauit castrum
vnum in monticulo quodam quod repperit situ forti à præterito: non longè à mari
rubro, sed quasi trium dierum itinere; à Hierusalem verò, quatuor: & posuit in eo
custodes qui patriæ ipsius dominarentur, ad vtilitatem Christianismi: quod ca-
strum ob honorificentiam sui, *Regalem Montem* nominari constituit: quia paruo
tempore, cum paucâ gente, sed magna probitate illud ædificauerat. *Anno*

XLIII. A. D. *millesimo centesimo decimo sexto*, cum de Hierusalem Rex castrum suum reuicere
III. 6. graderetur, cum ducentis ferè militibus, vsque *Mare Rubrum* iter eundo expedi-
10
uit, ut & videret quæ non viderat; & fortuito, aliquid boni in via quod desidera-
bat inueniret. Inuenerunt quidem *Helim* ciuitatem secus littus eiusdem maris;
vbi populum Israeliticum, post maris transitum hospitatum legimus esse: quæ ab
Hierusalem, septem dierum equitis itinere distat. De qua qui ibi versabantur pisca-
tores, audito regis aduentu, egressi sunt, & intrantes nauiculas suas in mare illud
se pauidi impegerunt. Cum autem Rex & socii sui locum illum quamdiu libuit
considerassent, reuersi sunt ad *Regalem Montem*, vnde illuc iuerant, deinde *Hieru-
salem*. Qui cum expeditionem sic factam nobis enarrarent, delectabamur etiam
tam in dictis, quàm in cocleis marinis, & lapillis quibusdam generis tenerimi,
quæ inde allata nobis monstrabantur: Ego ipse auido corde pleni ab ipsis iimabar, 30
cuiusmodi mare erat: quia hucusque dubitaueram vtrum dulce, vel salsum esset;
stagnum, vel lacus; mare aut intrans, aut exiens, ut mare Galilææ; siue meta finali
concludetur; ut *Mare Mortuum*, quod Iordanem recipit, sed postea non eum emit-
tit: nam ab Austro, apud Segor ciuitatem Loth, finem facit. Hoc autem *Mare Ru-
brum* dictum eo quod illic saburra & lapilli rubri habeantur in fundo, vnde intu-
entibus rubrum apparet: quod tamen in vase quolibet haustum, cernitur, tan-
quam aliud mare, limpidum & album. Deriuatur autem à *Magno Mari*, scilicet *O-
ceano*, ut dicunt, à parte Austriali qui lingua eruptum, & vsque ad Helim iam di-
ctam versus Septemtrionem protentum, faciens ibi finem non longè à monte Sy-
nai; sed quantum potest eques aliquis vno die profecisti. A Rubro verò Mari, vel
40
ab Helim iam memorata vsque ad *Mare Magnum*, quo à Ioppe, vel Aschalone, siue
Gaza, contra *Damiath*, pergitur, iter eundo quatuor dierum, vel quinque, æstima-
tione equitis, æstimant: quo inter hæc duo maria sinu, cingitur Ægyptus tota at-
que Numidia, nec non Æthiopia, quam *Geon* paradisi fluius, qui & *Nilus*, circuit,
ut in Bibliotheca legitur. Possum mirari, sed nunquam rimari, quemodo vel qua-
liter fluius iste, qui de Paradiso cum tribus aliis legitur emanare; ortum suum vi-
deatur iterum recuperare, cum ab Orientali parte mare habeat Rubrum; & ab
occasu, in quo incidit, Mare nostrum. Habet enim Mare Rubrum inter se & Ori-
entem positum, vbi esse intelligimus Paradisum, ex quo egreditur. Quomodo er-
go iterum Mare illud Rubrum resumit ortum suum, & quomodo transit idem
50
mare, vel non transit, admiror. De *Eufrate* similiter addidimus, quod in
Armenia ortum suum habeat per Mesopotamiam, præterea transeat non lon-
gius ab vrbe Ædissena, nisi, ut opinor, viginti quatuor milibus. Quærat, qui vult;
discat, qui valet. Nam hoc addiscere perisæpe, à quamplurimis inquirendo, studui;
sed qui hoc mihi insinuaret, nequaquam inuenire valui. Committo autem illi
hoc ratiocinari, qui super celos aquas mirificè inesse statuit; qui que eas à monti-
bus & collibus conuallibusque hauriri facit; & per occultos meatus cursibus inun-
dis vias multifidas eis præbuit; & in mare denique mirabiliter inducit & redu-
cit. Igitur ad historiam reuertendum est. Exitu quidem anni appropinquante, mo-
lestia

lestia corporis ingruente, qua mori tunc Rex metuit; dimisit uxorem suam superius memoratam, *Sicilorum* scilicet *Comitissam* nomine *Ailaidam* quam iniuste duxerat: eò quòd adhuc viuebat sua, quam apud *Ædessam* primitus rectè acceperat. Hoc anno in aliquibus locis, Italia terræ motu læsa est. Anno sequenti *mille-* XLIV.

mo centesimo decimo septimo, ab incarnatione Dominica, Regina memorata egressa est à portu *Ptholomaide* vrbis, die qua ritu ecclesiastico *Lætania* maior decantatur, & nauibus in comitatu suo *Siciliam* adiit. Deinde, Maio mense subsequente, aduolauerunt in terram *Hierosolimitanam*, *Locustarum* infinita multitudo, multo etiam amplius solito deuorantes tam vineas, quam segetes, nec non arbores omnigenas: quas videretis accuratè, ad morem exercitus hominum, per vias, tamquam consilio prouido prolocutas, ordinatè progredi; & facta expeditione sua diurna, aliæ pedites, aliæ verò volantes, hospitium sibi commune pariter eligebant: consumptis itaque herbis viridibus, & corrosis cum succo corticibus, tam bruci quàm locustæ cateruatim abierunt. O improbitas mortalium imperuersitate incessanter malignantium! Tot & tantis nos conditor & magister noster, increpationibus tangit & præmonuit, signis territat, minis concitat, documentis edocet, flagellis coerces: & semper in iniquitatibus nostris persistentes, monita eius contemptui habemus, & præceptis eius superbè contradiximus. Quid mirum si *Saraceni*, vel iniqui domini auferunt terras nostras, cum nos in proximorum nostrorum agros manus extendimus rapaces? quos quidem aut aratri fulcatione fraudulentè excurtamus; aut circumventionibus cupiditatis subripiendo, priuamus; & nostros maliciosè ex hiis augmentamus. Quid mirum si, DEO permittente, *sata* nostra, vel mures in terra iam ex germine radicata, dissipant; vel post in spicis iam adultæ, locustæ deuorent, aut etiam in granariis veribus quibuslibet, aut nidore calcino lædantur: cum debitas DEO decimas, vel fraudulentè reddimus; vel omnino sacrilegè retinemus? Sequenti autem mense, qui Iunius erat, apparuit nobis aspicientibus eam in celum. Luna post galli cantum prius tota rubea, nouissimè verò mutato rubore, nigredine fuscata, adeo vt vim luminis sui per duas penè horas perderet. Hoc siquidem contigit nocte, quæ cum die sua, tertia decima composito legebatur. Quod si decimo quarto die illo esset, eclipsum nimirum eius esse intelligeremus: hoc autem modo, id pro signo accepimus. Ex hoc siquidem coniectabant diuinando quidam, rubore, sanguinem præliis fore fundendum; nigredine verò, significabant venturam famem. Nos autem sapientius hæc considerantes, dispositioni DEI & prudentiæ commendabamus, qui signa fore futura, & in Sole & in Luna; discipulis suis ante mundi finem veridicè dixit: Qui etiam terram, quando vult, tremere facit, & postea quiescere. Quod subsequitur; accidit in eodem mense, intempestæ noctis silentio, sexto Kalend. Iulii. Tunc edificauit Rex prope urbem *Tyrum*; inter quintum scilicet miliarium ab ea, castellum vocatum *Scandalium*, & *campum Leonis*, interpretatum: & resarciuit dirupta eius; & posuit in eo custodes, vt coercerent urbem prædictam. Anno autem eodem, mense Decembri, nocte quinta post eclipsum Lunæ, quæ acciderat cum tertia decima pronunciabatur, vidimus omnes cælum, nocte illa incepta; in Septentrionali parte, vel ignei vel sanguinei coloris fulgore respersum: quod signum, signis mirificis plenum, suspicientes, vehementer admirati sumus. Nam per medium ruborem illum qui primitus paulatim excrescere cepit, videbamus alburni radios coloris, ab imo sursum, quam plures extolli, nunc ante, nunc retro, nunc in medio: in parte autem inferiori cælum parebat album, ac si aurora diei esset, quæ prope diem clarescere solet, cum Sol iam oriri debet. In fronte etiam signi huius, in ea videlicet parte, videbamus quendam alborem, quasi deberet Luna ibi oriri: unde terra vndique & cetera prope nos posita, clarè candebant. Quod si matutino sic eueniret; verè diceremus omnes, quia clara dies est. Coniiciebamus ergo inde, vel sanguinem multum in bello fundendum, aut aliquid aliud non minus præfagii minantis, fore futurum. Sed quod incertum habebamus, Domino DEO cuncti disponendum humillimè committebamus. Quod etiam portentum, ad defunctionem personarum quæ anno ipso obierunt, significantes aliquanti fortiti sunt. Subsequenter enim mortui sunt, *Paschalis* Papa, in mense Ianuario: *Baldwinus* quoque, *Hierosolimitarum* Rex, in *Apuli*; nec non *uxor* eius in *Sicilia*, quam dereliquerat, obiit: *Hierosolimorum* etiam *Patriarcha*, *Arnulphus*: Imperator quoque *Constantinopolitanus Alexius*, & alii quam plures proceres in mundo.

A.D.

1113.

Anno siquidem à partu virginis *millesimo centesimo decimo octavo*, cum in exitu mensis Martii urbem, quam *Pharamiam* nominant, *Baldwinus* Rex hostiliter aggressus, vastando diripuisset: die quadam cum deambulabant fluuium quem Græci dicunt *Nilum*, Hæbrei autem *Geon*; oppido memorato proximum. cum aliquantis de suis lætus adisset; & de piscibus illic inuentis equestres lanceis suis cautè cepissent, & ad hospitia sua ad urbem præfatam detulissent, & eis comedissent, sensim Rex intrinsecus se, angore plagæ suæ veteris grauissimè renouato, debilitari. Quo suis confestim intimito, pro infirmitate illius audita, cuncti proinde piè compatiētes, contristati valde & conturbati sunt. Reditu autem statuto, cum non posset Rex equitare, de papillonum perticis, lecticam ei apparuerunt, in qua eum collocauerunt; & præcone cornu signum dante, remeare Hierusalem edictum est. Cum ad vsque villam quæ *Laria* dicitur peruenissent, infirmitate ingruente, & illum penitus consummante, defungitur. Et lotis tunc eius intestinis & salitis, atque in loculo conditis, *Hierosolimam* peruererunt. Die siquidem, quo *Palmarum Rami* ex more deferri solent, ordinatione DEI & euentu incognabili, ad processionem, quæ de Monte Oliueti ad vallem *Iosaphat* tunc descendebat, caterua lugubris & dolentis funeris latrrix, aduenit: quo viso & sicut erat cognito, pro cantu plaudum, prolæticia gemitum, cuncti qui aderant dederunt. Plorant Franci, lugent Syri, & qui hoc videbant Sarraceni. Quis enim se continere posset qui non ibi piè fleret? Igitur tunc ad urbem redeuntē, tam celerus quam populus, fecerunt quod dolori conuenit & consuetudini. Et sepe iterum eum in *Golgotha* iuxta ducem *Godefridum* suum germanum. Cum Rex issest, Francorum gens pia fleuit, cuius erat scutum, robur & auxiliū. Nam fuit arma suis, timor hostibus, hostis & illis, Dux validus patriæ consimilis *Iosue*. *Achon*, *Casaream*, *Berutum*, nec ne *Sydonem*, Abstulit infandis hostibus indigenis. Post terras *Arabum*, vel qua tangunt *Mare Rubrum* Addidit imperio, subdidit obsequio. Et *Tripolim* cepit, sed *Arsuth* non minus urbsi pluraque præterea fecit honorerata. Obtinuit Regnum rex annis octo decemque, Mensibus atque tribus in super appositis. Sex decies Phæbus veruecis viserat astrum, Cum *Baldwinus* Rex obiit eximius. Octies & decies faciens menses duodenos, Regis habes annos, patriam quibus optime rexerit.

Inito autem consilio, i.e. Rege carentes esse æstimarentur debiores, creauerunt sibi Regem *BALDWINVM* videlicet comitem *Ædissenum*, Regis defuncti cognatum: qui transito fluuio *Eufrate*, *Hierusalem* foruitu aduenerat, cum de prædecessore loquuturus. Cōmuniter e eadē die *Paschæ* est consecratus. Ipso anno, cum tempus subsequeretur æstiuum, congregauerunt *Babilonii* exercitum valde grandem: milia quorum, quindecim æstimabantur equitum; & viginti peditum, arbitantes *Hierosolimitanum* destruere bello penitus Christianitum. Quibus cum vsque *Aschalonem* peruenissent, Rex *Damascenorum Turdequinus* cum gente sua in adiutorium procellit, *Jordanem* transgressus: Præterea tunc classis non modica, per mare illuc usque nostris nocitura, nihilominus venit: exitam bellicæ quàm mercibus onustæ naues, *Tyrum* adierunt: qui autem per terram venerunt, ante *Aschalonem* bellum expectantes, remanserunt. Tunc Rex noster *Baldwinus* cum *Antiochenis* & *Tripolitanis*, quos ad hoc certamen venire per legatos mandauerat, aduertus hostilem exercitum belaturus, properauit. Et *Azoto*, quondam ciuitate *Philistæa* transita, tentoria de saginariis deponi & defigi disposuit, haud longè à *Babiloniis*, ita vt exercitus vterque quotidie alterutro aspectu cerni posset. Sed quia alii alios valde aggredi formidabant, & viuere quàm mori mallebant, cum per tres ferè menses differi bellū tali argumento vtrimque caluissent, tandem affecti Sarraceni, bellare recusauerunt: & *Antiocheni* ad sua remeauerunt trecentis militibus de suis Regi commissis, qui si opus esset, Regem ad pugnam roborarent, si *Ægyptii* litem iterare perrentarent. Anno ab incarnatione Domini

A.D.

1119.

millesimo centesimo decimonono, *Gelasius* Papa, successor *Paschalis*, obiit, quarto Kalend. Februarii; & sepultus est in *Ciumiaco*: post quem substitutus est *Calixtus*, qui *Viennæ* urbis Archiepiscopus extiterat. Prolixitate fastidiamur Historiæ, si cuncta enarrare voluerimus quæ hoc anno, in *Antiochiæ* regione, miserabiliter euenērunt: quomodo *Rotgerius* *Antiochiæ* princeps cum Proceribus suis & gente sua, contra *Turcos* pugnaturus exierit; Et prope *Arthasium* oppidum interemptus, ceciderit: vbi de *Antiochenis*, septem milia sunt occisi; de *Turcis* autem nec etiam viginti. Nec mirandum si permisit DEVS eos confundi: cum in diuitiis multimodis maximè abundantes, nec cum timebant, nec hominem in peccando verebantur.

bantur. Nam iuxta uxorem suam ipse princeps, cum pluribus aliis adulterium ^{A. D.} committebat; dominum suum. *Buamundi* alium, in Apulia cum matre sua mo- ^{1119.} rantem, exheredabat; & multa alia, tam ipse quàm proceres sui, viuendo superbè & luxuriosè agebant, de quibus competit iste versus Dauidicus dici: *Prodiit què ex Psal. 73. 7. adipe iniquitas eorum: vix enim inter delicias affluentes mundus seruabitur.* Post ^{XLV.} hanc autem Antiochenorum occisionem, secuta est secunda satis victoria, quæ, propiciante DEO, Hierosolimitano populo mirificè successit. Nam cum præcedens *Roggerius* Regi Hierosolimitano per nuncios notificasset, vt ad sibi succurrendum festinaret: quia Turci cum gente multa eum impetebant: relicto *Rex* negotio altero, ad quod cum suis non longè à Iordane Damascenos expugnaturus iuerat, ducto secum *Patriarcha* cum Cruce Dominica, cum de campis stationum suarum eos viriliter eiecisset, continuo Antiochenis auxiliaturus, recurrit, ducès secum *Casariensem Episcopum*, qui Crucem præfatam in bello postea, contra hostes optimè portauit. *Comitem* quidem *Tripolitanum*, Rex illuc secum duxit. Fuerunt simul milites ducenti quinquaginta. Et cum Antiochiam peruenissent, misit rex ad *Aedesenos* legationem, præcipiens eis vt ad bellum quod contra Turcos facerè satagebant, cito itinere festinarent. Quibus cum Rege & Antiochenis, qui de primò bello vel fugerant, vel mortem aliquo euentu euaserant, aggregatis, commissum est prælium propè oppidum, quod *Sarâanium* vocant, ab Antiochia viginti quatuor milibus discrepans. Hoc prælium perpetratum est decimonono Kalendar. Septembris: fuerunt què milites nostri septingenti; Turci verò viginti milia. *Gazi* verò Maior vocabatur eorum. Non puto silendum, quod Turcus quidam uertens vnum de militibus nostris, linguam noscere Persicam, allocutus est eum, dicens: *Tibi dico, France, cur vos decipitis? cur in vanum laboratis? contra nos equidem, nullo modo pugnare valetis: pauci enim vos estis, nos multi. Imo DEVS vester vos dereliquit, videns vos nec legem vestram vt solebatis, tenere, nec fidem, nec veritatem inuicem seruare. Hoc scimus, hoc didicimus, hoc aduertimus. Cras proculdubio vos vincemus, superabimus, ad nihilabimus.* O quantum dedecus Christianis, cum perfidi nos de fide reprehenderunt! vnde deberemus vehementer erubescere; & peccata nostra plorando penitus emendare. Committitur die sequenti, vt dictum est, grauissimum bellum, de quo victoria diu anceps vtrinque fuit, quousque Omnipotens Turcos fugere compulit, & Christianos magnificè contra eos vegetauit. Quos tamen impugnantes adeo cæteruatim disperferunt, & vsque Antiochiam non cessantes, non valuerunt vitra collegis suis congregari. Nichilominus autem Turcos disperfit DEVS, cum alii fugitiui in Persidem repatriarent, alii verò in Alapiam urbem, saluandi se gratia, introirent. Rex autem Hierosolimitanus, & comes Tripolitanus cum suis, sicut socii extiterant Crucis, & qui eam, sicut serui dominam, ad bellum perduxerant, circa eam semper honorificè pugnantes, nec eam deserentes, in campo bellico viriliter steterunt: quos DEVS Omnipotens per virtutem eiusdem

40 Crucis, de manu nefandæ gentis potenter eripuit; & ad aliud suum negotium, quandoque futurum referuauit: Cum què per duos dies Rex campum illum custodisset, & de Turcis nullus illuc bellaturus redisset, sumpta Cruce præfata Domini, perrexit *Antiochiam*. Et exiit *Patriarcha* Antiochenus obuiam sanctissimæ Crucis, Regi quoque, & archipræsuli qui eam deferebant: & reddiderunt DEO omnes gratias, & exsoluerunt dulcisonas laudes Omnipotenti: qui per virtutem gloriosissimæ Crucis suæ, victoriam Christianis dederat; & ipsam Crucem ad Christianissimum saluè reduxerat: pietate plorabant, lætitia cantabant: adorantes, repetitis vicibus ante Crucem se inclinabant; resurgentes què vultibus erectis, gratias agebant. *Præbuerat biduo solumen Virginis astro, Cum bellum geritur, quo Turci sic superantur: Clara què tunc decima rutilabant cornua Luna.* Cum què in Antiochia requie non

50 longa se recreassent, statuerunt *Hierosolimam* cum Cruce ipsa, vt decebat, reuerti. Et sumptis militibus quos oportuit, remisit eam Hierusalem Rex; & die qua exaltationis eius festiuitatem celebrabant; sicut *Eraclius* de Perside Imperator victor eam reportauit, cum ea Urbem Sanctam lætantes introierunt, & cum gaudio ineffabili cuncti qui inerant susceperunt. *Rex* verò in *Antiochia*, quia necessitas hoc posebat, remansit: quatinus mortuorum procerum terras, vinis sub ratiocinio daturus, locaret; & viduas quas inuenit illic multas maritis, pio affectu reintegraret; & multa alia restitutione necessaria reformaret. Sicut enim hucusque Hierosolimorum *Rex* singulariter extiterat, ita mortuo principe *Antiocheno Roggerio*,

A. D. Antiochenorum Rex addito altero regno, efficitur. Moneo ergo Regem & quatuordecim. **1120.** so, vt DEVM ex toto corde, & ex tota anima sua, & ex omnibus suis viribus diligat; & cum gratiarum actionibus, se illi penitus vt fidelis seruus, subdat; eiusque se humilem fateatur seruum, qui talem Dominum sibi inuenit amicum. Quem ergo antecessorem suum tam sublimauit quantum & illum? alios vnus, hunc autem duorum regnorum possessorem fecit: quæ sine fraude, sine sanguinis effusione, sine litium tribulatione, sed diuina ordinatione acquisiuit pacificè. Ab Ægypto siquidem, vsque Mesopotamiam, tradidit ei Dominus longè lateque terram. Manum erga eum habuit largam; caueat ne erga eum habeat artam, qui abundanter dat, & non improperat. Si Rex esse desiderat, studeat vt rectè regat. Cum autem, post negotia pleraque perpetrata, Rex ab Antiochia reuersus esset Hierusalem, cum vxore sua diademate regio coronatus est in *Bethleem*, die

XLIX. Natiuitatis Dominicæ.

A. D.
1120.

Anno incarnationis IESU CHRISTI post *millesimum* *centesimum* *viceesimum*, absoluit Rex *Baldwinus* secundus ab omni exactione omnes, qui per portas Hierusalem frumentum aut ordeum siue legumina inferre voluerint: vt habeant facultatem liberam ingrediendi portas atque egrediendi; vendendi vbi & quibus voluerunt, absque molestia, tam Christiani quàm Sarraceni. Remisit insuper mercedem modii consuetudinariam. Cum autem sex huius anni menses, in Hierusalem, euoluissimus, venerunt nuncii ab *Antiochia* dicentes *Regi*, & nobis omnibus, qui aderamus, *Turcos* Euphratem transisse; & *Syriam* ingressos fuisse, ad nocumentum Christianitatis: sicut in præterito consueuerant. Vnde accepto consilio, sicut necessitas vrgebat, petiuit Rex prece humillima à Patriarcha & clero, Crucem sibi Dominicam contradi, dicens & suos ad præliandum ab ea debere muniri: quia sine graui periculo credit *Turcos* prætaxatos de patria, quam iam deuastabant, non posse expelli. Et quia non confidit in virtute sua nec in gente quam habebat multa, Cruce ipsa, Domino vegetante & propitiante, pro multis milibus potietur. Alioquin sine illa, nec ipse nec alii audent ad bellum proficisci. Vnde ibi ratio bipertita, inter euntes ad bellum, & remanentes in Hierusalem, satis decens habita est: siue debeat pro tanta necessitate Christianitatis, Antiochiam Crux deferris, siue Hierosolimitana ecclesia, de tanto thesauro suo non priuari. Dicebamusque: *Heu miseri! quid faciemus, si, permittente DEO, perdidimus in bello Crucem, sicut perdidit Israelita olim fœderis Archam? Quid autem p. ura referam? quod nolebamus, nolentes volumus. necessitas monuit, ratio edocuit: fecimus.* Et cum multis lachrymis piè pro ea fufis, & canticis in laude ipsius decantatis, extra urbem nudis pedibus, Rex & Patriarcha, plebs quoque omnis, eum conuassent: cum ea Rex discessit flendo, & populus ad urbem sacratam rediuit. Mensis erat Iunius. Antiochiam ergo ierunt, quam *Turci* iam ad eam coartabant, vt extra muri ambitum inhabitantes, vix vno miliario procedere auderent. Sed audito Regis aduentu, inde se statim remouentes, versus *Calistum* urbem, vbi tutius esse possent, abierunt: quibus tria militum *Damascenorum* milia tunc aggregati sunt. Cumque Rex ad eos bellandi causa, motu audaci accessisset; & vtrinque sagittis iactatis plures vel sauciati vel interfecti cecidissent, & bellare tamen reculassent: post triduum litis huius, nullo sine certo conclusæ, & Antiochiam nostri remeauerunt, & in *Persidem*, pars eorum maior repatriauerunt. De cetero Crucem sanctam Rex honorificè Hierusalem remisit; & ipse in Antiochiæ regione, terram protecturus, remansit. Tertio decimo Kalend. Nouembris suscepimus illam Crucem gloriosissimam Domini, cū gaudio magno in

L. Hierusalem.

A. D. congregauit Rex gentem suam à *Sydone* vsque *Ioppen*, & quinto Non. Iulii transgressus est *Iordanem*: adiit regem *Damascenorum*, qui cum *Arabibus* sibi fœderatis, & adunatis, terras nostras *Tyberiadis* proximas, nullo eis resistente, vastabat. Qui cum persensissent Regem nostrum cum exercitu suo aduersum se approximantem; collectis ilico tabernaculis suis, bellum euitans, refugus in sua secessit. Et cum per duos dies eum Rex insecutus esset, nec bellare cum eo gens illa auderet, reuersus est ad castellum quoddam quod ad nocumentum nostrum, anno præterito, *Tuldequimus* Rex *Damasci* construi fecerat: quod à *Iordane* est imamus discrepare sedecim miliaris. Id Rex obsedit, machinis coercuit, vi expugnauit, redditum cepit. Cuius custodes & protectores quadraginta videlicet *Turcos*, sub statuta conditione, viuos abire permisit; & oppidum deinde ad solum vsque

pro:

- prostravit. *Iarras* nominabant hoc castrum regionis incolæ, quod intra ciuitatem quâdam mirabiliter & gloriosè situ forti antiquitus fundatam, lapidibus magnis & quadratis erectum illic erat. Vbi autem comperit Rex non sine grauitate magna obtineri, nec sine difficultate gente & alimentis vt oporteret posse muniri, iussit illud dirui, & omnia ad sua regredi. Hæc olim vrbs insignis fuit in Arabia, *Geraza* nominata, monti Galaad iuncta, in tribu Manasse instituta. *Explicit hic annus in cunctis ferme secundus: Pace quidem prosper, & frugibus omnibus vber.* Anno ab incarnatione Domini *millesimo centesimo vigesimo secundo*, præficitur in Hierusalem vrbe, ecclesiæ *Tyriæ* archiepiscopus, nomine *Odo*, de gente Latina primus: qui eodem anno decessit, sepultusque est apud *Ptholomaidam*. Deinde abiit Rex *Ptholomaidam*, vnde sua congregata gente, pedite videlicet, & equite, monens exercitum suum, & Dominicam secum deferens Crucem, profectus est *Tripolim* iniuriam vlturus & contemptum quem regionis illius comes, *Pontius* nomine, incutiebat, recusans ei obsequi, vti pater eius *Bertrannus* fecerat: sed, Deo volente, & optimatum præsentium vtrinque laudatione, amici facti sunt adinuicem, comite rationi assentiente. Quibus siquidem pacificatis, astitit ilico archiepiscopus quidam, ab Antiochenis illuc missus, Regem coartans vt Antiochiam quantocius festinaret, contra Turcos opem laturus. Iam enim terram illam vastabant, nullo eis principe resistente. Quo audito Rex, continuo ad eos properauit, habens secum trecentos milites lectissimos, & clientes conductitios quadringentos probissimos: ceteri verò, vel Hierusalem, vel ad sua remeauerunt. Cùm autem peruenisset Rex vbi audierat Turcos esse congregatos, circa scilicet castrum quoddam, quod *Sardanium* vocatur, quod iam obsidione cohibebant, remouerunt se inde, non audentes Regem expectare. Quo comperto secessit Rex in Antiochiam: Turci verò ad inceptum denuo recurrerunt. Et cùm Rex hoc audito aduerteret, versus eos promptè equitauit. Sed quia gens illa Partica in prociactu vel apparatu bellico, moraliter nunquam in eodem statu permanentes: nunc visum enim, nunc verò dorsum obsistentibus, opinione celerius vertunt, & præter spem simulatè fugiunt, & recursum repentino impetunt: sed congressum penitus vitauerunt, & taliter seu victi abcefferunt. Benedictum ergo sic sanctissimæ & Dominicæ Crucis vexillum, & omnibus orthodoxis præiens vbique subsidium, sub cuius protectione & consolatione fideles muniti, nunc sine detrimento aliquo, Christianos nostros ad sua concessit regredi. Illi etiam decem milia æstimabantur militum; nostri verò mille ducenti, absque globo peditum. Et cùm vsque *Tripolim*, vna cum Cruce Dominica, remeasset Rex, cum aliquantis reuersus est *Antiochiam*: & Dominica Crux, in Hierusalem delata cum gaudio magno est; & duodecimo Kalend. Octobris honorificè in loco suo reposita. Interea *Goselinus* captus est *Ædissenus* comes, *Galeranusque* cognatus eius, cum eo interemptis quidem de suis ibi non minus quàm centum: quos quidem *Balac* Admiratus quidam, tam astucia quàm insidiis, molitus interceptit. *Fuit & hic annus, quàm qui præcessit optimus Frugibus omnigenis, quæcumque metuntur in arua. Triticeus modius, pro nummo venditur vnus. Seu quadraginta qui vult pensare nummissima.* Tunc neque Partia nec Babilonia bella mouebat. Anno ab ortu Domini *millesimo centesimo vigesimo tertio*, indiçtione prima, *Halemaniæ* Rex *Henricus*, cum Papa *Calixto* pacificabatur. Deo autem gratias qui regnum & sacerdotium in dilectione confederavit. Eodem anno *Venetici* cum magno nauigio in Syriam nauigare commoti sunt, vt Hierusalem & regionem ei adiacentem, Christianismi vtilitati & exaltationi, opitulante Deo, ampliarent. Qui anno præcedente de terra sua egressi in insula, quæ *Curpho* nuncupatur, tempus expectantes oportunum, hiemauerunt. Classis quippe eorum, centum & viginti nauium fuit: exceptis *carabis* & *carinis*, quarum aliæ rostratæ, aliæ quidem onerariæ, aliæ verò triremes fuerunt: triformi siquidem forma compactæ sunt: in quibus materies magnæ proceritatis imposita non defuit, vnde compositis ab artificibus sapienter machinis, muros urbium sublimes incendere & comprehendere possent. Igitur postquam verno tempore patefecerunt viæ ratibus, quod Deo diu deuouerant explere non torpuerunt. Et viatico nauali abundè sibi præparato, cùm tuguria, in quibus hyeme conqueuerant vnanimiter succendissent, concrepantibus tubis quamplurimis, carbasa, inuocato DEI auxilio, displicantur & eleuantur. Naues quæ ante coloribus variis picturatæ erant, splendore amœno prospectantes satis delectabant: quibus terquina

L I.

A. D.

1122.

L II.

A. D.

1123.

A.D. hominum milia armatorum, tam de Veneticis quam Peregrinis, sibi adiunctis;
1123. ierant. Porro equos secum trecentos conuehebant. Itaque tunc Borea leuiter
 aspirante, pontum decentissimè sulcantes, cursum suum *Motonam* versus diri-
 gunt, deinde *Rodum*. Et quia necesse erat vt simul, nec sparsim incederent, fla-
 bris etiam interdum alternantibus, nisi proindè iter suum modificarent alii ab-
 aliis sæpe discreparent. Propterea dietis breuibus, die non nocte velificantes, por-
 tibus frequenter inuentis, necessario quotidie applicabant; ne recentis aquæ pe-
 nariam patientes, tam ipsi quam eorum equi, siti fatigarentur. Eodem tempore
 contigit *Balduinum* regem Hierosolimorum capi. *Balac* enim qui antea Gofeli-
 num comitem *Ædesseum*, & *Galleranum* ceperat, non benè in hoc prouidit
 dum, sed imperatum comprehendit: quo nihil Paganis iocundius, nihil Chri-
 stianis horribilius. Postquam autem rumor iste vsque ad nos, in Hierusalem dif-
 fusus est, venerunt omnes in contionem in urbem *Ptholomaidam*, consilium ca-
 pturi, quid facto opus esset. Et elegerunt & constituerunt terræ fore custodem &
 præceptorem *Eustachium* quendam, virum probissimum, & moribus honestum:
 qui tunc *Cæsarem* possidebat atque *Sydonem*. Hoc siquidem *Patriarcha* Hiero-
 solimitanus, vna cum optimatibus terræ dictauit, & teneri decreuit, quatenus de
 rege capto certum rei exitum audirent. Itaque tunc Maio mense mediante, cum
Babylonios iam audissemus ad vsque *Aschalonem* venisse, bipertito exercitu, terrestri
 videlicet itinere, atque marino: præparata liburna statim agillima, miserunt le-
 gationem ad Veneticorum classem mittendam, exhortando precantes, vt ad ne-
 gotium inceptum, accelerato nauigio, nobis adiuturi, succurrerent. *Babilonii*
 autem, *Ioppen* nauigio irruentes, & de nauibus pompaticè cum ingenti tubarum
 ærearum tonitu, exilientes, urbem obsidione circundederunt: Et machinamentis
 suis & instrumentis, quæ in nauibus maioribus attulerant, continuo erectis, vr-
 bem vndique assilierunt, & pro validudine sua lapides torquendo, cohibuerunt.
 Erant enim tormenta vehementiora, quibus vltra modum sagittæ arcu Parthico
 emissæ, saxa torquebantur. Pedites nanque, Arabes vel *Æthiopes*, quos secum
 adduxerant, cum manu militum, assultum grandem ciuibus dabant: alii tela,
 alii lapides vel sagittas vtrumque iaciebant. Interni quidem externos, crebris
 iactibus sæpissimè trucidabant: pro se enim viriliter pugnant. *Æthiopes* verò in
 manibus ancilia tenentes, se inde tegebant & protegebant. Mulieres autem ciui-
 bus valdè laborantibus, adiumento gratissimo semper præstò fuerunt: aliæ enim
 lapides subministrabant; aliæ verò, aquam potui præbebant. Cumque murum
 Sarraceni per quinque dies, iam aliquantulum læsissent, & minas desuper di-
 lapidando, plerasque diruissent, audito etiam aduentu nostrorum qui eis appro-
 ximabant, significante buccina certamen dimiserunt, & machinamenta sua fru-
 stratim in naues reportauerunt. Quod si diutius ibi morari auderent, proculdu-
 bio ciuitatem comprehenderent. Pauci enim erant, qui tuebantur eam. Iam
 iamque murum circumfoderant, vt spe velocius eam penetrarent: Classis quidem
 eorum, nonaginta nauium fuit. Cùm autem dampnum & periculum imminens
 gens nostra per rumigeros didicisset, in vnum corpus vndique congregati, ante
 quoddam castellum quod regionis incolæ *Chaco* nominant, de Tiberiade videlicet
 & *Ptholomaida*, *Cæsarea* quoque, & *Hierosolima*, cum *Cruce Dominica* ad
 conuentum iuliam delata, contra hostes dimicaturi, vsque *Ramatha* urbem,
 quæ est iuxta *Diospolim*, properauerunt. Nos autem, qui Hierusalem remanseramus,
 pro fratribus nostris in tribulatione sic positis, indefinenter orare, & elec-
 mosinis egenis impartire, & per vniuersas ciuitatis Sanctæ Ecclesias processiones
 piè facere, tam Latini, quàm Græci, atque Syri, nudipedes, interim non cessauimus.
 Proceres autem manè summo de *Ramatha* consurgentes, cùm gentem no-
 stram per cohortes procedere, vt decebat, ordinassent, benedictione & peccato-
 rum absolutione à Patriarcha populo data, bellum committitur, Domino DEO
 præeunte, signifero eorum & adiutore. Apud urbem quondam quintam Philisti-
 norum factum est hoc, quæ nunc *Ibenum* vocitatur, in viculum iam diu redactam
 hæc est *Azotus* vel *Eldos*. Porro pugna ista, non longa demoratione protacta est.
 Nam cum prospicerent nostros probissimè armatos, eos impetere, continuo e-
 quites tamquam omine aliquo fascinati, in fugam commoti sunt: Pedites verò de-
 truncati sunt. Tentoria eorum cuncta cum rebus multiformibus, in campo re-
 manserunt. Tria siquidem vexilla præcipuè, quæ *standar*, vulgo nominantur, ab

eis excusserunt. Vtensilia etiam multimoda, culcitrae & puluinaria; carram quoque multam cum sarcinis, secum nostri reducerunt: Camelos videlicet quadringentos, asinos verò quingentos. Triginta quidem milia ex eis, de Babilonia præliatum venerunt: de quibus duodecim milia, tam in terra quàm in mare, interempti sunt; de nostris autem pauci, videlicet decem: Milia quorum octo referuntur fuisse tantum; sed audaces, & probissimi, & ad pugnandum valde animati; & amore DEI freti, & confidentia eius penitus corroborati. *Sub geminis Phebo iam tunc bis Jexies orto, Gens ruit nefanda, Domini virtute subacta. Corpora nunc quorum per campos allophilorum, Fiunt esca lupis, fuerint quoque pastus hyenis.* Bello autem per DEI potentiam atque voluntatem, vt dictum est, ad gloriam ipsius & exaltationem Christianismi facta, cum Dominica Cruce Hierusalem remeavit *Patriarcha*. Qua extra portam Dauiticam cum glorifica processione suscepta, & vsque in Basilicam Dominici Sepulchri honorificè deducta, *Te Deum laudamus*, cantantes, Omnipotenti de beneficiis suis laudes vniuersi reddidimus. Postridie autem perspero successu ita potiti, secundi rumores subsequuti sunt. De *Venetorum* autem classe in Palestina per plerosque portus applicata, cum audiimus, valde lætati sumus. Hoc enim diu fama promiserat. Cumque dux Veneticorum, qui nauigio huic principabatur, *Ptholomaida* applicuisset, intimatum est ei statim prout gestum fuerat apud Ioppen, terra scilicet & mari; & quomodo Babilonii expleto, prout valuerunt, negotio suo, iam illinc abierant: quod si accelerato cursu vellet eos prosequi, Deo iuuante, proculdubio eos attingere posset. Qui consilio nautarum statim adhibito, bifaria nauigatione, nauigii sui partem versus Ioppen emisit, in qua ipse dux aderat; alteram verò partem in altius pelagus, prudentissimè misit: vt ignaris Sarracenis Peregrini Hierusalem adeuntes, à parte Cypri putarentur esse. Et cum Sarraceni, octodecim naues de classe Venetica perspicerent ad se appropinquare, tamquam de emolumento iam acquisito, ceperunt exultare: & contra Veneticos aptauerunt se nauigare, & ad pugnam eos audacter suscipere. Nostri autem tamquam ad certamen bellicum verecundari simulantibus; & astutè nauigii sui partem potiorem & postremam paulatim expectantes, nec fugere disposuerunt, nec pugnare cum eis præsumperunt, quatenus nauigii partem postremam, tam remis quàm velis insurgere Sarraceni cernerent. Igitur Veneticis creuit spiritus; indicibiliter in eos irruerunt; & vndique ita eos accinxerunt, vt locum fugæ vsquam reperire non possent. Tunc mirum in modum Sarracenis coercitis, nec naues nec nauæ aliquorsum euadere potuerunt: sed naues eorum nostri introgressi, detruncauerunt omnes. Fide caret, quod in nauibus vltra humanum auditum, bases occidentium sanguine fluido tingerentur: Corporibus quidem extra naues tunc iactatis, vsque ad quatuor milia passuum, salum erubescere circumquaque videretis. Itaque naues, multis onustæ opibus, capiuntur. Deinde cum vltra Aschalonem exploraturi aliquid proficui remigarent, obuias sibi repererunt decem naues alias, diuersis alimentis confertas, & quibus incrant ligna proceritate magna & directa, ad machinas componendas spectabilia. Illas quoque cum munimentis diuersis, etiamque auro & argento, nummismatibusque multis, piper quoque & ciminum & diuersas species odoramentorum diripiunt. Naues vero aliquantas ad terram fugitiuas, in littore ipso igni combusserunt: sed & plures integras, Ptholomaidam adduxerunt. Lætificauit itaque Dominus clientes suos, & donatiuis abundis multipliciter locupletauit. O quàm bonum & gloriosum hominibus habere Deum semper in adiutorium suum. *Et quam Beata gens cuius est Dominus Deus eius.* Dicebant ergo: *Eamus, & gentem* Psalm. 143. 10.

50 *Christianam omnino confundamus, & memoriam eorum de terra deleamus.* Regem enim modo non habent; membra capite carent. verum dicebant, cum in hoc Balduinum præferebant: & verum non dicebant, quia Dominum pro Rege nos habere non credebant. Balduinum perdideramus; sed DEVM, Regem omnium assumpsimus: illum in necessitate nostra, inuocauimus; & per illum mirabiliter triumphauimus. Forsitan non erat Rex, quem forte fortuito perdideramus: sed hic qui modo vicit, non solum Rex est in Hierusalem, sed etiam in omni terra. Verè fateri nos oportuit, quod regem in prælio habuimus: vtique & habemus & habebimus, cum in negotiis nostris, præ omnibus illum anticipauerimus.

A.D. Hic enim prestò semper est, & presens omnibus, qui inuocant eum in veritate. 1123. viderat enim nos in humilitate valde afflictos, & respiciens humilitatem piè nostram, liberauit nos. Hic, pro nobis pugnavit: hic, ad nihilum inimicos nostros deduxit: Hic, semper vincere consuevit, qui nunquam vincitur; superat, nec superatur; non fallit, nec fallitur. Rex equidem est: rectè enim regit. Quomodo Rex erit, qui semper vicis vincitur? Numquid promeretur dici Rex, si semper habeatur exlex? Quia legem DEI nec tenet nec tuetur: & quia non timet Deum, timebit quidem hominem, inimicum suum. Adulter est, vel periurus, siue sacrilegus: Hic talis, nomen Regis perdit. Mendax est & fundulentus: qui confidit in eo: Æquus est impiis: quomodo exaudiet illum Deus? Si est ecclesiarum dissipator, si pauperum oppressor; tunc non regit, sed confundit. Adhæreamus ergo regi superno, & spem nostram ponamus in eo: & non confundemur in æternum. Tempore isto taliter ægro decessit *Eustachius*, in custodem terræ nostræ electus, decimo septimo Kalend. Iulii: cui succedere *Guillelmum de Buris*, qui Tyberiadem tunc possidebat, statuerunt. LIII. Mense Augusto deinde mediante, superna clementia prouidente, Rex Hierusalem *Balac*, quibus vincus tenebatur in oppido quodam situ fortissimo, & celsitudine nimis arduo & difficili comprehendendo: cum quo similiter erant inclusi *Goscelinus* comes *Ædessa* cum aliquantis captiuis. Huius rei narratio satis est longa; sed dono cælesti predita, & miraculis benè ornata. Nam cū in castro illo nullo freti adiumento, iam diu angerentur occultati, consilio & ingenio multimodo apud se pertentare ceperunt, si aliquatenus inde possent egrèdi: vnde per fideles internuntios, vbicumque amicos habebant, auxilium querere non cessauerunt: & cum Armenis circa se conuersantibus, machinari studuerunt, vt si quando auxilium ab externis amicis suis adipisci possent, illi adiutores esse veri non desisterent. Et cum post aliqua dona & promissa plurima, hoc fidei nexu vtrinque confirmatum esset, de *Ædessa* vrbe quinquaginta ferè clientes, illuc ob id missi sunt. Et quasi pauperrimi, merces ferentes atque vendentes, vsque ad portas interioris castri, occasione quadam nata, paulatim se intromiserunt. Quod cū portariorum magister, iuxta portam cum quodam fidei nostro in prouidus scaccis luderet, clientes nostri astutissimè attentius appropiauerunt, querimoniam sibi factæ iniuriæ ad eum facturi: & deposita omni tunc ignauiâ, & pauore, vaginis extractis cultellis, illum dicto citius necauerunt, & arreptis lanceis illic inuentis, ferire & occidere viriliter non pigruerunt. Clamor ingens ilico attolitur; & intus & foris omnes perturbantur: Sed qui ad tumultum hunc festini accurrerunt, festinantius mox perempti sunt. Fuerunt equidem centum ferè Turcorum: Et portis confestim clausis, de carcere Rex & alii, tunc eiiciuntur. Adhuc erant aliquanti compediti, quando iam per scalas muri fastigium conscendebant: & eleuato in arcis apice Christianorum vexillo, rei veritas patefacta est. In eadem arce erat vxor *Balac*, ceteris quas habebat sibi carior. Castro autem à Turcis mox vndique cincto, ingressus & egressus, interius & exterius omnino est prohibitus. Portæ etiam clauduntur, vectibus obditis. Hoc autem nō puto silendum quod *Balac* infortunium quoddam per visionem est reuelatum: vidit enim sibi à *Gocelino* erui oculos: quod ipse postea suis retulit. Quo indilate sacerdotibus suis manifestato, interpretationem sompni ab eis sciscitabatur. Verè, aiunt, hoc tibi continget, aut si forte in manus eius quandoque incidetis, huic equipollens. Hoc autem audito, citissimè legationem illic misit, vt occideretur, nè ab eo posset occidi, sicut illi prælagiebant. Sed antequam ad eum dirigeretur licitor, Deo gratia, iam de captione euaserat. Rex autem & sui omnes communi & sapienti consilio vsi, vt saluari quolibet modo possent, cum tempus ad hoc considerarent aptum, posuit Dominus *Goscelinus* animam suam in periculo mortis; & conditori vniuersorum se commédans cum tribus famulis suis, tam pavidus quàm audax, extra castrum per medios hostes, radiante Luna, erupit. Qui continuo vnum ex eis regi remisit, reportantem ei anulum suum, vt totaliter significaret se ab hostibus obsessis extorxisse. Sic enim inuicem fieri decreuerant. Postea & fugitando & latitando plus per noctem quàm per diem pergens, disruptis calceis ferè nudipedes, ad vsque fluuium peruenit *Eufra*ten. Et quia naus abfuit, quod pavor optabat agere non distulit. Quid igitur? Duos

Duos vtres, quos secum detulerat, vento inflauit, super eos se collocauit, & sic in flumen se impexit. Quem collegæ sui ignarum nandi, commodè iuuant, sustentare studuerunt, & vsque ad littus, Domino ducente, sanum deduxerunt. Et cum itinere insolito valde fatigatus esset, famelicusque ac sitibundus, anxius anelaret; nec erat qui manum ei piè porrigeret, sub nuce quadam illie inuenta, sopore tactus, membra labore fessa quieti attribuit, obumbrans se vepribus & frutectis, ne visus agnosceretur. Interim autem præcepit vni ex famulis eius, vt exploraret & inploraret aliquem indigenam, qui ei panem, vel daret, vel vt cumque venderet: Inedia enim valde vexabatur. Cliens autem ille, rusticum inuenit quendam Armenum mox in campo, quem consultè allocutus adduxit ad dominum suum, caricas & racemos apud se habentem. Hoc quidem famelicus comes desiderabat, hic autem, cum appropians comitem Goscelinum agnosceret, procidit ad pedes eius, dicens; *Vale Gosceline. Qui audiens quod nollet, territus respondit, verumtamen modestè: Non sum ille, quem dicis. Sed, Deus adiuet illum ubicumque sit.* Rusticus ait: *Noli quæso celare noticiam tuam, quoniam proculdubio te benè agnosco. Sed reuela mihi quid, & quomodo hiis in partibus tibi accidit: ne expauescas, moneo.* Cui rursus comes: *Miserere mei, quicumque es, nec miseriam meam inimicis meis inotescas, obsecro: sed ad saluationis locum deduc me, vt vnum pro mercede numisma merearis accipere.* Ego enim de captione Balac, Deo propitiante, egressus aufugio: de castro scilicet, quod Kartapeta nuncupatur, quod est in Mesopotamia, cis Eufraten. Bene enim operaberis, si mihi hac in necessitate subuenieris, ne amplius in manus Balac incidam, ne infortunatus peream. Quod si vsque Terbexel castellum meum, te mecum venire libuerit, omnibus diebus vita tue bene tibi erit. Dixitigitur mihi, quæ & quanta in his locis est possessiuncula tua, vt maiorem, si vis, apud me tibi diligenter restituam. Et ille: *Non quero, inquit, a te, Domine, quicquam: sed quò vis, te saluum perducam.* Olim enim, vt reminiscor, ante te me fecisti comedere benignè panem; quamobrem prestò sumi tibi reddere talionem. Vxorem, inquit, domine, habeo, vnicamque filiam paruulam, similiterque vnam asellam; Duos etiam germanos, & duos boues. committo autem me omnino tibi, quia vir es prudens & sapientissimus. Iam iamque cum eis omnibus, tecum vado. Porcellum in super vnum habeo: hunc modo quoquam, & huc tibi offeram. Sine frater, inquit, vnum enim porcellum non es assuetus vno prandio mandere: nec expedit te aliqua expeditione vicinos tuos commouere. Tunc ille iuit; & cum suis omnibus, sicut fieri decreuerant, rediit. Ascendit ergo Comes, Rustici asellam, qui quondam erat equitare solitus mulam peroptimam: baiulans ante se infantem, feminam videlicet, non marem: & quâ non licuit generare, licuit, ac si patrem, ante se gestare: Non vt sibi ex progenie haberet contiguam, sed vt spem filiationis monstraret esse certam. Sed cum cepisset infans plorando & clamando comitem incessanter molestare, nec posset eam villo modo pacare: quia nec altricis lac inerat papillis, nec ipse mulcere nouerat festeniniis: voluit collegium ei forte nociuum ob id deferere, & segregatim tutius incedere: sed eum auertit hoc rustico displicere, noluit eum conturbare, sed perseverauit in incepto labore. Et cum peruenissent Turbexel, talium hospitem læta fuit susceptio valde. Gaudet quippe vxor de tanto compari, exultat familia de tanto patrono. Non ambigit nostra conscientia, quantâ gloriati sunt omnes lætitia, & quantæ lachrymæ præ gaudio affluunt, & pia suspiria. Fit etiam rustico indilatè, de humilitate sua digna remuneratio. Pro vno enim iugo bouum, continuò recepit duo. Sed quia non oportuit in hiis diu morari, Comes festinanter iuit *Antiochiam*, dehinc Hierusalem. Et redditis illic Deo gratiarum laudibus, obtulit geminas cõpedes apud se allatas, quas in monte deuotè pependit Caluariæ: ad memoriam videlicet captiõis, & ad gloriam suæ liberationis: vnæ quidem ferreæ, alteræ vero argentæ. Post triduum autem exiit de Hierusalé, Dominicam sequens crucem, quæ vsque Tripolim iam delata erat. Iturus enim erat cum ea Hierosolimitanus exercitus vsque Kartapeta, castellum Balac: Vbi Rex, & quam plures alii, adhuc non in carcere, sed in castri firmitate tenebantur. Benedictus autem sit vniuersalis Dominus, qui voluntatem suam & potestatem ita modificat, vt potentem de excelso, cum vult, præcipitet, & de puluere, paupere sublimet. Mane itaq; , *Baldunus* Rex imperauit, sero autè, seruus seruiuit. Goscelinus quoq; nihilo minus. Liquet vtiq; nihil in hoc seculo esse certum, nihil stabile; nec etiam diu gratū. Ideo terrenis inhiare non est bonū, sed cor habere semper in Deum intentum: nec confidamus in caducis, ne alienemur æternis.

A. D. *Iam nunc tredecimū complens ut estimo, lustrium, Regem non vidi, velut hunc, in carcere plecti.*

1123. *Significet siquid, ignoro quidē, Deus hoc scit.* Euntibus ergo Hierosolimitanis quorsum ire statutum fuerat, glomerantur eis apud Antiochiam Tripolitani; atq; Antiocheni: sed cum *Turboxel* peruenissent, intimatur eis denuo regem esse captum, & in quo clausus erat, oppidum. Hoc audito mutatur consilium, & iubetur ilico edici reditum. Et cupientes aliquid sibi prodesse, cornicine significante, diuertunt ad urbem *Caliptum*; & vastauerunt & dissipauerunt omnia quæ extrinsecus repererunt, cum primitus intra mœnia ferociter omnes, qui contra eos exierant, impulissent. Sed cum quatruido ibi morantes nihil amplius profecissent, ad sua remeare statuerunt: iam enim alimoniorum penuria vexabantur. *Goscelinus* vero comes in territorio Antiocheno remansit. Et cum vsq; Ptholomaidam regressi fuissent, ante affines Sarraceni hoc auertissent, Iordanem subitaneo itinere transierunt. Et cum per regionē illam quæ monti *Galaad* & Arabiæ contigua est, percurrissent, & de Sarracenorū utroq; sexu, bestiisq; plurimis græges diripuissent, cum ingenti carra camelorum atq; ouium, infantium quoq; ac puerorum, *Tyberiadem* eis proximam tunc redierunt; & dispersito pro more inuicem emolumento, *Hierusalem* vndiq; conuenerunt; & Crucem Dominicā allatam in suo loco, ut decuit, reposuerunt. Nunc autem reuerti decet ad id quod desideram. Cumque audisset *Balac* quod apud *Kariapetam* contingerat; & quemadmodum Comes *Goscelinus* de captione euaserat, quantotius potuit illuc iratus perrexit; & regē blandē allocutus, flagitauit ut ei castellum suum redderet, ne fortē vel vni eorum vel ambobus in deterius fortuna prodiret: & ita quietum eum abire permetteret, ut datis inde obsidibus electis, vsque Antiochiam vel Edeffam perducere saluē facerēt: Alioquin vel vni eorum, vel ambobus in deterius fortuna prodiret. Sed cum hoc *Rex* concedere nolleret, diro efferatus animo *Balac* minitatus est & regem & castrum violenter capere; & de inimicis suis proculdubio vindictam facere. Qui iussit ilico rupem, super quam situm erat castrum, suffodi; & per cuniculum, sudibus dispositis, opera suspendi, illataque silua ignem mitti. Succensis autem fulcimentis, cauca repente subsedit; & turris quædam huic incendio proxima, cum magno sonitu decidit: primo quidem cum puluere fumus excitatus est; cum ignem ruina concluderet: sed peræsa materia qua præmebatur, flamma iam clarior apparere cepit, & repentini facti Regem occupat stupor, qui hanc molitionem ægre ferebat: & ita spes eum casta refrixit, quem tantus casus valde terruit. Itaque tota virtute cum sensu perdita, Rex & sui clementiæ *Balac* supplices addicti sunt, nihil nisi supplicium secundum merita expectantes. Regi tamen indulta vita pepercit, & cuidam *Galeranno* nepoti suo quoque: Armenos autem qui adiumento regi contra *Balac* extiterant, alios quidem pependit; alios vero excoriavit; quosdam nempe per medium ense cecidit. Regem vero cum tribus de suis de castro eiecit, & ad *Carram* ciuitatem adduci fecit. Et quia procul a nobis hæc facta aberant, vix certitudinem rei addiscere poteramus. Verumptamen quam verius potui, a reatoribus mihi intimatum, chartæ commendauit. *Hic pluuuis artus, sitibundus desinit annus, Vnde Hierosolimi crebro sunt murmure quasi.* Anno à Dominō Iesu

LIV. *Christo nato millesimo centesimo vigesimo quarto*, cum Natale Saluatoris, tam in

1124. *Bethleem* quam in *Hierusalem*; ut decuit, celebrassemus: cui celebritati *Dux Veneticorum* cum suis deuotis interfuit: confirmatum est communi & gratuita voluntate, sub iureiurando, obsidionem circa *Tyrum* vel *Aschalonem*, post *Epiphaniam* agere. Sed quia pecuniæ inopia nos vniuersos tunc arcebat, colligitur multa viritim, militiæ & clientelæ conductitiæ impertienda. Non enim poterat tantum negotium, sine donatiuis, expediri. Quamobrem oportuit nos etiam præciosiora ecclesiæ Hierosolimitanæ ornamenta, colligendo numismate, obpignorare creditoribus. Igitur, sicut intimatum est, & vbi denominatum est, vndique conuenerunt omnes. *Cum ter fusor aqua reparatur solis ab igne, Plebs de Hierusalem communiter exit in hostem. Hoc fit & in prima feria, luna quoque prima.* Ita vsque *Aschon* profecti disposuerunt vna cum *Veneticis*, *Tyrum* adire & obsidere. *Patriarcha* quidem cum sibi subditis; *Dux* verò cum *Nautis* & nauibus suis: quod factum est, decimoquinto Kalend. Martii. Hoc autem audito *Aschalonite*, qui solita proteruia numquam mansuefacti nouerunt, dampnum facere nobis pro posse non distule-

distulerunt. Quadam quippe die tripertito exercitu suo, maiorem partem cohortium suam Hierusalem adduxerunt: qui extemplo extra urbem, octo homines qui vineas putabant, truciter peremerunt. Quorum aduentu comperto, super arcem Davidis tuba mox insonauit, hæc nobis significans: & procedentes aduersus eos Franci nostri atque Syri, audacter obstiterunt. Et cum tribus horis diei alterutro conspectu ad tædium se fatigassent, effecti inanes cum pluribus fauciatibus, mœsti valde abierunt. Nostri siquidem, paulatim eos insecuti sunt: Sed quia militibus carebant, insidias eorum veriti, non præsumperunt eos diu insequi. Ad extremum tamen de capitibus eorum amputatis, octodecim retinuerunt; totidemque equos: Tres equites viuos, de quibus quadraginta quinque sunt occisi. Quod si milites haberemus, pauci ex eis euasissent: equitatus enim noster in exercitu erat. Tunc autem Deus laudatur, cui semper laus deberur. Interea loci, coangustantur *Tyrus* in vrbe sua proximè clausi, nec capi cedentes, nec pacem quærentes. Diuitiis enim opulenti, & maris præsidio circumfulti, consueuerunt semper esse ingrati. Hæc est equidem cunctis urbibus, quæ in terra sunt repromissionis, ditior & nobilior præter *Asor* quam antiquitus Rex Cananzorù *Iabin*, possedit, quam *Iosue* postea cum ceteris pluribus, destruxit: quæ quidem vt legimus, nongentis curribus munita gloriabatur: *Iosephus* autem tria milia curruum falcatorum fuisse narrat: Armatorum vero trecenta milia, & decem equitum milia similiter alebat: cuius militiæ *Sifara* dux extitit. Hæc vrbes ambæ in terra Phœnicum fuerunt institutæ: hæc institutoribus & negotiationibus munitissima; illa vero infinita gente populosa: hæc in marino littore sita; illa verò in campestribus collocata. Quando *Gedcon* iudicabat *Israel*, tunc temporis *Tyrus* condita fuit à Phœnicibus, paulo antè *Herculem*. *Tyrus* quidem in terra Phœnicum est. Hæc est ad quam *Ysayas* loquitur, exaterbans eam propter superbiam suam: in qua optima purpura tingitur: vnde *Tyria* dicitur nobilis purpura. *Tyrus*, interpretatur angustia: quæ *Soor* Hebraicæ dicitur. Rex autem *Assyriorum* pugnans contra *Syriam* & Phœnicem expugnauit eam, cum in ea regnaret *Elyseus* Rex: Nolebant enim Regi *Assyriorum*, *Tyrii* esse subiecti. Hoc per quinquennium actum est. De hoc *Menander* scribit, *Iosephus* quoque latius. Tunc temporis pelagus transfretantes *Tyrii*, Duce *Didone* *Beli* filia, *Cartaginem* in *Africa* condiderunt. Cuius situs triginta milibus passuum muro amplexa, & pene tota mari cincta, ab *Orosio* hystorico fuisse describitur, absque faucibus, quæ tribus milibus passuum aperiebantur: hic locus, murum triginta pedes latum, habuit, saxo quadrato, in altitudinem cubitorum quadraginta. Arx verò, cui nomen *Birse* fuit, paulo amplius duo milia passuum tenebat: quæ septingentesimo post conditionis illius anno omni murali lapide cōminuto, confunditur: quæ ante urbem *Romam*, duos & septuaginta annos, ab *Helysa* condita inuenitur. Hanc *Publius Scipio*, superioris anni consul, delere suprema sorte molitus est: quæ continuis septemdecim diebus miserabiliter arsit. *Tyrus* autem, superius memorata, septuaginta annis, iuxta *Ysaïam*, depopulata elanguit. Aqua recedentibus *Cetæis* nauigans reduxit eos *Elyseus* Rex: contra quos de *Salmanasar* Rex *Assyriorum*, insurgit. Recessit à *Tyro* tunc ciuitas *Sydon*, & *Arce*, & antiqua *Tyrus*, & multæ aliæ simul vrbes, quæ semetipsas *Assyriorum* Regi tradiderunt. Quapropter *Tyrii* non subiectis, iterum aduersus eos egressus est, Phœnicibus ei naues sexaginta exhibentibus, & remiges nongentos. Contra quos *Tyrii* nauigantes, in duodecim dispersis nauibus, cepere captiuos viros quingentos: vnde honor *Tyriorum* propter hæc, creuit eximiè. Reuertens autem *Assyriorum* Rex, disposuit custodias super flumen, & aquæ ductu circuiuit, vt *Tyrios* haurire pocula prohiberent. Et dum hoc per quinquennium fuisset factum, tollerauerunt, de effosis puteis bibentes aquam. hæc itaque in archiuis *Tyri* de *Salmanasar*, *Assyriorum* rege, conscripta sunt. Hic est qui *Samariam* obsedit, & cepit, anno regis *Ezechia* sexto: & transfudit *Israel* in *Assyrios*, ante quem venerat etiam *Phul* Rex *Assyriorum*, & post eum *Teglaphalasar* Rex *Assur*, qui cepit *Cedes* & *Asor* in *Neptalim*, & *Ianoc*, & *Galaad*, & vniuersam *Galileam*, & transfudit illos in *Assyrios*. Venit quoque *Sargon*, rex *Assyriorum*, qui misit *Tarchan* pugnare contra *Azotum*, & cepit eam. Itaque propter peccata populi vastata est terra repromissionis, & in captiuitatem ducta; prius *Assyriis*, deinde *Chaldeis*. *Nabuchodonosor* autem, tam *Chaldeus* quàm *Babilonius* Rex, & obsedit & cepit

A.D. Hierusalem. Vnde fugiens *Sezechias* rex, captus est iuxta Hierico, & ductus in
1124. regionem quæ Reblata dicitur, in terra Emath. *Hieronymus* dicit *Emath* magnam
 esse Antiochiam, minorem verò Epifaam. Vbi fecit Nabuchodonosor oculos
 Sezechix regis erui, & filios eius coram se iugulari. Tunc venit Nabuzzadan
 princeps militix eius, & succendit domum Domini & domum Regis; & totum
 murum Hierusalem destruxit per circuitum. Post temporum autem interualla
 venit *Alexander* Rex, qui Tyrum obsedit & cepit, subiugata Sydone, prius au-
 tem Damasco; Gaza quoque ab eo capta, duorum mensium spatio: qui circa Ty-
 rum septem mensibus sederat: ad ciuitatem Hierosolimam festinauit, vbi hon-
 orifice susceptus principem sacerdotem nomine *Iaddum*, pluribus honoribus
 profequitur, habente cydarim super caput eius, & stolam auream iacinthinam,
 & super laminam auream in qua nomen DEI scriptum erat, solus adiens diligen-
 ter adorauit. Et disposita Hierosolyma, ad reliquas ciuitates exercitum suum
 conuertit. Post annorum plurium spatia peccatis Iudeorum exigentibus, *Anthiochus*
Epifanes, legem eorum impugnans, *Machabeos* valde coartauit. Post hæc
 venit *Pompeius* qui Hierusalem infeliciter dissipauit: ad vltimum vero *Vespasianus*,
 cum *Tito* filio suo venit, qui penitus eam destruxit. Itaq; per varios rerum euentus
 vsque ad tempora nostra & Ciuitas Sancta & patria ei subdita, præcipitanter
 extitit vexata. Plerumque *Palestina*, interdum *Fœnicia*, quæ à Phenice Cadmi fra-
 tre nomen accepit, est vastata: Tum *Samaria*, tum *Galilea*: quæ quidem bipertita
 determinatione distinguitur. Nam altera superior, altera vero inferior appella-
 tur: quas ambifariam Fenice & Syria cingunt. Illa vero, nempe quæ est trans
 Iordanem, à *Macheronte* in *Pellam* capit longitudinem; & à *Philadelphia* vsque ad
 Iordanem habet latitudinem. *Pella* quippe septentrionalis eius est tractus; oc-
 ciduus vero, *Jordanis*; Meridianus autem, *Moabitide* terminatur regione: ab Ori-
 ente *Arabia* & *Filadelphia*, itemque *Gerasidis* clauditur. *Samariensis* autem Regio
 inter Iudeam & Galileam sita est. Et *Iudea* latitudo à Iordane vsque Ioppen ex-
 plicatur: media verò ciuitas eius est *Hierusalem*, quasi umbilicus eius terræ sit.
 Porro inferior *Galilea* quæ ex Tyberide vsque Zabulon, & vsque Ptholomai-
 dem & Carmelum & montem Tyrionum tenditur, continet intra se *Nazareth*, &
 Sesforium ciuitatem validissimam; & Thabor etiam, & *Cana* cum pluribus aliis.
 Hoc siquidem monte Libano attingitur, & fontibus Iordanis vbi nunc est *Pane-
 as*, siue *Dan*, alio nomine, siue *Cesarea Philippi*, circa quam *Traconidis* est regio, & Na-
 batanea. Iudeæ autem, Bersabee ciuitas dat limitè inter quam sunt Tamna & Lid-
 da, Ioppe & Iamnia, Tecus, & Ebron, Astaol, & Saraam, & multæ aliæ. Nunc
 autem ad callem redeo, qui aduersas per semitas diu cucurri. Cum verò circa *Tyrum*
 in obsidione laboraremus accuratè ad præparandas machinas: nihilominus *Za-
 lac* contra nos maliuolos suos, cornu suum extollere non cessabat. Qui egressus
 ab vrbe *Kalypto*, mense Maio intrante, cum quinq; milibus militum, peditumque
 septem milibus, perrexit *Ierapolim*, quam urbem *Mumbeth* vulgus vocitatur: cum
 que possessor eius eam reddere nolle, extra urbem ad se tum aduocatum, nefaria
 decollauit. Quæ vrbe protinus à *Balac* obsessa, non latuit *Goscelinum* Antiochiæ
 tunc morantem: & habita inde legatione, accelerauit cum Antiochenis illuc ire.
 Licet autem paucissima gens esset Christicolarum, non pauitauit Goscelinus
 aggredi multitudinem perfidorum. Nec diu mora protracta, commissa est fero-
 citer pugna: Deo autem suffragante, postquam ter sunt confusi, terq; viriliter ad
 pugnam regregati, *Balac* in ea pressura sauciatus ad mortem, pro posse diuertit,
 moribundus in partem: quod cum sui comperissent, qui potuerunt fugere non
 torpuerunt. Potuerunt pleriq; fugere: sed non potuerunt quidem effugere. Re-
 feruntur enim tria milia ex eis esse interemptorum, qui milites fuerunt: de pediti-
 bus autem illorum ignoratur numerus. De nostris autem, triginta milites ibi
 perempti occubuerunt: de peditibus verò nostris sexaginta ferè. Volens autem
 certitudinem rei scire *Goscelinus* an esset *Balac* mortuus, an aliquatenus euasisset
 viuus, cum sagaciter inter necatos perscrutaretur, indiciis armorum acognitis,
 cognitus est. Cuius caput qui amputauit, Goscelino gratulabundus detulit, à quo
 quadraginta numismata, sicut se daturum sponponderat, lucratus accepit. Caput
 siquidem continuò Antiochiam ad declarationem gestæ rei, Goscelinus deferri
 fecit: quod ipse qui detulit in sistarcia sua, legatus vique Tyrum, itemq; Iherusalè,
 nobis vniuersis & enarrauit & declarauit: qui etiam in prælio declarato cum
 præliantibus præfens adfuit: Armiger quippe Goscelini erat ipse. Et quia nuntiū

attulit desideratissimum, in exercitu nostro ante Tyrum, acceptis armis ab armigero, in militem prouectus est: Comes quippe *Tripolitanus* ad hunc gradum eum sublimauit: & laudauimus omnes & benediximus DEVM, quia suffocatus est draco ille sæuissimus, qui Christianismum diu tribulauerat, & pessimus * de erat crudelissimè. *Sol decies nouies lustrarat lumine taurum, Quando Balac cecidit vel eum fortuna fessellit.* Ecce sic interpretatio somnii superius memorati declarata est, quod quasi vaticinans ipse Balac de seipso dixerat, tempore illo quo Goscelinus de captione mirabiliter euasit: videbat enim in visu à Goscelino sibi oculos erui: Verè penitus eruit, quoniam & caput & membra illi abstulit: *Nec videt, nec audit, nec fatur, nec sedet aut it: Nec Celo, nec humo, nec aqua lacus eius habetur.* Quadam verò die dum in obsidione memorata securè quiescerent, qui circūfedeabant, opportunitate considerata egressi sunt ciuitatem Tyrii, tam Turci quàm Sarraceni, patefactis portis; & ad machinam nostram inter cæteras fortiolem, accurrentes vnanimiter irruerunt. Et antequam nostri arma caperent, quos in machina custodes inuenerunt, foras sauciando pepulerunt: & accenderunt & incenderunt eam igni: qua solebant turrets antea iactis lapidibus conquassari, & vehementer perforari: in qua impugnatione triginta homines perdidimus. Illi autem receperunt duplum damnū: ciues quippe per muri rimas, tam sagittis quàm spiculis, siue lapidibus crebrò nostros lædebant, & vulnerabant. Interim autē probitate quadā excogitata, quinq; ²⁰ *Venetici* secunda satis fortuna vsi, carabrum suum ingressi, domum vnā diripuerunt; duobus ibi capitibus amputatis: qui tunc sine cunctatione cum lucello suo guttulabundi foras remeauerunt. Actum est hoc vndecimo Kal. Iunii. Sed nihil minus valuit, cum paulò antè Tyrii Liburnam vnā noctu Veneticis clepserint, & intra vrbe per portum traxerint. Nam in huiusmodi certaminibus, talia sæpè fieri obtingunt. *Hic cadit, hic surgit, hic gaudet, plorat ille.* Scientes autem Ascalonii gentis nostræ paucitatē, vbi magis æstimauerunt nos debilitare, vel damnum inferre, non pigruerunt molestare. Nam propè Hierusalē viculum quendam *Birium* nominatū, vastauerunt & concremauerunt, & asportatis omnibus rebus illie inuentis, cū aliquantis mortuis & pluribus vulneratis abierūt. Mulierculæ enim & ³⁰ infantes in turri quadā tēpore nostro illic edificata, se intromiserunt; & sic saluati sunt. Itaq; per terrā excurrentes, diripiebant, necabant, captiuebant; quodcunq; malū poterant, faciebant: nec erat qui eis resisteret. Intenti enim omnes erant ad obsidionē, misericordiā DEI expectantes supernā, quatinus laborem nostrū, DEO fautore & adiutore, valeremus consummare. Videns autem Rex Damasci Turcos suos ac Sarracenos qui erant in vrbe circumclusi, nullo modo posse de manibus nostris euadere, maluit cum aliquo dedecore viuos eos redimere, quàm mortuos plorare. Quæsiuit ergò per interlocutores sagaci consilio, quatinus homines suos cum rebus eorum omnibus foras exciperent, & vrbe vacuatam nobis relinqueret. In quo cum vtrinque diu luctaremur, obsidibus ambifariam ⁴⁰ traditis, illi de vrbe sunt egressi, & Christiani pacificè introgressi. Quicumque autem ex Sarracenis remanere in vrbe voluerunt, sub consuetudinis ratiocinio in pace remanserunt. *Sub Cancro Phæbus fuerat ter septies ortus: Quando Tyrus capitur, ac redditur, ac superatur.* Nam *Nonas Iulij contigit hoc fieri.* Non est igitur cessandum, non est etiam tardandum quærere Dominum nostrum, adiutorem in tribulationibus benignum; & precibus pulsare eum, vt nobis supplicantibus pium præbeat auditum. Hoc equidem persæpè in Hierusalem feceramus, Ecclesias visitando, lachrymas fundendo, elemosynas impartiendo, corpora ieiuniis afficiendo: quod DEVS vt credo, de supernis aspectans, non reliquit post se benedictionem, sed exaudiuit deprecationem nostram. Quod si aliquem adiscere rumusculum ⁵⁰ auribus apertis expectabamus, ecce Legati festinantissimè venerunt, nobis nuntiantes, & litteras à Patriarcha nostro deferentes, & vrbe captam esse innocentes. Quo audito clamor iocundissimus attollitur; *Te DEVM laudamus*, illicò vocibus altisonis decantatur; signa pulsantur; processio ad Templum Domini deducitur; vexilla in muris & turribus eleuantur; per omnes vicos ornamenta multicoloria extenduntur; gratiarum actiones depromuntur; nuntii pro meritis dignè remunerantur; pusilli & magni pariter congratulantur; puellulæ cantilenis in choreis delectantur. Rectè mater Hierusalem gaudet de *Tyro* filia, cuius ad dexteram sedebit à modo coronata. Luget & Babylon consolatione eius perdita, cuius adminiculo dudum extiterat suffulta; cuius classē quotannis nobis hostilem excipiebant. Hæc verò si memoratur pompa, augmentantur Diui-

LVI

A.D. 1124. na gratia. Nam quod apud Hennicos ciuitas habuerat in magisterio primi flamm-
 minem vel Archiflammimem, secundum patrum institutionem habebit *Prima-*
tem vel *Patriarcham* in lege Christiana: Vbi enim *Archiflammimines* erant, *Archie-*
piscopi Christianorum sunt instituti, qui singulis præsent provinciis: vbi *Metropolis*
 erat, quæ interpretatur mater Ciuitas, *Metropolitani* erant, qui de tribus aut qua-
 tuor ciuitatibus, intra aliquam prouinciam maiori & matri aliarum ciuitatum
 præsidebant. Vbi autem minores ciuitates, habuerunt solummodo *Flammimines*
 vel *Comites*, *Episcopi* sunt instituti. Porro *Tribuni plebis* non absurdè intelliguntur
Presbyteri, siue reliqui inferioris ordinis clerici. Sic omnis mundana potestas his
 gradibus dignitatum à se inuicem distat: id est, vt primus sit *Augustus* vel *Impera-*
tor, deinde *Cæsares*, deinde *Reges*, *Duces*, *Comites*. Sic dicit *Clemens* Papa, *Aneclaius A-*
nicius & plures alii. Demus autem laudes DEO altissimo, quia non hominum
 virtute, sed sua bene placita voluntate, sine sanguinis effusione nobis Tyrum red-
 didit urbem inclitam, urbem fortissimam; & ad capiendum difficilissimam, nisi
 DEVS manum apponeret dexteram. In hoc quidem Antiocheni deliquerunt,
 quia nullum nobis auxilium præbuerunt, nec labori huic adesse voluerunt. Be-
 nedicatur autem *Pontius* Comes Tripolitanus, qui nobis adiutor affuit fidelissi-
 mus. Pacificet DEVS Antiochenam Ecclesiam cum Hierosolimitana, quæ duæ
 disident de Tyria tertia: Illa dicit hanc sibi fuisse subditam sub Græcorum tem-
 pore; hæc dicit se esse communitam priuilegiis à Romano præfule. Nam in *Con-*
cilio Aruerniensi tam autentico & nominatissimo constitutum vnanimi assensu
 fuit, vt quæcunque ciuitas, mari magno transito, à Paganorum posset excuti-
 go, sine contradictione aliqua, sub Sanctæ Hierusalem dominio vel ditiorie per-
 enniter obtineretur. Hoc etiam in *Antiocheno* Concilio, Episcopo Podiensi ma-
 gistrante, replicatum & concessum ab omnibus est. In Hierusalem quoque Dux
Godefridus & dominus *Boemundus*, acceperunt terram suam à Patriarcha Daiber-
 to propter amorem DEI. Identidem *Paschalis* Papa, priuilegiis suis corroborauit;
 & ea Ecclesiæ Hierosolimæ transmisit, quibus Ecclesiæ Romana sic auctorizan-
 te, iure perpetuo communicetur. In quibus priuilegiis hæc inscripta sic conti-
 neantur. PASCHALIS SERVVS SERVORVM DEI, REVERENTISSIMO FRA-
 TRI HIEROSOLIMITANO PATRIARCHÆ GIBELINO, ET EIVS SVCCES-
 SORIBVS CANONICE PROMOVENDIS. *Secundum mutationes temporum, trans-*
feruntur etiam regna terrarum, unde etiam Ecclesiasticarum parochiarum fines in plerisque
prouinciis mutari expedit & transferri. Asinarium siquidem ecclesiarum fines antiquis fue-
runt diffinitionibus distributi: quas distributiones, diuersarum diuersæ fidei gentium confudit
irruptio. Gratias autem DEO, quod nostris temporibus & Antiochia & Hierosolima ciuita-
tes, cum suburbanis suis adiacentibus prouinciis, in Christianorum Principum redactæ sunt pote-
statem. Vnde oportet nos Diuine mutationi & translationi manum apponere; & secundum
tempus quæ sunt disponenda, disponere: vt Hierosolimitana ecclesiæ vrbes illas & prouincias
concedamus, quæ per gloriosi Regis Balduini prudentiam, ac exercituum eum persequentium,
sanguine, per DEI gratiam adquisitæ sunt. Presentis itaque decreti pagina tibi, frater karissime
& coepiscopo Gibelino, tuisque successoribus, & per vos Sanctæ Hierosolimitana Ecclesiæ, Patri-
archali seu Metropolitanò iure regendas disponendasque, sancimus, ciuitates omnes atque pro-
uincias quas supradicti Regis ditionem, aut iam restituit, aut in futurum restituere, gratia Diui-
na dignabitur. Dignum est enim vt Sepulchri Dominici ecclesiæ, secundum fidelium militum
desideria, competentem honorem obtineat, & Turcorum seu Sarracenorum iugo libera, in Chri-
stianorum manu abundantius exaltetur. Expletis autem apud Tyrum, prout o-
 portuit negotiis, & tripartita diuisione dispositis; & æquiparatione congrua
 duabus proportionibus Regiæ scilicet potestati, & tertia hereditario iure Vene-
 ticis tam in vrbe quam in portu, sigillatim contraditis, recesserunt omnes ad sua.
 Reuertente itaque Hierosolimo Patriarcha Hierusalem cum Hierosolimitis,
 Crucem Domini Sacrosanctam, digna cum veneratione suscepit & Clerus &
 populus.

EXPLICIT LIBER PRIMVS A FVLCHERIO ILLVSTRI
 VIRO COMPOSITVS.

INCI-

I N C I P I U N T

A N T I O C H E N A B E L L A.

Extitit hic victor, GAUTERIVS indicat auctor
Antiochenorū dominus Rotgerius, & dux.

I N C I P I T P R O L O G V S.

20 **P**ER ÆPRÆTIVM est audire, & utilitati congruit, quomodo, quibus miraculis, qua gratia DEVS arbiter bellum cum Parthis manu Rotgerii principis Antiocheni ex insperato gessit. Auditis etenim miraculorum virtutibus proborumque virorum actibus, mali prosternerentur facilis; boni etiam incitabuntur ad melius.

30 Vnde fit, ut cuius instinctu omnia bona facta sunt, ipsius deprecer auxilium: qui eidem Principi Spiritus consilii & fortitudinis vires administravit, quibus superbiam gentium elidere, & feritatem debellare prævaluit: mihi quoque rei seriem desiderantis literis assignare, ac posteritatis memoriae commendare, scribendi potentiam & sermonis copiam cœlitus dignetur instillare: quatenus capaces rationis & veræ fidei defensores, audita veritate, Creatoris sui imperio & servitio viriliter inhereant; aduersarii verò diuino terrore perculsi, tam præsentis quam futuri non Domino, sed suis confisi viribus sagittis Domini terga præbeant, ac reuerti ad opus simile non præsumant. Veruntamen inspectis partibus pugnae necessariis, materiaque sumpta meis æqua viribus, ante pugnae narrationem, videtur mihi perutile præcedentia mala prius indicare, ut ex causis prælibatis, sequentium effectus perpendatur facilius. Primum igitur locustarum agmina longè lateque sub metaphora hostium agitata, acolarum Syriae penitus omnia abstulere vitæ etui necessaria: De hisc partim humi serpentina, partim per auras dilapsa, ferè omnium Orientalium Christianorum plagam ad idem duxere inconueniens. Qui licet se debere affligi digna ultione nouerant; Dominum tamen Creatorem suum, non solum sibi fore placabilem non expetebant, præteritis inherentes vitis; verum etiam terminos pudoris excedentes, crimina criminibus augebant. Quisdam namque osiores ieiuniorum, sectantes epularum, gula illecebris addicti, non benè uiuentium, sed benè pascentium mores vitamque imitari studebant. Alii verò incestitatis affectu, contubernia sequebantur impudicorum: * aurum etiam * publicarum reuerentiam orbis inuerecundis incestare nitebantur, facientes ambiguum putidiores ac facinorosiores existimarentur. Nonnulli autem habentium diuitias iniuste adquisitas, suis etiam propriis abusi, vasa sibi fieri voluptuosis excessibus apta, Salomonici operis arte insculpta, ardentè inquirebant: vxoribusque suis, fama narrante artificis, auro Arabico, præciosarumque gemmarum varietate multiplici, putibunda partis tegmina studiosè componi satagebant. Non obtegenda turpitudinis forma, vel refringenda libidinis flamma; sed ut quibus ingratum erat quod licebat, eos acrius vreret quod non licebat. Qui cum hoc modo suam vellent incitare libidinem, mulseres dealbare & eis

satisfacere putarent, ut pralibauimus, augebant crimina criminibus. Mulieribus itaque nihil sancti, nihil pensi erat in appetendis turpitudinibus: Infruit enim, spreto viri thoro, in lupanari prostibulo incestui seruebant. In biniis, in triuis, in competis exquisitis potationibus, die noctuque inuigilabant: per plateas & per vicos se agentes, habitu & incessu lasciuæ, transeuntium obtutibus obstebant: quouis ære mercabiles volentibus succumbebant. Nolentes autem, quos ad suam impudicitiam irritare non valebant, etiam dato precio vix obsecdere permittebant. Hos itaque perpetrata mala non plangentés, & plangenda voluntarie ac publice perpetrantes, auctor summa iustitiæ signis, prodigiis, plagis, tribulatione etiam aduersarum gentium, multis annorum curriculis illatis, non perdendo sed parcendo permisit affligi: Græcis namque regnantibus ipsorum imperio seruissè conuincuntur: Eisdem ex Asia propulsis, Parthorum regnantium cessere domino: tandem, Domino volente, intolerabiliore subcubere Gallorum posteritati: Qui cum neque hinc, neque inde corrigerentur præfati Syri & eorum dominatores, tantam à contingenti terræ motu passi sunt calamitatem & ruinam, quantam antea fuisse nulla commemorauit historia.

EXPLICIT PROLOGVS.

A. D.
1115.

ANN o igitur millesimo centesimo decimo quinto ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi, in Vigilia Festiuitatis beati Andreæ Apostoli, sub tempestate noctis silentio, qua humana fragilitas habilis atq; dulcius quiescere consuevit, factus est *terremotus* in Antiochiam & omnes partes, inmensus & horribilis. Ipso etenim ex insperato homines terribiliter pulsi, sentiunt, vident, audiunt, murorum, turrium, ædificiorumque diuersorum ruinam sibi à cæteris penitus imminere. Quam nonnulli fugiendo putantes euadere, quidam elapsi à mœnibus, quidam ab altis domibus in præcipitium se dedere. Plures equidem in somno cum ruina membratim ita sunt rapti, quod manente etiam parte partis integra, nusquam comparuere. Alii verò terrore percussi, dimissis domibus, sprete opibus, relictis omnibus per plateas & per vicos ciuitatis, velut amentes se agebant: expansis tamen ad cælum manibus, pro diuersitate metus & impotentia, pro diuerso linguarum genere, voce lacrimabili, *PARCE DOMINE, parce populo tuo*, clamare non cessabant. Mane autem facto, cum sub ruina, tam hominum, quam & aliorum miseræ cladis pateret humanitas, omnes vnanimiter Latini, Græci, Syri, Armeni, aduenæ & peregrini suis peccatis exigentibus, id accidisse profitentur. Nec mora, salubri vtentes consilio, ad ipsam beati Petri Apostoli confugiunt Ecclesiam, perpetuæ tutelæ quærentes patrocinium. Ipsum namque quem in prosperis non cognouerant, in aduersis, operante eius summa bonitate cum iustitia, cunctipotentem ac propiciam recognoscunt: & eidem se grauiter peccasse confitentur: suisque præteritis & præsentibus abrenunciando voluptatibus, Domino Bernardo primo Patriarchæ Latino, emendationem promittunt deuotissimè: cuius fide mentis & orationibus, cum suo Clero & cæteris fidelibus humillimè Domino supplicantibus, vt verè credimus, residui sui populi Antiocheni miseratus est Dominus. Celebrato verò diuino officio, facto sermone, iniunctisque mandatis, quomodo se habeant, vel quid agere debeant, nihil grauius accidisse putantes, repente horribili terrentur nuncio. Quidam namque à periculo ruinæ oppidi *Miragii* diuino nutu elapsi, ipsam ciuitatem cum eiusdem domino & Episcopo, clero, etiam omni populo funditus euersam fuisse protestantur: Nec multo post recordatio oppidi *Mamistræ*, cum oppidanis & maiori parte ciuitatis, In festo Sancti Brictii, antea pessundati, metum multiplicat. Quid de cæteris Antiochenis finibus? Quid de *Cypro*? pars tormentum prædicatur de disparibus: Metus ergo timori permixtus ita miseræ plebi ingeminatur, quod vbi maneant aut quò fugiant prorsus ignorant. Quaque enim die, horis desperatis instabant terræ motus. Vnde adinuicem hæc pronunciant; *ô necessitas abiecta nascendi, misera moriendi:*

dura

- dura viuendi noſtra neceſſitas.* Hi licet nouerint DEI potentiam nuſquam & nunquam poſſe auſugere: eligunt tamen facilius eſſe cohabitare cum beſtiis extra, quã intus inceſſanter ædificia timere ruitura. Quocirca in vicis, in plateis, in ortis, in virgulis, deſertis habitationibus; aliis tentoriis pro domibus ſuis poſciebantur: Plures etiam relictis ciuitatibus; de loco ad locum translatis mappalibus in campis morabantur: Et qui Patriarcha loci temporis omnium peritiſſimus, per neceſſaria diſciplinarum philoſophiæ membra diſcurrens, deſolatorum, etiam penè de vitâ deſperantium corda, ſanctæ prædicationis dulcedine fota, mitigauit: Actunc demum omni populo triduanum ieiunium in gemitu, & ſpiritu contritionis indixit; adiungens etiam mala opera vitare, ac bonis omnibus inuigilare: Quid igitur operis? populus in Domini ſeruitium redactus, hoc modo perhibetur. Commèſſationes fugiunt, ebrietates deteſtantur, vitant *baldea*, execratur ſupra, omni etiam cultu corporis poſtpoſito, habitu in cinere & cilicio mutati, de plateis in plateas, de Eccleſiis ad Eccleſias; ſemotim viri, ſemotim fæmina, nudatis pedibus; ſolutis crinibus, pulſis pectoribus, vbertim lacrimis rigatis vultibus, de die in diem Letanias frequentant Domino medullitus. Noctibus ſiquidem tam in Eccleſiis, quàm in cubiculis vacant inſtanter orationibus; diſperſos reuocant, deuios corrigunt; Orphanis, viduis, ferre ſolatium, & eorum indigentiam ſupplere ſatagunt; ſufficienti etiam hoſpitalitate pauperum, inopum, & indigentium corpora, vultu hilari nituntur recreare; ac recreata datis muneribus exhilarare. Quid vltra? Fructu pœnitentiæ correcti, bonis operibus adornati, à periculo terræmotus per quinque meſes & vltra imminentes, non ſuis meritis, ſed DEI gratia liberati, Cuncti potenti referunt gratiarum actiones, in Eccleſia ſua læti. Princeps igitur memoratus, diruta ædificia ſua in caſtris & alibi viſitans, per quanto cius perquiſitis neceſſariis, ea quæ defenſioni ſuæ terræ vtiliora, & hoſtibus propinquiora nouit, & ſi non ad plenum, ad præſentem tamen tutelam, reparare ac munire maturauit. His peractis: redeunte æſtiuò tempore, ſicut mos eſt regionis illius, properauit ad fines in quibus ocius de aduentu Parthorum audire valeretur; & vnde pernicioſus hoſtium turmis occurrere poſſet.
- 30 Peruenit itaque vſque ad *Fontem Faris*, vbi exercitum ſuum ſibi fore obuium præmandauerat. Ibi que eo tractante cum ſuis de communi vtilitate, diuerſarum gentium exploratores, ad illas Parthorum partes mittere deliberat, quarum dominatores nunquam fraudati à rumoribus per ſuos etiam internuntios Chriſtianæ miliciæ præſidia ferre ſolent. Ipſe verò dimiſſo ibi exercitu, cum paucis Antiochiam reuerſus accerſito Antiocheno duce *Radulfo de Acon*, viro experientis conſilii, in primis quid ſit agendum de emendatione, & de ſtatu totius ciuitatis, cum eo diſcernit: de his etiam quæ cum Domino & bellatoribus fieri deceant ad belli neceſſaria, ipſum conſultat. Dux igitur vicecomitem ad ſe vocari iubet, vicecomes prætorem, prætor præconem, præco iudicem: his aduocatis agitur cauſa prælibata: iniuncto mandato domini principis vocantur maiores, vocantur & minores. Nec mora conueniunt. Dux itaque pulchrè eos alloquens, præſentis negotii cauſam & domini ſui decretum indicat ita peragendum, ſi ipſorum conſilio non diſpliceat. Audita cauſa negotii, ſuſceptoq; decreto principis, omnium vna fuit ſententia. Meſuratis igitur murorum ac turrium dirutionibus, habentibus terras & honores, ſecundum maius & minus, reſcicienda præbentur. Princeps interim cuſtodes cum cuſtodibus, quos ſibi fideliores intellexit, tam in oppido, quàm in ciuitate, vt iturus ad bellum, diligentiffimè poſcit. Deinde præmiſſis armis, aliis que belli & victus neceſſariis, audito diuino officio in beatorum interceſſorum Eccleſiis, Sanctæ Mariæ Virginis, Petri & Pauli, Georgii & aliorum plurimorum, facta oratione, accepta licentia, & Patriarchali benedictione; DEO & domino, & Patriarchæ, ſe ipſum & ciuitatem, & omnia ſua commendans, valedicens omnibus, in expeditione profectus eſt. Hinc dominus in exercitum, inde exploratores adueniunt. Interrogati, Perſiam gaudere ob ruinam & interitum Syriæ, publicè reſpondent. Referuntque *Soldanum Corocensem*, à Sole & Luna acceptis auguriis totius Perſiæ exercitum mandaret; & ipſam Syriam, à DEO derelictam ſigno terræ motus, cum aliquantulo inhabitantium reſiduo, ſuo dominio ex facili poſſe ſubiici profecto confirmare. Noua ſecretiora, admiſſi in cancellis, ſoli principi cum interprete, enucleare feſtinant. Auditis gentium legationibus eliminandi à velis, ne obſtrepant, eliminantur; admittendi, ſagaci

consilio admittuntur. Princeps ergò secum reputans, *iaculaque providentur minus ferire, & post consilium sapientes non pœnitere*, lagationes lagationumque causa seriatim suis indicans, quid vtilius agendum sit ipsos consulit. Ventilata consilii causa necessaria, ad *Cereptum* festinare dignum ducunt. Audierant namq; fama narrante, Damascenorum Regem *Boldechinum*, cum *Amirgazi* Turcomanorum Amirado decem millibus militum comitatos ob fidelitatem nati Rodoam *Calep* peruenisse. Sed res erat, vt ipsam, facta concordia, pro nece *Maledocti*, molirentur Soldano tradere, si valerent. vnde nostrates accelerant, feruentes concitato belli examine, ipsorum sententiam permutare. Quod vbi comperierunt nostrorum ipsorum fines attigisse, timore lubacti animi sui habitum vocis indicio dissimulant: Aiunt enim, misis ad principem internunciis, ob firmandum fœdus amicitiae cum ipso, & contra Particum hostem se venisse expugnatum. *Dodechinus* autem licet virorum Christicolarum Parthorumque potentiam formidabilem vereretur, maluit tamen simulata pace cum Christicolis concordari, vt ipsos duceret ad perniciem, quam Parthis adquiescere, quos multos crudeliores sibi in pace quam in bello cognouerat. Loco itaque assignato conueniunt: Ibi que firmatis conuentionibus quasi amici facti sunt. Disponunt igitur, contra hostium turmas quò vtilius sit eundum, sed similiter: Damascenus enim ad loca vtriusque fortunæ sibi suisque vtiliora ire præmonet; Antiochenus verò, ad illa quibus re-
 cta fronte, hostes citius agredi potuissent. Quid singula? principis stat sententia, cui iam prædictum fuerat exercitum barbarorum per *Salobriam* venturum *Sysaram*, quæ antea tributaria & nostris seruiens, iam versa fuit in contrarium, illorù confisa suffragio quorum postea, actione vtriusque partis, passa est dispendia. Tandem nostrates misis exploratoribus contra hostes, *Appamiam* proficiscuntur. Vbi velut filii & parentes societate hospitalitatem, vinculo etiam dilectionis integræ videbantur conuenire, licet numeri ac probitatis differant quantitudine; pars etenim Principis vltra duo milia pugnatorum non poterant inueniri; pars autem diuersæ societatis à multis reputantur æquipollere decem millibus: Hæc autem quod maius numero, probitate quidem minus obtinebat. Siquidem ante *Apamiam* castrametati, per duos menses morati sunt, antequam eis certus Parthorum nunciaretur accessus. Mense vero Augusti *Burno* Parthorum dux militiæ, stipatus validissimis pugnatorum agminibus, vltra Eufraten iam venisse, atrociter partes Syriæ inuasisse nunciatur. Quod vbi princeps verum esse comperit, *Regi Hierosolimitano*, comiti *Tripolitano*, suis notissimis internunciis, cum literis sigillatis hostium aduentum locumque nominatum, non multum à nostris distantem apud *Salinas* indicat, vbi factis potationibus, cæterisque voluptatibus, crescentis Lunæ augurium expectabant: hortaturque eos pro suis viribus, cum celeritate, Christianæ militiæ adesse præsidio. Rex itaque probitati semper intentus, haud signiter agens, eodem die præmissis nunciis ad Comitem ne moram faciat, quam citius potest ipse subsequitur: Præmandat tamen Principi cum iuramento Christianitatis & amicitiam fraternitatis, quocunque erant, vel vbi consistant, ne eos sine ipsorum adiutorio aggredi non præsumant. Interim hostes, vt fama præcinit, per *Salobriam* profecti, acceptis ibi necessariis, *Hammam* perueniunt. Quod cum reperissent ex parte Soldani dari sibi ne habere minis aut precibus potuissent, Stipati armatorum validissima manu illud inuadunt strenuissimè. Inuasumque vndique truncatis pluribus, vi fortior hostis ingreditur. Quod factum non minimum intulit timorem popularibus. Ingressi ilico dominam oppidi exponunt, fortioribusque villæ, quibusdam expositis, quibusdam interemptis, ipsorum inter se distributis opibus, ibidè custodes suos adhibent. His peractis, *Fisariensis Amaraldis* confisi amicitiam apud ipsum volentes hospitari, *Sisaram* accedebant. Ipse autem haud immemor Hamensium incommodi, vtilius secum reputat, ipsis extra hospitatis præbere necessaria, quam intrantium ferre incommoda. Timebat enim in suis rebus redundare hostium sæuitiam; sed multo magis se ipsum verebatur fore necis prædam. Præmisit igitur fratrem suum, vt fama retulit, Barbara munera ferentibus equis comitatum, quo præciosioribus *Bursonem* prædonaret; cæterosque magnates præsentatis aliis, acceptos sibi redderet; & vt eo mediante inter ipsos firmaretur fœdus amicitiae: Ita tamen, quod dum dominus *Sisaræ* maneret præsidio oppidi, Frater eius indigena sciens adiutus & recessus patriæ, deuastationi belliq; necessarios, cum ipsis proficisceretur,
 dux

dux eorum itineris, & prouisor utilitatis. Sed vt in sequentibus dicam, Domino operante, contra spem eorum res versa est in contrarium. Frater, Matris Imperio obtemperans, iniunctum sibi negocium lætus exequitur. Exercitus autem ante cauernas Sisariæ castrametatus, iterum factis potationibus de die in diem, à longe positis excubiis nostrates bello lacescere temptant. Princeps igitur Christianitatis Sacramento, & fraterna regis dilectione coniuratus, tam præludium quàm & ad belli aditum, erutione oculorum interposita, generaliter omnibus suis abdicat. Quo audito, pars hostium arrogans, ex insperato, *Cafarda* castrum tribus leugis à nostris semotum attigit: quod sepius aggressum licet pars interior, crebris sagittarum ac lapidum ictibus dirisque vulneribus premeretur, ea vice capi non potuit. Sed quodam illorum Amiraldo interfecto, & pluribus vulneratis, reuersi sunt ad exercitum, asserentes ipsorum dolorem vindicta posse minui. Qui cum molirentur quomodo atrocius nostros aggredi potuissent, fama nuncians Regis aduentum proximum ipsorum aures perculit. Ipsi verò non in virtute Sancti Spiritus, sed in multitudine exercitus confisi, antequam rex accedat factis agminibus, abiliores præludio ad tentoria nostrorum dirigunt, acies de more ipsorum ordinatæ sparsim subsequi deliberant, loco assignato, *Burstone* duce ipsorum, cum maxima in expugnationum remanente præsidio. Quid ultra? Vibratis iaculis, emissis sagittis, fere in castra nostra cursitant. Quo viso

10 Princeps memoratus veloci equo residens, exempto ense castra suorum curcuit, asserens: *Fide DEI, quâ viuimus, si quis egredi iam presumpserit, meo peribit gladio*: quin immo, præcepit vnicique armata manu & vigilantissimo animo pro castro suo stare. Nec tamen præsumi villo modo vel signum conflictis ipsis demonstrare. Mirantur itaque *Parthi*, gentem bello promptissimam, iniuriæque semper impatientem, toties sagittis prouocatam, toties conuiciis affectam, tam patienter ferre, quod dimicandi signum non ostendat, & quasi illorum timore deuicta iam succumbat. Quidam & nostrorum, id facti timiditati reputant: Nonnulli autem captationis ingenii, hoc fieri de Principibus industria coniiciunt: vt explorato conueni temporis articulo, non admonitione hostium, nec præsumptione virium;

20 sed sui, regisque in proximo aduenientis, dispositione prouisa, ingenioque experientis eos impetere præualeant. Sæpius etenim, vt exceptum est, præualet in bello cum audacia & ingenio pugnationum paucitas, quàm infructuosa & vacillans armorum multitudo. Interea, fama narrante velociore facto, regem *Balduinum Pontiumque* comitem viriliter celeriter accelerare compertum est. *Burso* igitur dux dolosæ caliditatis, retrocedens fugam simulat, & quasi repatriare uolens, per partes *Sisara* diuortia faciendo, ad tempus suam occultauit nequitiam: vt nostris retrocessis ac separatis, valerent tutius diruere marchitima municipia. Interim rex, de more pristino cimbalis resonantibus, tubiis tubique clangentibus, castra nostrorum ingressus est: Statimque vt rex comperit hostes recessisse, admodum se serò venisse conquestus est. Breui tamen sumpto consilio, cum ignorent quò eos subsequi, & vbi inuenire possint, quoddam castrum ea vice Parthis subditum, *Gistrum* nomine, oppugnatum ire deliberant, æstimantes eos hoc facto ad bellum posse reuocari. Nec mora, nostrates illuc perueniunt. Repente ordinatis agminibus per circuitum, tam oppidum quàm suburbium aggredi stenuissimè satagunt: tandem suburbium ictibus ensium comprehensum, partim diruitur, partim igne comburitur. *Perfes* verò licet fumiferarum nubium intimatione, propriorum oculorum suorum intuitione, exustionem eiusdem municipii à nostris ob illorum dedecus factam esse intellexerint, verentur tamen illos aggredi, quos antea inuaserant. Hoc namque iudicio, pro

30 ingenio audaciæ & probitatis secum reputant, quicquid ante castra pro inertia & timiditate duxerant. Cum autem nec venerint, nec rumor audiatur vbi manserint, agitur quid super hoc fieri deceat. Pars igitur illa quæ magis spebat bello acquirere quàm domi sibi reliquisse, repente, subsequi bonum esse confirmat. Pars cuius animum res possessa dulcedine reuocabat, cum hostis sit copiosus, sitque valde fortis, vnumquenque ad propria reuerti, causa sua tutandi municipia, vtilius esse iudicat. Rex itaque Hierusalem cum suis Tripolitanis Tripolim, Damascenus Damascum, Princeps Antiochenus Antiochiam reuersus est. Nec id fieri istorum potentia intelligimus; sed illi

procul dubio, qui societatem Belial à nostris separare voluit. Nec multò post partes Sifariæ hostes tyrannidem exercendò, quadam die castrum *Casarda* quò iam damnatum eis contigerat inuadunt atrocissimè : Hinc inuadunt, illinc pertrariis aliisque machinamentis ita quidem pulsant, quod factis muri dirutionibus ingens præbetur aditus. Mox introgressi, præsentibus suos interemptos, & præteritos vindicandos, quosdam interficiunt, quosdam altionis fortunæ reseruant, ut ipsos pro victoriæ palma Soldano præsentare valeant. Sed prospera illorum postea, DEI gratia, cessere in contrarium. Castro illo funditus diruto, per finia deuastando & truncando quos inueniunt, ad *Marram* peruenere, quam antea deuastauerant. Ibi quæ quasi in propriis remanentes, ingenia 10 quibus *Sardonas* capi posset, studiose præparabant : Hæc & his similia domino *Rogerio* principi, existenti Antiochiæ citò reuelata sunt. Quo audito, virili audacia motus, sua tantum comitatus domestica familia, secessit ad *Rubeam*; præcepitque suis omnibus, absque omni dilatione & *exonio* illic tendere : Dominum autem *Patriarcham* precatus est cum summa deuotione, illo peruenire, ut suo officio & benedictione potiti, liberius & securius DEI militiam exercere valeant. Mense igitur Septembrio, die Dominica, ante diem festiuitatis Exaltationis Sanctæ Crucis, Antiochenus, loco assignato *Philacabas* Patriarcha festinus adest. Distinctè & apertè DEO magis placita quam hominibus locutus est. Quicquid enim reprehensibile, & quicquid 20 DEO contrarium in eis nouerat, ibi quidem non tacuit, sed sicut decet patrem arguendo, obsecrando, increpando, quæ vitanda sunt & quæ sectanda, ipsos edocuit. DEO, & domino Patriarchæ, sua peccata fateri non erubescunt : Iniunctumque est unicuique à domino Patriarcha vice veræ penitentia, pro posse cuiusque, cum DEI auxilio plenam iustitiam tenere, tali inquam modo, ut qui in illo eminenti bello mortui fuerint, sua absolute, Domini quoque propiciatione, saluentur, & qui redierint, in proximo festo omnium Sanctorum, statuto concilio omnes conueniant, concilio Antiochiæ Ecclesiæ inter se, tam in rebus possessis, quam & aliis, plenam iustitiam facturi : Hoc tamen supplemento, quod si plenam, per ignorantiam vel 30 impotentiam, adimplere nequiverint, illorum consilio & iudicio, qui secundum iustitiam capaciores veritatis fuerint, adquiescere non renuant. Sic tractum & iniunctum, ab omnibus concessum est, & singulatim iunctis manibus omnium inter manus Patriarchæ, DEO & eidem fidè promissum est per induciam & Ecclesiæ propiciationem : quod si forte oberrauerit, per emendationem & satisfactionem Ecclesiæ, eos saluari posse. His peractis venerabilis Patriarcha Missarum celebrans sollempnia, præmissa populo sibi commisso peccatorum absolute, omnes Patriarchali benedictione confirmat, & in ipsos spiritali diligentia episcopi Gibbelli, ad bellum simul pergentis, humillime commendat, ac salutatis omnibus Antiochiam repedit, assidue Do- 40 mino supplicans, & ipsum deprecans, ut qui superbos humiliat, & qui ab initio bella conterit, ab impetu populi sui conterat aduersarios. Sequenti autem die, expositis circumquaque custodiis, agmina sua confidenter Princeps iubet procedere, illicque cito gressu tendere quo Parthos, vicinorum reuelatione, iam iam venturos audierat. Cumque parati in hostes irruere assignato appropinquassent loco, cum ipso non inueniunt quos perdere iam quærebant, ante *Hapa* castrametati sunt. Mane autem expleto viuificæ Crucis Missarum officio, cuius exaltationis festiuitas eo die contigit, *Willermus* episcopus Gibbellensis, vir per omnia laudabilis, populum à DEO sibi commissum, verbis & exemplis eidem festo congruentibus instruxit, monuit, & armavit. 50 Quid ultra? Omnis cum summa deuotione eiusdem Dominicæ Crucis lignum sacratissimum, antequam iter arripiant, properant adorare, cuius licentia & benedictione muniti, præmissis exploratorum speculatoribus, ne subitus hostis in eos irruat, ordinata acie *Comitis Edessani*, ex dono principum, primi ictus in bello primatum obtinentis, dispositisque cæteris agminibus, ordine belli necessario, viam arripiunt. Repente *Theodericus Barneuille* vnus ex speculatoribus, festinus adest, vultu hilari sic locutus: *Ecce quod quærebat, ecce quod cupiuimus, diuina opem. Ante gratia: ubi nostra figere tentoria disposueramus, in valle Sarmiti circa fontes, ibi hostes sua*

partim iam fixa partim adhuc figenda explicant. Ad hæc Princeps: *In DEI nomine, ad arma milites.* Sic fatus, virili fretus audacia, de acie ad aciem celeri vectus equo cursitans, omnes admonet debere iam letari cum certamen sit paratum, quod exerceri deceat militis officium. Imperat igitur arma baiulari, nec ulterius differre paratis. Illico præful memoratus, in Spiritu humilitatis Crucem Dominici ligni venerabilibus gestans manibus, totum circuit exercitum: quam dum ostentat omnibus, asserit eos in proximo per virtutem eiusdem victoriam adepturos, si prompto pectore in hostes irruant; & in Domino I E S V credentes certaerunt. Continuo omnes corde & ore simul proclamantes: *Sancte DEVS, sancte, fortis, sancte, & immortalis, miserere nobis,* ter flexis genibus corâ ligno Dominico procumbunt; & ipso reuerentissimè osculato eidem se comendant. Hac consolatione muniti, hoc signo signati, iterum atque iterum ipsam Crucem salutantes, celeriter equos ascendunt. Princeps verò, intrepidum gerens animum, manu ceteris silentium in dicendo, sic loquitur ipse: *Eia, fratres mei & comitones, tuque manus pedestris, accedamus iam propius: Mementote quanta laude, quanta veneratione, quanta etiam literarum commemoratione acta proborum virorum toto mundo ascribantur memoria. Ecce tempus adest quo vigor & probitas nostra vigeat, quo nomen nostram victorabile super Barbaros, orbis per climata clarius elucescat. Attendite etiam, quia legitime certantibus à Domino corona iam promittitur. Festinemus igitur in ipsos ingredi, & fractis lanceis, quantocius nudatis ensibus circa tempora accedamus vicinius, ut crebris nostris ictibus illorum superbia prosternatur; & DEO vindicante non differatur interitus.* Cumque pergerent ordinatis aciebus Princeps generaliter omnibus præcipit, ut nulli cupiditate diuitiarum moti ad rapiendum se inclinent; sed sicut decet bellantes, suam protegendo salutem, hostum nitantur perdere feritatem. Præful ergo memoratus, huic salubri sententiæ resistentes, corporali vindicta meritò debere puniri prædicat; & quod intolerabilius est, perpetuo anathemate feriendos confirmat. Sic factus, vnumquemque ad certamen accingit animosius. Interim contra arma nostrorum Solis vibrante lumine, Parthorum lumina obtunduntur, æstimantium & dicentium ibi non esse Principem, sed tuentium marchiam giro-
 30 uagorum plebem. *Burso* itaque, ipsos à tergo retortis manibus, ad se funibus adduci imperat. Nec mora vexilla principis prodeunt: quæ, DEO rectore, sic à Parthis videntur dilatata, ut de albatis militibus & vexillis, ipsam terram circumquaque tegi crediderint. *Burso* tamen sui que, omnes erroris scarie imbuti, cum fratre suo & vi nimia pugnatorum, ut ibi nostri resistent, montem nomine *Danit* ascendere non differunt; in cuius cacumine eminentis mathesis falsorum Deorum auxilia sibi adesse inuitant. Tandem ipsum montem non solum se ipsis, verum etiam diuiciarum multiplicatam visi sunt honorasse, *Tumbaret* ultra montem cum sua acie latitantem præsidio. Cæteri verò in tentoriis & extrâ præsentium diuitiarum capti, suis quidem, maximè autem principum suorum
 40 consiis viribus, superbè præstolantur: quod nec penitentia iuuatur, quia sera; nec suorum protectione releuatur, quia perdita. Adest namque *Rotgerius* Christianæ militiæ Princeps elegantissimus, cum sua acie hostibus ferocissima, personantibus tubis per media castra, captos suos liberando & hostes obruncando, diuitias quasi finem reputando, ad montem, quo Itandarum & robur ipsorum conlomeratum fuerat, iter dirigit. *Comes* verò *Edeffanus*, *Guido* que *Capreolus*, ad primos ictus ordinati, à sinistris antecedendo, asserunt se, alterum recta, fronte super montem, alterum ex oblico hostes impere. *Burso* autem diuini terroris iaculo sauciatus, cum fratre suo & familiaribus, quasi bellaturus descendens, viriliter resistere montemque tueri præcipit; se ipsum cum quibus potuit, fuga deliberat. Interim, hinc *Comes*, inde *Guido* in primo impetu fractis lanceis, astrictis mucronibus hostes percutiunt: Vnde clamor, luctus, & armorum fragor vtriusque partis bellantium aures sic obturat, ut nec amicus amicum, nec frater fratrem intelligat. Nostrates autem non clamoribus territi, nec labore deuicti, pari audacia vires resumendo, hostes eliminant, euiscerant, & obruncant. Quo viso, *Tumbaret* ex oblico sinistros profiliens splendenti acie trecentorum militum comitatus, post aciem principis cursitando, cum ipsam nec impetere audeant, nec crebris ictibus sagittarum ab incepto gressu dimouere possunt, Turcupulos contra ipsos sagitantes, plus citis gressibus intra nostrates mergi faciunt: ex ipso impetu cohorti *Roberti Fulcoij* dextrorsum incedenti, recta fronte obuiat.

Quam cum intuiti fuissent, *Robertus Surdevallis*, *Bocardusque* milites egregii, non veriti desperatæ gentis expetere feritatem, subito in medios hostes se conferunt, obtruncando perfidos, demum & ipsi obtruncati CHRISTI martyres effecti sunt. *Robertus* verò non moratus suorum vlcisci sanguinem, strenue decertando succisis loris equi sui, sagitta fauciatu occidit, cohorte illius penitus dissipata. *Alanus* adolescens, *Guidoque Frenellus* simul incedentes voce viua hæc pronunciant; *Commiliones nostri probatissimi, iam iam nostris ferendum est subsidium.* Mox intromissi, peracto lancearum officio, ictibus ensium defunctos nostros retinent, viuosque illius aciei protegunt: vicissim tamen hinc & inde sanguis immensus funditur. Interea nostrorum acies, tam dextrorsum quam sinistrorsum Parthorum multitudinem vndique frementem intuentes, parivoto, CHRISTE IESU, proclamantes in medios hostes irruunt. In primo aggressu, diuino feriente gladio, hostilis clamor antea horrifex & immensus, diuerso modo, morientium crebris singultibus commutatur. Quid singula? Quidam diuersæ illationis pœnâ, necis fiunt materia; cæteri verò diuinæ vltionis iaculo percussi, terga versi diffugiunt. Princeps igitur DEO deuotus, ipso die per virtutem Sanctæ Crucis victoriam adeptus est. Felix belli campus, Domino largiente, eidem aperitur. Ipse itaque, prout dignum est, cum domesticis laude suorum, in campo remansit, protinus ad insequendum cæteros dirigit: Qua in re præ cæteris acies beati *Petri* laudis nomen obtinuit. Ibi quidem planicies ita fuit partim mortuis obsita corporibus, partim camelorum cæterorumque animalium diuitiis honoratorum repleta multitudine, quod nostris occidendi impedimentum, fugientibus extitit euadendi subsidium. Nostri tamen percutiendo, vulnerando, obtruncando, infra duò milliaria vltra *Sarmisum* hostes insecuntur. Tandem victores reuersi, diuersa ferendo, mittendo, ducendo, opibus honorati, DEO Creatori gratias agentes, ad ipsum Dominum *Rosgerum* principem campum obtinentem, exhilarati perueniunt. Quid referam captarum diuitiarum seriem, cum nec modus, nec varietas ab vllò perpendatur? Quid hostium occisorum numerum? Cum sint innumerabiles, apud nos pauci reputantur. Princeps verò per tres dies campum obtinendo, coram ipso allatis opibus, quod decuit tantum principem sibi reseruari præcepit; cetera diuidi, sicut dominatus & mos eiusdem curiæ exigit. His peractis, Princeps ante se diuersarum gazarum copia, captiuorum præmissa multitudine, DEO supplicando, suisque omnibus gratias agendo, & quod DEI seruitium viriliter sapienterque perégissent, piæ paternitatis amore omnes licentiauit. Primatibus autem ad propria redeuntibus, vxoribus suis ac liberis visitatis, ad tractandum de Christianismi vtilitate, Concilio Antiochenæ Ecclesiæ, tempore assignato, Antiochiam reuerti præcepit. Ipse verò cum manifesta victoriæ palma rediens, per rura & castella, cum hymnis ac canticis ab omni populo lætus excipitur: Cumque appropinquasset Antiochiæ vrbi venerandæ, per totam ciuitatem sonus aduenientis intonuit: Sanctarum itaque reliquiarum præcedente ordine, venerabilis Patriarcha cum suo clero Ecclesiastica institutione decorato, virorum ac mulierum sequente multitudine, exiit ei obuiam: *DEVM time, & mandata eius obserua*, vocibus angelicis personantes, ipsum suscipiunt, conlaudant, ac venerantur. *Ad honorem summi Regis, Et ad effectum sui regis, Liber, seruus, & ancilla gratulantur die illa.* Interim diuersarum nationum populus, Innituntur coronare ciuitatem floribus. Quisquis carum seu rarum ornamentum habeat, Tunc non celat, sed reuelat, quo victori placeat. Vicos sternunt & plateas ornamentis sericis, Auro gemmis adornant, ob aduentum principis. Diuersarum specierum tantus odor funditur, Quod terrestris paradus possit dici penitus. Princeps intrat, plebs resultat laudibus hymnidicis: *DEVM* laudant, hunc salutant vocibus altisonis. Sic ad templum Sancti *Petri* peruenere pariter, Vbi laudes DEO Patri persoluunt alacriter. Ergo Princeps ad altare, fert vexillum triumphale; Offert illud speciale, posthæc minus principale. Adorato DEO vero, reddidit grates omni clero, prece cuius decoratus, victor extitit beatus. Ipso valuas exuente, clamant omnes cordis voce, *Salue Rex athleta veri, se formidens hostes DEI: Tibique sit continua pax, salus & victoria per seculorum secula. Amen.*

PRINCEPS VALDE PROBVS ROTGERIVS ANTIOCHENVS,
QUALITER OCCVBIT, GAUTERIVS HIC RECITAVIT.

INTER diuersos prisci temporis bellorum euentus, profecto illorum aliquis ab historiogra-
phis assertus, seu mestitia seu gaudii mentibus auditorum quoquomodo
causam intulit: Illud verò doloris dolorum, ac totius infelicitatis elogium, quod re-
pentina calamitate belligeram partem Rotgerii Antiochenorū principis, ipsum-
que principem mole criminum exigente subintrauit, ita funditus gaudia remouit
10 totiusque miseriae terminos modumque excessit, ut nec verbis exprimi, nec men-
te concipi valeat, quotque quibusque penis & inauditis mortibus exterminii im-
manitatem nostris intulerit. Vnde necessario fateri cogimur, quod nec historio-
graphus ad plenum rei seriem describere valeat; nec alius aliud, quam diuina fuisse
ultione dicere praesumat. Verumtamen ne penitus à memoria labi videatur, quod
dignum relatu auditorum saluti possit consulere, mutato stilo primi belli, prosperè
succeedentis, ego ipse Gauterius cancellarius, utriusque fortunæ particeps existens,
20 expertusque magis nocere carnis prosperitatem, animæ, quam aduersi-
tatem, corpori, partem secundi cedentis in contrarium describere curavi cum i-
psius adiutorio qui nullis precedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui in-
spirat, ut ea quæ sibi sunt placita implere valeamus. Primum itaque diuinæ legi
obtemperare volentes admoneo, non gloriari in malitia, nec esse potentes
in iniquitate; sed nec vnquam in suis bonis actibus superbire: Hoc enim
vitio, de ipso fastigio perfectionis deiecta sunt animæ: eodemque, & nos DEO ingrati,
& immemores sui beneficii ex euentu prioris belli nostris viribus victoriam impu-
tando, in secundo detestabili, quidam subito facti necis materia; quidam verò diro
30 longoque, cruciamine reseruati cecidimus: sicut in subsequenti tractatu, pro capacitate
nostri ingenii vi carceris ebetati, posteritatis memoriæ cōmendando designabimus.

Forte fortuitu contigit *Alga* Turcomagnorum erroris & desidia princi-
pem, bellico apparatu Antiocheni honoris partes marchitimas attigisse: Quo
audito Princeps suis vndique congregatis *Artesium* proficiscens, Dominum *Bernar-*
dum primum patriarcham Latinum illuc vsque; subsequi, supplicando rogauit; cu-
ius sacro dogmati & consilio si adquiescere fideliter voluisset, ibi *Balduinum*, DEO
vocante, Hierosolimorum regem expectando, proinde sibi suisque consulere po-
tuisset. Erat enim eo tempore situs loci victu potuque; abundans & salubris, nostræque
40 parti parentes ac tutos præbens aditus; hostibus verò è contrario. Densitati ete-
nim vallium montibus inter mixtis, scopulisque; singulorum vrgentibus aditum, &
situ & accessu illorum parti magnæ ruinæ essentialiter præbet indicium. His v-
trimque; efficacis animi viuacitate inspectis, *Patriarcha* vir vitæ venerabilis, morum-
que honestissimus, in celebratione diuini officii, prophetiæ functus ammiculo,
de gestis rebus, & de gerendis, eidem Principi omni; populo sermonem edidit:
De gestis, paterno affectu omnibus supplicando ut illas intuyendo mores corri-
gerent: de gerendis, prædicendo futura; & exortando, ut non suis viribus im-
putando, sed ad correctionem morum conseruato Ecclesiarum iure; reddito-
que, vel pacto reddere, tempore competenti cleri ac totius Christiani populi iu-
50 stitia comitante. His modis, & aliis bene agendo, vitis voluptatibusque noxiis
resistendo, bellatores DEI fieri inciperent: quatinus in conflictu contra perfidos
armis fidei præmuniti, & Christiani & CHRISTI milites, ex re dici potuissent.
Princeps verò ea vice, prodolor, audèdo non audenda, & præsumendo agere non
agenda, sui equidem suorumque; salutem ignorans, tanti patris documenta suæ te-
meritati postposuit; nevetimore hostium trepidasse, vel vilo modo posse fle-
cti videretur, cuiusque iuris effectibus prætermisis, & in se & in aliis sibi
subditis nocentia, ac nocitura quibus præbebantur, emendare tunc distulit.
Rogatus etiam à multis affectu pietatis, & admonitus remanere, palàm differuit,
se neminem ibi diutius præstolari: Motusque quorundam consilio Baronum,

res quorum hostes affluenti singulis annis deuastare, eo etiam tempore deuastabant: vocatis ad se domesticis curiæ, suæque gentis præordinatis, inconfulti animi vice fruens, de frugis loco cum tentoriis ad inutilia trāsire disposuit. *Patriarcha* verò luce veritatis intuens communis vtilitatis effectum, cum ipsum Principem pluresque alios inemendatos, & contra iustitiam ire persensisset, euidentissimis rationibus, eos ubi erat timor, non trepidare; & ubi non erat, trepidare comprobauit: & quod ante figurata locutione prædicauerat, apertè Principi digito, *Ve* *Illud* demonstrauit: sicut eidem maiori que suorum parti, non multo post contigit. Princeps itaque voce beati viri quoquomodo territus, præsentibus his personis, videlicet præfato patri, Archidiacono, & decano, curiæque capellanis, cōmissa quibus in mundi ludibrio vixerat, secretius in tentorio voce vna confiteri non erubuit: & vtinam ad salutem. Res quoque suas ibidem scripto designatas pro velle suo dauidi & erogari, si contigisset eum in bello mori, coram eisdem imperauit: & hoc vtinam ad salutem. Pater itaque memoratus, huius ac totius populi infirmitati compatiendo, vice beati Petri functus, modum veræ penitentiæ: perpetrata, inquam, mala plangere, & plangenda non perpetrare: eidem principi, omnibusque suis generaliter iniunxit; familiariter autem pro vitæ meritis profutura, iniunxit in Domino. Sic eisdem Patriarchali benedictione signatis, valedicens omnibus, fuis lacrimis, crebrisque singultibus ab imis cordis erutis, pro populo DEI exoraturus, ad Ecclesiam remeauit. Nos autem sinistro omine in præceps rapti, non attendentes superbos merito deiici, humiles exaltari, quasi leonibus fortiores, tigribusque immitiores, ad *Agrum sanguinis* castra metaturi, iter extorsimus: *Agrum*, inquam, *sanguinis*, & re, nomine à vulgo nuncupatum: ubi aliquandiu immorantes, de die in diem victus potusque naturalis indigentia coacti, non vi hostium nobis illata, sed raritate vtriusque in illis locis exigente, mittebamus alio ubi & vnde, intus & extra castra existentes, possemus indigentiam expellere. Tunc quoque ad castra externa munienda, quidam nostrorū missi sunt. Quod hostium turmas diu non latuit: missis namque exploratoribus, quasi volatiliū venditoribus, esse nostrum quocunq; modo se haberet, eisdem reuersis, relatione facta, & Dominus & primates, quasi propriis oculis inspexissent, lucidè intendebant. Ipsi itaq; dolosæ calliditatis viri, vt dissimularent quod moliebantur, videlicet ex insperato nos inuadere, palam ordinatis aciebus, abilioribusque præludio iam præmissis, quasi obsessuri *Cereptum*, spectatum veniunt: ob hoc itaque vt spectent, & spectentur: Spectent, inquam, exteris meatuū partes, & interiorum callium accessus, quibus sibi tutius, & nostris damnosius principem aggredi potuissent: Spectentur autem, vt ipsi multitudine exercitus gloriosi haberentur; & nos à solita probitate repulsi, timore multitudinis defecisse videremur. Quod in breui, non vi illius multitudinis, sed comisissis & sceleribus nostris exigentibus, iusto DEI iudicio, in nobis completū est: vt paulò post, non ex me, sed nutu & auxilio DEI dictante, edisserere conabor. Prius autem, ne prolixitate verborum videar rei ordinem præterisse, sequitur: primates ad *Cereptum* circum circa se ducendo milites *Cerebitas* manumque pedestrem illius castris, & quosdam ex nostris, qui nocte illuc ierant more propugnatorum prope se, quasi bello eos lascentes, subito inspiciunt. Quibus inspectis hostes, licet *ax*, milibus militum vel yltra, vallati viderentur, retentis tamen abenis, ac de parte pendula sumptis arcubus, parmisque ab humeris ad brachia, à brachiis ad pectora reuocatis, quasi animo titubantes, & quasi pungerè metuentes terga versi fremendo se habebant. Sed res erat tecta fraude & industria, vt his indiciis remotiūs à castris nostros extrahere potuissent. Quod factum, sæpe à pluribus bellatorum cautis inspectoribus, pro improbitate reputatur, licet multociens ex astutiæ ingenio id fieri comprobetur. Nostri verò virili audacia freti, illorum & audaciam & ingenium postponentes, astrictis lateri clipeis, palpatis lanceis, pressis calcariis, vt decet milites: his simul omnibus, in medios hostes se conferunt; ictibusque asperis militariè agentes quosdam prosternunt humi, vicissim effuso sanguine; quosdam compellunt ad tartara deuehi letali vulnere. Hæc inter præludia *Robertus de Veteri ponte*, haud segniter agens, more solito probitati inherendo, cum impetu strenui animi & velocitate equi sui ferocissimi, plures illorum gregatim equitantes impetiit, & percussit: statimque in quadam fracta lancea, astricto mucrone alios, reperculsit: demum & ipse à pluribus reper-

repercussus, equo suo telo multiplici perforato, vi ineuitabili ingruente, occidit; nec *oblitus matri suæ filii*, licet crebris lancearum sagittarumque ictibus humi premeretur, audaciæ tamen leuitate vires resumendo surrexit, & ense reuerberans contra nititur, suisque visis ei succurrere properantibus, præns animosus clamauit: *Adeste sodales, adeste, subnixi militis viribus*. Nec mora conueniunt, eiq; alterum equum adtribuunt: quo ascendente, vibrato ense lociis inquit, *allatum dolorem, vindictam posse minui*: Mox illis iunctus, iterum simul in hostes irruunt: robur verò illatione sibi facta priori simili, pulsat humum, protectus clepeo, **DEI** iuuamine vitat exitium. Quid de sodalibus? lætus militiae probabiles quique suo loco, densis hostium gregibus, strenuè inferunt. Aliunde etiam *Alanus* eiusdem castrî dominus, familia domestica comitatus, viriliter egisse cernitur: nam hostibus resistendo, vice muri fruitur; & in sequendo, Leo perhibetur. Quid de cæteris? vltum venientes, priores prioribus in agenda milia, & præesse & videri captabât. Sed vt veriùs eloquar, non apèditii sed naturales milites in dandis ictibus & prosternendis hostibus singuli singulis pròdesse, ex re **CHRISTI** milites fieri satagebant. Multi tamen vocati in illo conflictu, non strenuè decertando, sed nutu **DEI** resistendo, conualuerunt. Nostri verò, eiusdem nutu, non ferentes immanitatè hostium, Sole vergente ad occasum, quisque tam in castro quam & alibi, affectu nimio querit quiescendi aditum, haud immerito: ibi enim minus damnum, maius maiori damno extitit. Magis etenim pauperes ex minimo, quam diuites ex maximo lædi creduntur: Ex his itaque in castro quidam hospitati, quidam in exercitu serò reuerfi sunt: Referuntque curialibus acta diei præteritæ militiae illuxisse: vnde, vt mos militum inoleuit, quisque conqueritur ibi non fuisse. Quo audito, Princeps citissimè proceres ad se accersiri iubet, vt super imminente negotio pro relatione in conflictu existentium, cum eis decernat, quid eadem nocte vel mane fieri deceat. Vocati adsunt: agitur causa prælibata. Audistis reatoribus, vt decet militem animi strenuissimi, Dominus prior inquit, *Accedamus mane ad Cerepam; accedamus vicinuis: Quasi venerint, strenuitas & amor DEI militiae, quibus promoti ulcisci sanguinem seruorum suorum venimus, perfidiæ multitudinem non formidet, sed strenuè decertando, tyrannorum nitatur perdere feritatem: Quod nisi venerint, sumpto consilio sequenti die ad illorum tentoria iter dirigamus*. His verbis pars procerum resistendo inhæsere; pars autem ab illo loco retrogradè tentoria iuxta rupem prouchi consuluerè. Pars equidem consilium Domini salubre decreuit, & ei fauendum consuluit. Sic facti voluendo & reuoluendo quid decens, quid indecès; quid honestum, quid inhonestum; quid vtile quidve inutile ocius fieri queat annon, pro præsentî negotio vtilius aut tumates eligunt eadem nocte, & milites & pedites ad præfarum castrum transmittere. Decernuntque *Malgerum de Alta villa* cum quadraginta militibus summo mane vltra districta militare; & decem milites speculatores ad turrem in cacumine montis positam dirigere: vt si hostes ad **Cerepam** iterum venerint, veloci equo & astuto milite principi nuncietur. Actumq; est **P. Archiepiscopo Apamiensi** consulente, vt omnes vna, facto edicto per exercitum, ante lucem ad capellam conueniant: quatinus ibi vita & moribus emendati, cibo potuque celesti refecti, in **DEI** seruitio, & in nomine eius, vt decet milites, viuere vel mori valeant: Fitque edictum ilico. Dum hæc agerentur, affuit extra mulier lunatica, vsa his vocibus: *Agite, agite; nec diu utique: Cras enim manu hostili prævalente amputatis capitibus, quæ actenus abstulistis, mea mihi regimina dimittetis*. Quæ verba spiritui prophetiæ congruere ab effectu sequentis diei perpendimus. His auditis quidam risere consternati animo; quidam vtilius reputauerè, apud se admissa mala deslere serio. Quid singula? Licentiatis Baronibus noctis quiete recreari, **50** vocatis domesticis princeps imperat, vt à signato termino expedite fiat quid decreuerant, monstratque eis quid & vbi, & quomodo sit agendum: Vocatoque secretiis *Cancellario*, cum eo discernit, quid pro imminente negotio fieri conueniat super his quæ bellatoribus honeri videbantur: hinc itaq; & inde euentilata causa necessaria, vocato *Camerario*, vocatisque familiaribus, actum vt vasa pretiosa & omnis suppellex honorosa, nocte ad *turrem Artesii*, episcopo commendanda deferrentur. Sequitur: vocantur Turcopuli; vocantur & famuli: his id fieri imperat Dominus subito; parati eminus parent imperio. Exercitus verò haud oblitus edicti, ante lucem ad Ecclesiam conueniunt: vbi **DEO** Altissimo corde & ore supplicantes, matutinis laudibus inuigilant; Quibus finitis **Archiepiscopus**

in vtraque militia vir elegantissimus; & de cœlesti & de terrestri sermocinans, sic inherendum terrestri Christianos docuit, ut in cœlesti, gratuita pietate DEI, mererentur ipsius milites coronari. Mane autem facto, diuino officio celebrato, publica confessione, publica lamentatione, omnes se contra legem DEI peccasse, voce profitentur unanimiter. Singulique delictis omnibus quibus infecti fuerant abrenunciando, confitendo, DEO & Pontifici deuotissime promiserunt, quod in illa, aut in his similis, gratiâ DEI cooperante & protegente, nunquam amplius inciderent. Quo audito præsul memoratus intuens bonæ voluntatis affectum, nomine & sub obtentu veræ penitentiae iniunxit cuique, si contigisset contra perfidos certamen ingredi, non suis viribus præsumendo bene agere; & illorum siue mori siue viuere totum DEO committere. His itaque confirmati, & Pontificali benedictione signati, corpore & sanguine Domini refecti; his armis fidei præmuniti, bellum adhuc ignorantes, in sua quisque tentoria remeavit. Princeps verò suffultus Diuino spiritu, ante altare fufis lacrimis pro omnibus quæ in Deū, visu, auditu, gustu, odoratu, & tactu deliquerat, Diuinæ maiestati se reum tradidit; singulaque sua delicta pro qualitate vel quantitate existentia, voce viua Pontifici confessus est: acceptaque penitentia præfate simili viatico Domini vegetatus, abiens, ante tentorii ingressum pauperibus CHRISTI ab eo alimoniam petentibus, propria manu munus principale, auri pondera, caritatiuè erogauit; paratusque, more solito mane spaciari, equum ascendit. Allatis sibi auibus, allatis paruis canibus, adductis aliis, sumptis venabulis, præmissis pueris cum venatoribus, ut decet principem ipse sublequitur: hinc agros & valles peragrat, inde montes & colles circuit; hinc aues capit auibus; inde feras prosternit canibus: Subito autem motus animo futura sibi prætentante, speculandi causa dimissis ludis ad turrem iter dirigit. Quo abeunte, adest ei nuncius equi cursu velocissimus: cui Dominus; *Quid pro serio?* Id ei Nuncius: *Hiscæ oculis hostium turmas intuens, per abrupta montium & deualium loca, inquam, etiam ferarum gressibus nunquam patentia, ex tribus partibus triplici bello expeditè in nos accedere pro vero nuncio: Innumeræque acies tam vexillis quam & aliis Zifeorum, hoc est mundo florentes, pompis decoratas priores subsequi firmiter assero. Ad hæc Princeps, Nobis datum est pro CHRISTO non solum ut in eum credamus; verum etiam ut pro illo patiamur, & ei quod debemus debitum iam reddamus: Videlicet ut omnis nostra rationalis voluntas eius voluntati subiecta permaneat. Et qui honorem illius in nobis violauimus, secundum exortationis factam molestiam eidem saluatori nostro, nos ipsos, cum ipsius adiutorio, non peccatores restituamus.* Is finitis, accersito agosone, accersitis præconibus imperat Dominus, totum exercitum armis parari eminus: libetque præconari voce propatula ut vniuersi audito primo sonitu *gracilis*, festinent bellicis indui; & secundo, parati, aciebus sibi præordinatis tam milites quam & pedites parati iuncti conueniant; & ut audito tertio, singulæ acies promotæ signiferorum ductu accedentes, coram signo Crucis Domini se præsentent. Nec mora; fiunt præconia imperio domini, voce propatula; Ipseque, vectus equo celeri, ante tentoria arma bellica ante se præcepit aduehi. Quo peracto, præsentente priori nuncio, adest & alius eadem belli indicia asserens verbo dissimili: ait enim *Ellos; Citra montes citraque districta: adsunt: vicimus.* Princeps itaque, præcipit vniuersos moneri sonitu *gracilis*. Nec mora; Primo admouentur, secundo parantur, tertio conueniunt: ante capellam, vbi Crux erat, Domino præsentati conueniunt. Præsul itaque Crucem Domini venerabilibus gestans manibus, inquit: *Quid ultra? Armis fidei præmuniti, hoc signo salutifera Crucis præcedente, nec veriti perfidorum sententiam permutare, prodeamus in medium.* Et hoc dicto, Princeps publicè corporis sui voluptatibus, præteritis, præsentibus, & futuris abrenunciando, DEO, & episcopo pro lege Domini moriturum vti decet Christianum, eidem galeæ suæ laqueis se seruum tradidit. Quem Archiepiscopus vice beati Petri suscipiens ab omnibus peccatis absoluturus, in nomine Domini, & in nomine vere penitentiae præcipit bellum præfens aggredi; & agere vel recipere, quod diuinæ maiestati placeret; mori vel viuere. Lætus itaque & exilaratus, manibus sacerdotis signum Dominicæ crucis ante se geri postulat, ut ei supplicet: Fitque pro voto ilico. Interim *Albericus* vicedapifer, non more fugientis sed inpetentis militis, percussus lancea in faciem & affixus sagitta ferme ad oculus ut nostros præmuniat, Nuncius extitit tertius: hic primo interrogatus ex præmissis quadraginta militibus cum quibus ierat, respondit: Quosdam amputatis capitibus, videlicet *Jordanum Jordanidem, & Vdonem de Foresti monasterio,*

plures.

- pluresque alios, iam de mundi ludibrio DEO militasse; *Malgeriumque* vi coactum inolerabili presentem adesse: fitque subito; adest *Malgerus*. Adest contra ventus; horum equi sagittis affixi, plumbatis obruti, corruunt mortui: Statimque sumptis aliis, coram Baronibus inquirunt Principi. *Super his qua nobis imminet consilio opus est; ut consilio properare: Parati veniunt; strenue agite: diuisi etenim ex tribus partibus, triplici bello quaerunt nos perdere.* Unde tam procerum, quam & aliorum quidam assentientes salubri consilio, ut putabatur, laudauerunt nostros omnes vna, ut erant, ordinatis aciebus circa tentoria sisti, manu pedestri circumquaque; ante posita; Sicque ferendo immanitatem hostium, leuius salubriusque; posse praestolari asseruerunt:
- 10 Super his equidem, hominum erat, prouisu eorum, loqui, tractare: DEI autem, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, erat iudicare. Quid ergo? Subito perfidorum vexilla & standaria ex lateribus montium inter oliueta procedunt: Quibus visis, Princeps hoc modo intulit: *Eia, milites CHRISTI, non nos deterreat certamen multiplex pugnantium; sed iam exerceat quo vigeret debemus militis officium: ut qui aeternus mundo militauimus, hodie ab affectu decertando, siue viui siue mortui, DEO militemus.* his dictis imperat *Rainaldum Masuerum* triplici cohorte praemuniri citissime, ut intrantes per districta *Samartani* bello percutiat euidentissime; seque asseruit vim nefandorum principum, quocumque; eat vel ubi consistat, monte vel plano, cum DEI iuuamine, accerrime percussurum. Quid horum singula? Sicut saepius ante dis-
- 20 spouerat acies singulas singulis ordinibus incedere, tunc quoque imperauit; sed multo melius: Ait enim: *In nomine Domini nostri IESU CHRISTI, ut decet milites pro lege DEI tuenda, iter arripite, & cum locus percutiendi affuerit, haud oblitis seruorum DEI effusi sanguinis, crebris ictibus insistendo, iniquorum superbiam prosternere, & illorum sanguinem effundere mementote.* His dictis, adorato Signo Sanctae Crucis, eodem reuerentissime osculato, singuli erectis vexillis ordine assignato profecti, gracilibus tibiis tubis elangentibus, in DEI nomine iter arripiunt. Interim hinc & inde de aciebus ad acies, volatiles tam telorum quam & sagittarum, ut mos bellantium exigit, mittuntur internuntii. Acies itaque *beati Petri* a dextris antecedens, cuius iuris est & antecedere, & primum hostes percutere, laxis abenis palpatis lanceis, impetuose ac strenue cohortem sibi obuiam percutere maturauit; multosque perfidorum prosternendo, penes totam dissipauit. Quo viso *Gausfridus Monachus* insigni acie comitatus, virili fretus animo, cohortem perfidorum ad minus decem milibus militum constipatam, impetit & percussit: ita quod pene eandem, & ceteras prope existentes, in fugam & disconfecturam impulit. Nec minus, quantum ad se, acies *Guidonus Frenelli* cum suo posse, hostes inuasit & concussit: sed quia nostri instanter persistere desierunt, ut opus esset, & hi & alii plures passim sunt exterminii. Perfidi namque, nutu Domini resumptis viribus, nostros aggredi non metuerunt: sed telis, lanceis, sagittis, plumbatis ferratis, & crebris gladiatorum ictibus reinuadendo acerrime percusserunt, utrorumque attestante effuso sanguine. Interim
- 40 cohors *Roberti de Sancto Laudo* cum Turcopulis a sinistris antecedens, cum percutere debuisset, sinistro omine Turcopulis primo fugientibus non valens resistere, ipsorum pulsa impetu & perfidorum clamoribus, aciei Principis contra vim nefandorum equitanti, obstitit; & ab impetu fugiendi, non loris, non frenis, non funibus, sed nec vlla animi securitate reuocari potuit. Nam & quod deterius extitit, partem cohorti principis secum in dispersione depulit. Tunc quoque, ut a malo indicio peius sequeretur, turbo ab Aquilone prodiens, in medio belli campo cunctis cernentibus, hesit humi, humique; serpendo, puluerem raptit: qui bellantium oculos nebellari possent, infectos tenuit; & se per girum deducendo in modum dolii sulfureis ignibus concremari, quasi ad astra extulit. Quo viso, ab v-
- 50 niuersis sceleratorum partibus oritur clamor immensus & orribilis. Princeps tamen constanti animo in certamine perseverans, suis vndique prostratis & occisis, nunquam retrorsum abiit, nec respexit; sed parens imperio Domini & Pontificis, paucis etiam comitatus, contra vim totius belli strenue decertando, ense militis percussus per medium nasi cerebrotenus, in nomine Domini morti tributum persoluendo debitum, coram signo Sanctae Crucis corpus terrae, & animam caelo reddidit. Hac illatione facta, perempto sacerdote eandem Crucem manibus deferente, plures etiam perfidorum ambitione auri preciosorumque lapidum capti, vim virtutis DEI in Cruce latentis ignorantes, ibidem inter se datis crebris ictibus necis materia effecti, ad inferos, infernorum ignibus concremandi, non

redituri elapsi sunt. Statimque omnes vna, vt erant centum milia pugnatorum, assignati à quatuor mundi partibus, atrocissimè in nostros irruerunt. Nostri itaque nutu summi iudicis, diuina vltione subacti, vt erant septingenti milites, & tria milia peditum pugnatorum reputati: cum multis aliis qui ad conflictu causa mercati, vel pro ambitione hostilis lucri ierant, inualescentibus iterum atque iterum perfidorum clamoribus, & hostili gladio præualente, quidam fauciati, quidam cæsi, & quidam diuersis illationibus obruncati, eodem in campo citra ad exterminium deducti sunt; & quidam miserrimè captiuitatis laqueos, iusto DEI iudicio, inciderunt. *Rainaldus* etiam *Manfuerus*, dum hæc apud nos agerentur, ex sua parte viriliter bello decertans, hostium intrantium per *districta Samartani*, non 10 minimam multitudinem prostrauit, & deuicit: ita vt pro existimatione vtrorumque bellantium, nostri victores & hostes victi reputarentur. Placuit autem Diuina maiestati, cui non placuit nisi quod decet & expedit, vt victi resumptis viribus victores haberentur; & nostrorum prior pompa non manu hostili sed DEI exercente potentia, haberetur vltima. Prostrati enim & deuicti, quidam ibidem hominum exuentes, & quidam fugæ impetu euadentes, eodem quo & alii plexi sunt exterminio. Contigit autem *Rainaldum Manfuerum* graui vulnere afflictum, cum paucis suorum turrem intrasse *Samartani*; vt eam ob refugium sui, & aliorum euadentium obtineret; & si posset ibidem *Balduinum* Regem Hierosolimorum ad succursum Christianitatis properantem expectaret: sed debilitas turris & visus 20 indigentia, maximè autem *Algazi* illuc adueniens, efficiens causa extitit vt ibi remanere non posset; & se captiuum triumphati redderet: Astutia enim præmunitus, quasi in turre se defendere posset, cautè locutus est: Ait enim triumphanti; *Me nequaquam tibi reddam, nisi te prius fide & Sacramento tue legis michi asseras presentis tutela patrociniū, & euadendi subsidium*: Astuto itaque respondet astutior; *Quid nisi? Dum in bello fuistis, in te & in alios agendum erat vt in hostes: Nunc autem humanitus sentiens, recolo vos esse homines: & ne me suspectum habeas, sub obtentu meæ fidei & Sacramento beata legis nostra annulum meum suscipias: vt hoc signo, finito vnus mensis termino à me libertatem recipias*. Ipse itaque qui nec vnus dièi spacio se posse viuere intendebat, audito mensis termino intus tristis existens, accepto tamen annulo, quasi 30 lætus forinsecus, se captū reddidit. Nonnulli autem procerum, qui strenuitate & ingenio, ac generis nobilitate pollere videbantur, etiam primos ictus non sufferentes, dimisso in campo viuo Principe, dimisis parentibus & amicis, antequam belli campus & montium introitus immanitate hostium clauderetur, haud lentè profecti, vice optati portus, Antiochiã subeunt. Ante eos tamen ingressi sunt alii, more solito, *in portis primi, in bellis vltimi*. Ne autem loquendo de illis qui euaserunt, nimia digressione frui videar, de gestis in campo prius edisseram, vt egradatim enarrando partem malorum inter duo bella existentia ad id condescendã, & enarrent quomodo auctor summæ iustitiæ manu *Balduini* Hierosolimorum regis Latinorum secundi, plebem Antiochenæ dignitatis, vastitate hostili penè exterminatam, de ore leonum liberauerit; & quomodo triumphale nomen bello 40 principali amissum, eidem plebi virtute Crucis sanctissimæ, bello regali extitit reparatum. Reuertar igitur ordini inherendo: Sequitur. Interempto Principe in campo, peremptaque non minima multitudine à quatuor mundi partibus de forinsecus, præter illos qui intus in nostros sæuebant gladiis, adeo belli campo clauditur montium valliumque aditus * escaramis obfuscantur, quod nec vnus fugientium illibatus pertransire potuit. Nostri itaque, quotquot in campo superfuere gladiis, spe pugnandi ad tentoria, vel fruendi cautè fuga, stupefacti deueniunt. Sed hæc iam manibus impiorū asportata, non inueniunt, exceptis Principis & capellæ tentoriis, in quibus nefandissimi certatim auri & argenti ornamentorumque principalium cupidine capti, ensibus contendebant. Quo viso adest *Euterpius* in certamini corporis & animæ miles probatissimus: inquires his qui ante capellam contendebant, & ictibus decertabant: *Que societas CHRISTI ad Belial? vos diuiditis, sed non est aqua portio*; Cum his verbis Amiraldu auro textum ante hostium capellæ lancea cordetenus perforauit. Cæterosque inuadendo, in constituto DEI terminio, quem præterire non potuit, martyrio, hominem exi- 50 tendo ad quietis beatitudinem feliciter transmigravit. Hæc inter discrimina, cõuentus nostri harnesii cum totius exercitu supplectili, in quodam monte prope existente se locauit, existimans ibi posse præstolari aut aduenientium militum subu-

subsidium, ut aliquo modo inde carpere euadendi refugium. Quid ergo? Non multo post à campo euadentes, visis nostris in monte collocatis, ubi mors erat vicinior extimabant & quærebant viuendi solatium. Cassa namque spe decepti, hinc & inde confluentes moti adherebant inculcate: qui in momento ab impiis sic obsessus extitit, ut obsessi mallent breui morte mori, quam illorum tela pati: iure quidem: tantus etenim erat vndique telorum ac sagittarum impetus, quod ex illorum collisione mutua, reuerberatis ictibus, etiam perfidi existentes forinsecus, acerrimè plectebantur; nostri verò multo ferociùs. Nam ut aura, breui horâ magnis cedit himbris; & ut fenum exsiccatum læditur grandinibus; sic gens nostra citò læsa cæsis crebris ictibus: inde tamen pars euasit, ductu summi iudicis; & pars capta, sorte mala, addicta suppliciis, ducta fuit ad standale nefandorū principis. Sequitur pena peccantium: Ibi etenim iuxta belli campum, captiui quingenti vel plures, à tergo retortis manibus, & vinculis ferreis astrictis pedibus cum cæteris penis strictissimè, de more canum, à collo bini & bini copulati funibus, coram magistro sceleris capitalem sententiam subire præstolantes; in giro humi versi, tenebantur. Impius autem exitiali furia inuectus, ministris cædis imperat, letali tenta captiuorum vulnera intemptari, & afflictos vulneribus grauibus virga capillis illita, foras ad decollandum extrahi; ceterosque nocturno cruciamine affectos, cædi crastinæ reseruari: impii itaque læto animo, scelerato domini sui parent imperio. Sequitur autem ex sceleti imperio effectus scelestior. Ducti etenim ad decollandum, alii & alii, non solum amputatis capitibus manibus impiorum corruunt; verum etiam abstracta cute viui capitis, & mediocrenus detruncati, diræ mortis discidium subeunt. Residui quoque illato sibi promisso cruciamine, cum contumeliis & terroribus noctem illam tenebrosam deducentes, mentibus obstant, verbis increpant mortem, sæpe vocatam & reuocatam eisdem mæstis non venire. Vicissim tamen apud se reputant, præsentis vitæ meritis exigentibus id eis contigisse; fatenturque iustè & merito deteriora sibi imminere: & hæc talia hisque similia, non ad puram sed ad correptam hominis naturam pertinere: Altera enim, valet ad miseriam; & altera, ad beatitudinem. Pressi itaque tota nocte & constructi sequenti diei orto vna sole, sole, inquam, eisdem nocte tenebrosa tenebrosiore, iussi sunt sisti in tentoriis, quousque decernat Princeps sceleris, quid de eis animo suo sufficienter fieri valeat. Idque placuit nefando Principi: Horâ diei tertia, captiui nudi, ducenti vel trecenti, à collibus simul religati, cum gladiis & fustibus, flagellis & restibus per cæpos miliarii spacio cardonetis & vepribus insitos, ducti sunt in vineam, iuxta *Samaritanum* nouiter excultam, ubi pietas humana naturali iure priuata, in furorè sacrilegum conuersa extitit, tyranno *Algar*; tyrannidem in Christicolis ibidem exercente: & hoc modo. Æstus quippe erat non solum captiuis vulneratis & ægrotis, verum etiam sanis hostibus & liberis admodum intolerabilis, ita quod singuli captiuorum, pro calice aquæ frigidæ non renuissent porrigenti, etiam membra singula, vel ipsam vitam dare. Ibi quidem captiui visis botris vineæ humi inhaerentibus certatim super eos proni incidentes, gipsatos etiam ore carpebant auido: pedibusque concitatos, quorum liquor ab ore prementis quoquo modo esset elapsus, ore alterius suscipiebantur, sepiusque putantes elapsum liquorem retinere, ardore coacti linguas propriis dentibus corrodebant, & aliorum barbibus alii inherentes, visa liquoris stella miserrimè læuiebant; pluresque vrina potiti, tunc primū sitiebant. Hoc autem minister cædis intuens, & ipsemet frigidus potu indigens, à remotis partibus aquam equis vectilibus præcepit aduehi: Qua allata, priorem partem sibi suisque iussit reseruari; facemque luti, captiuis porrigi: Statuitque, ut bini & bini ad vtres ducerentur: & si quis accederet, non conductus, ipsum ilico priuari capite imperabat. Aqua allata in medium, vitam pro solo gustu commutare cupientes, non id respiciunt; sed plures cum pluribus per medios enses ad aquam corruunt. Ibi quidam lapidibus obruti, quidam telis perforati, & multi sunt diuersis modis detruncati. His visis, horum cruciaminibus mulcebatur impius, & quasi reffectus oblati ferculis, suæ crudelitati arridebant: Nec tamen id ei sufficit crudeliora cogitanti. Imperat enim omnes simul quotquot fuerunt, in medio campo sisti: ut cui sanguis singultim effusus, flocci pendebantur ad sufficientiam exterminii; saltem vniuersalis victima quoquo modo placuisset ad augmentationem sui gaudii. Itaque sistuntur in medio: Huius iussu parantur mille milites;

vel plures, enses nudatos manibus deferentes, vt simul datis ictibus, & hos dilacerare & profanum exilarare valeant. Paratis militibus irruere cum impetu, adest quidam Admiraldorum potentissimus, dominum cædis his verbis allocutus. *Eia, legis stella, quid deponis tam breui super his finiri tua gaudia? His peremptis, quid triumphis exteris regibus & Principibus nostræ legis præsentabis? Desine hoc modo istos morti tradere; michique, ad honorem tibi consulenti, non rennas credere: Nihil enim consulam nisi quod nostra legi suppetit & tuo honori congruit. Laudo itaque & tua magnitudini consulo, vt ex his canibus ditiores, potiores, generosioresque eligi præcipias separatim: qui aut redemptione capitis eiusuri, aut intus solennitatibus Mathematicis, diuersis tormentorum illationibus exterminandi, tibi referuentur: Et qui missi Soldano cæterisque dominis & primatibus inclita preconia tui nominis 10 & triumphum quo viges, voce viuæ representent: & his separatim, residui tuis ensibus membra- tim cæsi, sentiant quid & quantum huius eorumque parentes & compatriota, in sanctissimam legem nostram deliquerunt. Quod consilium sceleris, scelerato placuit, & sic fieri præcepit. Electi igitur separantur ad tormentum; Residui in campo ad præsens exterminum. Ait enim nequissimus. *Eia milites, legis eximia tutores & auctores, adest canum victima vestris ensibus præparata. Exclamauitque, Eho, Eho, promptè ac strenuè in eos irruite. Impii itaque, cum vno impetu feriunt gladiis necis materiei deputatos: Nec cædere desinunt, quousque captiuorum partium partes integras non inueniunt: ibique in effuso sanguine prouoluti, vt lūs in volutabro luti, nec dum cæde virorum satiati, flexis genibus potentæ iudicis supplicant, exorantes vt si- 20 mili cæde electos ipsius iussu, exterminare valeant. Noluit autem diuina maiestas vt per omnia præualeret ipsius crudelitatis immanitas: Præcepit igitur electos tradi suo filio, qui eos tormenta inferendo in captiuitatem Halapix perduxisset. Nec caruit affectu scelerati patris imperium. Electos enim captiuos recepit, eosque in prima nocte lapidibus & spinis carbonibusque his immixtis hospites tradidit. His quoque, pro cibo scilicet, & pro potu duros ictus contulit; pro lecto, in pedibus & in collis laqueos astrictos intulit. Heu, nox illa inter infernales deterior extitit computata: sequenti verò die Halapiam ducti sunt ad patibulum: vbi crebris ictibus & diuersis tormentorum generibus, passim sunt quidam exterminum; & quidam, propiciante DEO, redempti sunt, sicut in fine narrationis regalis 30 belli edifferam: & est ratio: Contigit enim ex regalibus plures, sorte miserrima cum his admisceri, de quibus prouisu & auditu rara discutiam. Sed ne inceptæ narrationis ordinem præteream, ad id quod vicinius Alegazi post bellum egit, narraturus ipsius tyrannidem condescendam. Viso esse Cerepi cum exercitu Artensium profectus est: Vbi turrem episcopalem facto placido sibi subiugauit, hoc modo: quod episcopum cum omnibus suis tam clericis quàm & aliis, liberum, absolutum, & quietum Antiochiam adire permetteret. Quod in parte compleuit, & in parte promisso contrarius extitit. Quidquid enim auri & argenti, ornamentorumque clericos deferre comperiit, viceconductorum missis raptoribus totum abstulit: Sacerdotalia vero indumenta, vt his nequitiam suam tegere 40 potuisset, palam reddidit, & post illos abeuntes ablata remisit: ibique ante Artesium fixis tentoriis perhendinare disposuit, vt prius capto Artesio, inde profectus Antiochiam expugnaret: Placuit autem diuinæ dispositioni, vt ibi detineretur verbis cuiusdam hominis, nomine Ioseph, viri prudentissimi, qui, cum ipse Algazi quæreret castrum sibi reddi, Ioseph astutia præmunitus, non repugnando, sed quasi assentiendo, hoc modo respondit. *Novimus quia tuis ensibus & tuo dominio subiacet, quicquid in hoc principatu extra Antiochiam continetur. Ipsam itaque si adquiseris, cū ea & hoc, & cætera castra in momento erunt tibi subdita; & ne credas te verbis meis illudi, interim quendam tuorum Sahenas michi attribuas, qui vice tui mecum res tuas custodiat, & locum 50 tanti domini possideat: te ipsum etenim si intus receperim, procul dubio hoc audito filius meus Antiochia existens morte turpissima perimetur, & ego senex & plenus dierum, si hoc egero, pro nequissimo proditore, quod absit, reputabor: & decentius est, vt me innoxium quàm reum habeas.* His verbis deceptus castrum intactum dimisit: & ibidem Sahenas quendam posuit: ipse verò potationibus intentus, & nutu DEI oblitus Antiochiæ, per partes exteras & propinquas sæpius milia militum trans mittebat: Qui de die in diem, prædis tam hominum quàm aliorum refecti, ad ipsum reuertebantur honorati. Interim super malis & infortuniis quæ ex proximo facta, & è proximo amissioni ciuitatis Antiochiæ imminere cernebantur, quicquid curæ, laboris, timoris, metus, vel damni Christianitati contingere poterat, iam destituito militari officio, & iam penè**

toto amisso Francorum ciuium auxilio, ea vice in clerum necessario totum redactum exitit: Ita, inquam, vt multo acrius timerent interiorum hostium proditione falli, quàm vi exterorum vlllo modo intrinsecus posse comprimi. Nec id mirum: Gens etenim Antiochia, vi & prauo ingenio gentis nostræ, priuata suis bonis & addicta prauæ consuetudini, sapius mœreore concussa, si, quod est vicissitudo iustitiæ, malum pro malo reddere voluisset, eo temporis interuallo nostros proditione, vel alio modo, admodum grauare potuisset. *Patriarcha* verò super his & aliis prouidè agens, vocatis ad se Francis, Dei virtute corroboratur, suiq; cleri munimine frugi septus, cum eis super hoc decernit, vt gens, si velit, proditione agere nequeat; & vt ipse custodiam ciuitatis totius sibi & clero cum Francis tantummodo assumat: statuitque vt vbicunque & vndecunque sint in ciuitate diuersarum nationum populi, exceptis Francis, omnes inermes existant; & nunquam à domibus suis nocte sine lumine egredi præsumant. Idque actum est, vt nullo modo proditionis ingenio infecti viderentur; & vt nullatenus etiam suspecti haberi potuissent. Statuit vt vbi totius ciuitatis inferior patebat debilitas, ibi tentoria sua protectioni Christianitatis necessaria ponerentur: & vt singulæ turres quotquot essent, monachis ac clericis mixtim cum laicis, pro posse & quantitate Christicolarum, eminus munitur. Huius patris & doctoris prudētissimi omnes vnà diligenter parent imperio. Munitis itaque turribus, intrinseci & extrinseci adhibentur custodes cum custodibus. Idemq; Patriarcha magis precibus quàm armis pugnaturus, pro salute ac defensione Christiani populi incessanter Deo supplicabat medullitus. Nec tamen desit, horis competentibus, nocte ac die cum armato suo clero & militibus, more pugnatorum, portas, mœnia, & turres, murosque circumcirca, & ipsorum custodes vicissim visitare, consolari, & incitare vt vigilantissimo animo Christianæ protectionis curam adhiberent, & incepto bono nulla hostili perturbatione desisterent. Quid singula? Clerus cum cæteris fidelibus prouidè & strenuè, intus & extra, militaris officii vicefunctus, cum Dei virtute, ciuitatem ab hostibus intactam Balduino regi diu optato protegendam reseruauit. Inter hæc discrimina sicut certis internunciis didicimus, auribus *Algazi* insonuit regem *Balduinum*, *Pontiumque* Comitem Tripolitanum, cum eo, ad Antiochiam citis gressibus festinare. Vnde ilico statuit contra eos decem milia militum transmittere; & post illos totidem vel plures aut lentè subsequi imperauit. Factaque electione quos transmittat, & quos secum retineat, euntibus iniunxit regis aduentui sollicitè insidiari; & quibuscunque modis possent Christianitatis inuigilare exterminii; Moti itaq; impii, iussu sui domini de more solito ordinatis aciebus, versus *Laodiciam* & ad montana *montis Palerii*, quo & prædari, & regis equitatis insidiari valeant, nocte profecti sunt. Ad quas partes cum deuenissent, diuisi sunt factis tribus partibus: vt quidam tendant regi obuiam; & quidam prædis capiendis insistant; cæteri verò ad portum *Sancti Simeonis* supra mare iter dirigant. Profectis contra regem, ipse idem ad montem *Hingronis* ex inprouiso obuiat. Hos itaque strenuè inuadendo, prosternit; & per abrupta montium ita dissipat, vt nec socius socium, nec par parem sibi profuturum inueniat: Quo peracto rex ante latorum castrametari iubet, & inde mane profectus, se ipsum præcessurum, vt primum hostes inueniat, disponere curauit; Comitemq; cum *Prouincialibus*, retrogradè custoditurum, subsequi imperauit: vt & ipse, si fortè hostes viderit, regi cito nuncio id insinuet: & eos percutere non renuat. Sicq; his ordine incedentibus, contigit Prouinciales vidisse partem hostium ante se prædam maximam effugantium, quos citissimè ac viriliter percutere non differunt: ita quòd ipsam prædam ab eis excutiunt. Sorte ergo miserima perfidi resumptis viribus, Prouinciales inuadendo ad hoc perdunt, quod ad regem illa die reuerti nequeunt: Quibusdam etenim peremptis, & quibusdam per montana dissipatis, cæteri vagando incedentes, iam nocte apud *Casam bellam* regem hospitatum inueniunt. Hujc sicut eis contigerat referunt, Ibi quidem rex hostium certa inuenit indicia. Castra etenim quatuor milium militum patebant recentia mortuis hominibus & membris animalium, quæ comederat adhuc turpiter infecta: Rex autem his auditis, estimans eos posse assequi, vt ille, qui compatiiebantur præteritis, præsentibus interemptis, & cuius iuris erat tueri patriam, valde conqueritur, cum ignoret quò certius eos sequi potuif-

QQ

set: secum tamen reputat vtilius Antiochiam adire, causa gemina; videlicet, vt & desolatos Antiochiæ consolari; & ibi auditis rumoribus sumpto cum Patriarcha consilio, hostes sequi valeat. Interim tria milia vel plures nocte ad *portum Sancti Simeonis* profecti, aurora apparente subito soporatos percusserunt gladio; ceteri verò euaserunt nauigio. Impii autem, hominum & aliarum rerum prædam colligentes, per abrupta montium elapsi, moto iam sole horarum duarum spacio, non longè ab Antiochia erectis vexillis apparuerunt: vnde visis hostibus, sicuti mos hominum exigit, circum circa clamor immensus oritur. Quocirca clerus & milites, qui de bello Antiochia venerant, & ciues, & quotquot fuerant, sumptis armis quasi pugnaturi exeunt, & statim quosdã ex his in hostes dirigunt scrutaturos quanta fuerit pars & vis illorum hostium. Contigit autem ex illis missis, duos in campis perimi; & ceteros impetu hostiũ impulsos, celeriter regredi. Quo viso nostri non longè ab vrbe præstolantes, visa inermi plebe fugiente quæ cum ipsis ierat, cœperunt moueri & titillare. Nec mota, hostes qui sequebantur primos, non retentis loris, sed pressis equis calcaribus, simul in nostros irruunt: ita quod quosdam etiam loricatoros in flumine mergi faciunt; ceterosq; mixtim percutiendo, vsque super pontem insequi non desistant. Ex quo impetu xxx. & vii. ex nostris perempti sunt. Nostri tamen in ponte resistentes, dimissis equis & extractis ensibus, pedetentim vires resumendo, hostes eliminant. Eliminati itaq; ac ceteris prædis honorati simul incedentes, vltra *Corbanã* inter duas aquas paulisper accubuerunt; Nec multo post adest *Baldwinus* rex memoratus, omni populo Christiano expectatione magnus, aduentu maior, protectione maximus. Qui cum intellexisset perfidorum tyrannidem in nostros, infra cutem & carnem, ac medullitus exarsisse, nec ipsos alio retentos milite nisi maris vnda deiscende, tactus dolore nimio, urbem intrare festinauit: non vt quiesceret, sed vt primum regnum DEI quaereret; & ipse, pro patria pugnaturus, in Ecclesia beati Petri, vt decebat regem, deuotissime DEO supplicaret: quatenus inde liberè, & absoluto Ecclesiastico consilio roboratus, iter sequenti perfidos tutius assumere potuisset. Nec id distulit, sed facta oratione & vegetatus Patriarchali consilio, motus etiam ardore duplici: intrinsecus, animi anelantis ad vindictam; & extrinsecus, militaris officii incitantis ad militiam: præmissis speculatoribus, ad insequendum citis gressibus & ordinatis aciebus iter arripuit. Qui cum nunciorum relatu persensisset, eos esse remotos, & nusquam certo loco pausantes, sed citius solito, quasi timore subacti equitantes, suosq; ex itinere fatigatos conspexisset, laude cleri totiusq; ordinis senatorum, considerata ratione, Antiochiam reuersus est: Vbi, DEO vocante, & ipsius dono promotus, Principatus dignitatem adeptus est, iure quidem. Huius etenim manu, diuina prouidentia, ciues mœnibus, & urbem ciuibus, quibus destituta sorte miserrima fuerat, reddere curauit. Euentilata itaq; causa pro imminente negotio necessaria, cum hostes sint copiosi fortes, sintq; potentes in malitia, Patriarcha & ordo clericalis, cuius iuris est bona monere, facere, & docere, vi interioris hominis suffulti, inquitunt perfidos & incredulos ex facili posse flecti & prosterni, etiam paucorum Christianicolarum manibus, si vera iustitia cum eis comitante, legitimè pugnauerint: & vt hoc fiat, rex & ceteri, mores corrigere horum consilio, & aliis bonis inuigilare satagunt. Statuto itaq; consilio, in curia beati Petri ratione per necessariã decretũ est, vt Rex, cui æquus & summus arbiter ferè omne regnum Orientalium Christianicolarum subdiderat, pro affectu iustitiæ & pro cõmunĩ vtilitate *filio Boemundi*, cuius iuris erat, principatum Antiochiæ cum filia sua traderet, si etiam ducturus, & terram, principatus, ipsius consilio & auxilio protecturus adueniret. Hoc etiam considerato moderamine iustitiæ, decretum est: vt illi qui in terra aliena, ex dono dominorum, multique contumeliis & terroribus, effusione etiam sanguinis sui & parentum suorum, in defensione Christianitatis terras & honores adquisierunt, nulla mutatione Christianæ dominationis habita & possessa amitterent, sed iure hereditario possiderent: Idque verbis & manu regia sancitũ & confirmatũ extitit. His peractis, Rex Antiochiæ existens de remotis partibus, & proximis, & vndecumq; potest, nomine belligentem citissime congregat; seque suosque armis bellicis, ceteroque bellico apparatu, vt decebat regem, munire satagit. Hoc audito *Algazi* dimisso intacto castro *Arthesii* & *Emine*, ad obsidendum *Cercpum* profectus est. Audierat namque, fama multo-

multorum enarrante, *Alanum* illius castrum Dominum, cum suis militibus, *Edeffanos* etiam milites ac de aliis castris ferè omnes, iussu regio Antiochiam aduenire, vt inde promoti, ipsum ibi vel alibi existentē, bello percutiant. Nec affectu caruit, super hoc & super aliis, quod rex cæli & terræ fieri voluit. *Algazi* verò cū suorū assultu castrum capere nequeat, ex diuersis partibus facto specu subterraneo infodientes mittit homines, igniferosque parat currus siccis lignis insitos, vt cum ad turres peruenierint sub podiatæ postibus eisdem immisissis ignibus corruant. Præter hæc de die in diem ter vel quater petrariis diuersorumque ingeniorum instrumentis, cum assultu armatorum ordine triplici inuadentium, immisissis sagittis cum im-

10 manitate telorum, & turres propugnaculis priuabant, & defessores sæuis ictibus prosternabant. Tandē oppidani, partim his territi, & partim subterraneo igne turribus immisso coacti, mallentes adhuc mundo viuere, quàm in castro diuturno timore effici, vel martirio coronari, infelix, & pudendo facto placito, vt securi viui possent euadere, sumpta perfidorum fiducia, castrum reddidēre: & inde flebiles & pudibundi ad regem iter extorsēre. Perfidi vero ibidem missis custodibus, & aliis munitioni castrum necessariis, ad obsidendum *Sardonas* profecti sunt. Interim rex æstimans nefarios apud *Cerepum* posse inueniri, paratis omnibus, quæ ea vice in hominibus aliis belli necessariis habere poterat, in spiritu humilitatis, & in animo cōtrito, laneo indutus habitu, nudisq; incedens pedibus in beatorum intercessorum

20 Ecclesiis, cunctipotentem exorare, eiq; medullitus supplicare maturauit: vt cuius nutu susceperat regni gubernacula, ipso inchoante & peragente, ad honorem & laudem sui nominis, tyrannos & impugnatores Christianitatis, ab elatione præsumptuosa, & a suis viribus, quibus se triumphare putabant, nihil triumphi vel inane laudis sibi vsurpando, sed totum DEO comittendo, virtute Sanctæ Crucis, deponere & prosternere potuisset. Tandem congregato totius ciuitatis clero & populo in *Ecclesia beati Petri*, Patriarcha, celebrato diuino officio, vt decet patrem filios suos ituros ad bellum, & domi in DEI seruitio remansuros, præceptis Dominicis instruxit, monuit, & armavit, cœlitusq; benedictione signauit. Sumptis processionis mysteriis, omnes vnà inclinatis capitibus ad altare, cum sacrarū reliquiarum feretris & signis, præcedente Cruce Domini, ordine cleri Ecclesiastica institutione decorato, omniq; populo subsequente, cum humanitate & mansuetudine letaniis & aliis precibus DEO supplicantibus, ituri ad bellum & domi mansuri singulis laneis induti, & nudis pedibus profecti, extra ciuitatem ad diuisionis metam deuotè perueniūt. Ibi iterum Patriarcha sacram Crucē sacratis assumens manibus, iterum virtute ipsius omnes signauit, Dominoq; medullitus hoc modo commendauit: *Qui nos precioso sui sanguinis redemit, ipse sit clemens & propicius dux itineris, & prouisor utilitatis, vt & euntes & remanentes a peccatis absoluti, liberè & absolutè eidem famulari sic valeatis, quatenus eius dono consolationis & victoria triumpho potiti, in ipso & per ipsum gaudeatis.* His dictis, hinc & inde fusis lacrimis, præcedente signo sanctæ

40 Crucis, Rex ad bellum, clerus ad Ecclesiam, populus in sua remeauit: exorantes & deprecantes, vt auctor summæ iustitiæ, qui ab initio bella conterit, ab impetu populi sui suo nomini laudem tribuens, conterat aduersarios. Eodem vero die & sequenti nocte, Regi equitanti ad *Cerepum* adsunt illi obuiam, qui cogente forte miserima hostibus castrum dimiserant. Quibus visis & auditis, Rex interno mœrore concussus, stupet & contristatur. Intuebatur enim ipso eodem attestante, ex redditione castrum Christicolis præsentibus & futuris, duo dampnosa imminere contraria: alterum, ad tempus, DEO annuente, recuperabile; & alterum nunquam recuperabile: recuperabile, castrum damnnum; inrecuperabile, redditionis opprobrium. His itaq; accensus animosius, sumpto cito consilio, ad *Rubeam* iter dirigit: vt inde

50 equitando per *Hap*, ad montem nomine *Daniz*, castrametari valeat. Ibi enim sperabat, se posse auditu vel visu certa hostium indicia percipere. Nec affectu caruit, quod prætemptabat habitu sui animi: Ipso etenim die quo in monte fixis castris accubuit, hostes non longè esse remotos, certis indiciis comperuit. Relatu namque audientium & videntium perfidos *Sardonas* obsedisse lucidè intellexit; & quod eodem die, vel mane, ex ipsis quosdam videret, certo nuncio didicit. Contigit namq; in crastino summo mane leuiiores habilioresq; militiæ sparsim præludendo circumqua; emissis sagittis nostros impetere; Sicq; diem deducentes bini

& bini, pauci cum paucis, plures cum pluribus, hinc & inde, cauda & capite, moliebantur, partem nostri exercitus conturbare, vel quoquo modo impellere. Rex autem vigore virilis prudentiæ fretus, cum inspexisset eos non more pugnatorum se habere, nec ordinatis aciebus incedere, hortatur suos, imperatque omnibus pro castris suis prudenter existere; cōstantiq; animo pati, & inspicere quousq; loco cōgregatos, vel simul incedentes posset eos comprehendere. Ipsi verò dolosa calliditate pleni, in sero etiā vitabant simul hospitari: sed in noctis crepusculo circa exercitum hospitati sparsim, tenentes equos manibus in singulis, ea nocte fuit idem seruus & dominus. Interim cum *Algazi* petisset castrum *Sardonas* sibi reddi minis, & blanditiis, terroribus, pollicitis, nec habere potuisset, assultu & ingenio priori simili, impetuose bis vel ter in die, nocte etiam castrum aggredi nō desistit: Vbi autem deficientibus herbis & segetis, aquis etiam hominum & equorum victui necessariis, sub specie aquirendæmunitionis & stipendii, perfidi gregatim Turcomanorum & Arabum factis milibus, per diuersas partes quibus incedebant de more luporum rapacium, perfidis inherendo & deuorando secumq; abducendo ex rapto quicquid poterant repatriare satagebant: Ipse etiam Rex Arabum, nomine *Debeis*, *Bocardusq;* Princeps suæ gentis nominatissimus, & plures principū, qui cum *Algazi* in cōflictu extiterant, post primos recedentes simili modo profecti sunt. Quo viso, *Algazi* antequā Rex adueniat ad capiendum castrū insistit suis viribus: magis autem astutia fallenti oppidanos fallere nititur. Eisdē etenim spondit fide & sacramento suæ legis, si municionem suæ dominationi subderent, eos sanos & intactos, suo deductu salubri, ad metam tutæ euasionis prouchi, rebus omnibus saluis & intactis. His auditis, partim coacti vulneribus ex inertia corporis priuati viribus, sumptā Principis quasi fiduciā, petitioni nefandissimæ hoc pacto assensere: omissoq; oppido, iussu profani principis, pro ducibus conductoris se ipsos manibus carnificum ignoranter tradidēre. Lætus itaq; læto animo oppidum suscepit. Multo verò lætiori, imperat manibus suorū abeuntes Christicolos seuissimæ morti tradi. Quid horū singula? penē oēs vno momēto facti sunt necis præda. Nondum autē ad aures Regis id peruenerat. Eā verò nocte, quā apud *Diniz* castrametatus est, relatu cuiusdam curati *Roberti Fulchoi* sic accidisse intellexit. Nec tunc mirandum fuit, si Rex, qui solus post Dominum, dominus & defensor Christianitatis extitit, ea vice iterū detrimento & dedecori Christicolarum condoluit: cōsolatus tamen virtute sancte Crucis; se in mane pugnaturum contra hostes preparauit viriliter. *Algazi* verò iam sciens regem apud Daniz immorari, relatu illorū, qui circa exercitū nostrum præludentes extiterant, munito *Sardonas*, ipse & *Dodechinus* cum omni exercitu suo in sero, militibus illis quos ante præmiserant, circa nostros exultantibus & insidiantibus iuncti sunt, vt mane subito soporatos inuadere potuissent: id namq; sæpè multis profuit. Rex autē somno lentus sed prouisor utilitatis; & munitus signo venerabili, quo & reges regnans, & hostes vincuntur, ipso etiam die quo priores venerant, prouidē, vt ille, qui sapius hostium esse & bella expertus fuerit, cum archiepiscopo *Casariensi* & aliis veræ fidei cultoribus, disposuit nocte tentoria sua collegi, milites parari, & omnia bellatoribus, necessaria sic decerni, quod si hostes subiti in eos iruerent, nihil pigrum, nihilq; inordinatū inueniant; sed in datis ictibus, & prostratis hostibus Christianos DEI virtute & eius signo vigere comperiant: sin autem, vt eos gregatim posset comprehendere, disposuit se cum toto exercitu ordinatis aciebus die terris illabente, versus *Hap* equitare; Eo etenim modo æstimabat bellum, & fuit ineuitabile. Mane itaq; præmissō signo salutifero, nouē aciebus, iussu regio, dispositis, DEO & virtute sanctæ Crucis Christicoli comendati, more bellatorum passim iter arripiunt, hoc ordine incedentes: Tribus aciebus ante positis, manus pedestris vt hos protegat & ab his protegatur, retro sistitur: Virtus verò regia harū & aliarum protectione parata, incessit ordine omnibus necessario: acie Comitum Tripolitani militis strenuissimi à dextris posita; aciebus Baronum à sinistris; & post, iussu Regis quibusq; suo loco positis. Hostes verò in diei crepusculo circumquaq; positi timpanorum ac buccinarum emittunt strepitū, cum strepitibus clamores, cum clamoribus latratus, cum latratibus audaciā. Et quia his ab incepto gressu Christicolos remouere, & in dispersionem æstimabāt compellere, duplicatis clamoribus insistent vchementius, hinc & inde sæpius sagitarum & telorum immixtis sæuis ictibus.

bus: Qui cū hoc modo quod moliebantur efficere nequiuissent, & nostros audacter incedere & viriliter resistere persentissent, ex arrogātia multitudinis pugnatōrū audaciam assumētes, ambiciosi manū pedestrem prostrernere, quā grauius refrenabantur; cū hanc p̄cedentib. aciebus, & acies hac protegi viderint, vi maximā accensi, animosius post ictus illatos, lanceis & sagittis, arcubus immisissis brachiis, exemptis ensib. nostros percutiunt: ita q̄ iam pluribus dissipatis, ipsam etiā Comitē acie splendidissimā in regali acie mergi faciunt: Ibi quidē apparuit, quia in Comite natura militiæ nihil exaruit: sparsis etiā suis & penitus effugatis, sparsisq; trib. acieb. ipse solus vel cū paucis militariē agēdo vicissim datis & vicissim susceptis ictib. hostib. resistebat; & se cōstātī animo cū Cruce Domini & Rege mori vel viuere applicuit. Interim p̄fatis aciebus effugatis, maior pars nostræ manus pedestris, p̄missione Domini, cōcussa, hostiū gladio corruit. Statimq; à dextris & à sinistris, à cauda & à capite, hostes graui impetu nostros percutiunt. In hoc cōflictu *Archiepiscopus Casariensis* vir vitę venerabilis, nomine *EuZomerus*, non loricā, sed sacerdotali superpellico indutus, Crucē Dñi venerabilib. gestabat manibus: cuius protectione ipse etiā sagitta percussus, multis attestantib. permansit illæsus, solā gutā sanguinis illi in testimonio eminēte. Ibiq; Regis equus in collo exitit vulneratus. Quod cū Archiepiscopus cōperisset, & perfidos nostros inualescere persensisset, in eos versā Cruce Dñi apertissimē inquit: *huius virtute sacratissima anathematizati sitis, nefandissimi; & diuinā ultione in dispersionē effugati, citissimē pereatis.* Rex itaq; virili audacia fretus, quā parte hostiū turmas vi pugnatōrū in nostros magis vigere cōperuit, illic exclamādo S. Crucis protectionem & auxiliū, velocissimē irruit; perfidos prostrauit, & in dispersionē impulit: Ita, inquā, quod vicissim anteriores, & vicissim posteriores percutiēdo effugauit. Sicq; actū est vt in illo bello, diuina agēte prouidētia, vt ex vtraq; parte, & victi & victores haberentur: sed dissimiliter. Nostri etenim victi ad *Hap*; ad Antiochiā & etiā remotius ad Tripolim fugā euadentes, nostros ad exterminiuū deductos nunciauerunt: Aliunde etiā Turci cum impetu quorundā nostrorū ad Alapiam effugati, *Algazi & Dodechinā* cum omni Turcomagnorū exercitu ad interitū deductos asseruerunt. Auctor verò & inspector summæ iustitiæ id Regi Balduino, per virtutē S. Crucis & vitam ipsius exigente cōtulit, quod & hostes effugauit, & cū triumpho diuinæ victoriæ, belli campū liberē & absolutē cū paucis etiam obtinuit. Contigit autē partes hostiū partibus nostrorū ab impetu reuertentib. fessis, & equis eorū deficientib. cum agasone, quoddā vexillorū regi deferēte, separatim obuiasse. Quod cū perfidi sorte sinistrā defatigatos cōspexissent, immisissis sagittis equos ex facili prostrauerunt, & milites vi telorū coactos quosdā morti tradidēre, & quosdā captiuitatis laqueis astrictos, Rege nesciente *Halapiam* perduxerunt. Rex verò campum obtinens, laudito nuncio quosdam ad *Hap* effugisse, & ibi permanere, pro illis bis & ter enūciata victoria mittere festinauit. Qui licet certo signo & certis indiciis Regē cū victorię triumpho campū obtinere persensissent, ad ipsum tamē, partim timore coacti, & partim verecundiā pressi, accedere verebantur: nec tamen reuerti desinunt, ne penitus defecisse teneantur. Rex itaq; penuriā victus potusq; coactus, serò profectus ad *Hap*, mane in campū reuertitur, vulneratos campi & defunctos, q̄ decebat, vtrosq; per duci imperauit: & circūqua; , si quid belli residui remansisset, ipsemet equitans spectatū, strenuos trāsnittere curauit: in campo etiā tā diu remāsit, quod certis nunciis & certis indiciis perfidos deuictos lucidē intellexit. In illo cōflictu, vt putabatur, ex nostris quingenti vel septingēti pedites, & centū milites perēpri sunt: de Turcis verò, vt ipsimet fatebātur, qui euaserunt, duo vel tria millia Christicolarū gladio corruerunt. Id victoriæ, in vigilia festiuitatis de assumptione beatæ Mariæ Virginis, virtus S. Crucis obtinuit. Gaius itaq; Rex memoratus, anulū sui digiti Patriarchæ suæq; sorori principissæ bene notū, fideli internuncio ad Antiochiā deferendū cōmendauit, vt hoc signo victoriam S. Crucis nunciaret, & Regem belli campū obtinere assereret. Nuncius itaq; haud lentē profectus, omni populo Antiochiæ in mœrore cōstituto hæc nunciās, in signū Christianæ victoriæ ex parte Regis Patriarchæ anulū p̄sentauit. Quid ergo? Deo altissimo omnis vna resumtis viribus, moribus & vita emēdati, retulerunt gratiarū actiones, in Ecclesia sua læti. Post hæc autē ex diuina potentia viuificæ Crucis, recuperato triumpho Christianitatis Rex Antiochiam rediens, extra ciuitatē, vt decebat, remotius solito,

ab omni populo ac clero cum hymnis & canticis spiritualibus victoriosè suscipitur, ductuq; processionis salutiferæ, ad Ecclesiã beati Petri, vnde iter & initiũ bonæ expeditionis assumpserat, hilaris & lætus reducitur, ad laudẽ & gloriã summi Regis & summi Domini; *cui nemo aliunde placere potest, nisi ex eo quod ipse donauerit*, qui viuit & regnat DEVS in secula seculorum, Amen. Nunc autẽ quædam illorũ quæ Christicolarũ captiuorũ exterminio discutiẽda prælibaui, pro visu & auditu seriatim edisserã. Eo namq; die quo *Dodechinus* rex Damasci & *Algazi* Turcomagnorũ princeps virtute S. Crucis & manu Regia deuicti fuerũt, & in dispersione effugati, nunciatũ est filio Algazi, ea vice oppidano Alapiæ existenti, ipsos primates cum maiori parte illorũ exercitus Christianorũ gladio corruisse: quo audito potẽtiores Alapiæ quidã antea manu & iussũ nefandi principis redempti, & quidã à domibus suis & aliis honoribus priuati, eisdẽ Turcomanis attributis, sub specie publici luctus & clamoris, intrinsecus gauisi, moliti sunt euasis fugientibus diuersis modis exterminii impedimentũ inferre. Astutẽ etenim milites alios raptores, post disconfectos dirigũt, qui fugitiuos expoliãdo cædant, & vice dispendiorũ Halapensibus illatorũ, irã vindicẽ ipsos perdant. Sicq; actũ est, quod extra ciuitatẽ fugientes per diuersas partes, diuersis exactionibus plectuntur, & infra à quibusdã veris, & à quibusdã fictis lacrimis cũ immẽsis clamoribus, pro perẽptis lugubres luctus deducũtur: ita quod ipsa ciuitas in superficie & fundamentis murorũ ac turriũ ædificiorumq; diuersorũ non secus intonat, ac si tota fulgorib. & tonitruis subuerti debeat. Idq; actũ extitit, more illorũ exigente, cũ enim vincantur facto edicto nuntiant se vicisse; & simulatis triũphi gaudiis timpanistris, tibiis, tubisq; clangẽtib. mẽtes desolatorũ, ne desperent, his instrumẽtis ad gaudia excitant. Ea verò vice iocundius solito & animosius talib. insistebãt vt captiui Christicolæ, qui tũc Alapiẽ diuersis tormẽtorũ generibus astricti tenebãtur, hoc audito magis magisq; animo cruciati quoquo modo decredisent: ipsi verò armis fidei præmuniti, licet cruciamine cordis & multis iniuriis affecti haberẽtur, pro eo q; relatu perfidorũ audierãt regẽ suosq; bello cecidisse, nõquã tamẽ à cultu veræ fidei defecerũt, sed multò ardẽtius solito pro salute Christianæ militiæ, & pro se ipsis DEO medullitus vigiliis & orationib. supplicabãt. Cõtigit autẽ eos audisse, se furtiuo relatu quorũdã fidelĩũ, & etiã infidelĩũ, gaudia & diuersos plausus quẽ publicè agebãtur, ex re, mœtore & luctu præmaximo plena extitisse, super nefandorũ exterminio, & Christianorũ victoria, quæ patebat virtute S. Crucis insignata, & præsentia Regis *Balduni* belli campũ obtinẽtis. Audierũt etiã *Dodechinũ* cũ *Algazi* ad exterminũ deuenisse. Quid ergo? Quicquid amaritudinis ac doloris antea passi fuerãt, hoc audito totũ in dulce conuersũ reputant; eiq; à quo bona cũcta pcedũt, deuotẽ ac puri cordis affectib. supplicare nõ cessant. Hoc gaudio reffecti die deducẽtes & ad noctis partẽ terciã vel mediã exhilarati, certæ spei victoriæ cõgaudentes, ex insperato audiũt è diuersis partib. hominũ clamores priorib. dissimiles, gaudia ceteris altiora, instrumẽta, timpanistrã, ferocius ante tactis sonitus ac tumultus emitentia. Mirantur itaq; captiui & admirantur, quid noui horũ mutatio insinuet, & quid insolitũ populus totius ciuitatis circũquaq; accẽsis, luminarib. cũ altis clamoribus prædicet. Cõtigerat autẽ *Dodechinũ* & *Algazi* à bello in partes *Berrie* fugatos, inerines & defatigatos, cũ paucis Alapiã remeasse; & inde præfata laudum præconia intus & extra inter Alapenses admiratiuè excreuisse. Tunc iterũ, q; captiuis gratũ fuerat & dulce, hoc intellectu sorte miserima cessit in contraria: summo etenim mane dũ vacarent orationib. sceleratorũ principũ adsunt internuncii, & cũ ipsis turba prædictorũ nõ minima, asserentes septẽ militũ capita, cũ nudatis ensibus ferratũ impetuosè carceris pulsantes & impellentes hostiũ, de more solito quo captiuos de die in diẽ ad decollandũ extrahere consueuerant; intrantq; carcerẽ vsi his vocibus. *Ex parte victoris Algazi nunciũ vobis afferimus, Regẽ vestrũ residuũq; Christiani popelli, ipsius gladio in bello corruisse: & oblati capitibus, captiuis. inquit: hæc fercula vt sint vobis in escã, huc dirigit ipsa legis stella.* Nec multo post ipsius vestri regis viso capite & vexillo, equidẽ sentietis quæ & quanta sit virtus eximix nõstræ legis, cui amodo cõtradicere nõ habetis. Sic facti rei seriẽ occultãtes quasi læti ad dominos extra portã in tentoriis accubantes, illorũ dedecus & detrimentũ vini potationibus reuelantes, nuncii reuertũtur. Captiui autẽ ad parietis rimulã, vbi relatione fidelĩũ acta sceleratorũ principum sæpius intendebant, tunc quoq; seriò intellexerũt vtriq; parti dispendia contigisse præmaxima: ita, inquã, q; prophani, foris simulato gaudio, pro

amissione triumphi intus cruciabantur animo. Christiani verò recuperato triumpho, in Christo certa & perfecta gaudebāt victoria. Quinto verò die, *Robertus Fulcoides*, manib. impiorū abstractus & dilaniatus, Alapix Algazi præsentatur, vnde geminata lætitia & inauditis laudū præconiis, omnes vnà plaudētes manibus, ad ipsum quasi ad monstrū confluunt: nō vt à pœnis redimant: sed vt hunc admirādo illudere, illudendo cruciare, & cruciando membratim valeant discerpere: & hoc sæuo vindictæ genere, dolorē suum ab ipso eisdē ex longo tempore illatum gaudeāt minuere. Domino verò prohibēte nō audent eū tangere; Quid ergo super hoc? Cūm populus id efficere nequeat in se ipsū & capillorū & barbarū euellationē retorquere non cessat. Placuit autē Principi nefario, vt hūc Doldechino, exquisitori & inuētori diuerforū tormētōrū, ad puniendū dirigat. Mittitur itaq; & à collo & à manib. vinculis ferreis strictissimè religatus. Quo viso Doldechinus vice gaudii prætedit os rictu ferino dilatātū. Miratur itaq; toruo lumine ipsum militē, cuius manu & ingenio cū cæteris fidelibus, sepius sibi cōtigerant rerū suarū dispendia, suisq; corporis effugati plura incōmoda. Quid vltra? præsentatū suscepit, susceptū inspicit, inspectū contēpnit, contēptū ad exitiū quo dignus fuerat euenisse decernit: hoc modo inquit: *Eia Roberte, eia inspice, quid utilitatis lex nostra cōfert, quo vos error. & incredulitas cōpellit. Vnde ad hoc ducimini quod legē nostrā lege vestra & omnib. aliis meliorē peruertere nitimini? ut quid manus vestra, manus, inquā, quātula, in potentiā & dominiū nostri, ut vermis humi serpēdo se extollit? Ecce actenus fato nostro exigente, cadendo & resurgendo incesimus. Modo verò eodē permutato, ius vestrū in nos redactū, ex munere DEI, credimus. Te autē recolo, mihi de tuo tribuisse iā in præterito: vnde vt te interficiā apud me hac vice non inuenio. Remisitq; eū ad Algazi, inquit verbis internuncii: Malo hunc tuo quā meo perire gladio. Nec ob aliud mortē inferre distulit, nisi vt vicissim illusus ab utroq; sentiat quid vtriusq; terror & potētia in eū exercere valeat. In præsentia itaq; Algazi illusus, præfato nequā Robertus iterū præsentatur, cui arrepto gladio *Dodechinus* inquit; *Abrenūcia legi tua, vel morere.* Adhæc Robertus: *Omnibus operib. Satana & pōpis eius abrenūcio; pro Christo verò nō renuo:* his verbis profanus furore arreptus, illatione gladii caput Christiani à corpore separauit. Quod deferēdū publicè, iudiciario præconi tradidit; corpus verò ad dilacerādū vulgo proclamāti, munus præoptatū contulit.*

30 Quid igitur? Lator capitis p plateas, & vicos ciuitatis hoc ostēso & diuitib. præsentato, quingētis Bisantiis, & diuersis munerib. exhilaratus, ad pphanū redit; eiq; pro illato sibi beneficio gratias agēs, flexis genib. medullitus supplicauit, caputq; reddidit. Vnde impius ille ab artifice artis impiæ vas sibi ad potandū auro purissimo gemmisq; præciosis ac mirifico ornatu cōstructū, citissimè fieri imperauit: quo sibi potanti in festiuis solēnitatib. suis posteris signū audaciæ & victoriæ representari valeat. Statimq; *Dodechinus*, electis suæ gentis primatib. internūciis *Algazi* requisivit, vt p remuneratiōe verē amicitie, acceptis ab eo *Bisantiōrū Sarracenatorū* LX. milib. pmississet eū carcerē Francorū ingredi, vt omnib. qui in carcere illo erant manu suā propriā detruncatis, ipse in effuso sanguine vice obtati balnei potuisset recreari, & vt aquila viuēte renouari: Algazi verò accepto cōsilio, primatib. hoc modo respondit: *Petitionē tanti viri rectā, ac iustissimā esse fateor. Est autē aliud q̄ prius agēdū intueor, legi & utilitati nostræ pfuturū, quo peractō, & in his & in aliis tāti amici volūtati & dominio, funditus obsecūdabor. Ne autē vos & ipsū affectus mei cōsiliū lateat, hoc vobis atēdendū, & ei referēdū prudētia vestra cōcipiat. Castrū Hala, quod porta introitus & exitus Halapia reputatur, nondū habere possumus. Hoc. n. quod Frāci resumptis virib. in nos cōualuerūt, nimis impedit, & præfatū recuperare, & iā recuperata castra ab eorū ingenio & potētia intacta cōseruare. Quod si captiuos quos habemus ex eorū genere nobiles & ignobiles, hoc modo exterminari permiserimus, & in castris recuperādis & in aliis dispendia solito grauiora profectō patiemur. Et est nobis cōsiliū, moliri vtrū captiuorū cōmutatiōe quoquomodo simulata valeamus, vel in redditiōe castrī, vel in aliis astutū & prouidū ipsorū Regem fallere. Eo etenim viuente, putadictum, nos nullatenus illud castrū; sed nec quicquā terra sua dominationi subdita, nisi vi aut ingenio posse habere. Ferendum est itaq; captiuos adhuc viuere, vt prius vlticū manu grauatishorū principibus ac dominatoribus, postea in ipsos ipse *Dodechinus* retorquēdo, quicquid obratficiētī animo satisficiat. Hoc audito, reuersi nuncii, audita suo referūt Domino. Laudantq; decens & vtile illud fieri, quod legis stella consulit; his auditis, *Dodechinus* licet inuitus, fauet tamen & patitur. Vterq; autem territus fugā & exterminio quod*

eis contigerat prætermiſſis æquitatibus cæterisq; negotiis reipub. profuturis; ſolis potationibus inuigilât: Inter quas noctibus ac diebus horis deſperatis, miſſis miniſtris cædis, vt oues gregatim captiuos abduci & ante ſe ſiſti faciunt; Quorû quidam funibus ad ſtipem ſuſpenſi, ſeorſum plexis capitibus, ſuſumq; verſis pedibus, duræ cædis materia, ſagitarum præbêtur crebris ictibus. Quidâ verò puberenus, quidam umbilicotenens, & quidam terræ ſpecumentotenens in ſoſſi, manibus impiorum, vibratis iaculis ſubeunt pro Chriſto lamentabilis vitæ diſcidiû: Nonnulli equidẽ ſingulis cæſis membris, in vicis & plateis proiiciuntur, tranſeuntibus miræ exactionis ſpectaculum: & quo amplius perfidorum feruebat ebrietas, tanto magis tormentorum creſcebat peruerſitas. Quod ab affectu potationis herili palatii expertum multis innotuit: eo namq; die, quo poſt bellum Algazi in palatio vini furia inebriatus accubuit, omnes vnâ quotquot fuerât Alapiæ Chriſticolæ captiui nominati, ipſius iuſſu ante eum adducti ſunt: Ibi quidem, ante ingreſſum palatii congregato ferme totius ciuitatis populo, eiſdem proclamãtib; ac ſuſpirantibus in affectu optati captiuorum exterminii, traditi ſunt cædi miſerrimæ milites ac pedites xxx. & vii. exterminandi pari cruciamine: Horum in momento corporibus detruncatis, torum porticus pauimentum aulae regiæ, profluens aſpergit vnda ſanguinis. Tandẽ præter iſtos in exultatione portationis horrificæ, milites vtriuſq; belli, tam proceres quã & alii, corã perfido ſuper pauimentû apponuntur acerrimẽ religati; vbi à circumſtantib; illuſi, contumeliis & terroribus affecti, multisq; alapis, & miſeriarû ſtimulis impulſi, barbarum & capillorû euellationibus deturpati, pudibundâ nuditate preſſi, ſtrident dentibus, tremunt viſceribus, inhiant cæleſtibus. Ea vice in mundo nihil eis certius quàm ictus gladii imminentes: mente & corpore cruciantur: ſinguli enim vnus poſt vnû, coram impio aduocati, ab ipſo verbis internuncii requiruntur: *Quid maluit, aut Chriſticolarum legi abrenunciare, aut illatione ſui gladii in momento acerrimẽ truncari?* Ab eis autem, veræ fidei cõtrariû nihil verbis, nihil operis extorquere potuit. Audita itaq; reſponſione procerû, fidei, ſpei, ac caritatis plena, cum & minas ipſius, & mortem pro Chriſto pati nõ formident; aſurgit, arrepto gladio profeſtus in mediû, in girum deambulando, & toruis luminibus intuẽdo ſingulos: æſtimans ſacerdotẽ eſſe, qui cum captiuis aderat, quendam militem iubet arripi, cuius caput ipſe idẽ manu propria gladio ſuccidit. Reuerſusq; in girum, in medio captiuorum, enſem deducẽdo ante ora ſingulorum, expetiit Biſantios citiſſimẽ ſibi porrigi: non vt vellet eos redimi ea vice, ſed quia ebrietate impulſus volebat eos perdere: ſtatimq; iubet arripi alium *Arnulſum* nomine, Maritiſenſem dapiferũ, magnæ religionis virũ: datoq; gladio Patriarchæ Damasceno inquit, *percute, percute: ſic decet vtiq;* quo accepto *Archadius* mente compunctus cuidam Amiraldo inquit: *vice mei id honoris legi noſtræ exhibe, vt vir tantus manu tanti militis iam priuetur capite:* ipſoq; decollato, Algazi iterũ accepto gladio venit in medium, non alia intentione niſi vt omnis vnâ ſimili cæde perdat. Actor verò ſummæ pietatis, id captiuis cõtulit, vt quod peruerſitas illius intẽdebat agere, nutu DEI mutaretur, miſſo ſibi munere. Contigit. n. tunc ex parti *Debeis* regis Arabii, equũ miræ pulchritudinis illuc adueniſſe, freno & ſella ac pendulis raræ ac præcioſæ artis ligulis adornatum, ab aure vſq; ad pedis raſulam, auro Arabico gemmiſq; preciſis decoratũ. Quo viſo, proiecto gladio Algazi gaudio permutatus cum primatibus intrat thalamũ, ſeq; induit ornamentis præcio & opere mirifico ſpecialiſſimis: primatib; verò imperat vt captiuos cito cõpellant ad hoc quatenus à ſingulis audiant, quantũ pro redẽptione vitæ ſuæ quiſq; dare valeat: Sic factus, equũ aſcendit ad *Dodechinũ* tendens miniſtrũ Antichriſti: primates verò vicedomini inquirunt à ſingulis, quantũ poſſent redimi. Auditis ſingulorũ præciis ſecundũ maius & minus, totũ inſcribũt cartulis, & hiſ finitis, ad carceres captiui remittuntur. De diuerſis itaq; tormentorũ generibus, quib; captiui carceribus Saracenorum conterebantur, multa quidẽ miranda ac ſtupẽda haberem deſcribere, & verbis ediſſerere; ſed quia reges, principes, mundiq; aliis potentes, etiã & impotentes, eiũdem cõditionis, eiũdemq; fidei homines cuius & ipſi ſunt, aliquãdo iuſtẽ, aliquãdo iniuſtẽ capiunt, captosq; pro extorquẽda pecunia diuerſis pœnis, puniũt: & cum pœnæ omne genus mortalium, inſtinctu diabolico, à malis potius, quã à bonis exempla ſumere conſueuerint: vt ilius mecum reputo, formam & quantitãtẽ tormentorũ tacere quàm exprimere: ne Chriſticolæ Chriſticolis ſimilia inferãt, & in

consuetudinem vertant. Illud verò miraculi, quod captiuus in carcere contigit, eisdem compatiēdo, præsentib. & futuris literali memoria pando. Nocte quadã cum captiuus sopori membra dedissent : sopori, inquam, qualis haberi poterat in miseria: cuidam militi *Sanfoni de Bruera* cognomine, per visum innotuit cælum apertũ vidisse, & inde Dominum nostrũ Iesum Christum, cum decore & splendore virtutũ à summitate cœli vsq; super carcerẽ confedissee; ipsumq; Sansonem vt ad eum veniret cum suis sociis imperando, ter vocasse: & ipsis aduenientibus, dextrũ brachium à summitate carceris vsq; ad finem extendisse, dextroq; pollice intincto oleo & crismate, signum sanctæ Crucis singulorũ frõtib. impressisse. Inter quos, ex nomine

10 assignatos, per visum affuerunt alii, quos cum Dominus eodẽ modo non signasset, interrogatus à Sanfone quare eos dimiserit, fertur ei sic respondisse: *Nolo amplius: aliis, vbi mihi placuerit, ceteros signabo.* Hac visione Sanson excitatus, captiuos fratres nocte media, more solito, ad orandũ excitat; eis finitis matutinis laudibus hanc visionẽ insinuat. Quid singula? Eodẽ die, omnes signati, & cum ipsis alii, extra portã ducti sunt ad patibulum, vbi princeps sceleris cum primatibus totius Alapiæ dignitatis, festiuali potationi inuigilabat. Quibus visis, magister sceleris exultans primatibus inquit, *Intuemini quã redemptione & quo munere liberos milites istos velim ad dominũ regem suum regredi, & vt singuli à manu mea propria munus suũ recipiant vnus post vnũ adductus, sicut decet, iam veniat.* Primus itaq; Sanson adductus, ipsius Algazi manu capite plexus, martirii munere decoratus cũ sanctis regnaturus Domino præsentatur; idemq; de cæteris xx i v. signatis, verè peractum cõprobatur. Nec id tacendũ intueor: quod inter istos, quidã iuuenis extitit decollatus, natus *Aconẽsis Vicecomitis*, cuius corpus, à loco in quo iacebat, virtute ac miraculo Domini, corã cunctis ibidẽ existẽtib. ad alium locũ se transuexit. Et hoc factõ, profanus viribus destitutus in effuso sanguine spumãs & elisus occidit, toruo genere passionis acerrimè deturpatus; ita, inquam, vt os cum auribus, & aures cum naribus chaos horridum firmasse videretur. Residui itaq; non signati, pulsi, flagellati, & detracti, manibus impiorum sæuissimè ad carcerẽ remittuntur. Ipse verò *Algazi* manibus suorũ in tentorio collocatis, more solito à viuo superatus in fetore sui ipsius fecis, quindecim dierum

30 spacio iacuit, quasi mortuus: & hoc genere passionis turpissimæ, in magnis potationibus sæpissimè terebantur. Post hæc autem, cum non valeat vi, nec ingenio ea vice regem cum Christicolis fallere, à Dodechino & primatibus sumpto consilio, prostrato castello *Sardonas*, munitisq; suis oppidis à terra captos proceres & quosdam alios imperauit redimi, ac precium redemptionis militibus & seruientibus terram eustodituris attribui, donec ipse ad *Merdinum* profectus, ipsius honoris speciale castrum, ob Christicolarum detrimentum, Turcomagnorũ gentem maiorem solito congregaret, & redeat. Quid singula? Profectus, tam Turcomagnorum quàm & Arabum gentem præmaximam congregat. Et his congregatis, visa tanta multitudine, elatione immẽsæ superbiæ arreptus, statuit cum vnõ *Sidanorum Chorocensium*

40 super regem *Dauid* in * cuetiam equitare; vt eo perempto vel heredato liberè & absolute valeret Hierusalem & Antiochiam peremptis Christianis suo dominio subdere. Ipsi verò cum superbia equitandi, ira DEI extitit. Eo namq; die, quo Soldanus & ipse Algazi cum sexcentis milibus terrã legis bellaturi intrauerunt: ipse idẽ Rex *Dauid*, signo sanctæ Crucis præmunitus, habens inter *Medos* & Christianos quateruiginti milia pugnatorũ, factis agminibus inter duos montes densissimis nemorib. insitos, in valle restitit quã, vt fama retulit, super eum hostes ingredi præsumebant. Restitit, & sic locutus est: *Eia, Christi milites si pro lege DEI tuẽda legitimè certauerimus, non solũ innumerabiles demonũ satellites, verum etiã ipsos demones ex facili superabimus. Est autẽ consilium quod intueor, si laudatis, nostro honori nostraq; utilitati profuturũ: Hoc videlicet, vt erectis ad cælum manibus cunctipotenti DEO promittamus, pro amore ipsius in hoc belli campo ante mori, quàm fugere; & vt fugere nequeamus, etiam si velimus, patẽtes huius vallis aditus quibus intrauimus, densissimis lignorũ struib. constipemus, & cõstanti animo, hostes è proximo in nos certare præsumẽtes acerrimè percutiamus.* Quid singula? Tãti regis veri & perfectissimi Christiani laudata, probata & perfecta stat sententia. Nec mora, dispositis acieb. singulis Rex ducetos milites Francigenas, quos habebat, ad primos ictus inferẽdo anteposuit: statimq; in altera parte vel frõte vallis, cũ ingenti hominũ clamore, equorũ & armorũ strepitu cõstipato, sceleratorũ vexilla pdeunt ferocissima; & his accedẽtib. diuersorũ instrumẽtorũ sonitu intonat vndiq; mõtes cũ vallib.

Rex autem *David*, tantorum ferocitatem humillimè præstolatur; suosque inuitat virili animo, & consolatur, asserens elatam infidelium multitudinem cooperante virtute sanctæ Crucis, parua manu ac breui posse conteri. Nec multò post viuis Christicolis, infinita multitudo spiritu superbix exagitata, cum immensis clamoribus in eos irruit: virtute verò Domini inprimis ictibus excæcati, Francorum manibus corruunt in dispersionem effugati. Vt quid singula? perfidi nutu DEI Christicolis & *Medis* vna præbentur cædis materia: & vt serio existentium in conflictu didicimus, in fuga spacio trium dierum habita, corruerunt regali gladio quater centum millia: idemque *Algazi* in capite vulneratus peremptis penè omnibus suis permissione Domini, cum paucis effugatus, inermis & famelicus conductu Regis Arabum repatriauit semimortuus. Sequenti verò anno conualefcens ad obsidendum *Sardonas*, quod manu Regis reformatum fuerat, quotquot potuit militum ac peditum constipatus agminibus, mense Iulio rediit. Quo audito; *Goscelinus Comes Edessanus*, sumto ab Antiocheno Patriarcha consilio, cum suis & Antiochenis bellatoribus ad *Samartanum* profectus est, vt obsidionē *Sardonas* bello dissipet. Quo audito *Rex Hierosolymitanus* cum Hierosolymitanis adueniens, citis gressibus illuc peruenit, ante cuius tentoria è partibus perfidorum milites præludentes aduenerunt, visuri Christicolarum exercitum. Quid vltra? visis Christicolis hostilis ferocitas timore subacta nocte collectis tentoriis & ante se præmissis, castrum lædere desiit. Ipse *Algazi* cum suis Alapiam reuersus est, arreptus genere morbi paralytici; Qui cum nollet istud prodi, simulauit se iterum & in breui, tam Arabum quàm & Parthorum maximam gentem adducturum: quod si esset sui iuris, ardentis animo inuigilasset Christicolarum exterminio. Contigit autem in lectica, qua ferebatur pro honore & impotentia, cum egressione fimi ventris, ipsius sordidam per anum exisse animam, & abstractam infernalium scorpionum vnguibus, corruisse in inferni inferioris ollas plenas diris ignibus, ardentibus, sine fine comburentibus & inextinguibilibus: à quo nos liberet ipsius Domini nostri IESU CHRISTI gratia & misericordia, cuius imperio parent omnia cœlestia, terrestria, & infernalìa, per seculorum secula, Amen.

EXPLICIUNT ANTIOCHENA BELLA, ACTA A ROTGERIO PRIN-
CIPE ANTIOCHENO, BELLO, QVOD FVLCHERIYS
SVpra IN HVIVS VOLVMINIS EXORDIO
DESCRIPSIT.

HISTO-

HISTORIA, QUÆ DICITVR
GESTA DEI PER FRANCOs

edita à venerabili domino GVIBERTO Abbate mona-
sterii S. Mariæ Nouigenti;

INCIPIT EPISTOLA GVIBERTI AD
LYSIARDVM SVESSIONENSEM E-
piscopum.

PATRI ET DOMINO SANCTE SVESSIONENSIS
Ecclesiæ Episcopo LYSIARDO, GVIBERTVS perpetuò suæ libera-
litati debitor, quidquid dulce & vnicum cre-
ditur in affectu:

20

*Cum ab amicis mihi saepe suggereretur aliquibus, quare opu-
sculum præsens proprio non insignire nomine; hucusq; rep-
puli, plane veritus piam historiam personæ odibilis fœdare
vocabulo. Ratus autem ipsam per se claram præclari homi-
nis titulo posse fieri clariorem, ad te tandem appuli; & operi
sui autoris nota depresso, iocundissimum luminare præposui.*

*Cum enim tuæ vetustissimæ nobilitati, scientia litteralis, serenitas specialis, mo-
destiaq; moralis accederet, DEO iuste creditur prouisore dispositum, ut tantæ
reuerentiæ munus Pontificij dignitas honestaret. Sequens itaq; scedula tuo am-
plectendo nomine infloretur, quæ ad se quidem incondita, tui cui scribitur amore
condiatur; & officij quo præmines, auctoritate firmetur. Non deerant sanè præ-
sules, & alij, quos huius aliorumq; scriptorum meorum notiones, aut etiam oppi-
niones attigerant: his certè sepositis, ad te summa fuit concurrisse voluntas. In
qua tibi est lectio pensandum, quòd si etiam aliquotiens me à vulgari gram-
matica peregrinari contigerit, idcirco fecerim, quod vitia, immo illud à humi serpens
eloquium præcedentis corrigebam historia. Et villas video, vrbes, ac oppida stu-
diis feruere Grammaticæ: unde à veteribus historicis noluissem si facultas sup-
peteret discrepare. Pensa deniq; quod inter rei familiaris curas, & crebras audi-
tiones causarum, dictandi mihi, immò quod grauius est, translalandi æstuabat
intentio: & dum diuersa, non sine mordaci importunitate foris audire compelle-
rer, stabiliter intus quæ orsus fueram cepta tenere cogebat. Longè alia, quàm in
expositionibus Geneleos, vel aliis opuiculis tractatoris me vsu stilo, nemo
miretur: decet enim licetq; prorsus operosa historiam verborum elegantia co-
ornari; sacri autem eloquii misteria non garrulitate Poetica, sed Ecclesiastica
simplicitate tractari. Id ergo peto gratè suscipias, & pro perenni tui nominis mo-
nimento retineas.*

EXPLICIT EPISTOLA.

I N C I P I T P R Æ F A T I O S E Q U E N -
T I S H I S T O R I Æ .

AD præsentis opusculi executionem multum mihi præbuit ausum, non scientiæ literalis, cuius apud me constat forma pertenuis, ulla securitas, sed historiæ spiritualis autoritas. Quam enim certum semper tenui solo DEI numine, & per quos voluit consummatam, eam non dubium habui per quos etiam rudes ipse voluerit conscribendam. Qui enim eos per tot difficultates traduxit itinerum, qui succidit ante ipsos, tot excrementa bellorum, dubitare non valui, quod rei gesta mihi, quibus sibi placeret modis, inderet veritatem; nec negaret competentium ordini ornamenta dictorum. Erat siquidem eadem historia, sed verbis contexta plus æquo simplicibus, & quæ multotiens grammaticæ naturas excederet, lectoremq; vapidi insipiditate sermonis sapius examinare valeret. Ea planè minus eruditis, nec de locutionis qualitate curantibus, ob illius novæ relationis amorem satis oportuna videtur; nec aliter quàm illi sentiunt, ab auctore dici debuisse putatur. His autem quibus pabulum eloquentiæ estimatur honestas, dum ea minus aptè dicta perpendunt, ubi narrationis dinoscitur expedire comitas; & prolata succinctè, ubi facundie paregorizantis decuit laciniosa varietas, dum susceptæ materiei seriem nudo procedere vestigiò vident, iuxta Poetæ sensum, aut dormitant, aut rident: quin etiam, malè præsumptæ orationi, quam longè diuerso oportuisse cantari modo considerant, inuident. Pro statu planè casuum sermo coaptari debet orantium: ut verborum acrimoniâ, bellica facta ferantur; quæ ad diuina pertinent, gradu temperatiore ducantur. Quæ gemina, si facultas mihi suppeteret, formâ, in huius stadio operis excurrisset debueram: ut & facinorum suorum insignia nequaquam verbis recitata disparibus insolens Gradius agnosceret, & numquam grauitatis sibi indita tonum, cum de pietate res agitur, modestia Mercurialis excederet. Quæ licet ex sententia adimplere nequiebam, benè tamen ab alio gesta plurima ex parte approbare nec minus probare didicerim. Ergo alienorum iudiciorum, valde temerarius, (sed ex fidei amore) & impudens, me fateor incidisse discrimina: quia dum corrigendi voto, hæc me compererint attigisse studia, fortassis secunda deterius appratiari poterunt, quàm priora. Cum enim passim videamus feruere Grammaticam, & quibusq; vilissimis præ numerositate scholarum hanc patere nouerimus disciplinam, horrore fuit, & si non uti debuimus, vel uti potuimus, hanc nostri gloriam temporis non scribere: immò reliquisse sub inconditi scabredine sermonis historiam, videram, his Dominum diebus quàm fecerit à seculo, mirabiliora gessisse; gemmamq; huiusmodi extremo diuersari in puluere: tantiq; contemptus impatiens, curavi quibus potui eloquiis, id omni carius auro, quod neglectui tradebatur, absoluerem. Nec id solo præsumptiuè, instinctu egi meo, sed sua aliquibus petitione, huic adnitentibus fideliter voto. Quidam sanè, prosa ut scriberem, metro autè id fieri, pleriq; rogabant: quoniam talis me studii in primæuo rudimenta celebrasse satius iusto, compererant. At ego iuuentute, gradu, experientiaq; prouectior, nõ id verbis plausilibus, non versuum crepitibus enuntiandum rebar, sed maiori, si dicere audeam, quàm omnes belli Iudaici historias maturitate dignum digeri, si esset cui DEVS copiam super hac re tribueret, arbitrabar. Nec diffiteor me post Iherosolymæ captionem, ex quo illi, qui tantæ interfuerant expeditioni redire cœperunt, ad scribendum

bendum ea animum appulisse; sed quia quarundam circa istud importunita-
 tum obices adstiterant, distulisse. Sed quia, D E O permittente, nescio si volente,
 voluntati meae constat oblata facultas, in id quod pie affectaueram fortasse à cun-
 ctis ridendus, incesi, cachinos ac triscuria prætergrediens aliquorum, dum mo-
 do diurni eruptioni conceptus quacunq̄ delatratione fategerim. Et si sit qui
 rideat, non tamen iuxta posse gerenti ac sanum intendenti detrahat; nec meis
 præproperè nauum dictis inurat, sed si penitus aspernatur, posthabita lite verbo-
 10 rum, ipse malè perorata rescribens, exempla dictandi præbeat. Porrò si quis a-
 liquid subobscure dictum causetur, notam sibi hebitudinis infligere vereatur:
 cum pro certo nouerim, quòd ex his quæ in subiecto libro dixerim, nemini in lit-
 teris exercitato iustè quæstionem mouerim. Corrigen- dum igitur, nescio an cor-
 rumpendum, historiae ipsius aggressurus exemplar, primò causas & necessitates
 quæ huius occursum expeditionis urgebant, sicut audieram, proposui referen-
 das; & sic, occasionibus præmonstratis, res demum attexere gestas. Quorum te-
 20 norem, ab illo priori quem prosequor auctore, multa uarietate prolatum, ab eis
 qui eidem interfuerant uia, edidici. Ea sanè quæ ferebantur in libro, contuli cre-
 brius cum ipsorum qui facta uiderant uerbo; & proculdubio expertus sum,
 quia neutrum discreparet ab altero: quæ autem addiderim, aut ab his qui uide-
 re didicerim, aut per me ipsum agnouerim. Quòd si quippiam aliter dictum
 quàm se res habet, constiterit, in cassum fateor mendacii mihi probra callidus de-
 prehensor obiecerit, cum me fallendi desiderio nulla dixisse, sub D E I testimonio
 scire possit. Quid enim mirum si fallimur, dum aliena facta referimus, cum nos
 ne nostræ ipsorum quidem cogitationes, ac opera, non dico uerbis exprimere, sed
 30 ne colligere tacita saltem mente possimus? Quid de intentionibus loquar, quæ
 adeò latere plerumque probantur, ut uix ab ipso interioris hominis acumine dis-
 cernantur? Non est igitur seuerius arguendum, si ignorãter in uerba prolabimur:
 sed illud est inremissibili censura terendum, cum falsitas ex industria deceptionis,
 uel cuiuspiã subornationis uoto contextitur. Porrò de nominibus hominum, pro-
 uinciarum & urbium, multa mihi est difficultas ingenita: dum enim quadam,
 quorum attigerim notionem, malè ab illo auctore expressa cognosco, remota quæ-
 libet, eoq̄ue magis incognita, eadem prauitate enuntiata non dubito. Verbi gra-
 tia: Turcos, cotidiano increpitemus strepitu; Corozaniam, quiddam noui no-
 40 minis uocitamus: ubi uocabulorum uetustas quoniam penè profus obliterata de-
 lituit, antiquitate omni, etiam si ad integrum patuisset amota, nihil nisi quod pu-
 blicè cantitatur dicere libuit. Si enim Parthos, ut aliqui sentiunt, non Turcos,
 Caucasum, non Corozaniam ponerem, quasi sectando autentica, obscurus sie-
 rem: meq̄ue illis qui de propriis regionum nominibus certant carpendum exponerem.
 Et maximè illud attendo, quia sicut in his prouintiis, terras nouis constat
 uocabulis insignitas, itidem immutari non dubitamus & exteris. Namq̄ue si ea,
 quæ olim Neustria, modo Northmannia appellatur; & quæ Austria, nunc
 50 Lotharingia pro aliquibus accidentis nuncupatur: idem apud Orientales quo-
 modo fieri non credatur? Ut asserunt plane quidam, ipsa quondam Memphis
 Ægyptia, Babilonia nunc dicitur. Vulgari itaque modo malui enuntiare ali-
 qua, quàm obscurari aut contendere ponendo diuersa. De nomine autem Podi-
 ensis Episcopi diu hæsi; uix in huius operis sine edidici: non enim in meo habe-
 batur exemplari. Parcat quoque Lector meae sermonis incuriæ; indubiè sciens,
 quia quæ habuerim scribendi, eadem mihi fuerint momenta dictandi: nec ceris

emendanda diligenter, excepi, sed uti præstò est, fædè delatrata, membranis apposui. Nomen autem indidi quod arrogantia caveat, gentis que honori proficiat: scilicet DEIGESTA PER FRANCOS.

EXPLICIT PRÆFATIO HISTORIÆ QUÆ DICITVR DEIGESTA PER FRANCOS, editæ à Venerabili Domno Guiberto Abbate Monasterii sanctæ Mariæ Nouigenti, quod situm est sub castro Cociaco, in pago Laudunenfi.

INCIPIT LIBER PRIMVS HISTORIÆ HIEROSOLYMITANÆ

VORVMDAM mortalium vitiosè aliquotiens, sed non semper, moribus constat inolitum, vt in modernorum facta vituperent, præterita seclæ sustollant. Et quidem laudanda fuit veterum modestiæ contemperata felicitas, & retractatione consilii moderata viuacitas: sed nemini discreto, qualicumque virtuti nostræ, secularis eorum fuerit vlllo modo anteferenda prosperitas. Et si enim in antiquis virtus defecata præminuit; tamen in nobis, in quos licet seculorum finis deuenit, dos naturæ nequaquam profus extabuit. Prædicantur meritò pro hominum nouitate, prisca acta temporibus: sed multo iustius efferri digna sunt, quæ mundo prolabente in senium, peraguntur vtiliter à rudibus. Regna quondam exera, bellis suspiramus insignita potentibus: stragem *Philippicam*, & vbiq; inclemètem, non sine continuâ sanguinis effusione victoriam, suspicimus: *Alexandri* rabiem de camino Macedonum ad totius Orientis exitia emergentem, tonantibus eloquiis pensitamus: *Xerxis* in *Thermopilas*, *Darii* in Alexandrum copias, cum execrabili infinitarum gentium digladiatione metimur. *Chaldaicam* superbiam; *Argiuam* acrimoniam; *Egyptiorum* spurcitiâ, instabilemque *Assam*; *Pompei Trogi* & auctorum disquisitione sublimium miramur. Prima *Romanorum* instituta; sub communis vtilitatis censurâ; & Imperii propagatione complectimur. Et tamen, si horum omnium ad purum discutatur essentia, non modò apud probos quoslibet laudabilis ipsorum habetur audacia: sed meritò patet infamiæ pertinax belligerandi, sine vlla ratiõne, pro sola dominantis libidine, vecordia. Respiciamus ergo, immo resipiscamus, ad huius quas despiciamus æui fatulentas, vt sic dixerim, fæces, & minimum digitum nostrum, patrum quos plus æquo extollimus, nostrorum dorsis grossiorem, iuxta illud fatui Regis dictum, repperire poterimus. Si enim prælia Gentilium, & regna multo armorum labore peruasa perpendimus, nullas eorum vires, nulla profus exercitia nostris, per DEI gratiam, æquiparanda censebimus. Si DEVM in Iudaico populo magnificatû audiuius; IESVM CHRISTVM, sicut heri apud antiquos, ita & hodie apud modernos, esse & valere certis experimentis agnouimus. Reges, Duces, Dictatores, ac Consules vsquam pugnaturi populorum examina conflauerunt; & edictis potentibus, vndecunque gentium, numerosos exercitus contraxerunt. Hii tamen, hii coeunt hominum terroribus acti. Quid de illis dicam, qui sine domino, sine principe, solo videlicet DEO impulsore, non modò extra natalem prouinaiam, extra etiã originale regnum; verum quoque extra multitudinẽ interiacentium nationum progressi atq; linguarum, de extremis Oceani Britannici finibus, vsque ad totius terræ meditullium castrorum suorû acies produxere? De noua & incomparabili *Iherosolimitanæ* expeditionis victoria loquimur, cuius tanta erga eos qui non desipiunt existit gloria, vt nostra, quod nulla præterita meruerunt, tali titulo iubilemus insigniri tempora. Hoc nostros aggredi, non inanis famæ, non pecuniarum, non dilatandi limitis coëgit ambitio: quibus occasionibus innituntur aut nisi sunt penè omnes, qui contra quoslibet arma mouent, siue mouerunt. Quibus illud poëticum opportunè dicitur:

*Quis furor ô Ciues, quæ tanta licentia ferri,
Gentibus inuisis proprium præbere cruorem? &
Bella geri placuit, nullos habitu aratri triumphos.*

Si enim

Si enim pro libertate tuēda; aut pro publica re defendenda fumerent causam, excusationem utique prætere possent honestā. Vbi autem aut Barbararum gentiū, aut metuitur Gentilitatis incurfus, ab armorum iure nullus debet miles arceri: & si ista defuerint, pro sola sanctæ Ecclesiæ tuitione cōsueuerunt quā legitimè bella tractari. At quoniam in omnium animis hæc pia desinit intentio; & habēdi cunctorum peruasit corda libido, instituit nostro tempore prælia sancta **DEVS**, ut ordo Equestris & vulgus oberrans, qui vetustæ Paganitatis exemplo in mutuas verfabantur cædes, nouum repperirent salutis promerēdæ genus: ut nec funditus electa (vti fieri assoler) monastica conuersatione, seu religiosa quamlibet professione, **20** seculum relinquere cogentur; sed sub consueta licentia & habitu, ex suo ipsorum officio, **DEI** aliquatenus gratiam consequerentur. **DEO** ergo incentore, motas audiuius nationes, & ad omnia necessitudinū affectionumque genera præcordiales aditus prædurantes, tanta auuiditate ad Christiani nominis hostes euertendos exiliū petere; orbemque Latinum, notitias etiā terrarum excedere, quanta neminem alacritate viderimus aut epulas aut dies festos adire. Honores amplissimi, castellorum & vrbium dominia spernebantur; vxores pulcherrimæ quasi quiddā tabidum vilescabant; omni gemma quondā gratiores promiscui sexus pignorum fastidiebatur aspectus; & ad quod mortaliū nullus aut vrgere imperio potuisset, aut suasionem propellere, ad id subita mentium demutarum obstinatione ferebantur. Non erat Ecclesiastica cuiquam personæ necessariū; ut ad excitandos pro hoc ipso populos in Ecclesiis declamaret: cum alter alteri non minus monitis quàm exēplo domi forisque profectiois vota clamaret. Ardebant studia singulorum: & tanta illis facultas videbatur illud iter ineundi quibus nullæ sumptuum copiarum suppetebant, quāta illis quibus ingens possessionū venditio, aut thesauri repositi opulentissimum viaticum conucebāt. Videres dictum Salomonis euidenter illud impleri: *Regem locusta non* **Prom. 30. 27.** *habet, & egreditur vniuersa per turmas suas.* Hæc locusta nullū bonæ operationis saltum dederat, quādiu longæ iniquitatis congelatione torpuerat; at vbi solis iustitiæ feruor incanduit, genuinæ illicō trāsmigrationis euolatione profiliit: dum de patris domo ac cognatione digreditur; & per sanctæ intentionis assumptionem moribus **30** immutatur. Ipsa regem non habuit: quia quæq; fidelis anima omni ducatu, præter solius **DEI** caruit, dū illius se contubernalem æstimat, eumque præuium sibi esse nō dubitat, cuius voluntate & instinctu se cœpisse, quem in egestatibus solatio sibi futurum coniubilat. Sed quæ est quæ egreditur vniuersitas, nisi illa, quæ ad vnum idemque appetendum numerosissimarum plebium corda vertit simplicitas? Cum solam quasi specialiter *Francorum* gentem super hac re commonitorium Apostolicæ sedis attigerit, quæ gens Christiano sub iure agens non illicō turmas edidit; & dum pensant se **DEO** eandem fidem debere quam Franci, Francorum quibus possunt viribus, nituntur & ambiunt communicare discrimini? Videres *Scotorum* apud se ferocium, alias imbellium, cuneos crure intecto, hispida clamide, ex humeris de-

40 pendente psitarcia, de finibus vlginosi allabi; & quibus ridicula quantum ad nos forent arma copiosa, suæ fidei ac deuotionis nobis auxilia præsentare. Testor **DEVM** me audisse, nescio cuius Barbaræ gentis homines ad nostri portum maris appulso, quorum sermo adeò habebatur incognitus, ut lingua vacante, digitorum super digitos transuersione crucis signa prætenderent; hisque indicis, quod nequibant vocibus, se fidei causa proficisci monstrarent. Sed de his suo loco vberiori forsitan circumlocutione tractabimus: nunc de *Iherosolymitana* vel *Orientalis* statu, qui tunc erat, Ecclesiæ aliquantisper agamus. A temporibus fidelis *Helena*, Constantini Principis matris, per loca dominiorū & suppliciorū vestigiis insignita, basilicæ sunt, per eandem Augustam, & ministeria digna basilicis instituta.

50 Quæ institutionis ordinē post decessum præfatorū, per Romani imperii successiones, diuturnis temporibus, Ecclesiastica historia docente, comperimus perdurasse. Orientalium autem fides, cum semper nutabunda constiterit, & rerum molitione nouarum mutabilis & vagabunda fuerit, semper à regula veræ credulitatis exorbitans, ab antiquorum patrum auctoritate desciuit. Ipsi planè homines, pro aeris & cœli cui innati sunt puritate, cum sint leuioris corpulentia, & idcirco alacrioris ingenii, multis & inutilibus commentis solent radio suæ perspicacitatis abuti: & dum maiorum siue coæuorum suorum despiciunt obtemperare magiste-

Psal. 69, 6.

rio scrutati sunt iniquitates; *defecerunt scrutantes scrutatio.* Inde hæreses & pe-
 stium variarum genera portentuosæ: quarum tanta pernicietas & inextricabilis exit-
 it labyrinthus, ut veprium vel etiam viticarum feratior vspiam fieri nequaquam in-
 cultissima possit humus. Omnium hæreseon cathalogi perlegantur: libri anti-
 quorum scripti aduersus hæreticos recenseantur, mirabor si præter Orientem &
 Affricam, vix aliqui sub Latino orbe cernentur. *Pelagium*, nisi fallor, Britonem
 hæreticum nescio quo legerim; sed illorum vel erroneos, vel errores colligere ne-
 minem vnquam potuisse crediderim. Ipsi fuerunt terra in suorum maledicta ma-
 gistrorum opere, spinas & tribulos germinans operantibus se. Ex Alexandria *Ar-
 rivus*, ex Perside *Manis* emerfit. Alterius rabies sanctæ Ecclesiæ vestem, maculam
 aut rugam non habentem, tanta scidit atque cruentavit instantia, ut eius confide-
 ratione, breuior penitus tempore, locis contractior æstimeretur persecutio *Deciana*:
 utpote cui post Græciam, plenissimè succubuerunt Hispania, Illiricum, & Africa:
 Alterius fabulæ, & si ridendæ, argutissimorum etiam viro-
 rum longè lateque obtu-
 derunt quasi præstigiis quibusdam acumina. Quid *Eunomios*, *Euticetes*, *Nestoriosq;*
 loquar? mōstrorum millia texam? Quorum aduersus nostros tam pertinax vecor-
 dia fuit, adeoque difficilis victoria prouenit, ut viderentur hæreses non gladiis sed
 fustibus decollari. Recolamus veteres de originibus Regnorū historias, & garria-
 mus super ridiculo statu Regum; & Asiaticam leuitatem, super subita Principum
 destitutione ac restitutione miremur. Qui ergo doceri de eorum fœda mobilitate
 desiderat, rotabundos in regnis alternantesque Antiochos, Demetriosque recen-
 seat: & quem hodie florentissimū viderit imperio, gentium facilitas subditarū eum
 non modo à fascibus, verum naturali cras exulem disperget à solo. Vnde hæc ipso-
 rū, & in actu seculari, & in Christiana professione nugacitas, ad hoc vsque tempus
 in tantum viguit, ut neque in Eucharistiæ confectio-
 ne, neque in Apostolicæ sedis
 subiectione penè quicquam illis commune nobiscum sit. Sed si illud, quod de *pani-
 bus fermentatis sacramenta consciunt*, conuenienti aut vero simili fatiocinatione de-
 fenditur: quia, quod recta cum fide geritur, materialis fermenti admixtione nō læ-
 ditur; & quod veteribus cæremoniis Dominus finem ponens; postquam cum azi-
 mis agnum comedit, de eodem pane, quia alius non aderat, nec secundum legem
 quā implebat, induci tunc poterat, Corporis sui Sacramēta contradidit, azimorum
 illatio, quæ tunc affuit necessitati, non eis videtur ad institutionem pertinere miste-
 rii: sicut buccellæ intinctio, non sacramenti peragendi, sed Iudæ proditoris fuit o-
 stensio: si, inquā, ista aut quælibet alia aut falsò aut veraciter obtendi possunt, quid
 de *Spiritu sancto* dicturi sunt, qui adhuc eum, secundum reliquias hæreseos *Arrianæ*,
 minorem Patre & Filio profana mente cōtendunt? Cum ab institutis paternorum
 Canonum, & ab Occidentalis Ecclesiæ pio ritu, sensu ac multimoda actione discor-
 dent, hunc dampnationis suæ adiecerunt cumulum, ut claudicare perhibeant, in-
 flicta ei propriæ naturæ inæqualitate, *DEVM*. Si enim ex Filii *DEI* præcepto, *IN*
PATRIS ET FILII ET SPIRITVS SANCTI nomine baptizandum est: & hoc
 idcirco, quia hæc tria vnus *DEVS* est: quicquid in his tribus asseritur minus alter-
 utro, *DEVS* profecto non est. Talium ergo congregatio taurorum inter vaccas popu-
 lorum, excluderunt etiam nunc eos qui probati sunt argento, dum quidā nostra-
 tium, hac Græcorum altercatione citati, clarissimos de *Sancti Spiritus processione* edi-
 derunt libros. At quoniam offendiculum ponit *DEVS* coram his qui voluntariè
 peccant, terra eorum ipsos sui habitatores euomuit, dum primò fiunt a notitia veræ
 credulitatis exsortes; ac meritò deinde ac iure, omnis suæ terrenæ possessionis ex-
 torres. Dum enim à Trinitatis fide desciscunt, ut adhuc sordescant qui in sordibus
 sunt, paulatim vsque ad extrema suscipiendæ Gentilitatis detrimenta venerunt; &
 procedente pœna peccati, alienigenis inruentibus, etiam solum patriæ amiserunt;
 aut si quempiam ibidē remanere contigit, externis indigenæ sese sub tributi redibi-
 tionibus subdiderunt. Prædicatissimæ nobilitatis vrbes *Antiochia*, *Iherusalem* ac *Ni-
 cea*; etiam Prouinciæ, *Syria*, *Palestina* & *Græcia*, è quibus nouæ gratiæ seminaria pul-
 lularunt, abortiuus florentibus Italis, Gallis, Britonibus ab interno virore radicitus
 defecerunt. Tacco quod in ipsis, ut ita dixerim, quilibet Ecclesiarum tantæ abu-
 siones inoleuerunt, ut in plerisque illorum regionibus, nemo ad presbiterium pro-
 uocatur, nisi primò coniugium sortiatur; ut de vnus vxoris viro, qui eligendus est,

1. Tim. 3, 2.

Apostoli

Apostoli sententia compleatur: cum idem dictum non de eo qui habeat & utatur, sed de eo qui habuerit habitamque dimiserit, constantissime Occidentalis Ecclesiae auctoritate firmetur. Taceo quoque, contra consuetudinem Latinam, marium foeminarumque, dignitatis etiam Christianae personas indifferenter emi, ac si bruta animalia, distrahi; & longius à patria ad crudelitatis augmentum, ut gentiliū fiant mancipia, vendendas emitti. His denique omnibus præponderare videtur, quod Imperiali apud eosdem constat generaliter lege sancitum: quod de omnium videlicet filiabus, concessa passim quasi pro iusto licentia, assumi debeant subiturae prostibulum. Verbi gratia: Ecce quis habet tres aut quatuor filias, vna earum ad lupanar exponitur; & de eo ipso tam putenti lucro, quod infelicitum illarum est passione quaesitum, pars nescio quanta miseri Imperatoris deferitur ad fiscum; pars in sumptus eius quæ turpiter id meruit, retinetur. Ecce clamor in Domini Sabaoth aures nimis truculenter ascendens. Præterea sacerdotes quibus est sacramenta diuina tractare commissum, Dominicum corpus post prandia in locis, ut audiui, plerisque conficiunt; & ieiunio cuiuslibet absumendum porrigunt. Dum his & aliis similibus malitiarum modis exerrant, dum in suis adinventionibus eunt, nouum constituit DEVS super eos legislatorem: *ut sciant gentes quoniam homines sunt.* Et dum terminos patrum suorum scienter transgrediuntur, ad hoc merito deuoluti sunt, ut pecoribus facti petulantiores, opprobrio habeantur. Sed aliquantisper edisserendum est, cum Christiano cultui aliquando deseruisse noscantur Orientalium nationes, ut in Paganismum redierint, quo tandem auctore nitantur. Plebeia opinio est, quendam fuisse, qui si bene eum exprimo, *Mathomus* nuncupetur, qui quondam eos à Filio & Spiritu sancti prorsus credulitate diduxerit, solius Patris personæ, quasi DEO vni & creatori inniti docuerit, IESVM purum hominem dixerit: & ut breuiter eius dogma concludam, circumcissione quidem decreta; totius eis impudicitiae laxauit habenas. Quem profanum hominem parum multum antiquitatis existimo; non ob aliud scilicet, nisi quia Ecclesiasticorum doctorum neminem contra eius spurcitiā scripsisse reperio. Cuius mores vitamque cum nusquam scripta didicerim, quæ à quibusdam disertioribus dici vulgò audiuerim nulli debet esse mirum, si dicere velim. Frustra planè ab aliquo, si falsa an vera sint discutiatur, dum hoc solummodo attendatur, quantus ille magister fuerit, de quo tam nobilium principum gloria propagatur. Securus enim quis de eo malè cantat, cuius malignitas quidquid prauū dicitur transcendit & superat. *Alexandrinum*, quo nescio tempore, Patriarcham obisse constiterat; & vacans, ut assolet, Ecclesia sese multa animorum varietate discederat; & dum quisque in eam quam affectat personam, liberiori voluntate protrahitur, erga eos qui diuersa sentiunt, acriori seueritate inuehitur. In quem ergo plurimæ consideratio partis incesserat, haud procul inde heremita manebat. Quem, causa eius essentiam comperendi, scientiam facundiamque noscendi, cum crebrò quidam eorum argutiores inuiserent, ex eius confabulatione coniciunt, eum intelligentiam Catholicæ fidei non habere concordem. Quo cognito, confestim penitus ab hominis quam ceperant electione desciscunt; & in maximo mœrore pro sui reprobatione constituunt. Contemptus igitur cum modestia dilaceretur atroci, quoniam non potuit ad id quod ambiebat assurgere, ad Arrii similitudinem meditari secum anxie cœpit, quo modo effuso quod conceperat perfidiae veneno ad sui ultionem Catholica passim posset documenta peruertere. Tales namque homines, quorum tota intentio humanæ prona est laudi, letaliter feriuntur, intolerabile rugiunt, si æstimationem suam qualibet senserint occasione imminui. Hac antiquus hostis apud Heremitam suum oportunitate prouisa his miserandum dictis aggreditur: *Si, inquit, vis euidentis repulsæ tuae solatium, & multo maius quam Patriarcha valeres habere magisterium, inter eos qui ad te proximè venient nota diligenter inuenem tali veste, tali vultu & corporis habitudine, tali etiam nomine: hunc animis acrem, tuisque competentem moribus, ea doctrina quæ cordi tuo adiacet imbue; hunc institutionum tuarum fideissimum auditorem, propagatoremque, tuo magistratu prosequere.* Ille sollicitus hoc oraculo redditus prædicta sibi inter aduentantium cuneos circumspexit insignia; Iuuenemque recognitum affectuosè tenuit, peste qua tabescebat imbuit; & quia pauper erat, & pauperi minus auctoritatis suppetebat, hoc ei statim modo diuitias præcurauit. Ditissima quædam mulier viduitatem, obeunte

marito, inciderat: eam sibi nuntio sordidissimus Heremita contraxit, & de coniugii iteratione submonuit. Illa cum diceret, iuxta suæ starum honestatis non se præstò habere quem duceret; ipse intulit, se sibi aptū inuenisse prophetā; & eam, si sibi acquiesceret, per eius nuptias felicem omnino victuram. Multa mulierem circumlocutione præstringit; & ad præsens ei futurumque seculum affuturas prophetæ illius prouisiones pollicens, in amorem ipsius quem non nouerat hominis, femineum secum exporrigit. Spe igitur omnium quæ fierent, & quæ fienda essent præcognitionis inlecta, suo vati coniungitur; & pridem miser *Mathomus*, fortunis vnde cunque micantibus, ad inopinatos fasces, forsitan non sine sui ipsius incredibili stupore, prouehitur. At cum sæpius vtrorumque commercia lecti vnus vna susciperet, Prophetæ cepit egregius morbo epileusie, quem *caducum* vulgò dicimus, aliquotiens acriter, prophetis illa cernente, vexari; & euersis obrutibus, facie tabida, labiis spumantibus, dentium eius stridoribus ipsa terreri. In sperato hoc euentu perterrita, recurrit ad solitariū; quodque sibi accidit causatur infortunium: & animi prorsus ægritudine consternata, præobtare sibi fatetur interitum, quam execrabile arreptitii subire coniugium. Innumeris itaque querimoniarum modis Heremite improperat, nequam sibi præbuisse consilium. At ille cum incōparabili præmunitus esset astutia: *Desipis*, inquit, *fatua; dum id quod est claritatis & gloria, tu tua ascribis iniuria. An nescis, improuida; quia quotienscumque prophetarum mentibus DEVS inlabitur, tota corporis humani massa concutitur, quia ferre non preualet carnis infirmitas, cum ei se applicat diuina maiestas? Resipisce tandem, ne insolitis visionibus expauescas, beatasque sancti hominis tortiones gratanter attende præsertim cum eum tunc virtus spiritualis instituat, super his omnibus qua sciri & fieri in futurum à vobis expediat.* His femineæ leuitas releuata sermonibus, totum iam non modò tolerabile, sed etiam sacrosanctum & spectabile arbitratur, quicquid prius fœdum ac despicabile putabatur. Interea per hæreticum Heremitam ad prophana dogmata homo ille, Diaboli fistulâ, imbuebatur; & ipsius quaquaversum præeunte præconio, propheta ab vniuersis creditur. Cumque iam longè lateque in omnium opinionibus fama proficiente, claresceret; & suis documentis circumiacentiū ac remotarum prouintiarum accliuēs populos conspexisset; communicato cum suo doctore consilio legem scripsit, vbi suis sequacibus totius turpitudinis, per quod magis traherentur, frena remisit. Quo facto, infinitæ multitudinis vulgus aggregat: & vt magis vaga corda præmissa religione deciperet, triduo eis ieiunare imperat; & vt DEVM attentè postulent pro legis acceptione sollicitat. Hoc etiā eis signum dat: quia si DEO sibi legem dare placuerit, more eis insolito, & per manum de qua non speratur dabit. Interim *vaccam* habebat, quam ita manui suæ assuefecerat, vt quotienscumque aut eius vocem audiret vel videret præsentiam, vix eam vis vlla teneret, quin ad eum intolerabili quadam auiditate concurreret. Factum igitur libellum cornibus animalis circumligat, & in tentorio quo versabatur illud occultat. Tertio denique die super omnem qui conuenerat populum eminens, tribunal ascendit, & declamare productis vocibus ad populum cœpit. Quæ cum, vt ita dixerim, summa aure verborum sonum attigisset, è tentorio subteriacenti confestim egreditur, & per medias coadunatarum gentium turmas, volumine cornibus imposito, ad pedes loquentis quasi congratulatura vacca contendit. Mirantur omnes, raptim volumen euoluitur, anhelanti turbæ exponitur; petulantia turpi lege permessa, gaudenter excipitur. Quid plura? oblatis libri miraculum centuplicatis fauoribus celebratur. Propagatur vbique gentium quasi cœlitus veniens; indifferenter cœundi noua licentia; & quanto magis pollutionum concessarum exuberat copia, tanto magis tacito fœditatis nomine DEI remissiora tempora indulgentis prædicatur gratia. Tota Christianitatis censura conuictis mille dampnatur: & quicquid olim honestatis ac vigoris ex Euangeliorū tenore constiterat, crudelis vocatur acerbitas: at præceptum quod vacca detulit, generalis appellatur, & ipsa solum à DEO commendata libertas. Non *Moyssi* antiquitas, non Catholica nouitas reputatur: quidquid ante legem, sub lege, quicquid sub gratia, inexpressibili falsitate notatur: & vt Psalmò minus congruè vtar, *Deum non fecisse taliter omni nationi*; & iudicia sua nulli a seculo alii manifestasse, cantatur. Profusior libidinis adimplendæ facultas, & bestialem iam superans appetitum, nō coniugiorum iam, sed scortorum numero-

numerofitate voluptas, procreandorum liberorum superficte palliatur. Sed dum in his quæ quali vfualia funt, nequaquam fluxus naturæ restringitur; vſque ad ea quæ non conueniunt, nec nominari in nobis debent, brutis etiam pecoribus in experta; concurrunt. Huius nefariæ institutionis obſcuritas Chriſtianum tunc nomen obtegit; & adhuc pertinētia penè uniuerſi, Affricæ, Ægypti, Æthiopiæ, Lybiæ, & iuxta nos Hiſpaniæ remotiſſimos ſinus obliſſerat. Sed hunc tantum tamque mirificum legiſlatorem quis exitus de medio tulerit, dicendum eſt. Cum ſubitaneo icu epileuſeos ſæpè corrueret; quo eum ſuperius diximus laborare, accidit ſemel dum ſolus obambulat, vt morbo eluſus eodem, caderet; & inuentus, dum ipſa paſſione torquetur, à porcis, in tantum diſcerpitur, vt nullæ eius præter talos reliquie inuenirentur. Ecce legiſer optimus, dum Epicureum, quem veri Stoici, CHRISTI ſcilicet cultores, occiderant, porcum reſuſcitare molitur, immo proſus reſuſcitatur, porcus ipſe porcis deuorandus exponitur: vt obſcœnitatis magiſterium obſcœniſſimo, uti conuenit, ſine concludat. Talos iure reliquit, quia perfidiæ, ac turpitudinis veſtigia, deceptis miſerabiliter animabus infixit: Cuius talorum titulo exegimus tetraſticum iuxta Poëtam *aere perennius, Regaliq; ſitu pyramidum altius*: vt vir egregius omni iam porco felicior cum Poëta eodem dicere valeat: *non omnis moriar, multaq; pars meſ vitabit Libitinam*. Quod eſt:

Manditur ore ſuum, qui porcum vixerat, huius

20 *Membra beata cluunt, podice fuſa ſuum.*

Cum talos ori, tum quod ſus fudit odori, Digno qui celebrat cultor honore ferat. Quod ſi Manichaorum ſunt vera repurgia ſectæ, vt in omni quod comeditur pars quædam maneat commaculata DEI; & dentium comminutione, & ſtomachi concoctione pars ipſa DEI purgetur; & purgata iam in Angelos cõuertatur, qui ructibus & ventofitate extra nos prodire dicantur: ſues de huius carnibus paſtas, quot credimus Angelos effeciſſe? Sed omiſſis ioculatiſſimis quæ pro ſuauitatis deriſione dicuntur, hoc eſt inſinuandum; quod non eum DEVM, vt aliqui æſtimant, opinantur; ſed hominem iuſtum, eundemque patronum, per quem leges diuinæ tradantur. Hunc cœlitus aſſumptum aſtruunt; & ſolos talos relictos ad ſuorum fidelium monimentum, quos etiam infinita veneratione reuiſunt: porcorum vero eſum, iuſta proſus ratione, contempnunt, qui morſibus eorum dominum conſumpſerunt. Hæc igitur quas ſupra diximus gentes, poſtquam per longa tempora, poſt multas poſteritates, error cœptæ Gentilitatis inualuit, cum Palæſtinam, tum Iheroſolimam ac ſepulchrum Domini peruaſerunt; Armeniamque, Syriam, partemque Græciæ, penè vſque ad illud mare quod *Brachium ſancti Georgii* dicitur, obtinuerunt. Inter omnia Orientis regna *Babylonicum* imperium, ab antiquo præpotentiſſimum fuit, & regnis quampluribus imperauit: attamen *Parthorum* regnum, quos *Turcos* corrupto nomine vocitamus, in re militari, & equeſtri elegantia, animi etiam virtute, præpollet; ſed terrarum amplitudine minus patet. Imperator itaque *Babylonicus* eas quas præmiſimus prouincias magno exercitu occupat; ſed temporis proceſſu, Turcorum emergente copia, Aſſyriis euictis amiſerat. Hii igitur armis viuaciõres, & conſuetius utentes audacia; dum Conſtantinopolitanum urgerent imperium, & eidem urbi pene obſidendæ viderentur irumpere, Imperator Græcorum minis eorum frequentibus, & aſſiduis incurſionibus tremefactus, miſit in Franciam: ſcribens *Roſſberto* ſeniori Flandrenſium Comiti epiſtolam: multiplices ei obiectans cauſas, quibus excitari eius animus poſſet ad defendendam periclitantem Græciam. Non autem ideò ſollicitabat eundem virum, quod tanto negotio, ſolius ipſius æſtimaret ſufficere poſſe concurſum, licet ditiffimus eſſet; & magnam valuiſſet conflare manum: ſed quia nõ ignorabat, quod ſi vir adeò potens idipſum aggrediretur iter, noſtræ ſecum gentis auxilia plurima, pro ſola nouitate rei contraheret. Fuit verò Comes iſdem, quantum ſagax in rebus bellicis, tantum perſpicax & facetus in litteris. *Iheroſolimam* orationis gratia aliquando profectus, forſitan *Conſtantinopolim* peruiam habens, cum ipſo eſt Imperatore locutus, unde & apud eum ſumpta maiore fiducia, de adiutoriis eſt expetendis appulſus. Ipſam autem Epiſtolam, quam inſerere opuſculo iſti omnino piguit, quædam ibidem dictorum, verbis tamen veſtita meis, proferre libuit. *De Eccleſiis querimonia eſt, quas ſiquidem Gẽtilitas euersã Chriſtianitate tenebat, in quibus equid-*

rum ac mulorum caterorumq; animalium catubula constructat. Quod in tantum verum fuit, ut etiam sana sua, qua Mathomarias vocant inibi institerent, & infinita quoque turpitudinis commercia exercerent, ut non iam Basilica, sed meritoria & sana fierent. Porro de Catholicorum necibus frustra agerem: cum mortuis in fide, vita aeternalis videretur instare concambium: superstites sub miseri iugo famulatus vitam gererent, ipsis, ut arbitror, mortibus acriorem. Virgines enim fidelium deprehensa, publicum fieri precipiebantur sortum: cum nusquam pudori deferretur ac honestati coniugum. Matres correpta in conspectu filiarum, multipliciter repetitis diuersorum coitis, vexabantur; cum filia assistentes, carmina praeinere saltando nefaria inter huiusmodi cogerebantur. Eadem statim passio, quod dici quidem & dolor & pudor est, reuoluebatur ad filias, quae etiam fidei as obscenis infelicium matrum cautionibus ornabatur. Totius denique nominis reuerentia Christiani, prostrato tradebatur. Cumq; sexui feminino, quod tamen excusari poterit, pro competenti natura non parcitur, in masculinum pecualitate transgressa, solutis humanitatum legibus, itur. Vnde, ut vnus execranda & penitus intolerabili auribus maiestate flagitii, illaque in mediocres & infimos, defurebat petulantia panderetur, dicit quendam eos abusione Sodomitica interuenisse Episcopum. Et quomodo praecipis, & omnibus omnino vesaniis praeferenda libido: quae semper consilii frontisq; fugax perpetuo impetu agitatur, & quod crebrius extinguitur, eo viuaciori flamma iterato succenditur: erga humana se temperet, quae brutorum animalium inauditis, & ori Christiano vetitis commixtionibus sordet? Et cum sit miseris permissa suo ipsorum arbitrio multiplicitas faminarum, parum est apud eos, nisi & dignitas tanta spurcicia volubro commaculetur marium. Nec mirum si DEVS exoletam eorum nequitiam, & in clamorem versam impatienter tulerit; tantaq; sanctorum habitatorum execramenta, more antiquo, terra vomuerit. Cum ergo de Constantinopolitana quam potissimum verebatur, & quae transito Sancti Georgii Brachio imminerebat obsidione, multa querela tractaret, inter caetera intulit: quod videlicet si non alia subueniendi sibi videretur nobis occasio, saltem propter senos quorum corpora ibidem tumulata habentur Apostolos, ne ab impiis, aut incendio conflarentur, aut in voragines demergantur, celeberrimam perhibet Ciuitatem omnimoda opitulatione dignissimam. Et certe nihil verius. Vrbs enim illa, non modò Sanctorum illorum monumentis excellens; sed & auctoris merito & nomine praecelens: praesertim cum ex reuelatione superna, ex vetustissimo oppidulo eam toti mundo spectabilem, Romanque secundam fecerit, vniuersi, si fieri posset, Orbis concursu, & suffragio digna fuit. Sequitur demum post Apostolorum inlacionem, & dicit apud se beati Iohannis Baptista caput haberi: quod quamuis falso dicat: hodieq;, ac si viuens capillis, & cute videatur insigniri. Quod si verum est, quaerendum apud Angeriacenses est Monachos, de cuius Baptista Ioannis capite, glorientur: cum pro certo habeamus; neque duos Ioannes fuisse Baptistas; neque vnum ipsum, quod dici nefas est, fieri potuisse bicapitem. Et considerandus etiam sub hac occasione, plurimus quidem, sed non perniciosus error, qui Gallicanas praecipue, de Sanctorum corporibus obsedit Ecclesias: Istis illum, illis eundem, seu Martyrem, seu Confessorem se habere iactantibus: cum duo loca non valeat occupare integer vnus. Quod totum contentionis malum inde sumit originem, quod Sancti non permittuntur habere debita, & immutabilis sepultura quietem. Et plane ex pietate descendisse non ambigo, quod eorum corpora argento operiuntur & auro; sed iam euidenti & nimium turpi auaritia militant, & officium ostensiones, & ferretorum ad pecunias corrogandas circumlationes: quae omnia desuissent, si eorum, uti DOMINI THESV, forti apposito obice immobili clauderentur membra sepulchro. Sed his omissis sequentia attingamus. Praeterea adiacit ut si non tanti cohibitio mali, si non praefatorum Sanctorum ad hoc ipsum eos animares amor; saltem auri argentiq;, quorum innumerabiles illic habentur copia, cupiditas inliceret. Infert denique & quiddam bonorum virorum frugalitati incompetentis, ut videlicet praeter hac vniuersa pulcherrimarum feminatum voluptate trahantur: quasi Graecarum mulierum species tanta esset, ut Gallicis modo quotibet praerferrentur: solaque earum causa Francorum exercitus in Thraciam ageretur. Dum haec fordidissimus ille Tyrannus ediceret, meminisse debuerat, quod ob hoc ipsum, haec sibi suisque aduersitas potissimum ingeneret: quia edicto celebri, de pluribus vniuersorum filiabus, vnam per omne imperium suum prostitui iuberet; & fisco proprio lucrum faedissimae passionis inferret. Nec minus illud, quod de pluribus filiis, vnum

vnum eunuchizari, data præcepti auctoritate, mandauerit; & corpora matium ad-
 emptis viribus eneruia ac effœminata reddiderit, quæ vobis militiæ iam non ha-
 beantur vtilia; immo ad detrimenti cumulum, abscidatur in ipsis propago futura,
 cuius incrementis sperari valent contra hostes auxilia. Qui ergo dampnauerit
 vtrò sua, iam quærere meritò cogitur aliena. Sed attendendum etiam quod is ipse
 Imperator non ex legitima purpuram successione suscepit: sed cum de officiali-
 bus Palatii sub Principe, qui, nisi fallor, *Michael* vocabatur, esset; & cuidam portio-
 ni plurimæ Occidentalium militum præfesset, quos excellentiores apud Græcum
 Imperatorem, & ad eius custodiam magis contiguos ingenita eorum probitas fe-
 cit: collecta ex subiectis militibus audacia, nouas res contra ipsum Principem mo-
 liri cœpit. Qui Constantinopolitana contra Imperatorem ciuitate peruasa, ca-
 ptum eundem luminibus ilicò feraliter priuat, & in quodam municipio artæ cu-
 stodiæ mancipat; & iura Imperii totius, expers iuris vsurpat. Qui Francos quidem,
 ea quam diximus necessitate compulsus expetiit; sed postquam tantæ dignitatis
 proceres conuenisse adeò instructos modestia & armis, & equites vidit, multitu-
 dini multum, sed multo amplius prudentiæ eorum inuidit. Ast vbi ad effectum eo-
 rum peruenit intentio, creuit huius contra nostrorum efficaciam inuidentiæ ma-
 gnitudo: dum post Iherosolimitanam victoriam veretur, ne victricia in se arma re-
 torqueant, præsertim cum eo potiore sibi æmulum, inter nationes nequaquam
 esse didicerant. Auditum tamen nobis constat, ante huius viæ compertum primor-
 dia, matrem hunc habuisse sortilegam: quæ sibi sæpe prædiceret, quia ex Francis o-
 riginem duceret, qui ei Imperium vitamque adimeret. Cuius oraculum ipsis effe-
 ctibus explere forsitan *Boemundus* affectat: qui tantopere illi insistit, vt sæpenumero
 cum eodem confligens vertere terga compulerit; & plurimam Prouinciarum eius
 partem suæ ditioni addixerit. Qui cum genus ex Normannia ducat, quam Fran-
 ciæ partem esse constat, ob hoc vel maximè Francus habebitur, quia Regis Fran-
 corum filiæ coniugio iam potitur.

EXPLICIT LIBER PRIMVS GESTORVM DEI PER
 FRANCOS.

30

INCIPIT SECVNDVS.

VRBANVS Papa, ante Papatum *Odo* vocabatur, ex Francis claro ger-
 mine oriundus, ex territorio & clero Remensi; & existens, vt ferunt,
 nisi falluntur, Papa primus ex Francis. Is Cluniaci factus ex clerico
 Monachus, post Abbatem gloriosæ memoriæ qui adiuuit *Hugonem*
 non multo post rexit officium prioratus: inde proficiente merito, Ci-
 uitati Ostiæ, *Gregorii* septimi Papæ iussu, destinatur Episcopus: ad extremum Apo-
 stolicæ sedi præficitur Pontifex summus. Cuius quanta magnanimitas extitit, hu-
 ius profectiois incentiuo innotuit, quod dum primus ipse præbuit, quonam pa-
 cto id fieret, totus mundus obstupuit. Attestatur statui mentis, finis eius splendens
 miraculis. Defuncto etenim ac sepulto eo, sicut succedens ei *Ostiensis* scripsit Epi-
 scopus, cum plurima signa iam fierent, adstitit quidam sepulchro illius iuuenis; &
 membrorum dampnum sibi imprecatus est, si per Urbani merita; qui *Odo* dicere-
 tur, signum vnquam factum fuerit ac fieret. Necdum pedem à loco extulerat, cum
 officio sermonis amisso, & altero laterum paralyfi intercurrente correpto, postri-
 die, Urbani virtutum testimonia mortuus ipse perhibuit. Is itaq; vir eximius cum
 ab *Alexi* Græcorum principe magnis honoraretur exequiis; & precibus quidem,
 sed multo propensius generali Christianitatis periculo pulsaretur, quæ quotidia-
 nis Gentilium minuebatur incurfibus: & Sarracenorum namque inruptionibus
 Hispanias audiebat sepissimè conturbari. Pro hoc ipso, suæ gentis sollicitaturus ho-
 mines, com meatum facere destinavit in *Franciam*. Apostolicæ nempe sedis Ponti-
 ficibus ab antiquo consuetudinarium fuit, si quam sunt passi à finitima gente mo-
 lestiam, auxilia semper expetere à Francis. *Stephanus* & *Zacharias* Pontifices, vter-
 que sub *Pipino* & *Karolo* Regibus confugium fecit ad ipsos; quorum prior, è Pon-
 tificibus sequentem, facta vsque Ticinum expeditione, ecclesiæ suum patrimo-

nium reparando, propriæ fedi restituit: *Desiderium* Regem qui violentiam intulerat, ad eorum quæ diriperat redditionem sola armorum intentatione coegit. Cæteris enim gentibus erga Beatum Petrum, ergaque pontificalia decreta, timoratiùs humiliiusque se habuit gens eadem; nec temeritate, quâ alii assolent, vel amentum maliciæ arripere contra Deum voluit libertatem. Videmus iam annis emensis pluribus, Teutonicos, immo totius Lotharingiæ regnum, beati Petri eiusque pontificum præceptis, Barbarica quadam obstinatione reniti; & ambientes malle aut diurno siue sempiterno Anathemati subiacerere, quàm subiici. Audiui anno præterito dum cum Archidiacono quodam *Magontino* super sua ipsorum rebellione cõgredere, quod Regem nostrum cum populo in tantum vilipenderit, ob hoc solum quia Dominum Papam Paschalem cum suis Principibus gratè ubique susceperit, ut eos non modo *Francos*, sed irrisoriè *Francones* vocauerit. Cui inquam: *Si ita eos inertes arbitraris & marcidos, ut celeberrimum usque in Oceanum Indicum nomen, factè garriendo detorqueas, dic mihi ad quos Papa Urbanus contra Turcos præsidia contracturus diuertit? nonne ad Francos? hii nisi præissent & barbariem undecumque confluentium gentium viuaci industria & inpauidis viribus constrinxissent, Teutonicorum vestrorum, quorum ne nomen quidem ibi sonuit, auxilia nulla fuissent.* hæc ad illum. Fateor verò, & omnibus credibile est, huic tanto, gentem istam Deum reseruasse negotio; præsertim cum pro certo nouerimus, quia ex quo fidei signum, beato *Remigio* tradente, sumpserunt, nullius vnquam perfidiæ suscipere contagium vel ad horam adquire-
uerunt; quo vix, aut nullo modo, nationes aliquæ mundæ manserunt. hii sunt qui dum adhuc sub errore gentili positi, Gallorum, sed Christianorum arua pugnaci intentione subigerent, nemini vnquam pro Christi fide aut pœnas intulerunt aut mortem: sed eos quos Romana seueritas ferro ignique punierat, auro argentoque recondidit, gemmis electroque contexit ingenita liberalitas gentis. Nec solum intra se passos, his honoribus contendit ambire: sed & Hispaniis aut Italia seu quibuslibet gentibus aduectos, tantæ desiderio affectionis excoluit, ut martyrum seu confessorum, quos tantopere seruat, amor, & celebrem reddiderit & inlustrem, fideique inremisso tenore donauerit; ad extremum huius Iherosolymitanæ victoriæ triumphis extulerit. Quia enim portauit iugum ab adolescentia, sedebit solitaria: inter omnium videlicet gentium proprietates gens nobilis, prudens, bellicosa, dapsilis, ac nitida. Quibus proprium cum sit nomen, quarumquumque nationum homines, mutuo immo præstito ipsorum agnomine honorantur. Quos enim Britones Anglos, Ligures, si bonis eos moribus videamus, non ilico *Francos homines* appellemus? Sed iam ad proposita redeamus. Papa igitur *Urbanus* Regni nostri fines ingrediens, tanta urbium, oppidorum, villarumque lætitia & concursione excipitur, quanto omnium qui adiuuerent memoriis incompertum fuerat, quod aliquando Apostolicæ sedis Antistes in regiones has venisse videretur. An-
nus itaque incarnati verbi *millesimus nonagesimus septimus* properabat euolui, cum præful idem, valde frequens accelerauit conuocare Concilium, cui tandem in vrbe *Aruernica*, scolasticissimo omnium præfulum *Sidonio* gloriosa, dedit locum, cui tamen immutatæ *Claromonti* constat esse vocabulum. Quod fuit tanto celebrius, quanto excellentis & inusitatæ personæ ora cernere, verba audire erat desiderabilis. Illic, præter Episcoporum & Abbatum examina, quos circiter quadringentos, per prominentes ferulas fuisse, aliqui numerauerant, totius Franciæ & appenditium comitatum literatura confluit. Erat ibi spectare quàm serena grauitate, ponderosa comitate præsideret, & ut præfati *Sidonii* verbis utar; quàm *piperata facundia*, ad obiecta quælibet Papa disertissimus detonaret. Notabatur quanta vir clarissimus modestia tolerabat, suas tumultuosè causas ingerentium, loquacitatem; quàm parum appreciabatur, nisi secundum Deum, cuiuspiam personalitatè.
Inde *Philippum* Regem Francorum, cuius trigessimus septimus tunc Regni recensetur annus: qui propria, *Berta* nomine, vxore relicta, Andegauen-
sis Comitum vxorem sibi, *Bertiadam* vocabulo, deuinxerat, tanta auctoritate excommunicauit, ut intercessionem spectabilium personarum, & multiplicium munerum inlationes contempserit; & quod intra Regni ipsius demorabatur limites non extimuerit. In hoc ipso Concilio, sicuti antequam ab vrbe digrederetur proposuerat, hæcque de causâ *Francos* expetiuerat, maximam ad sibi adstantes concionem habuit; & inter

* A. Dn.
1097.

III.

inter cætera, quæ excessere memorias auditorum, hac intentione differuit. Eius enim scientiæ litterali, eloquentiæ cooperabatur agilitas: non enim minor ei videbatur in Latinae prosecutione locutionis vbertas, quam forensi cuiuslibet potest esse in materno sermone pernicitas. Nec altercantium multitudo, obtundebat concionantis ingenium; sed licet prædicabilium Grammaticorum elegantis ambiretur, & causarum emergentium nebulis offundi videretur, & oratorum superexundare copias, ac sermonum quorumcumque facetias superequitare litterali lucculentia putabatur. His ergo, etsi non verbis, tamen intentionibus vsus est.

- Si inter Ecclesias toto orbe diffusis alia præ aliis reuerentiam, pro personis locisque, me-
 1. **reantur**; pro personis, inquam, dum Apostolicis sedibus priuilegia maiora traduntur; pro locis
 vero, dum Regis urbibus eadem quæ personis dignitas, vti est Ciuitas Constantinopolitana,
 præbetur: Illi potissimum Ecclesia deberemus; ex qua gratiam redemptionis & totius origi-
 nem Christianitatis accepimus. Si enim verum constat quod à Domino dicitur, quia videli-
 cet salus ex Iudæis est; & Dominum Sabaoth semen nobis reliquisse constat, ne sicut Sodoma
 simus, & Gomora similes fiamus: & semen nostrum CHRISTVS est, in quo salus & omniū
 gentium benedictio est: ipsa terra & Ciuitas in qua habitauit & passus est, scripturarum te-
 stimonio Sancta vocatur. Si enim hæc terra, DEI hereditas & Templum sanctum, ante-
 quam ibi obambulet ac pateretur Dominus, in sacris & Prophetis paginis legitur: quid
 sanctitatis, quid reuerentiæ obtinuisse tunc creditur, cum DEVS maiestatis ibidem incor-
 2. **poratur**, nutritur, adolefcit, & corporali vegetatione hac illacq; perambulat aut gestatur? &
 ut cuncta quæ longo verborum gyro narrari possunt, digna breuitate constringam, vbi Filius
 DEI sanguis, cælo terraq; sanctior, effusus est? vbi corpus, parentibus elementis mortuum, in
 sepulchro quieuit, quid putamus venerationis emeruit? Si ipso Domino nostro recens inter-
 fecto, & à Iudæis adhuc Ciuitate possessa, Sancta Ciuitas ab Euangelista vocatur, cum dicitur;
 Multa corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt, & venerunt in sanctam
 Ciuitatem, & apparuerunt multis. Et à Prophetâ Isaiâ dicitur; Erit sepulchrum eius
 gloriosum: cum ipsa sanctitas, ciuitati semel DEO ipso Sanctificatore per seipsum indita,
 nullo malo superueniente exinaniri valeat; & eodem modo indiuisibiliter sepulchri gloria
 constet: summis studiis fratres karissimi, vobis elaborandum est, ut sanctitas ciuitatis, ac se-
 3. **pulchri gloria**, quæ Gentilium frequentatione quantum in ipsis est crebro polluitur, si ad au-
 ctorem illius sanctitatis & gloriæ aspiratis, si ea quæ in terra sunt vestigiõrum eius signa dili-
 gitis, si exprecitis: DEO vos præeunte, DEO pro vobis præliante, mundetur. Si Macchabæis
 olim ad maximam profuit pietatis laudem, quia pro ceremoniis & Templo pugnarunt; & vo-
 bis, o milites Christiani, legitime conceditur, ut armorum studio libertatem patriæ defendat-
 is: si limina etiam Apostolorum, vel sanctorum quorumlibet, tanto sudore petenda putatis;
 quid crucem, quid sanguinem, quid monumentum eruere, quid visitare, quid pro his eruen-
 dis, animarum præcia impendere, detrectatis? Indebita hæcenus bella gessistis; in mutuas æ-
 des, vesana aliquoties tela solius cupiditatis aut superbiæ causa, torquistis: ex quo perpetuos in-
 4. **teritus**, & certa dampnationis exitia meruistis. Nunc vobis bella proponimus, quæ in se ha-
 bent gloriosum Martyrii munus, quibus restat præsentis & æterna laudis titulus. Ponamus
 modo, in Iherusalem CHRISTVM neq; mortuum, nec sepultum, nec ibidem vixisse aliquân-
 do. Certè, si hæc deessent omnia, solum illud, ad subueniendum Terra & Ciuitati vos excita-
 re debuerat, quia de Syon exierit lex, & verbum Domini de Iherusalem. Si enim ex Iheroso-
 lymitano, quicquid Christianæ prædicationis est fonte manauit: riuuli, quæquæ versum toto
 terrarum orbe dispersi, Catholice multitudinis corda retorqueant, ut solerter attendant quid
 fonti tam in riuo debeant. Si ad locum vnde exeunt, flumina reuertuntur, ut iterum
 fluant, iuxta dictum Salomonis gloriosus vobis videri debet, si ci loco repurgium possitis im-
 pendere, vnde Baptismatis purgamentum, & fidei documentum vos consiluit accepisse. Et est
 vobis præterea summa deliberatione pensandum, si ipsam matrem Ecclesiarum Ecclesiam, vo-
 5. **bis elaborantibus**, ad Christianitatis cultum resflorere, DEO per vos agente, contigerit, ne
 fortè contra propinqua Antichristi tempora ad fidem partes Orientis aliquas restitui velit.
 Perspicuum namq; est, Antichristum non contra Iudæos, non contra Gentiles bella facturum;
 sed, iuxta etymologiam sui nominis, Christianos peruasurum. Et, si Antichristus ibidem Chri-
 stianum neminem, sicuti hodie vix aliquis habet, inueniat, non erit qui sibi refragetur, aut
 quem iure peruat. Iuxta enim Daniele, & Iheronimum Danielis interpretem, fixurus
 est in Olueti monte tentoria; & Iherosolymis, In Dei templo, tanquam sit Deus, certum
 est, Apostolo dicente, quod sedeat; & iuxta eandem Prophetam; tres Reges, Ægypti videlicet,
 Dan. 7. 24.

IV.

Iob. 4. 22

Math. 27
I. 11. 10.

Ecclef. 7.

2. Thess. 1.

Dan. 7. 24.

Affrica, ac Aethiopia, haud dubium quin pro Christiana fide primos interficiat. Quod quidem nullatenus fieri poterit, nisi, ubi nunc Paganismus est, Christianitas fiat. Si ergo piorum praeliorum exercitio studeatis, ut sicut ab Iherosolymis DEI notitia seminarium accepistis; ita illic mutua a redhibitionem gratiae restituatis; ut per vos nomen Catholicum propagetur, quod Antichristi Antichristianorumque perfidia refragetur quis non conicere potest, quod DEVS, qui vniuersorum spem exuberantia virtutis exuperat, per scintillam vestram tanta paganitatis arundinetam consumat, ut Aegyptum, Affricam Aethiopiaque, quae à nostrae credulitatis commanione desciscunt, intra huius rudimenta legis includat; & homo peccator, filius perditionis aliquos rebelles inueniat? Et ecce Euangelium clamat Iherusalem calcandam à Gentibus, donec impleantur nationum tempora. Bifariam intelligi possunt tempora nationum aut quia Christianis dominatae sunt ad placitum, & pro suis libidinitibus turpitudinum omnium volutabrasectatae sunt, & in cunctis his nullum obicem habuerunt: tempus enim suum habere dicuntur quibus ad votum cuncta suppetunt, ut est illud: tempus meum nondum aduenit; tempus autem vestrum semper paratum est: unde & voluptuosis solet dici, vos habetis tempus vestrum. Aut rursus, tempora nationum sunt plenitudines Gentium, quae antequam Israël saluus fiat, subintraturae sunt. Haec tempora, fratres carissimi, modo forsitan implebuntur, dum per vos, DEO cooperante, Paganorum potentia repellentur: & sine seculi iam propinquo, & si gentes desinent conuerti ad Dominum: quia iuxta Apostolum, oportet fieri à fide discessionem. Primum tamen necesse est, iuxta Prophetas, ante aduentum Antichristi, in illis partibus, aut per vos, aut per quos DEO placuerit, renouari Christianitatis imperium: ut omnium malorum caput, qui ibidem Regni thronum habiturus est fidei aliquid contra quod pugnet reperiat nutrimentum. Cogitate itaque, apud vos, quod vos On. nisi potens ad hoc fortasse prouideat, quatenus Iherusalem per vos à tanta conculcatione restituat. Rogo, perpendite quibus cordibus gaudia illa poterunt concipi, cum Sanctam Ciuitatem vestro admiculo viderimus suscitari; & prophetica nostris temporibus, immo oracula diuina, compleri. Moueat memoriam vestram quod voce ipsius Domini ad Ecclesiam dicitur: Ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente congregabo te. Semen nostrum DEVS adduxit ab Oriente, quia duplici modo Orientalis illa prouincia edidit primitiua incrementa nobis Ecclesia. Sed ab Occidente eam congregat, dum per eos qui ultimi fidei documenta ceperunt, Occidentales scilicet, (quod per vos, praestante DEO, fieri posse putamus.) Iherosolymitana dampna restaurat. Si scripturarum vos non excitant dicta, nec nostra vestros animos penetrant monita; excitet saltem vos, eorum qui sancta loca adire desiderant magna miseria. Perpendite eos qui peregrinantur, & per mediterranea illuc vadunt; siquidem opulentiores sunt, quantis redhibitionibus, quantis violentiis subiacent, dum penè per singula miliaria pensiones coguntur, & tributa dependere; per quasque Ciuitatis portas, per Ecclesiarum, & templorum ingressus redemptiones exsoluere; ad quasque, de locis ad loca demigrationses, influcta qualibet accusatione, ad redemptionem compellere? dare verò munera detrectantes, quomodo Gentilium praefecti consueuerunt, verberibus truculenter urguere? Quid de his dicturi sumus, qui nihil prorsus habentes nuda fiducia paupertatis, dum nil praeter corpora videntur habere quod perdant, iter illud arripiunt? Dum ab eis pecunia quae non est, supplicii intolerandis exigitur; dum callos talorum, ne forte quippiam ibi insuerint, disseccando ac reuellendo rimantur: crudelitas nefandorum ad hoc usque, perducitur; ut aurum vel argentum miseros absorbuisset putantes, aut dantes in potum scamonia, usque ad vomitum, vel etiam eruptionem eos vitalium urgent; vel ferro, quod dici nefas est, discisis ventribus, intestinorum quorumcumque, inuolucra distendentes, quidquid habet natura secreti, horribili concisione aperiunt. Recolite, precor, eorum milia qui detestabiliter perierunt: & pro sanctis locis agite, unde vobis pietatis rudimenta venerunt, ante vos, in sua bella mittendos, Christum fore signiferum indubitanter credite, & praecursorem indiuiduum. Perorauerat vir excellentissimus, & omnes qui se ituros vouerant, beati Petri potestate absoluit; eadem, ipsa Apostolica auctoritate firmavit: & signum fati conueniens huius tam honestae professionis instituit, & veluti cingulum militiae: vel potius militaturis DEO, passionis Dominicæ stigma tradens, crucis figuram, ex cuiuslibet materiae panni, tunicis, byrris & palliis itutorum, assui mandauit. Quod si quis, post huius signi acceptionem, aut post euidens voti pollicitationem, ab ista beneuolentia, praua poenitudine, aut aliquorum suorum affectione resiliret, ut exlex perpetuo haberetur omnino praecipit nisi respiceret; idemque quod omiserat fixè repetere. Praeterea omnes illos atroci dampnauit anathemate, qui eorum vxoribus, filiis,

aut

aut possessionibus, qui hoc DE I iter aggredierentur, per integrum triennii tempus, molestiam auderent inferre. Ad extremum, cuidam viro omnimodis laudibus efferendo, *Podiensis* vrbis *Episcopo*, cuius nomen doleo quia neque vsquam reperi, nec audiui, curam super eadem expeditione regenda contulit; & vices suas ipsi, super Christiani populi quocumque venirent institutione, commisit: vnde & manus ei, more Apostolorum, datâ pariter benedictione, imposuit. Quod ille quàm sagaciter sit executus, docet mirabilis operis tanti exitus. Terminato V L itaque Concilio quod *Claromonti* habitum, citra beati Martini octauas, Nouembri mense confederat, magnus per vniuersas Franciæ partes rumor emanat; & quifque ad quem primo Pontificis præceptum, præuolans fama detulerat, de proponenda *via DEI*, (sic enim Antonomasticè vocabatur) contiguos sibi ac familiares quosque sollicitat. Iam Palatinorum Comitum pruriebat intentio; & mediocritas equestrium virorum parturire iam cœperat: cum ecce, pauperum animositas tantis ad hoc ipsum desiderijs aspirauit, vt eorum nemo de censuum paruitate tractaret, de domorum, vinearum, & agrorum congruenti distractione curaret; sed optimos possessionum quæstus, multo pauciori precio venditaret, quàm si eorum quemque ferocissimæ captiuitatis carcer includeret, qui necessitatem celerrimæ redemptionis indiceret. Erat ea tempestate, pro generali defectione, frugum etiam apud ditiores magna penuria; cum etiam aliquibus passim emenda suppeterent, nulla tamen aut vix aliqua vnde emerentur haberent. Iam inopum greges addidicerant herbarum sponte nascentium victitare radicibus, dum panis rarissimi parcitatem, quæsituram vndecumque escarum edulio propensiore compensant. Imminebat planè etiam potentiorum obrutibus omnium æstimatione conclamata miseria: & dum singulus quilibet, vulgi minimi per crudelem inedia considerat torsiones, indicta sibi parsimonia magnis elaborate sudoribus metuit, ne sumptu facili dilapidentur opes. Auarorum sitibunda præcordia, qui tempora lætabantur cruentis arridere fœnoribus, dum modios diu seruata frugis intendunt, crebris annorum numerare recursibus pensant, quid superaddere possint, ea vendita, cumulandis pecuniarum montibus. Interea dum illi cruciantur, hii ambiunt, repente in spiritu vehementi *conterens naues Tharsis*, per omnium penè animorum aures CHRIS TV S intonuit, & is qui educit victos in fortitudine adamantina, quibus inretiebantur desperatorum hominum corda, cupiditatis vincla dirupit. Cum enim, vt superius dixi, illud minus fertile tempus omnium substantias coartaret, dum ad spontaneum innumerabiles animasset exilium, diuersæ plurimorum copiarum deferuntur in medium; & quæ cara videbantur dum nullus mouetur hominum, commotis ad hoc iter omnibus, vili præcio traduntur venum. Cumque multi negotium huius profectiois accelerant: vt vnica rei exemplo eorum quæ vendebantur subitas & insperatas vilitates exprimam: quod insolitum dictu est, quinque denariorum præcio, septem distrahebantur oues. Frumentorum illa defectio, vertebatur in copiam: & dummodò suppetat cuique quantulamcunque quoquo pacto congregare pecuniam, dat quidquid habere videtur, non pro sua, sed pro taxatione ementis, ne DE I posterior aggrediatur viam. Erat itaque ibi videre miraculum, carè omnes emere, & vili vendere: carè quidem, quæ ad vsum deferrentur itineris, dum præpropèrant; vili verò, dum sumptuum impendia coaggerant: & quæ pauloante nec carceres nec tormenta ab eis extorquere poterant, breui nummorum numero cuncta constabant. Nec illud minus ridiculum, quod hii plerumque quos nulla adhuc eundi voluntas attigerat, dum hodie super omnimoda aliorum venditione cachinnant; dum eos miserè ituros miseriusque redituros affirmant, in craftinum repentino instinctu pro paucis nummulis sua tota tradentes, cum eis proficiscebantur quos riserant. *Quis pueros, quis dicat anus ad bella moueri? Quis querit virgineas annumerare manus? Quis referat senium trepida grauitate fatiscens? Bella canant omnes, nec se pugnare fatentur. Martyriū spondent, gladiis vel collaudaturos. Vos iuuenes aiunt manibus tractabitis enses; At nos hic luceat CHRIS TV M tolerando mereri.* Licet enim æmulationem DE I habere viderentur, sed non secundum scientiã, tamen DE V S qui multa vanè cœpta ad pium intorquere consuevit finè, simplicibus

illorum animis comparauit, ex sua ipsorum bona intentione, salutem. Videres mirum quiddam, & planè ioco aptissimum, pauperes videlicet quosdam bobus bi-
 roto applicitis, eisdemq; in modum equorum ferratis, substantiolas cum paruulis
 in carruca conuhere; & ipsos infantulos, dum obuiam habent quælibet Castella
 VII. vel vrbes, si hæc esset Iherusalem, ad quam tenderent rogitare. Erat eotem-
 pore antequam gentium fieret tanta profectio, maximis ad inuicem hostilitatibus
 totius Francorum Regni facta turbatio; crebra vbique latrocinia, viarum obse-
 sio; passim audiebantur, immò fiebant incendia infinita; nullis præter sola & indo-
 mita cupiditate existentibus causis extruebantur prælia: & vt breui totum clau-
 dam, quicquid obtutibus cupidorum subiacebat, nusquam attendendo cuius ef- 10
 fet, prædæ patebat. Mox ergo & mira & incredibili obinsperabilitatem, animo-
 rum immutatione commoti, signum Pontificis prædicti præceptione indictum,
 Cruces videlicet, ab Episcopis & Presbyteris sibi precantur imponi. Et sicuti rapi-
 dissimi venti impetus solet non magna pluuiæ vnda restringi; ita ilico contigit ad
 inuicem simultates vniuersorum & bella sopiri, per inditam sibi aspirationem,
 VIII. haud dubium quin CHRISTI. Principibus igitur, qui multis & magnis ob-
 sequentium ministeriis indigebant, sua morosè ac dispensatiuè tractantibus, te-
 nuè illud quidem substantiâ, sed numero frequentissimum vulgus, *Petro* cui-
 dam *Heremita* cohæsit; ei que interim, dum adhuc res intra nos agitur, ac si magi-
 stro paruit. Quem ex vrbe, nisi fallor, Ambianensi ortum, in superiori nescio 20
 qua Galliarum parte, solitariam sub habitu Monachico vitam duxisse, comperi-
 mus: vnde digressum, qua nescio intentione, vrbes & municipia prædicationis
 obtentu circumire vidimus; tantis populorum multitudinibus vallari, tantis
 muneribus donari, tanto sanctitatis præconio conclamari, vt neminem memi-
 nerim similem honore haberi. Multa enim fuerat, ex his quæ sibi dabantur,
 dilargitione liberalis: prostitutas mulieres non sine suo munere maritis hone-
 stans, in discordibus vbique paces & fœdera, mirâ auctoritate, restituens.
 Quidquid agebat namque, seu loquebatur, quasi quiddam subdiuinum videba-
 tur, præsertim cum etiam de eius mulo pili pro reliquiis raperentur: quod nos
 non ad veritatem, sed vulgo referimus amanti nouitatem. Lanea tunica ad pu- 30
 rum, cucullo super vtrisque talaribus, byrro desuper induebatur; brachis mi-
 nimè, nudipes autem: Pane vix aut numquam, vino alebatur, ac pisce. Is nam-
 que vir, partim opinione, partim suo monitu cum immanem conflasset exerci-
 tum, per *Hungarorum* terram delegit abire. Quorum Regiones cum earum re-
 rum quæ ad alimentum pertinent opulentissimas, idem vulgus indocile rep-
 perisset, cœperunt luxuriis enormibus contra indigenarum mansuetudinem de-
 bacchari. Cum enim plurimorum annorum segetes triticeas, vt in ea terra mor-
 ris est, in modum turrium per agros stabilitas cernerent, quas nos *metas* vulgari-
 ter vocare solemus; cum carniū diuersarum aliorumque victualium, quorum
 illa feracissima tellus est, copiarum suppeterent, non contenti humanitate eorum, 40
 mirâ dementiâ, ipsi alienigenæ cœperant conculcare gentiles: & cum idem, vt po-
 te Christiani Christianis venalia cuncta gratanter ingererent, ipsi, libidinis im-
 patientes, piæ hospitalitatis ac beneficentiæ immemores, bello gratis eos aggre-
 diuntur: dum illos opinantur nihil aursos contra, ac penitus futuros imbelles.
 Rabie igitur execranda, publicis quos diximus horreis per eos ingerebatur in-
 cendium; puellis cripiebatur, violentiâ allatâ, virginitas; dehonestabantur
 coniugia, crebris raptibus fœminarum; vellebant, siue vstulabant suis barbas
 hospitibus: nec iam de emendis vsui necessariis quippiam tractabatur; sed
 quisque eorum, prout poterat, rapinis & cædibus nitebatur: sic se acturos mi-
 râ lasciuiâ contra Turcos minabantur. Castrum quoddam interea habuere 50
 peruium, cuius nullo modo poterant euitare transitum: is enim terræ situs est,
 vt in modum angiporti nequaquam ad dexteram vel sinistram pateat diuertu-
 culum. Ipsum solitâ insolentiâ obsidere aggressi sunt, sed cum propè capien-
 dum esset, repente, non curò quo euentu, ita obruti sunt, vt pars gladiis oc-
 cumberet, partem fluuialis vnda submergeret; pars sine vllis stipendiis, im-
 mò turpi pauperie, magis autem pudore, in Franciam consumpta rediret. Et
 quia

quia idem castrum *Moyssonem* vocabant, & reuerſi ad ſuos ad *Moyſſonem* uſque ſe fuiſſe dicebant: magnâ omnium irriſione excepti ſunt. *Petrus* autem cum illud indiſciplinatum vulgus, utpote mancipia & publica ſeruitia, nullis hortamentis cohibere valeret, cum Allemannorum aliqua frequentia & noſtrorum facie reſidua, quâ potuit inde prouiſione elapſus, in kalendis Auguſtalibus *Conſtantinopolitanam* attigit urbem. Sed hunc eius aduentum, Italorum, Ligurum, Langobardorum, cum Tranſalpinarum videlicet partium hominibus magnum præceſſerat agmen, qui eius & cæterorum Franciæ Principum ibidem decreuerant præſtolari Comitiam: non enim eam arbitrabantur ſe habere militiæ frequentiam, ut Græcorum auderent, contra Turcos exituri, prætereire prouinciã. *Imperatoris* autem edicto iuſſi ſunt omnium quæ vendebantur in vrbe, uti vellent, habere commercia: ſed *Brachium Sancti Georgii*, quod à Turcorum partibus limitaneum erat mare, ipſius principis conſilio vetiti ſunt tranſmeare: quia paucos innumeris pernicioſum dixerat obuiare. At ipſi nec prouincialium ſunt humanitate detenti; nec imperatoriã vllatenus affabilitate molliti: ſed nimis inſolenter agebant; urbis pallatia deuoluebant; publicis ædibus ignes ſubiiciebant; & detectis Eccleſiis, quæ plumbo operiebantur, plumbum idem Græcis venale præbebant. Hac Imperator tam fœdâ præſumptione turbatus, præcepit procrastinatione remotâ, ut memorati Brachii equora tranſmearent. Cui freto tranſpoſiti, eadem, quæ

10 citra egerant, nequaquam ultra iterare ceſſabant; & qui contra Paganos voto certamen inſumpſerant, paſſim Eccleſiarum excidiis, Chriſtianorum inuolando ſubſtantiis, contra noſtræ fidei homines factorum immanitate pugnabant. Dum enim nullius experiuntur ſeueritatem Regis, qui iudiciali deuioſ vigore retorqueat, nec diuinæ reuerentiam concipiunt legis, quæ mentium leuitatem maturâ recogitatione deprimat, repente prolabuntur interitu, quia *indiſciplinatus mors obuiat, & quidquid penſi moderatiq; nihil habet, parum durat.* Tandem *Nicomediã* attingentes *Itali, Langobardi, & Alemanni* Francorum impatientes ſuperbiæ diuelluntur ab ipſis. *Franci* namque, iuxta naturam nominis, magnæ quidem ſunt titulo viuacitatis inſignes; ſed, niſi rigido frænentur dominio, inter aliarum

20 gentium turbas, ſunt iuſtius æquo feroces. Tranſalpini itaque, quos prædiximus diremptos à Francis, *Rainaldo* quodam ſibi Duce creato, eam quæ dicitur *Romania* prouincia, intrauerunt: & quatuor dierum itinere *Nichomediã* prætergreſſi, inter eundem caſtrum offendere quoddam, quod auctori placito nomine vocatur *Exorogorgum*: quod habitatorum ſuorum omnium vacuatum præſidio, ſine mora turbæ patuit influenti. Incolæ autem profugerant, ſuperuenientium timore extruſi; & dum de ſua ipſorum ſalute deſperant, de ſubſtantiarumq; ſuarum copiis, quæ plurimæ erant, tranſponendis omnino non curant. Vnde, multam victualium opulentiam ibidem repperientes, ad plenum fuere reſecti. At *Turci* comperientes Chriſtianos obtinuiſſe caſtellum, magnâ illud obſidione cinxerunt. Ante municipii portam puteus, & ſubter idem, non longe à mœnibus, profluebat alter, ubi poſitis ipſe Dux eorum *Rainaldus* inſidiis, Turcos quaſi callidus obſeruabat. Nec mora, qui obſeruabantur occurrunt; eaque die qua *beati Michaelis* memoria celebratur, peruaſo cum ſuis Comitibus Duce, plurimos ex eis qui ſibi inſidiabantur interimunt; alios Caſtri munimenta turpiter ſubintrare compellunt. Quod illico *Turci* circumuallantes tantâ incurſione preſſerunt, ut hauriendarum facultate, penitus obſeſſi, priuarentur aquarum. Ibi fuit tanta ſitis ariditas, ut flebotomo equis ſuis aſinisque illato, animalium cogere haurire cruorem: Alii, in piſcinam zonas demittentes atque panniculos, eaq; in os exprimendo ſuum, remedii ſibi aliquid contrahere videbantur: Alii, quod horrore eſt dicere, idipſum quod minxere bibebant: Alii fodiebant, & ſe intra id quod foderant immergentes, aſentia pectorâ terra ipſa recens foſſâ operiebant; ſic interiorem æſtum ſuum temperare aliquantulo humore ſe poſſe credebant. Sed Episcoporum Presbyterorumque præſentium, idemque patientium, non ibi deſuere ſolatia, qui quanto videbant atrociora pericula, & humana negari auxilia, tanto magis eis, ne deſicerent, ſatagebant ſpondere cœleſtia. Hæc octo dierum ſpatio apud illos perſeuerauit anguſtia: interea dum vni pariter videntur ſubiacerè

miseriæ, non vni tamen omnes pariter suspirant DEI misericordiæ; sed potius machinantur sibimet, hii qui duces extiterant, præsidium perfidiæ. Rainaldus etenim, qui eis in prosperitate præfuerat, clam sibi Turcos foedè conciliat: patet eisdem quòd totius militiæ comitatum sibi proderet quem regebat. Egreditur itaque ad illos quasi pugnaturus; sed in ipsa dirigendæ aciei affectata specie, cum multis suorum profugit ad ipsos, perpetuò remansurus: Residuos, est captiuitas consecuta. Quibusdam eorum captis de sua fide est facta discussio; CHRISTVMQ; negare iubentur: sed CHRISTVM inflexibili animo & voce fatëtibus
 „capita amputantur. *Et veterum similes modo CHRISTVS habebit honores, Martyribus decorans secula nostra nouis. Quam redolente ferunt insignia tempora lauro, Qui breue quid, secto ferre parant iugulo. Dixero felices, qui per momenta tulere: Hos tenet aeternum viuere certa fides. Iam faces nostras non desperare licebit, Ausas quod cuiquam vix imitabile sit.* Captiuorum alios, datâ viuendi, immò morosius moriendi, indulgentiâ, sed magis violentiâ, inter se diuidunt, funesta sub cruentis dominis exhibituros seruitia: Quosdam alicubi prostituentes, quasi ad signum, sagittis iaculantur: alii quasi pro donatiuo dabantur; alii vendebantur. Quibus dati fuerant, in proprias abducebant eos sedes: alios in eam quam *Corozaniam* dicunt Regionem; alios ad *Antiochenam* pertrahunt urbem, miseram pro qualitatibus scelestissimorum dominorum passuros seruitutem. *Hos in supplicium fateor diuturnius isse; Quam quibus ad subitum mucro caput tulerit. Hunc agitat crudelis herus, duroq; labori Mancipat: ingrato seruit ubiq; pius. Vapulat officiosus nec tormenta fideli Desunt, quo studio commodiore gerit. Quod videt aut audit, quem transigit indies actum, Quod calebs est ad turpia sit sibi crux Hos ego non dubitem satis acrius excrucitari Quam queat equuleus per spatium tridui.* Hos primos nouitati nostræ, & desperato prope huius vitæ nostræ statui Martyres fecit DEVS. *Petrus* ille interea qui à nobis supra expositus est, de multâ comitum suorum vecordiâ, sæpe vexatus, & crebra strage confusus, tandem cuidam Transequano, & cogniti generis viro, armis quantum ad se strenuo, nomine *Gualterio*, primatum suæ gentis dederat: vt quos documentis distingere non poterat, ille saltem militari autoritate restringeret. Is itaque *Giuzum*, ciuitatem quandam, quæ Niceæ vrbi, secundum positionem loci, præminere dicitur, cum suo illo dementi exercitu properabat attingere. Quod *Turci*, nostrorum vestigia aucupantes vbi comperiunt, illuc cum multa pessimæ voluntatis auiditate contendunt. Euntes igitur præfatum *Gualterium* cum sua frequentia; medio itinere offendunt; eumque cum suorum plurima parte interimunt. *Petrus* verò, quem *Heremitam* agnominant, dum vesaniam eius, quam conglomauerat, gentis compefcere non valeret, *Constantinopolim* prouidè secesserat, quia ipsorum effreni & incircumspectâ leuitate inuolui metuerat. *Turci* ergo in eos inopinatè effusi, quosdam dormientes repperiunt; alios non modò armis verum etiam nudos vestimentis inueniunt; quos pariter continuò neci tradunt. Inter eos Presbyterum quemdam repperiri contigit *Missas* agentem, quem in ipsa factorum statim confectione mortificant; & dum immolat DEO, ipsum eundem coram eius altari sacrificant. *Qua ferri potuit gratior hostia, Quam cuius Domino sit caro victima? Quid tunc corde precū sudit ab initimo, Cū grandi streperet prælia classico? Victores lacerans, arma retinniūt: Mærens exululat turba fugaciū. Aras ambierat Presbyter optimus, Complectensq; DEI sacra medullitus, IESV, dixit, ades præsidium bone: Cū te iam teneã spes pereat fuga: Iungã perpetuò iã tibi fœdera. Occidor: perages cæpta DEVS sacra.* At verò si qui euadere potuerūt, *Ciuzene* vrbi sese fugientes inferunt. Alios, quos tueri fuga non valuit, præcipitiū maris absorbit: dū latius eis est mortē eligere, quã inferenti succumberē. Alii montana petentes fouebantur in rupibus: alii delituere per sylvas. Nec mora, *Turci* correptis his aut punitis quos extra reppererant, eos aggrediuntur, & obsidione concludunt qui in castrum confugerant, in tantum, vt ad succendendum idem castellum ligna conueherent. Quibus deinceps hii qui obsidebantur ignem subiiciunt; & DEO iudice, dum eos qui intus erant *Turci* æstimant concremandos, tota vis ignium concessit in *Turcos*, & ex eis consumpsit aliquos; nullatenus autem nostrorum attigit vllos. Instantibus deinde illis, municipium capitur; viui, quos quærebant comprehenduntur; idemque, vti pridem de aliis egerant, dispertiuntur; & ad eas, vnde hostes venerant,

venerant, prouincias, perpetuò futuri exsules, destinantur. Hæc vt dicta sunt, mensè peraguntur Octobri. At perfidus *Imperator*, comperto fidelium infortunio, nequam elatus lætitiâ, facultatem residuis iubet attribui, transito videlicet *sancti Georgii*, quod dicitur, *Brachio*, in citerioris Græciæ partes regredi. Retrogressos cum in suæ ditionis terra vidisset, arma vt sibi eorundem venderentur, iure iam necessitatis, exegit. Comitæ *Petri* heremitæ talis fuit exitus: cuius historiam ideo sine alterius materiæ interstitio profecuti sumus, vt eam aliis nullam impendisse opem, sed Turcis addidisse audaciam monstraremus. Nunc itaque ad eos quos omiseramus qui eadem quâ Petrus subsecuti sunt viâ, sed

10 longè feliciori modestia, reuertamur. Dux *Godefridus*, Eustachii Boloniensium Comitum filius, duos habuit fratres, *Balduinum*, qui Edessæ vrbi præfuit, & post ipsum fratrem, Rex effectus Iherosolymæ, nunc vsque regnat; & *Eustachiam* qui paterno comitatu præest. Hii patrem habuerunt potentem, & secularis ingenii virum: sed & matrem literis quidem, nisi fallor, eruditam, & ex Lotharingis ingenuè admodum oriundam: sed potissimum ingenita serenitate & magna erga DEVM animi deuotione præstantem: cuius diutinæ religioni tam spectabili debentur, vt credimus, gaudia filiorum. Illi planè, de quo loqui adorimur, *Godefrido*, ex materna hæreditate apud Lotharingos ducatus accesserat. Hii tres, à matris nequaquam simplicitate degeneres, cum multa armorum

20 gloria; tum modestia non minore floruerunt. Solebat narrare gloriosa mulier, cum huius profecionis exitum & filiorum suorum miraretur euentum, quoddam se audisse ex ore filii ducis tale prælagium, multo antequam fieret aliquod peregrinationis initium. Dicebat namque se desiderare proficisci Iherosolymam, & hoc non simpliciter, vt alii; sed cum violentia exercitus, si sibi copia suppeteret, magni. Cui secundum diuinum, à quo intuebatur, instinctum, mirabilis super hoc postmodum opportunitas arrisit. Tres itaque hii, maximis quos habebant oblitis honoribus, perrexêre. Sed quo cæteris fratribus prudentior, eo Godefridus Dux exitit militiâ numerosiore potentior. Huic adiungitur *Balduinus* Comes de Montibus, Rothberti Flandrensis

30 Comitis iunioris patris filius. Cum nobili igitur rerum equestrium pompa & spectabili fortissimorum iuuenum frequentia, *Hungarorum* ingrediuntur terram: habentes tamen eam, quam Petrus tenere non valuit, erga suos milites disciplinam: & duobus ante Domini Natale diebus, primi ante omnes Franciæ Principes, urbem attingere *Constantinopolitanam*; sed hospitati sunt extra ipsam. At perfidus Imperator territus, audito clarissimi Ducis aduentu; detulit ei reuerentiam; sed minis extortitam: præbens ei pro mœnibus, in burgo videlicet vrbis, commanendi licentiam. Hospitio itaque ad imperium Imperatoris accepto, ad contrahendas vndecunque paleas equisque necessaria, Dux & quisque suorum, armigeros proprios destinabant. Et cum arbitrarentur licitè ac securè se

40 discurrere posse quo vellent, clam Princeps ille nequissimus, his qui circa se versabantur imperat, vt Ducis ministros, quocumque peruadere possent, indifferenter occiderent. Quod vbi *Balduino*, Ducis fratri compertum est, obtendit insidias; & cum suos repperisset Turcopolarum violentiâ molestari, accerrimè eos, vti decebat, aggreditur: & DEO prosperante, tanta victoria potitur, vt ex eis, sexaginta comprehensis partim occiderit, partim Duci fratri obtulerit. Hæc ad impii Imperatoris vbi deuenêre notitiam, multa animaduersione torquetur. Quo eius motu cautior sibi redditus Dux, burgo vrbis, quo successerat, cessit; & extra fines eius castra figit. At Princeps, illati doloris non immemor, cum dies esset accliuus ad vesperum, directo eo quem cogere poterat exercitu, Ducem cum sua gente ad bella lacescit. Quos Dux vehementi excepit instantia & in fugam pulsos, persequendo coëgit in urbem; septemque peremit eorum. His ita feliciter actis, Dux ad sua castra rediit; ac per quinque dies residit ibidem, donec ipse Imperatorque confœderarentur ad pacem. Sed sibi timidus Princeps exegit à Duce monitis, vt *Sancti Georgii Brachium* transiret, spondens quod omnium victualium negotia, vt haberentur Constantinopoli, eis deferri iuberet: & pauperibus quoque eorum elemosynam impenderet. Quod &

50 factum est. Quoniam igitur de Duce diximus cuiusmodi huc vsque com-

XII.

XIII.

meatum habuerit, restat ut ad interioris Franciæ proceres redeamus: & qui fuerint, quæue perrexerint, quos etiam euentus habuerint, aliqua ex parte tangamus.

- Podiensis* Episcopus vir, vitâ, scientiâ, documentis & militaris dispositionis sagacitate mirandus, cum innumera suarum partium gente per *Sclauorum* regionem proficisci delegit. Cuius vocabulum, qua superius me ignorare dolueram, nec per eam discere potui, cuius esse videor interpres, historiam: Per eos tandem qui in illa expeditione cum nouerant, eoque vsi sunt, attigimus eius noticiam:
- XIV. vocabatur autem idem preciosus vir *Aimarus*. Inter cæteros Principes, initium mihi videtur à Philippi Regis Francorum fratre *Hugone Magno* sumendum: qui etsi ab aliquibus opulentia ac potestate præceditur, nulli tamen quantum¹⁰ ad originem spectat morumque probitatem secundus habetur. Cuius in armis strenuitas, cum generis maiestate serenitas, præter hæc etiam erga omnem sacrum ordinem humilitas, quam suæ ipsius nihilominus temperantiæ condiebat honestas, iustissimè prædicatur. Huic quidam procerum innitebantur; & si quid bellorum iure euictis Gentilibus, eos obtinere contingeret, ipsum sibi Regem præficere meditabantur.
- XV. Post hunc Comes *Stephanus*, vir tantâ potentiâ præditus extitit, ut fama testetur tot eum pollere dominio castellorum, quot annus constat honore dierum: cuius, dum hic ageret, admodum excellens liberalitas fuit, grata fatis personalitas; consiliorum verò, vndecumque librata maturitas: in rerum equestrium industria, tantâ nobilitate præminuit, ut eum tota illa sancta²⁰ militia, cum in præcinctu contra Turcos existeret, dictatorem sibi ac magistrum efficeret. Huic sagacissima fœminarum vxor accesserat, quæ *Guilielmi* senioris Regis, qui Anglorum Scotorumque sibi regna subegit, filia fuerat: cuius prudentiam, munificentiam, dapfilitatem, opulentiamque, si laudare velimus, vereor ne viro magnifico nubem ex fœminea, quam & in viduitate meruit, laude feramus. Ad horum cumulandas vires, *Rothbertus* iunior senioris, ad quem Imperatoris missa est epistola, filius, tota animi viuacitate dirigitur: & Flandrensi Comitatum, cui multa armorum magnanimitate præfuerat, ad hoc ut eorum qui pro *CHRISTO* exules fieri delegerunt, commilito vocetur, immutat. Qui huic quod cœperat negotio quàm perseueranter institerit, gestorum præsentium profectio de³⁰ clarabit. Hii vxores clarissimas, cum filiis gratissimis relinquentes, quidquid in affectionibus maius est, proposito postposuerunt exilio. De honoribus possessionibusque reticeo, quæ quidem extra nos sunt. Sed illa stuporem nobis generant: quomodo maritorum vxorumque, sobole mediante inmodò agglutinante karitates, sine alterutrorum periculo ab inuicem diuelli poterant.
- XVI. Denique *Rothbertum* Normanniæ Comitem tacere minimè conuenit: qui quidem corporis pondus, lenitatem quâ hîc habuerat voluntatis, nimiamque effusionem pecuniæ animi esculentioris, non sine maiori somnolentia, celebriori petulantia, fluxum, eâ quâ in Dominico viguit exercitu perseuerantiâ & virtute piauuit. Isti adeò naturaliter insita *clementia* fuit, ut in eos qui penes se reatum prodicionis ac iudicium mortis in⁴⁰ ciderant, vlcisci non sineret; quin etiam si qua accidissent, eorum infortuniis illachrymaret. Cuius quidem in rebus bellicis audacia: & quantum ad prauas machinationes, quibus multos fœdari cernimus, nulla versutia, meritò laudaretur, nisi quibusdâ tacenda indignitatibus vrgeretur: quòd totû iâ tamen ei cõdonari debet. Quia pro his horumque similibus, *DEO* ei pœnâ temporaliter retribuente, carceralem, amisso omni comitatus honore, custodiam fouet.
- XVII. Cùm istorum quos de sua quisque prouincia secum traxerat inclitis ordinibus, mediocrium principum exiit multitudo. Quorum numerositas, quia nostram videtur obnubilare noticiam, in præsentem suprimimus, habituri meliorem, processu historiæ, quosdam forsitan exprimendi causam. Vnius enim, duum, trium seu quatuor oppidorum⁵⁰ dominos quis numeret? quorum tanta fuit copia, ut vix totidem coëgisle putetur obsidio Troiana. Eo tempore cùm inter regni primates super hac expeditione res fieret, & colloquium ab eis, cum *Hugone Magno*, sub Philippi Regis præsentia, Parisiis haberetur, mense Februario, tertio Idus eiusdem, Luna, eclipsim patiens, ante noctis medium, sanguineo paulatim cœpit colore velari, donec in cruentissimum tota horribiliter est conuersa ruborem: At vbi auroræ crepusculo naturæ rediit, circa ipsum lunarem circulum insolitus splendor emicuit. Quadam autem æstiu

æstiu diei vespertinâ irruente horâ, tanta ab Aquilonis plaga efflagratio apparuit, vt plurimi e domibus suis sese proriperent, quærentes quinam hostes prouincias suas adeo graui ambustione vastarent. Visæ sunt præterea non multò post tempore, mense Aprili stellæ noctu, ac si pluuia densa, de cœlestibus labi. Quod in tantum apud plerasque Ecclesias portento simile, quod & fuit, habitum est, vt Litanias pro hoc ipso quod significatur dampno auertendo instituerent; & scriptis tempus & euentum traderent. Mense rursus Augusto, sexto Idus eiusdem, ante Solis pene occubitum, Lunæ pars prope media est in nigredinem, multis intuentibus verfa: vbi dicendum, quod licet luna in pleniluniis naturaliter patiatur defectiones, sunt

1° tamen aliquæ in ipsis colorum eius mutationibus portensiones. Vnde & in Pontificabilibus & Regū gestis exinde solent fieri annotationes. Visæ sunt & alia pleraq; quæ narrare super sedimus. Ad extremum *Sancti Egidii Comes Raimundus*, non ad sui vilitatem, sed pro summâ ponitur. Qui, quia in supremo Franciæ limbo morabatur, quanto minorem operum suorū notitiâ nobis præbuerat, tanto huius seriæ historiæ, a principiis vsque finem, maximæ suæ virtutis, & constantiæ monumento nobilitat. Qui quidem naturali cuidam suo filio comitatu quem regebat relicto, propriam coniugem, cum filio quem ab ea exegerat vnico, secum duxit. Erat autem præfatis nostris Principibus ætate maturior; & exercitu, nisi quantum ad garulos hominum *Prouincialium* mores spectat, nulli inferior. Cùm ergo copiosissima fortissimorum militum manus, eâ quâ Romam proficisci solemus viâ, vsque in *Appuliam* deuenissent, ex calore insolito, quæ tunc erat æstatis, ex corruptione aëris, de escarum insolentia, innumeri perniciem nimis contraxerunt infirmitatis & mortis. Ad diuersos itaque sese contulerunt, transituri mare, portus. *Brundisium* plures: hos suscipit auis *Turons*; illis piscosi patuerunt aquora *Bari*. At *Hugo Magnus*, non expectata suorum & militum, conprincipumque comitia nimis inconsultè, nimis præproperè adito *Bari* portu; nauigatione prospera deuehitur *Dyrrachium*. Considerandum namque sibi fuerat, quia ad tantarum expectationem personarum, ad tantas equitum peditumque copias, totius Græciæ, vt ita dixerim, fundamenta tremuerant. Et licet aliorum procerum multo maior, quàm ipsius, apud nos

3° reputaretur auctoritas, apud exteros tamen, præsertim apud inertissimos hominum *Græcos*, de Regis Francorum fratre præuolarat infinita celebritas. Cùm ergo Dux Imperatoris, qui ibidem commanebat, non magnâ hominem spectabilem attendisset cinctum manu; subripuit illius animo ex tantæ solitudinis oportunitate nequitia; illumque comprehendens, præcepit Constantinopolim ad Imperatorem cum multa prouisione ac reuerentia duci: ob hoc solum vt fidem timido Principi daret, quod per eum vitæ suæ, & honoris profus indemnis existeret. Is ergo illustris viri casus, maximam sequentium procerum fortitudini eneruationem intulit. Idem namque facere, quod ab isto exigebat, seu vi, seu clam, seu precariò cæteros coëgit Principis fraudulentæ astutia. Sed iam finis huic libello accedat.

4°

EXPLICIT LIBER SECUNDVS GESTORVM DEI
PER FRANCOS.

INCIPIT LIBER TERTIVS.

5° **E**X cunctis ferè Occidentalium partium Regionibus, cum innumerabilis exercitus appulisset *Appuliam*, ad *Boemundum* Roberti, qui *Wiscardus* vocabatur, filium, singularis magnificentiæ virum, aduentatis multitudinis peruenit verbum: is tunc temporis *Amolfitanos* obsidione compresserat. Cui cùm nunciatus de eâ quæ confluebat gente superuenisset, sciscitatus itineris causas: audit, quia Iherusalem a gentibus, immò Domini-cum sepulchrum & sacra ibidem loca ignominiosè habita, ab eorum dominio eximere properarent. Nec ei demum tacitum est, quot cuiusque generis, quantæque excellentiæ viri, relicti, vt sic dicam, honorum maiestatis, ad hæc peragenda

quàm inaudita auiditate contenderent. At ille interrogat, an arma deferant; vtrum peras, an aliqua huius nouæ peregrinationis insignia præferant; quæ ad vltimum, in bellis signa conclament. Responderetur, arma planè Francico vsu gestant: Crucis autem figuram, aut in humeris, seu vbilibet, ex qua volunt materia vel panno præceptum est, vt vestibus assuant: Remota autem arroganti varietate signorum, humiliter in bellis fideliterq; cõclamabunt, *DEVS id VULT*. Ad hæc ille cordis excitatus à fundo, *DEO* inspirante, compungitur: & pallium preciosissimum iussit afferri; Idemq; per cruciculas fecit incidi: suaq; sibi imposita, suis, qui id ipsum quod vouerat affectabant, cruces apponendas expendit: nam milites qui ei in illa obsidione obsequebantur, animo repente mutato, ipsum, quod suus ipsorum *Do-* 10
minus, iter aggrediebantur. Tanta autem ad id voti tunc militum multitudo confluit, vt frater eius, *Siciliæ Comes, Rogerius*, admodum doleret: quia in ea obsidione omni penè suorum fidelium solatio fraudaretur. Sed paucis expediendum est, quo sanguine cretus; quibus idem *Boemundus* ad hoc honoris sit promotus accessibus. *Rothbertus* quem agnominari *Wiscardum* diximus, ex Northmannia exitit oriundus, & tenui satis loco natus. Is à natua quam præmisimus regione vtrum sponte egressus nescio, an pulsus, pedes in Apuliam abiit; ibi equos, & arma, quibus eques fieret, qua potuit arte, commeruit: inde castella quædam, contractis iam vndecumque qui sibi auxiliarentur prædonibus, non absque nauo tamen proditiõnis vsurpans, aliaq; perinde crebris incursionibus fatigata occupans, etiam vrbes 20
 præditas obsedit, & ad necessitatem deditiõnis impulit. Et, vt paucis absoluam, tantopere nouus homo suæ loca dominationis extendit; in tantum quæ voluit quæque perdomuit, vt sicut in Epitaphicis eius versibus dicitur: *Vrbe expulerit eum, Quem Ligures Regem, Roma Lemannus habet*: Henricum videlicet Augustum, virum vtique innumeris, immò ferè iugibus victoriis fortunatum, *Parthus, Arabs, Macedumq; phalanx non tenuit Alexim*: Græcorum, qui nobiscum sæpè agit, principem. Sed sæpenumero eum subigens, nisi veneni haustusei subito vitam præripuisset, caput coronatum infra paucos, vt dicitur, dies Constantinopolitanis sedibus intulisset. Videat qui vult hodie filii eius *Boemundi* potentiam, qui veterum oblitterata vilitate parentum, *Philippi regis Francorum* filiam duxit in coniugium, & prædicti *Alexis* 30
 aggressus est obtinere violenter imperium. *Rothgerio* igitur fratre eius remeante *Siciliam*; & propè omnimodam gentis suæ amissionem, quæ rota *Iherusalem* videbatur itura, dolente. Idem *Boemundus* contractis, quæ ad tantam protectionem necessariæ erant, copiis, conscensis cum suo exercitu nauibus, aura famulante secunda; littori *Bulgarico*, feliciter euectus, exponitur: in cuius comitatu cum multa equestrium virorum probitas, tum principalium non parua sublimitas exitit: inter quos, *Tancredum*, Marchionis cuiusdam ex *Boemundi*, nisi fallor, sorore filium: cuius frater cum *Hugone* magno præcesserat, cui *Guillelmus* erat vocabulum: & quendam qui dicebatur de prima ciuitate *Richardum* nominatiores agnouimus, virum sanè pulcra corporis habitudine spectandum: quem pro *Constantia*, 40
Boemundi coniuge, ad *Franciæ Regem* vidimus legatione perfunctum. Ingressus igitur cum suis *Bulgarie* regionem, multam opulentiam eorum quæ ad victualia pertinent reppererunt. Et cum ad *Andropolitnam* deuenissent vallem; ibidem donec tota eorum classis perenataffet & allaberetur, expectauerunt. Tota igitur gère coacta; collectis proceribus consilium cum eis communicat, pari omnium indictione præcipiens: vt per Christianas transitum habituri gentes, benignè innocenterq; se agerent; nec eorum patriam depopularentur, pro quorum suffragio venisse debuerant: ea solum, & quàm pacificè, dato tamen pretio acciperent, quæ ad victualia sufficere possent. Processerunt inde, & dum de vrbe in urbem, de rure in rus, de oppido transierunt in oppidum, vberimum vbique repperere commercium, do- 50
 nec in eum quæ vocatur *Castoria* deuenere prouinciã: vbi & *Dominicã* solempnitatem celebrare Natalem, commoratiq; sunt aliquot diebus ibidem. Quæsierunt igitur à prouinciali gente negotium, sed ipsi noluerunt eis præbere consensum: eo scilicet quod vererentur eos, militares illos æstimantes non peregrinos, & quia vellent exterminio terram tradere ac perimere. At illi modestiã, quam habuerant, in furorem versã, diripiebant equos, boues, asinos, ac quælibet sibi vtilia. Egressis tandem de *Castoria* occurrit *Pelagonia*; vbi quoddam Hæreticorum castrum

strum reperiunt, quod vndique aggressi, ad suum subdi coegere imperium; & igne subiecto, combusserunt cum suis habitatoribus castrum. Inde ad fluuium perueniunt qui dicebatur *Baudarum*. Progressus est ergo *Boemundus* cum aliqua suorum militum parte: in manu autem cuiusdam sui comitis partem dimisit residuam. Quod Imperatoris, qui inde non procul aberat, dum comperisset exercitus, Comitem, Ducis qui praecesserat destitutum praesidio, aggreditur, & Comitis socii repentinam hostium incurfione turbantur. Perueniunt haec ad aures *Tancredi* fortissimi: & dicto citius retrogradum sumens iter, seque in flumen praefatum proiciens, ad eos qui impetebantur tranando peruenit; & duo penè milia secum auxiliatorum, qui

10 post ipsum enatuere, contraxit. Hostes repperit; & contra suos acriter confligentes, acriori, ut par erat, animositate peruasit; nec mora, subegit. Apprehensi itaque ex eis plurimi, ante Boemundi praesentiam deducuntur, & in vincula coniiciuntur. Ad quos idem Princeps: *Cur, inquit, & Christi & meam insequimini gentem? Ego Imperatori vestro nihil euersionis molior.* Econtra illi: *Ex nostra deliberatione nil agimus; rogam Principis emerituri, militiam professi sumus: & quicquid nobis praeceperit, necessario persequemur.* Quod vir egregius cum audisset, impunitos ac irredemptos, illico laxauit abire. Quartam feriam, quae apud Christianos est *caput vocata ieiunium*, bellum istud factum constat. *Alexis* Imperator comperto viri eximii facinore, vni ex suis necessariis, cuius potissimum innitebatur consilio, tunc mandauit, ut magnanimum

20 cum suo exercitu Ducem per terram suam honorifice deduceret, donec ad sui praesentiam Constantinopolim deueniret. Cumque per ipsius imperii municipia & vrbes transiret exercitus, regionum quarumque incolis imperiale iubebat editum, quatinus ei satagerent comportare copiam rerum vndicunque venalium. Sic autem militum illi per prouincias procurrere dabatur, ut nullus eorum, qui Boemundo cohaerant, intra cuiuslibet ciuitatis muros ingredi permetteretur. Nisi sunt autem idem milites irrumpere quoddam castrum bonis, quae tunc videbantur competere opulentum. At vir ille illustris id vetuit: partim ne terrae iura turbaret; partim ne Imperatoris temerum adhuc animum offenderet: immo ne pacta cum eo per internuncios recens facta cassaret. Vnde coeptam ineptiam, aegre

30 rens; iratus suis qui coeperant, & specialiter *Tancredo*, repressit. Id vesperis contigerat. Mane autem facto, procedunt castrenses, & praese crucis vexilla ferentes. Ad Boemundi conspectum cum multiplici humilitate & religione contendunt. Ipse vero affabiliter eos ac mansuetè admittens, indulta eisdem sua gratia, a se laetabundos emisit. Denique ad quandam deueniunt urbem, quae *Seora* vocatur: vbi sua fixere tentoria: nec illis diebus congrua sibi defuere commercia. Ibi *Boemundus* cum duobus praefectis Palatinis in concordiam rediit. Vnde pro eodem nouo foedere, & pro iure seruando prouinciae, iussit restitui quidquid incolis sublatum fuerat praedae. Exinde alterius, quae dicitur *Rusa*, ciuitatis fines attigerant: & ecce, Graecorum promiscuum vulgus, illi nobili obuiam viro concurrens, quaelibet venalia

40 pro tempore conferebat: ibique, triduo ante coenae Dominicæ diem, castra posuere. *Boemundus* autem proprio illic comitatu dimisso, *Constantinopolim* proficiscitur, paucis secum militibus eductis, cum Imperatore colloquium habiturus. Interim *Tancredus* procurabat exercitum, & dum videt quousque, iam exhausto marsupio, victui necessaria difficulter emere, proposuit apud se, quod tutam viam desereret; & ad partes minus frequentatas itinerantium assiduitate, suos deflecteret, vbi largior emendorum affluentia cunctis suppeteret. Diuertit igitur eos a strata publica; vallemque diuersorum alimentorum vbertate confertam, pauperioribus suorum consulendo, subintrat: in qua & Pascha Dominicum debitam populus cum ipso affectione concelebrat. At *Alexis* Boemundum ad se venire comperiens,

50 plurimam aduentanti reuerentiam iussit impendi; & hospitalia in ipsius ciuitatis Burgo praebere: quo recepto, ad colloquium accersitur; veniensque apud ipsum secretò, acturus excipitur. Interea Dux *Godefridus*, cum fratre *Balduino*, ac deinde *Sancti Egidii Comes*, vtrique cum manu non exigua, attigere *Constantinopolitana* suburbia: tunc *Alexis* perfidus, qui olim contra Turcos auxiliorum putabatur audax, acerbitate rancoris infrenduit; & qua fraude tot militias, sibi, ut putabat, ingruentes, turpi praecipitaret exitio saepe reuoluit. Sed *DEVS*, cuius illa pia agmina ducebantur instinctu, ita eos est tuitus, ut nullus ad eorum lesionem nequissimo patere

III.

IV.

locus; Inmò, omni possibilitate succisâ, grauis misero incuteretur metus. Denique visis confluentium cuneis, Constantinopolitani turbantur; consiliumque quæsituri, glomerantur. Dum enim timent ne ciuitas superuenientium numerositate prematur, & eorum prouinciæ depopulationi tradantur, in cõciliu habiti euentilatione repperiunt, quatinus sacramentũ exigat tyrannus à Francis, *quod nunquam sint sibi nocituri vel suis.* Quod ubi fuit nostrorũ primoribus agnitũ, magna est illicò sublannatione contemptũ. Perpenderant planè; quia si quo pacto primos exercitus à cœpto exerrare contingeret, tot tantosque milites stipendiorum inopes factos, contra ea quæ fecissent sacramenta, perfido Principi inferre prælium oppoteret. Et certè, *si nobis, inquit, nullus incumberet timor futurorum, id solum, quod per Graculos istos, omnium inertissimos, iurare cogeremur, nobis esset sempiternè pudendum. Planè eos dicturos minimè ambigimus, quia velimus nolimus, ipsorum imperio paruermus.* Adhæc Imperator, fortissimum *Boemundum* aggreditur; & muneribus parat allicere, quem plurimũ verebatur: Bello enim eum sæpè vicerat; & ideo illi potius quàm cæteris imminēbat, quem suum specialiter æmulum agnoscebat. Spondet ergo ei quindecim dierum itinere terram eidem se daturum citra Antiochiam, in longitudine; octo nihilominus in latitudine. Frangitur illustis hominis hac pollicitatione seueritas; nec differt sacramenta tyranno: & quod *Hugo Magnus* cum necessitate, tum pecuniâ lenocinante iurauerat, hoc is eo consensit tenore iurare, vt *si Alexis ea quæ iurando paciscebantur infringeret, ille ab his, quæ iureiurando firmauerat, liber esset.* Sed si quis percunctetur, quare is & alii à suo sint rigore, ad deferenda tyranno sacramenta, deflexi: sciat proceres suorum in Domino comilitonum subuenisse necessitati, quibus erat multa penuria, si mercatum euntibus negaretur stipendii. *Alexis* quoque nihilo secius & ipse nostris fidem sacramento præstitit: quia ipse cum eis, suo pariter comitante exercitu, deueniret, terrarũ, mariq; iuaret; ac utrobique conuehi victui emenda iuberet: si qua etiam illis euenire dampna contingeret, sine imminutione restitueret ad supplementum: neminem in hac expeditione vexari, ladi, occidi, aut vellet, aut sineret, quantum sibi facultas suppeteret.

17.

Comes præterea *Sancti Egidii*, cum castris suis occupasset Bizantea suburbia, pars verò militiæ necdum ad integrum conuenisset, cœpit tyrannus Comitem sollicitare per nuntium, vt, vt alii fecerant, facere & ipse sibi pateretur hominum. Mádabat hæc tyranni insolentis astutia: sed e contra, quomodo nequissimi vlcisceretur inuidiam, Comitis gloriosi cœperat iam secum ruminare prudentia. At Principes, Dux utique *Godefridus*, *Hugo Magnus*, *Rothbertusq;* Flandrensis, & cæteri, dixerunt, quia nunquam contra aliquem qui Christiano censeatur agnomine, arma portabunt. Insuper & *Boemundus* intulit, quia si bellum Imperatori moueret, & sacramenta securitatis abnueret Imperatoriæ, ipse adminiculum partis existeret. Itaque Comes, communicato cum suorum quoque necessariorum consilio, *vis ac honoris indemnitate*, iurat Alexi impio: quod *nec per se videlicet, neq; opitulando alii, illius faueret exitio.* Cumque ei verbum de hominio replicassent, dixit se capitis male subire periculum, quam tali modo se ei fore obnoxium. Interea *Boemundi* exercitus Constantinopolitanis arcibus propinquabat. *Tancredus* itaque, sacramentis quæ exigebantur ab Imperatore compertis, cum ea quam ductabat omni penè *Boemundi* frequentia; *Sancti Georgii* celeriter *Brachium* prætergreditur. Ad hæc, *Sancti Egidii Comitis* exercitus, per eiusdem vrbs confinia castra ponendo dispergitur: qui Comes ibidem cum suis copiis aliquantisper desidere disposuit. *Boemundus* etiã cum Imperatore remansit, vt cum eo valeret tractare licetiũs, quatinus imperiali edicto, pro conuehendo victualium vndique negotio, gentibus trans Nicæã positis denuntiaret. *Godefridus* autè Dux, qui præcellerat, cum *Tancredo* peruenit *Nichomediã*: *Nichomede* auctore, qui subegisse Cæsarè, & non triumphasse, in triũpho cantatur insignè: & triduo cum suis vterque copiis mansit ibidè. Perpendeds itaque Dux quibusdam vias perpediri obicibus; nec facultatè suppeteret qua tanti numerositas exercitus Nicæam valeret adire: quoniam eam, quã *Petri heremite* homines transferant semitam, tanta nõ posset vllatenus multitudo prætergredi, direxit ante se tria hominum milia cum ascis atque securibus, qui callium præpedimenta dirimerent; iterque fieret liberum, aperiendo angustias vsque Nicæam. Erat autem via incredibiliter ardua pernimis serupea; & minacis proceritatis montana procedens:

procedens: quam, qui præmissi fuerant, excisis cautibus dilatantes, cruces ferreas
 ligneasque stipitibus imponebant altis: ut nostri non exorbitarent à tramite, signis
 eminus stipitum visis. Tandem venere *Nicaeni*, quæ totius Romanix metropolis
 est ciuitas, Bithyniæque caput, trecentorum decem & octo Patrum Synodo clara;
 sed *Orouision* assertionem, & *Arrii* damnationem præclarior: pridieque Maii Nonas, cir-
 ca vrbis territorium castra sedere, tertio ex quo à Nichomedia recesserant die. An-
 tequam aut Boemundi aduentaret exercitus, tanta panis ibi dicitur extitisse penur-
 ria; ut vnus panis aut quincenis aut tricenis denariis venderetur. At *Boemundus* ut
 10 adfuit, maximas quorumque venalium copias, terraque marique euexit; statim-
 que omnium vsui aptorum opulentia repentina confluxit. Dominicæ ergo die V
 Ascensionis, cœpère pro muris urbem vndeunque peruadere; & machinas in-
 struere, phalas erigere, instaurare phalaricas; murorum ac turrium gyros frequen-
 tibus per ambitum pulsare balistis. Tantâ autem animorum acrimoniâ obsessio
 vrbis incipitur, ut solius bidui infra spatium, muros effoderent. Verùm *Turci*, qui
 ciuitatem obtinebant, ad alias nuntios ciuitates dirigunt, quo ad eos, scilicet opem
 laturo, conueniant; eo vtique modo, ut indubitanter per Meridianam portam in-
 troeant, quoniam ea pars ab obsidione sit libera, nec opitulari volentibus illic ipsis
 vllus obsistet. Vnde contigit, ut eâ ipsâ die, cum Sabbatum post Domini ascensio-
 nem esset, à Comite *Sancti Egidii*, & à *Podiense Episcopo* portæ aditus muniretur. Ac-
 20 cidit ibi res clari nomine digna facinoris. Egregius namque Comes isdem, cum
 fide ad Dominum; tum fortis & aptus ad arma; nec minus instructissimo cinctus
 exercitu, obuios habuit auxiliatorum cuneos properantes in urbem. Qui animo
 diuinæ subsidio virtutis innixo, aggreditur Turcos & superat, compellit in fugam;
 partemque eorum maximam truncat. Sed fœdè repulsi, nouas intendunt conflu-
 re copias: quarum fusi adminiculo cum multa exultatione iterare bella decernunt,
 aduectis pariter secum funibus; quibus nostros ligatos Corozaniam abductare
 proponunt. Hac ergo spè dum extolluntur inani, ex supremo montis, qui vrbi pro-
 minebat, pedetentim alter post alterum cœpère progredi. Qui à nostris gratanter
 vt decebat excepti, cesa sua capita, pro testimonio nostrorum victoriæ, reliquerunt.
 30 Quæ post eorum fugam balistis ac fundis, ad terrorem Gentilium, proiiciebantur
 in urbem. At beatæ memoriæ *Podiensis Episcopus*; & *Sancti Egidii Comes* Ray-
 mundus; infirmo vrbis statui insistentes, turrim quandam, quæ erat ipsorum
 contigua castris, factis subter ad eius fundamenta enervanda cuniculis, destituere
 aggressi sunt. Fossoribus igitur ad hæc efficienda locatis, cum arcibalistis, & arcu-
 bus & balæaris habenæ tortotibus, pariter suffodientium defensores adduntur. Ita-
 que vsque ad soli subsidentis extremitates arce succisa, nutabundum interim parie-
 tem tignis asseribusque sustentant, & penitus ædificii calce iam diruto, sic ignem
 subiectis trabibus inde subiiciunt: *At ubi nubila nox indixit vtrinque quietem, La-
 psâ facit subitam turris castrata ruinam: Tempora sed noctis quia sunt minus apta duellis, ce-
 40 Francigenæ cessant, ne Turcos nocte laceessant.* Illic tamen *Turci*, pro suæ salutis tuitio-
 ne solliciti, totâ sagacitate consurgunt; & murum tantæ ibidem fortitudinis, tantâ
 celeritate restituunt, ut postridie nullum eos lædendi valerent nostri reperire lo-
 cum. Interea loci, recens adueniunt viri, armorum gloriâ celeberrimi, Comitesque
 ditissimi, de quibus supra egimus, cum frequentis quæ sibi cohæserant militaribus:
 ad quorum aduentum omnis ille Domini coniubilauit exercitus: Normannorum
 scilicet Comes *Robertus*, & Carnotensis Comes *Stephanus*. Igitur *Boemundus*, VI.
 urbem obsedit à fronte, & *Tancredus* à latere; tertio loco, Dux *Godefrius*; quarto,
Flandrensium Comes; quinto Comes *Normannicus*; sexto *Sancti Egidii Comes*, &
Podiensis Episcopus. Ita verò eam obsidere intendunt, ut nullû introcundi exeun-
 50 dique obsessi reperire quirent aditum. Erat ergo ibi considerare collectum totius
 Francorum militiæ, nobilitatis, prudentiæ, armorumque claritudinis florem: quos
 in equestri loricorum galeatorumque decore, hii qui exercituum quantitates
 pensitare didicerant, centum circiter millia putauere. Porrò pedestris populosi-
 tatem turbæ, & illorum numerum qui affectabantur equestribus, posse ab aliquo
 supputari non æstimo penitus. Planè, non modo quæ a clientibus siue mancipiis
 solent præberi officia militaribus personis, deferebantur à talibus; sed ad obsidio-
 nes, ad prælia, ad eorum fuerat virtus, & instar Leonis audacia necessaria maio-

ribus, vti solent arma vel utensilia quælibet, bello seu opere exercendis, opportuna aliquotiens esse manibus.

VII.

*Dicere nullus
Sermo valebit,
Quanta per ipsum
Tempus ibidem
Armipotentum
Fulsit honestas.
Tam generosi
Germinis agmen
Nulla coisse
Terra per orbem,
Viderit usquam.
Singula si vis
Regna retexam,
Factaq; passim
Prælia dicam:
Non erit ille
Qui queat horum
Aut genus, aut vim
Acquisperare.
Ecce, relicta
Sede parentum,
Fœdera vitant
Coniugiorum:
Pignora sordent,
Pœna domus sunt:
Feruet in omni
Milite cura
Martyriorum.
Cumq; cruoris
Omne fusi
Turba trahatur,
Quis reperire*

*Possit inertem?
Quisque Leonis
Pectore fertur.
Ergo Nicæa
Mœnia cingi,
Cernere gratum.
Campus equorum
Lore nitebat,
Et phalerarum
Forma sonusq;
Cuique placebat:
Lux Toracarum
Pulchrior haustis
Solibus ibat:
Aerq; flauo
Cassis & umbo,
Limbus eodem
Fulgidas extat.
Hosce videres,
Turbinis instar,
Ariete crebro
Voluere muros.
Repperit arcus
Cuspis eorum
Francica duros.
Obruit enses
Crebrius ossis
Vulnus acutos.
Comparat illos
Mœnibus altis
Cedere Turcos,
Ligneaturris.*

*Comminus illis
Prælia feruent:
Mutua quique
Spicula torquent.
Missilium vix
Iactus inanis.
Mors inopina
Quosq; supinat.
Gloria nostros
Cælica fortes
Reddiderat: tunc
Corpora fati
Exhibuere.
Quarere gaudent
Præmia morte.
Marcidus omnis,
Acer & audax
Redditur istis:
Quem melioris
Optio vitæ
Rite probavit.
Laudis auaræ
Crimina mentis
Inde procul sunt.
Credidit omnis
Id dare CHRISTVM,
Si sibi digni
Nominis auram,
Bella pararent.
Nec sibi quisquam,
Quisquis honesti
Quidlibet egit,
Arrogat actum.*

» In Darium Scythicos non his conferre triumphos Quibimus: aut sciri poterunt molli-
» mina Cyri, Digna viro Thameris, qua clauserat utre cruoris. Luxeris cuentum, bone
» Pyrræ tuendo Tarentum. In vacuum garris noua sumere prælia Barris. Hannibalis co-
» mites semel & bis, terq; Quiritis Vt segetem cadunt: victi tamen vrbe recedunt. Si fuit
» indempnis sub Cætere pugna, decennis Sit pro iactura per Gallica mansio rura. Tempus
» huic opera breue, prospera cuncta fuere Cum DEVS esset in his: probat optimus omnia finis.
» Obstigerit cui mors cū martire gloria sit fors. Quisquis eget taxat, quia crimina pœna relaxat.

VIII.

Quandam eiusdem vrbis partem obiectio lacu, longè lateque stagnantis, ambierat: vnde hostes summissis ratibus, liberum exeundi intrandique videbantur habere meatum: ex quo etiam lignorum, pabulique fiebant eis, & quorumcunque deuotiones vtillum. Quamobrem proceres, coacto cõcilio, sua omnium assertione decernunt, vt ad Principem Constantinopolitanum legatio destineretur, quæ suggerat naues quamplurimas Ciuizenam vsque vrbem debere perducì, vbi portum constat haberi: ac deinde boum sine numero paria conglobari, qui eas per montanas siluasque conuectent, donec prædicto inferantur lacui. Nec mora, velox operis executio deliberata ac expostulata, Principe maturante, prosequitur: pariterque hii qui vocantur Turcopoli, quos non alios quàm familiares eius militias intellegimus, diriguntur. Adductis ergo, prout Principis vrgebat imperium, puppibus, ipsa qua deportatæ sunt illuc siluerunt die; at noctu eas intruserunt lacui, & cum eis Turcopolos armis instructissimos. Mane itaque classe composita, cum multa modestia, ac si eorum vectigalibus essent, proficiscebantur ad vrbem. Turci quibus erant ista spectaculo mirabantur, ambigentes, an sua ipsorum, vel Imperatoris hæc eadem

eadem esset euectio. Postquam verò ea quæ viderant hostilia fore nouerunt, timore lætali extabuerunt, sed quantum illi lamentis & fletibus, tantum nostri indulserunt gaudiis, gratiarumque Domino repensarum plausibus. Reddidit igitur id ipsorum infortunium hostes vsquequaque defectos: iamque de suis & auxiliariorum viribus desperantes, *Imperatori* missa legatione promittunt, quia deditionem facerent vrbs; si eos cum vxoribus & filiis abire licere, apud Francos impetraret, permissis vnà substantiis. Quorum tyrannus petitioni gratantissimè fauens, non solum impunitate donauit, sed etiam summo sibi sarcindos amore, Constantinopolim vsque contraxit. Cuius infidæ per omnia menti, principalis in hoc opere

10 subiacebat intentio: quod si Francorum discrimini locus fortè vllus aliquando pateret, penes se ipsos haberet, quos eisdem oportunè obiiceret. Septem hebdomadis tribusque diebus hac sunt obsidione detenti; & ex nostris plurimi munus ibidem recepere martirii. De quibus indubiè sententià proferetur; quòd qui mortis exitio sese pro fidei obiecere iustitia; inter eos profectò apud Dominum censeantur, qui sanguine in pretium dato, præmia meruere cœlestia: nec eos illis impares dixerim qui famis occubere miseria. Hoc enim ibi modo, periit multitudo per plurima. Si namque iuxta *Prophetam*, quod historialiter dicere liceat, *melius fuit occisis gladio*, *Hier. 4, 9.* *quàm interfectis fame*, qui proculdubio cruciatu diuturniore sunt moriendo torti, non erunt vt credi fas est, absque corona martirii. Ciuitate itaque reddita, &

20 Turcis Constantinopolim ductis, tyrannicus ille Princeps, nimium de vrbs restitutione gauisus, nostrorum primoribus munera infinita largitur: & quibusque pauperimis eleemosina copiosa tribuitur. Ex quo mediocribus exercitus personis, quas munificentia illa est visa prætergredi, multa fuit inuidencia contra Principes, ac similtas ingenita. Nec, iuxta quendam modum, id prorsus iniuria. Hii nempe exercuere prælia: ad hos atinuit totius obsidionis effectus, moliù vectiones, machinarum balistarumque inactio: hii, inquam, vt breuiter claudam, portauerunt pondus diei & æstus. Primà igitur die qua ab vrbe recepta digressum est, pontem quendam peruium habuerunt, circa quem biduo cõtinuato manserunt. Tertiã autè die cum exprõneret iam tenuis auroræ crepusculum, surrexerunt nostri, & dum ad

30 huc dubiã sub luce cæcutiunt, biuio scinduntur in vno; & biduo integro sub duobus disparati proficiscuntur agminibus. In altero agminum *Boemundus* erat, *Rothbertus* ex Normannia; *Tancredus* quoque cum plurima militia: à Comite *Sancti Egidii*, Duce *Godefrido*, *Podiensi* Episcopo, *Hugone Magno*, Comite *Flandrensi*, per auia quædam adducebatur alterum. Tertiã denique die in *Boemundum*, comitesque eius, fit *Turcorum* infinitæ multitudinis, cū repentina, tum terribilis, & prope non ferenda collisio. Videres eos scenicè super nostrorum, qui putabatur, timore garrere, æstimates eos ex inopinata incursione terreri: & bellicum, quod contueuerant, signum terrificis suæ linguæ vocibus inclamare. Licet ergo vir eximius, manu impeteretur enormi, non amisit timore consilium; sed confestim sistere gradū præcipit omnibus,

40 & papilionibus deuolutis, iussit celeriter castra consterni. Priusquam verò ea quæ præceperat explicarentur, propriis militibus inquit: *Si vos meministis militia quam profesti estis, considerat à necessitate qua urget, ite; viriliter eis occurrite; honorem, pariterque vobis vitam defendite: at vos pedites, tentoria diligenter extendite.* Quo dicto citius expleto, Ecce eos Turci subitã præuolatione obambiant spicula, iaciunt, pugnaque, pro more, fugaci pectoribus sagittas incussere sequentiū. Franci verò propositi fidelis memores; nec semper celebris suæ virtutis ignari: licet euidenter agnoscerent tantæ numerositati se impares, tamen obuiare furentibus viuaci animositate, cõtendunt. Illic *Comes Normannia*, recordatus, vti decuit, paternæ bellicositatis & nobilitatis auitæ, magnâ illicò armorum exercitatione, hostiumque repulsione, defensione exempla exercitui nostro, aliquantisper exterrito, præbuit. Affuit etiam *DEVS*, vt

50 feminarum quæ comitabantur, non illic quoque illis deesset instantia; ipsæ enim aquas recreandis militibus, quàm sedulò deferebant: sed multò vigilantiores instigationibus eos suis ac monitis, solertioresque reddebant, quàm illata fierent vnda recentes. At vbi *Boemundus* moneri cœpit tanti inæqualitate congressus, iis qui deuia sequebantur; illicò nuncio mediante, notificat, Comiti *Sancti Egidii Raimundo*, Duci *Godefrido*, *Hugoni Magno*, *Podiensi* Episcopo, aliisque eorum comitiæ, vt celerius aduenire præproperent, non ob aliud, sed ad bella quæ imminet. *Si*, inquit,

prima penes Turcos, pugna rudimenta videre collibeat, iam sunt qua vultis: praesto venite.
 Ducis itaque nomine dignus, specimen milititæ *Godefridus*, & ab ea quæ Regi competit, fortitudine non degener, immò pardalicâ, vt sic dicam, animositate patrifians, *Hugo Magnus*, cum suis primicopiis, quadam epulari alacritate concurrunt. Deinde *Podiënsis* Episcopus, non modò multis quibus emicat armis, sed monitis precibusque sacris communiit ipsum: *siq̄ foret tepidum, feruere compulsi agmen.* Ad extremum sicut erat ætate grauior, experientiaque instructior; & consiliis idcirco securior, Comes Sancti Egidii *Raimundus* Prouincialium suorum manipulis succenturiatus erupit. Superinspecto igitur hostili exercitu tanta nostris admiratio increuit, vt nil aliud mirarentur, nisi vbi gentium vbiue terrarum tam infinita coaluerit multitudo. Erant autem *Turci*, *Arabes*, ac *Sarraceni*, quorum inter hostes & numerus & dignitas eminebat: copia minus patens, de auxiliariis & minus celebribus populis erat. Videres montium iuga de hac collectione prophana, & colliû conuexa densescere; innumerabilibus frequentis omnia operiri campestria. Primores itaque cum sibi subditis commonitorium habuere sermonem: *Si DEO*, inquit, *hanc quam exercetis militiam deuonistis; si patrias, si domos, si coniuges, si liberos, si denique corpora contempsistis; & ipsa quinetiam sola resederunt gloriosis exponenda martiris, quid vos ad istorum considerationem, precor, extereas? cum vnus vestrum ex DEO fida sagacitas, totius huius vilissimi vulgi superstitioni praeualeat. Si hic vobis fuerit obeundum; regnum vos caeleste manet, felici obituros exitio: Si viuendum, expectat vos, si de fide presumitis, certa victoria; post victoriam, gloria; post gloriam, maior audacia; ad hac ex hostium diuitis opulencia copiosa. Vtrumlibet ergo accidat, inest vobis utrobique securitas; & ubique, neutiquam quid timeatis habetis: nulla vos iam retractatio vel dubietas remoretur. Ergo mentes & corpora fidei Dominice Crucis addicite; & contra hunc aggestum palearum, tantillos videlicet ac penè nullos homines, arma capeſſite.* Præterea, ordinatim acies disponuntur. In sinistro cornu magnanimus *Boemundus*, Comesque *Normannorum*, miles acerrimus, *Tancredus*, & qui dicitur de prima ciuitate *Ricardus*. *Podiënsis* autem Episcopus altrinsecus è regione hostium per montana progrediens, *Turcorum* exercitus ambiebat. Sinistræ etiam illi parti *Raimundus* Comes adequitat. In dextro autem Dux *Godefridus*, *Flandrensis*que *Rothbertus*, *Hugo Magnus*, & reliqua præpotens, vtpotè pro CHRISTO pugnatorum manus. O bone, interiorum cognitor, DEVS, quid in tanto lachrimarum tibi fufum est apparatus? Quid in illo procinctu, ex omnium animo, piæ compunctionis ac confessionis emerſit? Et dignâ, vt par est, consideratione quis penſet, quantâ mentium temeritudine, ex tui solius spe, cunctorum generaliter corda pependerit? quantis ad te, CHRISTE, incorribus singulorum quorumque iustitiæ aut peccata clamauerint? Fleuerant, CHRISTVMque adhuc piis piissimum suspiriis irritabant; cum ecce Crucis frontes cunctas præeunte sigillo, non dico leonum, sed quod magis competit, martyrum animositate confertissimos, vexilla feruntur in hostes. *Mox abeunt Arabes, Persæ, Turciq̄, feroces: Ante pios populi, terga dedere turre. Fit fuga, dispersè miserum protenditur agmen: Non secus ac lepores diffugiunt Arabes. Quanta fugax acies: fit eorum prodiga cades Noſtrorum gladii, vix potuère neces. Dampna ferens membris, cuiusque retunditur ensis: Falce velut segetes; sic reſecant homines. Hic caput, hic nares, hic guttura truncat, hic aures. Scinditur alaus huic, obuius omnis abit. Obstupuère manus, riguerunt brachia cade. Nemo repellit eos, quoque ferente mori. Nempe subinduerat sensus hebitudo profanos. Excipiunt veniens pectora cæca malum.* Fuisse autem eorum hostium qui victi fuerant numerum quadringenta sexaginta millia traditur, præter Arabes: quorum adeò enormis extitit pluralitas, vt omnis eorum hebetarit nostros quantitas. Primum quidem, conclamata desperatione salutis, ad sua quàm properè trepidi tentoria tendunt; ibique quæ præ manibus habuère correptis, diffugiunt; totaque vnâ die nostri eos instantissimè persequuntur: spoliis itaque illis recedentibus farciuntur ereptis; & post innumeras sanguinum fusiones, copiosæ pecuniæ, preciosarum vestium, pecuariorum plurium, quæ tulerant fugacibus, solatio potiuntur. Ab hora autem tertia vsque in horam nonam huius pugnæ, immò internecionis Arabicæ, flagrauit incendium. Duo verò ex nostris reuerendi nominis proceres; *Iosfredus* quidam

- dam de Monte scabioso agnomen habens; Et *Guillelmus*, de quo supra diximus, *Tancredi* frater; aliique quamplurimi, quorum nomina solius *DEI* notitiæ sunt credita, ibidem occubuerunt. Hic planè, hic experimur virtutis Christianæ insignia; & dum hæc paucorum cum innumeris bella miramur imparia; totum necessario referre cogimur ad *CHRISTI* solius auxilia. Si enim de his qui nondum à *DEO* descuerant Iudæis, dicitur in veteri pagina: quia *persequabatur unus mille, & duo fugabant decem millia*: non minus de hac mihi viderur sentiendum victoriâ, ubi hominis prorsus ingenium, quâ arte à tantillis innumerabiles euinci valerent, spes & æstimatio defecit humana. Sed forsitam quiuis obiectat: rustica manus erat, &
- 10 gregariorum militum peripsima, passim vndecunque coierat. Certè ipsi Franci, qui se tanto obtulère discrimini, pleno ore fatentur, nusquam Turcis illis genus hominum comparabile posse cognosci; adèò argutos animis, ac strenuos armis: qui etiam cum in initiis cum eis bello configere cœpissent, eorundem nouitate armorum propè sunt desperati. Nostris enim inexperta erat tanta eorum in equitando agilitas; in euitandis nostrorum incurribus vel ictibus mira pernicitas: præsertim cum non soleant ipsas emittere nisi fugaciter pugnando sagittas. Est autem eorum opinio, quod Francorum contribules existant; & præ cæteris gentibus solis specialiter Turcis & Francis deberi militare fastigium. Igitur eis hoc modo
- 20 Niceæ præerat cum multa amentia timoris post finem obsidionis elapsum, decem millibus occurrere Arabum, cui inquit: *Minime gentium, quam obrem ista miserè exterritus fugis? Francos, ait, me penitus dispersisse ac interemisse putaueram; totamq; eorum summam rebar iam sempiterna captiuitati traditam: & dum eos per manipulos aduentantes & turmas, subacturum me aestimo, & in externos ligatos terras abducere, tunc subito tam numerosi apparuere exercitus, ut campis & montibus eorum multitudinis enormitate repletis, nusquam ab eorum frequentis nostrarum videretur regionum terra vacare.* Captiuitatem quam asserit factam, ad exercitum conuenit Petri heremita referre; sequentem verò multitudinem ad eos qui urbem nuper subegère Niceæ. Cum ergo, inquit, *tot populorum examina vidissemus, & instar segetum cuneos crescentes, qui armorum nequaquam defensione præsumpsimus: nec enim tutum fuerat; mortem contiguam euadendam, vel pede adminiculante censuimus. Vnde fateor; etsi remoti, ex eorum, quos vidimus, dira recordatione concutimur, adhucq; de experta, licet ad momentum, ipsorum ferocitate timemus: Quod, si & vos mea experientia fidem præbere velletis, huic quàm properè loco cederetis: quia si vos eorum manus contingat incidere, multiplices sine dubio vestra improvidentia constabit pœnas vos luere.* Hæc illi audientes, & credendum iudicantes expertis, verterunt celeres vestigia cuncta retrorsum, & per vniuersam sese diffudère Romaniam. Interea è vestigio
- 30 fugitiosos Turcos subsequi curabant nostri: præcedentes autem illi, dum vrbes & castra pertranscunt, sese Francos vicissè passim iactitando efferunt; sicque terræ habitatores, quæ ibant, mendacibus verbis eludunt: *Nos, aiunt, agmina Christiana reppulimus; eisq; totius deinceps ansum congressionis abstulimus. Itaque nos intra vrbes vestras admittite; & gratanter eos qui tantopere vos tucntur excipite.* Ciuitates ergo ingressi, ecclesiarum diripiiebant ornatus, publicarum ædium spoliabant copias; aurum argentumque, diuersi generis animalia, & si qua suppetarent, eripere moliebantur vtilia. Ad hoc etiam quosque Christianorum filios pro mancipiis abducebant: cætera quæ minus prædæ patebant, incendiis absumentes; aduentum nostratum semper præcundo, verentes. Hos denique profanos per solitudinum nostri auia disquirentes, terram desertam inuiam & inaquosam intrauerunt, de qua vix miserandi emerferunt. Hinc famis, inde sitis agitabantur inopiâ; nihilque pertinens esui poterat reperiri, nisi quod spicærum confricatione aliquotiens videbatur crudelis inedia temperari. Ibidem plures equestris viros dignitatis constat obisse: dum desertorum insolentia, vitam equis adimeret; itinerumque impatientia, delicatos perimeret. Vnde boues, capros, arietes, &, quod mirum magis est, canes saginarios tunc fieri, equorum vehiculorumque grandis coegit egestas: his enim omnibus pro modulo impertiebantur, vel qualescunque farcinulas. Exinde opulentam ex his quæ vsui profunt, eos contigit introire prouinciam; attigeruntque *Scuniorum* ciuitatem, Pauli Apostoli tolerantia & scriptis insignem. Ast prouincia-

les, adinonebant præmuniendo nostros, vt aquas vtribus impositas secum deferrent: quia diei vnus itinere, nihil aquarum penitus reperiretur. Ita ergo fecerunt, donec ad cuiusdam horam fluminis deuenire. Ibiq̄ue per biduum hospitia sumptere. Præcuntes itaque qui præcurforum officio fungebantur, peruenire *Erachiam*, vbi Turcorum plurima phalanx adglomerata coierat, id solum præstolans, quomodo CHRISTI valerent perturbare militiam: quos nostri inuenire, & solita audacia intrepidi peruasere. Hostes verò celeri elabuntur fugâ. *Non secus ac missa iactu baleare sagitta.* In urbem ergo, iam libero patente aditu, nostri intrant: quatuorq̄ue mansere diebus ibidem. Ibi *Tancredus* Boemundi nepos, & *Balduinus* Ducis Godefridi frater, non diffugio militiæ, sed animorum acredine, ab exercitus contubernio digressi, vallem quandam, quam *Botentroh* vocitant ea lingua, sunt ingressi. *Tancredus* itaque, vti erat consortis impatiens, à præfato etiam Ducis fratre diuiditur, *Tarsumq̄*, specialis Apostoli nostri adoranda natiuitate præcluem, cum suis aggreditur. *Turci* ex vrbe, obuii aduentantibus ad bella profiliunt; sed imminente concursu ad vrbs, de qua prodierant, munimenta refugiunt. *Tancredus* verò, admissò post hostes equo, portam vrbs castrorum suorum positione conclusit. Nec mora, *Balduinus* adueniens, ad obsidionem ciuitatis ipsius altrinsecus & ipse confedit; & *Tancredum* exoptulat, vt capiendæ ciuitatis participium indulgeat, quam suo secum exercitu collaborante capeffat: quod *Tancredus* multa animi indignatione refutat, dum sibi & ciuitatis dominium, & victoriæ insignia arrogare desiderat. Nox itaque superuenit, & *Turcorum* vulgus, obsidionis impatiens, nec eius qui obsederat pertinaciæ & virtutis ignarum, vniuersum prorsus aufugit. Quibus ita extrusis, hii qui in vrbe commanebant, ipsius profectò terræ gentiles, Christianæ scilicet homines conditionis, in ipsa egressi ad nostros nocte, conclamant: *Franci*, inquit, *maturate ingredi ciuitatem, quia alienigena diffugiunt: in tantum vestra fortitudinis concepere timorem.* Ast vbi eluxit, loci ipsius primores urbem vtrò dedunt; & hiis, quos super eius dominio iurgia motare compererant, aiunt: *illum nobis presidem deligimus, quem cum Turcis adeo acriter hesternò egisse cognouimus.* Verum *Balduinus*, *Tancredo* peruicaciter instans, ciuitatem secum pariter cohortabatur intrare; & prout cuique facultas inesset, spoliis diripiendis insistere. At *Tancredus* non inconsultè refert: *Id se habere proposi, impugnare vtrique Turcos; non spoliare Christianos: præsertim cum se spontè elegerint, nec alterum quam se velint.* Licet hæc diceret, considerans tamen eum potentiâ præminere copiosioris exercitus, vellet nollet, viro illo pro tempore cessit. Cui inde recedenti duæ per deditiõnem, optimæ se ei subdiderunt ciuitates: *Athena* videlicet, & *Mamisra*, & castella quamplurima. At quoniam de hoc ipso *Balduino* nullus forsitan deinceps referendi sese aperiet locus, paucis insinuare velim quam fortuniosus eius fuerit exitus. Apud *Edeffam* Mesopotamiæ urbem, sicut ab his qui ibidem versati sunt, accepimus, vit quidam Ducatus honore præfuerat: qui Christianam prouinciam quam regebat, non tam armis a Gentilium incurfibus, quam pecuniariâ redemptione protexerat. Is senio grauescente iam squalidus, cum esset ei vxor sine liberis, identidem anus, dum Francos agnouisset Mesopotamiæ contiguos finibus, multo æstu desiderabat quempiam, quem sibi adoptaret, ex Francorum habere nobilibus: qui, quod ipse precio, hoc ille defensaret armis ac viribus. Contigit interea quendam familiarem illi militem, huiusque sui desiderii conscium, cum hoc ipso *Balduino* habere colloquium. Cui cum ille adipiscendi ducatus spem indidisset, si à præfato seniore se adoptari permitteret, Comes credidit, & milite comitante *Edeffam* adiit. A quo affectu nimio, præterquam sperabatur exceptus, ab vtrisque est in filium adoptatus. Adoptionis autem talis pro gentis consuetudine dicitur fuisse modus. Intra lineam interulam, quam nos vocamus *Camisiam*, nudum intrare eum faciens, sibi adstrinxit; & hæc omnia osculo libato firmavit: idem & mulier post modum fecit. His explicitis, cum ciuitatenses eum ab honoris pristini culmine expositum, primatum iam cerneant, coniuratione clam facta; eam, in qua cum *Balduino* morabatur, obsederunt repente curiam. Recordabantur enim quorundam quæ eis intulerat malorum. Oblessò itaque eo, cum adobitius eorum nouus resistere Francica animositate pararet, senior eum mira fide cohibuit, dicens pro certo scire se ab eorum

XIII.

rum manibus nullatenus erui; ipsum verò, pro sua defensione facillimè posse periclitari. In finitis ergo ab eo extorsit precibus, vt repugnare desisteret: & cum ille illacrimans miserabiliter, malle se cum eo mori diceret, reppulit hominem; & cum obsidente se populo egit, quatinus nouo illi Principi parceret; seipsum verò prout vellet occideret. Quod & actum est. Interempto itaque eo, *Balduinus*, ducatum sibi ex adoptione delatum, strenuè optinuit: & ex Francis equites, ac famulos ad sui custodiam, memor expertæ nuper prodicionis, adhibuit. Non multo post autem tempore, cum *Dominicus Natalis* adesset, noui Ducis necem in ipso solempni die, iteratâ conspiratione, diffiniunt. Qui eorum tractatus Ducem minimè latuit.

10 Insinuat igitur & ipse hiis, qui in suo asseclatu erant, Francis, & festis Ecclesiæ loricati ac galeati, immò ac si ad bella parati, equites assisterent; pedites lanceis, gladiis, bipè nibus se munirent: & sic vbiq; procederent. Quo factò, vrbani se à Duce præuentos intelligunt: ipse enim cum multa armatorum ad ecclesiam constipatione processit, ac sacro officio interfuit. Ipsâ tamen die siluit. Postridie autem conuocat *Edeffenos*, & de prodicione causatur; & cum legibus eos ad confessionem cogeret, diffiteri quæ proposuerat minimè permittuntur. Conuictis itaque totius vrbis primoribus, his quidem pedes incidi, illis manus, aliis cum naribus aures, quibusdam linguas cum labiis, generandi verò officialia cunctis: omnibus nihilominus diuersa per exilia longè lateque distractis. Et cum denique nullus resedisset qui turbam

20 denuò sibi concitare quiuisset, tum demum securè experitur, quis tanti Ducatus fructus ac felicitas esset. Vitam ergo cum multis opibus & prosperitate educebat, plurimis vrbibus imperabat, inter quas *Soleucia* ab antiquo celebris eminebat: donec post fratrem *Godefridum* qui *Iherosolimæ* regnauerat ex Ducatu quidem peruenit ad regnum: sed exinde, nullius excepit terrenæ felicitatis augmentum: immò pro DEO beati laboris exercitiû: vt pote cui iuge est cum gètilibus prælium.

EXPLICIT LIBER TERTIVS GESTORVM DEI
PER FRANÇOS.

30

INCIPIT QVARTVS.

NEMO iustè, vt æstimo, me id operis deridet aggressum. Et si enim neque *Iherosolimam* isse, & plerasque personas, loca nihilominus ipsa mihi hactenus contigerit non nouisse; in nullo, generali vtilitati reor obesse: siquidem ea, quæ scripsi vel scripsero, à viris veritatis testimonio præditis constat audisse. Si mihi planè id obiicitur, quia non viderim, id obiici non potest, quòd non audierim: cum visui auditum quodammodo superarem profectò crediderim. Quamuis enim *Segnius irriset animos demissa per aurem*; ^{cc}

40 *Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus*: tamen quis historiographos, quis eos qui Sanctorum vitas edidère ambigat, non solum quæ obrutibus, sed ea scripsisse quæ aliorum hauserant intellecta relatibus? Si namque verax, vt legitur quidam, & quod vidit & audiuit, hoc testatur; autentica proculdubio vera dicentium narratio, vbi videre non suppetit, comprobatur. Si sit itaque qui carpat, qui cœpta despiciat, habet vtiq; liberam obtionem, si velit vt corrigat; & cui nostra displicent, sua scribat.

Igitur *Dominicus* exercitus cum Ducibus suis, *Raimundo*, Sancti *Egidii Comite*, *Boemundo* atque *Godefrido*, aliisq; quampluribus *Armeniam* ingreditur; de Turcorum incurfibus, si acciderint fortè, lætatur. Inter eundû itaque peruium habuere castellum, cui adèdè difficilis esset accessus, vt cassum videretur ibidè cuiuslibet

50 molimen assultus. Erat autem illic *Simeon* quidam, Christiano insignis agnomine, prouinciæ gentilis eiusdem, qui à proceribus nostris dominium huius regionis expetiit, quo eam à Turcorum irruptionibus deberet tueri. Nec dare ei munus distulere petiit: ipse verò defedit ibidè, laturus terræ præsidium. Denique nostri progredientes, *Cæsaream*, Cappadocum attigère. Postquâ autem *Cæsariensium* excelsere prouinciam ad quendam multæ pulchritudinis & situs vberimi ciuitatè peruenere, quam trium spatio hebdomadarum Turcorû obsedit exercitus, antequam ad eos pertingeret nostræ expeditionis aduentus: sed nullus eis obsidendo perue-

nit effectus. Nostris ergo aduenientibus, suâ ipsorum deditioe ciuiû, vrbs eadem suscepta est. Hanc eques quidâ, qui *Petrus de Alpibus* vocabatur, à Principibus precariò exegit: quatinus quantum ad Imperatoris Græci, ac procerum fidem nostrorum spectat, defenderet regionem: cui, cum nimio affectu, vti fidelitas interpellantis emerebatur, indulta est. Nox diei illi accesserat, *Boemundo* auditum est, quòd hostes, qui pridem urbem illam obsederant, crebris sed non magnis promotionibus subsequentes, nostros præcederent. Contentus itaque solâ sibi pertinentium militum comitiâ, præcessit; sed eos qui quærebantur, non repperit. Urbem quoque, quæ *Coxon* apud eos dicitur, attingunt: vbi earum, quæ vsui habilia erant, rerum plurimam opulentiam reppererunt. Loci ergo illius indigenæ, intra ciuitatis portas, nostris gratanter admissis, trium illos dierum opportunâ satis refectione confortant.

- II. Audit præterea *Sancti Egidii Comes* Turcos, qui Antiochenæ vrbi cõsueuerant præstare custodiam, ab eius decessisse præsidio: partemque sui præmittit exercitus, qui eam obtineant, & dominio seruēt eius. Electis igitur de propriæ militiæ primoribus quatuor, quorum tribus idem inerat, scilicet *Petri*, vocabulum, quartus *Guillemus de Monte Pislarii* dicebatur, qui & apud nos armis celebrior habebatur, dirigit eos illò cum quingentis equitibus. Haud procul itaque ab vrbe prædicta, vallem intrant, & in ipsa valle castrum repperiunt; & ibidem ciuitati Antiochenæ, Turcos cum manu copiosa præsidere audiunt: quos etiam maximo apparatu & armorum & hominum sese instruere contra Francos, si quando sibi ingruerint, addiscunt. *Petrus* ergo, vnus ex his quos superius *Petros* vocari diximus, cui etiam agnomen à loco, qui *Rosfa* dicitur, fuerat, à sociorum cœtu se diuidens, vrbs cuiusdam quæ *Rugia* dicitur, vallem ingreditur; & inuentis Turcis Saracenisque, cum eis congregitur; & interemptis eorum quamplurimis alios persequitur. Hoc Armenii attendentes, & de viri fortitudine iocundati, propter insolitam aduersum Turcos audaciam, ditioni illius se mancipant. Nec mora, cuidam *Rusa* nomine, ciuitati, habitatorum deditioe, præficitur: in plerisque itidem castellis excipitur. Exercitus autem residuus, à *Coxon*, illa quam diximus vrbe, digressus, per angustam ac cõfragosam incredibiliter, quorundam processit môtanorum semitam, adèò arduorum, vt nemo eû qui præibat vllatenus præcedere posset. Sed alios post alios singillatim pedetentimque procedere necesse foret. Arcto namq; & nimis scrupeo calli prærupti maximi vorago subtererat, vbi, si equum equo offendi contingeret, desperabili statim præcipitio deperiret. Videres cuneum militarem, qui pridem insolentiâ itinerum, inediâque de equëstribus pedites facti erant, feralibus affici tristitiis pugnos collidere, vellicare capillos; & mortis sibi imprecato exitu, loricas & galeas, quælibet arma, sine vllius precii respectu, denariis tribus aut quatuor seu quinque distrahere: & dum non suppetit emptor, clipeos, aliaque peroptima in profunda discicere, dummodo valerent tanto discrimine corpora, vix sibi sufficientia expedire. Ex his tandem scopulis ac rupibus, postquam cum intolerâdis emersere laboribus, urbem quandam *Marasim* dictam introeunt, cuius ciues eis obuiam lætabundi prodeunt, & abundè exercitibus venalia cõuehunt. Recreauitque exhaustos tellus vberima, quousque restitueretur eis Domini *Boemundi*, qui subsequeretur, quemq; præstolabantur ibidem, præsentia. Denique perueniunt in illa campestria, vbi Syrorum prædicatissima metropolis sita dinoscitur *Antiochia*, cuius titulorum sunt specialia, præter ea quibus ad seculum floruit priuilegia, quod Christiani nominis inde pullularunt insignia. *Pharphar* ipsius ciuitatis fluuius nuncupatur. Ad cuius cùm nostri peruenissent contigua loca pontis, quidam ex eis quibus præcedendi castra officium fuerat, maximam Turcorum offendere manum, qui plurimis suffarcinati copiis; suggerere properabant obsidendis auxilium. Quos nostri vbi perspexerunt Francicâ in eos ferocitate concurrunt, & penè sine vllò tēporis interstitio subigentes, hac illacq; dispergunt. Laniant miseros instar arietum, & quæ paulò ante terrere potuerât arma, proiiciunt: fugit per cuncos turba gregaria: vulnerât & obruunt, dū mixtim properât, focia agmina: pridè superba rabies, sentit humiliâ, & quæ nostrorum æstimabat se gauituras stragibus, lætatur si possit eruere, vel cum pudore, corpora. Hii qui venerant expugnandis ferre suffragium, sunt continuò congeries fœda cadauerum: & quas deferebant obsidendis copias, destinavit omnipotens obfessoribus, consilio misericordiore, præbendas. Hiis igitur non aliter quam segetes gran-

res grandine comminuuntur, oppressis, multa nostris refederunt spolia: innumera frumenti viniq; relinquuntur impendia: equorum, camelorum, asinorumque pedes tribus cessere subsidia. Itaq; nostri super prefati fluminis orā castra constituunt. At *Boemundus*, iunctis sibi lectissimorum militum milibus quatuor, portæ ciuitatis sese opposuit; & ne quis ab ea exiret vel ingrederetur in ipsam, vigilias eā ibi nocte continuauit. Postridie ad ipsam vsque Antiochiam, duodecimo Kal. Nouembris, cum quarta esset feria, & media iam ageretur dies, deueniens confedit exercitus, trium ciuitatis portarum, obsidentium diligenti instantia, præpeditis aditibus, sed quarto vacante, quoniam nullus ei obsidendæ patere poterat locus, montanorum contiguorum altitudine plurima, angustiaque obstantibus. Tantus autem non modò ciuibus, verum Turcis præstantibus, nostrorum metus incutitur, vt eorum contra nostros nemo procederet; nemo, ac si nundinas acturi venissent, vlla eis hostilitatis molimina intentaret: & hæc fucatæ superficies pacis quindecim ferme diebus, veluti conclamata, perstiterit. Circa urbem autem ipsam, fertilissima huius obsidionis extitere primordia; omnium vsui conuenientium, tempore nouorum inibi recens acto, feruebat opulentia: vineas, sed quo tempore miror, vindemia dependente refertas; frumenta non horreis sed foueis atque cuniculis, immersa vbi que repperiebant: cum nec arboribus poma deessent; & quælibet vitæ ipsorum comoda solo vberimo suppedirante confluerent. *Armeni* autem & *Syri*, ex quibus præter, vt sic dixerim, Turcos epibatas, tota vrbs illa constabat, cum urbem ipsam incolerent, & Christianæ sese titulo conditionis efferrent, crebrò nostros inuisere; & esse eorum vniuersum addiscere; & suis, quæ apud nostros aucupati fuerant, nutiare. Cum enim Francos suæ assiduæ confabulationis visco allicerent; & se à Turcorum facie fugitare, multæ adulationis lenocinio, nostrorū auribus mussitassent, vxores tamen proprias excedere nullatenus ab vrbe sinebant, & ad ipsas, digressi à Fræcis, postliminium facientes, quæ istinc subintelligere poterāt, ad Turcos Christianarum partium infirmiora ferebant. Proposito igitur eorum cognito, ac essentia Syris interpretibus sita, Turci de ciuitate aliquotiens erumpere, aliqua nostris subripere, dum victualibus quæritandis obetrant, calles consuetos obtexere, plagam montanorum marisque petentibus exinsperato prouere, nihil ab insidiis & irruptionibus vacare permittere. Haud procul autem inde Castrū habebatur quod vocabatur *Areg*: in quo præcipuæ ferocitatis Turcos pro præsidii ipsius tuitione locauerant, qui Francis, aliquotiens inconsideratoribus, frequentium incursum turbas incutiebant. At Principes, tantæ impatientes iniuriæ, non paruâ equitum peditumque conflata manu, mittunt qui explorent vbinam delitescere soleant, qui tot suis mala irrogant. Repertoque eorundem latibulo, obuios quidem primò se illis præbent; sed postmodum, fugā callidè simulatā, eò se ab insequentibus duci sinunt, vbi indubiè nouerant latere in insidiis *Boemundum*. Ibidem, Turcis insectantibus, duo ex nostris occubuerunt. At de latebris sese Boemundus excutiens, hostibus cum debita animaduersione occurrit; eos qui videbantur terga vertisse reduxit, & confertissimā armorum conseruione conflixit. Ex eis itaque plurimos interimit, alios captiuos adducit; ad vrbs portam quos cœperat pertrahit, ibique, ad terrorem in spectantium ciuium, capitibus cædi præcipit. Ast aliqui ciuitatensium, cuiusdam conscendentes portæ suprema, quaqua versum fatigabant nostros suarum iactibus sagittarum: in tantum vt intrā ambitum castrorum Boemundi, missilium nimbus influeret; & mulier ibidem ictu sagittæ occumberet. Denique Principes consilium communicant, constituuntque & ordinant, vt castrum fieri deberet in cuiusdam vertice montis quod *Malreguard* appellarunt, cuius præsidium formidinem sibi valeret submouere Turcorum. Fiebat itaque oppidum, sed præcipuè illic videres, in lapidum comportatione, primorum manus elaborare Principum. Non istic egena manus conueniri poterat aliquas sese per maiorum potentiam angarias tolerare, cum eos qui sibi dominabantur attenderet, in extremi etiam executione operis, nullo modo sibimet ocium indulgere. Sciebant namque piæ naturæ instinctu etsi non legerant, quod *Marius* ille secundum *Salustium* ait: *Si tute, inquit, molliter agas, exercitum autem imperio cogas, hoc est Dominum non Imperatorem esse.* Peracto itaque castro, Principes illud custodiè vicissim. Appropinquabat Natale Dominicum: & frumentum cæteraque corporum alimenta cœperant vehementer im-

minui; & carò constiterat in toto exercitu omnia vendi. Victualium quærendorum causa; nulla patebat facultas vel longiusculè euagari: intra Christiani quoque nominis fines, nihil penè iam ad vsum pertinens poterat repperiri. Porrò in *Sarracenorum regionem* non nisi cum expeditione plurima quisquam valebat progredi. Igitur urgente inedia, coactò Proceres concilio sese discutunt, qualiter consuli debeat tantæ frequentæ hominum, famis atrocissimæ, nisi ei subueniatur, subitura periculum. Tandem vicaria consultatione reperiunt, vti aliqua pars exercitus stipendiis vndecumque contrahendis insisteret, altera coeptæ obsidioni vacaret. Ad hæc itaque *Boemundus* intulit. *Si vobis, inquit, ò strenui milites, tutum videtur; ego Flandrensis Comitibus suffultus comitia victualium procuratori operam dabo.* Quod à quibusq; iunioribus tantâ est gratulatione susceptum, quantò maiori extabuerant, non modò ariditate, verùm omnimoda necessitate ciborum: Celebrata itaque, affectu & alacritate qua poterant, Natiuitate Dominica postridie, cū esset secunda feria; duo illi prædicti Principes, allectis sibi viginti peditum militumque milibus; Sarracenorum prouincias depopulari aggrediuntur. Interea Turci, & Arabes, Sarraceni aliique Gentiles, qui coierat ab Iherusalem & Damasco, & Halep, aliisque gentibus, pari animo conglomerati, præsidium eidem laturo, cum infinito agmine, Antiochiam properabant. Hii iam compererant Christianos in suos fines, pro frugum cæterorumq; vtillum collatione, cursuros: & crepusculo adhuc dubio, contra nostros acie præparata, vbi eos expectare didicerant, cum alacritate in tristitiam mox vertenda, contendunt. Dispertiuntur itaque sese per duarum acierum turmas, alteram à nostrorum frontibus præmittentes; alterâ retrogradâ omnem eorum ambire exercitum molientes. At *Flandrensi* Comes, de diuina nullatenus virtute diffidens, præfixo cordi ac corpori suo signo Crucis, fretus insigni Comite *Boemundo*, ea, qua tantos decebat viros, hostibus magnanimitate occurrit. Pugna conferitur; sed in ipsa primi attemptione congressus, fugax hostis auertitur. Mutantur bella trophæis: atque terga vertensium illisa corporibus, multipliciter rasilis hasta confringitur. Fraxinos creberrimè longas hostilis excipit umbo, & magnis impactæ viribus, per nimietates ictuum in hastulas minutantur. Galea mucronibus oberta, occipitium non defendit à vulnere; loricarum, vt putabant, impenetrabilium prætextiones, tenuitatis accusant. Nullis corporum partibus munimenta profuerant; quidquid tutum Barbari iudicant, infirmatur; quidquid Franci tetigère, conscinditur. Sternitur campestris superficies, numerositate cadauerum; & crebra mortuorum congeries, graminosi pridem ruris exasperat æquor; inuiso vbiq; terra, gentilium cruore respersa, nigrescit. Qui nostrorum cædi fuere superstites, vitam sibi gressuum celeritate lucrantur; & spoliis propriis, non ad horum caritatem, sed ob sui agilitatem exonerari lætantur. In alterum itaque statum, sese animi nostrorum habitudo commutat, dum metus in audaciam, pugna in victoriam, mœror in lætitiâ, fames in opulentiam suscitatur: nudus induitiis, pedes vehiculis, pauper pecuniis, erutus gratiis, victor tripudiis ampliatur. Interim dum ista geruntur, *Turcos*, qui Antiochiæ præerant, *Boemundum* cum *Flandrensi Comite* obsidioni deesse non latuit. Tanta ergo tutiores absentia, sæpius ad bella laceessere nostros exhibat sollicitè, quæ pats obsidentium haberetur infirmior, aucupantes. Tandem aptum diem, cum esset tertia quædam feria, suæ fortitudini exerendæ videntes, subitò minus prouidis ingruunt; & expeditibus militibusque quamplurimos, dum nihil verentur, occidunt. Magnificus quoque *Podiensis* Episcopus suæ curiæ maiorem, eundemque signiferum suū, inter eos qui perimebantur amisit. Et nisi fluminis alueus, cuius crepidini castra confederant, interiacens obstitisset, nostrorum internecio non parua & quàm crebra fuisset. Ad hæc egregium *Boemundum* regredi contigerat, direptis Sarracenorum prouinciis; & ea in quibus Tancredus morabatur montana reuisere: dum æstimat aliquid, quod prodesset obsessoribus ciuitatis, se posse ibidem repperire. Cùm enim quidquid præ oculis habuerant quique nostrorum diripuissent, multi tamen ex eis nihil inuenère; vacuiq; rediére, eorum scilicet quæ victui necessaria forent. At nusquam expers consilii *Boemundus*, dum eos ineptè oberrare conspiceret adortur, dicens: *Si commoda vita vestra disquiritis; si vestris ritè, prout urget inedia, corporibus prouidetis, ita agite, quatenus dum victus quaritur, victum quarentium nullo modo vita necetur. Desinite discurrere montanorum per auia; cum sciatis hostes*

- hostes vestros incognita vobis horridarum solitudinum fouere latibula. Iunctus pariter (alter enim ex altero sit fortior) procedit exercitus, ut si parti infertur violentia, partis alterius valeat experiri præsidia. Sic enim, si quis à manu vel præsentia pastoris exerrat, rictibus dinoscitur patere lupinis; sic miles si à commilitonũ contubernio soliuagus exeat, quibuslibet proculdubio ludibrium prædonibus extat. Satius itaq; vobis sit apud vos & cum vestris, vel tenui cibo pasci, quam inextricabili captiuitati addictos lautiori edulis vesci. Itaq; vna ire, pariterq; redere, cæcibus delectari, præsumptinè nil agere, quorumq; est censura bonorum; liberè euagari perire volentium. Dixit, & ad focios repedans, in nullo obsessores reditu suo opulentiores reddidit. Verùm Armeniorum Syriorumq; caliditas, cum videret in exercitu extenuari cibaria, exinaniri venalia per quælibet sibi cognita obambulantia loca, coemptas circumquaq; fruges ad exercitum inopia laborantem deferunt; & ad eam immoderata caritudine vendunt, vt asini vnus ex frumento sarcina octo eorum Byzanteorum precio distraheretur, quos ibidem purpuratos vocitant, qui centum viginti nummorum solidis æstimabantur. Ibi pensari potest, quam horrendo famis succubuere discrimini, quibus nulla suppeditabat facultas præcii. Et vbi Principes coangustare iam cœperat pecuniæ difficultas, quid ageret ille, quem omnibus pridè opulentis, iam extrema premebat egestas? *Torserat grandis cruciatu illos, Tictus artabat tenuis supremos, Viribus fufis rabies famei Reddidit imos. Copia nanam fuerant remota, Non bouum carnes, nec erant suilla: Vulserant passim manus indigentum Gramina queq;.* VI.
- Quidquid escarum poterat fuisse, Suppetit tandem repperire nulli. Soluerant artus, tulerant & ausum Pectora laxi. Tenditur dirum cutis in tumorem Quæcibi nullum tenuere morem. Esca defecit, periit facultas: Daat ea mortem? Soluit occlusos breuis angor omnis, At fame tactos agitant dolores: Vnde protracta meliora gestant præmia mortes. Hos fouet planè cibus Angelorum, Optimo gaudent brauiolaborum, Quo magis pondus tolerasse constat Suppliciorum. Cateri pugnant, variosq; casus Ferre concertant, grauiibus secunda Villa vix præstât, meliora letis Tristia censent. Iam cruces CHRI-STVM geminas ferendo Prosequi curant, potiora iussis Aggredi gaudent quibus autor vnâ Iusserit isdem. Huic famas atrox cor inane carpit, Aridus dudum stomachus fatiscit: Viscerũ strages, cerebri ruinas Passio fecit. Intus hac tabes animum fatigat, Inde bellorum feritas molestat, Et dies & nox ibi plena curis Cadibus instat. Acris extat mens, tenuesq; vires; Aegra sed mentis reparant vigores Inq; fundendos minimum verentur Ire cruores.*
- Guilelmus* interea quidam, qui *Carpentarius*, non quia faber lignarius esset, sed quia in bellis cedendo more carpentarii insisteret, dicebatur, homo *Transsequanus*; dictis potens, sed opere parcus; *magni nominis umbra*; vir maiora se aggrediens, & qui nihil relinquebat explicitum; qui etiam cum Iherosolymitanũ esset aggressurus iter, direptis contiguorum sibi pauperum substantiis, profanum viaticum præparauit: is, inquam, inedia, quam multò egentiores summa cernebat tolerare fide, impatiens, silenter aufugit. Cuius quidem in armis gloria; in iactantia verborum solummodo habebatur; nullatenus in re gesta. Is in Hispaniis, cum expedito Francica ad auertendos qui ex Africa ibidem confluerant Paganos moraretur; iste, cuius vniuersa erat in verbis audacia, fœdè recessit, & innumeros sua auersione fefellit. Nec sine euidenti Dei creditur accidisse iudicio: vt, quos popularis celebrior fama reddiderat; deterrimos omnium, laborumq; impatientissimos, cœstentaret diuina sententia. Nec in huius solum persona id portentis patuit, verùm de aliis, quorum superfedebo nominibus, id ipsum claruit: vt quorum inter nos armorum terribilis admodum fuerat & famosa ferocitas, eorum in illo Dominico exercitu, mitior fieret etiam leporibus miseranda tranquillitas. Quod quanto à recto diuersius fuit, tanto magis contemptibile haberi debuit. Si enim hic positi, dum sine iure pugnarent, dum scelestè pauperes præda eisdem fierent, non immeritò planè inter ista, pro animarum suarum dampnatione, timidi fuissent: at verò, vbi omnimoda salutis erat æternæ securitas, ibi profecto fuit criminosa timiditas. VII.
- Ad hoc, vt stellæ quoque iuxta Apocalypsim de cælo cadere viderentur; *Petrus* ille, de quo supra actum est, celeberrimus Heremita, & ipse in desipientiam versus, excessit: *Quo geris hac Petre consilio? cur non inis immemor extas? Si Petra conpat origo Petri solidum quid denique signant, Quid tibi vis meminisse fuga? facilis reficit petra motus. Siste gradum: veterem recolas heremum, ieiunia prisca. Iunxeris hætenus offâcusi, tenuit radice ruentem Tendere debueras stomachum, pecuali gramine vesci. Quid* VIII.

- » *dapis immodica memores? nil tale monasticus ordo, Nil tua te genitura docet: vel te tua do-*
 » *gmata pulsant. Cui populos ad id angis iter; fieri quoque cogis egenos. Sic praetens modo iura*
 » *feras; qua quisque dicendo tulisti. Hic aliquando fugax cereris, pisces ac vina terebat. San-*
 » *ctior esca foret Monacho, porri, nasturtia, napi, Cardamus, atque nuces, corioli, ryzana, frux,*
 IX. *lentis, & herbis; Pisce mereq; procul posito, frusto tamen addita panis.* Hos itaq; piæ ob-
 sidionis, immò sanctæ passionis refugas, *Tancredus* vir pertinacis in hoc CHRISTI
 negotio constantiæ, persequitur, comprehendit; & vt par erat, nō sine plurima eos
 contumeliarū illatione, reduxit. Quibus tamen reditum sermone spondentibus,
 credulitatem distulit, donec fide mediâ vterque pepigit, quòd ad exercitus com-
 munionem redirent; & Principum iudicio pro militiæ desertione fatagerent. *Guil-* 10
helmus igitur, vellet nollet remeare compellitur; & pro curia magnifici Boemun-
 di, totâ nocte ibidem excubaturus, exponitur. Postero verò die, vbi auroræ fibra
 recanduit, ante illius viri spectabilis ora inducitur. Cui eo quo merebatur pu-
 dore suffuso, ita Senior ille proloquitur: *Cum, inquit, ubique gentium Francia nomen*
Regis, inter omnia Regna, maiestate præmineat, cum virtutis atque constantia, post DEVM
genitrix integerrimos hucusque viros emittat, te, garrule nequam, & omnium impurissi-
me, te suo dedecori ac infamia tulerat: te amodo, ac si portentum habeat. O bone rerum pa-
ter, cuius modi Carpentarium habebamus: qui sicut architectus dolabro lignum; ita lanceis
& ensibus triuerit terga Gentilium? Ecce ietuum assiduitate faber idem mille inter diu spa- 20
tas obtuderat; & populos Ethnicorum solus ipse, feriatis nobis exciderat. Vbi est illa fa-
stiosa rigiditas, & circa Ligerim ac Sequanam innutrita loquacitas, vbi constare dino-
scitur parsimonia actus, & crepitat indesinens loquacitatis tronitrus? Solus iste laboran-
ti poterat succurrere Luna, cum tamen nil efficax, sædè torpens, protendat in opere.
Et certè competeat illi tua tanta fortitudini, vt qui gentis Dominica extitisti prodi-
tor in Hispania; idem cepti honoris hic habiturus cumulum, molireris in Syria. Esto. Pla-
nè tibi conueniebat nil aliud agere: & ideo super reatu adeo turpi, largissima venia dona-
bere. Iam huius tam irrisoriæ declamationis, Francos circumstantes pudere cœ-
 perat; vixque à viro substomacante impetrant, vt sileat. Pepercit improbo inlu-
 stris viri seueritas, non ignara modestiæ; eo quidem contenta tenore, vt dato pol-
 liceretur Sacramento, numquam se ab Iherosolimitano refilire itinere, siue pro- 30
 spera occurrerent, vel tempus obuiaret inopiæ: spondet & ipse *Tancredum*, qui
 eum à subterfugio cohibuerat, amicum deinceps fore, si eum viriliter constiterit
 permanere. His dictis vtrobique assensum est. At non multo post tempore *Car-*
pentarius ille mirabilis, qui quondam, in tuto positus, carnificium se exercere mina-
 batur in Turcos, sacramenti incontinens, fideique prodigus, furtiuus fugam ite-
 rare non distulit. Hac autem exercitui ipsi, licet pio, penurias obrigisse nulli mi-
 rum habeatur: cum indubiè credi possit, quia diuinæ, quæ eis si bene agerent non
 deesset, prosperitati, maximis criminibus obluçabantur. Cùm enim tanta eos vr-
 geret egestas, & quiq; negatis atrociter profligarentur eduliis, si quempiam ab
 exercitu remotius ire contingeret, pro pretio exiguo aliquis, non alius tamen 40
 quàm nostrorum, cum si solum reperiret occideret. Inde igitur ea per omnes in-
 felicitas bacchabatur, vt vix in tanto hoste mille equi reperirentur: hinc panis vni-
 uersos feraliter excruciat angustia; quæ tamen non arcebat, sed aliquos acrius
 instigabat ad crimina. His verùm sibi diuinitus accedentibus flagellis, non du-
 bium est multos eorundem ad sui recordationem poenitendo reductos; & de suis
 desperantes viribus, ad DEI solius subsidium, sub tanta miseria, vnice postuland-
 um, spei instinctu melioris, appulso. fiebant planè his iam eruditiores euentu-
 bus, vt quòd magis suas attenderent aut copias extenuari, aut fortitudines enerua-
 ri, eò amplius ad Dominum, cui omnia possibilia crederent, doceremur debitâ
 x. humilitate subiici. Præterea, quidam quoque ex legatis, nisi fallor, tyranni- 50
 ci Imperatoris, qui *Tetigus* vocabatur, & illi obsidioni intererat, vir siquidem gra-
 uis æuo, sed nalo, quâ nescio occasione, deciso, & ob id vtens aureo: hinc timo-
 re Turcorum coactus, illinc famis periculo coartatus, multâ mendaciorum co-
 ornatione politus, Seniores adoritur: *Vestram, ô Optimi Duces, excellentiam grandis cogit*
scire necessitas, quantis intra nos anxietatibus deprimamur; quantis etiam extra ter-
roribus stimulemur. Et cum foris habeantur pugna, intus famis non desistant nos excru-
 ciare

ciare dolores, nullum usquequaque patere videtur effugium; nullum adiacet quod nos faciat respirare solatium. At, si prudentiæ vestra fore credatur idoneum, detur mihi facultas in Romania partes eundi, & faciam istinc frumentum, vinum, hordeum, carnem, farinam, caseumq; & cætera diuersis vsibus commoda, cum plurima ac frequenti classe deduci; ac indefinentem quorumq; venalium per maria commeatum, imperatorio passim præcunte edicto, procurabo institui. Equorum, & si quæ sunt alia animalium atque vegetigalium utilitates, omnis vobis per terram, Græcorum prouincia deportabit: Imperator ipse, quem vestra latuit hucusque penuria; ad deferenda indigentia tanta subsidia, summo perè vbi compererit properabit. Et vobis sacramento astruam quòd hæc, vt dixi, omnia fide perseveranti compleam: quæ etiam cum explicuero, cæpta huius obsidionis laboribus me nullatenus representare timebo. Quòd si vestrum contubernium, famisq; participium me detrectare veremini, ecce tentoria mea; ecce remansuri sunt apud vos necessarii mei, quos etsi ad tempus relinquero, in finem contempsisse non potero. Dixit, & procerum aures multæ lenocinio circumlocutionis illexit. Igitur ille recessit omnino non veritus crimen quod in eum, turpiter dum peieraret, incessit; nec vnquam deinceps ad id quod sponderat, cuncta mentitus, accessit. Ita-
 que in tantum eos ceperat instantia hostium visque constringere, vt nostrorum nullus, pro quocumque negotio, præsumeret papiliones suos aut communia castra excedere. Ad hoc omnino miserabilius eos inquietabat domestica,
 & rabiei simillima pestis inedia. Si enim, vt ait quidam, nihil illâ fame molestius quæ extorquetur inuito: quas torsiones æstimamus passos, quibus continuè crucibus addictos, qui nullâ spe ad modicum, vel falsâ, releuati, illis verè inexpugnabilibus muris quotidie adsidebant? Vulgus autem, pauperie omnimodâ exesum, per diuersas oberrabat prouincias: alii Cyprum, Romaniam aliqui, quidam per montana vagari, victus insufficientia coangustante, iam ceperant. Porro viam maris, occurfus vbiq; Turcorum creber occluserat. Nusquam denique patebat nostris exitus. Audiens interea Boemundus innumera Turcorum agmina nostrorum superuenientia castris, Principes alios aggreditur, dicens: Cùm tanta iam nostri paucitas exercitus habeatur, vt vni conficiendo certamini tenuis iam ac insufficiens videatur, nedum ad duo exercenda prælia bifariam disparetur: retractandum nobis est, si à nobis, cum qualicumque exercitu, Turcis obuiam ingruentibus itur, quis huic ciuitati obsideri cæpta, impugnator interim, quis tabernaculorum nostrorum defensor relinquitur? Si ergo vestro ratum videtur arbitrio, delectam optimorum partem peditum, ad custodiam urbis destinemus obfessâ; equites verò, quasi fortiores, Turcorum insanie comparari debere censemus. Dixerat, & nulli Principum ab eius dissensere consilio. Iam hostium examina iuxta Castellum vrbi contiguum, quod vocabatur Areg; Castra posuerant, trans pontem Pharthareum. Dies erat procliuis ad vesperum, & omni Boemundus citatâ militiâ de castris egreditur, & properans inter flumen adiacentemque lacum castrametatur. Vbi mane inclaruit, celerrimè exploratores dirigit, vt Turcorum quantitate perpensâ, qualiter se agant, & vbi commaneant, festinent renuntiare maturiùs. Paulò processerant, hostesque quorum personabat aduentus, quærere ceperant, cùm ecce infinita eorum cernunt emergere examina, per duarum acierum legiones disparata; retro verò eorum pedetentim multitudo subsequēbatur maxima. Quibus prospectis quantocius regrediuntur: Hostes, aiunt, iam imminēt, videtote vt fortes vos & paratos inueniant. Ad hæc Boemundus, suis in CHRISTO fratribus ac commilitonibus excitandis, eloquitur: Victoriarum vestrarum, ô optimi milites, creber euentus, non parua vobis ministrat occasiones audaciæ. Fidei hætenus contra perfidiam bella gessistis; & inter omnia discrimina felices exitus habuistis. Delectare vos profecto iam debuit CHRISTI fortitudinis sepius euidens experimentum: præsertim cùm certo certius noueritis, in illis quæ potissimum urgebant prælis, non vos pugnasse sed CHRISTVM. Quæ ergo valeat vestra menti, pro incurso aliquo, desipientia desperationis inreperere, quos, mala nulli hætenus attentata, Domino subleuante, euadere, quibus triumphos homini impossibiles contigit prouenisse? in tantum iam precor, apud vos fides

X I:

X II:

X III:

*experta proficiat, ut nulla vobis humana deinceps fortitudo resistat. Hac itaque animos tu-
 tiores efficit, cautè procedite, & CHRISTVM vestra, ut assolet, vexilla ferentem, totà
 mentium acrimonià consecrari nunc, & conclamare curate.* Quibus fideliter ac viui-
 dè circumspicteque se acturos acclamantibus, & acierum quoque suarum eidem
 distributionem, vtpote bellorum expertissimo credentibus, iubet idem Boemundus
 quemque Principum appendices suas sibi colligere, & propriam singulos a-
 ciem ordinare. Sex igitur, vti dixerat, aciebus expositis, ad peruadendos hostes
 factis singillatim cuneis, cum summa cautela quinque procedunt. At Boemundus
 cum suo agmine, ad ferendum, si necessitas incubuisset, subsidium, posterior
 sequebatur. Nostris itaque, hoc modo distinctis, dum animis spirantibus stipati,¹⁰
 confertissimè gradiuntur ad prælium, alter alterius latere tacto sollicitabat socium:
 vt nullus, quantum spectaret ad cuiusque personam, pateretur claudicare confi-
 tum. At vbi res manibus agi cœpit. *Nec morà, curuatis adeunt hastilibus hostes,
 Cumq; calent animis, & equos calcaribus urgent, Ac utrobique feris quatitur clamoribus
 ather, Concurrunt acies, torserunt spicula Turci. Francigena impactis terebrarunt pectora
 telis. Ictibus ensis hebes fuerat, fecere fragorem Collisi calibes: molitur vulnera ferro, Qua
 sitit obscenum rapidissima dextra cruorem. Ac si cornicum videas examina mota, Et vel-
 ut immodico procefferit agmine turdus: Sic caeleste iubar tunc protexerit sagitta, Aëra den-
 santes iaculorum grandine cacum. Armæ crepant & equos rapit impetus, esq; retinnit. Ca-
 sa dolent, victricia gaudent, dissona vox it.* Vbi verò totum pondus exercitus quod²⁰
 primas subsequebatur acies, atrocissimo illi certamini se infudit, cœpit nostro-
 rum graui hostium impetu acumen obtundi; & eorum proficiente numero, à pro-
 posita virtute parumper inflecti. Quod Boemundus attendens; qui custodias re-
 tro auxilium laturus obseruat, multæ animaduersionis motu infrenduit. Comi-
 tem stabuli ergo accessit suum, Rothbertum quendam scilicet, Girardi filium, illo-
 que dirigit: *Vade, inquit, utere iam nunc magnanimitate quâ debes, & quæ tanto negotio
 competit, & assumpti huius intentionem tibi propone laboris, dum causam nobis & tibi
 fore noueris totius Christianitatis auxilium, Iherosolymam DEO redimere, ac eius libera-
 re Sepulchrum. Nec minus tibi constat, diuinis potius adiumentis id operis administrari,
 quàm humanis. Age itaque & tuam patienti CHRISTO, iam defer audaciam, nec tam
 opportunus te segnem locus inueniat, quem tuo forsitan Dominus honori præparat.* His³⁰
 concitus ille sermonibus, totâ Domino mente innisus: *Exiit, & densas dirimit mu-
 crone cateruas: Signa Ducis præfert, quæ sic diuersa veretur, Vt sibi dum præeunt pars
 nostra vigore leuetur. Non igitur secus ille furit, quàm fetibus orba Assolet ereptis, obie-
 ta necare leana. Mucro vias aperit, confertum dissidit agmen: Obuia contraderat, cu-
 neum docet ire sequentem.* Hinc itaque nostri, dum Boemundi non incognitum si-
 gnum sibi in nullo vacillare conspiciunt, & prædictum Stabuli Comitem tantâ in
 Turcos animositate bacchari, resipuere simul, tantaque hostes violentiâ propulê-
 re, vt solius fugæ cogerentur sperare præsidia: Nostri denique fugientibus instant;
 & dum sine ordine properant, præcipientes actos vsque ad Pharpharici pontis an-⁴⁰
 gustias, cædere ac detruncare nō cessant. Quâ Turci cæde susceptâ, castrum, quod
 Areg superius nominaui, subintrant, omnimodis spoliant; ignem municipio ei-
 dem subiiciunt, numquamque deinceps ad id redituri diffugiunt. Armeniorum au-
 tem, Syrorumq; gens perfida, qui inter utrosque populos medii, præliorum aucupa-
 bantur exitus, vt cui cessisset victoria, illi potissimum inhærent: dum Turcos in-
 feriores attendunt, aggrediuntur quasque semitas obsidere, & Turcos prætereun-
 tes perimere. Igitur ex hiis quæ hostibus detracta sunt victis, crudelis nostrorum
 indigentia illa conualuit, equis & sumptibus subleuatur; ab ipsis insuper, euentu
 triumphorum crebrescente secundo, Turcorum feritas contempnitur. Vnde &
 post victoriam, centum eorum qui bello occubuerant capita præciduntur, & ad⁵⁰
 Turcorum, qui obsidebantur exatimationem, ante muros Antiochiæ suspendun-
 tur. Est autem consuetudo Gentilium, vt cæсорum capita ad indicium victoriæ re-
 feruare ac ostentare soleant. Interea dum hæc peraguntur à nostris, *Babylonicus Im-
 perator* legationem ad Principes nostri exercitus direxerat, per quos de his quæ er-
 ga Turcos egerant eis gratulabundus extiterat; pariter quoque, & si falsò, spon-
 derat, quòd Christianus fieret, si gens nostra Turcis ea quæ de eius Imperio diri-
 puerant ademisset, sibi que restitueret. Diximus planè *Babylonicum Imperium*
 longè

longè potentius Regnis Orientalibus extitisse; sed Turcos armis animisque ferociosiores multa eius usurpasse. At hii qui vbi obsidenda relictæ fuerant, & ipsi quoque cum *civitatenis* acerrimè conflixerunt, non modò vno in loco, sed ante portas ferè omnis eius vrbis. Dies autem triumphii huius quinto Idus Februarii, pridie ante ieiunii caput. Nec id iniuriã, vt qua die ante ipsa ieiunia debentur Christianis epulæ, eã, quam potissimum affectabant, hostium iniquorum saginarentur cæde. *Franci* igitur, tantæ victoriæ feruente tripudio, votorum multitudine Domino cooperatori gratulantes, non sine plurimo prædarum fructu, ad castra recedunt: *Turci* verò impatientes præ pudore videri, cuniculis & cuneis, si valerent, regrederentur in patrias. Denique maiores exercitus, dum crebrò perpendunt plurimas se perpeti ab his qui obsidebantur incursum indignitates, coacto Concilio diffiniunt: vt antequam aliquam quouis casu suæ militiæ minorationem patiantur, ad portam vrbis, vbi eorum fanum habebatur, vbi quoque pontem constat haberi, castrum constituent, vnde aliquantisper hostium temptamenta restringant: cui eorum sententiæ, cuncti sunt iuniores assensi. Ad hæc *Sancti Egidii Comes* primus intulit: *Ego, inquit, stipendiis fulciam; idemq; seruabo castellum: tantum mihi opitulamini ad edificandum.* Cui refert *Boemundus*: *Si libitum vobis sit, spondeo me iurum cum Comite isto, qui se præobtulit, ad portum Sancti Simeonis, vbi pariter eos tuebimur, qui huic insistent operi: Residui, obsidioni operam dent; nec hostes vrbis portas excedere sinant.* Comes itaque ac *Boemundus* ad Sancti Simeonis, vti proposuerant, processere portum. Hii verò qui remanserant, castellum instituere fuerant aggressi: sed *Turci* huius ædificii principia vehementissimo impetu turbaerunt. Repentino ergo nostros peruadentes incursum, terga eos vertere coegerunt, plurimos occiderunt; diem *Francis* lugubrem intulerunt. Comperiunt postridie *Turci* aliquos Principum obsidioni deesse, & quod ad portum Sancti Simeonis abissent: multo apparatu se instruunt, atque à portu redeuntibus subitò occurrunt. Cumque Comitem ac *Boemundum* cum militari frequentia aduentare conspicerent, cœpère stridores & garritus sædè nimis conclamando emittere: vnde cumque nostros ambire, iaculari, sagittare, vulneribus etiam inflictis truculenter occidere. Tanta namque fuit eorum inruptionis acerbitas, vt nostri vix elaberentur per contigua montana præcipites, & quaqua versum patere potuisset excessus. Qui potuit aliquã volucres, vt sic dixerim, equos celeritate prætergredi, euasit: si quem Gentilis alacritas repperit segniorem, occubuit. In hac tantã, quæ putabatur, calamitate, nostrorum millenarium mortui superauerant numerum: quos fidei testimonio *probabiles*, iuxta Apostolum, inuentos, gloriosa post necem exceperunt *2. Tim. 2, 15.* præmia passionum: quibus, si quas necesse fuerit peccatorum luere pœnas, sola sanguinis effusio omnem fuit potentissima purgare reatum. At *Boemundus* infinita super tali infortunio anxietate detritus, viã compendiosiore digressus à focis, cum paucis ad obsidionem peruenit equitibus, quos & repperit congregatos insimul.

40 Efferatis itaque omnium super suorum internecone animis, & *CHRISTO* amarissimis fidelium singultibus prouocato, eos qui tanta sibi incommoda intulerant vnanimiter inuasuri, ad prælii loca perueniunt. Stabant hostium cohortes, de recens acta victoriã, è regione securæ, æstimantes istic se itidem effecturos quæ cum Comite & *Boemundo* se egisse iactabant. Verùm malignis de nequitia proponētibus, benignus *DEVS* piè disponit quæ debeat remedia præstare mœrentibus. Insignes ergo viri, dolore fratrum interfectorum compassionis adacti, signo Crucis Dominicæ frontibus animisque præfixo, vniuersa in illos virium suarum collatione funduntur. Quorum illi vnanimitate perpensã continuò cedunt, & ad *Pharpharicum* pontem per eius angustias transituri contendunt. Angustabatur

50 transeuntium multitudo dum fuga præproperat, & cum peditum equitumque cuneus, spatio sese breuiore coaggetat, suum quisque comparem, dum nititur præteruolare, præcipitat. Nec nostris super isto vigilantia deerat: vt vbi vulgi fugientis frequentia densescere videbatur, ibi non de vulneribus sed de præcipitio ageretur. Quod si quis aquis immerfus, aut per pontis columnas rependo, aut manibus enatando ad aridam conaretur emergere, illicò à nostris, ripam fluminis ambientibus, medias vndas cogebatur absorptus insumere. Tanta autem huius redibitio cædis extitisse cognoscitur, vt *Pharpharis* vnda potius cruoris quam la-

ticus putaretur. Tantis ibidem victi victoresque concrepuere clamoribus; tanta
 percuntium & perire cogentium, tamque terribilis vocalitas ferebatur, ut pul-
 sari strepitibus cœlorum supremitas crederetur. Crebris telorum iactibus, cæte-
 risque missilibus fiebat nubilus aër, globique solaris claritas, iaculorum errantium
 interstitio tegebatur. Mulieres urbis indigenæ, Christianæ quidem, circa muri
 propugnacula spectaculo huiusmodi pascebantur: & dum Turcos perimi, tot æru-
 mnis addici prospiciunt, à facie ingemunt; sed auersis vultibus Francorum pro-
 speris euentibus latenter applaudunt. Cogebantur autem Armenii ac Syri, cum
 essent Christiani, sagittas ad nostros emittere; quidam autem ex ipsis, & id ipsum
 faciebant sponte. Occubuerunt siquidem istic duodecim de eorum primoribus 10
 viri; quos verbo Caldaico *Satrapas*, secundum eorum barbariem *Admirauis* di-
 cunt; aliique quamplures, de magis præditis ac solertioribus ipsorum personis,
 quibus tota incumbebat defensio ciuitatis: qui ferebantur mille extitisse quin-
 genti. Qui verò huic residui fuere exitio, nostris uti consueuerant insultare de-
 fierunt: nulla eorum garrulitas, nil deinceps scurrile apparuit: dies ista diuturnum
 illorum gaudium mœrore mutauit. Ergo superueniens nox, vulgus utrumque diremit
 „ Desliterantque manus, animis agitantibus arma. In tantum autem hæc nostris profuit
 victoria, ut nunquam ulterius tantum roboris ac virium viderentur habere; eo-
 rumque vox conticesceret irrisoria. Porro etiam multis, quorum nostros neces-
 sitate constabat vrgeri, affatim refecta est, DEO propitio, indigentia. Postero igitur 20
 die cum diluxisset, Turcorum aliqui de vrbe prodeunt; mortuorum suorum
 cadauera colligunt: quædam quidem repperere; alia verò, intra fluminis alueum
 euecta disperire; & quæ inuenire contigit, ad fanum suum quod *Mathoma-*
riam vocant, ultra pontem Phartharicum sepeliere, ad portam Antiochiæ. In
 quorum tumulis reposuere pallia, Byzanteos aureos, sagittas & arcus; plura-
 que alia utensilia, quæ exprimere superfedimus. Quarum inferiarum cum ad
 nostros deuenisset notitia, funestum cimiterium illud, multo armorum fre-
 ti apparatus, adeunt, fractisque sepulchris erui corpora exinde præcipiunt, fa-
 ctaque congerie in cuiusdam foueæ ima deuoluunt. Quorum capitibus tamen
 amputatis, ad sua ea deportari fecere tentoria: quatenus eorum qui occubuerant, 30
 supputatio haberetur certa exceptis quatuor equorum oneribus, quæ asportau-
 rant Imperatoris Babylonici legati, patrata scilicet contra Turcos victoriæ testi-
 monia. Quæ Turci attendentes, multo ægrius tulere de expositione cadauerum,
 quam tulerant super interfectione ipsorum. Non enim iam mœstitiam, modestis
 fletibus temperabant; sed pudore recusso, eiulatibus prædicabant. Tertiâ abhinc
 die castrum præfatum ædificare cœperunt: ex his videlicet lapidibus quos fractis
 Gentilium sarcophagis tulerunt. Castro denique explicito, cœpit iam ciuitas quæ
 obsidebatur artari: in tantum ut is, quem pridem habuerant, iam inciperet tumor
 omnino reflari. Nostris autem libera quouis eundi aperiebatur facultas: montano-
 rum etiam, quondam difficiles, opportunas deinceps habuere ad querenda victua- 40
 lia semitas. Igitur omnibus quaqua versum viis Turcorum utilitati præclusis, quæ-
 dam pars à flumine, vbi castrum, & iuxta castrum sita erat Ecclesia, possibilitatem
 exitus siue introitus adhuc præstare videbatur. Quod siquidem castrum, cum
 nostræ esset partis, si fuisset à nostris integrè communitum, frustra iam hostium a-
 liquis prodeundi libertatem præsumeret attentare. Concilio itaque proceres
 coacto, id repperere consilii: ut vnum è suis eligant qui custodiæ præficiatur, sol-
 licite muniat, fideliter tueatur, quatenus omnis Paganorum oberrantium per
 montes & campos excursus, omnimodis absteineatur: aditus verò vel exitus vr-
 bis nihilominus absidatur. Cumque persona tanto negotio passim per Princi-
 pes disquireretur idonea, *Tancredus* ille, qui in bellis Dominicis titulum sagacis- 50
 simæ iuuentutis nunc vsque meretur & meruit, propriæ viuacitatis impatiens,
 illicò erupit, dicens: *Si scirem pro tanti laboris instantia quid mihi impostero
 utilitatis obtingeret, ego sollicitudine competenti, domesticorum meorum contubernio ful-
 tus, idem castrum satagerem roborare; & vias per quas hostes nostri procedendi so-
 lent habere licentiam, DEO auxiliante, conabor occludere.* Cuius Principes bene-
 uolâ illatione gauisi, spondent continuo se eidem præbituros quadringentas mar-
 chas argenti. Ægrè tali promisso, quia ad quantitatem studii videretur exiguum,
 Tancredus

Tancredus assensit: at tamen, si desisteret ne deputaretur inertia, equitibus atque clientibus qui sibi familiariter adhærebant, confestim & indubitanter assumptis, dominium castelli obtinuit; facultatem egrediendi extra urbis portas, hostibus abstulit, maximamque eorum quæ ad equorum pabula pertinent penuriam, lignorum etiam cæterorumque utilium, plurimam raritatem indixit. Itaque vir egregius, perseveranter commanere delegit ibidem; & subtractis com meatibus cœpit circumcingere, immò obstruere omni vigilantia civitatem. Ipsâ autem die quâ idem castrum subierat, magna frequentia Armeniorum atque Syrorum per montana veniebat, quæ obsessæ civitati diuersorum alimentorum stipendia conuehebant. Quibus optimus ille eques, ut officii cœpti prosperos haberet euentus, non tam fortè, quàm DEO ingerente, sit obuiam; & apprehensis multam frumenti, vini atque olei, aliorumque non minus necessariorum diripuit copiam. Ne etiam vir bonus conqueri potuit, cum tam pio exerceretur negotio diuinitus sese oblitum, sed in hac quamprimum fortuna edidit, quod, neque vnquam nimie corporalibus indigeret; & deinde fructus æternitatis, post ipsa carnis subsidia, sibi non deesset ad Dominum. Erat itaque Turcis, quolibet extra muros eundi, siue gerendi, penitus circumclusa potentia: hisque quæ infra urbis mœnia reperiri poterant, cogebantur esse contenti, donec caperetur Antiochia. In hac ipsa obsidione ma-

XV.

gnus Christianæ legis extitit vigor, ut si aliquem quibuslibet conuinci criminibus constitisset, acerrimæ sententiæ principium exercitus iudiciali censurâ succumberet. Præter hæc autem, specialiter corporalis impudicitæ flagitia iuebantur vicisci: nec id immeritò. Qui enim penuriis ambiebantur atrocibus; qui quotidie hostium, nisi DEVS protegeret, videbantur patere mucronibus, his profectò nullus rationabiliter debuerat ingeri petulantia cogitatus. Er quis ibi esse poterat aditus voluptatis, ubi erat indefinens suspicio mortis? Vnde fiebat, ut ibi nec mentis scorti, nec nomen prostibuli toleraretur haberi: præsertim cum pro hoc ipso scelere, gladiis, DEO iudice, vererentur addici. Quod si grauidam inueniri constitisset aliquam earum mulierum, quæ probabatur carere maritis, atrocibus tradebatur cum suo lenone suppliciiis. Contigit interea quendam prædicatissimi omnium Cæro-

bii Monachum, qui Monasterii sui claustra fugaciter excefferat, & Iherosolymitanam expeditionem, non pietate sed leuitate prouocatus, inierat, cum aliqua femina ibi deprehendi; igniti, ni fallor, ferri iudicio conuinci; ac demum, Podiensis Episcopi cæterorumque præcepto, per omnes castrorum vicos miseram illam cum suo amasio circumduci, & flagris nudos ad terrorem intuentium dirissimè verberari.

XVI.

Ad hæc etiam ut patientiores ad penurias, circumspectiores ad vitia fierent, præfatus Podiensis Episcopus multifariam exhortationi vacabat: nec vllus dies Dominicus, aut festa apud Christianos transigebatur celebritas, quâ non per quosque castrorum angulos diuinorum verborum prædicaretur auctoritas. Iniungebatur autem id, si qui fortè interfuissent, ab eodem præfule, Episcopis, Abbatibus, aut clericis,

calibus, quæ videbantur eruditiores, personis. Dignum autem relatu mihi videtur, quoniam se operi nostro Abbatum nomen immerfit, quendam ibi extitisse

XVII.

Abbatem: qui cum huius viæ adhuc inter nos tractaretur initium, & se competens tanto itineri non habere comperisset prætium: illud Crucis signum, quod vestimentis ex aliqua materia factum apponi consueuerat, ipse nescio sibi quo artificio mediâ in fronte præsculpsit: ut non modò pictum, sed militaris stigmatis instar ferro esset inflatum: quo facto, ut fraus mendacio firmaretur, ab Angelo sibi per visionem illud celebrauit impressum. Nec spei huius qualiscumque defuit fructus, nam id cum subintellexisset indocile & nouarum rerum cupidum vulgus, plurimis hominem in sua & extra suam regionem prosequutum est muneribus. Nec tamen poterat argutiam sollerter inspicientium, talis latere fallacia: cum patenter virus extillare videretur Crucis ipsius violenter inscripta lineola. Is tandem profectus, cum Antiochenæ obsidioni interesset, quæ mendosè confinxerat, licet ab aliis iam dudum deprensâ, aperuit; & lucri intentionem non tacuit. Qui quidem honestè se habuit, & dominico exercitui multa documentorum gratia profuit. Æmulationem quippe DEI habuerat; sed non secundum scientiam prorsus id egerat: in tantum autem eminuit, ut capta Iherusalem, beatæ

Mariæ Ecclesiæ, in valle Iosaphat positæ, Abbas præficeretur; ac tempore succedenti, Cæsareæ Palæstinorum metropoli, Archiepiscopus crearetur. Illud autem constat esse indubium, quod, nisi diuini verbi creberrima eis ministrarentur solatia, numquam inter tanta famis bellorum que discrimina, adeo perseuerans eorum extitisset patientia. Vnde quoslibet vitâ probos, scientiâ præditos, non minus, immo magis, inter eos valuisse dicimus, quàm eos qui arma ipsa propriis contra hostes tractauere manibus. *Qui enim animo defectum admonitione consolidat, maior profecto eo est cui vires suo hortatu præstat: præsertim cum hii qui commoitores erant, eidem tolerantia in omnibus communicarent.* Quid de illis ad vltimum dicam, qui in hac ipsa expeditione diuersis in locis Martyrii professione sancti sunt? Quid, quod non modo sacerdotes, non litterati quilibet, sed viri militares, & quique plebei, de quibus nulla poterat fore confessionis spes, ad huius sortem gloriæ asciti sunt? Multos etenim captos ex his à Paganis audiui-mus, qui cum iuberentur fidei sacramentum negare, maluerunt capita gladiis exponere, quàm fidem, qua semel imbuti fuerant, Christianam prodere. Inter quos, specialiter quem referam elegi vnum, militarem equidem virum, genere nobilem, sed præ omnibus suæ cognationis & ordinis hominibus quos nouerim moribus magis insignem. Hunc, à puero mihi cognitum, secundo vidi adoleuisse ingenio: præsertim cum ex eodem quo & ego municipio oriundus extiterit, & tam ipse quam parentes eius, parentum meorum beneficia tenuerit, eisque ho-minium debuerit; vnâ mecum creuerit, mihi que ad integrum vita eius studiumque patuerit. Cum enim equestri iam præminuisset officio, armorum fuit singularis titulo; sed omnis petulantia immunis à vitio. In *Constantinopolitani Imperatoris*, scilicet *Alexis*, celeberrimus palatio: nam in eius obsequiis, consueuerat peregrinari sedulo. Qui quidem quantum ad suum spectabat modulum, cum esset in exteriori benè fortunatus copia, adeo largus habebatur in elecmofyna, in tantum frequens circa diuina mysteria, vt non videatur militis sed potius antistitis eius vita. Cum enim eius recolo iugitatem in oratione, pietatem in verbo, benignitatem in munere, sanctæ eius nimium aggratulor intentioni; sed non minus ingenio meæ. Talem enim ipsius sum expertus actionem, quæ meruerit, non aliud quàm Martyrii finem. Glorior certè; & gloriari possunt quicumque illius consequi potuere notitiam, non præsumo dicere amicitiam: quia quisquis eum vidit, proculdubio Martyrem vidisse se nouerit. Is planè à Paganis captus, cum cogretur **C H R I S T I** negare fidem, inducias expetiit à perfidis vsque ad proximum sextæ feriæ diem: Cui cum libentissimè annuissent, æstimâtes eum morosiori retractatione mutandum; accidit demum, vt dies præfixus adesset; eumque furor Gentilium vrgeret, quatenus eorum sententiæ cederet: dixisse fertur. *Sic circo gladium me impendentem distulisse putatis, vt horum dierum mihi lumina parua lucrarer; & non potius vt ea ipsa die qua Dominus meus IESVS CHRISTVS crucifixus est mori mihi contingeret, dignum est vt euidens fiat, quid mens Christiana cogitat.* *Insurgite ergo, inquit, & quo vultis me exemplo occidite: tantum vt ei, pro ipso interemptus, animam meam restituam, qui pro generali omnium vita hodie impendertis suam.* His dictis, gladio imminente subiectum protendit iugulum; & cæso capite, transmittitur ad eum, cuius similitudinem mortis inhauserat, Dominum. Is vocabatur *Matthaus*: verè, iuxta interpretationem sui nominis, non alii quàm **D E O** donatus.

EXPLICIT LIBER QUARTVS GESTORVM DEI
PER FRANCOS.

50

I N C I P I T

INCIPIT LIBER QUINTVS.

P V S C V L I huius mei, præter spiritualem, si quis tamē futurus est, fructum, ea intentio est ita me velle dicere, vti ab alio, si eadem scriberet, mihi referre voluerim. Talis namque animo meo voluntas adiacet, vt sit magis suboscuroꝝ appetens; rudium verò & impolitè dictoꝝ fugitans. Ea quippe quæ meum exercere queant animum pluris apprætor, quàm ea quæ captu facilia, nihil memorabile auido semper nouitatis largiuntur ingenio. Ego planè cum plura scripserim & scriptitem, ita omnes extrusi ab animo, vt mihi soli profutura putem; nulli alii placitura curem. Opinioni-
10 bus itaque omnium supersedi: ideoque mei securus aut negligens, præstolor me quorumlibet verborum verberare cædi. Prosequamur igitur cœpra, æquanimiterque toleremus hominum nos dilatrare iudicia. Quæ facta sunt in Antiochena obsidione, nemini relatu possibilia existimamus: quia inter eos qui ibidem interfuerunt, nullus profectò potuit repperiri, qui cuncta, quæ circa eandem urbem
20 agi potuerunt, valuisset peruidere; & ita ad integrum comprehendere, sicut se habet ordo gestæ rei. At quoniam ea quæ passi sunt in penuriis, bellorumque diuersorum casibus, summatim perstricta sunt, amodo videtur idoneum, vt ad quem finem obsidendo deuenerint, quemque fructum tanti laboris habuerint, vt cumque carpamus. His diebus, nocte quadam rutilum in modum ignis super exercitum nostrorum emicuit; & speciē, haud ambiguâ formâ, pariter exhibuit crucis. Quod, quique illic sapientium, incendium, ad bella retulere futura: vbi tamen esset, quod
30 crux videretur innuere, certa salus & successura victoria. Quidam de primoribus, qui vrbi præsidebant, Turcis, vocabatur *Pirrus*: qui familiaritatem *Boemundi*, quo nescio pacto, nactus, cœpit intercurrentibus nunciis crebrius eius vſitare colloquium; & mutuo super his quæ & hinc & inde gerebantur communicabant sæpius ambo consilium. Interea soliditati amoris, per assiduitatem colloquii, gliscēte fiducia; paulatim Boemundus suggerere ei aggreditur, quatenus Christianæ ditioni subiiceret urbem, cui dominari ei plurimâ ex parte constabat, suadens etiam vt Christianismum susciperet: spondens nihilominus, si hæc duo fieri adquiesceret, quod multum ipsi quæstum, cum potiori honore quàm ibi hactenus obtinuerat, impenderet. His promissionibus ille non semel, sed multotiens sibi ingestis, tandem lenocinante emolumento, consensit; eique huiusmodi mandata direxit: *Trium, inquit, turrium custodia præsum: ipsas tuo tradam dominio; quâq; horâ tibi collibuerit & oportunum fuerit, te in ipsas, vel quos volueris, gratanter admittam.* Hæc spes quam maxime attollere cœperat Boemundum, & dum securius præstolatur ciuitatis introitum, conceptam mente lætitiâ vultu præferbat eximio. Verens igitur, ne cum ille proderet ciuitatem, aliquis nostrorum sibi Principum totius principatum ciuitatis eriperet, callidè exercitus seniores adoritur. *Non latet, ait,*
40 *vos, o excellentissimi Comites, quas in medias, quos algores, quamq; truces excubias, hanc urbem obsidendo tulerimus: cunctisque personis magnorum, minorum, atque mediocrum incumbere aequaliter dinoscitur ferale fastidium, nullumque patere remedium. Consilio itaque apud vos habito, quæso perpendite, an huius urbis dominium unicuilibet nostrum obtinere sinatis, si alicui contingat istius proditionem fieri ciuitatis. Mihi autem videtur non incongruum, vt si seu vi, seu clam, seu praevario quisquam eius obtinebit ingressum, illi proculdubio ab omnibus concedi urbis debere dominium.* Ad hæc Principum sententia longè
50 diuersa extitit; & eius opinioni seuerâ fronte restitit, dicens: *non satis esse conueniens, vt vbi par labor atque metus, non sine præiis maiestate petita sunt, & vbi periculum a quâ omnibus lance pependerit, ibi unicuilibet, tot tantorumq; dolore quasitus, debeat magistratus attribui. Quis enim non iustum esse censeat, vt in quo vniuersorum certamen exstuat, illic generalis omnibus requies & pars, post victoriam iure perueniat?* His Boemundus ægrè susceptis, & graui audita trutinans animo, abscessit. Nec mora, peruenit ad Principes, quod ab hostibus eorum innumerabilis Barbararum nationum, ad subueniendum Antiochiæ, conflaretur exercitus: & mutato repente

quæque animo, ad alterutros, coacto concilio, fabulantur: *Si, inquit, Boemundus qualibet techna occupauerit ciuitatem, nos sibi redditam eum patienter habere feramus: ea sibi conditione indita, ut si Imperator, quod pollicitus est præstiterit auxilium nobis; & ea qua pariter spondit ac iurauit congruâ largitione profequitur, ciuitas ipsa, nobis tradentibus, iuri Imperatoris cedat; si verò sefellerit, in partes Boemundi, sicuti ipse, expetit, tota concedat.* Quo cognito vir ipse clarissimus, iam preces ad Pirrum quotidie, securus ingeminat; & multâ huiusmodi promissorum adulatione circumuenit: *Ecce optime, inquit, Pirre, vides, ad hac nobis efficienda quid opportunitatis arrideat: ne ergo, quasô, differas; ne, quidquid communiter utile molimur, si per aliquem, quod absit, detegatur, amittas.* Pirrus, Boemundi legationi congratulans, ope¹⁰ pem suam non se dilaturum villo modo, renuntiat. Et, ne virum illustrem redderet diuturna effectus mora suspensum, Pyrrus idem proprium filium latenter Boemundo dirigit, & de vrbis deditione vt fidenter speraret admonuit: *In crastinum, ait, cum primo diluxerit, vniuersam Francica militia manuum tubis insonantibus, in unum coge; & quasi depraedaturos Sarracenorum terras, vt assolent, longiusculè à castris progredi iube; continuo tamen dextrorsum per montana reuertere.* Ego verò intra ciuitatem, tuum præstolabor aduentum, tuos absque dubio quos immittere²⁰

xv. *libuerit, in eas, qua meo iuri parere videntur, turres vsique recepturus.* Ad hæc Boemundus, quæ audierat non segniter exequi properat; & accito quodam cliente suo ei præcipit, vt, quasi præconis functus officio, Francorum castra circumeat: quibusque denuntians, quatenus summa se cuncti diligentia præpararent, ac si in terram Sarracenorum procedere debeant. Nec mora, Principis Imperio famuli sagacitas inretractabiliter obsecundat; nec Francorum expeditio obtemperare detrectat. Quid apud se lætæ spei concipiat Boemundus Duci Godefrido, Flandriensium Comiti, itidemque & illi de Sancto Egidio, necnon & Podiensi Episcopo denunciat: iamque tutior ex sponsonibus Pirri, fatetur sibi Antiochiam eâ nocte tradi. Ea igitur exercitu, qua diximus, ordinatione disposito: militares equidem viri, per campestria obambulare iubentur; peditum frequentia, per montana processit. Totâ itaque nocte proprium iter expediunt, & antequam pareret auroræ crepusculum, pro turribus, quas³⁰

v. *ille fœlix proditor peruigil excubans obseruabat, adsistunt.* Ibi Boemundus de equo defiliit, & Francis insolita iam auctoritate intonuit, dicens: *Procedite, & ab ea, quam dudum passi estis inquietudine, respirate: præceteram vobis scalam conscendite; & ne diu vos morer, diu exoptatam vobis Antiochiam capite: quia qua pridem Turcis subiacuit, vestra in proximo, si D E V S annuerit, cedet custodia.* Ad scalam Franci perueniunt, quæ mœnibus ciuitatis innixa, & ad eadem fortiter illigata, sexaginta illico hominibus ascensum præbuit, quibus intra turres exceptis, earum ipsis homo custodias delegauit. At ipse Pyrrus, attendens quòd adeo pauci ex Francis ascenderent, non tam nostris, vt post modum clauit, quam sibi timidus, verens ne ad sui ipsius perniciem⁴⁰ cœptæ proditiõnis trepidaret euentus, seuerissimè ad præsentem Græcâ linguâ infremuit: *Parum, inquit, Francos habemus.* Hisque dictis Boemundum vehementer inclamat: negotium nimirum accelerans quòd gerebatur, ne ciuibus, antequam Franci conueniant innotescat. At Longobardus quidam ex famulis, Pyrrum intelligens de Boemundi absentia conqueri, quam celeritèr ad virum qui petebatur properat: *Quid, inquit, adeo stupide agis? Quid cum tanto languore, tam ardua cœpta profequeris? Ecce iam nos trium turrium custodias obtinemus: & tu, huius rei euentus adhuc dubios, quasi contemplaris eminus? Expergiscere, manus admoue, media teipsum actioni interserere.* Ocior ille festinat cum suis ad scalam, & tam proditoris boni, quam eorum qui ascenderant, e⁵⁰ rigit intentionem. Confestim, qui subierant illas Pyrrus turres, attendentes Francos vndecumque confluere, proprium cœperunt cum multo inclamare iubilo signam: *DEVS ID ID VVLT, DEVS ID VVLT, DEVS ID VVLT.* Idem autem magnis acclamant vocibus, qui ascensuri pro mœnibus stabant. Præuenire tunc alter alterum in subeundo scalam infinitâ cõtentione certabat; & quique subuectus, vt prius poterat, turres & alias occupabat. Quicumque his obuius extitisset

extitisset, tradebatur neci: inter quos etiam occiditur frater Pyrrhi. Interea scala dirumpitur; & tota nostrorum multitudo subteriacens, & quæ præcesserat, graui animorum ægritudine sauciatur, dum superiores, differri sibi verentur auxilium; & infra positi, his qui ascenderant timent detrectare suffragium. Sed industria reperit citò locum. Porta namque ibidem clausa atque contigua, à sinistra parte latebat: nocte nimirum præpediente repperiri non poterat, quæ etiam interdium, loco infrequenti constituta, minus patebat. Palpando tamen, vrgente curâ, sentitur, ab omnibus; statim ad eam curritur, fractis repagulis ferisque panditur, Francis irruentibus peruia efficitur. Audires horribili vniuersam ciuitatem frangore
VI
 10 confundi; & dum isti de tanti laboris sine coniubilant, illi in speratâ omnino sui omnium subuersione collacrimant: nichil pensi, nichil moderati vsquam, penes victores victosque constabat. Illicò *Boemundus*, vt intentam sibi redderet urbem; illud Turcis omnino notabile cognitumque vexillum, coram prospectu castelli, quod adhuc captioni restiterat, (suum utique) iubet in cuiusdam montis supremitate præstitui. Erat in vrbe peruasa, eiulatum enormis immensitas; & dum per omnia fugitantium fit angiporta occurfus, incitantium victorum ad cædem, feralis ferebatur ac truculenta vocalitas: & dum recordantur quas pertulerant in eorum obsidione miserias, quas ipsis mortibus acerbiores in edias; omnis quas inferre potuerint, insufficientes arbitrantur eorum reatui pœnas. Puniebatur
 20 Armeniorum Syrorumque, Paganorum cohortibus omni merito exæquata perfidia: quia, quos ad suam ipsorum internecionem, Turcorum adminiculo haud segniter inuigilasse compererant, tandem à supplicii pensione disparare nolebant. Et certè tamen fateor, quia ipsorum innumeris pepercissent, si inter Ethnicos, ac nostræ fidei homines; aliquam habere discrepantiam scissent. In tanta planè confusione temporis atque negotii: nox quippe fuerat; & populandæ cunctos ciuitatis auditas, & morarum impatientia perturbabat: nichil forsitam vestium qualitates discernere, nichil barbarum incrementa permiserant. Nostris autem, in assiduo positis procinctu, fatiscentium genarum maciem horribilis primum situs ambierat; & Francico more, incuria diutinæ peregrinationis, omisso, barbulam quisque rasitare distulerat. Quod Podiensis Episcopus attendens; & ne in mutuas ruerent cædes, si quando vsquam præliari eos contingeret, pro barbarum similitudine Turcos alterutrum se putantes, verens: & crebrò eos radi, & Cruces argenteas, vel cuiuslibet materiei alias, cuiusque collo præcepit appendi, ne alter ab altero quasi alienigena possit intercipi. At hii, qui in tentoriis resederant, dum mane ciuitatenses audiunt vehemētissimâ tumultuatione moueri, è papilionibus prodeunt. Boemundi vexillum ante mœnia castelli, nondum capti, celso in monte conspexere præfixum. Currunt properè, portasque ciuitatis irrumpunt. Turcos Sarracenosque quos repperere percutiunt: illis tamen à cæde saluatis qui subintrauere castellum. Turcorum verò aliqui,
 40 Francos intelligentes ciuitate potitos, per alias vrbis portas elapsi sunt. Intra urbem autem sexuum diuersitas indiscretè perimitur; exiguæ spes ætatis exciditur: & dum Seniori effæto non parcitur, ambigi non potest quantâ ferocitate iuuentus bellis apta conciditur. Interea Cassianus qui Antiochenæ præfederat vrbi; dum Francorum metuit manus incurrere, fugæ subsidio vitam sibi lucrari desiderans, cum plurimis comitibus, haud procul ab Antiochia in Tancredi confinia deuenit. Sanè dum fugere præproperant, equos suos omnimodis defectos reddiderant; iamque nequaquam progressius ire valentes, in domicilium quoddam diuerterant montanorum: itaque habitatores, *Armenis* videlicet atque *Syri*, vbi suum immanissimum hostem paupere delituisset tugi-
VII
 50 rio, fortunâ eum iam aduersante, cognoscunt, comprehensum, capite truncant; succisamque ceruicem ad *Boemundi* præsentiam deportant: vt exinde penes eum, pro insoliti oblatione muneris, libertatis gratiam obtineant. Cuius balteo vaginaque cultelli sublatis, sexaginta Bizanteorum precio vendenda taxarunt. Gesta sunt hæc *Nonas Iunii*, cum quinta haberetur feria. Cerneret ciuitatem cædisbus explicitis, intolerandis exundare fœtoribus; fora, plateas, atria, vestibulaque ædium, quæ pridem, multâ æquoris gratitudine, marmoreæ, crustulæ distinxerant, terribimo iam vniformiter cruore sordebant; infinitorumque cadauerum passim

decumbente congerie, truculenta spectacula, aurarumque corruptarum feralitas, oculorum ac narium miserabiliter sensus infecerant. Sternebantur vicorum angustiae corporum strage putentium; & dum nec efferendi tot funera facultas aliqua subiacet, nec tutum à foetoribus diuerticulum vsquam patet, assiduitas visionis ac spiritus, præ sensibus constitutum decutiebat horrorem. Vnde iam per ipsa cadauera, quibus stratae erant semitae, nemo, *vsu præbense audaciam*, verebatur incedere.

- VIII. Igitur *Curbaran* quidam dictus, Regis Persarum, quem veteri *Sogdianum* nomine, vt Romani *Cæsares* vocare solent, Maior domus, vel potius militiae Princeps cum adhuc infra regnum Persidis, in illa quam *Corozaniam* vocant provincia moraretur: (dicunt autem quidam terram circa Caucasum *Corozaniam*, corrupto à rudibus nomine, appellari) à præfato *Cassiano*, Antiochenae urbis Principe, crebris compellabatur nunciis, quo sibi sub tanta obsidionis angustia posito concurreret: pollicens, quia si Francos auerteret, aut urbem liberatam ipsius dominio traderet; aut subuentionis laborem maximam impensione munerum exaequaret. Cumque admodum grandem iam idem militiae Princeps, huius spe pollicitationis illectus, conflasset exercitum; & à summo sui erroris Pontifice, (habent enim & Papam suum, ad instar nostri) licentiam Christianos perimendi poposcisset, ac accepisset; ad eruendam Antiochiam properare, infinito agmine succenturiatus intendit: Iherosolimorum praefectus (quos barbaricam illi linguam *Admirauisfos* vocant) plurimo confestim exercitu, ipsius aduentantis copias auxit. Iidem Damascenum regem, cum expeditione non minima, suis contraxit auxiliis. Gentes autem illae, quas profanus euocauerat Princeps, præter Turcos, Sarracenos, Arabes, ac Persas, cogniti videlicet apud historiographos nominis homines, nouitiis censebantur vocabulis, *Publicani* scilicet, *Curti*, *Azimita*, & *Agulani*, cum aliis innumerabilibus nequaquam gentibus, sed portentis. Eorum siquidem quos *Agulanos* appellant tria numero millia extitisse feruntur: qui neque gladios, neque lanceas, aut sagittas, nulla penitus arma formidant, quia omni ex parte cum ipsi, tum equi eorum ferro adoperiuntur. Hi nihil armorum prorsus in bellis præter enses vsui habent. *Curbaran* igitur cum tanto gentium fastu ad Francos ab Antiochia diuertendos contendebat. Cumque iam fieret vrbi contiguus, ecce *Cassiani* defuncti filius, *Sensadolus* vocabulo, obuius eidem Principi affuit, & cum multa ad eum mœstitudine dixit: *Cum magna tua fortitudinis habeatur celebritas, & tuarum victoriarum ubique gentium incomparabilis procedat opinio, de tuis, vt spero, praesidiis neutiquam, vir inuictissime, mihi desperare licebit. Dum enim tua nemini videam non valere suffragia, tuaque passim constet ob facinorum claritatem reuerenda potentia, non mihi pudori est coram te me deplorare infortunia: cum certum teneam, ea quae exorauero in cassum nullo modo prorsusitura: Meminis gloria tua quot à patre Cassiano, dum in Antiochia obsideretur, legationes habueris; & quod, dum ei subuenire deliberas, captam à Francis urbem audieris: nunc interempto parente intra praesidium eiusdem ciuitatis obsideor, eadem procul dubio mihi ipsi praestolans euentura, quae patri cognouerim facta. Si Antiochiam peruaserunt, idemque plurimis Romania ac Syria municipiis urbibusque fecerunt, in dubium profecto est, quod & vobis & aliis nostrae hominibus gentis atque locis, identidem facere proposuerunt. Excellentia itaque tua, ad motis contrariam rabidos ausus viribus, excitetur; & omnia occupare volentibus hominum pauperum, caepa possibilis abscidatur. Michi nempe in meis infortuniis, tuorum auxiliorum spes suprema restiterat. Cui querimonias exaggeranti ille refert: Si, inquit, vis vt his tuis instantibus periculis obstem, tuisque utilitatibus attentius operam dem, oppidum quod defendis, & pro quo supplicas meae ditioni contrade; & postquam meis castelli custodiam delegaero, tunc experieris quantum pro tuo exercear commodo. Adhuc *Sensadolus*. Si Francos, ait, michi prorsus interimas; michique eorum deserta capita tradas, admittam te in oppidum; factoque tibi hominio, tui iuri idem seruabo castellum. Cui *Curbaran* ait: Non ita mecum acturus es; sed continuo castrum trades. Quid plura? Prophani Principis vicit exactio, & se iuuenis à dominio castelli exponens, illum qui extorquebat, non diu inde gauisurum, induxit. Tertia postquam Antiochiam Franci inruperant, dies agebatur, cum ecce, Turcorum praebuli ante urbis moenia cucurrerunt: reliqua verò exercitus frequentia ad Pharpharicum vixit tertia pontem. Aggrediuntur ergo quamprimum turrin ponti contiguam, quam magnis expugnata nisibus, omnes interimunt quos repperere intrinsecus; nec cuiquam illorum vita indulta est,*

- est, præter soli eorum domino: quem tamen, exacto postmodum contra hos bello, nostri inuenerunt compeditum ferro. Postridie exercitus properauit ad urbem; ac in medio duum fluminum castrorum sibi loca legentes, duos ibidem egere dies. Capto itaque castro, cuius præsidem in vincula coniectum prædiximus, *Curbaran* vnum de suis proceribus euocat, quem sagacem sibi que fidum nouerat, ei que imperat: *Vade, & hoc mihi oppidum, ea qua debes, & de te spero fidelitate defende.* Cui ille: *Imperio, ait, super hac re tuo difficulter obediam: id tamen eius rationis conditione perficiam, ut si Francis cesserit victoria, detur mihi victoribus castrum tradendi licentia.* *Curbaran* verò: *Eius, ait, consilii, constantieq; te nouerim, ut quidquid tibi exinde agere libuerit, securus assentiam.* Castrum ergo illius munitione explicita, Princeps ille funestus ad sua regreditur castra: cui Turcorum suorum aliqui, raptis recens cuiusdam pauperis peditis armis, ad nostrorum ludibrium præ oculis ea ingesserunt; enses scilicet, diutina rubigine scabrum; nigrum, ad instar fulginis, arcum, & lanceam impolitam, multorum annorum fumo infectam: ei que garriendo dicunt: *Ecce arma, quibus nos Francorum expugnabit exercitus.* Et *Curbaran* aridens eis. *Hisne lucidis adeo ac fortibus armis, Orientem depopulabuntur? his viribus Caucasus extrema subdentur? easq; fortassis quas antiquitus obtinere terras Amazones, ac nostri quondam sibi vendicauerunt parentes, poterunt adimere nobis Franci prorsus inermes?* Dixit; & accito confestim notario, ait: *Scribe quantocius eosdem apices per diuersa pitacta, quæ per prouincias*
- 20 *Perfidis dirigantur, ad Papam videlicet nostrum, ad dominum etiam nostrum regem Persarum, ad præfectos quoq; & comites diuersarum regionum. Quorum hæc quidam habeatur sententia:*
- DOMINO REGI MAGNIFICO PERSARVM, PAPAE QVE BEATISSIMO, & omnibus aduersus Christianos sanctam professis militiam: *Curbaran* sua militia princeps, Salutem atque victoriam. Gratulor summa diuinitati, patres ac Domini, quod tempora nobis gaudiis semper opportuna suppeditat; & victorias de hostibus gentium, ubique ministrat. Tria hæc vobis arma transmittimus, quæ quidem Francis tulimus, ut videatis quo munimine polleant, qui nos à patria exturbare desiderant. Sciri autem à vobis volo, quia Francos qui nobis omnibus minabantur exitium, intra ipsam quam ceperant Antiochiam obsessos teneo: castrum verò quod præminet urbi altrinsecus, è regione obsessorum,
- 30 *possideo. Et cum mea adiaceat ad libitum voluntati aut conclusos trucidare, aut extremae captiuitati addicere; vos interim dum redeam nulla volo nostri causa sollicitudine cruciari; sed scire indubitanter nos eorum omnino dominari. Solito ergo tutius vacate delitiis; lautiora; epularum obsonia celebrate; multiplicatis coniugum scortorumq; ginetiis, generi propagando insistite & succrescens filiorum numerus, Christiano, quod iam tum & nomini, valeat obuiare. Testor verumtamen summum, beatissimo Mathomo patrocinate, tonantem, quoniam non ante vestra oculos maiestatis intuear, donec regiam urbem, scilicet Antiochiam, appendicemq; Syrian, Græcos atque Epirotas, quos dicunt Bulgaros, meo sub iure coherceam; Apulos quoque & Calabros ad vestra gloria incrementum mea ditioni subiungam. Valete.*
- At mater *Curbaran* ipsius, quæ in Aleph manebat ciuitate, per idem tempus
- 40 *accessit ad ipsum, ei que inæsta suggestit: Velim, inquit, nosse, & consent, ut dicitur, quæ de te celebravit opinio? Cui filius: Quæ illa? Bellum, inquit, Francis te illaturum æstimant. Nihil, inquit, verius. Fili, ait, virorum optime, per ingenitos tibi liberalissimos mores, quaeso, contestari te audeam, ne eis pugnam inferas, ne tua detrimentum laudis incurras. Cum enim vsque in vltiorem superioris India Oceanum armorum tuorum claritudo refulgeat, tuisq; precor, respondeat vltima Tyle; quare pauperum hominum sanguinibus tuos obducere mucrones affectas, quos impetere inanis est pœna; & superasse, nulla sit gloria? Et cum reges valeas terrere remotos, quid tibi cordi est laceessere aduenas miseros? Personas eorum, filii, fateor, merito contemptibiliter ducas; sed pro certo noueris, quia Christianæ religionis admodum præcellit auctoritas. Ideo precor, ne velis attemptare, quod te post modum cæpisse serò*
- 50 *doleas. Hæc ille cum audisset, lumine ad eam toruo respectans: Quid, inquit, tibi aniles texere fabulas? Desipis, ut conicio; & in amentiam versa, sine intellectu verba prosequeris. Planè pluries urbium admini mihi militant, quam ipsi in tota sui exercitus vniuersitate homines exhibere præualeant: & tu, mente delira, æstimas, quia Christianæ præsumptiones, testimonia mea virtutis obtexant? Fili, ait, amantiissime, eorum de quibus loquimur hominum nomina flaccipendo; sed eorum auctorem CHRISTVM, omnimodis ne abhorrescas exoro. Nulla sit istan eis tecum pugnare potentia; sed DEI ipsorum est, si præstare velit, certa victoria: ipse suos, & si segnes & ignauos, pro sui solius gloria solet defendere;*

- & eorum custodie, quorum pastorem se nouit, immò redemptorem, inuigilare. Putásne quòd is qui fidei sua curauit imperia; qui huc usque contra nos dedit eis potiri victoriã, non posset etiam modo, uestra nisi perfacili amoliri molimina? Ipsi namq̃, ac si DEO à mortuis resurre-
- Psal. 81, 8.** Eturo, à Patre dicitur: Surge, inquit, DEVS iudica terram; quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus. Si igitur ipse terram iudicat, quosdam uidelicet à massa perditorum discernit & segregat; alios uero reprobat: & non omnes gentes, sed in omnibus gentibus, partem de toto assumens, hæreditat. Audiat prouidentia tua, fili, quam seuerus eos punit, quos à sui notitia exsortes finit. Ait Propheta Dauid: Effunde iram tuam in gentes quæ te non no-
- Psal. 78, 6.** uerunt, & in regna quæ nomen tuum non inuocauerunt. Vos Francos istos, non ideo quia aduena sunt, uosq̃ gentiles contempnitis; non armorum obscuritatem, non uitæ mendicitatem abiicitis, sed in eis solum potius Christianum nomen horretis. Et certè is, qui in eis despicitur, pro eis, cum necesse extiterit, effusa ira præliabitur. Si his prophético ore promittitur,
- Psal. 112, 3.** quod à solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini habeatur: dum non super Iudeos sed super omnes gentes excelsus prædicatur: & DEI ipsius ore, quæ plebs sua non fuerat, iam
- Rom. 9, 25.** plebs sua; & quæ non dilecta, dilecta uocatur: dum quæ extiterat in Iudeis, in nationes adoptionis gratiã transfertur, & in reliquijs DEI uultus eorum Iudeorum utique præparatur, quis non demens filios DEI impugnare molitur? Prænuñtiã tibi planè, quia si eos bello aggredieris, ingens tibi incommodum infamiãq̃ parabis; certã militiã tuã dampna subibis; ipsos etiam spoliõrum tuõrum sublacione ditabis; tu quoque turpi fugã excedendo liberis. Non te hoc siquidem in prælio, manet interitus: sed certum tamen habe, quia tibi uitã comite præsens nequaquam transiet annus. DEVS enim ipsõrum, perpetratum non illico scelus ulciscitur; sed usque dum ipsum permaturuerit crimen, criminosi aliquotiens pœna differtur. Ideoque ue-
- XII.** reor, fili, ne tuã, quod absit, truculentia mortis accrescas, dum protelatur. Ad hæc Curbaran, ex materni miraculo sermonis redditur hebes; & de propinquæ nomine mortis, ex sanguis & tabidus, inquit: Et tu, horũ uelim scire, quomodo sis consecuta notitiã: gentem uidelicet Christianã uires huiusmodi contra nos exerturã; nosq̃, in hoc ipso quod imminet prælio deueturã; nostra eos spolia direpturos, & quod præsentis anno mortis repentina incidam laqueos. Fili, ait, centum prope annorum tempora decursa noscuntur, ex quo in abditis quibusdam seclã Gentilis uoluminibus repertum constat, quod populus Christianus, bellum nobis inlaturus insurgat, nosq̃, ad plenum subigat; & quò nunc dominium exercemus, 30 ibi sibi prorsus regna constituat, Gentilitasq̃, fidelibus subdita fiat. Sed in hoc scientia nostra fuscatur, quia nescimus, utrum modo, an in longa tempora compleatur. Ego etiam Astronomicam disciplinã diligentiori intentione disquirens, innumerarumq̃, sortium coniecturas attendens, aquã omnium collatione edidici, quia à Christianis hominibus nos esset omninò necesse deuinci. Ideoque præcordialiter tibi indoleo: quia indubium mihi constat, quod ex te iam propemodum orbata remaneo. Mater, inquit, uelim mihi differas aliqua, de quibus hæsito. Consule, ait, ne dubites: namq̃, quæ sciero, præsto habes. Boemundus, & Tancredus Dii habeantur, an homines, quæso, inquit, mater edoceas: & si ipsi Francos in præliis victores efficiant, precor, edicas. Fili, Boemundus & Tancredus, communi uti & nos mortalitati obnoxii sunt: sed quia pro se sua agunt, gloriã clari nominis, DEO eis cooperante, merue-
- XIII.** runt. Dominum autem Patrem profitentur, cuius Filium pro se humanatum itidem uenerantur; qui tamen idem esse in Spiritus sancti unitate creduntur. Quoniam, inquit, non Deos, mater, sed pueros homines nostriq̃, simillimos attestaris, nil aliud proculdubio restat, nisi ut fa-
- XIV.** Et prælio comparemur collatis uiribus illis. Igitur mater intelligens filium ad bella cum Francis agenda procliuem, & suis nolle consilijs animos adhibere, collectis quæ circa se reperiri poterant copiis, ad memoratam superius urbem Haleph, de filio suo nimum suspecta, concessit. Tertiã posthac die Curbaran arma sumit; & Turcorum plurima cum eo frequentia ciuitatẽ aduunt, ex ea parte, qua illud, quod nuper cœperant, captumq̃; sibi communierant, erat castrũ. Nostri autẽ se æstimantes eisdem posse resistere, aciem aduersus illos instaurãt. Sed tanta eorum copia extitit, ut nostris obsistendi uirtus aut audacia nulla foret. Coacti igitur regrediuntur in urbẽ: quibus agmine glomerato fugaciter portam intrantibus, ad eò fuit angustus introitus, ut pluribus accideret letalis, ex mutua compressione, defectus. Quinta erat tunc feria: & quidem extra urbis præliabantur portam; aliquos intrinsecus aduersus oppidanos confligentes, totum constitit in præliis continuasse, donec uesperasceret, diem. Sed quia Christus, qui quondam, etiam nunc quos elegerat nouit: ea nocte quidam qui, ut ita dicam, de eorum genere nõ erant, per quos salus in Israël

in Israël veniret, dum se Turcorum exercitu ambiri, dum *Bella diurna vident, vix no-
ctis limite claudi, Intremuere, timor penetrauit pectora cassus, Atque sub obrutu mors sola*
*pauentibus adstat. Funditus ante viros sua vita pependit inertes: Non nisi iam Turcos tre-
pida sub mense tuentur: Hostili reputant iam se mucrone feriri. Quisque suis ibi subsidium*
*desperat ab armis. Cogitat ergo fugam: qui contempsere DEI spem, Turpiter obscenas pro-
fugi subière cloacas. Dignus eis fuit exitus, qui tale verèdis Exemplum dedit agminibus. Re-
ptando fugaces Ad mare perueniunt: manuumq; pedumq; reuulsas Amisere cutes: exesis*
*carnibus ossa, Abradunt cautes: Pauli Doctòris ad instar, Cui fuga per murum dederat vi-
tare Damascum. Hii sibi concinnas insigniuere latrinas.* Fuere autè, qui recesserant, xv.

10 *Guilelmus* quidam ex Normannia, nobiliter omninò progenitus, cum *Alberico* fratre
qui à primauo scholis datus clericum fecerat, & postmodum à clero apostaticè ac
turpiter, militiæ amore, descuerat. Municipium quoque eorum, ex quo agnomi-
nabantur, exprimerem, nisi generis eorum amicà mihi contiguitate deuictus, pu-
dori ipsorum parcere definissem. *Guido* etiam quidam, qui *Trosselus* cognominaba-
tur, qui trans Sequanà oppidorum dominio potètiq; clarissimus; genere verò Frã-
ciæ vnuerse conspicuus habebatur, fugæ illius insignia vexit. Exitère & alii huius
sanctæ militiæ desertores: qui cum in patriã repedassent probro & execrationi ha-
biti, vbiq; conclamabantur infames: quorum quidè aliquos ignoramus; quibusdã
verò, quorum in promptu notitia est, derogare nolimus. Ad portum itaque xv.

20 qui dicitur *Sancti Simeonis* deueniunt, naues nautasq; repperiunt; nauitis inquitunt:
*Quid hic vobis prestolari infelices? Illos omnes quibus victualia conuehere solebatis, morti no-
ueritis destinatos: urbem enim ipsosq; intra urbem, Turcorum obsedit exercitus; & nos pro-
pria corpora ab eorum pernitie vix nuda excerpsumus. Qui tristis nuntii iaculo terebrati,*
postquam apud se diutius stupentes hæserunt, salutem ad vltimum in fuga ponètes,
conscensis ratibus petierunt æquoris alta. Nec mora, illis volumina marina sulcan-
tibus, Turci adsunt; quos ibidem inuenère perimunt; naues quas in ipso sali vado
repperère, cõburunt; exuuias illorù quos enecuère dirippiunt. Porro postquam illi
degeneres, & superni iuuaminis refugæ, per obscœnissima, vt ferunt, loca recesserunt:
residui qui perseuerare delegerunt, iã tolerare hostilia sine vllò interstitio ar-
ma nequibant. Murù ergo inter se hostesq; construunt, quem, cõtinuatis excubiis,
nocte dieq; custodiunt. Ibi nostrorum oppressio adèò miserãda suboritur, vt ad in-
fames cibos, equorum asinorumq; carnes, compellerentur. Interea die qua xv.

30 dã, Principibus exercitus ante castrù quod intra urbè obsidebatur positus, & pro om-
nimoda quam patiebantur miseria animo atrocissimè consternatis, ecce quidam
presbiter adsistit corã eis, & ait: *Patroni & Seniores, visionem excellètia vestra refero, qua
cõsolationi vestrae, si ei credideritis, proderit, vt spero. Cũ in ecclesia beata DEI genitricis qua-
dã nocte dormirè, Dominus IESVS CHRISTVS, cũ ipsa matre piissima, & beato Apostolorum
principe Petro, michi apparuit, & adsistens, dixit: Scisne qui sum? Minime, inquã. Dixerat,
& ecce in ipso capitis eius nimbo, vti solet, in picturis fieri, crucis species apparuit. Interrogatio-
ne ergo iteratã saluatoris imago repetiit: Necdum nosti quem videas? Non aliàs Domine, aio,
tuã reuiso notitiã, nisi quia tuus modo cõspicio ceruicibus imminere crucis effigiè, quod tuã spe-
cialiter, quocumq; pingitur, insignire consuevit imaginè. Haud, inquit, erras: Ipse ego sum. Cõ-
festim, non immemor eius quã patiebamur angustia, pedibus me illius aduolui; & deprecabar
obnixè quatinus cõmuni pro fide certantium calamitati succurreres. Optimè, inquit, qua to-
lerastis attendi, a modo vobis opitulari non differam. Meo instinctu huius expeditionis vota
sum, pssistis: Nunciam ciuitatè me expugnante cœpistis; multiplices sub meo ducatu victorias ha-
buisstis; & cum vos huc vsque perduxerim, arumnis quas in obsidendo urbè Antiochiam passi
estis indolui, quæq; intra urbè modo etiam toleratis. Sed cũ vos tot beneficiis tãtisq; triumphis
extulerim, vrbiq; victores induxerim, sanos incolumesq; seruauerim; vos meo munere abuten-
tes, & cum Christianis malè egistis, & cum paganis mulieribus fœdissimè cohesistis; fœtorem
nimii clamoris in cælum emisistis. Adhac pietatis inuincibilis Virgo, & humani generis Ma-
ria ad DEVM semper interpres, & clauiger athereus Antiochenorù specialis episcopus Petrus,
ad vestigia misericordissimi Domini prouoluuntur; deprecatur & rogant, vt populo laboranti
suũ impendat solatium. Vbi etiam ipse mirabilis Petrus per se intulit: Meminit, Domine,
maiestas tua, quã pudendis domũ meam in hac urbe attaminarunt pagani sordibus: redudat
ad tuã diuinitatis iniuriã, quod tua sacraria flagitiis cõpleuere & cadibus. Cũ ergo eos tandè,
miseratus, expuleris, gaudiũq; super hac re cælo intuleris; tu tã piifacti pœnitès, eorũ superbiam*

regredi in statum pristinum aduersus temetipsum patieris? *Motus ergo his dictis, Dominus michi dixit: Fide, & dic populo meo, ut ad me prae cordialiter conuertatur, & ego me ad ipsos totis polliceor visceribus reuersurum; & intra quinque dies maximum vobis praebebo subsidium. Letanias itaque instituant: Istud Responsorium Ecclesiastici quique decantent: Congregati sunt inimici nostri, & gloriantur in virtute sua: contere fortitudinē illorum, Domine, & disperge illos, ut cognoscant, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu DEVS noster. Disperge illos in virtute tua, & destrue eos protector noster Domine. Quibus peroratis adiecit Presbiter: Si de his quae dicta sunt, aliqua vestris animis irreperit ambiguitas, ego in huius nomine veritatis, cuiuscunque volueritis me examini vel iudicio, seu ignis seu praecipitii, plena fide submittam; & si laedi me contigerit, laesioni meae atrociorē quam potestis* 10

XVIII. At vir vndecumque canonicus Podiensis Episcopus, Euangelia iubet, Crucemque deferri, quatinus verba eius fides adstrueret sacramenti. His peractis, extimplo Principes, communicato consilio, mutuo sibi sacramenta dederunt, quod scilicet, *neque mors, neque vita à cæpta eos defensione suffugere cogeret, quantumcumque ipsos urgeri necessitate contingeret.* Primò igitur *Boemundus*, secundò *Sancti Egidii Comes*, *Hugo Magnus*, *Rothbertus Normannicus*, *Dux Godefridus*, *Comesque Flandrensis*, pari se nunquam quod cæperant, deserturos, animositate iurarunt. At *Tancredus* ea conditione iurauit, quia *quandiu quadraginta militum suffragio niti posset*, non solum ex ea quam patiebatur tunc, obsidione sese nequaquam subduceret, sed nec ab Iherosolimorum itinere abduci, nisi obuia morte valeret. Quae res audita 20

XIX. Antequam quoque Antiochena ciuitas caperetur, cuidam de exercitu, *Petro* nomine, *Beati Andreae Apostoli* species apparuit, dicens: *Quid tecum agitur?* Cui ille stupidus non ad interrogata respondit; sed, *quis esset*, quaesiuit. Ille *Andream Apostolum* se esse non tacuit. *Nouerisq;*, ait, *fili, quia cum urbem, DEO aperiente, Francorum virtus intrauerit, ad Beati Petri coepostoli mei ac fratris ecclesiam ibis, ibiq; tali in loco lanceam qua Saluatoris nostri IESV CHRISTI perforatum legitur latus, inuenire poteris.* Dixit, nec addens plura, recessit. Cuius visionis conscium neminem homo isdem facere tunc voluit; nec eam apud se tanti pendit, vt ludibriis somniorum, quibus penè indefinenter afficimur, maius in vlllo aestimaret valere aliquid. Et tamen non sui, dum 30 cū Apostolo loqueretur, penitus immemor; ei intulerat: *Domine*, inquit, *si hoc quod à te praecipitur nostris edicerem, quod fidei iudicium dubiis adhiberem, vnde ad credendum cogi possent?* Ad hæc verba gloriosus Apostolus hominem corripuit; & ad beati fratris basilicam, in eum quo erat reposita lancea locum spiritaliter asportauit. Capta postmodū ciuitate, cū DE I populus his, quas praelibauimus, subiiceretur exitiis, idem iterum memorabilis Apostolus, qui iuste omnimodis earum rerum procurator fieri cæperat, quas ad charissimi fratris ornatum domus pertinere cognouerat, homini illi *Petro* rursus apparuit: *Quare*, inquit, *distulisti manifestare quod iusseram? Cum videas tuos hinc in mediarum periclitari incommodo; illinc, Turcis insistentibus, foueae iam propemodum desperationis illabi, ea quae me praenuntians didiceras ipsis notificare debueras: cum* 40 *proculdubio eos scire conueniat, quia quocumque lanceam eandem pertulerint, victoria sibi certa proueniat.* Quā Apostoli ammonitione secundò habitā, nostris cæpit verborum quę in visione audierat seriem prædicare. Populus autē hominis dicta reuerberās, mendacii simile quid putabant: vndique enim eos circumcingentibus malis, spem aliquā eius concipere rei nullatenus poterant. At ille pertinax, & ex Apostolici sermonis auctoritate solidior, asseuerabat sibi apparuisse Apostolum; & bis in visione dixisse: *Propera; & dicere quantocius militiae Domini periclitari ne differas: quatinus timore recusso, DEO adiutorium pollicenti indubia fide cohaereat. citra enim quinque dierū spatium tale quid Dominus reuelabit, per quod multo gaudio sua pectora releuabit; & si praelium eis ingruerit, hoc sacro praeeunte signo, omnis sibi hostilitas deuicta mox suberit.* Cæpere interea 50 ad dictorum illius credulitatem, sedulā hominis illius suasionē vocari; & vicariā iam commonitione, spei qualiscumque respiratione iuuari: *Non ita*, inquit, *nobis est desipiendum, vt nos pro fidei defensione conclusos, DEVS tot hæctenus victoriarum praesitor, de se sperantes, & ad se gemebundis animis inbiantes, Turcorum gladiis concidendos exponat: sed pro certo credi debet, quia post tristia tempora, lucem nobis sua miserationis ostendat; timoremq; suum super eis quae se non exquisierunt gentes immittat.*

XX. Igitur qui tuebantur castrum Turci, tantā circumfuderant nostros instantiā, vt intra

intra quandam, quæ in prospectu Castellum erat arcem, tres eorum milites obstruxerint. Prodeuntes etenim è Castello Pagani tanto in nostros bachabantur incursum, ut penitus tolerare nequirent. Duo itaque ex his quos incluserant militibus, vulnerati aufugiunt; tertius diem aduersus hostes, in sui defensione, continuat: adeo ut duos ex eis super muri deambulacra, sectis ipsorum hastilibus, occiderit: Ipsi etenim tres hastas Turci præ manibus concidendo minuerant. Erat autem militi illi nomen *Hugo*, & agnominabatur *Insanus*, de domesticis cuiusdam *Iosfredi*, qui de *Monte scabioso* præ nomen habebat. Memorabilis autem *Boemundus*, cum ad

XXI.

castrum expugnandum, vix aliquos suadere valeret: nam qui domi delitescabant, panis aliqui penuriâ artabantur; alii gentilium rabie ac numero terrebantur: graui animaduersione citatus; ex ea ciuitatis iubet ignem parte supponi quâ situm fuerat nuper defuncti palatium *Cassiani*. Quod quique videntes, derelictis quæ cremabantur omnibus, alii ab incendio confugiebant ad castrum; alii ad Comitum Sancti *Egidii* confluxe portam; quidam ad *Godefridum* coiere Ducem: quisque ad eam cuius indigens putabatur gentem. Mox ad cœpæ destitutionis augmentum, vehementissimæ nimietas tempestatis incessit: ita ut fieret tanta valitudo ventorum, quo neminem pæne liceret incedere rectum. *Boemundus* interea dum conflagratione horribili abradi funditus conspicit urbem, cœpit pro Ecclesia Beati Petri & Sanctæ Mariæ aliisque Ecclesiis anxie nimis æstuarè. Ab hora tamen tertia usque ad noctis medium, flamma desæuiens, Ecclesiarum domorumque duo milia redegit in cinerem. Circa medietatem ergo noctis, piræ furentis conquieuit acerbitas.

Præterea Castellani atrocissimè vexabant nostros, qui versabantur in urbe; assidue ipsos molimine inedia fatigatos, interdium ac nocte pulsantes: nihilque utrorumque exercitus nisi lanceæ & gladii disparabant. Videntes itaque nostri indefinente se duellione teneri; nec sibi si omnis victualium copia suppeteret, aut edendi; aut bibendi oportunitatem vlla ex parte concedi: inter se & hostes, cemento ac lapide castrum ædificant, machinis frequentibus ambire festinant, ut vel de cætero aliquantisper securiores existant. Pars itaque aliqua Turcorum commanebat in castro, quæ monentis propè singulis nostros consueuerat irritare bello; alia propter

XXII.

Castellum, quodam hospitabatur in campo. Nocte ergo sequenti ignis species à plaga Occidentali de cælo prolabitur, ac intra hostilia castra cadendo demittitur. Vtrisque partibus spectabile plurimum præbuit casus iste miraculum. At ubi mane inclaruit, quo citius potuere Turci à loco, in quo defederat cælestis flamma, recedunt; & ante *Boemundi*, quam occupauerat portam, castra reponunt. Quod portentum, illud quod sibi imminere patenter, si intellexissent, enuntiare videbatur exitum. Porro oppidani, qui crebris nostro exercitui irruptionibus incumbabant, penè sine vlllo temporis interstitio, intentis arcubus, nostrorum vulneribus aut necibus insisterant. Qui autem exterius ciuitatem vallauerant, & moenibus adiacens territorium longè lateque contexerant, custodiâ adeo vigilantibus vniuersæ introitus urbis obstruxerant, ut nusquam exire vel ingredi, nisi noctu, & hoc clam omninò valerent. Cum tanto namque numero idem hostes, luxuriâque conuenerant, ut passim nihil aliud quàm homines ac tentoria viderentur, præciosa suppellex, variarum vestium claritates, armentorum ac pecuariorum ad victualia greges; ad hæc in similitudinem, ut ita dicam, templi, ornatae vxores; tum præterea ad libidinis cumulum, pharetratae, cum arcubus aduenere virgines, ut veteris in eis *Dianæ* noua cerneretur species; ut non causa bellandi, sed potius sub obtentu putarentur conuenisse gestandi. Prælio planè maiori exacto, ab his, qui interfuere asseritur, quod etiam recens nati infantuli, quos in ipso procinctu expeditionis enixæ mulieres fuerant, dum pro vrgentium Francorum insecutione præproperant, sequi; morarum ac oneris impatientes exoccupant, medio proiecti repperirentur in gramine, uti eos, dum sibi quàm illis plus metuunt, negligenter effuderant. In hunc

XXIII.

itaque, quo diximus, modum, Turcis vndique nostros prodire vetantibus, & exteriori prorsus sibi necessariorum procuratione negatâ, famis per omnem penè exercitum successere pericula; & atroci inedia insolentiâ, pauperiorum quorumque præcordia pulsabantur. Cum enim *Franci*, *Antiochiam* obsidentes, vniuersam ciuibus contrahendarum escarum copiam ademissent, tanto in urbe capta artiore rempperere substantiam, quanto diligentiore ne contra se muniretur à Turcis ipsi

XX

obscurores habuere custodiam. Extenuatis denique; quæ ad vsum pertinebant omnibus, panis exiguus vno Bizanteo emebatur. Annonæ ergo raritas, & cōdimenti paritas, cum plurimam vbiq; peperisset angustiam, multis, præ inopia tumescens, extorsit animam. De vini potione tacendum, quod ab omnium generaliter ore perierat. Et planè malum biberet, cui nihil suppetebat ut ederet. Iam deficiente legitimi victus obsonio, equinæ carnis quisquam vix reuerbatur edulium; contristabatq; plurimos frequentibus quæsitæ macellis, & carius empta, paucitas asinorum. Pullus, quindecim solidis vendebatur; & duobus ouum, nuxq; denario. Vbi enim hominum frequentia; cibiq; totius penuria, necesse constitit cara ibidem haberi omnia. Ficorum, carduorum, atq; vitium frondes in pulmenta transierant: Iamq; in arboribus fructus quæri cessauerat: Olerum vices, quorumlibet foliorum concoctæ diuersitates agebant. Equorum, camelorum, asinorum, bouum, bubalorumque carnes, personarum opulentiorum deferebantur ad esum; sed sicca eorundem tergora, in morem sapiarum concisa, dum diuturno igne coquerentur elixa; accuratissimam pauperioribus, præbuere coquinam. Legantur vbiq; gentium vrbes obsessæ, historiarumq; veterum vniuersitas retexatur, quosnam populos valebimus inuenire, qui à paterna regione exules; erga tantas indigētias pertinaces atq; duri, adeo potuerint perseueranter existere? Planè si Troiana decennio suo illustris obiiciatur obsidio, datas profectò vicariæ securitatis sapennumero hinc indeq; profitemur inducias: in quibus & hebetatarum virium reficiebantur acumina; & stipendiorum affluentia terræ ac pelagi cooperatione successit. Et si aliquos aliquando obsessos, aliqua vspiam inedia contigit pertulisse discrimina, nimirum id tulerunt pro libertate tuenda: cum *corporum & patriæ defensio præ omnibus omnino sit rebus habenda*. Hii nulla libidine plus habendi, immò sub obtentu pro DEO egendi, à naturali diducti sunt solo: hii vt diuinas ab Ecclesiis amolirentur iniurias, eas ciborum, accubitorum, excubiarum, frigorum, pluuiarumq; sustinere miseras; indeficientisq; timoris angustias, quas à seculo nequaquam passas quis audierit vel legerit gentes vllas. Et quod maius dinoscitur præstare miraculum, cum intra proprios adhuc tenerentur fines, vix in sui Regis exercitu tridui spacio patiebantur tentoria, etiam cum non excedere cogerentur à prouincia. Nullus, vt æstimo, eorum qui illi subiacuere periculo extitit, qui anxietates valeat animorum, corporumq; tormenta recolere. Hæc animaduersio, viginti sex diebus continuis perdurauit. Eo tempore *Stephanus* Blesensis Comes, vir multæ quondam modestiæ, magnique consilii, quem vniuersus sibi exercitus delegerat præceptorem, acri se perhibens morbo detentum, antequam Antiochiæ nostris patuisset introitus, in quoddam concesserat oppidulum, quod constat *Alexandriolam* vocitatum. Capta verò vrbe, & rursus obsessa, cum Comites Christianos intra vrbe diris calamitatibus comperisset virguri, necessitate nescio an voluntate, huc vsq; distulit auxilium ipsius præstolantes. Ipse verò, vbi edidit Turcorum examina ciuitatis pro mœnibus confedisse, callidè ad montana processit, & quænam hostium copiæ haberentur attendit. Cum ergo papilionibus rura operta conspexisset innumeris, humana tactus cogitatione, recessit, dum æstimat quod in vrbe conclusis succurrere vis mortalium nulla possit. Vir namq; expers totius leuitatis, fugax ignauiæ, & amore præstantissimus veritatis, dum se nequaquam eis subuenire posse æstimat, & illos morituros, sicut circumstantia testabantur, non dubitat: si sibi interim prouideat, nihil infamia dignum se facere putat, dum se oportunitiori tempori referuat. Et certè multo meliorem eius fugam arbitror, quæ indecens factū martirii repensione correxit, quàm eorum perseuerantiam, quorū reditus se in totius spurcitiæ, & sceleris profunda deflexit: si tamen fuga dici debuit vbi certa, vt dicitur, ægritudo præcedi potuit. Quis Comitè *Stephanū* & *Huganem* magnū, quibusdā eorū, qui perseuerauerunt, ob hoc vtiq; quia redisse visi sunt, cōparabiles dixerit, quorū tanta honestas semper extitit? finis ad huius rei, de qua criminantur, executionē adeo claruit, vt de his iam secura laus cantari possit; illorum verò vita, omnium bonorū pudor sit. Attendamus illos, qui de Ierosolymitana, quia ibi interfuerūt, captiuitate superbiūt; & videbimus quia in flagitiis, prodicionib. periuriis, nemo eorū alicui se patitur esse secundū: horū anteriora ac posteriora, redolere probātur honestū. Illi, quia *Ierusalem viderunt & Sepulchrū, putāt de cætero sibi securè criminib. insistēdū*; & sanctis ad sui cōparationem

nem hominibus impropert reditum; nec, sese per scelera infinita putentibus, eorum finē considerant prædicandū. Sed his omissis, cœptæ seriei intendamus articulum. Digrediens ergo ab *Alexandriola* municipio suo, comes isdem, ad eam urbem quæ appellatur *Philomena* peruenit. Iam Imperatori tyrannico captam Antiochiam fuerat nuntiatum: quo ipse cum multis copiis accelerabat iter, æstimans se à Francis eam sine dubio recepturum. Comes itaq; cūm Principem cupidissimum obitiam habuisset; & ille de statu Christianæ militiæ ac ciuitatis proditæ eum requisisset, Comes utique captam urbem minime reticuit, castrum verò Turcos adhuc retinere perhibuit. *Sed, prohdolor!* ait, *gaudium ciuitatis obtenta, iterata turbavit obsidio: dum qui Turcos pridem obsederant, vice miserabiliter commutatâ; circumcingantur à Turcis. Qualiter autem postquam inde recesserim se egerunt, incertum habeo.* Hæc quidem secretò Principi à Comite sunt suggesta. At Imperator hæc audiens, & ab ipse cui innitebatur decidens, *Guidonem* Boemundi germanum, virum militari uacitate conspicuum, quosdamq; alios euocat, remque multo deterius quam comes ei dixerat manifestat. *Quid, inquit, factò opus esse decernitis? Franci atrocissimâ Turcorum obsidione premuntur; aut fortasse, iam eorum occubuere mucronibus; seu etiam per diuersas sunt prouincias iugo aeterna captiuitatis addicti. Quia ergo deferendo eis presidio nihil nobis potentia, aut opportunitatis arridet, præsertim cūm si progressus eamus, uerendū nobis sit, ne nos Turcis occurrentibus pereamus, si uestra prudentia uidetur idoneum, reuertamur.* Hæc dicens, perfidissimus ipse, sine dubio iocundabatur, quia perisse audierat, quos non minori quam Turcos inuidentiâ execrabatur. At *Guido* auidito fratris Boemundi Francorumq; discrimine, tam ipse quam familiares ac necessarii eius uehementissimis eiulatibus complorantes, etiam aduersus ipsum Dominum; sumpta iam meritò, ut putabant, iurgandi audacia, conquerebantur, dicentes: *DEVS omnipotens iudicium cuius à recto numquam exorbitat, qui super sortem iustorum nullo modo peccatorum sceptrum relinquit, cur populum, qui parentes, uxores, filios, honores eximios, solum naturale reliquerat, immò pro tui desiderio sese cotidianis crucibus mortiq; tradiderat, nefandorum hominum gladiis ferendum, absq; subsidio tua protectionis obieceris? Planè si uerum fore constiterit, ut ita eos siueris profanis manibus internecionis exitio tradi, quem deinceps repperies tuis mandatis obtemperare uolentem, cūm te ad tuos defendendum uniuersi amodo iudicare debeant impotentem? Sed esto. Pro te occidi uolueris; gloria & honore eos coronaueris. Certè & si illis regna centuplicata contuleris, fidei tamen tuæ homines, & capitis commotionem opprobriumq; sempiternum in gentibus feceris. Uniuersum Christiani nominis orbem extrema desperationis ac incredulitatis fouea intrusisti, nequissimis uerò hominum inrefragabilem contra tuos audaciam perpetuo contulisti. Non erit denique ulterius iam, qui magnum quid de se præsumat, cūm eos, qui cūctis mortalibus specialius tibi obsequi putabant, tam indigno subruui sine conspiciat. Dic ergo, piissime, qua te deinceps tui fronte uocabunt, cūm tui tales tuorum exitus expectabunt? Has & alias in eis anxietatis & diræ quærimoniæ uoces, ferocissimus dolor expresserat in tantum, ut in toto quē tyrannus ductabat exercitu, nulli penè Episcoporum, Abbatum, Clericorum, Laicorumq; , nimietate stuporis absorti, auderem per aliquos *DEVM* inuocare dies. *Guido* autem fratris unanimitatem, tantiq; Principis magnanimitatem ad memoriam reducēs, replicatis miserabiliter optimis uiri qualitatibus, mœrorē intimum multis ululatibus personabat. Præterea in reditu positus *Imperator*, dum, rupto Francorum obstaculo, Turcos liberius passim oberraturos iam iamq; formidat, his qui sibi militabant hominibus imperat: *Ite, inquit, & imperiali edicto totius regionis huius homines cogite; uniuersa Bulgaria loca vastate: ut cūm Turci prouincias nostras depopulaturi discurrerint, nihil ad usum pertinens istic ualeant repperire.* Vellent itaq; nolent, hii qui nostris concurrere festinabant, Christiani uidelicet, reuerti cum Imperatore coguntur. Et milites quidem præceptum properabant implere tyrannicum, pedites per angariam sequebantur exercitum; & dum celeritatem equitum assequi affectant, inextricabili sese infirmitatis impedimento præcipitant. Passim ergo tanti impatientes laboris deficiunt; & inter eundem innumeri eorum languoribus appræhensi occumbunt. In urbem deniq; Constantinopolitanam repedante tyranno, quiq; , per Græcias, in sua vnde uenerant remearunt. Hic itaq; huic libello finis accedat.*

EXPLICIT LIBER QUINTVS.

XX 2

INCIPIT LIBER SEXTVS.

VM in Authenticis historiis Sanctorum Patrum, DEO auctore, patra-
 ta bella relegimus; & pro tantillorum hominum penè nulla fide, tan-
 ta euenisse perpendimus, (non quod beatissimos *Iosue*, *David*, *Samue-
 lem*, tantillos appellemus; sed quod excepto eorum merito, cætero-
 rumq; quorum nunc vsque DEI Ecclesia prædicat claritatem,) plebis
 Iudaicæ despiciendam ducimus vanitatem infelicissimos hominum, pro solis DEO
 ventribus seruiantes, nisi ratio obuiaret, placentiores DEO putare possemus, quàm
 istos, quorum tota spiritualis fuerat seruitus. Illis namq; à sola idololatria tutis, pro-
 sperè proueniebant omnia, crebræ victoriæ, multa copia: istis verò difficulter vin-
 cere, inter vincendū dampna frequentia, raræ opulentia, continuæ quidē, & tunc
 crudelissimæ egestates: cum hii non militem, sed monachalē quantū ad parsimo-
 niā sanctimoniamq; pertinet, vitā ducerent. Quod totum ratio gratissima nobis ex-
 ponit, dum attendimus, quia *DEVS flagellat omnē filium quē diligit*; & quibus tempo-
 ralia disciplinæ rigore subducit, his spiritualia sempiternæ dulcedinis affectione di-
 sponit. Igitur post verba *Petri* illius, cui beato *Andrea* interprete reuelationem
 Dominicæ Læcæ diximus factā, multā populū exultatione Christianus inualuit;
 & tanti quē præstolabatur euentus spectaculo de profundo desperationis emerit.
 Indice itaq; illo, ad locum, quem designauerat, ab omnibus curritur; & in Ecclesia
 Beati *Petri* secus altare Dominicū fieri fossā iubetur. Tredecim ergo hominibus, a
 luce prima in vesperum, haustam efferētibus terram, homo ipse inuenit *Lanceam*.
 Videntes autem audita visioni, omnimodis cōcinuisse rem gestam, magnā cuncti
 concepere lætitiā; nec minorē lætitiā, iam contra omnis hostis audaciam. Acceptā
 hoc modo *Lanceā*, cū ingenti extulere gloria; & ab illa die, de bello agēdo cōpère
 fidenter inire consilia. Deniq; dum primores Christiani agminis, coacto consilio,
 quid factū opus esset pari sensu euentilant, id antequam prælientur faciendum cen-
 sent: quatenus *Turcos* primum directa legatione conueniant, vt à Christianorum
 finium occupatione desistant; nec *CHRISTI* facere seruos extorres; aut mortibus
 addicere velint, sed se, suo contenti termino, sub propria regione contineant. Acci-
 to igitur illo *Petro*, huius operis initiis non incognito heremita; & adhibito illi quo-
 dam *Herluino*, vtriusq; linguæ perito interprete, pariter ambos ad prophanū Prin-
 cipem dirigunt, eisq; materiam sermonis imponunt. Qui cum ad *Geptilis* illius ta-
 bernaculum deuenissent; & admissi horrendo Diabolici hominis cōspectui adsti-
 tissent, huius modi serie perorarunt. *Plurimum principum nostrorum animis mi-
 raculum intulisse noueritis, quod terram nomini antiquitus Christiano, solidā libertate, pos-
 sessam, adeo inuenerētis & improbè introire ac usurpare cæperitis. Cum enim indubie sciuerit-
 is, ex nostrarū, quas audistis, assiduitate cōtra vos victoriarū, CHRISTI nullatenus desinisse
 potentiam; vestramq; aduersus ipsum experti sitis parū posse valentiam, nullo modo estimant
 quod totiens bello pulsū, præliandi cōtra DEVM audeatis ulterius iterare dementia. Vnde iam
 unanimiter arbitramur; quod prudentia vestra non ob aliud hucusq; conuenierit, nisi vt per
 Christianos, qui nobiscū versantur Pontifices, fidei nostræ dogmate imbui possit. Proculdubio
 namq; scimus, quia nequaquam de vestra salute curatis, sed cōtra Catholicā credulitatem bella
 temptatis. Petimus ergo pariter vestra consulentes inscientia, vt ab hac præsumptione cessetis,
 scientes quia Beatus *Petrus* Apostolus, DEO præbente, eam sibi arrogat, cuius primum mini-
 mē Antistitem se ignorat; & quam nostro, licet peccatorū, officio, restituere ad DEI cultū, qua
 illam imbuat cogitat. A Principibus etiam vobis substantiam, quā detulistis, vniuersam refer-
 re, summa liberalitate, conceditur: nec si pacificè recedatis, aliquis nostrorum vobis lesionem
 quamlibet molietur. At *Curbaran* dictorum *Petri* magnificentia præcordialiter
 læsus, iam *Turcorum*, qui assisterant, his auditis, immaniter ferociente superbia,
 ait. Terram, quam dicitis vestra ab antiquo Christianitati extitisse subiectam,
 nostram, nobisque omnimodo iure debitam probabimus: præsertim cum eam nationi, vix fa-
 minas a quæperanti mirificā virtute tulerimus. Porro ingenti desipientia deputamus, quod
 vos, venientes à sociis terræ supremis de nostris nos minamini, immò totā virium collatio-
 ne conamini propulsare sedibus: cum vobis ad id explendum suppetant non opes, non ar-
 ma, non numerus. Christianum verò nomen, non modo extripimus, sed abruptissimā
 despectio.*

despectione respuimus. Et, ut ea quæ intulisti breui clausula finiamus, vos qui legatione fungimini, ad vestros principes otius reuertimini; eisque dicite: quia si nostra conditioni fieri desiderant consimiles, & CHRISTVM diffiteri, cui videntur acliues, nos non hanc eis tantum prouinciam, sed & maioris opulentia & amplitudinis dabimus terram; hisque Castellis ac urbibus gratuita dilargitis, nullos ipsorum patiemur pedites, sed generaliter cunctos instituemus equites: & ubi ritus pariter indifferentes habebimus, de mutua pariter amicitia, & contiguitate gaudebimus. Quod si à proposita deliberauerint exorbitare sententia, incident, sine dubio, inuisa citius mortis exitia, aut aeterna subibunt captiuitatis exilia, seruituri utique tam nobis quam posteritati nostra per secula. Dixerat; ac celeriter

10 legatione reuersa, militiæ Christianæ Ducibus notificata sunt omnia, Exer-

IV,

citus itaque in arcto admodum constitutus, dum istinc crudeli vexaretur inedia; Illinc, dirâ Gentilium, qui se prorsus ambierant, formidine roderetur; tandem ad diuina sese subsidia refundentes, ieiunia triduana *Podiensi* magnifico institutore concelebrant. Letanias supplices, ab ecclesia in Ecclesiam, explicant; confessione peccatorum sincera se mundant, & Episcopali vel sacerdotali cõsequenter absolutione promerita, Corporis ac Sanguinis Domini sacramẽto, plena fide cõmunicat, eleemosinas, prout potest, quisq; largitur; sacrificia ubiq; diuina pro se offerri exorant. Deniq; sumptâ iam ex his securitate, de bello proponitur, ac intra ciuitatem sena illico acies ordinatur. In prima acie in his videlicet, qui primas vires ictus-

V,

20 que Turcorû exciperent, extitit *Hugo*, iuxta sui nominis qualitatem verè Magnus, adiucto manui eius vniuerso Francorû agmine, & præter cætera *Flandrensi* comite. Audiui de hoc ipso Regio homine, quia, antequâ de prælio ageretur, suus eidè dispensator, non paruo præcio pedè cameli emerat, hoc nempe magis eius esui cõpensans reperire potuerat. Quem dominicû hominẽ victualium insolentiâ adeo extenuauerat, ut vix equitare sufficeret, & cum suggereretur ei quatenus non ad bella procederet, sed vel cû Castelli obsessores in vrbe maneret, *Absit*, inquit alacriter, plane vadam; & *uisam cum morituris funera illic beata contingam*. Porro in secunda acie, Dux eximius *Godefridus* cum suo locatur exercitu, Tertiâ Northmānorum Comes *Robertus* cum suo cuneo fecit, Quartæ, præfuit vir spectabilis *Podiensis* Epi-

VI,

30 *scopus*, ferens secû Lanceam quæ recens inuenta fuerat Saluatoris, Hæc constitit ex suo ipsius, & Raimûdi Sancti Egidii Comitjs, comitatu. Ipsius autè ad expugnandû castrum, ne in ciuitatè oppidanj deslirerent, præsentia desedit in vrbe. In quinta acie fuit *Tancredus* cum suo agmine. In sexta, *Boemundus* cum sua postremus incessit militia. At Episcopi, Presbyteri, Clerici, ac monachi, Ecclesiasticis ornati induuijs, præmissis pariter processere Crucibus, decertauiros votis studètes adiuuare flebilibus; & ipsi quoq; præstolantes, si suos cædi contingeret, martyrij munus. Quidam certaminis exitû de mœniorum eminentia prospectabant, Dominicę Crucis signa præ manibus exhibentes, & exinde procedentẽ exercitum consignantes. Eo ergo quem præmissimus ordine, per eam, quæ erat ante eorû fanum quod *Mathomariam*

VII,

40 nostri dicunt, portam, adeo pedetemptim lenteq; prodeunt, ut etiâ cuilibet aniculę infirmanti, necesse nullatenus videretur temperatiore habere gradum, DEVS omnipotens quantis illic animorû rugitibus clamabaris, & fame diutinâ fatiscentibus quorumq; corpusculis, rapidissimus, ex timoris instantia, in tuas altissimè aures miserorû cordium dolor ascenderat: Quantis anxietatibus mens, corpori tunc residua agebatur; & cum cogeret imbecillitas desperare victoriam, sola DEVS in mentibus omnium, pia pro te sufferentia tractabatur, Mœrore præcordia quatiuntur, & exucatum longâ inediâ caput lachrimarum cõcutiebat ariditas: iam exterioris hominis deficiente materie, spiritualiû desideriorum violentiæ concrepabant, Bone DEVS, quidnam rei, huiusmodi deuotionibus poteras denegare, quos fatis æstibus

50 conspiciebas; immò faciebas ardere? Dum namq; considero in illis, à facie, militarem ferociam; ab intimis, Martyrij præponderare modestiam, reor & ceseo à seculis, vllis exercitibus, parem in vtrâq; parte non fuisse constantiam. Hos reuera dixerim tunc clamasse in cœlû, hos sacris fateor insonuisse tubis, qui nō virium robore, sed singulari exercebantur ausu mentis, Interea *Curbaran* conspicit exeuntes;

VIII,

& dum alterum alteri succedere lentis attendit egressibus, eorû paucitate quam putabat inrisâ, *Sinise*, inquit, *egredientes progredi, ut magis valeant cum fugerint à regressu civitatis excludi*. At ubi vniuersus exercitus portas excessit, *Curbaran* intuitus Fran-

corum gentem ordine numeroq; pollentem, tum demum intremuit. Illicò suę Ma-
 iori domus, iam de fuga nutabundus, imperat, vt si à prima castrorum parte succen-
 di cerneret ignem, emisso præconio statim edici faceret, per diffusum vbilibet ho-
 stem, Fræcorum cuneum captare Trophea victorem. Cœpit interim *Curbaran* sen-
 sim vestigia ferre retrorsum, ad montana contendens; nostriq; illorū prosecutioni
 inrefragabiliter imminebant. Præterea Turci, superuacua calliditate, se diuidunt,
 parsq; eorū circa plagam maris inambulat; pars Francos immobilis superueniētes
 expectat: tali nostros æstimantes ambitu concludi posse. Quod nostri attenden-
 tes, ausu quodam præsumptiuo, sese itidem, intensa in eos acie, à cæteris diuisere:
 Sed hac sua insolentia, ipsi ea die sese solos nostro exercitui dampnum fecere, dum
 vix, præter aliquos equites, peditum vlli viui euasere. Huius temeritatis motor,
 cum quibusdam aliis exitit quidam nostras, *Clarembaldus de Vendoilo* nomine: qui
 in his quidem celeberrimus; in illis prouinciis nihil gessit vtile. Interea septima
 acies, contra illos maritimos, ex duabus aciebus, Ducis scilicet *Godefridi*, & Co-
 mitis *Northmannia* sumpta, contexitur; & *Rainaldus* quidam Comes eidem præfi-
 citur. Ibi tota acrimonia, eo die, exitit præliorum: nostrorum enim plurimos sagit-
 tarum ictibus extinxerunt. A Pharthari autem, flumine scilicet, hostium equita-
 tus vsq; ad montana porrigitur, quæ à se duū milium spatio disparantur. Genti-
 lium ergo phalanges parte ab vtraque profiliunt; & Francorum cuneum, quos no-
 stri Turcorum primis incursum, quasi fortiores obiecerant, sagittis iaculisq; con-
 figunt. At qui præerat regiæ mentis *Hugo* magnificus, à paterna magnanimitate non
 degener, inter hostium iactus ad subiectos exclamat: *Patimini*, inquit, & *secundos ac*
tertios audacter præstolamini iactus: quia isti sunt recessuri dicto citius. Et ecce, copiarū
 innumerabiles cœperunt de montanis emergere, quorum & equi & signa multo
 candore nitebant: nostris autem maximus ad eorum contuitum stupor increuit,
 verentibus vtq; ne contrariæ venirent adminiculum ferre parti, donec comperi-
 unt id fore, etiam visibiliter, sibi præstitum adiutorium CHRISTI. Quorum
 specialiter fuisse Duces opinati sunt gloriosos post militiam martyres, *Georgium*,
Mercurium, atq; *Demetrium*. Hæc à nostrorum plurimis visa; & cum aliis quæ vide-
 rant retulissent, plena, vt par erat, fide sunt credita. Et si *Machabeis* olim pro circum-
 cisione & carne porcina pugnantibus, euidens apparuisse legitur cœleste suffragiū,
 quanto ampliùs his debuit, qui pro repurgio Ecclesiis adhibēdo, & statu fidei pro-
 pagando, fusi sanguinis CHRISTO derulere seruitium? Primi ergo illi hostes, qui
 à maris parte constiterant, tanto nostræ gentis obstaculo sese repercuti non feren-
 tes, focos herbæ subiiciunt, hoc videlicet fugam signo illis innuentes, qui dum præ-
 lium fieret, tentoria seruauerunt. At illi signo moti, præciosioribus quibusq; dire-
 ptis, fugam ineunt. Franci verò, vbi potiores eorum vires agnouerant, ad eorū sci-
 licet tentoria contendebant. Porrò Dux *Godefridus*, Flandrensisq; Comes, *Hugo* de-
 niq; magnus his, qui crepidini fluminis adequitabant, iunctis nisibus ingruēbant.
 Hii planè tres cum suis, DEI filium pro se crucifixum præ oculis appendentes, vni-
 uersæ eorū frequentiarū fortiter immerguntur. Vbi verò & alia nostra agmina id vi-
 derunt, totâ in aduersas acies animositate se ingerunt. E regione, hostium etiã mul-
 tudo, rabie intoleranda conclamans, & ipsa concurrat. Est autem huiusmodi eo-
 rum mos in acie positorum, vt cannis æreis, quibus pro hastilibus vtuntur, & Cim-
 balorum tinnitibus, terrificisq; vocibus, infinitos fragores emittant, vt vix equi ho-
 minesq; à tanti sonitus terrore, subsistant. Sed nihil eorum tunc valuere conatus;
 penitus eorum sunt exinanita molimina. Cœpto etenim nostri bello, primo hostes
 profligauere conflictu, & ad eam, quam præ mentibus dudum habuerant, fugam,
 celeri expediuntur effectū: quos tamen nostri, in remissa instantia, per castrorū suo-
 rum medium profecuntur. Nec spoliiorum hinc inde iacentium cupidine raptabā-
 tur, CHRISTI inimicorum solo pasci cruore malentes. Persequuntur illos itaq; ad
 pontem vsq; Pharthareum, & Tancredi vsq; castellum. Occupauerat ergo, illis re-
 cedentibus, campum spoliiorū gloria grandis: stabant ibi, ab hominibus quidē ina-
 nia; auri autem & argenti ornamentorumq; quam plurimum, non egena tentoria:
 Ouium, caprarum, bouum fusa vbiq; pecuaria: equorum, mulorum, asinorū copiosa
 subsidia: frumenti, vini, ac farinae, collata sine discretione obsonia. At Syriæ, Arme-
 niæq; coloni, qui in illis versabantur partibus, cōperientes Francis insperatā cessisse
 victoriam,

victoriam, obuios fugientibus Turcis se vbiq; præbentes, ad montana concurrunt & quoscumq; cōprehendunt, interimunt. Nostri præterea redeunt; & immenso cordis iubilo, incomprehensibilia præconia rependentes suo cooperatori CHRISTO, cum triumpho cœlestis honore ciuitatē introeunt. Ille autem, qui vrbs præerat præsidio, videns militiæ principem, nostris insistentibus terga vertentē, omnino intremuit. Et perpendēs minus tutam amodò castelli fore sibi custodiam, signum cuiuspiam nostrorum Principum, postpositā dilatione, exoptulat. *Comes Sancti Egidii* contiguus loco, vbi hæc petebantur existens, signū proprium petitori exporrigi celeriter mandat. Quo ille castrensis excepto, turri præfixit. At *Longobardi*, Boemundi fauore omnium æmuli aliorū, ipsius enim patrociniō nitebantur, Principi castrū illius inclamitant. *Hoc signum, inquit, non est Boemundi.* At ille cuius esset rogatus, cum didicisset, quia Sācti Egidii Comitis, deposuit illud, comitiq; restituit. Petitoq; Boemundi & accepto, securitatem pariter accepit, vt de his, qui in oppido secum erant, si qui nostræ fidei iungi vellent, cum ipso Boemundo copiam remanendi haberent; sin alias, absq; vllō sui ipsorum incommodo recederent. Ad iura itaq; Boemundi concedente castello; & ex eius officio ad oppidi custodiam hominibus inductis, post paucos dies Baptisma suscepit is, qui castrū reddiderat, & cum eo si quis Christiano nomini communicare maluerat. Si qui suis hæere legibus voluerunt, & propriā super isto libertate potiti sunt; & vsq; in Sarracenorū terram, ipsius Boemundi cōmeatu, educti sunt. Hoc bellum quarto Kal. Iulii, in suæ passionis vigilia Petrus & Paulus egerunt, eius vrbs miseræ condolentes, & nouorū Ciuium exitia non ferentes, qui eas eliminauerant, quæ templum DEI Sanctum attaminauerant, gentes. Ipsi namque miserescere iure debuerant, quam vtrique prædicando docuerant. In Ecclesiis planè stabula constituebantur equorum, & in parte ipsius maioris basilicæ beati Petri, Mathomi sui erexerant domum. Victi denique hostes cū hac illacq; diffugerent, montes ac valles, rura ac nemora, calles & auiæ quibusdam semiuuiis, aliis mortuis, faucis innumeris opplebantur. Repentina ergo DEI miseratione respecti, diurnæ famis calamitatem celeri felicitate mutarunt, vt vbi duobus pridem solidis ouum vendebatur, bos vix denariis duodecim distraheretur: & vt breui omnia sine claudam, vbi inedia rames incesserat, ibi tanta pecuniarum omniumq; victualium vbertas accessit, vt subitā emersione passim exoriri videretur omnis plenitudo rei, & apperuisse putaretur Dominus cataractas cœli. Tanta tentoriorum numerositas extitit, vt cūm quiq; nostrorum tabernacula diripuissent, ditatis omnibus, iamq; prædarum farcinas fastidientibus, vix inuenirentur, qui raperent. Nec paupere occupante rem quamlibet, ditior vllus superueniens violentiam inferebat, sed alter alteri sine contentione cedebat.

Post hæc Principes nostri, *Dux Godefridus Sancti Egidii Comes, Boemundus, Northmannia Comes, Rothbertusq; Flandrensis, & cæteri omnes,* acto pariter consilio, *Hugonem* magnum, & *Balduinum* Comitem de Montibus, pluresque alios illustri nominis viros, ad *Imperatorem* dirigitur, vt urbem Antiochenam reciperet, & quæ nostris fuerat pactus impleteret. Ière siquidem, sed postmodum ad eos a quibus missi fuerant reditum distulere. Quodam enim in loco consecuti a Turcis, quibus equi ad manum fuere elapsi sunt; quibus procul, aut captiui abducti, aut ferro finem sortiti sunt. *Comes de Montibus*, cui infortunio succubuerit, adhuc nobis minime certum est. *Hugo* autem magnus, quare reditum suum detrectare voluerit hæc aliquibus videtur occasio. Cū esset aliàs strenuitatis immensæ, ira procurandis tamen his, quæ vsibus tanti hominis sufficientia crederentur, minus se sollicitum exhibebat: & ideo vir honestissime delicatus, inter eos, qui aut tenaciores erant, aut in his contrahendis acriores, quibus aut maior erat vel in nullo secundus, egeret timebat. Sed de eius reditu, iustè nemo quæri debuit, qui postmodum, ad hoc idem postliminium faciens, martyris & optimi semper militis nomine insigniendus, occubuit. Denique non multo post, tractatum est quomodo Iherosolymitani itineris, pro quo tanta tulerant, intentio consequeretur effectum: idemq; populus, qui ad id desiderantissime aspirabat, qualiter interim regeretur, donec ad rem esset ventum. Perpenderant planè proceres, quia inter eundem multa æstiuo tempore inaquositas habeatur: & idcirco, ad Kal. vsq; Nouembris differenda profectio iudicatur. Interim ergo assentien-

tibus huic consilio cunctis, seniores exercitus per vrbes & oppida, sibi ad inuicem distributa & acquisita, se diuidunt: & vbique per subiectos sibi populos, à præconibus celebrari præcipiunt, quatenus si quis eorum egeret, sub donatiui pactione potentioribus adhæreret. Fuit inter alios vir equestris ordinis, armorumq; exercitio summopere præminens, de primoribus comitis Sancti Egidii necessariis existens, *Raimundus* nomine cognomento *Pilitus*, cui & militum & peditum plurimi sese contulere. Huic itaq; & pro sui munificentia, & pro ingenita industria; multis applicitis, conflato non exiguo exercitu, itur in Sarracenorum terram, castrumq; aggrediuntur quod dicunt *Talamaniam*. Oppidani verò idem, cum essent Syri, à præfato sunt viro propria statim deditioe recepti. Quo intra idipsum municipium octo commorante diebus, nunciatur eidem haud procul inde haberi castrum Sarracenorum, innumerabili vulgo frequentissimum. Ad hoc inrumpendum dum rapidissimo ferrentur assultu, Deo penetrante, subigitur. Habitatoribus ergo correptis, qui Christiana sacramenta suscipere adqueuerunt, seruati sunt incolumes; qui detrectauere, necantur. His explicitis, Deo gratias redibentes Talamaniam reuertuntur; & tertia die inde digressi, ferocissimam munimentis, ac variarum gentium coactione superbam ciuitatem, vocabulo *Marram* expetunt. Hæc prælibato contigua erat præsidio, in quam à circumiacentibus castris ac vrbibus præcipue ab Hal-leph, Sarracenorum Turcorumq; sentina confluxerat. Quibus phalanga Gentilium obuiam, dimicatura, processit, nostriq; se æstimantes cum eis posse, pro more, bello decernere, citâ illorum sunt tergiuersatione decepti. Attamen hostes idem, creberrimè prodeuntes, non desistebant lacessere nostros. Tota itaq; dies, vtrarumq; partium vicariis incursums recursibusq; occupata subducitur. Acerrimus ergo nostros cum decoqueret æstus; & inusitatâ ariditate sitis quorumq; interiora fatiscerent, remedio nullatenus supputente, voluerunt ea nocte iuxta eandem vrbem tentoria ponere. Ciuitatenes autem cum subintellexissent nostros aliqua ex parte nutare, Syri enim primi de fuga cœperunt agere, acrius eis, ex eorum facti propensa pusillanimitate feroces, iam non verentur insistere. Quâ irruptione vexati, animas Deo, studio pietatis extrusas quam plurimi reddiderunt. Hæc finalis eorundem dies, quinto Iulii mensis die facta dinoscitur. Residui autem Franci Talaminiam regressi, cum suo Duce *Raimundo* plurimis desedere diebus ibidem, Antiochiæ verò commanentes, multa se tranquillitate, opulentiaq; gerebant. Sed hanc eorum serenitatem, occultâ, quâ nescimus, dispensatione, obscurissimo confestim turbauit nubilo DEVS. Is enim qui eos rexerat, qui interius exteriusq; eos piissimè fouerat, vir Deo seculoq; spectabilis, Podiensis Episcopus *Aimarus*, ægritudinem incidit; piiq; sudoris labores, perpetuæ requietionis sabbatisino detergere ei Omnipotens, largissimâ miseratione disposuit. In ea itaque, quæ vocatur *ad vincula Sancti Petri*, festiuitate decessit; eumque cui regni cœlorum clauis, ac solutionum pertinent potestates, & absolutorem repperit, ianuarumq; cœlestium introductorem commeruit. Ob-oritur illicò in CHRISTI vniuerso exercitu, acerbissimi doloris tristitiæq; nimietas; & dum frequentes misericordissimi hominis beneficentias, cuiuslibet ordinis sexus & ætatis quisque recenset, inconsolabiliter, dum nulla præstolatur remedia, mœret. Tanta ad eius funus, tamq; præcordialis ipsorum Principum conclamatio fuit, ac si generalis interitus denunciaretur illis. Tantum ad eius nec dum sepulti feretrum, ab omni illa, cui paternè præfuerat, gente pecuniarum oblatum est, quantum vsquam gentium ad altaria quelibet, sub tantundem spatio temporis deferri, non vidit, vt arbitror, vllus: quæ quidem pauperibus statim pro ipsius anima tota sunt dilargiti. Horum namq; dum adiuueret, gesserat tota sollicitudine curam, vt diuitibus id præ omnibus in dies duceret inculcandum, quatenus egenos diligenter, eorumque misericordiis insisterent, ipsos asserens suæ ipsorum vitæ custodiam. *Judicium*, inquiens, *sinè misericordia ei, qui non fecerit misericordiam. Nisi enim minoribus vestris, tamen nature consortio comparandis, humanitatis sinum præstiteritis; ea quæ vobis & illis non dispariter à DEO creata; à vobis tamen inæqualiter correpta noscuntur, non eis communicaueritis, diuina proculdubio vobis hostium misericordia percludetis. Hos, inquam, quorum reficimini gratia, aliquibus bonorum vestrorum particulis refouete: certi, quia sicut ipsi temporaliter sine vobis, ita vos sine illis non potestis in sempiternum viuere.* Hæc hisq; similia vir mirabilis, crebris orationibus eis ingerens, me-

mora-

morabat. Igitur *Raimundus* Sancti Egidii Comes Sarracenorum prouincias intrat; & ad quandam urbem quæ appellatur *Albara* exercitum ducit: quam, ubi ei manus admouit, continuo eam cepit, & omnes, quos ibidem repperit, Sarracenos mulieresq; peremit. Quam continuo subactam, fidelibus, ut potuit, colonis instaurat; consultisq; prudentibus viris, Episcopum eidem urbi censuit ordinandum, qui paulatim Ethnicos, CHRISTI fidei documētis imbueret, & in fanis ipsorum, repurgio primum adhibito, pietatis ministeria ac regenerationis misteria dispēsaret. Virum igitur ætateabilem, scientiã prædicabilem eligunt; eumq; Antiochiam consecrationis gratia ducunt. Qui institutus Antistes, Iherosolymitanæ profectiōis

10 persecutionem non idcirco neglexit; sed instituto quodam, qui se ad id officii ultro obtulerat, ad custodiam præsidii urbis præfecto, cum aliis perrexit. Is, valde insolentia ubi vsus audaciã, paucissimis, quia censuum ita tenuitas exigebat, sibi comitibus ascitis, ciuitatis asseruare cœperat arcem. Et quia Sarracenis idem locus iam fiebat infrequens, rarissimi qui remanserant Gentiles eius iuri se mancipant, eiq; redditus, tantum ut vitam sibi concederet, de proprio labore ministrant. Præterea Antiochenis plurima fortuna vndecumque florentibus, omnium Sanctorum dies festiuitatis instabat, quo terminus iterandæ expeditionis præstitutus fuerat; cum ecce principes, sui non immemores propositi, apud Antiochiam pariter cōiēre; consiliumque ab alterutris quærere cœpēre, quatenus, cuius causã venerant,

20 iter quirent ocuis expedire. At *Boemundus*, antequam Dominica militia motum faceret, super ea quam sibi pacti fuerant ciuitatis habuit redditione tractatum: sed Sancti Egidii Comes nullatenus Boemundo præbebat assensum, dum veretur illud quod Imperatori fecerat sacramentum. Quapropter proceres, inter utrosq; mediis incedentes, in beati Petri Ecclesia sæpius glomerantur. Referebat Boemundus urbe sibi à Pyro prodita, omnium ex ea partes, ipsorum Principum sibi largitione, concessas. Sancti Egidienſis e contra refert, quia iureiurando astruxerat Constantinopolitano Principi restituendam ciuitatem, saluã perſolutione pactorum sibi: & hoc totum factum ex consilio Boemundi. Interea Pontifices, qui altercationi dirimēdæ institerant, cum *Godefrido Duce Flandrensi* atq; Northmannico comitibus

30 aduocatis, cæterisq; senibus additis, seorsum oratione cuiusq; auditã, se segregant, ut ventilatã, ex collatione causarum, sententiã, iudicium proferre deberent. Sed perpensis queritantium dictis, quasi neutri super isto fauerent, cum ad conuentus frequentiam reuertissent, dum ad inuicem tantos viros irritare verentur, iudicium distulerunt. Quod ex industria factum Comes ipse comperiens, Ne, inquit, *contectio præſens CHRISTI fidelibus generet turbam, Sepulchriq; Dominici videatur protelata libertas; ne cupiditatis nauo, parte ex aliqua notabiles æstimemur, parium meorum, præſentium Principum, sententiã me faururum profiteor; saluo eo quod me Constantinopolitano Principi spondiſſe inuitum vos, qui adestis, fratres & domini, scitis.* Nec morã, Boemundus & ipse huiusmodi dictis assensit. Ambo ergo, omni iam lite sum-

40 motã, dextras, fide mediã, Episcoporum in manibus præbent, constantissimè asseuerantes quod nullomodo DEI militia eorum deinceps iurgiis turbaretur. *Boemundus* itaq; sumpto consilio castrum de montanis, viris victualibusq; communis. Comes itidē *S. Egidii* cum suis cōsiliũ cōmunicat, quatenus palatiũ *Cassiani* quẽ patrio vocabulo *Admirauisum* vocitant, & turrim quæ portæ præminebat pontis, ex parte videlicet portus Sancti Simeonis, stipēdiis largioribus infereat. *Antiochena*, ci-

50 uitas incōparabiliter est decora, nulli ædificiorum maiestate secunda; situ placens, aere impassibili; vinearum fertilis, territorii vbertate fecunda. Ab Oriente, quattuor montanorũ proceritate procingitur: ab Occidentali plaga, fluminis cuiusdã, Sacre pagina non incogniti, quod *Pharphar* dicitur, piscium feracissimis vndis propter muros alluitur. In altiori mōtium, castellũ miraculo dignũ, præmittet; sed impenetrabili securitate præstantius: inferius, ciuitas plēnissima gloriarũ, & veteris prope monumentis adhuc superba nobilibus, trecentas & sexaginta Ecclesias suis cingens ambitibus. Pontifex urbis, ex Apostolica successione, Patriarchii honore insignis, centũ quinquaginta triũ Episcoporũ sibi appēdiciũ, priuilegio pmouetur. Geminũ est ciuitas circũdata muro: altero autē incredibiliter lato, & præter solitũ, pccero, saxisq; extructo maiestate enormib. circũpositis eidem quadringentis quinquaginta turrib. Refert Ieronymus in quinto explanatiōis in Isaiã libro, urbē Reblata in quã

XI

XV

XVI

* Reg. 5, 12.

Rex Nabugodonosor, Regis Sedechiæ oculos eruit, & filios eius occidit, hanc esse Antiochiam. Fertur verò eam ab illo antiquiore Antiocho, cuius potentiæ plurima monimenta supersunt, suscitata; & quinquaginta subiectorum Regum, quos & municipales eius alstruunt, cooperationibus, tantâ præsidiorum eminentiâ, tantâ ædium varietate cõpositam. Quod quidẽ falsum est, cum ipse Pompeius Trogus verissimè à Seleucho referat Rege, sub paterno nomine institutam; & ab ipso deinde vel sequentibus regibus auctam: sicut sub matris Laodices nomine, condidit & *Laodiciam*; ex proprio, *Seleuciam*. Huic obsidendæ, quarumcumq; machinarum balistarumue tormenta nil poterant; & nisi proditio Pyrrî obsessoribus affuisset, immò DEVS per quos voluit adiuuisset, in cassum Francica magnanimitas famem, cæterarumq; miseriarum ibidem detrimenta tulisset. Istic desederunt nostri ciuitatem vrgentes obsessam; per octo menses vnumq; diem. Postmodum verò & ipsi fuere cõclusi per tres hebdomadas, innumerabilium Gentilium conflente frequentiâ; & superatis demum ipsis, item illic deguerunt per quinque mensium octoque dierum spacia, cum plebs eadem à suis Principibus Iherosolymam sollicitatur itura. **XVII.** Sed quia præfati Pyrrî memoria mihi videtur deinceps non habitura locum, quem finem habuerit intimandum. Christianitatem planè susceptis sacramentis professus fuerat; *Boemundus*, sacro in lauacro, ex suscipiente nomen acceperat; Iherosolymitanæ obsidioni Comes nostris ac cooperatores extiterat; eaq; captâ Antiochiam redierat. Vbi cum præconium emisisset, quatenus, quicumq; in vrbe vrbisq; vicinia, Christianus egeret, secum in patriam remotiorẽ, vbi multas haberet possessiones, veniret, pollicens quòd præclaris muneribus quenq; ditaret, hac spe vulgus cõfluuit sibi immodicum; & in suam, vti dixerat, regionẽ fertur abduxisse deceptum. Qui cum ad sua oppida deuenisset, partem militiæ sese comitantis, hos exilio illos mortu prodidit: & nisi ad alios, quorum numerositas extra castrum fuerat hospitata, verbum de proditione venisset, fugaq; miserabili aut elabi, aut delitescere licuisset, vniuersorum libertas, aut gladio aut captiuitate perisset. Ibi prorsus Christianitate defertâ; veteris luxuriæ, & Gentilitatis inquinamenta resumpsit. Nec id iniuriâ. Si enim *Pyrrus* Græcè, *rufus* est Latine, & infidelitatis nota rufis inuritur, isdem ergò à sua minime linea exorbitasse præbatur. **XVIII.** Igitur *Raimundus* Sancti Egidii Comes, suum ab Antiochia exegit exercitum, cum iam properaret Nouember ad exitum, & duabus ciuitatibus inter eundum; *Rugiã* videlicet, & *Albarã* transmissis, quarto demum die, finem faciente Nouembri, *Marram* peruenit ad urbem. In quam, copia ingens Sarracenorum, Turcorum Arabumq; confluerat, quam Comes postridiẽ quam venerat, exertis omnino viribus aggredi parat. Nec morâ, *Boemundus* cum exercitu Comitem persecutus, quadam die Dominicã propter castra deposuit. In crastinum tantâ ad vrbis muros animositate concurrunt, vt hærent parietibus scælæ, murosq; sub ipsos niterentur gradibus. At ciuitatenses, penitus expertes ignauix, tantâ instantiã restitẽre, vt nihil nostrorum ea die valeret molimen efficere. Tum sancti Egidii Comes, suos cassum laborem cernens insu- mere, *castrum* quoddam *lignæum*, multi laboris ac proceritatis, suis mandat erigere; quæ machina quatuor vehebatur rotis, in cuius summitate militum multitudo constitit; subter verò, armata militia muro eam ciuitatis, iuxta quandam turrim, magnis impulsibus admouebat. E contra vrbani, baleare celeriter ædificant instrumentum, quo iactis ingentibus saxis nitebantur debilitare castellum, in tantum vt frequens lapidum ictus, & machinæ dampnum, & nostris minaretur interitum. Iniectis quoque Græcis ignibus, super phalam moliebantur incendium; sed eorum DEVS super isto fefellit annisum. Eminebat ergo ædificium muro vrbis; & inter has partium collisiones, animos pugnantium vluantis tubæ tumultus exciue- rat. Interea milites ex nostris quidam superius phalæ eiusdem obtinentes solarium, *Guilelmus* videlicet de *Montepislerio*, aliiq; quamplurimi, maximis illos, qui in mœnibus propugnabant, concutiebant saxis: in tantum vt clipeo plerumque percusso, & Clipeus & Clipei dominus iam inutiles prorsus deuoluerentur à muro. Quidam autem hamos in hastilibus ferreos habentes, Sarracenos propugnacula defensantes obuncare & ad se corripere nitebantur. Is hinc & inde conflictus vix vespertinis ad tempus omittitur horis. A tergo itaque castrî, presbyteri, Clerici, ac Monachi sacris, pro suo quisque gradu, vestibus adornati, pro instanti negotio

DEVM

DEVM attentissimè præcabantur, quatenus Gentilitati vires adimeret; fidei propagatoribus adaugeret: Altrinfecus è regione machinæ alii milites, scalis positis mœnibus imminebant: Nec Paganos detinebat inertia, quin eos rabidissimâ ferocitate depellerent. At *Guilferius* quidam, eorum rebellionis impatiens, murum primus cum manu quidem, sed valdè parua, conscendit. Illicò ciuitatenses tanto, eius præsumptores audaciæ, furore peruadunt, spiculis eos ac sagittis vrgendo, vt aliqui, ipsorum irruptione præterriti, sese de muro demitterent. Pars verò quæ remanserat tandiu inter hostium iacula constitit; tandiu, cedere dedignata, eorum violentias armorum industriâ retudit, donec qui subter erant murum suffoderent. Mox itaque; vt vrbsani muri se conspiciunt suffossione dampnatos, solius fugæ iam præsidio innitentes, ad vrbs interiora concedunt. Dies erat, quo hæc geri contigerat, sabbatum, cum peteret iam sol decliuus occiduum; explicato Decembri vndecim promotione dierum. Confestim per interpretem *Boemundus* Sarracenorum primores aggreditur: quatenus cum propriis militibus, parulis ac mulieribus, omni pariter contractâ substantiâ, intra quoddam sese palatium, quod erat supra vrbs portam, cohiberent, spondens quod eis vitam omnino protegeret, sua suosque defenderet. Hoc modo ciuitate obtentâ, quidquid in foueis repperere, vel domibus, hoc suis quique proprietatibus ascuerunt. Facto denique, exactâ nocte, crepusculo, si quem Gentilium repperiri contigerat, discurrens vbique nostrorum turba mactabat. Nulla ciuitatis portio vel minima fuerat, quæ Sarracenorum cæde vacaret; nec angiporta vrbs iam peruia esse quibant, quia cadauera Paganorum publicos calles opplebant. At *Boemundus*, eos qui se memorato palatio, vti ipse iussit, intruserant, peruasit; quæ habebant, abstulit; alios morti addixit, alios Antiochiam vendi iussit. Mense autem integro, quaternisque diebus, hæc Franci fecere moram. *Ac ibi difficilem gens tulit esuram.* Ibi quidam ex nostris, dum aliquibus, immò omnibus necessariis indigent, nullis quæ direptioni suæ forent apta adiacentibus, mortuorum Sarracenorum ventribus temeratis, ausi sunt ipsorum intestina rimari: quia audierant aurum argentumque, ab eis in arcto positus, ob custodiam solere glutiri. Alii carniū frustra cædentes, ex ipsis coxisse & comedisse feruntur. Quod tamen tam rarum adeoque latens extiterit, vt omnibus vtrum idem fieri vllō modo potuisset penè dubium sit. Interea *Boemundus* cam, quæ inter se & Comitem Sancti Egidii fuerat oborta simulas, penitus non omittens, dum sibi Comes nullatenus cedit, iratus Antiochiam redit. Nec morâ, Comes directis ad præfatam vrbs legatis, duci Godofrido, Comiti Flandrensium, itidem & Northmannorum, denique *Boemundo*, *Rugiæ* (ciuitas autem est memorata superius) colloquium indicit. Quibus suum accelerantibus aduentum consilio generali tractatur, quatenus sic sibi concordibus animis vnirentur, vt nequaquam vltèrius expeditio Iherosolymitana moretur. Repperitur omnimodis, concordia *Boemundus* agenda acer & insolens, nisi suæ faueat voluntati Comes, Antiochiæ parti cui dominabatur cedens: inuenitur Comes ad ista rigidior, obtendens quòd Imperatori præbuerat sacramentum. Hac ergo mentium in sese acerbitate diuisi, Sancti Egidienfis ille, *Boemundus* ac Dux pariter, Antiochiam sunt reuersi. Isdem rursus de palatii & castelli, quod portæ pontis vrbs præminebat, custodia, militibus suis mandans, ad *Marram*, quam pridem ceperat remeavit. At tamen, non penitus rationis expers, & in sua peruicacia communia dampna perpendens, dum pertinaciæ eius causâ Dominici Sepulchri cogitur differri libertas, tertio decimo infra Ianuariū die, vir egregius, nudipes, à *Marra* ciuitate progreditur, peruenitque *Caphardam*; ibique triduo mansit. Illic *Northmannia* comes, simultate desertâ, illi coniungitur. Præ-
XIX;

50 terea Rex *Cæsariensium*, Sancti Egidienfi illi Comiti frequenti legatione suaserat: quatenus secum solidæ pactionem pacis iniret, spondens quòd vbique Imperii sui Christianis adiumenta præberet; negotia ciborum, vestium & equorum, omniumque vsui pertinentium non negaret. Hac nostri pollicitatione gauisi, iuxta vrbs eligunt tabernaculorum loca sortiri: *Pharphar* namque fluuius à ciuitatis mœnibus haud longè præterfluit. At Rex vrbs, prospecto tanto exercitu, non multum de talis contubernii propinquitate lætatus, agrè tulit; & nisi ocius inde recederent, mercatum vetuit. In crastinū, duos cum nostris ex suis misit, qui eis vadum
XX.

fluminis demonstrarent; eosque perducerent quò prædæ aliquid diripere possent. Itaque ab eisdem, quædam subter quoddam nostris oppidum, vallis ostenditur, vbi animalium numerositate repertâ; quinque ferme milia rapiuntur; frumenti, cæterorumque; vtilium plurima copia repperitur, è quibus ad integrum equitatus ille reficitur. Castrum quoque idem in ius Comitis, sua ipsius deditio, traicitur; aurum ex eo non modicum cum equis præbetur; nostrisque per omnia, quia numquam eos læderent, securitas certa promittitur. Sederunt quinque diebus ibidem: Inde digressi, ad aliud deuenire oppidum, quod à gente incolebatur Arabum: circa quod vbi disposuere tentoria, dominus oppidi obuiam processit, cum Comite factâ concordia. Denique properatâ deinceps motione castrorum, quandam pulcherrimam ciuitatem, vocabulo *Kephaliam*, omnibus opulentam bonis attingunt, in quadam valle positam. At habitatores, Francos vbi aduenisse comperiunt, urbem deserunt, alimètorum plenitudine refertis domibus, cum & horti passim exuberarent fructibus; solas sibi salutes subterfugio tueri eligunt. Tertio à præfata discesserunt vrbe die; arduaque nimis, & scrupea montana conscendunt; & ad aliam deinceps vallem, non minori, quam vbi Kephalia erat, fertilitate voidâ, iterato descendunt: ibique quindecim ferme diebus, substantiâ iocundati vberiore, sese reficiunt. His quoque contiguum locis, quoddam Francis nunciatur fore castellum: ad id confluxerat multa nimis frequentia Paganorum: Quod nostri cum rapidissima obsidione cinxissent, præstò erat vt subigerent, cum ecce oppidani non paucas armentorum copias illis obiciunt; taliq; lenocinio, vt ab obsidione desistant eos ad tempus illiciunt. At summo diluculo admouentes nostri tentoria castro, illud obsidere proponunt: quem eorum conatum vbi gens Pagana persensit, celeri fugâ recedunt, vacuumque oppidum derelinquunt. Ingredditur Christiana militia: proflua inibi frumenti, vini, farinæ ac olei inesse deprehenditur exuberantia, & si qua fuissent necessaria. Illic tota affectione, Purificationis beatæ Mariæ festa coluerunt; illic etiam *Camela* ciuitatis Regis legatos exceperunt. Rex planè idem Comite equos, aurum, argentumque sequestrâ legatione paciscitur, pollicitus quòd Christianos in nullo offenderet; sed debitam eis reuerentiam exhiberet. Rex etiam *Tripolitanus* Comiti mandat, quòd gratanter si velit cum eo pactum ineat, directis eidem decem equis, quatuor mulis, & auro. Comes verò ait, nullatenus se cum eo pacificè acturum, nisi fidei nostræ sacramenta susciperet. Egrediuntur de valle, quam superius memoravi, vberimâ; & ad præsidium naturâ munitissimum in rupis supremo positum, quod dicitur *Archas*, Februarii Idibus, cum esset secunda feria deuenerunt; viciniamque municipii tensis papilonibus occupauerunt: quod quidem innumerabilis infercierat multitudo Paganorum, Turcorum videlicet, Sarracenorum, & Arabum, qui præter originis munimentum, fortius illud omnimodis suâ pluralitate reddiderant. Contigit ibidem, quatuordecim ex Christiano exercitu viros equites contra *Tripolim* urbem, quæ fuerat illi propinqua Castello procedere non ob aliud, si non fallor, nisi vt valerent quippiam esui commodum sibi contrahere. Hii inquam, quatuordecim cum essent, sexaginta circiter Turcos, aliis etiam comitantibus repperere: qui præ se homines ac animalia, quæ prædati fuerant, plusquam mille quinquaginta deducere. Qui, sponsonis Dominicæ ipsius exequutores effectibus, quòd *duo fugarent decem milia, & vnus mille*, exculpto piis in mentibus Crucis signo, Deo annitente, incredibili eos audaciâ subigunt; senos ex his perimunt; equos totidem comprehendunt. Porro de Sancti Egidiani Comitis equitatu, *Raimundus* ille, cuius probitas in hoc opusculo crebram exigit mentionem, quem *Pilurum* cognominari diximus, vir animi acrimoniâ & armorum industriâ vehementer egregius, cum alio quodam cognomini viro, qui erat *Vice comes* officio, *Tortosam* ciuitatem experunt; & primo eam assultu, quem ferocissimè intulerunt, non minimum eius loci indigenas terruerunt. Hic, pro sui munimèto, quod plurimum videbatur, gentilium incredibilis populositas, muscarum ad instar influxerat. Nocte sequenti in quadam ciuitatis plagam hospitaturi, immò tentoria fixuri diuertunt; focos sine numero per excubias, ac si vniuersus Francorum afforet hostes, instituunt. Expauit & concidit extremâ desperatione gentilitas, perpendensque se non posse scuto propriam tueri salutem, ceter ad vltimum euitandam quoquomodo vel pedibus mortem. Noctu itaque silenter elapsi, ciuita-

ciuitatem, totius opulentiaē fortunis infertam, vacuam omni habitatore relinquunt. Pii, inquam, scripturā illius impletores, *quia pellem pro pelle, & cuncta* Iob. 2, 4, *quæ habet homo dabit pro anima sua.* Hæc ciuitas quàm optimum suo in suburbio, vt pote secus mare constituta, habet portum. Postridie conueniunt nostri, totis peruasuri viribus urbem; sed in ipso congregiendi molimine prorsus inanem repererunt ab homine. Introeuntes igitur eam, tandiu ibidem deguerunt, donec ad obsidendum municipium, quod supra intulimus, *Archas*, exinde processerunt. Est autem alia quædam vrbi isti contigua ciuitas, quæ *Maraclea* vocatur. At ille, qui ei præerat, quem & *Admirauisum* appellant: nec morâ, cum nostris fœdus inire parat. *Hos simul, ac horum mox signa recepit in urbem.* Interea Dux *Godefridus*, *Boemundus*, Comesq; *Flandrensis*, *Laodiciam* pariter attigere. Sed Boemundus, amicæ sibi Antiochiæ diuisionis impatiens, à præfatorum cõtubernio disparatus, remeauit ad illam. Ipsi vetò pari animo contendunt ciuitatem quandam obsidere *Gibellum*, sic enim vocabatur. Ad *Sancti* autem *Egidii* Comitem Raimundum huiusmodi rumor accessit, quod Gentilitatis adauctæ vulgus enormiter ingens, contra se prælia destinassent. Qui, properè compellatis militiæ quam habebat vniuersæ proceribus, eos quidnam opus esset facto consuluit. Cui senatus ille intulit, nil se vtilius huic negotio æstimare, quàm consortes Dominici itineris, & alios sibi comites in adiutorium conuocare. Consuluit denique consilium, mox opus explicuit. Principibus itaque, Duci videlicet *Godefrido*, *Flandrensi*que *Rothberto*, postquam sui comparis fuit comperta necessitas, cum eo, qui Gibello ciuitati præerat, acceptis magnificis equorum auriq; muneribus, iniere fœdera; & adminiculum præstituri, conuenerunt ad Comitem, quam obsidere cœperant vrbe dimissa. Expectationem autem eorundem belli gerendi, rumigera frustra opinio. Vnde pariter conspirati, *Archas* castellum repperere deliberarunt. Vbi cum obstinatis contra id ipsum animis defedissent, non multò post *Tripolitanos* moto exercitu inuisere gestierunt; reppereruntq; in sui prouidentia positos, pro mœnibus ipsius vrbis hostilem manipulum, Turcorum videlicet, Sarracenorum, ac Arabum. Quibus nostri debitâ animaduersione peruasis, ad supremum fugæ ilicò compulere remedium. Ibi tanta ipsius vrbis nobilium, non modò cædes exstitit, sed ac si è pecoribus, carnificium: vt etiam vnda fluminis, quod ciuitati influit, mixtim fuso cruore ruberet; & tali commaculata sanie, quælibet eorum cisterna forderet. Ex quo eorum mentibus oboriri mox contigit ferale iustitium; tantiq; timoris aculei animos compressere superstitum, vt ipsorum nullus, cuiuspiam causâ negotii, præsumeret extra ciuitatis muros attemptare vel exitum. Postero die progrediuntur nostri vltra quandam vallem, quæ vocatur *Defen*: in quam & die tertio post captam *Befaliam* venisse eos superius diximus; eamq; vberimam repperisse, & quindecim diebus in illa mansisse: & inuentis illic bobus, asinis, & ouibus, & multis animalibus, camelorum etiam tribus milibus, redière cum gaudio, copiosas de his omnibus prædas agentes. Castrum itaque idem tribus mensibus, die minus vnâ, continuïs obsedere. Ibiq; egere Pascha Dominicum quarto Idus Apprilis. Interim ergo dum obsidionis mora hos detinet, classis ipsorum quæ deferendis consueuerat victibus inseruire, cuidam sibi contiguo portui allabatur, comportans negotia non parua frumenti, ac vini, carnis, & casei, hordei ac olei, ex quo plurima expeditionem Dominicam opulentia reparauit. Licet autem nullam ibidem penuriam eos pati contigerit, tandiu tamen inutilem, super tantilla re, insumpsisse laborem, sani modum mihi videtur excessisse consilii. Post mortem planè viri admirabilis *Podiensis* Episcopi, qui amore pastoralis ac rigore, omnium sibi inuicem animos, concordiaē ac vnauinitatis visco, deuinxerat, cœpere inter Principes similtates aliquotiens ac insolentiaē oboriri; apud mediocres præterea & vulgares, licentiaē, quas non omnino deceret haberi, vt veteris historia dictum, *quia videlicet Rex non esset in Israel, sed quod cuique in oculis suis bonum videretur agebat*, aliquando putaretur impleri. Et si enim Pontifices illic alii, glorioso illo homine, qui eorum specialis pater & Dux fuerat deputatus, obeunte, remanserant, non tanti pendebant tamen illos: præsertim cum meminissent se, non eo his, quo illi vni fuerant iure com-

XXI.

XXII.

Iud. 17, 16.

YY

missos. Dum ergo nemini singulariter parent, & vniuersa inter eos æstimantur æqualia, fiebant sæpius, dum vulgi libido præualet, apud ipsos minus apta iudicia. Vnde accidit vt post Dominicæ reuelationem Lanceæ, quam defunctus antistes omnimodâ deuotione susceperat, fœdè nimium incredulitatis murmur emergeret: dicentibus quibusdâ, quia non veraciter, sed præstigiôsè reppererat; & non Dominicam sed Lanceam qualemcumque præbuerat. Incipit itaque enormis plebeculæ passim mustitare frequentia; & eos, qui crediderant, & venerari delegerant, verborum suorum sedulo corrumpunt fallatiâ. Rei repperatæ probationes exigunt; repertorem iudiciis diuinis addicunt. Compellitur vt dubiis vir ille fidem reddat; quæ extorquentur ab ipso, cogitur, solius eorum ¹⁰ causâ curandæ infidelitatis, vt subeat. Ipso igitur imperante, rogi duo vix cubiti breuissimi spacio à se distantes instruuntur: multâ à populis, rerum nouarum cupidis, materie strues ingeritur; ac vtrarumque partium flamine confluentibus globis, inter ardentia ligna semita admodum angusta relinquitur. DE VM ergo, qui veritas est, & præter cuius nutum super hac re nil se egisse cognoscit, misericordem, miserabili, vt par erat, oratione compellat; & per opacum piræ furentis tramitem totâ viuacitate præteruolat; & per hunc ipsum callem mox rediit quò venerat. Aderat spectaculo huic, quæ in procinctu morabatur tunc temporis, militiæ Occidentalis copia; & pro inusitati operis ausu, dubios, diuersis quique intentionum statibus, præstolabantur euentus. Facto denique, vt dixi, ²⁰ reditu, prodeantem ab ignibus populorum ruentium infinitæ phalanges excipiunt; & dum incolumem focos excessisse conspiciunt, quasi de eius aliqua, pro reliquiis retenturi, aut corpore aut vestibus, dum hinc & inde vellicant, hac illacque distendunt, ei, in tanto diripientum & impellentium constituto tumultu, animam extorserunt. Cùm enim & timore & miraculo, hinc impendentis, nisi DEVS propitiaretur exitii; illinc subitæ ereptionis, vt sic loquar, seminimis profilisset ab ignibus, & vulgi vndecumque pulsantis clauderetur incurribus: iam ex præteritæ anxietatis defatigatione tremulus, præfocari valuerat haud difficulter spiritus. Extincto itaque homine, multo deteriori ambage, cœpit denuò lubricum & inconstans agitari vulgus: his ita; illis aliter, ignis iu- ³⁰ dicium, quod vir ille subierat, euenisse iactantibus: his exustum, illis incolumem de flamma prodisse ferentibus: his aduersus alios iurgantibus, & quia hominem pro nihilo interemissent, improperantibus. Sed quocumque modo se sententia vulgaris egisset, illum gloriosum præfulem, omni sacro sanctam Lanceam scimus veneratione complexum: adeo vt in eo ipso, quo reperta fuerat, loco, sit eiusdem pontificis corpus ipso præcipiente, sepultum. De his ita res sese

XXIII. habuit. Porrò, cùm apud *Archas* diutina nostros in cassum detineret obsidio; & castro in cuiusdam rupis prominente supremo, procul in imo vallis obsidentis exercitus tentoria considerent: *Ansellus*, qui de *Ribodimonte* cognominabatur (eius enim castri, & aliarum magnarum opum dominus extiterat) vir li- ⁴⁰ beralis, omnino munificus, & integenda militia mirè industrius, difficultatem capiendi oppidi intuitus, moramque sessionis diurnæ non passus, ad iaciendos lapides phalaricarum nostros apparare instrumenta commonuit. Cœperant sanè, longissimo cuniculorum ductu, turri in excelsis positæ suffossionis inferre molimina; & aperta sustentantes tigillis & postibus, tantopere aperienda scabendo cotidie insistebant, vt etiam mulieres & optimorum quorumque vxores, festis diebus sinuatis vestibus siue palliolis, defossa egestaque conueherent. His qui in præsidio fuere compertis, nostrorum ilicò conatibus obstitere, non sine eorum discrimine, qui scrobibus efficiendis sese nitebantur ingerere. Et cùm de turre subruenda vniuersa opera cessisset frustra, tum *Ansellus* de balistarum ⁵⁰ apparatus nostris commonitorium suggerere curauit. Quibus institutis, & crebrâ lapidum turrem missione vexantibus, ecce & obselli similia è regione instaurant. Machina itaque crecta, & ingentia in nostros saxa torquente, ad maximum totius Francorum exercitus dampnum *Ansellus* idem aut primus aut inter primos ipse percutitur. Qui cùm in Dominica militia fidelissimè & inretractabiliter se ageret, inter cætera suæ sagacitatis fideique potentis insignia,

gnia illud præclarum, & omnibus amantissimum litteratis, exhibuit, quod cuncta quæ in obsidione Nicæ, & quæ Romaniam Armeniamque peragrando, quæ denique Antiochiam aggrediendo, capiendo, captam defendendo nostri egere: qualiter per idem tempus contra Galapiæ Regem, contra Damascenum, Iherosolimitanum quoque, quem & adulterum vocitat, conflixere, ad *Manassem*, Remorum Archiepiscopum, piæ memoriæ virum, qui ante hoc decessit ferme biennium, semel ac secundo directis apicibus, clarissime patefecit. Is etiam in testimonium, nobilem erga Martyrem quem habebat, pii amoris, diem *beati Quintini* passionis annum, coactis vndecumque clericis, quo poterat honore, ibidem celebrari fiebat, ac celebrantibus exenia digna præbebat. Contigit ibidem & alios quamplurimos, felix sumpsisse Martyrium, & mortis sacræ compendio regna emeruisse cælorum.

EXPLICIT LIBER SEXTVS.

INCIPIT SEPTIMVS.

10 **H** I D E I nostræ inuentium non minimum præbet, quod Occidentaliū labore fidelium Orientalis restauratur Ecclesia. Vidimus prælia, D E I solius intentione piissima, quorum tota efferbuit martyrii amore militia: sine Rege, sine Principe, sola eis extitit suæ ipsorum salutis deuotio præuia. Legimus, vsque in Orientis suprema commigrasse; ob bellorum studia *Gallos*, & *Apollinis Delphici* secreta rimatos, sacrificque creptos aditis thesauros nouimus paludibus *Tolosanis* iniectos. Conflatas has omnes copias, Principum tunc temporis suorum exactione, comperimus: hinc ne vnum quidem à quolibet suo domino inuitum renitentemque, compulsū abire audiuimus. Hinc inter arma lacrimæ, peccatorum confessiones, abrenuntiationes possessionum, vxorum aspernatio, filiorum fuga: præminet in mentibus omnium, pro D E I amore, solius beatæ mortis ambitio. Hinc, inquam libet D E V M pensare mirabilem: vt qui quondam, ad tormenta ferenda, animos martyrum, pro inuisibilium dilectione, firmauerit; ipse nostris temporibus, quod à nemine sperari poterat, & dictum pro ridiculo habebatur, tantum præsentium contemptum rerum, etiam truculentorum cupidorumque cordibus hominum, indidit: per paucissimos homines tanta perfecit, vt laude eorum, qui gessere post habitâ, D E V M solummodò ea fecisse certum sit. Quod ex eo, euidenti probatione, patescit: quia quotiens crebrescentibus victoriis insolentiam parturibant, seu aduersus alterutros Principes inflarentur, siue aliquâ ipsos petulantia commaculati contingeret, illic eos prope nullos, & vt ita dixerim, pecorum similes Gentilitas inueniret: si quando, sui memores, penitentiam ducerentur, confestim solitis fortunis piisque prouentibus redderentur. De his itaque, spiritali solum desiderio captis, patrisque præliis, diuina, quæ à seculo nunquam acciderit, tempora modernâ insigniri virtute lætemur: nec Israelis carnalis pro ventrium plenitudine, bella miremur. Rex igitur *Tripolitanus* frequentibus nostros Principes pulsare legationibus non cessabat, vt sese à castro amolirentur, ac sibi confederarentur. Quo primores exercitus comperto, Dux videlicet *Godefridus*, Sancti Egidii Comes *Raimundus*, Comes vterque *Rothbertus*, Flandrensis atque Northmannicus; considerantesque prouincias nouis iam exuperare fructibus: Iduato planè Martio, pridem satæ iam mandibiles erant fabæ; & vix ad medium promoti Aprili, polentas poterat præbere frumentum, pensato pariter terræ habitu, generaliter sibi commodum censent vt quorumque nouorum suppetentibus copiis, Iherosolimitanum iter arriperent. Castri ergo obsidione desertâ, sub ea, quam diximus, deliberatione *Tripolim* perueniunt, cum sexta esset feria, & tertiam decimam ageret Maius diem, ibique ternis egere diebus. Cùm proceribus itaque nostris *Tripolitanus* ille, factâ pace conueniens,

YY 2

trecentos & his plures viros, quos ex nostris captos in vincla coniecerat, continuo soluit: hisq; sic abeuntibus, quindecim *Bizanteorū* milia, ob cōmendationē gratiæ, dilargitus, quindecim etiā equos, precii optimi, pariter attribuit. Præbuit quoq; & celeberrimū nostris negotiū, equos, asinos, & omnia tantæ militiæ obiter vsui futura proponens, vnde expeditio Dominica integerrimè reficeretur ad præsens. Id deniq; factō secū pacto, adiiciens, quia si Imperatoris Babilonici bellū, quod frequēs & maximum parari ferebatur, vincerent, si Iherosolimā caperent, Christianæ sese confestim conditioni subiiceret, se suamq; eis regionem addiceret. Ab ea ergo vrbe digressi, in secunda Maii mensis die transiēre per horridā & angustā nocte dieq; viā; caltrū deinde, quod *Bethelon* vocabatur, attingūt; ad urbē deinceps iuxta mare posita peruenientes, quæ dicitur *Iebari*, sitis anxietatē nimic passī sunt, cui flumen, nec morā, succedens, oportunū remediū præstitit, cui vocabulū erat *Braim*. Nocte igitur *Ascensionis*. Dominicæ quendā subiēre montē, angustū omnimodis habentem callē, vbi vehemēter extimūere, ne quos hostes in illarū angustiarū exitibus haberent: sed, Deo prouidente, nemo eorum occursum sese fuit ausus ingerere. Milites planē qui præierant nostri, liberā ab hostili incursum fecēre viam. Demū itaq; ad Ciuitatē applicūere maritimā, quæ appellatur *Baruch*; inde ad *Sareptam*, quondā Sidoniorum, sub muliere vidua Heliæ pastione celebrem: dehinc ad aliā, quæ dicitur *Sur*; postmodū ad *Accaron*, Palestinorū aliquando metropolim, deuenēre. Deniq; procedentes peruium, *Cayphas* vocabulo, habuēre castellū: donec ad insignem, & ipsam Palestinorum, consequenter appulēre *Cesaream*; ibiq; ternis diebus citra Maium exeuntem celebrauēre Penthecostem. Post hæc ad eam, quam quidam *Ramatham*, origine Samuhelis illustrē; aliqui scientiores curiosioresq; locorum *Ramoth-galaad* alleuerant, cuius obtinendæ contentiones, Achab scelestissimum Syrorum Benadab rege superante, præcipitant, perueniunt: cuius habitatores, comperto superuenientū Francorum rumore, fugerūt. Hæc ciuitas, & si vllis vetustissimæ memoriæ monumentis esset eximia, vniuersa tamen clarissimi Martiris *Georgii*, quem illic sepultum asserunt; mihi videretur obnubilare præsentia. Reperitur ibidem, colonis recedentibus, victualium prope omnium opulentiā grandis; & non paucis præbuit diebus generale subsidium exercitibus hospitandis. Vbi proceres, clericorum & episcopos, qui interesse poterant consulentes, cum fauore eorum ipsi ciuitati eligendum taxauēre Pontificem. Cui collatis suarū rerum decimis, auro etiam argentoq; ditarunt; equis animalibusq; suffulciunt, quo sine difficili indigentia, sine summi gradus iniuria, sese ageret cum sua familia. Ipse resedit cum omni, in commissā sibi vrbe, tripudio, de Ciuitate tuenda, & de basilica potissimum erigenda officialibusq; Ecclesiæ instituendis, Principum qui hoc ob cultum amoremq; martiris vobnixè fieri petiuerant obediturus imperio. Et ecce ad illā quæ tot penurias eis genuerat, tantam sitim ac famem tandiu & tam crebrò pepererat, causā tot nuditarum, vigiliarum ac frigorū; indefinentis metus occasio, subeundę miseriæ voluptuosissimū incentiuū; ad appetitum mortis & vulneris illex: ad illam, inquā, mille desideriorū milibus affectatam; tantis, dum prospicitur, mœroribus ac iubilis inclamatā, tandem peruenēre IHERUSALEM. De qua sicut de Dominici Corporis maioribus legitur, *quia manducauerunt & adorauerunt*; ita & de his dici potest, adorauerunt eā, & expugnauerunt. Octauo itaq; Iunii Idus, cū tertia esset feria, mirā animositate est obsessa Ciuitas. A Septētrionali igitur plaga, Comes eā *Rothbertus* obsederat Northmānorū, iuxta eā beatī Stephani Ecclesiā, vbi propter filiū hominis, quē à dextris Dei se vidisse clamauerat stantē, à Iudeis est obrutus imbre Saxorū. Ab occidentali autē opponitur Dux *Godefridus Comes Flādrensis, & Tancredus*. A meridie obsedit eā Comes *Sancti Egidii*, in mōte videlicet Syon, circa Ecclesiā beatæ Mariæ genitricis Domini, vbi Dominus cū suis ad cœnā pridie q̄ pateretur, fertur discubuisse se discipulis. Tertiā ad urbē aduentus eorū die, *Raimundus* ille, cuius in expeditione Dominica non minimū opuscula claruerunt, ille, inquā, quē *Pilitum* agnominebant, cū quodā suo cognomini, illustri itidē viro, aliisq; quam plurimis longiusculē ab obsidionis loco processit, si quos fortē hostiū, vti erant soliti, oberrantes ad nostrorū insidias reperire contingeret. Et ecce, ducentorū fermē *Arabum* se eis intulit repente manipulus, quos *Raimundus* vt vidit, leoninā feritate aggreditur, & tota eorū audacia, Deo eis insistēte, subigitur. Plurimis itaq; interemptis, captisq; tricenis equis letā ad exercitū de claritate facinoris reportauēre victoriā. Alterius ergo

ebdomadæ secundâ illucescente feriâ, tantâ vi, tantâ vnanimitate peruaditur murus vrbis exterior, vt si scalarum apparatus non deessent, Francorum continuo ditioni vrbis pariter ac vrbana cessissent. Tota igitur ante muralis fortitudo irrumpitur; & per minoris ruinas, plenario iam patente progressu, ad maioris propugnacula muri, vna, quæ affuerat, scala porrigitur: Quâ nostri milites quidam conscensâ citissimè, cœpèrè prælia iam habere præ manibus; & vbi iactus defecerant, tota fiebat res lanceis & ensibus: defensores ciuitatis, & eorundem obsessores ferro decernunt comminus. Occubuerunt itaque multi ex nostris, sed ex illis plures. Sciendum autem; quoniam hæc ipsa ciuitas, cum adhuc Antiochia ot sideretur, sub regis ditione Persarum detinebatur à Turcis. Porro *Babilonicus Imperator*, cum, sicut superius retulimus, ad nostrum legatos exercitum direxisset, explorandi statum nostrorum solummodò id causâ effecisse dinoscitur. Cum enim dirissimâ Christianam militiam indigentiam profligari conspicerent; & optimates quosque, deficientibus equis, factos iam pedites comperissent, nostra omnia vilipendere, nec quicquam nouarum moliri rerum contra Turcos, quos potissimum pariebantur infensos, nostrorum, qui contra eos exercebantur, fiducia præsumpsere. *Rex plane Persidis* de Babilonico, quod vsquequaque latissimum perhibebatur, imperio, multam vsurpauerat portionem: sagatiorem enim habebat, bellorum industriâ gentem. Comperto idem denique Babilonicus Princeps quòd Franci, imo per Francos, Deus Antiochiam subegisset, & Antiochiæ pro mœnibus, Curbaran ipsum, cum tota Persarum superbia, confudisset, sumptâ confestim audatiâ, Turcis arma intulit; Iherosolimamque, cui dominabantur, obsedit. Quâ, nescio vi aut aliquâ confœderatione, receptâ, in ipsa turri, quæ dicitur *Dauid*, & quam propriè dici putamus *Syon*, Turcorum plurimos, ad custodiam nescio an ad dominium, dimisere: de quibus constat quia nostrorum neminem inter obsidendum, penitus nocuere; soli arcis custodiæ cui deputati fuerant pacificè intendere. Contra Sarracenos ergo nostri huius belli commertium habuere. Igitur in ea obsidione, panes qui emerentur reperiri non poterant, & per dies circiter denos, huius passim exitit difficultas edulii: donec Deus nobis assisteret, allapsâ portui *Ioppe* nostri classe nauigii. Parque fuit pressura siris, adeo vt non modò ipsi tali miserabiliter fatiscerent incommodo; sed etiam equos suos cum cæteris iumentis, per sex milium spatia, procul potanda deducerent, sub hostium circumcursantium timore nimio. *Syloa* nempe fons, ex Euangelici cæci refectione præcognitus, qui à radicibus Syon montis emergit, ipsos alebat: quæ aqua summâ siquidem inter eos caritudine vendebatur. Postquam ergo missâ legatio Ioppen appulisse nauigia nuntiauit, communicato Seniores consilio, proponunt milites, quos ad tutelam nauium ac hominum in nauibus positorum, ad portum debeant destinare. Summo itaque diluculo cum iam exprimeret tenuis aurora crepusculum, *Raimundus*, qui crebro à nobis sermone teritur, cum duobus aliis proceribus, centum, de Domini sui Sancti Egidii Comitatus exercitu, equites legit; & ad portum vsque solitâ auctoritate procedit. E quibus, triginta ilico sese milites excepere; & digressi ab aliis, Turcos, Arabes, Sarracenos, septuaginta circiter reperere, quos nostrorum itus ac reditus direxerat aucupatum *Rex Babiloniae*. Quorum cuceo nostri, & si nimis impares numero, grandi animorum acrimoniâ inuehantur: sed tanta hostium virtus ac ferocitas exitit, vt vndique imminerent, iam vsque ad ipsorum pernitiem, nostris. Vnde & alterum de duobus illis proceribus *Achardum* vocabulo, peremerunt, & aliquos ex pauperibus, & ex peditibus honoratioribus. Cum ergo ambirent nostros, & armis hinc & inde conclusos vrgerent, & penè iam miserabili desperatione conciderent, venit qui Raimundo illi prædicto necessitatem quam sui comites paterentur ediceret: *Quid tu, inquit, istic detineris, & milites? Ecce tui qui recens à te abierant, Turcorum, Sarracenorum & Arabum atrociter circumcinguntur examine; & nisi eis adminiculum ocium feras, morituros, nisi iam obierint indubiè omnes in proximo scias. Vola igitur, propera, quia fateor, eris omnis tarda velocitas.* At Raimundus, cum suo vniuerso comitatu, expeditiùs inuisere locum quo hæc agebantur æcelerat; sed in ipso certaminis apparatu non in armis, non in viribus, verùm in Saluatoris fide suffragium sperat. At Gentilium, vbi Christi militiam

Phalanga conspexit, duarum continuò acierum discrimina fecit. Inuocato itaque Altissimi præsidio, tantâ nostri illis vehementia irruerunt, vt quisque hostem ad se versum properatè prosterneret. Considerâtes ergo vires sese diu Christiani impetus non laturos, cessère Pagani; & celeri fugâ intolerandæ consuluère formidini. At nostri eos rapidâ maturitate sequentes, per quatuor milium remotiora fugarunt: in tantum, vt cum ex eis plurimos peremissent, equos Centum tresque, pro victoriæ signo, reducerent. Verùm occisis cæteris, cum vnum superstitem reliquissent, secum adduxerunt, à quo quæcunque apud hostes tractabantur, & quæ princeps Babiloniorum facere contra nostros proposuerat, didicerunt. Interea sitis insolentiâ horribiliter grauabatur exercitus, adè vt coria bouum bubalorumque fuerent, in quibus deferebantur aquæ per miliaria sex. Talibus vtribus ad conuehendas utebantur aquas, quæ ex recentium tergorum humore exolidæ, maximam miseriam inedia quibusdam intulerant, in vsum exercitus transire coactæ, cum ordeaceo pane. Quantâ tot virorum nobilium fauces & guttura cibarii panis illius rodebantur aspredine? quantâ delictos eorum stomachos putidorum laticum putamus tortos acredine? Bone Deus, quid patientiarum inibi fuisse pensamus, vbi non immemores erant quique habitæ quondam in patria dignitatis, quàm condire fuerat solita non exiguæ requies voluptatis, cum ea quæ patiebantur nullius exterioris lenirent aut spes aut solatia quæstus, eosque in dies crudelissimorum laborum decoqueret æstus? Hæc mea est sententia; hæc vnica, Nunquam à seculorum tales extitisse principiis, qui pro sola expectatione emolumentum spiritualis, tot corpora sua exposuère suppliciiis. Vtebant animos remotæ adeo peregrinantium pignorum affectus, delectationes vxoriæ, possessionum fastigia; & tamen ac si ibidem permanfuri perpetuò, non desistebant à Christi prosequenda militia. Sarraceni igitur circa fontes ac flumina iugibus instare insidiis, vbique locorum nostrorum cædibus inhiare, prædari, si qua contigisset occurrere, rapta siue animalia, seu quælibet alia in cuniculos & spelæa abducere. Circa ciuitatem per exercitum in procinctu commanentem, famis sitisque atrox bachabatur acerbitas; & hostium, hinc & inde vagantium rabidior detonabat circumquaque malignitas. At Principes sacræ militiæ, tantum incommodum, à tot tamque diuersis hominibus tolerari vix diuiniùs posse videntes, quibus machinis ciuitas expugnabilior putaretur coniciunt, quatinus, pro quo tanta pertulerant, passi ac sepulti monumentis Saluatoris adorandis interesse valerent. Præter alia ergo instrumenta plurima; quibus aut muri per arietum illisiones labefactarentur, aut crebris balistarum iactibus turres concutentur ac mœnia, duo iubentur institui lignea castra, quæ nos sumus soliti vocare *Phalas*. Dux itaque *Godefridus* suum primus cum aliis conuenientibus machinis ædificat castrum: & Sancti *Egidii* Comes *Raimundus*, qui nulli se patiebatur esse secundum, ipse itidem instituit suum. Tum Sarraceni, dum machinas erigi, dum castra procedere, dum admoueri arcibus tormenta conspiciunt, muros & ipsi prouehere, fulcire labentia, turrium summas insolentè proceritate porrigere. Quæ quidem vniuersa, cum maturarent explicare noctibus, interdiu de nouitate operum nostris miraculum exhibebant. Ligna autem, de quibus nostri aut castra, seu quasque machinas instruebant, conuehebantur è remotiore prouincia. Perpendentes itaque exercitus Dominici Proceres, cui vrbis parti imbecillitas maior inesset, cuiusdam nocte Sabathi, castrum idem cum aliquibus machinis illò deportant. Ab orientali ergo parte summo ea diluculo eriguntur; primaque, ac secundâ, tertiâque feriâ, his aptandis stabiliendisque insistent. Comes etiam *Sancti Egidii* à Meridiana plaga suam instaurabat machinam. Dum ergo tanta obsidionis ferueret intentio, sitis tamen intolerandæ omnium præcordia torrebatur ariditas: in tantum vt pretio vnus nummi vel ad refocillandum, vt sic dixerim, nequaquam aqua sufficiens valeret haberi. Quartâ demum ac quintâ die, collatis vnanimiter viribus, aggredi constituunt ciuitatem ex omni parte vallatam. At antequam hæc fieret destinata peruasio, subiectis plebibus lætanas indicunt Pontifices, atque presbyteri; ieiunia, orationes, ac elemosinas præcipiunt celebrari. Memores igitur idem præfules Ihericontini quondam casus, & quod Israelitæ tubis aliquando clangentibus, circumitu septeno, & Sacræ Archæ circumlacione, diruerant

diruerant perfidæ mœnia ciuitatis : cum multa spirituum & corporum contritione processiones agendo, Sanctorum nomina flebiliter inclamando, *nudipedalia* exercendo, Iherusalem circumeunt ; cum Seniores, tum populi, superna implorando subsidia, eidem necessitati concurrunt. His denique, profundissimæ studio humilitatis, explicitis, accidit vt sexta occurreret feria, in qua cum vehementi ciuitatem imperissent instantiâ ; & nulli prorsus effectui molimina communia valuissent : ecce totius militiæ animis tantæ desperationis stupor irrepfit ; adeo vniuersorum robur euanuit, vt infortuniis elisa frequētibus quorumque generaliter audacissimorum corda conciderent. Audiui, testor DEVM, à viris quibusdam veritate præditis, qui illi diuino interfuere procinctui, quia cum Christiana militia à ciuitatis mœnibus expugnandis sine vllis reuerterentur effectibus, videres optimos quosque equitum à murorum congressibus resilire, manus complodere, eiulatibus diris obstrepere, & quasi à DEO iam omnimodis desererentur, ingemere. Est etiam mihi non inferiori relatione compertum, *Rothbertum* Northmanniæ comitem, *Rothbertumque* alterum Flandriarum principem iunctis pariter conuenisse mœroribus ; & se cum fletibus vberimis conclamasse miserimos, quos suæ adoratione Crucis, & visione, immò veneratione Sepulchri tantopere IESVS Dominus iudicaret indignos. At eâ propinquante horâ, quâ verus ille IHESVS, qui secundò populum de Ægypti exegit ergastulo, in Crucem sublatuſ creditur, Dux *Godefridus*, & Comes *Eustachius* frater eius, qui è castro nullatenus propugnare destiterant ; & muros inferius creberrimâ arietis inlisione pulsabant ; & eos, qui supernè mœnibus defensandis adstabant lapidum iactibus, ac variis missilibus collatis, etiam hinc indeque præstò mucronibus, Sarracenos pro vitæ patriæque tuitione pugnaces vrgebant. Interea *Letaldus*, ex equitibus quidam, tanti ausu & opinione facinoris per temporum succidua celebrandus, primus super muros ciuitatis insiliit & maximo circumstantium stupore Gentilium, mentes felici hac ex præsumptione concussit. Vt ergo vir ille conscendit, qui que iuuenum Francicorum, quos pia iam dudum reddiderat illustriores audacia, sese proripiunt ; & dum inferiores illi vni, qui præcesserat videri refugiunt, murorum pariter suprema conscendunt. Quos etiam nominatim huic insererem paginæ, nisi scirem post reditum tantorum eos flagitiorum ac scelerum infamiam incurrisse, vt de eorum expressionibus secundum iudicium DEI nomen diligentium videat non iniuriâ tacuisse. Mox itaque vt Francos Sarraceni muris inuolasse conspiciunt, per muros ipsos, perque ciuitatem continuò fugam arripiunt. Illis denique cedentibus vniuersus illico nostrorum ruit exercitus : aliis per foramina arietinis ictibus acta ; quibusdam per machinarum influentibus fastigia. Fit, introire nitentium, admodum tunc pernitiosa celeritas ; & dum quisque primus repperiri desiderat, mutuâ alter alterum compressione conculcat. Porro etiam circa ipsos, quos Sarraceni obstruserant, vrbis portarum introitus, fraus adoperta scrobium, Sarracenis eisdem constat autoribus : vbi multis intulit ipse periculum casus, excepto eo discrimine quod fecerat, dum impatienter influunt, angustus introitus. Paganos itaque fugientes, Franci ferociter insequuntur ; & obuiis omnibus indifferenti cæde mactatis, vsque ad ipsum, quod dicebatur *Salomonis templum*, internetio potius quàm pugna, per plateas & compita vicosque protenditur. Vbi & tanta extitit humani cruoris effusio, vt procedentium prope talos, irrigui sanguinis vnda submergeret. Istac quidem res eâ prosperitate processit. *Raimundus* verò, Sancti Egidii nus utique ille Comes, à Meridiana plaga admouit exercitum ; ingens pariter machina rotis acta, ferebatur ad murum : sed inter eam, quæ castellum dicebatur, machinam, & murum, fouea nimis alta patebat. At princeps, accelerato consilio, qualiter præruptum illud valeat sine difficultate longa repleti, per exercitum iubetur præconum voce cantari : quatenus qui in eandem foueam triuin esset portitor lapidum, vnum se sciret denarium habiturum. Quæ repletio, tridui spatio vix potuit exæquari, cum nec noctibus posset à cæpto cessari. Opletâ in hunc modum foueâ machinam illam exhibuere mœnibus. Porro illi, qui interius vrbis defensandæ curas assumpserant, non dico fortitudine, sed pertinacissimâ nostris rabie obsistebant, Græcorum, quos sic vocabant, ignium saxorumque iactibus machinarum carpenta vexantes.

Quorum ictus atq; molimina miro Franci ingenio, multotiens fefellerunt. A parte interea Orientali, ciuitate, vti prædixi, irruptâ, ad prædictum comitem pertulit haud alius quàm pugna tumultuans, quòd Franci iam in vrbe passim cædendo discurrere captâ viderentur. *Quid*, inquit ad suos, *istic moramini? Nonne Francos, Ciuitate optentâ, celebri spoliolum raptu iam triumphare conspiciatis?* Irrupit itaque cum suis celerrimè Comes vrbe: & quia Francos per vrba palatia quosdam, aliquos ad Dominicam Memoriam, nec paucos pro pastoforiis, vt veteri vtar nomine, Templi Salomonis acerrimo conflictu euagari exerceri que didicerat: ne à domino captæ expers existeret ciuitatis, cum eo *Admirauisio*, sic enim eum vocant, qui Arci David, quæ *Syon* dicitur, præerat, sermionem habuit; vt arcem sibi factâ deditioe contraderet, ab illo exegit. Satrapa itaque, pacto inter eos inito, Comiti eidem, portam illam aperuit, per quam catenus Iherusalem introeuntes Peregrini & introire; & pensiones, quas *musellas* vocare solebant, soluere nimis indebitè ac crudeliter cogebantur. Ingressis igitur *Prouincialibus*, Sancti Egidiani scilicet Comitum exercitu, & cæteris omnibus vrbe, fiebat Paganorum indiscreta percussio, non teneritudo, non species, non grauitas, non vllæ vires subtraherentur exitio: cunctis generaliter, inuitabiliter que, imminabat dira pernitias. At hii qui ad Salomonis Templum sese contulerant, totum aduersus nostros confligendo detinere diem, sed nostri, eorum semruuam desperatorum indignè ferentes audaciam, conspiratâ animositate se ingerunt; & Templi adita, exertis socialiter viribus, penetran- 20 tes, tantâ miseris intra fani ambitum cede dilacerant, vt cruores peremptorum sine numero, calceorum penè oras excederent. Promiscui ergo sexus, & indifferentis ætatis, innumerabili per idem templum multitudine fusa, quosdam reliquere superstites, spatio eis vitæ interim ac salutis indulto, donec cæsum cadauera, quorum dispersa iacebat hac illacq; foeda congeries, ipsi amolirerent à templo. Quibus amotis, & ipsi quibus & priores, succubuere mucronibus. At qui Templi suprema conscenderant, vulgi promiscui infinitâ frequentiam, *Tancredi & Gastonis*, pro signo sibi interim pacis indultæ, vexilla suscipiunt. Is autem *Gaston*, vir illustris atq; ditissimus, vtrum de Gasconia, an Basconia foret, non integrè memin- 30 ni: quia tamen de alterutro esset ad certum tenui. Exercitu igitur discurrente, ciuitas vniuersa diripitur; obtentisque palatiis, & quibusque ædibus, argenti diues & auri, sericarumq; vestium præda corripitur; equorum mulorumq; multiplicitas aperitur; in domibus, victualium omnium opulentia reperitur. Is autem in Dominica militia modus & exæquatio fuit: *vt cuiuscumque, etiam pauperrimo, sese qualibet optima obtulissent, eius procul dubio, absque retractatione, fierent*, cuiuscumque conditionis videretur, cui ad manum primò venissent. Et ecce, his omissis ad illud quod tantis desideriorum æstibus sitiuerant, mixtis pariter gaudio & mœrore concurrunt. Sepulchrum ergo Dominicum ad eunt; & de quæsitâ beatorum locorum libertate, illi summopere gratulantur; qui tanta per eos exercuerat, quanta, nec ab ipsis per quos acta sunt, neque ab villo hominum poterant æstimari. Re- 40 cordantur earum, quas ob hæc ipsa passi fuerant, anxietatum; hæcque ad insperabiles dum contemplantur peruénisse triumphos, dumq; seculis incognita facta considerant per se ipsos, comprehendi à nemine valet fletus miserint quàm beatos. DEVS omnipotens, quid ibi viscerum, quid lætitiæ, quid dolorum fuit, dum post in auditas, & cunctis à seculo exercitibus inexpertas, quasi partuum torsiones, ad noua visionis adeo desideratæ gaudia, ac si nati filii, sese peruénisse conspiciunt. Mœrent igitur, & tamen suis lachrimis, omni sibi dulcioribus pane, coniubilant, IHESVMQUE piissimum suorum diutinorum laborum ac cruciatuum causam, ac si cruci appensum, ac si ad huc sepulchri integumento detentum, per singula memoriarum momenta, vberimis completuntur affectibus: Auri, argenti que magnifica tributa penduntur; sed omni 50 valentior munere deuotio interna profertur. Denique crastinum mane recanduit; & ecce Franci, eos adhuc residuos esse dolentes qui Templi suprema conscenderant, quibusque *Tancredus*, & *Gaston* propria, vt supra diximus, vexilla porrexerant, fani acerrimè testâ peruadunt; Sarracenos, feminas cum masculis dilaceratos interimunt. Quidam ex eis electâ sibi potius morte, quàm sponte ipsimet consciuissent, sese Templi fastigio dedere præcipites.

Tancre-

Tancredus tamen, pro signi præbitione sui, & sponsione quam *Gaston* & ipse fecerant, eadem eandem ægrètulit. Præcipiunt itaque nostri Sarracenis aliquibus, ut mortuos efferant, quia eos teterrimo fœtore grauabant: tantâ enim cadaverum frequentia ciuitas opplebatur, ut eundi, nisi super occisorum corpora, Francis facultas nulla daretur. Pagani ergo, suorum funera exportantes ab vrbe, pro foribus eius, extructis de cadaverum congerie montibus aceruatim pira subposita comburebant. Tantas Gentilium vsquam cædes accidisse rarò legimus, numquam vidimus; Deo eis referente vicem, qui tot, pro se Peregrinantium pœnas & mortes, quas tanto fuerant tempore ibidem passi, digna nequissimis retributione restituit. Non enim est quisquam sub DEO intellectus, cui æstimabile habeatur, quanta illic cunctis sancta loca petentibus, à Gentilium insolentia tormenta, labores, atque neces inlata constant: *quæ magis DEVM certa est fide doluisse credendum, quàm manu profanâ captiuatam crucem atque Sepulchrum.* Sed antequam ad alia calamum diuertamus, id videtur primum intimandum, quod Salomonis illud, de quo supra egimus, Templum, non verè idem quod Salomon fecerit, est ædificium, quod constat Domino, lapidem super lapidem non remansurum, prædicente, dirutum. sed eius profecto simulachrum, à nescio quibus, ob testimonia nobilitatis Domus antiquæ, constructum. Erat idem planè locus pulchritudinis infinitæ, auro argentoque, incomparabili pretio, nec minus incredibili varietate, compositus, parietibus ac valuis laminarum metalli preciosi affixione productis. *Raimundus* verò Comes præfectum illum qui arci præerat, cuique sua signa commiserat, noctu de arce emissum, sospitem tutumque Ascalonem cum omnibus qui comitiæ suæ erant, duci fecit. Præterea vrbe, sacrisque locis liberrati restitutâ, mox per vniuersam CHRISTI militiam elemosinæ fieri orationesque iubentur quatinus eorum animis dignetur vinctio superna suggerere, quem sub dignitate Regia ad iura debeant regenda Sanctæ Ciuitatis eligere. Octauo itaque post eius receptionem die, cum Sancti Egidiano Comiti pro sui magnificentia id muneris obtulissent, & ille vsitata amplitudinis non immemor, tam oneroso negotio se submittere, consilio altiori, refugisset, vir quippe grauis æuo & monoculus erat, armis tamen mirabiliter industriâque claruerat. *Godofridum* demum ducem aggrediuntur, & ei omnium pariter instantium prece, huiusce laboris potius quam honoris fascis imponitur, habituro, contra Gentilium copiosissimas vires, duellionis inremissæ rigorem, & perpetuum cum sibi adiacenti Christianitate fauorem. Is autem, cum membris exilibus esset, at nimium proceritatis idoneæ, eloquio quidem lepidus serenitatis immodicæ, armorum in illa expeditione Dominica, se præbuit strenuitate spectabilem, ita ut testimonio veraci probabile id de ipso præclari facinoris cantitetur, Turcum eum inloricatum, equo tamen vectum, apud Antiochiam super pontem Pharpharis obuium habuisse, huicque illa tam valide gladio traiecisse, ut corporis trunacus decidens terræ procumberet, & crura sedentia pertransiens equus efferret. Solent enim Lotharingi cum longitudine tum acie spatæ habere mirabiles. Cuius aliud non inferioris factum gloriæ, dignum quoque relatu ac omnimoda celebritate subnectendum censuimus. Niceam ceperant, & ad Antiochiam obsidendam, quoniam super Nicea res fortuniosè processerat, contendebant, cum inter eundem, aliquotiens, dum à procinctu solito oportunitas securitatis adesset, progredientes è viburnis contiguas bestias venarentur: saltus namque eius regionis, non eâ quâ nostri grossitie aut proceritate eminent: semel accidit, ut immanis admodum corpulentia vsus è fructibus exiret, quem comperiens exercitus circumquaque disquireret. Vsus nempe isdem, per sensâ frequentia conclamantum, è quibus emerferat siluas extèplò repetiit. Multis ergo vndecunq; giratibus, cum nil occurreret, misero cuidam contigit ad bestia lustra pertingere. Quem vbi incautum vsus adoritur, brachiis subigit, hominisque iacentis corripuit mox dante femur. Et ecce Dux, dum à suis euagatus oberrat, solus interuenit: quem miser intuitus, & ex circumstantia doloris ac timoris illacrimans, ingenitas vico liberalitates obiectans, super opis latione compellat. Nec ille, cui penè omnis constabat ex virtute natura, cunctatur auxilium; sed adnifu quo valuit exactum à vagina in

Matth.
24, 21

XI.

XII.

- verticem Beluæ illisit protinus gladium: Quæ ossis obnitente duricie, potius irritata, quam læsa, in Ducem se contulit: at illius tamen, primò infelicitis, quos trux intruderat dentes à crure remisit. Qui celer excedens, & de vicissitudine Duci referenda, sui utpote curiosus, iam negligens, in cœpto dimisit utrumque
- XIII. " conflictu. Igitur fera, eo ictu efferata, *Inslit, ac unco corripit ungue Ducem; Deicit,*
 " *ac sub se cohibet crudelibus vlnis; Et rabido rapuit mordicus ore femur: Cuius regia*
 " *meus nequiquam subita turbam Perpe'saruinâ Protractum retinere manu non destitit en-*
 " *sem.* Cùm ergo iaceret elisus, & quam carpere cœperat coxam fera torqueret, Dux sui necessitate non immemor, in ipso confinio ceruicis & armi gladium bestia applicat; aciemque mucronis, vniuersæ collatione eidem virtutis inuisce- 10
 rat. Quæ persentiscens ferrum ad interaneorum ima prolabi, tandem quos in femoris pulpa constrinxerat rictus, extulit. Dumque à ferali se ore solutum Dux inspicit, sed loco eam non moueri attendit, iunctis à se pedibus propulit: sed in ipso repulso, per prominentis à beluæ pectore gladii aciem, suras sibi tibiaram lætaliter penè concidit. Ruit itaque multo deterius, quàm cùm premeretur à bestia; & toto iam corpore inualido ac exangui, vix aliquando repperitur à suis. Solitudinum suarum pœnituit tunc serò Ducem: dum per id, appendicis sibi exercitus, & totius sacrae militiæ detrimenta contingunt. Usque ad finem planè Antiochenæ obsidionis agrè prorsus nisi lecticâ deuchi potuit: & ideo, quia nec sibi nec vlli prouidere poterat, quindecim fermè hominum milibus, qui sibi co- 20
 hæserant, & ab eo pro infirmitate descuerant, breui caruit. At quia vrsus semel adorsus sumus, quid Balduinus etiam eius frater, qui nunc vsque Iherosolymæ regnat, egerit præoccupare voluimus: quia nullus id referendi forsitan sese alias aptior aperiet locus. Pro ereptione cuiusdam sui peditis, cuius admodum sese iuaret audacia, grauissimū similiter in prælio vulnus exceperat. Verebatur prouidentia illius, quem sibi adhibuerat, medici, inditis cataplasmatibus exterius cicatricem obducere: nouerat enim idem vulnus interiora corporis profundius attingisse: ne dum cutis superficies æquaretur, intrinsecus saniei congeries foueretur. Quod ita fieri, miro modo, laudabili coniectura experientiaque proposuit. Regem petierat, ut aliquam, ex his quos custodia detinebat Saracenis, personam, eo statu, 30
 tali in loco, quo ipse sociatus fuerat, vulnerari præciperet (Christianam enim nephas petere erat) & post illationem vulneris, occidi iuberet: quatinus in interfecti corpore licentius disquireret, immo ex eius despectione perpenderet, qualiter se in suis, plaga regia interius haberet. Horrui ad hæc nimium pietas principalis Constantini veteris exempla resculpens: *negat se cuiuspiam hominum, etiam deterrima omnium conditionis, causam mortis vllatenus, pro tantilla, cum etiam sit dubia, salute futurum.* Tum medicus: *Si inquit, reparanda tibi gratiâ sospitatis nemini vitam adimere definisti, saltem vrsus inutilem satis nisi spectaculo bestiam admoueri manda; prioribus pedibus in sublime porrectis erectâ, ferro feriri impera, cuius perempta postmodum cū peruidero viscera, metiri sanè utcumque, potero, quorsum intro processerit, quantum quoque, lesio 40
 tua.* Cui Rex bestia ait, *non in mora, cum opus fuerit, erit factum puta:* facto igitur ad libitum medici ex fera periculo, comperit incommodum ut prælibauimus regi, si obductio celerius vulnere proueniret, nisi prius exhaustâ purulentiâ pars intrinsecus scissâ coiret. Hæc supra regum pietate dixisse sufficiat: quorum gloria æquè fateor, incessisset, si non pontificii electio, immo & ipsum pontificium claudicasset.
- XIV. *Hucusque, Musa, per frutecta ueprium Incessit arto scrupulosa tramite Calles euntis occupante nubilo: Aurora seri vix fouere syderis. Lues cruoris hætenus cucurrerit. Stragifumig, nil vacans resederit. Fortuna si qua rebus interdum suis Arrisit, aura cladium rapax tulit. Quis dum Nicena subruere mœnia, Quis vrbe captâ fructus est Antiochi? Is est profecto qui fit ex suppliciis, Cuicumque sancto morte victa martyri. Dolenda namque si qua contigit pati, Mixtisque ferre cadibus penurias, Mæror futura parturire gaudia. Quò utar ergo vocibus Psalmographi? Latatus sum ex his que relata sunt mihi: Licet subire presto iam domum Dei. Pes ecce noster atriorum Solimæ, Calcator extat, ac ouans obambulat. Franci laboris hæc habete premia: Nec vos dolete pertulisse tristia. Optata tandem vos Sepulchri visio, Crucisque, tacta fletibus redemptio Iuuat, fugitque pectus omne passio. Vrbs ista sæpe præda facta regibus, Pessum*

Peſſam dabatur obruenda funditus. Hac, ô beata captione Civitas, Hinc promerens, vt imperare debeas, Ad teque regna Christiana contrahas! Videbis orbis huc venire glorias, Tibique matris exhibere gratias. Non Ezras olim, vel Machabæus iudas, Poſt dampna, tanto prouehunt opes tuas: Non Adrianus, unde nomen Helia, Te ſuſcitando quit dediffe talia. Prote tuisque mundus iſte militat: Hac penè cura ſeculum ſollicitat. Quondam Iudæa dum vigeret optime, Præbere quibat huic decus parabile. Quid carminantur in duella milites? Eſtote, quaſo, Perſidis pernitiſ, Non veſtra: quidquid officit Iheruſalem, Et Babylonis obſerare Principem. Vt fas adire ſit bonis IHEſV Crucem, Pium Sepulchro ſubingere verticem. Clamabo noſtra comperiffe tempora, Quod

10 non docebit vlla faſtorum ſcola. At quoniam dum temporalia procurantur, quæ Regia adminiſtratione tractanda putantur; interiora negligi non debent, quæ ſacerdotali officio pertinent: Rege prout potuere creato, de Patriarcha conſequenter ſubſtitutione pertractant. Erat ibi tunc temporis quidam ſub cènſura clericali agens, ſub quo autem gradu neſcio, qui vocaretur *Arnulphus*. Is in Dialecticæ eruditione non hebes; cùm minimè haberetur ad Grammaticæ documenta rudis, Regis Anglorum filiam monacham, eam quam præmiſimus, diu diſciplinâ docuerat: cui Northmannorum Comes, mediante ſorore, ſponſederat, quod etiam Episcopalem honorem ipſi deferret, ſi quempiam Episcoporum ſuorum obiſſe contingeret. Interim Hieroſolymitani itineris cùm ſuborta fu-

20 iſſet occaſio, Episcopus Baioceniſ, Odo nomine, vir magnarum opum, hoc ipſum deuouit iter. Qui cùm ſenioris Anglorum Regis Guilelmi frater eſſet, & præter pontificii dignitatem apud Anglos comitatum Cantia obtineret, ſpe incomparandorum theſaurorum, in tantum res viſus eſt audere nouas, vt etiam de Regni contra fratrem proprium præſumptione tractaret. Quem Rex præueniens carcerali mancipauit cuſtodia; detinuitque virum, vſque ad ſui ipſius exitum vitæ. Quo exacto Episcopus idem libertati ac honori rediit; & vti præmiſſum eſt, viæ huius intonante præconio, ipſe ſuæ gentis fretus frequentia, cum opibus innumeris ire prærexit. Cuius Arnulphus idem comitatui ſeſe indidit: & cùm huic ipſi Episcopo citra, niſi fallor, Romania fines finis obtigiſſet, ex il-

30 lo maximo cenſu quem poſt ſe reliquerat, hunc legatarium, penè ante omnes, ſuppelleſtilis ſuæ precioſæ effecit. Cùm enim ſcientiâ litterali plurimum poſſet, & ingenio eloquentia non deeſſet; vberiorque iam copia cognitionem redderet, cœperat noſtros crebris animare ſermonibus, famamque ſuam propagare in talibus. Inopia namque litteratorum, virum fecerat clariorem: & dum vox magis quam vita curatur, ad hoc vt Hieroſolymitanus fieret Patriarcha vocatur. Aliquandiu itaque, ſolo nomine, pontificale oſtentum ſe præbuit; declamationibus ſuis tamèn nouitati illi profuit. Tandem poſt aliquantulum temporis, cùm facta vſque ad Apoſtolicam ſedem procrebuiſſet electio, Papa Paſchalis, poſt obitum Podienſis Episcopi, vices ſuper Domini exercitus cura, ſuas Archiepiſcopo Daiberto Piſano mandauit. Qui iam captâ Iheruſalem Rege promotus, cum plurima claſſe aduenit; nec multo poſt, electionem quæ de Arnulpho fuerat facta euentilans, ſecundum Canonum iura refutandam duxit. Diſcuſſo nimirum hominis genere, ſacerdotis filius reperitur: qui non ſolum à ſacris arceri præcipitur gradibus; ſed ſecundum Toletana Synodi ſcita, eius Eccleſiæ, ad cuius iniuriam conſtat eſſe progenitus, ſeruus iubetur fieri ſempiternus. Hac exclusus, cùm ſe ſummopere ingereret & deſenſaret, ſententiâ, cùm proceres eius pudori, quia repulſus fuerat, mederi in aliquo voluiſſent, ſciſcitantur ab ipſo, quem eligendum duceret. Ille, cœqualibus iunioribusque, vt eſt prauitas

50 naturæ, mox inuidens: hunc ipſam, inquit, Piſanum, qui legatione fungitur accipite. Dictis eius Principes aſſenſere, raptimque Archiepiſcopum, vix eius connitentiâ requiſitâ, in ipſa cui ſedebat cathedra; per ſciptos idem principes in Eccleſiam euexere. Nec morâ, hunc eundem, poſt Regis glorioſi Godefridi occubitum, cùm regnaret *Baldwinus* frater eius, qui Edeſſæ præfuerat, proditiſ inſimulant; ſicque certo dampnatum crimine, eum qui Metropolitanus fore deſtiterat, Patriarchatu priuant. Cùmque de inſti-

tuendo Pontificè iterata tractaret electio, prouidens *Arnulphus*, vt talisfieret, qui nullatenus à suo imperio dissentiret, quendam de suis contubernalibus, quem sibi per omnia obtemperaturum, vtpote virum simplicem & inlitteratum, vocabulo *Ebreumarum*, omni fauore promouit. Quo postmodum sese religiosè agente, & ad eius ad integrum, vt putamus, nequaquam vota gerente, apud Apostolicam sedem eum nuperrimè accusauerunt; sed in ipsa sua accusatione foedissimè defecerunt. Vnde tantum cum suis complicibus, qui sibi in accusando adnisi fuerant, apud Regem odium incurrit, vt eum à Sepulchri custodia arceret, quinetiam ab ipsa vrbe extruderet. Regratiatus autem Pontifex Apostolicæ sedis apicibus, ad plurimum exequutorum suorum dedecus, Iherosolymam rediit. 10

Hæc de illius imaginarii Patriarchæ electione ac deiectione dixisse sufficiat. Quæ electio omnium bonorum cassanda iudiciis, die festiuitatis Sancti Petri ad vincula erupit, sed cum ei nulla piæ vitæ adiumenta suppeterent, effluxit. Ciuitas autem eadem capta est à Francis, quintodecimo prouecti Iulii die, cùm sexta esset feria; ipsâ ferè, quâ **C H R I S T V S** in Crucem sublatus est, horâ. Non multo post tempore, immò paucissimis post diebus; adsunt *Neapolitana* ciuitatis legati, quæ *Scichem* antiquitus, vel *Samaria* vocabatur, *Tancredo* & *Eustachio* Comiti, Ducis pridem Regis, modò fratri, viris spectalibus ac fortissimis suggerentes, vt plurima succenturiati militia, ad præfatam proficiscerentur urbem, eam proculdubio in ius proprium recepturi. Procedunt illi, ductisque secum multis, non sine 20

peditem numerositate, equitibus, ciuitatis appulère suburbio. Quibus oppidani, referato præsidio, spontanea fiunt deditione subiecti. Adsunt præterea & alii, qui ad Regem *Godefridum* perferunt *Imperatorem Babylonicum* magnas, bello contra se gerendo, apparare copias. Rex ilicò, ad ea quæ nunciabantur redditus acrior, fratri Eustachio & Tancredo sibi nunciata denunciat; & vt quantotius Iherosolymam regredi præproperent, missâ legatione præcipit ac exorat. Locum autem prælii, apud *Aschalonem* indictum insinuat. Quo inuictissimi idem comperto, dicto celerius montana subeunt. Sarracenos, inter eundem bella moturos æstimantes, mininè repperiunt, Cæsareamque Palæstinæ perueniunt. Progressi inde ad urbem, quam supra diximus, *Ramothe-* 30

nam, beati Georgii memoriâ celebrem, circa maritima constitutam, vestigia vertunt, vbi Arabum non paucos offendunt, qui prædicti prælii præcensores existunt. In quos nostri sociatis, vbi eos animaduertère, nisibus vnanimiter inuehuntur: hostes fugaciter cedere compelluntur; plurimi viui capiuntur, à quibus, quæcumque de instanti bello agere proposuerat pars inimica, discuntur: vbi videlicet eorum iam conuenisset exercitus; quotus ipsorum haberetur numerus; quis pugnae eidem præscriberetur locus. His *Tancredus* agnitis Iherosolymorum Regi Godefrido, quæ didicit nunciis directis insinuat. *Arnulpho* etiam, Patriarchæ nomine insignito, aliisque proceribus mandat. *Bellum*, inquit, *ingens vos manere noueritis: quod quia iam dinoscitur imminere, A-* 40

schalonem properate venire, freti viribus quas poterit solertia vestra potiores conflare. Rex igitur, quo post **D E I** fidem nemo sagatior, magnâ ad id negotii omnem **D E I** militiam auctoritate sollicitat: Aschalonemque, vbi contra hostium apparatus procedere debeant, designat. Ipse verò cum *Patriarcha* vocato, Flandrensi que Comite Rothberto, cùm esset tertia feria, ab vrbe 50

prodiuit. At *Sancti-Egidianus* Comes, Comesque *Northmannicus*, intulerunt Regi, se necdum velle procedere, donec scirent an idem bellum pro certo videretur instare: sese ergo Iherusalem interim reuersuros perhibent, asserentes etiam quia non in mora, cùm opus fuerit, forent. Rex abiit, & dum conspicit eminus hostes, otius his, qui Iherosolymæ defederant, hæc scienda mandauit. Continuò quendam acciuit Episcopum, quem destinauit ad urbem, vniuersaliter suos obtestans, vt præsentī necessitati, submotâ procrastinatione, concurrerent. Quartâ itaque feriâ, quique Principes coactâ generaliter expeditione Dominicâ, castra à ciuitate promouerant: & ipse Episcopus, qui Iherusalem commanentibus Regia verba detulerat, cùm repedaret ad Regem, occurrentibus Sarracenis excipitur; nec patet vtrum occubue-

occubuerit, an captius abductus sit. At *Petrus Heremita*, pii hucusque operis exequutor, cum Clericis, Græcis pariter ac Latinis in ciuitate remansit, ordinando processiones, dictando letanias, instituendo orationes, submonendo elemosinas: vt *D E V* s hac, quasi suprema, dignetur populi sui cumulare victorias. Porro Ecclesiastici qui adesse poterant viri, sacris, ac si ad sacra mysteria, induti vestibus, procedentes ad Templum vsque Dominicum, missas orationesque totis affectibus agendo mares ac fœminas conducebant, pro *D E I* exulum erectione poscentes. At nomine *Patriarcha*, si qui etiam Pontifices adfuere, cum quibusque conglomerantur principibus ad flumen quod cis Ascalonem esse dinoscitur. Illic fraude Gentilium multa sunt animalium exposita milia, boum, camelorum ouiumque examina: quæ cum Seniores didicissent, ad illiciendos prædarum coppis nostros emissa, celebrato per castra præconio, mandauit, ne in cuiuspiam tentorio quicquam prædæ eiusdem repperiatur, nisi quantum dietæ instanti necessarium fore probatur. Interea trecenti Arabes nostrorum sese conspectibus ingerunt, quos ilicò nostri tantâ facilitate presserunt, vt duos ex eis fugaciter actis corripere; cæteros vsque ad castra sua persequendo minarent. Sero itaque illius ingruente diei, fecit per vniuersum exercitum perfunctorius ille Patriarcha cantari, vt discente crastino omnes expedirentur ad prælium: id apposito anathemate inhibens, *ne quis inter dimicandum spoliis diripiendis* 20 *insisteret*; sed belli ad finem, colligendi studium quisque differret. Cædendis autem hostibus adeo rogat insistere, vt hac illac nequaquam curent, ob vilia emolumenta diuertere, ne alicuius causa cupiditatis incurrant cœptæ detrimenta victoriæ. Sexta illuxerat feria, & ecce progredienti militiæ nostræ pulcherrima vallis occurrit: ibique, in ipsa contigui æquoris planitie, acierum suarum fecere discrimina. *Dux* iam mutatus in Regem, Comes *Flandrensis*, itidemque *Northmannicus*, *Sancti Egidienfis* Comes, *Boloniensis* Eustacius, vnà *Tancredus* & *Gaston*, aliqui singulares, pares aliqui, compositis agminibus præfuerunt. Peditum sagittarii, lancearii que qui præcedere debeant militias, ordinantur, cum Rex *Godefridus* cum sua frequentia parti sinistræ præponitur; Comesque 30 *Sancti Egidianus* iuxta maritima sistitur; tum *Flandrensis* atque *Northmannicus* ad equitabat dexteræ; *Tancredus*, & cæteri, vtrarumque partium medii incedebant. Nostri igitur pedetemptim in hostilem cuneum promoueri; Gentiles ad prælia sese parantes, nequaquam loco moueri. Videres ex humeris vasa pendentia, dum ex modicis gelidas cohibebant vtribus vndas: è quibus se potaturos crederent, cum nostros prosequuturi in fugam cogere. Sed *D E V* s longè aliter prouiderat, quàm gens inimica voluebat. Interea *Northmanni* ac *Rothbertus* Comes, prospecto eminens Principis exercitus telo, quod opertum multo videbatur fulgere argento, & in sui summitate tereti ornabatur auri pondo, equum continuis celerem calcaribus vrgens, Principem, cui pro signo quam diximus astitit hasta, rapido imperit impetu; & atroci vulnere sauciat. Altrinfecus *Flandrensum* Comes loro remisso, densum se fudit in hostem. *Tancredus* denique concursu ruit ad tentoria magno. Agmina cum propriis ducibus bachantur vbique: fiunt cruenta cædibus aquora planitiesque loci: protinus hæc sua pernities hostibus intoleranda fuit; sic desperantes mox iniere fugam. Et sicut erat Gentilium numerositas enormis; ita cõsequenter & facta est enormitas cædis. Si enim magnæ fuerant elationes maris, sese tamen multo mirabiliorem ostendit Dominus in altis. Vnde, vt euidens fieret prælia tanta *D E V M*, non hominis fecisse manum, patientibus oculis cæcos fugitare videres: & dum vitaturos arma se æstinant, sese armatis obiciunt. Et dum non patet effugii locus vlli, ardua non tutum plerisque 50 parabat asilum arbor, nec nostras potuere latere sagittas: præcipientes magnas icli fecere ruinas: aut mortui aut fiunt semineces iaculis aut ensibus omnes, quos fuga non texit: exercuit gladios nostrorum, velut inter pecuaria, cædes. At *Sancti Egidii* Comes, iuxta contigui maris arenas, vbi in hostes proprium absoluerat agmen, tantâ eos vehementiâ in morem tempestatis aggreditur, vt ipsorum non parua manus, dum ferri exitium præcauet, vltronea pelago mergeretur. Explicita itaque *D E O* auctore, victoriâ; *Babylonix* Princeps militiæ, quem patriâ linguâ *Admiransum* vocitant, confusus & infortunium quod sibi

acciderat satis admirari non præualens, multa conqueritur. Considerabat nimirum infinitas quas adduxerat copias, lætissimam iuventutem; fortitudine ac specie arma nobilia, commilitonum opes, & ut sic dixerim, cuncta equestria; & quod animis maximam quorumque inertium parere securitatem solet, pro foribus vr̄bis suæ, ad quam certa refugia, in propria pugnauisse prouintia: At Francos, intuebantur modis omnibus inferiore militiâ, profligatam diutinâ fame iuventam, tubiginosis ensibus, lanceis nigrantibus, exilem destitutis militum viribus armaturam; cunctis qui præ cæteris videbantur insignes, acri egestate torpentibus, equis omnimodo squalore fatiscentibus: & ut breui clausulâ soluam, pauperrimos omnium, exulem globum innumerabiles superasse mirabatur 10 indigenas: quin potius, per abiectissimos hominum totius Orientis gloriam concidisse. Iuuit quoque nostrorum victoriam plurimum, quod conclamata in hostili exercitu fugâ; *Admirandus* ille qui præerat Aschaloni, vbi conspexit Babilonicū vertere terga Ducem, fugitiuos omnes à propriæ vr̄bis ingressu mandat arceri. Mirabantur planè etiam idem plus nimio hostes, quod minimè Franci pro mœnibus Iherosolimæ, quasi contigui causâ præsidii pugnare delegerant; sed sibi obuiam duorum itinere dierum penè processerant. At *Francis* pro tantâ DEO, vt par erat, nimirum gratulabundis victoriâ, *Rothbertus* Northmanniæ Comes, vir numquam suæ mirabilis munificentiæ, etiam in illius exilii paupertatibus, experts, hastam illam, quam argento dixeramus ornatam, quæ Babilonico Principi, vel 20 uti signum, præfixa constiterat, à quodam qui rapuerat eam, viginti argenti marchas emit; ipsamque in tantæ testimonium victoriæ ad Sepulchrum Domini statuendam Arnulpho, Patriarchæ vocato, attribuit. At enssem qui eiusdem Principis extiterat, ferunt à quodam septuaginta Bizanteis emptum. Præterea, portui Aschalonico profecuta exercitum maxima classis appulerat: eâ videlicet illuc occasione conueniens, vt Francis euectis, & sub captiuitatis vincla coniectis, à victoribus eos emerent; ac per vltiora Orientis regna venundando distraherent. Hii itaque vbi viderunt fœdè fugientes Ægyptios, remotâ continuò dilatione velificant, & ad ipsius salu interiora se promouent. Denique Franci facti ex Sarracenis horribili, præcipuè ex Æthiopibus carnificio, ad eorum tentoria iam solita 30 ria reuertuntur; ac inestimabili spoliolum copiâ reficiuntur. Argenti diues & auri exinde Gaza producitur; Assyriæ nobilitatis opes, ac quælibet preciosa suppellex habetur; omnimoda animalium genera, variorum armorum utensilia congeruntur: si qua fuere vsibus apta, seruarunt; quæ exteta, igne cremarunt. Regrediuntur incomprehensibili triumphantes iubilo, Iherosolimam; infinitis gratiarum lachrimarumque milibus cumulantes Dominicæ passionis ac Sepulturæ memoriâ. Tanta autem Francis, ex huius fortunæ cœlestis euentibus arrisit vbertas, vt hii, qui prorsus inopes & viatici ipsius egentes hoc ipsum olim iter inierant, cum multâ auri argenti que opulentia, ac spectabili equorum mulorumque euectione redirent: *Lux eâ Sextilis qua proxima prouenit Idus, Obtinuit belli tale videre* 40

XVIIII. *decus.* Sed quoniam in huius voluminis exordio, quædam exempla præbui-
 mus Scripturarum, quæ huic tanto quod explicuimus, negotio conuenire puta-
 uimus, attendendum nunc etiam, an Iherosolimitanæ obsidioni aliquid conso-
 num apud *Zachariam* Prophetam repperire possimus. *Dicit, inquit, Dominus exten-*
dens cælum, & fundans terram; fingens spiritum hominis in eo. Extendit cælum, qui dila-
 50 *tat Ecclesiam, vt sicut, iuxta Ysaïam, ab Oriente adduxit semen eius per Apostolos,*
sic ab Occidente eam debeat congregare per istos. Fundat terram, cum permittit
 Gentilium præcordialiter obdurari perfidiam. *Fingit spiritum hominis in eo,* cum
 cuiusque fidelis animum format, rationis inditæ dono. *Ecce, ego ponam Iherosolens super-*
perliminare crapula, omnibus populis in circuitu. Superliminare, præminet ostio; per 50
 ostium introitur in domum; crapula officit stomacho. Si ostiū, fidem Domini IHE-
 s v dicimus, per quam ad Patrem venimus; Iherosolimitanam Ecclesiam, quia de
 ipsa & lex & verbum Domini exierit, non inmeritò superliminare, ob ea quibus
 præbuit exordium documenta, vocemus: Ad ipsam enim recurrit post annos qua-
 tuordecim Paulus, vt Euangelium cum Petro & aliis conferat, ne fortè invacuum
 cucurrisset aut currat. Sed hoc superliminare, populis omnibus in circuitu est cra-
 pula: quia cōstat omnes eâ nationes propterea, quæ ibi residerūt, nostræ credulitatis
 vestigia

- vestigia fastidire, & execrari in morem nauisæ. Sed & Iuda erit in obsidione contra Iherusalem. Non solum, inquit, horrore exteris est, sed & Iudas, fidelis scilicet populus, verè confitens eam quæ calcatur à Gentibus; Iherusalem obfessurus est: *In die illa ponam Iherusalem lapidem oneris cunctis populis.* Si partem pro toto secundum Scripturæ vsum licet poni, lapis oneris cunctis Iherusalem fit, quia vniuersis Christiani nominis gentibus maximi laboris pondus, in sui liberatione, nuper indixit: *Omnes qui leuabunt eum, concisione lacerabuntur, & colligentur aduersus eam omnia regna terra.* Qui sunt qui Iherusalem leuant, nisi qui postquam impleta fuerint tempora nationum, eam à sua conculcatione subleuant. *Iherusalem, inquit Dominus, calcabitur à gentibus, donec impleantur tempora nationum.* Hii concisione lacerantur: quia dici, immò cogitari nullatenus potest, quanta famis, sitisque miseria, quantis laborum vulnerumque doloribus eos in oblidendo cruciari constiterit. Et vt iuxta Ezechielem loquar, *omne caput decaluatum est, & omnis humerus depilatus:* sin alias, vel crebris machinarum impulsibus, seu conuehendis oneribus. Sed leuata Iherusalem, *omnia regna terræ aduersus eam colliguntur:* quod non vt allegoria subintelligendum; sed vt historia nouiter relata, supernis oculis intuendum proponitur. Quod enim fuit Oriëntis regnum, de cuius hominibus ad idem non uenerint bellum? Qui enim machinarum omnia genera, quod supra omiseram, obsidendæ vrbi necessaria secum detulerant; qui etiam præter bellicos viros, negotiatores ad coemptionem Francorum adduxerant, profectò ex nimietate multitudinis victoriam præsumebant, fortassè maiori prorsus maiestate numeri, quàm Curbaran illum habuisse didicerat. *In illa die, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stupore, & ascensorem eius in amentia.* Si equus, dignitas temporalis accipitur; *ascensor equi,* qui dignitate præminet proculdubio intelligitur. Dignitas omni istupet: quia quidquid vsquam Imperii, quidquid regni est, aduersus hanc nouæ militiæ DEI manum debetatum, nil audet. Princeps omnis in amentiam vertitur: quia expers est consilii; nec habet quò se vertat, vtpote inops virium, quisquis huius Dominici exercitus fortitudinem experitur. *Et super domum Iuda aperiam oculos meos, & omnem equum populorum percutiam in cacitate.* Si Iuda, confitens; eos potissimum confessores dicam, qui nunquam à suæ credulitatis initio exorbitasse leguntur à fide: Francos vtique, quibus omnis tenor huius innisus est viæ: Super hos DEVS oculos aperit, cum ipsis effectibus gratiam eis propriæ benignitatis ostendit: *Equum populorum in cacitate percutit,* dum superbiam Gentilium, consequente eos reprobo sensu, punit. In Sacra planè Pagina, *equus* sæpè pro *superbia* ponitur. Quid enim magis cæcum, quàm sine DEI respectu, DEI filiis inferre bellum? Quid tam reprobum, quàm DEVM non agnoscere, & ex ipsa ignorantia superbire, & contra fideles bella mouere? Sed quò, per verborum lacinias allegoriæ libertas excurrit, cum historialis nos veritas, ne per opiniones passim euagari videamur, adstringat? Nonne superius hostes diximus cæcitate percussos, & gladiis imminentibus stupore suffusos? Et miror qualiter equus videns se egerit, cum rector equi euidentem amentiam incurrerit. *Et dicent Duces Iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores Iherusalem in Domino exercituum, DEO eorum.* Quos dixerim Iuda Duces, nisi fideles illius exercitus Principes? *Qui confortari sibi Iherusalem habitatores* imprecantur, dum totis affectibus, Christianæ militiæ sanctam illam ciuitatem fortitudine desiderant instaurari; qua & Christianitas propagetur, memoria Dominica honoretur, Gentilitas circumquaque prematur. Sed hæc eorundem fortitudo, *in Domino exercituum* futura dicitur, quod hodieque cernitur, dum manus hominum incredibiliter parua, aduersum vniuersa Paganitatis regna congregitur: quod totum ex eius, qui cœli virtutibus præest, sola virtute præsumitur. Vbi benè additur, *Deo eorum:* & vt non quolibet auctore DEO niti putentur; sed DEO sui ipsorū; scilicet Christianorum. *In die illo, ponam Duces Iuda, sicut caminum ignis in lignis; & sicut facem ignis in fœno: & deuorabunt ad dexteram & ad sinistram omnes populos in circuitu.* In hac, inquam, vel fidei, seu diuinæ prosperitatis die, Duces illi, qui vel armis exterius, vel spiritali doctrinâ interiorius Christianum populum gubernabunt, erunt *camini:* superno, videlicet intrinsecus, amore feruentes, qui peccatorum *ligna* in Gentilitate consumant; &

quantum ad exteriora reprobos quosque, ac si *fœnum*, bella succedant. Præculdubio enim scimus, D E V M ista nequaquam pro vnius ciuitatis liberatione cœpisse; sed contra venturi rabiem Antichristi, hæc semina, longè lateque fructificatura, iecisse: *Omnes itaq; populos ad dextram & sinistram in circuitu deuorat*, dum hinc electos; quos *dextera* innuit, ad pietatem Christianitatis incorporant; illic reprobos, qui *sinistrorsum* pertinere noscuntur, dignâ cædis ultione deuantant. *Et habitabitur Iherusalem rursus in loco suo in Iherusalem.* Si Iherusalem, Ecclesia est; locus eius, C H R I S T I fides est: Iherusalem ergo in Iherusalem habitatur, cum ciuitas illa terrestris, ad hoc, vt supernæ pacis visioni inhiat, instauratur: Locumque habet, quia C H R I S T O inmutabiliter hæret. *Et saluabit Dominus tabernacula Iuda, sicut in principio, ut non magnificè gloriatur domus David; & gloria habitantium Iherusalem contra Iudam. Tabernacula Iuda sicut in principio Dominus saluat: cum ipse, qui cum patribus nostris mirabilia fecerit, nostris etiam glorificatur adeo temporibus, vt sub ærumnis & calamitatibus maiora omnino moderni isti videantur egisse, quàm Iudæi antiquitus cum vxoribus ac filiis & continuâ ventrium plenitudine, subducæ apparentium Angelorum, frequentibusque miraculis æstimantur impleisse. Hos, inquam, veracius saluat: quia eos reuera vt filios recipit quos corporaliter occidi permittit, temporaliterque flagellat. Vt non magnificè, inquit, domus David gloriatur: Id est, veteres qui bellorum victoris præminuerunt, superbire desistant, cum novos quosque potiora exercuisse perpendant. Gloria quoque habitantium Iherusalem, contra Iudam eleuatur: dum fastus eorum qui ibidem regnauere, & aliqua clara fecere, modernis opponitur. Per David namque, qui potissimum potuit, quicquid in superbia magis habent causæ exprimit. Ac si diceret: Etsi David celeberrimus armis extiterit; & de succedentibus Regibus aliquis aliquid gloriæ quaesierit, nihil reperitur per quod his nostris exæquari possint. Habitare, autem dominari dicimus: vnde & à verbo, quod est, *habeo, habes*, frequentatiuè dictum ponimus. Dicitur verò, & David magnificè gloriari contra Iudam, & gloria habitantium Iherusalem: quia ipsi materia sunt superbiendi, nostrorum facta humiliare volentium. *In die illa, proteget Dominus habitatores Iherusalem.* Et nunquid non hodieque protegit, quos, cuneum nimis exilem, in mediterraneo Gentilitatis infinitæ defendit? Audacibus cotidie gentes contiguas armis irritant: & ipsis satis est gentibus si se ab eorum incurSIONE præmuniant; ne dum obsidere præsumant. *Et erit, qui offenderit ex eis in die illa, quasi David; & domus David, quasi D E I, sicut Angelus Domini, in conspectu eius.* Vix inuenitur David quippiam grauiter deliquisse, cuius pœnam consequenter non legatur in præsentem recepisse. Quicumque igitur ex nostris offenderit, fit quasi David, dum non eorum aut luxurias siue superbias, inter eundem, sicut superius continent gesta, D E V S ipse impunita reliquit; sed mox, inter ineuntis peccati successus, quæ meruere celerius, aut famis, aut quarumlibet difficultatum tormenta rependit. Vnde & *domus David* quasi D E I efficitur: quia per diuinæ correptionis instantiam ad spiritualis gratiæ conceptum reditur. Quibus enim D E V S, vt quondam David, paternè disciplinam irrogat, hos statim à suæ inspirationis complexu non abdicat. Fit quoque in D E I conspectu vt Angelus: quia dum per imminetia flagella homo conspicit se à suis, D E O auctore, eximi affectibus, D E V M ilicò diligere intendit ardentius; dum enim se castigari cognoscit, vt filium, amat vt Angelus. D E I autem conspectus, pius est hominis interioris affectus. *Et erit in die illa, quæram contere omnes gentes, quæ veniunt contra Iherusalem.* Ea solemus querere, quæ nos certum est sub oculis non habere. Quid verò D E I est querere, nisi sub æternæ prouisionis vocatione faciendæ proponere? Querit ergo D E V S contere omnes gentes, quæ contra Iherusalem veniunt, & hoc in die illa: quia subtili suo iudicio prouidet ac ordinat, quod eos qui fidei contraria agunt, aut perpetuâ dampnatione conterat; aut quantum spectat ad examinationem suæ ipsorum fragilitatis, imminuat. Vnde est, *tamquam*, inquit, *vas figuli confringes eos, quos rexeris in virga ferrea.* Quod tamen facit D E V S illustratione internâ*

- ternâ, quæ est profectò *dies*; sed illa, quæ exprimi videlicet non possit ratiocinatione vllâ. *Et effundam, super domum David, & super habitatores Iherusalem, spiritum Zach. 12, 10. gratia & precum.* Ipsos *habitatores Iherusalem*, dixerim domum David; quos omnipotens DEVS, & si frequentibus victoriis donauit & donat; creberrimis tamen infortuniis edomuit, & redomat: & dum eos nec continuatione malorum desperare permittit, nec assiduitate bonorum superbire finit, *Spiritum gratia & precum* super ipsos, pius necessariò iam dispensator effundit: vt dum nulla prosperitas, quæ etiam perfectos quosque resoluit, sine subiecta mox aduersitate sibi arridere videtur, semper animus inquietudinum timidus, ad eum qui adiutor est in
- 10 oportunitatibus, in tribulatione suspirare cogatur. Ecce iam seposito omni mysterio, materialis illa Iherusalem, quanta putamus aliquotiens sub dubietate & timore se habeat, dum iuxta *Ihezecielem*, in medio Gentium se attendit positam, & in circuitu suo gentes, circumiacentium nationum infinitatem, suæ vrbis considerans paucitatem? Et dum barbararum gentium irruptiones indefinenter metuunt, nisi miserabiliter desipiunt, nunquam absque DEI timoris & amoris gratia sunt, quibus nunquam piæ affectionis ac precum materiæ defunt. Solet nimirum Omnipotens, aculeis aduersitatum, ad sui recordationem sollicitare suos: solet titillationibus carnis inurere mentes, vt scilicet dum ruina metuunt, votis ac orationibus, DEI subsidio semper inueniantur accliuës.
- 20 Diximus non semel, sed fortè multotiens, nec repetere piget: tale quid nusquam gentium à seculo factum. Si filii Israhel, miraculis quæ ante eos egerit Dominus mihi inferuntur obiectis; his ego multò mirabilius astruam mare confertissimæ Gentilitatis apertum: his interdiu ex columna nubem diuini timoris; noctu lumen diuinæ spei perhibebo præbitum, quibus CHRISTVS ipse columna, rectitudinis ac fortitudinis inspirauit exempla; quos verbi DEI, ac si manna cœlestis, absque vllius terrenæ spei, solum confortauit edulium. Illi, pabula cœlitus ministrata fastidiunt; Ægyptum derelictam, crebrò mentibus & voce reuisunt: isti sicut nichil vniquam retrogradum moluntur; ita quicquid penuriæ ac necessitatis ingruerit, viuacibus animis amplectuntur.
- 30 Certè illa apud Antiochiam celebrata calamitas, quæ frequentibus propemodum inediis oscitabat, non sine quibusdam nobilibus spectaculis traditur extitisse. Quâ putamus, inter illius omnimodæ egestatis exitia, quâ nil ægrius apud homines consueuerit tolerari, magnanimitate se gesserint, qui Christiana theatra, illi proculdubio tempori ac loco conuenientia, non spreuerint? Planè ab his qui interfuère refertur, cum ciuitas eadem obsideretur, & crebris congressibus obsessores & vrbici miscerentur, fiebat sæpissimè, vt viris hinc indeque cedentibus, & impetum vicissim consilio ac ratione frænantibus, puerorum examina pars ex vrbe procederent; pars ex nostrorum filiis, è diuerso cohirent, pariterque dignissimi exspectatione confingerent. Sicut namque in
- 40 exordio huius historiæ retulimus, cum apud Occidentales regiones percrebruisset Iherosolimitana profectio, patres, cum paruulis filiis hoc ipsum aggrediebantur iter. Vnde accidit, vt mortuis parentibus aliquorum, ipsi pueruli prosequerentur exercitum, labori assuescerent; & quantum ad inopiæ tolerantiam attinet, maioribus impares nullatenus essent. Hii igitur, per se, agmine facto, principes sui ipsorum ex se creauerant, ille *Hugonis Magni*, ille *Boemundi*, hic *Flandrensis*, iste *Northmannici* vocabula; & aliorum alii præferre personas. Ipsi quotiens sibi subiectos alimoniarum penuriâ vexari conspicerent, ad eos quos prælibauimus Principes, victualia rogaturi abibant. quibus idem proceres plurima largiebantur, vnde eorum conuenienter imbecillitas aleretur. Talis ergo
- 50 tamque spectabilis militia, vrbicam pueritiam crebrò laceßere, longas harundines pro telis habere, de viminibus scuta contexere, arcillos atque missilia, pro suo quique modo, gestare. His itaque & ciuitatensibus, grandæuis ex vtraque parte spectantibus, medio in campo congressis, vrbici quidem ex mœnibus; nostri autem pro papilionibus expectabant. Erat ibi cernere impetus, in inuicem conclamatos; ictus, sine vlla tamen mortium suspitione, cruentos. Hæc sæpe præludia, maicrum ad iterandos conflictus præcordia concitabant. Dum enim animos sub membris impotentius feruere viderent; dum illa

qualiacunque, imbeiles conspiciunt alacriter arma mouere lacertos; dum alter-
 utrorum læsionibus diuersæ prospectantium partes ingemunt, ad solita, dimotis è
 medio pueris, seniores bella concurrunt. Ita Dominicum exercitum vix inueniri
 xx. contigerat feriatum, dum hii instituuntur, illi cotidie exercentur. Erat præter-
 ea & aliud quoddam in exercitu illo hominum genus, quod nudipes quidem ince-
 deret, arma nulla portaret, nullam ipsis profus pecuniæ quantitatem habere lice-
 ret; sed nuditate ac indigentia omnino squalidum, vniuersos præcederet, radici-
 bus herbarum, & vilibus quibusque nascentiis victitaret. Hos, cum quidam ex
 Northmannia oriundus, haud obscuro, vt fertur, loco natus, ex equite tamen pedes
 factus, sine dominio oberrare videret, depositis armis, & quibus utebatur induuiis, 10°
 eum se Regem profiteri voluit. Inde *Rex Thasur* barbaricâ cœpit linguâ vocari.
Thasur autem apud Gentiles dicuntur, quos nos, vt nimis literaliter loquar, *Tru-*
denues vocamus: qui ex eo sic appellantur, quia trudunt, id est, leuiter transigunt,
 quaquaversum peragrantes annos: Erat autem isti consuetudo, vt si quando po-
 pulus sub se agens, ad pontis alicuius deueniret transitum, aut aliquas angustias,
 loci cuiuspiam attigisset, iste eundem præoccupare festinaret ingressum; & præ-
 scrutato ad vnguem singillatim quoque suorum, si cui duorum pretium solidor-
 um habere contingeret, hunc confestim à sua ditione secluderet, & eum emere
 arma iubendo, ad armati contubernium exercitus segregaret. Si quos consuetæ
 tenuitatis amantes, nihil profus pecuniæ aut reseruasse, aut affectasse conspice- 20°
 ret, hos suo collegio peculiare ascisceret. Putaret hos forsitan quilibet generali
 vtilitati profus incommodos; & vnde aliis poterat suppetere sumptus, absque pro-
 ficuo tales consumere cibos. At verò hii in conuendendis victualibus, in stipendiis
 contrahendis, in obsessiõne etiam vrbium lapidibus intorquendis, dici non po-
 test quàm necessarii forent: cum in portandis oneribus, asinos ac iumenta præce-
 derent; cum balistas & machinas crebris iactibus exæquarent. Præterea, cum de
 Paganorum corporibus frustra carnium apud *Marram*, & sicubi aliàs, cum ni-
 mia fames vrgeret, repperirentur adempta, quod ab his & furtim, & quàm rarif-
 simè factum constat, atrox apud Gentiles fama percrebruit, quod quidam in Fran-
 corum exercitu haberentur, qui Sarracenorum carnibus auidissimè vescerentur. 30°
 Vnde idem homines vt potissimum apud illos hæc inonuisset opinio, Turci cu-
 iusdam vecti corpus intusum, ad eorum terrorem palam omnibus, vt dicitur, ac si
 carnem mandibilem, igni apposito torruerunt. Quo illi agnito, & verum penitus
 quod fingitur autumantes, iam magis insolentiam *Tasurum*, quam nostrorum quo-
 dammodo Principum vehementiam formidabant. Turci, planè antiquorum mo-
 re Gentilium, de cadaueribus tantopere cruciantur insepultis, quanto nemo Chri-
 stianorum studio de animabus videtur cogitare vel dolere dampnatis. Vnde ad eo-
 rum rácoces dirissimè concitandos, in obsidione Antiochena, Podiensis, factò edi-
 cto, celebrari per exercitum præcepit Episcopus, vt quicumque Turci cuiusquam
 caput sibi deferret abscisum, duodecim denarios referret statim in præmiũ. Capita 40°
 enim eorũ cum idem suscepisset Antistes, super palos ante ipsorum ora pro mœni-
 bus ciuitatis figi ea iubebat ingentes: quod eos solebat acerbissimè torquere, & exa-
 nimare cernentes. Egit etiam ibi Pontifex non reticendum quiddam, cũ procerum
 nostrorum consilio, vt cum victualium inopia, vrbani nostros laborare sentisce-
 rent, nostri è contrario proponerent, quatenus boues aratro iungerent, in conspe-
 ctu vrbis ararent & sererent: vt ex hoc idem vrbici subintelligerent, quod cœptam
 obsidionem nulla ratione desererent, qui de futuri anni procuranda fruge tra-
 ctarent. Hæc & alia mira miranda in hac ipsa expeditione sunt gesta, quæ posse
 ab aliquo comprehendi nullo modo putamus vniuersa: Sicut sanè nemini à se-
 culo constat auditum, vt sine Rege, sine Principe, vlla de locis propriis egre- 50°
 deretur gentium; vt sub solo DEO, paruus & magnus, par addiscerent portare
 iugum, vt non respectaret seruus ad dominum, nec dominus nisi fraternita-
 tem vsurparet in famulum: sicut, inquam, de præteritis super hoc exempla præ-
 bere non possumus; ita in posterum similia numquam futura putamus. Quod
 ex eo maxima ex parte coniiciamus: quia post captam Iherusalem, tantos Chri-
 stianarum gentium motus vidimus; tot non imparis dignitatis personas, tot
 equestres non contempnendi nominis alas, tot pedestres copias pariter commi-
 grassc

grasse post eos qui præcessere, & viam secuturis parauere, cognouimus, vt penè priorum & diuitiis & numero suppare indubiè iudicemus. Quis enim colligat, eo tempore quo *Stephanus* Comes, de quo supra egimus, & ille *Philippi* Regis frater *Hugo* magnus, sepulcri *Dominici* viam iteratò cœperunt, summè mediocris & infimi generis, quanta ex solis *Franciae* partibus (de cæteris enim taceo,) frequentia processerit? Tacito *Burgundiae* Duce, quid de *Pictauesi* Comite loquar, qui præter militiæ grandis, quem secum proposuit ductare, globum, etiam examina contraxerat puellarum. Qui, cum maiestatis suæ passim personaret testis ambitio, *Constantinopolim* venit; cum perfidissimo hominum *Alexi* Tyranno colloquium habuit. Cuius proditor ille nequissimus aduentum, antequam Regiâ Comes isdem digrederetur ab vrbe, Turcis per Epistolas detulit. Ecce, inquit, è *Francia* pinguisima ad vos progrediuntur oues, quæ minus prouido tamen pastore reguntur. Quid plura? Comes Tyrannici Principis fines excefferat; Turcorum ei exercitus repente obuius adstat; vires hominis, vtpote aduenticias incompositasque debilitans, dispergit, prædatur & superat. Ibi *Hugo* magnus, genu sagittâ percussus, langore protracto, tandem occubuit, apud *Tharsum* *Ciliciæ* sortitus iura sepulchri. Hæc intra cam, quam *Satyriam* dicunt, facta fuisse Prouinciam tradunt. At *Stephanus* Comes cum quibusdam Pontificibus regni nostri: inter quos *Hugo Sueffonicus*, & *Parisi*orum *Guillelmus*, inlustri indolis generisque viri, qui præsulatui suo in primæuo flore clarissimis moribus ministrabant; & *Engelrannus* *Laudunensis*, vir sicut formâ & eloquentiâ, vrinam sic religione, conspicuus: cum multa ordinum omnium dignitate, mœnia *Constantinopolitana* subintrat. Quos ad se Imperator euocat; magnis primores eorum donariis munerat. Consultantibus illis, an prioris exercitus, seu diuersâ proficiscerentur viâ, ille veraciter intulit: non tantum eos habere equitatum, vt sufficiant à prioribus tramitem tenere diuersum. Illi, noua sese putantes & superioribus valentiora facturos, profitentur, se per exterarum regiones ituros. Pariter verò ab Imperatore exoptulant, quatenus vbique generale vniuersalis *Græciæ* habere mercatum, ipse iubente, debeant. Spondit ille, & sciens eos in propriam, hac suâ insolentiâ, veluti conspirasse perniciem, eorum, quem prouidebat optimè, errori latibundus assensit. Per *Paslagoniam* igitur, non dicam modò quibuslibet peregrinantibus; sed ne scripturis quidem, nisi quàm rarissimè cognitam prouinciam, nescio quod monentur intrare desertum: viaticum portare eos prohibet Imperator, nisi quantum diebus quadraginta solis esset necessarium. Præterea penè quodammodo dehortatur viatici lationem, dum magnificè pollicetur totius terræ negotii prosecutionem. Euntibus ergo & iam in profundæ solitudinis vltiora progressis, vulgus quod sine viatico, spe promissi negotii, incautè processerat, cœperat indies vehementissimâ fame vrgeri, intumescere, ac emori: exercitus quoque cadauerum passim decumbentium fœtore vexari. Aliquotiens planè, cum postremos egenæ multitudinis, Duces exercitus castigarent, ne equitatum tardiùs sequerentur præcedentem, ne in eos Turci videlicet inuolarent, illi famis torsionibus acti, votis & precibus exoptare vt venirent. Armeniorum iam penè fines attigerant, exesis hominibus, animalibus inediâ moribundis, subitò ingruunt Turcorum milia numerosa; sed *Franci* qui primas tunc exercitus videbantur actitare custodias, facilè eorum, lassabundi licet, illicò obtudere molimina. Postridie, cum Turci *Francos* à prima fronte discessisse vidissent, *Langobardis*, *Liguribus* & *Italis* priora, proh dolor! occupantibus loca, irruunt, persensâ anteriorum ignauia hostes acerrimi; hisque qui præibant & signa ferebant, fœdè terga deditibus: totus non tam fugæ, quæ nimium tenuis fame tabentium fuerat, sed internecioni miserandæ patet exercitus; fugientes non quâ venerant rediebantur, nec, vt gregatim saltem fugerent, glomerabantur; sed quorsum quemque ferebat animus, verterat illò gradum, sine dubio moriturus. Quæ eorum cædes & insēcutio perseueravit penè continuis octo diebus. Erat in eo quidam *Archiepiscopus Mediolanensis* exercitus, qui capellam *Beati Ambrosii*, planetam scilicet & albam, si qua alia nescio, secum tulerat; auro tantique pretii gemmis ornatam, vt nusquam terrarum repperire quis huic valeret æquādam. Hæc Turci abduxere correptam, Deo, fatui illius præfulis, qui rem adeo sacrâ *Barbaris* terris intulerat, tali dampno vlciscēte dementiâ. Tanta fuit ibidē promiscui sexus *Christianitatis* occisio, tâta pecuniarum, vestium, auri argentiq; repertio,

vt de illo, quod expeditio prima intulerat, dampno, hæc vna victoria sufficenti Turcis potuerit esse solatio. Cum enim ducenta & vt aliqui astruunt his amplius ferme, Christiani nominis, illic essent, vix septem milia, resederunt. Comes autem *Stephanus*, cum plerisque potentibus, inter quos *Harpinus* Bituriensis vir magnificus, & Comes trans Ararim *Stephanus*, ibidem fuere; pariterque Iherosolymam deuenere. Vbi positus, cum *Imperatoris Babylonici* exercitus apud Ramothenam urbem *Balduino*, nunc Regi, bellum obtulisset, *Harpinus* memoratus Regi intulit, quatenus prælium differret donec quidquid virium poterat habere conferret: Rex ait: *Si times*, inquit, *fuge Biturigas*: hisque dictis, inconsulte confixit; omnesque suas ilico copias, in prædictam ciuitatem compulsus, amisit: ipse solus euasit. Multi tunc, in captiuitatem acti; multi, quo sine defecerint, hucusque sumus incerti. *Harpinus* captiuus abducitur; deinceps à captiuitate solutus, in Franciam rediens Monachus efficitur. De Carnothensi *Stephano* nichil certi habetur, nisi quod interemptus, sine vllis tamen indicis, creditur: intra turrim nimirum quandam cum aliis innumeris comprehensus, apud præfata urbem, vtrum captiuitatis sorti fuerit an mortis addictus, certis scire auctoribus hucusque nequiuimus; nisi quod ad fidem necis eius, quia nusquam comparuit, procliuiores sumus. Turci planè caesorum cadauera, post victoriam, defectis solent dampnare capitibus, eaque pro signo asportare triumphis: quibus sublatis, difficile est prorsus cuiusque personam ex corpore trunco cognosci. Eadem autem ambiguitas, & de quibusdam clarissimis viris aliis, hæctenus est habita. Interea Rex ipse, qui, vt prælibatum est, solus euaserat; & non modò pro cõmuni, quod imminebat, exitio lugebatur à suis, sed etiam cum cachinno interfectus clamabatur ab Ethnicis: per horrida quædam & paucis cõperta montana procedens, desperata tandem Iherosolymæ, & extrema iam pericula cum debitis mœroribus præstolanti, post biduum, nisi fallor, se intulit. Qui collecto celerrimè quæ potuit equitatu, & delectu optimorum peditum pro facultate habito, clementiori iam Domino, cum triumphanti, sed non diu, Gentilitate, bello decernere parat. Cum ergo Regem mortuum sic putarent, reparatis continuo copiis apparuit; longè alteram quam pridem auctoritate conflixit; & in fugam eos agens, nouum ipsorum timorem

XXII. atrocissimæ cædis punctione reflauit. At quoniã *Godefridum* Regem, huius *Balduini* germanum, nequaquam superius obisse, materiam ordinem præoccupante, retulimus: dignum est vt quo sine defecisset, & vbi sepultus sit, breuiter explicemus. A quodam contigua Gentilitatis Principe eidem transmissa feruntur exenia lætalibus, vt paruit, venenis infecta, quibus vtens improvidè, cum eum qui miserat suspicaretur amicum, subitam infirmitate decubuit; nec moram, exanimatus occubuit. Sunt & à quibus, hac opinione repulsam, naturaliter feratur obisse diem. Sepelitur autem, in testimonium eius, quam fide vitamque meruerat, redemptionis æternæ, circa ipsum Dominicæ Passionis locum: in eo, iure obtinens omnimodo monumentum, quæ eruerat; quemque defenderat à cõculcatione ac irruptione Gentilium. Cuius mira humilitas & Monachis etiam imitanda modestia, illo prædicabili admodum, Regni sui tempora titulo insigniuit, vt nunquam intra Iherosolymitanam ciuitatem Regium coronatus diadema tulerit: eam cõsideratione videlicet, quia generalis vniuersorum salutis auctor Dominus noster I H E S V S C H R I S T V S; ipse ibidem sertum humanam inrisione gestauerit. Quo, vt præfati sumus, exacto, à fraterna eum temperantia & sagacitate futurum degenerem nullam rationem credentes, *Balduinum* ex Edessa transferunt, & sanctam illius Christianitatis nouæ coloniam regnare cõstituunt. Quædam nempe clarissima in eorum virorum natura notauerant, & notata dilexerant: tranquillos utique, & totius nescios iactantiam mores; inremissam, & plus quam Regiæ cõpeteret maiestati, sine vlla penè formidine mortis audaciam; remotam quoque ab omni habitu ipsorum, petulantiam; & supra opum suarum vires liberalitatem omninò munificam. Huius autem *Balduini* erga suos fides, erga se contemptus, ex vno coniici valet factus: quod videlicet dum in expeditione contra hostes ageret, pro ereptione cuiusdam peditis in tantum sese periculo ingesserit, vt grauissimum vulnus excipiens, vix discrimina paratæ necis euaserit.

XXIII.

Fuit interea quiddam, quod maximè gentium innumerabilitatem circumpositarum, ne contra nostri nominis insurgerent paucitatem, vehementer exterruit, nec minus hodieque terrere dinoscitur: quod scientia scilicet astrorum, quæ apud Occidentales quò tenuior extat & rarior; eò apud Orientales, vbi & originem habuit, continuo vsu ac frequenti memoria magis feruere cognoscitur, euidens idem Gentiles prognosticum se acce-

- se accepisse testantur, & iam dudum ante infortunia ipsa presciant, quia à Christiano populo subigerentur: sed artis ipsius peritia ad integrum instrui non poterant, quo ista tempore complerentur. Ante duodecennium ferme enim quam proceres nostri Iherosolimitanum aggredierentur iter, *Rothbertus* Flandrensium senior Comes, de quo in primo huius operis egimus libro, cum multis opibus *Iherusalem*, orationis gratia, est profectus. Qui cum eadem moraretur in vrbe aliquot, desiderio videndi loca sancta, diebus; & ob sui munificentiam, cognoscendi plurima, etiam quae apud Gentiles fierent, permetteretur habere licentiam: quadam die, uti ab his didici qui familiariter inibi Comiti praestiterant comitatum, vniuersi penes vrbes eiusdem ciues ad Templum confluunt Salomonis; & per vniuersum diem maximam ibidem habitam concione, ad suam tandem in vesperum diuerticula sunt regressi. Hospitabatur tunc Comes isdem apud aliquem grauioris aui & expertioris ingenii, vitaeque, quantum ad eos, sanctioris Sarracenum, cui *Seruus Dei* vsitatus erat vocabulum. Qui cum ab eo redeunte domum sciscitaretur: quid in illo tam diu confedere eis collibisset Templo; super quibus etiam adeo laciniosam disputationem tractassent? Intulit homo: *Insolita*, inquit, *signa quadam in ipsis stellarum cursibus recursibusque, conspeximus, ex quibus certa admodum coniectura collegimus, Christianismæ conditionis has in prouincias homines deuenturos; nosque per pericula assidua & frequentes victorias deuincendos. Quod tamen utrum valde imposte differatur, an proxime fieri debeat, penitus nobis incertum constat. Ex ipsa tamen Astronomica nobis portentione perparuit, quod hi ipsi quibus superno gentem nostram iudicio superare, & à natalibus oris amoliri conceditur, idem postremo vincendi à nobis, & ab ea quam vsurpabant patria, bellorum sint iure pellendi. Cui caelesti iudicio, veterum secta nostra oraculorum passim, ex quibusque voluminibus statim lectio recensita concinuit; id ipsum aperta locutione testificans, quod iubar aethereum contra etioribus signis innuerat. Quibus Gentilis hominis verbis, illa, quae superius relata sunt, Cubaran matris dicta concordant: nec apud nos dubium est, quia eadem ipsam rationem quam illa aduersus Christianos dehortabatur praeliari filium; isti etiam frenantur qui Iherosolimitano exitio inhiant, ne bella incant contra id, quod sibi ostensum est, fatale decretum. Et si namque primum multiplicibus nostros praeliis vrgere insistant; at nunc contra eos tanto remissius agunt, quanto non eos, sed Dominum pro eis exerceri & configere sentiunt. Si autem cuiquam forte incredibile fiat, quod futura quis Astrologica arte praenoscere valeat, illud nobis euidentis argumentum praebet, quod Imperator *Eraclius*, per huiusmodi disciplinam, gentem circumcisam contra Romanum Imperium praescierit surrecturam: nec tamen non Iudaeos futuros, sed Sarracenos, qui haec agerent, per eam potuit prouidere peritiam. Intueamur & *Magos* qui cum natum Regem, & hunc ipsum DEVM & hominem, sideris editi repentina inspectione sensissent, quibus esset regnaturus partibus etiam nouerant. In hoc ipso nouo DEI aduersus homines Diabolicos procinctu, hoc etiam videbitur attendendum, quia factum ei omnimodis videatur congruere *Gedeonis*. Cum enim infinita multitudo nostrorum, Indic. 7.*
- 40 ad subeunda proposita vnanimiter pertinax putaretur, probatur ad aquas, voluptates utique; atque delicias: ut qui videlicet DEVM sequi deligerent, famis sitisque cruciatibus, mortiumque variarum casibus non cederent; qui autem post corpora DEVM proiicerent, ad fluxa sese desideria, quod flexus illic poples significat, encruiter inclinarent. Qui autem biberunt manu ad os proiiciente, ipsi sunt qui, *Diogenis* instar, vacante omni deliciarum cura, inter DEO seruiendum, quoquo pacto satisfacere naturae. Trecenti fuerunt, qui sub *Gedeone* probabantur; quia sicut exterius, ita interius bauiulare crucem, quae Tau littera significante, Trecentos innuitur, qui hac perseverantia honorantur. Quare enim a Dominica sese multi nostrorum, turpiter excepere militia: nisi quia seduo graui carpebantur inedia; & quia *sine Cerere & Libero friget Venus* nulla eisdem, corporiculis flaccesceribus, libidinis inerat perpetranda facultas, quae etiam si suppeteret, non aliqua pateret oportunitas. Hii ergo qui probati inuenti sunt, *tubas habent* in manibus: quia diuinum sermonem, cuius solatio inter tot discrimina recreatur, proferunt in operibus. *Lagenas tenent*, dum in continuo procinctu positi, ab omni carnalitate foeditate se continent. Intra lagenas *lampades habent*, quia in vasis corporum fictilibus pie intentionis, omni luce clariores thesauri renitent. *In tres eos Gedeon partes diuidit*: dum quosdam ex eis CHRISTVS ad coronam proprii cruoris effusione contrahit; alios ad custodiam sanctae Ciuitatis, ac si ad cultum Terrae promissionis

XXIV.

XXV.

inducit, per quos hodieq; paucissimos totius Imperio Orientis obstitit; ceteros in patriam ad testimonium tantæ victoriæ, & pii huius exilii imitationem redire permisit. *Lagenis ergo fractis, lampades emicant;* quia occisis corporibus, spiritus diuino amore feruentes, recta ad Dominum intentione commigrant. Hostes inde terrii subiguntur; quia eos non immeritò formidant, qui, spe æternitatis audaces, mortem vitâ ipsâ carius amplectuntur. *Quorum enim animalium,* vt ait Apostolus, *sanctus inferitur in sancta per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra.* Vnde Dominus extra portam passus est. Exierunt itaque hii ad eum extra castra; extra videlicet carnis desideria, dum improprium eius portant crucis, mortificationem, in viciis scilicet ac concupiscentiis, seruant. Sed quantum cum bonæ voluntatis affectu valuerit tanti huius laboris assumptio, hoc vno subiecto exemplo colligi potest: quod idcirco proponendum duximus, vt liquidò perpendamus, quantum purè peccata confessis, & sincerè pœnitentibus profuerit istius peregrinationis deuota susceptio, si tantopere pœnitentiæ ac confessionis penè prorsus exortibus, valuisse probatur, terroremq; incussisse Diabolo. *Vir Equestris ordinis quidam* maritimarum partium cuiusdam, fratrem proprium hostilitate perdidit: Cuius interfectionem adeo homo idem agrè tulerat, vt inconsolabili mœrore tabesceret: maioris enim potentia, qui cum peremerat videbatur, vt mœrenti, vlscendi defuncti spes nulla suppeteret. Intolerabili ergo dolore defecto, & luctuosa omnibus vbiq; momentis prosequenti mente germanū: cum nouior indies inreparabilis dampni refricaretur acerbitas; & sine respectu cuiuspiam solatii, inuitabilis memoriæ lacerum miseri hominis iecur pœna torqueret; dum angores assiduos, ad extremum repētendæ vltionis centuplicat difficultas: *Diabolus,* diutinâ experienciâ callens, & spiritali alacritate omni mortali naturâ facilior, qui in cunctis tempora aucupatur & causas, huius nimirum arrisit oportunitati tristitiæ. Die itaque quadam, cum vetricordia interioris squalidus tabo, & exhausto suspirio profundissimi langoris anhelus, potandum equum, ipsi insidens, duceret ad aquas, è regione altrinsecus in altera fluminis crepidine positum Dæmonem conspicatur. Apparuit autem ei in specie viri cuiusdam, quem contractis cruribus existentem sæpenumero videre consueuerat. Videbatur etiam & ipse eques, accipitrem manu gestans; lutei, vt præferabat, coloris tunicam habens. Quem cum ille eminus attendisset, & recordatus cogniti, quem fore putabat, hominis consuetæ debilitatis & formæ, præ vehementia inopinæ nouitatis hæsisset, nequam Spiritus, procacitatis antiquæ non immemor, primus effert: *Non sum,* inquit, *quem astimas: scias autem me esse Diabolum, ad diuturna tua torsionis præbenda remedia missum. Magister namq; meus, qui omnibus in mœrore positus, si sibi assentiant, compassibiliter suffragari dignatur, ad te me dirigit, nec si ei prout tibi dixero acquiescere velis, solatium morabitur. Cum enim sit liberalis, nec desit opulentiæ infinita dandorum, affectantibus opes, supra quàm valeat astimari largus est munerum subsidio; egentibus, ultra quàm sperari id posset, non differt adminiculum. Tu vero, qui vetus infortunium animi agitudine semper recentiori deploras, si quid est unde queraris, exprome; sciens indubie te multo maiora sumpturum, quàm præsumas exposcere. Si fratrem intuleris interfectum, vltionis sententiam accelerari cognosces; si qualibet quaesieris incrementa, mirabere factum. Ergo velis, iubeas, suberit pro velle facultas.* Attenderat ille insolitum valde pecus; mirabatur Diabolum cum maximo stupore loquentem: sed quantum pollicitationis lenocinio trahebatur, tantum pollicitatoris nequitia terrebatur. Vicit tandem ambitio promissorum, & se fatetur oblata gratanter accipere: *Attamen,* inquit *Diabolus, si te huius meæ sponsionis fructus oblectat; & te Principis mei, qui ad te me misit, gratuita beneuolentia utcumq; pellexit: cum ipsis effectibus, tam de vltione germani, quàm de successibus fortunarum, quæ pronunciaui, vera probaueris, hoc meus ipse magister à te exigat: quatenus hominum sibi facias; & translata fide Christianitatis, in ipsum indiuisibiliter te ei cohesurum spondeas; ab his etiam quæ vetuerit perseveranter abstineas. Sunt autem specialia, à quibus cum ad ipsum concesseris, cohiberi vsquequaq; te veli: ne unquam videlicet vllam ingrediaris Ecclesiam; ne quem etiam baptizatum sacro de fonte suscipias: & tertium quiddam pariter vetuit, quod exciderat ab eius qui mihi narrauit memoria. Cui homo hæc ait: *Facili à me obseruantia poterunt sine aliqua procrastinatione teneri: de homino vero faciendo, aliquas peto inducias dari.* Abhorrebat sanè multum homo idem, liberæ adhuc rationis intuitu, quod execrabilis adeo à se fidei traductio peteretur; sed tolerabi-*

tolerabilius iudicabat Christianis officiis abstinere, quàm ipsi credulitatis fundamēto carere. Deniq; nec morâ, in tātū fraternæ, suggerēte maligno, suppeditatur ei opportunitas vltionis, vt crebrescentibus omnino supperarentur viri vota fortunis. In huncq; modum succedente remedio, ab illius animo oblitterabatur sensim mœroris atrocitas; cùm tamen interim nullo modo res præsum eret, sibi à Diabolo attēptare prohibitas. Cùm interea antiquus humanæ naturæ hostis sedulò eidem homini apparere; nec modò, vt assolet, solitudinem eius, aut secreta aucupari loca: sed in media etiam vulgi adstantis frequētia, improuidum subitò conuenire; beneficia iam experta proponere; potiora in posterum polliceri, de fidei translatione sedulò

10 satis hortari. Ille autem largitati omnimodo fieri gratulabundus expertæ, obsequia tanti Principis liberalitati sempiterna promittere, super eius verò, quod frequens exigebatur, hominii pensione, iugiter inducias obsecrare. Igitur cum homo isdem creberrimis, & inter medias inuisibiliter turmas apparitionibus vrgeretur, DEI nutu, per Latinum orbem Iherosolimitani itineris fama porrigitur; & quisque, qui aliquo sese crimine per se ferat implicitum, illuc, nouas DEO pœnitentias aperiente, dirigitur. Inter quos iste proficisci delegit, sed nefarium, quod cum Diabolo magnam iam ex parte pepigerat, fœdus nullâ confessione retexit. Profecto itaque & emulationem DEI habenti, licet non secundum scientiam, dum operum initio bonorum confessio non est præmissa malorum: tanta gratiæ DEI, inter eundem, hominem comitatur vbertas, in tantum DEO placuit labor, quamlibet minus plenâ pietate præsumptus, vt in ipso expeditionis itinere, nullis eum funestus exactor compellere auderet angariis: quin potius, ac si nihil cum eodem pactionis habitæ meminisset, nullis vel in visione ei appareret modis. Captâ postremò Iherusalem, cùm in ipsa cum aliis ad tempus diuersaretur vrbe, & nocte aliquâ cum quibusdam putaretur dormire militibus, sollicitus super suis suorumque, qui sub dio, pro regionis consuetudine, commanebant equis, respexit ad illos; & speciem stantis considerans hominis inter eos, furem suspicatus exsurgit; & quis esset vocibus turbatis inquirat. Cui mox ille, habituine quàm consuesset illatâ, quasi reuerens ac pudibundus ait: *Nonne me nosti?* At ille, veluti vetus sibi innouaretur

30 opprobrium, multò seueriùs infert: *Noni*, inquit. Quibus vtrobique prolatis, nec ille post interrogationem aliquid percunctationis attextuit; nec iste quippiam responsis adiecit. Quæ apparitio, quantum ad hominem quamuis ociosa fuerit; DEO tamen dispensante, quiddam nobis non ociosè innuit: Diabolum videlicet non obliuiosè præterisse hominem; sed ex ipsa sui ostensione & effectu, enunciasse quid voluerit, & silentio prodidisse, quia nequiuerit. Quid plura? Rediit, sed nec inter redeundum Diabolus se illi conspicabilem vsquam importunumve præbuit. At eo domi constituto, nefarii confestim consilii miserabili illi personæ resuscitatur assessor, vt vix pauca tempora ab huiusmodi commonitorio feriata forent: *Possunt homines ab his quos verentur interstitiis aliquibus, disparari; eosq;*

40 *ab inquietudinibus, conclauia sua parietesq; distinguunt: spirituales verò nequitiam, nec presentia populorum nec munimenta claustrorum à suis excursibus arcant.* Viro igitur illi adeo indiuiduum perpetenti atque lætaliter fastidienti latronem, die quâdam obuium habere contigit quendam CHRISTI sacerdotem, scientiâ, benignitate, ac piâ hilaritate præcipuum, nomine *Cononem*. Cui cùm secundum temporis, quæ tunc erat angustiam, suo enim quisque sollicitabatur itinere, eam quam patiebatur exprompsisset miseriam, datâ pro loco consolatione vir bonus ille quam potuit, & acceptâ sponsione de reditu, dimisit. At tamen cruentissima fera non siluit; sed creberrimæ interim lenocinio suasionis irritare non desit. Nec morâ, homo, molestiarum & penè quotidianæ interpellationis

50 impatiens, ad medicum rediit, confessione ad purum factâ, pœnitentiam omni affectu suscipit; & susceptâ, executorem proprium deinceps nunquam vidit. Ecce pia ista peregrinatio pensemus quantum valuerit puris, quæ tantum attulerit tutelæ ac securitatis impuris. Constat quoque consideratione dignissimum, non sine re ab huius gratia profectionis Reges abiectos: ne personæ videlicet spectabilis sublimitas, effectus sibi videretur arrogare supernos. Igitur cœlesti Domino referenda laus est, ac hominis tacenda penitus. Non tot militias, Ducum coëgit quilibet, aut meruit triumphos. *Pœnos Regulus*

obtrudit rebelles, laus in eum studii refertur. *Alexander* agens Eoa regna stragibus immodicis fatigans; Magni præualuit parare nomen. Hic, Comes *Stephanus*, cui indita fuerat sacri exercitus summa curandi, quasi quæ soli competeabant DEO temerarius vsurpasset, ac si ignauix condempnatus abiicitur; & Hugo Magnus, veluti homo Regii nominis, sequestratur. Pulsis ergo magni nominis vmbris, & cui innitebatur potentiâ extrusâ, vni iam incumbens DEI subsidio, pusillus grex ille remâsit: Et vt ad rem ventum est, secundum Scripturæ dictum, non ex genere, sed eligente DEO, *Insuspicabilis portauit diadema*. Honorem itaque sui nominis DEVS, qui facit mirabilia, nolens deferre alteri, ipse solus dux eius fuit, ipse rexit, ipse correxit, ipse ad efficientiam cœpta direxit, ipse hucusque regna porrexit. Agnos igitur, ex lupis quos fecerat, in suo non eorum brachio congregauit; sinus sui tuitione leuauit; piæ spei gaudio fretos, ad quæ desiderauerant videnda portauit. Præsentis historix corpori, auctore mundi propitio, posituri calces, *Fulcherium* quendam, Carnotensem Presbyterum, qui Balduini apud Edessam Ducis dudum Capellanus extiterat, quædam quæ nos latuerant alia; diuersè etiam à nobis aliqua, sed pauca, hæcquæ fallaciter & scabro vt cæteri, sermone, fudissè comperimus. Cuius, & si non omnia, nonnulla tamen detegenda, & huic scedulæ compaginanda censuimus. Cùm enim vir isdem ampullas & sesquipedalia verba proiiciat, & luridos inanium schematum colores exporrigat, nuda mihi rerum gestarum exinde libuit membra corripere; meiq; qualiscumque eloquii sacco, potius quàm prætexa con-
 29
 texere. Dicitur in sui, nisi fallor, opusculi referre principio: quosdam qui Iherosolymitanum adorsî videbantur iter, illud quod Apulos Epirotasquæ; dirimit, locatis puppibus, æquor ingressos; & vtrum inexplorato sese commiserint mari, seu carinas nimiâ sui numerositate depresserint, nescio, constat tamen sexcentos penè illic nauim fregisse viros. Qui intercipiētibus omnes sali turbidi procellis enecti; nec morâ, impatientis æstu pelagi ad continentem eiecti, eo ipso, quo in bitris palliis, ac tunicis vti consueuerat vniuersi, in superficie scapularum sunt insignes Crucis signo reperti. Quod sacrum stigma diuinitus cuti eorum potuisse imprimi, ob ipsorum fidei euidentiâ faciendam, nemo licet fidelis ambigat: tamen ei qui hoc scripsit, si adiuuit, sollicitè pensandum est, an res ita se habeat. Viæ enim huius, cùm Christia-
 39
 narum vbique gentium percrebuisse initium, & id non sine diuina fieri voluntate per Romanum clamaretur Imperium, quilibet extremæ vulgaritatis homines, & etiam muliebris indignitas, hoc sibi tot modis, tot partibus vsurpauere miraculum. Ille pauis per intextas, ex suffusione sanguinis rigas, Cruces astruens, ostentabat in oculo: iste pupillarem, quâ fœdè cæcutiebat, maculam, eundi sibi commonitorium perhibens, pro cœlesti exhibebat oraculo. Alius, aut nouorum pomorum fuccis, seu quolibet genere fuci, cuiuslibet particulæ corporis moliebatur speciem crucis: vt sicut oculorum subsellia pingi solent stibio, ita diuini in se spectaculi, vel vireret vel ruberet, fraude factâ & commentis ostētio. Meminerit lector Abbatis illius, quem supra retuli ferro sibi scalpssisse frontem; & quem postmodum dixerim factum Cæ-
 40
 sareæ Palestinæ Pontificem. Testor DEVM, me, *Belluaci* per id temporis constitutum, vidisse ad se versum obliquatas aliquantulum die mediâ nubes, vt vix quippiam maius quàm aut gruis, aut speciem viderentur prætulisse Ciconiæ: cùm ecce, Crucem cœlitus sibi missam vrbane passim voces conclamauere frequentia. Ridiculum est quod dicam; sed non ridiculis authoribus rem probatam. Muliercula quædam in hoc ipsum promoueri cœperat iter: quam nouis nescio quibus rudimentis imbutus, præter inertis iura naturæ, versabundus prosequeretur anser: Et ecce, fama volans Pegaseis motibus acta, & castra repleuit & vrbes, à DEO ad Iherusalem redimendam etiam anseres destinatos: Nec tantum deferebatur mulieri miseræ, vt ipsa anserem ductitaret, sed ea duci ferebatur ab anser. Quod ita *Cami-*
 50
raci probatum est, vt stante hinc & inde Populo, per mediam Ecclesiam mulier ad altare procederet; & anser è vestigio mulieris à tergo, nullo sollicitante, succederet. Qui quidem intra Lotharingiam mox, vt comperimus, obita sibi morte decessit: qui sanè rectius Iherusalem isset, si pridie quàm proficisceretur, suæ seipsum Dominæ festa conuiuia præbuisset. Quod totum ob hoc à nobis historix veraci attextitur, vt se nouerint quique commonitos, *quatenus nequaquam, fide vulgi fabulis attri-*
 xxx.
butâ, Christiana grauitas lenigetur. Denique rursus idem perhibet auctor, *Pyrrro,*
 Antiochiæ

Antiochiæ proditori DEVM apparuisse; & vt Francis præderet urbem in visione iussisse. Facile hoc ei fuit, qui Cain, & Agar se audibilem; & conspicabilem asinæ Angelum præbuit. Verum omnes qui sanctâ Ciuitate receptâ rediére, & qui super gestis ad nos rebus Epistolas dixere, præcipuè *Ansellus de Ribodimonte*, nil tale dixere: immò nec Pyrrus, vir idem mentionem habuit; sed à tribus eam Ciuibus traditam minimè tacuit. In qua etiam refertur, quod antequam tres illi proceres de urbis deditioe seriò tractauissent, fucatâ nostris obtulerunt pacem, spondentes sese reddituros proximè Ciuitatem. Quæ mutuò data securitas, in tantum valuit, vt intra urbis mœnia aliquotiens de Francis exciperent; sui que cum nostris conuen-

10 tricula crebra miscerent. Dum ergo exercitus minus inter ista sibi, nimietate securitatis, inuigilat, protensis Turci insidiis quosdam ex Francis interimunt; nec ipsi tamen indempnes existunt. Ibi quendam nostri egregiæ indolis iuuenem, qui apud Regem Francorû Coines stabuli fuerat, nomine *Walonem* amittunt. *Lancea Dominica* inuentionem cassare dicitur; & quia falsitati obnoxius erat, hominem dampnatum præsumpti ignis adustione testatur. Cui non modò super hac re modernorum testimonia refragantur; sed etiam vetustissimi quiq; fide plenissimâ stipulantur: quod, cum olim loca Sancta expeterent, antequam Turci Orientis ac Syriæ regna peruaderent, eandem in eadem urbe Lanceam adorare deofulari q; solerent. Numquid nam *Fulcherii* presbyteri qui, nostris apud Antiochiam fame per-

20 clitantibus, feriatu epulabatur Edessæ, tot prudentium, qui interfuere dū repperiretur, ingeniis præualebit argutia: cum etiam *Balduinus*, qui post regem Balduinum Edessæ præfatæ præfuit, in sua ad Archiepiscopum Mananem profiteatur epistola, cum eâ beato reuelante Andrea repertâ; tum à nostris audaciam, contra Turcos ingruentes præliandi, fiduciâ ipsius, admissam. Sicne spectabilis *Podiensis* ille Episcopus despuisse putabitur, vt incerti nominis Lanceam, sub tantâ reuerentiâ ferret, dum aduersus Curbaran congressurus egreditur? Ibi certè constat quiddâ memorabile factum: quod scilicet dum *Curbaran* idem herbæ igne iussisset subiici; præsul- que idem, Francorû ad bella properantium conspiceret ora ac oculos profluentes fumi densitate suffundi, hinc sacram præferens Lanceam, inde piâ dexterâ con-

30 tra emergentes nebulas Crucis pingēs effigiem, vbi IHSV Omnipotentis flebiliter euocauit auxiliu, dicto celerius in eos, qui emiserant, eius pietas tetri vaporis rector sit globum. Porro, si de inuentoris interitu agitur, qui aliquot post ignis experientiam traditur vixisse diebus: fateor, dicâ quomodo iste obierit, de quo incertum est an læsus fuerit, si dicat mihi cur is, qui apud beatum *Gregorium* linguas omnes acceperat, propria dentibus membra disciderit. Præterea dum in obsidione Antiochena morantur, adstruit, nisi fallor noctu rutilum, in modum ignis, super exercitū emicuisse iubar; & speciem, haud ambiguâ formâ, pariter exhibuisse Crucis. Quod quiq; illic sapientum incendiū ad bella retulere futura: vbi tamen esset, quod Crux videretur innuere, certa salus, & successura victoriâ. Hoc non refellimus; id planè

40 vberrimis testimoniis approbatur. Hoc, in quâ, rimarū plenus poterit tacuisse Parmeno. Nec dissimile quid, inter ipsa viæ huius initia constitit accidisse: quod quidē superius cum de moribus eclipticis, & siderum, qui visus est, lapsibus loquerer me eontigit præterisse. Quadam enim æstiuæ diei vespertinâ inruente horâ, tanta ab Aquilonis plaga conflagratio apparuit, vt plurimi è domibus propriis sese proriperet, quærentes quinam hostes prouincias suas adeò graui ambustione vastarent. Quæ omnia futurorum extitisse portenta bellorum, indubiè retinemus. At iam his omnis-

50 tis, quæ carptim delibanda censuimus, relationis seriem prosequamur. Hiero-

solimorum igitur Ciuitas obsessa, exprimi non potest quantâ sit ciuium suorum animositate defensa. Videres contra balearia instrumenta, quibus compererant saxa torqueri, trabibus obtegere muros; atq; pfiatiis, Græcos, quos ita vocitât, ignes iniicere machinis, præsertim qui materiei inopiam difficultatem maximam nouerant obsidionis: sed quia Francia præminebat ingeniis, furores ignium resperio curat acetis; & præacutâ falce reciditur, si quid videretur pependisse pro muris. Vncos ferreos longis hastilibus addunt, quibus nostræ partis è machinis propugnantes loriatos corripiunt; quæ nostri mucronibus exertis, pro hastilibus fustes reddunt. Sed in eo vel maximè Sarracenorum vehemens probabatur instantia: quia si quem suorum contigisset ictu à nostris obrui, percussi clipeum dicto citius constabat ab

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

alio rapi; & in eodem, vnde ille ruerat, loco constitui, vt nostris daretur, ad sui ex-
 XXXIV. animationem intelligi neminem eorum iactibus lædi. Fæliciter igitur vrbe ca-
 ptâ, *Boemundus* qui Antiochiæ, fame, cruoribus, æ frigore Francorum, obtinuerat
 principari, apud eam, cæteris proficiscentibus, maluit remorari, quàm pro I H E S V
 Domini Sepulchri liberatione vexari: Et dum contendit ineptè pro vnius ædistur-
 riculæq; custodia, præteriti sui vniuersi laboris fructum visus est amisisse & gaudia.
 Quid enim sibi profuit currere, vbi consequi noluit cõprehendere? Attamen, quia
 hætenus exercitui Dominico plurimū emolumentum armis contulit atq; consilio,
 non est absurdū paucis intexere, qualiter illum contigerit illò ire. Ad *Balduinū* itaq;
 Edessenum legatione directâ, sollicitat, vt secū pariter ad inuisendū Saluatoris Se- 10
 pulchrum veniat. Ipse etenim, non auaritiæ obtentu, sed propriæ ciuitatis tuitione
 retentus, vrbi similiter nequaquã obsidendæ concurrerat. Christianorū planè ipsa
 erat Ciuitas, & circūpositæ Gentilitatis vires crebrò patiebatur infestas. Cumq; vir
 isdem se spondidisset iturū, conflatis vtriq; equitum peditumq; copiis ingentibus:
 præsertim cum eis incumberet non modò quorumq;, sed cõtiguæ omnino vniuer-
 sitatis metus: Iherosolimitanū sunt iter adorsī. Cumq; singulorū in simul contuber-
 nia conuenissent, & viginti hominū milia fermè compleissent, inter eundū eos cru-
 delis victualium coangustare cœpit egestas: vt nec escarū cõdimēta pani, neq; suppe-
 teret panis ad escas. Prouinciarū nempe, diuturnâ diuersarum obsidionū morâ, &
 prolixis lōgè lateq; expeditionibus, opes exhaustæ, nō sufficiebāt vllatenus tantæ a- 20
 nimaliū virorumq; frequentię supeditare stipendia. Artata igitur miserabilibus in-
 edis multitudo, afininat carnium, equinarumq;, quæ aliàs didicerat, edulia repe-
 tiuit; nec ab eorum vsu, habitâ etiã in talibus parcitate, calamitas ista desinuit, donec
Tiberiadē ciuitatē, quinq; hominū milium, sub Domino, pastione celebrē, desiderii
 affecta subiuit. Ibi aliquantulū eã quã patiebatur tabe cibo vberiori sopitâ, tandem
 Iherosolimã peruenitur, sed ea adeo fœtida, recēs cælorum cadauerum numerosi-
 tate, repperitur, vt nusquã aura nisi corruptissima narium orisve spiraculo haurire-
 tur. Qui à Rege *Godefrido* gratulâter excepti, Dominico quod imminēbat interfuē-
 re *Nasali*. Quod, vt rationis cēsura respõderat, *Beshleem* actū, nō modò ex sua mutua
 qui cõuenerant visione; sed magis ex sua, victoria suo insperabiliter sæculo præstita, 30
 Francis supra quã credi potest res tripudio sa fuit. Inde digressis, cum sua quisq; re-
 petisset, à Turcorū manu immodica, cum vrbe quandã adiret *Boemundus* inuaditur;
 in remotissimas Persidis regiones captiuus abducitur. Quod vbi *Tancredi* illustri
 attigit notionē, quã primū occupare Antiochiã properat; Laodicię Pergama munit;
 vtræq; enim *Boemundo* munia pensitabāt. *Laodiciã* pridē *Rothbertus* Northmannię
 Comes habuerat, sed cum prodigi hominis exactiones vrbici tolerare nō possent,
 pulsus summæ custodibus arcis; eius abegere dominiūs odioq; ipsius Rothomagēsis
 abiurauere monetæ vsu. At *Boemundus* cum annis aliquot in carcere resedisset, tã-
 dem, cum pacto, tū pecuniariã redemptione resoluitur. Nec multo post tēpore ex-
 acto, Antiochiã *Tancredo* cõmissã, nauigio in Appulia transuectus venit in Franciã; 40
 & *Constantiã* Regis Philippi filiã multo auro à patre impetratã, fecit Carnotū eius nu-
 ptias in magna gloria. Deinde in Appuliã regressus, magnã Regni Constantinopo-
 litani Imperatoris partē sibi subegit; & susceptis ex filia Regis duobus filiis, veneno
 vitã finivit. At *Godefridus*, cuius in equestri gloria quantitatis extiterit, pro clau-
 sula laudis, quia superius plura relata sunt, ex præfati *Balduini* verbis accipi poterit.
 XXXV. Est autē idē Comitis *Hugonis ex Reiteste* filius: qui dū Edesseno Ducatui à postmodū
 Rege Balduino præficeretur, iã dudum Turcorum manus pro dolor, incidit; & mul-
 to tēpore clausus, Deo se protegente, viuens ab eorum manibus euasit. Extat verò
 eius huiusmodi de eo, verbis vtiq; meis vestita sententia, *festum sancti Dionysii ageba-*
tur; Rexq; idem à quadã sua, vocabulo Morocoria, ciuitate regrediebatur: & ecce centū vi-
ginti Turci eidem insidiabatur, cum viginti eum tantū modo equites comitarētur. Quos vbi,
inquit, attendimus, remotã formidine, arma corripimus; ipsi verò, quia repente ingruerant,
fugituros nos pro nostra paucitate putabant. At nos, sumpto de expertis D E I adminiculis iu-
gibus ausu superq; ipsum spiritu innitentes, Barbaros aggredimur; tantã in eos cade baccha-
mur, vt ex illis octoginta cassis, nonaginta pariter equos caperemus. Et post aliqua, vir is-
 dem, cum inrisoriè meminisset eorum qui ab Antiochia fugerant, & qui Constā-
 tinopolim legatione functi reditum distulerant, ad animandos qui in Francia
 resederant

confederant Francos; de sua fortuna sic sequitur: *Multū, ait, nos opulenter nos habemus, & ut aliorum supersedeā gazis, decem quibus solus principor castra, & abbatia una, marchas michi pendunt annuatim mille quingentas. Et si DEVS arideat urbem mihi cōpisse Calapiam, centum mox meo habiturus sum sub iure castella. Retrogradis, inquit, nolite credere, qui nos inediā fatiscere celebrant: scriptis potius meis credite.* Rex igitur *Godofridus*, xxxvi. vbi post vitam nobilem beatorum futurus excessit, *Iherosolimitani* nequaquam temperantię eius ac serenitatis oblitī, & degenerare verentes, ipsius germanum, ducem *Edeffenum*, missis interpretibus, ad Regis iura compellant. Qui quidē in ducatu, eo splendore se habuit, ut clypeum aureum quouis iter agens, præ se ferri faceret, qui Aquilam expressam in se haberet. Erat autē scematis Argolici. Morem enim Gētilibus gerens, hucusq; togatus inceserat, barbam remiserat, se se adorantibus flectebatur, solo tapetibus stratis vescebat; at si quod municipium vel urbē suę ditionis intraret, ante eius gradientis vehiculum, duorum ore equitū, geminā tubā perstreperet. Legationi ergo obtemperans, *Iherosolimā* proficisci aggreditur. Sed vbi contigua Gentilitas, profecturi aucupata propositum, contemplatur euntem, conscensis, aurā sibi incassum obsecundante, liburnis, cum Dux per eiusdem æquoris, satis mediocri comitatu, properaret arenas, feruētibus remis, rostrisq; cauātibus vndas, obuiā se præbere concertans, litori classem appellere maturabat. At Dux, omnium quę fieri dextris quirent mortalibus expers, mœroribus intimis pulsat *Altissimū*; & proponit ei, quod subiturus obediēter erat, pro fide eius tuenda, Regni negotiū. Et ecce, quę mobilitate ferebantur aligerā, naues, limacēā morositate resistunt; & quod amplio rem tonis salum verrentibus quisq; nititur ad processum, tantō spei suę mutatione ridiculā, studiosius proræ rotabatur ad puppes. Ita improborū fuso molimine, Dux meritā libertate potitus, de recipienda purpura euidens cælitus sumpsit auspiciū. Illud me præterierat quod *Pifanus* antistes *Daibertus*, cum aliqua suę plebis frequentia, Episcopo quodam *Apulo* Comite *Iherosolimam* iam cū *Boemundo*, & hoc ipso Duce præcesserat. Primos suos post Regna recepta procinctus, & xxxvi. intra sinus exercuisse perhibetur Arabicos. Vbi dū ad *Sinai* montis vsq; deuexa procederet, repperit incultum, & *Æthiopicis* simile hominū genus: quibus, pro agresti vsu ac deformitate insolita, vitæ indulgit munus. Ibi in Ecclesia, quę Sancti dicebatur *Aaron* orauit, vbi sua DEVS cum patribus oracula celebrauit, & exercitus de cōtradictionis fonte potauit: vbi quia *Moyfes* in labiis distinxerat, nec DEVM coram filiis *Israēl* sanctificauerat, à terra eum DEVS Promissionis absentat. Et istic presbyteri illius mei titubauit opinio: non enim *Synai*, sed mons *Or* dinoscitur esse, *Petra* quondā Arabum conterminus urbi, vbi & *Aaron* hominē exiit, & aqua de intimo percussę rupis emergit. In illa Sancta *Iherosolimorum* ciuitate vetus quoddam xxxvii. miraculum inoleuerat; quod vetus idcirco dixerim, quia ex quo idem fieri cœperit, orbis ferè Latinus ignorat. At nos coniiciendo perpendimus, quia postquā calcari ante hæc nostra tempora cœpit à gentibus, id pro suorum qui ibi degebant, per idve temporis cōueniebant, annuerit Dominus: quod videlicet in ipso *Paschali Sabbato*, Sepulchri lampas Dominici videatur quotannis accensa diuinitus. Erat autē eadem moris in urbe, ut circumitis *Pagani* vniuersorū ædibus, singularū focos vsq; ad fauillas extinguerēt: & tāta id fiebat ab Ethnicis indagine, quantū id ipsum putabatur fieri fidelium fraude, nō fide. Cū ergo hoc modo *Vulcanus* eliminaretur ab oppido: eā horā, quā nostræ religionis obsequiū, plebem Catholicā solempni resurrectionis atq; baptismatū interesse mādāt officio, vidisses per vniuersam Gentiles extertis mucronibus oberrare basilicā, mortemq; nostrorū quibusq; minari: cerneres fidei nostrę è regione cultores indigenas, graui penes DEVM mœrore torqueri; eos verò nil minus, quos de abditis mūdi finibus orationis vota illò cōtraxerāt vel causā miraculi, luminis omnes munus vnimodā intētionē precari. Nec tūc erat importuna dilatio, quin desiderii æstuata petitio, alacri leniretur effectu. Audiui à personis quę illuc iēre, senilibus, q; *Papyrus* vel *lichinus*, (nā vtro vtatur vtriusq; nō noui) Gētilis semel cuiusdā sit thecnā sublatu, ferrūq; remansit inane; sed, cœlitus labēte miraculo, ex ferro lumē emerit. Dūq; fraude virtutes cupit eneuare supernas, didicit, cōtra suā ipsarū naturā, Deo suo militare *Naturas*. Anno ergo ex quo Rex præfat⁹ xxxviii. suscepit scepra sequēti, eius fuisse traditur difficultas tāta miraculi, ut vix imminētē nocte oratiū flentiūq; potuissent vota cōpleri. Sermo præfati præsulis factus ad

Populum, de confessione sollicitat peccatorum: Rex & Præsul refarciendis pacib⁹ instant; si qua fidei honestatiq; non congruunt, corrigi promittuntur. Interea urgente negotio, tam enormium criminum ibi eodie est facta cōfessio, vt nisi pœnitudo succederet, dignè fieri videretur luminis Sancti, ablatâ dilatione, sublatio: cuius tamen in tunc, post correptionem, non remoratur accensio. At altero post hac anno vbi ad eam ventum est horam quâ sepulchrum gloriosum flamma cœlestis efficeret, vniuersorum penitus vota suspiciunt. Græcis igitur ac Syris, Armeniis pariter ac Latinis, quibusq; per suarum linguarum idiomatibus, DEVM ac eius cōuocantibus Sanctos; Rege, proceribus, & populo, pœnitentiâ cordiumq; rugitibus prosequentibus clericos, misero omnes exulcerabantur affectu, quod eâ vrbe iam à Christianis obtentâ, inibi contingebant, quæ numquam euenisse sub Paganis audierant. Interim *Falcherius* Carnotensis, assumpto sibi Patriarchæ Daiberti capellano, in montem proficiscitur Oliueti; ibi enim suboriri DEI lucerna solebat, si quâdo Iherosolimâ nō aderat. Sed reuersis, & nil gratum ad præstolantis Ecclesiæ referentibus aures, orationes à diuersis geminantur ad populum, non tamen quæ ægros foueant, sed incentiuæ lugentium. Ea dies, re infectâ, vniuersos in sua tecta remisit; nox gemina inruit, acrisq; mœstitia generaliter omnium pectora torsit. In crastino deliberant, vt ad Templū vsq; Domini, debito cum mœrore procedant. Ierāt, gaudii prorsus Paschalis immemores, dum nullus habitu differt à die Parasceues: cum ecce ab ædituis Ecclesiæ post euntium terga cōcinitur, quia sacri monumenti lampas acceditur. Quid immorer? Tanta eo die gratia, aucto suæ vbertatis ex dilatione successu, emicuit, vt illa DEI claritas non quidem simul, sed vicissim, intra sepulchri Ecclesiam, lampades fermè quinquaginta tetigerit. Hæc non modò inter sacra cōtigere mysteria; verùm cum peractis officiis Rex pranderet in aula: Cogitur frequentibus nunciis ad noua videnda lumina reiectâ consurgere mensâ. Dicitur non potest quibus conualuerit mœror ille solatiis, cum eo die, quod numquam præsumpserat, intra eandē urbem, in Templo Domini, coronari Rex ipse cōsenserit, ob huius fauorem muneris. Igitur *Franci*, qui sacram suis redimerant cruoribus urbē, cum ad dulce solū visuri parentes, filios ac vxores redire gestirent, quâ venerant per mediterranea scilicet, nisi forsitan numero ac audaciâ, repedare deliberant. Cumq; per *Niceam* quâ pridem cœperant fines prætergredi liberè cogitât, Turci, quos vrbe rediditâ inibi prædiximus, obiiciendos aliquando Francis, ab Imperatore repositos, obuios eis acri manu se exhibent; & vt præsbyter ille meus, nisi falsò, fatetur, immancentum milia digladiatione trucidant. Sed in tanti expressione numeri vereor virū falli: quia eum aliàs etiam æquo promptiorè in supputationibus cōstat haberi: verbi gratiâ, eos qui Iherosolimam profecti sunt, sexagies cetera milia audet ipse taxare. Cui sufficientiæ miror si omnium Cisalpinarū partium, immò totius Occidentis regna valerent: cum sciamus indubiè quod in primo pro mœnibus Niceæ cōgressu, vix equestres integrè apparatus habentium, centum milia fuisse tradatur. Et si de illis planè agat, eosq; sub hac sorte percenseat, qui motū quidem eundi fecerint, sed per diuersas quaqua versus prouincias, terrâ & mari, morbo fameq;, defecerint, nec sic profectò tantæ hominum infinitati supplendæ suffecerint. Francis ergo, vt dictum est, ferali cæde prostratis, pieriq; superstitem, rebus Iherusalem reuertuntur amissis. Quibus liberalissimus Rex, & valde condoluit, & beneficia plurima contulit, & reditum ad patriam pelagi euectione suavit. At *Babylonicus Princeps*, nō tam de Iherosolimorum amissione, quàm de Francorum qui inibi defederant cōtigitate cōfectus, crebris aggreditur expeditionibus Regem pulsare nouum: & per *Accharon* ciuitatis portū frequentiorè moliebatur incursum. *Accharon* autem, *Rothbertus* Northmannorum Comes obsederat, dum Iherosolimæ obsidendæ Domini exercitus properat: sed Dux eum *Godefridus*, fructuosioris negotii contemplatione, diduxerat: Babylonicus itaq; missis ingentibus copiis, regem Christianum bello lacessit. Qui suo humili grege, cui a Domino dicitur, *noli timere*, cōflato, & aciebus, vt poterat, distributis, profanos impetiit; & nec morâ, veluti pecuaria brutâ cædendo, non aliter quàm rapidissimus puluere turbo disperfit. Secundò, nouem militū milia miserat, quibus *Æthiopicorum* peditum ad milia ferè viginti, manus gregaria, suberat: quorum occursum Rex pius, equitum peditum, vix mille coegerat; & tamè septem agminibus exinde dispositis, in eorū confertissimas phalangés magnanimâ securitate

XXXIX.

XL.

Luc. 12, 32.

securitate se fudit. vbi Princeps idem, quendam eminus equitem Gentilium conspicatus, tanto adnifu virtutis irrupit, vt pectori ipsius telo transposito, vexillum quod telo inerat pariter inferret; exemptaque hastâ à vulnere, vexillum tenetur in pectore. Quâ sui suorumque animositate hostes conterriti primò cesserunt; sed pro numero ac viribus, redeunte ipsis audaciâ, nostris vnanimiter ingruunt, & de fuga cogitare compellunt. Hoc sibi infortunii accidisse ad id, non sine prudentia, retulere, quod nequaquam huic tâto negotio præstò Crucem Dominicam habuere. Crucem autem ipsam, vt ferunt, cum abditis quibusdam lateret, vt pridem Lancea, locis, Syro quodam, nescio an Armenio, indice reppererunt. Tali ergo castigatiores effecti, non tam dampno quàm cœptæ victoriæ næuo: cum Babylonici Principis, prioribus non impares copiarum sese tertio obtulissent, Rex optimus, quâ valuit frequentia, sed ex DEO securior, occurrit; & pro facultate locatis ordinibus, tantâ animorum vehementia hinc indeque concurritur; tanto, licet valde impari, carnificio pars vtraque conciditur, vt ex Gentili agmine sex milia, ex Francis centum milites sternerentur. Et quia non Aquilarum, non Draconum insigniri superbiis curauerunt; sed humilis Crucifixi opprobrium, sibi crucem videlicet prætulere, victores illicò laudatissimè existentes, terga eos dedere compulerunt. His ita probè, vt decebat, explosis, è vestigio quo numerosiorem potuit conflat exercitum; & Cæsaream Palæstinorum eximiam, non contuitu milium, sed spe potius virium obsidione præcingit. Acceleratur itaque fabrica machinarum; multiplex circum muros ballista porrigitur; quod *Arietem* vocitant, à fronte ferrata trabes inducitur. Comparata mœnibus castra phalarum, sed non vnâ procedunt; & murorum propugnaculis adstantes non solum variorum imbre missilium Sarracenos illapidant, sed etiam collatis mucronibus aliquando trucidant. Feruere ibi cerneret maximis tormenta lapidibus; & non modò parietem muri vexare forasticum, verùm procera acrium molibus ictuum ciuitatis irritare palatia. Pulsare quàm sæpius ædes ac mœnia faxis omiserant, & cum liquore plumbeo ferri candentis offulas, vt conflagretur oppidum, amenta recussa dispergunt. Interea aries muris inliditur; & dum inferius foramen affectat, vniuersa circumpositi munimenti soliditas fatiscendo laxatur. Dum ergo Franci nituntur ad intima, & studium læsionis Sarracenos impellit ad extera, cædes agebant mutuas. Vbi etiam machinæ iactura cadentis, plurima de nece nostrorum, animos diuersæ partis exsuscitat. Sarraceni namque, cum sint in expositis aciebus inertes, intra præsidia mirâ sunt sagacitate rebelles. Igitur die obsidionis vicestimâ, cum Rex fretus iuuentute lectissimâ oppidanos grauitè vrgeret, è machinâ muro repentè insilit; post ipsum miles inruit, hostem fugacem disiciit. Francis itaque Regem totâ alacritate sequentibus, per urbem infinita turba perimitur, nemini parcitur; nisi quod puellaris ad obsequium iuuenta seruatur. Passim Gaza disquiritur, & non modò archa, verùm Sarraceni tacentis gula discutitur: fauces enim quæ glutierant Bizantea, pugno subcutiente, reiciunt; & quæ officia eis locis indebita vsurparant, auri frustra foeminarum puerperia fundunt. Nec morâ, captæ ciuitati Francorum colonia, illic habitatura, dimittitur. Non multò post *Accharon* aggreditur; & diuturnis moliminibus fatigatam, proprio sub iure cohercet. Plures etiam postmodum alias cœpisse dinoscitur vrbes; sed ita meditullio rabiæ illius Gentilitatis interstis, vt vix aliquid tutum nostrorum inibi liceat cogitare coloniis. Sarracenos tamen, bella continua, crebris adeo victoriis contemptibiles Christianis militibus reddidè, vt anno præterito mirum quiddam cognouerimus euenisse. *Miths* quidam proteruius quàm debuerat cõtra Regem sese habuerat, quèm *Rex* ipse *Tiberiadi* ciuitati præfecerat. Rex ergo citatus ob insolentiam hominis irâ, iussit eum à suæ ditionis terra recedere. Qui cum duobus equitibus, dū abire properaret, armigeris totidem comitatus, maximas subitò copias Gentilitatis offendit. Qui suo diffidens numero, ad DEVM verò vt cumque respectans, concisâ *camisâ*, quam subuculâ dicunt, hastæ pro vexillo apposuit: itidemque socios facere iussit: fecerunt, & clamore sublato, sonipedes calcaribus vrgent, obuiosque feruntur in hostes. Qui territi repētinis ausibus, dū æstimant quod quasi præuios sequerentur multæ cohortes, fugâ ineunt, seq; tribus illis cædendos exponunt. Plurimi perimuntur; plusquam ferre sufficiant spolia rapiuntur. Quo euentu ille secundo, compungitur,

- DE OQ; gratulabundus rediens, Regi prosternitur; ei obediturum deinceps fideliter pollicetur. Aliquando idem Rex pecuniæ grandi angustabatur inopiâ; vt etiam deessent menstua quæ militibus debebantur stipendia: cùm ecce, se ei munifica mirabiliter præbuit diuina clementia. In tantum namque iam vexabantur, vt eum satellites ac milites deserere meditentur. Cùm ecce, Ioppitæ iuuenes cùm lauandi immò ludendi gratia haud procul à maris littore mergerentur, reperiunt quadam die in ipso arenarum salique configio, manticas magnis auri ponderibus plenas, quæ amiserant Venetii, quos ibi constiterat fregisse carinas. Quæ Regi delatæ, cunctis miraculum ineffabile; Regi penè desperato, & nouæ Christianitati præbuere solatium. Sed quoniam calumniæ patere dinoscitur, quia *V-10. xori* dicitur dedisse repudium, causa sic traditur. Mulier ipsa ex optimis terræ oriunda Gentilibus, post maritum, ipso iubente, Iherosolymam tendens ad portum vsq; *Sancti Simeonis*, marinâ euectione, deuenerat. Quæ in celeriore ibi translata carinam, dum cursum suum expedire nititur, in Insulam quãdam Barbaricam, flaminum importunitate, defertur. Quam idem Insulani corripunt; quendam eius comitiæ Episcopum, cum officialibus cædunt; diu ipsam detentam, postmodum abire permittunt. Quæ cùm ad virum venisset, incontinentiam Ethnicâ Rex ipse habens non sine ratione suspectam, à thoro proprio prorsus abstentâ, mutato habitu, posuit eam cum monachabus aliis apud beatam matrè DE I Virginis matris Annam. Ipse verò gaudet viuere celebs: quia nō est ei colluctatio aduersus carnem & sanguinē, ²⁰
- XLIV. sed contra mundi rectores. Circa Paschalem anni præteriti festiuitatem, *Miles* ille prælibatus, quem præfectum Tiberiadi diximus, cui victoria illa prouenerat, in quodam bello nostrorum parti minus accommodè facto, capitur; & in quandam ipsorum Gentiliū urbem, ab ipsis viuus abducitur. Qui, cùm sacrilega inibi, nescio quæ, festa peragerent, exhibitum præfatum equitem, de propriæ gratia fidei diffidēda abiurandâq; compellat. At is, dignâ sibi admodum animi offirmatione, tantę nefas abusionis abiiciens, penitus vel audire perhorruit. Nec morâ, vir ille, cum omni iâ nominandus fauore, corripitur; alligatus stipiti, vt ferunt, campo medio sistitur, ac numerofo sagittarū vndiq; grandine terebratur; inde exempto vertex à capite ferrâ diuiditur: idemq; in modum poculi, Regi Damasceno, à quo hæc gerebantur, ad ter- ³⁰
- rorem nostrorum quasi exinde bibituro conficitur. Qui, sub infractæ voto confessionis occumbens, ex prædicato milite, prædicandū in secula Martyrē fecit. Isdem *Geruasius*, vocabatur apud castrum Basilicas pagi Suessonici nobiliter oriundus.
- XLV. Hæc hæctenus, Deo fauente, digesta, à viris omnimodâ præditis sinceritate cōperimus: qui si vsquam aliorum secuti opiniones, falsi sumus, studio nequaquam fallendi id fecimus. Gratias agimus DE O, Ciuitatis illius Sanctæ, per nostrorum studia, Redemptori. Ipse namque eadem cùm obsideri cœpisset, cuidam in Bethania consistenti *Anachorita*, vti pro certo nobis relatum est, reuelauit, Ciuitatem quidem illam instantiùs obsidendam, solo autem die Parasceues inuadendam, horâ verò quâ CHRISTVS cruci illatus est capiendam, vt se esse ostenderet, qui ⁴⁰
- eam denuò à suis ærumnis, membrorum suorum dolore, redimeret. Hæc vir isdem, accitis quibusdam nostræ partis Principibus, indicauit, quæ omnia modus urbis captæ probauit. Gratias itidem DE O, qui sua facta, suo spiritu, ore nostro composuit. Cæterum, si quippiam ab his minus quæ assolet *Iulius Caesar* cum *Hircio Pansâ*, in Historia Gallici, Hispanici, Pharsalici, Alexandrini, Numidicique belli, diligenter putabitur explicatum, nimirum perpendi debet eosdem ipsos qui fecerint, & qui scripserint bellis interfuisse. Vnde fit vt ab eorum relatibus nichil excipiat quæ generaliter specialiterque sunt acta: quot hinc milia, quot è regione fuerunt; qui prætores, qui legati huic distindendæ manui; qui Duces, qui aliunde Principes præfuerunt; quid equitatus, quid leuis armatura peregerit; quot ⁵⁰
- scuta traiecta, & vt eorum propriè verbis utar, *postquam Consules aut pro consulibus cecinere receptui*, quot dirempto prælio sint desiderati, quot saucii. Nos qui hæc scribimus, sicut alia professio detinet, & rerum visio nullâ præbet audaciam, in referendo audita censuimus aliquotiens etiam parsum iri. Ex Iulianorum disciplina Quiritum, Legionarii milites, turmæ, manipuli & cohortes pro suis quiq; cogebantur signis adsiltere; propter opportuna loca, non secus ac Oppida vel Vrbes, Castra vallo turribusq; præcingere; vbi acierum pductio immineret, collium præoccupare vicinias,

cinias, locorū summopere iniquitates excedere: ibi Calonū Lixarumq; numerosa officia, exercitus impedimenta ditissima. At huius ordinis, immò industriæ, quia penè nil extitit apud nostros, non dicam Francicâ temeritate, sed fide experrectâ & viribus acta res est. Dicant qui volunt, plura me omisisse quàm scripserim; ego malui minor esse quàm nimius. Si qua facta alia quis nouerit, mandet, vbi scribenda libuerit. Gratulemur DEO tantisq; victoribus, qui frumentariæ rei inopiâ, fossis didicerunt victitare radicibus. Si quis de *Parthorum*, quos *Turcos* diximus, aut *Caucasi* nomine ambigat, *Solinum* de memorabilibus, *Pompeium Trogum* de origine Parthica, *Iordanem Gothicum* de Betica retegat.

10

DEVS ergo tandem pio labori limes adsistat: Amen.

EXPLICIUNT DEI GESTA PER FRANCOS.

AB ALIO EDITVM AV- CTORE.

20

IN NO Dominicæ incarnationis *millesimo centesimo duodecimo*, A. Dni. 1112.
Rex *Balduinus* se penumerò hostibus laceffitis, multas *Ascaloni-*

1112.

césium strages dederat: sed quoniâ, quæ largirentur peregrinæ militiæ, donatiua defecerant, ne rerū præclarè gestarum facies mutaretur, nimium verebatur: de suspendenda necessitudine, sagaci intentione pertractat, adhibito propensiori Principum consilio. Non parua namque Legatio Saracenorum, causâ ex-

postuladè pacis, eâ tempestate Iherosolymis conuenerat. Vndè iustam ratus, quam à Barbaris rogatur, belli omissionem, directæ Legationi, vt vtraque pars oportuno conueniat loco, indicit: *Æquum, in regnorum finibus tractare de fœdere pacis*, existimans. Regressi nuntii, Principem suum mandatis instruunt; placent

30

delatæ pactiones; denunciata præstolatur dies: quâ aduentante, designatus ab vtrisque Principibus aditur locus. Nec modica nostrarum partium cum Christianissimo Rege accessit frequentia: Gentis verò prophanæ cum suo *Admiranso* immanis emerfit populofitas. Non valdè procul, è regione, his & illis consistentibus, Barbarus Regi Iherosolymitano per interpretes mandat, vt quas velit pactiones, edicat; se quoque omnimodis exequuturum. Tum verò Rex: *Pro suo*, inquit, *ritu, virum satis censorium audiuius: & malle occidi, quàm prodere ius data securitatis. De comeatibus, mercatorumq; mercibus terrâ mariq; tuendis, de lignorum vectatoribus non inquietandis; de nocturnis, frequentibusq; latrocinis vetandis; de diffundenda passim pace, fidem ac securitatem suo ritu vel more, confirmet: & cum ipsis nos easdem sponsiones sacramento firmauerimus, vindictam cælestem ei, qui fœdus corruperit, imprecabimur.* Quo dicto, fauor vtroque tollitur: statimque Principes mutuis sese recepère collo-

40

quiis. Vbi iam maioris fiduciæ apud Regem Barbarus aditum inuenit: *Quoniam*, inquit, *armis abiectis bellorum causas interdum exemimus, multa mihi accessit Iherosolymam videndi libido: quia ex eo tempore quo eam, expugnati à Francis, amissimus, meliori statu reformatam audiuius. Cum quantislibet sociis, infra urbem admitti deponso. Illam tantum videam; & vidisse, satis mihi factum pensabo.* Nec reruit rex: quippe, quem dolosi fraudulencia hominis latebat. Tota regreditur *Aschalonem* Barbarorum manus: *Admiransus* perpauca retentis, Regem vsque Iherosolymam comitatur: Eâ interim die, siluerunt. In craftinū, sub honoris obtentu quibusdam nostrorum pro-

50

ceribus vallatus, non modò spectaturus, verùm exploraturus urbem procedit. Vbi templa vel ecclesias fulgentes, euerfa suorum antiqua delubra, destructas aras, statum vrbis more Christiano immutatum vidit, felle de nimia lachrymasse perhibetur. Nostri quidem, qui nihil mali de viro suspicabantur, eiusmodi fletum pietatem æstimauère. Denum ad Regem: *Non*, inquit, *delatus vestra gloria nos delusit rumor: cum potiora, quàm audieram, ipse modò oculis usurpauerim. Planè profiteor, quamquam nostra parti derogare videar, multò quàm nostris temporibus, urbem nunc feliciora ob-* obtinere incremèta. *At nos munificentia vestra respondentes, huic satis cooperabimur gloria.*

AAA 4

Opes aduectare Babylonicas, mercatores ois mare direximus, quas satis tenui pratio distrabendas huic urbi inferremus; quarū copiosa varietate, quo amplius indigetis, eo vobis perpetuo profuturas noueritis. Dixerat, & Regiis munitis stipatoribus, ad sua vsq; reducitur. Nec contactus libellis transmissis Principem Babylonis per internuntios adoritur: Cum uestra sublimisatis nomen, delatum ubique terrarum, tot gentibus terrori incumbat, quod Christiani aduenire regni uestri fines mutilauerunt, aeterno subiacet pudori. Ecce pars maxima Babylonici imperii externis subacta legibus, antiquis ritibus numinum sacris, luxu & voluptate quā uti solebamus uacat. Vereor iratos Deos, nec Mathomum uelle patrocinari. Quod si uiribus armisq; resumptis Christianos à terra & urbibus arcere uolueritis; & Diis uis exaudient, & Mathomus epitulabitur. Ferte opem, armis camelos onerate, armatorum nihilominus quodlibet milia dirigite. Biennalis à Rege Iherosolymitano inducias obtinuimus: urbem ipsam immanissimam, lenis uiros armatur a fusos auxilarios uidimus. Opum uestrarum munera mercatumq; illi repromissimus, ut erga nos in nullo suspectos eos redderemus. Si pro mercibus, armorum sarcinas illis direxeritis, facilis apud uos erit ipsius iactura urbis. His acceptis, Tyrannus spe dictorū animabatur. Mirareris denique militum audaciam, armorum quantitatem, variumque fulgorem, armentorum, victualiumque infinitatem, auri cæterarumque opum immensitatem: quæ omnia maturè parata nauibus imponuntur, nec multò post Aschalonā exponuntur. Demum cum dies transmittendi negotii repromissus instaret, mittit ad Regem Tyrannus; & ad cōducendas merces, quælibet à latere Regis exoptulat. Sed eo tempore Rex apud Canas castrum, in Arabia situm, concesserat. Hoc non valdè procul à Syna monte ad regionem tuendam construxerat: nam & eo vsque Regnum dilatauerat. Denique procurandorum Regalium, dum Rex abesset vir quidam fidelissimus, & vigilantis ingenii, Iherosolymis officioungebatur: cuius purum nomen ignorantes, quā nescio occasione Mathonium agnominari comperimus. Hic aliquando à Christianis captus adolescens, baptismumq; adeptus, ut corporis gratiā, ita moralitate susceptæ professionis excreuerat. Hunc itaque potissimum ciues angariauerunt, eò quòd esset Barbaræ linguæ peritissimus. Interea apud Sarracenos fraudulentia talis machinabatur, ut non milites eos qui aduenerāt, sed negotiatores; non arma, sed uenalia quis æstimare posset: ex quibus sarcinæ componuntur quingētæ. Quò perueniens; Mathonius, officiosè suscipitur, & neque conuiuuis eorum aut consiliis arcetur: utpotè qui putabatur quòd eorum non intelligeret sermones. Et dum sedulò, minus prouidis eorum conuenticulis sese insuspectus interferit, quos deliberarant, facile perpendit dolos. Dissimulatā tamen conscientiā, mille homines cum quingentis sarcinis Iherosolymam duxit. Distributisque singulis, quæ turri Dauid contigua erant, hospitalibus, Mathonius in Arabiam, ubi Rex morabatur, venit: Sunt, inquit, Iherosolymis funestissimi mercatores, qui nobis non opum, sed armorum sarcinas attulerunt: Et nisi cito subuenias, futuram timeo euerisionem & gentis & urbis. Omisso igitur Rex negotio, ad urbem festinatò regreditur, & comecatoribus euocatis, foro merces exponi iussit: Quod illi nullo modo fieri posse dicebāt, donec ii quos præcesserant vel focii vel domini uenaliū, aduentarent; uehementerque resistebant. Mox autem Rex, omnibus custodiæ mancipatis, referari sarcinas fecit. Quid plura? Et fulgore & genere, apparuerunt arma satis spectabilia: inter quæ etiam repperere clasticum, auro gemisque, & nouitate operis insigne. Hac, ait Rex, mercimonia & periculosa satis sunt, & utilia. Periculosa si praparatō malo non resistimus; utilia, quia belli proderunt uobis. Super his igitur uobis ipsis consulite, o uiri fortes. Ad hæc Eustachius Cæsaræ Comes, respondit: His quamprimum productis, omnes damnate capitibus; unum, qui rei ferriem declares, reseruate. Quo factō, vni securitatem uitæ dederunt, si cuncta ex ordine pandat: Qui ait, Ideo arma sarcinis inclusimus, ut uos specie uenaliū deciperemus. Et ideo præcessimus, ut arte conscia turrem & portam contiguam exercitui uenturo, noctu, uobis soporatis, aperiremus. Qui tamen ingressuri non erāt, donec adueniente crepusculo, clasticum sibi notum, de supremo turris audirent: Non autem cum impetu, sed sigillatim, utpote inermes: Turris uero, à quibusdam obtinenda; ab aliis quoque ad exitium uestrum, statim hac arma sumenda. His auditis, acceptoque consilio, Eustachius ait: Hoc solum omni superest meditato, ut nos illis eandem uicem referamus. Igitur cum omnis Barbarorum conuenisset exercitus, irruente nocte circa urbem cum magno confedit silentio. Nostrorum autem pars maxima nouis illorum

DESUNT RELIQUA.

GESTA

G·E·S·T·A· F·R·A·N·C·O·R·V·M

E·X·P·V·G·N·A·N·T·I·V·M· H·I·E·R·V·S·A·L·E·M.

- A** N N O *Dominica incarnationis millesimo nonagesimo quinto*, re-
gnante in Alemannia *Ainrico* Imperatore, in Francia *Philippo* re-
ge, in Græcia *Alexio*, in Angliâ *Wilermo* minore, cum in vni-
uersis Europæ partibus mala multimoda inolescerent, præerat
vrbi Romæ Papa *Vrbanus* secundus, vir egregius vitâ & mori-
bus, omnique prudentiâ scientiaque edoctus: qui videns Ec-
clesiam vndique oppugnari; & fidem Christianitatis enormi-
ter ab omnibus, tam clero quam populo, pessundari, pacemque omnino, principi-
bus terræ inter se dissidentibus, postquam; bona terræ alternatim diripi; multos in-
iuriosè captiuari, supra modum redimi, quosdam etiam ipsis caeceribus immori;
2° plerosque etiam exulari, & ab hæreditatibus propriis violenter expelli; loca sancta
violari; ecclesias quoque & villas igne cremari; nulli prorsus mortalium parci; di-
tina & humana ludibriis haberi: Audiens præterea D E I Ecclesiam à *Turcis* omni-
nò occupatam, & in omnibus eorum finibus ab eis truculentissimè oppressam, &
Sepulchrum Domini, locaque sancta, ab eisdem nefandissimè pollui; Imperii *Con-*
stantinopolitani interiores partes inuadi; ferocique impetu Christianum imperium
sibi velle iam subdi: pietate compatiante, D E I nutu permotus, & à quibusdam ef-
flagitatus, Alpes transcendit, atque in *Auernia* Concilium legationibus vndiq; præ-
monitum, trecentorum decem tam Episcoporum quam Abbatum apud *Clarum-*
montem coadunari fecit. His itaq; ad se conuocatis, allocutione dulcissimâ, cõuentus
3° causam diligenter innotuit; lugentisque Ecclesiæ planctum voce querulâ expres-
sit; & de mundi fluctuantis tempestatibus tantimodis, sermonem prolixum tenuit:
deinde rogatu supplici cunctos exhortatus est, vt resumptis fidei viribus, cum in-
genti sollicitudine ad expugnandas Diaboli machinationes viriliter se animarent;
& Ecclesiæ statû à nefandis crudelissimè debilitatum in vigorem pristinum cona-
rentur erigere: His atque aliis pluribus competenter ac discretè dispositis, cuncti
assiltentes, tam clerus quam populus, D E O gratias agendo, dictis domni *Vrbani*
summi Pontificis voluntariè aspirauerunt, & fideli pollicitatione illius decreta te-
nenda confirmauerunt. Tunc ait Papa: *Necessè est, fratres mei dilectissimi, quatinus*
confratribus nostris in Orientali parte habitantibus, auxilio vestro accelerato itinere succur-
4° *ratis: inuaserunt eos, sicuti plerisque vestrum dictum est, vsque ad mare Mediterraneum: ad*
illud scilicet quod Brachium Sancti Georgii vocant, Turci & Arabes apud Romania fines, &
terras Christianorum occupando superauerunt, multos occidendo, Ecclesiasq; subuertendo,
regnumq; vastando: Quos quidem, si sic aliquandiu quietè permiseritis, multo latius fideles
D E I supergredientur. Quapropter supplici prece hortor: non ego, sed Dominus: presentibus
dico, absentibus mando, CHRISTVS autem imperat: His autem illuc cunctis euntibus, siue
gradiendo, siue dimicando, vel mortis offendiculo periclitando, peccaminum remissio, semper
aderit presens, quod ituris annuo, dono tanto inuestitus à D E O. O quantum dedecus, si gens
tam spreta, degener, Diabolo subdita, gentem cunctipotentis D E I fide pradam, sic supera-
uerit! O quanta impropria vobis ab ipso Domino imputabuntur, si eos non adiuuaueritis.
5° *Nunc fiant CHRISTI milites, qui dudum extiterè raptores: nunc iure contra Barbaros*
pugnent, qui olim contra fratres & consanguineos dimicabant. His dictis, & audiënti-
bus gratanter ad hoc animatis, plures astantium se ituros, & cæteros absentes in-
de diligenter exhortaturos sponponderunt. De quibus fuit vnus venerandus
Podiensis Episcopus, nomine *Aimarus*, qui postea vice fungens Apostolicâ, cun-
ctum D E I exercitum prudenter & consultè rexit, & ad negocia peragenda vi-
uaciter animauit. Taliter in consilio quæ diximus statutis, & ab omnibus benè
confirmatis, absolutionis benedictione datâ discesserunt; & hoc nescientibus

I.
Ann. Chri
1095.

II.

postmodum ad mansiones suas regressi, prout gestum fuerat, diuulgauerunt. Quod ut passim per prouincias edictum est, pacem quam dicunt *treuiam*, sacramento inuicem tenendam constituerunt; deinde multi compertâ remissione peccatorum se profecturos vouerunt, quorsum ire iussum fuerat. Taliter *Urbanus*, vir apostolicus & prudens, est meditatûs opus, quo postea floruit orbis. Nam pacem, ut dictum est, renouauit, Ecclesiâque iura in modis pristinis restituit. Et quoniam cuncta que DEI sunt exaltare studuit, omnes ferè, paternitati suæ obediens, præceptis illius se libenter submiserunt. Nunc igitur ad principium nostræ narrationis accedamus, & DEO inspirante enucleare tentemus, quod frater *Folcherus Carnotensis*, ut oculis vidit, aut facta ab eisdem qui viderunt, narrata memoriter recollegit, & in vnum libellum congeffit. Nos quidem verò libelli pagina, aliorumque narratu, argutâ inquisitione edocti, prolixam narrationem vitantes, his tantum quæ ad rem pertinere sentimus contenti, huius voluminis textum diligenter transformare curauimus.

- III. Mense igitur Marcio, post Concilium illud *Aruerniacum*, quod apud *Clarummontem* mense Nouembri celebratum est, arripiunt iter, qui promptiores animo & sumptibus fuerunt. Alii quidè mense Aprili & Maio, & Iunio, siue Iulio, & Augusto, prout sumptuū oportunitas occurrit, subsecuti sunt. Quo anno pax summa, & frumenti viniq; copia & fructuū abundantia cunctumquaq; fuit: diuinâ prouidete clemetiâ, ne panis inopiâ in via deficerent, qui cæteris postpositis cum Crucibus assumptis se sequi delegerant. Quoniam ergò necesse est ac perutile, Principum nomina, antequam eorum facta discutiamus, prænosse, vnumquenque ex ordine, si potero, sicut egressi sunt, nominibus propriis annotabo. *Hugonem magnum*, fratrem Philippi Regis Fræciæ, in primis oppono: post eum *Boiamundus* Roberti *Wiscardi* filius, cum exercitu magno transiens per *Bulgariam*, venit *Constantinopolim*. Ex alio latere *Godefridus* Lothariæ Dux, per *Pannoniarum* fines cum gente sua innumera properabat: cum eo Alemanni & Saxones, & Sueui, & Theutonicorum magnâ copiâ *Constantinopolim* vsque venerunt. *Raimundus* verò Comes Prouincialis, cum Gothis & Gasconibus iter arripuit; *Aimarus* quoque *Podiensis* Episcopus, cum infinita multitudine per *Dalmatiam* transitum fecit. *Petrus* autem *Heremita*, collectâ innumerabili peditum copiâ, per *Pannoniam* veniens, Imperatorem *Constantinopolitarum* primus salutauit, & ab eo impetrauit, ut *Brachium Sancti Georgii* cum gente sua transire faceret. Mense verò Septembri *Robertus* Comes *Normanniæ*, *Wilelmi* Regis Anglorum filius, iter arripiens, collecto magno exercitu *Normannorum*, adhibitisque sibi collegis *Stephano* Comite *Blesensi*, & *Roberto* Comite *Flandrensi*, cum multiplici cohorte *Apuliam* descendit. Tanto itaque ab Occidentalibus partibus exercitu procedente, multi ob iter de die in diem exercitui adharebant & confluebant: & in tantum concreuit exercitus, ut innumera esset inter eos etiam linguarum diuersitas, & vna eos capere non posset itineris societas. Ut ergò in *Apuliam* ventum est, effuderunt se per totam regionem, quia hyems imminebat. *Robertus* verò Comes *Flandriæ*, quanquam à sorore sua *Athela*, quæ tunc Ducissa erat *Apuliæ*, ut hyemaret apud se multis precibus hortaretur, tamen cum gente sua transfretauit. Comes autem *Normanniæ*, & Comes *Blesensis* in *Calabriam* diuerterunt, & toto brumali tempore quieuerunt. Redeunte autem verno tempore, præfati Comites ambo, *Robertus* & *Stephanus*, classe paratâ, nonas Aprilis, quo die tunc sanctum Pascha euenit, cum suis omnibus naues conscendunt, & de portu exeunt. Arthemionibus itaque nauium subleuatis, clangente tubâ, DEO præduce atque gubernatore, quarto die iuxta *Dyrachium* prosperis velis applicuerunt: duo portus classem illam susceperunt: & antè urbem omnes conuenerunt, & ibi castra metati sunt: recollectis denique armis & viribus resumptis, per *Bulgariam*, rapacitate fluminum asperum iter arripuerunt: & primum, cum magno labore transacto flumine, quod *flumen Diaboli* nuncuparunt, super ripam eiusdem castra metati sunt, & nocte vnâ ibi quieuerunt: Mane autem factò, viderunt cacumina montium nubibus ferè iuncta, per quæ transituri erant. Nec multò post ad montem illum magnum, quem *Bugulatum* nominant, peruenerunt: quo magnis sudoribus superato, aliisque præruptis montibus & fluminibus postpositis, tandem ad flumen, quod dicitur *Bardacum*, deuenerunt: quo transmeato per DEI gratiam, die sequenti urbem *Thessalonicam*, bonis omnibus copiosam atque hominibus refertâ, cum ingenti gaudio

gaudio adorſi ſunt: tentoria ante urbem ponunt, & quatuor dierum ſpacio cum iucunditate epulantes, quieuerunt: Deinde *Macedoniam* peruolantes per vallem *Philippenſum*, & *Lucretiam*, atque *Chriſopolim*, & *Chriſtopolum*, nec non per cæteras ciuitates Græciæ valdè munitas, *Conſtantinopolim* peruenerunt: ibique tentoriis fixis, quindecim dierum termino recreati, victualia, & ea quæ erant neceſſaria, à ciuibus copioſè oblata, emebantur. O quanta ciuitas! quam nobilis! quam iucunda! quamque reſerta eccleſiis & palaciis, miro opere fabricatis! quæ ſpectacula! quæ mirabilia, ære & marmore cælata in ea continentur! Hanc cingit mare ex vno latere, & murus inexpugnabilis; ex altero quidem latere vallis, & foſſa

10 duplex, murusque immenſæ magnitudinis & fortitudinis, turresque in circuitu: omni tempore nauigio frequenti cuncta ciuibus neceſſaria miniſtrat abundantiffimè. Cypros, Rhodos, Mytilena, atque Corinthus, innumeræque inſulæ, huic ciuitati ſeruiunt: Achaia, Bulgaria, & tota Græcia nituntur ad eius famulatum, & ei optima quæque mittunt. Præterea in Aſia Romanæ ciuitates, & Europa atque Africa, *Conſtantinopolim* mittere donaria non ceſſant. In ea Græci, Bulgari, Alani, Comani, Pigmatici, Italici, Venetici, Romani, Daci, Angli, Maſſetani, Turci etiam & gentiles multi, Iudæi quoque & Proſelyti, Cretes & Arabes, omniumque nationum gentes conueniunt. In cuius ciuitatis ſuburbio, poſtquam Comites præfati, videlicet *Robertus* Normannus & *Stephanus* Bleſenſis cum exercitu ſuo quindecim dierum ſpacio recreati ſunt, inito conſilio cum Imperatore *Alexio*, pacti ſunt conuentionem huiusmodi: *Vt ſi Romanæ terras, quantum ipſe prius poſſederat, ei reſtituere poſſent, ipſe equis & armis, & argento omnibusque neceſſariis, eos terrâ marique iunaret.* Moxque eos nominaſtatibus ſuis, & palliis, donisque multis honorificè ditauit; & mare, quod *Brachium Sancti Georgii* vocatur, eos abique impenſa tranſire fecit: Qui poſtquam Romanæ fines attigerunt, verſus Nicæam, quam prædicti optimates, *Boiamundus* ſcilicet, & Dux *Godefridus*, Comesque Flandrenſis *Robertus* miles inclytus, & *Raimundus* Prouincialis obſederant, cum omni exercitu ſuo properauerunt, vt pariter cum eis Nicæam caperent. Cumque *Nicomediã* ciuitatē tranſiſſent, inuenerunt capita & oſſa interfectorum, quorum *Petrus Heremita* ductor ex-

30 titerat: vbi dolore multi lachrimantes, promiſerunt ſanguinem corû, DEO iuuante, vlteri. Vt autem *Nicana* urbi appropinquauerunt, de aduentu ſuo nuncios obſidioni præmiſerunt: quo audito Principes præfati, gaudio magno repleti, obuiam venerunt; & eis in obſidione Nicæna locum in partem Auſtralem dederunt. Urbem hanc *Orientalis Turci* munierant: quoniam à quinquaginta annis tranſmeato flumine magno Euftrate, Romanæ fines uſque *Nicomediã* ſibi ſubiugauerant: & valdè munitâ contra Francos obtinebant: qui de longinquis regionibus cõgregati, vt obſidionem diſtumperent, vel urbem melius munirent, à noſtris ferociter repulſi, interfecti ſunt ex eis ferè ducenti. Erat quippe menſis Iunius, cum totus exercitus ſimul vnus effectus eſt; & electi ſunt ad bella cum armis ſexcenta millia, præter clericos & mulieres ac paruulos. Vrbe ergò taliter obſidione cinctâ, Turcorum extendebantur ſagittæ; & de noſtris vulneribus confoſſi complures interierunt. *Turci* verò ſummiſſis vncis ferreis, Chriſtianorum corpora loricata intra muros rapiebant, ac denudata ad noſtram contumeliã extrâ eiiciebant. Cum igitur quinque ſeptimanis urbem noſtri cinxiſſent; & valdè eam petrariis & turribus machinisque multimodis vndique coarctarent; nec iam ſpes vitæ aut fugæ reſtaret, vrgentibus atque instantibus noſtris: ſumpto clam Turci conſilio, urbem Imperatori reddiderunt *Alexio*: die quidem illo quò Nicæa urbs redita eſt, menſis Iunius ſolſtitio percuffus eſt. Tunc Imperator tranſito *Brachio Sancti Georgii*, Principes exercitus ad ſe venire fecit; & cum eis amicitiam & pactionem præfatam renouauit, & omnes de ſuo remunerauit, à ſummo uſque ad minimum: hominesque ſui omnes effecti ſunt, præter *Tancredum*, *Boiamundi* cognatum, qui nec prece, nec precio, nec minis id facere voluit. Animatis itaque Principibus ab Imperatore atque exhilaratis, ad exercitum redierunt; & ab vrbe Nicæa recedentes tubis clangentibus interiores Romanæ partes adituri, tertio nonas Iulii caſtra mouerunt. Exercitu autem omni amoto, infortunio magno diuiſi, Dux *Godefridus*, & *Hugo Magnus*, & Comes Prouincialis *Raimundus* cum ſuis, viam vnã; & totus alter exercitus, viam alteram tenuerunt. Cum autem per

duos dies iter egissent: ecce subito nūciatum est à præcursoribus, quòd Turci præ-
 tensis insidiis in planis per quæ transitori erant, eis occurrere disponebant. Quò au-
 dito, statim tentoria fixa sunt; & nocte proximâ, excubiis benè castra munita sunt.
 Mane autem factò, sumptis armis & aciebus ordinatis, vexillisque ferè ducentis e-
 rectis, aduersariis disponebant occurrere. Sed cum à speculatoribus compertum
 est, nisi vix illorum multitudini eos non posse resistere, statim pro ducibus & so-
 ciiis miserunt nuncios, qui alio tràmite digressi fuerant. Cumq; iuxta quoddâ
 VIII. harundinetum castrametata fuissent, vt expectarent socios, vix armis resumptis,
 ecce Turci & Parthi, & Medi, & Elamitæ, multiq; alii, quorum *Solimannus* Admi-
 raldus erat: qui Nicæam urbem, & totam ferè Romaniam imperio suo subiugaue- 10
 rat: adhibitisque sibi multis in auxilium, ab Orientalibus partibus Admiraldis &
 Ducibus, itinere triginta dierum ad eum venientibus, videlicet *Aliuachara*, & *Di-*
gon, & *Miriathos*, & *Chonadigon*, multiq; alii: quorum exercitus æstimatus est ad
 trecenta sexaginta millia pugnatorum: cum ingenti impetu in eos irruerunt, & fe-
 rè eos in fugam conuerterunt. Illis ita insistentibus, Christiani paulatim inceden-
 tes, ad vsque papiliones repulsi sunt. O quantus luctus! quantus clamor, virorum ac
 mulierum & puerorum in tentoriis morantium! Iam iamque ad internecio-
 nem & depraedationem ventum erat, cum respectu diuino Dux *Godefridus* & Co-
 mites præfati, pro quibus antè conflictum miserant, ad excussionem & redemptio-
 nem eorum venerunt. Illis itaque ad auxiliū eorum properantibus, resumptis viri- 20
 bus & animis, in aduersarios conuersi sunt, & Deo iuuante, clamore vtrinque ex-
 orto, signoque conclamato DEVS VULT, DEVS VULT, in fugam omnis Tur-
 corum exercitus, atque scelerata multitudo illa versa est. Et quia à prima hōra diei
 vsque ad sextam Christianos crudelissimè persecuti fuerant, tunc per DEI gratiam
 in fugam conuersi, nimio DEI terrore confusi, ad tentoria sua redeunt, vsque ad
 noctis crepusculum & vltra fugere non cessauerunt. Illis ergo sic in fugam deditis,
 CHRISTI milites post eos cædendo per montes & colles, DEIQUE signum voci-
 ferantes, ad tentoria eorum vsque peruenerunt: vbi auro & argento, multisq; spo-
 liis repertis, camelos & asinos, equosque oneratos ad castra cum gaudio deduxe-
 runt: victis itaque hostibus, de tãta victoria DEO gratias agentes, epulati sunt cum 30
 lætitia. Turci verò hac & illac cateruatim fugientes, & terrore intimo pauescentes,
 confusione dediti, ad propria sunt reuersi. Relatū est ergò postea à quibusdam, quia
 duo equites in albis vestiti, super equos albos sedentes, Turcos per triduum perse-
 querentur, dicentes vnum fuisse *Georgium*, alterum verò fuisse *Demetrium*, martyres
 IX. gloriosos. Hostibus itaque per DEI auxilium superatis, tranquillum iter fi-
 delibus suis donauit DEVS, donec paruum *Antiochiam* attigissent. Inde *Iconium* ve-
 nientes, inopiâ & fame, multisque necessitatibus afflicti sunt: erat enim tota regio
 illa à Turcis depopulata, verentes Christianorum aduentum. Cumque ad urbem
Eracleam peruenissent, viderunt signum in cælo nimio splendore in modum ensis,
 cuspede versus Orientem protento. Quo viso ignorâtes quid esset, DEO se commit- 40
 tentes, inde ad oppidum, quod *Maresum* dicitur, profecti sunt: vbi morâ & quiete
 tribus diebus factâ, versus *Antiochiam* Syriæ urbem quàm maximam, iter direxe-
 runt: & iam *Tharsum* Ciliciæ, cæterasque vrbes quamplures, terrore DEI, sibi sub-
 iugauerant: in quibus Comes *Balduinus*, frater *Godefridi* Ducis, dominio vsus est,
 quamdiu exercitus illis in partibus moram fecit. Qui audiens à quibusdam indige-
 nis exploratoribus, quòd versus *Rothasiam* terra esset optima & valde fertilis, & ad
 conquirendum leuissima, se illuc cum suis singulariter diuertit: profectusque ver-
 sus *Euphratem* fluuium qui inter *Antiochiam* & *Rochasiam* fluit, castra super eun-
 dem fluuium sita, vi & ingenio cepit, interque vnum peroptimum, quod *Trabere*
 dicitur, sibi subiugauit: quod pacificè reddiderunt ei Armeni qui in eo habitabant; 50
 aliaque plurima huic subdita per hoc adquisita. Cum autem fama probitatis eius
 longè lateque crebresceret. Princeps ciuitatis *Edessæ*, quæ *Rothasia* dicitur, audiens
 viri constantiam, misit ad eum legationē pacis: & facti sunt amici, vt pater & filius.

X. Interea exercitus Christianorum *Antiochiam* Syriæ peruenit; transitoq; *Orun-*
te fluuio, quem Parthi ita vocant, Syri quoque *Farfar*, Antiocheni verò *Fernum*: vn-
 de *Naaman* Princeps Syriæ *Helisæo* indignans respondit: quòd meliores sunt aqua *Da-*
 4. Reg. 5, 12. *masci*, *Farfar*, & *Abanes*, quàm *Jordanis*: urbem Antiochenā obsidione circundant,
 castra-

castraque figunt, anno Verbi incarnati, millesimo nonagesimo octavo x i i. Kal. A. Dni. Nouembris. Vrbe autem Antiochenâ obsidione à Francis circumdatâ, multa ibi sustinuerunt incommoda, multas importunitates & angustias perferre contigit: nam fame & siti, algore & hyeme, multisque anxietatibus vexati sunt. Est nempè *Antiochia* ciuitas magna, atque murorum ambitu immensa, situ forti, & muro valida, & turribus densis munita, fontibus & aquis concurrentibus copiosa: *Orontes* fluuus hanc præterfluens miliario tertio decimo cursu rapidissimo præcipitatur in mare. Nascitur enim in Oriente vltra montem Galaad, in Parthia; & perfluens Damascum, fluit in Syriam; & decurrens ad occasum montis Libani, per terram Seon,

10 Antiochiam descendit: Per autem huius fluuii alueum, naues mercibus atque bonis omnibus refertæ, de Africa & Europa, omni que Asia aduenientes, vrbem omni copiâ ditant: nec minus terræ cultibus atque fertilitate regionis illius opulentiſſimæ abundât. Et quia ita fortem & comprehensu difficilem eam Christianus pensit exercitus, coniurât inuicem, fidemque promittunt, in æternum eam obsidere, donec annuente DEO, eam vi & ingenio captam, CHRISTI iugo subiiciant: omnesque vnanimis his decretis consentientes, mori vel viuere se indubitanter pro CHRISTO vouerunt. Quod cum *Cassiano* admiraldo & principibus vrbis nunciatum fuisset, & se vndique clausos circumspicerent: sumpto consilio intimo, *Xanxidolen* filium eiusdem *Cassiani*, ad Soltanum Perfidis Imperatorem, & ad regem Galapiae clam de vrbe emissum

20 direxerunt: Miserunt etiâ nuncios ad *Sosman* regem Hierusalem, & ad *Rodoam* Admiraldum *Caleph*, & ad *Docap* Admiraldum Damasci, & in Arabiam propter Admiraldum *Boliamuth*, & in Chorotamiâ propter Admiraldum *Elimuth Amelimumth*: vt ad eorum festinarent auxiliu, & Francos deleret de terra: ne ciuitate deuictâ, procedentes vltra, damna & incommoda eis imminetia, & ipsi paterentur postea. Cumque hæc ita agerentur, Franci se vallo circumdederunt; & nauibus scalisque coaptatis insimul quasi pontem per medium flumen composuerunt: dumque in hunc modum se vallant & muniunt, hostes eos laceſſere crebris certaminibus non desistunt. Contigit autem vna dierum, cum Franci de cibatu redirent, insidias ab his parari: nam poterat exire & ingredi & regredi, nesciente exercitu per turmas, nostrisque multum infestari. Verum in insidiis illis quas tunc machinati sunt, septingenti ex eis interfecti sunt, nullo de Christianis DEI gratiam læso, præter vno fauciato, qui bene euasit: Qui verò de hostibus euaserunt, Antiochiam redeuntes, sociis mirabilia manifestabant quæ viderant; & quomodo Fræci inexpugnabiles & imperterriti, & ad omnia pericula infatigati essent: tunc retorquentes odium & iram suam in Armenos & Syrios Christianos, qui in vrbe morabantur, quosdam obruncabant, quosdam autem puniebant; & fundibus & petrariis capita interfectorum & membra, extra muros proiiciebant. *Boiamundus* itaque cum vna dierum de portu nauium, qui dicitur *sancti Symeonis*, regrederetur, hostes de Antiochia clam exeuntes, illi parauerunt insidias; & irruentes, magnam de Francis eadem peregerunt: quæ res magno dolori exercitui fuit: vicemque hostibus reddentes, acrius inde torquebant, quoscunque inde comprehendere poterant.

30 Cum ergo hæc altercatio inter eos esset, & annona circumquaque deficeret, contigit nostros fame & penuriam victus laborare, adeo vt panis modicus quinque solidis venderetur; & equos, asinosque, seu camelos cogerebantur manducare. Tunc ad radices herbarum quas in campis & nemoribus inueniebant, & ad furculos arborum & fabarum conuersi sunt: sed hæc etiam vix reperiebantur in proximis locis: ideoque longius procedentes quadraginta aut amplius milliaria se diffundebant, vbi per montana cibos qualescunque quærentes, ab insidiatoribus comprehensi, perimebantur. Quidam etiam coria animalium, vel carduos comedentes, vitam miseram sic protelabant: Alii quoque, more bestiali, herbas & folia arborum comedebant: & si quem

40 Saracenum nouiter interfectum inuenirent, illius carnes, ac si essent pecudis, avidissime deuorabant. Accedebat præterea ad calamitatis huius miseriam, & inopiam, quod equi & muli, asini quoque & vecturæ feræ omnes exercitiis aut fame interissent; aut superstites, nihil operis facere poterant. Hyems quoque valida, frigore, grandine, & gelu, densisque pluuiis instanter eos vexabat, adeo vt tentoriis putrefactis, acri & cælo plures se exposuissent; vnde penè omnis exercitus in desperationem & fugam conuersus est, nisi misericordia Altissimi citius eos respiceret ac subueniret. Eo autem tempore rubor immensæ magnitudinis apparuit in cælo, & signum in

XI.

BBB

modum Crucis figuratum versus Orientem recto tramite incedens: Multi etiam per loca terræ motum senserunt, ut adimpleretur his temporibus, quod in Euangelio ait Dominus: *Erunt pestilentia & fames, & terræ motus per loca.* Sed hæc incommoda, immò DE I flagella, iusto DE I iudicio contingebant: in prosperitate enim, & copia, bonorumque omnium affluentia positi, cum primùm Antiochiam venissent, nullus modus, nulla temperantia, nulla præsertim luxuriæ frena fuerunt: verum tunc gulæ atque superfluitati, omni que, quod turpius est, scurrilitati incumbentes, omnia cœlestia atque terrena confundentes; sine aliquo DE I respectu bona terræ consumebant: luxuriæ adeò dediti erant, ut præter inhonestam & immundam concubinarum, meretricumque publicarum impudicam societatem, ¹⁰ de quibus copia ex omnibus mundi partibus ad eos confluerat, omni pudore postposito inuicem se ritu ferino commaculabant: fures, sacrilegi, fornicatores, adulteri, omniumque criminum rei, non deerant in populo isto. Videntes itaque principes & magistratus populi mala quæ fiebant; & datna & incommoda, quæ propter peccata eorum eis contingebant, dolore nimio permoti, tristitiaque confusi, ad lacrimas & orationes confugerunt, orantes DE VM, ut propitiaretur populo suo. E quibus *Podiensis Episcopus Aymarus*, vir illustris & egregius, & scientiâ literarum præditus, omni que honestate conspicuus, aduocato simul heroum concilio, & in fide primùm roborato; deinde multis & variis sermonibus, utpote vir eloquens, lacrimabiliter prolocutus, adiudicauit, mulierum de exercitu fieri expul- ²⁰ sionem, & separatim in vnum locum propè collocari: deinde per confessionem & veram pœnitentiam, vtrumque sexum à Diabolica seruitute recedere; & ieiuniis & orationibus tamdiu insistere, donec populo suo misereatur Dominus. Et visus est sermō bonus in oculis omnium, & factum est. Ut autem castra ab immunditiis & sceleribus mundata sunt, statim cœlesti quadam adueniente tranquillitate DE I gratiam adesse senserunt; Nonnulli etiam infirmi & imbecilles & diurnam ægitudine languentes, diuinam cooperante gratiâ, conualuerunt; & se dehinc Domino deuouentes cœlibem vitam pro viribus actitare satagebant. Nec morâ, copia quædam exercitum secuta est, ita ut de die in diem magis, magisque tunc Christianus conualesceret exercitus. Cùm autem placuit Domino tribulationem & dolo- ³⁰ rem, laboremque populi sui finire, precibus forsitan lacrimisque eorum permotus, per manum cuiusdam Turci qui in ciuate morabatur, clam urbem Christianis reddi parauit. Apparuit enim ei Dominus I H E S V S C H R I S T V S per visum, & ait: *Vade, & redde ciuitatem Christianis.* Expergefactus ille, secumque admirans, visionem illam texit: iterumque apparens ei Dominus, dixit: *Redde ciuitatem Christianis: Sum enim C H R I S T V S, qui hoc tibi præcipio.* Ille autem secum voluens quid facturus esset, abiit ad Dominum suum, & narrauit ei quæ in visu C H R I S T V S ei præceperat. Ille vero respondens ait: *Nunquid fantasticis & vanis somniis seductus es?* Audiens autem homo sermones huiusmodi, domum reuersus est. Dominus itaque ei tertio se manifestauit, dicens: *Cur non expleuisti, quod tibi iussi? Noli dissimulare, nec amplius hæs- ⁴⁰ tes urbem reddere Christianis: Qui enim hæc tibi dico, Dominus sum omnium.* Quod cùm ille tertio accepisset, incunctanter expleuit, quæ ei à Domino præcepta sunt. Et veniens in exercitu quasi aliquid empturus, clam cum *Boiamundo* egit, qui eius linguam nouerat, ut Christianis urbem redderet: datoque obside filio suo, nocte per scalas de cordis factas, viginti feruientes intromisit per muros: Deinde quadraginta probissimi milites per easdem cordas ascenderunt; & inuentis trium turrium custodibus sexaginta & amplius, interfecerunt, turresque munierunt. ⁵⁰ Haud multò post, porta ciuitatis à clientibus primùm intromissis aperta est: & statim intrauerunt omnes, qui parati aderant; & exclamantes: *DEVS HOC VULT, DEVS HOC VULT:* per muros & vicos ciuitatis cædebant, quotquot in- ueniebant. De clamore autem illo & sonitu crebro ictuum, membrorumque percussione, commota est tota ciuitas, & excitati sunt dormientes: Surgentes itaque, strepituque perterriti, quidam arma sumentes, quidam inermes, huc illucque cursitantes, à Francis trucidabantur: Illucescente autem Aurorâ, totus ferè exercitus Christianorum urbem ingressus est: & tunc vexillum Boiamundi rubicundum in sublimi erectum, duplicatum est, & in eminenti turre collocatum; buccinisque & lituis mox vndiq; sonantibus, cædes à Francis incepta est. Multi gladiis cæsi, multi iaculis perforati,

XII.

XIII.

perforati, multi vectibus quassati, nonnulli etiã altis turribus & palacijs præcipitati interierunt. *Capsianus* verò admiraldus ciuitatis, à quodam rustico Armeno fugiens decollatus est; & caput eius abscisum, Boiamundo allatum est. Vt autem viderunt, qui longè erãt à tumultu isto, signa Christianorũ in turribus & muris, suosq; hæc & illac fugientes, Francosq; gladijs extractis eos persequentes, pauore nimio attoniti, castrum quod in celsa rupe ex parte situm est, appetere cœperũt, & intus se cõcluserunt. Qui postea populo DE I damno & incõmodo nimio fuerunt. Est enim ciuitas adeò ampla & lata, montibusq; & vallibus intrã murorum ambitũ interferta: & castrũ illud, in quo se inimici DEI concluderãt, sic in rupe locatum, vt ab vrbe nihil timeat; & ab agris quoscunq; voluerit, intromittat vel emittat; & toti prorsus ciuitati immineat. Captã ergo ciuitate, hostibusq; cæsis atq; fugatis, multũ ditati sunt de rebus Gentilium; & copiã frumenti & vini, & olei abundanter inuenerunt; **XIV.** edentesq; & bibentes, cum magna lætitia DEO gratias egerunt: ascitisq; mulierculis, quas ante à se, vt dictum est, dimiserant, oblitũ sunt Domini qui saluauit eos, qui fecit magnalia sua & prodigia inter eos; nec fuerunt memores multitudinis misericordix suæ, ignorãtes iudiciũ & gladium DE I, quod imminebat capitibus eorum. Nam alterã die statim post captã ciuitatem, obsidio subsecuta est ab innumera multitudine Persarum, & Turcorum, & Barbarorum, & multigenarum nationum. *Soltanus* enim rex Persarum, habitã legatione, quam *Sancxidoles*, filius *Capsiani*, Admiraldi Antiocheni, ei ab Antiochia detulerat, congregato exercitu innumero, ad expugnandos Christianos Antiochia misit: cui exercitui præfecerat ducem *Corbagan* Admiraldum, cum alijs multis principibus suæ gentis & Admiraldis. Hi antequã Antiochię venissent, *Edeffam* ciuitatem, quam *Balduinus* frater *Godefridi* ducis tenebat, obsederant: & per tres hebdomadas nil proficientes, ibi moram fecerant. Quod forsitan DE I nutu & prouidentia contigerat, vt *Balduinus* prius *Edeffam* occuparet, & eos obsidione tantã ibi retineret: ne repentino impetu in Francos irruentes, antequam ciuitatem Antiochenam ingrederentur omnes inopinatè, & à tergo, & ab vrbe occupatos, interficerent, & sic totus periisset exercitus. Itaque peruenientes Antiochiam, urbem vndique cinserunt; atque castris amplioribus eam

30 vallauerunt, quã à Francis vallata foret; moxq; per castrũ intromissi, feroci impetu in Francos, vt pote recentes, sanguinisq; effusionem sitientes, subitò irruerunt; & velut tauri lasciuientes, cornibus incurfare, & eos violẽto assultu prætere cœperunt Franci verò, contra eos resistere. & vmbonibus & iaculis pro posse nitentur repellere: vixq; cruentam rabiem atque truculentam eorum incursionem primã sustinuerunt. Qui cum pro peccatis suis huiusmodi incursionibus vexati essent, & angustiati: propter quorundã occultationem, qui in domibus se abscondebant, *Boiamundus* parat incendium, vt exirẽt hi qui absconsi erãt. Ecce ira DE I; ecce gladius vindictæ: nec tamen eos iustus & pius iudex in manus persequentium incidere permisit; sed eos paterno affectu protexit, & ab hostium potestate, solitã pietate seruauit.

40 Episcopus autem *Podiensis* iterum eos conuocans, de conuersatione, & **XV.** vita, & moribus, eis sermonẽ, mellifluã correctione, cõposuit; & de pristina mulierum pœnitentia mentionẽ faciens, societatemq; illarum omninò execrans, dimittere eas persuasit; admonuitq; ne de misericordia DE I diffiderent: sed castè DE O militarent, & omnia prospera eis euenirent. Animati itaq; his verbis, & mulierculis separatis, omni studio & sollicitudine quisq; in sua parte ciuitatẽ, quam eis DEVS donauerat, munierunt; & dũ viuerent, eã defendere & custodire promiserunt. Sed non omnibus vna eademq; voluntas perseuerauit: fuerunt namq; quidã in populo isto, de bonitate & virtute Altissimi desperantes; nec vllatenus se hostium manus euadere existimantes, si in captiuitate longiũ clauderẽtur: & per cordas muro de-

50 positi, fugerunt; & alibi, forsitan viliter interierunt: de quibus fuit vnus *Tuo de Gren-*
temaisnil, cuius opprobriũ sempiternũ sequitur, & multi alii. Comes etiã *Stephanus*
Blesensis, & multi alii, antequã ciuitas Christianis traderetur, se de exercitu subtraxerunt: sed tamẽ per reliquos fideles nõ minus triumphauit Altissimi virtus. Verũm increduli & infideles, quocunq; ibant, nomẽ Domini blasphemare non cessabãt; & viã CHRISTI distortis gressibus inculcare, verbisq; desolatorijs, quantũ poterãt, annullare conabantur. Vnde factũ est, vt cum præfatus Comes fugiens, Constantinopolitanum obuiam haberet *Alexium* Imperatorem, qui cum omni exercitu suo in

auxilium Christianorum Antiochiam festinabat, eum redire Constantinopolim faceret: dicens in cassum eum vexari, cum iam Christiani capita perdidissent, atque omnes perissent. Eia, minister fraudis, minister doli, suâ æstimatione DEVM potentior non existimabat: sed ut mente cõceperat, aut DEVM obdormisse, aut eum subiacere legibus humanis cogitabat; populumq; DEI perisse asserbat. Multum nocuit Imperatori falsitas illius mēdacii, quoniam si peruenisset ad obsidionem, & DEI gratiã, & laudem humanam sibi adquisiuisset; & forsità Antiochia ciuitas imperio eius subiiceretur. Nec in hoc tantum nocuit, sed etiam Romaniz partes iam sibi subditas, & ab omni hostiũ infestatione quietas, ab incolis suis denudari fecit, quos secum Imperator adduxit, verens ne iterum hostibus subiicerentur: & sic terram illam fertilissimam atq; bonis omnibus opulentissimam, in vastitate & solitudine, vsq; in hodiernum diẽ incultam dereliquit. Sed hæcenus ad propositum reuertamur. Laborantibus Francis in Antiochia, & contra hostium innumeram multitudinem decertãtib; præstò eis in omnibus gratia diuina affuit; & ab eorum crebris incurSIONIB; ita tutauit, ut rarò aliquis Christianus ibi læderetur. Sed qui primùm per cordas fugam sumpserunt; & malum, valdè noxium toti exercitui, dimiserunt exemplum, quorundam corda Diabolico instinctu spirauerant, & ad muros iam vsque progressi, moliebantur effugere. Verùm summus Speculator atq; populi huius amator, non diu passus est huius contagione periculi, populum suũ minui. Apparuit namq; cuidam clerico, sociorum instinctu volenti fugam aggredi, & 20 dicit ei: *Frater, quò fugis? quò tendis iter? Fugio, inquit, ne peream.* Cui Dominus ait, *Mane, frater, ne fugias. sed vade, & dic cateris, ut maneant, nec sint increduli, sed fideles: quia precibus Mariae matris meae, eorumq; lacrimis, eis propiciabor, & ab hostibus his liberabo: & dic principibus exercitus, quòd in pralio futuro vobiscum adero. Dominus enim sum, qui loquor tecum.* Item cuidam iam funem manu apprehendenti ut descenderet, fratris eiusdem imago iam defuncti coram eo astitit: dixitq; ei: *Frater, resta, ne timeas, quoniam Dominus erit vobiscum in pralio; & socii vestri qui morte praudenti sunt in itinere hoc, vobiscum erunt in auxilium.* Miratus ille, verbisq; defuncti attonitus, pedem retraxit, sociisq; narrauit, & secum manere fecit: quæ cum principibus & plebi narrata essent, gaudio magno perfusi, & de victoriã confisi, bellum magnanimes prætolabantur. 30 [Inter hæc etiam cõtiguit à quodam lanceam vnã inueniri defossã sub pavimento Basilicæ beati Petri Apostoli, quæ in Antiochia à prisca temporibus immensã magnitudinis & opere miro fabricata est: eamq; de qua Longinus latus CHRISTI perforauerat, esse asserbat, adiiciens, quòd à S. Andrea Apostolo illi per visum releuatum foret; & ternã eiusdem Apostoli admonitione contigisse, ut lanceam sic in pavimento defossã inueniret. Quod quidem tunc gloriosè & magnificè à populo in signum victoriæ acceptum est. Nec multò post, prælium mirè cõtra hostes omnes postulauerunt.] Facto ergò triduo ieiunio; & ab Episcopis & sacerdotibus populo per confessionem reconciliato: consilio communiter inuito, per Petrum Heremitam hostibus mandauerunt, ut vel à sinibus Christiani imperii discederent, vel sequenti die bellum contra eos inire non dubitarent. Si autem bellum cõmune formidarent, eligerent tres, aut quinque, vel decẽ, vel vltra, quot quot vellent, de suis, milites, & aequali numero Christianis in campum armati decertarent: & quorum pars victoriã haberet, regnum cum suis possideret; victa verò à sinibus secederet sine vtriusque exercitus periculo. Illi quidem adhuc recẽtes, viribus suis & equis & armis, & multitudine innumerã confidẽtes, pactionem huiusmodi neglexerunt, & commune eos inire certamen superbè remandauerunt: Et adduxerunt eum ante Corbagan, qui sedens in tẽtorio suo ornatus cultu regio, dixit Petro: *Quid mihi mandant aduena & miselli? Disponunt quoquo pacto ciuitatem reddere aut fugam parãt, si Persarum pietas, fugientibus locum dederit? Vnum de duobus eligant, si in terra viuere desiderant. Quis enim DEVS aut homo tam potens est sub cælo, ut eius auxilio de manibus Persarũ liberentur? Nunquid ille qui à Iudæis crucifixus est? Vade ergò, & dic illis, ut cito fugiant, aut derelicto crucifixo regi Soltano seruiant.* At Petrus cõstanter prædicta repetens, adiecit, dicens: *Hæc dicit exercitus Domini: Recede à nobis, & ab hereditate beati Petri, alioquin Francorum armis fugaberis: quorum principes, non, ut dicis, miselli, sed sunt CHRISTI milites inuictissimi.* Quo audito Corbagan, accensus irã, euaginato gladio iurauit per thronum regis Soltani, quòd defenderet se de omnibus Francis; & dixit se terram possidere, & semper possessurũ iustè vel iniustè: mādauit etiam

etiã quod nec verbum ab illo audirẽt, donec derelicta Antiochia **CHRISTVM** denegarent, & legem Persarum profiterẽtur. Reuerso itaque Petro, bellũ cõmune nuntiat affuturũ. Quo audito Franci ad bellũ se præparauerunt, nihil hæsitãtes, nihil de multitudine & infinita copia hostiũ formidãtes: sed quasi vir vnus, omnes simul ad prosternendos hostes vnanimis facti sunt, & pro **CHRISTO** & eorũ libertate, non solum modò audacter pugnare, verũ etiã, si oporteret, occũbere, & mortẽ subire hilari animo non dubitarent. [Nocte verò illã, quæ belli præcessit diẽ, præcepit *Podiensis Episcopus*, & per totam vrbeĩ in clamare fecit: vt quisq; posse suo annonã equis distribuere niteretur, ne labore craftino famis angustia deficerent. Cui

10 edicto libenti animo obedientes, equos eadẽ nocte, vt iussum fuerat, cibauerunt.] Craftinã ergò aurorã illucescente, parati sunt omnes exire ad bellum, & ordine sic processerunt, vt nullus esset qui de ordine constituto se transferret. Egressus **XVII:**

est autem primus omnium *Hugo Magnus* cum suis Francis: deinde Comes *Rutbertus* Normanorũ, & Comes *Rutbertus* Flandrensis: post illos *Aimarus*, venerandus Podiensis Episcopus: post hos *Godefridus* Dux Lothariensis cum pluribus Comitibus Lotharingis & legione gladiatoria: post illos *Raimundus* prouincialis cũ Aquitanis & *Walconibus*: deinde *Tancredus*, nepos Boiamundi: nouissimus omnium *Boiamundus* inuictissimus, cum gente sua aciem rexit vltimã. Et quia hostium principes nullis adhuc nominibus prænotati sunt, nomina quorũdam, à quibusdã de Syria &

20 Chaldea egredientibus, per interpretes cognita sũt, quæ vt potero diligẽter declarabo. Soltani ergò prædicti regis, militiæ principẽ videlicet *Corbagan*, admiraldum maximũ, ducumq; fortissimum, quẽ rex præfecit, omnibus antepono: deinde principes cum eo venientes, prout Syrum & Chaldeum sonari Latine potest, diligenter subnotabo. Hii verò sunt, scilicet *Meleduchac*, *Amurfolyman*, *Amyrsolendis*, *Amyrhegible*, *Amymarome*, *Amymahumet*, *Caraoiath*, *Cotelosenyar*, *Megaloielõn*, *Baldus*, *Doefac*, *Amitbaisach*, *Aoxian*, *Amogoiam*, *Saxadones*, *Gyuhadoles*, *Amyrtydygion*, *Amyruatop*, *Sopman*, *Boldagis*, *Amyrilias*, *Gerisaslã*, *Gygrems*, *Aymtogoora*, *Artubech*, *Amyrdalis*, *Aimirmoxe*, *Amyrcharoar*, & innumerabiles alii. Hii omnes vel Admiraldi vel Duces cognominati erãt. Quorũ vnus admiraldus, *Amyrdalis* nomine, qui in Antiochiã habitare

30 solebat, cùm videret Francos per turmas & cohortes signis præcedẽtibus incedere, signaq; procerum, quæ antea viderat, recognouisset, bellũ fore ratus; *Corbagan* summo admiraldo nunciauit, qui in tẽtorio suo quiete ac secure sedes, scaccis ludebat; nihil de bello futuro metuens. Vt enim auditũ est Christianos ad bellũ egressos, primò hæsitans, verũ foret nec ne; deinde acquiescẽs, & sibi ipsi fidẽ faciens, quæsiuit à suis, an pactionẽ à Francis postulatam concederet, vel bello eos inopinãte vel improviso reciperet: cui *Amyrdalis* respondes: *Tardẽ, inquit, inconsideratẽ id prolocutus es; & verendum est nunc, ne ab hesterina postulatione repulsũ, tua resistant petitioni: veruntamen vt libet facito.* Missi itaq; internuncii ad Francos, nihil præter bellũ impetrari renũciant. Et iã Sole matutino in clipeos & loricas repercutiente, tertiã refulgens in acie, quam Episcopus ille celeberrimus regebat, signũ ipsius Episcopi animaduertẽtes, dixerunt inter se: *En videmus signum magni procedere Papa: sacerdotibus & leuitis cũ crucibus & silacteris in albis præcedentibus agmen.* Deinde Boiamundi subsequente acie, timor inuasit vniuersos, & maximẽ eos qui de captione vrbis euaserant, dicentes: *nullã in toto mundo fore gentẽ, quæ Francis posset obsistere: adiicientes, quod DEVS eorũ pro eis pugnaret.* *Corbagan* autẽ equum ascendens velocissimum, admonuit suos, vt fortiter pugnarent; & ascendens in montẽ seorsum cum paucis confedit, vt videret euentũ rei. Gens verò sua statim per turmas & phalãges diuisa, mõtibus & cãpis circa Francos effusa, præliũ sagittis agere decreuerunt. Quippe tot erãt sagittarii Turci, & Parthi, Æthiopes, & Medi, & Elamitæ; & qui habitabant Mesopotamiã, Africam, Lybiam, Ægyptum & Pamphiliam, & omnem Asiam, nationumque ferẽ vniuersarũ, vt facile Francos vndiq; concludere possent; & nisi terror DEI esset in illis, comprehendere exercitulum Christianorum non dubitarent. Computatus est ergò, sicut à captis relatum est, Turcorum & diuersarum nationum exercitus, & vicies centena millia inuenti sunt pugnatorum, ad bella precedentium. Dux itaque *Godefridus* secundam regens aciem, quæ iam prima propter quosdam euentus facta est, vt gnarus & belli edoctus, violentiam eorum patienter sustinens, iunctis cohortibus, pedetẽtim suos incedere iusserat; nec vnũ antẽ alium ab ordine cen-

stituto moueri, capitali sententiâ prohibuerat, donec truculentam eorum rabiem, primis ictibus edomitam, languentem ac defessam perspicerent. Cùm igitur diu in hunc modum sustinuissent, *Corbagan* de monte quasi de specula suos nihil penitus agere cernens, præcepit cuidam Admiraldo, vt partem exercitus sui versus urbem tanquam ingressurus, educeret: ratus Francos diuisis ordinibus ad urbem velle regredi; vt vel sic acies Francorum dirimeret: quo facto *Comes* quidam *Theutonicus*, sinistrum cornu tenens, vt vidit turmas diuidi, & partem versus munitionem vrbis quasi in fugam conuerti, fugere eos existimans, elapsus est de acie cum suis; atque eos incautè persequens, mox cum omnibus suis interfectus est. Dux verò

XVIII.
Secundum
bellum.

Godofridus nihilominus suos simul tenens, vt vidit tempus feriendi, cohortatus est 10 vt tunc ferirent, & pro capitibus pugnarent: qui vno impetu extimulo in hostes irruentes, buccinis & lituis crebro sonantibus, DEO in auxilio sæpius vocato, clamore vtrinque exorto, omnis hostium multitudo, ac si repente totus mundus post eos rueret, in fugam conuersi sunt. *Quis es immense DEVS, fortissime Saluator, inuisibilissime imperator, velox adiutor, atque protector clementissime, serenissime, iustissime? quo Duce, quo presente, quo feriente, quo denique persequente tanta bellantium multitudo terretur, ni te formidinem incutiente, dextera tua forti quateretur atque superaretur? Alioquin totius ferè Romani imperii robur, si adesset, vix illos fugere coegisset. Ecce miseros & debiles, fame afflictos, virtus Altissimi triumphare non despexit: sed eos supra omnium gentium multitudinem exaltatos, mirabiliter prouexit. Ei ergo laudes & gratia reddantur; ei totum at-* 20

tribuat: sibi gloria, & laus, & exultatio, in secula seculorum. Amen. Fugientibus itaque hostibus, Franci eos persequi diu non poterant, propter equorum imbecillitatem, atque ipsorum inualetudinem: veruntamen de peditibus strages nõ modica facta est. Et quod equos adhuc potentes & veloces de Francis habuerunt, vel hostium equos comprehendere potuerunt, hi & persequi & cedere eos à mane vsque ad vesperam ferè non cessauerunt: nec enim simul omnes vnus fugæ tramitem calcabant; sed diuisis agminibus dispersi per montes & colles, armis proiectis, sarcinisq; dimissis, velocissimè fugiebant. Franci verò, vt dictum est, eos pro posse persequentes, de spoliis eorum valdè ditati sunt. Et redeuntes ad eorū tentoria, de quibus magna erat copia, vasa, utensilia multimoda aurea & argentea, quorum precium opus 30 superabat, & indumenta, strata quoque & pallia, nec non arcus & phareras cum sagittis, camelos, mulos, asinos, equos, & diuitias reperierunt: nec fuit aliquis egens inter eos. Et facta est lætitia magna in populo DEI, & glorificauerunt DEVM qui saluauit eos, qui fecerat magnalia propter eos: Et regressi sunt in ciuitatem omnes, laudantes & benedicentes DEVM, qui de miseris & pauperibus diuites & victores effecerat; & deferentes oblationes suas per ecclesias, vouerunt se vltra honestè & iustè victuros, nec amplius fornicationibus aut immundiciis pollui. Est namque *Antiochia* ciuitas magna, vt superius memoratum est, & ecclesiis multis, licet à gentilibus premerentur, solenniter decorata: quarum maior ac præcipua *beati Petri* Apostolorum principis est basilica, vbi primum cathedram Episcopatus se-

A. Dni. 1099. » celeberrima, cùm capta foret à Francis, *Vndecies centum subtractis inde duobus Annis, annorū Domini summam faciebant. Iunius & mensis promebat pridie nonas.* Mox post

XIX. vrbē captam reuersus est *Hugo Magnus* Constantinopolim, cōcessu tamen heroicū; dehinc in Frāciam regressus est. Nec multò post obiit *Aimarus* Episcopus Podiensis, in Kalendis Augusti, cuius anima beatā requie, & beatitudine æternā perfruatur, Amen. Cūq; apud Antiochiam & in circuitu per quatuor menses Franci morā fecissent, sumpto inuicē consilio, recesserūt. *Boiamundus* verò, & *Raimūdu* Comes, 50 cum quadam parte exercitus vrbē exeuntes, interiorē Syriam profecti sunt, vt fines Christiani exercitus dilatarent, & castra aut vrbes contiguas eis subiicerent: reliqui verò Antiochiæ permāserunt. Hi prædicti principes exercitū educentes, *Haram* ciuitatē primò adierūt; quā haud difficilè captā atq; depopulatā, omnibus qui in ea erāt cæsis atque captiuatis, *Maram* protinus, alterā urbem huic affinem, inuaferunt. Quā obsidione circūdatā viginti dierum spatio obsidione coacti, machinis paratis, muroq; admotis, signo vndique dato, instāti assultu, DEO in omnibus fauēte, vrbē

compre-

comprehendunt; hostes obtruncant à maiori vsque ad minimum: omnibusq; sublatis, Antiochiam reuersi sunt. De communi assensu & consilio, tunc ciuitas Antiochena, & principatus regni Antiochiæ, *Boiamundo* traditus est & concessus: utpote viro, cuius industriâ & ingenio vrbs ipsa capta fuerat. Comes verò Normanniæ & *Raimundus* Prouincialis, & *Tancredus* cognatus Boiamundi, qui iuuenis magnæ opinionis & famæ in exercitu erat, assumptâ parte exercitus, castrum, quod dicitur *Archas*, aggressi sunt. Verùm castrum illud situ loci, & murorum, turriumq; munitione validissimum, Turcorumq; bellatorum inuictissimum, eos per quinque ferè septimanas obsidione detinuit. Est enim situm ad radicem montis *Lybani*, à veteribus antiquitus constructum; diciturq; *Archas* quia *Araces* filius Chanaan id cõdidisset. Dux verò *Godefridus* & Robertus Comes Flandriæ, cum reliquo exercitu, *Gibellum*, aliud castrum, situ murorum & ambitu fortissimum, quod inter Antiochiam & castrum Archarum, super mare situm est, obsidione vallauerunt. Sed belli tumultu, quod operiebantur qui apud *Archas* sedebant, commoti, eorumq; legatione submoniti, Gibello relicto, *Archas* profecti sunt, & de duobus vnus exercitus effectus est; castrumq; illud, bellum operiendo, impugnabât: vbi die quadam, dum assultus in hostes vehemens fieret, contigit, heu infortunium! *Arnfellum de Ribodimonte* strenuũ militem, ictu petrarix interisse: pro quo totus exercitus valdè contristatus est, quia optimus & probus miles erat, & in expeditione necessarius. [Orta est enim etiam in obsidione hac contentio de *Lancea*, quæ inuicta fuerat Antiochiæ sub pauimento Ecclesiæ. Dicebant enim quidam non esse illam, quâ latus Saluatoris *Longinus* penetrauerat, quoniam eam Constantinopolim dimiserant: Comes verò *Raimundus*, qui eam in magna veneratione habebat, & in cuius custodia tenebatur, ipsam esse asserbat: *Episcopus* verò *Barenfis*, qui in expeditione tunc erat, aliiq; plures, quòd ipsa esset existimantes, adiudicauerunt, ut is qui eam adinuenerat, fidem faceret populo DE I. Facto igitur triduo ieiunio in accensa strue lignorum, inuentor *Lanceæ* vltro se iniecit; & per medium flammæ vibrantis, rogam nudus pertransiit; & vix inde exiit, combustusq; est; nec postea quindecim dierum spacio superuixit; sed duodecimo die, dolore ignis correptus obiit: & sic omni errore ablato, populus vltra eam venerari cessauit.] Interea Francis de bello, quod exspectabant, frustratis, illaq; obsidione tam inopiâ, quàm suorum dimissione vehementer dissolutis, castriq; oppugnatione nimis tardâ atque diuturnâ desperatis, operæ precium duxerunt, ut obsidione illâ dimissâ, *Iherosolimam*, messis tempore appropinquante, expedito itinere tendèrent; & viam non panis indigam, sed benè, ut audierant, opulentam tenerent. Qui consilio inuicem accepto, omnes animati, simul assenserunt; collectisq; tentoriis & papilionibus, sarcinisq; suis expeditis, iter agentes, antè vrbe *Tripolim*, quæ inde propè super mare sita est, primâ sessione quieverunt; & ab vrbe illa forum panis & vini, quamdiu ibi moram fecerunt vel morati sunt, plenariè habuerunt; donaq; plurima primates receperunt. Inde *Gibellulum*, aliud castrum prætermittentes, *Birithiam* ciuitatem inuenerunt. Erat autem mensis Aprilis, & iam messis in archa erat; magnaq; copia annonæ per totam maritimam Tyri & Sidonis: quæ ciuitates proximæ sunt, & Byritho affines: nunc verò mutatis nominibus ab incolis *Sur* nuncupatur, quæ *Tyrus* quondam dicebatur; & quæ modò *Sagitta*, antiquitus *Sydon* appellabatur, & est in terra Phœnice, quam *Syden* filius Chanaan legitur condidisse: *Sur* quoque Tyrus dicta est, in qua *Tyrinus Apollonius* regnabat. Inter has duas vrbes *Sarepta Sydoniæ* æstimatur: inde enim ad *Carmelum* montem, vbi *Helias* habitauit, non amplius iter duorum dierum ingressi, postea venerunt *Ptolomaidam*, nunc *Achilon* dictam, quam quidam errantes *Accaron* existimant nominandam: sed *Accaron* vrbs est Philistæa inter Azotum & Iamniam sita, propè Aschalonem. Abhinc terra vocatur Palestinorum. Transeuntes autem Achilon, inuenerunt oppidum *Caypha* dictum, quod est sub Carmelo monte, & habet mare ab Oriente, montem verò ab Occidente. Dehinc *Casaream* Palestinæ adorsæ sunt, quæ quidem *Dor* antiquitus, à quibusdam verò *turris Stratonis* nuncupata est: in qua *Herodes*, Agrippa dictus, nepos illius Herodis, cuius tempore natus est CHRISTVS, percussus ab Angelo, vermibusq; consumptus, infelicitè expirauit. Vterius autem incedentes, præterierunt oppidum quod *Assur* nominât. Etenim maritimam, & *Ioppen* à dextra relinquentes, descenderunt in *Ramatha*, quæ ciuitas nunc *Ramula*

Boiamundæ
dux Robertus
Wisibardus
Appulia genuit
valde potentem
ducem.

XXI.

appellatur: de qua incolæ Saraceni omnes aufugerant, pridie quàm exercitus illuc
 venisset, metuêtes expugnationem, [nec in semet munitiois defensionem confi-
 dentes.] Est enim ciuitas hæc in plano sita, inter montana Iudææ & maritimã,
 in magna copia & fertilitate annonæ, solis cultoribus apta: vbi cum Franci venis-
 sent repererunt areas tritici innumeras, & annonæ etiã trituratæ magnam abun-
 dantiã: moratiq; sunt ibi per quatuor dies, vt reficerent & se & iumenta, & sarcina-
 s pararent ad obsidionem Iherusalem. Ibiq; nuncios Christianorum Syrianorũ,
 qui erant in *Bethlehem*, habuerunt: quos antea de Iherusalem nuncios receperant.
 Nondum enim Cæsaream viderant, quando exploratores Christiani de Iherusa-
 lem clam exeuntes, ad eos venerant, & totum esse ciuitatis & eorum qui intus ha-
 bitant, indicauerunt. Lætati verò Franci super nuncios, promiserunt se in proximo
 eis auxilium fore, & DEO auxiliante Iherusalem obsidione concludere, seq; &
 sua, cum ciuitas aut vi aut timore subiiceretur, incolumes reseruare. Illis autem
 abeuntibus, Franci animati & de misericordia DEI cõfisi, & vt Spiritus Sancti gra-
 tia illis adesset, principio suæ operationis, in Basilica *S. Georgii*, quæ propè urbem Ra-
 mulam miro opere fundata erat, Episcopum ordinauerunt; & in arcibus Ecclesiæ,
 quæ circa Ecclesiam sunt, cùstodes dimiserunt; atque ipsã die profecti sunt vsq; ad
 castellum quod dicitur *Emaus*, sexaginta stadiorum ab Iherusalem. Nocte verò ipsã
Tancredus & Balduinus de Burgo, antè lucem surgentes, ceterum suorum militibus ele-
 ctis, conscendunt equos armati; & aurorã apparente, Bethlehem peruenerunt, lin-
 quentes Iherusalem à sinistra: quos cum vidissent Græci & Syri Christiani, qui ibi-
 dem morabantur, primò rati sunt, Arabes & Turcos fore; missosq; de Iherusalẽ ad
 eos decollandos & delendos æstimati sunt. Cumq; Francos recognouissent, statim
 Crucibus & textis assumptis, cum gaudio magno psallentes eos susceperunt: Fran-
 ci verò præ gaudio lacrymantes, pacisq; osculo eos salutantes, basilicã ingressi sunt:
 vbi adorato Domino & in loco natiuitatis suæ & præsepio non sine lacrymis obla-
 tione factã, ad exercitũ regressi sunt: qui iam ciuitati appropriabant: Cumq; interim
 hostes signa Francorum procul vidissent, exierunt quidã obuiam Arabes & Turci,
 vt præterarent armis Francorum militiam: qui mox fugati, intrò se receperunt.

XXIII. Christianus verò exercitus videns ciuitatem DEI, quam diu optauerat vidisse; 3
 locaq; sancta, in quibus mundi Saluator pro redemptione gentis humanæ mortem
 pertulerat, lætatus est valdè; & procidentes omnes in terram proni, adorauerunt
 Viuentem in secula seculorum. Amen. Et venientes ad urbem, obsidione vndiq;

XXIV. vallant, VII. Idus Iunii. *Lucis septima cum vallant obsidione Iherusalem Franci, iam Iunius*
igne calebat. Situs ipse Ciuitatis Sanctæ qui nunc est, murorumq; ambitus, licet à
 prisca & illustri veteris cõthpositione, statũq; illo quo erat CHRISTI IHESV tẽpori-
 bus valdè discrepet, quædã tamen tẽporis illius adhuc monumenta obtinet; quibus
 & famosa & illustris, & præ cunctis clarior ciuitatibus in toto orbe terrarũ esse de-
 bet. De qua, quia à quibusdam quædã superflua, quædã rariùs concinentia fingun-
 tur, pauca sub breuitate perstringere conabor. Quatuor igitur illi aditus patèt, sicut
 pleriq; ciuitatibus; quibus ad eã fit ingressus, ab Oriente, & Occidẽte, ab Aquilone
 & Meridie: Et quidẽ Orientalis aditus, ab incolis vocatur *porta vallis iofaphat*, eò quòd
 per eã ad vallẽ illam proximam fit descensus. Occidentalis, *porta David* idcirco vo-
 catur, quod iuxta turrim David sita sit. Septentrionalis, *porta S. Stephani*, pro eo, quòd
 idẽ Martyr extra portã illam lapidatus fuisse asseritur, ob cuius memoriam Ecclesia
 ibidẽ sit fundata. Australis, *porta Syon*, quia ab ea parte mons ille præruptus eminet:
 vndè difficilis & valdè grauis ad urbẽ est aditus. Adhuc etiã quinta habetur porta,
 quæ *Aurea* dicitur, intrã Orientalẽ & Australem portã sub Templo Domini sita, per
 quam cœlotũ Rex super asinam sedes antè passionem suam, ciuitatem ingressus est,
 & ab Hebræorum pueris cum gaudio exceptus est: quæ non aperitur nisi in *Domini-*
nica Ramis palmarũ. Urbem itaq; per hunc ingredientibus aditũ, à læua Sepulchrum
 Domini est, quod extra urbẽ tempore Passionis CHRISTI legitur fore inuentũ, vi-
 uoq; lapide incisum: iuxta quòd Sepulchrũ Domini, parũ in obliquũ, est superemi-
 nens lapis dehiscens, sicut in CHRISTI morte legitur scissus: & subtus *Golgata*, qui
 locus magnã veneratione celebrãdus, adorandus, & colẽdus est: In quo loco tradi-
 tur ab antiquis Abrahã filium suum immolaturus, arietẽ pro eo immolasse, signifi-
 cans Agnum, DEI filium, ibidẽ postea immolandum. Paululũ remotior est locus
 ab eodem

- ab eodem, dictus *Caluaria*, vbi lignum Dominicum *trecentesimo octogesimo sexto anno* post Passionem CHRISTI à beata *Helena*, Iuda præmonstrante, inuentum est: vbi etiam ab eadem regina, Ecclesia miræ magnitudinis & operis fundata, postea à perfidis Gentilibus destructa est: [ruinæ cuius adhuc existentes indicant qualenam opus fuerit. Pars autem ligni preciosi in his locis à fidelibus retenta, diligenti veneratione adoratur & exaltatur.] Iuxta crucis inuentionem à Meridie est Ecclesia genitricis DEI, quæ *Latina* nuncupatur, eò quòd à Latinis semper sit culta: vbi fertur eadem Virgo plorasse atque scidisse crines, cum vidisset filium suum vnigenitum patibulo affixum. Ibi propè est locus, vbi *Maria Magdalena* cæteræq; mulieres lamentatæ sunt in morte Saluatoris. Inde versus Orientem in directum intrà eiusdem ambitum vrbs, Templum est Domini celeberrimum, miro opere fabricatū: Quod licet primum opus non sit *Salomonis* egregium, sed nec illud quod ab *Hesdra* secundâ reedificatione totius mundi fabricam in opere præcessit, tamen quatuor habet introitus, sicut & primum habuit templum: In quo loco Angelus populum cædens, David orante & exclamante: *Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi*, restitisse perhibetur. Vbi etiam lapis ille super quem Angelus restitit, adhuc impolitus, in medio templo eminent. Fuit & in hoc loco tempore Salomonis propitiatorium aureum & arca testamenti, in qua erant tabulæ Moysis, & virga Aaron, & manna, & cætera quæ dicebantur *Sancta Sanctorum*; Ibiq; fuerunt vsque ad tempus *Iosia* Regis Iuda, sicut legitur in libro Machabeorum: Sed post *Iheremias* arcam in Arabia versus montem Synay occulta esse fertur: vbi in hodiernum diem adhuc mons fumigans & caligine obductus, locum volentes adire & obscuritate & caloris æstu repellit, nec ad montem vsque licet accedere: & in prophetia eiusdem Iheremiæ scriptum inuenitur, quod inuenienda non sit, donec gentes multæ congregarentur. Arca ergò in Templo nunc non est, sicut à quibusdam creditur. Verum locus ille multis modis facer esse describitur, tum quia puer IESVS in eo præsentatus, à *Symeone* sene exceptus est; tum quia duodenis, in medio Doctorum sedens, inuentus sit: de quo etiam numularios eiiciens, dixit, *Domus mea domus orationis vocabitur*: multique miraculorum signis & prodigiis, ibidem à DEO factis, religiosus & sanctus est. 2. Reg. 14, 17.
- 30 Ab Aquilone Templi huius lacu quodam interposito Ecclesia *S. Anna* matris beatæ *Mariæ Virginis* est, in quo loco DEI matrem peperisse fertur: Ante cuius Ecclesiam piscina aquæ à Francis inuenta est, veteris piscinæ adhuc vestigia retinens, quinque porticus habens: In qua, tempore CHRISTI, Angelus descendisse legitur, tactuque aquæ languidos sanasse. [Et ibidem à CHRISTO sanatus est ægrotus triginta & octo annos habens, in infirmitate sua.] Ad quam nunc per porticum vnam descenditur: & reperitur aqua ibi gustu amara, quæ plerunque ægrotantibus confert medelam. Hæc intrà vrbs à fidelibus venerantur. Flagellatio IESV CHRISTI, atque coronatio, & derisio, & cætera quæ pro nobis pertulit: sed non facillè vbi fuerunt, nunc dignosci possunt, cum præsertim ciuitas ipsa totiens postea destructa atque deleta sit. 2. Mach. 1, 15, 17.
- 40 Extrà vrbs verò, à digniori parte fit exitus per portam David ad viam quæ ducit *Bethlehem*: quæ *Effrata* antiquitùs appellata, ab Iherusalem spacio duarum leugarum versus Hebron, inter Occasum & Meridiem sita est. Ibi est locus Natiuitatis CHRISTI & præsepe, sicut supra memoratum est. Sed & Ecclesia satis decens & ampla miro opere fabricata, Episcopalem ibidem obtinet dignitatem. Ibidem & in confinio passi sunt *Innocentes*, qui ab Herode trucidati sunt. Inde ad vrbs regredientes viso obiter sepulchro *Rachel* vxoris Iacob, ascenditur ad montem *Syon*, qui tempore CHRISTI erat cacumen & medium ciuitatis, nunc autem extrà ciuitatem. Ibi etiam fuit cœnaculum, vbi pedes discipulorum lauit Dominus & magister eorum, & cum eis cœnauit; & Sacramentum Domini Corporis & Sanguinis ipsis tradidit; nec non & omnia quæ de morte eius erant futura prædixit: vbi post resurrectionem Spiritum Paraclitum eis misit. In quo loco transitus beatæ *Mariæ* genitricis DEI fuisse perhibetur: vnde etiam Ecclesia nomen habet; fueratque miro opere fabricata, antiquitùs constructa, quod interiùs patet, sed à perfidis Saracenis destructa. Ad radicem huius montis *Syon* exoritur fons aspectu liquidissimus, sed gustu amarus, quem dicunt *nataroria Siloë*: qui emittit riuiulum suum in aluco vbi torrens *Cedron* fertur in hyeme cursu rapidissimo. Ibi illuminatus est cæcus à natiuitate, de quo legitur in Euangelio. [Vterius in Meri- Marth. 21, 12, 13.
- 50 XXV.
- XXVI.
- 1ob. 9, 1.

die est *Acheldemach*, qui ad sepulturam peregrinorum emptus est.] Torrens *Cedron* ab Aquilone sumit initium, & per vallem Iosaphat cursum agens, in Austrum dirigitur, nec habet aquas nisi inundatione pluuiarum. In eadem villa inter ciuitatem & montem Oliueti est Ecclesia genetricis DEI *Mariae*, vbi ab Apostolis sepulta est; cuius adhuc sepulchrum ibidem colitur & veneratur. In quo loco mirificum opus à primis Christianæ religionis temporibus structum, sicut beatus *Iheronymus* scriptis suis testatur, structuras alias excedebat magnitudine, opere, & compositione: sed postea à perfidis Gentilibus destructa est, cuius ruinæ hætenus parent. Ibidem antea CHRISTI temporibus villula quædã erat *Gessemani* nuncupata, vbi tentus & captus est filius DEI: Ibiq; discipulos suos somno prægrauatos linquens, auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis versus montem Oliueti in obliquum, vt oraret: vbi etiã nunc oratorium quoddam in honore Saluatoris dedicatum est. Inde ascensus est ad montem *Oliueti*, qui celsitudine suã supereminet omnem regionem: in quo loco solitus erat Dominus discipulos suos & omnes ad se de ciuitate confluentes, docere. Ibiq; fertur orationem Dominicam discipulis insinuasse, & ingruente passionis suæ articulo preces ad Patrem fudisse: de cuius montis vertice postea delatus est in cœlum, cernentibus Apostolis: In quo loco Ecclesia antiquitus fundata, monumenta Sanctorum plurima continet: a quo etiam monte facillè cernitur Arabia & vallis Iordani; mareq; illud *salsum* & fœtidum quod operit Sodomam & Gomorham, ciuitates quondam irã DEI funditus euersas. Sub cliuo statim montis huius, inter Orientalem & Australem plagam, aditur *Bethania*, vbi Dominus *Lazarum* resuscitauit, & vbi *Maria Magdalena* peccata sua dimisit; & vbi in domo *Symonis* leprosi discubuit: Vbi etiam nunc monumentum Lazari veneratur, & locus frequentia Saluatoris sanctus excolitur. Hæc in territorio vrbis proxima satis sunt. Verum flumen *Iordanis*, vbi baptizatus est CHRISTVS, decem leugis longè est ab vrbe in directum versus Orientem, qui fluuius diuidit Iudæam & Arabiam: ad quem itur per *Iericho*, ciuitatem quondam magnam: habens à læua desertum, vbi ieiunauit Dominus quadraginta diebus. Videtur & ibi mons excelsus, vbi tentatus est à Diabolo. *Nazareth* autem, vbi conceptus est; & *Galilea*, vbi post resurrectionem discipulis apparuit; & mare *Tyberiadis*, & *Thabor*; & solitudo illa vbi de quinque panibus & duobus piscibus quinque milia hominum satiauit; aliaq; solitudo, vbi etiam de septem panibus quatuor milia hominum pauit; omniaque loca in quibus Rex gloriæ à pueritia conuersatus est, longè ab Iherusalem semota sunt. Hanc præterea vrbe *Helius Adrianus* Imperator mirificè decorauit, & vicos & plateas pauimento decenter ornauit: de cuius nomine, Iherusalem *Helia* postea vocata est: Et aquæductus per omnes vicos instituit, per quos imbrium inundatione omnes ciuitatis immundiciæ diluuntur. Nec defunt huic vrbi cisternæ, aquarum abundantia semper opulentæ. Constatq; ciuitas ambitu murorum condecenti magnitudine, ita vt nec paruitate, nec amplitudine vumquam fastidiosa videatur. His itaque & aliis modis Ciuitas hæc Sancta, gloriosa est & illustis: Quam cum videret Christianorum exercitus in tam arido, montuoso, lapidosoq; loco sitam, riuus, siluis, & fontibus vndique carentem, difficileq; eam obsidione diutinã cingi posse æstimauerunt. Et primã quidem die aquæ penuriã coacti sunt, adeo vt de tribus miliaris cum iumentis & camelis eam apportarent: & deinde ingruente necessitate à quatuor vel quinque miliaris, vtribus & eiusmodi vasis cum magno labore adquirebant. Erat enim æstus & valdè feruens tempus, vtpote ardenti solstitio: & nimio labore, ærisq; intemperie, siti magis quã fame contigit laborare. Obstruxerãt enim hostes, anteaquam exercitus illuc venisset, fontem *Sytoë* atq; cisternas omnes quæ extrã vrbe fuerant; aut per assiduas animalium adaquationes, atq; per occultos meatus, penitusq; desiccauerant, ita vt nullus liquor ibi posset inueniri. Cumque per sex dies ibi aqua & cibatu opulentissimè munirentur, die septimo constituerunt ciuitati assaultum facere; & per scalas quasi in iis sex diebus composuerant, muros, si possent, occupare. Erat autem *Robertus* Comes Normanniæ, & *Robertus* Comes Flandriæ cum gente sua à parte Septentrionali antè portam S. Stephani. Dux verò *Godefridus* cornu ciuitatis, quod est super vallem Iosaphat, cum suis occupabat: Et *Tancredus* aliud cornu versus turrim *Dauid* petraii & fundibus maximè infestabat. Comes siquidem *Raimundus* cum Prouincialibus suis, montem

Robertus de
Flandria
Comes, miles
inclitus,
probus, &
audax, Ge-
orgii filius
vocatus.

Syon

Syon occupauerat. Qui omnes die constituto eam vndiq; assilientes lituis & buccinis summo manè increpantibus, crebro sagittarum ac telorum grandine muros impetentes, scalas protinus erexerunt, atque in vna parte quidam viriliter ascenderunt, vel ascendere cœperunt. Iam iam fastigia murorum scansuri, ab hostibus repressi sunt: & eâ die, nostri de illo primo assultu frustrati sunt, quoniam raræ fuerunt scalæ, & nimis citò ab hostibus compertæ sunt. Quare negocium illud horâ ferè tertiâ dimissum est, & in castris nostri se receperunt. *Saraceni* autem, & ii qui in vrbe erant, de repulsione hac gloriantes quotidie improperabant nostris, quia DEVM suum quem intra muros clausum existimant, telis & lapidibus turpiter

1° impeterent; & quasi sacrilegii nostros insultando accūsabant. Tunc patienter nostri blasphemias eorum & derisiones sustinētes, parauerunt machinas, quibus muros scandere possent. Sed deerat nemus artificio opportunum. Neque enim in tota regione illa silua est, vbi lignum vix quindecim pedū possit inueniri: De veteribus tamen lignis cedrinis & cipressinis, quæ in quodam specu non longè ab vrbe reperia sunt, turrim quandam cum propugnaculis composuerunt; & eam nocte quadam, illis ignorantibus, haud longè à muro compactam, in ea parte vbi Dux *Godefridus* sedebat, erexerunt; & de coriis camelorum boumque, cæterorumq; animalium, in circuitu deforis eam contexerunt; muroque supereminens septem aut amplius vlnas, totam ciuitatem altitudine superabat: de qua facilè erat videre quid

2° hostes intrò machinarentur, vel quomodo se haberent: Est enim locus ex illa parte adeò sublimis & excelsus, vt ferè cœquetur monti Syon. Vt ergò viderunt hostes machinam erectam, atque eorum ceruicibus supereminentem, timuerunt valde: quidam etiam deridentes, & ignorantes quid esset, promittebant se turrim *Dauid* illuc adducere, si illam nostri vsquequaque muris applicuissent; vel de campo, vbi in modum turris fuerat ædificata, eam vllatenus mouerent. Paratis igitur arietibus & scrophis & petrariis & fundibulis, omniumque generum instrumentis ad muros propiùs admotis, die adhæc præstitutâ ciuitatem vndique impetunt; & sagittis atque balistis, multorumque generum armamentis, hostes coartare cœperunt, adeò vt eorum quis vel pauci in muris remanerent: qui in turribus tantum erant, illi ciuitatem protegebant. Erant autem duæ turres a dextris & sinistris, inter quas machina nostra impacta fuerat: vnde *Saraceni* nostros vehementer infestabant; & ignem cum oleo & adipe mixtum, faculis aptatis in eos crebrâ immissione iaculabant: multumque in hunc modum nostros repugnare cœperunt. Quod cum viderent fundibalistæ, & qui petrarias regebant, in illas duas turres omnem vim suam direxerunt; atque vnus propugnacula continuò diruperunt; hostesque inde fugatos quosdam strauerunt, quosdam verò lapidatos vulnerauerunt, atque in hunc modum die illo contendentes, ad vesperam vsque vtrinque concertatum est. Vesperâ siquidem superueniente, dimissum est certamen: & munierunt nostri machinas suas vitis optimis & strenuis, ne nocturno tempore hostili machinatione violarentur. Fuitque dux *Godefridus* intus, & frater eius *Eustachius*, vir magnæ audacitatis & probitatis; multique alii in negociis gerendis probatissimi. Hostes verò iam timore perterriti, & diurnâ incurfione fatigati, nihil in nostros iam molientes, sed ad protectionem suam murorumque defensionem omninò intendentes, totâ nocte illâ nihil aliud, quàm trabes magnas lignaque quàm maiora poterant muri propugnaculis ad lapidum ictus repellendos, contrâ machinas nostras conuexerunt. Nostri è contrâ si qua paranda erant ad cæstinum laborè, viuaciter & diligenti prouidentia procurabant: sicq; nocte illâ, non minus fere quàm in die vexati extubiis & vigiliis, vtrinque peregerunt. Mane autem facto, quod **xxvi** contigit *Idus Iulii*, omnes ad inceptum laborem se rursus animauerunt, & lituis

3° buccinisque clangentibus, clamoreq; vtrinque exorto, muros nostri acriter impetere, hostes verò haud segniter repellere incœperunt: & ex vtraque parte multi tunc læsi sunt. Interea machinis muro admotis, partem quandam muri *Comes Normannie* & *Tancredus* cum petrariis suis, iuxta portam S. Stephani concusserunt, & foramen vnum fecerunt. Ex alia parte, *Comes Raimundus* cum machinis similiter & fundibulis fortiter instabat. Dux verò *Godefridus*, & qui cum eo erant in maiori machina, grauiter & cautè eam regētes, faculas ardens quas hostes de turribus prædictis in eos frequenti iactu mittebat, & dasq; sulphureas, & iaculorū grandinē vmbonibus

suis excipiebant; & ab æstu diei & Sole qui iam horâ ferè diei tertiâ incanduerat,
 rædarumq; incensione, gemino sunt calore & igne artati, adeò vt de vestibus corû
 pars cõbureretur, & scuta incenderentur: Sudor vndique de eorû corporibus ma-
 nat; & vix iam sustinent æstum hostes ab ignium violentia. Tunc præcepit Dux vt
 cum fundibulis torres incensi, turribus iacerentur: vt vel sic hostes parùm coërce-
 rentur, donec propiùs muro paulò, machinam admouissent. Quod cum factum es-
 set, mox ignis per quædam foramina in arce vna eorum delapsus, materiam ligno-
 rum quibus tectum arcis sustentabatur, cremare cœpit: iam iamq; ardebat arx ipsa;
 fumoq; & igne hostes sunt inde fugati, sic vt nullus vltèrius in ea remanere possit.
 Altera verò turris sic contracta & confusa erat crebro ictu petrarum, vt nihil ab ea 10
 nostri timerent. Igitur nostra turris iam muro contigua, nostros hostibus superemi-
 nentes, iam iamq; DEI auxilio triumphantes, inuehebat: cõtiguit vt cum funes, qui-
 bus ligna prædicta muro connexa fuerant, falcibus à nostris cæderentur, trabem
 quandam, quasi pontem, sponte acturam versus turtim nostram verti; & à nostris
 exceptam à machina in murum ita artificiosè & competenter collocari, vt nostris
 iter in ciuitatem præberet. Mox verò milites ducis & ambo fratres, quorum vnus
 Engelbertus vocatus, alter verò *Litoldus*, per trabem illam gladiis extractis ciuitatem
 ingressi sunt: Deinde alii atque alii subsequentes murumq; super hostes occupan-
 tes, *DEVS ADIIVA, DEVS VVLT*, inclamantes, toti exercitui viam intrandi
 patefecerunt. Qui confestim per funes & scalas ingredienti, Saracenos & hostes, 20
 qui in ea parte erant, vsq; ad Templi munitionem cædendo & obruncando perse-
 cuti sunt. Illi verò fugientes, in Templi clausura se concluderunt; ianisque clausis,
 aduersus nostros adhuc resistere parauerunt. Ergò *Tancredus* cum suis adueniens,
 expugnare eos cœpit: Nec morâ, fores patefactæ sunt, & atria nostris irrudentibus
 completa, hostibus in Templum Domini fugientibus, & in Templum Salomonis
 se includentibus: ferientibus itaq; nostris, atque à tergo prosequentibus, cædes im-
 mensa peracta est, adeò vt in cruore peremptorum, pedes nostrorum tenus furas
 penè tinguerentur; nullusq; ex eis vitæ est reseruatus; sed neq; scæminis, neque par-
 uulis pepercerunt; memores credo *Saul* regis, qui *Azag* pepercit; iramq; DEI incur-
 rit, & periit. Eâ verò die ita deleti sunt, vt de multitudine innumera Saracenorum, 30
 Turcorum, Arabum, Æthiopum, multarumq; nationum, qui ad defensionem vr-
 bis omnes præcepto Admiraldi Babylonie conuenerant, vix pauci superessent, qui
 in turre Dauid se concluderant. Illique haud multò post, Comiti *Raimundo* turtim
 reddentes, euaserunt; atque fugæ præcipites se dederunt. Et expurgata est ciuitas
 Sancta Iherusalem ab infidelibus eâ die, ad laudem & gloriam & honorem illius,
 cuius Sepulchrum intrâ gloriosum est: qui admirabili potentiâ & prædestinatione
 suâ, fideles suos illuc vsque, per marium terrarumque pericula, sui gratiâ, direxerat:
 „ *Iulius efferuës ter quina luce calebat, Idibus inq; suis iter ad medium faciebat Anno millesimo*
 „ *centeno, sed minus vno, Virginis à partu peperit qua gaudia mundo; Urbem cum Franci ca-*
 „ *piunt virtute potenti Atque nouas reddunt laudes super astra sedenti.* Captâ ergò ci- 40
 uitate, & ab incredulis mundatâ, ad Sepulchrum Domini omnes cum oblationibus &
 cereis accensis, laudes & gratias in voce exultationis Domino reddere festinantes,
 pergunt; vota persoluunt, in gaudii lacrymas erumpunt. Populus Domini enim &
 oues pascuæ eius, vt loca Sacta Passionis, Crucis, Mortis, Sepultura, & gloriosæ Re-
 surrectionis tetigerunt, compunctionis lacrymas & inopinatæ lætitiæ, cum hymnis
 & canticis psallentes, emiserunt: *O tempus Domini desideratum! ô tempus acceptabile! ô*
factum factis omnibus admirabile! Cum id, quod ab omnibus fidei Catholicæ cultoribus inter-
no mentis ardore diu optatum, & votis omnibus desideratum fuerat, filii Sanctæ matris Ec-
clesiæ in sua secula completum viderunt; statumq; matris Ecclesiæ & Orientalis, ab infidelibus
& immundis funditus euersum atque pollutum, à fidelibus & electis imò à DEO præelectis & 50
prædestinatis in sublime erectum atq; reformatum suo tempore conspexerunt. Gloria tibi Pa-
ter, gloria tibi Fili, gloria tibi Spiritus Sancte, amborû Paraclete Trinitas sancta, rex Sabaoth,
faciens mirabilia in cælo & in terra: consilium tuum antiquum est: à Solis ortu & occasu, ab
Aquilone & Austro laudabile nomen tuum. Excelsus super omnes gentes Dominus. sit nomen
eius benedictum in secula. Expletis itaque ceremoniis atq; omnibus in Domini Sepul-
chro ritè peractis, reuersus est populus DEI ad domos & mansiones quas ceperât,
 prout cuique contigerant. Et nocte illâ, positis tantùm Græcorum & Syrorum ex-
 cubis,

cubiis, securi quieuerunt, & de beneficiis quæ ab hostibus parata fuerant, gratias DEO agentes, cum gaudio epulati sunt, & somno functi. XXX. Postera die vulgus mixtum cum scutigeris cadauera templi reuolutes, inuenerunt copiam auri, & argenti, & lapidum. Demum Prouinciales qui vltimi ciuitatem ingressi sunt, dolentes quod ad prædam diripiendam tardauerunt, comperto quod Saraceni dum viuerent nominata & selecta auidis faucibus deglutissent, multos euisceratos ideò exenterauerunt, & pecuniam quæsitam in multorum viscera repererunt: vnde factum est, vt de cadaueribus acervo facto ea igne cremarent, vt æs illud in igne facilius inuenirent: nec enim fetorem illorum diu pati poterant. *Tancredus* autem cum

10 suis Templum Domini aggressus, vasa aurea & argentea multimoda, lapidesq; preciosos & limbum aureum qui Templi parietes circumdabat, & coronas, & phialas, & mortariola aurea, omniaq; præciosa Templi arripiens abiit & super omnes ditatus est valde. His itaq; omnibus, vt dictum est, partatis, postquam primates & populi requie modicâ refecti sunt, omnes communi assensu *Godefridum* ducem, in regem ac principem ciuitatis Iherusalem & totius regionis extulerunt. Canonicos autem qui Domini sepulchro inseruiret iidem statim creauerunt: *Ernulphum* verò quasi Patriarcham, eis præposuerunt, donec à Romano Pontifice quid agendum foret, requisissent. Tunc & Domino annuente per quendam Syrum reuelata est Crux Dominica, quæ ab antiquis temporibus in quodam secretario abscondita fuerat, & ab ho-

20 stibus conseruata. Quâ inuentâ, omnes in sublime DEO gratias egerunt. Cumq; de reditu in patriam iam Heroës cogitarent, ecce nuncius venit, qui diceret bellum magnum affuturum: nectantum bellum; verum & vrbi obsidionem & expugnationem tantam aduentare, quantam nunquam antea viderant. *Rex enim Babilonis* ducem militiæ suæ, nomine *Lauendalium*, cum multo exercitu collecto de Turcis, atq; Arabibus, Æthiopibus & Sarracenis, & Ægypto, & Mesopotamia, omniaq; Affrica, vt audiuit Iherusalem à Francis vallatam, misit, vt omnes quasi pulli in cauea comprehenderentur & obtruncarentur; & sub edicto huiusmodi præceperat ac prohibuerat omnibus, ne quis eorum ad eum reuerteretur, donec interfectis atq; deletis Christianis omnibus, ipsum Dominicum Sepulchrum eradicarent atq; funditus e-

30 uerterent, ne de eo vterius mentio aliqua fieret. Quo audito Christiani ad prælium obuiam proficiscuntur, dicentes se intrâ muros nequaquam permitttere concludi; & armati vexillo sanctæ Crucis, quod præibat agmen, exercitum versus *Ascalonem* direxerunt, vbi aduersariis obuiari existimabât. Aduersarii verò audientes quod Iherusalem iam expugnauissent, & intra murorum ambitum se nostri recepissent, lætati sunt valde, dicentes & urbem & illos ita velle concludere, vt nec vnus ex eis manus eorum aut gladium euaderent, ignorâtes quidem quod iam eis obuiam præliaturi venissent. Sed cum didicissent nostros eis obtiam venisse, parauerunt eos inter se concludere; & sic omnes aut ferro circumuenire, aut comprehensos Babyloniam in manibus ferreis deducere. Facile enim erat paucos, à multitudine innumera vallari &

40 comprehendi. Sic equidem à quibusdam in bello captis, nostris intimatum est. XXXII. Nostri ergò vt propè illos adesse per speculatores suos cognouissent, constanti animo omnes, ac si essent vnus matris filii, ad bellum se præparauerunt; & libèter pro CHRISTO aut mori aut triumphare promiserunt. Vespere autem illo, qui belli præcessit diem, Sole iam ad Occasum vergente, contigit vt multitudo copiosa animalium, bouum, camelorum, ouium, caprarum, de montibus acta, secus exercitum Christianorum, tanquam in auxiliu craftini laboris futuram se contulisset. Mane itaq; facto, constitutis ex more legionibus, nostri ad bellum profecti sunt. Animalia quoque, mirabile dictu, ac si ex industria, paulatim subsequencia procedendo, agmen de se composuerunt. Videntes ergò hostes à longè animalium multitudinem post acies nostrorum procedere,

50 rati sunt fore de nostris milites ac mixtim pedites, in præsidium & tutelam cautè legionum ordinem sequi: veritiq; sunt magis prælium, idcirco quod non possent, sicut prædixerant, se effundere, atq; nostros vndiq; concludere. Et tunc conspicientes militiam in armis fulgentibus compositam præcedentem, timuerunt; & pavor DEI irruit super eos. Nostris itaq; lituis & buccinis clangentibus, exortum est prælium; & grandine sagittarum vtrinque distento, subsecutæ sunt lanceæ, ita à nostris vno ictu & momento vibratæ, ac si omnes inuicem coniurassent, vel vna eas manus emisisset. Quo primo impetu, hostibus DEI terrore in fugam conuersis, cædes non modica subsecuta est: &

quorum equi tunc non fuerunt celeriores morti dediti sunt; & in momento campus ille à prostratis ita occupatus est, vt nemo nostrum nisi super cadauera poneret pedem; & terra vndique sanguine maduit, tanquam nubibus imber sanguineus emanasset. Quidam eorum, arborum cacumina prorumpentes, sic euadere opinantes, sagittis ibidem crebris sagittati, & eisque perforati ruentes interierunt. Quidam *Ascalonia* viam rapientes, eò quod propius esset praesidium per gladios & lanceas nostrorum transeuntes, interfecti sunt. Pars verò eorum qui euaserant, *Babyloniā* fugientes infeliciter deuenerunt. Nostri itaque triumphantes, & Deo gratias agentes, spoliis eorum & armis & tentoriis onerati ad castra reuersi sunt. Vbi nocte illa pausantes, crastinā die *Iherusalem* cum gaudio reuersi sunt; & de præ- 10
da quam Deo dono ceperant, oblationes ad Sepulchrum Domini gloriosum, cum gratiarum actione, & munera multa obtulerunt. Dehinc flumen *Jordanis* adeuntes, & palmas de *Iherico* ex more asportantes, quidam recedere, quidam remanere *Iherosolymis* in perpetuum vouerunt. Remansit ergò Dux *Godefridus*, vt prædictum est, sublimatus in regem; & retinuit secum *Tancredum*, quem praefecit ducem militiae suae; & quamplures alii, tam clerici quam laici, tunc ibidem remanserunt. *Robertus* verò Comes *Normanniae*, & *Robertus* Comes *Flandriae* recedentes, nauigio *Constantinopolim* se contulerunt; deinde per *Apuliam* ad patriam reuersi sunt: ceteri quoque multi, tam de summis quam de minimis, quibus placuit ad patrias reuifere, quidam pusillanimes & paupertate desperantes, quidam verò di- 20
uites & spoliis hostium locupletati, Deo gratias agentes discesserunt. Post hæc *Boiamundus* *Antiochenus*, & *Balduinus* *Rohasiensis* audientes ciuitatem *Iherusalem* à nostris expugnatam, & Christianae professioni subactam, nunciis ad se inuicem missis, proposuerunt *Iherusalem* ad orationes venire. Mense ergò *Novembri* dispositis rebus suis quisque, & firmiter munitis, iter arripientes conuenerunt *Laodiciam*. Erat quippe ibi *Daimbertus*, *Pisanus* Episcopus, multiq; alii *Pisani* & *Ratiennenses*, qui portui *Laodiciae* applicuerant; & operiebantur donec mare tranquillum esset, vt *Iherosolimam* nauigarent. Qui cum *Boiamundum* & *Balduinum* per terram proficisci nouissent, vecturis aduersis *Daimbertus* Episcopus cum quibusdam nautis sibi adhaerentibus, illis coniuncti sunt. Erantque simul aestimati 30
ferè *xxv. millia*, tam equitum quam peditum. Et cum fines *Saracorum* ingrederentur, aestimantes victus venales ibi reperire, nullum prorsus inuenerunt qui eis venderet aut daret, praeter *Tripolitanos* & *Cæsarienses*: sed eos summo odio habebant, utpote gentem quae ad eorum destructionem terram ingressi erant. Vnde fame & inopiā, algore & inediā saepe contigit eos laborare: hyemps enim erat. Patienter tamen omnia pro *CHRISTO* nomine sustinentes, tandem venerunt *Iherusalem*: adoratoq; Domino, & Sepulchro eius orationibus & caeremoniis venerato, cum ingenti gaudio Natiuitatem *CHRISTI* celebraturi, *Bethleem* venerunt; & nocte Natiuitatis *Dominicae* peruigilē duxerunt. Deinde *Iherusalem* regressi cum rege *Godefrido* & clero & populo in *Tēplo* *Salomonis* congregato, die quadam de statu regni 40
& Ecclesiae *Iherosolimitanae* tractantes, *Daimbertum* illum *Pisanum*, annuente *Boiamundo*, in *Patriarcham* elegerunt, & Ecclesiae Sepulchri, *Ernulpho* deposito, custodem praefecerunt: astruentes illum *Daimbertum* excedere, & toti regno magnopere profecturum, tum quia doctus & literis apprimè esset eruditus; tum quia praesse & prodesse domi & Ecclesiae iam diu didicisset. Erat & aliud quo eum magis retinuerunt: *Pisanos* enim & *Ianuenes* cum quibus ipse venerat, *Daimbertus* in sua quasi potestate habebat, vt quicquid ipse vellent, ipsi vellent & facerent. Idcoq; necessarium & valde oportunum *Reipublicae* suae duxerunt, si talem virum haberent cuius industria & solertiā ciuitates super mare sitas nauigio caperent. Itaque eo *Patriarchā* formato, rumentis resarcinatis, & stipendiis pro oportune munitis, ambo 50
duces, *Boiamundus* & *Balduinus*, non eodem itinere quo venerant: metuebant enim insidias; sed iuxta mare *Galileae*, per *Tyberiadem* & *Nazaret*, vbi natus est *CHRISTVS*, & per *Cæsaream Philippi*, quae ad *Libani* montem sita est, & per castrum quod *Balbat* nominatur, vbi etiam à *Turcis* qui habitabant *Damasci*, insidiati, sed nihil gratiā Dei læsi, in *Syriae* fines peruenerunt. Vbi ergò *Syriam* ingressi sunt, diuisis exercitibus, *Boiamundus* *Antiochiam*, *Balduinus* verò *Edeffam* ciuitatem suam petiit.

xxxiii.

Eiapho itaq; tempore dum *Boiamundus* *Antiochiae* omni prosperitate frueretur, omnesq;

Pater regum
rex Philip-
pus & Ro-
bertus Flan-
dria, Orti
sunt equi-
pollentes de
regali semi-
ne. *Idama-
zer*, *Kallo-
manni* de-
scendit ex
genere, *Soror*
ducis *Gode-
fridi*, curui
tunc *Germania*.

xxxiiii.

omnesq; affines suos aut vi aut obsequenti amore sibi subiugare niteretur, contigit mense Iulio *Gabrielem* quendam Armenum, vt se & ciuitatem suam, *Militimam* vocatam, ei traderet atque ditioni eius subiugaret. Ad quam suscipiendam dum Boiamundus cum paucis, nihil obiter timens, proficisceretur, circumuentus insidiis cuiusdam Admiraldi Turcorum, *Danismanis* nomine, imprudenter non longè à præfata vrbe captus & detentus est. Ciuitatem verò *Militimam*, ob idem quia Boiamundum intus recipere volebat, obsidione claudunt: vbi dum sederent, diuulgatum est ab illis qui de captione Boiamundi euaserant, & *Balduino* Edeffæ intimatum, quòd Boiamundus dominus & amicus eius in vinculis teneretur. Ab ipso quoque Boiamundo clam, per quendam Armenum *Balduino* nunciatum est circino capitibus suis absciso: vt hoc interfigno, ei subueniret. Congregatis ergò *Balduinus* suis, cum Antiochenis ad eum succurrendum properabat. Quo audito, *Danismanis* obsidione prætermisâ recessit, & abiit in regionem suam: Verebatur enim cum Francis configere, nec vltèrius eos ibi expectare ausus est. *Balduinus* tamen eum itinere trium dierum persequebatur, sed nihil profecit. Rediens autem de persecutione, ciuitatem prædictam sibi subiecit; & facti sunt amici, ipse & *Gabriel*.

Et factum est in mense Augusto, postquam *Balduinus* Edeffam rediit, nuncius ei festinus de Iherusalem occurrit, qui nunciauit ei obitum fratris sui *Godefridi*, & regnum sibi hæreditario iure ab eodem fratre dimissum. Obit enim dux *Godefridus*,
 20 post urbem captam Iherusalem, secundo anno, quinto decimo Kalen. Augusti: qui dum viueret, non dux vel rex, sed seruus & protector patriæ extitit. Quod postquam *Balduinus* audiuit, indilatè terram illam quam possidebat, *Balduino* cuidam cognato suo collocans, Iherosolimam petiit, assumptis secum ducentis ferè militibus & septingentis ferè peditibus. Iterque arripiens per *Antiochiam* & *Laodiciam*, & *Gibelum*, *Heracleam*, & *Torthosam* ciuitates, *Tripolim* vsq; peruenit; ibique antè urbem hospitatus à rege Tripolitano est honorificè susceptus: erant enim ad inuicem amici rex Tripolitanus & *Balduinus*; pane quoque & vino, nec non & siluestri melle muneribusq; donatus: intimatum est ei ab eodem, quòd *Ducach* rex Damascenorum & *Gmahadole* admiraldus quidam, cum multitudine Turcorum & Saracenorum
 30 rabumq; ei obiter insidiarentur. Quare, cauendum erat ne ex improviso ab eis circumueniretur. Quo audito *Balduinus* hilari vultu animoq; constanti respondit, se neminem timere post DEVM, dum tot & tales socios itineris haberet, quot qualesq; suos existimabat; profectusq; inde venit *Berithum*. Non enim longè ab vrbe *Beritho*, sed quasi miliaribus quinque, secus mare trames angustissimus & ineuitabilis erat: quem *Balduinus* nõ ignorans, vt pote qui iam per illum transierat, craftinâ aurorâ illucescente suos fecit armari, atq; armatos incedere, donec ad illum venirent locum, prætermittens speculatores, qui præuiderent, si quæ insidiæ laterent. Et cum peruenissent ad locum præscriptum, patuerunt insidiæ: & viderunt Turcos hac illacq; cursitantes, eosq; circumuenire præparantes. Quos cum cognouissent, confestim *Balduino*, qui post acies regebat, per quendam eorum innotuerunt: Qui cum audiret hostes adesse, mox suos diligenter affatus, & in CHRISTO roboratos, atque more solito cohortatos per acies & cohortes diuisos, ad bellum competenter ornatos eduxit. Sed quia locus ille hinc mari, hinc rupibus coarctatur, quemque, ordine prætermisso incedendum fuit. Hostes itaq; visis illis, quasi lupi ouibus infestantes, vndiq; prosilierunt; atque ex insidiis prorumpentes, feroci impetu nostros aggressi sunt. Nostri verò, primò sustinentes, postea eos acriter sagittis & telis repellentes, effrenatam eorum rabiem paulisper cohibuerunt. Illi deinde in nostros irruentes, à frõte & vtroq; latere eos coarctare cœperunt: à mari enim, nauibus aduecti, dextrû latus vrgebant; à sinistra verò, rupibus excelsis capitibus eorum imminabant; à frõte quoque, virtute magnâ contendebant. Et sic à mane in vesperam conflictum est; & ceciderunt ex vtraque parte multi, & nostri, quatuor milites amiserunt. Vespere igitur adueniente, dimissum est certamen; & ibidem à nostris castra fixa sunt: ne si paulò retrocederent, hostes animosius in eos ruerent; totaq; nocte illâ, cibo potuq; tam ipsi quam equi eorum carentes, excubati sunt. Diluculo autem factò, consilio inuicem inuito, aut mori aut viuere destinati, in planum regredi decreuerunt. Collectis itaque sarcinulis, clientibusque præpositis, milites, subsequendo se & illa tuentes, in planitiem festinauit descendere. Hostes verò tunc animati, per rupes &

xxxv.

Patre Eustachio Idamater principes reges Iherusalem genuit, Godefridum & Balduinum. Urbium exterior Flan-dria, Bolo-nia, reges ambos nobili profapia edidit.

xxv r.
Quartu bel-lum Baruch, quod dicitur Beritho.

colles & angiportus insequentes, instantes eos infestati sunt. Quidam eorum præcedentes, montemq; quendam, quò nostri tendebant; præoccupantes, iam iam de nauibus egressi, eadem è nostris faciebant: cum subito nostri calliditate quadam pressi antea, vt vel sic hostes secum in campum perducerent, clamore repentino in ipsos ruentes, antequam ad naues vel ad montes peruenissent, strauerunt infinitam multitudinem. Illi enim, ex quo militiam nostram gladiis extractis in eos tendere viderunt, statim terga vertentes, per abrupta montium, per concaua collium latitantes, alii quoque in præcipitium ruentes, ceu lepores timidi ante canes, partim ad naues, partim ad montes fugiebant. Nostri in eos irato valde animo intendentes, & pro vita decertantes, quotquot anteire vel attingere poterant, nihil aliud quam vi- 70
tâ priuabant. Fugatis itaque DEI auxilio atque prostratis hostibus, ad clientela reuersi sunt, qui interim cum sarcinis in campo eos operiebantur; & inuicem lætantes, DEO que gratias agentes, castra ibidem metati sunt; & cum gaudio, quod habuerunt, epulati sunt; equis, prout cuique possibile erat, cibatis, & somno functi sunt. Mane autem orto, *Baldwinus* ipse, solitam amplectens probitatem, antequam de loco illo quemquã suorum mouere permitteret, electis secum paucis ad locum insidiarum vsque progressus est, speculari volens, si quid eis adhuc timendum esset. Qui vt omnia quieta atque solitaria contemplatus est, ignem in cacumen montis cuiusdam accendi præcepit. Hoc enim erat signum quod suis fecerat, vt cum viderent fumum, omnes collectis phaleris subsequerentur: & venientes transie- 20
runt quietissimè, vbi hostes vel hostiles turmas prius repererant. Transeuntes autem *Tyrum* & *Sidonem*; cæterasque ciuitates super maritimam, tandem venerunt *Joppen*, quæ a nostris nouiter hospitata erat: vbi primates Iherusalem, *Balduinum* operiebantur, quia cum aduentare iam audierant. Quo gaudenter ab omnibus atq;
XXXVII. vnanimiter recepto, perduxerunt Iherusalem. Cumq; vrbi appropinquaret, omnes clerici & laici, tam Græci quam Latini, Barbari quoque, quia omnium nationum gens in vrbe morabatur, ei obuiam, cum Crucibus & cereis, psallentes, & cantantes, vocibus altisonis, processerunt; & cum gaudio solenniter receperunt, & ad Domini vsq; Sepulchrum perduxerunt. Facta autem oratione cum oblationibus vasorum & Ecclesiæ ornamentorum, quæ secum *Baldwinus* attulerat, in regiũ 30
palatium deductus; & ab herois & populo gratanter exceptus, nocte illâ securius & tranquillius quieuit, quam fecisset a die qua de Edissa iter agere cœpit: erat enim tunc mensis Nouembris. Et quia instabat Natiuitas Saluatoris; & quia ipse *Baldwinus* & ipse Patriarcha *Daimbertus* inuicem aliquatenus obliqui erant, propter quasdam suspiciones & populi submurmurationes, de eius coronatione atque regni in-
tronizatione vsque ad festum dilatum est. Interim nosse volens *Baldwinus* terram sibi destinam, volebat & hostes prætentare contiguos. Cum aliquantis diebus Iherosolimis se & suos quiete refecisset, resumptis viribus, profectus est *Ascalonem*: vbi hostibus extra mœnia ex improviso repertis, intrò fugere coëgit. Denique per aliquot dies regionem illam circumspiciendo inhabitans, repperit cauernas plenas 40
incolarum & animalium, vbi metu se occultauerant incolæ regionis illius cum rebus suis, ne à gente Christiana dissiparentur. Sed cum nullum eorum de cauernis extrahere possent, ignem in ipsis accendentes, fumo que & calore illos coarctantes, vellent nollent, exire eos coegerunt. Erant quidam, & ipsi latrunculi, Christianis insidiantes, inter Ramulam & Iherusalem: quod cum à Syris qui intererat, cognitum esset, centum ferè ex eis capita amiserunt; Syri autem, quia Christianos se profitebantur, illæsi dimissi sunt: Depopulatis itaque & giratis finibus inimicorum, & de *Balduni* aduentu aliquantum perterritis, consumptisq; regionis illius alimentis, placuit vltiora speculari, assumptisq; quibusdam indigenis, qui de Saracenis effecti fuerant Christiani, loca inculta & remotiora cognoscentibus, in *Arabia* profe- 50
cti sunt. Transeuntes autem montana Iudææ, venerunt in *Hebron*, vbi *Abraham* cum filiis suis conuersatus est: & prætereuntes eorum sepulturas, descenderunt in *vallem Sodomæ & Gomorrhæ*, dimisso à leua sepulchro *Loth* fratris *Abrahæ*. In qua valle nunc lacus est, qui *Mare mortuum* vocatur, constans in longitudine xxvi. miliaris, latitudine verò septem: qui adeò salus & amarus est, vt nec à bestiis, nec ab aui-
bus contingatur; sed nec piscis, nec aliqua creatura in eo viuit: ideoque meritò *Mare mortuum* nuncupatur. A parte Aquilonis flumen recipit *Jordanis*: nunquã autè seu-
maris

maris vel fluminis exitus reperitur. Secus quem lacum, mons æquè falsus, naturaliter constans, & saxo durissimus & glaciei similis est: unde sal, quod *salis gemma* vocatur, eximitur: unde incolæ usum salis habent. Coniicitur ergò lacus bifariè falsus: eò scilicet, quòd monti illi semper allidens, falsuginem secù attrahit; imbriumq; inundatione, de montis vertice in lacum defluente, materia corrumpitur aquæ: vbi in tantum concavata & profunda est abyssus, vt magni Maris refluxum subtus recipiat. Relicto itaq; lacu à sinistra per terram grauissimam & fructibus palmarū, quos *daētilos* vocant, fertilissimam, interiorem *Arabiam* ingressi sunt. Et pertransientes ad duos montes satis horridos & solitarios, peruenerunt in *vallem Moysi*, frugibus & fructibus opulentissimam: vbi Moyses, vt legitur, aquam de petra produxit, & filios Israël inde potauit: vbi etiam nunc fons liquidissimus emanās, homines & iumenta totius regionis ad aquare potest; molendini quoque, si adessent, de torrente fontis illius voluere possent. Ibi prope in montis cuiusdam vertice *Oratorium* est, quo loco dicunt Moysen & Aaron cum Domino fuisse locutos. Quia ergò ultra vallē illam terra omninò deserta & incultilis est vsq; in finibus *Babyloniæ*, factā ibidem morā trium dierum, virisq; & equis requie & pabulo refocillatis, residuum tramitem resumens, Iherusalem regressi sunt. Ibiq; aurea corona cum ornamentis regalibus præparata, *Daimberto* etiam Patriarcha cum Balduino reconciliato, in vigilia Natalis Domini, sicut mos erat, noctem sacratissimam loco Natiuitatis, & ante præsepium illud splendidum, cum ceremoniis & orationibus & vigiliis præcedere, Bethleem omnes conuenere; *hymnisq; nocturnis* cum Missis pertinentibus ritè peractis, horā diei tertiā *Balduinus* in regem à Patriarcha *Daimberto* coronatus & sublimatus est; & ab vniuersis, tam à clero quàm populo, honorificè susceptus. Omnibusq; de more, solenniter expletis, eadē die Iherusalem cum gaudio redierunt. Celebratis itaq; diebus Natalis Domini, & pro posse, temporisq; & loci opportunitate festiuè peractis, Rex *Balduinus* fines regni sui dilatare cupiens, qui ad duodecimum vix tunc miliarium protendebantur, de regni statu & eius amplitudine, hostium affinitate, & eorum vndiq; impugnatione, cum his, qui secum festo interfuerant, differens, quidq; facto opus esset consulens, consilio accepto statuit classem

30 *Ianuensum* & *Pisanorum*, qui *Laodiciæ* portu hiemabant, vsque dum venirent, expectare. Ea tempestate venerunt de *Antiochia* legati, missi à principibus vrbs *Antiochiæ* ad *Tancredum*, cognatum *Boiamundi*, orantes & deprecates vt eis & regno *Antiochiæ* subueniret; & vt loco cognati sui, dū ipse in vinculis teneretur, eos tueri & regno subuenire non dedignaretur: timebant enim *Turcos* & vicinos aduersarios, ne super eos irruerent. Iste *Tancredus* *Tyberiadem* & *Caipham*, opida valida, iam à tempore ducis *Godefridi* subacta obtinebat; & in *Iherusalem*, *Templum Domini*, & vicum *Templo* adiacentem iure suo possidebat: sed *Balduino* regi infestus erat, propter quasdam antiquas seditiones; ideoq; neque regi, neque eius imperio subditus esse volebat. Audita ergò huiusmodi legatione, dimissis *Caypā* & *Tyberia*, omnibusq; quæ sibi iure competeabant, secessit in finibus *Antiochiæ*, & loco *Boiamundi* in regno susceptus est. Rex verò *Balduinus*, munitiones illas ditioni suæ, immò redditibus suis adnectens, postmodum cuidam probo equiti *Hugoni* nomine de *Falcamberga*, possidendas tradidit; & quasi iure hæreditario, in æuū obtinere concessit. Erat quippe *Martius* iam mensis. Interim verno ingrediente tempore, stolus nauium rostratarū *Ianuensum* & *Pisanorum*; de portu *Laodiciæ* exeuntes, applicuerunt *Ioppen*: vbi à rege, qui ibidem eos præstolabatur, eū gaudio magno recepti sunt: Nauibusq; in terram tractis, quoniam propè erat *Pascha*, *Iherusalem* profecti sunt. Sabbatho autem Sancto illucescente, omnes cum cereis & lampadibus basilicam *Sepulchri* ingressi sunt. Est enim consuetudo, vt ea die intentius & obnixius quam aliis diebus *Christiani* orationibus insistentes, ad *Ecclesiam* conueniant; & lumen cœlitus loco Sancto dimissum, in cordis sinceritate & *Spiritus* humilitate, vt decet, tantum & inenarrabile mysterium, suppliciter expectent, & de more percipiant. Sed contigit eā diē, peccatis populi exigentibus: id quod nec antea contigisse memoratum est, nec post accidisse fertur: ignem scilicet illum nec horā diei tertiā, nec sextā, nec nonā, quā solet adueniens corda hominum laxificare; sed nec totā die illā, vel nocte sacratissimā, solito more venisse. Vnde tantus dolor, tantus mœror, tantus timor inuasit vniuersos, quantus à primæuæ

Christianæ religionis temporibus nunquam acciderat: adeò, vt quidam eorū ferè in desperationem corruissent; quidam & de terra aufugere, & ad suam reuerti patriam, vel in exilium proficisci, peccata sua confitentes, promittebant; quibusdam fatius mori esset quam viuere, mortem quoque imprecabantur, vt vel sic tantum finirent dolorem. Vndique luctus, vndique lacrymæ, vndiq; gemitus & pectorum creberrimæ tonsiones, tam intrâ Ecclesiam quam extrâ resonabant. Nullus erat locus sine miseria, sine angustia, sine lamentabili tristitia. Iram quippe DEI super eos cecidisse metuebant: & qui materialem ignem nō mittebat, ignem sui amoris propter peccata sua amisisse mœrebāt. Tum Græci & Syri, in lamentationem prorumpentes, flebilibus vocibus, *Kyrieleyson* in excelso fundebant; & genu flectentes, pectora crebris ictibus pulsabant; & iterum atq; iterum *Kyrieleyson* repetebant. Perlectis itaq; diei Sabbati lectionibus, & more solito, Græcè & Latinè alternatim expositis; omniq; diurni officii ministerio peracto, Patriarcha *Daimbertus* referato ostio, solus ingressus est, & lumine non inuento, egreditur tristis. Deinde post paululum, iterum atq; tertio locum eundem visitans, nullaq; signa luminis in ipsis Sepulchri lampadibus repèrens, prostratus antè sanctissimum Dominicæ Sepulturæ tumulum, preces cum lacrymis & pectoris tonsionibus, diu pauimento inhærens, fudit; clero atq; populo interim *Kyrieleyson*, cum cæteris precibus acclamante, atque nuncium luminis Patriarcham expectante. Patriarcha verò, Sole iam ad Occasum vergente, egrediens de Sepulchro, locumq; eminentiorem & sermoni aptum ascendens, baculum pastorem in manu sua tenens, innuit populo manu, vt silentiū haberet. Erat enim quiddam perutile & valde necessarium, & præsentī temporī opportunum, quod eis intimare desiderabat: cumq; sacra admonitione de Scripturis Sacris, quibus ad plenum imbutus erat, longum sermonem fecisset, pondus orationis in se finire volens, reum & valdè noxium coram omnibus se confessus est, multisq; criminibus implicatum à principio iuuentutis suæ, contestatus est; Deumq; erga se offensum propriis exigentibus meritis, lugubri vultu & voce intonuit: ideoq; gratiam illam quam de cœlis in terram ad consolationem populi sui mittere solitus erat, aut differebat, aut penitus negabat. Depositoq; baculo, & curâ omninò se abdicans pastorali, pronum ante altare se coniecit; & manibus expansis, lacrymas ibidem vberimas fudit. Et omnis plebs vt vidit, simul cum eo lacrymati sunt, & ad terram prostrati, orantes & deprecantes, vt & sibi & ipsis Dominus propitiaretur. Vespere autem facto, omnes discesserunt; & quidam per Ecclesias orando, totam noctem insomnem duxerunt. In ipsa verò Ecclesia Sepulchri nullus remanere ausus est: prohibitum enim fuit, ne quis eâ nocte ibi remaneret; sed ianuis clausis, extrâ, qui vellent, excubaret: & de tanto lumine, populiq; lætantis & exultantis cæterua, quâ quotidie in DEI laudibus ipsa decoratur Ecclesia, sacrâ illâ nocte Dominicâ, tam lumine quam populi frequentiam priuata est; & ploranti atq; dolenti similis ipsa lugubris recessit, & tenebræ eam comprehenderunt. Aurorâ subinde crastinâ illucescente, referatur à custodibus Ecclesia, ingrediente tam clero quam populo; & lumen tunc saltem inuenire sperantes, vnus post alterum limina comprimentes & lampades vndique intuentes, nulla adhuc luminis vestigia in totis lampadibus repererunt. Referato denique ostio Sepulchri, & tribus Ecclesiæ personis religiosissimis cum *Daimberto* ingredientibus, nihil ibidem repertum est. Tunc iterum mœror & luctus, à clero & omni populo in excelso exortus est, ac si antè nihil luxissent: hic ploratus & vlulatus multus, ceu *Rachel* cum cæteris matribus defleret filios suos. Rex ipse *Baldwinus* anxius & tristis antè fores Sepulchri se proiecit; & desolationem populi, sibi & iniquitatibus suis imputabat. Nec enim antea, quam ipse Rex vocatus fuisset, tempore cuiusquam principis ibi dominantis hoc infortunium in Iherusalem acciderat: Quapropter ferè deposito diademate regio, principatu & dominio se voluit priuare, nisi à quibusdam verbis consolatoriis mox esset confirmatus. Fuerunt etiam quidam qui conicerent intrâ se, quemadmodum & regnum & sacerdotium Christiano potiretur imperio, idcirco lumine illo cœlesti non indigere; sicuti eo tempore necessarium erat, quando Turci & Arabes dominabantur in vrbe, qui si non vidissent quoquo anno hæc talia fieri, & Sepulchrum, & eius cultores, quotquot inuenissent Christianos, deleuissent. Hæc & iis similia ad consolationem inuicem quidam ruminabant. Et iam quasi primâ horâ prætercunte,

eunte, quid agant omnes ignorant: scilicet an flentes *diurnum officium*, qui est cantus lætitiæ, incipiant; an omnino sileant. Tandem hæc sedit sententia: quoniam Salomoni cōcessum fuisse à Domino legitur, ut si quis puro corde orauerit ad Sāctuarium eius, orationesq; in loco illo de quacunq; angustia fuderit, exaudiretur in cœlū; ad tēplū Domini processionē fieri instituit. Mox *Patriarchā*, *Cruce Dominicā* x l. præcedente, cleroq; foeliciter psallente, Rex & populus ad Templū vsque lugubres subsecuti sunt, Græcis interim & Syriis atque Armeniis ad Sepulchrum orantibus, atque *Kyrieleyson* crebrò resonantibus; genas præ dolore, ut mos illius gentis est, laniantibus, atque barbas cum capillis vellentibus. Peractā itaque, ut institutum erat, x l.
 10 cum orationibus & psalmis, hymnis & canticis in Templo processione, redeunt ad Sepulchrum. Nec dum valuas ingressi fuerant, cum nunciabatur lumen aduenisse; & lampadem, quæ ante Sepulchrum erat accendisse. Quo audito, currunt festinanter omnes, & reserato Sepulchri ostio, cuius clauēs in processione delatæ fuerant, lumen opratum inueniunt, gratias DEO in altissimis reddunt; accensoq; cereo vno lumen effertur, clero & populo intuendum. Tunc omnes proni in terram adorantes, glorificauerunt DEVM & sanctum Israël, qui respexerat desolationem eorum & angustiam, nec amouit salutem suam à genere eorum. Indulgentiam eius fufis lacrimis postulantes, humiliauerunt illi animas suas: deinde choro in vocem iubilationis; & lætitiæ prorumpente, *Te Deum laudamus* in excelsis, cantauerunt; &
 20 cerei omnes per Ecclesiam accensi sunt, & thuribula, thymiamate & aloë adoleuerunt & domus DEI repleta est fumo & odore incensi: & tintinnabula, signaque per totam urbem pulsata, signum noui gaudii & exultationis protestata sunt. Chorus lætus concinit, populus plaudit manibus; & qui antea lugubres, tristes ferè vsque ad mortem extiterant, nunc iubilant DEO clara modulamina, alternatim symphoniā resonante. Græci & Barbari non cessant suo more laudibus altisonis symphonizare, ut meritò tunc completum sit, quod in Psalmo per Prophetam psallicur: Psal. 117.
Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Hæc est quippe sancta dies, 23.
sanctorum clara dierum. Nobilis nobilior rutilans diadema dierum. Et ne per singula im- 24.
 30 morer, laus DEI in charitate diffusa est in cordibus omnium, per Spiritum Sanctum qui datus est eis: & à summo vsque ad minimum nullus in tota vrbe fuit fidelis, de cuius ore gloria & laus non procederet. Posthæc patriarchā *Daimberto* in sede reformato, & ab omnibus communi assensu & voluntate reelecto, rege *Balduino* coronā & regalibus vestibus ornato, cantore introitum Missæ incipiente, solenniter Missa celebrata est; & deinde Paschalis illa solemnitas, festiue & cum magna reuerentia DEI laudibus est completa: quæ iure memorialis à generatione in generationem permanebit. Peractā itaque solennitate, *Rex* cum omni militia sua Iop. x l i.
 40 *pen* profectus est, & conuocans *Ianueses* & *Pisanos*, inaiores nauium duces, statuit cum eis pactum: ut quotquot vrbes aut castra per eorum auxilium subigeret, tertiam partem questus eis concessit, tam de præda & captiuis, quam de spoliis. Quod vbi ex vtraque
 50 parte fidei pignore atque iusiurando confirmatum est, proximum oppidum quod *Assur* nominant, terra marique indilatè cingunt. Quo vndique à nostris vallato, atq; acri inuasiōe pulsato, hostes de virtute sua diffidentes, deditiōi magis quam defensionī se parauerunt; Regeq; prolocuto, die tertiā cum mulierculis & parulis Ascalonem petentes, munitionem reddiderunt: qua rex *Balduinus* de suis munita, confestim *Cæsaream Palestinam* adiens, circumdedit obsidione. Est quidem ciuitas hæc muro, & situ loci valdè valida; sed habitatoribus & defensoribus, haud æquè erat munita: Cùm enim eam obsedissent nostri, & murorum ambitu ita robustam vidissent, primò veriti sunt eam absque machinis impugnare: deinde, morā iam quindecim dierum affecti, dum penuriā lignorum machinæ nimis lentè pararentur, die quadam Veneris assultu eam impetentes, atque hostes prætentantes, scalis præparatis, probitate mirā muros conscēderunt festinanter; atque ciuitatem absque machinis sic comprehenderunt, hostibus cæsis atque captiuatis. Admiraldum vrbis, summumque Pontificem, quem *Arcadium* vocant, rex in parte sua viuos retinuit; & de eis pecuniam magnam habuit. Alii quoque aurum & argentum spoliaque multa repperunt; nec fuit egenus quis inter eos, qui non ditatus esset, pecuniāq; repletus. Et sicut ritu Gentilium ius Pontificii, foliumque magnæ structuræ antea in vrbe continebatur, ita expurgatis omnibus dæmonum fordibus,

ibidem mox à nostris *Archiepiscopus* præponitur & consecratur: fitque de Idolo, Ecclesia DEI; de infidelium superstitione, religio Christiana atque fidelium congregatio, ad laudem Domini nostri IESV CHRISTI, qui viuit & dominatur per infinita secula. Amen. Tempore illo, congregauit rex *Babylonis* exercitum magnū valdè; & misit vt expugnaret Iherusalem & omnes habitantes in ea, & in omni terra Israël, & Francos perderent atque delerent. Cumque *Ascaloniam* venissent, commota est, & contremuit vniuersa terra Israël à facie eorū, & timuerunt valdè. Rex autē *Baldwinus* vt audiuit, quia congregatus est exercitus Gentilium, relictis in Cæsarea paucis admodum custodibus, cū exercitulo suo properauit eis obuiā ire. Et veniēs Ramulā misit pro eis qui erāt in Iherusalem, & in Ioppen, & in omnibus finibus eorū; & conflauit exercitū suū de vniuersis quos habere potuit; & fuerunt ei ducenti sexaginta milites, pedites verò nongenti. Hostes quidē, sicut ab eisdem captis postea scitum est, quindecies centena milia equitum, & viginti millia peditū numerauerāt: præter clientes qui sarcinas & pecora in victualium vsus ducebant, qui & illi armati incedebant. Vt ergò Rex *Baldwinus* inter Ramulā & Liddam ciuitates cū exercitu suo confedit; ex improuiso præcursores hostium, de spelunca nostris se manifestaerunt; & signa bellica ostētantes, belli instantis præsignia dederūt. Mox arma capeflunt cæteri; & ad prælium se, quidam animosè, quidam verò dubitanter præparant, vt pote diuersarum nationum populus, atque multarum matrum filii, de vniuersis partibus orbis congregati. Iam iamque plus & obsidionibus attriti & fatigati, vnus sententiæ aut animi nequaquam esse poterant. Quos Rex languentes atque desolatos comperiens, confestim his verbis piè affatus est: *Eia milites CHRISTI, expergiscimini, & nolite timere; viriliter agite, & confortamini, sperate in Domino, & estote robusti; & pugnite pro animabus vestris & pro libertate Ecclesie & nominis Christiani. Neque enim aliud nomen est sub celo, in quo nos oporteat saluos fieri, cui degeneres isti & inimici DEI viui insultantes exprobant & conuiciantur, & toto aduersantur nisu, confidentes in virtute sua & in multitudine diuitiarum suarum: quibus est in derisum CHRISTI incarnatio & resurrectio, cuius & omnem gloriam vertunt in contumeliam. Eis ergò incredulis, & desperatis, & omnino perfidis obuiam ire ne dubitetis, quorum toties experti estis virtutem & valetudinem; eorumque multitudinem & debilem copiam ne reformidatis. Mementote quā magnificè nos triumphare fecit semper virtus Altissimi; quomodo fugabant centum aut minus de nostris, decem millia aut amplius de cæteris aduersariorum. In memoriam reuocate diem memorabilem illum, quo aduersariorum tanta multitudo apud Antiochiam antè facies nostras in fugam conuersa est: ubi quosdam vestrum, etsi non omnes, complures tamen interfuisse arbitror. Illius saltem diei meminimus, quo cis Tripolim sic coarctati atque ab hostium multitudine & insidiis circumuenti fuimus, vt nemo nostrū inde euadere speraret. Vicimus tamen per DEI misericordiam & inimicorum superbiam; & nimis elata facultas in manus nostras tradita est: finesque illorum illesi penetrauimus. Neque enim hostium numerus, quos hic in iure nostro, & aperta præsertim camporum planicie nobiscum dimicaturos concernimus, illi multitudini compensandus est, qua in angustiissimas fauces rupium & maris, si meminertis, & propriā possessione, nos vallauit. Sed neque militia hæc, quam in DEI nomine hic congregatā gratulor, illi nostra, quā sic victrix extitit, nullo modo comparanda est. Dominus & DEVS noster, ipse magnus & mirabilis est & immensus, ex tunc & nunc & in secula. Sperate in eo gens sancta, congregatio populi DEI; & effundite coram illo corda vestra. DEVS adiutor noster in æternum. Nolite desperare de clementia Saluatoris; nec de eius bonitate & auxilio vsquequaque diffidatis, dummodo præsertim vexillum Dominice Crucis, per quod caput hostis nostri contritum est; per quod caput nostrum triumphauit; per quod denique mors ipsa superata est, ante oculos statui, agrumque præcedere videritis. In huius præsentia non poterit nobis obsistere hostium fortitudo, seu aliqua eorum machinatio nefanda. Quod si occumbere contigerit, beati erimus, cum antè tribunal æterni iudicis hoc iudicio præuenti fuerimus, omnes præsentati atque in conspectu gloria eius cum sanctis martyribus coronati. Siue enim viuimus, siue morimur, Domini sumus. Accingimini ergò confidenter, filii potentes, filii DEI, milites CHRISTI; & estote Athletæ DEI patris inuicti, securi de præmio, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Ecce enim, in manus nostras se hodie tota victoria contulit. His itaque verbis expergefatti, atque ad bellum animati, proni lignum Dominicum adorantes,*

XLIII.
Quintum
bellum.

adorantes, Domino benedixerunt in cœlum, confitentes, *quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.* Et clamor exortus est magnus, Psal. 106, 1. DEVS ADIVVA, DEVS ADIVVA: ita vt mirarentur hostes, quæ esset hæc lætitia, bellumque prosperare flagitabant. Et qui antea timidi & imbecilles vacillabant, totoque corde tremebant; nunc robustiores quouis pugile atque audaces effecti, vires suas quisque in prælio omni nisu effundere non dubitabant; & per sex cohortes diuisi, ordine solito incedebant. Ecce gens detestanda, atque omni seculo delenda, dextrâ leuâque se effundentes, & ceu copula multa canum lepulos paucos girando occupantes, nostros statim vndique vallauerunt. Quorum copiosa multitudo, in tantum eos obtexit, vt vix alius alium puluere obducto cognoscere posset. Iamque repulerant, iamque quassabant duas anteriores acies, cum rex *Balduinus* accelerato suæ cohortis incessu, vt pius pater filiis suis karissimis in ipso mortis articulo subueniens, ferocissimo ausu hostium, rapidissimæ incurSIONI rigidus percussor, suorumque defensor imperterritus obstitit; vibrataque hastâ, in qua signum pendebat album, Arabem sibi obuium cum equo & faleris in terra prostrauit, ictuque lanceæ equum & sessorem orco legauit, signumque sibi sanguinolentum remansit: & hastili protinus abstracto, ad alios aliosque se cõtulit. Sui itaque resumptis viribus, hostes impetere, & crebris ictibus ferire non cessabant: & vbi hostium frequentiam, validioremque multitudinem videbât, ceu accipiter in auium stipatissimas cæteruas se ilico immerferunt.

20 Fit fragor & strepitus ingens: tela, iacula, hastæ, cannæ confringuntur, scuta dirimuntur: nec iam umbo aut galea gladiis resonabant; sed ipsa ceruix denudata, Sole obdurata, nigrior fuligine quasi peluis percussa, tinnit; & magis ictum quam vulnus veretur. Instant nostri, pes pede opprimitur: subruuntur hostes, proiiciuntur arma, & clamore exorto in fugam vertuntur. Nostri verò à tergo persequentes, cædunt, obtruncant, obruunt, & exiguo horæ spatio mille sessoribus equi, mille corpora capitibus priuantur; campus cadaueribus sternitur, & sanguine madefacta rubescit humus: hinc isti fugiunt, isthinc illi cæduntur. Fit strages spectatibus amœna, & Deo grata persecutio. Fertur & in hoc prælio de hostibus quinque milia cecidisse. Dux etiã Babilonius, cuius ductu totus eorum exercitus regebatur, cum cæteris trucidatus inuentus est. Sic à fronte pugnatum est. Verum posterioribus multo aliter euenisse memoratur: nihil est enim ab omni parte beatum. XLIV.

Quonia in tumultu illo qui primo belli cõflictu exortus est, pars quædam nostri exercitus, partim strepitu, partim puluere obstupefacta, & ab hostibus intercepta, miserabile dictu, ita interfecta est, vt nullus eorum superesset, qui rei euentum anterioribus nunciare posset: Quippe, hinc inde sic erant hostibus obuoluti, vt nec anteriores postremis, nec postremi anterioribus quicquam subuenire licuisset; sed nec intelligere quid vtrobiq; cõtigisset: vnde factum est, vt ea pars hostium, quæ sic cohortem de nostris posteriorem cõprehendit, existimans totum belli euentum suis contigisse, nostrosque omnes periisse, sumptis armis interfectorum *Ioppen* celeriter profecti sunt: vbi nostrorum scuta &

40 arma ciuibus ostendentes, regem cum suis omnibus occubuisse asserabant, vt hac scilicet fraude, ciuitas eis redderetur. Ciues itaque obstupefacti atque perterriti grauique timore percussi, tristes & gementes, à muris tamē stantes, hostibus obsistere parabant: hostes verò reliqui, die illâ, totaque nocte subsequenti foris excubantes, urbem quasi obsidione vallauerunt: erant enim opinione quingenti, omnes equites. Vt ergo nox incubuit, nec regem nec aliquem de bello redire ciues viderunt, tunc tandem contristati sunt valde, omnino existimantes, vt totus perisset exercitus. Erat autem vxor regis in ciuitate: Tunc simul colloquētes, & de his quæ acciderant inter se differentes, communi de consilio legationē *Tancredo* Antiocheno mittere destinauerunt. Mox legato & naui paratâ, scedulam sibi tradunt in hæc verba: *Tancrede, vir præcipue, milesque optime, accipe hæc scedulam, quam tibi, qui Ioppen inhabitant, flentes, omni que auxilio destituti mittunt: quoniam, proh dolor, rex Iherosolimorum Balduinus, contra Babilonios & Acalonitas dimicans, in congressu eorum deuictus; & cum omnibus quos secum eduxerat, interfectus est: Iam iamque obsidioni dediti sumus, & ab ipsis hostibus impugnamur. Ideo ad te mittimus festinanter, orantes vt quantocius genti misera & desolata auxilium præbens, eruas nos de manibus inimicorum, & à persequentibus nos. Quinimò, si de nobis tibi nulla cura est, tamen miserere Sepulchro Domini creatoris tui: miserere ciuitati Sanctæ Iherusalem; nec patiaris eam ab infidelibus occupari: dum tempus superest, nec adhuc diripi-*

XLV. *mur, veni & libera nos.* Dum ergo Ioppitæ sic dolore atque mœrore affligerentur, Rex *Balduinus*, DEI gratiâ hostiûm triumphator, & de eorum persecutione regressus, in eorundem castris atque tentoriis eâ nocte dormiuit; & de eorum spoliis tam ipse quàm omnes sui ditati sunt. Crastinâ illucescente aurorâ, quàm beatæ *Mariae Virginis* natiuitas decorabat, Missâ cum matutinis hymnis pro loco & tempore solemniter expletâ, collectis farcinis, iumentisque oneratis, instructi quasi ad bellum (timebant enim adhuc, ne aliqua laterent insidiâ) versus Ioppen regio montente cornu, iter agere cœperunt: cumque *Azotum* ciuitatem quondam Philistinorum nostri transissent, subito fiunt eis hostes obuii, qui pridie, vt dictum est, Ioppen cucurrerant, & certatim ruentes, ad locum belli properabant, scire volentes euentum rei. Videntes autem nostros, suspicati sunt primò socios fore suos, vt Ioppitas eum eis inuaderent; & gratulâtes, præcedebant in equis velocioribus agmen. Nostri verò armati, & quasi ad bellum incedetes, signa & vitas interfectorum hostium in capitibus gerentes, callidè eos primùm intra se receperunt; ac demùm gladiis extractis, quosdam trucidauerunt; quosdam verò præcipitauerunt, & eos & equos incolumes retinuerunt. Quod cum persensissent posteri, se deceptos dolentes, protinus diuisi sunt & dispersi; & passim huc illucque per deuia & rura cursitantes, in fugam versi sunt. Itaque nostri post irruentes atque clamantes, quantum equi eorum pati potuerunt, eos cædendo & sternendo persecuti sunt. Sed quia fatigati de prælio, & vulneribus debiles erant, regressi citiùs *Ioppen* festinauerunt: Quos ubi Ioppitæ vrbi appropinquare viderunt, primò rati hostiûm reuersionem, demùm signa suorum cognoscentes cum magnâ & inopinata lætitiâ & exultatione eis obuiam eunt; & quasi de morte resuscitados, gratantès susceperunt. Tunc qualiter ab hostibus sint circumuenti, & de eorum omnium interitu per ipsos hostes conuassati atque desolati; quomodo etiam Tancredo legationem miserint, confestim narrauerunt. Rex autem *Balduinus* audiens sermones huiusmodi, testatus est valde, pro eo, quod morte sua cartam Antiochiæ legauerat. Moxque de vitâ & triumpho & prosperitate sua cartam fieri iubens, quàm citiùs potuit eam per festinum nuncium Tancredo intimauit: Qui cum iam recepisset primam scedulam, & paratus esset cum omni exercitu suo Iherosolimam venire, subito breuigerulus alter sibi occurrens, cartam regis Balduini signo signatam ei tradidit, priori prorsus dissimilem. Quam cum legisset, & de vita regis, & victoria, & prosperitate didicisset, gratulatus est valde, licet eum non dilexisset; & gratias DEO persoluit multimodas, tam ipse quàm omnes Antiocheni: & sic de expeditione illa exercitum suum dimisit. Postquàm ergo rex ille *Balduinus* requie modicâ se suosque in Ioppen refecisset, Iherosolimam profectus, vota & hostias DEO & Sepulchro soluturus: Vbi à clero & populo cum magna reuerentia & processione, Ligno præeunte Dominico vt decuit, & rex & militia sua de triumpho excepti sunt. Et siluit terra Iherusalem octo mensibus bellorum incursionibus. Commissum est hoc prælium V. Idus Septembris, anno tertio ab vrbe Iherusalem capta, Indictione nona. Sequenti iterum anno congregauit exercitum *rex Babilonis* copiosiore prioris, & misit in terram Iherusalem. Mense itaque Maio iam mediante, venerunt Ascaloniam, & cooperuerunt faciem terræ circa urbem, tam ipsi quàm iumeta eorû, & cameli facinas ferentes, & pecora quæ secum quocumque irent, de mœre cõducebant. Congregati ergo simul fuerunt vigies centena millia equitum, & peditum triginta millia præter clientes & seruiantes. Nec morâ, ciuitatem *Ramulam* adeuntes, confederunt ante eam, & castra metati sunt. Porrò messes quæ iam ad metendum paratæ erant, circa regionem illam vastauerunt; & quasi ad obsidionem, se circa urbem effuderunt. Erant autem in arce quadam ciuitatis quindecim milites tantum, quos rex custodes ibi deposuerat, cum seruiantibus & Syriis cultoribus agrorum, urbem custodientes. Erat & ibi *Ecclesia Sancti Georgii* propè, miro opere fabricata, muro & turribus benè munita, in qua Episcopus Ramulensis cum suis morabatur, quam diruere multoties conati sunt Ascalonitæ: Sed Episcopus eam præsidio suo semper illæsam protexerat: vbi cum accessissent Babilonii, & vidissent munitionem illam eis impedimento fore, propterea quòd in planis sita est, & quasi sibi tuisque insidiaretur, cogitauerunt eam destruere & omnino eam delere: Quod cum Episcopus comperisset, confestim regi *Balduino* per nuncium suum intimauit, rogans & postulans,

stulans, ut sibi subueniret. Erat quidem tunc Rex in Ioppen, & erat cum eo Comes *Stephanus Blesensis*, qui cum comite *Pictauiensi* & aliis pluribus eodem anno venerat in Iherusalem: de quorum itinere quantum ad rem pertinet interserendum est.

Eo siquidem anno *Willelmus* comes *Pictauiensis* & *Stephanus Blesensis*, qui ab obsidione Antiochiæ redierant in patriam, & *Hugo Magnus*, qui post Antiochiam captam in Gallias repedauerat, & *Raimundus* comes Prouincialis, qui post Iherosolimam captam Constantinopolim ad Imperatorem se contulerat; *Stephanus* quoque comes Burgundiæ, multiq; alii nobiles ac potentes viri cum innumero exercitu Romanicæ fines ingressi sunt; & per terram meantes, vrbes & castra subigendo, Iherosolimam tēdunt. His itaque obstitit admiraldus *Soliman*, Turcus fortis, & præpotens Gentilis: Cui, ut superius relatum est, Nicæa ciuitas per primos duces huius itineris sublata erat, & Imperatori Constantinopolitano tradita. Qui detrimenti sui non immemor, ut cognouit Francos aduenire, per aspera montium, per concaua collium, & rupium, cum innumera manu Turcorum, eis insidias tetendit, & vndique sagittis atque telis multimodis impetere cœpit. Illi verò huiusmodi incur-

XLVII.

Septimum bellum Romanicæ.

nibus ignari, diuq; fame & siti & itineris labore vexati, sustinere non potuerunt eorum cruentam rabiem & importunam inuasionem: quapropter dispersi sunt a facie eorum, & in fugam conuersi: de quibus strages immensa per montes & colles, ceu de pecudibus facta est. Multi etiã fugientes, siti & laboris angustiam perierunt: De mulie-

ribus quæ captiue abductæ sunt, non fuit numerus; compluresq; earum gladio perierunt; viri quoque, ferreis cõpedibus mancipati in seruilem conditionem deducuntur; & de spoliis eorum hostes per nefas ditati sunt: Ibi perdidit *Pictauiensis* comes tunc homines suos penè omnes, & equos & mulos & iumenta, & penè prorsus omnia quæcunq; habebant: ipse etiã vix mortis periculum euadens, cum raro agmine suorum, pede, tandem Antiochiam lugubris peruenit. Misericordiam cuius *Tamcredus* compatiens cum suscepit pietate; verboq; & opere cõsolatus est; quãplures summi viri ac nobiles ibi perierunt. Comes verò *Raimundus* per deuia fugiens, cum quadam parte exercitus vix euasit; *Stephanus* quoque *Blesensis*, & *Stephanus* Burgundiæ, & *Hugo Magnus*, & *Hugo* Liciniensis frater *Raimundi* comitis, cum altera parte exercitus tramite de-

uio *Tharsum* vsq; peruenerunt: vbi *Hugo Magnus* diem vltimum nactus, a sociis sepultus est. Qui cum venirent *Antiochiam*, alii per terram, alii nauigio Iherusalẽ proficiscuntur: cumq; ad ciuitatem *Tortosam* peruenissent, quæ secus mare sita est, & a Saracenis incolebatur, vterque exercitus & terram & nauigio vecti inuicem se ibi salutauerunt; & visa vrbe oportunitate, quod scilicet ad capiendum facilis esset, mox cõsilio inuito, repertino eam impetu vndiq; inuadunt; & celeri assultu terram mariq; eam coarctantes, miram leuitate muros conscendunt, portas cõfringunt, & urbem ingressi sunt. Saraceni qui ibi reperti sunt, omnes gladio interierunt; & de spoliis eorum paupertatem suam nostri restituerunt: deinde iumentis & nauibus stipendio sarcinatis, iter arripiunt.

Comes verò *Raimundus* prouincialis in ciuitate *Tortosa* remansit, & eam obtinuit: quod omnibus satis molestum fuit, eò quod ipse aditus nosset, per quos transituri erant. Trãscuentes autem *Archas* oppidum, venerunt ante urbem *Tripolin*, & illic castra metati sunt: vltra deinde progressi, *Gibellulum* & *Berithum* ciuitates prætermeantes, venerunt ad angustum meatum superius descriptum: vbi rex *Baldwinus* de eorum aduetu non ignarus, sed ab antea præmonitus, ut eis obueneret, cum caterua militum sollicitè eos opteriebatur, ut inde perduceret Iherusalẽ. Ut ergò Regem viderunt, congratulati sunt ei, & osculo pacis inuicem dato iocundati sunt valde: inde *Ioppen* cum Rege profecti sunt, vbi iam etiam applicuerant alii, qui per mare nauigauerant. Et quoniã propè erat Pascha, *Iherosolimam* omnes festinanter ascenderunt. Qui postquam loca sancta visiterunt, & oblationibus & muneribus suis venerati sunt, solennitate Paschali peracta,

festiue Ioppen regressi sunt. Tunc comes *Pictauiensis*, quoniã inops & pauper erat, & hominibus carebat omninò desolatus, nauem conscendens, domum regressus est. *Stephanus* quoque comes *Blesensis*, & *Iosfridus* *Wedoniensis*, & *Stephanus* Burgundiensis, & *Hugo* Liciniacensis, cum aliis pluribus domum similiter regredi cupientes, ventis & mari se commiserunt: sed auram deficiente, imò obsistente, Ioppen reuerti repulsi sunt. Ii itaq; ibidem adhuc erant, quando regi intimatum est, de hostium inuasionem super *Ramulenses*. Rex autem *Baldwinus*, audiens suos ab hostibus circumuentos, & ad

XLVIII.

deprædationem & incendium in terram suam, imò intra castra & munitiones suas

iplos hostes ferè progressos, ratos primùm quosdam fuisse præcursores, qui causâ prædæ suæ se anteposuisent eosque facilè intercipi posse, confestim equum ascendit, & cum paucis profectus est. Comes tamen *Stephanus* Blesensis eum præmonuit, ne incautè & absque prouidentia & consilio exiret: Cui Rex indignans respondit vel responsum dedit: *quia si ipse & socii sui tunc essent in Francia, tamen ille nõ permitteret eos euadere*: & sic cum his qui parati erant, egressus est. Mox Comites præfati, equis & armis mutuò acceptis, cum omni militia sua, quæ illâ die in Ioppen fuerat, subsecuti sunt, Væ diei illi, quæ tot nobiles atque probos viros in interitum & mortem eduxit! Dies illa, dies amara, dies inuisa, & omni seculo detestanda, & à memoria dierum solemniū penitus delenda. Ab vrbe Iherusalem capta vsq; ad hanc diem 10 non fuit tanta calamitas aut miseria in tota terra Israël, nec tanta strages virorum illustrium facta. Heu infortunium! ignari ad mortem progrediuntur: & forsitan iusto iudicio DEI, vt à quibusdam memoratur, id eis accidisse non dubitamus.

*Osannum
bellum apud
Ramulam.*

Ruebant enim sine lege & consilio, vnus post alium quasi hœdi petulantes, cum superbia & clamore, timore DEI omninò postposito, in virtute sua confidentes; & DEI magnificentiam, cuius clementiâ & bonitate hæc omnia acciderant, suis laudibus & artibus attribuebant. Crucem Dominicam quoque, cuius præsentia hostes confundebantur, eâ die sic oblitum sunt, vt nullus eorum eius memor esset. O cæca atque peruersa humana deliberatio! ô cunctis, de se formidanda præsumptio! ô vbique pertimescendum DEI iudicium, atque eius exoptanda miseria! 20 neque à quoquam fidele desperanda est eius propitiatio. Ruunt, vt dictum est, sine lege, & subito ab hostibus dextrâ leuâque circumdati, sine lege pereunt. pugnant tamen virtute suâ, atque strenuè in hostes se vertunt; sed dispari numero & potentiâ. Illi enim vix ducenti milites fuerunt; hostes verò, viginti millia & amplius erant: Stulta præsumptio, vana ostentatio, impar conflictus: si enim manibus post terga reuinctis hostes aduenissent, equis & armis protecti, sicut erant, constitissent, tanta rebellis multitudo, tamen quoque à nostris formidanda esset. Sed futurum erat, ad correctionem forsân posteritatis, ne sic insipienter aut temerè alii deinde hostibus se exponerent. Ergò cadunt nostri, proh dolor! & ab hostibus vndique cæduntur: fit clatnor, & dira eorum inclamatio nostros attonitos reddit; instant 30 telis & sagittis: nec parcunt viris nec equis. Rex itaque videns suos hac illacque sterni, nec iam importunam hostium incursionem posse pati sentiens; fugam dedecorosam & inhonestam sibi, iam iamque tardâ verescens, dum tamen adhuc quosdam superstites de optimatibus videt, ciuitatem *Ramulam*, quæ propè erat, si tamen hostium cuneos abrumpere posset, aggredi decreuit: vt saltè murorum protectione tuerentur, ne omnes simul repentino perirent interitu. Cumque id machinarentur, atque hostes persensissent, vno impetu omnes post eum ruentes, ad vsque ciuitatis mœnia vltimos cædendo persecuti sunt: Rex verò & comites, & alii quotquot erant superstites intra mœnia se receperunt. Verùm ciuitas hæc non adeò erat munita, vt intus tuti ab hostibus protegerentur: neque enim in murorum ambitu 40 confidebant; neque turris illa, vbi custodes prædicti erant, eos omnes aut dimidios capere poterat. Sed neque præsidium eis aliquod affuturum à parte aliqua expectare poterant: vnde factum est, vt nocte adueniente, communi de consilio rex solo comitatus armigero, equum velocissimum ascendens, qui præ velocitate *Gazela* vocabatur, ciuitatem egressus est; & se tam vitæ quam morti committens, per medios hostes contulit, atque montana petiit. Tres subinde milites eum subsecuti sunt, qui mox ab hostibus intercepti, capite truncantur. Hostes igitur de regis euasione permoti, intempestæ noctis silentio equos ascendunt; vestigia eius persequuntur, atque vias omnes circumquaque ex insidiis læpiunt. Rex autè per abruta montium, per rupium asperitates, deinde per multos labores quæque perlustras, vt equorum 50 manus effugere posset, die tertiâ tandem *Arfuth* oppidum peruenit: vbi nocte præcedente, quingenti ferè hostes ei insidiati sunt, & ad muros vsq; progressi, quasi exploratores in speculis se dederunt: qui paulò antequam rex aduenisset, inde discesserant. Recedentes ergò ad *Ramulam* ciuitatem, socii narrauerunt, quia de rege nullum scirent rumorem. Tunc simul omnes eos qui erant in ciuitate acrius perurgentes, vi & timore deditioi illos coegerunt. Ambo Comites, videlicet *Stephanus Blesensis*, & *Stephanus Burgundensis* ibi capita perdididerunt; *Hugo Liciniacensis* similiter,

liter, & *Lipridus* Wendonienſis, & multi alii ibidem trucidati ſunt; quidam verò in manibus ferreis Babiloniam perducti ſunt: ita ut ex omni militia, quã rex de Ioppen eduxerat, & quæ poſtea ſubſecuta cū fuerat, vix tres euaderēt, quorū vnus armiger eius fuerat, alter verò *Lictardus*, tertius verò Vicecomes Ioppitarum: ii etiam vulneribus multis grauius conſoſi, nocte ac die per deuia montium fugientes, Iheruſalem penè moribundi ſubintrant, atque infortunium quod acciderat, ciuibus lacrimis effuſis innotefcūt: de rege autem ſeu viucret, ſeu vltimum clauſiſſet diem, nullum nouerant dare reſponſum. Tunc mœror & luſtus totam ciuitatem perculit; atque omnes ſe miſeros & peccatores acclamantes, in exterminium & depreſſionem ſe breui futuros eſſe non dubitant. Episcopus autem Ramulenſis, ut audiuit diſperſionem huiuſmodi, nec ſibi, nec munitioni Eccleſiæ confiſſens, omnibus ſuis eductis, cū migrandi occaſionem perſenſiſſet, noctu Ioppen fugitiuus euasit.

Rex verò, *Arsuth* oppidum ingreſſus, à ſuis gaudenter ſuſceptus eſt; atque epulis, quibus ſatis abſtinuerat, ſomnoque functus eſt. Interea *Hugo de Tyberiadē* optimus miles, audito quia hoſtes Babilonii terram Iheruſalem ingreſſi eſſent, ratus quod regi neceſſarius eſſet, ſi cum ſuis ad eum feſtinaret, aſſumptis octoginta ſtrenuis militibus, ignarus quid regi, ſuisque contigiſſet, properabat Ioppen: & ipſa die ad veſperam veniens *Aſſur*, regem adhuc dormientem repperit. Nec morã, rex expergefactus, ut vidit Hugonem, lætatus eſt; atque animo exhilaratus, ab eodem

Hugone viriliter animatus & cõfortatus eſt. Mane autem facto, rex ſcapham conſcendens, per mare, Ioppen deuectus eſt, & à ciuibus cum ingenti gaudio ſuſceptus eſt: *Hugo* deinde alterã die eum ſubſecutus eſt. Demum Syro quodam aſcito, qui montium compendia noſſet, legauit eum Iheruſalem, ut omnes ad ſe venire faceret quicunque arma ferre poſſent: Ille volat præceps ſub opaca nocte; & per deuia, hoſtium vitans inſidias, die terciã Iheruſalem peruenit. Cumque de rege innotuiſſet, quòd incolumis de manibus inimicorum euaiſſet, gratias DEO in altiffimis referunt; atque ad ſubueniendum ei, omnes vnanimiter excitantur, & eius iniuriam, DEO præduce, vlciſci aſſeuerant; eademque nocte haud indilatè quotquot arma ferre poterant, iuxta præceptum regis, de ciuitate exeunt: & fuerunt nonaginta milites loricati, alii quoque ferè ducenti: qui totã nocte migrantes, aurorã illuſcente omnes propè *Arsuth*, hoſtibus à ſiniſtra parte vitatis, ſe reppererunt; inde ſecus mare Ioppen proficiſcentes, comperti ſunt ab hoſtibus, & quidam eorum ibidem fuiſſent interempti, niſi iumentis derelictis, mari ad natandum ſe præcipites dediſſent: ſicque Ioppen, incolumes peruenerunt. Rex autem de eorum aduentu congaudens, impatiens omnis moræ, haud longiùs diſtulit negocium ſuum gerere: & primo mane ſuos ad bellum eduxit. Ordinatis agminibus, Ligno præcedente

XLIX.

L.
Nomen bel-
lum apud
Ioppen.

Domini, hoſtes aggreditur. Illi verò nihil tale opinantes; ſed petarias & machinas præparantes omni ſtudio, ut Ioppen expugnarent: cū vidiffent ſigna noſtrorum procul, admirati ſunt valdè; & primò hæſitantes, an ad bellum venirent, diu ſtabant ſtupefacti: demum ſumptis armis obuiam pergunt, & more ſolito, circa noſtros ſe effundunt, atque ſagittis eos primò laceſſerunt; dehinc cominus accedentes, gladiis & ſicis in eos ruebant: Noſtri quidem de ordine ſuo nil exeuntes, ſed paulatim verſus eos incedentes, & primam eorum incurſionem patienter ſuſtinentes; poſtea grandine ſagittarum viſibus eorum immiſſã, acriter eos repulerunt: & pedetentim ſe ingerentes, vbi denſiorem multitudinem conſpexerunt, enſibus cominus nudatis, atque lanceis vibratis, virtute DEI per auxilium ſanctæ Crucis cooperante, audacter penetrauerunt: iterumque in eos redeuntes, & DEI auxilium clamore magno inuocantes, & ferire nihil hæſitantes, aciem eorum robuſtiorẽ quaſſauerunt: & collectam multitudinem nefandam, vellente nolente, fugere cõ-

DDD

runt, & pedites eorum, qui de campo non exierunt, iniuriam suam ita vlti sunt, vt vix aliquis superesset de eis, qui non vitam cum capite amisisset. Tentoria, stipendia, sarcinas, mulos, equos, asinos, camelos, boues quoque & oues, & vniuersam suppellectilem quam secum adduxerant, tradidit DEVS in manus feruorum suorum; & ditati sunt omnes, ita, vt qui pauper illuc venerat, diues domum reuerteretur. Et vltus est Rex eâ die de inimicis suis: & per DEI misericordiam & virtutem Sanctæ Crucis, eorum superbiam & elationem ita contriuit, vt longo tempore post, eum inquietare non auderent. Et quieuit terra ab incursionibus bellorum, tribus continuis annis. Rex autem cum triumpho Ioppen regressus est, laudans & magnificans

Psal. 106, 1. DEVM, *quoniam bonus, quoniam in secula misericordia eius.* Factum est autem hoc præ-

L I.

An. M^o. C^o.
II 1°. Indi-
sione XI^a.

CHRISTI, qui viuit & regnat in secula. Amen. Verno denique tempore subsequente, cum solemnitate Paschæ ex more Rex *Baldwinus* in Iherusalem celebrasset, urbem *Anchon*, quæ antiquitus *Tholomaida* dicta est, obsidione aggressus est. Verum quia muro & antemurali valdè munita erat, & sine classe eam vndique cœtare non poterat, cum fata atque virgulta eorumq; labores exteriores deuastasset, domum rediit, differens vrbs expugnationem, donec classem *Ianuensium* & *Pisano-*
rum, quam exspectabat, haberet. Interim tamen fines aduersariorum inuadere & expugnare non cessabat. Et contigit vna dierum, dum rex versus *Damascum*, se in hostiles efferret regiones, à quodâ eum *Æthiope* in rupe delitescente grauitè sauciari, missili à posterioribus vsque in præcordia vibrato: cuius vulneris ictum, per multorum manus medicorum longo post curationis tempore vix euasit, & sospes factus est. Eo anno *Boiamundus* de Turcorum manibus & vinculis, DEI gratiâ, liberatus est, & Antiochiæ rediit: vbi à *Tancredo*, & à suis cum gaudio magno exceptus est. Eo principante Antiochiæ, dominatus vrbs *Laodicia* ei traditus est, quam ceperat *Tâcredus* super Imperatorem, dum *Boiamundus* teneretur in vinculis: Qui postquam Antiochiam venit, regi *Balduino* per nûcium innotuit, qualiter liber factus est. Rex verò vt audiuit, admodum vegetatus & confortatus est & lætatus; atque DEO gratias pro eius deliberatione reddidit. Posthæc sedato hyemis tempore quod instabat, appropinquante Paschâ, spirante Notho, stolis *Ianuensium* & *Pisano-*
rum in sexaginta nauibus rostratis, Ioppen applicuerunt; & à rege decenter atque optatò excepti sunt. Statutis deinde pactionibus, atque prout vtrique placuit cõfirmatis, *Tholomaidam* confestim adeunt, & mari terraque eam cingunt: cumq; ciuitatem hanc crebris inuasionibus per viginti dies obsedissent, machinasq; propè muros iam ingressuri erexissent, Sarraceni, qui eâ obseruabant perterriti atque coacti, vellent nolent se dederunt. Ianuenses & Pisani, nostrique, de spoliis eorum ditati sunt. Nec enim de spoliis rex prohibere potuit, licet multum niteretur obseruare eos, ne ciuitas ab incolis penitus priuaretur. Et vt vidit, quia præualuerunt isti & illi, milit suos in ciuitatē, vt munitiones occuparent, & obtinerent: de præda verò tam ipse, quàm alii locupletati sunt. Erat autē hæc vrbs omni populo Christiano necessaria, pro eo, quòd ei inest portus nauibus aptus, infra mœnia vtiliter conclusus: vbi postquam naues ingressæ sunt, quietè ab omnibus ventorum turbinibus & tempestatibus, atque piratarum nocturnis incursionibus, omni tempore se continere possunt: in tota verò terra Iherusalem nullus alius talis portus inuentus est.

L II.

Anno itaq; Dominicæ incarnationis *millesimo centesimo tertio*, ab vrbe verò Iherusalem capta *quinto*, tradidit DEVS hanc ciuitatē Christianis, atque imperio subdidit Iherosolimitano; & magnificatus est Dominus in populo suo, & dilatatus est hæreditatem suam. Sed inimicus humani generis, quia capiti Ecclesiæ, quod est CHRISTVS, & nobis insidiari nõ desinit, inter Patriarcham *Daimbertum* & Ecclesiam sibi commissam dissensionem tantâ immisit, odiumque seminavit, vt neque à clero, neque à rege, neque à populo amaretur; & tanta persona, tanta Ecclesiæ columna, tam pius pastor, & egregius doctor, ab omnibus, proh dolor! ceu lupus inuisus est, & ab Ecclesiæ liminibus eiectus, sub velamine quasi Romanæ distinctionis, præsidente *Rodberto* Cardinali; & *Arnulfo* Sancti Sepulchri Archidiacono, cum aliis complicibus suis annitente, & accusante. Itaq; vir illustris & omni bonitate conspicuus, eorum non ferens violentiam, Romanam appellauit Sedem; atque Romanam mox profectus est. Eâ tempestate *Boiamundus* ab hostibus circumuentus, & maxime

maximè ab *Imperatore* Constantinopolitano infestatus, qui etiam iam sibi quatuor abstulerat vrbes, auxilium de transmontanis partibus sibi quærere deliberans, transfretare parabat. Ad quem cum patriarcha *Daimbertus*, quasi profugus & exul venisset, & causam sui itineris exposuisset, pio affectu ab eo susceptus est; atque sui itineris factus socius, in Apuliam simul transfrecti sunt. Dehinc *Romam* profecti, vterque de iniuria sua Papam *Paschalem* conuenerunt: *Boiamundus* enim de principatus sui detrimento, quod ab Imperatore susceperat, insuper etiam de itinere Iherosolimitano, quod idem Imperator terra marique sic occupauerat, vt nemo Peregrinus Iherosolimam ausus iam ire foret, pro se & Peregrinis proclamationem faciens:

- 10 *Daimbertus* verò, de iniuria sibi tam ab ipso Cardinali *Rodberto*, quam à rege & clero Iherosolimitano irrogata. Quorum querimonias atque iniurias Papa *Paschalis*, vir summæ discretionis & industriæ, paternâ suscipiens compassione, vtrique prout tempus & causæ modus exigebat rationabiliter consuluit. *Daimbertum* enim Patriarcham loco suo restituit; *Boiamundum* verò trans Alpes in Gallias & partes Occidentis, vt contra Imperatorem sibi adiutoria quæreret, legauit, atque signiferum CHRISTI exercitus eum constituit, vexillumque sancti Petri ei tradens, in pace dimisit. Iherosolimis interim, Patriarcha nouus creatur, cui nomen [*Er-* LIII. *waldus, vel*] *Euermarus*, quidam idiota; sed ampla persona & religiosus, vt ferebatur, erat. Hic ab omni clero, & maximè ab *Arnulfo* archidiacono, qui omninò *Daimbertus*
- 20 *to* oppositus erat, in Patriarcham assumptus est: vt ille, scilicet *Daimbertus*, penitus desperaret, nec ad cathedram hanc amplius aspiraret. Hoc totum factum est in præsentia *Rodberti* Cardinalis præfati, qui & ipse, vt à quibusdam fertur, ad honorem hunc aspirabat, rege cum optimatibus suis annuente. Vnde postea Ecclesia Iherosolimitana multa incommoda, multas aduersitates, multa detrimenta passa est; Nec immeritò: quoniam gregis pastorem vigilantissimum, & totius patriæ tutorem, orphanorum & pupillorum susceptorem, omniumque desperantium consolatorem, imò, vt verum fatear, lucernam ad instar Solis radiantem, sponte suâ extinxerant; & tenebris se, totumque ouile obduxerant, adeò vt totus mundus eis inde obstreperet atque detraheret; multisque importunitatibus & angustiis ob hoc
- 30 vexati sunt. Interea *Tancredus*, adolescens egregius atque militaris, in partibus Antiochiæ contra aduersarios sibi affines dimicans, quosdam bello, quosdam vi & ingenio atque industriâ, mirâ strenuitate subegit. E quibus *Rodoan* rex *Galapie*, cum eum bello lacefferet, finesque regni Antiochiæ cum multo exercitu iam ingressus foret, ab illo deuictus atque confusus est; & conuersus in fugam, non minimam partem sui exercitus amisit: de quorum spoliis *Tancredus* & sui locupletati sunt. Itemque urbem *Laodiciam*, quam Imperator *Boiamundo* fraudulenter abstulerat, obsidione cingens, vi eâ subdidit. His & aliis probitatibus innumeris *Tancredus* præclarus habetur, atque famosus effulget, vt meritò de eo per orbem terrarum fama inuidiosa euolet. Eo videlicet anno quo *Boiamundus* transfretauit, comes
- 40 *Raimundus* Prouincialis in oppido suo, quod *Mons peregrini* vocatur, & est situm ante ciuitatem Tripolim, penè senex, & plenus dierum obiit: Cui successit *Willelmus* dictus *Jordan*, nepos eiusdem comitis, qui urbem Tripolim diu expugnâs, quoniam valida muro & turribus densis, & ex altera parte mari munita erat, nihil penitus profecit: in posterum forsitan ruitura per alterius expugnationem. Euolu-
- 50 *to* itaque tempore trium annorum, *Rex Babilonis* virus suum in Christianos euomens, diutinâ & accuratâ deliberatione sibi exercitum ex multis nationibus colligens, per ducem militiæ suæ, *Semelimilch* nomine, in terram Iherusalem misit: addens conditionem vt nequaquam ad se redirent, donec Christianos de vniuersa terra Iuda & Iherusalem deleuissent. Audierat enim quod terra à Peregrinis vacua esset; nec aliquis de transmontanis partibus Iherusalem amplius venire posset, propter Imperatoris & *Boiamundi* seditionem: omni que confidentiâ suos illuc dirigebat, vt Christianos quasi inclusos & ab omni ope destitutos omnes comprehenderent, atque funditus extirparent: Venientes ergò *Ascaloniam*, more solito, tentoria extra urbem in planis figunt, & regionem totam aduentu suo occupant. Erant enim ferè trigies centena millia equites in armis, & pedites innumeri: in quorum auxilio etiam mille Turci Damasceni, sagaces in arcibus & sagittis venerunt. Quod cum regi *Balduino* intimatum esset, congregatis ilicò suis, eis obuiam vadit, vt bello eos

indilatè excipiat; & ante *Ramulam* ciuitatem cum exercitu suo sedit: nec enim ve-
rebatur eorum multitudinem, quorum iam toties expertus erat inualetudinem, at-
que debilem virtutem. Comperto tandem quia tanti conuenissent, & de regionibus
finitimis ad eorum auxilia copiosè confluxissent, cogitauit rex similiter exerci-
tui suo incrementum dare, & mittēs per omnes regni sui fines, acciuit sibi quæcun-
que potuit habere auxilia: & fuerunt sibi quingenti milites, & amplius quàm bis
mille pedites. Hostes verò audientes regem cum suis appropinquasse, belloque
eos operire, mirati sunt valdè: æstimabant enim vt potius fugeret, quàm bello eos
exciperet; & gaudentes festinauerunt ei occurrere, vt antè eum in planis compre-
henderent, quàm fugam moliretur. Cumque appropinquassent castris nostrorum, 10
figunt & ipsi castra sua ibi propè; & more solito, per centurias & cohortes se vndi-
que effuderunt, viasque omnes à tergo occupauerunt: ne scilicet quis nostrum fu-
giens, manus eorum euaderet: bellumque eà die & crastinà fieri distulerunt, vt vel
sic tædio nostros affligerent. Rex autem *Baldwinus*, iterum mittens Iherosoli-
mam, Patriarchæ innouit diem, quo cum hostibus configere existimabat: rogans
& supplicans, vt tam ipse quàm clerus & populus orationi vacarent, & vigiliis & e-
leemosynis DEVM exorarent, quatinus à gente perfida eos propitiùs liberaret.
Nuncius festinus tam morti quàm vitæ se exponens, per hostium cateruas mon-
tium abrupta peruolans, Iherosolimam venit, regis mandata peregit. Audito itaque
Patriarchâ hoc rumore, iussit clerum conuenire, & pulsatâ maiori campanâ popu- 20
lum coadunari fecit in basilica Sepulchri; breuiterque locutus pro tempore & mo-
do locutionis suæ, orationibus & vigiliis atque eleemosynarum largitatibus per il-
lud triduum eos insistere efflagitans, se quoque bello affuturum spondit. Cui
mox assentientes omnes, lacrimasque vberes effundentes, * quotquot habere po-
tuerunt, secum proficisci promiserunt. Nec morâ, equos ascendentes urbem sunt
egressi. Et erant simul quinquaginta tam clerici quàm laici equos habentes. Vespere
autem facto, iter per insidias hostium audacter arripuerunt, & summo mane di-
luculo ad exercitum peruenerunt. Rex autem vt vidit Patriarcham, gauisus est, &
Crucem Dominicam ei committens, signiferum bellieum constituit; & sonanti-
bus lituis, hostes aggrediuntur. Hostes iam quidem quasi certi de victoria, partem 30
suorum miserant, loppem alteram quoque partem *Ramulam* obsidere: visisque no-
stris ad bellum ordinatè incedere, arma velociter capeffunt, & nostris obuiam ve-
nerunt: & confestim prælium cõmittitur. Facto itaque vtrinque cõcursu, clamor
magnus ad astra tollitur, nostris, CHRISTVS VINCIT, CHRISTVS IMPERAT,
CHRISTVS REGNAT; clamantibus, & Patriarcha lignum Dominicum præ cæ-
teris baiulante. Tum clipei & galeæ ensibus resonant, & *ferri stridet acumen*: instat
1777. miles militi, & pro capitibus certatur. Turci verò *Damasceni* à sinistra se effun-
dentes, sagittis nostros valdè infestabant: sed erat valdè solatium, quia à parte scu-
torum eos receperant: iam iamque arcuum officia dimiserunt; & vaginis, ensi-
bus extractis cominus rem agere parabant, cum rex *Baldwinus* extrinsecus cum 40
agmine suo adueniens, suis opitulatus est, hostibus illis mox dispersis & in fugam
penè conuersis. Deinde alios atque alios instanter appetens, ad multitudinem
Saracenorum, Æthiopumque acies suas omnes direxit; atque in eos in ipso impe-
tu ferocique ira, quasi leo in pecudes frendens, omnem vim sui furoris effudit,
cuneosque eorum atque turmas foeliciter penetrauit atque contriuit; & in fugam
inhonestam, per vexillum sanctæ Crucis, vniuersos coëgit. Tunc qui equos velo-
ciores habuerunt, *Ascaloniam* fugerunt: sed pauci fuerant de Saracenis & Æthio-
pibus qui equos in illò certamine insiderent: coniurauerant enim tam diu, quàm
milites se de campo nullatenus fugere, neque pedites dimittere: iamque omnes pa-
riter quasi pedites erant, omnesque pariter confusi atque deuicti sunt. Et quoniam 50
fugere non valuerunt, neque nostrorum manus euadere, multi gladio interiøre,
multique viui capti, manibus post terga reuinctis in triumpho ducti sunt. Ibi inter-
fectus est *Gimelmulch*, dux & admiralus militiæ *Ascalonis*. O si viuus captus esset,
quot nomismata in redemptionem dedisset! *Semelimilch* autem dux *Babiloniæ*,
ex quo viderat cornu suum confutatum, equum nactus, in fugam præcipitem se de-
dit; & non *Ascaloniã*, sed vt rectius potuit *Babyloniam* tendit. Timebat enim, ne si
Ascaloniã ingrederetur, à nostris obsideretur & comprehēderetur. Cū eo quidam
adhæserunt,

adhæserunt, quidam Ascaloniâ subintrant; quidam etiam montana petunt, quorum complures, equos lassitudine affectos relinquentes, vix euaserunt: Equi postea à nostris cum faleris reperiuntur: & sic, Dei gratiâ, à nostris victoriâ peractâ, ad prædâ tandè se effundunt: tentoria hostiû, vasaque utensilia, equos & iumenta, mulos, asinos, camelos, dromedasque, atque infinitam pecuniam ibi tunc inuenerunt. Et glorificatus est Dominus eâ die à fidelibus suis, & magnificatus est vehementer; & in ore omnium, laus & exultatio resonabat: & reuersi sunt Ioppen cum lætitiâ, suffarcinati atque onerati spoliis aduersariorum: Vbi iam conuenerant classés Babylonix, & Alexandriæ, & Damiatæ, & Tripolis, & vniuersorum portuum naues

1° tam rostratæ quàm onerariæ, quasunque rex Babiloniæ imperio suo potuit excitare, plenæ omnes armatorum: ad hoc scilicet, vt cum exercitus eius ciuitatem *Iherusalem*, atque terram Iuda, & inhabitantes Christianos penitus deleuissent, tunc demum *Ioppen* atque alias ciuitates terrâ & mari obsidendo expugnarent; atque omnem terram ex omni gente Christianorum, Dei que cultu penitus euacuant, & expurgarent, atq; imperio Regis Babylonii subigerent: ipsiq; terram & ciuitates postea possiderent. Sed viso capite *Gimelmulch*, quod à muris Ioppæ rex *Balduinus* eis ostendi fecit, spes eorum frustrata est; & penitus desperati, in fugâ conuersi sunt. Tunc quidam Tripolim, quidam Alexandriam nauigauerunt, & dehinc Babyloniam. Anno igitur Dominicæ incarnationis *millesimo centesimo sexto*, Indictione decima quarta, ab vrbe verò *Iherusalem* capta septimo, prælium istud commissum est, vltimû bellorum. Atque finis hæc est. *Ergo diem belli vobis volo certificare. versus. Iam decies orto Phæbo sub Virginis astro, Cum terram solidâ spectaret imagine Luna. Sexta kalendarum Septembris cum legeretur. Annuit Omnipotens Francos gaudere triumpho. Tunc fugiunt Arabes, Turci simul, Ethiopesq;. Pars montana petit, remanet pars mortua campo.* Eodem anno quo prælium istud factum est, contigit in vigilia Natalis

2° Domini *terramotus* magnus valdè, ita vt omnes qui habitabant *Iherusalè* præsentirent. Nec non & sydus postmodum *cometa* in cælo apparuit: quod ferè ab Occidente in ea parte, quâ Sol hyberno tempore se abscondit, in Orientem radios suos ad instar telæ lineæ in directum protendens, à mense Februario vsque in Martium, per

3° quinquaginta dies aut amplius, crepusculo noctis oriebatur, & vsq; ferè in mediam noctem lumine pleno lucebat. Erat autem prima Luna quando primû oriri cepit sydus istud. Et sciendum est, quia à principio sui ortus tam ipsa cometa, quam splendor radiorum eius, de die in diem attenuatus est, adeò vt in diebus vltimis vix posset agnosci, nisi subtili acumine oculorum intueretur. Nec multo post, duo orbes in modum Solis, à dextra & sinistra parte huius quotidiani Solis, nec non eius magnitudinis, vel formâ vel lumine apparuere; & ab hora tertia vsque ad meridianam fulgebant: In quorum circulis omnium colorum species comprehendi poterant, ad instar yris: & quidam erant maiores; qui intus se cõcludebant minores. Et in sequenti quidem mense mediâ ferè horâ noctis stellæ, quasi de cælo pluerè

4° visæ sunt: quæ omnia licet mortalibus occulta atque ignota forent, actuum tamen futurorum signa aut præsentium siue præteritorum facinorum prodigia erant.

EXPLICIT HISTORIA.

Venerandus Podiensis Aimarus Episcopus Sumpsit curam ab Urbano Domini exercitus. Boiamundum dux Robertus Wiscardus Apuliæ Genuit valdè potentem ducem Antiochia. Urbium exterior Flandriæ Bolonia Reges ambos edidit nobili prosapia. G. Baldinum patre Eustachio Ida mater principes Regentes Iherusalem genuit hos nobiles. Fit post mortem Godefridi regis inuictissimi, Balduinus frater eius dux rex Iherosolimis. Pater regum rex Philippus & Robertus Flandriæ, Orti sunt equipollenter de regali semine. Ida mater Karломanni descendit de genere: Soror ducis Godefridi incliti Lotharia. Rodbertus comes Flandrensis probus miles inclitus; A Turcis appellabatur Georgii filius. Patriarcha, rex & custos Sepulchri, de Flandria; In vrbe capta Salomonis obtinent regalia.

Cuius prima
nobis perit.

INCIPIT SECVNDA PARS HISTORIÆ HIEROSOLIMITANÆ.

V M audisset domnus *Boamundus*, qui reuersus Antiochiam, to- 10
 ti iam vrbi principabatur solus, hominibus Raimundi Comitis
 de ea eiectis; & domnus *Baldwinus* Ducis Godefridi frater, qui
 & ipse iam Edeſſe ciuitatis totiusque confinibus trans fluuium Eū-
 fraten regionis obtinuerat principatum, certis referētib; nun-
 tiis, sanctum qui præceſſerat CHRISTI exercitum, & urbem
 Hierosolimam DEO se iuuante armis cepisse, & finitimam re-
 gionem, hostibus expulsis, magna ex parte sibi subiugasse, & loca sancta latius ad
 CHRISTI cultum liberauisse, latissimi cum suis hominibus effecti, debitas proin-
 de laudes DEO reddiderunt: dignas prosperatori laborum seruatorum suorum, &
 consummatori CHRISTO gratiarum actiones deuotissimè perſoluerunt. Gau- 20
 dent omnes, cuncti simul lætantur; Antiochia cum suo Boamundo exultat: Edeſſa
 cum Balduino tripudiat; *Eufratesia* vtrisque congratulatur: Tantæ victoriæ partici-
 pes fiunt congratulando, qui non pugnando fuerant extremi expertes laboris. E-
 rubescit Boamundus cum suis de reuerſione; de retardatione Balduinus verecun-
 datur; pudore suffunditur vterque, quòd gloriarum suarum titulis supremæ laudis
 victoria non annumeretur. Quamuis eiusedē fuerit virtutis & cautelæ ad munien-
 das defensandasve nouiter expugnatas regiones remansisse, cuius & ad expugnan-
 das præceſſiſſe. Aut nihil enim valuiſſet, aut parum, de Syria seu Eufratesia eiectos
 in Perſidam vsque Perſas expulsiſſe & Turcos, si omninò Christianorum abſceſ- 30
 ſu defensoribus vacuæ, reinuadendæ relinquerentur hostibus regiones. Quin po-
 tius extremæ dementiæ fuiſſet, tot & tantos pro reparando in regionibus illis no-
 mine & cultu Christiano labores sudasse & agones, si terras patrias, quas CHRIS-
 T O sanguine pepererant suo, resumendas scilicet relinquerent inimicis. Proin-
 de & in profectione aliorum & istorum remansione diuina agnoscat operata
 esse prouidentia, & vt vtrouique *non homini, sed nomini tuo, CHRISTE, detur hæc
 gloria. Tua est potentia, tuum regnum, Domine. Tu Hierosolimam cultoribus tuis reddidiſti;
 tu, Babylonios coram ipsis attriuiſti: tu, nihilominus Balduinum & suos, innumeras Perſa-
 rum multitudines cum parua cultorum tuorum manu sæpius inuadentem in Mesopotamia fi-
 nibus, sapiusq; vincentem, fugantem, proterentem, confortasti, adiuuiſti, magnificasti.* De-
 nique cum cognouiſſent Perſæ, quod & *Baldwinus* & Boamundus Hierosolimam, 40
 vt DEO vota sua perſoluerent, collegas suas subſequi cœpiſſent, cõglobati rurſum
 Edeſſenæ regionis partem inuadunt; quos ibi reperiffent cultores CHRISTI, tan-
 quam oues sine pastore, lupinâ rabie voraturi. Contra quos Balduinus cum parua
 ſatis, ſed electa suorum turma, subito reuerſus occurſu, in ſuis eos caſtris ſecuros, &
 nihilominus quàm Balduini recurſum ſuſpicantes, improuiſus repente aggreditur;
 caſtra perrupit, hoſtes perturbat, expugnat inimicos: alios occidit, alios fugat: ſicq;
 deletis hoſtibus, & victoriâ potitur, & prædâ ditatus opimâ, cū ſuis ad propositum
 iter reuertitur; *Boamundumq;* recurſum ipſius prope oppidum, quod *Valenium* dicitur,
 præſtolantem breui aſſequitur. Applicuerat in portu Laodicenſi Archiepiſco-
 pus quidam Piſanus, nomine *Daimbertus*, & cum eo Itali plures atque Tuſciani: ad- 50
 erat & quidâ alius de Apulia Epicoſopus: hii omnes ſimul ſatis amicabiliter glome-
 rati, ad viginti quinque milia tam equitum quàm peditum poterant æſtimari. Qui
 omnes Sarracenorum fines latius introgreſſi, impoſſibile dictu quanta vel de infe-
 ſtationibus Paganorum, vel de cibariorū penuria & homines & iumenta ſuſtinue-
 rint pericula: adeò vt plerique vrgente inedia, equorum vel aſinorum, vel & came-
 lorū carnes compulſi fuerint mâducare, vt vel ad qualemcumq; cibum proficerēt
 iunæta, quæ ad iter explendū defeciſſent. Inueniebantur aliquâdo arundines quæ-
 dam,

dam, vulgò dictæ *cannameles*, de quibus confici aiunt mel syluestre, vnde & nomen ^{A. Dn̄.}
 ex *canna* & *melle* compositum videntur habere: has qui poterant inuenire, dentibus ^{1100.}
 ruminandas, propter melleum saporem, ingerebant: plus inde saporis capefcentes,
 quàm vigoris. Torrebantur algore hyemis viatores; & imbriū continuatione, tam
 homines quàm iumenta soluebantur. Pleriq; & nobiles viri, deficientibus iumen-
 tis, de equitibus pedites facti, cogebantur incedere rescellulis suis sarcinati: & quas
 gestabant, vt earum subsidiis vtcunq; releuantur, earum oneribus nonnulli defi-
 cientes, penè ad mortem fatigabantur. Sed vincit omnia sancto feruens desiderio
 CHRISTI populus, nec cessauit donec perueniens Hierusalem, vota sua Domino
 10 reddidit, adorans eum in loco vbi steterunt pedes eius. Occurrunt sibi & quæ præ-
 cesserant, & quæ nunc succefferant tribus tribus Domini, & verè testimoniū Israël
 ad confitendū nomini Domini. Occurrit Balduino Duci, dux, idemq; frater ipsius
 Rex *Godofredus*, seq; inuicem in osculo sancto salutantes, de sua vel sospitate vel la-
 boris tam diuturni, tam gloriosè consummati prosperitate congratulantur. Con-
 summant desiderium suum simul omnes milites CHRISTI, loca Sancta circum-
 eunt, Terræ Sanctæ basia deuotissima infigunt; vixque possunt auelli ab aliis, nisi
 quòd aliorum desiderio & amore alia coguntur deserere. De *Hierusalem*, peruolant
 in *Betlehem*, reuolant in Hierusalem, de *Betlehem*, nunc sanctissimi sepulchri, nunc
 præseprii amore raptati: horrebat adhuc & sordebat aër & terra, fœtore cadauerum
 20 recens occisorum: ipsaq; immensitate horroris, quantam populo suo CHRISTVS
 præstitisset de Turcis victoriam commendabant. Recreatis ibi à tanto vel viæ vel
 famis labore & hominibus & iumentis, post celebrata in *Betlehem* annua Natalis
 Dominici cum summo gaudio solempnia: & memorato superiùs *Daimberto* Archi-
 episcopo, Hierosolimis Patriarchâ, electo: quidam quidè cum ducibus *Boamundo*
 & *Balduino* elegerunt *Antiochiâ* redire, quidâ verò Hierosolimis remanere, cum
 rege *Godofredo*. Anno ab incarnatione Domini, M. C. memorati duces *Boamundus* ^{A. Dn̄.}
 atq; *Balduinus*, cum de Hierosolimis ad sua reuerteretur cū suis, per *Galileâ* venerūt ^{1100.}
 vsq; *Paneadam*: hæc est quæ in sanctis Euangeliis *Cæsarea Philippi* nominatur: vrbs in-
 clita fatis, à filiis *Dan* antiquitus ad radices môtis *Libani* ædificata; sed temporibus
 30 Augusti seu *Tyberii Cæsaris* reædificata diligētius à *Philippo*, filio *Herodis*, & *Cæ-*
sarea est *Philippi* cognominata. Oriuntur ibi duo fontes, quorum quidam *Ior*, alter
 vero *Dan* nuncupantur: horum & fluentia & vocabula sui compositione *Iordanem*
 efficiunt fluuium, qui exinde vsq; in lacum, qui *Alphatites*, vel potius *Mare Mortuum*
 dicitur, percurrens, & nominibus perdit & flumen: hîc est lacus, imò tenebrosissi-
 ma quædam & impermeabilis abyssus, illius *Pentapolis* vorago horribilis, quæ per-
 ditionis impiorum adhuc permanet testis. Dicitur autem *Mare Mortuum* idcirco
 nominari, quòd nihil viuum nec ex se gignere possit, nec aliunde forte immissum
 nutrire. Ita non modò horribili vastitate terra ibi damnata est, sed aqua sterilitate.
 Nam & solum si qua fortè fructificat, forinsecus & gratum colore, & specie solidū
 40 videtur; intrinsecus verò, vel tactu vel gustu probatur inane: ita foris, prætendit gra-
 tiam; intus, fauillam abscondit. Terra quondam *Paradiso DEI*, vt *Moyse* ipse testa-
 tur, perfimilis; nunc horroris atque saluginis effecta, etiam in ipso germine suo exi-
 stit vmbra mortis. Talia perditorum quondam terra, perditionis adhuc præfert si-
 gna, vt iussu ipso discant corruptionis & nequitia sectatores, cui sint sine perditioni
 mancipandi: quin potius vt pertimescant & desinant ad ea libidinis opera ardere,
 quæ eos faciant sempiterno igne ardere; caueantq; eo desideriorum turpium fumo
 fuliginari, vnde *fumus tormentorum* eorum, sicut Scriptura dicit, ascendat in secula
 seculorum. Sed de hoc sufficiat ista breuiter memorasse: nunc ad propositum re-
 50 curramus. Igitur Ducibus præfatis cum comitibus suis ad sua, prius per *Tyberiadam*
 & dehinc per *Paneadam* reuertentibus, occurrunt cum multitudine grandi de *Da-*
masco, nocituri si possent, qui eorum insidiantes operiebantur transitum, *Sarrace-*
ni, confidentes plurimum de victoria, pro eo quòd inermes & de labore viæ nimis
 defatigatos illos didicerant esse viatores: & de armorum quidem inopia nō omni-
 nò falsa erat eorum suspicio: quia & lanceis carebant nostri; & sagittis parum ab-
 undabant; & arcus ipsi, qui locis illis glutino compaginari solent, assiduis imbribus
 humectati penè omnes, laxi erant & soluti. De victoria tamen obtentu, fefellit ho-
 stes militum suorum CHRISTVS; & de manibus eorum qui iam sibi eos compre-

hendisse videbantur, solertia ducum, eos clementer eripuit. Et *Boamundus* quidem in primo agmine, occursum hostium propugnabat & impetus; *Baldwinus* verò in extrema parte versutias & insectationes improborum quassabat. Euaferunt tandem periculum illud CHRISTI milites, & euicerunt discrimen tam studiosè sibi, tamque feraliter intentatum. Quod in tali articulo euasisse, non minus optabile fuit iam conclusis iamque captis, quam vicisse. Nam & hostibus ipsis non minus ingessit confusionis, in tanta opportunitate obtinendi victoriam, perdidisse quam fugisse. Itaque ipsi videntibus è regione munitionis ipsorum, quam *Balaac* nuncupant, castra sua locauerant nocte illà Christiani, sequenti die per *Tortosam* & *Laodiciam* transituri: vbi comitem *Raimundum*, quem ibi relinquerant, adhuc reperi-
 10
 entes, sed propter victualium caritudinem & inopiam cum eo diutius remorari non valentes, alter Ducum cum suis ad suam properauit *Edeffam*; alter verò Antiochiam suam cum suis gaudenter ingressus, iocundissimè à suis est susceptus. Vbi cum per sex menses suum, ex moese, strenuè ageret principatum *Gabriel*, vrbs *Meletina* primus, per legationem cum eo foedus pepigit, & sui ipsius & eius, cui praesidebat, vrbs deditioem illi pactus: ad quã cum Iulio mense, cum paucis pergeret recipiendam, incertum sanè cuius proditoris instinctu, Admiratus quidam, *Danisman* nomine, cum magna Turcorum gente, haud longè ab eadem vrbe, insidias proficiscentibus tetendit: & *Boamundum* cum suis inconsultè profus & omnino incaute, quia nimis securè, venientem, vndiq; de insidiis irruens gens nefaria circumu-
 20
 lauit subito: & vsque adeo repentino & improviso incursum perturbauit, vt non dico pugnare, sed nec arma pugnaturus corripere quisquam posset. Ita disgregati omnes, & in fugam versi, heu, pro dolor! ludibrio hostibus facti, plurimi perempti, nonnulli capti, paucissimi fugæ elapsi, & arma & castra atque etiam vecturas, cum omni substantia perdidērunt. *Boamundus* ipse comprehensus à Turcis, captiuus abductus, luctum & desolationem permaximam suis reliquit. Qui cum adhuc ante urbem *Meletinam*, quam *Danisman* obsidione cinxerat, captus teneretur, praefixo sui capitis cincigno, & *Balduino* per quendam transmissio, mandat & cum omni supplicatione lamentabiliter postulat, vt sibi citato pro CHRISTI amore succurrere festinet. Audito *Baldwinus* tam miserabili infortunio, vehementissimè tristis efficitur: deflet amicum; collegam plangit, communem casum lamentatur. Nec differt heros cordatissimus ad succursum, si posset, amici cum quanto poterat exercitu, iunetis & sibi Antiochenis, properare; seq; pro liberando, si preualet, collega omni exponere periculo. Verùm *Danisman*, Francorum sibi concursu prænunciato, eorum veritus animositate, urbem quam obsederat relinquit; & insequenti se per triduum *Balduino*, nullam congregandi copiã fugitans facit. Ita quasso labore *Baldwinus* & sui, dolentes reuertuntur: *Boamundus* verò captiuus, vt dictum est, abductus, diligentissimè custoditur. Regredienti *Balduino* *Gabriel* occurrit, & se & urbem illi dedens: firmatis itaq; cū *Gabriele* amicitias, & vrbs custodiã suis *Baldwinus* diligenter cõmendatã, Antiocheni quidè orbatu principe suo, Antiochiam inæsti redeunt;
 30
 40
Baldwinus verò, cum *Edeffensis* reuertitur *Edeffam*, vbi cum suã pace gauderet, & aliquatã fruere prosperitate, germanum suum, ducem videlicet *Godefredum*, vix anno in regno Hierosolimorũ expleto, cunctis deferentibus nunciis, didicit apud Hierosolimã XV. Kal. Augusti, diem extremũ clausisse; seq; ipsum ab omni Hierosolimorum populo regni successorẽ decretum esse, & electum. Dolet quidè de fratris morte Dux, sed de regni decretã non minus gaudet hæreditate. Itaq; communicato cum amicis cõsilio, terram suam cuidam propinquo suo, comiti scilicet *Balduino* regẽdam cõmittit, & custodiendã; ipse verò cū CC ferè militibus, & peditibus DCC. Hierosolimã tendere disponit; & mirantibus multis, & amicis horrescentibus, quod cum tam modico comitatu, tam periculosum iter aggredederetur, per tot hostium regiones transiturus: vnde pleriq; periculis se subdixerunt, pauefacti. Vẽ-
 50
 60
 70
 80
 90
 100
 110
 120
 130
 140
 150
 160
 170
 180
 190
 200
 210
 220
 230
 240
 250
 260
 270
 280
 290
 300
 310
 320
 330
 340
 350
 360
 370
 380
 390
 400
 410
 420
 430
 440
 450
 460
 470
 480
 490
 500
 510
 520
 530
 540
 550
 560
 570
 580
 590
 600
 610
 620
 630
 640
 650
 660
 670
 680
 690
 700
 710
 720
 730
 740
 750
 760
 770
 780
 790
 800
 810
 820
 830
 840
 850
 860
 870
 880
 890
 900
 910
 920
 930
 940
 950
 960
 970
 980
 990
 1000
 1010
 1020
 1030
 1040
 1050
 1060
 1070
 1080
 1090
 1100
 1110
 1120
 1130
 1140
 1150
 1160
 1170
 1180
 1190
 1200
 1210
 1220
 1230
 1240
 1250
 1260
 1270
 1280
 1290
 1300
 1310
 1320
 1330
 1340
 1350
 1360
 1370
 1380
 1390
 1400
 1410
 1420
 1430
 1440
 1450
 1460
 1470
 1480
 1490
 1500
 1510
 1520
 1530
 1540
 1550
 1560
 1570
 1580
 1590
 1600
 1610
 1620
 1630
 1640
 1650
 1660
 1670
 1680
 1690
 1700
 1710
 1720
 1730
 1740
 1750
 1760
 1770
 1780
 1790
 1800
 1810
 1820
 1830
 1840
 1850
 1860
 1870
 1880
 1890
 1900
 1910
 1920
 1930
 1940
 1950
 1960
 1970
 1980
 1990
 2000
 2010
 2020
 2030
 2040
 2050
 2060
 2070
 2080
 2090
 2100
 2110
 2120
 2130
 2140
 2150
 2160
 2170
 2180
 2190
 2200
 2210
 2220
 2230
 2240
 2250
 2260
 2270
 2280
 2290
 2300
 2310
 2320
 2330
 2340
 2350
 2360
 2370
 2380
 2390
 2400
 2410
 2420
 2430
 2440
 2450
 2460
 2470
 2480
 2490
 2500
 2510
 2520
 2530
 2540
 2550
 2560
 2570
 2580
 2590
 2600
 2610
 2620
 2630
 2640
 2650
 2660
 2670
 2680
 2690
 2700
 2710
 2720
 2730
 2740
 2750
 2760
 2770
 2780
 2790
 2800
 2810
 2820
 2830
 2840
 2850
 2860
 2870
 2880
 2890
 2900
 2910
 2920
 2930
 2940
 2950
 2960
 2970
 2980
 2990
 3000
 3010
 3020
 3030
 3040
 3050
 3060
 3070
 3080
 3090
 3100
 3110
 3120
 3130
 3140
 3150
 3160
 3170
 3180
 3190
 3200
 3210
 3220
 3230
 3240
 3250
 3260
 3270
 3280
 3290
 3300
 3310
 3320
 3330
 3340
 3350
 3360
 3370
 3380
 3390
 3400
 3410
 3420
 3430
 3440
 3450
 3460
 3470
 3480
 3490
 3500
 3510
 3520
 3530
 3540
 3550
 3560
 3570
 3580
 3590
 3600
 3610
 3620
 3630
 3640
 3650
 3660
 3670
 3680
 3690
 3700
 3710
 3720
 3730
 3740
 3750
 3760
 3770
 3780
 3790
 3800
 3810
 3820
 3830
 3840
 3850
 3860
 3870
 3880
 3890
 3900
 3910
 3920
 3930
 3940
 3950
 3960
 3970
 3980
 3990
 4000
 4010
 4020
 4030
 4040
 4050
 4060
 4070
 4080
 4090
 4100
 4110
 4120
 4130
 4140
 4150
 4160
 4170
 4180
 4190
 4200
 4210
 4220
 4230
 4240
 4250
 4260
 4270
 4280
 4290
 4300
 4310
 4320
 4330
 4340
 4350
 4360
 4370
 4380
 4390
 4400
 4410
 4420
 4430
 4440
 4450
 4460
 4470
 4480
 4490
 4500
 4510
 4520
 4530
 4540
 4550
 4560
 4570
 4580
 4590
 4600
 4610
 4620
 4630
 4640
 4650
 4660
 4670
 4680
 4690
 4700
 4710
 4720
 4730
 4740
 4750
 4760
 4770
 4780
 4790
 4800
 4810
 4820
 4830
 4840
 4850
 4860
 4870
 4880
 4890
 4900
 4910
 4920
 4930
 4940
 4950
 4960
 4970
 4980
 4990
 5000
 5010
 5020
 5030
 5040
 5050
 5060
 5070
 5080
 5090
 5100
 5110
 5120
 5130
 5140
 5150
 5160
 5170
 5180
 5190
 5200
 5210
 5220
 5230
 5240
 5250
 5260
 5270
 5280
 5290
 5300
 5310
 5320
 5330
 5340
 5350
 5360
 5370
 5380
 5390
 5400
 5410
 5420
 5430
 5440
 5450
 5460
 5470
 5480
 5490
 5500
 5510
 5520
 5530
 5540
 5550
 5560
 5570
 5580
 5590
 5600
 5610
 5620
 5630
 5640
 5650
 5660
 5670
 5680
 5690
 5700
 5710
 5720
 5730
 5740
 5750
 5760
 5770
 5780
 5790
 5800
 5810
 5820
 5830
 5840
 5850
 5860
 5870
 5880
 5890
 5900
 5910
 5920
 5930
 5940
 5950
 5960
 5970
 5980
 5990
 6000
 6010
 6020
 6030
 6040
 6050
 6060
 6070
 6080
 6090
 6100
 6110
 6120
 6130
 6140
 6150
 6160
 6170
 6180
 6190
 6200
 6210
 6220
 6230
 6240
 6250
 6260
 6270
 6280
 6290
 6300
 6310
 6320
 6330
 6340
 6350
 6360
 6370
 6380
 6390
 6400
 6410
 6420
 6430
 6440
 6450
 6460
 6470
 6480
 6490
 6500
 6510
 6520
 6530
 6540
 6550
 6560
 6570
 6580
 6590
 6600
 6610
 6620
 6630
 6640
 6650
 6660
 6670
 6680
 6690
 6700
 6710
 6720
 6730
 6740
 6750
 6760
 6770
 6780
 6790
 6800
 6810
 6820
 6830
 6840
 6850
 6860
 6870
 6880
 6890
 6900
 6910
 6920
 6930
 6940
 6950
 6960
 6970
 6980
 6990
 7000
 7010
 7020
 7030
 7040
 7050
 7060
 7070
 7080
 7090
 7100
 7110
 7120
 7130
 7140
 7150
 7160
 7170
 7180
 7190
 7200
 7210
 7220
 7230
 7240
 7250
 7260
 7270
 7280
 7290
 7300
 7310
 7320
 7330
 7340
 7350
 7360
 7370
 7380
 7390
 7400
 7410
 7420
 7430
 7440
 7450
 7460
 7470
 7480
 7490
 7500
 7510
 7520
 7530
 7540
 7550
 7560
 7570
 7580
 7590
 7600
 7610
 7620
 7630
 7640
 7650
 7660
 7670
 7680
 7690
 7700
 7710
 7720
 7730
 7740
 7750
 7760
 7770
 7780
 7790
 7800
 7810
 7820
 7830
 7840
 7850
 7860
 7870
 7880
 7890
 7900
 7910
 7920
 7930
 7940
 7950
 7960
 7970
 7980
 7990
 8000
 8010
 8020
 8030
 8040
 8050
 8060
 8070
 8080
 8090
 8100
 8110
 8120
 8130
 8140
 8150
 8160
 8170
 8180
 8190
 8200
 8210
 8220
 8230
 8240
 8250
 8260
 8270
 8280
 8290
 8300
 8310
 8320
 8330
 8340
 8350
 8360
 8370
 8380
 8390
 8400
 8410
 8420
 8430
 8440
 8450
 8460
 8470
 8480
 8490
 8500
 8510
 8520
 8530
 8540
 8550
 8560
 8570
 8580
 8590
 8600
 8610
 8620
 8630
 8640
 8650
 8660
 8670
 8680
 8690
 8700
 8710
 8720
 8730
 8740
 8750
 8760
 8770
 8780
 8790
 8800
 8810
 8820
 8830
 8840
 8850
 8860
 8870
 8880
 8890
 8900
 8910
 8920
 8930
 8940
 8950
 8960
 8970
 8980
 8990
 9000
 9010
 9020
 9030
 9040
 9050
 9060
 9070
 9080
 9090
 9100
 9110
 9120
 9130
 9140
 9150
 9160
 9170
 9180
 9190
 9200
 9210
 9220
 9230
 9240
 9250
 9260
 9270
 9280
 9290
 9300
 9310
 9320
 9330
 9340
 9350
 9360
 9370
 9380
 9390
 9400
 9410
 9420
 9430
 9440
 9450
 9460
 9470
 9480
 9490
 9500
 9510
 9520
 9530
 9540
 9550
 9560
 9570
 9580
 9590
 9600
 9610
 9620
 9630
 9640
 9650
 9660
 9670
 9680
 9690
 9700
 9710
 9720
 9730
 9740
 9750
 9760
 9770
 9780
 9790
 9800
 9810
 9820
 9830
 9840
 9850
 9860
 9870
 9880
 9890
 9900
 9910
 9920
 9930
 9940
 9950
 9960
 9970
 9980
 9990
 10000

rientes Christianorum. Est enim haud longè ab vrbe, quam *Beritum* vocant, prope A. Dn.
1107.
mare, meatus artissimus quidem, sed inuitabilis illac viantibus, cuius angustias si priùs occupauerint viri centum, centum milibus transitù facillimè obcludere possint, montium & maris obiectibus, caueis etiam antrorum vndique muniti. Hunc itaque locum Damasceni præoccupantes & Calipteni, cùm præcurrètes Christianorum exploratores accedentes ad se statim impugnare cœpissent, qui ponè sequebantur ordinato per acies comitatu toto, auxilium eis de cœlo præstari in tanta necessitate deuotissimè precabantur. Nec defuit suis clemens vbiq; bonitas Saluatoris. Nam primo quidem congressu, plures hostium in insidiis suis confestim occisi, 2095
10 alii verò adeo perterriti sunt vt congregari formidantes, pugnam desererent: seque ipsos in caueas antrorum, vel montium angustias receptantes, de prohibèdo potiùs transitu quàm de conflictu agitando curarent. Quod cernentes Christianæ vel dux vel signiferi militiæ, eodè quo configere cœperant loco castra locant sua: videlicet ne, si ad modicum vel hospitandi gratiâ retrocederent, infraetam hostium animositatem, quasi formidantes, rursus aduersum se concitarent. Noctem illam ferè omnes tam homines quàm iumenta, & incibati & sine potu, duxerunt insonnem. Simulabant contra hostes audaciam, sed parum de vita confidebant. Periculosum erat in castris manere; periculosius angustiarum fauces transeundas adire; periculosissimum retroducendo fugitare. Ita cùm neque de fuga consilium, neque spes vlla patesceret de victoria, de salute ferè omnis fiducia perierat. In tanta anxietate nocte illâ in castris suis languerunt Christiani: longa erat anxii nox, præ acerbitate langoris: sed præ horrore formidatæ, iamque velut ante oculos positæ mortis non minus timebatur lucis accessus: aurora, quam desiderantes metuebant, illuxit. Consilium vel transeundi angustias, vel quod magis sperabatur moriendi gloriosè in bello libratur à primoribus, & ab omnibus firmatur. Collectis pæpilionibus, seu quibuslibet aliis rebus, onerata iumenta præ se minantes, armati milites ab irruentibus vndique hostibus defensant; gressum versus angustiarum accessum tendunt. Circumuallant gradientes, & de montibus & de mari concurrentes vndique Sarraceni, clamoribus immentis perstrepunt, sagittis & missilibus
30 appetunt, gladiis minitantur nudatis; simulque post tergum & ab vtroque latere, velut oues, ad angustiarum fauces eos minabant, vt ibi conclusis pro libitu illudere, atque pessundare sic interceptos valerent. Quod & facerent facillimè nisi pius **CHRISTVS** & suis in extremo conclusis articulo, tantò mirabilius, quantò insperatius consilium inspiraret, & ministraret auxilium; & inimicis suorum vtrumque mirabiliter subtraheret. Nam cùm inter vociferantes vndique, & gladios suos in mortes piorum impios exerentes, pii & fideles **CHRISTI** planiciem quandam angustias illis penè contiguam occupassent, tantam cordibus suorum subitò præsens vbiq; in opportunitatibus, in tribulatione pius **IESVS** immisit fiduciam, vt audacissimo recursu impetores suos impeterent, conglobatorum cuneos irrum-
40 perent, dispergerent; triphariamque disgregatos fugarent: adeo vt effusi nunquam ultra vel resumere vires, vel in aciem se recolligere præualerent: aliis ad montana fugientibus, postremi quique gladiis insequentium trucidantur; alii de præruptis vel scopulis rupium vel montium cacuminibus, in præceps acti colliduntur; alii in tribus vel scaphis etiam per mare, quàm perniciosius possunt, aufugerunt, timentes ne etiam classem sibi possent eripere Christiani. Hoc planè mirabile erat intueri, per mare fugientes se non nisi per terram insectantes: quia non satis sibi fore crederent Christianorum euadere manus, litus deserendo, nisi & fugiendo longiùs euassissent & visus. Quare hoc? nisi vt manifestissimo claresceret indicio, istud non nisi opus esse virtutis? Quare hoc? nisi vt Christiani & verè fi-
50 lii Israël, suum & terrâ & mari pro se pugnantem videntes Dominum, gratulabundo concentu clamarent, *si DEVS pro nobis, quis contra nos?* Ecce etenim com- Rom. 8, 31.
pleri etiam visibiliter cernebant diuinum illud promissum: *Persequentur quinque* Leuit. 26, 8.
de vobis, centum alienos; & centum è vobis decem millia. Quin potiùs fugiebant hostes etiam illic, vbi se neminem persequi posse non neiciebant. Tantùm cordibus eorum terroris, tantùm inualitudinis immiserat Omnipotens, vt pluri-
mi paucissimos, sed pius impii, non dicam impugnare, sed nec respectare aude-
rent. Obstupuerant adeo præ formidine & penè diriguerant, vt velut ad quid

venissent non aduertentes, proiectis armis, inermes dexteræ & nudas ceruices ferientibus obiectarent. Ecce, quo modo victi sunt, qui se iam vicisse gloriabantur! Vincuntur victores à victis, à captiuis captiuatores capiuntur; & ab eis quos se iam victos tenere putauerant, vinciuntur, asseruantur, distribuuntur. Postquam itaque ferè toto illo die hostes suos persecuti sunt, ad castra eorum reuersi, & spoliis dirati opimis, armis quoque peremptorum collectis, consultius fore visum est Duci, ut in quoddam proximum sed vastum castellum secederent; ibique post tantæ cædis laborem, nocte illâ sub oliuis quiescerent & virgultis. Sequenti die, primo diluculo dux, cum aliquantis de militibus suis, ad angustias iam meatus accessit, explorare per se volens si qui adhuc ibi superessent qui transitum possent prohibere Sar- 10
raceni. Sed neque in hoc minus quam in cæteris se probavit virtus CHRISTI, quod omnino inexpugnabilem locum hostes omnes deseruerant pauefacti. Quo sollerter satis explorato, iussu ducis commilitones eius ignem accenderunt in cacumine montis: ut viso, sicut condictum fuerat, fumo, qui in castro resederant, omnes subsequerentur. Ita prosperante DEO conuenerunt omnes, & liberam habentes viam, cum omnibus rebus suis transierunt: hospitatis autem prope *Beristum*, Admiratus ipsius, timore potius quam amore permotus, victualia scaphis gestantibus transmisit. *Sidonii* quoque, & *Tirii*, sed & *Ptolomenses*, transeuntibus prope se, victualium conuectatione fingeant amicitiam; sed non nesciebantur cor habere nequam. Oppidum, quod *Caiphas* nuncupant, eodem anno ab Hierosolimitis recuperatum, 20
Tancredus quidem iam possederat: sed quia iam Balduino maliuolus esse cœperat, nolentibus ad se intrare ciues panem & vinum extra muros vendiderunt, Tancredo, prouidente DEO, tunc absente. Transeuntes autem *Cæsaream Palestinæ*, venerunt *Ioppem* ciuitatem maritimam, ibi ducem Balduinum tanquam regem suum Franci gaudenter susceperunt. Properantibus exinde Hierosolimam, tota simul extra muros occurrit Ecclesia, eumque lætabundo satis processu excipiens usque in Domini Sepulchri templum cum hymnis & laudibus deducit. Ibi firmatis cum rege, Christiano more, fœderibus, & Rex & qui cum eo venerant, à labore; & Hierosolimorum populus à desolatione principis, DEO & CHRISTO fauente, quieuerunt. Solum Patriarcha *Daimbertus*, cum paucis, huic tam celebri Regis defuit exceptioni: eo 30
quod & Regi, & aliquantæ vel cleri vel populi parti, iam cœperat de quibusdam esse exosus: vnde & extra sedem, aliàs versabatur priuatus. Propter quod & coronandi Regem, usque ad sequentem Domini natalis sollempnitatem, sollempnitas est dilata: simulque ut tunc, sicut decebat, gloria coronæ regalis gloria fieret clamor ex gloria tam gloriosissimæ festiuitatis: pace interim inter patriarcham & regem, inter clerum & archipræsulem tractata diligenter & reformata. Interim rex consilio cum proceribus habito commodum duxit finitimas hostium regiones intrare, & in ipso regni sui primordio Turcanæ feritatis insolentiæ, probitatis suæ, quasi gustum propinare: commodius fore iudicans hostes in terris & vrbibus suis aggredi, quam ad se aggrediendum eis ex dilatione cornua sinere erigi. Elegit itaque Rex 40
cum electa militiæ Christianæ manu, primo omnium *Ascalonitas* expetere, gentem videlicet rebellem semper, & Christianæ pacis æmulam, malignitatis totius aduersus seruos CHRISTI nutriciam, in qua & de qua pululant semper assidua bellorum omnium & laborum fomenta. Quam & urbem & gentem, sicut de antiquis scriptum est, idcirco credendum arbitror Dominum vel delere vel seruis suis tradere noluisse, ut semper in eis experiatur Hierusalem, & habeant consuetudinem præliandi: ne videlicet per ocium peioribus inimicis deterius impugnentur & expugnentur, moribus viciosis: ut iuxta dictum illud Satirici quidem sed garrindo 50
veridici, *Seruabat castas humilis fortuna Latinas, Et labor in noctes. Et proximus Hannibal urbi;* & nostri Hierosolomitæ ex bellorum & laborum assiduitate, & in humilitate deprimantur, & constringantur in castitate. Minus quippe superbire libet, vbi vix licet viuere: minus delectat fornicari eos, qui assidue timent etiam mori. Bella itaque exteriora, interiorum sunt sæpe peremptoria bellorum. Hostes visibiles, inuisibilium sunt vel repressio vel oppressio inimicorum. Proinde contra spiritualia nequitie in cælestibus, bella Hierosolimitis nostris necessaria semper credenda sunt ea, quæ aduersus carnem & sanguinem, hoc est, aduersus *Ascalonitas*, continua sustinent bella. Ante *Ascalonem* igitur cum rex *Balduinus* venisset cū eo quæ, CHRISTO
duce,

- duce, ductabat Christianorum exercitu,gressis aduersus se hostibus tam impetuo-
 so restitit congressu, vt statim intra mœnia refugere compulsi, foras erumpere vl-
 tra non fuerint ausi. Proinde videntes Christiani nullam sibi tunc fieri copiam cõ-
 grediendi, vicinas regiones perambulare maluerunt, quàm ibi frustra diutiùs im-
 morari. Ob quorum metum, locorum incolæ, & se & sua & animalia intra late-
 bras occultabât cauernarum: E quibus eùm fumo speluncarum ingressibus admo-
 to, cogentur exire, comperto quòd plurimi eorum soliti essent exercere latroci-
 nia in Christianos, & viantibus insidiari, sine dilatione aliqua statim sunt omnes
 iugulati. Siris tamen, qui inueniebantur inter eos, ob nomen CHRISTI, quod vt-
 cunque retinent, parcebatur. Peragrata itaque, & armis atque incendiis totâ ferè
 illâ depopulatâ regione, consultum etiam est in *Arabiam* transire, terrorem vbi-
 que spargere, *parcere subiectis, & debellare superbos*. Transcuntes itaque per montana,
 prope ea loca quæ sepulturis Patriarcharum habentur insignia, ventum est in val-
 lem antiquitus, vt Scriptura dicit, Paradiso DEI similem; nunc autem, imò fatis o-
 lim, vmbra mortis & perditionis: vallem scilicet *Sodomorum* atque *Gomorrearum*,
 ciuitatum igne & sulphure perditarum; & in locis quibus absorptæ sunt, lacum ha-
 bentem, imò abyssum, sicut supra memoratum est, impermeabilem. Quam etiam
Mare Mortuum, seu *salsissimum* Scriptura nominare est solita, tam pro eo quod nihil
 gignere viuum possit, vel nutrire; quàm etiam quod gustum & tactum probetur, su-
 per omnia amara, amarum. Hoc nullum vndique, nisi fortè in subterraneis, habet
 exitum; nullum in se flumen recipit, nisi ab Aquilone Jordanem, vnde etiam *lacus*
 congruè nuncupatur: cuius longitudo in Meridiem stadiis porrigitur ferè septin-
 gentis, latitudo verò CL. stadiis patet. Vnde & conuenientiùs creditur scelestæ
 quoddam gentis habitaculum fuisse: cuius impuritatem gentis, cum diuina non
 ferendam vltra iudicasset feueritas, terrâ hiatus vastissimo delucente, & gentem ne-
 fariam tortis cœlitis sulphureis ignibus conflaratam absorbente, credendum vo-
 raginem illam abysso, occupante salisgine, illo fuisse repletam. Hunc itaque lacum
 rex, & qui cum eo erat exercitus girantes, à parte Australi *Arabia* montana sunt in-
 gressi: ac deinde in vallem quandam cunctis terræ frugibus fatis vberriamam: in qua
 inuenerunt & eum *fontem*, quem Sanctus Moyses, iubente Domino, elicuisse fer-
 tur de petra virgâ bis percussâ, perrenni cursu viuaciter manantem, adeo vt & mo-
 lendinos fatis volubiles habere possit eius riuus, nullâ vnquam siccitate arefcens.
 Inuenerunt ibi & *Oratorium*, quod Sancti Aaron hodieque dicitur, in montis verti-
 ce situm, in quo & ipsum & fratrem eius Sanctum Moysen diuinum fertur frequẽ-
 tare solere colloquium. Vtrum autem verum sit quod DEI & Sanctorum germa-
 norum ibi adhuc manere, videri, & intrari posse dicitur collocutorium, viderint hi
 qui primùm talem inde vulgauerunt opinionem. Nam nos, quod suum est histo-
 riæ, facimus, vel res, vel quæ de rebus habentur opiniones, simpliciter referentes.
 In valle memorata victualibus cunctis fatis opulenta nullum ferè incolarum in-
 uenire præualens exercitus Christianorum, cum eos vltra procedere non sineret
 latissimè patens, vasta nimis solitudo & horrida, redire Hierosolimam disponunt.
 Quò cum redissent, de pacificando cum Rege, & Canonicis Sancti Sepulcri, Patri-
 archâ *Daimberto*, tractatum diligenter, & efficaciter DEO fauente expletum est: &
 de coronando rege apud Berlehem, instante Dominici Natalis die, & tandem ab
 omnibus differri non oportere, collaudatum. Causabantur enim quidam non de-
 bere ibi coronari regem hominem, vbi constat spinis coronatum esse cœlorum re-
 gem: nec debere ab homine præsumi ad insigne honoris coronam, quam CHRIS-
 TVS Dominus sustinere dignatus sit ad dedecus illusionis. Sed quid quæso, quid
 refert ista causatio? quasi verò non totum nobis cedat ad honorem, quicquid vel
 opprobrii CHRIS TVS sustinuit vel laboris. Sicut enim mors CHRISTI, vitæ
 nostræ est causa; sic & irrisio CHRISTI, nostri est insigne honoris. An non om-
 nnis Christianus, ex illa CHRISTI corona, *genus electum, regale sacerdotium*, est fa-
 ctus. Nempe ad honorandum potius, quàm ad quassandum honorem regium, va-
 lere censendum est, quod CHRISTVS Dominus spinis est coronari dignatus. Pro-
 inde, quamuis laudandæ humilitatis fuerit quòd rex, Dux Godefridus hac consi-
 deratione dicitur coronari noluisse, nõ est tamen improbandæ rationis fratrem eius
 ducem Balduinum & inunctum more Christiano à Christianis fuisse, & coronatū.

A. Dn.
1107.

Gen. 13, 10.

Ios. 3, 16.

Deut. 3, 17.
&c.

L. Pet. 2, 9.

A. Dni.
1101.

Annus itaque ab *incarnatione Domini* **M. C. I.** regis Hierosolymorum secundi, videlicet ducis Balduini, primus est. Quem licet in primordio regni sui paucarum urbium possessorem, non numerosâ adhuc militiâ abundantem, finitimâ tamen gentes aggredi verebantur omnino, & metuebant, bellatorem eum strenuissimum esse non nescientes. Qui hoc potissimum dolebat, quod quam vellet copiosam congregare militiam non valeret. Adhuc enim proficiscentibus Hierusalem peregrinis, via satis erat impedita, hostibus portus omnes præter *Iopensem* obtinentibus. Vnde quoque de Occidentalibus partibus difficillimus erat ad Orientales transitus: non dicam defensoribus, sed & habitatoribus adhuc magna ex parte vacua erat regio Hierosolimitana: Eorum quos, ad visenda & veneranda loca sancta, deuotio Christiana, de transmarinis partibus, per tot & tanta pericula perducebat, pauci inibi diutius volebant remorari: equi, quos remanentes vel emere possent, vel dono regis accipere, vix poterant inueniri. vnde vix vltra trecentos milites regia poterat habere militia, quos & ipsos de assignatis sibi custodiis adunare, periculosissimum erat: tum, ne ipsi viatim ab hostibus intercepti; tum, ne vel vrbes vel castra reinuaderent hostes, absente, præter mulierculas, omni ferè defensore. Nam pedites, vix ad *Hierusalem, Ramulam, Iopem, & castrum Cayphas* muniendum custodiendumve, abundabant. Hæc idcirco memorauerim vt aduertant qui legerint ista, vel audierint, quot & quantos labores, timores, angores sustinuerint pro CHRISTO primitiui illi terræ vel regionis Hierosolimitanæ possessores: simulq; vt intelligatur, non minus miraculi esse regionem tam amplam, à tam raro vel possessore vel defensore retentari potuisse postmodum, quam primitus expugnari. Liqueat itaque CHRISTI Domini in omnibus his operatâ dignationem inquiri, ammirari virtutem, clementiam contemplari. Quis enim audiat patriam tantam à trecentis militibus retentari, defensari inter innumeras hostium populosissimasq; nationes, Syriam scilicet, Arabiam, Ægyptum, Persidam, Mesopotamiam; & facile credit? verè incredibile hoc fit, si sola virtus humana pensetur. At verò si Omnipotens, omnia quæcunque voluerit in cælo & in terra faciēs, cogitetur fideliter, & piè agnoscat, desistit quidem hoc impossibile videri; magisq; incipit esse mirabile: mirabile quidem, sed non miserabile. Nam pro CHRISTO Domino laborare tantò gloriosius est, quanto
30
beatius: *Labores manuum tuarum, quia manducabis beatus es*, ait Scriptura, & *bene tibi erit*: & beatissimus Apostolus, *si quid patimur, inquit, propter iustitiam, beati*. Proinde & nos cum eodem Apostolo, conuenienter audemus beatificare eos, quos scimus in via & in Terra Sancta innumeros & immensos labores sudasse & agones. Nec *Antiocheni* eorundem fuerunt expertes laborum, imoq; nec præmiorum exortes, quos ea potissimum desolatio tunc angebat quòd capto, vt & superius memoratum est, *Boamundo*, sine principe vel duce, extra muros vix audebant exire suos: hostium ih-sup- frequentissimos & excursus tollerantes, & assultus. Quamobrem destituti suæ consulentes, *Tancredum* Boamundi propinquum, eodem anno euocauerunt per legatos; & ei tam vrbis quàm regionis assignauerunt principatum: eo tenore, vt
40
si quando, DEO miserante, Boamundus rediret, nihil ei recuperandum ducatum suum præiudicatum fuisset. Quò cum Tancredus, vel propinqui amore, vel maioris principatus cupidine, migrare disposuisset, pacificatur regi Balduino, & castri sui Cayphas, & vrbis Tyberiadis eius fidei tradidit dominatum. Eodem anno *Ianuenfes Itali* cum numerosâ satis classe Laodicix hyemantes, verno tempore subsequente, Ioppem vsque nauigauerunt: ibique nauium in portu firmatâ statione cum Rege, qui eis occurrerat iocundissimè excipiendis, Hierusalem vsq; profecti sunt. Vbi cum Paschalem celebrassent sollempnitatem, reuersi Ioppem cum Rege fœdus inierunt huiusmodi: *Vt simul ad expugnandas hostium vel vrbes vel castra procedentes, pecunia quidem primam & secundam partem rex, & sui haberent; Ianuenfes vero tertiam, cum vno in castro vel vrbe captâ vico semper obtinerent*. Taliter utique fœderati, primò omnium oppidum Peregrinis Sanctæ viæ infestissimum *Assurt* videlicet obsederunt, à Godefrido rege obsessum nec captum. Quin potius centum fermè de Francis, ibi Rex præfatus amiserat, de turre lignea muro iam admota quidem; sed præ ascendentiū nimietate contrafracta frustatim, in terram elisos. Quorum alios, videntibus & dolentibus Christianis, crucifixerunt statim Sarraceni; alios sagittis, alios aliis patibulis interfecerunt. Huius tam crudelis in collegas parati piaculi non immemo-

immemores qui rege Godefredo fuerant Christiani, tam ardentem ad expugnationem conuenerunt impiorum, ut eos ad resistendi desperationem compulerint, totis licet viribus se defensores. Sciens itaque se nec resistere diu posse, nec si caperentur meritas & poenas & mortes euadere, de dedendo regi castro, si sibi vita concederetur cum pecunia, coeperunt per legatos tractare. Librato itaque rex cum Ianuensium consulis consilio, visum est bonum omnibus, si sine discrimine obsequentium, Peregrinorum quoque Christianorum tam grande remoueretur periculum. Itaque indulgetur opidanis vita cum rebus: castrum receptum diligenter munitur, impiis eiectione inde, & Ascalonam usque cum suis omnibus deductis. Inde ad

10 *Casaream* urbem Palestinæ munitissimam obsidio transfertur. Cæsarienses obsessi, obsessores irrident; conuitiis lacescunt & maledictis, de muris & propugnaculis suis plurimum confidentes. Iussu regis machinæ parantur, muris admodum scalæ plures deferuntur; fabricatur & turris lignea de malis nauium, satis excelsa, murorum altitudinem viginti cubitis transcendens. Prægrandes muro annis lapides torquentur in arces; turrium solida crebris ictibus quassantur; nihilque, quod ad expugnandos impios credatur valere, intentatum relinquitur. Nec minor obsessis inerat se defendendi solertia: non die, non nocte quiescunt: semper inueniuntur resistere parati: quindecim diebus impugnatur assidue ciuitas, nec capitur. Pertæsus tam longæ obsidionis Christianorum exercitus, erubescit sibi & indignatur, quod ad obsedendum fortiores sunt impii & blasphemii, quam ipsi ad insistendum. Cohortantes itaque se inuicem, & alterutrum & verbo & exemplo prouocantes, correptis armis, ausu & impetu mirifico conuolant ad murum, scalas suberigunt, scutis capita tecti conscendunt; gladiis & lanceis obuios hostes in ipsis murorum propugnaculis aggrediuntur, alios trucidant ibi, alios præcipitant: Scandendi post se & viam liberam faciunt sociis, & iam ex æquo cum hostibus decertant. Fit iam Christianorum murus, qui modò erat Sarracenorum. Derurbati è muro, ad munitiora fugiunt illi perniciter; sed ipsi perniciter insequuntur. Desinant fugientes; & dum alius alium præcurrere ad latebras gestit, se ipsi præpediunt, ut latebra quæ posset alicuius esse, sit nullius. Conglobantur super corruentium aceros cateruæ percussorum; simulque tanquam tritum

30 rantes in area triticum, indiscretam omnes cæde trucidant; nec sexui parcitur, nec ætati, ut ira DEI in blasphemos compleretur. *Admiratus* urbis & *Archadius*: sic enim suum Sarraceni vocant Episcopum: comprehensi, & ante regem adducti, viui & victi iubentur asseruari, pecuniæ credo spe potius, quam miserationis affectu. Qui viui comprehendebantur prius pugnis colla percussi, Bizanteos intra ora in gingiuis occultatos, euomere cogebantur. Quos qui non euomebant, trucidati congregabantur in aceruum, & comburebantur, ne vel aurum ab improbis glutitum perderetur, vel corrumperetur aer fœtore de cadaueribus exalante peremptorum. Consueuerunt enim pessimi, cum se iam iamque morituros præuident aurum sic transglutire suum, aut intra ora abscondere, victoribus eo modo & in ipsa morte inuidentes. Fœminæ quoque,

40 impudentius & turpius quam eloqui deceat, intra se celatos nudare aureos morituræ cogebantur. Ita deditis morti Cæsariensibus ferè cunctis, perpauci de utroque sexu, siue ad efferenda congerendaue peremptorum cadauera; seu ad seruitutem, venales futuri, reseruati sunt. Iam verò captam urbem, quanta pecuniæ copia, quanta victualium omnium abundantia, quot & quanta & formam & materiam præciosa utensilia reperta sunt ibi & congesta, æstimari non facile, necdum enarrari potest. Quod ex eo satis pensare licet, quod plures prius pauperes, exinde facti sunt satis locupletes. Expugnata urbe Cæsaream, & custodiendam prudentibus & strenuis viris commendatam, auditum est, & cunctis referentibus nunciis approbatum, *Babylonios* apud *Ascalonam* congregatos bellum Christianis parare. Propter quod & Rex & exercitus Christianorum,

50 *Ramulam* ciuitatem Lidæ proximam adire festinauerunt; & se, ad excipiendum quod sibi parabatur bellum, præparare. Quod scientes Babylonii, distulerunt callidè paratos adire; se potius adiri prope mœnia sua, & intra aggeres suos præstolantes: ut vel vincere facilius possent, vel victi in munitiones suas sese receptare: quorum calliditate comperta, Christiani calliditatem calliditate simili deludere maluerunt, quam innumeros pauci, munitos immuniti expetere. Tandem, videtes Ismaelitæ suam sibi calliditatem nil valere; & moræ & inediæ pertæsi, alii alibi sunt dispersi. Quod rex & sui cognoscentes læti & alacres *Iopem* redeunt, CHRISTVM Dominum super omni-

A. D.
1101.

4. Ps. 4. 1.

Luc. 12. 32.

bus quæ sibi præstitisset bonis, collaudantes. Verùm post duos menses cùm intimatum fuisset regi, aduersarios suos iteratâ contra se animositate, *Ascalona* esse congregatos, congregat & ipse apud *Iopem* quantum præualet exercitum: ducentos scilicet & sexaginta milites, & pedites nongentos: cum his contra vndecim millia militum & viginti peditum millia pugnaturus. Quis audiat hoc, & non horrescat? audacia est ista, an fiducia? temeritati hoc ascribendum, an fortitudini? hoc etenim videri possit, non pugnare velle, sed mori. Ita planè est: parati erant mori: sed pro eo, qui pro ipsis mortem dignatus est pati. Non ergo audacia erat ista, sed fides; non temeritas, sed charitas: *CHRISTO* etenim, vt Apostolus dicit, *passo in carne*, & ipsi simili cogitatione armabantur. Vnde & ipsum, in quo passus est in carne *CHRISTVS*, 10 secum detulerunt salutis Lignum; singulare, imò totum de eo habentes solatium. Proruunt illi de *Ascalona*; isti de *Iope* procedunt. Cumq; sese iam inuicem contuerentur, ordinatum Rex per sex acies exercitum suum, his eos affatur alloquiis: *Eia, milites CHRISTI, videris quod de tam longinquis regionibus per tot & tanta maris & terra pericula quaesistis; venistis sponte offerre animas vestras, pro CHRISTO, discrimini: inuenistis, ad quod venistis. Non respuat ignavia, quod deuotio sancta quaesuit, & tandem inuenit. Pro Domino pugnaturi, confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. Potens est vos saluare Omnipotens: dulcissima eius promissa recolite semper, & menti infigite, quibus & paucitatem vestram & paupertatem benignissimè consolatur, dicens: nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro date vobis regnum. Si sola regis terreni, vel stipèdia 20 cogitaretis vel donatiua, merito trepidaretis, vel vinci vel & mori formidantes. Optacius debet videri pugnaturus, mori, qui sciat ab aeterno rege regnum paratum esse aeternum moriendi. Siue moriamur in bello isto, siue euadamus, de victoria dubitare non possumus. Si vinci videmur impiis & insipientibus, coram eis moriendo, ad CHRISTVM, gaudium nostrum, venientes, de diabolo & mundo melius triumphamus. Si verò, quod sapè fecit CHRISTVS noster, & hic corpora nostra seruare voluerit, & de inimicis his victoriam præstare, minus quidem interim gloriosi erimus, quàm si moriamur: sed tamen magnum nomen, vltra nomen magnorum qui sunt in terris, nobis, CHRISTO Domino donante, comparabimus. De fuga, nullus cogitet unquam: quia longè nimis nostra nobis Francia abest. His & talibus à rege dictis, accensum omnes ad pugnam procedunt, congressum vltra differre non ferentes; reboant 30 tubis, & simul omnes, *EIA, DEVS, ADIVVA NOS!* conclatant: Immergunt se latissimis confertissimisq; hostium turmis, obuios quosque sternunt: nec imbelles omninò inueniunt hostes; imò verò, totis sibi viribus obfistentes. Nã duas quæ præcesserunt acies obtegunt, multitudine nimia & penè funditus consumunt. Corruunt multi de Christianis, vulnerantur plures: impetus sustinent improborum; vicissimq; eos impetentes, viriliter retrocedere compellunt. Rex qui in postrema parte cum sua acie substiterat, vbi densiores vidit hostium cohortes, accitrit; totumq; se de rege in militem transferens, alios lanceâ in terram deturbat de caballis; alios ense dimidiat in fellis. Conuocat suos, instantes cõfortat; & eis animatis in aduersarios excurrit. Crucem Dominicam præferri semper, & in ora impiorum inferri facit: vt 40 eius præsentia, & roborentur serui Crucis, & inimici confunderentur. Cuius virtutem, sicut dæmones, ita & dæmonum satellites, diutiùs non sustinentes, pauore subito cælitus sibi immisso, in fugam versi, se ipsi impellere cœperunt, & alii super alios corruere: insistant fugientibus insequentes, & quos consequi prævalent, omnes prosternunt. Qui cum rege erant, omnes in ferrum ruunt, ipso præ omnibus fortissimè, & fugante fugientes & prosternente. Vociferantur omnes, & confusis clamoribus ipsum pulsatur cælum: fragor nimius vel de collisionibus armorum, vel de illisionibus cassidum resonat & gladiatorum: plangores & ululatus vndiq; vel morientium audiuntur vel vulneratorum. Ita quidè ex ea parte, quæ salutiferum Crucis Dominicæ lignum delatum contra hostes fuerat, & illarum; & victi & vsq; *Ascalonè* fugati 50 sunt inimici; Rege cum suis vel potius cruce *CHRISTI* insequente: adeo vt dux ipse *Babyloniorum* inuentus postmodum ibi sit mortuus, in medio quinq; milium mortuorum. At verò ex alia parte, vnde crux *CHRISTI* remotius abfuerat, preemptis magna ex parte quos obuios habuerant Christianis, *Sarraceni Iopem* vsque procurerunt; & nescientes vel fugam suorum, vel nostrorum victoriam ignorantes, iactabant se & Regem & Christianos omnes in bello occidisse, in argumentum mendacii sui arma preemptorum *Iopitis*, de muro cernentibus, ostentantes. Dolent illi*

- illi vehementer; nec tamen insultantibus urbem, sicut frustra sperauerāt, illicò red- A. Dni.
1101.
dunt: expectantes si fortè tristius aliquid vel lætius de bello possent audire. At verò
Rex cum suis à persequentibus hostibus regrediens, quia Iopen peruenire non pos-
set, eadem nocte in ipsis hostium tentoriis, quæ fugientes cunctis victualibus plena
reliquerant, cum requieisset, sequente die Misa de natiuitate gloriosæ Virginis
Mariæ ibidem celebratâ, *Iopen* reuertebatur, iumentis de rerum in tabernaculis eis-
dem inuentarum multiplici copiâ onustatis. Occurrunt reuertentibus Iopem, ab
Iope reuertentes quingenti Arabes: illi qui illuc pridie præcurrerant quasi victores,
ornati satis pompaticè armis Christianorū in campo pugnae collectis, minantes &
10 aliquantam quam circa Iopem rapuerant prædam. Suspiciabantur Sarracenos pot-
tius quibus obuiarent, Iopem, sicut & ipsi fecerant, adire volentes inuadendam: vn-
de non solum securi, sed & gratulabundi occurrabant. Verum Christiani prius eos
cognoscentes in securos celerrimè irruunt; prosternunt alios, alios in fugam verfos
insequuntur. Nam resistendi nec ad momentum constantiam habuerunt inimi-
ci: ita dispersi, citissimè quò quisque potuit diffugerunt: CHRISTO ita videlicet
disponente, ne qui partem suorum vicissent, non nisi victi redirent; utque tanta vi-
ctoria non nisi Dominicæ Crucis virtuti videretur assignanda. Non tamen diutiùs
fugitantes insecuti sunt Christiani, vel pridiano labore vel vulneribus fatigati. In-
terim nocturnâ fugâ elapsi, Iopem per diuerticula venerant de bello Christiani:
20 nunciantes, quod & ipsi verum putabant, regem cum reliquis omnibus Christia-
nis in bello interisse. Dolent Iopitæ omnes; & præcipue regina vsque ad mortem
contristatur. Scribunt ad *Tancredum*, per quendam cursorem marinum: & cum sup-
plicatione omni lamentabiliter implorant, vt cõmendato alteri Antiocheno prin-
cipatu, populo succurreret Hierosolimitano periclitanti, iam iamq; rege, cum suis,
in bello ab Ascalonitis Babyloniisq; interfecto. Dolet Tancredus commune in-
fortunium; & de ferendo, quod petebatur, populo DEI satis anxie tractat auxilio.
Cursor quidem talia deferens abcesserat. Superuenit eodem die rex cum exercitu
residuo; & falsis rumoribus asperam Iopitis, tristitiæ & doloris nebulam, præsentia
suâ detergit. Scribitur & Tancredo per alium de prosperitate legatum; vt anxietas
30 priore nuncio delata, posteriore superueniente pelleretur. Inde *Hierosolimam*, cum
læticia magna reditum est; & Crux Sancta in loco Sancto, & honorificè suscepta
est, & locata. Hostibus, DEO fauente, ita repulsis & repressis, secuti sunt octo men-
ses bellorum turbinibus immunes. Anno M. C. II. auditum est Hierosolimis rur- A. Dni.
1102.
sum *Babylonios*, ad viginti milia equitum, & peditum decem milia, apud *Ascalonam*
cõuenisse, à rege Babilonis missos: exceptis clitellariis, qui camelos, asinosq; victua-
libus onustos minantes, clauas simul & missilia manibus ad pugna gestarent. Hi om-
nes de Ascalona simul egressi, primò *Ramulam* aduētes, messes quidē iam maturas
vastant omnes, castris suis prope urbē locatis. *Episcopium* quoq; urbis munitissimū,
iuxta S. Georgii Ecclesiā situm, expugnare aggressi, cum non præualerent, ad expu-
40 gnandos arcis Ramulanę custodes, quindecim videlicet milites recurrunt: idcirco
maximè eos habentes exosos, quò prædones Ascalonitæ, eorū occurribus crebris,
nō sinerentur liberè quò vellent procurrare. Episcopus itaq; & sibi & urbi cõsulere
volens liberandæ, rē Regi, Iope moranti, legato currente innotescit, succursum ce-
lerè anxie satis implorans. Erant tunc cū rege ibidē quàm plures clari & nobiles vi-
ri, *Stephanus* Comes Blesensis, *Stephanus* quoq; Comes Burgundiæ, *Gaudisfridus* Vin-
docinēsis & *Hugo* Liziniacēsis Ramundi Comititis frater. De quibus, licet hīc nimis
longa retrò series sit, nō incongruè tamen repetendū videtur, quòd hi omnes & cū
eis *Hugo magnus* & *Guillelmus* Pietauensiu Comes, primâ quidē profectioe Hieru-
50 salē cum aliis, tendentes, Antiochiâ vsq; venerant: sed inde alius aliâ occasione, viâ
nundū expletâ, in terras suas redire volentes, vsq; in extremas Romanię partes de-
uenissent quâ plurimis peregrinantium copiis comitatâ. Vbi obsistente Solimano
Turco, Niceæ sibi per eos ablatæ nō oblitio; vel potius iusto iudice DEO, ignauia eorū
puniente, qui bonū & sanctū non implessent peregrinationis sanctę propositum,
cum centū millia tam equitum quàm peditū ex eis variis mortibus disperissent, qui
potuerunt euadere rursus Antiochiâ post multa & maxima dispēdia redire cõpulsī
sunt: *Hugone Magno* Tarso Cilicię prius defuncto. Cumq; *Tortosam* vsq; venissent qui
terrestri itinere Hierusalē tendebant, parte non minimâ per mare eunte, *Tortosam*

quidem terrâ mariq; expugnare aggressi, urbem captam *Raimundo* Comiti, ibi malenti remanere quàm Hierusalem, cui capiendâ probè satis interfuerat, dimittentes, alii *Hierusalem* primò tunc venerunt quæ Domino vouerant, ipso disponēte, tali ordine compkturi: Quorum rex *Baldwinus* aduentum audiens, ad angustias *Beriti*, de quibus supra satis dictū est, eis occurrit: septendecim diebus ibi eos præstolans: ne, præoccupato à Saracenis calle angusto, non possent transire. Exceptis ergo ibi secundæ illius profectiois Peregrinis, & Hierusalem ad loca sancta cum gaudio & lætitia deductis, *Iopem* cum Rege plures eorum redierunt, ventum oportunum ad nauigandum in Gallias plurimi præstolantes. Cùm itaque ibi essent cum Rege, quando ei de succursu Ramulanis ferendo Episcopi delatio delata est: correptis rex armis, inconsultè satis, & nimis intemperanter equum ascendit, nemini quicquam, nisi vt sequerentur, loquutus. Reboant buccinæ, litui concrepant; Regem, qui possunt vel volunt, subsequuntur, quò nesciret præcurrentem. Confidebat siquidem nimis de probitate sua: & qui de DEO solo in talibus deberet, de se ipso omninò temerè præsumebat. Punita est grauitè eius temeritas, DEO qui superbis resistit ei resistente, in eo qui non, vt solebat, extiterit victor; sed victus vix euaserit: & primò quidem rapidis cursibus vsque ad alienarum castra currere non cessans, cùm ea sicut erant, latissima consertissimaque prospexisset, pauore perterritus nimio, totus infremuit, dolens vchementissimè, & serò temeritatis suæ poenitens: in eum detrusus necessitatis articulum, vt nec redire Iopem posset, ab hostibus visus & penè iam circumseptus; nec penè solus contra tot hostium milia pugnare. Respiciens tamen ad suos qui vix ducenti milites eum consequi potuerant properantem: *Age*, inquit, *ò fortissimi milites CHRISTI: quia in hoc deuenimus vt pugnam vitare nullo modo possimus, pugnemus viriliter; nec, vt solent mori ignari, moriamur: scientes quia siue viuimus siue morimur Domini sumus.* His dictis in hostes se, audaci satis impetu, omnes ingertunt; sed vndique girantibus Turcis obiecti, parum proficiunt. Corruunt plures, plurimistamen hostium prius peremptis: tandem qui supererant, morituros iam iamque se non dubitantes, nisi sibi consulere fugiendo possint, pondus belli interim declinantes, cursu rapido se in *Ramulam* intruferunt. Rex autem, & qui latus eius nobiles atque fortissimi pugnatōres ambiebant, cùm similiter posset, *Ramulam* ingredi noluit: mori malens, quàm ibi concludi. Adiunctis itaque sibi vix quinque militibus, ad montana cum vno eorum contendit, consecutis cæteris ab hostibus trecentis. Ita, DEO se protegente, Rex interim euasit, nocte illâ vel oberrans per montana vel delitescens. Interim hostes arcis *Ramulanæ* custodes impugnant; & heu, prò dolor! expugnant. Episcopus ipse, munitione Episcopii sui relicta, Iopem confugit. Ceciderunt in isto bello plures, satis clari & nobiles viri: inter quos præcipui, *Stephanus* Blesentium, & *Stephanus* Burgundionum Consules illustrissimi. Rex die tertiâ præ fame & labore iam penè deficiens, vix tandem intra oppidum suum *Arsut*, cum vno tantum milite & armigero suo se recepit. Susceptus gaudentè à suis, cibo, potu & somno recreatus, conualuit. Ita planè corripuit eum Dominus iustè, sed benignè correxit. Elisit elatum, sed elisum erexit, vt posset ei cantare illud Prophetæ: *Castigans castigauit me Dominus, & morti non tradidit me.* Ipso enim namque die, quo in *Arsut* Rex euaserat, ecce vnus ex optimatibus eius, *Hugo de Tyberide*, legatione ab Hierosolimis habitâ vt Iopitis succurrere festinaret, cum octoginta militibus ibidem Regi occurrit: desolationemque ipsius & confusionem, quantulacumq; recuperatione militiae, magnificè exhilarauit. Nec sic tamen terrestri itinere cum eis Iopem Rex ausus commeari, cimbâ potiùs per mare euectus, gradientes per terram Iopem præcessit. Suscipitur à suis gaudentè; collectantibus cunctis & præ gaudio flentibus, quòd recepissent saluum quem planisissent mortuum: *Mortuus fuerat, inquit, rex, & reuixit: perierat, & inuentus est.* Qui assumptis quos ibi repperit militibus, aduentanti, sicut conditum fuerat, Hugoni occurrit, & sic cum eis Iopem regressus est. Omnes insuper de Hierusalem, & de Sancto *Abraham* conuocat Christianos; bellumque rursus contra Arabas, etiam Iopem obsidere parantes, instaurat. Passi sunt tamen & ipsi, cum Iopem ferè CL. milites vel equites conuenirent, periculossimas

Psal. 117, 18.

Ex Luc. 15,

24.

- fiffimas ab hostibus in itinere infidias; euadentes tamen, DEO miserante, & *Iopem* A. Dn. tandem, fugantibus se vsque ad portas hostibus, peruenientes, gaudenter à rege recepti ^{1102.} sunt: idcirco maxime quod secum singularem omnium Christianorum spem atque virtutem detulissent, signum videlicet gloriosæ Crucis, lignum salutis: Cuius præsentia exhilarati omnes, & velut de graui langore conualuissent admodum vegetati, sequenti mane, cateruatim per acies ordinati, procedunt in hostes, tribus ferè ab vrbe milliariis castra metatos; ibique machinas suas ad expugnandam *Iopem* præparantes. Qui cum contra spem Christianos aduersum se in bello viderent procedentes, præparati & ipsi, obuiantibus occurrunt audacter, fortiterque pugnantes
- 1º obfistunt. Circumuallant innumeri paucos, & de solo diuino auxilio sperare compellunt: Quod cum sibi adesse Christiani deuotissime precarentur, non diu defuit clamantibus ad se pius exauditor CHRISTVS, & suis virtutem protectionemque tribuens misericorditer, & mirabiliter terrens hostes atque in fugam vertens. Nam milites quidem & equites circumfusa sibi hostium agmina impetu constantissimo penetrantes; rursusque versus pedites suos, defendentes se fortissime, iterato impetu recurrentes, prosternunt obuios, confertos dissipant; tandemque in fugam actos, insequuntur. Ita qui de capiendis, vt frustra putauerant, in vrbe, tanquam de iam captis paulò ante tractabant; nunc victi turpiter, de sola fuga contendunt. Deferunt castra, de tentoriis nihil capeffentes; & stipendia & arma victoribus relinquunt,
- 2º gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Denique nonnulli, dum fugiunt, sitis nimietate moriuntur. Euasissent pauci mortem, nisi & paucitas sua victores, & labor enecandi quos consequebantur, prægrauasset fatigatos. Ita posteriore bello, victi sunt hostes ab his quos ipsi priore vicerunt: Excepto quod in illo, de se præsumentium est confusa temeritas; isto, de Dominicæ Crucis virtute confidentium, fides est & humilitas victoriæ suæ glorificata triumpho: *Equus enim paratus ad diem belli*, ait Scriptura; *Dominus autem salutem tribuet*: tribuit planè Dominus salutem, sed oportune: populum videlicet humilem, saluum faciendo, & humiliando oculos superborum: vt non gloriatur omnis caro coram ipso, edoceta non sperare in arcu & gladio suo, & cantare toto corde Saluatori suo, *Saluasti enim nos de affligentibus nos*, & ^{Psal. 43.9.}
- 3º *odientes nos confudisti*. Non itaque, cum pro peruersitate sua corripitur superbia, causetur DEVM in corde suo stultitia: ne si de iusto murmuret flagello proteruia, vel vinciri æterno carcere, vel supplicio sempiterno cruciari mereatur infania. Non itaque fortunæ spectet euentus stultus; sed modestus, rerum merita penset: vt intelligat, quia rebus quidè rectus semper ordo est, quamuis opinioni peruersæ sua semper hæreat confusio. Expleto bello, & tabernaculis hostium cum omnibus spoliis, camelis quoque & asinis quam plurimis, vel collectis à victoribus vel direptis, rex & sui *Iopem* sunt cum magna læticia reuerfi, totum sequens vel autumnii vel hyemis tempus DEO & CHRISTO miserante, à bellis ducentes quietum. ^{Anno ab A. D. incarnatione Domini M. C. III.} ab Vrbe autem capta vel potius recepta quarto, cum ^{1103.}
- 4º Sanctum Pascha celebrassent in Hierusalem, ex more, Christiani; Rex cum quarto potuit exercitu urbem munitissimam obsedit, antiquo quidem vocabulo prius vt putatur *Acaron*, deinde *Prolomaidam*; sed nunc vel *Acrum* vel rursus *Acaron* nuncupatam. Obsessa quidem à Christianis *Acra* tunc est, sed minime capta: tum, quia muro vel antemurali validissimo cincta est; tum, quia defensores & multos haberet fortes. Proinde obsidio vrbis huius interim omissa est, & expugnatio dilata: & attritis segetibus eorum, ortisque vastatis vel virgultis, Rex tum suis *Iopem* rediit. Vbi cum esset, desiderabili satis & utili nuncio lætificatus est, dominum *Boamundum*, miserante DEO, de captiuitate redisse cognoscens liberum; & suum Antiochiæ principatum recepisse. Nam & *Laodiciam*, quam *Tancredus* postea cœperat,
- 5º hominibus Constantinopolitani Imperatoris ablatam, idem *Boamundus* simul recepit; eundemque *Tancredum* conuenienter pacificauit, sibi principatus sui consortem factum. Quo tempore, rege Balduino contra Sarracenos, more solito, strenuè satis pugnante, contigit eum, dum fugitantes insequitur hostes, ab Æthiope quodam, post rupè delitescente, missili fortiter torto, dolosum à dorso sub scapula vulnus excipere; vixque post aliquantum tempus, DEO miserante, reparari: cicatrice tamen, conceptum futuræ longè post mortis eius effectum, latenter retinente.

A. D.
1104.

Anno M. C. III. Rex, & Christianorum exercitus, sancto Pascha Hierosolimis, ex more, celebrato, intermissam præcedere anno *Ptolomaida* seu Acra: obsidionem repetunt, *Ianuensibus* cum classe, LXX. rostratas naues habente, sibi ad vrbis expugnationem sociatis. Quam cum terra mariq; , machinis & peruationibus crebris, validissimè diutiùs coangustassent, tandem, post viginti dies, ad deditionem & sui & vrbis compulerunt obsessos; eisq; eiectis vrbem liberam obtinuerunt, pro eo maximè Christianis necessariam & omninò vtilissimam, quòd intra mcenia sua portù habeat peroptimum: refundente se vsq; ad medium vrbis mari; gratissimoq; refluxu ibidem nauium stationem continente. Res hostium omnes Christianis in prædam cesserunt, de ipsis hostibus occisis pluribus, quibusdam etiã viuere permisis. 10

A. Dn.
1105.

Eodem anno, æstiuo iam tempore transacto, *Boamundus* Antiochiæ principatum *Tancredo* collegæ ex integro committens, ipse cum paucis Apuliam petit, rarò satis cuectus nauigio, vt quantacunq; posset de transmarinis sibi partibus militum contrahens, secum reduceret. Transfretauit cum eo & Hierosolimorù Patriarcha venerabilis *Daimbertus*; Romamq; petēs, cum ad sedem suam cum autoritate Romani Pontificis reuerteretur, in itinere obiit Peregrinus. In cuius loco Rex & populus Hierosolimorum domnum Arnulfum, longè ante electum, sibi præsulem tunc cõfirmauerunt. Sequenti anno, hoc est, ab incarnatione Domini M. C. V. Raimundo Comite in oppido suo, haud longè à Tripoli, defuncto, nepos ipsius *Guillelmus*, cognomento *Jordanus*, comitatum defuncti suscepit regèdum. Tancredo quoq; prin- 20
cipatum ministrante Antiochenum, *rex Calipti*, *Rodoan* nomine, cum copioso nimis exercitu bellù ei intulit; eumq; cum Antiochenis, paucis quidè, sed CHRISTI virtute robustis, in præliù contra se cõuenire coëgit. Deniq; pugnâ cõmissâ Calipteni victi, victores fuerunt Antiocheni: CHRISTO Domino pugnate pro fidelibus suis, suosq; & ipsorum hostes tam mirabiliter propugnate, vt quamuis paruissimus esset Christianorum exercitus, interemptorum tamen ab eo non fuerit numerus perfidorum. Ita quos ad præliandum contra CHRISTVM & sua multitudo, & raritas inuitauerat Christianorum, CHRISTI virtutem dum nolunt cognoscere fide, nò ignorare coguntur in sua blasphemi cõfusione. Glorificatus ita CHRISTVS in Antiochenis, quàm mirabiliter & in Hierosolimitis glorificari dignatus sit, eodem an- 30
no, prosequamur. *Admiralius* namq; *Babilonis*, Christianorum in terra Sancta raritate compertâ, *Semelmuch* militiæ suæ principem, *Ascalonam* cum quindecim millibus transmisit armatorum: hoc eis in præceptis dans, vt exterminatâ penitus de terris illis & gente Christianâ & nomine, etiam sacratissimum illud CHRISTI Domini Sepulchrum effoderent impiis manibus, & minutatim dispergerent: *ne ultra*, inquit, *amore Sepulcri conueniant illuc de Occidentalibus regnis cultores Sepultri*. Vnde & cõiurare fecit eos quos ad exsequendum tantæ impietatis satellitium direxit: *nec terga eos unquam vertere in bello; nec nisi patratâ Christianorum euersione ultra redire*. Audiat Rex & Christiani tam obstinatâ hostium malignitate, omnes de toto regno suo arma ferre valentes apud *Iopem* conueniunt, paucissimis ad murorum custo- 40
diam per loca singula relictis. Diutiùs tamen & illi *Ascalonæ*, & isti *Iope* congregati callebant, nec illi istos, nec illos isti expetentes. Prorupit tandem aduersus piorum populum proteruia sæuiens impiorù; & *Babilonii* de *Ascalona*, de *Iope* Christiani apud *Ramulam* conueniunt. Ibi rex & sui in extrema anxietate positi, misso ad Patriarcham & reliquos qui Hierosolimis remanserant legato, obnoxius flagitant, vt sibi diuinum in necessitate non cessent auxilium implorare, scientes crastinâ die bellum sine dubio futurum. Quo cognito Patriarcha clerum totum & omnem conuocans plebem, prælii diem & commune periculum insinuat, de flagitanda CHRISTI misericordia cõmonet; hortatur eâ die & sequenti ieiuniis, precibus & eleemosinis deuotiùs insistendum, vt Rege & suis pugnantibus gladiis, ipsi ora- 50
tionum & eleemosynarù melioribus compugnarèt armis: *maximè*, inquit, *visitationibus agrotorum, pauperum misericordiis, DEVM nobis facere sat agamus propitium: talibus enim hostiis promeretur DEVS: & sicut Scriptura dicit alibi: Benedictionem post se nũ relinquit? Et ego, ait Patriarcha, nocte proximâ Ramulam, si potero, DEO volente, proficiscar, istis quos videtis fere CL. fratribus comitatus, singularè Christiani populi spem & virtutem nobiscum illuc deferentes, preciosissima Crucis CHRISTI trophæum. Primo diluculo peruenerunt Ramulam nocturni viatores, Patriarcha & sui, Hierosolimitis*

Ex Ios. 2,
14.

Ecclesias

- Ecclesias totâ nocte & sequenti Dominicâ die frequentantibus, incedentibusque nudis pedibus, & ante DEVM plorantibus; nihilque prorsus omittentibus unde sibi diuinam conciliari posse sperarent misericordiam. Rex & sui, Patriarchæ & gloriosæ Crucis præsentia exhilarati admodum & roborati, concurrunt ad presbyteros, & omnes singuli confitentes peccata sua, & se ad excipiendam fideliter mortem præparantes, Domini Corporis & Sanguinis perceptione muniti. Quibus sollicitè præmissis, ordinantur ad pugnam; & procedunt per acies vix quingenti milites & pedites duo millia, aduersus quindecim millia Sarracenorum, vix quatuor à Ramula milliariis castra metatos; parantesque cum minore exercitus parte
- 10 Ramulam adire, maiore verò mittere Ioppen, quam vacuum defensoribus sperabant, se posse præoccupare. Verùm cum Regem & Christianorum exercitum tam audacter contra se, tam manè viderent procedere, dissipatâ quam frustra machinabantur versutiâ reglobati, potiùs de committendo prælio statim coacti sunt tractare. Ordinatis ergo & ipsi agminibus suis, aduersus procedentes procedunt audacter, de multitudine confisi: Christiani, de CHRISTO potiùs confidentes, quàm de numero: more suo exclamâtes, CHRISTVS VINCIT, CHRISTVS REGNAT, CHRISTVS IMPERAT, certamen ineunt animosi: occlamantes Sarracenos, & totis viribus oppugnantes impetunt; validissimosque, alii in alios excursus faciunt. Conantur circumuallare paucissimos plurimi; & maximè Turci à tergo girantes,
- 20 concludere & sagittis sternere, in antepositos oppugnatores intentos, nituntur Christianos. Quod cernens Rex cum acie sua, totum se periculo exponit, Turcis se cordatissimè opponit, eosque recto Ecclesiæ DEO iuuante compellit fortissimo impetu dissipatos. Inde se in maiores confertioresque Arabum & Æthiopum phalanges immergit, creberrimisque atque validissimis incursum densissimos tadem, DEO miserantiæ, hostium cuneos perrumpit, peremptis alios in fugam vertit. Fugiant vsque Ascalonam, qui euadere potuerunt: insequuntur fugitantes conglobati post eos Christiani, atque ipsum *Ascalonæ Ammiratum Gemelmuch* in primis occidunt. Cuius morte compertâ, *Semelmuc* Princeps miliciæ regis Babilonis, consulu it vitæ suæ fugâ, amisâ penitus spe victoriæ de pugna, malens viuere periurus, quàm execrandi sacramenti fide perire. Sequuntur ducis exemplum, qui possunt; & sacramentum, vitæ postponunt, sicut dictum est, quâ vel quò quisque poterat fugitantes. *Ammiratus* olim *Acaronita* captus & reseruatus à rege, postmodum viginti millibus aureis est redemptus. Æthiopes, quoniam nequiuerant fugere, in campo ferè omnes trucidati perierunt. Denique quatuor millia cæforum numerata sunt, cum de Christianis vix ceciderunt homines sexaginta. Reuersi ab insequendis hostibus Christiani, castra victorum victores diripiunt, plurimisque spoliis onusti, Ioppen summo cum gaudio reuertuntur: propitium sibi factum totis cordibus collaudantes DEVM; glorificantesque protectorem & adiutorè suum CHRISTVM, in quo virtutem magnam fecissent, inimicis suis ad nihilum deductis.
- 40 Mirandis, plus miranda succedunt, cum glorificatus prælii terrestris victoriâ CHRISTVS, & ventis & mari dignatur glorificari. Nam classis Babylonia, Iopem ipsâ belli die cum maxima exercitus parte applicatâ: sperâs frustra, deletis terrestris pugna Christianis, & Iopem & cæteras vrbes maritimas omnes sibi confestim subigendas: cum versâ vice & suos victos, & Christianos vicisse cognouisset, Gemelmuc Ammirati Ascalonitæ præciso capite, & sibi per nautas regios iaculato, illic se in portus Tyri & Sidonis retraxit; ac deinde Babyloniâ nauigare contendens, spiritu procellæ exagitatâ, partim naufragio disperiit, partim Iopensium portui impulsâ, Iopitis se capessendam obtulit. Denique, viginti quinque naues ibidem captæ tunc referuntur, Sarracenis plenæ. Ita qui terrâ & mari sperauerant se
- 50 atque parauerant perdere simul omnes Christianos, terrâ marique perditâ, positi sunt *ut rota, & sicut stipula ante faciem venti*. Verùm pius Dominus qui tam magnificâ consolatione suos, sexto Kal. Septembris lætificasset, eodem iam declinante anno, ipsâ videlicet Dominicæ Natiuitatis vigiliâ, horisono nimis *terramotu* Hierosolimam totam concussit, omniumque corda nimio terrore perterruit; admonens videlicet Hierosolimitas illos ita de beneficiis ab ipso sibi collatis exultare, vt ei semper seruire deberent in timore. Sed & sequente anno, videlicet *millesimo centesimo sexto*, *Cometa* quinquaginta & eò ampliùs diebus, vespertinis semper horis appa-

An. Do.
1105.

*
*

Psal. 82, 12.

A. D.
1106.

An. D.
1106.

rens, stupore simul & terrore totum repleuit tunc mundum. Nam splendoris alburni radium, versus brumalem Solis occasum, instar telæ lineæ producēs, primis quidem diebus flammantior; postremis verò subobscurior visebatur, donec paulatim attenuatus post dies, vt dictum est, quinquaginta, videri omninò desisteret. In quibus etiam diebus, Februarii videlicet mense medio, ad dexteram & ad leuam Solis partem, duo quasi *Soles* apparuerunt, non tamen æquè vt medius fulgentes; sed formâ & lumine rariore, mediocriter rutilantes. In quorum giro, circuli duo visi sunt, alter alterum cõplectens: sed exterior totus albicans; interior, Iris instar, quadruplici colore distinctus, & à superiore mediis Solis parte, velut arcuatâ amplexione, ad duos collaterales Soles pertingens; ab inferiore velut dimidiatus desinens. Re-10 feruntur & sequenti mense, nocte quâdam mediâ, stellæ de cœlo, instar pluuiæ, videri cecidisse. Quid tanta & insolita prodigia protenderint, adhuc minus habetur probatum. In Hierosolimorum tamen partibus contigit eodem anno *Hugonem* Tiberiadis Ducem bis à Damascenis victum, tertio belli recursum Damascenos vicisse adeo mirabiliter, vt cum C. XX. pugnantibus, quatuor milia disperferit armatorum; eundemq; non longè post in expeditione cum Rege positum, ictu sagittæ occubuisse.

An. D.
1107.

Anno M. C. VII. solito efferuescentes *Ascalonia*, inter montium angustias *Iopitis* Hierusalem proficisci parantibus insidiatè tetēderunt, eos se ibi intercipere & perdere posse rati. Verùm *Iopitis*, de præparatis sibi insidiis præmuniti, LXXV. exploratores præmittunt: qui repentè à quingentis ferè militibus & pedi-20 tibus mille, adeò conclusi sunt & intercepti, vt nullatenus vel redire possent, vel ad congregandum aliter quàm erant ordinare: Quo deprehensi articulo gratius elegerunt, si contingeret præliando mori quàm fugere, frustra temptâdo mortē suam etiâ ignauitæ notâ maculari; auxiliatorem sibi precantes simul & sperantes CHRISTVM, mirū in modū primo impetu hostilē aciem penetraverunt adeo, & dissipauerunt, vt nō valentes vltra reconglobari, de fuga potius, DEO volente, saragerent, quàm de pugna: quorū plures occisi, reliqui victi turpiter, & fugati, laqueo quē ipsi parauerant deprehensi, in eam, quā foderunt pedibus piorum, foueam ceciderunt.

Eodem anno, *Boiamundus* de Galliis cū magnis militiæ copiis regressus, numerosâ quoq; in portu *Brundusii* classe præparatâ, Bulgariâ nauigans, *Ascalone* tandē ap-30 plicuit; & eâ sine dilatione captâ, *Dirachiū* adiens obsedit: Quâ, quia defensoribus & victualibus satis munita erat, per annū obsidens capere nō valuit. Moliebatur tamen, si quo modo Imperatorē *Alexium*, Christianis Hierosolimâ peregrè petētibus infestissimū, & ipsis Sarracenis longè deteriorē, crudelioremq; inimicū, protrahere posset in bellū. Quòd cū nullo efficere posset ingenio, tandē per internuncios cõcordia & rētata est & cõfirmata: Imperatore quidem iurate super preciosissimas reliquias, nullū se per totum Imperiū suū illaturū Peregrinis de cætero nocumentū; sed seruaturū fideliter & adiuturū: *Boamundo* quoq; Imperatori pacem & fidē iurante. Quo peracto, DEO fauente, negotio, Boamundus cū minore exercitus sui parte, *Apuliam* rediit: reliquis Hierusalē, sicut fouerāt, profectis; pluribus tamē in obsidione 40 *Dirachi*, præ nimio solis ardore correptis, & defunctis, *Guidone* etiâ ibidem mortuo, Boamundi fratre. Quo anno & rex Francorum *Philippus* fertur obiisse, *Ludouicum* filiū suū regni successorē relinquens.

An. Do.
1108.

Anno M. C. VIII. & ab Hierusalem capta XI. *Bertrannus* filius Raimundi comitis *Tripolim* obsedit, *Ianuenibus* sibi cum numerosa satis classe sociatis: cui Bertranno, cõsobrinus eius *Guilhelmus* cognomēto *Iordanus*, opidi qui *Mons Peregrinus* dicitur dominus, inuidebat potius, quàm congaudebat, *Tripolim* obsidenti; sibi potius & obsidionē vr̄bis & expugnationē reseruare debere asserens, & ascribi. Ille de paterna hæreditate, iste de possessione opidi præscribebat. Sub qua discordia dū præpeditur vr̄bis obsidio, & expugnatio differtur, rex *Balduinus* illuc venit, *Ianuenes* ad *Ascalonā*, *Beritum*, & *Sidonē* obsidendas, DEO VO-50 lente, sibi cõciliare quærens. Verùm cū de concordandis sibi cognatis Bertranno videlicet & *Guilhelmo*, Rex & *Ianuenes* tractaret, *Guilhelmus*, dum noctu equitat, incertū cuius dolo, sagittæ ictu percussus & mortuus; & discordiæ finē dedit, & vr̄bis expugnandæ negotiū accelerauit. Coangustantur vndique ab obsessores obsessi, & de vita desperare cõpulsī, ad deditiōnē coartantur & vr̄bis & sui: vitæ tamen & libertatis sibi à Rege pactione petita prius, & iuramēto confirmatâ, eo tenore, vt portas aperientes ipsi in partē vr̄bis secederent, omnes simul, inde postmodum quò vellent

vellent abituri. Quod dum fieret, incertum sanè quo euentu, minores Ianuensium repentino tumultu per scalas & cordas murum conscendentes, urbē ingrediuntur; cateruatimq; discurrentes obuios quosq; obruncant Sarracenos, eos videlicet qui secedere, quò condictum fuerat, tardassent. Nam & ipsos qui iam secesserant, similiter trucidassent Ianuenses, nisi rem cognoscens Rex, furentibus festinus occurreret, susceptos in fide taliter liberans à morte. Ita captam à Christianis Tripolim *Bertrannus* comes, Rege cōcedente, possedit, Regi proinde fidelis hominii fœdere dedicatus.

Anno M. C. X. Februo mense necdum elapso, Rex & Christianorum exercitus *Beritum* obsederunt, Tripolitanum comitem sociū habentes *Bertrannum*. A. D. 1110.

10 Quam LXXV, vt opinor, diebus obsessam: cum etiā nates, quas ad subsidium inclutorum finitimi Sarraceni deduxerant, classe suā intra portum cōclusissent Christiani: tandē, auxiliante DEO, comprehenderunt, de turribus ligneis muro admotis, ausu mirifico super murū descendentes, defilientesq; de muro in urbem, & obuios quosq; siue in muris, siue in plateis, Sarracenos obruncantes. Inde cum etiam portas sociis patefecissent, ingreditur simul toto impetu omnis exercitus, maximā hostium facientes stragem, & totā peremptorum pecuniā diripientes. Apparuit tunc rursus *cometes* per aliquot noctes, radio versus Austrum longiūs producto: viderit DEVS quid protendens. Eodem tempore *Tancredus* cum Antiocheni regem Hierosolymorum sibi contra Turcos, regionē suā infestantes, in auxilium venire

20 flagitant: cum quo Eufratem transeūtes, Edeßam victualibus copiosius muniunt: sed hostibus nullam sibi congregiendi facultatē facientibus, Antiocheni quidem, Antiochiam; Rex autē & sui Hierosolimā reuertuntur. Applicuerant interim Iope classe pulcerimā, euecti de occidentis partibus Oceani, *Norrenses* quidam, Hierusalē deuotione Christianā properantes, fratrem Regis terrā suā, speciosissimū quendam iuuenem, ducem habentes: parati in Terra Sancta diutiūs morari pro Christi amore, si Regi placeret; & quocunq; iuberet, cum eo per mare ituri, si tantum sibi necessariū faceret victū præberi. Quod Rex & accipiens gratissimè, & libentissimè concedens, *Sidonem* ipse quidē à terra, *Norenses* à mari obsidere festināt; & machinis ad urbē impetendā præparatis, hostes vndiq; coartant; tandemq; & virtute resistendi, & equadēdi spe sublatā, eos ad deditiōnē compellūt: vitæ tamen prius eis fœdere firmato. Ita solidariis quidem, quò voluerunt abeūtibus; ruricolæ; Christianis fœderati remanserunt & subiecti.

Anno M. C. XI. ebulliens è Perside *Turcorū* maxima multitudo, & per Mesopotamiā ad *Eufraten* veniens, flumine transmisso castrū, quod *Turbessel* nūcupant, obsederunt diutiūs; sed capere nō potuerunt. Vnde secedentes, & crebris excursibus *Tancredū* & Antiochenos irritātes, cōpulerunt rursus Regis Hierosolimorū & auxiliū flagitare, & aduentum. Cum quo *Apamiam* vel potius *Abalapā* urbē, præcedente anno probè satis à *Tacredo* captā adētes, muniunt; & Turcos in suā se retrahere cōpellētes, cum eos in pugnā protrahere nō valerēt, quisq; in suā redierunt. Inde Rex *Tyrū* obsedit quidē cū multo apparatu, & vt eā expugnaret diutiūs laborauit; sed inefficax totus tunc eius extitit conatus: eò quòd duas turres ligneas muro altiores admotas, de duabus muri turribus à Sarracenis nocte vnā* iaculantes mirā se probitate defensarunt: & machinis ad extremū concrematis, Regem & suos inde recedere compulerunt, dolētes nimis, quod tam diuturnum laborem inefficacem ita perdidissent. A. Dn. 1112.

Annus sequentem *M.* videlicet *C. XII.* Rex & Hierosolimitæ à bellis, DEO miserante, habuerunt quietum: Antiocheni verò solito tristiores cum duxerunt, *Tancredo* principe defuncto, & morte suā finitimos hostes in se proteruius insurgere, irritante. Obstitit tamen pro posse improbis *Rogerus* defuncti cognatus, principatus Antiocheni successor effectus. *Anno M. C. XIII.* mense Martio, cōtigit Solem quasi quartā formæ suæ parte, ac si cornutū, prius à summo, demum ab imò videri, à mane vsq; ad tertiā; nec tamē claritate suā omninò priuari. Incertū sanè, utrū ex cōcurrente occurssu Lunę tūc XXVIII. eclipsim passus sit Sol; an aliquid prodigiū extiterit. Æstiuo deinde tēpore cōgregati *Turci*, flumine transmeato *Eufrate*, per Siriā, inter Damascū & Antiochiā traicentes; & inde per Phœnicis regionē inter *Tyrū* & *Pancadam*, quæ & *Cæsarea Philippi* dicitur, peruagātes; mari etiā Galileę circūito, & terrā *Neptalim* & *Zabulō* versus Austrū peragrata: tādē se inter duo flumina, *Ior*, sc. & *Dan*, incluserūt, in insula parua quidē, sed fluminū ambitu circūclusa, pōrtibus etiā duobus hinc inde munita

50 A. Dn. 1113.

A. D.

1113.

castra sua collocātes. Qui locus adeò oportunus eis erat & cōmodus, vt & inde quòd
 vellent, excurrere possent; & impeti vel angustiari nō faciliè possent, artis pontium
 meatibus muniti. Quem locum cūm Rex & sui, audito hostium accessu, præoccu-
 pare festinarent, à *Proloimaida* moto exercitu, insidias incurrerunt ab hostibus sibi
 iā exinde paratas, adeò periculosè, vt Rex ipse, & vexillo & temptorio peroptimo
 amissis, vnà cum Patriarcha fugere cogeretur; milia fermè triginta, & peditibus
 mille ducentis, heu, prò dolor! extinctis. Contigit & hoc Regis immoderatā pror-
 fus & inconsultā festinatione: qui militiā suā non expectarā, improuidè nimis &
 inconsideratè præcesserat, nec consule Tripolitano, nec principe Antiochiæ Roge-
 ro sibi adhuc sociatis. Qui cūm venissent, audito quod acciderat, Regis immode- 10
 stiam culpantes, in monte præfata infulę præminente, castra sua & ipsi locauerunt.
Maledoētus, insulanorum illorum Dux dicebatur; qui rege Damasci *Tuldequino* si-
 bi sociatò, insulam illā asseruabat sibi diutiùs; nec vllam cōgrediendi secum facul-
 tatem Christianis præbebant. Coërceri tamen non poterant Insulani à montanis,
 quin cateruatim procedentes, & Christianorum vastarent terras, & victualia sibi in
 Insulam conuectarent. Tunc & hi qui subiecti fuerant Sarraceni, à Christianis re-
 cesserunt, angustiātes eos vndique; & nec nuncium ab aliis ad alios dirigi sinentes.
Neapolim ipsam, antiquitus *Sichem*, vel *Sichimam* nuncupatam, interim occupauerunt
 hostes, & penitus diripuerunt. *Ascalonia* & *Arabes* Hierusalem adeuntes, an-
 temurale vr̄bis occupauerunt; messes multas ibi congestas succēdentes, sequenti- 20
 que nocte, lætantibus Hierosolimitis abscesserunt. Nec qui in vr̄bis vel oppidis
 erant, nec qui in castris de se inuicē rescire poterant: ita planè in angusto positę erāt
 res Christianorum, vt nec messis, quæ plurima eo anno prouenerat, collegi posset,
 sed in agris relicta periret. Turbatur & mare plus solito; & vel piscandi maritimis
 denegat facultatē: concutitur & terra bis, terræmotu horrifono; & ædificiorū euer-
 sionem, arescentibus præ timore minatur mortalibus. Obsederant omnia Christia-
 norum loca, profunda silentia: quædam mortis imago stupefactos, & præ pauore
 penè exangues, vniuersos ibi obtexerat Christianos. Intelligebant euidēter omnes
 qui sanum aliquid sapiebant, irati sibi DE I hanc esse vindictā. Taliter duobus in-
 tegris mensibus afflicti, tandem, miserante DEO, & iram in gratiam conuertente, 30
 respirauerunt Christiani. Nam aduentantium de transmarinis partibus peregrino-
 rum copiis, videntes Insulani illi exercitum indies augeri Christianorum, DEO eos
 perterrente, secesserunt post duos menses in partes Damasci; & Regi cūm suis, fa-
 cultas patuit in *Proloimaidam* reuertendi. Vbi & *Comitissam Sicilia* Rex repperit ap-
 plicuisse, *Rogeri* fratris Rotberdi Guischari, quondam coniugem. Postmodū suam
 regis futuram vxorem. At verò *Maledoētus*, Damascum cum *Tuldequino* rege ingres-
 sus, nec morā, iudicante DEO, dolo ibi à quodam sicario preemptus, & affligendi
 Christianos facultatem perdidit & viuendi: vir, quondā & diuitiis & armis poten-
 tissimus inter omnes Turcos, & in omnibus actibus suis astutissimus. Anno
 M. C. XIV. prius *locustarum* multitudine infinitā ex Arabia partibus conuolante, 40
 territorium Hierosolimitanum, per dies aliquot vehementer vastatum est: mense
 Aprili vel Maio & sequenti *terramotu* horribiliter cōcussum; *Mamistria* vr̄bis pars
 nonnulla subuersa; in regione quoq; Antiochia plurima oppida, quædam media,
 quædam ex integro, solotenus cum parte plebis subruta: itemque in vr̄be quam
Mariscum nuncupant, populus vniuersus repentinis ædificiorū ruinis præfoca-
 tus, heu prò dolor! terribiliter & miserabiliter extinctus: in Eufrate sia etiam opidū,
 quod *Trshalec* nuncupant, funditus euersum. Anno M. C. XV, Turci, solitā
 proteruiā regressi, & castra vbi solebant inter Antiochiam & Damascum locantes,
 & Hierosolimitas & Antiochenos rursus contra se compulerunt conuenire: *Tulde-*
quinum quosque Damascenorum regem, morte Maledoēti, dolosè ab eo perem- 50
 pti, exosum sibi factum, cum Christianis coëgerunt pacem facere, metuentem, ne
 non posset eorum impetus solus sustinere. Verūm cūm & Damascenos comperis-
 sent Christianis fœderatos, contra se ad bellum conuenisse, clanculo recedentes,
 occultantesq; se in caueis delituerunt, donec & Christianos, Antiochiā Antioche-
 nos, & regem cum suis Tripolim, & Damascenos in sua comperissent recessisse; ar-
 bitrantes quòd Turci Eufrate trātinisō in sua & ipsi remeassent. At verò *Ascaloni-*
ta interim, Regis & exercitus Christianorum abientiā furoris suis faciendi nactos
 se occa-

A. D.

1114.

A. D.

1115.

se occasionem rati, concurrunt, *Iopem*, classe Babylonicâ, septuaginta ferme naues habente, roborati, terra marique obsidentes eam, & fortissimè oppugnâtes, adeò ut etiam scalis secum ad hoc delatis murum contenderent ascendere, & comprehendere se urbem posse putarent. Verùm ciuibus paucissimis quidem & debilibus, fortissimè tamen se defendentibus, cùm, quod frustra sperauerunt, non valerent,

A. Dei.
1115.

DEO protegente suos, efficere, portis vrbi igne iniecto combustis, recesserunt confusi, ne ab Hierosolimitis superuenientibus opprimerentur metuentes. Post dies tamen decem obsidionem eandem terra marique repetentes, fortissimisque inuasionibus urbem impetentes, DEO pro suis resistentem improbis, cùm nihil efficere præualerent, inualetudinem suam stupentes impii, recesserunt: plures secum de suis, occisos ibi, deferentes, de caballis quoque suis pluribus amissis. At verò hi, de quibus supra dictum est, *Turci*, Christianos excessisse comperientes, de latebris suis erumpunt, & stationis solitæ locum rursus occupantes, per regiones Syriæ discurrebant, rapinis & incendiis quæque poterant, vel oppida vel villas, pessundantes. Quâ rursus Antiocheni necessitate in exercitum coacti, maluerunt se discrimini committere, quàm totiens ab improbis fatigari. Vnde, nec Hierosolimorum, nec Damascenorum, sed solius DEI expetentes auxilium, & expectantes, licet admodum pauci, audacter tamen innumeros & expetierunt hostes & impetierunt: adeò, ut, quamuis validissimè repugnantes, tamen, DEO propugnante, tandem eos fugam inire compellerent; & relictis omnibus, armis quoque proiectis, terga victoribus cedendâ præbere. De quibus tria millia occisi, capti verò quàm plurimi: reliqui omnes & tabernaculis & utensilibus, vecturis quoque, & pecuniis omnibus adeò nudati diffugerunt, ut equorum, mulorum, camelorum non fuerit numerus captiuorum; quadringenta quoque millia æstimata sint aureorum: & quod his omnibus maius atque præstantius est, recuperata quàm plurimorum captiuorum libertas Francorum, siue Sirorum. Verè mirabilis in cunctis operibus suis DEVS. Ecce cùm multi fuissent simul Christiani, tam Hierosolomitæ quàm Antiocheni, vel fugerunt victi, vel omninò parum profecerunt. Nunc soli cùm essent Antiocheni, paucitate suâ prouocatam in prælium plurimam hostium multitudinem, DEO fortes, fuderunt, strauerunt, captiuauerunt; tantaque ceperunt spolia, ut & æstimationem, pondus & numerum vinceret multitudo. Quare hoc? nisi ut euidentissimis clarescat indicis in nullo nisi in DEO gloriandum homini, qui per se nihil valens, audet tamen gloriari, quia in seipso fecerit virtutem, & non in DEO? Cuius præsumptionis timore, nihil apud DEVM abominabilius, nihil esse execrabilius potest: sicut è diuerso, nihil gratius, nihil acceptabilius, quàm verè humili & deuoto corde intelligere, quia omnia opera nostra operatur nobis ipse. Verùm, quos ita per se protegebat pius; per se quoque ipse corripiebat iustus. Eodem anno & *Mamistran* terræmotu subuertens, urbem olim satis illustrem; & pleraque alia in territorio Antiocheno loca, horrore simili concutiens. Eodem anno & *Arnulfus* Patriarcha, à quodam Romanæ vrbs legato de sede sua eiectus: sed ab ipso populo Romano, Romam veniens, ad suam sedem rediit, restitutus. Quo tempore & Rex Hierosolimorum in Arabiam profectus, castrum ædificans in monte quodam naturali situ satis munito, *Regalem* hunc montem nuncupauit: Custodes ibi & habitatores idoneos ponens, quorum obiectu prædonum latronumue ex Arabia erumpentium præpedirentur excursus. Quod castrum tribus a Mari rubro distans mansionibus, quatuor ab Hierosolimis distatur diæti. *Annus millesimum centesimum decimum sextum*, Hierosolimitæ; DEO fauente, bellis duxerunt quietum. Quo anno Rex cum ducentis militibus *Arabiam* ad ipsum usque *Mare Rubrum* perambulans, *Helim* ciuitatem; priamam Israëlitarum post transitum Maris rubri, mansionem; intrauit, habitatoribus omninò tunc vacuam: incolis eius aduentus Regii timore, Mare Rubrum nauigio * alterius ingressis. Peragrato ibi litore maris; & ruboris eius causa, non in aqua, cuiuslibet maris aquæ simillima, sed in arena esse animaduersa, Rex cum suis *Montem Regalem*, & inde *Hierosolimam* reuersus, *Comitissam Sicularum*, non legitimè ductam uxorem, mortis timore perterritus, ablaterauit, ei, quam pelicis amore dimiserat, reconciliatus uxori legitimæ adhuc viuenti. Ita corripuit cum DOMINVS, & correxit, mortis timore liberans reum à morte.

A. Dei.
1116.

A. D.
1116.

Verum de situ *Maris Rubri*, quia se obtulit occasio, hoc breuiter memorandum: quod ab Oceano deriuatum, a parte Australi versus Septentrionem porrectum, nec longè à monte *Syna* terminatum, à Mediterraneo mari, versus Iopem & Ascalonam, quatuor vel quinque mansionibus dicitur abesse; & sinu latissimo totam Ægyptum, Numidiam quoque & Æthiopiam à Septentrionali plaga concludere. Vnde mirandum nimis quonam modo *Gyon*, qui & *Nilus*, de Paradiso in Oriente, vt credendum arbitror, sito, versus Ægyptum tendere possit; *Eufrates* quoque Armeniam, Mesopotamiamque permeare, cum inter primos ortus suos, & eas quas pertranseunt regiones memoratas Mare Rubrum, flumina hæc habeant interiectum. Nam, quod post longos terrarum tractus subterraneos, cursus suos, nouis quasi ortibus, probantur super terram sæpius efferre, mirum vel ipsum Mare Rubrum, siue inter siue subter currendo, possint memorata flumina pertransire, vt ad ortus, quos post Mare Rubrum renouant, possint peruenire. Potest & hoc, qui omnia potest, facere DEVS: quo autem modo fiat, nec visu, nec auditu, nec lectione vnquam potui vestigare. De Scripturæ tamen Sacræ veritate, nullo nos modo oportet dubitare: docentis memorata flumina, & de Paradiso illo prægrandi fonte, ortus primos habere; & ipsa esse, quæ iam dictas regiones vel circumire noscuntur, vel permeare. Quibus autem, siue per medium Mare Rubrum directis quidem meatibus, sed ignotis; siue quamlibet sinuatis, subtus terram circuitibus, ad nota vsque defluant loca: quia peruestigare non valemus, eius hoc totum dimittamus prouidentia, quem & in supinis præcellorum montium cacuminibus, viuidos ortus fontibus dare videmus; & in nubibus, sicut & Scriptura dicit, *aquas ligare* perspicimus: quem denique in cælorum sublimibus, aquas ab initio locasse, & perpetuò continere non dubitamus, visibili hoc cælo, hoc est, firmamento, in diuisione aquarum mediè librato. Sed iam ad historiæ ordinem recurramus. Anno M. C.

Iob. 26, 8.

A. D.
1117.

XVII. hostium vice Hierosolimitanum torum fere territorium infinitæ multitudines occupauere *locustarum*, ita cateruatim continuatimque de pessundatis iam locis ad alia procedentes pessundanda, vt ex deuoratis cunctis virentibus terræ perpendere euidenter liceret Dominum præcepisse locustæ in disciplinatorum deuorare terras incolarum: si fortè reuertentes ad cor animaduertent peruersi quam non locustis vastandi, sed ipsis Sarracenis tradi mererentur trucidandi. Sequenti Iunii mense, *Luna* post galli cantum prius tota rubea intuentibus visa, dehinc vsque ad luminis extinctionem fusca effecta, vtrum vel sanguinis effusionem rubore, vel nigredine famem futuram protenderet, aut ex obiectu terræ umbrata eclipsin solitam pateretur, suspectos coniectores fecit: post duas ferè horas, pleno terciæ decimæ formæ suæ fulgore recepto. Solet enim circa plenilunium Luna obiectæ inter se & solem terræ, quasi acuminatam vsque ad se umbrâ, vel tota vel ex parte incurere: ac sic fulgoris sui dispendium, donec eandem umbram alibi magis, alibi minus sibi * propinquitatem, euadat, ferre. Quod ne omni plenilunio eueniat, ea facit causa, quod Luna non eadem semper viâ Zodiacum peruolat. Vnde tunc solum, iam dictum luminis patitur defectum, cum eas cæli partes plena peragrat, ad quas vsque maiores oppositi terræ tumore umbras suas altius possunt efferre; Solisque deorsum currentis, accurrente desuper Lunâ, radios præpedire: Quod cum euenit, nescientes causam mirari facit, & portentum aliquod suspicari, cum naturalis Lunæ cursus in causa tunc sit, & efferentis se altius quam Luna currit, umbræ terræ incurfus. Verum hoc breuiter intimato; historiæ res gestas vt cœpimus, exsequamur. Secutus est locustæ pestem, sexto Kalend. Iulii horribilis nimis *terramotus*, iram DEI præmonens citius debere placari. Concutiebantur ad ruinam ædificia, vt dura hominum stolidorum ad pœnitentiam concuterentur corda. Ædificatum per idem tempus castrum quoddam prope Tyrum, Rex *Balduinus*, quod intra quintum ab vrbe lapidem situm, *Scardaleon*, id est, campum Leonis, antiquitus aiunt, nuncupatum: cuius diruta Rex diligenter reparans, custodes in eo idoneos locauit, vt eorum potentia, & prædonum excursus coërcerentur Tiriorum, & futura eiusdem vrbs præpararetur obsessio. Secutum est eodem anno, mense videlicet Decembri, tam mirabile quam insolitum signum in cælo: cælum ipsum, scilicet in Septentrionali plaga, primo noctis conticinio, ex magna parte igneo siue sanguineo fulgore respersum, radios albuni coloris ab imo sursum mixtim habens interpolatos,

- polatos, & nunc ante, nunc retro, nunc & in medio subitis mutationibus intermixtos: inferior autem pars cœli, quam dicunt *orizonta*, quadam quasi noua albescat aurora: primam verò eiusdem vel ruboris vel alboris frontem maior quædam & clarior præcedebat velut Oriens Luna, adeo vt circumiecta quæque subtrus loca clariùs vndique candesceret, eodem fulgore illustrata. Coniectabant qui hoc suspiciebant signum, vel multum sanguinem in bello prælagari fundendum; vel alias quælibet, & terribiles rerum portendi mutationes humanarum. Qui modestius sapiebant, nihil temerè censebant suspicandum, sed *dimisso diuina prouidentia & rerum & temporum moderamine, de sola morum peruersitate corrigenda, & imploranda propitiacione diuina laborandum*, commonebant. Defunctorum tamen post ante annum sublimium in hoc seculo personarum, plures præmisso præsignari casus opinabantur; Romæ *Paschalis* Papæ, mense Ianuario; Hierosolimis *Balduini* Regis, mense Aprili; *Arnulfi* quoque Patriarchæ, & Imperatoris Græcorum *Alexis*: nec non & alias aliorum defunctorum per idem tempus plurimorum huius Magnatorū mundi.
- Anno M. C. XVIII.* Rex *Balduinus* elapso mense Martio, cum urbem versus Ægyptum sitam, quam *Pharamam* incolæ nuncupant, diripuisset, die quodam Nili lititora cum suis peragrans, cum de piscibus eiusdem fluminis in præfato opido comidisset, irritatum noxii cibi nouitate, acerbissimè sensit. veteris plagæ suæ dolorem renouari: adeo vt equitare non valens letica de papilionum sudibus facta decubans, vsque ad villam quæ dicitur *Laris*, Hierusalem rediens, reportaretur. Vbi cum esset, cicatricis inremediabiliter dolentis langore, per dies ingrauescente, ad mortem vsque perurgetur; & inter suos non sine grandi dolore & luctu cunctorum, defungitur, octodecim annis in regno Hierosolimorum exactis. Cuius intestinis lotis, qui aderant diligenter, & sale conditis, Hierosolimam, funeris baiuli, mœsti omnes properant Regis commilitones. Accidit sanè mirâ & inopinatâ, DEI, vt credendum reor, ordinatione, vt eo die & horâ quo *Pascha floridum* celebrans ex more populus Hierosolimorum, solempnem ageret processionem, de monte Oliueti in valle Iosaphat descendens cum Palmarum Ramis, militia quoque regii funeris latrix occurreret eidem processioni: sed plorans cantanti, dolens gaudenti, gemens & ululans exultanti. Verùm re, sicut erat, cognitâ, facta est lugentium, quæ cantantium erat, processionalis tota caterua; totusque ille est in planctum chorus conuersus. Ululant Franci, lamentantur Syri, Sarraceni & ipsi qui subiecti seruebant, tristantur. Quis enim se continere à fletibus tunc posset, vbi totius patriæ propugnacula in vno cerneret corpusculo concidisse? Itaque in tanto dolore, quod supererat curatum est exequiarum & sepulturæ: & sepelierunt eum, regiâ ambitione, in Golgotha iuxta germanum suum, regem videlicet Godefridum. Cuius Mausoleo epitaphium inscripserunt, versibus heroicis conscriptum. Deinde inito salubri consilio Hierosolimitæ, defuncti cognatum regem sibi illicò creauerunt, alium *Balduinum*, & ipsum consulem Edeffenum, diuinâ prouidentia Hierosolimis, gratia colloquendi cum cognato, tunc positum: sed cui colloqui morte præuento non potuit, communi electione in regnum sepulto successit: ipso quidem die electus ab omnibus, sequenti vero Dominicæ Paschæ die, Regali vnctione consecratus: Videlicet præcauentes ne dilatione, vel ab hostibus aliquid contra se præsumeretur audaciùs, vel ab ipsis Christianis maligniùs nouaretur, ambitione instigante. Contra nouum regem noua confestim emergunt bella: cum eodem subsequente æstiuo tempore *Babilonii* simul, & *Damasceni*, viribus & copiis in vnum apud *Ascalonam* coactis, ad quindecim equitum & viginti peditum millia conuenientes, Christianum & populum & nomen exterminare pararent. Classis insuper non modica, in portu Tyri applicata, & arma & victum exercitibus conuectarat copiosum.
- Audientes itaque & Rex populusque Hierosolimorum, bellum sibi parari tam periculosum, Tripolitanos simul & Antiochenos per legatos euocant; & simul cunctis vndecunque viribus contractis contra hostes prope Ascalonam properant, castra sua è regione castrorum ita locantes, vt & videre & videri semper ad inuicem possent. Verùm quia & illi Christianis, ex numero; & isti Sarracenis, ex animo valde formidabiles erant, pertres continuò menses, alii contra alios sedentes, castra sua asseruabant, calentes vtrinque, & congressum semper differentes. Ita tandem diuturno affecti rædio Sarraceni, recesserunt absque prælio, co-

A. D.
1119.

piam facientes Hierosolimitis, cum trecentis de Antiochenis ad subsidium secum retentis, Hierosolimam optato tandem reuertendi, Tripolitanis cum reliquis Antiochenorum ad sua prosperè regressis. *Anno ab incarnatione Domini M. C. XIX.* quæ & quanta Antiochenos inuoluerint mala, & veritas historiarum iubet euoluere, & horror magnitudoque cladis prohibet referre. Sed nescio quid Christianis præstaret, eorum ipsis malorum subtrahere verba, quorum illi pertulerint facta: Quin potius noceret etiam perditis, exempla subprimere eorum perditionis, quandoquidem & ipsis forsitam sit peruersis vtile, ipsorum exitio ab eorum deterreri imitatione. Quod si fortè ipsis nihil conferat damnatis, quomodo & quare perierint nosse; sequentibus tamen celeberrimum, fortè potest, cognitis aliorum ruinis, aliis cauere ruinosis. Proinde non ignoraretur Antiochenos omnes ferè & nobiles & plebeios, vnà cum principe suo *Rogero*, prope *Arcaesium* opidum, simul esse vnâ die à Turcis interemptos: quorum septem feruntur millia occisi; de Turcis verò, nec homines viginti. Ita vendiderat eos *DEVS* sine precio, qui corrupti fuerant & sibi abominabiles facti: adeò vt etiam princeps ipsorum *Rogerus*, adulter non vereretur esse publicus, pluribus ciuium & huius, & aliorum scelerum nequitias, ducis exemplo maculatis. Quin & dominum suum *Boamundi filium* in Apulia cum matre cogebat exulare: nec iure, vt princeps: sed crudelitate, vt tyrannus omnia agebat: nec *DEO* subiectus, nec hominibus modestus existens, dignus qui similibus esset prælatus. Ita superbia & luxuria omnia sibi apud Antiochenos vendicarant. Vnde non mirum si captiui criminum, & viciorum serui, traditi sunt hostibus perimendi: vt intelligant exitiorum exemplis concussi, qui verbis admoniti intelligere nolunt,

Rom. 6, 23. mortem esse stipendia peccati. Prodierat quidem quasi ex adipe iniquitas Antiochenorum, vnde non fuit respectus morti eorum: dum iam Omnipotentis patientia, tantorum non posset culmina malorum vltra ferre multa. Animaduertat hinc gens absque consilio & sine prudentia, quæ iram Domini irritare non pertimescit, commeruisse quidem se vt cessare faceret *DEVS* ex hominibus memoriam eorum: sed tamen eius exterminationem propter iram inimicorum esse dilatam; ne fortè superbirent hostes eorum & dicerent: *m. v. e. & n. d. f. hac*

Diut. 32. 27.
Mamus non omnia.
stra excelsa;
& non Dominus fecit
hac omnia.

Vnde nec peremptores Antiochenorum Turci de sua sunt in longum gauisum si victoria, victi paulò post à paucis, qui de pluribus paulò ante triumphassent. Quod qualiter gestum sit, latius memorandum est: Cum primo Turcorum aduentu permotus Antiochenorum & princeps & populus, Regis Hierosolimorum & aduentum implorassent per legatos, & succursum; *Rex* cum Patriarcha, relicto interim bello, nec longè à Iordane sibi à Damascenis intentato, ipsis tamen vno impetu de stationibus suis eiectis prius, & in fugam actis, Antiochiam festinabundustendebat, eis, si ante bellum potuisset occurrere, auxiliaturus. Venèrat cum eo & consul *Tripolitanus*, *Casariensis* quoque *Episcopus*, vice Patriarchæ Crucis Dominicæ baiulus. Qui, cum Antiochiam peruenissent cum rege milites ferè ducenti quinquaginta, cognito, quod iam acciderat, Antiochenorum excidio lamentabili, & congruo planctu profecuto, euocant Edessenos, & bellum Turcis iterum inferre parant. Qui vndecunque congregati fuerunt ferè milites septingenti; contra viginti millia Turcorum pugnaturi. Quis hoc audiens non horrescat? Quis non contremiscat, tam dispari prælii apparatu? Quorsum hoc, nisi vt intelligant mortales miseri, non se in se debere gloriari; sed in eo solo, apud quem nil refert in paucis vincatur, an in multis? Quod intelligens aliquatenus Turcorum quidam, fertur cuidam militi Christiano, cum animaduertisset eum linguam nosse Persicam, exprobrando dixisse: *Qua est ista vestra, non audacia, ô Franci, sed insania, vt contra tam plurimos, tam paucissimi vel conuenire ausi sitis vel pugnare, cras procul dubio, vincendi à nobis, & ad nihilum redigendi? Scimus enim pro certo, quod dereliquerit vos DEVS vester; & legis sue desertores, vos vltra non adiunabit; frustra de eius confiditis adiutorio, cuius legem reliquistis, nec fidem, nec veritatem inter vos, vt solebatis, conseruantes. Nam si DEI vestri legem & fidem seruaretis, adhuc sicut solebatis, & terribiles nobis ex more, & insuperabiles essetis.* Heu, prohi pudor! quòd perfidiae fideles; & huius, à perfidis arguuntur! Erubescce, ô Christiane, sacræ legis transgressionem à tuis tibi hostibus obiectari: Erubescce, inquam, veritatem tibi à filiis falsitatis exprobrando prædicari. Nam si in via *DEI* ambulasses, habitasses

habitasses utique in pace super terram. Erubescere ergo, erubescere populus DEI; & ^{A. Dn.} toto corde conuertere te ad eum qui te & expectat adhuc, & inuitat etiã per linguas ^{1119.} inimicorum suorum ad se conuerti. Committitur itaque bellum sequenti die grauissimum, & utrimque diutiùs acerrimè pugnatur. Victoria diu quidem anceps fuit, dum pars aliorum, ab aliorum parte ita superati sunt tandem, & in fugam acta, ut vsque Antiochiam fugerit disgregata à collegis pars Christianorum; & in Persidam, siue in Halapam pars maxima fugerit Turcorum. Rex etenim Hierosolimorum & Tripolitanorum consul cum suis, Crucis Dominicæ præsentia & virtute roborati, eius baiulum *Casariensem* nunquam deseruere Episcopum: sed in campo belli semper & illæsi perstiterunt & inuicti, donec post biduum, nullo de Turcis redeunte ad bellum, inde sunt Antiochiam cum læticia magna reuersi. Exierunt obuiam victoribus Patriarcha; & populus qui supererat Antiochenus: Omnipotenti DEO agentes gratias, & laudes debitas reddentes, quòd ira in misericordiam esset conuersa, & per virtutem gloriosissimæ Crucis, eius cultoribus victoria de hostibus, & vindicta fuisset restituta. Ibi Rex cum suis recreatus aliquantã quiete, & totius regionis princeps & dominus ab omnibus fieri postulatus, Regno Hierosolimorum principatum adiecit Antiochenorum, multò latiùs hoc habens quàm veterum quilibet Israëlitarum. Inde Crucem Dominicam delectis perlatoribus commissam, Hierosolimam remisit, ipso exaltationis eius die, DEO disponente, Hierosolimis cum ineffabilis gaudii tripudio excipiendam ab omni populo fideliter, & adorandam. Cumque *Rex* Antiochiæ aliquanto tempore demoratus, mortuorum in bello ciuium prædia & possessiones vel hæredibus legitimis, vel congruis possessoribus locasset, viduas maritis, & protectoribus pupillos tradens, reuersus Hierusalem, Domini Natalis die cum vxore sua coronatus est in *Bethlehem*. ^{Anno A. Dn.} ^{1120.} *ab incarnatione Domini M. C. XX. rex Baldwinus* venditores vel tritici vel leguminum omnes intra portas Iherusalem ab omni consuetudine absoluit, ipsam modii mercedem, quàm *iumagium* vocant, remittens. Audiens autem, cunctis deferentibus nunciis, rursus *Turcos* Eufrate transito Syriam ingressos, non tardauit postulatam *Antiochenis* contra eos ferre succursum: Cruce Dominicã à clero Hierusalem & Patriarcha, humiliter quidem petitã prius, & fideliter satis, sed omninò ægrè obtentã, dum vel illi formidant sine illa proficisci; vel isti, illã recedente pertimescunt remanere. Ita certabant inter se fidelis populi spes & deuotio. Vicit ea quæ vincere debuit, fraternæ miseratio charitatis; & necessitati periculi imminentis consultum est obuiandum fore potiùs quàm voluntati propriæ faciendum. Prosecuti sunt eam nudis pedibus, cum Patriarcha, clerus & populus Hierosolimorum vniuersus: sicque cum ea profecti sunt Rex & sui; populus & clerus, ad urbem sunt flentes reuersi. Iam Turci Antiochiam vndique angustabant, totam circa regionem incurfantes improbissimè: & egressum Antiochenis vel regressum vix vsque ad primũ ab vrbe lapidẽ patere sinentes. Qui tamẽ Regis aduentum prænoscentes, ⁴⁰ statim versus *Caliptum* se retraxerunt, tria Damascenorum millia militum euocantes sibi ad supplementum exercitus; & nec sic tamen Regi obuiare, vel cum eo congregari præsumentes: ad quos cum Rex propiùs accessisset, ad eò ut iactis vtrinque sagittis, plures vndiq; vel fauciati vel interfecti corruerent, post triduum, recusantibus omninò bellũ committere Turcis, Christiani Antiochiam, Turcorum pars maxima in Persidam redierunt. Ita Crucis Dominicæ virtute perterriti, non ausi vel inire prælium Turci, Syriam, quam circa Antiochiam latiùs occupauerant, Antiochenis interim liberam reliquerunt. Rex verò Crucem Dominicam, cum debita honorificentia, Hierusalem remittens, ipse ad tempus Antiochiæ remansit, inimicorum prohibens præsentia suã recursus. ^{Anno ab incarnatione Domini A. Dn.} ^{1121.} ⁵⁰ *M. C. XXI. regressus ab Antiochia Rex*, congregato omni à Sidone vsque Iopem populo suo, transiens Iordanem, regem Damasci, cum Arabibus sibi fœderatis, Christianorum terras versus Tiberiadam vastantem, in sua refugere coëgit, solo aduentus sui nuncio perterritum. Quem Rex biduo insequens, cum consequi non posset, reuersus ad quoddã castellum octauo à Iordane lapide à Damascenis ædificatum, *Iarras* nomine, obsedit illud: & machinis coercens expugnauit, custodibus eius XL. Turcis ad deditionem, sub fœdere libertatis & vitæ, coactis. Quod obtentum, Rex ad solum vsque dirui fecit, perspicuens hoc nec sine difficultate magna,

vel muniri posse vel retineri; nec sine grauissimo Christianorum nocimento, ab hostibus recuperatum possideri. Fertur hoc olim insignis in Arabia ciuitas ex-
 titisse, *Gerasa* nuncupata antiquitus, situ loci fortis, lapide magno & quadro altius
 fundata & sublimius murata, proxima monti Galaad, & quondam in tribu Manasse
 instituta. Quod superfuit huius anni, pace hostium, & vbertate glebe prosperum,
 Christiani, DEO fauente, transegerunt. *Anno à natiuitate Domini M.C. XXII.*
 Rex à Ptolomaida exercitu moto, *Tripolim* est profectus, contemptum & rebellio-
 nem debellaturus *Pontii* consulis Tripolitani, repudiantis regi Hierosolimorum
 subiici, contra morem patris sui *Bertranni*; & debito ei hominio fœderari. Verùm,
 DEO volente, cùm Comes, meliore vsus consilio, debitam Regi subiectionem fe-
 cisset, pacati sibi & amici, rex & consul sunt effecti. Interea legationem *Antioche-*
norum deferens Archiepiscopus quidam, Tripolim venerat ad Regem, succursum
 flagitans Antiochenis contra Turcos ferendum, totas circa regiones sine obstacu-
 lo deuastantes rursus longè lateque, & occupantes. Quo audito Rex gloriosissimæ
 Crucis Dominicæ præsentia munitus, continuò Antiochiam properat, trecentos
 secum lectissimos milites ducens, & equites trecentos, ad sua ceteris remissis. At ve-
 rò *Turci* Regis aduentu, more suo perterriti, *Sardanium* castrum, quod iam obsede-
 rant, reliquerunt, ad sua se retrahentes. Rex inde, Antiochiam; *Turci*, ad incepta
 recurrunt. Occurrit rursus Rex regressis: & nec sic gens congregiendi secum illa
 Parthica facultatem præstat occurrenti, more suo semper instabilis: nunc dorsum, nunc
 visum agilius quàm opinari possis hostibus obuertens, vt cùm eam fugere putes,
 recursum repentinum, & impetus subitos necesse sit caucas; & vnde te credas
 vicisse, videre ne vincaris obseruare oporteat. Ita gens perfida & quietis omninò
 impatiens, dum Regis & suorum constantiam peruiderent, & suam sibi nihil vali-
 turam astutiam, tandem ad sua recesserunt, congressum vitantes omnino, & victo-
 riam sine sanguine Christianis relinquentes. Et cui alteri nisi gloriosissimæ Cruci
 Domini nostri IESV CHRISTI talis est assignanda victoria, in qua nec congregi
 ausus hostis, illæsus superatur; & victor, nullo sui dispendio victoriâ potitus, gloria-
 tur? Quis non miretur, decem millia armatorum, mille ducentos timuisse: & vi-
 tato congressu ceu victos abscessisse? Proinde seruis Crucis absit gloriari nisi in vir-
 tute Crucis, in cuius cornibus, vt ait Scriptura, crucifixi est abscondita virtus; ea
 videlicet virtus quæ sequenter exprimitur, cùm dicitur: *ante faciem eius ibit mors: e-*
gredietur Diabolus ante pedes eius. Pedes eius, baiulose eius, cultores, prædicatores eius
 esse aduertamus, ante quos Diabolum in satellitibus suis egredi, & fugere conspici-
 mus, congregi verentibus & properantibus regredi, vt & fidelibus Crucis liceret
 cum ipsa Cruce ad sua reuerti. Ita eum vsque Tripolim Rex Crucem Dominicam
 reduxisset, cum parte exercitus eam inde Hierusalem remisit, ipse cum reliquis An-
 tiochiam reuersus. Interea *Balach* Admiratus quidam, astutiâ & malignitate nulli
 secundus, consulem Edeffenum *Goscelinum* cœpit, & cum eo cognatum ipsius *Gale-*
rannum, insidiis circumuentos, sociis eorum, centum militibus, crudeliter trucidatis. Reliquum
 huius anni spatium, neque Parthia, neque Babylonia Christianis fecit inquietum,
 Domino IESV CHRISTO donante & quietum eum esse, & fruge omnimodâ satis opimum.
Anno ab incarnatione Domini M.C. XXIII. illa inter Imperatorem *Almanniæ Henricum*, & Papam Romanum diutius protra-
 cta discordia, tandem DEO est volente terminata, & regnum sacerdotio fœde-
 ratum, agente Papâ tunc *Calixto* secundo. Eodem anno *Venetici*, numerosa satis
 & pulcerrimâ classe, centum videlicet nauium, præparatâ, Hierusalem adire &
 CHRISTI Domini, vel amplificare ibi nomen & cultum, vel roborare deu-
 uerunt: *Carabos* insuper quàm plurimos, & naues onerarias, alias triremos, a-
 lias rostratas habentes: in quibus & magnæ proceritatis ligna posuerunt, con-
 struendis vbi opus esset machinis apta. Inerant autem nauibus, ter quina arma-
 torum millia; equi verò non plus quàm trecenti. Itaque præcedente quidem an-
 no, de terra sua egressi, in Insula *Curpho* nuncupata, hyemauerunt; isto autem qui
 nunc habetur in manibus anno, tandem in Syria applicuerunt: Quod priusquam
 fieret, contigit & regem Hierosolimorum, insidiis *Balach* circumuentum, abdu-
 ci captiuum; & apud *Cartapetam* munitissimum eiusdem *Balach* castellum, in
 arce ipsius cum *Goscelino* & *Galeranno* reponi, diligenter obseruandum. Quo
 infortunio,

A. D.
1122.

ex Gal. 6, 14.

Habac. 3, 5.

A. D.
1123.

infortunio, quid iocundius Sarracenis; quid Christianis tristius horribiliusque possit euenire, nescio. Quod postquam Hierosolimis & circa per totam regionem vulgatum est, conuenerunt apud *Ptolomaidam* cum Patriarcha, proceres totius Hierosolimorum regni ferè omnes, tractaturi inter se in tanto discrimine quid factu opus esset. Communi itaque consilio & ascensu elegerunt & decreuerunt, *Cæsareæ* & *Sidonis* principem *Eustachium* totius regni fore custodem, virum utique strenuum armis, & moribus honestum, polentem consilio, & nobilitate clarum. Huius præceptis Patriarcha & populus vniuersus, omnes totius regni optimates obtemperare decreuerunt, quo vsque quid de rege fieri disposuisset **DEVS**, rei exitu pateret. Cumque cognouissent *Babilonios* *Ascalonæ* terrâ marique conuenisse, *Eustachius* Dux, & qui cum eo erant, legationem, Venetiorum classi obuiam miserunt, lembis agilimis directam, imminens periculum insinuantes eis, & speratum succursum obnixius sibi accelerari flagitantes. Interim *Babilonii* *Iopem* classe multâ cuecti, de nauibus cum ingenti strepitu & piratico horrore exsiliunt: æreis tubis & clamoribus immensis personantes vndique & vlulantes, circumuallant urbem; & machinis erectis, muros inuadunt; tormentis perualidis saxa iaciunt, ad eò fortiter, ut ultra iactum sagittæ tanti lapides peruolarent. Arabes quoque & *Æthiopes*, qui plurimi pedites conuenerant, grandes in muros impetus dabant; alii tela, alii sagittas, alii saxa ciuibus de muro se, pro posse, defendebant, ingerentes. Nihil prorsus intentatum relinquebant hostes, vnde obiectos fatigari posse sperarent. Nam & murum plerisque in locis suffodere aggrediuntur alii; dum alii, defensores è propugnaculis vel sagittarum imbribus vel turbinibus lapidum arcere contendunt. At verò ciues, quamuis admodum pauci, indefessè impugnantibus obsistunt, non diebus neque noctibus è muris descendentes: sed dum aliis alii impugnatores succedunt, ipsi semper irrequieti, defendendis muris persistunt. Mulieres & ipsæ, viris desuper laborantibus, deorsum collaborant, nunc lapides, nunc tela propugnantibus ministrantes; nunc sitientibus potum, esurientibus cibum offerentes. Verùm Sarraceni, cum per dies quinque expugnandæ urbi insistentes, **DEO** semper suos mirabiliter roborante, non præualerent, audito Christianorum aduentu *Iopitis* succurrere festinantium, non ausi ibi diutiùs immorari, se in naues suas retraxerunt, depositis machinis, & membratim nauibus illatis. De quibus dubium non est quod expugnarent urbem, si diutiùs eam impugnare securè potuissent. Nam murum iam plerisque in locis suffoderant, & propugnaculorum plurima contracta disiecerant, tortorum fortius illisione saxorum conquassata. Ita classe, **LXXX.** ferè habente, versus *Ascalonam* retractâ, terrestri prælio se præparant contra venientes aduersum se Christianos excipiendo. Nam de toto ferè Hierosolimorum regno, duce *Eustachio* præcipiente, iam apud *Ramatha*, urbem quondam iuxta *Diospolim* sitam, omnes ferè concurrerant arma ferre valentes Christiani, gloriosâ **CHRISTI** Domini Cruce præsentè freti admodum, & confortati: illâ autem à Patriarcha, & clero delatâ. Qui autem remanserant Hierosolimis, ieiuniis, vigiliis, orationibus, elemosynis insistebant, fratribus suis & sibi in tanto periculo positis propitium fieri **DEVM** enixius flagitantes. Dux & qui secum erant proceres, primo mane de *Ramatha* consurgentes, ordinatis per acies agminibus suis, benedictione & absolutione à Patriarcha populo datâ, cautè & ordinatè in hostes procedunt, apud *Azotum*, quondam Philistinorum urbem quintam, congregatos, & bello committendo se maximo apparatu conglobantes. Sarraceni, more suo, de numero confidunt: de Crucis & Crucifixi virtute præsumunt Christiani. Committitur igitur pugna durissima, & gladiis cominus resgeritur. Quid plura? Placuit & hic **CHRISTO** Domino, & suis conferre virtutem, & inimicis confusionem inferre. Nam cum milites hostilis exercitus, Christianæ militiae ordines & arma mirarentur, ferocissimos eorum impetus sustinere non ferentes, protinus versi, pedites suos in campos dimiserunt trucidandos: quibus pro libitu percutientium detruncatis, Christiani victoriam sibi cœlitus collatam congaudentes, quantum vel possunt vel audent insequuntur fugientes, prosternentes omnes quos consequi præualent, & instantissimi prosternendis incumbentes. Ita sex hostium millibus peremptis, reliqui, quâ vel quò quisque potuit, euaserunt. Nam sedecim millia præliantium conuenisse ferebantur, cum Christiani ad octo

A. Dn.
1123.

sint milia æstimati. Fugâ & strage hostiũ paratâ, victores ad castra læti redeũt, ditati opimis, trecentos camelos, & asinos quingentos, præ se minantes captiuos. Laudatur à suis CHRISTVS: & Crux magnificatur & Crucifixus, cuius virtute & dignatione redacti ad nihilum sunt inimici. Bello isto per omnipotentis Domini voluntatem & gratiam ita peracto, & Dominicâ Cruce Hierusalem Patriarchâ reportante, glorifico occurrentis populi processu, in loco suo reportatâ, post triduum de *Venetico* classe iocundi sunt rumores subsecuti: quæ cum Ptolemaidæ applicuisset, intimatum est Veneticorum duci Babilonicam classem ab Iope reuertentem, ei, si cum sua classe occurrere vellet, DEO volente, obuiam fieri posse, & si ita sit voluntas in cælo, comprehendi. Qui, suorum consilio, confestim classem suam bifariam diuisit, minorem eius partem versus Iopem festinanter ducens; alteram sequi à longè præcipiens: callens videlicet, ignaros ita in bellum & in periculum protrahi posse Sarracenos. Nec se fellit callentem opinio. Nam Sarraceni per mare vagantes, explorantesque si qua fortè peregrinantium in Hierusalem occupare possent nauigia, cum octodecim naues de classe Venetica prospicerent appropinquantes, occurrerunt læti; & more suo tubis arcibus clangentibus perstreperunt, grande sibi promittentes, tamquam de iam comprehensis tot nauibus, emolumentum. Venetici pauitarent se, & velle nec posse fugere simulâtes, ad solũ hoc bellũ differunt, vt, sociis superuenientibus, feliciter pugnent. Quos cum propinquantes etiam Sarraceni cernerent, velis & remis latius æquora profulcantes, qui se prius ad prædam cohortantes, alter alterũ præcurrere nitentur, iam se tantum propinquasse ceperunt pœnitere, cum neque fugere iam possent, nec auderent pugnare. Ita Venetici, de victoria securi, in Sarracenorum classem irruunt; exangues iam præ pauore, & dissolutos Sarracenos aggrediuntur audacter; & naues eorum celeriter ingrediuntur, omnes in suis nauibus, ac si in agris messem, detruncantes. Incredibile fortassis iudicatur dictu, quod ibi factum fuisse fertur mirabile; occisorum sanguine vsque occidentium tibias exundante, nauium tabulatus plenos omnes horuisse: denique peremptorum corporibus in mare præcipitatis, tantus ex eis fertur fluxisse sanguis, vt totum, vsque ad quatuor ferè millia passuum, mare videretur rubuisse. Ita deletis omnibus qui nauibus inerant hostibus, naues omnes cum omnibus vel armis vel opibus, à Veneticis captæ sunt, & detentæ. Inde vsque *Ascalonam* percurrentes, alias quoque decem naues comprehenderunt diuersis victualibus onustas, lignis quoque; mirâ proceritate directis ad machinas componendas præparatis: alias etiam naues ad littus vsque fugitiuas, ignibus iniectis incendunt; alias funibus præcis, secum Ptolemaidam reducerunt. Ita, qui terrâ marique conuenerant perdere Christianos Sarraceni, terrâ marique, sub eodem tempore, ferè omnes perièrunt. Inbelles putabant esse, quos regem sciebant nõ habere. Probauerunt eos sine Rege non esse, quibus CHRISTVM Regem experti sunt non deesse. Tenebant quidem in vinculis Regem Balduinum; sed liberatorem Christianorum experti sunt semper esse CHRISTVM. Qui, vt se etiam improbis probaret Regem esse Regum, ipsum quoque Regem Balduinum eodem anno, mirabiliter dignatus est de vinculis liberare, & regno potenter suo restituere liberatum, Eustachio duce per idem tempus defuncto, & *Guilhelmo de Buris* ad regni tutelam ei substituto. Verùm liberatio Regis, & eorum qui cum eo captiui tenebantur Goscelini & Galcrani, quo ordine euenerit, quia satis iocunda videtur esse narratio, nec prolixa videri debet nec onerosa. Fuerunt in *Edeffa* vrbe stenuissimi viri, qui diuinâ, vt credendum arbitror, inspiratione permoti, posuerunt animas suas in manibus suis; & de captiuorum Regis & comitum liberatione, fortissimum inter se iniierunt consilium. Nam fœderati inter se *Cartapetam* vsque peruenerunt, habitu pauperrimo contacti, simulque mercibus quibusdam vilissimis sarcinati, quas cum se venales conuectare præmonstrarent, castrum totum perambulantes, explorabant diligentissimè quonam aditu ad carcerem possent peruenire, interiori castelli munitione cum ipsa arce prius, si forte possent, occupatâ. Cuius custodes cum prope portam inuenissent ludentes, ingressi sunt alter post alterum, tanquam, de facta sibi à castrensibus iniuria, querimoniam ad Magistratum deferentes. Vbi cum primùm custodum lacrimabili conuestione, in se fecissent intentum, eductis subito de submiciniciis suis pugionibus occultis, ipsum dicto citius ne cauerunt:

necauerunt: Dehinc arreptis, quas ibi inuenerunt, lanceis, omnes, qui cum ipso erant, peremerunt. Attollitur clamor ingens, & per totum etiam exterius castrum simul omnes perturbantur. Quicumque, exploraturi clamoris causam, ingressi fuissent, ante perimebantur, quam quidnam esset dinoscere possent. Ita centum de Turcis ibi feruntur necati. Claudunt deinde illi confestim portas, & carcere fracto Regem cum comitibus educunt. Inde scalis erectis, muri conscendunt fastigium: & in summa arce vexillum Christianorum exaltantes, suum esse, castrum exclamant. Conueniunt finitimi cum castrensibus vndique Turci, & interiorius illud cum arce castrum obsidentes, intus conclusos asservant sollicitè, ne quis

10 eorum posset exire. Concluserunt tamen, Rex & sui, de liberanda vita sua consultant inter se, nimis anxii. Quorum *Goscelinus*, sicut erat vir cordatissimus, paratum se dicit esse, pro communi periculo, propositò se discrimini exponere: *Cum tribus solummodo viris exibo*, inquit, *si hoc vobis complaceat, o viri fortes, & proceres inclyti: & si is qui cepit cooperari nobis liberandis, voluerit misericors Dominus, Edessam vadam, & inde Antiochiam, velle etiam Hierosolymam, DEO volente, pergam, succursum vobis, quam citius potero, & quaesiturus simul, & adducturus.* Collaudant cuncti propositum viri. Nec morà, consul cum tribus delectis comitibus, nocturnus simul & furtiuus viator, egreditur cautè, & hostiles custodias transgrediens, vnum de suis ad Regem, sicut simul contradixerant, eadem vià remittit: liberum sibi, miserante DEO, patuiff

20 se iter significans. Latitant diebus, & noctibus per dèuia properant; tandemque ad *Eufratem* perueniunt. Nauigium non habentes, natando transeunt, consuli, natatus ignato, duobus vtribus secum ad hoc delatis, impletis vento atque suppositis. Ita transmisso flumine, ieiuni & sitibundi properant. Tandem Armeniorum fines ingressi, victum sibi quaritare nec sic audent, etiam Christianos illos habentes proditoris suspectos; ideoque, & videri pauitantes, & agnosci. In tantis positi malis, solum sperabant, hocque sibi affore precabantur, diuinæ pietatis auxilium. Confectus famis atque itineris labore consul, dum sub arbore nuce pausaret, obdormit vepribus & foliis contactus. Procefferat interim vnus de comitibus consulis, sicubi quid victus inuenire præualeret circumspèctans. Occurrit rusticus quidam Armenius, & rogatus caricas cum paxillo panis latitanti sub nuce consuli dum offerret, agnoscens eum: *Aue, inquit, domine Gosceline: aue consul nobilissime, & tuis desiderantissime princeps. Quid hic agis? cur non properanter venis?* Neganti se Goscelinum esse, & adhuc occultare volenti: *Ne timeas*, rusticus inquit, *domine consul: ne me, te bene cognoscentem, suspectum habeas. Ita me saluet Dominus, quo modo salutis tibi, pro posse, cooperator, si iubes, existam. Age, ait consul, o liberalissime mentis homo, miserere mei, per illam quam CHRISTO debes fidem & dilectionem te obsecro; nec me cuiquam malivolorum meorum detegas, queso: sed si quid volueris accepturus mercedis, usque Toruexel castellum, me rogo perducito saluum.* Et ille: *Vxorem*, inquit, *habens & filiam infantulam, me cum illis tue fidei, & liberalitati à modo committo: animam meam animæ tuæ, nobilissime*

40 *vir atque prudentissime, commendo: & patriam & terram meam, si iubes, pro te exibo libenter, duos quos habeo germanos vnà mecum adducens, & te cum eis, quò malueris deducens. Quid multa?* cucurrit rusticus & cum suis omnibus festinatius rediit. Imponitur consul rustici aellæ; & infantulæ, rustici filiæ, gerulus efficitur. Plorat infantula, in sinu consulis locata, & gerulum suum assiduis fatigat vagitibus. Tollerat & hoc tædium vir prudens, altiore consilio circumseptus: videlicet vt nihil minus quàm consul esse taliter gestatus, talisque gerulus occurrentibus viatoribus crederetur. Tali comitatu comes deductus, tandem castellum suum *Toruexel* ingreditur. Læta fuit satis talium hospitem susceptio. Gaudent cuncti, simul omnes lætantur: Exultat vxor, familia tota congratulatur: fit rursus consul, qui fuerat exul; consolatus

50 à suis, qui ab alienis fuerat desolatus; rursusque iam & consolator suorum, & alienorum desolator futurus. Remuneratur condignâ mercede consulis conuiator rusticus; & de paupere colono diues decurio efficitur. Liberatus itaque ab exilio consul, de captiuis liberandis, Rege videlicet & suis, sollicitus fatis & anxius, contendit Antiochiam; & inde Hierosolimam percurrit: debitas liberatori suo laudes inibi persoluens, CHRISTO suas in monte Caluarie compedes offerens ibidem suspensas; & alias eiusdem ponderis argenteas, pro munere, consecratas adiungens. Tractat cum optimatibus Regni de prouidenda liberatione Regi; & de acceleran-

A. Dn.

1121.

do ei succursu, quoscunque præualet cohortatur. Contrahitur vndecunque Christianorum exercitus, & *Tripolim* vndique conuenitur, vt inde *Carpetam*, quo rex cum suis tenebatur clausus, coactis omnibus copiis contendatur, Cruce Dominicâ à Patriarcha & clero, *Tripolim* iam delatâ. Inde *Antiochiam* festinat, qui apud *Tripolim* fuerat congregatus CHRISTI exercitus. Ibiq̃ue Antiochenorum copiis secum assumptis, *Toruel* vsque perueniunt. Vbi cum profectioem per Armeniam pararent, tristi rumore subito percelluntur, Regem rursus cum ea qua obsessus tenebatur munitione à *Balach* captum esse audientes. De Regis itaque desperantes liberatione, succursum, quem ei ferre satagebant penitus omittunt; & ad incursum urbem *Caliptum*, ne inanes redirent, consilium transferunt. Per cuius suburbana vastantes omnia, & quæcunque inuenire potuerunt diripientes, *Protomaidam* vsque remeauerunt, Ioscelino consule *Antiochiam* cum suis redeunte. Transmisso *Jordane* Hierosolimitæ, regionem monti Galaad & Arabiæ confinem percurrentes, regionis, quibus improvise aduenerant, accolæ diripiunt; captiuos quamplurimos de vtroque sexu, cum ingenti camelorum atque ouium præda, *Tiberiadam*, & inde Hierosolimam redeuntes, secum adducunt, Cruce Dominicâ in loco suo decenter recolatâ. Superest vt iam de Rege, & eis qui cum eo clausi remanserant, quomodo eis interim contigerit, explicetur. Cum enim *Balaach* Regem, quem *Cartapeta* vinctum cum reliquis cõcaptiuis dimiserat, turrem suam, vt supra relatum est, occupasse cognouisset; & Ioscelinum consulem euasisse, somnium, quo aliquando viderat à Ioscelino sibi oculos erui, secum reputans, anxius nimis & iratus, *Cartapeta* cum quanto poterat exercitu accurrit, quibuscunque præualet modis de recuperando prædio suo pertemptans. Et quidem, primò blandè Regem alloquitur, de vita & libertate; de saluo etiam vsque *Edessam* seu *Antiochiam* deductu fidem illi facere, & dare obsides pollicetur, tantum vt suum sibi restituat præsidium. Cui cum Rex acquiescere nollet, vel de fide *Balach* dubius, vel de accelerando sibi per Ioscelinum succursu nimis securus, efferatus animo *Balaach*, ad callidâ, more suo, conuertitur machinamenta: rupem, supra quam castrum erat situm, suffodi faciens; & stipitibus validis muri fundamenta suspendi, ac demum illatâ copiosiore materiâ ignem immitti: quo fulcimentis omnibus exâsis, rupes repente vasto hiatus subsedit; & vna de turribus, muri cedente fundamento, cum horrifono fragore decidens, Regem, & omnes qui cum eo erant, stupore simul & terrore nimio concussit. Ita non solum liberationis sed & vitæ Rex & sui, omni spe amisâ, *Balach* se cum ea, cum inerant, altiore turre dedidère, nihil nisi supplicium expectantes. Regi tamen vitam *Balach* indulxit, & cum eo cuidam nepotè suo & *Galerrano*: eos autem qui Regi adiumento fuerant, alios quidem suspendit patibulis; alios decorians viuos, crudele suis spectaculum fecit; reliquis gladio trucidatis. Regem denique de castro eiectum, *Carram* vsque, cum tribus tantum de suis, abduci præcepit. His circa Regem ita gestis, anno à natiuitate *Saluatoris M. C. XXVIII.* dux *Venetorum* cum Hierosolimitis, *Dominici Natalis* solemnitate apud *Bethlehem*, fidelium more, celebratâ, se cum omnibus copiis suis, *Tyrum* vel *Ascalonam*, post *Epiphaniam*, obsessum ire, communi iuramento confirmant: *Venetici* quidem, ex more cum classe sua per mare; Hierosolimitæ verò cum toto tam equestri exercitu quàm pedestri à terra id fieri disponentes. Quibus, quia & militia pauca erat, & pecunia rara, *Patriarcha* & clerus præciosiora Hierosolimitanæ Ecclesiæ oppignorare compulsi sunt ornamenta, militiæ & clientelæ gratiâ conducendæ. Ita præparatus pecuniis, & armis instructus diligenter vterque exercitus, conueniunt *Protomaida*, & ibi librato diligentius consilio, *Tyrum* potiùs adire delegerunt, faciliorem eius expugnationem fore arbitrantes. Obsidetur itaque ciuitas & de proximo vndique angustatur, quæ diuitiarum opulentiâ & maris præsidio circumfulta, nec dominari consueuerat vnquam, nec expugnari. Interea *Ascalonia* comperto Christiani exercitus abscessu longiore, solitâ proteruiâ ebullientes, Hierosolimam accurrunt, Urbem se etiam obsidere posse putantes. Quorum de specula aduentu præcognito, *Franci* & *Syri*, qui ad vrbis custodiam fuerant relictî, accurrentibus occurrunt audacter; eorum quoque petulantiam, acri satis certamine excipiunt. Coguntur de propriis corporibus tuendis *Sarraceni* tractare, qui etiam Urbis muros, vacuos defensore, præoccupare se posse frustra præsumperant. Committitur

A. Dn.

1124.

mittitur pugna tribus ferè horis acerrima, ex eo potissimum miranda, quod paucissimi plurimis adeo pertinaciter obsisterent in campo, nullius munitionis adiuti ^{A. D. 1124.} præsidio, vt, non dico cedere loco cogi possent, sed etiam in fugam agere confertissimos hostium cuneos præualerent. Quis non hoc Diuinæ virtutis opus animaduertat esse, gentem & locum sanctum, à profana impiorum ceruicositate, manifestè defendentis? Ita semel disgregati Aſcalonitæ, vltra se non potuerunt in aciem regregare; adeò præcipiti fugâ ruentes vt suspicionem fecerint inſequentibus, quod fortè in præparatas vellent inducere inſidias, dum fugiunt se fugantes. Quâ vel suspicione vel cautelâ reuocati, dato restandi signo, ad prædam se conuerterunt diripiendam Christiani, ei cuius gratiæ protectione vicissent, CHRISTO Domino, debita gratiarum vota persoluentes. Quibus hoc solum videretur magnum, si in tanto discrimine non perissent; lætabantur se præter spem etiam victores reuertisse, vt protectorem & saluatorem suum in omnibus agnoscerent esse CHRISTVM. Compulsi sunt hoc ipsum cõfiteri etiam Aſcalonitæ, propria confusione ammoniti, victos se stupentes, & fugatos ab eis, quos, non dico procedere in pugnam, sed nec aperire os audere præsumserant, & gannire. Quorum, ne quid deesset confusione, latè patentem campos mortuis reliquerunt opertos; alii quamplures ad mortem vulnerati, aut in via semineces ruebant morituri; aut vix sua subire poterant mœnia moribundi. Euasissent planè pauci, nisi persequentes, vt dictum est, inſidiarum reuocasset suspicio.

HACTENVS MANVSRIPTVS NOSTER.

Tom. 21.
2e Partie

Österreichische Nationalbibliothek

+Z172134005

